LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM LIBRI X.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΚΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΚΑ.

LAONICI
CHALCOCONDYLÆ
ATHENIENSIS
HISTORIARUM LIBRI DECEM.

Interprete CONRADO CLAUSERO Tigurino.

CUM ANNALIBUS SULTANORUM,

Ex interpretatione JOANNIS LEUNCLAVII:

Acceſſit Index Gloſſarum Laonici Chalcocondylæ, ſtudio & opera CAROLI ANNIBALIS FABROTI JC.

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡ 2166
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ



VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA,
M. DCC. XXIX.

LECTORI.

EDITIONI *novæ Laonici Chalcocondylæ multum accessit*, Candide Lector: *non enim clam te est, eos qui priorem curarunt, vel inemendatis codicibus usos, vel operarum negligentia bene multa menda in eam irrepsisse. Hinc lacunæ plures, quas ex Regiis codicibus supplevimus: hinc pleraque corrupte edita, quæ fidem meliorum codicum secuti, quantum potuit emendavimus. Varias etiam lectiones e duobus manu scriptis codicibus excerptas in ora exhibemus, quibus interdum quæ in priore editione adscriptæ erant, confirmantur. Et utique tamen laudanda eorum opera, qui primi Græca ex veteribus codicibus Palatinis in lucem protulerunt, quæ Interpres non ediderat. Joannes Balthasar Baumbachius Græcæ & Hebrææ linguæ Professor Heidelbergensis studium & operam suam impenderat, ut emendate Laonicus ederetur. Sed id Librorum fatum esse videtur, ut in vitiosos codices fere incidant, qui primi Græcum, vel Latinum auctorem publicant. Et qui postea meliores nacti sunt codices, feliciores quidem sunt, minime autem ad rem litterariam juvandam promiores. De nomine vero auctoris non convenit: nam alii Chalcondylem, alii Chalcocondylem appellant. Regia exemplaria,* Καλκοκανδύλλω *habent tam in libri epigraphe, quam pag.* CLXXXI. d. *ut quo nomine censeri debeat certo definiri non possit propter codicum varietatem. Utro autem nomine eum indigitemus, multum laborandum non est.*

Præterea nova quædam Græcobarbara occurrunt apud Laonicum & Ducam, quem e tenebris eruit eruditissimus vir Ismael Bullialdus. Ea nos Glossario adhibito explicuimus, non hinc inde auctorum locis emendicatis, ed fere ex libris hactenus ineditis prolatis: Semper enim curæ nobis fuit, ut e penu mere nostra depromeremus quod auctori, quem illustrandum suscepimus, inserviret: & certum est, si quando prodierit Lexicon Byzantinum, in quo vocabula difficiliora ac Græcobarbara, quæ in omnibus Historiæ Byzantinæ Scriptoribus occurrunt, explicabuntur, posse nos accessione nova congeriem illam locupletare. Ea de re tamen penes eos, quorum opera Lexicon illud in lucem exibit, per me arbitrium esto. Verum quidem est, ex quo Historiæ Byzantinæ editioni præesse cæpi, de Lexico Byzantino edendo cogitasse, sed nolo viris doctissimis occasionem hanc de Republica litteraria bene merendi præripere. Glossarium hoc nostrum mox sequetur alterum in Constantini Manassis Annales, in quo conscribendo eadem diligentia usus sum, qua in cæteris componendis. Interim hoc utere si tanti est, & vale.

GLOSSARIUM.

Α

Pag. 142. c. ΑΓΙΑΔΕΣ.) ex Asia oriundi pedites.

Pag. 94. b. ΑΖΑΠΙΔΕΣ.) Azapides, Genitzari. Ducas Hist. Byzantinæ c. 38. ἐις τὴν Αζαπίδων λίθον ἄρας, καὶ κατὰ κόρρης πρέσας. & cap. 39. οἱ δὲ τῆς αὐλῆς τῶ τυράννυ Αζάπιδες, οἵ καὶ Γενίτζαροι κέκληνται.

Pag. 193. d. ΑΛΑΝΙΚΑ.) Arma ærea quibus utebantur Alani. Pessime in codice quo usus fuerat Meursius, legebatur Αλινικά.

Pag. 96. b. ΑΛΟΦΑΤΖΙΔΕΣ.) Mercenarii milites.

Pag. 96. a. ΑΜΟΥΡΑΧΟΡΙΟΙ.) Januæ milites.

Β

Pag. 96. a. ΒΙΖΟΡΙΔΕΣ.) vide ξόριδες.

Pag. 137. c. ΒΙΤΑΞΙΔΕΣ.) Milites Turcici.

Ε

Pag. 96. a. ΕΜΟΥΡΑΛΑΜΙΟΙ.) Signiferi Turcici

Pag. 192. d. ΕΞΟΔΙΑΣΤΗΣ.) Dispensator. Sic exponit auctor Coronæ pretiosæ.

Θ

Pag. 6. d. ΘΥΡΑΙ.) βασιλέως. Regis Januæ.

Ι

Pag. 205. c. ΙΑΝΙΤΖΑΡΙΟΙ.) Janitzari.

Κ

Pag. 191. d. ΚΑΡΑΒΙΟΝ.) vide ad Constant. Manass.

Pag. 101. b. ΚΕΝΤΗΡΙΩΝ.) Centurio. κένταρχος, ἑκατόνταρχος. vide ad Cedrenum.

Λ

Pag. 112. ΛΕΝΤΙΟΝ.) Lentium, linteum. unde Græcis λέντιον, Joannis Evangelistæ cap. XIII. vers. 4. καὶ λαβὼν λέντιον. Nonnus, λινέην μίτρῃ exponit. Arrianus in Periplo maris rubri: λέντια καὶ δικρόσια. Georgius Alexandrinus in vita Chrysostomi: καὶ γυμνοὶ περιῆγον τὴν πόλιν, καὶ τὴν πλατείαν ἐζωσμένοι μόνῳ λεντίῳ, καὶ πλαίοντες. a Lentio, Lentiarius negotiator in veteri inscriptione apud Gruterum pag. DCXLIX. 5. Hesychius & Phavorinus: λέντιον, περίζωμα ἱερατικόν.

Pag. 193. ΛΩΡΙΚΙΟΝ.) vide ad Cedrenum & Anastasium.

Ν

Pag. 145. ΝΑΖΗΡΑΙΟΙ.) Turcorum monachi.

Π

Pag. 206. ΠΑΣΙΑΣ.) Bassa Turcarum. vide ad Nicet.

Pag. 191. ΠΡΩΤΟΣΤΡΑΤΩΡ.) Præfectus exercituum. vide Nicetam in Balduino Fland. pag. 387. c. edit. Reg. Codinus de offic. cap. v. num. 17. significare videtur, Protostratorem non ideo dici, quod sit primus Imperialium Stratorum, id est, eorum, qui Imperatorem in equum sublevabant, de quibus jam actum ad Cedrenum & Nicetam, sed quod antecederet totum exercitum. Πρωτοστράτωρ ergo de quo Ducas & Chalcocondyles, est primus belli dux, vel præfectus exercitus.

Σ

Pag. 96. ΣΑΡΑΠΤΑΡΙΟΣ.) Pincerna. vide in πιγκέρνης.

Pag. 205. ΣΠΑΧΟΓΛΑΝΟΙ.) Inter excubitores aulæ Turcicæ. Codex tamen quo usus est interpres, habebat, σπαθογλάνες, ut Regius.

Τ

Pag. 107. ΤΖΕΧΟΙ.) Boemi.

Φ

Pag. 137. ΦΑΚΖΗ.) Sic legebatur in editione priore, sic etiam Regii codd. in ora autem unius Latine explicatur, *factionem*.

DE LAONICO CHALCOCONDYLA.

TURCICÆ *gentis Historiam, ab Ottomanno Orthogulis filio, qui circa annum* 1300. *regnare cœpit, usque ad Mahometem II. qui Constantinopolim anno Christi* 1453. *occupavit, & deinceps usque ad annum* 1464. *Laonicus Chalcocondyles Athenienſis decem libris expoſuit.*

I. *Horum primo Turcarum originem & familias ac Duces præcipuos ſeptem, qui poſt Tartaros langueſcentes, Aſiam minorem inter ſe partiti ſunt: & in his Ottomanni, & filii Orchanis, qui Nicæam Bithyniæ cepit, & Amurathis I. qui Thraciæ partem occupavit, res geſtas complexus eſt.*

II. *Hiſtoriam Bajazetis, qui anno Chriſti* 1373. *Turcis imperare cœpit, poſtea Sigiſmundum Imp. ad Nicopolim vicit, Byzantium octo annos obſedit, Emanuelis in Italiam & Galliam auxilii petendi cauſa ſuſceptam profectionem.*

III. *Tamerlanis Scythæ originem, incrementa & expeditionem adverſus Bajazetem.*

IV. *Filiorum Bajazetis Joſuæ, Moyſis, & Mahometis I. ſucceſſionem, & filiorum Emanuelis Byzantini Imp. nomina: Raineri item & Antonii, Ducum Atticorum hiſtoriam recitat.*

V. *Amuratis II. initia, ordo politiæ & militiæ Turcicæ. Theſſalonica a Græco Imp. Venetis vendita, a Turcis occupata. Bella cum Caramano, & Huniade, Genuenſium item inteſtina ſeditio, commemorantur.*

VI. *Synodum Ferrarienſem, cui Joannes Palæologus interfuit: Uladislai Ungariæ & Nerii Athenarum Ducis initia.*

VII. *Prælium Amuratis & Uladislai ad Varnam, expeditiones in Peloponneſum adverſus Scanderbegum & Huniadem, atque Amuratis anno Chriſti* 1450. *Defuncti mortem recenſet.*

VIII. *Mahometes II. Conſtantinopolim expugnat, Chalcedonem deditione capit, Belgradum obſidet, Scanderbegum oppugnat, & reditus regni Turcici enumerat.*

IX. *Peloponneſum, Athenas, Ameſtrim, Synopen in Ponto & Trapezuntem occupat.*

X. *Lesbum inſulam, Jaitzam ac Cliſſam Illyrici urbes ſibi ſubjicit, & bellum a Venetis & Matthia Ungariæ rege anno Chriſti* 1463. *illatum fortiter depellit.*

D. CHYTRÆUS in Chronologia.

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α.Σ
ΕΝ ΚΩ



ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER PRIMUS.

CONRADO CLAUSERO *Tigurino Interprete.*

* Λαονίκου Χαλκοκανδύλα ἱστορίαι ϕ Ἀταρλιῶν βασιλέων ἤγουν ϕ Οτμάνων. sic in uno.

ΕΚ ΚΤΗΤΟΡΙΚΟΥ ΤΟΥΑΕ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΛΑΟΝΙΚΩι Αθωναίῳ τῷ κατὰ τὸν βίον οἱ ἐπὶ θέαν τε καὶ ἀκοὴν ἀφιγμένων ἐς ἰσοϱείαν ξυγγέγϱαπται τάδε· ὥστε δὴ τοῦτο χϱέως ἐντιννῦσαι τῇ ϕύσει ἅμα οἰόμενος, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀκλεῶς ἔχειν ἐς τοὺς ἐπιγιγνομένους. ξωλωεχθέντων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὐδαμῇ ἐλασσόνων τῷ κατὰ τὸν οἰκουμένην ποτὲ γενομένων μνήμης ἀξίων. Τῆς τε Ἑλλήνων ϕημὶ τελευτῆς τὰ ἐς τὴν ἀϱχὴν αὐτῶν ἐπισυμβεβηκότα, καὶ Τούϱκων ἐπὶ μέγα δυνάμεως, καὶ ἐπὶ μέγιστον τῷ πώποτε ἵδη ἀφικομένων. Αϕ' ὧν δὴ τὸν τάδε τὸ βίου εὐδαιμονίαν ἐπὶ πάντα ϕεϱομένην ἐπιλεγόμενος, ἴσχειν αὐτὴ καὶ ἄλλο τε ἄλλως θέμις ἡγεῖσθαι εἶναι, πεϱὶ ἀμϕοῖν τούτοιν, μνήμην ποιεῖσθαι οὐκ ἀεικῆ. Ξυγγϱαϕὴν δὲ τήνδε ἀποδεικνύμενοι, ἐπιμνησόμεθα καὶ πεϱὶ ἄλλων, τῷ κατὰ τὸν οἰκουμένην γενομένων, οὐκ ἀμϕὶ τόνδε τὸν ἐπ' ἐμοῦ χϱόνον, οἷς τε αὐτὸς παϱεγενόμην θεασάμενος. Καὶ πάλλα ἀπό τε τοῦ εἰκότος, μάλιστα δὲ συμβαλόμενος, καὶ ὡς ἔτι παϱὰ τῶν τὰ ἀμείνω ϕϱονούντων ἐδόκουν πυθέσθαι πεϱὶ αὐτῶν. ἀλλ' ἦν ἄν μάλιστα ἔχοι ὡς ἀσϕαλέστατα ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἀληθείας εἰϱῆσθαι. Μηδὲ ἐκεῖνο γε πάνυ ἐκϕαύλως ἔχον ἡμῖν, ὡς ἑλληνικῇ ϕωνῇ ταῦτα διέξιμεν, ἐπεὶ ἥγε τῷ Ἑλλήνων ϕωνὴ, πολλαχῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διέσπαϱται, καὶ συχναῖς ἐγκαταμέμικται.

A

JAONICUS Athenienſis, quæ viſu, quæque auditu percepit, cum adhuc in vivis foret, litterarum monumentis mandare ſtatuit: partim quidem ut naturæ gratiam debitam referret, partim vero quod putaret nihil non illorum memorabile viſum iri poſteris. Complectitur enim hoc opus (ut mea fert opinio) res geſtas fama nequaquam minores illis, quæ umquam in univerſo iſto terrarum orbe contigiſſe memorantur. Duo autem continet: Græcorum regni interitum, & quæ mala in ipſum redundarunt: nec non Turcos, qui brevi in tantas creverunt opes, ut opibus & potentia mortales omnes qui umquam fuere, longo intervallo infra ſe relinquant. Qui, quamvis nunc rerum potiantur, & præſentis vitæ felicitatem conturbent, & in B diverſum abripiant: tamen cenſeo fore (ut & meum calculum adjiciam) tempus, quo res ipſorum in contrarium vergant. De utriuſque tamen, Græcis pariter & Turcis hiſtoriam contexere, non arbitror injucundum fore. Hiſtoriam autem iſtam conſcribentes, faciemus mentionem & aliorum quæ in orbe acciderunt: nec tamen meo tempore, ut quibus interfuerim oculatus teſtis. Cætera vero, non ſequutus veriſimiles conjecturas, nec ut acceperim ab his qui magis ſapere videbantur, tradam: verum, ut hiſtoriæ ſeries tuto feratur, ea adducam, quæ quam proxime ad veritatem acceſſerint. Nec nobis vitio vertatur, quod Græca

Edit. Pariſ. pag. 1.

Autoris intentio & fides.

pag. 2.

Hiſtoriæ hujus ſtatus.

Græcæ linguæ celebritas.

lingua operi iſti adhibetur. Si quidem ea hodie per totum quaſi orbem eſt diſperſa, & nationibus omnibus fere immixta conſpicitur: cujus gloria cum ſit excellens, excellentior tamen accedet, quando regno alicubi haud contemnendo præfuerit rex Græcus, & qui ex eo naſcentur, reges: aut quando Græcorum filii in unum collecti, patrio more reſpublicas ſibi quam jucundiſſime adminiſtraverint, reliquis vero quam potentiſſime imperaverint. Græci quidem præclaris facinoribus editis, quo pacto ingentem ſibi pepererint gloriam, & quemadmodum inter cætera etiam in Europam, Libyamque venerint, Gangen Oceanumque adierint, cum ad iſta loca proceſſerint alii plurimi, quos inter Hercules, & ante hunc Bacchus Semeles filius, præterea Lacedemonii & Athenienſes, poſtea Macedonum rex, ejuſque ſucceſſores, & quo ordine ſingula hæc geſta ſunt, plurimi annalibus condiderunt. Græci autem præcipue hunc laborem ſibi delegerunt, quia præ cæteris tempore longiore duraruntque, fortunamque virtute vacuam, numquam tamen moderatam plurimis generationibus obtinuerunt. His præterea per totum orbem proſpero rerum ſucceſſu utentibus, comperio Aſſyrios, gentem antiquiſſimam, memoriam ſui facientes longiſſimam, Aſiæ imperium occupaſſe. Dein Medos ad Aſiæ imperium ſubvectos, duce Sarbare (quem Juſtinus Arbactum & Arbacen vocat) Sardanapalum Aſſyrior. regem regno deturbantes. ſed Aſiæ monarchiam tandem amiſerunt, victi a Cyro Perſarum rege. At hinc Perſarum reges adeo in immenſum aucti ſunt, ut etiam in Europam trajecerint. Deinde haud multis ſæculis poſt Alexander Macedonum rex, erepta Perſis Aſiæ monarchia, Indis devictis, Europæ Aſiæque parte haud pœnitenda debellata, ſuis reliquit imperium. Exinde Romani cum eſſent nacti imperium in orbe longe lateque maximum, tenentes fortunam virtuti æquilibrem, commiſerunt Romam Pontifici maximo. Ipſi vero ductu Cæſaris tranſierunt in Thraciam: & in ea regione ubi Aſiæ proxima eſt, Byzantium urbem Græcam, (quæ nunc Conſtantinopolis eſt) Thraciæ metropolim conſtituentes, cum Perſis, a quibus graviſſime adfligebantur, plurima prælia fecerunt. Græci autem ex eo tempore Romanis commixti, cum his aliquanto plures numero eſſent, linguam ſuam patrioſque mores ad finem uſque conſtanter retinuerunt. nec tamen patrium nomen ipſis remanſit, verum mutatum eſt. Nam Byzantii reges non amplius iſtud nomen geſtaverunt, ſed magna cum veneratione ſeipſos Romanos Imperatores, & Cæſares, nec Græcorum reges, nuncupaverunt. Romanos quidem accepimus, & ipſum Pontificem maximum, cum longo tempore concertaſſent cum Græcis, in Chriſtianæ religionis quibuſdam articulis, tandem a Græcis defeciſſe. Romanum autem Cæſarem nunc e Gallis, nunc e Germanis eligentes, legatos, nullam prorſus occaſionem omittentes, miſerunt ad Græcos: ut convenientes, in unum, conciliumque concelebrantes, concordiam, quantum ad Chriſtianam religionem attinet, inter ſeſe conglutinarent. At Græci noluerunt, cum plurimis annis adverſus Romanos contentiones moviſſent, patrium religionis ſuæ cultum perturbari. Hac diſſidii cauſa permoti

Græcorum res.

Aſſyriorum Imperium.

Medorum.

Perſarum.

Macedonum.

Romanorum.

Edit. Pariſ. pag. 3.

Conſtantinus Imperium ad Græcos tranſfert ann. 335.

Schiſma Latinorum & Græcorum 870.

A καὶ κλέος μὲν αὐτῇ μέγα τὸ παραυτίκα, μεῖζον δὲ καὶ ἐς αὖθις, ὁπότε δὴ ἀνὰ βασιλείαν ἀφαύλῳ, Ἕλλωγε αὐτὸς Βασιλεύς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐσόμβοι βασιλεῖς. ἢ δὴ καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων παῖδες ξυλλεγόμβοι, καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν ἔθιμα, ὡς ἥδιστα μὲν σφίσιν αὐτοῖς, τοῖς δὲ ἄλλοις ὡς κράτιστα πολιτεύοιντο. Ἕλλωες μὲν δὴ ὅσα ἀποδεικνύμβοι ἔργα μεγάλα τε καὶ περιφανῆ, ἐπὶ μέγα ἀφίκοντο κλέος κατά τε ἄλλα, καὶ Εὐρώπην, καὶ δὴ καὶ Λιβύλω, ἐπὶ Γάγγλω τε καὶ Ὠκεανὸν, καὶ ἐπὶ Καύκασον ἔτι ἐλαύνοντες. ἐπὶ ταῦτα δὲ προεληλυθότων ἄλλων τε πολλῶν, καὶ δὴ καὶ Ἡρακλέης, καὶ ἔτι πρότερον Διονύσε τοῦ Σεμέλης υἱέος. καὶ πρός γε ἔτι Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων. μετὰ δὲ ταῦτα Μακεδόνων τοῦ Βασιλέως, καὶ ἃ τότε ὕστερον ἡγεμο-

B νίαν ἐχόντων, πολλοὶ πολλαχῇ ἔπασα ὡς ἐγένοντο, ἄλλοι ἐπιμνησάμβοι καὶ συνεγράψαντο. Ἕλλωες μὲν δὴ ταῦτα διεφράττοντο, ἐπὶ πολὺ ὡς μάλισα τῷ χρόνῳ διαγενόμενοι καὶ ἐπὶ συχνὰς γενεὰς τύχλω ἀρετῆς ἐνδεᾶ ἔχοντες ἀπαντα χῇ, ξύμμεξον δὲ ἑδαμῇ. ἐπὶ τούτων τε δὴ πολλαχῇ ἀνὰ τὴ οἰκεμένλω δυδαιμονούντων, Ἀσυρίης μὲν τὸ παλαιότατον ἐπυθόμεθα ἀκοῆς ἐπὶ τὸ μνήμης μακρότατον ἀφικομένης, ἐπὶ τὴ τῆς Ἀσίας ἀρχλὼ προεληλυθέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, Μήδες ἐς τοῦτο

C μέγα χωρῆσαι δυνάμεως, πάτε ἄλλα καὶ ἐς Εὐρώπην ἐμβάντες. Μετὰ δὲ ταῦτα ὕστερον ἐ πολλαῖς γενεαῖς Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππε Μακεδόνων Βασιλέα, Πέρσας ἀφελόμβον τὴ ἡγεμονίαν, καὶ Ἰνδὲς καταστρεψάμβον, καὶ Λιβύης μοῖραν ἀκ ὀλίγλω, πρὸς ᾧ καὶ Εὐρώπης, τοῖς μετ' ἑαυτὸν Βασιλείαν καταλιπεῖν. ἐς ὃ δὴ Ρωμαίως ἐπὶ τλὼ τῆς οἰκεμένης μεγίσλω ἀρχλὼ ἀφικομένως, ἰσοπάλαντον ἔχοντας τύχλω τῇ ἀρετῇ, ἐπιτρέψαντας Ρώμλω τῷ μεγίσῳ αὐτῶν

D Ἀρχιερεῖ, καὶ ἐμβάντας ἐς Θρᾴκλω ὑφηγεμένε ἐπὶ τάδε τοῦ Βασιλέως, καὶ Θρᾴκης ἐπὶ χώραν, ἥτις ἐς τὴ Ἀσίαν ἐγγυτάτω ᾠκεῖται, Βυζάντιον Ἑλλωίδα πόλιν, μητρόπολιν σφῶν ὑποδεικνῦσας πρὸς Πέρσας, ὑφ' ὧν ἀνήκεσα ἐπεπόνθησαν, τ' ἀγῶνα ποιεῖσθαι, Ἑλλωάς τε τὸ ἀπὸ τοῦδε Ρωμαίοις αὐτῷ ἐπιμιγνῶτας, γλῶτταν μὲν καὶ ἤθη τὸ πολλῷ πλέονας Ρωμαίων Ἕλλωας αὐτῷ ἐπικρατεῖν, διὰ τέλως φυλάξαι· τοὔνομα μέντοι μηκέτι καὶ τὸ πάτριον καλυμένως ἀλλάξασθαι. καὶ τοὺς γε Βασιλεῖς Βυζαντίου ἐπὶ τὸ σφᾶς αὐτοὺς σεμνοῦσθαι, Ρωμαίων Βασιλεῖς τε καὶ Αὐτοκράτορας ὑπακαλεῖν, Ἑλλήνων δὲ Βασιλεῖς ἐκέτι ἑδαμῇ ἀξιοῦν. Τοὺς μέντοι Ρωμαίως ἐπυθόμεθα καὶ αὐτῶν Ἀρχιερέα τὸ μέγιστον, ἐκ ὀλίγα ἄττα καὶ τὴ θρησκείαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διενεχθέντα, ξυνεκπεσεῖσθαι πάτε ἄλλα ἀφ' Ἑλλήνων, καὶ δὴ καὶ * Βασιλέα ἐπιψηφιζομένους, ὁτὲ μὲν ἀπὸ Γα-

E λατῶν, ὁτὲ δ' ἀπὸ Γερμανῶν, ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν χρόνον ἀποδεικνῦσαι. ξυμφερεσβύεσθαι δὲ ἀεὶ πρὸς τοὺς Ἕλλωας, ἐκ ἔστιν ὅτε ξυλείποντας, ὡς τε τὰ ἐς θρησκείαν σφίσι ξύμφωνά τε καὶ ξυνῳδὰ καταστῆσαι ἀλλήλοις, κατὰ ταυτὸ ξυνιόντας. Καὶ μέντοι Ἕλλωας μὴ ἐθελῆσαι Ρωμαίοις διὰ χρόνου συμφερομένοις, τὰ πάτρια σφίσι καθεστῶτα συγχέαι. καὶ ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς διαφο-

*Βασιλέα Ρωμαίων

ρᾶς συχνάς τε τῆ ἑσπερίων, καὶ δὴ καὶ * Ενετὸς, ἐπ' παύδε τὸ Ρωμαίων Αρχιερέως σόλῳ στρατεύεσθαι μεγάλῳ ἐπὶ τὰς Ελλήνας, καὶ ἐπιόντας ἐς τὸ Βυζάντιον ἀφικέσθαι, καὶ Βυζαντίδα τὴν πόλιν κράτος ἑλεῖν· Βασιλέα τε Βυζαντίδα καὶ Ελλήνων τὰς ἀρίστας οἴχεσθαι ἀναβάντας ἐς τὴν Ασίαν. ἀφικομένους δὲ ἀποδεικνύναι σφίσι Νίκαιαν τὴν Ελληνίδα πόλιν, τὰ βασίλεια ἐν αὐτῇ ποιεμένους. Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγοις ἔτεσιν ὕστερον, ἀπολαβεῖν τε αὖθις Βυζάντιον, κρύφα εἰσελθόντας ἐς τὴν πόλιν. Καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην αὖ ἀναβάντας διαγενέσθαι ἐν αὐτῇ βασιλεύοντας. Βασιλέα δὲ Ελλήνων μετὰ ταῦτα Ιωάννην ἐπὶ ξυρᾷ ἀκμῆς ἤδη αἰσθόμενον τὰ Ελλήνων πράγματα, λαβόντα τε τὰς Βυζαντίδα Αρχιερεῖς, καὶ Ελλήνων τοὺς ἐλλογίμους, διαπλεῦσαι ἀπιόντα ἐς Ιταλίαν· ἔς γε τὴν ὑπὸ Τούρκων ἐπιπρεπεμένον οἱ κίνδυνον, ἐπικουρίαν οἱ ὁμοῦ οἴσεσθαι, ἢν ἐκείνοις τὰ κατὰ τὴν θρησκείαν ξυμβῇ. Γενόμενον δὲ ἐν Ιταλίᾳ, καὶ κοινωνησάμενον τῷ Ρωμαίων Αρχιερεῖ, τοῦ περὶ τοῦ θρησκείαν διαφορᾶν, εἰς διάλεξιν μὲν πρῶτον καταστῆναι πολυπραγμονουμένους, τελευτῶντα δὲ ξυμβῆναι αὐτῷ ἅμα τοῖς Ελλησι τὰ κατὰ τοῦ διαφορὰν σφίσιν ξυνοδὰ ἀποδεικνυμένους, καὶ τὴν διαφορὰν σφίσι διαλυομένους. Επικουρίας δὲ τυχόντα ἐν μέρει, ἀποκομίζεσθαι αὖθις ἐπὶ Βυζαντίδα. Τοὺς μέντοι Ελλήνας ἐπ' οἴκου γενομένους μὴ ἐμμεῖναι τοῖς ἐν Ιταλίᾳ καὶ ἐν συνόδοις περαγμένοις, ἀξιοῦντας σφίσι μηδαμῇ δίκαιος εἶναι Ρωμαίοις, ὡς δὴ μὴ αἴσια διϊσχυριζομένους συντίθεσθαι τὸ παράπαν. καὶ ἔπειτα διαφορὰ διὰ τέλους γενέσθαι Ελλησι τὲ καὶ Ρωμαίοις. Ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον μοι ἀποχρώντως ἔχοντα ἐπιδεδείχθω, περί τε τῆς Ελλήνων Βασιλείας, καὶ τῆς ἐς Ρωμαίους ἐχούσης διαφορᾶς. ὡς δὴ καὶ ὀρθῶς πάνυ ἐς Βασιλείαν, καὶ ἐς τοὔνομα αὐτῷ προσηγορεύετο τοῦτο. Παραγενόμενος μὲν οὖν αὐτὸς ἐγὼ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον, κατέλαβον Ελλήνας τε καὶ Ελλήνων Βασιλέα, ὑπό τε τῆς ἐν Θράκῃ γενῶν πρώτου· μετὰ ταῦτα, καὶ ὑπ' αὐτῶν γε τῶν βαρβάρων τὴν ἄλλης ἀρχῆς ἀπεληλαμένους, ἀρχὴν ὀλίγην βραχείαν τινὰ περιέπειν, Βυζάντιον, καὶ Βυζαντίδα τὴν κάτω παραλίαν, ἄχρις Ηρακλείας πόλεως, κατὰ δὲ Εὔξεινον πόντον, τὴν ἄνω παραλίαν ἄχρι Μεσημβρίας πόλεως· Πελοπόννησόν τε αὖ ξύμπασαν, πλὴν ἢ τριῶν ἢ τεττάρων πόλεων τῶν Ενετῶν. ὡσαύτως Λῆμνον, Ιμβρον, καὶ νήσους τὰς αὐτῇ ταύτῃ, ἐν τῷ Αἰγαίῳ ὠκημένας. Ως ὅτι ἕκαστα ταῦτα ξυνέβη γενέσθαι, ὡς τὰ τῆδε Ελλήνων πράγματα κατὰ βραχὺ ἀπώλετο, φθειρόμενα ὑπὸ Τούρκων, καὶ ὡς τὰ ἐκείνων μεγάλα ἐγένετο, ἐς μέγα ἀεὶ ἐς τόνδε τὸν χρόνον ἰόντα δυσαμενίας ἐπιμνησόμεθα ἐπεξιόντες, ἐφ' ὅσον δὴ ἐς τὸ ἀκριβέστερον ἐπυθόμεθα.

Τούρκους δὴ ὅτι μὲν ἔγωγε οὐκ οἶδ' ὅτι ἂν καλέσαιμι κατὰ τὸ παλαιὸν, ὥστε παλιγδῆς μὴ διαμαρτεῖν· Οἱ μὲν δὴ Σκυθῶν ἀπογόνους τοὺς Τούρκους οἴονται εἶναι, ὀρθότερον δὴ συμβαλλόμενοι περὶ αὐτῶν, διὰ τὸ ἐς ἦθη ἀπολὺ διεγνῶτα καθισαμένους, γλώττῃ σφίσιν μάλα διαχρῆσθαι ἔτι καὶ νῦν τῇ αὐτῇ. Σκύθας τε γάρ φασι τὸ ἕβδομον ἤδη ἀπὸ Ταναΐδος ὁρμημένους, καταστρέφεσθαι τὴν ἄνω Ασίαν, Πάρθων τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων, τότε Περσῶν χώραν καὶ Μήδων, καὶ Ασσυρίων. μετὰ

* ἐνετὸς, ἐναγοντος ἐπὶ τ.

Occidentalium plurimi, adjunctis etiam Venetis, Pontifice maximo sic instigante, decreverunt classe maxime magna proficisci adversus Græcos. Appellentes igitur Byzantium urbem, eam vi ceperunt. Rex autem Byzantius cum Græcorum optimatibus fugam iniens, contulit se in Asiam. Quo cum venissent, elegere Nicæam urbem Græcam, eamque regni sedem declararunt. Cum anni intercessissent pauci, Byzantium recuperarunt, cum quam maxime occulte in eam se recepissent: Reversi igitur Byzantium, relicta Asia, regni gubernacula diu tenuerunt. Tandem Græcorum rex Joannes, intelligens Græcorum res in summo periculo, quasi inter malleum & incudem, versari, adsumptis Byzantii episcopis, necnon Græcorum doctis, conscendit navem, & in Italiam profectus est: existimans, si convenissent cum Romanis in negotio religionis, se hos auxiliares habiturum ad bellum jam haudquaquam dubie a Turcis imminens. Cum autem ad colloquium venisset cum Pontifice Romano Eugenio tum quarto, super religionis controversia, disputatio cum magna altercatione utrinque exorta est. Postremo eo res deducta est, ut Græci pariter & Romani in religionis negotio consentirent, discordiaque omnis quam longissime submoveretur. Rex igitur Græcorum auxilii a Romanis aliquantulum nactus, domum rediit. Græci reversi Byzantium, acta docent eos, qui domi manserant: qui quidem noluerunt stare his quæ acta erant in Italiæ synodis, putantes, sibi neutiquam fas esse, consensum præstare Romanis nefaria asserentibus. *Hinc perpetuo discordiam fovisse Græcos in negotio religionis adversus Romanos constat.* Hæc quidem hactenus, quantum præsenti historiæ conducere videtur, de Græcorum regno, & continua horum dissensione adversus Romanos, dixisse sufficiat. Itaque tum ipsorum regnum, tum nomen non recte appellatum est. Ego igitur cum attigissem hæc tempora, animadverti Græcos, horumque regnum primo sub Thracibus extitisse: postea reliquo regno a barbaris exutos, parvum quoddam regnum gubernasse, videlicet Byzantium: Byzantiique maritimam regionem inferiorem, Heracleam urbem usque: & juxta Euximum Pontum maritimam regionem superiorem, usque ad urbem Mesembriam: præterea Peloponnesum omnem, extra tres aut quatuor Venetorum urbes: adhæc Lemnum & Imbrum, insulasque ibi in mari Ægeo sitas. Ut autem singula hæc contigerint, ut Græcorum res paulatim interierint a Turcis acciſæ, ut Turcorum res usque incrementum sumpserint, ut iidem ad maximam pervenerint felicitatem usque ad præsens tempus, singula hæc explicabimus, quam exactissime & verissime audivimus.

Latini occupant Imperiū Constantinopolitanū 1200. Græci recuperant 1285.

Joan. Palæologus 1438.

Edit. Paris. pag. 4.

Græcorum inclinatio, & Turcarum successus.

Turcos ego nescio quodnam antiquitus nomen tenuisse dicam, ne a vero aberrare videar. Quidam putant eos a Scythis, quos Tartaros nominant originem trahere: non malam sequuti conjecturam, videlicet quod moribus haud multum inter se differant, linguaque utantur etiamnum nec multum dissimili. Ajunt enim, Scythas septenis vicibus a Tanai progressos, Asiam superiorem devastasse, Parthis ea tempestate rerum summa potientibus: necnon Persarum, Medorum, Assyriorumque regiones tenenti-

Turcorum origo.

Scytharum septem eruptiones in Asiam.

bus. Hinc peragrata quoque inferiore Asia, Phrygiam, Lydiam, & Cappadociam suo imperio adjecisse. Etiam nunc videre est, ut fertur, plurimos istius generis homines ubique per Asiam dispersos, moribus & victus ratione referentes Scythas Nomades (quos pastores sive armentarios non absurde dicas) nullibi in Asia certas & fixas habentes sedes. Illi & alia conjectura ducuntur, quia confirmare nituntur, Turcos Scytharum esse progeniem, quod inferioris Asiæ regionem gentes
Edit. Paris. pag. 5. Turcorum barbaræ incolant, Lydiam, Cariam, Phrygiam, & Cappadociam, qui lingua & reliquo quotidianæ vitæ usu nihil discriminis habere cognoscuntur a Scythis agentibus in ea regione, quæ inter Tanaim & Sarmatiam excurrit. Sunt qui existimant, Turcos e Parthorum progenie descendere. Hos enim, cum persequutionem hostilem a Scythis vagis, qui Nomades dicuntur a permutandis pabulis, paterentur, in inferioris Asiæ regionem
Nomades. contendisse constat. Cumque & ipsi vagi incertis sedibus mapalia sua plaustris circumferentes, eo loci versarentur, per eas urbes esse disseminatos tandem, apparet. Exinde istud hominum genus contigit Turcos, quasi Nomades, vocitari: Alii ex Turca, Persarum urbe magna & opulenta, hoc hominum genus progessum esse, tradunt: & hinc profectos, Asiæ inferioris regionem tandem in suam ditionem redegisse totam perhibent. Sunt quibus magis placet, Turcos ex Cælesyria & Arabia, vel ex Scythia, in istam regio-
Homar legislator. nem, habentes secum legislatorem Homarem sive Omarem, delatos esse, Asiæque imperium tandem obtinuisse, viventes instar Nomadum. An autem commemoratæ sententiæ singulæ veritatem complectantur, aut cui earum quis accedere tuto ausit, nequeo quam tutissime & verissime pronunciare. Mihi tamen probabilius videtur, assensum præstare illis, qui Turcorum originem in Scythas referunt: cum manifestum sit, Scythis, qui adhuc hodie in Europa Orientem versus ætatem agunt, optime convenire cum Turcis in foro, emporiis, & commerciis. Victus & reliquus vitæ usus etiamnum utrisque par est: quia Scythæ universæ imperitaverunt Asiæ. Idem etiam insinuat no-
Turci etymon. men Turcorum, significat enim hominem, qui agrestiorem victus rationem sequitur instar Nomadum, & maximam vitæ partem in eo consumit. Genus hoc Turcorum cum esset magnum, & in immensum auctum, compertum habeo in partes sive tribus quasdam esse divisum: inter quas,
* *al.* Agutiorum. fuisse tribum * Oguziorum, hominum genus nec malum, nec imbelle. Ex his
* *al.* Judizalpes. natus est * Duzalpes, vir æqui justique studiosissimus, Oguziorum dux. Hunc accipio ob fortitudinem suam plurimum esse laudatum, tantæque fuisse justitiæ (Oguziis namque jus dicebat) ut litigantes ipsum eligerent arbitrum in re qualibet: sententiamque, quam ferebat, utraque pars læta accipiebat. Hanc viri æquitatem deprehendentes Oguzii, impetrarunt, precibus fatigantes regionis istius regem, (qui tum erat Aladines nomine) ut eum acciperent sibi judicem. quod ubi contigit, semetipsos tradiderunt Duzalpi, ut
pag. 6. secum ageret, secundum quod existimaret res Oguziorum optime habituras. Deinde cum filius hujus nomine Oguzalpes, (qui & Aguzalpes) imperium Oguziorum tribus sibi vendicasset, ad tyranni-

A ἢ ταῦτα ἐπικαταβάντας ἐς τὴν κάτω Ασίαν, ἐπὶ Φρυγίαν, Λυδίαν τε, καὶ Καππαδοκίαν, τὰς ἐς τὴν δὲ τὴν χώραν ὑποχείρια σφίσι ποιήσασθαι. καὶ νῦν ἐστὶν ἰδεῖν, ἢ λέγεσι, πολλὰ τὰ γένη τῶν πολλαχῇ τῆς Ασίας ἐπινεμόμενα, φορὰς Σκυθῶν τῶν Νομάδων ἤδη τε καὶ διαπαν τετραμμένα, ἐδαμῇ τῆς Ασίας ἔχον καταφανῆ τὴν ἀρχαιότητα. * κἀκεῖνοι δὲ ἔτι συμβάλλονται, ὡς Ασίας τὴν κάτω χώραν ἐνοικοῦντα βάρβαρα ἔθνη Τούρκων, Λυδίαν, Καρίαν, Φρυγίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Σκύθαις ἢ ἀπὸ Τανάϊδος ἐπὶ Σαρματίαν χώραν ἐπινεμομένοις ὁμόγλωττα τέ ἐστι, & ὁμόσκηνα. Ἐνιοι δὲ Πάρθων ἀπογόνους Τούρκους φασὶ εἶναι. Τούτους δὲ ὧδε Σκυθῶν τῶν Νομάδων διοικομένους, ἐς τὴν κάτω Ασίαν ἐπικαταβῆναι, καὶ ἐς τὸ Νομαδικώτερον ἀποκλίναντας σκεδασθῆναι παύτῃ ἀνὰ τὰς πόλεις. καὶ ἀπὸ τούτου ὡς δὴ Νομάδας Τούρκους τὸ γένος τοῦτο καλεῖσθαι. Ἄλλοι δὲ φασὶν ἀπὸ Τούρκης τῆς Περσῶν πόλεως μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος προελθεῖν τε τὸ γένος τοῦτο διϊσχυρίζονται, καὶ εἰς τὴν κάτω χώραν τῆς Ασίας ἀπαλλαττομένους σκεδασθῆναι παύτῃ ἀνὰ τὴν Ασίαν ἐπικαταχόντας ἢ χώραν. Εἰσὶ δὲ οἳ βάλονται, Τούρκους ἀπὸ Συρίας μᾶλλον τῆς κοίλης καὶ Αραβίας, ἢ ἀπὸ Σκυθῶν, ἐπὶ τοῦδε τὴν χώραν ἀφικομένους μὲν Ομάρεω τὸ τῶν νομοθεσίαν δεξαμένους, ἐπὶ τὴν C τῆς Ασίας ἀρχὴν προελθεῖν. καὶ παύτῃ αὐτοῦ καταλειφθέντας, ἐς τὸ Νομαδικώτερον ἀποκλῖναι. Ὡς μὲν οὖν τῶν ἕκασα ἔχει ἀληθείας, καὶ ἐφ' ἃ δεῖ τούτων χωρεῦντας πυθέσθαι ἄμεινον, οὐκ ἔχω ξυμβαλέσθαι ὡς ἀσφαλέστατα. Τοσόνδε μέντοι εἰρήσεται, ὡς τοῖς ἀπὸ Σκυθῶν γενέσθαι τὴν ἀρχὴν τούτοις διϊσχυριζομένοις, ἔχοι ἄν τις συμφέρεσθαι ἄμεινον, δεδὸ τὸ Σκύθας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ φορὰς ἔως ἔτι καὶ νῦν δεδογενομένους, κατὰ τὴν Ἀγοράν καλουμένην, τῆς ἐν τῇ Ασίᾳ Τούρκων ἐπαΐειν ἀκριβῶς· διαίτῃ τε καὶ σκευῇ ἔτι καὶ νῦν τῇ αὐτῇ ἄμφω τὼ γένεε δεδογρωμένους, δεδὸ τὸ Σκύθας ἐπικρατῆσαι ἁπάντων τῆς D Ασίας. Δηλοῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτό, ἢ τὴν Νομαδικὴν δίαιταν φορημένον, καὶ ἢ παύτῃ ἢ βίᾳ πλέον αὐτῆς ποιέμενον. Τὸ δὴ γένος τοῦτο τῶν Τούρκων μέγα τε ὂν καὶ ἐπὶ πολὺ δίκην, ἐς μοίρας ἐπίσαμαι δεδικρίσθαι τινάς, ἄλλας τε δὴ καὶ Ογουζίων τὴν μοῖραν, γένος οὐ φαῦλον οὐδὲ ἀγεννές. ἀπὸ τούτων δὲ ἢ Ογουζίων, γενέσθαι * Ιουδουζάλπα ἄνδρα ἐπιεικῆ τε, καὶ τῆς τῶν * Ογουζίων μοίρας ἡγησάμενον. Τοῦτον δὲ ἐπ' ἀρετῇ εὐφημούμενον ἀπομνημονεύουσι, δικαιώτατόν τε ἅμα γεγονέναι, καὶ τοῖς Ογουζίοις διαιτητὴν καταστάντα, ἑλομένοις δικάσαι σφίσιν αὐτοῖς δίκην ὁπωτινοῦν, ὁπότε ἐπιδικάσοιτο τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ ἀπαλλάττεσθαι ἀγαπῶντας ἑκατέρους, οἷς ἂν ἐπιδικάσαιτο. καὶ τοῦτο φασὶν ἐνιδόντας αὐτῷ τοὺς Ογουζίους διαπραξαμένους πρὸς ἢ τῆς χώρας βασιλεύοντα, ἐπισῆσαι σφίσιν αὐτοῖς ἢ Ιουδουζάλπην δικασήν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιτρέψαι σφᾶς αὐτῷ δοθεῖναι, ᾗ ἂν αὐτῷ δοκοίη ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν τούτου παῖδα Ογουζάλπη δεδεξάμενον τὴν ἀρχὴν τῆς Ογουζίων μοί-

* κἀκεῖνοι δὲ ἔτι συμβάλλοντες. R. ut in cont.

* Ιουγουζάλπην

* Αλλαζίων

ρας, ἐπὶ τὸ τυραννικώτερον ἐξηγήσασθαι, πρὸς τε A dem adſpiravit: armaque infeſta Græcis
τὰς Ἕλλωας πολεμοῦντα καὶ τὴν Ασίαν μέγα δό- inferendo, brevi in Aſia ad maximam cla-
ξαν ἐπιμῆσαι. Ορθογρύλη δὲ Ογεζάλπεω παῖδα δρα- ritatem acceſſit. Præterea * Orthogules
στήριόν τε ἐς τὰ πάντα γενόμενον, καὶ ἐπὶ πολέμους Oguzalpis filus, cum manu eſſet prom- *al. Orthogru-
ἠνσάμενον, ἄλλη τε πολλαχῆ δόξαν ἐπιμῆσαι, καὶ δὴ ptiſſimus, armis multos populos laceſſens, les, qui apud
καὶ πλοῖα ναυπηγησάμενον ἐπιλῃστεύειν νήσους, ἐπι- gloriam magnam ubique adeptus eſt: claſ- Jovium Zich
πλέοντα ἐν τῷ Αἰγαίῳ, τῆ τε Ασίᾳ, καὶ Εὐρώπῃ ſem quoque paravit, qua fretus hoſtili vocatur.
ἐπικειμένας. καὶ τὴν τε Εὐρώπην πορθοῦντα, πάτε animo navigavit ad inſulas in Ægeo e re-
ἄλλα καὶ ἐς Ταίαρον ἐμβάντα ποταμὸν τὸν καὶ τὴν gione Aſiæ Europæque ſitas. Etiam Eu-
Αἶνον, ἐπὶ πολὺ τῷ ποταμῷ συὼ ταῖς ναυσὶ προ- ropam populatus eſt. hinc navibus in flu-
ελθεῖν. Λέγεται δὲ αὐτὸν καὶ ἄλλη τε πολλαχῆ τῆς men Tænarum juxta Ænum urbem de- 1298.
Εὐρώπης ἀποβάσεις ποιήσασθαι, καὶ ἐπὶ Πελοπόν- ductis, ad multam fluminis partem pro-
νησον ἀφικόμενον, καὶ ἐπὶ Εὔβοιαν καὶ Αττικὴν, ceſſit. Ferunt hunc & in aliis locis irru-
τήν τε χώραν δηῶσαι, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀ- B piſſe in Europam. Tandem ingreſſus Pe-
πενεγκάμενον, μεγάλα κερδᾶναι. Ορθογρύλην δὲ loponneſum, Eubœam, & Atticam, fe-
τοῦτον μὴ ταῦτα ἐν τῇ Ασίᾳ ξαπόμενον φασὶν ἁρ- cit cladem maximam, regionibus devaſta-
παγῇ τῆς περιοικίδος χώρας, ἐπεξιέναι τε ἀπὸ tis: reverſuſque domum, præda, manci-
τότε ὡρμώμενον, ξυναγεῖραι τε στράτευμα, καὶ ἐ- piiſque oneratus, maximas hinc ſibi con-
πιόντα, καταστρέφεσθαι τὰς τε ὁμόρους Ελλωας, καὶ flavit opes. Ajunt, Orthugulem hunc in
τὰς ταύτῃ σφίσιν αὐτῶν περιοίκους, καὶ τὸ ἀπὸ τῶ- Aſia morantem, prædas ex finitimis gen-
δε λιϊζόμενον· τὰς δὲ ἐπιπαρομένας αὐτῷ, ἐν βρα- tibus egiſſe: rebuſque pulchre ſuccedentibus, exercitum conſcripſiſſe. Exercitu igitur ſatis valido munitus, finitimos Græcos domuit: reliquos deprædatus eſt. & cum alii metu perculſi imperium acciperent, brevi ſuis maximarum opum auctor fuit. Deinde cum quotidie Nomades plurimi ad ipſum confluerent, & in belli ſocietatem adverſus finitimos admitterentur, tandem mirum in odium imperii ſui pomœria promoverunt. Propter res fortiter geſtas etiam Aladinæ charus acceptuſque erat. Sunt qui litterarum monumentis ſcriptum reliquere, Oguſiorum tribum auſpiciis ductuque Orthogulis loca juxta Taurum munita occupaſſe: & hinc armis inſtructos procurrentes, finitimam regionem ſubjugaſſe: Græcos ejus regionis accolas deviciſſe, ſuoque imperio maxima adjeciſſe incrementa. Quæ autem horum ab initio fuerit conditio, ad hæc, verane ſint an falſa quæ de ipſis modo expoſuimus, non facile affirmare auſim: quamvis plurimi ſcriptores ea commemorarint: Proinde cum ea hactenus ab origine repetierim, nunc amplius de his verba facere ſuperſedeo. Quantum vero attinet ad Otomanidas, ex familia Oguziorum ortos, ut ad clariſſimum hoc imperium evaſerint, nunc explanare inſtituo. Vicus eſt juxta Myſiam, quem Sogutam incolæ vocant, ubi eſt & fluvius ejuſdem nominis. Vicus ille rerum omnium adfluentia pollet, remotus a mari Euxino ducentis quinquaginta ſtadiis. poteſt idem locus Iteæ vicus nominari. In hanc regionem cum Oguzii penetraſſent, ibi aliquanto tempore habitarunt. Otomanus autem, Orthogulis filius, initio non admodum ſecundis agebatur fortunæ flatibus. Proinde cum eſſet animo liberali & forti præditus, animos eorum qui in vico agebant, opibus ſibi conciliat, brevique ſibi devotiſſimos habuit. Hinc cum odiis certarent continuis adverſus Græcos, omnium aſſenſu Imperator declaratus eſt. Bello itaque adortus Græcos, qui in ea regione habitabant, non prius prælio exceſſit, quam cum omnes aut cæcidiſſet, aut fugaſſet. Hinc proſpere ſuccedentibus rebus, victorias plurimas Græcis extorſit. Cum autem fama nominis ſui regiones plurimas impleviſſet, etiam apud Aladinam maxima gloria viguit, creatus ab ipſo dux, cum undique præclaris editis facinoribus res fortiter geſſiſſet. Defuncto rege Aladina, diſcordia inter regni optimates exorta eſt. Orthogules adhibitus in colloquium, cum multum temporis deliberando eſſet ab-

Saladinus Syriæ rex.

Otomanidum familiæ.

Edit. Pariſ. pag. 7.

OTOMANUS Rex primus, circiter ann. 1300.

ρὰς, ἐπὶ τὸ τυραννικώτερον ἐξηγήσασθαι, πρὸς τε
τὰς Ἕλλωας πολεμοῦντα καὶ τὴν Ασίαν μέγα δό-
ξαν ἐπιμῆσαι. Ορθογρύλη δὲ Ογεζάλπεω παῖδα δρα-
στήριόν τε ἐς τὰ πάντα γενόμενον, καὶ ἐπὶ πολέμους
ἠνσάμενον, ἄλλη τε πολλαχῆ δόξαν ἐπιμῆσαι, καὶ δὴ
καὶ πλοῖα ναυπηγησάμενον ἐπιλῃστεύειν νήσους, ἐπι-
πλέοντα ἐν τῷ Αἰγαίῳ, τῆ τε Ασίᾳ, καὶ Εὐρώπῃ
ἐπικειμένας. καὶ τὴν τε Εὐρώπην πορθοῦντα, πάτε
ἄλλα καὶ ἐς Ταίαρον ἐμβάντα ποταμὸν τὸν καὶ τὴν
Αἶνον, ἐπὶ πολὺ τῷ ποταμῷ συὼ ταῖς ναυσὶ προ-
ελθεῖν. Λέγεται δὲ αὐτὸν καὶ ἄλλη τε πολλαχῆ τῆς
Εὐρώπης ἀποβάσεις ποιήσασθαι, καὶ ἐπὶ Πελοπόν-
νησον ἀφικόμενον, καὶ ἐπὶ Εὔβοιαν καὶ Αττικὴν,
τήν τε χώραν δηῶσαι, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀ- B
πενεγκάμενον, μεγάλα κερδᾶναι. Ορθογρύλην δὲ
τοῦτον μὴ ταῦτα ἐν τῇ Ασίᾳ ξαπόμενον φασὶν ἁρ-
παγῇ τῆς περιοικίδος χώρας, ἐπεξιέναι τε ἀπὸ
τότε ὡρμώμενον, ξυναγεῖραι τε στράτευμα, καὶ ἐ-
πιόντα, καταστρέφεσθαι τὰς τε ὁμόρους Ελλωας, καὶ
τὰς ταύτῃ σφίσιν αὐτῶν περιοίκους, καὶ τὸ ἀπὸ τῶ-
δε λιϊζόμενον· τὰς δὲ ἐπιπαρομένας αὐτῷ, ἐν βρα-
χεῖ δὴ ὀλβίους ἀποδεικνῦσαι, καὶ ὅπω δὴ συχνοὺς
τῷ Νομάδων ἐπιγενομένους αὐτῷ, συμπολεμῆσαί
τε αὐτῷ ἅμα, καὶ σωδισνέγκαι τὸν πόλεμον ἐπὶ
τὰς ὁμόρους· καὶ παχὺ δὲ ὅπως ἐπὶ ἀρχῆ παρελη-
λυθέναι οὐ φαύλως. ἐξ δὴ ταῦτα καὶ παρὰ Αλα-
δίνῃ μέγα δόξαν ἐπιμῆσαι. Ενιοι δὲ φασὶν, Ογεζίων C
τῆ μοῖραν ἡγουμένου Ορθογρύλεω, χωρία ἐρυμ-
νὰ περὶ τὸν Ταῦρον καταλαβόντα, ἐπὶ τῆς ταύτῃ
ὁμόρου χώρας καταστροφῇ ἐντεῦθεν ὡρμῆσθαι, καὶ
τάχιστα Ελλώων περιοίκους ἄγειν, καὶ ἐπὶ μέγα
χωρῆσαι δυνάμεως. Ως μὲν οὖν ἀρχῆ ἔχε τού-
τοις τὰ πράγματα, καὶ ὡς ταύτῃ ἢ ἄλλῃ ἐγένετο,
οὐκ ἂν οὕτω ῥᾳδίως εἰπεῖν ἔχοιμι, ὑτὸ πολλῶν
μέν τοι λεγόμενα. ταῦτα δὲ ἐς τοσοῦτον ἐπιμνησά-
μενος παύσομαι. Ως δὲ Οτμανίδας τῆς Ογεζίων
μοίρας ἐπὶ τοῦδε ἀφίκοντο τῆ ἀρχῆ, ὧδε γενέ-
σθαι ἐπιθυμῶ. Εξι Σογὲτ παρὰ Μυσίαν κώμη
οὕτω καλουμένη εὐδαίμων, καὶ ποταμὸς παρ' αὐ-
τῇ ὅπω καλούμενος· διέχει δὲ ἀπὸ θαλάττης τῆς D
τε Εὐξείνου πόντε σταδίους ὡσεὶ πεντήκοντα καὶ
διακοσίους· καλοῖτο δ' ἂν αὖτη Ιταίας κώμη. ἐς
ταύτῃ δὲ τῆ χώραν ἀφικομένους τὰς Ογουζίους
ἐνοικῆσαι ἐπί τινα χρόνον. Οτμάνε δὲ τὸν Ορ-
θογρύλεω παῖδα, ἐ πάνυ τοι εὐπράττοντα τῆ ἀρ-
χῆ γενέσθαι τῆ τε ψυχῆ ἐλευθεριώτατον, καὶ
τὰς ἐν τῇ κώμῃ φιλοφρονέμενον ἐκ τῶ προσόντων,
ὡς οἱονεὶ μάλιστα αὐτῷ, τέτε ἐν τῇ κώμῃ ἀ-
νακτήσασθαι, ὥστε διαφορᾶς σφίσι πρὸς τὰς Ελλή-
νων αὐτῶν περιοίκους γενομένης, ἡγεῖσθαι κελεύειν
τὰς ἐν τῇ πόλει Οτμάνον τὸν Ορθογρύλεω· καὶ
μαχεσάμενον, τρέψασθαί τε τὰς ταύτῃ Ελλωας.
καὶ ἀπὸ τότε ὡρμημένης ἐπιπολὺ, ἐπεξελθεῖν τε τὰς E
Ελλωας, καὶ παρὰ Αλαδίνῃ εὖ μάλα εὐφημούμενον μέγα εὐδοκιμῆσαι, ἐπὶ στρατηγείας τε καθι-
σάμενον, καὶ ἔργα ἀποδεικνύμενον ἄξια λόγε. Τε-
λευτήσαντος δὲ Αλαδίνεω Βασιλέως, καὶ τῷ ἀεί-
σων αὐτῷ ἐς διαφορὰν σφίσιν ἀφικνουμένων, λέ-
γεται ἀφικέσθαι ἐς λόγες αὐτοῖς, καὶ ἐκείνοις
ἀλλήλοις, ξυμμαχίαν τε καὶ ὁμαιχμίαν ἐκείνοις

ſumptum, tandem icto fœdere promiſit, ſe ipſis & ſocium auxiliarem fore, quocumque in militiam proficiſcantur: hac tamen conditione, ut quaſcumque regiones, conjunctis copiis, ſuo imperio adjunxerint, eas inter ſeſe partiri velint. Cum igitur, ut fœdere tenebatur, communi conſenſu viribuſque communibus bella aggrederentur, tanta ipſius inter omnes virtus emicuit, ut brevi plurimas opes acquireret, regnumque ſibi pararet haud aſpernandum. Hi autem cum forent duces numero ſeptem, initio regionem, quam tum armis ſubjecerant, inter ſeſe diviſerunt: poſtea partitionem ſorti committentes, Caramano obtigiſſe mediterraneam Phrygiæ, Ciliciam uſque, & Philadelphiam. Sarchani ſors addixit maritimam Joniæ regionem, qua Smyrnam uſque patet. Lydia uſque ad Myſiam obvenit Calami, & filio ſuo Caraſi. Bithyniam autem cum his regionibus quæ Olympum reſpiciunt, nactus eſt Otomanus cum Tecie. Paphlagoniam cum his regionibus quæ vergunt ad Euxinum pontum, acceperunt Amuræ filii, ſic ſorte partitionem regente. Cermianum dicunt non fuiſſe de numero ſeptem illorum ducum, verum imperaſſe Conio * Cariæ urbi, in qua regia erat: tandem ſuo deturbatum regno, abiiſſe in Joniam: ſectatuſque ibi vitam privatam, quietem amplexus eſt. An ſeptem illi duces adjunctis copiis, aut ſinguli per ſe, regiones iſtas ſubjecerint: præterea ut alius in alterius ſucceſſerit opes & regnum, non referre arbitror curioſius deſcribere. Illud autem certum eſt, reges Otomanidarum Sogutham vicum multum honoraſſe, cum eo frequenter accederent, reddentes vici incolis ſolemnia munera. Accepi præterea, Otomanum Orthogulis filium primum generis hujus ex iſto vico oriundum extitiſſe: qui inde profectus, urbes Aſiæ cepit: & Pruſam Myſiæ urbem opibus florentem, fame expugnatam, regni ſedem conſtituit. Poſtremo operibus multis fortiter & ſplendide peractis, relinquens liberos & regnum illuſtre, naturæ debitum exolvit Pruſæ. Hic primus iſtius generis, optime quæ ad regni ſalutem attinent, diſpoſuit. Et ut regnum ſibi faceret quam maxime firmum & opportunum, ſatellites allegit, quos regis * Januas ſive portas nuncupavit. Et cum jam omnibus propter iſtam potentiam formidini eſſet, ſubditos facile in imperio continuit, cum omnes ad nutum, quando vocarentur, præſto eſſent: & impigre ea quæ Januæ regis imperarent, obirent. Commemorant, Orthogulem iſtum virum per omnia extitiſſe generoſiſſimum: & cum propter reſ ſuas præclare adminiſtratas auguſtior homine, & quaſi divinus reputaretur, poſteris reliquit inſigne cognomentum, ut Otomanidæ ſive Otomani filii vocentur. Hoc regnante Turcorum octo millia trajecerunt in Europam per Helleſpontum, captoque Græcorum præſidio Cherſoneſo impoſito, perrexerunt in Thraciam, & ad Iſtrum: incurſionibuſque plurimis factis, regionem iſtam vaſtarunt, & maximam hinc reportarunt prædam. mancipia, quæ erant plurima, jure belli capta, tranſmiſerunt in Aſiam. Græcorum Tryballorumque (qui nunc Bulgari dicuntur) res agebantur ferebanturque. Ea tempeſtate Scythæ parva manu a Sarmatia prodeuntes, feſtinabant ad Iſtrum. quo tranſmiſſo, Tur-

Tuſcorum duces ſeptem.

* Iconium olim, nunc Congium.

Edit. Pariſ. pag. 8.

Pruſa, Turcorum regia ſedes.

Regis Januæ, cuſtodes corporis, Janizari.

Turcorum primus in Europam tranſitus.

A σωθέμβον, ξυμβῶαι αὐτοῖς ὅρκια ποιησάμενον, ἐφ' ᾧ ὁμῶ πάντας κοινῇ στωδιαφέρειν τὸν πόλεμον, ϗ καταστρέφεσθαι τὴν χώραν, ὅσην ἂν δυώνται, ὅσην δ' ἂν ὑπάγωνται, ἐπιτελέσθαι σφίσι ϗ τὰ κοινῇ σφίσι αὐτοῖς δεδογμένα· ϗ ἅπω δὴ ἅμα ἐκείνοις ἐλαύνοντα καταστρέψαθαι χώραν ἐκ ὀλίγου, ϗ ἔργα ἀποδεικνύμβον μεγάλα, ϗ χρήματα συχνὰ ἐπικτώμενον· ὥστε ἐν βραχεῖ ἐπὶ ἀρχὴν παρελθυθέναι ἐ φαύλην. Τέτως δὲ ἡγεμόνας ἑπτὰ γενομένους, ὅσην ὑπηγάγοντο ἀρχὴν διανεμεῖσθαι μᾶ ταῦτα σφίσιν αὐτοῖς· λαχεῖν δὴ Καραμάνον τὴν μεσόγαιαν τῆς Φρυγίας, ἄχει Κιλικίας ϗ Φιλαδελφείας. Σαρχάνην δὲ ἐντεῦθεν ἡ παράλιον τῆς Ἰωνίας χώραν, ἔς τε ἐπὶ Σμύρνην ἐλθεῖν· τὰ δὲ Λυ-

B δίας ἔς τε ἐπὶ Μυσίαν Καλάμην σὺν τῷ παιδὶ αὐτῦ Καρασῆ. τὰ ὁρὸς Ὀλυμπόν τε ϗ Βιθυνίαν, Ὀτμάνον λαχεῖν μᾶ Τεκίεω· τὰ δὲ ὁρὸς ἡ Εὔξεινον πόντον ϗ Παφλαγονίαν λαχεῖν τὰς Ἀμύρεω παῖδας. Τὸν δὲ Κερμιανὸν, οὐ φᾶ ἑπτὰ τέτων γεγονέναι φασίν, ἀλλὰ Βασιλέα ὡρόθεν γενόμβον Ἰκονίε ἡ Καισίας πόλεως, ἐν ᾗ τὰ Βασίλεια ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον διεγένετο. Τέτοις ἀπελθαμένον ἐντεῦθεν ἐπὶ Ἰωνίαν ἀπάρας, κἀκεῖ ἰδιωτεύοντα ἡσυχίαν ἄγειν· Εἰ μέν τοι ἑπτὰ ἐτύγχανον ὄντες, οἳ σύμπασαν τὴν δε κοινῇ ὑπαγόμβοι σφίσι τὴν χώραν, ἢ χωρὶς ἕκασος, ϗ ᾗ ἄλλῳ ἄλλῃ ξυμβαίνον ἐπὶ τὴν αὐτῦ ἀρχὴν παρεγένετο ἕκασος, οὐκ ἂν δὴ ἅπως ἐν δέοντι πολυπραγμονοίην. Σογάτλη μέν τοι ἐπίσαμαι

C κώμην, ὡς οἱ ἐπ' ἐκείνης γενόμβοι Ὀτμανίδων Βασιλεῖς ἐτίμων τε ἐπὶ πλεῖσον ἐπιφοιτῶντες ταύτῃ τῇ κώμῃ, ϗ τοῖς ἐνοικεῦσιν αὐτὴν, ἀποδιδόασι γέρα τὰ νομιζόμβα. Ἀπὸ ταύτης δὲ ἐπίσαμαι ἀποῇ γενέσθαι Ὀτμάνον τὸν Ὀρθογρύλεω παῖδα πρῶτον δὴ τᾶ γένες τέτε, ἄλλας τε οἱ πόλεις ὑπαγάμβον ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ἐν δὲ δὴ ϗ Πρῦσαν τὴν ἐν Μυσίᾳ πόλιν τότε εὐδαίμονα παρασησάμβον. ὑπολιμᾶ ἐκπολιορκῆσαι ἐλόντα τὴν πόλιν, ϗ ἐν αὐτῇ τὰ Βασίλεια ποησάμβον, ϗ ἀπὸ ταύτης ὁρμώμβον ἔργα μεγάλα τε ϗ περιφανῆ ἀποδειξάμβον, παῖδας τε ϗ ἀρχὴν ἐ φαύλην καταλιπόντα, τελευτῆσαι ἐν Πρύσῃ. Τέτον δὲ ἴσμεν ἡμεῖς τᾶ γένες τᾶδε πάτε ἄλλα ὡς αἶον τε ἄριστα καθισάντα, ϗ ἡ ἀρχὴν ἐς τὸ

D ἐπιφανέστατον αὐτῷ κατασησάμβον, πάξιν τε ἀείσην ἀποδείξαθαι ἀμφ' αὐτὸν, ὣ * θύρας Βασιλέως καλέσι, ϗ ταύτῃ γε τῇ δυνάμει τὸ ἀπὸ τᾶ δε δεδιττόμβον δέει τῷ ἀμφ' αὐτὸν, κατέχειν τὰς ὑπὸ ἡ ἀρχὴν αὐτᾶ ξύμπαντας ἐν τάχει παραγενομένης, ὅπη ἂν αὐτῷ δοκοίη, ϗ ἐπιτελοῦντας ἄτ' ἂν ἐπιτάττοι ὁ Βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τὰ παραγγελόμβα ὑπὸ τῦ Βασιλέως θυρῶν, κατὰ τάχος ἰόντας. Τοῦτον δὴ ὅων ἐπυθόμεθα γενναιότατόν τε ἐς τὰ πάντα γενόμβον, ταύτῃ τε ὡς ἐπὶ πλεῖσον νομισθῶαι δαιμόνιον, καταλιπεῖν τε ἀπὸ τότε ἡ ἐπωνυμίαν τοῖς ἀπ' ἐκείνε γενομένοις, Ὀτμάνε παῖδας ἔτι ϗ νῦ καλεῖσθαι. Ἐπὶ τύτε Βασιλεύοντος ὀκτακιχίλιοι Τούρκων ἐς τὴν

E Εὐρώπην διαβάντες περὶ Ἑλλήσποντον, καὶ ἐν Χερρονήσῳ καταχόντες φρύριον ἑλληνικὸν, καὶ ἀπὸ τούτε ὁρμώμβοι, τὴν τε Θράκην ἐς Ἴστρον ἐλαύνοντες, ἐληΐζοντο τὴν χώραν ἐπιδραμόντες, τά τε πολλὰ διήρπαζον. καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἐλόμβοι, ἐς τὴν Ἀσίαν διεβίβαζον, τέως τε Ἕλληνας καὶ Τριβαλλὸς ἦγον καὶ ἔφερον. Ἐν τύτῳ δὴ Σκυθῶν μοῖρα ἐκ ὀλίγη, ἀπὸ Σαρματίας ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐλάσαντες, ϗ

* in ora, αὐλὴ.

τόνγε Ἴστρον διαβάντες, τὰς τε Τέρκας ἐν τῇ Θράκῃ κατέλαβον, καὶ μαχεσάμενοι ἐτρέψαντο, καὶ πλὴν ὀλίγων τινῶν, διεχρήσαντο σύμπαντας ἀφειδέσατα. ὅσοι δὲ οὐκ ἐφθάρησαν, διασωθέντες ἐς τὸ Χερρόνησον, ἐς τὴν Ἀσίαν αὖθις διαβάντες, οὐκέτι πάλιν ἀφίκοντο. Τότε οὖν τὰ Ἑλλήνων πράγματα ἐταλαντεύετο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων σφίσι καὶ τὴν Βυζαντίδα Βασιλείαν, ἀμφοῖν βασιλέοιν τοῖν Ἀνδρονίκοιν, τῷτε πάππῳ καὶ υἱῷδε τῷδε Παλαιολόγων. ἐφ' ὧν δὲ ἐς διαφορὰν σφίσιν ἀφικομένων, οἵτε Ἕλληνες πρὸς ἑκατέρους διέσησαν, καὶ αὐτοῖς τὰ πράγματα ἤδη πάμπαν ἐφθείρετο. Τῷ δὲ πρώτῳ Ἀνδρονίκῳ ἐγεγόνει παῖς Μιχαήλος, ὃς ἐτελεύτησε πρὶν ἢ ἐς τὴν Βασιλείαν ἐλθεῖν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν Ἀνδρόνικος ὁ παῖς αὐτοῦ, γεγηρακότι ἤδη τῷ πάππῳ ἀξιῶν αὐτὸς ἔχειν τὴν Βασιλείαν, καθίστατο ἐς διαφοράν, αὐθαδέστερος ὤν, ἢ ὥστε πείθεσθαι, καὶ πράγματα παρεῖχεν ἀνήνυτα. τάς τε Τριβαλλὸς ἐπαγόμενος, καὶ Ἑλλήνων τοὺς ἀρίστους οἱ προσεταιριζόμενος ἐς τὴν Βασιλείαν, ὡς δὴ ταῦτα μηδὲ ἐξεῖναι αὐτοῖς τοπαράπαν τὰς Τέρκας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάντας ἀμύνεσθαι. Καθ' ὃν δὴ χρόνον, ἥτε Πρῦσα ἐξεπολιορκήθη λιμῷ ἁλοῦσα ὑπὸ Ὀτωμάνου, καὶ ἄλλαι τὴν Ἀσίαν πόλεις οὐκ ὀλίγαι ἑάλωσαν. Οὗτοι οἵτε Τέρκοι ἐπὶ μέγα ἐχώρουν δυνάμεως τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάντες, κακῶς ἐποίουν τὴν Θράκην· ἄλλοι τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ δὴ καὶ Χαλίλης, ὃς δὴ ἐς τὸ κατὰ τὴν Χερρόνησον φρούριον ὑπὸ Ἑλλήνων σωθεὶς μετεπέμπετο Τέρκας ἀπὸ τῆς Ἀσίας, καὶ τόντε Βασιλέα ἐπιόντα ἠμύνατο, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐξελαύνων τὴν Θράκης ἐλαΐζετο. ὁπότε δὴ ἐπαγόμενος τόν τε Τριβαλλῶν ἡγεμόνα, καὶ τὰς ἀπὸ Ἰταλίας, τό, τε φρούριον ἐξεπολιόρκησε, κατ' ἤπειρον καὶ κατὰ θάλατταν. Οἱ μὲν οὖν Τέρκοι ἔλαθον δρασμῷ ἐπιχειρήσαντες ἐς τὴν Ἀσίαν νυκτὸς διαβάντες, ἀνωμάλως μὲν ἔς τε τὰ ἄλλα σφίσιν ἔχοντες ἔστι οἱ Βασιλεῖς, καὶ αὐτομόλοις Τέρκων ἡγεμόσι, τῷ τε Αζατίνῃ καὶ ἄλλοις, ἃ καλῶς ἐχρήσαντο. ὥστε ἐπιπροθέως ἔχειν σφίσι τάς τε ἀπὸ Ταρακῶνος καὶ Ἰταλίας, ἃς δὲ μετεπέμπετο ἐπὶ τῷ Τέρκων Βασιλέα Ὀρχάνῃ, ὃς Φιλαδέλφειαν ἐπολιόρκει, καὶ ἐς τὴν ἐπὶ τῇ Χερρονήσῳ φυλακὴν τῆς Καλλιπόλεως. Οὗτοι μὲν οὖν οἱ Ταρακῶνες, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰταλίας ἐς τὴν Καλλιπόλεως φυλακὴν τεταγμένοι, τοῖς μετὰ Αζατίνεω αὐτομόλοις χρησάμενοι Τέρκοις, σωεσήσαντο ἀλλήλοις, ὡς τῇ πόλει ἐπιθησόμενοι, καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν κατάδηλοι ὄντες, ἐμνώσθη δὲ ὑπ' αὐτῶν τινος τοῖς Ἕλλησι, δὴ τὴν Θράκης ἵεντο· καὶ τὴν Ροδόπην διαβάντες, ἀφίκοντο ἐς Καισάνδρειαν, * Πύδναν τὸ πάλαι καλουμένην. ἐντεῦθεν δὲ τὸν μὲν μετὰ Αζατίνεω Τέρκων ὅσοι παρῆσαν, ἀφίκοντο ἐς τὸν Τριβαλλῶν Βασιλέα. Οἱ δὲ ἀπὸ τὴν Ἀσίας τὸ ἔμπαλιν γενόμενοι, ἵεντο πεζοὶ ἐπὶ τὴν Χερρόνησον, αὖθις ἐν νῷ ἔχοντες, ὅτῳ ἂν δύναιντο τρόπῳ ἐς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. καί πη καὶ σπονδὰς τοῖς Ἕλλησι ποιησάμενοι, ὡς ἐπεβούλευον αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἑλεῖν βουλόμενοι, ἔς τι φρούριον τὸ κατὰ τὴν Χερρόνησον διεσώζοντο, καὶ ἔστι αὖθις κακῶς ἐποίουν τοὺς Ἕλληνας· Οἱ μέν τοι ἀπὸ ἑσπέρας τε καὶ Ἰταλίας ἄνδρες, δὴ Μακεδονίας τε καὶ Θετταλίας ἐς Βοιωτίαν ἀφικόμενοι, κατέσχον αὐτὴν, καὶ τὰς Θήβας ἠνδραποδίσαντο, ἀ-

cos, quos eo loci deprehenderant, atroci prælio inito fuderunt: & propemodum omnes, demptis paucis, necaverunt. Qui autem integri ex eo prælio abierant, fuga in Cherſoneſum delati, & hinc in Aſiam tranſvecti, tandem ab Europa abſtinuerunt. Eodem tempore Græcorum res ancipiti fluebantur fortuna, cum inteſtinis diſcordiis agitarentur propter Byzantii regnum, reges ambo, avus & nepos Andronici, ex familia Palæologorum orti. Cum autem ſeditionibus jactarentur, quidam hunc, pars illum ſequebantur. ex quo effectum eſt, ut planiſſime res ipſorum interierint. Priori enim Andronico natus eſt filius, cui nomen inditum Michael, qui fato functus eſt, antequam ad regnum promoveri poſſet. Poſt hujus mortem Andronicus filius, cum avus ſenio confectus foret, ad regiæ dignitatis culmen conſcendere geſtiens, inimicitias ex aperto cum avo ſuſcepit. Cum autem eſſet impudentior & præfractior, quam ut meliora conſulenti pareret, Græcos in graviſſima diſcrimina adduxit. Accerſit enim Tryballos, Græcorumque optimates in regni curam adhibitos ſibi concilians, effecit ut nemo amplius Græcorum, Europæ acceſſu Turcos prohiberet. Tunc temporis capta eſt Pruſa, quam fame domitam in ditionem redegit Otomanus. In poteſtatem venerunt & alia Aſiæ oppida, unde maxima Turcis per univerſam Aſiam acceſſit potentia: tranſgreſſique in Europam, Thraciam graviſſime adflixerunt. * Chatites autem, qui a Græcis in præſidium, quod Cherſoneſon tutabatur, erat compulſus, vocavit Turcos ex Aſia, & Græcos accedentes fortiter ſuſtinuit; nec non ad multam Thraciæ regionem progreſſus, prædas agebat. Adductis vero duce Tryballorum, & iis qui modo ab Italia advenerant, præſidium Cherſoneſi terra marique oppugnari cœptum eſt. At Turci cum viribus nequaquam pugnarent paribus, nocte intempeſta profugerunt in Aſiam inſciis hoſtibus. Verumtamen Græci parum benigne tractarunt transfugas Turcorum duces & Azatinam, quo ſibi majore benevolentia devincirent eos, quos ab Italia & Taracone aſciverant, ut ſuppetias ferrent contra Turcorum regem Orchanem, qui exercitum Philadelphiæ admoverat. Præterea ad occupandum Calliopolis (quæ & Callipolis) præſidium in Cherſoneſo, Taraconenſes & Itali, additis Azatina & cæteris Turcorum transfugis, urbem aggredi nitebantur. Ut autem incœptum eorum patefactum eſt oppidanis, (nam a quodam Græcis, qui in ea urbe erant, ſignificatum eſt) per Thraciam, ab urbe digreſſi, ibant. Profecti præter Rhodopen, venerunt Caſſandriam, antiquitus Pydnam dictam. Turci, qui comitabantur Azatinam, venerunt ad Tryballorum regem. At hi qui confugerant in Aſiam, bellum redintegrare volentes, & itinere pedeſtri in Cherſoneſon reverſi, cogitabant quoquo modo poſſent, redire in Aſiam. Etiam quibuſdam in locis fœdera cum Græcis conglutinarunt. Cum autem Græci iis inſidias tenderent, volentes eos capere, fuga evaſerunt in prælium Cherſoneſi, & denuo Græcis plurima inferebant damna. Itali & Hiſpani luſtrata Macedonia & Theſſalia, cum ingreſſi eſſent fines Bœotiæ, eam regionem occuparunt. Thebas quoque diripuerunt, cujus direptio-

Græcorum diſcordia Imperii interitus.

Andronicus P. Michael F. Andronicus nepos.

Edit. Pariſ. pag. 9.

Pruſa capta. 1303. 1317.

* *al.* Chaliles: Chalela habet Gregoras, a noſtris Hali dicitur.

Alter Turcorum in Europam tranſitus. 1302.

Vide Gregoram lib. 7.

Itali Catalani. 1302. Thebæ direptæ.

* οἶμαι Ποτίδαιαν.

nis cauſa extitit ducis imprudentia, qui cum timidos & imbelles crederet hos, quaſi omnes in ſuam poteſtatem redactu-
rus, ferox eos adoriebatur. At Itali & Heſperii, locum illum fodientes, & a-
quam multam in foſſas admittentes, effe-
cerunt ut locus ille equeſtri pugnæ minus
Edit. Pariſ. eſſet opportunus. Dux igitur magno equi-
pag. 10. tatu in illos irrumpens, quaſi primo im-
petu hoſtes devicturus, in maximum pe-
riculum cum ſuis præcipitatus eſt, cum
Arragonenſes. equi ſolo cohærerent inſtabili. Tarako-
nenſes ſive Hiſpani ingerentes tragulas
& ſagittas, torquenteſque miſſilia, plu-
rimos Bœotorum eo loci neci dederunt:
hinc adverſus urbem profecti, captam
deprædati ſunt. qui tandem redeuntes in
Italiam, domos remearunt. Græci cum
rege ſuo Andronico, cum parum dextre
Turcos transfugas, nec non eos qui ab
Italia ferendi auxilii gratia advenerant,
foviſſent, præter opinionem etiam hos
ſibi inimicos ex amicis & auxiliaribus fe-
cere. Græcorum autem nobiles cum pro-
fuſioribus largitionibus in ſe converte-
rent reguli, regni reditus univerſos u-
hauſerunt, nullo interim exercitu com-
parato, nec peregrinis militibus conduc-
tis, cum etiam negligerent hoſtes ſuis
finibus arcere. Nunc unde digreſſus ſum,
Otomani mors. 1330. revertor. Otomanus, Orthogulis filius,
ſubacta Græcorum Aſiam incolentium
regione pene univerſa, irruit in Ni-
cæam & Philadelphiam, quam haud ta-
men ſuæ ditioni admovit. Turcos quo-
que qui Homuren ſequebantur, inimi-
citiis permotus, bello petiit. Regnans
autem Pruſæ, quæ regni ſedes erat, ex-
piravit, relictis liberis, & regione am-
pliſſima. Defuncto Otomano, filius ejus
ORCHANES rex ſecundus. natu minimus ex tribus, Orchanes no-
mine, præoccupatis animis eorum qui
in arctiſſimam patris admittebantur ami-
citiam, eos ſibi familiares & quam ma-
xime opportunos tenuit. Ex quibus quam-
primum accepit, Otomanum jam (ut fe-
runt) in ſenectutis limine conſtitutum,
obiiſſe mortem, fratres illico fugiens,
proripuit ſe ad Olympum Myſiæ montem.
Cum iter faceret, incidit in multa equo-
rum armenta, quæ partitur in viros,
qui ad ſe in montem concurrerant. De-
ſcendentes autem de monte in loca ſub-
jecta, poteſtatem ipſis rapiendi dedit quæ-
Fratrum Tur-
corum diſcor-
dia. cumque nacti fuiſſent. Etiam urbem,
cum adhuc verſaretur in Olympo, expu-
gnatam diripuit. Fratribus autem ſuis in-
teſtino bello ardentibus, & utrumque
maxima parte hominum frequentante,
cum accepiſſet eos longo intervallo a ſe
diviſos caſtra poſuiſſe, cum ſuis de mon-
te diſcedens, ſingulos ſeorſim aggredi-
tur. Interemptiſque victiſque ambobus
fratribus ſuis, ipſius ad regiam dignita-
tem emerſit. Ego autem experimentis
cognovi, Turcos non in hunc modum
ſentire de fratribus iſtis: verum ita eve-
niſſe ferunt ſub Oguziorum ducibus. Or-
chanes ubi regni adminiſtrationem ſuſce-
pit, univerſam Lydiam imperio ſuo ad-
pag. 11. didit, Græciſque in Aſia morantibus bellum
indixit, plurimaque Græcorum oppida in
ditionem accepit eo tempore, quo Byzan-
tii reges & Tryballi in Thracia, & Myſii
maximo flagrabant inter ſeſe bello. Poſt-
hæc in Cappadociam bellum tranſtulit:
ſubactiſque oppidulis quibuſdam, exercitus
ad Nicæam Bithyniæ urbem movit, eam-
que oppugnare cœpit. Ut vero nunciatum
eſt Græcorum regi, Nicæam obſideri, &

A φροσωίῃ τ ἡγεμόνος, ὃς δεδιώς τε αὐτὸς, & ὑπολο-
γιζόμενος, ἐπίει ὡς ἀναρπασόμενος. Οὗτοι μὲν οὖν
ταφρεύσαντες τὸ χωρίον, & ὕδωρ ἐς αὐτὸ ἐμβαλόντες,
ἐπὶ πολὺ ἄβατον τοῖς ἱππεῦσιν ἐποιήσαντο τὸ χω-
ρίον. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ μετὰ τὸ ἡγεμόνος, ἔθεον δρό-
μῳ ἐπὶ τὰς εὐπετείας ὡς ἀναρπασόμενοι, ἐμβάντες δὲ ἐς
τὸ χωρίον, χαλεπῶς ἐχρήσαντο σφίσιν αὐτοῖς· Οἱ δὲ
Ταρακῶνες καταπέλταις τε καὶ τόξοις βάλλοντες καὶ ἀκον-
τίοις, τὰς πολλὰς τ Βοιωτῶν αὐτὸ ταύτῃ διεχρήσαντο.
ὕστερον δ ἐπὶ τ πόλιν ἐλθόντες αὐτοβοεὶ τε τ πόλιν εἷλον,
καὶ ἀνδραποδίσαντο. Οὗτοι μὲν δὴ ὕστερον ἐς Ἰταλίαν πε-
ραιούμενοι, ἐπ' οἴκου ἐτράποντο ἕκαστος. Ἕλληνες δὲ μετὰ
Ἀνδρονίκου τ Βασιλέως, & τοῖς ὑπὸ Τούρκων * αὐτομό- * ἐπὶ σφᾶς
B λοις, καὶ τοῖς ὑπὸ Ἰταλίας κακῶς χρησάμενοι, ἐχ ὅπως
ἐδέησε δύναντο ἐπιτήδειον, ἀλλὰ καὶ πολεμίους σφίσιν ἔχον-
τες τούτους, ἐπὶ τὸ τὰς σφῶν δυσνοεῖς θεραπεύειν μόνον
τραπόμενοι, τ τε ἀρχῆς εἰσόδους κατηνάλισκον, καὶ ὅτε
στράτευμα συνέλεγον, ὅτε ξένους μισθωσάμενοι, καὶ τοὺς
πολεμίους ἐπιόντας, σφίσι τιμωρεῖν ἠβούλοντο. Επάνει-
μι δ' ἐπ' ἐκεῖνο τ λόγε, ὅθεν μοι ἐξέλιπε. Οτμάνος
μὲν δὴ Ορθογρύλεω, τὰ πλέω τ τ Ασίαν Ἑλλήνων οἰ-
κούντων χώρας καταρρεψάμενος, ἐς Νίκαιάν τε ἐσέβαλε,
καὶ ἐς Φιλαδέλφειαν. ὁ μέν τοι γε εἶλε τὸ ἄστυ· καὶ πρὸς
Τούρκους τοὺς μετ Ομούρεω διενεχθεὶς ἐπολέμησεν· ἄρξας
δ' ἐν Προύσῃ ἐν ᾗ τὰ Βασίλεια ἐπεποίητο οἱ, ἐτελεύτησε,
καταλιπὼν παῖδας καὶ χώραν ὀφαύλην, καὶ στρατὸν οὐκ ἀ-
C γεννῆ. Τελευτήσαντος δὲ Οτμάνου ὁ νεώτερος τ παίδων
αὐτε γνόμενος, τὸν ὅτι ἐγγύτατα παρὰ τῷ πατρὶ διαι-
τωμένους, ὡς οἷόντ' ἦν αὐτῷ ἀνακτώμενος, ἐπιτηδείως τε
αὐτῷ εἶχε, καὶ ἐς τὰ μάλιστα συνήθεις. Ἀπὸ τούτων δὲ, ἐ-
πεί τε τάχιστα ἐπύθετο τελευτῆσαι Οτμάνον ὄντα ἤδη, ᾗ
φασὶν, ἐπὶ γήραος ἀκμῷ, ἀποφυγεῖν μὲν αὐτίκα τοὺς ἀ-
δελφοὺς ἐκ ποδῶν γενόμενον ἐπὶ Ολυμπον τ Μυσίας ὄ-
ρος· διαπορευόμενον δὲ κατὰ τ ὁδὸν, περιτυχεῖν ἵππων
φορβῇ ταύτῃ πῃ τ χώρας ἐπινεμομένῃ, καὶ δῃώσασθαι ταύ-
την ἀνδράσι τοῖς ὑπὸ τ ὄρεϊ ἐπ' αὐτὸ συλλεγομένοις, καὶ
ἐπικαταβαίνοντα ἐς τὸ πεδίον, ἐπιτρέπειν αὐτοῖς διαρ-
πάζειν ὅσα γ' ἂν τύτοις προχωροίη. ὁρμώμενον δὲ ταύτῃ
ὑπὸ τ ὄρεος, ἄγειν & φέρειν τ πόλιν. τ δὲ ἀδελφῶν
D αὐτῷ σφίσιν ἀλλήλοις διὰ πολεμούντων τε, καὶ ἀμφὶ τὰς
οἰκείας ἐχόντων πολέμους, ἐς ὃ δὴ καὶ ὀλίγων τ ἀπὸ τ
πόλεως, καὶ ἀμφοῖν τῶ ἀδελφῶ ἐπιγενομένω αὐτῷ, ἐ-
πικαταβῆναι τε ἐς τὸ πεδίον, & ἐς πόλεμον καθισάμε-
νον, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσι διῃρημένοις, & ἀνὰ μέρος ἑκατέ-
ρῳ στρατοπεδευομένῳ μαχέσασθαι καὶ πεσεῖν ὠμὸν
ἀνελεῖν ἄμφω τῶ ἀδελφῶ, καὶ ἔτω τ Βασιλείαν παραλα-
βεῖν. Τοῦτο δὲ ἔγωγε ἀναπυθανόμενος εὗρον, ὁ γνώ-
μη ταύτῃ περὶ τ ἀδελφῶν χρῆσθαι, σφίσιν αὐτοὺς ὡς
πολεμίους ἀποφηναμένε, νομίζεσθαι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ
ἐς τόνδε τ χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τ τοῖς Ογυζίοις ἡγεμόνων
καθισαμένων, καὶ πρόσθεν γενόμενον διεπυθόμην. Ορ-
χάνης μὲν δὴ ἐπεί τε εἰς τ Βασιλείαν παρῆκε σύμπασάν
E τε τ Αυδίαν κατεστρέφετο, καὶ τοῖς ἐν τῇ Ασίᾳ Ἕλλησι κα-
θίσατο ἐς πόλεμον, καὶ συχνὰ τῆς ταύτῃ Ἑλλωίδων
πόλεων πολιορκίᾳ παρασησάμενος, ὑπηγάγετο οἱ, τ
γε Βυζαντίε Βασιλέων, πρὸς τοὺς ἐν τῇ Θρᾴκῃ, Τρι-
βαλούς τε ἅμα καὶ Μυσοὺς κατὰ τοῦτο τὸ χρόνε ἐπι-
κειμένων σφίσιν ἐς τὰ μάλιστα τὸν πόλεμον διαφερόν-
των. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Καππαδοκίαν ἐλαύνων, ἔ-
σιν ἃ τ πολισμάτων ὑφ' αὐτῷ ποιησάμενος, ἐπὶ Νί-

καιαν

καιαν τ᾽ ἐν Βιθυνίᾳ πόλιν ἐστρατοῦτο. Ἐπολιόρκει μὲν ὅων τ᾽ πόλιν. Ἐνταῦθ᾽ ὡς ἡ ἀγγελία ἦλθεν ἐς τ᾽ Ἑλλήνων Βασιλέα, τῷ τε Νίκαιαν πολιορκεῖσθαι, καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει εἰ μή τις ἐπαμυνοι σφίσι προχωρῆσαι τῷ βαρβάρῳ, στρατόμά τε συιελέγετο ἐς τ᾽ βασιλείαν ἤδη παριὼν, ὃ περιοφόμφος τ᾽ Νίκαιαν, ὡς τιμωρήσειν παρεσκεύαζετο διαμαχέμενος· οὐδὲν ἧττον πρὸς Ορχάνεω τ᾽ Οτομάνεω ἢ * ἀνασειομφος ἀπὸ τ᾽ Νικαίας. Οὗτος μὲν δὴ ὡς τ᾽ ἄλλων πολλαχῆ ἐπιχειρησάντων ἐ προεχώρησεν ἐπὶ τ᾽ βασιλείαν, τὰς τε Ελλήνας συμιεῶν ἐπὶ τ᾽ πάππον, καὶ νεώτερα πράσσων πράγματα, Μιχαῆλον τ᾽ Μυσῶν ἡγεμόνα ἐπηγάγετο οἱ ἐς συμμαχίαν ἐπιγαμίαν ποιησάμφος, τ᾽ ἀδελφὴν αὐτῦ ἐς γάμον ἐκδὺς, γήμαντι πρόθεν τ᾽ τ᾽ Βασιλέως Τριβαλῶν ἀδελφῷ. ὅθεν ὁ Τριβαλῶν ἡγεμὼν ἐπ᾽ αὐτ᾽ τε ὥρμητο στρατεύεσθαι, ἔχων μεθ᾽ ἑαυτὲ τ᾽ Μιχαὴλ ἀδελφιδοῦν Αλέξανδρον. τόν τε Μιχαῆλον μάχῃ ἐκράτησε, καὶ Αλέξανδρον τ᾽ Αδελφιδοῦν αὖτ᾽ ἐς Βασιλείαν καταγησάμφος, τ᾽ ἐς αὖτ᾽ ὕβρεως. αἰτιασάμενος ὅων τὰς Ελλιιας, ἐστρατεύετο ἐπ᾽ αὐτὰς, καὶ πολίσματα ἄττα ἑξελὼν, ἀπεχώρησεν ἐπ᾽ οἶκ. ὕστερον μέν τοι σπουδὰς ἐποιήσαντο, ἐφ᾽ ᾧ ξένοι καὶ φίλοι εἶναι ἀλλήλοις. Ενταῦθ᾽ ἐπωυθάνετο Ορχάνην ἐπιδραμόντα τὰ κατὰ τῶν Βιθυνίαν χωρία, καὶ ἀνδραποδισάμφον, πολιορκεῖν τε τ᾽ Νίκαιαν καὶ ἐκ ἀνιέναι προσβάλλοντα τῷ τείχει, στράτευμά τε ξιωαγείρας, καὶ ἐς τ᾽ Ασίαν διαβὰς ἤλαυνεν ἐπὶ Νίκαιαν, ἀμυνειν βελόμφος τοῖς ἐν τῇ πόλει. Ορχάνης μὲν ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἐπιέναι ἐπ᾽ αὐτ᾽ στράτευμα Ελληνικὸν συνταξάμφος ἀντεπίει, τό, τε στράτευμα ἔχων ἐν τάξει ὡς μαχέμφος τ᾽ στρατὸν ἀντεπήγαγε, καὶ ἐν Φιλοκρίνῃ γενάμφος εὗρε στρατοπεδεύομφον, τ᾽ Βυζαντίε Βασιλέα. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον μάχης ἰσορρόπε γενομένης, αὐτός τε ὁ Βασιλεὺς ἐτρώθη ἐς τ᾽ πόδα, καὶ Ελλήνων ἐκ ὀλίγοι τραυματίαι γενόμενοι, ἔγνωσαν δεῖν ἐς Φιλοκρίνην εἰσελθεῖν, ὥστε ἀναλαβεῖν σφᾶς αὐτὲς καὶ ἀναμαχέσασθαι. ἐνταῦθ᾽, ὡς ἐπὶ τ᾽ πόλιν ἐξέπιπτο, καὶ νῶτα γενόμενοι οἱ βάρβαροι, καὶ ἐπικείμενοι, συχνές τε τῶν Ελλήνων διέφθειρον, καὶ τὰς γελοιπυίας ἐς τ᾽ πόλιν σωσελάσαντες ἐπολιόρκουν. Επεὶ δὲ παράλιος ἦν αὖτε ἡ πόλις, ὡς ὐδὲν προεχώρει τῷ Ορχάνῃ, αὖθις ἐπὶ Νίκαιαν ἐλθὼν, ἐπολιόρκει τε ἐπί τινα χρόνον. καὶ εἷλε τε ὐ πολλῷ ὕστερον ὁμολογίᾳ παρασησάμενος. ὕτω Νίκαια ἐπὶ Ορχάνῃ ἐγένετο. εἰσέβαλε δὲ καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, ἀλλ᾽ ἐκ ἠδυνήθη παρασήσασθαι πολιορκῶν, διὰ τὸ πλῆθος τ᾽ ἐπικύρων. Μετὰ δὲ ταῦτα διενεχθεὶς, ὥς φασι, πρὸς τὰς ἐν τῇ Ασίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας, τῶν ἐνίας συμμάχυς οἱ προσλαβόμενος, τοῖς ἄλλοις πολεμῶν ἐκ ἐνίει. ὕστερον μέν τοι χρόνε συχνὲ διελθόντος, Καντακυζηνὲ τ᾽ Βασιλέως Ελλήνων ἄρτι γενομένοι ἔγημε θυγατέρα. καὶ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος ταύτην, εἰρήνην τε τοῖς Ελλησιν ἐποιήσατο, καὶ τ᾽ λοιπὲ πρὸς τὰς ἐν τῇ Φρυγίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας διενεχθεὶς ἐπολέμει. Ως τελευτήσαντος δὲ Ανδρονίκε τε Βασιλέως, κατελείφθη τε αὐτῷ παῖς ἀμφὶ τὰ δυοκαίδεκα ἔτη γεγονὼς, καὶ τ᾽ γε Καντακυζηνὸν κατέλιπεν, ἄνδρα δ᾽ δαίμονα καὶ μέγα δυνάμενον, τόν τε παῖδα ἐπιτροπεύειν, ἄχρι δ᾽ ἂν ἐπὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀφίκηται ἐντελὲς, καὶ τῶν βασιλείαν περιέπειν, μέγα τε ὄλβιον, καὶ ἀρεσκόμενος τύτῳ ἐπέτρεψε τὰ ἀμφὶ τῶν Βασι-

* Hæc vox videtur esse corrupta, sed omnia exemplaria manuſ. sic habent. ἀνασησ. in uno.

A oppidanos, niſi propere auxilium mitta- Nicæa oppugnata.
tur, ad barbarum defecturos: conſcribit exercitum, & regni curæ ſe immiſcens, videbatur non neglecturus Nicæam, verum fortiter defenſurus, non tam barbari odio ſtimulatus, quam ſolicitus ne tantam urbem amitteret. Hic igitur, quemadmodum & alii multi fecerunt, regiam dignitatem aſpernatus eſt, quamvis Nicæam de manu hoſtium ſeſe vindicaturum adfirmaret: verum Græcos adverſus avum incitans, rerum novarum avidus, Michaelem Myſiorum ducem in belli ſocietatem recipiens, cum ipſo affinitatem junxit, in matrimonium ei collocans ſuam ſororem, cum jam ante duxiſſet ſororem Tryballorum regis. Hinc ira percitus Tryballus, arma arripit, habens ſecum
B Michaelis * patruelem Alexandrum. Vi- * conſobrinū.
cto igitur Michaele, ne ſineret contumeliam ſibi a Michaele factam abire inultam, Alexandrum Michaelis * patruelem * conſobrinū.
regno præficit. Cum autem & in Græcos ejus contumeliæ culpam transferret, etiam hos bello vexavit: oppiduliſque aliquot captis, exercitum domum abduxit. Tandem fœdera pepigerunt, quibus tenebatur, ut inter ſe & amici & hoſpites in poſterum eſſent. Poſt hæc ad regem Græcorum fama perlatum eſt ſatis conſtanti, Orchanem incurſionem feciſſe in Bithyniæ regionem: captiſque mancipiis plurimis, obſidione Nicæam cinxiſſe, murumque ejus hoſtili animo quatere. Rex itaque Græcorum comparato exercitu in
C Aſiam tranſvectus, obſidione circum- Philocrina opp.
ventis auxiliares porrigere nitebatur manus. Quod ut primum rumore ad Orchanem perlatum eſt, inſtructo agmine Græcis obviam procedit. Cum autem veniſſet Philocrinam, offendit regem Græcorum ibi caſtris fixis morantem. Nec mora, prælium committitur: in quo rex accepto in pedem vulnere, reliquique Græci non pauci vulneribus confecti, ſtatuerunt intrare Philocrinam, ut vulnerati laſſique paululum reficerentur. Nec tamen citra pugnam eo venire quiverunt. Barbari enim eos circumventos a tergo adorti, acerrime inſtantes magna clade affecerunt: reliquos in urbem fugatos, obſidione premebant. Urbs ergo illa cum
D foret maritima, & obſidione non poſſet in poteſtatem hoſtium redigi, Orchanes *Edit. Pariſ. pag.* 12.
ab ea diſcedens, copias ſuas Nicæam reduxit. quam cum obſidione aliquamdiu adflixiſſet, tandem pactionibus in deditionem accipit. In hunc modum Orchanes Nicæa potitus eſt. Bellum deinde Philadelphiam vertit, quam acerrime ab auxiliaribus defenſam ſui juris facere nequivit. Sub idem tempus cum iratus eſſet quibuſdam in Aſia degentibus ſatrapis, quoſdam eorum ſibi aſſocians, reliquos debellavit. Tempore deinde multo interjecto, Cantacuzeni Græcorum regis filiam uxorem ducit. Quæ affinitas ubi Græcorum Imp. affinitas cum Turco.
interceſſit, pax inter Græcos & Turcos facta eſt: belloque Phrygiæ ſatrapas, cum diſcordia interveniſſet, perſequebantur. Andronicus Græcorum rex cum moreretur, reliquit filium natum annos duodecim, tutoremque ei aſſignavit Cantacuzenum, virum opulentum, magnaque potentia ſubnixum, ut puerum tutaretur, & curaret ad eam uſque ætatem, quæ regno gubernando habilis foret. Hujus in fidem puerum regnumque tradidit, jurejurandoque eum obſtrinxit, ut ſine dolo in adminiſtratione regni, educatio-

neque pueri verſaretur, quo ipſum nihil injuriarum a ſe expertum, tandem regno Græcorum præficeret. Ut autem rex exceſſit e vivis, non multo poſt urgentibus & opitulantibus Græcis, tutor ad regni curam allectus eſt, puerum tamen nulla injuria affecit. Verum cum eum affinem ſibi feciſſet, ut imbellem contemptui habuit, ſpem omnem in Græcis, quantum ad regnum retinendum attinebat: ponendo. At Cantacuzenus cum pupillum regno privaſſet, Orchanemque data in uxorem filia affinem aſciviſſet, eum & amiciſſimum & familiariſſimum in poſterum expertus eſt. Orchanes cum regnaſſet annos circiter viginti duo, mortem obiit, relictis filiis Sulaimane & Amurata. Sulaimanes, inito regno, arma contra Græcos cepit. Captis igitur mancipiis quamplurimis ex ea Græcorum regione quam in Aſia poſſidebant, etiam in Europam trajecit, hortantibus & inſtigantibus iis Turcis qui ante cum Chatite in Europam tranſierant. Hi edocebant profectionem, qua commodiſſime in Europam veniretur. Præterea narrabant, Europæ regionem eſſe amœniſſimam, captuque facilem. Tranſmiſſo itaque exercitu haud magno, Cherſoneſon populati ſunt: devictiſque oppidulis quibuſdam, præſidioque Cherſoneſi Madytoque domitis, irruerunt in Thraciam, progreſſi uſque ad flumen Tænarum, mancipiis plurimis in Aſiam trajectis, quæ belli jure obvenerant. Turci, qui in Aſia remanſerant, cum hæc audiſſent, illico in Europam contenderunt ad Sulaimanem, & maxima brevi hominum multitudo in Cherſoneſon ad ipſum confluebat undique ex Aſia: & eo loci agriculturæ operam dabant, agris ſuis in Aſia parcentes. Deinde res Græcorum legatis miſſis, cum Sulaimane Orchanis filio pacem fecit, amicoſque & hoſpites in futurum ſe mutuo fore teſtati ſunt: & conjunctis copiis bellum in Tryballos (qui & Bulgari) tranſtulerunt. Quidam perhibent, adhuc ſuperſtite Orchane, Sulaimanem filium tranſiſſe in Europam, accerſitum adverſus Tryballos ab Græcorum rege. Tryballi autem eo, quem trademus, modo ad Europæ imperium devenerunt. Stephanus (quem Stepanum alii) Tryballorum rex profectus ab ea regione quæ verſus Jonium patet, igne incendiiſque plurimis Epidamni regionem devaſtans, etiam Epidamnum (quod & Dyrrachium) ſubegit; & hinc in Macedoniam exercitus duxit, Scopiorumque urbem regni ſedem declaravit. Fuerunt autem iſti, quantum conjicere licet ex profectione eorum, qua delati ſunt ad Europæ imperium, genus Illyriorum, qui progreſſi ab Occidentali verſus Jonium regione, venerunt ad Scopiorum urbem, lingua etiamnum non diſſimili utentes. Iſtud Illyricorum genus, cum longe lateque teneret mare Jonium, etiam Venetos attigit. Reliqui ab iis ſegregati, per Europam diſperſi ſunt, etiam hodie non multum lingua moribuſque & victus ratione abhorrentes. Conſtat itaque eorum ſententiam haud veritate niti, qui pronunciant Illyrios eſſe eos quos Albanos nominamus. Nec vero principium ejus ſermonis admitto, qui aſtruere conatur, Albanos eſſe Illyrici generis. Quod autem & Albani ab Epidammo prodeuntes, in Europæ regionem maritimam, quæ Orientem

SULAIMAN III. rex.

Tertia Turcorum in Europam incurſio.

Edit. Pariſ. pag. 13.

Bulgarorum origo.

Illyrii.

Albani.

A λείαν τε καὶ τὰ παῖδα, ἐμπεδώσας ὅρκοις ἢ μὴν ἀδόλως ἐπιτροπεύειν, καὶ τε Βασιλείας ἅμα καὶ τὰ παιδός, (καὶ * ἀβλαβῆ τὰ παῖδα ἐς τὴν Βασιλείαν καταστήσειν.) ὡς δὲ ἐτελεύτησε Βασιλεὺς χρόνῳ ὑπὸ πολλὰ διελθόντος Ἑλλήνων τέ τινων ἐναγόντων ἐς τοῦτο καὶ σωεπιλαβομένων, τήν τε Βασιλείαν κατέσχε καὶ τὰ παῖδα κακὸν μὲν οὐδέν τι εἰργάσατο, κεδεστὴν τε οἱ ποιησάμενος, ὀλιγώρως τὰ τοῦ παιδὸς εἶχε, καὶ ἑαυτῷ φέτο τὰς Ἕλληνας μᾶλλον τι ἀνακτήσασθαι. Ὁ μὲν οὖν Καντακυζηνὸς τὰ Βασιλείαν ἀφελόμενος τὰ παῖδα, πρὸς Ὀρχάνην τὰ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, ἑαυτῷ ξένον τε, καὶ φίλον ἐκτήσατο ἐς τὰ μάλιστα. Ὀρχάνης μὲν δὴ βασιλεύσας * ἔτη ἐτελεύτησε παῖδας καταλιπὼν Σελαϊμάνην τε, καὶ B Ἀμυράτην. Σελαϊμάνης μὲν οὖν ὁ Ὀρχάνεω τὴν Βασιλείαν παραλαβὼν, τοῖς τε Ἕλλησιν ἐπιὼν, ἐπολέμει αὐτίκα, καὶ ἀνδράποδα ἀπὸ τὰ ἐς τὰ Ἀσίαν Ἑλλήνων χώρας ὡς πλεῖστα ἀγόμενος, καὶ ἐς Εὐρώπην ἐμβὰς τὰ μετὰ Χαλίλεω πρότερον καὶ τὰ Χερρόνησον πρὸς Ἑλλήνας διενεχθέντων, ἐναγόντων τε ἐξηγεμένων αὐτῷ τὰ ἐμβασιν, ὡς ἡ Εὐρώπη εἴη τε χώρα περικαλὴς καὶ οὐχερὴς χειρώσασθαι ὑπὸ Σελαϊμάνεω Βασιλέως. Ἐντεῦθεν ἐμβιβάσας στρατὸν ἐς πολλὰ, τήν τε Χερρόνησον λιπέσθαι, καὶ τὸ πρότερον ἔτι φρούριον, καὶ Μάδυτον καταχόντες, καὶ ἄλλ' ἄττα πολίσματα καὶ τὰ Χερρόνησον, ἐπέδραμόν τε τὰ Θράκην, ἕως τε ἐπὶ Ταίναρον τὸν ποταμὸν, καὶ τότε ἀνδράποδα ἐς τὰ Ἀσίαν διεβίβαζον. καὶ οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Τέρκων, ὅσοι ἐπυνθάνοντο ταῦτα, αὐτίκα ἐς τὴν Εὐρώπην παρὰ Σελαϊμάνην διέβαινον, καὶ συνελέγοντο εἰς τὰ Χερρόνησον ἐκ ὀλίγοι. ἔνθα δὴ καὶ ἐπὶ γεωργίαν τῇ ὑπὸ τὰ Ἀσίας φερδοῖ τὰ ἑαυτῷ χώρας ἐτράποντο. ὕστερον μέντοι ὁ Ἑλλήνων Βασιλεὺς διαφερεσβυσάμενος, σπονδάς τε ἐποιήσατο πρὸς Σελαϊμάνην τὸν Ὀρχάνεω, καὶ ἐνῆγεν ἐπὶ τὰς Τριβαλὰς, ἐφ' ᾧ τε αὐτὰς ξένας τε καὶ φίλας εἶναι ἀλλήλοις, καὶ τὰ πρὸς τὰς Τριβαλὰς πόλεμον συνδιαφέρειν ἅμα ἀμφοτέροις. ἔνιοι μὲν οὖν φασὶν ὡς ἔτι περιόντος Ὀρχάνεω ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τὸν παῖδα αὐτὰ Σελαϊμάνην τὴν Εὐρώπην διαβῆναι μεταπεμπομένῳ ἐπὶ τὰς Τριβαλὰς τὰ τῷ Ἑλλήνων Βασιλέως. τὰς μέν τοι Τριβαλῶν ἡγεμόνας ὧδε ἐμθεῖν ἐπὶ τὰς τὴν Εὐρώπης D φράγματα ἐπυθόμεθα. Στέπανος ἐγένετο Βασιλεὺς Τριβαλῶν, ὃς ὁρμώμενον ἐκ ἀπὸ τῆς ἐς τὰ Ἰόνιον χώρας, τῷ πυρὶ ἐπιδάμενος καταφλέγμενος, καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν ἐλάσατο, καὶ ἐς τὴν τὰ Σκοπίων τὰ βασίλεια ἐποιήσατο. ἔσχε δ' ἂν ἔτι ὅσα γε ἔξεσι τεκμαίρεσθαι ὅθεν προαγαγεῖν * Εὐρώπης ἡγεμονίαν ἀφίκοντο Ἰλλυριῶν * γένος, ἀπὸ τῆς πρὸς ἑσπέραν τὰ ἐς τὰ Ἰόνιον χώρας, προελθόντες ἐπὶ τὴν τὰ Σκοπίων πόλιν, τῇ τε φωνῇ παραπλησίᾳ χρωμένων ἐκείνοις, καὶ γένος δὲ ἐκεῖνο τῶν Ἰλλυριῶν, μέγα τε καὶ ἐπὶ πλεῖστον διῆκον τὸ Ἰονίᾳ πελάγους, ἕς τε ἐπὶ Ἐνετὰς ὡς ἂν ἔχειν, καὶ χαλεπῶς τεκμαίρεσθαι. ἀπ' ἐκείνων δὲ τότε E ἀνὰ τὴν Εὐρώπην σκεδασθέντας ἀχθῆναι. φωνῇ τε γὰρ ἀμφότεροι τῇ αὐτῇ χρῶνται ἔτι καὶ νῦν, καὶ ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς καὶ διαίτῃ, ὥστε ἂν ὀρθῶς ἂν λέγοιεν, οἱ γνώμην ἀποδεικνύμενοι περὶ Ἰλλυριῶν, ὡς εἶησαν οἱ νῦν Ἀλβανοί. ἀρχὴν δὲ ἐγὼ ἐνδὲ προσίεμαι τὰ λόγον, ὡς εἶησαν Ἰλλυριῶν γένος οἱ Ἀλβανοί. ὡς μὲν οὖν ἀπ' Ἐπιδάμνου καὶ ἔστι ὥρμηντο, ἐς τὰ πρὸς ἕω χώραν τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ

* *Hæc verba in duobus manuſcriptis non extant, ſed in tertio, qui Ludovici electoris nomen in fronte habet: ſunt in R.*

* *Numerus annorum in tribus manuſcriptis Palatinis deſideratur, interpretatio Latina habet* XII, *annos non eſt in R.*

* *ἐπὶ τὰ τῆς al. man.* γένος. *& R.*

Θετταλίαν τε ἀφικόμενοι, ⁊ ἐπὶ Αἰτωλίαν, ⁊ Ἀκαρνανίαν, ⁊ ὀλίγα ἄττα τῆς Μακεδονίας χώρας ὑφ' αὐτοῖς πεποιημένοι, ᾤκουν, οἶδα τε αὐτὸς ἐπισάμενος ὑπὸ πολλῶν τεκμαιρόμενος ⁊ πολλῶν δὴ ἀκήκοα. εἴτε μὲν οὖν ἀπὸ Ἰαπυγίας, ὡς ἔνιοι φασὶν, ἐς Ἐπίδαμνον ξυμβάντες, ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην ἐπηγάγοντο σφίσιν ἄλλος ἄλλῃ ἀφίκοντο, εἴτε αὐτοῦ περὶ Ἐπίδαμνον τὴν ἀρχὴν Ἰλλυριῶν ὅμοροι προϊόντες καταβραχὺ κατέσχον τὴν πρὸς ἕω τῆς Ἐπιδάμνου χώραν, οὐκ ἔχω ὅπη συμβάλλομαι ἀσφαλῶς. ὧ μὲν ἄμφω τὼ γένεε τάτω Τριβαλοί τε ⁊ Ἀλβανοὶ ὑπὸ τῆς ἐς τὸ Ἰόνιον χώρας ὁρμημένω, τὸ μὲν πρὸς ἕω τῆς Εὐρώπης ἰόντες, τὴν ταύτῃ χώραν ᾤκησαν, καὶ ἐκ ὀλίγα σφίσιν ἐς τὴν ἀρχὴν ὑπηγάγοντο. τὸ δὲ πρὸς ἑσπέραν ὁρμημένον χεδόν τε Εὔξεινον πόντον ἀφίκοντο, ⁊ ἐπὶ Ἴστρον, ἄχρι Θετταλίας ἐλάσαντες, ὧδέ μοι εἰρήσθω). Ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν Σκοπίων πόλεως, ὁρμημένος ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τε τὰ ἐς πόλεμον ἀγαθοὺς, ⁊ στρατιὰν ἐ φαύλην, πρῶτα μὲν τὰ περὶ Καστορίαν κατεστρέψατο χωρία, ⁊ ἐπὶ Μακεδονίαν ἐλάσας, πλὴν Θέρμης, τὰ ἄλλα ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, ἐπὶ Σάβαν τε προελαύνων, ⁊ ἐπὶ τὰ κατὰ τὸν Ἴστρον χωρία, μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα, ⁊ τὴν τε χώραν ταύτην σύμπασαν καταστρεψάμενος εἶχε. τάξας δὲ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην τῶν ὑποχειρίων ἄλλος ἄλλῃ, ἐπὶ μέγα τε ἐχώρει δυνάμεως, ⁊ ἐπὶ Ἕλλησας ἤλαυνε τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενος, καὶ πολλαχῇ ἐπὶ τὰ τοῦ * Βυζαντίου χωρία στρατὸν ἐπαφεὶς, ἀπέστρεμέ τε ⁊ ἀνεχώρει, ⁊ ὧδ' ἐπὶ τότε τὰ Ἑλλήνων πράγματα προσδόκιμα ἐπὶ τὴν ἕκατον ἀφίξεσθαι κίνδυνον, ὑπὸ σφῶν τε αὐτῶν περιτρεπόμενα, ⁊ τῆς τοῦ βασιλείας ῥαιζόντων, ἐπὶ τὸ ἀκόλαστον ⁊ ἀνειμένον τοῦ διαίτης Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου Βασιλέως, φημὶ, τετραμμένης ταύτῃ. ἐς μάχην μὲν οὖν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἐπελθεῖν, ⁊ δόξαι πειρᾶσθαι, γνώμην οὐκ ἐποιεῖτο. Σώζειν μέν τοι τὰ τείχη τρόπῳ ὅτῳ ἂν δύωνται ἀσφαλέστατῳ. ἤλασε μὲν οὖν ⁊ ἐπὶ Αἰτωλίαν, ⁊ Ἰωαννίνων τὴν πόλιν * εἶχε. Καὶ τὰ μὲν ⁊ τὴν Μακεδονίαν περὶ Ἀξιὸν ποταμὸν Ζάρκῳ ἐπέτρεψεν, ἀνδρὶ ἐς τὰ πρῶτα τιμῆς ἀνήκοντι παρ' ἑαυτῷ. τὰ δὲ ὑπὸ Φερῶν ἐς τε ἐπὶ Ἀξιὸν * Πογδάνῳ ἀνδρὶ ἀγαθῷ, ⁊ τὰ ἐς πόλεμον οὐκ ἀδοκίμῳ. τὰ δὲ ὑπὸ Φερῶν ἐς τε ἐπὶ Ἴστρον, Κράλῃ τε καὶ Οὐγγλέσῃ τοῖν ἀδελφοῖν, ὧν θάτερος μὲν οἰνοχόος τοῦ Βασιλέως, ὁ δ' ἕτερος ἱπποκόμος. τὰ μέντοι περὶ τὸν Ἴστρον Βάλκῳ τῷ Ἐλεαζάρου τοῦ Πελάγκου ἐπέτρεψε. ⁊ τὰ ἀμφὶ τὴν Τείκνην ⁊ Κασταρίαν, Νικολάῳ τῷ Ζουπάνῳ. ⁊ τὰ περὶ Αἰτωλίαν Πελαλέπι. τὰ δὲ περὶ Ὀχρίδα τε ⁊ Πριλιαπαῖον χώραν ἅτω καλουμένην ἐπέτρεψε * Πλακίδῃ δυδύνειν ἀνδρὶ οὐκ ἀγεννεῖ. τούτοις μὲν δὴ ἐπυθόμεθα ἐπιτετράφθαι τὰ τοῦ τοῦ Εὐρώπλου, ὑπὸ Στεπάνεω τοῦ Βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Βασιλεὺς, ἕκαστος ἦν κατεῖχε χώραν ἐπιτεταγμένος, ἦρχον τε καὶ ἀλλήλοις εἰρήνην * εἶχον σωφρόνως, σφῶν μὲν αὐτῷ τοι ἀπείχοντο. τοῖς δ' Ἕλλησιν ὡς ἑκάστῳ προεχώρει, ἐπετίθεντό τε ⁊ ἐπολέμουν. Μιχαὴλον μὲν τοῦ Μυσῶν ἡγεμόνα, ἀπὸ τὰ κάτω τοῦ Ἴστρου ἐπινεμόμενον ἐπὶ Εὔξεινον πόντον, καὶ τὰ Βασίλεια ἐν Τεινάβῳ ποιησάμενον, παλαιότερον γενόμενον Στεπάνεω, ἀναπαυσαμένους εἴσκω. ὡς ταύτῃ Οὐλγάρους μὲν τοὺς, οὓς γε Μυσοὺς ὀνομάζομεν. Σέρβους δὲ ἐκεῖ-

A respicit, venerint: Ætoliaque Arcanania nec non magna Macedonum regionis parte subacta, ibi habitarint, etiam ipse novi, multis conjecturis eo deductus, multisque super ea re auditis. An vero ab Japygia iter facientes (ut quidam censent) in Epidamnum transierint, & hinc in eam regionem, quam tandem subjecere, pervenerint, sive cum essent finitimi Illyricis Epidamnum colentibus, accedentes paulatim regionem Epidamni, qua in Orientem patet, occupaverint, nescio qua ratione quam verissime assequar. At nos explanabimus ut utraque hæc hominum genera, Tryballi & Albani, egressi ab ea regione quæ spectat Jonium, transierint per regionem Europæ, quæ in Orientem vergit, ibique habitaverint, nec modicas regiones suo imperio adjecerint, versus Occidentem iter instituentes: cum etiam propemodum ad Euxinum mare accesserint, Istrum & Thessaliam adierint. Quæ omnia in hunc modum evenerunt. Rex horum digrediens ab urbe Scopiorum, munitus viris rei militaris peritissimis, & validissimo exercitu, loca Castoriæ finitima in ditionem redegit. Motis deinde castris in Macedoniam, præter Thermam omnia subjugans, bellum ad Savum usque promovit: & in Istria res præclare gerens, universa ea potiebatur regione. Dispositis dein per Europam viris, ubi necesse erat, fidissimis, in magnam adolevit potentiam. Etiam Græcos bello aggressus, ut ipsorum regnum destrueret. Emisso itaque equitatu in loca Byzantio propinqua, cum ea graviter afflixisset, abibat. Græci ab hoc sibi extrema timebant, cum regnum per incuriam periret, Andronicusque senior rex dissolutiori victui se mancipasset: Græci nullum contra illum pugnandi inibant consilium, verum omnis salutis spes in mœnibus defensandis sita erat. Iter dehinc intendens in Ætoliam, Joanninam, sive Joanninam, olim Cassiopen dictam, urbem suo imperio adjunxit. Macedoniam, qua finitima est Axio flumini, commisit Zarco, viro apud ipsum dignitate primario. Eam regionis partem quæ a Pherris tendit usque ad Axium flumen, Pogdano tribuit, viro bono, & rei militaris peritissimo: Regionem quæ a Pherris excurrit ad Istrum, * Chrati & Ungleši fratribus concessit, quorum alter regius pocillator, alter equorum regiorum curator erat. Regionem Istro adjacentem nactus est, contribuente rege, Bulcus Eleazarus, Pranci filius. Trica & Castoria obvenere Nicolao Zupano. Ætolia decreta est Prialupi. Ochridem & regionem Priliapæam dictam, Pladicæ viro haud ignobili regendam dedit. Commemoratos modo viros accepimus Europæ regionibus præfectos esse a rege Stepano: qui ubi exhalavit animam, singuli suas regiones, quas a vivo gubernandas acceperant, retinuere: fœderibusque inter sese ictis, a se mutuo bello abstinuerunt. Græcis vero, ut cuique opportunum erat, admodum bellicis armis molesti erant. Michaelem Mysiorum ducem, qui imperavit locis Istro subjectis, & regni sui sedem Trinabi constituit, Stepano antiquiorem extitisse audivi: præterea Bulgaros, quos Mysios vocamus, ibi sedes tenuisse accepi: Servios autem sive Sorabros &

Savus fluv.

Bulgari in Europam diffusi.

Zarcus. Stephanus dictionem omnē in ducatus distribuit.

Ternobum. Bulgari. Mysii.

* τῆς Βυζαντίων. R. κ τὸ Βυζάντιον

* ἤλα

* al man. Μπογδάνῳ R. ut in cont.

* al. Chrali.

* Πλακίδῃ

* deest.

Tryballos a ſe diſcretos, tandem ad iſtud nomen emerſiſſe. Utraque iſta genera hominum cum diverſa ſint, non ad unum referenda ſunt. Ut autem ſinguli iſti populi regno ſuo a barbaris ſint exacti, ipſique prorſus intercederint, in ſequentibus exponetur. Sulaimanes cum Cherſoneſi urbes, præter Callipolim, ſubegiſſet omnes, profectus eſt cum exercitu adverſus Thraciam, ut & hanc ſuam faceret. Cum autem pacem feciſſet cum Græcis, expeditionem ſuſcepit contra * Chrathem & Ungleſem Tryballorum duces, qui Græcis admodum intolerandi erant, feroces & bellicoſi. Qui ubi reſciverunt Sulaimanem proceſſiſſe in Europam, regionem ipſorum in Græcia ſitam vaſtare, prædaſque nemini parcentem confertim agere, copias & ipſi ſuas adverſus Turcos duxerunt: conſertiſque manibus, victores prælio abierunt, plurimis prima coitione interfectis. Deinde certiores reddi, Turcorum res uſque augeri, ſibique tandem intolerabiles fore, cum plurimi Turci uſque ex Aſia ad Sulaimanem concurrant, Europæaſque urbes obſidione urgeant, his exciti, uterque in Mediterranea Thraciæ pergit, & copias parat. Ungleſes a Pherris, ubi regia erat, in Turcos progreditur. Chrates autem, prædicti frater, copiis plurimis contractis, ad fratrem per mediterranea Thraciæ commeat, communi conſilio junctiſque viribus bellum Turcis illaturi. Sub idem tempus Sulaimanes oppidum oppugnabat ad Tænarum fluvium ſitum, diſtans a * Callipoli ſtadiis circiter ſeptuaginta, plurimis tentoriis, quæ eo advexerat, per circuitum fixis, in quibus Scythæ Turcique, quotquot paſtoralem vitam ſequuntur, quam ſuaviſſime degunt: aſſidenſque urbi, intentus oppugnationi inſiſtebat: & ſtudio expugnandæ urbis adſtrictus, accipit hoſtium adventum. Deligit igitur ex ſuis octingentos, nocturniſque itineribus prima aurora ad hoſtium caſtra pervenit. Eos deprehendit nec ſolitas vigilias obeuntes, laxatiſque cuſtodiis affuſos Tænaro fluvio præbenti aquam potu quidem * peſſimam, eamdem vero & ſaluberrimam. Æſtatis tempus erat, quo nec arma, nec equos perinde curabant, putantes ſe planiſſime ab hoſtium incurſionibus ſecuros & tutos. Hos nec opinantes, & in Cermiani regione in luxuriam effuſos, altaque quiete ſopitos, Sulaimanes ſtipatus octingentis militibus delectis adoritur: cædemque maximam, impigre obvios mactando, hoſtium fecit. Multi in flumen fuga præpropera delati, dubii quonam ſe verterent, ibi inter cunctandi moras occubuerunt. In hoc prælio deſideratus eſt Ungleſes: etiam Chrates occiſus eſt. Ut autem hic interierit, ignoratur. Hunc ejus propinqui qui eum ſanguine contingebant, aliquamdiu poſt prælium iſtud vixiſſe credidere. Sulaimanes victoria illa inſigni & illuſtri clarus, facile tandem etiam oppidulum, quod obſederat, ſuo imperio adjicit. Exercitus quoque Oreſtiadi, quam Hadrianopolim appellant, admovit. Circumſedit & Peridmetum infeſtis exercitibus, aggreſſuſque murum, cœptis non ſuccedebat. Cum autem ibi hæreret intentus obſidioni urbis Sulaimanes, ferunt adoleſcentem quemdam clam ſolitum egredi urbe per rimam quamdam muri, ad demetendum frumentum; deinde frumento onu-

Edit. Pariſ. pag. 15.

* *al.* Chralem, & ſic deinceps.

Bulgari Turcos vincunt,

* *al.* Hadrianopoli.

* *al.* optimam.

Bulgarorum clades.

pag. 16.

Oreſtias, quæ & Adrianopolis, obſeſſa & capta.

Ἀνες ϗ Τριβαλὲς ξυλλεχθῆναι ἀπ' ἀλλήλων ἐς τὄνομα ξυνελέχθη ἀπὸ τότε. τότω δὲ ἅμφω τὼ γένεε ὡς παντάπασιν ἑτέρω ὄντε ἀλλήλων, ϗ διεγνώκοτε νομίζεσθαι. Ὡς μὲν ἕκαστος τάπων, τῶτε ἀρχὼ ἀφήρητο ὑπὸ βαρβάρων, ϗ αὐτοί τε ἀπώλοντο, ἐς τὸ πρόσω ἕκαστα λογιόντι εἰρήσεταί μοι. Σελαϊμάνης μὲν ὧν ἐπείτε τὰ κατ' Χερρόνησον πολίσματα, πλὴν Καλλιπόλεως, κατέσχε τε ϗ ἐνωυλίζετο, ὥστε ἔχειν ὡρμώμενος ἀπὸ τότων τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἐλαύνων καταστρέφεσθαι, ὡς τοῖς Ἕλλησιν εἰρλώλω ἐποιήσατο, ἐστράτευεν ἐπὶ Κράλλω τε ϗ Οὔγγλεσω τὼς Τριβαλῶν ἡγεμόνας, οἳ δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιτίθεντο, ϗ χαλεποὶ ἦσαν, ἅτε τὸ μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλ' ἀεὶ κακῶς ποιεῖν πολεμιώτατοι τοῖς Ἕλλησιν. ἔτοι μὲν οὖν ὡς ἐπύθοντο Σελαϊμάνλω διαβάντα ἐς Εὐρώπλω, ἅμα τε ἐπὶ τῇ Ἑλλωικῇ σφετέραν αὐτῶν χώραν, ϗ διαρπάζειν μηδενὸς φειδόμενον, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὼς Τέρκες, ϗ συμβαλόντες μάχῃ τε ἐκράτησαν, ϗ διέφθειρον οὐκ ὀλίγους ἐν τῇ ἐπιδρομῇ. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἤσθοντο ἤδη τὰ Τέρκων πράγματα, ταχὺ ἐπὶ μέγα προχωροῦντα δυνάμεως, ϗ τὼς ἀπὸ Ἀσίας Τέρκες ἀεὶ διαβαίνοντας προσγίνεσθαι αὐτῷ, ὥστε ϗ ἐς πολιορκίαν ἅτε ϗ τῆς Εὐρώπλω πόλεων καθίσασθαι, ϗ προϊόντας ἐπὶ τὴν Μεσόγαιον τὴν Θράκης, συνελέγοντό τε στράτευμα ἀμφότεροι. Οὔγγλεσης μὲν δὴν ὥρμητο ἀπὸ Φερῶν ἐπὶ τὼς Τέρκες, ἐν αἷς τὰ Βασιλειαλῶ αὐτῷ· Κράλης τε ἅμα αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς στράτευμα ἔχων ἀπὸ τῆς μεσογαίε τὴν Θράκης συνήει τῷ ἀδελφῷ ὡς στρατευσόμενοι ἅμα τὼς Τέρκες. Ὁ μὲν οὖν Σελαϊμάνης ἔτυχε πολιορκῶν πόλισμα τὸ παρὰ Ταίαρον ποταμὸν, διέχον ἀπὸ Ἀδριανοπόλνως σταδίως ὡσεὶ ἑβδομήκοντα· ϗ σκιὼς μὲν αὐτὸς ὀλίγας ἀπὸ πιλῶν ἄγων, ἐπύξατο, ἐν αἷς δὴ οἱ ϗ τὴν Ἀσίαν Σκύθαι τε οἱ Νομάδες ϗ Τέρκων οἱ φῶς τόνδε βίον τετραμμένοι δηλῶν εἰώθασι. ϗ ἐπολιόρκει τὸ χωρίον ἐν τεταμένως. Διατρίβοντα δὲ αὐτὸν λέγεσι, ὡς τάχιστα ἐπύθοντο ἐπιόντας οἱ τὼς πολεμίως λαβεῖν τε ἐπιλεξάμενον ἄνδρας ἐς ὀκτακοσίως τὴν ἀμφ' αὐτὸν ἀρίστων, ϗ νυκτὸς ἐπελάσαντα ἐς τὸ πολεμίων στρατόπεδον καταδῆναι, ὡς ἤδη ἡ ἠὼς ὑπέφαινε, ϗ ἔτι φυλακὰς ἔχοντας τὼς πολεμίως ἑώρα αὐτός τε τὰ πολλὰ παρὰ Ταίαρον ποταμὸν, ὡς ὕδωρ κάλλιστόν τε παρέχεται πιεῖν, ϗ ὑγιεινότατον. θέρως ἦν ὥρα, ὀλιγώρως τε τῶν ὅπλων σφίσιν αὐτοῖς ϗ τῶν ἵππων ἐχόντας, οἷα τὼς πολεμίως, ἐν ἀδενὶ λόγῳ ποιεμένως, ἐπὶ ῥᾳδίως τεταμένως, ϗ Κερμιανὸν χῶρον ἐπειπεσεῖν τε ἄφνω σὺν τοῖς ὀκτακοσίοις, ϗ διαφθεῖραι σύμπαντας στρατὸν πτείνοντας ἀφειδέσατα· ὥστε τὼς πλείονας αὐτῶν πεσεῖν ἐς τὸν ποταμὸν, ϗ ἐν ἀπορείᾳ εἶχον ὅποι τράπωνται γενόμενοι, ϗ παύτῃ διαφθαρῆναι· ἔνθα δὴ, τε Οὔγγλεσης ἀπώλετο, ϗ ὁ Κράλης, ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ· ὅτῳ δ' ἂν ἕκαστα διεφθάρη, οὐκ ἔστιν εἰδέναι, ὥστε οἴεσθαι τὼς προσήκοντας αὐτῷ, περιεῖναι ἔτι αὐτὸ ἐπὶ πολὺ τινα χρόνον. Ὡς ἐν ταύτῳ τῇ νίκῃ δυκλεῆ ϗ περιφανῆ ἀνείλετο Σελαϊμάνης, τό τε πόλισμα ὃ ἐπολιόρκει πρότερον παρεσήσατο. ϗ Ὀρεσιάδα τὴν Ἀδριανόπολιν καλεμένλω ἐλαύνων ἐπολιόρκει. Ἔτυχε δὲ ἤδη τε πόλιν Περιδμητὸν πολιορκῶν, ϗ προβάλλων τῷ τείχει θαμὰ, οὐκ ἀνίει. Ἐν τότῳ δὲ ὄντος Σουλαϊμάνεω, τυχεῖν νεανίαν λέγουσι, τὴν ἐν τῇ πόλει, κατὰ ὀπλόν τινα ἀπὸ τῆς πόλεως φέρουσαν ἔξω, λάθρα τε ἐξιόντα νυκτὸς ἀμῶντα πυρὸν,

* πίνων. ἀπὸ πίλων αἰγῶν R.

* τὸ χωρίον προσέχων ἐ-

καὶ τὴν ὁπλὴν ταύτην διαφορεῖν ἐς τὴν πόλιν, καὶ τοῦτο συνεχῶς ποιοῦντα ὀφθῆναι ὑπό τινος τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἰδόντα δὲ τὸν Τοῦρκον, ἢ εἰσῄει ὁ νεανίας, ἐφετόμυον κατόπιν γενέσθαι, καὶ τὴν ὁπὴν πειραθῆναι τε αὐτῆς, καὶ εἰσιόντα ἐς τὴν πόλιν, αὖθις ἐς τὸ στρατόπεδον γενέσθαι· καὶ ἀφικόμενον παρὰ Σελαϊμάνην, ἐξειπεῖν τε τὴν εἴσοδον, καὶ αὐτὸν αὐτίκα ἐξηγεῖσθαι. πειραθέντα δὲ τὴν εἰσόδον τὸν ἡγεμόνα, καταλαβεῖν τε τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Φιλιππόπολιν ἐλαύνοντα, ἑλεῖν τε καὶ ταύτην τὴν πόλιν, καὶ παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ. Λέγεται δὲ γενέσθαι τούτῳ τῷ Βασιλεῖ, ἄνδρα ἐπὶ στρατηγίας ἐπισημότατόν τε, καὶ ἐξηγεῖσθαι δεινότατον ἐπὶ πόλεμόν τε καὶ ἐπιδρομάς. καὶ οἱ μὲν λέγουσιν αὐτὸν τὰ πλεῖα ἀποδεικνύμυον, πάμπολυ ταχύ τε καὶ παραχρῆμα ἐπιδεδωκέναι. Νοσήσαντος δὲ Σελαϊμάνεω, καὶ ἐπὶ Ἀσίαν ἐπειγομένου, τὴν νόσον οἱ χαλεπωτέραν γενομένην, ἀπενεγκαι ἐκ τοῦ βίου αὐτόν. Τελευτῶντα δὲ ἐπιτεῖλαι τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, θάψαι τε τὸ σῶμα αὐτῶν ταύτῃ, καὶ τὸν τῆς Χερρονήσου ἰθμόν. ἢν δὲ καὶ σωέβη πρότερον τελευτήσαντα τὸν παῖδα αὐτοῦ, θάψαι τε μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐξιλάσκεσθαι· καὶ τῷ σήματι παξάμυος φόρυς, ὥστε πανυχίᾳ χρῆσθαι τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ἐπὶ τῷ μνήματι, αὐτόν τε ἐκέλευσεν αὐτοῦ θάψαι, ἅμα τῷ παιδὶ αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ αὐτῶν ἐτελεύτησεν Ἀμυράτης ὁ Ορχάνεω παῖς, Σελαϊμάνεω δὲ ἀδελφὸς, ὡς ἐπύθετο οἱ αὐτὸν τελευτήσαντα, τούς τε * νεήλυδας, καὶ ἄλλους τοὺς τῶν θυρῶν ὄντας λαβὼν, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, παρέλαβε τὸ στράτευμα αὐτοῦ ἅπαν, καὶ ἐπὶ Ἀδριανόπολιν ἐλάσας, τὰ Βασίλεια οἱ αὐτοῦ ἐποιήσατο. Καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμυος, ἐλπίζετο τὴν τῆς Μακεδονίας μεσόγαιον χώραν, καὶ ἀνδράποδα συχνὰ ἀγόμενος, ἐπλήτιζε τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ Τούρκων ὅσοι ἐπ' ἐλπίδι τοῦ κερδάναι τοιοῦτοι ἔποντο αὐτῷ, ἐδωρεῖτο ἀνδραπόδοις τε καὶ ὑποζυγίοις, ἃ ἁλίσκετο ὑπὸ Μυσῶν τε καὶ Ἑλλήνων. Λέγεται μέν τοι καὶ τόδε. Ὡς Σελαϊμάνης ἐπεὶ ἤκουσε τῶν Τριβαλῶν καὶ Μυσῶν δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἀθροιζομένης, καὶ ἔφραττεν ὥστε δοθῆναι οἱ ἑξάκις μυρίας δραχμὰς, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτοῖς ὅσα τῶν πολισμάτων προσηγάγετό οἱ, καὶ αὐτὸν οἴχεσθαι ἀπαλλαττόμυον ἐς τὴν Ἀσίαν ἀποχωρήσειν· τηνικαῦτα πολιορκοῦντα τὰ ἐν τῇ Θράκῃ πολίσματα Ἑλλήνων. Ὡς δὴ πυθόμενοι οἱ Ἕλληνες ἀπεδέχοντό τε, καὶ ἔτοι μοι ἦσαν ἐπὶ τούτοις σπένδεσθαι, ξυμπεσεῖσθαι σεισμόν τε μέγαν, καὶ τὰ τείχη τῶν πόλεων διαῤῥαγῆναι, ὥστε αὐτοὺς ἐλεῖν ἀπὸ τούτου τὰ πλέω οἷς ἐπέλαυνον πολιορκοῦντες· καὶ ἐλόντας παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὰ πολίσματα, ἔχεσθαι τὴν λοιπὴν Εὐρώπης, μηδέν τι τοιοῦτον ἔτι προσιεμένους. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤλαυνον ἐπὶ Μυσοὺς, καὶ ἐπὶ Τριβαλούς. Τὸ δὲ γένος τοῦτο, παλαιότατόν τε καὶ μέγιστον τῶν κατὰ τὴν ἐμὴν ἐθνῶν· εἴτε ἀπὸ Ἰλλυριῶν μοίρας ἀπεχισμένον ταύτῃ ᾤκησε τὴν χώραν· εἴτε ὡς ἔνιοι, ἀπὸ τῆς πέραν τοῦ Ἴστρου ἐπ' ἐσχάτων τῆς Εὐρώπης, ἀπό τε Κροατίας, καὶ Πρασίων τῶν ἐς τὸν ἀρκτῶον ὠκεανὸν, καὶ Σαρματίας, τῆς νῦν ὕπω Ρωσίας καλεμένης, ἔς τε ἐπὶ χώραν τὴν διὰ τὸ ψύχος ἀοίκητον, κἀκεῖθεν ὡρμημένοι, καὶ τὸν τε Ἴστρον διαβάντες, ἐπὶ τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον χώραν ἀφίκοντο, καὶ ταύτῃ ἐπὶ πολὺ

* In ora Ianuizaros

A stus, per eumdem locum in urbem remeabat. Cumque hoc frequenter faceret, tandem visus est a milite quodam Turco, ibi stipendia faciente. Turcus autem animadvertens, qua muri parte intrare adolescens solitus erat, a tergo eum sequutus est, tentaturus si per eam rimam in urbem sibi pateret aditus. Urbem itaque ingressus est, quo facto, rediit in castra ad Sulaimanem, actaque edocet. Sulaimanes igitur eductis in aciem copiis, ad urbem accessit, in quam cum irrepsisset, duce Turco, qui rimam invenerat muri, illico ejus dominium nactus est, Postea promotis castris * Philopolim obsidet: quæ tandem pactionibus in ejus fidem traditur. Ferunt, hunc regem habuisse virum rei militaris perquam gnarum, quo nullus fuerit superior incursionibus faciendis, bellisque gerundis. Præterea ajunt, ad tantam potentiam eum hac ex causa venisse, quod summa celeritate in rebus gerendis uteretur. Sulaimanes morbo implicatus est. hinc festinabat in Asiam. morbo tandem ingravescente, moritur. Moriens præcepit suis, ut corpus sepelirent in Chersonesi Isthmo, ubi antea contigerat filium suum fato fungi: & magnificæ sepulturæ tradi ordinavit, & reditus sacerdotibus qui eo loci erant, ut celebrarent nocturnos ludos ad sepulchrum, seque filii sepulturæ jungi voluit. Cum jam animam efflasset, Orchanis filius Amurata, Sulaimanis frater, re cognita, peregrinos & reliquos Januarum milites assumens, in Europam trajecit: exercitusque omnes qui ibi erant, accepit. Hinc contendens Hadrianopolim, eam sibi regni sedem designavit. Rebus ita compositis, incursionem in Macedoniæ mediterraneam regionem fecit: brevique captis mancipiis plurimis, & alia præda, milites suos admodum opulentos reddidit. Turcos, qui eum lucrandi animo comitabantur, mancipiis & jumentis Græcorum & Mysiorum, quæ belli jure obvenerant, liberalissime donat. Ferunt Sulaimanem, postquam nunciatum erat Tryballorum & Mysiorum copias adversum se pergere, colloquutum cum Græcis, si numerarentur sibi sexaginta millia drachmarum, velle se restituere Græcis quæcumque in Thracia ipsorum cepisset oppida: & relicta Europa discessurum in Asiam. Hunc cum Græci audissent suas in Thracia obsidere urbes, promptissimis quidem animis prædictam conditionem accepissent: at cum maximus terræmotus accidisset, oppidorumque muri procidissent, Turci accedentes armati, urbes plurimas, etiam Græcorum, in ditionem suam redegere: nec amplius tales obtulere conditiones Græcis, verum Europam obtinuerunt. Post hæc bellum avertit in Mysios & Tryballos. Tryballos autem gentem esse totius orbis antiquissimam & maximam, compertum habeo. Appulerunt in hanc regionem, sive (variant enim auctores) divisi ab Illyriis: sive, ut quorumdam sententia est, ab ea regione quæ ultra Istrum in extrema Europa est, & a Croacia Prussiisque Septentrionale mare accolentibus: nec non a Sarmatia, quam hodie Russiam vocant, propter suæ regionis frigus invictum profecti, Istrumque transgressi, in regionem Jonio affusam penetrarunt, ubi quoque habitarunt, cum armis eam regionem quæ Venetos

* al. Philippopolim.

AMURATES I. quartus rex. anno 1350.

Edit. Paris. pag. 17.

Tryballorum, qui & Valachi, origo & situs.

ſpectat, ſubegiſſent. Si autem quis contrariam ſequatur ſententiam, quaſi e regione verſus Jonium vergente digreſſi, Iſtroque ſuperato, in illam acceſſerint, unde eos antea prodiiſſe diximus, regionem, haud quidem contendero: nec tamen eam tuto arripere audeo. Attamen ſcio, quamvis populi iſti nominibus ſint diſcreti, non tamen moribus quicquam inter ſe differunt: idem linguæ uſus iiſdem etiam hodie eſt. Diſperſi hinc inde, domicilia per totam habuere Europam, incolentibus quibuſdam de illo grege Peloponneſi regionem Laonicam, qua patet ad montem Taygetum, & ad Tænarum. ubi etiam habitavit a Dacia ad Pindum uſque montem, in Theſſaliam ſe projicientem, alius quidam populus: utriſque nomen fuit * Bacchi. Nec tamen ſcio, utrum in Epiros commigraſſe aſſeverem. Haud me fugit, Tryballos, Myſios, * Illyricos, Polonos, & Sarmatas, eadem inter ſeſe lingua uti. Si igitur hinc conjecturam facere licet, exiſtimo omnes iſtos, unum hominum eſſe genus, nec diverſum. Ut autem tandem in diverſos abierint mores, & in alias conceſſerint regiones, a nullo accepi, ut certum quid de iis præſenti hiſtoriæ inſerere auſim. Ultra citraque Iſtrum colunt, longe lateque regnantes. Itaque, mea quidem ſententia, magis veriſimile videtur, hoc hominum genus variis fortunæ procellis jactatum, Jonii regionem inſedisſe; trajectoque Iſtro, ibi ſedes fixiſſe: ibidemque potius habitaſſe, quam inde diſcedentes, adierint ad eum orbis terrarum tractum, qui propemodum inhabitabilis ſit hominibus. Illi itaque ſive neceſſitate, ſive voluntate tracti, ad ſui defenſionem ſeorſim a reliquis ſegregati habitare inſtituerunt: ut videre eſt magis conjectanti, quam veritatem rei pronuncianti. At hic ſitam eſſe ſuperiorem & inferiorem Myſiam, non eam regionem recte dici, quæ ſupra Iſtrum, verum quæ ultra Iſtrum colitur: nec etiam inferior Myſia nuncupatur regio, quæ Iſtro ſubjecta eſt. Ad iſtam regionem Iſtri, quæ ad Italiam uſque ſe porrigit, Bulgaros, quos inferioris Myſiæ incolas perhibent, & Græcam linguam callere ajunt, ſcio perveniſſe a Bydena urbe uſque ad Euxinum pontum, Trinabum urbem regni ſui ſedem decernentes. Hos quidem Alexander, quem Serviæ Tryballorumque dux Chrales regno præfecit, imperio rexit, donec moreretur, ſuperſtite filio Suſmano, qui in paternum ſucceſſit regnum. Hunc bello aggreſſus eſt Amurates, Orchanis ſoboles. Poſtquam autem caſtra in Tryballos movit, eos prælio vicit: Pherraſque urbem opulentam in poteſtatem redegit, & loca Rhodopen ſpectantia in ditionem accepit, maximaque virtutis militaris patrabat opera. Saini vero optimo cum commiſiſſet Pherras urbem, adverſus Suſmanum Myſiæ regem arma cepit. Tandem cum Myſiis manus conſeruit: quorum interfecit paucos, cum fuga evaſiſſent inviolati ad loca Iſtro proxima. Suſmanus inde legatis miſſis ad Amuratem, qui pacem orarent, fœdere icto in ſocietatem acceptus eſt, ut deinceps hoſpes & amicus Amurati foret. Hinc & affinis Amurati factus eſt, data in uxorem filia ſua forma excellente, ex Braide, quam uxorem vul-

ἐπὶ Ἑνετὰς διήκουσαν, καταρρεφάμενοι, ὥκησαν, εἴτε δὴ τοὐναντίον μᾶλλον εἰπεῖν ἄμεινον, ὡς ἐντεῦθεν ὑπὸ τὴν ἐς τὴν Ἰόνιον χώρας ὡρμημένοι, τὸν Ἴστρον διαβάντες ἐπέκειτο ἐγένοντο τῆς οἰκουμένης, ἢ ἂν δὴ λεγόμενον ἀσφαλῶς λέγοιτο ὑφ' ἡμῶν. Τοσόνδε μέν τοι ἐπίσασθαι ὡς τοῖς ὀνόμασι, ταῦτα δὴ τὰ γένη διεσπάσθη ἀλλήλων, ἤθεσι μὲν ἔτι, γλώττῃ δὲ καὶ φωνῇ τῇ αὐτῇ χρώμενοι, καὶ ἄλλοι εἰσὶν ἔτι καὶ νῦν. Ὡς μέν τοι διέσπαρται ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, πολλαχῇ ὥκησαν, ἄλλη τε δὴ, καὶ ἔν τινι τῇ Πελοποννήσῳ χώρας τε τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ Ταΰγετον ὄρος, καὶ ἐς τὸ Ταίναρον ὠκημένον. ᾧ δὴ καὶ ὑπὸ Δακίας ἐπὶ Πίνδον τὸ ἐς Θετταλίαν καθῆκον ἐνοικῆσαν ἔθνος. * βράχοι δὲ ἀμφότεροι ὀνομάζονται. Ἐν ἂν δὴ ἔχω διεξιέναι, ὁποτέρους ἂν τῶν λέγοιμι, ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ἀφικέσθαι. Οὕτω δὴ καὶ ταῦθα τὸ τε Τριβαλὲς καὶ Μυσὸς, καὶ Ἰλλυρικὸς, καὶ Κροατίους, καὶ Πολωνίους, καὶ Σαρμάτας, τὸν αὐτὸν ἐπίσασθαι ἐόντας φωνὴν, εἰ δέοι ταύτῃ τεκμαιρόμενον λέγειν, εἴη ἂν τοῦτο τὸ γένος ταυτό τε καὶ ἓν καὶ ὁμόφυλον ἑαυτῷ. Τοῦτο δὲ καιρὸς, ἐς ἤθη τε διειλιγμένα ἀλλήλων, καὶ ἐπὶ χώραν ἄλλην ἀφικόμενα ὥκησαν. Ὅπως δὴ λέγεται χρόνος οὐδένων, ὥστε σαφές τι περὶ αὐτῶν ἔχειν ἡμᾶς ἐς ἱστορίαν ἀποδεικνύναι. Βασίλεια μὲν ἔσαν αὐτοῖς καὶ ταῦθα τὸν Ἴστρον, καὶ πέραν τε τὸ τὸ γένος τοῦτο πολὺ μεῖζον, καὶ ἐπὶ πολὺ μᾶλλον διῆκον. ὡς ἂν μᾶλλον ἐκεῖθεν φάναι κάλλιον παρέχον, ἐπὶ τάδε ἀφικέσθαι τὸ γένος τοῦτο, καὶ οἰκῆσαι πρὸς τῇ τοῦ Ἰόνιον χώρᾳ, καὶ παρὰ τὸν Ἴστρον διαβῆναι, καὶ αὐτὰ μᾶλλον οἰκῆσαι, ἢ ἐντεῦθεν ὡρμημένον. ἐπὶ τὰ ἐκεῖ τὰ οἰκουμένης χεδὸν τι ἀοίκητα ἀφικέσθαι. εἴτε μὲν δὴ ὧν ἀνάγκῃ τινὶ φρονήμενον, εἴτε καὶ ἑκούσιον * ἀπέμειναν κελόμενον χωρὶς ἕκαστα ἀπ' ἀλλήλων ἀπῳκισμένον ἔτυχεν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν τεκμαίρεσθαι μᾶλλόν τι, ἢ δι' ἀνάγκης ἀναχωρεῖσθαι δέοι ἄν. Ἐντεῦθεν μὲν δὴ καὶ τὴν τε ἄνω Μυσίαν, καὶ κάτω Μυσίαν φάναι καλῶς ἔχειν οἴονται ἔνιοι, ὡς τὴν ἄνω Μυσίαν ἐκ τοῦ ἐς τὰ ἄνω τοῦ Ἴστρου, ἀλλὰ τὴν ἐς τὸ πέραν τοῦ Ἴστρου ὠκημένην χώραν, τὴν δὲ κάτω Μυσίαν, ἐκ τοῦ ἐς τὰ κάτω τοῦ Ἴστρου, τοῦ ἐπὶ τοῦτο τοῦ Ἴστρου χώραν, ἐς τε ἐπὶ Ἰταλίαν καθήκουσαν. Τοὺς μέν τοι * Ἰεργάρες, οὓς κάτω Μυσίαν καλοῦσιν, οἳ ἄμεινον Ἑλλωτιᾶς ἐπαΐοντες φωνῆς, ἐπίσασθαι καθήκειν ἐπὶ τοῦ Ἴστρου, ἀπὸ τοῦ Βιδίνης πόλεως, ἐς τε ἐπὶ Εὔξεινον πόντον ἐν Τριναβῷ πόλει τὰ βασίλεια σφίσιν ἀποδεικνυμένους· * τούτους μὲν δὴ, ὁπότε Ἀλέξανδρον, ὁ τῆς Σερβίας Κράλης ὁ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ἐς τὴν Βασιλείαν κατέσησεν, ἐβασίλευέ τε ἔτος, ἐς ὃ δὴ τελευτήσας κατέλιπε Βασιλέα τὸν γένους τοῦ παῖδα αὐτοῦ Σύσμανον, ἐφ' ὃν δὴ ἐστρατεύετο Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνεω. ἐπεὶ ἐς Τριβαλὲς ἐσέβαλε, καὶ μάχῃ κρατήσας αὐτῶν, Φεράς τε ὑπηγάγετο πόλιν εὐδαίμονα, καὶ τὰ ἐς τὸν Ῥοδόπην χωρία καταρρεφάμενος, μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα. Σαΐνῃ τε τῷ Φερῶν ἐπιτρέψας πόλιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ, ἐστρατεύετο ἐπὶ Σύσμανον, τὸν Μυσίας Βασιλέα, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ταύτῃ ἐστρέψατό τε τοὺς Μυσοὺς, καὶ διέφθειρον οὐ πολλοὺς, διασωθέντας ἐπὶ τὰ ἑὰ τὸν Ἴστρον χωρία. Διαπρεσβευσάμενος δὲ πρὸς Ἀμουράτην, Σούσμανος ὁ Ἀλεξάνδρου, σπονδάς τε ἐποιήσατο καὶ συμμαχίαν, ὥστε τὸν αὐτὸν ἐχθρόν τε καὶ φίλον νομίζειν, καὶ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, θυγατέρα αὐτοῦ, κάλλει τε * ὑπερφέρουσαν, καὶ ἀπὸ Εβραΐδος, ὧν ἠγάγετο τρωθεὶς, γεννηθεῖσαν, τῷ Ἀμυράτῃ, ἐξέδοτο μὲν

Valachi.

* alii addunt Croatios.

Edit. Pariſ. pag. 17.

Bulgari.

Suſmanus victus.

* In ora, βλάχοι

* ἐπέ. in una ut in cont. in al. in ora, ἀποίκεσαν οἱμαι.

* Ἰουργάνες. R. Ἰεργάρες

* τούτοις ſic MS.

* Ἀφέρεσαν

τοι ☾ ἑτέραν τῷ Ἑλλήνων Βασιλεῖ. ὃς τὴν καὶ αὖτα τῶ Ἑλλήνων τὸν Καντακυζηνὸν ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἐβασίλευε γένους τῶ Ἑλληνικοῦ. ὁ μέν τοι Καντακυζηνὸς, ἐπεί τε ἐβασίλευε παῖδας δύο ἔσχε, τὸν μὲν νεώτερον * Μανουὴλον, ἔπεμψεν εἰς Πελοπόννησον ἡγεμόνα, * τὴ Μιζίθρα. Τὸν δὲ πρεσβύτερον καθίσησι Βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν. Ἰωάννης δὲ ὁ † Ἀνδρονίκα παῖς, ὡς ἐπὶ τὸ ἱκανὸν † ἡλικίας ἀφίκετο, συνίσατό τε τοῖς Ἕλλησι, καὶ συνετίθετο αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ † Βασιλείαν ἀφιξόμενος. Ετυχε δὲ διαίτας ἔχων ἐν τῇ Μακεδονίᾳ. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀχθόμενοι τῇ διαίτῃ, καὶ ὕβρει τῆ Βασιλέως, ὡς ἕκαστος εἶχεν αἰτίας αὐτῷ, ἐπαγόμενοι ἀπὸ Μακεδονίας † νεανίαν, ἐς τὴν Βασιλείαν κατεσήσαντο. ὡς δὲ ἐς τὴν Βασιλείαν κατέση, τὸν μέντοι Καντακυζηνὸν Ναζηραῖον ἐποήσατο, Ματθαῖον τένομα. Ο τέτε δὲ πρεσβύτερος παῖς, ὃν ἀπέδειξε Βασιλέα τοῖς Ἕλλησιν, ἀφίκετο μὲν τὸ πρῶτα ἐς Ρόδον, παρὰ † ταύτῃ αὐτῆ Αρχιερέα, δεόμενος ἐπικερείας τυχεῖν, ☾ ἐδεῖτο κατάγειν αὐτ ἐς τὴν Βασιλείαν, ☾ πολλὰ προϊόμενος, ὥστε οἱ γενέσθαι τιμωρίαν τινὰ, ὡς ὐδὲν δ᾽ράτο ἐπιτήδειον παρὰ τῶν ἀδελφὸν αὐτῆ Εμμανουὴλ, † ἡγεμόνα τῆς Σπάρτης, καὶ παρ᾽ αὐτῆ τὴν δίαιταν ἐποιεῖτο. Ιωάννης μὲν ὖν τῷ τε Αμυράτῃ νεωσὶ ἐς τὴν Εὐρώπην ξυβάντι, ξυμμαχίαν ἐποήσατο. καὶ τὴν τοῦ Μυσῶν * θυγατέρα ἠγάγετο, ἐπὶ τῷ παιδὶ αὐτ Ανδρονίκῳ, ἀφ᾽ ἧς ἐγένοντο αὐτῷ παῖδες. πρεσβύτερος μὲν Ανδρόνικος, Δημήτριος δὲ καὶ Εμμανουὴλ οἱ νεώτεροι, καὶ Θεόδωρος. καὶ Θεόδωρος ἕπετο τῷ Αμυράτῃ, ὅποι ἂν στρατεύηται, καὶ φόρου τε ὑποτελεῖς ἅμα ὄντες τῷ Αμουράτῃ, ἐπιτόμβοι ὅποι ἂν στρατεύοιτο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Δράγασιν τὸν Ζάρκου ἡγεμόνα, τὴν ἐν τῷ Αξιῷ ποταμῷ χώραν στρατευσάμενος κατεστρέψατο, ἐς φόρου τε ἅμα ἐπαγωγὴν, καὶ αὐτὸν οἱ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐς τοσούτους τὸν ἀριθμὸν ἔχοντα ἱππέας. Μετὰ ταῦτα Πόγδανον τὸν ταύτῃ ἡγεμόνα ὑπαγόμενον, ὥστε οἱ ἕπεσθαι σὺν τῇ αὐτοῦ στρατιᾷ, μεγάλα ἀπεδείξατο ἔργα, ἐπειρήσαν μὲν κατὰ τὴν Κύρου τοῦ Καμβύσεω ἐπίδειξιν ὑμένος. καὶ ὡς μετειώπατά τε καὶ ἐλεύθεριώτατα προσφερόμενος τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν γενομένοις, ἡγεμόσι Τριβαλῶν, καὶ Μυσῶν, καὶ δὴ Ελλήνων. Κατὰ μὲν ὖν τὴν Εὐρώπην ἀστείβοντα συχνόν τινα χρόνον, καὶ πρὸς τούτους ἔτι ἀπολεμοῦντα, ἀφίκετο ἀγγελία, τοὺς ἐν τῇ Ασίᾳ βαρβάρων ἡγεμόνας ἀλλήλοις συνθεμένους, ἀποσῆναι τε ἀπὸ Αμουράτεω χώραν οὐκ ὀλίγην αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς στρατιὰν συλλέξαντας ὅσην ἠδύναντο μάλιστα, παράξαι τε τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ πράγματα αὐτοῦ, καὶ χώρας τῆς ἑαυτοῦ, τὰ μὲν καταστρεφομένους, τὰ δὲ καὶ πολιορκοῦντας οὐκ ἀνιέναι. Επεί τε δὴ τάχιστα ἐπύθετο, ἀπάβας ἴετο ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας * παρασκευασάμενος, καὶ ἐς τὰ ἕκατα πειρασόμενος, ἢ ἐδύνατο κράτιστα ὡς ἀπαμαχουμένους δ᾽ρὸν δὲ τούτους ἐν Μυσίᾳ στρατοπεδευομένους, παρεπάξα-

* Εμμανουὴλ. * ἡγεμόνα † Σπάρτης. in ora, ἤτοι Μιζίθρα.

* παρλῶαι * παρλῶ. R.

* βασιλέως Sic R.

* Παρασκευασμένος R.

Aneratus duxerat, prognatam: alteram connubio junxerat Græcorum regi, Andronico Joannis filio. Joannes enim regno jam expulerat Cantacuzenum, qui puerum ipsum gubernarat: quum arrepto Græcorum regno, filiorum quos habebat, alterum Emanuelem natu minorem misit in Peloponnesum, ut esset dux Mizithræ, quæ olim Sparta: natu vero majorem, Græcorum regem esse jubet. Joannes autem Andronici filius, cum jam eam attigisset ætatem, quæ rebus gerendis idonea erat, conspiratione facta cum Græcis, rogavit ut regno præficeretur. Eodem autem tempore rex in Macedonia agebat, luxuriosiore victu & intemperantiore dissolutus. Græci indignantes propter victus rationem dissolutiorem, & convicia regi facientes, ut quisque habebat quod crimini verteret, Joannem Andronici filium in Macedoniam abductum communi assensu applausuque regem designant. Inito regno, Cantacuzenum in Nazaræorum sive monachorum ordinem transtulit, quem mutato nomine Matthæum appellavit. Hujus senior filius, quem pater Græcis regem destinarat, in Rhodum navigat, petiturus a sacerdote summo, quem Magnum magistrum vocant, qui insulam regebat, auxilium, quo adjutus recuperaret amissum regnum. Multis autem nequicquam pertentatis, quibus in suas partes sacerdotem pelliceret, ut spem auxilii affulgere vidit nullam, ad fratrem suum juniorem Emanuelem in Peloponnesum Spartæ ducem iter flectit: apud quem vitæ consuetudinem & necessaria habuit. Joannes autem cum Amurate in Europam transgresso societatem contraxit, filioque suo Andronico Mysiorum regis filiam uxorem dat: ex qua sustulit filios. Andronicus quidem natu maximus, Demetrius vero & Emanuel & Theodorus natu minores erant. Theodorus autem sequebatur Amuratem, quocumque bellum avertisset. Reliqui, quos modo diximus, vectigales & stipendiarii erant Amuratis, ipsumque comitari cogebantur, contra quoscumque expeditionem suscepisset. His ita compositis, exercitum contra Dragasem Zarci ducem movit, regionemque juxta flumen Axium domuit, sibique tributariam bellique sociam effecit. Ducem quoque in potestatem accepit, quem sub se stipendia facere jussit, equitum impetrata manu non modica. His præclare gestis, etiam Pogdanum eo loci regnantem debellavit: quem sub se merere cum exercitu, quem habuerat, voluit. Amuratis autem per omnia imitatus æquitatem Cyri Cambisis filii, maxima modestia & liberalitate tractabat duces Tryballorum, & Mysiorum, Græcorumque, qui in suam potestatem concesserant. Cum moratus esset longo tempore in Europa bello adstrictus, nunciatur, suos in Asia præfectos conjuratione facta Asianos solicitare ad defectionem, plurimamque regionem jam ab Amurate avertisse: conscriptisque exercitibus, Asiæ statum quam maxime conturbare, oppida quædam capientes, quædam vero oppugnantes non cessare. Quamprimum hæc certo accepit, transitum in Asiam parat: suosque ita instruit, ut hostes quam potentissime contundere & profligare posset. Cum hos

Cantacuzenus.

Edit. Paris. pag. 19.

Rhodus.

Joannes Imp. Constant.

Græci Turcis militant.

Edit. Paris. pag. 20.

deprehendisset in Mysia castra collocasse, copiis in aciem eductis, tale excogitavit, ut qui esset summa rei militaris scientia præditus, stratagema. Dicitur enim, cum æstatis esset tempus fervidissimum, Etesias ventos ab Occidente spirare. Ibi autem suorum ordines ita disposuit, ut ventum a tergo haberent præliantes. Hinc princeps prælium inibat, ubi hostium acies erat confertissima, irruens, & quam fortissime pugnans. Cum autem prælium utrinque æquo Marte ferveret, ipse in editiorem tumulum conscendens, voce quam potuit maxima suos in hunc modum allocutus est: O commilitones mei, filii dilectissimi, non subit animos, quanta pericula in Europa multorum annorum durissima militia perpessi sitis? Quid ceditis? an nescitis omnia in vestra fore potestate, illis superatis? Agite igitur, promptis animis me sequamini. Quod si cunctati fueritis, hostes nos vincent. Hæc loquutus, admisit equum in hostem, & in confertissimos hostium cuneos se conjecit, acerrime prælians: confestimque, ut prædixerat, ventus exortus est, & in hostium faciem se fudit. Hinc cum mutua hortatione adversum hostes procederent, maximoque impetu eos adorirentur, primum eos in fugam conjecerunt, & insequentes plurimos trucidarunt. Fertur, maximam exercitus sui partem ibi intercidisse. Hostes autem fuga sibi consulentes, singuli ad sua dispersi sunt. Hinc cum legatos misissent ad Amuratem, petitum pacem, haud passi sunt repulsam. Hac tamen conditione pax data est, ut se, quocumque exercitus movisset, impigre sequerentur. Ut autem pax cum Turcis in Asia facta est, etiam res in Europa interturbatæ sunt. Sauzes natu maximus filiorum Amuratis in Europa relictus est, ut eam defenderet: & si qua seditio coorta esset, aut periculi quid ingrueret, curaret ut Europæ res in tuto collocarentur. Hic seditionem excitavit, concilians Græcorum nobilium in Europa animos. Cum venisset colloquendi gratia ad Græcorum regis filium seniorem Andronicum, cui Byzantium regnique curam mandarat pater, cum proficisceretur cum Amurate in Asiam adversus duces isthic seditiosos, tandem eo deducti sunt, ut uterque a patre deficeret suo, paternumque regnum teneret, eumdemque & hostem & amicum ducerent, quem alter jussisset: præterea si quid ingrueret, alter alteri auxilio esse ne cunctaretur.

pag. 21.

Hæc cum ipsis visa essent, quo majoribus animis observarentur, majoreque fide colerentur, jurisjurandi religio utrinque interposita est. quibus expeditis, quam commodissime ex aperto præparabantur obsistere Amurati, si in Europam transire conaretur. Ubi de istis certior factus est Amurates, advocato Joanne rege Byzantii, hujuscemodi exorsus est orationem: Rex Græcorum, mihi nuper a fide dignissimis in Europa nunciatum est, Sauzem filium meum a filio tuo coactum, instituere ad extremam me devolvere miseriam. qua ratione igitur fieri posset, ut inconsciis vobis ad tantam devenerint dementiam, ut non solum meus filius tam impia aggrediatur, verum tuus accedat auxiliator & adjutor? Absque tuo consilio hæc parari, quo pacto cogitare possum? Verum si

Turcorum intestinum bellum.

Turcorum clades.

Conjuratio filiorum in parentes.

Amuratis ad Græc. Imp. oratio.

A το ἐς μάχλω. οἷα δὲ μάχης ἐμπείρῳ πολλαχῇ γενομένῳ ἐμεμηχάνητο τοιόνδε. Λέγεται γὰρ ὡς ἐπεὶ θέρας ἦν ὥρα, καὶ ἤπίστατο μεσημβρίας ἐπιγιγνομένης, ἐπιπνεύσειν ἐτησίαν ἄνεμον ἀπὸ ἑσπέρας. ταύτῃ δὲ παρεγγυῶν τῇ στρατιᾷ, τὸ μέρος ἐκεῖνο κατὰ νώτου λαβεῖν, ἐς μάχλω τε καθίστατο περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, καὶ συμμίξας τοῖς πολεμίοις, ἐμάχετο ἰσχυρῶς· μάχης δὲ ἀμφοῖν ἰσορρόπου γενομένης, ἐπὶ λόφον τινὰ αὐτῶν ὃν λέγεται ἀναβλῶαι, καὶ φωνῆσαι μέγα τοῖς ἑαυτοῦ τάδε. Παῖδες ἐμοὶ στρατιῶται, μέμνησθε ἡμῶν αὐτῶν ὅσα ἐπεπόνθειτε ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τοσαῦτα * ἔτη διαπολεμοῦντες, τί δὴ ὑποχωρεῖτε; ἦ ἴστε ὡς τὰ πάντα ἐφ' ἡμῖν ἔσαι; τῶν περιγενο- * ἔδνη πολ. al. ἔτη

B μένοις, ἄγε τοι δὴ ἐμοὶ * ἕπεσθαι, ὡς ἢν μὴ ἀρτίως * ἕπεσθαι, ταχὺ περιεσομένων τῶν πολεμίων ἡμᾶς. Ταῦτα εἰπόντα τὸν Βασιλέα, ἐλαύνειν ὁμόσε τῷ ἵππῳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἐς τὸ μέσον σίφος ἐμβάλλοντα· καὶ αὐτίκα ἐπιπνέοντα τὸν ἄνεμον ἀπὸ νώτου τῇ στρατιᾷ, ἐνοχλεῖν ἐπὶ πρόσωπον τοὺς ἐναντίους, καὶ σῦπος ἅμα ἀλλήλοις ξυμπελάσαμένους, καὶ ἐς τὸ πρόσθεν ἰόντας, βιαζομένους, τέλος δὴ τρέψασθαί τε καὶ ἐπιδιώκειν ἀναπράτους ἀπολώλοτας τοὺς πολεμίους. καὶ ξυμφαρῶαι μὲν λέγεται τὰ πλείω τῶν στρατεύματος αὐτῶν. ξυμφυγόντας δὲ τοὺς πολεμίους, οἴχεσθαι ἀπαλλαττομένους ἔναγον ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν. Ἐνταῦθα διαφερσβύσαμένους, σπονδάς τε αἰτεῖσθαι, καὶ συμβῶαι αὐτῷ ἐφ' ᾧ ἕπεσθαι C τοὺς ἂν ἐξηγεῖτο τῶν λοιπῶν στρατεύματος· ἐν ᾧ δὴ κατὰ τὴν Ασίαν διέτριβε, περιών· καὶ τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ καθίστη φράγματα, καὶ τοῖς Τούρκων ἡγεμόσι σπονδὰς ἐποιεῖτο. Σαυζῆς ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων αὐτῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ καταλειφθεὶς ὥστε ἐφορᾶν τε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἤν τι ἐπίοι δεινὸν, ἢ χαλεπὸν κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἐπὶ τὸ δοῦναι αὐτῷ ἀσφαλῶς ἔχειν, καταστάμωμος. ἔτος δὲ σωίστη τε καὶ τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην ἀρισέας ὡς ἠδύνατο, μάλιστα δὲ ποιῶν τε καὶ ἀνακτώμενος, καὶ τὸ Ελλήνων Βασιλέως τοῦ πρεσβυτέρου παιδὶ Ανδρονίκῳ, ὡς οἰχομένου τοῦ πατρὸς αὐτῶν Α- D μυράτου τοῦ Ορχάνεω, ἐς * τὴν κατὰ τὴν Ασίαν, * τῆς R. πρός τε ἡγεμόνας αὐτῶν πολεμῶν, ἐγκαταλείφθη ἐν τῷ Βυζαντίῳ, καὶ ἐπετέτραπτο τὴν Βασιλείαν ταύτην, ἀφικόμενος ἐς λόγους, ἐπειδή τε ἀφίσασθαι ἀπὸ τοῦ πατρῶων, καὶ ἄμφω κατασχεῖν τὴν πατρώαν ἀρχὴν, τὸν αὐτὸν σφίσιν ἐχθρόν τε καὶ φίλον ἡγεμένους, καὶ ὧτις ἐπίη πόλεμος ἀμυνοῦντας παραγίνεσθαι ἀλλήλοις καὶ τὰ δυνατὸν πάσῃ δυνάμει. ταῦτα ὡς αὐτοῖς ἐδόκει ποιητέα, ἔσπενδον τό τε, καὶ ὅρκια ἐποιοῦντο, ἐμπεδοῦντες ὡς μάλιστα τὰ τοιαῦτα σφίσιν αὐτοῖς, ἢ ἀσφαλέσατα ἐδόκει ἀμφοῖν ἔσεσθαι. Ως δὴ ταῦτα ποιησάμενοι δῆλα ἐποιοῦντο, καὶ ἠσφαλίζοντο σφᾶς παρασκευαζόμενοι, ὡς ἐπὶ ἐς τὴν Εὐρώπην Αμυράτης, ὡς ἀμυνάσθαι. Ταῦτα ὡς ἐπύθοντο πάχισα γνόμενα καὶ τὴν Εὐ- E ρώπην καλέσας Ιωάννην Βασιλέα Βυζαντίου, ἔλεγε τοιάδε. Βασιλεῦ Ελλήνων, ἐμοί τε νεωστὶ παρὰ τοῦ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πιστοτάτων ἀγγελία ἀφίκετο, ὡς Σαυζῆς ὁ ἐμὸς παῖς, ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδὸς ἀναγκασθεὶς ἀνήκεστά μοι βεβουλεύονται φράγματα. πῶς ἂν ἔχοι μηδέν τι ἐπισαμένου σοῦ τῶν πέρι * ἐς τοσοῦτον ἀφικέσθαι ἀφροσύνης, ὥστε μὴ * ἐς τοῦτο ἀφικ. μόνον ἐπιχειρῆσαι τὸν ἐμὸν παῖδα, ἀλλὰ καὶ σὸν παῖδα, συνεπαίνον γενέσθαι ἐς ταῦτα, πῶς δ' ἄνευ σῆς γνώμης τὰ τοιαῦτα γενέσθαι ἐξεῖη λογίζεσθαι; ἀλλ' εἰ μὲν δίκῃ ἐπι-

θήσων

θήσων τῷ σῷ παιδὶ ὧν τινα ἂν ἐπιτάττοιμι μηδετιοῦν ὑπολογιῇ, εἴσομαι τότε σαφῶς, ὡς ἄκοντος σοῦ πᾶσα ἐγένετο. ὧν ἢ ἄλλη λογιζόμενος ἄλλοῖον ἢ ἐμοὶ δόξει περὶ τῆς ἐμῆς παιδὸς μὴ τιμησάμενος μὴ βέλοιο πίθεσθαι, ἴδι δὴ σαυτὸν ἐν αἰτίᾳ ἔξων ἐς ὕστερον. Βασιλεὺς δὲ Ἑλλήνων ἀμείβετο τοῖς δὲ· ὦ Βασιλεῦ, ἐκ ἂν δήποτε τὰ λοιπὰ ταύτῳ ἔμοιγε τὴν αἰτίαν αἰτιώμενος ἐπιθείης σῳ δίκῃ· ἢ ἦ κἀμοὶ γενήσεται ὁ παῖς ἕτος ὃν σὺ ἔφηθα ἐπὶ ταῦτα ὡρμῆσθαι, ἐδέν τοι ἧττον ἐμὲ σωειδότος, ἢ δὴ τότε σαφέσατα, ὡς ἔχοι μὲν δύνοίας τε καὶ φιλοφροσιώης περὶ σέ τε καὶ τῳ σὴν δυναστείαν. ὧν δ' ἂν ἐπιπάττοις δίκῃ ἐκείνῳ ἐπιθεῖναι με, μὴ ἂν ὕπω μεμνῆσθαι δόξαιμι, ὥστε τῇ ἐμοὶ τε καὶ σοὶ ἐχθίστῳ τε καὶ πολεμιωτάτῳ ᾠκτισθειμένῳ χαρίζεσθαι, ὅτιοῦν ἐνδιδόντα τὴν δίκης. Ταῦτα εἰπόντι τῷ Βασιλεῖ, ἐδέδοκτο Ἀμυράτῃ τὴν αὐτῷ ἀμφοῖν ἐπιθεῖναι τὴν δίκῃ. καὶ ταῦτα ἄμφω τὼ πατέρε ἐπαιτιωμένω τοῖς παισὶν, ὀρύσαι τῷ ὀφθαλμῶ ἑκατέρω ἐκείνοις. ὡς δὲ ταῦτα ἐδέδοκτο, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, στράτευμα ἀγόμενος ᾗ ἐδυνάτο πλεῖστον. καὶ διαβὰς ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, ἦτο ὁμόσε ἐπὶ τὴν παῖδα, ὅπη δὲ ἐπιστάνετο αὐτὸν ἐνστρατοπεδευόμενον, σῳ τῷ Ἑλλήνων Βασιλέως παιδί. οἱ δὴ τὸ Εὐρώπης στράτευμα συλλέξαντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν χώρῳ τινὶ Βυζαντίῳ Ἀπικρειδίῳ καλουμένῳ. οἱ δὴ τούς τε Ἕλληνας ἅμα καὶ τοὺς ἀείσους ἀπ' Εὐρώπης συλλέγεσθαί οἱ ὡς μάλιστα, ἐλογίζοντο. Ἐνταῦθα δὴ ἐπὶ χαράδρᾳ τινὶ ὡς ἐπὶ χάρακι ἐστρατοπεδεύετο Σαυζῆς Ἀμυράτεω παῖς, τὴν πατέρα ἐπιόντα οἱ ἐπιδεχόμενος. Ἀμυράτης δ' ὡς ἐνταῦθα κατέλαβε τὴν παῖδα αὐτῷ, καὶ τοὺς Ἕλληνας στρατοπεδευομένους, σωπεξάμενος ἐπίει ὡς συμμίξων αὐτίκα τοῖς ἐναντίοις. ὡς δ' ὑπὸ τὴν χαράδρης διεκωλύετο, ἐστρατοπεδεύσατο καὶ αὐτὸς, σωέβαλλον ᾗ ἐνεχώρει, Ἑλλήνων τινὲς τοῖς τὴν Ἀμυράτεω στρατιώτας, καὶ ἐτρέψαντο τούτους ὡς λέγεται. ὡς δὲ ἐφαίνετο χαλεπῶς ἔχειν τὸν χῶρον ἐκεῖνον μάχῃ σωάψαι τοῖς πολεμίοις, νυκτὸς ἐλάσας ἐναντίον τῷ στρατοπέδῳ, ἐπὶ τὸ χεῖλος τὴν χαράδρης, ὡς ἐγγυτάτω γενόμενος τῷ στρατοπέδῳ τῷ πολεμίων ὡς ῥᾷστα ἐπακούοιτο, φωνῇ τε μεγάλῃ ἐπικαλούμενος ὀνομαστὶ ἄνδρα ἕκαστον, ὡς εὐκλείζων ἅμα, τῷ πεπραγμένων ἑκάστῳ, εἴ τῳ φιλότιμον πώποτε ἢ ἀγαθὸν ξωλωέχθη γενέσθαι. Μετὰ δ' εὐφημίζοντα ἕκαστον παρὰ τὸ χεῖλος διϊπεύοντα, λέγεται ἐπειπεῖν τοιάδε· Ἄνδρες ἥρωες ποῖ δὴ οἴχεσθε, λιπόντες ἐμὲ τὸν πατέρα ὑμῶν; πῇ τῶν διδασκάλων τὴν διδασκαλίας ὑμῶν ἀφέμενοι, ἐπὶ παῖδα ἐτράπεσθε ἔτι ἀπαλλάττοντα, οὗ ἐπειδὰν ἐς χεῖρα ἐμοὶ ἀφίκηται, συλλαβὼν μασιγώσω, ἐδέν τοι ἄλλο λυμεωάμενος τὴν ἡσυίαν, ἂν μέντοι μόνον ὑμῖν βελομένοις ὀξῇ * ἐκείνῳ τοιαῦτα ποιῆσαι· ἐὼ δὲ ἄλλοι πειρώμενοι τὴν γνώμης ἐμοῦ, ἐθέλητε ἐμὲ μάχης ἐναι, ἴσε δὴ ὡς ὑμῶν ἐδὲν ὑγιὲς ἐσεῖται τὸ λοιπὸν. Δεῦρο δὴ οὖν ἐόντες παρ' ἡμᾶς μηδετιοῦν ὑπολογίζεσθε αἰδοῖ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς, καὶ ὑπὸ παιδὸς μασιγία αἰσχύεσθε τοιαῦτα ἐπιπηδεύοντες, καὶ ἐπόμνυμι τὸν τῳ ἀρχῳ τήνδε ἐμοὶ ἐπιτρέψαντα, μηδένα μηδὲν ἔτι ἀνήκεστόν τι ἐργάσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς Σαύζεω στρατιώτας αἰδεσθῆναι τε λέγεται τῳ Βασιλέως φωνῷ· φωνεῖν τε γὰρ ἄριστον μάλιστα δὴ ἀνθρώπων, καὶ περὶ σφῶν αὐτῶν δεδιέναι τῳ τύχῳ αὐτῶν καὶ ἀρετῷ ἐξεπισαμένους, καὶ ὕπω πειθέντας, ὡς ἐδίδοσαν

* ἐκεῖνον R. al. ut in cont.

pœnas exegeris de filio tuo, quas ego dictavero, certo sciam, te inscio & invito ista contigisse. Sic autem alia tibi quam mihi placuerit puniendi filii sententia, scito harum turbarum culpam omnem me in te translaturum. Cui Græcorum rex respondet: Nequaquam, o rex, hanc culpam vere in me rejicies. Nam si nunc mihi daretur filius ille meus, quem ais adeo impia in te patrare: sane cognituras esses liquido, quam ardentissimis studiis te tuumque regnum complecterer. Sin autem mihi animadvertendi in filium negotium injunxeris, nè me adeo dementem fore existimes, ut quicquam gratia repressus, de pœnæ severitate remittam: præsertim cum is puniendus sit, qui tibique mihique inimicissimus & infestissimus est. Rex dicendi cum finem fecisset, placuit ut uterque parens suum filium simili pœna, cum crimen utrisque simile foret, feriret. Pœna autem etat constituta, videlicet ut utriusque oculi eruerentur. Hæc ubi sunt decreta, copiis quam potuit maximis succinctus, festinavit in Europam. Quibus transvectis in Europam, summo studio contendit adversus filium in eum locum, ubi eum cum Græcorum regis filio castra communiviisse acceperat. Qui quidem coacto in Europa exercitu, castrametati sunt in Byzantii quodam loco, Apicridium dicto: quo sane congregatos esse constabat Græcos, & optimos quosque ex Europa. Ibidem juxta torrentem quemdam, quo quasi vallo muniebatur, castra locavit Sauzes Amuratis filius, patris adventum expectaturus. Amurates cum exploratum haberet, filium suum, additis Græcis, in prædictos loco castra posuisse, composito agmine accedit, præliaturus cum hoste. Cum autem prælium prohiberet torrens, etiam ipse torrenti castra imposuit. Fama est, Græcorum quosdam congressos cum Amuratis militibus, eos fudisse. Deinde cum cognovisset locum istum ad prælium committendum minus esse opportunum, noctu profectus e regione castrorum hostilium, ad oram torrentis quam proxime ad hostium castra accedit. Hinc cum facile exaudiri posset, sublata voce singulos nominatim inclamavit: quorum egregia facta locis temporibusque notata, oratione secunda extollebat. Deinde cum singulos satis collaudasset, equo transiit torrentem, & talem orationem habuisse fertur: Viri heroes, quo fugitis, relicto me, patre vestro? Quare præceptoris vestri disciplinam abjicientes, ad filium meum convertimini desertorem? Qui ubi primum captus in meas venerit manus, tergo suo pœnas pendet. Nam flagellis cædetur, si modo id per vos mihi licuerit: nec quicquam mali allud adolescentis perpetiatur corpus. Sin autem spreta hac sententia mecum volueritis decernere ferro, pro certo habetote vos ad summam abituros miseriam, nec meam bonitatem umquam experturos. Agite ergo, ad nos transite, nihil mali suspicantes. Nec ob nostræ virtutis reverentiam, nec etiam propter filii flagellationem, ad me confluere erubueritis. Juro per eum, cujus ope ad istud insignem imperium conscendi, me nihil mali cuiquam vestrum illaturum. Fama est, Sauzis milites his auditis nonnihil confusos voce regis, quæ erat clarissima: sibique timuisse ma-

Imper. Græci responsum.

Imperatorum amborum filiis ademptus patrum decreto visus.

Edit. Paris. pag. 22.

Amuratis ad suos oratio.

le, virtutem ejus & fortunam optime callentes. Attamen persuasi auctoritate dicentis, cum inter se multum essent collocuti, nocte ea quæ insequebatur, castra deserunt: & quo cuique opportunum videbatur, eo dirigebat gressum. Plurimi cum Amuratis castra intrassent, deprecati sunt culpam, factum excusantes, se non sponte, verum necessitate circumdatos, castra Sauzis esse sequutos. Sauzes ubi intellexit milites suos e castris aufugisse, nec non illos, quos sibi fidissimos & deditissimos judicabat, abiisse, concessit Didimotychum. Sequuti sunt eum Græcorum filii: quorum auxilio subnixus, res quam animosissime gerebat. Amurates comperto filii discessu, e vestigio insequutus est, urbemque obsidione circumdedit. Illi qui erant cum Sauze, fame oppugnati, cum antea nullum frumentum in arcem congessissent, semet fidei Amuratis sine pactionibus tradidere. Amurates itaque cum urbem fame enectam accepisset, etiam Sauzem filium cepit: quem oculis privari jussit. Græcos autem reliquos ex urbe victos, præcipites in flumen subjectum dejici imperavit. Castris autem juxta flumen fixis, spectabat optimates Græcorum ut præcipitarentur ex urbe, nunc bini, deinde & terni. Studio deinde spectandi addictus, cum interveniisset ex improviso lepus a canibus agitatus, fertur cachinum sustulisse. Posthæc parentibus eorum qui se junxerant Sauzi seditionem concitanti, præcepit ut filios necarent suis manibus. Patres duo fuere, qui noluere tam crudele exequi imperium. Hinc & ipsi trucidati sunt simul cum filiis. Nam dicere solebat, nequaquam istos citra consilia parentum defeciisse ad Sauzem. Nunc autem cum fortuna utantur dubia, eos nutare in utramque partem. His ita expeditis, nuncium mittit ad Græcorum regem, ut filium suum plecteret, sicuti initio convenerat: qui infundens oculis ejus acetum fervidum, visum ei ademit. Talem finem isti bello imposuit. Postea cum Emanuel, regis Græcorum filius, Macedoniæ Thermam, quam Thessalonicam nominant, regens, & auxilium nactus, deprehensus esset Pherris urbi insidias struere, resque novas contra Amuratem moliri: misso Charatine potentissimo viro, & militari scientia nulli postponendo, ei præcepit ut Thermam occuparet: nec reverteretur, nisi adducens filium Joannis regis vinctum. His quidem Charatines efficiendis præcipue intentus erat. Emanuel cum præsentiret urbem non posse sustinere Charatinis vires, cum alioqui urbis res essent comminutæ, nec quicquam boni præ se ferrent (nam contumeliosius illum tractabant, quam fieri par erat, viro maxime infensi) quapropter animo agitabat quam ocyssime mari contendere ad patrem. Pater autem misso nuncio cum edixisset, ut alio quam ad se diverteret, quasi eum non amplius excipere auderet, Amuratis metu: statuit ire ad Amuratem, hunc que suppliciis fatigare, ut sibi admissorum impunitatem concedat. Amurates cognito filium regis ad se venire, ejus admodum gavisus est generosa indole. Cui cum processisset, ut antea consueverat, obviam, primo cum alloquutus est. Deinde paulisper silen-

Didimotychi obsidio.

Edit. Paris. pag. 23.

Desertorum pœna.

Emanuel Andronicus.

A σφίσιν αὐτοῖς λόγον ἐπὶ τῷ γεγονότι, νυκτὸς ἐκείνης ἀπαλλάσσοντο ἐκ τῶ στρατοπέδω, ἀπιόντες ἢ ἑκάστω προεχώρει, τὰς δὲ πλείας ἀφικομένας * παρὰ τὸ Ἀμυράτεω στρατόπεδον, παραιτεῖσθαι, ὡς ἀνάγκη προηνεγμένοι συνελέγεσαν ἐς τὸ Σαύζεω στρατόπεδον. Αἰδόμενος δὲ ὁ Σαυζῆς ἀποδιδράσκοντας τὼ στρατοπέδω τὼς στρατιώτας αὐτῶ σὺν τοῖς ἀρίστοις, οἷς ἑώρα εὐνοϊκῶτατα αὐτῷ, ᾤχετο ἐπὶ τὸ Διδυμότειχον, συνεπισπομένων καὶ τῶν παίδων. Οσοι ἐς τόνδε οἱ συνεπιλαβομένων τὸν πόλεμον, ὡς προθυμότατα καὶ συμπροθυμούμενος ἐδόκει πάντων ἀντιλαβέσθαι ἢ ἐδόκει ἐρρωμενέστατα· πυθόμενος δὲ Ἀμυράτης ἤλαυνε κατὰ πόδας, καὶ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. οἱ δὲ σὺν

B τῷ Σαυζῆ λιμῷ πιεζόμενοι ἅτε σίτε οὐκ εἰσενεχθέντος ἐς τὴν ἀκρόπολιν πρότερον, καὶ ἐν βραχεῖ ἐπιλειπότος, παρεδίδοσαν σφᾶς αὐτὰς χρῆσθαι, ὡς ἂν μάλιστα αὐτῷ δοκοίη. Ἀμυράτης δὲ τὴν πόλιν λιμῷ παρασπάμενος, εἶλε τὸν παῖδα αὐτῶ Σαυζῆν, καὶ λαβὼν ἐξέκοψε τὼ ὀφθαλμὼ αὐτῶ. Τὰς δὲ ἄλλας κελεῦσαι αὐτὴν δεδεμένας, ἐπὶ κεφαλὴν κατὰ κρημνὸν κατενεχθῆναι ὑπὸ τὸ πόλεως ἐς τὸν ποταμόν. Τὸν δὲ ἐσκηνωμένον παρὰ τὸν ποταμὸν καὶ θεώμενον ἐπιφερομένας τὰς τε ἀρίστας ἐπὶ κρημνὸν, σὺν δύο τε ἅμα καὶ σὺν τρεῖς ἀναπαγχάζειν, οἷς ἐπισπεύδοντα κυσὶ λαγὼ ἐπιδιώκουσι, παῖδας τῷ παρ ἑαυτῷ ἀρίστων, σὺν τῷ Σαυζῆ ἀπιόντας, ἐκέλευσε

C τὼς πατέρας αὐτῶν, αὐτοχειρὶ διαχρήσασθαι. Δύο δὲ τῶν πατέρων λέγεται μὴ ἐθελήσαντας τὼς παῖδας αὐτῶν ἀποκτεῖναι, αὐτώς τε ἅμα ἀνελεῖν, καὶ τὼς παῖδας αὐτῷ κελεῦσαι ἀνελεῖν. γνώμη δὲ ἔφασκε τῶν πατέρων ἀφικέσθαι τὼς παῖδας ἐπὶ τὸν Σαυζῆν, καὶ ἀφικέσθαι ταλαντευομένων αὐτῶν ἐπ' ἀμφότερα. Ταῦτα δὲ ποιησάμενον, ἐπιτεῖλαι πέμψαντα ἄγγελον τῷ Ελλήνων Βασιλεῖ, τὸν παῖδα τὸν αὐτὸν τοῦτον ποιῆσαι, ᾗ σωφέσθαι αὐτῷ τὴν ἀρχήν. κἀκεῖνον δὲ φασὶ λαβόντα τὸν παῖδα αὐτῶ ὄξει ζέοντι, κατενεγκαι τὼ ὀφθαλμώ. Τότε μὲν δὴ οὕτως ἐτελεύτα ἀμφὶ τόνδε τὸν πόλεμον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς Εμμανουὴλος ὁ τῶ Ελλήνων Βασιλέως παῖς, Θέρμην, τὴν ἐν Μακε-

D δονίᾳ Θεσσαλονίκην ἐπικαλεμένην, ἐπιτροπεύων διῴκει. Καί τινος λαβόμενος ἐπιφάτε ἀμφὶ τήνδε τὴν χώραν τῇ Φερῶν πόλει ἐπιβουλεύων ἑάλω, πρὸς ᾧ καὶ νεώτερα πράττων πρὸς Ἀμυράτην, ἐπιπέμψας * ἄνδρα μέγα δυνάμενον, δίκα σωίσειν δὲ τὰς ἐς πόλεμον, ἀδενὸς τῷ παρ ἑαυτῷ λειπόμενον, ἐπέτελλε τὴν Θέρμην αὐτῷ παρασπάμενον ἥκειν, ἄγοντα τὸν τῶ Βασιλέως Ιωάννε παῖδα. Χαρατίνης μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. Εμμανουὴλος δὲ αἱρήσεσθαι τὴν πόλιν οἰόμενος ταχὺ ὑπὸ Χαρατίνεω, ἅτε τῶν πραγμάτων τῶν ἐν τῇ πόλει πονήρως ἐχόντων, καὶ ἐπ' ὀδευεῖ ἀγαθῷ οἱ ὑποβεβηκότων, αὐθαδέστερον τε δὴ αὐτῷ, ἀχθόμενοι, ἐχρῶντο οἱ τῆς πόλεως, ἢ ὡς ἐχρῆν, ὡς

E εἶχε, τάχιστα ἀπηλλάττετο διὰ θαλάσσης ἐπὶ τὸν πατέρα αὐτῶ, ἐν νηῒ ἔχων ἀπιέναι. ὡς δὲ ἐπιπέμπων αὐτῷ ὁ πατὴρ προηγόρευεν ἄλλοθι ἀπιόντα ἀπαλλάττεσθαι, ὡς οὐκ ἔτι αὐτῷ ἐνὸν δέχεσθαι διὰ δέος τῶν Ἀμυράτεω, ἔγνω δεῖν ἐς αὐτὸν ἰέναι δὴ τῶν Ἀμυράτην παραιτησόμενον, εἴτι μὴ ἐν δέοντι ξυμπραξαμένῳ αὖθις αὐτῷ μεμελέτηκεν. Ἀμυράτης δὲ, πυνθανόμενος τὸν Βασιλέως παῖδα ἐπ' αὐτὸν ἀρι-

* ἐπὶ. *sic R.*

* Χαρατίνην ἀν. μεν

* νεότητος R. ut in cont.

κνεῖσθαι, ἡγάσθη τὲ αὐτὸν τῆς * γενναιότητος, ἢ ἀ- A
πανήσας ἦ πρότερον εἰώθει ποιεῖν αὐτῷ ἐπελαύνον-
τι, ἔπειτα προσεῖπε, ἢ ἐπιχόντι βραχὺ ἔπω δι-
λέγχθη. Μετὰ δὲ ταῦτα προσγελάσας αὐτῷ, ἔλε-
γε τοιάδε. ὦ παῖ Βασιλέως, ὡς μὲν σωὶ δίκη τῇ ἐ-
μῇ χώρᾳ νῦν, πρότερον δὲ ἡμετέρᾳ ἔσῃ ἐπιβυλέ-
υων ἑάλως, ἢ ταῦτα ὅσα διεπράξω, σωὶ δίκη ἐχ-
πεπραγμένος εἶης, ἐπισαμένῳ μοι ταῦτα ἐσὶ, καὶ
ἤδη συγγνώμιλω σοι παρεχόμενος ἐν τῷ παρόντι,
ὅρα μὴ εἰσαῦθις ἁλῶς, τοιῶτον ἐς ἐμὲ ἢ τλὼ ἐ-
μιλῶ ἀρχλὼ ἐχπρατόμενος εἶης. ἐμέ τε δὴ καὶ
Θεὸν ἅμα τὸν τῆδε κηδόμενον, ἀποδεδειχὼς ἤδη
φαυλότατά σε δὴ ἐχγενόμενον· ὡς ταύτῃ ἄμεινον
ἔχει γενόμενος, ἐφ' ὑμῖν τὰ τῆς Εὐρώπης πρά- B
γματα. Αλλ' ἐγὼ, ἔφη ἐκεῖνος, ἢ Θεὸν αὐτὸν πα-
ρὰ σᾶ ἦ ἔχει ὡς ἄρισα διαίνοντα αἰδόμενος ἦια,
ἐπὶ δὲ ἐν τοσαύτῃ αἰτίᾳ γενόμενος, ὡς ἄν μοι
ἐπιπδείως χοίης, ἐφ' οἷς πεπλημμέληταί μοι ἐπὶ
σὲ καὶ τλὼ σλὼ βασιλείαν· ἔπω δὲ καὶ Αμυράτῃ
συνέγνω τε αὐτῷ τλὼ ἁμαρτίαν, ἢ τῷ πατρὶ αὐ-
τᾶ ἐπιπέμπων, ἐκέλευε τὸν παῖδα αὐτᾶ δέχεσθαι·
Ο δὲ ἐποίει τε οἷ ἐνετείλατο, ἢ τὸν παῖδα αὐ-
τίκα προσίετο ἐς Βυζάντιον. Χαρατίνης δὲ τλώτε
Θέρμλω παραλαβὼν, ἢ τὰς ξυναφεσῶτας δελωσά-
μενος, μέγα ἐδοκίμει παρ' Αμυράτῃ, καὶ πρό-
θυμον μέγας ὢν παρ' αὐτῷ * ἢ μίγιστον δυνάμενος, * ἢ μέγιστον τὸ παρ' αὐτῷ δ.
λέγεται μὲν περὶ Χαρατίνεω πολλὰ ἄξια λόγου, C
ὡς ὑποτιθεμένε Αμυράτῃ τὰ δέοντα, ἢ τὰ πλείω
ὑπηρετουῶτος ἐχφράττεσθαι μεγάλα ἄττα κατὰ τε
Ασίαν καὶ Εὐρώπλω, ἢ λόγοι δὲ αὐτᾶ πρὸς Α-
μουράτλω ὑπομνημονεύονται, ἐείζοντος αὐτῷ περὶ
σωτέσεως, καὶ στρατηγίας. Ερομένου γὰρ αὐτᾶ λέ-
γεται, Αμουράτ, ὦ Βασιλεῦ, πῶς ἂν δὴ μά-
λισα στρατηγῇ, ἕως ἂν βέλοιτό οἱ γενέσθαι τού-
των ῥαδίως ἐπιτυγχάνοι; τόνδε φάναι λέγεται,
εὖ τε ποιαζόμενος, ἢ τὰς στρατιώτας ὡς οἷόν τε
μάλισα εὐεργετῶν. τόνδε ἐπανέρεσθαι, καὶ πῶς
ἂν δὴ εἰπόντα ποιάζοιτο ὀρθῶς; τὸν δὲ φάναι,
εἰ μετρῶν τὰ εἰκότα, μὴ σφάληται περὶ τὰ μέ-
τρα. ἐνταῦθα * καγχάσαι λέγεται Χαρατίνλω D * καγχαλάσαι. R. ut in cont.
πάνυ μέγα, ἢ ἐπειπεῖν Αμυράτῃ, ὦ βασιλεῦ,
σωφρονεῖν ἄρις' ἂν δοκοίης, πῶς δ' ἂν μετροίη
ἂν μὴ παρὼν ἑκάτερα θεωρῇ τά τε δέοντα, καὶ
τἀναντία τύπων, τῷ μὲν ἀπέχοιτο, τὰ δὲ αὐτῷ
μεταδιώκοι ἑλόμενος, φθάνων τε τὸν τύπων καιρὸν
τὰ δέοντα; Διὰ ταῦτα δὲ ταχυῆτα αἰνιττόμενος,
προφέρειν μέγα τῷ ἄλλων ἀγαθῶν, ἐς τὸ μεγάλα
κατεργάζεσθαι, ὡς ἐδὲν ἄλο πρὸ ταχυῆτος τε
ἢ ασφδῆς τόνγε στρατηγὸν χρῆναι ἐπιπδεύειν, καὶ
πανταχῆ παραγενόμενον, ὅσον ἂν δέοι πι παρεῖ-
ναι. Ταῦτα μὲν ὦν διειλεγμένως ἀλλήλοις ἀπο-
δείκνυσθαι γνώμας οὐ τὰ δέοντος ἐλλειπεῖς. Αμυ- E
ράτης μὲν ὦν διῶν ἅπανταχῆ ὡς τάχισα, δέως
τε ἐπλήρα ἅπαντα ἐς φυλακῆς, Χαρατίνῃ χρώμε-
νος ὑπηρέτῃ τῷ πάντα ἀρίσῳ, καὶ ἐς τὸ συλ-
λαμβάνειν αὐτῷ καὶ ὁτιοῦν ξυνεπιλαβέσθαι,
καὶ ἐπιπδείως ἔχοντι ἐς τὰ μάλισα, καὶ οὐκ ὀ-
λίγα ἐς τλὼ ἀρχλὼ αὐτῷ ποιησαμένῳ καὶ τὴ Εὐ-
ρώπλω. ὑπηγάγετο μὲν ὦν τοσάδε ἔθνη καὶ ἡγε-
μόνας τὰς ἐν τῇ Εὐρώπῃ * · ἢ σωσεπομένους αὐτῷ * Εὐρώπῃ φόρων τε ἀπαγωγάς.

tium tenentem, cum eum reprehendiſſet, renidenti ore ſic loquutum eſſe accepimus: O fili regis, jure quidem convinceris, quod regioni noſtræ, antea veſtræ, inſidiatus ſis: & quæcumque feceris, juſte te feciſſe compertum habeo. Nunc autem cum tibi præteritorum veniam impertiar, cave deinceps talia adverſus me meumque regnum coneris. Mihi enim, & hujus rei curatori DEO ſatis declaraſti, te peſſimum eſſe factum. Itaque ubi melior nunc factus fueris, etiam res Europæ ſub vobis melius ſunt habituræ. At ego, inquit ille, ſciens DEUM omnia quam optime agere, ad te veni tot criminibus irretitus, rogaturus veniam eorum quæ in te regnumque impie commiſi. His dictis, veniam dedit Amurates: & ad patrem ſuum eum remittens, juſſit ut filium cum bona gratia ſuſciperet. Qui imperata faciens, filio illico admittebat Byzantium. Charatines occupata Therma, & defectoribus in ſervitutem redactis, plurimum gloriæ invenit apud Amuratem: cum antea multum, nunc plurimum apud eum polleret. Extant enim hujus Charatinis plurima memoratu digna, ut qui Amurati optima ſuggeſſerit conſilia: & pleraque egregia opera in Aſia Europaque facta, hujus ex induſtria provenere. Extant viri hujus ſermones quidam memoratu digniſſimi, quos cum rege habuiſſe fertur, contendens cum eo ſuper illis quæ ad prudentiam reique militaris ſcientiam attinent. Nam eum interrogationem inſtituentem, dixiſſe memorant: Rex Amurates, quo pacto res bellicæ adminiſtrandæ ſunt, ut eo, quod deſideras tuis copiis effici potiare? Regem ajunt reſpondiſſe: Si ſingulis occaſionibus, ne aufugiant, diligenter fuero intentus: præterea, ſi plurimis beneficiis militum animos mihi devinxero. Charatinem ſubjeciſſe audio: At qua ratione occaſiones non omiſeris, præterea ſcopum tuæ militiæ attigeris? Regem intuliſſe: Si animo diligenter veriſimilia quæ ad ſcopum ſpectant, penſitaverim: & in iſtis quæ ad ſcopum faciunt, non aberravero. Hinc tradunt, Charatinem in maximum effuſum cachinum, dixiſſe: Rex Amurates, plurima ſapientia te inſtructum eſſe cerno. At quo pacto veriſimilia diligenter animo expendas, niſi præſens utraque experimentis cognoveris, quæ fieri, quæque non fieri oporteat? hæc in conſultatione ut reſpuas, illa ut maxima cura deligas. Iſta ubi præceſſerint, ſignificat etiam requiri celeritatem, quæ plurimum momenti ad res præclare gerendas habet, ut nihil magis ducem quam celeritatem & indefeſſam curam in agendo & conſultando ſectari oporteat. Præſens eſſe ne negligat, ubicumque ſua præſentia opus fuerit. Talia cum inter conferrent ſermocinantes, pronunciarunt ſententias, quantum pertinere videtur ad res gerendas, nequaquam inutiles. Amurates quocumque moviſſet exercitus, ſtatim metus adverſariis oboriebatur. Hincque accurate loca ſua muniebant. Uſus eſt opera Charatinis viri optimi, qui in omnibus quæcumque rex facere aggrediebatur, operam ſuam locavit indefeſſam, regique maxima neceſſitudine devinctus fuit. Adjutus ab iſto viro, non modica fecit, quæ tendebant ad ſubjugandum ſibi Europæ imperium.

Edit. Pariſ. pag. 24.

Therma occupata.

Charatinis cum Amurate colloquium.

Edit. Paris. pag. 25.

Tot sibi subegit gentes, tot in Europa duces stipendium pendentes: præterea Græcorum gentes, quæ cogebantur, quocumque terrarum duxisset, Amuratem militantem subsequi. Emanuele præ omnibus Græcis plurimum delectabatur. In Amuratis potestatem devenit rex Mysiorum Drageses, Zarci filius: nec non Pogdanus, qui Rhodopen imperio tenebat. Accessere etiam in ditionem & alii Europæi duces, Tryballorum videlicet, Græcorum, & Albanorum. His omnibus imperio suo admotis, etiam Asianis ducibus stipatus, deinceps quoslibet bello lacessere statuit. Græci quo pacto ex regno in servitutem ceciderint, jam ante explanavimus. Prædicta nunc breviter in memoriam revocare juvat. Joannes ad regni gubernacula evectus, Cantacuzenum, antecessorem suum, Nazareum sive monachum fieri compulit. Deinde cum animadverteret res Turcorum incredibili augeri successu, navigavit in Italiam. Primo adiit Venetos, oraturus auxilium. Ubi cum parum auxilii esset consequutus, accepta a fœneratoribus magna pecuniæ vi, decrevit ad Galliæ abire regem. Nec omisit reliquos Occidentis Principes, quos omnes quam maxime solicitabat ad auxilium ferendum. Cum venisset ad Gallorum * regem, etiam hujus res bello & seditione agitari cernit, & admodum adversa uti fortuna. Nec interim quicquam auxilii in Italia tulit. Reditum maturans, cum venisset Venetias, non potuit usuras ejus sortis exolvere, quam a fœneratoribus mutuo acceperat. Profecturus inde in Galatiam, retentus est a Venetis, non sinentibus eum pedem usquam ferre, donec satisfecisset creditoribus. His rebus anxius, misit Byzantium ad Andronicum filium, cui regnum commiserat, rogans ut pecuniam compararet, tam ex ecclesiasticis quam ex reliquis regni thesauris: quam deinde ad se mitteret, ut se a creditoribus redimere posset: nec se negligeret, jam longo tempore in carcere agentem. Andronicus his cognitis parum animum intendebat, cum nimis regno gauderet, patremque despiceret. Attamen ei nunciari jubet Græcos nolle concedere, ut sacros thesauros diripiat: nec se aliunde tantam pecuniæ vim corradere posse. Proinde si seipsum negligere nolit, alio se vertat ad pecuniam parandam, quo se liberare nexu possit. Emanuel filius regis junior, cum audivisset in quantam necessitatem pater suus rex a Venetis esset adactus, collecta & exacta quam maxima pecuniæ vi, navem conscendit: summaque celeritate usus, venit Venetias. Pecuniam omnem, quam exegerat Thermæ, cui urbi regendæ præfectus erat, patri obtulit. Præterea seipsum quoque patri tradidit, ut se pro arbitrio uteretur. Hoc factum Emanuelem patri & charissimum & familiarissimum reddidit: at alterum filium, nempe Andronicum, incitatissimo exinde odio persequebatur. quod cum hinc originem sumpsisset, pertinacius inhæsit utrisque, dum inter se dissiderent, inter cætera etiam propter regnum. Rex Græcorum ea pecunia, quam Emanuel advexerat, creditoribus Venetis satisfecit. Reversusque Byzantium misit legationem ad regem Amuratem: præterea filium suum in Januis regis stipendia facere jussit. Amurates imperavit Joanni,

Principes Amuratis dicto audientes.

Calojanes Italiam adit.

* Is erat Carolus VI. anno Christi 1421.

Venetorum insolentia in Joannem.

pag. 26.

Emanuelis in patrem pietas.

Odium inter fratres.

A ὅποι ἂν στρατεύοιντο Ἑλλήνων Βασιλεῖς ἐκεῖσε στρατοπεδεύσας. Ἐμμανουὴλῳ δὲ ἠρέσκετο μάλιστα δὲ ξυμπάντων Ἑλλήνων. εἶχε δὲ καὶ τῆς Μυσῶν Βασιλέα, παῖδα δὲ καὶ Δράγασιν τὸν Ζάρκα παῖδα, καὶ Μπόγδανον τὸν τὴν Ροδόπην κατέχοντα, καὶ ἄλλους τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἡγεμόνας, καὶ Τριβαλῶν. καὶ Ἑλλήνων, καὶ Ἀλβανῶν. τούτων δὲ ἁπάντων * κατεστρατευμένων, καὶ τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ * κατεστραμμένων ἡγεμόνων αὐτῷ συνεπομένων ἐς τοὺς πολέμους ἤλαυνε δὴ τελούτων. Ὡς μὲν οὖν Ἕλληνες κατεστραμμένοι ἐδεδέλωντο Ἀμυράτῃ τῷ Ὀρχάνεω, καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. καὶ νῦν δὲ τοσάδε ἂν λέγοιτο ἐς ὑπόμνησιν ἱκανῶς. Ἰωάννης δὲ ἐπειτε κατέσχε τὴν βασιλείαν, συνελάσας Καντακυζηνὸν τὸν πρόσθεν βασιλεύοντα

B Ἑλλήνων, ἐς τὴν Ναζιραίων δίαιταν, ἐνεώρα γε τὰ Τούρκων πράγματα ἐπὶ μέγα χωροῦντα δυνάμεως, ἀπέπλευσεν ἐς Ἰταλίαν, καὶ πρῶτα μὲν ἐπὶ Ἐνετὸς τραπόμενος, ἐπικουρίας μὲν οὐδέν τοι ἀξίας λόγου τυχών, ἐδανείσατο χρήματα, ἐν νῷ ἔχων ἐπὶ τὸν * Γαλατίας Βασιλέα ἀπιέναι. Ἀφίκετο μὲν οὖν ἐπὶ τὸν λοιπὸν τῆς πρὸς ἑσπέραν ἡγεμόνας, δεόμενός τε ἐπικουρίας, καὶ ὑποπειρώμενος ὡς οἷόν τε μάλιστα αὐτῷ. παρεών τε ἐπὶ τῆς Κελτῆς Βασιλέα, κατέλαβε μὲν τὰ οἰκοι αὐτῷ διεφθορότα, καὶ πάνυ δὲ ἐχοντα μοχθηρῶς, τυχεῖν οὐδενὸς, ὧν ἕνεκα ἀφίκετο ἐπὶ Ἰταλίας. ἐπανιὼν δὲ ἐπ' οἶκα, ὡς ἐγένετο, καὶ τὰς * Ἐνετὰς, καὶ τὸ δάνειον οὐκ εἶχεν ἀπαιτέμενος ὑπο-

C διδόναι, ὃ ἐδανείσατο, ἐπὶ * Γαλατίαν, κατεχέθη τε αὐτὸς ὑπὸ Ἐνετῶν, οὐ μεθιεμένων αὐτὸν ὑποπλεῖν οἴκαδε, ἄχρις ἂν μὴ ἐκτίσῃ τὸ χρέος τοῖς δανεισαῖς. Ὁ δὲ ἐν ἀπορίᾳ γενόμενος, ἐπιπέμπων ἐς Βυζάντιον παρὰ Ἀνδρόνικον τὸν παῖδα αὐτὸς ἐπιτετραμμένον τὴν Βασιλείαν, ἠξίου χρήματα ξυλλέγοντα, ὑπό τε ἱερῶν κειμηλίων, καὶ ἄλλων τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν, πέμψαι οἱ ἱκανὰ, ὑπολῦσαι αὐτὸν, καὶ μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἐν φυλακῇ ὄντα, πάνυ πολλὰ διατρίβειν χρόνον. Ὁ μὲν οὖν Ἀνδρόνικος ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιεῖτο τὰ ἐπεσταλμένα αὐτῷ, οἷα περὶ τὴν βασιλείαν μαλακιζόμενος, καὶ τῷ πατρὶ ἁ πάνυ τοι ἀρεσκόμενος, ἐπισέλλων ἔφασκε, μήτε τοὺς Ἕλληνας ἐπιτρέπειν αὐτῷ χρή-

D ἅπτεσθαι τοῖς ἱεροῖς, μήτε αὐτὸν ἄλλοθέν ποθεν οἷόν χρήματα ξυλλέγειν. ἐπέλυέ τε ἄλλῃ τραπόμενον, μὴ διαμέλλειν κήδεσθαι ἑαυτὸς, ὅπως ἂν ὑπολύοιτο τοῦ χρέως. Ἐμμανουὴλος δὲ ὁ νεώτερος Βασιλέως παῖς, πυνθανόμενος οἵας ἀνάγκης ἀφίκετο ὁ πατὴρ αὐτὸς Βασιλεὺς ὑπὸ Ἐνετῶν, εὑρὼν χρήματα, καὶ ποιησάμενος ὅσα ἠδυνάτο, ὅτι τάχιστα ἐπέβη νηὸς, καὶ διαπλέων, ἐς τὴν Ἐνετῶν πόλιν ἀφίκετο, τά τε χρήματα φέρων, ἀπέδωκε τῷ πατρὶ ὅσα ἐπορίσατο καὶ τὴν Θέρμην, ᾗ τινα ἐπετέτραπτο, καὶ καταλέλειπτο ἐπιβοπεύειν, καὶ ἑαυτὸν δὲ ἄγων παρείχετο χρῆσθαι τῷ πατρὶ, ὅτι ἂν βούλοιτο, καὶ τὸ

E ὑπὸ τοῦδε φκειῶσθαι Ἐμμανουὴλον τῷ πατρὶ ἐς τὰ μάλιστα συνῃδη ὄντα· Ἀνδρόνικον δὲ ἀπεχθάνεσθαι τὸ ἐντεῦθεν μεγάλως· καὶ τὸ μέγα δὲ ἔχθος ἀρξάμενον ὑπὸ τούτου ξυμβῆναι ἀλλήλοις, τά τε ἄλλα σφίσι καὶ ἐς τὴν Βασιλείαν διαφερομένους. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς Ἑλλήνων οἷς ἦκε φέρων χρήμασιν Ἐμμανουὴλος, τὰ χρέα τε ἀπελύετο πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς, καὶ ἐπὶ Βυζάντιον ἐπανιὼν, διέπρεσβεύετο πρὸς Βασιλέα Ἀμυράτην, πέμπων τοῦδε

* κατεστραμμένων

* Οὐενετὰς

* Γαλλίαν. *al. ut in c.*

τὰ παῖδα αὐτῆς τὸ νεώτερον ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῆς. ἠξίε τε αὐτὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα θεραπεύειν καὶ συστρατεύεσθαι ὅποι ἂν κελεύοι, καὶ * προσέχον τε αὐτῷ τὸ γνώμῃ, ὥς τε φυλάττεσθαι ἐπιεικῶς, μηδοτιοῦν τὸ Βασιλέα τὸ λοιπὸν ἐξαμαρτεῖν. ὕστερον μέντοι Θεόδωρον τὸ παῖδα αὐτῆς ἐπιπέμπων ἐς Πελοπόννησον τελευτησάντων τῶν Καντακουζηνῶν παίδων ἐν τῇ Σπάρτῃ, ἐγένετο ἐν τῇ Θέρμῃ, σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἐμμανουήλῳ. καὶ αὐτόν τε τῆς Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ἡγεμόνα, ἀφικόμενοι ἐς λόγους, ὑπόσασιν ἐβεβούλοντο ὑπὸ Ἀμουράτεω Βασιλέως. τὴν μὲν οἴχεσθαι ἐπιόντα ἐπὶ Βυζαντίδα μεταπεμπομένῃ αὐτὸν τῷ παιδὸς ἐπὶ τὸ Βασιλείαν· τόνδε εἰσελθεῖν ἐς τὸν Πελοπόννησον, καὶ ἐπιβουλεύειν τὰ κατ' αὐτόν, ἢ ἐδυνατο κράτιστα, καὶ ἢ ἐδόκει αὐτῷ ἔξειν ὡς ἀσφαλέστατα. Ταῦτα μὲν δὴ οὖν ξυνελέχθη πρὶν Ἀνδρόνικον τὸ παῖδα Βασιλέως ἀφισάμενον σὺν τῷ Ἀμυράτεω παιδὶ τῷ Σαυζῇ ἐξενεγκεῖν πόλεμον ἄμφω τῷ Ἀμυράτῃ. Κατὰ ταῦτα ὕστερον μέντοι καὶ τὰ ὑπὸ Ἐμμανουήλῳ ἐς νεωτερισμὸν φρασσόμενα ἀνάπυστα ἐγένετο Βασιλεῖ, καὶ τῷ τε Θέρμῃ καὶ τὰ ταύτης χωρία Χαρατίνης ἀφείλετο αὐτόν. καὶ ὕστερον ἀπαγορεύοντος τὸ παρὸς μὴ ἐπιβῶναι τῆς χώρας αὐτῆς, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ Λέσβον ἀφικόμενον, περιδεὴς γενόμενον τὸ Λέσβῃ ἡγεμόνα, προσαγορεύειν ἀπαλλάττεσθαι ἐκ τῆς χώρας αὐτῆς, καταχεῖν τριήρη ἐς Τροίαν ἐμβάντα ἐς τὴν Ασίαν, καὶ μισθωσάμενον ἵππους, ἀφικέσθαι ἐς Πρῦσαν παρὰ Βασιλέα Ἀμυράτην. μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ Τριβαλλούς, καὶ ἐπὶ Ἐλεάζαρον τὸν Τριβαλλῶν ἡγεμόνα, πρός τε τοὺς Παίονας τεταραμμένον, καὶ ἐξοτρύνοντας ἐκείνους στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτόν. Ὁ μὲν οὖν Ἐλεάζαρος, ὡς ἐπύθετο Ἀμουράτην ἐπιέναι ἐπ' αὐτόν, παρεσκευάζετο στρατιὰν συναγείρων ἥν ἐδυνατο μεγίστην, καὶ ἣν ἐδυνατο κράτιστα ἀμυνόμενος. Ἐλεάζαρος δὲ θυγατέρας ἔχων, ἐπὶ μὲν τῇ μιᾷ τούτων, Σισμανον τὸν Ὀδρυσῶν Βασιλέα κηδεστὴν ἐποιήσατο. ἐπὶ δὲ τῇ ἑτέρᾳ Βοῦλκον τὸν Βράγγα τὸν Πλαδίνεω υἱόν, Καστοριάς τε καὶ Ὀχρίδος τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἡγεμόνος. ἐπικτησάμενος δὲ μετὰ ταῦτα τὴν ἐν Μακεδονίᾳ χώραν Νικόλεω τοῦ * Ζηπάνε, ἐπὶ τῇ τελευτῇ Οὐγγλεσίν τε καὶ Κράλεω τῶν ἡγεμόνων, τό, τε Πρεσίνον καὶ Νῆσταν, ὕπο καλουμένην χώραν, ὑπαγόμενον ἄχει ποταμὸν Ἰλυριῶν, Σάβα δὲ τὰ νῦν καλούμενα προελήλυθέναι. Ἐπὶ τούτων ὡς ἐστρατεύετο Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνεω, καταλαβὲ στρατοπεδευόμενον ἐν πεδίῳ Κοσόβῳ ἔτω καλουμένῳ τῆς Πρεσίνης χώρας. ὡς ἐνταῦθα παρῆν * ἐς πόλεμον παρεσκευάσατο, ἔχων μεθ' ἑαυτὸν καὶ τὼ παῖδε ἀμφοτέρω Παιαζήτην τε καὶ Ιαγούπην. Τὸ δὲ ἐντεῦθεν, Τοῦρκοι μὲν δὴ οὖν φασὶν Ἀμυράτην μαχεσάμενόν γε καὶ τρεψάμενον, τοὺς περὶ Ἐλεάζαρον διώκειν ἀνὰ κράτος. διώκοντα δὲ καταλαβεῖν ἄνδρα Τριβαλὸν, καὶ ἐπικαταβάντα· τὸν δὲ ἐπιστρέψαντα πεζῇ ἀκοντίσαι κατὰ τὸν σῆθος, καὶ ὥπω ἀνελεῖν Βασιλέα Ἀμυράτην. Ἕλληνες δὲ ἃ φασὶ μαχεσάμενον καὶ ἐπεξελθόντα, ὡς ἐτρέψατο τοὺς ἐναντίους ἀποθανεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ παρατάξει ἔτι μένοντος αὐτοῦ, λέγεσιν ἄνδρα γενναιότατον ἐθελῆσαι ἑκόντα ὑποσῆναι ἀγῶνα κάλλιστον δὴ τῶν πώποτε γενομένων. τοὔνομα δὲ εἶναι τάνδρὸς τῷδε Μήλοιω. τοῦτον δὴ τὸν Μήλοιω φασὶν αἰτησόμενον ὅσα ἐβούλετό οἱ γενέσθαι ὑπὸ Ἐλεαζάρου τοῦ ἡγεμόνος ὡπλισμένον ἐλαύνειν σὺν τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸν Ἀμυράτεω στρατόπεδον, ὡς

* προσέχειν R. ut in cont.

* Ζεπάνε

* μάχην π.

ut se quam maxima fide coleret: nec suam militiam, quocumque bellum verteret, detrectaret. Joannes diligenter animum intendit*, ne deinceps quid delinqueret, quo incurreret in offensam Regis. Postea filium suum Theodorum misit in Peloponnesum, defunctis Cantacuzeni filiis: qui mansit apud Emanuelem fratrem suum, Thermæ præfectum. Cui cum in colloquium venisset Macedoniæ & Thessaliæ dux, defectionem consiliis habitis moliebantur ab rege Amurate. Alter filius rediit Byzantium, accersitus a patre ad regnum. Ipse autem ingressus Peloponnesum ejus loca defendit quam optime. quæ omnia ita munivit, ut sibi videbantur quam maxime tuta futura. Hæc, quæ modo recensuimus, evenere, priusquam Andronicus una cum Sauzo deficerent ab Amurate, amboque contra patres suos arma caperent. Postmodum comperit Amurates, etiam Emanuelem novarum rerum cupidum defectionem animo agitare: quem tandem Therma oppido, suaque dignitate spoliavit Charatines. Deinde cum pater edixisset, ne Emanuel suam intraret regionem, maturata fuga, venit in Lesbum. Cujus adventus cum terrorem maximum injecisset duci insulam gubernanti, sua regione Emanuelem excedere jussit. Qui cum incidisset in triremem solventem Trojam, transvectus est in Asiam. Ibi conductis mercede equis, profectus est Prusam, ad regem Amuratem. Tandem Amurates bellum Tryballis, ipsorumque duci * Eleazaro, qui ad Pannonios se contulerat, eosque incitabat, ut contra Amuratem arma arriperent. Eleazarus, ut rescivit Amuratem adversum sese cum exercitu pergere, contraxit copias quam potuit maximas ut resisteret hosti adeunti quam acerrime. Eleazarus cum haberet filias, una Susmano Odrysiorum sive Moldavorum regi in matrimonium collocata, eum sibi generum paravit. Alteram connubio junxit Bulco Branci, qui fuit Pladicæ filius, regenti Castoriam, & Ochridem Macedoniæ regionem, quam antea Nicolaus Zopani filius tenuerat. Mortuis autem ducibus Ungleso & Chrale, Pristinum & Nisteam, sic dictam regionem, subigens, usque ad fluvium quod Savum nominant, progressus est. Adversus hunc, cum exercitum ductaret Amurates, missis exploratoribus, cognovit eum insedisse cum exercitu campum, cui Cosobo nomen erat. Ibidem Amuratis contubernio militabant filii duo, Pajazites & Jagupes. Turci ferunt, Amuratem ibi præliantem, Eleazarum fugam facere coegisse. quem cum insequeretur quam velocissime, incidit in virum Tryballum, in quem arma vertit. Hic, cum foret pedes conversus jaculo transfixit Amuratis præcordia: quo vulnere mortuus est. At Græci a Turcis, quantum ad Amuratis mortem attinet, dissentiunt. Ajunt enim, eum non præliantem, nec hostes fugatos persequentem, intercidisse: verum cum adhuc staret in acie, virum quemdam generosissimum, nomine * Miloen, voluisse certamen omnium quæ umquam fuere pulcherrimum subire. Hic, si sibi Eleazarus potestatem faceret eorum quæ petiisset, pollicebatur se armatum profecturum ad Amuratem, ut transfugam. Amurates, cum illum ut

Peloponnesi principum conspiratio.

Edit. Paris. pag. 27. * al. Lazaro.

Cosobus campus, Ambsuelde

* vel Meloen, vel Michaele, quem Barletius Milossum Coblichium appellat, alii Milosch Khabilovitz. Ann. 1451. Benedict. Curipeschitz in sua Itinerario.

transfugam ad ſe adventare crederet, juſſit viro confeſtim cederent, quo quid vellet, tuto eloqueretur. Cum penetraſſet quam proxime ad regis Januas, offendit regem ſtantem in acie, ad prælium accinctum. Haſtam igitur accipiens, aggreditur longe pulcherrimum, quod ſcimus, facinus. Amuratem enim regem interficit: nec non ipſe ibidem fortiter inter hoſtes prælians, occubuit. Hæc eſt Græcorum de obitu Amuratis ſententia. At Turci aliter ſentiunt: videlicet, eum perſequentem hoſtes, parta jam victoria, a viro Tryballo eſſe peremptum. Amurates quidem mortem obiit, ut explanavimus, in * Coſobo campo. Hujus corpus abduxerunt Pruſam, ubi ſepultura erat omnium regum Otomanidarum, præterquam Sulaimanis. Inteſtina autem regio more ſepeliverunt in * Coſobo campo. Mortuus eſt, cum regno præfuiſſet annis quinquaginta ſeptem, vitæque exitum habuit, interfectus a Tryballo: non qui regem decebat talem, qui tot annis bella geſſiſſet, multaque & præclara opera feciſſet: præterea qui magna bella in Europa Aſiaque numero triginta ſeptem confeciſſet, tali uſus & virtute fortunaque, ut in nullo victus ſuccubuiſſet. Adhæc magnam potentiam, regionemque plurimam in utraque continente ſibi paravit, cum ad multam jam proceſſiſſet ætatem. Numquam cupidine rerum ſed rabie trahebatur ad prælium, nec umquam cruore ſaturari potuit. Quando otium ab hoſte erat, venationi indulgebat. Studiis & tranquillitati ſe numquam dabat: verum cum nullus foret hoſtis, venationi incumbebat, cujus peritia anteceſſores ſuos longe excellebat. Diligentiam & celeritatem in rebus gerendis non minorem ſenex, quam juvenis, oſtendebat. Promptitudine & alacritate indefeſſa plurimos illuſtres duces & reges in rebus gerendis anteibat. Omnia ſic aggrediebatur, ut nihil eorum quæ neceſſaria forent, negligentibus omitteret. Majorem hominum cædem fecit, quam omnes ſui anteceſſores. Subditos maxima regebat ſermonum æquitate & comitate. Ducum filiis converſabatur quam moderatiſſime. Expeditiſſimus fuit ad honorandum & compellandum virum quemlibet. Maxima vi præditus fuit ad cohortandos militum animos ſi prælium ineundum fuerat, maxima erat ejus in rebus gerendis vehementia, adeo ut ſemper, quando manus conſererentur, ubique præſto eſſet. Aſpectu non torvus, verum mitis erat, ſermoneque blandiſſimus. Peccanti nullam delictorum concedebat impunitatem: verum eum meritis ſubjiciebat pœnis. Sermonis erat parciſſimus. Confirmaſſe fertur præ reliquis generis ſui regibus jusjurandum. Hinc cum plurimi contra ipſum audaciſſime inſurgerent, exiſtimaſſe nihil periculi accepturos: quod tamen, cognita ejus potentia, ſecus accidit. Eum qui ſe magnifice efferebat, & ob id contumacius reſiſteret, præterea eum qui aliquid in ipſum deliquiſſet, nequaquam lætitia ebrium dimiſit. Cum foret ſuis vel maxime metuendus, attamen certum eſt eum plus favoris quam reliquos duces omnes, apud ſuos obtinuiſſe. Ne quis igitur perſuadeat, quod hic vir, ſi armis appetitus fuiſſet a * Temire, peſſime iſtud bellum

Campus meruzulæ ambſelveld.

Edit. Pariſ. pag. 28.

Amuratis mores.

* *al.* Tamerlane.

Α ἂν αὐτομολοῦντα ὑπὸ τῶν ἐναντίων. Ἀμυράτῃ δὲ λέγεσιν ἐλπίζοντα αὐτομολεῖν παρ' ἑαυτὸν τὸν ἄνδρα, κελεύειν ὑποχωρεῖν αὐτῷ ἐπιτρέπειν, ὥστε * ἐλθόν- * ἐλθόντα
τα ἐπειπεῖν ὅ, τι ἂν βούλοιτο. γενομένῳ δὲ ἀγχοῦ τῶν
θυρῶν Βασιλέως ἦ ἔμπε, παραταξάμενος ἄραθαι τὸ
δόρυ, καὶ ἐπιόντα ὁρμήσαθαι ὁρμῇ, πασῶν δὴ
καλλίστην ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, καὶ ἀνελόντα Βασιλέα
Ἀμυράτῃ, αὐτόν τε ἅμα αὐτῷ ἀποθανεῖν γενναιότα-
τα. Ἕλληνες μὲν δὴ ὧδε ἔπω λέγουσι γενέσθαι· Τοῦρκοι
δὲ, ἐπεξερχόμενον μετὰ τὴν νίκην, ὑποθανεῖν ὑπ' ἀν-
δρὸς Τριβαλλοῦ. Τελευτήσε δὲ Ἀμυράτης ἐνταῦθα
ἐν Κοσόβῳ· καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ ἀπήγαγον ἐς
Πρύσην, ἐν ᾗ οἱ πρώην πάροι τῶν Ὀτωμανίδων,
Β πλὴν Σελαϊμάνεω, ὑποκεκλήρωνται. τὰ δὲ ἐντό-
θια Ἀμυράτεω ἐν πεδίῳ τῷ Κοσόβῳ κείμενα ἐν
τάφῳ αὐτοῦ βασιλικῷ. ἐτελεύτησε δὲ Βασιλεύσας ἔ-
τη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα, ὑπ' ἀνδρὸς Τριβαλλοῦ, τε-
λευτῶν ἐκ τοῦ Βασιλέα. Τοσαῦτα δὲ ἔτη ξυμπολεμοῦντα
καὶ ἔργα μεγάλα ὑποδεξάμενον, ὃς τὰς μεγάλας ἐν τῇ
Ἀσίᾳ πολέμους, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διαπολεμήσας, ἓξ
καὶ τριάκοντα, ἐς τοσοῦτον αὐτῷ μετρῶ τύχης τε ἅμα
καὶ ἀρετῆς, ὥστε μηδέποτε ἡττηθῆναι ἐν μάχῃ· δύ-
ναμιν δὲ καὶ χώραν ἀξιόχρεων ὑπαγόμενος, κατ' ἄμφω
τε τὼ ἤπειρω, ἐς γῆρας ἤδη βαθὺ ἀφικόμενος, μὴ
μεθίεσθαι τῶν πολεμίων μάχης, ἀλλ' ἀεὶ λυττῶντι
ἐοικέναι ἐπὶ τῷ μάχῃ, ἄπληστον δὲ αἱμάτων γε-
C νόμενον ἁπάντων. ἰῷ δὲ αὐτῷ παῦλα τῶν πολε-
μίων, ἢ τῶν κυνηγεσίων ἄγρα, μελέτῃ τε ἅμα καὶ
τερπνῇ, καθῆστο δὲ ἀδαμῆ ἀδέποτε, ἀλλ' ὁπότε
μὴ μάχοιτο, κυνηγῶν διετέλει. πλεῖστα δὲ ἐς
τοῦτο τῶν πρὸ αὐτοῦ Βασιλέων δόξαντος αὐτῷ ἐνδιδο-
ναι, σπουδῇ τε ἅμα καὶ τοχυτῆτα ἐνδεικνύμενος,
ἀδαμῆ ἐλάσονα ἐπὶ γήρως, ἢ ἐπὶ νεότητος. ἰῷ
δὲ πρὸ πολλῶν ἐπιφανῶν ἡγεμόνων τε καὶ Βασιλέων,
καὶ πάντῃ ἀοκνότατός τε καὶ σπουδαιότατος ἐς πάντα.
πάντων δὲ ἐφαπτόμενος ἀδοτιοῦν παρεῖκε ὑπόλοιπον
τῶν πράττεσθαι δεομένων· καὶ ἐπὶ φόνον ἐλάσαι,
μέγιστον δὴ τῶν πρὸ αὐτοῦ Βασιλέων ἀποῖ παρειλή-
φαμεν. λόγου μέν τοι ἐπιεικείᾳ χρώμενον ἐς τὰ
D μάλιστα προσφέρεσθαι, τοῖς τε ὑπὸ χεῖρα αὐτοῦ,
καὶ τοῖς ἡγεμόνων παισὶν ὡς μετειώτατα. καὶ τιμῆ-
σαι δὲ ἄνδρα ἕκαστον, καὶ προσειπεῖν ἑτοιμότατος,
καὶ τὰς μεθ' ἑαυτὸν ἐξοτρῦναι εἰς μάχην δεινότα-
τος, χρῆσθαι τοῖς τε πράγμασι δεινὸς ἁπανταχῇ
γενόμενος ἰῷ ᾗ φασιν, ὁπότε ἴοιτο ἐπὶ μάχην,
χαρίεις τε ἰδεῖν καὶ ἐπιεικέστατος εἰς τὸ ξυμλέγεσθαι.
καὶ τὸ μὲν ὁτιοῦν ἐξαμαρτόντα ἐτιμωρεῖτο ἀφειδέ-
στατα, καὶ πρὸς τὸ ξυμλέγεσθαι μετειώτατος. ἐμ-
πεδοῦν λέγεται τὸν ὅρκον αὐτοῦ, μάλιστα δὲ τῶν
τε γένους τοῦτο Βασιλέων. καὶ πολλοὶ διὰ ταῦτα
αὐτίκα ἰέσθαι ἐς αὐτὸν θαρροῦντας, μηδοτιοῦν
οἰομένους πείσεσθαι χαλεπόν, πλὴν ἐς χεῖρας αὐ-
E τῷ ἐλθόντας, ξυμπειρᾶσθαι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
καὶ τὸν γε μέγα φρονοῦντα καὶ ἀνθαδέστερον αὐτῷ
προσφερόμενον, τόν γε ἐς αὐτὸν ὁτιοῦν πεπλημ-
μεληκότα, μηκέτι χαίροντα ἀπαλλάττεσθαι. φοβερώ-
τατον δὲ γενόμενον τοῖς ὑφ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι μάλιστα δὲ ἡγεμόνων ἐπυθόμεθα αὐτόν· ὥστε μηδὲ
κακῶς οἴεσθαι ὡς ἰῷ ἐπὶ τόνδε τὸν ἄνδρα ἐστρατεύετο Τεμήρης ὁ Βασιλεύς, μὴ ἂν οὕτω φαύλοτα-

τε θέσθαι τὸν πόλεμον· ἀλλ' ἢ μαχεσάμενον περιφανῶς μὴ περιγενόμενον τῷ Τεμήρεω, μὴ μέντοι μηδὲ ἡττηθῆναι ἑλομένῳ χώραν ἐς τὸ ξυμμαχέσασθαι, καθ' ὧν, ἂν μὴ ἡττῶντο ῥᾳδίως, ἢ μὴ μαχεσάμενον μεγάλα ἂν βλάψαι τὸν Τεμήρεω Βασιλέως στρατὸν ἐπιϊόμενον αὐτῷ, καὶ ἐπιτιθέμενον, ἢ αὐτῷ * ἀποχωρεῖν. Ὡς μὲν οὖν ἐτελεύτησεν Αμυράτης ὁ Ορχάνεω, αὐτίκα οἱ ἐν ταῖς θύραις ὄντες τῷ Αμουράτεω ἁρμοσταὶ, Παιαζήτην τὸν νεώτερον αὐτῷ παῖδα κατεστήσαντο Βασιλέα.

* πραχ.

A administrasset. Pugnasset etenim fortiter. Et si non victor, nec tamen victus isto ex prælio excessisset. Pugnæ enim locum elegisset opportunum, in quo non facile vinci potuisset. Temiris autem exercitum hostiliter accedentem, ut ferro, ubicumque occasio se dedisset, decerneret, gravissima clade affecisset. Defuncto Amurate, Orchanis filio, regii satrapæ, qui Januis præerant, Pajaziten, Amuratis filium juniorem, in Imperio magno consensu collocant.

Edit. Paris. pag. 29.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 30.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER SECUNDUS.

PAJAZITES prior quintus ex. ann. 1373.

POSTQUAM mortem obiit Amurates Orchanis filius, peremptus a viro Tryballo, ſtatim ſatrapæ qui regebant Januas regis, Pajaziten Amuratis filium juniorem, pronunciant regem. Hic ubi primum in regno eſt poſitus, accerſivit Jagupen (noſtri Soleimannum vocant) fratrem, quaſi vocaretur a patre Amurate: ad quem, quocumque tempore vocabatur, promptiſſime ad Januas (ſic aulam Turci vocant) accedere conſueverat. Rerum itaque omnium quæ parabantur ignarus in Januas vocatus venire haud ſupersedit. Venienti Pajazites manus violentas injici, atque necari jubet fratrem. At interfectus eſt ſecundum eum morem, quem Turcorum reges in trucidandis fratribus obſervare ſolent. Haud enim ferro obtruncatus, verum laqueo præfocatus eſt, quemadmodum tenet regum illorum conſuetudo. Rex cum in hunc modum fratrem perdidiſſet, regnumque ſibi ſtabiliviſſet, illico copias in aciem eduxit: commiſſoque prælio, Tryballos in fugam conjecit. Iſto in prælio quam longiſſime ab exercitu in hoſtes evectus eſt. Turci enim fugatis hoſtibus inſequuti ſunt fortiſſime, Tryballoſque, quos equitandi peritia antecedebant, neci dederunt. Nam equi Turcorum multo præſtantiores erant equis Tryballorum: proinde fugientes facile indipiſcebantur. Si Græcis fides habenda eſt, dicemus ea quæ modo tradidimus, iſto pacto contigiſſe. Turcorum autem alia ſuper his eſt ſententia. Nam perhibent, iſtam victoriam non adſcribendam eſſe Pajaziti, verum Amurati, cujus ductu prælium iſtud ſit factum: eademque victoria evenerit, cum ipſe Eleazarum Tryballorum ducem in ea pugna trucidaverit. Turci in hunc modum, quantum ad iſtud prælium attinet, ſentiunt. At ego conjecturam facere nequeo, quomodo in acie, brevi admodum tempore interjecto, fratrem necaverit, & deinde in prælium illico redierit. Præterea dubito, quomodo Tryballus arripuerit haſtam, regemque niſus ſit perdere, nullo prohibente. Verum cuilibet ſuum ſit hac de re liberum judicium. Poſtquam Pajazites

Jagupes a fratre cæſus. pag. 31.

Bulgari victi.

Ann. 1376.

Ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησεν Ἀμουράτης ὁ Ορχάνεω ὑπ' ἀνδρὸς Τριβαλλῦ, αὐτίκα οἱ ἐν ταῖς θύραις ὄντες, Ἀμουράτεω ἁρμοσαὶ. Παιαζίτλω τὸν νεώτερον αὐτῦ παῖδα, ἐσήσαντο Βασιλέα. ὁ δὲ αὐτίκα ὡς ἔχε τλὼ Βασιλείαν * μετέπεμπτον Ιαγούπλω τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ, ἐποιήσατο, ὡς ὑπὸ τῦ παχὸς καλεόμενον τῦ Ἀμουράτεω, ἐπὶ τὰς βασιλείας θύρας φοιτῶντα καὶ πρόσθεν ὁπότε καλοῖτο, ἐδοτιοῦν δὲ τῷ πραχθέντων ἐπισάμενος, ἀφίκετο καλούμενος ὑπ' αὐτῦ, καὶ ὡς ἐγένετο παρ' αὐτῶν, συνελήφθη καὶ ἐτελεύτησε. καὶ ἐχρήσατο ᾗ νομίζεται τοῖς τὰ γένος τῦδε Βασιλεῦσιν, ἐς τὰς ἀδελφὰς ποιεῖν· ὡς ἀγχόνῃ δέοι τελευτᾶν τὸν βίον ὑπ' αὐτῦ, καὶ ὰ σιδήρῳ νενόμισαι. Ὡς μὲν οὖν τῷ Βασιλεῖ τῷδε ἐξείργασο τὰ ἐς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐβασίλευε, παρεπάξατό τε αὐτίκα ἐς μάχλω, καὶ συμβαλὼν, ἐτρέψατό τε τὰς Τριβαλλάς. καὶ ἐν τῇδε τῇ μάχῃ πολλά τε ἀπεγένετο τὰ στρατεύματος. ὡς γὰρ οἱ Τῦρκοι ἐτρέψαντο, ἐπεξῆλθον διώκοντες ἀνὰ κράτος, καὶ διέφθειρον τοὺς Τριβαλοὺς, ἱππεύειν τε ὄντες ἐκείνων ἀμείνους, καὶ ἵππους πολὺ βελτίους ἔχοντες, ὥστε καταλαμβάνειν τοὺς φεύγοντας. ᾗ μὲν οὖν ὑπ' Ελλήνων λέγεται, ταύτῃ ἐγένετο. ὡς δὲ αὐτοὶ Τοῦρκοι φασὶν, ὰ Παιαζίτεω γενέσθαι τλὼ νίκλω τλώδε, ἀλλ' ἀπὸ Αμυράτεω τήντε μάχλω γενέσθαι, καὶ νίκην ἐκείνε, καὶ Ελεάζαρον τὸν ἡγεμόνα ἐκείνου, ὑπ' ἐκείνῳ στρατηγοῦντα ἀποθανεῖν ἐν τῇ μάχῃ. Τῦρκοι μὲν δὴ ὅπω λέγυσι γενέσθαι, ἐκ ἔχω δὲ συμβαλέσθαι, ὡς ἐν τῇ παραπάξει ἐν βραχεῖ τινι χρόνῳ, τόν τε ἀδελφὸν ἀνεῖλε, καὶ ἐς μάχλω καθίσατο αὐτίκα. ἀλλ' ὲδὲ ὡς ἀράμενος τὸ δόρυ, ἔλοι τε ἐπὶ τὸν Βασιλέα, ᾗ ἐξίει διαχρήσασθαι μηδενὸς αὐτῷ ἐμποδὼν γενομένῳ. Αλλὰ ταῦτα μὲν ἔτω, ὅπῃ ἑκάστῳ προσφιλὲς ἡγεῖσθαι περὶ αὐτῶν. Επεὶ δὲ Παιαζίτης παρέλαβε τλὼ Βασιλείαν, καὶ τῇ ἐς τὰς ἐναντίας

* μετεπέμπτων. R. ut in c.

τίως νίκη ἐχρήσατο περιφανεῖ, πολλῶν τε & αὐτῶ ἀποθανόντων ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τελευτήσαντος τὸ ἡγεμόνος, ἐπέδραμέ τε σύμπασαν τὴν Τριβαλῶν χώραν. καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖσα ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, καθίσησι τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ, ἢ ἦεν ξυνοίσεσθαι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ Ἕλλησι συνδὰς ἐποιήσατο. καὶ τοῖς περὶ Μακεδονίαν ἡγεμόσιν εἰρήνην ποιησάμενος, τὴν Σκοπίων ᾤκισε πόλιν, παμπόλλης τῆς Τύρκων ἀπό τε τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀπὸ τῆς Ασίας ἀγαγών, συὺ γυναιξί τε ἅμα καὶ παισί. Ταῦτα δὲ ἐποίει, ὡς ἔχοι ἀπὸ ταύτης ὁρμώμενος, ἄγειν καὶ φέρειν τὰ Ἰλλυριῶν πράγματα. ἀπέδραμε μὲν οὖν καὶ τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, καὶ πολίσματα ἅπαντα ἑλὼν ὑποδράποδίσατο, καὶ τὴν τε Αλβανῶν χώραν, ἐπιπέμψας στράτευμα, ἐλήϊζετο ἐς τε ἐπὶ τὰ ἐς τὸ Ιόνιον παράλιον χώραν, καὶ τὰ περὶ Επίδαμνον. καὶ Ἕλληνες μὲν αὐτῷ ἑφείποντο στρατεύομενοι ἅμα ὅπῃ ἂν ἐλαύνοι. ὁ, τε Ιωάννου τοῦ Βασιλέως Ἑλλήνων παῖς Εμμανουήλος, καὶ Ανδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου παῖς Ιωάννης. τάχιστα γὰρ ὡς τὸ ὀφθαλμὼ ὄξει ζέοντι περιέχει, παρείχετο αὐτοῖς τὴν δίαιταν ἀμφοῖν ἅπροι δ' ὡς ἔγνωσαν, ὁρῶντες ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς, καὶ ὅτι τῶ ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἔχοιτο, χρόνῳ ἐπιγενομένῳ σφίσι, τῇ τε γυναικὶ, καὶ ἀλλήλοις ἐς λόγους ἀφικόμενοι, καί τινων ἄλλων ἐς τὰ ἐσήγησιν αὐτῶν ἐξηγεμένων καὶ συνεπιλαβομένων, ἀπέδρασαν ἐς τὰ καταντικρὺ Βυζαντίου πόλιν Γαλατᾶ τὰ Ιανυΐων. ἐντεῦθεν δὴ ἀφίκοντο παρὰ Βασιλέα Παιαζήτην, καὶ ἀφικόμενοι ἠξίουν σφίσιν ἐπικουρίαν δοθῆναι, ὡς ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν πόλιν ἐλαύνειν, & ἐδέοντο κατάγειν σφᾶς. ἔλεγε δ' ἐς ὄψιν τοῦ Βασιλεῖ ἀφικόμενος τοιάδε· Ἐμοὶ μὲν δὴ, Βασιλεῦ, συμφορᾷ πεπληγμένῳ τοιᾷδε, τύχῃ τῇ ἀμείνονι ἐπιβέψας ἐμαυτὸν, & Θεῷ τῷ πάντα ἐφορῶντι, βέλτιον ἔχω ἐμαυτῷ, καί μοι χάριν ὁ δαίμων κατέθετο οὐκ ἀνδῆ. ὁρᾶν γὰρ ἤδη ἐμοὶ κατέλιπε βραχὺ, πάμπαν τῆς ὄψεως ἀφελόμενος, τοῦτο Βασιλείαν ὑπισχνεῖται, καὶ τὰ Βασιλείαν ἀνήκεσαν ἐμοὶ θέμις ἀποδιδόναι. Ταύτῃ γὰρ Βασιλείαν ἡμῶν, ἣν ἐμοὶ πείθῃ ἕξεις τὸ λοιπὸ χρῆσθαι ὅπως ἂν σοι δοκοίη, ἣν ἐμοὶ ταύτῃ ἀποδεδωκὼς ἔσῃ. ἣν ἱππέας τετρακισχιλίους μάλιστα παρεχόμενος, ἕπεσθαί μοι ἐπὶ μῆνας δύο κελεύῃς. εἰσὶ γὰρ ἡμῖν χεδὸν οἱ τὰ ἄσεος, γένει τε καὶ πλούτῳ προφέροντες, καὶ τῶν οὐκ ὀλίγοι εἵποντο ἂν μοι ἐνθένδε, εἰ μὴ εἰδείλω ἐν τῷ ἄσει ἐμοὶ τυγχάνειν ὄντας. καὶ ἐμοὶ τιμωρουῦτα, ἐφ' ὅ, τι ἂν γνοίλω ἡμῖν ἐπιτήδειον ἔσεσθαι, φόρον δὲ τῷ σῷ οἴκῳ πολλαπλάσιον ὑπισχνοῦμαι ἀπάγειν ἔτος ἑκάστε, καὶ ἁρμοσθῶ ἔχειν ἐν τῇ πόλει. Βασιλεὺς δὲ ἀμείβετο τοῖς δε. Ἐμοί τε ὄων ἐπεί τε ἐπυθόμην, ὡς ὁρᾶν ἤδη σοι καταλέλειπται, ἡδομένῳ τέ μοι ὁ λόγος ἐγένετο, καὶ χάριν οἶδα τῷ θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων Δημιουργῷ, τὰ δέ σοι τὰ χάριν καταθεμένῳ· ἥκεις δὲ ἐπ' ἄνδρας σοὶ φροσφιλεῖς, καὶ ἀμυνοῦντας σοι εἰς ὅσον ἂν ὀξῇ δυνατάξασθαι, ἐφ' ὅ,τι περ ἤδα ἀγωνιζόμενος, τίσομαι ἣν Βασιλέα τὸν πατέρα ὅπως, ὥς τε μηδέποτε ἐσαῦθις βουλεύεσθαι περὶ ἐμὲ νεώτερα πράγματα· ἴθι δὲ τοῦτες λαβὼν οὓς σὺ ἔφηδα· χώρει ἣν ἐπὶ τὰ πόλιν πράσσων ὅπως ὡς βέλτισα ἔσοιτό σοι καταγομένῳ ἐπὶ τοῦ πατρίδα. Ο μὲν ταῦτα εἰπὼν ἑτοίμως παρείχετο τοὺς ἱππέας. Ανδρόνικος ἣν τοῦτες λαβὼν, ἤλαυνεν ἐπὶ Βυζάντιον. Ιωάννης δὲ καὶ Εμμανουήλος ὁ

A regni gubernacula ſuſcepit, victoriamque illuſtrem devictis hoſtibus eſt adeptus, nec paucis interim ſuorum amiſſis, inſuper Tryballorum ducem in acie peremit, non ſocordiæ ſe corrumpendum dedit, verum prædabundus univerſam peragravit Tryballorum regionem. Captiſque mancipiis plurimis, regno ſuo eam formam induxit, quæ ſibi optima & commodiſſima videbatur. Græcos ſibi fœdere junxit. Pace cum Macedoniæ ducibus inita, in Scopiorum urbem coloniam duxit, deductis eo plurimis ab Europa Aſiaque Turcis, cum uxoribus & liberis. Hoc autem ideo facere aggreſſus eſt, ut hinc profectus, res Illyricorum agere & ferre tuto poſſet. Incurſionem fecit in Illyriorum regionem: B captaque oppidula penitus diripuit. Exercitum miſit in Albanorum regionem maritimam, verſus Jonium, & Epidamno finitimam, prædaſque ex ea egit. Græci ſequebantur armati, quocumque exercitum ipſe moviſſet: excepto Emanuele, Joannis Græcorum regis, filio, necnon Joanne ſenioris Andronici filio. His enim cum ferventi aceto eorum oculos eruiſſet, domi victum præbuit Byzantius rex. Qui cum cognoviſſent tandem oculos melius habere, colloquentes inter ſeſe: & cum uxore adjutantibus & aliis gnaviter, aufugerunt in Galatiæ urbem, quæ Pera dicitur, e regione Byzantii ſitam. Hinc perrexerunt ad regem Pajazitem, orantes auxilium, quo muniti in ſuam C poſſent redire urbem, avitumque recuperare regnum. At cum in conſpectum regis veniſſet, ferunt eum talem exorſum eſſe orationem: Me quidem, o rex, tam gravi calamitate perculſum cum meliori fortunæ Deoque, qui omnia videt, commendarim, melius nunc quam fortunæ meæ patiantur, habeo. Præterea Deus gratiam mihi retulit haud injucundam. Nam cum viſum mihi totum pene ademerit, reliquit tamen ut parum cernam: polliceturque regnum. faſque eſt, ut regnum quod jure ad me pertinet, mihi reſtituatur. Hoc autem regnum noſtrum, ſi me audieris, in poſterum experiere ad omnia tibi obſequentiſſimum, ſi tua ope adjutus id recepe- D ro. Id eveniet ſi mihi dederis equites quater mille, eoſque me ſequi juſſeris menſibus duobus. Stant autem a partibus noſtris ii qui in urbe genere divitiis præſtant. Horum non pauci me comitarentur, niſi ſcirem eos in urbe mea negotia procurare, meque tandem adjuturos, in quacumque re ipſorum auxilio opus habuero. Promitto etiam me tibi quotannis daturum tributum maximum: habebo præterea in urbe judicem ſive præfectum Turcum. Rex his auditis, reſpondit: Mihi quidem, ut accepi tibi adhuc vim viſivam ſupereſſe, ſermo tuus fuit multo gratiſſimus. Gratiaſque ago mortalium & immortalium conditori, qui iſtud tibi beneficium præſtitit. Veniſti autem ad viros tibi amicos & auxiliares, qui ſe tibi dabunt promptiſſime quodcumque occœperis bellum. Ulciſcar tamen regem patrem tuum ut deinceps numquam contra me res novas moliatur. Tu igitur his quos petiiſti, aſſumptis, flecte iter ad urbem: eaque agito, quæ judicaveris tibi vel in primis utilia fore, ut in patriam reducaris. Rex, his dictis confeſtim, quos flagitaverat, equites inſtructos dedit: quibus acceptis, Andro-

Scopios deducta colonia.

Albania.

Edit. Pariſ. pag. 32.

Joannis excæcati oratio ad Pajazitem.

Græci impetrium a Turcis præcario obtinent.

Pajazitis reſponſum.

Andronici reſtitutio, & precarium imperium.

nicus ſe contulit Byzantium. Joannes & filius Emanuel, cum eſſet nunciatum, Andronicum cum filio ſuo magna manu adventare, ingreſſi ſunt Aureæ (ſic appellatam) arcem, ibique obſidionem tolerare parabant. Andronicus adveniens, urbem obſidione circumdat. Poſtea arcem pactionibus in deditionem accepit: amboſque incluſit in carcere ligneo & anguſto, quem intra turrim ædificarat: regnumque occupavit, habens patrem & fratrem in carcere. Cum autem adminiſtraret regnum, filium ſuum Joannem Græcis regem deſtinavit. Illos vero annis tribus in carcere tenuit, nec tamen obtruncare voluit, quamvis ad id incitaretur a Pajazite. Anno autem quarto perſuaſerunt carceris præfecto, qui alimenta ipſis miniſtrabat, ut ſubjiceret ferrum. Quo facto, diſſolverunt carcerem, & aufugientes feſtinarunt ad regem Pajazitem, promittentes ſe tributum maximum penſuros, daturoſque milites quotquot imperaſſet. Miſſo nuntio Byzantium, explorabat Byzantiorum animos, quemnam ſibi regem dari, Emanuelem an Pajazitem, vellent. Hac ratione pulchre expiſcabatur, ut Byzantii etiam erga ſe animati forent. At Byzantii elegerunt Emanuelem, jam faſtidientes Andronici imperium. Exorta eſt igitur contentio inter ambos reges ſuper Byzantii regno. Emanuel promittebat ſe tributum quod contineret tres myriades aureorum, numeraturum quotannis: addebatque, ſe profecturum cum illo in militiam quocumque exercitus duxiſſet. His conditionibus, quas modo commemoravimus, Byzantii regnum a Pajazite accepit, videlicet ut in Januas profectus, tributum, quod imperaſſet ſolveret: militeſque ſemper quot juſſiſſet, vere appetente adduceret Andronicus, & filius ejus Joannes morantes in Januis, victum apud regem habuere. Emanuel regno præfuit. Pajazites Amuratis filius habens ſecum Græcorum reges, qui ad id eum uſque incitabant, arma contra Philadelphiam urbem Græcam vibravit. Contendentibus namque inter ſe Byzantii regibus, petebat rex Pajazites ſibi dari Philadelphiam. Qui ſe id facturos promiſerunt. Cum autem Emanuel miſiſſet præconem, qui nuntiaret Philadelphiæ civibus, ut ſe urbemque dederent Pajaziti, acciperentque quum judicem, tum præfectum Turcum: reſponderunt ſe neutiquam paratos eſſe, ut ſemetipſos proderent barbaro. Quo reſponſo irritatus Pajazites, urbem exercitibus circumſedit, ducens ſecum ad id bellum Græcorum reges, qui ibidem virtutis præmia ſunt conſequuti. Primi etenim conſcendentes murum urbem cepere. Et in hunc modum capta eſt Philadelphia, urbs Lydiæ Græca, legibus optimis quæ fuit fundata. Poſtea bellum intulit Pajazites Scenderi Armeniorum regi. Præterea Ertzicam Armeniorum regni ſedem, & Lamacham, ſic appellatum oppidulum, bello petiit. Scenderem hunc tradunt barbarorum Aſiam incolentium fuiſſe multo fortiſſimum, nec ullo mortalium extitiſſe rei militaris ſcientia corporiſque robore & audacia inferiorem. Itaque cum quondam ab Aſſyriis bello laceſſeretur, plerumque præclara militaris virtutis facinora perpetravit, hoſteſque ſemper pauca manu fudit. Hunc Scenderem cum fi-

Edit. Pariſ. pag. 33.

Emanuel Imper. ann. 1388.

Philadelphia capta.

Scenderis Armen. res, qui & Alexander.

pag. 34.

παῖς αὐτῦ, ἐλαύνοντα ἐπὶ σφᾶς, ἐσῆλθον τε ἐς τὴν τῆς χρυσέας ὕπω καλουμένην ἀκρόπολιν, καὶ παρεσκεύαζοντο ὡς πολιορκησόμενοι. Ανδρόνικος μὲν οὖν ἐλάσας ἐπολιόρκει. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁμολογίᾳ χρησάμενος, εἶλε τὴν ἀκρόπολιν, εἴς τι κλωβίον * ἐμβαλλόμενον μετέωρον, καὶ καθεῖρξεν ἄμφω ἐς πύργον τε, καὶ εἰρκτὴν βραχεῖαν σωελάσας ξυλίνην πεποιημένην ἐντὸς τῦ πύργου. καὶ τὴν τε Βασιλείαν κατέχε, τόντε πατέρα καὶ ἀδελφὸν ἔχων ἐν φυλακῇ. Βασιλεύσας δὲ ἀπέδειξε καὶ τὸν παῖδα αὐτῦ Ιωάννην Βασιλέα τοῖς Ελλησι. Κατεῖχε μὲν οὖν ἐπ' ἔτη τρία ἐς τὴν εἰρκτὴν τὴνδε, καὶ ἀνελεῖν οὐκ ἤθελε παραινοῦντος ἐς τῦτο αὐτῷ σωεχῶς Παιαζήτεω. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει ἀναπείσαντες ὑπηρέτην, ὃς αὐτοῖς τε προσήει, καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν ξοφὼ ἐκόμιζεν ἐς τὴν εἰρκτὴν, ἐπιδῦναι σφίσι σίδηρον· καὶ καταβραχὺ καταλῦσαι τε αὐτὸς λέγεται τὴν εἰρκτὴν, καὶ ὑποδράντας ἀφικέσθαι παρὰ Βασιλέα Παιαζήτην. ὑπισχνουμένους δὲ φόρον ἀπάγειν, καὶ στρατιὰν ὅσην ἂν * ἐπιτάττοιτο αὐτοῖς, ἐπιπέμψας ἄγγελον ἐς τὸ Βυζάντιον, ἐπήρετο τοὺς Βυζαντίους, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν τίνα βούλοιντο σφίσι Βασιλέα γενέσθαι, Εμμανουὴλον, ἢ Βασιλέα Παιαζήτην. διεπειρᾶτο δὲ ταύτῃ καὶ περὶ ἑαυτῦ τῆς γνώμης τῶν Βυζαντίων. οἱ δὲ Βυζάντιοι ᾑροῦντο Εμμανουὴλον, ἅτε ἀχθόμενοι ἤδη τῇ Ανδρονίκε ἀρχῇ. Ενταῦθα ἐρίζοντε ἄμφω τὼ Ελλήνων Βασιλέε περὶ τῆς Βυζαντίου Βασιλείας, ἐπάξατο φόρον ἀπάγειν ὁ Εμμανουὴλος, ἐς τεισμυρίους χρυσίνους, καὶ ἑαυτὸν ἄγοντα ἐπὶ στρατιὰν ἕπεσθαι συστρατευόμενον. καὶ ὕπω δὲ παραλαβεῖν τὸν Παιαζήτεω τὴν Βυζαντίου Βασιλείαν, καὶ ἐς θύρας ποιῶντα, τόντε φόρον οἱ ἐπάξατο, καὶ τὸν στρατὸν ἀπάγειν ἑκάστε ἔτες, ὡς ἔαρ ὑπέφαινεν. Ανδρόνικος μὲν οὖν, καὶ Ιωάννης ὁ παῖς αὐτῦ, ἐν ταῖς θύραις διατρίβοντες, δίαιταν εἶχον παρὰ Βασιλέως. Εμμανουὴλος δὲ ἐβασίλευε. Παιαζήτης δὲ ὁ Αμυράτεω, ἔχων μεθ' ἑαυτῦ τὸν Ελλήνων Βασιλεῖς, ἐνάγοντας ἐς τῦτο, ἐστρατεύετο ἐπὶ Φιλαδέλφειαν πόλιν Ελληνίδα. Ερίζοντων δὲ τῶν Βασιλέων Βυζαντίου ἠτεῖτο αὐτὸς καὶ Φιλαδέλφειαν. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδοῦναι. Ως δὲ ἄγγελον ἐπιπέμποντος τῦ Βασιλέως Εμμανουὴλε, ὅπως τὰ λοιπὰ παραδόντες σφᾶς τῷ Παιαζήτῃ δέχοιντο ἄρχοντα καὶ ἁρμοστὴν Τοῦρκον· οὐκ ἔφασαν ἑκόντας εἶναι καταπροδοῦναι σφᾶς τῷ βαρβάρῳ. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐπολιόρκει Φιλαδέλφειαν Παιαζήτης, ἔχων καὶ τὰς Ελλήνων Βασιλεῖς. Οἱ δὲ ἀειρεῦσαι τε αὐτοῦ λέγονται, καὶ ἀναβάντες οὗτοι πρῶτον εἷλον τὴν πόλιν. Οὕτω μὲν δὴ ἁλῶ Φιλαδέλφεια ἡ τῆς Λυδίας πόλις δ' νομουμένη Ελληνὶς. Μετὰ δὲ ταῦτα Παιαζήτης ἤλαυνεν ἐπὶ Σκενδέρεα τὸν τῦ Αρμυρίων Βασιλέα, καὶ ἐπὶ * Ερτζικὰν πόλιν, τὰ τῦ Αρμυρίων Βασίλεια, καὶ ἐπὶ Λάμαχαν πολίχνιον λεγομένην. Λέγεται δ' ὗτος ὁ Σκενδέρης τῶν βαρβάρων πολλῷ τῶν κατ' Ασίαν ἀνδρειότατος, καὶ τὰ ἐς πόλεμον τόλμῃ τε καὶ ῥώμῃ σώματος, γενέσθαι ἀδενὸς δεύτερον. ὡς ἐπιόντων ποτὲ αὐτῷ τῶν Λασυείων, πολλάκις ἔργα ἀποδείξασθαι ἄξια λόγε, τρεψάμενος τοὺς ἐναντίους, σὺν ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Τοῦτον δὲ τὸν Σκενδέρεα ὡς ἀπήχθετο τῇ ἑαυ-

* ἐμβαλλομένου μετεώρου.

* ἐπὶ τάττοι σφίσιν αὐτοῖς.

* Ερκι

τῇ γυναικὶ, συλλαβοῦσα αὐτὸν, σὺν τῷ παιδὶ ἀποχρήσασθαι, καὶ τὴν Βασιλείαν κατέχειν. Ἐπὶ τοῦτον δὴ Παιαζήτης ἐλάσας, τὴν τε Ερτζικὰν πόλιν πολιορκῶν παρεσήσατο, καὶ τὸν παῖδα Σκενδέρεω εἶχεν ἐν φυλακῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰς τε Τζαπνίδας καταστρεψάμενος οἱ κατέχουσι τὰ τῆς Κολχίδος, ἐπὶ Αμασεὶν πόλιν καθήκοντα, ἤλασεν ἐπὶ Καραιλούκιλω τὸν * Λεύκαμνα Σαμαχικὴν ἡγεμόνα, καὶ ἐπεξελθόντα σὺν τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ, μάχῃ ἐκράτησε καὶ ἐπολιόρκει Σαμαχίλω πόλιν. καὶ ὡς ἤδη προεχώρει ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπεχώρησεν ἀπαγαγὼν τὸν στρατὸν, καὶ ἐπανέστησεν ἐπ' οἴκου. μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Ασίᾳ, λοιποὺς ἡγεμόνας τόν τε Αἰδηνίλω, Σαρχάνλω, Μενδεσίαν, Τεκόλω, καὶ Μετίνλω, τλώ τε ἀρχλὼ αὐτῶν ἀφείλετο, καὶ ἐκβαλὼν αὐτὸς, τλὼ χώραν ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, εἶχεν. ὅτοι δὲ ὡς ἀπελήλαντο τῆς σφῶν χώρας, ἀνέβησαν παρὰ Βασιλέα Τεμήρλω, ἐς Σύσαν. ὡς μὲν οὖν ἀναβάντες οὗτοι ἐς ὄψιν ἦλθον τῷ Βασιλεῖ, ὕστερόν μοι δεδήλωται. πλὼ δὲ Καραμάνου τὴν Αλοσυρίε ἐπίκλω, καὶ Τυργύτεω τὸν τὴν Φρυγίας ἄρχοντος. οἱ καὶ ἐπιγαμίας αὐτῷ ποιησάμενοι, εἰρλώλω ἦγον· οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων ἐσερημένοι τὴν ἀρχῆς, ἀνέβησαν ἐς Σαμαρχάνδλω τὰ Βασίλεια Τεμήρεω, Σαρχάνλω μὲν τλὼ πάραλον τὴν Ιωνίας ἐπιτροπεύοντα, καὶ Μενδεσίαν τὸν Καλάμεω ἀπόγονον, καὶ Τεκόλω τὸν Μαδίαν κατέχοντα, τὸν ἐπτὰ ἡγεμόνων ἀπογόνως γεγονέναι φαμὲν, τὸν τὸν Οτυμάνεω, τὴν τὴν Ασίας ἀρχλὼ κοινῇ συγκατεργασαμένων· οἱ καὶ Αλαδίνεω τοῦ Βασιλέως γενέσθαι θεράποντες λέγονται. Μετίνλω δὲ καὶ Αἰδλίλω, ὅθεν τὴν ἀρχλὼ ἐκτήσαντο, οὐκ ἔχω διασημήνασθαι. τὸν δὲ Αἰδίνλω λέγεται μόνον τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος, ἔς τε ἐπὶ Καρίαν ἦρχε χώρας. Τύρκων μέν τοι γένος τὰς τε ὑπὸ Τυργαταείων τελουῦτ' ἄν, καὶ ὑπὸ Καραμάνεω, καὶ Μετίνη, καὶ Αἰδίνη, ἐπίσαμαι σαφῶς εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι· καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπαγόμενος, τοῦτο μὲν ὑπὸ Καραϊσύφη χώρα. τοῦτο δὲ τλὼ ὑπὸ τοῖς * Ομάρεω παισί. καὶ τὰ πλέω τὴν Φρυγίας καταστρεψάμενος, ἤλασεν ἐπὶ Ερτζικὰν, τὰ τῷ Αρμενίων Βασίλεια, καὶ ἐπὶ τὸν Σκενδέρεω παῖδα, ὃς ταύτης ἡγεῖτο τὴν χώρας, ἔς τε ἐπὶ Εὐφράτλω, καὶ τῆς τε Κολχίδος μοῖραν οὐκ ὀλίγλω, ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, ἦρχε. Ταῦτα μὲν οὖν γενόμενος ἐν τῇ Ασίᾳ, καὶ μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα· μετὰ δὲ ὡς τλὼ Εὐρώπλω διαβὰς, στρατεύματα ἐπιπέμπων, ἔς τε Μακεδονίαν, καὶ * Ιωνᾶ τὰς ταύτης Αλβανὰς καὶ τλὼ χώραν ἐδῄω, καὶ πολίσματα ἄττα εὑρὼν τῆς Αλβανῶν χώρας, ἐπὶ Ιλλυριὰς ἤλασέ τε καὶ ἐδῄω τὴν χώραν λείαν τὰ ἐκείνων ποιούμενος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ Πελοπόννησον, τῷ μὲν λόγῳ, ὡς ἐπὶ Φωκαιαν καὶ ἐπὶ Θετταλίαν ἐλαύνων, κατασησόμενος τὰ ἐν τῇ Θετταλίᾳ, ὥς τε ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτῷ. Τὰ δὲ Φωκαίων Αρχιερέως ἐπαγομένω σφίσιν ἐπὶ χώραν κυνηγῆσαι τε πρατίσην, καὶ λειμῶνας, * γεράνες παρεχομένης πλῆθος ἄπλετον, καὶ πεδία ἐνιππεῦσαι τὰ κάλλιστα. Τῷ δὲ ἔργῳ ἐπὶ Θετταλίαν τε καὶ τὰς ταύτῃ ἡγεμόνας ἐπὶ Κερναίους τοὺς ὁμα. καὶ ἐπὶ γυναῖκα τὴν Δελουῆ ἡγεμόνος Τουρτεδουλᾶ.

* Λεύκανα R. ut c.

* Ομάρεω. * Αμούρεω.

* τλὼ πρὸς Ιονᾶνα, in ora, γρ. Ιάγιον.

* ἓξ γεράνες παρεχομένης

lio uxor, quam odio prosequebatur, comprehendens, interemit, ipsaque ad regni gubernacula evasit. Contra Scenderem igitur Pajazites arma movens, Ertzicam expugnavit, filiumque Scenderis vinctum in custodiam dedit. Postea cum Tzapnidas domuisset, qui Colchidis loca usque ad Amastrum urbem tenent, bellum contra Carailucem & Leucamnam, Samachiæ ducem, vertit: quem obviam procedentem cum exercitu, prælio vicit, Samachiamque urbem oppugnare cœpit. Urbis autem istius oppugnatio cum parum succederet, abductis copiis, domum reversus est. Hinc bellum indixit reliquis qui in Asia erant ducibus, Ædini, Sarchani, Mendesiæ, Tecoi, & Metini: imperioque eos expulit, expulsorumque regnum occupavit. Hi, cum forent suis sedibus pulsi, iter instituerunt Susam, ad regem * Temirem. Ut autem, præter Caramanum, cognomine Alosurium, & Turgetum Phrygiæ ducem, venerint in conspectum regis, infra dicetur. Hi namque affinitatem jungentes cum Pajazite, pacem consequuti sunt. Reliqui, exceptis istis duobus, duces regnis suis exacti ascenderunt Samarchandam, quæ Temiris regia extitit. Sarchanem qui tutabatur maritimam Joniæ regionem & Mendesiam, Calamis nepotes, Tecoenque, qui regebat Madian, affirmamus fuisse nepotes & posteros septem illorum ducum Otomani, qui conjunctis viribus communibusque consiliis Asiæ imperium acquisiverunt: quos Aladinæ regis ministros quoque fuisse constat. Metines autem & Ædines unde regnum nacti sint, explorare nequeo. Ædinem attamen solum memorant a Colophone usque ad Cariam regioni se extendenti imperitasse. Turcos quidem genere & esse & dici, certo scio, quotquot sub Turgaturiis, sub Caramano, sub Matine, & Ædine degunt. Subacta ea Cappadociæ regione, quæ est sub Caraisuphe, nec non illa quam Homuris filii regebant, præterea in ditionem accepta maxima Phrygiæ parte, bellum promovit contra Ertzicam, Armeniorum regiam & contra Scenderem, qui ea loca longe lateque usque ad Euphratem tenebat: addita non modica Colchidis parte, quam bello in ditionem redegerat. Hæc quidem effecit, cum foret in Asia, magnaque virtutis in conspectum daret opera. Postea transiens in Europam, exercitibus immissis in Macedoniam & quæ spectat Jonium, Albanorum accolarum regionem populabatur. Captis quibusdam Albanorum oppidulis, contra illyrios arma tulit: vastataque Illyriorum regione, opes eorum diripuit, & in suum emolumentum convertit. His peractis expeditionem suscipit contra Peloponnesum, rumore prius sparso, quasi bello esset petiturus Phocidem, & Thessaliam subacturus, ut sibi ad res gerendas foret idonea. Episcopus autem Phocensium invitabat eum, ostentans regionem venationibus commodissimam, habentem prata quæ præberent infinitam gruum multitudinem: præterea campos ad equitatum natura quam pulcherrime instructos. Ista quidam expeditio verbis in hunc modum parabatur, revera tamen bellum indicebatur Thessaliæ: ducibusque, qui ibi agebant, nomine * Cernæis, & uxori Delvis, Delphorum ducis, * Trudeludæ. Post hæc qua-

Tzapnidæ a Turc. subacti.

* al. Tamerlanem.

Edit. Paris. pag. 35.

Episcopi proditio.

* al. Epicervæis.

* al. Cerveliis, & uxori, Domalous de Daulos, Delphorum ducis, Trudeludæ.

* Turditani.

si in Peloponnesum irrupturus, cum elegisset belli ducem Theodorum, Joannis filium, bellum strenue gerebat. Profectus in Thessaliam, sui juris fecit Domaciam, cum eam deseruisset, qui in ea erat, dux * Cernæus. Hinc Pharsalicorum urbem in ditionem accepit, quæ & ipsa a * Cernæis regebatur. Deinde, cum longius processisset, Zetunim urbem Thermopylarum, & Patras sitas in planicie, quæ est in radicibus montis Locrensium, in potestatem redegit. Præterea alia oppidula non pauca istius regionis, pactionibus in fidem recepit. * Deluis Delphorum ducis uxor, habens filiam jam nubilem, viroque desponsatam, ut intellexit adversum sese cum exercitu pergere regem, cum filia, muneribusque quam potuit acceptis maximis, regi obviam processit: qui filiam lubens assumpsit, eamque simul cum matre suis moribus ritibusque vivere permisit: regioni autem, quæ in ditionem concesserat, ducem præfecit. Fama est, istam mulierem amavisse sacerdotē quemdam nomine Stratem: & ad majorem impudentiam progressam, imperium sacerdoti commisisse, plurimosque Delphorum incolas obtruncasse. Hinc delata est Episcopo Delphorum apud regem, quasi ipsa sola regat tantam regionem, intolerandisque injuriis afficiat cives, interim adulterio a sacerdote polluta. His excitatus rex, bellum iis intulit. Feruntur & alia quædam de isto sacerdote, qui stupri consuetudinem cum illa muliere habuit, videlicet quod etiam cum aliis deliquerit non paucis mulieribus, dum eas ad concubitum dæmoniacis quibusdam incantationibus pelliceret. Delues autem mulieris maritus antea morbo implicitus expiraverat. Hic ortus erat de genere Taraconensium regum. Qui cum venisset ex Italia in Peloponnesum, obtinuit Atticam, & Bœotiam simul cum Peloponneso. Nactus est & Phocidem, Patrasque urbem extra Termopylas sitam. Reges isti, interjecto tandem tempore non parvo, principatum amiseruut. Quidam eorum reversi sunt in Italiam: nonnullique ibi manserunt, donec mortui sunt. Ex horum genere natus est * Delues ille Delphorum princeps, cui uxorem & filiam auferens Pajazites Amuratis filius, domum reversus est. Tandem & in Peloponnesum irruit. Verum Spartanorum regionis dux, ut in Thessaliam irrupit, urbesque communivit, qua sibi videbantur tutissimæ fore, noctu fugiens profectus est in Peloponnesum, fortiter propulsaturus hostem, si accederet. Proinde non parum ei curæ fuit, exercitus Peloponneso admovere. Interim autem nunciatum est Pajaziti, Pannones, duce Sigismundo Romanorum Cæsare & Imperatore, & Gallos, Germanosque non paucos in unum collectos, bellum ipsi inferre decrevisse: jamque Istrum transire parare, allectis & Dacis, hominum genere non ignobili, qui viæ sint duces, exercitumque ducant in hostilem regionem. Sigismundus ille, qui copias adversus Pajazitem ductavit, primo Germanorum fuit Imperator, & plerumque moratus est * Viennæ, imperitans ibi Germanorum regioni haudquaquam malæ. Postea allectis Pannonibus, horum rex, Germanorumque regionis dux creatus est. Germania inci-

* Cervelius.

* Cervelio.

* Daulos.

Trudeludis Hispani vidua victorem placat.

Edit. Paris. pag. 36.

Delves Hispanus.

* Dom Alous de Daulos.

Sigismundus Imp. Roman.

* forte Budæ Znoymæ.

A Μετὰ δὲ ταῦτα, καὶ ὡς Πελοπόννησον ἐμβαλών, ἔχων δὴ καὶ τὸν Βασιλέως Ἰωάννης παῖδα Θεόδωρον ἡγεμόνα, ἐστρατεύετο. ἀφικόμενος δὲ ἐς Θετταλίαν, τὴν τε Δομακίαν παρέλαβεν, ἐκλιπόντος τὴν αὐτῆ ἡγεμόνος Ἐπικέρνεω, καὶ δὴ καὶ Φαρσάλων πόλιν, καὶ ταύτην ὑπὸ Ἐπικερναίων ἐπικρατουμένην, ὑφ' αὑτῷ ἐποιήσατο. προέλαυνε δὲ ἐς τὸ πρόσω, τό τε Ζητούνιν τὸ ἐν Θερμοπύλαις, καὶ Πάτρας, τὰς ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς τῇ ὑπωρείᾳ τῇ Λοκρῶν ὄρους, κατεστρέψατο, καὶ αὐτῆς προσεχώρησε· καὶ ἄλλα δὲ τῇδε πολισμάτων οὐκ ὀλίγα προσεχώρησαν αὐτῷ καθομολογίᾳ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ Δελουὴ τὸ ἡγεμόνος γυνὴ, ἔχουσα θυγατέρα γάμου τὴν ὡραίαν, καὶ ἐγγυημένην ἀνδρὶ, ὡς ἐπύθετο Βασιλέα ἐπιόντα, ἠ-
B γεῖτο δὲ αὐτῷ ἐπὶ τάδε τῇδε Σαλονῶν Ἀρχιερέα, λαβοῦσα τε τὴν θυγατέρα, καὶ δῶρα ὅσα ἠδυνάτο, ὑπεδέξατο τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ τὴν τε θυγατέρα ἐδέξατο καὶ αὐτὴν ἅμα τῇ θυγατρὶ, ἐς τὰ ἑαυτοῦ ἤθη ἀπέπεμπε, τὴν δὲ χώραν παραλαβὼν, ταύτην ἐπέστησεν ἄρχοντα. Λέγεται δὲ περὶ ταύτης τῆς γυναικὸς, ὡς ἱερέως τινὸς Στράτεω ἐπικαλουμένου, ἐραθεῖσα, καὶ ἐς τὸ πρόσω ἀναιδείας ἐλαύνων, τήν τε ἀρχὴν ἐπέτρεψε τῷ ἱερεῖ, καὶ * ἀναιρεῖ πολλὰς τῶν τὴν Δελφῶν πόλιν οἰκούντων ἐργασαμένην. Διὰ ταῦτα ὑπὸ Ἀρχιερέως ἐς Βασιλέα διεβλήθησαν, * ὡς ἀεὶ μίαν εἰς γυναῖκα χώρας τοσαύτης ἡγουμένην, ὑπὸ ἱερέως μοιχευομένην, ἀνήκεστα κακὰ ποιεῖν τοὺς πολίτας, καὶ δὴ ταῦτα ἀπάρας Βασιλέα χ-
C επιόντα στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτούς. Λέγεται μέντοι περὶ τοῦ ἱερέως τούτου τῆς τὴν γυναῖκα ταύτην συγγενομένης, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἐς τε γυναῖκας πλημμελῆσαι, κατεργαζόμενον δαιμονίῳ τρόπῳ, ὥς τε ταύτας ἐφέλκεσθαι * ἀπαγόρευον ἐπὶ σωφροσύνης. Δελοῦς δὲ ὁ τῆς γυναικὸς ἀνὴρ πρόσθεν ἐτελεύτησε νόσῳ. ἦν δὲ ἔτος γένος τῷ Ταρακωνησίων Βασιλέων. καὶ ὁπότε ἔτος ἀπὸ Ἰταλίας ἀφικόμενος ἐπὶ Πελοπόννησον, κατέσχε τὴν Ἀττικὴν ἅμα καὶ Βοιωτίαν πρὸς τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ δὴ καὶ Φώκαιαν καὶ Πάτρας τὰς ἐκτὸς Θερμοπυλῶν. * ἦσαν μὲν ὧν ὕστερον, χρόνῳ ὑπὸ πολλῷ διελθόντι, τήν τε ἡγεμο-
D νίαν ἀπέβαλον. καὶ οἱ μὲν ἀπενόσησαν ἐπὶ Ἰταλίας, οἱ δὲ αὐτοῦ ἐνέμειναν, ἐς ὃ ἐτελεύτησαν. τέκνων δ' ἦν καὶ ἔτος ὁ Δελοῦς, ᾧ τὴν γυναῖκα ἀφελόμενος Παιαζίτης ὁ Ἀμυράτεω, καὶ τὴν θυγατέρα ἔχων, ἀπεχώρει, καὶ ἐς Πελοπόννησον ἐπέβαλεν. Ὁ μὲν οὖν τῆς Σπάρτης ἡγεμὼν ὡς τὴν Θετταλίαν ἐσέβαλε, πάντε πόλεις ἐπὶ τὸ ἀσφαλὲς καταστησάμενος, ἀποδρὰς νυκτὸς ᾤχετο ἐς Πελοπόννησον, ὡς ἦν ἐπίῃ, ἀμυνόμενος. ἠδυνάτο τε κράτιστα, καὶ ἐμέλησε μὲν οὐκ ἤκιστα δὴ τοῦτο εἰσβαλεῖν ἐς τὴν Πελοπόννησον. Ἀγγελία δὲ ἀφίκετο αὐτῷ, ὡς οἱ Παίονες ἡγεμόνα Σιγισμοῦδα Ρωμαίων Βασιλέως τε & Αὐτοκράτορος, καὶ Κελτοὶ καὶ Γερμανῶν οὐκ ὀλίγοι συνελέγησαν, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιόντες, καὶ τοῦτο Ἴστρον παρασκευάζοντο διαβῆναι· καὶ
E Δᾶκας δὲ γένος οὐκ ἀγεννὲς ἕποντο μετ' αὐτῶν, τῆς τε ὁδοῦ ἡγεμόνας, τὴν ἐσήγησιν τοῦ στρατοῦ ποιουμένους. Σιγισμοῦδος δὲ ἔτος ὁ ἐπὶ Παιαζίτην στρατεύσας, ἡγεμών τε Γερμανῶν τὴν ἀρχὴν ἐτύγχανεν ὤν, περὶ Βιέννην τὴν πόλιν τὰ πολλὰ διατρίβων, καὶ χώρας τῆς ταύτῃ Γερμανῶν ἄρχων ὑφαύλης. Παιόνων μὲν τοῦτο προσαγομένων σφίσιν, αὐτὸς τε Βασιλεὺς ἅμα καθεστήκει Παιόνων, καὶ τῆς Γερμανῶν χώρας ἡγεμών. ἡ δὲ Γερμανία ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Πυρηναίου ὄρους, ὅθεν

καὶ ὁ Ταρτησσὸς ῥέων, ἐπὶ τὸν πρὸς ἑσπέραν ὠκεανόν. καὶ ἔστι μὲν ἡ ἄνω Γερμανία, ἀφ' ὅσον δὲ προϊόντα, καθήκει ἐς τε Κωλονίαν καὶ Αργεντίνλω, πόλεις οὕτω καλουμένας. τὸ δὲ ἐντὸς καθήκει ἐπὶ ὠκεανὸν τὸν περὶ Κελτικλώ τε ἐπὶ δεξιὰ, καὶ * πυρίδασεῖαν ἐπ' ἀριστερὰ, ὡς ἐπὶ τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Ἴστρου Γερμανία, ἀπὸ Βιέννης πόλεως, ἐπ' αὐτὸν δὲ ἐς Ταρτησσὸν προϊοῦσα χώρα, καὶ ἐπὶ Βράγαν τὴς πολεμίους· εἶτα δ' ἂν ἀπὸ Βιέννης ἐς ὠκεανὸν ἀνδρὶ δρίζοντι, πέντε καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν ἀνύσαι καὶ μῆκος. καὶ δὲ πλάτος, εἴη ἂν καὶ πλέων τέτων βραχύ, ἀπὸ δ Κελτικῆς ἰόντι ἐπὶ τὴν * Δανίαν χώραν. διῄρηται δὲ ἡ χώρα αὕτη μάλιστα δὴ τῶν ὁρῶν τε ἄρκτον τε καὶ ἑσπέραν, πασῶν τῶν τέτῃ χωρῶν ἅμα καὶ ἐθνῶν, ἔς τε πόλεις περιφανεῖς, καὶ δυδαίμονας, & ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, ἐς τὸ ἰσοδίαιτον διῃρημένας· διῃρημένας καὶ ἐς τυραννίδας, καὶ ὑπὸ Αρχιερεῦσι τατομένας, τοῖς ὑπὸ τῦ Ρωμαίων μεγάλε Αρχιερέως καθισαμένοις. Καὶ πόλεις μὲν ἐς τὸ ἰσοδίαιτον διῃρημένας εἶπαν αὐτοῖς· ἔν τε τῇ ἄνω, & τῇ κάτω Γερμανίᾳ, * Νόβεργον πόλις δυδαίμων, καὶ Αργεντίνη, καὶ Αμπέργον· καὶ αἱ εἰς Αρχιερεῖς τατόμεναι, Κωλονία, Βιέννη ἡ ἐς τὴν κάτω Γερμανίαν, * ἀνιῦσα, καὶ ἄλλαι μὲν ὐκ ὀλίγαι πόλεις, ἀποδέουσαι τέτων ὀλίγῳ τινὶ, ἀμφὶ τὰς δυκοσίας. Ες δὲ τυραννίδας τρεῖς μάλιστά πη διέλοι τις τὰς τῆς Γερμανίας ἡγεμόνας· τῆς τε * Ετζιλείης πόλεως, καὶ Αυστρίας, καὶ Βλένης, τῆς ἄνω Γερμανίας γενομένης. Ἔστι δὲ γένος τῦτο μέγα καὶ ἐπὶ πολὺ δηῶσον τῦ καὶ τλὼ οἰκεμένλω, μετά γε Σκυθῶν τῦ Νομάδων δεύτερον. ὡς εἰ ταυτὸ φρονοίη, καὶ ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι ἡγεμόνι, ἀμάχητόν τε ἂν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστον. ὑγιεινότατον δὲ ὂν, ἅτε ὑπὸ τλὼ ἀρκτῶων μοῖραν τεταγμένον, καὶ περὶ τλὼ ταύτῃ μάλιστά πη μεσόγαιον, θαλάττῃ ὐ πάνυ τοι προχωμένης. δύνομεῖται μάλιστα δὴ ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν· ἅτε λοιμᾷ, ὃς δὴ ὑπὸ τῆς τε ἀέρος σήψεως ἐπιγενομένης, μάλιστα ἐπιφοιτῶν τοῖς ἑῴοις ἀπόλυσι πολύ τι μέρος τῦ ταύτῃ ὠκίμων, ἅτε ἄλλων δὴ νόσων τῦ ἐς ἡμᾶς πάνυ τοι εἰωθότων. Θέρος δὲ καὶ φθινοπώρα, ἐπιφοιτᾶν τῦ χωλαζόντων αὐτοῖς θαμὰ, ὥς τε καὶ ἱκανόν τι ἀποκινεῖσθαι τὸ γένος τέτο, ὅτε σείει ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγε. ὕει δὲ θέρος μάλιστα δὴ ὲν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. πολιτδύεται δὲ καὶ παντὸ Ρωμαίοις, ἔς τε δίαιταν καὶ ἦθη τετραμμένον, συμφερόμβρον τὰ ἄλλα Ρωμαίοις, καὶ ἐς τλὼ Θρησκείαν Ρωμαίων. Μάλιστα δὲ τῦ πρὸς ἑσπέραν δεισιδαιμονεῖν. νομίζεται ὃ παρὰ * τέτοις καὶ μονομαχία, μάλιστα δὲ τῦ ἄλλων ἐθνῶν, ὡς τε γῆθον, ὐδ' ἐφ' ἵππων ἀλλήλοις μονομαχεῖν. Τὸ ὃ γένος τῦτο δεξιώτατον ἐς τε μηχανὰς ὄν, καὶ ἐς τὰ πολεμικὰ ἔργα, καὶ ἐς πάσας τὰς τέχνας πολύ τι δύδοκιμεῖ. φέρει δὲ ἡ χώρα αὕτη, πλὴν ἐλαίᾳ καὶ ἰχάδων, τἄλλα πάντα ὐκ ἐλάσσω, τῦ ἐς τλὼ ἄλλλω χώραν φερομένων. οἴονται δέ τινες καὶ τηλεβόλες καὶ τηλεβολίσκες ὑπὸ Γερμανῶν ἀρχλὼ ἀποδεδειγμένες ἐς ἀλλήλες, προελθεῖν καὶ ἐς τλὼ ἄλλλω οἰκεμένλω. Παιονία δὲ ἄρχεται ἀπὸ Βιέννης τῆς Γερμανῶν πόλεως. καὶ ἐπὶ μὲν ἕω τῷ

* περιδασίαν. in R. ut in cont.

* al. Δακίαν, sic R. & Δασίαν.

* Νορόβεργον.

* ἰοῦσα

* Ακιλίης

* παρ' αὐτοῖς

A pit a * monte Pyrenæo, inde * Tertesius fluvius fluit in Oceanum, versus Occidentem. Et Germaniæ pars, qua itur versus Coloniam, & Argentinam, urbes sic dictas, superior Germania nuncupatur. Hinc pertingit ad Oceanum Gallicum, versus dextram: at versus sinistram, patet * Pyridastiam usque ad Britannicas insulas. Dicitur quoque Germania ea regio, quæ ab Istro procurrit, procedens a Vienna usque ad Tartesum flumen, & ad Pragam Boemorum. Longitudo a Vienna Oceanum usque, tantum spatii complectitur, quantum vir agilis itinere viginti quinque dierum conficere potest. Latitudo est major, etiam si quis ingrediatur iter brevissimum a Gallia Celtica versus Dastiam regionem. B Ista natio gubernatur melioribus legibus, quam nulla earum vel regionum vel gentium, quæ respiciunt vel Septentrionem, vel Occidentem. Discreta est in urbes præclaras, & florentes, quæ propriis legibus & quam proxime ad æquitatem accedentibus reguntur. Dividitur & in principatus, subjectaque est sacerdotibus & episcopis adhærentibus Romano Pontifici. Urbes quam maxime ad æquitatem constitutæ in superiore & inferiore Germania, sunt Noreberga, urbs opulenta: Argentina & * Ampergum, quæ reguntur ab Episcopis: Coloniaque, a Vienna in inferiorem Germaniam recedens. Sunt & aliæ urbes non paucæ, propemodum ducentæ, C quæ in paucis quibusdam a prædictis differunt. In tres principatus qui dividere posset universos totius Germaniæ ducatus, videlicet * Atziliæ urbes, & Austriæ, & * Blenæ, quæ in superiore Germania sita est. Genus hoc hominum magnum est, longe lateque per universum orbem imperat, magnitudineque secundum post Scythas Nomades habetur. Itaque si concordiæ studiosi essent, & sub uno degerent Principe, plane essent invicti, mortaliumque fortissimi. Sunt, quantum ad corpora attinet, perquam sani, ut qui sub Septentrionali ætatem agant plaga, & circa mediterraneum isthic mare, nullius rei indigentes. Nec est gens, quod sciam, quæ melioribus regatur legibus. D Nec ibi sævit pestis, quæ ex corrupto nascitur aere, maximeque infestat Orientales, plurimosque ibi habitantes perdit. Neque alii morbi, qui æstivo autumnalique tempore reliquis mortalibus graves sunt, Germaniæ incolas lædunt. Terræmotus rari memoratu digni eam regionem quatiunt. Pluvia præ cæteris regionibus æstivo tempore in ista regione uberrima conspicitur. Victu moribusque Romanos imitantur: nec cætera quicquam ab his differunt. Nec est ulla gens, quæ superstitiosius Romanorum religionem colat, maxime qua Occidenti propinqua est. Monomachia apud eos vel maxime celebris est. Congrediuntur autem non equis insidentes, verum terræ insistentes. Nec facile invenias gentem ad machinas reliquaque opera bellica magis idoneam. E In artibus omnibus prærogativa maxima gaudent. Quidam credunt, tormenta bellica, & bombardarios ab ista gente initio demonstratos, & hinc totum pervasisse orbem, ut paucæ gentes bombardis nunc careant. Reliquorum fructuum, præterquam olei, & ficuum, regio ista feracissima perhibetur. Pannonia (quæ

* forsitan ab Alpibus.
* forte Rhenus.
Germaniæ descriptio.
* Phrysiam.
Edit. Paris. pag. 37.
* forte Hamburgum, vel Bamberga.
* Augusta Aciliæ, id est Straubingæ, pro Augusta Vindelica: quam tamen auctor videtur pro Suevia posuisse. Alii Aquilejam ponunt: sed quomodo non video.
* al. Bavariæ.
Germaniæ laus.

De Ungaria non ſatis comperta.

& Ungaria) incipit a Vienna Germanorum oppido, & verſus Orientem, ſecundum Iſtrum procedens, attingit Dacos & Tryballos. Verſus Septentrionem excurrit ad Boemos, quos * Cephios nuncupant. Habet Pannonia & Principes: verum ſinguli patrias regunt regiones, ſubjecti tamen regi ſuo certis quibuſdam legibus & conditionibus. Regem de ſuo corpore admodum raro conſtituunt: verum plerumque accerſitur ex Boemorum regia familia, aut petitur a Germanis, aut Polonis, aut ab aliis gentibus finitimis. Romanos moribus amorumque cultu referunt: cæterum ſequuntur victus rationem intemperantiorem, quemadmodum Germani & Galli. Religionem ſectantur Romanorum.

* Tzechios.

Edit. Pariſ. pag. 38.

Pannonum mores.

Hoc hominum genus eximiæ fortitudinis eſt: mirumque dictu, quanta audacia & animoſitate bella gerant. Creant de ſua gente quemdam de numero principum, qui reliquorum primus in regiam aſcenderit: eumque * œconomum ſive procuratorem, aut adminiſtratorem, nec principem, nominant. Lingua utuntur quaſi peculiari, quæ nihil commercii cum lingua Germanorum & Boemorum * Pomanorumque habere deprehenditur. Quidam tradunt, eos antiquitus Getas extitiſſe: ſedeſque habuiſſe, quas inſederint, ſub monte Hæmo. Tandemque pulſos a Scythis, conceſſiſſe in eam regionem quam nunc tenent. Quidam putant eos quondam Dacos fuiſſe. Ego autem, quænam ipſorum origo ſit, dicere non poſſum. Præterea cum ſibi dederint iſtud nomen, ut Pannones vocentur, ſicque appellentur ab Italis, non decorum fore ratus ſum, ſi aliud iis impoſuero nomen. Regia eorum eſt Buda, urbs florentiſſima, Iſtro adjacens. Sigiſmundum autem Germanorum Imperatorem agentem * Viennæ vocantes Pannones, declaraverunt regem: eique tradiderant regnum univerſum, & quæ ad regni curam pertinent, ut omnia ſic ordinaret, quemadmodum putaret ea fore commodiſſima. Hic, ut primum regium honorem iniit, legatos miſit ad Romanum Pontificem, jam ante ſibi familiarem, & neceſſitudine devinctum, rogans ut ſuum conſenſum præſtaret, quo Romanorum declararetur Imperator. Imperatoriam dignitatem Romani Pontifices primo contribuere Gallıarum regibus, propter hoſtes ex Libya in Iberiam tranſvectos fortiter cæſos, & ob Iberiam a barbaricis incurſionibus liberatam. Poſtmodum eligendi Romanum Imperatorem poteſtas tranſlata eſt a Pontifice ad Germanos. Sigiſmandus, cum eam dignitatem ſe daturum reſpondiſſet Pontifex, accerſitus & vocatus eſt a Pontifice, ut imperatoriam dignitatem acciperet. Sigiſmundus Romam proficiſcens, iter faciebat per Venetorum regionem. Hi, ut primum nunciatum eſt Sigiſmundum per ipſorum regionem tranſitum facere, miſerunt nuntium, qui moneret ut ipſorum regione excederet. Hic nuntio Venetorum parere neglexit, niſi cerneret eos reipſa tranſitum prohibituros. Veneti igitur congregato exercitu, vim facere parabant Sigiſmundo, niſi confeſtim ſua diſceſſiſſet regione. Ut cognovit Venetos id moliri, copias in aciem eduxit, & cum Venetorum exercitu prælium commiſit. Amiſit autem in eo

* *ſorte* Polonorum.

Budæ.

De Sigiſmundo Imper. non ſatis recte.

* Znoymæ.

Imperat. eligendi jus ad Germanos translatum.

pag. 39.

A Ισρῳ συμπροϊοῦσα, καθήκει ἐπὶ Δακάς τε καὶ Τριβαλλούς. ἐπὶ δὲ ἄρκτον, ἐπὶ Βοέμους τοὺς Κεχίους καλουμένους, καθήκει. ἔνεισι δὲ ἄρχοντες ταύτῃ τῇ χώρᾳ· ἄρχων δὲ ἕκαστος τῆς πατρῴας χώρας, καὶ ὑποτασσόμενος τῷ Βασιλεῖ αὐτῶν, ἐς ὅσον νομίζεται σφίσι. νομίζεται δ' ἐπὶ ῥητοῖς. καὶ ἐπιχωρίῳ μὲν Βασιλεῖ ὑπ' οὐδενὶ τρόπῳ χρῶνται, ἐπάγονται δὲ ἢ ἀπὸ Βοέμων τὸ βασιλείου οἶκον, ἢ ἀπὸ Γερμανῶν, ἢ Πολονίων, ἢ καὶ ἄλλων τῇδε ταύτῃ ἐθνῶν· συμφέρονται δὲ Γερμανοῖς τάττε ὅπλα, καὶ τῷ ἐς τὰ ἤθη αὐτῶν δίαιταν, ἐς τὸ ἀβροδίαιτον ἀποκλίνοντες, ἥ φασι Κελτάς τε καὶ Γερμανὰς, νομίζει καὶ * ταὐτὸ Ρωμαίοις τὰ ἐς θρησκείαν. γένος δὲ τοῦτο ἄλκιμον, καὶ ἐς μάχας τόλμῃ προφερώμενον ἐπιεικεῖ. ποιοῦνται δὲ καὶ ἐπιχωρίου τινὸς τῇδε ἀρχόντων τὸ πρῶτα, ἐς ὃ Βασιλείαν ἀνήκοντα, καὶ οἰκονόμον δὲ ὄντα, καὶ μηδὲ ἄρχοντα ὀνομάζεσι. φωνῇ δὲ χρῶνται ἀδαμῆ παραπλησίᾳ ἑτέρῳ τινὶ τῶν γενῶν, ἀλλὰ ἄλλῃ τὸ παράπαν διενεγκούσῃ τε τῆς Γερμανῶν τε καὶ Βοέμων, καὶ Πολονίων. Οἴονται δέ τινες τούτους, οἱ μὲν Γέτας γενέσθαι τὸ παλαιὸν, καὶ * ὑπὸ τὸν Αἷμον οἰκοῦντας, ὑπὸ Σκυθῶν κακωθέντας, ἀναχωρῆσαι ἐς τοῦδε τοῦ χώραν, ἣν καὶ νῦν οἰκοῦσιν. οἱ δὲ φασὶ Δᾶκας γενέσθαι. ἐγὼ δὲ ὁποῖόν ἄν τι εἴη τὸ γένος, * τοῦτο τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἂν ῥᾳδίως εἰπεῖν ἔχοιμι. Τουνόμα μέντοι τοῦτο, ὑπό τε σφῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὸ Ἰταλῶν καλουμένους, οὐ πάνυ τι καλῶς ἔχοιμι ἑτέρῳ τινὶ ὀνόματι καλεῖν τούτους. Εσι δὲ αὐτοῖς Βασίλεια ἐν Πέσθῃ πόλει δ' δαίμονι παρὰ τὸν Ισρον. Σιγισμοῦδον δὲ τὸν Βιέννης τῆς Γερμανῶν πόλεως ἡγεμόνα ἐπαγόμενον· οὗτοι δὲ οἱ Παίονες Βασιλέα τε σφίσιν αὐτοῖς καθίσασαν, καὶ κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐπέτρεψαν αὐτῷ βασιλεῦσαι, ὡς ἔχοι ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον. ἔτος μὲν οὖν ἐπεί τε τῶν Παιόνων παρέλαβε Βασιλείαν, διεφερεσβάλετο πρὸς τὸν Ρωμαίων Αρχιερέα, σωφρονήθη τε ὄντα αὐτῷ, καὶ ἐπιτήδειον ἐς τὰ μάλιστα, ὥς τε ἐπιφημισθῆναι αὐτῷ Αυτοκράτορα Ρωμαίων γενέσθαι. D Τοῦτο μὲν οἱ τῆς Ρώμης Αρχιερεῖς τοῖς Κελτῶν Βασιλεῦσι τὸ πρῶτον ἐπεδίδοσαν βασιλεύειν τῶν πολεμίων, οὓς θαμά τε καὶ ἀνδρειότατα πρὸς τοὺς ἀπὸ Λιβύης βασάντας ἐπὶ Ιβηρίαν βαρβάρους, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Ιβηρίας * καταστρεψαμένους αὐτούς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τοὺς Γερμανῶν ἡγεμόνας μετενηνέχθαι τὸ ψῆφος τοῦ Ρωμαίων Αρχιερέως, Σιγισμοῦδον ὡς ὑπεσχνοῖτο ὁ Αρχιερεὺς, τιμὴν τε ἀξίαν ταύτην ἐπιτιθέναι, καὶ δὴ μετεπέμπετο ἐπὶ τοῦτο, ὥρμητο μὲν ἐπὶ Ιταλίαν, διὰ τῆς Ενετῶν χώρας. ἔστι μὲν οὖν ὡς ἐπύθοντο Σιγισμοῦδον διὰ τῆς χώρας αὐτῶν τὴν πορείαν ποιούμενον, ἐπεμψαν ἄγγελον, προαγορεύοντες αὐτῷ, μὴ διιέναι διὰ τῆς χώρας αὐτῶν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη πείσεσθαι, ἂν μὴ γνῶ αὐτὸς πειρωμένους ἔργῳ διακωλύσαι διαπορευόμενον. παρεσκευάζοντο μὲν οὖν οἱ Ενετοὶ στρατὸν, καὶ διεκώλυον. ὡς δὲ ἤσθετο κωλυόμενος, παρετάξατο ἐς μάχην, καὶ συνέβαλε τῷ Ενετῷ στρατῷ, καὶ ἀπεγένετο αὐτῷ οὐκ ὀλίγα τοῦ στρατεύματος,

* ταυτὰ. *R. ut in c.*

* ἐπὶ *R. ut c.*

* τούτου τὴν ἀρχὴν. *R. ut c.*

* καταστρεψαμένοις αὐτοῖς. *R.* καταστρεψαμένους αὐτοῖς.

τραπομένῳ τε ἐς φυγὴν, ⸂καὶ μόλις⸃ ⸂διαφυγόντι τὰς⸃ ἐναντίας. ὅτος μὲν δὴ ἐπεί τε ἀπέγνω ⸂καὶ δι' Ἑνετῶν πορείαν⸃, ἀπῆει ⸂διὰ τῆς ἄνω Γερμανίας⸃, ἐς τὸν Λιγυρείας τύραννον ἀφικόμενος. ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ῥώμην παρεγένετο, καὶ Βασιλεύς τε καθεστήκει, ὑπὸ τῷ μεγάλου Ἀρχιερέως ἐς τοῦτο ἀποδειχθείς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐδεῖτο τε τῷ Ἀρχιερέως συμβαλέσθαι ἐς τὴν ἐπὶ τὸν βάρβαρον αὐτῷ ἐκστρατείαν γινομένην. ἠτεῖτο δ' αὐτὸν χρήματα τε καὶ ἄνδρας. Ὁ δὲ πρός τε τὸν Κελτῶν Βασιλέα διαφερσβυσάμενος, καὶ πρὸς τὸν Βεργουνδίας τύραννον, διεπράξατο δοθῆναι ἐς ὀκτακισχιλίους, καὶ στρατηγὸν τὸν Βεργουνδίας ἡγεμόνος ἀδελφόν· παρεσκευάσατο μὲν οὖν καὶ αὐτὸς συλλέξας στράτευμα ὑπὸ Γερμανῶν, ὅσον ἠδυνάτο μισθοφόρους. Ὡς ἤδη αὐτῷ τε τὰ εἰς τὸν πόλεμον παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε λαβὼν τούς τε Παίονας καὶ Δάκας τῆς ὁδοῦ ἡγεμόνας διὰ τῆς Ἰστρου ἐπὶ Παιαζήτην. Διεφερσβύσατο δὲ ⸂καὶ πρὸς τοὺς Ἰταλῶν καὶ Ἰβήρων⸃ ἡγεμόνας. χρηματίζοντος δὲ τότε αὐτῷ τοῦ Ἀρχιερέως, αἰτήσας χρήματα καὶ ἄνδρας. καὶ χρήματα μὲν ἐπεπόμφει αὐτῷ ἱκανὰ ὁ Ἀρχιερεύς, ἄνδρας τε. Ὁ μὲν οὖν Παιαζήτης, ὡς ἐπύθετο ἐπιόντα οἱ Σιγισμοῦνδον τὸν Ῥωμαίων Αὐτοκράτορα, σὺν πολλῷ στρατεύματι ἐλαύνοντα, παραλαβὼν τὸν τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ἀσίας στρατὸν ἅπαντα ἀντεπῆλθεν ἐπὶ Ἴστρον ᾗ ἐδύνατο τάχιστα πορευόμενος· στρατοπεδευσαμένου δ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ἴστρου, ἐπὶ σταδίους τεσσαράκοντα, οἱ Κελτοὶ αὐθάδεις τε ὄντες, καὶ ἀγνώμονες ὡς τὰ πολλὰ, ἀξιοῦντες σφῶν αὐτῶν μόνων τὴν νίκην γενέσθαι, ὁπλισάμενοι ἐπῆσαν θρότεροι, ὡς ἁρπασόμενοι τοὺς βαρβάρους. Μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, τρέπονται οἱ Κελτοὶ, καὶ φεύγοντες ἀνὰ κράτος, καὶ οὐδενὶ κόσμῳ, ἐπιπίπτουσι τῷ σφετέρῳ στρατεύματι, ἐπομένων τῶν Τούρκων ἐνταῦθα ἀναμίξ γενομένων αὐτῶν. Ὡς ἐπέκειντο οἱ βάρβαροι, τρέπονται ἅμα τούτοις οἵτε Παίονες, καὶ οἱ Γερμανοί. ἐπειγομένων δὲ εἰς τὸν τοῦ Ἴστρου διάβασιν ἀπώλετο πολλὰ τοῦ στρατεύματος, κατὰ τὸν ποταμόν. ἐγένετο δὲ φόνος πολὺς ὀλυμένων τῶν Κελτῶν καὶ Παιόνων ὑπὸ τῶν ἐναντίων, καὶ ὁ Βεργουντίων στρατηγὸς ἑάλω, καὶ ἄλλοι ἐκ ὀλίγοι Παιόνων τε καὶ Κελτῶν. Ὁ μὲν δὴ Σιγισμοῦνδος ⸂κακινδυνεύσας τὰ ἔσχατα⸃, καὶ παραβραχὺ ἁλῶναι * διαφυγὼν, ἐμβὰς ἐς τριήρη, κατὰ τὸν ποταμὸν ἔπλει ἐς Βυζάντιον παρὰ Βασιλέα Ἑλλήνων. ἐς λόγους δὲ ἀφικόμενος τῷ Βυζαντίῳ Βασιλεῖ, καὶ χρηματίσας αὐτῷ ὅσα ἠβούλετο, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπ' οἴκου. Παιαζήτης δὲ ὁ Ἀμυράτεω, ὡς τούς τε Παίονας ἐτρέψατο καὶ Κελτοὺς, ἐλπίζετο τὴν χώραν αὐτῶν, ἀδεέστερον ἤδη χωρῶν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀνδράποδα πάμπολλα ἀγόμενος, καὶ δὴ ἐπελάυνων ἐπὶ * Πούδλιν τὰ Παιόνων Βασίλεια, ἐκαμνεν ὑπὸ τῆς νόσου, ποδαλγίαν γὰρ ἐνόσει. * Μὴ μέντοι ἐνοχλεῖτο ὑπὸ τῆς νόσου, οὐκ ἔχω λογίζεσθαι, ὅτι περ ἂν γένοιτο αὐτῷ ἐμποδὼν, ἐπὶ Πούδλιν τε ἐλάσαι καὶ παρασπάσασθαι Πούδην, τὰ Παιόνων Βασίλεια, καὶ καταστρέψασθαι τὴν χώραν αὐτῶν· νῦν δὲ κάμνων ὑπὸ τῆς νόσου, ἐπεικῶς πάνυ ἀπενόσησέ τε αὐτὸς, καὶ τὸν στρατὸν ἀπήγαγεν ὡς ἐ

* ἀλ. ἐλθὼν δ. al. ut in c.

* ἤτοι μπούδα. in ora.

* καὶ εἰ μὴ μ. al. ut in c.

A prælio non modicam exercitus partem: ipseque in fugam compulsus, ægre, quo minus caperetur, fuga evasit. Cum jam planissime desperaret se posse per Venetorum regionem adire Romam, iter flectit in superiorem Germaniam, pervenitque ad Liguriæ sive Mediolani principem. Hinc iter Romam instituit: quo quum venisset, Imperator a Pontifice maximo consalutatus est. Postea rogavit Pontificem maximum auxilium, quo adjutus, expeditionem contra barbaros susceptam conficere posset. Flagitabat autem pecuniam, virosque. Pontifex legatione missa ad Gallorum regem, Burgundiæque ducem, effecit ut sibi darentur octo millia militum: belli autem ducem, accepit Burgundiæ du- B cis fratrem. Sigismundus quoque se ad bellum parabat, conscribens exercitum ex Germanis, quoscumque potuit mercede conducens. Cum jam ad bellum satis foret instructus, assumptisque Pannonibus & Dacis, (qui & Valachi) qui itinera monstrarent, rectaque per Istrum contra Pajazitem copias duxit. Legatos quoque misit, consulente id Pontifice maximo, ad Hispanorum Italorumque principes, petens ad istam expeditionem milites, & pecuniam. Pontifex quoque milites misit, & pecuniam suppeditavit. Pajazites, quamprimum didicit Sigismundum Romanorum Imperatorem magnis copiis stipatum, adversum se pergere, accepto Europæ Asiæque exercitu, summa celeritate obviam C profectus est hosti usque ad Istrum: castraque communivit ab Istro, stadiis quasi quadraginta. Galli autem, ut sunt audaces, plerumque vero imprudentes, cum cuperent victoriam suam facere, arma capiunt, barbarosque aggrediuntur quasi eos primo impetu domituri. Tandem cum prælium utrinque maxima virtute ferveret, Galli fugam ineunt: incitatissimoque cursu cum agerentur ad suos, insequentibus Turcis, & Sigismundi militibus admixtis, atrox prælium coortum est. Cum acriter instarent Turci, etiam Pannones & Germani fugæ Gallorum se sociant. Festinantibus autem iis Istrum transire, maxima pars exercitus flumine absumpta est. Fa- D cta est cædes magna Gallorum & Pannonum pereuntium. Dux Burgundionum, qui totius belli imperator electus erat, ab hostibus captus est: capti sunt & alii Pannones, Gallique plurimi. At Sigismundus in maximum vitæ discrimen adductus, vixque hostis, manus, quo minus caperetur, effugiens triremem, quæ in flumine erat conscendit, Byzantiumque ad Græcorum regem navigavit. Cum plurima cum isto rege disseruisset, & quæ volebat expedivisset, domum reversus est. Pajazites, Amuratis filius, Gallis Pannonibusque fusis atque fugatis, regionem eorum jam majore securitate populabatur. Quinetiam contra hos exercitus ductabat, mancipiaque E plurima capiebat. Proficiscens autem hostili animo contra Budam, Pannonum regni sedem, podagra laboravit: nec tamen admodum eo morbo afflictus est. Haud tamen assequi queo, quid ei impedimento fore potuisset, cum festinaret adversus Budam, quo minus ea urbem suæ ditionis faceret, regionemque universam subjiceret. Verum peropportune podagra tum laborans, re-

Sigismundi coronatio.

Burgundiæ dux Sacri belli Imp.

Burgundionũ temeritas.

Christianorũ clades 1395.

Edit. Paris. pag. 39.

verſus eſt domum: etiam copias in ſuam regionem abduxit. Poſtea miſſis exercitibus, Pannoniam & Pannodaciam vaſtabat. Tempore autem aliquantulo interpoſito, bellum Myrxæ (noſtri Marcum vocant) Daciæ duci intulit: crimini ei dans, quod prior adjungens ſe Pannonibus, contra ſe bellum geſſerit. Dacorum (ſive Valachorum, in quibus & Moldavi) gens bello præſtantiſſima eſt, nec tamen admodum bonis gubernatur legibus. Vicos plerumque incolunt, ſequentes paſcua. Extenditur horum regio * ab Pannonum Ardelio, a Pannonum Dacia (quæ & Tranſſylvania) initium ſumens, uſque ad Pontum Euxinum. A dextra, qua vergit ad mare, Iſtro fluvio alluitur: a ſiniſtra regionem Bogdaniam appellatam habet. Diſtinguit ipſorum regionem mons longe ſe porrigens, cui Praſobo (qui olim Hæmus) nomen incolæ dixerunt. Huic regioni adjacent quidam, de Scytharum genere non pauci, qui opibus plurimum poſſunt, ſubjecti Cazemiro Polonorum regi. Iſtum regem comitantur Scythæ Nomades, quocumque bellum verterit. Virtus autem ejus in omni bello præclara habita eſt. Iis finitimi ſunt, qua ſe in Septentrionem pandunt, Poloni: qua vero reſpicit Orientem, Sarmatæ. Dacorum lingua ſimilis eſt Italorum linguæ: adeo tamen corrupta & differens, ut difficulter Itali queant intelligere, quæ iſtorum verbis pronunciantur. Unde autem lingua moribuſque Romanis uſi, in iſtam regionem acceſſerint, ibique ſedes fixerint, a nullo mortalium accepi: nec aliquem audivi, qui iſta liquido commemoraret. Dicuntur tamen homines undique confluentes in iſtam regionem penetraſſe: haud interim extante aliquo memorabili iſtius gentis exemplo, quod operæpretium ſit ut præſenti hiſtoriæ intexatur. Nihil differunt ab Italis cætera etiam victus ratione, armorumque & ſupellectilis apparatu etiamnum eodem utentes. Quamvis ea gens in duos diſcreta ſit principatus, in Bogdianam videlicet (quæ & Moldavia) & Iſtriam regionem: haud tamen æquo inter ſe jure vivunt. Conſueverunt non ſemper eoſdem habere duces: verum prout ipſis videtur commodum, principes mutant, nunc hunc, nunc illum ſibi principem ordinantes. Myrxam iſtum, qui avito iſtorum ducum genere erat ortus, accitum ſibi ducem conſtituerunt, occiſo * Dano, qui antea rerum potiebatur. Myrxas hic concumbens ſæpius cum pellice, filios ſpurios ex ea tulit non paucos in Dacia. Hinc mortuo Myrxa, naſcebantur frequenter alii Dacorum duces, qui uſque ad hoc tempus in regno durarunt. Contra iſtum Myrxam Pajazites, crimini dans quod prior incipiens bellum, ſocia arma junxiſſet Sigiſmundo Romanorum Imperatori, cum exercitu profectus eſt. Trajecto Iſtro porro progreſſus, prædam mancipiorum multam ex iſta regione rapiebat. Myrxas collecta manu non modica ſuorum, quomodo obviam procedere hoſti, præliique poteſtatem facere poſſet, nullo modo conſultabat. Uxores & liberos deponens in montem Praſobum, ſequebatur Pajazitis exercitum, per glandiferas iſtius regionis ſylvas: quæ cum plurimæ ibi ſint, regionem ambiunt, adeo ut eam difficilem acceſſu

Myrxa, ſive Marcus, ſeu Merchem Valachorum dux.

* a monte Orbalo ac Peucinis initium ſumens.

Poloni. Caſimirus rex.

Sarmatæ.

Edit. Pariſ. pag. 41. Valachi Romæ coloni.

Bogdiana.

* Dan Benfinio.

Myrxæ contra Turc. virtus.

Α χώραν αὐτοῦ. ὕστερον μέντοι ἐπιπέμπων στρατεύματα ἐπὶ Παιονίαν, καὶ * Παννοδακίαν, ἐδῄου τὴν χώραν. χρόνῳ δὲ ἐπιγενομένου, ἐπὶ Δᾶκας, καὶ ἐπὶ Μύρξαν, τὸν Δακίας ἡγεμόνα ἐστρατεύετο, αἰτιασάμενος αὐτὸν, ὡς ὑπάρξαντά τε πόλεμον καὶ σὺν τοῖς Παίοσιν ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντα. Εσι δὲ γένος τῶτο (Δᾶκες) ἄλκιμόν τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ἐ πάνυ τι δυνομούμενον, καὶ νώμας οἰκοῦσι, πρὸς τὸ νομαδικώτερον τετραμμένον. δίηκει δ' αὐτῶν ἡ χώρα, ἀπὸ Αρδελίου τ' Παιόνων Δακίας ἀρχομένη, ἔς τε ἐπὶ Εὔξεινον πόντον. ἔχει δὲ ἐπὶ δεξιᾷ μὲν καθήκουσα ἐπὶ θάλασσαν τὸν Ιστρον ποταμὸν, ἐπ' ἀριστερᾷ δὲ Βογδανίαν χώραν ἔτω καλουμένην, διείργει δὲ αὐτοὺς ἐπὶ Παιονοδακίας ὄρος, ἐπὶ πολὺ Β δίηκον, * Πρασοβὸς καλούμενον. ἔχει δ' ὁμόρους ἡ χώρα αὕτη, καὶ Σκυθῶν τῶν Νομάδων μοῖραν οὐκ ὀλίγην, γένος πολύ τι καὶ ὄλβιον, ὑπὸ Καζημιόρεω τῷ Βασιλεῖ πειθόμενον· ὑφ' ᾧ δὴ καὶ Σκύθαι οἱ Νομάδες πειθόμενοι, στρατεύονται, ἤν ἂν ἐξηγοῦνται, αὐτός τε ἀρετὴν παρεχόμενος ἐς πόλεμον ἀξιόλογον. Τέτων δὲ ἔχονται Πολάνοι μὲν πρὸς ἄρκτον, Σαρμάται δὲ πρὸς ἕω. Δᾶκες δὲ χρῶνται φωνῇ παραπλησίᾳ τῇ Ιταλῶν, διεφθαρμένῃ δὲ ἐς πολλὸν, καὶ διενεγκούσῃ, ὥς τε χαλεπῶς ἐπαΐειν τὸς Ιταλὸς, ὁτιοῦν ὅτι μὴ πὰς λέξεις ἐξησκημένους ἐπιγινώσκειν, ὅ,τι ἂν λέγοιτο. Οθεν μὲν δὴ τὴν * αὖ τοιαύτην C αὐτῇ φωνῇ ἐξαχρώμενοι ἔθεσι Ρωμαίων, ἐπὶ ταύτην ἀφίκοντο τὴν χώραν, καὶ αὐτὰ τῇδε ᾤκησαν, ὅτε ἄλλε ἀκήκοα περὶ τέτε ἐξαπαίνοντος σαφῶς ὁτιοῦν, ὅτε αὐτὸς ἔχω συμβαλέσθαι, ὡς αὐτοῦ ταύτῃ ᾠκίσθη. Λέγεται μὲν πολλαχῇ ἐλθὸν τὸ γένος τῶτο ἐνοικῆσαι αὐτῇ. ἐ μὴν ὅτι καὶ ἄξιον ἐς ἰσοσίαν ὁτιοῦν παρεχόμενον τεκμήριον· συμφέρεται δὲ Ιταλοῖς, τάτε ἄλλα, καὶ τῇ ἐς δίαιταν καταστάσει, καὶ ὅπλοις τοῖς αὐτοῖς, καὶ σκευῇ ἔτι. καὶ νῦν τῇ αὐτῇ Ρωμαίων διαχρώμενοι, ἐς δύο μέν τοι διηρημένον ἀρχὰς, ἔς τε τὴν Βογδανίαν, καὶ τὴν παρ' Ιστρον χώραν, ἐ πάνυ τι δύνωνται. νομίζουσι δὲ ἡγεμόσιν ἐ τοῖς αὐτοῖς χρωμένοντες, ἀλλ' ἐπὶ τὸ D ἀεὶ σφίσι πρόσφορον συμμεταβάλλοντες, καθιστᾶσιν ἄλλο τε ἄλλως σφίσι τυράννως. Μύρξαν μέντοι τῶτον ἄρχοντα τῆς γένως τῆδε τὸ παλαιὸν γενόμενον, ἐπικαλεσάμενοι τύραννον σφίσι κατεστήσαντο, * συ- * συμμελόν-
νελόντες Δᾶνον τὸν πρόσθεν τυραννοῦντα αὐτῶν. Μύρξας μὲν δὴ τότε, παλλακίδι συγγενόμενος ἐκ ὀλιγάκις, καὶ νόθες ἔτι τότε γεγῶτας παῖδας, ἀνὰ τὴν Δακίαν ἐκ ὀλίγες, ὕστερον προϊόντι τῷ χρόνῳ, καὶ τελευτήσαντος Μύρξεω, ἀνεφύοντο τῇ Δακίᾳ θαμὰ ἡγεμόνες ἄλλο τε ἄλλοι, ἔς τε ἐπὶ πολὺ χρόνον καθεσάμενοι ἐς τὴν ἀρχήν. ἐπὶ τῶτον δὴ τὸν Μύρξαν ὑπάρξαντο πρότερον πολέμου, ἐς τοὺς βαρβάρους συστρατευόμενον τῷ Σιγισμούνδῳ Ρωμαίων Αὐτοκράτορι, αἰτιασάμενος Παιαζήτης ὁ Αμουράτεω, ἐστρατεύετο· καὶ τότε Ιστρον διαβὰς, ἤλαυνεν ἐς τὸ πρόσω, τήν τε χώραν ἀνδραποδιζόμενος. Μύρξας δὲ συλλέξας στράτευμα ἀπὸ τῆς χώρας, ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ διαμάχεσθαι, οὐκ ἐποιεῖτο βουλήν. Τὰς δὲ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐς τὸ ὄρος τὸ Πρασοβὸν κατεστήσατο περιποιούμενος. ἐφείπετο δὲ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῷ Παιαζήτεω στρατεύματι,

* In ora, Παιονοδακίαν, *ut infra.*

* Πρασοβός, *R. ut cont.*

τε, διὰ τῆν δρυμόνων τῆς χώρας, οἱ δὴ πολλοί τε ἐνυπάρχεσι, καὶ ἀπαντιχῆ περιδέεσι τῶν χώραν μὴ βάσιμον εἶναι τοῖς ἐναντίοις, μηδὲ δύπετῆ χειρωθῆναι. ἐφεπόμενος δὲ ἀπεδείκνυτο ἔργα ἄξια λόγε, μαχόμενός τε εἴ τι διαπαδέντων τῆν πολεμίων, ἐπισιτίζοντο τῆς χώρας τράποιτο, ἢ ἐπὶ ὑποζύγια λνϊζόμενον, καὶ ὅτω τόλμᾳ μεγίσῃ ἐφεπόμενος τῆ στρατεύματι. περιφανῶς δὲ ἐφεπόμενον, αὐτῆ διαμάχεσθαι. καὶ δὴ λέγεται διαπορθμενόμενῳ τῆ στρατεύματι ἐπέκειτο ἐν λύπῃ πάνυ χαλεπῶς, καὶ ὀξετίθει, καὶ διαφθείρων ἐκ ἀνίει. ἔνθα Βρενίζεω θεράποντος γνώμῃ ὑποδεικνυμένε, ὥς τε ἐνστρατοπεδεύσασθαι τὸν στρατὸν αὐτῶ, καὶ ἀπαλλαγὴν εὕρασθαι. ἀπὸ τότε μέγα τὸ ἀπὸ τῶδε δόκιμεῖν παρὰ Βασιλεῖ, καὶ ἐς στρατηγίας χρηματίζοντα ὑπὸ Βασιλέως, ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως. Τότε μὲν ὧν αὐτῶ Παιαζίτης ἐκκυλίσατο, ἐπιχὼν ἡμέραν ἐκείνῳ. τῇ δ' ὑσεραίᾳ διεπόρθμευσεν ἢ ἐδύνατο ἀσφαλέσατα ἡ στρατὴ διὰ Ἴστρε· ὅπω μὲν ὧν αὐτῆ ὁ ἐπὶ Δακίᾳ στρατὸς ἐπεπήγει. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαύνων, ἐπολιόρκει Βυζάντιον, ἀπὸ αἰτίας τοιᾶσδε. οἱ γὰ δὴ Ἑλλήων Βασιλεῖς, ὡς αὐτῆ παραγενόμενοι, ἐς τὰς θύρας παρῆσαν, καὶ συνεστρατεύοντο ἑκάστε ἔτες. καί ποτε ὄντος Βασιλέως ἐν Φεραῖς τῆς Μακεδονίας χώρας, ὃ διατείβοντος, καὶ τῆ Ἑλλήων Βασιλέως φοιτῶντος ἐνταῦθα ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ τῆ ἦ Σπάρτης ἡγεμόνος, καὶ Κωνσαντίνε τῆ Ζάρκε παιδὸς, καὶ Στεφάνεω τῦ Ἐλεαζάρε, ἀφικνεῖται ἀπὸ Πελοποννήσε, ὁ ἦ Ἐπιδαύρε τὸ παλαιὸν γενόμενος ἄρχων, τῶνομα Μαμωνᾶς. ὃς ἀφικόμενος παρὰ Βασιλέως Παιαζήτη, ἐνεκάλει τῆ τῆ Ἑλλήων Βασιλέως ἀδελφῶ, ὡς ἀφελομένῳ τῶ τε Ἐπίδαυρον, καὶ ποιήσαντι αὐτῆ κακά. ἤχθετό τε τῆ Ἑλλήων Βασιλεῖ Παιαζήτης, ἐνῆγε ἤ ἐς τῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀνδρονίκε τῆ Βασιλέως παῖς, ὡς παρὼν αὐτῆ ἦ δίαιταν εἶχεν ἀπὸ Παιαζήτεω. καὶ δὴ λέγεται καὶ ἀνελεῖν ὁρμημένον περὶ ὁμιλίας ἔχοντα, μετέμελλεν αὖθις ὑ πολλῷ ὕσερον. ἐπήμενε ἤ αὐτῆ ἦ ὄλεθρον, Ἀλίης ὁ Χαρατίνεω παῖς, ὃς συνήθης αὐτῆ ἐτύγχανεν ὤν, καὶ χρήμασιν ὡς τὰ μάλισα ἐθεραπεύετο ὑπ' αὐτῦ. σωιόντες δὴ ἓν ἐς ταυτὸ ἦτοι οἱ ἡγεμόνες ἐν τῆ τότε χρόνῳ, περὶ τὰς θύρας τῆ βασιλέως διατείβοντες, ἐδίδοσαν σφίσι λόγως, ὡς μηκέτι τῆ λοιπῦ ἀφίξεσθαι ἐπὶ τὰς θύρας. ἐνταῦθα μὲν ὧν ἐγγυᾶται Κωνσαντῖνος ὁ Ζάρκε, Δραγάσεω ἦ ἀδελφὸς, ὃς ἐκείνε τελευτήσαντος τῦ Ζάρκε, ἦν ἀνδρῶν ἄεισος τὰ ἐς σωίεσίν τε καὶ πόλεμον, ἐδενὸς λειπόμενος τῆ ἐς ἐκεῖνον τῆ χρόνον. καὶ πρός τε Αλβανὲς καὶ Τριβαλὲς πολεμίες διαπολεμῶν, χώραν τε αὐτῆ ὑπηγάγετο ὑ φαύλῳ, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτῦ, Κωνσαντῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ κατέχε ἦ χώραν, καὶ ἐφοίτα ἐς τὰς βασιλέως θύρας. ἔτος ἐγγυᾶται ἦ θυγατέρα τῆ τῆ Ἑλλήνων βασιλεῖ, ὥς τε ἐμπεδῶναι σφίσιν αὐτοῖς, ὅσα σωιέθεντο ἐς ἦ ἀπόσασιν. ἠγάγετο μέντοι ἔτος Ἐμμανουὴλος, καὶ πρότερον ἦ τῆ βασιλέως Κολχίδος θυγατέρα χηρεύσαν τε, Ζετίνεω δέ τινος Τύρκων ἡγεμόνος γυναῖκα γενομένην, κάλλει τε διαφέρεσαν. Ταύτην γὰ ὡς ἠγάγετο ἀπὸ Κολχίδος ἐς Βυζάντιον, θεασάμενος ὁ πατὴρ αὐτῦ τότε βασιλεύων, ὡς ἐδόκει αὐτῷ κάλλει τε γυναικῶν πολλῶν εἶναι κάλλισα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἢ * ἐλέγετο ὑπερφέρεσα, ἑαυτῷ τε ταύτην ἠγάγετο, ἀφελόμε-

hostibus præstent, captuque haud facilem. Myrxas sequens Paiazitis exercitum, insignia virtutis opera faciebat, impigre cum hostibus manus conferens, sicubi avulsi erant ab reliquo exercitu, aut sicubi frumentatum, aut ad prædas pecoris agendas se convertissent. Et in hunc modum sequens hostilem exercitum, magna audacia fretus, ex aperto cum hoste conflixit. Ajunt, Myrxam transeunti exercitui graviter institisse: cumque foret in loco admodum difficili, hostilis exercitus eum adortus est: nec cessavit hostem fortiter mactare. Ibi Brenezes regius minister, cum bonum dedisset consilium, videlicet ut castra eo loci communirent, mali liberationem invenerunt. Ex hoc tempore longe gratissimus fuit regi Brenezes: electusque ab eo dux, tandem maximam nactus est potentiam. Pajazites, sicuti consuluerat Brenezes, eo loci castrametatus est, & quiete per eum diem exercitum recreavit. Postero autem die exercitum quam potuit tutissime transmisso Istro, in suam regionem reduxit. In hunc modum exercitus quem contra Dacos duxerat, domum reversus est. His peractis, bellum movit contra Byzantium, urbemque tali de caussa obsidione cinxit. Græcorum reges concesserant in potestatem Pajazitis: proinde in Ianuis degebant quotannis militantes sub Pajazite, quocumque vim belli vertisset. Pajazites, cum quondam foret Pherris Macedoniæ, ibique moras traheret, Græcorum rex, Spartæ dux, Constantinus * Nazarci filius, Stephanusque Eleazari filius, profecti sunt in Januas. Ibi tum ad regem Pajazitem venit Mamonas ab Peloponneso, qui quondam imperio rexerat * Epidamnum: accusabatque Græcorum regis fratrem, ut qui sibi Epidamnum eripuisset, & injuriis plurimis se obruisset. Pajazites indignatione inflammabatur contra Græcorum regem. Indignationem hanc regis augebat instigando Joannes Andronici regis filius, qui præsto erat, & victum apud Pajazitem habebat. Ferunt, quod rex conatus sit eum interficere, cum colloqueretur secum. Verum cunctatus est. Nec tamen multo post illum interemit Halies Charatinis filius, qui ei admodum familiaris erat, multisque opibus ab eo donatus. Convenientes igitur in unum duces illi, cum ea tempestate in Januis agerent, consilium inibant non amplius redeundi in Januas. Constantius Zarci filius, Dragasisque frater scientia militari facile omnes excellebat, nec ulli prudentia credebatur tum temporis secundus. Is bello adortus Albanos & Tryballos hostes, in ditionem accepit regionem haud pœnitendam. Quo mortuo, Constantinus frater regionem obtinuit, Januasque frequentare coactus est. Hic promittit Græcorum regi filiam se desponsurum, si rata manserint ea quæ super defectione convenerint. Duxerat iste Emanuel jam ante regis Colchorum (qui & Trapezuntis Imperator) filiam viduam, quæ fuerat Zetinis Turcorum cujusdam ducis uxor, forma supra modum venusta. Quam cum Byzaantium a Cholchide adduxisset, videns eam pater forma præditam excellenti, necnon aliis excellere quæ in muliere dicuntur bona, non dubita-

Edit. Paris. pag. 42.

Græci Imper. Turcis militant.

* Zarci.

* Epidaurum.

Fœdus contra Turcos.

Pater Græcus Imp. filio uxorem eripit.

* ἐγένετο. R. ut in cont.

vit eam auferre filio, ſibique connubio jungere. Erat autem is adeo adflictus podagra, ut ne quidem erectus ſtare potuerit. Ferunt hunc inſanientem amore muliebri, plurima indecora commiſiſſe: delectatumque pſalteriis, harumque conſuetudine delinitum, curam decenter adminiſtrandi regni negligenter omiſiſſe. Poſtquam nuptiæ, ut convenerat, interceſſiſſent, duces ad defectionem adſpirant, cum ſinguli, quantum poſſent, ad ſuam regionem dilaberentur. Rex Græcorum fugiens Turcorum regem, quarto die a Pherris Byzantium (ut perhibent) pervenit. Theodorus hujus frater venit in Peloponneſum. Reliqui quoque, impetrato a rege commeatu, ad ſua redierunt. Appetente deinde æſtate, Byzantii rex cum ſe non conferret in Januas, nunciareturque Pajaziti, ipſum numquam deinceps in Januas aſſuturum, decrevit mittere Byzantium Haliem Charatinis filium, cui plurimum fidebat. Huic præcepit, ut juberet Græcorum regem venire in Januas: ſi renueret, renuenti illico bellum indiceret. Halies autem, cum appuliſſet Byzantium, publice quæ habebat mandata, regi exponit: privatim vero regi conſuluit in colloquium admiſſus, ne Januas adiret. Emanuel reſpondit, ſe impetrata promptiſſime facturum: ſibi vitam non amplius ſuavem fore, dicere, ſi offendiſſet regem: ſe brevi in Januas juxta præceptum regis, adventurum. Deinde abeunte Halie, cum jam conſtaret, eum nequaquam reverſurum in Januas, arma adverſus eum arripuit, Byzantiumque oppugnavit. Cum eo cum exercitu pergeret, terram eorum ſingulaſque regiones graviſſima vaſtitate afflixit: ſuburbanaque omnia diripuit. Urbis oppugnatio cum ei non ſuccederet, reverſus eſt domum: ſinguliſque annis mittebat exercitus, peragebatque longam illam obſidionem, quæ decennio duravit. Hæc obſidio plurimum damni Byzantiis invexit. plurimi namque fame necati ſunt, plurimi quoque deſciverunt ad barbarum. Syllebria, in poteſtatem Pajazitis venit. Hujus moderator erat Joannes Andronici filius, qui fugiens Byzantio, ne incideret in patrui iras Byzantium regentis, cum fuga neutiquam ſibi conſulere poſſet, ſemetipſum patruo tradidit, ut eo ad ſuum uteretur arbitrium. Patruus eum miſit in Italiam: ubi cum imperata exequutus eſſet, legatus ire juſſus eſt ad * Januenſes auxilium oraturus: quibus tamen occulte nuntium miſerat, ut Joannem advenientem in vincula conjicerent, nec quoquam eum abire paterentur. Hic tandem interjecto tempore, cum diu in carcere latuiſſet, erupit: carcereque liberatus, relicta Italia, contendit ad regem Pajazitem, ea tempeſtate Byzantium oppugnantem: a quo amice ſuſceptus eſt, & exercitu armato, Syllebriam pactionibus in ditionem accepit, Joannemque eidem rectorem dedit. Reverſus Byzantium, cum eam urbem vi expugnare non poſſet, fame eos debellandos eſſe ſtatuit. Urbem eam certe cepiſſet, niſi * Temires nuntiatus eſſet magna manu adverſus ipſum adventare. Quod quidem eo tempore accidit, quando a Temire Paiazites captus, pleraque Aſiani imperii amiſit. Pajazites cum nihilominus a Byzantii oppugnatione ceſ-

Edit. Pariſ. pag. 43.

Halij legatus ad Imp.

Conſtantinopolis a Turcis obſeſſa.

Selymbria.

* Genuenſes.

pag. 44.

* Tamerlanes.

Α νος τῆ παιδός. ὧν δὲ καὶ ἐν νόσῳ τῇ ποδαλγίᾳ διεφθαρμένος, ὥς τε μὴ διορθώσθαι ἔτι οἱόντ' εἶναι. λέγεται δὲ ἔτος τῇ γυναικὶ ἐπιμαινόμενος, καὶ πολὺ ἄττα ἀπρεπῆ ἐξενεχθῆναι, ἡδόμενος ταῖς τε ψαλτείαις, καὶ συγγενόμενος, ὑποθέσθαι τε ἐργασίαν, τὴ βασιλείας ἐν ὀλιγωρίᾳ πεποιημένος, γαννυμῶν τε περὶ τὰ τοιαῦτα. Οἱ μὲν οὖν ἡγεμόνες ἐν ταῖς θύραις ὄντες τῷ Παιαζήτεω, σωνετίθεντο ἀλλήλοις ὡς ἀποσησόμενοι, γενομένης τῆς ἐπιγαμίας. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς εἶχεν ἕκαστος, ἀπηλλάττετο ἐπὶ τὴν ἑαυτῶ χώραν. καὶ Βασιλεὺς μὲν Ἑλλήνων, φυγὼν Βασιλέα Τύρκων, ἀφικνεῖται ὑπὸ Φερρῶν ἐς Βυζάντιον τεταρταῖος, ἢ λέγεται. Θεόδωρος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ ἀφίκετο ἐπὶ Πελοπόννησον. καὶ οἱ λοιποὶ Β δὲ, ὡς ἕκαστος ἀπήλαυνεν ἐπὶ τὰ ἑαυτῶ, ἐπιτραπέντες ἐέναι ὑπὸ Βασιλέως ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἤθη ἕκαστος. ὕστερον μέντοι, ὡς τὴ ἐπιγιγνομένη θέρες, ὡς ὁ παρεγένετο Βυζαντίῳ Βασιλεὺς ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ ἠγγέλλετο τῷ Παιαζήτη, μηδὲ ἐλθεῖν τὴ λοιπῆ ἔτι φανούμενος, ἐπιπέμψας Ἁλίλην τὸν Χαρατίνεω, ἄνδρα δὴ τῷ παρ' ἑαυτῷ μέγα δυνάμενον, ἐπέτελλε παρεῖναι αὐτὸν, ἐς τὰς θύρας παραγενόμενον. εἰ δὲ μὴ, πόλεμον προαγορεύειν αὐτῷ Βασιλεῖ. Ἐλθὼν μέντοι ὅτος ὁ Ἁλίης ἐς τὸ Βυζάντιον, δημοσίᾳ μὲν ἔλεγε τὰ ἐπεσταλμένα αὐτῷ ὑπὸ Βασιλέως, ἐχρημάτιζε δὲ αὐτῷ, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, ἰδίᾳ συγγενόμενος, μηδαμῶς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας. Ἐμμανουὴλος μὲν ἀπεκρίνατο, ὡς πείθεσθαι τε ἕτοιμος εἴη, καὶ Βασιλεῖ μὴ θαρρῶν, οὐκέτι βιωτὸν C τὸν βίον αὐτῷ ἡγήσατο, ἀλλ' ὡς ἐν βραχεῖ παρεσόμενον ἑαυτὸν ὑποδέχοιτο τῷ Βασιλεῖ, ἢ ἂν παραγγέλλοι. ὕστερον μέν τοι ἀπιόντος Ἁλίεω, ὡς Παιαζήτη δῆλα καθεστήκει, μηδὲ φανεῖσθαι αὐτὸ ἰέναι ἐπὶ τὰς θύρας, ἐπήλαυνέ τε, καὶ ἐπολιόρκει Βυζάντιον. ἐπελαύνων δὲ, τλώτε γλῶ ἔκειρε, καὶ τὴ χώραν ἑκάστην ἐδῄου, καὶ κώμας ἀνδραποδισάμενος τὰς προαστείας, ὡς ἐδὲν προεχώρει τῆς ἄστεος αἵρεσις, ἀπεχώρησεν αὐτὸς ἐπ' οἴκου. ἐπιπέμπων δὲ στράτευμα παντοχῆ ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπολιόρκει τλῶ μακρὰν γενομένην πολιορκίαν, ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐν οἷς πολλά τε τῆς πόλεως παύπης ἀπεγένετο ὑπὸ λιμῶ διαφθαρέντα, καὶ ἐπὶ τὴ βάρβαρον ἀπιόντα. Τλῶ μὲν οὖν Σηλυμβρίαν αὐτὸς κατεῖχε Παιαζήτης, ἐπετρό- D πευε δὲ * παύπης Ἰωάννης ὁ Ἀνδρονίκου παῖς, ὃς διαφυγὼν ὑπὸ Βυζαντίου τὸν πατρωὸν, ὡς οἱ ἠδυνάτο, παρεῖχεν αὐτὸν ἐς ὅ, τι περ ἂν αὐτῷ χρήσαιτο ὁ πατρωὸς, Βυζαντίου τότε Βασιλεύων. Ὁ δὲ πέμπων αὐτὸν ἐς Ἰταλίαν, διαπραξάμενον αὐτῷ ὅσα γε δὴ ὑπετίθετο, ἔπεμπε παρὰ Ἰανυΐους, ἐπικερείας δεησόμενον δῆθεν. κρύφα δὲ πέμπων τοῖς Ἰανυΐοις, ἐπέτελλεν ἐν φυλακῇ τε ἔχειν αὐτὸν μηδαμῆ μεθιέντας. ὁ δὲ, χρόνου ἐγγινομένου, διαφυγὼν τοὺς Ἰανυΐους, καὶ ἀπὸ Ἰταλίας, ἀνέβη παρὰ Βασιλέα Παιαζήτην. ὃς πολιορκῶν Βυζάντιον καὶ ἄγων αὐτὸν, τλῶ τε Σηλυμβρίαν παρεσήσατο ὁμολογίᾳ, καὶ ἐπέστησεν ἄρχοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαύνων ἐπὶ Βυζάντιον, ὡς οὐ προεχώρει αὐτῷ ἡ Βυζαντίου αἵρεσις προσβάλλοντι, λιμῷ ἐξεπολιόρκει, καὶ εἶλεν ἂν τλῶ πόλιν, εἰ μὴ ὁ Τεμίρης ἐλαύνων μεγάλῃ χειρὶ ἠγγέλλετο ἐπ' αὐτὸν, ὅτε δὴ καὶ αὐτὸς ἐάλω ὑπὸ Τεμίρεω, καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἀπώλετο τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ὡς μὲν οὖν τὸ Βυζάντιον Παιαζήτης πολιορκῶν οὐκ ἀνίει, καὶ ἔγνω Βασιλεὺς Ἑλλήνων, τόν τε λεὼ τετρύσθαι ἐς τὸ χαλεπώτατον, καὶ οὐκ

* καβοῦ

εἶχεν ὅπως τῷ * λοιπῷ ὀξαπλαγῇ, ἐπέτρεψέ τε τὸ Βυζάντιον, τῷ ἀδελφιδῷ Ιωάννῃ, τῷ Ανδρονίκου παιδί. ὡς γὰρ οἱ ἤχθετο Παιαζίτης, ὅτι δι' αὐτὸν ὑποχωρεῖ ἡ Βυζαντίς αἵρεσις, καὶ ἐν ὑποπτῳ καθεισήκει, δόποφυγὼν Βασιλέα, ἐσήει ἐς Βυζάντιον, καὶ αὐτὸ ἄσμενός τε ἐδέξατο ὁ πατρωὸς Βασιλεὺς Βυζαντίς, καὶ τῇ πόλιν ἐπιτρέψας, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπὶ Ιταλίαν, ἐπικουρίας δεησόμενος, ἐς τὴν ὑπὸ τῷ πολεμίων πολιορκίαν μακρὰν καθεσηκυῖαν, μὴ περιιδεῖν τὴν πόλιν ἀπολυμένην. ὡς δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐγένετο, κατέθετο μὲν αὐτὸ ἐν Πελοποννήσῳ τὴν γυναῖκα αὐτῷ παρὰ τῷ ἀδελφῷ, αὐτὸς δὲ ἀπέπλει ἐς Ιταλίαν. ξὺν πόμενος δὲ ἐπὶ Οὐενετῶν καὶ χρηματίσας αὐτοῖς ὅσα ἠβούλετο, ᾤχετο ἐπὶ τὸν Λιγυρίας τύραννον, Μεδιολάνης δὲ ἡγεμόνα· ὁ δὲ φιλοφρονησάμενός τε αὐτὸν πὰ εἰκότα, καὶ χρήματα παρεχόμενος, ἀπέπεμψεν ἐπὶ τῶν Κελτῶν βασιλέα, ἵππους τε αὐτῷ παρεχόμενος, καὶ τῆς ὁδῦ ἡγεμόνας· ὡς δὲ ἐγένετο ἐπὶ τὸν Γαλατίας βασιλέα, ἐδεῖτο αὐτῦ μὴ προεῖσθαι πόλιν βασιλίδα Ελλήνων, ὑπὸ βαρβάρων πολιορκυμένην, προσήκειν ἀγχοτάτω τῷ βασιλέων Γαλατίας οἴκῳ. Τῦτον ὧν μεμνήσθαι εὑρὼν, καὶ ἐν φυλακῇ ὑπὸ τῶν ἀρίστων κατεχόμενον, ὥστε θεραπεύεσθαι τὴν νόσον αὐτῦ, διέτριβεν αὐτῦ ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. Κελτῶν δὲ τὸ γένος τῦτο μέγα τε ὂν, καὶ ὄλβιον, καὶ παλαιόν τε, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονῦν, ὑπερέχειν τε τῶν ἄλλων, τῶν πρὸς ἑσπέραν ἐθνῶν, ἀξιοῖ ἑαυτῷ μετεῖναι τῆς ἡγεμονίας τε καὶ Ρωμαίων βασιλείας. Εσι δ' ἡ χώρα αὐτῶν, πρὸς μὲν, τῇ Λιγύρων χώρᾳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ, τῇ Ιβηρίᾳ, & πρὸς ἄρκτον, τῇ Γερμανίᾳ, καὶ πρὸς ἑσπέραν τῷ Ωκεανῷ, καὶ ταῖς Βρεπανικαῖς νήσοις. διήκει δὲ ἀπὸ Αλπεων τῶν * ἐντὸς Ιταλίας, ἔς τε ἐπὶ ὠκεανὸν, καὶ ἐπὶ Γερμανὺς ὁδὸν ἡμερῶν μάλιστα ἑπτακαίδεκα, ἀπὸ Ιταλίας ἐς Ωκεανὸν, ἀπὸ δὲ Ιβηρίας ἐπὶ Γερμανίαν, ὁδὸν μάλιστά πη ἐννέα καίδεκα. Εσι δὲ Παρίσιον πόλις ἐν ᾗ τὰ Κελτῶν Βασίλεια, εὐδαιμονίᾳ τε καὶ ὄλβῳ προφέρουσα. καὶ πόλεις ἐκ ὀλίγαι τῆς Γαλατίας, ὑπ' αὐτῷ δὴ τῷ Βασιλεῖ τατόμβαι, ἐς & σφῶν διοίκησιν. Εἰσὶ δὲ ἡγεμονίαι τε & ἡγεμόνες, δυνάμει τε προῦχοντες, καὶ ὀλβιώτατοι, ὑπ' αὐτῷ δὲ τῷ Βασιλεῖ τατόμβοι, καὶ ἐς τὰ Βασίλεια παραγενόμβοι αὐτῷ. ὅ, τε τῆς Βυργουντίας ἡγεμὼν χώρας πολλῆς τε καὶ μεγάλης, καὶ πόλεων ἄλλων τε, καὶ τῆς Βρυγίων πόλεως, καὶ Κλοζίων παραλίων, καὶ * Γαντύνης πόλεως δ' δαίμονός τε καὶ μεγάλης, καὶ μεσογαίας. Εσι δ' αὐτῷ ἡ Βρυγίων πόλις πάραλος παρὰ τὸν Ωκεανὸν, ἀντικρὺ τῆς Βρεπανικῆς Αγγλίας ὕπω καλυμένης νήσου. ἐς ἣν ὁρμίζονται νῆες ἀπό τε τῆς ἡμετέρας τῆς δὲ Θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τῶν ἐς τὸν Ωκεανὸν πόλεων, τῆς τε Γερμανίας, Ιβηρίας, Αγγλίας, Δατίας, & τῶν λοιπῶν δυνασειῶν. διέχει δὲ αὕτη ἡ πόλις, ἀπὸ Αγγλίας, σαδίες πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἡ δὲ χώρα αὕτη καλεῖται Φλανδρία, καὶ εἰσὶ τοῖς ἡγεμόσι Βυργουντίας, ἔργα ἀποδεδειγμένα ἄξια λόγυ, ἐς τὴν Κελτικὴν χώραν, πρός τε αὐτὸν Βασιλέα τῆς Γαλατίας, καὶ πρὸς τὺς Βρεπανικύς. μετὰ δὲ ταῦτα ἡγεμὼν ἐπὶ τὴν ἠπειρῦ Βρεπανίας, ἔχεται ἐκ τῆς, τῶν βασιλέως χώρας. ἐπὶ δὲ τύτοις ἡγεμὼν τῆς * τύτων δὲ ἔχεται χωρῶν ἡγεμόνος Σαβωΐας χώρα, μεγάλη τε καὶ * ὑπερκαλλὴς, ἐπὶ Λιγυρίαν καθήκουσα,

* ἐντὸς

* Ιν ora, ἤτοι Γανδάνου

* τῆς τούτων. hic lacuna est.

* περικαλλὴς. al. ut in c.

saret, sciretque Græcorum rex suas copias in arctum coactas, nec posset invenire huic urgenti malo remedium, Byzantium patrueli suo Andronici filio Joanni commisit. Nam Joanni huic graviter iratus erat Pajazites, quasi ipse in caussa esset, quominus Byzantium in ditionem veniret. laborans igitur sinistra apud regem Pajazitem suspicione, ne ejus iram experiretur, fuga se Byzantium recepit. Hujus adventus patruo Byzantii regi perquam gratus extitit, qui urbem patruelis fidei commendans, navigavit in Italiam, petiturus auxilium contra longam illam obsidionem, ne videlicet urbem istam insignem pereuntem negligeret. Cum venisset in Peloponnesum, uxorem suam deposuit apud fratrem: ipseque conscensa navi iter in Italiam maturavit. Cum adiisset Venetos, iisque quæ vellet explanasset, iter ad Liguriæ principem Mediolanique ducem instituit: a quo comiter exceptus, pecunia, equis, viæque ductoribus oblatis, missus est ad Galliarum regem. Cum processisset in conspectum Gallorum regis, rogavit ne Byzantium urbem Græcorum regiam, genere Galliarum regibus junctam, in summum discrimen deductam, despiceret. Regem autem Gallorum invenit furiosum & diligenti custodia ab optimatibus asservatum, donec morbus curaretur, rexque sanitatem reciperet: longo igitur tempore ibi hæsit. Gens Gallorum est admodum antiqua, opulentaque. Proinde cum nimium sibi tribuat, eo quod superet reliquas Occidentis gentes, etiam Romani Imperii moderamen sibi vendicat. Horum regionis terminus Orientalis est, Ligurum regio: meridionalis, Hispania: septentrionalis, Germania: versus Occidentem, Oceano Britannicisque clauditur insulis. Longitudo ejus colligitur ab Alpibus quæ sunt extra Italiam, usque ad Oceanum & Germanos, itinere maxime decem & septem dierum, ab Italia usque ad Oceanum: ab Hispania usque in Germaniam se extendit itinere maxime decem & novem dierum. Lutetia, ubi regni sedes, divitiis, opibusque, & reliqua felicitate excellit. Sunt quoque in ista regione urbes non paucæ regi subjectæ, quæ propriis reguntur legibus. Ducatus & duces istius regionis ditissimi & opulentissimi, qui regi parent, semper in aulam ejus accedentes. Horum de grege est Burgundiæ dux, imperitans regioni magnæ, nec non urbibus plurimis: inter quas etiam recensetur Brugensium urbs, & * Cloziorum maritimorum: nec non * Gantyna, urbs magna, & florens opibus. Et autem Brugensium urbs maritima, Oceano adjacens e regione Angliæ, insulæ sic appellatæ: ad quam & naves a nostro mari, & ab urbibus in Oceanum vergentibus, ab Germania, Hispania, Anglia, Daciaque, & a reliquis regionibus appellunt. Flandria isti regioni nomen est. Extant autem Burgundiæ ducum egregia facinora, edita adversus Galliam, Galliæque regem, præterea adversus Anglos. Postea Dux continentis Britannicæ finitimus est, prodiens ex ea terra quæ pertinet ad regionem regis. Ultra hos conterminus est Dux * * * * His regionibus adnexa est Sabaudia, regio amplissima, & pulcherrima, ad Liguriam usque excurrens. Quantum autem spectat ad maritimam

Imper. in Italiam profectio.

Galliæ descriptio.

Edit. Paris. pag. 45.

Burgundiæ dux, Comes Flandriæ.

* Seluforum.

* Candavum.

Flandria.

Deest aliquid.

Sabaudia.

Galliæ regionem, in hunc modum mihi ad præsentem historiam adhibita sit. At Janua, quæ est quasi porta Galliæ, amplectitur regionem quæ versus Provinciam vergit, quam imperii habenis temperat Rogerius rex, ortus ex inclyta Galliæ regum prosapia. Nicia metropolis est Provinciæ. Hinc sequuntur & aliæ urbes, inter quas commemoratur * Tabiniorum urbs, quæ pontem habet maximum eorum, qui in orbe sunt, qua patet aditus ad Barcenonem regionem. In hunc modum, quantum breviter potui, descripta sit Gallia. Vetustate dicunt gentem hanc plurimum excellere, præterea sæpius magna cum gloria fudisse barbaros ex Lybia profectos, præsertim eo tempore quo Gallorum reges & Cæsares imperiique Romani reges eligebantur. Carolum autem ferunt præ reliquis regibus strenue rem gessisse adversus Pœnos (qui & Saraceni:) cui auxilio venere, Orlandus vir eximia fortitudine, scientiaque militari illustris: & Rhinaldus, Oliberiusque, nec non alii Duces Palatini nuncupati. Qui ubique, cum in Gallia, tum in Hiberia fugantes hostes, plurimas insignes nacti sunt victorias. Eorum gloria adhuc hodie laudibus apud Italos, Gallos, Hispanosque celebratur. Pœni enim ea trajicientes, ubi Herculis columnæ visuntur, incursionem fecerunt in Iberiam, quam summa celeritate occuparunt. Hinc Navarram capientes, Portugalliæque regionem qua patet usque ad Tarraconem, & quæ ad hanc pertinent, subigentes, devenerunt & in Galliam. Carolus cum suis obviam his egressus egregia facinora patravit. Nam Carolus principesque quos supra nominavimus, expulerunt eos Celtiberorum & Gallorum regione. Qui fugientes receperunt se in Granatam urbem munitissimam, sitam in monte qui in Oceanum se projicit. Ab isto portu paululum progressi, Hispaniam bello adorti sunt: multamque nacti regionem, ibi habitarunt. At Carolus principesque sui hostiliter eos prosequuti sunt. Regionem autem bello partam genere propinqui dederunt, Iberiam videlicet, Navarram & Tarraconem. Propinquos a barbaris obsessos obsidione liberarunt. Tandem regionem inter sese distribuentes, singuli partem ad se pertinentem acceperunt. Qui cum in hunc modum bellum confecissent, ab omnibus etiam hodie canuntur, ut qui fuerint viri spectatæ virtutis. * Hormindus dux siti debellatus occubuit. * Rhimæus succedens in bellum cœptum, tandem id Hispaniæ regibus reliquit. Qui suscepto bello, etiamnum res Pœnorum agere & ferre putantur. Gens ista Libyca linguam Arabicam in usu habet: moribus & religione imitantur Mechmetem: vestitu utuntur partim barbarico, partim Hispanico. Galli rebus præclare longe lateque gestis superbientes, se nobilitate & claritate reliquas Occidentis gentes longe antecedere putant. Victus horum paulo quam Italorum delicatior, in supellectili nullam invenias differentiam. Lingua Gallorum differt a lingua Italorum: nec tamen adeo ab ea recedit, ut eam aliam ab Italorum lingua dixeris. Primas semper ferre volunt, quascumque Occidentis accesserint gentes. Verum aliquantulum de ista inscitia remiserunt, Postquam Angli, genus hominum Britanniam incolens,

Genua.

Nicæa.

* Aveniononum.

Carolus M. contra Saracenos.

Orlandus sive Rolandus & Reinaldus, Oliverius, Palatini.

Edit. Paris. pag. 46.

Saraceni in Hispaniam.

* Orlandus.

* Rinaldus.

A πρὸς δὲ τ̃ πάραλον χώραν τ̃ Γαλατίας, ὥδε ἄν μοι δηλωθείη πρὸς ἰσορίαν. Ἡμὲν τοι Ἰανύη πύλη τις ἐσα τ̃ς Γαλατίας, ἐπέχει χώραν, ἐπὶ τ̃ Προβεντζίαν καθήκουσα, ἧς ἄρχει ὁ τ̃ οἴκου τ̃ Βασιλέως τ̃ Γαλατίας, Ρογέριος Βασιλεύς, ἧ μητρόπολις ἡ Νίτια Προβεντζίας. πόλεις δὲ ἔχονται, ἥτε * Αβινιὼν πόλις, καθ' ἣν γέφυρα ἐπέχει μεγάλη δὴ τ̃ κατ̃ τ̃ Οἰκουμένην, ἐς τε ἐπὶ Βαρκενώνην χώραν ἐλθεῖν. Αὕτη μὲν ἂν ἡ χώρα τ̃ Γαλατίας, ὡς σωελόντι διεξιέναι. τὸ δὲ γένος τὸ τ̃ Κελτ̃, λέγεται παλαιόν τε, καὶ ἔργα πρὸς τὰς ἀπὸ Λιβύης βαρβάρους, ἀποδεδειγμένον λαμπρά, καθ' ὃν δὴ τε χρόνον, βασιλεῖς Ρωμαίων, καὶ Αὐτοκράτορες ἀπεδεικνύοντο οἱ τ̃ Κελτ̃ Βασιλεῖς. Κάρολον δὲ μάλιστα δὴ τ̃ βασιλέ- B ων τὼν, τ̃ πρὸς τὰς Λιβύας πόλεμον ἀνελόμενον, * συνεπιλαμβανομένη τ̃ τε ἀδελφιδῆ αὐτ̃ Ορλανδίῳ, ἀνδρὸς πόλμῃ τε καὶ ἀρετῇ τὰ ἐς στρατὸν ἐπισήμῳ γενομένῳ, καὶ Ρινάλδῳ, καὶ Ολιβερίῳ, καὶ ἄλλων τ̃ῷδ ταύτῃ ἡγεμόνων, Παλατίνων καλουμένων, συμφερόντων αὐτῷ τ̃ πόλεμον, καὶ πολλαχῇ κατ̃ τὴν Γαλατίαν μὲν πρῶτα, μετ̃ δὲ ταῦτα, κατ̃ Ιβηρίαν τρεψάμενον τὰς ἐναντίας, νίκας ἀνελέσθαι περιφανεῖς. καὶ κλέος αὐτῶν ἀνὰ Ιταλίαν, καὶ Ιβηρίαν, καὶ δὴ καὶ Γαλατίαν, μέγα ἐς τόνδε ἀεὶ διφημίσμενον ἄδεται ὑπὸ πάντων. Λίβυες δὲ βάντες τὸν πρὸς Ηρακλείας στήλας πορθμὸν, κατέχον τε κατὰ βραχὺ προιόντες τὴν Ιβηρίαν, μετ̃ δὲ ταῦτα Ναβάρην τε χειρωσάμενοι, καὶ Πορτογαλίαν χώραν, ἔς τε ἐπὶ Ταρακῶνα ἐλαύνοντες, τὰ ἐς τὴνδε αὖ τ̃ χώραν κατασρεψάμενοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Κελτικήν. Κάρολος μὲν δὴ ὧν, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πόλεμον ἐξενεγκόντες πρὸς τοὺσδε τοὺς Λίβυας, μεγάλα ἀπεδείκνυντο ἔργα, ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοί, καὶ τ̃ς τε Κελτιβήρων, καὶ Κελτικ̃ς χώρας ἐξελάσαντες, ἐς τὴν Γρανάτην πόλιν ὀχυρωτάτην, ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἐς Ὠκεανὸν καθήκοντος. παρ' αὐτὸν δὲ τ̃ πορθμὸν καταβραχὺ προϊόντες, τὴν τε Ιβηρίας χώραν πολλὴν κατασχόντες ᾤκουν, καὶ σωελαύνοντες ἐπολιόρκουν. καὶ τὴν τε χώραν ἀπεδίδοσαν τοῖς ἑαυτ̃ προσήκουσι, τὴν Ιβηρίαν, καὶ Ναβάρην καὶ Ταρακῶνα, καὶ τοὺς D σφῶν αὐτῶν προσήκοντας, ὑπὸ βαρβάρων πολιορκουμένους, ἀπέλυόν τε τ̃ς πολιορκίας, καὶ τ̃ χώραν ἐπιδιελόμενοι σφίσιν, ᾗπερ ἐπολαβόντες ἕκαστος τὸ ἀνήκον αὐτῷ μέρος. καὶ ἔτι μὲν καὶ νῦν κάλλιστα θέμενοι τὸν πόλεμον, ἐς τόδε ἀεὶ ὑμνοῦνται, ὡς ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοί. καὶ * Ορμάνδου μὲν τοῦ γε στρατηγοῦ ὑπὸ * Ορμανδον δίκης ἐκπολιορκηθέντα ἀποθανεῖν. Ριμαῖον δὲ δεξάμενον τ̃ πόλεμον, καταλιπεῖν τοῖς Ιβηρίας βασιλεῦσιν. οἱ δὲ δεξάμενοι τόνδε τ̃ πόλεμον, ἐς ἔτι E καὶ νῦν τοὺς Λίβυας τούτους ἄγειν καὶ φέρειν νομίζουσι. Τὸ δὲ γένος τοῦτο Λιβύων, γλώττῃ μὲν χρῆται τῇ Αραβικῇ, καὶ ἤθεσι δὲ καὶ θρησκείᾳ τῇ Μεχμέτεω. ἐσθῆτι δὲ, τὸ μὲν βαρβαρικῇ, τοῦτο δ' αὖ καὶ Ιβηρικῇ. οἱ μὲν δὴ Κελτοὶ ἐς τοῦτο παραγενόμενοι, μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ τούτοις, καὶ γένος οἴονται τὸ ἑαυτῶν εὐγενές τε καὶ ἀριστέρον, καὶ πάντων δὴ τ̃ῷ πρὸς ἑσπέραν γενῶν. διαίτῃ δὲ χρῶνται οἱ Κελτοὶ ἀβροτέρᾳ τ̃ Ιταλῶν διαίτης, καὶ σκευῇ τῇ ἐκείνων παραπλησίᾳ. φωνὴν δὲ προΐενται διενέγκασαν μὲν τ̃ Ιταλῶν φωνῆς, ὀλίγιστοι ποσοῦτον, ὥστε δόξαι ἑτέραν εἶναι τ̃ς Ιταλῶν φωνῆς, τ̃ γλῶτταν ἐκείνων. ἀξιοῦσι δὲ πρωτεύειν ὅποι ἂν παραγένωνται τῶν ἐς τὴν ἑσπέραν γενῶν. ὑφίενται μέντοι τ̃ς ἀγνωμοσύνης, ἐπεί τε ὑπὸ Αγγλῶν τ̃ῷδ τὴν Βρετα-

νίαν οἰκούντων ἔθνος ϗαπολεμῆσον, τὴν τε χώραν αὐτῶν κατεσρέψαντο, ϗ αὐτὰς, Ϛ ἦ ἡγεμονίαν ἀφελόμενοι, ἐπὶ τὴν μητρόπολιν αὐτῶν Παρίσιον συμελάσαντες, ἐπολιόρκουν. τὴν δ' αἰτίαν αὐτῶν ἡ ϗαφορᾶς φασὶ γενέσθαι ὧδε· Ἔστι πόλις* Καλέδη ὕπω καλουμένη ἐν τῇ παραλίῳ χώρᾳ τῆς Κελτικῆς, παρὰ ἦ Ὠκεανὸν, ἃ πάνυ τοι ἐπίσημος, ἐν ἐχυρῷ δὲ ϕκημένη, ἐς γε τὸν ὑπὸ Γαλατίας ἀπόπλουν ἐς ἦ Βρεταννικὴν ἐπιτηδείως ἔχουσα, ϗὴ ἐν καλῷ τῆ πορθμοῦ ϕκημένη, παρέχεται ἐντεῦθεν ὁρμωμένοις ἐς τὴν Κελτικὴν ἐσβαλεῖν. ταύτην τὴν πόλιν, ὁ τῆς Βρεταννῶν βασιλεὺς, τῆς ἐν τῇ πόλει προδοσίας σωθέντος εἶλεν ἐπιβελῇ, ϗ καταχὼν ἐτυράννησε ταύτης. ἀπαιτοῦντι δὲ τὴν πόλιν ταύτην τῷ Γαλατίας Βασιλεῖ, ϗκ ἔφη ἐκὼν εἶναι ἀποδιδόναι, ϗ φρυρὰν ἔφαινον ϗαπορθμεύοντες, ἀπὸ τῆς νήσου ἐπὶ ἦ πόλιν. ἦ μέντοι πόλιν ἐπελαύνων ἐπολιόρκει ἐπὶ συχνὸν χρόνον. μὴ δὲ ὡς ὁ προεχώρει αὐτῷ ὐδὲν πολιορκοῦντι, ἀπήγαγε ἦ ϛρατὸν ἐπ' οἴκου ἀναχωρῶν. ὕστερον δ' ὁ Βρεταννῶν τολύτι ϛράτευμα ἀθροίσας, ϗ ϗαβάντες ἐς Γαλατίαν τὴν χώραν ἐδῄουν. καίπη συμμίξαντες τῇ Κελτῶν μοίρᾳ ϗκ ὀλίγῃ, Ϛ μαχεσάμενοι, διέφθειρον τὸ πλέον τῆς Κελτικῆς· Ἐγένετο δὲ ὧδε. ὡς ἐπὶ διαρπαγὴ τῆς χώρας ἐτράποντο οἱ Ἄγγλοι, ἐπήλαυνον ὀπίσω ἀπάγοντες λείαν· καταλαβόντες δὲ αὐτὰς οἱ Κελτοὶ πρωὶ ὀφθῆναι ϗαπαντήσαντας ἐς ἦ * Καλέδλη πεισῆσαι τε αὐτὰς κυκλωσαμένους ἔν τινι λόφῳ· ὡς δὲ ἐν ἀπόρῳ τε εἴχοντο οἱ Βρεταννοὶ, μὴ ϗκ ἔχοντες ὅποι τράπωνται γενόμενοι, διεμηνύοντο, ὡς τε τὴν λείαν ἀποδοῦναι ϗ τὰ ὅπλα, ἐφ' ᾧ ἐπιτραπῆναι σφίσιν ἀσινέσιν ἀπιέναι ἐς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δὲ ϗκ ἔφασαν ἐπιτρέπειν ἀπιέναι, εἰ μὴ δώσουσι δίκην, ὧν εἰς τοὺς Κελτοὺς ἐξυβρίσαντες, τὴν χώραν αὐτῶν διαρπάζουσιν. ἐνταῦθα ὡς ἔγνωσαν οἱ Βρεταννοὶ, ἐς τὸ ἔσχατον ἦ κακῶ ἀφιγμένοι, μαχόμενοι τοῖς Κελτοῖς, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἄνδρες * γενόμενοι ἀγαθοὶ· τρεψάμενοι δὲ τοὺς ἐναντίους, ἐδίωκον φεύγοντας, ϗὴ διέφθειρον αὐτῶ πολλούς. Κελτοὺς δὲ φασί τινες, φεύγειν αὐτοὺς ἐν ἦ μάχαις ϗ θέμις νομίζεται, ἀλλὰ μαχομένους αὐτῶ τελευτῆσαι. ϗ ὑπὸ τότε Κελτοὶ σφᾶς ἀξιοῦσι προέχειν τῆς ἄλλων γενναιότητι, ϗὴ ἐπισημοτάτους εἶναι ἁπάντων. τοὺς μέντοι Βρεταννοὺς ἀπὸ τοῦδε ἀδεέστερον ἤδη χωρεῖν ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Κελτῶν πολιορκοῦντας, ϗὴ κατὰ βραχὺ προϊόντας, μαχέσασθαί τε τῶ μάχῳ, ἐν τῇ λύπης πεδίῳ οὕτω καλουμένῳ· ἐν ᾧ ὐδὲν πλέον ἔχοντες οἱ Ἄγγλοι, τῇ προτεραίᾳ ἐνυλίσαντο, ϗ μετὰ ταῦτα τῇ ὑσεραίᾳ μαχεσάμενοι, ἐφόνευον τοὺς Κελτοὺς μαχομένους, φυρδῖν τε ϗὴ ἀναμὶξ, ϗὴ χωρὶς ὡς ἕκαστον ἐπιχωροῦντας, ὥστε ὀλοθρεῦσαι. ἦ μέντοι χώραν χεδόν τι σύμπασαν ὑπαγόμενοι οἱ Βρεταννοὶ, ἐχώρουν ἐπὶ τὰ βασίλεια τῶν πόλιν αὐτῶ τῶ Παρισίου. ϗ ἦσαν δὲ τὰ Κελτῶν ϕρόνιμα ἐπὶ ἦ ἔχατον ἤδη ἀφίξεσθαι κίνδυνον· δεισιδαιμονοῦσι τοῖς Κελτοῖς, ὡς τοιαύτη κατεῖχοντο συμφορᾷ, καθ' ὃν δὴ χρόνον ἄνθρωποι μάλιστα εἰώθασιν ὡς τὰ πολλὰ ἐπὶ δεισιδαιμονίαν τρέπεσθαι· γνώμης τὸ

A illam gentem debellaverunt, regionemque & ipsos suæ ditioni junxerunt. Cum eos regno spoliassent, exercitum Lutetiam adduxerunt, eamque urbem obsidione circumdedere. Discordia autem inter Gallos, Anglosque exorta hujusmodi principium habuit. Urbs est, * Caledam nomine vocant, sita in maritima Celticæ Galliæ regione, juxta Oceanum. Claritate non admodum celebris habetur: verum locus ubi ædificata est, natura censetur munitissimus. Commodissime hinc ex Gallia in Britanniam navigatur. Tanta quoque portus commoditas est, ut præbeat viam facilem irruendi in Galliam. Rex Britannorum proditionem pacisens cum oppidanis, istam urbem per insidias in potestatem accepit: captam suo imperio rexit. Gallorum regi oranti ut sibi restituatur ea urbs, respondit: Nunc non esse sibi in animo ut reddat urbem. Præsidio quoque eam firmarunt Angli, trajicientes eo ab insula. At ubi Gallus copias urbi admovit, eam longo tempore obsidione pressit. Postea cum oppugnatio parum procederet, exercitum reduxit domum. Transeuntes itaque Britanni cum suo rege, denuo Gallorum regionem populabantur: & adcurrentes cum Gallorum manu non modica, prælium commisere: ac maximam horum partem penitus deleverunt. In hunc modum ista clades accepta est. Angli cum ad regionis prædam essent conversi, quicquid rapuissent, portabant retro, ut in sua ea deportarent. Galli, ubi deprehendissent eos in hunc modum agere, insequi statuere. Priusquam tamen in conspectum hostium venissent, Angli Caledam in locum munitissimum sese receperunt. Verum Galli deinceps cinxerunt eos suis copiis, constitutos in collequondam. Angli in anciti versantes discrimine, & quo se verterent nescii, dicere jubent Celtis se prædam reddituros, armaque tradituros, si incolumes in suam regionem redire permittantur. Galli responderunt: se non prius eos dimissuros quam pœnas injuriarum vastatæque regionis dederint. Hinc sentientes Britanni in extremo se versari periculo, manus conserentes cum Gallis, pauci cum multis, viros fortissimos se exhibuere. Hostes fugam inire compellunt: fugientes persequuntur, plurimosque eo loci trucidant. Verum quidam docent, nequaquam fas esse Gallis fugere: proinde nec fuga sibi consuluisse, sed fortiter præliantes ibi occubuisse. Hinc existimant Galli, se fortitudine gloriæque splendore anteire reliquas gentes. At Britanni cum victoria essent potiti, minore jam cum metu arma movere contra Gallorum urbes, quas obsederunt: paulatimque progressi, tandem prælium fecerunt in campo Lypæ (mœroris) sic dicto. Verum cum eo die victoriam non essent assequuti, castris positis, quieverunt. At die postero prælium redintegrantes, Gallos constipatos & confertos, separatos quoque, ut quemque nacti erant, necidant. Hinc regionem Galliæ propemodum universam subjicientes Britanni, profecti sunt contra Lutetiam regni sedem. Jam periculum gravissimum Gallis impendebat: proinde ad superstitiones, ut in hujusmodi fortunis fieri solet, convertuntur. Erat mulier forma haud illiberali, quæ dicebat sibi cum Deo esse colloquium. Hæc regebat

B

C

D

E

* In ora, γρ. Κάλετες

* intelligit Cales, *sive* Calletum.

Cales occasio belli inter Anglos & Gallos.

Edit. Paris. pag. 47.

* Κάλεσες, *in al. ut ç.*

Bellum Anglogallicanum.

* ἰγένοντο

Cales captum ab Anglis. 1347

pag. 48.

Anna *sive* Joanna Franca puella, quæ vivam esse combustam tradunt 1431.

Gallos, qui ipſam ſequebantur. Mulier autem cum foret militiæ dux, indicabat numinis indicio ſe ſcire, Britannos cum exercitu accedere. Commiſſa tandem pugna, cum victoriam Angli non eſſent adepti, in caſtra ſe receperunt. Poſtero die freti virtute mulieris, quæ exercitum ductabat, prælii poteſtatem faciunt. Eo in prælio hoſtes fugarunt, fugientes perſequuti ſunt. Mulier illa in eo prælio deſiderata eſt. At Galli cum recepiſſent animos, jamque fortitudinis collegiſſent famam, fortiter contra Britannos dimicantes, urbes ſuas recuperarunt, regnumque tutati ſunt. quamvis plurimi & maximi exercitus a Britannia in Galliam tranſirent, tamen Galli ſemper victoriam pugnantes invenere. Hoſtes fugere coegerunt Caledam, tandemque penitus eos e Gallia pepulerunt. Britannia & inſulæ tres ſunt e regione Flandriæ, longe lateque Oceanum occupantes. Una ſita eſt eo loci, ubi maris inundatio ſive æſtuarium conſpicitur. Reliquæ tres ſunt, ubi aquæ in gurgitem converſæ revertuntur. Rectius quis dixerit, iſtas inſulas unam eſſe: quoniam una exiſtens, & ad eamdem ſeſe extendens, iiſdem legibus & moribus iiſdem gubernatur: & uni ſubjecta magiſtratui, quæ ſibi utilia ſunt proſpicit. Inſulæ hujus ambitus continet quinque maxime millia ſtadiorum. Eam tenet gens populoſa & fortis. Habet urbes magnas, & opibus florentes, nec non vicos quamplurimos. Rex eam gentem imperio temperat. Londras regni metropolis & ſedes habetur. Sunt in iſta regione principatus non pauci, qui obtemperant regi non ſecus ac in Gallia fieri ſupra memoravimus. Nec quiſquam rex facile his principatum eripuerit: nec etiam præter ſuas conſuetudines ſtatutaque regi obſequi tenentur. Ea inſula plurimas calamitates experta eſt, gerens inimicitias cum multis principibus, cum rege quoque inimicitias ſuſcipiens & inteſtinis ſeditionibus interdum laborans. Profert regio iſta vinum nullibi: nec etiam reliquorum fructuum admodum fertilis eſt. Frumenti autem & hordei & mellis, lanæque plurima eſt affluentia, adeo ut his longe reliquis regionibus uberior ſit: plurimas itaque veſtes contexunt. Lingua utuntur propemodum peculiari, qua nec Germanos, nec Gallos, nec alios finitimos populos referunt. Quotidiano vitæ uſu, moribus quoque & victu nihil a Gallis diſcrepant: parva ipſis uxorum liberorumque cura eſt. Itaque per univerſam inſulam hic mos ſervatur, quando quis amici domum vocatus ingreditur, ut primum cum amici uxore concumbat, ut deinde benigne hoſpitio excipiatur. In peregrinationibus quoque mutuis utuntur uxoribus amici. Eadem conſuetudo obſervatur in * Phrantalorum regione ibi maritima, uſque ad Germaniam. Nec probroſum ducunt, uxores & filias in hunc modum impregnari. Metropolis ejus inſulæ, viris, opibus, potentia reliquas urbes antecedit: divitiis quoque & reliqua felicitate omnes urbes Occidentem ſpectantes facile ſuperat. Fortitudine & virtute bellica ea gens melior finitimis, & aliis plurimis occidentis populis cenſetur. Quantum ad armorum habitum attinet, ſcuta Italica, & gladios Græcos geſtant. Miſſilibus utuntur oblongis, adeo ut ple-

Britanniæ deſcriptio, mores, cælum.

Londra, Lundinum hodie.

Edit. Pariſ. pag. 49. Platonica reſpubl.

* al. Vandalorum.

A εἶδος ὲ φαύλη, φαμένη ἑαυτῇ χρηματίζειν τὸν Θεόν, ἡγεῖτο τε τῶν Κελτῶν, ἑπισπομένων αὐτῇ ϗ πειθομένων. ἐξηγεῖσθαι τε τὴν γυναῖκα, ἣ δὴ ἔφασκε σημαίνεσθαι ἑαυτῇ ὑπὸ τοῦ Θείου, προελθεῖν τε συλλεγομένους τὸς Βρετανὸς, ϗ ἀναμαχομένους, ὡδὲν πλέον ἐχόντων τῶν Αγγλων. ἐπηυλίσαντό τε αὐτὸ, ϗ τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις ἤδη θαῤῥοῦντες τῇ γυναικὶ ἐξηγεμένῃ, ἐπὶ τὸ μάχιμον ἔπεσαν, ϗ μαχεσάμενοι ἐτρέψαντό τε τὸς πολεμίους, ϗ ἐπεξῆλθον διώκοντες. μεπὰ δὲ παῦτα ἥτε γυνὴ ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ. ϗ οἱ Κελτοὶ ἀνέλαβόν τε σφᾶς, ϗ ῥῤωμαλεώτεροι ἐγένοντο πρὸς τὸς Βρετανοὺς μαχόμενοι, ϗ τὰς πόλεις σφῶν ἀπολαμβάνοντες, διεσώζοντο αὖθις τὴν βασιλείαν αὐτῶν. ἄχρις ὲ πολ-

B λάκις ἐλαβάντων ἐς τὴν Γαλατίαν στρατῶν πολλῶν ϗ μεγάλων ἀπὸ Βρετανίας, μαχεσαμένους τὸς Κελτὸς, φέρονται πλέον τῶν Βρετανῶν, ἐς ὃ δὴ συνελαύνοντες αὐτὸς ἐς τὴν * Καλέδλω, ἐξελάσαι αὐτὸς ἐκ τῆς χώρας. Βρετανικὴ νῆσοι, κατ' ἀντικρὺ τῆς Φλανδείας τρεῖς ὖσαι, ἐπὶ μήκιστον δὲ Ωκεανῷ καθήκουσαι, ὁτὲ μὲν μία νῆσος τυγχάνει ὖσα, ὁπότε πλημμυρία, ὁτὲ δ' αὖθις τρεῖς, ὁπότε τὰ ὕδατα ἐς ἄμποτιν γιγνόμενα ἀναῤῥέφοιτο. δικαιοτέρα δ' ἂν λέγοιτο μία αὕτη ἡ νῆσος, ἐπεὶ ϗ μία τε ὖσα, ϗ κατ' αὐτὸ δίκησα πολιτεύεται, φρονοῦσα τε ϗ παυτὸ, ϗ ὑφ' ἑνὸς ἀρχομένη, τὰ ξύμφορα ἑαυτῇ ἐπισκοπεῖ. Ἐστι δ' ἡ περίοδος τῆς δὲ τῆς νήσου ἐς πενταχιλίους μάλιστα σταδίους. γένος δὲ ἐν-

C οικεῖ τὴν νῆσον πολύ τε ἄλκιμον, πόλεις τε ἔχουσιν αὐτῇ μεγάλας τε ϗ ὀλβίας, ϗ κώμας ὅτι πλείστας. ἔστι δ' αὐτοῖς Βασιλεὺς, ϗ μητρόπολις αὐτῶν, ἐν ᾗ ἡ βασίλεια, * Λόνδρας, τοῦ βασιλέως. ὑπ' αὐτὸν δὲ ἡγεμονίαι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ὀλίγαι, ϗ παυτὰ τοῖς Κελτοῖς διατιθέμενα τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ. ὅτε γὰρ ἂν ῥαδίως ἀφέλοιτο Βασιλεὺς τέτωντινὰ τὴν ἡγεμονίαν, ὅτε παρὰ τὰ σφῶν ἔθιμα ἀξιῶσιν ὑπακούειν τῷ βασιλεῖ. ἐγένοντο δὲ τῇ νήσῳ ταύτῃ συμφοραὶ οὐκ ὀλίγαι, παραπλεύσῃ αὐτῇ, ἐς διαφορὰν ἀφικνουμένων τῶν ἡγεμόνων, τοῦ τε τοῦ Βασιλέα ϗ πρὸς ἀλλήλους. ἄλλα τε ϗ δὴ φέρει ἡ νῆσος αὕτη, οἶνον δὲ ὐδαμῆ, ὐδὲ ὀπώρας πάντοι. σῖτον δὲ ϗ κριθὰς, ϗ μέλι, ϗ ἔρια ἔστιν αὐτοῖς οἷα κάλ-

D λιστα τῶν ἐν τοῖς ἄλλαις χώραις. ὥστε ϗ ὑφαίνεσθαι αὐτοὺς πάμπολύτι πλῆθος ἱματίων. νομίζουσι δὲ γλώσσῃ ἰδίᾳ πάμπαν, ϗ ὐδενὶ συμφέρεται ἐς τὴν φωνὴν, ὅτε Γερμανοῖς, ὅτε Κελτοῖς, ὐδὲ ἄλλῳ ὐδενὶ τῶν περιοίκων. σκευῇ τε τῇ αὐτῇ χρώμενοι τοῖς Κελτοῖς, ϗ ἤθεσί τε τοῖς αὐτοῖς ϗ διαίτῃ. νομίζεται δὲ τούτοις τὰ τ' ἀμφὶ τὰς γυναῖκας τε ϗ τὰς παῖδας ἁπλοϊκώτερως, ὥστε ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον, ἐπειδάν τις ἐς τὴν τοῦ ἐπιτηδείου αὐτῷ οἰκίαν ἐσίῃ καλέμενος, κύσαντα τὴν γυναῖκα, ὕπω ξενίζεσθαι αὐτὸν. ϗ ἐν τῇ ὁδοῖς δὲ ἁπανταχῇ παρέχονται τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις. νομίζεται δὲ τοῦτο ϗ ἐς τὴν Φραντάλων χώραν, τὴν παύτῃ πάραλον, ἄχρι Γερμανίας. ϗ ὐδὲ αἰσχύνη τοῦ-

E το φέρει ἑαυτοῖς κύεσθαι πάς τε γυναῖκας αὐτῶν ϗ τὰς θυγατέρας. ἀνδρῶν δὲ ἡ πόλις δυνάμει τε προέχουσα τῶν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πασῶν πόλεων, ὄλβῳ τε ϗ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ ὐδεμιᾶς τῶν πρὸς ἑσπέραν λειπομένη ἀνδρείᾳ τε ϗ τῇ ἐς τὸς πολεμίους ἀρετῇ ἁμείνων τῶν περιοικούντων, ϗ πολλῶν ἄλλων τῶν πρὸς ἥλιον δύνοντα. ὅπλοις δὲ χρῶνται θυρεοῖς μὲν Ἰταλικοῖς, ϗ ξίφεσιν Ἑλληνικοῖς, τόξοις δὲ μακροῖς, ὥστε ϗ ἐσῶν-

* Κάλετες

* Λονδίνη, *in ora*, ἥτοι Λοωίδραι.

τας ἐς τὴν γῆν αὐτὰς τοξεύειν. ποταμὸς δὲ παρ' αὐτὴν γε τὴν πόλιν ῥέων, σφοδρός τε καὶ μέγας, ἐς τὸν τοῦ Γαλατίου ὠκεανὸν ἐκδιδοῖ, ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐς σταδίους δέκα τε καὶ ἑξακοσίους ἐπὶ θάλασσαν, καὶ πλημμυρεῖ ἀναβαίνειν τὰς ναῦς ἀδιστάκτως πάνυ ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ μέντοι ἐπιστρέφει τὰ ὕδατα τὰ ἔμπαλιν γινόμενα, χαλεπῶς ἐπὶ τὰ ῥεύματα ἀνιόντα, ἀντικόπτειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἰόντα. καὶ μέντοι ἄμπωτιν, ἔντε τὴν παραλίαν χώραν τὴν Γεγδυτίας, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ ἐς ἄμπωτιν γινομένων τῶν ὑδάτων, τὰς ναῦς ἐπὶ ξηρὰν γίνεσθαι πεφυκυίας ἐξ' ἀναπλημμυρίζει αὖθις τὰ ὕδατα. πλημμυρεῖ δὲ ἐς τὸ μέγιστον, ἐπὶ πήχεις βασιλικὰς πεντεκαίδεκα, τὸ ἐλάχιστον δὲ ἐπὶ ἕνδεκα. νυκτὸς μὲν οὖν καὶ ἡμέρας ὑποῤῥέοντα, πλημμυρεῖ αὖθις ἐπανιόντα. Σελήνης δὲ καὶ μέσον οὐρανὸν γιγνομένης, ἔς τε τὸν καθ' ἡμᾶς, καὶ ἐς τὸν ὑπὸ τὴν γῆν οἰκίζοντα, τρέπεσθαι ἐπὶ τἀναντία τὰ ὕδατα κίνησιν. χρὴ οὖν σκοπεῖσθαι περὶ τῆς κινήσεως ταύτης τῶν ὑδάτων, τῇ δ' ἐπισκεπτομένῃ. Τῷ δὲ Σελήνῃ ἐπιτροπεύειν τε τῶν ὑδάτων φύσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταχθαι οἰόμεθα. οὐκ ἂν δὴ ἀσυμφώνως ἔχειν πρός τε τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν κρᾶσιν ὧν εἴληχε τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Θεοῦ τοῦ μεγίστου Βασιλέως, πρὸς μὲν τὴν κίνησιν αὐτῆς μετεωρίζουσαν ἐφέλκεσθαί τε, ἐφ' ᾧ τὰ ὕδατα ἐς ὃ ἐπὶ τὴν μεγίστην ἀνάβασιν γένηται τοῦ οὐρανοῦ. κἀντεῦθεν αὖθις κατιοῦσαν ἐπανιέναι τὰ ὕδατα, μηκέτι σωζομένου αὐτῇ ἐς τὴν ἄνοδον. Ἐπειδὰν δὲ αὖθις ἐς τὴν κάθοδον γινομένη, ἄρξηται γίνεσθαι ἐς τὸ ἄναντες, τὸ ἐντεῦθεν αὖθις ἐπανιόντα πλημμυρεῖν. Συμβαίνει μέντοι καὶ ὑπὸ πνευμάτων, ἐς τοῦτο συμβαλλομένων, κινεῖν ἔτι μᾶλλον τὰ ὕδατα, ὅθεν ἂν δεχόμενα ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως. φέροιτο δ' ἂν ταῦτα κινήματα διττὴν τὴνδε τὴν κίνησιν, ἔπι τὴν τοῦ παντὸς, τήνδε τοῦ οὐρανοῦ κίνησιν, τήν τε αὐθαίρετον καὶ δὴ βίαιον γενομένην, ὡς ἂν μὴ ἐς συμφωνόν τινα ἁρμονίαν γινομένης τῆς κινήσεως, πολυειδῆ τε καὶ ὡς μάλιστα ἢ ἄν τὸ ἥδιστον ἐπί τε τῇ θεωρίᾳ, καὶ ὄψει, καὶ ἀκοῇ, καὶ ἐς ὅρον τινὰ σύμφωνον τῇ τοῦ παντὸς τῇδε ψυχῇ, ὡς ἂν αἰσθομένῃ μᾶλλόν τι ἐνεγκουσῶν τὴν κινήσεων, καὶ ἀλλήλαις συμφερομένων ἔς τινα ὁμοειδῆ συμφωνίαν ἔχοντι ἄλλῳ τὸ ἥδεσθαι. Ἐντεῦθεν τήν τε ψυχῆς κίνησιν καὶ ἀρχὴν ἐκεῖθεν λαμβάνουσαν, ἐπὶ τὸ διττὴν ἐκείνην φορὰν κινεῖν αὖθις τὰ σώματα, αὔξοντά τε δὴ καὶ φθίνοντα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπὶ κίνησιν τήνδε τοῦ ὁρμὴν ἐπιδέχεται τῷ παντὶ τῷδε συμφερομένην, ἡ ἡμετέρα ψυχὴ τῇ μὲν αὐθαιρέτῳ τήν τε γένεσιν καὶ αὔξησιν ἕπεσθαι ἀνάγκη· τῇ δ' αὖ βιαίῳ καὶ ἀκουσίῳ κινήσει, τήν τε φθίσιν αὖ καὶ τελευτὴν ἐπιπομένην συμβαίνειν τοῖς τῇδε ἔσι. Ταῦτα μὲν ἔς τε τὴν τοῦ Ὠκεανοῦ κίνησιν, καὶ τὴν τῇδε αὖ διττὴν ζώων ἐμψύχων κίνησιν, ὅσα τε ψυχὴν ἔχει, ἐνταῦθα καὶ κίνησιν κινεῖται ἑωτιναοῦν. Τὰ μέντοι ἐς τήνδε τὴν θάλασσαν ὕδατα, οὐ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἀνάγκη κινεῖσθαι κίνησιν, ἀλλ' ὡς ἔχει τε ἕκαστα πνευμάτων τε καὶ τόπων ἐς τὴν κίνησιν, βιαζομένων αὐτὰ, ἢ φύσεως ἔχοι ἂν καὶ ῥοπῆς, πρὸς ἣν ἂν κινοῖτο δὴ ταῦτα κίνησιν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐς τὴν τῶν ὑδάτων τοῦ Ὠκεανοῦ κίνησιν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἦν τῆσδε τῆς θαλάσσης, ἐς τοσοῦτον ἀπερρίφθω. ἐπάνειμι ἦν ἐπ' ἐκεῖνα τῆς ἀφηγήσεως, ὅθεν ταύτῃ ἀπετραπόμεθα. Βασιλεὺς γὰρ δὴ Ἑλλήνων, ὡς ἐπὶ τὸν βασιλέα Κελτῶν ἀφίκετο, φρενήτην τε ὄντα δὴ κατέλαβεν, καὶ ἐξεγένετο οἱ ὁπωσοῦν ἄλλῳ,

* Superscr. Φλανδρίαν in uno.

* μεγάλης

* ὑποδ.

rumque ea ſtantes in terram defigant. Flumen Themeſis nomine, iſtam urbem alluit, magnum & rapidum, quod in Gallicum mare effunditur ab urbe ſtadiis decem & ducentis: ibique reſtagnat adeo, ut facile navibus hinc ad urbem accedere liceat. Et ſane aqua refluit ægre in fluvium aſcendens propter urbis objectum, fluens per gurgitem, qui eſt in regione maritima Gegeutiæ. Ubi autem aqua in inſula ſe receperit in gurgitem, naves in ſicco deſtitui conſtat, expectantes donec inundatio aquarum ſolita redeat. Inundatio aquæ excreſcit, ubi plurimum, ad cubitos regios quindecim: ubi vero minimum, ad undecim cubitorum menſuram augeſcit. Nocte igitur & die recedentes, poſtea remeant aquæ, idque bis in ſpatio viginti quatuor horarum. Luna cum fuerit in medio cælo horizontis noſtri, & ejus qui ſubter terram eſt, in contrarium motum aquæ diſcedunt. Verum ut cauſsas hujus reciprocationis inveſtigemus, in hunc modum nos inquiſitionem facere oportet. Lunæ ſidus a Deo ordinatum eſt, ut aquarum naturam adminiſtret. Hinc credimus, Lunæ naturam & temperaturam, quam initio a Deo magno rege accepit, non abhorrere ab aquarum natura. Nam cum ſuo motu ſe in altum recipiat, attrahit aquas ſub ſe exiſtentes, donec ad maximum ſui motus aſcenſum pervenerit. Deinde ipſa deſcendente aquæ refluunt, non amplius quam donec fuerit in deſcenſu, ipſam ſequentes. Ubi autem ad ima ſui curſus deſcenderit, & in altum iterum aſſurgere incœperit, aquæ redeuntes inundant. Verum ſi acceſſerint venti, accidit ut aquæ magis moveantur. *Undecumque tamen motus principium aquæ ſuſceperunt*, conſtat eas duplici motu moveri, imitantes hujus univerſi cæli motum, qui partim naturalis, partim violentus cenſetur. Itaque niſi in harmoniam anni a parte ſibi conſona motus iſte receſſerit, plurimæ & variæ motus ſpecies exoriuntur. Et ſane in primis ſuave ſpeculationi, jucundumque viſui & auditui ſpectaculum fuerit, ſi in debitam menſuram quamdam hujus univerſi anima contracta fuerit, quaſi ſentiat ſuos motus & inter ſe commiſceat, debitamque harmoniam, quæ plurimum delectationis contineat, pulchre conſtituat. Ab hoc motu duplici etiam anima noſtra motum duplicem accipit, & dupliciter corpora movet, partim quidem ut creſcant, partim vero ut decreſcant. nam dum hujus univerſi motum anima noſtra comitatur, neceſſitas exigit ut motus naturalis generationem & augmentum, violentus vero corruptionem & interitum naturalium corporum gignat. Hæc quidem, quantum attinet ad Oceanum, & ad duplicem eorum quæ animam habent, motum, quocumque tandem motu impellatur, dixiſſe ſufficiat. At humorem qui in noſtro eſt mari, non neceſſe eſt iſto agitari motu: verum pro natura ventorum, & locorum, quibus opportunus eſt, motus ciere ſolet humor. Illa commemoravimus hactenus, quia ſpectare viſa ſunt præcipue ad Oceani reliquorumque marium plerumque motum. Nunc unde digreſſi ſumus, redeundum eſt. Rex Græcorum cum in Galliam veniſſet, regem Gallorum phreneſi laborantem offendit: nec potuit a quoquam Galliæ ducum impetrare ea, propter quæ iter in

Æſtus marini cauſa.

Edit. Paris. pag. 50.

Galliam intenderat. Quapropter conſulentibus id optimatibus, qui ibi erant, moras trahere ſtatuit, donec rex curareretur. Cum autem morbus in longum protraheretur, manere diutius non fuit auſus. proinde tranſita Germania & Pannonia, domum rediit. Pajazites ea tempeſtate oppugnationi urbis Byzantiæ intentus erat. Miſit quoque in Peloponneſum exercitum, qui complectebatur quinque myriades hominum. His præfecit Jagupen, eo tempore Europæ ducem. Ipſe autem incumbebat Byzantii oppugnationi, ut & id regnum ſibi ſubjiceret. Jagupes, & Brenezes, qui tum clarescere incipiebat, rebus fortiter geſtis, incurſionem fecere in Peloponneſum. Et quidem Brenezes, cum ſæpius Peloponneſum tentaſſet, tandem ad populationes animum convertit, devaſtans Peloponneſum, & alia Coronæ Methonæque finitima loca. Jagupes Europæ dux cum exercitu accedens, Argos urbem oppugnare aggreſſus eſt: eamque eo tempore obtinuit. At Theodorus Spartæ dux hanc urbem vendiderat, cum Græci jam deſperarent de Byzantii Peloponneſique ſalute, ipſorumque res in graviſſima pericula adductæ eſſent. Tunc igitur, cum Græcorum res in ancipiti hærerent periculo, Argos urbem Nauplio Græcorum oppido finitimam vendidit haud magno pretio. Spartam tamen, cum in colloquium veniſſet cum Rhodi Nazaræis, iis magna pecuniæ vi vendidit. Spartani cognito ſe traditos eſſe a ſuo duce, qui eo tempore aberat, Rhodi, admoniti a ſuo epiſcopo, qui id indicium fecerat, in comitium evocantur. Ibi multis ultro citroque jactatis, conjurationem faciunt, & unanimiter conſpirant, ſe nulli Nazaræorum aditum ad ſe conceſſuros: immo quidvis potius mali ſubituros, quam Latinorum Nazaræis parere velint. Quo res iſta majore auctoritate gereretur, epiſcopum ducem creant. Venientibus Nazaræis edicunt, ut continuo ſuis finibus diſcederent: ſin minus, ſe eos pro hoſtibus habituros. igitur cum conatus omnes caderent irriti, abiere, quaſi profecturi ad ducem Theodorum. Theodorus ubi reſcivit rem longe aliter quam agitaſſet animo, eveniſſe, legatos ad Spartanos miſit, tentaturus eorum animos, ſi redeuntem denuo ſuſcipere vellent. Ut autem tentantis admiſerunt orationes, regreſſus eſt in urbem, fidem dans, interpoſita jusjurandi religione, ſe nihil hujuſmodi amplius in animum inducturum. Ea tempeſtate Veneti præſidio arcem firmarunt, eamque obtinuere. Contra Argos urbem, ut eam oppugnaret, ſumma vi Jagupes copias duxit: aggreſſuſque murum ſæpius, nihil proficiebat. Nec multo poſt cum urbem duobus in locis ſimul adortus eſſet, eam capere ſumma ope nitebatur. Oppidanis autem qui in ſiniſtra urbis parte reſiſtebant, panicus terror, ſpectro viſo, injicitur. Putabant enim ſe vidiſſe virum quemdam indigenam dicentem, urbem in dextra parte qua oppugnabatur, captam eſſe. Relicto itaque loco iſto, citato agmine contenderunt ad dextram urbis partem. Hinc hoſtes ſumptis animis muros ſuperarunt, urbemque illam gloria & vetuſtate præſtantem vi occupavere, penituſque diripuere, Inde collegerunt Turci mancipiorum tres myriades: quæ omnia in

Conſtantinopolis obſeſſa.

Edit. Pariſ. pag. 51.

Argos Venetis vendita.

Rhodii Nazarzi dicti.

Argos capta.

A τῷ κῇ τῶ Γαλατίαν ἡγεμόνων ἕνεκα ἀφίκετο χρηματίσαι· κῇ διὰ ταῦτα συμβαλλόντων τῷ αὐτᾷ ταύτῃ ἀείσων, ἐπέμψε θεραπεύθῶαι τὸν Βασιλέα, συχνόν τινα ἀναβεβὼν αὐτᾷ χρόνον. ὡς δὲ ἐπετείνετο ἐπὶ μακρότερον τᾷ νοσήματος, ἐχ οἷός τε ἰῶ ἔτι ἐπιμένειν αὐτᾷ, ὑπέστρεψε ἀῷ Γερμανίας τε κῇ Παιονίας. Παιαζήτης δὲ τότε Βυζάντιον ἐπολιόρκει, ῥοσέχων ἐντεταμένως, κῇ ἐπὶ Πελοπόννησον πέμψας στρατὸν, ἀποκρούων μυριάδας πέντε, κῇ Ιαγέπῶ, τὸν τότε αὐτῷ Εὐρώπης στρατηγὸν, αὐτὸς εἶχεν ἀμφὶ τῇ ἑαυτᾷ ἀρχῇ τῇ περὶ τὸ Βυζάντιον. Ιαγέπης μὲν σὺν τῷ Βρενέζῃ, τότε δὴ ἀρξαμένῳ εὐδοκιμεῖν, ἐσέβαλον ἐς τὸν Πελοπόννησον· κῇ Βρενέζης μὲν πολλάκις ἐσβαλὼν, ☪ τότε, κῇ μετὰ ταῦτα ἐδῄῶ τὸν Πελοπόννησον, ἀλλὰ ☪ τὰ περὶ Κορώνῶ τε κῇ Μεθώνῶ χωρία· Ιαγέπης ᾗ ὁ τῆς Εὐρώπης ἡγεμὼν, ἀφικόμῶος ἐς τὸ Αργος ἐπολιόρκει. Τὸ ᾗ Αργος τοῦτον τὸν χρόνον κατεῖχον ἀπέδοτο ᾗ Θεόδωρος ὁ τῆς Σπάρτης ἡγεμὼν, ὡς ἀπέγνω τοῖς Ελλησι τὴ σωτηρίαν τῷ τε Βυζαντίῳ, ῥὸς δὲ κῇ τῇ Πελοποννήσῳ, κῇ ἐπὶ ξυρᾷ ἀκμῆς ἤδη ἑστηκότα τὰ τῷ Ελλήνων ῥάγματα, τότε Αργος ὅμορον ὂν Ναυπλίῳ, πόλει τ Ελλῶικῶν, ἀπέδοτο ὑπολᾷ. κῇ Σπάρτῶ ᾗ τοῖς ὑπὸ Ρόδε Ναζηραίοις ἐς λόγες ἀφικόμῶος ἀπέδοτο πολλᾷ τινος· οἱ μὲν Σπαρτιάται ὡς ᾔδοντο ῥοδεδομένοι, ὡσὼ τ σφῶν Cαὐτῶν ἡγεμόνος· ἀπῆν ᾗ τότε * ἐνάγοντος τᾷ Σπάρτης Αρχιερέως, κοινῇ τε σωιέντες σφίσι λόγον ἐδίδοσαν, κῇ σωίσαντο ἀλλήλοις, ☪ σωετίθεντο, ὡς ὑδενὶ ἐπιτρέψοντες εἰσελθεῖν ἐς τῶ πόλιν τῷ Ναζηραίων. πᾶν ᾗ ὅ, τι ἂν δέοι χαλεπὸν πεισομένες, ῥὸς τᾷ μὴ Ναζηραίοις τοῖς Λατίνων πείθεθαι. ἐσήσαντο δὲ σφίσι κῇ τόν γε Αρχιερέα ἄρχοντα ἐπὶ τότῳ· κῇ ἐλθόντων τ Ναζηραίων, ῥοηγορεύοντο ἀπαλλάσσεθαι τ ταχίσῶ· εἰ δὲ μὴ, πειρᾶσθαι ὡς πολεμίες. ἔτοι μὲν ὖῶ ᾤχοντο ἀπαλλασόμῶοι ὡς ἐπὶ τ ἡγεμόνα, ὡς ὑδὲν ἐς τᾶτο σφίσι ῥοεχώρει. Θεόδωρος ᾗ ὁ τ Σπάρτης ἡγεμὼν, ὡς ᾔθετο τὸ ῥᾶγμα, ὡς τἐναντίον ἢ ἐDβέλετο πεσεῖσῶ αὐτῷ, λόγες τε ἔπεμπεν αὖθις παρὰ τὲς Σπαρτιάτας, ὑποπειρώμῶος εἰ δέξαιντο ἔτι αὐτὸν αὖθις ἐπανιόντα. ὡς ᾗ ὑποπειρομένου, ῥοσίσαντο τὲς λόγες, * ἐσήει δὲ τῶ πόλιν, ὅρκια ποιησάμῶος μηκέτι τᾷ λοιπᾷ ἐπὶ νοῶ βαλέθαι τοιᾶτον. Τότε οἱ Ουενετοὶ φρεᾶν ἐς τ ἀκρόπολιν ὑποφωλάμῶοι κατεῖχον· ἐπὶ τᾶτο δὲ τὸ Αργος, Ιαγούπης ὁ Παιαζήτεω βασιλέως στρατηγὸς, ὡς ἐστρατεύετο, ἐπολιόρκει τε ἀνὰ κράτος, ☪ ῥοσβάλλων τῷ τείχει θαμὰ ὐκ ἀνίει. μετὰ δὲ οὐ πολῶ χρόνον, ὡς ὑπὸ δυοῖν ἅμα τόποιν ῥοσβάλλων, ἐπειρᾶτο τᾷ χωείᾳ, γίνεταί τι δεῖμα Eτοῖς ἐν τῇ πόλει πανικὸν, τοῖς ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τῆς πόλεως μέρει ἀμῶομένοις, ὡς δόξαν αὐτοῖς ἄνθρωπόν τινα τῷ ἐπιχωείων φήσαντα εἰπεῖν, ὡς ἄλω ἡ πόλις ἀπὸ τᾶ δεξιᾶ. κῇ ἐκλιπόντας τὸ χωείον τᾶτο, ἰέναι δρόμῳ ἐπὶ τὸ δεξιόν. ἐνταῦθα ᾗ ἀναβεβηκότας τὸ τεῖχος τὲς πολεμίους, ταύτῃ ἐλεῖν τε κῇ κράτος τῶ πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσαθαι πόλιν πεσιφανῆ τε κῇ παλαιάν. ἀνδράποδα δὲ λέγεται γενέθαι ἐντεῦθεν τοῖς Τύρκοις, ὡς τεισμύρια, κα-

* ἀναγοντος *R. ut in c.*

* εισησι

τοικη-

τοικῆσαι μὲν τούτους, λέγεται, Βασιλεὺς ἐς τὴν Α-
σίαν. ἀκ ἔχω δὲ τοῦτο συμβάλλεσθαι ὡς ἔστιν ἀληθές,
ἐ δυνάμενος ἐξευρεῖν διαπυθανόμενος, ὅποι τῆς Α-
σίας ἔτοι κατῳκισται ὑπὸ Παιαζήτεω βασιλέως.
Ιαγοῦπης μὲν δὴ ὡς τὸ Αργος ἰδραποδίσατο, ἀ-
πήγαγε τὸν στρατόν· μετὰ δὲ ταῦτα Βρενεζης τε αὐτίκα
ἐπὶ μέγα ἐχώρει δυνάμεως, συμβάλλων τε ἐς τὴν
Πελοπόννησον, καὶ ἐς τὴν παράλιον Μακεδονίαν,
ἐπὶ τοὺς Αλβανοὺς, μεγάλα καὶ ἐπίσημα ἔργα ἀπο-
δεικνύμενος τῇ τοῦ Βασιλέως οἰκίᾳ. στρατηγὸς μὲν
ἀκέτι ἀποδεικτὸς ὑπὸ Βασιλέως, τῷ δὲ Τούρκων
ἑπομένων αὐτῷ, ὅποι ἂν ἐξηγοῖτο, ὡς εὐτυχεῖ τε
γενομένῳ τὰ ἐς πόλεμον, & πλουτίζοντι τὰ στρατεύ-
ματα, ὅποι ἂν ἐπίη στρατεύμενος· τοὺς δὴ ἱπ-
ποδρόμους καλουμένους τὸ γένος τοῦδε, μήτε μισθὸν,
μήτε ἀρχὴν ἔχοντας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐπὶ διαρ-
παγῇ τε καὶ λείαν ἀεὶ διωθέντας, ἕπεσθαι ὅποι
ἄν τις ἐξηγεῖται αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτί-
κα ἕκαστον ἱππεύοντά τε καὶ ἕτερον ἀγόμενον ἵππον
ἐς τὸ ἱππόδρομον τῆς λείας. Επεὶ δὲ ἐν τῇ πολε-
μίᾳ γένωνται, σωσθημα λαμβάνοντες ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ, ἀναβάντες οὓς περιάγουσιν ἵππους, θεῖν
ἀνὰ κράτος, μηδέν τι ἐπέχοντας, καὶ σκεδαννυμέ-
νους σὺν τρεῖς διαρπάζειν ἀνδράποδα, καὶ ὅ, τι ἐς
ἄλλο προχωροίη. ταύτῃ ἐπίσαμαι τοὺς τε μετὰ Α-
μυράτεω τοῦ Ορχάνεω, καὶ τοὺς τότε δὴ ἐπὶ Παιαζή-
τεω, διαβάντας ἐς τὴν Εὐρώπην, ὠθῆσαί τε, καὶ
ταύτῃ ἑλομένους σφίσι βιωτεύειν, καὶ ἐπιδόντας πα-
ραχρῆμα ἐνίους μέγα ὀλβίους ἐν βραχεῖ γίνεσθαι,
ἅπαντα τε τὴν Εὐρώπης οἰκήσαντας, ἀπὸ τῆς
Σκοπίων πόλεως, ἐπὶ τὴν Τριβαλῶν χώραν καὶ
Μυσῶν, καὶ καὶ τὴν Μακεδονίαν. μετὰ δὲ ταῦτα
περὶ Θετταλίαν οἰκῆσαι πολλούς. Επὶ μὲν δὴ Παια-
ζήτεω λέγεται μοῖραν ἀκ ὀλίγην Σκυθῶν ἐπὶ Δα-
κίαν ἐλθεῖν, πρεσβεύσασθαι πρὸς Παιαζήτην, αἰ-
τεῖσθαι αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας, χρήματά τε καὶ ἀρχὴν,
ἐφ' ᾧ διαβάντας τὸν Ιστρον, συμφέρειν αὐτῷ τοὺς
ἐπὶ τῇ Εὐρώπῃ ἐναντίους πολέμους. τὸν δὲ ἡδόμε-
νον τῷ λόγῳ προσίεσθαι τὴν αἴτησιν αὐτῶν, καὶ ὑπι-
σχνεῖσθαι μεγάλα. Διαβάντων δὲ ἐκείνων κατοικῆσαι
αὐτοὺς ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, θεραπεύοντας τοὺς ἡγε-
μόνας αὐτῶν ἀνὰ μέρος ἕκαστον, καὶ σκεδασθέντας
ὅπως αὐτοὺς χρησίμους γενέσθαι ἑς τε ἱπποδρόμους
καὶ ἐς πόλεμον. ὕστερον μέν τοι Παιαζήτης ὀρρωδῶν
μή τι νεωτερίσωσιν οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν συνιόντες
σφίσι, συλλαβὼν τούτους ἀπέκτεινε. Τῶν δὲ Σκυ-
θῶν, καὶ νῦν ἔτι, ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πολύ τι πλῆ-
θος πολλαχῇ σκεδασθέντων ἔστιν ἰδεῖν. καὶ ὑπὸ Α-
μυράτεω μέν τοι ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἢ περὶ Θέρμην,
καὶ ἐν τῇ παρὰ Αξιὸν ποταμὸν χώρᾳ κατῴκισαι. ἀ-
γαγόντος μέγα τι πλῆθος Τούρκων τε ἐς τοῦτον τὸν
χῶρον, καὶ κατοικίσαντος, καὶ τὸ τῆς Ζαγωρᾶς πέδον
ὕπω καλούμενον, ὑπὸ Αμυράτεω κατῳκίσθη, καὶ ἡ
Φιλιππουπόλεως χώρα. ἡ μέντοι Χερρόνησος ἡ
ἐν τῷ Ελλησπόντῳ, καὶ πρότερον ὑπὸ Σουλαϊμά-
νεω κατῳκίσθη τοῦ ἀδελφοῦ. Θετταλία δὲ καὶ
ἡ περὶ τὰ Σκόπια χώρα, καὶ ἡ Τριβαλῶν ἀ-
πὸ Φιλιππουπόλεως ἑς τε ἐπὶ τὸν Αἷμον, καὶ τὴν
Σοφίαν ὕπω καλουμένην κώμην, Παιαζήτης ὁ
Αμυράτεω κατοικίσας, τήν τε Ιλλυριῶν καὶ

A Asiam deportarunt, ibique habitare jusserunt. nec tamen potui invenire, ut credam id verum esse: nec præterea cognoscere potui, quis locus, ut eum incolerent, ipsis in Asia a rege Pajazite ascriptus sit. Jagupes direpta Argo urbe antiquissima, exercitum abduxit inde. Postea etiam Brenezes brevi magnam po- *Edit. Paris.*
tentiam nactus est, cum intrasset infesto *pag. 52.*
agmine Peloponnesum, & maritimam Macedoniam, contra Albanos fortiter dimicans, nec amplius electus est dux regiæ domus: verum Turci eum sequebantur promptissime, quocumque exercitum duxisset, quia ubique felici rerum utebatur successu, exercitusque ditabat, quocumque militatum abiisset. Equites
B enim Turcorum quidam, qui proprio nomine notantur, nec mercedem, nec quoque magistratus honorem a rege accipiunt: semper sequuntur, quocumque qui eos eduxerit, conversi ad prædam & spolia diripienda. Horum singuli binos equos habent: uni insident, alterum desultorium abducunt secum, cujus opera in prædis agendis utuntur. Quando autem venerint in terram hostilem, accepto signo a duce, conscendunt equos, quos ad id expeditos circumducunt: currunt citissime, nihil morantes: & dispersi rapiunt mancipia, & quæcumque casus obtulerit. Eo modo novi illos, qui cum Orchanis filio Amurate, & cum Pajazite ea tempestate in Europam transierant, ad prædas se convertisse, &
C id vivendi genus sibi elegisse: incredibilique incremento brevi sumpto, maximas acquisivisse opes, habitantes undique per Europam, ab Scopiorum urbe usque ad *Tryballorum Mysiorumque regionem, etiam per Macedoniam dispersos.* Deinde circa Thessaliam plurimos quoque ætatem egisse constat. Imperante Pajazite, fama est non modicam * Scytharum manum venisse in Daciam, & hinc legatos misisse ad Pajazitem, qui peteret pecuniam & regionem: quibus
D freti, transituri essent Istrum cum Pajazite, & bella Europæ gesturi. Pajazites plurimum delectatus illorum sermone, munera magna promisit, si trajicerent, quemadmodum essent polliciti, Istrum: dicens, se ipsis assignaturum Europæ agros, ut singuli ibi viventes suos duces sectarentur. Qui in hunc modum per Europam dispersi, equites facti sunt optimi, reique militaris peritissimi. Deinceps Pajazites timens ut duces illi Scytharum Europæ statui aliquam innovationem inducerent, omnes comprehensos, cum in unum convenissent, obtruncavit. Etiam hodie Scytharum magnam copiam undique per Europam morantium videre est, quos sedes capere in Macedenia Thermæ & Axio flumini finitima Amurates jussit. Qui quoque plurimos Turcos in istam regionem induxit, ut eam incolerent. Campus Zagore nuncupatus, jubente, Amurate, habitari cœptus est. * Etiam Philippopolis
E regio, ab Amurate colonos accepit. At Chersonesus Hellesponti jam ante ab Sulaimano fratre colonos sortita est. Thessalia & Scopiorum, nec non Tryballorum regio qua a Philippopoli usque in Hæmum, & Sophiam isthoc nomine vicum patet, ab Amuratis filio Pajazite colonos nacta est: qui deinde Illyriorum & Tryballorum regionem vastabat. Hæc loca omnia admodum opportuna

Turcorum equitum deprædationes.

* Tartarorum.

Scytharum in Daciam irruptio.

Zagoræsis ager sub Theophilo & Theodoro Imper. postquam ad fidem Christi conversi fuissent, Bulgari acceperût, circa annum Domini 308.

* Colon. Turc. in Europa, *pag. 53.*

fuere ad domandos hoſtes. Poſtea & alii plurimi in hanc regionem confluxerunt, cum accepiſſent eam admodum eſſe idoneam recipiendis mancipiis, & aliis quæ hoſti extorſiſſent, ſeque ibi tutiſſimos fore certo ſcientes Pajazites in Aſiam tranſvectus, Ertzicam urbem oppugnavit, & oppugnatam ſuæ ditionis fecit. Hinc progreſſus, Melitinen urbem Euphrati impoſitam omni machinarum genere arietare aggreſſus eſt: at machinis aliquantulum fortiter reſtitit. Cum autem oppugnatione uti nullo modo intermitteret Pajazites, pactionibus in fidem recepta eſt. Eo tempore quo arietes Melitinæ admovebantur, nuntiatum eſt Pajaziti eam in deditionem acceptam eſſe. Tunc accedentes Aſianorum Turcorum duces, precibus fatigarunt regem Temirem, ut ſinguli ab ipſo in ſuam reducerentur regionem. Quoque magis moverent religionem communem, & generis propinquitatem, qua ipſum contingerent, prætendebant: addentes ſe, ipſum ſuæ regionis & patrem & patronum elegiſſe. His adjiciebant, ut cogitaret ſe propterea Aſiæ eſſe regem, ut nullo modo ſineret ſui generis homines, cum nullas facerent injurias, a quoquam contumeliis & injuriis affici. Arbitrio autem ejus permittebant, pœnas daturi quaſcumque juſſiſſet, ſi contra fœdera quid in Pajazitem commiſiſſe deprehenderentur. Temires Pajaziti non indignabatur, quia hactenus ſtrenue res geſſiſſet contra hoſtes Turcicæ religionis. Univerſi enim orbis nobis noti religio potiſſimum in duas dividitur partes. Partim enim Mechmetanæ, partim vero Chriſtianæ religioni adhærent. Reliquæ autem religiones, ut inutiles, nec in regnum admittuntur, nec etiam aliquam dignitatem merentur. Pajaziti autem nihil ſuccenſebat Temires, propterea quod fortiter pugnaret pro herois Mechmetis religione: imo cenſebat ab omnibus ei plurimas gratias habendas. Hæc ejus ab initio erat ſententia. Ubi autem a plurimis ad ſe venientibus cognovit, eum neutiquam æquitatis eſſe ſtudioſum, nec contentum Aſiæ regno fore: verum cum eſſet vehementioris ingenii, ut facile turbini aſſimilaretur, expeditionem contra Syriam, & Ægyptum, & contra Memphyticum regem, eum moliri. His perſuaſus, legatos ad Pajazitem miſit, ut eum, ſi aliquo modo poſſet, reconciliaret ducibus. Miſit per manus legatorum etiam veſtem, ut moris eſt regum Aſiæ imperium tenentium, munus Pajaziti. Legati ubi ad Pajazitem venerunt, hujuſcemodi orationem habuerunt: Nobis Temires legationis onus impoſuit, mittens tibi veſtem hanc, munus: dicens, ſe tibi gratias agere ingentes, quod herois noſtri hoſtes magno animo debellas, & amicos ſemper acriter dimicando ad majorem felicitatem producis, religioniſque noſtræ negotium auguſtius conſtituis. Decet te profecto hoſtes noſtros ſeveriter vindicare, at amicos & ſocios nobis conjunctiſſimos nequaquam inimicos & hoſtes facere: nec etiam injuriis obruere, verum beneficiis eos tibi obnoxios reddere annitaris. Si enim parum dextre erga tuos affectus fueris, quomodo hoſtes cum gloria domabis? Quapropter edicit rex Temires, Aſiæ imperium ducibus ademptum reſtituas, cum nihil ſecundum ea quæ pa-

Belli Tamerlanici occaſio.

Edit. Pariſ. pag. 54.

A Τριβαλῶν ἐλπίζετο χώραν. ἐπιδιδόασι μὲν ὅτοι οἱ χῶροι πρός γε πολεμίων, ἢ ὕστερον μὴ ταῦτα ἑτέρων ἐκ τῶν ταύτῃ ἐπιῤῥεόντων αὐτῷ, ὥνπερ ἂν ἐπωφάνοντο, ἐπιτηδείως σφίσιν ἔχειν τὴν χώραν, πρός τε ἀνδράποδα, καὶ ἐς τἄλλα ὠσίαν, ἢ ὅπο τῆς πολεμίων. καὶ ὅπῃ ἂν μάλιστα μὴ ἀντικόπτηται ὑπὸ τῆς πολεμίων. Παιαζίτης δ' ὡς ἐς τὴν Ασίαν ἔβας, ἐπεὶ Ερτζικὰν πολιορκῶν παρεκήσατο, προῖών Μελιτινὴν τὴν ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ἐπολιόρκει τε, καὶ προσέβαλε μηχαναῖς παντοίαις προσάγων τῷ τείχει. καὶ ἐπὶ χρόνον μὲν ἀντεῖχε, μὴ δὲ ταῦτα προσεχώρησε καθ' ὁμολογίαν. ἐν ᾧ δὲ ἦτε Μελιτινὴ πολιορκοῖτο ὑπὸ Παιαζίτεω, καὶ ἠγγέλετο τῷ Βασιλεῖ, ὡς εἁλῴη Μελιτινὴ, παρόντες καὶ τότε οἱ Τύρκων τῆς Ασίας ἡγεμόνες, ἔρραττον ὅπως καταγοιντο ὑπὸ Τεμίρεω βασιλέως, ἐς τὴν ἑαυτῶν ἕκαστος χώραν, προῖ χόμῳοι τὴν τε ξυγγένειαν, ὑπὸ παλαιοῦ σφίσιν οὖσαν, πρός τό τε Τεμίρεω γένος, καὶ τὴν θρησκείαν, ἐς ἣν τελοῦντες αὐτῶν, πατέρα τε καὶ κηδεμόνα ἐπεποίηντο ἑαυτῶν χώρας. ἔλεγον δ' αὐτῷ, Ως δικαίως ταῦτα ἔν τε τῆς Ασίας Βασιλεὺς, ὥστε μηδενὶ ἐπιτρέπειν ἀδικεῖν ἐς τοὺς ὁμοφύλους, μὴ ὑπάρξαντα ἀδικίας πρότερον. ὅτι δὲ μὴ ἠδίκουν Παιαζίτην, μηδὲ παρὰ τὰς σπονδὰς αὐτῶν ἐπεπλημμελήκοτες εἶεν, ἐπετράποντο αὐτῷ διαιτητῇ, ὥς τε δίκας ὑπέχειν, εἴ τι παρὰ τὰς σπονδὰς αὐτῶν, κακὸν Παιαζίτην εἰργασμένοι εἶεν. Τεμίρης δὲ, τέως μὲν Παιαζίτῃ πρὸς τοὺς πολεμίους σφῶν ἀμυνομένῳ, καὶ ἀγωνιζομένῳ ὑπὲρ τῆς Μεχμέτεω θρησκείας. Διακεκρίσθαι δὲ ἐς δύο σύμπασαν θρησκείαν, τήν γε ἐγνωσμένην ἡμῖν οἰκεμένην, τήν τε τῶν Ισσᾶ. καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν θρησκείαν, ἐναντίαν ταύτῃ πολιτευομένην· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν θρησκειῶν, ἔτε ἐς βασιλείαν, ἔτε ἀρχὴν ἰωτινοῦν καταξῆναι. Παιαζίτῃ τε πολεμοῦντι, ἔφασκε πρὸς τοὺς τοῦ ἥρωος πολεμίους, οὐχ ὅπως ἄχθεσθαι δικαίως ταῦτα, ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι, ξυμπαντας τὰς τῆς Μεχμέτεω μοίρας. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν ἀπεδείκνυτο γνώμην Τεμίρης· μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ὑπὸ πολλῶν ἤδη παρ' ἑαυτὸν ἀναβεβηκότων, ἐπωφάνετο τήν τε φύσιν αὐτοῦ μήτε ἐπιεικῆ, ὥς τε τὴν καθεσηκυῖαν ἐθέλειν ἐμμένειν κατὰ τὴν Ασίαν ἀρχήν. ἀλλὰ τῷτε ὁρμῇ αὐτοῦ διεξιόντες, ὡς λαίλαπα παραβάλλοιεν αὐτὸν, καὶ ὡς ἐπὶ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ Μέμφιος Βασιλέα ἐν ᾧ ἔχει στρατεύεσθαι, ἀναπειθεις ὑπὸ τῶν, ἔπεμψε πρεσβείαν ἐς Παιαζίτην, ὡς διαλάξοιεν οἱ δυῖηται αὐτὴν τοῖς ἡγεμόσι, καὶ ἐπιπέμπων ἐσθῆτα, ἣν δὴ ὧδε τοιεῖσθαι τῷ Παιαζίτῃ, ἣν δὴ νομίζεται τὴν ἡγεμονίαν τὴν Ασίας κατέχοντι. οἱ δὲ πρέσβεις ἀφικόμενοι ἔλεγον τοιάδε. Ημᾶς ἔπεμψε Βασιλεὺς Τεμίρης, δῶρα τε τῷδε τὴν ἐσθῆτα φέροντάς σοι, καὶ χάριν εἰδέναι σοι ἔφη, ὅτι τοῖς τοῦ ἥρωος πολεμίοις μαχόμενος, τοσοῦτο ἐπὶ μέγα τε ἡμετέρας φίλης * αἰπίζεις ἀγωνιζόμενος, καὶ τὴν ἡμετέραν θρησκείαν ἐπὶ τὸ ἄμεινον καθιστᾶς. ὡς δὲ ταύτην σοι ἔχει καλῶς, τοὺς ἡμετέρους ἀμύνεσθαι πολεμίους, τούς γε φίλους τε καὶ ἐπιτηδείους, καὶ ἐς τὰ μάλιστα καθισαμένους, ἡμῖν πολεμίους ποιεῖσθαι, μηδὲ ἀδικεῖν, ἀλλ' ἐς τοσοῦτον μὲν μηδοτιοῦν ἐκφέρεσθαι κακὸν κἀκείνους. ἵνα δὲ μὴ ἐς τοὺς ὁμοφύλους ἐπιτηδείως ἔχεις, πῶς ἂν τοῖς πολεμίοις προσφέροις; διὰ ταῦτα δὴ κελεύει, τήν τε ἀρχὴν τοῖς ἐν τῇ Ασίᾳ ἡγεμόσιν, ἵνα ἀφελόμενος ἔχῃς, ἀποδοῦναι,

* αἰαίζεις R. ut in c.

μηδοτιοῦν παραβαίνοντας τῷ σφίσι πρὸς τὸν γὴν ἀρχὸν ἐσπεισμένων. καὶ ταῦτα ποιῶν, ἐκείνῳ τε χαριῇ, καὶ τὸ ἐν τῇ Ασίᾳ γένος, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, χάριν εἰσομένους σοι ἀθάνατον. εἰ δέ τι παρὰ τὰς συνθήκας πεποιημένοι εἶεν, ἐπετράποντο διαίτην τῷ βασιλεῖ Τεμήρῃ, ἐξ οὗ, τι ἂν λέγοις ὑπ' αὐτῶν ἠδικεῖσθαι. Τὸν μὲν οὖν Παιαζήτιν ξυνηκόοτα λέγεται τῶν πρέσβεων, τὰ μὲν ἄλλα ἐ χαλεπῶς. ἀχθεσθῶαι δὲ μάλα ἐπιεικῶς, διὰ τοῦτο ἐθῆτα, καὶ μὴ ἀναχόμενον, εἰπεῖν ἐς τοὺς πρέσβεις· Απαγγείλατε τοίνυν τῷ ὑμετέρῳ βασιλεῖ, ὡς ἔμοιγε ἀγωνιζομένῳ, ὑπέρ τε τῆς ἥρως, πρὸς τοὺς ὑμῖν πολεμιωτάτους, χάριν ἂν εἰδείης, σύ τε καὶ οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, πρὸς ἃ ἡμετέραν τετραμμένοι θρησκείαν. καὶ σέ τε ἀντὶ τοῦ ὀτιοῦν ἡμῖν συλλαμβάνειν, ἐς ἃ ἡμέτερον τοῦτον ἀγῶνα, στράτευμά τε καὶ χρήματα ἐπιπέμποντα, ἐκ ἂν δέοιτο δὴ τοιαῦτα ἡμῖν ξυνήμυνον συμβαλλόεσθαι. ἀφῃρεῖσθαι δὲ πειρώμενον χώραν, ἣν, καταστρεψάμενος τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας, ἔχω, πῶς ἂν εἰδείης χάριν ἐμοὶ, ἢ ἔφησθα εἰδέναι; ἐάθητε τοῦ λοιποῦ ἀπαγγείλατε τῷ Βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ, μὴ ἐπιπέμπειν, ἀντὶ ἑαυτοῦ τὸ γένος ἐ τὸν τύχον ἀμείνονι. Ταῦτα ὡς ἀνῃρέχθη παρὰ Βασιλέα Τεμήρου, ἐς Σεμαρχάνδην, τεθυμωμένον μεγάλως τῇ ἐθῆτος ὕβρει, ἄγγελον λέγεται ἐπιπέμψαι, προαγορεύοντα, τήνδε ἀρχὴν ἐς τοὺς ἡγεμόνας ὀπίσω ἀποδοῦναι, καὶ μὴ ἃ ταχίστην ἀμέλειν. εἰ δὲ μὴ, περιόψεσθαι ὡς πολέμιον. παύτην δὲ ἃ δίκην, ἔφασαν αὐτὸν Βασιλέα Τεμήρην ἐπιδικάσαι, ὡς ἠδικημένοι τε εἶεν οἱ Τῶρκοι ἡγεμόνες, ὑπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ Παιαζήτεω, καὶ μὴ περιδεῖν αὐτὸς, ἐσρημένης τῆς σφῶν ἀρχῆς, πεπνοσεῖν καὶ ἃ Ασίαν, Τεμήρεω ἔτι πεπνόντος. Τὸν δὲ Παιαζήτην ὑπολαβόντα, ἐς ἃ ἄγγελον φάναι. εἰ τοίνυν μὴ ἐπίη μαχήμυνος ἡμῖν, ἐς τρὶς ἃ ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω ὑπολαβών. Τοῦτο δὴ οὖν ἐς ὕβριν φέρει τῷ γένει τούτῳ, Μεχμέτῃ ὀξηρκῶσαι, ἐς τρὶς ἤδη ὑπολαβεῖν ἃ ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἂν μὴ πείθηται. Τοῦτο δέ ἐσιν, ὅτι νόμος ἐσὶ τούτοις, ὑποπεμπόμενον ἃ ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἕκαστον ἀπαγορεύειν, ἃ λοιπὸν αὖθις ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκεῖα. ὡς ἐθεμιτὸν ὄν. ἐπειδὰν ἐς τρεῖς ἔφησε σπλῆνας ξασήσαιτο ἃ γάμον αὐτῷ ὁ ἀνὴρ, ἀρνησάμενον ἔτι ἐπὶ τὸν αὐτὸν γάμον ἐλθεῖν, εἰ μή τις τρὶς σπλῆνος ἐς μέσον ἐμβαλόντος, αὖθις ἄγοιτο ὑπὸ ἑτέρῳ μοιχευομένην. Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἤκουσεν ὁ ἄγγελος, ἤλαυνεν ὀπίσω τὴν ταχίστην παρὰ Βασιλέα Τεμήρην. Λέγουσι δὲ τὴν γυναῖκα Τεμήρεω, δεισιδαίμονά τινα ἐς τὰ μέγιστα γεγονέναι, καὶ μὴ ἐᾶν Τεμήρην οὕτω προσφέρεσθαι, ἐπαχθῆ ὄντα Παιαζήτῃ, ἀνδρί τε ἐπαίνου ἀξίῳ, ἐς τὴν κατ' αὐτοὺς θρησκείαν, ἀγωνιζομένῳ πρὸς τὴν τοῦ Ιησοῦ μοῖραν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν, ἐ μὴ πράγματα παρέχειν ἐ δικαιῶν ὑφίσασθαι ὁτιοῦν ἀνήκεσον ὑπ' αὐτοῦ. ὡς δὲ τὰ ὑπ' ἀγγέλων ἐλέχθη, λέγεται ἐπικαλεσάμενον τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, κελεῦσαι ἐναντίον αὐτῆς, τὰ παρὰ τοῦ Παιαζήτεω λεχθέντα, ὑπ' αὐτῷ ἀπαγγεῖλαι. Τοῦ δὲ ἀπαγγείλαντος, τὰ ὑπὸ Παιαζήτεω ἐπεσαλμένα, μνρέσθαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ ἔτι δικαιοῖ Παιαζήτην ἐᾶν, ἕτω ὀξυβείζοντα. καὶ ἀνεδήλυ, ὡς εἰ ἐπίδατε-

A ctis convenerant, in regnum tuum deliquerint. Si obtemperaveris, feceris mihi rem gratissimam, nec non Asiam Europamque incolentibus, qui tibi gratias agent immortales. Sin autem quid contra fœdera eos feciſſe putas, regi Temiræ ejus rei judicium mandarunt, ſubituri pœnas injuriarum, ſi quæ illorum in te extant, quaſcumque imperaverit. Pajazitem memorant cætera non iniquo animo, quæ ab legatis afferebantur, auſcultaſſe: verum graviter offenſum eſſe munere veſtis, quam Temires miſerat. Hinc irritatus, in hunc modum reſpondiſſe fertur: Renuntiate regi veſtro, quod mihi Temires, nec non reliqui qui in Aſia degunt, gratias agunt, dum me incunctanter, ut religionem noſtram tuear, B hoſtibus impigre opponam, me admodum mirari. In primis autem admirationem mihi infert, dum pecuniam & milites, reliquaque ad iſta certamina neceſſaria offert: nec tamen in hujuſcemodi negotio a partibus noſtris ſtare deprehenditur. Verum in me hoſtilia meditatur, adimendo regionem, quam meo marte, devictis adverſariis & inſidiatoribus meis, in poteſtatem meam redegi, & poſſideo. Quomodo igitur mihi gratias habes atque agis, quemadmodum modo verbis declaraſti? Porro quod ad veſtem attinet, regi veſtro nuntiate, ne poſthac & genere opibuſque præſtantiori, hujuſmodi munera mittere in animum inducat. Hæc ut relata ſunt ad regem C Temirem Semarchandam, ira graviter accenſum ferunt veſtitus contumelia, & ſtatim miſit præconem qui imperaret, ne quamprimum ducibus imperium reſtituere dubitet: ſe enim ſic decreviſſe. Sin parere recuſarit, ſe ipſum pro hoſte habiturum. Cauſam illam diſceptavit rex Temires, atque talem ſententiam dedit: Turcorum duces injuriis a Pajazite eſſe affectos. Proinde ſe ipſos, dum vita fruatur, haud neglecturum vagos oberrare per Aſiam, exutos regno ſuo. Pajazites nuntium cum hujuſmodi reſponſo dimiſit: Niſi cum exercitu adverſum nos procedat, precor ut uxorem ſuam ter repudiatam tandem iterum aſſumat. Hoc quidem vergit in contume- D liam Turcorum, videlicet ter uxorem ſuam recipere, niſi perſuadeatur. Quia legem habent Turci, qua cavetur, ut is qui uxorem dimittit, edicat ſe non amplius ipſam in ſua admiſſurum. Quaſi id factitare haud fas ſit, poſtquam ſibi ad tres ſplenes matrimonium diſſidiſſe dixerit maritus, recuſans ad idem matrimonium redire: niſi quis ter ſplene in medium procedente, denuo ducat ab alio adulterio pollutam. Hæc ubi nuntius accepit, iter ad regem Temirem maturavit. Ajunt, Temiris uxorem admodum in rebus maximis ſuperſtitioſam extitiſſe, nec permiſiſſe Temiri, ut infeſta arma inferret Pajaziti, viro laude digno, qui magna cum gloria pro Mechmetis religione contra Chriſti fidem dimicarit. Verum monuiſſe regem, ut virum tantum quieſcere patiatur, nec ei negotium faceſſat, qui non commeruerit ut aliquid mali ab ejuſdem religionis conſortibus accipiat. Ut nuntius Temiri mandata explanavit, uxorem ſuam vocavit, nuntiumque eadem, ipſa audiente, recenſere juſſit. Qui cum dicto paruiſſet, & Pajazitis mandata expoſuiſſet, ajunt Temirem interrogaſſe uxorem

Edit. Pariſ. pag. 55.

Divortii ac repudii mos apud Turcos.

ſuam, an adhuc juſtum eſſe cenſeat Pajazitem injuriis certantem miſſum facere, & ſinere tales impune ferre? Et ſane manifeſtus erat, etiamſi ad priorem inclinaſſet uxor ſententiam, bellum inferre Pajaziti. Sic enim ſe legibus uxori conjunctum eſſe dicebat, ut teſtaretur ſe illius injurias vindicaturum, quicquid tamen patiendum foret. Uxor autem eo tempore tale reſponſum dediſſe dicitur: Verum o rex, quod ille vir furit, talique morbo implicitus, non amplius ratione recte fruitur, notum eſt cum aliis tum mihi, quæ modo ejus audivi reſponſum. profecto ſi iſtum virum jure ultus fueris, prudenter feciſſe videberis: eique hoc modo oſtendes, qualis ipſe exiſtens, quali viro adeo fœda nuntiet. hoc quidem tibi perſpectum eſſe volo, quod contra eum virum, qui pro noſtro heroe bella gerit contra Græcos, & contra alias Epiri gentes, bellum ſuſcipere haud quaquam fas eſſe duxero. ſin autem mihi ſtulte illudit, non arbitror juſtum eſſe, ut eas contumelias inultas abire ſinamus. Proinde bellum viro illi indicito, nec tamen ipſe pugnaturus: verum ſi ejus urbem Sebaſtiam dirueris, ſatis eum ultus fueris proper urbem Melitinem Euphrati impoſitam: & propter duces, qui apud nos ætatem agunt. His in iſtum modum peractis, arma cepit bellum geſturus cum Pajazite, quem ſua ſponte ad bellum provocabat. Quidam perhibent Temirem tranſita Melitine, veniſſe Sebaſtiam: poſtquam eam urbem ſubegiſſet, legatos miſiſſe ad Pajazitem, petitum ut ducibus regionem reſtitueret. Iiſdem quoque mandavit, ut butyrum & tentoria flagitarent. Poſtulabatur butyri tantum, quantum duo millia camelorum ferre poſſent. Præterea petebantur tentoriorum pileatorum, cujuſmodi utuntur paſtores, duo millia. Ad hæc volebat, ut per omnia templa, quæ eſſent in regione Pajazitis, rex publice pronuntiaretur. Filium Pajazitis in ſuis Januis morari cupiebat. His addebat, ut in regionem ſuam Temiris numiſma admitteret, eoque ſolo uteretur. Septem iſtas petitiones, Sebaſtia capta, Pajaziti obtulit. Pajazites his graviter accenſus, juſſit Temiri quæ antea de uxore ejus recenſuimus, explicari. Temires itaque arreptis armis contra Pajazitem, animo agitabat ejus regionem in Aſia ſui juris facere, & exinde in Europam tranſgredi. Nec prius redeundi erat animus, quam limites ejus attigiſſet, progrediendo uſque ad Oceanum, qui eſt prope Herculis columnas. Ibi enim eſſe trajectum maris anguſtiſſimum acceperat, diſtinguentem Europam a Libya. Hinc igitur in Affricam tranſmittere decreverat, qua in ditionem recepta, domum tum demum remeare ſtatuerat. Hæc quidem Temires animo volvebat: verum poſtulabant majorem fortunam, quam Temiri a Deo conceſſa foret. Pajazites vero in ſpem erectus erat, ſe facile victurum Temirem, hoſtili animo accedentem. Spem iſtam faciebat conjectura, quam ab antiquis ducebat temporibus, quæ confirmabat, Aſianos reges numquam quiviſſe devincere Europam: verum Europæ homines in Aſiam progreſſos, regem ſuis principatibus ſpoliaſſe. Hæc animo ſecum verſans, ingentes concipiebat ſpiritus, tamquam breviſſimo bello etiam Temiris regnum disjecturus.

Temerlanis uxor.

Edit. Pariſ. pag. 56.

Temerlanis ſeptem poſtulata.

Sebaſtia capta.

Europa Aſianis invicta.

A Ἆρα δικαιοῖ Παιαζήτην, ἐκ ἔτι δέοι αὐτῷ ἐκείνων σωφρονεῖν τ̃ λοιπ̃· εἰ δὲ ἐπὶ θάτερα γένοιτο ἡγνώμων, ὥς τε ἀμύνεθαι τ̃ πόλεμον, ἔπω δὴ νομίζεθαι αὐτῷ οἱ γυναῖκα, ἢ μεταδιώκειν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ γενέθαι * ἀναγκάζειν. τ̃ ὃ γυναῖκα τότε δὴ ὑπολαβ̃σαν, φάναι λέγεται. Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ ἀφροσύνης κατεχόμενος, συμφορᾷ χρώμενος τοιᾷδε, ἐκέτι ἔμπεδον ἔχει τ̃ λογισμὸν ἐκεῖνος ἀνὴρ, δῆλά ἐςι, ἢ ἔμοιγε ταύτῃ καταφαίνε᾽ εἶναι, ἢ * ἐπισάμῳ ὡς ἐκεῖνον σωὶ δίκῃ τισάμενος, σωφρονεῖς τε ὡς μάλιςα, ἢ ἐνδείξῃ αὐτῷ, οἵῳ ὄντι σοι, οἷος ὢν ἐκεῖνος, τοιαῦτα ἐπιπέμπει. ἐκεῖνο μέντοι σαφῶς ἐπίσασο, ὡς ἔτ' B ἂν ὑπὲρ τ̃ ἡμετέρ ἥρως ἀγωνιζομένῳ, ἔς τε τὰς Ἑλλήνας, ἢ ἐς τὰ ἄλλα, τὰ ἐς τὸν ἄλλον ἤπειρον ἔθνη, ὑπάρξαι πόλεμον ἐς ἐκεῖνον, ἔτε θέμις ἡγησάμῳ ἔγωγε εἶναι. ἰὼ δέ τι ἐκεῖνος ἀφροσύνῃ μὴ * διασκοπῶ, ἐ δίκαιόν ἐςιν ἐπιτρέπειν ὑβρισῇ τοιάτῳ μέγα φρονεῖν. ἀλλ' ἴθι δὴ ἐπὶ τ̃ πόλεμον, μήτε αὐτὸς μαχεσάμενος, ἀλλὰ πόλιν αὐτῇ Σεβάσειαν ἰὼ καθέλῃς, ἱκανῶς τετιμωρημένος ἔσῃ ὑπέρ τε τ̃ ἐν τῷ Εὐφράτῃ πόλεως Μελιτινῆς, ἢ ὑπὲρ τ̃ ἡγεμόνων, τ̃ παρ' ἡμῖν διατριβόντων. Οὕτω μὲν ὦν ἤλαυνε Τεμήρης ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ Παιαζήτην, προκαλεσάμενος αὐτὸν ἑκὼν εἰς τὸν πόλεμον. Φασὶ μὲν ὦν τινες, ὡς Τεμήρης, διὰ C μὲν τ̃ Μελιτινῆ καταβὰς ἐπὶ Σεβάσειαν, ἢ ἑπέιτε καθέλε τ̃ πόλιν ταύτ̃, τότε δὴ πρεσβεύεθαι πρὸς Παιαζήτ̃ περί τε τ̃ ἡγεμόνων, ὥς τε τ̃ χώραν αὐτοῖς ἀποδιδόναι, ἢ τ̃ βατύρ αἴτησιν, ⸢ σκηνῶν. ἦτειτο δὲ αὐτὸν, ἥ λέγεται, βατύρ μὲν, καμήλας δισχιλίας, σκηνὰς δὲ πιλίνας, αἷς χρῶνται οἱ Νομάδες, δισχιλίας· ἢ αὐτὸν ἐν τοῖς ναοῖς αὐτ̃ διαμνημονεύειν, ὡς Βασιλέα, ἢ τ̃ παῖδα αὐτ̃ ἐπὶ τὰς Τεμήρεω θύρας ἰέναι, ἢ νομίσματα δὲ αὐτ̃ ἐς τ̃ χώραν αὐτ̃ νομίζεθαι. Ταῦτα δὲ τὰ ἑπτὰ αἰτήματα γενέθαι αὐτῷ, αἰτήμῳον Τεμήρην, φασὶ, μετὰ τ̃ τ̃ Σεβασείας ἅλωσιν. ἢ τότε δὴ ἢ τὸν Παιαζήτ̃ D θυμωθέντα μεγάλως, ἐπισεῖλαι ἐκείνῳ τὰ περὶ τ̃ γυναῖκα. Τεμήρης μέν τοι ὥρμητο ἐπὶ Παιαζήτ̃, ὡς τ̃ τε χώραν αὐτ̃, ἐν τῇ Ασίᾳ καταρεφόμενος. ἢ ἐς τ̃ Εὐρώπ̃ διαβησόμενος, μὴ ἐπιχεῖν πρότερον ἀναχωρ̃ντα, πρὶν ἐπὶ τοῖς τέρμασιν αὐτ̃ς γένηται. ἔς τε ἐπ' Ὠκεανὸν ἐλαύνοντα, τ̃ περὶ τὰς Ηρακλείας σήλας, ἔνθα ἐπύθετο πορθμὸν, ὡς βραχύτατον, διείργειν τ̃ τε Εὐρώπ̃, ἢ Λιβύ̃. ὅθεν ἐς τ̃ Λιβύην περαιωμένῳ, ἢ ταύτην τ̃ οἰκωμένης * χώραν οἱ ὑπαγομένῳ, ἐπ' οἴκου ἐν- * μοῖραν E τεῦθεν νομίζεθαι. Ταῦτα μέν τοι Τεμήρης ἐπενόει τε μεγάλα, ⸢ ἐς τύχην μᾶλλον τοι τὰ θεοῦ δεδομένῳ, ἀφορῶντα. Παιαζήτης δὲ ἄρα ἐλογίζετο ἐπιόντα ἀμύνεθαι, ἀπό τε τ̃ παλαιῶν συμβαλλόμῳος, ὡς ἀδέποτε τ̃ γε Εὐρώπης, οἱ τ̃ς Ασίας βασιλεῖς, ἐν τοῖς πρόθεν χρόνοις περιγένοιντο πώποτε, ἀλλά ἢ ὁρμημένους ἐπὶ τ̃ Ασίαν, τ̃ τε βασιλεῖ ἀφυρεῖθαι τὰς τ̃ς Ασίας ἡγουμένους. Ταῦτα διασκοπούμῳος, μέγα τὲ ἐφρόνει, ἢ ᾤετο ἐν βραχεῖ πολέμῳ ἅμα καθαιρήσειν τ̃ Τεμήρεω Βασιλείαν. ἐνταῦθα δὲ γενομένῳ

μοι, καὶ τὴν ἐπὶ Παιαζίτην πρώτην τε καὶ δευτέραν Ἄλασιν Τεμίρεω Βασιλέως, καὶ τοῦτον τὸν χρόνον γενομένην, διασκοπεμένω, ἐπήει λογίζεσθαι, ὡς ἐπὶ μέγα ἀφίκοιτο δυνάμεως τὰ τῶν Τύρκων φράγματα, παρέχοιτ' ἂν εἰς τὴν ἑσπέραν ἀναστρέφεσθαι, μὴ ἔτω παραχρῆμα ἐπιδιδόντος. ἀνεκόπτετο ὑπὸ Τεμίρεω βασιλέως. Οὔτε γὰρ ἂν δίχα γενομένης τῆς βασιλείας Οσμανίδων, καὶ ἐπὶ διαφορὰν σφίσι καθισαμένων, ἐφθείρετο ὑπ' ἀλλήλων τὰ φράγματα αὐτῶν, ὄλεθρον μέγιστον δὴ τῷ μνήμῃ πώποτε ἐπενεγκόντα, ὡς μετὰ τὸν τελευτὸν τοῦ Παιαζίτεω, συνελαύνεσθαι γενέσθαι ἐς τοὺς παῖδας, ἀλλήλοις διαφερομένους, καὶ τὴν χώραν ὑπ' ἀλλήλων δηωμένην, ξυμφορὰν τῷ γένει * ἐπινεμοῦσαι, ὅσον δὴ βαρυτάτην, καὶ χαλεπωτάτην. νοῦν δὲ ἐς ὑπερφυᾶ δύναμιν ἀφικόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐγένετο Παιαζίτης σωφρονισθῆναι, ὡς τε ἐπὶ τὸν βασιλείαν μεγάλα φρονεῖν. Ὅθεν Βασιλεὺς Τεμίρης ὁρμώμενος, ἐπὶ τὰ τῆς Ασίας ἀφίκετο φράγματα, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν Σεμαρχάνδης βασιλείαν κατέστη, τῆδε ἂν μοι διεξιόντι ἐπίδηλα γένοιτο. λέγεται μὲν πολλαχῆ τοῦτον ἀπ' ἐλαχίστου ὁρμώμενον κατὰ τὴν Ασίαν, ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως.

* ἐπινεῦσαι R. ut in c.

A Cum huc usque sermonis serie sim tractus, cogitemque primam & secundam Temiris regis expeditionem, nec non mala quæ istis temporibus contigere, cogitatio subit, Turcorum res incredibile incrementum assumere potuisse, si versus Occidentem ire cupientes, non inhibiti fuissent a rege Temire. Nec enim, si seditione regnum Otomanidarum arsisset, & mutuis discordiis ipsi inter se concertassent, in adeo grave exitium res vergere potuissent, ut contigisse constat defuncto Pajazite, cum ejus filii fœde inter se contenderent, regionemque invicem vastarent: unde maximam & gravissimam Turcorum genti calamitatem invexere. Nunc autem cum ad augustissimam dignitatem a Deo Pajazites B fuerit evectus, contigit ut aliquantulum molestiarum experiretur, quo magis tandem modestiæ memor esset. Propterea enim ad Asiæ regnum emersit rex Temires, & Semarchandæ regno potitus est. quæ singula ut evenerunt, me commemorante accipietis. Fama est, hunc virum ab minimis & perobscuris principiis profectum, magnam sibi potentiam in Asia peperisse.

Edit. Paris. pag. 57.



Edit. Paris. pag. 58.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

LAONICI

CHALCOCONDYLÆ

ATHENIENSIS

HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM,

LIBER TERTIUS.

TEMIRIS expeditio prima, adversus Sebastiam Cappadociæ urbem opulentam susceptа est. Nam cum accepisset Pajazitem parum pacato esse animo erga duces Asiæ, Turcorum genere natos: nec voluisse cum his in gratiam redire, postquam eos omnes suis fortunis expulisset: præterea cum sæpius legatis missis, nihil æqui impetrare posset, verum audiret istum usque contumelias sonare: haud cunctandum ratus, bello Sebastiam adortus est. Primordia autem regni hæc erant, videlicet ut bellum gerens Pajazitem domaret, reliquos vero metu perculsos in ditionem redigeret: nec prius bello abstineret, quam totius Asiæ dominium aquisiviſset: quæ quidem omnia accidisse cognovimus. Hic Temires fuit filius Sangalis viri privatam vitam agentis: cui, ubi duxit uxorem, tale quid accidisse comperimus. Temires cum esset adultus, jamque per ætatem isti officio idoneus foret, deferentibus oppidanis, oppidanorum equorum curam nactus est. Tandem in colloquium veniens cum reliquis istius regionis pastoribus, effecit ut inter se conjurarent, se velle furtis colligere opes, & deinde ad aliam confugere regionem. Temires cum furandi foret peritissimus, plurimos equos, & jumentorum ovium-que multitudinem immensam nactus est: neque quicquam integri aut satis sani in isto homine erat. Ferunt, eum quondam, ut pecoris stabulum intrare posset, conscendisse murum: animadvertentemque se esse visum a patrefamilias, desiliisse in terram (solent enim homines in ista regione jumenta & pecora muris circumdare altissimis, quæ difficulter ascendi possint) quo casu fregisse crus, & hinc claudicationem contraxisse. Nec desunt qui perhibent, eum fortiter pugnam cientem, vulnere in pedem accepto, claudicare cœpisse. Prælio autem facto cum finitimis, profecti sunt pastores, qui ab initio convenerant, duce Temire, contra hostes, rapientes quæcumque casus obtulisset. Consilium dedit, ut caperent locum latrociniis & furtis commodum, in quem quasi in munimentum tutissimum sese receptarent. Hinc pro-

pag. 59. Temerlanis origo.

ΑΤΕΜΗΡΕΩ μέν τοι ἡ πρώτη ἔλασις ἐγένετο ἐπὶ Σεβάστειαν, πόλιν τῆ Καππαδοκίας δυσδαίμονα. ὡς γὰρ ἠγγέλλετο, ἐδὲν ὑγιὲς Παιαζήτεω εἶναι, ἔς τε ἐπὶ τῆ τῆς Ἀσίας ἡγεμόνων Τύρκων, καὶ ἐς τὴν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας διαλλαγὴν, ὃς τὴν χώραν σύμπασαν ἀφελόμενος ἐξέλασεν. ὡς γὰρ δὴ ἐπιτρέποντι ἐδὲν ἐπὶ πλέον πρὸς χώρει, ὧν ἐπέστελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ἐώρα τε ἐς πολλά τε ἄλλα καὶ βλάσφημα ἐξενηνεγμένον, παρεσκευάζετο ἐλαύνειν ἐπὶ Σεβάστειαν. ἀρχὴ δὲ αὐτῷ, ἥτε ἐπὶ τῆ ἀρχῆ πάροδος, καὶ ὡς τὰ μὲν πολεμῶν, τὰ δὲ καὶ ἀπενδόμενος, δέει τὸ ἀμφ' αὐτῆ, ξύμπασαν ὑπηγάγετο ἑαυτῷ τῆ Ἀσίαν, ὧδε αὐτῷ ξυμβῆναι ἐπυθόμεθα. ἔτος μὲν δὴ ὁ Τεμίρης ἐγένετο πατρὸς Σαγγάλεω, ἀνδρὸς ἰδιώτα. ὃς ἐπείτε ἠγάγετο τῆ γυναῖκα αὐτῦ, λέγεται ξυμβῆναι αὐτῷ τοιόνδε, ὡς * ἐγένετο Τεμίρης, τῶν τε τῆ πόλεως φορβῶν ἐπιτετραμμένος, ἱπποφορβός τε ὢν, καὶ τοῖς τε περὶ αὐτὰ δὴ τὰ χωρία τὰς φορβὰς ἐπινεμομένοις, σωιῶν τε ὁ Χαλεγόμβος, συνέθετο αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ κλοπῆς σφίσιν, ὧν δύνωνται χρημάτων κτῆσιν ποιησόμενοι, ἐπ' ἄλλην ἴωσι χώραν· καὶ δεινὸς κλέπτειν γενόμενος ἵππους τε ὁ ὑποζύγια, καὶ προβάτων πλῆθος ἐδηλοκέναι, ἐδὲν ὑγιὲς ὧν αὐτῦ τὸ παράπαν. καί ποτε ἐπὶ μάνδραν λέγεται ἀναβῶναι, καὶ ὀφθέντα ὑπὸ τῶν δεσποτῶν τῆ οἰκε, ἄλλεσθαι δὴ ἅλμα μέγιστον, ἀπὸ τῆ τείχους τῆ μάνδρας ἐς τὸν γῶν. τά τε γὰρ ὑποζύγια ὁ κτῶν, ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ, περιβάλλεται τείχει, ὡς μέγιστα εἶναι, καὶ μὴ ἀναβῆναι δύνεσθαι. ὡς δὲ ἥλατο, ἐπιτριβῶναι τε αὐτῷ τὸν πόδα, καὶ χωλὸν γενέσθαι τὸ ἀπὸ τῦδε. Λέγεται μὲν ἓν, ὡς μαχόμενον πληγῶναι τε τῆ πόδα, καὶ χωλεύοντα διαγενέσθαι τὸ ἐντεῦθεν. Μάχης δὲ γενομένης πρὸς τὸς περοίκους, ἐλαύνοντα αὐτόν τε ἅμα, καὶ οἱ συνέθεντο τῶν ἀρχῶν τῶν ἵππων φορβῶν, οἴχεσθαι ἐπὶ τὰς πολεμίας. ἐντεῦθεν προσλαβόμενον, ὅτῳ ἂν περιτύχοι, καὶ ἀναπείθοντα καταρχεῖν χώραν τε τῶν ἐρυμνῶν, καὶ ὡς ἐν ἐπιτηδείῳ ἔχοιεν πρὸς λῃστείαν. ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενον, λῃστεύειν τὰς διιόντας, καὶ κατακρύπτειν ἀφειδῶς.

* γὰρ. in uno, δὲ in al. ut in c.

χρήματα ἐπικτησάμενον, ἑτέρους τε προσκτήσασθαι αὐτῷ ἄλλους τε δή, ὦ ἄνδρε δύο, Χαϊδάρην τε, καὶ Μυρξίην. Τὸ γένος, ἣ δὴ λέγεται γενέσθαι τάτοιν, Μασαγέται. τάτοιν δὲ ἑκατέρῳ προχρώμενον, περιτυχεῖν τε τοῖς πολεμίοις, λῃζομένοις τὴν χώραν· καὶ ξεφάμενον, ἐπεξελθεῖν ἀφθείραντα τοὺς ἱπποδρόμους τῷ ἐναντίων· τῆς δὲ φήμης ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθούσης, ἐπιτρέψαι τε αὐτῷ στρατιωτῶν μοῖραν ἐκ ὀλίγων, καὶ χρήματα, ὥς τε θεραπεύειν τοὺς στρατιώτας. καὶ δὴ τὸ λοιπὸν δὴ ἐπεχείρησε τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν, καὶ ἐξοτρύνοντα, ἀμφὶ τὴν πολεμίων ἔχειν χώραν, ἀνδράποδά τε, καὶ ὑποζύγια, ὡς πλεῖστα ἐπάγοντα ἐς τὴν πόλιν. τὸν δὲ βασιλέα Μασαγετῶν ἐνιδόντα τάτο ἐς τὴν Τεμύρην, ἀξιοῦν τε παρ' ἑαυτῷ τιμῆς τῆς μεγίστης, καὶ στρατηγὸν ἀποδεδειχέναι ξυμπάσης ἤδη τῆς ὑπ' αὐτὴν στρατιᾶς. καὶ ἐντεῦθεν δὴ δρόμους τε ἀνύσαι μεγίστους τῷ πώποτε γενομένων σὺν τῇ στρατιᾷ· ὥς τε καταλαμβάνειν τοὺς πολεμίους, ἄφνω ἐπιπίπτοντα αὐτοῖς, καὶ ἀφθείραντα τὴν ἐκείνων στρατόν. καὶ δὴ καὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντα τοῖς ἐναντίοις, φασὶν αὐτὸν μαχεσάμενον τρέψασθαι, καὶ ἐπιδιώκοντα, ἐλάσαι τε ἐς Βαβυλῶνα, τὴν Παγδάτιν ἔτω καλέουσιν, καὶ πολιορκοῦντα, μεταπέμψασθαι τὴν ἑαυτῆ δεσπότιν Βασιλέα. μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ πολὺν χρόνον, τελευτήσαντος τὸ Βασιλέως, γῆμαι τε τὴν γυναῖκα τὴν Δεσπότε αὐτὸ, καὶ ἐς τὴν βασιλείαν καταστῆσαι· ὡς δὲ ἐς τὴν Βασιλείαν ἀφίκετο, ἐπιὼν τὸ, τε Παγδάτι, καὶ τὸ Σαμαρχάνδι ἐπολιόρκει. καὶ ὁ πολὺ ὕστερον, ὡς ἔξοδον ποιησάμενοι οἱ τῆς πόλεως, ὀλίγῳ πλέον ἔχον, ἀλλ' ἠττημένοι ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐπολιορκοῦντο, προσεχώρησαν αὐτῷ καθ' ὁμολογίαν, ὡς ἐπὶ τὴν ὁ Σαμαρχάνδης ἀρχὴν παρεγένετο, παραδοσίαν σωθέντων, τοῖς ἐν τῇ Βαβυλῶνι, αὐτὸ Χαϊδάρῃ ἐς τάτο χρησαμένοις ὑπηρέτῃ. τὸν μὲν τοι Μυρξίην, ἄνδρα ἐπιεικῆ τε ἅμα, καὶ συγκιρνῶντα τὸν Τεμύρεω, θυμοῦ κατέχειν ἐμφερόμενον ἐφ' ὅ, τι ἂν ἡγήσαιτο, μὴ προσήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἐξηγεῖσθαί τε αὐτῷ τὴν ἐς τὰ Συσίτια Τεμύρεω ἐσήγησιν. τὴν τε γὰρ στρατιὰν αὐτῶν ξύμπασαν Μύρξεω ὑποτιθεμένου, ἐπιδιελόμενος ὁ Τεμύρης, ἐς τε δεκάρχας καὶ λοχαγὰς, καὶ δὴ καὶ ἐνωμοτίας, τὴν δεκάρχην παρεγγύα δίαιταν παρεχόμενον, τοῖς μετ' ἑαυτὸν στρατιώταις, παρεῖναι αὐτίκα τῷ λοχαγῷ, καὶ παχίσιν παρεχόμενον τοὺς στρατιώτας, ἐπειδὰν παραγγέλλῃ, τοὺς δὲ αὖ παραγινομένους τῷ σφετέρῳ, γινομένους δὲ ἐς τὰ Συσίτια, ἀδένα λείπεσθαι, ὅτῳ μὴ εἴη χῶρος αὐτῷ, ἀποδεδειγμένος, καὶ τὴν τε ἀγορὰν σιτίζεσθαι ἐκέλευε, καὶ τὰ δεδογμένα ἐπὶ τὴν λοιπὴν στρατόπαντος. κινεῖν δὲ τοὺς τε ἄρχοντας αὐτῶν ἑκάστους θαμὰ, ἐπὶ τὰ ὑπὸ τῶν μεγάλων στρατηγῶν παραγγελλόμενα, ὥς τε ξυμβαίνειν καταστοπῶν εἰσιόντα ἐς τὸ Τεμύρεω στρατόπεδον, λελῆθέναι πώποτε, ὅτε ξένον, ὃς ἂν παρὼν τυγχάνοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. τοῦτο δὲ αὖ ἀνδρὶ ἑτέρῳ ἐπιτετράφθαι, καταλύειν παρ' ἑαυτῷ τοὺς ξένους, εἰ τυγχάνοιεν παραγινόμενοι ἐς τὸ στρατόπεδον, σίτου δεόμενοι. ὥς τε νόμιμα τῶν μεγάλε Βασιλέως κινεῖσθαι πάντα δὴ τὸν στρατὸν, ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο, καὶ ἐκείνου δὴ ἄγοντος τὰ πάντα, ἐφ' ἑνὶ σωθήματι ἰέναι αὐτίκα ἐν τάχει παραγινόμενον, ἐπὶ τὴν χρείαν καθίσασθαι αὐτίκα μάλα νόντα. ἑτέρας δὲ γινομένης, ὁπόσε τὸ σωθημα

A fectus, latrocinando crudeliter graſsatus eſt in prætereuntes, nulli parcere ſtatuens. Corradens autem magnam pecuniæ vim ex iſtiuſmodi latrociniis, alios viros duos in ſocietatem pellexit, Chaidarem & Myrxiem, quos Maſsagetas fuiſse accepimus. Quibus Temires adjutus, irruit in hoſtes regionem deprædantes, eos fugavit, hoſtium equitatum univerſum perimens. Fama hujus ut in urbem delata eſt, cives non modicam manum ei tradiderunt, addentes etiam pecuniam, qua militum animos conciliare poſset. Deinde in hunc modum inſtructus, ſuos confirmans & incitans, in hoſtium regione verſatus eſt, mancipia & jumenta plurima mittens in urbem, quæ hoſti extorſerat. Rex Maſsagetarum explorata viri virtute, eum in maximo honore habuit. Nam imperatorem declaravit, univerſoſque ſuos exercitus ei commiſit, qui acceptis copiis regis, mirabili celeritate uſus eſt in devincendis hoſtibus, ſubito in eos incidens, atque temporis momento omnes perdens. Temires, ubi ad manus ventum erat, hoſtes terga vertere coegit: ipſeque fugientes inſequutus, compulit in Babylonem Pogdatim nuncupatam, quam obſidione cingens, dominum ſuum regem accerſivit. Dehinc tempore modico interjecto, rex mortuus eſt: ejuſque uxorem viduam connubio ſibi junxit Temires, regnique regimen ſortitus eſt. Cum autem jam pro rege ſe gereret, Pogdatim & Semarchandam oppugnavit. Nec multo poſt cum oppidani in militum ſtationes excurrerent, nec vincerent, verum vincerentur, reverſi in urbem graviſſima obſidione affligebantur. Quam cum tolerare amplius non poſſent, pactionibus intercedentibus ſe Temiri dediderunt. Cum in poteſtatem veniſſet Semarchanda, proditionis conſilia iniit cum iis qui erant in Babylone, uſus ad eam rem miniſtro Chaidare. Myrxes vir extitit æqui ſtudioſiſſimus: adhortaturque Temirem, ut iram ſupprimeret, nec ad rem conferre pararet quæ ipſa dictaret. Non ipſi convenire imperium Babylonis. Hinc etiam Temirem edocuit Syſſitiorum rationem. Nam univerſum ſuum exercitum ſecernens Temires in decumas & manipulos & cohortes, jubebat decurionem præbentem ſuis alimenta, continuo, quandocumque uſus poſtularet, præſto eſſe cum ſuis militibus, eoſque manipulorum duci tradere. Hos præterea volebat, ubi additi fuiſſent manipulorum duci, ſuo parere ſingulos ductori. Cum veniſſent in Syſſitia, nullus erat cui non eſſet locus deſignatus. Cibum mercari juſſit in reliquum exercitum, juxta ea quæ communi conſenſu decreta fuerant. Imperavit, ut ſinguli duces minores frequenter, ſicut præciperent majores duces, ſuos monerent, ne eos otio torpeſcere ſinerent. Hinc contigit ut nullus explorator, vel peregrinus aliquis, clam in Temiris caſtra penetrare, & in iiſdem morari poſſet. Ordinavit virum, cui hoc negotii impoſuit, ut peregrinos, ſi qua re indigerent, advenientes hoſpitio exciperet. Quapropter hæc diligens diſciplina effecit, ut univerſus iſte exercitus ad nutum & arbitrium regis, quocumque vellet, facile moveretur: eoque ducente exciti, uno ſigno confeſtim advolarent, parati ſe regi utendos dare quacumque in re voluiſſet. Ve-

Chaida res Myrxies Temiris ſocii.

Edit. Pariſ. pag. 60.

Pogdates, Baldas, quæ & Babylon, obſidetur, expugnatur.

Temerlanes uxorem ducit.

Semarchandæ deditio.

Diſciplina militaris Tamerlani.

Syſſitia.

Proditio cavenda in exercitu.

ſpera appetente, accipientes ſignum a duce ſuo magno, ſinguli maturant iter ad tentoria, & ad contubernales ſuos. Ubi autem milites in tentoria ſua ſe receperunt, vigiles ad hoc creati in caſtris oberrant, ſi quem inveniant extra tentoria morari. Si talis occurrerit, eum capientes, ſupplicio capitali ſubdunt. Si autem quis explorator acceſſerit in caſtra, is, ut cui nullus ſit aſcriptus locus, extra tentoria cubare cogitur. proinde rerum omnium ignarus, dubiuſque quo ſe vertat, continuo a vigilibus in vincula ducitur. Hic modus & hæc eſt forma Syſſitiorum regis. Chaidares regis amicus laborumque ſocius, ei admodum diligenter in neceſſariis miniſtrare novit. Regem quoque incitare numquam deſtitit, ut bella aggrederetur plurima, ne otio & quiete corrumperetur. Ajunt Myrxiem, antequam Temires ad Semarchandæ regnum evaſiſſet, tale quippiam feciſſe. Cum Temires cum ſuis oberraret, latrociniis gaudens, accidit ut familiares Myrxiis de felice rerum Temiris ſucceſſu diſſererent, eoque tandem venirent, ut dicerent, eum brevi etiam Semarchandæ regnum conſequuturum. At Myrxies reſpondit: Regnum Semarchandæ firmius eſt quam ut occupari poſſit a latrone, & privato homine. Sin autem aliquando contigerit, ut Semarchandæ regno iſte potiatur, precor non amplius ſuperſtes maneam, ſed confeſtim ut mendax obtruncer. Hæc quidem ſerio, non joco loquutus eſt. Nec tamen ſatis proſperum ſermo ille habuit eventum. Deinde tempore interpoſito, cum urbis regimen Temires eſſet adeptus, honores majores Myrxies quam Chaidares apud regem invenit. Hinc commotus Chaidares, dixiſſe fertur: Tempus jam eſſe, ut ſermo ille quem loquutus fuerat Myrxies, ad rem conferatur. extare enim ejus ſermonis teſtes plurimos. Ut igitur ſermo ille effectum ſortiretur, Myrxiem capitali ſupplicio ſubdi juſſit Temires, in memoriam redigens ſe nactum eſſe Semarchandæ regnum, ipſumque falſum eſſe animo, proinde mortis reum teneri. Dubitabat autem quo pacto eum mori cogeret, qui olim regi privato adhuc dextram ſocietatis dediſſet, ne pactis contravenire videretur. Orationem igitur hujuſmodi cum Mirxie habuit. Haud arbitror latere eos, o Myrxies, voſque duo, & reliqui omnes, quibus artibus imperium auxerimus. Duo illa ſemper ſumma diligentia ſectati ſumus, dum nobis regnum ampliſſimum pararemus, nempe ſtudium vehemens in rebus gerendis, & ut bona fide coleremus pacta, quæ cum amicis hoſtibuſque feciſſemus. Nec ſolum juramento, verum & ſermone declaravimus, nos concordiam cum iis agitare, quaſi nihil ubique terrarum & tutius armiſque omnibus firmius in vita humana inveniri poſſit, quam concordiam amplecti, nec ab amicis diſſentire, nunc hoc, nunc aliud ſequi conſilium proponentes: ſiquidem ſæpe commemoravimus, nos illo ſolo Dei imaginem repræſentare. Si autem quis mortalium nihil ſani umquam dixerit, quomodo ſi quid facere aggrediatur, ei bona obvenient? Meminiſtine, meam cum prehenderes manum, te dicere: Si Semarchandæ nanciſcerer regnum, paratum te eſſe oppetere mortem? Hæc igitur, cum ſub multis teſtibus ea pronun-

Machiavelli de re militari inſtitutio.

Edit. Pariſ. pag. 61.

Myrxiæ vox temere emiſſa exitialis.

Fidei & pactorum ſanctitas.

Princeps quatenus Dei imago. *pag. 62.*

Fides data, vel morte redimenda.

A λαμβάνοιεν οἱ στρατιῶται, ὑπὸ τῦ μεγάλυ ἡγεμόνος, θεῖν δρόμῳ αὐτόν τινα ἕκαστον, ἐπὶ ᾧ ἑαυτῦ σκηνῇ, ἐς τὰς συσκιώσεις ἰόντα. γενομένων δὲ ταῖς σκιωαῖς τῷ στρατιωτῶν, τὰς φυλακὰς περιεσθεῖν τε τὸ στρατόπεδον, εἴ τινα τόπον ἴδοιεν * ἐντὸς τῶν σκηνῶν γενόμενον, τῦτον λαβόντες ἐτιμωροῦντο. εἰ δέ τις κατάσκοπος παρὼν τύχῃ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, οὐκ ἔχων ὅποι ξάποιτο, λείπεσθαι ἐκτὸς τῷ σκηνῶν, καὶ ὅπως αὐτίκα ἁλίσκεσθαι. Ταύτῃ μὲν δὴ λέγεται γίνεσθαι τὰ Τεμίρεω Συσίτια. Χαϊδάρῃ δὲ τὸν γε ἑταῖρον αὐτῷ, ὀξύν τε ἐς τὸ ὑπηρετεῖν αὐτῷ τὰ δέοντα γεγονέναι, ἐποτρύνειν τε αὐτὸ Βασιλέα ἐπὶ τὰς πολέμυς, μηδαμῇ ἐς ῥᾳστώ- * τραπόμε-
B νην * ξεπόμενον. λέγυσι δὲ Μυρξίην, ἐπείτε παρέλαβε τὴν Σεμαρχάνδυ Βασιλείαν, διαχρήσασθαι ξὺν τοιῷδε. ἐπί τε σιτίοις ἅμα περιὼν Τεμίρης, λησής τε καθεισήκει, καὶ ἐχρηματίζετο ὑπὸ λεγομένων ἐπ' ἀτυχήματι τῷ ἑταίρων, καὶ ὑφημιζόντων Τεμίρῃ, ὡς ἐν βραχεῖ ἤδη ἐς τὰ Σεμαρχάνδυ Βασίλεια παρεσομένυ. ὑπολαβὼν ὁ Μυρξίης, ἀλλ' ὦ τὰν ἔφη, τοιαῦτα ἐστὶ τὰ Σεμαρχάνδυ Βασίλεια, ὥς τε οὐκ ἀπετὴ χειρωθῆναι ὑπὸ Τεμίρεω, ἀνδρὸς λησῦ καὶ ἰδιώτυ. εἰ δ' εἴη ποτὲ τῦτο αὐτὸ γενέσθαι, ὥς τε ἐπὶ τὴν Σεμαρχάνδυ ἀρχὴν παρίεναι, μὴ ἔτι περιὼν ἀγανοίμην, ἀλλὰ τεθνάναι αὐτίκα ἑλόμενος. Ταῦτα μὲν ἀπαδὴ ἐώ-
C κει ὑποδείκνυσθαι, σωτυχίᾳ δέ τινι οὐκ ἀγαθῇ χρήσασθαι ἐς τὸ ἀποφθέγμα· χρόνυ δὲ ἐπιγινομένυ, ὡς ἐς τὴν ἀρχὴν παρεγένετο τῆς πόλεως, τιμῆσαι μὲν ἀρετῆς ἕνεκα ὑπὲρ τὴν Χαϊδάρην. φάσκοντα δὲ αὐτῷ, ὡς ἐκεῖνο δὴ τὸ ἔπος ἐπὶ μαρτύρων ἄλλων εἰρημένον αὐτῷ, δέοι μεταδιώκειν. ὅπερ διϊσχυριζόμενος, ὑπέλαβεν ἑαυτὸν θανάτῳ, ἀναμιμνήσκων ὡς εἴπερ τὰ Σεμαρχάνδυ Βασίλεια παραγένοιτο, ψευδὴς τε αὐτὸς τῆς γνώμης, ἔνοχος εἶναι τῷ θανάτῳ ὑπὸ Τεμίρεω. διϊπόρει τε ὅπως ἂν αὐτῷ θεραπεύοιτο τὴν δεξιὰν παραχόντι τῷ Βασιλεῖ, ἰδιώτῃ τότε ὄντι, μὴ παραβλῶαι τὴν σωθῆκην· ἔλεγε δὲ πρὸς Μυρξίην τοιάδε. Οἶεσθαι
D οἶμαι, ὦ Μυρξίη, δύο τε, καὶ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, ὅσον ἐπὶ τήνδε τὴν ἀρχὴν τὰ φράγματα * προηγάγομεν. δύο τούτων ὡς μάλιστα ἡμῖν ἐπιβεβαιωσάμενοι, ἐπὶ τὴν Βασιλείαν παρείημεν, σπουδήν τε ἅμα, ὡς οἷόν τε μεταδιώκοντες, καὶ ἐμπεδοῦντες ἡμῖν ὅ, τι ἂν σωθείημεν τοῖς τε ἐπιτηδείοις, καὶ ἐναντίοις οὐχ ὅπως δὴ ὅρκῳ, ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἐνφισμένοι ὧμῶ αὐτοῖς. Ὡς ὐδὲν ἔτι οὐδαμῦ ὂν ἀσφαλέ- * ἐρυμάτων
E στερον, οὐδὲ ἐχυρώτερον, * ἔρυμά τε καὶ ὅπλων, ἐς τὸν βίον τόνδε, ἀνθρώπῳ συμφώνῳ τε εἶναι ἐς τὰ πάντα, καὶ μὴ ξαφωνεῦντι φρονεῖν ἄλλοτε ἄλλως· Ἐπειδὴ πολλάκις ἔφαμῶ τούτῳ μόνῳ ἴσχειν ὁμοιότητα τῷ Θεῷ, ὅπυ δ' ἂν τῷ ἀνθρώπων, μηδὲν ὑγιὲς εἶναι λέγοντος, πῶς ἂν δὴ πράττοντος δ' γένοιτ' ἂν πώποτε αὐτῷ. Μέμνησο δὲ ὡς ἐμοῦ τῆς δεξιᾶς λαβόμῳος, ἔφηθα τεθνάναι ἕτοιμος εἶναι, εἰ ἐπὶ τὰ Βασίλεια πάρειμῳ. καὶ ἐπὶ μαρτύρων δὲ τῦτό σοι εἰρημένον σωθέσθαι. Ὥρα ὅων σοι πάντα λεχθέντα ἐπιτελέσαι, καὶ τὴν δεξιὰν τὴν ἡμετέραν ἀπολύσα-

λῦσαθαι τῆς συνθήκης. Μυρξίης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε. Ἀλλ' ὅπως μέν, ὦ Βασιλεῦ, ἐπὶ τῷδε τῷδε ἀρχῇ, ὅπως σοι γένοιτο, καὶ σὺ οἶδα, καὶ πάντες οὗτοι οἱ συμπαρόντες σωίσουσι, καὶ ὡς πάντα τὰ ἔχματα ὑποδυόμενος, ὥς τε σοὶ δὴ γενέσθαι ὁτιοῦν, καὶ τραύματα δὲ ἔστιν ἰδεῖν ὅσα λαβών, ἐδέ ποτε ὑπελογιζόμην δεινὸν πρὸ τῆ χαρίζεσθαι. εἰ δέ ἐστιν ὁτιοῦν ἡμῖν εἰρημένον, ἐκ ἀγαθῇ τύχῃ δέοι ἂν μὴ χαρίζεσθαι τοῖς ἐπιτηδείοις, ὑφ' ὧν μεγάλα δὴ πεπονθὼς εἶης; ἐκεῖνο δή, Βασιλεῦ, ἰδιωτέρῳ μὲν ὄντι πάνθρώπῳ, ἐ πάνυ τι ἐμποδοῶν τὸν ἑαυτῆ βίον. Ἐπειδὰν δέ σοι τὸ ἄρχειν ἑτέρως ἀφίκηται, τότε δὴ ἐ θεμιτὸν ἦ παραβλῶαι εἴτι σωέσθετο. καὶ ἡμῖν ὁ Θεὸς πολλὰ ἀγαθὰ παρέχεται, καὶ τὸ συγγνώμω ἴσχειν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐς ἡμᾶς ὁτιοῦν. ὦ δέ μοι καὶ ταύτῳ παραιτεμένῳ χαρίσαιο τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πλείω τῶν σοι γένοιτο ἀγαθά. Ταῦτα λέγων, ἐκ ἔπειθε, φάσκοντα δεῖν συγγνώμω ἴσχειν, οἷς ἂν μὴ ἐκούσια ἦ τὰ ἁμαρτήματα, πῶς δ' ἂν σώζοιτο αὐτῷ ἡ τύχη, μὴ τὸν ἀντίπαλον διωσαμένη; Ταῦτα εἰπὼν, τόντε Μυρξίην διεχρήσατο, καὶ ἐπένθει αὐτὸ δημοσίᾳ ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, θάψας βασιλικῶς. Μετὰ ἦ ταῦτα ἐπὶ Ὑρκανὲς ἐστρατεύετο, ἐ ἐπὶ ταύτης θάλασσαν, καὶ ἔθνη τε ἐκ ὀλίγα ἐς ἣ θάλασσαν. Τῶν ἦ Ὑρκανίαν * ἐνοικεῦντα παράλια κατεστρέφετο. λέγεται ἦ αὖτη καὶ Κασπία, ἐς ἣ τὸ ἔθνος τόδε ἐπωνυμίαν. δίπλει ἦ καὶ μεσημβρίαν, Σάκας δὲ ἔχων, καὶ Καδδυσίους, ἐπὶ σταδίους τρὶς μυρίους, πρὸς ἕω ἦ καὶ βορρᾶν, Μασαγέτας, γένος ἄλκιμόν τε καὶ ἐν πολέμοις εὐδοκιμοῦν, ἐπὶ σταδίους δισμυρίους μάλιστα. Τοῦτο ἦ τὸ γένος ἐλαύνον ἐπὶ τὴν Περσῶν χώραν, λέγεται καταστρεψάμενον πολίσματα καταρχεῖν. ἔστιν ἃ καὶ Τεμίρην τὸ γένος τόδε γενόμενον σωὶ τοῖς Μασαγέταις, ὁρμᾶσθαι ἐπὶ ἣ Σεμαρχάνδης ἀρχῆ, καὶ Ἀσσυρίων ἣ χώραν καταστρεψάμενον ἔχειν. ἣ μέντοι θάλασσαν ταύτῃ, ὑπὸ ποταμῶν ἐς αὐτὴν ἐκ ὀλίγων ἐκδιδόντων, μεγίστην τε γίνεσθαι, καὶ ἐπὶ πολλοὺς σταδίους δίπλειν, ὥστε μὴ ἐκδιδῶσαν, ἦ λέγεται, εἰς ἣ ἐκτὸς θάλασσαν. Διώρυχα μέν τοι ἐπυθόμην ἔγωγε ὀπὸ ταύτης δίπλειν, καὶ ἐς ἣ Ἰνδικὴν θάλασσαν ἐκδιδεῖν. ἐνοικοῦσι δὲ ἣ θάλασσαν τήνδε, ἔθνη πολλὰ καὶ ἄλκιμα. καὶ ἰχθύας μὲν φέρει αὕτη ἡ θάλασσα, πολλούς τε καὶ ἀγαθούς, φέρει δὲ καὶ ὄστρεα, μαργαρίτας ἔχοντα, ὑπὲρ δὴ καὶ ἡ Ἰνδικὴ θάλασσα, καὶ πλοῖα πολλὰ πλεῖ ἣ θάλασσαν ταύτην, παρὰ ἀλλήλους ἐμπλέοντα, φορτίων πλέα. ἔστι ἦ αὕτη ἡ θάλασσα, πρὸς ἕω μάλιστα τῆς Ἀσίας, ἐς ὃν ἐκδιδοῖ, ὅτε Ἀράξης ποταμὸς μέγιστος, καὶ Χοάσπης πρὸς ἕω ῥέων. καὶ ποταμοὶ δὲ ἄλλοι ἐκ ὀλίγοι. Τὰ μέν τοι ἐς τήνδε ἣ θάλασσαν ἔθνη, ὑπὸ Καδδυσίων τε ἄρχεσθαι, πρόσθεν ἔφαμεν, καὶ τὰς φόρους αὐτῇ, ἐς ἣ Καδδυσίων πόλιν, ἔτος ἑκάστου ἐπάγειν ἐπὶ τότε. ὡς τὼς Ὑρκανίους ὑπηγάγετο Τεμίρης, καὶ ἣ Βασιλέα τῶν ἀνεῖλεν, ἐστρατεύετο ἐπὶ Καδδυσίους. Καὶ ὅτοι μὲν συλλέξαντες στρατιὰν μεγίστην, παρεσκευάζοντο ὡς ἀμυνόμενοι, ὃν ἐπὶη Τεμίρης. Τεμίρης δὲ ὡς ἤσθετο τότε στρατευομένους, πέμπει Χαϊδάρην ἐπὶ ἣ πόλιν αὐτῶν, ὡς * ἐλόντα ἣ ταχίστην, καὶ πολιορκήσοντα. αὐτὸς δὲ ἐπέμενεν ἐστρατοπεδευόμενος παρεγγυπάτω τοῖς Καδδυσίοις. ἐνταῦθα δὲ ὡς ἐπύθοντο οἱ Καδδύσιοι τὼς πολεμίους ἐς ἣ πόλιν αὐτῶν ἰόντας, τὰ ἔμπαλιν γενό-

tiaris, tempus est ut conficias, nostramque dextram isto pacto liberes. Myrxies, ut dicendi finem fecit rex, talem exorsus est orationem: Verum enimvero, o rex, ad hoc imperium ut deveneris, & tu nosti, & omnes quotquot præsto sunt. Nec etiam horrui summa vitæ adire discrimina, ut istam tibi parares felicitatem. Vulnera videre est, quæ accepi dum tibi inservire & gratificari cupio. At enim si quid temere diximus, an non id æquum est mihi adversa fortuna utenti, & amicis, a quibus beneficiis affectus fueris, condonare? Illud autem, o rex, privato homini non admodum impedimento fuerit. Ubi autem alia regni affulserit forma, tum non fas est, si quid pactus fueris, irritum facere & transgredi. Etiam Deus plurima nobis bona largitur, si in nos delinquentibus veniam dederimus. Si igitur mihi peccati impunitatem concesseris, majora a Deo tibi obvenient tandem bona. His dictis, non persuasit Temiri, qui respondebat: Venia danda est erroribus eorum, qui quid præter voluntatem admiserint. Quo pacto autem fortunam retinere potero propitiam, si hostem meum non necavero? Hæc ubi loquutus est, Myrxiem peremit. Peremptum regaliter sepelivit, longoque tempore luxit. Posthæc bellum sumpsit adversus Hyrcanos, & contra gentes quæ mare Hyrcanum accolunt: quas omnes perdomuit. Idem mare & Caspium dicitur, versus meridiem Saccas habens accolas, & Caddusios: triginta millibus stadiorum versus Orientem & Septentrionem accolas habens Massagetas, genus hominum bellicosum. Longum est viginti millibus stadiorum. Massagetæ dicuntur profecti esse in Persiam, ibique multas occupasse urbes. Ferunt etiam Temirem ex isto hominum genere ortum, cum Massagetis festinasse, contra Semarchandæ regnum: & debellata Assyriorum monarchia, id obtinuisse. Mare autem istud cum sit receptaculum multorum & magnorum fluminum, maximum Gyrum nomine esse cognovimus: & ad plurima stadia excurrit, nullibi in exterius mare, quemadmodum dicitur, se fundens. Attamen ego fossam audivi ex isto mari progredi, qua in Indicum mare effunditur. Accolunt mare istud gentes plurimæ, & bellicosæ. Etiam pisces suppeditat plurimos, & bonos. Largitur & ostreas, quæ margaritas habent. Supra hoc mare, Indicum mare visitur. Naves onerariæ plurimæ navigant vicissim nunc hoc, nunc illud mare. Mare istud versus Orientem, maxime ea parte qua Asia est, vergit. In hoc se effundunt, Araxes fluvius maximus, & Choaspes versus Orientem fluens, & alii fluvii plurimi. Gentes quidem illas quæ mari huic adjacent, a Caddusiis regnari, & tributa quotannis in Caddusiorum urbem inferre ajunt. Hos bello appetere instituit Temires, ubi devicerat Hyrcanos, horumque regem e mortalium numero subtraxerat. At Caddusii contrahebant copias quam potuere maximas, fortiter repugnaturi accedenti Temiri. Temires, ut didicit Caddusios in armis esse, quamprimum Chaidarem mittit oppugnatum ipsorum urbem, & ut eam subito caperet. Ipse autem expectabat rei eventum, quam proxime Caddusiis castra sua locans. Caddusii ut intellexere hostem in ipsorum urbem contendere, palantes

Errores venia digni qui.

Caspium mare, nunc Zabacca.

Saccæ Caddusii, Massagetæ.

Ita Pompon. Mela.

Edit. Paris. pag. 63.

Temerlanes in Caddusios.

* deest.

* ἐλῶντα *R. ut in c.*

nullo ornatu & ipſi in ſuam urbem iter inſtituere. Temires venientes ex inſidiis adoritur: acieque inſtructa eos aggreſſus fudit, fuſoſque inſequens ad urbem uſque tractus, eam, cum aliquanto tempore oppugnaſſet, tandem cepit. His ita peractis, Arabiam bello petere ſtatuit.

Arabes,

Arabes genus hominum opulentum magnum, & antiquum, nulli, quantum ad felicitatem attinet, cedens, eſse certo conſtat: multamque Aſiæ partem occupat, utens mari quod Rubrum nominamus. Eſt autem Arabum regio latiſſima, & ad habitandum omnium Aſiæ regionum pulcherrima. Viri juſtiſſimi, & quantum ad religionem pertinet ſapientiſſimi eam tenent. Creantes regem, non tyrannum, ſed virum æquitatis amantiſſimum, & maxime æqualitatem reſpicientem, eligunt. Arabici regni ſedes eſt urbs juxta mare ſita, quam * vocant, magna, opibuſque vigens. Finitima eſt ea gens Ægypto, & Perſarum Aſyriorumque regionem attingit. Nam a Colchide, & Pharus regione ad mare quod porrigitur in Cœleſyriam, uſque ad urbem Laodiceam dictam, fuerit iter dierum * viro expedito pedeſtri itinere regionem tranſeunti. Hinc inferioris Aſiæ iſtam partem ſcimus in Cherſoneſi formam redigi, Arabiamque extra Aſiam relinqui. Eſt autem Arabia plurimis arboribus, palmiſque conſita, & in medio duorum fluminum ſita, ab utroque undique alluitur. Fructus profert ſupra modum tum magnos, tum multiplices. Hinc veteres occaſionem ſumentes, eam Felicem appellavere. Hanc regionem armi infeſtis aggreſſus eſt Temires, incolis crimini dans operam ſtrenue navatam Caddusiis, cum eos bello ſtatuiſset domare. Bis conflixit cum Arabum exercitu. Cumque eos victos dare non poſſet, legatos mittens, militibus tributoque, quod quotannis penderent, imperatis, pacem cum eis fecit. Ea tempeſtate, priuſquam in fœdus coiretur, Arabum legati ad Temirem acceſsere, poſcentes ne regionem Herois, qui & ipſi de genere legislatoris eſsent, vaſtare pergerent. Huic orationi adjiciebat, ut velint eſse patres eorum, qui Herois religionem ſectentur. Gens illa non profana, verum ſacra ſanctaque creditur, quia * edidit Mechmetem legislatorem, * qui illis ſtipatus ut qui ejus ſuſcepiſſent leges, progreſsus ſit ad Aſiæ imperium, quum Arabes ubique plerumque virtutis oſtenderent facinora. Ajunt, legislatorem Mechmetem fuiſse filium Haliis, Arabiam Felicem incolentis. Initio legislationis ſuæ nihil vi egit, ſed perſuaſione primum Arabes, deinde Syros cepit. Poſtea in ſuam ſententiam traduxit * Haliem regionis adminiſtratorem, qui cum ipſi foret intima familiaritate conjunctus, facile omnes terræ ſuæ incolas Mechmetis leges ſuſcipere coegit. Leges enim iſtæ nihil aliud quam quietem, & numinis quemdam furorem, perpetuamque meditationem continebant. Nam inter cætera lex eſt ut quater diurno tempore Deum adorent: nec ſinant, quæcumque tamen inciderint, ab iſta lege ſe avocari. Veneris die omnes uno conſenſu frequentes in templa commeant orationibus operam dantes. Legem habent, quæ edicit, ut nullam imaginem, neque aliam picturam in templa admittant, precationem ad Deum tranſmittentes. Eli-

* *forte* Adem, *vel* Ziden.

* quindecim.

Arabiæ ſitus.

Arabia Felix.

Edit. Pariſ. pag. 64.

Mahometis origo circiter annum Chriſti 630.

* regio eorum.

* & cum Homure, qui ejus ſuſceperat leges, ad Aſiæ imperium pervenerunt, magnis editis facinoribus.

* Halies.

Turcorum mores, religio, leges, &c.

A μῳοι, ἵεντο σῳὼ ὑδενὶ κόσμῳ ἐς ἣ πόλιν. ἐνταῦθα ἐπιτίθεται αὐτοῖς ἰοῦσιν ἐπὶ τὼ πόλιν, Τεμίρης σῳὼ τῷ ἑαυτοῦ στρατῷ, ϗ τεταραγμένοις ἐμβαλὼν, ἐτρέψατο, ϗ διώκων ἐπὶ ἣ πόλιν ἤλαυνε, ϗ πολιορκήσας ἐπὶ χρόνον τινὰ, παρεσήσατο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ Αραβίαν. Γένος δὲ Αραβες μέγα τε ϗ ὄλβιον, ϗ ἀνὰ τὼ Ασίαν οὐδενὸς τὰ εἰς εὐδαιμονίαν λειπόμῳον, παλαιόν τε ὂν, ϗ ἐπὶ πολὺ τῆς Ασίας δῖηκον, προχρώμῳόν τε τῇ θαλάσσῃ τῇ ἐρυθρᾷ καλεμένῃ. Εστι δὲ ἡ χώρα αὕτη μεγίστη τε ϗ καλλίστη οἰκῆσαι, τῷ ϗ τὼ Ασίαν χωρῶν. φκεῖται δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν δικαιοτάτων, ϗ τὰ ἐς θρησκείαν αὐτῶν σοφωτάτων. ϗ Βασιλέα νομίζουσιν οὐ

B τύραννον, ἀλλ' ἐς τὸ ἰσοδίαιτον μᾶλλον, ϗ ἰσόνομον καθισάμῳον σφίσιν. ἔστι δ' αὐτοῖς βασίλεια ἐν τῇ πόλει τῇ παρὰ τὼ θάλασσαν, καλεμένῃ * μεγάλη τε ϗ πλούτῳ προφέρουσα. ὁμοροῖ ϑ τῇ τε Αἰγύπτῳ, ϗ Περσῶν χώρᾳ, ϗ Ασυρίων. Απὸ ϑὲ Κολχίδος, ϗ Φάρους χώρας, ἐς ἣ θάλασσαν, ἣ ἐς ἣ κοίλω Συρίαν, ἐς τὼ Λαοδίκειαν καλεμένῳ πόλιν, εἶη δ' ἂν ὁδὸς ἡμερῶν ἀνδρὶ ὀζώνῳ, πεζῇ διαπορευομένῳ τὼ χώραν, ϗ τὸ ἐντεῦθεν τῆς κάτω Ασίας ὡσεὶ

C Χερρόνησον γεγενῆσθαι, ϗ τὼ τε Αραβίαν ἐκτὸς γίνεσθαι τῆς Ασίας. Εστι δὲ ἡ χώρα αὕτη ἐπίφορος, ϗ δένδρων τε, ϗ Φοινίκων πεπληρωμένη, ϗ ἐν μέσῳ δυοῖν ποταμοῖν περιῤῥυτος γενομένη, καρπὸς τε ἐκφέρει ὑπερφυεὶς τῷ μεγέθει, ϗ πολλαπλασίους, ὥσε δὐδαίμονα ὑπὸ τῷ παλαιοτέρων κεκλῆσθαι ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ἐπὶ ταύτῃ τὴ Αραβίαν, ὅτι Καδδυσίοις, ὑπ' αὐτῆ πολεμεμένοις, σωεμάχει, αἰτιασάμῳος, ἐστρατεύετο. ϗ δὶς μὲν ἐμαχέσατο τῷ Αράβων στρατεύματι. ϗ ὅϑ' ὡς ἠδυνήθη ξέφασθαι, μετὰ δὲ διαπρεσβευσάμῳος, ὥς τε στρατιὰν δωῶσι, ϗ φόρον ἀπάγειν τὸ ἔτος, ὅσον ἂν σφίσιν ἐπιτάττοι, ἀσπονδάς τε ἐποιήσατο, * ϗ τὸ ἐπ' αὐτὸν Αράβων πρέσβεις, οἳ ϗ ἀφικόμῳοι, προῖχοντό τε τῇ χώραν τὸ ἥρως, μὴ λειλατεῖν, ϗ ἐδέοντο σφᾶς, ἅτε γένος τε ὄντας τοῦ νομοθέτα, ϗ πατέρας εἶναι, τῷ ἐς τῇδε τὸ ἥρωος τελουμένων θρησκείαν. Νομίζεται δὲ τοῦτο τὸ γέ-

D νος δυαγές τε ϗ ἅγιον, ὅτι τε προῆλθεν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν Μεχμέτης ὁ νομοθέτης, ϗ σῳὼ τῷ Ομήρῳ τῇ νομοθεσίαν δεξαμένῳ ἐπὶ τῇ τῆς Ασίας ἀρχῇ προελῇλύθησαν, μεγάλα ἀποδεξάμῳοι ἔργα. Ο μέν τοι νομοθέτης τούτων ὁ Μεχμέτης, παῖς λέγεται γενέσθαι Αλίεω, ἀπὸ Αραβίας τῆς εὐδαίμονος. ἐκδέμῳον δὲ τῇ νομοθεσίαν αὐτὴ, ἀρχῇ μέν τοι μηδὲν βιάζεσθαι, ἀναπείθοντά τε τὼς Αραβας, ϗ Σύρους μετὰ ταῦτα. μετὰ ϑ ταῦτα προσλαβόμῳον τοῦ Αλίεω δωάστε τῆς χώρας, ϗ ἐπιτηδείου αὐτῷ, ὡς μάλιστα ἐπιόντα, προσάγεσθαι αὐτῷ ἐς τῇ νομοθεσίαν, ὅποι ἂν ἐπίῃ τὼς ἣ χώραν οἰκοῦντας, ἀνίει τε τῇ νομοθεσίαν, ἔς τε τῇ ῥασώνῃ ϗ τῇ τοῦ θείου βακχείαν μέν τοι, σωεχῆ δὲ ὡς μάλιστα

E μελέτῃ. Νομίζεται ϑὲ αὐτῷ τετράκις τῆς ἡμέρας προσεύχεσθαι τῷ Θεῷ, ὑπ' ὐδενὸς κωλυόμῳον εἰς ἣ τὸ, ὥσε μὴ προσεύξασθαι. τῇδε τῆς Αφροδίτης ἡμέρᾳ, κοινῇ τε ἅπαντας ἐς τὼς ναὼς ἰόντας προσεύχεσθαι. Νομίζεται μηδοτιοῦν, μήτε ἄγαλμα, μήτε ἄλλό τε τῷ γεγραμμένων, προσλαβόμῳον σφίσιν ἐς ἣ προσευχὴ ἐν τοῖς ναοῖς. Ιερεῖς τε σφίσιν καθισῶν-

*in uno hoc lacuna eſt.

τες, ὥσε πρὸ τῶ ναῶ, ἐς περιοπλὼ τινα πύργον πε- A
ποιημένον ἀναβαίνοντα, προσεύχεδαι τῷ Θεῷ μεγά-
λη φωνῇ, ἢ ἀεὶ τὰς νομιζομένας δι' χὰς ποιεῖδαι με-
ιραγόπα γεγονώτερον. Ες μὲν ὅω τλὼ προσευχλὼ
ἀυτῶ τὸ γένος τῶτο ἴσμεν ἐς τὰ μάλισα ἐντεταμένον,
ὡς μηδοτιοῶ ἀνιέναι προσδεχομένυς. ἐς δὲ τὰ ἄλ-
λα, τάτε ἐς δίαιταν, ἢ ἐς τὸν βίον ἀυτοῖς, ὅτε
κεκολασμένα νομίζεται, ὥς τε μὴ ἐς τὸ τῶ βίε,
ἡδὺ πολιτδεῖδαι. οὕτω τλὼ φύσιν μηδαμῆ βιάζε-
ται. γωαῖκας μὲν γὰ ἄγεδαι, παλλακίδας μέν τοι
ἀπὸ ἀνδραπόδων, ὅσας ἂν ἕκασος οἷος τε εἶη ξοφλὼ
παρέχεδαι ἐς τὸν βίον. γωαῖκας δὲ κελδίας ἄγε-
δαι ἐς τὰς πέντε, ἢ τὰς τε ἀπὸ ἀνδραπόδων
παῖδας νομίζεδαι σφίσιν οὐ νόδους ἂν δὲ ἀπὸ παλ- B
λακίδων ἐλδιέρων γένωνται σφίσι παῖδες, νόδοι τε
ἀυτοῖς νομίζονται, ἢ ἐκ εἰς τλὼ πατρῶαν ὐσίαν εἰσ-
έρχονται· ὠνοῶται δὲ ἢ τὰς κελδίας, ὅσον ἂν τις
βέλοιτο ἐκδοῶναι τλὼ ἑαυτῶ δυγατέρα. λαμπάδων
δὲ προσλωσγμένων σφίσιν ἐς τὺς γάμους, ἄγον-
ται τὰς γωαῖκας. ἂν δὲ ἀχδεδείη τῇ γωαικὶ
ὁ ἀνὴρ, ἐπείπε τῶ λοιπῶ ἀπὸ τελῶν ασλίων ἀ-
ποχέδαι ἀυτῆς, ἤδη ἠλλοτρίωται τῷ λόγῳ ἡ γυ-
νὴ τῦ ἀνδρός. Νομίζεται δὲ ἄϊχιτον, ἰῶ ἂν
τις ἀποπέμψηται, αὖδις ἀυτλὼ ἀγαγέδαι. ἂν
δὲ μὴ ὑπὸ ἑτέρε μοιχλδῇ, ἐκ ἔξεσιν ἀγαγεῖν.
οἴνῳ δὲ χρῆδαι ἀδέμιτον ἀπαγορδύει τῷ γένει τό- C
τῳ, ὃ μὴ λουσάμενον μὴ ἐξεῖναι ἀυτῷ ἐς τλὼ
προσευχλὼ ἰέναι. Δεκατίαν δέ τινα ἐξελόμενος τῷ
Θεῷ τὸ ἔτος, ἐς νησείαν ἀυτὸς προάγεται, ἐς τεσά-
κοντα ἢ ἐπέκεινα ἡμέρας. τῆς μέν τοι ἡμέρας ὅ-
λης μηδοτιοῶ προσίεδαι, μήτε τροφῆς, μήτε
πόσεως, ἑσπέρας δὲ ὅταν ἄσρα φαίνηται σιτίζε-
δαι. πάντων δὲ μάλισα τὸν χρόνον τῶτον μὴ ἐξ-
εῖναι οἴνου πίεδαι τὸ παράπαν. περιτέμνεδαι δὲ
τὸ αἰδοῖον χρῶναι παντάπασιν. Ιησοῶ δὲ Θεῦ
τε Απόσολον γενέδαι νομίζει, ἢ ἐξ ἀγγέλε τῦ
Γαβριὴλ, ἢ ἐκ τῆς Μαρίας, παρδένε τε ὔσης,
ἢ μηδενὶ ἀνδρὶ συγγενομένης, γεννῆσαι Ιησοῶ,
ἥρωά τινα μείζω ἢ κατὰ ἄνδρωπον. ἢ ἐς τλὼ τε-
λδυτλὼ τῦδε τῦ κόσμε, ἐπειδὰν ἐς κρίσιν τῇ σφί- D
σι βεβιωμένων, καδιζῶνται οἱ ἄνδρωποι, τόν γε
Ιησοῶ φασὶν ἄγεδαι διαιτητλὼ τῦ κόσμου. Συὸς
δὲ μὴ ἅπτεδαι δέμις εἶναι, ἢ τάγε ζῶα πάντα
ἐδίεσιν, ἂν μέν τοι ἐπὶ σφαγλὼ γένωνται. Θεὸν
μὲν ὅω ἕνα ἐφιεῶσι τῷδε τῷ παντὶ, ὑπηρέταις δὲ
χρώμενον τοῖς πυείνοις, ἧ φασι, νόοις. πεπομφέναι δὲ
Μεχμέτην ἐς τὰ ἐλλιπῆ, τοῖς πρότερον ἐπιπεμφδεῖ-
σιν ὑπὸ Θεῦ ἐς τλὼ οἰκυμένλω νομοδέταις. κάδαρ-
σιν δὲ ἡγεῶται τλύτε περιτομλὼ σφίσι, πάντων
δὴ μάλισα, ὃν ᾗ ἢ γάμυς ποιεῦται. Ταφὰς δὲ
ἀυτοῖς παρὰ τὰς ὁδὺς νομίζεται γίνεδαι, ἢ μηδὲν
ἄλλο ἐξεῖναι δάπτειν. δάπτυσι ὧ λύσαντες, ἢ E
ξυρῷ ἅμα τὸ σῶμα. Νομίζεται δέτι ἢ τόδε, ὃς ἂν
μὴ πείδηται τῷ νόμῳ, τελδτᾶν τῷ σιδήρῳ. Αρ-
μυρίυς ὧ μόνυς τῇ ἄλλων ἐδνῶν ἀφαιρομένων σφί-
σιν ἐς τλὼ δρησκείαν, ἐκ ἀνδραποδίζεδαι, ὡς Αρ-
μυρίων τινὶ προειρηκότι. τὸ δὴ κλέος ἀυτῆ, ἐς τλὼ
οἰκυμένλω ἐσόμενον. ἐχὶ τῶτο μὴ ἐπιτρέπειν, ἀν-
δραποδίζεδαι Αρμυρίυς. ταῦτα μέν τοι ἐς τλὼ
νομοδεσίαν ἀποδεδειγμένον, ὡς πλεῖσον τῆς

gunt ſacerdotes, de quorum grege unus extra templum in turris pinnaculum ad id comparatum aſcendit, magnaque voce Deum adorat. Preces ſolemnes ſemper majore voce peragere ſolent. Hoc modo Turci preces ſuas concelebrant: atque tanta utuntur diligentia in iis perficiendis, ut interim nihil vel laboris, vel alterius rei ſuſcipiant, quo minus ipſæ interrumpantur. Quantum ad cætera, videlicet ad victus rationem, & ad reliquum vitæ modum attinet, conſtat eos nullis inhiberi pœnis: adeo feruntur, quo minus voluptariam ſectentur vitam, affectibus numquam non obtemperantes. Uxores enim ducunt, pelliceſque ex mancipiorum grege numero tot diligunt, quotquot quilibet alere poteſt: uxores autem virgines accipiunt nemine prohibente, donec quinque ſibi copulaverint. Liberos ex mulieribus captivis natos, non ſpuriorum numero habent. Sin autem ex pellicibus liberos ferant, eos ſpurios cenſent, nec paternæ hæreditatis participes fiunt. Mercantur virgines, quando quis ſuam vult elocare filiam. Faces ipſis præferuntur quando nuptiale feſtum celebrant. Maritus ſi parum dextre erga uxorem fuerit affectus, ei edicit, ſe a tribus ſplenibus ab ipſa avellendum. Si ad iſtum modum uxor repudiata fuerit a viro, turpiſſimum eſſe creditur, eam quam repudiaverit, recipere. Nec etiam recipere eamdem niſi ab alio adulterio inquinatam, licet. Vino uti nefas ducunt Turci. Nec audet aliquis de iſto genere, niſi lotus, frequentare orationes. Etiam decimas quaſdam quotannis ſeponunt Deo. *Jejunium Mechmetes imperavit iſti hominum generi, quod durat triginta diebus, aut etiam amplius.* Diebus iſtis omnibus nihil vel eſculenti, vel poculenti admittunt. Veſpere demum ubi jam coruſcarint aſtra, ad cibum capiendum congregantur. Nulli autem licet, vel in primis iſto tempore, vinum guſtare prorſus. Mentulam totam circuncidere ſolent. Confitentur Turci, Jeſum Dei eſſe Apoſtolum. Deum etenim ex angelo Gabriele & Maria virgine, quæ nullum cognoverat virum, Jeſum genuiſſe, heroa quemdam homine majorem ſive auguſtiorem. In noviſſimo die, quando univerſale judicium peragetur, ajunt Jeſum mundi judicem ſive arbitrum fore. Suem attingere Turci haud fas arbitrantur. Reliqua animalia edunt, ſi mactata fuerint. Deum univerſi eſſe moderatorem haud ambigunt, dicentes eum uti miniſtris mentibus (ut vocant) ignitis. Exiſtimant autem Mechmetem veniſſe miſſum a Deo, ut ea replerentur, in quibus defectum patiebantur priſci a Deo prodeuntes legislatores. Circuncisionem judicant eſſe purgationem omnium præcipuam: proinde circunciſionis tempore nuptias contrahunt. Solet iſtud hominum genus ſepulchra juxta vias collocare, nec in ullo alio loco ſepelire licet. Sepulturæ autem mandant cadavera lota, & omni a parte raſa. Eſt & alia lex, quæ jubet parere legislatori: non obtemperantem, gladio ultore ferit. Ex Armeniis ſolis, quamvis ab ipſis in religionis negotio diſſentiant, mancipia non rapiunt. Quia Armenus quidam vaticinatus eſt, gloriam Mechmetis per univerſum orbem propagandam. Eſtque hæc unica cauſa, viri honori id tribuentes, quod nulla ab Armenis mancipia

Edit. Pariſ. pag. 65.

Repudii ritus.

Jejunia.

De Chriſto quid ſentiant Turcæ.

Circumciſio.

Armeniorum privilegium apud Turcos.

abducant. Hæc quidem ubi Mechmetes legibus ſanxiſſet, plurimam orbis partem occupavit. In Aſia, Libya, & Europæ regione non modica, quæ ſe extendit ad Scythas & ad eos qui hodie ſunt, Turcos, uſque ad Iberiam non parva Mechmetis extitit auctoritas. Mortuus eſſe traditur filio ſuo * Aliæ Arabiam regente. Hunc enim legislatorem ubi promptis animis aſsumpſiſſet, ei obedierunt in omnibus, quocumque tandem ipſos eduxiſſet. Etiam rerum ſuarum ſummam iſti commiſerunt ut ipſis pro ſuo arbitrio uteretur. Hinc copias contraxit plurimas, quas contra Ægyptum duxit, & reliquæ Arabiæ quædam ſubegit. Tranſiens autem loca arenoſa Arabiæ, gentes ibi morantes ſuo imperio adjunxit. Cum regnaſſet annis * * defunctus eſt in loco quodam cui nomen eſt Mecha. Milites regioniſque incolæ magnifice exequias duxerunt, & graviter eum luxere. Quotannis in ejus honorem ſacra faciunt Arabes. Heroa etenim quemdam eum eſſe putant, eumdemque ut virum ſanctum a Deo ordinatum, ut ipſis leges ferret, quem in dandis legibus non tyrannum, at virum quemdam æquitatis vel in primis amantem judicarunt. Mortuo Mechmete, Homures diſcipulorum ſpectatiſſimus, a filio ejus regni moderamen accepit; aſſumptoque exercitu, contra Syriam profectus eſt: regionemque plurimam partim vi, partim perſuaſione fœderibuſque in ditionem acquiſivit. Hinc in ditionem venere Cilices, Phryges, Medi, & Jones. Ad hæc ſuo imperio admovit quaſdam ſuperioris Aſiæ regiones. In religione ſua gentes Aſiæ barbaras confirmavit, & quoſdam diſcipulorum ſuorum in alias regiones dimiſit, cupiens eaſdem in ſuam religionem recipere ſuadela. Sepulchrum quoque pretioſum in honorem Mechmetis adornans, ibi manebat. Sacra quoque magna quotannis in honorem Mechmetis fieri procuravit, perſuaſit aliis plurimis, ut Mechmetem adorarent. Eos quoque juſtos fieri aſſeverabat, qui ipſius ſepulchrum inviſerent. Etiam hodie non pauci ab Aſia & Libya, Europaque, Mechmetis ſepulchrum adeunt, putantes ſe hinc maximam colligere religionem, & probiores fieri. Quidam ex ipſis iſtam peregrinationem ingrediuntur: quidam argentum numerant iis qui pro ipſis peregrinationem ſuſcipiunt. Via autem quæ ad ſepulchrum ducit, eſt aſperrima & difficillima. Eundum enim eſt per arenam, non citra camelorum alimenta portantium opem. Nec etiam aqua, qua utantur, ad manum prompta eſt ſufficiens omnino. In hunc igitur modum neceſſaria præparantes, camelos conſcendunt, utentes ſignis quæ viam commonſtrent, magnetis demonſtrationibus. Colligentes igitur ab Septentrionali plaga, qua orbis parte eundum ſit, eo viam conjectantes pergunt. Ubi autem acceſſerint loca in quibus aquarum fuerint ſcaturigines, aquantes inde abeunt: tranſitaque arena, intra quadraginta dies ad Mechmetis corpus perveniunt. Sepulchrum ejus compertum habeo extructum eſſe ex lapidibus pretioſiſſimis, & ſublime pendere in medio templo. Intervallum autem ejus loci ubi ſepulchrum conſpicitur, uſque ad hunc locum ſtadia continet circiter nonaginta. Inde egreſſi, ad eum locum contendunt. Ibi ſiqui-

Edit. Pariſ. pag. 65.

Mechmetis mors.

* Hali.

Mecha.

Homures.

Mechmetis ſepulchrum.

pag. 66.

A Οἰκυμένης κατέχειν μέρος. καὶ ἐπὶ μέγα ἐλθεῖν ἔς τε τ' Ασίαν, καὶ ἐς τ' Λιβύλν, καὶ ἐς μοῖραν τῆς Εὐρώπης ἐκ ὀλίγλν, τλὼ ἐς Σκύθας τε, & τὰς νῦν Τύρκας, καὶ ἐς τ' Ιβηρίαν τάς γε Λίβυας. λέγεται δὲ πολλῦῆσαι, ἐπὶ παιδὶ Αλίῃ βασιλδύοντι Αραβίας· ἐκεῖνον τε γὰρ ὡς νομοθέτλν προσέμενόν τε, καὶ πειθόμλοι αὐτῷ, ἐφ' ὅ, τι γε ἂν ἐξηγοῖτο, ἐπέτρεψάν τε αὐτῷ, τὰ πράγματα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι ὅπως ἂν βλλοιτο. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατόν τε συναγείρας ὡς πλεῖστον, ἐπῆει, τῆς τε Αἰγύπτλ καὶ τ' ἄλλης Αραβίας ἔστν ἃ καταστρεψάμενος, & τ' ψάμμον διαβὰς τῆς Αραβίας, τὰ τῇδε αὐτῷ ἔθνη ὑπηγάγετο, Βασιλεύσας ἔτη * ἐτελδύτησε δ' ἐν χωρίῳ τινὶ Μεκὲ, ὅπῃσι καλεμένῳ. καὶ ὅ, τε στρατὸς, καὶ οἱ τλὼ χώραν οἰκοῦντες, ἔθαψαν αὐτ' μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπέρθησαν μεγάλως. καὶ τελετὰς αὐτῷ ποιοῦνται οἱ Αραβες ἀνὰ πᾶν ἔτος, ὡς ἥρωί τε & ὑπὸ Θεοῦ πάχα ἐς τλὼ νομοθεσίαν σφίσιν ἀνδρὶ διαγεῖ ὑποδεδειγμένῳ· Τάτε ἐς τὴν νομοθεσίαν ἐπιεικεῖ τε, καὶ ὰ τυράννῳ γενομένῳ ἔπω γεγενῆθαι. Επεὶ δὲ ἐτελδύτησεν, Ομύρης ὁ τῆδε μαθητῶν αὐτῦ δοκιμώτατος, ὑπὸ τῦ παιδὸς αὐτοῦ τλὼ ἀρχλὼ παραδεξάμενος, καὶ τ' στρατὸν ἅμα ἀγόμενος· πρῶτον μὲν ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνων, τλώ τε χώραν ὑπηγάγετο, τὰ μὲν πολεμῶν, τὰ δὲ καὶ ἀναπείθων τε ἀσυνδόμλος ἐπὶ ῥητοῖς. μῆ ὄ πω τε Κίλικάς τε ἐχειρώσατο, καὶ Φρύγας, καὶ Μήδυς καὶ Ιωνας, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἄνω τῆς Ασίας ἐπιών κατεστρέφετο, τλώ τε νομοθεσίαν ἐπιβεβαιύμενος, τοῖς ἀνὰ τλὼ Ασίαν ἔθνεσι τῆδε βαρβάρων, καὶ τῆδε ξυμμαθητῶν αὐτῦ, ἐς τινας ἄλλυς ἄλλη ξαπέμπων, πείθειν τε πειρώμενος. καὶ τάφον τῷ Μεχμέτῃ πολυτελῆ κατασκδασάμενος, αὐτῦ ὑπερεγένετο. τελετάς τε ἐπετέλει αὐτῷ μεγάλας τε ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ τὰς ἄλλυς ἔπειθεν, αὐτῷ τε προσδέχεσθαι, καὶ ἐς τὸν τάφον αὐτῦ φοιτῶντας, δικαίους γίνεσθαι· καὶ νῦν ὑπό τε τῆς Ασίας, καὶ τῆς Λιβύης, καὶ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης δὴ ἐκ ὀλίγοι, ἰόντες ἐς τὸ μνῆμα τῦ Μεχμέτεω, μέγα τε σφίσιν οἴονται ἐς δδαιμονίαν αὐτοῖς φέρειν τὸ τοιοῦτον. πορδύονται δ' οἱ μὲν * οἱ δὲ ἀργυρίε τελῦσι τοῖς ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν βλομένοις ἰέναι. ἔσι δὴ ὁδὸς χαλεπωτάτη ἰέναι, διὰ τλὼ ψάμμον, ἐπὶ καμήλων δὲ τλὼ ῥοφλὼ φερεσῶν, καὶ τὸ ὕδωρ. ἀφθόνως γὰρ ἐκ ἔχεσι χρῆσθαι αὐτῷ τὸ παράπαν, καὶ ὅπω δὴ τὰ ἐπιτήδεια συσκδασάμλοι σφίσιν, ἀναβαίνουσί τε ἐπὶ τὰς καμήλυς· σημείοις δὲ χρώμενοι ἐς τὴν πορείαν, ταῖς τῦ μαγνήτου ἀποδείξεσιν. ἢ δὴ ἀπὸ τῆς ἄρκτε ἐπιλεγόμλοι, ὅποι τῆς Οἰκυμένης ἰέσθαι δεῖ αὐτούς, τότῳ τεκμαιρόμλοι, τλὼ ὁδὸν διαπορεύονται. ἐπειδὰν δὲ ἀφίκωνται ἐς χώρας αὖδις τινὰς, ἐν οἷς ἔνεσιν ὕδρδυσαμλοι ἆν, ἐντεῦθεν ἀπίασι, καὶ ἀφικνοῦνται, ἡμέρας τεσσαράκοντα τλὼ ψάμμον διαβάντες, ἐς τὸ σῆμα τῦ Μεχμέτεω. Λέγεται δὲ τὸ σῆμα τοῦτο ὑπὸ λίθων πολυτελεσάτων κατασκευαδλῶαι, καὶ ἐν μέσῳ τῦ ναοῦ τὸ σῆμα μετεωριζόμλον ἀπεωρεῖδαι, (ὅπερ ἀπίδανόν μοι δοκεῖ.) διέχει δὲ ἀπὸ τοῦ χώρου τούτου, ἐν ᾧ τὸ σῆ- * *desunt in-*
μα αὐτῦ, ἐπὶ τὰς ὡσεὶ σαδίους ἐνενήκοντα, καὶ *cl.*

* *Numerus in omnibus manuſc. deerat.*

* *αὐτοὶ,*

ἐξιόντες ἐντεῦθεν, ἴασι ἐπὶ τὸν χῶρον τοῦτον. τάς τε νόμους αὐτῶν, καὶ τὰ Ἀλκωρὰ ἐκτέθεινται. τήν τε ἀθανασίαν τιθέμενοι τῇ ψυχῇ, ἀγνωμοσύνης οὐδέν τοι πάνυ οἴονται μετεῖναι τῷ θείῳ. Ταῦτα μὲν δὴ τὰ τῷ Μεχμέτεω νομοθεσίαν ἐς τοσοῦτον ἀναγεγράφθω ἡμῖν. Τεμίρης δ' ὡς τὰ χώραν παύτῃσι λησάμενος, καὶ πόλεις ἑλὼν ἐνίας, ὑπεκομίζετο ἐπὶ Σεμαρχάνδης. Σκύθας δὲ ὁρμημένους ἐπωθάνετο ἀπὸ Ταναΐδος, τά τε χώρια αὐτῶν ἐπιδραμεῖν, καὶ λῃσαθαι οὐκ ὀλίγα· χαλεπῶς δὲ ἔφερον. ἐντεῦθεν δὲ αὐτίκα ἴετο ὁμόσε ἐπὶ τοὺς Χαταΐδας. λέγονται δὲ ἔτοι εἶναι Μασαγέται τὸ παλαιὸν, καὶ διαβάντες Ἀράξεω, τῆς ἐπὶ πάσῃ τῇ ποταμῷ χώρας ἐπὶ πολὺ διεξελθεῖν, καὶ ὑφ' αὐτοῖς ποιησαμένους, ἐνοικῆσαι τούτους παρεσκεύαζετο ὡς ἑλών. καὶ στράτευμα ποιησάμενος ἐς ὀγδοήκοντα μυριάδας, ἐστρατεύετο ἐπὶ αὐτούς. καὶ συμβαλὼν μάχῃ τε ἐκράτησε τοὺς Χαταΐδας, καὶ ἐπὶ τὰ ἀγορὰν αὐτῶν τοῦτον, καὶ ἐπὶ τὰ Βασίλεια ἐλαύνων, ὁμολογίᾳ τε παρεσήσατο. καὶ μισθοφόρους παμπόλλους αὐτῶν, τούς γε κρατίστους τὰ ἐς πόλεμον γενομένους, ᾠήχετο ἄγων. Ὁμήρους δὲ λαβὼν, καὶ τῷ ἀείσων τοὺς παῖδας, καὶ φόρον ταξάμενος τούτοις ἀπάγειν τῷ ἐνιαυτῷ, ἀπήλαυνε. τὰ δὲ Χαταΐα πόλις ἐστὶ πρὸς ἕω τῆς Υρκανίας, μεγάλη τε καὶ εὐδαίμων, πλήθει τε ἀνθρώπων, καὶ ὄλβῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ προφέρουσα τῷ ἐν τῇ Ασίᾳ πόλεων, πλὴν Σεμαρχάνδης, καὶ Μέμφιος. εὐνομουμένη δὲ τὸ παλαιὸν ὑπὸ Μασαγετῶν. τῷ μέν τοι Περσῶν τοὺς πλείστους μισθωσάμενος τύπτε, οἷα τῶν τε Σκυθῶν ἐμπείρους ὡς τὰ πολλὰ γενομένους, καὶ τὰ ἐς τὴν δίαιταν ἐκείνοις ἁβρούς ὄντας, ἐν ᾧ ἔχων ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι, ἐπὶ τὴν ἀγορὰν αὐτῶν τὴν Οὐρδὰν καλουμένην. καὶ πυθανόμενος, ὡς εἴη τὸ γένος τοῦτο παλαιότατόν τε, τῷ κατὰ τὴν οἰκεομένην ἐθνῶν, καὶ ἀδήνα ἔτι πρὸ αὐτῆς βασιλέων, χειρώσασθαι τοῦτο τὸ γένος, κακὰ δὲ ὡς πλεῖστα ἐργασάμενον ποιῆσαι, τήν τε Ασίαν καὶ Εὐρώπην, ἐπιδρομῇ τὰ πλείω ταμιεύομενον τῇ χώρᾳ. Ταῦτα δὲ ἐπὶ νοῦν τιθέμενον, καὶ ὡς Δαρείῳ τῷ Υστάσπεω βασιλεῖ γενομένῳ Περσῶν, καὶ ἐπιστρατεύσαντι αὐτοῖς, ὀλίγα τι πρόχωρησεν, ὥρμητο αὐτὸς ἐπὶ τοῦτο τὸ κλέος ἰέναι. ὥστε δὲ αὐτῷ ἔχεσθαί τε τοῦ ἔργου, ἐγγυτέρω τῶν γενομένῳ, ἐς τὴν χώραν Χερίην πόλιν κατοικήσας, ἀπό τε τῆς Σεμαρχάδης καὶ στρατιωτῶν καὶ τῷ ἀείσων αὐτῷ ἐλλομένων ἐς τὴν ἀποικίαν, ᾤκισε πόλιν Χερίην οὕτω καλουμένην, μεγάλην τε καὶ εὐδαίμονα, ἅτε τῶν Βασιλέως ἐν αὐτῇ διατριβόντος, καὶ τῷ ἀείσων αὐτοῦ, τῷ τε τῆς Ασίας στρατῶν ἐς αὐτὴν σωτιόντων, μεγάλη τε ἐν βραχὺ ἐγένετο ἡ Χερίη, καὶ εὐνομήθη μέντοι καὶ ὕστερον, ἐπ' ἤκιστα δὲ βασιλέως Τεμίρεω περιόντος. Οποι μὲν δὴ τῆς Ασίας ᾤκισαι ἡ πόλις αὕτη, καὶ εἴτε ἐν τῇ Ασυρίᾳ χώρᾳ, εἴτε καὶ ἐν τῇ Μήδων, οὐκ ἔχω τεκμήρασθαι. λέγουσι μέν τινες Νῖνον τὴν Χερίην γενέσθαι τὸ παλαιὸν, καὶ ἐς τὴν Ασυρίων χώραν τεταχθαι· τεκμαιρόμενοι τοῦτο ὑπὸ τῆς Παγδατίνης Βαβυλῶνος. οἰκήσας δὲ Χερίην πόλιν, καὶ τὰ Βασίλεια ἐν αὐτῇ ποιησάμενος, ἐπενόει ἐπὶ Αἴγυπτόν τε καὶ ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι, καὶ τὴν τούτων ἀγορὰν Οὐρδὰν καλουμένην, καὶ στρατὸν μέγαν συνα-

dem leges & Alcoræ explicantur. Animæ quoque immortalitatem aſtruunt. Nec numini ignorantiam adſcribunt. Hæc quidem hactenus, quantum ad Mechmetis religionem attinet annotavimus. Temires autem cum regionem populationibus afflixiſſet, urbeſque aliquot occupaſſet, Semarchandam ſe contulit. Scythas acceperat, profectos a Tanai, in regionem ſuam impetum feciſſe, prædaſque egiſſe non modicas: quam quidem rem graviſſime tulit. Hinc recta iter inſtituit contra Chataidas, iis peſtem minitans. Hi antiquitus Maſſagetæ extitiſſe creduntur: & trajicientes Araxem, regionis partem flumini adjacentem non modicam occuparunt: in qua & ſedes ſuas fixerunt. Hos domare parabat Temires. Proinde comparans exercitum, qui complectebatur octuaginta myriades hominum, bello eos aggrediebatur. Collatis tandem ſignis, prælio vicit Chataidas. Dehinc arma contra * Agoram, regnique eorum ſedem ferens, pactionibus eam in deditionem accepit. Conductis quoque inde mercede plurimis & optimis militibus victor diſcedebat. Etiam obſidibus acceptis, imperatoque tributo annuo, domum reverſus eſt: Chataja urbs eſt Hyrcaniæ, verſus Orientem, magna & opulenta: multitudine hominum, & divitiarum copia, reliquaque felicitate ſuperat reliquas, præter Semarchandam & * Memphim, Aſiæ urbes. Optimis legibus eam fundavere jam olim Maſſagetæ. Mercede itaque ſibi paravit Temires Perſarum plurimos, ut qui eſſent gnari rerum Scytharum, quia plerumque cum his converſarentur, nec amplius forent in victus ratione delicatuli. His munitus, animo agitabat vim belli vertere omnem in * Agoram eorum, quam * Urdam nominant. Audiens autem, eam gentem omnium quas orbis habet, eſſe antiquiſſimam, nec ullum qui præceſſerant regum domare eam quiviſſe, quamvis magna damna dediſſent Europæ Aſiæque ſuis incurſionibus, & hinc plurimas corraſiſſent opes, eo magis ad eam expeditionem accendebatur. Præterea animo verſans, etiam Darium Hyſtaſpis filium regem electum, & arma iſti genti inferentem, nihil effeciſſe: ipſe ſibi hoc decus eximium petere ſtatuit. Ut iſtam vero rem ad optatum duceret finem, optimum eſſe ratus, ut quam proxime ad ipſos accederet, in Cheriam urbem coloniam ducere decrevit, tranferens eo milites, alioſque homines plurimos ex Semarchanda. Huc, ut regis ſententiam intellexere, convenerunt & alii plurimi proceres regni. Cum autem ipſe in eadem urbe verſaretur, optimates, Aſiæque milites optimi ad ipſum quotidie confluebant. Hinc urbs illa brevi incredibiliter aucta eſt. Etiam bonis & ſaluberrimis legibus gubernabatur, ſuperſtite adhuc Temire. In qua autem Aſiæ parte urbs ea ſita ſit, an in Syriorum, an in Medorum regione, aſſequi nequeo. Sunt quidam qui tradunt, Ninum antiquitus Cheriam extitiſſe, & in Aſſyriorum regione locatam eſſe, conjecturam facientes a Pagdatina Babylone. Temires ut urbem Cheriam habitatoribus replevit, & in ea regni ſui ſedem paravit, in animum induxit bellum inferre Ægypto, Scythis, & horum Agoræ, quam * Urdam nuncupant. Conſcripto igitur exer-

Alcoranum.
* Emporium.
Chataja.
* Memphim.
Alcairum.
* Emporium.
* Hordam.
Darius.
Edit. Pariſ. pag. 67.
Cheria.
* Hordam.

citu maximo, & assumptis Chataidis, recta ad Tanaim contendit. Scythæ, ut acceperunt Temirem cum copiis accedere, ut montium angustias, qua Temires exercitum traducere cogitabat, præoccuparent, miserunt & ipsi exercitum hosti obviam. Scythæ quidem jam olim in tribus quasdam discreti, tenebant regionem ab Istro excurrentem usque ad Caucasi accolas. Nunc autem genus quoddam illorum hominum in Asiam advenit, & ibi ea loca quæ Orientem spectant inhabitavit, & hinc ad reliquam Asiæ penetravit regionem. Istud hominum genus Sachatæos vocant. Supra Persarum regionem usque ad Saccas & * Caddæos domicilia habent. Quidam ex his originem ducere Temirem asserunt. Gens ista fortitudine & bellicarum rerum gloria vincit reliquas omnes Asiæ gentes. His auxiliaribus Scythis Temires, ut quidam docent, ad Asiæ imperium evasit, devictis omnibus præterquam Indis. Reliqui Scythæ a prædictis nihil differunt, Regem unum habent. Regni sedem Urdam constituere creaveruntque regem, qui ex vetustissima descenderet prosapia. Extat & alia pars eorum non exigua per Europam usque ad Bosphorum Thracium habitans per eam regionem dispersa: quibus & ipsis rex est qui ex antiquissima regum gente processit. Atziceries ei nomen est. Hi itaque ut se commiserunt regi, in hanc venere regionem progressi usque ad Istrum. Hinc manus quædam horum non modica Istrum transvecta, Thraciam vastavit, plurimas incursiones faciendo. Relicta Sarmatia, Tanaim versus iter ingressi sunt, & pleraque gentis hujus pars in regione Istro adjacente mansit. Eorum quoq; non pauci transvecti Istrum, sub rege Pajazite ætatem egerunt. Scytharum genera singula habitant separata ab reliquis. Pars quædam ejus gentis relicta cis Istrum, sub Cazimiro Lituanorum rege degit. Eamdem regionem etiamnum tenent, strenue operam navantes suo regi in bellis quæ cum finitimis gerit. Genus enim istud hominum quocumque accesserit, primas in rebus bellicis tenet, fortitudinisque gloria emicat. Qui ante Bosphorum & Tauricam insulam, quæ dirimit Mæotim paludem & Euxinum pontum, accolunt, imperio Atziceriis reguntur. Subegerunt Gothos & Januenses urbem Capham inhabitantes, ut cogerentur tributum pendere. Etiam Sarmatæ quædam pars huic regi tributaria est. Sarmatæ qui incolunt regionem versus Euxinum pontum & Oceanum, magno Scytharum regi, qui in Agora regni sedem habet, tributum pendunt, jam inde ex illo tempore quo in Sarmatiam populabundi cursitantes, partim hominum, partimque aliarum rerum prædas egerunt: eamque diu obtinuere, impositio tributo quod singulis annis magno Scytharum regi tribuerent. Sarmatia a Scythis pastoribus usque ad Dacos & Lituanos se fundit. Sarmatæ Illyriorum linguam in usu habent plerumque. Victu moribusque & Christiana religione magis Græcos sequuntur: nec perinde ipsis cum Pontifice Romano convenit. Habent Græcum episcopum, cui in religionis ritibus auscultant. Vivendi rationem moresque Græcorum imitantur. Supellectilis apparatu repræsentant Scythas Sarmatæ, qui loca versus Euxinum pontum ab * Leucopolichna urbe tenent,

Scythæ, qui nunc Tartari.

* Caddusios.

Edit. Paris. pag. 69.

Sarmatia, quæ Russia.

Tartari. Procop. in Taurica Chersoneso.

Moscovia, Russia, Lituania.

Sarmatia nigra & alba.

* Leopoli.

Α γείρας, ἢ τὲς Χαταΐδας συμπαραλαβὼν, ἤλαυνεν εὐθὺ Ταναΐδος. Ενταῦθα πυθόμενοι Σκύθαι Τεμίρην βασιλέα ἐπὶ σφᾶς ἐπιόντα μεγάλῃ παρασκευῇ, τήνδε εἴσοδον ἔπεμπον στράτευμα προκαταλαμβάνειν τῶν ὀρέων, ἢ ἔμελλε Τεμίρης σὺν τῷ στρατῷ αὐτὲ διιέναι. Σκύθαι μὲν ἔτοι τὸ πάλαι, ἐς μοίρας τινὰς διηρημένοι, ἐνέμοντο τὴν χώραν ἀπὸ Ισρε ἔς τε ἐπὶ τὲς ὑπὸ τῷ Καύκασον. νυῦ δὲ γένος μέν τοι τόπων, ἐς τὴν Ασίαν γενόμενον, τὰ πρὸς ἕω αὐτὲ τε ἐνοικήσαν τὴν ἐπὶ πάσῃ τῆς Ασίας χώραν, ἔς τε ἐπὶ πολλὰ πετραμμένον, Σαχαταῖοι ἐκλήθησαν, ὑπὲρ τὴν τῶν Περσῶν χώραν, ἐς τὲς Σάκκας τε ἔς Καδδαίους. ἀφ' ὧν δὲ ἔς Τεμίρην αὐτὸν οἴονται γεγονέναι τινές. Εσι Β δὲ τῦτο γένος ἄλκιμόν τε τῷ κῇ τὴν Ασίαν, κῇ πολεμικώτατον, κῇ σὺν τούτοις λέγεται Τεμίρης τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐν τῇ Ασίᾳ παραλαβεῖν, πλὴν Ινδῶν. οἱ δὲ λοιποὶ Σκύθαι κῇ ταὐτὸ φρονοῦσί τε, κῇ ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι Βασιλεῖ, κῇ Οὐρδὰν τὴν καλουμένην ἀγοράν, τὰ Βασίλεια ποιούμενοι· ἀποδεικνύμενοι σφίσι Βασιλέα γένος τε ὄντα τῦ βασιλείυ τὸ παλαιότατον. κῇ ἔσι δὴ κῇ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐς τὸν Βόσπορον, μοῖρα τόπων κὐ ὀλίγη ἀνὰ τὴν χώραν ταύτην διεσπεδασμένη, ὑπὸ Βασιλεῖ ταττομένη, οἳ κου τῶν βασιλέων, ὄνομα δὲ τούτῳ * Ατζικερίης· Οὗτοι μὲν ὦν ὡς ἐπετράποντο σφᾶς τούτῳ τῷ Βασι- * Ακικερίης sic infra in al. ut c.
λεῖ, ἐς τήνδε ἀφικόμενοι τὴν χώραν, ἐπελάσαντες C ἐς τὸν Ισρον, κῇ δὴ κῇ τὸν Ισρον διαβάντες, μοῖρά τις κὐ ὀλίγη τῶν Θρᾴκης λειλατοωῦτες ἐπέδραμον, κῇ ἀνεχώρουν ὀπὸ Σαρματίας, ἐπὶ τὸν Τάναϊν ἰόντες, κῇ πολλὰ μὲν τῶν γένος τόπε αὐτῦ παρὰ τὸν Ισρον ἐνέμειναν. ὧν τὸ πλέον ἐπὶ Παιαζίτεω διαβὰν τὸν Ισρον, ἐνέμειναν. ὡρίσθη χωρὶς ἕκαστον μέρος τῶν γένος τόπε γενόμενον. τὸ δὲ ὑπολειφθὲν μέρος αὐτῦ πέραν τῶν Ισρε, Καζιμήρῳ τῷ Βασιλεῖ Λιτυάνων, τὴν δίαιταν ἔχυσι, τὴν γῆν νεμόμενοι ἐς ἔτι κῇ νυῦ, ἔς τε τὸν πρὸς τὲς βορειοκὺς αὐτῷ πόλεμον συμβαλλόμενοι τὰ κράτιστα. ὅποι δὲ ἂν τὸ γένος τῦτο τυγχάνωσιν ὄντες, δοκῦσί τε τὰ ἐς πόλεμον κῇ εἰσὶ κράτιστοι. Οἱ δὲ περὶ τὸν Βόσπορον, ἔ τὴν Ταυρικὴν νῆσον καλουμένην διέργουσαν λίμνην τε τὴν Μαιώ- D τιδα, κῇ τόνγε Εὔξεινον πόντον, ὑπὸ τῷ βασιλεῖ Ατζικερίῃ, τά τε ἔθνη τὰ ἐς γῆν λιῒζόμενοι, κατεσρέφαντο ἐς φόρε ἐπαγωγήν. τές τε Γότθυς καλουμένυς, ἔ Ιανύας τὲς τὴν τὴν Καφᾶ πόλιν ἐνοικοῦντας, κῇ Σαρματίας μέρος τι ἀπάγει τόπῳ τῷ Βασιλεῖ φόρον. Σαρμάται μὲν ὦν οἱ πρὸς Εὔξεινον πόντον, κῇ οἱ πρὸς ὠκεανὸν, τῷ μεγάλῳ Σκυθῶν Βασιλεῖ τῷ ἐν τῇ Αγορᾷ, φόρον ἀπάγυσιν, ἐξότε τὸν Σαρματίαν ἐπιδραμόντες, τὰ μὲν ληϊσάμενοι, τὰ δὲ λῃϊσάμενοι, κατέχον ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, κῇ ταύτῃ τε ὀπὸ τῶνδε, φόρον τε ἐπάξαντο τῷ Βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ, κῇ ἔτως ἐπάγυσι ἀπάγυσι. Σαρματία μὲν ἔν δίκει ὀπὸ Σκυθῶν ἔ Νομάδων, ἐπὶ Δᾶκας τε κῇ Λιτυάνες, γένος ἔ Ιλλυριῶν φωνῇ τε πολλὰ E χρεώμενον, κῇ διαίτῃ τε, κῇ ἤθεσι, κῇ ἔ Ιησῦ νόμοις, ἕποικοι ἐπὶ τὲς Ελλυνας μᾶλλον τετραμμένοι, ἃ πάνυ συμφέρονται τῷ Ρωμαίων Αρχιερεῖ, Ελλυνικῷ δὲ ἀρχιερεῖ χρῶνται, κῇ τύτῳ πείθονται τὰ ἐς θρησκείαν τε κῇ δίαιταν σφίσι, κῇ ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς Ελλήνων χρώμενοι, σκολῇ τῇ Σκυθῶν παραπλησίᾳ προχρῶνται· τὰ μέντοι πρὸς Εὔξεινον πόντον Σαρμάτων γένη, ὀπὸ Λευκοπολίχνης καλουμένης, ἡγεμονίαν τε χαλαχά

νυσι τὰ πολλὰ, τότε Μοχόβιόν τε, καὶ Κίεβος, ἔτι τὸ Φάει, καὶ Χωρόβιον, πόλεις ὑπὸ τυράννυς δουλούμεναι, ἐς ἣν μέλαιναν ὕπω ὑπὸ σφῶν αὐτῶν καλεμένην Σαρματίαν, τελοῦσι. τὰ δὲ πρὸς ὠκεανὸν ὑπὸ ἄρκτον οἰκημένα γένη, λευκὴν Σαρματίαν καλοῦσι, πρὸς μέντοι ὠκεανὸν πόλις Οὐγκράτης καλεμένη, ἐς ἀριστοκρατίαν τετραμμένη, ὄλβον τε παρέχεται, καὶ αὐτὴ δαιμονίᾳ ὑπερφέρουσα τῆ ἄλλων τῆς Σαρματίας πόλεων, τῆς τε λευκῆς, καὶ μελαίνης ὕπωσι καλουμένης. καὶ δύεται ἐπ' ὠκεανὸν αὖτη ἡ χώρα, Ινφλάσι καλουμένη. ἔνθα δὴ ὁρμίζονται καὶ αἱ ἀπὸ Δακίας νῆες καὶ Γερμανίας, φορτία φέρουσαι Βρεταννικά τε ἅμα καὶ Κελτικὰ ἐς τήνδε τὴ χώραν. ἀπὸ μὲν οὖν Ταναΐδος, ἐς ὠκεανὸν τὸν Βρεταννικὸν, καὶ ἐπὶ τὴν Κελτῶν χώραν, ἔστι ἂν ὁδὸς τὸ μακρότατον, ἡμερῶν πέντε καὶ τεσσάκοντα τὸ οἰκούμενον ἐπὶ μῆκος. ἐπὶ πλάτος δὲ, τὸ μὲν ὑπὲρ τὸν Τάναϊν, χώραν εἶναι μεγίστην, ἀπὸ Σαρματίας, ἔς τε ἐπὶ τὰ Λασυείων χώραν, Σκύθαι νέμονται τήνδε. Ἐσι μὲν οὖν, ὡς ἔμοιγε καταφαίνεται, τὰ ὑπὲρ τὸν Τάναϊν, χώρα μεγίστη δὴ τῆδε τῆ Εὐρώπη κατ' ἄμφω. μῆκος τε δὴ, καὶ πλάτος, ἐπιμήκιστον δύεται. Πέρμιοι δὲ οἰκοῦσι τὸ πρὸς Βορρᾶν ὑπὲρ τὰς Σαρμάτας. ὅμοροι δὲ εἰσι Σαρματῶν, καὶ φωνὴ τὴ αὐτὴ ἴενται οἱ Σαρμάται τοῖς Πέρμιοις. λέγεται δὲ περὶ Περμίων τάδε ὡς ἔστι γένος ἀπὸ ἄγρας τὸ πλέον τὸν βίον σφίσι ποιεμένης * * καὶ ἡ μέντοι πρὸς ὠκεανὸν δύεται Σαρματία, ἐπὶ Πρασίαν καλεμένην χώραν δύεται. ἔτι ἐπὶ τὰς ταύτῃ λοφορυς Ναζηραίους, καὶ ἱερὸν τὸ * ἐς τῆδε τῆ χώρᾳ. δοκοῦσι δὲ γένος τοῦτο εἶναι Γερμανοὶ, καὶ φωνῇ τῇ αὐτῶν ἐκείνων προχρώμενοι, καὶ δίαιτᾳ. οἰκοῦσι δὲ πόλεις τε, εἰκαλεῖς, καὶ ὀνομαζομένας ἐς τὸ κράτιστον. ἔστι δὲ τοῦτο ἱερὸν ἥδε, καὶ τὸ * ἐν Ιβηρίᾳ ἱερὸν νομίζεται, καὶ ἐν τῇ Ρόδῳ ἐνοικοῦν Ναζηραίων γένος. ταῦτα γὰρ δὴ τὰ τεῖα ἱερὰ ἀνὰ τὴ οἰκεμένην, ἐς τὸν τὸ Ιησοῦ θρησκείαν, ἐπὶ τὰς βαρβάρους φυομένα δὴ καταφανῆ ἐστι· τό τε ἐν Ιβηρίᾳ πρὸς τὰς ταύτῃ τῆ Λιβύων διαβάντας. καὶ Πρασίων πρός τε τὰς Σαμώτας, καὶ Σκυθῶν τὰς Νομάδας, αὐτὰ ταύτῃ ἀγχοῦ τὸ παλαιὸν ᾠκημένας. καὶ Ροδίας ἢ πρὸς τὰς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τε καὶ Παλαισίνῃ, ἀλλὰ τὸ Ιησοῦ τάφον, καὶ πρὸς τὰς ἐν τῇ Ασίᾳ βαρβάρους. Πρασίων δὲ ἔχονται Σαμῶται, γένος ἄλυμόν τε, καὶ ἑδωνὶ τῆ περιοίκων ὁμοδίαιτον, ἀδὲ ὁμόγλωσσον. νομίζει δὲ τοῦτο τὸ γένος Θεὰς, Απόλλωνά τε καὶ Αρτεμιν· διαίτῃ δὲ χρῶνται τῇ πάλαι Ελληνικῇ, καὶ ἤθεσι, σκιὴν δὲ τῇ Πρασίων παραπλησίᾳ. τούτων δὲ ἔχονται Βοέμοι, τῇ τε Σαμωτῶν δάξῃ τιθέμενοι, καὶ τῇ τῆ Γερμανῶν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐνοικοῦντες, σκιὴν τῇ τῆ Παιόνων παραπλησίᾳ ἐσκιασμένοι· ἔνεσι δὲ αὐτοῖς μητρόπολις, πόλις εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος Βράγα, ἔτοσι καλεμένη, καὶ πολλοὶ τῆς πόλεως ταύτης, ἐς πολὺς χρόνος, ἐπεὶ ἐπαύσαντο τῷ πυρὶ καὶ τῷ ἡλίῳ θρησκεύειν. μόνον δὲ ἔθνος τοῦτο, τῆ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐκτὸς γενόμενον, ταῖς ἐγνωσμέναις ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι θρησκείαις, τῆς τε τὸ Ιησοῦ φημὶ, καὶ τῆς τὸ Μεχμέτεω, καὶ Μωσέως. ταύτας γάρ τοι χεδόν τι ἴσμεν ἁπανταχῇ ἐνεστώσας τῷ τε ἀγνωμοσύνῃ ὡς τὰ πολλὰ ἡμῖν οἰκουμένῃ. ἔστι μέν τοι ἃ πυνθάνομαι, καὶ τὰ ὑπὲρ τὴν Κασπίαν θάλασ-

A plerumque non regibus, verum ducibus utuntur. Moſcoviorum, Kionenſium, Tofarienſium & Chorobiorum urbes a tyrannis reguntur, tributumque ſolvere coguntur Nigræ, ſic appellatæ, Sarmatiæ. Ea autem Sarmatia, quæ ſub Septentrione colitur, alba Sarmatia appellatur. Verſus Oceanum urbs eſt * Ucratis nomine; hanc optimates adminiſtrant, divitiaſque plurimas ſuppeditat. Opibus facile vincit omnes tum nigræ tum albæ Sarmatiæ urbes. Ea regio extenditur uſque ad Oceanum, Euphraſte ſive Inflaſte nuncupata. Huc appellunt a * Dacia & Germania naves, merces Gallicas & Anglicas in eam regionem advehentes. Ab Tanai uſque ad Oceanum Britannicum fuerit iter, ubi longiſſimum, B per eam regionem, quæ habitatur ſecundum longitudinem, dierum triginta quinque. Latitudo ſupra Tanaim amplectitur regionem maximam a Sarmatia uſque ad Aſſyrios, quam Scythæ colunt. Eſt quidem, ut mihi videtur, ea regio, quæ ultra Tanaim habitatur, longe lateque ampliſſima. Permii verſus Boream ſupra Sarmatas morantur. Sarmatis finitimi ſunt ejus linguæ commercio utentes. Permios ferunt gentem eſſe antiquiſſimam; venationibuſque vivunt, & plurimam vitæ partem eo in ſtudio conſumunt, & * * * * * Sarmatia verſus Oceanum excurrens, ad regionem Pruſſiam dictam ſe extendit. Finitima eſt Nazaræi, qui ibi ſunt candido amictu C gaudentes, & eorum monaſterio quod in ea regione ſitum eſt. Iſti homines Germani eſſe creduntur, quia eorum victum moreſque, necnon & linguam ſectantur. Incolunt urbes pulcherrimas, & legibus optimis inſtructas. Eſt his monaſterium, quemadmodum Iberis ſive Hiſpanis & Rhodiis quod Nazaræi inhabitant. Nam tria iſta monaſteria Jeſu religionem amplecti in primis per totum orbem, & contra barbaros ordinata eſſe, omnibus manifeſtum eſſe reor. Monaſterium namque quod Iberia habet, arbitror Afris ea trajicientibus oppoſitum eſſe. Idem Pruthenum monaſterium opponitur Samogetis, necnon Scythis paſtoribus, qui & Tartari, D ibi in propinquo jam ab antiquo ſedes habentibus. Rhodios conſtat ibi morari, ut reſiſtant Ægyptiis & Palæſtinis, propter Ieſu ſepulchrum: etiam, ut obſiſtant Aſiæ barbaris Rhodi ætatem agunt. Pruſſios attingunt Samogetæ, gens robuſta, victus ratione & lingua nulli finitimarum ſimilis. Deos venerantur, Apollinem & Dianam. Victus rationem ſequuntur, quam Græci vetuſti tenuere: eoſdem & moribus repræſentant. Supellectilis apparatu imitantur Pruſſios. Iis confines ſunt Boemi, ſequentes ſuperſtitionem Samogetarum, necnon Germanorum, qui ibi colunt. Supellectilis apparatu nihil differunt a Pannoniis. Metropolim ea gens habet opu- E lentam & populoſam, quam Pragam appellant. Nec multum temporis interceſſit, ex quo ea urbs ceſſavit colere ignem & ſolem. Sola hæc gens earum quæ intra extraque Europam ſunt, quas novimus, adhæreſcit Jeſu, Moſis, Mechmetiſque religioni. * Nam omnes has religiones, quamvis nos in ignorantiæ tenebris plerumque verſemur, gentem iſtam tenere compertum eſt. Eſt quidem, quemadmodum audio, ultra Caſpium

* forte Novigradum vel Vvigradium.

* Dania.

Edit. Pariſ. pag. 70.

Permii.

Deſunt quædam in Græco.

Pruſſia, Teutonicorum ordo.

Calatravenſes Rhodii.

Samogetia.

Boemi.

Praga.

* Jeſu religionem pro Pontificis ritibus ponit: Moſis vero, quod multi Judæi apud eos habitant: quod autem hæreſeos inſimulantur propter Huſſitas, Machumetis etiam religioni deditos inquit.

* hic lacuna eſt in Gr.

* ἐς τῆδε τῆ χώραν. in al. ut in ſont.

* ἐς τῆ Ιβηρίαν.

Edit. Pariſ. pag. 71.

mare & Maſſagetas, gens quædam In dica, dedita Apollinis cultui. * Colit & alios deos gens eadem, videlicet Jovem & Junonem, ut infra ſuſius dicetur. Hæc quidem hactenus. Poloni contermini ſunt Sarmatis, quorum & linguam in uſu habent. Victus ratione moribuſque nihil diſcrepant ab Romanis. Polonis annexi ſunt Lituani, qui & ipſi uſque ad Euxinum pontum Sarmatiamque pertingunt. Et quidem * Pogdania nigra, quæ regni ſedem habet * Leucopolichnam, a Dacis Iſtrum incolentibus, ad Lituanos & Sarmatas ſe projicit. Gentem autem iſtam ſatis eſſe probatam, vel hinc quis conjiciat, quod linguam ſuam retinuere. Jam olim ea gens in duas partes diviſa, partim quidem a principibus, partim vero a ducibus regitur. Lituanis, quantum ad linguam attinet, nihil convenit cum Sarmatis, cum Pannoniis, cum Germanis, nec etiam cum Dacis. Nam quaſi peculiarem linguæ uſum tenent. Urbs quam regni ſedem conſtituerunt, magna & opulenta, populoſaque eſt. Apparet facile, iſtam gentem eſſe maximam omnium quæ in hac regione verſantur. Fortitudine nulli poſtponenda creditur, ſtrenue prælians adverſus Pruſſios, Germanos & Polonos, gentes finitimas, ut ſuos tutetur fines. Sequitur mores & victus rationem Romanorum: ſupellectilis apparatu nihil a Sarmatis differunt. Quum autem fere undique nigram * Pogdaniam attingant, plerumque adverſus ejus regionis incolas pugnas ciere ſolent. Sarmatarum lingua ſimilis eſt Illyriorum, Jonium ad Venetos uſque accolentium. Utri autem horum vetuſtatis prærogativa gaudeant, & utri alterorum regionem teneant, an videlicet Illyrii in iſtam Europæ partem recedentes, Poloniam & Sarmatiam incoluerint: aut an Sarmatæ ad hæc Iſtri loca adeuntes, Myſiam & Tryballorum Illyriorumque regionem, qua verſus Jonium patet uſque ad Venetos, inhabitarint, neque quemquam audivi veterum commemorantem, nec ipſe poſſum ea quam veriſſime explicare. Redeo nunc ad Scythas Nomades: quæ gens numero, fortitudine, necnon generoſitate, ſi comparationem facere libuerit, facile omnibus per orbem gentibus ſuperior eſt: niſi quod per Aſiam & Europam diſperſa, & nunc in alia regione a regno remota habitet, ut quæ incurſionibus faciendis invigilet, & in ea regione morari, quæ forte arriſerit, in animum induçat. Si ea gens concordiam inter ſe celebraret, unamque regionem regemque amplecterentur, non arbitror aliquam gentem in toto orbe adeo ferocem eſſe viribus, quæ Scythis bellum indicere auderet. Nunc autem cum undique per Aſiam & Europam, necnon per Thraciam uſque ad Boſphorum diſſipati habitent, quam longiſſime a ſua regia ſubmoti cernuntur. Qui regionem, quæ ſe ad Boſphorum pandit tenent, finitimis * Tzarcaſis, & Migcreliis, Sarmatiſque multa negotia faceſſunt prædis agendis. Abducentes igitur inde mancipia plurima, pergunt ad Boſphorum, & ad urbem * Caream. Poſtea agentes mancipia ad Mœotim paludem, ea parvo ære vendunt Venetorum & Januenſium mercatoribus. Hunc vitæ modum tenent. At Scythæ, qui morantur in Agora, plauſtris & jumentis vehuntur. Lacte ple-

* Pilappiorum Livonum ſuperſtitio.

* Podolia.

* Leopolim.

* Podoliam.

Illyrii, qui Sclavi, & Vvindi.

De Tartaris.

pag. 72.

* Circaſſis, Mengreliis, Ruſſiſque.

* Capham.

σαν, & τὲς Μασαγέτας ἔθνος Ινδικὸν, ἐς παύτλω τετραμμένον τλὼ θρησκείαν τ Απόλλωνος. νομίζει δὲ ἐκεῖνο τὸ γένος κ θεὰς ἔτι ἄλλας, Δία τε κ Ηραν, ὡς προϊόν τι πρόσω τὲ λόγε δηλωθήσεται. & περὶ μὲν τύτων παύτη ἐπὶ τοσῦτον εἰρήσθω. * παλαιοὶ δὲ ἔχονται Σαρμάτων, κ τῇ φωνῇ τούτων νομίζυσι, κ ἤθεσι δὲ κ διαίτῃ τῇ Ρωμαίων παραπλησία. Πολάνων δὲ ἔχονται Λιτυάνοι, ἐπὶ Εὔξεινον πόντον, κ ἐπὶ Σαρματίαν καθήκοντες. κ ὅτι μὲν ἡ μέλαινα Πογδανία, ἡ ἐν τῇ Λευκοπολίχνῃ καλουμένη, τὰ Βασίλεια ἔχυσα, ἀπὸ Δακῶν τῇ παρὰ τ Ιςρον, ἐπὶ Λιτυάνες κ Σαρμάτας δήμες. γένος δὲ ἐςι τὸ τοῦτο δόκιμον, ἤ ἄν τις πεπαίροιτο, τλώ τε φωνλὼ τ αὐτλω ἰέμενον, κ ἀπὸ παλαιᾶ διεχισμένον δίχῃ τὸ γένος, ἐς τυραννίδας κ ἡγεμονίας δύο κατέςη. Λιτυάνες δὲ, ὅτε Σαρμάταις εἰσὶν ὁμόγλωττοι, ὅτε Παίοσιν, ὅτε μλὼ Γερμανοῖς, ἡ μλὼ ὐδὲ Δαξίν. ἰδίᾳ δὲ τὸ παράπαν νομίζυσι φωνῇ. ἐςὶ δὲ αὐτοῖς βασίλεια πόλις μεγάλη τε κ πολυάνθρωπος & εὐδαίμων. κ δοκεῖ τῶτο τὸ γένος εἶναι τε μέγα, τῇ ἀμφὶ τλώδε τ χώραν ἐθνῶν, κ ἀνδρειότατον. κ πρός τε τὰς Πρυσίας, κ Γερμανὰς, κ Πολάνες ἀμπολεμοῦν, περί τε ὅρων τῇ ἐς τλὼ χώραν. ἔςι δὲ κ τῶτο τὸ γένος, ὅρος τὰ τῇ Ρωμαίων ἔθη κ δίαιταν τετραμμένον. σπουδῇ δὲ τῇ Σαρμάτων παραπλησίᾳ χρωμένης, κ τῇ μελαίνῃ Πογδανίᾳ ὅμορος τὰ πολλὰ ἔσα, ὅρος τύτες ἀγωνίζεται. Σαρμάται δὲ φωνῇ διαχρῶνται παραπλησίᾳ τῇ Ιλλυριῶν, τῇ ἐς τὸν Ιόνιον παροικούντων ἐς τὲς Ενετές. ὁπότεροι μὲν τύτων παλαιότεροι, & τλὼ ἑτέρων ὁπότεροι τύτων χώραν ἐπινέμονται, ἢ Ιλλυριοί, ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης διαβάντες, Πολανίαν τε κ Σαρματίαν ᾤκησαν, ἢ Σαρμάται δὴ ἐπὶ τάδε τ Ιςρου γενόμενοι, τλώ τε Μυσίαν, κ Τριβαλῶν χώραν, κ δὴ καὶ Ιλλυριῶν τῶν ὅρος τὸν Ιόνιον ἄχει δὴ Ενετῶν ᾤκησαν, ὅτε ἄλλε τινὲς ἐπιδρομὴ τῶν παλαιοτέρων διεξιόντος, οὐτ ἂν ἔχοιμι πάντῃ ὡς ἀληθῆ διαμηνύεσθαι. Επάνειμι δὲ ἐπὶ Σκύθας τὲς Νομάδας, ὃ δὴ γένος μέγιςόν τε κ ἰσχυρὸν καὶ γενναιότατόν, ἐςιν οἷον ὁδοῖ τῶν κ τλὼ οἰκεμένλω ἐθνῶν παραβάλλειν ἂν μὴ πολλαχῇ ἀνὰ τλὼ οἰκεμένλω, κατά τε Ασίαν & Εὐρώπλω ἐσκεδασμένον, ἄλλῃ τε τῆς αὐτῶν Βασιλείας ᾠκίδη, ὡς τῇ ἐπιδρομῇ τὰ πολλὰ χρησάμενον, ἢ δὴ χώρᾳ ἠρέσκετο παύτῃ τῇ ἐναπολειφθὲν ᾤκισεν. Εἰ μὲν ὖν εὐφρόνει κ πάδε, τ αὐτλω ἐνοικοῦν χώραν, κ ὑφ ἑνὶ γένοιτο Βασιλῆ, ὐδένες οἱ τῶν ἐν τῇ οἰκεμένῃ ἐπίσαντο ἄν, ὥς τε μὴ σωμολογεῖν αὐτᾷ· νῦν δὲ ἀπανταχῇ τῆς Ασίας ἐπινεμόμενον, κ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἐπὶ τῇ Θρᾴκῃ τε κ ἐπὶ τ Βόσπορον ἐνοικοῦν, ἀπῴκισαι τ σφῶν αὐτῶν βασιλείας τ ἐς τὸ Οὐρδάν. Οἱ μὲν ὖν ἐς τ Βόσπορον τλὼ παύτῃ χώραν ἐπινεμόμενοι, κ τλὼ ὅμορον λεηλατοῦντες, τήν τε Τζαρκάσων, κ Μιγρελίων, κ Σαρμάτων, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖςα ἀγόμενοι, ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἐπὶ * Καρέαν πόλιν, κ ἐς τλὼ Μαιώτιδα καλεμένλω λίμνλω ἀπάγοντες, ὀλίγου τε αὐτὰ ἀποδόμενοι τοῖς τε Ενετῶν, & Ιανύων ἐμπόροις, ὅπω δὴ βιοτεύσι. Σκύθαι δὲ οἱ ἐν τῇ Αγορᾷ, ἐπὶ ἁμαξῶν τε κ ὑποζυγίων τ βίον ποιέμενοι, γάλακτι τὰ πολλὰ, ἵππων τε τοῖς ἁρπα σι

* Polanos.

* ἐπὶ Καρέαν.

διαχρώμενοι, ὅτε σίτῳ ὅτε κριθῇ καταφανεῖς εἰσι. Χαχρώμυροι· μελίνῃ δὲ τὸ πλέον, καὶ συκάλῃ, λινάς τε ἐσθῆτας φοροῦντες, ἐς ἃ τῶν λίθων ὄλβον εὐδαιμονέσατοι καὶ πλουσιώτατοι νομίζονται· τόξοις δὲ χρῶνται τοσύμπαν εἰπεῖν καὶ ξίφεσι βαρβαρικοῖς, καὶ θυρεοῖς, τοῖς τῶν Δακῶν παραπλησίοις. πίλοις δὲ τὰ πολλὰ χρώμυροι, ὅτε * ἢ περὶ Σαρματίαν οἰκοῦντες, ὅτε ἱματίοις ἀπὸ ἐρίων, ὅτι μὴ λινοῖς νομίζουσι. δίηκει δὲ ἡ Ἀγορὰ τῶν τῶν Σκυθῶν, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ἐπὶ ὁδὸν πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, ὡς τε ἐπινέμεσθαι τὴν χώραν ἐς τὸ ἐπιτηδειότατον σφίσι καταστάντες, καὶ κατ' ὀλίγους διεσκεδασμένοι, ἀφ' ἑκατέρου πλαγίου καθιζάμυροι ἑφ' ἑνός· τὴν τε Ἀγορὰν ποιοῦνται ἐπὶ μήκιστον, καὶ διανέμονται τὴν χώραν τοῖς ὑποζυγίοις ἄφθονον παρεχόμυροι, καὶ αὐτοί τε ἐς τάξιν τὴν αὐτὴν ὑπὸ σφῶν νομιζομένην, καθιζάμυροι. κατ' αὐτὸν ἢ μόνον τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ταύτῃ αἰεὶ σες ἐπὶ κύκλους καταστάντες, καὶ περιόδους ποιάμυροι, βασίλειά τε παρέχουσι τῷ Βασιλεῖ, ὑπὸ ξύλων κατεσκευασμένα. ἐπιδιελόμυροι δὲ εἰς μοίρας ταύτην σύμπασαν τὴν Ἀγορὰν, ἄρχοντάς τε ἐφιστᾶσι τούτων. καὶ ἐπειδὰν παραγγείλῃ Βασιλεὺς, χωροῦσιν ἐφ' ὅ, τι ἂν γένηται χρεία· τότε μὲν οὖν ὡς ἐστρατεύετο Τεμίρης, ἐλαύνων ἐπὶ τῆς Ασίας στρατὸν, καὶ ἐπύθοντο ἐπὶ σφᾶς στρατεύομυρον. Βασιλεὺς μέν τοι τήν τε Ἀγορὰν σύμπασαν, ἐς στρατὸν ποιησάμυρος, ἐστρατοπεδεύετο ἐπὶ πολλοὺς τὸ βάρος ποιησάμυρος. καὶ αὐτὸς μὲν ταύτῃ τεταξάμυρος, ἴετο ὁμόσε ἐπὶ τοὺς πολεμίους. μοῖραν δὲ προέπεμψε τὴν παρόδον καταληψομένους, ἢ ἔμελλε διαπορεύεσθαι Τεμίρης ὁ Βασιλεὺς καὶ διαπωλύσαι ἐπέλευσεν ὅποι δύναιτο ὡς κράτιστα μαχόμυρος τῷ Τεμίρῃ. ἕτος μὲν δὴ παραλαβὼν τὴν μετ' ἑαυτοῦ μοῖραν· Τεμίρης δὲ ὡς ἐπέι τὸν στρατὸν, εὐθὺ Τανάϊδος ἐπορεύετο, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸ Καύκασον. ἐπεὶ δὲ εἰσέβαλεν ἐς τὴν Σκυθικὴν, εὗρε τοὺς Σκύθας ἐστρατοπεδευμένους, καὶ ὡς ἤθοντο ἐπιόντα, παρετάσσοντο ὡς ἐς μάχην· καὶ αὐτός τε ἀντιπαρετάσσετο, καὶ μάχην μέν τινα ἐποιήσαντο ἐν τῇ παρόδῳ, καὶ ὐδὲν πλέον ἔχε Τεμίρης ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ. ὡς δὲ ὡς ἐπιμυλίσατο τῇ ὑστεραίᾳ αὖθις παρετάσσετο, καὶ ἐμαχέσαντο καὶ ἐξεκρέσαντο αὐτὸν, ὥς τε μηδ' ὁπόσουν ἐξεῖναι αὐτὸν παρεῖναι ἔσω, καὶ ἐσβάλλειν ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτῶ τε διέφθειρε τὸ στρατεύματος αὐτῶ ὐκ ὀλίγους ὑπὸ τῶν Σκυθῶν. μετὰ δὲ, ὡς ὐκ οἷός τε ἐγένετο ἔσω παρελθεῖν ἐχωλυόμενος, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, καὶ ἀνεχώρει ἐπ' οἴκου. τῷ δὲ ἐπιγινομένῳ θέρει, στρατιὰν ὡς μεγίστην συλλέξας, καὶ ἐπὶ Αἴγυπτον ἐν νῷ ἔχων στρατεύεσθαι. μετὰ δὲ συστρέψας, ἤλασεν αὖθις ἐπὶ Σκύθας, σταθμοὺς ἐλαύνων ὡς μεγίστους. ἐς ἔφθη τε δὴ ἐσβαλὼν ἐς τὴν Σκυθικὴν, καὶ συνέμιξε μοίρᾳ τινὶ αὐτῶ ἐπὶ τὴν ἔφοδον ἐπειγομένους, καὶ συμβαλὼν αὐτῇ ἐτρέψατο. ὁ μέν τοι γε ἀπεγένετο, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου, ἐν ταύτῃ τῇ συμβολῇ. Οἱ δὲ δὴ Σκύθαι μέγιστον δὴ τοῦτο ἔχουσιν ἀγαθὸν, ἐν τῇ ξοπῇ συστρεφόμενοι αὖθις, ἐλαύνουσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὐδέν τι κῆδι τὴν τροπὴν χαλεπὸν ὑφισάμενοι. Μετὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸν Βασιλέα Σκυθῶν ἤλασε, παρετάξατό τε εἰς μάχην, καὶ οἱ Σκύθαι νυκτὸς ἀπεχώρεον ὡσεὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ὡς δὲ ἐπήει Τεμίρης

* Hic lacuna est.

rumque, etiam equina carne victitant. Nec frumenti, nec hordei usus apud hos, quod sciam, frequentatur: verum utuntur panico, & ficis. Chlænis sive lineis vestibus vestiuntur. Quantum ad margaritas lapidesque pretiosos pertinet, felicissimi & ditissimi censentur. Sagittæ eorum, necnon gladii barbariem redolent. Scuta habent qualia gestant Daci. Pileis autem plerumque utuntur, neque* * * * * * * * qua at tingunt Sarmatiam: neque vestitus ipsis est ex filis contextus, verum ovium vellera induunt. Agora Scytharum magnique eorum regis, patet itinere quindecim dierum. Itaque regione fruuntur, qua ipsis commodissimum visum fuerit. Quidam numero pauci, dispersi ab utroque latere unum habentes ducem, Agoramque faciunt longissimam, & regionem depascunt, jumentis larga prætes pabula. Reliqui in eum ordinem rediguntur, qui penes ipsos optimus esse creditur. Nam regem solum, regnique proceres circulo circumdant: munimentaque facientes, regiam sedem regi præbent ex ligneis compagibus præparatam. Deinde partientes Agoram hanc universam in quasdam partes, singulis magistratus seu duces præficiunt: & quando imperaverit rex, confestim omnes advolant imperata facturi. Ea igitur tempestate cum Temires ductaret Asiæ exercitum, Scythæque intelligerent eum adversum se hostiliter proficisci: rex universa Agora in exercitum allecta, imponens onera plaustris, propriis viribus hosti obviam procedebat. Exercitus partem præmisit ad præoccupandas angustias montium, qua traducturus exercitum Temires erat. *Hos jussit fortiter resistere hostibus eos aditu prohibentes.* Qui dicto audientes fuere. Temires accedens, exercitum recta versus* Tanaim movebat, a dextra habens montem Caucasum. Ubi autem irruit in Scythiam deprehendit Scythas castrametatos esse. Qui ut acceperunt adventum Temiris, aciem instruunt, prælii copiam facturi. Ipse quoque Temires suos in aciem educebat. Tandem in angustiis commisere prælium: non tamen vicit Scythas Temires, verum propemodum æquo marte est pugnatum. Dehinc cum receptui cecinissent, die postero iterum ad prælium accingebantur. Adeo autem fortiter dimicarunt Scythæ, ut pellerent Temirem, planeque ut desperaret se in ipsorum regionem intrare posse. Clades maxima ibi Temiris exercitui illata est a Scythis. Deinde cum non posset superare angustias, exercitum abduxit & domum reversus est. Æstate autem insequenti conscribens exercitum quam potuit maximum, bello petere Ægyptum statuit. Postea inito consilio transversis itineribus peragens cursus quam maximos, omnem belli tempestatem in Scythas denuo vertit. Et quidem sua celeritate Scythas præveniens, Scythiam ingressus est: & dimicans cum iis qui ad angustias tutandas properabant, eos vertere coegit: neque id flagitium militiæ ducitur. Ita habent mores. Scythæ namque maximam istam commoditatem habent, ut in fugam se convertere possint, prælium que cum hoste redintegrare, nihil interim periculi in fuga sustinentes. Deinde cum Scytharum regem infesto animo peteret, longius progressus est, & ad prælium suos instruebat. Scythæ eludentes Temiris consilium, nocturno

Temiris in Tartaros expeditio.

* qui & Don.

Edit. Paris. pag. 73.

Temerlanis celeritas.

Tartariæ fugæ insidiosæ.

Itinere profecti ſunt a caſtris ejus ſtadiis circiter centum & vigenti. Horum veſtigia toto die ſequutus Temires, tandem eos aſſequutus eſt. Quemadmodum igitur antea, ſic & nunc noctu diſcedunt Scythæ. Itaque inſequendi ſtudio graviter affligebatur Temiris exercitus. Hinc motus Temires, Scytharum regem ad prælium provocat. Scythæ caſtra locantes eo die qui ſequebatur, ordines explicant, aciemque contra Temirem dirigunt, in turmas collecti. Temires & ipſe ſuos in aciem educit: aciem mediam occupat ipſe. In dextro cornu Chaidarem cum Maſſagetis ponit. In ſiniſtro cornu filium ſuum Saruchum curare jubet. Hinc additi ſunt Perſæ, Aſſyrii & Chatagii, quotquot militantem Temirem ſequebantur. Cum jam utrinque ſatis inſtructi exercitus concurriſſent, tandem vehementi prælio commiſſo, Scythæ nequaquam victoria potiti ſunt. Proinde quaſi vi propulſaturi hoſtem, coriuntur in Temiris exercitum. Cum autem nec ſic quidem cœpta ſuccederent, fugam ineunt, plurimis in eo prælio deſideratis. Ceciderunt quoque non pauci Perſæ. Poſtea cum præliando nihil efficerent contra Temiris exercitum, circumducere parant hoſtes, ut eos intra regionem concludant. Verum Temires cognitis Scytharum inſidiis, ſententiam mutavit, atque ex infeſta regione copias ducere inſtituit, priorque ad Tanaim pervenit. Poſtea in Iberiam Aſiæ delatus, iter per Colchiden intendit, tranſito fluvio Phaſide: qui ex Caucaſo monte fluens, vadit in Euxinum pontum. Tandem cum attigiſſet Armeniam, maturato itinere Cheriam venit. Exercitus vero quem armatum in Scythas moverat, graviter afflictus eſt. Anno ab hinc tertio Scythæ ad arma convolant, & ulturi temeritatem Temiris, impetum dederunt in regionem quæ ſupra Aſſyrios colitur. Temires rei acerbitate coactus, legatos miſit qui peterent pacem, Promittebat rex Temires, ſi pax daretur, & in fœdus reciperetur, ſe affinitatem junctu-rum cum rege Odieo, & cum univerſa Scytharum Agora. Fœdus ergo ictum eſt, quo jubebantur eſſe amici hoſpiteſque inter ſe. Compoſitis rebus in hunc modum Scythicis, Cœleſyriam ſubigere aggreſſus eſt. Adortus eſt Damaſcum, eamque urbem obſidione arctavit. Admovens deinde muro machinas bellicas, captam vi fœde diripuit, cum fuiſſet urbs maxima, & feliciſſima opibus. Hinc abduxit octo millia camelorum. Raptis opibus plurimis ex ea urbe, præda multa & diviti oneratus, domum remeavit, legatos quoque dimiſit ad Soldanum regem Memphis, cum hujuſmodi mandatis: Regem Temirem poſtulare ut ſibi tradat Cœleſyriam. Quod ſi fecerit, bellum pace ſe mutaturum. Ut iſta legatio irrita fuit, armata manu cepit & diripuit Damaſcum, urbem opibus vigentem. Tandem diſceſſit ea de cauſa quam infra trademus. Rex Memphiticus regioni imperat ampliſſimæ: ab Arabibus incipiens, Cœleſyriam, Palæſtinam, nec tamen univerſam, & Ægyptum ſuo imperio moderatur. Aſcendit autem ad hoc inſigne decus Memphitici regni, tali ex cauſa. Quotuſquiſque de mancipiorum grege in iſta regione virtuti adhæret, a rege in militum ordinem transfertur. Hi deinde regis ſatellites

Edit. Pariſ. pag. 74.

Temires cedit.

Phaſis fluv.

Damaſcus obſeſſa.

Temiris legatio ad Sultanum.

A δημερεύων ἐπήλαυνε νυκτὸς, αὖθις ἀπεχώρουν οἱ Σκύθαι, ὥς τε δὴ ταῦτα ποιέμενος, ἔκαμνε τῷ Τεμίρῃ ὁ στρατὸς, καὶ προεκαλεῖτο ἐς μάχην τὸν Σκυθῶν Βασιλέα. Μετὰ δὲ ταῦτα στρατοπεδευσάμενος ἐς τὴν ὑστεραίαν, παρετάξατο κατὰ ἴλας. Τεμίρης δὲ παρετάσσετο ἐπὶ πολὺ τὸ βάθος, ἔχων ἐπὶ τὸ δεξιὸν Χαιδάρην σὺν τοῖς Μασαγέταις, ἐπὶ δὲ τὸ εὐώνυμον, τὸν παῖδα αὐτῦ Σαχρῆχον, σὺν τοῖς Πέρσαις τε καὶ Ασσυρίοις, καὶ * Χαταγίων, ὅσοι ἕποντο. Επεὶ δὲ συνέμισγον ἀλλήλοις τὰ στρατεύματα, καὶ ἐμάχοντο, μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, οὐδέν τι πλέον ἔχον οἱ Σκύθαι. μετὰ δὲ ὡς ὠσάμενοι εἴχοντο τῷ ἔργῳ ἐντονώτερον οἱ Σκύθαι, ἀφ' ὡς ἐτρέψαντο τὸν Τεμίρεω στρατὸν, ἀπετράποντο, καὶ ἀπέβαλον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ οὐκ ὀλίγους. καὶ ἔπεσον ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Περσῶν οὐκ ὀλίγοι· ὕστερον μέντοι, ὡς οὐδὲν ἔφασαν Σκύθαι μαχόμενοι τῷ Τεμίρεω στρατῷ, ἤλαυνον ἐς τὸ πρόσω ἐχόμενοι, ὡς ἐκπο τὴν χώρας τὰς πολεμίας ἀποληψόμενοι. ὁ μέν τοι Τεμίρης συσκαφεὶς ἤλαυνε τε αὐτὸς τὰ ἔμπαλιν γενόμενος, καὶ πὼς ἔφθη ἐς τὸν Τάναϊν ἀφικόμενος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐς τὴν Ιβηρίαν τὴν ἐν τῇ Ασίᾳ ἀφικόμενος, ἀπεχώρει διὰ τῆς Κολχίδος, καὶ Φάσιν διαβὰς ποταμὸν, καὶ ἀπὸ Καυκάσου ῥέοντα, ἐπὶ Εὔξεινον πόντον ἐσβαλὼν δὲ ἐς τὴν Αρμενίων χώραν, ἀπήλαυνεν ἐπὶ Χερσίης. ἀπεφάγη δὲ ὅπως αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς τὴν ἐπὶ Σκύθαις ταύτης ἔλασιν, τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει παρασκευασάμενοι οἱ Σκύθαι, ὡς ἀμυνούμενοι Βασιλέα Τεμίρην, ἤλασάν τε καὶ ἐπέδραμον χώραν τὴν ὑπὲρ τὸν Ασσυρίης. ἐπορεσβεύετο μὲν οὖν ὕστερον περὶ σπονδῶν πρός τε τὸν Βασιλέα Τεοδίεω, καὶ πρὸς σύμπασαν τὴν Αγοράν, ἐπιγαμίαν τε ὑπισχνούμενος, καὶ σπονδάς τε ἐποιήσαντο, ἐφ' ὧν ξένους τε καὶ φίλους εἶναι ἀλλήλοις. ὡς δὲ τὰ πρὸς τὸν Σκύθας καθίστη, ἤλαυνεν ἐπὶ Συρίαν πολλήν. ἐλάσας δὲ ἐπὶ Δαμασκὸν, τὴν τε πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ μηχανὰς προσφέρων τῷ τείχει, εἷλέ τε κρατεῖ τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσατο, πολλὴν μεγίστην δὴ τότε ὅσαν καὶ εὐδαιμονεστάτην, καὶ μήλους τε ἐντεῦθεν ἀπήγαγεν ἐς ὀκτακισχιλίους τὰς πάσας. ὄλβον δὲ μέγιστον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει λησάμενος, ἀπήλαυνον ὀπίσω ἐπ' οἶκον, λείαν τε πολλὴν καὶ εὐδαίμονα ἀγόμενος. ἐπρεσβεύετο μέν τοι καὶ πρὸς τὸν Μέμφιος Βασιλέα, * Σελδάνον δὴ ἐξόχως καλούμενον, καὶ ἠξίου κοίλης Συρίας ὑποχωρῆσαί οἱ, ὥς τε ἐς σπονδάς τε ἰέναι αὐτῷ, καὶ εἰρήνην ἐπὶ τούτῳ ποιεῖσθαι. ὡς δὲ προπέμποντι ἐπροεχώρει, ἤδη παρασκευασάμενος, ἐλών τε, καὶ ἀνδραποδισάμενος τὴν Δαμασκὸν πόλιν εὐδαίμονα, ἀπεχώρει δι' αἰτίαν, ἣν τινα ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου ἐὼν σημανῶ. ὁ δὲ τοῦ Μέμφιος Βασιλεὺς χώρας τε ἄρχει οὐκ ὀλίγης, καὶ εὐδαίμονος, ἀπὸ Αράβων ἀρξάμενος, Συρίαν τε κοίλην καὶ Παλαισίνην, καὶ σύμπασαν δὴ Αἴγυπτον, ὑφ' αὑτῷ ἔχει. Βασιλεὺς δὲ καθίσταται τοῦ Μέμφιος, καὶ τὸ ἀρχῆς τῆσδε, τρόπῳ τοιῷδε. Οσοι τῶν ἀνδραπόδων ἀρετῆς τι μεταποιοῦνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ὑπὸ Βασιλέως καθίστανται ἐς τὰς στρατιώτας. εἰσὶ δὲ ἕτοι δορυφοροῦντες Βασιλέα ἀμφὶ τὸς δυσμυείας, Μαμαλούκιδες καλούμενοι. ἀπὸ τούτων δὲ ὅσοι ἐπίσημοι ἐπὶ τὸ κατεργάζεσθαι ὁτιοῦν τῷ ὑπὸ Βασιλέως τεταγμένων,

* Χαταίων, *al. ut c.*

* Σουλτάνον οὕτω καλ.

ἔτοι ἐς τὰς ἀρχὰς καταβραχὺ καθισάμβοι, ἐπὶ μεῖζον χωρῆσι τύχης ἅμα καὶ πὶ Βασιλέως, ἢ ἐς τὰ πρῶτα τιμῆς ἀξιώμβοι, ἐπὶ τὰς καλεμένας Μελικαμπράδας καθίσανται, ἀφ' ὧν δὴ χώρας ἐπ' αὐτὴν ἤδη χωρῆσι τ βασιλέως χώραν, ἢ ἐπὶ τὴν τῆς Μέμφιος ἀρχὴν, ἢ συμπάσης τ τε Αἰγύπτυ, Αραβίας τε ἢ Παλαισίνης, ἢ τῶν ἄλλων ἀρχῶν, ὅσαι ὑπὸ τῷτῳ τῷ Βασιλεῖ τάττονται· Μελικαμπράδες εἰσὶν ἀρχαὶ ἐς τὰς πόλεις, τὰς ὑπὸ τιῶδε τ βασιλείαν ἐπισήμυς, ἄρχοντες καθισάμβοι ὑπὸ Βασιλέως. Τὴν δὲ πόλιν ταύτιω τ Μέμφιος μεγίσην δὴ πασῶν τ ἢ τ οἰκυμένιω πόλεων, ἔς τε τ ἄλλιω εὐδαιμονίαν, ἢ τὸ πλῆθος τ ἀνθρώπων. ὅ, τε γὰρ περίβολος ταύτης τ χώρας, ἐς ἑπτακοσίας μάλιστα σαδίας δίηκων. Εὐνομεῖται ἢ κάλλιστα, πασῶν δὴ ὠκημένων ἴσμεν πόλεων. οἰκίας δὲ ἔχειν καλλίστας λέγεται, ἐς τὰς πεντήκοντα μυριάδας. ῥεῖ δὲ διὰ μέσης τ πόλεως Νεῖλος ποταμὸς, κράτιστον ὕδωρ παρεχόμενος, ῥέων ἀπὸ Αργυρᾶ ὄρους. Αἴγυπτον δὲ σύμπασαν ἀρδεύει ἐς τὰ κάλλιστα, ἢ τὰς διώρυχας ὑπὸ τ ἐκαστάχη χωρῶν κατεσκευασμένων, ὥς τε τ χώραν ἀρδεύειν ἐπιτηδείως ἔχειν. οἰκοῦσι δὲ ταύτιω τ χώραν Μονοθελῆται, ἢ Ιακωβῖται, ἔθνη τε ἀκόλιγα, ἢ τ ἐς τ τ Ιησοῦ τοῦ Θεοῦ θρησκείαν τελουμένων τε ἢ φρονουμένων ἄλλων ἄλλη. ὅτε μὲ τὰς Ρωμαίυς, ὅτε μὲ τὰ Ελλησι δεδογμένα ἐς τ θρησκείαν φρονοῦντες· ἀλλ' ὅσοι μέν εἰσιν Αρμένιοι πλεῖστοι, ἀνὰ τ χώραν ταύτιω, Μονοθελῆται δὴ ἢ Ιακωβῖται ⁊ Μανιχαῖοι πάμπολλοι. δίηκει δὲ ἡ χώρα τ τ Μέμφιος Βασιλέως ὑπὸ Λιβύης, ἔς τε πόλιν Χαλεπίλω ὕπω καλεμένιω μὲ τ Ασίαν. Νομίζεται δ' ὅτος ὁ Βασιλεὺς, ὑπό τε τ ἐν τῇ Ασίᾳ ἐθνῶν, ⁊ ὑπὸ τ Λιβύης, ἢ δὴ μὲ ὑπὸ τ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, Αρχιερεύς τε τὰ ἐς τ θρησκείαν αὐτῶν, ἢ τὰ ἐς τὰς νόμυς τ Μεχμέτεω, παμπόλλων αὐτὸ ταύτῃ διδασκομένων τὰς τ θρησκείας αὐτονόμυς, ⁊ ὡς ὑπὸ τ παλαιοτέρων, Αρχιερεύς τε ἐνομίσθη, ἢ γράμμασι τοῖς τότων ὑποδείκνυθαι, ἀκριβέσατα δὴ τ τ Μεχμέτεω νόμον. Τὸν δὲ τάφον Ιησοῦ μὲ τ Παλαισίνιω κατέχοντες, μέγα τε ὑποφέρονται κέρδος, ἢ ἄρχοντες μέγισοι δὴ τ βασιλέως οἶκε, ἐς φυλακὴν τῶ σήματος καθίσανται. δίηκει δὲ Αἴγυπτος ὑπὸ Τύρυ τ Αλεξανδρείας, ἔς τε Ιπερέαν χώραν, ἐπὶ σαδίας μάλιστα πη. * Ο δὲ Νεῖλος, ὁ τ Αἰγύπτυ ποταμὸς, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν πρὸς Βορρᾶν ἄνεμον μὲ Αλεξάνδρειαν τ Αἰγύπτυ. ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ Παλαισίνη δίηκυσα ἔς τε ἐπὶ κοίλην Συρίαν. ἐν ταύτῃ δέ ἐσι τὸ τ Κυρίυ Ιησοῦ σῆμα, μὲ τ Ιεροσολύμων πόλιν, ἣ δὴ κατέσκαπται. ⁊ αὗται μὲν παράλιαι χῶραι, κοίλη δὲ Συρία δίηκει ἐπὶ Αραβίαν ἐπὶ τ ἐρυθρὰν θάλασσαν τῷ πρὸς ἕω ἰόντι. ἁβαίνῃ ἢ τ θάλασσαν, ψάμμος τε δέχεται αὐτὴ ταύτη ἁπορθυομένων ἐπὶ τὸ σῆμα τῦ Μεχμέτεω. αὕτη ἢ χώρα βασιλέως τ Μέμφιος ἔσα, πρὸς δὲ ἢ ἡ Φοινίκη. δύναμις δέ ἐσι τῷ βασιλεῖ τῷδε μὲ θάλασσαν ἀξιόχρεως, ἔνθα δὴ ἐφίσαται Σάμος πλοῖά τε ἢ τριήρεις. * (ἐκ ταύτης κατασκευάζει) Κύπρον τε ὑπηγάγετο, ⁊ ἐπὶ Ρόδον ἢ Κύπρον πέμψαι τότε πλοῖα ἢ στρατὸν σὺν αὐτοῖς. ἁπλεύσας δὲ τιῶ τε πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ τιῶ νῆσον λιπόμβος, προσέβαλέ τε τῷ τείχει ἐπὶ ἡμέρας ἱκανάς· ἢ ὡς ὐδὲν προέχωρει ἡ τ πόλεως αἵρεσις, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκυ. Τιῶ μέν τοι Κύπρον ὑπηγάγετο, ἢ τότε Βασιλέα Κύπρυ ἄγοντα, ᾤχετο. ἀφ' ὗ δὴ τα χρόνου φόρον τε ἐπάγει ἡ Κύπρος τῷδε τῷ βασιλεῖ. Δοκεῖ δὲ ἡ νῆσος αὕτη,

habentur, numero, bis mille: & Mamalukides nominantur. Ex illorum numero quotquot peregrini ſunt, ad regis officia perficienda ordinantur, Hi paulatim etiam ad magiſtratus dignitatem aſcendentes, meliorem tandem aſſequuntur fortunam; & a rege in maximo honore habiti, præficiuntur iis qui Melicamaridæ nuncupantur, ex quorum regione illico perveniunt ad regionem regis, & ad Memphiticum regnum, & ad imperium Ægypti Aſiæque, necnon ad alios magiſtratus, qui ſub iſto rege ſunt. Melicamaridæ ſunt principes viri, qui a rege creati præficiuntur inſignioribus oppidis. Urbs Memphis (quæ & Alcairum) magnitudine hominumque multitudine totius orbis urbes facile exuperat. Urbis ejus ambitus amplectitur ſeptingenta ſtadia. Nec novi urbem quæ melioribus gubernetur legibus. Quinquaginta myriades pulcherrimarum domorum habet. Urbem mediam interſecat Nilus fluvius, aquam optimam & ſaluberrimam miniſtrans, ex monte Argyro ſcaturiens. Univerſam Ægypti regionem pulcherrime rigat, foſſis, quæ ſingulis locis fiunt, admiſſus. Hinc terra ea ubique commodiſſime humectari poteſt. Religionem iſtam tenent Monothelitæ & Jacobitæ, gentes haud exiguæ. Regionem quidem Jeſu filii Dei ſe tenere dicunt: at plurimum ipſi inter ſeſe diſſentiunt. Nec conſenſum præſtant in religionis negotio vel Græcis, vel Romanis. Plurimi Armeni in regione iſta etiam Monothelitæ & Jacobitæ, necnon plurimi Manichæi habitant. Extenditur autem Memphitici regis regio a Libya uſque ad * Chalepiam urbem Aſiæ. Plurimæ in Aſia & Aphrica Europaque gentes venerantur iſtum regem ut ſacerdotem, in iis quæ ad religionem & Mechmetis legem ſpectant. plurimi namque iſthic hærent qui operam dant Mechmetis legibus diſcendis. Etiam ab antiquis ſacerdos habitus eſt, ut qui ejus gentis litteris Mechmetis leges acutiſſime explanare poſſet. Sepulchrum Jeſu ſub poteſtate iſtius regis in Palæſtina ſitum eſt, unde plurimum lucri ei accedit. Cuſtodiæ hujus ſepulchri, viri de familia regis illuſtriſſimi deſtinantur. Extendit ſe Ægyptus ab Alexandria & Tyro uſque in Iturcam regionem ſtadiis maxime 88. Nilus autem fluvius Ægypti exhauritur in mare verſus Boream ventum, juxta Alexandriam Ægypti. Hinc incipit Palæſtina, tendens uſque ad Cœleſyriam. In hac regione Jeſu celebratur ſepulchrum, ſitum in urbe Hieruſalem, quæ devaſtata eſt cum maritimis regionibus. Cœleſyria panditur in Arabiam uſque ad mare rubrum, verſus Orientem iter facienti. Tranſeuntem id mare excipit arenæ vaſtitas, quæ ſuperanda eſt petentibus ſepulchrum Mechmetis. Hæc eſt regio Memphitici regis, cui additur & Phœnicia. Eſt huic regi quoque in mari maxima potentia. Samus ei ſuppeditat naves & triremes. Cyprum ſubegit. Naves mittens cum militibus adverſus Rhodum & Cyprum, urbem obſidione afflixit. Actis autem prædis ex inſula plurimis, aliquot diebus oppugnationi intentus fuit: quæ cum parum ſuccederet, abducto exercitu domum reverſus eſt. Cyprum quidem ſuo imperio adjunxit, capto ejus rege: & ex eo tempore Cyprus Memphitico regi tributum ſolvit. Quin

Mameluchi, qui ut plurimum Circaſſi.

Edit. Pariſ. pag. 75.

Alcairum Memphis.

Nilus.

* Alepium olim Epiphaniam.

Ægyptus.

Palæſtina.

Cœleſyria.

pag. 76.

* hic forte numerus ſtadiorum in tribus mſſ. deſideratur. in R. ut in c.

* in al. incl. deſ.

jam olim quoque iſtam inſulam huic regis paruiſſe arbitror. Verum Galli ut acceſſerunt ad Jeſu Dei ſepulchrum, inſulam eam in ſervitutem redactam cepere, claſſem parantes magnam, vireſque haud contemnendas. Eo modo & Veneti * Amariam urbem opulentam occupantes, diu eam tenuere, ut portum ad Ægyptiacas merces commodiſſimum. Hinc ſucceſſione longa reges Gallorum iſti inſulæ præfuere. Etiam Arabes hujus inſulæ partem tenent, necnon Phamaguſtam urbem opibus florentem. Et ſane Memphitico & Ægyptiaco regi bellum eſt adverſus Arabes, & Afros, propter regionis limites uſque diſſidentes, & inter cætera etiam manus conferentes. Et quidem * Chalepia urbs ejus in Aſia magna, & dives opum, merces præbens Aſiæ & Arabiæ. Equos iſta regio producit perquam generoſos. Etiam Ægyptus, necnon ea regio quæ verſus Libyam excurrit, gignit equos generoſos, & camelos. Chalepiam urbem ſuo dominio adjecit Temires, cum arma inferret Damaſco: & ſubacta Cœleſyriæ non modica regione, diſceſſit hujuſmodi cauſa motus. Nam Chatagiæ rex, unus de numero novem ducum, etiam Indiæ imperitabat. Hic Araxem trajecit, Temiriſque regionem vaſtans, mancipiis captis plurimis, domum rediit. Fama eſt, eum in armis habuiſſe circiter quadraginta & centum myriades hominum. Temires autem regione excedens, & muro loca Chatagiorum regioni finitima firmans, quam celerrime hoſtem inſequutus eſt: nec eum vel in Perſarum, vel in Candiorum regno indipiſci valuit. Hinc legatione miſſa, bellum pace mutatum eſt, cum in animo agitaret, Pajaziti Amuratis filio arma inferre hoſtilia. Pax autem hac conditione compoſita eſt, ut tributum magnum quotannis penderet pro Maſſagetarum regione, quam armis ſubegerat. Bellum hoc ut intercedente fœdere fuit ſopitum, accidit ut cauſam ducum inferioris Aſiæ ſuſciperet. Venerant enim numero circiter centum, & Melitinem urbem auſpiciis Pajazitis obſidione circumdederant. Comparato itaque quam potuit exercitu maximo, hoſtili animo profectus eſt contra Sebaſtiam, Cappadociæ urbem opibus vigentem: quæ quondam, ut apparet, regis Turcorum ſedes regia extitit. Ex hac enim antea prodeuntes Turci, ſubegere regionem Aſiæ non modicam uſque ad Helleſpontum: & jam magna manu advenientes, incurſionem fecere in regionem quæ ex adverſo Byzantii ſita conſpicitur. Temires itaque ut advenit, urbem exercitibus circumſedit. Pajazites forte tum aberat, quia expeditionem ſuſceperat contra Lebadiam Bœotiæ, & contra Peloponneſum, Theſſaliamque. Reliquit tamen Sebaſtiæ Orthobulem filium cum exercitu. Quæ omnia cum in eum modum diſpoſuiſſet, ipſe contra Peloponneſum copias duxit. At ut accepit, Sebaſtiam a Temire oppugnari, mutato conſilio reverſus eſt: nec potuit irrumpere in Peloponneſum. Cum maturaret iter in Aſiam, audivit Sebaſtiam eſſe captam, Temiremque mancipiis collectis plurimis abiiſſe Cheriam. Ut enim Temires impetum in murum dedit diebus aliquot, oppidani vim hoſtilem fortiter propulſarunt. Cum autem haberet octo millia foſſorum in caſtris: iis nego-

* Amathunta, *quæ nunc* Limiſſo.

* Alepum.

Alepum occupat Temires.

Sebaſtia obſeſſa & expugnata.

Edit. Pariſ. pag. 77.

Orthobules Pajazitæ F.

A ὑπὸ τόνδε γενέσθαι τ Βασιλέα τὸ παλαιόν. Κελτοὶ δὲ ὡς ἀφίκοντο, ἐπὶ τὸ τ Ιησ τ Θεσ σῆμα, δηλωσάμενοι τῷ τε νήσου ταύτῃ, ὑπηγάγοντο σφίσι, σόλον ἐπαγόμενοι ϗ δωσάμενοι ἀξιόχρεων. ἦ ϗ Ενετοὶ Αμαθοῦν πόλιν δ' δαίμονα χειρωσάμενοι, ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον ϗχατεῖχον, ὡρμημένον τῆς ὁδοῦ Αἴγυπτον ἐμπορίας αὐτῶν. ϗ τὸ ἐντεῦθεν ὑπὸ Κελτῶν Βασιλεῖς ϗγενόμενοι, βασιλδ'ουσιν ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ. νέμονται μέντοι ϗ οἱ Αραβες μέρος τι τ νήσου ταύτης, Ϲ πόλιν * Φαμαγύστην καλουμένην. τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ Μέμφιός τε Ϲ Αἰγύπτου, πόλεμός τε ἐστὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ Αραβίᾳ, ϗ πρὸς τοὺς ἀπὸ τ Λιβύης, ϗφερομένης περὶ γῆς ὅρων, μαχεσαμένῳ πάντα ἄλλα ϗ δὴ * Χαλέπιον δὲ πόλις αὐτῷ ἐν τῇ

B Ασίᾳ μεγάλῃ τε ϗ δ'δαίμων, ϗ ἐμποσίῳ παρεχομένη τῆς τε Ασίας, ϗ Αἰγύπτου, ϗ Αραβίας. ἵππους δὲ ἐκφέρει ἡ χώρα αὕτη γενναίους. δοκεῖ δ' ϗ ἥτε Αἴγυπτος ϗ ἡ πρὸς Λιβύῃ χώρα, φέρειν ἵππους τε ἀγαθοὺς, ϗ καμήλους. Τῷ μέν τοι Χαλεπίῳ πόλιν Τεμίρης, ὅτε δὴ ϗ ἐπὶ Δαμασκὸν ἐστρατ'ετο, ὑπηγάγετο ϗ κοίλης Συρίας ἀπ' ὀλίγων χώραν καταστρεψάμενος, ἀπεχώρει δι' αἰτίαν τοιάνδε. Ο δὲ δὴ τ Καταγίης Βασιλδὺς τ ἐννέα καλέομενος, ἕτος δ' ἂν ϗ ὁ τ Ινδίας Βασιλδὺς, ϗβὰς τ Αράξεω, τοῦτε χώραν ἐπέδραμε τῶ Τεμίρεω, ϗ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀπάγων, ὤχετο αὖθις ἐπ' οἴκου ἀποχωρῶν. ἤγαγε δὲ στρατὸν, ἣν λέγεται, ἐς τεσσαράκοντα ϗ ἑκατὸν μυριάδας. Τεμίρης

C δὲ ὡς ἤλασε τοῦ ταχίστου, τῆς μὲν χώρας ὑφιέμενος, τῷ δὲ τείχει * ἐπαγόμενος ϗφυλάξαι ὅσα τε ὑπ' αὐτῷ ὁμορεῖ τοῦτε τοῦ Χαταΐων χώραν, ϗ ἐν τῇ Περσῶν αὖθις ϗ * Καμδίων ἀρχῇ, ὡς ἔφθη καταλαβὼν τ Βασιλέα. ἐντεῦθεν ϗχαρεσβδσάμενος σπονδάς τε ἐποιήσατο, ἐν ᾧ ἔχων ἐπὶ Παιαζήτην τὸν Αμυράτεω στρατ'εσθαι. Εποιήσατο οὖν σπονδὰς ἐφ' ᾧ ἀπάγειν φόρον ἱκανὸν, ὑπὲρ τ Μασαγετῶν χώρας, ὧν κατεστρέψαντο εἶχον. ὡς δὲ πρὸς τοῦτον σπονδάς τε ἐποιήσατο, ϗ εἰρήνῃ ξυνηνέχθη αὐτῷ τὰ ἐς τοὺς ἀπὸ τ κάτω Ασίας, Τούρκων ἡγεμόνας ἀφῖχθαι τε παρ' ἑκατὸν, ϗ τὰ περὶ τ Μελιτινοῦν ἐπολιορκήσαντο ταύτῃ τῷ Παιαζήτῃ. παρασκδασάμενος δὲ στρα-

D τὸν μέγιστον, ἤλαυνεν ἐπὶ Σεβάστειαν, πόλιν τ Καππαδοκίας δ'δαίμονα. δοκεῖ δὲ αὕτη ἡ πόλις Βασίλεια γενέσθαι τ πρότερον βασιλέως Τούρκων, ϗ ἀπὸ ταύτης ὡρμωμένους τὰς Τούρκους τὸ παλαιὸν χώραν, * ὑπαγομένους τῆς τε Ασίας ϗ ὀλίγων, ἐς τὸν Ελλήσποντον τόν τε ϗ ἀντιπρὺ Βυζαντίδα χώραν τὴν ἐς τὴν Ασίαν ἐπιδραμεῖν χειρὶ πολλῇ ἀφικομένους. Τεμίρης μὲν οὖν ὡς ἀφίκετο, ἐπολιόρκει τ πόλιν. Παιαζήτης δὲ ἀπῆν τότε ἐπὶ Λεβαδίαν τ Βοιωτίας, ϗ ἐπὶ Πελοπόννησον ϗ Θετταλίαν στρατόμενος. κατέλιπε δ' ἐν τῇ Σεβαστείᾳ, στρατόν τε τ Ασίας, ϗ παῖδα Ορθογρούλην, ϗ * ταύτῃ καταστησάμενος, αὐτὸς μὲν ἐπὶ Πελοπόννησον ἐστρατ'ετο. ἔνθα δὴ πυθομένῳ, ὡς Τεμίρης ἐ-

E λάσας πολιορκοίη Σεβάστειαν, ἤλαυνέ τε ἔμπαλιν γενόμενος. ϗ ἐκ ὀξυγένετο αὐτῷ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Πελοπόννησον. ἐπειγομένῳ δὲ τ ἐπὶ τὴν Ασίαν πορείαν, ἐπύθετο ἁλῶναι τε τ πόλιν, ϗ ἀνδραποδισάμενον, οἴχεσθαι αὖθις ἐπιόντα ἐπὶ Χερίης. ὡς δὲ δὴ προσέβαλεν ἐπὶ * ἡμέρας ἱκανὰς, οἱ ἀπὸ τ πόλεως ὀξυκρέσαντο τὸν Τεμίρεω στρατὸν, ἐνταῦθα ἔχων μεθ' ἑαυτῶ ὀρεκτὰς ἐς ὀκτακισχιλίους τ ἀριθμὸν, ὑπόρυσον

* καλουμένῳ Αμμοχώστην *R. ut in c.*

* *hic forte aliquid deeſt. in R. eſt lac.*

* ἐπειγ-

* *in uno*, Καδμίων

* ἐπαγομένους. *R. ut in cont.*

* *in R.* ταύτῳ.

* ἐπιμει-νέναι οἱ

ὑπὸ τῶν γῶν ὀρύγματα φέροντα ἐς τὸ τεῖχος τῆς πό- A
λεως ἀπαντᾶν. καὶ ἔνια μὲν οἱ τῆς πόλεως ἤδοντο
τε, καὶ ἀντορύσσοντες καὶ αὐτοὶ, ἐξεκρέσαντο.
τὰ δὲ πλέω ἐγίνετο αὐτῷ ἄτε πολυχειρίᾳ ἐργαζο-
μένῳ. ὡς δὲ ἤδη τὰ τείχη ὠρώρυκτο, καὶ ἐπι
ξύλων ἤδη ἦν μετέωρα, πῦρ ἐνιέντες κατεβλήθη τε τὰ
τείχη αὐτόματα. καὶ ἐπιπεσόντες ἐνταῦθα οἱ τοῦ Τεμή-
ρεω στρατιῶται, εἰσέπιπτον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ὅπω
κατέχον αὐτήν. Καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας, παρεγγυήσαν-
τος τοῦ Βασιλέως, αὐτίκα ἑλόντες τὴν πόλιν, διεχρή-
σαντο. παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῆς πόλεως ἐς ἕνα χῶ-
ρον ἀγαγὼν, τὴν τε ἵππον ἐπαφεὶς κατεχρήσατο, ὥς
τε μηδένα τῶν τῆς πόλεως, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖ-
κα, μήτε παῖδα περιγενέσθαι. οἰκτρότατα δὲ ξυμπάν- B
των τῶν ἐν τῇ πόλει θανόντων. Λέγεται δὲ γενέσθαι
ἀνθρώπους ἀμφὶ τοὺς δώδεκα μυριάδας. πρὸς δὲ καὶ
ἐλεφαντιώντων ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πλῆθος ἀπράμυον,
λέγεται κελεῦσαι ἀνελεῖν. τοὺς μὲν οὖν ὅπη ἤθετο
περιόντας, οὐκ ἔτι οἰαζῶντας περιενοεῖν. ἀλλ' ὡς ἤ-
θετο τὸ ζῆν ἀπήλλαττεν, ἃ θέμις εἶναι φάσκων, εἰς
τοιαύτην γενομένους τύχην, περιεῖναι τοῦτο λοιποὺς
τῶν ἀνθρώπων διαφθείροντας, καὶ αὐτοὺς ὡς τὰ πολλὰ
παραπαίοντας. Λέγεται δὲ ταύτης τῆς πόλεως τὴν
συμφορὰν ὑπερβαλέσθαι τὰς πώποτε γενομένας τῶν πό-
λεων ξυμφοράς. Ὀρθογρύλην δὲ τὸν παῖδα Παιζίτεω, συλ-
λαβὼν ζῶντα ἐπὶ ἡμέρας περιῆγε· μὴ ὃ ταῦτα ἀνε-
λεῖν ἐκέλευσε. Παιζίτης δὲ ὡς ἐπύθετο ἕκασα μετ' C
ὀλίγου, ἄτε δὴ ἡ πόλις ἁλοῦσα διεφθάρη, καὶ ὁ παῖς αὐτῷ
μετ' ὀλίγου ἤγγελτο τελευτῆσαι ὑπὸ Βασιλέως Τεμή-
ρεω, ξυμφορᾷ τε ἐχρῆτο ὡς μάλιστα, καὶ ἐν πένθει ἦν. διε-
βάς τε δὴ καὶ δὴ ἐς τὴν Ἀσίαν, ὡς βοσκόν τινα ἐσ-
ράκει αὐλοῦντα, λέγεται δὴ εἰπεῖν ἐπιδηλώσαντα
τὸ πάθος αὐτῷ οἷον ἦν. αὐλεῖ δὲ ᾠδήν, ἥτε Σεβά-
στειαν ἀπώλεσεν, ἥτε παῖδα Ὀρθογρύλην. ἦν δὲ δὴ
ὡς λέγεται Ὀρθογρύλης, τῶν ἡλίκων τὰ πάντα κράτιστος,
καὶ ἐξηγήσασθαι ἐπὶ πόλεμον ἱκανός· διὸ δὴ καὶ ἐν τῇ
Ἀσίᾳ κατέλιπεν αὐτὸν, ἐπιτρέψας τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, ἢ
δοκοίη αὐτῷ ἐς τὸ ἐπιτηδειότατον καθίσαι. καὶ μὲν
δὴ καὶ ἐς τὴν Σεβάστειαν ἔλασιν Τεμήρεω, τοσαῦτα ἐ-
γένετο. Μετὰ δὲ πολὺ δὲ καὶ ἡ πρεσβεία ἐφίκετο πα- D
ρὰ τὸν Λαίλαπα Παιαζήτην, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀ-
ποδοῦναί τε τὴν χώραν τοῖς ἡγεμόσι, καὶ τὰς τε δι-
χιλίας καμήλους βατύρου, καὶ σκηνὰς δὴ διχιλί-
ας, αἷς εἰώθασιν οἱ Νομάδες ἀνὰ τὴν Ἀσίαν χρῆ-
σθαι. καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, τοῖς ὑπὸ τὴν Παιαζή-
τεω ἀρχὴν, μνημονεύεσθαι αὐτὸν ὡς Βασιλέ-
α, καὶ * νομίσματι δὲ χρῆσθαι τῷ Βασι- E
λέως Τεμήρῃ, ἐς σύμπασαν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ,
καθελόντα τὸ ἑαυτοῦ νόμισμα. πρὸς δὲ καὶ τῶν παί-
δων αὐτοῦ ἕνα ἑτοιμοῦτο παραγίνεσθαι ἐς τὰς Τεμή-
ρεω θύρας. καὶ ὧν ταῦτα ποιῇ, φίλον τε καὶ ἐ-
πιτήδειον ἔσεσθαι Τεμήρεω Βασιλέως. ὧν δὲ μὴ
ποιήσῃ, χρῆσθαι αὐτῷ ὡς πολεμίῳ Βασιλέα Τεμή-
ρῃ. ἃ δὲ δὴ λέγεται θυμωθέντα τὸν Παιαζήτην,
ἐκεῖνο δὴ τὸ ἔπος εἰπεῖν, ὃ δὲ πρότερόν μοι δεδή-
λωται, ὡς ὧν μὴ ἐπικαταβὰς ἀφίκοιτο ἐπ' αὐ-
τὸν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐς τρὶς ἀποπεμψάμενον
ἀπολαβεῖν αὖθις· ὃ δὴ αἰσχύλλει φέρει μεγάλως,
εἰρῆσθαι ὅτῳοῦν τὸ ἔπος τοῦτο. πρόθεμος μὲν οὖν
τὰ παρὰ τῆς πρεσβείας αὐτοῦ τὸ Παιαζήτεω ἔπος

tium dedit, ut cuniculos haberent ſubterraneos, per quos ubique poſſent emergere in urbem. Et quidem oppidani ſenſerant id parari. Proinde & ipſi fodiendo hoſtibus occurrebant: verum pellebantur. Amplius enim efficiebat Temires, ut qui foſſorum numero excelleret. Muri cum jam undique eſſent ſuffoſſi, hoſteſque ſtarent in aggere excelſo & ligneo, ignem injecerunt, murique ſua ſponte corruerunt. Deinde per loca ruinis patentia irruentes Temiris milites in urbem, eam in hunc modum occuparunt. Oppidanos, ſic imperante Temire, capta jam urbe, illico occiderunt. Liberos & mulieres ejus urbis, in unum locum agens, immiſſo equitatu omnes trucidavit. Urbis iſtius adeo miſerabilis clades fuit, ut nec vir, nec mulier, neque etiam puer aliquis potuerit exitium ſubterfugere. Homines in iſta urbe fuerunt plurimi, adeo ut pene ſuperarent numero duodecim myriades hominum. Præterea reperta magna leproſorum multitudine, omnes interfici curavit. Hos enim ubicumque adeptus foret, incolumes abire haud ſinebat: nequaquam fas eſſe dicens, ut hi ſuperſtites ſint, reliquoſque homines inficiant, ipſi plerumque miſerrime viventes. Fama exiit, excidium urbis iſtius miſerrimum, ſuperaſſe calamitates omnes, quæ in ullas umquam redundarunt urbes. Orthobulem Pajazitis filium, cum vivus in manus veniſſet, aliquot diebus ſecum circumduxit: poſtea cuidam negotium dedit, ut eum interficeret. Pajazitem, ut urbis excidium miſerabile, filiique interitum accepit, *calamitas luctuſque* apprehendit *maximus*. Tranſiens enim in Aſiam, ut *vidit* paſtorem quemdam tibia canentem, fertur dixiſſe, mœrorem ſuum indicans quam acerbus eſſet: Cane cantilenam, cujus argumentum ſit: Neque Sebaſtiam amittas, nec etiam filium Orthobulem. Erat enim Orthobules æqualium ſuorum optimus, etiam belli dux haud contemnendus. Quapropter non ab re relictus eſt a patre in Aſia, ut regnum adminiſtraret eo modo, quo ſibi putaret commodiſſime habere. Expeditio Temiris contra Sebaſtiam hunc finem ſortita eſt. Nec multo poſt legatio miſſa eſt ad Pajazitem *Lælapa, quæ juſſit ut ducibus reſtitueret regionem. Daret tantum butyri, quantum ferunt duo millia camelorum. His adderet duo millia tentoriorum, cujuſmodi in uſu habent paſtores per Aſiam. Poſtulabatur quoque, ut per univerſum Pajazitis regnum Temires pronuntiaretur rex. Volebat quoque, ut Pajazites in ſuam regionem Temiris numiſma reciperet, & ſuum irritum faceret. Poſtremo imperabatur, ut unus de numero filiorum Pajazitis militaret in Januis Temiris. Quod ſi Pajazites hæc faceret, fore eum amicum & neceſſarium regis Temiris: ſin autem has petitiones averſaretur, ſciret Temirem ipſum pro hoſte habiturum. His auditis, ferunt Pajazitem ira commotum, illud reſponſum dediſſe, quod ſupra declaravimus, videlicet: Si non veniat quemadmodum minitatur, precor uxorem ſuam ter repudiatam recipiat. Quod quidem dictum magnam infamiam importat ei, in quem dicitur. Cum igitur cum tali reſponſo legatos dimiſiſſet, Temires expeditionem ſuam, quam animo verſabat, non amplius differt contra Pa-

Temiris in Sebaſtianos crudelitas.

Orthobulis cædes.

Edit. Pariſ. pag. 78.

*Lælaps vulgo dicebatur, id eſt procella ſive turbo, Turcica lingua Hyldrin.

* νομίσματι. Sic etiam in uno. in al. ut in c.

jazitem. Sed confeſtim contractis co-
Pajazitæ copiæ. piis quam potuit plurimis, Scytharum & Tzachaidarum, qui præſto erant, delecto habito, conſcripſit exercitum, qui complectebatur octuaginta myriades hominum: & profectus eſt contra Pajazitem, per Phrygiam Lydiamque iter faciens. Pajazites ut hoſti obviam procederet inſtructus, comparavit & ipſe quam potuit exercitum maximum, aſſumptis etiam Tryballis ſatellitibus ſuis, qui numero erant quaſi * decem mille. In his ſpem maximam habebat Pajazites, ut qui fortitudinis eſſent ſemper memores quocumque veniſſent. Quos cohortabatur, dicens: Alexander Philippi Macedones * * habens, tranſgreſſus eſt in Aſiam, crimini dans Dario Xerxis in Græcos expeditionem, pauca ſuorum manu pergens in hoſtem, Darium devicit, & Aſiam ſubegit, pervenitque uſque ad * Phain Aſiæ. In ſpem erigor & ipſe, me facile noſtro exercitu deſtructurum Temiris regnum, & deinde acceſſurum ad Indos uſque. Aſſumens itaque Europæum Aſianumque exercitum, qui complectebatur quaſi duodecim myriades hominum, recta iter inſtituit adverſus Temirem, cupiens eum prevertere, & in ipſius regione caſtra locare juxta Euphratem, animo agitans ibi dimicare cum Temire. Temires quidem exercitum per Phrygiam ductabat: at Pajazites citato agmine ferebatur per Cappadociam, præoccupare volens Euphratem per Armeniam. Ut autem, cum foret in Armenia, accepit Temirem jam in ſuam acceſſiſſe regionem, iter per Phrygiam facientem, mutato conſilio recta in Phrygiam contendit: ubi obviam progredi Temirem intellexerat. Cum autem acceleraret iter, accidit ut exercitus longo itinere graviter vexatus, Pajaziti indignaretur, quod ipſorum opera, etiam ſua audacia, cum nulla neceſſitas moneret, abuteretur. Præterea contigit, ut exercitus affligeretur maxima frumenti & hordei inopia, propter Pruſam. Hinc equitatus graviter pericli tabatur. Exercitus rem iſtam iniquo animo ferebat, & jam detrectabat militiam. Severiter enim interdictum erat, ne quis manus admoliretur frumento: addens, ſe acerbius vindicaturum eum, qui fraudem huic ſuo edicto feciſſet. Fama eſt, cum caſtrametatus eſſet in Cappadocia, venti turbinem violentiſſimum incubuiſſe exercitui, adeo ut tentoria disjecta, & in ſublime tracta diſtrueret planiſſime: quod quidem exercitus pro omine parum fauſto accepit. Poſtea cum in Phrygiam movens caſtra communiviſſet, tentorium ſuum in tres pueros, qui ibi aderant, ſua ſponte ceciderat: ſive quod terra nequiverit ſuſtinere retinacula, ſive alia eſt cauſſa in quam caſus ille reduci poterit.
Pajazites ſana conſilia contemnit. Quidam Græci & Tryballi qui præſto erant, omen id eſſe dicebant, ne aſcenderet in Phrygiam. Ferunt tamen, priuſquam tranſiret in Aſiam, Aliam Charatinis filium, virum eorum qui cum Pajazite erant, prudentia primarium conſuluiſſe, ne exercitum contra Temirem duceret: verum anniteretur ut iſta controverſia quam tutiſſimis rationibus diſſolveretur & componeretur. Se legatum fore in hac re promittebat, & juxta animi ipſius ſententiam Temirem reconciliaturum. Pajazites reſpondit: Numquam tantum felicitatis conſcendiſſem faſti-

* al. mille.

* Numerum non habet exemplar Græcum.

* al Euphain. * al. Hyphaſin,

Edit. Pariſ. pag. 79.

A ὁ Τεμίρης, ἀκέτι ἐς ἀναβολὴν ἐποιεῖτο τὴν ἔλασιν. Καὶ αὐτίκα παρασκευασάμενος στρατὸν, τόνδε παρ' ἑαυτῷ Σκυθῶν τῶν Νομάδων, καὶ Τζαχαϊτίδων, ἐς ὀγδοήκοντα ὡς λέγεται μυριάδας, ἤλαυνεν ἐπὶ Παιζίτην διὰ Φρυγίας τε καὶ Λυδίας τὴν πορείαν ποιούμενος. Παιαζίτης δ' ὡς ἐξορκώσας Τεμίρην, ἵν' μὴ ὡς ἠδύνατο κράτιστα παρεσκευασμένος ἐπίῃ, σωαγείρας στρατὸν, ὡς ἠδυνάτο μέγιστον, συμπαραλαβὼν καὶ τοὺς Τριβαλλὸς αὐτοῦ δορυφόρους, ἐς μυρίους μάλιστά πως γενομένους τοὺς· ἐφ' οἷς δὲ μέγα ἐφρόνει, ὡς ὅποι παρατυγχάνοιεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομένων. καὶ προεθέμνος, ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τοὺς Μακεδόνας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν διαβὰς, Δαρεῖον αἰτιασάμενος, τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας Ξέρξεω ἐλάσεως, τῷ ἑαυτοῦ ἐλάσονι δὴ στρατῷ ἐπιὼν, κατεστρέψατο, καὶ τὴν Ἀσίαν ὑφ' αὑτῷ ἐποιήσατο, ἔς τε ἐπὶ * Ἐυφαίην τῆς Ἀσίας ἐλήλακεν. ἐπίστευε δ' καὶ αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι ἐπιὼν, καθαιρήσειν ταχὺ πάντῃ τὴν Τεμίρεω Βασιλείαν, καὶ ἐπὶ Ἰνδοὺς ἀφικέσθαι. παραλαβὼν δὴ ὅσα τότε Εὐρώπης καὶ Ἀσίας στράτευμα, ἐς δώδεκα μυριάδας, ἴετο ὁμόσε ἐπὶ τὸν Τεμίρην, φθῆναι αὐτὸν βουλόμενος ἐν τῇ χώρᾳ, ἐστρατοπεδευμένον πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ἐν ᾧ ἔχων Βασιλεῖ Τεμίρῃ μαχέσασθαι. Τεμίρης δ' ἐπεὶ διὰ Φρυγίας ἐλαύνων. Παιαζίτης δὲ διὰ τῆ Καππαδοκίας ἐπείγετο, φθῆναι αὐτὸς πρὸς τῷ Εὐφράτῃ καὶ τὴν Ἀρμενίων χώραν βουλόμενος. ὡς δ' ἐν τῇ Ἀρμενίων γενόμενος χώρᾳ, ἐπύθετο τὸν Τεμίρην ἤδη ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀναστρέφεσθαι χώρᾳ, διὰ Φρυγίας ἐλάσαντα, τὸ ἔμπαλιν γενόμενος, ἐπορεύετο διὰ Φρυγίας, * ὡς δὴ καὶ Τεμίρῃ αὐτὸν ἰέσθαι ἐπιστάμενος. ταχὺ δ' ἐπειγομένων, ἠνιώτο ὁ δρόμος, εἰς τε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ πολλὴν διανύσαντα πορείαν, δι' ὀλίγα ἐκαμνέ τε χαλεπῶς φέροντα πορείαν καὶ ἤχθετο αὐτῷ, ὅτι μὴ ἐν δέοντι * ἐχρήσατο τῇ ἑαυτοῦ τόλμῃ. ξυνέβαινε δὲ καὶ τὸ μηδενὶ ἐπιτρέπειν τοῦ στρατοῦ ἐπὶ πυρὸς καὶ κριθὰς ἐπὶ Πρύσης, ὥρα δὴ παραβάλλειν τὸν ἵππον, χαλεπαίνειν τε τοῖς αὐτῷ στρατεύμασι, καὶ ἀπαγορεύειν. ἀπείρητο γὰρ μηδενὶ ἐξεῖναι εἰς πυρὸς εἰσιέναι. D ὅν τινα δ' ἂν λάβοι εἰσελθόντα, ἐτιμωρεῖτο. Λέγεται δὲ αὐτῷ ἐστρατοπεδευμένῳ περὶ Καππαδοκίαν, πνεῦμα βιαιότατον ἐπιπνεῦσαι τῷ στρατεύματι αὐτοῦ, πάς τε σκηνὰς ἀπενεγκάμενον, ἐπὶ πολὺ * ἀποπαῦσαι καὶ μετεώρους ποιησάμενον * καταβαλεῖν· καὶ τοῦτο κατ' αὐτὸν γενέσθαι οἰωνὸν εἰς τὰ στρατεύματα. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς ἐπελαύνοντι ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐσκηνοῦτο, τήν τε σκηνὴν αὐτοῦ ἐς τρεῖς συσπασαμένους τοὺς ἀμφ' αὐτὸν παῖδας, αὐτόματον πεσοῦσαν, εἴ τε τῆς γῆς μὴ δυναμένης κατέχειν τὰ ἡνία τῆς σκηνῆς, εἴτε καὶ ἄλλη τινὶ ξυνέβη τοῦτο, τό τε γῆς ἀπειρῆσθαι αὐτῷ, μὴ ἐπιβαίνειν τῆς Φρυγίας. Ἑλλήνων τέ τινες αὐτῷ παραγενόμενοι, ἢ Τριβαλλῶν οἰωνίζοντο. λέγεται μὲν οὖν E φρενὶ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβῆναι, Ἀλίην τὸν Χαρατίνεω παῖδα, ἄνδρα δὴ τῶν παρ' ἑαυτῷ τὰ ἐς σωφρονεῖν δεινὸς λειπόμενον, χρηματίσαι αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τεμίρην. ὅπως δὲ ὅτῳ δυνατὸν ἀσφαλέστατα, διαλύεσθαι αὐτῷ τὰ πρὸς Τεμίρην διαφοράν. ἐκέλευε δὲ αὐτὸν πέμπειν, καὶ ὑπισχνεῖτο διαλλάξαι τε αὐτῷ βασιλέα Τεμίρην, ᾗ ἂν αὐτὸς βούλοιτο. Τὸν δ' ὑπολαβόντα, φάναι, ὡς οὐ τῇ ἐκείνου σωφρονεῖν πιστεύων, ἀφίκοιτο ἐπὶ μέγα δι-

* in uno, ἐν φ. τῆς Ἰνδίας, & in ora, ὑφασν.

* ὃς, unus ut in cont. al. οὗ.

* χρήσαντο

* ἀποπαῦσαι * καταβαλεῖν

δαιμονίας, ἡγεμόνας τοσούτους καταστρεψάμενον. ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ὁρμῇ τε καὶ γενναιότητι, τύχῃ δὲ εἰπεῖν, καὶ τόλμῃ ἐπιτραπομένους τοῦ Βασιλέως πολλοὺς, καὶ δίκα σωτέρεως μεγάλης, ἐπιδείξασθαι ἔργα, σωτέρει δὲ τὸ πᾶν ἐπιτρέψαντας, ἄμεινον ἀπολέσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐν τῇ Αρμενίων ἐγένετο, ἐπὶ Τεμίρῃ στρατοδόμους, ἐβουλεύετο, ὡς δὴ πράτιστα τὰ μάχιμα ποιήσαιτο. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ἀρίστους, ἐς βουλὴν καθίσατο. καί τινων γενομένων ἐπ' ἀμφότερα τὰς γνώμας, λέγεται Πραΐμης ὁ Αλίου, μέγιστον δὴ παρὰ τοῦ Παιαζήτου δυνάμενον, βουλεύοντα λέξαι τοιάδε. Ὦ Βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας παρασκευάζῃ στρατεύεσθαι, τοὺς πολέμια λεγομένους εἶναι ἀγαθοὺς ὑπὸ πάντων, * ὅσοι δὴ τῆς τε γνώμης αὐτῶν, καὶ ἀρετῆς ἐπειράσαντο. τούτοις ἐγὼ εἰς λόγους, ὡς τὰ πολλὰ ἀφικόμην, ἐπυθόμην τοῦ τε ἀρετοῦ εἶναι παντὸς λόγου ἀξίαν. καὶ πλῆθος δὴ πολλαπλάσιον τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος, ἀγγέλλεται ἡμῖν εἶναι τὸ Τεμίρεω στράτευμα. ὥς τε κατ' ἄμφω δὴ τοῦτο * ὅτ' ἂν συμβουλεύσωμι θαρραλέως τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ εἶναι ὁμόσε ἰέναι τὸ Τεμίρεω στρατόπεδον. ἀλλ' ἐὰν εἰ μαχεσάμενοι περιγενόμεθα, εἴη ἂν ἡμῖν ὄφελος ὁτιοῦν. εἰ μὲν γὰρ ἐς τὰ ἐκείνων ἐσβάλλοντες ἐμαχόμεθα, ὧν ἂν ὁμῶς ξύμπαντα ἀγαθὰ, περί τε τῆς ἀρχῆς ἐκείνῳ ἀγωνίζεσθαι, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως. νῦν δὲ καὶ ὧν εἰς μάχην καθισάμενοι μαχεσόμεθα, οὐδὲν διὰ τοῦτο ἡμῖν ἔσται. ὧν δὲ, ὅπερ ἀποδέχομαι, ἐς τοὐναντίον ἡμῖν τὰ πράγματα περιστῇ, σκόπει δὴ, ὦ Βασιλεῦ, ὁποῖον ἀποβήσεταί σοι ἀπὸ τούτου, τοῦ τε δύναμιν ἅμα καὶ Βασιλείαν ἀποβάλοντι ξυμβαίνειν. δεῖ δ' ὧν σοι μὴ ὑπὸ τὰ ἴσα ἀγωνίζεσθαί σοι πρὸς ἐκείνῳ. Πείθομαι δὲ μηδὲ σύμπαντι τῷ στρατεύματι Τεμίρην βασιλέα, εἰ σωφρονεῖ, τοῦ μάχιμα ποιήσασθαι, ἀλλ' ἐς μοίρας ἱκανὰς διελόμενος αὐτοῦ τὰ στρατόμματα, διαπειρᾶσθαι ἡμῶν. καὶ εἰ μὲν τῇ μιᾷ μοίρᾳ ἐναντία ἰόντες περιγενοίμεθα, τῇ ἑτέρᾳ αὖθις μετ' ὀλίγου χρησάμενος, ἐς ὅ τι * ἀπαγορεύσει ἡμᾶς καμοῦντας μαχομένους ἐπ' ἴσοις. Οὐ γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἐκείνου στράτευμα, οἷον ἐπειδὰν ἐς χεῖρας ἀφίκηται, αὐτίκα ἐς φυγὴν τραπόμενον οἴχεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τροπῇ βέλτιον ἡμῶν, ἀναλαμβάνειν τε σφᾶς σωζόντας πεφύκαμεν, καὶ ἀναμαχομένους, μεγάλα ἀποδείκνυσθαι ἔργα. Δοκεῖ οὖν μοι ὁμόσε μέντοι μὴ ἰέναι ἐπὶ τὸ Τεμίρεω στράτευμα, ἀλλὰ δὲ τῶν ὀρέων πορευομένους, ἐφέπεσθαι, ὅτι ἐγγύτατα γενομένους, καὶ ὅποι τε προχωροίη, κακοῦντας ἐν μέρει τὸ ἐκείνου στράτευμα. δῆλα δ' ἂν γένοιτο ταύτῃ, ὡς ὅτε ἐπιδρομῇ χρήσαιτ' ἂν ἔτι τοῖς λοιποῖς ἐφισαμένων ἡμῶν καὶ ἐπισπομένων ἐγγύτατα, σιτίζεσθαί τε οὐκ ἂν ἔτι τοῦ λοιποῦ δύναιτο ἱκανῶς, ὥς τε ἀποχρῶντα εἶναι αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια. ἐπειδὰν δ' ἐν τῇ ἐκείνου γενόμεθα ἐπισπόμενοι τῷ Τεμίρεω στρατεύματι, τηνικαῦτα δὴ ὁρμωμένῳ οἴκαδε τῷ στρατεύματι, καὶ ἑκομένῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ ἐπέχοιμέν τε ἂν, καὶ ἀμυνόμενοι μαχεσαίμεθα. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Πραΐμεω, ταύτῃ ἐτράποντο καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ψῆφον τιθέμενοι. Βασιλεὺς δὲ Παιαζήτης λέγεται εἰπεῖν τοιάδε. Τὸ πλῆθος ἔοικεν, ὦ ἄνδρες, ἧ ἐγὼ πεπαίρομαι ὑμᾶς δεδιττεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο δὴ καὶ ὑμεῖς ἴστε, ὡς πλῆθος οὐδὲν ὑγιές ἐστιν, ὅπου ἂν ἀρετὴ παραγένηται. ἴστε δὴ καὶ Ξέρξην τοῦ Δαρείου Βασιλέα Περ-

*ὅσῳ, aliud manuscr. ὅσα. R. ut in c.

al. οὗτ'

* ἀπαγορεύει in uno. ut in cont.

gium, nec etiam tot duces imperium accipere coegisſem, ſi tuæ prudentiæ me commiſiſſem. Impetu vehementi, meaque generoſitate ductus, tanta opera deſignavi. Præterea quidam reges fortunam & audaciam ſequuti, neglecta prudentia, eximia fecere opera; cum reliqui interim, qui in omnibus prætulerunt prudentiam, turpiſſime perierint. Cum in Armenia foret, animus erat univerſis copiis in aciem eductis, ſumma vi certare cum hoſte. Adhibitis igitur in conſilium optimatibus ut prælium faciendum eſſet, deliberabat. Cum eſſent quorum ſententiæ in utramque partem inclinarent, fama eſt * Praimen Alois filium, qui plurimum pollebat apud Pajazitem, ſic loquutum eſſe: O rex, contra viros adornas prælium, qui peritia rerum bellicarum feruntur eſſe primi ab iis qui eorum animos & virtutem ſunt experti. Cum his ego quoque ſæpius in colloquium veni, audivique virtutem eorum miris modis celebrari. Præterea annuntiatur, Temiris copias multis modis numero ſuperare noſtras. Itaque ut modo utrorumque intellexi ſententias, ſi & meum dandum eſt conſilium, conſulueram, noſtro exercitui fideus, irruere in caſtra Temiris. Veruntamen & ſi prælii aleam jecerimus, prælumque nos victores declaraverit, neſcio ſi quæ inde nobis ſit futura utilitas. Sed ſi hoſtium regionem tuerimus ingreſſi, ibique prælii fortunam fuerimus experti, commoda plurima feremus, pugnaturi videlicet pro regno & potentia Temiris acquirendis. Nunc autem ſi ſummam rei certamini commiſerimus, ea nequaquam evenient. Sin autem, abſit omen, in contrarium res ceciderit, vide quæ damna paſſurus ſis, amittens potentiam tantam, regnumque tantum? Apparet igitur, quod tu & ille non ex æquo pugnetis. Arbitror autem nec Temirem, ſi modo ſapit, cum univerſo exercitu prælium initurum: verum copias ſuas diſtribuet in turmas magnas & multas, & in hunc modum nos tentabit. Et ſi reſiſtentes fortiter turmam unam vicerimus, alteram & recentem nobis opponet tamdiu, donec laborantes deficiamus, illis ſtrenue pugnantibus. Haud enim ſic Temiris copiæ ſunt comparatæ, ut, ubi ad prælium ventum fuerit, ſtatim in fugam abeant: verum etiam in fuga nobis meliores ſunt, & facilius in unum colliguntur diſperſi, magna virtutis edentes opera. Cenſeo itaque non obviam eundum eſſe Temiris exercitui: verum melius & utilius mihi videtur, ut eum ſubſequamur, per montes quam proxime ſemper inſtantes, ejuſque exercitum lædentes, ubicumque occaſio ſe dederit. Hinc apparebit a populationibus eum cohibitum iri, dum nos ei uſque incubuerimus, nullibi ſubmoti longius. Nec etiam ſatis frumenti acquirere poterit: proinde commeatus ſufficiens deerit. Ubi autem in hoſtilem venerimus regionem, ſequuti Temiris exercitum, ibi demum manus conſeremus cum hoſte, cupiente redire domum. Hæc cum peregiſſet Praimes, reliqui duces pedibus in hanc ſententiam ibant. At Pajazites talem exorſus eſt orationem: Multitudo hoſtilis exercitus, quantum intelligo, vobis terrorem infert. Verum & vos noſtis, multitudinem inconditam nihil ſani vel momenti habere, ſi virtus ei opponatur. Scitis Xer-

Edit. Pariſ. pag. 80.

* Charambeus Halies F. * al. Hali.

De bello conſultatio.

Praimi Halis ſententia.

pag. 81.

Pajazitis oratio.

xem Darii filium, regem Perſarum, copias quantas in Europam tranſiens ſecum adduxerit, & propemodum peremptus abierit, niſi Mardonius periculum ſubſtitiſſet, & indicaſſet ei mortem imminere, niſi confeſtim rediret Suſa. Etiam haud vos fugit, ut Alexander devicto regi Dario regnum ademerit, ipſumque interfecerit. Plurimos audiviſſe reor, paucam Turcorum manum ſæpe ſtrenue rem geſſiſſe, magnaque fortitudinis opera patraſſe. Et nos frequenter in Europa præliantes, Gallos & Pannones, gentes earum quas orbis habet generoſiſſimas, in fugam conjecimus. Quapropter ne nos contemſeris, & ne pejores contemptioreſque, quantum ad fortitudinem attinet, nos Scythis & Tzachatæis oſtenderis: qui numquam gladiis rem gerunt, ſed ſagittas & jacula emittentes, numquam libenti animo ad pugnam accedunt. Ut dicendi finem fecit rex, unus de numero novem ducum hujuſmodi ſermonem habuit: Quoniam igitur, o rex, certum eſt, & animo tuo jam fixum, ut in hoſtem pergamus, age theſauros tuos reclude, & diſpartire eos per exercitum laborantem. Utcumque inde belli ceciderit alea, ſi in eum modum theſauros militibus diſtribueris, nobis hi lucro erunt. Si victoriæ caſum invenerimus, immenſa bonorum aderit copia. Si Perſa vicerit, non pœnitebit, quemadmodum conſulo, cum theſauris egiſſe. Pajaziti tamen perſuadere nequivit. Hinc fertur dux dixiſſe: Ergo Temiris ſignum Pajazitis numiſma tenet. Quare permotus, non audet id diſtribuere per milites. Hæc quidem hactenus deliberabat Pajazites. Poſtea proficiſcens, cum nihil perficeret, pervenit * Uncram Phrygiæ urbem. Ibi cum exercitu erat, & Temires bellum promovens contra Myſiam, animo agitans bello petere Pruſam, regiam Pajazitis ſedem. Cum autem appropinquaſſet Temiris exercitui, etiam ipſe caſtra poſuit, ſpatio inter utrorumque caſtra relicto ſtadiorum quindecim. Fama eſt, Temirem, ut accepit in propinquo eſſe cum exercitu Pajazitem, viri audaciam admodum eſſe miratum, videlicet quod tanta celeritate ex Armenia veniſſet, & jam ex aperto ſecum bellum gereret. Conſcenſo igitur equo, profectus eſt, & quam proxime potuit ad Pajazitis caſtra acceſſit. Ut autem cuſtodias & vigilias, necnon ſitum caſtrorum eſt ſpeculatus, cum riſu fertur dixiſſe: Dignus profecto vir ille eſt, ut * turbini conferatur, non propter ſuam virtutem, verum magis propter inſignem audaciam. Attamen præclare ſecum actum eſſe putabit, ſi poterit incolumis effugere. Genio ſuo parum dextro inſtigatur, adeo planiſſime inſanit vir ille, nec rationis amplius compos eſt infelix. His dictis ut finem ſtatuit, celeriter in caſtra ſua reverſus eſt. Poſtero die cum delecta manu militum numero circiter *** miſit Sachruchum filium contra Pajazitem. Qui, ut accepit adverſum ſe properare hoſtem, aciem inſtruit in colle quodam, quaſi pugnæ copiam facturus. Siniſtrum cornu tenebat dux ab Oriente, dextrum regebat dux Europæ: in medio autem curabat Pajazites cum peregrinis & ſatellitibus ſuis. Sachruchus habens Tzachataidas & Perſarum optimates, pergebat agmine compoſito contra Pajazitem: nec tamen eos circumvenire

In avarum principem ſcomma.

Volim Ancyra, nunc Angori.

Edit. Pariſ. pag. 82.

* Dictus enim eſt Pajazites Lælaps.

* Numerus nō eſt in exemplari Græco. Sed Schilt Perger, qui interfuit, ponit ſedecies centum millia virorum. & mille camelos. Pajazite vero attribuit quatuordecies centum millia virorum.

A σῶν, πλήθη ὁπόσα ἀγόμενος, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, παραβραχὺ * ἐπὶν ἀποθανάμενος, εἰ μὴ Μαρδόνιος ὑποσὰς, ἐμιώνυσε αὐτῷ τὸν ὄλεθρον ἐπανιόντας ἐς Σῦσαν. καὶ Ἀλέξανδρον ἴστε, ὡς Δαρείῳ μαχεσάμενος, τήν τε βασιλείαν ἀφείλετο, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πολλὰς δὲ πυθέσθαι οἶμαι τῆδε ἡμετέρων Τύρκων, ὀλίγῃ χειρὶ μεγάλα ἀποδείξασθαι ἔργα. καὶ ἡμεῖς δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ δ' ἅμα δὴ ἐπὶ τὰς μάχας ἰόντες, γένη τε ἐτρεψάμεθα, γενναιότατα δὴ γενόμενα τῶν ἐς τὰ οἰκεμένην ἐθνῶν, Κελτάς τε καὶ Παίονας. καὶ δὴ ταῦτα μὴ ὅπω φαυλίζων ἡμᾶς ἐς γενναιότητα, κακίας τε καὶ φαυλοτέρας ἀποφαίνω Σκυθῶν τε Σζαχαταίων. οἳ ξίφει * ἀδεπώποτε ἀ- * οὐδέποτε. R. ut in cont.

B δαμῇ ἐχρήσαντο, ἀλλ' ἢ τόξῳ μόνῳ καὶ οἰστοῖς βάλλοντες, ἐς χεῖρας ἰέναι ἀ πάνυ τοι ἐθέλωσι. Ταῦτα εἰπόντος τὸ Βασιλέως, λέγεται τὸν Εἰενὲ ἄρχοντα * Εἶνε a. ἐπαινεῖν τοιάδε. Ἐπεὶ τοίνυν δοκεῖ σοι, ὦ Βασιλεῦ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἡμᾶς ὁμόσε ἰέναι, ἴθι δὴ πειθόμενος ἐμοὶ, τούς τε θησαυρὰς ἀνεωγὼς, δίδε τῷ στρατεύματι πονήσαντι καὶ πεκμηκότι, ὡς ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο τὰ πράγματα ἰόντα. τούτων δὲ τῶν σῶν θησαυρῶν ὅπω διδομένων τοῖς στρατιώταις, ἐν κέρδει ἐσομένων ἡμῖν, καὶ ἀπολωλεκόσιν. ἢν τε ἐφ' ἡμῖν γένηται, πολλαπλάσια ἕξομεν κερδαινοῦντες. ἢν τε ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ἄμεινον * ἐν ταύτῃ γενόμενον. * ὄν. Ταῦτα λέγων, ἀπ ἔπειθε Παιαζίτην ἔνδα γνώμην

C ἀποφαίνεσθαι, ὡς τῇ Τεμίρεω σφραγῖδι ἐσφράγισαι ἄρα τὰ Παιαζίτεω χρήματα, καὶ δὴ * ταῦτα οὐ τολμῶν αὐτὰ διανεῖμαι τοῖς στρατιώταις. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ἐς τοσοῦτον ἐβεβούλευτο Παιαζίτης. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐλαύνων ἀπ * ἀνίη, ἀφίκετο ἐπὶ Οὔγκραν * ἀνίει. R. ut in c. τὴν Φρυγίας πόλιν, ἔνθα δὴ καὶ Τεμίρης ἐστρατοπεδεύετο ἐπὶ Μυσίαν, ἐν νῷ ἔχων καὶ ἐπὶ Πρῦσαν, τὴν βασίλεια Παιαζίτεω στρατεύεσθαι. ὡς δὲ ἀγχοῦ ἐγένετο τὸ Τεμίρεω στρατεύματος, ἐστρατοπεδεύετο καὶ αὐτὸς ἐπὶ σταδίους πεντεκαίδεκα, ἀπὸ τοῦ Τεμίρεω στρατοπέδου. ἔνθα δὴ λέγεται τῷ Τεμίρῃ, ὡς ἐπιόντα στρατοπεδεύεσθαι ἐπύθετο, θαυμάσαι τε τὴν τόλμαν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἀπὸ Ἀρμενίων ταχὺ παρεγένετο ἐπ' αὐτὸν, καὶ ὡς ὅπω ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καθίσατο αὐτῷ ἐς μάχην, ὅπως δὴ ἐν τάχει σὺν τῷ στρατεύματι ἐλαύνων. καὶ ἐφ' ἵππου δὴ λέγεται ἀναβάντα, ἐλάσαι τε ὅτι ἐγγυτάτω τοῦ στρατοπέδου Παιαζίτεω, καὶ τὰς φυλακὰς θεασάμενον, καὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἐσκήνωτο, ἀνακαγχάσαι τε καὶ εἰπεῖν. Ἄξιος ἡμῖν οὗτος, λαίλαπι παραβάλλεσθαι τῆς τόλμης αὐτοῦ. Οὐ μέντοι γε ἀρετῆς ἕνεκα χαίρων γε ἀπαλλάξεται. ἔοικεν γὰρ δαίμονος πολεμίου ἐλαύνεσθαι ὅπω πάνυ· μελαγχολᾷ γὰρ δὴ ὁ κακοδαίμων, καὶ οὐκέτι σωφρονεῖ. Ταῦτα εἰπόντα, ἐλάσαι τε ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὐτὸν, σὺν τοῖς ἀείσοις αὐτοῦ ἔχοντα ἀμφὶ τὴν * ἐπιπέμψαι Σα- * ἀμφὶ τὴν ἐπ. Σαχρ. χροῦχον τὸν παῖδα αὐτοῦ ἐπὶ Παιαζίτην. ἐπιτυ- * Σαχροῦχον. θὰ ὡς ἤθετο ἐπιὼν τὸ Τεμίρεω στράτευμα, κατ' αὐτοῦ παρεπάξατο καὶ αὐτὸς, ἐπὶ λόφου τινὸς, ὡς μαχούμενος. καὶ τὸ δ' ὠνυμον αὐτοῦ μέρος τοῦ κέρατος, εἶχεν ὁ τῆς ἕω στρατιγός. τὸ δὲ δεξιὸν, εἶχεν ὁ τῆς Εὐρώπης ἡγεμών. ἐν μέσῳ δὲ ἐπὶ τῷ λόφῳ, ἵδρυτο ὁ Παιαζίτης, σὺν τοῖς νείλυσι, καὶ

τοῖς

*Κιαχαταίδας. & infra: al. ut ἐπ.

τοῖς ἀμφ' αὐτόν. Σαχρῆχος δὲ ἔχων τὰς * Τζαχαπαΐδας, καὶ τὸ Περσῶν τὰς ἀρίστας, ἐπῄει σωστεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ἐπὶ Παιαζήτῃ. ὁ μέντοιγε ἐκυκλεῖτο, ἀλλὰ ἐδίδου χώραν ἀπιέναι, εἰ βούλοιντο, ὡς ἂν μὴ κυκλούμενοι, σφῶν ἀμείνονες γένοιντο, περὶ ψυχῆς ἀγωνιζόμενοι, στιβαλέ τε καὶ τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, καὶ ἐμάχετο· ὡς ἐπὶ πολὺ μὲν τῆς ἡμέρας ἐμάχοντο, ὥς τε μηδ' ἀναπαύεσθαι ἔχειν τὸ Παιαζήτου στράτευμα. Τριβαλοὶ δὲ ἐνταῦθα ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, καὶ ἐμβαλόντες ἐς τὰς Τζαχαπαΐδας, τά τε δόρατα κατέαξαν, καὶ διηγωνίζοντο ἐντεταμένως ἐχόμενοι τοῦ ἔργου. Παιαζήτης δὲ, ὡς εἶδε τὸ τῆς Εὐρώπης αὐτῷ στράτευμα κινηθὲν ἐς φόβον, καὶ μαχόμενον, ἀνεκαλεῖτο μὲν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς Εὐρώπης τὸ στρατηγὸν, ὀρρωδῶν μὴ παρασυρεὶς κυκλωθείη, καὶ κινδύνῳ διαφθαρῶσι, μετεπέμπετο ἐς τὸ χῶρον, ἐς ὃν ἵδρυτο τὸ ἀρχεῖον. καὶ φωνὴ μὲν οὐχ ὑπήκουσε, δεδιὼς τὸ φάσγανον, μὴ ἐς ἐπιφερόμενος αὐτῷ τὸν Βασιλέως, καὶ βλασφημοῦντος, ἀνεκαλεῖτο τὸ σωτάξιν. Ἐνταῦθα οἱ Τζαχαπαΐδες ἐπειπεσόντες τοῖς Τούρκοις, ἐπέκειντο πάνυ φονεύοντες, ἐς ὃ δὴ ἐς φυγὴν κατέσησαν αὐτοὺς τραπῆναι. ἐνταῦθα ὡς ὥρμητο ἐς φυγὴν, ἐπικειμένων τῶν πολεμίων, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς Ασίας στράτευμα, αὐτίκα ἐς φυγὴν ὥρμητο. καὶ αὐτίκα ὁ Παιαζήτης ἰδὼν ταῦτα, οὐκέτι ἐνέμεινεν, ἀλλ' ἐπὶ ἵππον θήλειαν ἀναβὰς, ἔφυγε καὶ κράτος. ἐνταῦθα ὡς πρότερον κήρυγμα

*in uno superscriptum κατακτείναν, ut mox.

πεποιημένον Τεμήρεω βασιλέως, μηδένα * καταβαίνειν τῶν τῷ Παιαζήτῃ, μόνον δὲ ἀπεκδυόμενοι τοὺς, ἠφίεσαν. ὁ δὲ ἐξιὼν ὁμοφύλους ὄντας ἀνδραποδίζεσθαι. Παιαζήτης δὲ πανταχόθεν κηρύξας ἐς τὸ στρατόπεδον, ὡς ὃν ἂν λάβοιεν τῷ Τεμήρεω στρατῷ, πάντας κατακτείνειν. Σαχρῆχος μὲν οὖν, ὡς ἐτρέψατο Παιαζήτην, ἤδη τὰ στρατεύματα Τεμήρεω, καὶ ὅσα ἐμάχοντο, καὶ ὅσα ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ ἐτύγχανον ὄντα, ὥρμητο ἐπὶ τὸν Παιαζήτεω στρατὸν φθῆναι βουλόμενος, καὶ ἐπὶ τὴν χώραν ἐτράποντο ἐπὶ διαρπαγὴν, ἐπιδρομῇ χρησάμενοι ἔς τε τὴν Ιωνίαν, καὶ ἐς τὴν Ελλήσποντον· ἔνθα δὴ πολλαὶ μὲν κῶμαι ἐλήφθησαν, πολίσματα δὲ ἐρημώθη ὅτι πλεῖστα, τῶν ἱπποδρόμων τῷ Τεμήρεω ἀνὰ τὴν χώραν τῷ Παιαζήτεω διαθεόντων ἁπανταχῆ. Περὶ δὲ τὸν Παιαζήτην τοιόνδε ξυνηνέχθη γενέσθαι. ὡς γὰρ ἔθει ἀνὰ κράτος ἵππου, ἐπέκειντό τε καὶ ἀπεδίωκον οἱ Τζαχαπαΐδες, ἀμιλλώμενοι ἐλεῖν αὐτόν. καὶ πολὺ μὲν προῆλαυνεν, ἅτε ἐπὶ ἵππῳ ταχυπάτῳ ἐπιφερόμενος. μὴ δὲ ὡς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀφίκετο, τὸν ἵππον λέγουσι διψήσασαν καρτερῶς, ἐθελῆσαι τοῦ ὕδατος. Παιαζήτης γὰρ ἐνόσει τῷ χειρὶ καὶ τῷ πόδε ὑπὸ ποδάγρας, καὶ κατασχεῖν οὐκ οἷός τε ἐγένετο. ἐνταῦθα δὴ ὑποχαλάσαι τὸν ἵππον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ λειφθῆναι τοῦ δρόμου, ὥς τε τοὺς στρατιώτας Τεμήρεω, συλλαβεῖν τε Παιαζήτην, καὶ ἀγαγεῖν παρὰ Βασιλέα Τεμήρην. Ἐάλωσαν μὲν οὖν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, καὶ Μωσῆς, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ τοῦ Παιαζήτεω ἄρχοντες. ὁ μὲν χαλεπὸν ἔπαθον ὁτιοῦν, πλὴν τῆς ἱματίων. καὶ γὰρ Μωσῆς ἐδόκει τε τῆς ἄλλων κράτιστος γεγονέναι· καὶ ἐσῆκτο περιῆν ἔχων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δίαιταν παρεχόμενος. ἐάλω δὲ καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Παιαζήτεω ἐν Πρύσῃ. ὡς γὰρ τὴν τε Προῦσαν ἐπέδραμον, καὶ τὰς γυναικωνίτιδας ἀφείλον-

A statuebat, concedens ipsis abeundi, si vellent, locum: ne scilicet circumventi ab omni parte ex desperatione, quasi inclusi, animos sumerent, & acrius pro salute deinde certantes victoriam invenirent, primo aggressus est Europæ exercitum. Ut autem pugna ad multum diei est extracta, neque quietem a pugnando Pajazitis milites haberent, ibi Tryballi pristinæ suæ virtutis memores, prælium ciebant magna cum fortitudine & gloria: impetumque dantes in Tzachataidas, hastas infregerunt, magna cum vehementia prælio incumbentes. Pajazites ut conspicatus est Europæum exercitum longius a se evectum cupidine pugnæ, illico ducem Europæi exercitus revocat, timens, ne si ejus exercitus esset B longius a monte submotus, ipse ab hostibus circumduceretur, & in periculum vitæ veniret. Jubebat igitur eum regredi in eum locum, ubi ab initio collocatus erat. At dux primo nequaquam dicto audiens fuit, veritus rem quæ parabatur. Deinde cum rex violentius sæviret, nec convitiis abstineret, paruit, aciesque revocata est. Ibi tum Tzachataides acriter instantes, occidebant Turcos plurimos, donec terga darent. Qui cum fugerent persequentibus hostibus, etiam exercitus Asianus haud stetit, verum continuo fugam arripuit. Pajazites, videns in quo statu res suæ essent, conscendit equum, totisque viribus fugit. Temires, cum prius præconium dimisisset per castra, ne quem de Pajazitis exC *Edit. Paris. pag. 83.* ercitu caperent, & ad mancipiorum conditionem miseram deducerent, curavit ut spoliatis abire liceret. Non enim fas esse ducebat, ut gentiles suos ad mancipiorum formam redigerent. At Pajazites contrarium, antequam prælium iniretur, per castra voce præconis nuntiari jusserat, nempe ut quemcumque de Temiris militibus fuerint nacti, eum illico obtruncarent. Sachruchus igitur ut in fugam verterat hostem, jam Temiris copiæ, quæ in castris expectarant junctæ pugnantibus impetu ferebantur, volentes prævertere Pajazitis exercitum. Conversi itaque ad populationes, maximam vastitatem facere in Jonia & Hellespontoo. Vici occupati sunt plurimi: oppidula in desolationem migrarunt plurima, ubique equitibus Temiris in Pajazitis regione grassantibus. Interim autem hæc accidere Pajaziti fugienti. Cum fugeret perniciissimo cursu, fugientem insequebantur Tzachataides, affectantes eum capere. Jam multum itineris fugiendo confecerat, ut qui velociſſima veheretur equa. Postea quum forte venisset ad flumen, equa intoleranda siti stimulata bibere cupiebat. Pajazites autem chiragra & podagra graviſſime laborabat. Proinde equam a potandi cupidine inhibere haud poterat. Equa igitur ut bibit, parum dissoluta, nonnihil de cursus pernicitate remisit: adeo ut milites Temiris Pajazite potirentur, captumque E ad suum regem traherent. In hoc prælio captus est Moses: capti sunt reliqui pene omnes Pajazitis duces. Nec tamen quicquam periculi passi sunt, nisi quod vestibus sunt spoliati. Etenim Moses videbatur reliquis præstantior robore: proinde eum circumductum secum in castris habuit, victum ministrans. Pajazitis uxor in hostium manus venit Prusæ. Nam incursionem etiam in Prusam fe-

Tamerlani victoria circa annum Christi 1397.

Pajazitis fuga.

Pajazites captus.

Prusa regia capta.

cerunt, & gynæceum inde rapuerunt. Eleazari filiam, Pajazitis uxorem, rapientes abduxerunt ad regem. Mulsumanes, * Jesus, Mechmetes, & reliqui Pajazitis filii, in hostium potestatem venere. Qui in Europa & Asia erant, ut poterant salvabantur. Pajazitem, cum adductus esset in conspectum regis, sic Temires allocutus est. O infelix, quid adeo malum tuum coegisti genium, ut nos bello lacesseres? An non audivisti, quod meo exercitui miserorum filii resistunt? Pajazites respondens, inquit: Nequaquam ad tantam infelicitatem venissem, ni tu mihi negotia fecisses, cætera quoque provocatus a gentibus Heroi nostro infestis. Verum, ait Temires, si non adeo sublati tibi essent animi, numquam ad istam præcipitatus esses miseriam. Sic namque solet numen plerumque fastuosos deprimere, & ad humilem fortunam dejicere. Deinde misit Temires Pajaziti accipitres & canes, & reliquum hujusmodi apparatum, ut qui venatori potius, quam Imperatori in hostes ducenti comparandus esset. Ajunt Pajazitem habuisse septem millia virorum, qui accipitres curarent: præterea aluisse canes sexies mille. Respondens itaque Temiri Pajazites, inquit: Verum, o Temires, qui es Scytha & latro, latrocinandique artem usque exerces, satis scio parum tibi convenire cum canum accipitrumque studio. Mihi vero, qui sum natus & educatus ab Amurate Orchanis filio, qui ambo reges extitere, congruit canum & accipitrum studium. Rex Temires hoc responso graviter offensus impositum mulo per castra agi jubet, propinans eum militibus deridendum. Ut autem jam omnibus satis ridiculo fuit, reductum ad se interrogavit, an etiam sui generis & ista studia sint quemadmodum accipitrum & canum? Deinde Pajazitem in vincula conjecit. Motis postea castris, iter in Joniam & finitimam ejus regionem intendit, in animo habens ibi hybernare. Vere appetente in Europam profectionem parabat, quemadmodum supra docui, ut in eam transvectus, universam in ditionem acciperet, usque ad Herculis columnas progrediens. Inde in Libyam iter avertere, & ex Libya in suam regionem redire in animum inducebat, universa ista orbis continente imperio suo juncta. Misit legatos ad Byzantii regem petens liberum transitum, & naves triremesque, quibus copias suas transmittere posset. Etiam istam injuriam Temires Pajaziti fecit. Ut enim Eleazari filia, Pajazitis uxor, quam præ cæteris ardentissimo amore complectebatur, & secum in castris semper habebat, captiva abducta est ad Temirem, jussa est in conspectu mariti sui vinum infundere. Hinc Pajazites ira accensus, in hæc verba prorupit: Neque paterno, neque materno tuo genere digna facis. Cum enim natus sis ex parentibus idiotis, & ingloriis pauperibusque, haud tibi decorum est adeo turpiter insultare regum liberis & uxoribus. Hoc modo etiam eos qui tibi natura sunt domini, probris oneras. Hæc dicens, ingentem risum movebat Temiri, qui hominem pro ludibrio habebat, ut qui nihil sani nec diceret, nec saperet. Pajazitis duces cum in colloquium veniissent Temiris fossoribus, eos promissis accendebant, daturi immensam argenti vim si cuniculo acto in eam castrorum

*Josue.

Edit. Paris. pag. 84.

Temiris arrogantia.

Servilia ingenia liberis insultant.

Turcorum in dominum pietas.

Α τὸ. πρὸς δὲ καὶ τοῦ Ελεαζάρε θυγατέρα, Παιαζήτεω δὲ γυναῖκα, ἀλόντες ἀπήγαγον παρὰ Βασιλέα. Μεσυλμάνης μὲν οὖν, καὶ Ισσῆς, καὶ Μεχμέτης, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Παιαζήτεω παίδων κατειλήφθησαν. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ Ασίᾳ ὄντες, διεσώζοντο ὅποι ἑκάστῳ πρεχώρει· τῷ μέν τοι Παιαζήτῃ, ὡς ἤχθη ἐναντίον Βασιλέως, λέγεται εἰπεῖν αὐτῷ τοιάδε. Ω κακόδαιμον, τί ὦ ἔτω πάνυ τ' σαυτῷ δαίμονα ἐβιάζε, προκαλούμενος ἡμᾶς ἐπὶ μάχῃ; ἢ οὐκ ἐπύθε, ὡς τῷ ἐμῷ τῷδε στρατοῦ μάτι δυσήνων παῖδες ἀντέσησαν; Παιαζήτης δ' ὑπολαβών, ἀμείβετο ἤ δὴ λέγε· Ως οὐκ ἂν δὴ ἐς τῶτο τύχης ἀφικοίμην, ἂν μὴ αὐτῷ παρείχετο πράγματα ἐκεῖνος, τάτε ἄλλα καὶ ἀπὸ ἐθνῶν τῷ Μεχμέτῃ τῷ Β ἥρωϊ πολεμίων θαμὰ ἀνακαλούμενος. Αλλ' ἰὼ μὴ ἐτετύφωσο, ἔφη Τεμίρης, ἔτω μέγα πάνυ φρονῶν, οὐκ ἂν δὴ ἐς τῶτο συμφορᾶς οἶμαι ἀφίκου. ἔτω δὲ εἴωθε τὸ Θεῖον, τὰ πάνυ μέγα φρονοῦντα, καὶ πεφυσημένα, μειοῦν ὡς τὰ πολλὰ καὶ σμικρύνειν. Ενταῦθα δὴ * ἐπιμέμφασθαι αὐτῷ λέγεται Βασιλέα Τεμίρην τοῦ ἐπὶ τοὺς κύνας τέ καὶ ἱέρακας φιλοτιμίαν, ὡς ἀνδρὶ κυνηγῷ ἐφκει τὰ τέχνου, καὶ οὐκ ἄρχοντι ἄγοντι ἐς πολέμους. Λέγεται γὰρ Παιαζήτης, ἐς τοὺς ἑπταχιλίους κτήσασθαι ἱεράκων φόρους, καὶ κύνας ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους. ἐνταῦθα τόντε Παιαζήτου, φάναι, ὑπολαβόντα. ἀλλά σοι μὲν τῷ Σκύθῃ, λῃστῇ ἔτι ὄντι, καὶ παύτου ἐπιτηδεύοντι τοῦ τέχνου, ἃ πάνυ τοι ἂν πρόσφορα ἄγρας, ἠδὲ κυνηγεσίων. C ἐμοὶ δὲ ἐς τῶτο τε γεννηθέντι καὶ ξαφέντι, καὶ τεθραμμένῳ τῷ Αμυράτεω, τ' Ορχάνεω βασιλέως παιδί, μετοῦν καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων φιλοτιμίας. ἐνταῦθα δὴ ἀχθεσθέντα τὸν Βασιλέα, περιαχθοῦναι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσεν ἐπὶ ἡμιόνου, καὶ συρίττοντα ὑπὸ τ' στρατοπέδου, * περὶ αὐτὸν ἀγαγεῖν. περιαγαγεῖν. ὡς δ' περιαχθέντα ἤγαγον, ἔρεσθαι αὐτὸν λέγεται, εἰ τῷ γένους ἐκεῖνα τυγχάνει ἐπιτηδεύματα, ὡς τὰ τοῦ ἱεράκων τε καὶ κυνῶν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν φυλακῇ ἐποιήσατο, καὶ ἄρας σὺν τῷ στρατοῦ ματι, ἤλαυνεν ἐπὶ Ιωνίαν, καὶ τοῦ ταύτῃ πάραλον χώραν, ἐν νῷ ἔχων αὐτῆς τε δράξεσθαι, καὶ ἤρος ἐπιφαινομένου, ἐς τ' Εὐρώπου διαβῆναι. ἐπεύδει γὰρ, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἐς τοῦ Εὐρώπου διαβὰς, πᾶσαν τε ὑφ' D αὑτῷ ποιήσασθαι, ἐς ὃ δὴ ἐπὶ τὰς Ηρακλείους ἀφίκηται στήλας. ἐντεῦθεν δὲ αὖθις ἐς Λιβύου διαβῆναι, καὶ διὰ τῆς Λιβύης ἐπανιέναι ἐς τὴν ἑαυτῆ χώραν, ξυμπασαν ὑπαγόμενος τὴν ταύτῃ ἤπειρον τῆς οἰκουμένης· ἐφρεσβεύετο μὲν οὖν καὶ πρὸς τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, τοῦτε διάβασιν αἰτέμενος αὐτόν, πλοῖά τε καὶ τριήρεις. Λέγεται δὲ καὶ τόδε Βασιλεὺς Τεμίρης ἐς * Παιαζήτην. ὡς γὰρ ἀπήχθη ἡ γυνὴ αὐτῆ Ελεαζάρε θυγάτηρ, ἥς δὴ μάλιστα τῷ ἄλλων ἐρασθεὶς ἐτύγχανε Παιαζήτης, καὶ περιῆγε μεθ' ἑαυτῆ ἔχων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπισῆσαί οἱ ἐναντίον τ' ἀνδρὸς αὐτῆς, οἰνοχοῆσαί οἱ τὸν δὲ δ' μάλα ἀχθεσθέντα, εἰπεῖν λέγεται· Αλλ' ἐτ' ἂν συμφώνως τῷ σῷ πατρὶ, καὶ μητρὶ ἐργάζοιο. E ἰδιωτῶν γὰρ τέκνων, καὶ πενήτων γενόμενος, δίκαιος ἂν εἴης, ὥς τ' ἂν ἐπικερτομῆσαι Βασιλέων παισί τε καὶ γυναιξὶ καὶ ἐξυβρίζεις ἐς τὰς σὰς τῇ φύσει δεσπότας. τῷ μὲν τοιαῦτα λέγοντι, λέγωτά τε ἐποίει οὐλόγους, καὶ ἐπιχλευάζων ἐπίσκωπτον, οἷα τὰς δὲν ὑγιὲς οὔτε φρονοῦντι, οὔτε λέγοντι. Οἱ μέντοι Παιαζήτεω ἄρχοντες, ἐς λόγους ἀφικόμενοι τοῖς Τεμίρεω ὀρυκταῖς, ἧ φασιν, ὑπέχοντοι ἀργύ-

Sic habent tria manu. sc. puto legendum ἐπιμέμφασθαι. in uno suprascriptum ἐπιμ. in al. leg. ut in c.

περὶ αὐτὸν ἀγαγεῖν. sic etiam R.

ειον τελέσαι πάμπολυ, εἰ ὑφίλοιντο Παιαζίτην ὑπορύξαντες. ἔνθα δὴ ὀρύγμασι ποιησάμενοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἧ εἰς τὴν σκηνὴν ἐν ᾗ ἐσκήνα Παιαζίτης ἐν φυλακῇ ὢν, ἐξιόντες ὤφθησαν ὑπὸ τῷ ταύτῃ φυλάκων, ἧ ἑάλωσαν. ἐ γὰ ἐντὸς ἐγένοντο τ σκηνῆς, ἀλλ' ἐκτὸς, ᾗ ἐφύλασσον πέρι ξ γενόμενοι ἄνδρες ὑπὸ Τεμίρεω ταχθέντες· ταύτῃ ὡς ἐξέσαν, καὶ ἑάλωσαν, ἀπετάμοντο τὰς κεφαλὰς ὑπὸ Βασιλέως. Ἐπὶ Σμύρνης μὲν ὖν ἀφικόμενος, τὴν τε Σμύρνην εἷλε ξοχίσμοις, ᾗ τὴν ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἄκραν, ὑπὸ Ρωμαίων ταύτῃ κατεχομένην, ὑπορύξας, κατέλαβέ τε, ᾗ ταύτην ἑλὼν, πολίσματά τε ἄλλα, τῆς χώρας ταύτης ἐπελαύνων, ᾕρει, ὡς οἱ πρέχωρει * προσβάλλονται ἐφ' ἕκαστον· ὡς δὲ ἔαρ ἦν τε ᾗ ὑπέφαινε. τειχῆ γὰ λέγεται διᾖρει τὰς πόλεις Τεμύρης, τοῖς τε τροχοῖς. κύκλοι δὲ ὄντες ἔσοι, ᾗ κλίμακας ἔχοντες ἐντὸς, ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐς τὴν τάφρον ἄγοντες, ἐπετίθεσαν ἄνδρες ξακόσιοι ἕκασοι τεταγμένοι, ξὰ τῶ τροχῶ ἑσιὼν ἕκασος· ἐς τὸ πέραν τε ἐγίγνετο τῆς τάφρε, σεγαζόμενοι ὑπὸ τῶ τροχῶ. ὡς δὲ πέραν γίγνοιντο, ἀνέβαινον τὰς κλίμακας, ᾗ οὕτω ἤρουν τ πόλιν. μετ' ἐ πολλοὶ ὄντες αὐτῷ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, * ἔθουν τὴν πόλιν, ὡς τε ἐπὶ τὸ τεῖχος τὰ χώματα ἀναβαίνειν, ᾗ ἄνω ξὰ τ χωμάτων ἠλίσκετο αὐτῷ τὸ τεῖχος. εἶχε δὲ ᾗ ὀρυπτὰς ἐς μυείας, ᾗ ὀρύσσοντες τὰ τείχη, ἐπὶ μετεώρων ξύλων καθεισήκεσαν. μετ' δὲ ταῦτα πῦρ ἐνιεὶς τὰ ξύλα, ᾗ ὡς ἐκαίετο τὰ ξύλα, τὰ τείχη δ' ἑαυτῶς ἔπιπτον, ᾗ ταύτῃ ἐσέπιπτον ἐς τ πόλιν. ὕτω μὲν ὖν ἤρει Τεμύρης τὰς πόλεις. ὡς ἔ ἤδη ἔαρ ὑπέφαινεν, ἀφίκετο παρ' αὐτὸν ἀγγελία, ὡς τὸ Ινδῶν Βασιλέως πρεσβεία ἀφικομένη ἐπὶ Χερσίν, μεγάλῃ χειρὶ δεινά τε τ πόλιν ἐργάσοιτο, ᾗ ἐπὶ τὰς θησαυρὰς παρεῖεν τὸ Βασιλέως, τόν τε φόρον λαβὼν οἴχοιτο. ᾗ ἀπειλείη, ὡς ἐκέτι ἐμμένοι ταῖς σπονδαῖς ὁ Ινδῶν Βασιλεύς. Ταῦτα μὲν ὡς ἐπύθετο, περιδεὴς γενόμενος, μὴ ἐπειδὴ ἀφίκοιτο ἡ πρεσβεία παρὰ Βασιλέα τ Ινδῶν, ἐπιὼν καταστρέφοιτο τ ἑαυτῶ χώραν, ἔχοντος αὐτ' ἀμφὶ τὰς ἐπήλυδας πολέμους, ᾗ ἅμα ἐσήει αὐτὸν, ᾗ τὰ ἀνθρώπεια ἐν ἀδενὶ ἑσηκότα ἀσφαλεῖ, ᾗ δεινὰ ποιησάμενος, τὰς Ινδὰς πρέσβεις ἐξυβρίσαι ἐς αὐτὸν ἕτως ἀναίδως, ἤλαυνεν ὡς εἶχε τάχισα ἐπὶ Χερσίης. τόντε Παιαζίτην ἔχων μεθ' ἑαυτῶ, καὶ τὸν παῖδα αὐτῶ, ᾗ ἀδένα λόγον ἐποιεῖτο αὐτῶ Τεμύρης, ἀπέδρα ἐπὶ τὴν πατρῴαν χώραν. Παιαζίτην δὲ ὑπὸ λύπης νοσήσαντα, τελευτῆσαι τ βίον ἔφασαν. Οὕτω μὲν ὖν ἐτελεύτησε Παιαζίτης, ὁ Αμυράτεω, ἀνὴρ ὁρμήν τε καὶ τόλμαν ἐπιδεξάμενος, ὅποι ἄν παραγένοιτο, ἀξίαν λόγε. ᾗ τόλμῃ * μεγάλῃ ἀποδεξάμενος ἔργα, κατά τε Ασίαν ᾗ Εὐρώπην, Βασιλεύσας ἔτη πέντε ᾗ εἴκοσιν. ἦν δὲ ὅπως αὐθάδης, ὡς τε μηδενὶ πείθεσθαι ὡς ἑαυτῷ θαῤῥούντως χωρεῖν ἐπὶ τὰς πολεμίας. ἐτελεύτησε δὲ ἐν τῇ Ιωνίᾳ, ξαχειμάζοντος αὐτῶ Τεμύρεω τὸν στρατόν. Ο δὲ Ινδῶν Βασιλεύς ἕτος ἐστὶν, ὁ τῇ ἐννέα βασιλέων τοὔνομα ἔχων, Τζαχατάης Βασιλεύς. τ ἐννέα ᾗ βασιλέων Βασιλέα γενόμενον τὸν, τ ξὰ τὰς Μασαγέτας, στρατὸν μέγαν ἐπὶ Τεμύρλιν ἐπιπέμψαντα λέγεται.

* Sic tria manusc. habent. puto legendum προσβάλλοντα. sic in uno al. ut c.

* ἔχουν

* μεγάλα. R. ut in c.

partem, ubi vinctus asservabatur Pajazites, emersissent, eumque inde eripuissent. Fodientes itaque versus castra & tentorium, ubi in vinculis erat Pajazites tandemque prorepentes, visi sunt custodibus, & capti. Non enim intra tentorium ubi Pajazites erat, sed extra ex cuniculo prodierunt, ubi viri erant quibus Pajazitis custodia a Temire erat mandata. Ea igitur parte ex cuniculo fossores egressos & captos, rex jussit obtruncari. Veniens autem Smyrnam, eam urbem rotis cepit. Præterea arcem in littore sitam, in qua erat Romanorum præsidium, ubi suffodiens penitus subvertit. Hanc occupavit, etiam a reliquis jus belli non abstinuit: verum accedens oppida, quasibi videbatur aptissimum, aggrediebatur. Ut autem ver jam appetierat, * * rotis urbes capiebat Temires. Hæ erant circuli, & intra scalas habebant quibus ascendebatur in muros. Et quando in fossam dirigebantur, recipiebant viros ducentos separatim positos, donec singuli rotas intrarent. Postea veniebant in alteram quæ ex adverso erat fossæ partem, satis muniti & tecti a rotis. Quo cum venissent, scalas conscendebant, & eo modo capiebant urbes. Deinde reliqui, qui erant in castris, urbem vallo cingebant, aggeresque fundebant, qui facile murum superarent: ex quibus deinde muro facile potiebatur. Præterea fossores habuit Temires circirer decem mille, qui suffossum murum sustentabant excelsis lignis, quæ deinde accendebant: quibus concrematis, muri nemine impellente procidebant: per nudata inde muro loca milites ruebant in urbem. His tribus modis Temires in oppugnatione urbium utebatur. Ver ut jam illuxit, legati veniunt, qui referebant Indorum regem cum magna manu advenisse, urbemque Cheram intolerandis malis affeciſſe. etiam ad thesauros regios procedentem, tributo anni adempto, domum abiisse. Minæ quoque ferebantur, Indorum regem nolle amplius fœderatum esse Temiri. Hæc ut Temires intellexit, terror ingens injectus est, ne, si rediisset legatio ad regem Indorum, ipse exercitum armaret, regionemque hostiliter accedens occuparet, se interim externis occupato bellis. Simul etiam rerum humanarum conditio mentem tangebat, quæ nullo in loco satis firmas tutasque res consistere patitur. Deinde graviter ferens, Indorum legatos adeo impudenter sibi contumeliam fecisse, citato agmine Cheriam properavit, Pajazitem & filium ejus secum vehens, cujus parvum respectum egit. Proinde in patriam fuga evasit regionem. Pajazitem autem tradunt præ nimia ægritudine ægrotantem, fato functum esse. Hunc vitæ exitum habuit Pajazites, mirabilem tum impetum audaciamque ostendens, quocumque perveniſſet. Annis regnavit viginti quinque, res præclaræ in Asia Europaque gerens. Adeo autem præfractus & temerarius erat, ut neminem monentem sequeretur, sed sibi soli confideret, quando eundum erat in hostes. Expiravit in Jonia, cum eo in hyberna movisset Temires. At Indorum rex, de quo nunc verba facimus, unus est de numero novem regum, & Tzachataæ rex appellatur. Constat eum fuisse de grege novem illorum regum, qui per Massagetas exercitum magnum contra Te-

Edit. Paris. pag. 85.

Smyrna capta.

Ratio expugnandarum urbium triplex.

Fossores.

Pajazitis mors.

pag. 86.

Indorum imperium, regio, fitus, mores.

mirem misit. Qui transito Araxe, & pleraque regionis parte quæ subjecta est Temiri, subacta, domum reversus est. Suo imperio parent Syena, India, & * Chyprisa. Hujus regio patet ultra Taprobanen Insulam, usque in Indicum mare, in quod deferuntur Ganges, Indus, Anythines, Hydraspes, Hydraotes, Hyphasis, fluvii regionis istius maximi. Indiæ autem regio multa suppeditat bona, magnamque fundit felicitatem: sed totius Indiæ imperium penes hunc regem est, qui profectus ab ea regione quæ supra Gangem est, & a maritima Indiæ regione, necnon a Taprobane insula, venit ad regem Achatagiæ, quæ intra Gangem & Indum est sita. Qua deinde suæ ditioni adjecta, urbem ejus regionis regni sui sedem declaravit. Exinde unius imperio universa gubernatur India. Rex iste, & qui Chatagiam regionem incolunt, Deos esse censent, quos colunt, Apollinem, Dianam, Junonemque. Diversa inter se utuntur lingua: haud enim omnibus eadem est. Siquidem in plurimas discreti gentes reguntur, abundante hominum numero tam in vicis, quam in urbibus. Victimas immolant equos Apollini, boves Junoni, Dianæ pueros jam pubescentes. Hæc sacrificia frequentantur quotannis. Regio ista producit, ut fama est, frumentum, cujus altitudo excedit quindecim cubitos regios. eadem etiam hordeo altitudo est similiter & panico. Arundineis autem navibus utentes, flumen trajiciunt. Fert regio illa, sic enim fama habet, arundinem tantæ magnitudinis, ut ex ea ædificentur naves, quæ capiunt medimnos Græcos quadraginta. At genus istud hominum, cum nobis parum sit cognitum, fit ut plurima quæ de illis feruntur, nullam apud nos fidem inveniant. Nam cum India a nobis quam longissime submota habitetur, ignoratur quibus moribus, & qua victus rationes Indi utantur. Hoc hominum genus cum robore plurimum præstaret antiquitus, Persarum & Assyriorum reges, qui Asiam imperio temperabant coluisse fama tenet. Semiramis & Cyrus Cambysis filius Araxem transeuntes, quondam magnam belli molem eo verterunt. Nam Semiramis Assyriorum regina, arma contra Indorum regem maximo apparatu movens, ubi flumen superavit, clade suorum maxima accepta, occubuit. Præterea Cyrus filius Cambysis Persarum rex, trajecto fluvio cum Massagetis congressus, in gravissimum præcipitatus est periculum, ibi peremptus a muliere * Mæra Massagetarum regina. Temires, ut allatum est quæ fecisset Regis Indorum legatio, maxima celeritate Cheriam se recepit. Pajazites ut supra diximus, in itinere præ ægritudine naturæ debitum solvit. Moses, Pajazitis filius, dimissus a Temire, in patriam profectus est regionem. Rex Temires ut pervenit in suam regiam, quæ ad regni curam attinebant, summa diligentia exequutus est. Deinde hostili animo sumpto, bellum cum Indorum rege ex professo gerebat. Haud multo post pax inter utrumque convenit. Temiri nati sunt filii, Sachruchus, Pajangures & Abdulatuphes. Sachruchus filium natu maximum regno præfecit. Ipse autem amori operam dans, totumque huic rei curiosius se mancipans, mortem tandem obiit. Ajunt, Temirem, libidine

Arundo Indica.

Edit. Paris. pag. 87.

* Xyprisa.

* Thomuri.

Temiris mors & mores.

A τὸν τε Ἀράξεω ἐπιόντα διαβῆναι, καὶ τὰ πλέω τῆς
ταύτης χώρας καταστρεψάμενον, ἐπ' οἴκου αὖθις ἀ-
ποχωρῆσαι. * Συρίης τε βασιλεύει, καὶ Ἰνδίας, καὶ * Silius
* Ξυπρείσης, καὶ διήκει αὐτῷ ἡ χώρα ἐπὶ Ταπρο- * Xymp.
βάνην νῆσον, ἐς Ἰνδικὴν θάλασσαν, ἐς ἣν οἱ μέγι-
στοι * τῶν Ἰνδικῆς χώρας ποταμοὶ ἐκδιδοῦσιν, ὅ, τε * al. Indias
Γάγγης, Ἰνδὸς, Ἀνυθίνης, * Τδάσπης, Τδραότης, * Τδρώτης
Ὑφασις, μέγιστοι δὴ ἔτι ὄντες τῆς χώρας. φέρει δ' R. Τδράσπης,
ἡ Ἰνδικὴ χώρα ἀγαθὰ μὲν πολλὰ, καὶ ὅλβον πολὺν, Τδραώτης.
καὶ ὅ, τε Βασιλεὺς ξυμπάσης τῆς χώρας ὑπ' αὐτὸν
γενομένης. ὁρμώμενος δὲ ἔτος ἀπὸ τῆς ὑπὲρ Γάγγεω
χώρας, καὶ τὴν παραλίην Ἰνδικῆς, καὶ Ταπροβάνης, ἐλ-
θεῖν ἐπὶ τὴν Βασιλέα * Ἀχαπαγίης, τὴν χώρας τὴν ἐν- * Χαταγ.
B τὸς Γάγγεω καὶ Ἰνδοῦ, καὶ καταστρεψάμενον τὴν ταύτῃ χώ-
ραν, τὰ Βασίλεια ἐν ταύτῃ δὴ τῇ πόλει ποιήσασθαι·
ξυμβαλεῖν ἢ τότε γενέσθαι ὑφ' ἑνὶ Βασιλεῖ ξύμπασαν
τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Νομίζουσι δὲ ἔτοι θεὺς, οἵ τε τὴν
Χαπαγίην χώραν οἰκοῦντες, Ἀπόλλω τε καὶ Ἀρτεμιν,
καὶ δὴ καὶ Ἥραν. φωνὴν δ' ἡ τὴν αὐτὴν σφίσιν ἴενται,
ἀλλ' ἐς ἔθνη τε πολλὰ διῃρημένα, διανομεῖται ἐπὶ
πλείοσιν δὴ ἀνθρώποις, κατά τε πόλεις καὶ κώμας.
θυσίας ἢ ἀνάγουσιν, ἵππους μὲν τῷ Ἀπόλλωνι, βῶς
δὲ τῇ Ἥρᾳ, τῇ δὲ Ἀρτέμιδι θύουσι παῖδας ἀρτίως ἢ-
βάσκοντας, ἀνὰ πᾶν ἔτος. Φέρει δ' ἡ χώρα αὕτη πυ-
ρὸν μὲν ἐπὶ πεντεκαίδεκα πήχεις, ὡς λέγεται, βα-
σιλικὸς· καὶ κεγχρὰς δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ μελί-
C νην, ἐς τὸ αὐτὸ μέγεθος. καλαμίνοις δὲ πλοίοις χρώ-
μενοι διαπορθμεύουσι τὸν ποταμόν. φέρει δὲ ἡ Ἰνδικὴ,
ὡς λέγουσι, τοσοῦτον μέγεθος, ὥς τε ὑπ' αὐτῆς τὸ ναυ-
πηγεῖσθαι πλοῖα μεδίμνων τεσσαράκοντα Ἑλληνικῶν.
τὸ μὲν γένος τοῦτο, ἃ πάνυ γνωστὸν ἡμῖν γενόμενον,
πολλὰς ἀπιστίας παρέχει, μὴ πείθεσθαι περὶ αὐτῶν
ὅσα πυνθάνομαι. ἥτε δὴ χώρα αὕτη, πρόσω ἐκποδὼν
γενομένη, ἃ πάνυ * ἐπιπόδειος ἔσω ᾤκεῖται τε, καὶ ὅποι ἔ- * ἐπισπδίως.
χει ἰθῶν τε καὶ διαίτης. γένος μέντοι ἁπάντων γενόμενον R. ut in c.
πολαιὸν, τούς τε Περσῶν Βασιλεῖς, καὶ Ἀσσυρίων,
ἡγεμένους τῆς Ἀσίας, θεραπεύειν μὲν τοὺς Ἰνδῶν
Βασιλεῖς, ἐπεί τε Σεμίραμις, καὶ Κῦρος ὁ τοῦ Καμβύ-
σεω τὸν Ἀράξεω διαβάντες, * μεγάλῳ τῷ πολέμῳ ἐχρή- * μεγάλως
D σαντο. ἥτε δὴ Σεμίραμις τῶν Ἀσσυρίων * βασίλισσα, τῷ πολέμῳ
ἐπὶ τὸν Ἰνδῶν Βασιλέα ἐλαύνουσα μεγάλῃ παρασκευῇ, ἀδοκίμησασα
ἐπεί τε τὸν ποταμὸν διέβη, ἐπεπράγη τε χαλεπώτα- superscri-
τα, καὶ αὐτὴ ταύτῃ ἐτελεύτησε. Μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ptum, ἐσ-
ὁ Καμβύσεω Περσῶν Βασιλεὺς, λέγεται δὴ τόντε φάλλοντο.
Ἀράξεω διαβὰς, καὶ διαγωνισάμενος πρὸς Μασαγέτας, * βασιλὶς R.
ἔπραξέ τε τὰ χαλεπώτατα, καὶ αὐτὸς ὑπὸ γυναικὸς ut in c.
Μοίρας τὴν Μασαγετῶν βασιλεύσης, ἀποθανεῖν. Τε-
μίρης μὲν οὖν, ὡς ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐπύθετο τὰ περὶ
τὴν πρεσβείαν, τὸν * Καπαγίης Βασιλέως, ἀπήλαυνεν * χαταίης.
ὡς εἶχε τάχους, ἐπὶ Χερίης. Παιαζίτης δὲ, ὡς εἴρη- al. ut in c.
ται, καὶ τὴν ὁδὸν ἐτελεύτησεν, ὑπενεχθεὶς ἐς τὴν μέ-
E λαιναν ὑπὸ λύπης. Μωϋσῆς δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ, ἀφεθεὶς
ὑπὸ Βασιλέως Τεμίρῃ, ἐπὶ τὴν πατρῴαν χώραν ἀφί-
κετο. Βασιλεὺς δὴ Τεμίρης, ὡς ἐγένετο ἐς τὰ Βασίλεια
τὰ ἑαυτοῦ, τάπερ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ καθίστη, ἧς ἐδόκει κάλλι-
σα ἔχειν αὐτῷ, ἐπὶ τοὺς τῶν Ἰνδῶν Βασιλέα διενεχθεὶς,
ἐπολέμει· μεθ' ἃ δὲ ταῦτα εἰρήνην τε ἐποιήσατο, ἐφ' ᾧ τε
ξένοι τε καὶ φίλοι εἶναι ἀλλήλοις. Τέτῳ ἐγένοντο παῖ-
δες, Σαχρῦχος τε καὶ Παιαγγύρης, καὶ Ἀβδυλατύ-
φης. Σαχρῦχον δὲ πρεσβύτερον παῖδα αὐτοῦ κατέλιπε,

Βασιλέα ἀποδειξάμενος. αὐτὸς δὲ περὶ ἔρωτας ἔχων, καὶ ἐνταῦθα πολυπραγμονῶν, ἐτελεύτησε. Λέγεται δὲ δὴ Τεμίρης μάλιστα δὴ ἀνθρώπων, ἐς τοῦτο ὑπὸ φύσεως ἀχθῆναι, ὥστε νεανίσκους, ἐναντίον αὐτῇ γυναιξὶ κελεύειν μίσγεσθαι, ὥστε καὶ τὴν φύσιν ἐρεθίζειν αὐτῇ ἐπὶ * τοῦτο. ὡς δὲ ἀπὸ ἐρώτων γένοιτο, ἐπὶ πολεμίους αὐτίκα δὴ τρέπεσθαι, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα. καὶ ἐξευβεῖσαι δὴ λέγεται τῷ φύσιν αὐτῇ, ἐς τὸ δίαιταν περὶ ἀφροδίσια γενόμενον. Τότε μὲν δὴ τελευτήσαντος, ἔσχε τὸ βασιλήιον Σαχρᾶχος, ἀνὴρ τὰ ἄλλα ἐπιεικὴς, καὶ τοῖς περιοίκοις τὰ πολλὰ εὐνόμενός τε, καὶ ἡσυχίαν ἄγων διετέλει. μετὰ δὲ πολὺ, τελευτήσαντος Σαχρᾶχε τοῦ Τεμίρεω, Παιαγγάρης ὁ νεώτερος παῖς ἔσχε τὸ βασιλήιον, πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῷ διενεχθεὶς Οὐλίης μὲν δὴ τὸ τε Καδδουσίων χώραν, καὶ τὸ Υρκανίαν κατέχων, πρὸς Αβδυλατύφεω τὸν ἀδελφὸν διενεχθεὶς, ἐπολέμει· καὶ ὡς * Παιαγγάρης ἐπαγόμενος, τὸ τε χώραν ἀφείλετο, καὶ αὐτὸν ζωγρήσας, εἶχεν ἐν φυλακῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα τελευτήσαντος Παιαγγάρεω, * Τζοκίης ἔσχε τὸ Βασιλήιον. πρὸς τοῦτον * Παϊμπούρης, τὸν ἐννέα Βασιλέων, ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, καὶ * ἐπισταφεὶς ἔσχε τὸ βασιλήιον. καὶ τὰ Σεμαρχάνδης φάγματα καταχὼν, καὶ Ινδῶν συμμαχίαν ἐπαγόμενος, πρός τε τὸν Τζοκίλω, Παιαγγάρεω ἐπολέμει παῖδα. Τζοκίης μὲν δὴ, τάς τε Σκύθας ἐπαγόμενος, καὶ τῆς Ασσυρίων χώρας Βασιλεύων, ἐπὶ Παιαγγάρῃ τὸν ἀδελφὸν τὸν τε πόλεμον διέφερε, & στρατοσάμενος, μάχῃ τε ἐκράτησε, καὶ Σεμαρχάνδῃ παρεστήσατο. ἐπὶ πολὺ δὲ ὕστερον, τῷ ἐννέα Βασιλεῖ συμμάχῳ χρησάμενος, καὶ ἐν τῇ Ταβρέζῃ πόλει δὶ δαίμονι Ασσυρίων, τὸ βασίλεια ποιησάμενος, πρός τε τὸν Λουκαρίας πολεμῶν διετέλει, καὶ Σαμαχίῃ πόλιν ἐπολιόρκει, τὰ τῷ Καραυλίκεω βασίλεια. Ταβρέζη δὲ πόλις εἶναι μεγάλη τε καὶ δὶ δαίμων, καὶ τῷ ἐν τῇ Ασίᾳ, μετά γε Σεμαρχάνδῃ, χρημάτων τε προσόδῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ προέχουσα· σῖτός τε τρέφει ἡ χώρα αὖτη μεταξύ τε καλλίστην ποιουμένη, καὶ τῆς Σαμαχίης ἀμείνω. φέρει δὲ καὶ Κερμίζιν σιτὸν ὕπω καλούμενον πορφυρᾶν, περὶ τὰ ἱμάτια τά τε ὑπὸ ἐρίων καὶ σιτῶν, βαφῇ ἐνδεικνύμενα ἀξίαν λόγε· ἔστι δὲ πλέα τὰ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ, Περσῶν τῷ * Ατζαμίων καλεμένων· ὅσοι γὰρ ἐς τὸ Ατζαμίων φωνὴν προΐενται, Πέρσαι τε οὗτοι σύμπαντες, καὶ τῇ Περσῶν φωνῇ ἀφαλέγονται. οἰκέσι τε Ταβρέζην τε καὶ Καγινὸν, καὶ Νιγετίλω, πόλεις εὐδαίμονας τῶν Μήδων καὶ Ασσυρίων χώρας. Σαμαχίη δὲ πρὸς τῇ Αρμενίων χώρᾳ ἐκπεμένη, πόλις εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος, ἀπὸ δὲ τὸ θυγατρός * Τζοκίεω, Καραϊσούφεω δὲ γνωσικὸς, ἐγένετο * Τζανισᾶς παῖς Καραϊσούφεω, Τζοκίεω δὲ ἀπόγονος. ὅστις τε Παγδατίης τὸ Βαβυλῶνος ἐπῆρξε, καὶ Ασσυρίων τὴν χώραν κατασχεφάμενος, Ταβρέζην τε ἑαυτῷ ὑπηγάγετο, καὶ πρὸς τὸν Παϊμπούρω παῖδα διεπολέμει. ἐπελάσας δὲ πρὸς * Ατζιγγάνιν ἐπολιόρκει παρασησάμενος, & τὸ Αρμενίων ἐντὸς Εὐφράτε χώραν ἐτύγχανον οὖσαν, ὑπηγάγετο. μετὰ δὲ τὸ Τζοκίεω παιδὸς ὡρμημένε ἀπὸ Σεμαρχάνδης, τὸ τε Βαβυλῶνα ἐπολιόρκει. καὶ αὐτὸν ἐπιόντά οἱ, μάχῃ ἐπεκράτησε· καὶ τὴν Βαβυλῶνα ἑλὼν, ἐπὶ Ταβρέζην ἐλαύνων, ἐς τόνδε σωδιαφέρει τὸν πόλεμον. Χασάνης μὲν

* τοῦτο. *sic etiam in uno in al. ut in c.*

* Παιαγγούρη.

* Κιοκίης, & *infra. al. ut in c.*

* ἐπιτραφθείς

* Ατζαμίδων ἀγκιαμίων καλ. ὅσοι γὰρ ἐς τὸ ἀγκιαμίων. *in al. ut in c.*

* Κιοκίεω, & *inf. al. ut in c.*

* Κιανισᾶς, *al. ut in c.*

* Αρκιγγάνιν, & *infr. al. ut in c.*

reliquos mortales longe ſuperaſſe. Nam adoleſcentes in conſpectu ſuo mulieres conſtuprare jubebat, ſic provocans naturam, ut ipſe deinde coire poſſet. Quando autem relictis amoribus ad bellum protrudebatur, bello confecto ad ſolitam redibat libidinem, nullo modo quietiorem vitam ſectatus. Etiam naturæ ſuæ vim facere non erubuit, luxurioſiorem ſequutus victus rationem quo magis rei venereæ indulgere poſſet. Temire defuncto, Sachruchus vir cætera æquitatis ſtudioſus, & plerumque cum finitimis fœdera jungens, tranquillitatiſque amator, regni gubernacula tenuit. Haud tamen multo poſt, excedente e vivis Sachrucho Pajangures Temiris filius catu minimus, regno potitus eſt. Unde ei non admodum bene cum fratribus convenit: verum inimicitiæ inter ipſos exarſerunt. Ulies enim Cadduſiorum regionem & Hyrcaniam retinens, inimicitias ſuſcipiens adverſus fratrem Abdulatuphem, cum eo bellum gerebat. Pajangures adveniens, regionem ei adimebat, & ipſum captum in carcerem miſit. Mortuo deinde Pajangure, ad regni moderamen evaſit Tzokies. Cum hoc affinitatem jungens Pæampures, unus de numero novem regum, & converſus regnum occupavit. Oppreſſis enim & occupatis Semarchandæ rebus, contractis etiam Indorum auxiliis, bello petiit Tzokiem Pajanguris filium. Tzokies adducens Scythas, Aſſyriorumque regioni imperans, contra fratrem Pajangurem bellum movit. In hoc bello victor extitit, & Semarchandam in ditionem accepit. Nec multo poſt in belli ſocietatem adhibito uno de numero novem regum, & regia ſede in Tabreze Aſſyriorum urbe opulenta conſtituta, bello laceſſebat Leucariæ ducem: etiam Samachiam urbem, Carailucis regiam, oppugnabat. Tabreze autem fertur urbs eſſe magna & opibus florentiſſima: etiam omnes Aſiæ urbes, extra Semarchandam, opum acceſſu, & reliqua felicitate antecedere noſcitur. Vermiculos alit ea regio ex quibus ſericum producitur pulcherrimum, quod longe præſtat ei ſerico quod Samachia ſuppeditat. Fert quoque * Crinizin iſto nomine vermiculum, qui purpureum colorem admiratione dignum tribuit veſtibus ex filis e ſerico contextis. Abundat autem regio Perſis quos Atzamios vocant. Quotquot enim Atzamiorum Perſarum lingua utuntur, omnes hi Perſæ ſunt, & Perſarum linguam in uſu habent. Incolunt Tabrezen, Cagrinum, & Nigetiam, urbes opulentas, in Aſſyriorum & Medorum regione ſitas. Samachia autem, cujus ſitus eſt verſus Armeniam, urbs perhibetur opulenta & populoſa. Ex filia Tzokiis, quæ matrimonio juncta fuit Charaiſuphi, natus eſt Tzaniſas Tzokiis nepos, & Caraiſuphis filius. Is Pagdatiam Babylonem rexit, & Aſſyriorum regionem jure belli poſſidens, Tabrezen ſuo imperio addidit. Arma idem Paimpuris filio intulit, profectus contra Artzinganim urbem, eam oppugnatione cepit. Armeniam, quæ jacet intra Euphratem, in ſuam ditionem redegit. Hinc Tzokiis filio profecto a Semarchanda, Babylonem oppugnabat. Ipſum adeuntem prælio vicit. Exinde Babylonem capiens, & contra Tabrezem exercitum ducens, cum illo bellum geſſit. * Chaſanes quidem Longus Scende-

Pajangures.

Edit. Pariſ. pag. 88.

Pæampuris.

* Noſtri Chermeſinum ſive coccum vocant.

*al. Uſſan caſſanum Naſſum caſſanum & Aſſembegnum vocant.

ris, qui Artzinganim tenebat, nepos exiſtens, & ex familia Carailucis, regnum Armeniæ adeptus erat, adjutus ab Carailucis filiis, qui una cum illo eo profecti erant. Hi cum a rege Tzaniſa Caraiſuphis filio, Samachiæ graviſſima obſidione premerentur, reſque eorum admodum lubricæ eſſent, precibus aggreſſi ſunt Paimpurem, ut irrueret in Mediæ regionem. Qui facile quod petivere, impetrarunt. nam in Mediam irrupit. Qui rumor ut perlatus eſt ad Tzaniſam, obſidione urbem abſcedens ſolvit, iterque flexit adverſus Paimpurem, partim quidem regionem ejus in ditionem accipiens, partim vero vaſtans. Mendeſis, Ædines, Sarchanes, & Allontes, Pajazitis regionem occuparunt juſſu Temiris, & in ſuam ſinguli redibant regionem. Chaſanes cernens ſibi potentiam eſſe maximam, Armeniam & Tzapnidas ſubegit, & pacem intercedente affinitate cum Colchidis rege fecit.

Edit. Pariſ. pag. 89.

A τοι ὁ μακρὸς Σπενδάρεω τὸ τὸ Αρτζιγάνιν ἔθνος κατέχοντος ἀπόγονος ὤν, καὶ ἐκ Καραϊλάκεω μοίρας, ἐπὶ * ἀρχὴν παρεγένετο τὴν Αρμενίων, σωζελαυνομένων * αὐτῷ τῷ τε Καραϊλάκεω παίδων. ἔτοι γὰ ὡς ὑπὸ τῶ βασιλέως Τζανισᾶ Καραϊσούφεω παιδὸς, ἐν Σαμαχίῃ πολιορκούμενοι, ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο, προσεδέοντο τῶ Μπαϊμπούρεω ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Μηδικήν. ὃς πειθεὶς τε ἐσέβαλε, καὶ ἀπανέστη τε ὁ Τζανισᾶς ἀποχωρῶν πρὸς τὸν Μπαϊμπούρην, τὰ μὲν συμβάλλων, τὰ δὲ λῃζόμενος τὴν χώραν ἐκείνην. Οἱ μέντοι ἡγεμόνες, ὅ, τε Μενδεσίας, Αἰδίνης, καὶ Σαρχάνης, ἀλόντος Παιαζίτεω, τήντε χώραν κατέλαβον, ἐπικελεύοντος Τεμήρεω, καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶ χώραν καθίσατο ἕκαστος. ὁρῶν δὲ Χασάνης, συμβαλλομένην αὐτῷ δυνάμιν ἀξιόχρεων, B τήντε Αρμενίων χώραν ὑπηγάγετο· καὶ τὰς * κιαπνίδας, καὶ πρὸς τῆς Κολχίδος βασιλέως ἐπιγαμίαν ποιησάμενος, εἰρήνην ἐποιήσατο. * al. τζαπνίδας.

* αὐτῶν. R. ut in c.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Edit. Paris. pag. 90.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER QUARTUS.

ΜΕΤΑ μὲν δὴ τὴν Τεμίρεω ἀναχώρησιν ἐπὶ Χε-
είης, Ἰησοῦς ὁ πρεσβύτερος τῶν Παιαζίτεω
παίδων, τήν τε βασιλείαν κατέσχε, συλλέξας τοὺς
τε ἀρίστους τῶν θυρῶν τοῦ πατρὸς, καὶ νεήλυδας προ-
σαγόμενος ὅσους δὴ ἠδύνατο. τῷ δὲ δὴ Παιαζίτῃ ἐγέ-
νοντο παῖδες οἵδε. Ἰησοῦς τε, καὶ Μουσελμάνης, καὶ
Μωσῆς, καὶ Μεχμέτης, καὶ Ἰησοῦς ὁ νεώτερος, καὶ Μου-
σαφᾶς. Ἰησοῦς μὲν αὐτίκα μετὰ τὴν Τεμίρεω ἀναχώ-
ρησιν, ἐν τῇ Ασίᾳ γενόμενος, ἔχων τοὺς τε νεήλυ-
δας μετ' αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀρίστων ὅσοι διέφυγον Βασιλέα
Τεμίρην, τά τε Προύσης Βασίλεια ἔχε, καὶ τῶν ἄλ-
λων τῆς Ασίας ἀρχῶν ἑαυτῷ ὑπαγόμενος, τάς τε
ἀρχὰς διένειμε, καὶ ἐς τοὺς Εὐρώπιους ἔβαβας, τούς τε
βασιλείαν κατέχοντας Ἑλλήνων, ἐπὶ τὰ Εὐρώπης Βα-
σίλεια * ὄντων. καὶ ἄρχοντα δὲ ἐφίησιν ἐν τῇ Εὐρώ-
πῃ, ᾧ δὴ αὐτῷ ἐπιτηδείως ἔχειν ἐφαίνετο. Μουσουλ-
μάνης μὲν οὖν ὁρμώμενος ἀπὸ Βυζαντίου, σωίσατο
ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὰ πολέμια γενόμενος ἀνὴρ ἀ-
γαθὸς, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσγενομένων τῶν τῆς Εὐρώ-
πης ἀρίστων, καὶ νεηλύδων, ὅσοι τε αὐτὸν ἐνῴκουν,
ἐπήει τε δὴ τῆς Εὐρώπης ἐπεξελθὼν, καὶ ὑπαγό-
μενος ταύτην ἑαυτῷ, ἀπόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐς τὴν Α-
σίαν καὶ διατείβοντος. μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Ασίαν
διέβας, ἔχων τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα,
ἐστρατεύετο ἐπὶ Ἰησοῦν τὸν ἀδελφὸν διατείβοντα
περὶ Καππαδοκίαν, ἐπεὶ συνεμάχουν οἱ τοῦ Σι-
νωπίου ἡγεμόνες αὐτῷ, καὶ οἱ τῆς συμμαχίας λοι-
ποὶ τῶν τυράννων. συμβαλὼν δὲ αὐτὸς ταύτῃ τῷ
ἀδελφῷ καὶ τρεψάμενος, πολλά τε τοῦ στρατεύμα-
τος αὐτοῦ ἐν τῇ μάχῃ διέφθειρε. καὶ δὴ Ἰησοῦν ζω-
γρήσας, διεχρήσατο, βασιλεύσαντα ἔτη τέσσαρα.
ἔτος μὲν δὴ ὕπω καθαιρεθεὶς ὑπὸ Μουσελμάνεω,
ἐτελεύτησεν. ὡς δὲ Μουσελμάνης ἐς τὴν βασιλείαν κα-
τέστη, καὶ ἐβασίλευε, Μωσῆς μεθεισμένος, καὶ ἀφεθεὶς
ὑπὸ Τεμίρεω Βασιλέως, ἐκομίζετο ἐπὶ τὴν πατρῴαν
χώραν, καὶ ἐπὶ θαλάττης. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς Ο-
μούρεω παῖδας, τοὺς Μουσελμάνεω πολεμίους, διὰ τὸν
πρὸς τὸν Ἰησοῦν αὐτῶν συμμαχίαν, ἐπὶ Σινώπην τε καὶ
Κασάμονα, καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ Δακίαν, διαβὰς διὰ τοῦ Εὐ-

* *al.* ut in c.

A POST Temiris in Cheriam profectionem, Jesus (qui & Josua) filiorum Pajazitis natu maximus, conciliatis sibi proceribus regni qui in patris Januis meruerant, accitis etiam quotquot potuit peregrinis, regnum occupavit. Nam Pajaziti nati sunt filii, Jesus, Mulsumanes (qui & Musulmanes) Moses, Mechmetes, Jesus minor & Mustaphas. Jesus igitur ubi primum in Asiam venerat, post Temiris discessum in Cheriam ducens secum peregrinorum cohortes, & optimos quosque, qui Temiris evaserant manus, Prusam regni sedem invasit, & eam obtinuit. Asiam universam, quæ in potestatem venerat magistratus, muniis firmavit: & in Europam transgressus, brevi cum Græcorum regno, etiam Europæ imperium nactus est. Europæ vero ducem dedit, qui sibi ad eam rem videbatur aptissimus. Mulsumanes cum exercitu egressus Byzantio, bellum indicit Jesu, sive Josuæ. Cum autem Mulsumanes bellicarum rerum peritissimus longe haberetur, & ad ipsum advolarent ex Europa optimi quique & peregrini, qui ibi sedes habebant, proficiscebatur per Europam universam peragrans, & in ditionem accipiens, Jesu absente, & moras in Asia nectente. His ita gestis, transvectus in Asiam, munitus exercitu quem in Europa conscripserat, hostili animo pergit contra fratrem suum Jesum, sub idem tempus in Cappadocia agentem, quia Sinopenses principes auxiliabantur ei, & reliqui principum socii subsidio veniebant. Collatis autem eo loci signis, pugnans cum fratre, & eum in fugam conjiciens, maximam exercitus partem in prælio statuit. Jesus vero vivus in manus venit. Quem, cum regno præfuisset annis quatuor, trucidavit. Is igitur a Musulmane peremptus, in hunc modum mortem obiit. Ut primum Musulmanes regnare cœpit, Moses qui dimissus erat a rege Temire, mari advehebatur ad patriam regionem. Adveniens autem ad Homiris filios, Mulsumanis hostes, quia socia arma contulerant cum Jesu, accedens quoque Sinopen & Castamonem, & hinc in Daciam transmisso Euxino ponto perveniens, ad colloquium cum

Josue sextus Turcorum rex 1398. *al.* 1409.

pag. 91.

Fraternum bellum.

Josuæ mors 1402.

Musulmanes septimus Turcorum rex.

Myrxa Daciæ (quæ & Servia) præfecto venit. Inter cætera vero talis erat Moſis petitio: Si ejus auxilio adjutus rex crearetur, ſe daturum ei reditus magnos in Europa, & aſſignaturum regionem non modicam. erat enim Græcorum hoſtis. Præterea Byzantii filium Myrxæ ſuſceperunt, promiſeruntque ſe huic & Mulſumani regnum tradituros. Myrxas quidem Moſen benigne lubentique animo excipiebat, eique victum & neceſſaria promptiſſime ſuppeditabat: eidem quoque exercitum dedit. Cum autem undique ad hunc confluerent ex Europa quotquot infenſi erant Muſulmani (aberat enim in Aſia agens, quia non ſatis digne ab ipſo tractarentur, expeditionem ſumpſit contra fratrem, aſſumptis quotquot convenerant. Habuit & Dacorum exercitum magnum cum prius * Tainum eorum ducem ſibi conciliaſſet. His copiis inſtructus, Europam ſubegit: & Adrianopolim, quæ regni ſedes eſt, profectus, ibi rex declaratus eſt. Huic animus erat etiam contra fratrem in Aſiam exercitus movere. Muſulmanes haud interim ſocordiæ obnoxius erat, verum feſtinabat & ipſe, ut fratrem præveniret, trajiciendo copias in * Aſiam. Hoc unum videbatur utrique conſultiſſimum, quaſi alterius eſſet victor, qui prior in alterius regionem veniſſet, & prælium commiſiſſet, nec expectaret donec frater accederet. Trajiciens itaque Byzantium venit. Cum autem ei familiaritas interceſſiſſet cum rege qui ea tempeſtate Byzantium tenebat, uxorem ducit regis neptem * Jannii Tuntoriæ filiam, cum antea matrimonium contraxiſſet cum nepte regis Græcorum * Muſulmanes Pajazitis filius. Tranſgreſſus autem Byzantium, bellum fratri inferebat. At Moſes ubi accepit a rege Græcorum, Muſulmanem Byzantium adveniſſe, continuo acceſſit: quem ut ibi deprehendit, exire Byzantio, & in Europa verſari non permiſit. Mulſumanes itaque copias quam potuit maximas traduxit ex Aſia in Byzantiorum regionem: caſtriſque poſitis, fratrem accedentem expectavit. Deinde cum acies utrinque inſtructæ ſtetiſſent, prælium atrox exoritur. Moſes habebat Dacos, Tryballos, & Stepanum Eleazari filium. His in acie jungebantur Turci, qui ex Europa venerant. Legationem autem miſit ad Stepanum Byzantius rex, ſuadens ut inſtructa acie eat ad regem meiorem & æquiorem Moſe. Moſes enim cætera moleſtus & intolerandus ſociis, & in iram præceps erat. Stepanus exercitu in ordines explicato, ut pactus erat cum Græcorum rege & Mulſumane, turpiter tranſfugit Byzantium. Moſes cum occiperet prælium adverſus fratrem Aſianum exercitum in fugam compulit, fugientemque perſequutus eſt. Mulſumanes ſe victum ſimulans, retroferebat gradum, Byzantium feſtinans. Cum autem veniſſet ad urbem, conſilium cepit multo generoſiſſimum. Nam habens ſecum viros circiter quingentos, concurrentibus etiam aliis quibuſdam, urbis foſſam ingreſſus eſt. Fratre autem occupato perſecutione & cæde hoſtium, in ejus caſtra irruere ſtatuit, quod & fecit, caſtriſque potitus eſt. Eos qui prælio non interfuerant, aut fuga in caſtra ſe receperant, occidit omnes. Deinde cum a perſequutione hoſtiumque cæde reverſus Moſes procederet ad caſtra, cogno-

Myrxias ſive Marcus Serviæ Deſpotes, Datum dux.

* Alii etiam Danum vocant, & Daam, Valachi principem.

Edit. Pariſ. pag. 92. * al. Europam.

* Joannis, Theodori filiam.

* Mulſumani pater Pajazites rex.

Stepani proditio.

Mulſumanis ſtratagema & victoria.

ξείνε πόντε, καὶ ἐπὶ Μύρξαν τὸν Δακίας ἡγεμόνα, αὐτῷ τε διελέχθη, πάτε ἄλλα, καὶ ὡς λῷ ἐπὶ τιὼ βασιλείαν σωεπιλάβηται, δοῦναι αὐτῷ φόρου ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ χώραν ἱκ ὀλίγου. φόρος τε ἦν Ἕλλωσι πολέμια λῷ αὐτῷ, ἐπεὶ τε Μύρξεω παῖδα αὐτὲ ἐν Βυζαντίῳ ὑπεδέξαντο, καὶ ὑπέχοντο τιὼ ἀρχιὼ αὐτῷ, μετὰ * Μωσελμάνεω ἐπιπόλεις συγκατεργάσεσθαι· ἔτος μὲν οὖν τὸν τε Μωυσιῶ ὑπεδέξατο ἄσμενος, καὶ αὐτῷ παρείχετο τιὼ τε δίαιταν καὶ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τὸν στρατὸν δὲ αὐτῷ ἐδίδου. ἐντεῦθεν δὲ ὡς ἐς τιὼ Ασίαν Μωσελμάνης ἐπιὼν, ἐπιῤῥεόντων αὐτῷ τῶν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅσοι ἦχθοντο Μωσελμάνῃ, ἱκ δὲ φερόμβοι παρ' αὐτῷ. καὶ ὁρμώμβος, λαβών τε τάτες, & ἀπὸ Δακῶν στρατὸν ἱκανὸν, ἐπιστομένε αὐτῷ καὶ * Τάνε τῆ Δακῶν ἡγεμόνος, τιὼ τε Εὐρώπιω κατέχε, καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια τῆς Αδριανῆ πόλεως παριὼν καθίσηται τε Βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐς τιὼ Ασίαν παρεσκεύάζετο στρατεύεσθαι. Μωσελμάνης δὲ ὑπήγετο καὶ αὐτὸς φθῖσαι, πρότερος ἐς Ἀσίαν ἀβάς. διέγνω γὰρ καὶ ἀμφοῖν ἄμεινον, καὶ πρὸς τῆ ἑτέρε εἶναι, ὁπότερος ἂν ἐπὶ τῆ ἑτέρε ἀρχιὼ διαβὰς, τῆ μάχιω ποιήσαιτο αὐτὲ, καὶ μὴ ἐπιμείνῃ τῆ ἀδελφὸν ἐπιόντα. διαβὰς τε ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ὥς τε αὐτῷ φιλία εἶναι πρὸς τῆ Βυζαντίε Βασιλέα, ἄγεται τῆ βασιλέως ἰφίδοῦ Ιαννύε * Τουντόρια θυγατέρα, ἰφίδοῦς τῆ Βασιλέως Ελλήνων, ἀγόμβος Μωσελμάνης ὁ Παιαζήτεω παῖς. καὶ ἐς Βυζάντιον ἀβὰς, ἐστρατόπεδευε ἐπὶ τῆ ἀδελφόν. Μωσῆς δὲ, ὡς τάχιστα ἐπύθετο παρὰ Βασιλέως Ελλήνων καταλύειν ἐν Βυζαντίῳ, αὐτίκα ἐπήλαυνε. καὶ ὑπολαβὼν ἐν Βυζαντίῳ, ἱκ ἔα ἐς τιὼ Εὐρώπιω ἐξελθόντα ἀναστρέφεσθαι. Μωσελμάνης μὲν οὖν, στρατὸν ὡς ἠδύνατο μέγιστον, ἀπὸ τῆ Ασίας διαπορθμεύσας, ἐπὶ τῆ Βυζαντίε χώραν αὐτὲ ἐστρατοπεδεύετο, καὶ τὸν γε ἀδελφὸν ἐπιόντα ἐπέμειναν. ἐνταῦθα, ὡς ἄμφω ἐς μάχιω παρεπάξαντο, συνέβαλον καὶ ἐμάχοντο. Μωσῆς μὲν τές τε Δᾶκας, καὶ Τριβαλὲς ἔχων μεθ' ἑαυτῆ, καὶ Στέφανον τὸν Ελεαζάρε παῖδα, καὶ τὸ ἀπὸ τῆ Εὐρώπης στράτευμα Τύρκων παρεπάσατο. Βασιλεὺς μὲν δὴ πρὸς τῶν λόγες πέμψας, * συνεβούλευέτε αὐτῷ, ἐν τῇ παρατάξει θαῤῥοῦντα ἰέναι ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, παρὰ Βασιλέα Μωσέα, πολὺ ἄμεινόν τε καὶ ἐπιεικέστερον. ἐκεῖνος δὴ Μωσῆς, τά τε ἄλλα ἐπαχθὴς ἐς τὲς συμμάχες καὶ ἐς ὀργὴν παχύς. Στέφανος μὲν οὖν ἐν τῇ παρατάξει, ὡς τῷ Ελλήνων συνέθετο βασιλεῖτε καὶ Μωσελμάνη, αὐτομολήσαντες, ἀφίκοντο ἐπὶ Βυζάντιον. Μωσῆς δὲ ὡς ἐμάχετο, συμμίξας τῷ ἀδελφῷ, τές τε ἀπὸ τῆ Ασίας ἐτρέψατο, καὶ ἐπεξελθὼν ἐδίωκε. Μουσελμάνης δὲ, ὡς ἡττηθεὶς, ἀνεχώρει ἐπὶ Βυζάντιον. ὡς ἐγένετο παρὰ τῇ πόλει, ἐπιλεξάμενος βελτιὼ γενναιοτάτιω, καὶ ἔχων μεθ' ἑαυτῆ ὡσεὶ πεντακοσίες ἄνδρας, ἐπιῤῥεόντων καὶ ἄλλων τινῶν, ὑποδυόμενος τὴν τῆς πόλεως τάφρον, ἔχοντος τῆ ἀδελφῆ Μωσέως ἀμφὶ τῆ δίωξιν, καὶ διαφθείροντος σὺν τοῖς ἑαυτῆ, ὡς ὑπερέρχοιτο τὲς πολεμίες, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῆ ἀφικόμενος, τά τε στρατόπεδον κατειλήφει, καὶ τὲς ἐπιγινομένες ἀπὸ τῆς μάχης, οἳ καταφεύγουσί τε καὶ ἐπανίεσαν, διέφθειρε. καὶ ὡς ἐπανήκει τε αὐτὸς Μωσῆς ἐλαύνων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τῆς μάχης, καὶ ἔγνω δὴ κατειλημμένον τὸ στρατόπεδον, αὐτίκα ἐς φυγήν τε αὐτὸς ἐτράπετο, καὶ τῆ στρατεύματος διέφυ-

* in uno ſemper, Μουλσουμάνεω.

* Τανου, B. ut in c.

* τοῦ Νδίεκ

* Ιαννύε δι' αὐείου, al. Ιαννιτου T.

* συνεβουλδίετο, & mox, θαῤῥοῶντα, al. θαῤῥοωῖτι.

διέφυγε· καὶ ἄλλη ἄλλος ἢ ἑκάστῳ προσεχώρει. οἱ μέν τινες καὶ ἐπ' αὐτὸν αὐτίκα ἰόντες τὸν Μωσελμάνλω, ὡς Βασιλέα προσεκύνουν, καὶ ὀξελαύνοντι ἐφείποντο. Μωσελμάνης μὲν δὴ ἅτε τὰ πράγματα ἔχων ἀμφὶ ταῖν ἠπείροιν, γενναιότατα δὲ πάντων ὡς ἡμεῖς ἴσμεν, πρὸς τὸν ἀδελφὸν διαγωνισάμενος. ἐπελάσας μὲν ὅσον ἐς τὴν Ἀδριανόπολιν τὰ βασίλεια, τήν τε βασιλείαν καὶ τὴν ἀρχὴν καθίσῃ αὐτῷ, ἣ ἐδόκει κράτιστα ἔχειν. Μωσῆς μὲν ὅσον, ἐς τὴν παρίστριον χώραν ἀφικόμενος καὶ συγγενόμενος Μυρδάνῳ τῷ Δακίας ἡγεμόνι, καὶ πρότερον ἔντι συνήθει αὐτῷ, διέτριβε παρὰ τῷ Αἵμῳ, παραμείβων ἄλλοθι ἐξ ἄλλης χώραν. Μωσελμάνης δὲ ῥᾳθυμοῦντος τε καὶ περὶ ὁμιλίαν ἔχοντος, τάτε πράγματα οἰδαίνετο. οἵτε γὰρ ἄρχοντες αὐτῷ τε ἤχθοντο, ὡς ὑδὲν ὑγιὲς ὂν αὐτῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, προσγενομένων κατὰ βραχὺ τῶν Τύρκων, ὑδένα λόγον ἐποιεῖτο. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὰ βασιλείαν ἀφίκετο, τήν τε Θέρμην τοῖς Ἕλλησιν ἀπέδωκε, καὶ Ζητοῦνιν, καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀσίας χώραν, καὶ ἐπιπόδιος ὤν, ἐχαρίσατο αὐτοῖς, εἴτε δέοιντο, ὡς δυνατὸν ἦν αὐτῷ. Εφερεσβλόντο μὲν οὖν αὐτῷ καὶ οἱ Ἕλληνες, βουλόμενοι μὴ ἀνεῖναι αὐτὸν ἐς τὴν ὁμιλίαν ὅτου πάνυ, ὡς ἐπισφαλές τε ὂν αὐτῷ, καὶ ὑδαμῇ ἐμπεδοῦν αὐτῷ τὴν βασιλείαν πρὸς τὸν ἀδελφόν· τὰ τῶν μὲν ὑδένα λόγον ποιούμενος, ἔωθεν δὲ καὶ ἑσπέραν περὶ τὴν ἀκρατοποσίαν διετέλει, προπίνων τοῖς ἀείοις, καὶ ὡς ἀναπαύοιτο, ἐπεγειρόμενος αὖθις ἐς ὁμιλίαν καθίστατο. λέγεται δὲ ὡς ἔχοντος ἐν ταῖς χερσὶ τὸν φιάλην, ἔλαφος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πεζῶν δίκην, καὶ ἐπιθορυβούντων αὐτῷ τῷ στρατιωτῷ, ὡς ἡ ἔλαφος ἐπιπαρῇ, ἀγχοῦ γενόμενος, ἐπειρᾶτο, εἰ φιάλην ἐπὶ τῶ κέρατος φέροι, ὡς * ταύτην ἀνακτησόμενος ἀπὸ τῆς ὁμιλίας. ἦν μέντοι ἄλλως ὁ Μουσουλμάνης ἐπιεικὴς, καὶ τὸ σῶμα ῥωμαλαῖος, καὶ ὁρμὴν ἐς τὸ μάχεσθαι πρᾴτατος. Μωσῆς δὲ τοὐναντίον θυμοῦ τε ἀκρατέστερος ὡς ἐπίπαν, καὶ ταχὺς δὲ μάλιστα ἐς ὀργὴν, ἔπεσθαι τῷ δυσμενεῖ μηδὲν ἀνιέντα. Ἐπειτε οὖν ἐπιγενομένων αὐτῷ ὀκ ὀλίγων ἐς τὸ πεδίον κατέβη, καὶ ἐπὶ Μουσουλμάνλω ἤλαυνε. Χασάνης τε ὁ τῆς νεηλύδων ἄρχων, καὶ Βρενέζης ἔχων ἱπποδρόμους τῆς Εὐρώπης, αὐτομόλησαν αὐτίκα παρὰ Μωσέα. ὁ δὲ ὡς ᾔσθετο τὰς νεήλυδας ἀφεστηκότας ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, ἤλαυνεν εὐθὺ Βυζαντίου ἐπὶ τοῖς Ἕλλησι καὶ τὴν Βυζαντίδα βασιλείαν, ἐν νῷ ἔχων συμμίξαι, ὡς ἐντεῦθεν αὖ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβὰς, ἐπεχείρει τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πράγματα. καὶ ὡς ἔχων, τοῖς Τύρκοις ἐπίδηλος ἦν, κατὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ἐς τὸ Βυζάντιον φέρουσαν. ἐνταῦθα συλλεγέντες, οἱ τήν δε τὴν χώραν οἰκοῦντες Τοῦρκοι, τόν τε Μουσουλμάνλω ἐζώγρησαν, καὶ ἀπήγαγον παρὰ Μωσέα, χαριζόμενοι βασιλεῖ. Ο μέντοι Μωσῆς, τόν τε ἀδελφὸν διεχρήσατο, καὶ τὰς γε Τούρκας πανοικὶ, οἱ συλλαβόντες ἦκον ἄγοντες, πυρὶ σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισὶν ἐνέπρησε, φάμενος ἀθέμιτα ἐργασαμένας, καὶ Βασιλέα σφῶν ἀυ-

vit ea captâ esse. Illico igitur fuga sibi consuluit, exercitumque deseruit. Alius autem alio, ubi se tutissimum fore judicabat, sedulo diffugiebat. Quidam continuo ad ipsum properabant Mulsumanem, eumque ut regem adorabant, & quocumque pergeret, sequebantur. In hunc modum se res Mulsumani habebant in continente, cum fortissime omnium, quos sciam, adversus fratrem suum dimicasset. Profectus hinc Adrianopolim regni sedem, regnum, imperiumque ordinavit, qua tutissimum & firmissimum sibi fore confidebat. Moses venit in regionem Istro adjacentem, & conversatus cum * Myrdano Daciæ rectore, cum quo antea intervenerat familiaritas, moratus est juxta Hæmum, alium ex alio subinde locum mutans. Mulsumanes se ignaviæ & ebrietati corrumpendum dabat. Proinde res fortiter gestæ usque minuebantur. Duces quoque ei indignabantur, ut qui nihil sani nec sibi nec aliis consuleret. Nec admodum ei curæ erat, quo Turcorum exercitus paulatim ad fratrem dilaberetur. Ubi primum regni gubernacula accepit, Græcis Thermam, Zetunim, & universam Asiæ maritimam regionem restituit. Spem de se præbebat, ut qui paratus esset iis donare quæcumque voluissent, quasi id præstare jam posset. Legati Græcorum ad eum mittebantur, consulentes, ne se totum luxuriæ & voluptati dedat, quasi jam sit plane securus, & in portu navigret: quasi nihil periculi amplius, quantum ad regnum attinet, a fratre sit metuendum. At surdo narrabant fabulam. Matutinum & vespertinum tempus jungebat potando, præbibens optimatibus suis. Revolutus in somnum, ubi primum erat experrectus, solitam potandi consuetudinem iterabat. Fertur quodam tempore cum phialam manibus teneret, & cervus in castra penetrasset, in iisque obambularet, tumultuantibus militibus propter cervi in castra adventum, interrogationem fecisse, Num phialam in cornibus gestet: quod si est, hac redimam. Quando ebrietati & crapulæ non operam dabat Mulsumanes, erat quidem benignus & æquus, corpore firmus, pugnandique in hostes impetu nulli postponendus. Moses vice versa iræ imperare nequibat: verum præceps in eam agebatur: quicquid ea dictasset, facere non cunctans. Quum igitur comparasset copias haud contemnendas, descendit in campum, prælio aggressurus Mulsumanem. Chasanes peregrinorum dux, & Brenezes qui præerat Europæis equitibus, continuo desciverunt ad Mosen transfugientes. Mulsumanes ut cognovit peregrinos defecisse, & confugisse ad hostilem exercitum, recta Byzantium fugiens contendit: animo agitans, Græcis Byzantii regnum tradere, ut hinc in Asiam transgressus, Asiæ res commodius adoriretur. Cum autem hujusmodi animo volveret sententiam, cognitus est a Turcis in via quæ Byzantium fert. Turci itaque, qui ibi habitabant, collecti in unum, ceperunt Mulsumanem vivum, captumque abduxere ad Mosen, isto munere eum honorare affectantes. Moses vero fratrem illico necavit. Turcos autem qui fratrem comprehenderant, comprehensumque ad se adduxerant, omnes cum liberis & uxoribus, adeoque cum universa familia igne cremavit, di-

Edit. Paris. pag. 93.

* Dano, vel Danao, Taino, Myrxis filio.

Therma, quæ & Thessaloniça.

Ducum defectio ad Mosen.

pag. 94.

cens eos impia commisisse. Merito igitur, quum regi suo violentas intulerint manus, has pœnas sceleris luisse commissi. Ipse ergo recepit regnum, & in Asiam transiens, eam formam Asiæ rebus induxit, quæ videbatur Asiæ regnum firmissimum & tutissimum effectura. Deinde abiit, Asia relicta, statuens obsidione cingere Byzantium. Thermæ hostiles exercitus admovit. Tryballorum duci bellum intulit, ex regione ejus frequenter prædas agens, & * Spenderobem metropolim obsidione premens. Is erat Stepanus, Eleazari Pladicis uxoris frater, cui Bulco nomen erat. Ut Eleazarus vitam finiit, principatum ipse arripuit, & pro principe se gessit, Pajaziti strenue operam navans, quandocumque ejus auxilium imploraſſet. Stepanus cum foret in eo prælio quod propter Byzantium committebatur, defecit a Mose, & ad fratrem ejus transfugit. Hac rei indignitate irritatus Moses, urbem Stepani exercitu circumsedit, regionemque graviter populationibus vastavit. Ut autem oppugnatum ivit Byzantium, multum juvabatur agens ferensque quæcumque ex regione potuisset. Fabricans naves & triremes, terra marique iter faciebat. Græci implentes naves & triremes, quæ in promptu erant, navalibus copiis prælium navale commiserunt, duce Emanuele, notho regis Joannis filio, cum hostibus: & ex eo prælio Græci excessere victores. Hic Emanuel regis filius cum prudentia & militari scientia facile omnes anteiret, tum temporis Græcos ista victoria contentos esse jubet: ipseque plurima præfulgebat gloria. Hanc ejus gloriam cum haud æquo animo ferret regis frater, Emanuelem in carcerem duci jussit: qui annis adhuc vixit septem & decem cum liberis suis. Moses, cum parum prospere successisset navale prælium, accedens per continentem, Byzantii regioni populando molestus erat: graviter quoque Thermam, quam obsidione cinxerat, affligebat: etiam cum Tryballis bellum gerens. Pax autem interceſserat cum Turcorum in Asia ducibus: proinde non hostilia patiebantur a Mose, plerumque in Europa ætatem agebat. Græci, cum fato functus esset Mulsumanes, filium ejus Orchanem accersentes, opposuerunt Mosi hostem. Postea miserunt Thermam ad Pogdanum & alios Turcos, qui ibi stipendia faciebant, rogantes ut auxilio essent Orchani procedenti in Europam, ut eam occuparet. Puer quidem Orchanis viro Turco ex Asia oriundo committebatur, cætera non ignobili, parum tamen fido, * Palapanum eum nominant. Orchanes venit Thermam: inde transita Macedonia, Berrhoen venit, & in regionem finitimam. Cum autem ad ipsum accurrerent Turci, qui ea loca tenebant, profectus est in Thessaliam. Moses ut accepit, Mulsulmanis filium Orchanem regnum sibi parare, & in Thessaliam pergere, proditionem puero per Palapanum subornat. Palapanum enim jubebat Moses, ut sibi significaret ubi puer cum suis versaretur, & deinde accedenti eum traderet. Palapanus quidem Orchanis itinera & loca in quibus morabatur, semper indicabat. Monebat qua adire deberet, ut puerum per proditionem caperet. Orchanes vero cum suis manebat in monte, qui Thessaliæ imminet. Eo cum accessisset Moses, ut indicatum erat a

Moses Turcorum rex octavus. ann. 1412. circiter hæc gesta.

* al. Sendero-viam.

Byzantium obsessum.

Emanuelis nothi virtus.

Edit. Paris. pag. 95.

* al. Salapanū.

Salapani proditio.

A τ̃ συλλαβόντες, τούτῳ τ̃ δίκην ὑπέχοιεν. αὐτὸς δὴ * ὑπέλαβε τὴν βασιλείαν, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν * ἐπέλαβε
δ̀ βὰς, κατεῤῥήσατο τὰ ἐκείνων φρόνημα, καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἀσφαλέστατα ἕξειν. Ἐπὶ βυζάντιον δ̀ ἐν νῷ ἔχων πολιορκήσειν, καὶ τῇ τε Θέρμῃ πόλεμον ἐπηύξησε, καὶ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι πολεμῶν διεγένετο, τήν τε χώραν αὐτ̃ τ̀ ἅμα λῃζόμενος, καὶ Σπενδερόβην τ̀ μητρόπολιν αὐτ̃ πολιορκῶν. Στέφανος μὲν οὖν ἦν Ἐλεαζάρου Πλαδίκης τ̃ γυναικὸς ἀδελφὸς, Βοῦλκος δὲ τ̃νομα ἔχων, ὡς Ἐλεάζαρος ἐτελεύτησε, τήν τε ἡγεμονίαν παρέλαβε, καὶ ἐτυράννησε, τῷ τε Παιαζίτῃ συστρατεύόμενος ἤ ἂν παραγγέλλῃ. καὶ τό τε δὴ ἐν τῇ πρὸς Μουσελμάνῃ γενομένῃ μάχῃ πρὸς τῷ Βυζαντίῳ, μετέστη τε ἀπὸ Μωσέως ἐπὶ τ̀ ἀδελφὸν, καὶ κατεμόλυνε. δι' ἃ δὴ πόλεμον ἐπιφέρων, τήν τε πόλιν αὐτ̃ ἐπολιόρκει, καὶ τ̀ χώραν ἐδῄου. ὡς δὲ ἐπελαύνων ἐπολιόρκει Βυζάντιον, ἐξηρτύετό τε ἅμα, ἐπιφέρων τε καὶ ἐπέχων ὅσα τ̀ χώρας ἠδύνατο καὶ τειρήρεις, καὶ πλοῖα ὡς ἠδύνατο πλεῖστα ναυπηγησάμενος, ἐπεὶ δ̀ τε τ̀ ἤπειρον, καὶ δ̀ θαλάσσης. Ἐνταῦθα πληρώσαντες οἱ Ἕλληνες πλοῖα ὅσα ἐπλῶ αὐτοῖς, καὶ δὴ καὶ τειρήρεις, ἡγεμόνα Ἐμμανουὴλ τ̃ νόθον, Ἰωάννου τ̃ βασιλέως παῖδος, ἀνταναγόντο τε καὶ ἐναυμάχησαν, καὶ ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες. ἔστι δὲ ὁ Ἐμμανουὴλος, ὁ τ̃ Βασιλέως παῖς, τὰ ἐς γνῶσιν
C καὶ φρόνησιν ἀδενὸς λειπόμενος, ἐπὶ τὸ ἐξηγεῖσθαι ἐς πόλεμον, ἱκανά τε ἐδόκει ἐν τῷ τότε παρόντι, καὶ ηὐδοκίμει δι' ἃ δὴ εὐδοκιμῶν, ἐάλω τε ὑπὸ τ̃ ἀδελφ̃ Βασιλέως, καὶ ἐπεσὼν ἐς εἰρκτὴν, διεγένετο ἐπὶ ἔτη ἑπτακαίδεκα σὺν τοῖς παισὶν αὐτ̃. Μωσῆς μὲν οὖν ὡς ἔσφαλε τ̀ κατὰ θάλασσαν δυνάμιν, ἐπιὼν δ̀ τ̃ ἠπείρου, ἐδῄου τε τὴν Βυζαντίαν χώραν, καὶ Θέρμην ἐπολιόρκει, καὶ Τριβαλοῖς ἐπολέμει. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Τούρκων ἡγεμόνας, σπονδὰς ποιησάμενος, εἰρήνην ἦγε, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὰ πολλὰ δὶ πατρίβων ἐτύγχανεν. Ἕλληνες μὲν οὖν, ὡς ἐτελεύτησε Μουσελμάνης, ἐπαγόμενοι τ̀ παῖδα αὐτ̃, τ̃νομα Ὀρχάνην, συνέ-
D σησαν ἐπὶ Μωσεῖ. μ̀ ἐ ταῦτα ἔπεμψαν ἐς τ̀ Θέρμην, ὡς ἐντεῦθεν τῷ τε Πογδάνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ταύτῃ Τούρκων, διὰ χρημάτων ἐπικούροις, ὁρμώτε ἐπὶ τ̀ Εὐρώπην ἐπελαύνοι, καὶ τ̀ χώραν κατάσχοι. Ὁ μέντοι παῖς ἐπετέτραπτο ἀνδρὶ Τούρκῳ ἀπὸ Ἀσίας Παλαπάνῳ τ̃νομα, τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἀγεννεῖ, πιστῷ δ' ἐ πάνυ, καὶ ἐς τ̀ Θέρμην ἀφίκετο. ὀξέως δ' ἐντεῦθεν ἴσχει διὰ τ̀ Μακεδονίας, ἐπὶ Βέροιάν τε καὶ τ̀ ταύτῃ χώραν, καὶ προχωροῦντων αὐτ̃ τ̀ ταύτῃ ἐπινεμομένων Τούρκων, ἤλαυνεν ἐπὶ Θετταλίαν. Μωσῆς δ' ὡς ἐπύθετο τ̀ Μουσελμάνεω παῖδα, τήν τε χώραν ὑπαγόμενον, καὶ ἐλαύνοντα ἐπὶ Θετταλίαν, σωτίθεται προδοσίαν τῷ Παλαπάνῃ,
E ὥς τε παραδοῦναι αὐτῷ τ̀ παῖδα ἐπιόντι, καὶ δηλῶσαι ἑκάστοτε ὅποι ἐλαύνοιεν περιόντες. ἔστι μὲν οὖν ὡς ἐκάστοτε ποι τ̀ χώρας ἐπίοι, διεσήμαινέ τε τῷ Μωσῇ καὶ ἐδήλου ἢ ἐπιὼν σφίσι τε περιτύχοι, καὶ τ̀ παῖδα παραδοίη αὐτῷ. Ἐγένοντο μὲν οὖν οἱ ἀμφὶ τ̀ παῖδα, ἐπὶ τὸ ἐς Θετταλίαν καθῆκον ὄρος τ̀ Μακεδονίας, καὶ ἐνταῦθα ὡς ὑπεσημήνατο ὑπὸ Παλαπάνεω τῷ Μωσῇ ἐπιὼν, τόντε παῖδα ἐζώ-

γρησε, ἡ τ στρατ διέφθειρε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τ Βογδάνε χώραν ἀφικόμενος, τλώτε χώραν αὐτῷ ταύτην ὑπηγάγετο, ἡ τοῖς Ελλησι σχολεμῶν, προσεῖχεν ἑκτεταμένως. Ελλωες μὲν οὖν ἔτε * ἐπολέμουν, ἔ τε ἐπολεμοῦντο. ἡ Ιησοῦς ὁ νεώτερος τῆ Παιαζήτεω παίδων, ἐπὶ τὰς Ελλωας ἀφικόμενος, ἔς τε τλὼ τ Ιησοῦ θρησκείαν μετέβαλε, ἡ ὀ πολλῷ ὕστερον ἐτελεύτησε. Μεχμέτης μὲν οὖν, ἡ ἔτος Μωσέως μὲν ἀδελφὸς, παῖς δὲ Παιαζήτεω, ἀπὸ τῆς Καραμάνε χώρας ὁρμώμενος, ἐπειδὴ ἐν ἱκανῷ ἡλικίας ἦν, τάς τε συγγενεῖς τῆ Τέρκων μετίει οἷς ἐπὶ τλὼ ἀρχλὼ ἐπιπαειών. Ϲ χαρεσβολομένων, ἡ τ Ελλήνων ὑποδεχομένων ἡ αὐτ κατὰ δύναμιν ἐς τ βασιλείαν αὐτῷ συλλήψεσθαι, τλώ τε Ασίαν ὑπηγάγετο, ἀχθομένων τῆ τ Ασίας ἀρίσων, τ Μωσέως ἐν ἀρχῇ τυραννίδος, ἡ προχωρούντων τῆ Μεχμέτῃ, τ τε Ασίας ὑπῆρξε, ἡ ἐπὶ τ Εὐρώπλω ὑπηγάγετο. ἔτος μὲν δὴ ὡς Μασελμάνης τε ἐβασίλευε, ἡ Μωσῆς ἡ Ιησοῦς, πρότερον οἱ τὸ παιδίον ἐπιτετραμμένοι, μὴ κατάδηλον, ὅποι τυγχάνει ὂν τὸ παιδίον, γενόμενον τοῖς ἀδελφοῖς, δεδοικότες μὴ συλληφθείη τε Ϲ ἀπόλλοιτο, χορδοποιῷ τινος, ἐν Πρύσῃ παρεκατέθεντο, ὡς ἄν τλὼ τέχνλω ἐκμανθάνοι, ὅποι τυγχάνει ὄν. ἡ μῆ ταῦτα, ὡς ἐνταῦθα τ ἡλικίας ἦν, ὅπη ἀντιλαβέσθαι τ πραγμάτων * αὐτ οἷος τ' ἦν, ἐχώρει ἐπὶ Καραμᾶνον τ Αλῆειν· ἡ ἐντεῦθεν δὴ, ὡς πρόσθεν μοι ἐδηλῶτο, ὡρμώμενος, τῆς τε Ασίας δυπεπῶς ἦρξε, σωεπιλαβομένε τῷ Καραμάνε, καί τινων ἄλλων ἡγεμόνων τῆ ἐν τῇ Ασίᾳ. ἡ ἐπὶ Βυζάντιον διαβὰς, τῆ τε Ελλήνων βασιλεῖ ἐς λόγως ἀφίκετο, ἡ ὅρκια ποιησάμενοι ἦ ἐδόκει αὐτοῖς ἐπιτηδείως ἔχειν ἤλαυνεν ἐπὶ τ Τριβαλῶν ἡγεμόνα, * ἐπὶ τ Θράκης, ὡς συμμίξων τε ἐκείνῳ, προσλαβὼν τλὼ ἐκείνε δύναμιν, ἐπὶ τὴ μαχέμενος τῆ ἀδελφῷ. Μωσῆς μέντοι ἐπεὶ ἐπύθετο τάχιστα διαβαίνοντα ἐπὶ τῆς Ασίας, ἐπήλαυνε σὼ πολλῷ τῷ στρατεύματι ἐπ' αὐτὸν, καί ποι τῆς χώρας διελαύνοντι κατὰ * χωρίον πολιν, προσέμιξε τῆ ἀδελφῷ, ἡ ἐς μάχλω καθίστατο. σωταξάμενος δὲ ἐπήει· ἡ ὁ ἀδελφὸς αὐτ Μεχμέτης ἀντεπήει σωτεταγμένῳ τῆ στρατόματι, ἡ ὡς ἐγένοντο τ ἀδελφὼ τὰ στρατεύματα, τὸ μὲν τ Ασίας διαβὰν σὼ τῆ Μεχμέτῃ, τὸ δὲ ἀπὸ τ Εὐρώπης σωέμισγον ἡ ἐμάχοντο. μετ' ὀ πολὺ δὲ ἐτράπετο ἀπὸ τῆς Ασίας στράτόμα, ἡ ὥρμητο ἐς φυγλώ. Μεχμέτης μὲν δὴ ὁ Χορδίνης ἐπὶ * Αλλὼ Παιαζήτεω παῖδα, ἐς Βυζάντιον διεσώζετο, ἡ τὰ στρατεύματα διεσώζοντο. ἐντεῦθεν αὖθις ἐπὶ τλὼ Ασίαν διαβάντα ἐπερρώνυτό τε αὖ, ἀνελαμβάνοντο σφᾶς, ὡς αὖθις ἐπιόντες, ἡ ἀναμαχέμενοι τῆ Μωσεῖ περὶ τ ἄλλων πραγμάτων. χρόνε δὲ ὀ πολλῦ διελθόντος, σωαγείρας τὸ τῆς Ασίας στράτόμα, διεπορθμεύετο ὑπὸ τῆ Ελλήνων ἐς τλὼ Εὐρώπλω. ἐς μὲν οὖν τλὼ Ασίαν διαβλῶναι τ Μωσέα, διεκώλυον Ελλωες, ἐπεὶ ἐπεκράτουν τλὼ τῆς Θαλάττης δύναμιν, ἡ τὸν τε Ελλήσποντον ἐπεπόρουν, ἡ τὸ ἐν Προποντίδι ἱερὸν. Μεχμέτης μὲν οὖν, ὡς ἐς τλὼ Ασίαν διέβη αὐτῷ τὰ στρατόματα, ἦετο δι' ὀλίγου Τριβαλῶν, ὡς τλὼ δύναμιν ἐκείνε προσληψόμενος, ἀξιόχρεων ἔσαν. ὡς δὲ ἠπείγετο συμμίξαι Μωσῆς, ὡς ἐγένετο ἐν

A Palapano, puerum vivum capit, exercitumque trucidavit. postea in Pogdan regionem profectus, eam suæ ditionis fecit: & cum Græcis intentus in omnes occasiones, summa vi bellum gerebat. At Græci bello abstinebant prorsus. Jesus autem sive Josue, qui natu minimus erat filiorum Pajazitis, ad Græcos se recipiens, Christianam religionem assumpsit, nec multo post ad superos migravit. Mechmetes Mosis frater, quem quoque genuerat Pajazites, ubi primum eam ætatem attigit quæ rebus gerendis idonea fuit, cum exercitu ex Caramania profectus, Turcos solicitabat, ut sibi subsidio venirent in acquirendo regno. Cum igitur ultro citroque legati ablegarentur, necnon Græci auxilium pollicerentur ad B regnum capiendum, Asiæ imperium nactus est, cum optimus quisque indignaretur propter Mosis violentiam & tyrannidem, & adjungerentur Mechmeti advenienti. Atque in hunc modum Asiæ imperio potitus, etiam in Europam expeditionem parabat. Hunc quidem, regnante Mulsumane, Moses & Jesus, quibus educandi pueri nagotium datum erat, ne rescirent fratres ubi nam puer aleretur, anxii ut caperetur & necaretur, artifici cuidam chordarum faciendarum tradiderunt Prusæ, ut artificium id addisceret. Postmodum cum jam per ætatem res ipsas tractare posset, abiit ad Caramanum Alurim. Hinc profectus, ut antea significavimus, Asiæ imperio faci- C le potitus est, adjutantibus Caramano, & aliis Asiæ quibusdam ducibus. Transgressus Byzantium, in colloquium cum Græcorum rege venit. Deinde cum utrinque se juramenti religione, quantum satis erat, devinxissent, profectionem instituit ad Tryballorum Thraciæque principem: ut ad hunc in colloquium adhibitus, copias ab eo acciperet: quibus subnixus, fratri bellum inferret. Ut rumore allatum est ad Mosen, fratrem quam ocyssime in * Asiam trajecisse, obviam processit, magno instructus exercitu. Et cum alicubi regionem quamdam transiret, juxta ejus regionis oppidum in fratrem incidit. Accingebatur itaque ad pugnam, ordinesque explicabat, & instructo agmine Mechmetes contra fratrem ibat. Cum autem in conspectum veniſſet uterque exercitus, hic quidem per Asiam iter metiens, alter ex Europa adveniens, collatis signis prælium ineibant. Exercitus Asianus haud diu stetit: verum terga dans, fugiebat. unde & Mechmet palam se proripit. Fidium vero opifex, instructor & magister ejus, Halim Pajazitis quoque filium Byzantium incolumem deduxerat: ad quem Mechmet fugiens, ibi quoque cum exercitu ab cæde servatus est. Hinc receptis animis, denuo in * Asiam trajicere decernunt, pugnaturi cum Mose propter alias res. Nec multo tempore interjecto, conscriptum Asianum exercitum Græci in Europam transportabant. Mosen in Asiam transgredi haud sinebant Græci, qui occupaverant trajectum. Præsidio etiam tenebant Hellespontum, & * templum in Propontide situm. Mechmetes, ut copias suas traduxit in * Asiam, recta ad Tryballos iter maturavit, ut inde exercitum compararet, quem præsenti negotio in primis commodum judicabat, & cum fratre prælii aleam experiretur. Moses prælii cupidus, venit in re-

Jesus Pajazitis filius Christianismo initiatus, mox moritur.

Mechmetis educatio.

Edit. Paris. pag. 96.

* Europam.

Fratrum congressus.

* ex Asia.

* Hieron. * ex Asia.

* in al. ut inc.

* αὐτῷ. & R.

* al. ut inc.

* al. Χαρ.

* Αλῆν, R. Αλί'ω, al. Αλῆν.

gionem quæ ſupra Hæmum eſt, Panium dictam : in qua, quia præceſſerat montem, invenit fratrem. Ut ſenſit fratrem accedere, & jam in proximo eſſe, aciem inſtruit, & prælium capeſſit : moxque in fugam agitur, qui fugiens properabat ad Tryballorum ducem. Cum autem ibi verſaretur, miſit legationem ad optimates Turcorum, & ad Chaſanem, * Brenezem, Amuratemque, ut ſolicitaret eorum animos ad defectionem. At hi defectionis ſermonem primo abnuebant : verum tandem ipſi inter ſeſe defectionis conſilia capiunt. Hinc Brenezes ſua ſponte transfugiebat ad Mechmetem, trahens ſecum Turcorum proceres, & filios, necnon Chaſanem cum optimis quibuſque de peregrinorum cohorte. Cum jam acceſſiſſent copiæ Mechmeti haud pœnitendæ, quibus fretus prælii fortunam cum fratre facile tentare poſſet, aſſumpto Tryballorum principe, contra fratrem pergere, & prælii poteſtatem facere inſtituit. Moſes igitur, ut Mechemetis conſilium impediret, ne facile in Europam tranſire, eamque ſui juris facere poſſet, ducens ſecum univerſum Europæ exercitum, & Januæ milites, exceptis his qui ad Mechmetem conceſſerant in * Eryſorum regione conſedit. Ibi Mechmetes in expeditionem egreſſus, caſtra locavit. Ut autem appropinquavit Moſis caſtris, copias in aciem eduxit. Siniſtrum cornu tenebat Tryballorum dux. Dextro præerat Brenezes, cum filiis ſuis. Secum enim in caſtris habebat filios, qui ipſi nati erant : Agathen, Baramum, Haliem, Beicen, & Jeſum. Poſtquam autem & Moſes aciem ſuam inſtruxit, accedens omnia explorabat : & ubi ſibi opportuniſſimum videbatur, ſtetit : & ubique ſuis præſens erat. Ibi tum Chaſanes peregrinorum dux, qui deſciverat a Moſe, equo vectus ad Moſis exercitum, voce quam potuit maxima exclamavit, peregrinos appellans : O filii, quid cunctamini, aut quid differtis continuo abire ad regem veſtrum, virum ex genere Otomanidarum ortum, & juſtiſſimum & æquiſſimum, quique omnes ſui generis principes virtute antecedit ? Verum miſeri manetis, contumeliis affecti a viro qui nec ſibi nec amicis quicquam ſalutare proſpicere poteſt ? Hæc quidem clamantem, & ad aciem feſtinantem audivit Rex. Quidam autem reſpondens, inquit : O rex, nunc aſpicis Chaſanem peregrinorum ducem, quem in maximo penes te honore habuiſti, incitare peregrinos ad defectionem ? Quæ ubi advertit Moſes parari, non amplius ſuos continuit : verum immittens eos, ipſeque equo calcaria ſubdens, ferebatur in Chaſanem, ut eum occideret, currebatque plenis & effuſis habenis. Chaſanes ut accepit, Moſem contra ſe ſumma celeritate niti, & ipſe adhibita feſtinatione ſumma aufugit. Moſes acerrime inſequutus, ut fugientem eſt indeptus, gladio eum peremit, e ſupernis ictum inferens. Miniſter autem Chaſanis, ut dominum ſuum vidit necatum, jamque Moſem iterum librare ictum in Chaſanem, Chaſane ſutracto, librantis ictum manum abſcidit gladio. Qui, ut cognovit manum ſibi præciſam, propere in caſtra rediit. Ut milites viderunt eum eſſe mutilatum, ibant ad Mechmetem. Moſes autem copiis jam omnibus nudatus, cum nihil efficere poſſet, celeri fuga in

* Broveaem.

Ducum ad Mechmetam defectio.

Edit. Pariſ. pag. 97.

* Myſorum.

Chaſanis defectio.

Chaſanis interitus.

A Παν͂ιν χώρᾳ ὅπω καλεμένῃ τῇ ὑπὲρ τ̀ Αἷμον χώρα, ἐνταῦθα καταλαμβάνει ἐπίπροθεν γενόμενος ἀπὸ τ̃ ὄρους ὁ Μωσῆς * τ̃ ἀδελφ̃, καὶ ὡς ἤσθετο ἐπιόντα τ̀ ἀδελφὸν ἐγγυτάτω οἱ γενέσθαι, παρετάξατό τε καὶ εἰς μάχλω καθίζη. μετ̀ ὀ πολὺ δὲ ἐτράπετο, καὶ φεύγων ᾤχετο ἐπὶ τ̃ Τριβαλῶν ἡγεμόνα. καὶ ἐπειδὴ διέτριβεν αὐτ̃, ἔπεμπε λόγους παρὰ τοὺς Τύρκων τοὺς ἀρίστους περὶ ἀποστάσεως, πρός τε Χασάνλω τ̃ ἐπιλύδων ἄρχοντα, καὶ ἐπὶ Βρενέζεα, καὶ * Αμυράτλω. οἱ ὃ τὰς τε λόγους προΐσχοντο, καὶ σφίσι λόγον ἐδίδοσαν περὶ ἀποστάσεως. ἐντεῦθεν Βρενέζης, αὐτός τε αὐτομολεῖ παρὰ Μεχμέτη, ἔχων παρ̀ ἑαυτοῦ Τύρκους τε ὡς πλείστους, καὶ δὴ καὶ τοὺς B παῖδας Χασάνη, σὺν τοῖς νεηλύδων τοῖς ἀρίστοις. * ἐντεῦθεν ὡς τοῦ Μεχμέτη προσεγένετο δύναμις, ὥς τε ἀπειρᾶσθαι ἱκανὸς εἶναι τ̃ ἀδελφ̃, λαβὼν καὶ τ̀ Τριβαλῶν ἡγεμόνα μεθ̀ ἑαυτ̀, ἤλαυνεν ἐπὶ τ̀ ἀδελφὸν ὡς μαχούμενος. Μωσῆς μὲν οὖν δύνοὐμενος ἐμποδὼν γενέσθαι τοῦ ἀδελφῷ, ὥς τε μὴ ἐξελαύνειν εἰς τ̀ Εὐρώπην, καὶ προσάγεσθαι αὐτοῦ τ̀ χώραν, ἔχων πάς τε θύρας, καὶ τὸ τ̀ Εὐρώπης στράτευμα ἅπαν, πλὴν τ̃ παρὰ Μεχμέτη αὐτομολησάντων, διέτριβε καὶ τ̀ τ̃ Ερυσῶν χώραν. ἐνταῦθα ἐξελθὼν ὁ Μεχμέτης ἐστρατοπεδεύετο. ὡς δὲ ἀγχοῦ γενόμενος τοῦ στρατεύματι Μωσέως, παρετάξατο εἰς μάχλω, καὶ εἶχε μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτ̃ κέρας, ὁ τ̃ Τρι- C βαλῶν ἡγεμών, τὸ δεξιὸν ὃ Βρενέζης, σὺν τοῖς παισὶν αὐτ̃. παρῆσαν δὲ αὐτοῦ παῖδες γενόμενοι * Αγαθοὶ, Βαράμος τε καὶ * Αλίης, καὶ Βείκης καὶ Ιησοῦς. ἐπειδὴ δὲ Μωσῆς παρατάξάμενος, εἶχεν ἐν τάξει τὰ στρατεύματα αὐτ̃, καὶ παρὼν ἐπεσκόπει, καὶ παθίζη, ὡς αὐτῷ ἐδόκει, παρελαύνων ἀπαντᾳχῆ. ἐνταῦθα Χασάνης, ὁ τ̃ νεηλύδων ἄρχων αὐτομολήσας, τότε δὴ προσελάσας τῷ ἵππῳ ἐπὶ τὸ Μωσέως στράτευμα, ἐφώνει πρὸς τοὺς νεηλύδας· ὦ παῖδες, τί διαμέλλετε, καὶ οὐκ ἐξέρχεσθε ὅτι τάχιστα ἐπὶ τ̀ Βασιλέα ὑμῶν, ἄνδρα τε τ̃ τ̃ γένους Οτωμανίδων, δικαιότατόν τε καὶ ἐπιεικέστατον, καὶ πάντας δὴ τ̃ γένους αὐτ̃ ὑπερβαλλόμενον ἀρετῇ; ἀλλὰ ἀνέχεσθε ὑβριζόμενοι, καὶ κακῶς πράττοντες, ὑπ̀ ἀνδρὸς ὑβριστ̃ τῇ φύσει, καὶ ἀλαζόνος, καὶ D ἑαυτῷ ξ τοῖς ἐπιτηδείοις αὐτ̃ οὐδὲν ὑγιὲς ἔχοντος; Ταῦτα λέγοντος τ̃ Χασάνεω, ὥσπερ ἐλαύνων ἐπὶ τὰς σωτηρίας, ἤκουσέν ὅ, τι λέγοι ὁ ἀνὴρ ἔτος. ὑπολαβὼν δέ τις ἔφασκεν· ἀλλ̀ ὦ βασιλεῦ, ἀχόρᾳς, Χασάνην τ̀ νεηλύδων ἄρχοντα, μέγα τιμηθέντα ὑπὸ σ̃, ὡς ἐξυβρίζει, τοὺς νεηλύδας ἐπικαλούμενος ἐπὶ ἀπόστασιν. Ενταῦθα, ὡς ἤκουσε ταῦτα Μωσῆς, οὐκέτε ἐπέσχεν * αὐτοὺς, ἀλλὰ ἐπαφεὶς, τ̀ ἵππον ἐκέντει ἐπὶ τ̀ Χασάνην, ὡς ἀναιρήσων, καὶ ἔθει ἀνὰ κράτος. Χασάνης μὲν οὖν ἐπεί τε τάχιστα ἤσθετο, Μωσέα ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντα ἐπ̀ αὐτ̀, ἔφυγέ τε αὐτὸς καὶ δυνάμιν, Μωσῆς F δὲ ἐφείπετο διώκων. ἐνταῦθα καταλαβὼν φεύγοντα, * καταίρει τῷ ξίφει τ̀ ἄνδρα ἀνωθεν καθεὶς τὸ ξίφος. Θεράπων δὲ τ̃ Χασάνεω, ὡς ἐπεῖδε τ̀ δεσπότην αὐτ̀ ἀναιρεθέντα, καὶ ὡς τὸ δεύτερον Μωσῆς ἐπαπατεινόμενος τὸ ξίφος πάσων αὖθις, κατήρει ὁ Χασάνεω θεράπων, καὶ τ̀ χεῖρα ἐπαπατεινόμενος, τ̀ χεῖρα ἀφεῖλε τῷ ξίφει. ὁ δὲ ὡς ἤσθετο τ̀ χειρὸς αὐτ̃ πεσούσης, ἤλαυνε μέντοι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ ὡς ἤσθοντο αὐτ̀ τὸ στρατεύματα λελωβημένον, φεύγοντες ᾤχοντο πρὸς τ̀ ἀδελφόν. ἐν-

* τὸν ἀδελφὸν, *sic etiam R.*

* Αμυράτλω

* ἐνταῦθα

* *f.* Αγάθης

* Αλιῆς, *R. ut in c.*

* αὐτὸν. *R. ut in c.*

* καθαιρεῖ. *R. ut in c.*

ταῦθα δὴ ϗ αὐτὸς ἐδὲ ἐπέχων, ὁρόμῳ ὥχετο φεύγων ἐπὶ τὴν Δακίας χώραν. Μεχμέτης μὲν οὖν αὐτίκα, ὡς τὰ στρατεύματα ἷει ἐπ' αὐτὸν, Ϲ τὰ πράγματα αὐτῷ ἐγένετο, αὐτίκα ἐδόκει τὸν ἀδελφὸν ἐπιδιώκειν. ϗ καμόντα αὐτὸν ϗ σὺν τῇ μιᾷ χειρὶ ἐλαύνοντα, ϗ ἑς τι ἕλος ἐμβαλόντα, συλλαμβάνει. ϗ ἄγοντες παρὰ τὸν ἀδελφὸν, κατεχρήσατο αὐτίκα ἀγχόνῃ τὸν λαιμὸν βιασάμενος. ἐνταῦθα Μεχμέτης ὁ Παιαζήτεω τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τάς τε Ἑλλήνας ἐπιτηδείας ὄντας αὐτῷ, τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι χώραν ἐδωρήσατο, ἱκανὴν τῇ παροίκῳ αὐτῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα * στράτευμα ἐπιπέμψας ἐπὶ τὴν Δακίας χώραν, ταύτην τε εἶδε. ἐς ὃν δὴ φρέσβεις πέμψας ὁ τῶν Δακῶν ἡγεμὼν, σπονδάς τε ἐποιήσατο, ἐφ' ᾧ ἀπάγειν φόρον, ὃν τινα ἐτάξατο αὐτῷ Μεχμέτης βασιλεύς. Ἕλλησι μὲν τοιαῦτα ἐς τὸν αὐτῷ διὰ τέλους. διὸ ϗ Ἐμμανουὴλ ὁ Βυζαντίων βασιλεὺς ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφικόμενος, τόν τε Ἰσθμὸν ἐτείχισε, ϗ τὰς Πελοποννησίους αὐτῶν μεταπεμψάμενος, ἐπειδὴ ἐτείχισε τὸν Ἰσθμὸν. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς ἔστος ξύμπασαν τὴν Πελοπόννησον, ὥς τε νῆσος γενέσθαι, διείργει, ἐς δύο ϗ τεσσαράκοντα σταδίους ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καθήκων. καθ' ὃν δὴ χῶρον ϗ Ἰσθμια ἐτελεῖτο τοῖς Ἕλλησι. δήκει δὲ ἀπὸ Κορίνθου πόλεως, σταδίους πέντε ϗ εἴκοσι. Τοῦτον τὸν Ἰσθμὸν ἐλαύνοντος Ξέρξεω τῶν Δαρείου ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐτείχισαντο Πελοποννήσιοι, ἔχοντες βελόμενοι, μὴ παριέναι ἔσω τῆς Πελοποννήσου τὸν βάρβαρον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ὁ Ρωμαίων βασιλεὺς, τὸ δεύτερον ἐτείχισε. ϗ ἔτος δὴ ὡς εἰρωναῖα αὐτῷ πρὸς Μεχμέτην τὸν Παιαζήτεω, ἐς Πελοπόννησον ἀφικόμενος, τόν τε ἀδελφὸν αὐτῶν καθίσῃ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Πελοποννήσου, ϗ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχισεν, ὥς τε αὐτῷ τελέσαι τὰς Πελοποννησίους ἐπὶ τῷ τῶν Ἰσθμῶν φυλακῷ χρήματα. προνοήσθη μὲν οὖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν συλλέγεσθαι. οἱ δὲ ἐπύθοντο, ϗ συλλεχθέντες ἐτείχιζον, συμβαλλόμενος ἕκαστος τὴν ἑαυτῶν δυνάμιν. ἐπείτε δὴ ἐς τέλος ἦγαγε τὸ τείχισμα, ἐνταῦθα συλλαμβάνει τὰς Πελοποννησίων ἄρχοντας. οἳ πολὺν κατέχοντες χρόνον τὴν χώραν, ἤδεν τοι πάνυ πείθεσθαι τοῖς Ἑλλήνων ἡγεμόσι βέλοιντο, ὅ, τι μὴ σφίσιν αὐτοῖς δοκοῦν ἔσι τι ὠφελεῖν αὐτούς. τότε μὲν δὴ συλλαβὼν τούτους ἐκομίζετο ἐπὶ Βυζάντιον, ἔχων Ϲ τὰς Πελοποννησίους ἐν φυλακῇ. τούτους μὲν ὤχετο ἄγων. Μεχμέτης δὲ ὡς ἐβασίλευε, χρόνῳ ἐπιγινομένῳ, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Ἰσμαήλην Σινώπης ἡγεμόνα, ὅτι τῷ Μωσεῖ φίλος τε ἐδόκει ϗ ἐπιτήδειος, ὡς συμβαλέσθαι ἐς τὸν καθ' * ἑαυτὸν πόλεμον. πρεσβείαν δὲ πέμψας, ϗ παξάμενος ἀπάγειν φόρον, τὴν τοῦ χαλκοῦ πρόσοδον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο τὸ χωρίον, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φέρειν μόνον, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν τὸν χαλκόν. τούτου δὲ τὴν πρόσοδον, παραδοὺς τῷ βασιλεῖ Μεχμέτῃ, σπονδάς τε ἐποιήσατο, ϗ τὸν πόλεμον κατελύσατο. πρὸς μέντοι τοὺς Οὐενετοὺς διενεχθεὶς, ἐπολέμησε, διότε τὴν πρὸς Ἰόνιον χώραν τῶν Οὐενετῶν, ἐς ἣν ἐπιπέμψας στρατεύματα, ἐδῄου. ἔνθα δὴ διαπρεσβευσάμενοι, ὡς ἤδεν δίραντο ἐπιτήδειον, ἐπολέμουν αὐτῷ. Δοκεῖ δὲ τοῦτο τὸ γένος,

* στρατεύματα, sic etiam R.

* ἑαυτὸν, sic etiam R.

Daciæ regionem abire festinabat. Mechmetes autem ubi primum ad ipsum exercitus convolarant, rebusque jam potitus esset, statuit continuo fratrem fuga sibi consulentem persequi. Eum itaque ægrum una manu fugientem, & in palustri loco se condentem deprehenderunt. Deprehensum adduxerunt ad fratrem, qui illico eum necavit, guttur ejus laqueo frangens. Mechmetes igitur cum jam regnum esset nactus, & ad id parandum sibi in primis utilem fuisse Græcorum operam cognovisset, regionem amplam suæ finitimam Tryballorum duci donavit. Postea exercitibus missis, Daciam evastabat, ad quem pacem petitum legatos misit Daciæ princeps, promittens se tributum regi pensurum, quantumcumque imperasset. Pax ea conditione data est. Cum Græcis Mechmeti perpetua amicitia fuit. quapropter Emanuel Byzantii rex cum in Peloponnesum venisset, Isthmum muro cinxit: & Peloponnesios, ubi Isthmum muro circumdedisset, accersivit. Isthmus universam Peloponnesum, ut in insulæ formam redigatur, concludit, extendens se a mari in mare, quo spatio colligit quadraginta duo stadia. Eo loci Isthmia celebrare Græci consueverunt. Extendit se ab urbe Corintho ad stadia viginti quinque. Isthmum autem accedente cum hostilibus copiis Xerxe Darii filio contra Athenienses, muro complexi sunt Peloponnesii, arcere volentes barbarum Peloponnesi accessu. Postea etiam Justinianus Romanorum Imperator muro Peloponnesum inclusit. Emanuel igitur cum pax intercessisset cum Mechmete, Pajazitis filio, in Peloponnesum veniens, fratrem Peloponneso præfecit: Isthmumque muro firmavit undiquaque: & tributum imperavit Peloponnesiis, quo Isthmum defendere posset. Edixitque ut omnes in Isthmo convenirent: qui edicto parentes, convenere, congregatique murum extruxere, cum quilibet pro se sedulo suum opus exequeretur. Ubi autem ad finem deductum est ædificium illud, Peloponnesi duces capit: qui longo tempore regionem tenentes, parere recusabant Græcorum ducibus: nisi quando & ipsorum ibi quoque verteretur utilitas. Captos secum Byzantium ducebat, interim diligenti custodia Peloponnesios circumdans. Captos quidem duces secum trahens, abibat Peloponneso. Mechmetes ubi ad regnum promotus est, succedente tempore expeditionem sumpsit contra Ismaelem Sinopæ principem. Amicus enim & socius fuit Mosis, cujus opera enixe Moses adjutus est in bello, quod gessit cum fratre Mechmete. Mittens itaque Ismael legatos, quibus mandarat, ut dicerent, se paratum esse æris redditus omnes Mechmeti, nomine tributi assignare, si secum pacem fecisset. Hæc enim regio Asiæ sola, quod sciam, æs profert. Cum igitur æris redditus tradidisset Mechmeti, bellum pace commutatum est. Tandem discordia inter ipsum & Venetos exarsit, qua impulsus, Venetis bellum indicit, propter regionem quæ Jonium spectat: cui missis exercitibus vastitatem maximam inducebat. Veneti legatis missis, ut nihil æqui impetrare potuerunt, animos quoque in id bellum summa vi intenderunt. Apparet gentem istam admodum esse vetustam, & nobiles Jones fortitudine & ge-

Edit. Paris. pag. 98.

Mosis interitus.

Mechmetes nonus Turcorum rex.

Isthmus.

Justinianus Rom. Imp.

pag. 99.

Venetorum Turcorum bellum 1408.

neroſo ſpiritu longo intervallo poſt ſe reliquiſſe. Habitaverunt antiquitus regionem vergentem ad ſinum Jonicum, & ab Illyrico in Italiam excurrentem. Antiqui eos * Enetos nuncupabant: poſtmodum Veneti dicti ſunt. Profecti autem ex * Epiro, partim voluntate, partim neceſſitate ſubacti, ut quorum regio vaſtata eſſet ab Attila rege, ut in majore ſecuritate eſſent in poſterum, inſulam quamdam parvam & paluſtrem, diſtantem ab continente quindecim ſtadiis, ædificiis occupare ſtatuerunt. Initium ædificandi factum eſt a paucis Venetis in unum collectis. Deinde acceſſere quoque finitimi * Epiro, bellis graviter divexati. Urbs autem illa uſque incrementum ſumebat ædificiis & legibus, cum * Epirotæ plurimi non ceſſarent eo confluere. Creſcebat quidem ea civitas mirum in modum diſciplinæ ſanctitate, cum eo accurrerent plurimis bonis legibus enutriti, & plurimi virorum * Epirotarum illuſtres eo advolarent. Præterea ſi quis patria fortuniſque omnibus pulſus vi hoſtili erat, huc greſſus dirigebat. Urbs illa, incredibile dictu eſt, quam brevi opibus creverit, & diſciplina. Multi Græci & Romani, necnon alii viri clariſſimo genere exorti, in patria uſi haud ſatis proſpera fortuna, aut a civibus pulſi, aut ab hoſtibus exacti, in hanc urbem congregabantur, filii exiſtentes virorum illuſtrium, qui regebant regionem haud infrugiferam. Hi quidem partim in Joniam & Græciam, partim vero in Italiam pulſi, in iſtam civitatem ſe recipientes, ſecurius habitabant. Cum autem ea ſit urbs emporium celebre, animum adjecere ad mercaturam neceſſario. Quia continentem non attingunt, nec eorum fructuum, quos continens profert ipſis copia futura erat. Proinde merito mercaturæ operam dederunt, ut neceſſaria mari ſubveherentur. Cumque quilibet ſedulo mercibus permutandis incumberet, brevi incredibilem potentiam ſibi peperere. Urbem baſilicarum & domorum, necnon templorum magnificentia condecorarunt. Triremes extruxere non modicas, & munimentis ſe communiere firmiſſimis. Deinde ambitione moti, navalia prælia committebant cum iis qui longe lateque navali gloria coruſcare videbantur. Etiam hi quorum potentia mari maxima erat, metuebant Venetorum laceſſere arma: adeo magna his acceſſerat potentia. Regionem autem haud infrugiferam, quæ naviganti a ſinu verſus Jonium a ſiniſtra eſt, & urbes opulentas ſubegerunt uſque ad mare Ægæum. Hujus portus omnes in poteſtatem redigentes, * Corcyram univerſam in ditionem acceperunt. Ceperunt Eubœam, & Cretam, Peloponneſique urbes. Cum claſſe venerunt in Syriam: ſubigenteſque Cyrenem urbem, magna militaris virtutis facta deſignabant, ubique cum barbaris prælia navalia facientes, & mare univerſum, quod eſt intra Herculis columnas, perdomantes. Etiam pugnabant fortiter contra eos qui erant in Europa, & ſibi admodum potentes videbantur. nec oratione dignum puto, quod non adnavigarunt Italiæ, nec ſibi ſubjecerunt Ravennam, urbem opulentam, principe hujus defuncto. Quia nempe non ſolebant contra ejuſdem gentis & corporis homines bellum movere, ſed contra alienigenas arma ferebant. Arma etiam arripue-

* Henetos.

* continenti.

* accolæ.

Epirotas Venetorum urbem ampliaſſe. Vocat autem hic Forojulienſes Epirotas.

* continentis.

Edit. Pariſ. pag. 100.

* Corſun hodie, Venetis ſubjecta.

A παλαιόν τε γενέσθαι, καὶ τῶν κζ τὸν Ἰόνιον διγενῶν, κράτιστον εἶναι & γενναιότατον. ᾤκουν δὲ τὸ πρῶτον χώραν τὴν πρὸς τῷ μυχῷ τὸ Ἰονίου, ἀπὸ Ἰλλυριῶν καθήκουσαν ἐπὶ Ἰταλίαν, & Ἐνετοὶ μὲν τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο. μετὰ δὲ ταῦτα Οὐενετοὶ ἐκλήθησαν. ὡρμώμενοι δὲ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, τὰ μὲν προῃρέσει, τὰ δὲ κ ἀνάγκῃ, δῃωμένης τ χώρας αὐτῶν, ὡς τε ἐν ἀσφαλεῖ μᾶλλον ᾠκεῖσθαι, ἐπί νῆσόν τινα βραχεῖαν κ τεναγώδη, ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ἐς πεντεκαίδεκα σταδίους ᾤκησαν. ἀπὸ σμικρῶν δέ τινος ὁρμώμενοι, συλλεγομένων ἐς αὐτὸς κ τῷ ἀπὸ τ ἠπείρου περιοίκων, ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅτι μάλιστα κακουμένων, κ προσγινομένων ἀεὶ ἀπὸ τ ἠπείρου, ᾠκίσθη τε ὁ χῶρος ἔτος, κ δυνομήθη ἐς μέγα δυνάμεως. Ἐχώρει δὲ ἡ πόλις αὐτη, δυνομένων τε τῷ ἐς αὐτὸ συνελθυδότων, ἀπὸ τε τῆς ἠπείρου ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἔτι τινα τὸ τε χώραν ἀφελόμενοι οἱ πολέμιοι ἐπιδιώκοιεν ἐνταῦθα γενόμενος ᾤκει. Μεγάλης δὲ τῆς πόλεως ἐν βραχεῖ γενομένης, πολλοί τε Ἑλλήνων τε & Ῥωμαίων, κ ἄλλων συχνῶν γενῶν ἄνδρες, γένους ὄντες περιφανοῦς, ἔνθα τις ἐν τῇ πατρίδι αὐτὸς μὴ δύ φέροιτο, εἴτε ὑπὸ τῷ ἀντισασιωτῶν διωκόμενοι, εἴτε ὑπὸ πολεμίων ἐξελαυνόμενοι, ἐς ταύτην δὴ τ πόλιν συνελέγοντο, ἄνδρες ἐπίσημοί τε & ἀγαθοί, κ παῖδες ἀνδρῶν τε ὄντες ἐπιφανῶν, κ χώρας ἀρχόντων ἐ φαύλης. τοῦτο μὲν ἐς τ κ τ Ἰόνιον χώραν κ τ Ἑλλάδα, τοῦτο δὲ, κ ἐς τ Ἰταλίαν ἐξελαυνόμενοι κ ἐνταῦθα ἀφικόμενοι, ᾤκουν δὴ ἀσφαλέστερον. Ἐχούσης δὲ τ πόλεως ἐμπορίαν, ὅτι μάλιστα ἀνάγκης ἀποδεικνυμένης ἐς τοῦτο ξυμπεσεῖν ἑναστέρνασον, ἀλλ' τὸ μηδαμῇ τῆς ἠπείρου τὰς ἐποίκους ἀντέχεσθαι, μηδὲ ὅσα φέρει ἡ ἤπειρος, ἐργαζομένων τὴν γῆν, ἀλλὰ κ ἀπὸ θαλάττης ἐσκομιζομένων τὰ ἐπιτήδεια ἐς τ πόλιν, χρήματα μεγάλα ἐργασάμενοι ἀπὸ τούτου, τὴν τε δυνάμιν ἀξιόχρεω ἀπεδείκνυντο ἁπάντα χῇ, & τὴν πόλιν * διῴκουν, οἰκημάτων τε τῷ πολυτελεῖ, κ μεγαλοπρεπείᾳ οἰκιῶν κ νεῶν. Τειρήρεις δὲ ναυπηγησάμενοι ἀκ ὀλίγας, κ δυνάμεις περιβαλλόμενοι ἰσχυρὰς, πρός τε τὰς ἐν τῇ θαλάττῃ δυνατὰς δοκοῦντας γενέσθαι προενηνεγμένοι, φθόνῳ διεπολέμουν, δέει ἐπ' αὐτὰς τ πόλεμον ἐπιφερόντων, τῷ δοκεῖν ἐπὶ μέγα ἤδη χωρῆσαι δυνάμεως. τὴν τε πρὸς τ Ἰόνιον χώραν ἐκπλέοντι ἐπ' ἀριστερᾷ, ἐπ' αὐτῇ δὴ τῇ μυχῷ, χώραν τε οὖσαν οὐ φαύλην, κ πόλεις εὐδαίμονας ὑπηγάγοντο, ἐπὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀφικέσθαι. τὰς τε παράπλους αὐτῇ ταύτῃ καταστρεψάμενοι, Κέρκυράν τε ἐχειρώσαντο σύμπασαν, κ Εὔβοιαν τε, κ Κρήτην, καὶ Πελοποννήσου τὰς πόλεις, κ ἐπὶ Συρίαν δὲ ἀφικόμενοι στόλῳ, κ Κυρήνην πόλιν ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, μεγάλα ὑπεδείκνυντο ἔργα, πρός τε τὰς βαρβάρους ταύτῃ πολλαχῇ ξυναυμαχήσαντες, & τῆς θαλάσσης τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐπικρατήσαντες, κατά τε Εὐρώπην, πρὸς τὰς ἐν τῇ θαλάττῃ δοκούσας δυνάσθαι ὅτιοῦν, διεπολέμουν. κ Ἰταλίας μέν τοι τῆς παράπλου, οὐδέν ὅ, τι κ ἄξιον λόγου ὑπηγάγοντο σφίσιν, ὅτι μὴ Ῥαβέννην πόλιν εὐδαίμονα, τελευτήσαντος τὸ ἐν αὐτῇ ἡγεμόνος, ξυ τὸ μὴ ἐς τὸ ὁμόφυλον ἰέναι πολεμῶ, ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἀλλοφύλους ξυναυμαχεῖν. ἐπολέμησαν δὲ ἔστι πρός τε τὰς Ἑλλήνας, κ ναυμαχίαις περιγενόμενοι, τῷ τε μὴ ξύμπολιν ἐχειρώσαντο, ἐπισπομένων σφίσι κ ἑταιρείων συχνῶν. ἐξηγεμένων δ' αὐτῶν ἐπὶ τὰς Ἑλ-

* al. ἐδ ιοὺς κοιν

λίωας, καὶ ὡς τὴν ἠπείρῳ ἀντέχεσθαι ἤρξαντο, ἐν βραχεῖ δὲ χώραν τῆς ἠπείρου ἐκτήσαντο ἀγαθῷ, καὶ ὀχυρὰν τὴν πόλιν αὐτῶν παρείχοντο, κατ' ἄμφω τῷ δυνάμει ἐπὶ μέγα αὔξοντες. πρός τε τοὺς τὴν ἠπείρου ἡγεμόνας διενεχθέντες, ἐπολέμησαν ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τὸν πόλεμον, καὶ διέφερον χρημάτων προσόδῳ, τὴν πόλιν μεγάλῃ ἑαυτοῖς παρασκευασάμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ὑπὸ βαρβάρων Βασιλέως, τῆς Ἰταλίας πρὸς ἑσπέραν χώρας, πρὸς τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα, ἐκπεσόντα τε τῆς ἀρχῆς, καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλεως, καταγαγόν τε τὸν Ἀρχιερέα, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα πολεμήσαντες, ὥς τε ἐμπεδῶσαι τῷ Ἀρχιερεῖ τὴν ἀρχὴν, ναυμαχίᾳ τε ἐπεκράτησαν, καὶ κατήγαγον. καὶ πρός τε τοὺς Ἰαυΐους, δοκοῦντας τῆς τὰ χωρία ἐκεῖσε, καὶ τὴν πάραλον τὴν Ἰταλίας ἐπικρατεῖν, πόλεμον ἐξενεγκόντες, μεγάλα ἀποδείξασθαι ἔργα, πολλαχῇ ξυναυμαχήσαντες καὶ περιγενόμενοι. ἔτοι τοιγαροῦν τὸν πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς πόλεμον ἀναρρύμενοι, ὀλίγου δεῖν τὴν πόλιν αὐτῶν ἐχειρώσαντο, ἐπιπλεύσαντες τριήρεσι καὶ ναυσὶν ἐπὶ τὸν Οὐενετῶν λι-

* ἐπὶ τῷ Κλωδίαν. al. Κλιζόλῳ

μένα, καὶ εἰσελθόντες καὶ * τὸ ἐπὶ Κλιζόλῳ. πόλις δὲ αὕτη κεῖται, ὅπη δὴ ὁ λιμὴν μέγας τε ὢν, καὶ πεντακοσίους σταδίους δίπλων, λήγει ἐς τὸν καὶ τὸν Ηριδανὸν χώραν. ταύτην δὲ Ηριδανὸς μέγας τε τῶν καὶ τὸν Ἰταλίων ποταμῶν, καὶ ναυσὶ πλωίμος, πρὸς ταύτῃ δὴ ἐκδιδοῖ ἐς τὸν θάλασσαν. ταύτῃ δὴ ὧν εἰσελθεῖσαι αἱ νῆες τῶν Ἰαυΐων ἐπὶ τὸν

* Κλωδίαν. al. ut in c.

Οὐενετῶν λιμένα, τῷ τε * Κλιζόλῳ κατέχον, καὶ ὑφραποδίσαντο. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τὴν πόλιν διεφερεσβάλοντο, καὶ ἐν ἀπόρῳ δὲ ὄντες οἱ ἐν τῇ πόλει, ὅ τι ἔχοντες, ὅ, τι γένωνται, ὑπακοῦσαί τε τοῖς Ἰαυΐοις ἔφασαν ἕτοιμοι εἶναι, καὶ ὡς ἂν δοκοίη αὐτοῖς ξύμφορον εἶναι καὶ ἐπιτήδειον, πολιτεύεσθαι, καὶ αἰτεῖσθαι σφᾶς ἐκέλευον ὅ, τι βούλονται, ὡς παρεχομένων ἑτοίμως αὐτοῖς ταῦτα. Οἱ δὲ ὡς τὰ παρὰ τὴν πόλεως ἤκουσαν, οἰόμενοι τῷ πόλιν καταλήψεσθαι, αὐθαδέστερόν τε ἀπεκρίναντο τῇ πρεσβείᾳ, φάμενοι, αἰτεῖσθαι αὐτὰς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐξεῖναι σφίσι διαρπάζειν τῷ πόλιν. Οἱ μὲν τοι πρέσβεις ὡς ἀπεχώρησαν, καὶ τὰ ἐπεσταλμένα τῇ πόλει ἀπήγγελον, ἥτε Σύγκλητος καὶ ὁ δῆμος ὑπεραχθεσθεὶς τῇ τῶν πολεμίων αὐθαδείᾳ τε τε καὶ ἀκολασίᾳ, ναῦς τε αὐτίκα ἐπλήρωσαν, ὅσας ἠδυνάσαντο, καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ἀνήγοντο ἐς τὸν λιμένα. οἵ τε Ἰαυΐοι ἀντανήγοντο, καὶ αὐτίκα ἐν τῷ λιμένι ἐναυμάχησαν καὶ ἐδέη πλέον ἔχον οἱ πολέμιοι. Ἐνταῦθα ὡς ἐπετράποντο ἠττημένοι εἰς

* Κλωδίαν. al. ut inc.

* Κλιζόλῳ, αὐτίκα οἱ Οὐενετοὶ ναῶν φέροντες, μεγίστῳ τῶν παρὰ σφίσι νεῶν, ἐς τὸ ἡλμένος στόμα, ᾗ δὴ εἰσίσεσαν οἱ πολέμιοι, κατέδυσαν αὐτὴν ταύτῃ. ἔστι δὲ τοῦτο στενώτατον, καὶ τὸ στόμα ἐπικλείσαντες, λιμῷ τοὺς Ἰαυΐους ἐν τῇ

* Κλωδίαν. al. ut in c.

* Κλιζόλῃ ἐξεπολιόρκησαν. ἀπεπειρῶντο μὲν οὖν, καὶ τῆς διώρυχος, ᾗ ἐκ τοῦ Ηριδανοῦ ἐς τὸν λιμένα ἀφικνεῖται, διορύσσοντες, ὥς τε ἐκπλοΐμοι γενέσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσὶν, ἐπὶ τὸν Ηριδανόν. ἀλλ' οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀνύσαι τὸ ἔργον. Εδόκει δὲ καὶ ὁ Παταβίου ἡγεμὼν συμβαλέσθαι αὐτοῖς ἐς τὸν πόλεμον, διάφορος ὢν τοῖς Οὐενετοῖς. οὗτοι μὲν λιμῷ ἐκπολιορκηθέντες ὑπὸ τῆς Οὐενετῶν πόλεως, παρέδοσαν σφᾶς χρῆσθαι σφίσιν, ὅ, τι βούλονται, καὶ ταύτῃ αἴσχιστα ἀπώλοντο, οὐκ ἔτι παρὰ τὸ δέον σωφρονισθέντες. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ τὸ λοιπὸν τοῦδε στρα-

runt contra Græcos, quos navali prælio vicerunt, eorumque * metropolim subegerunt, cum plurimi Occidentales ipsis adjungerentur. Copias tamen cum ducerent adversus Græcos, continente non abstinuere, verum regionem ejus non modicam & optimam suæ ditioni junxere. Urbem quoque suam munitissimam præstitere, cum eam & navali pedestrique potentia auxissent. Discordiæ ipsis interceſſerant cum Epiri ducibus. Proinde id bellum longius duravit. Opibus excellentes, civitatem suam magnam rediderunt opum accessu. Præterea Pontificem maximum Romanum, Italia Romaque pulsum ab rege Barbaro, ad pontificatum & imperium reduxerunt, victo Barbaro navali prælio. Etiam adversus Januenses, qui regiones quasdam isthic & maritimam Italiæ oram tenere videbantur, bello petentes, plurima militaris virtutis facta edebant, plerumque pugnis navalibus victoriam obtinentes. At Januenses bellum adversus Venetos sumentes, propemodum horum urbem in deditionem acceperunt, navibus & triremibus adnavigantes, & eorum portum occupantes, ingressi eo loci ubi * Clizoe sive Clodia fossa est. Urbs Venetorum sita eo loci, ubi lacus sive portus magnus visitur, qui longus stadiis quingentis regionem Eridano finitimam attingit. Eridanus enim (qui & Padus) Italiæ fluvius magnus est, & naves ibi in mare exponit. Hac igitur Januensium naves ingressæ in portum, Clizoen occuparunt, & diripuerunt. Quo facto, legatos in urbem ire jusserunt. Cives autem cum in ancipiti hærerent discrimine, nec satis quid facerent scirent, respondernnt se paratos esse facere quæ imperassent Januenses: & eam reipublicæ formam amplexuros, quam ipsi præscripsissent. Jusserunt quoque Januenses petere quæ vellent, quasi ea promptissime daturi. Januenses ut intellexerunt Venetorum responsum, magis in spem potiundæ urbis erigebantur. Proinde immoderate, nulla urbis verecundia inhibiti, respondent, se petere, ut liceat urbem tres dies continuos diripere. Legati in urbem reversi, petitionem Januensium exponunt. Senatus populusque ira percitus propter tam insolentem & immoderatam petitionem, naves, quotquot potuerunt, continuo militibus implent: naveſque solventes, in lacum feruntur. His obviam pergunt Januenses, confestimque in lacu navale prælium commiserunt, in quo penes Venetos victoria fuit. Hinc cum hostes terga darent, celerique fuga festinarent in Clizoen, continuo Veneti adducentes unam de numero suarum navium maximam, eam demerserunt, ubi portus angustissimus erat: & suos portus obstruentes, fame Januenses in Clizoe constitutos expugnare nitebantur. Tentabant obsessi fossam * qua ex Eridano in portum venitur, conantes perfodere eum locum, si quo modo possent naves in Eridanum impellere. sed opus istud haud absolvere potuerunt. Patavii dux Carrarius Venetis infestus, Januenses in isto prælio adjuvit. Fame igitur domiti, dedidere se Januenses Venetis, ut secum pro arbitrio suo agerent. Et quidem hic turpissime perierunt, nec nunc satis digne tractati, ut in posterum modestiæ memores essent. His in hunc modum

* Constantinopolim.

Alexandri Pontif. cum Friderico Barbarossa dissidium: ann. 1380, Sabell. Enn. 9. lib. 9.

* nunc Chioza.

Edit. Paris. pag. 101.

Genuensium insuccessu immo, destia.

* Brandulum vocant.

Genuenses victi & dediti.

peractis, vim belli contrà Januensium urbem vertere. Cum autem ubique victoriis navalibus clarescerent, & mirabilem sibi ubique potentiam pararent, & etiam alios mari, quod eam regionem alluit, prohiberent, accidit ut Januensium urbs in maximam devolveretur calamitatem, ut quæ navalibus præliis nihil amplius efficere posset: postea etiam Patavii principem ulti sunt, urbem ejus obsidione prementes. Deinde adducti in continentem, eam constantius sibi subjicere moliebantur, ut sibi confirmarent continentis imperium. Et cum antea imperium quoddam in regione * continentis essent nacti, & Tervisium urbem opibus florentem suo dominio adjicientes, regionem prætergressi sunt, cum odio incolæ urbis incitarentur adversus suos principes. Cum Patavium in potestatem venisset, etiam Carrariorum e familia dux contra eos insurrexit: contra quem hostili animo procedentes, urbes non paucas Italiæ & Liguriæ subegere. Veronam quoque in ditionem redegerunt, urbem opulentam, expulsa * Scalariorum principum familia. Captæ sunt Vincentia, Brixia, urbes opibus & claritate reliquis Italiæ oppidis haud inferiores. Post hæc bellum ipsis fuit cum * Liguriæ principe, quod quidem ad multos extractum est annos. Is autem princeps originem trahit ex familia Mariangelorum, & Mediolano præfuit. Urbs hæc studiis belli, & reliqua felicitate Italiæ urbes longe exuperabat: & cum sit populosa, antiquissima esse creditur, nec umquam adversa fortuna esse usam, ex quo condita est. verum semper studiis belli & armorum præparatione excelluisse constat. Cum autem sit mediterranea, distat a mari Januensium stadiis sexcentis. Sita est prope Galliam, quæ Sabaudia nominatur. Fluvius urbem dirimit, qui in Tesinem sive Ticinum effunditur juxta Papiam urbem. Tesines redit in Eridanum prope Placentiam, urbem magnam. Quo autem Eridanus fluat, jam ante indicavimus. Familiæ Mariangelorum proceres tali ex caussa principatum Mediolanensem, & in reliquam Liguriam allecti sunt. Draco ex monte in urbem vadens, magnam stragem hominum, qui ad operas & ad agros pergebant, facere non cessabat: mulierem tamen nullam, ut ajunt, lædebat. Viris tamen longo tempore infestus erat vastando. Plurimi quoque bestiam illam ut interficerent, contra eam ibant: verum nihil proficientes, extrema quæque patiebantur. Tandem Mariangelus, Mariangelorum familiæ princeps, natione Britannus sive Anglus, ministrum suum & semetipsum armatura, quæ totum corpus tegeret, armans, obviam belluæ processit. Ministrum igitur cum bellua voraret, & medium in rictu portaret, nec eum in illa demittere, vel evomere posset, securi belluæ caput amputavit. Draco in hunc modum periit: civitasque liberata ab ista bestia, a qua subinde oppugnabatur, Mariangelum ducem elegit, & contra hostes ire jussit, ut qui virum bonum & fortem se exhibuisset. Nec multo post, ut sibi Mediolanensem principatum constabiliret, & cives obedirent, satellites, quos corporis sui custodes esse voluit, delegit. Quo regnante, generatione demum quarta post principatus in Philippum devenit, cum quo Veneti bellum gerebant,

Forojulium.

Edit. Paris. pag. 102.

Carrariensium familia.

*Scaligerorum

*Insubriæ.

Mediolanum.

Mediolanensium insigne, anguis unde. Hic Otho vicecomes fuit ex comitibus Angleriæ, qui barbarâ quemdam, viperam in armis gestâtem straviſſe dicitur, 1096. Joannis autem postea Galeazii Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus, suis Mariãglorum nomen reliquit, circa annum 1400.

A τευόμενοι ἐπὶ τ Ιανυΐων πόλιν, πολλαχῆ τε ναυμάχησαν, καὶ ἐπεκράτησαν, δυνάμιν τε περιποιούμενοι τὸ ἀπὸ τῆδε, καὶ τ θαλάττης ἐργοντες, τῆς κατ' ἐκείνων τ χώραν. ἔνθα δὴ ξυμφορᾶ περιέπεσεν ἡ πόλις αὕτη ἀ τῇ ἐπιτυχέστῃ, διὰ τὰς ναυμαχίας ταύτας. ὕστερον μέν τοι, τόν τε τῦ Παταβίου ἡγεμόνα τισάμενοι, τήν τε πόλιν ἐπολιόρκησαν, καὶ ὑπαγόμενοι τ ἤπειρον, ἀντείχοντο βεβαιότερον ἐς σφᾶς, ἐχυροιῶτες ἐς τ ἀρχὴν τῆς ἠπείρου. καὶ πρότερον μέν τοι ἀρχήν τινα ἐς τ καὶ τ ἤπειρον κτησάμενοι, καὶ Τερβίζιον πόλιν διὰ ταῦτα μονα ἐπικτησάμενοι, προήγαγον τ χώραν αὐτῶν, ἐπαγομένων τῷ τ πόλεως ἔχθει τῷ σφετέρῳ, πρὸς τὰς σφῶν ἡγεμόνας, καὶ ὑστερήσαντες, ὡς τὸ Παταβιον ἐχειρώσαντο τ ἡγεμόνος Καραρίων τ οἰκίας, πρὸς τούτοις διενεχθέντες, ὁρμώμενοι ἀπὸ τούτου, πόλεις τε ἄλλας ἐκ ὀλίγας κατεστρέψαντο, τῷ καὶ τ Ιταλίαν χώραν ἐς τ Λιγυρίαν, ἄλλας τε δὴ καὶ * Οὐηρώνιν πόλιν διὰ ταῦτα, ἐξελάσαντες τὰς ἡγεμόνας αὐτῆς Κλιμακίων τ οἰκίας ἔτω καλεμένης, καὶ Οὐϊκεντίαν, καὶ Βρήξιαν, ὀλβίας τε πόλεις, καὶ ἐπισήμους τ νῦν καὶ τ Ιταλίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς τ Λιγυρίας τύραννον διενεχθέντες ἐπολέμουν ἐπὶ συχνὰ ἔτη. Ἐστὶ δὲ ὁ ἡγεμὼν ἔτος οἰκίας τ Μαζιαγγέλων, ἄρχων δὲ Μεδιολάνου πόλεως. ὧν δὲ ἐπιπροθύμασί τε ὀλβιωτάτη, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ πρόσεχει τῷ ἐν τῇ Ιταλίᾳ πόλεων, καὶ πολυάνθρωπος ἔσα, παλαιοτάτη τε δοκεῖ γενέσθαι, καὶ C αἰεί τε ἐξ ὅτου φκίσθη εὐδαιμονῆσαι τοῖς τε ἐπιπροθύμασι τοῖς πολεμικοῖς, καὶ ὅπλων κατασκευῇ. Μεσόγαιος δ' ἔσα ἡ πόλις αὕτη, διέχει ἀπὸ θαλάσσης τ Ιανυΐων σταδίους ἀμφὶ τοὺς ἑξακοσίους, ἀγχοῦ δὲ φκείται τῆς Γαλατίας, ἥτις καὶ Σαβοΐα χώρα κέκληται. ῥεῖ δὲ ποταμὸς διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐκδίδοι ἔτος ἐς Τεσίνιν ποταμὸν πρὸς * Παπίᾳ πόλει. Τεσῖνος δ' αὖ ἐπιῤῥεῖ ἐς τ Ηριδανὸν, πρὸς * Πλακεντίᾳ πόλει μεγάλῃ τῆς Λιγυρίας. ἔτος μὲν ᾗ ἐκδίδοι, πρότερόν μοι δεδήλωται. λέγονται δ' οἱ τ οἰκίας ταύτης, ἐς τὴν Μεδιολάνου καὶ τῆς ἄλλης Λιγυρίας ἀρχὴν καπεσῆναι τρόπῳ τοιῷδε. Δράκων ἀπὸ ὄρεος φοιτῶν ἐς τὴν πόλιν, ἀνθρώπους διαφθείρων οὐκ ἐπαύσατο, τούς τε ἐπὶ τὰ ἔργα ἀπιόντας, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀγρούς. γυναῖκα μέν, ἣ λέγεται, οὐδέν τι ποιεύμενος, καὶ τοὺς γε ἄνδρας ἐπὶ συχνὸν χρόνον διελυμαίνετο, καὶ πολλοὶ δὴ ἐπ' αὐτ ἐπελθόντες, πολλά τε καὶ ἀνήκεσα πρὸς τ θηρὸς ἐπεπόνθησαν. λῴων δ' οὐδέν. ἔτος δή ὁ * Μαζιάγγελος, πρῶτος τ οἰκίας ταύτης, Βρεττανὸς μὲν τὸ γένος, θεράποντα ὁπλίσας πανοπλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐνεδύσατο πανοπλίαν. μὴ δὲ ὡς ἴη ἐπὶ τ θῆρα, τ μέν τοι θεράποντα χανὼν καὶ μέσον ἐσεφόρει ἐς τ λαιμὸν αὐτ. ὡς δ' ἤδη χανὼν, ὅτε ἐντὸς λαβεῖν οἷός τε ἐγένετο, ἔτε ἐς τὰ πίσω ἐξορμῆσαι, πελέκει τ κεφαλὴν τ δράκοντος καταίρων διέτεμε. καὶ ὁ μέν τοι δράκων ταύτῃ ἔπεσε, καὶ ἡ πόλις ἠλευθέρωτο, τ θηρὸς πολεμήντος αὐτῇ. καὶ ἔτι δὴ στρατηγόν τε σφίσιν οἱ τὸ Μεδιόλανον ἐνοικοῦντες, ἐποίησαντο, καὶ ἠξιοῦσθαι ἐκέλευον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν γενόμενον. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἡγεμών τε κατέστη, δορυφόρους ἔχων ἀμφ' αὐτ, ἃ τοὺς ἐν τῇ πόλει πείθεσθαι ἀναγκάζων. ἔτω δὴ ἄρξαντος ταύτης τῆς χώρας ἐπὶ τέσσαρας γενεάς, ἐς τ Φίλιππον ἡ ἀρχὴ περιῆλθε, πρὸς ὃν δὴ οἱ Οὐενετοὶ ἐπολέμουν διενεχθέντες, τά τε ἄλλα καὶ στρατηγοὺς ἑλόμενοι σφίσιν ἐς τὸν πόλεμον, ἄνδρας τε ἀγαθοὺς, καὶ χώρας

* Βερῶνα.

* Παπίαν πόλιν. al. Παβίη.

* al. Πλαζ.

* al. Μαειάγγελος.

ἄρχον-

ἄρχοντας ἐκ ὀλίγης. πρῶτον μέντοι Καραμινιόλαν στρατηγὸν εἵλοντο ἐπὶ τὸν Λιγυρίας ἄρχοντα. καὶ ὡς αὐτῶ συμίεσαν καταπροδιδόντος τὴν χώραν καὶ συντιθεμένῳ τῷ Μεδιολάνε ἡγεμόνι, συλλαβόντες ἀνεῖλον, Φραντζίσκον τ' Φορτίαν ἐπίκλην μεταπεμπόμενοι, ἡγεῖσθαί τε αὐτὸν ἐκέλευον, Ϛ ἐτίμων μεγάλως, πάντε ἄλλα εὐδοκιμοῦντα, καὶ πόλεις τῆς Λιγυρίων χώρας ἐκ ὀλίγας παρεσπάσαντο, τήν τε ἀρχὴν ἐπ' μέγα προήγαγε δυνάμεως. Ως μὲν οὖν πρὸς πάντας πολεμοῦντας ἀλλήλοις, ξύμπασα ἡ Ιταλία διέστη πρὸς ἑκατέρους, καὶ ὡς ἐπολέμησαν, ἐς τὸ πρόσω ἰόντι τῷ λόγῳ, δηλῶταί μοι ὡς ἐγένετο. Επάνειμι δὴ ἐπὶ τ' Ουενετῶν πόλιν, ὡς παύτῃ τῇ πόλει ἐγένετο τύχη ἐπ' ἀμφότερα, τῇ πόλει ἐναλλὰξ συμβάν. καὶ αὕτη ἐς τόνδε τ' πόλεμον ἑλομένη ἑαυτῇ στρατηγὸς τὰ πολέμια ἀγαθούς. ἐν δὲ δὴ καὶ ὃς ἐσήμηνα Καραμινιόλαν κινδεσὴν γενόμενον τ' Λιγύρων τυράννε. Τοῦτον μέν τι ὡς ἐπιβουλεύοντα σφίσι λαβόντες, ἀπέκτειναν. Φορτίαν δὲ μεταπεμψάμενοι, ἐσήσαντο σφίσι στρατηγὸν ἑλόμενοι. Ως μὲν οὖν ἔργα ἀποδεικνυμένῳ μεγάλα τε καὶ ἄξια λόγε, ἐπὶ χίλια ἔτη εὐδαίμονας διαγενομένους, ἄλλοις πολλαχῆ καὶ τ' Ιταλίαν ἐνδοξοτέρους, καταδηλον ἐστὶ, καὶ ἐμπεδῶσαι αὐτῇ τὰ καὶ τ' ἀρχὴν, ὡς ἐλάχιστα ἐσφάλετο ὑπὸ τ' πολιτῶν, τῇ δέπη ἂν καταδηλος γένοιτο ἡ τῆς πόλεως διοίκησις, ὡς ἐν βραχεῖ διαμνημονῆναι. Ην δὲ αὕτη ἡ πόλις τὸ παλαιὸν Δημοκρατία, καὶ ὑπὸ δήμοις τε ἅμα ἐν τ' ἀρχαῖς αὐτῶν, ἃς χρεῖτο τὴν πόλιν, ἦν ἐδόκει καλῶς ἔχειν σφίσι, διῴκουν. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὰ ἔργα σφῶν οἱ δημόται ἐτρέποντο, καὶ ἐκέτι σχολὴν ἦγον, ὥς τε ἐπὶ τὴν διοίκησιν λόγον ποιεῖσθαι, ὡς ἑκάστοτε ἀναγκάζοι βουλεύεσθαι ὁ χρόνος, ἐπιλεξάμενοι τοὺς ἀρίστους, εἴτε τύχῃ τινὶ, εἴτε δὴ Ϛ ψήφῳ ἑλόμενοι, ὅπω περὶ τάντε ἐς Αριστοκρατίαν τὸ παράπαν ἐτράπη, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε εἰσέτι Ϛ νεῶ ἀσφαλῶς διῳκημένη, ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἐχώρησε. Διοικεῖται δὲ καὶ πάδε. Εστιν ἡ μεγάλη Βουλὴ καλεμένη αὐτοῖς, ἐν ᾗ ἐπὶ ἡμέρας ὀκτὼ σχολὴν ἄγουσιν. ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Βουλῇ, τάς τε ἀρχὰς τῶν πόλεων αἱροῦνται, ψήφους τιθέμενοι, καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει αὐτῇ ἀρχὰς, ὅπη ἂν καθιζῶνται. Νομίζεται δὲ ἔξεῖναι ὡς ἐν ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι γεγονὼς εἶη, εἰσιέναι ἐς ταύτην τὴν Βουλὴν, ἢν αὐτῷ τ' ἀρχὴν σωεχωρήθη γε εἰσιέναι, κἂν συγκλητικὸς ᾖ. εἴησαν δ' ἂν ἕτοι, ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους, οἱ τάς τε ψήφους τιθέμενοι, καὶ τὰς ἀρχὰς ξυμπάσης ἤδη τ' ἀρχῆς αἱρέμενοι. Ηγεμὼν δὲ τούτων ἐστὶν ὃν ἂν ἕλωνται, τὸν παρ' αὐτοῖς κράτιστον δοκοῦντα γενέσθαι. Φέρει δὲ ἕτος δύο ψήφους, τιθέμενος ᾗ ἂν βούλοιτο προσίεσθαι. Μένει δ' ἕτος ἡγεμών, τιμώμενός τε τὰ πρῶτα ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπιμένων, ἔχων τήν τε δαπάνην ὑπὸ τῆς τῆς πόλεως προεσκόπων. Παρεισὶ δ' αὐτῷ βουληφόροι ἄνδρες, ἐξ τὸν ἀριθμὸν, ἕτεροί τε αὐτῷ ὄντες, καὶ τὴν τιμὴν τῆς ἡγεμονίας συγκατεργαζόμενοι, ἐπὶ μιᾶς ἓξ ἀπαλλαττόμενοι τῆς σφῶν οὗτοι ἀρχῆς. Μετὰ δὲ τὴν μεγάλην Βουλὴν, ἔστιν ἡ βουλὴ γερουσία * Κλητῶν καλουμένη, ἀμφὶ τοὺς τεσσαράκοντα. αἱροῦνται δὴ τούτους ἤδη καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχὰς ἐν τῇ μεγάλῃ Βουλῇ, ἐπιλεξάμενοι τοὺς τὰ ἀμείνω φρονοῦντας. κἂν ταύτῃ δὴ τῇ τῆς

* In ora, φρεγάδοι.

creantes ad id duces viros bonos, & magnam regionem gubernantes. Primo quidem Carminiolam ducem fecerunt, quem oppoſuerunt principi Mediolanenſi. Ubi autem intellexerunt, eum regionem prodere, & colludere cum Mediolani duce, captum interfecerunt. Et vocantes Franciſcum cognomine Sphortiam, Ducem in locum occiſi ſubrogarunt. Magnis quoque honoribus eum affecerunt, cum etiam antea gloria multa præfulgeret, & non modicas Liguriæ urbes ſubjiceret. Imperium continentis ad magnam potentiam produxit. Ut autem Italia in partes abierit, quidam Venetos, quidam Ligures ſequuti in ſequentibus ut omnia contigerint, enarrabo. Redeo nunc ad Venetorum urbem, quæ utramque fortunam experta eſt. Veneti igitur elegerunt ad id bellum gerendum duces rei militaris peritia inſignes, ut ſupra docui, inter quos Carminiolam impenſius faventem rebus ducis Mediolani, captum necarunt, quia eum ſibi inſidias ſtruere cognitum habebant. Sphortiam accitum in locum interfecti ducem ſubſtituere ſ. Manifeſtum arbitror eſſe omnibus, Venetos præclaris facinoribus ubique editis, mille annis uſos proſpero rerum ſucceſſu, plurimum gloriæ per univerſam Italiam apud omnes tenuiſſe. Quod autem civitatem ſuam ita regnaverint, ut inviolata & intacta a ſeditionibus fuerit ſemper, decens totius urbis adminiſtratio, quam brevibus nunc deſcribam, in cauſſa fuit. Olim democratia iſtam civitatem gubernabat, populuſque ſimul cum his qui in magiſtratu poſiti erant, qua ſibi conſultiſſimum videbatur, civitatem moderabantur. Poſtea cum ad opera populares ſinguli avocarentur, nec otium amplius, quando ita res monuiſſet, in unum conveniendi & conſultandi ſupereſſet, optimos quoſque iſti curæ præfecerunt, vel ſorti vel ſuffragio electionem committentes. In hunc modum reipublicæ forma ex democratia in ariſtocratiam mutata eſt. Ex eo inde tempore civitas illa pulchre adminiſtrata, maximam ſibi potentiam peperit. Habent ſenatum, quem magnum vocant, in quo ſingulis octo diebus conſultant, Hic ſenatus oppidis ſuffragio intercedente principes ſtatuit. Etiam urbis magiſtratus idem ſenatus decernit. Lege autem ſancitur, in hunc ſenatum licere ei ingredi qui natus ſit annos viginti quatuor, & ſenator is ſive patritius ſit, nec aliqua cauſſa extet, quæ ab ſenatu eum excludat. Sunt autem viri bis mille, qui calculos ferunt, & univerſi imperii magiſtratus eligunt. Ducem ſive principem ſibi eum conſtituunt, qui apud eos ex omni numero optimus habetur. Hic duos ponit calculos, quos cuicumque voluerit parti addere poteſt. Princeps ille manet in primis a ſenatoribus honoratus. Is in regali aula habitans, victum habet: ſumptus, quos facit, ab his qui univerſæ civitati præſident, capit. Adſunt ei viri conſiliarii ſex, ſocii ejus exiſtentes, & in partem curarum principatus adhibentur, qui menſibus ſenis evolutis, dignitatem deponunt. Poſt ſenatum magnum alius ſenatus eſt, qui Evocatorum dicitur, qui viris conſtat trecentis. Hunc ſenatum creant in magno ſenatu, allegentes qui prudentia præſtare videntur. Senatus autem vocatorum de bello & pace legationibuſque conſultat. Et ei, quodcum-

Edit. Pariſ. pag. 103.
Carminiola Venetorum tribunus.
Veneti.
Venetorum reſpublica.
Dux Venetorum.
pag. 104.
Sextertia.
Avogatoria.

que viſum fuerit iſti ſenatui, civitas tota paret: & in ſententiam, quam dederit, manibus pedibuſque univerſa civitas vadit. Criminibus capitalibus viros præfecere decem, qui accuſent, & puniant. His licet manus principi injicere, & ad necem trahere: nec eſt qui auſit ejus cauſam inquirere. ſic enim ordinatum eſt, & creantur ut delinquentes feriant. Sive in civitatem, ſive in privatum quis quid commiſerit, decem viri ſi cognoverint, de eo ſupplicium ſumunt. Sunt & alii judices, qui in reliquis jus dicunt, quidam urbani, quidam peregrini. His præpoſuerunt magiſtratum quadraginta virorum, ad quos ſententias ſuper puniendis ſontibus tranſmittant, ut diſpiciant, num & ipſis ſententiæ optime habere videantur. Si ſententiæ diſplicuerint, & ipſi inter ſe diſſenſerint, negotium totum ad Evocatorum ſenatum refertur. Hic ſententiæ multa diligentia excutiuntur, & tandem ad fidem ducuntur. Sunt & alii magiſtratus plurimi in cuſtodiam urbis comparati, ſunt quibus negotium civitatis commiſſum eſt in eos, qui defectionem aliquam ſive tumultum noctu concitant. Sunt & rerum venalium, atquæ adeo totius fori præſides. Alii præſident vectigalibus rerum, alii ſunt tributorum & civitatis redituum exactores. Quidam præpoſiti ſunt vectigalibus & reditibus, ad quos univerſæ civitatis opes adhibitis obſervatoribus deferuntur. Magiſtratus hic conſtat viris ætate & honoribus graviſſimis, qui per univerſam vitam iſtum magiſtratum retinent, quia difficile videtur accepta & expenſa civitatis, quid expendatur & quid ſuperſit, quotannis computare, & ſingula in rationes referre. Ex his ſibi ducem capiunt, quando is qui rerum potitur, mortuus fuerit. Qui ad primum dignitatis locum evecti fuerint, ad iſtum tandem honorem promoventur. Theſauros atque totius urbis opes & reditus inſpiciunt, & tutantur. Eorum officium eſt, ubi magiſtratum hunc inierint, conſultationibus cum principe vacare, & cum eodem legationes principum regumque relationes audire. Poteſtas totius civitatis penes hos eſt: & revera principatum gubernant. Civitas iſta duobus omnes Italiæ urbes antecedit: videlicet domorum magnificentia, & ædificiorum quæ in mari ædificata ſunt apparatu. Excellit & opulentia, quæ penes cives eſt. nam cum ſit mercaturæ & negotiationibus idonea, fit ut incolæ plurimas hinc colligant opes. Exornata eſt eadem urbs pulchra navium ſtatione quæ intra urbem ſita eſt, pulcherrima & amœniſſima viſu, inſtructa triremibus, navibuſque aliis plurimis. Copioſus ibi eſt apparatus in promptu armamentorum, & aliorum quæ naves poſtulant. Spatium occupat quinque ſtadiorum. Viri complures quotidie huc commeant, operantes ſedulo, ut quæ ad naves pertinent, non deſint. Quotannis viros duos eligunt primario, qui ſtationi illi præficiuntur, ut ea quæ ad ad ipſam ſpectant, ſedulo procurent. Equorum nullus in iſta urbe uſus. Peditri itinere utuntur in congreſſibus mutuis. Navigiorum uſus apud eos frequens eſt, cum mare tranſeat per domos. Præterea urbs tota tegulis integitur, nec ullis mœnibus cingitur. Magiſtratus, quos urbibus in Italiæ continente & in maritima ipſorum regione ſitis decernunt,

Capo di Dieci.

Quarantia.

Procuratores S. Marci.

Edit. Pariſ. pag. 105.

Arſenale.

Syndicatio.

A Κλητῶν ἐπονομαζομένη βυλῇ, περί τε πολέμων, καὶ εἰρήνης βυλεύονται καὶ πρεσβειῶν, ὅ, τι ἂν ἢ δεδογμένον τοῖς πείθεσθαι αὐτίκα τὴ πόλιν, καὶ ἐς ὅ, τι ἂν δόξῃ ταύτῃ τῇ βυλῇ, ξύμπασαν τὴ πόλιν ἰέναι. Ἐπὶ δὲ τοῖς τῇ ὅλων ἐγκλήμασιν, ἐφιστᾶσιν ἄρχοντας δέκα, οἵτινες τὰ τε ἐγκλήματα, καὶ τὰς ποινὰς ἐπιφέρουσιν ἑνὶ ἑκάστῳ. Ἐξεστι δὲ τούτοις τόν τε ἡγεμόνα λαβόντας θάνατον ἀπάγεσθαι, ὡσὰ μηδεμιᾶς τῇ ἀρχῶν ἀπαιτημένης τὴ αἰτίαν τῆς δίκης. Διαιτεῖται δὲ ὅτω· καὶ καθίσαντα ἤδη ξυμπάσης τῆς πόλεως ἐς τὰς δικάσας τῇ ὁτιοῦν περί τινα ἐξαμαρτόντων, ἢ περὶ τὸν πόλιν, ἢ ἐς ἀλλήλους· ἄγονται δὲ θανάτῳ ὅν τινα ἂν ὑσοδίκον εὕρωσι. Καθίσαντα δὲ καὶ ἐς τὰς ἄλλας δίκας δικα-
B σαι, τῇ τε ἐπιχωρίων ἄλλοι, καὶ ἐς τοὺς ξένους ἄλλοι· ἐπὶ τούτοις ἐφιστᾶσιν ἄρχοντας τεσσαράκοντα, ἐς οὓς ἐπειδὰν αἱ δίκαι ἀνενεχθῶσιν, διδύμοι τὰς ψήφους, ἐς τὸ σφίσιν ἐπὶ τὸ ὡς κράτιστα ἔχειν δοκοῦν. ἰὼ δὲ μὴ συμφέρωνται ἐς τὴ δίκῃ, ἐπὶ τὴ τῇ Κλητῶν βυλῇ ἀναφέρεται, κἀκεῖ πολυπραγμονεῖται, καὶ τὸν ἀπόβασιν ἴσχει. Εἰσὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλαι ἀρχαὶ ἐν ὀλίγαι τὴ πόλεως, φυλακῆς τε πέρι καθεισήκεσαν, καὶ ἐς τὰς νυκτὸς ἀσασίας τινὰ ἐς τὸν πόλιν φράσοντας. καὶ ἀγορανόμοι ἕτεροι καθίστανται, τὰς φόρας τῇ ἐπί τινι φραγμάτων, καὶ ἐς τὰς προσόδους τῆς πόλεως ἀπαιτήσεις, οἱ δὴ τὰς προσόδους φράττοντες καθισάμενοι, ἐφ' ὃς δὴ τὰ τῆς ξυμπάσης πόλεως χρήματα,
C καὶ οἱ * φόροι ἀναφέρονται. Ἀρχοντες δὲ οἱ γεραιότεροί τε, καὶ ἀξιώματι προέχειν δοκοῦντες, καθίστανται δὴ βίᾳ· ὡς ἐργῶδες ὂν κατ' ἐνιαυτὸν λογίζεσθαι τὰς προσόδους τε καὶ ἐξόδους τῆς πόλεως, ὅτι ἂν ὑπογένοιτό τε καὶ περιγένοιτο αὐτῶν τῇ χρημάτων. Ἀπὸ μὲν δὴ τούτων αἱροῦνται σφίσιν ἡγεμόνα, ἐπειδὰν σφίσι τελευτήσῃ, ἐς τὰ πρῶτα τιμῆς ἀνήκοντα ἐς ταύτην τὴν πολιτείαν. τούς τε δὴ θησαυρὸς καὶ τὰς προσόδους ἐφορῶσιν ἔτος, καὶ ἐπιτροπεύουσι. χρηματίζουσι δὲ σφίσιν ἐς τὴ ἀρχὴν αὐτῶν, σὺν τῷ ἡγεμόνι παραγενόμενοι ἔς τε ἀκρόασιν πρεσβέων, καὶ τῇ μεγάλων, εἴτε βασιλέων, εἴτε καὶ ἡγεμόνων ἀναφορᾶς. καὶ οἱ ἄνδρες ἔτος, ἡ τῆς πόλεως ὅλη ἐξουσία·
D ὀνομάζεται δὲ καὶ ἡγεμονία. Προέχει δὲ αὕτη ἡ πόλις δυοῖν τῇ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεων, οἰκιῶν τε εὐπρεπείᾳ, καὶ κατασκευῇ ἐπὶ τὴ τὰ θαλάσσης οἰκοδομημάτων, ὡς τὸ ἐπίπαν τῆς πόλεως, καὶ πλούτῳ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐνοικούντων, ἅτε τῆς πόλεως ἐπὶ ἐμπορίαν ἐπιτηδείως ἐχούσης ὡς μάλιστα, καὶ χρήματα εὐπετῶς ποριζομένης. Κεκόσμηται δὲ ἡ πόλις αὕτη τά τε ἄλλα, Ϲ Ἐπινέῳ ἐνὸς τὴ πόλεως οἰκοδομημένῳ, καλλίστῳ τε ἰδεῖν, καὶ εὐπρεπεστάτῳ, ταῖς τειρήσεσιν ἐξηρτημένῳ ὡς πλείσαις, καὶ πλοίοις ἄλλοις παμπόλλοις, καὶ τῇ σκευῇ τούτων ἀφθόνως τε ἐχούσῃ αὐτῇ, ἔνθα τε * ὅπλων καὶ ἄλ-
E λων ὅσα ἐς χρείαν φέρει ταῖς ναυσί. Διήκει δὲ ἐπὶ πέντε σταδίους, Ϲ ἄνδρες ὡς πλεῖστοι ἐργαζόμενοι αὐτῇ καθ' ἑκάστην ἐς τὰς ναῦς. ἄρχοντας δὲ αἱροῦνται τῇ ἐνιαυτὸν δύο, ἐς τὸ Ἐπίνειον τοῦτο, Ϲ ἐς ξύμπασαν τὴν κατασκευήν. ἵπποις δὲ, οὐδέν τι χρῆται ἡ πόλις αὕτη, ἀλλὰ πεζῇ τε ἐπ' ἀλλήλους φοιτῶσι, καὶ πλοιαρίοις. τῇ μὲν, τὰ θαλάσσης δικαίως τῇ οἰκιῶν δικαίως, τῇ δὲ, καὶ αὐτῶν στενωπῶν κατεστρωμένων πλίνθοις ἅπασαν τὴν πόλεως. τείχει δὲ οὐδὲν περιβέβληται ἡ πόλις. Τὰς μέντοι ἀρχὰς τῇ σφετέρων πόλεων, ἔς τε τὴ ἤπειρον τὴ Ἰταλίας, καὶ ἐς

* In uno, ἔφοροι, ut in pr. ed.

* In ora, ἤτοι ἀρσενάτε νεῶν οὕτως ὀνομαζόμενον ἴσ. ἀρσενάλε.

τ παράλιον χώραν αὐτῶν, ἀλλ᾽ τέλος δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱροῦνται. ἐπειδὰν ὖ ἐπανίωσιν ἐς τ πόλιν, ἰῶ τι μὴ ὀρθῶς πεφραγμένον ᾖ αὐτῷ, τάς τε δ᾽ δύνας δίδωσι ᾗ δίκλω, ἐφ᾽ οἷς μὴ καλῶς πεπολιτευμένα τυγχάνει αὐτῷ· Καὶ αἱροῦνται μὲν ὅτοι στρατηγὸν σφίσιν, ὡς ἐπιχώριον ἐς τὰ στρατεύματα τ ἠπείρε, δεδιότες μὴ προσαγόμβοι τὰς στρατιώτας περὶ τ ἀρχὴν νεωτερίσωσι, ᾗ κινδυνεύσῃ αὐτοῖς διαφθαρῆναι τὰ φράγματα. Ες μέν τοι τ ἀρχὴν τ θαλάσσης, ὡς ἔχοντες ὅπως ἐπάγωνται ἀλλοτρίους, καθιστᾶσί τε ἐκ τ ἐπιχωρίων αὐτοκράτορας, ἐπειδὰν πολεμεῖν ἐξέρχονται. ᾗ ἰδίᾳ κατ᾽ ἐνιαυτὸν τὰς δέκα τριήρεις, ἃς ἐπιπέμπουσιν ἔτος ἑκάστε, ἔς τε τ Ἰόνιον, ᾗ ἐς τὸ Αἰγαῖον. τῷ νεῶν αὐτῶν αἱ ἐπὶ ἐμπορίαν ἀφικνοῦνται ἐπὶ Αἴγυπτον ☾ Λιβύην, ᾗ Ὠκεανὸν, ᾗ Εὔξεινον πόντον. ☾ καθαιροῦντες τὸ λῃστικὸν, ὅποι ἂν περιτύχωσιν αἱ δέκα αὗται τριήρεις, διατείβουσιν ὅλον ἐνιαυτὸν, ἐς ὅπερ αἱ δέκα ἀφικνούμεναι, ἀπαλλάττουσι παύτας τῆς φυλακῆς. ἐπιπέμπουσι ὖ ☾ τριήρεις ἐπὶ ἐμπορίαν ἡ πόλις, ὀξωνουμένων τῷ πολιτῶν παύτας, ἔς τε Αλεξάνδρειαν, ᾗ Συρίαν, ᾗ Τάναϊν, ᾗ ἐς τὰς Βρεταννικὰς νήσους, ᾗ ἐς τ Λιβύην. εἴησαν δ᾽ ἂν αἱ τριήρεις αὗται δύο ᾗ εἴκοσι μείζως τ ἄλλων τριήρεων, ἅτε ἐπὶ ἐμπορίαν κατεσκευασμέναι. Νομίζεται δ᾽ αὐτοῖς ἐφ᾽ ἑκάστης νεὼς ᾗ παῖδας συγκλητικῶν ἀνδρῶν, ἐπὶ τῷ ἐμπορίαν ἀφικνεῖσθαι, μεμισθωμένους ᾗ τὰς σὺν τῇ νηὶ ἐπὶ τ ἐμπορίαν. Εξεύρηται μὲν ὖν τάπις πῖς Οὐενετοῖς, ὡς τὸν Λιγυρίας τύραννον ἀπολεμοῦσι, χρήματα τῇ τε ἄλλῃ, ᾗ δὴ τῷ πολιτῶν ἑκάστε τῆς οὐσίας ὁ δεκατισμός. ὡς δὲ πάντει ἡ πόλις ἐτήσιον πρόσοδον, οἷα τὰ χρέως ἀπόδοσιν, ᾗ ἅπτα δ᾽ ἂν ἐπαγγέλῃ λαμβάνειν τὰς πολίτας, τοία δὴ ἕκασον ἐπαγγέλλει ἀποδιδόναι ἔτος ἑκάστε, ὡς ἔστιν ὅτε ἐπὶ τὰς παῖδας τε ᾗ ἐγγόνας ὡς ἀφικνεῖται ἡ τοιαύτη πρόσοδος. Εξωνοῦνται μὲν ἔνιοι παύτας * ὀλίγου τινὸς, παρὰ τ ἐνδεῶς τὰ βίᾳ σφίσιν ἐχόντων, ᾗ δυσαιμοῦσι. Δοκεῖ δὲ ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ Οὐενετῶν ἀπὸ παλαιᾶς εὐνομημένη, μηδένα φθῆναι ἐπὶ νεωτερισμὸν ἀφικέσθαι, πλὴν δὴ Βαϊμουῶδον νεανίαν, ὀλβιώτατον δοκοῦντα γενέσθαι, ἀναπτώμβρον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸ ὁρμῆσθαι. ἀπὸ οἰκίας δέ τινος βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς ἄνωθεν, ἐν τῇ ὁδῷ προϊόντα ἐπὶ τὰ βασίλεια, ἐπισπομένε αὐτῷ τὸ πλῆθος, ᾗ δεσπότην σφῶν, ᾗ τῆς πόλεως ἀποδεικνυμένε, ᾗ παύτῃ βληθέντα λίθῳ ἀποθανεῖν. ὕστερον μέν τοι, ἐδένες ὅ, τι ☾ ἄξιον λόγε ἐς νεωτερισμὸν περὶ τὴν πόλιν παύτην ἐξηνέχθησαν, δεινῶς τὸ φυλαττομένης τῆς πόλεως, μὴ συμβῶσι αὐτῇ. Ως μέν ὖν τῇ πόλει παύτῃ πόλεμον ἐπαγγείλας Μεχμέτης ὁ Παιαζήτεω παῖς, ᾗ τριήρεις ἐπλήρωσαν ἐπὶ τ προφυλακαῖς ἄλλας ἀεὶ, ᾗ δύο γενομένας, ἔπλεον αὗται εὐθὺ Ελλησπόντε, ἡγουμένου Πέτρε τ Λαυρεδάνων οἰκίας, ἐς ὕστερον, ᾗ τὴν ἐπὶ τὰς Ιανύας στρατηγίαν, ᾗ στρατηγικῶς εὐδοκίμησεν. ἔτος δὴ ὖν σὺν ταῖς ναυσὶν ἀφικόμβρος ἐς τὸν Ελλήσποντον, ἐπὶ τῆς Καλλιουπόλεως ἀνεκώχευε μετεώρας τὰς ναῦς, ἐν τῷ πελάγει, ἕως μὲν ἔκ ἐπάρχων πολέμε, ἐδόκει τε ᾗ * εἰρλῶν τε εἶναι, ᾗ τὰς σπονδὰς μὴ λελύσθαι· ᾗ ἀμύνειν μέν τοι ἐπηγγέλλετο αὐτῷ, ὑπάρξαι ὖ πολέμε μηκέτι. ἐδόκει τε ᾗ μὴ πολεμεῖν, τ

* Duo manuſ. habent, ἐκ ὀλίγε τινός. R. ut in cont.

* εἰρλώω. R. ut in c.

A plerumque ex iis qui in magiſtratu ſunt conſtituunt. Ubi hi reverſi fuerint, pœnas dant eorum quæ inique in magiſtratu collocati egerunt. Ducem, quem exercitibus continentis proponunt, non indigenam aut civem creant, veriti ut conciliatis militum animis, innovationem aliquam moliretur contra principatum, rerumque ſumma in periculum veniret. Navalibus copiis cum non poſſint dare Imperatorem peregrinum, unum de ſuo corpore deligunt, qui navalia prælia capeſſat, cum ad belligerandum prodeunt. Separatim quotannis decem tri- Cotimus.
remes mittunt in Jonium & Ægeum
mare, propter naves quæ in Ægyptum
& in Libyam mercium gratia proficiſcuntur per Oceanum & Euxinum mare. Mare hoc repurgant a piratis, quos arcentes
ubicumque in eos inciderint, foris morantur per integrum annum, expectantes donec decem aliæ ſubmittantur. Quæ ſi venerint, liberatæ priores mari cuſtodia, domum remeant. Civitas iſta mittit triremes, quas cives emunt, petitum merces, in Alexandriam, Syriam, Taniam, Britannicas inſulas, & in Africam. Hæ ſunt numero viginti duæ, quæ magnitudine differunt a reliquis, ut quæ ad merces capiendas extructæ ſint. Solent autem, ita enim conſuetudo te- *Edit. Pariſ.*
net, cum ſingulis navibus patriciorum *pag.* 106.
filii ad merces comparandas proficiſci mercede conducti. Magnam pecuniæ vim Veneti confecerunt, cum bellum
C gererent adverſus Mediolani ducem, bonorum, quæ cives poſſidebant introducta decimatione. propter hanc civibus annuum, quaſi debiti perſolutionem, ordinarunt reditum: promittentes quæcumque contuliſſent cives in uſum belli, eorum tertiam partem ſingulis annis cives ſingulos recepturos. Hic reditus ad liberos & nepotes redit. Quidam hos reditus parvo pretio redimunt, ab iis qui pauperem apud ipſos vitam agunt. Civitas iſta plane felix eſt. Hæc cum jam a primordio bonis legibus eſſet fundata, evenit ut nullus repertus ſit, qui ſeditionem aliquam, novarum rerum cupidus, in ea excitare conatus ſit, præter
* Baimundum adoleſcentem opulentiſſi- *Boemundum.
D mum, qui pretio alliciens multitudinem, reipublicæ ſtatum innovare parabat. In Baimundi Tentuli conjuratio, circa annum 1297.
quem prodeuntem ad regiam, ſtipatum turba hominum maxima, qui eum dominum ſuum & urbis declarabant, mulier de tecto quodam lapidem jaciens, eum trucidavit, atque eo loci ſeditioſus vitam finiit. Deinceps nullus alius, qui idem moliretur, inventus eſt: cum civitas ſumma ope, ne id mali contingat, præcavere ſoleat. Mechmetes igitur Pajazitis filius, cum bellum Venetis indiceret, triremes, quæ ſemper binæ in propugnaculis erant, impleverunt, & recta navigarunt in Helleſpontum, duce * Pe- * al. Aloiſio.
tro familiæ Lauredanorum, qui in expe- Petrus Lauredanus.
E ditione contra Januenſes admirabilem claritatem rebus fortiter geſtis ſibi paraverat. Hic ubi cum navibus in Helleſpontum adveniſſet, e regione Callipolis vela expandens, prælium haud volenti animo inire in animum induxerat. Pax enim adhuc vigorem ſuum obtinere, nec dum fœdera violata eſſe videbantur. Erat præterea a ſenatu illi imperatum, ut defenderet potius, nec prior prælium exordiretur. Viſum enim eſt Venetis non hoſtilia facere, ne urbes ipſorum in Mech-

metis regione quas habebant, aliquid mali a Turcis paterentur. Hæ autem sitæ erant in regione quæ Jonium spectat, & in Ægeo mari. Senatus igitur Venetorum mandatum hujusmodi suo Duci dederat, ut non prior arma inferret: nec lacessens, verum lacessitus prælium occiperet. Ut venit in Hellespontum, nec multum ab Asia naves starent, Calliopolis dux non amplius ferendos esse dicebat qui ex aperto contumeliis & injuriis certarent. Quod filius ducis e familia Phoscarorum ab Decemviris captus in gravissimam necessitatem venisset, quasi seditionis auctor, & novarum rerum appetens: verum quæstione habita nullum invenire crimen potuisse. Adolescentem quidem evasisse illatum crimen. Ex qua re non mediocris lætitia oborta est, ipseque domum rediit. Deinde iterum captus est, cum interfecisset virum, qui crimen proditionis ei impegerat. Unde in Creta morari coactus est. Tandem cum denuo proditionis reus fieret, Decemviri civitatis eum accersentes, cum omnia tentarent, nec ullo modo crimen pateret, remissus est in Cretam: nec multo post ibidem vita decessit. Dux igitur Calliopolis veniens in regis regionem, & in navale ejus, naves militibus implevit, & ducens triremes viginti quinque, aliasque naves circiter octuaginta, regia classe Venetis, quos contra procedebat, terrorem injicere nitebatur. Hi quidem sublatis navium armamentis, progressi sunt Periponnesum, nihil metuentes hostem. Navis Peloponnesiaca relinquebatur a tergo, quia postremo adducenda erat: quæ, cum regia triremis appropinquasset, accersebatur. Dux autem Venetorum sublato signo eam sequi, nec priorem in hostem incursionem facere jubebat. Peloponnesiacæ triremis dux, cum putaret se jussum irruere in hostem, & propter eamdem rem signum esse datum, impetum in regis navem fecit, eamque demergit. Reliquæ barbarorum naves cum adverterent, a parte adversa occœptum prælium, & ipsæ ad prælium se convertebant: festinantque impetum in Peloponnesiacam navem dantes resistere fortiter. Veneti viderunt, quod parabatur, videlicet classem hostilem incursare in Peloponnesiacam triremem, ipsi quoque ad navale certamen accingebantur. Interim dum ferveret prælium, navigabant per omnes hostium naves, quasdam remis ad litus agentes. Veneti in hunc modum victoria potiti sunt, capientes naves barbaricas tredecim, pleraſque tamen vacuas. Nam Turci, ubi senserant naves, in quibus erant, jam capiendas, in mare se abjiciebant, & in terram enatabant. Eodem tempore cum armis urgerent Veneti Mechmetem, Lampsacum obsidendo in ditionem acceperunt: ibique præsidio relicto, domum reversi sunt. Veneti ducem illum qui prælia secunda, contra barbaros fecerat, reversum capitis accusabant. Crimini dabatur, quod prior præter jus & æquum, & præter magistratus imperium, prælium iniisset, fœderaque fregisset. Cum in hunc modum capitis anquireretur, crimine absolutus est, ut qui prælium haud prior incœpisset. Nec tempore multo interposito legationes ultro citroque missæ, inter utrosque pacem icto fœdere sanxerunt. Mechmetes quidem,

Edit. Paris. pag. 107.

Bellum navale inter Venetos & Turcos.

pag. 108.

A πόλεων σφίσι, ἐν τῇ τῆ Μεχμέτεω χώρᾳ ὑπὸ Τύρκων μὴ κακῶς πάσχειν, ἔν τε τῇ πρὸς τὴ Ἰόνιον, καὶ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει. Τέτῳ μὲν δὴ ὅπως ἐπιτέτακται ὑπὸ τὴ Συγκλήτε, ἀμυνόμενον μὲν διαναυμαχῆσαι, ἐκόντα δὲ εἶναι μὴ ὑπάρξαι πολέμε. Ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπὸ τῆς Ασίας ἐδρεύοντο αἱ τριήρεις, ὁ τῆς Καλλιουπόλεως ὕπαρχος, ἐκέτι ἀναχετὸν ἐποιεῖτο, τὰς Οὐενετὰς ὅπῃ περιφανῶς ὑβρίζειν, ὅτι μὴ τὸ παῖδα τὸ ἡγεμόνος τὸ Φωσκαρέων οἰκίας, φασὶ, νεωτερίζοντα, ἐαλωκέναι ὑπὸ τῆ τῆς πόλεως ἀσυκῶν, καὶ ἐς ἀνάγκας ἀφικόμενον μεγάλας, μηδοτιοῦν εὑρίσκειν ἐν ἑαυτῷ. καὶ τὸν μὲν νεανίαν ἐκπεπτωκέναι, δίκῃ τινὶ τε ἑαυτῷ ἐπενεχθεῖ-

B σαν αἰτίαν· ὅθεν καὶ εὐφροσυνίῃ εὐπορεσάμενοι κατελθεῖν. καὶ αὖθις ἁλῶναι, διαφθείραντα τὸ ἄνδρα ἐκεῖνον, ὡς ἀπῆγεν αὐτὸν προδοσίας, ἐς ἀνάγκας ἰόντα τὸ ἔπως ἐκπεπτωκότα διατρίβειν ἐν Κρήτῃ. ἐπιφερομένης δὲ αὐτὸν αὖθις αἰτίας, ἐπὶ τέτο μεταπεμψαμένας τὰς δέκα τῆς πόλεως, πολυπραγμονεῖν, καὶ ἐχ εὑρόντας, ἀποπέμψαι τε αὖθις ἐς Κρήτλω, ⁊ μετ' ὀ πολὺ αὐτὸ, τελευτῆσαι. * ἐς τὴ βασιλέως χώραν, * καὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἐπίνειον αὐτε. καὶ ὡς ἐπλήρε δὲ τὰς ναῦς, ἀνταναίγετο καὶ ἔτος, ἔχων τριήρεις πέντε καὶ εἴκοσι, νῆας δὲ ἄλλας ἀμφὶ τὰς ὀγδοήκοντα, ὡς δεδιττόμενος τὰς Οὐενετὰς, τῷ βασιλέως ναυτικῷ. ὅτοι μὲν δὴ προέσαν ἐπὶ

C Προικόννησον, μετεώρως ἔχοντες τὰς ναῦς αὐτοῖς. ἡ μὲν οὖν ἡγεμόνων, ἐλθὼν ἐς τλὼ, &c. *in R. nulla est lacuna.* * *in uno,* καὶ αὐτό.

Πελοποννησία ὑπολέλειπτο, ὡς ὕστερον ἀναγομένη. ἐνταῦθα ὡς ἀγχῆ ἐγένετο τριήρης μία τὴ Βασιλέως, μετεπέμπετο ὁ ἡγεμὼν τῷ Οὐενετῶν, σημεῖον ἐπάρας, κελεύων ἕπεσθαι, καὶ μὴ ἐμβάλλειν. οἰόμενος δ' ὁ τὴ τριήρες ἄρχων τῆς Πελοποννησίας, ὡς κελεύοι ἐμβάλλειν, τὸ σιώθημα οἰόμενος οἱ γενέσθαι ὑπὸ τὴ στρατηγοῦ, ἐμβάλλει τε τῇ τὲβασιλίως νηὶ, καὶ καταδύει. αἱ δὲ λοιπαὶ τῷ βαρβαρικῶν νεῶν ἰδέσαι, ὡς ὑπῆρπο πολέμε, καὶ ἐς μάχλω καθίσανται, ἐπείγονται ἐπαμύνειν βελόμεναι ἐπὶ τλὼ Πελοποννησίαν ναῦν. ἐνταῦθα δὴ αἱ λοιπαὶ τῷ Οὐενετῶν τριήρεις κατι-

D δέσαι τὸ γεγονὸς, ὡς ἐπὶ τλὼ σφετέραν αἱ βαρβαρικαὶ νῆες ἐπείγονται, * ἀνταναίγονται καὶ αὗται ἐπὶ ναυμαχίαν, καὶ ὡς ἐναμάχοιο, διέκπλοιο τε ἐποιήσαντο, καὶ καταδύσαντες ναῦς τέ τινας, καὶ ζωγρήσαντες τὰς λοιπὰς, ἐς τλὼ γλῶ ἐτρέψαντο, καὶ ἐνίκησαν Οὐενετοὶ, ναῦς λαβόντες τῷ βαρβάρων τεσσαράδεκα, κενὰς δὲ πὰς πλείας. οἱ δὲ Τὲρκοι, ὡς ἁλίσκοιτο ἡ ναῦς, ἐς τλὼ θάλατταν ἔπιπτον, καὶ ἐξένεον ἐπὶ τὴ γλῶ. Ἐνταῦθα ὡς ἤδη πόλεμον τοῖς Οὐενετοῖς ἀνελομένοις πρὸς Βασιλέα Μεχμέτλω, τλώ τε Λάμψακον πολιορκίᾳ παρεσήσαντο, ⁊ φυλακλὼ ἐγκατέλιπον, καὶ αὐτοὶ ἔχοντο ἐπ' οἴκε ἀποπλέοντες. ἐνταῦθα μέν τοι οἵτε Οὐενετοὶ, τὲτον

E τὸν στρατηγὸν, ὃς περιεγένετο τῷ βαρβάρων στόλε, ἤγοντο θανάτε, ὡς πρότερον ὑπάρξαντα ἀδικίας, καὶ λελυκότα τὰς σπονδὰς παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα αὐτῷ. καὶ ἐν δίκῃ γενόμενος παρὰ δικασαῖς, ἀπελύθη, μὴ αὐτὸς πρότερος ὑπάρξαι τὲ πρὸς βάρβαρον πολέμου. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον διεπρεσβεύσαντο, καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο. ἐς τέτους μὲν δὴ ὧν οὕτως ἔχε τῷ Βα-

στιλεῖ Μεχμέτῃ. τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἐπιτήδειός πε ἢν συ- A quemadmodum accepimus modo, erga
νήθης, ἠξίου θεραπεύειν ὅτι ἂν δέοιντο παρ' ἑαυτῷ Venetos affectus erat. Græcis vero erat
δι' αἰτίαν τοιάνδε. Μουσαφᾶς γάρ τοι ὁ τῶν Παιαζήτεω perquam familiaris, eosque colere cu-
παίδων, μιμησάμενος Μωσέα τὸν ἀδελφὸν, ἢν πρὸς piebat in omnibus quæcumque petiissent
τὸν Σινώπης ἄρχοντα πολέμιον ὄντα, τῷ ἀδελφῷ haud gravatim largiendo. Familiaritatis
Μεχμέτῃ, ἀφικόμενος, καὶ ὅρκια ποιησάμενος, ὥς autem ejus causa, quam nunc dabimus, Mustaphas Pa-
τε ξένους εἶναι τε, καὶ φίλους ἀλλήλοις, ἢν πρὸς τὸν erat. Mustaphas unus e numero filio- jazitæ filius.
Δακίας ἡγεμόνα διαφερεσβευσάμενος, ὡς αὐτὸν ἄσ- rum Pajazitis, imitatus Mosen fratrem,
μενος ὑπεδέχετο, καὶ τἆλλα ὑπισχνεῖτο συγκατεργά- ad Sinopium ducem, qui hostis erat Me-
ζεσθαι τὰ ἐς τὴν βασιλείαν· διέβη τε εἰς τὴν Δα- chmetis, perveniens, juramenti reli-
κίαν Μουσαφᾶς, καὶ χρόνον αὐτόθι διατρίψας συχ- gione interposita se invicem amicos &
νὸν, ἔχων ἄνδρας τριακοσίους, ἔπρασσε πρὸς τοὺς hospites in posterum fore confirmabant.
Τούρκων ἀρίστους, μετιὼν ἕκαστον. Ὡς δ' ἐδὲν προ- Deinde cum legatos misisset ad Daciæ
χώρει, * ἐπὶ τῷ Μεχμέτης τότε ἄλλα ἐπιεικὴς, B ducem, & amice ab eo foret acceptus,
* Ex Latina versione patet desiderari hæc verba, ἠχθετο μάλιστα, vel similia. In R. nulla est lacuna.
καὶ ἐς τὸ θεραπεύειν τοὺς ἀρίστους τῶν Τούρκων, οὐκ ἀ- pollicereturque se ipsi suppetias laturum
δόκιμος, ἤθους τε ἡσυχίᾳ, φῶτά τε παῖδα ἐνέ- in regno quod averet acquirendo, in * * al. Europam, al. Daciam.
φηνεν εἶναι τῶν Παιαζήτεω τὸν Μουσαφᾶν, καὶ ὡς ἀ- Asiam abire decrevit. Cum in Asia
δαμῆ παφανῆ χόντες τῷ διατριβῷ αὐτῷ. τὸν longo tempore moratus esset, habens
δὲ παῖδα τοῦτο τελευτῆσαι, παρ' ἀνδρὶ ἐπιτηδείῳ, secum viros trecentos, haud cessabat
καὶ τὸν ἤθους δικαιοτάτῳ, ὃς ἀφῖκτο παρ' αὐτὸν τὸν ambire Turcorum optimum quemque,
θάνατον τοῦ παιδὸς διασημῆναι. Ἐνταῦθα Μουσαφᾶς, & ad defectionem pellicere. Cum res
ὡς ἐδὲν αὐτῷ καινὸν ἐπέβαινεν ἀπὸ Δακίας, parum succederet, angebatur maxime.
καὶ οἰόμενος ἑαυτῷ ἄμεινον ἕξειν, ἐπὶ τὰς Ἑλ- Nam Mechmetes æquitatis amantissimus
λήνας ἀφίκηται, ἐν μέσῳ τῆς ἀρχῆς Μεχμέτεω ἱ- erat, & egregie optimates Turcorum
δρυμένος, ἐλαύνει ἀπὸ Δακίας διαμανὴς τῆς Θρᾴ- colere norat, moribusque erat tranquil-
κης ἐπὶ τὴν Θέρμην, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ ἐς λό- lus & placidus. Hic dicebat, Musta-
γους ἀφικόμενος τῷ Ἑλλήνων ἄρχοντι, εἰσῆλθέ τε εἰς pham haud legitimum, verum suppo-
τὴν πόλιν, καὶ κατελήφθη. Μεχμέτης δὲ, ὡς ἐπύ- sititium esse Pajazitis filium, ut qui nul-
θετο τάχιστα ἐς τὴν Θέρμην ἀφικέσθαι τὸν ἀδελ- lo, vel parvo indicio patrem & fra-
φὸν, αὐτίκα ἐδὲν ἐπιχειρῶν, δρομαῖος ἐπῆλθεν ἐπὶ τὴν tres repræsentaret. Filium Pajazitis
Θέρμην, παραλαβὼν στρατὸν, καὶ ἐζήτει τὸν ἀδελ- Mustapham excessisse e vivis, seque
φὸν τὸν Ἑλλήνων. Ὁ μέν τοι τῆς Θέρμης ἄρχων, Mustaphæ veri filii Pajazitis mortem ac-
ἄγγελον πέμψας ἐπὶ τὸν Βυζαντίων Βασιλέα, ἐδήλου τε, cepisse a viro integerrimo & justissimo,
ὡς ἔχοι αὐτῷ περὶ τοῦ παιδὸς Παιαζήτεω qui sibi eam pro certo nunciarit. Mu-
Μουσαφᾶ, καὶ ὡς Μεχμέτης ἐπελαύνων, ἐξαιτεῖτο stapham, cum cœptis parum succederet,
τὸν ἀδελφὸν, οἷα φῶτα ὄντα, καὶ διαφθείροντα τὸ C abiit ex Dacia: & res suas meliore sta-
γένος αὐτῶν. Βασιλεὺς δὲ πρέσβιν τε ἔπεμψε πρὸς tu fore credebat, si se contulisset ad
Μεχμέτην, καὶ συνέθετο αὐτῷ τὸ Μουσαφᾶν ἐς φυ- Græcos, sic in medio Meclimetis re-
λακὴν τε ποιήσασθαι, καὶ μηδαμῆ μεθιέναι τε ἀ- gno constitutus. Iracundo itaque animo,
πίοντα. καὶ ἐπὶ τούτῳ ὅρκιά τε ἐποιήσαντο, καὶ Mu- relicta Dacia, per Thraciam contendebat Thermam, quæ urbs est Græcorum. Ibi veniens in colloquium cum
Græcorum duce, & urbem ingressus, Mustaphas capitur.
captus est. Mechmetes ubi rescivit fra-
trem suum perveniisse Thermam, confe-
stim omni mora posita, Thermam sum-
ma celeritate adhibita profectus est: as-
sumptoque exercitu, fratrem quærebat
apud Græcos. Dux Græcorum, qui
Thermam regebat, nuntium ad Byzan-
tii regem ire jubet, ut dicat quid egerit
cum Mustapha: narraret quoque adve-
nisse Mechmetem, & postulare sibi de-
dit Mustapham, ut fratrem suppositi-
tium, & sui generis maculam. Rex mis-
so legato, pactum iniit cum Mechmete
quod jubebatur Mustapham in vincula
dare, nec quoque inde abire ipsum pa-
teretur: pactum hoc jusjurandi religio-
ne formarunt. Mustapham igitur una
cum Smyrnæ duce Zunaite, qui cum eo
Thermam advenerat, accesseratque bel-
li contra Mechmetem adjutor, in arce
Epidauri in carcerem debere vinctos.
Græci tempore longo eos in vinculis as-
servarunt. Postea ducti sunt in Imbrum
& Lemnum, ubi quoque in carcere cap-
tivi delituere usque ad Mechmetis obi-
tum. Cum igitur Græci hac in re mo-
rem gessissent Mechmeti, & quasi gra-
tiam retulissent, in carcere condentes
Mustapham, accidit ut in posterum quæ-
cumque vellent, facile apud regem Mech-
metem impetrarent. Tunc quidem cum
experirentur regis favorem Græci, longo
tempore admodum feliciter rebus sunt
usi. Peloponneso eam induxere formam,
quam commodissimam fore judicabant.
Emanuel habuit filios, Joannem senio-
rem, quem Græcis regem dedit: An-

Edit. Paris. pag. 109. Zunaites Smyrnæ dux.

Emanuelis Græc. Imp. filii.

* τούτων

dronicum & Theodorum, præterea Conſtantinum, Demetrium, & Thomam. Joanni ſeniori, qui reliquis vir melior eſſe apparebat, regnum commiſit. Eidem uxorem dedit ex Italia Montferrariæ principis filiam, moribus quidem præditam optimis, cæterum forma illiberali. Diademate igitur caput filii cingens, eum regem & pontificem Græcorum eſſe juſſit. Uxorem, quam ex Italia petierat, non perinde ob formæ turpitudinem amabat. Proinde nec cohabitabat, nec etiam Veneris fœdus cum ea inibat: tantum mulieris obrepſerat faſtidium. Mulier advertens ſe marito eſſe inviſam admodum, navem conſcendit, & ad genere propinquos ſe recepit. Ipſe interim matrimonio ſibi junxit Sarmatiæ (quæ & Ruſſia) principis filiam. Hic quidem in iſtum modum affectus regno præfuit: Andronico autem imperio regendam conceſſit Thermam, qui virtute poſt Joannem ſecundus inter filios regios erat. Cum aliquanto tempore ſupervixiſſet, in elephantiaſim incidit. Thermam quoque, ut quæ non amplius retineri poſſet, propter res civitatis admodum acciſas, Venetis vendidit. Cum igitur judicaret eam venditionem tum ſibi tum urbi expedire, parvo pretio accepto, eam Venetis tradidit. Andronicus autem profectus ad fratrem in Peloponneſum, victum in Mantinea Laconiæ habuit. Morbus cum in dies invaleſceret, tandem vita functus eſt. Theodorum, qui defuncti quoque filius erat, miſit ad fratrem Theodorum Porphyrogenitum, ut eum Peloponneſi ſucceſſorem relinqueret. quem ſuſcepit, & ut fratris & neceſſarii filium apud ſe detinuit. quo mortuo, quemadmodum convenerat, ſucceſſit in Peloponneſi adminiſtrationem. Hic ubi imperio potitus eſt, uxorem accepit ex Italia, filiam Malateſtæ ducis Marchiæ, quæ formæ venuſtate, & reliquis mulierum dotibus admodum præſtabat. Poſtea cum odium, dehinc diſcordiæ id matrimonium invaſiſſent, odio, quo uxorem proſequebatur, permotus, ad Nazaræorum ſchema migrare ſtatuit. Cum autem jam animo fixum eſſet, Nazaræorum ſuſcipere habitum, accerſivit fratrem, ut ei regnum tribueret, opeſque. Verum haud multo poſt voluntatem mutavit, cum eum optimi quique ab iſto inſtituto dehortarentur, nec eum ad hanc vitæ formam tranſire ſinerent. Senior Theodorus non tulerat filios ex Rhainerii filia: verum nati ſunt ei filii nothi. nam duxit uxorem Athenarum principis filiam, quæ omnes ſui ſæculi formoſas anteire dicebatur. * Rhainerius hic Corinthi & Athenarum princeps extitit: Bœotiæ quoque imperavit, & uſque in Theſſaliam proceſſit. Imperium hoc modo nactus eſt. Cum contra Græcos, ſic inſtigante Romano Pontifice, expeditionem ſumerent Galli & Veneti, tum etiam Neapolitanus rex, necnon Tyrrhenorum & Januenſium viri potentiſſimi profecti ſunt, ut Peloponneſum & reliquam Græciam ſubigerent. Et Peloponneſum quidem cæteri in ditionem redegere. At Januenſes qui erant de familia * Zachariarum, ceperunt Achajam & Elidis partem maximam. occuparunt & Pylum, necnon Meſſanæ regionem haud parvam, ut etiam in Laconiam irrumperent. Mediterraneam regionem Pelo-

Theſſalonica Venetis ultro data.

Edit. Pariſ. pag. 110.

* Gregoras & Facellus hunc Rogerium de Empuriis faciunt.

* Giachariorum.

A Κωνσαντῖνος, ὁ Δημήτριος, καὶ Θωμᾶς. τῷ μὲν τοι Ἰωάννῃ τῷ πρεσβυτέρῳ, πάντων τῶν ἄλλων κρατίστῳ δοκοῦντι γενέσθαι, τόν τε βασιλείαν ἐπέτρεψε, καὶ ἀπὸ Ἰταλίας ἀγόμενος αὐτῷ γυναῖκα τῶν * Μονφερατείας ἡγεμόνος θυγατέρα, ἐπιεικῆ μὲν τὸ πρόσωπον, ἀνδρὶ δὲ τὸν ὄψιν, διαδήματι ταινιώσας, Ἀρχιερέα τε καὶ Βασιλέα ἐκόσμησατο τοῖς Ἕλλησι. ταύτῃ μὲν οὖν, ὡς ἔτε σωφρονεῖ, ἔτε σωφρονέγενετο, ἐς ἔχθος ἀφικόμενος, καὶ ἀνδρῶς ἔχων αὐτῆς ἐπί τινα χρόνον. καὶ ἥτε γυνὴ τοῦ Βασιλέως, ἐνεώρα ἐς αὐτὸν τὸν ἄνδρα ἀνδρῶς ἔχοντα, καὶ αὐτὸν ἀπεχθάνεσθαι τῷ ἀνδρὶ ἐς τὰ μάλιστα, ἐπιβᾶσα νεὼς, ᾤχετο ἀποπλέουσα ἐπὶ Ἰταλίας παρὰ τοὺς προσήκοντας. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα τὴν ἀπὸ Σαρματίας, τοῦ Σαρματῶν ἡγεμόνος θυγατέρα· ἔτος μὲν οὖν ἕτω διατεθεὶς ἐβασίλευσεν, Ἀνδρονίκῳ μὲν τῷτε Θέρμῳ ἐπέτρεψεν οἰκεῖν, ἀνδρὶ οὐκ ἀγεννεῖ, μή γε Ἰωάννου τοῦ βασιλέα, καὶ ἐπί τινα χρόνον διαγενόμενος, ἐς νόσον περιῆλθεν ἐλεφαντίασιν. καὶ τὸν Θέρμον ἀπέδοτο τοῖς Οὐενετοῖς, ὡς τὸ τε πόλεως οὐκ ἔτι ἐπιτηδείως ἐχούσης ἐς φυλακὴν αὐτῆς, καὶ σφίσι τὰ πράγματα πονήρως ἤδη ἐχοντα. καὶ ὡς ἐδέδοκτο ἤδη αὐτοῖς, ταύτῃ σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τῇ πόλει ἄμεινον ἔσεσθαι, ἀπέδοτο ταύτῃ τοῖς Οὐενετοῖς, ὑπὸ πολλοῦ τινος. Ἀνδρόνικος μέν τοι ἐς Πελοπόννησον παρὰ τὸν ἀδελφὸν ἀφικόμενος, τῷ τε δίαιταν εἶχεν ἐν Μαντινείᾳ τῆς Λακωνικῆς, ἐς ὃ δὴ ἐπικρατοῦντος τοῦ νοσήματος ἤδη, τελέως ἐτελεύτησε· τὸν δὲ Θεόδωρον τότε παῖδα ὄντα, Βασιλεὺς Ἐμμανουὴλος, ἐπεπόμφει παρὰ ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν Πορφυρογέννητον, ἐφ' ᾧ διαδοχόν τε τὸν παῖδα καταλιπεῖν ἐπὶ τῇ Πελοποννήσῳ· καὶ ὡς ἐδέξατο τοῦτον, ἀδελφοῦτε παῖδα, καὶ ἐπιτηδείᾳ, εἶχέ τε παρ' αὐτῷ, καὶ ὡς ἐτελεύτα, κατέλιπε τὸν ἀρχὴν αὐτῷ. ἔτος δὲ ὡς ἐς τὴν ἡγεμονίαν κατέστη, ἔγημέ τε γυναῖκα, ἀπὸ Ἰταλίας, θυγατέρα Μαλατέστα, τοῦ Μάρκης ἡγεμόνος, τῷ τε κάλλει διαπρέπουσαν, καὶ τῇ ἄλλῃ κοσμιότητι· ὕστερον μέντοι, ὡς ἐς μῖσος τε ἀφίκετο τῇ γυναικὶ, καὶ ἐς ἔχθος ἀφικόμενος, ἐς διαφορὰν κατέστη, ἐς τὸν Ναζιραίων δίαιταν ὥρμητο γενέσθαι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐπεὶ οἱ ἐδόκει εἶναι ἐς τὸ Ναζιραίων χῆμα, τῷ τε ἀρχῇ ἐπιξένων αὐτῷ, καὶ τὴν οὐσίαν. ἔτος μέν τοι οὐκ εἰς μακρὰν αὖθις μετέβαλλεν, ὑποξεπομένων τὸν ἀεὶσων αὐτοῦ ἀπὸ τούτου, καὶ οὐκ ἐπιτρεπόντων εἶναι αὐτῷ, εἰς ὃ ὥρμητο. τῷ μὲν οὖν πρεσβυτέρῳ Θεοδώρῳ τῷ παῖδι, πᾶς οὐκ ἐγένετο ἀπὸ τῆς Ραινερίου θυγατρὸς, νόθοι δὲ ἐγένοντο. ἠγάγετο δὲ ἔτος τὴν τῶν Ἀθηνῶν τυράννου θυγατέρα, πασῶν δὴ λεγομένῃ εἶναι καλλίστην, τῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον κάλλει διενεγκουσῶν· Ραινέριος δ' ἔτος Κορίνθου τε ἐτυράννησε, καὶ Ἀθηνῶν, τῆς τε Βοιωτίας ἐπῆρξεν, ἐς τε τὴν Θετταλίαν χωρῆσαι. ἐπῆρξε δὲ τρόπῳ τοιῷδε. Ὁπότε ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ἐνάγοντος τοῦ Ρωμαίων Ἀρχιερέως, ἐστρατεύοντο οἱ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας Κελτοί τε ἅμα, καὶ Οὐενετοί, τότε δὴ καὶ οἱ ἀπὸ Νεαπόλεως τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀπὸ Τυρρηνῶν ὥρμηντο ἄνδρες Ἰανυΐων μέγα δυνάμενοι, ἐπὶ τὸ τε Πελοποννήσου τε ἅμα, καὶ τὴν ἄλλης Ἑλλάδος καταστροφήν. καὶ τὸ μέν τοι Πελοπόννησον κατεστρέψαντο ἄλλοι τε, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰανυΐων μοίρας, τοῦ οἶκος Ζαχαρίων, τῷ τε Ἀχαΐαν, καὶ Ἤλιδος τὰ πλεῖω, καὶ δὴ καὶ Πύλον, καὶ Μεσσήνης χώραν οὐκ ὀλίγην, ἔς τε τὴν Λακωνικὴν ἐλάσαι. τὸ μέν τοι μεσόγαιον τὸ Πελοποννήσου, κατεῖ-

* Μονφερατου, *in al. ut in c.*

χον αὐτοί τε Πελοποννήσιοι Ἕλληνες. ξύμπασαν δὲ A
τὴν παράλιον τὴν Πελοποννήσου, οἱ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας κατασρε-
φάμενοι εἶχον, Κελτοί τε δὴ καὶ Κελτίβηρες, καὶ τῶν Ἰανυΐων
καὶ Τυρρηνῶν, ἄλλοι τε, καὶ δὴ καὶ Ῥαινέριος ἀπὸ Φλωρεν-
τίας ἀφικόμενος ἐπὶ τῇ γε στρατιᾷ ταύτῃ, τὰ οἴκοι τῶν
Ἀτζαϊόλων, τήν τε Ἀττικὴν κατέσχε, καὶ Βοιωτίαν, ὡς
πρότερόν μοι δεδήλωται, καὶ Φωκαΐδος χώρας τὰ πλείω.
Λίγυρες μέν τοι τὴν Εὔβοιαν πολλῷ ἔτι παλαιότερον κατέ-
χον· ἀφ' ὧν * ἐπιβαπέντες οἱ Οὐενετοί, ἐπὶ ῥητοῖς τῆς * ἐπιτρα-
νήσου ἐπέβησαν. μετὰ δὲ παῦτα καὶ βραχὺ προϊόντες, ξύμ- φθέντες.
πασάν τε τὴν Εὔβοιαν κατέχον, ἐς διαφορὰν σφίσι τῶν Λι-
γύρων ἀφικνεμένων, καὶ τήν τε χώραν καὶ προσόδους αὐτῶν,
ὅσοι τοῖς Οὐενετοῖς ἐπιτήδειοι ἐτύγχανον ὄντες, εἰσέτι καὶ
νῦν διατελοῦσιν ἔχοντες, καὶ καὶ παῦτα ἐμμένοντες. ἐφ' οἷς B
ξυνδόμενοι αὐτοῖς ξυνέβησαν καὶ τὴν νῆσον οἱ Οὐενετοί. ὁ
μέντοι Ῥαινέριος, καὶ οἱ Κελτίβηρες, καὶ Κελτῶν ὅσοι ἐπὶ
τὴν τῆς Ἑλλάδος κατασροφὴν ἐγένοντο, πολλῷ ὕσερον τῶν
φαίνονται ἀφικόμενοι ἐπὶ τὸν χῶρον τοῦτον. Ῥαινέριος δὲ
καὶ πολλῷ ἔτι νέηλυς ὢν, ἐπιγαμίαν τε πρὸς τῶν ἐν τῇ Εὐ-
βοίᾳ Λιγύρων ποιησάμενος, καὶ Προθυμοῦ τινὸς θυγατέ-
ρα ἔγημε, καὶ τήν τε χώραν καταχὼν, Κόρινθόν τε ἐχειρ-
ώσατο, καὶ τὴν Πελοπόννησον ἐπενόει ὅτι τάχισα ὑφ' αὐ-
τῷ ποιήσασθαι· ὕσερον μέν τοι ἀφικομένῳ τὴν Ἑλλήνων Βα-
σιλέως ἀδελφῇ, ἐπιγαμίαν πρὸς τοῦτον ἐποιήσατο, καὶ
θυγατέρα ἡρμόσατο τούτῳ τῷ ἡγεμόνι Θεοδώρῳ, κάλλει,
ὡς ἔφην, πασῶν τῶν τότε διαφέρουσαν, καὶ τήν τε Κόρινθον
ἐπὶ τῇ ἑαυτῆ τελευτῇ κατέλιπεν. ὑπέσχετο δὲ ὁπότε αὐτῷ C
ἡ θυγατέρα ἡρμόσατο ἐς φερνὴν αὐτῷ ταύτην, ἐπειδὰν
τελευτήσῃ· ἡρμόσατο δὲ καὶ ἑτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, Καρύ-
λῳ τῷ Ἀκαρνανίας τε καὶ Αἰτωλίας ἡγεμόνι. ἔτος δέ, ὡς
οἱ τὴν χώρας ταύτης ἄρχοντες, πρότερον προσήκοντές τε ἦ-
σαν τῇ Παρθενόπης τῆς Νεαπόλεως καλουμένης Βασιλέως.
καὶ ὡς ὑπό τε τῶν περιοίκων καὶ τῶν ταύτῃ ἐθνῶν, ἀπελαύνον-
το ἐκ τῆς χώρας ἄρχοντος, ἀπαλλαττόμενοι ἐπὶ Ἰταλίας,
Κεφαλληνία δὲ καὶ Ζάκυνθος, καὶ αἱ Ἐχινάδες νῆσοι, ὅσαι
ταύτῃ ᾠκημέναι ἐτύγχανον, ἐς τοῦτον τὸν Βασιλέα τεξαμ-
μέναι, ἁρμοσήν τε ἐδέχοντο, καὶ ἄρχοντα τὸν Βασιλέως
Παρθενόπης. Ἀφίκοντο μὲν δὴ καὶ ἄλλοι πρόσθεν ἁρμοσταὶ
ἐς τὰς νήσους ταύτας, ἐν δὲ δὴ καὶ Κάρυλος οὗτοσι, ὁ τῆς
οἰκίας Τόκων καλούμενος, ἔχων ἑταίρους μεθ' ἑαυτοῦ ἀν- D
δρας ἀγαθοὺς, τόν τε Ῥῶσον, καὶ Γυΐδον, καὶ Μυλειαρέσην.
καὶ ὡς ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ διαξιόντες, προσέχον τε τὴν * Ἠπείρῳ, & mox, Ἠπειρ.
Ἐπείρῳ, ἐπαγομένων τῶν Ἐπειρωτῶν, τήν τε χώραν ἐκτή-
σαντο σφίσιν ὑπήκοον· καὶ καὶ βραχὺ, τήν τε Ἀκαρνανίαν.
Ἀλβανοὶ δὲ ὡρμημένοι ἀπὸ Ἐπιδάμνου, καὶ τὸ πρὸς ἕω βα-
δίζοντες, Θετταλίαν τε ὑπηγάγοντο σφίσι, καὶ τὰ μεσογαῖα
Μακεδονίας τὰ πλέω, Ἀργυροπολίχνην τε, καὶ Καστο-
ρίαν. Ἀφικόμενοι δὲ ἐπὶ Θετταλίαν, τήν τε χώραν σφί-
σιν ὑποχείριον ποιησάμενοι, καὶ τὰς πόλεις ἐπιδιελόμε-
νοι, καὶ σφᾶς ἐνέμοντο τὴν χώραν. Νομάδες τε ὄντες, καὶ
ἐδαμῇ ἔτι βέβαιον σφῶν αὐτῶν τὴν οἴκησιν ποιούμενοι· ἐ-
πεὶ δὲ καὶ ἐς Ἀκαρνανίαν ἀφικόμενοι, γνώμῃ τοῦ ἡγεμόνος
Ἀκαρνανίας, * ἐφιέμενον αὐτοῖς τῆς χώρας, ἐνέμοντό E * ἀφιέμενον, R. ut in c.
τε τήνδε τὴν χώραν. Μετὰ δὲ ταῦτα, συνίσαντο ἀλλή-
λοις, ὡς τοῖς Ἕλλησιν ἐπιθησόμενοι, ὅπως ἂν αὐτοῖς
προχωροίη, καὶ δή ποτε τοῦ ἡγεμόνος, Ἰσαάκιος δ' ὦ τοὔνο-
μα, ἐπ' ἄγραν φοιτῶντος ἀφικνεμένῳ, ἐπέθεντό τε αὐ-
τῷ οἱ Ἀλβανοὶ, ἡγεμόνα * αὐτὸν Σπάτα, ἀνδρὸς ὁρμὴν * αὐτοῖς, sic etiam R.
τε καὶ τόλμαν ἐπιδεικνυμένου σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι,
ξύμφορον ἐς τὰ παρόντα αὐτοῖς, καὶ ἐκ δόκιμον· καὶ τὸν

ponnesi obtinuere Græci Peloponnesiaci. Universam maritimam Peloponnesi oram capientes tenuerunt Celtiberi occidentales, necnon Januenses & Tyrrheni. Rhainerius cum ab Florentia veniret in expeditionem hanc (erat enim ortus ex familia Azeolorum sive Acciajolorum) Atticam & Bœotiam, ut ante dixi, in ditionem accepit. Nactus est & Phocensium regionis pleraque. Ligures Eubojam longis temporibus retro ceperant: qui permiserunt Venetis, certis conditionibus & pactis in insulam ascendere. Posthæc paulatim progressi, Eubojam universam occuparunt, cum interessissent discordiæ inter Venetos & Ligures. Regionem istam & redditus, quia placebant, Veneti adhunc habent conditionibus & pactis iisdem, quibus in eam insulam pervenerunt: quæ quidem bona fide coluerunt. Rhainerius, Celtiberi, Gallique, quotquot bello Græcos lacessebant, longo tempore demum post Venetos & Ligures in istam regionem appulisse videntur. Rhainerius quoque advena existens, affinitate juncta cum Liguribus quia Eubojam tenebant, * Prothimi cujusdam filiam uxorem sibi associavit. Hinc regionem eam occupans, etiam Corinthum subegit. Peloponnesum quoque subjicere animo agitabat. Postea cum ad ipsum veniret frater Græcorum regis Theodorus, inter se affinitate fecerunt. nam uxorem dedit Theodoro duci filiam suam, quæ formæ elegantia omnes antecedebat: Corinthumque, ubi mortuus esset, ei concessit. Promiserat enim Rhainerius, ut dotis nomine, ubi primum ipse defunctus fuerit, Corinthum accipiat. Filiam suam alteram despondit Carolo * Acarnaniæ & Ætoliæ principi. Duces regionis illius priores pertinebant ad regem Parthenopes, quæ nunc Neapolis vocatur. Cum a finitimis & vicinis gentibus expellerentur suis sedibus, duce destitutæ, Cephallenia, Zacinthus & Echinades insulæ, ad istum regem conversæ, præfectum & principem ab eo acceperunt. Venerant jam olim & alii præfecti & principes in insulas istas. Ibi tum Carolus ille de familia Tocorum habuit secum viros spectatæ virtutis, * Rhosum, Gidium sive Guidonem, Mylejaresem. Et cum Cephalleniæ moras traherent, animum in Epirum intenderunt: adjunctisque Epirotis, regionem quam habebant subjectam, in ditionem acceperunt: paulatimque etiam Acarnania in ditionem venit. Albani ruentes ab Epidamno, & ad Orientem properantes, Thessaliam, & mediterraneæ Macedoniæ pleraque, Argyropolichnam & Castoriam dominio suo addiderunt. Advenientes deinde in Thessaliam, urbes inter se sunt partiti, regionemque, ut qui pastores essent, nec ullo in loco fixas sedes haberent, depascebantur. Postquam autem in Acarnaniam pervenere, Acarnaniæ principe id permittente, etiam eam regionem pecoribus depascendam objecere. Postea convenit inter ipsos, ut insidias tenderent Græcis, utcumque tamen res cecidisset. Et sane duci * Isaaco, qui venatum profectus erat, Albani venientes insidias struunt duce * Spata. Qui cum foret vir impiger, & ad omnia audax, plurimum suis eo tempore audacia & fortitudine profuit. Ducem Isaacium eo loci confecerunt. Hinc con-

Ann. 1301.

Edit. Paris. pag. 111.

* Philippi de Oria. 1251.

* E familia Tochiorum sive Topiorum Beneventano.

* Jacobus de Rozza, Dominicus Gilius, Gotfrids Mili.

* qui & Mafachius.

* Spatafora.

tinuo incurſionem in regionem ejus facientes, eam ſubegere, viroſque quoſcumque in agris deprehenderunt, cepere vivos. Poſtea obſidentes Arten (quæ olim Ambracia) Acarnaniæ urbem, haud ceſſarunt priuſquam eam occupaſſent. Hanc regionem ſubigentes, haud abſtinebant ob occidentalium regione, quam miris modis evaſtabant, numquam quieti ſe tradentes. His moti principes Neapolitani, ab Corcyra inſula pergentes (inſulam enim iſtam ea tempeſtate Parthenopes reges tenebant) & copias contrahentes proficiſcebantur contra Acarnaniam, ut Albanos ex ſua regione deturbarent, & Arten Acarnaniæ urbem captam recuperarent. Qui advenientes, Arten obſederunt, bellicaſque machinas muro admoverunt, ut urbem vi caperent. Spatas Albanorum dux haud intra mœnia ſe continebat, ſed extra urbem obambulans conſulebat Albanis, quos in unum collegerat, ut ſe prompte ſequerentur ad præſens periculum. Quo impigre facto, opprimunt ſubito Italorum exercitum oppugnationi intentum, quos in fugam compellunt, plurimis partim necatis, partim captis. Socius & auxiliaris aderat in eo prælio Prialupas Ætoliæ princeps Tryballus affinis Spatæ duci Artæ. In hunc modum Spatæi Acarnaniam occuparunt. Poſtea Carolus cum proficiſceretur ab inſulis cum ſuis ſociis, necnon aliis quibuſdam qui in ſocietatem belli venerant, offenſi Albanorum tyrannide, regionem Acarnaniæ ſubegerunt. Præterea eripuerunt Ætoliam * Izaulo regenti Dromænorum urbem & Ætoliam. Imperium Ætoliæ antea penes Thomam Prialupæ Tryballi filium fuit, & hoc pacto in Izaulum pervenit. Cum adjuvaret Prialupas Spatan, & Albanos in bello quod geſtum eſt cum Italis, Arten metropolim Acarnaniæ obſidentibus, evenit ut in eo prælio captivi complures, qui generis claritate excellebant admodum, in manus venirent. inter captivos hos extitit & Izaulus e grege optimatum: qui adoleſcens regis Parthenopes (quæ & Neapolis) nuncupabatur, forma erat liberali, & quantum ad mores attinet, æquus & placidus. Hunc cum plurimis aliis captivum trahens Prialupas domum, ut mancipium tractavit: eoſque in cuſtodia aſſervavit, moratus in regia, volens eos propinquis reſtituere, accepta pecunia, ſi venirent ſuos redemptum. Uxor Prialupæ adoleſcentem viſum amare cœpit. Erat enim iſtius mulieris ingenium, ut priuſquam peteretur, peteret viros, præ intemperantia cui obnoxia erat. Cum igitur ſtupri conſuetudinem cum adoleſcente habuiſſet, amore ardens & furens, cum adoleſcente inſidias marito ſubornat. Mulier adoleſcentem ducit in cubiculum, in quo quieſcere ſolitus erat Prialupas dux: ibique, adjuvans adoleſcentem mulier, Prialupas occiſus eſt, & ipſe ad imperii gubernacula aſcendit. Cum autem ſibi tyrannidem ad eum modum paraſſet, nemini niſi mulieri ſoli placebat. At ultio haud multo poſt ſequuta eſt. Prialupas enim, qui filius ejus erat, patris nomen gerens, natus ex iſta uxore, cum properaret ad regem Moſem, petens auxilium & præſidium contra * Carolum Acarnaniæ principem, ut eam regionem in poteſtatem rediget, captus eſt, oculique ejus eruti ſunt. Regionem urbis Joanniorum nemo ſubegit. Petiit enim Ca-

Edit. Pariſ. pag. 112. Corcyra a Rogerio capta, circa ann. 1150

pag. 113.

* Inico de Daulos. *al.* Iſaulo.

* Daulum. Joanniorum principatus in Ætolia, ubi olim Caſſiope.

A μὲν ἡγεμόνα αὐτῆ ταύτη ἀνεῖλον· τὴ δὲ χώραν αὐτίκα ὑπελαύνοντες κατέχον τε καὶ ἐζώγρησαν τὰς ἐν τοῖς ἀγροῖς συλλαμβάνοντες, ᾧ ἂν περιτύχοιεν. μὴ δὲ ταῦτα πολιορκοῦντές τε Ἄρτλω τῆς Ἀκαρνανίας πόλιν, παρεσκάσαντο· καὶ τὴ χώραν ταύτλῳ ὑφ' αὑτοῖς ποιησάμενοι, τὰ τῶν ἐσπερίων χώραν ἐδήουν, οὐδὲν ἔτι ἐς ἡσυχίαν ἐνδιδόντες. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τῆς Νεαπόλεως ἄρχοντες, ἀπὸ Κερκύρας τῆς νήσου ὁρμώμενοι, εἶχον δὲ τότε τὴ νῆσον οἱ Παρθενόπης βασιλεῖς. καὶ παρεσκευασάμενοι στρατῷ, ἴεντο ἐπὶ τὴ Ἀκαρνανίαν, ὡς τούς τε Ἀλβανοὺς τλῶ χώραν ἀφαιρησόμενοι, καὶ Ἄρτλω τῆς Ἀκαρνανίας καταστρεψόμενοι λαβόντες. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἄρτλω, τλῶ τε πόλιν ἐπολιόρκουν, καὶ μηχανὰς προσέφερον τῷ τείχει, ὡς αἱρήσοντες. Σπάτας δὲ ὁ τῶν Ἀλβανῶν ἡγεμὼν· ὁ δὲ οὐκ ἐς τὴ πόλιν, ἀλλ' ἐκτὸς περιὴει τὴ χώραν, τούς τε Ἀλβανοὺς συλλέξας ἐς ταὐτὸ, καὶ βουλευσάμενος, ὡς αὐτῷ εἴποντο ἑτοίμως εἰς τὸν κίνδυνον, ἄρνω ἐπειᾶ πᾶσι τῷ Ἰταλῶν στρατεύματι, ὃ ἐπολιόρκει τὴ πόλιν, καὶ ξυλάμενοι ἐς φυγὴν, πολλοὺς μὲν διέφθειραν, τοὺς δὲ πλείους ἐζώγρησαν. αὖθις ἐπελάβετο δὲ αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον, καὶ Περίλαπας ὁ τῆς Αἰτωλίας ἡγεμὼν, ἀνὴρ Τριβαλὸς, ὃς ἐπιγαμίαν προὺς τὸν Σπάταν, τῆς Ἄρτης ἡγεμόνα ἐπεποίητο. ἕως μὲν οὖν κατεῖχον οἱ Σπαταῖοι τὴν χώραν τὴ Ἀκαρνανίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁρμημένους τὸ Καρόλου ἀπὸ τῶν νήσων, σὺν τοῖς ἑταίροις αὐτῶ, καί τινων τῶν τὴ χώρας, ἅτε δὴ ἀχθομένων τῇ Ἀλβανῶν τυραννίδι, τλῶ τε χώραν κατεσκέψαντο τὴ Ἀκαρνανίας. πρὸς ᾗ καὶ τὴ Αἰτωλίαν, ἀφελόμενοι Ἰζάουλον τὸν τότε ἡγεμονεύοντα Δρομαίνων τε τὴ πόλεως, καὶ χώρας τε τὴ Αἰτωλίας ἤδη. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς Αἰτωλίας ἔσα τὸ πρότερον Θωμᾶ τοῦ Περιαλάπων Τριβαλοῦ, περιῆλθεν ἐς τοῦτον δὴ τὸν Ἰζάουλον ξόπῳ τοιῷδε. Ὡς συνεπελάβετο ὁ Περίλαπας, τότε Σπάτᾳ καὶ τοῖς Ἀλβανοῖς, ἐς τὸν πρὸς Ἰταλοὺς πόλεμον, πολιορκοῦντας Ἄρτλω μητρόπολιν τῆς Ἀκαρνανίας χώρας, ἑάλωσαν δὴ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν παρὰ σφίσιν δοκιμουμένων τῷ γένει, καὶ δὴ καὶ Ἰζάουλος, ὃς τῶν ἀρίστων λεγόμενος γενέσθαι τῆς Παρθενόπης βασιλέως νεανίας, τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀνδῆς, ἐπιεικὴς δὲ τὸν τρόπον καὶ ἡσύχιος. Τοῦτον σὺν πολλοῖς ἄλλοις ἀγόμενος ὁ Πριάλαπας, εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς ἀνδράποδά τε περιεῖπε, καὶ εἶχεν ἐν φυλακῇ, ἐς τὰ Βασίλεια διατείβων κατεῖχεν, ὡς χρημάτων ἐς τοὺς προσήκοντας ἑαυτοῦ ἀποδιδόμενος, ἢν αἰτοῖντο αὐτούς. Ἡ δὲ γυνὴ τότε, ὡς εἶδε τὴ νεανίαν, ἠράσθη τε αὐτοῦ· ἦν γὰρ ἐς ἄλλους πρότερον φοιτῶσα ἄνδρας, καὶ ἀκόλαστος. συγγινομένη τοίνυν τῷ νεανίᾳ, καὶ ἐπιμαινομένη αὐτῷ ἐς τὸν ἔρωτα, σωτίθεται αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀνδρὶ ἐπιβουλὴν, καὶ ἐξηγεμένης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτλω, ὡς ἀνεπαύετο Περίλαπας ὁ ἡγεμὼν, ἀνεῖλέ τε αὐτὸν, ἅμα σὺν τῇ γυναικὶ, καὶ ἅμα συγκατέσχε τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ. ἐπειδὴ ἐτυράννευσεν, οὐδενὶ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἐν τῇ γυναικὶ ἀρεσκόμενος. ἡ μέντοι δίκη τὴ Περιαλάπην οὐκ εἰς μακρὰν κατέλαβε, τὴ παῖδα αὐτοῦ ἀπὸ ταύτης δὴ τῆς γυναικὸς γενόμενον αὐτῷ. τοῦτον γάρ τοι, ὡς ἐφοίτα παρὰ Βασιλέα Μωσῆν, αἰτήσαντα συμμαχίαν τε καὶ ἐπικουρίαν ἐπὶ Κάρολον, τὸν τότε δὴ Ἀκαρνανίας τύραννον, συλλαβὼν, ὥς τε τὴν χώραν αὐτῆ κατασχεῖν, ἐξέκοψε τῶ ὀφθαλμώ. Τὴν μέντοι χώραν οὐδεὶς κατεστρέψατο τῆς Ἰωαννίνων πόλεως. ἐπαγομένη τοῦτον δὴ τὸν Κάρουλον ἐπὶ σφίσιν ἄρχοντα, καὶ ἐπιτεχαμένου αὐτῷ

* Κιχαταίδας. & infra: al. ut in c.

αὐτῷ διέπειν τὰ τῆ πόλεως πράγματα, καὶ ἀντεχομένῃ A
ἐς τὸ πόλεμον κράτισα. ἡ μέν τοι ἀρχὴ αὕτη Τριβαλλῶν ἦσα τὸ παλαιὸν, ὅπως ἔς τε Ἰζάυλον, καὶ ἐπὶ Κάρολον τὸν ἡγεμόνα πεξεῖλθεν. ὅπω δ' ἄμφω τὼ χεῖρε καταχὼν ἔτος, καὶ τὸ πρὸς τῷ Ἀρχελώῳ χώραν, τό τε Αἰετὸν καλέμενον, καὶ Ἀργυροπολίχνιον, ἔς τε ἐπὶ Ναύπακτον, τὸ κατ' ἀντικρὺ Ἀχαΐας, ἐπεκράτει τὴ χώρας καὶ ἐτυράννευσεν ἐπὶ μέγα χωρήσας δυνάμεως· ἀνὴρ τότε ἐς ἀρχὴν, καὶ ἐς τὸ πόλεμον δοκῶν γενέσθαι, ἀδενὸς τῶν τότε ἡγεμένων λειπόμενος. καὶ ἐν πολέμοις πρὸς τὰς περιοίκους μέγα δύναμιν, ἠγάγετο, ὡς πρότερόν μοι ἐλέγετο, τὴν Ἀθηνῶν τε καὶ Κορίνθου ἡγεμόνος θυγατέρα ἐς γάμον. τότῳ τῷ ἡγεμόνι πᾶς ἐγένετο νόθος. ὅτῳ γὰρ ἡ Εὐβοΐδος αὐτῷ γυναικὸς, ἄῤῥενος οὐκ ἔτυχε B
γόνε. νόθῳ δ' τῷ παιδὶ ὧν ὄνομα Αντώνιος· τότῳ τῷ Αντωνίῳ, τὴν τε Βοιωτίαν κατέλιπε, καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν· τὴν δὲ Κόρινθον κατέλιπε τῷ κηδεστῇ αὐτὴ Θεοδώρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῷ. τὴν δὲ Ἀθηνῶν πόλιν, ἀφελόμενος τούτου τὸ πρίσθαι τὴς Κελτίβηρας ἀπὸ * Ναβάρης (εἶχον γὰρ δὴ καὶ τούτου οἱ Ἴβηρες καταστρεψάμενοι) κατέλιπε τοῖς Οὐενετοῖς. Ὁ μέν τοι παῖς αὐτὴ Αντώνιος ἔτος, ὡς παρὰ τῆ πατρὸς παρεδέξατο τὴν τε Βοιωτίας ἀρχήν· τὴν γὰρ δὴ Φωκαΐδα χώραν ἄλλως, καὶ Λεβαδίαν ὑπηγάγετο Παιαζήτης ὁ Αμουράτεω, προσθέμενος τῇ ἑαυτῆ ἀρχῇ, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται. ἔτος δὴ ὅδε ἐπὶ τὴς Οὐενετὴς ἐξήνεγκε πόλεμον, καὶ τὰς Αθήνας ἐπολιόρκει, προσέχων ἐντεταμένως. οἱ μέν τοι Οὐενετοὶ δεινὸν ποιησάμενοι C
πολιορκεῖσθαι τὴν πόλιν αὐτῆ, καὶ ἀμυνεῖν βουλόμενοι, καὶ ἐπὶ τὴν Θηβῶν ἰέναι στρατὸν ἐνόμιζον πόλιν· στρατὸν τε τὸν ὑπὸ τῆς Εὐβοίας, ὅσον ἠδύναντο συλλέξαντες καὶ ὁπλισμὸν ὑπὸ τῆς Εὐβοίας ἐχώρεον ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν. Αντώνιος δὲ πυθόμενος τὴς Οὐενετὴς στρατευομένους ἐπ' αὐτὸν, λόχους ποιησάμενος διττὴς, κατὰ τὴν ὁδὸν, ᾗ ἐπύθετο μέλλοντας διαπορεύεσθαι τὴς τε Εὐβοέας ἅμα καὶ Οὐενετὴς, τὸν μὲν ἐνεδρεύσας ἐς τὸ πρόσω τῆς ὁδῦ, τὸν δὲ ἐς τὸ ὄπισθεν, ἐπέμψεν ἐμβαλεῖν ἐς τὸ μέσον τοὺς πολεμίους. Ἐνταῦθα δὴ ὡς οἱ Οὐενετοὶ ἐπορεύοντο ἐπὶ τὴν Θηβῶν πόλιν, διέχει δ' ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ Εὐβοίας σταδίους ὡσεὶ ρ'. καὶ ἦσαν ἐξωπλισμένοι τε ἅμα, καὶ πολλοὶ D
ὄντες ἐπὶ τὰς Θήβας. ἦσαν δὲ ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίους. ἐπὶ μεσῶν ἄφνω ὁ Αντώνιος, ἔχων κατὰ τὰς λόχους ὡς πλείους τῆ ξ ἑκατοσίων, καὶ * ἐπ' ἀμφοῖν ἅμα ἐπιφανεὶς τοῖς Οὐενετοῖς, ἐς φυγὴν τε ἐξέφατο, καὶ πολλὰς τε αὐτῆ διέφθειρε, τὰς δὲ ἐζώγρησε, καὶ τὰς τότε ἡγεμόνας τῆς χώρας αὐτῆ ἐζώγρησε, καὶ ἀπιὼν αὖθις τὰ πίσω, ἐπολιόρκει τὴν Αθηνῶν πόλιν, ἐς ὃ δὴ προδοσίαν σωθεμένων αὐτῆ τῆ Αθηναίων, τὴν τε πόλιν κατέχε, καὶ πολλῷ ὕστερον πολιορκῶν τὴν ἀκρόπολιν παρεσήσατο, καὶ ἐτυράννευσε τῆς τε Αττικῆς ἅμα καὶ Βοιωτίας. Καὶ ἀφικόμενος ἐς τὰς Παιαζήτεω μὲν πρώτας θύρας, τὰς πατρὸς αὐτῶ ἔτι περιόντος, μετὰ δὲ ταῦτα ἐς τὰς Μωσέως τε καὶ Μουσουλμάνεω, καὶ δὴ καὶ Μεχμέτεω θύρας, ἐθεράπευέ τε χρήμασι τὰς βασιλέως θύρας, καὶ κατὰ τὴν χώραν ἄρχων ἀδεῶς τὸν λοιπὸν διήγαγε. Λέγεται μὲν δὴ καὶ ἔτος, καὶ δοκεῖ γενέσθαι ἀνὴρ τά τε ἄλλα δυνάμεων, καὶ ἐπεί τε παρέλαβε τὴν Αθηνῶν πόλιν, ἐπί τε τὰς Βασιλέως θύρας οὐδέν τοι πολλῷ ἀφικόμενος, ἐπιτηδείους τε αὐτῷ σχεῖν, καὶ σωθεὶς τοὺς ἀμ-

rolum sibi ducem: cui ubi primum urbis administratio est commissa, bellum fortiter admodum sustinuit. Regnum hoc, cum prius Tryballorum foret, ad Izaulum & Carolum ducem in hunc modum descendit. Cum utraque teneret finitimam Archeloi regionem, quæ ea tempestate Aetus vocabatur, & Argyropolichnam usque Naupactum, quæ est e regione Achajæ, suo imperio admovit. Qui principatum administravit cum usque res suæ incrementa sumerent, pace belloque nulli ducum cederet: tandem cum bellis, quæ adversus finitimos gessit, plurimum gloriæ sibi peperisset, duxit, ut supra docuimus, Rainerii Athenarum & Corinthi principis filiam. Huic duci natus est filius nothus. nam ex Euboide uxore stirps virilis haud nata est. Nomen filii nothi erat Antonius. Huic testamento reliquit Bœotiam, & Thebas urbem. nam Corinthus cesserat genero Theodoro, regis fratri. Urbem Athenas, quæ prius Celtiberorum erat (nam & hanc tenuere Iberi) sibi subjiciens, tandem Venetis reliquit. Filius Antonius a patre accepit Bœotiæ regnum. nam reliqua Phocensium regio & Lebadia venerant in potestatem Pajazitis, quas suo dominio adjunxit, ut supra memoravimus. Antonius contra Venetos bellum movit, & Athenas summa diligentia exercitibus circumsedit. Veneti ægre ferebant urbem suam obsidione premi. parant igitur eam obsidione solvere. Et cum statuissent hostili animo proficisci contra Thebas, exercitum ex Euboja quantum potuere compararunt, necnon reliqua quæ ad instruendum exercitum attinent, collegerunt. Et ab Euboja recta movent in Bœotiam, & contra urbem. Antonius ut accepit Venetos contra se cum exercitu pergere, suos in duas turmas partitur, quas locat in via per quam Venetos & Eubojenses iter facturos compertum habebat. Unam posuit in fronte, alteram ut a tergo esset iter ingressis. Deinde expectavit donec hostes ex improviso in medium venirent. Veneti progrediebantur ad urbem Thebas, quæ aberat ab Euboja stadiis centum quinquaginta. Numerus autem eorum qui arma Thebis inferre parabant, complectebatur sex millia militum. Antonius, cum in insidias hostes præcipitati essent, in hos undique coortus, habens in singulis turmis non ultra ter centenos, simul utrisque apparens, hostes fugam arripere coegit, plurimis cæsis & captis. Etiam principes qui eorum regionem gubernabant, cepit vivos. Hinc cedens reversus est, unde digressus erat, ad obsidionem Athenarum. Ad hanc urbem copias habuit, donec quidam Athenienses pacto intercedente per proditionem urbem hosti traderent. Deinde paucis diebus post & arcem, quam obsidione urgebat, occupavit, principesque Atticæ & Bœotiæ declaratus est. Cum autem venisset jam ante in Januas Pajazitis, superstite adhuc patre, deinde quoque accessit Januas Mosis, Mulsumanis, & Mechmetis: Januæ milites muneribus sibi conciliavit, & in regione sua admodum suaviter & tranquille in reliquum regnavit. Dicunt hunc virum cætera illustrem extitisse. Deinde cum in ditionem redegisset Athenas, ferunt eum tum demum abiisse ad Januas regis, quas sibi familiaritate & arctissima necessitudine devin-

* Ναβάρας R. ut in c.

* ἀπ' ἀμφοῖν. sic etiam in uno, al. ut in c.

Thebarum obsidio.

Edit. Paris. pag. 114.

Antonius Athenarum dux.

xit. Tyrannidem autem exercuit, ducta privati cujuſdam Thebani uxore. Cum enim nuptiale ſacrum peragentes in nuptiis cujuſdam Thebani choreas ducerent, aderat & ſacerdotis cujuſdam filia maritum habens forma quidem luculenta, moribuſque venuſtis & modeſtis præditum. Hanc in ipſa chorea adamavit. Amore autem amens, haud multo tempore poſt eam ſibi matrimonio junxit. Feliciterque vitam egit, cum principatum ad eum modum inſtituiſſet, quo ſibi ſuiſque & aliis maxime opportune habere videbatur. * Aleoti filium Æginæ principem, qui corporis fortitudine præſtabat, generum aſcivit, data ei quam adoptaverat, in uxorem, filia. Habuit & aliam filiam adoptivam, qua ſibi generum paravit juvenem quemdam ab Euboja oriundum, claro loco natum. Poſtremo cum bellum inter ipſum & Venetos pace diremptum foret, pacatam amplexus eſt vitam. Aleoti filium Æginæ ducem, virum maxime ſibi commodum, quando ad ſe veniſſet, magnifice venerabatur. Vitam vero ſuam cum temperanter inſtituiſſet, ad multam ſenectam pervenit, feliciter vivens. & quia imperium pulchre & decenter ordinarat, multas comportavit inde divitias. Urbem quoque, quam potuit maxime, ædificiis & reliquo apparatu exornavit. Horum cum hucuſque mentionem fecerim, tempus eſt ut redeam ad Theodorum regis filium Spartæ & reliquæ Peloponneſi principem, qui educatus & diſciplinis inſtitutus a Theodoro patruo, poſtea ab eodem mortuo principatum accepit. Ad hunc cum veniſſet pater ejus Emanuel Byzantii rex, principatum firmiorem & ſtabiliorem Theodoro fecit. Sermonem quoque funebrem habuit, & maximo mœrore affectus volutabatur ſuper * fratris ſepulchro. Poſtea advocans Peloponneſios in Iſthmum, muro eum includere aggreſſus eſt. Cui cum impoſuiſſet præſidium, Byzantium repetiit, habens ſecum in vinculis Peloponneſiorum duces. Hæc quidem ſunt quæ ea tempeſtate regibus Græcorum evenerunt. Imperante Mechmete, bene ſe res Græcorum habebant, tum quantum ad regnum, tum quantum ad reliquum vivendi pertinet modum. Poſtquam in fœdus & pacem coierant cum Mechmete, nihil antiquius Mechmetes ducebat, quam ſumma ope niti ut Græci quamplurimi iſtam pacem facerent. Proinde quidvis potius malebat quam ut peregrini cum his in colloquium congrederenrur. Nec ceſſabat in eos dona conferre, quæcumque iis grata fore arbitrabatur. Reliqua etiam faciebat propter filium ſuum Amuratem. Erant enim ei duo filii, Amurates, qui natu erat maximus, & Muſtaphas annis junior, & adhuc puerilem agens ætatem. Europæ imperium illi, huic Aſiæ teſtamento relinquere parabat. Cumque ita filiis quæ ad regnum attinere viſa ſunt diſpoſuiſſet, juſſit ut extremam ſuam voluntatem ſervarent: Byzantioque regi ſubſidio venirent, quandocumque ab hoſtibus vim pateretur, & fortiter virum defenderent ab his qui ei injuriam facerent. Cum copias miſiſſet in Daciam, eam diripiebat. nec a Pannodacia manus abſtinuit, Chotza Therozis miniſtro exercitum ductante contra Pannones & Pannodaciam, Illyricoſque. Brenezis, qui arma inferebat

* Galeoti.

Galeotus Manifeſta.

Edit. Pariſ. pag. 115.

* filii.

Brenezis geſta.

A φὶ τὸν Βασιλέα. ἐτυράννευσε δὲ γήμας γυναῖκα ἀνδρὸς ἰδιώτου ἀπὸ Θηβῶν. Ὡς γὰρ ἀνῆγον οἱ Θηβαῖοι χορὰς ἐπὶ γάμῳ τινὶ, καὶ ὧν ἱερέως θυγάτηρ ὑπ' ἀνδρὶ γεγενημένη, ἐκ ἀνδὸς μέν τοι, τὸν δὲ ξοπον ἐπιεικής τε ἅμα καὶ σώφρων, ἠράσθη τε αὐτῆς ἐν τῷ χορῷ ἅμα, καὶ ἐραθεὶς ἀπάγεται παύτλῳ. ἐπιμανεὶς δὲ τῷ ἔρωτι, ἀ πολλῷ ὕστερον ἐγημέ τε αὐτλῳ, & δὴ δαιμόνως βιωτεύων ἐτύγχανεν. ἐξοικονομῶν τε τλὺ ἀρχλὺ ἐπὶ τὸ ὡς κάλλιστα ἔχειν δοκοῦν, ἅμα τοῖς τε ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις. ἔτος μὲν οὖν καὶ ϡρὸς ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἄρχοντα * Γαλεώτε παῖδα, ἐπὶ ῥώμῃ σώματος ἐπισήμᾳ ὄντος, ἐπιγαμίαν ποισάμενος ἐπὶ θετῇ αὐτῆ θυγατρὶ, καὶ ἀπὸ Εὐβοίας νεανίαν τῆς Γεωγίε οἰκίας, κηδεσὴν ἐπὶ ἑτέρᾳ αὐτῆ θετῇ ποισάμενος, ϡρὸς τε τὰς Οὐενετὰς σπονδάς τε ποισάμενος, ἡσυχίαν ἦγε. καὶ Γαλεώτε τὸν παῖδα, Αἰγίνης δὲ ἄρχοντα, ἐπιτήδειον ἔχων, παρ' αὐτὸν φοιτῶντα ἐθεράπευε, καὶ σωφρονῶν ἐπὶ πολὺ δὴ τῷ χρόνῳ διεγένετο. δαιμονῶν ἀπό τε τῆς καὶ τλὺ ἀρχλὺ οἰκονομίας, πλεῖστον ἑαυτῷ περιποιούμενος, καὶ τλὺ πόλιν ὡς οἷόν τε μάλιστα κοσμῶν. Τέτων μὲν οὖν πέρι ἐς τοσοῦτον ἐπιμνησάμενος, ἐπάνειμι δὴ ἐπὶ Θεόδωρον τὸν Βασιλέως παῖδα, ἡγεμόνα Σπάρτης τε & ἄλλης Πελοποννήσε, ὡς ὑπὸ Θεοδώρε τῷ πάππῳ ἐξεθέφετο ἅμα καὶ ἐπαιδεύθη. μετὰ ταῦτα κατελήφθη ἐς τὴν ἀρχλὺ αὐτῆ ἡγεμονίαν. Ἐς τέτο δὲ ἀφικόμενος, ὁ πατὴρ αὐτῆ Ἐμμανουὴλ ὁ Βυζαντίε Βασιλεὺς, τόν τε παῖδα καθίσι ἐς τὴν ἀρχλὺ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ἤδη τελευτηκότι λόγον ἐπιτήδειον ἐξεπαγώδει, διεξιὼν ἐπὶ τῷ πάθῳ αὐτῷ, ὀλοφυρόμενός τε ἅμα τὴν ἐπιτήδειον ἀδελφόν. & μετὰ ταῦτα μεταπεμπόμενος τὺς Πελοποννησίως ἐς Ἰσθμὸν, τότε Ἰσθμὸν ἐτείχισε, καὶ φυλακλὺ κατεσησάμενος αὐτῆ, ἀπῆει ὁπλέων ἐπὶ Βυζαντίε, ἔχων μεθ' ἑαυτῆ καὶ τὺς Πελοποννησίων ἄρχοντας ἐν φυλακῇ. Ταῦτα μὲν οὖν, κατὰ τὺς τῶ Ἑλλήνων βασιλεῖς σωλήχθη ἐς ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Ἐπὶ δὲ Μεχμέτεω ἄμεινον σφίσιν ἔχοντες, ἔς τε τὴν ἀρχλὺ, καὶ ἐς τὴν ἄλλλυ αὐτῆ βιοτλὺ, ἐπεὶ ἠσφαλίζοντο τὸν ϡρὸς βασιλέα Μεχμέτλυ εἰρλίλυ τε, καὶ σπονδὰς ἐμπεδοῦντες ὡς οἷόν τε μάλιστα αὐτοῖς, δι' ἃ δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς Μεχμέτης ἐνεργεῖ, ὡς περὶ πλείστε ποιοῖντο τὴν ἑαυτῆ εἰρήνλυ, & πᾶν ὁτιοῦν μᾶλλον πεισομένους, ὥς τε τὴν ξενίλυ σφίσι μὴ διαλύεσθαι, ἐχαρίζετό τε αὐτοῖς ὅτι ἔφερο ἐν χάριτι ποιεῖσθαι αὐτοῖς, πά τε ἄλλα καὶ ἐπὶ τῷ παιδὶ αὐτῆ Ἀμυράτῃ. ἦσλω δὲ αὐτῷ δύο παῖδε, Ἀμυράτης μὲν ὁ ϡρεσβύτερος, Μυσαφὰς δὲ ὁ νεώτερος & ἔτι παῖς ὤν. τότοιν, τὴν μὲν Ἀμυράτλυ ἐς τὴν Εὐρώπλυ διενοεῖτο καταλιπεῖν, τὴν δὲ ἕτερον ἐς τὴν Ἀσίαν Βασιλέα. καὶ ἐπιδιελόμενος τότοις τὴν ἀρχλὺ, ἐγκατέλιπεν, ὥς τε παῖδας ἐμμένειν οἷς ἐπέτρεψε, τῷ Βυζαντίε βασιλεῖ, κατὰ ταῦτα συλλαμβάνειν λῶ τις ἀδικῇ, μὴ ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τῷ ἀδικεμένῳ τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν. Ἐς τὴν μέντοι Δακίαν στρατόπεμπας ἐπιπέμψας, τὴν τε χώραν ἐλπίζετο, καὶ Παιονοδακίαν, Βρενέζεω τὸν Χότζα Θερίζεω θεράποντος ἡγεμόνα τε καὶ ἔργα μεγάλα ἀποδεικνυμένε. ϡρὸς δὲ καὶ Μιχαήλεω τὸν τὴν Εὐρώπης αὐτῷ στρατηγὸν, στρατιὰν τε ἄγοντος ἐπὶ τὺς Παίονας, καὶ Παιονοδακίαν, & δὴ καὶ Ἰλλυριὺς. Βρενέζη μέν τοι ἔργα ἀποδεδειγμένα ἄξια λόγε κατὰ τὴν Εὐρώπλυ, ἄλλα τε καὶ ἐπὶ

Ιλλυριὰς καὶ Παίονας, καὶ ἐπὶ Πελοπόννησον στρατόσαμένῳ. πλεῖσα δὴ τὰ γένη τάτε ἐπὶ στρατηγίας καθισαμένε, σὺν τοῖς Εὐρώπης ἱπποδρόμοις, ὥς τε αὐτῷ αὐτίκα ἑπομένες, ὅποι ἂν ἐξηγοῖτο ἀποφέρεσθαι κέρδη ὡς μέγιστα. ἐς ἐπὶ τὴν Ενετῶν χώραν ἀφικόμενον, καὶ ἀνδραποδισάμενον τὴν χώραν, ἀνδράποδα ἀπαγαγόμενον, πλετῖσαι τὰς ἑπομένας Τύρκων, καὶ μέγα ὀλβίας ἀποδεικνύναι ὡς ἐν βραχεῖ. ἔστι δὲ καὶ οἰκοδομημένα ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ἁπασαχῆ, ὀλίγα Βρενέζη πεποιημένα, ὥς τε ὡς μνημόσυνα ἐς τὰς ἐπιγιγνομένας καταλιπεῖν. Υστερον μέν τοι ἐπὶ Μωσέως τὸ Παιαζήτεω, συνέβη τε αὐτὸν μεταστάμενος ἐπὶ Μεχμέτην τὸν ἀδελφόν, τοῖς γε παισὶν αὐτοῦ ὑφεῖναι τὰ στρατηγίας. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἡγεμένας τὰς Βρενέζεω παῖδας, Ιησοῦν τὸν Βαράγκον, καὶ δὴ καὶ Αλίμην ἐπὶ μέγα δόξης ἀφίκοντο ἀνὰ τὴν Εὐρώπην. ὤκει δὲ Βρενέζης τὰ * Ιανιτζὰ πόλιν, ἣν δὴ αὐτὸς οἰκῆσαι παρὰ βασιλέως ἐδωρήθη, ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν * ἀνοικεῖν τὴν πόλιν, αἰεὶ ὁπόσ᾽ ἂν δέοιτο ὑπηρετοῦντας τῷ Βασιλεῖ, τὰ δὴ Ιανιτζὰ πόλις ἐστὶ παρὰ τῷ Αξειῷ ποταμῷ, καὶ κῶμαι παρ᾽ αὐτὴν τὴν πόλιν Βρενέζεω, ἐκ ὀλίγαι. ἐπὶ μέν τοι Μεχμέτεω μὲν Βρενέζην Τυραχάνης παρὰ Τύρκοις δόκιμων, ἐπὶ στρατηγίας τε ἔξοχον, ἑπομένων αὐτῷ τὰ ἱπποδρόμια. καὶ τύχῃ χρώμενος ἀγαθῇ, τῶν πολεμίων ἐλπίζετο χώραν. εἶχε δὲ Βυδίνην τότε ὑπὸ Μεχμέτεω ἐπιτραμμένος ἄρχειν, καὶ ἐς Παιονίαν * διαβάντα βαίνων, μέγα δόκιμων τὴν Εὐρώπῃ.

* Ιανίχιε. *sic inf. in al. ut in c.*

* ανήκων. *sic etiam R.*

* διαβάντα. *R. ut in c.*

A Illyricis & Pannonibus & Peloponneſo, extant in Europa deſignata opera plurima memoratu digna : plurima quoque egregia facta Turcorum, cum Europæ equitibus adjuncti ſtipendia facerent, maximè celebrantur. Cum enim expediti ſequerentur quocumque dux duxiſſet, commoda plurima reportabant. Et cum eodem duce incurſionem feciſſent in Venetorum regionem Turci, magna præda hominum aliarumque rerum abacta, admodum opulenti facti ſunt. Itaque haud modica ædificia a Breneze in Europa ſunt excitata, ut poſteris monumentum forent. Poſtea autem cum relicto Moſe ad fratrem ejus tranſiiſſet, imperatoriam dignitatem filiis conceſſit. Hinc cum Brenezis filii * Jeſus, Baran- *Joſue.
B cus & Haliés provincia ducendi in hoſtes fungerentur, brevi ad maximam claritatem pervenere. Brenezes inhabitavit Janitzam urbem, quam a rege, ut ibi domicilium haberet, dono acceperat. Filiis autem præceptum erat, ut quandocumque neceſſitas poſtularet, haud cunctarentur miniſtrare & inſervire regi. Janitza urbs ſita eſt prope flumen Axium : nec pauci juxta eam coluntur Brenezis vici. Sub Mechmete poſt Brenezem Turachanes (quem hodie Vardari vocant) eximius dux erat, qui præerat equitibus, qui undique ad ipſum concurrebant. Uſuſque proſpero rerum ſucceſſu, prædas agebat plurimas ex hoſtili regione. Imperavit Bydinæ, cum huic a rege Mechmete eſſet præfectus : tranſienſque in Pannoniam, multum gloriæ per univerſam Europam obtinuit.

Edit. Pariſ. pag. 116.

Edit. Paris. pag. 117.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΠΕΜΠΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER QUINTUS.

Amurates II. Turc. decimus Imper. 1412. vel 1419.

MORTUO Mechmete, qui Pajazitis fuit filius, regni ſui anno duodecimo, imperii moderamen Mechmetis filius Amurates, qui cæteros ætate antecedebat, nactus eſt. Ea tempeſtate verſabatur Pruſæ, quæ Aſiæ urbs eſt, quæque ad regni curam attinere viſa ſunt conſtituebat. Græci Mechmetis morte & Amuratis in regnum ſucceſſione accepta, accerſebant e Lemno Muſtapham, qui Pajazitis ferebatur eſſe filius, & tum temporis in Lemno agebat mediocri cuſtodia a Græcis aſſervatus. Cum autem hi qui Muſtapham vocatum ierant, prohiberentur ventis adverſis, qui tranſitum a Lemno in Helleſpontum violenter eo tempore auferebant, regemque in Europa conſtitui oporteret, triremibus intercipiebant Amuratis in Europam trajectum, Propontidem & Helleſpontum intercludentes, ne poſſet trajicere. Ipſi vero navigaverunt Callipolim, quæ eſt urbs Cherſoneſi, rerum omnium abundantia affluentem, ut ibi in colloquium cum adveniente Muſtapha venirent. Quem ubi impoſuerunt regem Europæ, petentes ut ſibi reſtitueret Callipolim, facile impetrarunt. Hic quidem Græci ſemetipſos reſque ſuas planiſſime perditum ivere, præ nimia imprudentia: urbſque eorum parum abfuit quin capta & direpta ab Amurate fuiſſet. nam duces Amuratis relicti in Europa ab Mechmete patre, ut filio in regnum ſuccedenti obtemperarent, acceſſere ad Byzantium regem, petentes ne in præſentiarum Græci diſſentire velint: neve ipſe quid contra ea quæ promiſiſſet regi Mechmeti, novarum rerum cupidine moliretur. Pajazites, unus de numero optimatum regis, declaratus judex & dux Europæ, legatus ibat ad regem Byzantium, adhortans eum ad fœdus faciendum, quo juberetur auxiliaris eſſe, ſi quando uſus poſtularet. Et quo magis regis animum commoveret, offerebat obſides duodecim nobilium filios. His addebat aureorum myriades viginti, necnon regionem plurimam Callipoli adjacentem, quamcumque eo loci Græci petiiſſent. Hæc quidem pollicebatur & dabat, ut Muſtapham rex Byzantius miſſum faceret, neutriſque ſuppetias fer-

pag. 118.

Conſtantinopolitani Imperii declinatio.

A ΕΠΕΙ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ Παιαζήτεω Μεχμέτης, βασιλεύσας ἔτη δυοκαίδεκα, διεδέξατο τὴ βασιλείαν Αμυράτης ὁ Μεχμέτεω παῖς αὐτῆ πρεσβύτερος γενόμενος. ἐτύγχανε δ' ὢν ἐν Πρόσῃ τῇ πόλει Ασίαν, τὴ καθίστη τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ. Ελλήνες δὲ ὡς ἐπύθοντο τελευτήσαντα Μεχμέτην, τὴ Αμυράτην ἐς τὴν βασιλείαν καταστῆναι, μετεπέμποντο ἀπὸ Λήμνου Μυσαφᾶν, τὸν Παιαζήτεω λεγόμενον παῖδα γενέσθαι. ἔτυχε δ' ἀπεί βιὼν ἐν Λήμνῳ, ὑπὸ Ελλήνων ὡς μεζόνως φυλαττόμενος. Επεὶ δ' μεταπεμπόμενοι τοῦτον, διεκωλύοντο ὑπὸ πνευμάτων, ἐν τῷ τότε δὴ παρόντι βιαζομένων, τὴν ἐπὶ Ελλήσποντον ἀπὸ Λήμνου ἄνοδον, τὴ ἔδει ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὐτὸν καθίσαι Βασιλέα, ξυήρεσι δὲ διεκώλυον τὴν ἀπόβασιν Αμυράτεω ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, τὴν τε Προποντίδα τε καὶ Ελλήσποντον ἔργοτες ἐς τὴν ἀπόβασιν, κατέπλευσαν ἐπὶ Καλλιούπολιν τῆς Χερρονήσου, πόλιν εὐδαίμονα, ὡς ἐνταῦθα τῇ τε Μυσαφᾷ ἐπιπλέοντι συγγένοιντο. τὴ ἀποδεικνύμενοι αὐτὸν Βασιλέα Εὐρώπης, τήν τε Καλλιούπολιν σφίσιν ἀποδοῦναι πείσαιεν Μυσαφᾶν. Ενταῦθα μὲν δὴ Ελληνες ἀπὸ ἀφροσύνης σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τὰ πράγματα ἔνυτο διαφθείροντες ὡς τὸ ἐπίπαν, καὶ παραβραχὺ δὲ τὴν πόλιν αὐτῶν ὑπὸ Αμουράτεω ἀνδραποδισθῆναι. Ως γὰρ δὴ οἱ τῆ Αμουράτεω ἄρχοντες καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑπὸ Μεχμέτεω τῆ παιδὸς, ὥς τε αὐτῷ πείθεσθαι δεχομένῳ τὴν βασιλείαν, ἀφίκοντο ἐπὶ Βυζαντίου Βασιλέα, πρεσβεύομενοι ἐς τὰ παρόντα σφίσι, μὴ ἀξυμφώνους γενέσθαι τοὺς Ελληνας, καὶ περὶ σφᾶς νεωτερῆσαι, παρ' ἃ καὶ ἐπηγγελμένοι εἶεν τῷ βασιλεῖ Μεχμέτῃ. ἦν δὲ Παιαζήτης τῶν ἀρίστων τοῦ Βασιλέως, φρυτανίς τε καὶ στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης νενόμιστο. οὕτω δὴ ὠγχοῦ ἐλάσας τῷ Βυζαντίῳ Βασιλεῖ, διεπρεσβεύετο ἐπὶ τὰς σπονδὰς παρακαλῶν, ὥς τε σφίσιν αὐτὸν ἐπιτήδειον εἶναι, ἐδίδου ὁμήρους τῶν ἀρίστων παῖδας δυοκαίδεκα, χρυσοῦ δὲ μυριάδας εἴκοσι, καὶ. χώραν πολλὴν Καλλιουπόλεως, ὅσην

ἂν ἕλωνται παρὰ σφίσι. Ταῦτα δ' ὑπισχνεῖτο τε καὶ A ret: sed ipsos potius sineret concurrere
ἐδίδε, ὡς τε αὐτὸν Μυσαφᾶν μὲν ἐᾶν χαίρειν, μη- infestis armis: eumque quem belli even-
δετέροις δ' ἐπιβουθεῖν, ἀλλ' ἐᾶν αὐτὼς μαχομένους, tus regem declarasset, regno præesse pa-
ὁπότεροι ἂν περιγένωνται, τῷ βασιλείαν περιέπειν. terentur. Hæc præconis voce ad Joan-
Ταῦτα μὲν ὧν διεκηρυκεύετο, πρὸς τὸν τό τε Βα- nem tum Græcorum regem juvenem, Joannis Impe inconstantia.
σιλέα Ἑλλήνων Ἰωάννην, νέον τε ἔτι ὄντα, καὶ ἐ- nec quicquam moderati, ut sibi pararet
δεὶ μικρὸν ἐπινοοῦντα αὐτῷ ἐς τὴν ἀρχὴν· ἐδόκει regnum, cogitantem, referebantur. Ar-
τε δὴ αὐτῷ ἄμεινον ἔχειν ἐς σφᾶς αὐτὸς περιπί- bitrabatur namque res suas melius habi-
πτοντας, καὶ δίχα γενομένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς τὰ πράγ- turas, si illi inimicitias inter se gererent
ματα αὐτῷ ἐν βελτίονί τε ἔσοιτο τῷ καθεστηκότος, hostiles: seque feliciore rerum succesſu
καὶ ἐπὶ μεῖζον ἀφίξοιτο δ' δαιμονίας, δεομένων ἀμ- usurum quam hactenus, si inter se discor-
φοῖν. καὶ τῆς γε ἀρχῆς ἐπ' ἀμφότερα γινομένης, dias fovissent. Etiam hinc magnam sibi
πλέον * περιγενέσθαι ἀπ' ἀμφοῖν, ὥστε μηδετέρῳ B pollicebatur felicitatem fore, si ambo sua
δὴ πελαντοῦσθαι. τοῦτο δ' εἶναι ἐπειδὰν τὴν ἀρχὴν opera indiguisset. Præterea hæc cogi-
ἄμφω ἐπιδιελόμενοι σφίσι βασιλεύσειν. ὕστερον μὲν tatio ejus subibat animum, quod si in-
τοι οὐδὲ τοῦτο παύτῃ προδιετίθετο, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ter se diviserint regnum, & id super utro-
Μυσαφᾶν δῆλος ἦν τῷ παντὶ γνόμῳ ὁ Βασι- que recubuerit, fore ut facile superare
λεύς ἐστι. βασιλεύων δὲ ὁ πατὴρ αὐτῷ, πάνα- possit utrumque: cum neutri, quantum
τία τούτῳ φρονῶν, ἠξίου μὴ παραβαίνειν τὰς σπον- ad regni magnitudinem spectat, tum sit
δάς, ὡς οὐδενὶ ὅτῳ παραβαίνοντι τὰς σπονδὰς, ἔσοι- conferendus. Id autem commodissime
τ' ἂν ὑγιὲς ὁτιοῦν, ἢ ἔμπεδον, ὥς τε μὴ σφαλλο- evenire putabat, si regnum inter se distri-
μένῳ ἐπιτείβεσθαι. καὶ τοῦτ', ἔφασκε, λογίζεσθαι δεῖν, buerent, & ambo regnarent. post lon-
ὁποτέρῳ γε δέοι προσίεσθαι, ἔνθα τε τὰ χρή- ge aliam tenebat sententiam. Totus nam-
ματα τῆς βασιλείας, καὶ νεήλυδες πάρεισι. καὶ τοῦ- que stetit a partibus Mustaphæ. Pater au-
το μέν τοι ἀναμφιλόγως ἔχον, ἐμπέδωῦ ἔφα- tem Joannis, qui regnum administrabat,
σκε τὴν αἵρεσιν, ὅτινα ἂν ἕλοιτο. Ἐκεῖνα δ' αὖ C diversum a filio sentiebat. Nam cense-
ἐνδοιασμὸν παρεχόμενα, ὅποι τε καὶ ἢ ἐπὶ τὴν bat fœderum religionem nec temeran- Græcorum discordia.
βασιλείαν ἀφίκοιτο, κίνδυνον σφίσι τὸν μέγιστον dam, nec violandam esse: & qui id fe- Edit. Paris. pag. 119.
παρέχεσθαι. Ταῦτα μέν τοι τοῖς Ἕλλησιν ἐπ' ἀμ- cisset, nihil boni ei umquam eventurum:
φότερα γινομένοις ταῖς γνώμαις, ἅτε τῷ νέῳ Βασι- nec quicquam prohibere, quo minus
λέως, τῷ κράτος ἔχοντος, τό τε τῶν Ἑλλήνων παύτῃ cum errato suo pereat penitus. Verum
τῇ γνώμῃ ἐτίθεντο· καὶ αἱρούμενοι τὰ πράγματα, hæc in deliberationem proponenda esse
ᾗ ἐξηγεῖτο, ἐπὶ τὴν Μυσαφᾶ ἐτράποντο τύχην, ei, qui deliberet utri parti sit adhæren-
ὡς τε καθιοῦσθαι αὐτὸν Βασιλέα, καὶ τὴν Καλ- dum: ab hac parte locentur opes regni, C
λιούπολιν σφίσιν ἀποδίδοσθαι, ὥς τε ταῦτα ἐ- & peregrinorum militum robur: ab al-
δέδοκτο, καὶ ἐπλήρουν τὰς ναῦς. ἀφίκετο ὧν ὁ tera, quæ modo diximus, ponantur. Il-
Βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Καλλιούπολιν, καὶ ὡς οὐδὲν la quidem dubiam faciunt electionem.
παρεγένετο ἀπὸ Λήμνου ὁ Μουσαφᾶς, πραγμα- Hæc etiam ambiguitatem inferunt, dum
τώμενος πράσσειν τι ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς Εὐρώπης, cogitaret qua & quomodo regnum sibi
καὶ πολιορκεῖν τὴν Καλλιούπολιν Ζουνάϊτης τὸν subjicere, & interim Græcorum res in
τῆς Σμύρνης ἄρχοντα, παρόντα δὴ τότε σφίσιν, summum adduceret discrimen. In hunc
ἅτε ἑταῖρον ὄντα τοῦ Μουσαφᾶ, ὡς παρεσομένου modum ad utramque partem Græcorum
δὴ αὐτίκα κἀκείνῳ, ἐξεπιδεικνύντες τοῖς Τούρ- animi propendebant. Vicit tamen sen-
κοις, ἐπολιόρκουν τὴν ἄκραν τῆς Καλλιουπόλεως. tentia, quæ jubebat regem juvenem, qui
Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, παρεγένετό τε καὶ αὐ- rerum tum potiebatur, sequi quocum-
τὸς Μουσαφᾶς, καὶ τὰ τε ἄκρα τῆς πόλεως προσε- que duxisset. Proinde adjungebantur
χώρησεν αὐτῷ. καὶ ἡ Χερρόνησος αὐτίκα ἐδέξατο Mustaphæ, eumque regem pronuntia- Mustaphæ adjunguntur Græci, sitque rex undecimus.
Βασιλέα, καὶ εἵπετο ὅπου ἐξηγεῖτο. τῷ μέν τοι runt: hac tamen conditione ut Callipo-
Καλλιούπολιν ὁ Ἑλλήνων Βασιλεὺς, ἠξίου ἀποδί- lim amissam reciperent. His ita decre-
δοσθαι. ὁ δὲ, ἕτοιμος μὲν εἶναι ἀποδώσειν, καὶ tis, copiis navalibus implevere naves, D
μὴ ἀντιτείνειν, τοὺς μέν τοι Τούρκους χαλεπῶς quibus instructus rex venit Callipolim.
τε ὤϊσειν, καὶ σφίσι μὴ ἐν καλῷ, ὅπῳ ἔτι κατερ- Cum autem nondum eo advenisset Mu-
γασμένης τῆς ἀρχῆς, ἀποβαίνειν τὰ πράγματα. ὑ- staphas e Lemno, volens ipse interim a-
πέκειτο μέν τοι ἐπειδὰν ἐς τὴν ἀρχὴν παραγένη- liquid agere quod pertineret ad regnum
ται, τῷ τε πόλιν ἀποδιδόναι, καὶ εἴτι ἄλλο ἐπι- Europæ, Callipolim obsidere statuit. Ad-
τήδειον αὐτοῖς * ᾤοντο ἔσεσθαι, μήτε τοῦ λοιποῦ erat & Zunaites Smyrnæ princeps, Mu-
ἂν σεσῆσαι αὐτοὺς ποτε. πείσας μὲν ὧν τότε τοὺς staphæ familiaritate junctus. Porro di-
Ἕλληνας, ἤλαυνεν ἐς τὸ πρόσω τῆς Εὐρώπης, καὶ προσ- cebant Turcis, qui convenerant, Mu-
εχώρει τε αὐτῷ ξύμπαντα, ὡς Βασιλεῖ τε ὄντι σφῶν, καὶ staphæ brevi affuturum. Oppugnabant
Παιαζήτεω παιδὶ γενομένῳ. Ἐπεὶ δὲ Παιαζήτης ἦσ- arcem Callipolis: nec multo post dedi-
dit se advenienti Mustaphæ Chersone-
sus: & illico eum regem consalutavit,
& quocumque duxisset, promptissime se-
quebantur. Callipolim sibi tradi postu-
labat Græcorum rex. Mustaphas paratus
erat eam dare, nec abnuere. Turci rem
istam iniquis patiebantur animis, cum
parum honestum sibi fore arbitrarentur,
E regno nondum satis firmato, urbem ta-
lem Græcis donare. Præterea in dubio
adhuc esse, cum regnum nondum satis
sit munitum, quonam res erupturæ sint,
pollicebatur. itaque Græcis rex, cum in
regnum venisset, se ipsis traditurum Cal-
lipolim: præterea si aliquid aliud, quod
sibi utile fore putarent, postulaverint,
eos porro haud repulsam passuros. Græ-
cis in hunc modum persuasis, recta in
Europam contendit. quem advenientem
omnes ut regem & Pajazitis filium exci-

* περιγίνεσθαι.

* οἴονται, al. οἴοιτο. sic etiam R.

piebant, ejuſque imperio ſe ſubmittebant. Cum Pajazites compertum haberet Muſtapham Adrianopolim pergere (urbem enim iſtam regebat juſſu Mechmetis, qui moriens id ei mandarat) exercitu ex Europa congregato, obviam proceſſit Muſtaphæ quam proxime Adrianopolim, quaſi pugnaturus: nec permiſſurus, ſi tantæ vires fuiſſent, eum in regni ſedem procedere. Cum Muſtaphas agmine compoſito accederet, Turci conteſtim omnes ad Muſtapham tranſitionem faciunt, eumque ut regem adorant. Præterea Pajazites provolutus ad genua Muſtaphæ, eum ut regem adoravit: reſque eidem tradidit, ut pro ſuo arbitrio ageret. Hunc continuo necari juſſit: ducenſque exercitus Adrianopolim, eam urbem cepit, & in regni ſedem progreſſus eſt. His peractis converſus, proficiſcebatur contra Aſiam, volens & Aſiæ regnum ſubigere. Trajecit autem in Aſiam, habens ſecum Europæ exercitum, & Turcorum pedites, quos Azapidas vocant. Adhibuit & Smyrnæ principem Zunaitem. His copiis in Aſiam tranſportatis, aggreſſus eſt Amuratem Mechmetis filium. Legatos miſit ad regem Græcorum, qui orarent, ne quid, quia peregre abeſſet, innovarent: ſe, ubi primum Aſiam ſubegerit, & Amuratem devicerit, ipſis redditurum Callipolim. Adveniebant quoque ad regem Byzantium legati ab Amurate, dicentes, ſi arma Amuratis ſequantur, fore ut quicquid peterent ab Amurate, conſequerentur. Græci legationes differebant aliquandiu: poſtremo Amuratis legatos dimiſerunt. Græci autem ſequuti ſunt partes Muſtaphæ: cui perſuaſerunt, ut ſecum fœdus faceret conditionibus quas ipſi præſcripſiſſent. Legati Amuratis cum rediiſſent in caſtra, rumorem ſparſerunt, ſe Græcos ſibi auxiliares paraſſe. Eo tempore caſtrametati ſunt prope Lopadium lacum, & regionem Michalicii eo loci evaſtaverunt, ubi lacus multis ambagibus per angustias in mare effunditur, & pons eſt. Muſtaphas igitur accedens, caſtra locavit juxta fluvii oſtium, qui ex lacu promanat. eo cum adveniſſent Amuratis legati, commodum ſane vulgarunt rumorem, quaſi ſua legatione effeciſſent ut Græci ſibi auxilio venirent. Minitantes igitur vociferabantur contra Muſtaphæ exercitum, quaſi periturus ſit in Aſia intercluſus. Hæc fama cum volaret in caſtris Muſtaphæ, & necdum legati præſto eſſent, quos ipſe miſerat, veriti ne Græci occupantes Helleſpontum, nec tranſitum in Europam darent, & milites Muſtaphæ in Aſia intercirent, inter ſe colloquuti ſunt varia. Poſtea, ea nocte quæ inſequuta eſt, Zunaites Smyrnæ princeps, Muſtapha relicto, ad paternum profugit principatum. Auſugerunt & reliqui duces, parum fidentes Muſtaphæ fortunæ. Ut animadvertit Muſtaphas ſuos exercitus dilabi, ſibi quoque tandem timens, fuga præpropera ad mare ſe propripuit. Græci qui elegerant Muſtapham, eumque ſibi ſocium paraverant, navibus impoſuere milites, & navigarunt in Helleſpontum. Rex autem Byzantii cum foret in Periponneſo, amori importuno mulieris, quam amabat, operam dabat. Hæc autem ſacerdotis cujuſdam filia erat. Nec ſane admodum opportune ibi vivebat: tranſitu enim in Europam Amurates arcendus erat. Amurates, ut pri-

Edit. Pariſ. pag. 120.

Azapidæ.

Lopadius lacus.

Zunaites tranſfuga.

pag. 121.

A ἦστο ἐπιόντα ἐπὶ Ἀδριανόπολιν, ἐπετρόπευε δὲ τῆς πόλεως, καταλειφθεὶς ὑπὸ Μεχμέτεω Βασιλέως, ἐπὶ τῇ τελευτῇ αὐτοῦ, σωμηγειρέ τε τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, καὶ ὑπιόντα τῷ Μουσαφᾷ, ἀγχοῦ τῆς Ἀδριανοπόλεως, ὡς διὰ μάχης ἐλευσόμενος, καὶ ἐπιτρέπων, ἢν δύναιτο, ἐπὶ τὰ μὴ Βασίλεια πορεύεσθαι. Ὡς μέντοι σωπαξάμενος ἐπῆει, οἱ Τοῦρκοι ὅσοι αὐτίκα ἦσαν ἅμα πάντες ἐπὶ τὸν Μουσαφᾶν, καὶ προσεκύνουν ὡς Βασιλέα, καὶ αὐτός τε Παιαζίτης προσεκύνησε, καὶ τὰ πράγματα παρεδίδου τῷ Μουσαφᾷ, χρῆσθαι αὐτοῖς ὅ, τι ἂν βούλοιτο. τὸν μὲν οὖν λαβὼν, αὐτίκα αὐτοῦ διεχρήσατο, καὶ ἀπελαύνων, τοιοῦτος πόλιν ἔσχε, καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια παρεγένετο. Μετὰ δὲ ταῦτα συγραφεὶς, ἦιε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, ὥς τε καὶ τῆς Ἀσίας βασιλείαν ἑαυτῷ προσκτησόμενος. διαβὰς δ' ἐς τοὐπὶ Ἀσίαν, ἔχων τό τε Εὐρώπης στράτευμα, καὶ Ἀζάπιδας τοὺς Τούρκων πεζούς, οὕτω καλουμένους, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν διεπόρθμευσεν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Ζουναΐτην Σμύρνης ἄρχοντα, ἐπὶ Ἀμυράτῃ πλανυε τὸν Μεχμέτεω. τὸν μέν τοι Βασιλέα Ἑλλήνων πέμπειν πρέσβεις ἠξίου, μηδένας τὸν ξενίαν αὐτοῦ νεωτερίζειν, ὡς τὸν Καλλίπολιν αὐτίκα ἀποδώσοντος, ἐπειδὰν τὴν Ἀσίαν αὐτῷ * ὑπάγηται, καταστρεψάμενος τὸν ἀδελφιδοῦν. παρῆσαν δὲ καὶ Ἀμυράτεω, παρὰ Βασιλέα Βυζαντίου ἀφικόμενοι, χρηματίζοντες καὶ ἔτοι, ἐπὶ σφίσι γενέσθαι Βασιλέα, καὶ ὑπιχνέμενοι δώσειν, ὅ, τι ἂν βούλοιντο. οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες ἀνεβάλλοντο μὲν ἐπὶ χρόνον τὰς πρεσβείας. τέλος δὲ τοιοῦτῳ μὲν Ἀμυράτεω ἀπεπέμψαντο πρεσβείαν, τὰ δὲ Μουσαφᾷ ἑλόμενοι πράγματα, προσίεντό τε καὶ ἐπέσχον, ὡς τε αὐτοῖς ἀπενδέσθαι καὶ πᾶν δεδογμένον αὐτοῖς. ἡ μὲν οὖν Ἀμυράτεω πρεσβεία ἀφικομένη παρὰ τὸ στράτευμα τὸ Ἀμυράτεω, διεφήμισεν, ὡς τὰς Ἕλληνας σφίσι προσκτησαιντο συμμάχους. ἐτύγχανον δ' ἐν Λοπαδίῳ τῇ λίμνῃ ἐστρατοπεδευμένοι, καὶ τοὐ τε χώραν διέλυσαν τὴν Μιχαλικίου αὐτοῦ, ἧς ἐς τοὐ θάλασσαν ἐξιοῦσα ἡ λίμνη, διὰ στενοῦ ἐπὶ πολὺ προϊοῦσα ἐκδίδοι, γέφυρα δέ ἐστι. Μουσαφᾶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐλάσας ἀγχοῦ, ἐστρατοπεδεύετο παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνης. ἐνταῦθα ὡς ἀφίκοντο οἱ πρέσβεις Ἀμυράτου, τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ χρησάμενοι διεφήμιζον, ὡς συμμαχομένους σφίσι τοὺς Ἕλληνας ἔχοντες ἥκοιεν, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸν Μουσαφᾶ ἐφώνουν ἐπαπειλοῦντες, ὡς ἀπειλημμένῳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἐνταῦθα φήμης παρὰ τὸ στρατόπεδον τὸν Μουσαφᾶ γενομένης, ὡς σφίσιν ἐπαρῆσαν οἱ πρέσβεις, καὶ δεδιότες μὴ οἱ Ἕλληνες τὸν Ἑλλήσποντον καταχόντες, τὸν λοιπὸν μὴ ἐπιτρέπωσι διαβαίνειν, καὶ αὐτοῦ ταύτῃ ἀπώλοιντο, λόγον τε σφίσιν ἐδίδοσαν. καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης, αὐτὸς ὁ Ζουναΐτης ὁ τὴν Σμύρνης ἡγεμὼν ἀπέδρα ἐπὶ τοὐ πατρῴαν ἀρχήν· καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχόντων ἀπεδίδρασκον, ἓν' ὁποσοῦν ἐπιχόντες, τύχῃ τοῦ Μουσαφᾶ καὶ ἔτι ἀγαθῇ πιστεύοντες. Ὡς δὲ Μουσαφᾶς δι' ἰδὼν τὰ στρατεύματα αὐτῷ ἀποδιδράσκοντα, πᾶσι αὐτῷ δεδιὼς, ἀπέδρα καὶ αὐτὸς ἐπὶ θάλασσαν. Ἕλληνες μέν τοι ὡς ἑλόμενοι Μουσαφᾶν σφίσι σύμμαχον εἶναι, ἐπλήρωσαν τὰς ναῦς, καὶ ἐπέπλεον ἐπὶ Ἑλλήσποντον. Βασιλεὺς δ' αὐτὸς Βυζαντίου ἐν Προικονήσῳ γενόμενος, ἐσχολάζε τε περὶ γυναικὸς ἔρωτα, ἧς ἐρῶν ἐτύγχανε. ἦν δὲ ἱερέως θυγάτηρ, καὶ ἐκ ἐν δέοντι παρεγένετο, ὥς τε διακωλύσαι Μουσαφᾶν ἐς τοὐ Εὐρώπου ἀφικέσθαι. Α-

* ὑποταγῆναι. al. ut in c.

μυράτης μὲν δὴ, ὡς τάχιστα ἡμέρα ἐγεγόνει, καὶ κατεῖδε τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων κενὸν, καὶ ὑπὸ τῶν οἰχομένων νύκτα ἀποδρᾶν τε, καὶ τὰς τε Αζάπιδας χεῖρας ὀρέγοντας, ὅτι ὑπὸ τῶν σφετέρων προδεδομένοι εἶεν ἱππέων, τόν τε ῥοῦν τῆς λίμνης ἔζουξε, καὶ διέβη, ὡς εἶχε τάχους, καὶ τὰς τε Αζάπιδας διεχρήσατο ἅπαντας αὐτῶ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐδίωκε καὶ πόλεις τὸν Μυσαφᾶν. Μυσαφᾶς μὲν οὖν ἔφθη διαβὰς ἐς Καλλιπολιν. Αμυράτης δὲ ἐντυχὼν νηὶ μεγίστη τῶν Ιανυῶν αὐτῶ ταύτη ὁρμιζομένη, σωτίθεται τῷ νεὼς δεσπότη διαπορθμεῦσαι αὐτόν τε ἅμα, καὶ τοὺς νεήλυδας, καὶ τὰς τῶν θυρῶν αὐτῶ, καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα, ἐς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐτέλεσεν αὐτῷ ἀργύριον ἱκανὸν, ὅσον δὴ ᾐτήσατο. καὶ διεπόρθμευσεν αὐτῷ τε ἅμα, & τῷ στρατῷ ἅπαντι. Ο μὲν οὖν Μυσαφᾶς, ὡς ἐπύθετο διαβεβηκότα Αμυράτην ἐς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἤ ὅποι σώζοιτο ἀνεώρα ἐπισφαλὲς ἂν ἤδη ἁπανταχῆ, ἅτε Αμυράτεω καταλαβόντος αὐτὸν, ἐσώζετο ἐπὶ τὸ ὄρος Τυγάνε, ὅπω καλέμενον. Ο δὲ ὡς ἐδίωκε, καὶ ἐπισχὼν, πάντα ζητῶν ἐκ ἀνίει, σαγηνεύσας τε τὸν χῶρον αὐτῶ ᾗ ἐδόκει, καὶ ἤδη ὑποψίαν παρεῖχεν ἐνταυθὶ κρύπτεσθαι, δρυὸς αὐτὸν ὑπὸ θάμνῳ τινὶ κεκρυμμένον, καὶ ζωγρήσας, ἀγχόνῃ τε τὸν λαιμὸν αὐτῶ ἐχρήσατο. Επελεύτησε δὲ Μυσαφᾶς, βασιλεύσας ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτη τρία. Αμυράτης δὲ, ὡς ἔχε τὴν ἀρχὴν ἀμφοῖν τῶν ἠπείροιν, ἐς τὴν βασιλείαν κατέση. ὁ πολλῷ δὲ ὕστερον, ἐστρατεύετο ἐπὶ Βυζάντιον, καὶ ἐπὶ τοὺς Ελλησας. προέπεμψε δὲ Μιχάλογλλη, πρυτανέα τε ἅμα καὶ στρατηγὸν τῆς Εὐρώπης. καὶ λαβὼν ἔτος τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα ἅπαν, ἐπέδραμέ τε τὴν Βυζαντίᾳ χώραν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστρατοπεδεύετο, καὶ αὐτίκα ἀπήλαυνεν Αμυράτης ὁ Μεχμέτεω, τότε νεήλυδας ἔχων, καὶ τὴν θύραν ἅμα, ὅσοι βασιλεῖ ἕπονται, ὅποι ἂν στρατεύηται, καὶ τὰ Ασίας στρατεύματα ἔχων παρεγένετο, καὶ ἐστρατοπεδεύετο ἀπὸ θαλάττης ἐς θάλατταν. Αἱ μὲν οὖν θύραι ὧδέ πη ἔχουσαι, περὶ πάρεισι τῷ Βασιλεῖ ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἐνίοτε ἀμφὶ τοὺς μυρίους. ἀπὸ γὰρ τούτων, φρουράν τε φαίνει ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι, καὶ αὖθις ἑτέραν ἐς τὴν χώραν ἐκείνων καθίστησι. παρεγένοντο δ' αὐτῷ τῇδε. παῖδας λαβὼν αἰχμαλώτους ὅσους ἂν τύχῃ ἀνδραποδισόμενος, κατατίθεται ἐς τὴν Ασίαν παρὰ τοῖς Τούρκοις, ὡς τε τὴν φωνὴν ἐκμαθεῖν ἕνα ἕκαστον. καὶ ἐπὶ δύο ἢ καὶ τρία ἔτη διαγενόμενοι, τήν τε γλῶτταν ἐκμανθάνουσι, καὶ σωιέντες τῆς φωνῆς, ὅσα ἂν δυνηθῶσιν, αὖθις συλλέγει ἀφ' ὧν κατέθετο, ἐς διχιλίους καὶ πλείους τόπων. ἄγει δ' αὐτοὺς ξύμπαντας ἐς τὴν Καλλιπολιν, καὶ καθίσησιν αὐτοὺς ἐς τὰ πλοῖα, ναυτίζεσθαί τε, καὶ διαπορθμεύειν ἐς τὴν Ασίαν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης τοὺς βουλομένους διαβαίνειν. * ὀβολὸν δ' ἔχει ἕκαστος ἐνταῦθα, καὶ χιτῶνα τὸν ἐνιαυτόν. μετ' ὀλιγὸν δὲ χρόνον, μεταπέμπονται ἐς τὰς θύρας αὐτῶ, παρέχων τε μισθὸν, ὅσος ἂν ἱκανὸς εἴη ἐς τὸ ἀποζῆν αὐτοὺς ἐνίοις· ἄλλοις δὲ πλείω παρέχεται, καὶ ἐς δεκαδάρχας τε καὶ πεντηκοντάρχας, καὶ ἐνωμοτίας, καὶ λόχους τεταγμένους τε & διακεκριμένους, στρατεύονται καὶ τὰ συσσίτια τε, καὶ τῷ δίς μηνὸς εἶναι σῖτον τῷ δεκαδάρχῃ ἐς τὴν σκηνήν. σκηνὴ

A mum dies illuxit, caſtra hoſtium vacua & deſerta deprehendit. Azapides autem manus ſupplices tendebant, rogantes ne in ſe a ſuis equitibus fœde deſertos & proditos ſævire ſtatueret. Ponte igitur Amurates lacum eum jungens, quam celerrime ad hoſtium caſtra tranſiit, & Azapides omnes occidit. Hinc perſequi ſtatuit Muſtapham per omnes urbes, quaſcumque adiiſſet. Muſtaphas autem præverterat Amuratem, transfretando Callipolim. Amurates vero nactus navim Januenſium maximam, quæ forte appulerat, paciſcitur cum gubernatore, ut ſe cum peregrinis & Januæ militibus, necnon cum reliquis copiis in Europam
B traduceret. Mercedem gubernatori ſolvit maximam pecuniam, quantam petiiſſet, impigre numerando. Et in hunc modum cum copiis ſuis univerſis in Europam tranſvectus eſt. Muſtaphas ubi comperit Amuratis in Europam tranſitum, jamque minus minuſque tutus foret, ubique fratre imminente, circumſpiciens locum ubi exitium evitaret, fuga ſe contulit in montem, quem incolæ To- Toganus
ganum nominant. Eo ſequutus eſt A- mons.
murates, nec deſinebat omnia indagare ut potiretur Muſtapha. Cum autem quaſi verriculo luſtraſſet, & indagine circumdediſſet locum in quo eum ſe occultare ſuſpicabatur, ſub arbuſto latitantem of-
C fendit. Cujus, ubi vivus in manus venerat, guttur laqueo fregit. Interfectus eſt itaque Muſtaphas, cum regnaſſet in Europa annis tribus. Amurates, ubi utramque continentem in poteſtatem redegit, rex creatus eſt. Nec multo poſt expeditionem ſumpſit adverſus Byzantium & Græcos. Præmiſit ducem Michaloglen, qui judicis & ducis partes in Europa gerebat. Hic aſſumptis Europæ exercitibus, incurſionem fecit in Byzantii regionem, & poſtea ibi caſtrametatus eſt. Hunc illico ſequutus eſt Amurates Mechmetis filius, ducens ſecum peregrinos & Januæ milites, necnon reliquos
D omnes qui belli tempore regem comitari aſſolent. Adduxit ſecum & Aſianum exercitum, caſtraque poſuit, quæ ab una parte maris initium ſumentia, excurrebant uſque in alteram partem maris. Ja- Janizarorum
nuæ autem ſic ſe habent. pedites adſunt educatio.
apud regem ſemper ſex mille, interdum decem mille. Ex his præſidiarios milites eligit, quos arcibus defenſandis imponit, & in eorum locum ſubrogat alios. *Edit. Pariſ.*
Ad hunc autem modum Januæ milites *pag.* 122.
ad regem conveniunt. Pueros quoſcumque poteſt acquirere, ubicumque terrarum captivos abductos, Turcis in Aſia in diſciplinam tradit, ut Turcicam linguam addiſcant: penes quos ſi manſerint
E duobus aut tribus annis, linguam apprehendunt Turcicam. Ubi linguam didicerunt quantum ſatis eſt, ex eorum numero quos in diſciplinam dedit, bis mille, aut ter mille eligit, quos Callipolim perducit, navibuſque præficit, ut artem nauticam diſcant, tranſvehentes homines qui in Aſiam ex Europa iter inſtituunt. Quotannis ſinguli tunicam & gladium inſtar veruum accipiunt. Haud multo tempore poſt, citantur in regis Januas, quibus rex ſuppeditat mercedem ſufficientem, ut hinc vivere poſſint: aliiſque ampliorem tribuit mercedem. Qui ſub decurionibus & quinquagenariis conſtituti, & in cohortes cuneoſque diſcreti, ſtipendia faciunt, manentque menſibus

duobus in tentorio Decurionis. Hi tentoria ſua figunt, ut ſe mutuo contingant quam proxime apud regem. Intra hos nulli tendere tentorium licet, præterquam filiis regis. Inter hos ſunt theſauri regii, cubiculumque regium. Tentorium rubrum, quandoque duo, & aliquando tria regi ponuntur, quæ fiunt ex argilla rubea, & inaurantur. Sunt & alia tentoria regis intra peregrinos numero ferme quindecim. Extra tendunt reliqui

Turcorum militia, nomina, & ordo.

Januæ milites, Amurachorii & Pocillatores, quos Saraptarios vocant: ſigniferi, quos Emuralamios nominant: Januarum judices, quos Bixorides appellant, & regis tabellarii. Hi omnes cum numero ſint plurimi, numerus tamen eorum augetur, cum accedunt miniſtri & famuli, quos habent complures. Illos quos modo diximus, ordine ſequuntur in Januis regis, Sylictorides circiter trecenti, qui ſunt equites ex peregrinis in iſtum ordinem allecti. Hos attingunt Caripedes peregrini, iſto nomine notati, quod ab Aſia, Ægypto & Africa in Januas veniant: & exercentes fortitudinem mirabilem, mercede a rege conducuntur, alius quidem majore, alius vero minore. His ordine proximi ſunt Alophatzides, qui mercenarii dicuntur, qui numero ſunt octingenti. Ab his tendunt Spachides, quorum cohors ducentos complectitur. Hi ſunt ducum & principum filii, quos de ſuo cubiculo rex ejiciens, in iſtum militiæ ordinem mittit, & alios in ejectorum locum ſubſtituit. In hoc grege eos retinet, qui virorum bonorum & illuſtrium filii cenſentur. Hic eſt, ut paucis dicam, Januarum ordo. Univerſæ ſuæ monarchiæ rex duos præponit imperatores: unus Europæ, quem Baſſam Romani appellant: alter Aſiæ (Baſſa Anatoliæ ſive Natoliæ dictus) Imperator nuncupatur. Hos ſequuntur copiæ univerſæ & duces reliqui, quocumque molem avertunt, juſſu regis. Comites ſe iis jungunt & præſides, quos ſigniferos nominant. Ubi enim in iſtum ordinem fuerint allecti a rege, donantur ſignis, ut qui duces & præſides ſint multarum urbium. Hunc præſidem comitantur urbium principes & magiſtratus, quocumque cum exercitu proficiſcitur, cum univerſi ſequantur ſuos magiſtratus & duces. Ubi ventum fuerit in caſtra regis, hic ferme ordo ſervatur. Equites ſecernuntur in ſuos tribunos. Azapides ſub uno duce collecti ſtipendia faciunt. Amurates cum veniſſet Byzantium, urbemque eam obſediſſet, mœnia tormentis quatiebat. Tentabat quidem murum ſternere, at cœpta parum ſuccedebant. Globi, quos bombardæ torquebant, ponderis erant maximi. Murus autem cum foret firmus & admodum munitus, tormentis nihil ceſſit. Bombardam ego arbitror non eſſe inventum antiquum, ut quis credat a veteribus eſſe repertam. Unde autem originem ſumpſerit, aut qui mortales primi bombardas in uſu habuerint, haud certo tradere poſſum. Quidam Germanos putant bombardis eſſe uſos: iiſdemque bombardarum inventum acceptum ferunt. Reliqui autem bombardarii ex Germania progreſſi, in univerſum paulatim pervenere orbem. Unde autem originem ceperint bombardæ, certo aſſignare non poſſum. Impetus vero bombardarum & mirabilis vis cognoſcitur inde, quod corporibus, vel iis quæ reſiſten-

Edit. Pariſ. pag. 123. Baſſa Romaniæ.

Byzantii obſidio.

Bombardæ Germanorum inventum.

A σι ἢ ἕτοι ἀμφὶ τὸν βασιλέα, ἐς τ' ἑαυτ[illegible] χῶρον ἕκαστος ἐχόμενος τ' ἑτέρε. ἐντὸς μέντοι τάτων ἐδενὶ ἔξεστι σκηνοῦν, πλὴν τῷ τε βασιλέως παίδων, καὶ τ' θησαυρῶν τε βασιλέως, καὶ τε κοιτῶνος. σκηνὴ δὲ ἐρυθρὰ αὐτῷ, ὅτε μὲν δύο, ὅτε δὲ καὶ τρεῖς ἵδρωται αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ἀπὸ πηλε ἐρυθρε χρυσόπαστοι, καὶ σκηναὶ ἕτεραι ἀμφὶ τὰς πέντε καίδεκα, πᾶσαι ἐντὸς τῷ νεηλύδων. ἐκτὸς δὲ σκηνᾶσιν οἱ λοιποὶ τῶν θυρῶν ἄνδρες, οἵτε Ἀμυραχόριοι, καὶ οἰνοχόοι, οἱ λεγόμενοι παρ' αὐτῶν Σαραπτάριοι. καὶ * σημειοφόροι, οἱ λεγόμενοι Εμυραλάμιοι. καὶ οἱ τῶν θυρῶν φρυτανεῖς, Βιξόριδες ἔτω καλέμενοι, τε βασιλέως ἀγγελιαφόροι. ἔ τι μὲν ὅιω μεγάλοι τε ὄντες, καὶ ὡς πλείυς ἐπαγόμενοι θεράποντας, πληθὺν παρέχοντας ἄπλετον. μῖ δὲ Συλικπάριδες ἔνεισι τῷ βασιλέως θυρῶν ἀμφὶ τῷ τριακοσίων, οἱ ἱππεῖς ὄντες, ἀπὸ τῷ νεηλύδων ἐπὶ τάυτῳ παραγίνονται τῷ χώραν. Μετὰ δὲ τάτες, Καρίπιδες, οἱ ἐπήλυδες καλέμενοι, ἀπό τε Ασίας καὶ Αἰγύπτε, καὶ δὴ καὶ Λιβύης, αὐτῷ ἐς τὰς θύρας παραγενόμενοι, καὶ ἀρετῆς ἀντιποιέμενοι ἔναντι βασιλέως, μεμιθωμένοι αὐτῷ, ὁ μὲν πλείονος, ὁ δ' ἐλάττονος. τάτων δὲ ἔχονται * Αλοφατζίδες, οἱ μιθωτοὶ καλέμενοι, ἀμφὶ τὰς ὀκτακοσίας. τάτων δὲ αὖθις ἔχονται οἱ Σπαχίδες καλέμενοι, ἀμφὶ τὰς ἑξακοσίας. ἔτοι δ' εἰσὶν οἱ τῷ ἀρχόντων παῖδες, ὧν τὰς μὲν ἀπὸ τε κοιτῶνος ἐκβαλὼν, ἐς ταύτῳ αὐτὰς καθίσησι τῷ χώραν. τὰς δὲ ἐπιλεξάμενος, ἐνταυθα ἔχει, ὡς ἀνδρῶν παῖδας ἀγαθῶν γενομένας. καὶ αἱ μὲν θύραι, ὡς ξωελόντι μοι φάναι, ἕτω τεπάχαται. δύο ὑπὸ βασιλέως, ἐς ξύμπασαν αὐτῷ τῷ ἀρχῷ καθίσανται στρατηγοὶ, ὁ μὲν τῆς Εὐρώπης, ὁ δὲ τῆς Ασίας. καὶ τάτων ἑκατέρῳ ἕπονται τάτε στρατεύματα, καὶ οἱ ἄρχοντες, ὅποι ἂν ἐξηγῶνται, ἐπειδὰν ἐπαγγείλῃ αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. ἕπονται δὲ αὐτοῖς, καὶ οἱ ὕπαρχοι παρ' αὐτοῖς * σημειοφόροι καλέμενοι. ἐπειδὰν δὲ ἐς τῷ ἀρχῷ ταύτῳ ὑπὸ βασιλέως καθίσηται, σημαία τε δωρεῖται αὐτῷ ὁ Βασιλεύς, ὡς στρατηγῷ γενομένῳ, καὶ πολλῶν ἄρχοντι πόλεων. τάτῳ δ' αὐτῷ ὑπάρχῳ ἕπονται οἱ τῷ πόλεων ἄρχοντες ὅποι στρατεύηται. χωρεῖσι δὲ ἅπαντες κατὰ ταῦτα ἑπόμενοι τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἄρχουσί τε καὶ στρατηγοῖς, ἐπειδὰν ἐς τὸ βασιλέως παραγένωνται στρατόπεδον. Αὕτη χεδὸν ἡ τῶν στρατευμάτων αὐτῷ διάταξις. οἱ μέν τοι ἱπποδρόμοι, πάτπονται καὶ ἕτοι ἐς τὰς σφῶν αὐτῶν ὑπάρχας. οἱ δὲ Αζάπιδες, ὑφ' ἑνὶ ἄρχοντι ἑπόμενοι, ἐς ταυτὸ γιγνόμενοι στρατεύονται. Αμυράτης μὲν ὅιω ὡς ἐπέλασε, καὶ ἐπολιόρκει Βυζάντιον ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, πλεβόλοις τε ἔτυπτε τὸ τεῖχος, καὶ ἐπειρᾶτο. ἐ μέν τοι κατέβαλέ γε. * εἶλκον δὲ οἱ λίθοι τῶν πλεβόλων, ἑξαθμὸν τεία ἡμιτάλαντα. ὥστε ἀντεῖχε τὸ τεῖχος, ὀχυρόν τε ὄν, καὶ ὡρός τετάτας τὰς πλεβόλας, καὶ ἐδαμῆ ὑπεῖκον. δοκεῖ μὲν ὅιω ὁ πλεβόλος, ἐ πάνυ παλαιὸς εἶναι, ὥς τε σωλῆναι ἡμᾶς ἐπὶ νοῦ ἐληλυθέναι τοῖς παλαιοῖς τὸ τοιᾶτον. ὅθεν μέν τοι ἀρχῷ ἐγένετο, καὶ τίνες ἀνθρώπων ἐς τῷ τε πλεβόλε ἀφίκοντο πεῖραν, ἐκ ἔχω φάσημῆναι ἀσφαλῶς. οἴονται μέν τοι ἀπὸ Γερμανῶν γενέσθαι τε τάτες, καὶ τάτοις ἐπὶ νοῦ ἀφῖχθαι ταύτῳ τῷ μηχανῷ. ἀλλ' οἱ μὲν πλεβολίσκοι ἀπὸ Γερμανῶν, καὶ ἐς τῷ ἄλλῳ κῖ βραχὺ ἀφίκοντο οἰκεμένῳ: οἱ δὲ πλεβόλοι ἐκ ἂν εἰδείῳ, σαφῶς ἰσχυείζε-

* al. σημαιοφόροι.

* Αλοφαντζίδες. R. ut in c.

* al. σημαιοφόροι

*Sic puto legendum, non ἔιχον. R. ut in c.

εἴζεσθαι ὅθεν ἐγένοντο τῳ̃ ἀρχῳ̃. τῳ̃ δ' ἰσχύ τε καὶ φορᾶ τῳ̃ ἀμήχανον, ἥ ἐπιφερόμενος ὁ λίθος, ὅποι ἄν γένοιτο, μεγίστῳ τοῖς σώμασιν ἐπιφέρεται βλάβῳ, ἥτε κόνις παρέχεται τῷ παντὶ, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐνῴκηται. τῆς δὲ κόνεως τὸ νίτρον ἔχει τῳ̃δύναμιν, ἄνθρακί τε καὶ θείῳ ἐπιμιγνυμένη. ἔπω δὲ ὡς ἄμεινον ἔχει τὰ ξοικύμενα ἐς τὰ ὅπλα, διὸ καὶ ἀρετῆ ἔλαττον ἴσχει αὐτῆς, ἢ δαιμονίαν ἐκείνῳ φορά́ν. Δοκεῖ δὲ γενέσθαι, σιδηρᾶς μὲν τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ χύματος καλεμένε, ἐπιφρά́σασθαι πεῖραν, τῇ χαλκῇ σὺν τῷ κασιτήρῳ μεμιγμένον, δόκιμειν ἐς τὸ ἀφιέναι τὸν λίθον ἄμεινόν τε καὶ βιαιότερον, τὸ μέν τοι χυ̃μα διεξιέναι οἷον ἐσὶ, περίεργον μέντ' ἂν εἴη, πᾶσι καθορῶσιν ἀπαραχῇ. ἐπίμηκες δ' ὂν, ὅσον δ' ἂν εἴη ἐπιμηκέσερον, τοσύτῳ ἐπὶ μήκιζον ἀφίνσι τὸν λίθον. ὥς τ' ἂν γονέσθαι πλεβόλον, ἥ ἐπυθόμεθα, ἀφιέντα τὸν λίθον ἐπὶ ἑβδομήκοντα σαδίας, πέρις σειομένην τε γῆν κατ' ἄμφω τὼ χασμάτε. Δοκεῖ δ' ἡ τῆ πυρὸς αὕτη δύναμις, τόντε φόρον ἀπεργάζεσθαι, καὶ τὴ φορά́ν, ἥ ὁ λίθος φέρεται. βιαζόμενον δὲ τὸ σοιχεῖον τῆτο, πάμμεγα καὶ δαιμόνιόν τι δύνασθαι Δοκεῖ, ἥ δὴ καὶ τὴ σκηπτὸν ἀπεργάζεται τὸ πνεῦμα, εἰς τὸ πῦρ μεταβάλλον. Εἴτε μὲν δὴ τὸ μὴ κενὸν συγχωρεῖσθαι, τόντε φόρον γίνεσθαι καὶ τῳ̃ φορᾷ, εἴτε ταύτῃ τὴ πυρὸς τιθεμένε τῇ δυνάμει, ἐπειδὰν προσβιαζόμενον ὕλης ἐπιλάβηται, ἀνάγκη ταῦτα ἀπεργάζεσθαι, ἔχειν ἄμφω ταῦτα. δοκεῖ δὲ τὸ πυρὸς τῳ̃ δυνάμει ἐναι ταύτῳ ξύμπασαν, καὶ τὴ κόνιν * ἀξεῖς πεφυκῆαν, τὴ τὴ πυρὸς δυνάμιν, ἔχειν τὴ πυρὸς κινεῖν τε ἀμήχανον, καὶ βάλλειν μακρότατα. Τότε μὲν δὴ Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτεω πλεβόλοις τε ἄλλαις μηχαναῖς πειρασάμενος τῶ τείχες, περὶ ἡμέρας ἱκανὰς, προσέβαλε τῷ τείχει ἅπασπαχῇ, καὶ ἐλεῖν ἐπειρᾶτο. ἐξεκρέσαντο δὲ αὐτὸ, ὅτε τε τῶ κλιμάκων καταβαλόντες οἱ Ἕλληνες τὰς Βασιλέως νεήλυδας. καὶ ἐνίων ἀποπαμόμενοι τὰς κεφαλὰς, ἀπεωθέναντο. Ἀμυράτης δ' ὡς ἐδὲν προεχώρει ἡ τῆ ἄσεος αἵρεσις, ἤχαλέ τε καὶ ἠθύμει, ᾤετό δὲ αἱρήσειν τῳ̃ πόλιν. ἐχθεί́βοντι δὲ αὐτῷ ἐπεκηρυκεύοντό τε οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἤθελεν αὐτοῖς ἀπένδεσθαι. μετὰ δὲ πολλὰς ἡμέρας ἀπεχώρει ἐπ' οἴκε, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῷ δῆκεν. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες, πρέσβεις τε ἔπεμπον παρὰ Ἀμυράτην, καὶ ἐδέοντο. Ὁ δὲ ἀπεπέμπετο, καὶ οὐ προσίετο τῳ̃ ἀξίωσιν. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς πειρωμένοις τῖς Ἕλλησι, τῷ σπονδῶν ἐδὲν προεχώρει, βέπονται ἐπὶ τὸν Μισαφᾶν, τὸν Μεχμέτεω παῖδα. Ετυχε δὲ ἐχθεί́βων παρὰ τῷ Καραμάνῳ τῳ̃ δίαιταν ποιούμενος. Πρέσβεις δὲ πέμψαντες, μετεπέμποντο ἐπὶ Βυζάντιον τὸν παῖδα, γεγονότα ἀμφὶ τὰ τεσσαίδεκα ἔτη. Επεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς Βυζάντιον ὁ παῖς, ἔπεμπε λόγες παρὰ τοὺς Τούρκους, μεγάλα τε ὑπισχνούμενος, καὶ μετιὼν ἕκασον, ἐπηγγέλλετο διπλασίω πάντων, ὧν εἶχεν ὑπὸ Ἀμυράτεω. καὶ ὑπομόλησαν μέν τινες Τοῦρκοι παρὰ τὸν παῖδα, οὐ πολλοὶ δέ. Ὁ μέν τοι παῖς, ἐς τῳ̃ Ασίαν ἐχθὰς, σωεπιλαβομένου καὶ τῆ Ελλήνων Βασιλέως, τό, τε Ιερὸν καλέμενον ἐξεπολιόρκησε. καὶ προσελαύνοντι αὐτῷ ἐχθ' τῆς Ασίας, προσεχώρεων τε οἱ * ὑπὸ τῆς

di vim habent, damnum infert maximum. Pulvis autem impetum illum violentum, quo fertur, miniſtrat. Nitrum enim, ex quo pulvis conficitur, addito carbone & ſulphure, vim iſtam tenet. Orbis judicat bombardas, arma & munimenta eſſe optima. Quapropter etiam minus virtutis bombardæ habent, quamvis earum impetus pene ſit divinus. Primam bombardam exiſtimo fuiſſe ferream. Poſtea demum opinor fuſionem æris & ſtanni eſſe excogitatam, quæ per conflationem fit. Quæ quidem materia juxta cenſetur eſſe firmiſſima, & optima: eoque conferre plurimum, ut globus in mirandam emittatur longitudinem. Formam autem bombardarum deſcribere, cum ubique hominum oculis objectæ ſint, ſupervacaneum fore judicavi. Bombarda oblonga eſt: & quanto longior eſt, tanto longius ejaculatur globum. accepimus enim bombardam fuiſſe, cujus globus impetu emiſſus, ſuperaverit ſeptuaginta ſtadia, cum finitima terra quæ interjacebat, utrobique moveretur. Potentia autem ignis, ut apparet, tonitru procurat, necnon violentam lationem lapidis. Nam ſi ignis incluſus cogatur, magna quædam, & quæ noſtrum plane captum excedunt, efficere novit. Etiam fulmen naſcitur, ſi ventus in ignem mutatur. Hinc igitur & tonitru & latio fit: ſive quod concedatur non eſſe vacuum in rerum natura, ſive quod ignis efficacia accedat: quæ ſi violenter urgeatur, & materiam apprehendat ſibi accommodam, utraque iſta præſtare poſſit. Omnis autem iſta potentia in ignem, ut cauſam, referenda eſt. Huc additur & pulvis, qui nactus eſt ignis potentiam, intercedente igne, movere. Quibus omnibus conjunctis, fit ut lapis, ſive globus, in tantam longitudinem jaciatur. Amurates igitur Mechmetis filius, aggreſſus murum, ubique admotis bombardis & aliis machinis, eum capere nitebatur. At Græci mœnia fortiter defendebant, de ſcalis deturbantes peregrinos regis. Quidam amputatis capitibus devolvebantur ad ſuos. Amurates cum nihil efficeret, licet omnia tentaret quæ ad urbem capiendam pertinerent, triſtitia affectus eſt: & animi anxius, uſque putabat ſe urbem occupaturum. Moras igitur cum necteret nec ab urbis obſidione diſcederet, Græcorum legati veniunt, pacem & fœdus petentes. At ipſe Græcos in fœdus ſuſcipere aſpernabatur: nec multis diebus poſt re infecta domum reverſus eſt. Copiæ vero ejus omnes dilabebantur ad ſua. Græci legatos ire juſſerunt ad Amuratem, oratum pacem: quos dimiſit Amurates, ipſorum petitionem averſatus. Cum igitur Græci affectarent ſummis votis pacem, nec tamen eam impetrarent, ad Muſtapham convertuntur, Mechmetis filium. Ea tempeſtate is apud Caramanum agebat, victum & neceſſaria ab eo capiens. Miſſis igitur legatis, Græci Muſtapham Mechmetis filium, cum natus eſſet annos tredecim, accerſunt. Puer ubi Byzantium venit, ſermones ſparſit per Turcos, magnis promiſſis eos accendens, prehenſabat ſingulos, quibus promitteabt duplum eorum quæ ſub Amurate habuiſſet accepturos. Et quidam Turci, at pauci, ad puerum iſtum transfugiunt. Puer autem tranſgreſſus in Aſiam, auxilio Græcorum regis inſtructus, locum qui * Templum

Edit. Pariſ. pag. 124.

Conſtantinopolis fruſtra obſeſſa.

* Forte legendum, ὀξεῖαν, in R. lacuna eſt.

* in al. deeſt.

* Hieron.

nominatur, expugnavit. Iter facienti per Aſiam, Turci qui ibi erant adjungebantur, ut qui eſſet regis filius. Ibi tum Aliazes cognomento Saraptares, ſive pocillator, cui ab Mechmete puer ille commiſſus erat, per proditionem Amurati puerum tradere paciſcitur. Pactis autem ſatis firmatis, concluſum eſt, ut puer Amurati proderetur. Miſſo itaque nuntio ſignificavit Amurati, ubinam terrarum puer ageret. Cum puer Nicæam veniſſet, urbem eam cepit: & cum ibi moraretur, optimates Turcorum conciliabat. Hyems erat, qua prohibebatur puer longius procedere. Amurates cum intellexiſſet puerum Nicææ verſari, nuntiante id Alize Saraptare, aſſumptis ſexies mille Januarum militibus, venit quam ocyſſime in Helleſpontum: & tranſiens, recta abiit in Bithyniam. Et cum inopinatus & improviſus irruiſſet in urbem, puerum ab Aliaze proditum comprehendit. puer enim exercitus tumultu, confugerat ad Aliazem, cui obediebat, ut ſe defenderet ab imminenti periculo. Aliazes puerum metum omittere, & bono animo eſſe jubet, & ſic ejus fratrem expectat. Cui ubi in regiam urbis ſedem proceſſerat, puerum in manus tradidit: quem acceptum laqueo, ut moris eſt regum illorum, præfocavit. Ajunt Tezetinem, virum regio ſanguine ortum Erziganis regis, auxilio veniſſe puero, ut audiverat hoſtes in urbem penetraſſe, & conjeciſſe ſe in medios hoſtes: ubi & Michalinem Europæ & ducem & judicem hoſtem ſuum confecit. Tandem cum plurimos alios neci dediſſet, & ipſe occubuit. Græcorum res tum ſic habuerunt, cum ſequuti eſſent partem Mechmeti adverſam. Thermam Macedoniæ Venetis vendidere: impoſſibile exiſtimantes, ut ſperarent urbem ſibi hanc ab Amurate dari in poſterum. His peractis, bellum convertit Amurates contra Thermam: quam, ad omnia intentus, ſumma ope oppugnabat. Machinas etiam mœnibus admovit: nec tamen cœptis reſpondebat eventus. Tandem proditionem paciſcitur cum oppidanis, quibus imperatum erat, ut ab domibus ſuis cuniculos ſubterraneos agerent, qui extra ferrent. At foſſores comprehenſi a Venetis, quidam fugerunt in Amuratis caſtra, deſcendentes de muro. Poſtmodum ab arce, quam aggreſſi erant, expugnarunt urbem, expugnatamque diripuere. Accepi peregrinos impigre ſcandentes & ſuperantes mœnia, urbem cepiſſe, reliquis deinde accedentibus: quam poſtmodum diripuere. Nec quiſquam eorum qui in oppido erant evadere potuit manus hoſtium. Hinc reor Amuratem urbem iſtam per proditionem ſuo dominio junxiſſe. Urbs autem hæc erat maxima, nec ulla quæ modo Græcis parerent, inferior. Cives ejus urbis paſſim per Europam Aſiamque captivi trahebantur. Præſidium Venetorum, quod in urbe erat, ut rumore allatum eſt, urbem in poteſtatem veniſſe hoſtium, citato agmine ad mare & naves contendunt: & conſcenſis navibus quæ forte ibi aderant, inde citi ſolvebant. Urbs iſta magna, opibuſque florens, ab Amurate occupata eſt. Cum autem eam habitandam aſſignaſſet finitimis, qui circa colebant, domum profectus eſt. Caratziam

Edit. Pariſ. pag. 125.

Muſtaphæ interitus.

Theſſalonica Græcis ultro data, & a Turcis expugnata.

pag. 126.

Joannina Ætoliæ urbs quæ Caſſiopæ olim.

A Ασίας τέρμοι, ἅτε βασιλέως παιδὶ ὄντι. Ἐνταῦθα Αλιάζης ὁ Οἰνοχόος ἐπίκλην, τὸν τὰ παῖδα ἐπιτραμμένος ὑπὸ Μεχμέτεω, σωτίθετο προδοσίαν τῷ Αμυράτῃ, ὡς τε καταπροδοῖναι αὐτῷ τὸ παιδίον. καὶ ὡς σωτίθετο αὐτῷ, ἔπρασσον ὥς τε τὸν παῖδα αὐτῷ παραδοίη, διεσήμαινέ τε πέμπων ἄγγελον, ὅποι ἀφίβων τυγχάνοι ὁ παῖς. Ως μὲν ἐς Νίκαιαν ἀφίκετο ὁ παῖς, τῷ τε Νίκαιαν ὑπηγάγετο, καὶ ἐνταῦθα ἀφιεὶβων ὁ παῖς, μετίει τὰς κατ' Ασίαν ἀείσας, καὶ ὡς ἤδη χειμὼν ἦν, διεκωλύετο ἐς τὸ πρόσω τὰ Ασίας ἰέναι. ἐνταῦθα πυθόμενος Αμυράτης παρὰ Αλιάζεω τὸ Σαραπτάρη, τῷτε ἀφιεὶβῳ τὸ παιδὸς ἐν τῇ πόλει, λαβὼν ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους τῶν θυρῶν, ὡς εἶχε τάχος ἀφικόμενος ἐπὶ τὸν Ελλήσποντον καὶ ἀφιβὰς, ἤλαυνεν διὰ Βιθυνίας. Επιπεσὼν δ' ἄφνω ἐς τὰ πόλιν, συλλαμβάνει τε τὸν παῖδα αὐτοῦ ταύτῃ, παραδιδόντος αὐτῷ τὸ Αλιάζεω. Ο μὲν δὴ παῖς, ἅτε τὸ πυθόμενος, καταφυγὼν ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἐπὶ σωτηρίαν σφίσι τράποντα, ὁ δ' κελδίων μὴ δεδοικέναι τὸν παῖδα, ἐπέμψε τὸν ἀδελφὸν τὸ παιδὸς, καὶ ἐλθόντες τὰ Βασίλεια τῆς πόλεως, ἐνεχείρισε τὸν παῖδα αὐτῷ. Τὸν μέν τοι ὁ Αμυράτης λαβὼν, ἀγχόνῃ ἀνεῖλεν, ἣν νομίζεται παρ' αὐτοῖς. Λέγεται δ' Τζιζητίνην ἄνδρα γένος τὸ βασιλέως τὸ Ερτζιγάνη Βασιλέως, ἀφικόμενον τῷ παιδὶ σύμμαχον, ὡς ἐπύθετο τὰς πολεμίας ἐπὶ τὰ πόλιν ἀφῖχθαι, ἐλάσαντα ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, τόν τε Μιχαλίλεω τὸν τὰ Εὐρώπης στρατηγὸν καὶ στρατιὰν ἀνελεῖν, πολέμιον αὐτῷ ὄντα καὶ συχνὰς ἄλλας ἀνελόντα, καὶ αὐτὸν τελευτῶντα, ἀποθανεῖν. Τότε μὲν δὴ Ελλήνες ὕτω ἐπεπράγησαν, ἑλόμενοι αἵρεσιν ἐναντίαν τῷ Αμυράτῃ. τὰ μέν τοι Θέρμην τὰ Μακεδονίας, ἀπέδοντο Ενετοῖς, ἀδύνατα εἶναι νομίζοντες σφίσι παραδῶναι τὴν πόλιν, ἐς τὸν περιόντα τότε Αμυράτεω. Αμυράτης μὲν δὴ ἐπὶ Θέρμῃ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο, καὶ ἐπολιόρκει τὰ πόλιν, προσέχων ἐντεταμένως, καὶ προσῆγε τῷ τείχει μηχανάς. καὶ οὐδὲν προὐχώρει αὐτῷ ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις. ἐνταῦθα ὡς λέγεται, σωτίθεται τοῖς ἐν τῇ πόλει προδοσίαν, ᾗς λέγεται, ὑποῤύσσοντες ὑπὸ τῶν οἰκίων ὀρύγματα ἐκτὸς φέροντα, καὶ ἐάλωσαν ἀπὸ Ουενετῶν, ἣ λέγεται. καὶ οἱ ὀρύσσοντες, ἀπέδρασαν ἐς τὸ τὰ Αμυράτεω στρατόπεδον, καταβάντες ἀπὸ τοῦ τείχους. ὕστερον μέν τοι ἀπὸ τῆς ἄκρας ὡς προσέβαλον, εἷλέ τε καὶ κράτος τῷ πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσατο, τοὺς μέν τοι νεηλύδας, πυνθάνομαι, ἀναβάντας ἐς τὸ τεῖχος, ἐλεῖν τε τῷ πόλιν, καὶ ἐπισπομένων τῶν ἄλλων, ἁλῶναι τε τὴν πόλιν, καὶ ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ πρὸς τὰ Βασιλέως γενέσθαι. ἀνδραποδισάμενον μέν τοι τὴν πόλιν ταύτῃ, ὐδένα * ἐξέλυθον τὰ ἀνδραποδισμᾶ, ἐπυθόμεθα Αμυράτῃ. ὡς τε λογίζεσθαι ἡμᾶς ἔχειν, ἀλλὰ τῷ προδοσίαν ἐξείλετο αὐτάς. Εγένετο μὲν ὖν αὕτη, μεγίστη δὴ τοῖς Ελλησι συμφορὰ, καὶ ὐδεμιᾶς τῶν πρόσθεν γενομένων αὐταῖς συμφορῶν λειπομένη. οἵ τε ut in c. ἄνδρες τὰ πόλεως ἀνὰ τῷ Ασίαν τε καὶ Εὐρώπην, αἰχμάλωτοι γενόμενοι, περιήγοντο ἀνδραποδιζόμενοι. Η μέν τοι Ουενετῶν φυλακὴ ἐν τῇ πόλει ἔσα, ὡς ἤθετο ἁλῶναι ἤδη τῷ πόλιν, ὥρμητο φυγεῖν ἐπὶ τῷ θάλασσαν καὶ ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ ἐμβάντας

** Sic tria manuſcr. habent, forte legendum ἐξελεῦσαι, R.*

εἰς ταύτας, ὅσαι σφίσι παρῆσαι ἐτύγχανον, ὥχοντο ἀποπλέοντες. Ἡ μέν τοι πόλις αὕτη Ἑλλησὶ, μεγάλη τε ἦσα, καὶ δὴ δαίμων, ἑάλω ὑπὸ Ἀμυράτεω. ὁ μέν τοι πόλιν, ἐπέτρεπε τοῖς αὐτοῦ ταύτῃ τὰ περιοίκων ἐνοικῆσαι. αὐτὸς δ' οἴκαδε ἐπανιὼν, ἔπεμψε τὸ Εὐρώπης στρατηγὸν * Καρατζίαν, ἐπὶ Ἰωάννινα πόλιν τὴ Αἰτωλίας, τὸ τὴ Εὐρώπης στράτευμα αὐτῷ παραδώς. Ὁ δὲ ὡς ἀφίκετο ἐπὶ τὴν Αἰτωλίαν, τήν τε χώραν ἐπέδραμε, καὶ ἐλῄσατο, ὅσα ἔφθη καταλαβεῖν ἄφνω. μετὰ δὲ ταῦτα ἐλάσας, ἐπολιόρκει τὴ πόλιν. Κάρολος μέν τοι ὁ ἡγεμὼν τὴ πόλεως, ἤδη ἐτελεύτησε. καὶ ἐπειδὴ παῖς αὐτῷ ἐκ τὴ γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Ραινερίου θυγατρὸς οὐκ ἐγένετο, νόθοι δὲ ἐγένοντο παῖδες, ὅ, τε Μέμνων, καὶ Τύρνος, καὶ Ἐρκύλιος, οἱ πρεσβύτεροι, διένειμε τούτοις μὲν τὰ ἐντὸς τὴ Ἀχελώου χώραν Ἀκαρνανίας ἐπινέμεσθαι. τὴ δὲ ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ, τὴ Λεονάρδου παῖδα κατέλιπε διάδοχον ξυμπάσης ἤδη τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Ἐπὶ τῷ τε Ἀρτλῳ τὴ * Ἀμπρακίας μητρόπολιν, καὶ Αἰτωλίαν τε καὶ τὴ πόλιν, κατέλιπε Καρύλῳ τῷ ἀδελφιδοῦ. οἱ μέν τοι νόθοι παῖδες αὐτῷ, οὐκ εἰς μακρὰν διενεχθέντες, ἀφίκοντο ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας. Μέμνων δ' αὖ ἀφικόμενος, ὃς ἐδόκει τε τῷ ἄλλων σωφρονέστερος εἶναι καὶ ἀξιώσει προέχειν. ἔτος δὲ ἀφικόμενος παρὰ τὴ Βασιλέα, προὐκαλεῖτο τε καὶ ἠξίου ἐπὶ τὴν χώραν σφᾶς τὴ πατρῷαν καταγεῖν. διὸ δὴ ἐλάσας σὺν τῷ τὴ Εὐρώπης στρατεύματι εἰσῆλθε. ὁ δὲ τὴ Εὐρώπης στρατηγὸς, τὴ τὴ Ἰωαννίνων πόλιν ἐπολιόρκει, καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον διατρίβων τῇ πολιορκίᾳ, ὡς οὐδὲν ἀνίει πολιορκῶν, ὁρῶντες οἱ τὴ πόλεως, καὶ ὁ τῆς χώρας ἡγεμὼν, ἐντὸς ἀπειλημμένοι, καὶ πολιορκούμενοι, προὐκαλεῖτο τὸ στρατηγὸν ἐπὶ * ξύμβασιν, καὶ αἰτεῖτο αὐτὸν δοθῆναι αὐτῷ, τῇ τε ἄλλῃ χώραν τὴ Ἀκαρνανίας, καὶ τὴ Ἠπείρου παρὰ Βασιλέως, καὶ σπονδὰς αὐτῷ ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι, καὶ ὅτῳ παραδιδόναι τὴν πόλιν. τούτου δὴ γενομένου, τῇ τε πόλιν παρέλαβε, τὸ τοῦ Βασιλέως στράτευμα, καὶ αὐτῷ συνεχώρει τὴ Ἀκαρνανίαν, καὶ τὴ ἄλλου ἤπειρον ἐπινέμεσθαι, φόρον ἀπάγοντα τῷ Βασιλεῖ τὸν ἐνιαυτὸν, καὶ αὐτὸ φοιτῶντα ἐς τὰς βασιλέως θύρας· ὕστερον δὲ ἀφικόμενοι οἱ τοῦ Καρύλου ἡγεμόνος παῖδες, ὅ, τε Ἐρκύλιος καὶ Μέμνων, καὶ ὀλίγα καταχόντες τῆς χώρας ἐπαγομένων τῷ ἑποίκων αὐτοῦς, πράγματά τε παρεῖχον τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, καὶ ἦγον καὶ ἔφερον τὴν χώραν, καὶ ἐπολέμουν. ὁ μέν τοι Κάρυλος, καὶ ὑπὸ τῷ θυρῶν τοῦ Βασιλέως στράτευμα ἐπαγόμενος ἐπὶ τούτους, καὶ ὑπὸ Ἰταλίας, ὡς οὐδὲν λῴυσαν, ἐπανέστη τε αὐτοῖς, καὶ καθυφίετο τῆς χώρας ἧς ἦρχον, ἐφ' ᾧ μηκέτι αὐτῷ τὰ λοιπὰ παρέχειν πράγματα. Αἰτωλία μέν δὴ ὅπως ἐγένετο ὑπὸ βασιλεῖ Ἀμυράτῃ. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς Ἕλληνες ἰόντες ἐς τὰς θύρας, ἠξίουν σφίσι ἐπέσθαι, εἰρωνεύοντο μέν τοι ἐποιήσαντο, ἐφ' ᾧ τόν τε Ἰσθμὸν καθελεῖν, καὶ μηδὲν ἔτι νεωτερίζειν τοῦ λοιποῦ. τὸν μέν τοι Τυραχάνην ἐπὶ Πελοπόννησον πέμψας, τήν τε Οὐενετῶν χώραν ἐδῄου, καὶ τὴ Ἰσθμὸν καθεῖλε, καὶ πολίσματα ἄττα ἑλὼν τῷ Οὐενετῶν ὑποδρασπόδισατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὧν ἐξιόντι ἀπὸ Πελοποννήσου, συνελέγοντο οἱ τὴ Πελοποννήσου Ἀλβανοὶ περὶ τὸ μεσόγαιον, Δαβίαν καλουμένην χώραν, καὶ σφίσι στρατηγὸν ἐσήσαντο, καὶ ἀπόσασιν ἐβουλεύοντο ἀπὸ Ἑλλήνων, ὡς τὸ Τυραχάνεω στράτευμα διαφθείρωσι. Τυραχάνης μέν τοι, ὡς ἐπύθετο τὰς Ἀλβανὰς ἐπ' αὐτὸ ὁμόσε * ἰόντας ὡς δὴ μάχης, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυγεῖν, παρετάξατό τε εἰς μάχην. καὶ οἱ Ἀλβανοὶ συμπεξάμενοι καὶ αὐτοὶ, ἐπέπεσαν

* Καρακίαν ut in c.

* Αμβ. al. ut c.

* συμβίβασιν. R. ut in c.

* χωρουῦτας al. ut in c.

Europæ ducem arma contra Joanninam urbem Ætoliæ ferre juſſit, dato ad eam expeditionem Europæ exercitu. Hic adveniens, incurſionem fecit in Ætoliæ regionem: & quæcumque occurrebant, diripiebat, & ſpoliabat. Poſtea exercitus ad urbem duxit obſidendam. Carolus urbis princeps jam ante obierat mortem. Et cum haud tuliſſet liberos ex uxore ſua Rhainerii filia, ſupereſſent vero filii nothi, Memnon, Turnus, & Herculius, natu majores, his diſtribuit Acarnaniam, quæ ſita eſt inter Acheoli regionem. Fratris autem ſui Leonardi filium reliquit totius regni ſucceſſorem. Carolo vero fratris ſui filio, Arten Ampraciæ metropolin, & Ætoliam, urbemque conceſſit. Nothi filii haud diu pugnantes, relati ſunt in numerum Januarum regis. Memnon autem, qui videbatur reliquis prudentia & auctoritate prior, acceſſit ad regem, quem rogabat ut ſe ad patriam reduceret regionem. Quapropter cum Europæ exercitu hoſtiliter eam regionem ingreſſus eſt. Europæ exercitus Joanniorum urbem obſidione circumvenit. & incumbens aliquanto tempore obſidioni, cum nihil proficeret, tandem oppidani & legionis princeps, qui obſeſſus tenebatur, hoſtium imperatorem ſive baſſam ad colloquium evocarunt; in quo princeps ſibi dari poſtulabat a rege reliquam Acarnaniæ regionem, & Epiri, quæ ſibi fœdere interpoſito confirmari volebat. Quod ſi impetraſſet, ſe regi urbem traditurum. Fœdere icto, urbem accepit regius exercitus: & Acarnania reliquaque Epirus ceſſit principi, ut quotannis tributum ferret: & in Januas regis, quandocumque moneretur adventaret. Poſtea venientes Caroli ducis filii, Herculius & Memnon, nec modicam regionis partem occupantes, congregatis finitimis, qui confluebant, moleſti erant admodum patrueli ſuo, cujus regionem agebant & ferebant, bellum gerentes. Contra quos Carolus exercitum, quem ex Januis regis contraxerat, necnon alterum quem ab Italia exciverat, ducens, cum nihil promoveret, pacem cum iis compoſuit: qua tenebatur, ut ipſe cederet ea regione, cui illi præfuiſſent, hi vero deinceps nullas moleſtias Carolo facerent. Hoc modo Ætolia in Amuratis ditionem devenit. Græci poſtea in Januas regis proficiſcuntur, petitum pacem, quibus ea data eſt his conditionibus, ut Iſthmum deſtruerent, & nihil in poſterum quemadmodum hactenus, rerum novarum molirentur. Turachanem miſit in Peloponneſum, qui Venetorum regionem populabatur, & Iſthmum diruit. Venetorum autem oppidula quæ ſubegerat, diripuit. Cum autem egrederetur Peloponneſo, Albani in Peloponneſo habitantes, colligebantur in mediterranea regione, quæ Dabia nuncupatur: eligenteſque ducem, defectionem a Græcis parabant, & Turachanis exercitum penitus delere volebant. Turachanes ut accepit, contra ſe Albanos prælii cupidos pergere, cum non poſſet effugere ipſorum impetum, in aciem copias eduxit. Etiam Albani in aciem deſcenderunt, & hoſtes aggreſſi ſunt. Cum

Joanninæ deditio.

Edit. Pariſ. pag. 127.

Ætolia Turcis cedit.

Albani domiti.

autem Turcorum impetum sustinere non possent, in fugam vertuntur, quorum cædem maximam, Turchanes insequutus, in fuga fecit. Capti sunt octingenti, quos omnes eo loci obtruncavit: ex quorum capitibus cum turriculas extruxisset, abscessit. Vir ille & alia memoratu digna facta designavit: propter quæ cum in maximo honore penes regem foret, etiam in regionem Brenezis & in Daciam iter intendit. Nec multo post jussus ire ab rege cum exercitibus regionem evastavit, & conscriptum ibi exercitum haud parvum in fugam compulit: ex quo prælio redibat victoria memorabili illustris, plurimam tum mancipiorum, tum aliarum rerum vehens prædam. Cum Græcis igitur Amurates, cum frequenter venirent in Januas, mittentes viros primarios, opibus reliquaque felicitate claros, inter quos & Notaram, & Carolucam, tandem pacem composuit. Græcorum rex, ubi primum pax convenisset, navigavit in Peloponnesum accersito fratre Theodoro, qui Spartam regebat. Rex propter odium, ut antea significavimus, quo prosequebatur uxorem, quam ab Italia duxerat, statuerat Nazaræorum assumere habitum. Cum autem in Peloponnesum venisset Byzantii rex, adducens secum fratrem Constantinum, ut in eum transferret regnum, confestim eum cœpti pœnituit, nec amplius se regno cessurum dicebat. regni enim proceres ab isto vitæ proposito regem dehortabantur. Dehinc etiam uxori, cui implacabilis erat, propter formæ turpitudinem, reconciliatus, suaviter in posterum cum illa vitam exegit. Rex Græcorum bellum intulit Carolo Epiri principi, & exercitibus Clarentiam Elidis metropolim circumsedit. Nec multo post cum urbis oppugnatio irrita caderet, Caroli consobrinam, Leonardi ducis filiam, fratri Constantino uxorem dedit, hac tamen conditione, ut dotis nomine Constantino urbs ista traderetur. Postea duxit exercitus contra Patras Achajæ urbem, quam obsidione circumdedit. Deinde relicto fratre Constantino, cui urbis oppugnationem mandarat, navem conscendit, & Byzantium proficiscitur. Cum multum jam temporis mœnibus urbis assedisset, nec tamen urbs in manus, venisset, proditionis consilium oppidani cum Constantino agitabant. Aberat enim urbis episcopus, profectus in Italiam, auxilii petendi gratia: & longas ibi agebat moras, ut a Pontifice id acciperet. Hanc Achajæ urbem Italici principes, qui Peloponnesum regebant, ex familia Malatestarum orti, occupantes, unum quidem dederunt urbi principem: alterum elegerunt, qui eam administraret, & semper apud Romanum Pontificem moraretur. Urbs ista ubi concesserat in jus & potestatem Romani Pontificis, accepit episcopum, quem misisset Pontifex, ut urbem eam gubernaret. Eo tempore Episcopus, qui rempublicam ejus urbis curabat, missus a Romano Pontifice, natus erat ex famila Malatestarum. Hanc urbem ubi dominio suo junxit Constantinus, etiam arcem expugnare aggressus est: cui expugnationi integrum annum insumpsit, & tandem voti compos factus est. Elidis metropolim subegere Romani Pontificis triremes. Postquam enim fama allatum erat, Achajæ urbem a Græcis esse occupatam, misit Pontifex trire-

In Valachos bellum

Edit. Paris. pag. 128.

Clarentia, olim Cyllene, obsessa, & capta.

Partæ deditæ.

A καὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντες, οὐδὲ ἐδέξαντο τὰς Τούρκους, ἀλλ' ἐτράποντο ἐς φυγήν. Ἐνταῦθα ἐπεξελθὼν ὁ Τουραχάνης ἐπιδιώκων, πολλούς τε ἀνεῖλεν ἐν τῇ διώξει. καὶ ὡς ἐζώγρησεν ἀμφὶ τοὺς ὀκτακοσίους αὐτὸς ἅπαντας διεχρήσατο. καὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν πυργία ἐποικοδομησάμενος, ἀπῆει ὀξελαύνων. Τούτῳ μὲν οὖν πανδρί ἐστι καὶ ἄλλα ἀποδεδειγμένα ἔργα ἐς ἀφήγησιν ἂν ἀχρεῖα, δι' ἃ δὴ εὐδοκιμῶν παρὰ Βασιλεῖ, ἐπὶ τῆς Βρενέζεω χώραν ἐχώρει, καὶ ἐπὶ Δακίαν ἐ πολλῷ ὕστερον πεμφθεὶς ὑπὸ Ἀμυράτεω, τὴν τε χώραν ἐδήωσε, καὶ στρατὸν αὐτοῦ συλλεχθέντα ἐ σμικρόν, ἐτρέψατο, καὶ νίκῃ ἀνείλετο περιφανῆ, ἀνδράποδά τε καὶ λείαν πολλήν. Τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησι θαμὰ ἴεσαν ἐπὶ

B τὰς θύρας αὐτῶν, καὶ ἄνδρας τοὺς παρὰ σφίσι πρωτεύοντας, ἄλλους τε δὴ καὶ Νοταρᾶν τὸν * Κυρίλλαν Λυκᾶν ὄλβον ἐπιπέμψας, ἀπονδὰς ἐποιήσατο. Ὁ μὲν οὖν Ἑλλήνων Βασιλεὺς, ὡς εἰρήνη ἐγένετο, ἔπλει ἐπὶ Πελοπόννησον, μεταπεμπομένῳ τὸ ἀδελφῷ Θεοδώρου τῷ Σπάρτης ἡγεμόνος, ὡς καὶ πρότερον * λέξεως, ἅτε τὸ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, τὴν ὑπὸ Ἰταλίας, ἔχθος αὐτῷ γενόμενον, ὥρμητο ἐπὶ τὴν Ναζηραίων ἰέναι δίαιταν. Ὡς μέν τοι ἐς ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφίκετο ὁ Βυζαντίου Βασιλεὺς, τότε ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον ἐπαγόμενος, ὡς δεδεξόμενον τὴν ἀρχὴν, μετημέλησέ τε αὐτίκα, καὶ οὐκ ἔφασκεν ἰέναι ἔτι, μὴ ἐπιτρέπων τῷδε τὴν χώρας ἀρίστων. διημάχη μέν τοι καὶ τῇ

C γυναικὶ μετὰ ταῦτα, καὶ βίᾳ οὐδέως, σφῶν αὐτῇ ἅτε λοιπῇ. Ὁ μέν τοι Ἑλλήνων Βασιλεὺς πρός τε ἅτε ἠπείρῳ ἡγεμόνα καὶ Κάρολον πόλεμον ἐξήνεγκε, καὶ Κλαρεντίαν τῆς Ἠλίδος μητρόπολιν ἐπολιόρκει. μετ' ὀ πολλὰ δὲ χρόνον, ὡς οὐδὲν αὐτῷ προεχώρει πολιορκοῦντι, ὥρμόσατο τῷ ἀδελφιδοῦ ἡγεμόνος, Λεονάρδε δὲ θυγατέρα, ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ, ὥς τε καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐδόθη αὐτῷ ἐς φερνήν, καὶ Βασιλεὺς Ἑλλήνων ἐπολιόρκει Πάτρας τῆς Ἀχαΐας. μὴ δὲ ταῦτα καταλιπὼν ἅ ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον, ᾤχετο ὑπὸ πλέων ἐπὶ Βυζαντίδα. τῷ μέν τοι ἀδελφῷ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, ὡς τὰ περὶ τὴν πόλιν προσεχώρησε, καὶ πολιορκῶν, οὐκ ἀνίει τὴν πόλιν, σωτίθεν-

D ται οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες προδοσίαν αὐτῷ, καὶ ἐπαγόμενοι ἅ πόλιν παρεδίδοσαν, ὑπάντος τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῆς ἐν Ἰταλίᾳ, * ὅσον διατείβοντος χρόνον, ἐπικηρείας δεόμενον παρὰ τοῦ Ῥωμαίων Ἀρχιερέως. Ταύτην μὲν οὖν τὴν πόλιν τῆς Ἀχαΐας, οἱ ὑπὸ Ἰταλίας Πελοποννήσου ἡγεμόνες, ἅ Ζαχαρίᾳ οἰκοῦντες, ὁ μὲν ἄρχων τε καὶ ἡγεμὼν κατελήφθη ὑπὸ χώρας. τῷ δὲ ἑτέρῳ διατείβοντι παρὰ τοῦ Ῥωμαίων Ἀρχιερέως ταύτην ἐπέδωκε ἅ πόλιν Ἀρχιερεῖ γενομένῳ ἐπιτροπεύειν. ἡ μέν τοι πόλις παρελθοῦσα ἐς ἅ Ῥωμαίων Ἀρχιερέα, ἐλάμβανεν Ἀρχιερέα, ὃν ἂν ἐπιπέμψειε σφᾶς ἅ ἐπισκοπεύειν ἅ πόλιν. καὶ τότε δὴ Μαλατηστίων ἅ οἶκος ἐπεπόμφει τοῖς ἐν τῇ πόλει Ἀρχιερέα. Ταύτην μὲν ἕν

E ἅ πόλιν ἐπεί τε παρέλαβε Κωνσταντῖνος, τήν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει ἐπ' ἐνιαυτόν. μὴ δὲ ταῦτα προσεχώρησεν αὐτῷ. τὴν μέν τοι Ἠλίδος μητρόπολιν, εἷλον αἱ ἅ Ἀρχιερέως τειχύρεις. ἐπείτε δὲ ἐπύθετο ἅ πόλιν τῆς Ἀχαΐας ἁλῶναι ὑπὸ Ἑλλήνων, ἔπεμψε τριήρεις δέκα, εἰ δυνήσαιντο ἅ πόλιν αὐτῷ παρασκευάσασθαι. αὗται μὲν οὖν ἐπὶ Ἀχαΐαν οὐκ ἔτι ἀφίκοντο. ἐπὶ δὲ τὴν Κλαρεντίαν ἀφικόμεναι, ἀπόν-

* τὸν Λουκᾶν. al. Κυρούλουκαν.

* Aliud manuscr. ἴης λέξεων, putolegendum ἔλεξα. sic etiam R. al. ἴσις λέξεων.

* In R. C. est lacuna.

τῆς αὐτῆ τῦ ἄρχοντος, καὶ φρερᾶς ἐκ ἐνέδρης ἐν τῇ πόλει, εἰσελθόντες λάθρα τὴν πόλιν κατέχον, & λῃδραποδίσαντο. ὕστερον δὲ ἀποδιδόμενοι ταύτην τῷ Βασιλέως ἀδελφῷ, πεντακισχιλίων χρυσίνων ἀπέπλευσαν ἐπὶ Ἰταλίας. ξυνέβησαν δὲ τῇ πόλει ταύτῃ καὶ τύχαι ἄλλαι πρότερον γενόμεναι. Ολιβέριος γὰρ δὴ ἀπὸ Ἰταλίας ὁρμώμενος, ἔχοντος ταύτην τῦ τῆς Αχαΐας ἡγεμόνος, ἐπεισελθών τε ἄφνω, & καταλαβὼν τὴν πόλιν, λῃδραποδίσατο, καὶ τὴν θυγατέρα ἡγεμόνος ἐς γυναῖκα αὐτῷ ἠγάγετο. καὶ ταύτην μέν τοι ἔτος ἀποδόμενος τῷ τῆς ἠπείρε ἡγεμόνι, ᾤχετο ἐς Ἰταλίαν. καὶ τότε μὲν δὴ ἀλῶσαν ὑπὸ τῷ Αρχιερέως τριηρῶν, αὖθις ἐξωνησάμενος ἀπέλαβε. Διέφερον μὲν ὦν καὶ πρὸς τὸν τῆ Αχαΐας ἡγεμόνα, Ἰταλικὸν Κεντηρίωνα, οἱ Ελληνες τὸν πόλεμον ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. μῆ δὲ πᾶσι ἐπιγαμίαν ποιησάμενοι ἐπὶ τῷ βασιλέως παιδὶ τῷ νεωτέρῳ Θωμᾷ, ἁρμοσάμενοι τὴν θυγατέρα τῦ ἡγεμόνος, καὶ τὴν τε χώραν ἐς φερνὴν αὐτῷ ἐπέδωκαν, τῆς Μεσσήνης τε καὶ Ιθώμης, πλὴν τῆς παραλίε Αρκαδίας, σπονδάς τε ἐποιήσαντο. καὶ ταύτην μὲν ὦν ἐπεί τε ἐτελεύτησε, παρέλαβε Θωμᾶς ὁ τῦ Βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ τὴν γε γυναῖκα τῦ Κεντηρίωνος εἶχεν ἐν φυλακῇ, ἐς ὃν δὴ καὶ ἐτελεύτησεν. ἔπω μὲν ὦν ἡ Πελοπόννησος ἀπὸ Ἰταλῶν ἐς τὰς Ελλήνας περιῆλθεν. Ελληνι μὲν ὦν ἔτω προσέφερε τὰ πράγματα, ὑπαγομένοις σφίσι τὴν Πελοπόννησον. Αμυράτης δὲ ὁ Μεχμέτεω, ἐστρατεύετο ἐπὶ τῦ Τριβαλῶν χώραν. καὶ πρότερόν μὲν ἐπεί τε ἐξώγκε πόλεμον, στρατεύματα ἐπιπέμψας, ἐδῄου τῦ χώραν. καὶ τότε δὴ ὦν ὡς ἐπύθετο ὁ τῦ Τριβαλῶν ἡγεμὼν ἐπιέναι ἐπ' αὐτὸν Βασιλέα, πρέσβεις τε ἐπεπόμφει, καὶ ἠξίου σπονδὰς ποιεῖσθαι, ἐφ' ᾧ ἂν * ἀπάγειν φόρον ὃν ἂν τάξηται αὐτῷ βασιλεὺς, καὶ πείσεσθαι, ὅ, τι ἂν κελεύοι αὐτῦ. Ενταῦθα Αμυράτης ἄγεται τῦ θυγατέρα τῦ Τριβαλῶν ἡγεμόνος, ἐπιπέμψας δὲ Σαραξίλῳ τῦ τῦ Θυρῶν ἡγεμόνα, ἠγάγετό τε τῦ γυναῖκα τῦ Χαλίλεω ἀνάγοντος, παρ' αὐτῦ μέγα δυνάμενον καὶ βασίλεια αὐτῦ. μῆ δὲ ταῦτα ἤλαυνεν ἐπὶ Καραμᾶνον τῦ Αλιθέμιον ἡγεμόνα τῦ Καρίας, τά τε ἄλλα αἰτιασάμενος, καὶ ὅτι τῦ ἀδελφὸν αὐτῦ τῦ νεώτερον ἔχων παρ' ἑαυτῦ, ἔπεμψεν ἐπὶ τὰς Ελλήνας. ἐπιὼν δὲ σὺν στρατεύματι πολλῷ, τῦ χώραν ἐδῄου, ἐκλελοιπότος αὐτῷ τὰ Καραμάνα, καὶ τὰ ἄκρα κατέχοντος τῦ ὀρέων. ἔστι δὲ αὐτῦ δύο πόλεε, ἡ μὲν Λάραυνδα λεγομένη, ἡ δὲ Τοκάνειον, πόλις μεγάλη τε ἅσα τὸ παλαιὸν καὶ δύδαίμων, ἐν ᾗ καὶ Βασιλὶς ἔως τῦ πρόθεν Βασιλέων τοῦ γένος ἦεν. ἅτε δὴ τῦ ὀρέων τῆς χώρας ἰσχυρῶν ὄντων, καὶ ἐκ δύπετῶν ὄντων ἐπιβῆναι, ὁρμώμενοι, τῦ ταύτην χώραν περίοικον ἦγον καὶ ἔφερον. καὶ κατὰ βραχὺ προιόντες κατεσρέφοντο. Εστι δὲ ἡ πόλις αὕτη δυνομένη, ὑπὸ τῦ πάνυ παλαιοῦ. Λάραυνδα δὲ ἡ πόλις, ᾕκισται μὲν αὖτη ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν τῦ ταύτην ὀρέων, καὶ οὐ πάνυ ἐάλω τινὶ ὀχυρώματι. Η δὲ χώρα ἐπιόντος τοῦ Αμουράτεω, ὑπέμενέ τε, καὶ οὐκ ἐξέλιπεν. οὐ γὰρ δὴ νομίζεται Τούρκες γε ὄντας αὐτοὺς, ἀνδραποδίζεσθαι ἐς τὰ αὐτά τε ἅμα ἤθη, καὶ ἐς τὴν αὐτὴν διαιταν καθισαμένους. Ο μέν τοι Καραμᾶνος ἔτος, ὅμορός ἐστι τῇ Πισιδῶν χώρᾳ, καὶ τῇ Τουρκούτεω. Οἱ δὲ Πισίδιται ἔτοι, καὶ Βαρσακίδες καλούμενοι, νομάδες μέν εἰσι, καὶ γλώττῃ τῇ Τούρκων ὁμοχρώμενοι, λῃστρικώτερον δὲ βιοτεύουσι, τὴν τε συνεχῆ λῃ-

mes decem, quibus annitebatur, si posset amissam recuperare urbem. Hæ quidem haud venere in Achajam. Venientes autem Clarentiam, absente urbis duce, nec præsidio in ea existente, clam ingressi milites urbem cepere, & diripuerunt. Deinde eam vendentes regis fratri quinquies mille aureis, in Italiam navigarunt. Aliæ quoque fortunæ miserabiles urbi isti acciderunt. Oliberius enim ab Italia progressus, tenente Clarentiam Achajæ principe, inopinato adveniens eam oppressit, & diripuit, ducta in uxorem principis filia. Tandem pretio accepto, Epiri duci eam vendens, in Italiam reversus est. Etenim captam a Pontificis triremibus denuo emptam recepit. Græci longo tempore bellum gessere cum Centerione, qui Achajæ imperabat, generis Italici. Postmodum affinitatem jungentes, filia hujus ducis in matrimonium data regis filio juniori Thomæ, concluſum est ut dotem acciperet Messenæ & Ithamæ regionem, præter maritimam Arcadiæ. Fœdus quoque ictum, bellum diremit. Hanc quidem ubi mortuus est princeps, accepit Thomas regis frater, & Centerionis uxorem donec mortua est, in carcere condidit. Hoc modo Peloponnesus ab Italis ad Græcos translata est. Græcorum res, cum subigerent Peloponnesum, hoc modo se habuere. Amurates bellum indicit Tryballis. Primo itaque missis exercitibus Tryballorum regionem populabatur. Ut nuntiatum est Tryballorum principi, regem hostiliter accedere, legatos ire jubet ad Amuratem, oratum pacem. paratum se esse, si pax coiret, tributum quantumcumque imperasset, pendere: nec recusaturum facere quæcumque jussisset. Amurates hujus principis filiam sibi in uxorem sociavit, quam petiit sibi uxorem dari, misso Saraziæ Januarum Imperatore. quam postmodum in regiam adduxit Chaliles, qui plurimum apud regem pollebat. His ita peractis, petiit bello Caramanum Aliderium, Cariæ ducem, crimini ei inter cætera vertens, quod fratrem suum juniorem, cui alimenta præbuerat, ad Græcos misisset. Veniens itaque cum magno exercitu, regionem graviter affligebat populationibus quam Caramanus deseruerat, cum se recepisset in montium cacumina. Regio ista urbes habet duas: una Laranda vocatur, alteri nomen est * Toconejum. Toconejum urbs magnitudine & opibus præstat, in qua antiquitus reginæ morabantur. Cum montes regionis illius essent firmissimi, & admodum muniti, nec facile scandi possent, omnem belli molem verterunt in finitimam regionem: quam agentes & ferentes, paulatim progressi subigebant. Urbs ista optimis legibus fundata est jam inde ab antiquo. Laranda sita est in radicibus montium, qui in ista regione visuntur, nec aliquibus munimentis adversus vim hostium firmata est. Incolæ regionis Amuratis adventum expectarunt, nec sibi fuga consuluerunt. Putabant enim cum & ipsi Turci forent, & iisdem moribus reliquaque vitæ consuetudine uterentur, se nihil hostile passuros. Caramanus ille finitimus est Pisidarum regioni & Turgutæ. Pisidæ, qui etiam Barsacides vocantur, pastores sunt, & Turcorum linguam in usu habent: latrociniis magis intenti vivunt, prædasque ex Syria & ex finiti-

Peloponnesus Italis erepta. *Edit. Paris. pag.* 129.

* Conejum Cariæ, *olim* Iconium, *vulgo* Congium.

Pisidæ latrones.

*ἀπαγαγεῖν, *al. ut in c.*

ma regione agunt. Nec abstinent a re-
Edit. Paris. gione Caramani, cum quo ipsis conti-
pag. 130. nuum bellum est. Duces eligunt, quo-
rum ductu prædatum proficiscuntur. Du-
ces prædam superfluam capiunt, & inde
partem haud contemnendam iis largiun-
tur qui domi apud uxores remanserint.
Turgutes Phrygiæ imperat; & Arme-
niam Cappadociamque regio ejus attin-
git. Genus Turgutæ videtur recenter
admodum fuisse sub Amythaone: &
cum in Phrygiam inde descendissent, re-
gionem istam ex eo tempore obtinuisse.
Quod cum durasset ad hæc tempora con-
tra filios & Caramanum arma tulit. Bel-
lum etiam gessit jam olim genus istud
adversus Leucarnas, Caræ Lucis filios
Candylorum urbs Cariæ in potestate vi-
ri, qui nuncupatur * * * Regionem ita-
que populationibus divexans Amurates
Mechmetis filius, Ducis filium in gy-
næceum suum transtulit: filium regio-
nis principem relinquit. Cermianum &
Cedinem, Sarchanemque principes cum
proficisceretur contra Caramanum, re-
gionibus ipsorum expulit: accedensque,
regias eorum spoliavit. Ædines excessit
e vivis, carens liberis. Sarchanes & Men-
desias in regiones finitimas fugientes,
servati sunt, ne quid mali ab Amurate
paterentur. Mendesias Rhodum contendit, ibique moratus est. Postea præconio
excitus, accessit ad regem, flagitans ut
aliquid boni ab eo impetraret. Qui etiamnum apud regem ætatem agit, victum
& necessaria a Januis accipiens. Cara-
manus cupidus recipiendi Toconejum &
regionem suam, legatos ad Amuratem
mittit, promittens se suam filiam ei da-
turum uxorem, & filium quem habe-
ret, missurum ut in Januis mereret. A-
murates in fœdus, juramenti religione
interveniente, Caramanum suscepit, &
in Europam iter intendit. Postea cum
aliquantulum temporis interfluisset, ar-
ma contra Ismaelem Sinopes & Casta-
momæ principem arripuit, nescio ob
quam offensam. Qui ut accepit, Amu-
ratem contra se ut hostem properare, le-
gatos obviam regi mittit, qui dicerent,
si pacem petenti daret, se quotannis æris
redditum quantuscumque esset, regi pen-
surum. Præterea pollicebatur, se filium
suum in regis Januas missurum. Filium
autem Turgutis, quem jam ante in re-
gis Januas abiisse constabat, regioni pri-
stinæ restituit: eique cum eo agere pro
suo arbitrio permisit. Hæc quidem for-
titer ab Amurate facta, incredibile dictu
est quanta gloria Asiæ regnum illustra-
rint. Bellum quoque tempore longo in-
ter ipsum & Leucarnas arsit. Expediti-
onem suscepit Amurates contra Tryballo-
rum principem, & hujus affinem Geor-
pag. 131. gium. Expeditionis hujus istam causam
tradunt. Stepanum enim juniorem filium
habebat secum morantem, cum proficis-
ceretur Spenderoviam, ubi ipsorum re-
gia erat. Princeps, relicto filio Gurguro
(qui & Georgius & Gregorius) ut tuta-
retur urbem, & defenderet mœnia, si
adventaret hostis, ipse abibat in Panno-
niam, auxilium oraturus. Erat enim huic
etiam in Pannonia regio haud contem-
nenda: præterea urbes multæ & opulen-
tæ, quas permutatione facta cum Sigis-
mundo, pro Belgrado, Eleazarus acce-
perat. Hæc enim urbs mire placebat re-
gi quasi regio admodum esset opportu-
na propter portus commoditatem. Filius

1340.

In Servios bellum.

A ζόμενοι, & ἄλλων σφίσι χώραν· καὶ δὴ τὸν Καραμάνην ξυμπολεμοῦντες, λεηζονται. ἄρχοντας δὲ σφίσιν ἑφεσῶτες, & λεηζόμενοι, τῆς τε λείας τὸ ἐπιβάλλον μέρος αὐτοί τε ξυλαγχάνουσι. καὶ τοῖς οἴκοι ἐπὶ ταῖς γυναιξὶν ἐπιμένουσιν ἐπιδιελόμενοι, διδόασι τὸ ἄλυπον μέρος. Τυργούτης δὲ τῆς Φρυγίας χώρας ἐπάρχειτε, καὶ ἐπὶ Ἀρμενίων * ἥκει, καὶ Καππαδόκας ἡ χώρα αὐτῷ. Τὸ δὲ Τυργούτεω γένος δοκεῖ νεώτερον γεγονέναι ὑπὸ Ἀμυθάονι, καὶ ἐπικαταβὰν ἐς τὴν ταύτην τῆς Φρυγίας χώραν, ἐπικρατῆσαί τε τοῦ ἀπὸ τῆδε τῆς χώρας, καὶ ἐς δεῦρο ξυγενόμενον, πρός τε τοὺς παῖδας τε καὶ Καραμᾶνον διαπολεμεῖν· διεπολέμησε μὲν οὖν τὸ παλαιὸν, & πρὸς τοὺς Λυ-
B κάνας Καρϊλάκεω παῖδας· τὸ μέντοι Καυδυλόρων ἡ πόλις τῆς Καρίας, ὑπὸ ἀνδρὶ τουῶμα *** καὶ τὴν χώραν καταστρεψάμενος Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτεω, τήν τε θυγατέρα αὐτοῦ ἔχων ἐς τὴν γυναικωνῖτιν, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ κατέλιπεν ἄρχειν τῆς χώρας. Τοὺς μέντοι ἡγεμόνας, τόν τε Κερμιανὸν, καὶ Αἰδήνιον ἐλαύνων ἐπὶ Καραμᾶνον, καὶ τόντε Σαρχάνην, τῆς τε χώρας ἐξήλασε, καὶ ἐπιὼν τὰ βασίλεια αὐτῶν, ἰωδραποδίσατο. Ὁ μέντοι Αἰδήνης ἐτελεύτησεν ἄπαις ὤν. Σαρχάνης δὲ καὶ Μενδησίας, ἐπὶ τὰς ὁμόρους αὐτῶν χώρας διεσώζοντο, ἀποφυγόντες Ἀμυράτην ἐπιόντα. Μενδησίας μέντοι ἐς Ῥόδον ἀφικόμενος, διέτειβε. μαθὼν δὲ ταῦτα κηρυκεύσάμενος ἀφίκετο παρὰ βασιλέα, δεόμενος τυχεῖν ἀγαθῆς τινος χορᾶς τῆς βασιλέως, καὶ ἐς δεῦρο ἔτι διατείβων, ἐν δαπάνῃ ἔχει ὑπὸ τῶν θυρῶν. Ὁ μέντοι Καραμᾶνος, ὡς πέπε Κόνειον κατειλήφει, καὶ τὴν χώραν αὐτῆς κατέχων διέτειβεν, ἔπεμπε πρέσβεις παρ' Ἀμυράτην, ὑπισχνούμενος τήν τε θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἐπιπέμψειν συστρατεύσομενον ἐπὶ τὰς Ἀμυράτεω θύρας. Ὁ μὲν δὴ Ἀμυράτης ἐπείθετο, τὰς σπονδὰς & ὅρκια ποιησάμενος, ἀπήλαυνεν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης. μαθὼν δὲ ταῦτα χρόνῳ ἐπιγιγνομένῳ, αἰτιασάμενος Ἰσμαήλην Σινώπης καὶ Κασαμωνίας ἡγεμόνα, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτόν. ἔτος μὲν οὖν ὡς ἐπύθετο ἐπ' αὐτὸν ἐπιέναι Ἀμυράτῃ, πρέσβεις ἔπεμψε, καὶ ἦν μὲν τὴν χαλκῆν πρόσοδον ὑπέσχετο ἀποφέρειν ἕκαστον ἐνιαυτὸν, ὅσηπερ ἂν αὐτῷ τυγχάνοι ἔσα, καὶ τόν γε παῖδα ὑπισχνεῖτο ἐπιπέμψειν καὶ ἔτος ἐς τὰς βασιλέως θύρας. ἦν μέντοι Τυργούτεω παῖδα καὶ πρότερον ἔτι παραγενόμενον ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, ἐπυθόμεθα ἐπαγαγέσθαι Βασιλέα, καὶ ἐπιτρέπειν ἦν χώραν αὐτῷ διαθεῖναι, ᾗπερ αὐτῷ δοκοίη. Ταῦτα μὲν αὐτῷ ἐς Ἀσίαν ἐπέπραχτο, λαμπρὰ ἀποδεδειγμένα ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ. καὶ πρός τε τοὺς * Λυκάνας ἐ-
πολέμει συχνόν τινα χρόνον. Ἐγένετο δὲ ἔκ τε Ἀμυράτεω ἔλυσις ἐπὶ Τριβαλῶν ἡγεμόνα, καὶ ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα Γεώργιον τὸν κηδεστὴν αὐτῷ, δι' αἰτίαν τήνδε. Στέφανον τὸν νεώτερον παῖδα ἔχων παρ' ἑαυτῷ διατείβοντα, ὡς μέντοι ἐπήλαυνεν ἐπιὼν ἐπὶ Σπενδέροβον, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν αὐτοῖς. ὁ μέντοι ἡγεμὼν καταλιπὼν τὸν παῖδα αὐτῷ Γέργυρον, ἐπιτροπεύειν τε τὴν πόλιν, καὶ φυλάττειν τὰ τείχη, ἦν ἐπίωσιν οἱ πολέμιοι, αὐτὸς ἐπὶ Παιονίας ἄπιει ἐπικουρίας δεησόμενος. ὑπῆν δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τῇ Παιονίᾳ χώρᾳ τε οὐ φαύλῃ, καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ ἀγαθαὶ, ἃς * ἠλλάξατο Ε-
λεάζαρος, πρὸς τὸν Παιόνων βασιλέα Σιγισμοῦνδον, ἀντὶ τῆς Μπελογράδος πόλεως, ἧς ἐδεδόκει τῷ βασιλεῖ, ὡς τε τῷ πορθμῷ καλῶς ἔχοντος τοῦ χωρίου. Ὁ μὲν οὖν παῖς αὐτοῦ καταλέλειπτο ἐπιτροπεύων τὴν

* R. διήκει

* Eadem lacuna in R.

* In uno, Λυκάονας.

* παρηλλ. al. ut in C.

πόλιν, ἢ παρεσκεύαζετο, ὡς πολιορκησόμενος. ὡς δὲ ἐπιὼν ὁ Αμυράτης, ἐπέδραμέ τε τὴν χώραν, καὶ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, ἐπειρᾶτο, μηχανὰς παντοίας προσάγων τῷ τείχει, ἑλεῖν τὴν πόλιν. ὡς δ' οὐδὲν αὐτῷ ἐλύετο, ἐδεδίττε τὴν πόλιν τηλεβόλοις μεγίστοις δὴ τοῖς εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένοις. ἢ πάγε τείχη τύπτων ἐκ ἀνίει. ἐνταῦθα ὁ τῶν ἡγεμόνος παῖς Γύργυρος, δεδιὼς μὴ ἁλῷ ἡ πόλις ὑπὸ τῶν τηλεβόλων, ἐδέχετο λόγους παρὰ βασιλέως, περὶ σωθησῶν, καὶ ἐπαίνδετο, ἐφ' ᾧ παραδίδοναί τε τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ, ἢ αὐτὸς ἐς τὰς θύρας αὐτῷ φοιτῶντας τυγχάνειν, ὧν ἂν δικαιοῖ αὐτὸς Βασιλεὺς ἀποφέρεσθαι. ἔτος μὲν οὖν τὴν πόλιν παρέδωκε, ἢ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξελθὼν, διέτριβε παρὰ Βασιλέα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Στεφάνῳ. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, ὡς ἐπύθετο τὸν πατέρα αὐτῶν ἐπαγόμενον ἐπὶ Αμυράτην, ἢ τὼ γε παῖδας, παρὰ τοῦ πατρὸς λόγους τε δεχομένους, καὶ κρύφα δηλουμένους περὶ ἀποστάσεως, λαβὼν ἄμφω τὼ παῖδε, ἐξώρυξε τὼ ὀφθαλμὼ ἑκατέρων. ὡς μὲν οὖν Σπενδέροβον τὰ Τριβαλῶν βασίλεια παρεσήσατο, ἢ φρουρὰν ἐγκατέλιπε τῇ πόλει ἱκανὴν, αὐτίκα ἐπιὼν ἤλαυνεν ἐπὶ Μπελογράδιον τὴν Παιόνων πόλιν. Ἐστι δ' αὕτη ἡ πόλις ἀμφοῖν τοῖν ποταμοῖν περιῤῥύτος γινομένη. ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους τοῦ Ἴστρου ῥέοντος· ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ Σάββα, ὃς ἐς τὸν Ἴστρον αὐτοῦ παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἐκδιδοῖ. ἡ μὲν οὖν Σπενδέροβος, ἢ αὕτη * * ὡς δὲ ἐς Μπελογράδιον ἐπελάσας, ἐπολιόρκει ἡ πόλιν Αμυράτης ὁ Μεχμέτεω, ἔτυπτε μὲν τὸ τεῖχος τηλεβόλοις, ἢ κατέβαλε μέρος οὐκ ὀλίγον. ἐπεπόνθει δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τῆς πόλεως ἀνημέρως ὑπό τε τηλεβόλων, ἢ τηλεβολίσκων παμπόλλων, ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον ἀφιεμένων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, ἢ μυελὰ ὅσα βέλη ἀφιεμένων ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐνταῦθα Αλίης ὁ τοῦ Βρενέζεω, ἤκουσεν ἄριστα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνήρ τε γενόμενος τὰ ἐς τειχομαχίαν σὺν τοῖς ἑαυτοῦ πρῶτος. ἢ πάφρον ὀρύξας ὡς ἐγγυτάτω τῆς πόλεως, ἐσκήνου σὺν τῷ στρατεύματι αὐτοῦ. Ὡς μὲν οὖν τὸ τεῖχος κατεβέβλητο, εἰσεχέοντο δὲ εἰς τὴν πόλιν οἱ νεήλυδες. Καὶ τῆς μὲν πόλεως πολὺ μέρος κατεκράτησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἐν τῇ πόλει ἀθροιζομένων, ἐς χεῖρας τε τοῖς νεήλυσιν ἀφίκοντο, ἢ ὠσάμενοι, ἐξεώσαντο καταβαλόντες ἀπὸ τοῦ τείχους. ἢ ὡς ἐξεκρούσθη τὰ στρατεύματα, ἢ οὐ προσεχώρει αὐτῷ ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, καὶ ἀπήλαυνεν ἐπ' οἴκου. Ὑπαρχον δὲ ἐπισήσας τῇ Σκοπίων τε καὶ Ἰλλυσίων χώρᾳ, ἄνδρα τῶν παρ' αὐτῷ μεγέθει δυνάμενον, καὶ αὐτῷ ἐπὶ τὴν ἀδελφὴν γαμβρὸν γενόμενον, καὶ στρατὸν τε ἐπιτρέψας, πεζόντε ἅμα καὶ ἱππικὸν, ὥς τε ἐς τὴν Ἰλλυριῶν ἐσβαλεῖν χώραν, δίηκον ἐνταῦθα τὰ στρατεύματα. Ὁ μὲν οὖν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς, * πόσθυη δὲ ἡ χώρα αὕτη καλεῖται, ἔστι δὲ ἡ χώρα αὕτη τραχεῖά τε ἢ ὀρεινὴ πάνυ. δίηκει δὲ ἐπὶ Ἰλλυριοὺς, τοὺς πρὸς τὸν Ἰόνιον ᾠκισμένους παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἐστι δὲ αὐτῷ βασίλεια, ἢ πόλις Γαίτια καλουμένη, καὶ ποταμὸς παρ' αὐτὴν ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς Ἴστρον. ἔτος μὲν δὴ ὁ τῶν Ἰλλυριῶν βασιλεὺς, ὡς δηωμένης αὐτῷ ὑπὸ Ἰσάμεως τῆς χώρας, ὡς στρατὸν τε συναγαγὼν, ἱππέων ἐδέησε, καὶ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ἰσόσχετο τῷ βασιλέως στρατῷ, πρέσβεις τε ἔπεμψε παρὰ βασιλέα, καὶ ἐπέζατο φόρον ἀπάγειν τὰ ἐκάστου, μυριάδας δύο χρυσοῦ, καὶ πεντακισχιλίους. Βασιλεὺς δ' ἠρώτα, καὶ πόσους ἐποιεῖτο αὐτῷ. τότε δὲ τῆς χώρας ἔχεται ἡ τοῦ Στεφάνου τοῦ * Σανδάλεω χώρα, Ιλλυ-

A quidem prædicti principis relictus erat ut tueretur urbem, & se parabat, nihil cessurus hosti urbem obsidere instituenti. Tandem accedens Amurates incursionem in agros fecit, & postea urbem obsidione cingit, machinas varias mœnibus admovens, si quo modo urbe potiri posset. Cum nihil proficeret, bombardas, quæ ea tempestate habebantur maximæ, produci jubet, iisque mœnia pulsare haud cessabat. Nec sic aliqua capiendæ urbis spes affulsit. Veritus autem Gurgurus, ut urbs tandem veniret in manus hostium, cum bombardarum impetum amplius sustinere non possent, admittebat verba regis, quibus pax offerebatur. Fœdus ictum est, quo tenebatur, ut urbs regi
B traderetur: ipsi autem cum eo in Januas proficiscerentur, consequuturi ea quæ rex statuisset. Gurgurus regi urbem tradidit: & in castra egressus, conversatus est apud regem una cum fratre suo Stepano. Nec multo post, ut nuntiatum est Amurati, patrem horum contra se hostili animo pergere, filiosque patrem clam adjutare, & ad defectionem inclinare, ambos adductos filios oculis orbavit. Spenderovia, Tryballorumque regione occupata, oppido præsidium validum imposuit, & continuo copias contra Belgra- Griechisch Vveyssenburg.
dum Pannoniæ urbem movit. Urbs ista duobus circumfluitur fluviis: ab uno Ister, ab altero latere Savus fluit, qui in Istrum eo loci juxta urbem eam effunditur. Spenderobus & hæc * * * *
C Ut accessit Mechmetis filius Amurates, urbem obsedit, bombardasque expediens, urbis partem haud parvam stravit. At exercitus Amuratis interim intoleranda patiebatur ab oppidanis, qui bombardis, balistis, aliisque machinis bellicis gravissime affligebant hostes urbi assidentes. Sagittis aliisque jaculis pene obruebantur tum viri, cum castra. Ibi tum Halies Brenezis filius, cujus fama per castra erat celebris, primus cum suis succedit muro oppugnando: qui fossa juxta urbem facta, & communita, ibi *Edit. Paris.*
tentoria sua tetendit. Ubi murus dejectus est, per loca patentia ruinis peregrini irruunt, & urbis partem maximam capiunt. Colliguntur in unum oppidani,
D & manus cum peregrinis fortiter conserunt. quos impulsos magna vi in fugam vertunt, & de mœnibus deturbant exactos urbe. Hac igitur spe capiendæ urbis frustrati, quia peregrini fortiter expulsi erant, Amurates cum exercitibus abscessit, & domum ire contendit. Scopiorum vero & Illyricorum regioni præfectum dedit virum primarium, suumque sororium: cui tradidit pedestres & equestres copias, ut incursionem in Illyricum facere posset. Illyricorum rex * *Bossena.
Bossina regionis illius nomen est: quæ cum sit aspera & montana, porrigitur usque ad Illyricos, qui incolunt maritimam Jonii regionem. Est & urbs regnique sedes Gaitia sive Jaitza, & fluvius
E qui eam alluit (quem Wkrinam vocant, is in Savum exit) qui deinde in Istrum exhauritur. Hic Illyricorum rex sua regione ab Isamo vastata, exercitum comparavit. Veritus autem cum Amuratis confligere exercitu, legatos misit, qui dicerent, se paratum esse, si pacem impetraret, quotannis viginti quinque millia aureorum tributi nomine conferre. Rex Amurates hac conditione pacem dedit. Huic regioni adjacet Stephani

* Eadem lac. in R.

* Lac. in R. & in ora, μποσινα.

Sandalis regio.

Sandalis filli regio, quam gens Illyrica tenet: & ſe extendit ad Jonium * * Hæc natio cum Illyrica ſit, jam olim a reliquis ſeparata eſt Illyricis. Incolæ autem moribus & victus ratione nihil diſcrepant ab Illyricis, verum alias ſequuntur leges. Cudvergi nuncupantur omnes qui degunt in Sandalis regione. Inter hanc & Epirum ſitæ ſunt quædam Venetorum urbes, ubi & Ibanis regio habitatur Caſtriotis. Huic annexa eſt Comneni regio, pleraque maritima exiſtens, verſus ſmediterraneam regionem brevi intervallo extenditur ad loca Argyropoli finitima: ubi præfectus Amuratis caſtra habens, Ibanis & Comnenorum regionem evaſtabat. Interea Ibanes victus, ibat in Januas regis, eumque ſequebatur, quocumque cum copiis militatum abiiſſet. Poſtea Arianites privatus paterno principatu, in regis Januas abiit, a rege victum & neceſſaria capiens. Deinde mortuo Caſtriote Ibane, filium ejus accipiens in patrium ptincipatum ſubrogavit Amurates. Arianites, qui & ipſe ſuo principatu dejectus erat a rege, ſupplicabat Januis, ut boni aliquid a rege conſequeretur. Deinde miſſis quibuſdam ad eos qui in ſua adhuc, unde pulſus erat vi hoſtili, regione verſabantur, dicebat ſe eo cum copiis venturum. Qui cum promitterent, ſi armatus adveniſſet, ſe a rege defecturos, fuga relictis Januis, in ſuam regionem ſe recepit. Reverſus igitur ad paternam regionem, cum optimatibus conjurationem facit. Qui eum lubenti animo ſulcipientes, ab rege defecerunt, interfectiſque Turcis, incurſionem fecerunt in Amuratis regionem, quam egerunt & tulerunt. Et quidem res pulchre ſuccedebat, cum ipſi regionem aſperam & montanam, in quam ſe recipiebant, incolerent. Ut rumor ad regem iſta pertulit, Aliem ducem conſtituens, cui exercitus, quos habuit juxta Axium flumen & Argyropolim, tradidit, addito equitatu univerſo, qui in ea regione morabatur, juſſitque ut Albanorum regionem ſubigeret: & mancipiorum præda onuſtus, captum adducens etiam Arianitem Comneni filium, rediret. Hic accepto exercitu univerſo, impetum dedit in hoſtilem regionem, cum ibidem inveniſſet copias pedeſtres haud aſpernandas. Regionem populabantur, vicos villaſque incendebant, nemini parcebant. Arianites, congregatis ſuæ regionis equitibus & peditibus, adveniens occupabat montium cacumina & anguſtias: qua reditum maturans, tranſiturus erat cum copiis. Aliis milites cum conarentur tranſire, non potuerunt, cum fortiter ab Arianite tranſitu prohiberentur. Turci reliqui, cum ab Alie eſſent in ea regione relicti, fuga ſibi conſulere parabant: eo feſtinantes, ubi incolumes vitæ diſcrimen imminens evitare poſſent. Horum plerique ab Albanis interempti, partim capti ſunt. Reliqui, qui ſe fugæ Alii comites junxerant, profectionem campeſtrem, at longiorem, ingreſſi ſunt. Et egredientes in continentem quæ juxta Corcyram habitatur, ex multis pauci fuga ſibi conſulentes, domos ire pergunt. Ea in expeditione magnam gloriam invenit Arianites Comneni filius, operibuſque memorabilibus geſtis admodum celebratus eſt. In hunc modum Aliis exercitus, cum in regionem quæ Jonium ſpectat irruiſſet, afflictus eſt. Cæteri Al-

Joanne Caſtriota, qui aliis Ibanes.

Comnenus Arianites.

Edit. Pariſ. pag. 133.

Mali bella in Illyricum.

Corcyra five Curzola hodie.

A ειῶν τὸ γένος, καθήκουσα ἐπὶ θάλασσαν ἐς τ Ἰόνιον παρὰ ** καλουμένη. τὸ μὲν δὴ γένος τοῦτο Ιλλυρικὸν ὄν, ὑπὸ παλαιοῦ διέχρισαι ἀπὸ τ λοιπῆ τ Ιλλυρεῶν γένες. ἤθεσι μὲν γὰρ οὐ διαίτῃ τῇ αὐτῇ χρῶνται, νόμοις δὲ οὐ τοῖς αὐτοῖς. Κυδύγαροι δ' ὀνομάζονται, σύμπαντες οἱ ἐς τ Σανδάλεω χώραν * τελοῦντες. Μεταξὺ μέντοι τ ἠπείρε, καὶ αὐτῆς τ χώρας, πόλεις τε ἔνεισιν αὐτῇ τε τ Ουενετῷ, καὶ ἥ τε Ιβάνεω χώρα τ Καστριώτε. Μετὰ δὲ ταύτην ἥ τε Κομνηνῆ χώρα, τὰ πολλὰ παράλιος ἔσα· ἐπὶ μεσόγαιον μέντοι, ἐς βραχύ τι παρατείνει ἐπὶ τ περίοικον τ Αργυροπολίχνης αὐτῆ ταύτῃ ὁρισμένης, ἐν ᾗ ὁ τ χώρας ὕπαρχος ἵστατο Ιβάνεω χώραν, καὶ Κομνηνιαίων ἐλπίζετο. Τῶν μέντοι ὅτε Ιβάνης ἐπὶ τὰς θύρας ἰὼν τῆ Βασιλέως ἐστρατεύετο σὺν τῷ βασιλεῖ ἢ ἂν ὑφηγοῖτο τὰ Βασιλέως στρατεύματα· καὶ Αριανίτης δὲ ὁ Κομνηνὸς, ὡς ἀπῆν καὶ αὐτῷ ἡ πατρῴα ἀρχὴ ὑπὸ βασιλέως, ἀφικόμενος ἐς τὰς θύρας, τ δίαιταν εἶχε παρὰ Βασιλέως. ὕστερον δὲ τελευτήσαντος Ιβάνεω τῆ Καστριώτε, τόν τε παῖδα αὐτῆ λαβὼν ἐς τὰ βασίλεια, καὶ τὴν χώραν ὑφ' αὐτῷ ποιησάμενος εἶχε. Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγῳ χρόνῳ, ὡς ἐκπεσὼν Αριανίτης ἐκ τῆς ἐγένετο ἀπὸ τῶν θυρῶν, τυχεῖν ἀγαθῆ τινος πρὸς τῆ Βασιλέως. λόγος τε δὲς, ἐπιπέμψαι ἐπὶ τὰς τῆς χώρας αὐτῆ, καὶ ὑπισχνουμένων αὐτῷ ἀπόστασιν, ἵν' ἀφίκηται ἐπ' αὐτὰς, ἀποδιδράσκει τε ἀπὸ τῶν θυρῶν, καὶ κατιὼν ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, σωτὶ θεται τοῖς βελτίοσι τῆς χώρας, καὶ ὑποδεχομένων ἀσμένως, ἀπέστησαν ἀπὸ βασιλέως. καὶ τὰς γε ἄρχοντας τῆς χώρας Τούρκους ἀνελόντες, ἐπέδραμον τ βασιλέως χώραν, καὶ ἦγον καὶ ἔφερον· χώραν τε εὐρυμενῆ κατέχοντες αὐτοὶ, καὶ ὀρεινὴν τ σύμπασαν καὶ τραχεῖαν. Ως μὲν οὖν ταῦτα ἠγγέλλετο βασιλεῖ, ἔπεμπεν Αλίην τὸν Βρενέζεω, στρατὸν ἀποδείξας, καὶ παραδοὺς αὐτῷ στράτευμα, ὅσον τε παρὰ Αξιὸν ποταμὸν καὶ τ Αργυροπολίχνης, καὶ ἱπποδρόμους, ὅσοι τῇδε τ χώραν οἰκοῦσιν, ἐκέλευεν ἐπίσπα, τήν τε χώραν αὐτῆ τ Αλβανῶν καταστρέψασθαι, καὶ ἀνδραποδισάμενον, ἥκειν αὐτῷ ἄγοντα τ Κομνηνῆ παῖδα. ὃς μὲν οὖν λαβὼν τ στρατὸν ἅπαντα ἐσέβαλεν ἐς τ χώραν, καὶ πεζὸν ἅμα καὶ ἱππικὸν ἐκ ὀλίγου. ὡς δὲ ἐσέβαλον, ἐδῄουν τε τ χώραν, καὶ ἐνεπίμπρων οἰκίας τε καὶ ἀγρὺς, ἀδεῶς φειδόμενοι. Ο μέντοι Αριανίτης συναγαγὼν τὰς τῆς χώρας ἱππέας τε καὶ πεζὸς, καὶ ἀφικόμενος, καταλαμβάνει τὰ ἄκρα, ἤμελλεν ἀναζώσας Αλίης ὁ τῆ Βρενέζεω ἐξελαύνειν. καὶ ὡς ἐπειρῶντο μὴ ταῦτα οἱ τῆ Αλίεω διελθεῖν, ἐκ ἠδύναντο, ἐνισαμένων τῷ ταύτῃ μὴ Αριανίτῃ, καὶ ἐκ ἐπιτρεπόντων διεξιέναι. Ενταῦθα οἱ Τοῦρκοι, ἄλλοι μὲν, ὡς ἀπελείφθησαν ἐν τῇ χώρᾳ, ἄλλοι δὲ κατὰ τὴν χώραν ἐτράποντο, ὅποι ἑκάστῳ πρὸ χώρει διασώζεσθαι. τούτων οἱ πλεῖστοι διεφθάρησαν ὑπὸ τῶν Αλβανῶν, οἱ δὲ ἄλλοι ἑάλωσαν πεζεύοντες. οἱ δὲ σὺν τῷ Αλίῃ ὑποτραπόμενοι, ταύτῃ τῇ παρείαν πεδινοτέραν ἐποιήσαντο καὶ ἐπιμήκη. καὶ ἐξελθόντες ἐς τὴν ἤπειρον, τὴν κατὰ Κέρκυραν ὠκημένην, ἐκ πολλῶν ἀπενόσησαν διαφυγόντες μὴ ὀλλυσθαι. ἐνταῦθα δὴ ἀνείλετο δόξαν περιφανῆ Αριανίτης ὁ Κομνηνοῦ, ἀποδειξάμενος ἔργα λόγου ἄξια, καὶ τὰ ἐντεῦθεν δ' ὀκίμων. οὕτω μὲν δὴ Αλίῃ τῷ Βρενέζεω, ὡς ἐσεβάλλοντο ἐς τὴν πρὸς Ἰόνιον χώραν, ὁ στρατὸς χαλεπώτατα ἐπεπλάγη. οἱ μέντοι λοιποὶ τῆ πρὸς

* Σκανδέμιω. R. ut in c.

* Eadem lac. in R.

* R. οἰκοῦντες in al. ut in c.

τῆδ' πρὸς τὸν ἄρχοντα * πολίχνιον, οἰκούντων Αλβανῶν, ὡς εἶδον Αριανίτην νεωτερίσαντα περὶ τὸν Βασιλέως ἀρχὸν, ἔργον λαμπρὸν σφίσι κατεργασάμενον, ἐβεβούλευντο καὶ αὐτοὶ ἀποστασιν ἀπὸ Βασιλέως Αμυράτη, καὶ ἐπεκαλοῦντο μὲν δὴ τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν. τότε δὲ δὴ τὸν πατέρα ἐξελάσας ἐκ τῆς χώρας, Παιαζίτης ὁ Αμουράτεω, καὶ Μύρξαν τῆδ' Καινίνων ἡγεμόνα, καὶ συχνοὺς ἄλλους ἄρχοντας τῆς τῆδε χώρας, τόν τε χώραν κατέχε, καὶ ἑαυτῷ κατεπροσήσατο. τὸν δὴ ὅτω Δέπαν τὸν περιόντα, καὶ περινοστοῦντα, ἄλλοτε ἄλλου τῆς Ιταλίας, καὶ ἐν Κερκύρᾳ τῇ Ενετῶν νήσῳ τὰ πολλὰ διατρίβοντα, ἐπεκαλοῦντο οἱ περὶ τὴν Αργυροπολίχνου οἰκοῦντες, καὶ σφίσι Βασιλέα τε ἐσήσαντο. καὶ στρατὸν ποιησάμενοι, ἐπήλαυνον ἐπὶ τὸν Αργυροπολίχνου, τοῦ Βασιλέως τότε δὴ πόλιν, ἀνήκεστα δὲ προὐθυντο τοῦτῳ τῷ Δέπᾳ καὶ ἐπολιόρκουν τὸν πόλιν μηχαναῖς τε τῷ τείχει προσφέροντες. ἦσαν δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει νεηλυδές τε τῶ Βασιλέως φρουρᾷ, καί τινες ἄλλοι ὐ πολλοὶ τῶν Τύρκων, διαφυγόντες ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἠμύνοντο τὸν στρατόν. ὡς τε δὴ ταῦτα πράσσοντες οἱ Αλβανοὶ, τοῦ τε πόλιν ἐπολιόρκουν, μηδενὶ ἀνιόντες ἐς τὸν πολιορκίαν, καὶ τὴν χώραν τοῦ περίοικον τῶ βασιλέως ἐπέδραμον, Βασιλέως ἔχοντος, καὶ ἀπόντος ἐς τὴν Ασίαν καὶ πολεμοῦντος Καραμάνῳ, τὸν Κιλικίας τε καὶ Καρίας ἡγεμόνι. Ενταῦθα ὡς ἐπύθετο Τυραχάνης, ὁ τῆδ' * Τριβάλων, καὶ Θετταλίας ὕπαρχος τότε δὴ ὤν, τὰς τε Αλβανὰς ἀφεστηκότας ἀπὸ Βασιλέως, τὸν τοῦ μητρόπολιν πολιορκοῦντας, συλλέξας στράτευμα ὡς ἠδυνάτο μέγιστον, συμπαραλαβὼν καὶ τὰς τῆς παραθαλασσίας χώρας τῆδ' Τύρκων, ὅσας ἠδύνατο, ἐλαύνων διὰ τῆς χιόνος, χειμῶν τε δὴ ἰσχυρὸς μέγας, δευτεραῖος ἀφικνεῖται ἐπὶ τοῦ χώραν, καὶ καταλαμβάνει ἐπιστρατευομένους ἐν τῇ πόλει τὰς Αλβανάς. καὶ ἐπεισπεσὼν ἄφνω, τὰς πλείστας τε αὐτῶν διέφθειρε, καὶ τὸν τε Δέπαν τὸν ἡγεμόνα ζωγρήσας, ἀνεῖλε, καὶ τὴν πόλιν τὴν πολιορκίας ἠλευθέρωσε. Λέγεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ Τυραχάνεω ἐφόδῳ, πλείους τῶν χιλίων διαφθαρῆναι, καὶ ὕπω αὖθις καταδεδέλωντο οἱ Αλβανοὶ, ἀφεστηκότες ἀπὸ Βασιλέως. οἱ μὲν τὴν χώρας δὴ γεγονότες, ὅσοι μὴ διέφυγον, τότε ἐπιόντος Τυραχάνεω, ἄλλος ἄλλῃ ἀπώλετο, ὀλέθρῳ τῷ κακίῳ παραδοθέντες ὑπὸ τῶν Βασιλέως ὑπάρχων. Αμυράτης δὲ ὡς ἐγένετο ἐπανιὼν ἀπὸ Καραμάνου ἐς τὰ Βασίλεια, Μεζέτιν τὸν τῆς Εὐρώπης αὐτῷ στρατηγὸν ἐκέλευε, λαβόντα στρατὸν, ὅσον ἂν βέλται, καὶ πεζὸν ἅμα καὶ ἱππικὸν ἀγαγέσθαι τε καὶ ἐλάυνειν ἐπὶ Παιονοδακίαν, ὡς καταστρεψόμενον αὐτῷ τὴν χώραν. ὁ δὲ λαβὼν τὸ, τε Εὐρώπης στράτευμα, καὶ Αζάπιδας τῆς Εὐρώπης, καὶ ἱπποδρόμους τῶν Βασιλέως, ὅσοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐγένοντο, ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ιστρον, διαβὰς δὲ τὸν Ιστρον ἐπὶ Παιονοδακίαν τὴν Αρδέλιον χώραν καλεμένην. Τὸ δὲ Αρδέλιον τοῦτο, ἀπὸ Πρασοβῆ τῶν ὀρῶς, ἐπὶ Παιονίαν διήκει ἐντὸς δρυμῶνος γενομένη ἅπασα ἡ χώρα, καὶ πόλεις ἔνεισιν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ὀλίγαι. μητρόπολις δὲ αὐτῶν τὸ Σιβίνιον καλέμενον. γλώττῃ δὲ χρῶνται ἔτοι, τὰ μὲν τῇ Παιόνων, τὰ δὲ καὶ Δακῶν· διαίτῃ τε καὶ ἤθεσι τοῖς Παιόνων, καὶ ὑπὸ τῷ Παιόνων Βασιλεῖ ἔσαν ἡ χώρα αὕτη ἄρχοντά τε δέχεται, ὃν ἂν αὐτοῖς ἐφεσῴη ὁ Βασιλεὺς Παίονα. Αὐτόνομοι δ' αἱ πόλεις ἔσαι, καὶ ὑπὸ τὴν μητρόπολιν τὸ Σιβίνιον διοικέμεναι. παρὰ δὲ τῷ ἄρχοντι σφῶν, ὅποι ἂν κελεύοι ἐπὶ ἐκστρατείαν, καὶ τὰς φοσόδους ἀποδιδόντες, ἀξιοῦσι πολιτεύεσθαι σφίσιν αὐτοῖς ἐς τὸ ἐπιχώριον πάτριον ἔθος. Επὶ ταύτῃ ὧν δὴ τὴν πόλιν τὸν Ιστρον διαβὰς ὁ Μεζέτης, ἤλαυνεν ὡς πολιορ

bani, qui incolunt urbem quæ Argos respicit, ut cognoverunt Arianitem res novas instituisse adversus Amuratem, quæ felicem sortitæ sint eventum, etiam ipsi defectionis ab rege consilia agitarunt: & deficientes, Depan evocatum sibi ducem & principem elegerunt. Hujus enim patrem cum ejecisset e sua regione Pajazites Amuratis filius, exactis quoque Myrxa & Caninorum principe, necnon aliis ducibus plurimis, ista regione potitus est. Depan igitur illum incertis vagantem sedibus per Italiam, & plerumque morantem in Corcyra Venetorum insula, Albani, qui juxta Argyropolim versabantur, accersentes, regem sibi crearunt, contractisque copiis, Argyropolim, quæ tum temporis regis erat, bello petierunt. Urbem oppugnabant variis admotis machinis. In urbe erat præsidium regis peregrinorum: aderant & Turci plurimi, qui confugerant eo, urbemque fortiter & strenue ab hostibus defensabant. Albani cum ista inciperent, urbemque summa vi obsiderent, admodum oppugnationi intenti, regioni regis, qui tum aberat in Asia bellum gerens cum Caramano Ciliciæ & Cariæ principe, incursionibus & populationibus vastitatem induxere maximam. Turachanes Tryballorum & Thessaliæ præfectus, accepta Albanorum defectione, & metropolis adeo claræ obsidione, conscribens exercitum quam potuit maximum, assumens etiam Turcos quotquot in Thessalia invenire potuit, citato itinere properans per nivem, (hyems enim tum erat) secundo die postquam iter ingressus erat, prope urbem Albanos deprehendit: in quos præter expectatum irruens, plurimos occidit: Depam ducem vivum cepit, urbemque obsidione solvit. Ajunt Turachanem ex improviso accedentem, plures quam mille interfecisse. & in hunc modum servitutis jugum recipere denuo coacti sunt Albani. Nobiles ejus regionis, quotquot non evaserunt Turachanis manus, ab regiis præfectis crudelissime occisi sunt, cum alius isto, alius alio mortis genere miserabiliter interiret. Amurates reversus ab expeditione, quam contra Caramanum sumpserat, e regia sua Mezetem, quem Europæ ducem declararat, accipere jussit copias equitum & peditum quantas vellet, & proficisci contra Pannodaciam, ut eam suo imperio jungeret. Qui accipiens Europæum exercitum, & Europæ Azapides, equitatumque regis omnem, qui in Europa agebat, pervenit ad Istrum: quo trajecto, ingressus est Pannodaciæ regionem quæ * Ardelium nominatur. Ardelium a Prasobo monte in Pannoniam usque excurrit. Regio ista cingitur quercetis glandiferis, urbesque habet non paucas. Metropolis * Tosibinium vocatur. Lingua utuntur partim * Dacorum, & partim Pannonum. Victu & moribus Pannones imitantur. Hæc regio subjecta est Pannonum regi, a quo ducem accipit de Pannonum genere. Urbes habet liberas, quæ proprio jure propriisque legibus ab metropoli * Tosibinio reguntur. Jussi proficisci in militiam, regi parent, tributum ferentes quandocumque is imperaverit: solummodo petentes, ut sibi proprio jure suisque legibus rempublicam administrare liceat. Contra hanc igitur metropolim ubi Istrum transierat, Mezetes universam belli molem vertit,

Depas Albanorum dux.

Edit. Paris. pag. 134.

Argyropolis oppugnata.

* Τελκάλλων. *sic etiam R.*

* Erdelia, *aliàs* Transsylvania *sive* Septemcastrensis regio.

* Sibinium, *nunc* Hermenstat.

* Germanorum.

pag. 135.

* Sibinio.

& cum quam proxime ad eam accessisset, ibi castra communivit. Hic cum urbis oppugnationi summa ope incumberet, ictus bombarda occubuit. Postea cum exercitus hostilis maturaret abitum, & festinaret ad Istrum trajiciendum, congregati regionis viri, cum prævenire hostes in sua regione possent, plurimos eorum clade maxima straverunt. Reliquos in fugam effusos usque ad Istrum insequuti sunt. Mezetes profectus in * Ardelii regionem, amissis non paucis de suo exercitu, hujusmodi vitæ exitum habuit. Rex maximam suam esse calamitatem duxit, mortem Mezetis. Parabat igitur ipse expeditionem suscipere contra Pannodacos: missisque per suum regnum præconibus, edicebat ut primo vere adessent omnes. Postea mutata voluntate, Sabatini eunucho, viro rei militaris peritissimo, belli istius curam omnem mandavit, cum eunuchus id consilium regi & optimum & tutissimum fore censeret. Jussit quoque rex, ut non prius bello desisteret, quam devicisset Pannodacos sive Transylvanos. Hic igitur accipiens regis exercitum, & peregrinorum de Januis regis quasi quatuor millia, Istrum transivit, & copias omnes in Ardelii regionem induxit. Dehinc aliquot diebus iter fecit per Pannoniæ regionem. Jangus autem Choniates, quem Joannem Huniadem vocant, vir ea tempestate inter Pannones excellens, cui Ardelii regio commissa erat ab Pannonum concilio, exercitum quam potuit maximum comparavit ab Ardelio, & Pannonia. Hoc instructus, sequebatur per montium saltus Sabatinem. Sabatines cum jam in hostili regione foret, putabat res suas præclare habituras, si hostium agros evastaret. Emittens itaque equitatum omnem, & maximam exercitus partem in hostium regionem, prædas agere volebat, quasi hinc plurimum suis opibus accedere posset. paucissimi vero manebant cum Sabatine in castris Jangus ut comperit castra hostium pene esse deserta, præclarum facinus putabat, si accedens inopinatus castra opprimeret. Descendens itaque cum suis ex monte, impetu invadit Sabatinis castra defensoribus vacua. Sabatines exire castris, ut prælii potestatem faceret, non poterat. Proinde ad castra defendenda convertitur: quæ tamen retinere nequivit, cum violenter Jangus cum Pannonibus irrumperet. Ad fugam itaque inclinat animo toto, festinabatque, maxima usus celeritate, transire Istrum, antequam transitu ab hostibus intercluderetur. Jangus captis castris quosdam in insidias locat, quibus exciperet hostes advenientes, mancipiorum aliarumque rerum præda onustos, omnesque conficeret. Et in hunc modum maxima hostilis exercitus pars miserabiliter interiit: Janguque victoriam sibi peperit celebriorem, quam ullam umquam ejus antecessores invenerint. Jangus genere natus erat non admodum obscuro. Patria fuit Choniatæ sive Huniadi Ardelii oppidum, unde profectus venit ad Tryballorum ducem. Mercede autem conductus, longo admodum tempore apud hunc ducem versatus est, ubique, quocumque mitteretur, fortitudinem & diligentiam memorabilem ostendens. Quondam cum venatum abiisset Tryballorum dux, eique appareret lupus, confestim Jangum vocat, ut lupum caperet. Qui ut accessit, ducisque voluntatem intellexit, continuo lupum insectatus est perniciissime. Lupus ingredi-

*Erdelii.

Joannes Huniades.

Edit. Paris. pag. 136.

Huniadis origo & mores.

A κήσων, καὶ ἀγχοῦ ἐπὶ τῇ πόλει γενόμενος, ἐστρατοπεδεύετο. ἐνταῦθα δὲ ὡς ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, πλεβρόλῳ βληθεὶς, ὁ τῶ στρατῶ ἡγεμὼν, ἐτελεύτησε. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἀπεχώρει ἐντεῦθεν ὁ στρατὸς ἐπειγόμενος ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ Ἴστρου, συλλεχθέντες οἱ τῶν Ἀρδελίων ἄνδρες, ὡς ἠδυνάντο φθῆναι τὸν στρατὸν ἔτι ἐν τῇ χώρᾳ διατείβοντα, πολλούς τε κατέβαλλον τοῦ στρατεύματος, καὶ ζωγρίαν ἔλαμβανον, εὐδαίμονα * φεύγοντας ἐπὶ τὸν Ἴστρον. Μεζέτης μὲν οὖν ἀφικόμενος ἐπὶ Ἀρδέλιον, ὅπως ἐτελεύτησε, καὶ ἀπεγένετο ἀπὸ ὀλίγους τοῦ στρατεύματος. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν Μεζέτην θάνατον, συμφοράν τε ἐποιεῖτο, καὶ παρεσκεύαζέτο τε αὐτὸς, ἐπὶ Παιονοδακίαν στρατεύσόμενος, καὶ κήρυκας πέμπων περιαγγέλλοντας τὸν B ἐξέλευσιν αὐτῷ, ἅμα ἦρι ἐδόκει ἐξελαύνειν. Μετὰ δὲ συμβουλεύσαντος Σαβατίνεω εὐνούχου, ἀνδρὸς τὰ ἐς πόλεμον αὐτῷ πολλαχῇ γενομένου, ἐπέξεφέρετο τὸν στρατὸν αὐτῷ, καὶ ἐκέλευσε λαβόντα, ἐξηγήσασθαι ἐπὶ Παιονοδακίαν, καὶ μὴ ἀνιέναι, πρὶν κατάστρεψάμενον ἀπελαύνειν. ὅτος μὲν δὴ παραλαβὼν τὸν Βασιλέως στρατὸν, καὶ πεύκυδας τῆς θυρῶν, ἀμφὶ τὰς τετρακισχιλίους, τόν τε Ἴστρον διέβαινε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτῷ σύμπαντα, διεπορεύετο ἐς τὴν Ἀρδελίων χώραν. ἤλαυνε δὲ διὰ τῆς Παιόνων χώρας, ἡμέρας τινάς. * Ἰάγγος δὲ ὁ Χωνιάτης, C ἀνὴρ τότε δὴ εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς Παίοσι, καὶ τὸ, τε Ἀρδέλιον ἐπιτετραμμένος ὑπὸ τῶν Παιόνων βουλῆς, συνήγαγέ τε στρατὸν ὡς μέγιστον ὡς ἠδυνάτο ἀπὸ Ἀρδελίων, καὶ Παιόνων συμπαραλαβὼν ἐπῆει, ἑπόμενος τῷ Σαβατίνῃ κατὰ τὸ ὄρος. Σαβατίνης μὲν δὴ, ὡς ἐντὸς τῆς χώρας ἤδη ἄλλος γενόμενος, ἐνόμιζε καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὴν χώραν ἐπιδραμεῖν. ἐπαφεὶς τοίνυν τὰς ἱπποδρόμους, καὶ τοῦ στρατοῦ πολύ τι μέρος ἐπὶ διαρπαγὴν τῆς χώρας, ὡς ἁρπασαίατό τε τὴν χώραν αὐτῶ σύμπασαν, καὶ κερδάνοι μέγιστα, κατελείφθη ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἐνταῦθα ὡς ἤθετο Ἰάγγος, τό, τε στρατόπεδον ἔρημον ἀνδρῶν * καταλελεῖφθαι, D καὶ οἱ καλῶς ἔχειν ἡγεμὼν ἐπειπεσεῖν εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς πολεμίων, ἐπικαταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐμβάλλει τε ἐς τὸ στρατόπεδον τῶ Σαβατίνεω. καὶ ὁ μὲν Σαβατίνης, ἐπεξελθεῖν μέντοι οὐκ εἶχεν, ὅτι καὶ ἄξιον λόγου μαχέσασθαι, φυλάξαι δὲ τὸ στρατόπεδον πειρώμενος, καὶ οὐκ ἠδυνάτο, βιασαμένων τῆς μὴ τῶ Ἰάγγε Παιόνων, ἐς φυγὴν τε ἐτράπη, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐπείγετο φθῆναι, ὡς διαβησόμενος. Ἰάγγος δὲ τὸ στρατόπεδον παραλαβὼν, καὶ λόχους ὑποίσας αὐτῷ ταύτῃ, ὥς τε τοὺς ἐπανιόντας σὺν τοῖς ἀνδραπόδοις συμπαρελάμβανε διαφθείρων ἅπαντας. καὶ ὅπου δὴ τὰ πλείω τῶ στρατεύματος αὐτῶ ταύτῃ κάκιστα διεφθάρη. καὶ νίκην νικᾷ ἀείστην ἐς τῆδε πρὸ αὐτῶ Ἰάγγος ὁ * Χωνιάτης. ὅτος γένους ὢν ἐκ πάνυ τοι φαύλου, ἀπὸ Χωνιάτης πόλεως Ἀρδελίων ὡρμημένος, ἐπὶ τὸν Τριβαλῶν ἀφίκετο ἡγεμόνα. μεμισθωμένος δὲ αὐτῷ διέτειβε συχνόν τινα χρόνον, τόλμαν τε ἐπιδεικνύμενος ἀξίαν λόγου, καὶ σοφίαν ἐς ὅ, E τι ἂν ἐπιτεμφθείη ὑπὸ τῶ ἡγεμόνος, καὶ δή λέγεται καὶ τόδε· ὡς ἐξήλαυνεν ἐπ' ἄγραν ὁ τῆδε Τριβαλῶν ἡγεμὼν, καὶ λύκῳ ἐπιφανέντος τῷ ἡγεμόνι, ἐπεκάλει τὸν Ἰάγγον, ὡς ἐπὶ τῷ λύκῳ γένοιτο. Ὁ δ' ὡς παρελήλυθει, τὸν θῆρα ἤλαυνεν ἀνὰ κράτος. πεσόντος δὲ τῶ θηρὸς ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ νηχομένου, ἐπειπεσεῖν τε ἅμα ἐς τὸν ποταμὸν

* ἀνὰ κράτος in al. desunt

* Ἰάγκος, & infra al. ut in c.

* καταλελεῖφθαι. in al. ut in c.

* In uno, Χονιάτιος.

καὶ αὐτόν· καὶ διανηχομένῳ τῷ ἵππῳ ἐμβῆναι· διαβάντα δὲ ἐπιδιώκειν, ἐδάμη ἀνιέντα· τελευτῶντα δὲ καταλαβεῖν τε τὸν λύκον, καὶ ἀνελεῖν. Μετὰ δὲ ἀφελόμενον τὸ δέρμα τοῦ θηρὸς, ἐλαύνειν ὀπίσω ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα. διαβάντα δὲ αὖθις τὸν ποταμὸν, καὶ προεχόμενον τὸ λύκου τὸ δέρμα, εἰπεῖν. ὦ Δέσποτα, ἐγένετο ἢ ἐπέταξας, καὶ τὸν τε λύκον ἀνεῖλον, καὶ τὸ δέρμα ὧδέ σοι παρέχω, ὑπάργειν, ὅ, τι ἂν δέοι χρῆσθαι. τότε μὲν δὴ τὸ θαῦμα ἀγαθέντα τοῦ Τριβαλῶν ἡγεμόνα, εἰπεῖν λέγεται, ὡς ἂν ἔσιν ὅπως ὁ ἀνὴρ ἔτος, ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἀφίξεται. τό τε μὲν δὴ ἔτος εἰπὼν, τὸ ἐντεῦθεν χρήμασί τε ἐθεράπευε, καὶ διατείψας αὐτῷ χρόνον συχνὸν, ἀφίκετο ἐπὶ τὰς Παίονας. Λέγεται μὲν δὴ καὶ πρὶν ἢ ἐπὶ τὸν Τριβαλῶν ἡγεμόνα ἐλθεῖν, Αλίεω τοῦ Βρενέζεω γενέσθαι θεράποντα, ἐς θητεῦσαι παρ' αὐτῷ ἱπποκόμον γενόμενον. ἐγὼ δὲ, ὅπη τοῦτο ἀληθὲς εἶναι συμβάλλομαι· τῷ τε ἂν φωνῇ ἐξέμαθε τῶν Τύρκων. ὡς μὲν οὖν ἐξάπετο ἐπὶ τὰς Παίονας, ἐς συμπαραλαβών τινας μεθ' ἑαυτῶ, παρῆει ἐπὶ τὰ Βασίλεια, μισθὸν φάσκων ἥκειν αὐτοῖς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ληψόμενος, ἐλάμβανέ τε τὸν μισθόν. καὶ ἐς διαφορὰν καθισταμένων τῶν Παιόνων, πρὸς τὸς Γερμανὸς, μεγάλα ἀπεδείκνυτο ἔργα, ὁπότε δέοι αὐτίκα παρόντα, ἐν τάχει τε παραγενόμενος, καὶ μαχόμενος ἀξίως λόγε. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπιστομένων αὐτῷ καὶ πολλῶν ἄλλων, δι' δοκιμῶν ἐφαίνετο παντα χῆ, δι' ἃ δὴ καὶ ἐπετράπετο τῆς Αρδελίε χώρας ἀρχὴν ὑπὸ τῆς Παιόνων βελῆς. καὶ ἄρχων ταύτης τῆς χώρας, τόν τε Σαβατίνλαν καὶ δυνάχον τὸν Βασιλέως στρατηγὸν καθεῖλε τε καὶ ἐξέφατο, νίκλω ἀγγελλόμενος δι' δοξοτάτλω. ἀφ' ἧς δὴ τὰ Παιόνων φρόνηματα ἐπανῆκεν, ἐπὶ τὸ πρότερον σφῶν κατάστασιν γενόμενοι. ἀφ' ἧ καὶ χρόνον, Παιαζίτεω τοῦ Βασιλέα Παιόνων ἐς Σιγισμόνδον ξεφαμένε, τλῶ τε χώραν ἐπελαύνοντες, ἐδήων θαμὰ λητζόμενοι οἱ Τύρκοι, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀγόμενοι, ἐνέπλησαν τλῶ τε Ασίαν καὶ Εὐρώπην ἀνδραπόδων Παιονικῶν. Επεί τε Ιάγγος ἀφικόμενος ἐπὶ τλῶ Αρδελίε χώραν, τόν τε δυνάχον ἐξέφατο, καὶ τὸς περὶ αὐτὸν ἐτρέψατο Τύρκες. τόλμη τε ἐχρήσαντο οἱ Παίονες ἀπὸ τῶδε, καὶ ἔργα ἀπεδείκνυντο ἐς τὸς Τύρκες ἄξια λόγε. τόν τε δὴ Ισρον διαβάντες πολλάκις διέφθειρον. καὶ ὅποι περιτύχοιεν ὀλίγοι, πολλοῖς ὕσι τοῖς Τύρκοις, δύπεπῶς τε περιεγενόντο, καὶ ὧδε εἰς χεῖρας ἀφικομένες σφίσιν ἐξάποντο. Τότε μὲν δὴ περιγενόμενος, ἐπὶ μέγα ἐχώρει δυνάμεως. καὶ στρατηγὸς δὲ μὴ ταῦτα ἀποδειχθεὶς, ὑπὸ τῆς Παιόνων βελῆς, πρὸς τὸς Τύρκες τε καὶ Γερμανὸς, καὶ πόλεμον * διέφθειρε, γενναιότατα διαγωνιζόμενος. Οἱ μέντοι Παίονες πρός τε τὸς Γερμανὸς διενεχθέντες τε, ἐπολέμουν ἀπὸ αἰτίας τῆς δὲ ἐς διαφορὰν ἀλλήλοις ἀφικόμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ πρὸς * Τζέχες, καὶ Βοεμίες καλεμένες, ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον τὸν πόλεμον διαφέροντες, μεγάλα κακὰ ἐποίουν ἀλλήλες. τρέπονται δὴ οὖν ἀπὸ ταύτλω αὐτῶν τὴν διαφορὰν ἐπὶ τὸς Πολανίες. καὶ ἐπαγόμενοι τὸν Βασιλέως ἀδελφιδοῦν παῖδα, Βασιλέα τε σφίσιν ἐσήσαντο. καὶ τοῖς Πολανίοις χρησάμενοι συμμάχοις, τοῖς τε Γερμανοῖς, καὶ Βοεμίοις, ἐπέκειντο χαλεπῶς, καὶ ἐδήουν τὴν χώραν· καὶ πόλεις αὐτῶν ἑπιόντες, ἐνεπίμπρων οὐκ ὀλίγας· καὶ δὴ καὶ ἐς

tur flumen quod obviam erat, & natare incipiebat, si præsens periculum subterfugere posset. Nec tamen Jangus a persecutione cessavit, verum insidens equo, flumen tranavit. Ubi natando flumen superatum est, lupi vestigiis haud abscessit. Postremo lupum assequutus est, & confecit, pellemque diripuit, tranatoque fluvio, iterum ad ducem reversus est: prætendensque manibus lupi pellem, exclamat: O domine, factum est ut imperasti: lupum peremi, pellem cape: ea, ut voles, utere. Hoc facinore dux admodum delectatus, in hæc verba linguam solvit: Certe non potest fieri, quin non aliquando vir ille ad maximam promoveatur potentiam. Hæc tum temporis loquutus, virum deinceps pecunia opibusque coluit. Cum tempore multo apud ducem istum moras traxisset, tandem ad Pannones rediit. Sunt qui tradunt, Jangum antequam pervenerit ad Tryballorum ducem, fuisse famulum Aliis Brenezis filii, eique mercede serviisse, cum fungeretur equorum curatoris partibus. Nescio autem unde conjecturam facere possim, ut id verum esse credam, nam linguam Turcicam eo modo didicisset. Reversus autem ad Pannones, assumptis aliquot aliis, procedebat in regiam, dicens: se advenire, ut sibi suisque mercedem accipiat: nec repulsam passus est. Cum autem bellum arderet inter Germanos & Pannones, magna militaria edebat opera, præsens semper existens. ubicumque ejus opera desiderabatur, statim approperans, fortissime præliabatur. Postea congregatis ad eum aliis plurimis, ubique illustris apparebat. Quapropter Ardelii regionis principatus concilio Pannonum ei decretus est. cui regioni cum imperaret, Sabatinem interfecit, ejusque exercitum in fugam conjecit, victoriam suis nuncians longe pulcherrimam. Hæc victoria Pannonum res erexit in pristinum statum. Ex quo enim tempore Pajazitis auspiciis ductuque Turci regem Sigismundum in fugam verterunt, haud cessarunt Turci in Pannoniam incursiones facere, plurimaque inde abduxerunt mancipia, quibus Asiam & Europam replevere. Ubi autem Jangus advenit in Ardelii regionem, princeps declaratus communi Pannonum concilio, Sabatinem & Turcos terga dare coegit. Hinc animis resumptis, Pannones præclaris operibus editis, Turcos ubique vincebant. Nam Istrum sæpius transgressi, interfecerunt pauci plurimos Turcos: qui antequam ad manus ventum foret, non sustinentes impetum Pannonum, fugam præcipites inibant. Ea tempestate ad maximam potentiam promotus est Jangus. Deinde creatus dux consensu unanimi totius Pannonum concilii, bellum contra Turcos & Germanos suscepit, fortissime semper rem gerens. Pannones gerebant bellum cum Germanis, cujus hæc causa perhibetur. * * * Postea bellum indixere Tzechis, qui Boemi dicuntur. Id bellum diu duravit, plurimis ultro citroque cladibus illatis. Pannones isto bello permoti accedunt Polonos: & inde adducentes regis patruelem, eum sibi ducem crearunt. Cum igitur Poloni socia Pannonibus jungerent arma, contigit ut Pannones, Germanos & Boemos graviter affligerent: agros enim horum evastarunt, urbesque non paucas incenderunt. Præ-

Edit. Paris. pag. 137.

Sciabadinus ad Vascupam victus.

Vvladislaus ex Polonia ad regnum Ungariæ accersitus.

* *forte legendum*, διέφερε. *sic in uno, in al. ut in c.*
* *In uno*, Κιέχους. *in al. ut in c.*

terea interdum ex acie dimicarunt, collatis signis. Verum incerto marte nunc victores, nunc victi, præliis excedebant. Deinde ubi paululum respirassent, & collegissent vires, bellum instaurabant. nam populi isti vi omnia agunt, & in præliis nemini parcunt. Hastis impetunt hostes, bombardis utuntur, ferreas habent equites balistas, necnon aliis telis rem gerunt inter se pugnantes. Quando autem fuga initur, in fugientes nec cæde, nec persecutione admodum sævitur. Verum si quis seipsum dedat, & victum semet confiteatur, abiit intactus & inviolatus: hac tamen conditione, ne se postmodum prælio committat, contra victores præliaturus. Hunc morem belli tempore servant: proinde in fuga non multi cadunt. Pannones duce Choniate profecti sunt in Daciam, & ducem Danum nomine regioni præfecerunt, Dacosque ei obtemperare jusserunt. Danus igitur expulso duce Dracule, qui ad Januas regis confugerat, Daciam obtinuit, omnesque Draculis propinquos & necessarios, ubicumque aliquem superstitem accipiebat, peremit. Hi duces traduntur fuisse filii nothi, qui Myrxæ nati sunt. & quosdam horum, cum putarentur esse Myrxæ filii, ab regionis incolis genere opibusque plurimum pollentibus in Daciæ ducatum subvectos esse: quasi Dacis plurimum conduceret, si isti in ea regione præessent, rerumque summa potirentur. Quorum unum atque alterum percunctando, cognovi genus & parentes: verum nomina eorum non omnibus significabo. Danus ea tempestate a Pannonibus in Dacorum principatum collocatus, Daciam tenuit, & deinceps Pannones arctissime coluit. Cum autem inquietaretur subinde ab regis ducibus prope Istrum collocatis, qui clam ipsius regionem populationibus divexabant, missis legatis ad regem, pacem oravit, quam haud gravatim consequutus est: hac tamen conditione, ut quotannis regi tributi nomine daret tria millia sagittarum, & clypeorum quatuor millia. Daciæ res ita ordinans quemadmodum sibi commodissime fore rebatur, eam pulchre imperio rexit. Legatum ire jussit ad * Pogdaniæ nigræ principem, cum quo pacem fecit: cui etiam affinitas juncta est, qua excitus eum enixe adjuvit in bello quod cum Dracule gessit. Daciæ principatus in hunc modum ab novo principe reformatus & instructus est. Amurates postea in Colchida imperiumque Trapezuntinum triremes misit, regionemque Colchidis vastans, etiam urbem diripere, & inde plurima mancipia auferre annitebatur. Triremes illæ etiam in Gothiam cursum flexerunt, eamque regionem populati sunt. Triremes igitur istæ in Colchida properarunt: & ad Gothos appellentes, regionem haud modicam vastabant, plurimis inde mancipiis abductis. Reditum autem cum maturaret classis, tempestas sæva exorta est. Nam ventus qui Aparctias dicitur, exurgens, classem disjecit, & in Asiam juxta Heracleam Ponti detulit. Interim naves quædam tempestate quassatæ interciderunt, in hujusmodi calamitatem præcipitatæ. Cum Januensibus ei intercessit amicitia diutina, & quasi pax perpetua. Januenses autem eo tempore seditione agitati, res suas pene contudere, cum seditiosi admitterent Philippum Ligurum ducem,

Edit. Paris. pag. 138.

Danus, qui & Dans Vaivoda.

* Podoliæ.

μάχην καταστάντες ἐμάχοντο· καὶ ὁτὲ μὲν περιεγένοντο οἱ Παίονες, ὁτὲ δὲ καὶ ἡττῶντο, καὶ ἐπὶ βραχὺ αὖθις ἀναλαμβάνοντες σφᾶς, ἀνεμάχοντο· τήν τε δὴ μάχην ποιοῦνται τάδε τὰ γένη καὶ τὸ καρτερὸν ἀδεὲς φεισόμενοι· ἀλλὰ δορασίτε ἐπιόντες, καὶ πλεβόλοις, καὶ σιδηρίοις καταπέλταις ἱππικοῖς, καὶ ἑτέροις βέλεσι δῃμαχόμενοι, καταβαίνουσί τε * ἀλλήλοις. Ἐπειδὰν δὲ ἐς φυγὴν γένωνται, ἐπέτι ἀνήκεστον συμβαίνει σφίσιν ἐς τὴν φυγήν. ἀλλ' ἢν παραδιδῶ τις ἑαυτὸν, καὶ ὁμολογίᾳ χρῆται ὡς ἡττημένος, ἀφίησιν αὐτὸν ἀπιέναι, ἐφ' ᾧ, τὰ λοιπὰ μὴ δῃμάχεσθαι αὐτῷ, ἐπειδὰν συνίωσι τὰ στρατεύματα ἀλλήλοις καθισάμενα ἐς τὴν μάχην. Ταύτῃ μὲν δὴ ἐς ἀλλήλους, καὶ τὰς μάχας χρῶνται καταστάσει, ὥς τε ἐπειδὰν ξέποιτο ἐς φυγὴν τὰ στρατεύματα, ἐ πολύτι μέρος αὐτῷ τὸ ἐντεῦθεν ἀπογίνεσθαι. τὴν μέν τοι Δακίαν αὐτοὶ οἱ Παίονες ἐπελθόντες, ἡγεμένα τῆς Χωνιάτα, καθίσασαν Δάνον ἡγεμόνα αὐτοῖς, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ ἐκέλευον. ἔτος μὲν οὖν ἐξελαυνομένης τῆς Δρακύλεω ἡγεμόνος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας ἰόντος, τὴν τε χώραν κατέχειν ὁ Δάνος, καὶ τὰς ἐπιπεδείας Δρακύλεω τῆς ἡγεμόνος διεργάζετο, ὅποι πυθάνοιτο αὐτῶν τινὰ περιεῖναι. ἔτοι μὲν δὴ παῖδες λέγονται γενέσθαι τῆς Μύρξεω νόθοι, καὶ τούτων ἑνίους πλαττομένους ὑπὸ τῆς χώρας γένει τε καὶ πλούτῳ διδοιμοῦπων, καθίσασθαι ἐς τὴν Δακίας ἡγεμονίαν· ὡς ξύμφορά τε ἅμα ἔσοιτο σφίσιν ἐς τὴν ἀρχὴν καθισαμένων. ὧν δὴ ἕνα τε καὶ δύο ἀναπυθανόμενοι δῦρον, καὶ ἐξέμαθον τό, τε γένος αὐτῶν, καὶ τοὺς πατέρας, ἀλλ' οὐκ ἐξοίσω ἐς τοὺς πολλούς, τοιῶδε ὁμως σημήνας. Δάνος μὲν οὖν τότε ὑπὸ Παιόνων κατῆχθη ἐς τὴν Παιόνων ἀρχὴν, καὶ ἔσχε τὴν χώραν, θεραπεύων τε ἀπὸ τῆσδε διετέλει τοὺς Παίονας. καὶ ὡς ἐπέκεινα τῆς χώρας βαίνοντες κρύφα οἱ τοῦ Βασιλέως αὐτῷ παρὰ τὸν Ἴστρον καθεζῶτες ὕπαρχοι, φρέσβεις τε ἔπεμπεν ὡς Βασιλέα, καὶ εἰρήνην αἰτέοντο, ἔφρασεν ὅπως αὐτῷ γένοιτο ἀπαιτηθεὶς, ἀπάγειν ἐς τετρακίλια τόξα καὶ θυρεοὺς τετρακισχιλίους τῆς ἑνιαυτῆ, στρατιάς τε ἐποιήσατο. καὶ ἔτω δὴ ἐπὶ πάσασιν οἷ ἔχουσαν αὐτῷ ἀφικόμενος, ἡγεμόνα τε τῆς Δακίας, καὶ πρὸς τὸν Πογδανίας τὸν μελαίνης ἡγεμόνα, ἄγγελον πέμψας, εἰρήνην τε ἐποιήσατο· καὶ ἐπιγαμίαν αὐτῷ ποιησάμενος, συνεβάλλετο αὐτῷ ἐς τὸν πρὸς τὸν Δρακύλη μετὰ ταῦτα πόλεμον. ταῦτα μὲν δὴ ἐς τὴν ἀρχὴν, ὅπως ἔχει αὐτῷ τὰ πράγματα. Ἀμυράτης δὲ μετὰ ταῦτα ἐπὶ Κολχίδα γῆν ξὺν νηυσὶ ἔπεμψε, τήν τε χώραν δῃώσαι, καὶ ἀνδραποδίσασθαι τὴν πόλιν, ἣν δυνώνται. καὶ ἐπὶ Γοτθίαν ἐπιπλεῦσαι τε καὶ ὅποι παρίκοι, τὴν χώραν λῃΐσασθαι ἀποβάντας. καὶ ἐπιπλέουσαι μὲν αἱ ξυνηρεις, προσέσχον ἐς γῆν τε τὴν Κολχίδα. καὶ ἐπὶ τοὺς Γότθους ἀφικόμενοι, ἐλεηλάτουν τὴν χώραν, ἀνδραποδισάμενοι οὐκ ὀλίγων. ἐπανιόντι δὲ τῷ στόλῳ, χειμὼν ἐγένετο ἰσχυρὸς, καὶ ἄνεμος Ἀπαρκτίας ἐπιβαλὼν, ἐξέωσεν ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Ποντοπρακλειαν, καὶ φερόμεναι αὐτῶν ἔνιαι τῶν ξυνηρεῶν, διεφθείροντο, καὶ ἐν ξυμφορᾷ ἔχοντο τοιαύτῃ. πρὸς Ἰανύας μέντοι αὐτῷ φιλία ἰσχυρὰ ἐτέλεσε, καὶ εἰρηναία. Ἰανύοι μὲν δὴ τότε πρὸς τὰ σφᾶς αὐτοὺς περιπεσόντες, μεγάλως τε ἐσφάλοντο περὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τῶν στασιωτῶν ἐπαγομένων Φίλιππον τὸν Λιγύρων ἡγεμόνα, τήν τε πό-

λιν ἐπέτρεψαν, ᾗ ἃν ἄρχηται, ἔπονται τῷ ἡγεμόνι. πάνθ' ὁμοίως γενέσθαι δὴ τοῦτο αὐτοῖς, ᾗ τὸν δῆμον ἐλόμενον ἐπαγαγέσθαι τὸν σφίσι τύραννον καταστησαμένους, ἅμα τὸ πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς ἔχθος, ᾗ τὸ πρὸς ἐκείνους αὐτῶν διαφοράν. καὶ ὅτι καὶ τὸν Μεδιολάνων τοῦτον ἡγεμόνα, ἤθοντο πολεμοῦντα τοῖς Οὐενετοῖς ᾗ τὸ καρτερὸν, καὶ διαφέροντα τὸν πόλεμον ἐκτεταμένως. Ἐστι δ' ἡ πόλις αὕτη πρὸς τὸ ἄκρον τῆς Ἰταλίας ᾗ τὴν Γαλατίαν. Τυρρηνῶν δὲ ἡ χώρας ἔχεται τὸ πρὸς ἕω ἰόντι, καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους ἅπτεται, ταύτῃ τετραμμένη τὸ πρὸς ἀνίσχοντος ἡλίου ἡ πόλις, πρὸς δὲ ἑσπέραν, ἀπαλλαττομένης ἡ χώρας Ἰαυσίων, ἐπιβαίνειν ἐστὶ ἡ Προβεντίας, ἥτις Γαλατία ἐστὶ, καὶ ὑπὸ τῷ τῶν Κελτῶν Βασιλεῖ τεταγμένοι διαπελοῦσιν. Ὀνομάζεται δὲ διὰ ταύτης πύλη Ἰταλίας, ὡς αὐτίκα ὑπὸ τῶν ἐμβάλλει ἐς Γαλατίαν. Πολιτεύεται δὲ ἔστε ἐς Δημοκρατίαν τοπαράπαν τεθραμμένη ἡ πόλις, ἔστε ἐς Ἀριστοκρατίαν, ἐπιμεμιγμένη δὲ ἀμφοῖν ἡ κατάστασι, τὸ μὲν ἐς Δημοκρατίαν δοκεῖ ὑποκλίνειν, τὸ δ' αὖ ὑπὸ ἀρίστων τινῶν διοικεῖσθαι, τὰς τῶν ἀρχῶν αὐτῇ διατεθείσης. Ἐστι δὲ δύο γένη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὑπὸ παλαιοῦ πρωτεύοντες τῆς πόλεως, καὶ πρωτεύοντες ὅπως, ὥστε ξύμπαντα ἡ δῆμον ἐπὶ τούτοις τετράφθαι, τῷ πάντη θάτερα παλαντεύομεν. τὸ μὲν δὴ τοῖν γένοιν * καλεῖται Νόρια, τὸ δ' ἕτερον Σπίνουρα. ἐπὶ τούτοις ὁ δῆμος διῃρημένος αὐτὸς, αἱρεῖται ἡ Σπίνουρα αἱρέσιν, τὸ δ' αὐτὸ Νόρια. ἄγοντες δὲ ἔστι τὸν δῆμον, καθίσασθαι μὲν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνας τῇ πόλει οὐκ ἔξεστιν, οὐδὲ ἐπιτρέπει ὁ δῆμος· ἀλλ' ἐξὸν δύο ἑτέρω γένεε, δημόται ὄντες, καὶ τὸ μὲν τῷ γενῶν τούτων, πρὸς τὸ γένος τῷ ἀρίστων τετραμμένον ἐστὶ, καὶ ἐπιτήδειον, τὸ δὲ αὖ πρὸς τὸ ἕτερον. καλεῖται δὲ τούτων, τὸ μὲν Ἀδόρνοι, τὸ δὲ Φρεγούσιοι. ὑπὸ δὴ τούτων τὸ οἰκεῖον νομίζεται αὐτοῖς ὁποία δὴ τὰ ἀρίστων μοῖρα ἐπικρατοίη ἐγκαθίσασθαι τῇ πόλει ἄρχοντα. καὶ τὸ μὲν Ἀδόρνων ὁ οἶκος φκείωται τῷ Σπινύρᾳ γένει, τὸ δὲ Φρεγουσίων, τῷ Νόρια ἐπιτήδειόν τε ἐστὶ, καὶ ἐγκαθισάμενον ὑπ' αὐτῆς ἐς ἀρχὴν. τῷ δὲ ἡγεμόνι τούτῳ, ἐπειδὰν ἐς τὴν ἡγεμονίαν καταστῇ, ἐπιτέτραπται καὶ τὰς νόμους, ἐπιλαβομένῳ καὶ τὰ ἀρίστων τινῶν, τρέπειν ὡς ξυμφερώτατα. Περὶ μὲν ὧν τὰ προσόδων τὰ πόλεως, τούτους νομίζεται ἐπιτροπεύειν, ὁκόσα ἂν αὐτοῖς δοκοίη. περὶ πολέμου δὲ καὶ εἰρήνης, νομίζεται τὸν δῆμον παρελθόντα ἐς μέσον, αἱρεῖσθαι ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκοίη, ἐλόμενον δὲ ἐπιτρέπειν τῷ ἡγεμόνι πράσσειν, ὡς λυσιτελέσατα. Ἐς δὲ τὰς δίκας τὰ πόλεως ἐγκαθίσαν δικασὰ ὑπὸ τὰ ἐπικρατούντος γένους, καὶ δικάζουσι καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν. τῆς δὲ δίκης ἔφεσις ἐστὶν ἐπὶ τὸν δῆμον, ἐπειδάν τις αὐτῶν, μὴ κατὰ τοὺς νόμους δικάσῃ. διενεχθέντε δὲ τὼ γένεε τούτω, Νόρια τε, καὶ Σπίνουρα, καὶ ἐς διαφορὰν σφίσι καθισαμένω, μεγάλα τε τὴν πόλιν κακὰ εἰργάσαντο, τυράννους τε ἐς τὴν πόλιν ἐγκαθισάντες, καὶ ἐπαγόμενοι ἀθέμιτα ἐπὶ τὴν πόλιν πράγματα. τῷ δὲ γενῶν τούτων, τὸ μὲν πρὸς τοὺς Λίγυρας τε, καὶ Ἰταλίαν τετραμμένον, αἱρεῖται ἑαυτῷ τοὺς Ἰταλοὺς, * καὶ συμμάχους ἐπάγεται, * τὸ Κελτῶν βασιλέως ἐπὶ τὴν πόλιν. ξυμφοραῖς μὲν οὖν πολλαχῇ περιέπεσεν ἡ πόλις αὕτη, ἐς ἀνήκεστα κακὰ προαγομένων τῷ τῆς πόλεως γενῶν ἐπ' ἀλλήλους, καὶ τοὺς σφῶν αὐτῶν πολεμιωτάτους ἐπαγομένων ἐπ' ἀλλήλους. Ἐπειδὰν μέν τοι ἀνάγκη περιπίπτοντες ἀνηκέστῳ, παρὰ τὰ σφῶν

A eique urbem committerent, promptissime sequentes quocumque eos eduxisset. Hoc eis accidit, cum etiam populus eligeret istum ducem propter odium implacabile, quo ferebantur in Venetos. Norant enim, Mediolani ducem Venetis admodum esse infestum, & acerrime cum his bellum gerere. Janua urbs sita est in extrema Italia, qua Galliam respicit: Tyrrhenos attingit versus Orientem. Mare Tyrrhenum spectat, qua urbis situs Orientem versus excurrit. Versus Occidentem egressos Januensium regione excipit Provincia, quæ Gallia est: & ejus incolæ degunt sub rege Gallorum. Quapropter porta sive janua Italiæ vocatur, quasi hinc in Italiam procedatur. Januæ respublica ita administratur, ut neque omnino in democratiam, neque in aristocratiam propendeat. Verum ex utrisque ea respublica juxta partim in democratiam, & partim in aristocratiam inclinat, maxime in iis quæ ad principis electionem pertinere videntur. Sunt enim in urbe ista familiæ duæ, quæ ab antiquo eam gubernarunt, & principatum in ea obtinent, adeo ut populi studia in utrasque quasi æqua lance conferantur. una, de Auria sive Doria nominatur: & altera, Spinula. In has familias studia populi divisa cum sint, accidit plerumque ut pars Doriam, pars Spinulam eligant. Hi igitur regentes populum, de suo corpore duces constituere non audent, nec etiam populus permittit. Sed extant aliæ familiæ duæ, quæ de populi corpore habentur. una ad optimates, altera ad populum studiis inclinat. Uni nomen Adorni est, alteri Phregosii appellantur. Ex his familiis dux civitati, ab ea parte optimatum quæ vincit, datur. Adorni familiaritate juncti sunt Spinulis, at familia Phregosiorum necessitudinis jure devincta est Doriis, & ab his in principatum provehitur. Duci, ubi primum creatus est, permittitur, in consilium adhibitis optimatibus quibusdam, agere secundum leges, quæ maxime reipublicæ conducere censuerit. Vectigalia & urbis redditus ordinat ad eum modum, quo judicaverit plurimum opibus urbis accessurum. De bello & pace populus in medium procedens consultat, & ex sua sententia ista procurat. Si autem bellum adversus aliquem hostem decreverint suscipiendum, duci belli administrationem concedunt, ut sedulo caveat ne quam calamitatem sive damnum respublica capiat. Quantum attinet ad urbanam jurisdictionem, judices constituuntur, qui petuntur a prædominante familia, & per se judicant. Si autem non secundum leges judicarint, provocatio ad populum est. Cum autem intestinis discordiis duæ illæ familiæ, Spinula & Doria, arderent, urbem in maxima præcipitarunt pericula: tyrannos enim introduxerunt in rempublicam, & alia nefanda in eam commiserunt. Familia quæ Ligures & Italos studiis prosequebatur, eligebat Italos, eosque in belli societatem adducebat. Altera familia Gallorum regis auxilium implorabat, quem sibi socium faciebant. Contigit ergo, ut civitas illa in gravissima devolveretur pericula, dum utraque factio adduceret in urbem eos qui summo urbis odio laborabant. Postmodum respublica in acerbam necessitatem redacta est, quia legibus patriis amplius non regebatur. Tandem igitur ma-

Edit. Paris. pag. 139.

Philippus Mediol. dux Genuæ dominus.

Doria famil. Spinula.

Fregos.

pag. 140.

* τούτοιν κ. δ' αὖθις. *sic infr. in al. desunt.*

* *hic deest.* τὸ δέ. R. *ut in c.*

* τὸν Κελτῶν βασιλέα. *sic in uno, in al.* τῷ Κελτῶν βασιλεῖ.

lis victi animi, cum iterum coalescerent mutua concordia, eos judices sive principes qui minus idonei videbantur, viejiciunt. Præterea cum sæpius Gallorum regem advocassent, eique urbis regimen commisissent, tandem conjuratione facta, eum sæpius vi expulerunt, haud æquis animis tyrannidem tolerantes. Populus enim libertatis cupidus, novis rebus inhiabat: ejectisque tyrannis, duces de corpore suo creabant, & patrio more legibusque rempublicam porro gubernabant. Sunt autem Januenses jam ab antiquo Tarraconnensibus admodum infesti, bellumque multis generationibus contra eos gessere. Publice privatimque discordias & inimicitias hostiles exercuere, adeo ut si alicubi alius alii occurreret, in mutuas cædes ruerent. Inimicitiæ cum Tarraconnensibus implacabiles perpetuæ fuerunt Januensibus. Etiam Venetos jam olim odio prosequebantur, propter Lesbum & Chium insulas in Ægæo mari sitas: necnon propter Ligurum ducem, quem sibi principem præfecerant. Cum autem intestina seditione laborarent, aliis quibusdam urbis gubernacula mandarunt: ipsi vero bellum cum Venetis & Tarraconnensium rege gerere auspicabantur. Naves militibus contra Venetos quas ducant, complent, Urbes versus Jonium adnavigantes, graviter affligebant: nec abstinebant ab iis, quæ in Ægæo mari habitantur. Hæc autem magno animo peragebant, ut Venetos ulciscerentur propter Ligurum tyrannum nomine Philippum. Præterea ignem injicientes in Corcyram, suburbana incenderunt, quæ cremata sunt, & latius sæviisset incendium, si res, ut animo agitarant, evenisset. Postea prælium commisere, cum inimicitiæ hostiles interveniissent cum Alphonso Tarraconnensium rege, ad Gaeten sive Cajetam Italiæ urbem. huc enim regis Alphonsi naves appulerant maximæ. Quod ubi cognoverunt Januenses, videlicet regis classem eo collectam stare comparatam adversum sese, cives armatos naves maximas, quas huc mercium gratia veniisse comperimus, conscendere jubent: solventesque ab urbe, cursum contra Tarraconnenses dirigebant. Cum autem Tarraconnensium regem assequuti essent in portu * Gaetes tempore longo certarunt. Rex eo tempore intra mœnia existens, prælium spectabat: & admodum dolebat, quod sui, qui plures numero erant, hostes superare non possent. Ingressus igitur ipse naves, suos cohortando ad prælium accendere nitebatur. Commisso itaque prælio magno, capta navis est, quæ vehebat regem Tarraconnensium. Rex simul quoque in potestatem venit. * Scriba autem Doriæ navem cepit, qui in prælio isto navali Januensium dux erat. Qui cum victores prælio excessissent, regem captivum vehentes domum reversi sunt. Naves igitur cum appropinquassent Januæ, priusquam urbem iniret dux, navigavit ad Ligurum ducis regionem, ut ei captivum Alphonsum traderet, sperans se inde haud parum commodi accepturum. Ingressus itaque Ligurum ducis regionem, regem captivum ad eum perduxit. Dux Mediolani honorifice & magnifice regem excepit, & tandem incolumem suo regno restituit. At Januenses rei indignitate permoti, ab illo defecerunt, & ducem expulerunt. Deinde pergentes contra arcem, eam pa-

Genuenses Tarraconensibus infesti.

Edit. Paris. pag. 141.

* Cajetæ.

Blasius autem Axaretus scriba prætoriam navem, &c.

A ἔθιμα ἀναγκάζοιντο πολιτεύεσθαι ὑπὸ τῶ τυράννων, δαιμονίως ὁμοφρονοῦντες ἀλλήλοις κὴ τὸ ἰχυρὸν, ἐξελαύνουσί τε αὐτίκα, ὃς ἂν τύχοι ἐν τῇ πόλει διαπρεπὴς ἢ ἀγαθός. ἐπαγόμβοί τε δὴ πολλάκις τῷ Κελτῶν Βασιλέα, κὴ ἐπιτρέψαντες τὴν πόλιν, αὖθις ἐξήλασαν ὁμοφρονοῦντες ἀλλήλοις, ὥς τε μὴ πάνυ ἐνδιατρίβειν ἐῶντες παρὰ σφίσι τῷ τυραννίδα, ὁ δῆμος ἐπὶ τῷ ἐλευθερίαν ἐπαιρόμενοι, τὰ παρόντα σφίσι καινοτομοῦντες, κὴ ἐξελαύνοντες, αὖθις καθιστᾶσι τῶν ἀρχῶν * ἡγεμόνας, κὴ κῇ τὰ πάτρια πολιτεύονται. Διάφοροι δὲ εἰσι μάλιστα τοῖς ἀπὸ Ταρακῶνος, κὴ τοῖς Ταρακωνησίοις τὸ παλαιὸν, κὴ πολέμιε διάφορον ἐπὶ πολλαῖς γενεαῖς ἐς τούτους τε κὴ τὴν χώραν αὐτῶν, κὴ ἰδίᾳ τε κὴ δημοσίᾳ, ὅποι ἀλλήλοις περιτύχωσιν, εἰς μάχλω αὐτὲς καθίστανται, ὥς τε ἀνελεῖν ἀλλήλους, ἢ δυώνται. Ταρακωνησίοις μὲν οὖν ἐς διαφορὰν καθεστώτες, αἰεί τε πολέμιοι εἰσὶν ἐξ ὅτε ἐγένοντο. πρὸς δὲ τὲς Οὐενετὲς, διωνέχθησαν μὲν κὴ πάλαι, δι' ἃς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει νήσες Χῖόν τε κὴ Λέσβον, ἔχ ἥκιστα δὲ κὴ δι' ἃ τὴν Λιγύρων ἡγεμόνα, ὃν σφίσιν ἐπαγόμβοι, τύραννον ἐγκαθέσησαν. κὴ ἐν φάσει γενόμβοι τὴν πόλιν ἐπέτρεψαν ἐπιτροπεύειν τε, κὴ Οὐενετοῖς ἐπολέμουν, κὴ τῷ Ταρακωνησίων βασιλεῖ. κὴ ναῦς μὲν ἐπλήρουν ἐς τὸν πρὸς Οὐενετὲς πόλεμον, κὴ ἐπιπλέοντες, τὰς τε ἐς τὸν Ἰόνιον πόλεις ἐπάκουν, κὴ τὰς ἐπὶ τῷ Αἰγαίῳ. Ταῦτα δὲ ἔπρασσον τὲς Οὐενετὲς, τιμωροῦντες τε τῷ Λιγύρων τυράννῳ τῷ Φιλίππῳ, κὴ τῷ τε Κέρκυραν πῦρ ἐνιέντες ἐς τὰ προάστεια κατέπαυσαν, κὴ ἔβλαπτον εἴ τι προχωροίη αὐτοῖς. ὕστερον μέν τοι, ὡς πρὸς τὸν Ταρακόνων Βασιλέα, ᾧ ὄνομα Ἀλφόνσος, διενεχθέντες, ἐμάχοντο * Γαέτίῳ πόλιν, τῆς Ἰταλίας· ἐνταῦθα τε δὴ καθορμιζομένων τῶν τῷ Βασιλέως Ἀλφόνσε νεῶν μεγίστων. κὴ ὡς ἐπύθοντο οἱ Ἰανυῖοι τὸν τοῦτων στόλον αὐτῶ ἐνταῦθα, ὡς ἐπ' αὐτὲς παρασκευαζόμβον τῷ Βασιλέα, πληρώσαντες ναῦς μεγίστας δὴ, ὧν ἡμεῖς ἴσμβν, τῶν ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν ἀφικνουμένων, κὴ ἐξοπλισάμενοι ἀπὸ τὴ πόλεως, ἀνήγοντο ἐπὶ τὲς Ταρακωνησίες, καταλαβόντες δὲ αὐτὸν ἐν τῷ Γαέτης λιμένι, διεναυμάχουν τῷ τῶν Βασιλέως ναυσὶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ἔτυχε δὲ αὐτῶ τότε παρὼν ἐν τῇ πόλει ὁ Βασιλεὺς, κὴ τῷ μάχλω θεώμενος, ἤχαλέπτε κὴ ἠθύμει, ὅτι πλείονων ἐν τοῖς ἑαυτῶ ναυσὶν ὄντων ἀνδρῶν, ἐχ οἷόν τε ἐνῆν ὑπερβάλλεσθαι τὰς τῶν πολεμίων ναῦς. κὴ δὴ κὴ ἐμβὰς αὐτὸς ἐς τὰς ναῦς, ὥς τε ἐποτρύναι αὐτὲς ἐπὶ τὸν πόλεμον, μάχης οὖν καρτερᾶς γενομένης, ἥπτε ναῦς ἑάλω, κὴ σὺν αὐτῇ τε ἅμα ἑάλω κὴ ὁ Ταρακόνων Βασιλεύς. ἑᾶλε δὲ κὴ τῶν νεῶν γραμματιστὴς τῶν Νόρια, ναυαρχοῦντος τότε τοῖς Ἰανυΐοις. ὃς ἐπείτε περιεγένοντο, κὴ αὐτὸν εἷλον τῶν Βασιλέα, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκε. Ὡς δὲ ἀγχὲ τῆς πόλεως ἐγένοντο, πρὶν ἢ ἐς τὸν πόλιν αὐτὸν καθορμίσασθαι, ἀποστρέψας ἔπλει ἐπὶ τῶν τῶν Λιγύρων ἡγεμόνος χώραν, ὡς αὐτόν τε ἐκείνῳ ἄξων αἰχμάλωτον τῶν Βασιλέα Ἀλφόνσον, κὴ οἰόμβος μέγα τι ὀνήσασθαι αὐτῷ κέρδος ἀπὸ τῶν ἡγεμόνος. Ἐπιβὰς δὲ τῆς χώρας αὐτῶ, ἦκεν ἄγων τῶν Βασιλέα αἰχμάλωτον παρὰ τῶν Λιγυρίας τύραννον. Ἐνταῦθα ὁ Μεδιολάνε ἡγεμὼν ἔτος, τόν τε Βασιλέα ὑπεδέξατο ἐν τιμῇ, & μεγάλως τιμήσας αὐτὸν ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῶ. κὴ τὸ ἀπὸ τῶδε, οἵ τε Ἰανυΐων ἄνδρες, γνώμῃ διενεχθέντες πρὸς τῶτον, οὐ πολλῷ ὕστερον ἀπέστησαν, κὴ τὲ ἄρχοντα ἐξήλασαν. κὴ τὲς ἐς τὸ

πόλεως ἀκρόπολιν καταφυγόντας, ὁμολογίᾳ παρασησά-
μενοι· & αὐτοὶ ἐς τὰ πατρῶα σφίσι τ̃ λοιπ̃ τ̃ πόλιν διώ-
κουν, ἐγκαθισάντες ἓν ἡγεμόνας τ̃ ἀσῶν ἐπὶ τ̃ ἡγεμονίᾳ,
ἣν ἀ πρότερον αὐτοῖς ἐνομίζετο. Ὁ μέν τοι Αλφόνσος ἀπολυ-
θεὶς ὑπὸ τ̃ Μεδιολάνων ἡγεμόνος εὔνως τε αὐτ̃ εἶχε, καὶ
ἐπιτηδείως, ὑπουργῶν ἅττ' ἂν αὐτ̃ πρὸς χάριν ἡγήσαιτο
ἥδεσθαι, καὶ ἐπαύσατο δεξαμενὸς, ἐς ὃ δὴ ὁ τ̃ Μεδιολάνων
ἡγεμὼν ἐτελεύτησεν. ἔτος ἓν ὁ Ταρακωνησίων Βασιλεὺς,
τῆς τε Βαλεντίας βασιλεύων, καὶ Ταρακῶνος, καὶ τ̃ τε Σαρ-
δόνος νήσου, καὶ Κύρνου, καὶ ἐπάρχων τ̃ Βαρκινωνίης πόλεως
εὐδαίμονος κ̃ τ̃ Ἰβηρίαν, ἀφίκετο ἐς Σικελίαν μὲν πρῶ-
τον, μ̃ ἓν ταῦτα ἐς Ἰταλίαν, καὶ ἐπὶ Παρθενόπῃ, καὶ τ̃
βασιλείαν κατέσχε τρόπῳ τοιῷδε. Τῷ γὰρ Νεάπολιν ταύ-
τῃ τ̃ Ἰταλίας, προελθοῦσαν τὸ παλαιὸν ἐς τ̃ Κελτῶν Βα-
σιλέα, ἀπεδείκνυτο ἀπὸ οἴκου τ̃ βασιλέως ἐς τῇδε τῇ
χώραν τῆς Ἰταλίας, Βασιλέα καὶ ἄρχοντα. ἡ ἓν Βασιλεία
ἄρχεται μὲν ἀπὸ Ἰαπυγίας ἄκρας, καὶ Μεσαπείας, καὶ
ἐπὶ πολὺ προϊοῦσα κ̃ τ̃ Ἰόνιον κόλπον ἐπ' ἀριστερὰ εἰσ-
πλέοντι, ἀμείβει τε τῷ χώραν τῆς Βάρης ὕπω καλεμέ-
νης. καί γε τῷ βασιλικωτάτῳ ἐπέχει λόγε ἀξίαν ὅπω
χώραν. μ̃ ἓν τ̃ Γήπονον καλεμένῳ, διήκει ἐπὶ Γαέ-
τῳ, καὶ ἐπὶ Δεδίῳ, πόλιν ὁμορόσσαν τὸ πρὸς ἑσπέραν τῇ
Ρωμαίων χώρᾳ, τὸ ἓν πρὸς ἕω, τ̃ῳ* Γωνίῳ. ἔχει δὲ τ̃
πρὸς Σικελίαν τετραμμένῳ χώραν, Ελλάδα τὸ παλαιὸν
καλεμένῳ, παντῶ δὲ Καλαβρίαν. Ὡς δὴ οὖν ἐπὶ τ̃ῳ
Κελτῶν Βασιλέα περιελήλυθεν ἡ τ̃ Νεαπόλεως Βασι-
λεία, ἐπέσησαν αὐτῇ Βασιλέα τ̃ προσηκόντων αὐτῷ, ἕνα
οἰκεῖα τῆς βασιλέως. ὡς δὲ ἀφικόμενος ἐς τ̃ Νεάπολιν,
Λαντίλαος δ' ᾗ ὄνομα αὐτῷ, ἐβασίλευέ τε τ̃ χώρας, καὶ
ἐπὶ μέγα δυνάμεως τ̃ κ̃ τ̃ Ἰταλίαν, ἐπί τε τ̃ Τυρρίνων
ἀρχὴν ἐστρατεύετο, & ἐπὶ τ̃ λοιπὴν Ἰταλίαν, μεγάλα
ἀποδεικνύμενος ἔργα, & δὴ καὶ ἐπὶ τ̃ τ̃ Τυρρίνων μητρόπο-
λιν Φλωρεντίαν στρατὸν ἐπαγόμενος, καὶ προσκαθεζόμε-
νος, ἐπολιόρκει. Ὡς δὲ χρονιωτέρα ἐγένετο ἡ πολιορκία,
λέγεται, ὡς ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν ἀφικόμενοι οἱ τ̃ πόλεως,
λόγως προσέφερον περὶ εἰρήνης, φάσκοντες πείσεσθαι
αὐτὸς, ὅ, τι ἂν κελεύοι, καὶ ἐπὶ τούτοις διαλύεσθαι. τ̃ δὲ
ξυμβαίνοντα, αἰτεῖσθαι τ̃ ἀσῶν τινὸς θυγατέρα, δ' ὡρε-
πῆ τε ἔσαν, καὶ πασῶν δὴ τ̃ ἐν τῇ πόλει λεγομένων εἶναι
καλλίω, ταύτῃ ὡς ἐπύθετο κάλλει διενεγκεῖν τ̃ ἐν τῇ
πόλει* λεγομένων εἶναι. Φέρει δὲ αὖτη ἡ πόλις μάλιστα
δὴ γυναῖκας κάλλει διαφερέσας τῷ ἐν Ἰταλίᾳ μετ' αὐτῇ
γε παρθένες. Ταύτῃ δὲ ἀναπυθανόμενος ἔτος ἔχειν
ἐς κάλλος· ᾗ δὲ ἄλλως ὁ Βασιλεὺς ἔτος & ἐς γυναῖκας ἐ-
πιμανὴς καὶ ἀκόλαστος, αἰτήσας ταύτῃ αὐτῷ δοθῆναι τ̃
γυναῖκα, ἐπὶ τῇ ξυμβάσει αὐτὸν σωφρονίσαι τὰς Τυρ-
ρίνας, καὶ κελεῦσαι τ̃ πατέρα, ἐσκοσμήσαντα τ̃ θυγα-
τέρα αὐτῆ τ̃ῳ καλλίστῳ δὴ κόσμῳ, ἐκδοῦναι τῷ Βασιλεῖ.
τυχεῖν δὲ ἰατρὸν τ̃ τ̃ παιδὸς ταύτης πατέρα, ἥκοντά τε ἐς
τὰ πρῶτα τῆς τέχνης, καὶ ἐπὶ πεῖραν πολλῶν ἀφικόμε-
νον. ὡς δ' ὁ μὲν δύναιτο διαφυγεῖν, ὥστε μὴ ἐκ δοῦναι τ̃
θυγατέρα, ἐγκεράσαντα κόνειον ὡς ἰσχυρότα-
του. ἐν δὴ ταύτῃ τῇ πόλει μάλιστα δὴ τ̃ ἐν Ἰταλίᾳ πόλεων,
ἐγκιρνῶν ᾗ τὸ κόνειον ἄμεινον τῷ ἐν τ̃ ἄλλαις πόλεσι. καὶ
ἐμβάψαντα τὸ λέντιον ἐς τὸ κόνειον, φέροντα δοῦναι τῇ
θυγατρὶ, ὡς ἐπειδὰν αὐτῇ ἐπιμίσγοιτο ὁ Βασιλεὺς,
μετὰ τ̃ σωφροσύνην ἐκ μάσσειν τὸ αἰδοῖον τῷ λεντίῳ, ὡς
εὐπρεπέσατα. Ταύτῃ δὲ λαβοῦσαν τὸ λέντιον, θέας τε
ἄξιον ὂν, καὶ χρυσῷ κεκοσμημένον, φυλάττειν, ὡς τε ὑ-
περγεῖν τῷ Βασιλεῖ, μετά γε τ̃ σωφροσύνην, ἣν ἐπετέλε-

A ctionibus in poteſtatem acceperunt: & deinceps ritu patrio urbem adminiſtrarunt, promoventes ad principatus honorem juxta antiquas ſuas leges aliquem de civium numero. Alphonſus dimiſſus ad ſuos a Mediolani duce, beneficii memor hunc ſemper coluit: nec ei gratificari quibuſcumque in rebus potuit, cunctatus eſt, quandiu dux ſuperſtes manſit. Hic Tarraconnenſium rex imperio temperans Valentiam, Tarraconem, Sardiniam inſulam, Cyrnum & Barcenona Iberiæ urbem opulentam, primum in Siciliam appulit, poſtea venit in Italiam & Parthenopen, quæ & Neapolis, regnumque in hunc modum occupavit. Neapolis quondam Italiæ ſubjecta, translata eſt ad Gallorum regem, qui de ſua familia ſemper regem
B & principem huic præficiebat. Regnum autem hoc incipit ab Japygia ſumma, & Meſapia; & in longum progrediens verſus Jonicum ſinum, dextra ambit regionem Vares ſive Barum dictam. Regio iſta plane regaliſſima, & regio nomine digna eſt. Poſt Gepanum (ſive Brutios, Terram laboris) ſic nominatim extendit ſe uſque
*Gaeten & Diam urbem Romanorum regioni finitimam. Et hic quidem terminus eſt occidentalis. Verſus Orientem attingit Gonium. Qua autem ſpectat Siciliam, regionem habet antiquitus Græciam, nunc vero Calabriam nuncupatam. Ubi primum in ditionem regis Gallorum iſtud regnum conceſſit, accepit regem
C propinquum genere regi Gallorum. Qui ut pervenit in regnum, (nomen ejus erat *Lantilaus) regioni iſti univerſæ imperavit. Cum jam opibus reliquaque potentia plurimum polleret, arma cepit adverſus Tyrrhenorum regnum, atque adeo contra reliquam Italiam, ubique præclara facinora deſignans. Et quidem movens exercitum contra Tyrrhenorum urbem Florentiam, eamque obſidens expugnare nitebatur. Cum autem in longum urbis obſidio extraheretur tempus, & obſeſſi jam ad extremam veniſſent neceſſitatem, ferunt eos in colloquium veniſſe cum rege, petentes pacem: promittentes interim ſe
D promptos & paratos eſſe facere quæcumque imperaſſet, ſaltem pacem daret petentibus. Quorum precibus victus, poſtulavit civis cujuſdam filiam forma excellentem omnes quæ tum in ea urbe formoſæ habebantur. Hanc cum accepiſſet formæ elegantia omnes ſuperare, (fert enim urbs iſta mulieres in primis forma præſtantes, virgineſque venuſtiſſimas) eam petiit ſibi uxorem dari, cum in colloquium cum Tyrrhenis ſuper pace jungenda veniſſet. Erat enim rex ille cætera intemperans & libidinoſiſſimus, & tantum non inſaniebat amore mulierum. Juſſerunt itaque Tyrrheni, ut pater virginis eam quam pulcherrime exornatam regi traderet. Ajunt,
E puellæ patrem fuiſſe medicum inſignem, adeo ut facile omnes ea facultate ſuperaret. Cum igitur multa tentaret, nec tamen poſſet ulla ratione ſibi conſulere, quin filiam regi daret, commiſcuit cicutam quam potuit efficaciſſimam. In iſta namque Italiæ urbe cicutam commiſcere ſolent efficaciorem, quam in reliquis urbibus. Accepit & pannum, quem cicutæ immerſit, ut venenum imbiberet. Quo facto, pannum veneno imbutum filiæ dedit: monens, ut ubi rex cum ea concubuiſſet, ipſa panno iſto mentulam ejus quam decentiſſime abſtergeret. Hunc igitur cum accepiſſet pannum auro exornatum, ſpe-

Alphonſus Mediolanenſium duci traditus.

Neapolitanum regnum.

*Edit. Pariſ. pag. 142.

Cajetam & Agnaniam. Sive Rhegium, vel Daunian.

Ladislaus Neapolitanus rex ex Ungaris.

Idem Bonf. lib 2. dec. 3.

Ladislaus iſte Caroli filius, non e Gallis, ſed ex Ungariæ regibus originem habuit, Bonf. dec. 3. lib. 2. Boh. hiſt. lib. 25. Sab. En. 9. lib. 9. Idque actum 1417.

Venenum in coitu oblatum.

* Ιονίῳ, al. ut in c.

* in alio deſunt.

ctaculoque dignum, eum diligenter cu-
stodivit, ut regi, sicuti pater præceperat,
post concubitum inservire posset. Ducen-
tes igitur virginem istam, obtulerunt eam
regi. qui ea visa, formæ pulchritudine cap-
tus, obstupuit: amoreque ardens, cum
ea Veneris fœdus iniit. Puella autem jussa
patris faciens, multis blandimentis adhi-
bitis, panno regis mentulam absterſit.
Edit. Paris. pag. 143. resolutus, in febrim incidit acutissimam,
& continuo expiravit. Etiam puellam
esse mortuam tradunt, cum etiam ipsam
cicuta per humorem diffusa contagio in-
fecisset. Regis exercitus, ubi primum
ipse mortem obiit, dilapsus domum re-
diit: & Florentia obsidione liberata est.
Quidam Itali perhibent, non patrem pan-
num infectum veneno puellæ tribuisse,
verum senatum urbis eam exornasse quam
pulcherrimo ornatu, ut formosissima regi
appareret: eumdem etiam senatum pan-
num dedisse. Hinc ad coitum mire allicie-
batur rex. Sed hæc hactenus, quia tur-
pia sunt, dixisse sufficiat. Post obitum re-
gis Lantilai, cum uxor ejus admodum in-
quietaretur propter regnum ab Italis, nec-
non regionis duces ipsi plurima negotia
Renato Andegavensi Provinciæ regi. facesserent, nupsit * Rhainerio provinciæ
regi, Gallorum regis patrueli, eique re-
gnum Neapolitanum tradidit. Accepimus
autem hanc fuisse filiam Tarenti & Japy-
giæ ducis, qui ortus ex familia Ursino-
rum, sive (ut Græce dicam) Arctiorum,
quique plurimum pollebat opibus & poten-
tia in regione Parthenopes. Rhainerius
annis regnavit duodecim. Interea Alphon-
sus natus de familia Medinorum, rex Tar-
raconnensium, Sardiniæ & Valentiæ clas-
sem adornabat maximam. Qua instructus,
cum Siceliotæ remiges strenuam operam
locarent, in Siciliam delatus est: quam
subegit, & postmodum imperio rexit.
Hinc deinde profectus, Parthenopes ar-
cem mediterraneam occupavit. Parthe-
nope arces habet maritimas duas, & unam
mediterraneam. Adducens igitur Alphon-
sus copias, urbem eam oppugnabat, & ad-
movens machinas muro omnigenas, eam
sui juris facere conabatur. Ibi tum Al-
phonsi frater bombardæ globo ictus occu-
buit. Nec multo post urbs in manus venit.
Hinc copias ad maritimam & mediterra-
neam movit. Mediterraneam fame expu-
gnavit, maritimam cepit, cum eam dede-
rent milites qui in ea erant: cui & præsi-
dium imposuit. Uxor autem regis obsi-
dione urgebatur in arce, quæ sita est in
portu prope urbem. Maritus vero clam e-
gressus, navigabat in Provinciam, inde ad-
ducturus exercitum, quo munitus uxori ob-
sessæ suppetias ferret. Interea regina, cum
obsidione premeretur, accersens Sphor-
tiam Marchiæ principem, qui ea tempe-
state dux belli peritissimus habebatur, Al-
phonsum expulit, urbemque adjuta ab
Sphortia recuperavit. Cum autem regina
jam rerum summa potiretur, arcem medi-
terraneam in monte sitam obsidione cir-
cumdat: quam cum vi capere non posset,
pag. 144. fame expugnavit. Postea non longo tempo-
re interjecto, cum Sphortia domesticis di-
stineretur bellis, Alphonsus Tarraconnen-
sium rex ex* Cicilia profectus, Calabriam
** al.* Sicilia. primo subegit; postmodum comparato exer-
Neapolis iterum occupata. citu, iterum Parthenopen accessit, eamque
occupavit. Regina autem * Rhainerii ex
** Renati.* arce clam effugiens, contendit ad filium
suum, Tarenti, & Japygiæ principem. Nam
nupserat post * Lantilai mortem Japygiæ
** Ladislai,* principi: ex qua filium hunc Japygiæ prin-

Hic error est ex nomine Joannæ. nam prima ejus nominis fuit Roberti Calabriæ ducis filia. Secunda vero, quæ Renato nupsit, & Alphonsum adoptavit, fuit filia Caroli Ludovici Pannoniæ regis filii.

A το αὐτῇ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἄγοντες ἡ γυναῖκα ἐνεχείρησαν
τῷ βασιλεῖ, θεασάμενος ἐκπλαγῆναι τῷ κάλλει αὐτῆς,
καὶ ἐραθέντα συγγενέσθαι, πυθομένῳ τὴν παῖδα τῷ πα-
τρὶ, καὶ τὰ ἐντεταλμένα, τῷ τε λεντίῳ αὐτίκα φιλοφρο-
νεμένῳ, ἐκμάσσειν τὸ αἰδοῖον. καὶ ὡς ἤψατο ἐν ὑγρότη-
τι γενομένης, αὐτίκα πυρέξαι τὸν Βασιλέα, καὶ μετ' ὀ πο-
λὺ ἀποθανεῖν. τελευτῆσαι μὲν δὴ καὶ γυναῖκα αὐτὸν, ὡς
ἐπ' αὐτῷ ἐπελήλυθε τὸ κόνειον, ἀφανισθὲν ἐγένετο, δι'
ὑγρὸς τὸ κόνειον * ἁψαμένης τῆς λεντίου. τελευτήσαντος μὲν * ἁψαμένου. *R. ut in c.*
ἐν ἔτει τῆς βασιλέως, τότε στρατὸν ἀθροίσαι, ἀποχω-
ρήσαντα ἐπ' οἶκον, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθέραν γενέσθαι τῆς πο-
λιορκίας. Λέγουσι δέ Ἰταλῶν τινες, ὡς ἐκ ὁ πατὴρ εἴη ὁ
τὸ λέντιον δεδωκὼς τῇ γυναικὶ, καὶ ἐγκερασάμενος, ἀλλ'
B ἡ βουλὴ τῆς πόλεως αὐτῷ συσκευάσασα τῷ καλλίστῳ κόσ-
μῳ, ὡς δ' ἀρεπτεστέραν φανῆναι τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὸ λέντιον
ἐπιδοῦναι, τότῳ δὴ * φιλοφρονεῖ Βασιλεὺς ἐς τὴν συνουσίαν. * φιλοφρονεῖσθαι βασιλέα.
Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον λεγόμενα παείεμεν, ἐκ εὐ- * Λαντισλάου.
πρεπῆ ὄντα. μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως * Λαντιλάου
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐνοχλουμένην εἰς τὴν βασιλείαν, ὑπό τε τῶν
Ἰταλῶν, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς χώρας ἀρχόντων, φράγματα παρε-
χόντων αὐτῇ γημαμένῃ Ραινερίῳ τῷ Προβεντίας βασι-
λεῖ, ἀνεψιῷ δ' ὄντι τοῦ Κελτῶν Βασιλέως, παραδοῦναί
τε τὴν βασιλείαν τῆς Παρθενόπης. τοῦτο δ' εἶναι θυγα-
τέρα ἐπυθώμεθα τοῦ Ταράντα τε καὶ τῆς Ἰαπυγίας ἡγεμόνος,
τὸ Οὐρσίνων οἶκος, ἥτοι Ἀρκτίων, ὡς ἂν αὐτὴν Ἑλλησιν
λέγοιτο, ἀνδρὸς τὰ μέγιστα δυναμένου ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ
C τῆς Νεαπόλεως. ὃς μὲν ἐν Ραινερίου παραλαβόντα τὸν βα-
σιλείαν διαγενέσθαι βασιλεύοντα ἔτη δυοκαίδεκα. ἐν τού-
τῳ δὲ Ἀλφόνσον τὸν Ταρακώνων Βασιλέα, καὶ Σαρδόνος, καὶ
Βαλεντίας, οἶκος ὄντα τῶν Μεδίνων, στόλον ναυπηγησά-
μενον μέγιστον, ἀπαγομένων αὐτὸν τῶν ἐν Σικελίᾳ Πανορ-
μέων, ἀφικέσθαι τε ἐς Σικελίαν, καὶ ὑφ' αὑτῷ σύμπα-
σαν ποιησάμενον, ἔχειν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἀπὸ ταύτης
τῆς νήσου ὁρμώμενον, καταχεῖν τε ἐν τῇ Παρθενόπῃ ἀκρό-
πολιν τε μεσόγαιον. εἰσὶ γὰρ τῇ πόλει ταύτῃ δύο παράλιοι
ἀκροπόλεις, καὶ μία μεσόγαιος. στρατὸν δ' ἐπαγόμενος,
ἐπολιόρκει τε τὴν πόλιν, καὶ μηχανὰς προσφέρων ἐπειρᾶ-
το ἑλεῖν, ἔνθα καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ βληθεὶς τηλεβόλῳ, ἐ-
τελεύτησε. μετ' ὀ πολὺ δὲ παρασησάμενος εἷλέ τε καὶ κατέ-
D σχε τὴν πόλιν. μετὰ ταῦτα, τῶν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει,
τῶν τε παράλιον, καὶ τὴν μεσόγαιον. τὴν μέν τοι μεσόγαιον
παρασησάμενος, λιμῷ ἐξεπολιόρκησε· τὴν δὲ παράλιον,
παραδιδόντων αὐτῷ τῶν φυλάκων, κατέσχε, καὶ φρουρὰν ἐγ-
καθίσησιν. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως γυνὴ ἐπολιορκεῖτο μὲν ἐν
τῇ πρὸς τῷ τῆς πόλεως λιμένι ἀκροπόλει. καὶ ὅ τε ἀνὴρ αὐτῆς
ὑπεξῆλθεν ἀπελαυνόμενος, ἐς ἀπέπλει ἐπὶ Προβεντίας,
ὡς στρατόν τε ἐπάξων ὅτι τάχιστα, καὶ τιμωρήσων τῇ γυ-
ναικί. * ἔν τε βασίλεια, Φορτίαν τὴς Μάρκης ἡγεμό- * ἔνθα, *R.* ἐν τε βασι-
να μεταπεμψαμένη, καὶ τότε δὴ ἐν Ἰταλίᾳ μέγα δυνά- λεῖ.
μενον τὰς στρατηγίας, τόν τε Ἀλφόνσον ἐξήλασε τῆς πό-
λεως, καὶ ἐκβαλοῦσα ἐκεῖνον, ἴσχει τὴν πόλιν, σωσε-
πιλαβομένη τὴν Φορτίαν αὐτῇ. Ὡς δὲ ἐπ' αὐτῇ τὰ πράγ-
E ματα ἐγένετο, τῶν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει τὴν πρὸς
τῷ ὄρει μεσόγαιον, καὶ ὡς ἐκ ἠδυνάτο ἑλεῖν προκαθεζο-
μένη, λιμῷ ἐπολιόρκει. μετὰ δὲ ταῦτα, χρόνου ἐ πολ-
λοῦ διελθόντος, τὰ Φορτίαν διατρίβοντος ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ
ἔχοντος ἀμφὶ τοὺς οἰκείους πολέμους, ὡρμημένος ἀπὸ Σι-
κελίας ὁ Ταρακῶνος βασιλεὺς Ἀλφόνσος, τῶν τε Κα-
λαβρίαν ὑπηγάγετο μὲν πρῶτα. μετὰ δὲ ταῦτα, στρά-
τευμα συλλέξας, ἐπέπλασέ τε δεύτερον, καὶ κατέσχε τὴν
πόλιν.

πόλιν. καὶ ἡ τε βασίλεια Ραινερίου ὑπεξέφυγεν ἐκ τῆς ἀκρο-
πόλεως, ἐπὶ τὸ παῖδα αὐτῆς ἡγεμόνα Ταράντων, καὶ Ἰαπυ-
γίας. τὸν δὲ δὴ ἡγεμόνα τῆς Ἰαπυγίας ἐγήματο μετὰ τοῦ
τελευταίου Λαντισλάου, ἀφ' ἧς ἔσχε παῖδα τὸν τοῦτον Ἰαπυ-
γίας ἡγεμόνα. Ὡς μέν τοι Ἀλφόνσος κατέσχε τὴν πόλιν, καὶ
χώραν τὴν Γήπονον καλουμένην, ἐπολέμει πρὸς τὸν Ἰαπυ-
γίας ἡγεμόνα, παῖδά τε τῆς Μαρίας βασιλίδος, καὶ ἐπι-
ὼν κατεστρέφετο τοῦ χώραν. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου πρέ-
σβεις τε πέμπων παρ' αὐτὸν ὁ τῆς Ἰαπυγίας ἡγεμών, ἠξίου
τε αὐτῷ σπένδεσθαι. ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιγαμίαν ποιησάμενος. ἡρ-
μόσατο δὴ ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τῇ παιδὶ αὐτοῦ νόθῳ Ἰσφε-
ράνδῳ τοῦ ἀδελφιδοῦν τῆς Ἰαπυγίας ἄρχοντος, θυγατέ-
ρα δὲ τοῦ Βενόζης ἡγεμόνος. καὶ σπονδὰς ποιησάμενοι, ἐφ'
ᾧ ξένους τε καὶ ὑπηκόους εἶναι τῷ βασιλεῖ Ἀλφόνσῳ, μετε-
πέμπετο ἐπὶ τοῦ Νεάπολιν, ἔνθα δὴ ἀφικόμενος, ἐς δέος
καθίστατο μὴ ἁλῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως. καὶ διὰ τόδε τὸ δέος
ἔδοξε παθεῖν τὰ ἐς φρένας. ἔπω μὲν ἐς Ἰταλίαν, ἐπὶ τὴν
βασιλείαν τῆς τε Σικελίας καὶ Παρθενόπης, ἀφίκετο Ἀλ-
φόνσος ὑπὸ Ταρακῶνος. ἐλθὼν δὲ ἐς Ἰταλίαν, διέζη-
βεν αὐτοῦ, τὰ μὲν πρὸς τοὺς Τυρρηνοὺς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς
Οὐενετοὺς πολεμῶν, τὰ δὲ καὶ σπονδόμενος διετέλει. Ἰανύης
μὲν ἐπῆγε σόλῳ μεγάλῳ Ραινέριος βασιλεὺς, ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἐπειρῶντο ἀποβλῶναι. καὶ ὡς οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο,
ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. Ἀλφόνσος μὲν δὴ τὴν Λιγύων χώραν,
καὶ Ταρακῶνος ἐπέτρεψε τῷ ἀδελφῷ βασιλεῖ γενομένῳ
Ναβάρης. τοῦτον δὲ ἀπὸ Ταρακῶνος ἐπαγόμενοι οἱ τὴν Να-
βάρης χώραν ἐνοικοῦντες, ὅτι γυναῖκα ἐγεγαμήκει τοῦ βα-
σιλέως θυγατέρα, καὶ σφίσιν ἐσήσαντο βασιλέα καὶ τὰ
σφῶν αὐτῷ ἔθιμα. Οἱ δὲ πρὸς ἑσπέραν οἱ πλείους χεδόν
τι, ὑποφέρουσι μὲν καὶ τὰς τῶν πόλεων προσόδους. ἀρχὰς δὲ
οὐ πάνυ τι αὐτοῖς ἔξεσιν ἐγκαθίσασθαι ἐς τὰς πόλεις, οὐ
φυλακάς. ἀλλ' αὐτοί τε οἱ ἐπιχώριοι, τάς τε ἀρχὰς με-
τιᾶσι, καὶ φυλακὰς καθησάμενοι, τὴν χώραν ἐπιτρο-
πεύουσι, καὶ τὰ πάτρια σφίσι βιάζεσθαι οὐκ ἔξεσι τοὺς ἐπι-
χωρίους τοῦ βασιλέως, παρὰ τὰ σφῶν αὐτῶν ἔθιμα τότε μὲν
οὖν ὡς ἐπαγόμενον σφίσι βασιλέα τῷ Ναβάρης ἀσῶν, ἐπὶ
τὴν χώραν τὴν τοῦ Ἀλφόνσου ἀδελφὸν, ἐγένετο αὐτῷ, ἀπὸ
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ παῖς, καὶ ἐτράφη, ἀμφὶ τὰ δώδεκα ἔτη
γεγονώς, τοῦ μὲν παῖδα κατέχον αὐτοῦ. τοῦ δὲ βασιλέα ἀ-
πεπέμψαντο, φάμενοι, ὡς ἐπεί τε ἐγένετο παῖς, ὑμε-
τεῖναι αὐτῷ τῆς βασιλείας ἔτι τὰ λοιπὰ, ἀλλ' εἰς τὸν παῖδα
ἀνήκειν. Ταῦτα μὲν ὕστερον ὑπολλῷ ἐγένετο. ὅτε δὲ ἐπὶ Ι-
ταλίαν ἀφίκετο Ἀλφόνσος, τὴν τε ἀδελφὸν κατέλιπεν ἐπι-
τροπεύειν τοῦ χώραν αὐτοῦ. ἄρχεται δὲ αὕτη ἀπὸ Βαλεν-
τίας τῆς χώρας. Ἡδὲ Βαλεντία πόλις ἐστὶ μεγάλη τε καὶ
εὐδαίμων, καὶ βασίλεια ἐστὶν ἐν αὐτῇ βασιλέως Βαλεν-
τίας. κεῖται δὲ αὕτη ἡ πόλις ὑπὸ τὸ πορθμὸν τῶν Η-
ρακλείων στηλῶν, διέχουσα σταδίους ἀμφὶ τοὺς ἑπτακοσίους,
ἀντικρὺ Σαρδόνος τῆς νήσου. μετὰ δὲ ἡ Ταρακὼν καλουμένη
χώρα, διήκει ἐς τε ἐπὶ Βαρκενώνα. παύτης δ' ὡς ἔχει τῆς
Ταρακῶνος χώρας, ἐπὶ Προβεντίαν τὴν Γαλατίαν. ὥστε
δεῖ λέγειν τοὺς ὅρους τῆς δὲ τῆς βασιλέως χώρας. τὸ μὲν
πρὸς ἕω ὁρίζοιτο ἂν τῇ Γαλατίᾳ τῆς Προβεντίας, τὸ δὲ
πρὸς ἑσπέραν, τῇ Ἰβηρίᾳ, τὸ δὲ πρὸς ἄρκτον, τῇ Ναβάρῃ.
Βαρκενὼν δέ ἐστι πόλις, τὴν πρὸς ἑσπέραν, πλούτῳ τε καὶ
δυνάμει ὑπερφέρουσα. διὸ, κεῖται δὲ ἐς ἀριστοκρατίαν τε-
τραμμένη τὸ πλέον, καὶ ὑπὸ βασιλεῖ Ταρακῶνος ἀξιοῖ πο-
λιτεύεσθαι ἐς τὰ πάντα. ἀντικρὺ δὲ παύτης Κύρνος ἐστὶ νῆ-
σος, εὐδαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος, καὶ ἡ περίοδος τῆς νή-
σου λέγεται ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους σταδίους. Ἐστὶ δὲ παρ' αὐτὴν καὶ

A cipem tulit. Alphonſus, urbe capta, & regione quæ Gepanum nominatur ſubacta, bello perſequi aggreſſus eſt Japygiæ principem, Mariæ reginæ filium. Accedens igitur copiis quamplurimis inſtructus, regionem ſubjiciebat. Princeps igitur Japygiæ neceſſitate motus, legatos miſit qui pacem orarent: quam conſequutus eſt. Paci autem junxerunt affinitatem. nam rex filio ſuo notho, cujus nomen erat * Imphernandus, in matrimonium collocavit conſobrinam principis Japygiæ, filiam vero principis qui * Venozam rexerat. Peracto fœdere, in quo tenebatur, ut in poſterum & hoſpites regique obedientes eſſent, Iapygiæ princeps Parthenopen vocabatur. Eo cum veniſſet admodum metuebatur ut caperetur ab rege. Propter hunc metum, qui adeo magnus erat, phreneſi laborare creditus eſt. Hoc modo in Italiam ab Tarracone profectus Alphonſus, Sicilia & Neapolitano regno potitus eſt. Cum veniſſet in Italiam, ibi moratus eſt, nunc cum Venetis, nunc cum Tyrrhenis bella gerens, & fœdera pangens. Rex * Rhainerius Januenſium claſſe magna ad urbem acceſſit. Cum autem conarentur milites exponere navibus in urbem, nec cœpta ſuccederent, re infecta domos rediere. Alphonſus Ligurum & Tarraconis regionem fratri ſuo regi * Nabaris commiſit. Hunc enim Nabaris regionis incolæ petentes, ab Tarracone quod regis filiam uxorem duxiſſet, ſibi regem juxta patriam conſuetudinem, ordinarunt. Nam maxima pars occidentalium tributa quidem pendunt, nec tamen licet cuiquam urbibus eorum principes dare, & præſidium imponere; verum indigenæ magiſtratus creant, & ſuis præſidiis, non externis regionem defendunt. Nec etiam regi licet eos cogere, ut præter patriæ ſuæ morem reſpublicas adminiſtrent. Ea quidem tempeſtate, cum cives earum urbium quas Nabares regio complectitur, ſibi conſtituiſſent regem, fratrem Alphonſi, contigit ut ei naſceretur filius ex uxore. Qui educatus, attigit annum duodecimum. Hunc igitur aſſumentes regionis incolæ, regem dimiſerunt, dicentes: Non amplius ei concedi, cum filium habeat, regnum tractare: ſed filio regni adminiſtrationem nunc competere. Hæc quidem haud multo poſt acciderunt. Alphonſus cum in Italiam perveniſſet, fratri regionem ſuam mandavit. Hæc autem initium ſumit ab Valentiæ regione. Valentia urbs magna eſt, & opulenta: Valentiæq; rex eam regni ſui ſedem tenet. Sita eſt ea urbs ex adverſo Sardiniæ, recedens ab Herculis columnarum trajectu ſeptingentis ſtadiis. Huic ſuccedit regio, quam * Tarraconenſem appellant, quæ porrigitur uſque Barcenonem. Huic contermina eſt Tarraconis regio, & patet uſque ad Barcenonem verſus Provinciam Galliæ. Verum dicere nos oportet regionis limites. Verſus Orientem, Provincia Galliæ: verſus Occidentem, terminatur Iberia ſive Hiſpania. Septentrionalis limes eſt, Navarræ regio. Barcenone urbs Occidentem ſpectans divitiis, potentiaque excellit. Adminiſtratur plerumque in ariſtocratiam converſa. Permittitur ei ab Tarraconenſium rege, ſuo jure vivere. E regione hujus urbis ſita eſt Cyrnus (quæ & Corſica) inſula opulenta & populoſa: cujus ambitus complectitur duo millia ſtadiorum. Nec procul abeſt alia inſula quæ

* al. Ferdinandus, Dom Fernandus.

* Venuſiam.

* Ludovicus Andegavenſis.

* Navarræ. Regnum Navarræ, & ejus inſtituta.

Edit. Pariſ. pag. 145.

Valentiæ regnum.

* Arragonis.

Corſica.

Majorica, (seu Minorica potius) dicitur quæ & ipsa subjecta est Tarraconensium regi, & ab eodem principem accipit. Sardinia, quæ insula maxima existit, cujus ambitus continet quinque millia stadiorum, Tarraconnensium quoque regi obtemperat, & sub ejus ditione agit. Sunt in hac insula urbes duæ opibus florentes * Orestilia & Sagera: quarum una versus Orientem, altera versus Meridiem insulæ sita est. Piscatores hujus insulæ plurimum luri ex eo mari ferunt. Hinc in alium orbem pervenitur. Iberia, qua initium sumit ab Gallia, habet finitimos Celtiberos, quibus annexa est * Gasconia regio, sub Gallorum rege degens. Postea succedit * Pescainorum regio, versus Orientem in Iberiam tendens. Iberia, quæ post Galliam maxima regio inter Occidentales est, versus Occidentem in Oceanum excurrit. Ab Oriente Navarram & Galliam habet versus Meridiem panditur * in Turtugannam, quæ maritima regio est, & ad Oceanum se extendit: etiam regione Granata, quæ sub Pœnorum sive Maurorum imperio est, terminatur. Intra hanc Jacobi sepulchrum visitur. Hinc Portugalia regio Hispaniæ subit, quæ se extendit ad mare, quod intra trajectum est, quo venitur ad Granatam regionem. Iberia cum regio sit maxima & ditissima, urbes habet regias, Dibitinam urbem magnam & populosam, Cordubam, Morsicam, necnon Ludum, & Salamancam. Etiam sepulchrum Jacobi in ea regione, juxta Oceanum & mare externum, celebre est. Ad mare vero internum Iberorum quoque regis terra porrigitur. Portugalia sita est juxta trajectum, a Granata incipiens, usque ad trajectum & internum mare excurrens, vergit in Iberiam, Granata, quæ regio mediterranea est, in Iberiam & Galliam procurrit, nec multum vel interno, vel externo Oceano utitur. Iberorum rex in istis duabus regionibus plurimum potest: qui cum sit ortus de familia * Almenii Galliæ, Granatæ regionem, quæ Pœnorum est, ferens atque agens, haud cessat bellum gerere. Rex Pœnorum, Granatam qui regit, ubi pax composita fuerit, Iberorum regi tributum pendit, qui interdum accurrens urbem obsidet, & regionem populatur. Ea autem regio montana est, & a monte qui a mari interno initium sumit, panditur in Oceanum, & ad Portugaliæ regionem. Hi reges sæpius inter se dissidentes, bella gesserunt. Interdum copiis conjunctis, molem belli omnem in barbarum averterunt. Inter cætera etiam bello lacessivit Alphonsus Tarraconnensium rex regem Iberorum priusquam in Italiam veniisset. Belli autem ejus hæc assignatur causa. Ipse quidem captus est ab Iberorum regis duce, quem * Alabarum appellabant. Uterque tamen vulnera accepit. Itaque contractis copiis, & assumpto fratre Nabaris rege, bellum movit contra Iberorum regem, cum adjuvaretur opera quorumdam Iberorum nobilium, qui Albarum incitatissimo odio prosequebantur. Hunc enim, cum humili genere in Tarraconnensium regione foret, natus & privatam sequeretur vitam, tandem virtute nobilitatum, & ab omnibus plurimum honoratum declaravit regionis suæ Imperatorem. Qui Imperator creatus, quocumque bellum vertisset, semper gloria coruscans, & re bene gesta redibat. Itaque cum ab Iberorum rege contra Alphonsum esset missus, haud socordiæ locum fore ratus Alphonsus cum

Sardinia.

* Orestangi & Calloris.

Hispania.

* Vasconia quæ Aquitania.

* Biscajorum Granata.

* al. Turritaniam. al. Portugaliam sive Mauritaniam ac fretum Gaditanum.

Edit. Paris. pag. 146.

Portugalia.

* Aleucorii.

Alphonsi contra Joannem Castellæ regem bellum.

* Alvarum a Luna, Castiliæ præfectum.

Castellanorum & Arragonnensium bellum.

Α νῆσος ἑτέρα, Ημερῶν καλουμένη, αὕτη δὲ ἐν τῇ ὑπὸ τῷ Ταρακώνων βασιλεῖ τάττομένη, ἄρχοντα λαμβάνει. Σαρδὼ μέν τοι ἡ νῆσος, μεγίστη τε οὖσα, καὶ ἀμφὶ τὰς πεντακισχιλίους σταδίους ἐχουσα, τῷ περιόδου ὑπὸ τῷ βασιλεῖ τούτῳ ἄγεται. δύο δὲ πόλεις εἰσὶν ἐν αὐτῇ δι' δαίμονος, * Ορτυγιά τε καὶ Σαγέρη. καὶ μὲν ὧρος ἕω τὴ νῆσος, ἡ δὲ ὧρος μεσημβρίαν ἔχουσα ὡρεῖται. * Καρέλιον δ' ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ οἱ ἁλιεῖς δρέπονται ὑπὸ θαλάσσης τῆς νήσου. καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴ ἄλλω ἀφικνεῖται Οἰκουμένω. Ιβηρία δὲ ὡς ἔχει, ἀρξαμένη ὑπὸ Γαλατίας, ἀφ' ἧς χώρας Κελτίβηρες ὁρμῶνται δὲ ἔχωνται, καὶ Γασκώνη χώρα, ὑπὸ τῷ Κελτῷ βασιλεῖ ὁρμῶσα. Μετὰ δὲ τὸ ὧρος ἕω * Πεσκαίων χώρα ὁρμᾶται, ἐπὶ Ιβηρίαν τετάνυσα. Ιβηρία δὲ μεγίστη οὖσα τῷ ὧρος ἑσπέραν χώρα, μεταγενεστέρω τῷ Κελτικῷ, διήκει ἐπὶ ὠκεανόν, τὸ ὧρος ἑσπέραν, τὸ δὲ ὧρος ἕω, Ναβάρη τε καὶ Γαλατία, καὶ τὸ ὧρος Μεσημβρίαν, τῇ Πορτυγαλλίᾳ, ἥτις παράλιος οὖσα χώρα, ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ, ἐπὶ πολὺ διήκει, καὶ τῇ τ' Λιβύων δ' Γρανάτης χώρᾳ. ἐντὸς δὲ ἐστὶ τὸ τῶ Ιακώβου ἱερόν. Πορτυγαλλία δεχομένη τ' Ιβηρίας, διήκει ἐπὶ τ' ἐντὸς θαλάσσαν, τ' πορθμῶ ἐπὶ τ' τῆς Γρανάτης χώραν. τῆς δὲ Ιβηρίας χώρας, μεγίστης τε οὔσης καὶ δι' δαίμονος, πόλεις εἰσὶν, ἐν αἷς τὰ βασίλεια, ἥ τε Διβίλλωα καλουμένη, μεγάλη τε καὶ πολυάνθρωπος, καὶ Κορδύβη, Μορσίκη, καὶ τὸ λεγόμενον * Λέδον, καὶ Σαλαμάγκη. καὶ ἱερὸν ἔστ Ιακώβου ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἐσὶ παρὰ τ' ὠκεανὸν, καὶ τ' ἐκτὸς θάλασσαν. διήκει δὲ ὧρος τ' ἐντὸς θάλασσαν, ἡ τῶ Ιβήρων βασιλέως χώρα. Πορτυγαλλία δὲ ὡρεῖται ὧρος τῷ πορθμῷ, ὑπὸ Γρανάτης ἀρξαμένη, ἐπί τε τὸν πορθμὸν, καὶ τῷ * ἐκτὸς θάλασσαν ἄχρις Ιβηρίας. Γρανάτη δὲ ἡ χώρα, μεσόγαιος οὖσα, ἐπὶ τῷ Ιβηρίαν, καὶ Γαλατίαν ὁρμῶσα, ἐ πάνυ τοι, ὅτε τῇ ἐντὸς θαλάττῃ, ὅτε τῷ ὠκεανῷ ὧροις χρῆται. Ο μὲν τοι Ιβηρίας βασιλεὺς, μέγιστον δύναται τῶν δὲ τῶν χωρῶν. καὶ οἰκείων τ' Αλμωίδων τῆς Γαλατίας, τῷ Λιβύων τῷ τῆς Γρανάτης χώραν ἄγων καὶ φέρων, ἐ παύεται πολεμῶν. καὶ φόρον μὲν ἀπάγει ὁ τῆς Γρανάτης Λιβύων βασιλεὺς, τῷ Ιβήρων βασιλεῖ, ὁπότε ἀπαιτοῖτο, πολλάκις δ' ἐπελαύνων, πολιορκεῖ τε τὴν πόλιν, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν λῃζεται. ὀρεινὴ δέ ἐστιν ἡ χώρα, ὄρους, ὃ ὑπὸ τῆς ἐντὸς θαλάσσης ἀρξάμενον, κατατείνει ἐπὶ τ' ὠκεανὸν, ἐπὶ τὴν Πορτυγαλλίαν χώραν. ὅτοι μὲν οὖν οἱ Βασιλεῖς, ὧροις τε ἀλλήλους διενεχθέντες τε, ἐπολέμησαν πολλαχῇ, κοινῇ ὧροις τ' βάρβαρον. τότε ἄλλα τε ὧρος τ' Ιβηρίας τὸν βασιλέα Αλφόνσος ὁ Ταρακῶνος βασιλεὺς, πρὶν ἐς Ιταλίαν ἀφικέσθαι διεπολέμησε ὑπὸ αἰτίας τοιᾶσδε. καὶ αὐτός τε ἑάλω ὑπὸ στρατιᾶς τοῦ Ιβήρων βασιλέως, * Αλβάρω τὄνομα, ἔχειν δὲ καὶ τραύματα ξυνέβη ἀμφοῖν. ὡς δὴ συλλέξας στράτευμα, καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτῶ Ναβάρης βασιλέα παραλαβὼν, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Ιβηρίας βασιλέα, ἐσέβαλεν ἐς τὴν Ιβηρίαν, ἐπαγομένων αὐτ' ἐπὶ τὴν χώραν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ δοκιμούντων ἐνίων, ὧροις τὸν Αλβαρον μῖσος τε καὶ ἔχθος αὐτῷ. τὸν γὰρ ἰδιώτην ὄντα ὑπὸ Ταρακώνος, καὶ ἀπὸ μικρᾶς πάνυ ὡρμημένον καὶ ἐπὶ ἀρετῇ ἐπίσημον γενόμενον, ὡς παραχρῆμα ἐπεδήλου μέγα, ὑπὸ πάντων δι' ἀρετὴν τιμώμενον, στρατηγόν τε ἀπέδειξε καὶ τὴν χώραν αὐτῶ. καὶ ἐπὶ στρατηγίας καθίσαντος, μέγα ἀπανταχῇ δι' δοκιμεῖ. τότε δὴ ὡς παρὰ τῷ Ιβήρων βασιλεῖ ἐπὶ Αλφόνσον πεμφθεὶς σὺν τῷ στρατεύματι, ὑπῆντε αὐτῷ κατὰ τὴν χώραν, ὡς ἐναντιωσόμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπιὼν ὁ Αλφόνσος, συμπαραλαβὼν καὶ τ'

* Ορετήλια.

* In ora. Κορήλιον. Conjectura ducor locum hunc sic vertendum esse, Coralium in hac insula, piscatores e mari colligunt quod eam alluit, atque illinc in reliquas orbis regiones pervenit.

* Οὐϊσκαίων in al. ut c.

* in al. ut cont.

* ἐντός. R. ut in c.

* Αλβάρου. in al. manusc. Αλβανω. in uno Αλβάρου. in al. ut in c.

ἀδελφόν, ἐν τῇ Ιβηρίᾳ ἐγένετο, καὶ ἐπήλαυνεν. ἐνταῦθα αὐτῷ ὑπαντιάσας ὁ Αλβαρος, ἐστρατοπεδεύετο, καὶ κήρυκα ἐπιπέμπων, προηγόρευεν ἀπαλλάττεσθαι, ἢν σωφρονῇ ὡς ἔχει ταχίστα ἐκ τῆς χώρας. καὶ ὑποπειραμένου, ὡς οὐκ ἐπὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτοῦ ἄπεισιν ἐς νομὴν αὐτοὺς ἄξων, ἀλλὰ στρατηγήσων αὐτῷ πάρεσιν, ἐς μάχην ἐτάσσετο, καὶ συμβαλών, ἐμάχετο ἀμφοῖν τοῖν ἀδελφοῖν. μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, ὡς οἱ περὶ Αλβαρον ἐξέφαυτο τοὺς Ταρακῶνας, ἐπεδίωκον ἀνὰ κράτος, καὶ ἄμφω τὼ ἀδελφὼ συλλαμβάνουσι, καὶ πολὺς τῶν Ταρακώνων κατέβαλον ἐν τῇ διώξει. ὡς δὲ ἀπήχθη τὸν παρὰ τῶν Ιβήρων Βασιλέα ἄμφω τὼ βασιλέε, κακὸν μὲν οὐδὲν ἐργάσατο αὐτοὺς, ὅρκοις δὲ καὶ πίστεσι καταλαβών, τῶν λοιπῶν μηδὲν πλέον νεωτερίζειν περὶ τῆς ἑαυτοῦ χώρων, ἀφῆκεν ἀσινεῖς ἀπιέναι. μὴ δὲ πάντα Αλφόνσος ἀφίκετο τῆς ἐς Ιταλίαν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται, καὶ ἐπὶ τὴν Σικελίαν, καὶ καταχὼν τὴν Νεαπόλεως βασιλείαν, πρός τε τοὺς Ιανύης ἐπολέμει, ἔνθα δὴ καὶ ἑάλω ὑπὸ τούτων. ὡς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἐπεξῆλθον λόγῳ, καὶ ἀχθεὶς παρὰ τὸν Μεδιολάνης ἡγεμόνα, αὖθις ἀπελύθη. τὴν μέν τοι γυναῖκα αὐτοῦ καταλιπὼν ἐν Ταρακῶνι, οὐκέτι πάλιν ἀφίκετο ὀψόμενος πολλῶν ἐτῶν. αὐτὸς δὲ ἐς ἔρωτας τὰ πολλὰ διαξίβων, διεγένετο χρηματίζων τε ἔρωτι καὶ τοῖς ὅπλοις. ἢ μὲν αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν Ιταλίαν ἀπέβαινεν, ὕστερόν μοι δηλῶται προϊόντι τῷ λόγῳ ἐς ἀφήγησιν. τῷ δὲ βασιλεῖ Ιβηρίας, περὶ οὗ μοι ἐλέγετο, ξυνῆπται πόλεμος πρὸς τὸν βασιλέα Λιβύων τὸν ἐν Γρανάτῃ. Οἱ δὴ ἀπὸ Λιβύης τὸ παλαιὸν διαβάντες, καὶ Μαρέλιαν πόλιν παράλιον τῆς Εὐρώπης, κατασχόντες, διέχεσαν ὑπὸ Λιβύης ὡσεὶ σταδίους πεντήκοντα καὶ διακοσίους. καὶ ἐντοῦθεν ὁρμώμενοι, τῶν τε Ιβηρίαν σφίσιν ὑπηγάγοντο, καὶ ἔργα λαμπρὰ ἀποδεικνύμενοι, ἐπὶ Κελτικὼν τὴν χώραν αὐτῷ ἐπὶ μέγα αὔξοντες, προηγάγοντο καὶ ἐπὶ Ταρακῶνα καὶ Βαλεντίαν. πρὸς τούτοις δὴ ἀπὸ τῆς Κελτικῆς κατιόντες οἱ τῶν Ιβήρων βασιλεῖς, διεδέξαντο τὸν πρὸς Λίβυας τοὺς πόλεμον, ἐς πόλιν ἐχυρὰν στρατελάσαντες, καὶ δὴ ταύτην ἐπολιόρκουν, καὶ ἐς δοῦρο ἔτι πελῶσι, τὴν πόλει τε ἐπελαύνοντες αἰεί τε, καὶ στρατὸν ἐπάγοντες. καὶ δὴ ὁ τῶν Ιβήρων βασιλεὺς δόμνος Ιωάννης, ὃς πρότερόν μοι ἐλέγετο, ἐπελαύνων, προάγοντός τε τοῦ Αλβάρου, καὶ ἐποτρύνοντος βασιλέα, ἐξελεῖν τοὺς Λίβυας, ὡς δὴ καταφρονήσαντες ἐπῆγε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐνταῦθα ὡς οἱ Λίβυες ἐπολιορκοῦντο δεινῶς, καὶ ἐς τὸ ἔσχατον λιμοῦ ἀφίκοντο ἐς ἀπορίαν ἀπελαθέντες, μηχανῶνται τοιόνδε. ἡμιόνους δυοκαίδεκα ἰχάδων φορτία συσκευασάμενοι, ἤλαυνον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. τὰς δὲ ἰχάδας, ὡς κατὰ μίαν ἕκαστον ἐχούσας ἐνέβαλον ἐντὸς χρυσίνου ἕνα, καὶ σωστέον ἦν αὖθις. τὸ δὲ νόμισμα τῆς Ιβηρίας χρυσοῦν δυοῖν χρυσίνοις Οὐενετῴοις δυοῖν ἔκαστον. ταύτας δὲ τὰς ἰχάδας, ὡς ἐσκευάσαντο οὕτω, καὶ ἐπὶ τοὺς ἡμιόνους ἀνετίθεσαν, ὥς τε δύνασθαι φέρειν ἕνα ἕκαστον, ἤλαυνον ἐπὶ τὸν τῆς Αλβάρου σκηνήν. τὸν δὲ, ὡς ἐπέγνω τὸ ἐν τῇ ἰχάσι χρυσίον, ἐρέσθαι τῆς φέροντας, ὅ, τι βούλοιτο αὐτοῖς τὸ χρυσίον ἐν τῇ ἰχάσιν. ὁ δὲ τοὺς ἡμιόνους ἐλαύνων ἀπεκρίνατο, ὡς τὸ χρυσίον, τῆς πόλεως συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς ἐπιπέμπει λέγων. ὡς ἤντινα ἕλῃς τῶν πόλιν, ἢν τε μὴ ἕλῃς, πλέον τοῦτο χρυσὸς οὐκ ἂν ποτε γένοιτό σοι ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ὧν ἐξέλῃς τῶν πόλιν, ἀποβαλεῖς ἐσαῦθις ἀπὸ Λιβύης πολλαπλάσιον ἐσόμενον σοί τε καὶ ἡμῖν. ὧν δὲ μὴ ἐξέλῃς τῆς πόλιν, ἕξεις καὶ τῆς λοιπῆς, ὅσα ἂν ἀπὸ Λιβύης ἐς ἡμᾶς * νομίζηται, ἀμείβεσθαι. Ταῦτα πυθόμενον, λέγεται, καὶ Αλβαρον φέροντα τὰς ἰχάδας, ἀφικέσθαι ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπ-

* νομίζηται.

A xercitu Albaro in regione occurrit, quasi prælii potestatem facturus. Postea Alphonsus abhibito in auxilium fratre, in Iberiam ingressus est, ut contra regem decertaret. Obviam autem procedens Albarus, misso præcone jussit eum excedere, si sapiat, quam celerrime ex sua regione. Cum autem Alphonsus responderet, se non accedere ut patris ejus asinos in pascua duceret, sed se adesse ut acie dimicet, copias in aciem deduxit: & cum utroque fratre confligens, victoria potitus est. Cum autem prælium committeretur atrox, Albarus Tarraconnenses terga vertere coegit: & fugientes persequutus, fratres ambos comprehendit, magnaque Tarraconnensium strages facta est. Ut reges ambo ad Iberorum regem sunt adacti, nihil mali sunt passi. Verum juramenti religione fides accepta est, ne quid postea novi in sua regione molirentur: & impune dimissi sunt ad sua. Postea Alphonsus, ut supra ostendimus, in Italiam & in Siciliam venit: qui ab iisdem captus, ad Mediolani ducem, ut antea docuimus, ductus, ab eodem inviolatus & incolumis ad sua remissus est. Uxorem suam Alphonsus in Tarracone reliquit, nec multis annis interjectis, eo reversus est, ut eam viseret. Nam in Italia & Sicilia versabatur, plerumque aut amori, aut rei militari operam dans. Quomodo ei in Italia res successerint, deinceps dicetur. Regi Iberorum, de quo supra verba feci, bellum fuit cum Granatæ rege Pœno. Pœni jam olim trajicientes * Mareliam Europæ urbem, quæ distabat a Libya stadiis ducentis quinquaginta, occuparunt. Hinc progressi, Iberiam suo imperio junxerunt: postea, cum memorabilia ubique facta ederent, etiam contra Galliam bellum promoverunt, mirum in modum res suas augentes. Nec etiam ab Tarracone & Valentia abstinuere. Galli igitur adjuncti Iberiæ regibus, contra Pœnos bellum susceperunt, eosque in urbem munitam se recipere compulerunt: urbem vero postea expugnarunt. Adhuc hodie ad urbem hanc accedunt, hostiliter incursionem facientes, & exercitum interdum adducentes. Et sane Iberorum rex dominus Joannes, ut antea significavimus, contra eos profectus est, præmisso Albaro duce, qui regem ad delendos Pœnos inflammabat, & copias urbi admovit. Cum autem gravissima obsidione premerentur Pœni, famesque intoleranda foret, dubii quid agerent, hujusmodi quid excogitarunt. Mulis duodecim ficorum onera imponunt. Ficis onusti, ad hostium castra feruntur. Ficos autem dividentes, singulis aureum nummum injecerunt, divisosque deinde iterum conjunxerunt. Nummus vero aureus Hispanorum, duobus aureis Venetorum valet. Hos igitur ficos cum imposuissent mulis, profecti sunt ad Albari tentorium. Qui viso auro, quod ficis conditum erat, agasonem interrogavit: Quid sibi vult aurum ficis inclusum? agaso respondit: Rex aurum quod in urbe est collegit omne, dicens, sive ceperis, sive non ceperis urbem, plus auri quam allatum est, haud invenies. Et si urbem captam destruxeris, multum auri, quod ex Libya tibi & nobis afferetur, amittes: sin autem urbem non dirueris, poteris in posterum quæcumque ex Libya ad nos devenerunt, quasi thesaurum huc collecta acquirere. Hæc cum accepisset Albarus, acceptos ficos detulit in conspectum regis, quos diducens & ape-

Aldhonsus bis captus.

Edit. Paris. pag. 147.

* Gibelterram. Saracenorum in Europam irruptio, 711.

Stratagema.

Aureus Hispanicus.

Edit. Paris. pag. 148.

riens, inquit: Arborem istam, quæ hunc producit fructum, non censeo exscindendam esse, nam deinceps non amplius fructu isto possemus frui: & nunc saturati in posterum non amplius ista felicitate uti possemus. Nam cernis vinitores vineas putare, amputantes tantum inutilia & superflua, ut fructum tandem uberiorem reddant: quod si eas penitus eruerint, nequeunt earum fructu, cum necesse fuerit, amplius recreari. His auditis rex, quia probabilia dicere videbatur Albarus, jussit cum abducere exercitum. Huic, cum duxisset regis Portugaliæ filiam in uxorem, natus est filius nomine * Ciricus, vir rei militaris peritissimus. Qui matrimonium contraxit cum Granatæ regis filia: quam, quia non poterat cum ea concumbere, repudiatam dimisit. Uxorem alteram assumpsit consobrinam regis Portugaliæ, quæ formæ venustate omnes, quotquot in istis regionibus agebant, anteibat. Hanc sibi associavit consilio optimatum, qui consulebant fore, si aliam uxorem duxisset, quod posset cum ea concumbere, sicuti matrimonium postulat. Filiam regis Navarræ coëgit habitum Nazaræarum sive monacharum assumere, eique opes ad istud vitæ institutum assignavit. Rex Portugaliæ ortus est ex familia Galliæ * regum. Arbitror autem Gallorum reges belligerantes adversus Pœnos, quondam regionem istam subegisse, & ad posteros suos transmisisse. Itaque Navarræ regnum putatur pertinere ad familiam regum Galliæ, nec nisi ex ista familia nato licere regnum istud suscipere. Nam Carolus Imperator, & qui successerunt reges, existimantur regionem illam subjeciisse, & nepotibus suis reliquisse. Alphonsi autem fratrem tali conditione in regnum admiserunt, si ei natus esset filius ex uxore, quam duxerat propinquam genere Galliæ regibus, ipse deberet regno excedere, & filium sibi relinquere regem. Quod si nullum filium ex uxore sua tulisset, regnum pateretur recidere post obitum suum ad Galliarum regem. Qui hac conditione Navarræ regnum accepit, & cum nactus esset ex uxore filium, patrem dimiserunt, filiumque * * * regem communi consensu declararunt, quia descendebat ex familia, quantum ad maternum genus attinet, regum Galliæ. Hæc quidem annotata sint mihi, sequenti totius historiæ propositum. Nunc unde digressus hucusque sermonem traxi revertor.

Similes.

* Chericus, Henricus.

* Lutzelburgica.

Navarræ regnum.

σφίσιν ἀπέδειξαν βασιλέα, τὰ πρὸς μὲν οὖν ἐς ποσὸν ἐχομένῳ τῷ τῶδε λόγῳ ξυν. Ἐπάνειμι δὲ, ὅθεν τῷ ἐκβολῷ τῷ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον ἐπεμνήσθην. ἐπὶ τοῦτον γὰρ τὸν κόλπον ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἐσπλέουσιν οἱ ἐμπορευόμενοι. ἔστι δὲ ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ νῆσος ἐρήμη, ἣν Ἰοτάβην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὲ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἐσπλέοντες ἐκβιβάζουσι τὰ φορτία, καὶ ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα ἠπείρους διαπορθμεύουσιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐμπόριον ἐστὶ τῶν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς φορτίων. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀραβίας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Λιβύης ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ὠκεανίας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀνταρκτικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀρκτικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ὠκεανίας ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀνταρκτικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀρκτικῆς ἐμπορεύονται. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐμπορεύονται.

A χίσαντα τὰς ῥάδας, τῷ * βασιλεῖ εἰπεῖν. ὦ Βασιλεῦ, τὸ δένδρον ἐκεῖνο, ὃ φέρει τοιοῦτον ἡμῖν καρπόν, ὃ καλῶς ἔχει ἡμῖν ἐκκοπῆναι, τοιούτῳ γὰρ τοι καρπῷ ἐκ ἐχόμεθ' ἂν ἔτι τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ἢν ἡμεῖς ἐκ ἐτ' ἂν ἐν δέοντι χρησαίμεθα τῇ δαιμονίᾳ, καὶ κόρως αὐτῆς ἐμφορήσωμεν ἐν τῷ παρόντι. ὁρᾷς ὡς τὰς ἀμπέλους ἀφαιροῦνται ὅσον ἱκανῶς ἔχει αὖθις ἀποδιδόναι καρπόν. ἵνα δὲ βιάσηταί τις αὐτὸν, ἐκ ἔχει χρῆσθαι αὐτῇ ἐς τὸ δέον. Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Βασιλέα, ὡς ἔδοξέν οἱ σοφοῦ λέγειν, ἀπαγαγεῖν τὸν στρατόν. τότῳ μὲν οὖν ἀγαγόντι τὸν βασιλέως Πορτυγαλλίας θυγατέρα, ἐγένετο παῖς, Κήρικος τοὔνομα, ἀνὴρ τὰ πολέμια ἀγαθὸς. ὃς ἐπείτε ἠγάγετο τὴν Γρανάτης βασιλέως θυγατέρα, καὶ ἐκ ἐγένετο αὐτῷ συγγενέσθαι B ἀπεπέμψατο, καὶ δευτέραν ἐπηγάγετο γυναῖκα, ἀνεψιὰν αὐτῆς, θυγατέρα τοῦ Πορτυγάλλων βασιλέως, εἶδος λεγομένην πασῶν τῶν εἰς ἐκείνα τὰ χωρία ἐτῶν καλλίστην. ὑποτιθεμένων αὐτῷ τῶν ἀρίστων, ὡς ἵνα ἄλλην ἐσαγάγοιτο γυναῖκα, οἵα τε ἔσοιτο συγγενέσθαι. ἡ μέν τοι θυγατέρα τοῦ Ναβάρης βασιλέως, ἵνα ἀγκάσαι ἐς τὸ τῆς Ναζηραίων χῆμα ἰέναι, καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ χρήματα. Ὁ δὲ Πορτυγαλλίας βασιλεὺς, οἰκίας ἐστὶ τῆς Γαλατίας βασιλέων. συμβάλλομαι δὲ τῷδε τῷ χώραν ὑπὸ παλαιοῦ πρὸς τοὺς Λίβυας διενεχθέντας τοὺς Κελτῆς βασιλεῖς καταῤῥεφαμένους, ὑφ' αὑτοῖς ποιήσασθαι, καὶ παραδοῦναι ἐξ αὐτῆς γινομένοις. Ὡς δὲ καὶ ἡ Ναβάρης βασιλείαν ἀνήκειν ἐς τῷ οἰκίαν τῆς Γαλατίας βασιλέων νομίζεται, καὶ μηδενὶ ἑτέρῳ ἐξεῖναι παρελθεῖν C ἐς τῷδε τῷ βασιλείων. καὶ γὰρ ἡ τῷδε Κάρολος ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς, φαίνονται τῷδε αὐτοῖς καταῤῥεφάμενοι τῷ χώρᾳ, ἀποτελιπεῖν τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτῆς ἐσομένοις. ἡ μέν τοι ἀδελφὸν Ἀλφόνσε ἐπηγάγοντο ἐπὶ τῷδε τῇ λόγῳ, ὡς ἐπεὶ ἔγημε γυναῖκα τὸ οἶκο τῆς Γαλατίας, ἵνα μὲν γένηται αὐτῇ παῖς τόνδε μηκέτι ἡ λοιπὸν ξυμβιβάσειν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ ἡ παῖδα καταλιπόντα σφίσι βασιλέα, αὐτὸ οἴχεσθαι ἀπαλλαττόμενον. ἵνα δὲ μὴ γένηται αὐτῇ παῖς, μὴ ἡ τελευτὴν αὐτὸ, ἀποδοῦναι τῷ ἀρχῷ ἐπὶ τὸν Γαλατίας ἡγεμόνα. καὶ τόνδε δεξάμενον τὸς λόγους, ἐπὶ τότῳ παρελθεῖν ἐς τὸν Ναβάρης βασιλέα. καὶ γεννηθέντος αὐτῷ παιδὸς, αὐτόν τε ἀπεπέμψαντο, καὶ τὸν παῖδα μηξόθεν ὄντα τοῦ οἶκο τῆς Γαλατίας βασιλέων. ταῦτα συμπάσης ὑποθέσεως, ἀναγέγραπται ἐς ὑπόδειτε λόγε ἐποιησάμην, ἄχει ποσὸν διενεχθείς.

* *Duo manusc. tantum habent,* εἶπεν, *R.* τῷ β. εἶπεν. *al. ut in c.*

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 149.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΗΕΚΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER SEXTUS.

ΑΜΟΥΡΑΤΗΣ δὲ ὁ Μεχμέτεω μὲν τῷ ἐπὶ Καραμᾶνον ἔλασιν, ἐστρατεύετο ἐπὶ Δακὰς, ὡς τὸν τῦ Δρακύλεω παῖδα καταξῶν ἐπὶ τῷ ἀρχῷ. καὶ ὡς ἐπέλαυνεν ἤδη ἀπὸ τῆς βασιλείων παρασκευασάμενος, ἐπιωθάνετο Καραμᾶνον νεωτερίζοντα περὶ τῷ ἀρχῷ αὐτῦ, βελεύεσθαι ἀπόστασιν, συμπαραλαμβάνοντα καὶ τὸν τῦ Καντελόρε ἡγεμόνα, καί τινας ἄλλους τῆς τῆς Ασίας, * ἐλπίζων Παίονας ὡς ἐν βραχεῖ παρεσομένους ἐπ' αὐτὸν στρατῷ πολλῷ ἐπιόντας· καὶ τοὺς τε λοιπὸς τῆς τῆς Ασίας τυράννων παρεκάλει ἐπὶ ἀπόστασιν. ἐπὶ τέτον δὴ ἀναζεύξας Αμυράτης ὁ Μεχμέτεω, ἐστρατεύετο, καὶ Τυραχάνην τὸν Θετταλίας ὕπαρχον, ἐπέστελλεν ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Πελοποννήσε Ισθμόν, καθελεῖν τε τὸν Ισθμὸν, καὶ ἐπιδραμόντα τῷ Πελοποννήσε χώραν, ὅση ὑπὸ τοῖς Ελλήνων ἡγεμόσι τυγχάνει ἔσα, ἀπελαύνειν. Ο μὲν δὴ λαβὼν στράτευμα τὸ τῆς Θετταλίας, καὶ Περαιβίας τῆς λίμνης, ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ισθμὸν, καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἔρημον, καθεῖλε τε αὐτὸν, καὶ ἐσβαλὼν ἐς τῷ Πελοπόννησον, ἐδῄε τε αὐτῷ τῷ χώραν. καὶ ἐπὶ Σπάρτῳ ἀφικόμενος, τῷ τε Λακωνικῷ ἐπέδραμε, καὶ ἀπήλαυνε. Βασιλεὺς δ' εἰς τῷ Ασίαν διαβὰς, ἐπὶ Καραμᾶνον ἤλαυνε τὸ δεύτερον, καὶ τῷ τε χώραν ἐδῄε, καὶ ἐπεκράτει. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, Γεώργιος ὁ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ἐς λόγες τῷ τε * Ιάγγῳ, καὶ τῷ Παιόνων βασιλεῖ ἀφικόμενος, καὶ τῆς ἀείσων τῆς Παιονίας μετιὼν ἕκασον, ἔπεισεν ἐπὶ Αμυράτην στρατεύεσθαι, καὶ χρήματα ἐς τῷ ἐπιστρατείαν ταύτῃ ὑπέσχετο ἱκανὰ δώσειν τοῖς Παίοσιν, ἃ δὴ καὶ εἰσενέγκατο αὐτῦ. Ταῦτα δὲ αὐτῷ συγκατεργάζετο καὶ * Ιάγγος, τοῖς μὲν Ελλησι φίλιος ὢν, αὐτῷ φίλος τε ὢν ἐτύγχανε. Ιωάννης δ' αὖ ὁ τοῦ Βυζαντίου βασιλεὺς, ἐπολέμει τότε τοὺς Ιανυίους, διενεχθεὶς ἀπὸ αἰτίας τοιᾶσδε, τῆς ἀπὸ κουμερκιῶν τοῦ Γαλάτου ἕνεκα. Ενταῦθα οἱ Ιανυίοι ναῦς πληρώσαντες μεγίσας δὴ τῷ παρ' αὐτοῖς, καὶ τεσσαρεις τεσσαρακαίδεκα, καὶ ἐμβιβάσαντες ἐς τὰς ναῦς ὁπλίτας

A AMURATES Mechmetis filius post expeditionem quam contra Caramanum sumpserat, bellum Dacis intulit, volens * Draculis filium suo restituere principatui. Egressus autem regia copiis instructus, accepit Caramanum novarum rerum cupidum defectionem animo agitare: ad idque negotium adhibere ducem * Candylori, & alios Asiæ principes, cumque speraret Pannones brevi magna manu subsidio venturos, spe externi auxilii illectus, reliquos Asiæ principes ad defectionem solicitabat. Amurates igitur Mechmetis filius, ubi id parari animadvertit, mutato consilio cœptam expeditionem omisit, & bellum omne in Caramanum avertit. Turachanem Thessaliæ præfectum jussit exercitum contra Peloponnesi Isthmum ducere, eumque in potestatem redigere: deinde regionem Peloponnesi, qui sub Græcis est, incursionibus vexare. Quibus peractis, eum inde abire jusserat. Turachanes quoque accepto Thessaliæ & * Peresbiæ, quæ stagno adjacet, exercitu, ad Isthmum perrexit, quem desertum ab hostibus inveniens, occupavit: & hinc incursionem faciens in Peloponnesi regionem, vastitatem maximam reddidit. Etiam Spartam adiit, Laconiæque regionem populatus est: quibus omnibus, quemadmodum præceperat rex, expeditis, abiit. Rex Amurates in Asiam transvectus, contra Caramanum exercitum ductabat, & secundo eius regionem evastatam subigebat. Ea tempestate, qua hæc agebantur, Georgius Tryballorum princeps in colloquium venit cum * Jango & cum Pannonum rege: prehensansque singulos Pannoniæ proceres, persuasit ut contra Amuratem arma caperent. Opes autem plurimas immensamque pecuniæ vim Pannonibus ad eam expeditionem pollicebatur. Nec solum promisit, verum pecuniam Pannonibus, ut eos experiretur auxiliares, tradidit. Usus est plurimum opera ad eam rem Jangi, qui Græcis familiariter junctus erat. Joanni Byzantii regi bellum cum Januensibus erat propter commercia Galli cujusdam. Januenses implebant naves quas habebant maximas, necnon tri-

Amuratis expeditio in Asiam.

* Draculæ.

* Candelori.

pag. 150.

* Perrœbiæ.

Georgius Serviæ Despota.

* Joanne Huniade, qui & Corvinus, & Choniates, & Candidus.

* ἐλπίζων. in uno, ἐλπίζοντα. al. ut c.

* Ιάγχω. al. ut c.

* Ιάγχος. al. ut c.

remes tredecim : quibus impoſuerunt ſuorum octo millia armatorum, & properabant contra Byzantium, volentes urbem eam capere. Eodem tempore etiam Scythis (qui & Tatari) bellum inferebant Januenſes. Scythæ namque qui circa Boſphorum colunt, inimicitiis moti, quas cum Caphenſibus gerebant, * Capham urbem egerunt & tulerunt. Propter quæ miſerant legatos ad regem Scytharum Atzikarem, petitum pacem: hac tamen conditione, ut ſua reciperent. Cum nihil eorum quæ petiiſſent, impetrare potuiſſent Caphenſes, urbem ad Italiam reduxere, cum Januenſes iniquis animis paterentur urbem ſuam ab Scythis adeo graviter divexari. Eodem tempore iis diſcordia cum Græcis fuit. Parabant itaque contra utroſque ſimul rem gerere, & utroſque armis domare. Appulerunt itaque Byzantium, indicentes Byzantiis bellum: & inde legentes Euxinum pontum, venere Capham. Ibi igitur egreſſi navibus in Cherſoneſum, recta pergebant contra Scythas, non multum in urbe morati. Scythæ audientes hoſtes accedere ſine ordine palantes, plenos contemptu, & ipſi arma arripiunt. Nam præterita die affuſi fluvio cuidam, in ea regione caſtra poſuerant, nec ſolitas ordinarant vigilias. Putabant enim Scythas numquam eo audaciæ progreſſuros, ut ſecum ex acie dimicare ſuſtinerent. Ibi igitur cum primi non expectaſſent eos, qui agminis poſtremi erant, ut in unum & in juſtam aciem collecti, prælium inirent, verum pedetentim & palantes incedentes pergebant contra hoſtes, extenuato maxime agmine. Scythæ igitur, ubi compererunt hoſtes appropinquare, confeſtim eis obviam progrediuntur, agminiſque incompoſiti primos aggreſſi fuderunt, & in fugam conjecerunt. Fugientes acerrime perſequuti ſunt. Januenſes fuga ad ſuos delati, etiam eos fugæ ſocios traxerunt. Tandem prælium ad extremos venit, quos terga dare cogentes, ceciderunt impigre, nulli quemcumque nacti erant parcentes. Pauci quidam fuga evaſere incolumes in urbem. Liberati igitur bello quod geſſere parum feliciter cum Scythis in Boſphoro habitantibus, navigarunt verſus Byzantium, veneruntque Galatiam (quæ & Pera) urbem, quæ ſita eſt e regione Byzantii in Europa. Ibi conſultarunt communiter, quomodo Byzantium occupare poſſent. Militibus naves complent, & reliqua armamenta expediunt, naveſque ad murum juxta portum appellunt, quaſi navibus urbem expugnaturi. At Byzantii reſiſtebant fortiter, & ex muro in hoſtem pugnabant magna gloria. Januenſes cum conarentur ex navibus aſcendere in mœnia, nihil efficiebant: Byzantii enim hoſtes magna fortitudine repellebant. Cum igitur cœpta parum ſuccederent, omneſque conatus irriti caderent, in diſſenſionem adducti, rediere in Italiam. Verum Galatia Januenſium urbs longo tempore bellum geſſit cum Byzantiis, cum utrinque tam Byzantii quam Galatæ bombardiis rem gererent. At Leontares Joannes magno impetu in Galatiæ mœnia irruens, eam undique quaſi indagine cinctam omni commeatu reliquiſque neceſſariis intercluſit: plurimos quoque Januenſes cepit, cum feliciter & fortiter in eorum naves irrumperet. Hos victos adduxit

Tatari Præcopienſes.

* Cembalum habet Juſtinianus.

Capha Genuenſium colonia expugnata a Tataris.

Edit. Pariſ. anno 151.

Genuenſium infelix pugna.

Conſtantinopolis a Genuenſibus obſeſſa.

Joannes Leontares.

A αὐτῷν, ἀμφὶ τὰς ὀκτακισχιλίας, ἐπέπλεον ἐπὶ Βυζάντιον, ἐξελεῖν βελόμενοι. καὶ ἐπὶ τὰς Σκύθας τὰς περὶ Βόσπορον ἐστρατεύοντο. τῷ γὰρ πόλιν αὐτῷν Καφᾶν καλεμένῳ, ἐπὶ τῷ Βοσπόρῳ οἱ Σκύθαι πρὸς τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διαφερόμενοι, ἦγον τε καὶ ἔφερον. διὰ ἃ δὴ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῷδε τῇδε αὐτᾶ Σκυθῶν, * Ατζικαρέῳ πρέσβεις πέμψαντες, ὡς ξυμβαίνειν ἐπὶ τοῖς διαφόροις. ὡς δὲν σφίσι τῷδε δεόντων ἀπέβαινεν, ἀνωΐεγκαν τῷ πόλιν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, ὡς οἱ Ἰανυῖοι * δεινᾶ τι ποιέμενοι, τὰς Σκύθας λυμαίνεσθαι τῇ πόλει αὐτῶν ἀνήκεστον. ἐτύγχανε δὲ κατὰ ταὐτὸ καὶ ἡ πρὸς τὰς Ἑλλήνας αὐτῷδε διαφορά, παρεσκευάζοντο κὴ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι ὡς ἐξελοῦντες. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Βυζάντιον, κὴ πόλεμον τῇ Κωνσταντίνου πόλει προαγορεύοντες, ἐμπλεύσαντες δὴ ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον, παρῆσαν ἐς τὸν Καφᾶν. Ἐνταῦθα δὴ τῆς Χερρονήσου ἀποβάντες, ἴεντο διὰ τοῦ ὁμόσε ἐπὶ τὰς Σκύθας. ἐξιόντες δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπῆσαν. ἐνταῦθα οἱ Σκύθαι, ὡς ἑώρων τὰς Ἰανύας ἔτι κόσμῳ ἑδενὶ τεταγμένας ἐπιέναι αὐτοῖς, λόγον ἑδένα σφῶν ποιεμένης. τραπόμενοι δὲ τῇ προτεραίᾳ ἐπί ποταμόν τινα, αὐτᾶ ταύτῃ τῆς χώρας κυλίζοντο, ἅτε φυλακὰς κατασταμένοι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἰόμενοι δὴ ἑδέποτ' ἂν τὰς Σκύθας ἐς ποσὸν τόλμης ἀφικομένας, ἐθελῆσαι ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. Ἐνταῦθα ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν τὸ στρατεύματος ἐκ ἀνέμενον τὰς ἀραγὰς, ὥς τε ἐπὶ μέτωπον γενέσθαι τὸ στράτευμα, ἀλλ' ἐπὶ βάθος πορευόμενοι βάδην ἐποιοῦντο, ἐπῆγον ἐπὶ τὰς πολεμίας. Σκύθαι δὲ ἐνταῦθα ἐπέκειντο τοῖς πρώτοις αὐτῶν, ὡς τάχιστα μαχούμενοι, ἐτράφαντο αὐτίκα ἐπιτιθέμενοι, κὴ ἐδίωκον, ὡς ποδῶν εἶχον ἕκαστος. Ἐνταῦθα ἐπέπιπτον ἐς τὰς σφετέρας αὐτῶν, καὶ ἔτρεπον καὶ τάχιστα ἐς φυγὴν, καὶ ἕως ἄχρι τῷ Οὐραγῶν * ἐγένοντο. τρεψάμενοι δὲ ἅπαν τὸ στράτευμα ἐς φυγὴν, ἐφόνευον, ἐδενὸς φειδόμενοι, πάντα ὃν ἐπικαταλαμβάνοιεν * καταβάλλοντες. ἐς ὃ δὴ ἐς τὴν πόλιν διεσώζοντο, ὥς τε μὴ ἀπολέσθαι. ἕως δὴ ἀπαλλαχθέντες τᾶ πρὸς Σκύθας, τὰς ἐν τῷ Βοσπόρῳ νομάδας, ναυτέπλεον ἐς Βυζάντιον, ἀφικόμενοι ἐς Γαλατίην πόλιν τὴν κατ' ἀντικρὺ Βυζαντίης ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι ἂν τρόπον τὴν πόλιν μαχόμενοι ἕξουσι, τάς τε ναῦς ἐπλήρωσαν, καὶ ὁπλισάμενοι κὴ τὸν Βυζαντίης λιμένα, προσέφερον τὰς ναῦς ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὡς ἀπὸ τῷ νεῶν τὴν πόλιν αἱρήσοντες. Οἱ μὲν δὴν Βυζάντιοι παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, καὶ ἀπὸ τᾶ τείχεος ἐμάχοντο πρὸς τὰς Ἰανυΐας ἀξίως λόγε. καὶ ὡς προσέβαλον τῷ τείχει ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν, ἐκ ἠδύναντο ἐπιβῶναι τᾶ τείχες, ἀμυνομένων τῷ Ἑλλήνων κατὰ τὸ καρτερὸν. ἐνταῦθα, ὡς ἑδὲν αὐτοῖς προεχώρει, διέγνων τε καὶ ἀπέπλεον ἐπὶ Ἰταλίας. ἡ μέν τοι πόλις τῶν Ἰανυΐων ἡ Γαλατίη, ἐπολέμει ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον τῷ Βυζαντίῳ, καὶ πλεβόλοις ἐξ ἀλλήλων οἵτε Ἕλληνες, καὶ οἱ ἐκ τᾶ Γαλάτε ἐνέβαλον. ὁπότε κὴ ὁ Λεοντάρης Ἰωάννης, τῷ τείχει * τῆς Γαλατίας σφοδρῶς ἐπειασεσὼν, ἀπέκλεισε παύτῃ, περιθεῖσαν παντὸς τροφίμε, καὶ τῷ ἄλλων, κὴ πολλὰς τῷ ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν Ἰανυΐων ἐπ-

* Ακικαρέῳ. al. ut c.

* δεινόντι. sic etiam in uno. in al. ut c.

* al. ἐγένετο

* forte legendum, καταπίνοντες. R. ut nic.

* τᾷ Γαλατίας al. ut c.

δραμὼν ἔτος, κατέχε, καὶ μετ' ἀλύσεων τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ ὄντι ἐν τῷ οἰκήματι τῷ * Ξυλᾷ, προσεκόμισεν ἀσπρείων τριακοσίους, προσευρὼν τούτοις ἐν τῷ χάρακι τῷ Γαλάτᾳ. Μετὰ ταῦτα δὲ προσβυτάμβοι πρὸς ἀλλήλους, περί τε τῆς ἔξω ἀμπέλων τοῦ Γαλάτου, καὶ περὶ τῶν κυμερκίων αὐτῶν, ὅπως συγκατατεθῇ ὁ Βασιλεύς, συγκατένευσαν οἱ Ιανυῖοι, ἀποχαρίσαντες καὶ μᾶλλον τῷ βασιλεῖ * χρυσίνους χιλίους, φθορᾶς ἕνεκα τῶν ἐν τῇ * βασιλικῇ πύργῳ, εἰς ὃν οἱ Ιανυῖοι πλεβόλους ἐχρήσαντο, καὶ τῶν ἐργασηρίων τῶν ἐν τῇ μέσῃ, ἐξ ὧν ἐχαλάσθησαν, καὶ τὸ σημαίαν αἴρειν τοῦ βασιλέως Ελλήνων. Ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον τοῖς Ελλησι προσενήνεκται ἐς τοὺς Ιανυΐους. Ιωάννης μέν τοι ὁ τῶν Ελλήνων βασιλεὺς, ἐνταῦθα δὴ προσβυόμενος πρὸς τὸν Ρωμαίων Αρχιερέα Εὐγένιον τοὔνομα ἔχοντα, ὡς τε ἐς ταυτὸ σφίσιν ἰέναι, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ θρησκείας διαφορὰν σφίσιν ἐξελεῖν, ἐπειρᾶτο τῆς τῶν ἑσπερίων γνώμης, εἰ περὶ πολλοῦ Ρωμαῖοι ποιοῖντο, ξυμβῆναι τοῖς Ελλησιν. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Γερμανοὺς ἀφίκετο αὐτῷ ἡ πρεσβεία, ἐτύγχανον δὲ τότε οἱ Γερμανοὶ περὶ Βασιλίαν πόλιν, διενεχθέντες γνώμῃ πρὸς τὸν Εὐγένιον Αρχιερέα, καὶ ἀποδοκιμάζοντες αὐτὸν, καθίσασαν αὐτοὶ Αρχιερέα, Φελίκιον τοὔνομα, ἄνδρα τῶν παρ' αὐτοῖς δοκίμων, ξυνόδου τε ποιησάμενοι κοινῆ, καὶ ποδεδειγμένοι. Οὗτοι μὲν ὧν ἄμφω πληρώσαντες τριήρεις, μετεπέμποντο ἑκάτεροι ἐπ' αὐτοὺς Ιωάννην τὸν Βυζαντίου βασιλέα, τήν τε Ξυνόδου ἐπὶ σφίσι ποιήσασθαι ἑκάτεροι ἀξιοῦντες, καὶ συγκελεῖν σφίσι τὰ διάφορα ξυνοδικὰ ἀποδεικνυμένους. ὡς δ' ἀφίκοντο ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων ἀμφοῖν τριήρεις, τὴν μέν τοι Ξυνόδου τὸν τῆς Βασιλίδος πλοῦν, ἀπεπέμψατο ἡπίως, φάμενος ἐπὶ τοὺς Ρωμαίους αὐτὸν ἐνδεδέσθαι πρότερον, καὶ τοὺς τε Ουενετοὺς, καὶ τὴν ἄλλην Ιταλίαν, ἐνταῦθα αὐτὸν ἰέναι κελεύοντας. Παραλαβὼν δὲ τοὺς τε Βυζαντίου ἀρχιερεῖς, καὶ Ελλήνων τοὺς ἐλλογίμους, ᾤχετο ἀποπλέων ἐπὶ Ιταλίαν. καὶ ἐς τοὺς Ουενετοὺς ἀφικόμενος, ἐκομίζετο ἐπὶ Φερράρειας, ἣ δεχθείη τὸν Αρχιερέα Εὐγένιον ἐπιωθάνετο· ἐκομίζετο δὲ δι' ἀπὸ Ηερδανοῦ. Διέχει δ' αὕτη ἡ πόλις ἀπὸ τῶν Ουενετῶν σταδίους περὶ τοὺς τριακοσίους. ἄρχοντας δὲ ἔχει ἄνδρας, οἱ κατὰ τὴν Εστησίων καλεμένους. Εστι δ' ἡ πόλις αὕτη δαίμων τε καὶ πολυάνθρωπος, καὶ περὶ αὐτὴν ῥέει ποταμὸς τοὔνομα Πάδος. κεῖται δὲ ἡ πόλις ἐς τὴν Ρωμαίων μοῖραν ἀποτεταγμένη. Εγένοντο δ' ἔτοι, ὃς ἐσήμαινον ἄρχοντας τῆς πόλεως ὧδε· Ανὴρ δὲ ἔτος, ὁ τότε τῆς πόλεως ἄρχων, ἐπιεικής τε καὶ σώφρων. ξυμφορὰ δὲ συνεβεβήκει αὐτῷ τοιάδε. Γυνὴ οἱ αὐτῷ, θυγάτηρ τοῦ * Μονφερράτου Μονφερράτου ἡγεμόνος, τό, τε εἶδος ἀγλαὸν, καὶ τὸν ἔρωτον τὸν ἔμφροδεν καὶ ἀγενῆ. αὕτη πρὸς δὴ νόθου υἱέος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ὃς ἐπειτε ἐφοίτα παρ' αὐτὴν ὄφιμος, ἣ νομίζεται, ἁπλοϊκώτερον μᾶλλον τοῖς κατὰ τὴν Ιταλίαν οἰκοῦσι προυκαλεῖτο, ἐν παιδιᾷ γενομένη σωφροσύνῃ ἐπὶ τὸν ἔρωτα. καὶ ὡς ἤσθετο δὴ ἐρωμένῃ αὐτοῦ, ἔσχε τε αὐτὸν ὁ τῆς γυναικὸς ἔρως· καὶ ἐπὶ χρόνον ἐπιμαίνετο τῇ γυναικὶ, μητριᾷ οὔσῃ ἑαυτοῦ. τῶν δὲ θεραπαινίδων τις, ὡς ἤσθετο τούτων ἕπως ἀλλήλων ἐρώντων, καὶ συγγενομένων, καταγορεύει τῷ ἑαυτῆς ἐρασῇ, ᾧ δὴ πάντων ἤρεσκετο ὁ ἡγεμὼν τῆς πόλεως, καὶ ἐτίμα μεγάλως. ἔπειτε ἐξέμαθε καὶ αὐτὸς αἰδοίμως, ἐξαγορεύει τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ· * ὦ δέσποτα, ἐμοὶ μέν τοι κατὰ γῆς εἶδε ἂν γενοίντο καταδῦναι μᾶλλον, ἢ ὁρᾶν τοιαῦτα, ἐν τῷ σῷ οἴκῳ ἀθέμιτα γινόμενα πράγματα. τὴν γὰρ τοι δέ-

ad regem Joannem, qui ea tempestate agebat in Xyliæ * domicilio. Fuerunt autem captivi numero trecenti, quos omnes in Galatiæ vallo nactus erat. Postea legatos ultro citroque mittentes super commerciis & vineis, quæ extra Galatiam erant, Januenses grato animo excipiebant quæcumque statuisset de illis rex. Cogebantur quoque numerare regi aureos mille propter turrim regiam, quam tempore obsidionis bombardis dissecerant: necnon propter officinas quæ in medio positæ erant, destructas, ut potiri possent imagine sive signo regis Græcorum. Bellum inter Byzantios & Januenses hujusmodi exitum habuit. Bello isto finito, Joannes Græcorum rex, legatos ire jubet ad Romanum Pontificem Eugenium nomine, petentes ut Concilium celebraretur, quo inter utrosque religionis contentionem decenter componerent. Tentabat eo modo Occidentalium animos, num plurimi facerent concordiam constabiliri cum Græcis in religionis controversia. Legati in Germaniam venere. Ea tempestate Germani Basileæ erant congregati, dissidentes sententiis contra Eugenium Pontificem: quem reprobantes, crearunt Pontificem nomine Felicem, virum inter ipsos in primis spectatæ probitatis. Hunc Concilii consensu Pontificem declararunt. Ambo igitur Pontifices triremes instruunt, & Joannem Byzantii regem accersebant. Uterque enim sub se Concilium agitari, & religionis controversiam, quæ cum Græcis intercesserat, finiri volebat. Cum ab utroque venissent triremes, rex quidem benignis verbis & placide Concilii Basileensis legationem dimittebat: dicens, se cum Romanis & Venetis, & cum reliqua Italia jam ante colloquutum, qui omnes se Romam proficisci jubeant. Assumens itaque Byzantii sacerdotes, & Græcorum sapientissimos & doctissimos, navigabat in Italiam. Cum venisset ad Venetos, inde solvens ferebatur Ferrariam, ubi morari Pontificem Eugenium acceperat. Hæc urbs distat ab Venetiis stadiis fere trecentis. Duces & principes habet qui sunt de familia Estensium. opibus hominumque multitudine excellit. Pado fluvio alluitur. Subjecta est Romano Pontifici. Duces seu principes, quos modo diximus, accipit. Vir ille * qui tum temporis in urbe rerum summa potiebatur, æquitatis studiosus, nec cætera imprudens erat. Hujusmodi autem ei accidit calamitas. Uxorem habebat filiam ducis * Monferrariæ, pulchritudine formæque elegantia præstantem. Mores mulieris, antequam id contigisset, modestia insigni coruscabant. Hæc insaniebat amore privigni, qui filius ducis erat nothus. Qui cum ferius ad eam veniret, quam moris est eorum qui in Italia lautius vivunt, juvenem inter ludendum ad amorem provocat. Hic intelligens se a muliere amari, & ipse mulieris amore exarsit, & aliquanto tempore stupri consuetudinem cum noverca sua habuit. Ancilla autem quædam ut cognovit amorem illorum, amatori suo rem omnem enarrat. Is vero duci admodum charus erat, & ab eo honorifice admodum tractabatur. Is igitur ubi rem cognovit indicio ancillæ, necnon ipse eamdem explorasset, accedit dominum, inquiens: O domine, mihi contingat magis terræ hiatu contegi, quam ut diutius cernam in ædibus tuis

* palatio.

Edit. Paris. pag. 152.

Joannis Paleologi ad Eugenium IV. legatio.

Concilium Basileense.

Felix Papa.

Joannes Imp. in Italiam.

Ferraria.

Estenses duces

* Borsius.

* Montisferrati.

Privigni & novercæ amor. Accidit facinus hoc circa annum 1400. sub Nicolao Pontif. uxor ea fuit Ziliola, Franc. Carrariensis filia.

pag. 153.

* In uno, Ξυλκᾷ

* Φλορία χίλια.

* Βασιλικῇ π.

* Μονφερράτου. in al. ut c.

* λέγων, in al. deest.

adeo nefanda ſcelera committi. Nam uxorem tuam rem habere cum filio tuo notho, impiiſſima perpetrantes, vidi. Proinde da operam ab iſta muliere libereris, nec amplius cum ipſa converſeris. Filium quoque fac aliquo ableges. His auditis, dux obſtupuit. Deinde percunctatus eſt, quomodo rem iſtam cognoviſſet. Dixit quoque, ſe velle eam rem explorare, & præſentem rei illius fore ſpectatorem. Faciens itaque ſupra lectum foramen haud perinde magnum, ne deprehenderetur ab amantibus, per id ſpectabat filium ſuum nothum concumbere cum uxore in lecto. Deſcendens igitur ambos opprimit inopinato, & uxorem in hunc modum alloquitur: O mulier, quis dæmon eo dementiæ te adegit, ut commiſcereris turpiter filio meo, impiiſſima omnium quas novimus? Qua ratione id noſtro matrimonio honeſtum fore arbitrata es? Quæ reſpondens ait: Quod talia fecerim domine, matrimonii fidem violans, non eo inficias: verum culpam agnoſco, ejuſque rei impiæ ego ſola caput & origo ſum. Ego ſcelerata opera animo concipiens, vi majore coacta, neſcio quo modo ad iſtam impietatem conceſſerim, & adoleſcentem invitum in iſtud nefarium opus traxerim. Merito igitur ego pœnas pendo. Rogo tamen, in adoleſcentem, cujus nulla culpa eſt, ne ſævire velis. Deinde filium vocavit, interrogans: An juſta hæc ſint, quæ fecerit in ipſo opere deprehenſus? Adoleſcens attonitus cum negare non poſſet, ad petendam veniam convertebatur. Sequutus eſt vir amoris iſtius nefandi conſcius, qui utriſque operam, ut cupitis potirentur, locaverat indefeſſam. Erat autem * mimus, qui ab ſinitio adoleſcentem in iſtum amorem impulerat. Et hunc accerſens interrogabat dominus: Quid cauſſæ fuit, quare adeo impium im me patraris facinus? Hic reſpondit: Quia tu rapuiſti amicam filii tui, & cum ea concubuiſti, quapropter merito iſta contigere tuo. Nam ducis filius amabat mulierem ejus urbis, necdum tamen cum ea cojerat. Pater igitur cum intellexiſſet eam eſſe forma præditam ſupra modum venuſta, vi eam opprimens, Veneris gaudium ei abſtulit. Mimus igitur hujus amoris cauſſam omnem in iſtud facinus rejiciebat. Hæc ſigillatim cum audiſſet, adoleſcentem, deinde mulierem, poſtremo mimum capite truncari juſſit. Hæc eſt calamitas, quæ Ferrariæ principem ea tempeſtate oppreſſerat. Nec multo poſt * Ligurum principis filiam uxorem duxit: & miſſis ſeriis, plerumque jocis ſe tradens, fortunam adverſam levabat. Rex Græcorum cum veniſſet Ferrariam ad Romanum Pontificem Eugenium Quartum, qui ibi verſabatur, cum eo ab urbe Roma eſſet profectus (erat enim Venetus) precibus fatigatur a Pontifice, ut ſe juvaret in contentione, quæ interveniſſet ſibi cum Germanis. Et cum in colloquium veniſſent, plurima de contentione illa diſſeruerunt, rationem ineuntes qua utrique res pulchrius & felicius ſuccederent. Hinc profecti, venere Florentiam Tyrrhenorum (ſive Hetruriæ) metropolim, urbem magnam & opulentam, quæ pulchritudine omnes Italiæ urbes exuperat. Tyrrhenia (quæ & Hetruria) incipit ab urbe Peruſio, & dextra tenens Bononiam urbem opulentam, pertingit uſque Lucam. Lu-

* paraſitus.

Edit. Pariſ. pag. 154.

* Rizardam, Marchionis Saluſtiarum filius.

A ασοιναν ἐμοὶ, θεασάμην σὺν τῷ παιδὶ νόθῳ, μίσγεσθαι ἐν φιλότητι, ἄθεσμα ἐργαζομένους. ποίει τε ὅπως ἐξαπαλλαγῆς ταύτης τὴ γυναικὸς, μηκέτι αὐτῇ συνοικαίης, ἀλλ' ἀπόπεμψον κὴ τὸν νεανίαν. Ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο, ἐν θαύματι μὲν εἶχετο ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἰμείρετο δὲ ὅπῃ τρόπῳ ἰδὼν ἐξαγορεύοι τὸ γεγονὸς, κὴ αὐτὸς ἔφη ἐθέλειν θεάσασθαι, κὴ αὐτόπτης γενέσθαι. Ενταῦθα ἐπὶ τῳ κοίτῳ ἄνωθεν ὀπὴν ποιησάμενος βραχεῖαν, ὡς τε μὴ αἰσθάνεσθαι ἐκείνους τῆς ὀπῆς, ἐθεᾶτο ἄνωθεν τὴ γυναῖκα αὐτὸς μισγομένῳ τῷ παιδὶ αὐτὸς ἐν τῇ κοίτῃ. Ως ὃ κατεῖδε τε κὴ ἐξέμαθε τὸ γεγονὸς, μεταπέμπεται πρῶτα μὲν τὴ γυναῖκα· ἐπεὶ ὃ παρῆν, ἔλεγε τοιάδε. ὦ γύναι, ποῖος σε

B δαίμων ἐς τῆτο μανίας * συνελάσας, ὡς τε παιδὶ τῷ ἐμῷ συγγενέσθαι ἀνοσιώτατα πασῶν δὴ γυναικῶν ὧν ἴσμεν ἡμεῖς; κὴ πῶς οἷει τῆτο καλῶς ἔχειν ἐμοί τε κὴ σοὶ ἐς τὸν γάμον; Η δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· ἀλλ' ὅπως, ὦ δέσποτα, τοιαῦτα εἰργασάμην τὸν γάμον, ἐκέτι εἰμὶ ἔξαρνος, ἀλλ' εἶναι ἀληθῆ ταῦτα ὁμολογῶ, μόνη δὲ τότε ἐγὼ αἰτία κατέσην, αὐτή τε ἀνοσιώτατα ἔργα ἐς νοῦν τιθεμένη, ὑπὸ ἀνάγκης μείζονος προαχθεῖσα, κὴ οἶδ' ὅπως ἐς τῆτο γενομένη, κὴ τὸν νεανίαν ἄκοντα ἐφελκομένη ἐς τὸν ἀνοσιώτατον ἔρωτα. Καὶ αὐτὴ μὲν δικαίως ἂν τὸν δίκλω ὑπέχοιμι. δέομαι δέ σε, μὴ περὶ τὸν νεανίαν ἀνήκεσα βουλεύσασθαι, ἐδαμῆ

C τότε αἴτιον ὄντα. Ενταῦθα τὸν παῖδα μὲν ταῦτα αὐτίκα μεταπεμψάμενος, ἐπήρετο εἰ δίκαιά ἐσιν ἅττα ἐπ' αὐτοφώρῳ ἑάλω ποιῶν; κὴ ὡς οὐκ εἶχεν ἀρνεῖσθαι ἐκπλαγέντα, συγγνώμην ζητῶν ἐπετράπετο, εἶπετο δὲ τῇ νεανίᾳ ὁ ἄνθρωπος, ὃς συνήδει τε αὐτοῖς τὸν ἔρωτα, κὴ συνηπίσατο, κὴ ὑπεργῶν διετέλει ἀμφοῖν, μίμος δ' ἦν. ὃς τὴν τε ἀρχὴν τῆ νεανίᾳ ὤτρυνεν ἐπὶ τὸν ἔρωτα. κὴ τῆτον καλέσας ἤρετο ὁ δεσπότης, πάθεν τοσῆτον ἔργον ἑαυτὸν πεποιηκὼς εἰς ἀνοσιώτατον; ὁ δὲ, ἔλεγεν, ὅτι τὴν ἐρωμένην τὸ σὸ παιδὸς ἑλόμενος συνεγένε. δὴ ταῦτα σὺν δίκῃ ἐποίησέ τε τοιαῦτα. ὁ γὰρ τοι παῖς αὐτὸς ἦρα γυναικὸς ἐν τῇ πόλει,

D ἣ μέν τοι συνεγένετο τῇ γυναικὶ ταύτῃ. κὴ ἐπείτε ἐπωνθάνετο καλλίσην εἶναι ὁ πατὴρ, ὕστερον ἐβιάσατό τε κὴ συνεγένετο. τὴν αἰτίαν ὁ μίμος, τόν τε νεανίαν ἐπὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς ἐκείνης προετρέψατο. Ταῦτα μὲν δὴ ὡς ἔκασα ἐπύθετο, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν τὸ παιδὸς ἀποπεμομένους, μετὰ ταῦτα αὐτίκα κὴ τῆς γυναικὸς ἀποτεμεῖν, κὴ ὕστερον τὸ μίμε. Τοιαύτῃ μὲν τύχῃ ὁ τὸν πόλεως ἄρχων περιπεσὼν, συμφορᾷ τε ἐχρῆτο. κὴ ὃ πολλῷ ὕστερον, ἔγημε θυγατέρα τὸν * Λιγύρων τυράννε, κὴ παιδιᾷ ἀνεὶς ἑαυτὸν τὰ πολλὰ, παρεμυθεῖτο τὸν τύχλω. Ο μέν τοι Ελλήνων βασιλεὺς, ὡς παρῆν ἐν Φερράειᾳ παρὰ τὸν Ρώμης

E Αρχιερέα, ὃς αὐτῷ τότε διατρίβων ἐτύγχανεν, ἀπὸ Ρώμης ἀφικόμενος, Οὐενετὸς γὰρ ἦν κὴ τῆς πατρίδος, ἐδεῖτο τιμωρεῖν αὐτῷ ἐς τὴν πρὸς Γερμανὲς διαφοράν. ἐς διαλεξίν τε κατέσησαν πολυπραγμονοῦντες τὴν διαφοράν, ὅποι ἔχει ἄμεινον κεῖσθαι αὐτοῖς ἀμφοῖν. ἐντεῦθεν δὲ ἀπαλλαττόμενοι, ἀφίκοντο ἐς Φλωρεντίαν τὴν Τυρρηνῶν μητρόπολιν, πόλιν μεγάλην τε κὴ δαίμονα, κὴ καλλίσην τῶν ἐν Ιταλίᾳ πόλεων. Η δὲ Τυρρηνία ἄρχεται μὲν ἀπὸ Περώζης πόλεως, κὴ ἀπείργουσα ἐν δεξιᾷ πόλιν δαίμονα Βονωνίαν, διήκει ἐπὶ τὸν Δήκλω. ἔστι δὲ ἥτε

* ἐλάσαι, in uno, συνέλασεν.

* In ora, οἶμαι ὁ Δοῦκας Μπόρσας λῶ.

Λούκη,

Λάκη, καὶ τὸ Περούζιον, πόλεις αὐτόνομοι, ἐς δημοκρατίαν A
διοκλίνουσαι. Ἡ δὲ Φλωρεντία πόλις ἐστὶν ὀλβιωτάτη,
μετά γε τὴν Οὐενετῶν πόλιν, ἐπὶ ἐμπορίαν ἅμα καὶ γεωργὲς
παρεχομένη τὰς αὑτῆς. σωφρονεῖν δὲ τῶν ἄλλων δοκοῦσιν ἔτι
μᾶλλον προέχειν, καὶ διαφαίνεσθαι ἄμεινον, ἐς ὅ, τι ἂν γένοιντο
* Δύνανται. οἱ τῆσδε τῆς πόλεως ἄνδρες. * εὐδύνονται δὲ καὶ τάδε. Βου-
sic etiam. λή ἐστιν αὐτοῖς ἐς πεντακοσίους, περὶ τῶν τῆς πόλεως πραγ-
μάτων τὴν ψῆφον τιθεμένη, καὶ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, καὶ
πρεσβειῶν χρηματίζουσα σφίσι. καὶ ἄνδρες δύο πάρεσον
αὐτοῖς ἐπήλυδες, οὓς μεταπέμπεται ἡ πολιτεία, τιμῶν-
τας. τὸν μὲν δικαστὴν ἐφιστᾶσιν αὐτῇ τῆς ἐγκλημάτων τῆς πό-
λεως, τὸν δὲ ἐς τὰς ἄλλας δίκας δικάζειν τῆς πόλεως· ἄλλοι
δὲ ἀμφὶ τοῦ τῆς πόλεως ἄλλου διοικήσιν ἔχουσιν. ἐπήλυ-
δας δὲ ἔστι ἐπάγονται τοὺς ἄνδρας αὐτούς, ὡς ἂν μὴ πολῖ- B
ται, οἵ τε δικάζοντες δίκῃ τινὰ, ἐπὶ θάτερα παλαντεύοιν-
το. αἱροῦνται δὲ ἄρχοντας τῆς πραγμάτων τῆς πόλεως, καὶ
σημαιοφόρον παρ' αὐτοῖς καλέμενον, τεμηνιαίους τοῦ ἀρ-
χοῦ, ἐς οὓς τὰ πράγματα τῆς πόλεως, τότε χρήματα καὶ ἡ
πρόσοδος ἀναφέρεται. καὶ ἐπειδάν τινες πόλεμον φέροντες ἢ
εἰρήνην ἀνῆκται ἐς αὐτούς, ἔστι αὖ ἐπὶ τοῦ πεντακοσίων
βουλήν· τοὺς δὲ ἄρχοντας αἱροῦνται ὑπὸ τοῦ δήμου, δημό-
ται τε ὄντας, καὶ τεχνῶν τινῶν ἐπισάτας. ἔξεστι δὲ καὶ ἄτῳ ὧν
ξένῳ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γενέσθαι πολίτῃ, ξυνεισφέροντι
ἐς τοῦ πόλιν, καθὰ νομίζεται αὐτοῖς. Ἡ μέντοι βουλὴ, ἐ-
πειδάν τινι ψήφῳ προσκέοιτο, τοῖς τε ἄρχουσιν ἐπιτρέπει
διαπράττεσθαι ὡς κάλιστά τε καὶ ἄριστα. ἐς ταυτὸ δὴ τὸ πο- C
λιτείας εἶδος τετραμμέναι εἰσὶ μάλιστά τοι σύμπασαι αἱ τῆς
Τυρρηνίας πόλεις, τότε Περούσιον, ἡ Λάκη, καὶ τὸ Ἀρέτιον,
καὶ αἱ Σῆναι, πόλεις. Ἐνταῦθα δὴ ἀφιγμένοι οἱ Ἕλληνες
σὺν τῷ Ἀρχιερεῖ, πολυπραγμονοῦντες μὲν ἐπί τινα χρό-
νον τοῦ τῆς θρησκείας διαφοράν, ὅπου τε ἔχει ἄμεινον εἰρῆ-
σθαι αὐτοῖς, καὶ τελεσθέντες ξυμβῆσαν ἐς τὸ αὐτό, ξυνω-
μοσάν τε ὁπόσοι ἀμφότεροι σφίσι τὰ διάφορα. ὡς τῇ γνώ-
μῃ ἐς ταυτὸ ἄμφω τὼ γένεε ἰόντες, μηδέμιαν βούλεσθαι σφί-
σι καινοτομίαν αὐτοῖς. καὶ ξυέφερον τοῦτο γράμμασι, ⁊ ἐς
τὰς ἁγίας ἐπιμαρτυράμενοι μηδέτερον νεωτερίζειν πρὸς τὴν
θρησκείαν. Ἐντεῦθεν ἐπιλεξάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων Ἀρχιε-
ρεὺς ἄνδρε δύο τῶν Ἑλλήνων εὐδοκιμωτάτω, ὠνείσατό D
οἱ, ἀνακτώμενος τὰ μάλιστα, ἀξίως τε τῆς παρ' ἑαυτῷ τιμῆς
τὸ μεγίστης, Καρδινάλεις τε ἀπέδειξεν, οἷα δὴ θρησκείας
ἡγεμόνε. τούτους δὴ ἐς τὸν παρ' ἑαυτῷ ἐγγυτάτω χώραν
ἱδρυμένους, ἀμφὶ τοὺς τριάκοντα, ἑταίρους τε αὐτῷ ἐπάγε-
ται καὶ συμβούλους, παρεχόμενός τε πρόσοδον ἱκανὴν, καὶ χώ-
ραν ἀφ' ἧς ἂν αὐτοῖς προσήοι χρήματα, τῷ μὲν πλέω, τῷ
δὲ ἐλάττω, ἀξιῶν ὡς ἔχει τε ἑκάστῳ καὶ χώρας. ἐς τούτους
δὴ ὁπολεξάμενος ἄνδρας δύο τῶν Ἑλλήνων, Βησσαρίωνα
τὸν ἀπὸ Τραπεζοῦντος, Νικαίας Ἀρχιερέα, καὶ Ἰσίδωρον
τὸν Σαρματίας Ἀρχιερέα. ὑπουργῶ τε ἔχων αὐτῷ καὶ συνερ-
γὸς τοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διάλυσιν τῆς διαφορᾶς. Περὶ
μὲν δὴ τοῦ Βησσαρίωνος τοσόνδε ἐπισάμενος μνήμην ποιή-
σομαι· ὡς ξυνέσει τε τοῦ ἀπὸ φύσεων, πολλῶν δὴ τῶν ἐς E
τοῦτο δοκιμουμένων Ἑλλήνων, μακρῷ γενόμενος, καὶ
κρίνειν τε ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο, κράτιστος δοκῶν γενέ-
σθαι, τὰ δὲ ἐς σοφίαν τοῦ Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων,
οὐδενὸς δεύτερος. Τοῦτον δὴ ἀγασθέντα τὸν Ῥώμης
Ἀρχιερέα Νικόλαον, τὸν μετὰ ταῦτα, ἐπιτρέψαι τῆς
Βονωνίας πόλιν εὐδαίμονα ἐπιτροπεύειν αὐτῷ. ἐν
ταύτῃ τε τῆς πόλεως ἐνάσει ὡς τὰ πολλὰ γενομένης,
καὶ τῷ σασιωτῷ ἐπὶ διαφορὰν σφίσιν ἀφικνουμένων,
δαιμόνιόν τινα τῷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπιφανῶαι.

ca autem & Perusium sunt civitates liberæ, & in democratiam versæ regun- Perusium, Luca, Florentia.
tur. Florentia, extra Venetorum urbem, Florentiæ respublica qualis.
Italiæ urbs opulentissima est, civesque
ad agriculturam & mercaturam extrudit. Hi intelligentia reliquos excellere
videntur: optimeque efficitur quicquid
viri isti fuerint aggressi. Respublica hoc
modo administratur. Est in ea consilium
quingentorum virorum, qui de civitatis
rebus consultant, de bello, de pace, de
legatis sententiam ferentes. Habent viros duos * peregrinos, quos accersentes *eos prætores
plurimum venerantur. Unum criminum sive potestates
capitalium judicem constituunt, alterum vocant.
reliquas urbis controversias judicare jubent. Cives autem reliqua reipublicæ
munia obeunt. Peregrinos autem propterea adscisc unt, ne cives favore aut
odio adducti, in alterutram partem jus dicentes abducerentur. Ducem seu principem reipublicæ creant, quem significerum nuncupant: qui trimestre tempus
magistratum gerit, ad quem universæ civitatis reditus & tributa referuntur. Si
qui hunc adeunt, pacem aut bellum afferentes, statim deducuntur ad quingentorum consilium. Magistratus legunt de
populo populares, & quorumdam artificiorum præsides. Licet cuilibet ejus urbis fieri civi, si statutum pretium intulerit. consilium illud si quid decreverit,
id ut executionem sortiatur, ducibus
mandant. Hæc reipublicæ forma pene
omnium Tyrrheniæ urbium est. Nam
juxta hanc gubernantur Perusium, Luca, Aretium, & Senæ. Huc cum perve- Florentina Synodus.
nissent Græci, multa diu egere cum Pontifice in religionis negotio, volentes id
ad optimum deducere finem. Postremo eo ventum est, ut inter se consentirent, *Edit. Paris.*
& concordiam inter se conglutinarent. *pag.* 155.
Itaque in hanc sententiam euntes, decreverunt in posterum nihil in religionis
negotio innovare. Et ut ista rata manerent, scriptis & sanctorum obtestatione
sanxerunt, se deinceps unanimes in religionis negotio fore. Hinc Romanus Pontifex allegit in Cardinalium ordinem
(qui primus apud Pontificem est) viros
duos Græcorum nobilissimos, eosque sibi familiaritate junxit. Vocantur enim
Cardinales, quasi religionis duces & antistites. Hos enim honore sibi proximos
triginta eligit Pontifex, iisque sociis &
consiliariis utitur. Suppeditat his reditus sufficientes, assignans iisdem regiones, unde opes sufficientes accipiant.
Hic quidem minores, alius majores acquirit opes, secundum regiones quas
singuli sortiuntur. In horum igitur album retulit Pontifex viros duos Græcorum, Bessarionem Trapezuntium Ni- Bessarion Cardinalis Trapezuntius.
cææ episcopum, & Isidorum Sarmatiæ Isidorus Ruthenus.
(quæ & Russia) episcopum. Nam horum opera plurimum adjutus est in concordia cum Græcis ineunda. De Bessarione quæ accepi, diligenter annotabo.
Bessarion tanto erat instructus a natura
intellectu, ut præstantissimos Græcorum
non dico æquaret, verum superaret. Judicio in re qualibet plurimum pollebat.
Græcarum Latinarumque litterarum tanta peritia huic viro inerat, ut facile eruditionis palmam inter omnes caperet.
Nicolaus, qui Eugenio successit, virum
hunc coluit plurimum. Quapropter Bo- Bononia.
noniæ urbi opulentæ eum præfecit, ut
eam tutaretur. Cum autem ea urbs usque seditionum procellis jactaretur, &

seditiosi usque inter se contendere non cessarent, plane inter istos tumultus vir ille divinus apparuit. Urbs ista opibus & reliqua felicitate nihil cedit vel præcipuis Italiæ oppidis: litterarum studio præstantissimis Italiæ urbibus connumeratur, Isidorum virum prudentem, patriæque amantem, cum Byzantii pro patria pugnaret, a barbaris captum esse constat. Pontifex Eugenius hunc virum, cum ejus auctoritas maxima apud Græcos haberetur, elegit, putans eum rebus suis plurimum momenti allaturum in concordia cum Græcis jungenda: quod & evenit. Rex Græcorum cum præsidium ad retinendum Byzantium peteret, Pontifex respondit promittens, sibi in posterum & regnum illud Græcosque curæ fore; præterea se non cessaturum Pannones & Germanos incitare, ut arma contra Turcos capiant, quatenus Græcis & aliis bonum videatur. His ita compositis, rex Byzantium proficiscitur. Græci domum reversi, non amplius his quæ convenerant in Italia, stare voluerunt: verum apprehendentes sententiam diversam, noluerunt amplius in religionis negotio adhærere Romanis. Hinc motus Pontifex Romanus, viros quosdam doctos Byzantium ad Græcos misit, ut cum his in colloquium venirent: qui quidem synodum & concordiam in Italia factam non admittebant. Nam Marcus Ephesi episcopus, & Scholarius Græcorum doctissimus, ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum præstare voluerunt. Ubi ad colloquium & ad disputationem ventum est, Romani nihil efficere potuerunt: verum re infecta domum reversi sunt. Eugenius haud multo post Romam rediit, adjutus a Venetis, qui ea tempestate admodum feliciter bellum gerebant cum Ligurum tyranno. Nam Veneti belli ducem crearunt virum patria Ligurem, qui antea fuerat amicus & affinis Ligurum tyranni. Nomen ducis Carminiola fuit: eique exercitum commiserunt. Qui ut exercitum accepit, & naves tot quot militibus implere Venetos jusserat, itinere pedestri & per Eridanum proficiscebatur, habens naves ligneis propugnaculis & turribus pulchre instructas, quæ numero erant septuaginta. His copiis munitus pergebat contra Mediolani tyrannum nomine Philippum. Carminiolæ legatus erat Nicolaus cognomento * Brachius, vir militaris rei peritissimus, qui ad summam bellicarum rerum gloriam evaserat. Veneti in eo bello victores tempore longo fuere. Præliabantur diu, cum præsidio ad lacus custodiam posito. Nicolaus * Brachius Brixiam cum exercitu venit, eamque capere nitebatur. verum oppidani obsidionem longo tolerarunt tempore: eoque necessitatis ventum est, ut mures felesque ederent, & durissima quæque sustinerent potius, quam ut hosti cederent. Factio Guelphorum, quæ in urbe erat, adeo fortiter repugnavit. Universa Italia in duas factiones divisa est, in Guelphorum scilicet, & Gibellinorum. Quomodo autem urbes totius Italiæ in has factiones abierint, & inter se semper dissidentes animis pugnent, & unde dissidendi initium exortum sit, ex nemine umquam audivi quicquam, ut veri aliquid de iis determinare possim: nec ipse conjecturam faciens, possim quid certi de iis tradere. Ligurum & Januensium regio Gibelli-

Græcorum & Latinorum concordia.

Edit. Paris. pag. 156.

Græci a pactis recedunt.

Franciscus Carminiola.

* Picininus.

* Picininus.

Brixia obsessa.

Guelphorum & Gibellinorum factiones.

A Εσι δ' ἡ πόλις αὕτη ἐν τῇ κατ' Ἰταλίαν πόλεσιν, δυδαίμων τε καὶ πλέτῳ, καὶ τἄλλης δυδαιμονίας, ἀ πολλῷ τῷ πρώτων λειπομένη πόλεων. κεκόσμηται δὲ, καὶ ἐς τὰ τῷ λόγων ἄσκησιν, ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκουσα Ἰταλίας. ἦν δὲ Ἰσίδωρον, ἐλλόγιμόν τε ὄντα, καὶ φιλόπατριν, ἀλόντα τε ὕστερον ἐν Βυζαντίῳ ὑπὸ βαρβάρων, ἐπαμυνόντα τῇ πατρίδι. τοῦτῳ δὲ ὡς ἀξιώσει τε παρὰ τοῖς Ἕλλησι δοκοῦντε προέχειν, καὶ συμπράξειν αὐτῷ τὰ πρὸς τὸς Ἕλληνας, ἐπιλεξάμενος ὁ τότε Εὐγένιος Ἀρχιερεὺς, ξυνέβη ἐς ταυτὸ τοῖς Ἕλλησι· καὶ ἐπικρείας τε δεομένῳ τῷ Ἑλλήνων βασιλεῖ, ὅσα ἐς φυλακὴν τῆ πόλεως παρεχόμενος, ὑπέσχετο τοῖς λοιπὸς μελήσειν αὐτῷ ἱκανῶς τὰ βασιλείας αὐτῶ, καὶ τῷ Ἑλλήνων. τὸς Παίονας καὶ Γερμανὸς ἐπὶ Τέρκας

B ἀναγνώσονται στρατοῦεσθαι, μὴ ἀνεῖναι ποτὲ ἐποτρύνοντα ἐς τὰτο αὐτοῖς, ὡς τε ἀγαθὸν ἥδεσθαι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις. Ταῦτα ὑποδεξαμένε τὸ Ἀρχιέρεως, ἐνομίζετο ἐπὶ τῇ * βασιλείαν Βυζαντίε, μὴ παῦται ὁ τῷ Ἑλλήνων βασιλεύς. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες, ὡς ἐπ' οἴκε ἐγένοντο, ἐπέτι ἔφασαν ἐμμένειν τοῖς ὁμολογημένοις, ἀλλὰ τοὐναντίον κατέση, μηκέτι βυλομένοις σωτὶ θεῶσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ μέντοι Ἀρχιερεὺς, καὶ σοφῶν τινὰς ἐπεπόμφει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παρὰ τὸς Ἕλληνας, ἐς ἔλεγξιν ἀφιξομένες τοῖς τῷ Ἑλλήνων σοφοῖς· οἳ δὲ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ξυνόδον καὶ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκῳ τε τῷ Ἐφέσε Ἀρχιερεῖ, ἐδὲ τῇ ἀρχὴ τιθεμένῳ τῷ τῷ Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ, τῷ τό τε παρ' Ἕλ-

C λησι, τὰς σοφίαν εὐδοκιμοῦντι. ἐ μέντοι ἰὼν ἐτο αὐτοῖς ἐδέν, ἐς λόγων ἅμιλλαν ἀφικνεμένοις, ἀλλ' ἀπεχώρουν ἄπρακτοι ἐπὶ Ἰταλίας. Ὁ δὲ Εὐγένιος ἐ πολλῷ ὕστερον ἀφίκετο ἐς Ῥώμην, συμβαλομένων αὐτῷ τῷ Οὐενετῷ, φερομένων τότε τῷ πολέμῳ ἄμεινον πρὸς τὸν Λιγυείας τύραννον. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ ἐπαγόμβοι στρατηγὸν σφίσιν, ἄνδρα Λίγυρα, * Καρμανιόλαν τὄνομα, κηδεσὴν γενόμβον τῶ Λιγύρων τυράννε, τό, τε στράτβμα ἐπέτρεψαν αὐτῷ, καὶ ὃς παραλαβὼν τό τε στράτβμα, καὶ τὰς ναῦς ὅσας ἠξίε πληρῶσαι αὐτῷ τὸς Οὐενετὸς, ἐστρατεύετο πεζῇ τε, καὶ ἔπὶ τὸ Ηειδανὸ, ἔχων ναῦς ἐξοπλισμένας ἐς τὰς ἐπάλξεις ξυλίνας ἀμφὶ τὰς ἑβδομήκοντα, ἐπὶ τὸν Μεδιολάνε ἡγεμόνα τὸν Φίλιππον.

D ὑπῶ δὲ ἐκείνῳ στρατηγὸς Νικόλεως ὁ Βραχὺς ἐπίκλην, ἀνὴρ τὰ πολέμια ἀγαθὸς, καὶ ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκων τὸ πολέμου. καὶ πρῶτα μὲν ἐφέροντο οἱ Οὐενετοὶ ἐς τὸν πόλεμον ἐπὶ πολὺ χρόνον τινὰ, ἔς τε τὴν * λίμνλω τῆς φυλακῆς ἔμπολεμοῦντες ἀλλήλοις· καὶ ἐπὶ Βρέξιαν πόλιν ἐλθόντος Νικόλεω τῦ Βραχέως, καὶ πολιορκοῦντος τὴν πόλιν ὡς ἐξαιρήσοντος, ἀντέσησαν ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον· καὶ ἐς τῦτο ἀνάγκης ἐληλύθασιν, ὥς τε καὶ μύας καὶ γαλὰς ἐδηδοκέναι, καὶ δεινὰ ὑπενεγκεῖν, μὴ ἐνδιδόντας τὸ παράπαν τὰς Λίγυας. Γυέλφων δὲ μοῖραν ἔσαν ἐν τῇ πόλει, ἀν-

E τισῆναι ἐπὶ τοσῦτον. τὴν γάρ τοι Ἰταλίαν σύμπασαν ἐς δύο μοίρας ἔμπεπεῖσθαι ἐπυθόμεθα, τήν τε Γυέλφων, καὶ Γιβελίνων· ὅτῳ μὲν ἔν τρόπῳ καὶ γένος καὶ πόλεις τῶν κατ' Ἰταλίαν ἀπανταχῆ, ἐς δύο τάτῳ μοίρας διέση, ὥς τε ἀλλήλας πολεμίας εἶναι, διενεχθεῖσαι τῇ γνώμῃ ἔμπαντός, καὶ ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἔσχε τῆς ἔμφορᾶς, ἔ τέ τινος ἐπυθόμλω, ὥς τε ἀληθές τι περὶ αὐτῷ ἐπισημῆναι, ἔτ' αὐτὸς συμβαλλόμλως ἔχοιμ' ἂν λέγειν τι ἀσφαλὲς περὶ αὐτῷ. Ἡ μέντοι Λιγύρων χώρα, καὶ ἡ τῶν Ἰανυίων, ἐς τὴν Γιβελίνων ἔπε-

* In uno deest.

* In uno, Καραμανιόλον.

* In ora, λάγω δὲ γάρδα.

κεῖται μοῖραν. οἱ δὲ τῶν Οὐενετῶν, καὶ τῶν Ρωμαίων καὶ ἡ Μάρκη, ἐς τὴν Γουέλφων διέσηκε δυναστείαν. Τυρρῆνοι μέντοι καὶ ἡ χώρα τῆς * βασιλείας, ἐπὶ Ἰαπυγίαν μακρὰν ἐκτείνουσα, ἐπ' ἀμφότερα παλαντεύονται. οἱ μὲν γὰρ τῶν, ἐς τὴν Γουέλφων, οἱ δὲ ἐς τὴν Γιβελλίνων ἀποκεκλήρωνται μοῖραν, καὶ ἐν μιᾷ τε καὶ τῇ αὐτῇ πόλει ἔσιν ἰδεῖν ἄμφω τὰ μοίρα διεσκευάσματα καὶ μαχόμενα ἀλλήλοις. δι' ἃ δὴ καὶ ὡς τὰ πλέω τὰς στάσεις λογίζομαι συμβαίνειν τοῖς καὶ τὴν Ἰταλίαν γίνεσθαι. Σωέβη δὲ ἐν τούτῳ καὶ τὰς ἐν Παταβίῳ ἐπαγομένας τὰς σφῶν ἡγεμόνας, Μαρσίλιον τοὔνομα οἰκεῖν τῆδε Καρραρείων, σωτηθῆναι αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν. Ἐστι δὲ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη τε καὶ δαίμων ἔχουσα περίβολον ἀμφὶ τὰς ἑβδομήκοντα σταδίους. ῥεῖ δὲ διὰ τῆς πόλεως ποταμὸς Βρέντας * τοὔνομα, καὶ τούτῳ περιιόντι γενόμενον ἐχύρωται ἐς τὰ μάλιστα. τοῦτον ὡς ἐπήγοντο τὸν Μαρσίλιον σωθέμενοι, ἡμέρᾳ ᾗ αὐτὸ δέοι παρεῖναι ἐς τὸ ἔργον, ἐπιγενέσθαι τε χειμῶνα μέγιστον, καὶ διακωλύσαι τὸν ἄνδρα παρεῖναι, ἐς ὃν σωσθείη ἡμέραν ἕνα δὲ τῶν συνειδότων τὸν προδοσίαν, δεδιότα περὶ αὐτῷ, μὴ φθάσας ἕτερος καταμηνύσῃ τὸν προδοσίαν, ἀφικόμενος αὐτὸς ἀναγορεύει τὸν προδοσίαν. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, τήν τε πόλιν ὠχυρώσαντο φυλακαῖς, ὡς οἷόν τε μάλιστα αὐτοῖς. καὶ τὸν Μαρσίλιον λοχίσαντες ἔμελλε διεξιέναι ἐπιόντα τῇ πόλει, ἐλεῖν τε καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει ἄνδρας, ὡς ἑκατὸν πεντήκοντα ἀριθμόν, σὺν γυναιξί τε ἅμα ἀνελεῖν, καὶ αὐτὸν Μαρσίλιον διαχρήσασθαι. Ταῦτα δὲ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ξυμβαίνοντα Οὐενετοῖς, ἐπέρρωσέ τε μᾶλλον, καὶ ἐς τὰς στρατηγίας Καραμανιόλᾳ, τὰ πρῶτα μὲν ἐπὶ πολὺ ἐφέροντο ἄμεινον ἐς τὸν πόλεμον τὸν Λιγύρων ἡγεμόνος. μετὰ δὲ ταῦτα προδιδόντος τινὸς, ὡς ἐμηνύθη αὐτοῖς, ἤ λέγεται, ἑάλω τε ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπιβουλεύων τῇ πόλει, καὶ ἀπέθανε. τοσόνδε μέντοι λέγεται, ὡς μέλλοντος αὐτοῦ ἐς τὸν χῶρον, ἐς ὃν ἔδει τελευτῆσαι, ἀποβαλόντα τὸ κεφαλῶ, ἐπισφαλισμένῳ τῷ σώματι ἀφικέσθαι, ὡς ἂν μὴ διαμαρτύρασθαι ἔχοι ἐς τοὺς παρόντας, αὐτῷ τελευτῶντι. μετὰ μὲν οὖν τὸν τελευτὴν τοῦτον, μετεπέμποντο Φραγκίσκον τὸν Σφορτίαν ἐπίκλην, καὶ στρατηγὸν ἀποδείξαντες, ἐνεχείρισαν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐς τὸν πόλεμον. τότε μὲν σωλώεγκε χρηματισαμένῳ ἀπὸ Οὐενετῶν αὐτῷ ὕστερον ἐν πολλῷ χρόνῳ, ἐς τὴν Μεδιολάνων ἡγεμονίαν ἐλθεῖν. χρηματίζων δὲ αὐτοῖς ἐς τὰς στρατηγίας, καὶ μέγα εὐδοκιμῶν, ἄχει Λοδίνης πόλεως τὴν ἐγγυτάτω Μεδιολάνων ἀφίκετο, καταῤῥεφόμενος τῷ τε * Πέργαμον καλεμένῳ χώραν, καὶ ἄλλα ἄττα τῆς Λιγυρείας πολίσματα, τὰ ἐπέκεινα τοῦ Ἄδα ποταμοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπονδῶν γενομένων ἀμφοῖν, τοῖς τε Οὐενετοῖς, καὶ τῷ Μεδιολάνων ἡγεμόνι, ἠγάγετο θυγατέρα νόθον τοῦ ἡγεμόνος ἐς γυναῖκα αὐτῷ. καὶ ἐκ μέσου ἀμφοῖν γενόμενος, διετέλει ἡσυχίαν ἄγων, φόβος τε τὸν Νικολέων πολεμῶν. ἔτος μὲν οὖν, ὡς αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο, καὶ εἰρήνη ἦν, ἀφίκετο ἐπὶ τὴν Παρθενόπην, παρὰ τὸν Ταῤῥακωνησίων βασιλέα, ὡς συνησόμενός τε αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπεργήσων αὐτῷ, εἴτε δέοιτο ἐς τὸν πρὸς τοὺς Τυῤῥηνοὺς πόλεμον. ὡς μέντοι αὐτῷ οὐδὲν εὕρατο ἐπιτήδειον, ἐπανίει παρὰ τὸν Μεδιολάνων ἡγεμόνα. καὶ ὃς ἐπολὺς χρόνος μετὰ ταῦτα, ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ τὰ ἐς στρατηγίαν πράτιστος γενόμενος, ἄγειν τε στρατὸν καὶ διαμάχεσθαι. διαβήτην δ' ἔχων νόσον ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐτελεύτησε, καταλιπὼν ἑαυτοῦ μνείαν τῆς Ἰταλίας ἅπαντα χῇ. τὸ γένος γενόμενος Περύσιος. Φράγκισκος μὲν οὖν, ὡς ἐπολλῷ ὕστερον ὁ Μεδιολάνων ἡγεμὼν ἐτελεύτησε θανάτῳ, τὸν βίον καταλιπὼν, κατέσχε δὴ ἐς διαφορὰν αὐτίκα τοῖς Οὐενετοῖς, ὡρμημένος ἐπὶ τὸν τυραννί-

* Βασιλείας. in uno, τῆς βάρης. in al. ut in cont.

* In ora, ὁ πάλαι Μέδοακος.

* Περγάμια sic etiam R.

norum factionem sectatur. Veneti & Romani, necnon Marchia, Guelphis adhærent. Tyrrheni & reginæregio quæ ad Japygiam in longitudinem patet, utrisque favet. Quidam enim horum in Guelphorum, quidam in Gibellinorum factionem discreti sunt. Etiam in una eademque urbe utrasque istas factiones inter se dissidentes & pugnantes cernere est. Hinc plerumque seditiones Italiam colentibus accidere puto. Accidit interea ut etiam Patavini adducerent suos duces, inter quos erat & Marsilius, natus ex familia Cararіorum, qui parabat Carminiolæ prodere urbem. Est autem ea urbs magna & opulenta, in ambitu continens stadia septuaginta, fluvius nomine Brenta eam secat: quo cum undique alluatur, munitissima redditur. Hunc igitur Marsilium cum adduxissent, constituerunt diem, ad quem proditio perageretur. Verum eo die maxima ingruit tempestas, qua inhibitus nequivit ad præstitutum comparere diem. Quidam proditionis conscius, anxius admodum ne aliquis præveniret, & proditionem patefaceret, adveniens ipse proditionis consilia aperit. Qui ut rem cognovere, urbem firmaverunt custodiis: subornarunt quoque insidias Marsilio, qua volebat exire ad hostes. Accedentem igitur ceperunt una cum centum civibus, quos una cum uxoribus necarunt, trucidato etiam Marsilio. Hæc cum sub idem bellum acciderent Venetis, effectum est ut duci Carminiolæ imperium prorogaretur. At postmodum cum proditionis argueretur Carminiola, & in ipso opere esset deprehensus, insidias urbi struens, interfectus est. Dicitur autem, cum duceretur ad supplicium, in eum locum ubi capite truncandus erat, velato & obstructo ore incessisse, ne posset compellare & obtestari eos qui ad spectandum supplicium convenerant. Post hujus viri obitum vocaverunt Franciscum Sphortiam cognomine, quem ducem pronuntiantes ei commiserunt bellum quod gereret cum Liguriæ principe. Tandem eo res venit, cum impigre adjuvaretur ab Venetis, ut non multo tempore interjecto, dux Mediolani eligeretur. Cum autem Venetorum esset Imperator, plurimumque ob eam rem commendaretur, * Lodiam usque, quæ Mediolano proxima est, accessit, Pergami regionem, & alia quædam oppidula Liguriæ ultra * Adam flumen subigens. Deinde cum bellum inter Venetos & Ligures esset compositum, paceque sopitum, filiam Ducis illegitimam uxorem duxit: & cum quasi medius esset inter utrosque, cessavit Nicolaum bello persequi. Is, cum pax convenisset, venit Parthenopen sive Neapolim ad Tarraconnensium regem, volens eum adjuvare, si opera sua indigeret, in bello quod parabat inferre Tyrrhenis. Cum autem nihil isthic invenisset suis rebus accommodum, ad Mediolani ducem reversus est. Nec multo post expiravit Nicolaus, cum fuisset belli dux optimus, ducendi exercitus pugnandique peritissimus. Cum autem longo tempore renum dolore fuisset excruciatus, tandem mortuus est: relinquens sui per universam Italiam memoriam honestissimam: fuit enim genere Perusinus. Franciscus non multo post, cum defunctus esset Mediolani dux, cum Venetis inimicitias suscepit, animum in Mediolani

Carminiola proditor cæsus.

Franciscus Sphortia.

* Laudem. Bergomum.

* Abduam.

Blanca Philippi Fr. Sfortiæ nupta.

Edit. Paris. pag. 157.

Marsilius Carrarіensis dux Patavinus. Patavium.

pag. 158.

Francisc. Sfortiæ incrementa.

Philippi morte omnia Mediolani confusa, donec successit Sfortia.

tyrannidem intendens. Nam Veneti Philippo mortuo, adjungebantur Mediolanensibus, hortantes & adjuvantes eos ut aristocratiam reciperent. Equidem urbs illa aliquandiu aristocratiam sectabatur, magistratus creans ex optimatibus urbis. Verum cum ad æqualitatem respiceret, admodum tenuiter res gerebat, si quando exercitus aliquo misisset. Quapropter ad tyrannidem civitas inclinavit. Vocant igitur cives ducem Franciscum. Quidam reluctabantur. Franciscus igitur conscripto exercitu, quam celerrime profectus est contra Venetos, in eum locum in quem castra sua ponere jam antea animis destinarunt. Accedens igitur, castra ponit stadiis ab urbe centum, eamque obsidet. Cum itaque inhiaret tyrannidi, ut eam sibi pararet, viros elegit idoneos. Etiam necessariis suis permittebat ingredi in urbem, ut oppidanos obsidione pressos ad pacem & ad fœdera incitarent. Nolebat tamen quam proxime ad urbem copias ducere, timens urbis populum, qui maximus est omnium Italiæ urbium: etiam numero suum exercitum superabat. Potuisset quoque exercitum validissimum sternere. Expectabatur quoque Venetorum exercitus, qui urbi auxilio veniret. Verum Franciscus in iis castris, quæ ab initio communierat, mansit: sedulo ea agens, ne inde posset depelli. Ubi allatum est, exercitum Venetorum appropinquare, ut urbi suppetias ferret, prior exoriens, occurrit Venetis quam celerrime, & castra locavit stadiis ab Mediolano quinquaginta. Ex adverso castrametatus erat Venetorum dux nomine * Cudunidas, qui castra admodum diligenter emuniebat, volens expectare ibi exercitum Mediolanensem, ut conjunctis copiis prælium inirent. Franciscus ut ex speculatoribus cognovit, Mediolanenses urbe egressos, pergere ad Venetos, nocte ignes plurimos in castris faciebat, ut nihil eorum quæ instituebat, hostis suspicaretur: armansque suos, citato agmine contendit obviam Mediolanensibus. Quos aggressus, prælio graviter afflixit, interfectis plurimis, ut pauci ex Mediolanensium exercitu superessent. Victoria igitur illustri potitus, in castra reversus est. nec mora, manus conserit cum Venetis, quos prælio atroci commisso in fugam egit, captis sexies mille equitibus, victoriamque consequutus est insignem. Tandem rediit in castra, quæ non multum ab urbe locaverat. Nec multo post ingressus urbem, pacem pangit, quam suadebat quidam Nazaræus sive monachus. Deinde filium suum mittens ad Venetos, is deinceps placidum se exhibuit. At hæc haud multo post contigere. Quum Græci domos suas essent reversi, Pontifex Eugenius nihil auxilii satis digni, quemadmodum promiserat, Græcis misit. Proinde a Pontifice avertebantur, eosque pœnitebat concordiæ quam cum Pontifice fecissent. Verum Pontifex nihil auxilii Græcis tali de caussa misit. Nam erat ei bellum in Italia contra Tyrrhenos propter regionis dissensionem. Habens autem exercitum & sumptus ad id bellum, necnon genere sibi propinquum ducem, qui patriarchæ partes agebat, virum prudentem, non cessabat rem gerere nunc quidem cum Tyrrhenis, nunc vero cum Urbini duce. Ea enim tempestate Tyrrhenorum metropolis videba-

* al. Colleo Sigismundus Malatesta. Bartpol. Coleo Bergomas. Sabell. Enn. 1. lib. 5.

Edit. Paris. pag. 159.

Sfortiæ victoriæ.

Græci non stant pactis.

δα Μεδιολάνε. Οἱ γάρ τοι Οὐενετοὶ, ὡς ἐτελεύτησεν ὁ Φίλιππος, τοῖς τε Μεδιολάνε συμετίθεντο, ἐπὶ ἀριστοκρατίαν παρακαλοῦντες τὴν πόλιν, καὶ τιμωροῦντες αὐτῇ ἐς τὰ πολιτείας κατάστασιν. καί πη καὶ ἐπὶ χρόνον τινὰ διῳκεῖτο ἡ πόλις, αἱρεμένη ἀρχὰς τὰς τῷ ἀρίστων σφίσιν ἐνόντων τῇ πόλει. καὶ ἐστρατεύετο αὐτὴ, ὡς ἐπὶ τῷ ἰσονομίαν τεταραμένη, στρατόν τε ἐπιπέμπουσα. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶν, ἣ ἐχώλυεν ἐπὶ τυραννίδα διώκοντα, καὶ ἐπεκαλοῦντο σφίσιν ἡγεμόνα τὸν Φράγκισκον. οἱ δὲ ἄλλοι ἐναντιοῦντο αὐτοῖς. ἔτος μὲν οὖν στρατὸν συναγείρας, ἦγε ἐπὶ τοὺς Οὐενετοὺς, ἣ ἐπιῶν ἐθάνετο αὐτὸς στρατοπεδευόμενος. ἐπιὼν δὲ σὺν τῷ στρατῷ ἀγχοῦ τὴν πόλεως, ὡσεὶ σταδίους ἑκατὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· φραγμάτων τε τὰ πρὸς τὴν τυραννίδα ἐπιλαβόμενος, τοὺς ἐπιτηδείους αὐτῷ συγκατεργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἐπιτρέπων τῶν ἐπιτηδείων ὁτιοῦν εἰσιέναι εἰς τὴν πόλιν, ὥς τε πιεζομένους, ἐς ὁμολογίαν αὐτῷ καταστῆναι. Ἐλάσαι μὲν οὖν οὐ τοῦ τὴν πόλεως, οὐκ ἐποιεῖτο βουλῇ, δεδοικὼς τὸν δῆμον τὸν πόλεως, μέγιστον δὴ ὄντα τῶν καὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ πολλαπλάσιον τοῦ ἑαυτοῦ στρατοῦ, πρὸς δὲ καὶ ἄμεινον τὰ πολεμικά, τοῦ στρατοῦ ἀξιόχρεων. καὶ τὸν ἀπὸ Οὐενετῶν στρατὸν προσδοκίμους αὐτοῖς παρέσεσθαι ἐπὶ τὸν πόλεμον τόνδε. ἔτος μὲν οὖν αὐτὸς φράσσων τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τὸν μονῇ ἐποιεῖτο. ὡς δὲ ἐπιβοηθοῦντα στρατὸν τὸν ἀπὸ Οὐενετῶν ἐπυνθάνετο παρεῖναι ἤδη ἀγχοῦ, προεξανισάμενος ἱππεῖται, ὡς εἶχε τάχους, μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλεως, ἐς πεντηκοσίους μάλιστα τὴν σταδίους, καὶ ἐστρατοπεδεύετο. Ἐνταῦθα αὐτεστρατοπεδεύετο καὶ ὁ Οὐενετῶν στρατηγὸς, Κυδανίδας δ' ὦν ὄνομα αὐτῷ, καὶ περιταφρευσάμενος, ἀνέμενε καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Μεδιολάνε στράτευμα ἐπιβοηθήσον αὐτῷ, καὶ τότε τὴν συμβουλὴν ποιήσασθαι. ἔνθα δὴ ὁ Φράγκισκος, ἅτε τῶν κατασκόπων, ὡς ἐπύθετο ἀπὸ τὴν πόλεως ἐξελαύνειν τὸν στρατὸν, ἐπιβοηθήσοντα τοῖς Οὐενετοῖς, Οὐυκτὸς πυρὰ πολλὰ ἀφάμενος ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὥς τε μηδὲν τοιοῦτον ὑπολογίζεσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ ἐξοπλισάμενος νυκτὸς, ἐλαύνει ὅτι τάχιστα ἀπαντὴν ἐπὶ τὸν Μεδιολάνε στρατὸν, καὶ ἐνταῦθα μάχην ποιησάμενος, καὶ ἀφθείρας τὸ πλέον τοῦ στρατοῦ, καὶ περιγενόμενος αὐτοῦ, ὥς τε μηδετέρων ὑπολειφθῆναι, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου, αὐτίκα ἀπελαύνει ὀπίσω ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ξυμβαλὼν τῷ Οὐενετῶν στρατηγῷ, ἀ πολλῷ ὕστερον μάχην τε ἐμαχέσαντο ἰσχυράν, καὶ ἐς φυγὴν τρεψάμενος, εἷλε τε ἱππέας, ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ νίκην ἀνείλετο περιφανῆ. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπελαύνων ἐπὶ τὴν πόλιν, ἣ καὶ τὸ πρότερον διέτειβε, καὶ πράττων διεπράξατο, καὶ εἰσῆλθε ἀ πολλῷ ὕστερον, εἰρήνην τε ἐποιήσατο, Ναζηραίου τινὸς ἐς τοῦτο παρακινήσαντος. καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἔπεμψεν ἐς τοὺς Οὐενετοὺς, καὶ ὄμνυσιν ἐνδεικνύμενος διετέλει. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀ πολλῷ ἐγένετο. Τότε δὲ ὡς Ἕλληνες ἐπ' οἴκου ἐγένοντο, Εὐγένιος ὁ Ἀρχιερεὺς οὐδὲν λόγου ἄξιον ἔπεμπε παρὰ τοὺς Ἕλληνας, τὸ ἐς ἐπικουρίαν φέρον. Αὐτίκα δὲ οἱ Ἕλληνες ἐτράποντο, καὶ μετεμέλεν αὐτοῖς καταλυσαμένοις πρὸς τὸν Ἀρχιερέα. οὐκ ἔπεμπε δὲ δι' αἰτίαν τοιάνδε. πόλεμός τε ᾧ συνῆπτο αὐτῷ καὶ τοῦ Ἰταλίαν ἐπὶ τοὺς Τυρρηνοὺς, ἐπὶ χώρας διαφορᾷ, καὶ στρατὸν τε ἔχων ἱκανὸν καὶ δαπάνην, καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτῷ προσήκοντα ἐς γένος, ἄνδρα ἐλλόγιμον Πατριάρχου, πολεμῶν, ὁ τε μὲν τοῖς Τυρρηνοῖς, ὁ τε δὲ καὶ τῷ Οὐρβίνῳ

τῷ μὴ ταῦτα ἡγεμόνι, οὐκ ἐπαύετο. ἐδόκει τε ὃ
Τυρρηνῶν μητρόπολις, τότε φρονεῖν τὰ τῶν Λιγύρων ἡ-
γεμόνος Φιλίππου, καὶ συμμαχεῖν ἐκείνῳ καὶ τὸ ἰσχυρόν.
διὰ ἃ δὴ καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα Οὐενετὸν ὄντα, τὸ οἴκῳ
Κονδελμαρίων, ὃν τινα δὴ οἶκον, αἰτοῦντος τὸ Ἀρ-
χιερέως, τῆς συγκλήτου ἐποιήσαντο ἀπὸ τοῦδε, καὶ ἔξε-
στι μεταχεῖν αὐτοῖς. ἁπολεμούντων γὰρ ἀλλήλοις,
τῶν τε Οὐενετῶν καὶ τοῦ Μεδιολάνου ἡγεμόνος Φιλίππου,
ξύμπασά τε ἡ Ἰταλία διέστη πρὸς ἑκατέρους. Εἰσὶ δὲ
τυραννίδες ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν αἵδε, ἡ τὴν Φερράρας, οἵ-
κου τῶν * Ἐστησίων, καὶ οἱ τῶν Ἀριμίνου, καὶ οἱ τῆς Μάρ-
κης Μαλατεσταῖοι, ⁊ Οὐρβίνου τύραννος, ⁊ Μαντύης,
καὶ Μεδιολάνου, καὶ Ῥώμης, καὶ Νεαπόλεως, Ἰαπυγίας.
Τούτων οἱ τῆς Φερράρας, ὡς ἔχουσιν ἡγεμόνες, ⁊ Με-
διολάνου, καὶ Ἰαπυγίας, καὶ Μαντύης, ἐλέχθη, ὡς
ἱκανῶς γοῦν ἔχειν, ἐς μνείαν αὐτῶν τὸν λόγον ποιου-
μένοις. περὶ δὲ τῆς Οὐρβίνου τυράννων τοσάδε ἐπίσα-
μαι. Δοκοῦσι δὲ οἱ Μαλατεσταῖοι, γένος τε εἶναι πα-
λαιότατον, καὶ ἐς τὴν Μάρκης ἀρχὴν, ἐπὶ πολλὰ ἔτη
διαγενέσθαι, ἡγεμονεύοντες τότε Ἀριμίνου, καὶ ἄλλων
ταύτῃ πόλεων ἐπιφανῶν. ὅθεν δὴ ⁊ ὁρμημένους, καὶ
ἐς στρατηγίας καταστῆναι τῆς ἀμφὶ τὴν Ἰταλίαν πρυτα-
νεύοντας. γενέσθαι δὲ Οὐενετοῖς στρατηγοὺς ἐντεῦθεν,
καὶ Τυρρηνοῖς, καὶ ἐπὶ τὴν τῆς Μαντύης ἀρχὴν παρελυλυ-
θέναι. Περὶ δὲ τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέως ἔρχομαι ἐρῶν.
ὡς ἐπειδὰν τελευτήσῃ ὁ Ἀρχιερεύς, συλλέγονται οἱ Καρ-
δινάλιοι ἐς οἶκόν τινα, ⁊ πᾶς τε ψῆφος διαφερόμενοι,
τίθενταί τε καὶ αἴρενται, ὃν ἂν οἵ τε τῆς Κολονίου, καὶ
Οὐρσινίου Καρδινάλιοι, καὶ ἐκλέγονται σφίσιν ἐς αἵρε-
σιν τὴν ἐπιτηδείως. εἰσὶ δὲ αὗται αἱ οἰκίαι μέγισται δὴ
τῶν ἐν Ῥώμῃ, καὶ μέγιστον δυνάμεναι. καὶ ἐπὶ τούτοις ὁτὲ
μὲν τούτοις, ὁτὲ δὲ ἐκείνοις παλαντεύεσθαι. Συμφέρονται δ'
ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐπήλυδας, μηδὲ ἑτέρωσε ἀποκλίνοντες,
ποιοῦνται Ἀρχιερεῖς. ἐπειδὰν δὲ ψῆφος ἐπιλέ-
γωνται ⁊ ἀποδειχθῇ, Ἀρχιερέα ἀναγορεύσαί τε αὐτὸν,
οἵπερ κατέχοντες, ἐς ὃ ἂν καὶ τοῖς λοιποῖς συνδόξῃ ἡ αἵρε-
σις. Καθίζουσι δὲ ἐπὶ σκίμποδος ὀπίσω ἔχοντος, ὥς
τε καὶ τὸν ὄρχεων αὐτῷ ἐπιπρεμωμένων ἅπτεσθαί τινα τῶν προ-
σαχθέντων, ὥς τε καταφανῆ εἶναι, ἄνδρα εἶναι τοῦτον. Δο-
κοῦσι δὲ τὸ παλαιὸν γυναῖκα ἐπὶ τὴν Ῥώμης Ἀρχιερατείαν
ἀφικέσθαι. οὐ δὲ ἐπίδηλος ἦν, ὅτι καὶ οἱ ἄρρενες σχεδόν
τι τῆς Ἰταλίας, καὶ ξυμπάσης τε τῆς πρὸς ἑσπέραν χώ-
ρας ἐπιεικῶς ξυρῶνται τὸ γένειον. Ἐγκύου δὲ γενο-
μένης ὡς εἰς τὴν θυσίαν, καὶ ὀφθῆναι ὑπὸ τοῦ λαοῦ. διὰ
ἃ δὴ ὡς τε ἐπιγνῶναι, καὶ μὴ πάντα τοι ἐνδοιάζειν, ἄπα-
ταί τις, καὶ ἄφαμυρος ἐπιφωνεῖ, Ἄρρεν ἡμῖν ἐστὶν ὁ Δεσπό-
της. Τὰ μέν τοι ὀνόματα μεταβάλλεσιν, οἷα θεοῖς τοις
σφῶν αὐτῶν γινόμενοι, καὶ ἐς πᾶν μεταβολῆς ἀφικόμε-
νοι. αἱροῦνται δὲ καὶ ὀνομασίας τὰς ψήφους, ἐναντιού-
μενοι τὰ τῆς Ἀρχιερέων ὀνόματα. Σέβονται δὲ μέγα
αὐτὸν, οἵ τε τῆς Ἰταλίας ἡγεμόνες, καὶ οἱ πρὸς λοι-
πῶν ἑσπέραν. Καρδινάλιοι δὲ εἰσὶν ἀμφὶ τοὺς πεντή-
κοντα. οἱ γάρ τοι Ἰταλίας ἡγεμόνες, σχεδόν τοι ἐς
τὸν δύο ἐπιδιελόμενοι τὰς ἀρχὰς, ἐπειδὰν παῖδε δύο
γένωνται, τὸν μὲν τῶν παίδοιν ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἐνδι-
δόασι, τὸν δὲ αὖ ἑτέρῳ παιδὶ, ὥς τε μὴ διαφορὰν
αὐτοῖς ἐγγίνεσθαι, ἐς ἱερωσύνην καταλιπέσθαι.
καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ δὲ μεγάλην ἔχειν αὐτοῖς τὴν ἀ-
ξίαν τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα, πάντα ἄλλα καὶ ἐπιπ-
δείως ἔχειν αὐτῷ σύμπαντας. καὶ περὶ μὲν τούτων

tur ſtare a partibus Philippi Ligurum principis, pro quo fortiter pugnabant. Quapropter reſiſtebant etiam Pontifici, qui Venetus erat, exortus ex familia Condelmariorum, quam petente Pontifice ſenatoria dignitate honorarunt, videlicet ut ea familia quoque in ſenatum allegeretur. Cum autem bellum inter Venetos Mediolanique ducem Philippum arderet, quædam Italiæ pars huic, quædam Venetis adhæſit. Hi autem principatus ſive tyrannides per Italiam diſperſæ ſunt. Tyrannis Ferrariæ, quæ eſt de familia Eſtenſium, Arimino Marchiæque præſunt Malateſtæ. Huc adde tyrannos Urbini, Mantuæ, Mediolani, Romæ, Neapolis, & Japygiæ. Ut autem Ferrariæ, Mediolani & Jagygiæ principes ſe gerant, necnon de Mantua dictum eſt ſatis, quantum facit ad præſentem hiſtoriam. De Urbini tyrannis hæc ſcio. Tyranni ſive principes Urbini ex antiquiſſimo genere deſcendere videntur, & Malateſtæ dicuntur. Multis annis Marchiæ imperarunt regentes Ariminum, & alias iſthic urbes inſignes. Hinc progreſſi duces eorum facti ſunt, qui in Italia rem judiciariam tractabant. Etiam Veneti hos ſibi duces conſtituerunt. Poſtea Tyrrheni eos quoque ſibi ducens petierunt, & inde ad Mantuæ ducatum emerſere. Nunc revertar unde digreſſus ſum, ut ſcribam de Romano Pontifice. Ubi primum Pontifex aliquis mortuus fuerit, in domum quamdam congregantur Cardinales, ac calculos ferentes eligunt de familia * Coloniorum & Urſinorum, quos huic muneri idoneos putarint. Sunt autem hæ familiæ longe reliquarum familiarum Romæ & maximæ & potentiſſimæ. Nunc quidem favor ad hos, nunc ad illos inclinat. Plerumque autem cum ſententiæ haud congruunt, peregrinos neutro propendentes favore Pontifices deſignant. Ubi autem ſuffragia collegerunt, & Pontifex fuerit declaratus, domi eum continent, explorantes num & reliquis placeat electio. Pontificem pronuntiatum inſidere jubent ſedili foramen habenti, ut teſtes ex eo propendentes, aliquis, cui hoc muneris injunctum eſt, tangat, qui appareat Pontificem virum eſſe. Nam conſtat mulierem quondam in pontificatum eſſe ſubvectam, quia ſexus ignorabatur. nam Italiæ Occidentales pene omnes barbas radunt. Cum autem illa mulier gravida eſſet facta, & ad feſtum, ſive ſacrificium prodiiſſet, peperit infantem inter ſacrificium, in conſpectu univerſi populi. Quapropter ne decipiantur iterum, ſed rem cognoſcant, neque ambigant, Pontificis creati virilia tangunt. Et is qui tangit, acclamat: Mas nobis dominus eſt. Nomina autem poſt electionem illico commutant, quaſi jam divinioris quam antea ſint naturæ, & planiſſime mutati. Calculi autem, quos ponunt, nomina Pontificum inſcripta tenent. Pontificem plurimum honorant Italiæ principes, & reliqui Occidentales populi. Cardinales ſunt, numero circiter quinquaginta. Nam Italiæ principes plerumque dividentes principatus ſuos in partes duas, ſi habuerint filios, partem unam filio uni, alteram vero filio alteri attribuunt ad ſacerdotium, ne diſcordiæ & controverſiæ inter ipſos ſuper hæreditate exoriantur. Hinc plurimum honoris conſequuntur apud Romanum Pontificem: etiam Pontificem

*In uno, Esse.

Italiæ principatus.

Urbinatium tyranni.

Edit. Pariſ. pag. 160.

Papæ electio & ſtatus.

* Columnenſium.

Joannes VIII. Papa femina.

Virilia Papæ eligendo cur tangi ſolita.

Cardinales.

omnes charum habent, plurimumque venerantur. De Pontificibus quidem Joachim Abbas, vir vaticinandi peritus, inter doctos Italiæ connumeratus, prædixit multa, quomodo singuli ad Pontificatum essent perventuri, & in eo victuri. Et quemadmodum vaticinatus est, ita accidit. Etiam alia miraculo digna de hoc viro commemorantur. Nam cum esset idiota, nec vel modicum eruditionis haberet, janitor in quodam Italiæ monasterio * Nazaræorum sive monachorum fuit, & quondam in hortum egresso apparuit vir forma pulcherrimus, qui assistens ad Joachim, manuque amphoram tenens, inquit: Joachim, cape, bibe vinum hoc; est enim optimum. Qui dicto audiens, bibit ad satietatem usque, amphoramque reddidit, inquiens se satis bibisse, cui vir respondit: O Joachim, si totum hausisses vinum, nulla te scientia fugisset. Deinde in colloquium & disputationem veniens cum viris ea tempestate doctissimis, plane divinus quantum ad scientiam attinet, apparuit. Hinc factus Abbas etiam de pontificatus dignitate magna quædam vaticinatus est futura: quæ omnia tandem eventus confirmavit. Nam quæcumque prædixit, eveniſſe constat, licet ubique miracula ejus per Italiam obvia sint. De Italiæ principibus non admodum magnis existentibus & Pontifici subjectis, simul cum Mediolani duce, necnon de regionis principibus, qui subditi sunt Parthenopes regi, disserere, quoniam non est operæpretium, omittam. Politiæ autem quæ ad Italiam spectant, sunt: Venetorum urbs, Bononia, & omnes Tarraconenſes urbes, quæ Florentiam sequuntur, & eamdem cum ipsa reipublicæ formam tenent. Huc adde & Januensium urbem. Sed de his supra commemoravimus. Hi sunt totius Italiæ, quos habet, principatus, interdum Venetis, interdum vero Mediolani principi auxilium ferentes. Revertor nunc eo, unde digressus sum. Græci in patriam suam reversi, mittentes legatos ad regem Amuratem, orabant pacem, volentes cum ipso fœdus pangere. Nec multo post Constantinus proficiscitur in Peloponnesum, fratremque ad regni successionem hortatur: atque inde navigare instituit Byzantium. Cum autem appulisset in Lemnum, Lesbi ducis filiam uxorem duxit. Eo tempore Mechmetis classis advenit, Constantinumque * Gotzini, quæ Lemni urbs est, obsedit. Mechmetes autem exponens copias navales in terram, insulam magna populatione ingressus est, regisque fratrem obsidione viginti septem dierum pressit. Sternens autem murum bombardis, non potuit suos impellere, ut in urbem vellent irrumpere. Cum ea urbe potiri non posset, classem abducens, domum reversus est. Constantinus cum venisset Byzantium, & rex sententiam suam declararet, jussus est redire in Peloponnesum. Ipsum autem & fratrem Theodorum oportebat relinquentes Peloponnesum, abire Byzantium. De his quidem hactenus. Frater horum junior, nomine Demetrius, inimicitias suscepit cum fratre Imperatore Græcorum, a quo maxima regionis spoliabatur parte. Cum multis ultro citroque actis nihil æqui impetrare posset, legatos, odio fraterno impulsus, ad Amurat emmisit: a quo accipiens exercitum, profectus est Byzantium, urbem-

Joachimi Abbatis Calabri prophetia.

* Floriaci.

Edit. Paris. pag. 161.

Respublicæ liberæ in Italia quæ.

Constantinus octavus Græcorum Imp.

* Gortynæ. Lemnos obsessa.

Fraterna discordia.

A ἔτος. Ἰωακεὶμ δέ τις ἐλλόγιμος τῶν κατ' Ἰταλίαν σοφῶν γενομένων, κατ' ἐπὶ μαντικῷ ἀφικόμενος, τάς τε ἐσομένας Ἀρχιερεῖς προεσήμαινε, ὁπόσῳ ἕκαστος τῶν παρεληλυθὼς ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, βιώσοιτο * δὲ γίγνεσθαι. Ἐπειδὰν ἐς τὰ ἔργα καταστῇ τὰ μαντεύματα αὐτῷ. Λέγεται μὲν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, καὶ ἕτερ' ἄττα θαύματος ἄξια. ἰδιώτην ὄντα, καὶ ἀδοτίητον ἐπαΐοντα ἢ μικρὸν ἢ μέγα σοφίας πυλωρὸν δὲ ὄντα κατά τινα μονὴν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὄντων Ναζιραίων, τυχεῖν ἐλθόντα ἐς κῆπον. τῷ δὲ προσιόντι ἐπιφανῆναι ἄνδρα αὐτῷ τὸ εἶδος κάλλιστον. καὶ ἐπιστάντα οἱ, εἰπεῖν, κατέχοντα ἐν ταῖς χερσὶν ὑδρηΐον. ὦ Ἰωακεὶμ, λάβε, πίε τοῦ οἴνου τούτου, κάλλιστος γάρ ἐστι· τὸν δὲ λαβόντα ἐπιπιεῖν τε τοῦ οἴνου ἱκανῶς καὶ ἐμφορηθῆναι. ὡς δ' ἱκανῶς ἔχειν αὐτῷ εἰρηκέναι πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐπαινεῖν αὐτῷ τὸν ἄνδρα. ὦ Ἰωακεὶμ, εἰ τὸ πᾶν ἔπιες τοῦ οἴνου, τὸ πᾶν ἤδεις ἀνεμέσητος. Ἐντεῦθεν τοῖς σοφωτάτοις καταμῶσαι τὰ ἐς ἀλήθειαν, καὶ δαιμόνιόν τινα τὴν σοφίαν ἐπιφαίνεσθαι. Ἐντεῦθεν ὁρμημένον ἐπὶ τὴν τῶν Ἀρχιερατείας ἡγεμονίαν, προσημαίνειν μεγάλ' ἄττα, ἐσόμενα ὁτωσοῦν ἀποσημειωσάμενος, ὡς τε καταφανῆ γίνεσθαι, ἐπειδὰν ἐς ἔργον ἐκβῇ. οἷα μέν τοι προσήμαινεν, ἔξεστιν ἰδεῖν ἅπαντα χῆ περιόντων τῷ σημείων αὐτῶν. Περὶ δὲ τῶν κατ' Ἰταλίαν τυράννων, ἃ πάνυ τοι μεγάλων ὄντων, καὶ ὑπ' αὐτὸν τασσομένων τὸν Μεδιολάνης ἡγεμόνα, ἢ δὴ καὶ οἱ τῆς Σικελίας καὶ Καλαβρείας, καὶ Ἰαπυγίας, καὶ τῆς ἄλλης χώρας, ἐν τῷδε τῇ χώραν, ὑπὸ τῷ Παρθενόπης Βασιλεῖ τάττονται, οὐδὲν δέον ἐπιμνησθῆναι περὶ αὐτῶν, παρήσω. Πολιτεῖαι δ' εἰς τὴν Ἰταλίαν τελοῦσαι, εἰσὶν, ἥτε Οὐενετῶν πόλις, καὶ ἡ Βανωνία, καὶ * Ταρακωνικαὶ πόλεις, ὅσαι τε εἰσὶ, καὶ πρότερόν μοι δεδήλωνται, ἑπόμεναι τῇ Φλωρεντίᾳ, καὶ κατὰ ταὐτὰ διοικούμεναι, καὶ ἡ τῶν Ἰανυΐων πόλις. Αὗται μὲν ὧν χεδὸν αἱ τῆς Ἰταλίας ἡγεμονίαι, ὅτε μὲν πρὸς τοὺς Οὐενετοὺς, ὅτε δὲ καὶ πρὸς τὸν Μεδιολάνης τύραννον τῷ συμμαχίαν ποιούμεναι. Ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἕλληνες μὲν, ὡς ἐπ' οἴκου ἐνόμιζον, τῷτε Βασιλεῖ Ἀμυράτῃ πρέσβεις πέμποντες, ἠξίουν τε αὐτῷ εἰρήνην ποιεῖσθαι, καὶ ἐμπεδῶσαι αὐτῷ τὰς σπονδάς. ξυνέβη δ' οὐ πολλῷ ὕστερον, τὸν μέντοι Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέως ἀδελφὸν ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφικόμενον, παρακαλεῖν τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν τοῦ Βασιλείας ἀποστασίαν, καὶ ἀπεστασμένην ὁρμεῖσθαι μὲν αὐτὸν ἐπὶ Βυζάντιον πλέοντα. γενόμενον δὲ ἐν Λήμνῳ, ὡς ἤγγειλε τῇ Λέσβου ἡγεμόνος θυγατέρα, ἐπιπλοῦσαί τε αὐτῷ τὸν Βασιλέως * στόλῳ Μεχμέτῃ, καὶ πολιορκῆσαι αὐτὸν ἐν * Κοτζίνῳ τῆς Λήμνου πόλει, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν. τὸν δὲ * Ἀχμάτον, ἀποβάντα ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἐπιδραμόντα πολιορκεῖν τὸν Βασιλέως ἀδελφὸν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ καταβαλόντα τὸ τεῖχος πλεβόλοις, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι, ὡς τε εἰσελθεῖν ἐς πόλιν. μετὰ δὲ ὡς οὐκ ἠδύνατο σχεῖν, ἀπέπλει ἐπ' οἴκου. Ὁ μέν τοι Κωνσταντῖνος γενόμενος ἐπὶ Βυζάντιον, καὶ γνώμην ἀποδεικνυμένου τοῦ Βασιλέως, ὡς τε ἀφικέσθαι αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν, αὖθις ἐπὶ Πελοπόννησον ἐλθεῖν τε αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον οἴχεσθαι, * καταλιπόντα τε τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἀπιόντα ἐς Βυζάντιον. τούτοις μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Ὁ δὲ νεώτερος τῶν ἀδελφὸς Δημήτριος, ἐς διαφορὰν τῷ Βασιλεῖ ἀφικόμενος, ἀφελομένῳ αὐτοῦ τὰ πλείω * τῆς χώρας, ὡς οὐδὲν αὐτῷ τῶν δεόντων προσεχώρει πρὸς τὸν ἀδελφὸν, διαπρεσβευσάμενος πρὸς Βασιλέα Ἀμυράτην, καὶ ξυμπαραλαβὼν

* Lacuna in R.

In uno καταλιπόντας, *& in al. ut c.*

* Μεχμέτεω. R. στόλον Μεχμέτεω.

* Κοκίνῳ. *in al. ut c.*

* Μεχμέτην R. Ἀχμάτην.

* *In ora*, R. τῆς ἀρχῆς.

παρ' αὐτῦ στράτευμα, ἐπέλασέ τε, καὶ ἐπολιόρκει Βυζάντιον· μετ' ὀλίγον δὲ τῦ Ἀσάνεω θυγατρὸς ἀνδρὸς μέγα δυναμένου ἐν Βυζαντίῳ, καὶ δοκοῦντος, συμπράξειν αὐτῷ, τὸ πρὸς τὴν Βασιλείαν. Ὡς δὲν ἰδύνατο αὐτῷ, ἀπεχώρει. μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Δημήτριος βουλόμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ Βασιλέα ἥκειν τε ἐς Βυζάντιον, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ἑάλω, αὐτός τε καὶ ὁ γυναικὸς ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Ἑλλήνων Ἰωάννης, καὶ ἐν φυλακῇ χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων ὄντες πάντων, ὑποτιθεμένου τῦ Ἀσάνεω, ἀπέδρα τε νυκτὸς, ἐς τὴν κατ' ἀντικρὺ πόλιν τὴν Γαλατίδα. καὶ Δημήτριος, ἔτυχέ τε εἰρήνης, καὶ ἐς τὸν ἀρχὸν αὖθις τὸν ἐπὶ τῦ Εὐξείνου πόντου ἀφίκετο, καὶ ὁ γυναικαδελφὸς αὐτῦ ἀπελύθη τοῦ Βασιλέως. Ὁ μὲν τοι Βασιλεὺς τάς τε σπονδὰς ἐμπεδώσας, πρὸς Ἀμυράτην τὸν Μεχμέτεω, ὡδὲν μέντοι ἧττον ἔπρασσε πρὸς τὸν Εὐγένιον τὸν Ῥώμης Ἀρχιερέα, Δημήτριος, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα Παιόνων Λαδισλάον, νεωστὶ ἐπὶ τὸν Βασιλείαν καταστάντα. Ἐνῆγε δὲ αὐτὸν ὅτι μάλιστα Γεώργιος Βῆκος, ἐστερημένος τῆς ἀρχῆς, καὶ χρήματα μεγάλα ἐς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ξυμβαλλόμενος. Δοκεῖ μέν τοι καὶ Ἰωάννης ὁ Χωνιάτης τότε μέγα δυνάμενος, καὶ δόξαν ἀποφερόμενος, ἐς τὰς καὶ Τέρνων στρατηγίας αὐτῷ ἀναγνῶναι δὲ μάλα, Βασιλέα Παιόνων, ἐπὶ Ἀμυράτην τὸν Μεχμέτεω στρατεύεσθαι. Ἐνταῦθα συλλέξας στρατὸν μέγιστον, συμπαραλαβὼν καὶ Δρακύλην τὸν Δακῶν ἡγεμόνα, Γεώργιον δ' αὖ τὸν Τριβαλῶν, ἡγεμόνα τῆς ὁδῦ γενόμενον. Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἴστρον διαβάντες, ἐς τὴν τοῦ Βασιλέως χώραν ἐγένοντο, ἐνταῦθα πᾶν ὅ, τι ἂν ἐμποδὼν γένοιτο αὐτοῖς, διελύμηνοι ἐπορθοῦντο. καὶ τάς τε κώμας, καὶ Σοφίαν πόλιν δ' δαίμονα, ἐμπιπρῶντες ἐδῄουν. Ἀμυράτης μέν τοι ὡς ἐπύθετο τὰς Παίονας ἐπιέναι μεγάλῃ χειρὶ, σύμπαντας τὰς τῆς Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης στρατοὺς συναγείρας, ἐπί τε αὐτὰς ἅμα, ὡς συμβολὴν ποιησόμενος. Ἐπεί τε δὴ ἐς * Βασιλίτζαν καλουμένην χώραν, κατέλαβεν αὐτὰς τοὺς Παίονας στρατοπεδευομένους, καὶ Ἀμουράτης μὲν καὶ πρότερον στράτευμα ἐπιπέμψας, ἐκέλευεν, ὡς τε φυλάττειν τὸν Παιόνων στρατὸν, ὅποι γένοιτο, δηλοῦν αὐτῷ, καὶ τὸ τε γένος τῦ ὄρους τῆς Βασιλικῆς, δένδροις φραξαμένους, διακωλύειν πειρᾶσθαι. Οἱ μὲν ὅπως ἐποίουν, καὶ φραξάμενοι ἐπειρῶντο κωλύειν, καί πη καὶ ἐπειρῶντο οἱ Παίονες παριέναι ἔσω ἐπὶ τὸν Θρᾴκιον. Ἀμυράτης δὲ ἐς τὸ ὄρος τὸ καθήμενον ἐπὶ τὰ γενὰ τῆς ὁδῦ, ἐστρατοπεδεύετο, ἐνταῦθα συλλέξας τὰς ἀρίστας αὐτῦ, καὶ μάλιστα τὰς δοκούσας ἐν στρατηγίαις γενέσθαι πεφυκέναι. ἦσαν δ' οὗτοι. Ἰσαὲ τε ὁ τῦ Βρενέζεω, Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος, Κυμυλίνης, Χασίμης ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς, καὶ Ἰσαάκης ὁ τῦ Σκοπίων ὕπαρχος. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, καὶ παρακαθημένων, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες * Μασυλμάνοι, ὑμεῖς ὁρᾶτε οἷα ἀνάγκης ἀφίκετο τὰ πράγματα ἡμῶν. Παίονες γὰρ οἵδε ἐστρατευόμενοι, καὶ τοὺς Δακοὺς καὶ Τριβαλῶν ἡγεμόνας παραλαβόντες, στρατοῦνται καθ' ἡμῶν. Νῦν ὥρα ἐστὶν, εἴ τι ἀγαθὸν

* R. βασιλικιαν. al. ut c.

* In ora, ἄνδρες ὀρθόδοξοι.

que obſidione circumdedit. Nec multo poſt ſibi conciliavit Aſanem generum ſuum, cujus auctoritas & potentia Byzantii maxima erat. Is Demetrium adjuvare videbatur, ſi quo modo regnum acquirere poſſet. Tandem cum obſidendo nihil efficeret, exercitum dimiſit. Deinde haud multo tempore interjecto, cum legationem ire juſſiſſet ad fratrem regem, Byzantium venit: nec admodum multo poſt captus eſt a rege Joanne, una cum uxoris ſuæ fratre. Cum autem ſeparatus ab uxoris fratre in carcere aſſervaretur, ſuadente Aſane noctu e carcere profugit Galatiam, urbem e regione Byzantii ſitam. Poſtea legatis miſſis pacem aſſequutus eſt, & rediit ad Euxini maris principatum. Etiam uxoris frater vinculis ab rege exemptus eſt. Rex fœdere inito cum Amurate Mechmetis filio, haud ceſſabat conſilia agere cum Eugenio Romano Pontifice, mittens ad hunc legationem: necnon ad Pannonum regem Uladislaum, qui nuper admodum ad regni gubernacula acceſſerat. Incitabat eum vel in primis ad iſta conſilia Georgius Bucus, qui regno ſive principatu ſuo deturbatus, magnam pecuniæ vim in eam expeditionem conferebat. Vudetur etiam Joannes Choniates ſive Hniades ea tempeſtate plurimum potentia pollens, & militari gloria excellens, quia feliciter adverſus Turcos præliari conſueverat, inſtigaſſe Pannonum regem, ut arma contra Amuratem Mechmetis filium caperet. Comparavit itaque quam potuit exercitum maximum: & in belli ſocietatem adhibuit Draculem Dacorum principem, & Tryballorum principem Georgium, qui itineris dux erat. Poſtquam autem trajecto Iſtro, in regis regionem ventum eſt, quocumque ſe vertiſſent, omnia in ditionem acceperunt, vicos incendebant, etiam Sophiæ * urbi ignem injicientes, omnia fœde diripiebant. Amurates ut accepit Pannones magna manu accedere populabundos, univerſos Aſiæ & Europæ exercitus contrahens, obviam, ut qui ex acie eſſet dimicaturus, hoſti procedebat. Amurates ut venit in regionem quæ Baſiliza * vocatur, Pannones in ea caſtra poſuiſſe, deprehendit. Præmiſit quoque ſuorum manum haud exiguam, quos juſſit obſervare Pannonum exercitum, & explorare ubi ſe teneat, & deinde explorata ad ſe referre. Iiſdem præcepit ut montis anguſtias, quæ in regis regione ſunt, præoccuparent: & arboribus cæſis eas obſtruerent, quo minus hoſtes eas ſuperare poſſent. Qui juſſa facientes, ſtrenue hoſtem aditu prohibebant. Et ſane Pannones conabantur irrumpere per Thraciam. Verum Amurates caſtra locaverat in montem qui pertingit uſque ad prædictas anguſtias, & congregavit optimates ſuos, quorum gloria in re militari erat maxima, * Thezeten Brenezis filium, Turachanem Theſſaliæ præfectum, Cumulien, Chaſanem Europæ ducem (qui & Baſſa Europæus, & Romaniæ Baſſa) & Scopiorum principem Iſaac. Hos, cum exciti voce præconis veniſſent, & conſediſſent, in hunc modum alloquutus eſt: Viri Muſulmani, videtis in quam neceſſitatem res noſtræ devenerint. Pannones enim hi, adhibitis Dacis & Tryballis, contra nos bellum movent. Nunc tempus eſt, ſi quis quid novit quod belli victoriam largia-

Edit. Pariſ. pag. 162.

Belli Ungarici cum Turcis occaſio.

Georgius Bulcus Ruſciæ Deſpotes.

Joannes Huniades.

* Quæ nunc Scopia. Vide Bonfin. Dec. 3. Uladislai infelix in Turciam expeditio.

* Ad fl. Slatitzam, Bonfin.

pag. 163.

* al. Jeſſen.

Amuratis oratio.

tur, expromere, nec id nos in præsentiarum celare. Mihi enim, ut sententiam meam proferam, pugnandum esse videtur: & omni mora posita, quam celerrime prælium inire. Nam facile nos victoria potituros arbitror, cum hostes nobis numero sint pauciores. Sic igitur agendum censeo: videlicet ut continuo arma arripiamus, manusque cum hoste conferre nihil cunctemur. Cum rex dicendi in hunc modum finem fecisset, Chasanes Europæ dux, quo magis regem ad capessendum prælium accenderet, huiusmodi orationem habuit: O rex, non est, qui non laudibus vehat orationem tuam, quam modo in medium adduxisti. Est enim rege magno & Otomanide digna, qui hostibus vilissimis nihil sit cessurus, verum regionem suam servare summa ope conetur. Nisi enim pugnare instituerimus, fortitudo nostra peribit, impedita timore regis: hostibus vero fortitudo crescet, eorumque res usque incrementa sument. Ex mora vereor ut nihil utilitatis, verum plurimum periculi capiamus. Etiam proxima pugnæ mora, quæ mihi admodum displicuit, cum decerneretur ut montis angustiæ arboribus cæsis clauderentur, nonnihil incommodi nobis attulit, dum nos timore perculsos, prælio abstinere hostes crederent. Talis fama nequaquam per nostrum exercitum est spargenda: nec volo ut timiditatis ullo modo ab hoste argui possimus: verum censeo confestim prælium esse occipiendum, & præliando regionem defendendam. hostine cedamus quæso? etiam ipse prælium capesse, si hostium populatione ulcisci velis. Sin autem ipse discrimen subire nolueris, tu hic sede; ego eos victos dabo, & sic affligam, ut nec Pannones, nec Occidentales alii in posterum te bello lacessere ausint. Hæc dixit Chasanes Mazalis filius. Tacentibus autem reliquis, ut qui non auderent contrariam regi sententiam proferre, metu subacti, Turachanes Thessaliæ dux in hunc modum loquutus est: Oportet quidem, o rex, singulos quid sentiant, nihil tuam sententiam reveritos dicere: & tanto magis, quanto majora pericula ostentare res videntur. Multo igitur magis æquum est, ut nos quæ sapimus, in præsenti exponamus domino nostro, in primis, cum etiam nos idem periculum attingat. Ego sane tua volucri similia esse assevero. Si volucri alam unam ademeris, haud poteris ea ad quamcumque aliam rem commode uti, si quando necessitas postularet: sin & alteram abstuleris, corpus solum relinquis, nec amplius volare, verum tantum incedere noverit. Quid igitur faciet avis, si ad victum quærendum, aut ad aliud quippiam convertitur? Huic similitudini res tuas confero. Januas corpus esse autumo, & in his refugium & receptaculum relinqui nobis tutissimum. Asiæ exercitum alæ assimilo, similiter & Europæ exercitum. Si prælium auspicati fuerimus, neuter exercitus ad prælii finem stabit. Asianus enim exercitus refugiet dimicare cum armatis & hastatis. Europæ exercitus quidem prælium non detrectabit: verum si viderit abire Asianum exercitum, nec ipse ad prælii finem manebit, sed sibi fuga consulet. Reliqui igitur tibi soli erunt Januæ milites, & peregrini. Nequeo itaque conjicere quo pacto præsentibus commode utaris, cum prælian-

Chasanis Bassæ sententia.

Edit. Paris. pag. 164.

Turachanis consilium.

Ἀτίς ἐπινοεῖ, ὅπως κρατήσει τόνδε τὸν πόλεμον; τιθέμενοι δ' γένοιτο ἡμῖν φράζειν ἐν τῷ παρόντι. Ἐμοὶ γὰρ πολεμητέα τε εἶναι ἡμῖν, καὶ μάχῃ ὅτι τάχιστα ποιεῖσθαι, συμβάλλοντας τοῖς πολεμίοις. αἱρήσειν γὰρ οἶμαι ἡμᾶς τάχιστα, ὀλίγους τε ὄντας ἐς τὸν ἀριθμόν. νῦν δὲ δοκεῖ μοι ὁμόσε ἰόντας ἐς μάχῃ ποιεῖσθαι, καὶ μὴ ὀκνέλλειν. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀμυράτεω, Χασίμης ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς, ἐποτρυνῶν ἐς μάχην, ἔλεξε τοιάδε. Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπαινέσεται τόνδε τὸν λόγον, ὡς Βασιλεῖ τε τῶν Ὀσμανίδῃ, ὃς τοῖς πολεμίοις ἐδὲν ἐφιέμενος, ἀνδράσι τε ὀλίγοις ἀξίοις, καὶ τὴν τε χώραν ἀνασώζειν πειρᾷ· ἢν δὲ μὴ μαχόμεθα, ἡμῖν τε τὰ φρονήματα ἀπόλληται, ἐγκαθισάμενα ὑπὸ δέος τοῦ Βασιλέως, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐρρωμενέστερα γίνηται. καὶ δέδοικα, μὴ ἐς τοὐναντίον ἡμῖν ὠφέλεια ἔσεσθαι, πλείστη ἡ ἐς τὴν μάχην ἀναβολὴ, καὶ ἐμοί τε οὐκ ἀνάρκετόν μοι τὴν ἀρχὴν ἐδόκει, τήν τε εἴσοδον φράττεσθαι, ὡς δεδιότων ἡμῶν, καὶ ταύτῃ ἡμῶν τῷ στρατῷ τὴν ἔννοιαν ἐμβαλεῖν. ἀλλ' δὴ τοῦτ' ἐχρῆν ἰόντας, δὶς δὺς ἀναπνεῦσαι συμβάλλοντας, καὶ ταύτῃ πειρωμένους σώζειν τὴν χώραν, μηδὲν ὑφίεσθαι τοῖς πολεμίοις· εἰ βούλει αὐτὸς, ὦ Βασιλεῦ, τὰς δὲ τὰς τὴν σὴν χώραν δῃώσαντας τιμωρεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς κάθησο ἐνταῦθα, ἐγὼ δέ τε αὐτὸς τάς δέ σοι παρασήσω, ὥς τε μή τε αὐτοὺς, μήτε τοὺς λοιποὺς τοὺς πρὸς ἑσπέραν, ἐθελῆσαι ποτὲ ἐναντία σοὶ ἐπιέναι. Ταῦτα μὲν Χασίμης ὁ Μαζάνεω παῖς ἔλεγε. Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων, καὶ τολμώντων ἐναντίαν γνώμην τοῦ Βασιλέως ἀποδείκνυσθαι, Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος ἔλεξε τοιάδε. Χρὴ μέν, ὦ Βασιλεῦ, ὅ, τι φρονῶν τυγχάνει ἕκαστος, τὰ σὰ μηδέν τι ὑπολογιζόμενος λέγειν, καὶ ὅσῳ δὴ καὶ μείζω τὸν κίνδυνον παρέχεται τὰ ἐνεστῶτα, καὶ ἐπιτάδειος μᾶλλον τυγχάνει ὤν, ἀνάγκη ἐπειδάν τις αὐτῷ κίνδυνος ἐπισῇ, φράζειν, ὅ, τι φρονεῖ ἕκαστος. πολλῷ δ' ἂν ἔτι μᾶλλον, δεσποτῃ χρεὼν ἀποδείκνυσθαι, ἅ, τι ἂν ἡμῶν ἕκαστος γινώσκει ἐς τὰ παρόντα, ὅσῳ τε καὶ κοινὸς ἐφ' ἡμᾶς ἀφικνεῖται ὁ κίνδυνος. Ἐγὼ γὰρ, ὦ Βασιλεῦ, διοικῶ, * ἂν τὰ φράγματα λῷ. λῷ δ' ἢν πτερύγων μίαν ἀφέλῃς, κακῶς μὲν δυνήσεται χρῆσθαι αὐτῇ ἐς ὅ, τι ἂν γένοιτο χρεία, λῷ δὲ καὶ τὴν ἑτέραν ἀφελόμενος, καταλίπῃς τὸ σῶμα αὐτῆς μόνον, ἵπτασθαι μέν τοι οὐκ ἂν ἔτι ἔχοι, πορεύεσθαι δὲ μόνον καταλίποιτ' ἂν αὐτῇ. πῶς δ' ἂν αὐτῇ χρήσαιτο ἔτι τὸ λοιπὸ λῷ τε ἐπὶ ξοφλὼ ἐθελήσῃ ἰέναι, λῷ τε ἄλλό τι χρῆσθαι οἱ ἐς τὰ παρόντα αὐτῇ; Τοῦτο δ' ἂν λέγοιμι καὶ ἐπὶ σοῦ. πάς τε γὰρ θώρας σῶμα φημὶ εἶναι, καὶ βεβαιοτάτην ἡμῖν ὑπολείπεσθαι ὑποδοχὴν ἐνταῦθα. Τὸ δὲ Ἀσίας στράτευμα, πτέρυγί τε εἰκάζω, ὡσαύτως δὲ τὸ Εὐρώπης. μαχομένοις μὲν οὖν, οὐδ' ἕτερα ὑποστῶσι ἐς τέλος τοῦ ἀγῶνα ἐθελήσουσιν. ἀλλ' ἡ μὲν Ἀσία, οὐδὲ εἰς χεῖρας ἀφίξεται τοῖς, δορυφόροις τε οὖσι καὶ ὡπλισμένοις αὐτοῖς τε, τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης μάχεσθαι μὲν ἐθελήσει, ἀπιόντος δὲ τοῦ Ἀσιανοῦ, μόνον ὑπολειπόμενον, οὐκ ἔτι ἐπιμενεῖ τέλεον, ἀλλὰ φεύξεται καὶ αὐτὸ ὅποι ἂν δοκοίη σώζεσθαι. ὑπολείποντας

* τιθεμένοις. sic etiam R.

* Locus corruptus, sic etiam in uno, in al. lacuna est.

λείπον] δέ σοι αἰθύραι, καὶ οἱ νεήλυδες, καὶ ἐκ ἔχω συμβαλέσθαι, ὅπως ἂν σώσῃ σαυτῷ ἐπιτηδείως χρῆσθαι ἐς τὰ παρόντα, ἢ ἀμώσεσθαι μόνον, ἐδέν τοι ξυμπραττόμενον. Ἀλλὰ δοκεῖ μὲν ἐμοί, συμβολὴν μὲν μὴ ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀναχωροῦντας ἐς τοὔπίσω ἕπεσθαι ἐπὶ ὅ, τι ἂν ἡμῖν ἐμποδὼν * γίγνηται. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ὅ ἂν αὐτοὶ λιμῷ πιεζόμενοι τὰ μάλιστα, τὰ ἔμπαλιν γένωνται, καὶ ὅτω χαλεπῶς ἔχουσιν ἐπιτίθεσθαι καὶ δυώμεθα. καὶ ἔσται δὴ τότε χρῆσθαι τούτοις ὅ, τι ἂν βουλώμεθα. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ ὡς ἐδόκει τε ἀμείνων ἡ πρότερος εἶναι, ἐτίθεντο καὶ οἱ λοιποὶ παρόντες τότε ἐς τὴν βουλήν. Ἰστὲ δὲ ὁ Βρενέζεω, ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ βασιλεῦ, μηδὲν ὄν ἡμῖν ἐπιτήδειον. ὥστε γὰρ περιγένοιο πολεμίων, ἐκ ἐνορῶ, ὅ, τι ἂν γένοιτό σοι ὄφελος ἀπὸ τούτου. καὶ γάρ τοι Παιαζίτης ὁ Λαίλαψ σὸς πάππος, ἐξέφατο μέντοι τοὺς Κελτούς τε Παίονας· καὶ μέν τοι γε ὄφελος αὐτῷ ξυνέβη γε ἀπὸ τούτου· ἀλλ' ἐς τὴν χώραν ἀποχωροῦντες τὴν σφετέραν, σφᾶς τε αὐτοὺς ἔσωσαν αὐτίκα ἰόντες, καὶ τὴν χώραν διέσωσαν. Ἦν δὲ τοὐναντίον συμβῇ, ἀπαίσιον λέγει, οἷς ξυμβήσεται χαλεπὰ ἀπὸ τούτου. ἄμεινον δὲ πάντα αἱρεῖσθαι τὰ ἀσφαλῆ αὐτῶν τινα ἕπεσθαι, ἀφ' ὧν ἀποβήσεται αὐτῷ, μηδέν τι ξυμφαλέντι, ἡττηθῆναι μὲν μηδαμῶς, περιγενέσθαι δὲ τῷ ἐναντίῳ, ὥστε μὴ παρὰ γνώμην ἐξίοι αὐτῷ τὰ ἔργα· δύο δὴ αἱρέσεων, τῆς τε ἐπισφαλοῦς ἔσης ἡμῖν, περὶ ἧς διδάσκει βουλόμεθα, καὶ τὴν ἀσφαλεστέρας πολλῷ ταύτης αἱρεῖσθαι χρὴ, καὶ ἀσφαλῆ μᾶλλον· καὶ ἥ ὁ νῦς ἔχοι, ταύτῃ μᾶλλον ἢ ἄλλῃ σοι λογίζεσθαι. Ἐμοὶ δὲ ὑποχωρῆσαι μὲν τοῖς ἐναντίοις, ἔτε σοι, ὦ βασιλεῦ πρέπον ἐστὶν, ἔτ' ἂν αὐτὸς συμβουλεύσαιμι· φεύγειν γὰρ ἂν δόξαιμι, καὶ ἐκείνοις μὲν ἐς τὸ βέλτιον παίσεται· ἡμῖν δὲ ἐς τοὐναντίον, εἰ δ' ἂν ἐπιχειρῶμεν ἔτι οἶμαι διωκόμενοι, τάς τε Ἀσιανὰς, καὶ ἣν πεζὸν ὃν ἔχομεν ἀλλὰ μάχεσθαι μὲν μηκέτι, φραξαμένους ἔτι βέλτιον ἐπιμένειν, ἄχρις ἂν ἐς ἀνάγκην ἀφίκωνται ὑποχωρεῖν· ὑποχωροῦσι δὲ ἐπιτίθεσθαι αὐτίκα σὺν τοῖς ἱππεῦσιν ἑπομένους, καὶ βλάπτειν ὅ, τι ἂν δυνώμεθα. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἐπεὶ ἡ πρότερος ἀμείνονι, ἔσωσθαι ἔφασαν καὶ οἱ λοιποὶ, ἣ τότε παρόντων. Ἐνταῦθα ἐδόκει, μήτε συμβολὴν ποιεῖσθαι, μήτε ὑποχωρεῖν, τρίβειν δὲ τὸν χρόνον αὐτῷ ἐπιμένοντας, καὶ ὑποχωροῦσι τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα ἐπιπέμποντας, καὶ τινὰ τε εἴσοδον φυλάττειν, ὡς δεδιώτα τὰ μάλιστα ἀμυνομένους ἐδέδοκτο. τινά τε εἴσοδον ἐφύλαττον ἢ ἐδιώκοντο, ὡς πράτιστα ἀμυνόμενοι. καὶ ἐπειρῶντο μὲν παρίεναι οἱ Παίονες καὶ βιάζεσθαι τὰς Τύρκας, ἀ μέντοι ἐδιώκοντο· ὡς γὰρ ἐπιπίπτοντες ἐβιάζοντο ἰσχυρῶς, ἐνταῦθα οἱ λοιποὶ ἣ Τύρκων ἐπεβοήθουν, καὶ ὠθισμὸς ἐγένετο ἀμφοτέρων. τέλος δ' ὡσάμενοι τοὺς Παίονας οἱ ἣ βασιλέως ἴσαντο ἐμπαλιν. χρόνου δὲ ἐπιγενομένου, ὡς ἐδὲν ἴσχυον οἱ Παίονες, καὶ λιμῷ ἐπιέζοντο, ἐνταῦθα ἀπεχώρουν τὰ ἔμπαλιν γενόμενοι. νυκτὸς δὲ συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο. ὡς δὲ ἠὼς ὑπέφαινε, καὶ τὸ ἣ πολεμίων στρατόπεδον ἑώρων οἱ Τύρκοι οἱ χόμενον, ὑπὸ ἣ νύκτα ἔμενον. Ἐνταῦθα ἐπιλεξάμενος τῶν στρατῶν αὐτῶν ὅσοι ἔμενον, καὶ παρεσκευασμένοι ἦσαν, ἐπιτρέπει Χασίμῃ τῷ Εὐρώπης στρατηγῷ, διώκειν τοὺς πολε-

* γίγνεσθαι. R. ut in c.

do nihil efficere possis. Sed enim meum consilium depromam. Censeo pugnandum esse: verum ut paulatim retrocedamus, domantes omne quicquid obstiterit. Nec volo, ut desinamus retrocedere tam diu, donec & ipsi fame pressi, persequi desierint: & retro unde venerunt, ire perrexerint. Cedentes deinde persequemur, & in angustiis constitutos adoriemur totis viribus. In hunc modum cum hostibus juxta animi sententiam agere poterimus. Huic sententiæ, quæ prædicta melior & tutior erat, etiam reliqui qui præsto erant, calculum addidere. Jesse autem Brenezis filius hujuscemodi orationem exorsus est: Ego quidem, o rex, existimo parum utilitatis nos capturos, imo nihil, etiam si devicerimus hostes. Nam nullum emolumentum inde affulgere video. Etenim Pajazites * Lælaps, avus tuus, quondam Gallos Burgundiones & Pannones fudit, verum nihil commodi inde percepit. Nam in suam regionem contendentes, semetipsos & regionem servarunt. Verum si contrarium, absit omen, accidat, & vincamur, quibus pericula immineant, omnibus perspectum esse arbitror. Satius autem esse reor, semper eligere tutiora consilia, ne in terrorem aliquem incidamus, & vincamur: verum ut victoriam hostibus extorqueamus, nisi res non ex animis sententia succedet. Cum igitur duplex electio sit proposita, una periculosa, & altera magis tuta, arripiendam tutiorem quis ambigit? Quis sanæ mentis compos non tutiora magis sequeretur consilia? Proinde retro pergere, & cedere hosti, nec te decet, rex, nec etiam suaserim. Fugere enim videremur, animique hostibus crescerent, nobis vero minuerentur: nec etiam amplius Asianos & pedestrem exercitum retinere possemus. Sed nec pugnæ summam rerum committendam consulo. Verum consultius existimo, ut angustias diligenter præcludamus: & tam diu sedeamus, hic tempus terentes, donec hosti retrocedendi necessitas injiciatur. Deinde cedentibus instandum esse judico, universum equitatum in eos immittentes, eosque quam maxime possumus affligentes. Huic sententiæ, quia præcedente tutior & melior erat, etiam reliqui qui aderant, consensum præstare haud sunt cunctati. Decretum igitur est, neque pugnare, neque cedere velle: magis placebat, tempus cunctando trahere, deinde hostibus abeuntibus inhærere. Europæ itaque exercitum miserunt, ut aditu hostes quam acerrime prohiberet. Hæc ubi visa sunt, summa vi angustias defenderunt, ne intrare posset. Conabantur sæpius Pannones irrumpere, & Turcos ex custodia deturbare: verum nihil promovebant: nam eo loci ubi perrumpere nitebantur, fortiter resistebant Turci, & utrinque pellebantur: verum Turci pulsis Pannonibus, quam fortissime obsistebant. Cum multum temporis tandem intercessisset, nec quicquam Pannones efficerent, fame coacti, necessario retro qua venerant, pedem ferre compellebantur. Nocte igitur collectis impedimentis, ex castris proficiscuntur. Ut aurora illuxit, hostes abscessisse noctu cognoscentes Turci, paulisper substiterunt. Rex deinde eligens de suo exercitu omnes quotquot manserant, & ad prælium instructi erant, eos Europæ duci tradidit, ut per-

Josuæ consilia rii sententia.

* Turbo.

Pannones Turcis formidabiles.

Edit. Paris. pag. 165.

Ungarorum discessus.

sequeretur hostes. Turachanem vero subsequi jussit cum Thessaliæ exercitu. Ille igitur assumptis iis quos rex dederat, citatissimo cursu hostes insequitur. Joannes autem Huniades cum prænovisset Turcos cedentibus inhæsuros, delegit & ipse Pannonum robustissimos, quos in insidias locavit, quasi repugnaturus fortissime venientibus Turcis. Europæ dux cum per patentes campos iter acceleraret, insequens hostes, Turachanes ejus frater occurrens, fratrem sic compellat: Tune per patentes campos proficisceris, ducens tantum exercitum? scito tuam profectionem haud satis tutam esse. Nam Pannones non ferent suos a nostris persequutionem pati. Nec sane a prælio abstinebunt, fuga sibi consulentes, cum tanto tempore nos provocaverint, ut cum ipsis prælium iniremus. Et quidem, ut apparet, pugnæ sunt cupidissimi. Et jamdudum, ut opinor, frendebant, quod nolebamus in planiciem descendere, & decernere ferro. Suadeo igitur, ut per radices montis hujus hostes, quantum satis est, persequamur: & sic, quæ opportuna visa fuerint, iis dare poterimus. Hæc dicens, Chasani non persuasit. Ipse autem cum Thessaliæ exercitu avertebatur, instructoque agmine per montis radicem profectionem faciebat. Chasanes cum exercitu Europæ per campum festinabat, & Pannones qui fugam simulabant persequebatur. Cum autem tractus esset ad locum insidiarum, & Choniates tempus esse ratus incurrere in hostem, ex insidiis Turcos invadit cum suis: Barbaros multos necarunt, & multos vivos ceperunt. Plurimi Turci in hoc prælio desiderati sunt, * Chatitis frater Carambes Priami filius a Pannonibus captus est. Reliqui Turci in fuga capiebantur, Chasanes confugit in regis castra, paucos de suo exercitu secum habens. Veniens autem in conspectum regis, talia dixisse fertur: O rex, qualia perpessi sumus a viro quem novimus esse sceleratissimum, qui tuos hosti prodidit planissime, nam vere proditor est. Hosti nostra consilia enunciavit, & acie instructus ire mecum noluit. Georgio autem Buco amico suo singula indicavit, quomodo essemus ipsos oppressuri. In hunc sane modum res tuæ periere, & pauci incolumes fuga evasimus. Ibi tum * Chatites filius Priami infestus viro propter fratrem, regem exasperavit contra Turachanem. Rex cum grave esse judicaret, Turachanem non esse profectum cum Europæ duce: verum aversum aliud iter ingressum, prodentem Europæ exercitum, eum cepit, & vinctum in Asiam, ut asservaretur in vinculis in urbe Tochata, misit. Chatites non cessabat iram regis augere, in memoriam redigens, Turachanem, cum ageret in magna Bidina, princeps existens regionis finitimæ Istro usum esse Buco Tryballorum duce, & amico & familiari. Hac amicitia motum ajebat Turachanem, voluisse illum, quacumque in re posset, juvare. Nam acceptis a Buco muneribus, promiserat se ei operam suam locaturum indefessam, quacumque in re voluisset. His fidem dans dictis rex, Turachani vincula injecit, & in Asiam vinctum deduci jussit, ut ibi in carcerem conjiceretur. Thessaliam alii administrandam commisit. Hoc modo carcere conditus est Turachanes. Georgius Tryballorum dux, cum parum

Joannis Huniadis stratagema.

Edit. Paris. pag. 166.

Pannonum & Turcorum pugna.

* Chaliles frater Carambi, qui & Carambejus, filius, a Pan.

* Chaliles filius Imbraimi.

Vide Bonfin. dec. 3. lib. 6. qui Chaliten etiam Halibegum vocat, alias etiam Haliobassa.

pag. 167.

Georgius Despotes.

Α μίας, καὶ τόνγε Τυραχάνην, ἐκέλευσεν ἕπεσθαι ἔχοντα τὸ τῆς Θετταλίας στράτευμα. Οὗτος μὲν δὴ λαβὼν τάχιστα, ὡς εἶχε ποδῶν, ἤλαυνεν ἐπιδιώκων τοὺς πολεμίους. Ἐπεὶ δὲ Ἰωάννης προήδει τοὺς Τούρκους, σφίσιν ἀποχωροῦσιν ἐπιπεσούμενος, ἐπιλεξάμενος καὶ ἄνδρας τῶν Παιόνων τινὰς τοὺς ἀρίστους, καθίσατο ἐς ἐνέδρας, ὡς ἐπιοῦσι τοῖς Τούρκοις, καὶ διώκουσι τὸ ἑαυτῶν στράτευμα, ἐπιθησόμενος ἐπ' ἀμφοτέρους. Ἐνταῦθα ἐλαύνοντος τοῦ Χασίμεω διὰ τοῦ πεδίου καὶ πόδας, καὶ διώκοντος τοὺς Παίονας, προσελάσας ὁ καὶ ὁ ἀδελφὸς Τυραχάνη ἔλεγε τῷ ἀδελφῷ τοιαῦτα, Χασίμη, σὺ μὲν ἐλαύνεις διὰ τοῦ πεδίου, στρατὸν ἔχων τοσοῦτον; ἴσθι μὲν οὖν οὐκ ἀσφαλῆ οὕτω πορεύσιμος τὴν πορείαν. Οἱ δὲ Παίονες ἅτε ἀνέξονται διωκόντων ἡμῶν αὐτούς, ἅτε ἀσυχίαν ἄγοντες, ἐς τὰ ὄπισθεν φεύξονται ἄσμενοι. οἵ τινες μάχεσθαι μὲν ἐς τὸ ἐμφανὲς τοσοῦτον χρόνον παρεκαλοῦντο ἡμᾶς, καὶ ἄσμενοι ἡμῖν δοκεῖ ἐμάχοντο, καὶ πολλοί, ὡς ὀίομαι, φρίαντο, ὥς τε αὐτοῖς ἐς τὸ πεδίον καταβάντας, ὁμόσε ἰέναι. ἀλλὰ οὕτω τὴν ὑπώρειαν πορευόμενοι, ἐκείνης τε ἐπιδιώξομεν. ὅσον ἱκανῶς ἔχει, καὶ ἡμῖν ἔσται ἐκείνων ταμιεύεσθαι, ὅσοις ἂν ἐπιτυχόντως ἔχωμεν. Ταῦτα λέγων, ὡς οὐκ ἔπειθε τὸν Χασίμεω, ἔχων αὐτὸς Θετταλίας στράτευμα, ἐβάπτετο διὰ τῆς ὑπωρείας σωτεπαγμένου τῷ στρατεύματι. Πορευομένου δὲ διὰ τοῦ πεδίου τοῦ Χασίμη, σὺν τῷ Εὐρώπης στρατῷ, ὡς ἐν καιρῷ ἐγένετο τῷ Χωνιάτῃ, ἐνεδρεύσαντι τὸ στράτευμα, ὅτε ἀμφὶ Βασιλέα φεύγοντες, ἐπιφανέντος ἐκ τῆς ἐνέδρας τοῦ Ἰωάννου, ἐπελαύνουσι τοῖς βαρβάροις, καὶ τρεψάμενος ἐς φυγὴν ὁ Χωνιάτης τοὺς, τοὺς μὲν ἔφθειρε, τοὺς δὲ καὶ ἐζώγρησεν. Ἐνταῦθα πολλοί τε ἔπεσον τῶν Βασιλέως, καὶ ὁ τοῦ Χαλίλεω ἀδελφός, * Περιάμεω παῖς, ἁλὼς ὑπὸ Παιόνων. καὶ ἄλλοι τῶν Τούρκων ἁλίσκοντο φεύγοντες, αὐτός τε ὁ Χασίμης ἔφυγεν ἐπὶ τὸ βασιλέως στρατόπεδον, ὀλίγους ἔχων ἀμφ' αὐτὸν τῶν στρατῶ. Ἀφικόμενος δὲ ἐς ὄψιν τοῦ Βασιλέως, ἔλεξε τοιάδε· Ὦ Βασιλεῦ, οἷα πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀνδρὸς, ὃν ἡμεῖς ἴσμεν φαυλοτάτου, καὶ τὰ σὰ πράγματα καταπροδιδόντος τοῖς πολεμίοις; ὅτῳ γὰρ ἐποίησεν ἢ ἐπήγγειλατο, ὅτῳ καὶ ταὐτὸ ἐναι ἠθέλησε, Γεωργίῳ δὲ τῷ Βύκῳ ἐπιτηδείῳ τε ὄντι αὐτῷ, ὑποσημῆναι ἕκαστον ἡμῶν ἐμέλλομεν ἐπιέναι, ἐφθείροντο τὰ σὰ πράγματα, καὶ τὸ ἐκείνου μέρος οἰχόμεθα. Ἐνταῦθα Χαλίλης ὁ Πραΐμεω ἀχθεσθεὶς διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐξέμηνε καὶ αὐτὸς Βασιλέα καὶ τὸν Τουραχάνεω. Βασιλεὺς δὲ δεινοποιησάμενος, μὴ ἐναι καὶ ταὐτὸ, τῷ Εὐρώπης στρατηγῷ, ἀλλ' ἄχρι γενόμενον ἄλλῃ πορεύεσθαι, καταπροδιδόντα τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, προσελάβετο Τυραχάνην, καὶ ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, ἔπεμπεν ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐς Τοχάτην πόλιν ἰσχυράν, δέσμιόν τε γενόμενον, καὶ ἐς φυλακὴν ἀπαγόμενον. καὶ Χαλίλης γάρ τοι ὑπετίθετο βασιλεῖ ἀναμιμνήσκων, ὡς ἐκεῖνος ἐν μεγάλῃ * Βιδινίδι διατείβων, καὶ ὕπαρχος ὢν τῆς παρ' Ἴστρον χώρας, Βούκῳ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι, ἐπιτηδείῳ τε ἐχρῆτο καὶ συνήθει, καὶ διὰ τοῦτο ὑποσημαίνοι * αὐτοῖν, ἢ δέοι ἀλλήλας ὠφελεῖν ἐς τὰ παρόντα. καὶ δῶρα δεχόμενον παρὰ τοῦ Βύκου συμβαλέσθαι αὐτῷ ἐς ὅ, τι ἂν ἡγήσαιτο σωίσειν ἐκείνῳ. καὶ ἐντεῦθεν ἀναπεισθεὶς Βασιλεὺς, κατεῖρξε τε αὐτὸν Τουραχάνην, ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπιπέμψας, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Θετταλίας ἑτέρῳ ἀνδρὶ ἐπέτρεπε διοικεῖν. καὶ Τουραχάνης μὲν ὅπως ἐς τὰ εἰρκτὴν ἐγένετο. Γεώργιος δὲ ὁ τῶν Τριβαλῶν ἡγεμών, ὡς

R. Πραΐμεω, ut infra.

* Βινίδι. in uno. Βυδινίδι, in al. Βυδίνη.

* αὐτὸν, R. ut in c.

ἐδέη λώϋετο αὐτῷ ὑπὸ τῆς Παιόνων, ἐς τὴν ἀρχὴν A
αὐτῦ πέμπων ἄγγελον ἐπὶ τὰς θύρας, ἐπειρᾶτο
τῆς τ βασιλέως γνώμης, εἰ ἀποδοίη αὐτῷ τ ἀρ-
χὴν, ὥς τε ἐπάγειν αὐτῷ φόρον, καὶ ἡμίσειαν τῆς
χώρας αὐτῦ προσοδον. καὶ αὐτός τε ἔφασκε ἀπέν-
δεσθαι ἐπὶ τούτοις, καὶ τὸς Παίονας ἅμα αὐτῷ
πείσειν, ὑπέσχετο ἐς τὸ τὰς σπονδὰς ποιεῖ-
σθαι. Ἐνταῦθα ὡς ἤκουσε τ ἀγγέλε τοιαῦτα προϊ-
χομένε, τότε ἄλλα ὑπέσχετο αὐτῷ, καὶ τῷ παι-
δὶ αὐτῷ ἀποδωῶαι, καὶ ἔσεσθαι βασιλέως ἐπιπ-
δείως τὸ ἀπὸ τῦδε. Ἐνταῦθα ὁ Βῆκος μετιὼν τὸν
Παιόνων ἕκασον, καὶ τὸν γε βασίλεα Λαδίσλαον,
ἔπειθε σπένδεσθαι Ἀμουράτῃ, λέγων τοιάδε. Ὦ
Βασιλεῦ, σὲ Βασιλεὺς Ἀμουράτης παρακαλεῖ ἐπὶ B
τὰς σπονδὰς, οὐ μὴν τὴν χώραν ἀποδιδόναι. ἢν
οὖν ἐμοὶ πείθῃ, σπονδὰς ἐν τῷ τοιῷδε ποιήμεθα.
ἄμεινον παρασκευάσῃ ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐπιὼν
τὰ δὲ πάντα ἐκ ἔτι τὸ δεύτερον ὑπέμεινε. Ταῦτα
λέγων τε ἔπειθε, καὶ ὡς ὑπέσχετο ποιήσειν, ἢν
ὑπετίθετο αὐτῷ ὁ Τριβαλὸς, αὐτίκα ἔπεμπεν
ἄγγελον παρὰ τὰς θύρας, μεταπεμπόμενος πρέσ-
βεις, ὡς τῆς Παιόνων ποιησομένων τὴν εἰρήνην,
καὶ αὐτὸς ἀπολιπόμενος τὴν ἀρχήν. Ἐνταῦθα
Ἀμουράτης ἔπεμψε πρέσβεις, καὶ τὰς σπονδὰς ἐ-
ποιοῦτο, ἐφ᾽ ᾧ τότε Γεώργιον ἔχειν τὴν χώ-
ραν αὐτῦ, καὶ τὴν ἡμίσειαν προσοδον ἀποδιδόναι
τῷ Βασιλεῖ. καὶ ὅρκιά τε ἅμα ἐποιοῦντο, ἐφ᾽ C
ᾧ μήτε τὸς Παίονας λῃΐζεσθαι τὴν βασιλέως
χώραν, μήτε αὖ Τούρκους βλάπτειν τὸν Ἴστρον
ἐπὶ μηδεμιᾷ βλάβῃ, μηδεμιᾷ μηχανῇ,
ἐφ᾽ ᾧ τε παρὰ πάντα τὸν βίον αὐτῶν ξένους
τε καὶ φίλους εἶναι, ἄνδρα τε δόλου καὶ ἀπάτης.
τὸς δὲ Δακοὺς ὑποφόρους τε εἶναι τῷ βασι-
λεῖ, ἃ καὶ σωέθεντο ἐν ταῖς βασιλέως σπον-
δαῖς πρὸς αὐτοὺς πρότερον γενομέναις, καὶ
ἐς τὸς Παίονας τελεῖν, ἢ τὸ πρόσθεν ἔχοντες
διετέλουν. Ταῦτα ὡς ἐγένετο, αὐτίκα Α-
μουράτης ἐστρατεύετο ἐπὶ Καραμᾶνον. ἔτος
δὲ ὡς ἐπύθετο ἐπιέναι τὸς Παίονας ἐπὶ Βα- D
σιλέα Ἀμουράτην, καταβάντας τὸν Ἴστρον, ἐπὶ τ
χώραν τῦ βασιλέως ἐλαύνειν ἐν καιρῷ αὐτῷ ἔσε-
σθαι οἰόμενος ἢν ἐπιὼν καταστρέφοιτο τὴν τε τὴν
Ἀσίας βασιλέως χώραν, ἐξήλαυνέ τε, καὶ ἐ-
πήει καταδουλούμενος, ὅτι ἂν αὐτῷ προχωροίη.
Πρόσθεν γὰρ ὅτε οἱ Παίονες ἔμελλον στρατεύεσθαι ἐ-
πὶ Ἀμουράτην γνώμῃ παραπλησίᾳ ὥρμηντο ἐπ᾽
αὐτόν. ὥς τε ἀπ᾽ ἀμφοῖν ταῖν χώραιν ἐπιόν-
των στρατῷ, διεσχίζοιτο αὐτῷ τὰ στρατεύματα,
καὶ οὕτως ἀσθενῆ ξυμβαίνει γίνεσθαι. Ἀμουράτης
μὲν οὖν ἐπὶ τὸν μείζονα πόλεμον ἀφικόμενος, καὶ
πᾶσιν αὐτῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον θέμενον, ἐστρατεύε-
το αὐτίκα ἐπὶ Καραμᾶνον. οἱ δὲ πρέσβεις τε E
πέμπων, ἠξίε τά τε ἄλλα αὐτῷ ὑπουρ-
γεῖν, ὧν ἂν δέοιτο αὐτῦ, ἅ ὁμήρες, καὶ πί-
στὰ παρέχεσθαι ἐπὶ τούτοις. Ταῦτα μέντοι αὐτῷ κα-
τὰ τ Ἀσίαν ξυνεβεβήκει. τὰ δὲ τ Εὐρώπην,
ὑπὸ μέν τοι τῆς Πελοποννησίων ἡγεμόνων, ἐς
τὴν χώραν αὐτῦ τοιάδε ἐγένετο. Ὡς γὰρ Θεόδω-
ρος ὁ μετ᾽ αὐτὸν Βασιλέα Ἑλλήνων γενόμενος,
ὡς οἱ χόμενος παρῆν ἐς Βυζάντιον ἐπὶ τὴν βα-

auxilii ſentiret ab Pannonibus in recuperando principatu, legatum miſit in Januas regis, ut ejus animum exploraret, num ſibi reſtituere vellet principatum. Quod ſi faceret, promittebat ſe ipſi tributarium fore, & dimidium tributi, quod regio penderet, ipſi quotannis numeraturum. His conditionibus ſe fœdus accipere velle memorabat. Quin & Pannonibus ſe perſuaſurum pollicebatur, ut cum ipſo fœdus, ſi modo vellet, ferirent. Hæc cum legatus audiente rege recenſuiſſet, promiſit ſe ei & filio redditurum principatum: verum ut deinceps in fide maneant, amicitiamque ſuam bona fide colant. Ibi tum * Bulcus Pannonum animos ſibi concilians, etiam regem Uladislaum eo adduxit, ut fœdus cum Amurate faceret. At Uladislaum in hunc modum alloquutus eſt: O rex, rex Amurates te ad fœdus hortatur: nec hoc ſolum, verum regionem reſtituere pollicetur. Si igitur me audias, fœdus panges. Nam hoc pacto res tuæ ad bellum melius erunt inſtructæ: & ſi deinde ſecundo acceſſeris hoſtiliter, facile vinces. Hæc ubi eſſet eloquutus, ſtatim in ſententiam ſuam perduxit regem. Quid deinde ex ſententia Bulci, aut quemadmodum Bulco promiſerat, nuntium miſit in Januas regis advocans regios legatos, quaſi his præſentibus fœdus percuſſurus, & regionem recepturus. Amurates igitur legatos ire jubet, quorum auctoritate fœdera fiebant, quibus cavebatur, ut Georgius regionem ſuam teneret, & ejus regionis tributi partem dimidiam regi quotannis ſolveret. Jusjurandum quoque exigebatur, ne Pannones deinceps popularentur regis regionem, neve Turci tranſirent ad Iſtrum ad vaſtandam Pannonum regionem: verum fides jurejurando utrinque accepta eſt, ut ex eo tempore ſint inter ſe hoſpites & amici: quod tamen abſque dolo fraudeque utrorumque fiat. Dacis imperatur, ut ſint regis tributarii, quemadmodum regio fœdere, quod jam ante interceſſerat, continebatur. Præterea ut pertinerent, quemadmodum hactenus, ad Pannones.

His ita compoſitis, Amurates continuo expeditionem contra Caramanum ſumpſit. Nam hic, ubi primum cognoverat Pannones bellum inferre Amurati, trajectoque Iſtro regis regionem evaſtare, haud incommodum ſibi fore ſuiſque rebus ratus, ſi regis in Aſia regionem ſubigeret, cum impetu in eam irruebat, omnia ſubjiciens, & in ſervitutem redigens, quocumque ſe vertiſſet. Caramanus namque cum audiſſet Pannones petere bello Amuratem, & ipſe hoſtili animo contra ipſum profectus eſt. Itaque cum ab utraque regione hoſtis accederet, Amuratis exercitus diſtrahebatur, & infirmior reddebatur. Quum igitur maximum impenderet Amurati bellum, ſibi utile fore ratus, fœdus cum Pannonibus pepigit, omnemque belli tempeſtatem in Caramanum avertit. Caramanus ne vim regis experiretur, miſit legatos petitum pacem: quibus mandarat, ut dicerent, ſe paratum eſſe ſervire Amurati, quandocumque ſua opera indiguiſſet. Sin promiſſis parum fidei haberet, ſe obſidibus & cæteris, ne quid dubitaret, cauturum. Hæc quidem Amurati in Aſia acciderunt. In Europa vero a Peloponneſiacis principibus quid in regione ejus geſtum ſit, nunc dicetur. Ut enim Theodorus,

* Bucus.

Pannonum fœdus cum Turca.

Amuratis expeditio in Caramanum.

Edit. Pariſ. pag. 168.

Peloponneſires.

qui poſtea rex electus eſt, venit Byzantium in regnum ſuum, Conſtantinus cognomento * Dragoſis in Peloponneſum adveniens: & aſſumens fratris regionem inter cætera & Spartam quæ vergit ad montem Taygetum, & propemodum univerſam Peloponneſum, præter Thomæ, qui frater erat regis, regionem obtinuit. Etiam Iſthmum muro includere parabat: nec ceſſabat regis regionem, quæ extra Peloponneſum eſt, ad defectionem ſolicitare: Bœotiam & Thebanorum urbem, univerſamque Bœotiam in ditionem redegit. Atticæ tyrannus ſive princeps * nolebat cum eo pugnare: verum tributum ſe quotannis ipſi penſurum promittebat. Hinc fœdere icto, in amicitia receptus eſt. Pindum quoque (quem hodie Mezzono appellant) occupavit. Hunc montem * Blaci incolunt, quibus eadem cum Dacis eſt lingua: nec quicquam ab Dacis, qui Iſtrum accolunt, differre cognoſcuntur. Advenientes igitur ad iſtum ducem, ſemetipſos ei dediderunt, & deinceps bellum gerebant cum Turcis in Theſſalia habitantibus, accipientes ducem ab Peloponneſiaco principe. Leodoricium oppidulum in Locrenſium regione ſitum, & Pindo adhærens verſus Phandrium urbem, principem a rege accipit. Hunc montem, qua ſe in Achajam porrigit, inhabitant Arabæi viri Albani. quibus permiſſum eſt ab rege patriam ſuam regere regionem. Hi quoque ad Græcos deficiebant. Contrahens igitur univerſam Peloponneſum in Iſthmum, muro eum cingere inſtituit. Opus autem iſtud maturavit accerſito fratre, qui & ipſe regionem ſub ſe habebat. Univerſos igitur huc congregans, murum diviſit & ſingulis tantam, quantam brevi extruere poſſent, partem aſſignavit. Murus Iſthmi quum jam eſſet abſolutus, exercitum miſit, qui regis regionem popularetur, & ex profeſſo cum rege bellum gerebat. Nec multo poſt * Amures Turachanis filius aſſumpto Theſſaliæ exercitu, impetum in Thebas & Atticam dedit. Quibus vaſtatis, reverſus eſt magna præda onuſtus. Nerius Athenienſium princeps, ut vidit Turcorum res denuo exoriri, & priſtinam felicitatis formam recipere, legatos miſit in Januas, petitum pacem, ut qui velit cum eo fœdus inire, & tributum, quemadmodum antea, quotannis ſolvere. Rex Amurates legationem benigne audivit, fœduſque & pacem dedit, hac conditione, ut quotannis, quemadmodum antea, ſibi tributum ferret. Nerius iſte a Florentia, quæ Tyrrhenorum eſt metropolis, ad Atticæ principatum hoc modo proceſſit. Antonius namque Rainerii filius, hunc ſimul & fratrem accerſens a Florentia, propinquos & cognatos ſuos, ſecum eos habuit, victum eis & neceſſaria miniſtrans. Poſtquam autem Antonius apopleſia in ſomno ictus expiravit, uxor ejus miſit legationem ad regem Amuratem, ut ſibi & ei qui in ea civitate erat optimus, principatum committeret. Is erat mulieri propinquus genere, & meus pater: quem miſit ad regem cum immenſa pecuniæ vi, ut ſibi principatum Atticæ regionis & Bœotiæ traderet. Ut autem egreſſus urbe iter ad regem ingrediebatur, qui in urbe erant potentiſſimi, odio Chalcocondylis moti, uxorem Antonii dolo deduxerunt ex arce, & Antonii propinquos in principa-

* Dragaſis.

* Nerius.

Val achi.

Iſthmi murus refectus.

Edit. Pariſ. pag. 169.

Homares.

Nerius Acciolus.

Laonici Chalcocondylæ patria & genus.

Α σιλείαν, Κωνσαντῖνος ὁ ἐπίκλην Δράγασις, ἀφικόμενος ἐς Πελοπόννησον, καὶ παραλαβὼν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ χώραν, τά τε ἄλλα, καὶ Σπάρτην τὴν πρὸς τὸ Ταΰγετον ὄρος, καὶ σχεδὸν ξύμπασαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον. πλὴν ἢ τοῦ Θωμᾶ τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ χώρας, τὴν ἄλλην ὑφ' αὑτῷ εἶχε παραλαβών. Ἐνταῦθα ὡς ἀφίκετο, * τό, τε ἐν τῷ Ἰσθμῷ τεῖχίζειν παρεσκευάζετο, καὶ τὴν ἐντὸς Πελοποννήσου χώραν, ἀφίστη ἀπὸ βασιλέως, τήν τε Βοιωτίαν κατέσχε, καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, καὶ ξύμπασαν τὴν Βοιωτίαν κατέσχε. Καὶ ὁ τῆς Ἀττικῆς τύραννος, φόρον τε ἀπάγειν αὐτῷ ὑπισχνούμενος, σπονδὰς ἐποιήσατο, καὶ τό τε Πίνδον ὄρος. Βλάχοι δ' ἐνοικοῦσιν, αὐτοὶ τῶν Δακῶν ὁμόγλωττοι, τοῖς παρὰ τὸν Ἴστρον, Δάξιν ὁμοίωντο. ἀφικόμενοι παρὰ τοῦτον τὸν ἡγεμόνα, παραδιδόντες σφίσιν, ἐπολέμουν τοῖς τῶν Θετταλίαν οἰκοῦσι Τούρκοις, λαμβάνοντες ἄρχοντα, παρὰ τῶν Πελοποννησίων ἡγεμόνος. Λεωδορίκιόν τε τὸ καὶ τῶν Λοκρῶν χώραν ὠκισμένον πολίχνιον, Πίνδου μέντοι τὸ καὶ τὴν * φανδρίαν πόλιν ὠκισμένον, ἄρχοντα λαμβάνει ὑπὸ βασιλέως. τὸ δὲ αὖ καὶ τὴν Ἀχαΐαν καθῆκον, Ἀραβαῖοι ὠκουν ἄνδρες Ἀλβανοί, ὑπὸ βασιλέως συγχωρηθέντες ἄρχειν τῆς πατρῴας αὐτῶν χώρας, καὶ οὗτοι ἀφίκοντο ἐς τοὺς Ἕλληνας. Σωσαγαγὼν δὲ καὶ ξύμπασαν τὴν Πελοπόννησον ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐτείχισεν αὐτόν, ὡς ἡδύνατο πάχιστα, συγκαλέσας αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς αὐτὸς ἦρξε χώρας, ξύμπαντας ἐνταῦθα μεταπεμψάμενος ἐλιλάκει τὸ τεῖχος, παραδοὺς ἑνὶ ἑκάστῳ ὅσον ἐν τοσῷδε χρόνῳ παρέχοιτο ᾠκοδομημένον. ὡς δὲ τὸ τεῖχος τοῦ Ἰσθμοῦ αὐτῷ παρεσκεύαστο, στρατόν τε ἔπεμπεν ἐπὶ τὸν βασιλέως χώραν, καὶ ἐδῄου τε τὴν χώραν, καὶ πολεμῶν διεγένετο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὸλιν χρόνον, Ὁμάρης ὁ Τραχάνεω παῖς, παραλαβὼν τὸ Θετταλίας στράτευμα, ἐπίλασέ τε ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ λῃσάμενος ἐπέλαυνε λείαν ἀπάγων ἰκανήν. Ἐνθα δὴ Νέριος ὁ Ἀθηνῶν τύραννος, ὡς ἑώρα τὰ Τούρκων φρονήματα αὖθις ἐπανιόντα ἐς τὸ πρότερον καθεστηκὸς, ἐπρεσβεύετο ἐς τὰς Θύρας, καὶ ἠξίου αὐτῷ ἀπενδέσθαι βασιλεῖ, ἐφ' ᾧ ἀπάγειν φόρον ὃν ἂν αὐτῷ τάξαιτο. Βασιλεὺς μὲν οὖν Ἀμυράτης, ἐπείθετό τε, καὶ ἔσπενδεν αὐτῷ, ἐφ' ᾧ καὶ πρότερον ἀπέφερε, φόρον ἀπάγειν καὶ τὰ λοιπά. ὁ δὲ Νέριος ἔτος ἀφίκετο, ἀπὸ Φλωρεντίας τῆς Τυρρηνῶν μητροπόλεως οὖν, ἐπὶ τὴν Ἀθηνῶν τυραννίδα, ξόπῃ τοιῷδε. Ἀντώνιος ὁ Ραινερίου παῖς, τοῦτον τε ἅμα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μεταπεμψάμενος ἀπὸ Φλωρεντίας, προσήκοντάς τε καὶ ξυγγενεῖς εἶχε παρ' ἑαυτῷ καὶ δίαιταν παρεχόμενος. Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησεν Ἀντώνιος, ὑπὸ * εὐξίας ἀποπνιγεὶς κατὰ τὸν ὕπνον, ἥτε γυνὴ αὐτοῦ ἔπεμπεν ἐς Βασιλέα, τὴν ἀρχὴν ἐπιτραπῆναι αὐτῇ τε, καὶ τῷ τοῦ πόλεως ἀμείνονι, ἑαυτῆς δὲ προσήκοντι, πατρὶ δὲ ἐμοὶ τῷ. τοῦτον ὡς ἔπεμπε πειρασόμενον παρὰ Βασιλέως, καὶ χρήματα δοῦσα μεγάλα, ὥς τε διαπράττεσθαι σφίσι τὴν ἀρχὴν, τῆς τε Ἀττικῆς ἅμα καὶ Βοιωτίας: ὡς ἐξελαύνων ἐκ τοῦ πόλεως, ἐπορεύετο παρὰ Βασιλέα, οἱ προέσησαν τὸ δῆμο, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν * Χαλκοκονδύλου ἔχθος, τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀντωνίου ἀπάτῃ παρήγαγον ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοὺς προσήκοντας Ἀντωνίου καθίσασαν τυράννους,

* In uno, τότε Ἰσθμωτ. al. ut c.

* In uno, φαναρίου.

* In ora. οἶμαι ἀποπληξίας ἀπὸ πληγείς.

* R. Χαλκοκανδύλου. in ora. οἶμαι ὁ συγγράφας ταῦτα εἶναι ὁ Χαλκοκανδύλης.

καὶ τὸ γένος ἐξελάσαντες, αὐτοὶ ἴσχυσι τὴν πόλιν. ἐπιγαμίαν δὲ ποιησάμενοι πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Αντωνίῳ ἐπὶ θετῷ αὐτῆς παιδὶ ἀγαθῷ, εἰς τὴν ἀκρόπολιν παρῆσαν. καὶ ὁ πολλῷ ὕστερον, ἐκβάλλοντες * τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὸ γένος ἡμῶν ἐξελαύνοντες, τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἔχον. Ο μὲν δὴ Χαλκοκανδύλης, ἀφικόμενος παρὰ Βασιλέα, ἐς φυλακὴν μέν τοι περὶ αὐτὸν ἐγένετο, ὑπὸ Βασιλέως κελεύσμενος παραδοῦναι τὴν χώραν. ὡς δὲ ὑποχόμενος ἐς ἕξ μυριάδας χρυσίου, οὐδέν τι ἔπρασσε. στρατὸν δὲ ἐπύθετο πεπομφέναι Βασιλέα ἐπὶ Βοιωτίαν, ὡς τὴν Θηβῶν πόλιν παρασησόμενον. διεπράξατό τε καὶ ἀπέδρα ἐπὶ Βυζάντιον, καταλιπὼν τὰς τε θεράποντας, καὶ σκηνὰς ἅμα, καὶ ὑποζύγια. ἐπιβὰς ὁ νεὼς ἀπὸ Βυζαντίου, ἔπλει ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. καὶ ἐνταῦθα νῆες αὐτῷ περιπλέουσαι τῶν τυράννων τῆς Αττικῆς, συλλαμβάνουσί τε τὸ πλοῖον, καὶ αὐτὸν ἑλόντες Χαλκοκανδύλῃ, ἀνήγαγον παρὰ Βασιλέα δέσμιον. Βασιλεὺς μὲν οὖν αὐτῷ ἀφῆκε τὴν αἰτίαν, καὶ συνίγνω, μηδὲν ἐπὶ τούτῳ αἰτιασάμενος. αὐτὸς μέν τοι τὰς ἕξ μυριάδας ἀπαιτήσας, οὐκ ἔχειν ἀποδιδόναι ἔφασκον. Εντεῦθεν ἡ χώρα ἐλεηλατεῖτο μεγάλως ὑπὸ τῶν Βασιλέως, ὧν Θετταλίᾳ διέκοντος. Νέριος δὲ τύραννος ὢν τὴν ἀρχὴν καὶ ἠλυδείας καὶ μαλακώτερος, ὑπὸ ἀδελφῷ Αντωνίῳ ἀφῃρητο τῆς ἀρχῆς, ἐπιβουλευθείς. μετὰ δὲ ὡς ἐτελεύτησεν Αντώνιος, ἐς τὴν ἀρχὴν αὖθις κατέσῃ Νέριος ὁ Αντωνίου ἀδελφὸς, ἀπὸ Φλωρεντίας ἀφικόμενος. Τότε ὑπὸ τὴν εἰς τοὺς Ελλήνας αὐτῶν συμμαχίαν, ἐδῄου τὴν χώραν ὁ τῆς Θετταλίας ὕπαρχος. πράγματα δὲ ἔχων, εἰρήνην ἐποιεῖτο πρὸς Βασιλέα. καὶ οἱ Ελληνες πυθόμενοι, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὰς Αθήνας. Ενταῦθα ἄγγελόν τε ἔπεμπε πρὸς τὸν Βασιλέα, ὡς καλῶς ποιεῖν αὐτὸν οἱ Ελληνες, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν, πειρώμενοι ἑξελεῖν. καὶ Τυραχάνης δὲ ὁ τῆς Θετταλίας ὕπαρχος, τῷ τε Βασιλεῖ πέμπων ἀγγέλους, ἐπῆρεν ἐπὶ Πελοπόννησον στρατεύεσθαι. Αλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον χρόνῳ πολλῷ ἐγένετο. τότε δὲ ὑπὸ Πελοποννησίων ἠγεμόνι, Βασιλέως δὲ ἀδελφῷ ἐδεδήλωτο, ξόπῳ ᾧ πρότερόν μοι δεδήλωται. Αλλὰ καὶ μὲν τοὺς Ελληνας, καὶ τὴν Πελοπόννησον τοιαῦτα ἐγένετο. καὶ δὲ ὁ Βυζαντίου Βασιλέα, τάδε ξυνεβεβήκει. τοὺς τε δὴ Παίονας, ὡς ἤθελε ἀπελάσαντας καταλύσασθαι τῷ Αμυράτῃ, Γεωργίου ἐς τοῦτο παρακαλέσαντος, ἔπεμπον πρέσβεις παρὰ τὸν Ρώμης Αρχιερέα, ὑποτιθέμενοι, ὡς ξύμπαν καὶ νεῶν παραγενομένων σφίσιν ἐς τὸν Ελλήσποντον, ὥς τε ἀπόντι αὐτῷ ἐς τὴν Ασίαν, μὴ ἐπιβῆναι διαβῆναι ἐς τὴν Εὐρώπην, ὅπερ ἂν γένοιτο ταῦτα χειρωθεῖσαι τὰ πράγματα αὐτῶν. εἴτε τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, σὺν τῷ Αμυράτῃ ὑπομονωθήσεται, οὐκ ἔτι ἐς τοὺς Κελτοὺς, καὶ τὴν Βεργομωτίας ἡγεμόνα, ἀναμιμνήσκοντες ὡς δίκαιοι εἶεν δίκην πράττεσθαι, τὸν ἐν τῷ πολέμῳ Παιαζήτεω ἀποθανόντων Κελτῶν, ἕνεκα τοῦ τὸν Σιγισμοῦνδε ἀγνωμοσύνην. συνεπελάβοντο μὲν οὖν σὺν τῷ Αρχιερεῖ Ρωμαίων, καὶ ξύμπρεις ἐπλήρωσαν δέκα, ἐπὶ Ελλήσποντον πέμποντες. ὁ Αρχιερεὺς δὲ δέκα ἄλλας πληρώσας, ὑπέσελλεν ἐπὶ Βασιλέα Ιωάννην, ὡς ποιησόμενος ἃ ὑποθοῖτο αὐτοῖς Βασιλεύς. οἵτοι μὲν οὖν ἀφικόμενοι ἐς τὸν Ελλήσποντον, διεκώλυον Αμυράτεω τὸν ἐς τὴν Εὐρώπην

* In uno, ἐς τὼ....

A tum promoverunt : uxorisque genus urbe expellentes, ipsi civitatem tenuere. Affinitatem vero jungentes cum uxore Antonii in filio adoptivo, viro haud improbo, in arcem redierunt. Nec tamen multo post expellentes mulierem, Acropolim occuparunt, & rempublicam obtinuere, expulsa nostra familia. Chalcocondyles ut venit ad regem, captus & in carcerem conjectus est, jussus reddere regionem. Cum autem polliceretur triginta millia aureorum, nec sic quidem efficere quicquam potuit. Acceperat interea, regem exercitum misisse contra Bœotiam, ut Thebas urbem occuparet. Ipse interim haud cessabat sedulo agere, sicubi fugæ daretur occasio, ut aufugeret Byzantium. Quæ ubi primum oblata

B est, relicto tabernaculo & jumentis, profugit Byzantium : ibique conscendens navim, solvit in Peloponnesum. Naves igitur Atticæ regionis principum per mare oberrantes, navem fugientis capiunt, & ipsum Chalcocondylen vinctum perduxerunt ad regem. Rex ei delictorum veniam dedit, nihil eum propter delicta culpans. Cum autem ipsi poscerentur triginta mille aureos, responderunt se eos nequaquam posse solvere. Hinc regio eorum populationibus graviter divexata est ab Turcis, qui in Thessalia morabantur. Nerius autem princeps cum jam ab initio foret imbellis & effœminatior, per insidias a fratre Antonio principatu deturbatus est. Mortuo tandem

C Antonio, Nerius Florentiam veniens, in principatum restitutus est. Ea tempestate, quia socia arma junxerat Nerius Græcis, ipsius regio ab Thessaliæ duce evastabatur. Cum autem gravissime populationibus urgeretur, tandem necessitate subigente pacem cum rege fecit. Græci audientes pacem inter Atticæ principem & regem convenisse, continuo arma contra Athenienses capiunt. Princeps nuntio misso indicavit regi in quanto periculo hæreret, videlicet Græcos urbem obsidere, eamque summa vi, ut capiant, niti. Turachanes igitur Thessaliæ præfectus mittens nuntios ad regem, eum hortabatur ut bello Peloponnesum lacesseret. Sed hæc longo tempore de-

D mum contigere. Verum ea tempestate ab duce Peloponnesi regis fratre, quemadmodum diximus, in servitutem redactus est. Inter Græcos & in Peloponneso hæc acta sunt. Quid vero egerit rex Constantinopolitanus, in sequentibus declarabitur. Nam hic ut accepit Pannones abiisse, & fœdera, impulsu Georgii, cum Amurate sanxisse, legatos misit ad Romanum Pontificem, consulentes, quod si triremes & naves adventarent in Hellespontum, quibus præcluderetur Amurati in Europam transitus, Amuratem facile debellari posse. Si enim Europæ exercitus solus apud Amuratem relictus fuerit, haud pugnare adversus Pannones volet. Legati ire jussi

E sunt ad Gallos & Burgundiæ ducem, in memoriam revocantes, quam perpessi sunt sub Pajazite imprudentia Sigismundi, eam cladem, si modo velint, Turcis reddi posse. Adiverunt itaque Romanum Pontificem, & triremes impleverunt decem, quas in Hellespontum misere. Etiam Pontifex decem triremes instruxit, & militibus complevit, & ad regem Joannem misit, quasi facturus quæ rex imperasset. Venientes igitur in Hel-

Edit. Paris. pag. 170.

Græcorum inter se discordia.

Legati Græcorum Imp. ad Papam.

Classis Christiana in Hellespontum.

leſpontum, prohibuerunt Europæ acceſſu Amuratem. Hæc autem acciderunt juxta maritimam Macedoniæ regionem, verſus Jonium. Cum fama volaret, Pannones in armis eſſe, & advenire in Europam, ut inde ejicerent Turcos & Amuratem, jamque omnes bellum expectarent haud dubie imminens, quia longe lateque rumor increbeſcebat, Pannones exercitum conſcribere, & Helleſpontum jam ab Occidentalibus eſſe occupatum: ſinguli animum intendebant ad recuperandam patriam regionem, quaſi eam nacturi, utcumque tamen alea belli cecidiſſet. Zenempiſas igitur ab Macedonia proficiſcens, aſſumptis qui iſthic habitabant Albanis, pergebat per Argyropolichnem, & planiciem eam Caſtoriam uſque ſubegit. Therize Berrhœæ princeps colligens Azatinis Scythas, necnon Turcos regis, attractis etiam plurimis ex Therma & Limna * Perræorum: quibus fretus, Zenempiſæ obviam progreſſus eſt. Feſtinans autem, imperator hoſtes, cum adhuc in Caſtoriæ regione verſarentur, oppreſſit. Albanorum plurimos necavit: Zenempiſam ducem peremit, & alios complures. Hæc quidem in Europa evenerunt. Et ubique tumultus erat, cum ſinguli ad ſua recipienda properarent. Turcos magna inceſſerat formido, putantes ſe perituros Pannonum & finitimarum gentium marte. Ubicumque igitur poterant, mœnia & muros firmabant, expectantes quemnam præſens tumultus exitum eſſet habiturus. Legatus, qui venerat a Pontifice Romano, Julianus nomine, cæterum Cardinalis & vir bonus, & Romanæ eruditionis admodum peritus, Pannones ad bellum ſuſcipiendum adverſus Turcos cohortabatur: & jusjurandum, quod maximum erat in fœdere, ex Pontificis mandato ſolvebat, quod & coram omnibus legebatur. Deinde impetu quodam ferebantur adverſus Europam, putantes ſe ipſam deſtitutam auxilio, Amurate abſente, & in Aſia moras nectente, occupaturos. Pontificis namque triremes in Helleſponto erant, nec ſinebant Amuratem in Europam tranſire. Præterea Græcorum rex nuntiabat, Amuratem non poſſe trajicere in Europam, etiamſi omnia conaretur, omnemque lapidem moveret. Pannones etiam pacem fecere cum Boemis, propter eam diſſenſionem qua moti fœdus cum Amurate inierant. Boemi igitur & ipſi accingebantur ad præſens bellum. Nam propterea pax convenerat, quia pulchrum videbatur, ut in præſentiarum diſcordias ponerent, & ſimul junctis copiis bellum Europæ inferrent. Adhibuerunt in belli ſocietatem Dacos & Draculem, Myrxis ſive Marci filium, qui ipſe aderat promptus & auxiliaris ad id bellum, offerens decem millia equitum. Georgium Tryballorum ducem ad belli ſocietatem incitabant: verum monitionibus non acquievit, dicens eos impia & nefanda patrare, fœderum religionem violantes, & priores injuriari incipientes. Sperabat ſe ſatisfacturum regi Pannonum, quod non in belli ſocietatem veniſſet, pecuniaria mulcta. Indicavit tamen regi, eumque diligenter monuit, ne bellum moveret contra Turcos, quorum magna potentia eſſet: eos haud facile a Pannonibus ſubigi poſſe. Cerne-

Pannonum apparatus Turcis formidabilis. *Edit. Pariſ. pag.* 171.

Zenempiſas a Turcis deſicit.

* Perrhœborum.

Julianus Cæſarinus Card.

Ungaricum bellum rege Uladislao duce.

Dracules.

pag. 172.

A διαβλῶσι. καὶ δὲ τὸ παράλιον τὸ Μακεδονίας, ἐς τὸ Ἰόνιον συμβαίνει τοιάδε. ὡς γὰρ προσδόκιμοι ἦσαν οἱ Παίονες ἀφίξεσθαι αὖθις ἐς τὴν Εὐρώπην, ὡς ἐξελόντες Τέρκας τε καὶ Ἀμυράτην ἐκ τῆς Εὐρώπης, προϊόντες ὅτι ἔσοιτο αὖθις ὁ πόλεμος· προηγγέλετο γὰρ ἀπανταχῇ τῇ Εὐρώπῃ, ὡς συλλέγοιντό τε αὖθις στρατοῦσόμενοι οἱ Παίονες, καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ὑπὸ τῶν ἑσπερίων κατέχοιτο, ὥρμητο καὶ αὐτός τις ἕκαστος ἐπὶ τὴν πάτριον αὐτῶν ἀρχὴν, ὡς χήσων τε καὶ καταληψόμενος, ὅ, τι ἂν αὐτῷ προχωρήσειεν. ἔνθα δὴ καὶ Ζενεμπίσας ἀπὸ Μακεδονίας τῆς πρὸς τὸν Ἰόνιον παραλίᾳ ὡρμημένος συμπαραλαμβάνων τὲς ταύτῃ Αλβανὲς, οἳ ἐνῆσαν αὐτῷ, προῆει διὰ τὴν Ἀργυροπολίχνης, καὶ τὸ τε πεδιάδα, ὅσην ὦπει ἐνταῦθα μέχει Καστορείας ἐπηγάγετο. Ἐνταῦθα δὴ Θερίζης ὁ Βερροίας ὕπαρχος, ξυναγαγὼν τὲς παρὰ Αζίνη Σκύθας τε ἅμα, καὶ Τέρκας τὲς Βασιλέως, ἑπισπομένων αὐτῷ καὶ συχνῶν τῶν ἀπὸ τῆς Θέρμης τε καὶ Λίμνης τῆς Περραιβῶν, ἐπέλασέ τε ἄφνω, καὶ ἀπαρασκεύοις ἐπισπεσὼν, ἐσκηνωμένοις αὐτῶν ταύτῃ πῃ περὶ τὴν τῆς Καστορείας χώραν, τὲς πλείστες τε αὐτῶν Αλβανῶν διέφθειρε, καὶ αὐτὸν Ζενεμπίσαν τὸν ἡγεμόνα ἀνελὼν, ἐπὶ πολὺ ἤλασε φόνε, ἐνταῦθα τὲς ἄλλες καταβάλλων. Ταύτῃ μέντοι ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ἐγένετο, καὶ ἐς θόρυβον καθίσαντο, ὡς ἕκαστοι ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὡρμημένοι πράγματα, καὶ οἱ Τέρκοι ἐς φόβον τε ἐγένοντο μέγαν, οἰόμενοι αὐτίκα ἀπόλυσθαι ὑπὸ τῶν Παιόνων, καὶ τῶν παροίκων ἐθνῶν ἀλλοφύλων αὐτοῖς· καὶ ὅπη τύχοιεν, τὰ τείχη ἐκράτυνον, καραδοκοῦντες, ἢ ἀποβήσεσθαι ἕκασα ἐς τὸ τοιόνδε. Παίονες δὲ ὡς πρέσβις ἀφίκετο παρ' αὐτὸν τὸν Ρωμαίων Ἀρχιερέως, Ἰουλιανὸς Καρδινάλιος, ἀνὴρ τά τε ἄλλα ἐπιεικὴς, καὶ ἐς τὴν Ρωμαίων σοφίαν δεδόκιμος, παρεκάλει τε ἐπὶ τὸν πόλεμον, τόντε ὅρκον, ὃς μέγιστος τοῖς αὐτοῖς ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐλύσατο ἐπιτροπῇ τοῦ Ἀρχιερέως, ἀνέγνω δὲ τὰ αὐτόθι. καὶ ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, οἰόμενοι καταλήψεσθαι αὐτὴν ἔρημον, ἀπόντος τοῦ Ἀμυράτεω καὶ τῆς Ἀσίαν, καὶ διατείβοντος, ἐν τῷ νεῶν τὸν Ἀρχιερέως αὐτὸν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ διαπλεουσῶν, ὡς μὴ ἐπιδέπειν διαβῆναι. καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων βασιλέως ὑποσημαίνοντος σφίσι ταῦτα, ὡς ἢν ἄν ποτε διαβαίη ἐς τὴν Εὐρώπην· τὲς τε Βοέμις ἐν σπονδαῖς σφίσι ποιησάμενοι καὶ τὴν διαφορὰν, δι' ἃ μοι δοκεῖ, καὶ τὰς Ἀμυράτεω σπονδὰς ποιήσασθαι, πράγματα σφίσι παρεχόντων, καὶ ὡς παρεσομένης αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Βοέμων χώρας πολέμε, ἐδέξαντο τὴν Βασιλέως Ἀμυράτεω εἰρήνην. Τότε δὴ σωθέμενοι ἐκείνοις, ὡς παρεῖχεν αὐτὲς ἐν καλῷ ἡσυχίαν ἄγειν, ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, ξυμπαραλαμβάνοντες Δᾶκας τε καὶ Δρακέλην τὸν Μύρξεω παῖδα, ὡς παρών τε ἐς τὸν πόλεμον, συμπροθυμεῖτό τε, καὶ συνεπιλάβοιτο, παρέχων ἱππέας ἀμφὶ τὲς μυρίες. Γεώργιον δὲ τὸν Τριβαλῶν ἡγεμόνα, παρεκάλουν μὲν ἐς τὸν πόλεμον τῶτον, συνδιαφέρειν τε αὐτὸν ἅμα ἐκείνοις. ἀλλ' ἐκ ἐπείθετο, φάμενος ἀθέμιτα ἐργάζεσθαι αὐτὲς, πάς τε σπονδὰς λύοντας, καὶ ἀδικίας ἐπάρχοντας, χρήμασί τε ἐνόμιζε διαλύσειν αὐτῷ τὴν αἰτίαν, ὅτι οὐ στρατεύοιτο τῷ Παιόνων Βασιλεῖ. Προηγόρευε δ' τῷ τε Βασιλεῖ μὴ στρατεύεσθαι, ὡς Τέρκων μέγα δυναμένων, καὶ οὐκ ἀπεῶς ῥᾴδιον οὕτω χειρωθῆναι ὑπὸ Παιόνων. ἐώρα γὰρ τὴν παρασκευὴν ἐκ ἱκανὴν εἶναι, ὡς τε τὴν Εὐρώπην κατα-

* τὸν R. in c.

χεῖν, παμπόλλων ἐν αὐτῇ ὄντων Τέρκων, καὶ ἐν πολέμοις πολλὰ πειραθέντων, καὶ τὸ πλέον τῶν βίου σφίσιν ἐντεῦθεν ποιουμένων. ἀρετήν τε τὸ γένος τοῦτο, ἐς ἀπόγνωσιν ἀφικέσθαι, ἀξίαν λόγου ἐνδεικνύμενον ἁπανταχῆ, καὶ ἀναλαμβάνειν τε σφᾶς τὸ γένος τοῦτο, ὑπεμίμνησκε δαιμονίως παρὰ τὰ ἄλλα γένη. Λαδίσλαος μὲν οὖν ὁ τῶν Παιόνων Βασιλεὺς, ἀπὸ * τῆς Ερδελίου Σάβας τὸν Ἴστρον, καὶ τὸν στρατὸν διαπορθμεύσας, ἀφίκετο ἐς τὴν Βασιλέως χώραν, καὶ αὐτὸς ἐστρατοπεδεύετο κατὰ τὴν τῆς Εὐξείνου παραλίαν, Δοβροτίχεω τε * μισῆς χώραν, ἐπὶ Καλλιάκρην τε καὶ ἐπὶ Βάρνην. καὶ ἐλθόντες ἐνταῦθα, τάς τε πόλεις ἐπολιόρκουν. καὶ ἡ μὲν Βάρνη, ὡς ἐπολιορκεῖτο, προσεχώρησε καθ' ὁμολογίαν. ἡ δὲ Καλλιάκρη ἑάλω τε προσβαλόντων τῶν Παιόνων, καὶ ἀναβάντων ἐπὶ τὸ τεῖχος. ἐξελόντες δὴ καὶ ἐξανδραποδισάμενοι, ἤλαυνον διὰ τῆς Βυζαντίας χώρας, καὶ Ορεστιάδος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Αμυράτης δὲ ὁ Μεχμέτεω, ἐλάσας ἐπὶ Καραμᾶνα, τηνικαῦτα χώραν ἐδῄου, καὶ τὰ ὑποζύγια λεισάμενος, ἐπολιόρκει τὴν τοῦ Κονείου ἀκρόπολιν. Καραμᾶνος μὲν οὖν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς χώρας ὑποφυγόν, διέτριβεν αὐτοῦ, ὡς εἴ τις ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄκρων ἀμυνούμενος, διεκαρτέρει. καὶ ἐπρεσβεύετο πρὸς τὸν Αμυράτην, ὑποχόμενος δώσειν τε ὁμήρους, καὶ τὸν παῖδα ἐς τὰς θύρας αὐτοῦ ἐπιπέμπειν, καὶ φόρον ἀπάξειν τοῦ ἔτους διπλάσιον, οὗ ἀπέφερε πρότερον. Ταῦτα δὴ οὖν προτεινόντος τοῦ Καραμάνου, καὶ δεομένου ἀπενδεσθαι αὐτοῦ τῷ Βασιλεῖ, ἐνταῦθα ἀφίκετο ἀγγελία παρὰ τῶν Τριβαλλῶν ἡγεμόνος. * καὶ οἱ Παίονες ἐπελαύνοντες διαβαίνουσι τὸν Ἴστρον. καὶ τότε δὴ τοῖς λόγοις ἐδέχετο τὸ Καραμάνου, καὶ σπονδὰς ἐποιεῖτο. λαβὼν δὲ ὁμήρους, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀπήγαγε τὸν στρατόν. τὸν μὲν οὖν Ελλήσποντον ἐπιωδάνετο κατέχεσθαι ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ιταλικῶν καὶ ἑσπερίων. ἐνταῦθα ἐν ἀπόρῳ ἐχόμενος, ὅ, τι χρήσαιτο τῇ παρούσῃ ἐς διάβασιν. τὸν στρατὸν ὅμως ἦγε σπουδῇ ἐπὶ τὸν Ελλήσποντον, ὡς πάντα τειρήσειν, ὡς ἐπιπλέουσαι, διακωλύσῃ τοῖς πολεμίοις ἀπελαύνεσθαι. Εστι δὲ τοῦτο τῆς Προποντίδος στενώτατον ἐπιεικῶς, καὶ πύργος ἔνεστιν ἐν τῇ Ασίᾳ ἱερὸν καλούμενος, ὃς τε μυδαμοῦ ἑτέρωθι ἐς τοσοῦτον βραχὺ ξυνιέναι, τῇ ἠπείρῳ διασῴσαι. Ενταῦθα, ὡς ἐπῆγε τὸν στρατὸν διαβησόμενος, τὸν τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ασιανὸν, πάντα μὲν τειρήσειν ἐκέτι κατέλαβεν ἐνταῦθα. ἄνεμοι γὰρ ἰσχυροὶ πάνυ, ἐκ ἐῶν τὰς τειρήσεις ἐς τὴν Προποντίδα εἰσπλέειν, καὶ πνεῦμα τε ἰσχυρὸν κατῆει ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, βιαζόμενον τὰς ναῦς μυδαμῇ ἀναπλεῦσαι ἐναντία τοῦ πνεύματος. Αμυράτης δὲ ὡς αἱ τειρήσεις ἐκ ἔτι παρῆσαν αὐτῷ, καθ' ἡσυχίαν διέβαινον αὐτός τε καὶ ὁ στρατὸς ἅπας. Επεὶ δὲ διεβεβήκει, ἄγγελον ἔπεμψε, παρὰ τὸν Βυζαντίου Βασιλέα, ἐρωτῶντα αὐτὸν, ὡς διαβαίνοι σῶς, ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἰόντι ἐλαύνοι, καὶ * δέχεσθαι παραγγέλλει, ὡς κάλλιστα αὐτῷ τὰ ἐς τὸν πόλεμον.

bat namque Georgius, non eum esse belli apparatum, ut Europam obtinere possent. Plurimi namque in ea agebant Turci, in castris tantum non educati, quique plerumque non aliunde quam ex bellis victum pararent. Genus autem hoc hominum, cum ad desperationem adactum fuerit, virtutem memorabilem ubique ostendere solet. Præterea ostendit Uladislao, Turcos plurimum rebus bellicis reliquas gentes excellere. Uladislaus his nihil persuasus, ab * Ardelio sive Transylvania profectus, Istrum trajecit, & copias omnes transportavit in regis regionem, & ibi castrametatus est juxta Euxini maritimam Dobroditiam, Bulgarorum regionem. Hinc castra moventes, Calliacren & Barnem, sive Varnam urbes obsidere & oppugnare agressi sunt. Barne pactionibus in ditionem accepta est. Calliacre vero vi capta est, Pannonibus ascendentibus impigre murum, & impetu in eam irruentibus. Hanc ubi occupassent, & diruissent, necnon fœde diripuissent, plurimis abductis mancipiis, profecti sunt recta ad Byzantii & Orestiadis regionem. Hæc quidem egerunt Pannones. Amurates Mechmetis filius bello petens Caramanum, ejus regionem populatus est: & jumentorum pecorisque prædas agens, Conii arcem obsidione pressit. Caramanus ad montes regionis confugiens, ibi morabatur, volens si hostis accederet eum fortiter repellere. Tandem legationem misit ad Amuratem, promittens obsides, necnon filium suum, quem in Januas regis mittere vellet. Addebat, se duplo majus, quam hactenus, regi tributum quotannis persoluturum. Caramanus cum his conditionibus pacem peteret, forte advenit ad regem nuntius ab Tryballorum duce missus, referens Pannones transgressos esse Istrum. Hoc igitur nuntio nonnihil territus, petitionem Caramani admisit, & cum eo fœdus iniit: acceptisque obsidibus & filio, exercitum abduxit. Cum intelligeret Hellespontum teneri ab navibus Italorum & Occidentalium, anxius animi erat, cum haud satis constaret quo pacto in præsentiarum in Europam transvehi posset. Nec tamen exercitum, summa celeritate adhibita, ad Hellespontum ducere omisit, ut naves hostium, si adnavigarent, bombardis & reliquis tormentis abigeret. Est autem iste locus Propontidis angustissimus: & turris isti est in Asiam recedens, quæ Sacra nominatur: ut neutro sic coeat, ut ab continente submoveatur. Cum igitur huc venisset, in animo agitans Europæ & Asiæ exercitum in Europam transmittere, triremes non amplius invenit. Nam ventus, qui coortus erat admodum validus, haud sinebat naves in Propontida navigare. Is ventus multis regnavit diebus, nec naves ullo modo contra ipsum niti poterant. Amurates igitur cum hostium triremes non amplius adessent, per otium ipse simul cum universis copiis in Europam transportatus est. Cum transvectus esset cum copiis suis, ad Byzantii regem nuntium misit, qui diceret se salvum & incolumem cum universo exercitu transvectum esse in Europam, & pergere contra hostes. Proinde ne cunctetur quam celerrime conscripto exercitu subsidio venire.

Bonfin. 4000. dicit.

Hostis in desperatione fortior.

* Erdelio.

Dobroditia.

Calliacre.

Varna, olim Dionysiopolis

Turcorum res in Asia.

Edit. Paris. pag. 173.

Turris sacra in Propontide.

Amurates in Europam.

* In uno, Αρδ.

* μυσοῦ. *sic etiam in uno, R. al. ut c.*

* *Hic locus, ut ex versione patet, mutilus est. in uno ut in c. in al. ὡς οἱ* Π.

* *In uno,* διαβαίοι.

* *Forte legendum,* ἔρχεσθαι παραγγέλλειν, *R. ut in c.*

Edit. Paris. pag. 174.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΕΒΔΟΜΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER SEPTIMUS.

GRÆCORUM rex, ut audivit quæ adferebat nuncius Amuratis, dolebat animo, quemadmodum verisimile est, quod eum transitu prohibere nequivisset, verum absque prælio transiisset, & per otium copias traduxisset omnes. Hæc quidem moleste ferebat animo. Deliberabat, quid in præsenti rerum statu potissimum ageret, bellumne sive pacem Amurati nuntiaret. Nam si pacem cum Amurate retinere instituisset, fore ut ei per Ponti regionem exercitus ductanti, cogeretur commeatum & necessaria præstare. qua re se maxime offensurum Pannones judicabat: & hinc maximum sibi imminere periculum a Pannonibus, si Amuratem devicissent. Videbatur igitur eo tempore consultissimum fore, sequi Pannonum partes, & bellum Amurati inferre. * Chatites Priami filius Amuratem non omnium, quemadmodum ejus litteræ indicant, certiorem reddidisse videtur. Amicus etiamnum ea tempestate erat Græcis, & volebat hos quam minime ex aperto bellum gerere cum rege, priusquam satis explorassent, quonam bellum esset erupturum. Amurates igitur, cum contra ipsum recta pergerent hostes, arma bene instructus capiebat: & exercitum Europæ universum congregatum accipiens, singulos ad bellum forriter suscipiendum cohortabatur. Sequutus igitur Pannonum exercitum, noctu eo loci castra muniebat, ubi hostes præterita die castra posuerant. Similiter cum dies illuxisset, haud longe ab Pannonum castris & sua locabat. Hoc faciebat per dies quatuor, ut posset contemplari hostium multitudinem, necnon quis eorum esset ad id bellum animorum habitus: An essent formidolosi, & proinde cito omissuri eam expeditionem: an audacia freti, nihil metuentes, profectionem facerent: præterea an omnia in castris eorum ordine gererentur: abundarentne commeatuum copia, vel secus. Hæc omnia quis facile explorare potest, si subinde hostilem sequatur exercitum. Exactissime etiam cognoscat hoc modo, audacesne an timidi sint: præterea an inter se consentiant, si agmen sit iter ingressurum, aut ingrediatur. Hæc

Græcorum deliberatio.

pag. 175.

*Chaliles Imbraimi filius, al. Carambi.

Castrametatio & pugna ad Varnam decimo Novemb. 1444.

Α ΒΑΣΙΛΕΥΣ δὲ Ἑλλήνων, ὡς ἐπύθετο τὰ παρὰ τοῦ ἀγγέλου, ἤχθετο μὲν οἷα εἰκὸς, διαβεβηκότος ἤδη, ὡς τε μὴ διακωλύσαι τὴν ἀπόβασιν ἀμαχητί, ἀλλ' ἡσυχῇ διαβάντα, τότε στρατὸν αὐτῷ ἅμα διαπορθμεῦσαι. Ἐφέρε μὲν χαλεπῶς, ἐβουλεύετο δὲ ὅπως τῷ παρόντι χρήσαιτο, ἢ εἰ τε πόλεμον ἀπαγγέλοι τῷ Ἀμυράτῃ, εἴτε εἰρήνην. Εἰ μὲν δὴ εἰρήνη αὐτῷ εἴη πρὸς Ἀμυράτην, ἐχρῆν ἐλαύνοντι διὰ τοῦ Πόντου τὴν χώραν αὐτοῦ, ἀγοράν τε ἅμα παρέχειν καὶ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ τοῦτο ἐδόκει δεινὸν αὐτῷ ἔσεσθαι πρὸς τοὺς Παιόνων, ἐπειδὰν πελάσωσι τοῦ Ἀμυράτου, καὶ ἀχθησομένους αὐτῷ διὰ τοῦτο τοὺς Παίονας. ἐδόκει τε ὧδε ἐπὶ τὴν τῶν Παιόνων μοῖραν τραπομένους, ἐλέσθαι τε Β τὰ ἐκείνων, καὶ πόλεμον ἀπαγγέλλειν τῷ Ἀμυράτῃ. ὡς μὲν οὖν ἡ γραφὴ ἐδήλωσε, ὁ πάνυ τι διεσάφησε Χαλίλης ὁ Πραΐμου, ἐπιτήδειος ὢν ἐν τῷ τότε τοῖς Ἕλλησι, καὶ βουλόμενος ὡς ἥκιστα αὐτοὺς πολεμεῖν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς Βασιλεῖ, πρὶν καταδοκῆσαι οἱ χωρήσει ὁ πόλεμος. Ἀμυράτης μὲν δὴ διὰ τοῦ Πόντου τὸν πολεμίων ἐλαυνόντων, ἐστρατεύετο παρασκευασάμενος, καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Εὐρώπης στράτευμα κατέλαβεν ἠθροισμένον αὐτῷ, καὶ τροσιὼν ἑκάστοτε οἱ ἐπὶ τὸν πόλεμον. ἔτους δὲ κατόπιν ἐλαύνων τῶν Παιόνων στρατῷ, ἐστρατοπεδεύετο νυκτὸς, ἔνθα τῇ προτεραίᾳ ἐπηυλίζοντο οἱ Παίονες. καὶ ἡμέρᾳ αὖ ἤλαυνε, καὶ ἐστρατοπεδεύετο ἐς τὸ σαθμὸν τῶν Παιόνων ᾗ ἐστρατοπεδεύοντο. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ ἡμέρας C τέσσαρας, καθορῶν τε τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, καὶ ὡς ἔχοσι διαθέσεως ἐς αὐτὸν, εἴτε πειθηνὴς ἐπὶ πᾶσιν, ὥς τε ἐπὶ βραχύ τινα χρόνον συνέλλεσθαι, εἴτε καὶ τόλμῃ χωροῦντες, μηδὲν δεδιότες, στρατεύονται. καὶ ὡς ἔχοσί τε ἐπιτηδείων ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ** ταῦτα δὲ ἅμα σωφρονοῦντα ἄν τις ἐπόμενος τῷ πολεμίων στρατοπέδῳ. καὶ ἐπιλογίσαιτο σαφέστατα, ὡς ἔχοσί τε δέους καὶ τόλμης, καὶ ὡς ἔχουσιν ἐπιτηδείων, καὶ πλήθους, ὁδός τε εἴη ὁ στρατὸς, ἢ ἐγγὺς τύτε. Ταῦτα μὲν οὖν Ἀμυράτης ἐλαύνων κατόπιν ἐλογίζετο ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. τῇ δὲ πέμπτῃ Ἰωάννης ὁ Χωνιάτης, ὡς ἤθετο κατὰ πόδας ἐλαύνειν τὸν Βασιλέως στρατὸν, ἐς βουλὴν τε καθί-

* Nulla est lacuna in R.

τε καθίσατο σὺν τῷ Παιόνων βασιλεῖ, καὶ ἐβουλεύοντο, εἰ χρὴ μάχῃ αὐτὸν ποιήσαιντο, καὶ μαχεσάμενοι ὅπῃ, τὴν πρόσω ἔχοιντο, ἢ ἀμαχητὶ προΐοιεν, καταλαμβάνοντες χώραν. Ἐνταῦθα ἔδοξε βουλομένοις χρὴ μάχῃ ποιεῖσθαι, ὡς ἂν μὴ ἐπισπώμενοι ἐνοχλοῖεν, καὶ πράγματα ἔχοιεν, ὥς τε κωλύεσθαι, ἰόντι ἐπιχειροῖεν ἐς τὴν χώραν αὐτῶν. ὡς ὤων ἐδέδοκτο, καὶ ἐπέμενον, ἐνταῦθα Ἀμυράτης ἀφικόμενος ἐστρατοπεδεύετο ἐν τῷ πεδίῳ. Καὶ πρῶτα μὲν τὰς ἁμάξας παρατάξαμενος ἐκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν θυρεῶν, διαμεγέθεις πυξάμενος σιδηρίας ἐς τὴν γλῶ. Φέρει δὲ τοῦτο αἰεὶ, ὅπη ἂν στρατεύηται βασιλεὺς ἐπὶ τῶν καμήλων. καὶ ὁρᾷς γε τὰ ὅπλα τῶν ἁμαξῶν ἐπὶ τῶν καμήλων φέρει. καὶ ὅποι ἂν ἔσοιτο αὐτῷ ἐν τῇ μάχῃ, ἀναιρεμάμενος τὰ ὅπλα, ἐς μάχῃ καθίσαται. μετὰ δὲ τοῦτο τοὺς θυρεοὺς, ἄγων καὶ τὰς καμήλους αὐτῶν ταύτῃ ἐμφροδὸν τῶν θυρεῶν ἔστησε, καὶ ὕπως παρεπάσατο ἐς τὰς θύρας. ἐν μέσῳ δ' αὐτός τε, καὶ οἱ τῶν οἴκου ἡγεμόνες, καὶ οἱ τῶν θυρῶν, ὅσοι πάρεισιν αὐτῷ ἐς τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ Εὐρώπης στράτευμα παρεπάσατο αὐτῷ, ἔχον στρατηγὸν Καραζίλω, ἄνδρα δοκιμον. ἐτάσατο δὲ καὶ ἴλας χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων διεσκευάς ἐ πολλῇ χώρᾳ. καὶ τὸ Ἀσίας στράτευμα ἐτάσατο καὶ ἴλας ἐπὶ μέτωπον ἰσαμένας ξυμπάσας, ὥς τε ἀλλήλαις ἐπιβοηθεῖν, ἐπειδάντι τῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων πονῇ. τὰ δὲ ἱππικὰ στρατεύματα ἐκ ἔχει πάσασθαι ἄλλῃ ποι, ἢ κατὰ ἴλας, ἐπεὶ τὰ πεζικὰ ἔχει καλῶς παρατάσασθαι ἐπὶ κέρα. ἐ μέν τοι γε οἱ ἱππεῖς. Παίονες δὲ παρεπάσαντο, καὶ ἔτοι καὶ λόχους καὶ φρήτρας. καὶ οἱ Παίονες εἶχον τὸ δεξιὸν οἱ δὲ Δᾶκες τὸ εὐώνυμον. καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ Χωνιάτης ἔχων τὴν Φακζίλω τὸν Βιτάξιδας καλεμένης, ἐπῆει ἐπὶ τὸν τῆς Ἀσίας στρατηγὸν. καὶ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτῷ, ἐδὲ ἐς χεῖρας ἐλθόντες ἐδέξαντο τὰς Παίονας, ἀλλὰ ἔφυγον ἐκ πολλοῦ, παρείχοντό τε τοῖς ποσὶν ἐπιδιώκειν, ἔνθα γενόμενοι διεσάρησαν, καὶ τὸ δεύτερον ὁ Ἀσίας στρατὸν ὕτω δὴ τρεψάμενος, ἐδίωκεν. ὑπελείπετο ὃ αὐτῷ τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, ἔσκιός τε καὶ ὑδαμῇ χωρῆσαν, ἀλλ' ἐπιμένον τὰς πολεμίους. δῆλα δὲ ὡς βασιλέως ἔσκιότος τὰ στρατεύματα τοῦτο ὁ Εὐρώπης ἔσκε. ἵνα δὲ καὶ μὴ δεξάμενα τὰς πολεμίους, ἐς φυγὴν γένοιτο, αὖθις ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸ Βασιλέως στρατόπεδον. Εἰώθει δὲ γένος μεταγὺ Σκύθας τοὺς νομάδας, πάντων δημάλιστα, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, φεύγον αὖθις ξυνίσασθαί τε αὐτῷ, καὶ ἐπανιέναι ῥᾳδίως καὶ αὖθις ἐς τὴν μάχην, καὶ τρεπόμενον δύπετῶς, ὅποι ἂν αὐτῷ λυσιτελοίη. Οἱ μὲν τοι Δᾶκες ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τὴν μάχης, ὡς εἶδον τοὺς * Ἀλβανοὺς ἐς φυγὴν τρεπομένους, οὐκέτι δὴ ἐνταῦθα ἐπέσχον, ἀλλ' ἐς τοὺς βασιλέως θησαυροὺς τραπόμενοι, διήρπαζον τά τε χρήματα, καὶ τὴν Βασιλέως κοίτην, καὶ τὰς καμήλους ἐφόνευον, ἀλλήλοις ξυμπελαζόμενοι. ὡς δ' ἔργα εἶχοντο, καὶ ἱκανῶς εἶχον τὴν διαρπαγῆς, οὐκ ἔτι ἰόντες ἐς μάχην παρετάσσοντο ἐν ὄψει. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἤλαυνον. Ἰωάννης μὲν ὅμως ὡς ἐτρέψατο τὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα, ἀφίκετο ἐπὶ Λαδίσλαον βασιλέα, παραινῶν αὐτῷ ἵσασθαι, καὶ ἱδρύσθαι καὶ χώραν, μηδὲ προϊέναι ποι συμβαλοῦντα τοῖς πολεμίοις, ὡς ἂν ἐπανιόντι κατὰ τὸ βασιλέως χαλεπὸν ὑποβαίη, καταφυγὴ ἐκ τῆς μάχης γένοιτο. καὶ παρεγγύα μηδενὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπιτρέπειν ἄλλῃ ποι ἀπιέναι

* In uno, αὖ. μάχη, δ.

* In uno, μ. δὲ τ. θυρ. ἀλλὰ τὰς καμ.

* In uno, ἐλθόντας. * R. γιν.

* In ora, Ασιανούς, in al. Αλανούς

quidem per quatriduum explorare haud ceſſabat Amurates. Quinto autem die Joannes Choniates ut ſenſit ſubſequi regis exercitum, deliberat, adhibito in conſilium & Pannonum rege, num ibi velint prælii aleam experiri, & ſic ulterius proficiſci: aut prælium detrectantes, ulterius progredi, hoſtilem regionem occupantes. Decreto igitur facto, pugnandum eſſe, hoſtium adventum expectarunt. Amurates igitur adveniens, caſtra in eodem communit campo. Peregrinos primo locavit, qui per circuitum ferramenta magna defigebant: & in hunc modum ab Januis quaſi circulo ambiebatur rex. Ferramenta illa, quocumque cum exercitu proficiſcitur rex, portant cameli, necnon peregrinorum arma. Si prælium occipiendum eſt, arma inter milites diſtribuit. Poſt hos ſcuta collocavit, & ante ſcuta camelos ſuos conſtituit. Hic ordo Januarum eſt. In medio autem conſiſtunt ipſe rex, & Aulæ ejus duces, necnon quotquot ſibi de Januis in exercitu præſto ſunt. In proximo ſtatuitur Europæ exercitus: cui præeſt dux inſignis nomine Carazies. Is autem exercitus diſtribuebatur per manipulos, qui parvis interſtitiis dirimebantur. Aſiæ quoque exercitus in aciem educebatur, & a fronte locabatur in manipulos ſegregatus, ut ſe mutuo adjuvare poſſint, ſi quid periculi ab hoſte ingruiſſet. Nam equeſtres copiæ non niſi in turmas ſeparatæ, hoſti opponi poſſunt, cum interim pedeſtres pulchre in cornua aptari poſſint, equites vero minime. Pannones interim haud otio torpebant: verum & ipſi aciem exornabant per turmas, & tribus ſuas. Pannones in dextro, Daci in ſiniſtro curabant cornu. Joannes Choniates habens Phazen, id eſt eos qui Bitaxides vocantur, proficiſcebatur contra Aſiæ ducem. Plurimi Aſiani haud ſuſtinentes Pannonum impetum, antequam d manus ventum eſſet, fugam arripiebant. Fugientes perſequebantur Pannones: tandemque diſperſi fugientibus inhærentes, Aſiæ exercitum terga dare coegerunt. Regi relinquebatur Europæus exercitus, qui adhuc ſtabat, nec quoquam fugerat, expectans hoſtem. Manifeſtum enim eſſe reor, quantiſper manſerit rex, tantiſper etiam Europæ exercitum conſiſtere. Qui etſi hoſtibus non reſtiterit, verum in fugam abierit, attamen in regia caſtra revertitur. Nam iſtud hominum genus novimus poſt Scythas paſtores maxime fugere, ſeque in fuga facillime colligere, & prælium redintegrare. In fugam vero verſi facile ſervantur. Daci inter pugnæ tumultum cum cernerent Albanos in fugam effuſos, nec ſibi temperarunt: verum in regios theſauros converſi, eos & regni opes diripuerunt, necnon regium cubiculum, interfectis camelis, cum ſeſe mutuo ad iſtam rem uſque cohortarentur. Occupati iſto opere cum forent, prædandique jam obrepſiſſet ſatietas, haud in prælium redibant, nec ulli parere volebant, ſed in caſtra ſua revertebantur. Joannes cum fugaſſet Aſianum exercitum, accedebat ad regem Uladislaum, eumque diligenter monebat, ut eo loci cum ſuis militibus ſubſiſteret, nec eos quoquam abire pateretur, ut ſibi redeunti in pugnam contra Amuratem, ſi quid periculoſius ingruiſſet, refugium tutiſſimum, quo ſe reciperet, eſſet. Præcepit quoque Uladislao,

Edit. Pariſ. pag. 176.

Turcorum acies.

Fuga Turcorum inſidioſa.

Valachi Turcorum res diripiunt extraordines.

Huniadæ in pugna ſolertia & conſilium.

ut obteſtaretur milites qui ſecum erant, ne ſe loco moverent, verum in iiſdem veſtigiis hærentes expectarent, donec fuſo, fugato, victoque Europæ exercitu, victor reverteretur: & donec prælium, quod nunc ſolum cum Januis reliquum ſit, conficiat. Hæc cum dixiſſet, confeſtim accingebatur, ut prælium committeret cum Europæ exercitu, qui ad ſiniſtram regis inſtructus ſtabat: & manus conſerens, aliquandiu pugnabat. Pugnæ autem hæc facies erat. Cum ventum eſſet ad manus, Pannones Turcos fugabant, eoſque uſque ad caſtra perſequebantur: Turci converſi, deinde Pannones inſequebantur: nec a perſequutione ceſſarunt prius, quam & eoſdem ad caſtra compuliſſent. Si quando Pannones victoria fruebantur, Turcos perſequebantur acerrime, plurimique cadebant, obtriti a Pannonibus. Etiam Pannones aliquando, quamvis plurimi forent, cum rubore retro gradum ferebant. Cecidit ibidem Carazies Europæ dux, Pannonico gladio transfixus. Solent enim Pannonici gladii vulnera dare, quæ nihil differunt ab iſtis quæ facere conſueverunt haſtæ. Gladii namque Pannonum & Germanorum longi ſunt, & acuti, nec librato ictu feriunt, quemadmodum barbarici & Italici. Barbarici gladii (& ejuſmodi utuntur Turci) ponderoſi ſunt admodum, unaque tantum parte ſcindunt. Nec ſcio gladios quorum acies altius in corpora penetret. His comparantur gladii Italici, qui quondam Græcis in uſu fuere. Germanici & Pannonici gladii longi & rotundi, necnon interdum quadrati ſunt: aciem habent acutam, & in mucronem oblongum deſinunt. Vulnera infligunt, ſi quis iis utatur inſidens equo, talia, qualia haſta dari ſolet. Pannonico gladio transfoſſus expiravit Carazies. Nunc quid penes Uladislaum regem Pannonum acciderit, dicetur. Erant apud hunc regem viri complures, qui invidebant Joanni Huniadi, ejuſque virtutem ægris ferebant animis. Videntes igitur eum pulchre & decenter bellum adminiſtrare, & in fugam egiſſe Aſiæ exercitum univerſum, necnon generoſiſſime dimicare contra Europæ exercitum, cujus ducem Caraziem nomine peremerat, ſic alloquuti ſunt regem: O rex, quid hic conſiſtimus, & expectamus Joannem, eique quaſi ſolus vir ſit, permittimus hoſtes vincere, & reliqua omnia perficere? Infamiam maximam nobis importat, dum hic otioſi tempus terimus: ſervum vero tuum ſinimus feſtinare & pugnare contra hoſtes. Oportebat ſane regem nobis adjunctum militaria facta edere, quæ plurimum laudis merentur apud uxores noſtras, & apud eos qui urbes noſtras inhabitant, necnon apud Turcos. Verum ille in fugam vertens tantam hominum multitudinem, gloria potitur immortali, tibi autem hic ſtanti, & ſingula ſpectanti, ignominia relinquitur: quam etiam ad poſteros tranſmittes. Nec enim eſt ut vereare, Januarum milites nos accedentes fortiter ſuſcepturos, cum ab Joanne adeo facile Aſianus exercitus fugatus ſit: verum fugam, ne dubites, inibunt. Age igitur, contra Januas regis pergamus. Cum enim ſis rex, ut cum rege congrediaris honeſtum eſt. Hæc cum audiviſſet rex adoleſcens, (magna enim iſta oratio pollicebatur) quam citatiſſime agmine contendit ad Januas, ubi Amurates ſtabat paratus ad prælium: & foſſa

Edit. Pariſ. pag. 177.

Gladii Turcorum, Ungarorum, & aliarum nationū, qualcs.

Invidia calamitatis cauſa.

Ungarorum audacia intempeſtiva.

pag. 178. Uladislaus temere Janitzaros aggreſſus, cadit.

Ἀναι, ἀλλ' αὐτῆ μένοντας ἐπιμένειν, ἐς ὃ ἂν μαχεσάμενος, * καὶ τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα τρεψάμενος, ὑποστρέψηται καὶ τότε ἐπὶ τὰς θύρας ἅμα, ὑπολειπομένῳ τῷ ἀγῶνος τούτῳ ἄλλως μὴ ταῦτα, καὶ ἐξεργάσωνται καὶ τὸν τελευταῖον ἀγῶνα. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ἀπῆει σωματοφύλαξ ἐπὶ τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα, ὃ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον τοῦ βασιλέως παρετάξατο μέρος. καὶ συμβαλὼν ἐμάχετο ἐπί χρόνον τινά. ἐγένετο δὲ ἡ μάχη ἔτως. ὡς συμβάλλουσιν οἱ Παίονες ἐς χεῖρας ἐλθόντες, τρεψάμενοι τοὺς Τούρκους ἐδίωκον, ἕως ἐγένοντο ἀγχοῦ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν. Μετὰ δὲ διὰ τοῦτο συστρέψαντες οἱ Τοῦρκοι, ἐδίωκον τοὺς Παίονας χρόνον ἱκανὸν ἄχρις ἔτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν. καὶ ὁπότε μὲν βιασάμενοι οἱ Παίονες τοὺς Τούρκους, ἐπιπέσοιντο διώκοντες, ἐνταῦθα συχνοὶ τῶν Τούρκων ἔπιπτον καταπατούμενοι ὑπὸ τῶν Παιόνων. καὶ μὲν δὴ καὶ Παίονες ἐντῇ ὑποχωρήσει, πολλοὶ * παρεγένετο, ὁπότε δὴ αἰδοῖ ὑποχωροῦντες. ἐν τούτῳ πίπτει Καραζίης ὁ Εὐρώπης στρατηγός, ξίφει Παιονικῷ βληθεὶς καὶ τὸ σῶμα, δορατίῳ τραύματι. Τὰ γὰρ Παιονικὰ ξίφη, χεδόν τοι δὴ καὶ τὰ τῆς Γερμανίας ἅπασης, ἐλήλαμένα τυγχάνει ἐπὶ μήκιστον καὶ ὀξέα. ἃ μὲν τοι τοιαῦτα, οἷα καταίροντας κόπτειν, ὅτι καὶ ἄξια λόγου, ὡς τὰ βαρβαρικά, ἃ καὶ Ἰταλικά. τὰ μὲν βαρβαρικὰ τοιαῦτα. Τούρκων δέ ἐσι ταῦτα, βάρος ἔχοντα πάμμεγα, καὶ ἐφ' ἑνὶ ἔχοντα ὁ τομῷ, καταβαίνοσί γε μάλιστα δὴ πάντων τῶν ξιφῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. δεύτερα δὲ τούτων τὰ Ἰταλικὰ, Ἑλληνικὰ ποτὲ γενόμενα. τὰ δὲ Γερμανικὰ καὶ Παιονικὰ μακρὰ μέν εἰσι καὶ στρογγύλα, τετράγωνα, ὁ τομῷ ὀξέα, ἐς ὀξὺ δὲ πάνυ λήγοντα, δόρατος ἐπιφέρουσι τομῷ, ὁ ἐφ' ἵππου κατεπερείδοντος αὐτὸ, ὡς ἐς τὸ ὁ δόρατος χῆμα. Καραζίης μὲν οὕτως ἔτελεύτησε. περὶ δὲ Λαδίσλαον τὸν Παιόνων βασιλέα, ἐγένετο τοιάδε. Ησαν γὰρ παρ' αὐτῷ ἄνδρες φθονοῦντες, καὶ ἀχθόμενοι τῇ Ἰωάννῃ δόξῃ τε καὶ ἀρετῇ, ὡς εὖ ὁρῶν αὐτὸν καλῶς διέποντα τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον, καὶ τρεψάμενον μὲν τὸ τῆς Ἀσίας στράτευμα ἅπαν. μαχόμενον δὲ καὶ ὁρῶς τὸ τῆς Εὐρώπης γενναιότατα, καὶ ἀνελόντα στρατηγὸν αὐτῶν Καραζίλεω, ἔλεγον ὁρῶς βασιλέα τοιάδε. Ω βασιλεῦ, τί ἐσηκότες ἐνθάδε ἀναμένωμεν Ἰωάννεω τάδε πάντα δηώσαντα, ὡς μόνῳ ἀνδρὶ ὄντι, ἐπιτρέποντες αὐτῷ τοὺς πολεμίους δηῶσαι. ἡμῖν γὰρ ἐς αἰσχύνην ἐπιοῦσά τινα φέρει πάνυ τοῦτο, ἡμᾶς μὲν ὧδε ἐσηκότας, ὁρμᾶν τὸν δῆλον, μαχόμενον τοῖς Τούρκοις. ἐχρῆν γὰρ δὴ βασιλέα ὄντα ἡμῶν σὺ ἡμῖν τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν ἔσιν, ἀποδείκνυσθαι ἔργα, οἷα ἐπαινέσαιντο καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ οἱ ἐν τῷ πόλεσιν ἡμῶν, ὁ μάχῃ πωσθανόμενοι ὡς ἐγένετο, καὶ οἱ πολέμιοι. ἀλλ' ἔτος μὲν τρεψάμενος τοσοῦτον σῖφος ἀνθρώπων, ἀποφέρεται δόξαν ἀθάνατον σοὶ δὲ ἐσηκότι μόνον ἐνταῦθα, καὶ ἐφορῶντι καθ' ἕκασα, ὄνειδος καταλείπεται ἐς τοὺς ἐπιγινομένους. μηδὲ γὰρ οἶα, ὡς ἐπειδὰν τρέψηται τὰ στρατεύματα, αἱ τοῦ βασιλέως θύραι, ἐπιμενέσιν ἡμᾶς ἐπιόντας, ἀλλὰ φεύξονται παραυτίκα ὅποι προχωρήσωσι. ἴδιον γὰρ ἐπὶ τὰς θύρας ἴωμεν τοῦ Αμυράτεω. Βασιλεὺς γὰρ ὢν, προσφέρεσθαι βασιλεῖ δίκαιος ἂν εἴης. Ταῦτα ἀκούσαντα ὁ νεανίαν, ἐπειδή τε ὁ λόγος ἔργων οἷα μεγάλων ὀρεγόμενος, καὶ ὡς εἶχε τάχος, ἐλαύνει ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, ἦ ἐσήκει σωματοφυλάξας ὡς ἐς μάχην. καὶ τάφρον περιεξ-

* *In uno*, καὶ τὸ Ε. ἁμας.

* *In uno*, ἀπεγίνοντο.

τε ὀρυξάμενος, ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπέμψεν ἰδεῖν ἢ χωρήσει ἡ μάχη. ὡς δὲ ἐνέβαλον ἐς τὰς νεήλυδας, καὶ ἐμάχοντο κυκλωσάμβοι ἐντὸς οἱ νεήλυδες, καὶ ἀπολαβόντες, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Ἐνταῦθα πελέκει ὁ ἵππος τ βασιλέως Παιόνων τιτρώσκεται, τὰς πόδας, καὶ πίπτει. πεσόντος δ' ἔτε ἤθοντο οἱ ἀμφ' αὐτὸν, ἔτε ἐωράκεισαν ὑπὸ τ θορύβε τὰ ἀμφ' αὐτὰς γενόμενα. Ἐνταῦθα φελόμβοι τὸ κράνος οἱ νεήλυδες, καὶ ἀποτεμόμβοι τ κεφαλὴν, ἀπήγαγον ἐς βασιλέα Θερίζης δὲ ἦν τοὔνομα ὁ νέηλυς, ᾧ δὴ τὸτο ἀνδρεῖον τι νέον ἐπέτρεψε βασιλεὺς Ἀμυράτης ἔχειν, καὶ μεγάλα ἐτίμα. Ἀμυράτης μὲν δὴ ὧν ἐνταῦθα λέγεται, ὡς ἐώρα ἐμβαλόντας τὰς Παίονας, καὶ μαχομένους ἀξίως λόγου, ὥρμητο ἐς φυγήν. πρὶν δὲ αὐτὸ ἐς φυγὴν τραπῆναι, τὶς ἰδὼν αὐτὸν ἐβλασφήμησε, δεινὸν λογισάμβος, εἰ ἐκφύγοι, κατέχε τε αὐτόν. καὶ μετ' ὀ πολὺ τ κεφαλὴν τ βασιλέως Παιόνων, ἐς βασιλέα * Μασυλμάνων ἀπήγαγον. Οἱ μὲν ἀμφὶ τ βασιλέα Παίονες, ὡς ἀπήλαυνον, ἐζήτουν τὸν βασιλέα. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἤθοντο ἐνταῦθα πεσόντος, & ἀποθανόντος, ἐνέβαλον μὲν αὖτις ἀνα, πειρώμβοι ἀνελέσθαι τ νεκρόν. ὀ μέν τοι περιεγένοντο. ἐπύρωσε δὲ τὸ ἔργον τὰς νεήλυδας, καὶ ἐμάχοντο μεγάλως. Μετὰ δὴ ὡς οὐκ ἠδύναντο ἀνελέσθαι τ νεκρὸν, ἀπήλαυνον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. & αὖτις ἡ φήμη ἀφικομένη ἐπὶ τ Χωνιάτην, καὶ ἐς τὰς ἄλλας τὰς ἐν ταῖς σωμπάξεσιν, ἔπαυσέ τε μάχης. καὶ ἀποχωρεῦντος καὶ ἰόντος ἐν ἀδενὶ κόσμῳ, ἐπωνθάνετο ἕκαστα, οὐκ ἔτι ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἀλλ' διὰ τ Ἴστρε ἐπορδύετο αὐτός τε καὶ οἱ Δᾶκες, καὶ ὡς εἶχον ἀσφαλῶς, ἔφευγον. ἐν ταύτῃ τῇ ἀποχωρήσει ἐτελεύτησεν ὑπὸ Τούρκων Ἰουλιανὸς Καρδινάλιος, ἀνὴρ τὰ πάντα γενόμενος ἄριστος. καὶ ἄλλοι τε ἔπεσον ἐν τῇ ἀποχωρήσει ἄνδρες ἀγαθοὶ οὐκ ὀλίγοι Δακῶν. Ἰωάννης δὲ ὡς ἐπὶ τ Ἴστρον ἀφίκετο, & πάντα στρατεύματα διεσπάρη, ἐνταῦθα ὡς ἐπορδύετο ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἑάλω ὑπὸ Δρακύλεω, τ Δακῶν ἡγεμόνος, πολεμίε τε ὄντος. καὶ πρότερον δὲ Ἰωάννης ἰωαντίετο αὐτῷ ἐν τοῖς Παίοσι παρὰ βασιλεῖ Λαδισλάῳ, ὅτε τ ἔλασιν ἐποιοῦντο ἀπὸ τ Δακίας, τ Ἴστρον διαβαίνοντες, τάς τε κώμας αὐτῶν λῃζόμβος, καὶ διέβαλε πρὸς βασιλέα Παιόνων, ὡς φρονοίη τε τὰ τ Τούρκων, καὶ Ἀμυράτεω, καὶ ὑποσημαίνοι ἐκείνοις ἅττα τυγχάνοιεν πράττοντες ἑκάστοτε. καὶ συνέβαλε μὲν, ὡς ἀπολέσων, μὴ δὲ διεφθάρατο χρήμασι καὶ ἀπελύθη δι' ἃ πᾶσι. Πορδύμενον δὲ δι' τ Δακίας, εἷλε τε αὐτὸν, τίσασθαι ἐννοούμενος, καὶ καθείρξας, εἶχεν ἐν φυλακῇ. οἱ μὲν δὴ ὧν Παίονες, ὡς οἱκοι ἐγένοντο, πυθανόμβοι συλληφθέντα τὸν Ἰωάννην, δεινόν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀφόρητον, ὑπὸ Δρακύλεω συλληφθῆναι ἄνδρα Παίονα, καὶ ἐν ἀξιώματι ὄντα. ἔπεμπον δὲ πελεύοντες ἀφιέναι τὸν Ἰωάννην. εἰ δὲ μὴ, περιόψεσθαι ὡς πολέμιον ἐπιόντα ἐπ' αὐτὸν παντρατιᾷ. ταύτῃ ὡς ἐπηγγέλετο αὐτῷ ὑπὸ Παιόνων, δείσας περὶ τοῖς αὐτοῦ πράγμασι, μὴ νεώτερόν τι βουληθέντες περὶ τὸν ἄνδρα, ἐξέλωσιν αὐτὸν ἐπιόντες οἱ Παίονες, ἀπέλυσέ τε αὐτὸν, καὶ φιλοφρονησάμβος, προέπεμψεν ἐς τοὺς Παίονας, δι' τὲ Πρασοβοῦ ἐς τὸ Ἀρδέλιον. Τοῦτον μὲν δὴ οὐ πολλῷ ὕστερον,

munitus expectabat, quis prælii eventus eſſet futurus. Pannones adorti ſunt peregrinorum coronam, qui & ipſi fortiter inter caſtra prælium pro Amurate ciebant. Ibi equus, quo vehebatur Pannonum rex ſecuri feritur, & pedes vulneratus corruit una cum ſeſſore. At qui proxime ſteterant (tantus prælii tumultus erat) non ſenſerunt caſum regis. Peregrini victoria potiuntur, caputque Pannonum regis retulerunt ad Amuratem. Nomen autem peregrini, qui id facinus memorabile ediderat, erat Therizes, qui inſigne virtutis præmium apud regem conſequutus eſt, eumque in maximo honore habuit. Ferunt, Amuratem, cum Pannones irruerent, & fortiter dimicarent, fugam inire ſtatuiſſe. Antequam fugam arriperet, viſum eſſe a viro id moliri regem: qui regem conviciis lacerans, ut qui nequaquam honeſte ageret, ſi fugam ſibi conſuleret, eum retinuit. Nec multo poſt caput regis Pannonum abſciſſum, allatum eſt in caſtra ad regem Muſulmanorum. Pannones cum cederent, regem ſuum quæritabant: quum autem comperiſſent eum in acie cecidiſſe, & obtruncatum eſſe, in prælium redeunt, volentes mortui corpus tollere; nec tamen Turcos vincere quiverunt. Hic rumor ut devenit ad Choniatem, & ad reliquos qui hunc comitabantur, exceſſerunt prælio. Cum autem retro cederent, & palantes nullo ornatu iter facerent, omnia exacte expiſcabantur. Rebus omnibus cognitis, non ad caſtra properabant, verum recta ad Iſtrum contendebant Choniates & Daci. Etiam Pannones qui regem ſequuti fuerant, fugam arripuere, cedentes nullo ordine. In hoc diſceſſu interfectus eſt ab Turcis Julianus Cardinalis, vir optimus. Ceciderunt ibidem & alii boni viri complures, Daci etiam aliquot deſiderati ſunt. Joannes Huniades cum ad Iſtrum veniſſet, exercituſque traduxiſſet, diſperſi ſunt milites. Cum ipſe ſtipatus paucis incederet, captus eſt ab ſuo hoſte Dracule Dacorum principe. Nam Coniates antea huic inter Pannones adverſatus erat, in conſpectu regis Uladislai: & iter faciens ex Dacia, & Iſtrum tranſiens cum copiis, urbes ejus diripiebat. Præterea detulit eum apud regem Uladislaum, quaſi faveret Turcis, & res Amuratis ſedulo adjuvaret, ſubinde Pannonum conſilia iis ſignificando. Verum Dracules in eum irruit ira percitus, quaſi eum interfecturus. Sed pecunia tantum effecit ut incolumis dimitteretur, & inviolatus. Quum autem iret per Daciam, captus eſt ab Dracule, a quo in carcerem conjectus eſt, eum ulciſci in animum cum induxiſſet. Pannones in patriam reverſi, cum accepiſſent Joannem eſſe captum, id grave & intolerandum judicabant. Haud enim ferendum cenſebatur, ut vir Pannonius & in dignitate collocatus, ab Dracule caperetur. Quapropter miſerunt legatos, qui juberent, ut dimitteret Joannem. Sin minus, ſciat nos eum pro hoſte habituros, & cum univerſis copiis noſtris contra ipſum profecturos. Hæc cum nuntiarentur a Pannonibus, ſibi ſuiſque metuens Dracules, ne quid furioſius conſultarent, & hoſtiliter accedentes virum vi eriperent, Choniatem dimittere decrevit. Benigneque eum tractans, haud ceſſavit eum comitari per Praſobum, Ardelium uſque ad

A

B

C

D

E

Amurates aggregatio correptus.

Pannonum fuga.

Juliani cædes.

Huniades a Dracule captus

Edit. Pariſ. pag. 179.

Huniades liberatus.

* *In uno* Τούρκων. *in al. ut c.*

Danus in Moldaviam restitutus, exacto Dracula.

Pannones. Draculem autem haud multo poſt Choniates, cum expeditionem pro Dano Daciæ principe ſuſcepit, una cum filio peremit. Nam conſcripto exercitu, Danum * Maſarempis filium in Daciam reducere parabat. At Dracules una cum filio repugnare hoſtibus ſtatuebat, & præparabantur ambo ad prælium. Et jam ille deſcenderat in aciem. Cumque acies utrinque inſtructæ conſtitiſſent & poſcerent prælium, Daci relicto Myrxæ filio, ad Danum ex acie transfugerant. Qui ubi vidit, ſe relicto, Dacos tranſire ad Danum, fugam inibat: quem fuga ſibi conſulentem Danus quam fortiſſime perſequutus eſt, comprehendenſque Draculem una cum filio, utrumque trucidavit. In hunc modum rebus geſtis, redibat domum. Nec multo poſt eum ducem & rerum gubernatorem crearunt, cum bello peterentur a Germanis & Boemis, eique res adminiſtrare pro ſuo arbitrio permiſere. Comparans igitur exercitum, profectus eſt contra Boemos, & longo tempore cum his bellum geſſit. Tandem collatis ſignis pugnans cum * Iſcra viro in re militari conſpicuo, victus eſt. Verum cum denuo cum iſto congrederetur, victoriam recepit. Amurates caput regis Uladislai haſtæ præfixum cum hic inde miſiſſet, & exercitibus ſuis oſtentaſſet, collectis omnibus domum reverſus eſt. In eo prælio Turcorum, quemadmodum ab his accepimus, ceciderunt ſex millia. Verum Pannones aliquanto cæſi ſunt plures. In diſceſſu etiam plurimi Daci amiſſi ſunt. Hunc finem Turcica expeditio ſortita eſt. Rerum ſumma rediit ad Amuratem, cum eos qui in Europa erant, cęptorum admodum puderet. Therizen, qui Uladislaum obtruncaverat, ejuſque caput in caſtra attulerat, Amurates regionibus & opibus plurimis donavit, eumque præfectum conſtituit. Corpus Caraizis ferens Adrianopolim, magnifice ſepeliri curavit, ipſeque exequias honorifice duxit. In hujus locum ſubſtituit Scuram virum Albanum, ut Aſiæ dux eſſet, quem captum abduxit ex Albanorum regione, eumque in ſua domo educavit. Primum declaravit eum præfectum, poſtea eum Aſiæ ducem deſignavit. Phatumam vero honore ſive dignitate ſua privans (erat enim regiæ domus judex) Saraxiem virum Græcum genere, in ejus locum ſubrogavit. Potentiam autem maximam tenebat * Chatites Priami filius, quo in Januis regis vir prudentior non erat. Nec multo poſt Amurates Phatumam comprehendi juſſit, opeſque omnes ei ademit, quarum numerus complectebatur circiter quinquaginta centum myriades auri: argenti autem circiter quadraginta millia librarum. Græcorum rex in fœdus rediit cum Amurate, idque nec amplius violatum eſt. Nam quietem amplexus eſt, regemque Amuratem muneribus coluit, ut nihil mali contra ipſum amplius moliri inſtitueret. Fœda autem contentio erat inter regem Græcorum & fratrem Theodorum coorta, qui Byzantium venerat, ut regnum a fratre ſuſciperet. Is ſe pro rege gerebat, fratrique reſiſtebat. Poſtremo ex aperto inter ſe hoſtiles inimicitias geſſere. Nam expeditionem ſumpſit adverſus Byzantii regem Theodorus frater, cui Selybria & regio finitima commiſſa erat. Cum enim peteret reditus ſufficientes, quibus vi

* Maſarempes.

Huniades gubernator Ungariæ.

* Giſcra Boemue, qui alias Joannes de Braudis. Bonfin 3.dec.lib.5.

Edit. Pariſ. pag. 180.

Scuras Albanus.

Hali Baſſa.

* Ghaliles Imbraimi ſive Carambei filius.

Græcorum Imperatorum diſſenſio.

A Χωνιάτης κατάγων Δᾶνον ἡγεμόνα τῆς Δακίας ἐκπεπτωκότα, ἐπεξῆλθε ἀφθείρας αὐτόν τε ἅμα, καὶ τὰ παῖδα αὐτοῦ. ὡς δὲ στράτευμα συναγείρας, κατήγαγεν ἐς Δακίαν τὸν * Δᾶνον, τὸν * Μασαραμπᾶ παῖδα ἔκτε-
πίε καὶ Ἀμύρξεω ἔτος παῖς, σὺν τῷ παιδὶ αὐτοῦ, καὶ παρεπάσκετο ὡς ἐς μάχλω. παραπτομένων δὲ ἀμφοῖν καὶ μελλόντων ἤδη συμβαλεῖν, οἱ Δᾶκες ἀπολελοιπότες ἐν τῇ παρατάξει τὸν Μύρξεω παῖδα, πυτομόλουν παρὰ
Δᾶνον. ὁρῶν δὲ ἐνταῦθα τὰς Δᾶκας ὡρμημένας ἰέναι ξύμπαντας ἐς τὸν Δᾶνον, ὥρμητο ἐς φυγήν. καὶ ὁ μὲν ἔφυγεν,
ὁ δὲ ἐδίωκεν ἀνὰ κράτος, καὶ συλλαβὼν, ἄμφω ἀνεῖλεν αὐτίκα. ἔτος μὲν δὴ ὧν ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου. καὶ
πολλῷ ὕστερον στρατηγόν τε εἵλοντο αὐτὸν, καὶ ἐπιστάτην
B τῶν πραγμάτων σφίσιν, ἤδη ὑπό τε Γερμανῶν καὶ Βοέμων πολεμεμένης, καὶ ἐπέτρεψαν αὐτῷ τὰ πράγματα διαθεῖναι, ᾗ ἂν αὐτῷ φαίνοιτο. καὶ στρατὸν τε συλλέξας, ἐστρατεύετο ἐπὶ Βοέμους, καὶ ἐπολέμει δὴ τέτοις συχνόν τινα χρόνον. καὶ πρὸς Ἰσκραν δὲ ἄνδρα δαιμονιώτατον ἐν στρατηγίαις ἀπαντιχῆ ἐπολέμει, καὶ συμβαλὼν ἥττηται. καὶ ὕστερον αὖθις ἐπίει τε συμβαλὼν, καὶ περιεγένετο. Ἀμυράτης δ', ὡς τὸν βασιλέως
Λαδισλάε τοῦ κεφαλῇ * ἀποτεμόμενος, ἐπὶ δόρατος περιέπεμπέ τε, καὶ ἐπεδείκνυ ἐς τὰ στρατεύματα, συσκευασάμενος ἐντὸς ἦεν, ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου. ἔ-
C πεσον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, Τούρκων μὲν, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, Παιόνων δὲ καὶ πλείους τούτων. ἀπώλοντο δ' οἱ πλείους ἐν τῇ ἀποχωρήσει ὑπὸ * Δακῶν. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ὅπῃ ἐγένετο. καὶ τὰ πράγματα ἐπανῆκεν αὖθις τῷ Ἀμυράτῃ, εἰς ἐν-
δοιασμὸν τοῖς ἀνὰ τοῦ Εὐρώπου ἀφικομένοις ἐκ ὀλίγου. Θερίζου μέν τοι τὸν τὰ κεφαλὴν τὸν βασιλέως ἀπενεγκάμενον, χρήμασί τε πολλοῖς ἐδωρήσατο, καὶ χώρας τε ὕπαρχον ἀπέδειξε. Τὸ μέν τοι Καραΐζεω σῶμα ἐνεγκάμενος, ἐς Ἀδριανόπολιν ὤχνεγκε τε αὐτὸς βασιλεὺς μεγάλως, καὶ ἔθαψεν ἀξίως λόγε. καὶ Σκῦραν ἀντ' αὐτοῦ ἐσήσατο στρατηγὸν τῆς
Ἀσίας, ἄνδρα Ἀλβανὸν τὸ γένος, ὃν ἀνδραποδισάμενος ἀπὸ τῆς Ἀλβανῶν χώρας, ἐξέθρεψέ τε αὐτὸς
D βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ οἱ, καὶ ἀπέδειξε πρῶτα μὲν ὕπαρχον, μετὰ δὲ στρατηγὸν τῆς Ἀσίας. Φατσμᾶν δὲ ἐκβαλὼν ἐκ τῆς τιμῆς, πρυτανεύοντα τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, Σαραζῆλω παῖδα τὸ γένος Ἑλλησα ἐς τὰ ἐκείνε ἱδρύσατο χώραν. τὸ κράτος δ' εἶχε Χαλίλης ὁ Πραΐμεω, ἀνὴρ τὰ ἐς σωέσιν τὰ πρῶτα φερόμενος τοῦ βασιλέως θύραις. τὸν μὲν δὴ ὧν Φατσμᾶν ὁ πολλῷ ὕστερον συλλαβὼν, τοῦ ὁσίαν αὐτῷ ἀφείλετο ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδας, ἀργύρεα δ' ἐς τετράκις χίλια τάλαντα. Τῷ μέν τοι Ἑλλήνων βασιλεῖ, σπονδαί τε ἦσαν ὑπὸ βασιλέως, καὶ ἐπ ἔτι ἐλέλυντο, εἶχε τε ἥσυχος ἐν τῷ παρόντι, καὶ ἐθεράπευε τὸν βασιλέα
E δώροις, ὥς τε μηδὲν αὐτῷ χαλεπὸν ἐπὶ νοῦ βαλέσθαι τὸν βασιλέα Ἀμυράτην. διὸ δὴ καὶ αὐτῷ διαφορὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν νεωστὶ ἀφιγμένον ἐπὶ Βυζάντιον, διαδεξόμενον τὸν ἀρχὴν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ ἔπραττεν ὅτος τὰ πρὸς βασιλέα ἐναντιούμενος τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὕστερον τε ἐξιωέχθη αὐτῷ ἐς ἐμφανῆ διαφοράν, καὶ ἐστρατεύετο ἐπὶ Βυζαντίε βασιλέα Θεόδωρος ὁ ἀδελφὸς, τοῦ τε Σηλυμβρίαν ἐπιτεταραμένος, καὶ τὰ περίοικον ταύτης. αὐτόμολος δὲ ἱκανὸν πρόσοδον αὐτῷ ἐς τὸ ἄστυ, ὅκ, ἐτύγχανεν, ὅθεν

* Δάνου.

* τοῦ Σαραμπᾶ. locus ſuſpectus, & Latina quoque verſio aliquantum diſcrepat. In uno, τοῦ Δάνου τοῦ Μασ. in al. ut c.

* ἀποτμόμενος. ſic etiam in uno, in al. ut c.

* In ora, Τούρκων.

εἰς πόλεμόν τε καθίσατο τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐστρατόλεπο. Ὕστερον μέντοι πρινὴ τοιοῦτόν τι διαπράξασθαι αὐτῷ, ἐπελόμησε νόσῳ λοιμώδει τὸν βίον ἀπολιπών. Κωνσαντῖνος μὲν δὴ ὁ τῆς Πελοποννήσου ἡγεμὼν, τήν τε χώραν τοῦ βασιλέως καπασρεφάμβος, Πίνδον τε καὶ Βοιωτίαν, καὶ τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Οζόλας καλεμένους, καὶ τήν τε χώραν ἐδῄου, καὶ πολεμῶν οὐκ ἀνίει, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Αττικὴν ἐστρατόλευε, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. Ἐνταῦθα πυθόμενος ἔκασα ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἠνέχετο, ἀλλὰ περιαγγέλλων τὸν στρατὸν, αὐτῷ παρεῖναι ἐς τὰς Φεράς τῆς τε Ασίας, καὶ Εὐρώπης, ἐξήλαυνεν ἀπὸ Αδριανοπόλεως. ἀνέγνω δ' αὐτὸν στρατόλεθαι ἐπὶ Πελοπόννησον καὶ Νέρης ὁ τῶν Αθηναίων τύραννος, ἠχ ἧκισα δὲ Τυραχάνης ὁ Θετταλίας ὕπαρχος. Ὁ μέντοι Κωνσαντῖνος, ὡς ἐτείχισε τὸν Ἰσθμὸν, ἐνταῦθα ἐκάθητο, φυλακὰς ἔχων ἧ ἐγκαθισὰς εἰς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ αὐτὸς αὐτῶν τὰ πολλὰ διατρίβων ἐτύγχανεν. Ἐπείτε δὴ ἐπύθετο Αμυράτην στρατόλεθαι ἐπ' αὐτὸν, μετεπέμπετο αὐτῶν σύμπαντας τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ τόν τε ἀδελφὸν αὐτῶν ἅμα, ὃς ἐτύγχανε γάμον ἔχων τῆς παιδὸς αὐτῶν. ἡρμόσατο γὰρ ἤδη τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι παιδὶ Ελεαζάρῳ. ὅτοι μὲν οὖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἧ ἐπηγγέλλοντο, παρῆσαν, καὶ τὸ τεῖχος ἐκράτυνον, ἧ ἐδόκει αὐτοῖς ἰχυρῶς ἔξειν ἀμυνομένοις. Αμυράτης δὲ ἐπελάυνων, συμπαραλαμβάνων καὶ τὰ στρατόλματα τῆς χώρας ὅποι γένοιτο, παρὼν ἐς τὰς Θήβας, ὅ τε καὶ ὁ Νέρης αὐτῷ παρεγένετο, στρατὸν ἀγόμενος ἀπὸ Αθηναίων. ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὰς Μιγγίας, ἐστρατοπεδόλευε, ἔ πλεβόλους τε καὶ πλοκάδια παρασκαζόμενος ἐπὶ ἡμέρας τινάς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπικαταβὰς εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ἐστρατοπεδόλευε ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν καθήκοντος τοῦ στρατοπέδου, καὶ τῆς σκηνῶν. Ἐνταῦθα κατάσκοπος μὲν Πελοποννησίων, ὡς ὑποστρέφας, ἀπήγγειλε τὸ, τε πλῆθος τοῦ βασιλέως, καὶ ὑποζύγια καὶ καμήλους, καὶ οὐκ ἠνέχετο σιγῇ παρελθεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα ἔλεξε τοιάδε. Ω δέσποτα οἷα δὴ κακὰ εἰργάσω τὴν Πελοπόννησον, πόλεμον τοιοῦτῳ βασιλεῖ ἀνελόμενος; ὃς τήν τε Ασίαν σύμπασαν, καὶ Εὐρώπην ἄγων, εὖ δ' ὅποι στήσεται ἔξει, εὖ δ' εἰ διπλοῦν σοι τεῖχος ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐληλαμένον εἴη. Αλλὰ πρὸς Θεοῦ πρέσβεις τε πέμπε ὅτι τάχισα, καὶ ἐς διαλλαγὴν προκαλοῦ τὸν βασιλέα τοῦτον, ὡς ἂν μὴ ἡμᾶς κακὸς κακῶς ἐπιτείχῃ τὸ παράπαν. Ταῦτα εἰπόντος αὐτῷ, θυμωθῆναί τε τὸν ἡγεμόνα, καὶ θυμωθέντα, κελεῦσαι ἐς εἰρκτὴν ἀγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν ταῦτα πύθοιτο, οἷα ἀποβαίνοι. Ετυχε δ' αὐτῷ πρέσβις ἀπεσταλμένος παρὰ βασιλέα, ὃ μέν τοι μέτριος ἐζήτει γενέσθαι αὐτῷ. ἠξίου τε γὰρ τόν τε Ἰσθμὸν ἐσκπέναι αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκτὸς χώραν τοῦ βασιλέως, ὅσην ὑπηγάγετο, ἔχειν αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ ταῦτα τὴν δίκην ὑπέχειν ὑπὸ βασιλέως· τόν τε πρέσβιν καθείρξας ἐν Φεραῖς εἶχεν ἐν φυλακῇ. αὐτὸς δὲ ἤλαυνεν ἐπὶ Πελοπόννησον μέσον χειμῶνος. ὧν δ' ὁ πρέσβις Χαλκοκανδύλης Αθηναῖος. τοῦτον ἐν Φεραῖς καθείρξας, αὐτόν τε καὶ τοὺς θεράποντας, ἐπήλαυνε. Δοκεῖ δέ μοι Αμυράτης, ὡς ἐν Μιγγίαις ἐστραπεδόλευε, καὶ τοὺς ἀρίστους παραλαβὼν τοῦ στρατοῦ, εἵποσαν δὲ ὅτοι ἀμφὶ τοὺς ἑξακισχιλίους, περιιὼν τὸν Ἰσθμὸν, ἐθεᾶτο ὡς ἔχει τε φυλακῆς τὸ τεῖχος, καὶ παρα-

tam ſuam commode ſuſtinere poſſet, repulſam paſſus eſt. Hinc bellum inter ipſum & fratrem eſt exortum. Prius tamen quam quicquam bellando profeciſſet, vitam ſuam ærumnoſam relinquens mortuus eſt. Duce interim Peloponneſi incurſionem faciente in regionem regis, ſuæque ditioni Pindum, Bœotiam, Locros, qui Ozolæ dicuntur jungente, neque ab Attica etiam abſtinente. Ea ubi accepit Amurates, haud diutius cunctandum ſibi ratus, præcepit ut Aſianus & Europæus exercitus ad ſe Pherras, relicta Adrianopoli, venirent. Incitavit autem eum Nerius Athenarum princeps, necnon Turachanes Theſſaliæ præfectus, ut exercitum recta ad Peloponneſum ductaret. Conſtantinus Iſthmum muro includens, eumdem etiam præſidiis emuniens, plerumque ibi verſabatur. Ubi intellexit Amuratem hoſtiliter cum exercitu accedere, omnes quotquot in Peloponneſo erant, accerſivit, necnon fratrem ſuum, qui eo tempore nuptias ſi iæ ſuæ concelebrabat. Nam eam elocalverat Tryballorum principis filio Eleazari. Hi igitur accerſiti in Iſthmum adveniunt, murumque firmant, ut eſſet propugnaculum munitiſſimum ad propulſandos hoſtes. Amurates accedebat, & non ceſſabat copias ſuas augere, aſſumens ex omnibus regionibus, quas permeabat, milites. Venit igitur Thebas, quo venerat cum exercitu Nerius Athenienſis, ut juvaret eum adverſus Peloponneſiacos. Cum itaque perveniſſet Mingias, caſtrametatus eſt: ibique aliquot diebus moratus eſt, ut bombardas & funes ad præſens bellum pararet. Deinde movit in Iſthmum, ubi & caſtra communivit, quæ utrinque mare, tanta eorum magnitudo erat, attingebant. Speculator Peloponneſiacus cum rediiſſet ad ſuos, regis copias, jumenta & camelos annuntiavit. Nec ſilentium tenere potuit, verum ſic alloquutus eſt principem: O domine, quantum periculi conciviſti Peloponneſo bellum ſuſcipiens cum tanto rege, qui Aſiam, univerſamque Europam contra nos ducens, non ſatis ſpatii ad exercitus locandos invenire poteſt? Neque hoſtem ſuſtinere poteris, etiam ſi duplici muro Iſthmum amplexus eſſes. Sed quæſo te per Deum immortalem, legatos mitte quamprimum: & ad pacem pangendam regem hortare, ne infeſtus accedens, nos malos prorſus male comminuat. His auditis, princeps ira exarſit: iraque incenſus ſpeculatorem in carcerem duci jubet, ut tandem quid eventurum eſſet, audiret. Miſit quoque legatum ad regem, qui nequaquam nomine principis ſatis moderata petebat. Volebat namque princeps ſibi tradi Iſthmum, & regis regionem quæ extra Iſthmum erat, quam armis ſubegerat, univerſam habere avebat. Verum propterea pœnas regi dedit, legatumque capiens Pherris in vinculis habuit: ipſeque, cum medium hyemis foret, contra Peloponneſum copias duxit. Legatus ille Chalcocondyles Athenienſis fuit, quem cum in vincula una cum miniſtris dediſſet, Pherris contra Peloponneſum perrexit. Amurates cum in Mingiis caſtra poſuiſſet, optimates exercitus, qui numero erant ſex mille, aſſumpſit: & Iſthmum circuivit, ut videret murum, numquid præſidii in eo ſitum eſſet ad reſiſtendum. Et quidem graviter ſuccen-

Amurates in Peloponneſum.

Edit. Pariſ. pag. 181.

Iſthmus a Turcis obſidetur.

Oratio explo-ratoris Pelo-ponneſii.

Conſtantini legatio ad Amuratem.

Laonici pater captus.

sebat Turachani, quia cum ipse censuisset æstate bellum inferendum esse, is hyeme rem incipendam suasisset: quasi Peloponnesiaci non essent vim hostilem expectaturi, verum continuo fugam ingressuri, ubi primum accepissent Amuratem hostiliter accedere. Diebus etiam aliquot ea gratia cunctatus est Amurates, quasi princeps Peloponnesi illico deditionem esset facturus. Verum cum hæc spes fefellisset, descendens, castra ad murum transtulit. Die deinde postero princeps exercitum bombardis longis petivit. Sequenti die eos qui murum defensabant, tentarunt machinas muro admoventes. Quarto die tempore vespertino singuli juxta tabernacula sua ignes fecerunt quam potuere maximos. Nam Turcorum est consuetudo, ut ignes plurimos parent, biduo ante ejus diei in quem pugna collata est. Hymnum quemdam canunt in honorem Dei & Herois, significantes quod tertio abhinc die prælium committere velint. Tunc igitur ignes excitantes quam potuere plurimos, accingebantur ad oppugnationem muri. Quarto autem die * Sarachorides, qui inter cæteros inutilis sunt turba, funibus machinas ad murum traxerunt. Nam præter exercitum qui regem sequuntur, adsunt & alii complures, qui frumentum a finitimis in castra subvehunt. Sunt in castris & alii ex Asia oriundi pedites, Agiades nominantur, quorum opera rex utitur ad itinera purganda, & ad castra communienda, necnon ad alia quibus in castris opus est. Arbitror autem castra hujus regis pulcherrime omnium, quæ nos vidimus & audivimus, instrui, quantum attinet ad copiam frumenti, necnon ad situm tabernaculorum. Nam primum omnium mercatores plurimi comitantur regem istum, qui frumentum, equos, mancipiaque emunt, necnon reliqua quibus indiget exercitus. Hinc rerum omnium exercitui dives copia est. Præterea magnates qui comitantur regem, singuli plurima in expeditionem adducunt jumenta. Quidam adducunt camelos, qui arma, frumentum & hordeum, ut pabulum sit jumentis sufficiens, portant. Quidam equos, quidam mulos, quidam tam equos quam mulos in expeditionem agunt. Horum autem tantus est numerus, ut duplo jumentorum numerus hominum numerum exuperet. Comitantur regem alii plurimi ab sua regione, quorum usus in frumentationem maximus est. Si necessitas aliqua ingruerit exercitui, alimenta in optimates distribuit, & sic proficiscitur. Tentoriorum quis cernat in castris regis plerumque decem millia, plus minusve respectu expeditionis. Eo quidem tempore Sarachorides oppositi Græcis eos pugnando tentabant * * * totamque noctem ducebant insomnem, ut ad prælium Græcos incitarent. Ut aurora illuxit, signa canere jubet rex: cymbala, cornua, tubæque, pugnam jam fore, maximo sono significabant. Turci instructi occipiebant murum oppugnare quam fortissime. Rex & peregrini armati in acie instructa stabant in medio Isthmi, ubi castra posuerant. Scalas expediebant, murum suffodiebant, fortiterque præliabantur, ut murum occuparent. Huc etiam bombardarios consistere jusserat, qui bombardis prospectum Peloponnesiacis adimebant. Bombarda namque res est

Edit. Paris. pag. 182. Isthmi oppugnatio.

Turcorum pugnas ineundi mos.

* Sarachoridæ lixæ.

Castrorum Turcicorum instructio.

* Deest aliquid.

pag. 183.

Ασκοῦς ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἤχθετο μὲν τῷ Τυραχάνῃ, ὅτι θέρους στρατεύεσθαι πρὸς τοῦ * ἐν αὐτῷ λέγων, ὡς οὐχ ὑπομενοῦσιν ἐπιόντα αὐτόν, ἀλλ' οἱ χήσονται φεύγοντες, ἐπειδὰν τὸ πρῶτον πύθονται * ἀφικέσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἰσθμόν, καὶ ἐπέμενε τε ἡμέρας συχνὰς, ὡς ἐνδώσοντος δῆθεν ταῦτα τῶν Πελοποννησίων ἡγεμόνος. Καὶ ἐπείτε παρελήλυθασιν ἡμέραι ἐπικαταβὰς ἐς τὸ τεῖχος ἐστρατοπεδεύετο. τῇ μὲν ὑστεραίᾳ τοῖς πλεβόλοις μακροῖς ἔτυπτε τὸ στρατόπεδον τοῦ ἡγεμόνος. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἀπεπειρῶντο τοῦ ἐν τῷ τείχει, καὶ προσέφερον τὰς μηχανάς. τῇ δὲ τετάρτῃ ἑσπέρας, * πυρὰ ἀφάμενοι καὶ τὸ στρατόπεδον ὡς πλεῖστα ἕκαστος πρὸς ἑαυτῷ * σκηνῶν. Εἰώθασι δὲ ἔτι τὸ γένος τοῦτο τῶν Τούρκων, ἐπειδὰν ἐς μάχην μέλλωσιν ἰέναι προτείπαι ἤδη τῆς ἡμέρας, ᾗ ἐς τὰ μάχην καθίσανται, πυρά τε καίουσιν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ὅτι πλεῖστα ἕκαστος, καὶ ὕμνον τινὰ ἀναφαίνουσι τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἥρωϊ, δῆλον ποιέμενοι, ὡς ἂν μάχην τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἐπιούσης καθίσανται, καὶ τότε δὴ πυρὰν ποιησάμενοι, παρεσκευάζοντο ἐς τειχομαχίαν. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἑσπέρας, τάς τε μηχανὰς προσέφερον, καὶ ὑπὸ * πλόκε, οἱ Σαρακόηδες καλέμενοι, ὁ ἀχρεῖος λοιπὸς ὅμιλος τοῦ λαοῦ, πάρεξ δὲ τοῦ στρατοῦ ὃς ἑπόμενος τῷ βασιλεῖ τούτῳ στρατεύεται, ἐπάγονται ὅμιλον, πάντε σιτία φέρονται ἐπὸ τῶν περιοίκων, καὶ τῆς ἄλλης τοῦ βασιλέως χώρας. ἕτεροι ἄλλοι δ' ἂν οἱ Ασιανοὶ Αγιάδες καλέμενοι, πεζός τε ὅμιλος ἐπί τε τὰς χρείας τοῦ στρατοῦ χρώμενος ξυντελεῖ, καὶ ἐς τὸν τῆς ὁδῶν κάθαρσιν ἄγεται τούτους, καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα. Δοκεῖ δὲ τὸ τοῦ βασιλέως τοῦτο στρατόπεδον, κάλλιστα πάντων δὴ στρατοπέδων, ὧν ἡμεῖς ἐθεασάμεθα καὶ ἀκοῇ ἐπυθόμεθα, πάντε περὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἐς τὴν τῶν σιτίων ἀφθονίαν κράτιστα μηχανήσασθαι, πρῶτον μὲν δὴ ἀγοραίαι ἕπονται τῷ βασιλεῖ μεγάλαι, ἔς τε τὰ σιτία, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ ἐς τὰ ἀνδράποδα, καὶ ἐς τὴν τοῦ στρατοῦ χρείαν, ὅτου δ' ἄν τι ἐπιδέοιτο, ἐνταῦθα ἀφθόνως τε πολλῷ ἐς τοῦτο παραγινομένων. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τῶν μεγάλων ὅσοι ἕπονται τῷ βασιλεῖ, ὑποζύγιά τε πάμπολλα, ἕκαστος περιάγει ἐς τὴν ἐξέλασιν· οἱ μέν τε καμήλους σιτίων καὶ ὅπλων, καὶ κριθῆς τῆς ὑποζυγίων τροφῆς ἱκανὰς ἔχοντες, οἱ δὲ ἡμιόνους, οἱ δὲ σωαμφότερα, οἱ δὲ καὶ ἵππους, ὥς τε διπλάσια γίνεσθαι τὰ ὑποζύγια τοῦ στρατοῦ. πάρεξ δὲ τούτων περιάγει ὅμιλον ἀπὸ τῆς χώρας αὐτοῦ, σιτίων τε ἕνεκα. καὶ ἐπειδὰν ἐς ἀνάγκλιν καταβῇ τὸ στρατόπεδον, ἐπιδιελόμενος τοῖς ἀρίστοις τοῦ τροφοῦ, ὅπῃ χωρεῖ ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο. σκηνὰς δὲ ἔτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ βασιλέως ἴδοι ἄν τις ἐς μυρίας, καὶ πλείας καὶ ἐλάσσας τούτων, ὡς τυγχάνειν στρατευόμενος. τότε μὲν δὴ, ὡς ἐπάχθησαν Σαρακόηδες ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐπειρῶντο τε αὐτῶν, καὶ ἐμάχοντο ὡς * τῆς ἐρεθίζοντες ἐπὶ μάχην, καὶ ἐπαγρυπνοῦντες. ὡς δὲ ἠώς τε ἤδη ὑπέφαινε, κύμβαλά τε καὶ αὐλητὰ, καὶ σάλπιγγες τοῦ Βασιλέως, καταφανεῖς δὲ εἰσὶ τῷ μεγέθει τῶν ἤχων, ἀναδηλῶν ὡς μάχη τε ἤδη γίνεται. καὶ ἕκασοι παρασκευασάμενοι, ἐπέσαν ἐς τὸ τεῖχος, αὐτίκα τειχομαχοῦντες καὶ τὸ ἰσχυρόν. Βασιλεὺς τε αὐτὸς, καὶ οἱ νεηλυδεῖς καὶ τὸ μέσον τοῦ Ἰσθμοῦ, ὑπερεσκήνουν, καθίσαντο ἐς μάχην, καὶ κλίμακάς τε προσέφερον, καὶ διορύσσοντες τὸ τεῖχος, ἠγωνίζοντο ὡς ἐξαιρήσοντες, καὶ τοὺς τε πλεβολίσκους παύ-

* In ora, λείπει.

* In uno, ἀφικνεῖσθαι.

* πυρὰς. R. ut in c.

* σκηνῶν. sic etiam in uno, in al. ut in c.

* Lacuna in R.

* Hic aliquid deest, ut ex uno manuscripto patet. in R. Cod. lacuna est.

τῃ παξάμῳοι, ἐκ εἴων τὰς Πελοποννησίας προκύπτειν. δεινὸν γάρ τοι ὁ τηλεβολίσκος, καὶ οὐδὲν τῶν ὅπλων ἀντέχει, ὥς τε μὴ διαχωρεῖν διὰ πάντων καθιεμένου. δοκεῖ δέ καπεισάν τι αὐτῷ ἀντέχη τότε δὴ μάλιστα καθιέναι ἐπὶ πλέον, ἐπεὶ ἔς τε * βάμβακα καὶ πρόκλω, καὶ τὸ ἔριον, ἐκ ἂν ἄπω καθίκοιτ' ἂν ἐπίπολύ. ἐπεὶ δ' ἐν ἀδείᾳ τε ἐγένοντο οἱ νεήλυδες, καὶ τὰς τε κλίμακας ἐς τὸ τεῖχος ἐνεγκάμῳοι ἀνέβαινον, καὶ ὑπερέβησαν παύτῃ, ᾗ ἐθεᾶτο ἐς ὁ Βασιλεὺς, ἀνέβη ἐπὶ τὸ τεῖχος νέηλυς Χιτήρης, Τρυβαλὸς τὸ γένος, καὶ εἷλε τε τὸ τεῖχος, καὶ τὰς παύτῃ δηωσάμῳος ἐς φυγὴν ἐτρέψατο. οἱ δ' ὡς ἀπολιπόντες τὴν τάξιν, κατέβαινον ἐνταῦθα, καὶ πλησίον ἐς δέος τε ὑπὸ Θεῶ καθίσαντο, καὶ ἀπειρίας, καὶ ὅπως ἐποίουν. φεύγοντες δὲ ὤχοντο, καὶ οἱ παρὰ τάπας αὐθις τετειχισμένοι, ἐκ εἰδότες ὅ, τι ξυμβαίνει χαλεπὸν, ὤχοντο φεύγοντες, καὶ ὅπω πάντες ἀπολιπόντες τὸ τεῖχος, ἔφευγον ἑδενὶ κόσμῳ. Οὗτοι δ' οἱ Τᾶρκοι ἐπεισπεσόντες παύτῃ τε ᾗ ἑάλω ὑπὸ τῶ νεήλυδος, καὶ τῇ ἄλλῃ ᾗ κατέβαλλον διορύσσοντες, καὶ διὰ τῶν πυλῶν εἰσεχέοντο καὶ ἔτρεχον. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων τραπόμῳοι, διήρπαζον τε τῶν Ἑλλήνων ἔπιπλα, ἐθῆτας τε καὶ τἄλλα δ' δαιμονίαν. οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ἄνδρας τραπόμῳοι, τὰς μὲν αὐτῶν ἔφθειρον, τὰς δ' καὶ ἐζώγρουν, ἐς ἀνδραπόδων μοῖραν τιθέμῳοι. καὶ φόνος τε ἦν πολὺς τῶν φευγόντων. περὶ δὲ τὰς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνας τοιάδε ἐγένετο, ὡς δὲ ὁρῶν φεύγοντας τὰς Ἕλληνας ἀνὰ κράτος, καὶ ἑδενὶ κόσμῳ, ἐπειρῶντο μὲν πρώτισα κατέχειν. ὡς δ' οὐκ ἠδύναντο, καὶ αὐτοὶ φεύγοντες ὤχοντο, ἐπὶ μὲν Κόρινθον οὐκ ἔτι. ᾔδεσαν δὲ ὡς πολιορκησόμῳοι ἁλώσοιντο ἐνταῦθα, τῆς τε τροφῆς ἱκανῆς οὐκ ἔσης ἐν αὐτῇ, καὶ ἄλλης παρασκευῆς. ἐπὶ δὲ τὸν μεσόγαιον ἐπειγόμῳοι, * ἔφθασαν γενόμενοι ἐπὶ τὸν ἄκραν Λακωνικὸν τῆς Πελοποννήσου, καραδοκήσαντες ᾗ μέλλει χωρήσειν ὁ Βασιλεὺς. αὐτοί τε δὲ ἐς τὸν θάλασσαν * διενοοῦντο ἐς τὸ πρόσω πίπτειν, ὡς δὲν * ἐπιεῖ λαύνων, ἐς τὸν θάλασσαν ἀφιξόμενοι, καὶ ὑπεκσησόμενοι τῆς χώρας αὐτῷ. ᾔδεσαν δὲ ὡς τῷ Ἰσθμῷ τὰ Πελοποννήσου φράγματα διεφθάρη ὑπὸ τῶ βασιλέως, καὶ ὅπλα, καὶ ἄνδρες, καὶ ἑδὲν ὅ, τι ἄξιον λόγω, ὑπειλείφθη ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ ἀκροπόλεσι, καὶ ἐκ ἔτι ἤλπιζον περιέσεσθαι σφίσι τὸν ἀρχὸν τῶ λοιπῶ, ἀλλ' οἰχεσθαι σφίσι τὰ φράγματα ἀπολύμενα. Ἀμυράτης δὲ, ὡς κατέχε τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἐπεὶ ἐγένετο ἐντὸς ᾗ Πελοποννήσου, φῶτα μὲν ἐς τετρακοσίους τῶν αἰχμαλώτων, ὃς ἀποφυγόντας τῆς νυκτὸς ταύτης ἐς τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ τὰς Κεγχρέας, ὀξὺ δὲ καλύμενον, κυκλωσάμενοι, εἷλον ἀπάτῃ πάντας, εἰς ἕνα χῶρον ἀπαγαγὼν, κατέσφαξε. μῆ δὲ ὠνησάμενος ἀνδράποδα ἐς ἑξακόσια, θυσίαν ἀνῆγε τῷ ἑαυτῶ πατρὶ, ἐξιλεύμενος τῷ φόνῳ τῶν ἀνδρῶν τύπων. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπιδιελόμενος τὸ στράτευμα, καὶ τὸ μὲν παραδὺς Τυραχάνῃ, τῷ Θετταλίας ὑπάρχῳ, ὡς ἐμπείρῳ τε ὄντι, καὶ μάλιστα δὴ Τᾶρκων ὡμιληκότι τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ τῶν νεηλύδων ἀμφὶ τὰς χιλίας, ὡς δὴ μεσόγαιον ἐλαύνειν. αὐτὸς δὲ διὰ τῆς Σικυῶνος ἤλαυνεν διὰ τῆς Ἀχαΐας. ἀφικόμενος δὲ ἐς Σικυῶνα, τὴν μὲν πόλιν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ὁ Ἰσθμὸς ἑάλω, ἐπέδραμέ τε ὁ στρατὸς τῶ βασιλέως, καὶ ἠνδραποδίσατο σύμπασαν ἄρδην τὴν πόλιν. ἀπόντων δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἑδὲ ἐν ὀχυρῷ ὠκημένης τῆς πόλεως, παύτῃ μὲν διὰ τοῦς τότε ἠνδραποδίσαντο, καὶ ἐπὶ πλεῖσον ἤλασαν τῆς Πελοποννήσου, τάς τε ἡγεμόνας διώκοντες, καὶ τὰς ἄλλας

*In uno, βάμβακα.

*In uno, διεφθάρη.

*In uno, ἔφθησαν.

*In uno, διενοοῦτο.

*In uno, ἐπὶν ἐλαύνων.

admodum violenta, nec arma resistere bombardæ impetui possunt: verum omnia penetrat. tum etiam magis permeat, quando corpus aliquod resistens fuerit nacta, siquidem crocum lanamque non pervadit. Cum peregrini jam tuti ab periculo starent, scalasque muro addidissent, murum scandebant eo loci ubi spectator oppugnationis aderat rex. Primus itaque in murum evasit, eumque cepit peregrinorum de numero * Chiteres, Tryballus genere: eosque qui resistebant, in fugam conjecit. Hi autem ordine relicto abibant, cum metus maximus ab Deo & imperitia ipsis incuteretur. Nam formidine agitati, in fugam effundebantur. Præterea illi qui his proxime steterant, nescii quid mali suis accidisset, fugientes abibant. Tandem omnes deserentes murum, sine ordine fugerunt. Turci irruentes, qua murus ab Chitere superatus erat, & alii qua murum suffodientes straverant, necnon per portas irrumpebant. Quidam ad castra Græcorum ferebantur, Græcorumque supellectilem, & reliquam felicitatem diripiebant. Quidam versi in hostes, quosdam necarunt, quosdam vivos ceperunt, & ad mancipiorum conditionem redegere. Cædes fugientium edebatur maxima. Verum quid Græcorum ducibus contigerit. audiamus. Hi ubi conspicati sunt Græcos fugam arripere, primo eos retinere conabantur. Cum autem in fugam effusos inhibere non possent, aufugerunt & ipsi, non tamen Corinthum. Certi enim erant, si obsiderentur Corinthi, se facile expugnatum iri, cum haud sufficiens eo comportatus esset commeatus, nec alius etiam belli apparatus. Celeri autem fuga contenderunt ad mediterraneam regionem: jamque prævenerant hostes, & in summa Laconia Peloponnesi expectabant quonam profecturus esset rex. Decreverant namque in mare profugere, & regione cedere, si Amurates cum exercitu adventaret. Noverant namque Peloponnesiacorum res ab rege planissime contusas esse. Nec arma, nec viri, nec quicquam amplius memoratu dignum vel in urbibus, vel in arcibus reliqui erat. Nec sperabant in posterum Peloponnesi principatum sub se futurum, sed augurabantur se Peloponnesi res omnes amissuros. Amurates ut Isthmum occupavit, & in Peloponnesum venit, primum quidem circiter trecentos captivos, qui nocturna fuga in montem supra Cenchreas situm, quem Oxi vocant, evaserant, quasi indagine circumdari jussit. Omnes capti sunt: doloque in unum locum abducti, crudeliter occisi sunt. Postea Amurates emit mancipia numero sexcenta, quæ ad sacrificium duxit in honorem patris sui, volens eum expiare cædem virorum occisorum. His ita peractis, exercitum divisit. Partem exercitus Turachani Thessaliæ præfecto tradidit, qui rei militaris habebatur peritissimus, & plurimum conversatus erat cum Turcis Peloponnesi. Dedit eidem de numero peregrinorum mille milites, ut his instructus, profectionem per mediterraneam regionem faceret. Ipse quidem rex per Sicyonem iter faciens, recta in Achajam contendit. Urbem eo die, quo Isthmus in potestatem venit, regius exercitus aggressus est: captamque diripuit universam. Aberant enim oppidani, profecti in Isthmum. Nec

Bombarda duriora penetrat, mollioribus succumbit.

*Georgius.

Græcorum clade Isthmo expugnato.

Edit. Paris. pag. 184.

Amuratis crudelitas.

Sicyon, nunc Basilica, directa.

admodum in munito loco urbs ſita erat. Quapropter eam continuo diripuere : & maximam Peloponneſi partem peragrantes, perſequuti ſunt bello duces, & reliquos Græcos. Cum autem hoſtium alius alio, ubi ſe tutum putabat, palantes dilaberentur, urbem defenſoribus vacuam in poteſtatem redigit, obſidioneque arcem premere ſtatuit. Erant in ea arce * Mulgerius Græcus, & alii quidam Græci non multi cum liberis & uxoribus. Turci igitur ſuffodientes arcem, cum Mulgerius nullam ſalutis ſpem affulgere cerneret, ſemetipſum & arcem Amurati tradidit. Hos quidem cum liberis & uxoribus miſit Angium, urbem opulentam. Ipſe vero ædificia urbis captæ incendit. Quo facto, ulterius proficiſcens, venit Patras Achajæ, urbem opibus florentem. Oppidani urbem iſtam deſeruerant, abeuntes in continentem Venetorum, quæ ex oppoſito erat. Remanſere tamen quidam in arce & in regia : ſtulti quidem, cum reliqui ſibi fuga conſulerent, ipſi ſemetipſos in grave diſcrimen præcipitarunt. Erant autem numero quater mille. Viros igitur & mulieres quæ in regia erant, pactionibus Amurates in fidem accepit, omneſque in manciporum album retulit. Hinc arcis oppugnationem auſpicatus eſt, peregrinoſque miſit, ut eam ſubito caperent. Hi ſumma vi impetum in murum dantes, eumque ſuffodientes, in arcem irrupere. Græci reſinam & picem incenſam per foramina jaculantes, peregrinos expulerunt acerrime repugnantes, arcemque & murum reficientes, & optime munientes : Amurates, ubi advenit Turachanes, vehens maximam hominum aliarumque rerum prædam, cum exercitu diſceſſit : nec multo poſt, pacem cum Græcis fecit. Ex eo inde tempore Peloponneſus, quæ prius libera erat, regi tributaria facta eſt. Thebas Thebani, cum hoſtiliter accederet rex, deſeruere : & in Iſthmum ſe contulere, quaſi ſibi habitaturi, qui tamen ab Turcis capti ſunt. Exterior autem regio, Pindus videlicet, & reliqua regio, quamprimum Iſthmus captus eſt, in regis poteſtatem devenit. Appetente jam æſtate, Amurates bellum movit contra Scenderem Ibanis filium (Alexandrum ſive Scanderbegum appellatum) qui puer venit in Januas regis, ejuſque concubinus factus eſt : tandem effugit in patriam ſuam regionem. Ducta deinde uxore * Arianetis filia, ex profeſſo bellum cum rege gerebat. Nam tributum haud amplius regi pendebat, nec in Januas ibant, parere quoque regi detrectabant. Quapropter Amurates convocans Aſiæ Europæque exercitus univerſos, Ibanis regionem bello petere ſtatuebat. Veniens igitur in regionem, vaſtabat univerſam, vicos agroſque incendebat. Frumentum, omnemque commeatum comburebat. Omnia quæ in ea regione erant, populationibus diſſipabantur. Scenderes igitur ipſe necnon Albani omnes, in maritimam verſus Jonium Venetorum regionem, uxores & liberos, quo ab impendenti periculo tuti forent, expoſuerunt : ipſi autem undique per regionem obambulantes, ſedulo diſpiciebant, ſicubi urbes ipſorum auxilio indigerent. Caſtra habuerunt in monte qui regioni eorum impendet, & in Jonium uſque porrigitur : & ibi expectaverunt belli eventum. Amura-

* Calagerius.

Patræ a Turcis occupatæ.

Edit. Pariſ. pag. 185.

Georgius Calciolus, qui & Scenderbegus.

* Donica.

Ἀελληνας, ὡς ἄλλος ἄλλῃ ᾤχετο φεύγων, τὴν μὲν πόλιν κενὴν τε κατέλαβε, καὶ τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει. Ἐνῆσαν δ' αὐτόθι, Μελγέριός τε Ἕλλην, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τινὲς Ἑλλήνων, ἐν πολλοὶ σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισίν. Ἐπεὶ δ' ὑπορύξας ἔθει τὴν ἀκρόπολιν, ἐνταῦθα ἐς ὁμολογίαν ἀφικόμενος ὁ τῆς ἀκροπόλεως φύλαξ, παρέδωκέτε αὐτὸν, καὶ τὴν ἄκραν. τότες μὲν δὴ, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας ἐς Ἄγγιον, πόλιν εὐδαίμονα ἀπέστελλε, τὴν δὲ πόλεως ἐνεπίμπρα τε τὰς οἰκίας, καὶ τῷ πρόσω ἐχώρεε, ἀφίκετο ἐπὶ Πάτρας τὴν Ἀχαΐας πόλιν εὐδαίμονα. ταύτην μὲν οὖν ἐξέλιπον οἱ ἄνδρες ἐς τὴν κατ' ἀντιπρὺ ἤπειρον τῆς Οὐενετῶν, καὶ πλὴν τῆς ἐν τῇ B * ἀκροπόλει, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις οἳ ἐναπελείφθησαν ἀφροσύνῃ χρησάμενοι, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ᾤχοντο φεύγοντες. ἦσαν δ' οἱ ἐναπολειφθέντες, ἐς τετρακισχιλίους. Τὰς μέν οὖν τῆς βασιλείων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας παρεσήσαντο ὁμολογίᾳ, καὶ ἐς ἀνδράποδα διελόμενος, τὴν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει, καὶ τὰς τε νήλυδας ἔπεμψεν, ὡς ἑλοῦσας. καὶ ἔστι προσέβαλόν τε τῷ τείχει, καὶ ὑπορυξάμενοι εἰσέπιπτον. οἱ δὲ Ἕλληνες ῥυτίνην καὶ πίσσαν, πυρὶ ἁψάμενοι κατὰ τὰ ὄπλα, τάς τε νήλυδας ἐξεκρέσαντο ἀμυνόμενοι, καὶ ἐκράτησαν τὴν ἀκρόπολιν. Ἀμουράτης μὲν δὴ, ὡς Τουραχάνης ἐντεῦθεν ἀφικόμενος, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀγόμενος, παρεγένετο αὐτῷ, ἐνταῦθα ἐπαναζεύξας, ἀπήλαυνε. Μετὰ δὲ ταῦτα ὐ πολλῷ ὕστερον, σπονδάς τε ἐποιήσατο, καὶ ὑπόφορον ἔχον τὴν Πελοπόννησον τὰ ἀπὸ τοῦδε οἱ Ἕλληνες μέχρι τότε, τὸ πρὶν ἐλεύθεραν οὖσαν. Τὴν μὲν οὖν πόλιν τῆς Θηβῶν πειρώμενον ἐπιέναι βασιλέα ἐπὶ Πελοπόννησον, ἐξέμπον τε τὰς ἄνδρας ἐξαναστάντες, ᾤκησαν ἐν τῷ Ἰσθμῷ. Οἵ τινες δὴ καὶ ἑάλωσαν ὑπὸ Τούρκων· ἡ δὲ ἐκτὸς χώρα τοῦ βασιλέως, αὐτίκα μὴν τοῦ Ἰσθμοῦ ἅλωσιν προσεχώρησε τῷ βασιλεῖ, τό, τε Πίνδον, καὶ ἡ ἄλλη χώρα τοῦ βασιλέως. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἐς ποσὸν ἐγένετο. καὶ βασι- D λεὺς τὸ ἐπιγινομένου θέρους, ἐστρατεύετο ἐπὶ * Σκεν- * In uno, Σκενδέρη.
τέρη τὸν Ἰβάνεω παῖδα, ὃς παῖς ὢν, ἐς τὰς θύρας ἀφικόμενος τοῦ βασιλέως, καὶ παιδικὰ αὐτοῦ γενόμενος, ἀπέδρα ἐς τὴν πατρῴαν αὐτοῦ χώραν, καὶ ἀγόμενος γυναῖκα, θυγατέρα τοῦ Ἀριανήτεω, ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπολέμουν τῷ Βασιλεῖ, καὶ οὔτε φόρον ἐπήγαγον τῷ Βασιλεῖ, οὔτε αὐτοὶ ἐς τὰς θύρας ἴεντο, οὔτε πείθεσθαι ἤθελον. Διὰ ταῦτα συναγείρας ἅπαντα, τόντε Ἀσίας καὶ Εὐρώπης αὐτῷ στρατὸν ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Ἰβάνεω χώραν. καὶ ἐπεί τε ἐσέβαλεν ἐς τὴν χώραν, ἐδῄου τε τὰ στρατόμπεδα, καὶ ἐνεπίμπρων ὅποι παρήκοι, καὶ ἐνεπίμπρα τὰς τε κώμας, καὶ τὰς ἀγρὰς, καὶ τὰ λήια ἐκαίοντο ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, καὶ E περιεφθείροντο τὰ ἐκεῖσε πάντα. Σκενδέρης μὲν δὴ ἐπὶ τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον παράλιον χώραν τῶν Οὐενετῶν, ὑπεξέθετο αὐτός τε, καὶ οἱ * Ἀλβανῶν, τάς τε γυναῖκας, καὶ παῖδας. αὐτοὶ δὲ περιιόντες, ἄλλο τε ἄλλῃ ἐς τὰ χώρας διήρχοντο, εἴ τε δέοιντο αἱ πόλεις αὐτῶν. καὶ ἔστι μὲν ἀνὰ τὸ ὄρος, τὸ ὑπὲρ τὴν χώραν αὐτῶν, ἀ- Ἀλβανῶν
κρωτοι. χει τοῦ Ἰονίου διατείνον, διέτειβον, καταδοκοῦντες, ὅποι ἐφίσι τὰ πράγματα ὑποβήσεται, Ἀμυ-

* Ἀλβανοί. sic etiam in uno. in al. ἀ

ράτης

ράτης δὲ ἐπελαύνων, φῶτα μὲν τὴν Σφετίαν πόλιν ἐ- A
πολιόρκει, καὶ λόγον μὲν προσέφερεν, ὡς παραδοίεν
τε αὐτὴν, καὶ αὐτοὶ ἀπίοιεν ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος.
οἱ δὲ οὐκ ἐπείθοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα προσέβαλε σὺν
τοῖς νεήλυσι, καὶ εἷλε τὴν πόλιν καὶ κράτος, καὶ ἐξω-
δραποδίσατο, τούς τε ἄνδρας συμπάντας διεχρήσατο.
μετὰ δ' ἐπιὼν ἐπὶ τὴν Γετίλην, ὁμολογίᾳ τε παρεσήσα-
το, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει ἀνδραποδισάμενος, ἐπῆγε τὸ
στρατὸν ἐπὶ τὴν Κρόϊλω πόλιν προέχουσαν τῶν ἐν τῇ Αλ-
βανῶν χώρᾳ. ᾠκεῖται δὲ ἐν ὀχυρῷ πάνυ. Ταύτην
μὲν οὖν προκαθεζόμενος, ἐπολιόρκει, καὶ πλεβόλοις
τε ἔτυπτε τὸ τεῖχος, καὶ κατέβαλε μέρος οὐκ ὀλίγον.
μετὰ δὲ ταῦτα, προσέβαλε σὺν τοῖς νεήλυσιν, ὡς ἐ-
ξαιρήσων τὴν πόλιν. καὶ ὡς οὐκ ἠδυνήθη ἑλεῖν, ἀπή-
γαγε τὸ στρατὸν, ἤδη γὰρ ὀψὲ ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ χειμὼν B
ἐπιγινόμενος, ἐπίεζε τὸ στράτευμα. Τὸν οὖν παῖδα αὐ-
τοῦ ἄρτι ἐβάσκοντα Μεχμέτην, περιῆγεν ἐν τῷ
στρατῷ, ὅξοτε ἀφείλετο αὐτὸν τὴν Βασιλείαν. ἐγέ-
νετο δὲ ὅπως. ὡς ἐμάχετο τοῖς Παίοσιν ἐν τῇ Βάρ-
νῃ, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἑώρα ἐν φυγῇ γινόμε-
να, ἐς δέος τε καθεστήκει μέγα πάνυ, οἰόμενος αὐ-
τίκα πάντα ἀπολεῖσθαι, ὡς ἤδη ἀφίκετο ξυμφορᾶς,
ἠύχετό τε, ὡς οἱ αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ ἀφαφα-
ρῇ, τότε ἐν τῷ θορύβῳ ἐκείνῳ ἀπολιπεῖν τε τὴν
ἀρχὴν, καὶ τῷ παιδὶ ἐπιτρέψαντα, αὐτὸν οἴχεσθαι
ἐς τὴν Ασίαν, διατρίψοντα σὺν τοῖς παρ' αὐτοῖς
καλουμένοις Ναζηραίοις, προσευχόμενον τῷ ἥρωϊ, C
καὶ ἀνάγοντα θαμὰ τὴν θυσίαν. Ως δὲ περιε-
γένετό τε Παιόνων, καὶ τὸν Παιόνων Βασιλέα ἐ-
ξελὼν ἐκομίζετο ἐπ' οἴκου, τόν τε παῖδα αὐτοῦ
τὸν νεώτερον Μεχμέτην μετεπέμπετο ἐπὶ τὴν ἀρ-
χήν. ὁ γὰρ πρεσβύτερος αὐτοῦ Αλαδίνης οὐκ ἔτι περι-
ῆν, ἀλλ' ἐτετελευτήκει ὑπὸ ἵππου ἐκβαχιλισθείς,
κωμηγετοῦντος αὐτοῦ καὶ ἐπιθέοντος ἀνὰ κράτος ἐ-
πὶ τὴν ἔλαφον. ἔτος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησε.
Μεχμέτην δὲ τὸν νεώτερον παῖδα περιόντα, ὡς ἐ-
λέγετό μοι, τό τε ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μετεπέμπετο. ὡς
δὲ ἀφίκετο, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰς D
θύρας, καὶ τὰς νεήλυδας, αὐτὸς ᾤχετο ὁδὸν ἐπὶ
τὴν Ασίαν, ἐς Πρῦσαν, ἥ τε τοῦ Ασίας Βασίλεια
ἦν. ὁ μὲν οὖν ἀρχὴν ἀποθέμενος, μετὰ * Ζιχί-
δων, τῆς παρ' αὐτῶν Ναζηραίων, καὶ Σειτίδων, καὶ
τῆς τῶν γένους σοφῶν, πολλὰ διέτριβεν. Οὐ πολλῷ δ'
ὕστερον μετέμελέ τε αὐτῷ, ἀπιόντι ἐκ τῆς ἀρχῆς, καὶ
ἰδιωτεύοντι. ὡς δὲ οὐκ ἠνέσχετο, ἔπρασσεν ὅπως ἐ-
πανιὼν τὴν ἀρχὴν κατάσχοι καθ' ἡσυχίαν. ὡς δὲ μὴ
ἐς διαφορὰν ἀφικνοῖτο αὐτῷ τὸ παιδὸς, κινδυνευο-
μένῳ αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ αἰτίαν ἔχοι πρὸς τὸ
γένος οἷα ποιεῖ. ἔπρασσε δὲ ὅπως ἐπανέλθοι μετὰ
Χαλίλεω τοῦ Πράϊμεω, ἀνδρὸς σωφρονεστάτου αὐτῷ ἐς τὰ
μάλιστα, καὶ οἱ ἐπιτηδείως ἔχοντος αἰεί. Αὐτὸς μὲν E
δὴ ἔπεισε τὸν παῖδα ἐς ἄγρας φοιτῶντα, γυμνάζε-
σθαι ὡς κάλλιστα ἐφ' ἵππου. καὶ ἐπειδὴ ἔπειθε,
κρύφα ἔπεμπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μηδὲν δεδιότα, ἄ-
φνω ἐς τὴν ῥητὴν αὐτῷ ἡμέραν, ἀφικόμενον ἐς τὰ
Βασίλεια τῆς πόλεως, χρηματίζειν τοῖς ἐν τῇ πόλει
ὡς Βασιλέα. Ο μὲν οὖν ὡς ὑπετίθετο, ἐς δὴ αὐ-
τῷ σωέσθετο ἡμέραν, παρεγένετό τε ἀπόντος αὐτοῦ
τοῦ παιδὸς ἐς τὴν ἄγραν, καὶ κωμηγετοῦντος· πα-
ραγενόμενός τε κατέσχε τὴν Βασιλείαν, χρηματίζων τοῖς

tes * Sphetiam urbem exercitibus circumſedit: oppidaniſque nuntiare juſſit, ſi deditionem facerent, ſe ſingulos ad ſua abire permiſſurum. At hi conditionem iſtam non admiſerunt. Quapropter cum peregrinorum cohorte murum ſubit: & cum impetu in * urbem irrumpens, ea potitur, prædæque totam exponit. Viros omnes trucidari juſſit. Deinde copias duxit contra Getiam, quam pactionibus in ditionem accepit. Captis autem oppidanis, exercitum * Cruam urbem Albanorum primariam movit. Urbs hæc ſita eſt in loco munitiſſimo. Hanc obſidione cinxit, murumque bombardis concuſſit, ejuſque non modicam partem ſtravit. Deinde per loca ruinis patentia cum peregrinis irrumpere quærebat, quaſi vi eam capturus. Cœpta autem omnia cum irrita caderent, exercitum abduxit omnem, quia æſtatis jam extremum erat, & frigus hybernum graviter exercitum adfligebat. Filium ſuum Mechmetem jam pubeſcentem per caſtra circumduxit, regnoque præfecit. Sic autem iſta evenere. Cum pugnaret adverſus Pannones Varnæ, & exercitus ſuos ad fugam inclinare cerneret, valde timuit putans ſe mox cum ſuis periturum. In hac graviſſima neceſſitate conſtitutus, vovit, ſi incolumis evaderet præſens periculum, & victoria potiretur, ſe ceſſurum regno, & id commiſſurum filio, & abiturum in Aſiam, ut ibi vitam traducat, admixtus ſacerdotibus & Nazaræis: & culturum frequenter Heroem, eique immolaturum. Cum igitur Pannonibus victoriam extorſiſſet, rege eorum perempto, domum rediit, filiumque juniorem accerſivit ad regni gubernacula. Nam filius ejus Aladines natu maximus haud amplius ſuperſtes erat, ſed naturæ debitum exolverat, præcipitatus ex equo in venatione, cum perſequeretur cervum. Is quidem in hunc modum occubuit. Mechmetem autem juniorem ad regni moderamen vocavit. Cum autem veniſſet vocatus, regnum & Januas, necnon peregrinos pater ejus fidei committens, ipſe profectus eſt Pruſam, ubi Aſiæ ſedes regia eſt. Abdicato igitur regno, cum Zichidis, qui Turcorum Nazaræi ſive monachi ſunt, & cum Seitidis, necnon cum reliquis doctis converſatus eſt. Nec multo poſt pœnituit virum, quod regno relicto, nunc privatam ſequeretur vitam. Cum autem præſentem vitæ conditionem haud ferre poſſet, conſilia agitavit, qua ratione citra tumultum regiam dignitatem reciperet. Sedulo enim præcavebat, ne ſi filius ſentiret quid ipſe moliretur, bellum exoriretur, cujus ipſe auctor ab Turcis haberetur. Quæ quidem facere inſtituit, ad finem deduxit, videlicet ut rediret ad regnum opera & induſtria * Chatitis filii Priami, quo familiariter utebatur, & cum quo ei arctiſſima interceſſerat neceſſitudo. Chatites ergo ubi ſententiam Amuratis ſatis intellexit, puerum Mechmetem venatum ire jubet, ut ſe quam pulcherrime ex equo exerceret. Qui dicto audiens, venatum abiit. Interea Chatites nuntium mittit ad patrem, quem ſubito dicta die nihil veritum in urbis regiam venire, & jus dicere ut regem civibus jubet. Amurates quemadmodum juſſus erat, filio venatione occupato, ad præſtitutam diem advenit. Adveniens regnum invaſit: civibus Januiſque ut decet, jus dixit. Fi-

* Sphetiſgradum.
* Dibram.
* Grojam.
Edit. Pariſ. pag. 186.
Amuratis votum.
Amuratis ſeceſſus.
* Chalilis filii Carambi.
Hali Baſſæ con filio Amurates Imperium recuperat.

lius, ut accepit patrem mutata voluntate regnum recepiſſe, neſciens quid ageret in præſenti negotio, tamen acceſſit, patremque regem adoravit: eumque ſequutus eſt, quocumque militatum abiiſſet. Nec latuit Mechmetem, opera Chatitis patrem quam maxime adjutum iſta egiſſe. & quamvis Chatiti merito iraſceretur, iram tamen oſtendere noluit, veritus viri potentiam, quâ plurimum pollebat apud patrem Amuratem. In hunc modum eo tempore, propter patris in regnum reditum, filius affectus erat. Poſtquam autem exercitum abduxit ab Macedonia, quæ verſus Jonium patet, quæ Albanorum regio eſt, per eum annum in Europæ regia quietem agens manſit: Ineunte deinde anno iterum expeditionem ſumpſit contra Scenderem Ibanis filium, & contra eam quæ iſthic ſita eſt Albanorum regionem, cum juſſiſſet univerſos exercitus inſtructos & paratos præſto eſſe. Plenus igitur irarum proficiſcebatur verſus * Cruam: quaſi eam vi expugnaturus. Præterea in animo habebat expoſtulare cum Venetis, ut Scenderem traderent. Quod ſi facere omitterent, ſe obſeſſurum urbem quamcumque Scenderes fugiens intraſſet. Ut regionem hoſtilem eſt ingreſſus, recta contra Cruam properabat, & in eam regionis partem, quam antea intactam & inviolatam ab populationibus reliquerat, ſuos milites incurſionem facere jubet. Qui dicto audientes, incendiis omnia, ignem injicientes, miſcuere. Et hanc regionem miſere vaſtarunt uſque ad flumen * * Verum regionem ultra flumen ſitam populari nequivere, quia regiis equitibus haud erat pervia. Albani autem uxores & liberos in munita Venetorum loca ablegantes, colligebantur in montem, qui Cruæ urbi imminet. Hinc Scenderes educens uxores & liberos, deponebat eos in urbes Venetorum. Viri vero relinquebantur in urbe, ut reſiſterent hoſti, mœniaque defenſarent. & hi potiſſimum huic negotio deſtinabantur, qui volentes, non coacti, prælium ſubire cupiebant. Amurates bombardas expediebat, aſſidens ut murum diſjiceret: & deinde cum peregrinis irrumpens, urbem ſui juris faceret. Omnibus autem, quemadmodum oppugnatio requirebat, comparatis, murum bombardis feriebat, ejuſque partem deſtruxit maximam. Scenderes ignes in monte fecit, eoſque ſuis, qui intra urbem erant, oſtendit, ut ſcirent, quandocumque neceſſitas poſtularet, ſe affuturum auxiliarem. Cum regii quidam aſcenderent montem, Scenderes eos aggreſſus eſt, prælia baturque, opera memorabilia edens. Cum autem regi videretur murum ſatis eſſe ſtratum, univerſis copiis oppugnationem occipit. Peregrini eo loci urbem capere parabant, ubi murus diſjectus erat. Nec tamen ſuperare potuerunt oppidanos, qui præter ſpem fortiſſime pugnabant, cum deſperatio animos feciſſet. Deinde cum fame urbem perdomare ſtatuiſſet, denuo copias univerſas contra urbem in aciem eduxit. Interea nuntius venit ab Georgio Tryballorum duce, qui nuntiabat Joannem Choniatem, congregatis Pannonibus plurimis, trajicere Iſtrum, & contra ipſum hoſtili animo pergere. His auditis, Amurates continuo omnibus impedimentis & ſarcinis collectis, urbe quam obſidebat digreſſus eſt, obviamque hoſti proceſſit, qua eum venturum cogno-

Edit. Pariſ. pag. 187.

Amurates contra Scanderbegum.

? Crojam.

Deeſt aliquid.

Scanderbegi apparatus.

pag. 188.

Huniades Amuratem terret.

A ἐν τῇ πόλει τῇ Θυρῶν ὡς Βασιλέϊ. Ὁ μέντοι
πᾶις αὐτῷ, ὡς ἤσθετο ἐπανιόντος τὸ πατρὸς αὐτοῦ
ἄφνω, οὐκ ἔχων ὅ, τι χρήσαιτο πράγματι, προσῆει
τε καὶ προσεκώμησε· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε παρῆγεν αὐτὸν
ἐς ὃν ἂν στρατόληται χώραν. Τὸν μέν τοι παῖδα
οὐκ ἐλάνθανεν, ὡς αὐτῷ ταῦτα εἴη διαπεπραγμένος
Χαλίλης ὁ Πραΐμεω, καὶ ἤχθετό τε ἀξίως, καὶ μέν
τοι γε ἀνεδήλου αὐτῷ τὸν ὀργὸν, ἤδει δὲ μέγα δυ-
νάμενον παρὰ τῷ πατρί. Τότε μὲν οὖν ἐς τὴν Αμυ-
ράτεω ἐπάνοδον ἐπὶ τῷ Βασιλείαν ὅπως ἐγένετο.
Ἐπεὶ δὲ ἀπήγαγε τὸ στρατὸν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Ἰόνιον
Μακεδονίας, τῆς τῶν Αλβανῶν χώρας, τοῦτο μὲν τὸ
ἔτος διέτριβεν ἐν τοῖς Εὐρώπης βασιλείοις ἡσυχίαν
B ἄγων. τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ, αὖθις ἐπεὶ περιαγ-
γέλλει τῷ στρατεύματι ἕπεσθαι, ἐστρατόλεγο αὖθις ἐ-
πὶ Σκενδέρβεω τὸν Ιβάνεω, καὶ ἐπὶ τῷ παύτῃ πρὸς τὸν
Ἰόνιον Αλβανῶν χώραν, καὶ ἐπήει πολλῷ θυμῷ,
ὡς ἐξελῶν τε τῶν Κρύων, καὶ αὐτὸν Σκενδέρβεω ἐξ-
αιτησόμενος τοὺς Οὐενετούς, καὶ οἱ μὴ ἀποδοῖεν αὐ-
τὸν, ὡς πολιορκήσων τὴν πόλιν, ἐς ὃν αὐτὸς κα-
ταφυγὼν ἐσῆει. Ἐπεὶ δὲ εἰσέβαλεν, ἐπορεύετο ἰθὺ
ἐπὶ τῶν Κρύων, καὶ τῶνδε χώραν, ὅση ὑπελείπετο
τῶν ἀρχῶν αὐτῷ ἀσμενὴς, ἐπέδραμέτε αὐτῇ τὰ στρα-
τεύματα, καὶ ἐπέκαον πῦρ ἐνιέντες, ὅτῳ ἂν αὐτοῖς
περιτύχοιεν· ἐπέδραμε δὲ καὶ ἄχει τὸ ποταμῷ τὰ
* τὰ στρατεύματα. τὰ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ χώ- * *Deeſt hic aliquid, et-*
C ραν, οὐκ οἷά τε ἦν ἐλαύνεσθαι, διὰ τὸ ἄβατον εἶναι *jam in R.*
πάντη τοῖς Βασιλέως ἱπποδρόμοις. Καὶ ἔτοι μὲν
τάς τε γυναῖκας καὶ παῖδας ὑπεκθέμενοι ἐς τὰ ἐ-
χυρὰ τῶν Οὐενετῶν, συνελέγοντο ἐς τὸ ὄρος, τὸ
ὑπὲρ τῶν Κρούων πόλιν αὐτῶν. Ἐνταῦθα δ' ὑπε-
ξαγαγὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, κατέθετο
ἐς τὰς τῶν Οὐενετῶν πόλεις. τοὺς δὲ ἄνδρας κατέ-
λιπεν ἐν τῇ πόλει ἀμυνομένους, καὶ τὰ τείχη φυ-
λάξοντας. καὶ τούτοις ἐπιλεξάμενος τοὺς ἐθέλοντας
αὐτὸς ὑποσῆναι * τὸν ἀγῶνα. Ἀμουράτης μὲν οὖν * *In uno,*
τάς τε πλεβόλους παρεσκευάζετο καθεζόμενος, ὡς ἐς τ. α.
τὸ τεῖχος καθαιρήσων, καὶ * καὶ παραμένων * *R.* προσμέ-
ἅμα σὺν τοῖς νεήλυσιν ἐς τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ νων
D αὐτῷ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἔτυπτε τὸ τεῖχος
πλεβόλοις, καὶ κατέβαλε μέρος πολύ. Σκενδέ-
ρης δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους πυρά τε ἔκαυσεν, ἐπιδει-
κνύμενος τοῖς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπειδὰν χρεία
ᾖ παρεσόμενος καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθήσων, καὶ τι-
νων τῶν τοῦ Βασιλέως ἀναβάντων ἐπὶ τὸ ὄρος,
προσέβαλέ τε καὶ ἐμάχετο, ἔργα ἀποδεικνύμενος
ἄξια λόγου. Ἐπεὶ δὲ τῷ Βασιλεῖ ἤδη ἱκανῶς
καταβέβλητο τὸ τεῖχος, ἐς μάχην καθῆστο παν-
στρατιᾷ, καὶ ἐπειρῶντο οἱ νεήλυδες ἐλεῖν παύτῃ ᾗ
ἔκειτο τὸ τεῖχος ἐπὶ γῆς. οἱ μέντοι ὑπερεβάλοντο
E τοὺς ἐν τῇ πόλει, παρ' ἐλπίδα ἀγωνισαμένους. Ἐν-
ταῦθα ὡς ἐπενόει λιμῷ ἐκπολιορκήσειν, καὶ αὖ-
θις τὸ δεύτερον προσβαλὼν κατὰ τὸ καρτερὸν, ἀ-
φικνεῖται ἀγγελίη, παρὰ Γεωργίου τοῦ Τριβα-
λῶν ἡγεμόνος, ὡς Ιωάννης συναθροίσας τοὺς Παιο-
νας, τόν τε Ἴστρον διαβαίνει, καὶ συμπαραλα-
βὼν στρατεύοιτο ἐπ' αὐτόν. Ταῦτα ὡς ἐπύθετο,
τῶν ταχίστην συσκευασάμενος, ἀπῆει ἐνταῦθα,
ἢ ἐπιόντα ἐπυνθάνετο, καὶ κήρυκα ἔπεμπε πρὸς
τὸν Εὐρώπλην, προαγγέλλοντα παρεῖναι αὐτῷ ὡς

ξύμπαντας τ Τέρκων. ἔτοι μὲν ὧν παρεγένοντο αὐτῷ, ὡς ἕτυχεν ἕκασος ἐκ ποδῶν γενόμενος, ὡς ἐν ὥρᾳ παραγένοιτο ἕκασος καθίσας αὐτῷ ἐς μάχιμον. ἐλαύνων ἤ παντὶ τῷ στρατῷ, πρός τινος τ Μυσίας αὐτῆς χώρας, καὶ τ Τριβαλῶν αὐτῶν χώρων. Ἐστι ἤ ἄμπ ἡ χώρα, παρ' ᾗ ἀμείβει Μοράβας ποταμὸς, καὶ ἐκδιδοῖ ἐς τ Ἴστρον. παρήκει δὲ ἡ χώρα τῆς Βασιλέως ἐντεῦθεν ἐπὶ σταδίους ὀκτακοσίους, ἐς τε ἐπὶ Νήσιον, πόλιν τ Βασιλέως ἐπὶ δεξιᾷ ἰόντι, ἐς τὸ πρόσω * Νοβόπυραν πόλιν, ἐπ' ὄρους μεγάλου τῆς Τριβαλῶν ἡγεμόνος, ᾠκεῖται. Ἐνταῦθα ἀφικόμενος Ἀμυράτης δῶρον ἐπεξελαύνοντα Ἰωάννῃ τ Χωνιάτῃ σὺν τῷ Παιόνων στρατῷ. ἦσαν δὲ Παίονες καὶ Δακοὶ συναμφότεροι ἐς τετρακισμυρίους, καὶ ἑπτακισχιλίους ἱππέας, καὶ ἁμάξαις ἐφέροντο, ἐν αἷς καὶ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τὰ ὅπλα, ἀμφὶ τὰς δισχιλίας. ἐφ' ἑκάστης δὲ ἁμάξης δύο ἦσαν ἄνδρε πεζῶ, πελτασής τε ἅμα, καὶ τολεβολισής. ἐφέροντο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν τολεβόλους Ζαροβοτάνας καλουμένας, πολὺ τὸ πλῆθος. ἔτοι μὲν ὧν παρασκευασάμενοι, ἐς τὸν Ἴστρον διέβησαν. φρεκαλοῦντο δὲ σφίσι καὶ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνα ἐς τ πόλεμον. ὁ δὲ * (ἔφησεν) ἐχ * ὁρᾶν ἀξίαν τ παρασκευὴν, τῆς * καὶ Ἀμυράτεω στρατιᾶς, ὥς τε περιγενέσθαι αὐτὸς τῆς Βασιλέως δυνάμεως Ἀμυράτεω, καὶ δεδιέναι μᾶλλον ἐκεῖνον, ἢ τὸς Παίονας, ὃς ἀλλοφύλους τε ὄντας, καὶ μέγιστα κακῶν ἐργασαμένους αὐτὸν, καὶ ἱμείρεσθαι μὲν τίσασθαι Ἀμυράτην, τοὺς υἱὸς αὐτῆς ἐκτυφλώσαντα, ἀδυνάτους δὲ ὁρῶντας τῇ παρούσῃ παρασκευῇ ὑπερβαλέσθαι τῆς τῷ πολεμίων δυνάμεως, ἐκ ἂν ποτε ἐκόντα εἶναι χωρήσειν ἐς τὸν δε τὸν πόλεμον. Ταῦτα ὑποκειναμένου, ἐπαπειλήσαντα τὸν Ἰωάννῃ, ἐλαύνειν ἐς τὸ πρόσω, ἐσβαλόντα δὲ ἐς τὴν βασιλέως χώραν ἄχεις Ἀρεσίνῃ ἀφικόμενον, στρατοπεδεύεσθαι αὐτοῦ ἐν Κοσόβῳ πεδίῳ, ἐν ᾧ Ἀμυράτης ὁ Ὀρχάνεω, μαχεσάμενος πρὸς Ἐλεάζαρον μάχῃ, αὐτός τε αὐτῆς ταύτῃ ἐτελεύτησεν ὑπὸ Τριβαλῶν, καὶ τόνγε Ἐλεάζαρον ἀνεῖλεν ἐν τῇ μάχῃ. Ἐπεὶ δὲ ὥρμητο Ἰωάννης στρατεύεσθαι ἐπὶ Ἀμυράτην, δι' αἰτίαν τήνδε. Ὡς τὸ ἐν τῇ Βάρῃ μάχῃ ἑώρα τὸς Τέρκας φεύγοντας, καὶ ἑαυτῷ ἐς χεῖρας ἐλθόντας, καὶ ἐνδιδόντας, αὐτίκα ἐνόμισεν εὐπετῆ μὲν καὶ τότε ὄντα τὰ πράγματα αὐτῷ χειρώσεσθαι, εἰ μὴ διὰ τὴν Βασιλέως Λαδισλάου ἀφροσύνην, καὶ ἐσαῦθις δὲ χαλεπὰ ἐκ ἔτι ἔσεσθαι κατεργάσασθαι. Ἐφερε δὲ αὐτῷ ἡ γνώμη, καὶ πλείονα στρατὸν συναγείραντα ἐξελαύνειν, ὡς τε καὶ τῷ πλείονι * καταπλυτομένων, αἱρήσειν τῷ Ἀμυράτῃ. ἔπω δή τοι εὐπετῶς, ὡς τε μηδ' ὀπωσοῦν ἐνδοιάζειν. φρεσβυσάμενος δὲ ἐπὶ Σκενδέρην, τε καὶ Ἀριανίτην, ἐν ᾗ ἔχων αὐτὸς * φρουρίοντας ἐς τὸ πρόσω τῆς Εὐρώπης συμμίξαι. ἔπω δὲ προείρητο καὶ τοῖς δε. ἐπεὶ δὲ Κόσσοβον τὸ πεδίον Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτεω ἀφίκετο, ὡς εἶδε τὸς πολεμίους ἐλαύνοντας, ἐστρατοπεδεύετο. Λέγεται δὲ γενέσθαι αὐτῷ τ στρατὸν, ἐς πέντε καὶδεκα μυριάδας. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ αὐτίκα παρετάσσετο ὡς ἐς μάχιμον. παρετάσσετο δὲ καὶ τὰ τάγματα. Ἐ ἐς μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῆς κέρας, τὸ τῆς Ἀσίας ἐτάσσετο στράτευμα, στρατηγὸν ἔχων Σκεῖραν. ἐς δὲ τὸ εὐώνυμον ὁ τῆς Εὐρώ-

* Νοβόπυρδον.

* Hoc verbum videtur redundare: deest enim in manuſ. in duobus reliquis ponitur vel ita erit legendum, ut unum ms. habet, ὁ δὲ ἔφησεν, οὐχ ὁρᾷν, &c. quod poſterius magis mihi probatur. in uno ut c. in al. lacuna eſt.

* Sic in v. in al. ut in c.

* ὁρᾶν. R. ut in c.

* καταπλυτομένων. R. in c.

* In uno φρουίοντας.

A verat. Miſit quoque Amurates præconem in Europam, qui ediceret, ut Turci omnes ad regem convenirent. Qui ubi primum regis voluntatem intellexere, citiſſime advenerunt, cum ſinguli conarentur in tempore adeſſe, ut pro rege certarent. Hinc cum univerſo exercitu profectus eſt in quamdam Myſiæ regionem, per regionem Tryballorum. Ea autem regio eſt, quam alluit * Morabas fluvius, & in Iſtrum effunditur. Hinc ſe fundit regis regio ad octingenta ſtadia, uſque ad * Neſium urbem regis: ad dexteram procedenti Nobopyrum ſive Bopyrum uſque ad montem magnum Tryballorum principis colitur. Huc cum veniſſet Amurates, invenit Joannem Choniatem cum Pannonum exercitu hoſtili animo adverſum ſe B pergere. In caſtris Choniatis erant quadraginta millia peditum, tam ab Pannonibus quam ab Dacis allecti. Septem millia equitum erant, & curribus vehebantur alii, quorum numerus erat bis mille. In his arma & neceſſaria ad expeditionem ſubvehebantur. In ſingulis duo viri ſtabant, ſcutifer & bombardarius. In iiſdem vehebantur bombardæ plurimæ, quas Zarobotanas nominant. In hunc modum armati & inſtructi, Iſtrum tranſgreſſi ſunt. At Tryballorum dux cernens Pannonum exercitum non adeo eſſe validum, ut copias regis vincere poſſet, magiſque metuens Amuratem, quam Pannones alienigenas, a quibus multa mala eſſet perpeſſus: & quamvis eſſet admodum cupidus ulciſcendi Amuratem, qui filios ejus oculis privarat: attamen haud volenti animo iſtam expeditionem adjunctus Pannonibus ſubibat, immo eam prorſus recuſabat. Haud enim Pannones ſatis firmi videbantur ad debellandas copias regis. Hæc cum Pannonibus reſpondiſſet, Georgii Deſpo Joannes eo reſponſo irritatus, graves minas in Tryballorum ducem jactavit. Nec tamen omittens cœptam expeditionem, copias in regis regionem infeſtas induxit: progreſſuſque Ariſtinum uſque, caſtra in * Coſobo campo communivit, *Edit. Pariſ.* ubi olim Amurates Orchanis filius, cum *pag.* 189. Eleazaro Serviæ Deſpota manus conſe- * Ambsfeld. rens, eumque interficiens, ipſe quoque D occubuit, interfectus a viro Tryballo. Cauſa quæ Joannem ad iſtud bellum traxerat, hæc erat. Quum vidiſſet in eo certamine, quod Varnæ commiſſum erat, Turcos, ubi primum ad manus veniſſent, ceſſiſſe, & fugam arripuiſſe: putavit Turcos facile vinci potuiſſe, ni obſtitiſſet Uladislai regis imprudentia. Nec nunc quidem difficile & laborioſum dicebat Turcos bello domare. Animo igitur agitabat, majorem comparare exercitum, ut Amuratem copiis perterritum vinceret. Hæc adeo proclivia & facilia factu putabat, ut ne quidem dubitaret, E quin, quemadmodum animo concepiſſet, omnia eſſent eventura. Miſſis legatis ad Scenderem & Arianitem, utrumque in Europam progredi, & ſibi conjungi jubebat. His ſic præceptum eſt. Amurates ut in campum Coſobum venit, ibi caſtrametatos eſſe cognovit Pannones. Proinde & ipſe caſtra munit. Amurates autem in armis dicitur habuiſſe quindecim mille myriades hominum. Poſtero die confeſtim accingebatur ad prælium. Juxta eum inſtruebatur acies. Amuratis ac- In dextrum cornu aptabatur exercitus cies.

Huniadis exercitus, conſilia, conatus.

Huniadis audacia.

Asianus, cui præerat dux nomine Scuras. Sinistrum cornu tenebat exercitus ab Europa conscriptus, quem regebat dux Carazies. Juxta utrosque ponebantur equites cum suis ducibus. Mediam aciem occupabat rex. Quando autem Amurates castrametatur, primo castra vallo firmat: deinde camelos locat: dein scuta defigit, deinceps peregrinos cum bombardariis, necnon reliquis collocat. Rex ubi aciem exornaverat, etiam Choniates suos in aciem educit, eamque hoc pacto instruit. Dextrum cornu tenuere Pannonum præfecti, necnon patrueles Choniatis, * Secules, & Eiloces, Megalusesque. Mediam aciem curabat Choniates cum Bitezidis militibus, & Ardelii exercitu. Sinistro cornu præfuit Danus Choniatis amicus, quem in Daciæ principatum produxit odio Draculis: quem Daciæ principatu deturbavit, & in ejus locum substituit Danum, cui Dacos parere jussit. Hunc in id bellum sequuta erant octo millia Dacorum. Quum autem utrinque acies instructæ stetissent, jamque prælium poscere viderentur, ibi Bitezes, unus e numero Choniatis militum, in medium procursans, & equo insidens, provocabat ad singulare certamen unum e Turcis, antequam acies concurrerent. Turci ubi explorarunt virum istum processisse, ut certamen singulare committeretur, constitere & ipsi. Hinc continuo ab Turcorum exercitu proficiscebatur Eliezes filius * Barizæ, de numero præfectorum Asiæ viri illustris, & in re militari excellentis, qui quondam dux extiterat peregrinorum in Januis regis. Hic, ubi in medium processit, obviam pergebat Pannoni. Et cum hastis infestis concurrerent, hastæ fractæ sunt. Et Bitezes una cum equo in terram corruit. Eliezes consciisso pectorali, & zona cum ephippio soluta, postremæ equi parti insidens vehebatur. Hujus enim equus longe melior erat altero, nec tamen lapsum Pannonem perimere quivit: quia ipse quoque ægre & difficulter equo portabatur. Pannone in terram ex equo effuso, clamorem maximum sustulit Amuratis exercitus, cum bonum id quasi omen rei gerendæ ducerent. Cum uterque ad suum exercitum esset digressus, ibi tum Amurates Eliezem ad se vocatum in hunc modum alloquutus est: O puer, ex quibus initiis tantam rei militaris nactus es scientiam, cum certo constet te antehac nulla fecisse stipendia? Nunc autem rerum bellicarum imperitus cum huc accesseris, ita pugnasti in hostem, quasi fastigium rei militaris attigeris. Ibi tum adolescens respondit: O rex, lepus me hanc docuit fortitudinem. Rex rei novitate ictus, interrogavit: Et quo tandem, quæso, pacto, o adolescens, quis ab lepore fortitudinem discat? Adolescens respondit: Ego quidem in Asia eram, & in ea regione morabar, cui patrem meum præfectum præposueras, ibamque venatum. Forte in nido suo leporem reperi: putabam igitur satis esse, ne lepus manus meas evaderet, eum sagitta trajectum interficere. Lepores enim Attalia habet cursu celerrimo: verum Europa optimos. Hæc mihi cogitanti, in promptu erat pharetra quadraginta sagittis onusta. Primam itaque sagittam mittens, aberravi. Secundam vero sagittam expedivi, quam similiter in leporem

A πης στρατηγὸς Καραζίης, ἔχων τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα. τὰς μέν τοι ἱπποδρόμους ἕκασος τῶν ὑπάρχων ἔχων, παρεπάστετο. ἐν μέσῳ ϑ' τούτοις ἵδρυτο αὐτὸς Βασιλεύς. * ἔνθα αὐτῷ νομίζεται στρατοπεδεύεσθαι, χάρακα προ- * ἐνταῦθα. R. ut in c.
βαλλόμενον· μετὰ ϑ' ταῦτα τὰς καμήλους ἵησάμενον αὐ-
τῶ ταύτῃ, μετὰ ϑ' ταῦτα τὰς ϑυρεὰς πηξάμενον, ἐπὶ τούτοις
τὰς πέλτας ἐτάξατο σὺν τοῖς πλεβόλοις τε ἅμα, καὶ
πλεβολίσκοις, καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἐπεὶ δὲ ἐτάξατο, ἀν-
τεπῆει καὶ Ἰωάννης ὁ Χωνιάτης, σωματοφύλαξ ὢν δε· Τὸ
μὲν δεξιὸν αὐτῶ εἶχον οἱ Παιόνων ἄρχοντες, καὶ ἀδελφι-
δοῦς αὐτῶ· Σεκέλης ϑ' ὑὸς τοὔνομα αὐτῷ· καὶ Εἰλόκης, ὁ
Μεγαλέσης. ἐν μέσῳ δ' αὐτὸς ἐτάσσετο Χωνιάτης, ἔχων τότε Βιτέζιδας καλουμένους, καὶ τὸ Ἀρδελίων στρατόν.
B Τὸ δὲ εὐώνυμον Δᾶνος εἶχεν, αὐτῷ ἐπιτήδειος ὤν, ὃν καταγαγὼν ἐς τὴν Δακίαν χώραν, ἀφ' οὗ τὸν Δρα-
κέλην αὐτῆς ἔχθος, ἐκεῖνον τε τῆς ἀρχῆς ἐξήλασε, καὶ
τὴν χώραν ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, τὸν γε Δᾶνον ἐπέ-
στησεν ἄρχειν αὐτῆς. ἦσαν δ' αὐτῷ Δᾶκες ἀμφὶ τὰς ὀκ-
τακισχιλίους, παραγενόμενοι ἐς τόνδε τὸν πόλεμον. Ἐπεὶ
δὲ ἄμφω συνταξάμενοι, προῆσαν ὡς συμβολὴν ποι-
ησόμενοι. Ἐνταῦθα Βιτέζης, τῶν τε Χωνιάτου στρατιω-
τῶν εἷς, ἐν μέσῳ ἀμφοῖν προσελαύνων τῷ ἵππῳ, προ-
καλεῖτο αὐτὸς τὸν ἀπὸ τῶν Τούρκων μονομαχήσοντά τι-
να, πρὶν τὰ στρατεύματα συμμῖξαι ἐς ταυτό. Ὡς δὲ
ἔγνωσαν οἱ Τοῦρκοι αὐτὸν μονομαχήσοντά τινι προελη-
λυθέναι, ἐχώρησαν καὶ αὐτοί· καὶ ἐνταῦθα ἐξαλαύνει
C ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦδε ὁ Ἐλιέζης ὁ Βαρησάταγα παῖς, τῶν ἐν
τῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχων ἑνὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενόμενος τὰ
πολέμια, καὶ πρότερον τῶν νεηλύδων ἄρχοντος ἐν ταῖς
Βασιλέως ϑύραις. Οὗτος δὴ ἐπὶ ἐς τὸ μέσον προῆει,
ὁμόσε τῷ Παίονι ἴεσο, καὶ τοῖς δόρασιν αὐτίκα ἐπιόν-
τες ἀλλήλοις, πάντε δόρατα κατέαξαν, καὶ ὁ μὲν Βιτέ-
ζης ἔπεσεν αὐτῶ σὺν τῷ ἵππῳ ἐς τὴν γῆν. Ἐλιέζης ϑ'
ἐκπεσόντος τοῦ ἐπισῆδε, καὶ ζώνης σὺν τῷ ἐφιππίῳ,
ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις τοῦ ἵππου ἐγεγόνει ἱππεύων. ὁ γὰρ
ἵππος ἀμείνων τότε πολλῷ ἦν, καὶ οὐκ εἶχε μὲν ὅπως
τὸν Παίονα διαχρήσαιτο, πεσόντα σὺν τῷ ἵππῳ, ἅτε
καὶ αὐτὸς χαλεπῶς καὶ μόγις ἱππεύων. πεσόντος μέν
τοι τοῦ Παίονος, ἀλάλαξαν μέγα τὸ τῶν Τούρκων στράτευ-
D μα, οἰωνὸν ποιησάμενοι. Ἐπεὶ δ' ἀμφότεροι ἤλασαν
ἐς τὸ ἑαυτῶν ἑκάτερος στρατόπεδον, ἐνταῦθα Ἀμυρά-
της ὁ Βασιλεὺς, μεταπεμψάμενος Ἐλιέζην οἷός ὅστιν
τὰ ἑαυτῷ ἔλεγε τοιάδε· Ὦ παῖ, πόϑεν δὴ ὅτου ἐγένου
ἀγαθὸς τὰ πολέμια, ὅτου πρότερον ἄλλῃ τι μαχε-
σάμενος; ὅτου παραγενόμενος στρατῷ μαχομένῳ, ὡς
τε ἐκμαθεῖν, πῶς δέοι συμβαλεῖν. Τὰ δὲ εἰπόντος,
ὦ Βασιλεῦ, ἀπὸ λαγὼ ταύτην ἔμαθον τὰ ἀνδραγα-
ϑίαν. Ἐν ϑαύματι ποιησάμενος τὰ Βασιλέα, ἔρεσθαι
αὐτὸ λέγεται· καὶ πῶς ἂν δή, ὦ νεανίσκε, ἀπὸ λαγὼ
γένοιτο ἄντις ἀγαθὸς τὰ πολέμια; τὸν ϑ' φάναι. Ἐγὼ
E τοίνυν, ὦ Βασιλεῦ, ἐν τῇ Ἀσίᾳ διατρίβων, καϑ'
ὧν ἡμᾶς ἐπέστησας χώραν, καὶ τὸν γε πατέρα ἐμὸν ὕ-
παρχον ἀπέδειξας, ἐφοίτων ἐς ἄγραν, καί ποτε λα-
γὼν ἐν κοίτῃ εὑράμενος, φήϑην ἀσφαλέστερον εἶναί
μοι, ὡς τε τὰ λαγὼν μὴ διαφυγεῖν, οἷσῳ βαλόντα
ἀνελέσθαι. κράτιστοι γὰρ πάντων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν,
λαγωῶν οἱ ἐν τῇ Ἀτταλίᾳ ϑεῶν εἰσί, καὶ οἱ κράτιστοι
τὰ Εὐρώπης αἴρουσιν. Ἐπὶ δὲ μοι ταῦτα ἐπιλεγομέ-
νῳ, φαρέτρη, καὶ οἷσι τεττεράκοντα. Ὡς ϑ' ἐπιβάλ-
λων τῷ τόξῳ τὸν οἷστὸν ἐκ ἐτύγχανον, δεύτερον

Asiatic Turks.

Zecules.

Erdelii, Transylvani, Sibenburger.

Bitezidæ, quos Hussarones appellamus.

Edit. Paris. pag. 190.

al. Barisatagæ.

Duellum ex provocatione.

Imper. colloquium cum Elieze.

ἐπὶ τὸν ἐπόξυλον. ὡς δὲ ἡ ἔτω λαγὼς μὲν ἐκάθευδε, ἡ δεινὸν ἐποιεῖτο, εἰ μὴ ἐπιτυγχάνοιμι. ἐνταῦθα δὲ πάντας τοὺς ὀϊστοὺς ἐξεπόξυλον. ἐπεὶ δὲ τὰ βέλη πάντα ἠφίετο, ὁ λοιπὸν ὧι βέλος ἐμοὶ ἐδέδει, αὐτίκα ἐπεγειρόμενος ἀφ' ὕπνου ὁ λαγὼς, ᾤχετο φεύγων, ὡς ἤσθετο τὸ θορύβου. καὶ οἱ κύνες μὲν ἐς βραχὺ ἐπεδίωξαν, ὁ μέν τοι ἕλιον· τότε δὴ ἐπέγνων, ὡς τὰ βέλη μοι κενὰ ἐγεγόνει, ὅτι εἰμαρμένον ἔτι ἦν τῶι λαγῶι ἐκείνωι ἐπιζῆσαι, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐπιλεξάμενος ψῆφον ἐμαυτῶι, ὦ Βασιλεῦ, ἐθέμην, μήτε ξίφος, μήτ' αὖ δόρυ, μήτε ὀϊστὸν δεδιέναι, ὡς ἦν ἐμοί πεπρωμένον εἴη ἐπιζῆσαι, εἰδ' ἂν τὸ δόρυ ἀφέλοιτο τὸ ζωιόν. Διὰ τοῦτο δὴ καὶ παρρῶν, ὦ Βασιλεῦ, ἐπὶ τὸν Παίονα, ἐπιξάμενος, ὡς εἰ πεπρωμένον μοι εἴη ἐπιβιῶναι, οὐδέν μοι χαλεπὸν ἔσοιτο ὑπὸ τοῦ Παίονος. Ἀκούσαντα δὲ τὸν Βασιλέα, καὶ ἀγαθέντα τὴν νεανίαν τοῦ λογισμοῦ, εὐθὺς μὲν αὐτίκα τότε ἐδωρήσατο σημείωι χρυσοπάσωι· μὴν δὲ καὶ ταῦτα ἐπιξῆσαι ἄρχοντα τῆς πατρῴας αὐτοῦ χώρας. * ἐπεὶ τελευτῆσαι γὰρ ἤδη ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν ἄλλος ἐπεξόπισθεν ὑπὸ βασιλέως ταχθείς. Δαιμονίως δὲ τὸ γένος τοῦτο, τίθεται τῇ δόξῃ τῆς εἰμαρμένης, κεδνὸν καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι τρὸς τοῦ Μεχμέτεω θρησκείαν εἰσὶ τετραμμένοι. Ταῦτα μὲν δὴ ὧν ἐς τὸν μονομαχίαν ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ τοῦ Βασιλέως ἱδρυμένου καὶ χώραν, τὰ στρατεύματα συνιόντα * ἐμάχοντο, τὸ μὲν Ἀσιανὸν στράτευμα ἡσυχίαν ἦγε, δεδιότος τὸν βασιλέως, μὴ πρῶτα συμβολὴν ποιησαμένου, ἐς φυγὴν γένοιτο, καὶ κινδυνεύσῃ αὐτῷ τὰ στρατεύματα διαφθαρῆναι αὐτίκα, καὶ ὑπερδειλιάσαντα οἴχεσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν Ἀσιανὸν στράτευμα εἰρήκει, τὸ δὲ Εὐρώπης διελόμενος ἐς μοίρας, ὅσα δὴ ἑώρα τοὺς Παίονας παραταξαμένους ἐλαύνειν, καθίσατο ἐς τὴν μάχην. καὶ ἔτω δὴ συμβάλλοντα τὰ τῆς Εὐρώπης στρατεύματα, ἐμάχετο. πολὺ δὲ παρ' ἐλπίδα ἀγωνισάμενοι ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. γενόμενοι γὰρ κατ' ὀλίγα ὡς οἱ Παίονες ἐπελαύνειν, ἔφυγον ἀνὰ κράτος, ὡς τοὺς Παιόνων ἵππους ἐπιδιώκοντες, κάμνειν τε ἰσχυρῶς καὶ ἀπαγορεύειν. καὶ ἐνταῦθα δὴ ὡς οἱ Τοῦρκοι αὐτάρκως ἔχοιεν τῆς φυγῆς ἔχοντες, τοὺς τε ἵππους ἐτόξυλον, καὶ ὄπιθεν ἐπιόντες * κατέκαιον τοὺς Παίονας. ἄτε γὰρ οἱ πλείους, καὶ ἐφ' ἵππων πολὺ βελτιόνων φερόμενοι, καὶ τέχνῃ τὰ πολλὰ τῷ μάχῃ συνδιαχειριζόντες, ἄμεινον ἐφέροντο τῆς Παιόνων. καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν, πολλοὶ μὲν Παιόνων ἔπιπτον ἐν τῇ μάχῃ, πολλοὶ δὲ Τούρκων ἀπώλλυντο ὑπὸ Παιόνων. καὶ ταύτῃ μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην, ἐμαχέσαντο ἀμφότεροι, καὶ ἰσοπαλεῖς ἐγένοντο. ἐπεὶ δὲ ὀψὲ ἦν, διέτρησάντε ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἐπὶ τῆς στρατοπέδων ἀναχωρήσαντες ἑκάτεροι, ἀνεπαύοντο. Παίονες μὲν ὧν οἰόμενοι, τοὺς Τούρκους νυκτὸς οἰχήσεσθαι ἀπιόντας, καὶ ἀμφυλάττοντες ἐν τῇ τάξει. καὶ ἱππόδρομων μὲν οὐκ ὀλίγοι ἀπῆεσαν. Ἐπεὶ δὲ τοὺς Τριβαλλοὺς ἤεισκον ἐν τοῖς σκηνοῖς ἐπιμένοντας, αὖθις ἐπανῆεσαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ Παίονες μὲν ἔτω ἐνόμιζον τῇ ὑστεραίᾳ βραχεῖ τινι μοχθῳ τοῦ στρατοῦ ἀντιτάξασθαι, ὡς τῶν ἄλλων οἰχησομένων, καὶ ἀμφυλάττων, καὶ οὕτω δὴ περιγενομένους, αἱρήσειν αὐτίκα τὰς βασιλέως θύρας. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀναθαρρήσαντες, οὐκ ἐν

jaculatus sum. Et hæc errore abducta, leporem nihil læsit: verum adhuc maxime stertebat. Iniquo igitur ferens animo, quod leporem non vulnerassem, illico sagittas omnes in leporem torqueo. Cum autem nulla amplius superesset, lepus ex somno experrectus, ut primum sensit tumultum, aufugit. Canes modicum fugientem persequuti, eum assequi non potuere. Experientia igitur didici, cum tot sagittæ irritæ cecidissent, quod fatum vitam lepori prorogasset. Et exinde ea sententia in animo fixa mansit, o rex, ut censerem neque gladium, neque hastam, neque sagittas amplius mihi formidandas esse, quasi si fato sit ordinatum ut diutius vivam, hasta mihi vitam eripere non possit. Quapropter pectore forti, nihil trepidans, contra Pannonem istum processi, sciens si fato sit decretum ut diutius vivam, nihil periculi posse mihi ab eo ingruere. Hæc audiens, mirum in modum rex delectatus est, & adolescentem propter ratiocinationem istam plurimum dilexit, eumque donavit veste Syrio opere auro illito contexta. præterea patriæ regionis eum principem declaravit. Pater namque adolescentis mortuus erat, aliusque regionem eam administrabat ex imperio regis. Turci quidem & omnes quotquot Turcicæ superstitioni inhærent, plurimum admodum fato tribuunt. Atque hæc in ea monarchia contigere. Cum vero regii exercitus in campo collocati, signis collatis prælia- Amuratis pugna cum Hrentur, Asianus exercitus quietem duxit. niade.
Rex enim verebatur, si Asiani primam coitionem fecissent, ut in fugam verterentur, eorumque fuga etiam cæteros traheret. Quapropter maluit exercitum Asianum otiosum, & spectatorem potius prælii assistere. Exercitum Europæum in Turcorum vicohortes distribuit: & cum Pannones toria, 1448.
prælii cupidos accedere conspicaretur, nec ipse prælium recusavit. In hunc modum congressi, Europæ exercitus in cohortes secretus, præter spem, egregie & memorabiliter pugnabat. Proinde cum Pannones Turcis appropinquare non auderent, summa vi fugiebant. Turci Pan- Hungarorum
nonum equos persequebantur, & gravi- fuga.
ter admodum ea in persecutione laborabant. Lassi igitur tandem & fatigati insequendo, hostium equos sagittis feriunt: Pannonesque a tergo adorientes graviter urgebant. nam Turci numero & equorum generositate superabant. Præterea plerumque non impetu, verum arte in prœliis utuntur. Quapropter ea tempestate Turcorum res meliore statu, quam Pannonum, erant. Et quidem primo die multi Pannones in pugna cadebant, necnon plurimi Turci trucidabantur a Pannonibus. Per totum istum diem æquo utrinque marte pugnatum est. Vespera autem appetente, relinquentes prœlium, uterque exercitus in sua castra colligebatur, quietique se dabant. Pannones putabant Turcos noctu abituros, nec amplius in castris mansuros. Et equites quidem non pauci jam discesserant. Ubi autem Tryballos invenere expectantes in angustiis hostem abeuntem, in castra redierunt. Pannones quidem arbitrabantur se die crastino cum parva hostilis exercitus manu congressuros, quasi cæ- pag. 192.
teri diffugissent, non expectantes hostem: & sic victoria facile potituros, regisque Januas debellaturos. Rex vero Amurates & Turci seipsos confirmantes, haud

* In uno, ἐπιτελευτῆσαι, alio ita *

* ἐμάχετο, est in ms. sic etiam R.

* forte, κατέπαιον, R. κατέβαινον. in al. κατέκαιον, superscripto v. ut legatur, κατέκαινον.

Edit. Paris. pag. 191.

amplius metuebant Pannones. Animis igitur receptis, & plurimum exhilarati, accingebantur ad prælium, quasi eo die qui sequeretur, præliaturi cum hostibus, eosque in fugam conjecturi. Eo die quæ modo memoravimus, contigere. Istam noctem Pannones deliberando consumpsere: & cum consultarent, singuli suam sententiam, quemadmodum sibi consultum videretur auspicari prælium, in medium adducebant. Varii multique habebantur sermones. Ibi tum consultantibus Pannonibus, Tautes Sauzis filius, natus ex genere Otomanidarum, qui tum castra Ungarorum sequebatur, Amuratis primi ex Sauze filio nepos, progressus in medium, hujusmodi orationem exorsus est: Nobis jam satis superque in Asia & Europa pugnatum est. Necdum etiam animum advertimus, ut pugnandum sit contra Amuratem, ut res ejus contundamus. Nisi enim peremerimus viros istos, non facile poterimus Amuratem vincere. At mihi videtur, si quis certamen subeat cum hoste, eique infligat lethalem ictum, hostem dejecit, & reliquo exercitu pro arbitrio uti poterit. Ubi autem magis quis lethale infligat vulnus, quam si caput feriat? Tum enim corpus totum dolet. In capite enim quasi urbs & regimen totius humani corporis situm est. Sin autem haud dederis lethale vulnus, difficile admodum & laboriosum erit superare hostem. Et ut meam sententiam capiatis, sic audite. Vidistis ut Januæ regis steterint neutro inclinatæ ad pugnam. Nec etiam periclitari volunt, quasi salus regis atque adeo totius exercitus in ipsis sita sit: nec prius quam necessitas postularit, pugnam capessunt. Agite igitur, hunc regis exercitum invadamus: qui si in fugam abierit, nullus nos expectare sustinebit. Censeo autem, ut regem aggrediamur cum universo exercitu, cum curribus quoque, in quibus bombardæ & bombardarii sunt: & ut pergamus adhuc hac nocte confestim contra Januas, nec cunctemur. Et accedentes, bombardarum globis sagittisque petamus Januæ milites, iisque terrorem maximum inferamus. Satis certo scio, eos non mansuros usque dum illucescat dies: sed hac adhuc nocte lubenti & cupido animo fugam arripient. Quod si fuerit factum, facile nos rerum potiemur. His dictis, omnes consensum præstitere, & uno ore sic faciendum esse pronuntiarunt. Continuo igitur curribus in regis exercitum invecti sunt, sub prima adhuc noctis vigilia. Cum appropinquassent Januæ militibus, terrorem fecere maximum, bombardarum globis & jaculis ferientes peregrinos. Et quidem vim faciebant castris Amuratis. Verum peregrini ubi rem cognorunt, magno animo Pannonibus restitere. Nam bombardas expediebant, bombardariosque evocabant, & non cessabant jaculari Pannones: plurimi in ea nocte utrinque cadebant, icti bombardarum globis. Postquam dies advenit, & Pannones videbant regis castra in ea regione locata fortiter pugnare, consilium cepere redeundi, unde egressi erant, in castra: nec expectandum esse, donec circumducerentur ab regis militibus stantes prope Januas. Hæc sententia ubi placuisset, cedebant festinante in eum locum ubi castrametati erant. Die exorto iterum ad prælium præparabatur Choniates, peri-

Pannonum consultatio.

Tautis Turci oratio.

Edit. Paris. pag. 193. Hungarorum pugna nova.

Ὁμοίως ἔτι δὲ ἐγίνοντο ἀμφὶ τὰς Παίονας, θαρσαλεώτεροι δὲ ὄντες, παρεσκεύάζοντο ὡς ἐς τὴν ὑστεραίαν μαχούμενοι, τρέψασθαι τὰς Παίονας. τῷ μὲν οὖν ἡμέραν παύτῳ ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῇ δὲ νυκτὶ παύτῃ Παίονες βουλευόμενοι ὅπως τῇ ὑστεραίᾳ τῷ μάχῳ ποιήσωνται, γνώμῳ ἀπεφαίνετο ἕκαστος, ὡς ἐδόκει αὐτῷ τῷ μάχῳ ποιεῖσθαι, ἧς λόγος ἐγίγνετο πολύς. ἐνταῦθα βουλευομένων αὐτῶν, Ταύτης ὁ Σαύζεω, υἱὸς τοῦ Ἀμυράτεω, γένος ὢν τῶν Ὀτωμανίδων, παρελθὼν ἐς μέσον ἔλεξε τοιάδε. Ἡμῖν μὲν ἱκανὰ συμβέβληται ἔς τε τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐδὲ δὴ παύτα προσέχοντας ἐς τὰ Ἀμουράτεω πράγματα τῷ μάχῳ ποιεῖσθαι, ἀνήνυτα ἐργαζομένους. ἐ γὰρ ἂν παρεχομένων σφᾶς κτείνειν τῶν ἀνδρῶν τῶν, δυναίμεθ' ἂν ὅπως γε εὐπετῶς χειρώσασθαι. ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ὁ μαχόμενος τῷ πολέμῳ, ὧ μὲν βάλῃ καιρίαν πληγὴν, κατέβαλέ τε τὸν πολέμιον, καὶ ἔχει καλῶς χρῆσθαι τῷ στρατεύματι. Τοῦ δ' ἂν βάλοι καιριωτέραν, ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ; τό, τε γὰρ σῶμα ἄγειν πᾶν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ * πόλις. ὧ δ' μὴ καιρίαν βάλῃ, ἐπίπονα ἔσαι καὶ χαλεπὰ κατεργάσθαι τὰ τῷ πολεμίων. καὶ νῦν δὲ ὅπως δοκεῖ. ὁρᾶτε γὰρ, ὡς αἱ θύραι τοῦ βασιλέως ἐστήκεισαν ἀδαμῆ ὡρμημέναι ἐπὶ τῷ μάχῳ, ὅτε ἀνακινδυνεύειν ἐθέλουσιν, ὡς τὸ πᾶν φέρουσαι αὐτὰ τοῦ βασιλέως ὑγιῆ τε εἶναι, καὶ ἐς ἀνάγκην ἐπειδὰν πέσῃ, μάχεσθαι. Φέρε οὖν παύτῳ κινήσωμεν τῷ βασιλέως σωύταξιν, καὶ οἰχομένης παύτης, ἡμῖν ἀδεὲς τῷ ἄλλων μένειν ἐθέλῃ. Δοκεῖ οὖν ἐμοὶ, κινῆσαι τὸ στρατόπεδον ἡμῖν ἅπαν, καὶ ταῖς ἁμάξαις, ἐφ' αἷς οἱ πλεβόλοι, καὶ πλεβολίσκοι ἡμῖν τυγχάνουσιν ὄντες, ὑπὸ παύτῳ τῷ νύκτα ἰέναι ὁμόσε ἐπὶ τὰς θύρας αὐτίκα, καὶ μὴ διαμέλλειν. καὶ ὧ ἐπίωμεν, πλεβόλοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις βέλεσι, βάλλοντες τὰς βασιλέως θύρας, ἧ δεδιττόμενοι, οἶομαι μὴ ἐπιμένειν ἕως ἡμέρας, ἀλλ' ὡς ἔχει ἡ νύξ, ὅπως αὐτὸς ἰόντας, ἀπαλλάττεσθαι ἀσμένους: καὶ τούτων ἀπωσάμενοι τὰ πράγματα, ἔχομεν τὰ ἐκείνων. Ταῦτα λέγων ὁ Ταύτης, ἔπειθέ τε, καὶ ἐποίουν ὅπω. καὶ αὐτίκα σὺν ταῖς ἁμάξαις ἐπῆσαν ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον, περὶ πρώτῳ φυλακῷ τῆς νυκτός. Ὡς δὲ ἀγχοῦ ἐγένοντο τῷ βασιλέως θυρῶν, ἐνταῦθα ἐδεδίττοντο πλεβόλοις τε καὶ πλεβολίσκοις * τὸς νεήλυδας, καὶ ἔβαλον τὸ τῷ βασιλέως στρατόπεδον, καὶ ἐμάχοντο μεγάλως πρὸς τὸ μέρος, ὥς τε διέφαινεν. οἵτε γὰρ νεήλυδες τάς τε πλεβόλους παρασκευασάμενοι, καὶ πλεβολίσκους, ὑφίεσαν ἐπὶ τὸς Παίονας, καὶ ἔπιπτον ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὑπὸ πλεβόλων τὰ πλείω φθειρόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἀγχοῦ ἐγένετο, καὶ ἑῶρων τὸ βασιλέως στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ χώραν ἀγωνίζεσθαι ἀξίως λόγε, ἐδόκει ἀναζεύξαντας ἀπελαύνειν ἐς τὸν χῶρον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ μὴ ἀναμένειν συλλεγομένους κυκλοῦσθαι σφᾶς, ἐγγὺς τῷ θυρῶν γενομένους. Ὡς δὲ ἐδόκει, καὶ ἐποίουν ταῦτα, ἀνεχώρουν ἐς τὴν χώραν αὐτῷ, καθ' ὧ ἵδρυντο πρότερον. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο,

* In uno, ἀκρόπολις.

* τὸ στράτευμα καὶ. in al. ut c.

παρεπάσετο δὲ τὰ ἑτέρα ἐς τὸν μάχιμον, πειρασόμενος ἢ ἂν ἀποβαίη αὐτῷ τὰ πράγματα. καθίσας ὦν ἐν μάχῃ, ἐμβαλὼν ἐς τὸ τῆς Ασίας στράτευμα, συμβολὴν ἐποιεῖτο, ἐνταῦθα ὡς συνέβαλε, πέμπει ὁ τῆς Εὐρώπης στρατὸς Τυραχάνην τὸν Θετταλίας ὕπαρχον, σὺν τῷ αὐτῷ στρατεύματι, καὶ νώτου γενόμενον, τοῖς Παίοσι συμβαλεῖν ὡς δύναιτο ἐχυρώτατα. Ἐνταῦθα Τυραχάνης κατὰ νώτα γενόμενος τοῖς Παίοσι, πολλοὺς αὐτῶν κατέβαλεν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ. οἱ μὲν δὴ ἐδίωκον τοὺς * Αλβανοὺς, καὶ ὡς ἐπικέοιντο διώκοντες, οἱ μὲν ἔφευγον ἀνὰ κράτος. πλὴν δὴ τῷ ὑπάρχων θεράποντες Εὐρώπιοι ὄντες, καὶ δείσαντες ὡς φεύγοιεν, ἐμάχοντο οἷα τοῖς Τύρκοις νομίζεται πρὸς τοὺς Παίονας. πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, κατὰ νώτα σφίσιν ἐπικειμένους, συστραφέντες συνάδην ἐμάχοντο, ἄλλο τε ἄλλῃ τῷ πεδίῳ ὡς περιτύχοιεν ἑκάτεροι ἀλλήλοις ἐπικείμενοι. Δᾶκες δὲ ὡς εἶδον τοὺς Τούρκους πολὺ παρ' ἐλπίδα ἀγωνιζομένους, καὶ σφίσι τὰ χαλεπώτατα ἐπιρρῶσθαι, ἀπαλλαγὴν δὲ μόλις ἔσεσθαι τοῦ κακοῦ, καὶ ἐν σάῳς ἀφίκοιντο, ἐπὶ ὅρκια μηδεμίαν εἶναι μηχανὴν, μὴ οὐ διδόναι αὐτοὺς δίκας τῷ Βασιλεῖ, ὧν εἰργάσαντο αὐτῷ πολεμοῦντες, καὶ ὅτι τοῖς Παίοσι συνεμάχοντο, ἐδόκει αὐτοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ θορύβῳ, ἄγγελον πέμψαντας παρὰ Βασιλέα Αμυράτην διαλάττεσθαι, καὶ τὰ ὅπλα παραδιδόντας, ξένους τε καὶ φίλους εἶναι τῷ βασιλεῖ. Ως δὲ ἐδόκει, καὶ ἐποίουν ταῦτα, ὁ δὲ ἄγγελος ἀφικόμενος ἐπὶ τὰς θύρας ἔλεγε τοιάδε. Ω βασιλεῦ, ἐμὲ Δᾶκες ἔπεμψαν, ἐς ὄψιν ἀφικέσθαι τὴν σὴν, καὶ σπονδὰς αἰτεῖσθαι αὐτοῖς συγγνώμην παραιτεμένους, ἐφ' οἷς πεπλημμελημένα ἐσὶν ἐς τὴν σὴν ἀρχὴν, καὶ ἐς τὰ σὰ πράγματα. καὶ διαμαρτύρονται σφᾶς ἀφ' ἑαυτῶν μηδὲν νεώτερον βουλεύσαι περὶ τὰ σὰ πράγματα, ἂν μὴ οἱ Παίονες ἀνάγκην ἐπιθέντες, κελεύοντες σφίσιν ἅπτεσθαι προσβιάζοιντο ἡμᾶς. νῦν οὖν δέονταί σε πείθεσθαι, καὶ αὐτοῖς σπονδὰς ποιεῖσθαι, καὶ αὐτὸν σοι τὸν πόλεμον παρασήσασθαι τὸν λοιπὸν, ὥς τε σοὶ ἐπιτήδειον εἶναι. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀγγέλου, Χαλίλης ὁ Πρύτανις τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ὑπολαβὼν, ἔλεγε τοιάδε. Αλλ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Δᾶκες, ἐπίστασθέ που, ὡς Βασιλεὺς ἐπιτήδειός τε ἦν δυνάμει, καὶ πρόξενος ἐξ ἀρχῆς, καὶ νῦν ἐπεὶ ἐν δέοντι παραγίγνεσθε, σπονδάς τε ποιεῖτε ὑμεῖς, ἄνδρα τε δόλου καὶ ἀπάτης, φίλοι τε εἶναι ὑμεῖς τοῦ λοιποῦ. καὶ ἦν τι, ὧν ὑμεῖς λέγετε, ἐξειργασμένον τῷ βασιλεῖ, χάριν θείητε, ἴστε ὡς οὐχ ὑπερβαλλόμενοι αὐτὸν διέργετοιῶτες. τὰ μὲν τοι ὅπλα, ἴτε δεῦρο ὅτι τάχιστα παραδώσοντες. Ταῦτα Χαλίλης ὁ Πραΐμεω, φάμενος γνώμην τοῦ βασιλέως λέγειν, ἀπέπεμψε. καὶ οἱ Δᾶκες, ὡς ἐπανῆκον αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, λέγων ἃ ἐπετέλλετο αὐτῷ Χαλίλης ὁ Πραΐμεω γνώμῃ τοῦ βασιλέως, αὐτίκα διέσησάν τε ἀπὸ Παιόνων χωρὶς γενόμενοι, καὶ προϊόντες, ἀφίκοντο ἀγχοῦ τῶν θυρῶν τοῦ βασιλέως, καὶ παύτῃ ἑσηκότες, ἐνόμιζον αὐτῷ τοιάνδε χάριν καταθέσθαι τῷ βασιλεῖ, ὑπεργοιῶντες αὐτῷ ἐς τὸν

culum facturus, si felicem rerum sortiretur eventum. Pugnans itaque impetum dabat in Asianum exercitum, & fortiter congrediebatur cum hostibus. Europæ dux cum accepisset Pannones congressos esse cum Asiano exercitu, Turachanem Thessaliæ præfectum mittit cum suo exercitu, ut a tergo adoriretur Pannones, & quam fortissime contra eos præliaretur. Turachanes imperata impigre faciens, Pannonum plurimos, cum in terga eorum irruisset, in eo prælio stravit. Quidam enim persequebantur Albanos, a quorum vestigiis, quamvis celerrime fugerat, nusquam abstitere. Ministri tamen præfectorum qui ex Europa venerant, haud fugam inierant. Cum autem a suis essent destituti, qui fuga sibi consulebant, pugnabant haud secus ac Turci, contra Pannones. Præterea contra eos acerrime prælium inibant, qui erant ex Europa, & a tergo vim faciebant. Nam conversi collato pede nunc hic, nunc alibi, ubi alteri alteros indipiscebantur, in eo campo manus conferebant. Daci cum vidissent Turcos impigre præter spem rem gerere, & sibi hinc plurimum periculi imminere, hujusmodi consilium ceperunt. Nam nullam mali liberationem cernebant, etiam si incolumes ex eo prælio evasissent. Nec etiam in jurisjurandi religione spem aliquam ponebant, quo minus regi pœnas luerent, injuriarum quibus ipsum affecissent, quod in ea expeditione socia arma junxissent Pannonibus. Videbatur igitur in præsenti tumultu consultissimum fore, nuntium mittere ad regem Amuratem, & cum eo in gratiam redire. Traditis namque armis, testabantur se in posterum regi hospites & amicos fore. In hanc sententiam cum omnes concessissent, nuntius ad regem missus est. Hic cum venisset ad Januas, hujuscemodi orationem habuit: O rex, Daci miserunt me in conspectum tuum, ut pacem veniamque delictorum, quæ in te & in regnum tuum commisere, orem. Testantur quoque se numquam quid novarum rerum sua sponte molitos fuisse in te & regnum tuum, nisi Pannones eam necessitatem injecissent, jubentes, imo cogentes, ut conjunctis copiis expeditionem istam susciperent. Nunc igitur supplices petunt, velis eos exaudire, & pacem dare. promittunt se tibi bellum præsens ex animi tui sententia confecturos: & profecturos tecum in militiam deinceps, ubicumque tibi usui esse poterunt. Hæc cum exposuisset nuntius, * Chatites regiæ domus princeps in hunc modum respondit: Sed vos, o Daci, scitis profecto quanta sit, fueritque jam ab initio, potentia regis: & quoniam nunc in necessitatis articulo adestis, fœdusque nobiscum initis citra dolum & fraudem, amici eritis in posterum. Si quid eorum quæ promittitis, feceritis, gratiam referentes regi, scitote quod eum beneficiis numquam vincere poteritis. Arma autem, ite, & confestim huc tradite. Chatites hæc loquutus est, dicens se ea dicere ex sententia regis, eumque dimisit. Daci, cum reversus esset nuntius, & quæ mandata accepisset a Chatite ex mandato regis, enarrasset: continuo defecerunt a Pannonibus, & ab iis separati venerunt quam proxime ad Januas regis. Hic cum otiosi starent, putabant se gratiam hanc referre regi, quod eum in præsen-

* R. Alagouis.

Valachorum fuga.

Edit. Paris. pag. 194.

Valachorum caduceatoris oratio.

* Chatites.

Hali Bassæ responsum.

ti neceſſitate adjuvarent. Sperabant quoque ſe munera & veſtes ab rege accepturos propter id beneficium. Rex autem, cum in proximo conſiſterent Daci, putans ne id facerent ex compoſito, pacti prius cum Pannonibus ut ſibi aliquid mali inferrent, accerſit Europæ ducem (quem Baſſam Romaniæ vocant) habentem milites circiter viginti mille. Qui ut advenit quemadmodum præceptum erat, juſſus eſt circumdare corona Dacos, omneſque trucidare, nulli parcens. Daci quoque arma tenentes ad reſiſtendum accingebantur. Nolebat enim rex ut traditis armis inermes interficerentur: verum armatos pœnas delictorum dare eos volebat. In hunc modum miſerabiliter, ut quorum nulla ratio haberetur, peribant. Pannones cum conſpicati eſſent Dacorum tranſitionem, primo mirabantur quid hæc ſibi vellent. Ut comperierunt Dacos in hunc modum reconciliatos eſſe regi, graviter ſuccenſuere, quod turpiter admodum deſtituiſſent amicos ſuos. Verum haud multo poſt, ubi animadverterunt univerſos, nullo eorum reſpectu habito, crudeliter interire, admiratione figebantur, cogitantes regis ſententiam, videlicet quod non deſideraret hujuſmodi ſocios & auxiliares. Proinde plurimi faciebant, ſi quamprimum abſcedere poſſent. Joannes igitur excedens prælio, pergebat ad currus, & colloquebatur cum ducibus, qui ibi erant, dicens: Se venire cum ſuis ab ea hoſtium turma in qua ſteterit rex. Itaque ubi in Januas irruperit, & id per nuntium ſignificarit, ut uno impetu omnes adveniant, atque in Januas irruant. Hæc cum dixiſſet Choniates, circa extremam noctis vigiliam, elegit eos qui optime ad bellum erant inſtructi, & quos ſibi familiariſſimos ducebat: & illis qui curribus vehebantur, imperat, ut ubi primum ſignum dederit, ſumma vi in Januas ferantur. Ipſe vero mutata voluntate, ad Iſtrum inſtructo agmine quam celerrime properabat. Cum autem dies illuxiſſet, non amplius apparebat iis Pannonibus, qui relicti erant cum curribus, non procul ab rege ſubmoti. Turci videntes caſtra hoſtium eſſe vacua, & paucos admodum cum curribus eſſe relictos, admirabantur quid hoc ſibi vellet. Deinde quidam occurrebat, nuntians Pannones circa decimam noctis vigiliam fugiſſe trans Iſtrum. His auditis, peregrini arma capiunt, & curſu ferebantur contra Pannones ad currus relictos. Hi, cum cernerent ſe a ſuis deſertos & proditos, fortiter præliabantur, cum deſperatio virtutem accenderet adverſus peregrinos. Nec multo poſt peregrini currus conſcendunt, & per Pannones vecti omnes trucidarunt. At Pannones per totum diem in conferta hoſtium turba pugnantes, cum forent viri optimi & fortiſſimi, tandem occubuere. Regem quidem ad perſequendos Pannones adhortabantur duces: verum is eorum conſilia repulit, cum animo ſecum reputans, quænam paſſus eſſet a Choniate Chaſines filius * Mazaracis, cum perſequeretur Pannones. Volebat itaque præſenti fortuna melius uti. Cæſi ſunt in iſto prælio, ut accepi (utrinque enim occiſi a Tryballorum duce, poſtea dinumerati ſunt) Pannonum & Dacorum * decem & ſeptem millia, Turcorum quatuor millia. * Nam facile dignoſcuntur a reliquis Turci, cum omnes

Valachi transfugæ omnes cæſi.

Edit. Pariſ. pag. 195.

Huniadis ſimulatio & fuga.

Hæc ſub annum 1448. feſto die Lucæ alia feruntur, ut refert Bonfin. ſed aliquantum ab hoc diverſus.

* Mazaalis.

* 800.

* Alii quadraginta millia Turcorum cecidiſſe tradunt al. 34000.

Α παρέσαν ἀνάγκῃ, οἴσεσθαι δῶρα τε & ἐσθῆτας παρὰ τοῦ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ ὡς παρ' αὐτῷ ἐγένοντο, νομίσας μή τινι δόλῳ ταῦτα συνθέμενοι, παρὰ γνώμην αὐτῷ κακόν τι μηχανᾶσθαι ἐργάζεσθαι συνθέμενοι τοῖς Παίοσι, μεταπέμπεται τὸν τῆς Εὐρώπης στρατηγὸν, ἔχοντα ἀμφὶ τοὺς δισμυρίους, & ὡς παρῆν αὐτῷ ἢ ἐνετέλλετο, ἐκέλευε περισάντας τοὺς Δᾶκας, κατακαίνειν ἅπαντας, μηδενὸς φειδόμενον, ἢ ὅπως πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο τὰ ὅπλα ἔχοντες, οὐ γὰρ ἠξίου ὁ Βασιλεὺς, παραδόντας τὰ ὅπλα κατακαίνειν, ἀλλὰ ταῦτα ἔχοντας, δίκην διδόναι, ὧν ἐποίουν ἐς αὐτόν. ἢ ὅπως μὲν δὴ ταύτῃ, ἐν ὀδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Παίονες μὲν δὴ πρῶτα τοὺς Δᾶκας διιζαμένους Β διδόντες, ἐθαύμαζον ὅ, τι βούλοιντο, ὡς δὲ ἔγνωσαν διαλλαττομένους τῷ βασιλεῖ, ἐχαλέπαινόν τε αὐτοῖς, & ἤχθοντο ἢ προδεδωκόσι τοὺς φίλους. Ἐπεὶ δ' ὀλίγον ὕστερον κατεῖδον αὐτοὺς ξύμπαντας πρὸς τῆ βασιλέως ὀδενὶ λόγῳ ἀπολυμένους, ἐν θαύματι εἶχοντο, τῷ τε γνώμῳ ἐννοοῦντος τῆ βασιλέως, ὡς ὀδέν τοι συμμάχων τοιούτων ἐδεῖτο, μέγα τε ἐποιοῦντο, ἀπαλλάττεσθαι τῆ ταχίστην. Ἰωάννης μὲν οὖν ὡς ἀπὸ τῆ μάχης ἐγένετο ἐπὶ τῆ ἁμαξῶν, διελέγετο τοῖς ἡγεμόσιν, ὡς αὐτὸς μὲν, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἴοι ἀπὸ τῆ C λόχα, ἢ ἐσήκει αὐτὸς Βασιλεὺς, ὡς ἐς τὰς θύρας ἐμβαλῶν, αὐτὸς δὲ, ἐπειδὰν ἄγγελον πέμψας ἐσημήνῃ, ἐλαύνειν ὁμῶ πάντας ὁμόσε ἐπὶ τὰς θύρας. ἢ ταῦτα λέγων, ἰῶ δὲ ἀμφὶ τῆ ἑκάτλῳ φυλακῇ, ἐπιλεξάμενος τούς τε ἀμείνονα ἐς τῆ πόλεμον παρεσκευασμένους, ἢ ὃς ὡς ἐπιτηδείως ἔχοντας ἠπίστατο, τοῖς ἦν ἐν ταῖς ἁμάξαις παραγγείλας, ἐπειδὰν σημήνῃ, κατὰ ταῦτα προϊέναι ἐπὶ τὰς θύρας. αὐτός τε μὲν ἵετο σωτεταγμένῳ τῷ στρατεύματι τὰ ἔμπαλιν γενόμενος ἐπὶ τῆ Ἴστρον, ἢ ἐλαύνων. ὡς ὃ ἡμέρα τάχιστα ἐγεγόνει, ἔτος μὲν ἠκέτι ἐώρατο, ἔπω πρὸς τῆ ἐναπολειφθέντων ἐν τῆ ἁμάξαις Παιόνων, ἔπω πρὸς τὰ βασιλέως. ὡς δὲ οἱ ἀμφὶ βασιλέα ὁρῶντες τὸ στρατόπεδον τῶν Παιόνων κενόν τε εἶναι, ἢ ὀλίγως ἐντὸς τῆ ἁμαξῶν ἐναπολειφθῶναι, ἐν θαύματι μὲν ἐποιοῦντο. ἀγγέλλει δέ D τις αὐτῷ δρόμῳ ἀφικόμενος, ὡς Παίονες πεφυγότες εἶεν ἐπὶ τῆ Ἴστρον ἀμφὶ τῆ δεκάτλῳ φυλακῇ. ἐνταῦθα οἱ νεήλυδες ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, δρόμῳ ἔθεον ἐπὶ τὰς ἐν τῆ ἁμάξαις Παίονας. ἔτοιμοι μὲν οὖν, ὡς ἤσθοντο ὑπὸ τῆ σφετέρων προδεδομένοι, ἐμάχοντο πρὸς τοὺς νεήλυδας ἀξίως λόγου. μετ' ὀλίγον δ' οἱ νεήλυδες ἀνέβησαν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ὑπερέβησαν δὲ τοὺς Παίονας πάντας ὁμῶ κατακαίνοντες. ἔτοι ἔωθεν ὑμαχόμενοι περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν, ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐτελεύτησαν. Βασιλεὺς δὲ ὥρμητο μὲν διώκειν τοὺς Παίονας, προσφερόντων αὐτῷ λόγους τῶν στρατηγῶν· ὁ μέν E τοι προσίετο τοὺς λόγους, ἀναμιμνησκόμενος οἷα ἐπεπόνθει πρὸς τὸν Χωνιάτου * Χασίμης ὁ Μαζαράκεω ἐν τῇ διώξει, ἠγάπα τε τῇ παρούσῃ τύχῃ αὐτῷ ἐς τὸ βέλτιον κατασῆσαι. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ, ὡς ἐπυθόμην, ἠριθμήθη γὰρ ὕστερον ἀμφοτέρων ὑπὸ τῆ Τριβαλῶν ἡγεμόνος, Παιόνων μὲν καὶ Δακῶν σωαμφοτέρων ἑπτακισχίλιοι καὶ μύριοι. Τούρκων δὲ ἐς τοὺς τετρακισχιλίους. τῷ γὰρ ἄγνωσιν ῥᾳδίως ποιοῦνται, * καὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν, ὅτι τε ἐν τῆ αἰδοίων περιτεμνομένων τῷ Τούρκων, καὶ τὸ μὲν τὰς Παίονας κομᾶν ἐπιεικῶς πάνυ. οἱ δὲ Τοῦρκοι ξυρῶνται τὰς

* *In uno*, Χωνιάτου. Χασιμης δὲ ὁ.

* *Sic hæc verba erant in omnibus mſſ. quæ ſuſpecta. ſic etiam in R.*

τὰς κεφαλὰς σὺν τείχεσι τισὶ τῶν ἐν τοῖς προπάροις. Βασιλεὺς δέ, ὡς ἀπὸ τῆς μάχης ἐγένετο, τότε σώματα ἀνελόμενος, ἐκέλευε θάπτειν τοὺς Τούρκους, ἐς τὸν ποταμὸν τὸν Μοράβαν καλούμενον, παρὰ τὸ χεῖλος, καὶ αὐτὸς συσκευασάμενος ἀπήλαυνεν ἐπ' οἴκου. ὁ δὲ Ἰωάννης, ὡς φεύγων ἀπεχώρει ἐπὶ τὸν Ἴστρον, καὶ ἑσπέρα ἤδη ἀφικομένῳ ἐπὶ τὸ * Σβετζάνιον τὸν Βασιλέως πόλιν, διεπόρει ὡς ἀσφαλέστερον κομιζόμενος, πρός τε τὴν Μυσῶν μὴ καταδηλος γένοιτο, καὶ κινδυνεύσῃ πρὸς τῶν Τριβαλῶν ἡγεμόνος ἁλῶναι. εἶδε δὲ τὸν Γεώργιον, ὡς περιποιήσαιτο ἐλεῖν αὐτὸν πολέμιον ὄντα, καὶ ἄχθος ἐς τὰ μάλιστα. Ἐπεὶ δὲ ἀσκοπότερος ἐλογίζετο, ἐδόκει αὐτῷ χωρισθέντα τῆς στρατιᾶς, ἐλαύνειν σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν, διὰ τῆς ἐπὶ * Βελογράδιον. ὡς δὲ ἐδόκει αὐτῷ περὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτὸς, ἐπιλεξάμενος τοὺς ἰδίους αὐτῷ, ἐπορεύετο ἄλλην ὁδόν. πορευομένῳ δὲ, αὖθις ἐδόκει οἱ, καὶ ταύτῃ ἔτι μᾶλλον κατάδηλος ἔσεσθαι, πρὶν δὴ ἡμέραν γενέσθαι νόῳ λαβὼν, ὡς μόνος αὐτῶν ἄμεινον σώζοιτο ἐς τὸν Ἴστρον, χωρὶς γενόμενος περὶ αὐτὸ ἰδίᾳ, ἐπορεύετο αὐτὸς πορείαν· Ὡς δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καταβαίνει τοῦ ἵππου, καὶ πεζῇ πορευόμενος, ἀφικνεῖται ἐπὶ λόφον τινὰ, καὶ θεασάμενος Τοῦρκον παύτῃ πῃ ὀχελαύνοντα, καταφεύγει ἐπὶ τὸ ἕλος, ὕδατος πλῆρες, καὶ ἐπὶ πολὺ δίπκον. Ἐπεὶ δὲ προῆλθεν, ἀφικνεῖται πρὸς τῷ τῆς Γεωργίας χώραν, καὶ περιτυχὼν Τριβαλοῖς, ἐζήτει γενέσθαί οἱ τῆς ὁδοῦ ὁδηγούς, καὶ μισθὸν αὐτοῖς τῆς ὁδοῦ παρέχεσθαι. οἱ δὲ, ὡς ὑπέσχοντο ἐξηγεῖσθαι αὐτῷ τὴν ὁδὸν, ἐπεβάλλοντο ἀνελεῖν. ἐνταῦθα, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς, συλλαμβάνουσί τε αὐτὸν, ὡς ἀποκτενοῦντες. Ὁ δὲ, ὡς ἤσθετο, ἀπασάμενος τὸ ξίφος τοῦ Τριβαλοῦ, ὡς οἱ ἐν καιρῷ ἦν, παίει μὲν τὸν ἕνα κατὰ τὸν ὦμον, καὶ καταβάλλει· Ὁ δὲ ἕτερος φεύγων ᾤχετο. Ἐν δὲ τούτῳ πυθανόμενος ὁ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς ὁ Χωνιάτης ἐντυθεὶς πρὸς τὸν Βασιλέως ἀπελαύνει, ἔπεμπε κήρυκα περιαγγέλλοντα τοῖς ἑαυτοῦ, ὡς μηδενὶ Παιόνων ἐπιτρέποιεν διαβαίνειν τὴν χώραν, πρὶν δὴ πυθάνοιτο, καὶ ἐς ὄψιν ἄγειν αὐτὸν, καὶ ὅς τις τε εἴη, καὶ ποῖ πορεύοιτο, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐᾶν διιέναι, τὸν δὲ Χωνιάτην συλλαβόντας ἄγειν παρ' ἑαυτόν. οὗτος μὲν ταῦτα περιήγγελλον. οἱ δὲ ἄρχοντες τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ προαγορεύοντες, ὅν τινα ἂν λάβοιεν τῶν Παιόνων ἄγειν παρ' ἑαυτὸν ἐπιδεικνῦντας. καὶ ὅς τις * ἄλλῃ ποιῶν ἁλώσοιτο, ὡς κακίστῳ θανάτῳ ὀλούμενος. Ἐνταῦθα ὁ Χωνιάτης, ὡς ὑπὸ λιμοῦ ἀπαγορεύων, διεπόρει ὅποι ξαπόμενος γένοιτο, ἀφικνεῖται ἐπί τινα χώραν τῶν Τριβαλῶν. καὶ ἐνταῦθα ὡς ἑωράκει Τριβαλὲς τῆς γῆς ἐργαζομένους, ἦλθεν ἐπὶ τούτους, δεησόμενος ἐπιδοθῆναί οἱ ἄρτον. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρα Παίονα ἐπισάντα σφίσι, ζητεῖν ἄρτον, ἔφασαν, ἀλλ' ὦ ξένε, ἄρτος μέν τοι ὅδε σοὶ ἕτοιμος, χρεὼν δέ ἐστιν ἐπὶ τὸν πόλεως ἄρχοντα, ἄγοντας δὴ ἡμᾶς ἐπιδεικνύναι, καὶ ἐπειδὰν θεάσηται, ἀποπέμψει δὴ πάλιν ἔπος, ἐπὶ τὴν σαυτοῦ χώραν. ὃ δὲ κακόν τι πρὸς αὐτοῦ πείσῃ ἂν οὐδετιοῦν. Ἀλλὰ Ἰωάννην τὸν τοῦ Χωνιάτου ζητῆσιν, οἶμαι, τοὺς δ' ἄλλους τῶν Παιόνων ὅσοι διεξελαύνουσιν ἐντεῦθεν, ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιοῦνται. Ταῦτα λέγον-

* R. Σφενδόνιον. in al. ut c.

* In uno, Μπελ.

* In uno, ἄλλῃ τοι ἀνάτῳ ἀπολόμενος. in al. ἄλ.

sint circumcisi. Præterea Pannones admodum decenter capillos nutriunt. Turci vero raduntur, relictis quibusdam circa tempora capillis. Rex cum excessisset prælio, tollere jussit cadavera occisorum Turcos sepulturæ mandari curavit, juxta flumen Morabam prope ripam. Joannes autem fugiens festinabat ad Istrum. Vesperi advenit * Sbetzanium urbem regis. In ambiguo autem erat quomodo tutius profectionem facere posset, ne cognosceretur a Mysiis, & in periculum deinde veniret, ut caperetur a Tryballorum duce. Haud enim Choniatem fugiebat, Georgium, cum quo sibi inimicitiæ erant gravissimæ, id parare, ut ipsum caperet. Secum autem omnia diligentius reputanti & expendenti visum est, ut segregatus ab reliquo exercitu cum paucis recta pergeret Belgradum. Hoc cum statuisset Choniates, secunda noctis vigilia amicissimos suos & familiarissimos assumens, alia gradiebatur via. Cum in hunc modum profectionem facerent, putabat se magis cognosci posse. Antequam igitur dies adveniret, omnia secum in animo volvens deliberabat. Tandem decrevit consultissimum esse, si incolumis præsens discrimen evitare velit, ut solus a suis separatus iter ingrederetur. Exorto jam die cum solus iter faceret, ex equo descendens, pedes pervenit ad collem quemdam. Videns autem Turcum hostiliter oberrantem, confugit in paludem aqua plenam, quæ in longum extendebatur. Deinde cum ex palude processisset, pervenit in Georgii regionem. Incidens autem in Tryballos quosdam, eos sibi itineris duces parare volebat, promittens se ipsis mercedem daturum. Illi autem, quemadmodum promiserat Choniates, itineris duces facti, eum in itinere per insidias truncare nitebantur. Eum igitur quasi interfecturi, comprehendunt. Qui, ut rem sensit stringens gladium, Tryballum illico stravit, cum eum in humerum vulnerasset. Alter autem fuga sibi consulens evasit. Interea Tryballorum princeps, cum comperisset Choniatem ab Amurate victum fugam arripuisse, misit præconem, qui suis nuntiaret, ut nulli Pannoni regionem transire concederent prius, quam interrogassent quisnam esset, & quo abiret. Reliquos quidem paterentur incolumes & inviolatos abire. Verum si inveniissent Choniatem, eum capere, & ad se adducere jubebantur. Principes itaque regionis suis edicunt, quemcumque Pannonem nacti fuerint, ad magistratus perducant, ut videant quisnam sit. Qui aliter fecerit, & huic edicto non paruerit, eum ignominiosissima morte periturum. Choniates igitur fame deficiens, quonam se verteret nesciebat. Venit igitur in quemdam Tryballorum locum. Ibi cum videret quosdam Tryballos terram colere, ad eos iter flectebat, petens sibi panem dari. Ut conspicati sunt agricolæ virum Pannonem adesse, & panem quærere, dixerunt: At, o hospes, panis quidem tibi in promptu est: verum necessitas postulat, ut te perducamus ad magistratum urbis, qui quis sis excutiat. Magistratus ubi te viderit, continuo ad regionem tuam te abire sinet: nec quicquam mali ab eo patieris. Nam (opinor) Choniatem quærunt. Reliquos Pannones qui huc pergunt, dimittunt, nullum eorum respectum agentes. Agricolæ cum

Edit. Paris. pag. 196.

*Sphetzanium

Huniadis sollicita fuga.

Georgii insidiæ in Huniadem.

pag. 197.

Huniadis periculo.

hæc dicerent, eum haud dimittebant. Verum eum fortius comprehendentes, efficiunt ut confiteretur seniori, necessitate subactus, se esse Joannem Choniatem. Pollicebaturque magna hospitalitatis munera, opesque & agros se daturum dicebat, si ductus fuisset inviolatus, & ab nullo Tryballo visus, Belgradum. Senior quidem virum agnovit, eumque suscepit traducendum in regionem suam illæsum. Fratribus autem suis, quisnam esset vir ille indicavit, præcipiens ne quoquam abirent, & quis vir ille esset enuntiarent. Vespere facto virum deduxerunt in eam domum, in qua paleas & jumenta asservabant, & diem crastinum expectabant, ut Choniatem omnibus apparatis abducerent Belgradum. Eo autem die dissensio exorta est inter fratres. Hinc unus de numero fratrum commotus, indicavit urbis magistratui, ubinam esset Choniates. Assumptis itaque ministris, pergebant ad domum, in qua erat Choniates latitans in palearum receptaculis, eumque capientes abduxerunt ad urbis magistratum. Magistratus autem eum vinctum deduci curavit ad præsidem, significavitque eum esse deprehensum latitantem in fœno. Præses, cum adductus esset Choniates, eum in carcerem conjectum, ad tempus aliquod in arce detinuit. At Choniates persuasit principi arcis & custodibus, ut simul cum ipso insurgant hostiliter contra præsidem, & urbem occupent. Cum quidam rei, quæ parabatur conscius insidias patefecisset, etiam quid custodes sive præsidiarii milites molirentur, cognitum est. Verum hi occisi sunt omnes. Joannes autem affinitatem jungens cum * illo, filiam suam filio ejus * in matrimonium collocando, remissus est Budam in regnum suum. Et quidem hæc contigere in expeditione quam Pannones sumpserunt adversus Turcos, duce Choniate: eaque expeditio quem diximus finem consequuta est. Amurates reversus in regni sui sedem, non multo post bellum Byzantio inferebat. Græcorum rege Joanne defuncto, in Constantinum, defuncti fratrem, regni successio devenit. Nam Joanne mortuo, frater ejus Demetrius in regni successionem festinabat. Verum prohibitus est ab oppidanis, matre, arbitris, & ab Cantacuzeno, * Nataraque, qui arbitrorum partibus fungebantur. Timebant enim, si is assequeretur regnum, fore ut Constantinus exercitum peregrinum adducat, & sic regnum regnique res interituras. Expectarunt itaque Constantini adventum, nec permiserunt Demetrio ut regnum susciperet. Ea tempestate Byzantium venerat & Thomas frater junior, putans se regem adhuc superstitem inventurum. Volebat enim quædam cum eo, in quibus ejus opera indigebat, colloqui. Verum rex mortuus erat, nec eum adhuc viventem invenire potuit: Reperit tamen maximam discordiam, quæ exorta erat propter Demetrium, regnum Byzantium affectantem. Constantino haud multo post Byzantium adveniente, Peloponnesum inter se diviserunt, & jurisjurandi religio interposita est ne postmodum divisionem illam violarent. Verum frater junior prior navi in Peloponnesum vectus, urbes Peloponnesiacas contra divisionis jusjurandum ad defectionem sollicitabat: & adhibitis Peloponnesiacis, qui ad ipsum confluxerant, bellum gerebat cum fratre suo Demetrio. Qui adducens exercitum

Huniades a Serviæ Despota captus.

Huniades dimittitur, 1448.

* Despota. * Mathiæ.

Constantinus octavus Græcorum Imp.

Edit. Paris. pag. 198.

* Notaraque.

Palæologorum discordia.

A πες, ὡς ἐ μεθίοντο αὐτῶ, ἀλλ' ἰχυρῶς τε ἤπτοντο, ἀναγκάζεται τῷ πρεσβυτέρῳ μιμύσαι τε ἑαυτὸν, ὡς εἴη ὁ Χωνιάτης. καὶ ἐπηγγέλλετο μεγάλα δῶναι αὐτῷ, ξενιά τε, καὶ χρήματα, καὶ χώραν, εἰ ἐπὶ * Βελο- * Μπελ.
γράδιν ἀγάγοι σῶον, ὑπὸ μηδενὸς τῶν Τριβαλλῶν ὀφθέντα. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος ὡς ἔγνω τε αὐτὸν, ὑπεδέξατο αὖθις ἐς τὴν χώραν ἀπάξειν, τοῖς τε ἀδελφοῖς αὐτῶ ἐξεπῶν ὅς τις εἴη, προηγόρευε μηδαμῆ ἰόντας ὁμολογῆσαι τὸν ἄνδρα. Ἑσπέρας δὲ γενομένης, ἀπήγαγον ἐς τὸ οἴκημα, ἐν ᾧ ἄχυρά τε ἦν σφίσι, καὶ ὑποζύγια, ᾗ ἐνέμοντο τὴν ὑστεραίαν συνοδοιπορήσοντες ἀπάγειν ἐπὶ Μπελογράδιν. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐν διαφορᾷ γενομένων τῶν ἀδελφῶν, ἐξα-
B γορεύει τις τῶν, τῷ τῆς πόλεως ἄρχοντι, καὶ λαβὼν τὸς θεράποντας, ἄγει ἐπὶ τὸ οἴκημα, ἐν ᾧ ἦν ὁ Χωνιάτης, ἐν τοῖς τῆς ἀχύρων οἰκήμασι. καὶ λαβόντες ἀπήγαγον παρὰ τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα. Ὁ δὲ ἔπεμπε δέσμιον ἀγόμενον παρὰ τὸν ἡγεμόνα, καὶ ἤγγειλον, ὡς ἑαλὼ ἐν χόρτῳ κεκρυμμένος. Ὁ μὲν οὖν ἡγεμὼν, ὡς ἤκθη παρ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης, εἰς φυλακὴν ποιησάμενος, ἀντεῖχεν ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ὁ δὲ πείθει τόν τε ἄρχοντα τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὴν φρουράν, ἐπιθέσθαι ἅμα αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι, καὶ καταλαβεῖν τὴν πόλιν. ἐξαναστάντος δέ τινος τῶν συνειδότων τὰ ἐπιβουλὴν, καταφανὴ ἐγένετο τὰ τῶν ἐν τῇ φρουρᾷ. καὶ οἱ μὲν ἀπώλοντο, Ἰω-
C άννης δὲ ἐπιγαμίαν αὐτῷ ποιησάμενος, καὶ ἁρμοσάμενος τὴν παῖδα αὐτῶ, ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶ ἐς Βέδλιν. Καὶ περὶ μὲν τὰ τῶ Παιόνων ἐκστρατείαν ἡγεμένου τῶ Χωνιάτα, τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ ἐν τέλει τούτῳ ἔχετο. Ἀμυράτης δὲ, ὡς ἐπανήκει ἐς τὰ βασίλεια, ἐ πολλῷ ὕστερον ὥρμητο μὲν ἐπὶ Βυζάντιον στρατεύεσθαι. τελευτήσαντος δὲ τῶ Ἑλλήνων Βασιλέως Ἰωάννου, καὶ ἐπὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ, ὡς ἐχώρησεν ἡ Βασιλεία. ἐπεί τε ἦν ἐτελεύτησεν, ὥρμητο μὲν ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ Δημήτριος ἐπὶ τὴν Βασιλείαν, διεκωλύθη δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ τῆς μητρὸς, καὶ μεσιτῶν, καὶ τοῦ δήμου, καὶ τῶν μεσαζόντων, Καντακυζηνῶ τε, καὶ Νοταρᾶ,
D δεδιότων μὴ ἀφικομένου ἐπὶ τὴν Βασιλείαν τούτου, * ἐ- * ἐπάγη. sic etiam in uno, in al. ut c.
παγάγῃ ὁ Κωνσταντῖνος στρατὸν ἐπήλυδα, καὶ σφίσιν ἀποδοίτο ἡ ἀρχή τε καὶ τὰ πράγματα. ἀνέμενον δὴ ἐκ ταῦτα ἐλθεῖν τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ οὐκ ἐπέτρεπον τῷ Δημητρίῳ, παριέναι ἐς τὴν Βασιλείαν. ἔτυχε δὲ τότε προπαραγενόμενος ἐς Βυζάντιον, καὶ Θωμᾶς ὁ νεώτερος ἀδελφὸς περιόντα ἔτι οἰόμενος καταλήψεσθαι τὴν Βασιλέα, καὶ χρηματίσων περὶ ὧν, ὧν προσεδέετο τῶ Βασιλέως. ἔτος μὲν οὖν ἐτελεύτα, καὶ οὐκ ἔτι ζῶντα κατέλαβεν. ὧρε δὲ τὰ πράγματα καταστάντα ἐς διαφοράν, * Δημη- * In uno, περὶ τὴν βασιλείας καὶ αὐτός τε καθίση ἐς διαφοράν Δημητρίῳ ἀδ.
τρίῳ τῷ ἀδελφῷ περὶ τῆς Βασιλείας. ἀφικομένου δὲ αὐτῶ ἐς Βυζάντιον, οὐ πολλῷ ὕστερον τὸ Κων-
E σταντίνου, διείλοντο σφίσι τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅρκια ἐπὶ τῇ νομῇ ταύτῃ πρὸς ἀλλήλους * ποιη- * deest in uno.
σάμενοι, ἐτάμοντο, ἐμπεδοῦντες τὰ διομόλια. Ὁ μέν τοι νεώτερος ἀδελφὸς πρότερος ἀφικόμενος νηῒ ἐπὶ Πελοπόννησον, ἀφίσατο τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις πρὸς ἑαυτὸν παρὰ τοὺς ὅρκους, καὶ προσλαβόμενος τοὺς Πελοποννησίους τοὺς συναφεστῶτας, ἐπολέμει πρὸς Δημήτριον τὸν

ἀδελφόν. ὁ δὲ ἐπαγόμενος τ Βασιλέως στρατὸν ἐπισχ
πραξαμένῳ τὸ τ γυναικὸς ἀδελφῷ Ασάνεω, τόν τε ἀ-
δελφὸν ἠνάγκασεν ἐς ὁμολογίαν αὐτῷ γενέσθαι, καὶ ἐ-
πεξέπεμπτο διαιτητὴν σφῶν τῷ ἀδελφῷ Βυζαντίε Βα-
σιλεῖ, περί τε τ χώρας ὁμήρους δόντες ἀλλήλοις καὶ
πίστιν. ἐν ᾧ δὴ τούτῳ ἐγένετο, Αμυράτης ὁ Μεχμέ-
του παῖς τελευτᾷ ἐν συμποσίῳ, ὑπὸ οἴνου γενόμε-
νος ὑπὸ πλήθους. Εβασίλευε δὲ ἔτη δύο καὶ τεσσάκον-
τα. κατέλιπε δὲ βασιλέα Μεχμέτην τ παῖδα αὐτοῦ,
καὶ παῖδα ἕτερον ἐκ τ γυναικὸς αὐτοῦ τ Σπενδέρεω θυ-
γατρὸς, ἀνὴρ ἐπιεικής τε γενόμενος, καὶ τ τύχῃ ἐκ
ἀδόκιμος. ἀμυνόμενος δὲ ἐπολέμει, οὐχ ὑπάρχων ἀ-
δικίας, ἀλλ' ἐς τὸν ὑπάρξαντα αὐτίκα ἐπιὼν ἐστρατέ-
υετο, καὶ ὁπότε μήτις αὐτὸν προκαλεῖτο ἐπὶ πόλεμον,
ἐ πάνυ τι προθυμεῖτο στρατεύεσθαι, ἐκ ἐς τοῦτο ὄκνε
ἦκων, ἀλλ' ἀμυνόμενος μὲν ἐδικαίε, καὶ χειμῶνος, καὶ
ἐς τὰ χαλεπώτατα προϊέναι, καὶ μηδένα ὑπολογίζε-
σθαι, μήτε πόνον, μήτε αὖ κίνδυνον. Επεὶ δὲ ἐτελεύ-
τησε, κατέστη ἐς τ Βασιλείαν Μεχμέτης. καὶ αὐτίκα
μὲν ἐν τῇ Αμυράτεω τελευτῇ, ἐν οἷ τῇ Αδριανῇ πό-
λει νεήλυδες, σωίσαντο ἀλλήλοις, ὡς τῇ πόλει ἐπι-
θησόμενοι. καὶ ἐκτός τε τῆς πόλεως σωαθροισθέντες,
ἐβελεύοντο ὅποι τῆς πόλεως ἐπιθοῖντο, καὶ σφίσι αὐ-
τοῖς ἔδοξε τοιάδε ποιήσαντες ἐσελθεῖν. Ενταῦθα δὴ Χαλίλης ὁ
Πραΐμεω, τῶν θυρῶν τὰς λοιπὰς ἐξοπλισάμενος, καὶ
ἀπειλήσας, ἂν μὴ τὰ ὅπλα κατάθοιντο, μέγά τι
κακὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι ἀπὸ τούτου. Επειδὴ δὲ κατέθεντο
τὰ ὅπλα, καὶ διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐπ' ἀδενὶ ἀ-
γαθῷ φάμενος ταῦτα ποιεῖν τοῦτον. μετ' ὀ πολὺ δ
ἀφικόμενος ὑπὸ τῆς Ασίας Μεχμέτης ὁ Αμυράτεω,
ἐπὶ τ Βασιλείαν καθίζη τε τὰ ἐν τῇ ἀρχῇ ἦν αὐ-
τῷ ἐδόκει πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορα ἔσεσθαι. καὶ τοῖς
τε Ελλησι σπονδὰς ἐποιεῖτο, καὶ δέδωκε τ τ Ασί-
ας παράλιον. καὶ δὴ καὶ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι εἰ-
ρήνῃ * ἐποιεῖτο. καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γυναῖκα
τοῦ Αμυράτεω, μητρυὰν δὲ αὐτοῦ, αὐτίκα ἔπεμπε
τῷ πατρὶ χαριζόμενος. καὶ χώραν ἐπεδίδε ὅσην
* ἐκτήσατο. τ δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐπὶ τ Βασιλεί-
αν παριὼν, ἀνεῖλεν, ὕδατι ἐπισομώσας αὐτοῦ τ
ἐμπνοήν. ἀνεῖλε δὲ τοῦτον οἰνοχόος αὐτοῦ, Σαραπ-
τάρης ὄνομα ἦν τούτῳ, ὃς πολλῷ ὕστερον ἐτελεύτησε.
Τοῦτον μὲν δὴ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ τοιούτῳ διεχρήσατο.
τὴν δ ἑτέραν τ Αμυράτεω γυναῖκα, Σπενδέρεω
θυγατέρα, ἥρμοσατο ἀνδρὶ μέγιστον δυναμένῳ ἐν
τ θύραις, τοὔνομα Ισάκῳ. ὃν στρατηγὸν ἀπέδειξε
τ Ασίας, καὶ ἐφιλοφρονεῖτο αὐτὸν ἐς τὰ μάλιστα. καὶ
τοῖς τε ὑπὸ Πελοποννήσῳ τρέσβεσι σπονδὰς ἐποιή-
σατο. τελευτήσαντος δ δὴ Αμυράτεω, Καραμᾶνος
ὁ Αλιζέλειος, καὶ πρότερον μὲν εἶπε παράσων, ὅ-
πως τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ ἀφισάμενα συσαίη τε ἐπὶ
τοὺς Οτμανίδας, καὶ αὐτὸς ἔχα τοῦτο ἐπὶ μέγα
χωρήσει δυνάμεως, ἐπαράσετο μεγάλως τὰ ἐν
τῇ Ασίᾳ πράγματα. καὶ στρατὸν ἀγόμενος ἐ-
πὶ τὴν Βασιλέως χώραν, ἐλαΐζετο τὴν χώραν
καὶ ὑποζύγια. Μεχμέτης δὲ ὡς ἐπύθετο Καραμᾶ-
νον λαΐζεσθαι τ χώραν αὐτοῦ, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
ὁπλίτας ἐστρατόλεγε. καταλιπὼν δὲ Σαραζίλην, τῶν
θυρῶν πρυτανέα, ἐπιτήδειόν τε αὐτῷ ὄντα καὶ ἐς
τ Ασίαν ἀφικόμενον, ἤλαυνεν ἐπὶ Καραμᾶνον, καὶ ἐ-
πὶ τ χώραν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐξέλιπε μὲν τ χώραν ἐπὶ

regis Turcorum, cum ad eam rem operam suam locaret uxoris frater Asanes, fratrem coegit secum pacem pangere: cum utrinque rem totam permitterent arbitrio fratris regis Constantinopolitani transigendam, obsides fidemque invicem propter regionem dantes. Sub idem tempus quo hæc gesta sunt, Amurates Mechmetis filius mortem obiit, in convivio ictus apoplexia, quam nimia vini conciverat copia. Regnavit autem annis triginta duobus. Regni successorem reliquit Mechmetem filium suum. Habuit & alterum filium, * quem tulit ex uxore sua * Spenderæ filia Amurates, vir justi æquique eximius cultor. Usus est fortunæ aura non admodum adversa provocatus, ut se defenderet, bella occipiebat. Lacessitus, confestim in armis erat: non autem injuriis irritatus, bellum ægre suscipiebat. Nec id ignaviæ adscripseris. nam si vis hostilis propulsanda erat, nec etiam hyeme cunctabatur per loca asperrima incedere, nec pensi quicquam facere vel labores vel pericula. Hoc autem defuncto, regni moderamen nactus est Mechmetes. At quamprimum mortem Amuratis acceperunt peregrini * qui Adrianopoli erant, inter se conjurarunt, ut urbem eam caperent. In unum autem locum extra urbem collecti deliberabant, ubi vel quomodo urbem aggrederentur, ut hinc opes plurimas colligerent. Verum Chatites * Priami filius, reliquos Januarum milites arma capere jubet: & illis minatur ni continuo arma ponerent, exitium. Quum autem arma deposuissent, concionem dimisit, dicens eos nequaquam ex bona caussa istud moliri. Nec multo post ex Asia adveniens Mechmetis Amuratis filius ad regni gubernacula, rebus eam formam induxit, quam in præsentiarum utilissimam fore rebatur. Cum Græcis fœdera sanxit, iisque maritimam Asiæ regionem concessit. Etiam cum Tryballorum principe pacem fecit, cui filiam, Amuratis uxorem, ipsius vero novercam remisit, putans se ei rem gratam facere. Regionem eidem, quantam antea contribuit. Fratrem suum, cum regni moderamen suscepisset, peremit, cum aqua infusa spiritum ejus intercluisset. Hunc autem interfecit regis pincerna nomine Saraptares, qui haud multo post fato functus est. Fratrem suum in hunc modum e medio sustulit Amuratis alteram uxorem Spenderæ filiam in matrimonium collocavit viro in Januis potentissimo, quem Isaacum nominabant. Hunc plurimum diligebat, eumque Asiæ ducem declaravit. Fœdus percussit quoque cum legatis, qui ab Peloponneso ad venerant. Mortuo Amurate, Caramanus Halisurius, qui jam antea non cessabat Asianos incitare ut deficerent ab Turcis, & contra Otomanidas quoque bellum susciperent, sperans eo modo se maximam potentiam nacturum, etiam eo tempore Asianos plurimum ad defectionem accendebat. Ingressus itaque cum exercitu regis, regionem eam populabatur, & jumentorum prædas agebat. Mechmetes ut audivit Caramanum suam vastare regionem, rei indignitatem non ferens, illico arma cepit. Et relinquens Saraziem Januarum principem, cum quo sibi arctissima intervenerat familiaritas, transgressus est in Asiam, bellumque Caramano indixit, ejusque regionem evastavit. Caramanus regionem deserens, in montium cacumina, quemadmodum antea consueverat, se re-

Amuratis mors, 1450.

* Calapinum, qui Christo initiatus Calixtus Othomanus dictus est.

* al. Spouderbei, vel Sphenderbei filia.

Mechmet. duodecimus Turcor. rex, 1449.

* nempe Janizari.

* Carambi.

Mechmetis cū Græcis fœdus.

Edit. Paris. pag. 199.

Saraziem.

* ἐποιήσατο, in al. ut c.

* In uno, ἐκτήσατο.

cepit. Verum postea legatos misit ad regem, suadente Chatite filio * Priami, dicens: Si pacem daret, se, ubicumque usui esse posset, ipsi ministraturum. Præterea se paratum esse confitebatur, restituere Candelorum. Quæ ubi intellexit rex, eum in fœdus admisit. Reversus deinde, quum veniss.t Calliopolim, peregrinorum numerum, qui in eam expeditionem non ven.rant, inquirebat. Ducem autem eorum, cui nomen erat Hagiapases flagris cædens, munere suo abire jussit: Eunuchos autem, & eos qui decem, quique quinquaginta militibus præerant, quorum peregrini aberant, prius verberibus cæsos, munere suo removit. Pœnas autem istas propterea dederunt, quod regi contra Caramanum pergenti non indicassent, quinam adessent, quive abessent. Septem mil-
Edit. Paris. pag. 200. lia virorum erant, qui curabant accipitres regios, quos isto ex ordine deturbavit, & milites esse jussit. Etiam canum curatores ab isto officio movit: inquiens sibi sufficere centum viros, qui canes: & quingentos, qui accipitres curent. Nec se eo stultitiæ processurum, ut velit alere hominum tantam multitudinem, propter rem quamdam vanam & novam. Adjuvit Demetrium Peloponnesiacum principem in eo bello quod cum fratre gessit, cui regione cedere recusabat. Misit ei auxilio Turachanem, ut Isthmum penitus destrueret. Thomas quidem in gratiam rediit cum fratre, ut in posterum inter se amici & hospites forent. Urbem Calamatam ei dedit pro Scortorum regione, quam fratri ademptam possidebat. Hæc quidem hactenus. Tzanises Cariasuphis filius, legationem misit ad regem, petens ne regionem Sebastiæ finitimam popularetur. * * * butyri, & mille camelos.
Deest aliquid. Cæterum misit bello eum petere, quamvis prior bellum indixisset hostis. Tzanizes autem ille pertinet, ut supra memoravimus, ad nigros Mauroprobatantes dictos, qui Cariasuphis filios privatis * Dabriza, compulit eos in Samatiam urbem: quos profectus a Pagdacia Babylone, obsidione premebat. Deinde subjugans Armeniam, exercitum movit
Urizia. contra * Erzeganam Armenorum regiam
Erzinga. sedem, eamque occupavit, habens in suo exercitu circiter octo myriades hominum. Hinc movens, ingressus est in Asiam, & Mechmetis regionem vastare aggressus est. Qui circa Sebastiam colebant, ne ipsorum regio vastaretur, butyri magna onera portabant, & suam regionem a populationibus illæsam retinebant. Tzokies unus de numero Temiris nepotum, profectus ad Semarchanda, eam Cariasuphis filii regionem subegit. Præterea Pagdaciam Babylonis urbem, ut supra edocuimus, obsidione cinxit. Chasanem cognomento Longum in inferiorem Asiam & Armeniam mittens, omnia quæ ad istam regionem pertinebant, in potestatem accepit. Hæc quidem hactenus.

τὴν δὲ τὴν χώραν ὑποχείρια ἐποιεῖτο. Ταῦτα μὲν ἐν τοσοῦτον ἐγένετο.

A πὸ ἄκρα τῆς ὁρέων, ὡς ☪ πρότερον εἰώθει ἀπιέναι. ἐπρεσβεύσατο δὲ συμβουλεύσαντος Χαλίλεω τοῦ Πριάμεω, καὶ ἐς ὁμολογίαν ἀφικόμενος, ὑπουργεῖν αὐτῷ, ὧν ἂν δέοιτο, καὶ τὸ Κανδελόρον ἀποδιδόναι ἔφη ἕτοιμος εἶναι. ὁ δὲ ἐπύθετό τε, καὶ ἐποιεῖτο τὰς στρατιάς. καὶ ὑποστρέφων, ὡς ἐν τῇ Καλλιουπόλει ἐγένετο, ἀριθμὸν ἐπεζήτει τῶν νεηλύδων, ὅσοι ἀπῆσαν, καὶ ὅ παρεγένοντο ἐς τὴν ἐξέλευσιν ταύτην. καὶ τὸν μὲν ἄρχοντα αὐτῶν Αγιάπασαν καλούμενον, λυμαινόμενος μάστιξιν, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς τιμῆς. τοὺς δὲ δεκαδάρχας ☪ δυνάχους, καὶ πεντηκοντάρχας, ὧν ἀπῆσαν οἱ νεήλυδες, φωτὸν μὲν μαστιγώσας, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς τιμῆς. Ταῦτα δὲ ἐποίει, ὅτι αὐτῷ οὐκ ἐδήλωσαν στρα-
B τοδομένῳ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὅσις τε παρείη, ☪ ὅσις τε ἀπὸν τυγχάνει. ἱερακοφόρους μὲν τοῦ πατρὸς ἑπτακιχιλίους, ἔπαυσεν αὐτοὺς ἐκ τῆς τάξεως, καὶ προσετίθει ἐς τὸν στρατὸν παραγίγνεσθαι αὐτῷ ἐξελαύνοντι, καὶ τοὺς τε αὖ κυνῶν ἐπισάτας, καὶ τούτους ἐξέλασεν ἐκ τῆς τάξεως, φάμενος πλὴν ἑκατὸν τουτων, καὶ ἱερακοφόρων πεντακοσίων μὴ προσδεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ πλέον, οὐδὲ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἥκειν, ὥς τε ἀργὰς τούτους τρέφειν, ἐπὶ ματαίῳ καὶ καινοπρεπεῖ πράγματι. Τῶν μὲν οὖν Πελοποννησίων ἡγεμόνι τῷ Δημητρίῳ σωσεμαχεῖ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔτι διαφερομένῳ, καὶ οὐκ ἐπέτρεπε τὴν χώραν τῷ ἀδελφῷ. ☪ τόνγε Τυραχάνην ἔπεμπε συμμαχοῦντα τε αὐτῷ, καὶ τὸν Ἰσθμὸν τεῖχος καθαιρήσοντα. Θωμᾶς μὲν οὖν ξυνέβη τῷ ἀδελφῷ, ἐφ' ᾧ τὸ
C λοιπὸν ξένους τε ☪ φίλους εἶναι ἀλλήλους, ☪ Καλαμάταν πόλιν παρεχόμενος αὐτὶ τῆς τῶν * Σκορπῶν χώρας, ἣν τὸν ἀδελφὸν αὐτὸς ἀφελόμενος εἶχε. Ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο καὶ * Τζαγνισᾶ τῷ Καραισάφεω παιδὶ, πρεσβείαν ἐς αὐτὸν πέμψαντι, ☪ αἰτουμένῳ, ὥς τε μὴ τὴν περὶ Σεβάστειαν χώραν λυΐζεσθαι. * * * βυτύρου τε χιλίας καμήλους, καὶ ἐμέλησε μὲν πόλεμον αὐτῷ προεισπόντα ἐλαύνειν. Τζαγνισᾶς δὲ ἔτος, ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐδηλώθη, πελῶν ἐς τοὺς μέλανας Μαυροπροβατεύντας ὕπω καλουμένους, τοὺς Καραϊσάφεω παῖδας, τὴν τε * Δαβειζίλω ἀφελόμενος, στυλάσας τε αὐτοὺς ἐπὶ Σαματίλω πόλιν.
D ὥρμητο δὲ ἀπὸ Παγδατίης τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἐπολιόρκει, καὶ τὴν Αρμενίων χώραν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, ἐς τὴν Ερζηγανὴν τὰ τῶν Αρμενίων βασίλεια, ἐπελαύνων παρεσήσατο, ἔχων στρατὸν, ἀμφὶ τὰς ἀπὸ μυριάδας ἱππέας. καὶ ἐπελαύνων ἔτος ἐς τὴν κατὰ τὴν Ασίαν χώραν τοῦ Μεχμέτεω ἐλαΐζετο. Οἱ μὲν οὖν περὶ Σεβάστειαν, ὥς τε σφῶν τὴν χώραν μὴ φέρειν αὐτὸν, βυτύρου τε ἱκανὰ φορτία ἐφέροντο, καὶ ἀσινῆ τὴν χώραν ἐτέμοντο. ὑπὸ τούτου μὲν οὖν, τὴν χώραν τοῦ Καραϊσάφεω παιδὸς, * Τζοπίνης τῆς Τεμήρεω ἀπογόνου, ὁρμημένος ἀπὸ Σεμαρχάνδης κατεστρέφετο, καὶ τὴν τε Παγδατίην πολιν τὴν Βαβυλῶνος ἐπολιόρκει, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι ἐλέγετο. ☪ Χασάνιν τὸν Μακρὸν καλούμενον ἐς τὴν κάτω Ασίαν, καὶ ἐπὶ Αρμενίαν πέμπων, τὰ ἐς

* In uno, Σκιρτ. * Ζαγνισᾶ. in al. ut c.

* Desideratur hic aliquid, etiam in R.

* Δαβειζίλω. al ut in c.

* Κιομίνης. in al. ut c.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 201.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER OCTAVUS.

Τοῦ δὲ ἐπιγινομένου θέρους, Μεχμέτης ὁ Αμυράτεω, παρασκευασάμενος ἄσβεστον ἐν τῇ Ασίᾳ ὡς πλεῖστον, φκοδόμει ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὴν Προποντίδα ἐν τῷ Βοσπόρῳ, ᾗ στενώτατόν ἐστι, διαβιβᾶσαι ἀπὸ Ασίας, πολίχνιον Λαιμοκοπίλιον καλουμένου. καὶ σύμπαντας μὲν συνήθροιζεν ἐνταῦθα, τούς τε ἐν τῇ Ασίᾳ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ ἐπιδιελόμενος ἑκάστοις μοίρας τὴν πολίχνιον ταύτην, τοῖς τε στρατηγοῖς καὶ ὑπάρχοις, φκοδόμει. τοῦτο δὲ ἐποίει, ὅπως τε ἀσφαλῆ αὐτῷ εἶναι τὴν ἐς τὴν Ασίαν διάβασιν, καὶ μὴ τοὺς ἑσπερίους δύνασθαι ἐπιόντας, τειχέσι διακωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν, καὶ καινοτομεῖσθαι τὰ ἐν τῇ Ασίᾳ αὐτῷ πράγματα. μέγα δὲ προφέρειν αὐτῷ ἔμελλε, καὶ ἐς τὴν Βυζαντίδα πολιορκίαν. Ωκοδόμει δὲ πύργους τρεῖς μεγίστους πάντων ὧν ἴσμεν, δύο μὲν καὶ τὸν ἤπειρον, ὡς τε * ὁρμημένοις ἀπὸ τούτων, ἀμύνειν τῷ ἐπὶ τὴν θαλάττην ἐρχομένῳ. τοῦτον δὲ μέγιστον ἐφκοδόμει, καὶ μολίβδῳ τοὺς πύργους ἐσέγετο. τὸ δὲ πλάτος τοῦ τείχους, πόδας δύο καὶ εἴκοσι. τὸ δὲ πύργων, καὶ πλέον τούτων τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ἐπιτετείχιστο ἐς τρεῖς μηνᾶς, ἐπέδραμέ τε αὐτίκα τὴν Βυζαντίδα χώραν, πόλεμον αὐτῷ ἐξενεγκών. τῷ δ' ἐπιγινομένῳ χειμῶνος Τυραχάνην ἔπεμπεν ἐπὶ Πελοπόννησον, πολεμῶν ἅμα καὶ τοῖς βασιλέως Ελλήνων ἀδελφοῖς. ὅστις μὲν οὖν λαβὼν τὸ Θετταλίας τε καὶ Εὐρώπης στράτευμα, ὅσον ἐστὶ Φερῶν, ἐς τὴν Εὐρώπης στρατηγὸν τάττεσθαι μοῖραν, ἐστρατεύετο ἐπὶ Πελοπόννησον, τούς τε παῖδας αὐτῷ ἅμα ἀγόμενος, καὶ ἄρχοντας τῆς Θετταλίας καὶ Μακεδονίας πόλεων. καὶ ἐσβαλὼν ἐπορεύετο τὴν μεσόγαιον, Αρκαδίαν τὸ παλαιὸν καλουμένην. καὶ διὰ Τεγέης καὶ Μαντινείας ἐλαύνων, κατῆει ἐπὶ τὴν Ιθώμην, καὶ Μεσσηνίαν χώραν, καὶ Νισάμυρος ἐπ' ἡμέρας συχνὰς, τὰ τῇδε ὑποζύγια, Νεοπολίχνην παρεστήσατο, καὶ Σιδηροπολίχνην πολιορκῶν, ὡς οὐκ ἠδυνάσατο ἑλεῖν, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν, ἐξελαύνων διὰ τῆς ὁδοῦ. ἐνταῦθα ἐξελαύνοντος αὐτοῦ, ὁ νεώτερος Αχμάτης ἑάλω ὑπὸ Ασάνεω τοῦ ἡγεμόνος γυναικὸς ἀδελφοῦ, ἐνεδρεύσαντος ταύτῃ περὶ Μυ-

A APPETENTE jam æstate, Mechmetes Amuratis filius præparans in Asia plurimum calcis, condere instituebat in Europa, juxta Propontidem in Bosphoro, qua via ad transfretandum ex Asia arctissima est, urbem Læmocopiam nuncupatam. Universos qui in Europa & Asia erant, ad id opus percipiendum evocabat. Qui quum impigre advenissent, ædificare auspicati sunt, cum prius in singulos duces & præfectos opus universum fuisset distributum. Causa, quæ regem ad eam urbem extruendam impulerat, hæc erat: videlicet ut transitus in Asiam sibi facilis esset, & ne Occidentales venirent, navibusque trajectum impedirent, novasque res in Asia molirentur. Læmocopia arx juxta Sestum, nunc Bogazasan, quasi juguli incisuram sive punctura dicas, dertodstich, oder Kragab, vocatur.

B Eam urbem plurimum quoque conferre judicabat ad Byzantii oppugnationem. Turres etiam tres, quas maximas novimus, posuit. Duas extruxit juxta continentem, ut ab his progressi, irruere possent in naves quæ mare legerent. Harum alteram fecit maximam. Turres præterea plumbo intexit. Latitudo muri erat pedum viginti duorum: at turrium latitudo erat major, continens triginta pedes. Cum muri jam starent, quos operæ intra tres menses absolverant, impetum dedit in Byzantii regionem, ex professo cum Byzantiis bellum gerens. Hyeme jam instante Turachanem in Peloponnesum misit, ut ibi bello lacesseret Græcorum regis fratres. Hic assumpto Thessaliæ & Europæ exercitu quantus Pherris erat, & Europæo duci parebat, profectus est contra Peloponnesum, adhibitis etiam suis filiis. Additi sunt huic & Thessaliæ Macedoniæque urbium principes. Omnibus igitur paratis, per mediterraneam, quam olim Arcadiam dixere, & per Tegeam Mantineamque exercitum ducens, venit in Ithomæ & Mesenæ regionem. Cum autem diebus multis jumentorum prædas ex ea egisset, tandem etiam Neopolichnem cepit. Obsidione deinde Sideropolichnem circumvenit: quam cum suæ diti onis facere non posset, exercitum abduxit. Cum autem cum exercitu proficisceretur, Achmates junior Turachanis filius captus est ab Asane, qui erat frater uxo- pag. 202. Mechmetis ædificia. Peloponnesi oppugnatio.

* ὁρμημένῳ ἀπὸ τούτου.

ris quam duxerat Peloponnesi princeps. Hic enim ei insidias struxit circa Mycenarum regionem, qua erat iter facturus hostis. Achmatem captum deduxerunt in Spartam ad principem, eumque donec suis restitueretur, in vinculis habuere. Æstate deinde sequente, ubi primo ver apparuit, Mechmetes Amuratis filius expeditionem contra Byzantium sumebat. Jam antea istam expeditionem mente conceperat, verum prius in Propontide urbem Læmocopiam ædificare volebat. Cum autem hyems adhuc sæviret, edicit ut omnes qui in Asia, quique in Europa agerent, ad maritima loca convenirent, ad classem fabricandam. Naves & triremes fabricabantur. Bombardas fieri curavit maximas, quantas novimus ea tempestate numquam extitisse. Cum jam tempus postulare videret, ut ipse bello se immiscereret, Europæ ducem Saratziam jubet cum exercitu Europæ præcedere: bombardas & reliquas belli machinas, necnon bombardam maximam Byzantium subvehere. Tanta hujus bombardæ magnitudo extitit, ut a septuaginta jugis boum & a viris bis mille trahenda fuerit. Saratzias ubi advenit Byzantium, turres, in quas agricolæ se recipiebant fugientes hostem, quasdam fame expugnavit, quasdam vi cepit: viros inde abductos necavit. Etiam Byzantii regionem gravissime populationibus afflixit. Nec multo post sequutus est rex ipse, & castra posuit quæ ab una maris parte in altera porrigebantur. In eo loco qui a dextris regi erat, usque ad eum locum qui Aureæ portæ dicitur, castrametatus est Asianus exercitus. In sinistra parte juxta locum qui Lignea porta appellatur, Europæ exercitus tendebat. in medio regia castra sita erant cum peregrinis & Januæ militibus, qui castra circa regem ponere consuevere. Zaganus regis affinis e regione supra Galatiam urbem castra communierat. Quadraginta myriades hominum dicuntur tum temporis in exercitu regis fuisse. Numerum autem jumentorum apud omnes constat duplo majorem fieri, ut satis alimenti pabulique equis hominibusque sit. Soli etenim Turci quod sciam, sibi necessaria semper apportant, quocumque tandem bellandi gratia proficiscantur. Præterea ut commeatuum copia abundent, camelos & mulos quamplurimos, ut in necessariis serviant, secum ducunt. Mulos quidem habent propter aliam ipsorum felicitatem. Singuli vero equos, camelos, mulosque pulchriores ostentandi gratia adducunt. Rex cum venisset Byzantium, haud multo post sequuta est classis regia, in qua erant triremes triginta, naves minores ducentæ. Græci ubi intellexere adversum se adventare classem regiam, catenas ferreas ab urbe quæ ex adverso erat, extenderunt in Byzantii murum prope arcem. Naves præterea quotquot aderant, quarum quædam auxilii ferendi gratia, quædam mercium appulerant, intra catenas sistunt, ut aditu regiam classem excluderent, ne intra portum veniret. Is enim ad urbem patet stadiis octuaginta, & in continentem se porrigit stadiis centum & quinquaginta. Urbis quidem illius mœnia haud admodum firma sunt, nec admodum magna flumina habet, ut naves advenientes periclitentur. Qua vero urbs spectat continentem, muros ha-

Bellum Constantinopolim transfatum.

Edit. Paris. pag. 203.

Constantinopol. obsessa.

Annonæ ratio apud Turcos.

Catena ferrea apud Byzantium, & portus Constantinopolitani descriptio.

Ἀ κήνης, χώρας, ἣ ἐμελλεν ἐξελαύνων * (διὰ τὸ ὁδὸν διιξιέναι.) τῶτον μὲν οὖν ἀπαγαγόντες ἐς Σπάρτλω, παρὰ τὸν ἡγεμόνα, εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς ὃ δὴ ἀπέδωκαν. Τῷ δ' ἐπιγινομένῳ θέρεϊ ἅμα ἦρι δύθυς καθισαμένῳ, ἐστρατόλεπο ὁ Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτεω ἐπὶ τὴν Βυζαντίων πόλιν. Ἐπ πρότερον μὲν δύθυς ξυνώμοσε, ἐπεί τε ἐτετείχιστο αὐτῷ, τὴν ἐν τῇ Προποντίδι Λαιμοκοπίλω καλεμένην πόλιν. ἐν χειμῶνος τὸ τῆδε δύθυς ἔτι ἐπιρτημένα, πελαγγέλλων ἀπανταχῇ, τὴν τε Ἀσίας Ἐ Εὐρώπης ἐς τὸν πάραλον ναυπηγεῖσθαι πλοῖά τε ἐν τειήρεις παρασκευάζετο, πλεβόλες τε μεγίστως δὴ, ὧν ἡμεῖς ἐς ἐκεῖνον ἴσμεν τὸν χρόνον ἄλλη ποι γεγονέναι. Ὡς δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἤδη ὥρα εἶναι ἐξελαύνειν, ἔπεμπε μὲν πρῶτα τὸν ἐς Εὐρώπης στρατηγὸν Σαρατζίαν παραλαβόντα τε τὸν ἐς Εὐρώπης στρατὸν, τάς τε πλεβόλες ἄγειν ἐς Βυζάντιον, ἄλλας τε μηχανὰς, ἐν δὴ ἐν πλεβόλον μέγαν. εἶναι δ' τὸν τὸν πλεβόλον, ὡς ζεύγη βοῶν ἕλκειν ἑβδομήκοντα, ἐν ἄνδρας ἐς διχιλίους. ἀφικόμενος μὲν οὖν ἔτος, ἐν πρότερον τὰς ἐν τῇ Βυζαντίδι χώρᾳ πύργους, ἐς ἃς διεσώζοντο οἱ περὶ τὰ ἔργα ἀγροῖκοι ἄνδρες, τὰς μὲν ἐξεπολιόρκησε λιμῷ, τὰς δὲ ἐν ἑλὼν ἐν πρὸς τὰς ἄνδρας ἀπαγαγὼν κατέσφαξε. ἐν τότε δὴ ὡς ἀφίκετο ἐπιὼν, ἐπέδραμε τὴν Βυζαντίδα χώραν. ἐ πολλῷ δ' ὕστερον ἐπελαύνων ἐν αὐτὸς βασιλεὺς, ἐστρατοπεδεύετο ἀπὸ Θαλάττης εἰς Θάλατταν, ἐν τὸ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ χώρον τῶ βασιλέως, ἐς τὰς χρυσέας καλεμένας πύλας, ἐστρατοπεδεύετο τὸ τῆς Ἀσίας ἅπαν στράτευμα. ἐς δ' τὸ εὐώνυμον χωρίον, ἐν τὸ ξυλίνλω καλεμένλω πύλλω, ὁ τῆς Εὐρώπης στρατὸς, ἐν μέσῳ δ' αὐτὸς ἵδρυτο βασιλεὺς, ἔχων τε τὰς νεήλυδας, ἐν τῶν θυρῶν ὅσοι εἰώθασι περὶ βασιλέα σκιωῖν. Ζάγανος δὲ ὁ τῶ βασιλέως κηδεστὴς, ἐστρατοπεδεύετο ἐς τὸ κατ' ἀντικρὺ χῶρον ὑπὲρ τὴν Γαλατίλω πόλιν. λέγε δ' γενέσθαι ξύμπαντα τὸν στρατὸν, ἀμφὶ τὰς τεσσαράκοντα μυριάδας, τὸ δὲ ὑποζυγίων διπλασίω ἀν τούτων ἀριθμὸν ξυμβαίνει γενέσθαι ἐς τὸ τῶ βασιλέως στρατόπεδον. ὑποζύγια δὲ νομίζεται ἐς τὸ στρατόπεδον πελάγεσθαι πολλὰ πλάσια τῶν ἀνθρώπων, ὥστε σιτία ἐπιφέρεσθαι ἱκανὰ σφίσι τε αὐτοῖς ἐν τοῖς ἄλλοις ἵπποις τε ἐν ἀνδράσι. Μόνοι δὲ ἔτοι ἀνθρώπων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἀσφαλιζόμενοι σφίσι τὰ ἐπιτήδεια, ὅποι ἂν στρατεύονται, ὡς τε αὐτάρκη εἶναι αὐτοῖς, ἐν καμήλες, ἐν ἡμίονους ὡς πλείστας πελάγονται ἐς τὰ ἐπιτήδεια, ἐν ἡμιόνους ἐς τὴν ἄλλλω αὐτῶν εὐδαιμονίαν. αὐτός τις ἕκαστος, ἵππους τε ἐν καμήλες ἐν ἡμιόνους τὰς καλλίστας ἑαυτῷ ἐπειγόμενος ἐνδείκνυσθαι. Παραγενομένῳ δὲ βασιλεῖ, ἐ πολλῷ ὕστερον, παρλῶ ἐν ὁ στόλος αὐτῷ ἐκ θαλάσσης τειήρεις μὲν ὡς τεσσαράκοντα, πλοῖα δὲ μικρὰ, ἀμφὶ τὰ ἑκατόσια. Ἑλλῆνες μὲν δὴ οὖν ὡς ἐπύθοντο ἐπιέναι σφίσι τὸν βασιλέως στόλον, διὰ θαλάσσης πέδας σιδηρᾶς ἐκτείνοντες, ἀπὸ τοῦ κατ' ἀντικρὺ πόλεως, ἐς τὸ τεῖχος τὸν Βυζαντίδι, παρὰ τὸν ἀκρόπολιν καλεμένλω, ἐν τὰς ναῦς, ὅσαι ἔτυχον παραγενόμεναι αὐτῇ, αἱ μὲν μὴ ξυμμαχιῶν, αἱ δὲ ἐν ἐμπορείας χάριν, φέροντες κατίσασαν ἐς τὰς πέδας. ἐν ὅτω διενοοῦντο ἐκκωλύειν τὸν βασιλέως στόλον, μὴ παριέναι ἔσω, ἐς τὸν Βυζαντίδι λιμένα. διήκει δὲ ἐντὸς ἐπὶ σταδίους ἐν μὲν τὸν πόλιν ὀγδοήκοντα, ἐπὶ δὲ τὸν ἄλλλω ἤπειρον τὸν χώρας, ἐπὶ ἑκατὸν ἐν πεντήκοντα. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος παύτης τὸν πόλεως, ἐ πάνυ τοι ὀχυρὸν ὄν, ὅτε ῥεύματα ἔχει μεγάλα, ὡς τε τὰ πλοῖα παραπλέοντα πράγμα-

* *incl. in al. des.*

τε ἔχειν. Κατ' ἤπειρον δὲ ἐσὸν δύο τείχει ἡ πόλεως, τὸ μὲν μέγα τε καὶ ἄξιον λόγου, τὸ δ' ἔλαττον, ἐκτὸς ἐς ἤπαφρον ὑπερκείμενον. πάφρος δ' ἔπεσιν ὠκοδομημένη λίθοις, τὸ εὖρος πλεθριαῖα. τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ, καὶ τοῖς Ἕλλησι βουλευομένοις, ἐδέδοκτο παρατασομένοις ἐς τὸ ἐκτὸς τεῖχος ἀμύνεσθαι, οἷα τῇ πάφρῳ ὑπερκείμενον, καὶ τὰ πρὶν δεδογμένα σφίσιν ἐπὶ Ἀμυράτεω, ὅτε ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Βασιλεὺς μὲν οὖν αὐτίκα πάς τε μηχανὰς καὶ ἄλλας ἄλλῃ τῆ πόλεως προσέφερε. καὶ τὰς τε πλεβόλους δύο ἱδρυσάμενος, ἔτυπτε τὸ τεῖχος. Ἱδρυτο δὲ ὁ μὲν τῶν πλεβόλων, καὶ τὰ ἐκείνων βασίλεια, ὁ δὲ καὶ τῆ τῶ Ῥωμανοῦ καλουμένῳ πύλῃ, ᾗ δὴ καὶ αὐτὸς ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς. ἱδρυτο μὲν καὶ ἄλλῃ πολλαχῇ τῶ στρατοπέδω πλέβολοι, βάλλοντες ἐς τοὺς Ἕλληνας. ἔστι δὲ δύο μέγιστοι, λίθον ἕκαστος ἡφίεσαν δισταλαντον ἐς ἐπέκεινα. τοὺς δὲ λίθους μέλανας ὄντας, λέγεται ἐνεγκεῖν, οἷς ἐπέπακτο, ἀπὸ Εὐξείνου πόντου ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον. Τηλεβολίσης δ' ὢν τῆ βασιλέως, τοὔνομα Ὀρβανὸς, Δακὸς τὸ γένος, καὶ πρότερον παρ' Ἕλλησι διατρίβων, καὶ τοὺς τε Ἕλληνας ἀπολιπὼν δεόμενος βίου, ἀφίκετο παρὰ τὰς θύρας τῶ βασιλέως. ὃς τότε δὴ μεμισθωμένος πολλῶ, παρεσκευάσατο τοὺς πλεβόλους. ἡφίετο δὲ ἕτερα. πρῶτα μὲν ἐλάττους πλεβόλους δύο, παρὰ τὰ πλάγια τῶ μεγάλου ὄντες ἡφίεντο, λίθον ἐπαφιέντες ἡμιτάλαντον. καὶ ἔστι μὲν οἱ δύο λίθοι φερόμενοι, * ἐδίνουν τὴν πρὸς τεῖχος. δίνων τοὺς λίθους. μετὰ δὲ τοὺς δύο λίθους, ἡφίετο καὶ ὁ μέγας λίθος, τεσσαράκοντα ἐν σαθμῷ ἔχων, καὶ μέγα μέρος κατεβάλλετο τῶ τείχους. ὁ δὲ λίθος δαιμονίᾳ φορήματι ῥύμῃ, καὶ φορᾷ ὑπερφυεῖ, ἐλυμαίνετο ἀνηκέστως. λέγεται δὲ τὸν φόφον αὐτῶ ἀμήχανόν τινα ὄντα, ἐπέχειν τὸν γῆν πέριξ, ἐπὶ σταδίους τεσσαράκοντα σεισμένην. κατεβάλλετο μὲν τὸ ἐκτὸς τεῖχος, καὶ οἱ πύργοι ὑπὸ τῆ πλεβόλων, καὶ τὸ ἐντὸς ἅμα ἐτύπτετο. ἡφίει δὲ τῆς ἡμέρας ὁ πλεβόλος, λίθους ἑπτὰ, καὶ ἕτερον τῆς νυκτὸς, κομισάμενος τῆς ἡμέρας τὸ σημεῖον, ᾗ ἔδει αὐτὸν ἀφιέναι. καὶ οὕτω τὸν ἀρχὸν, ἔκπληξίς τε ἅμα, καὶ δέος ἔχε τοὺς Ἕλληνας. Οἱ δὲ νεήλυδες, καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπὸ τῶ στρατοπέδω σκεπάσματα πίλοις λευκοῖς τε καὶ ἐρυθροῖς παρασκευασάμενος, ἀπὸ τῶ στρατοπέδω ἐς τὸ τεῖχος φέροντες, καὶ ἐς τὸν τάφρον τῆς πόλεως, καὶ τὸ ἐκτὸς τῆς τάφρω καταρυσαντες, καὶ ὀπὰς ποιησάμενοι, ἔβαλλον τοὺς Ἕλληνας πλεβόλοις, καὶ ἐτόξευον, ὅτε ὁρώμενοι, ὅτε ἄλλο ἀνήκεστον πάσχοντες ὑπ' οὐδενὸς τρὸς τῆ Ἑλλήνων. οὐ γὰρ οἷά τε ἦν. Ὠρύσσετο μέντοι καὶ ὀρύγματα τῆ βασιλεῖ ὑπὸ γῆν φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ οἵτε ὀρυκταὶ τοῦ βασιλέως πύργους καθίσασαν ἐπὶ ξύλων μετεώρους τέσσαρας, καὶ ἐπιπύργια, ὡς αὐτίκα πῦρ ἐνήσοντες ἢ αὐτά. ἐ μέντοι γε προεχώρησε τὰ ὀρύγματα. Οἱ γὰρ Ἕλληνες ὡς ἤσθοντο τὰς πολεμίας ὀρύσσοντας, ἔνδοθεν ὤρυσσον καὶ αὐτοὶ, καὶ περελθόντες εὗρον τὰς βασιλέως ὀρυκτὰς, καὶ ἔξέωσαν, πῦρ ἐνιέντες, καὶ ἐπεκράτησαν τῆ ὀρυγμάτων. Ἐπεποίητο μὲν καὶ πύργος ξύλινος ἐπιμήκης, καὶ κλίμακες ἐν αὐτῷ ὡς πλεῖστοι ἐς τὸ ἄνω τῶ πύργω, ὡς ἐκ τῶν πειρασομέ-

bet duos firmiſſimos. Unus magnus & memorabilis eſt: alter extra ſitus eſt: verum præcedenti minor, foſſam ſubjectam habens latitudine jugeri, lapidibus extructam. Rex cum Græcis deliberabat, ubinam reſiſtendum eſſet hoſti. Tandem viſum eſt, ut irent in exteriorem murum, qui foſſa munitus erat, & repugnarent hoſti, quemadmodum fecerant, cum Amurates Byzantium oppugnaverat. Rex Mechmetes continuo machinas plurimas urbi admovit. Bombardas duas expediebat, quibus mœnia ſterneret. Unam oppoſuerat regali Græcorum palatio: alteram direxerat in Romani nominatam portam, ad quam regis caſtra erant. Erant autem bombardæ per caſtra undique diſperſæ, quæ globulos in Græcos ajectabant. Bombardæ quas rex habebat, duæ maximæ, emittebant lapidem qui appendebat * talenta duo, aut amplius. Lapides hi nigri erant, & apportabantur ab Euxino ponto per eos quibus rex id negotii dederat. Bombardarius regis nomine Orbanus genere Dacus erat, & antea converſatus erat cum Græcis. Deinde relinquens Græcos inopia rei familiaris, acceſſerat Januas regis. Hic ab rege conductus, magno pretio bombardas parabat. Ea autem tempeſtate, qua Byzantium oppugnabatur, bombardæ duæ, quæ ſtabant ab utroque latere majoris bombardæ, incendebantur. Hæ emittebant lapidem cujus pondus erat dimidium talentum *. Hæ itaque cum globos ſuos torquerent, muri lapides perfringebant. Eos deinde ſequebatur bombarda maxima, quæ torquebat globum, cujus pondus continebat tria cinciter talenta, & magnam muri partem ſternebat. Nam is globus mirum in modum magno impetu latus graviter omnia diſſipabat. Bombardæ hujus tonitru tantum eſſe traditum eſt, ut finitima regio uſque ad quadraginta ſtadia concuteretur. Murus externus, necnon turres bombardis disjiciebantur. Etiam internus murus bombardis arietabatur. Bombarda maxima interdiu ſeptem ejaculabatur globos, noctu unum, qui diei ſignum erat: & indicabat ubinam eo die globos torqueri oporteret. Et quidem primo terror injiciebatur Græcis maximus. At peregrini & reliquus exercitus parantes tegmenta & pluteos ex luto rubro & albo pro caſtris, ſubibant murum, & ingrediebantur foſſam urbis, ſatis muniti & tecti iis tegmentis. Præterea perfodientes eum locum qui extra foſſam erat, faciebant foramina, ex quibus bombardarum globulis & ſagittis graviter affixere Græcos, cum interim ipſi nihil mali ab his paterentur, nec quoque videri poſſent. Nam ne nocere quidem Turcis Græci, etſi maxime voluiſſent, poterant. Rex quoque curavit effodi cuniculos, qui in urbem ferrent. Foſſores, qui cuniculos agebant, excitarunt turres quatuor excelſas, quæ inſiſtebant machinis ligneis, & alia propugnacula, ex quibus illico ignem jacularentur in hoſtem. Cuniculi tamen haud proſperum invenere eventum. Nam Græci, ut ſenſere hoſtem cuniculos agere, fodiendo Turcis occurrerunt: eoſque injecto igne expulere cuniculis, cuniculoſque obtinuere. Turci parabant turrim ligneam excelſam admodum. In ſuprema ejus parte ponebantur ſcalæ plurimæ, quaſi iſto propugnaculo freti, murum tentare &

A
B
C
D
E

De obſidione deliberatio.

Edit. Pariſ. pag. 204.

* ultra centum libras.

Urbanus magiſter bombardarum Valachus.

* quinquaginta libræ.

Conſtantinopolis oppugnatio.

pag. 205.

ſuperare vellent. Hæc quidem in continenti fiebant, ſi quo modo tandem urbis oppugnatio procederet. Quo pacto autem urbs illa mari oppugnari cœpta ſit, nunc exponam. Cum non poſſet naves a mari appellere intra portum, ut urbs ſimul terra marique oppugnationem ſuſtineret, ſtatuit ſupra, juxta Zagani caſtra, navigia reflectere, ibique ea quaſi munimentum contra portum collocare. Et hic quidem in ſuperiore parte per montem navigia tranſportavit, quæ velis remiſque inſtructa, in litus portus egit. In hunc modum naves tranſmiſit ſeptuaginta, necnon alias naves, quæ tribus & quæ quinque impelluntur remis. Omnia ſic erant ordinata quaſi in craſtinum intra portum navigare vellent. In littore ſtabant milites parati propulſare hoſtes bombardis, ſi accederent, prohibituri deducere naves. Græci ubi animadverterunt naves hoſtiles in littore portus ſtare, naves quotquot ad manus erant, militibus impleverunt, conantes accedere, & regis naves incendere. Græci, ubi primum hæc ſententia recepta eſt, id facere aggreſſi ſunt. Implentes itaque navigia armatis profecti ſunt, ut comburerent naves regis in portu ſtantes. Turci ut intellexerunt Græcos accedere, bombardas arripientes, naves Græcorum duas corruperunt, quæ continuo mergebantur. Viri qui natare neſciebant, a Turcis capti ſunt. Turci ubi primum dies apparuit, captivos ad urbis portas adductos, in Græcorum conſpectu mactarunt. Erant & apud Græcos quidam Turci, qui in vinculis aſſervabantur. Græci igitur hos in pinnas muri rapientes, e regione hoſtilium caſtrorum interemerunt. Et in hunc modum captivorum cædes compenſata eſt. Naves regiæ, cum nemo eſſet qui eas prohiberet, navigarunt ad urbem. Quo cum appuliſſent, rex illico pontem fecit e regione continentis, quæ Ceramariorum appellatur. Is in urbem ferebat, & extructus erat ex doliis, quorum ſemper duo conjungebantur, & fortiter connectebantur. Per eum ex Zagani caſtris ad urbem iter erat. Et quidem in hunc modum contigit, ut urbs omni a parte obſidione arctaretur. Copiæ quoque Græcorum ſubinde infirmiores reddebantur, cujus cauſa erat urbis amplitudo. Ambitus enim hujus urbis maximus eſt earum quæ apud nos ſunt urbium. Continet enim in circuitu centum & undecim ſtadia. Quum autem milites undique per urbem diſtribuerentur, accidit ut minus munita foret, cum exercitus in hunc modum diſtraheretur. Jam quadraginta diebus murus bombardis fortiter quaſſatus erat. Ceciderant turres quatuor, necnon alia propugnacula, murique pars magna. Corruerant præterea turres majoris muri bombardis ictæ. Græci quidem primo & ipſi bombardas ſuas expediebant, eaſque in hoſtem dirigebant. Grærorum bombardæ emittebant globum, cujus pondus erat talentum cum dimidio. Harum unam opponebant Mechmetis bombardæ maximæ. Verum quando globum ejaculabatur, tantus edebatur ſonus, ut mœnia moverentur, Græciſque plus detrimenti quam Turcis inferret. Quapropter parum efficiebant. Bombarda enim, quam habebant, maxima, ubi primum incenſa eſt, diſſiluit. Hinc irati contra bombardarium inſurrexerunt, quaſi mu-

Oppugnatio maritima.

Conſtantinop. urbis amplitudo.

Edit. Pariſ. pag. 206.

Ἀνων τὸ τεῖχος, & ὑπερβαλλομένων. Ταῦτα μὲν ὧδε κατ' ἤπειρον παρεσκεύαζο τῷ Βασιλεῖ ἐς τ' πολιορκίαν. Κατὰ δὲ τ' θάλατταν, ὡς ἐκ ἠδύνατο παρεῖναι ἔσω ἐς τ' λιμένα, ὥς τε πανταχῆ τῇ πόλει προσβάλλειν, ἐδόκει αὐτῷ ἄνω κ τ' Ζαγάνε στρατόπεδον ἀνελκύσαντα, ὑπερείδειν τὰ πλοῖα ἐς τ' λιμένα. κ ταύτῃ μὲν ἄνω δ τ' ὄρης διέζευξε τὰ πλοῖα, παρασκευασμένα ἱστίοις τε καὶ κώποις, ἑλκώμενα ἐς τ' αἰγιαλὸν τ λιμένος. Διεβίβασε δὲ πλοῖα ἐς πὲ ἑβδομήκοντα, πεντηκοντόρους τε κ τεσσαρακοντόρους, καὶ ἔτω παρεσκευάζετο, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ ἐπιπλευσόμενα ἐς τὸν λιμένα. κ ταύτῃ κ τ' αἰγιαλὸν οἱ τ' Βασιλέως παρασκευασάμενοι, πλεβόλοις διενοῦντο ἀμύνεσθαι, ἢν τις ἐπίῃ δρακωλύσων τὰ πλοῖα καθέλκειν ἐς τ' θάλασσαν. Ἐλλιμένες γὰρ, ὡς ἑώρων τὰ πλοῖα ἕτοιμα κ τ' αἰγιαλὸν τ λιμένος, πλησιάσαντες πλοῖα ὅσα ἐπῆν αὐτοῖς, κ ἐπιόντες, κατακαῦσαι ἢν δύνωνται τὰ πλοῖα. κ ἐπεί τε ἔδοξεν ἑτοίμη ἔπω, κ πλησιάσαντες πλοῖα. κ ἐξοπλισάμενοι, ἐπῆσαν ὡς κατακαύσοντες, ὥσπερ ἔχειν ἀνειλκυσμένα τὰ πλοῖα. Οἱ μέν τοι Τοῦρκοι αἰσθανόμενοι αὐτὺς ἐπιόντας, κ ἀφιέντες τὰς πλεβόλους, διέφθειραν τῷ πλοίων δύο ξυνκοντόρους. κ τὰ μὲν πλοῖα διὰ τὺς κατεδύετο. Οἱ δὲ ἄνδρες, ὅσοι μὴ ἠπίσαντο νήχοντες, διὰ τὺς ἀπώλοντο. τούτων δ' αὖ, ὅσοι ἐξένδυσαν ἐς τὸν αἰγιαλὸν, παρὰ τὺς Τοῦρκους ἐάλωσαν. κ οἱ Τοῦρκοι, ὡς ἡμέρα τάχιστα ἐγεγόνει, ἀπαγαγόντες τούτους ἐς τὰς πύλας τ πόλεως, διέφθειραν. Ἐλλιμένες δὲ, ἦσαν δὴ παρ' αὐτοῖς Τούρκων τινὲς, οἳ ἐάλωσαν δέσμιοι, ἀπαγαγόντες & ἔστι τούτους, ἐς τὰς ἐπάλξεις, ἐναντίον τ' στρατοπέδε, κατεχρήσαντο, ἴσα φρὸς ἴσα σφίσι δρᾶν ἐξόμενοι γίνεσθαι περὶ τὺς αἰχμαλώτους. Τὰ μέν τοι πλοῖα τ' Βασιλέως, ὡς εἶδεν ἔτι διακώλυε καθελκυσμένα, ἀπέπλει ἐς τ' πόλιν. κ ἐνταῦθα αὐτίκα Βασιλεὺς γέφυραν ἐποιεῖτο ἀπὸ τῆς κατ' ἀντικρὺ ἠπείρε τ' Κεραμαρείων καλεμένης χώρας, ἐς τ' πόλιν φέρουσαν δυοῖν πίθοιν ξυλίνοιν ξυνηρμοσμένοιν, & συνδεδεμένοιν ἀλλήλοις ἰσχυρῶς, ὥς τε δραβαίνειν τὰ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τοῦ Ζαγάνε στρατοπέδε ἐπὶ τ' πόλιν. κ συνέβαινεν ἅπως ἀπαντα χῆ πολιορκεῖσθαι τ' πόλιν, κ τὰ τῆς πόλεως ταύτῃ φράγματα, κ Ἑλλιμένων, ἀθρόα γίγνεσθαι, ἅτε γὰρ τ πόλεως ἐπὶ πολὺ διηκούσης. Ἡ γὰρ περίοδος τῆς πόλεως μεγίστη ἄντη τῷ ἐφ' ἡμῶν, & ἐπὶ ἑκατὸν ἕνδεκά πη σταδίους γενομένη, δρανεμομένων τῷ ἀνδρῶν τῆς πόλεως ἁπανταχῆ, ὀλίγα τοι ὀχυρὰ ἐγένετο. κ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας τοῖς πλεβόλοις ἔτυπτε τὸ τεῖχος ἰσχυρῶς, κ κατέβαλε μέγα μέρος πύργως τέσσαρας κ ἐπιπύργια, ὡσαύτως κ ἐς τὸ μέγα τεῖχος τὺς τε πύργως κατέβαλεν. Οἱ δὲ Ἑλλιμένες τ' ἀρχὴν μὲν κ ἔτοι, τὺς παρὰ σφίσι πλεβόλους ἱδρυσάμενοι κ τὸ τεῖχος, ἠφίεσαν, κ ἔτοι λίθον ἕλκοντα τρία ἡμιτάλαντα σταθμὸν, κ ἔβαλον ἐς τ' τῆ βασιλέως πλέβολον. ἀλλ' ἐσείετο μὲν τὰ τείχη, & ἐβλάπτετο σφίσιν, ὀλίγα μέν τοι λίθου ὀδόν. κ ὁ μὲν μείζων πλέβολος, διερρήγνυτο αὐτίκα, ὅτε πρῶτον ἠφίετο. κ τ' πλεβολισμὸν ἐναντίως εἶχον, ὡς διεφθαρμένον ὑπὸ Βασιλέως, κ ἀπῆγον θανάτε. ὀλίγα μέν τοι γε φανερὸν εἶχον σημεῖον ὡς κολάζειν, κ ἀπέλυσαν. Ἐς δὲ τὸ τεῖχος ὃ καταβάλετο ὑπὸ τῆ Βασιλέως πλεβόλων,

λων, κλίμασί τισι & πίθοις ξυλίνοις φραξάμενοι, ἠμύοντο νυκτὸς ἐπιτελοῦντες ταῦτα ἀφ' ἁπαδῆς αὐτοί. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἐν ᾧ ταῦτα ἐγένετο, * ἠγγέλλετο τῷ Βασιλεῖ, ὡς νῆες ἐπιπλέουσιν ὑπὸ τῷ Αἰγαίῳ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον δύο φορτίδες, μία μὲν μείζων τῶν Ἰανυΐων, ἡ δὲ ἑτέρα τῶ Ἑλλήνων βασιλέως σίτον ἐπιφέρουσαν. Τῦτο μὲν ὡς ἐπύθετο, τάχιστα ἐπλήρε τὰς τε τριήρεις & πλοῖα, ᾗ ἔπεμπεν ἐπὶ τὰς ναῦς ἤδη ἐγγὺς ὔσας, ᾗ ἐπιφερομένας πρόθυμα ἱκανῶς ἐς τὴν πόλιν. Τὰ μὲν δὴ πλοῖα ᾗ αἱ τριήρεις, ἀνήγοντο ἐς τὰς ναῦς, ᾗ ἐμβάλλουσι μὲν τῇ Ἑλληνικῇ νηῒ τὰ ῥῶτα, ᾗ παρὰ βραχὺ ἔλω, εἰ μὴ ἡ Ἰανυΐων ναῦς ἐπισραφεῖσα, ἤμυνεν αὐτῇ. φέρουσα γὰρ ἐνέβαλεν ἐς τὰς τριήρεις, ᾗ ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τῦ αἰγιαλῦ ἐπεβόα ἀφικνεῖσθαι τοῖς ἑαυτῦ, ἐσβαίνων ἐς τὴν θάλασσαν σὺν τῷ ἵππῳ. Αἱ μέν τοι νῆες ἔτω ἀφυγῦσαι, κατέπλεον ἐς τὸν λιμένα. Ἐνταῦθα τιτρώσκεται ὁ τῦ Βασιλέως ναύαρχος Παντόγλης τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ τῶν σφετέρων, ὡς αὐτὸς διεμαρτύρατο ἐς τὸν Βασιλέα, ᾗ εἰ μὴ ἐτρώθη, εἷλεν ἂν τὰς ναῦς διϊσχυρίζόμενος. οὕτω μέντοι διέφυγεν, ὥς τε κακόν τι μὴ παθεῖν ὑπὸ Βασιλέως. ᾗ οὗς ἐν ὑποψίᾳ ἔσχε συλλαβὼν ὁ Βασιλεὺς, καθεῖρξεν ὡς ἀπολέσων. Ὡς μὲν δὴ ἱκανῶς ἤδη αὐτῷ τὸ τεῖχος κατεβέβλητο, ὥς τε εἰσιέναι πάντας τοὺς νεήλυδας εἰσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, ἐκέλευσεν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ἅπαντα πυρὰ καίειν τὰ νενομισμένα, ᾗ πάλα ποιούμενος, ὡς τῇ ἐπιούσῃ τῆς ὑστεραίας τὴν προσβολὴν ποιησόμενος, ᾗ τὴν τε διαρπαγὴν, ᾗ ἐξανδραποδισμὸν, ἀνεκήρυττεν ἐς τὰ στρατόπεδα. Λέγεται μὲν δὴ ᾗ τὰ δὲ, ὡς τὸ τεῖχος ἐπιπτώκει ὑπὸ τῇ πλεβόλων, ὁ Σκενδέρεω τοῦ Σινώπης ἄρχοντος παῖς, Ἰσμαήλης τὄνομα, προσέφερε λόγους τοῖς Ἕλλησι περὶ σπονδῶν, λέγων τοιάδε· Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ὑμῖν, ὡς ὁρᾶτε τὰ πράγματα ἕστηκε. Τί οὐ πρίσθιν πέμπετε ὡς Βασιλέα περὶ εἰρήνης; ἴσως δὲ ἐμοὶ ἐθέλητε ἐπιτρέψαι, διαπράξομαι ὑμῖν σπονδὰς γενέσθαι παρὰ Βασιλέως. ᾗ τὴν χάριν ὅσην οἶδ' ὅτι καταθήσεσθε τῷ διαπραξαμένῳ ὑμῖν. ἴσως δὲ μὴ τῦτο γένηται ὑμῖν, ἡ πόλις ἐξανδραποδιοῦται, ᾗ ἡμᾶς πανσυδὶ Βασιλεὺς διαφθερεῖ, ᾗ γυναῖκας ᾗ παῖδας ὑμῶν ἐξανδραποδιούμεθα, ᾗ συμφορᾷ καταχεθήσεσθε ἀνηκέσῳ. Ἀλλὰ πέμπετε ὡς τάχιστα ἄνδρα πιστὸν, ὃς ἂν ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας ἀγαγὼν, ἐγὼ διαπράξομαι ὑμῖν τὴν εἰρήνην. Ταῦτα ἔλεγε τοῖς Ἕλλησι βουλομένοις. ἐδόκει δὲ πέμπτέα εἶναι ἄγγελον, ὅστις ἂν πύθηται τῆς Βασιλέως γνώμης περὶ σφᾶς ἥς ἐστὶ, ᾗ ἔτω βουλεύσονται περὶ τῶν συμποίσοντος σφίσιν, ὅ, τι εἴη ἄμεινον πειρωμένοις. ἔπεμπον δὲ ἄνδρα ἐκ ἐπίσημον, ὡς ἀποπειρασόμενον τῆς Βασιλέως γνώμης. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο ἐς τὰς θύρας ἔτος, ἡγουμένου Ἰσμαήλεω, ἐκέλευε Βασιλεὺς δέκα τελεῖν αὐτῷ μυριάδας τοῦ ἑαυτοῦ. εἰ δὲ μὴ

* al. ἐγίνετο ἀγγέλλεται.

A neribus ab Mechmete corruptum, eumque capitis anquirebant. Cum autem nullum ſatis manifeſtum ſignum, quo crimen comprobaretur, invenirent, crimine eum abſolverunt, atque impunitum dimiſere. Mœnia, quæ Turci bombardis ſtraverant, noctu ſcalis quibuſdam & doliis obſtruentes, reficiebant ſumma celeritate. Inter- Naves ſubſidiariæ.
ea cum hæc fierent, nuntiatur Mechmeti, duas naves onerarias ex Ægeo navigare Byzantium. una quidem, & quæ magnitudine præſtabat, Januenſium erat; altera vero erat regis Græcorum, commeatum adportans. Hæc ubi accepit rex, continuo triremes & alias naves militibus compleri jubet, quas miſit contra hoſtiles naves, in propinquo exiſtentes: quia ſatis ſecundo vento ferebantur in urbem. Regiæ naves & triremes pergunt B Pantogles.
quo juſſæ erant. Primoque Græcam adoriuntur navem, quæ propemodum capta fuiſſet, ni Januenſium navis reverſa laboranti navi ſubſidio veniſſet. nam maximo impetu ruebat in regias triremes. Rex ex litore inclamabat ſuos, eoſque jubendo & adhortando quo magis accenderet, interdum equo ingrediebatur mare. Verum Græcorum naves inviolatæ optatum contigere portum. At in eo certamine vulneratur oculus regii navarchi, cui nomen erat Pantogles, a ſuis, ut ipſe teſtatus eſt coram rege: & manifeſto aſſeverabat, ni vulnere fuiſſet impeditus, ſe facile naves in ditionem potuiſſe accipere. Cum ſic factum excuſaret, ſupplicium C quod minitabatur rex, evaſit. Eos autem, quos ſuſpectos habebat rex, capi & in vincula duci jubet, quaſi expetiturus pœnas. Murus cum jam ſatis eſſet disjectus, peregrinique facile penetrarent in urbem, *Edit. Pariſ. pag. 207.*
juſſit ignes ſolitos undique per caſtra fieri. Cætera quoque ita inſtruebat, quaſi qui tertio ab eo die vi irrupturus eſſet in urbem. Miſſo itaque præcone in caſtris pronuntiat ſe urbis prædam & mancipia militibus conceſſurum. Interea quum hæc parabantur, & murus bombardarum impetu jam dirutus eſſet, Scenderis, qui Sinopem regebat, filius, nomine Iſmael, ad Græcos abiit, & cum eis in hunc modum orationem habuit. conabatur enim Græcos Orator Turcorum ad dedi-
ad fœdera ſancienda cum rege perpellere: Res veſtræ, viri Græci, in ſummo tionem hortatur.
D diſcrimine nunc verſantur. Quare non mittitis legatum ad regem petitum pacem? Si mihi vultis negotium iſtud committere, facile eo inclinabo regis animum ut vobiſcum fœdus feriat. Nam non dubito, quin gratiam maximam ſitis relaturi ei qui illud effecerit. Et ni quam primum fœdus intervenerit, urbs veſtra fœdiſſime diripietur, & vos ad internecionem omnes miſerabilem in modum peribitis. Uxores & liberi veſtri in mancipiorum numerum referentur, & in calamitatem devolvemini intolerandam. Mittite igitur, mora omnis abſit, legatum ad regem, & pacem vobis conficiam. Hæc loquutus eſt Iſmael Græ-
E cis. Deinde conſilia in unum conferenti- Legatio Græc. ad Turcam.
bus, viſum eſt ut legatus abiret ad Mechmetem, tentaturus ſententiam regis, quam ſuper Græcis jam mente concepiſſet. Is autem qui ad regem legatus ire juſſus erat, haud erat vir admodum illuſtris & claro genere natus. Quem, cum veniſſet ad Januas regis, opera Iſmaelis, rex juſſit renuntiare Græcis, ut tributi nomine quotannis decem myriades aureorum numerent. Sin autem conditio hæc ipſis impoſſibilis viſa fuerit, abeant relinquen-

tes urbem ſinguli cum bonis ſuis quocumque voluerint. Sententia Mechmetis ut propoſita eſt Græcis, ad conſultationem verſuntur. Tandem multis ultro citroque dictis, ea ſententia vicit, cujus tenor erat: magis repugnandum eſſe hoſti, quamvis ingens diſcrimen ſe oſtenderet, quam ignaviam imbellem ſequi: & nullo commiſſo prælio abnavigare, deſerentes urbem. Ego exiſtimo legatum Græcorum cum hujuſmodi reſponſo ab Mechmete ad Græcos dimiſſum, ut eorum animos tentaret. Nam cum foſſas corum cerneret uſque fieri ad repugnandum inhabiles, conabatur explorare, quænam Græcorum in præſenti diſcrimine eſſet ſententia: præterea num res eorum adhuc aliquid roboris ſive firmitatis haberent. At Græci in hunc modum quem diximus, ſe gerebant. Rex, cum omnia ad oppugnationem ſatis inſtructa & parata forent, convocans peregrinos, eos ſic alloquutus eſt: Viri peregrini, meique filii, qui ſemper rem præclare geritis, quocumque belli tempeſtatem vertero, in vobis certo ſitum eſt, ut urbs illa occupetur. Scitis, cum ſententiam vos interrogarem, quod reſpondiſtis urbem captu eſſe facilem, ſi ſaltem muri ſternerentur. Circumductos igitur vos interrogavi, ſi ſatis jam muri diſſipati videantur. Tantum igitur muri, quantum ſatis apparebat vobis, bombardarum impetu corruerat. Nunc itaque cum tempus poſtulet, ut oppugnationem urbis occipiamus, hæc vobis proponere volui. Vos qui ubique cum apud me, tum apud majores noſtros ſemper plurimum laudis & gloriæ rebus fortiter geſtis inveniſtis, rogo Græcorum regnum parare velitis. Haud vos præterit, quot nobis in Europa Aſiaque præfecturæ ſint. Harum & pulcherrimam & optimam ei dabo, qui primus in ſupremum murum evaſerit. Eumdemque pro dignitate honorare non ceſſabo. Hanc autem ei gratiam referam, ut a me accipiat principatum opulentum: & ſedulo annitar, ut plurimum ab noſtri generis hominibus honoretur, & celebretur. Porro ſi reſcivero, dum oppugnatio fervet, aliquem in tentoriis manere, & muri oppugnationem refuere, is profecto, etſi inſtar volucris alas haberet, numquam noſtras, quo minus ſupplicium det, effugiet manus. Ite igitur, pugnam iſtam, & pulcherrimam & opulentiſſimam capeſſite. Nam manent vos quorum potiemini, in urbe iſta mancipia plurima & pretioſa, mulieres & liberi, divitiæque plurimæ. Hæc dicentem decuriones & manipulorum ductores, qui aſcenſum muri, qua parte irrupturi erant, dejici bombardis jufſerant, regem bono animo eſſe jubent, ut qui in urbem citra omnem tergiverſationem ſint procurſuri. Petebant autem ut rex ipſis hanc gratiam rependeret. In vincula duci præceperat rex viros, quos ſuſpicabatur victoriæ navalis impediendæ gratia gubernatoris oculum vulneraſſe. Hos vinculis eximi, & impunitos dimitti flagitabant. Rex peregrinorum preces haud eſt averſatus: verum ut iis rem gratam faceret, captivos carcere emiſit. Interea cum jam tempus, quo oppugnationem auſpicaturus erat, inſtaret, per caſtra edici jubet, ſe in craſtinum matutino tempore oppugnaturum urbem. Pronuntiat munera & dona ei qui in iſta oppugnatione ſe optime geſſerit: Illi autem qui ſe prælio ſubtraxerit, capitale ſupplicium præmium fore edicit. Zichides in

Mechmetis artifus.

Edit. Pariſ. pag. 208. Mechmetis ad ſuos oratio.

Zichides, Turcorum ſacrificuli.

A τοῦτο οἷοί τε ὦσι ποιεῖσθαι, οἴχεσθαι ἀπολιπόντας τὴν πόλιν, ἀποφερομένους τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἕκαστος ὅποι ἂν βέλοιτο ἀπελθεῖν. Ταῦτα ὡς ἀνωνέχθη ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐβουλεύοντο μὲν ἢ ἐδόκει ἀμύνεσθαι, ἀνακινδυνεύοντας μᾶλλον, ἢ ἄπρακτοι ἐκλιπόντας τὴν πόλιν, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ Βασιλέα ταῦτα προτεῖναι, ἀποπειρώμενον τῆς Ἑλλήνων γνώμης. ἢ τὰ ὀρύγματα μᾶλλον αὐτῶν ἄφρακτα γενόμενα, ἐπῆρε πειρᾶσθαι, ὅ, τι γινώσκοιεν περὶ σφῶν οἱ Ἕλληνες, εἴτε ἐχυρὰ εἴη αὐτοῖς τὰ πράγματα. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες ἐς τοσοῦτον ἐξεφέροντο, ἐς ὅσον μοι δεδήλωται. Βασι-

B λεὺς δὲ, ὡς αὖτις τὰ ἐς τὴν προσβολὴν παρεσκεύαζο, συγκαλέσας τοὺς νεήλυδας, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες νεήλυδες, ἢ ἐμοὶ παῖδες, τὰ κάλλιστα ἀεὶ ὅποι ἂν στρατεύωμαι ἀειστεύοντες, ἐφ' ὑμῖν ἤδη ἐστὶν ἁλῶναι τήνδε τὴν πόλιν. ἴστε δὲ ἢ τόδε, ὁπότε ἐπειρώμην ὑμᾶς, ἐφάσκετε ἁλώσιμον εἶναι τὴν πόλιν, εἰ μόνον τὰ τείχη ὑμῖν καταβάλλοιμι. πεζάγων δὲ ἡμᾶς, ἐπειρώμην, εἰ ἱκανῶς καταβέβληται ἤδη τὰ τείχους, ἢ ἐς ὅσον ὑμῖν ἱκανῶς ἔχειν ἔδοξε, κατεβάλλετο. Νῦν δὲ ἐπειδὴ ὥρα ἐστὶ τὴν προσβολὴν ποιεῖσθαι, τάδε προτίθεμαι. ὑμεῖς ἀπανταχῆ δόξαν παρὰ τοῖς προγόνοις ἢ ἐμοὶ δίκλεῆ ἀνελόμενοι, συναπερ-

C γάζεσθε τὴν βασιλείαν ἐμοί. Ἴστε δὴ οὖν ὅσαι ἐπαρχίαι ἔν τε τῇ Ἀσίᾳ ἢ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τυγχάνουσιν οὖσαι, τούτων τὴν βελτίω δώσω τῷ πρώτῳ ἀναβάντι ἐπὶ τὸ χάρακωμα. τιμήσω δὲ τοῦτον οἷα εἰκὸς, ἢ ἀμείψομαι, ἀρχὴν παρεχόμενος δι' ἐμὲ μακαριζόμενον ὑπὸ τῶν ἡμετέρου γένους ἀνθρώπων. Οὐδ' ἂν αἰδεσθείην ἐν σκιαῖς ἀναστρεφόμενον, ἢ μὴ μαχόμενον ἐς τὸ τεῖχος, ἀλλ' ἂν εἰ πετόμενος, κατὰ τὰ πτερὰ ἀποδρᾷη, ἱκανῶς ἔσαι αὐτῷ ἀποφυγεῖν, μὴ τὰ ἔσχατα παθόντι ἀποθανεῖν. Ἴτε δὴ οὖν ἐπὶ τὸν ἀγῶ-

D να τοῦτον, κάλλιστόν τε ἢ ὀλβιώτατον. ἀνδράποδά τε ἔσαι ὑμῖν πολλοῦ ἄξια, ἢ γυναῖκες, ἢ παῖδες, ἢ πλοῦτος ἐν τῇ πόλει πολύς. Ταῦτα εἰπόντι τῷ Βασιλεῖ, οἱ δεκαδάρχαι ἢ λοχαγοὶ, οἵ ἢ πρότερον, ὡς ἐπεδείκνυτο τὸ τεῖχος αὐτοῖς ὁ Βασιλεὺς πεζάγων, εἰ ἱκανῶς ἔχει εἰσπεσεῖσθαι ἔσω ἐς τὴν πόλιν, ἢ ἐκέλευον καταβάλλειν, ἐς ὃ ἐδόκει αὐτοῖς ἱκανῶς ἔχειν, ἢ τότε δὴ θαρρεῖν τε αὐτὸν ἐκέλευον, ὡς ἐς τὴν πόλιν ἀμεταστρεπτὶ ἐσπεσούμενον. ἠτοῦντο δ' αὐτὸν χάριν θέσθαι σφίσι τοὺς ἄνδρας οὓς συνέλαβε διὰ τὸν

E ναύαρχον, ὅτι ἐν ὑποπτῳ ἦσαν, ὡς ἔτρωσαν αὐτὸν ἐς τὸν ὀφθαλμόν, χαρίσαιτο αὐτοῖς. Ὁ δὲ ἐπύθετο, ἢ ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας, χαρισάμενος τοῖς νεήλυσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐδόκει αὐτῷ * προσβαλεῖν, ἔπεμπεν ἐς τὸ στρατόπεδον, * *In uno*, προσβάλλην.
πεζαγγέλλων, ὡς ἔωθεν ἕσοιτο ἡ προσβολὴ, ἢ προηγόρευε δῶρα τῷ ἀρισεύοντι, τῷ μὴ μαχομένῳ δὲ θάνατος ἐπέκειτο ἀζημία. ἢ Ζυχίδες δὴ ἐς τὸ στρατόπεδα πεζιόντες, ὑπεμίμνησκον τὴν νενομισμένην σφίσιν ἐπὶ τῇ τελευτῇ δόξαν, ὡς τοῖς τε μαχομένοις ὁ ἥρως ἐπαγγέλλεται δι-δαιμονίαν τοῖς τετελευτηκόσι, ἢ ἄλλα οἷα δὴ νο-

μίζεται παρ' αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὴ Ελλῆνες, ἄνδρα Ἰανυΐην ἀφικόμενον ἐς τιμωρίαν σφίσι σὺν νηΐ τε μεγίστῃ, καὶ ὁπλίταις ὡς τεσσαρακοσίοις, ἐκέλευον ταύτῃ ἔσπεσθαι, ἢν Βασιλεὺς καὶ οἱ νεηλυδες ἔμελλον ἐπειασεσόντες διάζεσθαι, ὡς ἐνταῦθα σὺν τοῖς ὁπλίταις αὐτὸς παρασκευάζοιτο ἀμυνέσθαι. Καὶ αὐτός τε ἅμα Βασιλεὺς Ελλήνων, ἐς πολλῷ διίσατο σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς τε ἐπαμυνεῖν. καὶ Καρδινάλιος ὁ Ισίδωρος Σαρματίας, ὃς πρότερον ἐμνήσθη, παρὼν τότε τοῖς Ελλησιν ἐτιμώρει πολεμουμένοις. παρεγένετο δὲ ὡς ξυνόδου τε ποιησόμενος, καὶ διαλλάξων τὰς Ελλήνας τῷ Ρωμαίων Αρχιερεῖ. Ταῦτα μέν δὴ ὀλίγῳ πρότερον αὐτῷ ἐπεποίητο, καὶ οἱ Ελλῆνες ὀφὲ γοῦν ἐς διαλλαγὴν ἀφίκοντο τοῖς Ρωμαίοις. Βασιλεὺς δὲ, ὡς ἐδόκει ὥρα εἶναι προσβάλλειν ἔωθεν, ἄρεως δ' ἦν ἡμέρα, τά τε κύμβαλα ἐσημαίνετο, καὶ οἱ αὐληταὶ καὶ οἱ σαλπιγκταὶ ἐσήμαινον, ἔωθεν προσέβαλε, καὶ ἁπανταχῇ τῆς πόλεως, καθίσαντο ἐς μάχλην οἱ βάρβαροι, καὶ προσβαλόντες ἐμάχοντο ἰσχυρῶς. Κατὰ μὲν τὸ ἐς λιμένα τεῖχος, ἠμύνοντο οἱ Ελλῆνες κράτιστα, καὶ ἐξεώσαντο τὰς Τούρκας, καί ποι κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβάντων, κεφαλὰς ἀπενέγκαντο κρατοῦντες τὰ τείχη. ἢ δ' αὐτὸς προσέβαλε Βασιλεὺς, οἱ νεηλυδες ἐπειασεσόντες, ἐβιάζοντο τὰς ὁπλίτας τῆς Ιανυΐων, καὶ ὁ Λόγγος αὐτὸς τιτρώσκεται πλευρολίσκῳ ἐς τὴν χεῖρα, καί τινες ἄλλοι τῆς ὁπλιτῶν ἐπετιτρώσκοντο, καὶ ἐκλιπόντες τὴν χώραν ἣ ἔσπεσαν, αὐτίκα βιαζόμενοι εἰσέπιπτον, καὶ τὰς τε ὁπλίτας τῆς Ιανυΐων ἐτρέψαντο, καὶ ἐπικείμενοι ἐφόνευον. Ο μὲν δὴ Λόγγος ἀπεχώρει, ἔπουτο δὲ αὐτῷ οἱ ὁπλῖται, ἐπιόντων σφίσι τῆς νεηλύδων. Καὶ ὁ Βασιλεὺς Ελλήνων, ὡς ἤνθετο ἐκλιπόντας τὴν χώραν αὐτὸς καὶ ἐνδιδόντας, ἀνέδραμε μὲν αὐτίκα, καὶ ἤρετο τὸν Λόγγον εἴ ποι πορεύοιτο; Τὸ δ' αὐφαμένου, ὡς πύτῃ Θεὸς ὑφηγεῖται τοῖς Τέρκοις. Αὐτὸς δ' ὁ Βασιλεὺς πρὸς Καντακυζηνὸν καί τινας ὀλίγους ἀμφ' αὐτὸν ὄντας τραπόμενος ἔλεγεν· Ἰωμεν ἄνδρες ἐπὶ τὸς βαρβάρους τὸς δε. αὐτός τε ὁ Καντακυζηνὸς ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθὸς ἐτελεύτησε. καὶ αὐτὸς ἐτράπετο, καὶ ἐπιόντες, καὶ διώκοντες, ἔτρωσαν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐτελεύτησεν. Οἱ δὲ ἄλλοι Ελλήνων, ὡς εἶδον τὰς νεηλυδας ἐπὶ τὸ μέγα τεῖχος δραμόντας, καὶ ἄνωθεν βάλλοντας τοξεύμασί τε καὶ λίθοις, καὶ τὰς ἀμφὶ τὸν Λόγγον φεύγοντας, ἐπικειμένων τῆς νεηλύδων ἐτράποντο ἐς φυγὴν, * ἐπτός τις ἕκαστος προσκαταβάλλειν βυλόμενος ὡς τε σώζεσθαι. Ως δὲ ἐς τὴν πύλην ἀφίκοντο τὴν τῆ Ρωμανῆ καλουμένην, καταστεχεθέντες ὑπ' ἀλλήλων αὐτῆ ταύτῃ ἔμειναν, καὶ ἐπιόντες αὖθις, ἔπιπτον ἐς αὐτὰς, καὶ οὕτως ἐπαναβαίνοντες, σποδῇ ἐπεγομένας βαίνειν, σωρὸν μέγιστον ζῶντες κατὰ τὴν πύλην ἐπεποίηντο, ὥς τε μηδενὶ βάσιμα εἶναι ἐντεῦθεν. Καὶ οὗτοι μὲν ὕστως, ὡς πλεῖστοι, ἐν ὀδυνὶ λόγῳ ἀπώλοντο, ἐπεγόμενοι φθῆναι ἐς ἀλλήλους, ἔπιπτον ἐς ἐκεῖνο τὸ θέαμα, καὶ τὰς πύ-

castra progressi, in memoriam redigebant Turcis gloriam, qui hactenus claruissent. Præterea dicebant, Heroa iis qui in præliis occumberent, sempiternam pòlliceri beatitudinem. Commemorabant & alia, ut gens illa assolet. Græci virum Januensem, qui auxilio venerat cum nave maxima & trecentis armatis, eo loci cum suis consistere jubent, ubi rex & peregrini irruptionem facturi erant. Ibi stantem cum suis armatis vim hostilem amoliri volebant. Haud procul aberat rex Græcorum cum suis, ut quam fortissime hostes propulsaret. Etiam Cardinalis Isidorus Sarmatarum Antistes, cujus ante meminimus, Græcis, penes quos ea tempestate erat, auxilio fuit. Aderat enim ut synodum congregaret, & Romano Pontifici Græcos reconciliaret. Hæc quidem paulo ante confecerat. At Græcis illa cum Romanis reconciliatio nimis sera extitit. Rex Mechmetes cum tempus jam advenisset (erat autem Martis dies) ut oppugnationem universis copiis aggrederetur, cymbala, cornua, tubasque canere jubet, signumque occipiendæ oppugnationis dedit: & urbem summo mane fortiter oppugnabant: irruentesque in urbem præliabantur magna virtute. In eo muro qui portum spectat, Græci fortissime resistebant, Turcosque magnanimiter expellebant. Etiam capita quorumdam, qui scalis admotis murum superare conabantur, amputata de muro devolvebantur, cum Græci summa vi mœnia defensarent. Ea parte qua rex cum peregrinorum manu irruptionem fecit, Januenses armati vi submoti sunt. Longus horum dux vulneratus est manum, ictus bombardæ globulo. Reliqui armati haud mansere a vulneribus intacti. Deserentes igitur locum quem occupaverant, Januenses in fugam vertuntur, quos fugientes cædebant Turci. Longus dux cedebat: eum sequebantur armati, quos hostili animo insequebantur Turci. Rex Græcorum ut accepit Januenses cessisse loco, quem defendendum susceperant, & fugam inire, accurrens citato gradu, Longum percunctatur, quonam abiret? Cui Longus respondit, ea qua Turcis Deus ipse iter aperit. Verum rex Græcorum ad Cantacuzenum & alios paucos conversus, dixit: Eamus o viri forti animo contra barbaros istos. Cantacuzenus, cum fuisset vir optimus, in eo prælio mortem oppetiit. At rex Græcorum Constantinus in fugam conjectus est, hostesque continuo insequentes ejus humerum vulnerarunt: atque mortuus est. Reliqui Græci ubi conspicati sunt peregrinos ad magnum murum cursitare, missilia & sagittas & lapides de supernis torquere: præterea Longum cum suis armatis in fugam effundi, & insequi fortiter peregrinos: nec ipsi dubitarunt fugam arripere, cum singuli extra murum se jactare cuperent, ut evaderent hostium manus. Cum fuga celeri essent delati ad Romani nuncupatam portam, impediti affluenti undique hominum turba, humi cadebant. Deinde alii accedentes per jacentes incedebant. In hunc modum ascendentes in eos qui ceciderant, studio transeundi magnum fecerunt acervum hominum, adeo ut nullus ea elabi posset. At sic nullo respectu habito, periere plurimi, cum alius alium fuga prævenire festinaret, & in miserabile hoc veniebant spectaculum.

Edit. Paris. pag. 209. Joannes Justinianus Longus.

Quarto Calen. Julii 1453. die Martis, capta Constantinopolis, quinquagesimo quarto die obsidionis. Aliter Sabell. lib. 6. Enn. 10. qui factum ait 1452.

Cantacuzeni Imp. mors.

pag. 210.

* αὐτὸς.

Portæ quoque claudebantur oppletæ corporibus Græcorum, cum per eas exitum quærerent vadentes. Peregrini muro magno ſuperato (nam & hujus partem bombarda maxima diruerat) ea ruebant in urbem, quam diripiebant, euntes qua cuique liberum erat, nemine prohibente. Græci autem, ubi primum fama captam eſſe urbem volabat, fuga ferebantur in portum ad Venetorum & Januenſium naves. Plurimi naves cum ſumma celeritate ingreſſi intercidebant, navibus alto merſis. Eaque contingere videbantur quæ contingere ſolent in ejuſmodi turbis, cum omnes nullo ornatu nulloque ordine ſuſque deque currerent, ut ſemetipſos ſervarent tutos ab imminenti periculo. Et hi quidem Turcorum manus evitarunt. At urbis janitores ignorantia & inſcitia infelice uſi, cum cernerent, Græcos converſos in fugam, ad naves properare, & impetu in eos qui ſalutem conſequerentur ruere, putabant, ſi eos clauderent intra urbem, fore ut cogerentur redire & redintegrare prælium cum hoſte: id conſilii ſuggerebat oraculum quoddam in urbe decantatum, fore videlicet ut cum hoſtes veniſſent uſque ad civitatis locum Tauri dictum, & oppidanos perſequerentur, oppidanos tum converſos, neceſſitate ſic urgente, hoſtem expulſuros, urbemque fortiter retenturos. Huic oraculo arbitror fidem accommodantes janitores, claves de muro extra urbem jactaſſe. Cum autem turba magna virorum & mulierum huc confluereret, tandem contendebant ad maximum urbis templum ſanctæ Sophiæ dictum. Huc congregabantur viri pariter & mulieres, liberique. Nec multo poſt capti ſunt a Turcis citra prælium, plurimique viri intra templum a Turcis trucidati ſunt. Reliqui Græci per urbem fuga diſſipati, quo ſe verterent, ut effugerent præſens diſcrimen, neſciebant. Haud multo poſt quidam eorum pecorum more trucidati, quidam capti ſunt. Plurimi Græci cum forent viri boni, fortiter ciebant prælium, eligentes potius pro patria mori quam videre uxores & liberos prædam fore hoſtium. Theophilus exortus Palæologorum genere fortiter dimicans in ea pugna occubuit. Palæologorum ſocii pater & filiis ejus, manus conſerentes magno animo, cæſi ſunt in eo prælio. Complures Græci alii qui latera regis ſtipabant, occiſi ſunt, nequaquam ſuſtinentes videre patriam in ſervitutem hoſtium redactam: per univerſam urbem plena omnia erant cædentibus & cæſis, fugientibus & perſequentibus. Notaræ regis præfecto & Orchani Mulſumanis nepoti, ut ipſi Græci indicarunt, hæc acciderunt. Cum audiviſſent captam eſſe urbem, accurrerunt ad turrim quamdam urbis, quaſi hic deliberaturi, an omnes fuga ſibi conſulere deberent. Cum in hanc turrim adveniſſent, Orchanes obſitus pannis cujuſdam * Nazaræi, ſeipſum præcipitem ex turri dedit, eoque caſu mortuus eſt. * Notares obſidione circumdatus, tandem in conferta hominum turba ſimul cum liberis in hoſtium poteſtatem venit. Peregrini continuo regis caſtra mulieribus & pueris, qui erant Græcorum illuſtrium liberi, repleverunt: magnaſque inde opes ferentes, admodum opulenti facti ſunt. Videre erat regia caſtra plena viris & mulieribus ſe invicem vocantibus, necnon liberis iſta ca-

Expugnatio Conſtantinopolis.

*monachi. Orchanis Muſulmani mors. * Leontares, qui & Chir Lucas, captus.

Edit. Pariſ. pag. 211.

Αλας πεπλεῖσθαι σώμασι περιόντων ἐπὶ τῇ Ἑλλήνων. Οἱ δὲ νεήλυδες ὑπερβάντες τὸ μέγα τεῖχος, κατέρριπτο γάρ τοι ᾗ αὐτῷ μέγα μέρος ὑπὸ τῆ τηλεβόλε, εἰσεχέοντο ταύτῃ ἐς τὴ πόλιν. ᾗ διήρπαζον τὴν πόλιν τραπόμενοι ὅποι ἑκάστῳ προχωροίη. Οἱ δ' Ἕλληνες, ὡρῶτον μὲν ὡς ἡ φήμη διέδραμε, ὡς ἑάλω ἡ πόλις, οἱ μὲν φυγῇ ὥρμηντο ἐπὶ τὸν λιμένα ἐς τὰς ναῦς τῶν Οὐενετῶν, ᾗ Ιανυήσων, ᾗ πολλοὶ ἐς τὰ πλοιάρια ἐσβάλλοντες ἀπεδῆ ᾗ ἀκόσμως ἀπώλοντο καταδυομένων τῶν πλοιαρίων. ᾗ ἐγίγνετο οἷα δὴ γίγνεσθαι εἰώθει ἐν τοῖς τοιούτοις θορύβοις, ἀτάκτως χωρούντων ἑκάστων ἐς τὸ σῴζεσθαι ἐν ἑαυτοῦ κόσμῳ. ᾗ ἔποι μὲν ἔφθησαν ἀποφυγόντες τὰς Τάρκας. Οἱ δὲ πυλωροὶ τῆ πόλεως, ἀγνωμοσύνῃ κακοδαίμονι χρησάμενοι, ὡς ἑώρων τοὺς Ελληνας ἐπὶ ταῖς ναυῖ τραπομένους, φυγῇ ὡρμημένους σώζεσθαι ἐς τὰς ναῦς, οἰόμενοι, ὡς εἰ ἐπικλείσαιεν τὰς θύρας, ἀναγκαθοῖεν οἱ Ελλῆνες * ἐπιστρέφοντες ἀμύνεσθαι, ᾗ κατά τινα χρησμὸν ᾀδόμενον ἐν τῇ πόλει, ὡς τὰς πολεμίας ἄχει τῆ Ταύρε χώρε τῆς πόλεως ἐπιγενομένων ᾗ ἐπικειμένων, τοὺς ἐν τῇ πόλει συσραφέντας ἀνάγκῃ, ἀμυνομένους, ἐκβαλεῖν τοὺς πολεμίους, ᾗ αὐτοὺς ἴσχειν τὴ πόλιν. Ἐν ταύτῃ οἶμαι τιθέμενοι τῇ δόξῃ, τὰς κλεῖς ἄνω ἀπὸ τῶ τείχους ἔξω ἀπέρριψαν. Οἱ δὲ ἄνδρες τε ᾗ γυναῖκες, πλῆθος πολὺ γενόμενοι, ἐνταῦθα ἐπιρρέοντων αἰεὶ συχνῶν, ἐτράποντο ἐπὶ τῶ μεγίσε νεῶ τῆς πόλεως, τῆ ἁγίας Σοφίας καλεμένης, ᾗ ἐνταῦθα συνελέγοντο ᾗ ἄνδρες, ᾗ γυναῖκες, ᾗ παῖδες. Οὐ πολλῷ μέν τοι ὕσερον ἑάλωσαν ὑπὸ τῶ Τάρκων ἀμαχητὶ, ᾗ ἀνδρῶν ὀκ ὀλίγοι ἐντὸς τῶ νεῶ διεφθάρησαν ὑπὸ Τάρκων. Ἄλλοι δ' αὖ τῆ Ελλήνων ἄλλῃ τῆς πόλεως τραπόμενοι, ἐν ἀπορίᾳ τε εἴχοντο, ᾗ ἃ πολλῷ ὕσερον, οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δὲ ᾗ ἁλίσκοντο. ᾗ πολλοὶ τῆ Ελλήνων ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐμαχέσαντο ᾗ ἀπέθανον ὡρὰς τὴ πατρίδος, ὥς τε μὴ ἐπιδεῖν τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ᾗ τοὺς παῖδας, εἰς ἀνδραποδισμὸν γινομένας. Ὅ τε ᾗ Θεόφιλος τῶ Παλαιολόγων γένος ταύτῃ ἐπελάβετο, ἀνδρικῶς ἀγωνισάμενος θανάτῳ ἕνεκα, ᾗ τῆ Παλαιολόγων οἱ μετοχιτοῖοι, ὅ, τε πατὴρ ᾗ οἱ παῖδες αὐτῶ μαχόμενοι ἀπώλοντο. ᾗ συχνοὶ τῶ ἀμφὶ βασιλέα Ελλήνων εὖ γεγονότες, ἀπέθανον, μὴ ἀνεχόμενοι ἐπιδεῖν σφίσι τὴ πατρίδα δεδουλωμένην. ᾗ τε τὰ τῆς πόλεως ἅπανταχῆ πλέω ἀπολλυμένων ᾗ ἀπολλυμένων, ᾗ διωκόντων τε ᾗ φευγόντων. ᾗ ἀμφὶ τὸν Νοταρᾶν τῶ βασιλέως ἁρμοσὴν, ᾗ Ορχάνην τὸν Μουσελμάνεως υἱιδοῦν, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον Ελλῆνες, τοιάνδε ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐπυνθάνοντο ἑαλωκέναι τὴν πόλιν, ἐπέδρασαν ἐπὶ πύργον τινὰ τῆς πόλεως, ὡς ἐνταῦθα βεβουλευμένοι, ὅτι ἅπαν σφᾶς δέοι τραπέσθαι. ᾗ ἐνταῦθα γενόμενοι, Ορχάνης μὲν ῥάκια ἀμφιεσάμενος Ναζηραίε τινὸς, ἔβαλεν ἑαυτὸν ᾗ τῶ πύργε, ᾗ ἀπέθανε. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Νοταρᾶν πολιορκηθέντες, ἑάλωσαν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, αὐτός τε ἅμα ᾗ οἱ παῖδες αὐτῶ. Οἱ μὲν δὴ νεήλυδες, αὐτίκα τὸ στρατόπεδον τῶ βασιλέως ἐνέπλησαν ᾗ γυναικῶν τε ἅμα, ᾗ παίδων τῆ περιφανεσάτων Ελλήνων. ᾗ ἄλβον πολὺν ἀποφερόμενοι, μέγα δ' ἐδαίμονες ἐγένοντο. ᾗ ἦν ἰδεῖν τὸ στρατόπεδον ἅπανταχῆ πλέον ἀνδρῶν τε ᾗ γυναικῶν, ἀλλήλους ἐπιβοωμένων, ᾗ παίδων ἐκπεπληγμένων ταύ-

* ἐπισραφέντες. R. ut in c.

τῃ τῆ συμφορᾷ. Καὶ χρυσὸς μὲν πολὺς, ἢ ἄργυρος ἐφορεῖτο ἐ πόλεως ἐς τὸ στρατόπεδον. ἢ λίθων δ' ποεία ἦν, ὦ ἐσθήτων παντοδαπῶν πλέως ἡ χώρα. ὥς τε μιᾷ ἡμέρᾳ μέγα δὴ ὄλβιον γενέσθαι τοῦτο τὸ στρατόπεδον, ἀπό τε ἀνδρῶν περιφανῶν, ἢ πλούτε, καὶ ἐ ἄλλης εὐδαιμονίας. ὥς τε πολλοὺς μὲν ἐκ ἔχειν ὅτι χρήσαιντο τῶ νεηλύδων τῃ παρούσῃ εὐδαιμονίᾳ. Καὶ λίθους μὲν ἐξωνησάμενοι ὀλίγης τιμῆς, ἅτε μὴ εἰδότων τῶ νεηλύδων, ὁπόσε αὐτὰ δέοι ἀποδίδοσθαι, μέγα ὄλβιοι ἐγένοντο. ἢ χρυσὸν ἔσιν ἡ ἀντὶ χαλκοῦ φαίνονται * ἀποδόμενοι οἱ νεήλυδες. Ἐνταῦθα ἑάλω ἢ Ισίδωρος Καρδινάλιος * Σαβοΐων, καὶ ὡς ἤχθη ἐς Γαλατίαν ἀπεδόθη, ἢ ἐσβὰς ἐς ναῦν, ἀπέδρα ἐπὶ ἐ Πελοπόννησον. Εἰ μὲν οὖν αὐτὸν ἔγνω Βασιλεὺς, ὡς ἦν Καρδινάλιος Ισίδωρος, ἀνεῖλέ τε αὐτὸν, καὶ ἐκ ἂν ἐφυγεῖν. νῶ δὲ οἰόμενος αὐτὸν τεθνᾶναι, ἐκ ἐποιεῖτο λόγον οὐδένα. Τὴ μέν τοι Βασιλέως Ἑλλήνων ἐ κεφαλὴν, ἐ νεηλύδων τὶς μὴ παῦτε παρὰ Βασιλέα ἐνεγκάμενος, δῶρα τε ἔλαβε, ἢ ἀρχῆ ἐδωρήθη. ὅτῳ δὲ ὄπῳ ἀποθάνοι, οὐδεὶς ἤθετο ἐ νεηλύδων φράσαι. ἢ ὃ ἐ πόλιν, σὺν πολλοῖς ἄλλοις αὐτῆ ὡς ὁ τυχὼν ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη τρία ἢ μῆνας ἕξ. Εἵλωσαν δὲ ἢ Οὐενετῶν ἄνδρες ἐπιφανεῖς, οἳ αὐτῆ τε παρῆσαν μετιόντες ἐμποριάν, ἢ ἄλλοι συχνοὶ, οἳ σὺν ταῖς τριήρεσιν ἔτυχον ὡρμισάμενοι. Κατέχον δ' αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, ὥς τε ἀμῦναι σφίσιν ἐς ἐ παρῆσαν ἀνάγκῃ. ἢ ὁ μὲν φρούραρχος ἐ Οὐενετῶν, ὡς ἤχθη παρὰ Βασιλέα, ἀπέθανον. οἱ δ' ἄλλοι ἀπελύοντο μὴ ταῦτα. ἐν ᾧ ἢ ταῦτα ἐγένετο, ἢ πάντες ἑτοῖμοι ἦσαν τεθωρακισμένοι ἐπὶ διαπλῶ, ἢ οἱ τῆ σόλῃ ἐ Βασιλέως, αἱ ἐ Οὐενετῶν τριήρεις λύσασαι, ἐνομίζοντο δρᾷ ἐ Ἕλληνας τε, ἢ τελευταῖοι ἀφικνοῦνται ἐς Εὔβοιαν νεανὶ ἀνδρῶπων. τὰς δὲ πλείας ἐπαβιβάσαντες οἱ Ἕλληνες, ἐτάξαντο ἐς ἐ ἐ πόλεως φυλακὴν πρὸς τὰς ἐπάλξεις, ἢ οἱ μὲν ἑάλωσαν, οἱ δὲ ἢ ἀπέθανον. Αἱ μὲν οὖν τριήρεις ἀφικόμεναι, ἀγγέλλουσί τε ἐ Βυζαντίῳ συμφορὰν, ἢ πάντες ὠδὲ εἴδεσαν πᾶ βάπων γενόμενοι, αὐτίκα δὴ ἤξειν ἐς αὐτοὺς τὸ δεινὸν ἐνόμιζον. ἢ αἱ νῆσοι, αἳ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πρόθυμον τοι ξύμπασαι ὥρμηντο ἐς φυγὴν, ἢ οἱ ἡγεμόνες τῆ Ἑλλήνων, ἢ οἱ περὶ Πελοπόννησον, συμφορᾷ πεπλημμένοι, ὥρμηντο ἐπὶ ἐ θάλασσαν. δι' ἃ δὴ ξυνέβη ὕστερον γενέσθαι ἐ ἀπόστασιν ἐ ἐνοικούντων αὐτῆ Αλβανῶν. Βασιλεὺς μὲν δὴ, ὡς ἑάλω Βυζάντιον, αὐτίκα ἐκέλευε Ζάγανον τὸν κηδεστὴν αὐτοῦ τριήρεις πληρώσαντα, ἰέναι τε ἐπὶ ἐ κατ' ἀντικρὺ Βυζαντίου Γαλατίῃ πόλιν, ἢ κωλύειν μὴ ἐπιπλέειν τὰς ναῦς. παραγγέλλειν τε τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἱδρύσθαι τε ἕκαστον ἐν τῇ χώρᾳ, ἢ μηδενὶ ἐπιξέπειν εἰσβαίνειν ἐς τὰς ναῦς. Ο δὲ ἐ πόλεως παύτης προεστὼς, ὡς ἤθετο τὸ Βυζάντιον ἑαλωκέναι ὑπὸ βασιλέως, πειρδὴς γενόμενος, μὴ ἢ ἐς σφᾶς ὁρμώμενος ἐξανδραποδίσαιτο ἐ πόλιν, οἷα ἢ Βυζάντιον ἔδρασε, λαβὼν τὰς ἐ πόλεως κλεῖς, ἢ ἀφικόμενος ἐς Βασιλέα, παρεδίδου ἐ πόλιν, ὡς αὐτῷ τε ἐπιξέπεσι σφᾶς, ἀξιοῦντες πείθεσθαι τὰ λοιπὰ αὐτῷ, ὅ, τι ἂν κελεύοι. Τότε μὲν οὖν ἐ Ζάγανον ἔπεμπε παραληψόμενόν τε ἐ πόλιν, ἢ μηδενὶ ἐπιξέποντα ἐσβαίνειν ἐς τὰς ναῦς. Οἱ μὲν οὖν Γαλατιανοὶ, ὡς εἶδον τὰς τριήρεις ἐπὶ ἐ πόλιν σφῶν ὡρμημέ-

* In uno, ἀποδιδ.
* In uno, Σαβίνων.

A lamitate admodum attonitis & perculsis. Multum auri argentique ex urbe in castra portabatur: lapidum pretiosorum copia erat maxima. Locus castrorum omnigenis vestibus repletus erat, adeo ut uno die ditarentur ista castra admodum insignium virorum divitiarum & cæteræ felicitatis abundantia, ut dubitarent Turci quo pacto eam rerum omnium copia frui possent. Vendebantur lapides pretiosissimi parvo pretio: quia peregrini eorum pretium ignorabant. Interdum aurum pro aurichalco peregrini vendebant. In hac rerum turba miserabili captus est Cardinalis Isidorus * Sarmatarum antistes: qui ductus in Galatiam urbem, venditus est, & conscensa navi profugit in Peloponnesum. Si rex Turcorum virum B hunc novisset, videlicet quod Cardinalis esset, certe eum interfeciisset, nec eum fuga elabi permisisset. Verum cum eum quoque inter cæteros occisum esse putaret, nullam ejus rationem habebat. Post hæc quidam caput regis Græcorum ad regem attulit, & ab eo munera magna, necnon principatum accepit. Quomodo autem Græcorum rex interierit, peregrinorum nullus explicare potuit. Creditur tamen in porta, sicut & reliqui, expirasse: cum regnasset annis tribus, & mensibus tribus. Venere in hostium manus viri Veneti illustres, qui mercium gratia Byzantium appulerant: necnon alii plurimi, quos eadem necessitas cum triremibus eo pertraxerat. Græci igitur eos C haud abire sinebant: verum in præsenti rerum discrimine eos auxiliares adesse volebant. Venetorum * judex, qui præstare videbatur, ad regem deductus cum esset, interfectus est. Reliqui deinde dimittebantur. Omnes hinc, etiam qui erant de classe regis, accingebantur ad prædam. Venetorum triremes solutæ ferebantur hominibus vacuæ per Hellespontum: & die tertio * Eviam appellunt. Nam plurimos eorum Græci ex navibus deducentes, disposuerant ad custodiam urbis, per muri pinnas eos collocantes. Verum capti sunt: quidam eorum interempti sunt. Triremes advenientes, Byzantium calamitatem nuntiant. Omnes quo abirent, parum sciebant. Ex- D istimabant enim eamdem calamitatem quamprimum ad ipsos perventuram. Pene omnes quotquot Ægei maris insulas incolebant, fugam arripiebant. Græcorum duces, & omnes qui in Peloponneso erant, ista calamitate territi, festinabant ad mare. Quapropter postea accidit, ut Albani, qui in ea erant, ad defectionem properarent. Rex quidem occupato Byzantio, Zaganum affinem suum naves adaptare jussit, & pergere in urbem Galatiam e regione sitam: & imperare, ne ad naves pergant. præterea edici jubet iis qui intra urbem erant, ut singuli in suo loco quieti manerent, nec paterentur quemquam conscendere naves. E princeps enim hujus civitatis ubi comperit Byzantium in potestatem venisse hostium, timens ne simile exitium se suosque raperet, accipiens urbis claves, veniensque ad regem, seque urbemque & cives ejus fidei commisit: promisitque in posterum se suosque fideliter & obedienter sub ipso fore. Quapropter rex misit Zaganum, ut urbem in fidem acciperet, & nulli concederet intrare naves. Verum ejus urbis cives, ubi vidissent triremes regias accedere, omnes uno impe-

Præda ex urbe capta, quibusdam quater millies millibus ducatis æstimata. Veneti damnum passi sunt 50000. Genuenses 20000. Florent. 20000 Anconitani 15000. ducatorum.
* Russiæ.
Caput Imp. Mechmeti oblatum.
Edit. Paris. pag. 212.
* Bajulus.
* Æginam.
Pera capta.

tu & confertim cœperunt irruere in naves. At Turci retinebant eos, & ut cæteris metum injicerent, quosdam trucidarunt. Zaganus cum adveniſſet, urbem ingreſſus eſt: & rempublicam ordinans, regium præfectum urbi præfecit. Uno itaque die duarum urbium potitus eſt. alteram fœde diripuit, alteram in fidem ſuſcepit: ejuſque incolas muros, qui continentem ſpectant, diruere juſſit. Id autem ea gratia imperabatur, ne ſi naves ab Italia advenirent, ad defectionem propenderent: quam muri deſtructi vetabant. præterea ut ea urbs, ſi denuo ingrueret bellum, regi advenienti pateret. Græci, quotquot exitium evaſerant, abducebantur Galatiam, & libertatem recipiebant. Hi erant viri præ cæteris maxime illuſtres. Notaram regis Græcorum primarium judicem cum uxore & liberis redemit Turcorum rex: & cum eo colloquutus, permiſit ei ut ubi vellet, cum ſuis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ab Italia, quod brevi affuturum arbitrabatur. interim tamen Byzantii cum rege manſit. Quidam Græci qui erant libertatem conſequuti, & præſenti exitio ſubtracti, iterum colligebantur Byzantium, propinquos & amicos eorum in libertatem antiquam aſſerentes. Verum haud multo poſt regis juſſu omnes interiere. quod quidem ſic eveniſſe compertum eſt. Ubi eſt rumore allatum ad regem, Notaræ eſſe filium natum annos circiter duodecim, unum de ſuis pincernis miſit petitum puerum. Notaras poſtquam accepit ex pincerna regis voluntatem, graviter ira ſuccenſus eſt, ſibique eam petitionem admodum periculoſam & intolerandam fore judicabat. & ſic compellavit pincernam regium: O pincerna, haud ferendum eſt, regem mihi liberos velle eripere, cum nihil ſit quod crimini det, cum ſemel errorem remiſerit. Sin autem id fixum ratumque ſedet in animo regis, quare non imperat, ut nos turpiſſimæ morti liberos noſtros tradamus? Hæc loquutus, addidit, ſe nequaquam filium regi petenti daturum, cum nullam in ipſum commiſerit culpam. Pincernæ autem objurganti & monenti, ne talia & diceret, & faceret in regem, quaſi illico periturus, non obtemperavit. Pincerna igitur reverſus ad regem, reſponſum quod ab Notara acceperat, exprompſit. Rex iratus, præcepit ut Notaram cum liberis, quos ſecum haberet, continuo abducerent, & neci darent. Hos, quibus id negotii injunctum erat, cum adveniſſent, rogavit Notaras, ut primo liberos in conſpectu ſuo occiderent, & poſtremo in ſe hoſtili ferro ruerent. At filii timentes mortem, precibus fatigabant patrem, ut interfectoribus opes univerſas quas in Italia haberet, pernumeraret, ne ipſi perimerentur. Verum pater liberorum preces averſatus, juſſit ut forti animo ad imminentem mortem irent. Hi quidem primo interfecti ſunt. Poſtea ſe necandum & ipſe interfectoribus præbuit. His ita peractis, nec reliquis Græcis pepercit rex: verum omnes quotquot liberati aderant Byzantii, ad ſupplicium extremum rapi juſſit. Hi quidem pecorum modo percuſſi, nulla eorum ratione habita, periere. Regem autem in Græcorum cædem concitavit advena quidam, cujus filiam ardentiſſimo amore proſequebatur rex: & congreſſus eum ea, amore amens, propinquis mulie-

Mœnia Perææ dejecta.

Edit. Pariſ. pag. 213. Leontares redemptus.

Libertate donati rurſum capti, & cur.

Leontaris cædes.

Græcorum miſera cædes.

ναις, ἐνταῦθα δὴ ἅπαντες παντὶ ὥρμηντο ἐπὶ τὰς ναῦς. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπεῖχον αὐτοὺς, καί τινας αὐτῶν διεχρήσαντο δεδιττόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο Ζάγανος, εἰσιὼν ἐς τὴν πόλιν, καθίσας τε τὰ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἄρχοντα ἐπέστησε τῆς Βασιλέως, ὡς τε μιᾷ ἡμέρᾳ δυοῖν πόλεων Κύριος γενόμενος, τὴν μὲν λυδραποδίσατο, τὴν δ' αὖ παραλαβὼν, τὸ πρὸς τὴν ἤπειρον τεῖχη καθαιρεῖν τοὺς ἐνοικοῦντας προσέταξεν. Ἐποίει δὲ τοῦτο, ὡς ἂν μὴ νεῶν ἀπὸ Ἰταλίας ἀφικνουμένων, ἀπόστασίν τε βουλεύοιντο, καθῃρημένων τῶν τειχῶν τῆς ἠπείρου, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἐσαῦθις λῷον ἐπὶη πόλεμος, κατάσχη ἐσιὼν ἐς τὴν πόλιν. Ἑλλήνων μὲν οὖν, ὅσοι μὴ ἀπώλοντο, τοὺς ἀπαγαγόντες ἐς τὴν Γαλατίαν, τοὺς ἐπιφανεῖς μάλιστα αὐτῶν, καὶ ἄλλοι μὲν ἔτως ἐλευθεροῦντο. Νοταρᾶν δὲ τὸν Βασιλέως Ἑλλήνων πρύτανιν, αὐτός τε ὁ Βασιλεὺς ἐξωνήσατο, καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας, καὶ χρήματα αὐτῷ ἅττα ἠβούλετο σωθῆναι ἐς ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ ὅσα ἤδει προσόδιμα, ἐτήσια τε καὶ σωζόμενα χρόνον τινά. Ἑλλήνων ὅσοι ἠλευθέρωντο, σωζελέγοντο αὖθις ἐς τὴν Βυζαντίου πόλιν, τούς τε προσήκοντας αὐτῶν ἐλευθεροῦντες καὶ ἐπιτηδείους, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὑπὸ Βασιλέως ἀπώλοντο. Ἐγένετο δὲ ὧδε. Ὡς ἀνηυρέθη ἐς Βασιλέα παῖδα εἶναι τὸν Νοταρᾶ νήπιον ἔωσπερ ἔτι, ἔπεμψε τῶν οἰνοχόων αὐτοῦ ἕνα, αἰτήσων τὸν παῖδα. Ὁ δὲ ὡς ἐπύθετο τὰ παρὰ τοῦ οἰνοχόου, χαλεπῶς τε ἔφερε, καὶ ἐποιεῖτο δεινὸν, λέγων, ὦ οἰνοχόε, ταῦτα οὐκ ἀνάσχετά ἐστι, Βασιλέα ἀφαιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ἡμῶν, οὐδὲν ἔχων ὅ τι ἂν ὑμῖν ἐν τῷ παρόντι ἐπιμεμφαίμεθα, ἐπεί τε συγγνώμην ἡμῖν τῶν ἁμαρτίαν ἐξωνησάμενος. Εἰ δὲ ταῦτα ἔτως ἡμᾶς ποιοῖη, τί οὐκ ἐλθὼν ἡμᾶς αὐτὸς καὶ σὺν ὅλῃ δρᾷ παραδοῦναι; Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ οὐκ ἔφη ἑκὼν εἶναι ποτὲ τὸν παῖδα, ἀναίτιος ὢν ἐνδώσειν. Ἐπιπλήττοντι δὲ τῷ οἰνοχόῳ καὶ παραινοῦντι, μήτε λέγειν, μήτε ποιεῖν ἔτω ἐς Βασιλέα, ὡς αὐτίκα ὀλούμενον, οὐκ ἐπείθετο. Ἐπεὶ δὲ ὑποστρέφων ἀπήγγειλε τῷ Βασιλεῖ τὰ παρὰ τοῦ Ἑλλήνων, αὐτίκα ἐκέλευσεν αὐτόν τε ἅμα καὶ τοὺς παῖδας, καὶ ὅσοι αὐτῷ συμπαρῆσαν ἀπαγαγόντας κατασφάξαι. Οἱ μὲν οὖν ὡς ἀφίκοντο ἐς αὐτὸν οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες, ἐδεῖτο αὐτῶν, τοὺς παῖδας ἐναντίον αὐτοῦ ἀνελεῖν τὰ πρῶτα, μετὰ δὲ ταῦτα ἑαυτὸν καταχρήσασθαι. καὶ οἱ μὲν παῖδες αὐτοῦ καταδείσαντες τὸν θάνατον, ἐδέοντο τοῦ πατρὸς, καὶ ὅσα ὀλίγοι σφίσι χρήματα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, παραδόντας, πεῖσαι σφᾶς ὡς τε μὴ ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ οὐκ ἔα, ἀλλ' ἐκέλευε θαῤῥοῦντας ἰέναι ἐπὶ τὸν θάνατον. καὶ τοὺς μὲν πρῶτα ἀνεῖλον, μετὰ δὲ, ἑαυτὸν παρέχετο διαχρήσασθαι. Ὡς δὲ τοῦτον τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀνεῖλον ὁ Βασιλεὺς, αὐτίκα ἐκέλευσε, καὶ τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἄλλους ὅσοι παρῆσαν ἐν Βυζαντίῳ ἐλευθερωμένοι, ἀπαγαγόντες καὶ τούτους ἀπέσφαξαν. καὶ οὕτω μὲν οὗτοι ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τοῦτον τὸν φόνον ἐλάσας, ἐπάγων τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐπιδήμων ἑνὸς, οὗ τὴν θυγατέρα Βασιλεὺς συγγενόμενος, ἤρα τε ἐπιμανόμενος τῇ γυναικὶ, τούς τε προσήκοντας αὐτῇ ἐφιλοφρονεῖτο, ὑπὸ ἔρωτος ὡς μάλιστα φερόμενος. καὶ τούτῳ, φασὶ,

* In uno ♀ παραδιδόναι.

πειθόμενον δὲ χρήσασθαι τὰς Ἕλλησας, τοσαῦτα ἐγένε- A
το. Δοκεῖ δὲ ἡ ξυμφορὰ αὕτη μεγίστη, τῶν κατ' τλιον οἰκη-
μένων γενομένων ὑπερβαλέσθαι τῷ πάθει, καὶ τὴν τῆς
Ἰλίου παραπλησίαν γεγονέναι, δικαίως γενέσθαι τῆς Ἰλίου
ὑπὸ τῶν βαρβάρων, τοῖς Ἕλλησι παντοδαπὰ ἀπολυμένοις.
καίτοι τοὺς Ῥωμαίους οἴεσθαι ξυμβῆναι, τλιὸν τίσιν ἀφῖ-
χθαι τοῖς Ἕλλησι τὰ πάλαι ποτε γενομένης Ἰλίου ξυμφο-
ρᾶς. * Ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Χαλίλλῃ δὲ ἐν-
ταῦθα τὸν Μωραΐτεω παῖδα, τὸν τῆς οἰκίας ἡγεμόνα
συλλαμβάνει, βεληθεὶς μὲν καὶ πρότερον ἀπολέσαι αὐ-
τόν· παντάπασιν δὲ οὐκ ἔτι αὐτῷ τὰ πράγματα βεβαίως,
ἀσφαλῶς, οὐκ ἐποιεῖτο τὴν σύλληψιν. καὶ αὐτὸν μὲν ἐν
πέδαις ἔχων, ἀπέπεμψεν ἐπὶ ἁμάξης ἐπὶ Ἀδριανούπο- B
λιν καθεῖρξαι. καὶ ἐπολλῷ ὕστερον τλιῷ τεθεῖναι ἀφείλε-
το, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ὅσος ἐκτῆτο αὐτῷ. ἐκπρέπτατα
δὲ χρημάτων κτῆσιν ποιησάμενον τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ μέγα
ὄλβιον, ἐν τῷ τῆς Βασιλέων τῶνδε οἴκῳ συμπάντων γε-
νομένων. Ταῦτα δὲ ἐγένετο ἐπικρατοῦντος τότε καὶ τὸ κρά-
τος ἔχοντος παρὰ Βασιλεῖ Ζαγάνου τοῦ κηδεστοῦ Βασιλέως,
ὃς τὴν θυγατέρα ἐγγυημένῳ Μαχωμέτῃ τῷ Μιχαήλου
παιδὶ, ὡς ὁμόμυλος εἴη παρ' αὐτὸν ἅμα τῷ Βασιλεῖ, καὶ
ῥᾳδίως ὡς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἠγάγετο μὲν αὐτὸς
αὐτίκα, τὴν δὲ ἑτέραν ἐγγυήσατο αὐτῷ Μαχομέτῃ ὁ Ζά-
γανος. Τὸν μὲν οὖν Χαλίλλῃ δι' ὃς τότε κατεχρήσατο,
καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ, Ἰαγούπλῃ, καὶ Μεχμέτλῃ, καὶ συλ-
λαβὼν, τὰ χρήματα ἀφείλετο ὑπὲρ τὰς * ιβ' μυριάδας C
χρυσοῦ. Ἐνταῦθα μὲν ὥρμητο τῶν θεραπόντων αὐτοῦ οἱ
πλεῖστοι μελανοφορεῖν, καὶ τὰ ἐπιτηδεῖα, ἅτε ἀνδρὸς ἀ-
είσε γενομένου. καὶ ὡς τάχιστα ἀνήχθη ἐς Βασιλέα, κήρυγ-
μα ἐποιεῖτο, ὃς ἂν ἐσθῆτα μέλαιναν φοροίη ἐς τλιὸν ὑστε-
ραίαν παρεῖναι ἐς τὰς Βασιλέως θύρας. καὶ ὅδε ἐφάνη
ἅπας ἔχων ἀνὰ τὴν πόλιν. Ἀνεδήλωσε μὲν τῷ ἀνδρὶ τῷδε καὶ
πρότερον Βασιλεὺς, ὡς ἄχθοιτο μὲν αὐτῷ ἐπιεικῶς πάνυ
δυσμενεῖ γενομένῳ περὶ ἑαυτὸν, καὶ ἡ φήμη ἅπας εἶχε
θαυμαστὰ ὅσα ὡς τὰ πολλά. Καί ποτε ἀλώπεκος δεδεμένης
* ἔφη ταύτῃ, ἐν τῇ βασιλέως θύρᾳ, αὐτὸς Βασιλεὺς * ἤρετο, ὦ πα- D
ῶ. λαίπωρε, τί σὺ χρήμασι διεπράξω παρὰ Χαλίλῃ τῷ ἡ-
μετέρῳ φρυτάνει δραφυγεῖν, ἀλλ' ὅπως καπῶς πράττεις;
ἔδρασε μέν τοι καὶ αὐτὸν Χαλίλλω ἡ φήμη, καὶ ὥρμητο ὡς
εἰς τὸ Μεχμέτεω τάφον, πορείαν ἔκδημον ποιησόμενος,
ὥς τε ἀνεῖναι τὸν θυμὸν τὸν Βασιλέα αὐτόν. ἀλλ' ἐξαπάτει
αὐτὸν χρήμασι θεραπόντων. καί ποτε ὡς εἶδε τεταραγ-
μένον τῇ φήμῃ, χρήματα ἐπιπέμψας, ἐκέλευε θαρ-
ρεῖν, καὶ μὴ πείθεσθαι τοῖς χαλεπόν τι ὑποτοπεύουσι
αὐτῷ, ἥδεσθαί τε ἐκέλευε. καίτοι ὡς ἐξαπατώμενος, ἔπεμ-
πε λέγων τῷ Βασιλεῖ· ὦ Βασιλεῦ, καὶ ἀχθεσθῆναι ἡ-
μᾶς, καὶ ἥδεσθαι ἐπὶ σοί ἐστιν. ἢν οὖν κελεύῃς ἄχθε-
σθαι ἡμᾶς, ἀνάγκη ἅπως ἔχειν ἡμᾶς, εἰ δὲ καὶ ἥδεσθαι
ἐπιτάττεις, καθησόμεθα πάνυ θαρρούντες· ἅπος μὲν
οὖν ὅπως ἐτελεύτησε. Βασιλεὺς δὲ, εἰ εἵπετο μὴ τλιὸν E
Βυζαντίου αἵρεσιν, τῇ ἀμφ' αὐτὸν δόξῃ, ἐπιὼν ἅπαντα-
χῆ, μέγα ἂν κατεργάζετο, ἑαυτῷ χώραν προανακτώμε-
νος. μὴ δὲ τὴν Βυζαντίου αἵρεσιν, πονδὰς μὲν ἐποιεῖτο
τοῖς βασιλέως Βυζαντίου ἀδελφοῖς. Θαυμάζω δ' εἰ μὴ
* οἴονταί τι- τὰς χρησμὰς τῆς Σιβύλλης οὐκ * ᾠοντο ἀληθεῖς γεγονέναι,
νες ἀλ. ὁπότε τλιὸν μὲν Βυζαντίου χώραν τλιὸν τῶν βασιλέων γρα-
φλιῷ, ὑπὸ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὡς φασι, Βασιλέως, ἐς
τοῦτον τὸν Βασιλέα ἐτελοῦτο ἡ γραφὴ, καὶ ἐς τὸν Ἀρχιερέα
τὸν ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ Τυρρηνῶν τελοῦντα. τὸν δὲ δὴ
Κωνσταντῖνον Βασιλέα, ἅτε ἀπολύμενον ὑπὸ τῶν βαρ-

ris, quæcumque petiissent, gratificabatur. Hujus itaque patri obtemperans rex, Græcos mactari jussit. Apparet Byzantii exitium miserabile superasse omnia, quæ per universum orbem contigisse scimus excidia. Nec dissimile est Ilii excidio. Ultionem Ilii, diruti Byzantii calamitatem quidam credunt, Græcis barbarorum vi pereuntibus. Romani quidem constanter asseverant ultionem apprehendisse Græcos, propter ea quæ barbaris fecerunt in Ilii destructione. Hæc quidem hactenus. Rex Chatitem * Priami filium comprehendi jubet, cum jam antea eum interficere animo destinasset. Verum cum res suæ necdum satis firmæ forent, metu inhibitus, eum non cepit. Cum eum comprehendisset, vinctum currui imposuit, & Adrianopolim vehi jussit, ut ibi in vinculis asservaretur. Nec multo post bonis omnibus, auro & argento, quantum possidebat, eum exuit. Nam vir ille opibus cumulandis admodum inhiaverat: divitiisque omnes, quotquot in regia erant, longe antecedebat. Hæc contigere, cum plurimum polleret apud regem Zaganus regius affinis: cujus filiam desponsam Machumeti Michaelis filio, cum iret una cum rege visum, amore perculsus, ut eam vidit, uxorem duxit. Alteram vero Mechmeti despondit Zaganus. Et quidem tum statim Chatitem necavit, ministrosque ejus captos Jagupem & Mechmetem spoliavit opibus. aureorum autem erant duodecim myriades. Ministri Chatitis, quorum complures erant, pullati obambulare volebant, ut lugurent eum, quasi vir bonus fuisset. Verum ubi rex id comperit, continuo per præconem edici jubet: Si quis in crastinum diem atro amictu usus fuerit, is continuo in Januas regis accedat. Cæterum nullus contra edictum regis pullatus apparuit. Rex jam antea indicia haud obscura præbuerat, se virum istum odisse. Idem loquebatur fama, quæ plerumque divinatio esse consuevit. Cum quondam vulpes ligata esset in Januis, rex dixisse fertur: O misera, quare non opibus Chatitem nostrum præfectum corrupisti, ut effugeres, verum adeo miserabiliter hic agis? Fama nonnihil & Chatitem perterruit. Profectus est ergo peregre, ut Mechmetis sepulchrum viseret, sperans fore ut interim regis furor frangeretur. Rex autem astu virum circumvenit, haud cessans eum opibus colere. Quondam cum rex cerneret Chatitem fama vulgi perturbatum, pecuniam ei misit multam, dicens: Bono sis animo, nec facile audias illos qui nescio quæ horrenda tibi augurantur. Fac bono animo sis. Chatites in hunc modum deceptus, nuntium ad regem misit, dicens: O rex, in te situm est ut doleamus, & gaudeamus. Si igitur dolere jubes, necessitas urget ut id faciamus: sin autem gaudium imperaveris, gaudio maxime indulgendum est, ac læto nos animo esse oportet. Verum Chatites, quemadmodum exposuimus, mortuus est. Rex capto Byzantio, gloria insolescens & superbiens, ubique magna efficiebat, & regnum suum usque promovebat, plurimis regionibus in ditionem acceptis. Miror autem si qui fuerint, qui Sibyllinis oraculis fidem non habuerint, cum Byzancenæ regionis regum catalogus ab Leone (ut ajunt) sapiente rege conscriptus, in hunc regem,

Edit. Paris. pag. 214.

* Carambei. Hali Bassa, captus expilatur.

Hali Bassæ cædes.

Hali Bassæ interitus prodigia.

pag. 215.

Sibyllina oracula.

Is in Actis Concilii Florentini Joſephus vocatus.

& in patriarcham Florentiæ Tyrrhenorum mortuum, exeat. Nam nec Conſtantinum regem, ut qui a barbaris eſſet peremptus, nec in regia defunctus, nec Gregorium in Italiam abeuntem, tabula illa accipiebat. Loca autem regum in iſta tabula, qui ſuo tempore fuerunt, necnon patriarcharum, ſive paucorum, ſive complurium, qui ad urbis ejus patriarchatum pervenere, interciſa ſunt uſque ad iſtum regem, & ad iſtum patriarcham. Extant & alia regis hujus opera memorabilia, ut qui phyſices & aſtronomiæ fuerit peritiſſimus, earumque potentias exacte tenuerit. Sunt autem duo aut tria, quorum ut recordemur, operæpretium eſt. Verum in ſequentibus memorabuntur: Cum Peloponneſiaci duces pararent fugere in Italiam, adhibitis & Græcorum clariſſimis, rex Mechmetes cum iis fœdera ſanxit. Quo facto, cœptam fugam omiſere. Manentes itaque, in grandem provoluti ſunt calamitatem. Nam Albani cum cernerent eos paratos ad fugam, naves abs terra moliri & ſolvere, dicto amplius audientes eſſe recuſabant: & inter ſeſe conſpirant, quaſi Peloponneſum ſuæ ditionis facturi. Ejus conſilii auctor & inſtigator erat Petrus Claudus, vir improbus, & parum dextris moribus præditus. Is non intermittebat ad defectionem impellere Albanos. Inſtabat uſque, ut a Græcis deſciſcerent, ſibique quem elegiſſent, principem crearent. Primo quidem Albani rem audiebant, quaſi qui vellent ſuis principibus obtemperare: poſtea vero animos mutarunt, cum etiam alii quidam Græci ad eamdem rem capeſſendam Albanos incitarent, ducemque creari vellent. Tandem Emanuelem natum ex genere Cantacuzenorum, ducem conſtituunt, reſque Græcorum agunt ferruntque: & bellum occipientes, jumenta pecoraque quæ Græci habebant, diripere haud abſtiterunt. Albani autem omnes paſtores ſunt, & nullibi certis ſedibus morantur. Hinc itaque profecti, urbium domos occupabant: & accurrentes, quaſdam obſidebant, quaſdam expugnantes diripiebant. Cum Græcos mancipiorum loco ducerent, & planiſſime contemnerent, ſcripſerunt ad Januas regis, promittentes, urbes & exercitus Peloponneſiacos in regis poteſtate fore, ſi ipſis Peloponneſum tradidiſſet. Pollicebantur ſe quotannis tributum magnum regi penſuros. Albanos adjutabant Centerion Zacharias, frater mulieris ejus quam duxerat regis frater, & Lucanes. Hos adductos in urbem Chlumetiam, in carcerem, qui in arce erat, vinctos conjecit. Albani civitatis præfectum promiſſis accedentes, perſuaſerunt ut in ipſorum partes abiret, & deficeret, Centerioniſque filiam duceret, viroſque captos vinculis eximeret. & propalam bellum cum Græcis gerebant. Centerionem quidem regis frater Thomas ideo in vincula duci juſſerat, quod cum Amurates Mechmetis Iſthmum deſtrueret, ipſe recta ex Peloponneſo in Achajam ſe recepiſſet. Ad defectionem inclinabat ipſe, necnon Bochales Leontares princeps. Et quidem Bochales aperte defecit, & propalam bellum gerebat: & conſerens manus cum Raule principis duce, captus eſt: captoque oculi eruti ſunt. Hos quidem in hunc modum accuſans, in carcerem conjecit: Centerionem videlicet, quod deſſeruiſſet Peloponneſum, Amu-

Edit. Pariſ. pag. 216.

Emanuel Cantacuzenus Alban. dux.

Albanorum defectio.

Zacharias Centerio.

Emanuel Bochales.

A βάρων, καὶ ὃ πελοπῶντα ἐν τῇ Βασιλείᾳ ὅτε ἦ * Γρηγόριον, ἐπὶ Ἰταλίας οἰχόμενον, ἐχώρει ὁ πάππος ἐκεῖνος. χώροι δὲ ἐνετετμῆτο ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ καθ' ἑαυτὸν βασιλέων, ἐς ἃ τελευτᾷ τῆδε ἡ Βασιλέως, καὶ ἡ Ἀρχιερέως αὖ, εἴτε πλειόνων, εἴτε δὴ καὶ ἐλαττόνων, ὅσοι ἐχώρησαν ἐπὶ τῷ ἀρχιερωσύνῳ τῆς πόλεως. Λέγεται μὲν καὶ πολλὰ ἡ Βασιλέως τῆδε ἔργα θαύματος ἄξια, ἅτε δὴ ἀστέρων καὶ ψυχῶν ἔμπειρα γενομένη, καὶ ὡμιληκότος τῇ ἐκείνων δυνάμει. δύο δὲ καὶ τρία, ὧν ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. μέτειμι δή, ἐφ' ἃ ἤια λέξων ἐφιξῆς λόγῳ. Ὡς οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἡγεμόνες, ὥρμηντο μὲν φεύγειν ἐπὶ Ἰταλίας, καὶ Ἑλλήνων ὅσοι ἐνῴκουν τῷ νῆσον οἱ ἐπιφανέστεροι. ὡς δὲ σφίσι σπονδὰς ὁ Βασιλεὺς ἐποιήσατο, καὶ ἔτι διενοοῦντο ἀπιέναι, ἀλλ' ἐμμένοντες, περιέπεσον ξυμφορᾷ ἀ σμικρᾷ τινι, ἀδὲ ἐπιτυχόσῃ. Ὡς γὰρ εἶδον αὐτὰς οἱ Ἀλβανοὶ παρασκευαζομένους ἀπαίρειν, καὶ ἔτι ἤθελον πείθεσθαι, ἀλλὰ σωίσαντο μὲν πρὸς ἀλλήλους, καὶ * σωώμενωντο, ὡς ἐπιθησόμενοι τῇ Πελοποννήσῳ. ἔπρατον δὲ ταῦτα, ἐνάγοντος Πέτρου τοῦ Χωλοῦ, ἀνδρὸς τὸν τρόπον οὐκ ἀγαθοῦ, δεξιοῦ δὲ ἄλλως, καὶ καθηγεμένου τοῖς Ἀλβανοῖς τῆς ἐσήγησιν ταύτης ἐς ἀποστάσεως. ἐκῆγε δὲ ἐπικείμενος, ὡς τε ἀφίσασθαι ἀπὸ Ἑλλήνων, καὶ σφίσιν ἡγεμόνα ἑλέσθαι, ὃν ἂν αὐτοὶ ἕλωνται· καὶ ὥρμηντο μὲν ὡς ξυμβήσοντες τοῖς ἡγεμόσι, μετ' ὀλίγον δὲ διεκωλύθησαν· καὶ ἐπεκαλοῦντο μὲν καὶ Ἑλλήνων ἄλλων ἐς τὴν ἐσήγησιν ταύτην, ἐπισάτην ἀξιοῦντες γενέσθαι, τελευτῶντες δὲ ἐσήσαντο Ἐμμανουήλον τὸν Καντακυζηναίων γένους, ἡγεμόνα τε σφίσι, καὶ τὰ τῆς Ἑλλήνων ἦγον καὶ ἔφερον· καὶ ὑποζύγια μὲν καὶ ζῶα ὅσα εἶχον οἱ Ἕλληνες, ἐλαΐζοντο στρατοῦμενοι. Εἰσὶ δὲ τὸ γένος τῆσδε νομάδες ἅπαντες, καὶ ἑδαμοῦ σφίσι χρόνιαν τὴν διατριβὴν ποιέμενοι. ταύτῃ δὴ ὁρμώμενοι, τῆς πόλεών τε ἐσίας ὑπηγάγοντο, καὶ ἐπελαύνοντες, τὰς μὲν ἐπολιόρκουν, τὰς δὲ καὶ ἑάλουν. καὶ τὰς τε Ἑλλήνας ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενοι, ἔπρασσον ἐς τὰς θύρας τοῦ Βασιλέως, ἐπιτραπῆναι σφίσι τὴν Πελοπόννησον. Ἐπηγγέλλοντο καὶ στρατὸν καὶ πόλεις αὐτῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ φόρον ἐπέτεινον πολλῷ ἀπάγειν τῷ Βασιλεῖ. Καὶ ξυνεβάλλοντο δή αὐτοῖς, καὶ Κεντηρίων Ζαχαρίας, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως ἀδελφοῦ, καὶ Λευκάνης. ἓς καθείρξας ἐς πόλιν καλεμένην Χλεμετίαν ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐς φυλακὴν ἐποιεῖτο, καὶ ἐν πέδαις σωετήρει. Τὸν δὲ τῆς πόλεως ἄρχοντα πείσαντες σωαφεσάναι τε σφίσι, καὶ ἀγαγέσθαι ἐκ τοῦ Κεντηρίωνος θυγατέρα, ἀπέσπα τε, καὶ τὰς τε ἄνδρας ἠλυθέρη, καὶ ἐπολέμουν τοῖς Ἕλλησι. καὶ νὺξαντο μὲν τοῖς Ἀλβανοῖς τὰ πράγματα, καὶ ἐς μέγα ἐχώρει. τὸν μὲν ὦν Κεντηρίωνα Θωμᾶς ὁ Βασιλέως ἀδελφὸς, ὧδε αἰτιασάμενος, συνέλαβεν, ὅτε Ἀμυράτης ὁ Μεχμέτεω τὸν Ἰσθμὸν καθελὼν, ἤλαυνεν ἐντὸς Πελοποννήσου διὰ Ἀχαΐας. ὥρμητο δὲ αὐτός τε ἅμα καὶ Μπόχαλης * ὁ Λεοντάρης ἄρχων, ἀφίσασθαι. καὶ ὁ μὲν Μπόχαλης, ἀπέσπα τε ἐκ τοῦ φανεροῦ, καὶ ἐπολέμει, καὶ συμβαλὼν στρατῷ Ραοὺλ τοῦ ἡγεμόνος, ἑάλω, καὶ ἐξεκόπη τὼ ὀφθαλμὼ τοῦ ἡγεμόνος. τὰς μὲν ὕπως αἰτιασάμενος, * ἀπελαύνοντα

* In ora, ἴσ. τὸν Ἰωσηφον.

* σωώρμιωτο, R. ut in C.

* In ora, Λεοντάρη ἢ ποτὲ μεγαλοπόλις.

* Locus mutilus: hæc, vel ſimilia verba deſiderantur: κεντηρίωνα μὲν καταλείποντα τῷ Πελοποννήσου ἐπελαύνοντος. locus etiam mutilus in Regio C.

νοντα

νοντα Αμυράτεω, * Λευκάνλω δὲ ἓ νεωτερίζοντά τε περὶ τὰ * αὐτὸ πράγματα, καὶ ξυνισάμβρον τοῖς τῶν Ελλήνων καινοτομεῖν βελομένοις, συνέλαβέ τε καὶ καθείρξας, εἶχεν ἐν τῇ ἀκροπόλει. Ενῆγε μὲν ὅτος καὶ πρότερον ἐπὶ ξυωμοσίᾳ, δωάμιν ἀξιόχρεω περιποιέμβρος, τάς τε Ελλήνων περιφανεῖς, καὶ μᾶλλα ταῦτα Αλβανῶν τὰς δυναπωτάτας, τὸπον δὴ γένας ὄντα ἐ φλαύρα, πρὸς δὲ μάλισα ἐπιφανῆς Θεόδωρος ὁ νεώτερος τῆς Σπάρτης ἡγεμών, φύσεως εὖ ἔχειν δοκοῦντα, καὶ ἐς τὰ ἄλλα ὐκ ἀξιώσεον, ἐς τὰς παρ' ἑαυτῷ πρωτεύοντας ταξάμβρος, χρήμασί τε ἐθεράπβυσεν. ὡρμώμενος δὲ ὅπὸ ταύτης τῆς ἡγεμόνος εὐεργεσίας ἐείζων, πρὸς τὰς τῶν Ελλήνων ἐπιφανεῖς, ἔπρασσε τὰ Πελοποννησίων πρὸς τὸν ἡγεμόνα δημαγωγῶν. ἐτράπετο δ' ἐπὶ τάτας, ὡς δισνεχθέντα μὲν τῇ γνώμῃ, πρὸς τὰς Βυζαντίς Ελληνας, καὶ δεδιότα περὶ σφίσι τε αὐτοῖς, ἓ τῇ χώρᾳ, καὶ * νόμις, ὡς ἂν ἐπικρατήσωσι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πραγμάτων, ὐκ ἐπιτρέψβσι σφίσι τῇ παρούσῃ ἐμμένειν εὐδαιμονίᾳ. καὶ ἐδόκει μὲν τὸ μέγα δυνασθαι αὐτίκα παρ' ὅτῳ συσαθείη τῷ ἡγεμόνων. ὑγιὲς δ' αὐτὸ ὐδὲν ἔτι ἦν ἐν τοῖς πράγμασι. τὸπον μὲν ὖν τῷ ἀνδρῶν αὖτη ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ὅπὸ τῆς εἰρκτῆς. στρατὸν δ' ἐπάγοντες, τῇ τε Κλίνῃ, ἄρχισα ἀπιλάττοντο ἡττηθέντες, καὶ ἐς Πάτρας τῆς Αχαΐας στρατοσάμβροι, καὶ ἐς τὸν ἡγεμόνα τὸν νεώτερον, κακῶς ἔπραξαν, πολλὰς ὑποβαλόντες τῷ σφετέρων ὐταῦθα. Καὶ ἐδόκει μὲν ὖν ὡς τὰ Πελοποννήσα πράγματα χωρῆσαι ἐπὶ τὰς Αλβανὰς, εἰ μὴ ἓ παραξαμένος τὸ Ασάνεω ἐν ταῖς Βασιλέως θύραις, ὡς τε στρατὸν σφίσιν ἐπισοθῶαι, στρατόν τε ἐπηγάγοντο τῷ Βασιλέως, ἡγεμένος τῷ Τυραχάνεω. ὃς ἀφικόμβρος σὺν τῷ στρατῷ ἐπὶ τὸν Πελοπόννησον, καὶ συγγενόμβρος τοῖς ἡγεμόσιν, ἐφ' ᾧ βελεύσαθαι, ὅπως ποιήσωνται τὸν πόλεμον, πρὸς αὐτὰς, * ἔλεγε τοιάδε. ὡδε· Ω Βασιλέως Ελλήνων παῖδες, ἀνάγκη μέντοι καὶ ὑμῶν τινα αὐτῷ παρεῖναι ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ὃ ἂν ὁρῶντες ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θᾶττον ἂν προχωροῖεν ἰδόντες, ὐδέν τοι σφίσιν ἀνήκεσον ἐσόμβρον ὑφ' ὑμῶν. ἡμῶν δὲ διαφόρων τε ὄντων, καὶ δεδιότας, ὐκ ἄν πάνυ τοι ῥαδίως ἐθέλοιεν (πάνυ τοι) προχωρεῖν, οἷά δειμαίνοντες, καὶ ὅπω ῥᾳδίως ἂν κατορθοῖτο ὑμῖν τὰ πράγματα ἐς τὸ παρόν. Τόδε μέντοι παραινῶ ὑμῖν, ὡς μηκέτι τῷ λοιπῷ, διαίτῃ διαχρῆσθαι τῇ αὐτῇ ἐς τὰς ὑπηκόας ὑμῶν· ἀλλὰ τὰς μὲν ἀγαθὰς μέντοι ἀμείβεσθαι κατὰ τὸ δυνατὸν, τὰς δὲ κακὰς τιμωρεῖσθαι κατὰ δύναμιν. ὡς σὺ τοῖς ἀγαθοῖς, εὖ ἴσε, εὐπετῶς δυνήσεσθαι κολάζειν τοὺς φαύλους. καὶ μηδὲ ἀνὰ * ἐπιτρέποντας τὸ πᾶν ἐθέλητε συγχωρεῖν, τί ἂν αὐτόματον ὑποβαίη· δῆλα δὲ ὡς τὰ κακὰ ἐς τὸ βελτίονα μοῖραν ἱδρυμένα, καὶ ταύτῃ ῥαδίως ἂν τρέποιντο ἅπαντες, καὶ οἱ περὶ ὑμᾶς γενόμβροι, καὶ ὅπω ἐπιτειβόμβροι κάκισα ἂν ἀπόλοισθε. χρὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν παρωχημένων τεκμαίρεσθαι τὸ μέλλον ἔσεσθαι ὑμῖν ἐπιτήδειον. ὑμῖν δὲ ὅπως ἔχησι, καὶ θεραπεύουσι τὰς μὴ ὑγιῶς ὑμῖν διακειμένας, εἰς τοὐναντίον ἅπασα περιέστη. καὶ εἰ μὴ ὁ Βασι-

* Λευκάνλω In uno, ἑαυτῷ. al. ut c.

* Τούρκους. R. ut in c.

* ἔλεγε τοιάδε. sic etiam R.

* Inclusa desunt in uno.

* Lacuna in R. C.

Arate Isthmum diruente: Lucanem autem, quod res novas moliretur, & conspirationem faceret cum his Græcis qui Peloponnesi statum, novarum rerum cupidi, conturbarent. Concitaverat vir iste jam antea ad conjurationem faciendam Græcos insigniores, necnon Albanos potentissimos, adeo ut jam vires conjurationis essent haud pœnitendæ. Hunc cum esset ortus genere non malo, sed maxime obscuro, cum videretur optima esse indole præditus, & cætera non imprudens, Theodorus junior Spartæ princeps in eorum album retulit, qui primi apud ipsum habebantur: opibusque eum colere haud cessavit. Ab hac igitur principis munificentia progressus, Græcos illustres in seditionem præcipitavit, & Peloponnesi res in ipsum, captando auram popularem, convertit. Simulabat autem se dissidere a sententia Græcorum Byzantiorum, & timere plurimum ipsis regionique. Dicebat se & * leges timere. Nam si obtinuissent Peloponnesi res, fore ut dejicerentur ex præsenti rerum felicitate, & plurimum momenti in eo situm putabat, ut cum aliquo, quocumque tandem, conspirasset principe. Res autem Peloponnesiacæ nihil sani præ se ferebant. Exercitum itaque ducentes contra Clinam, recedebant victi admodum turpiter. Deinde expeditionem sumebant adversus Patras Achajæ, & ducem juniorem. Necnon in hac expeditione adversis fortunæ procellis jactati sunt, plurimis de suis amissis. Et profecto parum abfuerat, quin res Peloponnesi translatæ essent ad Albanos, ni Asanes profectus in Januas regis ab eo exercitum impetrasset. Advenit autem regius exercitus, cui præerat Turachanes. Hic ut venit cum exercitu in Peloponnesum, colloquutus est cum principibus, ut consultarent, quomodo bellum administrandum esset, & hujuscemodi orationem exorsus est: O Græcorum regis filii, oportet quidem vestrum quosdam hic adesse in bello. Nam ubi vos viderint hostes, citius ad vos pergent, scientes se nihil mali a vobis passuros. Nos enim, qui hostes eorum sumus, ubi conspicati fuerint, accedere ad nos recusabunt formidine occupati. Huic meo consilio si parueritis, rebus in præsentia ex animi sententia utemini. Hoc autem diligenter moneo, & hortor etiam, ne deinceps vestros subditos, quemadmodum hactenus tractare velitis. Verum bonis benefacere ne cessaveritis, malos vero pœnis subdere ne omiseritis, & utrinque maxima cura & indefesso studio hoc agite. Nam si boni vos adjuverint (juvabunt autem, si beneficia vestra senserint) haud difficile erit punire malos. Si igitur malis haud permiseritis quicquam impune facere, quid inopinati vobis poterit contingere? Manifestum enim est, si improbi in bonorum ordinem redacti fuerint, facile omnes eo convertentur qui improbi in vos fuerint. Et in hunc modum oppressi & imminuti pessime peribitis. Oportet autem a præteritis conjecturam facere, ut id quod in præsentia utile sit, statuatur. Verum vestri erga vos sic sunt adfecti, ut amore complectantur eos qui vos oderunt, & contrarium semper sequantur. Et ni rex vestram vicem dolens, vobis subsidio veniret, & regionem propemodum amissam redderet, bene scio de vobis rebusque vestris actum esse.

*Turcos.

Edit. Paris. pag. 217.

Turachanis ad Peloponnesi principes oratio.

Subditi quomodo tractandi.

Cum igitur rerum experientia doceat, vos haud recte hactenus rempublicam & principatum administrasse, videtur, necessitas monere, imo postulare, ut porro aliter subditos imperio temperare in animum inducatis. Et illud iterum sedulus moneo, ne sinere velitis, dum domi agitis, res vestras seditione dissipari: sed infestis animis ite contra eos, qui seditiones excitare nituntur, neque quicquam his ita delinquentibus mollius remiseritis. Duo enim illa Turcos ad maximam evexere potentiam, videlicet diligenter malos conquirere ubicumque necessitas exegisset, & meritis subdere pœnis; deinde in bonos non cessare conferre beneficia. Et si quando instantia prohibuissent, fontes pœnis ferire, dare veniam peccantibus haud cunctabantur. Verum ubi jam omnia essent in tuto, nec quicquam periculi immineret, pœnas iis qui sic commeruerant, infligebant, nec eos injuriis certare sinebant, verum injuriarum ultionem constanter expetebant. His dictis, postremo eos hortabatur, ut se sequerentur in Albanos. Et primo quidem Demetrius adjunctis Turcis proficiscebatur contra Borbotanem regionem munitam, in quam Albani custodiæ caussa liberos & uxores deposuerant, in aditu murum & turrim exædificantes. Eo cum venissent ambo duces, locum obsidione premere occipiunt. Græci Turcique pariter murum subruentes, vi in eam regionem irruebant, si quo modo eam occupare possent. At nox superveniens impedimento fuit, quo minus is locus in ditionem hostium veniret. Instante autem nocte, per vallem, in quam mons desinit, fuga dilabuntur Albani. Verum Turci ubi allatum est, hostes fugam capessere, continuo signa inferentes, cepere viros & mulieres circiter decem mille. His ita gestis, exercitum moverunt Ithomam, Thoma fratre juniore exercitum usque mutatis vicibus subsequente. Hinc exercitus ducitur contra urbem Aetum sive Aquilam dictam, quæ non multo ante Centerionis partes sequuta fuerat: quam in fidem hac conditione receperunt, scilicet ut exercitui mille mancipia, arma & jumenta traderent. Postea & cæteri Albani in ditionem venire haud abnuebant, cum mitterent legatos ad duces, qui dicerent, Albanos paratos esse imperata facere, si paterentur ipsos habere locu quæ subegissent: nec cogerentur equos & jumenta, quæ prædando acquisiviissent, restituere. Conditiones hæ, quemadmodum duces singuli id significarunt, sunt acceptæ, & ex eo singuli suis ducibus reconciliati sunt. Turachanes autem id quærebat, ut res Albanorum infirmiores efficeret, ut in posterum principes iis uterentur commodioribus: Hic vir, cum jam adornaret abitum, denuo cum Græcis in colloquium venit, & in hunc modum disseruit: O reges Græcorum, cum nuper apud vos sermonem haberem, satis opinor declaravi, quid, quantum attinet ad res vestras, fieri velim. hoc autem nunc adjicere placuit: si concordes fueritis, res vestræ in tranquillo & felice requiescent statu: at si discordes fueritis, & dissensiones moveritis, contrarium eorum quæ in medium adduxi, eveniet. In primis operam date, ne subditi vestro imperio convitiis vos proscindant, dum alta fruimini pace: verum impensius contumeliarum &

Edit. Paris. pag. 218.

Demetrius Albanos invadit. Borbatanæ regio.

Thomas Demetrii frater.

Vide astum Turcicum.

Turachanis ad Græc. oratio.

pag. 219.

Ἀλλ' νῦν δ' ποιῶν ὑμᾶς τὴν χώραν αὖθις ἀποδώσοι γε, δι' οἷσ', ὅ τι οἴχοιτ' ἂν ὑμῖν τὰ πράγματα ἀφθειρόμενα. Ὡς ὧν ταύτην ἐπιμεληθέντες πολιτευομένων, δέοι ἂν ὑμᾶς ἐπὶ τὴν ἐναντίαν τραπέσθαι. Κἀκεῖνο δὲ αὖ παραινῶ ὑμῖν, μὴ οἴκοι διατρίβοντας ἐᾶν ὑμῖν φέρεσθαι τὰ πράγματα, ὅποι χωροίη ὑμῖν, ἀλλ' ἐπιόντας αὐτοὺς, ἵν' τινα αἰσθάνησθε, τιμωρεῖσθαι αὐτίκα, μηδὲν μαλακὸν ἐνδιδόντας. Δύο γὰρ ταῦτα καὶ Τέρκης ἐποίησε μεγάλα δι' ἃ σωθῆναι, σωθή τε ἅμα τὸ παρεῖναι ἅπαντα ταχὴ παταλαμβάνοντας ὅτε ἂν δέοιντο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀμείβεσθαι ἐς τὰ μάλιστα. Ἐν ἵν' τι ἐς τὸ παρὸν μὴ ἐπιτρέπῃ, τιμωρεῖσθαι τοὺς φαύλους, εἶναι μὲν συγχωροῦντας ὅτε ἂν δέοι. αὐτίκα δὴ ἐπειδὰν καταστάσῃ τὰ πράγματα, μηκέτι ἐπιτρέπειν αὐτῷ κακῷ ὄντι ἐξυβρίζειν, ἀλλ' δίδου ἐπιόντα ἀμύνεσθαι. Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς παρεκάλει τὸν ὕστερον αὖτῷ ἕπεσθαι. καὶ ὡρᾶτο μὲν Δημήτριος ἐλαύνων ἅμα τοῖς Τέρκοις ἐπὶ * Βορβοτιάνην χώραν ἐρυμνὴν, ἐς ἣν κατατιθέμενοι παῖδας τε καὶ γυναῖκας οἱ Ἀλβανοὶ, ἐπὶ τῷ στόματι τείχος τε ἐπῳκοδόμησαν καὶ πύργιον. ἐνταῦθα ἀφικόμενοι, ἐπολιόρκουν ἅμα ἄμφω τὼ ἡγεμόνε, καὶ Ἕλληνες τε ἅμα καὶ Τέρκοι προσέβαλλον ὑπορύσσοντες, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν, ἡ μέντοι νὺξ ἐπιγενομένη, διεκώλυσεν αὐτοὺς ἔτως ἑλεῖν. ὑπὸ δὲ τὴν νύκτα, ἧ φάραγξ ἐς ἣν καθίκοι τὸ ὄρος, ὥρμητο ἐς φυγήν. Οἱ μὲν οὖν Τέρκοι αἰσθόμενοι ὡρμημένους ἐς φυγὴν, αὐτίκα ἐπεισπεσόντες, διεσπάσαντο ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἀμφὶ τὰς μυρίας γενομένας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελαύνοντες, ἀφίκοντο ἐς τὴν Ἰθώμην, ἐν ἀλλὰξ ἑπομένου τοῦ Θωμᾶ νεωτέρου ἀδελφοῦ τῷ στρατῷ. καὶ ἐπὶ πολίχνην Αετὸν καλουμένην προχωρήσασαν Κεντηρίωνι ὀλίγῳ πρόσθεν, καὶ παρεσπάσαντο μέντοι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ χίλια ἀνδράποδα τῷ στρατεύματι, καὶ τὰ ὅπλα καὶ ὑποζύγια παραδιδόναι. Προσεχώρησαν μὲν οὖν αὐτίκα καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀλβανῶν τοῖς ἡγεμόσι, διαφερεσβολόμενοι ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτὰς, ἅττε δὴ ὑπηγάγοντο, καὶ ἵππους καὶ ὑποζύγια ὅσα ἐληΐσαντο μὴ ἀποδιδόναι. ξυνέβησαν μὲν ἐπὶ τούτοις τῷ ἡγεμόνι αὐτοῦ ἕκασος. Τουραχάνης μὲν ἐβούλετο ἀσθενῆ ποιεῖν τὰ τῶν Ἀλβανῶν πράγματα, ὡς τε τοῦ λοιποῦ χρῆσθαι αὐτοῖς ἐπιτηδείως σφίσιν, ἐπὶ τὸ ξυμφέρειν αὐτοῖς δοκοῦν. Ἐπεί τε δὴ ἔμελλεν ἀπελαύνειν ἀφικόμενος αὖθις ἐς λόγους ἀμφοτέροις τοῖς ἡγεμόσιν, ἔλεγε τοιάδε. Ὦ βασιλεῖς Ἑλλήνων ἐμοὶ μὲν καὶ πρότερον τῆδε συγγενομένῳ εἴρηται ἱκανῶς ἐς ὑμᾶς, ἃ φρονῶν τυγχάνω περὶ τὰ ὑμέτερα πράγματα. Καὶ νῦν δὲ τοσόνδε ἂν λέγοιτο, ὡς ὁμονοοῦσι μὲν πρῶτα ὑμῖν, ἔστι ἄφθονα τἀγαθά, διενεχθεῖσι δὲ καὶ δίχα γενομένοις τἀναντία πέφυκεν. Ἔπειτα δὲ καὶ μὴ ἐπιτρέπωσι καθ' ἡσυχίαν ἐξυβρίζειν τοὺς ὑπηκόους ἐς ὑμᾶς, ἀλλὰ ἀφειδέστερον κολάζειν, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν. Ὡς κακὴ μὲν ἡ ἀρχὴ, καὶ ὦ φαυλοτάτη ὅσα τυγχάνει, προσῶσα, ἐπὶ μέγα χωρεῖ αὐτίκα ὕβρεως, καὶ πολλαπλα-

* Βορβοτίαν *χ. in al. ut e.*

σίων γιγνομένη, αὐτὴ ἑαυτῆς οὐ ἔτι καταχεῖ γί- A
γνεται. ὡς δὲ μὴ ἀγαθά· φίλα γὰρ, ἐφ' ὅ, τι
ἂν τρέποιτό τις κινήμωρος, τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ αὔ-
ξειν καὶ μέγα ἀποδείκνυσθαι, τί ἂν ἐπιτηδεύον τυγ-
χάνει. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ δεξιωσάμενος τοὺς ἡγεμό-
νας ἀπήλαυνε. τούτοις μὲν ὡς τοιαύτην κατέσχε ἅπαντα. εἰς γὰρ τὸ θεραπεύειν τετραμμένοι ἑκάτεροι,
πρὸς ἀλλήλους τε γνώμῃ τὰ σφέτερα αὐτῶν διενεχ-
θέντες, ἐρίζοντες ἀλλήλοις ἐτύγχανον, ὁπότερος
ἂν μάλιστα δοκοῖεν ποιῶν φαίνοιτο, ὥς τε δοκεῖν αὐτοὺς
χαρίζεσθαι. καί τινες τῶν παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα
φερομένων, ἀναγόντων τε καὶ ἐπὶ ξυωμοσίαν προ-
καλεμένων τοὺς ἄλλους, ὡς τε ὁμοφρονεῖν ἅπαν κω-
λύειν διενοοῦντο. αὐτοί τε σφίσι κακοδαιμονοῦν- B
τες, ἐπέτρεπον τὰ πράγματα σφίσιν αὐτοῖς φθεί-
ρεσθαι. Λευκάνης τε ὁ Πελοποννήσιος, καί τινας
τῶν Βυζαντίων ἐπαγόμενος, συνίσα τε τὰς Πελο-
ποννησίους τε ἅμα καὶ Ἀλβανοὺς, ἐφ' ᾧ σφίσι τε αὐ-
τοῖς ὧν ἔχει ἐπιτηδείως, καλῶς πολιτεύεσθαι,
καὶ ὥρμητο μὲν ἐπὶ Ἀσάνην, μέγα δυνάμενόν τε
ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ Κόρινθον καὶ μοῖραν οὐκ ἐλα-
χίστην τῆς Πελοποννήσου ἐπιτροπεύοντα. καὶ ὑ προ-
σίετο μὲν ἕτος, οὐδὲ συγχωρῶν. ἔνθα δὴ, ὅτε
δὴ ἐπέζαντο φόρον ξυμφερομένων, ὅτε τῶν Πελοπον-
νησίων, οὔτε τῶν Ἀλβανῶν, οὐκ εἶχεν ἀπάγειν
τῷ Βασιλεῖ. ὧν δὲ αὐτοῖς ὁ ἐπέτειος φόρος μύριοι
καὶ διχίλιοι χρυσίου σατῆρες. Οἱ μὲν Ἕλληνες ὅπως C
ἐν ὀδυνηρῷ λόγῳ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐπιτεμνόμενοι,
καὶ βραχὺ ἀπώλοντο. τὸν τε δὴ φόρον αὐτοί τε οἱ
Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, οὐκ ἔφασαν ἀποδι-
δόναι, ἂν μή τις αὐτοῖς ἐπιδιελόμενος τῷ
χάριν, ἐπὶ τοῖς ἴσοις τε ὁμοίοις ξυμβαίη.
Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν ταῦτα τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ φε-
ρόμενα, ταῦτ' ἄρα ἴσχειν σφίσι τῷ τελευ-
τῶντι, καὶ ὅπως ἀποβήσεσθαι ἐς τὸ μηδὲν εἶναι γε-
νόμενα. Βασιλεὺς δὲ ὁ Μεχμέτης τὴν δευτέραν ἔ-
τι καὶ τὴν Βυζαντίων αἵρεσιν ἐστρατεύετο ἐπὶ Τειβα-
λούς, καὶ Νοβόπυργον πόλιν ἐντὸς τῶν βασιλέως
χώρας, παρὰ ποταμὸν Μοράβαν καλούμενον, ὡς
καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ῥέων ἀπὸ τῆς D
Περσίνου τῆς Βασιλέως χώρας, καὶ ἐκδιδοῖ τὸν
Ἴστρον. Ἐνταῦθα γενόμενος, τὰ στρατεύματα μὲν
αὐτῷ ξύμπαντα ἐπέδραμον τὴν Τειβαλῶν χώ-
ραν, καὶ ἀφιππάσαντα τὴν χώραν λῃσάμενοι,
αὐτὸς δὲ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, πλεβόλοις ὑπ-
τίοις βάλλων τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως. Εὑρήτο
δὲ τῷ Βασιλεῖ τότῳ αὖτη ἡ τῶν πλεβόλων ὑπ-
τίων κατασκευὴ, καὶ ἐκφαίνει μὲν ἄνω ἐς τὸν ἀέ-
ρα τὸν λίθον, καταβαίνων δὲ βάλλει, ἐς ὃ, τι
ἂν ἰθύνειε αὐτὸν ὁ πλεβολισὴς, σημεῖον νομιζόμε-
νος, καὶ δαιμονίως τυγχάνει τῇ σκοπῇ, ἐς τὸν
μετεωρισμὸν τῶν λίθων. Οὕτω μὲν οὖν τὴν πόλιν
τύπτων, ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς, ἠνάγκασε τοὺς ἐ- E
νοικοῦντας προχωρῆσαι αὐτῷ. Ἐπεί τε δὴ προσε-
χώρησαν, τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ πλείστα ἄξια ἀ-
φελόμενος, καὶ μοῖραν τινὰ ἐπαγαγὼν ἐς ἀνδρα-
ποδισμὸν, τοὺς ἄλλους ὤνησεν, αὐτοῦ καταλιπὼν,
καὶ τὴν μετάλλων ἐργασίαν, ὧν μάλιστα δὴ
τῆς ταύτῃ χωρίων ἐπισάμενοι ἐτύγχανον. προσο-
δος δὲ αὕτη οὐκ ἐλαχίστη τῶν Βασιλέως, ἀπὸ

injuriarum auctores punire ne ceſſaveritis. Mali enim principium, quamvis peſſimum ſit, attamen continuo ad magnas procedit contumelias: quæ ubi auctæ fuerint, ſeipſas haud amplius ſuſtinere poſſunt. Itaque ne quis id bonum cenſuerit. Solet enim id cujus quis amore rapitur, uſque creſcere, & incrementa ſumere, quicquid tamen ingruat. Hæc loquutus, Peloponneſi ducibus dexteram porrigit: quo facto, abiit. Cæterum longe alia quam hic præceperat, ſequuti ſunt ſtudia. Nam dum uterque ad ſuos colendos & beneficiis devinciendos eſſet pronior, uſque diſcordias inter ſeſe foverunt, dum uterque ſuos majore indulgentia habere niteretur, quo eos ſibi magis fidos pararet. Itaque toti ad gratificandum propendebant duces. Quidam apud hos viri primarii, reliquos ad ſeditionem & conjurationem inſtigabant: quod quidem ideo fiebat, ut diſcordia exoriretur, & illorum concordiam inhiberent. Interim duces his, quaſi malo dæmone incitati, res ſuas miſeri corrumpendas commiſere. Lucanes Peloponneſiacus adducens quoſdam Byzantios, Albanos & Peloponneſios ad conſpirationem impulit, ut pro ſuo arbitrio, non ducum, reſpublicas ſuas adminiſtrarent. Hac conjuratione freti, pergebant ad Aſanem, cujus auctoritas in Peloponneſo erat maxima, ut qui Corinthum, necnon modicam Peloponneſi partem regebat. Hic eos nequaquam admittebat, neque quicquam iis concedebat. Exinde cum Albani & Peloponneſiaci tributum, quod imperatum erat, pernumerare abnuerent: nec Aſanes id ad regem perferre potuit. Tributum autem annuum pendebant duodecim millia aureorum ſtaterum. Quapropter in hunc modum mutuis diſcordiis attriti Græci, paulatim peribant. Nam propalam jactabant Albani & Peloponneſii ſe tributum non exoluturos, niſi inter ipſos regio univerſa æqualiter diviſa fuiſſet. Oportebat ſane hæc, cum parum propitia fieret fortuna, ipſis exitium adferre, & planiſſime ad nihilum redigere. Rex quidem Mechmetes ſecundam capto Byzantio expeditionem contra Tryballos & * Novopyrgum urbem ſumpſit. Hæc intra regis regionem ſita eſt prope flumen * Morabam, qui fluens a Priſtino regis regione, & huc veniens in Iſtrum exhauritur. Exercitus regius univerſus graſſabatur per Tryballorum regionem univerſam: equitatus quoque in hanc emiſſus, prædas rerum omnium confertim agebat. Ipſe autem circumſederat parte copiarum urbem, & ſupino bombardarum jactu graviſſime, quæ intra eam erant, adfligebat. Bombardas autem erectas, ſupino jactu lapides in altum torquentes, primus rex ille invenit. Nam bombardæ illæ erectæ, ſive mortaria, in aerem globum ſublimem jaculantur. Qui deinde delapſus, id penitus ad quod a bombardario fuerit directus, ſternit & comminuit. Tanta autem globi certitudo eſt, ut nullo modo aberret a ſcopo, quem bombardarius animo deſtinarit, quamvis globus in altum ejectus fuerit. Diebus igitur plurimis Mechmetes oppidanos in hunc modum lædens, tandem eos deditionem facere coegit. Ubi ſemetipſos ſuaque fidei regis tradidere; ipſe ſupellectilem & pretioſiſſima quæque accipiens, & partem quamdam hominum in mancipiorum

Stratagema principes ſubditis infeſtos faciendi.

Palæologorum principum diſcordia.

Græci tributū recuſant.

*Novobardū, qui & novus mons.

*Moravum.

*Edit. Pariſ. pag. 220.

Mortarii inventio.

conditionem transferens, reliquos ibi habitare passus est: maxime propter metalli opus, cujus in primis istius regionis incolæ periti censentur. Nec contemnendus regi redditus est ex metallis quæ sunt juxta istam urbem. Tryballorum princeps Georgius cognito contra se Mechmetem hostili animo pergere, abiit transiens in Pannoniam ad Choniatem: veritus si Senderoviam venisset, ut obsideretur a rege. Rogabat itaque Choniatem, ne se amicum & propinquum desereret, verum acerrime a vi Turcorum assereret. Ubi autem Georgius tantum effecit apud regem ut pax fieret, non multo post expiravit. Successio principatus devolvebatur ad Eleazarum filium juniorem. At cæci Stephanus & Georgius continuo surripientes pecunias quotquot poterant, venere ad regem: qui cum his regionem assignaret, factum est ut victum nanciscerentur sufficientem. pax autem cum eo convenerat, ut quotannis tributum maximum ferret, videlicet viginti millia staterum auri. Eo anno qui sequebatur, expeditionem contra Belgradum urbem Pannoniæ suscepit. Urbs hæc, quemadmodum docuimus cum scriberemus de Amurate, ab uno latere juxta Istrum sita est, ab latere altero alluitur Savo, qui se in Istrum effundit: ab utroque circumfluitur ea urbs, si quidem ambo præter eam labuntur. Contra hanc exercitum duxit Mechmetes Amuratis filius: prius tamen cum parte copiarum contra Illyrios ire jussit * Therizem, & Haliem Michaelis filium. Præterea eodem tempore bellum ei erat cum Colchidis rege, qui præerat Trapezunti. Mittens igitur triremes, quarum dux erat Chetyres Amasiæ præfectus, Colchidem, & maritimam Colchidis regionem evastabat. Ubi igitur voce præconis, quem per universum regnum miserat, exercitus suos Adrianopolim excivit, in militiam profectus est ipse, ducens Januæ milites & peregrinos: & navibus subvehebat, camelisque portabat æris plurimum ad bombardas fundendas, iterque fecit per Tryballorum regionem. Tryballorum dux hospitaliter & benigne regem & duces tractavit, mittendo iis munera maxima. Nam ducem Tryballorum haud fallebat, se continuo armis Mechmetis debellandum, ubi primum in Turcorum ditionem Belgradum concessisset. Rex igitur hostilia spirans, exercitibus eam urbem circumsedit. Est autem in medio utrorumque fluminum Isthmus, latitudine maxime septem stadiorum. Eum locum castris permuniendis delegit, idemque urbem oppugnabat, haud cessans murum bombardarum globis quassare: præterea peregrini cum pluteis præparatis muniti, quum proxime ad murum subiissent, sagittis Pannones petere haud intermittebant. Castra regis maxima erant. Rex autem cogitabat, si flumen solus obtineret, & Pannones prohiberet, ne ex altera fluminis ripa ipsis aditus in urbem pateret, se facilius resistere hostibus, & tandem urbe potiri posse: proinde copiis navalibus, quæ erant per regionem Istro affusam dispersæ, naves quæ præsto erant, implevit. Naves autem numero erant ducentæ. His fretus, enitebatur obtinere flumen, & inhibere Pannones, ne possent in urbem transgredi. Præterea cum in hunc modum a reliquis intercepisset, & quasi inclusisset

Metallorum artifices retenti.

Spenderbegus legatus.

Belgradum, Griechischs Vvyssemburg, Taurinum veteribus.

Tortorem.

Colchidem invadit Mechmet.

Edit. Paris. pag. 221.

Belgradum a Turcis obsessum 1456. idib. Junii.

Ἀπὸ ἐνταῦθα αὐτὸς μεταλλων τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ δὲ Τριβαλῶν ἡγεμὼν, ὡς ἤθετο ἐπ' αὐτὸν ἐπιόντα βασιλέα Μεχμέτιν, ᾤχετο μὲν ἐς Παιονίας, καὶ ἐπὶ Χωνιάτην, δεδιὼς μὴ ἐς τὴν Σπενδερόβιν ἀφικόμενον, πολιορκεῖτο κατασὰς, καὶ ἐδεῖτο μὲν αὐτῷ ἐπαμύνειν, προσήκοντί τε καὶ ξυγγενεῖ ὄντι, καὶ ἐδόκει μὲν κἀκείνῳ τιμωρεῖν. ἐπὶ δὲ * Σπενδερόβιν ἔπραττε πρὸς Βασιλέα γενέσθαι οἱ εἰρηνίην, ἔτος μὲν ἀπέβιω, ὑ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἀπέθανεν. ἐχώρει δὲ ἡ ἀρχὴ πρὸς Ἐλεάζαρον τὸν νεώτερον αὐτῷ παῖδα. Οἱ δὲ τυφλοὶ, αὐτίκα ἐπὶ τῇ τελευτῇ τὸ ἡγεμόνος, χρήματα ὑφελόμενοι ὅσα ἐνεχώρει, ἀφίκοντο παρὰ Βασιλέα, καὶ χώραν παρεχομένῳ τῷ Βασιλέως ἑκατὸν, τὴν δίαιταν ἐποιοῦντο. Βασιλεὺς μὲν οὖν τότε ἀπάγοντι φόρον ἱκανὸν ἐς δισμυρίους χρυσίου σατῆρας, σπονδάς τε ἐποιήσατο, καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐστρατεύετο ἐπὶ Μπελογράδιν τὴν πόλιν Παιόνων. Αὕτη δὲ ἡ πόλις ᾠκεῖτο, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται ἐπὶ Ἀμυράτεω, παρὰ τὸν Ἴστρον ἀφ' ἑνὸς πλαγίου, ὑπὸ δὲ ἑτέρου ἐπιῤῥέοντος * Σάββα τῷ ποταμῷ, καὶ ἐκδιδόντος ἐς τὸν Ἴστρον ἀμφίῤῥυτος γίνεται ἡ πόλις ἀμφοῖν τοῖν ποταμοῖν παραῤῥεόντων. ἐπὶ ταύτην δὲ τὴν Μπελογράδιν ἐστρατεύετο Μεχμέτης ὁ Ἀμυράτεω, καὶ πρότερον ἐπὶ Ἰλλυριὺς στρατεύματα ἐπιπέμψας, ἡγεμόνα Θερίζεω, καὶ Ἀλιέω τὸν Μιχάλεω. Πρὸς δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ σωῃπτο αὐτῷ πόλεμος, πρὸς βασιλέα Κολχίδος τῆς Τραπεζοῦντος. καὶ τριήρεις ἐπιπέμψας, ἐδῄου τε τὴν Κολχίδα, καὶ ἤπειρον, καὶ θάλατταν, ἡγουμένου τῶν * Χετύρεω τὸν τῆς Ἀμασείας ὕπαρχον. ὡς μὲν οὖν κήρυκα ἔπεμπε, πρεσαγγέλλοντα παρεῖναι αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς Ἀδριανόπολιν, ἐξελαύνει αὐτὸς, ἔχων τάς τε θύρας, Καὶ τὰς νεήλυδας, καὶ χαλκὸν μὲν παρὰ τὰς πλεβόλας ἔμπλεων φερόμενος, ὅπλα τε νεῶν αὐτῷ καὶ καμήλων, ἤλαυνε ὅπῃ τῆς Τριβαλῶν χώρας. καὶ ἐξένιζε μὲν ὁ τῆς Σπενδερόβης ἡγεμὼν Τόν τε βασιλέα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δῶρα πέμπων ὡς μέγιστα. Παρεσκεύαζετο μέντοι καὶ αὐτὸς ὡς ἐν Μπελογράδῃ ἀλώσοιτο, αὐτίκα καὶ αὐτὸς πολιορκησόμενος. ἐπελάσας δὲ ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔκειτο δὲ μέσα τοῖν ποταμοῖν Ἰσθμὸς, ἑπτὰ σταδίων μάλιστα τὸ εὖρος ἔνθα δὴ καθισὰς καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκει τὸ ἄστυ. καὶ ἔπαιε μὲν πλεβόλοις τὸ τεῖχος. καὶ * οἵτε καὶ οἱ νεήλυδες, τοῖς σιγάσμασιν ἀγχοῦ γενόμενοι τοῦ τείχους, ἐτόξευόν τε τοὺς Παίονας. στρατόπεδον δὲ καὶ τοῦτο μέγα Βασιλέως ἐγένετο. ἐννεόμβριος δὲ ὁ Βασιλεὺς, ὡς ἐπιπρασήσῃ τὸ ποταμῷ, καὶ μὴ δύναιντο ὦσιν ἔτι τῷ λοιπῷ σῴζεσθαι οἱ Παίονες ἐς τὴν πόλιν, * ὑπὸ τῆς ἀντιπέρας τοῦ ποταμοῦ, ἐπαμύνειν ῥᾴον αὐτῷ προσχωρῆσαι τὴν πόλιν, ἁλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν, ἐπλήρα ναυτικὸν πολὺ, καὶ τὴν παραίσιον χώραν αὐτῷ ἐξηρτύετο, καὶ παρεσκεύαζετο ἀμφὶ τὰ ὁπλόσια πλοῖα. ταῦτα πληρώσας, τόν τε ποταμὸν καταρχήσων, σῴζεσθαι τὴν Παιόνων δύναμιν ἐσβαίνειν ἐς τὴν πόλιν, καὶ τὰς γε

* Σπενδεροβίδην.

* Σάου, *in al. ut c.*

* *In uno*, Τυχήρεω.

* ὅτε. *sic etiam in uno, in al.* καὶ οἱ νε.

* ἁλώσεσθαι οἱ τὴν πόλιν, ἐπλήρου ν. π. ὁ κατὰ. *in al. ut in c.*

ἐν τῇ πόλει ὑπολαβὼν ὑπὸς τούτῳ, ἐμπολιορκήσειν. τὰ μὲν δὴ πλοῖα ἀνήγετο ἐς τὸν ποταμὸν, ἀπὸ Βιδίνης τῆς πόλεως, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐπράτει τοῦτο, καὶ ταύτα τὰ χωρία τὸν ποταμὸν. ὁ δὲ Παιόνων Βασιλεὺς, ἐστρατοπεδεύετο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐς τὴν κατ' ἀντικρὺ χώραν τοῦ Μπελογράδη στρατεύματι πολλῷ, πληρώσας καὶ αὐτὸς πλοῖα τὰ κράτιστα, ὅσα ἐπῆν αὐτῷ ἐν τῇ Πάνδῃ κατέπλει ἄχρι τοῦ ποταμοῦ, ὡς ναυμαχίαν ποιησόμενος, μετὰ τῶν τοῦ Βασιλέως πλοίων ἐπὶ πολὺ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς τῶν Παιόνων χώρας, καὶ δηοῦντες ἔκαιον καὶ ἐλῄζοντο. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ τῶν Παιόνων στόλος κατῆει, καὶ ἐμβαλὼν δὴ τοῖς πλοίοις τοῦ Βασιλέως, κατέδυσε μὲν ἔστιν ἃ, εἷλε δὲ καὶ ἀμφὶ τὰς εἴκοσι ναῦς, καὶ οἱ Παίονες ἁρπάσαντες τοὺς ἄνδρας, καὶ ἐς τὰς ναῦς κενὰς οὔσας, τὰ * δώματα καταθέμενοι, τῶν φαρμάκων, φορμηδὸν αὐτὰ ταξάμενοι, ἐνῆκαν φέρεσθαι ὑπὸ τὸ ῥεῦμα ἐπὶ τὸ τοῦ Βασιλέως στρατόπεδον. καὶ ὅτοι μὲν ὅπως ἀπώλοντο. αἱ δὲ λοιπαὶ ἔφυγον ταχυδρομοῦσαι ἐπὶ τὸ τοῦ Βασιλέως στρατόπεδον, καὶ ἐπωκείλαντες τὰ πλοῖα ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀπέβησαν. Ταῦτα μέν τοι αὐτίκα ὁ Βασιλεὺς ἐνέφρησεν, ὡς ἂν μὴ ἐπιπλέοντες αὖτις οἱ Παίονες ἕλωσι. τὸ μὲν δὴ ποταμοῦ τὸ ὑπὸ τοῦδε, ἐπεκράτουν οἱ Παίονες, καὶ ἐνομίζοντο ἐκ τῆς κατ' ἀντιπέραν ἠπείρου, ἐς τὴν πόλιν, ἐς φυλακὴν τοῦ ἄστεος, ἄλλοι τε, καὶ δὴ καὶ Χωνιάτης σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. καὶ Καπιστράνος ὁ Ναζηραῖος, σοφός τε ἐς τὰ θρησκείαν ἀνὴρ παρὰ τοῖς τῶν ἑσπέραν ἔθνεσι μέγα δόξαν ἐκτήσατο. διὰ δὴ ἐπὶ τὰς ἐν Βράγῃ τῇ μεγάλῃ τῶν Βοέμων πόλει, ἐς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τετραμμένης θρησκείαν, ἐπεπόμφει αὐτὸ ὁ Ἀρχιερεὺς δεινόν τε ὄντα λέγειν ἐπὶ τὸν τοῦ Ἰησοῦ θρησκείαν. καὶ πολλὰς μὲν αὐτῷ ἐς τὸν τοῦ Ἰησοῦ μετέγνωσε δόξαν, πολλὰς δὲ καλῶν ἐπὶ τὰς βαρβάρους, πολεμίους ὄντας τοῦ Ἰησοῦ, Γερμανῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ Βοέμων. * ἐπειδὴ οἱ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον φίλους δέοντας τοὺς πλείστους, ἦγε μεθ' ἑαυτοῦ. ὅτοι μὲν δὴ, ὡς ἠγγέλλετο, τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεος ἐρρῖφθαι ἤδη τοῖς πλεβόλοις, καὶ κινδυνεύειν τὴν πόλιν ἁλῶναι. οὗτοι μὲν δὴ, ὡς ἐπεκράτουν τῆς πόρου, καθ' ἡσυχίαν πολλὴν ἐνομίζοντο ἐς τὴν πόλιν, οὐ πάνυ καταφρονεῖν γιγνόμενοι τὴν βασιλέως στρατιάν. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἱκανῶς τὰ εἴκη τοῦ ἄστεος καταβέβλητο, καὶ ἤδη βάσιμα ἦν, παρεσκεύαζετο ὡς προσβολὴν ποιησόμενος ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ· καὶ τὰ τε πυρὰ τὰ νομιζόμενα ποιησάμενοι, τῇ ὑστεραίᾳ παρεσκεύαζοντο, τάς τε μηχανὰς προσφέροντες, καὶ σεγάσματα, ὡς ἐξελοῦντες τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ τῆς Εὐρώπης στρατηγὸς Καραζίης, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος τῶν ἐν ταῖς βασιλέως θύραις, τελευτᾷ ὑπὸ τῆς πόλεως πλεβόλῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς ξυμφορὰν ἐποιεῖτο τὴν Καραζίεω τελευτὴν, καὶ ἐπένθει μεγάλως. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει προσβάλλειν, ἔωθεν σημήνας τὴν προσβολὴν, ταῖς τε σάλπιγξι, καὶ κυμβάλοις, καὶ αὐλοῖς, καὶ ἀγόμενος τοὺς νεήλυδας προσέβαλλε τῷ τείχει. καὶ αὐτίκα μὲν ὑπέρβησαν οἱ νεήλυδες, καὶ ὑποβάντες τοῦ τείχους, εἰσεχέοντο ἐς τὴν πόλιν, καὶ εἰσπεσόντες ἐνόμιζον ἤδη κατειληφέναι τὴν πόλιν Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, καὶ οἱ περὶ Χωνιάτην ὧδε παρασκευασάμενοι, ἐπέμενον ὡς τε ἐπὶ

* In uno, superscripium, σωμ.

* ἐπειδὴ. sic etiam R.

oppidanos, ad urbis oppugnationem, quam facilem sic fore putabat, totis viribus accingebatur. Naves in flumen deducebantur ab urbe Bidina, & aliquot diebus flumen, quod eam regionem præterlabitur, fortiter obtinebant. At Pannonum rex, qui cum magnis copiis castra posuerat in regione quæ ex opposito erat, milite complet naves optimas quas Budæ habebat. Et secundo flumine pergit contra Turcum, ut qui cum eo navale prælium esset commissurus. Regiæ naves contra flumen enisæ ascenderant ad maximam Pannoniæ partem vastando, urendo & prædando quæcumque casus obtulisset. Verum haud multo post obviam procedit Pannonum classis hosti: & impetu invadentes regias naves, quasdam demersere, & cepere naves circiter viginti. Pannones interfectis viris qui in navibus fuerant, ædiculas in naves viris vacuas ponunt, & classem universam in ordines explicantes, secundo flumine ad hostilia castra contendebant. Turci quidem in hunc modum necati interierant. Cæterum naves reliquæ quæ non venerant in Pannonum manus, celeri fuga ad regia castra properant, & naves in portum ubi regia castra erant, impingentes, & navibus egredientes, intra castra se recepere. Has quidem naves illico rex incendi curavit, ne in Pannonum potestatem redigerentur. Pannones ex eo tempore flumine potiebantur, & ex continente, quæ e regione erat, ferebantur in urbem, ut eam defenderent ab hostibus. In hanc ingrediebatur stipatus suis Choniates: præterea Capistranus Nazaræus sive monachus, cujus auctoritas in religionis negotio maxima habetur apud Occidentales. Nam quia insignis pietate vir erat, missus est auctoritate Pontificis ad Boemos Pragam urbem magnam inhabitantes, qui colebant Apollinem, ut eos abnegata ista impietate in religionem Jesu transferret. Hanc enim mira persuasione docere noverat, ut qui esset dicendi peritissimus. Quapropter plurimos Boemos docendo compulit Christi religionem assumere. Præterea plurimos Pannones & Boemos ad inferenda arma barbaris Christi hostibus permovit. Et in hunc modum plurimos secum in hanc expeditionem quasi velites, ut eorum opera in velitaribus præliis usui esset, duxit. Nam hi, ubi compertum erat urbis murum bombardis esse stratum, & in periculo esse ut ab hoste impio caperetur, cum obtinuissent fluminis trajectum, per otium colligebantur in urbem: quorum vires neutiquam contemnendæ erant hostili exercitui. Rex Turcorum, cum jam murus dissipatus bombardis aditum præstaret, parabat se quasi incursionem facturus ad mancipiorum prædam agendam: & ignes, quemadmodum mos gentis est facientes, præparabant se ut in diem posterum urbem adorirentur. Machinas & vineas, quibus tuti ad murum succederent, expediebant. Europæ dux Carazies, qui gloria & virtute excellebat omnes qui in Januis regis stipendia faciebant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubit. Rex quidem mortem hujus viri, maximam calamitatem suis rebus invecturam augurabatur, & multum eum lugebat. Cum autem visum esset mane urbem aggredi, tubas, cymbala & cornua canere jubet, & peregrinos in murum ductabat. Hi murum continuo

Edit. Paris. pag. 222.

Joannes Huniades, & Joannes Capistranus Franciscanus, contra Hussitas missus a Pontif.

Charaziæ Bassæ interitus.

Belgradi oppugnatio.

ſcandendo ſuperarunt : & qua cuique liberum erat, in urbem fundebantur : qui cum in urbem intraſſent, ſe eam cepiſſe exiſtimabant. At Choniates cum ſuis inſtructi & armati, expectabant occulte, donec peregrini omnes in urbem intraſſent. Nam qui in arce conſiſtebant, teſſeram acceperunt, ut ubi primum tuba ſonum dediſſet, peregrinos confeſtim adorirentur. Præterea qui antea per murum erant diſpoſiti, juſſu Choniatis a muro deceſſerunt. Nam his id ideo præceptum erat, ut peregrini majore ſecuritate in urbem penetrarent. Juſſi tamen ſunt, ut ubi primum tuba cecinerit, ad murum ſinguli, & ad ea loca quæ defendenda ſuſcepiſſent, curſu ſe proriperent, ut peregrinis, quos ab reliquis intercepiſſent, pro arbitrio uti poſſent. Verum peregrini ubi primum oppugnationem ſunt auſpicati, urbem, nemine reſiſtente & prohibente, ingreſſi ſunt. Pannones enim, quemadmodum moniti erant, retroceſſerunt, & ſe occultabant. Peregrini autem, cum crederent Pannones fuga eſſe dilapſos, raptim in urbem procurſantes, alius alio ad prædam convertebantur. Cum autem, quemadmodum convenerat, tuba ſonuiſſet, qui prius murum defenſarant celeri curſu ſe ſinguli ad ſua loca contulere, & peregrinos incluſerunt intra urbem. Choniates inſtructa acie contra peregrinos ibat. Hi videntes Pannones ex arce prodeuntes adverſum ſe pergere, ad murum retro ire inſtituunt. Cedentibus peregrinis, acriter inſtitere Pannones, & plurimos letho dederunt. Cæteri, qui ad murum properabant, cum viderunt Pannones per murum in ſolitis ſtationibus armatos diſpoſitos, vi eos aggrediebantur : & contra ipſos curſu lati ferebantur in foſſam. In hunc modum eo tempore Pannones ejecere peregrinos, & Barbaros vincebant. Poſtea conjunctis copiis Capiſtranus & Pannones egreſſi ſunt ut prælium committerent cum eis qui regias bombarbas curabant. Inito itaque prælio, bombardarios in fugam conjecere, & bombardas obtinuere. Rex cernens ſuas bombardas a Pannonibus captas, multum animo diſcruciabatur : proinde & ipſe ibi conſiſtens, fortiter prælium capeſſere haud neglexit. Cum autem Pannones non poſſet a bombardis ſubmovere, tandem & ipſe fugam arripit. Pannones eo loci continuo receptui canebant : & dirigentes bombardas in caſtra regis, ea graviter adflixere. Cum jam meridies adeſſet, & fuga, reliqua quæ evenerant, nuntiata eſſent Pannonibus qui e regione morabantur, advehuntur non pauci, nec tamen in urbem, verum in caſtra iter maturant. hi qui in urbe relicti erant, in caſtra egrediuntur, & undique regia caſtra ſumma vi oppugnant. Tentoria in regis caſtris disjecerunt plurima : Azapides (quos Huſſarones noſtri vocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, ut oculos eorum eruerent. Ipſe quoque prælium cum ſuis occipiens, Pannones in fugam vertebat. Eo loci peremit virum Pannonium rex, verum vulneratur femur : nec tamen vulneratus in fugam effunditur. Deinde cum ad bombardas recipiendas egrederetur, Pannones converſi Barbaris acriter inſtabant, & eos ſimul cum rege uſque ad caſtra perſequuntur. Et cum tertio hoc eſſet factum, rex graviter animo dolebat, non adeſſe peregrinos, & ſuppetias ferre in

Edit. Pariſ. pag. 223.

Huniadis ſtratagema.

Bombardæ Turcis creptæ.

pag. 224.

A σελθεῖν τὲς νεήλυδας. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐσῶτες, ξωὐθημα ἔχον, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνοι ἰέναι ὁμόσε ἐπὶ τὲς νεήλυδας. οἱ περὶ τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὲ τείχες ὑποχωρήσαντες, ἐπηγγέλλετο γὰρ σφίσιν ὅπω ὑπὸ τὲ Χωνιάτε, ὥςε ἐν ἀδείᾳ τὲς νεήλυδας εἰσιέναι ἐπὶ τλὼ πόλιν, καὶ ὁπόταν σημήνοι ὁ σαλπιγκὴς τῇ σάλπιγγι, καὶ αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ, καταλαμβάνειν τλὼ ἑαυτὲ χώραν ἕκαςος, καὶ ἀπειλημμένοις χρῆθαι τοῖς νεήλυσιν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Οἱ μέν τοι νεήλυδες, ἕωθεν ὡς προσέβαλον, αὐτίκα ἐπεισπεσόντες, ὑδενὸς σφίσιν ἐμποδὼν ὄντος, ὑπεξεχωρήκεσαν ἤδη οἱ Παίονες, ὡς τὸ σωὐθημα, καὶ νομίσαντες πεφυγέναι, εἰσεχέον-

B το, ὡς ἐδήλετό μοι ἐς τλὼ πόλιν, καὶ τραπόμενοι ἄλλος ἄλλη, διήρπαζον τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ τὸ σωὐθημα ἐδίδοτο, καὶ ἡ σάλπιγξ ἐσήμαινεν, οἱ μὲν περὶ τὰ τείχη πρότερον ὄντες, αὖθις ἔθεον ἐς τὰς ἐπάλξεις, καὶ ἀπελάμβανον ἔισω τὲς νεήλυδας. Οἱ δὲ περὶ Χωνιάτλω, ἵεντο ὁμόσε ἐπὶ τὲς νεήλυδας. οὗτοι μὲν ὅμως ὡς κατεῖδον, τὲς ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως Παίονας σφίσιν ἐπιόντας, ἀνεχώρουν ἐπὶ τὸ τεῖχος. ἀναχωρῆσι δὲ αὐτοῖς οἱ Παίονες ἐπέκειντο χαλεπῶς, καὶ διέφθειραν πολύ τι πλῆθος αὐτῶν. Οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ἐς τὸ τεῖχος ὥρμηντο, καὶ ἑώρων ἐνταῦθα τὲς Παίονας ἐς τὰς ἐπάλξεις, βιάζοντό τε τὲς Παίονας, καὶ ὑπερθέοντες, ἤγοντο

C ἐς τλὼ τάφρον. οὕτω μὲν ὅμως τότε οἱ Παίονες ἐξεώσαντο τοὺς νεήλυδας, καὶ ὑπερέβαινον τοὺς βαρβάρους. Μετὰ δὲ ἔξοδον * κοινλὼ ποιησάμενοι, οἱ περὶ Καπισράνον, καὶ οἱ ἄλλοι Παίονες, ῥὸς τοὺς ἐν τοῖς τηλεβόλοις τὲ Βασιλέως, μαχεσάμενοι ἐτρέψαντο αὐτὲς, καὶ ἐπεκράτησαν τῶν τηλεβόλων. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἑώρα ὑπὸ τῶν Παιόνων ἐχομένους τὲς τηλεβόλους, δεινὸν ποιησάμενος, σωὐβαλλε μὲν ταύτῃ καὶ ἐμάχετο ἰσχυρῶς. καὶ ὐδ' ὡς ἠδυνήθη ἐξώσασθαι ὑπὸ τῶν τηλεβόλων τὲς Παίονας, ἀλλ' ἀπεκάμπτο. Οἱ μὲν δὴ Παίονες ἐνταῦθα ἤδη ἐπηυλίζοντο, καὶ τὲς τε τηλεβόλες ξεφάμενοι, ἐς τὸν Βασιλέως στρατόπεδον ἐπαφίεσαν. Ἐπεὶ δὲ μεσημβρία λω τῆς ἡμέρας, καὶ

D τὲς γιγνομένες ὄπως, καὶ τὰ γιγνόμενα ἐπηγγέλλετο αὐτοῖς τοῖς κατ' ἀντικρὺ Παίοσιν, ἐκομίζοντο ἤδη ἐνταῦθα ναῦται ὀλίγοι αὐτῶν, εἰς τλὼ πόλιν μὲν ὐκ ἔτι, ἀλλ' ἐς τὸ στρατόπεδον. καὶ ἐπεξῆλθον μέν τοι καὶ οἱ τὲ ἄστεος, καὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες μὴ ἐπάρσεως ἐς τὸ τὲ Βασιλέως στρατόπεδον, καὶ ἐμάχοντο, καὶ σκιὰς ἔσιν ἃς κατέβαλλον τοῦ στρατοπέδε συχνὰς, καὶ διήρπαζον οἱ Αζάπιδες τὴν ἀγοράν. καὶ Βασιλεὺς μέν τοι ἐβόα, ὡς ὑπεξέλοιντο τὰς κόρας αὐτῶν. αὐτὸς δὲ σωὶ

E τοῖς περὶ αὐτὸν σωέβαλε μὲν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς Παίονας, καὶ αὐτός τε ἄνδρα Παίονα ἀνελὼν τιτρώσκεται ἐς τὸν μηρὸν, ὁ μέν τοι γε ἐβάπετο. μὴ δὲ ὡς ἐς τὲς τηλεβόλες ἐπεξιὼν γένοιτο, αὖθις οἱ Παίονες συστραφέντες, ἐπέκειντο τοῖς βαρβάροις, καὶ ἐτράποντο τὲς ἀμφὶ Βασιλέως ἄχει τὴν στρατοπέδε. καὶ τότε ἐς τελὸς γενομένε, δεινὸν ἐποιεῖτο ὁ Βασιλεὺς, ὅτε νεηλύδων παρόντων αὐτῷ ἐς τλὼ μάχλω, καὶ τῶν ἄλλων τὲ στρατοπέδου, ἐπὶ τὰς νομὰς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφικομένων. να-

* *In uno,* κοινῃ.

λέσας δὲ ἐν τῷ θορύβῳ τότῳ τ ἄρχοντα τ νεηλύδων, Χασάνλῳ τοὔνομα ἔχοντα, ἔλεγε τοιάδε· Ω κάκιστε ἀνθρώπων, πῆ δὴ ἡμῖν οἴχονται οἱ νεήλυδες; πῶς δέ σοι παρεγένοντο ἐς τ μάχλω; ἢ ἐκ οἶθα οἷον ὄντα, οἷον ἄρχοντα ἐποιησάμλω; ἀλλ' ἴθι, ὡς εἰ μὴ ἀποθάνοιμι, εἰσόμλως τ δίκλω ἐπιθήσω, λῷ ἂν φαῖεν ἅπαντες δικαιοπάτλω γενέσθαι. Χασάνης δὲ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ω Βασιλεῦ, νεήλυδες εἰσὶ μὲν τέθραμμένοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκ ἐθέλεσιν ὑπακούειν. Ἐγὼ δὲ τιμὴν παρεχόμλως σοι, ἀνθ' ὧν ἄχθημαι, ὄφει με ἐν μέσῳ τῷ Παιόνων μαχόμενον, τελευτήσαντα ὑπὲρ τῶν σῶν πραγμάτων. ταῦτ' εἰπὼν, κ ἐμβαλὼν ἐς μέσους τοὺς Παίονας, ἀνήρ τε ἀγαθὸς γενόμενος ἐναντίον τῷ Βασιλέως, ὑπὸ Παιόνων ἀπέθανε. καί τινες τῷ θεραπόντων αὐτῷ ἐτελεύτησαν ἐνταῦθα. ὡς δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τρεφάμλοι τοὺς Τύρκας, ἐπέκειντο οἱ Παίονες, πλέον ἔχοντες ἐν τῇ μάχῃ, παραγίνονται ἱππόδρομοι τῷ Βασιλέως, εἰς ἑξακισχιλίους, ἅς πρότερον ἐπεπόμφει ἐπὶ φυλακλῷ τ * παρισσίας αὐτῷ χώρας, φυλάξοντές τε εἰ οἱ χήσωσι σὺν ταῖς ναυσὶν οἱ Παίονες, κ διακωλύειν τε αὐτοὺς, ὡς τε μὴ * ἐπιβαίνειν. παραγενόμλοι δ' ἔτοι ἐς τ θόρυβον τοῦτον, κ ἐς τ μάχλω, ἐν μέσῳ τε ἐποιήσαντο τοὺς Παίονας, καὶ συχνοὺς αὐτῶν ἐνταῦθα διέφθειραν. μ δὲ τρεφάμλοι ἐξεώσαντο τοὺς Παίονας ἀπὸ τ στρατοπέδου ἐς τὰς πλεβόλας. Καὶ ἤπω ἐνταῦθα ἡ μάχη ἐτελεύτα πρὸς ἑσπέραν ἤδη. Βασιλεὺς δὲ ὡς αὐτῷ τὰ πράγματα ἤδη πονήρως ἔχοντα, τούς τε νεήλυδας τετρωμένους καὶ ἐς φόβον καθισαμένους, τὰ στρατεύματα αὐτῷ δρασμῷ τε ἐπεχείρει. Νυκτὸς δὲ γενομένης, παραγγείλας ἐς τὰ στρατόπεδα συσκευάζεσθαι, καὶ προϊέναι, ᾗ ἂν αὐτὸς ἐξηγοῖτο, ἀπεχώρει ὑπὸ τὴν νύκτα, κ ἐξελαύνων ἐδεδίει μὴ οἱ Παίονες τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἐμβάντες ἐπικέοιντο, κ σφίσι χαλεπὴ γένοιτο ἡ ἀπαλλαγή, ἐ ἡ ἐπ' οἴκου αὐτ κομιδή. καὶ δοκεῖ ἄν μοι καὶ τοὺς Παίονας κ νῶτον γενέσθαι τῷ Βασιλέως στρατῷ, εἰ μὴ ὁ Χωνιάτης ὑποτρεπόμλος, ἐκ εἶα ἐπιδιώκειν ἐπισάμλος τοὺς Τύρκας, ἐπειδὰν σφίσι κίνδυνος ἐπισῇ, τό τε πολλῷ * τῷ μέσῳ σφῶν αὐτῶν γίνεσθαι ἀμείνους ἀεὶ, κ * ἀνεχομένους γίνεσθαι. Δοκεῖ δὲ καὶ ὑπὸ τ λοιμ ὃς ἐπεγένετο τοῖς Παίοσιν ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐ ἐπίεζον αὐτοὺς πάνυ, ὥς τε μὴ * ἀναπνεῦσαι ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. Ἰωάννης δὲ αὐτός τε ἐτρώθη ἐνταῦθα, κ ὑ πολλῷ ὕστερον ἀπέθανε. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦτο μάλιστα αἴτιον γενέσθαι τοῖς Παίοσι τ μὴ ἐπιδιῶξαι τὸν Βασιλέως στρατόν. Ἰωάννης μὲν ἀπελαύνοντος βασιλέως, ἐπιβιὺς ὀ πολλού τινα χρόνον, μ τοῦτο ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ γενόμλος ἄρειος ἐς τὰ πάντα, καὶ ὑπὸ μικρ τινος ἐς μέγα δυνάμεως, μεγάλα τε ἀποδειξάμλος ἔργα, πρός τε τοὺς Γερμανοὺς καὶ Βοέμους, κ ἐπὶ τὰ Παιόνων πράγματα ἀφικόμενος, μέγα δ' δοκιμῶν διεδειξάμενος ἔργα, εἰ μὴ ᾐ τὸ πλῆθος τε καὶ ἀρετὴ αὐτῶν, ἐκ ἐδόκει ἄν ποτε περιγενέσθαι τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἐ αὐτός τε ἕω ἅμα ἐχειρώσατο τὰ τῷ Παιόνων στρατεύματα. ἀχθομένων δ' αὐτῷ τῷ λοιπῶν τῆς Παιονίας δυναστῶν, κ ἐκ ἀξιούντων ὑπ' αὐτ ἄρχεσθαι, ὅμως ἐπεκράτει τε τῷ πραγμάτων, ξυνομολογούντων ἤδη κἀκείνων, καὶ οὐκ ἐ-

A eo prælio: verum esse profectos ad colligendum pabulum, & necessaria. Vocans autem in isto tumultu Chasanem peregrinorum ducem, hujusmodi orationem habuit: O pessime hominum, quo nobis peregrini abeunt? Quo modo te duce ingressi sunt prælium? Nescis ex humili fortuna quam ad magnam dignitatem te provexerim, ut sis videlicet dux? Sed scito, nisi prælium me absumpserit, pœnas mihi dabis, quas omnes justissimas esse pronuntiarint. Chasanes respondens, inquit: O rex, peregrinorum plurimi saucii sunt. Reliqui qui integri sunt, dicto nolunt esse audientes. Ego autem, ut opera mea utaris fideli & forti, quamvis mihi indigneris, in medios me conferam Pannones: ibique fortiter dimicans, pro rebus tuis occumbam. His dictis, in medios se confert hostes, & in conspectu regis a Pannonibus trucidatur. Fuit autem vir optimus. Etiam ministri quidam ejus ibidem interfecti sunt. Cum Pannones in castris fortiter inhærerent Turcis, eosque fugam capere compellerent, ex improviso adveniunt sex millia equitum regis, quos miserat jam ante ad custodiendam regionem suam Istro adjacentem: præterea ut obsisterent Pannonum navibus advenientibus ne in terram exire possent. Equites hi advenientes, cum jam ferveret prælium, Pannones in medium agunt, & plurimos ibidem interimunt. Deinde cum verterent Pannones in fugam, eos ex castris pepulerunt, & ad bombardas se recipere coegerunt. Et in hunc modum finis præliandi, cum jam instaret vesper, factus est. Rex cum cerneret res suas propemodum accisas esse, fuga una cum exercitu suo evadere enititur. Nam peregrini plerique saucii & timidi erant. Adveniente igitur nocte, jubet ut impedimenta omnia colligant, seque ad profectionem præparent, quo parati & instructi sequantur quocumque eos ducere instituerit. Et tandem noctu fuga sibi consulens abibat, cum interim male metueret ne Pannones cum reliquo exercitu transgressi, ipsum persequi statuerent: atque in hunc modum discessus, & in patriam reditus sibi suisque difficilis redderetur. Et sane Pannones persequendi fugientem hostem admodum cupidi erant: & id fecissent, ni Choniates eos a persequutione inhibuisset, sciens Turcos, quando discrimen anceps impenderit, duplo quam sint alias, fieri fortiores, & omnia perpeti. Huc accedebat & pestis, quæ sævissima Pannonum invaserat castra, ut nequiverint longo tempore post vix ab illo contagio respirare. Joannes quidem eo in prælio vulnus accepit, ex quo haud multo post mortuus est. Hæc quidem mihi præcipua causa extitisse videtur, quod Pannones a persequutione hostium abstinuerint. Joannes non diu post fugam regis vivens, defunctus est, cum extitisset vir optimus, qui ex humili loco ad maximam conscendit potentiam, memorabilia designans facinora contra Germanos & Boemos: & in regnum Pannonum succedens, maxima florebat gloria. Præterea præclare rem gessit adversus Turcos, quos putabat, nisi copiis maximis suorum & virtute, superari haud posse. Pannonum regnum, necnon exercitus eorum ipse quoque suscepit. Cum autem ei inviderent reliqui Pannoniæ principes, nec ejus imperia capesserent: tamen brevi effectum est, ut regnum retineret, cum etiam illi invidi confiterentur, regnum esse isti

Chasanes abjurgatus.

Chasanis fortis interitus.

Mechmet victus, obsidione soluta discedit octavo Idus Augusti, 1456. quadragesimo sexto die a cœpta obsidione.

Edit. Paris. pag. 225.

Ungari peste infestati.

Huniadis mors 4. Idib. Septemb. 1456.

* παρισσίας R. ut in c.

* ἀποβ.

* τὸ. R. ut in c.

* In uno, ἀναχομ. in al. ἀναμαχομένους.

* ἀναπν.

viro committendum, quod non ceſſaret firmiſſimum & tutiſſimum præſtare. Apparet autem, virum hunc, quæcumque aggreſſus eſt, effeciſſe, uſum & diligentia ſingulari & celeritate præterea, quod ubicumque occaſio affulſiſſet, continuo præſto fuerit. Sunt qui tradunt, hunc virum peſte infectum mortem obiiſſe. De Capiſtrano nunc quantum ſcimus, referemus. Capiſtranus ſectator fuit Bernardini Canilii, qui plurima & magna, quæ pertinent ad religionem Jeſu docens, magnam ad gloriam & claritatem emerſit. Nam facile princeps, quantum ad eruditionem & contemplationem attinet, per univerſum Occidentem apparuit. Itali in honorem Bernardini demortui feſta celebrant, & templa exædificant, ceu heroi. Nec paucæ ſtatuæ per Italiam viſuntur, quæ conſecratæ in honorem hujus viri poſitæ ſunt, quaſi extiterit vir quidam ſanctus & divinus. Commemorantur & miracula, quæ vir ille fecerit. Hujus ſectator cum foret Capiſtranus, quemadmodum antea explanavimus, & ad plurimas regiones accedens, publice doceret, etiam devenit ad Boemos, qui ea ſecta videbantur infecti, ut ignem colerent: nec vellent inde recedere, & veram religionem apprehendere. Qui pertinaces cum nollent conſentire cum reliquis per univerſam Boemiam, adveniente Capiſtrano, continuo cum aliis in eamdem religionem commigrarunt. Cum autem ſapientia & intellectu plurimum valeret: regi Pannonum familiariter junctus eſt. Familiaritate iſta permotus, regem, ut ſupra meminimus, in Turcica expeditione enixe juvit. Regem tunc ab Germania accerſiverunt Pannones, Ladislaum nomine: erat enim nepos regis Sigiſmundi ex filia. Nam eum petiverunt, cum adhuc foret puer, poſt obitum Uladislai in Varnenſi prælio, miſſis legatis ad Albertum Sigiſmundi * fratrem, qui tutor erat pueri, & in Italiam abductum ſecum habuit. Siquidem & Albertus iſte, cum eſſet Germanorum rex, & veniſſet ad Romanum Pontificem, Imperator ab Nicolao Pontifice declaratus eſt. Suſcepta Imperatoria dignitate, in animo habebat bellum inferre Turcis: hunc igitur opibus præpotentem (erat enim Imperator) Itali ſuſcepere, eique honores maximos habuere. puerum, qui Viennæ apud eum morabatur, petiere Pannones. Verum Imperator Pannonibus puerum tradere cunctatus eſt (erat enim adhuc puellus) quod ne quid diſcriminis ei ingrueret, anxius metuebat. Pannones itaque unanimi conſenſu bellum longo tempore cum Alberto geſſere. Præterea legatos ire juſſerunt ad Romanum Pontificem, petentes ſibi regem reſtitui. Quod ſi facere abnueret, profitebantur ſe non prius poſituros bellum, quam regionem ejus omnem miſere pervaſtatam univerſam in ditionem accepiſſent. Verum Imperator poſtea Pannonibus cedebat, & puerum ad regnum capiendum miſit. Qui ubi venit Budam, & copias Turcorum regis Belgrado ductu Coniatis, ſubmovit, haud diu ſupervixit. perhibent enim eum veneno ſublatum eſſe a quodam Laurentio Chedrachabare. Et cum duxiſſet uxorem regis Gallorum filiam, veneno interemptus eſt, priuſquam nuptias celebrare quiviſſet. nam mortuus eſt antequam uxor in regnum ejus veniret. Hoc

Bernardinus Canilius.

Edit. Pariſ. pag. 226.

Ladislaus Ungariæ rex Auſtriacus.

*generum.

Ladislaus Ungariæ rex veneno ſublatus 1558. Pragæ mortuus 10. Cal. Decemb. ſed hic fil. fuit poſtumus Alberti, & tutor ejus Fridericus Imp.

A χόντων ὅπως μὴ συγχωρῶσιν ἀνδρὶ δοκιμωτάτῳ τὰ ἁπανταχῆ, καὶ τῷ τε ἀρχῷ ἐπὶ τὸ κράτιστόν τε καὶ ἀσφαλέστερον διέποντι. δοκεῖ δὲ ἔτος ἀνὴρ ἀνδρῶν τὰ πάντα κατεργάζεσθαι, καὶ ἐν δέοντι χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν αὐτίκα, ὅποι ἂν δέοι παραγενόμενον. λέγεται δὲ καὶ ὑπὸ λοιμοῦ ἀποπνιγέντα ἀποθανεῖν. Περὶ δὲ Καπιστράνου τοσόνδε ἐπισάμενος, μνήμην ποιήσομαι. ὡς Βερναρδῖνος ὁ Κανιλίου γενόμενος ὀπαδὸς, μεγάλα ἐς τὰ τῆς Κυρίας Ἰησοῦ θρησκείαν διδάξαντος, καὶ αὐτὸς ἐπὶ μέγα δόξης τε καὶ κλέους ἐχώρησεν, ἀνὰ πᾶσαν χεδόν τοι τὴν ἑσπέραν, ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκων σοφίας τε ἅμα καὶ θεωρίας. καὶ τῷ μὲν δὴ Βερναρδίνῳ τελευτήσαντι, οἱ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἀνάγουσί τε τιμὰς ὡς ἥρωι, καὶ ναοὺς ἀνοικοδομοῦσι, καὶ ἱερώμενά ἐσὶν αὐτῷ ἐκ ὀλίγα ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν ἀγάλματα, ὡς ἀνδρὶ δι' ἀγαθὰ καὶ δαιμονίῳ γενομένῳ. λέγεται δὲ καὶ θαύματος ἄξια τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε ἀποδεδειγμένα. Τούτου δὲ ὁ Καπιστράνος Ἰωάννης γενόμενος ὀπαδὸς, ὡς εἴρηται, καὶ πολλὴν χώραν ἐπελήλυθώς, περαίνει διδάσκων τήν τε ἄλλην, ἀφίκετο δὴ καὶ ἐς Βοέμους, δοκοῦντας αἵρεσιν, τοῦ πυρὸς θρησκείαν τὲ ἐς τὰ μάλιστα, καὶ μηδαμῶ ἔτι σωτίθεσθαι τῇ τῶν λοιπῶν ταύτῃ θρησκείᾳ, ἀλλ' ὅμως φρονοῦντας τε καὶ πειθομένους τοῖς λοιποῖς ἀνὰ τὴν Βοημίαν ἁπᾶσαν. ἐπὶ τούτοις ἀφικόμενος ὁ Καπιστράνος, ἐς τὸ τῶν λοιπῶν Βοέμων δόγμα κατέστησε. καὶ μέσα δοκιμῶν ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ σωφροσύνῃ, ἐπιπλείας τε ἔχε τῶν Παιόνων Βασιλέα. καὶ δὴ τοῦτο σωφρονέλαβετο καὶ τὸν τῶν Τούρκων πόλεμον, ὡς δὴ πρότερόν μοι δεδήλωται. Βασιλέα δὴ τοῦτον οἱ Παίονες ἐπηγάγοντο ἀπὸ Γερμανίας, * ἀδελφιδοῦν γενόμενον τοῦ Σιγισμούνδου Βασιλέως. τοῦτον δὲ παῖδα ἔτι ὄντα, μετὰ τὴν ἐν Βάρνῃ τελευτὴν τοῦ βασιλέως τοῦ Λαδισλάου, ἐπιτρεπόμενοι τῶν Ἀλβέρτου τοῦ Σιγισμούνδου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸν, ὃς ἐπιτρόπευε τὸν παῖδος, καὶ περιάγων ἐς τὴν Ἰταλίαν, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ Ἀλβέρτος ἦτος, βασιλεὺς τῆς Γερμανίας, ἀφικόμενος ἐπὶ τὴν Ρωμαίων Ἀρχιερέα, Αὐτοκράτωρ τε ἀπεδείχθη ὑπὸ Νικόλεω τοῦ Ἀρχιερέως. ἐκ ἀπιὼν ἐπὶ τῷ ἀρχῷ αὐτοῦ, ὥρμητο ἐπὶ Τούρκους στρατεύεσθαι. ἦτος δὲ μέγα ὄλβιος ὢν, ἅτε Αὐτοκράτορα Ρωμαίων γενόμενον, ὑπεδέξαντο οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ μεγάλως ἐτίμησαν. παρὰ τούτῳ ἐν τῷ βασιλεῖ Βιέννης διατρίβοντα παῖδα ᾐτέοντο οἱ Παίονες. ἐκ ὡς ἔτι παῖδα τὸν ὄντα, καὶ δειμαίνων περὶ αὐτῷ ἐκ ἐδίδου ὁ βασιλεύς. καὶ καταξάντες ἐπολέμουν αὐτῷ οἱ Παίονες ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, καὶ δὴ καὶ πρέσβεις ἐπὶ τὸν Ρώμης Ἀρχιερέα πέμποντες, ἠξίουν σφίσι τὸν βασιλέα ἀποδίδοσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἐπιόντες, μὴ ἀνεῖναι πολεμοῦντας τε καὶ δηοῦντας τὴν χώραν, ἐς ὃ ἂν ὑπάγωνται σφίσιν ὑποχείριον. ἐνεδίδου μέντοι ὕστερον, καὶ τόν τε παῖδα ἀπέπεμψεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ὃς ἀφικόμενος ἐς Πέστην, καὶ ἀπὸ Μπελογράδης τὸν βασιλέως στρατὸν ἀπωσάμενος διὰ τοῦ Χωνιάτου. μετὰ ταῦτα οὐ πολὺν τινα χρόνον βιοὺς, ἐτελεύτησε. Λέγεται μέν τοι καὶ ὑπό τινος Λαυρεντίου Χεδραχαβάρεω τοῦ Ἀντεσσάρου, κόνειον ἐμποσόντα ἀποθανεῖν. Ἀγόμενος δὲ τοῦ Κελτῶν Βασιλέως θυγατέρα, οὐκ ἔφθη τὸν γάμον ποιήσασθαι· ἐτελεύτησε γὰρ, πρὶν

* *Hæc vel ſimilia verba in MS. deſiderari patet ex verſione, Λαδίσλαον καλούμενον, in R. ut in c.*

περιὴ ἀφικέσθαι τῳ γωαῖκα αὐτῷ ἐς τὰ Βασίλεια. Τελευτήσαντος μὲν ὃω τότε, διωνέχθησαν οἱ Παιόνων πρῶτοι ἐς ἀλλήλους, ᾗ ἐς διαφορὰν ἀφικομένων αὐτῶν, ἐπεκράτησαν οἱ τ Χωνιάτε παῖδες. Ορλιχον γὰρ ἡγεμόνα τῆς Παιόνων χώρας ὁ φαύλης, ᾗ ἔχοντα ἀνωμάλως πρὸς τὸν Χωνιάτην ἔτι περιόντα, ὡς ἐπελεύτησεν, ἠξίε ὡς ἀνδρὶ γενομένῳ σφίσιν αἰτίῳ μεγάλων συμφορῶν ἐς τὰς Τύρκας, μήτε τὰς παῖδας ἀξίᾳ τιμῆς κεκτῆσθαι ἐν τῇ συγκλήτῳ. * ἐκείνων ἀνοσιώτατον ἡγουμένους τὰς παῖδας ἐξελαύνειν ἐκ τῆς ἀρχῆς. ἐνταῦθα τὰς Χωνιάτε παῖδας ἐν τῇ συγκλήτῳ ἐπιπηδήσαντας τῷ Ορλίχῳ, ᾗ ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν αὐτῷ, οἴχεσθαι. τὸ μὲν χαλεπώτατα μὲν δὴ ἐνεγκόντες οἱ Παίονες, τόν τε παῖδα τ Χωνιάτου παθεῖρξαν ἐς τὴν Μπελογράδην. μετ' ὀ πολὺ δὲ αὖθις διεπράξατο, ὦ ἐξελθών, κατέσῃ ἐς τ Βασιλείαν Παιόνων. Βασιλὰς δὲ ἀπεδείχθη, σωαιρεμένων αὐτῷ τὴν τε παξὸς ἐπιπηδείων. Δοκεῖ δὲ ᾗ χρήμασι πολλοῖς διαπραξάμενος, ᾗ ἀνακτώμενος, στρατόν τε ὡς μέγιστον τῷ ᾗ τ Παιόνων χώραν ξένων, ἐπὶ τ Βασιλείαν τῆς Παιόνων χωρῆσαι. Ιλόκης μὲν ᾗ πρῶτα Χωνιάτῃ διαφερόμενος, ᾗ ὕστερον τῷ παιδὶ αὐτῦ ἐς τ Βασιλείαν παρελθόντι διενεχθείς, οὐκ ἐσακούειν, οὐδὲ πείθεσθαι ἤθελε. μὴ ταῦτα δὲ σωέβη αὐτῷ ἐπὶ ῥητοῖς, ᾗ ἐπείθετο. ἔπω δὴ ὁ ἐπὶ τὸ Χωνιάτε παῖς, ἐς τ νεώτερον περιελήλυθεν ἡ Παιόνων ἡγεμονία. ᾗ πρὸς Βασιλέα Ρωμαίων Αλβερτον, ἐπολέμει, μεγάλα ἀποδεικνύμενος ἔργα, ᾗ Βράγαν τε ᾗ Βοέμας ὑπηγάγετο, ὥς τε οἱ ἄμφω τὰς ἡγεμονίας ὑπηκόους γενέσθαι. ὥρμητο δὴ ὃω, ὡς ὦ πρότερόν μοί δεδήλωται, ὁ Αὐτοκράτωρ ἔτος Αλβερτος, ἐπὶ Τύρκας, ᾗ Μεχμέτην στρατεύεσθαι. ᾗ παρασκευασάμενος στρατὸν, ἐπρεσβεύετο πρὸς τὰς Παίονας, ὥς τε δοθῆναί οἱ δίοδον διὰ τ χώρας αὐτῶν, καὶ ἀγορὰν παρέχεσθαι αὐτῷ τὰς Παίονας προαγορεύων. Οἱ δὲ ἐπιλεγόμενοι ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ὡς ἢν ἐπικρατήσῃ ὁ Θρᾴκης, ᾗ ἐπὶ μέγα χωρήσῃ δυνάμεως, ἐπανιὼν καταστρέψηται σφᾶς, οὐκ ἔφασαν δίδοναι αὐτῷ ἐκόντες εἶναι διεξιέναι διὰ τῆς χώρας. οἱ μὲν δὴ ἔπω λέγεσι γενέσθαι. οἱ δὲ αὖ λέγεσι, τὰς Παίονας ἀποκείνασθαι τῇ μὲν πρεσβείᾳ λόγως ἐπιεικεῖς. ὑποστρεφόντων δὲ τῆς πρέσβεων * ὑποίσαντες ἄνδρας ᾗ τὴν ὁδὸν, ᾗ ἔμελλον διεξιέναι, ἀνελεῖν αὐτὰς ἅπαντας. ᾗ ἔπω τραπομένε τ Αυτοκράτορος Ρωμαίων ἐς τὴν τῆς πρέσβεων ἔρδυναν, αὖθις ἐς πόλεμον καταστάντας, φέρειν ἀλλήλους. Ταῦτα μὲν δὴ ἔπω γενέσθαι λέγεται ἀπὸ τῆς Παιόνων ἐς τὰς Γερμανούς τε, ᾗ αὐτὸν Βασιλέα Αλβερτον. Ταῦτα μὲν ὃ ἐτέσι πάνυ ὀλίγοις ἐγένετο. δῆ δὴ παύτῳ τ διαφορὰν, γενέσθαι τ ὃ Μαντύῃ τ Ρωμαίων Αρχιερέως δίαιταν. * προσκαλεσάμενος * τὰς τε Ιβήρων, ᾗ Κελτῆς Βασιλέων, ᾗ ἡγεμόνων, ᾗ Γερμανῶν, ᾗ Παιόνων, ᾗ τῶν κ τὴν Ιταλίαν ἡγεμόνων, ᾗ πολιτειῶν, ᾗ ἐπεξελθὼν ἀπὸ τ Ρώμης ἐς Μαντύλω, τ σώοδον ἐποιεῖτο, ἣ δὴ συνελέγοντο ἅπαντες οἱ τῶν ἑσπερίων βασιλέων τε ᾗ ἡγεμόνων πρέσβεις, προέθετο περὶ τῆς Μεχμέτεω Βασιλέως Τύρκων καθαιρέσεως, ᾗ ἐκέλευε γνώμην ἀποφαίνεσθαι ἕνα ἕκαστον τῶν παρόντων πρέσβεων, ὑπὸ τῶν σφε-

A e numero viventium ſubtracto, diſſenſio inter Pannoniæ proceres exorta eſt. At in ea diſcordia victores evaſere filii Choniatis. Orlichus enim princeps regionis in Pannonia haud pœnitendæ, cui interceſſerant inimicitiæ cum Choniate adhuc ſuperſtite, cenſebat filios Choniatis non in ſenatoria dignitate collocandos: ut quorum pater maximarum ipſis contra Turcos dimicantibus auctor calamitatum extiterit. Pannones contra, impium ducebant Choniatis filios regno & magiſtratu expelli. Filii igitur Choniatis inſurgentes contra * Orlichum, in curia caput ejus amputarunt, & abierunt. Factum hoc Pannones indigniſſime ferebant, & Choniatis filium in vincula * conjecerunt: & quo majore cuſtodia aſſervaretur, vinctum * Belgradum deportarunt. Verum is haud multo poſt effecit, ut vinculis exemptus, in regiam dignitatem ſubveheretur. Nam rex creatus eſt, adjutus fideli opera patennorum amicorum. Etiam plurimum ad regnum parandum contulit, quod opibus exercitum ſibi conciliavit, eumque in Pannonum regione aluit. Et in hunc modum inſigne regiæ dignitatis decus acquiſivit. * Iloces cum jam antea diſcordiam foviſſet adverſus Choniatem, & deinde inimicitias ſuſcepiſſet cum filio ejus qui regno potitus erat, recuſabat novo regi obedire. Verum non multo poſt cum interceſſiſſet pactum, regis imperium admittebat. In hunc modum regnum delatum eſt ad Choniatis filium juniorem: hic bellum gerebat cum * Alberto Romanorum Imperatore, magna edens ubique militaris virtutis opera. Pragam & Boemiam ſubegit, ut jam utraque regna ei parerent. Albertus Romanorum Imperator in animo habebat, armis petere Mechmetem Turcorum regem. contractis igitur copiis, legationem mittebat ad Pannones, petens ut ſe ſinerent ſuas copias per ipſorum regionem ducere, & commeatum præberent. Pannones autem comitiis habitis inter ſe colloquuti erant, ſi domuiſſet Thraciam; & magnam potentiam ſibi peperiſſet: fore ut reverſus etiam Pannoniam ſubigere conaretur. Quapropter reſpondebant, ſe nequaquam voluntarios tranſitum per ſuam regionem præſtare. Quidam perhibent, Pannones ſic decreviſſe. Verum ſunt qui tradunt, Pannones benigne reſpondiſſe legatis. Cæterum legatis revertentibus ad regem, a quo miſſi erant, ſubornarunt viros qui eos in via qua profecti erant, ex inſidiis adorirentur, & necarent. Quod quidem contigit. Imperator cum ad inquiſitionem legatorum converteretur, effecit ut iterum bellum inter ipſos exoriretur, & graviter ſe mutuo affligerent. at hæc quidem a Pannonibus contra Germanos & * Albertum Imperatorem facta eſſe traduntur, quæ profecto paucis annis intercedentibus contigere. Propter iſtam diſcordiam ferunt Romanum Pontificem Pium II. Mantuæ egiſſe, vocantem Iberorum & Gallorum reges, & duces magiſtratuſque per Italiam, præterea duces Germanorum & Pannonum. Egreſſus Roma Mantuam, quo concilium indixerat, id ibidem concelebrabat. Huc conveniebant Occidentalium regum & principum legati, & conſultabatur quomodo Turcorum rex Mechmetes foret debellandus. Singulos legatos regum & princi-

* Udalrichum.
* Mathiam. * Viennam adduxerunt. Edit. Pariſ. pag. 227.
* Iloes, qui & Nicolaus Vinlachius.
Mathias ex captivo Ungariæ rex.
* al. Friderico.
* Friderico.
Synodus Mantuana.

* ἐκείνων τὰ ἀνοσιώτατον ἡγουμένους.
* ὑποίσαντας. ſic in uno, in al. ut c.
* μετὰ, in uno ut c. in al. μὴ προσκ.
* τῆς τε. R. ut c.

pum, quorum auctoritate missi erant, sententiam expromere jubebat. Quidam pecuniam, quidam milites se in eam expeditionem collaturos pollicebantur. Decretum est, ut decimæ reddituum omnium, & quinquagesima pars eorum quæ ad clerum redirent, in istam expeditionem contribuerentur. Ordinatum est, ut pecunia quæ hinc colligeretur, reconderetur. necnon viri huic negotio destinati sunt. Secundum hæc conclusum est, ut Germani cum Pannonibus in gratiam redirent. Miserunt ad concordiam istam constabiliendam Bessarionem Cardinalem Trapezuntium, qui princeps ejus legationis facile omnes excellebat, Missi sunt utrinque legati, quorum opera concordia inter ipsos componeretur, & discordia pelleretur. Legati quidem alii alio ire jussi sunt, ut reliquos cohortarentur ad capessendum bellum contra Turcos. Hæc quidem sub Pio Pontifice contigerunt, cum eniteretur nequaquam antecessoribus suis esse inferior. Etenim capta Constantinopoli, Concilium agitabat Nicolaus V. & longa oratione habita Occidentales principes hortabatur, ut bellum barbaro inferrent. Verum haud multo post obiit mortem, cum ea adhortatio haud dum ad rem esset collata. Eusebius autem sive Pius ubi pontificatum suscepit, semetipsum gravissimo jurejurando illigavit, & litteris significavit, ut classis Neapoli pararetur ad Turcicam expeditionem. nam Alphonsus creatus erat dux contra barbaros. Litteras has ubi accepit Parthenopes rex, triremes decem in barbarorum regionem misit. initium faciens Turcici belli. Hæ quidem solæ, nec plures, appulere Rhodum. Unde solventes, ferebantur contra regionem regis Asiæ maritimam. Aliquantulum damni invexere barbari regioni. nam accedentes subjecerunt Lemnum, quam ea tempestate rex tenebat. Postea in ditionem acceperunt Imbrum, & reliquas Ægei maris insulas. Scyrum enim & Scopelum, necnon reliquas insulas, Byzantio capto ad Venetos transiisse constat, qui eas tenuere. Cum autem per integrum annum triremes illæ hinc inde oberrassent, nihil sane memorabile fecerunt. Præterea cum triremes aliæ nullæ ab Italia submitterentur, & ipsæ in Italiam rediere: & navales milites, qui in illis erant, per Italiæ urbes dispersi sunt. Hunc finem habuit Eusebii sive Pii apparatus bellicus. Deinde etiam Pius Pontifex, ubi primum pontificatum suscepit, concilium Mantuæ celebravit: in quo nihil aliud actum, quam quomodo Mechmetes Turcorum Imperator esset domandus. Bessarion cum ad Pannones & Germanos venisset, mandata quæ acceperat, iis enarravit. Cum institueret discordiam, qua inter se laborabant, dissolvere, & concordiam inducere, nihil efficere quivit, quamvis in unum locum eos contraxisset. Verum re infecta discedebat. Tandem visum est, ut ex Italia profecti, Turcum terra aggrederentur. Hæc quidem hactenus Mantuæ in concilio gesta sunt. Nunc tempus est ut redeam ad illum sermonem, unde ad hunc digressus sum. Ea æstate quæ insequebatur, præclare secum actum putabat Mechmetes, qui inauspicato rem gesserat cum Pannonibus, quod quietem agere posset. Misit igitur partem exercitus contra Scenderem Ibanis filium, quem pater, quamvis sæpius

Edit. Paris. pag. 228.

Bessarion Cardinalis.

Nicolaus V. Pontif.

Alphonsus Neapolit. rex contra Barbaros dux creatus.

Germani & Pannones reconciliati a Bessarione. *pag. 229.*

Mechmetes in Scanderbegū.

A τέρων Βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων. ἐς ὑπέσχοντο δὴ ἐνταῦθα, οἱ μὲν αὐτῶν χρήματα, οἱ δὲ καὶ ἄνδρας συμβαλέσθαι ἐς τὸν πόλεμον τόνδε. Ἐνθα δὴ τὸ δεκάτιον τῶν προσόδων ἐδέδοκτο, κοινῇ ἐξελέσθαι πάντων τῶν εἰς τὴν ἱερατείαν τελούντων. καὶ ἅττα δ' ἂν τῶν χρημάτων συναθροισθῇ, ἐς τὸν πόλεμον τῶτον ἀποτάττεσθαι, καὶ ὅπως ἄνδρας ἐς τὰ τοιαῦτα ἐπέξαντο. Μετὰ δὲ ἐδόκει τὰς Γερμανὰς τοῖς Παίοσι διαλλάξαι. καὶ ἐπιπέμπουσιν ἄνδρα τῶν παρὰ σφίσιν ἐλλογίμων, τὰ πρῶτα φερόμενον, Βησσαρίωνα Καρδινάλιον, τὸν ἀπὸ Τραπεζοῦντος, ἐπρεσβεύοντο παρ' ἀμφοτέρους, ὡς τε διαλλάξαι τὰς ἀλλήλοις, καὶ τὰς διαφορὰς καταλύειν. καὶ ἄλλους ἄλλῃ διέπεμπον ἐπὶ τοῖς παρεῦσι πράγμασι, παρακαλοῦντες συμβαλέσθαι ἐς τὸν ἐπὶ τὰς Βαρβάρους πόλεμον. Ταῦτα μέν τοι τῷ Πίῳ Ἀρχιερεῖ ἐπεποίητο, ἀμείλωμένῳ ἐς τὰς προτέρας αὐτῶ Ἀρχιερεῖς. καὶ γάρ τοι καὶ ὁ Νικόλεως, ἀλέσης τῆς Βυζαντίδος πόλεως, σωφρονέστερον ἐποιεῖτο, προξεπόμενος τὰς πρὸς ἑωυτὸν ἡγεμόνας ἐπὶ τὸν Βάρβαρον, καὶ λόγον συχνὸν ποιέμενος παρεκάλει. ὁ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐτελεύτησεν, ἀτελῆ καταλιπὼν ταύτῃ αὐτῷ τὴν ἀπόδειξιν. Τῷ δὲ Εὐσεβίῳ Ἀρχιερέως μὲν Νικόλεων τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντος, ὅρκον ποιήσασθαι ἰσχυρότατον, καὶ ἐν γραφῇ παραδιδόντα, ἀρτύεσθαι μὲν ναυτικὸν ἀπὸ Νεαπόλεως. τὸν γάρ τοι Ἀλφόνσον στρατηγὸν ἐλέσθαι ἐς τὸν ἐπὶ τὰς βαρβάρους πόλεμον. καὶ ταύτῃ ἀνελομένῳ τὴν Παρθενόπης Βασιλέως, ἐκπέμψαι ξύλινες δέκα ἐπὶ τὴν τῶν Βαβάρων χώραν, ὡς τε ἀρχὴν ποιέμενος τῆς ὁδοῦ. ταύτας μέν τοι τὰς ναῦς καὶ ὀλίγῳ ὕστερον πλείους, ξυμβῆναι ἀφικέσθαι ἐς Ῥόδον, καὶ ταύτῃ ὁρμισαμένας, ἐντεῦθεν ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τὴν Βασιλέως χώραν, τὴν τῆς Ἀσίας παράλιον, καὶ * δρᾶσαι μὲν ὀλίγα ἅττα τῆς Βασιλέως χώρας, ἐπιπλέοντας δὲ καταστρέψασθαι τὴν Λῆμνον, ἔχοντος ταύτῃ τὰ Βασιλέως. μετὰ δὲ ταῦτα Ἴμβρον, καὶ τὰς λοιπὰς τῶν ταύτῃ νήσων ἐν τῷ Αἰγαίῳ. Τὴν γάρ τοι Σκῦρον, καὶ Σκόπελον, ἔτι τὰς ἄλλας, ὡς ἐάλω Βυζάντιον ὑπὸ Βασιλέως, ἐπὶ Οὐενετὸς ἐξάπαντο, καὶ ἔχον ταύτας. Ἑωυτὸν δὲ περιπλέοντες τὸ Αἰγαῖον αὖτις αἱ τριήρεις, ὀλίγον ἄξιον λόγου ὑπεδείκνυντο. καὶ ὡς ὀλίγον ἔτι ἐπέπλεον ἀπὸ Ἰταλίας, αὖθις ἐπέπλεον ἐπὶ Ἰταλίας, σκεδασθέντες ταύτῃ ἀνὰ τὰς πόλεις. καὶ Εὐσεβίῳ μὲν τῷ Ἀρχιερεῖ, ἐς τόδε ἐτελεύτα ἡ παρασκευή. Μετὰ δὲ Πίος ὁ Ἀρχιερεὺς, ὡς ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἀφίκετο, τὸν ἐν Μαντύῃ δίαιταν ἐποιήσατο, ἅτε δὴ κατάστασίν τε καὶ σύλλογον περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῷ πραγμάτων, ἐς τὸν ἐπὶ Βασιλέα Μεχμέτην πόλεμον. Βησσαρίωνα μὲν δὴ ἐπὶ Παίονας ἀφικόμενος καὶ ἐς Γερμανὰς, τά τε ἄλλα διελέχθη, καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν καταλύειν πειρώμενος, οὐχ οἷός τε ἐγένετο, ἐς ταὐτὸ ἄμφω ξυναγαγών, διαλλάξαι. ἀλλὰ ἄπρακτος μὲν ἀπεχώρει, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀπὸ Ἰταλίας ὡρμημένοις, τῦνδε σφᾶς ἄραθαι τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς ἠπείρου. Ταῦτα μέν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο, καὶ τὸν ἐν Μαντύῃ δίαιταν. Ἰτέον δὲ ἐπ' ἐκεῖνα τὸν λόγον, ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτον ἐτραπόμην, ἐς τοσοῦτον διεξιὼν τὸν λόγον. τὸ γάρ τοι ἐπιγινόμενον θέρος, ἀπέχρη μὲν τῷ Βασιλεῖ Μεχμέτῃ κακῶς πράξαντι ἐς τὴν ἐπὶ Παίονας ἔλασιν, ἡσυχίαν ἄγειν. στρατεύματα δὲ ἔπεμπεν ἄλλῃ τε καὶ ἐπὶ Σκενδέρβεω τὸν Ἰβάνεω παῖδα. ἐφ' ὃν δὴ καὶ ὁ πα-

*In uno, δυοῖν.

τὴν στρατὸν σάμψος, καταστρέψασθαι ἐκ οἷός τε γένετο. Ἰησοῦ δὲ τὸν Βρενέζεω παῖδα ἀπέδειξε στρατηγὸν, παραδὺς τὸ, τε ὑπὸ Φερῶν στράτευμα, καὶ τὸ παρὰ Ἄξιον, καὶ τὸ ὑπὸ Θετταλίας. ἡγεμένου δὲ Ἰησοῦ τοῦ Βρενέζεω, ἐσέβαλλε πρὸς τὸν Ἰόνιον τῆς Μακεδονίας χῶρον, καὶ ἐδῄου τὰ πολλὰ αὐτῆς. Σκενδέρης δὲ ὅτος ἀφαρεσβύσάμψος, πρὸς τὸν Ρώμης τε Ἀρχιερέα, καὶ πρὸς Βασιλέα Ἀλφόνσον τὸν Παρθενόπης, ἐπιτηδείως τε ἔχε καὶ σωνήθως τῷ Βασιλεῖ τούτῳ· διὰ ἃ δὴ καὶ τὸν πρὸς Βασιλέα πόλεμον, τὸν τε Κρέῖν παρέδωκε τούτῳ τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἠξίε αὐτῷ ὑπήκοον εἶναι. Ἐνθα δὴ καὶ στρατὸν πεζὸν ἱκανὸν ἀφορμήσας ὁ Παρθενόπης ὅτος Βασιλεὺς, ἀπὸ Ἰαπυγίας ἐς Ἐπίδαμνον, καὶ ἄρχοντα τὸν παρ' ἑαυτῷ ἐλλογίμων ἕνα στρατηγὸν, τὸν Βασιλέως ἐλπίζοντο χώραν. Μετὰ δὲ καταβάντες ἐπολιόρκουν πολίχνιν Σφετόλν καλεμένην, ἐξελεῖν βελόμενοι. Ἐνταῦθα πυθόμενος παρὰ τῶν σφετέρων, Ἰησοῦς ὁ Βρενέζεω, καὶ παραλαβὼν τὰς ἐς τὸν Ἄξιον ἱππόδρόμους, καὶ Παραβοίων στρατὸν, * καὶ τὸν ταχίστην ἐπειγόμενος, ἄλλῃ ἢ αὐτοὶ ἐφύλαττον οἱ Ἰταλοὶ, καὶ ἐπειπεσὼν ἄφνω, διέφθειρε σύμπαντας τὰς Ἰταλάς. Σκενδέρης μέντοι, ἔτυχε δὲ ἀπὼν τότε, ἀδοτιοῦν παθὼν δεινόν. ὕστερον μέντοι ὁ πολλῷ Σκενδέρης ἀφβὰς ἐς Ἰταλίαν, ἀφίκετο ἐς τὸν Παρθενόπης Βασιλέα. καὶ αὐτὸν ὑποδεξάμενος, τά τε ἄλλα ἐτίμησε, καὶ ἐς τὸν Ρώμης Ἀρχιερέα ἀπέπεμψε φιλοφρονησάμενος. μεῖ δὲ ταῦτα χρήματα ἱκανὰ παρεχόμενος αὐτῷ, ἀπέπεμπεν ἐπὶ τὸν ἀρχὴν αὐτῆς. ὅτος μέντοι ἐπανιὼν, ἐπὶ τὸν χώρας αὐτῆς ἐπέμψεν ἐπιόντα τὸν Βασιλέως στρατὸν, καὶ ἐρυμνὴν ὅσαν τὸν χώραν, κατεῖχεν, ἔχων τε στρατὸν μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἀπὸ τὸν χώρας, διήει δὴ τὰ ὀρέων περιὼν τῷ στρατῷ, καὶ τὰς τε γυναῖκας, καὶ παῖδας ἐς τὰ ἐρυμνὰ εἰσαγαγόμενος, αὐτὸς περιήει, ἔχων περὶ τὸν φυλακὴν τὸν χώρας, ὅποι δέοι παραγενόμενος. Καὶ ὁ μὲν στρατὸς καὶ οἱ ἱππόδρόμοι ἐπέδραμον τὴν χώραν, καὶ ὑποζύγια λῃσάμενος, καὶ χρόνον τινὰ συχνὸν διατρίψας, ἐπεὶ πᾶσαν τὸν χώραν ἐμπιπρῶν καὶ διαφθείρων. Ὡς δὲ ἱκανῶς εἶχεν αὐτῷ ἐς τὸν τὸν χώρας διαφθορὰν, ὁ στρατὸς ἀπήλαυνεν, ἤδέν τοι πλέον διαπραξάμενος. Ὁ μὲν δὴ ὦν Σκενδέρης ὅτος, ἄκραν τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον περὶ Ἐπίδαμνον φποδόμει. Χερρόνησός δ' ἐστὶ, καὶ Ἰθμὸς βραχὺς ἀμφὶ τρία στάδια· τοῦτον τειχίσας, ἐσῴκιζεν ἐς τὸν χώραν ταύτην ἐκ ὀλίγης τῆς Ἀλβανῶν, καὶ ἐπράτυνε τὴν πόλιν ὡς ἄντι νεώτερον καταλαμβάνῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Βασιλέως στρατῶν ὡς ἐπιὼν, πολιορκοῖτο ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ· ἐπειδὰν δὲ μὴ ἀντέχειν οἷός τ' ᾖ, * ἐμβησόμενος ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποπλεύσεσθαι, ᾖ δὴ φροχωροίη. Ὁ μὲν δὴν στρατὸς ἀφικόμενος ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, καὶ πειρασόμενος, ὡς ἤδέν σφίσι φροεχώρει ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπήλαυνεν ἐπ' οἴκου. καὶ τῷ ἔτει τούτῳ ἤδέν τι πλέον ἐγένετο Βασιλέα Μεχμέτην ἐς ἐκστρατείαν φέρον. Τὸ δ' ἐπιγενόμενον θέρους, ἐπεπόμφει μὲν καὶ τῆς θυρῶν αὐτοῦ ἄνδρας ἐπιλέκτους, ἐπὶ τὰς ὑποτελεῖς αὐτοῦ ἡγεμόνας τε καὶ Βασιλεῖς, ἐπικαλούμενος ἐς τὴν τῆς παίδων αὐτῷ κάθαρσιν. μετεπέμπετο δὲ καὶ τὰς τῆς ἀρχῆς αὐτῷ ἄρχοντας τῆς πόλεων καὶ ὑπάρ-

* Summa celeritate festinans, alia via, non ea in qua Itali excubias agebant, advenit. *Sic restituenda est versio.*

* ἐσβησόμενος. *sic etiam R.*

eum debellare occœpisset, vincere nequivit. * Josuen filium * Brenezis constituit ad id bellum ducem, cui tradidit exercitum qui Pherris erat, & eum qui erat apud Axium flumen, necnon Thessaliæ exercitum. Duce autem Josue incursionem faciebat versus Jonium Macedoniæ, & pleraque istius depopulatus est. Scenderes legationem misit ad Romanum Pontificem, & ad regem Parthenopes Alphonsum. nam regi huic admodum charus & familiaris erat: quia propter bellum Turcorum imminens isti regi Crojam assignarat, eamque huic subditam esse volebat. Transportavit igitur ibi rex Parthenopes Alphonsus ab Iapygia pedestrem exercitum magnum in Epidamnum, cui præfecit ducem de suis virum prudentem: & regis regionem evastabant. Postea conjunctis copiis obsidebant urbem * Sphetoam nominatam, volentes eam expugnare. Josue Brenezis filius cum intellexisset in quam necessitatem venissent * Sphetoenses, accipiens equites qui erant in Axio, & Peresbiorum exercitum, citato agmine proficiscens (reliquam regionem custodiebant Itali) & subito adveniens, Italos omnes ad internecionem occidit. Scenderes vero, ut qui abfuisset, mali nihil passus est. Nec multo post Scenderes iste venit in Italiam ad Parthenopes regem Alphonsum. Qui excepit eum honorifice, & benigne tractavit: eumque ad Romanum Pontificem misit, ut & ab ipso aliquid honoris consequeretur. Postea cum ei opes dedisset maximas, eum ad principatum suum remisit. Hic igitur reversus ad principatum suum, expectabat regis exercitum hostiliter adeuntem. Verum se in loco tenebat munitissimo. Habens autem secum exercitum, quem de sua regione conscripserat, iter per montes faciebat. Uxores & liberos in loca munitissima deponens, ipse hinc inde cum exercitu vagabatur, ut defenderet regionem: semperque præsens erat, ubicumque ejus opera desiderabatur. Et quidem copiæ pedestres & equestres in Scenderis regionem incursionem faciebant, prædas pecorum & aliarum rerum agere haud cessabant. Et diu in ea morantes, omnia corrumpebant, cum non cunctarentur ædificia & villas incendere. Tandem cum satis evastata esset regio, exercitum abduxit, cum nihil sane memorabile designasset. Scenderes quidem arcem juxta Epidamnum, quæ spectat Jonium, exædificavit. Est autem eo loci Chersonesus & Isthmus brevis, complectens tria stadia: hunc muro cum undiquaque esset amplexus, non paucos Albanos in eam regionem transtulit, ut ibi habitarent. Præterea urbem admodum communivit, ut si quid novi ingrueret ab regis exercitibus, ibi potius quam alibi obsideretur. Nam si non posset resistere, aut par esse copiis regis, supereresse tutissimum effugium, videlicet ut inde se proriperet in mare, & quo vellet abnavigaret. Exercitus igitur regis cum accessisset ad istam regionem, nec urbem quam oppugnabat, capere posset, domum reversus est. Isto anno quo in militiam profectus erat contra Scenderem Mechmetes, nihil aliud actum est. Appetente autem æstate, viros de Januis suis primarios misit ad principes & reges tributarios, quos evocabat ad liberum suorum circumcisionem,

* Sinam alii vocant, alii Æneam.
* Brenecis.
* Sphetgradum
*Sphetgradenses.
Scanderbegi virtus.
Edit. Paris. pag. 230.
Circumcisionis ritus apud Turcos.

quam purgationem vocant. Accerſivit & regni ſui principes, urbium præfectos, ſatrapas ducesque, & milites quotquot mercede conducti penes hunc regem ſtipendia faciebant. Cum ad eum conveniſſent exercitus Adrianopolim, circumciſionem, quam ipſi purgationem putant, liberorum ſuorum peragebat. Munera capiebat magnifica ab magiſtratibus & ſatrapis. Conventus ille frequentabatur extra urbem in campo juxta inſulam. omnes ſub divo agebant, præter regem & principes. Nuptiæ hæ (ſic enim appellant quoque circumciſionem) creduntur ipſis optimæ eorum omnium quæ ad vitam pertinent. Quilibet contendit in iis nuptiis aliquod proponere ludicrum. nec pauca ludicra in circumciſione regiorum liberorum exhibentur: viri erecti, inſiſtentes equis, nulla externa ope ſe tenentes, manent immoti, equis in curſum effuſis. Omitto commemorare funambulos. nam in iſta arte Turci reliquos mortales longe ſuperant. Saltantes etenim incedunt per funes ſuſpenſos, & per eos currere poſſunt quam citiſſime. Innumera quædam alia admiratione digna faciunt, euntes ſuper his per gladios ſtrictos, & redeuntes. Hæc quis quotidie cernat in foro quod Tactalem nominant, ubi & funambuli ludicra ſua faciunt. Hoc hominum genus penes ipſos Tampezim appellant, propter eos qui artem hanc addiſcunt. His ſimilia alia plura quis videat in iſto fieri foro. Gymnica certamina iniſta urbe quoque frequentantur. Præterea quis non ceu miraculum quoddam admiretur, puerum ſub terram defodi, & eum audire reſpondentem ad ea quæ interrogatus fuerit? Verum alia quæ majore quadam virtute & potentia fiunt, minora ſunt his quæ per funambulos fiunt. Etiam alia ludicra in iſta circumciſione propoſita ſunt. Mechumetes regii palatii præfectus, & Europæ ſimul dux, muneribus quæ in regem contulit, omnes viciſſe videtur, reges videlicet & Januarum duces. Hic Mechumetes filius fuit Michaelis: materno genere Tryballus, paterno Græcus erat. Hunc puerum adhuc exiſtentem, & euntem una cum matre a * Neboprido Senderoviam, equites regii comprehenſum in itinere, adduxerunt cum univerſa familia ad regem. Rex autem accipiens puerum in ſuum cubiculum, magnum eum brevi declaravit virum. Primo equorum regiorum curatorem eum deſignavit: poſtea ducem conſtituit Januæ militum. Nam Zaganum affinem ſuum ex iſto dignitatis gradu detraxerat. Is tandem ſummus erat. Brevi autem eo potentiæ progreſſus eſt, ut facile omnes qui umquam inter Januarum duces præclari extitere, anteceſſerit. Ferunt Charaitinem & Halien filium maxima auctoritate polluiſſe inter Januæ milites tempore Amuratis & Pajazitis: neuter tamen tantam & potentiam & regionem nactus eſt, quantam is acquiſivit. Nam hic cum primas inter omnes duces Januarum ferret, exercitum proprium alere potuit. Habuit & miniſtros plurimos, qui & ipſi ad magnam potentiam pervenerunt. Nam Græci pueri qui Byzantio abducti erant, & cum rege morabantur, magnam ſibi peperere potentiam, opeſque magnas. Inter hos erat Murates. ortus genere Palæologorum,

Turcorum ludi.

Edit. Pariſ. pag. 231.

Aureorum 50000. ut libertatem emeret: ſed plagas eum recepiſſe ajunt

* Novobardo.

χας, καὶ τὰς τε σκηνὰς, καὶ σκατιώτας, ὅσοι ἐπὶ μισθῷ σκηδάννυνται ἅμα τῷ Βασιλεῖ. Ὡς δὲ παρ' αὐτῷ τὰ σκηνώματα ἐς Ἀδριανούπολιν, τὴν τε περιτομὴν, ἣν δὴ νομίζουσι κάθαρσιν, ἐποιεῖτο τῶν παίδων αὐτῶν, καὶ δῶρα προσήει αὐτῷ μεγάλα ὑπό τε τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων. Ὁ μέν τοι σύλλογος ἐγίγνετο ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἐν τῷ πεδίῳ κατὰ τὴν νῆσον, ὑπαίθριοι δὲ διετέλουν, πλὴν Βασιλέως τε καὶ ἡγεμόνων. ὁ δὲ γάμος ἔτος, νομίζεται μὲν κράτιστος τῶν ἐς τὸν βίον σφίσι προσηκόντων. καὶ παιδιὰν καθιστᾶσιν ἐν τούτῳ κατὰ δύναμιν ἕκαστος. καθίσαντο δὲ καὶ ἐς τὴν τοῦ Βασιλέως παίδων περιτομὴν καὶ γάμον τόνδε, παιδιάν. ἄλλα τε οὐκ ὀλίγα, καὶ δὴ καὶ ἄνδρες ὀρθοὶ ἐπὶ ἵππων ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ἐς τὸν δρόμον τὰς ἵππους, καὶ ἐδαμῶς ἐπιχόντες ἐπεισὰν θέωσιν. Ἐκεῖνο μέν τοι παρήσω τοῦ χοινοβάτου, ὡς ὑπὲρ τὰ ἄλλα γένη Τοῦρκοι δεινοί εἰσι τὸ τέχνῃ τούτῳ, ὥς τε καὶ πεπεδημένους πορεύεσθαι ἐπὶ τοῦ χοινίου καὶ τὰς ὀφθαλμὰς, ὑποδεῖν ἐπὶ τούτων ὡς ἂν δύωνται ἰχυρώτατα, καὶ ἐπὶ τούτων μυρία ἐργαζομένους θαύματος ἄξια, ἐπὶ ξίφων δύοντας τε καὶ ὑποστρεφομένους. Ταῦτα μέν τοι καθ' ἑκάστην ἐς τὴν Ταχταλῆ ἀγορὰν καλουμένην, ἴδοι ἄν τις γιγνόμενα, καὶ τὸ χοινοβάτου. γένος δέ ἐστιν οὗτο παρ' αὐτοῖς καλούμενον Τάμπεζιν, * μετιόντας τὴν τέχνην ταύτην, καὶ παραπλήσια τούτοις ἴδοι ἄν τις καὶ ἄλλην ἐργαζομένους ἐς ταύτην τὴν ἀγορὰν, ἔνθα τε γυμνάσια νομίζεται τούτοις τῆς πόλεως. τὸ δὲ ὑπὸ γῆν θάπτειν τὸν παῖδα, ἐκ τοῦ κἀκεῖθεν ἀναλεγομένους συνίεναι τε ἂν, ὅ, τι ἔροιτο αὐτὸν, καὶ ἀποκρίνασθαι, πῶς ἂν ἐν θαύματι ποιοῖτο ἄν τις τοιαῦτα καθορῶν; ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα ὑπὸ δυνάμεως τινὸς μείζονος ἀποτελέσματα, ἐλάσσω ἐστὶ τῶν διόντων δρόμῳ ἐπὶ τοῦ χοινίου. Ἐγένοντο μέντοι καὶ ἄλλαι παιδιαὶ κατὰ τὴν περιτομὴν ταύτην, ἐν ᾗ Μεχμέτης, ὁ τοῦ οἴκου ἡγεμὼν, καὶ ἅμα τοῦ Εὐρώπης στρατηγὸς, τοῖς δώροις ὑπερβάλλεσθαι πάντας, τούς τε βασιλεῖς ἅμα καὶ ἡγεμόνας τοῦ θυρῶν. ἔτος δὲ ὁ * Μεχμέτης, παῖς Μιχαήλ γενόμενος, Τρυβαλὸς μέν ἐστι τὸ μητρόθεν, Ἕλλην δὲ τὸ πατρόθεν, καὶ παῖδα ἔτι ὄντα, σὺν τῇ μητρὶ ἰόντα, ὑπὸ * Νεβροπείδῃ, ἐς Σπενδερόβλιν, οἱ ἱππόδρομοι τοῦ Βασιλέως καταλαβόντες ἐν τῇ ὁδῷ * ἠγμένην, ἀπήγαγον παρὰ τοῦτον Βασιλέα. λαβὼν δὲ τὸν παῖδα, ἐς τὸν κοιτῶνα αὐτὸς Βασιλεὺς, μέγαν τε ἀπέδειξεν ἐν ἀκαρεῖ, καὶ ἱπποκόμον ἐν βραχεῖ ποιησάμενος, μετὰ ταῦτα ἡγεμόνα τοῦ θυρῶν ἀπέδειξεν. ἔπειτα μὲν ὧν Ζάγανον τὸν ἑαυτῷ κηδεστὴν ὠθήλασεν ἐκ τοῦ τιμῆς. τὰ πάντα ἔτος ἐγένετο. ἐγεγόνει δὲ οἷος οὐδεὶς πω πρότερον ἐς τόνδε τὸν ἐπὶ τῶν Ὀτομανιδῶν θύραις ἡγεμόνων, μεγάλων λεγομένων γενέσθαι. Λέγεται μὲν δὴ καὶ Χαραϊτήνην, καὶ τὸν παῖδα μεγάλως γενέσθαι, ἔν τε ταῖς Ἀμυράτεω τοῦ Ὀρχάνεω, Παιαζήτεω τοῦ παιδὸς αὐτοῦ θύραις, ἀλλ' οὐδείς πω, ἐς τοσοῦτο δὲ τοσοῦτον δυνάμιν, καὶ τοσοῦτον χώραν τότε ἀφίκετο. ἔτος μὲν οὖν τὰ πρῶτα τοῦ ἡγεμόνων φερούσιος ἐς τὰς Βασιλέως θύρας, στρατόν τε οἰκεῖον τρέφειν ἱκανώτατος, καὶ θεράποντας ἔχειν ἐπὶ μεγάλα δυνάμεως ἥκοντας. Ἑλληνικοὶ μὲν παῖδες ὑπὸ Βυζαντίου * * ἔχειν παρ' ἑαυτῷ Βασιλεὺς, ἐς μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. τῶν δὲ Μουράτης, τοῦ Παλαιολόγων γένους τοῦ Ἑλλήνων περιφανοῦς, καὶ Μεχμέτης ὁ

* ἐς μετ. superſcriptum οὓς.

* In uno, Μαχμ.

* Νεβοπρίδου. ſic etiam R.

* Hic aliquid deeſt, etiam in R.

* * Locus mutilus, etiam in R.

Μανδρομιλῶ παῖς μετάγε τῶτον, ὃς ὕπαρχος φρῶτα μὲν Αγκύρας τῆς Πισιδίας ἀπεδείχθη. βέλεται δὲ Μυράτης, ἐπιθυμίαν, Αλίης δὲ ἢ Ηλίαν Ελλωισὶ λέγοιτ' ἂν, καὶ Εσὲς, τὸν Ιησοῶ, καὶ Εμφρείμης, ἢ Αβραὰμ, καὶ Σολαϊμάνης, ἢ Σολομῶνα, καὶ Ιαγάπης, ἢ Ιωσὴφ, Σκενδέρλω δὲ, Αλέξανδρον βέλονται λέγειν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ Ελλωικῶς λέγοιτ' ἂν ἕτω. ἕτως καὶ Ελεέζλω, ἢ Δημήτειον, καὶ Χιτήρη, ἢ Γεώργιον λέγεσι. τὰ δὲ λοιπὰ τῆς ὀνομάτων, ἀπό τε τῆς ὀρνέων, καὶ Σκυθῶν, τὰ τέσσαρα ταῦτα φαίνονται εἶναι, οἷον Παιαζήτης, Ορχάνης, Ορθογρύλης, καὶ * Τζυμισὴς, καὶ τὰ παραπλήσια. ἔχεσι μὲν καὶ τόδε, ὡς τοῖς ὀνόμασι χρῶνται, ποῖ μὲν ἐλάττοσι, ποῖ δὲ καὶ τιμιωτέροις, ὡς ἢ Μυσαφᾶν, Μαπλακασίμ, Χιτήρη, Χαραϊτλώλω. παραπλησίως δ' ἂν λέγοιτο καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὀνομάτων ἐς τῶτον ἢ τρόπον. Υπαρχοι δὲ τυγχάνεσιν ὄντες, καὶ μὲν ἢ Εὐρώπλω, τελάκοντα καὶ ἕξ. τῶτων δ' οἱ μείζες, ἔχεσι φρόσοδον ὑπὸ τῦ βασιλέως, χρυσίε σατῆρας ἐς δυσμυρίας, οἱ δ' ἐλάττες τῶτων ἐς μυρίας, ἐπὶ μεῖζον τε τῶτων καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἀνὰ δὲ τὴν Ασίαν, σημαῖαι τε αὐτῆ τυγχάνεσιν ὄσαι, καὶ ὕπαρχοι ἐφ' ἑκάσης, τεσσαράκοντα. παρὰ τούτως δέ εἰσι τῆς πόλεων ἄρχοντες μεγάλων, οἵα ἡ Θέρμη, ἡ τῆς Σκοπίων πόλις, ἡ Φιλιππόπολις, καὶ αἱ παραπλήσιαι. ἕτοι ἐς σημαίας τελῦσιν οἱ ἄρχοντες, ἐς τὸν τῆς Εὐρώπης στρατηγὸν τὸν μέγαν, ὡς οἱ τῆς Ασίας φρὸς τὸν τ Ασίας στρατηγὸν ὑποτεταχαται. ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες, καὶ ἢ ἂν ὑφηγῶνται ἕτοι, ἕπονται οἱ τῆς Εὐρώπης τε καὶ Ασίας ὕπαρχοι. ὑπάρχῳ δ' ἑκάστῳ φροάγοντι καὶ ἐξηγεμένῳ ἐπί τινα πόλεμον οἱ τῆς πόλεων ἄρχοντες ἕπονται καὶ τὰ ἐπεσταλμένα σφίσιν, ὑπὸ τ ἱππάρχᾳ· τὸ δὲ κράτος ἔχεσι πᾶν, οἱ μέγισοι στρατηγοὶ τ βασιλέως. ἔσι δὲ φρόσοδος τῶτων ὑπὸ βασιλέως μεγίστη, καὶ ταχὺ μέγα ὄλβιοι γενόμενοι, ὑπό τε τῶν ὑπάρχων καὶ τ ἀρχόντων τῶν ἐπὶ ταῖς πόλεσιν. ἐπὶ δὲ τῶν Θυρῶν οἱ ἡγεμόνες ἔχεσι τὸ κράτος, ἀγγελιαφόροι τε ὄντες, καὶ ἀφεσῶτες τῆ βασιλεῖ, & σύμβελοι ἐς τὰ πράγματα τ ἀρχῆς. ἐς τάτας γὰ καὶ τὰς θησαυρὰς τ βασιλέως σφραγῖδι τῆ οἰκείᾳ ἐπισκέπτονται. Μετὰ τάτας μέντοι ἐσὶν ὁ γραμματεὺς, ἀγχιτάτω ἱδρυμένος ἐς τάτας, καὶ τὰς λογισμὰς ὑποδεχόμενος ὑπὸ τῆς ἐς τὰς φροσόδας καὶ εἰσπράξεις τεταγμένων, καὶ τ φόρε. καὶ ἕτος μὲν ἀπολογίζεταί τε φροσόδους, καὶ ἐς τὰς ἡγεμόνας τε καὶ αὐτὸν βασιλέα ἀναφέρει. ἄλλοι δὲ γραμματεῖς ἐς τὰς γραφὰς τε καὶ ἐπιτάγματα τ βασιλέως. Εσι δ' ὁ φόρος αὐτῆ, φροσιὼν ἀπὸ μὲν τ Εὐρώπης ἐς ἐννενήκοντα μυριάδας σατήρων. τ ἢ φόρον τῶτον εἰσπράττεται μὲν οὐκ ἀπὸ τ γένες τῆς Τύρκων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀλλοφύλων σφίσιν. Οὐ γὰ νομίζεται τὰρ ὁμοφύλως χρήματα εἰσπράσσειν, ἀλλ' αὐτὰς σὺν τῆ βασιλεῖ παρὰ σφίσι νομίζεται στρατεύεσθαι ἐς τὰς πολέμως, σὺν τοῖς ὅπλοις τε καὶ ἵπποις αὐτῶν ἑσμένας ἐς τὰς πολέμως. τ δεκάτλω δὲ τ ἔργων, οἱ μὲν πρὸ τ βασιλέως τῶδε, ἀδέντοι εἰσέφρασαν Τύρκας, ὅτι μὴ τὰς ἀλλοφύλας. ἕτος δ' ὁ Βασιλεὺς, τλῶ δεκάτλω τε εἰσπράττει, καὶ ἄγει, ὅποι ἂν στρατεύηται. τλῶ μὲν ὦν δεκάτλω, παρὰ τὸν φόρον, Βοσίναν ἕπω καλα-

* In uno, Τζυμίσκης.

A apud Græcos perquam celebri. Poſt hunc Mechmetes * Mandromæi filius, plurimum dignitate & opibus vigebat: qui primo præfectus Ancyræ Piſidiæ declaratus eſt. Si quis autem velit nomina iſta in Græcam vertere linguam, ſignificabit quidem Murates cupiditatem, Halies, Heliam, Eſes, Jeſum, Empreimes, Abrahamum, Sulaimanes, Solomonem, Jagupus, Joſephum, Scenderes, Alexandrum. Et quidem hæc Græce. Pari ratione Eleezen, Demetrium, Chetirem, Georgium vocant. Quatuor autem iſta nomina reliqua, Pajazites, Orchanes, Orthogules, Tzymiſſes, & his ſimilia, originem trahunt ab avibus & Scythis. Etiam hoc in nominibus obſervant, ut quandoque diminutivis, B quandoque vero auguſtioribus utantur nominibus, ut Muſtapham, Muſplachaſitem, Cheterem, Charaitinen. Eadem & in reliquis obſervatur ratio. Europa habet, quos a rege accipit, præfectos, numero triginta ſex. Horum qui præcipui fuerunt, capiunt ſtipendii nomine a rege duas myriades aureorum ſtaterum. Præfecti autem minores accipiunt myriadem aureorum ſtaterum, plus minuſve. Aſiam autem diſtribuit in Semeas, ſive ſigna. Singulæ Semeæ ſive ſigna continent præfectos quadragenos. Præter hos etiam urbes magnæ, ut Therma Scopiorum urbs, Philippopolis, & aliæ, principes habent qui connumerantur ſignis. Hi principes ad Semeas C ſive ſigna pertinent, & obediunt Europæ duci ſummo: quemadmodum Aſiani principes Aſiæ duci ſummo parent. Præfecti & duces, quocumque duxerint, eo ſequuntur Europæ & Aſiæ principes. Quando autem ſatrapes ad bellum aliquod proficiſcitur, urbium principes ex præſcripto ſatrapæ ſequuntur auxiliares. Summa poteſtas penes regios duces ſummos eſt, quibus etiam ab rege ſtipendium numeratur maximum. Et in hunc modum brevi plurimas opes congregant, quas ab ſatrapis & urbium principibus accipiunt. Inter Januæ milites maximam poteſtatem duces obtinent, qui legati ſunt, & plerumque aſſeſſores ſunt regis, & conſiliarii earum D rerum quæ ad regni curam ſpectant. Ad hos enim pertinet reddituum & tributorum adminiſtratio. Rationes & theſauros regios proprio ſigillo ſignant, & confirmant. His ordine & dignitate proximus eſt ſcriba, ad quem rationes referunt redituum, vectigalium, & aliarum rerum, quibus id negotii injunctum eſt. Hic rationes omnium diligenter conficit, quas deinde regi & ducibus proponit. Reliqui ſcribæ expediunt ea quæ ad ſcripturas cæteras, & regia programmata pertinent. Tributum quod rex ex Europa capit, complectitur nonaginta myriades ſtaterum aureorum. Tributum hoc non ab Turcis, verum ab alienigenis exigitur. Nec enim fas ducunt, ut Turci tributum inferant: verum horum E officium eſt, ut equis armiſque inſtructi, una cum rege in militiam proficiſcantur. Nec etiam operum decimas anteceſſores regis hujus ab Turcis exegerunt: verum hoc exactionis onere uſi ſunt erga alienigenas. Cæterum hic rex decimas expoſcit, & ſubditos, quo vult, educit in expeditionem. Decimas quoque præter tributum, quod * Boſcinam vocant, ſolvunt urbium principes, præ-

* ejus qui in tyrannum conjuraverat filius, ſed in ipſo ictu corpore proprio objecto illum ſervavit.

Edit. Pariſ. pag. 232.

Turcorum præfecturæ.

Semeæ.

Scriba Turcorum, quem Cancellarium & Quæſtorem vocamus.

Tributa & reditus Turcorum.

* Boſtina.

Edit. Paris. pag. 233.

fecti, militesque. Is autem reditus Januæ militibus assignatur. Etiam ovium greges, qui tributi nomine dantur, in Januas abduci oportet. Hæc quidem in hunc modum, quantum attinet ad principum regisque reditus. Præter tributum, etiam vectigalia non modica per Asiam & Europam habet rex, quæ capit ab equis, camelis, mulis, & bobus. Hic reditus continet circiter triginta myriades aureorum. Huc accedit reditus, quem inquilini solvunt, qui admodum magnus est, & viginti quinque myriades complectitur. Ab armentis equarum, camelorum, & mulorum, quæ regis sunt, & undique per regionem pascuntur, reditus accedit, cujus summa est circiter quinque myriades. A reliquis autem reditibus accipit circiter viginti myriades. Quin etiam maximus reditus venit ab emporiis, trajectu, metallis, oriza, ære, alumine, & quinta parte mancipiorum. Non dubium est quin is maximus sit, si quis eum ad calculos revocet. Trajectum & Pharum circiter viginti myriades suppeditare comperi. Reditus metallorum, qui nec ipse modicus est, attingit decem myriades. Ab oriza & reliquis vectigalibus, quæ Januæ milites exigunt, & in Chasia secernunt, reditus colligitur, si quis rationem ineat, qui tenet viginti myriades. plurima enim Chasia & optima per Europam & Asiam habentur. Huc accedit tributum principum & regum, quod pendunt tam indigenæ quam alienigenæ, id habet circiter decem myriades. Summa itaque universorum redituum, quos modo memoravimus, & ad regem & ad Januæ milites referuntur, & ad ejus Chasnam sic dictam, complectitur circiter quadringentas myriades aureorum staterum. Est præter enarratos reditus & alius, quem ferunt tempore veris, quando in militiam proficiscitur rex, præsides, duces, præfecti, solemnia munera pro singularum facultatum modo afferentes. is reditus expeditioni inservit. Nec tamen hic reditus in certum numerum redigitur: verum si quis rem sedulo excutiat, inveniet istum reditum continere circiter viginti myriades. Hæ quidem regis pecuniæ comportantur ad Chasnam, ex quibus deinde stipendium accipiunt peregrini & Januæ milites, Caripides, Silictarides, Allophatzides, Spachides, & reliqui qui ad Januas pertinent, & trimestre stipendium accipiunt. Supereſt & alius reditus, quem uberrimum capiunt per universum regnum principes, & duces, & hi qui Timarati vocantur. Is redit ex regione regis, nec facile a quovis (sic enim accepi) quam a regiis scribis computari potest. Summa autem redituum quos viri accipiunt, quibus merces ordinata est ab regis regione, excurrit usque ad noningentas myriades auri. Hic reditus si addatur illi qui ad Januæ milites defertur, universorum redituum qui ad Januæ milites & ad principes redeunt, summa excrescit usque ad myriades mille, & quadringentas aureorum staterum Venetorum. Tantus quidem reditus ad regem & subditos ejus refunditur:

Chasna, sive Chasia. nam in Græco variat.

Timarati. *pag. 234.*

ἐς χιλίας τε καὶ τετρακοσίας μυριάδας ὅσα γε ἐς ἡμᾶς εἰδέναι, παραγίνεται τῷ Βασιλεῖ, καὶ τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ.

Ἀμένιλω, ὑποφέροντες οἱ τῶν πόλεων ἄρχοντές τε καὶ ὕπαρχοι, Ϲφρατιῶται, τόνδε τὸν φόρον ἐς τὰς θύρας. Νομίζεται καὶ προβάτων τιλὼ νομῷ ὅσιλω ἀποδίδονται, ἐς τὰς βασιλέως θύρας ἀπάγεσθαι. Ταῦτα μέντοι αὐτὴ πέπακται ἐς τὰς προσόδας τὰ τε ἀρχόντων καὶ τὰ Βασιλέως. Παρὰ δὲ τὰ φόρου, δασμοί εἰσιν ἀνὰ τὴν Εὐρώπλω τε καὶ Ασίαν ὑποτεταγμένοι τῷ Βασιλεῖ ἐκ ὀλίγοι, ἀπότε τὰ ἱππέων, καὶ καμήλων, καὶ ἡμιόνων, καὶ βοῶν. καὶ ἔσιν αὕτη πρόσοδος ἀμφὶ τὰς τεσσάκοντα μυριάδας. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἡ τῶν ἐνοίκων πρόσοδος, μεγάλη τυγχάνει οὖσα τῷ Βασιλεῖ, ἐν πέντε καὶ εἴκοσι μυριάσιν. Ἀπὸ δὲ τὰ τῶ Βασιλέως φορβῶν τε καὶ καμήλων, Ϲ ἡμιόνων, ἁπανταχῆ τῆς χώρας ἐπινεμομένων αὐτοῖς, εἰσὶν ἀμφὶ τὰς πέντε μυριάδας. ἀπό τε τὰ τῶν ἄλλων προσόδων, προσήοι ἂν αὐτῷ ἐς εἴκοσι μυριάδας. καὶ ἀπὸ τὰ ἐμπορείων, καὶ τὰ πορθμῆ, καὶ μετάλλων, καὶ ὀρύζης, καὶ χαλκῆ, καὶ συπτηριῶν, καὶ πενταμοιρίας τῶν ἀνδραπόδων, μεγίση ἂν λογιζομένοις εὑρίσκοιτο ἡ πρόσοδος. Ἀπὸ μέν τοι τὰ πορθμοῦ καὶ ἀπὸ * Φάρε, ἐς εἴκοσι μυριάδας εὑρίσκω ἀναπωθανόμενος. τῶν δὲ μετάλλων ἐκ ὀλίγη αὐτῷ ἐπιγίνεται πρόσοδος, ἐς δέκα μυριάδας. Ἀπὸ δὲ ὀρύζης, καὶ τὰ ἄλλων τῶν ἐς τὰς θύρας τεταγμένων προσόδων τὰ Βασιλέως, ἃς δὴ Χάσια ποιέονται οἱ τὰ θυρῶν, ἐς εἴκοσι μυριάδας λογιζόμενος, ἐκ ἀποτυγχάνειμ' ἂν τὰ εἰκότος. Χάσια γὰρ ἀνὰ τὴν Ασίαν τε καὶ Εὐρώπλω αὐτῷ ὡς πλεῖσά τε καὶ ἄρισα. τούτοις δ' ἕπεσιν αὐτῷ ὁ τὰ ἡγεμόνων τε καὶ βασιλέων φόρος, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ ἀλλοφύλων σφίσιν ἐπιγενόμενος ἐς δέκα μυριάδας. Οὕτω δὲ γένοιτ' ἂν ἡ πρόσοδος τῷ Βασιλεῖ, ὅση παραγίνεται αὐτῷ ἐς τὰς θύρας, Ϲ ἐς τὸν Χασνὰν καλέμενον τὰ βασιλέως, ἀμφὶ τὰς τετρακοσίας μυριάδας χρυσίε σατήρων. Ἐσὶ δὲ παρὰ ταύτας πρόσοδος ἄλλη Βασιλέως, ἀπὸ τὰ ἀρχόντων, ἔαρος ἐπιγινομένε, ἐπειδὰν ἐξελαύνῃ Βασιλεὺς στρατιλατῶν, ὑπό τε τὰ ὑπάρχων τε καὶ στρατηγῶν, καὶ ἡγεμόνων, καὶ ἀρχόντων δῶρα κομιζόμενα, κατὰ τιλὼ ἑπάστε πρόσοδον τῷ Βασιλεῖ ἐς τὰ ἐξέλασιν. καὶ ἔσι μέν τοι τοιαύτη πρόσοδος ἀτεταγμένη, ἀλλὰ σοχαζομένοις, ἐς εἴκοσι μυριάδας γένοιτ' ἂν αὐτῷ χρήματα. Ταῦτα μέν τοι ἐς τὰ Χασνὰν τὰ βασιλέως χρήματα παραγίνεται, ἀφ' ὧν μισθῶται τὰς τε νεήλυδας, καὶ τὰς τὰ θυρῶν Καειπίδας, Σιλικτάειδας, Αλλοφατζίδας τε καὶ Σπαχίδας καλεμένας, καὶ ἐς τὰς λοιπὰς, ὅσοι τῷ θυρῶν ὄντες, τειμωσῖον λαμβάνεσι τὸν μισθόν. Ανδι δὲ παύτης τὰ Βασιλέως προσόδε, οἱ ἀνὰ τὴν ἀρχιὼ ὕπαρχοί τε καὶ ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ, καὶ Τιμαράτοι καλέμβοι, μεγίσην ἀποφέρσι τιλὼ πρόσοδον ἀπὸ τῆς βασιλέως χώρας, καὶ λογίζεσθαι μὲν ἐ πάνυ ῥᾴδιον, πλιὼ τὰ τὰ βασιλέως γραμματισῶν. ἦ δὴ ἐπυθόμιλω, γένοιτο δ' ἂν σύμπασα αὕτη ἡ πρόσοδος τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι μισθὸν λαμβάνεσιν ἀπὸ τῆς τὲ Βασιλέως χώρας, ἐς ἐνακοσίας μυριάδας χρυσίου. ἐνεμένη δὲ αὕτη ἡ πρόσοδος τῇ προτέρᾳ, ἥ τις ἐς τὰς Βασιλέως παραγίνεται θύρας, γένοιτ' ἂν σύμπασα ἡ τῆς βασιλέως χώρας πρόσοδος, ὅση ἐς τοὺς ἄρχοντας αὐτὲ ἀφικνεῖται, καὶ ὅση ἐς τὰς θύρας, χρυσίου σατῆρας τῶν Οὐενετῶν. Αὕτη μὲν πρόσοδος,

* δάδου. *in utroque Cod.*

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 235.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΕΝΑΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER NONUS.

Ὡς δὲ ἐπὶ Πελοπόννησον πέμπων ἄνδρας τῷ Θυρῶν Μεχμέτης ὁ Αμυράτεω, ἤξιε τὸν φόρον οἱ ἀποδίδοσθαι. φοιτῶντες δὲ τὰ βασιλέως ἄνδρες, ἐδὲν ὑγιὲς εὕρισκον τῷ Ελλώνων, ἢ ὅτε τὰς Αλβανὰς κελεύοντας εἰσφέρεσθαι ἐς τὸν φόρον, ἅτε τὰς Πελοποννησίας. καὶ αὐτὰς δὲ ἰδίᾳ τὰς ἡγεμόνας διαφερομένους σφίσιν, ἐς τὰ πράγματα κακοδαιμονᾶν, σωφρονέστερον μὲν τὸν ἐπίτειτον φόρον ἀπάγοντας, ἔχειν αὐτῷ εἰρήνην. Ὡς δὲ δι' ἐμέλησεν ἀγνωμοσύνῃ χρώμενοι, καὶ σκαιότητι, ὥρμητο ἐπὶ Πελοπόννησον στρατεύεσθαι. καὶ Μαχμέτην μὲν τὸν Μιχαήλ παῖδα, ἡγεμόνα τε ἅμα τῷ Θυρῶν, καὶ στρατηγὸν τῆς Εὐρώπης, ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Ἴστρον, ὡς ἂν εἴ τι νεώτερον ἀπὸ Παιόνων καταλαμβάνῃ, ὑποσαίνοντα τε αἰτιώσόμενος, καὶ διακωλύῃ τούτους τὴν χώραν βλάπτειν τὰ ἑαυτῶν ἐπιόντας. ὅτος μὲν παραλαβὼν τὸ τῆς Εὐρώπης στράτευμα ἐς ὀκτὼ μυριάδας, ἤλαυνεν ἐπὶ Τρυβαλλούς, τοὺς παρὰ τὸν Ἴστρον χώραν νεμομένους. ὡρμώμενος δὲ ἐντεῦθεν, ὡς ἐδὲν ἐπαισθάνετο νεώτερον ἀπὸ Παιόνων, κατεστρέφετο τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, καὶ πολίσματα μέν ἐσιν ἃ ἑλὼν καὶ κράτος, ὑπεδράμετο. μετὰ δὲ ὡς ἐπέδραμε τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, διέτειβεν αὐτὰ παύτη παρὰ τὸν Ἴστρον ἔχων ἀμφοῖν τῇ φυλακῇ τῆς πόλεως. ὅτος μὲν ὃυτι ἀμφὶ παῦτα ἔχων διεγένετο. Βασιλεὺς δὲ παραλαβὼν τό τε Ασιανὸν στράτευμα, καὶ ἑῶον, καὶ Εὐρώπης, τὸ ἀπὸ Θετταλίας τε καὶ Μακεδονίας, καὶ ἔχων καὶ τὰς θύρας, ἐστρατεύετο ἐπὶ Πελοπόννησον. ὡς δὲ εἰσέβαλε, καὶ ἐντὸς τοῦ Ἰθμοῦ ἐγένετο, ἀπελαύνων αὐτίκα, ἦλθε Κόρινθον ἐπολιόρκει. περιιὼν δὲ ἐπεσκόπει, ὡς ἂν τὸ τεῖχος καθελὼν τηλεβόλοις, ἐσταθείη ἐς τὴν πόλιν ἅμα τῷ στρατῷ. καὶ τηλεβόλους μὲν αὐτὸς ποιεῖσθαι κατέλιπε, καὶ τὸν ἑῶον στρατὸν περικαθήμενον τὴν πόλιν πολιορκεῖν. ἐδόκει δὲ αὐτῷ, τοὺς τηλεβόλους αὐτῷ ἐνταῦθα ποιεῖσθαι, καὶ τὴν πόλιν ἅμα ἐκπολιορκηθήσεσθαι λιμῷ. αὐτὸς δὲ ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου γενόμενος,

A MECHMETES Amuratis filius, misit viros quosdam de Januis in Peloponnesum petitum tributum. Verum regii, ubi in Peloponnesum venerunt, nihil sani inter Græcos reperiunt. Peloponnesi turbatio. Proinde nec Albanis, nec Peloponnesiacis imperant, ut tributum solvant. Quum autem cerneret rex duces Peloponnesi privatis certare odiis, malo genio impulsos, ut tandem se resque perditum irent, tertium remisit tributum: saltem id quærens, ut in præsentia pacem, quæ conveniisset, bona fide servarent. Ut vero id facere neglexere, nescio qua imprudentia & iniquitate usi Peloponneso arma inferre decrevit. * Machumetes Machmutem Michaelis filium, quem Januarum principem & Europæ ducem pag 236. B designarat, ad Istrum præmisit, ut si quid rerum novarum molirentur Pannones, eos criminando a cœptis deterreret. Sin in hunc modum parum proficeret, accedentes non sineret evastare regionem ejus. Is assumpto Europæ exercitu, qui complectebatur circiter octo myriades militum, profectus est contra * Trybal- * Servios. los, qui habitant juxta regionem Istro affusam. Cum autem deprehenderet Pannones nihil innovare, verum quietem amplecti, Illyrium subigere aggressus est: & oppidula, quæ vi ceperat, diripuit. Postquam in Illyrium copias duxit, ibi castra prope Istrum communivit, ut urbes regis ibi sitas custodiret, & ab hostili incursione defenderet. Hic C quidem, quemadmodum indicavi, hoc negotii sibi desumpsit. Rex accepto Asiano & Orientis exercitu, necnon Europæo, quem ab Thessalia & Macedonia conscripserat, & Januarum robore, contra Peloponnesum profectus est. Ut in Peloponnesum & intra Isthmum pervenit, continuo obsidione circumdedit Corinthum. Circumiens autem spectabat, qua parte murum bombardis proruere: ut eo disjecto, simul cum suis in urbem irrumperet per loca ruinis patentia. Et quidem eo loci bombardas fundere omisit. Verum jussit, ut exercitus Orientalis omni a patre urbem circumsederet, eamque tandem fame expugnaret. Nam urbe ea occupata sperabat se Corinthi obsidio.

maximum bellicarum machinarum ſeu bombardarum apparatum acquiſiturum. Ipſe cum intra Peloponneſum acceſſiſſet, recta per Phliuntem iter faciebat. Græci autem ne vel tantillum frumenti Corinthum congeſſerant. Nam Lucanes, præfectus Spartanus, abſente Aſane eam regebat. Præterea nec urbem ſatis præſidiis & propugnaculis munierant, ut vel brevi tempore reſiſtere poſſent regio exercitui. Aſanes quidem haud multo poſt cum accepiſſet urbem obſidione premi ab Aſiano exercitu, ducens ſecum viros plurimos, profectus Nauplio Venetorum urbe, & mari in Cenchreenſem portum advectus, noctu ingreſſus eſt urbem, apportato commeatu ſane exiguo, inſcio exercitu regis. Rex cum veniſſet Phliuntem, Tarſum urbem oppugnabat. * Doxies autem, qui juſſu Albanorum Phliuntis erat præfectus, eos quos imperio regebat, necnon Phliuntis cives, in locum quemdam munitiſſimum contraxit, & ſtatuebat regi reſiſtere. Tarſum rex in ditionem acceperat: & ſumens inde pueros circiter trecentos, & civibus præfectum conſtituens, recta per mediterraneam regionem incedebat. Incedens autem cum agmine, belli molem avertit in urbem, quæ ſita eſt in monte excelſo & munito, in quam Græci pariter & Albani plurimi convenerant, obſidionem regis ibi toleraturi. Maxima urbis hujus erat aquæ penuria. Nam extra urbem fons erat, quo aquatum ire ſolebant. Ne aquandi facultatem adimeret hoſtis, eum locum admodum communierant. Rex accedens ad hanc urbem cum peregrinis militibus, aqua potitur, & urbem obſidione cingit. Ferunt oppidanos, cum aqua deficeret, interfeciſſe jumenta, & jumentorum ſanguine ſubegiſſe farinam, & hinc coxiſſe panes. Cum autem ſæviſſima premerentur ſiti, dubii quid agerent, ad deditionem cœperunt animi inclinare. Miſerunt itaque legatos ad regem, qui orarent ut in deditionem acciperentur. Hic, cum negligentius oppidani propter miſſos legatos ſtationes ſolitas obirent, peregrini advenientes irruerunt in urbem, eamque obtinuere, & diripuerunt. Poſtea venientes ad urbem Acribam, cum oppidani eam fortiter tutarentur, nec eam deſerere vellent, peregrini conſcenderunt murum, eumque occuparunt: quæ militum prædæ ceſſit. Hinc ducens exercitum, venit Rupelam Phliaſiæ urbem. in hac ſervabantur Albani, & Græci qui eo confugerant cum uxoribus. Hanc rex biduo oppugnavit: & cum ea potiri non poſſet, quamvis pauci de ſuo exercitu cecidiſſent, cæterum plurimi vulnerati eſſent, abduxit exercitum quaſi abiturus. Cum jam accinctus eſſet ad iter, ſuperveniunt legati petentes pacem, dicentes ſe paratos eſſe ipſi tradere urbem. Rex urbem in deditionem, quemadmodum petebatur, ſuſcepit: nec eam diripuit, vel quicquam damni ei inflixit. Cæterum eos cum uxoribus & liberis Byzantium, ut ibi habitarent, tranſmiſit. Albani vero qui ſemetipſos Tarſi dediderant, & denuo aufugerant, uſi ſunt fortuna non admodum fecunda. Nam rex eos cepit, manus pedeſque eorum crudeliter fregit. Huic turpiſſimæ & crudeliſſimæ morti Albanos circiter viginti adjudicavit. Hinc profectus, per Mantineæ regionem venit ad urbem Pazenicam. In hanc miſit

Aſanes.

*Tochii, ſive Thopiæ, ut Barletius.

Tarſus occupata.

Edit. Pariſ. pag. 237.

Acribe capta.

Rupela dedita.

Emanuel Joannis filius Cantacuzenus Albanorum præfectus, proditionum miniſter.

A ἀφ' Φλιοῦντος ἐπορδύετο. ἐς δὲ τὸν Κόρινθον οἱ Ἕλληνες ὅτε ἐσεκομίσαντο τὸν σῖτον, ὅτι μὴ ὀλίγον. Λυκάνης γὰρ ὧν ἁρμοσὴς ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀπόντος τοῦ Ἀσάνεω, οὔτε ἐς τὸν φυλακὸν τῆς πόλεως διέθηντο ἱκανῶς, ὡς τε ἀντέχειν ἐπὶ χρόνον τῷ Βασιλέως στρατῷ. Ἀσάνης μὲν οὖν, ἐ πολλῷ ὕστερον, ὡς ἐπυνθάνετο τὸν πόλιν πολιορκεῖσθαι, ὑπὸ τοῦ Ἀσιανοῦ στρατοπέδου, ἔχων περὶ αὐτὸν ἄνδρας ἱκανὲς, ὡρμᾶτο ἀπὸ * Ναυπλίου τῆς Οὐενετῶν πόλεως, καὶ ἀφ' ἁλὸς, ἐπὶ τὰ Κεγχρεῶν λιμένα ἀφικόμενος νυκτὸς, λαθὼν τὸ στρατὸν τοῦ Βασιλέως, ἐσῆλθεν ἐς τὸν πόλιν, αὐτός τε καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν, καί τινα βραχὺ σῖτον εἰσεκομίσαντο. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἐς Φλιοῦντα B ἀφικόμενος, Ταρσόν τε τὸ πολίχνιον ἐπολιόρκει. Δοξίης δὲ ὁ τῆς Φλιοῦντος τοῦ Ἀλβανῶν προεστὼς, τούς τε ὑπ' αὐτῷ αὐτῷ ὄντας, καὶ τοὺς τῆς Φλιοῦντος ἄνδρας εἰσενεγκάμενος ἔς τι ἐρυμνὸν ἐς τὰ μάλιστα χωρίον, παρεσκευάζετο ὡς ἀμυνούμενος. τὸν γάρ τοι Ταρσὸν ὁ Βασιλεὺς παρεσήσατο ὁμολογίᾳ, καὶ παῖδας λαβὼν ὡς τριακοσίους, καὶ ἄρχοντα ἐπισήσας τοῖς ἐν τῇ πόλει φρουρεῖν καὶ τὰ μεσογαίᾳ. πορευόμενος δὲ, τρέπεται ἐπὶ τὸν πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ τε καὶ ἐρυμνοῦ, ἐς ἣν πολλοί τε τῶν Ἑλλήνων ἅμα καὶ Ἀλβανῶν συλλεγόμενοι, παρασκευάζοντο ὡς πολιορκησόμενοι. καὶ ὕδατι μὲν οὐκ ἐχρῆτο ἀφθόνῳ ἡ πόλις, ὅτι μὴ ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ ὑδρεύεσθαι ἔφοντο. καὶ C μὴ ἀφαιρεθήσεσθαι, ὑπὸ τῶν πολεμίων, συμβαλλομένου τοῦ χωρίου ἐς τὸ ἀμύνασθαι ἰχυρότατα ἐντεῦθεν. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς ἀπελάσας σὺν τοῖς νεήλυσι, τότε ὕδατος ἐπεκράτησε, καὶ ἐξεπολιόρκει τὸν πόλιν. Λέγεται δὲ ἐνταῦθα τοὺς ἐν τῇ πόλει πτείνοντας τὰ ὑποζύγια, τῷ αἵματι φύρειν τε τὰ ἄλφιτα, καὶ ἕψειν τὸν ἄρτον. ὡς δὲ δίψει συχνοὶ ἐντὸς ἐν ἀπόρῳ ἐγίγνοντο, ἐτράποντο μὲν ἐπὶ ὁμολογίαν. * ἐνταῦθα * *In uno, additur,* ὀλιγωρούντων τῶν ἐν τῇ πόλει περὶ τὰ φυλακῶν τὴν πόλεως διὰ τὰς φρέσβεις, κελεύοντες οἱ νεήλυδες εἰσέπεσον, καὶ ἔπεμπον ἐπὶ εἰσεχέοντο ἐς τὸν πόλιν, καὶ κατέχον, καὶ τὸν τε πόλιν ὁμολογίᾳ. καὶ κράτος ἐξελόντες, ἐξωνδραποδίσαντο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφικόμενοι ἐπὶ Ἀκρίβην πόλιν, καὶ * ταύτην ὑποσάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ D οὐκ ἐκλιπόντων, ἐπελθόντες οἱ νεήλυδες, ἐπέβησάν τε τὰ τείχεος καὶ εἶλον. ἐλόντες δὲ ἐξωνδραποδίσαντο καὶ ταύτην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαύνων, ἀφίκετο ἐς Ῥοπελλὸν τὸ Φλιασίας πολίχνιον, ἐς ὃν Ἀλβανοί τε καὶ Ἕλληνες καταφυγόντες, διεσώζοντο αὐτοί τε ἅμα καὶ αἱ γυναῖκες. προσέβαλλε μὲν ἐνταῦθα, καὶ τῇ προτεραίᾳ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ὡς οὐκ ἠδύνατο ἑλεῖν, πεσόντων ἐνταῦθα οὐκ ὀλίγων τοῦ βασιλέως, καὶ συχνῶν τοῦ τὸ στρατοπέδου τετρωμένων, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν ὡς ἀπιών. Ἐπεὶ δὲ συσκευάζετο ὡς ἀπιών, ἐνταῦθα προσέφερον λόγους τῷ Βασιλεῖ, ξυμβῶναί τε ἐθέλοντες, καὶ παραδιδόναι τὸν πόλιν. Ὁ δὲ ὡς παρέλαβε τὸ πολίχνιον, ἔτε ἀνδραποδισάμενος, ἔτε ἄλλο οὐκὲς ἐργασάμενος, σὺν γυναιξί τε ἅμα καὶ παισὶν, ἐς Βυζάντιον κατέπεμψε κατοικήσοντας. τῶν τε Ἀλβανῶν, τῶν ἐν τῷ Ταρσῷ παραδεδωκότων σφᾶς, καὶ ἐνταῦθα δεύτερον αὖθις ὑποφυγόντων, ξυντυχία τινὶ χρησαμένων οὐκ ἀγαθῇ, λαβὼν τούτους, τάς τε πόδας καὶ χεῖρας ἔκλασε. καὶ ἕτως ἀνεῖλε κακίστῳ ὀλέθρῳ παραδοὺς ἀμφὶ τοὺς εἴκοσιν. Ἐντεῦθεν ἐλαύνων διὰ Μαντινείας χώρας, ἀφίκετο ἐπὶ Παζονίκιον πόλιν, καὶ ἔπεμπε Καντακουζηνὸν,

In uno, Ναυπλοίου.

ζωνὸν, ὃν ποτὲ οἱ Αλβανοὶ ἡγεμόνα ἑλόμενοι, ἐστρατόλογον ἐπὶ τοὺς Ελληνας. παρὼν δὲ τότε ἐν τῷ στρατοπέδῳ, μετάπεμπτος ὑπὸ βασιλέως, ὡς τε ἐπιλαβέσθαι αὐτῷ ἐς τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ Αλβανούς. μετιόντα τε καὶ λόγους ἐπιπέμποντα περὶ προδοσίας. ὡς ὃ ἐνταῦθα πέμπων ἐκέλευε προσφέρειν τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡς τε προχωρῆσαι. παρῆσαν δὲ ἅμα αὐτῷ καὶ * νῆες τῆ Βασιλέως, αἰτιασάμενοι παρὰ βασιλέως ὡς δὲ ἐκεῖνον σφίσι νόμιμα χρησάμενον, ἃ παρέδωκε σφᾶς. ἀχθεσθῶσαι τε σωφρόνως τῇ βασιλέα, καὶ προϊόντι ἀπιέναι ὅτι τάχιστα, ἐκ τῆς στρατοπέδου ἐξήλασεν. ὡς δὲ ἀδυνάτα προσβαλεῖν τῷ ἐρύματι. ἐκλελοιπότες γὰρ οἱ ἐν τῇ πόλει ἔρυμα αὐτὴ ταύτῃ, ὅτι ἐγγυτάτω ὂν, κατέλαβόν τε καὶ διεσώζοντο, συσκευασάμενος ἀπῆει ἐνταῦθεν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπέλεσεν ἐς τὴν Τεγεάτιν χῶρον, καὶ ἐπιπολίσατο. Ενταῦθα ἐβουλεύετο ἐπ' ἀμφότερα, εἴτε ἐς Σπάρτην ἐλαύνοι, καὶ Επίδαυρον. δεινὸς γὰρ αὐτὸν ἔσχε πόθος, ἰδεῖν τε Επίδαυρον, καὶ παρασήσασθαι πόλιν ἐρυμνὴν, πασῶν δὴ πόλεων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ἐς ταύτην καταφυγὼν ὁ ἕτερος τῶν ἡγεμόνων, τῶν ἑτέρων ἐς τὴν Μαντινείαν τὴν Λακωνικῆς ὁρῶν τῇ θαλάττῃ ἔσαν, καταφυγόντος σὺν τῇ γυναικί. καὶ πιθανόμενος τὴν χώραν τραχεῖαν τε ἔσαν, καὶ χαλεπὴν διαπορεύεσθαι, ὑπέσχε μὲν ταύτην προεύεσθαι. συσκευὰς δὲ ἐτράπετο ἐπὶ Μυκήνην τὴν Τεγαίης πόλιν, προεισήκει δὲ αὐτῇ Ασάνης ὁ Δημήτριος, ἐνταῦθα στρατοπεδόμενος ἐν χώρῳ χαλεπῷ τε καὶ δυσβάτῳ ἀνέχει γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ ὀχυρᾶς τε ὄρους, καὶ ἐρυμνῆς ᾠκημένη, παρεσκεύαζετο μηχανάς τε καὶ κλίμακας, ὡς τῇ πόλει προσοισόμενος, καὶ αὐτίκα μὲν τὰ ὕδατος ἐπεκράτησεν, ὃ ἐκ τοῦ λόφου τῆς πόλεως, ἐπὶ χωρίον ἐρυμνὸν πάνυ. (καὶ ὡς οὐκ εἶχον οἱ τῆς πόλεως ὑδρεύσασθαι, χαλεπῶς ἤδη ἔφερον τὴν πολιορκίαν, μὴ ἔκπωμα φρεάτων, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ἐκ ὀλίγου ἐγένετο, τὸ σφίσιν ἀφθόνῳ τῷ ὕδατι χρῆσθαι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν τε ἀνθρώπων ἅμα, καὶ ὑποζυγίων. Επεὶ δὲ ἐπέλιπεν αὐτοὺς ἤδη τὸ ὕδωρ, καὶ φρενὶ προσβάλλειν τῷ τείχει, ἐπεκηρυκεύετο ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, καὶ ξυνέβαινεν, ἐφ' ᾧ παραδίδοναι τὴν πόλιν καὶ αὐτοὺς παθεῖν. Βασιλεὺς μὲν ἐδωρήσατο Λεοδωρίκης τὰ παῖδα αὐτῆς, καὶ ὤχελεν αὐτὴ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἥλαυνεν ἐπὶ Κόρινθον, καὶ ἐπὶ τὸ Ασιανὸν στρατόπεδον. (ἤδη γὰρ τὰ ἐς τὰς πλεβόλας αὐτῷ παρεσκεύαστο, καὶ λίθους τε ἀπὸ τῆς παλαιᾶς πόλεως τῆς Κορίνθου εὐράμενοι οἱ τῆ βασιλέως, ἐνεπάμενοντο τὰς κανᾶς.) ὡς δὲ ἐπελάσας ἐστρατοπεδεύετο, προσέφερε μὲν αὐτὰ λόγους τῷ Ασάνῃ ὁ Βασιλεὺς, καὶ πέμψας Ιησοῦν τὸν τῆς Βρανέζεω παῖδα, ἐλλόγιμον ὄντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἑρμηνέα τε ἅμα αὐτῷ, ἐκέλευε παραδοῦναι τὴν πόλιν. Ιησοῦς μὲν ἀφικόμενος, ἔλεγε τοιάδε. Ασάνη καὶ οἱ παρόντες Ελληνες, Βασιλεὺς τάδε, πέμπων ἡμᾶς, λέγει, ὡς σὺ ἐς τοὺς Ελληνας ἥκεις ἐς τὰ πρῶτα συνέσεως, καὶ Ελλήνων, μάλιστα ὢν ἔμπειρος εἰ τῶν βασιλέως θυρῶν. οἶδα γὰρ καὶ σὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων, οἷος ὢν ὁ Βασιλεὺς ἔτος, καὶ τὸ Οθμανίδων γένος, καὶ ἢν ἀφίκῃ, οὐκ ἀπανίσαται, πρὶν ἂν ἐκπορθήσῃ τὴν πόλιν. Παρέχει δέ σοι ἐν τῷ τοιῷδε κάλλιστα καταλυσαμένῳ πρὸς Βασιλέα, τήν τε πόλιν τήνδε παραδιδόναι, καὶ χώραν ἣν ἂν ὑμεῖς ἕλοισθε λαβεῖν παρὰ Βασιλέως, ἀλλαξαμένους. Καὶ ἢν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπιτήδειόν τε δὴ νομιεῖ Βασιλεὺς, καὶ ξένον ποιεῖται δή, ὥς τε ὕστερον καταθεῖναι χάριν αὐτῷ, σοί τε καὶ τοῖς παισίν. ἐγὼ δὲ μὴ παραδῶς, οἶδα μὲν αὐτὸς, νὴ τὸν Βασιλέως ψυχὴν, ὡς τήν τε πόλιν ἐξανδραποδιεῖται, καὶ δὴ τὸς πέριξ κακίστως παραδώσει ὀλέθρῳ. ταῦτα μὲν Ιησοῦς ἔλεγε δὲ ἑρμηνέως. Ασάνης δὲ ὑπολαβὼν

* καί tines. R. ut in c.

Hæc verba quæ parentheſi incluſa ſunt, in verſione Latina omiſſa ſunt.

Cantacuzenum: quem quondam ducem creantes Albani, bello laceſſiverunt Græcos. Is ea tempeſtate aderat in caſtris, accerſitus ab rege, ut ejus opera uteretur adverſus Albanos qui in Peloponneſo erant. Volebat enim ut eos adiret, & ad proditionem quoſdam clandeſtinis ſermonibus permoveret. Hic cum miſſus foret ad eos qui urbem iſtam tenebant, juſſus eſt dicere ut ſe urbemque regi dederent. Apud hunc aderant etiam quidam regii, qui criminabantur eum apud regem, quaſi illi conſilio & nutu Cantacuzeni urbem non tradidiſſent. Hinc ira percitus rex, eum continuo ex caſtris excedere juſſit: & ipſe contra urbem perrexit. Cum autem fruſtra aggrederetur vallum (nam relinquentes urbem, vallum occuparant munitiſſimum, urbique proximum, & eo ſe tenebant ſatis tuti) impedimentis omnibus collectis diſcedebat; & ſecundo ab eo die Tegeatam regionem ingreſſus eſt, ibidemque caſtra firmavit. Maxima propoſita erat conſultatio ductandi in Laconiam, & in Epidaurum. magna enim cupido eum inceſſerat videndæ Epidauri, & capiendæ urbis, quam ſcimus eſſe munitiſſimam omnium quas novimus urbium. In hanc confugerat alter e ducibus, & alter ſe cum uxore receperat in Mantineam Laconiæ, mari finitimam. Rex cum intelligeret eam regionem eſſe aſperam, & tranſitu difficilem, abſtinuit latius progredi. Verum reverſus, exercitum movebat contra Muchlam Tegeæ urbem. Huic præerat Aſanes Demetrius. Caſtra igitur hic poſuit in loco aſpero & invio. Urbs autem prominet, ſita in monte firmo & munito. Nec mora, expediunt ſcalas & machinas bellicas, urbemque oppugnant. etiam aquam, quæ erat extra urbem in loco munito, obtinuit, ut oppidani non poſſent amplius eo aquatum accedere. Cum autem adveniſſet rex ad urbem, & caſtrametatus eſſet, confeſtim legationem ad Aſanem miſit. Nam ire juſſit ad Aſanem Joſuam Brenezis filium, virum prudentem, ex omni ſuorum numero, cum interprete: eique præcepit, ut ageret cum Aſane, qui urbem traderet. Joſue igitur ubi venit ad Aſanem, hujuſcemodi orationem exorſus eſt: Aſanes, & Græci omnes, quotquot præſto eſtis, rex miſſo legato hæc vobis expromi jubet: Tu, qui prudentiſſimus es Græcorum etiam in iis quæ ad Græcos pertinent, expertus Januæ militeſ, ſcis, & magis quam reliqui, qualis quantuſque ſit rex ille Otomanidarum. Quocumque tempeſtatem belli verterit, haud prius bellum ponit, quam urbes expugnarit, & victoria potitus fuerit, Cujuſmodi autem conditionem vobis proponat, audite. Si pacem feceritis cum rege, eidemque urbem veſtram permiſeritis, regionem aliam, quamcumque elegeritis, a rege accipietis. Si in hoc morem geſſeris regi, amico & hoſpite te admodum familiariter utetur, gratiamque tibi & vobis omnibus refert cumulatiſſimam. Si autem parere regi recuſaris, nec urbem tradideris, ſcito, animam regis tibi juro, eam brevi & capiet, & fœde diripiet: eos qui hic aſſiſtunt, crudeliſſimæ morti ſubjiciet. Hæc quidem loquutus eſt per interpretem. Aſanes autem reſpondens, in hunc modum verba fecit: O fili Brenezis, renuntia regi, haud nobis occultum eſſe, ſum. animum ejus generoſitate excellere o-

Edit. Pariſ. pag. 238.

Epidaurus nūc Raguſium, ſi. ve etiam Malvaſia.

Muchle.

Joſuæ ad dedi. tionem exhortatio.

pag. 239.

Aſanis reſpon

mnes reges, quotquot ab Otomanidis originem traxere. Potentiam ejus esse in orbe maximam, norunt omnes, quotquot rerum ejus periti sunt: etiam nos & agnoscimus & confitemur potentiam ejus esse maximam. Verum enimvero cernitis urbis hujus situm, quam natura & arte sit munitus, ut non facile invenire sit urbem æque munitam. Reges Otomanidæ, nec etiam ipse rex, ex quo in regnum hoc processit, talem urbem neque oppugnarunt, neque ceperunt, nec bello petiverunt. Videtis enim urbem undique quam maxime munitam. Aditum hic unum habet: cæterum cinctum muris tribus firmissimis, tribusque portis. Si igitur unam dirueritis bombardis, alteram quomodo superabitis? & si alteram occupaveritis, relinquetur tertia cæteris multo validior. Quapropter hæc cogitantes, & scientes nos sic instructos, fortiter bellum quod ab rege infertur sustinebimus, etiamsi moriendum sit. Nuntiate itaque regi vestro, frustra ad urbem hanc defendendam accessissemus, si pericula reveriti, urbem tradere voluissemus. Asanes hæc loquutus est. Josue reversus ad regem, quid responsi acceperit, exponit. Rex igitur bombardas continuo portis opposuit: & qua aditus urbis erat angustissimus ingredi parabat. In eo urbis aditu muri sunt tres, non longo a se invicem intervallo dissiti. Murum primum, qui erat infirmus, nec admodum communitus, occupavit Asanes, quasi bellum mora extracturus, & bombardarum ictus elusurus. Haud enim ignorabat, muros non posse sustinere bombardarum impetum: verum sciebat eos tandem collapsuros. At id faciebat hac spe, quasi sic posset oppugnationem ad tempus aliquod tolerare. Bombardæ ubi ferire cœperunt, intra paucos dies exterior murus prorutus est. Græci interea egredientes, pugnabant cum Turcis, & aliquot etiam confecerunt. Relinquentes igitur murum primum, abiere ad secundum, qui firmus erat, & saxis magnis communitus. Hunc ubi insedere, regis impetum diebus aliquot fortiter propulsarunt. Murum istum arietabant bombardæ regiæ diebus plurimis, partemque ejus diruerunt non modicam. Interea cum bombardis murus quassaretur, globus unus aberravit, & in pistrinum delatus est: quod & comminuit penitus. Hinc in altum sublatus, cecidit forte in hominem quemdam, cujus carnes & ossa in mille particulas minutissimas contrivit, adeo ut alis aviculæ compararetur. Tantus scilicet est globi impetus, ubi semel emissus fuerit, & mirabilia multa operari consuevit. Nam cum non attigisset murum, in altum evectus, urbemque transvolans, cecidit in navale Corinthiorum, cum peregisset cursum quatuordecim stadiorum. Globi pondus erat septem talentorum. In hunc modum feriebat urbem diebus plurimis. Oppidani deficientibus alimentis indignabantur, & inter se colloquia serebant, euntes ad urbis Episcopum. Asanes quidem plebem sustinuit, ut præsentia fortiter tolerarent. Episcopus autem urbis civem ad regem misit, qui alimentorum inopiam quæ gravissima erat, indicaret, eumque hortaretur, ne cœptam oppugnationem omitteret, verum fortiter pergeret. Hæc ubi comperit rex, misit ad oppidanos qui sic loquerentur: Nuntiatum est mihi ab amicis & benevolis, quos in urbe habeo,

Gorinthi obsidio.

Bombardæ globi vis. *Edit. Paris. pag. 240.*

Talentum apud Svidam 125. librarum pondus.

Episcopus proditor.

A ἔφη. ὦ παῖ Βρανέζεω, ἀπάγγειλε δὴ τῷ Βασιλεῖ, ὡς τῷ τε ψυχῇ αὐτὸς ἴσῳ πε γενναιοτάτῳ ὄντων πάντων τῶν πρότερον γενομένων, ὑπὸ τῆς Ὀτομάνων βασιλέων. καὶ τῷ τε δυνάμιν μεγίστην τε οὖσαν τῆδε ἐν τῇ Οἰκεμένῃ, παντί πε τὸ δ' εἰδόπον τὰ Βασιλέως πράγματα, καπάδηλον, καὶ ταῦτα μὲν ξυνομολογοῦμέν τε αὐτοὶ τῷ Βασιλεῖ, ὡς μέγιστά τε εἶναι. Ταύτῃ μὲν ὦν τῷ πόλιν, ὁρᾷ τε δή που, ὡς ἐν ὀχυρῷ που φκεῖται, πασῶν δὴ μάλιστα πόλεων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπὸ τῶ Ὀτομάνε βασιλεῖς, καὶ αὐτὸς δὲ Βασιλεὺς, ἐξ ὅτε γε ἐς τὴν βασιλείαν κατέση, τοιάνδε πόλιν, οὔτε πολιορκεῖν ἐξεῖ-
B λε καὶ κράτος, ἀλλ' οὔτε ἐξεγένετο ἐπὶ τοιάνδε πόλιν ἐλαύνειν. Ορᾶτε γὰρ, ὡς κύκλῳ ἡ πόλις ἐρυμνή τε ὅσα ἐς τὰ μάλιστα, ταύτῃ μόνον ποιεῖται τὴν εἴσοδον τετειχισμένῳ τειοί τε ἅμα τείχεσιν ὀχυρωτάτοις, καὶ τειοὶ πύλαις. ἷῶ μὲν ὦν τὴν μίαν ἐξέλητε πλεβόλοις, τῷ τε ἑτέραν πῶς ἂν ὑπερβαίλοιθε; ἷῶ δὲ καὶ ταύτῃ ὑπερβάλητε, ὑπολείπεται αὖθις ἡ ἰσχυροτέρα τῶν. Ως ὦν ταύτῃ διανοουμένων καὶ παρασκευαζομένων, εἰ δέοι ἀπολεῖσθαι, ὥς τε ἀμυνεῖσθαι. ὅπως ἀπαγγείλατε τῷ Βασιλεῖ, ὡς μάτην ἂν εἴημεν ὧδε ἐλθόντες ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως, εἰ μηδοτιοῦν χαλεπὸν ἐπιδόντες τῷ πόλιν παραδοίημεν. Ταῦτα εἰπόντος τὸ Ασάνεω, ὡς ὑποστρέψας Ιησοῦς ἀπήγγειλε τῷ
C Βασιλεῖ, αὐτίκα κατεβίβασε τὰς πλεβόλους ἐς τὰς πύλας τῆς πόλεως, ᾗ δὴ ἡ ἐς τῶ πόλιν εἴσοδος ξενοτάτη γινομένη, ῥᾳδίως τε ποιεῖται τὴν εἴσοδον, καὶ τείχη τρία ἀλλήλων ὑπολύει διεσηκότα ἐς τὴν εἴσοδον ταύτην παρέχεται, καὶ τὸ μὲν τελευταῖον τεῖχος, ἀθανὲς ὄν, καὶ πάνυ ἰσχυρὸν, κατέσχεν Ασάνης, ὥστε τρίβειν τε τὴν πολιορκίας χρόνον, καὶ τὰς πλεβόλους. ᾔδει μέν τοι ὡς πλέον ἐνταῦθα οὐχ ὑπομενεῖ τὰ τείχη ὑπὸ τῶν πλεβόλων, ἀλλὰ πεσεῖται αὐτίκα μάλα. ἐποίει δὲ ὡς τρίβειν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ παίοντες οἱ πλεβόλοι, κατέβαλλον ἐπὶ ἡμέρας τινὰς τὸ ἐκτὸς τεῖχος, ἐν αἷς ἐξιόντες οἱ Ελληνες ἐμάχοντο τοῖς Τούρκοις, καί τινας αὐτῶν Ταύτῃ διέφθειραν, ὑπολιπόντες, τὸ δεύτερον τεῖχος κατέχοντες, ἐχυρόν τε ὄν, λίθοις μεγάλοις, ἐκράτουν τὸ τεῖχος ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς ἀμυνόμενοι. Οἱ μέν τοι πλεβόλοι, καὶ τότο τὸ τεῖχος ἐπὶ ἡμέρας ἱκανὰς ἔπαιον, καὶ κατέβαλλον μέρος ἱκανόν τινα. ἔνθα δὴ ὑποτυχὼν τὸ τεῖχος ὁ λίθος φερόμενος ἔπεσεν ἐς τὸ ἀρτοκοπεῖον, καὶ συνέτριψε. μεταπεσὼν δὲ ὁ λίθος ἐντεῦθεν, καὶ διὰ ῥάμφος ἄνθρωπον τινὰ ἀπενέγκατο, μετεωρίσας τὴν σάρκα τε καὶ τὰ ὀστᾶ, συνέτριψέ τε εἰς ἐλάχιστα μέρη μυελία, καὶ οἷα πτεροῖς ὄρνιθος εἰκάσαι, διὰ αὐτὴ ἐπιγνῶναι τὴν σάρκα παρέχετο. Τοιαύτη δὲ ἡ φορὰ τὸ λίθε καὶ δαιμονία τίς ἔσα, θαῦμα παρέχεται, ἐπεὶ καὶ ὑποτυχὼν τὸ τεῖχος, καὶ μετεωρισθεὶς, καὶ διεξιὼν τὴν πόλιν, ἐς τὸ ἐπίνειον τὸ Κορίνθε ἐνεχθεὶς, ἔπεσε, σταδίους μάλιστά πε ἓς τεσσαράκοντα καὶ δέκα παραμειψάμενος. εἶλκε δὲ ὁ λίθος ἑπτὰ τάλαντα. ὅπως μὲν ὦν τῶν πόλιν ἔτυπτον ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας. καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει ἐπιλείποντος τὸ σίτε, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ λόγες ἐδίδοσαν ἀλλήλοις, ἀφικόμενοι ἐς τὴν πόλεως Αρχιερέα. Ασάνης μὲν ὦν κατεῖχε τὸ πλῆθος, ὥς τε ἀνέχεσθαι. Αρχιερεὺς δὲ τῆς πόλεως, ἄνδρα τῶν τῆς πόλεως ὑποσείλας ὡς Βασιλέα, ἐσήμαινέ τε αὐτῷ τῶν ἔνδειαν, καὶ ὡς σιτία πάνυ ὀλίγα ὑπολείποιτο, ὡς τε ἀντέχειν. Ταῦτα πυθόμενος ὁ Βασιλεὺς,

λόγους αὖθις προσέφερε, λέγων τοιάδε. Ἐμοὶ παρὰ τῷ ἐν τῇ πόλει δυνατῶν ἀπαγγέλλεται, ὀλίγων πάνυ ἡμερῶν ἐπολείπεσθαι ὑμῖν τὰ σιτία. Τί ἂν κακοδαιμονᾶτε, καὶ ἐ παραδίδοτε τῷ πόλιν; Ἐνταῦθα, ὡς πυθομένῳ Ασάνεω, ἔλεγον οἱ τῆς Βασιλέως τὰ καθήκοντα, ἐβουλεύοντο κοινῇ εἴτε παραδώσειαν τῷ πόλιν, εἴτε ἀνεχόμενοι ἀμύνοιντο. ὡς δὲ ἀπεγραμμένας ἑώρα τὰς ἐν τῇ πόλει, καὶ χαλεπῶς φέροντας, ὑποσπονδοί τε ἐξῆλθον αὐτός τε Ασάνης, καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Λυκάνης· ἀφικομένων δὲ ἐς λόγους τῷ Βασιλεῖ, σπονδάς τε ἐφ' ᾧ αἰτουμένων, ἔλεγεν αὐτοῖς τάδε. Ἀπαγγείλατε τῷ ἡμετέρῳ ἡγεμόνι, ὡς σπονδὰς ποιεῖσθαι ἕτοιμος εἰμὶ, ἐφ' ᾧ τῷ χώραν ὅσην ὁ στρατὸς παρέξηει, ἐμοί τε εἶναι, καὶ φόρον ἀπάγειν ἀπὸ τῷ λοιπῷ χώραν, πεντακοσίας στατῆρας. τῷ δὲ ἡγεμόνι, ἐφ' ᾧ τό τε Αἴγειον, καὶ Πάτρας, καὶ τῷ περίοικον παραδιδόναι ἡμῖν. εἰ δὲ μή, αὐτίκα ἅμα ἐπιόντα με γινωσκόντων. Ταῦτα ὡς ἐνετέλλετο αὐτοῖς, καὶ ἐς τὰς ἡγεμόνας ἀφίκοντο, περὶ τὸ Ταΰγετον τῆς Λακωνικῆς διατείβοντες, ἀπήγγελόν τε τὰ παρὰ Βασιλέως, καὶ αὐτίκα ἐδόκει, ὡς τε μή στέρεσθαι ἤδη ξυμπάσης τῆς χώρας, πρέσβεις τε πέμπειν, καὶ ἐμπεδοῦν σφίσι τὰς σπονδὰς, ἐφ' οἷς προστείνετο Βασιλεύς. πέμψαντες δὲ πρέσβεις, τάς τε σπονδὰς ἐποιήσαντο, καὶ τῷ χώραν ἀπέδωκε τῷ Βασιλέως ὑπάρχῳ Ομάρῃ, τῆς Θετταλίας * ὕπαρχος ὧν, τό, τε Αἴγειον, Καλαβρίτης, Πάτρας, καὶ τῷ περίοικον ταύτῃ τῆς Αχαΐας χώρας. ὡς δὲ παρέλαβε τὰς πόλεις, καὶ νεήλυδας καθίστη ἐν ταῖς πόλεσι, τὰ μὲν στρατεύματα αὐτῷ διῆκεν ἐπ' οἴκου κομίζεσθαι. αὐτὸς δὲ τραπόμενος ἐπὶ τ Αττικῆς, καὶ ἐπὶ τ Αθηνῶν πόλεως, περιῄει σκοπῶν τόν τε Πειραιᾶ, καὶ τὰς λιμένας, * ἀπεδέξατό τε τῷ Ομάρεω ἀνδραγαθίαν. τῷ τε πόλιν ταύτῳ, καὶ ἀκρόπολιν, πυθόμενοι, Βασιλεῖ μάλιστα, ἐκ τοῦ καὶ τῇ χώρᾳ αὐτῆ πόλεων, ἐν γνώμῃ γενέσθαι, καὶ τῷ τε παλαιὰν τῆς πόλεως μεγαλοπρέπειαν, καὶ κατασκευῷ ἀγαθῷαι, ἐπειπόντα· Πόσῃ δὴ χάρις ὀφείλεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ, Ομάρῃ τῷ Τυραχάνεω; τῷ γὰ πόλιν ταύτῳ, καὶ ἀκρόπολιν παρεσήσατο Ομάρης ἔτος τρόπῳ τοιῷδε. Ὡς γὰρ Νέριος ἐτελεύτησε, κατέχε τ τυραννίδα γυνὴ αὐτῆ, παῖδα ἔχουσα νήπιον, καὶ διαφερόμενη ἐς Βασιλέα, χρήμασί τε ἐθεράπευε τὰς βασιλέως θύρας, καὶ αὐτὴ διέτριβε περὶ τ ἀρχῷ. χρόνῳ δὲ ὁ πολλῷ ὕστερον, νεανίσκου τινὸς τ Ουενετῶν, ἐμπορίας ἕνεκα Αθηναζε ἀφικομένου, τῆς συγκλήτου δὲ ἀνδρὸς, ἠράσθαι. καὶ ἐραθεῖσα, ἐς λόγους τε ἀφίσται τῷ νεανίᾳ, ὡς ἐν παιδιᾷς τὰ πολλὰ συνδιατείβων τῷ νεανίᾳ, ὡς αὐτῷ εἰς γυναῖκα χωρῆσαι, ἅμα τῇ ἀρχῇ ἐπιτρέψαι τῆς πόλεως ἕτοιμος εἴη. Ταῦτα δὲ εἶναι αὐτῷ, ἢν ἀποπεμψάμενος τ γυναῖκα αὐτῆ, τρόπῳ οἵῳ δώηται, ἐπανέλθῃ Αθηναζε. ἢν δὲ ὁ νεανίας Πειάμου παῖς, τῆ Ναύπλιον ἐπιτετραμμένου παρὰ Ουενετῶν. Ἀπιὼν δὲ ὁ νεανίας καταχεθεὶς τῷ ἔρωτι, καὶ ἐλπίσας τῷ τῆς πόλεως ἀρχῷ καταχεῖν. διαφθείρας δὲ καὶ τ γυναῖκα αὐτῆ, γένος ἔσαν καὶ αὐτῷ συγκλητικῆ. διαφθείρας δὲ ταύτῳ, ὡς εἴρηται, ἐπανῆκεν Αθηναζε, καὶ τῷ Νερίου γυναῖ-

A paucorum dierum admodum vobis ſupereſſe alimenta. Quid igitur inſani & miſeri urbem non traditis? Cum nuntii regis quæ mandata eſſent coram Aſane exponerent, publice deliberabant dederentne urbem, an extrema potius perpetientes reſiſterent regi. Cum autem cernerent oppidanos graviter præſentem neceſſitatem ferre, & mali quærere liberationem, fide publica interpoſita, egreſſi ſunt ad regem Aſanes & Spartanus Lucanes. Venientes autem ſuper fœdere pangendo in colloquium cum rege, ſic alloquutus eſt: Veſtro principi dicite, me paratum eſſe fœdus percutere, & pacem dare: ſed hac conditione, ut ea regio quam exercitus meus peragravit, mea ſit. Ab reliqua regione tributi no-
B mine peto quingentos ſtateres. Duci autem, qui adhuc tenet Ægeum, Patras & finitimam regionem, dicite, ut ea nobis tradat: ſin minus, confeſtim accedam, & armis ſubjiciam. Hæc ubi cognoviſſent, ut præceptum erat proficiſcuntur ad principes, qui ea tempeſtate circa Taygetam Laconiæ ſe tenebant, iiſque quæ data erant ab rege mandata explicant. Quibus auditis, viſum eſt ne & univerſa ſpoliarentur regione, legatos ad regem mittere, & fœdus conglutinare his conditionibus quas rex præſcripſiſſet. Mittentes itaque, quemadmodum decretum erat, legatos, pax compoſita eſt. Regio, quam poſtulaverat rex, reſtituta eſt regio præfecto. Omares Theſſaliæ præfectus Ægeum, Calabrites, Patras & finitimam regionem Achajæ recepit. Rex ubi
C urbes ſuſcepit, præſidiis peregrinorum eos firmavit, & peregrinos iis præfecit. In hunc modum confecto bello copias omnes domos dimiſit. Ipſi autem converſus eſt contra Atticam & urbem Athenas. Obambulabat contemplans Pyræum, & portuum commoditatem. Omaris virtute civitatem iſtam una cum arce ditionem accepit. Fuit autem hæc urbs ſemper regi, ut audio, benevola, & munificentiam ejus antiquam & apparatum urbium ſemper plurimum amplexus eſt. Dixit igitur: Quanta gratia debetur lege noſtra Omari Turachanis filio? Quo pacto Omares urbem iſtam una cum arce occuparit, jam dicetur. Mortuo Nerio, uxor ejus Athenarum tyrannidem
D obtinuit, habens ex marito filium ſuperſtitem adhuc puerulum. Mittens igitur legatos ad Januarum milites, quos largitionibus ſibi conciliarat, facile principatum retinuit Athenarum. Nec tamen multo poſt amore exarſit in adoleſcentem Venetum ſenatoris filium, qui mercium gratia Athenas appulerat. Amore itaque amens in colloquium cum adoleſcente venit. Cum plerumque autem plurimis blanditiis animum adoleſcentis pelliceret, & magna cum voluptate cum illo converſaretur, promiſit ſe velle ipſi nubere & Athenarum principatum ſimul tradere. Hæc autem tum fore, ſi prius ſuam uxorem quocumque modo repudiaſſet: & ea repudiata, deinde rediret Athenas. Adoleſcens ille filius erat
E * Priami, cui a Venetis Nauplium urbs commiſſa erat. Adoleſcens igitur reverſus Venetias, & amore ardens, ſperanſque ſe Athenarum principatum occupaturum, uxorem ſuam necavit, quæ & ipſa Senatoris & patritii erat filia. Hac, quemadmodum dixi, e numero mortalium ſublata, Athenas rediit, Neriique

* In uno, ſuperſcriptum ὑπάρχῳ.

* ἢ ἀπεδέξατό τε

Edit. Pariſ. pag. 241.

Athenæ quo pacto a Turco ſubactæ.

* Petri Palmerii.

uxorem duxit. Cum autem evasisset ad urbis regimen, delatus est ab Atheniensibus apud Januas regis. Tandem cum invidia Athenienſium premeretur, ut eam aliquo modo leniret, dicebat ſe pueri tutorem eſſe. Nec multo poſt aſſumens puerum, una cum eo ad regem venit. Francus Acciajolus. Nam Francus Nerii patruelis, conſobrinus vero pueri, morabatur in Januis regis, ſperans tempus fore quo ipſe Athenienſium principatu potiretur. Rex autem ubi comperit amentiam mulieris, Franco Antonii filio urbem commiſit, eique parere & benigne eum ſuſcipere juſſit Athenienſes. Hi quidem benignis animis, quemadmodum imperatum erat, virum excepere. Qui ubi urbis præfecturam nactus eſt, mulierem illam cepit, & Megaris in carcerem condidit: nec multo poſt eamdem interfecit, propter ſceleſtas illas nuptias, quas cum juvene Veneto contraxerat. Quomodo autem iſtam mulierem necaverit, non conſtat. Quapropter cum poſtea juvenis Francum ejus injuriæ in Januis regis accuſaret, rex rei indignitate commotus, miſit Omarem Turachanis filium cum Theſſaliæ exercitu, quem juſſit * * * * * *, Omares Turachanis filius, accepto Theſſaliæ exercitu, & ad urbem accedens, eam continuo ſubegit. Arcem tamen tempore longo obſedit, ſperans ſe eam capturum opera virorum qui in arce erant, quibus utebatur familiariter. Cum autem nihil eorum quæ animo conceperat, ſuccederet, Francum in hunc modum alloquutus eſt: O fili Antonii, haud dubie noſti familiam regis, qui urbem hanc tempore longo tibi regendam conceſſit. Quoniam autem rex nunc imperat ut eam reſtituas, neſcio quo jure eam invito rege teneas. ne dubites, haud diu, ſi ſic facere perrexeris, principatus iſtius urbis penes te manebit. Nunc tibi, ſi vis cum eo in gratiam redire, Bœotiam & Thebas pollicetur, ut hinc decedas ferens divitias arcis, tuaſque. Saltem arcem regi relinque. Hæc cum audiſſet juvenis, petebat ſibi fidem dari: qua data, crederet Bœotiam ſibi a rege tradi. Omares rem ad Januas retulit: & ut fidem facerent juveni promiſſa rata fore, facile impetravit. Fide igitur accepta, egreſſus eſt juvenis arce libenter, cum ab rege acciperet Thebas cum reliqua Bœotia. In hunc modum Athenæ ductu & auſpiciis Omaris in poteſtate regis conceſſere. Tunc quidem rex Athenas peragrans, & arcem contemplans, mirabatur urbis arciſque magnificentiam. Hinc obambulans per Atticam, ſpectabat portus, ſicuti ſupra annotavimus. Miſit deinde rex virum de ſuis Januis, qui jusjurandum exigeret ab Peloponneſi principibus. Eumdem etiam petere juſſit ſibi in uxorem principis Spartani filiam. Principes, quemadmodum præceperat rex, in regis verba jurarunt, atque jurejurando fides accepta eſt. Verum haud multo poſt jurisjurandi dati pœnituit Thomam fratrem juniorem, & conſilia, quomodo deficeret a rege, tractare haud ceſſabat. præterea legatum ire juſſit in Januas regis, petens * * * * Et hunc quidem capi contigit Patris, & duci in arcem, quam tenebant peregrini regis, & alii Turci inſignes, qui & ipſi tandem obſidebantur ab Thomæ militibus. Defectionis autem conſilia agitabat magis impulſu Lucanis Lacedæmonii, qui dice-

Edit. Pariſ. pag. 242.

Omiſſum aliquid.

Omatis ad Francum oratio.

Athenæ Turcis deditæ.

Thomæ Palæologi conſilia, & temeritas.

Deeſt aliquid.

Ἀνα ἤγαγον. Ἀφικόμενος δὲ ἐς τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν, διεβλήθη ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐν ταῖς θύραις τῆ Βασιλέως. ὕστερον μέν τοι, ὡς ἤκθοντο αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιτροπεύειν τε τὸ παιδὸς ἔφασκε, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, λαβὼν τὸν παῖδα ἀφίκετο παρὰ Βασιλέα. Ὁ δὲ τοι Φράγκος Νερίης ἀδελφιδοῦς, ἀνεψιὸς δὲ τῆ παιδὸς, διατείβων ἐν ταῖς βασιλέως θύραις ἐπέμενε καιρὸν αὐτῷ παρὰ βασιλέως ἀφίξεσθαι ἐς τὴν τῶν Ἀθηνῶν πόλιν. Βασιλεὺς δὲ ὡς ἐπυνθάνετο τὰ ἀμφὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, ἐπέτρεψε Φράγκῳ, τῷ Ἀντωνίῳ παιδὶ, τὴν πόλιν, καὶ πέμπων ἐκέλευε δέχεσθαι αὐτὸν τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ δὲ ἕτοιμοι ὄντες ἐδέξαντο. Ὁ δ' ὡς τυραννίδα ἀφίκετο τῆς πόλεως, τὴ μέν τοι γυναῖκα συλλαβὼν, καθείρξεν ἐν Μεγάροις, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, διὰ τὸν γάμον τὸν νεανίου, διέφθειρεν, ὅτῳ μὲν τρόπῳ οὐδεὶς ἤθετο. Διὰ ἃ δὴ ἐγκαλοῦντος ἐν ταῖς τῆ βασιλέως θύραις τῷ νεανίᾳ, δεινόν τε ἐποιεῖτο τὴν ὕβριν τῆ Φράγκῳ ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμπων Ὁμάρην τὸν Τυραχάνεω παῖδα συὺ στρατεύματι τῆς Θετταλίας ἐκέλευε. Παραλαβὼν δὲ τὸν τῆς Θετταλίας στρατὸν Ὁμάρης ὁ Τουραχάνεω, καὶ ἐπελάσας, ἴσχει μὲν αὐτίκα τὴν Ἀθηνῶν πόλιν. μετὰ δὲ τὴν τε ἀκρόπολιν ἐπολιόρκει ἐπὶ συχνὸν χρόνον προκαθεζόμενος. καὶ ἐπειρᾶτο μὲν διὰ τῶν προσηκόντων, τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀνδρῶν. ὡς δ' οὐδὲν αὐτῷ προεχώρει, λόγους προσέφερε τοιούς δε. Ὦ παῖ Αντωνίου, σὺ οἶσθα τὸν βασιλέως οἶκον, ὡς τὴν δε τὴν πόλιν ἐπέτρεψεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον· καὶ ἐπεὶ βασιλεὺς αὖθις παρακελεύει παραδιδόναι αὐτῷ τὴν πόλιν, οὐκ οἶδα, ὅπως ἂν ταύτην ἄκοντος βασιλέως κατέχοις. οὐδὲ γὰρ πάνυ πολὺ διαμεῖναι. Νῦν οὖν παρέχει σοι Βασιλεὺς, μάλιστα διηλλαγμένῳ οἱ χώραν τε καὶ Βοιωτίαν ἔχειν καὶ τὰ Θηβῶν πόλιν. Ἀποφερόμενον δὲ τὸν τῆς ἀκροπόλεως ὄλβον καὶ τὰ σαυτῆ, ἀπιέναι καταλιπόντα τῷ Βασιλεῖ τὴν ἀκρόπολιν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ νεανίας, ἠτεῖτο τε πίστιν, ἐφ' ᾧ ἐμπεδῶσαι αὐτῷ παρὰ Βασιλέως τὴν Βοιωτίαν. διαφραξαμένη δ' ἐν τῇ θύραις τῆ Ὁμάρεω. ὅπως δὴ φρασάμενος ὑπεξῆλθε τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν, σὺν τῇ λοιπῇ Βοιωτίᾳ ἐπισκήψαντος, κατέλαβεν, αὐτῷ Βασιλέως. ὅτω μὲν δὴ Ἀθῆναι ὑπὸ Βασιλεῖ ἐγένοντο, παρασησαμένου Ὁμάρεω. τότε δὴ περιιὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν τε ἀκρόπολιν θεώμενος, ἐν θαύματι ἐποιεῖτο. καὶ τὴν Αττικὴν περιιὼν, ἐπεσκόπει τε τοὺς λιμένας, ὡς εἴρηται. τοὺς μέν τοι ὅρκους, ἔπεμπε ἄνδρα τῶν θυρῶν αὐτῆ, παραληψόμενον τῶν τῆς Πελοποννήσου ἡγεμόνων. αἰτήσας δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τῆ τῆς Σπάρτης ἡγεμόνος. τοὺς μέντοι ὅρκους ἐπεποίηντο οἱ ἡγεμόνες. Θωμᾷ δὲ τῷ νεωτέρῳ ἀδελφῷ μετέμελε, καὶ ἀποστάσιν τε αὐτίκα ἐβουλεύετο ἀπὸ Βασιλέως. καὶ πρέσβιν μὲν ἔπεμπεν ἐς τοὺς Βασιλέως θύρας, ἀπαιτῶν. * ὅν τινα δὴ ἀλῶναι σωέβη ἐν Πάτραις καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ἣν κατέχουσιν οἱ τῆ βασιλέως νεηλυδες, καὶ ἄλλοι περιφανεῖς τῶν Τούρκων. καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα ἐπολιορκοῦντο, ὑπὸ τῶν τοῦ Θωμᾶ στρατιωτῶν. Τὴν μέν τοι ἀπόστασιν ἐβουλεύετο, πειθόμενος ἅμα τῷ Λακεδαιμονίῳ Λουκάνῃ,

* *Hic quædam deſiderantur. R. ut in c.*

φαμένῳ, ὡς ξωυθέμενος προδοσίαν τοῖς ἐν Κο- A
ρίνθῳ, ἔχειν ἐλπίδα, παρασησεσθαί τε αὐτῷ τὴν
πόλιν, καὶ τἄλλα διαπράξασθαι ὡς βέλιστα ἔσος τὴ λοι-
πὴν χώραν. Επεὶ δὲ ἀπέγη τε ἐκ τῦ φανερῦ, καὶ ἐπο-
λέμει τοῖς βασιλέως ἀκροπόλεσι, πειρώμενος ἑλεῖν καὶ
κράτος, προσεχώρει μὲν ὐδὲν αὐτῷ ὧν ἐπενόει. Σωα-
φίστη μὲν τοι καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτῶν Πελοποννησίους, Αλ-
βανῶν τε ἅμα καὶ Ελλήνων, καὶ ἐπολέμει τε ἅμα τῷ ἀ-
δελφῷ, παρακαλῶν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ ἐπολιόρκει
μέν καί τινα τῆς τῦ ἀδελφῦ πολισμάτων. Ταύτην μὲν
δὴ τὴν ἀπόστασιν Ομάρεω φασί τινες διαπράξασθαι. ἐ-
πεί τε τάχιστα ἐπύθετο βασιλεὺς, πέμψας ἐς Πελο-
πόννησον ἄρχοντα ὕπαρχον, παυσόμενον Ομάρην τῆς
ἀρχῆς, καὶ αὐτὸν παραληψόμενον τὴν ἀρχὴν αὐτῦ. καὶ B
διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀφελέσθαι βασιλέα Ομάρην,
τὴν Θετταλίας ἀρχήν. Βασιλεὺς δὲ ἐπὶ τὴν Σκοπίων ἀ-
φικόμενος πόλιν διέτριβεν, ἕως τι νεώτερον ἀπὸ Παιό-
νων ἐπιγένηται. Παίονες γὰρ μετὰ τὸν Μαχυμέτεω διατρι-
βὴν, συλλεχθέντες, καὶ τὸν Ισρον διαβάντες, ἤλασαν
ἐπὶ τὰ τῦ Μαχυμέτεω φυλακήν, συμβαλόντες, ἐτρέ-
ψαντο, καὶ ἔφθειραν ἐ πολλὰς, ἐάλωσαν δέ τινες αὐτῶν,
καὶ ἀπήχθησαν παρὰ Βασιλέα. Βασιλεὺς μέντοι, ὡς
ἐπύθετο Θωμᾶν τὸν νεώτερον ἀδελφὸν παραβάντα τὰς
ὅρκους, πολιορκεῖν ἐπιόντας τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλεσι Βασι-
λέως νεήλυδας, ἔπεμπε στράτευμα ἐπὶ Πελοπόννησον,
τότε Θετταλίας, καὶ Αἰτωλίας, καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξε
Χαμεσὰν τὸν Ιεραποφόρον ἐπίκλην. καὶ ὃς * συλλαβὼν C
Αχμάτην τὴν τὸ Πελοποννήσε ὕπαρχον, καὶ Ομάρην τῆς
τὸν Τεραχάνεω, καὶ γαμβρὸν γενόμενόν οἱ ἐπὶ τῇ θυγα-
τρί. Τότε λαβὼν ἐσέβαλεν ἐς τὴν Πελοπόννησον, καὶ
ἐς Πάτρας μέντοι τὴν Αχαΐας ἀφίκετο, καὶ τῆς ἀκρόπολιν
ἠλόυθέρωσεν. Οἱ γὰρ Ελληνες, ὡς ἤσθοντο τὸν Βασιλέως
στρατὸν ἐπιόντα, ἐπανέσησάν τε ἐκ τῆς πολιορκίας, καὶ
ἐς τὴν Μεγαλόπολιν, τὸ (νυῦ λεγόμενον) Λεοντάριον,
συνελέγοντο ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα, ὡς τὴν μάχην ποιησόμε-
νοι. Ο μὲν οὖν στρατὸς διῆει διὰ τῆς Ηλίδος χώραν τὴν πα-
ραλίαν, καὶ ἐπὶ τὴν Ιθώμην ἀφικόμενος, ἀνῄει ἐς Λεον-
τάριον. Ενταῦθα Θωμᾶς συναθροίσας τάς τε Αλβα-
νὰς, καὶ Ελληνας τὰς συναφεστῶτας, παρεπαίετο ὡς εἰς
μάχην. Ενθα δὴ οἱ Τῶρκοι ἐπελαύνοντες, ὡς εἶδον D
τὸ τῆς Ελλήνων στράτευμα παραπαζόμενον, ἐπὶ τοῖς
λόφοις τῆς πόλεως, ἐβυλεύοντο μὲν, εἴτε στρατοπεδεύ-
σωνται, εἴτε καὶ διελαύνωσιν * ἅπαντες ὡς ἔχουσιν,
ἰδὺ τὴν Τεγαίης ἐπὶ Μαχλήν. Ιονύζης δὲ τῶν ἱππο-
δρόμων ἄρχων, ἰδὼν τὰς Ελληνας τὰς τάξεις ἐς βάθος
πεποιημένας, ἀνέκραγεν. ὦ φίλοι Τῶρκοι, ἥττηνται
οἱ Ελληνες. Οὐ γὰρ οἷοί τε, ὡς συνετάξαντο μαχέσα-
σθαι αὐτὰς, ἀλλὰ δώσειν αὐτίκα ἅμα πάντας, ὑπὸ τῶν
ὑσάντων ἐς φυγὴν τρεπομένων. ὑπὸ καπὰ τὰς δακτύλας ἀλ-
λήλοις ἐπιβοηθοῦντας παρετάξαντο, ἀλλ' ἐς βάθος
τὰς τάξεις ποιησάμενοι παρεσκευάζοντο ἀμυνέσθαι.
Ταῦτα τε ἀνεβόησεν ὁ Ιονύζης, καὶ λαβὼν τὰς ἱππο-
δρόμους, ἔθει ἐπὶ τὰς Ελλήνας. Οἱ δὲ ὗσατοι, ἐδέ- E
ξαντο μὲν τὰς πρώτας. μετὰ δὲ ὡς ἐπιγινομένων τῶν
Τῶρκων ἀεὶ πλειόνων, ἐς φυγὴν ὥρμηντο. Οἱ τελευ-
ταῖοι δὲ Ελλήνων φεύγοντες, ἐς τὰς σφετέρας ἀνέπε-
πτον, καὶ τινὰς ἅμα ἐς φυγὴν κατέσησαν· καὶ ἔπως αἱ
τάξεις μιᾷ ῥοπῇ καιρῦ ἐτράποντο ἐς φυγὴν, τῆς τελευ-
ταίας διαζομένης. Ανάγκη γὰρ ἓν ἥττημένας αὐτίκα
μάλα καὶ τὰς ἄλλας τῶτο πείσεσθαι τάξεις, ἀλλήλαις

bat se proditionem ſubornaſſe cum his qui ſunt Corinthi: in maxima ſe eſſe ſpe capiundæ urbis. Quod ſi eveniat, & reliquam regionem ſe exinde optime diſpoſituros. Jam aperte deſciverat ab rege, & arces regias oppugnabat, eaſque vi capere nitebatur; nihil tamen eorum quæ mente agitabat, proſpere ſuccedebat. Ad defectionem igitur ſolicitat reliquos Peloponneſi, Albanos pariter & Græcos. Etiam cum fratre bellum gerebat, armis eum laceſſens. præterea oppidula quædam fratris oppugnabat. Defectionem hujus quidam Omarem auctorem fuiſſe perhibent. Quod ubi comperit rex, miſit principem præfectum illico, qui cogeret Omarem ſe abdicare principatu: ipſe vero in ejus dignitatem ſuccederet. Hanc eamdem ob cauſam etiam Theſſaliæ principatum Omari ademit. Rex profectus eſt in Scopiorum urbem, & ibi moratus eſt, ut audiret, ſi quid novarum rerum inſtituerent Pannones. Nam Pannones, ubi accepere Mechumetem paratum eſſe, ut regis regionem defenderet, ne quid mali ab ipſis acciperet, in unum collecti, tranſmiſſo Iſtro contendere ad eum locum ubi Mechumetes cum regio præſidio manebat. Commiſſo autem prælio, in fugam verſi ſunt, paucis eo prælio amiſſis. Quidam capti ad regem abducti ſunt. Rex, ubi allatum eſt Thomam fratrem juniorem abrupta jurisjurandi religione defeciſſe, obſidere ſuos peregrinos, quos veluti præſidium arcibus impoſuerat, exercitum Theſſaliæ & Ætoliæ contra Peloponneſum ire jubet. Ducem belli declarat Chamuzam cognomine * Hierocophorum. Hic, captis Achmate Peloponneſi præfecto, & Omare Turachanis filio, quem generum aſciverat, ingreſſus eſt Peloponneſum: & Patras Achaja veniens, arcem obſidione ſolvit. Græci enim cum cognoviſſent regis exercitum accedere, omittentes obſidionem, Leontarium in magnam urbem ad principem colligebantur: quaſi congreſſuri acie cum regis exercitu. Exercitus quidem iter faciebat per regionem Elidis maritimam: & Ithomam perveniens aſcendebat * Leontarium. Ibi congregans Thomas Albanos & Græcos qui ſimul defecerant, aciem inſtruebat, quaſi aleam prælii experturus. Turci cum huc veniſſent, videntes Græcorum aciem exornatam conſiſtere in urbis collibus, deliberabant, caſtrane communirent, an recta, quemadmodum inſtituiſſent, contenderent Muchlam Tegeæ. Jonuzes equitum dux conſpicans aciem Græcorum in longitudinem ſe extendere exclamavit: O chari Turci, Græci victi ſunt. Haud enim poſſibile eſt pugnare eos poſſe, cum in hunc modum acies in ordinem explicata ſit. Nam omnes illico cedent, ubi poſtremi in fugam verſi fuerint. Non enim in aciem diſpoſiti erant ut ſe mutuo adjuvare poſſent. Verum acie quam maxime extenuata dimicare cum hoſte parabant. Jonuzes exclamans, quemadmodum dixi, cum turma equitum irruebat in hoſtem, poſtremi excipiebant primos: & cum plures uſque ſupervenirent Turci, in fugam effundebantur. Poſtremi Græcorum fugientes incidebant in ſuos: quos deinde fugæ ſocios trahebant. In hunc modum acies Græcorum univerſa in fugam abibat, poſtremis loco pulſis. Græci totis viri-

Edit. Pariſ. pag. 243.

Scopii.

* accipitrifera.

* Megalopolim.

Thomæ pugna cum Turcis infelix.

pag. 244.

* In uno, λαβών.

Incluſa deſ. in v.

* In uno, φάντες.

bus fugiebant in urbem. Turci instantes clamore & mutua cohortatione, occiderunt circiter ducentos: & accedentes urbem, etiam principem obsidione circumdedere. Exercitus fame & peste premebatur propter mancipia quæ adduxerat ex Achaja, & deinde Muchlam abduxerat. Jonuzem reliquerunt cum Demetrio principe. Thomas iterum cum decessisset exercitus regius, regis peregrinos qui arces tuebantur, obsidione circumvenit. Rex ea tempestate bellum movit contra Senderoviam, & Tryballorum regionem. Hujus belli ista caussa traditur.

Kassianica.

Mortuo Eleazaro Bulci filio, relicta est uxor ejus una cum filia in principatu, arcemque Senderoviæ tenebat. Elocans autem filiam Illyriorum regis filio (is erat Stephanus Bosniæ rex) principatum retinere cogitabat urbis. Verum Trybalի confluebant ad Machmetis fratrem Michaelem, qui apud Tryballorum principem egerat; eumque ducem creantes, jusserunt urbis negotia curare. Mulier hunc advenientem in arcem quasi hospitem invitavit, continuoque ei vincula injicit, vinctumque ad Pannones mittit. Quem Pannones accipientes, in carcerem conjecere. Tryballi igitur (qui & Servii) iterum recidebant ad regem Pannonum: & accersiti una cum principis defuncti uxore, deditionem urbis fecere. At rex cognito quonam res suæ redactæ forent, arma capit, & copias contra Senderoviam ducit: quasi vi eam recuperaturus. Oppidani cum audirent adversum se hostiliter pergere regem, obviam ex urbe procedunt, regique in itinere claves tradunt. At rex munera magna in hos Tryballos contulit, quosdam opibus, quosdam vero regionibus donans. Uxorem Eleazari in fœdus receptam passus est abire auferentem opes suas impune. Præsidium autem una cum urbe cepit. Occupata ista urbe, animo volvebat exercitum contra Peloponnesum ducere. Veniens autem Byzantium, & hinc solvens in Asiam, exercitibus circumsedit Amastrum urbem Januensium, sitam in mari Euxino. Nam Januenses miserant legatos ad regem, petitum urbem Galatiam, (quæ & Pera) quæ ipsorum esset, quam possideret, quamvis fœdera interveniissent, nec aliqua injuria eum affecissent, fœderum religionem abrumpentes. Quamvis autem ejus partes Byzantio capto sit sequuta, tamen eam sibi restitui orabant. Rex legatis respondit, se nullam fraudem Galatiæ fecisse, nec exercitus contra eam moviisse, nec etiam eam vi expugnasse: verum urbis præfecti advenientes, semetipsos & urbem mihi tradidere, ut quid boni potius, quam mali, a me paterentur. In hunc modum urbe ista potitus sum, nec cuiquam injuriam intuli. Januenses autem cum regi propter istam urbem bellum indicerent, ipse profectus est contra urbem Amastrum, ad mare Euxinum sitam. In hanc expeditionem plurimum æris vehebat camelis & jumentis. Contra istam urbem etiam Asianum exercitum ductavit. Ubi ad urbem advenit, eamque expugnare institit, confestim deditionem fecit conditionibus quibusdam. Rex urbem istam in deditionem suscipiens, partem hominum tertiam in ea reliquit. Reliquas duas partes Byzantium, ut ibi habitarent, transportavit. Deinde eligens quosdam civitatis hujus pueros, cum iis domum pro-

Viduæ Lazari calliditas.

Edit. Paris. pag. 245.

Amastris.

Genuensium legatio apud Turcam.

Amastris deditio.

A συμπιπτέσας. Ἕλληνες μὲν δὴ ὧν ἀνὰ κράτος ἔφευγον ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐπιόντες κραυγῇ τε, καὶ ἀλαλευσμῷ, διέφθειρον ἐς ἑκατὸν καὶ ἐπελάσαντες ἐπολιόρκουν τόν τε ἡγεμόνα, καὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ. ἐπιέζετο δὲ ὁ στρατὸς, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἀνδραπόδων τῶν ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἀπήλαυνεν αὐτὰ ἐντεῦθεν ἐπὶ Μυχλῶ. τὸν μέντοι Ἰονούζην κατέλιπον σὺν Δημητρίῳ τῷ ἡγεμόνι. Ὁ μὲν δὴ Θωμᾶς αὖθις, ὡς ἀπῆλθεν ὁ στρατὸς ἐπελαύνων, ἐπολιόρκει τοὺς τῆς βασιλέως νεηλύδας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι. Βασιλεὺς δὲ ἤλαυνε τὸ θέρος τοῦτο ἐπὶ Σπενδερόβλῳ, καὶ τὴν τῶν Τριβαλῶν χώραν. τὴν δὲ ἔλασιν ἐποιεῖτο δι' αἰτίαν τοιάνδε. Ὡς γὰρ ἐτελεύτησεν Ἐλεάζαρος ὁ τοῦ Βύλκου παῖς, κατελέλειπτο B ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐπὶ θυγατρὶ ἐς τὴν ἀρχήν. καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῆς Σπενδερόβης κατεῖχεν αὕτη, καὶ ἐπιγαμίαν ποιεμένη ἐπὶ τὸν Ἰλλυριῶν βασιλέως παῖδα ἐπὶ τῇ θυγατρὶ, διενοεῖτο τὴν ἀρχὴν αὐτὴ χήσειν τῆς πόλεως. Οἱ μὲν δὴ Τριβαλοὶ, ὥρμηντο ἐπὶ τὸν Μαχμέτεω ἀδελφὸν τὸν Μιχαῆλον, ὃς παρὰ τῷ Τριβαλῶν ἡγεμόνι διέτριβε, καὶ σφίσιν ἡγεμόνα ἑλόμενοι, * καθίσαντά τε αὐτὸν, καὶ ἐπιτρέποντα τὰ τῆς πόλεως πράγματα. ἥτε γυνὴ μεταπεμπομένη τοῦτον ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ ξενίσει, συνέλαβέ τε αὐτὸν, καὶ σωδήσας, ἀπέπεμψεν ἐς τοὺς Παίονας. Τὸν μέν τοι Μιχαῆλον οἱ Παίονες λαβόντες, καθεῖρξαν. καὶ οἱ Τριβαλοὶ ὥρμηντο αὖθις ἐπὶ βασιλέα, καὶ μεταπεμπόμενοι ἅμα τῇ C τοῦ ἡγεμόνος γυναικὶ, ἔπρασσον τὴν τῆς πόλεως παράδοσιν. Ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς, ὅπως καταστάντων ἐς τόδε αὐτῷ τὰ πράγματα, παρασκευασάμενος, ἤλαυνεν ἐπὶ Σπενδερόβλῳ, ὡς ἐξελῶν μετὰ κράτος. Οἱ δ' ἐν τῇ πόλει Σπενδερόβῃ, πυθανόμενοι βασιλέα ἐπιόντα σφίσιν, ὑπήντων αὐτῷ, τὰς κλεῖς φέροντες κατὰ τὴν ὁδόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ τοὺς Τριβαλοὺς ἐθεράπευσε, χώραις δωρησάμενος, καὶ χρήμασι τοὺς πολλοὺς, καὶ τὴν τοῦ Ἐλεαζάρου γυναῖκα, ὑποσπονδον, ἀφῆκεν ἀποφέρεσθαι τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οἰχομένην, καὶ τὴν τε φρουρὰν σὺν αὐτῇ παρέλαβε. Καὶ ὡς αὐτῷ προσεχώρησεν ἡ πόλις, ὥρμητο μὲν ἐς Πελοπόννησον στρατεύεσθαι. μετὰ δὲ ἀφικόμενος ἐς Βυζάντιον, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν διαβὰς, D ἤλαυνεν ἐπὶ Ἀμαστριν, τὴν Ἰανυΐων πόλιν, ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. Οἱ γὰρ Ἰανυΐοι πρέσβεις πέμψαντες, ἠτοῦντο τὴν Γαλατίην πόλιν οὖσαν σφῶν, ἐδὲν ἠδικηκότες, καὶ σπονδὰς ἐχρῶντο αὐτῷ. καὶ εἰ προσεχώρησε δὲ κατὰ τὴν Βυζαντίων ἅλωσιν, ἠξίουν αὖθις σφίσιν ἀποδοθῆναι. Βασιλεὺς μὲν δὴ ἀπεκρίνατο, ὡς ὅτε αὐτὸς ἀδικοίη, ὅτε ἑλάσας ἕλοι τὴν πόλιν. ἀλλ' οἱ τῆς πόλεως ἄρχοντες, ἀφικόμενοι ὡς αὐτὸν, παρέδωκάν τε σφᾶς, ἀξιοῦντες δὲ πάσχειν ὑπὸ βασιλέως, καὶ ταύτην παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἐδένα ἠδικηκὼς εἴη. Διὰ ταῦτα δὴ τὸν πόλεμον ἀπαγγελόντων τῶν Ἰανυΐων τότε, ἤλαυνεν ἐπὶ * Ἀμαστριν πόλιν ἐπὶ τῷ Εὐ- E ξείνῳ πόντῳ. ἐλαύνων δὲ, ἐφέρετο μὲν χαλκὸν ἄπλετον ἐπὶ τῶν καμήλων καὶ ὑποζυγίων· ἦγετο δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς Ἀσίας στρατόν. Ὡς δὲ ἀφικόμενος ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, προσεχώρησεν ἡ πόλις αὐτῷ καθ' ὁμολογίαν. παραλαβὼν δὲ τὴν πόλιν, τὸ μὲν τέταρτον μέρος αὐτῆς καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει, τὰς δύο μοίρας ἀναγὼν τῆς πόλεως, ἐς Βυζάντιον κατῴκισε. καί τινας τῶν παίδων αὐτῆς τῆς πόλεως ἐξελόμενος ἑαυτῷ, ἐνόμιζετο ἐπ' οἴκου. Ἔνθα δὴ αὐτῷ ἠγγέλλετο τὰ Χασάνεω

* In uno, καθίσασάν τε αὐτόν.

* In uno, Αμασρον. in al. ut e

πράγματα χωρεῖν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, καὶ ἐπὶ Ερζιγάνλυ, τὰ Αρμενίων βασίλεια. Λιλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο. Βασιλεῖ μέν τοι ἐξελαύνοντι ἀπὸ Πελοποννήσου, ἐς τὰς θύρας ἀφίκετο ὁ βασιλέως ἀδελφὸς Τραπεζοῦντος Δαβίδ, τόν τε φόρον ἐπάγων, καὶ τὰς σπονδὰς ἐμπεδῶν. Οἱ δὲ Κολχίδος βασιλεῖς, λέγονται μὲν γενέσθαι πρότερον Βυζαντίοις βασιλεῖς, τῆς Κομνηνῶν οἰκίας. τότε δ' ὡς ἐπέπεσεῖν τῆς βασιλείας Ισαάκιον τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως δραφυγόντα, τελευτήσαντος ὑπὸ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διὰ τὸ ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν ἰκέσθαι ἐπὶ τὴν Κολχίδα χώραν, καὶ ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα. ἀφικομένου δὲ ἐνταῦθα, καταστῆναι ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐπὶ τὴν τῆς Κολχίδος ἡγεμονίαν, καὶ τὴν βασιλείαν μεπενεγκεῖν ἐπὶ τὴν Τραπεζοῦντα τῆς Κολχίδος. καὶ ὑπὸ τῶνδε βασιλεύειν ἐνταῦθα ἕως τε ἐφ' ἡμᾶς διαγενομένους, Ελληνάς τε ὄντας τὸ γένος, καὶ τὰ ἤθη τε ἅμα, καὶ τὴν φωνὴν προϊεμένους Ελληνικήν. καὶ ἐπιγαμίας μὲν ποιεῖσθαι πρὸς τε τοὺς ὁμόρους βαρβάρους τοὺς λεγομένους Λαπροβατάντας καλουμένους. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τεμήρεω υἱεῖς, τοὺς ὑπὸ Τζοκίης, καὶ Καραϊσυφέω παῖδας, ὥς τε μὴ πράγματα ἔχειν δυομένης τῆς χώρας ὑπὸ τούτων. καὶ πρός τε τοὺς Ελληνας Βυζαντίοις ἐπιγαμίας ποιεῖσθαι, τά τε ἄλλα, καὶ τὴν θυγατέρα ἐκδεδωκότος Αλεξίου βασιλέως Κομνηνῶ, Ιωάννῃ τῷ βασιλεῖ Βυζαντίων. * Μετὰ δὲ ταῦτα γεγονέναι τι καὶ τοιῆτον. ὡς γὰρ ἐν ὑποψίᾳ γενομένῳ τῷ βασιλεῖ Ιωάννῃ περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὡς τὸν πρωτοβεστιαρίου συγγενομένῃ τῇ μητρὶ αὐτοῦ τῇ Καπακυζηνῇ, καὶ πάχοντι καὶ θυμὸν τούτου ἕνεκα, ἀπέκτεινέ τε τὸν πρωτοβεστιάριον, καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα ἀπέκλεισεν ἄμφω ἐν τῷ αὐτῷ κοιτῶνι, βελόμενος ἀνελεῖν καὶ τὴν μητέρα. Οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ἄρχοντες, ἱκετεύοντες τῷ Ιωάννῃ, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, ἀπέπεμψαν τὸν εἰς τὰ μέρη τῆς Ιβηρίας, δυσωπήσαντες αὐτὸν. Τῇ παιρίᾳ δὲ τῇ Ιωάννου, πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς Αλέξιος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν δεύτερον βασιλέα, τὸν Σκαντάριον λεγόμενον, καὶ ὑπάνδρευσεν αὐτῷ μετὰ θυγατέρος Μυτιλιώτης, * Γαλατιώτης, ὃν ἀπέπεμψεν αὐτὸς ἐν τῇ Μυτιλήνῃ. ὁ δὲ βασιλεὺς Ιωάννης ἀπελθὼν ἐν Ιβηρίᾳ, ἔχει γυναῖκα τὴν τοῦ βασιλέως Αλεξάνδρου θυγατέρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπῆλθεν ἐν τῇ Καφᾷ, ἀναζητῶν ἐκεῖσε τινὰ τὸν ἔχοντα παράβιον, ὃς ἐλθεῖν ἐν τῇ Τραπεζοῦντι πολεμικῶς καὶ τὸν ἰδίου πατρὸς Αλεξίου. εὗρε δὲ ἐκεῖσε Ιανυΐτιον ἄνδρωπον ἔχοντα παράβιον μέγα, ὅπλα παντοῖα φέρον, τὸ λεγόμενον ** ὃν καὶ ἐχειροτονήσατο πρωτοστράτορα. ἁρματώσαντες οὖν τὸ παράβιον καλῶς τε, καὶ ὡς ἐχρῆν, ἦλθον ἐν Τραπεζοῦντι καὶ βασιλέως Αλεξίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐξελθόντες οὖν ἔξω ἐν τῇ ξηρᾷ, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, καὶ ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ ἐσκηνώσαντο αὐτόθι, φόντες δὴ μέσης καὶ βαθείας κρυφίως πῶς τοὺς * Καβασιτάνας, οἵ τινες αὐτὸν προδεδώκασιν. ἔχοντες γὰρ ἤδη τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως, ἐς τὸν Αχαντοῦ προάστειον, τοῦ βασιλέως Αλεξίου ἐκεῖσε καὶ αὐτοῦ σκηνώσαντος μετὰ ἁρμάτων τε καὶ πολεμικῶν, κατὰ τοῦ Ιωάννου συνεκάθευδον, παραχωρήσαντες τὴν κατὰ Αλεξίου ἔλευσιν, ὃν καὶ διόροντες οἱ τοῦ Ιωάννου ἄρχοντες ἐν τῇ σκηνῇ, ἀνυπόπτως, καὶ μετὰ βίας ἀπέκτειναν αὐτὸν ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. Ο γὰρ βασιλεὺς Ιωάννης οὐκ ἐπεν ὅλως κτεῖναι τὸν πατέρα, ἀλλὰ μόνον ζωγρῆσαι, καὶ εἰς αὐτὸν ἀγαγεῖν. Ἐκεῖνοι τοῦτο μὴ φυλάξαντες, ἀλλ' ἀποκτείναντες μᾶλλον, τῷ βασιλεῖ Ιωάν-

fectus est. Interea nuntiatur * Chasanis res maxima sumere incrementa, eumque pergere * Etziganam, Armenorum regni sedem. Verum hæc quidem sequenti anno contigere. Cum rex ab Peloponneso in illam expeditionem iret, ad Januas venit regis frater Trapezuntis David, tributum ferens, & fœdera faciens. Nam Colchidis reges, feruntur reges olim Byzantii fuisse, nati e familia Comnenorum. Hi autem cum exciderunt regno Constantinopolitano, Isaacium regis filium fugientem patre interempto a populo, propter odium quo in ipsum ferebantur, abiisse in Colchida & Trapezuntem. Hunc advenientem Colchidis incolæ ducem pronuntiarunt, & exinde regnum Colchidis Trapezuntem contraxit. Ex eo inde tempore hic regnantes, ad nostra usque tempora durarunt, existentes Græci, mores linguamque Græcorum retinentes. Affinitatem junxerunt cum barbaris finitimis, quos Albos Probatantes nominant. Etiam cum Temiris nepotibus, qui nati erant ab Tzokiis & Caraisuphis liberis, affinitas intercessit, ne regio illorum ab his evastaretur. Fecere & affinitatem cum Græcis, qui Byzantii morabantur: inter cætera cum etiam filiam suam elocasset Alexius rex Comnenus Joanni Byzantio regi. Hujusmodi autem quid postea accidit. Suspectus factus est regi Joanni propter matrem, quæ Cantacuzena erat, quasi * Protobestiarius cum ea concumberet. Ira igitur accensus, Protobestiarium necavit: patrem matremque in cubiculo conclusit, ut eos interficeret. Verum cives supplices fiebant Joanni ne hoc faceret: & eum compescentes, dimiserunt in partes Iberiæ. Verum propter injustitiam Joannis rex Alexius filium suum nomine * Scantarim regem iterum declaravit. Eidem uxorem dedit filiam * Galiuzis, qui Mitylenis erat, eo missus ab rege. Joannes abiens in Iberiam, uxorem habuit regis Alexandri filiam. Postea hinc profectus, abiit Capham, quærens aliquem, cui esset navis, qua veheretur Trapezuntem, gesturus bellum cum patre suo Alexio. Invenit autem isthic virum Januensem, cui navicula satis magna erat, quæ arma omnis generis ferebat. Hunc primum belli ducem constituit. Apparantes igitur navem, quemadmodum necessitas monere videbatur, profecti sunt Trapezuntem, bellumque ipse patri suo intulit. Egressos in terram templum sancti Phocæ excepit, & in ejus sacello tentoria fixerunt, cum jam ante occulte sibi parassent auxiliatores Cabazitanas, qui regem prodiderunt. Hi enim agentes custodiam regis in Achante suburbio, quo ipse tentoria sua contulerat, cum curribus & belli machinis, oppositi erant Joanni, qui concedentes hosti tutum ad Alexium iter, effecere ut Joannis principes eum circa noctis medium, nihil tale suspicantem, vi interficerent. Cæterum Joannes suis mandarat, ne patrem necarent: verum operam darent, ut captum ad se adducerent vivum. Hi regis mandata parum curantes, existimabant se rem multo gratiorem ipsi facturos, si patrem interimerent: proinde eum peremerunt. Verum deinceps Joannes quosdam ex illorum numero oculis privavit: quorumdam etiam manus præcidit, ut testaretur se nolle patrem esse interfectum: verum magis affectasse

* quem Usancassan vocant.

* al. Alsangam.

Imperatores Trapezuntii.

Edit. Paris. pag. 246.

* Protovestiarius.

* Alexandrum, qui & Scenderis.

* Catelusii.

Joannes Imp. Alexio patri bellum infert.

Alexii cædes.

* Hoc in loco annotata sunt in MS. (etiam R.) hæc verba: ἑτέρου τινος, καὶ οὐ Λαονικου ὡς δοκεῖ τὸ παρόν. Ista quæ sequuntur alterius cujusdam autoris sunt, non vero Laonici. Sed quousq; hæc quæ alterius narratio esse putatur, se se extendat, in ferius demonstratur. hæc non sunt in R.

* In uno Γατελιούζε. Hæc verba in uno manus. in margine erant posita: ὅτι κοινῶς ἐρρέθη τοῦτο τὸ χωρίον ἢ κατασκώπτειν ἐς τὴν ὁμοίαν φράσιν.

** Hic aliquid desideratur, etiam in R.

* In uno, Καβασιτάνας.

ut vivus in ſuam poteſtatem veniſſet. Joannes cum *in* hunc modum paternum adeptus eſſet regnum, patri magnifice juſta fecit, ſepeliens eum in venerabili templo: quamvis eum poſtea in metropolim tranſtulerit. Nec multo tempore interpoſito, Zyches nomine * Artabiles bellum contra Trapezuntem movit, conſcribens undique exercitus ab Oriente, ab Meridie, & a Samo, necnon ab aliis quibuſdam oppidis. His copiis inſtructus acceſſit Trapezuntem, volens eam urbem capere, & deſtruere. Etiam rex Joannes comparans exercitum, terra marique venit uſque ad ſancti Phocæ templum, quod Cordyla nuncupatur, una cum Imperatore Græco, & ſuis. Congregans igitur Imperator Græcus ſuos & regis milites, pergebat ſimul cum exercitu ſuo per mare, copiam prælii facturus, ubicumque Zychem indeptus foret. Nam Zyches Artabiles inſederat locum, qui Meliare dicitur, præoccupatus Meliaris faucibus quæ Capanium nominantur. Venientes itaque Imperatoris Græci milites, & ipſe, invenerunt Zychem præoccupaſſe anguſtias ſive fauces Capanii. Properanter igitur contra illum profecti, ſperabant navalis prælii hoſtem copiam facturum: ſiquidem claſſis ibi parata erat, ut impetum daret in Zychis exercitum. Verum tempus haud ſatis prælio opportunum, pugnam inhibuit. Nam cum venti procella pertinacius mari incumberet, navales copiæ non egreſſæ ſunt, ut ſubſidium ferrent claſſi. Verum cum hic & alibi hinc inde ancoris firmatæ hærerent, impeditæ ſunt naves, quo minus cum navalibus copiis pergerent in hoſtem, ad quem uſum comparatæ erant. Zychis milites hanc occaſionem non omittentes, irruerunt in Imperatorem, & ejus exercitum, confeceruntque & ipſum & filium ejus, & alios quoque circiter triginta. Cæteri in fugam effuſi, venerunt ad regem Joannem, qui & ipſe navi fugit, & una cum aliis Trapezuntem pervenit: quorum alii mari, alii vero terra fugientes, exitium evaſere. Zyches caſtra ſua locavit in monaſterio Phocæ, ubi caſtra ſua antea Joannes habuerat. Plurimos quoque cepit vivos, quorum de numero aliquos occidit. Nactus eſt virum eum cui nomen erat Maurocaſtas, qui equorum regiorum curator, ſeu domitor, & veredarius regis erat. Hunc in urbis conſpectu letho dedit Zyches. Poſtea, cum triduum ibi manſiſſet, abiit, quaſi dimicaturus in Meſochaldio, ceu id teneret Græcus Imperator. Accidit autem Zychi hoc ea nocte, qua primum in monaſterium Cordyla venerat. Mulier quædam Armena, timens ne forte Zyches exterius caſtrum caperet, cum lanificio ſuo, ex quo ſe alebat, profecta eſt in magnum caſtrum Trapezuntis, quaſi ibi tutius actura. Hæc accipiens ea quibus quotidianum victum ſuum tolerabat, noctu portavit in caſtrum magnum. Et forte, quia nox erat, incendit fila & lanificium ſuum. Ipſa vero manebat in magno caſtro, ignara quidnam acciditſet. Factum igitur eſt incendium magnum in ejus domo: & non ea domo ſe tenuit incendium, ſed in vicina omnia evagatum eſt. Noctis autem erat medium, cum incendium illud ſæviret. Qui erant in urbe, putabant proditionem eſſe, quam ſubornaſſent illi qui gratificandum cenſebant Zychi. Proinde omne

* Orthobulis filius, Pajazitis nepos. *Edit. Pariſ. pag.* 247.

Alexandri Pan ſebaſti clades.

Joannis fuga.

Panicus terror e flamma mulierculæ.

pag. 248.

Ἀνὴ τὸ πρὸς χάριν πεποιήκασι δοκοῦντες ἴσως. ὃς ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὕστερον, τὰ μὲν ἐτύφλωσε, τὰ δὲ ἐχειροκόπησε, μὴ θέλων τοῦτο ὅπως ποιῆσαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν μόνον ἀγαγεῖν. Ὁ Ἰωάννης τοίνυν ἢ ἀνεδέξατο τὴ βασιλείαν, τιμήσας τὸν πατέρα αὐτῷ ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς, τῇ ταφῇ, ὃν ἢ κατέθετο ἐν τῇ τῆς Θεοσκεπάστε μονῇ, εἰ ἢ ὕστερον ἔφερε τοῦτον ἐν τῇ μητροπόλει. μετὰ δέ τινας χρόνους, ἐστράτευσε καί τις Ζύχης ὀνόματι Ἀρταβίλης, κατὰ Τραπεζοῦντος, συνάξας ἅπανταχοῦ, ἀπό τε ἀνατολῆς, ἢ μεσημβρίας στρατὸν, ἀπό τε Σαμίου, ἢ ἐξ ἄλλων τινῶν πόλεων, ἢ ἦλθε κατ' αὐτῆς βουλόμενος ἑλεῖν ⸂ πορθῆσαι ταύτῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης, συνάξας ἢ αὐτὸς στρατὸν, διά τε ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης, ἅμα τῷ πανσεβάστῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ, ἦλθον ἕως τοῦ ἁγίου Φωκᾶ τῇ μονῇ, τῇ λεγομένῃ Κορδύλη. Συνάξας τοίνυν ὁ πανσέβαστος τούς τε ἰδίους, ἢ τοὺς βασιλέως, διήρχετο ἅμα τῇ τοῦ στρατοῦ βουλόμενος θαλάσσῃ εἰσβαλεῖν κατὰ τοῦ Ζύχη ὅποι ἂν εὕρηται τοῦτον. ὁ δὲ Ζύχης Ἀρταβίλης κατέχε τὰ τοῦ Μελιάρη λεγομένου τοποθεσίαν, προλαβόμενος τὴν κλεισύραν ταύτην τοῦ Μελιάρη, τὸ Καπάνιον λεγόμενον. Ἐλθόντες τοίνυν οἱ τοῦ πανσεβάστε ⸂ αὐτοὶ, εὗρον τὸν Ζύχην * προκατέχοντα τὴν κλεισύραν τοῦ Καπανίου, οἱ ἢ ὁρμήσαντες κατὰ τοῦ Ζύχη, ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ ἅμα ἐπειδὴ ἢ ἔτος ὁ ναυτικὸς σόλος ἰὼ παρεσκευασμένος μὴ τοῦ πανσεβάστου δώσειν τῷ Ζύχῃ, ἐκ ἔχον καιρὸν ἔγκαιρον, ἀλλ' ἀνέμοις βιαίοις πνεύσαντος ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐκ ἐξῆλθον ἔξω οἱ ναυτικοὶ εἰς βοήθειαν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ἄλλοθέν ποθεν συμπλοκῆς γενομένης, ἔχον κώλυμα τοῦ ἐξελθεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν τὰ πλοῖα γενόμενα. ἢ τότε δὴ ὁρμήσαντες οἱ τοῦ Ζύχη κατὰ τοῦ πανσεβάστε, καὶ τοῦ στρατοῦ, διέφθειράν τε αὐτοῦ πανσέβαστον, ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἢ ἑτέρους ὡσεὶ τριάκοντα. ἢ οἱ ἕτεροι πεφυγότες, ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην, ὃς φυγὰς ἢ αὐτὸς γενόμενος μετὰ πλοίων, ἦλθεν ἐν Τραπεζοῦντι, σὺν ἅμα ἢ τοῖς ἑτέροις, οἱ μὲν διὰ ξηρᾶς, οἱ δὲ διὰ θαλάσσης πεφυγότες, καταπεπνωσάντος τοῦ Ζύχη ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, εἰς ἰὼ ἰὼ κατεσκηνωμένος ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης. Ἐζώγρησε δὲ ἢ πολλοὺς ὁ Ζύχης, οὕς τινας φονεύσας ἐξ αὐτῶν, ἔχων ἢ τὸν Μαυροκόσαν λεγόμενον ζῶντα, κελεύσας ὄντα, καὶ ἐξοδιάσαι τὰ βασιλέως, ὃν ἢ ἀπέκτεινεν ὁ Ζύχης ἔμφρονα τῆς πόλεως. Εἶτα ποιήσας ἐκεῖσε ἡμέρας τρεῖς, ἀπῆλθεν ὡς πολεμήσων ἐν τῷ Μεσοχαλδίῳ, ὡς τὰ πανσεβάστε τοῦτο ἔχοντος. Συνέβη δέ τι ἢ τοιοῦτον ἐν Τραπεζοῦντι ἀπρόσμαλὼ ὄντος τοῦ Ζύχη, ἐν τῇ μονῇ τὰ Κορδύλη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦλθεν ὁ Ζύχης. ἐν αὐτῇ γυνή τις τῶν Ἀρμενίων φοβηθεῖσα, μήποτε ὁ Ζύχης ἐπιλάβηται τὸ ἐξόκαστρον, μετῆρε τὰ βίον αὐτῆς ἐς τὸ μέγα κάστρον τῆς Τραπεζοῦντος, ὡς φυλάξασα. Ἐκεῖσε τοίνυν ὁπόταν ἐλάμβανε τὰ βίον αὐτῆς, ἢ ἐνόμιζε τοῦτον ἐν τῷ κάστρῳ νυκτὸς οὖσης, λεληθότως, ἀνῆψατο πῦρ ἐν τοῖς κροκίοις αὐτῆς. αὕτη δ' ἦν ἐν τῷ μεγάλῳ κάστρῳ, μὴ εἰδυῖα τὸ σύμπτωμα, * ἀνῆψαι τε μέγα ἐν τῷ ταύτης οἰκήματι ἢ ἐξ ἐκείνου ἢ τὰ σύνεγγυς πάντα, ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, νομίσαντες εἶναι προδοσίαν, ὑπὸ τῶν ἐντὸς τὰ πρὸς χάριν τὰ Ζύχη, ἔφθ-

* *In uno,* προκαταχόντα.

ἔφυγον ἁπαξάπαντες, ἄρχοντές τε ὁμοῦ καὶ ἀρχόμενοι, ἐγκαταλειφθέντος μόνου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, μετὰ τινων μετρίων, ὡσεὶ πεντήκοντα. Διήρχετο γοῦν ὁ Βασιλεὺς, διὰ πάσης τῆς νυκτὸς τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ τὰς πύλας αὐτῆς. Ηλθε τοίνυν ἐν τῷ πρωΐ καὶ ὁ Ζύχης, ὡς εἴρηται, εἰς τὸ τάχα ἐπιλήψεσθαι τοῦ Σραπεζοῦντα, ὃς δὲ καὶ ἀπῆλθεν ἄφρακτος, διερχόμενος ἐν τοῖς Μεσοχαλδίοις. ἔφυγον γοῦν ἁπαξάπαντες ἄρχοντες, οἱ μὲν διὰ πλοίων, οἱ δὲ διὰ ξηρᾶς, ἐπ' ἐλπίσει τοῦ Ιβηρίας, οἳ καὶ ἐλθόντες ὕστερον, διαβάντος τοῦ Ζύχη, ἐν Τραπεζοῦντι, ὠνειδίζοντο παρὰ τοῦ βασιλέως, γυναικοτὶς ὑποκαλῶν αὐτοὺς, καὶ ἀνάνδρους, καὶ προδότας τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν γέγονεν ἐν Τραπεζοῦντι. ὁ δὲ τῆς Αμασίας ὕπαρχος Χιτήρης ὀνόματι, στρατοσάμβος, καὶ ἄφνω ἐπιπεσὼν ἐν Τραπεζοῦντι, τούς τε ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐν χώραις, τοὺς ἐν τῇ πόλει ὡς ὀλίγους σωέλαβεν, ὡς διχιλίους τοὺς πάντας γενομένους. καὶ ἐσήμηνε ἤδη ὕστης τῆς πόλεως τῇ τοῦ λοιποῦ βίᾳ, καὶ προσδοκίμου ἀλώσεσθαι, διαφραξάμβος χρήμασιν ὁ τῆς πόλεως Βασιλεὺς Ἰωάννης, ὥς τε ὑποφορον ἔχειν τὴν πόλιν Μεχμέτῃ τῷ Βασιλεῖ τοῦ λοιποῦ, τούς τε αἰχμαλώτους, οὓς ἔλαβε Χιτιρμπέης, ἀποδοθῆναι οἱ, καὶ αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν, ἀπάγοντα τῷ Βασιλεῖ φόρον, διχιλίους χρυσίνους. Υστερον μέν τοι καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Δαβὶδ Δεσπότην, ὡς τὸν Βασιλέα, καὶ ἠξίωσε τοῦτον ἐμπεδοῦν τὰς σπονδὰς, ὃ καὶ γέγονεν, ἐπὶ φόρου χρυσίνους τειχιλίους. * Ἡ δὲ Ιβηρία προσεχὴς ἐστὶ τῇ τῆς Κολχίδος χώρᾳ καὶ οἱ βασιλεῖς τούτων ἐκ ἀγενεῖς· διήκει δὲ ἡ χώρα, ἀπὸ τοῦ Βαθὺ λεγομένου, καὶ ἀπὸ Φάσιδος ποταμοῦ ἕως * Χαλτζιχὶ, ἥ τε Γοργύρα αὐθεντεία, καὶ Κορία, καὶ Καχετία, καὶ Τυφλισία, σωέγγυς δὲ εἰσαὶ πόλεις αὗται τοῦ Σαμαχίου, Τούρκων οἰκοῦντων ἐν αὐτῷ ἃ ἐχόντων, χωρὶς κάτωθεν τοῦ Καχετίας πόλεως, τοῦ ἐν παραθαλασσίᾳ καὶ τοῦ Σεβαστοπόλεως Μιγκελίων τοῦ Δαδιάννου αὐθεντείᾳ, καὶ Μαμία, καὶ Σαμαντάυλα, καὶ Γυλίας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραθαλασσίων πόλεων. ἀπὸ δὲ τῶν πόλεων τὰ ἄνωθεν Ιβηρίας, εἰσὶ καὶ οἱ Αλανοὶ ὅμοροι, καὶ Οὖνοι, καὶ Εμβοί. Οἱ δὲ Αλανοὶ, δοκοῦσιν εἶναι ὑπὸ τὸν Καύκασον παρατείνοντες ἔθνοι, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἄνδρες νομιζόμενοι τὰ πολέμια κράτιστοι, ποιοῦντες λωρίκια ἐξαίρετα. Πολιτεύονται δὲ ἔθνοι ἐς τὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ θρησκείαν Διαχρῶνται δὲ φωνῇ ἰδίᾳ τὸ παράπαν, καὶ ὅπλα ἐπιτηδεύουσιν ὑποχαλκᾶ, τὰ Αλανικὰ καλούμενα. Ιβηρες δὲ καὶ αὐτοὶ, ὅθεν μὲν ἐπὶ τὴν χώραν τήνδε ἀφίκοντο, εἴτε ἀπὸ Ιβήρων τῶν πρὸς ἑσπέραν, οὐκ ἔχω διαγινώσκειν. Δοκοῦσι δὲ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα χωρῆσαι δυνάμεως, καὶ ὄλβου κτησάμενοι, καὶ πίστιν ἐκ Κωνσταντίνου πόλεως, παρὰ μιᾶς γυναικὸς, ἐκεῖσε διαφοιτώσης πίστεως εὐσεβοῦς ἕνεκα, τοῦ εὐσεβεστάτου. ἥτις καὶ θαυματουργίας τοὺς Ιβηρας μετηλλάξατο τῆς ἀσεβοῦς αὐτῶν πίστεως, καὶ Χριστιανοὺς ἀπεφήναντο τῇ ὁμολογίᾳ αὐτῆς. Μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς, οἱ Σκύθαι οἱ ὅμοροι αὐτοῖς, πόλεμον ἤραντο κατ' αὐτῆς, καὶ τὰς χώρας τῶν Ιβήρων διερχόμενοι, ἐδῄουν, καὶ παντελῶς ἠφάνιζον, καὶ ἀνδραποδισάμενοι, κατέχον αὐτοὺς, καταφυγόντων τῶν Βασιλέων ἐς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων. ὕστερον δ' αἰχομένων τῆς Σκυθῶν ἐπὶ τὰς σφετέρας διαmagistratus, necnon subditi, continuo fugam ingressi sunt, relicto Joanne solo, cum quibusdam circiter quinquaginta. Rex igitur tota ea nocte obibat diligenter vigilias, & considerabat portas. Mane venit Zyches ut urbem illico in suam ditionem redigeret. Verum re infecta abiit, pergens in Mesochaldium. Fuga igitur sibi consuluerunt omnes magistratus urbis, quidam mari, quidam vero terra, ut venirent in Iberiam ad Caspios montes sitam. Qui cum reverterentur tandem Trapezuntem, abeunte Zyche, opprobriis replebantur ab rege, qui eos identidem vocabat muliebres, molles, imbelles, & patriæ suæ proditores. Hæc quidem facta sunt Trapezunte. At Amasiæ præfectus, Chiteres nomine, expeditionem ingressus, subito Trapezuntem oppressit: & eos qui in foro & urbis vicis erant, circiter bis mille comprehendit. Cum autem urbs jam esset propemodum deserta, cujus caussa erat sævissima pestilentia, jamque expectarent, si modo hostis accederet, se captum iri: rex urbis Joannes opibus effecit, ut rex Mechmetes urbem eam tributariam acciperet & captivos, quos * Chiterempes abduxerat, redderet. Joannes vero promittebat se deinceps nullum initurum bellum, verum bona fide quotannis duo millia aureorum tributi nomine pensurum. Joannes rex fratrem suum Davidem Despotam ad regem misit, ut fœdus prædictis conditionibus pangerent. quod & factum est, verum ut Joannes annuatim tributi nomine solveret tria millia aureorum. Iberia finitima est Colchidis regioni, ejusque reges haud sunt instrenui & ingenerosi. Porrigitur autem ab eo loco qui Bathy dicitur, & ab Phaside fluvio usque Chaltzichi, quæ pertinet ad ditionem Gurguri, Corii, Cachetii, & Typhlisii. Urbes hæ propinquæ sunt Samachio, quam urbem tenent & incolunt Turci. sub quorum potestate degunt separatim infra Cacherum urbem in regione maritima, Sebastopolis * Minceliorum & Dadianni metropolis, Mamia, Samantaula, Gulii, & aliæ urbes maritimæ. Nam urbibus superioris Iberiæ contermini sunt Alani, Hunni, & Embi. Verum Alani ad Caucasum usque se extendunt, qui præ reliquis habentur viri fortissimi. & bellicarum rerum peritissimi. Hi conficiunt loricas optimas. Sequuntur religionem Domini nostri Jesu Christi. Lingua utuntur peculiari. Arma habent quæ ex ære parant, & Alanica nominantur. Quin & ipsi Iberi sunt. Unde autem in istam regionem profecti venerint, an ab Iberis Occidentalibus, aut aliunde, conjectando assequi non possum. Magnam brevi sibi pararunt potentiam: etiam opes plurimas nacti sunt. Fidem vero Christianam ex Constantinopoli hauserunt. Nam mulier quæ eo proficisci consuerat, ut veram fidem & sacrosanctam addisceret, etiam Iberos, abnegata sua superstitione, ad sanctissimam & miraculorum effectricem fidem adduxit: eosque Christianos declaravit, cum se Christianos esse confiterentur. Temporibus multis post, Scythæ finitimi his bellum intulere: & ingressi regionem Iberiæ, eam planissime corrumpebant, & evastabant. Viros qui præsto erant, captos in mancipiorum numerum retulerunt. Iberorum vero reges confugerant in montes, ut in iis servarentur. Postea cum Scythæ ex regione excessissent,

Trapezus occupata, & tributaria facta.

* Chiterbegus.

Iberes, eorumque reges, regio, situs, mores, &c.

* Mengrelliorum.

Alani, qui & Albani, & Georgiani, Iberis proximi.

Edit. Paris. pag. 249.

Iberes quomodo Christiani facti. Vide Philipp. Bergomens. l. 9. Supplement. Chron. & Niceph. lib. 8. cap. 34.

* ἕως ὧδε ἑτέρου δοκεῖ εἶναι τοῦ Λαονίκου. Hucusque alterius cujusdam esse videtur, nō Laonici.

* In uno, Χαλτζιχέ.

reversi ad sua, etiam Iberi ex montibus ad sua descenderunt, & regi deinceps Scytharum quotannis tributum ferentes, in regno suo manserunt. Brevi autem tempore interjecto, postquam pugnavit Scytharum rex contra Alanos, etiam Hunnos & Sasos bello petiit: de quibus quatenus comperi, eatenus memorabo. Asanes ubi ad regem accessit, quid in Peloponneso evenisset, enarravit. Percunctabatur quoque de Achmata Peloponnesi principe, quia ejus frater decreverat manere in ea regione, quamvis hostilibus armis a fratre peteretur: Continuo eum donavit insulis in Ægeo mari sitis, Lemno, Imbro, Thasso, & Samothrace. Has quidem donavit ante captum Byzantium. Capto autem Byzantio, Lesbi principatum, Lemnum & Aenum, defuncto Palamede, filius ejus Dorius urbem occupavit. Rex autem accedens hostili animo, Aenum continuo in deditionem accepit, dedentibus se illico iis qui in urbe erant. Missus est & Jonuzes Callipolis præfectus, ut insulas reciperet. Imbrus & Lemnus continuo deditionem fecerunt. Qua facta, continuo regis præsidia insulis imponebantur. Postea cum audirent Turci classem, cujus dux foret * Cardinalis, ab Italia advenire, & etiam alia ab Italia expectaretur classis, præsidia ex insulis decedebant. Turci vero eas tutabantur. Lemnus, quamprimum classis ad eam appulisset, in ditionem venit. Similiter Imbrus, Thassus, & Samothrace in ditionem acceptæ sunt. Nec multo post cum ea classis attigisset Rhodum, Ismael præfectus regius adnavigans, Imbrum & Lemnum recuperavit. Viros Italos qui in hac erant, captos ad regem transmisit: quos omnes, cum in conspectum regis adducti essent, interfecit. Ea tempestate rex Philippopoli versabatur. Nam regni sedem reliquerat propter pestem, quæ in ea crudeliter grassabatur. * Thassus autem & Samothrace seipsas dedidere imprudenter. Nam cum haud multo post Zaganus abegisset Ismaelem, & declaratus esset præfectus Callipolis, navibus adveniens, Samothracen & Thassum in ditionem redegit, easque penitus diripuit. Incolas eorum Byzantium, ut ibi habitarent, traduxit. Insulas vero & quotquot confugerant in montes, ne captivi abducerentur * Asanes cum copiis ingressus est Peloponnesum, & Thomam juxta Leontarium in fugam egit. Ipse vero fugientem insequutus, parumper eum obsedit. Cum autem premeretur ab adversariis, discessit, & ad regem reversus est, petiturus auxilium. Fuit huic acris contentio cum Omare Thessaliæ præfecto. Cum autem studiis inter se graviter dissentirent, ipse ea dissensione motus, ad regem profectus est. Nec multo post rex Omarem se principatu abdicare coegit. Eum autem principatum commisit Zagano, qui eo tempore Callipolis erat præfectus. Zaganus iste brevi ad maximam claritatem evasit, inter cætera, quod etiam * Morezniam, qui potentissimus in mari nostro erat pirata, cepit. Hinc non modica viro illi accessit gloria. Hic igitur Thessaliæ principatu inito, & Peloponneso ab rege accepta, cum exercitu Achajam hostiliter ingressus est. Græcorum autem exercitus, accedente Zagano, & arcem oppugnante, diffugit. Itali, quos accersiri jusserat Thomas, jam

Dorius.

* Ludovicus patriarcha Aquilejensis.

Edit. Paris. pag. 250.

Sic versio restituatur:
* Thassus vero & Samothrace se non dedidere-runt, &c.

Deest aliquid.

* Moresinum *sive* Morezinum.

Moresinus pirata.

Ἀξιβὰς, ἐπικαταβλῶναί τε ἐς τὴν χώραν, καὶ δασμὸν φέροντας τῷ βασιλεῖ Σκυθῶν, γενέσθαι ἐν αὐτῇ βασιλεύοντας. Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγῳ ὕστερον, πρός τε τοὺς Ἀλάνους μαχεσάμενοι, Οὖνούς τε καὶ Σάσους. τοσόνδε ἐπισάμενος ἐπιμνήσομαι περὶ αὐτῶν. Ὡς μὲν οὖν ἀφικομένῳ Ἀσάνεω παρὰ Βασιλέως, ἐπυνθάνετο τὰ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐπυνθάνετο δὲ καὶ παρ' Ἀχμάτεω τοῦ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχου * ἐκόντος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατὰ χώραν μένειν, πολεμούμενον καὶ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐδωρήσατο μὲν αὐτίκα αὐτὸν ταῖς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσοις, Λήμνῳ τε καὶ Ἰμβρῳ καὶ Θάσῳ, καὶ Σαμοθράκῃ. Ταύτας μὲν τοι πρότερον, μετὰ τὴν Βυζαντίδος αἵρεσιν, παρείχετο τὰ Λέσβια τὰ ἡγεμονικὰ, Λῆμνον, καὶ Αἶνον. τῷ Παλαμήδους παῖδι τυράννῳ Ἴμβρον. ὡς δὲ εἶλε τε τὴν Αἶνον, ἀποθανόντος τοῦ Παλαμήδους, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ντορίε τὴν πόλιν παραλαβόντος, ἐπελάσας ὁ Βασιλεὺς, εἶλε τε τὴν Αἶνον προχωρησάντων αὐτῷ τῶν ἐν τῇ πόλει αὐτίκα. ἔπειτα, πέ τε Ἰονούζην τὸν τῆς Καλλιπόλεως ὕπαρχον, παραλαμβάνοντα τὰς νήσους. ἡ μὲν Ἴμβρος αὐτίκα προσεχώρησε καὶ ἡ Λῆμνος, καὶ φρουρὰ Βασιλέως ἀφίκετο ἐς τὰς νήσους. Μετὰ δὲ πυθόμενοι οἱ Τοῦρκοι τὰ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας στόλον, ἅμα τῷ Καρδινάλει ἀφικόμενον, προσδόκιμον δὲ καὶ ἄλλον ἀφίξεσθαι ἀπὸ Ἰταλίας, ἡ μὲν φρουρὰ ἀνεχώρησε. Τοῦρκοι δὲ ἄνδρες ἐπετρόπουν τὰς νήσους. Λῆμνος μὲν ὡς ἐπέπλευσε σφίσιν ὁ στόλος, προσεχώρησε, καὶ ἡ Ἴμβρος ἐποίει παραπλησίως, καὶ ἡ Θάσος ἔτι, καὶ Σαμοθράκη. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον, οἰχομένης τοῦ στόλου ἐς Ῥόδον, Ἰσμαήλης ὕπαρχος καταγὰς ὑπὸ Βασιλέως ἄρτι, ἐπιπλεύσας τὴν τε Ἴμβρον καὶ Λῆμνον παρεσήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἄνδρας τῶν Ἰταλῶν συλλαβὼν, ἀπέπεμψεν ὡς Βασιλέα. Οὗτοι μὲν οὖν ὡς ἀπήχθησαν, διεχρήσατο πάντας Βασιλεὺς, διατρίβων ἐν Φιλιππουπόλει. ὑπεξεχώρει γὰρ ἐκ τῶν βασιλείων, διὰ τὸν λοιμὸν τότε ἐπιγινόμενον μέγαν. Θάσος δὲ καὶ Σαμοθράκη, αὐτὰ προσεχώρησαν, ἀγνωμοσύνῃ χρησάμεναι. καὶ ὡς ὀλίγῳ ὕστερον, Ζάγανος ἀπήλαξέ τε Ἰσμαήλου, καὶ κατέσπη ἐς τὴν Καλλιούπολιν ἀρχὴν ἐπιπλεύσας, Σαμοθράκης τε καὶ Θάσον ἑξελὼν ῥᾳδιουργίσατο, καὶ τὰς μὲν κατῴκισε Βασιλεὺς ἐς τὸ Βυζάντιον. τὰς δὲ νήσους, καὶ ὅσοι ἐς τὰ ἄκρα τῶν ὀρέων διέφυγον μὴ ἀνδραποδισθῶσι * * Ἀσάνης δὲ λαβὼν στρατὸν, ὡς ἐσέβαλλεν ἐς τὴν Πελοπόννησον, καὶ Θωμᾶν περὶ Λεοντάριον ἐτρέψατό τε ὁ στρατὸς, καὶ σωσελάσας, ἐπολιόρκησε μὲν ἐπὶ βραχύ. πιεζόμενος δὲ ἀνεχώρει, ἄυδις ἀνίει παρὰ Βασιλέα, ἐπικουρίας δεόμενος. ξυνεκύρησε δὲ καὶ κατὰ Ὁμάρεω τοῦ Θετταλίας ὑπάρχου στασιάσαντος διὰ διαφορὰ, ἀφικόμενον ἀναβῶναί τε παρὰ Βασιλέα, καὶ οὐ πολλὰς ὕστερον ἡμέρας Ὁμάρῃ Βασιλέα ἀφελόμενον τὴν ἀρχὴν, ἐπιτρέψαι Ζαγάνῳ, τῷ τότε Καλλιπόλεως ὑπάρχῳ. Ζαγάνῳ δὲ τούτῳ ἀνδρὶ δοκιμήσαντι ἔν τε ἄλλοις, καὶ Μορεζίνην τὸν ἐς τὴν καθ' ἡμᾶς θάλασσαν τὰ πρῶτα τῆς λῃστῶν φερόμενον, ἑλόντι αὐτόν τε, καὶ τὴν τριήρη, ἐγένετο αὐτῷ ἐκ ἤκιστά τε * ἐν τῷδε δοκιμῆσαι. ἕως μὲν οὖν ὡς παρέλαβε τὴν Θετταλίαν, καὶ Πελοπόννησον τοῦ Βασιλέως, ἐσέβαλεν ἐς τὴν Ἀχαΐαν, καὶ ἀπανίστατο τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, ἐπιόντος τοῦ Ζαγάνου, ὃς ἐπολιόρκει τὴν ἀκρόπολιν. καὶ Ἰταλῶν δὲ οὓς μετεπέμψατο Θωμᾶς, παρῆσαν αὐτοῦ τιμωρουμένους τοῖς Ἕλλησιν, ἀπὸ Μεδιολάνης παραγε-

* *In uno*, ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντος, Δημήτριον τὸν ἡγεμόνα ἀφεστηκότα τοῦ ἀδ.

Hic aliquid desideratur, etiam in R.

* *In uno*, τοῦτο ἐν τ.

νόμβροι ἐς συμμαχίαν τοῖς Ελλησιν. Οἱ μὲν δὴ Ελ- A
λήνες παρασκευάσαντες πλέβολον, ἔπαιον τ̃ ἀκρό-
πολιν. ὐδὲν μήν τοι διεφράττοντο, ὅτε πλεβολισ-
παρόντος σφίσιν ἀγαθ̃, ὅτε παρασκευ̃ς ἐς τὼ
πολιορκίαν. Οἱ μὲν δὴ Αχαιοὶ ἅπαντες ἀπὸ τ̃ς
πόλεως ἐς Ναύπακτον, ἐνταῦθα διέτριβον. Θω-
μᾶς δ' ὁ ἡγεμὼν, ἐπιὼν τὼ Λακωνικὼ, κατε-
στρέφετο τὴ Καλαμάτα πόλιν τ̃ ἐν Μεσσήνη, Μαν-
τίνειαν ἐπολιόρκει, τὴ ὐδὲν αὐτῷ προεχώρει ἐς τ̃ τ̃
πόλεως αἵρεσιν. πρεσβείαν δ' πέμπων ὡς βασιλέ-
α, ἐπειρᾶτο τ̃ βασιλέως γνώμης, εἰ εἰρήνη αὐ-
τῷ ποιήσαιτο. ἔνθα δὴ βασιλεὺς, ὡς ἀγγελία
ἀφικνεῖτο αὐτῷ ἀπὸ τ̃ς Ασίας περὶ Χασάνεω τ̃
Μακρ̃, ὥρμητο μὲν ἐς σπονδὰς τῷ ἡγεμόνι τύ- B
τῳ, ὥς τε ἐπὶ Χασάνην στρατεύεσθαι, τὴ ἐπὶ Ισ-
μαήλω τ̃ Σινώπης ἡγεμόνα, ἐπιτηδείως ἔχοντα
πρὸς Χασάνην τ̃ μακρὸν, ἐπηγγέλλετο δὲ σπονδὰς,
ἐφ' ᾧ ἀπάγειν τ̃ στρατ̃ ἀπὸ τ̃ βασιλέως ἀκροπό-
λεων, τὴ ἀποδ̃ναί οἱ ὅσα ἀφείλετο τ̃ πολισμάτων,
φόρον δὲ ἀπάγειν αὐτίκα ἐς τειχιλίας σατ̃ρας, πα-
ρεῖναι δὲ ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν, ἐπὰν ἐς Κόρινθον
παραγένηται τ̃ βασιλέως ὁ πρέσβις. Ταῦτα ὡς ἠγ-
γέλθη τῷ ἡγεμόνι, παρεσκευάζετο ἰέναι ἐς τὰ παραγ-
γελλόμενα ὑπὸ βασιλέως. ἐπειδὴ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρη-
σαμένων τ̃ ὑπηκόων, ἀκ εἶχε τὰς χρυσίνας ἀπαγα-
γεῖν, λῷ τε ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς μεγάλως τεθυμωμέ-
νος. τ̃ μέν τοι ἐς Ασίαν ἔλασιν ἐπὶ Χασάνην ἀνεβάλ-
λετο ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος, αὐτὸς δὲ ἐξέλλετο ἐπὶ Πε- C
λοπόννησον. Επεὶ δὲ ἐς Κόρινθον παρεγένετο ἐσβα-
λὼν, παρὼ Ασάνης ὑπὸ Δημητρίε τ̃ ἡγεμόνος, ἐ-
πὶ τὰς πολεμίας ἀπάξων τ̃ βασιλέως τρατὸν. ὡς
δὲ ἐς Τέγαιαν ἀφίκετο, ἐνταῦθα τ̃ μέν Ασάνην ἐς
φυλακὼ ἐποιήσατο, τὴ τὰς τ̃ Ελλήνων θεράποντας,
τὴ ὅσοι αὐτῷ εἵποντο, δεσμίους ἔχοντες, ἀπήλαυνον
ἐπὶ Σπάρτην. πρῶτα μὲν Μαχμήτης ἔχων τὰς τε
ἱπποδρόμους μεθ' ἑαυτ̃, τὴ τὸ τ̃ Εὐρώπης τρατόπε-
δον ἤλαυνε τὴ πρὸς ἐπὶ τ̃ Σπάρτην. ἐνταῦθα ἀφι-
κόμενος, τήν τε πόλιν αὐτίκα ποιησάμενος, ὑπ-
ήλαβεν ἐντὸς τ̃ ἡγεμόνα. ὁ μὲν δὴ ἡγεμὼν ὑπὸ
τ̃ς ἐς βασιλέα ἐλπίδος καταβληθεὶς, ἐπολιορκεῖ-
το. τὴ ὥρμητο μέν, ὡς δὴ τὴν τ̃ς πόλεως ἀ- D
κροπολιν ἀναβησόμενος. Μετὰ δὲ ὡς ἐπύθετο ἐν
φυλακ̃ ὄντα τὸν γυναικὸς ἀδελφὸν Ασάνην ὑπὸ βα-
σιλέως, ὑπεχώρει τ̃ς πόλεως, τὴ ἐς τὸ τρατόπε-
δον ἀφικόμενος, ἐς ὄψιν ἀφίκετο τῷ βασιλεῖ. καὶ
αὐτόν τε μεγάλως ἐτίμησε βασιλεὺς, τ̃ παρεμυθεῖ-
το, ὡς ὐδὲν ἀνδὸς ἐσαυθὶς ἔσοιτο διὰ ταῦτα. ἄλλην
δὲ χώραν ἱκανὼ δύδαίμονα ὑπέχετο δώσειν αὐτῷ
ἀντὶ τ̃ Σπάρτης. ὐδὲν μέν τοι ἧττον εἶχεν αὐτὸν, ἐν
φυλακ̃ ἐποιήσατο. Επί τε μὲν δὴ τ̃ Σπάρτῃ, ἐς τ̃
ὑπώρειαν τ̃ Ταϋγέτε, ᾗκεῖται πόλις Ελλωικὴ δύδαί-
μων. διέχει δὲ ὑπὸ τ̃ Παλαιᾶς πόλεως, τὴ τ̃ Εὐ-
ρώτα, σαδίες ὡσεὶ ὀκτωκαίδεκα. ταύτῃ μὲν δὴ ὁ
βασιλεὺς προαπαρειλήφει, φρυράν τε ἔφαινεν ἐν τ̃ E
μητροπόλει, τὴ ἄρχοντα ἐπέστησε Χαζάνην τ̃ Ζενε-
βίσαν Μαχμήτεω θεράποντα. αὐτὸς δὲ ἐλαύνω.
ἐπὶ Καστρίῳ πόλιν, διέχουσαν ἀμφὶ τὰ ὀγδήκον-
τα σάδια ἀπὸ τ̃ νῦ πόλεως, ἐπολιόρκει ταύτῃ.
Οἱ δὲ ἄνδρες τε τὴ γυναῖκες φραξάμενοι ἐν ὀχυ-
ρῷ πάνυ, τὴ θαρρῶντες τ̃ χαλεπότητι τ̃ χωρίε,

aderant eo loci, ut ſuppetias ferrent Græcis, profecti Mediolano ut ſubſidio venirent Græcis. Græci paraverant bombardam, qua urbem feriebant, verum parum proficiebant: haud enim peritum habebant bombardarium. Nec etiam alius machinarum apparatus ſufficiebat ad iſtam expugnationem. Græci igitur moventes ab iſta urbe, profecti ſunt Naupactum, atque hic ſe tenuere. Thomas cum exercitu ſuperveniens, Laconiam ſubigebat, & Calamatam Meſſenæ urbem. Mantineam quoque obſidione circumvenit. Nec tamen quicquam ea obſidio ſuccedebat, ut urbe potiretur. Interea miſit Thomas legationem ad regem, ut ejus animum tentaret, an vellet ſecum pacem componere. Rex, cum eo tempore nuntiatum eſſet, quid in Aſia moliretur Chaſanes Longus, pacem dare haud abnuit, ut poſſet liberius arma inferre Chaſani, & Iſmaeli Sinopes principi, cui familiaritas cum Chaſane interceſſerat. Cæterum rex his conditionibus pacem convenire poſſe reſpondit, ſi exercitus abduceret ab regis arcibus, ſi reſtitueret oppida quæ ademiſſet, ſi illico tributi nomine numeraret tria millia ſtaterum aureorum. Adeſſe autem deberet intra dies viginti Corinthi, donec eo veniret regius legatus. Hæc ubi nuntiata ſunt principi, pacis conditiones oblatas haud aſpernatus eſt. Cum autem admodum imprudenter in tranſverſum agerentur principis ſubditi, factum eſt, ut non poſſet regi pendere quemadmodum imperaverat tributum. Hinc ira exardens rex, expeditionem adverſus Thomam ſumpſit, & bellum contra Chaſanem rejecit in futuram æſtatem, & contra Peloponneſum accingebatur. Cum veniſſet Corinthum, aderat Aſanes ab Demetrio principe, ducturus contra hoſtes regis exercitum. Ubi pervenit Tegæam, Aſanem in carcerem conjecit: etiam fautores qui eum ſequuti fuerant, vinctos detinens, profectus eſt contra Spartam. Primo quidem Machumetes habens equites, & Europæum exercitum, ſummis viribus contra Spartam contendit. Huc cum jam acceſſiſſet, & urbem oppugnare occœpiſſet, ſenſit principem in ea eſſe. Princeps autem ſpe, quam ſibi in rege ſitam putabat, dejectus, obſidebatur, & conabatur per urbis arcem aſcendens evadere. Ubi vero intellexit in carcere teneri uxoris ſuæ fratrem Aſanem, & in eam neceſſitatem ab rege eſſe detruſum, exceſſit urbe: & veniens in caſtra, prodiit in regis conſpectum. Rex advenientem magnifice tractavit, & plurimum honoravit. Præterea eum conſolatus eſt, ut bonum animum gereret: ſe nolle delictorum pœnas exigere. Promittebat ſe ei daturum opulentam regionem aliam, nullius rei egentem, pro Sparta. Attamen eum in cuſtodia aſſervans, detinuit. Supra Spartam in radice Taygeti ſita eſt urbs Græca, opibus florens. Diſtat a Palæopoli & ab Eurota, ſtadiis ferme decem & octo. Hanc rex in ditionem accepit, & præſidium metropoli impoſuit, eique principem dedit Chazanem Zenebiſam Machumetis miniſtrum. Hinc profectus eſt Caſtriam urbem, quæ remota eſt a prædicta urbe ſtadiis octoginta, eamque oppugnabat. Nam viri pariter & mulieres cum eſſent incluſi in loco munitiſſimo, confidentes locorum difficultati, para-

Thomas inter-rum fœdus cū Turco iniit.

Edit. Pariſ. pag. 251.

Uſuncaſſanus bellum parat.

Aſanes captus.

Demetrius Spartæ obſeſſus.

Sparta, Lacedæmon, Mizitura hodie, a Machumete occupata.

bant ſeſe, ut reſiſterent exercitui regis adeunti. At peregrini ubi ſignum irruptioni datum eſt, confeſtim aggreſſi ſunt urbem: & ſuperantes murum exteriorem, viros pariter & mulieres ceperunt; locumque in quo fuerant, deſtruxerunt. Urbe capta, perrexerunt contra arcem, quæ admodum excelſa erat. Nam altitudo ejus complectebatur circiter quatuor ſtadia. Aſcenſus autem erat arduus, & ſuperatu difficilis. Ad loci difficultatem accedebat acclivitas & inæqualitas. Præterea in arcem aſcendere difficile erat, propter eos qui aditu advenientes prohibebant. Verum regii milites violenter aggrediebantur iter, cum alius alium prævenire cuperet. Plurimi in iſto aſcenſu, cum alii in alios inciderent, per præceps volvebantur, & peregrini complures ibi cadebant. Reliqui tamen victa itineris difficultate, ſubierant ad arcem, & in eam impetum dedere. Græci, quod tempore longo pugnaſſent, non amplius regiis militibus, cum novi & recentes uſque ſuccederent, reſiſtere potuerunt. Fatigati igitur, dedidere ſe regi. Hos omnes, ubi primum arcem occupavit, in unum locum contractos occidit. Numero autem erant trecenti. Ducem horum die poſtero in duas ſecuit partes. Hinc profectionem inſtituit per Leontarium; & caſtris poſitis, cum accepiſſet quod uxores & liberos collocaſſent in urbem quamdam munitam nomine Cardiceam, confeſtim eo pergens, ibi caſtrametatus eſt. Die poſtero urbem oppugnare ſtatuebat ab arce, murumque una cum peregrinis proruere volebat. Azapides juſſit irruptionem facere eo loci ubi palatium regium eſt, & inde in hoſtem deſcendere. Azapides confeſtim, ut imperatum erat, irrumpentes, Græcos vicerunt, & in fugam abire compulerunt. Interim reliqui una cum prædictis ingrediebantur in urbem: & trucidabant, nemini parcentes, viros, mulieres, jumenta, & pecora. Etiam hi qui arcem tenebant, continuo deditionem fecerunt. Bochales autem cum ſuis propinquis urbem iſtam regebat. Rex illico per præconem in caſtris edici jubet, ſi quis mancipium abduxerit, ſi non illico accedat, id ſecum adducens, mancipium dominum interficiat: poſtea interficiatur & mancipium. Hoc edicto promulgato, nihil rarius erat in caſtris, quam mancipia urbis iſtius. Abducta erant inde mancipia mille & * trecenta. Hæc juſſit in unum locum congregari, & omnia necari. Atque adeo in mancipia ſævitum eſt, ut nullus Leontarii civis relictus ſit, neque vir, neque mulier. Audivi poſtmodum ex finitimis, cadavera hominum fuiſſe circiter ſex mille, & jumenta plurima. Cum cæteræ Peloponneſi urbes hoc crudele regis factum accepiſſent, confeſtim metu in poteſtatem regis conceſſere, mittentes legatos ad regem. Inter cætera Salvarium Arcadiæ, navale ejus regionis, ex adverſo Pyli ſitum, urbs munitiſſima, regi ſe tradidit. Urbem hanc ubi ſuſcepit rex, viros & mulieres civitatis in carcerem miſit. Hi congregati, ſeu in unam ſummam collecti, erant decem mille, quos ſe interfecturum rex ſimulabat. Tandem eos tranſportavit in Byzantii regionem, ut in Byzantii ſuburbanis degerent. Ducem ſive principem Demetrium circumduxit vinctum, donec eum iterum ad colloquium admitte-

Edit. Pariſ. pag. 252.

Caſtria capta.

Leontarium, olim Megalopolis.

Cardicea capta.

Mancipia cæſa. *Al.* ducenta.

pag. 253.

Salvarium.

A παρεσκεύαζοντο ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας σφίσι πολεμεῖν, τὸν Βασιλέως στρατόν. Οἱ μὲν οὖν νεήλυδες, ὡς ἐσημαίνετο αὐτοῖς ἡ προσβολὴ, προσέβαλλόν τε αὐτίκα, καὶ τὸ ἐκτὸς τεῖχος ὑπερεβάλλοντο, καὶ τοὺς τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἰῶν ἀπεδίσαντο, ἐξελόντες τὸ χωρίον τοῦτο. ἑλόντες δὲ τὴν πόλιν, ἀνέσαν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, μετεώρον τε οὖσαν, καὶ ἀνέχουσαν ἐς ὕψος ὡσεὶ σταδίους τέσσαρας. ἡ δὲ ἄνοδος στενή τε ἰῶν, καὶ χαλεπὴ ἀναβῆναι, τῇ τε δυσχωρίᾳ καὶ προσάντης καὶ ἀνώμαλος ἐς τὰ μάλιστα. καὶ ἀπεκωλυόντων τῶν ἀνδρῶν, χαλεπὰ ἰῶν ὑπερβῆναι, καὶ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀφικέσθαι. ἐνταῦθα ἐβιάζοντο τὴν ἄνοδον, ἀλλήλους ὑπερβαίνοντες. Πολλοὶ δὲ ἐς τὴν ἄνοδον ταύτην φορᾷ ὑποφερόμενοι ὑπ' ἀλλήλων, βίᾳ ἐς τὴν κρημνὸν ἐγένοντο, καὶ ἀπώλοντο, τῶν νεηλύδων ὡς πλεῖστοι. οἱ δὲ ἄλλοι ὑπερέβησαν, καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ ἀκροπόλει, καὶ προσέβαλλον. Οἱ δὲ Ἕλληνες χρόνον ἤδη πολὺν μαχόμενοι, ἐπ ἠδύναντο * οἱ ἀμύνεσθαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἄλλως τῷ Βασιλέως. ἀπείπον δή, προσφήκαν δὲ ἐς ὁμολογίαν τῷ Βασιλεῖ. Τούτους μὲν οὖν, ὡς τὴν ἀκρόπολιν παρέλαβε, πάντας ἀπαγαγὼν εἰς ἕνα χῶρον κατέσφαξε, γενομένους τοὺς σύμπαντας ἐς τεσσαράκοντα, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν τὴν ὑστεραίᾳ χωρεῖς ἔπεμε τὸ σῶμα ποιησάμενος. Ἐντεῦθεν ἤλαυνε δὴ Λεοντείας τῆς πόλεως, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ὡς ἐπυνθάνετο, πάντας εἰσενεγκαμένους γυναῖκας τε καὶ παῖδας, καὶ αὐτὸς, ἐρυμνόν τινα πόλιν Καρδικίην καλεομένην, αὐτίκα ἐπειπαρεσκεύαστο στρατοπεδεύεσθαι. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλλε μὲν ὑπὸ τῆς ἀκροπόλεως, καὶ ἐτειχομάχει σὺν τοῖς νεήλυσι. τοὺς δὲ Αζάπιδας ἐκέλευε καὶ τοῦτο τὸ πόλεως προσβάλλειν, ἢ βάσιμα ἰῶν αὐτοῖς ὑπερέβησαν τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐτρέψαντο. Φερόμενοι δὲ ἅμα αὐτοῖς, εἰσέβαλλον ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐφόνευον ἀφειδέστατα, αὐτῶν παραγγείλαντος, καὶ ἄνδρας, καὶ γυναῖκας, καὶ ὑποζύγια, καὶ κτήνη, ἐδενὸς φειδόμενοι. Αὐτίκα καὶ οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει παρέδοσαν σφᾶς, ἐς ὁμολογίαν χωρήσαντες. Μποχάλης δ' ἰῶν ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, καὶ οἱ προσήκοντες αὐτῷ. Ἐνταῦθα κήρυγμα ποιησάμενος ὁ βασιλεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἀνδράποδον, ὅς τις ἀπήγετο, ἂν μὴ αὐτίκα ἥκει ἄγων. τὸ μὲν ἀνδράποδον κελεύσει ἀνελεῖν τὸ Δεσπότου, μὴ δὲ ἀναιρήσει καὶ τὸ ἀνδράποδον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐδὲν ἀνανιώτερον ἰῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνδραπόδων τῶν τῆς πόλεως τούτων. συναπήχθησαν δὲ ἐς χιλίους μάλιστα καὶ ἑξακοσίους. τούτους δὲ σύμπαντας ἀπάγων ἐς ἕνα χῶρον αὐτῶν ταύτῃ διεχρήσατο, ὥς τε μηδένα τῶν τῆς πόλεως Λεονταρίου προσόντων λειφθῆναι, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα. Ἐπυθόμην δὲ μετὰ ταῦτα τῶν περιοίκων γενέσθαι τὰ σώματα ἀμφὶ τὰ ἑξακισχίλια, ὑποζύγια δὲ πολλαπλάσια. Ταῦτα γενόμενα ὑπὸ Βασιλέως, ὡς ἐπυνθάνετο καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου αὐτίκα προσεχώρησεν ὑπὸ δέος, πρέσβεις πέμποντα ὡς βασιλέα, ἄλλα τε καὶ Σαλβάσιον καὶ Ἀρκαδίαν, ἐπίνειον τῆς ταύτῃ χώρας, πρὸς τῇ πύλῳ κειμένην, πόλις ἐχυρωτάτη. Τούτους μὲν ὡς παρέλαβε βασιλεὺς τοῖν πολέοιν τοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ἐς φυλακὴν ἐποιήσατο σύμπαντας, ἐς μυρίους μάλιστα συναθροισθέντας. καὶ ὥρμητο μὲν ὡς ἀποκτείνων, μετὰ δὲ ἔπεμπεν ἐς τὴν Βυζαντίδα χώραν ἐς τὰ προάστεια, ὡς οἰκήσοντας. τὸν δὲ ἡγεμόνα Δημήτριον περιῆγεν ἐνταῦθα, ἄχρι προσόδου περιελαύνων.

Επεμπε δὲ σωαινοῶντος Ϲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνος, Ἰησοῦν τ᾽ A ret. Eodem principe monente, misit rex
Ἰσαακίε, παραληφόμενόν τε τ᾽ Επίδαυρον, καὶ ἄξοντα Josuen Isaaci filium, ut reciperet Epi-
τὴν τε ἡγεμόνος γυναῖκα καὶ θυγατέρα, ἣν ἔφασκεν daurum, & principis uxorem & filiam,
ἀναγέσθαι ἐς γυναῖκα ἑαυτῷ βασιλεύς, ἔπεμπέ τε καὶ ἄρ- quam rex se uxorem ducturum dicebat,
χοντα τ᾽ ἑαυτοῦ ὁ ἡγεμὼν τ᾽ Ελλήνων, πείσοντα μὲν τοὺς secum inde adduceret. Græcorum prin-
ἐν τῇ Επιδαύρῳ παραδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ τ᾽ γυναῖκα ceps de suis ducem misit, qui persuade-
αὐτοῦ ἀπάξοντα, καὶ τ᾽ θυγατέρα. Ιησοῦς μὲν παραλαβὼν ret Epidauri incolis, ut urbem traderent
τοὺς Ελληνας, ἤλαυνεν ἐς Επίδαυρον. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐ- regi, & paterentur principis tum uxo-
πὶ τ᾽ πόλιν, ἐνταῦθα ὁ τ᾽ πόλεως ἄρχων, ἐναγόντων rem, tum filiam inde abduci. Josue cum
ἅμα καὶ τ᾽ ἐν τῇ πόλει, ἀφίσι παρὰ τ᾽ ἡγεμόνος, καὶ ἐκ ἔφη Græcorum robore profectus est Epidau-
παρ᾽ αὐτῷ δώσειν τ᾽ πόλιν. τ᾽ μέντοι ἡγεμόνος Ελλήνων rum. Cum venisset ad urbem, civitatis
γυναῖκα τε ἅμα καὶ θυγατέρα, ἐπέτρεψεν ἐξιέναι. καὶ judex, suadentibus id & aliis civibus, de-
ταύτας μέντοι ὡς ἐξῆλθον τ᾽ πόλεως, παραλαβόντες, ficit a principe: nec in se esse situm re-
ἤλαυνον ἐς τὸ στρατόπεδον. Βασιλεὺς δὲ πυθόμενος, ὡς ἕ- B spondit, ut urbem regi traderet. Verum
καστα ἐγένετο τὰ περὶ Επίδαυρον, τ᾽ μὲν γυναῖκα τ᾽ ἡγε- Græcorum principis cum uxorem, cum
μόνος, καὶ θυγατέρα, ἐκ τ᾽ Πελοποννήσου δι᾽ τῆς Βοιωτίας filiam passus est exire urbe. Has, ubi e-
ὑπάγειν ἐκέλευσεν, ἐπισήσας δύ᾽ τινὰ τῶν θυγατρὶ τὸ gressæ erant, accipientes, rediere in ca-
ἡγεμόνος. Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγῳ ὕστερον, καὶ αὐτὸν τ᾽ ἡ- stra. Rex ubi intellexit ut singula circa
γεμόνα ὑπάγειν ἔξω Πελοποννήσου ἐπέταξε παρὰ τὴν γυ- Epidaurum accidissent, principis uxo-
ναῖκα. αὐτὸς δὲ ἤλαυνε μὲν αὐτίκα, μετὰ τῶν Καρδικίης rem & filiam ex Peloponneso recta in
αἵρεσιν, ἐπὶ τὰς Οὐενετῷ πόλεις, καὶ Κορώνην ἀφίκετο Bœotiam subduci jussit, addito in custo-
ὀψόμενος. Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχε. Ζάγανος δὲ ὁ τῆς diam virginis eunucho. Nec multo post
Πελοποννήσου ὕπαρχος, ὡς τῷ τε Αχαΐαν ἐπετέτραπτο etiam principem ab Peloponneso ad uxo-
καταστρέφεσθαι, καὶ Ηλίδος τὸ πλέονα χώραν, καὶ rem pergere jubet. Rex illico capta Car-
τῷ ταύτῃ μεσόγαιον. παραλαβὼν τὸ Θετταλίας στράτευμα, dicea, profectus est contra Venetorum
καὶ ἱπποδρόμους τ᾽ Βασιλέως, τῷ τε Καλαβρίτων πόλιν ὑπηγάγετο, παραδόντος Δόξα ἄρχοντος τῷ urbes. Venitque visurus Coronam Za- Zagani res in
ἐν τοῖς Αλβανοῖς ἐπιφανῶν τὰ πρῶτα φερομένου. καὶ αὐτὸς C ganus Peloponnesi præfectus, cui man- Peloponneso
μὲν αὐτίκα * προσεχώρησε, καὶ οἱ προσήκοντες, τῷ Ζα- datum erat, ut in deditionem regis redi-
γάνῳ παραδόντες τὴν πόλιν. ὃς ξύμπαντας τούτους ὕστε- gerent Achajam & Elidis regionem plu-
ρον, Βασιλέως ἐπιτάξαντος, διεχρήσατο. Ελαύνων rimam, necnon mediterranea Elidis, acci-
δὲ ἐπὶ Γρεβενὸν, ὀχυρὰν πόλιν, ταύτῃ μὲν προσέ- piens Thessaliæ exercitum, & regium e-
βαλέ τε, καὶ ἑλεῖν ἐπῆλθε τῇ χαλεπότητι τῶν χωρίων. ἀ- quitatum, subjugavit Calauritam urbem, Calaurite de-
πόπειραν δὲ ποιήμενος τῷ ἄλλων χωρίων, Σανταμέριον quam tradebat * Doxas, qui inter Alba- dita.
πόλιν, ἐς ἣν ὡς πλείστοι τῷ ταύτῃ περιοίκων ὄλβιοι, nos facile primas ferebat. Ipse cum ne- * Tochius sive
κατέθεντο τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν, ὡς cessariis suis continuo in ditionem regis Topius.
αὐτὸν ἐνταῦθα ἀφικόμενοι διεσώζοντο, προσφέροντες λό- concessit, Zagano urbem dedens. Omnes
γους τῷ Ζαγάνῳ περὶ ξυμβιβάσεως, σπονδάς τε ἐ- tamen hos deinceps, cum sic imperaret
ποιοῦντο, καὶ τὴν ἀπρόπολιν παρεδίδοσαν. Ταύτην rex, trucidavit. Postea profectus est con-
δὲ ὡς παρέλαβε, δόλῳ ἐξαπατήσας, τῇ ὑστεραίᾳ με- D tra Grebenum urbem munitissimam, &
νόντων τῷ ἐν τῇ πόλει κατ᾽ χώραν, ἐπαφεὶς τὸν στρατὸν, hanc oppugnare instituit: verum loci dif-
ἐνέπρησε πάντα, καὶ πολλοὺς αὐτῇ ταύτῃ διέφθειρε. ficultate impeditus, eam expugnare ne-
Ταῦτα ὡς ἠγγέλλετο, καὶ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, ὡς ἑκὼν quivit. Tentabat deinde & reliquas Al-
σφίσιν ἔτι ἔμπεδον εἴη τῷ πρὸς * Βασιλέα πραγμάτων, banorum urbes, inter quas & Santama- Santamaria.
ὥρμητο ἀμύνεσθαι ὡς ἕκαστα ἐν ταῖς ἑαυτῷ πόλεσι, καὶ riam: in quam urbem plurimi regionis forte quæ San-
ἑκὼν ἔτι τῷ πολισμάτων ἤθελε προχωρεῖν. Καὶ ὁ μὲν ejus opulenti divitias & opes contule- cta Maura ho-
Ζάγανος ὅπως πράξας, τὰ μὲν * τῶν Σανταμερίων, ἐδυσύ- rant, & ibi servabantur. Evocantes au- die dicitur:
χησεν ὑπὸ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἀπέβαλε τὴν ἀρχήν. Βα- tem Zaganum ad colloquium, fœdus quidam Leu-
σιλεὺς μὲν δὴ ἀπὸ Κορώνης ἐς Πύλον ἀφικόμενος, ἐν- pepigerunt, & eidem arcem dediderunt. cada, alii Ne-
ταῦθα ἐστρατοπεδεύετο, ἵνπερ Ϲ ὁ Θωμᾶς συὺν τῇ νηῒ· ἐς Hac accepta, dolo circumvenit omnes. rytum insulam
ἣν ἐμβὰς Ϲ ἀναγόμενος, ἐκαραδόκει, ἢ χωρήσει τὰ Nam immisso exercitu, omnes cepit, & esse putant.
Πελοποννήσου πράγματα. Τοῦτο μὲν ἐπιπλέουσαι νῆες in mancipiorum conditionem traduxit: *Edit. Paris.*
τῷ Οὐενετῷ, προηγόρευον ἐντεῦθεν ἀπαλλάττεσθαι, E plurimos eorum etiam occidit. Hæc u- *pag.* 254.
μηδὲν ἐναντίων Βασιλεὺς ἀνέχειν ἐπὶ τῷ σφετέρου λι- bi fama pertulit ad cæteras Albanorum
μένος. ἔτος μὲν, ὡς Βασιλεὺς ἐστρατοπεδεύετο, ἀ- urbes, nullam amplius spem, salutis sibi
πηλλάττετο ἀναγόμενος ἐς τὸ πέλαγος. Οἱ δὲ Οὐενε- in rege cernebant. Quapropter singuli
τῷ πρέσβεις ἀφικόμενοι ἐνταῦθα παρὰ Βασιλέα, τάς in suis urbibus hosti resistere parabant,
τε σπονδὰς ἐπεκύρωσαν σφίσι, καὶ τὴν ξενίαν τε Ϲ nec ullum amplius oppidulum deditio-
δύνοιαν ἐνεδείκνυντο Βασιλεῖ. Οἱ μὲν δὴ ἱπποδρό- nem facere volebat. Et Zaganus qui-
μοι ὅμως ἐς τὴν Πύλον ἐπιδραμόντες, τινὰς καὶ ὀλί- dem cum talia faceret, maximam cala-
mitatem * Santamariæ invexit. Cæ- * S. Mauræ.
terum non multo post, & ipse suo officio
excidit. Rex interea Corona relicta, pro- Turcæ in San-
fectus est Pylum, & ibi castra ponebat. ctamaurenses
Aderat ibidem & Thomas cum navi perfidia.
quam conscendens, solvebat, expecta-
turus quonam res Peloponnesi essent e-
vasuræ. Huc cum appulisset naves Ve-
netorum, edixerunt ut hinc decederet,
nec in ipsorum portu resistere regi insti-
tueret. Illic quidem, ubi castrametatum
esse audierat regem, abibat, committens
pelago navem. Venetorum autem lega- Venetorum fœ-
ti accedentes huc ad regem, fœdera ini- dus cum Tur-
ta confirmarunt, & hospitalitatem, be- ca.
nevolentiamque maximam regi exhibe-
bant. Nihilominus tamen regii equites
incursionem in Pylum facientes, haud
paucos Albanos, qui in ea regione age-
bant, ceperunt, & finitimos necaverunt.
Equitatus regis deinde pergebat Metho-

* *In uno*, καὶ οἱ προσήκοντες προσεχώρησαν.

* *In uno*, βασιλέως.

* *In C. R. est lacuna.*

nam, ut videret, quinam urbe essent egressi, ut semetipsos dederent regi. Verum quidam ab equitibus perempti sunt. Rex collectis omnibus, Pylo decedens, Græcorum principem Demetrium recta in Bœotiam procedere jussit, ut in ditionem redigeret mediterraneam, quæ ibi est, regionem, sicuti supra docuimus. Ipse vero cum hæreret in Achajæ regione, & loca quæ ibi erant, in ditionem accipiens, dedentibus sese principibus, venit in Achajam, vehens secum Asanem, uxoris quam princeps habebat, fratrem. Huc veniens, accepit miserabilem calamitatem, quæ contigisset Santamariæ. Graviter, ea audita, succensuit Zagano, nam merito indignabatur. Siquidem propter errorem sive crudelitatem Zagani in Græcos, reliquæ urbes cunctabantur ad deditionem spectare. Jussit igitur rex per præconem in castris edici, ut mancipia Santamariæ conquirerentur. omnia quæ in castris reperiebantur, libertatem pristinam recipiebant. Plurima, antequam id fieret, transcenderant ab Achaja in Ætoliam. Zaganus quoque plurimos captivos in mancipiorum numerum relatos, domum transmiserat. Urbem dehinc Grebenum, misso Josue Scopiorum præside, cepit: & tertiam hominum, qui in ea urbe erant, partem ad mancipiorum miserabilem fortunam deduxit. Hinc ipse eligens pulcherrimum quodque mancipium, ea auferebat. Etiam antequam hæc evenirent, Patrarum Præfectus nomine Isocales oppidula quædam finitima subegerat. Nam Græci ubi intellexerunt regem populari mediterraneam regionem, & necare plurimos, ibi tum singulæ civitates contendebant summis studiis, ut se traderent regi, priusquam ipse adveniens urbes diruëret: quosdam in mancipiorum numerum redigeret, & alios letho daret. Turci igitur urbes susceperunt, & eligentes pulcherrima mancipia, quæ in iis erant, & vocantur Aprici, sibi conservabant. Urbes quidem minores fœde diripiebant, at majores in ditionem accipiebant, eligentes sibi ea quæ in urbibus erant pulcherrima. Quemadmodum in oves a pastoribus desertas irruunt lupi, nec cæde umquam satiantur, verum misere luporum sævitia oves perreunt: sic ea tempestate Peloponnesus crudelissime interibat, vastata & corrupta ab regiis militibus, cum alii hic, alii alibi miserandum in modum occumberent. Rex quum advenisset Patras Achajæ, castra communivit, & Castrimenum urbem in deditionem accepit. Misit quoque præconem ad Salmenicam, qui juberet eos urbem dedere. Verum hi responderunt, se nondum satis paratos esse ut deditionem facerent. Scire enim se, si deditionem facerent, se idem quod accidisset reliquis Græcis passuros. Hæc ut relata sunt ad regem, postero die omnibus collectis venit Salmenicam. Urbs hæc sita est in cacumine montium excelsorum: locique natura est munitissima. Arx præterea urbis exædificata est in præcipitio montis, erigens se supra urbem. In hac servabantur, putantes se tutos fore ab imminenti discrimine finitimorum Græcorum & Albanorum plurimi cum uxoribus & liberis. Rex ubi ad eam urbem accessit, bombardas expediri jussit, quibus murum, qui firmissimus erat, nec bombardis cedebat, quassavit. Tandem in aliis locis periculum fecit, si

Achaja occupata.

Grebenum receptum. *Edit. Paris. pag. 255.*

Græcorum metus & ad Turcos defectio. 1458.

Aprici.

Castrimenum occupatum.

Salmenica obsessa.

A γῆς ἐνταῦθα τῇ ταύτῃ Ἀλβανῶν τῇ περιοίκων ἐλόντες, διέφθειρον. ἐλάσαντος δὲ ἵππῳ τὸ Βασιλέως ἐπὶ Μεθώνῃ, ᾗ θεασαμένε, τινὲς τ᾽ τ᾽ πόλεως ἐπεξῆλθον ὡς ἐπὶ σπονδαῖς, καί τινες αὐτῶν διεφθάρησαν ὑπὸ τῆ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ ἀπὸ Πύλε συσκευασάμενος, τὸν μέντοι Ἑλλήνων ἡγεμόνα, ἐκέλευε τὴν μεσόγαιον ὑπάγοντα, διὰ Βοιωτίας ἐλαύνειν, ὡς πρότερόν μοι δεδήλωται. αὐτὸς δ᾽ ἐπὶ Ἀχαΐδος γενόμενος, ᾗ τὰ ταύτῃ χωρία παραλαβὼν, παραδόντων τῇ ἀρχόντων, παρεγένετο ἐς Ἀχαΐαν, περιάγων ᾗ τ᾽ ἡγεμόνος γυναικὸς ἀδελφόν. Ἐνταῦθα δ᾽ ἀφικόμενος, ὡς ἐπύθετο τὰ περὶ Σανταμέρειον γενόμενα, ἐχαλέπαινε

B τῷ Ζαγάνῳ, ᾗ ἤχθετο, ὅτι διὰ τ᾽ ἐκείνε παράβασιν ἐς τὰς Ἑλλήνας, χαλεπῶς ἂν αὐτῷ προχωρήσειε τὰ λοιπὰ τῇ πολισμάτων. Κήρυκα δ᾽ ἐποιεῖτο ἀνὰ τὸ στρατόπεδον, ὡς τε ἀφιέναι τὰ ὑπὸ Σανταμερίᾳ ἀνδράποδα. ἐνταῦθα ὅσα ὧδ᾽ ἠλθυθερώθη. τὰ μέντοι πλείω ἔφθησαν διαβάντα ἐς τὴν Αἰτωλίαν ὑπὸ τῆς Ἀχαΐας. Ζάγανος δ᾽ τὰ πλείω διεβίβασεν ἀπαγόμενος οἴκαδε. τὴν μὲν οὖν Γρεβενᾶ πόλιν, πέμψας Ἰησοῦ τ᾽ Σκοπίων ὕπαρχον, παρεσήσατο· ᾗ τέτων τὴν τρίτην μοῖραν ἀνδραποδισάμενος, ᾗ ἐπιλεξάμενος, εἴτι καλὸν ἦν ἀνδράποδον ἐν τῇ πόλει, ἀφαιρεῖτο. ᾗ πρότερον μὲν ὁ τῆς Πατρῶν πόλεως ἄρχων Ἰσοκάλης τοῦτο, παρεσήσατο ἔνια τῇ περιοίκων αὐτῆ πολισμάτων. οἱ

C δὲ Ἕλληνες, ὡς ἤθοντο Βασιλέα καταστρεφάμενον τ᾽ μεσόγαιον, ᾗ διαφθείραντα ἄνδρας ὡς πλείστες τῇ πόλεων, ὥρμηντο μὲν αὐτός τις ἕκαστος φθῆναι βουλόμενος παραδοῦναι σφᾶς, περιὴ ἀφικόμενον τὸν Βασιλέα, ἐξελεῖν σφᾶς, τὰ μὲν ἀνδραποδισάμενον, τὰ δὲ ᾗ ἐπισφάξοντα. οἱ δὲ Τοῦρκοι ἀπελάμβανον μὲν τὰς πόλεις, * Ἀπρικοὶ μὲν οὖν, ἐπιλεγόμε- * In uno, Ἀφρικοί.
νοι δὲ τὰ κάλλιστα τῇ πόλεων ἀνδράποδα, ἀφῃροῦν-

D το. ᾗ τὰ μὲν αὐτοὶ ἠνδραποδίζοντο, τὰ μικρὰ τῇ πολισμάτων, τὰ δὲ μεγάλα παρελάμβανον, ἐπιλεγόμενοι τὰ κάλλιστα τῇ πόλεων σφίσιν. Ὡς δὲ λύκοι ἐπὶ φρόβατα νομέων ἔρημα ἐσβαλόντες, αὐταρκῶς ἐδέποτε κορέννυνται τ᾽ φόνε, ἐλεεινῶς δὲ πάρεσιν ὑπὸ τῇ θυρίων τέτων τῇ λύκων. ἔτω δὴ ᾗ ἡ Πελοπόννησος ἐν τῷ τοιῷδε κάκιστα ἀπώλυτο, διαφθειρομένη ὑπὸ τῇ Βασιλέως ἀνδρῶν, οἰκτρότατα ἄλλων ἄλλῃ ἀπολυμένων. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἀφικόμενος ἐς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας, ἐστρατοπεδεύετο, τό, τε Κασειμένου πόλισμα προσεχώρησεν αὐτῷ. ᾗ πρὸς Σαλμυρίκλῳ πέμπων κήρυκα, ἐκέλευεν αὐτὲς παραδοῦναι τὴν πόλιν. Οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν ἐκόντες εἶναι σφᾶς παραδοῦναι, εἰδότες ὡς ὅμοια πείσονται τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι. Ταῦτα μὲν ὡς ἀνήχθη ἐς βασιλέα, συσκευασάμενος τῇ ὑσεραίᾳ, ἀφίκετο

E ἐπὶ τ᾽ Σαλμυρίκλῳ. Ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη ἐν ἀκμῇ, καθήκουσα ὑπὸ ὀρέων ὑψηλοτάτων, ἐρυμνὴ μὲν ἐς τὰ μάλιστα, ἀκρόπολις δ᾽ ἀνέχει ἐπὶ πολὺ τῆ κρημνῆ ἀνατείνουσα. ἐς ταύτην, τ᾽ περιοίκων, Ἑλλήνων τε ᾗ Ἀλβανῶν, οἱ πλεῖστοι διεσῴζοντο αὐτοί τε, ᾗ αἱ γυναῖκες, ᾗ τὰ παιδία. Βασιλεὺς οὖν ὡς ἐπέλασαν, ἐπολιόρκει τ᾽ πόλιν, τηλεβόλοις τε παίων τὸ τεῖχος τ᾽ πόλεως, ἐρυμνὸν ὂν ᾧ αὐτὸ πάνυ. ᾗ οἱ κηλύδος προσέβαλλον μὲν ἐγγύτατα τ᾽ τείχες, ᾗ

ἐπειρῶντο ⸗ ἄλλῃ ἢ προεχώρει. ὁ μέντοι προεχώρει αὐτοῖς, ἔτε ἡ τῆς πόλεως ἄιρεσις, ἔτε τἄλλα ἀξίως τῆς παρασκευῆς. πλεβολίσκοις μέντοι ἐπέτρωσκον ἐν ὀλίγῃς τῇ ἐν τῇ πόλει. Ημέρας δὲ ἑπτὰ πολιορκῶν, ⸗ τὸ ὕδωρ ἐκ ποταμῦ καταχόντων τῇ νεηλύδων, ἐ πολλῷ ὕστερον οἱ ἐν τῇ πόλει, ἐν ἀπόρῳ καθεσηκότες, ὡς δίψει συνείχοντο ἀπαύστῳ, παρέδωκαν σφᾶς τῷ Βασιλεῖ. τὰτες μὲν ἀμφὶ τὲς ἑξακισχιλίες ὄντας, ἐς ἀνδράποδα διελόμενος τοῖς ἀρίστοις καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιλεξάμενος παῖδας ὡσεὶ ἐννακοσίες εἰς τὲς νεηλύδας, τὲς ἄλλες ἀπέδοτο ἐν τῇ ἀγορᾷ. ὁ μέντοι ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐκ Ἑλλήνων, Παλαιολόγος ἰῷ τοὔνομα, λόγες τε ἐποιεῖτο, ἐφ' ᾧ παραδοίη ἐκ ἀκρόπολιν, ἂν μέντοι συσκευασάμενος σαθμὸν ἕνα, ἀπιὼν στρατόπεδόν οἱ ποιήσας, ἀφείλετο ἐκ ἀρχὴν Ζαγάνε, ἀφ' ἐκ * Σαντα μαρείε ἀποτυχίαν. ἔτος μέντοι ὡς κατελέλειπτο αὐτῦ, ἐφ' ᾧ παραλαβεῖν τὴν πόλιν, διέτριβε τῇ ὑστεραίᾳ. καὶ οἱ μὲν Ελληνες ἀπὸ πείρας ποιεύμενοι, ὀξέλιπον τινὰς τῇ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ὥς τε ἀπιέναι ἀποφερομένες τὰ ἔπιπλα σφῶν, ἐς τὴν ἀντίπερας τῆς Πελοποννήσε ἤπειρον, οἳ διενοοῦντο ἐμβιβᾶναι ἐπὶ τὰς Οὐενετὰς. ἐς τᾶτο δὴ σφίσιν ἐπεποίητο αἱ σπονδαί. τὰτες μέντοι ἐξιόντας ἐκ τ πόλεως καὶ παρασκευαζομένες ἀπιέναι, συλλαμβάνει ὁ Χαμυζᾶς, καὶ εἰς ἀνδραπόδων λόγον ποιησάμενος, ἐπέχε τὲς ἐν τῇ ἀκροπόλει, παραδιδόναι τὴν ἀκρόπολιν. Γράμματα δὲ πεμπόντες ὡς Βασιλέα, ἀπήγγελον τὴν τῦ ὑπάρχε ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς αὐτίκα παραβαίη τὰς βασιλέως σπονδάς. Πυθομένου δὲ ἕκασα, τὸν μέντοι Χαμυζᾶν ἐξέλασεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, Ζάγανον δὲ αὖθις ἀπέδειξε Θετταλίας τε ἅμα καὶ Πελοποννήσε ἄρχοντά τε καὶ ὕπαρχον. ἐπιτρέψας δὲ αὐτῷ ἄμφω τὼ χώρε, αὐτὸς ἤλαυνε ἐπὶ τὲ Φενεᾶν. Ενταῦθα ὧν ἀφικόμενος, ἔπεμπε κήρυκα ἐς τὰ πολίσματα, ὡς Βασιλεὺς αὐτοῖς τῶν παρεληλυθότων συγγνώμην τε ἴοι, καὶ κελεύοι κατιόντας ἀπὸ τῶν πολισμάτων, ἀγορὰν παρέχειν τῷ Βασιλέως στρατῷ. Οἱ μὲν ὧν τινες αὐτῷ ἐπείθοντο, καὶ κατιόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, συνέμισγον τοῖς Τύρκοις. Βασιλεὺς δ' συναγαγὼν τές τε τῶν θυρῶν καὶ ἱπποδρόμων ὅσοι παρῆσαν, ἤρκει ἐπὶ τὲς Αλβανές, ὡς ἀναρπασομένες. ἔτοι μὲν ὧν ὅσοι ἐπείθοντο τῷ λόγῳ, ἐξαπατηθέντες ἔπως ἀπώλοντο, καὶ τότε ὑποζύγια ⸗ κτήνη τῆς χώρας ἐξελαύνοντες, ἐκομίζοντο ἐπὶ Κόρινθον. Επὶ λόγῳ τοιῷδε, ἐπέδραμε τὰ Φλιοῦντος χωρία. οἱ δὲ ἐν τότοις κατῳκημένοι τῶν Αλβανῶν, ἅτε ἐν ὀχυρῷ πάνυ ᾠκημένοι, ἦγον καὶ ἔφερον τὰ Ελλήνων πράγματα, καὶ τὲς λοιπὲς τόσδε ἐς τὰ κάτω χωρία ἐκ Πελοποννήσε ἔχον, ἑπομένες σφίσιν, ἢ ἂν ἔτοι ὑφηγήσαιντο ἐπὶ ἐκ πόλεμον. ὥς τε αὐτοῦ ἔγνω ποιῆσαι δεῖν τὰ χώρια ταῦτα, καὶ ὡρμημένος ἐντεῦθεν τὲς Αλβανὲς * νεωτερίζειν ἐς τὴν Βασιλέως χώραν. καὶ τόγε πλέων τῆς ἀποβάσεως, ἔτως ἐλέγοντο ποιεῖσθαι, καὶ ἄγειν τὲς λοιπὲς, ὅποι ἂν ἐξηγήσαιντο. Ταῦτα μὲν ἐς τὴν Πελοποννήσε ἄλωσιν ἐς τοσᾶτον ἐγένετο. Βασιλεὺς δὲ Αθηνάζε ἀ-

* In uno, Σανταμαρείε.

* μὴ, in R. deest.

quid promovere posset. Quamvis tamen omnia tentaret, urbem capere nequibat, nec quicquam tanto apparatu dignum efficiebat. Bombardarii interim haud paucos oppidanos vulnerabant globulis. Quum autem urbem diebus septem obsidione urgeret, & peregrini milites aquam fluminis, unde obsessi aquam haurichant, obtinuissent, nec multo post siti expugnati oppidani, semetipsos regi dediderunt. Hos igitur ad miserandam mancipiorum fortunam redactos, rex in omnes exercitus sui proceres partitur. Inde quoque elegit pueros circiter nongentos, quos in peregrinorum ordinem transtulit. Reliquum vulgus væniit in publico foro. Is autem qui arci præerat, erat dux Græcorum, nomine Palæologus. Indicabat regi se arcem traditurum, si ipse hinc profectus miliare unum castra posuisset. Rex conditionem hanc haud abnuit: acceptisque in rei fidem obsidibus, inde digressus est: & veniens Ægium castra locavit, relicto illic Chamuze Peloponnesi & Thessaliæ præfecto. Hunc Peloponneso & Thessaliæ præfecerat rex, cum ex ea dignitate expulisset Zaganum propter Santamariæ calamitatem. Ille autem jussus manere ut arcem in deditionem caperet, postero die moratus est, nihil faciens. Græci autem periculum facturi, num satis omnia tuta sint, quosdam eorum qui in arce fuerant, dimiserunt, ut abirent portantes suam supellectilem in continentem, quæ ex adverso Peloponnesi erat. Nam inde cogitabant transire ad Venetos. hac enim conditione fœdus ictum erat. Hos igitur egressos urbe, & ad abitum instructos comprehendit Chamuzes, & ad mancipiorum conditionem eos trahens, auctor fuit iis qui in arce erant non tradendæ arcis. Litteris enim missis significarunt regi ducis imprudentiam & inscitiam, quod illico fœdera regis violaverit. Rex quid actum esset, ubi rescivit, Chamuzam officio suo ejecit: Zaganum vero iterum præfectum Peloponnesi, & ducem Thessaliæ constituit. Cum huic regiones istas commisisset, iter fecit per Phæanum. Huc cum venisset, præconem dimisit per oppidula finitima, qui diceret: Regem præteritorum veniam dare, & jubere, ut descendentes in castra, suis militibus commeatum vendant. Quidam igitur dicto audientes fuere, & venientes in castra, admiscebantur Turcis. Rex congregans Januarum milites, quotquot præsto erant, & equites, eos emisit in Albanos, quasi omnes rapturus. Quotquot præconis voci paruerant, in hunc modum occumbebant, & jumenta pecoraque, hac occasione usi, abigentes advenere Corinthum. Pari fraude usus etiam in Phliuntis regionem incursionem fecit. Nam Albani incolentes loca ista munitissima, Græcorum res agebant & ferebant. Reliqui Albani, qui habitabant in inferiore Peloponnesi regione, accedebant prædictis Albanis auxiliares, & sequebantur quocumque bellum avertissent. Itaque rex decrevit loca ista reddere infirma. Albanos præterea hinc digressos noluit amplius quid in sua regione rex innovare. Nam plerumque Albanos, quemadmodum modo diximus, defectionem fecisse ajunt, & reliquos defectionis socios traxisse. In hunc modum in ditionem regis rediit Peloponnesus. Rex autem veniens Athenas, ob-

Siti expugnata Salmenica.

Edit. Paris. pag. 256.

Palæologus arcis præfectus.

Chamizæ dejecto, Zaganus suffectus.

Phæanenses fraude capti.

Phliuntis regio occupata.

pag. 257.

Mech. Athenas petit.

ambulans hinc inde, veterem illam urbem & portus ſpectabat. Interea quidam peregrini, qui in arce erant, exponunt regi, quoſdam Athenienſes conjurationem feciſſe, ut proderent urbem Franco Bœotiæ principi, qui antea princeps Athenienſium extiterat: Sic urbs & Athenienſes in magnum diſcrimen venere. Nam rex huic indicio fidem dans capit cives decem opulentiſſimos: eoſque inde abducens, deportavit Byzantium ut ibi habitarent. Rediens autem domum, præcones miſit, jubens Demetrium ducem præcedere cum uxore: Ipſe vero per otium ſequebatur. Duci quidem tradidit urbem Aenum, & vectigal quod ab ſalinis iſtius urbis ſolvebatur. Præterea a Januis regis accipiebat circiter ſexaginta myriades librarum argenti. Francum Antonii filium quo per amorem abuſus fuerat (ut fertur) eique crediderat Athenienſium arcem, eum inquam miſit ad Zaganum Peloponneſi præfectum, quem occidi juſſit. Zaganus invitans iſtum in tentorium ſuum, cum eo colloquutus eſt uſque ad noctem. Poſtea autem cum abiret Francus pergens ad ſuum tentorium, ibi interfectus eſt a Zagano, cum ut ibi necaretur, precibus impetraſſet. Franci mors talis fuit. Rex autem per otium revertebatur domum. Cum adveniſſet Pherras, diem ibi moratus eſt. Nam fama erat, Pannones cum exercitu accedere ad Iſtrum. Ubi autem cognitum eſt, famam hanc eſſe falſam, non multo poſt Adrianopolim pervenit, ducens ſecum Græcorum regis fratrem Demetrium cum uxore. Ubi proceſſit in regiam ſedem, miſſo nuntio eunuchum abduxit a cuſtodia filiæ ducis. Zaganus qui relictus fuerat in Peloponneſo, habens ſub ſe Theſſaliæ exercitum, equitibus exceptis res Peloponneſi circumiens componebat. Plurimum lucri tum huic, necnon Peloponneſi ducibus accedebat ab mancipiis, quæ clam ferentes tranſmiſerant in Theſſaliam. Peloponneſiaci quoque plurima munera in iſtum virum conferebant. Salmenicam quoque exercitu circumſedit: & æquas conditiones, quibus oppidani urbem dederent, obtulit. Cæterum oppidani eas conditiones reſpuere, nec iis obtemperare voluerunt. Contigit autem poſtmodum, ut impune & illæſus exiret ab arce iſta Græcorum dux, qui per annum ibi manſerat, quam fortiſſime & generoſiſſime ſuſtinens bellum quod ab rege inferebatur. Nam Machumetes regiæ domus princeps de iſto viro talem ſententiam protulit. Veni in Peloponneſum, quæ admodum magna regio eſt, & mancipia reperi plurima: nullum vero virum præter iſtum. Rex ea tempeſtate in regia ſede verſabatur. Thomas ab Peloponneſo profectus, & Epidaurum aſſumens, acceſſit ad Corcyram: & ejectis inde mulieribus & liberis, navigabat in Italiam ad Romanum Pontificem. Miſit quoque legatum ad regem, periculum facturus num reddere ſibi vellet pro Epidauro, quam tradere volebat, regionem omnem Europæ maritimam. Rex legatum iſtum comprehendi, & in vincula duci jubet. nec tamen multo poſt eum inviolatum & illæſum dimiſit. Thomas veniens ad Romanum Pontificem, apud eum victum habuit, & quotannis ſex mille ſtateres * argenti. Inſequenti æſtate, ubi apparuit ver, expeditionem ſumpſit Mechmetes contra Caſtamonæ &

Demetrius Aeno præfectus.

Franci Acciuli interitus.

Salmenica arx rurſum obſeſſa.

Edit. Pariſ. pag. 258.

Thomas in Italiam.

* al. auri.

A φικόμενος περιὼν, ἐπεσκόπει τήν τε παλαιὰν πόλιν, καὶ τὰς λιμένας. Ἐξηγεμένων δὲ οἱ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει νεηλύδων, ὡς Ἀθηναίων τινὲς σωθέντες προδοσίᾳ Φράγκῳ τῷ Βοιωτίας ἄρχοντι πρότερον γενομένῳ Ἀθηναίων τυράννῳ, ἐς κίνδυνον ἀφίκοντο αὐτοί τε καὶ ἡ πόλις. Ἐνταῦθα ἀναπειθεὶς Βασιλεὺς, συλλαμβάνει δέκα τῶν ἀστῶν, ἄνδρας τοὺς ὀλβιωτέρους, καὶ ἀπαγαγὼν τούτους, κατῴκισεν ἐς Βυζάντιον. Κομιζόμενος μέντοι ἐπ' οἴκου, καὶ πέμπων κήρυκας, ἐκέλευε τὸν ἡγεμόνα Δημήτριον ὑπάγειν πρόσθεν σὺν τῇ γυναικὶ, καὶ αὐτὸς χολῇ ἐπορεύετο. τῷ μέντοι ἡγεμόνι ἐπέτρεψεν Αἶνον πόλιν, καὶ πρόσοδον ἀπὸ τῆς αὐτῆς ταύτης ἁλικῆς, καὶ ἀπὸ τῶν θυ-

B ρῶν, ἐς ἑξήκοντα μυριάδας ἀργυρίου. Τὸν μὲν οὖν Φράγκον τὸν Ἀντωνίου παῖδα, παιδιά τε αὐτῷ γενόμενον, ὡς λέγεται, καὶ παραδόντα τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, πέμπων Ζαγάνῳ τῷ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχῳ, ἐκέλευεν ἀνελεῖν. Ζάγανος δὲ ἐς τὴν σκηνὴν συγκαλέσας αὐτὸν, ἐς ὁμιλίαν καθίσατο ἄχει νυκτός. μὴ δὲ ὡς ἀπιὼν ὥρμητο ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν, κελεύσαντος αὐτοῦ, ταύτῃ ἀπέκτεινε. Τότε μὲν ἡ τελευτὴ ἔπος ἔσχε. Βασιλεὺς δὲ κομιζόμενος ἐπ' οἴκου χολῇ ἐπορεύετο. καὶ ἐπὶ Φέρας ἀφικόμενος, ἡμέρας τε διέτριψεν αὐτοῦ. ἠγγέλθη δὲ ἀπὸ Παιόνων στρατὸν ἐλαύνειν, ἐπιόντα ἐπὶ τὸν Ἴστρον. ὡς δὲ καταδηλα ἐγένετο, ἐδόκει ὅπα, παρὴν ἐς Ἀδριανούπολιν

C πολλῷ ὕστερον ἅμα ἄγων καὶ τὸν Ἑλλήνων βασιλέως ἀδελφὸν Δημήτριον, καὶ γυναῖκα. Ἐς μὲν οὖν τὰ βασίλεια ἀφικόμενος, πέμψας τὸν τε δυνέχον, ἀπήγαγεν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡγεμόνος θυγατρός. Ζάγανος δὲ καταλειφθεὶς ἐν Πελοποννήσῳ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ τῆς Θετταλίας στράτευμα, ἄνευ τῶν ἱπποδρόμων, καθίστη περιὼν τὰ τῆς Πελοποννήσου πράγματα, καὶ μεγάλα ἀπέφερε κέρδη, αὐτός τε καὶ οἱ τῆς Πελοποννήσου ἄρχοντες, ἀπό τε ἀνδραποδῶν, ἃ κρύφα ἀποφερόμενοι, διεβίβαζον ἐς Θετταλίαν. καὶ δῶρα εἰσπραττόμενος τοὺς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ Σαλμωνίκιον ἐπελαύνων ἐπολιόρκει, λόγους τε προσφέρων ἐπιεικεῖς εἰς

D τὴν παράδοσιν, ἔπει μὲν οὐκ ἐπείθοντο. Σωΐβη δὲ ὕστερον ἀσινῆ ὑπεξελθεῖν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ταύτης Ἑλλήνων ἄρχοντα, ἑνιαυτὸν ἐπιμείναντα, γενναιότατα ὑποσάντα τὸν πρὸς Βασιλέα πόλεμον. ὃς τε Μαχμέτην τὸν τοῦ Βασιλέως οἰκέτην ἡγεμόνα, φάναι ἐπὶ τούτῳ τάνδρὶ, ὡς ἐς Πελοπόννησον τοσαύτην χώραν ἀφικόμενος, ἀνδράποδα μὲν πολλὰ δ' ροιτο, ἄνδρα δὲ ἕνα ὅτι μὴ τοιοῦτον. Βασιλεὺς μὲν τότε ἀμφὶ τοῖς βασιλείοις ἦν. Θωμᾶς δὲ ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ

E Ἐπίδαυρον παραλαβὼν, ἀφίκετο ἐπὶ Κέρκυραν, καὶ ἐκβαλὼν γυναῖκας τε καὶ παῖδας, ἔπλει ἐπὶ Ἰταλίαν, παρὰ τὸν Ρωμαίων Ἀρχιερέα, καὶ πρέσβιν ὀπὸ Κερκύρας ὡς Βασιλέα ἔπεμπε πειρώμενος, εἰ καὶ αὐτῷ χώραν ἐπιδῷ ὁποιανοῦν τὴν Εὐρώπης παράλιον, ὥς τε τὴν Ἐπίδαυρον παραδοῦναι τῷ Βασιλεῖ. τὸν μὲν οὖν πρέσβιν συλλαβὼν, ἐν πέδαις τε ἐποίησατο, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ἀφῆκεν ἀβλαβῆ ἀπιέναι. Ἀφικόμενος δὲ Θωμᾶς ὁ ἡγεμὼν παρὰ τὸν Ἀρχιερέα, τὴν δίαιταν εἶχεν ἐν τούτῳ, ἑξακισχιλίας χρυσίου τοῦ ἔτους σατήρας. τὰ δὲ ἐπιγινόμενα θέρεα, ὡς τὸ ἔαρ ἐπεγένετο, ἐστρατεύετο Μεχμέτης ἐπὶ τὴν Καστάμονής τε καὶ Σινώπης ἡγεμόνα. αἰτιασάμενος

ὅτι Χασάνῃ τῷ Μακρῷ ἐπιτήδειός τε ὢν, καὶ ἐδόκει ἂν μεταπῆναι μετ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν Μεχμέτεω χώραν, ἐπιόντα ἅμα ἐκείνῳ στρατεύεσθαι. Λέγεσθαι μὲν δὴ καὶ ἄλλα, ὡς ὁ Ἀμάρλεω ἀδελφὸς, ἅμα ξὺν βίῳ ἐν τοῖς Βασιλέως θύραις, σωφρονεῖν Βασιλεῖ, στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν ἀδελφόν. πληρώσας δὲ νεῦς πλοῖά τε καὶ ξ τριήρεις ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ θαλάσσαν, καὶ αὐτὸς ἅμα βὰς ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐπορεύετο πεζῇ ἅμα τὴν ἤπειρον. καὶ ὁ στόλος αὐτῷ ἅμα θαλάσσης ἐν χρῷ παραλαβὼν τὴν Ἀσίαν, ἐς ὃ ἀφίκετο ἐπὶ Σινώπην. καὶ ὁ Βασιλεὺς στρατεύσαμενος ἅμα τῆς Καστα-
μονίης πόλεως, διελαύνων, ἀφίκετο ἐπὶ Σινώπην. Ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη προκειμένη πρὸς τὸν Εὔξεινον πόντον. ἅμα τείνει ἡ Χερρόνησος ἥδε, ἐς τὴν θάλασσαν, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, καὶ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν ᾠκεῖται ἡ πόλις, ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσα τὴν θάλασσαν, καὶ λιμένα αὐτόφυη. ἡ δὲ ἐπέκεινα τῆς πόλεως, ἔσω διατείνουσα Χερρόνησος, δήκει ἐπὶ σταδίους εἴκοσιν· ἔμπλεως δέ ἐστι παραδείσων τε καὶ δένδρων παντοδαπῶν, ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων, * Πόρδα-
πας ὀνομαζομένη, ἔχουσά τε ἐντὸς δορκάδας, λαγωούς τε, καὶ ἄλλα ἄττα κυνηγέσιμα. Ἡ πόλις ἐρυμνὴ μέν ἐστι ἐφ' ἑκάτερα τῆς θαλάσσης, ἐς τὰ μάλιστα, περικαλλεσάτη τε καὶ ὡραία, ἀπὸ δὲ τῆς ἠπείρου μὲν ἡ πόλις ἐπ' αὐτῷ τινα. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς Χερρονήσου χώρα τῆς πόλεως, πεδεινή τε, καὶ οἵα προσβάλλειν τῷ τείχει ὡς ῥᾷστα. Μαχμέτης μὲν οὖν, ἐλάσας ἐπὶ τὴν πόλιν, πρὶν Βασιλέα ἀφικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον, * προσέφερε λόγους τῷ Ἰσμαήλῃ, λέγων τοιάδε. Ὦ παῖ Σκενδέρεω, σὺ μὲν γένους εἶ τοῦ Τύρκων ἐπιφανοῦς, καὶ τὸν γε Βασιλέα οἶδα, ὡς τὸ γένος τοῦτο ὤν, φύσει τε τοῦ πολεμίους τῶν Μεχμέτεω ἥρωος, ἐ παύεται διαπολεμῶν. Τί οὖν οὐχ ἡσυχίαν ἄγων, καὶ ταδελφῷ τῷ σῷ τὴν ἡμίσειαν ἀρχὴν ἐπιξέπων, ἐς τὸ ἥμισυ βασιλεύειν ἐθέλεις; ἀλλ' ἀφελόμενος τὸν ἀδελφὸν τὸν σὸν, σύμπασαν ἤδη τὴν ἀρχὴν διέπεις ἐναντία Βασιλέως φερόμενος; νῦν οὖν ὅπως ταῦτα ἐπὶ τὸ βέλτιον καταστῇ, ἴθι ἐξιών, ἔλθε ὡς Βασιλέα, σαυτὸν ἐπιτρέψων τε ἅμα καὶ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ὅτι σαφῶς ἴθι, ὡς οὐδὲν ἄχαρι πεισόμενον πρὸς Βασιλέως, οὐδὲ τὸ ὑπερβαλεῖν χάριν τοιάνδε αὐτῷ καταθέμενος. καὶ ἔσαι σοι χώρα ἐκ ἐλάττων τῆσδε τῆς σῆς χώρας, καὶ ἅμα ἐν ἀσφαλείᾳ βιοτεύων, εὐδαιμονίαν μὲν ἄλυπον ἕξεις, πράγματα δὲ ὅτε πρὸς τὴν πολεμίων ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἔσαι τὸ λοιπὸν, ὅτε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιτιθεμένῳ σοὶ ἀεὶ, καὶ ἐς τὴν ἀρχὴν ἐπιβουλεύοντος. ἴθι οὖν αὐτὸς ἐξηγοῦ ὁποίαν σοὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀρχὴν ζητεῖς παρὰ βασιλέως, ὡς ἂν πράξωμαι περὶ αὐτῆς ἐς τὸν Βασιλέα. Ταῦτα μὲν Μαχμέτης ὁ Μιχαήλε ἡγεμὼν ἔλεγεν. Ἰσμαήλης δ' ὑπολαβὼν ἔλεγεν. Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν ὦ Μαχμέτη, ἐς τοὺς ἥρωας πολεμίους στρατεύεσθαι τὸν Βασιλέα ἐλαύνειν, καὶ ἐκ ἐπὶ τοὺς ὁμοφύλους, καὶ ὁμοπίστους. Οὐ γὰρ θέμις ἀνδρὶ ὁμόφυλον καὶ ὑπόσπονδον μὴ ὑπάρξαντα ἀδικίας πρότερον καταλύειν ἐλθόντα. Ἡμεῖς δὲ ὅτε ἄδικόν τι ἐς Βασιλέα ἐπράξαμεν, ὅτε τὰς σπονδὰς παραβαίνομεν. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐπεθύμησε Βασιλεὺς, πρὸς δὲ Χασάνην τὸν πόλεμον, οὕτω οἱ τὴν χώραν ἐθέλει γενέσθαι, φέρε ἐπιδόντα ἡμῖν Φιλιππόπολιν, ἀντὶ τῆσδε τῆς χώρας, ὥς τε μὴ ὑπόφορον ἔχειν, ἀλλ' ἀτελῆ, καὶ χωρήσομεν ὡς Βασιλέα, πιστεύοντες αὐτῷ τῇ ἐπιεικείᾳ. Ὁρᾶτε οὖν τὴν πόλιν, ὡς ἐν ὀχυρῷ πάνυ φύσει

Sinopæ principem. Huic dabat crimini amicitiam, quam fecerat cum Chasane Longo. Præterea quod parabat, Chasani adjunctus, incursionem facere in suam regionem, una cum eo hostiliter accedens. Feruntur & alia: videlicet Amarles frater agens in Januis regis, regi non cessavit suadere, ut fratri suo bellum indiceret. Implens igitur rex naves & triremes circiter quinquaginta & centum, eam classem mari profectionem facere jussit. Ipse vero transiens in Asiam itinere pedestri, per continentem incedebat. Classis regia Asiæ oram tenebat, donec veniret Sinopam. At rex iter faciens per Castamonam urbem cum exercitu, tandem pervenit Sinopam. Urbs hæc præjacet Euxino Ponto, extendit se, cum sit Chersonesus, in mare stadiis viginti septem; & in Isthmo sita est. Hortis & arboribus abundat. Plantas & arbores producit omnigenas tam mansuetas, quam sylvestres. Nomen ejus est Pordapas. Sunt ibi damularum & leporum vivaria. Nec desunt aliæ feræ, quas venari solemus. Urbs admodum munita est. nam utrinque mari cingitur, cum sit speciosa & pulchra. Ab continente vergit urbs ea in locum arenosum. Ea vero regio quæ in Chersonesum panditur, campestris est: & hinc facile urbis mœnia aggredi licet. Machumetes profectus ad urbem istam, ante adventum regis in Turcorum castra, hujusmodi orationem cum Ismaele habuisse fertur: O fili Scenderis, tu quidem ex illustri * Tyriorum genere natus es. Præterea nec te fugit, etiam regem ex isto genere prodiisse, & contra Mechmetæ hostes haud cessare bellum gerere. Quid igitur non pacem & tranquillitatem amplecteris, & fratri tuo dimidium principatum concedens, alteri dimidio principatui imperare non vis? Sed spolias fratrem dimidia principatus parte, & totum gubernas, nec interim abstines injuriis adversum te provocare regem. Nunc igitur, ut res tuæ meliore sint loco, consulo ut egressus ad regem, teipsum & principatum ei tradas. Nec ingratum experiere regem. Proinde ne cuncteris hujusmodi beneficio tibi regem devincire. Nam satis scio, aliam accipies ab rege regionem tua nequaquam minorem, & beate secureque vives: nec ulla tibi interveniet tristitia. Nec negotia tibi erunt deinceps aut cum nostris, aut cum tuis hostibus. Etiam ab fratre tuo tutus eris. Nec erit hostis qui principatui tuo insidietur. Ipse igitur profer, quem tibi ab rege in Europa principatum dari velis, eumque tibi apud regem impetrabo. Hæc quidem loquutus est Machumetes dux, filius Michaelis. At Ismael respondens, inquit: Verum oportebat, o Machumeta, regem bello lacessere Mechmetæ herois hostes: nec nos bello affligere qui ejusdem & nationis & fidei sumus. Haud enim fas censetur, ut bellum moveat contra virum ejusdem nationis, & in fœdus susceptum: præterea qui non prior injurias fecerit, & eum e medio tollere statuat. Nos quidem injuria nulla affecimus regem, nec fœdera violavimus. Sin autem rex nobis succenset, quod Chasanem coluerim, age, in hunc belli molem avertat. Ergo si hanc regionem rex sibi tradi postulat, pro ea nobis tribuat Philippopolim: at ita, ne eam tributariam, verum immunitate recepta, possideam. Quod si fecerit, ad regem pergemus, ejus æquitati fidem ha-

Sinope.

Pordapas.

Machumetis ad Ismaelem oratio.

Edit. Paris. pag. 259.

Ismaelis responsum.

bentes. Videtisne, quam gregie urbs munita sit loci natura, & armis instructa? Bombardæ in circuitu positæ sunt quadringentæ. Bombardarii jaculatores adsunt circiter bis mille. Habet supra decem millia virorum hæc urbs. Hinc datur nobis quam tutissime resistere, & hostes gravissime lædere. His auditis, Machumetes plurimum delectatus est Ismaelis oratione: & processit ad regem, ut ei persuaderet, qui urbem istam in ditionem acciperet. Rex ubi singula, quæ commemorasset Ismael, intellexit, paratus erat pacem componere his conditionibus quas obtulisset Ismael. Proinde Philippopolim ei præbuit. Ismael universas suas opes ferens, excedebat urbe, & proficiscebatur in eam Europæ regionem quam ei rex assignaverat. Rex cum in ditionem accepisset urbem, & Ismaelem in Europam ablegasset, etiam reliqua quæ ad istum principatum pertinebant, in regis ditionem devenere. Et sane Castamona urbs erat opulenta, & inprimis munita. In hanc princeps collocaverat uxorem & liberos. Ipse vero obsidionem Sinopæ tolerare volebat. Regio autem Ismaelis incipit ab urbe Ponti Heraclia, quæ regis est. porrigit se per Pontum usque ad Paphlagoniam, & ad Turgutis regionem. Cum autem opibus per se sit florentissima, attamen reditum habet annuum, qui præbet circiter viginti myriades staterum * argenteorum. Sola ista Asiæ regio æs fert, ut alibi annotavimus. Æs autem hoc secundum Iberiæ æs, optimum perhibetur. Ex eo quotannis tributi nomine accipit rex quinque myriades staterum auri. Naves plurimæ stabant in portu Sinopensi, inter quas erat rotunda, quam extruxerat Ismael, ea capiebat dolia noningenta. Hanc Byzantium abduxit. Etiam rex paraverat navem quæ ea tempestate, exceptis Venetorum navibus, & Alphonsi Tarraconensium regis navi, maxima erat. Alphonsus etenim primus fabricavit navem capacem doliorum quatuor millium. Venetorum urbs deinde, ubi pax cum Liguriæ tyranno intervenit, naves ædificavit. Etiam Taraconnensium rex composuit naves duas, quæ magnitudine antecesserе naves omnes quæ umquam fuere. At Taraconnensium regis naves, in sese incidentes, præ magnitudine in portu confractæ sunt, nec in mare deduci potuere. Rex Turcorum hæc audiens, & ipse fabricavit navem doliorum trium millium capacem. Nec multo post interiit ea propter mali magnitudinem. Nam postquam in navem adaptatus est, & quidam eam haurirent tempore longo, tandem ubi exhausta est a quadringentis quibus id negotii datum erat, in ipso portu submersa & mari obtecta est. Navis autem gubernator aufugit, timens regem Mechmetem. Sed hæc quidem succedenti tempore acciderunt. Rex igitur sub idem tempus occupans regionem Ismaelis, qui Scendere patre natus erat, recta profectus est contra Chasanem Longum & contra Colchida, ut debellaret regem Trapezuntis, qui erat amicus & familiaris Chasanis. In primis autem eo familiariter utebatur frater ejus Joannes. Ipse quoque rex David suam * consobrinam, quæ erat Joannis filia, Chasani Longo in matrimonium collocavit. Rex David rogavit Chasanem, ut sibi efficeret apud regem, ne in posterum tribu-

Sinope Mechmuti tradita.

Castamone.

Edit. Paris. pag. 260.

* *al.* aureorum.

Æs Iberiæ optimum.

Alphonsi navis.

Mechmetis expeditio in Armeniam, contra Usuncassanum.

* Despinam.

A μένη, ἢ κεκοσμημένη ὅπλοις. * τετρακοσίας μὲν τηλεβόλους, τηλεβολίσκους δὲ ἀμφὶ τὰς δισχιλίας, Ϛ ἄνδρας ὑπὲρ τὰς μυρίας παρέχει, ὡς ἀσφαλέσατα μὲν ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, ἢ τοῖς πολεμίοις, ὡς ἐπιζήμια. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Μαχεμέτης, ἢ χαίρειν πάντοις Ἰσμαηλέως λόγοις, προήλαυνεν ἐπὶ Βασιλέα, ὡς ἐπὶ τῇ ξυμβάσει τῆς πόλεως σωφρονισόμενος Βασιλεῖ. Βασιλεὺς μὲν ὡς ἐπύθετο ἕκαστα τὰ ὑπὸ Ἰσμαηλέω, ἕτοιμος ἦν παρέσεσθαι ἐφ' οἷς προὔσχετο Ἰσμαήλης αὐτῶν, Ϛ τότε Φιλιππόπολιν παρεῖχετο. ἢ Ἰσμαήλης ξύμπαντα τὸν ὄλβον ἀποφερόμενος, ὑπεξεχώρει ἐκ τῆς πόλεως, ἐς τὴν Εὐρώπην ἀφικνούμενος ἐπὶ τὴν χώραν, ἣν αὐτῷ παρέσχε Βασιλεύς. Ἐνταῦθα ὡς παρέλαβέ τε τὴν πόλιν ὁ Βασιλεὺς, ἢ Ἰσμαήλῃ τε ἔπεμπεν ἐς τὴν Εὐρώπην, τότε ἄλλα ὅσα ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διετέλει, προσεχώρησεν αὐτίκα τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ καὶ Κασαμώνη πόλις εὐδαίμων ἐρυμνή τε ἐς τὰ μάλιστα. ἐς ἣν γυναῖκα τε ἢ παῖδας ὑπεξέθετο. Ϛ αὐτὸς παρεσκευάζετο ἐν Σινώπῃ πολιορκησόμενος. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τοῦ Ἰσμαήλεω, ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς ἐς τὸν πόντον Ἡρακλείας πόλεως τοῦ βασιλέως, ἐκτείνει δὲ ἐκ τοῦ πόντου ἐς τὴν Παφλαγόνων χώραν, ἢ ἐπὶ τὴν Τουρκέσσων χώραν. ὀλβιωτάτη δὲ ἦσα, προσοδον ἔχει ἐς πὰς εἴκοσι μυριάδας χρυσίους τοῦ ἔτους στατῆρας. χαλκὸν δὲ, ὡς ἢ ἄλλοθί μοι τοῦ λόγου, φέρει ἡ χώρα αὕτη μόνη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. χαλκὸν δὲ κάλλιστον, μετά γε τὸν Ἰβηρίας χαλκόν. ἀφ' οὗ δὴ προσίει τῷ βασιλεῖ ἐπέτειος φόρος χρυσίου πέντε μυριάδας στατήρων. πλοῖα δὲ ἐπῆν ἐν τῷ λιμένι τῆς Σινώπης, ἄλλα τε, ἢ ναῦς στρογγύλη, ἣν ἐναυπηγήσατο Ἰσμαήλης ἐννακοσίων * πίθων. παύτην μὲν δὴ οὖν ἐς Βυζάντιον ** ἦ δὴ ἢ Βασιλεὺς ἐναυπηγεῖτο ναῦν μεγίστην δὴ τῶν πώποτε γενομένων νεῶν μετά γε τὴν Οὐενετῶν, καὶ Βασιλέως τῆ Ταρακωνησίων Ἀλφόνσε. Ἀλφόνσος γὰρ δὴ πρῶτος ναῦν ἐναυπηγήσατο πίθων ὡς τετρακισχιλίων. Ϛ ὕστερόν τε ἡ Οὐενετῶν πόλις, ἔπειτε εἰρήνη ἐγένετο σφίσι πρὸς τὸν Λιγυρίας τύραννον, ἢ Ταρακώνων, ἐναυπηγήσαντο ἢ αὐτοὶ ναῦς δύο, μεγίστας δὴ ἁπασῶν τῶν γενομένων νεῶν. Αἱ μὲν δὴ τῶν Ταρακώνων Βασιλέως νῆες, ὑπὸ μεγέθους σφίσιν αὐταῖς ἐμπεσοῦσαι, διεφθάρησαν ἐν τῷ λιμένι, ἢ οὐκ ἔφθησαν ἐκπλεῦσαί ποι, ἐς πέλαγος γενόμεναι. Βασιλεὺς γὰρ ἢ αὐτὸς πυνθανόμενος ταῦτα, ἐναυπηγεῖτο ναῦν, ὡς τεσσαρακισχιλίων πίθων. Ϛ ὀλίγῳ ὕστερον, ὑπὸ μεγέθους τῶν ἴσα ἀπώλετο· ὅτε καθ' ὁτιοῦν ἐς τὸν ναῦν ὠθεώχθη, ἢ ἄντλον ποιεμένη πολὺ, ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον, ὡς ὑπεξέχυτο ὑπὸ τετρακοσίων τεταγμένων ἐς τοῦτο, μὴ ταῦτα κατέδυ αὐτὴ ἐν τῷ λιμένι, ἢ ἠφανίσθη ὑπὸ θαλάσσης. ἢ ὁ ναύκληρος τῆς νηὸς ἀπέδρα, δείσας Βασιλέα Μεχμέτῃ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο. τότε γὰρ βασιλεὺς παραλαβὼν τὴν Ἰσμαήλεω τῶν Σκενδέρεω χώραν, ἴεσο ὁμόσε ἐπὶ Χασάνην τὸν Μακρὸν, ἢ ἐπὶ Κολχίδα, ὡς καθαιρήσων Βασιλέα τῆς Τραπεζοῦντος, ὃς ἐπιπιδείως ἔχων πρὸς τὸν Χασάνην, ἢ σωήθης γενόμενος, Ϛ μᾶλλον ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Βασιλεὺς Ἰωάννης, ἢ αὐτὸς Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐξέδοτο ἐς γάμον θυγατέρα Ἰωάννου, ἢ Δαβὶδ ἀνεψιὰν, Χασάνῃ τῷ Μακρῷ. καὶ προσεδεῖτο Βασιλεὺς Δαβὶδ, τὸν Χασάνην ἀξιοῦν παράξασθαι ἐς τὸν βασιλέα Μεχμέτῃ, τὸ λοιπὸν μὴ ἀπάγειν τὸν φό-

* *In uno*, τετρακοσίοις μ. τηλεβολίς, τηλεβολίσκοις δὲ ἀμφὶ τοῖς δισχιλίοις.

* *Deest forte* ἀπήγαγε, *aut tale quid. in R. etiam lacuna est.*

ρον τ Τραπεζουῶτος πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ ζητῶν μᾶλλον ἀποχαρίσασθαι τῷ Χασάνῃ Βασιλεὺς Μεχμέτης. οἱ μὲν οὖν Χασάνεω πρέσβεις ἐς Βασιλέα ἀφικόμενοι, διελέγοντο μὲν καὶ ἄλλα ὑπερηφανῶ. ἐν δὲ τῇ καὶ τόδε ἠξίουν σφίσιν ἀφεθῆναι, τὸν τ Κολχίδος χώρας φόρον. τούτους μὲν οὖν ἀπέπεμψε Βασιλεὺς, ἐπαπειλήσας, ὡς τὰ λοιπὰ εἴσονται ἢν εἰς μαρὰν, ὅτε δέοι τ Βασιλέως προσδεῖσθαι. Τότε δὴ οὖν τὰ τῆς Καππαδοκίας ἐλαύνων, καὶ διεξελαύνοντι, ὅτε παῖς αὐτῷ προσήει ὁ πρεσβύτερος, ὁ τ Αμασίαν διαιτώμενος, δῶρα τε μεγάλα ἔφερε τῷ πατρὶ, καὶ προσεκύνησεν αὐτὸν ἐπὶ γῆς, ὥς γε τούτοις νομίζεται. παρεγένετο δὲ τῷ Βασιλεῖ, καὶ ὁ πενθερὸς αὐτῦ * Τουρούτης, οὗ τὴν θυγατέρα ἀγόμενος ὅτε Βασιλεὺς, καὶ ἀρεσκόμενος ταύτῃ, ἔχῃπό τε δεύτερον, μετά γε τὰς ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῦ γυναῖκας, καὶ τόντε ἀδελφὸν τ γυναικὸς, ἐς τὰς θύρας αὐτῷ παραγενόμενον, καὶ διατρίβοντα ἐν ταῖς θύραις, περιάγειν ὅπῃ ἂν στρατεύηται. Τότε μὲν δὴ διεξελαύνοντι, ὑπέλιπε τῷ Βασιλεῖ δῶρα φέρων ὡς μέγιστα. ἐπεὶ δὲ παραμειψάμενος τὴν Σεβάστειαν, ἐσέβαλεν ἐς τ Χασάνεω χώραν, πολίχνην μὲν τοιῶνδε **** ἐπιὼν παρεσήσατο. μᾶ δὲ προΐοντι, ἀφικνεῖται ἐς αὐτὸν Βασιλέα ἡ τ Χασάνεω μήτηρ, φέρουσά τε δῶρα λαμπρά, καὶ ὑπὲρ τῦ παιδὸς διαπρεσβευομένη. ἐλθοῦσα δὲ ἐς ὄψιν τῷ Βασιλεῖ, ἔλεγε τοιάδε. Ω Βασιλεῦ Οτωμάνεω Αμυράτεω παῖ, ἐμὲ τὴν δὲ ἀπέστειλε Χασάνης ὁ ἐμὸς παῖς, εὐνοῶν μὲν τοῖς σοῖς πράγμασι, καὶ ὅτε ἀχθόμενος τῇ εὐδαιμονίᾳ τῇ σῇ, ὅτε ἀπαγορεύων χαρίζεσθαί σοι, ἐφ' ὅ, τι ἂν αὐτὸς παραγγέλῃς. Εγὼ δέ σοι ἀπ' ἐμαυτῆς τάδε δαιμόνιε ἀνδρῶν. Τί ὅπως προσφέρεις ἡμῖν τοῖς ὁμοφύλοις ὑπεναντίως πόλεμον; ἢ οὐκ οἶδα, ὡς Παιαζήτην τ Λαίλαπα, Αμυράτεω παῖδα, περὶ ταῦτα πλημμελοῦντα, καὶ ἐξαμαρτόντα τὰ μέγιστα ἐς τοὺς ὁμοφύλους, ἡ δίκη φέρουσα ἐπέβαλλεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, καὶ ἀπώλετο ὑπὸ βασιλέως Τεμήρεω; σοὶ μὲν ἐς τόδε ἤπιως προσφερομένῳ τοῖς ὁμοφύλοις, καὶ οὐδενὶ κακά τε * ἀνήκεστα ἐργασαμένῳ, πολλὴν μὲν καὶ ἄφθονον τὴν εὐδαιμονίαν παρέχεται ὁ Θεὸς, διδόντος σοι ταῦτα τὸν ἥρωος, πολλὴν δὲ καὶ εὐδαίμονα χώραν, καὶ πόλεις καὶ βασιλεῖς παρέχεται ὑποχειρίους σοι γίγνεσθαι, καὶ αἰχμαλώτους. καὶ ταῦτα εὖδη σὺ ἐπίσασαι, ὡς οὐκ ἔτι δή, ἐς τό δὲ ἐξυβρίσαντι, ἐς τὰς ἑαυτῦ ἄνδρας, παρέχεταί σοι τὰς πολεμίους καταστρέφεσθαι. Ως ἔνιοι τ φύσιν τε καὶ ψυχὴν αὐθαδέσατοι, καὶ ἀναιδεῖς εἶναι δοκοῦσι, ὡς δίκη ἐδαμῆ γῆς ἀνθρώποις ἐπεξέρχεται, ἀλλ' αὐτὰ εἰκῇ χωρεῖν πέφυκε σφίσι τὰ πράγματα. μὴ ἐφ' ὅ, τι ἂν γένοιτο ἕκαστος τραπόμενος, τοῦτο αὐτῷ δεμιτὸν εἶναι καὶ δίκαιον, καὶ τῦ δυνατῦ, τυράννῳ καὶ Βασιλεῖ * προχωρεῖ ἕκαστα σωὴ δίκῃ ἐπιγενόμενος αὐτοῖς. ἀλλὰ θεῶν τὰς μοίρας διανεμόμενος, τὴν τε φαύλην, καὶ ἀγαθὴν, ἐς ἄμφω ταύτας διακρίνει τὰς τῇδε ἀνθρώπων παραγινομένας. οἷς δ' ἂν διανέμηται ἀείσηται μοῖραν, καὶ μᾶ θάνατον ὅπως δεσμώμενος, τιμωρεῖται τε ἐς τὰ μάλιστα. πέφυκε δὲ ἄλλως τὸ θεῖον, ὅπῳ ἄν τις ξυνομολογῇ, τούτῳ σωτὶ θεῖναι, ἢν δὲ παραβαίνει, ἐπιτρίβεσθαι τὸ παράπαν. Σὺ δὲ ἐς μέγα ἥκεις εὐδαιμονίας τῆδ γε νῦν ἔντων ἀνὰ τὴν οἰκουμένην βασιλέων, διὰ τὸ πεί-

tum ferre cogeretur ad ipsum Trapezuntis, sed magis quærebat gratificari Chasani rex Mechmetes. Cæterum Chasanis legati cum venissent ad regem, inter cætera loquebantur fastuosa: postulabant quoque sibi remitti & Colchidis tributum. Rex hos dimittens minitando: Haud multo, inquit, post vestro periculo experiemini quid ab rege petendum sit. Sub idem tempus cum iter per Cappadociam faceret filius ejus natu maximus, qui Amasiam imperio moderabatur, accedebat, munera maxima patri offerens: eumque in terram procumbens, ut mos gentis est, adoravit. Hic adiit ad regem, necnon socer ejus * Turiutes, cujus filiam uxorem duxerat rex, quam plurimum diligebat, eaque secunda post mulieres, quas in cubiculo suo tenebat, utebatur. Fratrem uxoris jussit, qui ad ipsum adierat, & in Januis agebat, sequi quocumque profectionem instituisset. Tunc igitur in militiam proficiscenti regi, occurrit filius munera quam maxima ferens. Ubi autem transivit Sebastiam, irruptionem fecit in Chasanis regionem, urbemque occupavit nomine * **** Rex cum ulterius pergeret, obviam habuit Chasanis matrem, munera amplissima portantem, & nomine filii legatione apud regem fungentem. Progressa autem in conspectum regis, sic infit: O rex Otomanidarum, fili Amuratis, me quidem misit Chasanes filius meus, qui admodum rebus tuis favet, nec invidet felicitati tuæ, nec recusat tibi gratificari in omnibus quæcumque imperaveris. Quæ autem nunc sequuntur, ex memetipsa profero, vir divine. Quid nos, qui ejusdem tecum gentis sumus, idemque populus, bello persequeris? Aut ignoras Pajazitem Lælapa, Amuratis filium, qui cum circa hæc eadem erraret, & plurimum delinqueret in gentis suæ homines, tandem sensit ultionem? Nam justitia accedens, eique manus injiciens, effecit ut trucidaretur ab Temire rege. Tibi quidem hactenus, quia mansuete & clementer tractasti tuæ gentis homines, nec cuiquam intoleranda fecisti, Deus maximam & copiosam largitus est felicitatem, auctore Heroe. Præterea præbet amplam & opulentam regionem, urbes & reges, qui omnes tuum imperium agnoscunt, & contremiscunt. Certe haud te clam est, fore, si contumeliis & injuriis lacessiveris homines qui Heroa colunt, ut nequeas amplius hostes tuos vincere: quamvis quidam natura & animo male feriati homines, & impudentissimi, censeant justitiam nullibi terrarum homines punire, verum casu quodam sive fortuito res humanas gubernari. Nec ad quodcumque se contulerit quilibet sive rex sive tyrannus, fas justumque est: sed si justitia accesserit. Verum enim vero cernimus Parcas utramque sortem, bonam & malam distribuere, & in utramque hanc secernunt homines, qui in terram advenerint. Quibus melior sors in hoc sæculo a Parcis fuerit attributa, hi post mortem vincti pœnis subjiciuntur. Solet autem alias numen sedulo id procurare, ut quod quis intercedente jurejurando pactus fuerit, præstet. Sin prævaricatur, prævaricantem illico comminuit. Tu quidem maximam consequutus es felicitatem, adeo ut nullus omnium qui in orbe sunt, regum tibi sit conferendus. Causa vero

* Τερέρτης. R. Tourgoutes.

* In ora, ἀνήκεστον.

* In uno, προχωρεῖν.

Edit. Paris. pag. 261.

Cappadociam intrat Turca.

* Turgetes.

* Corycum.

Nomen urbi: desideratur: etiam in R.

Matris Usuncassani ad Turcam oratio.

Ejusdem religionis homines se invicem perturbare nefas.

Dei justitiam, non casum, omnia gubernare.

pag. 262. Parcæ.

Legem divinâ custodientes feliciter vivere.

in promptu est: Nam paruisti Heroi, & solemnia quæ semel visa sunt, non es transgressus: & in posterum imperabis si sic perrexeris agere. Pactis autem omnibus quæ quis fecerit, sive cum Heroe, sive cum Deo, donec moriaris, standum est. Verum non honeste nobiscum agis, qui sumus de tua natione, & servi Herois. Nam etiam Parca tecum pacta est. Satis scio, hæc nos non despiciet, nec nos contumeliis & injuriis abs te affectos aberrare vagos sinet. Hæc loquuta est. Rex autem in hunc modum respondit: O mulier, non eo inficias quin justa sint quæ commemorasti omnia: verum haud te clam est, pactum conventum amplius quidpiam quam privato gratificari regi, & tyranno. Id autem rerum experientia demonstrare consuevit. Nam si quis in ejusdem nationis homines peccare apparet, ejus rei testimoniis fides accipienda est. Deinde accedentem oportet ultionem exigere. Hoc a nobis factum est. Siquidem prædiximus filio tuo, nos nolle amplius ei nostram præbere regionem. At non acquievit nostro imperio, nec regione nostra abstinuit: verum nostra interturbare accedens non cessavit. Cæterum utut hæc facta sunt, tamen filio tuo hæc nuntiamus: quæ si fecerit, ab ejus regione exercitum abducemus. Det operam, ne in nostram regionem incursiones faciat, nec auxilio veniat regi Trapezuntis, ut simul cum ipsa capessat bellum. Hæc ubi enarravit rex, mulier pacisceba-

Mechmetis responsum.

In Trapezuntæ expeditio.

tur, & pacem componebat. Qua conventa, rex duxit recta Trapezuntem contra regem Davidem: qui defuncto nepote uno, congregans Cabazitianos, qui imperant Mesochaldiis circa Trapezuntem regnum invasit, eoque potitus est regnans, cum injuria affecisset fratris filium, tunc demum quatuor annos natum. Classis autem solvens a Synopa, postquam eam subegerant, tendebat Trapezuntem: dextra Cappadociam tenens, & veniens Trapezuntem, suburbana incendit, & diebus triginta duobus urbem obsedit. Postea etiam rex cum exercitu accessit. Machumetes autem dux præcesserat regem, & ante hunc venerat Trapezuntem. Castris positis ibi in eo loco, qui Scylolimne dicitur, in colloquium veniens cum Georgio Protovestiario patruele ejus, jussit ut sic alloquatur regem Trapezuntis Davidem: Regii Græcorum generis rex magnus hæc dicit. Cernis, quam longum iter, & quam longam regionem emensus sit rex, postquam expeditionem sumpsit contra te ut huc veniret? Si igitur illico urbem regis permiseris arbitrio, ne dubites, præbebit aliam: ut Demetrio Græcorum principi, qui Peloponnesum rexerat. Donavit vero hunc opibus plurimis, insulisque. Eidem & urbem opibus florentem Aenum tradidit. Is igitur nunc omni metu vacuus, securus vivit, maxima felicitate fruens. Sin autem non obtemperaveris, verum regis vires experiri volueris, scito urbem tuam brevi direptioni obnoxiam fore. Nec enim prius ab oppugnatione desistet, quam urbem ceperit, & vos omnes ignominiosissimæ morti subjecerit. His dictis ab Machumete, respondit rex Colchidis, in hunc modum: Verum enimvero nos, cum hauddum fœderum fidem violassemus, fratrem regis mittentes, prompti & parati eramus, quocumque jussisset rex obedientes ire. Etiam regiæ

Scylolimne. *Edit. Paris. pag.* 263.

Legatio ad Imp. Trapezuntis.

Imp. Trapezuntii responsum.

A ἑσθαι τῷ ἥρωϊ, καὶ μὴ παραβαίνειν τὰ νομιζόμενα, ἢν δ' γε λοιπὰ ἄρχειν ἁπάντων ἀνθρώπων. καὶ οἷς δ' ἂν ξωντιθοῖτο ὁ ἄνθρωπος, εἴτε Θεῷ, εἴτε ἥρωϊ ἐς ὃ ἂν τελευτήσῃ πείθεσθαι ἀνάγκη. καὶ σὺ ἡμᾶς τὰς δε ὁμοφύλας, μὴ καλῶς ποιεῖς, δέλως ὄντας τῷ ἥρωος, ὃς οὐ τὰς σωθήνας ἡ μοῖρα ἐπάξατο. ἐ γὰρ περιόψεται ἡμᾶς ἐκ σᾶ περιυβριζομένους, καὶ ἠδικημένους, περιυοσεῖν. Ταῦτα ἔλεγε. καὶ ὑπολαβὼν ὁ Βασιλεύς, ἔλεγε τοιάδε. ὦ γύναι, ἐν δίκῃ μέν τοι εἴρηταί σοι ἔπαντα· οὐ μέντοι ἐπίσασο, ὡς καὶ τῷ Βασιλεῖ πλέον τι χαρίζεται ἡ σωθήκη, καὶ τῷ τυράννῳ. φέρειν δὲ τᾶτο τὰ πράγματα πέφυκε. ὧν δὲ καὶ

B τὰς ὁμοφύλας ἁμαρτάνων τίς φαίνεται, ἀνάγκη ἐπὶ μαρτυρίαν τᾶτο αὐτό τις ὁδδύεται, καὶ ἐπιόντα ἀμύνεσθαι. καὶ ἡμεῖς δὲ τᾶτο ποιησάμενοι, καὶ προειπόντες αὐτῷ μὴ παρέχειν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ἔτε ἀπείχετο τὰ παράπαν, καὶ ἐπιὼν ἐνοχλεῖν ἐκ ἐπαύσατο. ὅμως τάδε ἐπιτέλλοντες τῷ σῷ υἱῷ, ἀπεχόμεθα μὲν τᾶ λοιποῦ τῆς χώρας, ἐφ' ᾧ μὴ ἐπιβλῶναι ἐσαῦθις τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ μὴ δὲ τῷ Βασιλεῖ Τραπεζοῶντος ἐπαμύνειν καὶ ὑπερμαχεῖν. Ταῦτα εἰπόντος τᾶ βασιλέως, σωνετίθετο αὐτίκα ἡ γυνὴ, καὶ σπονδὰς ἐποιεῖτο. τὰ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη ἐπορδύετο ἐπὶ Τραπεζοῶντα, καὶ

C ἧ Βασιλέως Δαβὶδ, ὃς τελευτήσαντος τᾶ Βασιλέως τᾶ ἀδελφοῦ αὐτᾶ Ἰωάννε, καὶ καταλειφθέντος αὐτῷ ἐγγόνου ἑνός, ἐπαγόμενος τὰς Καβαζιτιανοὺς ἄρχοντας, τῷ περὶ τὸν Τραπεζοῶντα Μεσοχαλδείων, κατέχε τὸν Βασιλείαν, & ἐβασίλδυεν, ἀδικήσας τὸν ἀνεψιὸν αὐτᾶ, τεξαετῆ ὄντα. Ο μέν τοι στόλος ἄρας ἀπὸ Σινώπης, ἐπεὶ ταύτην * προεδουλώσαντο, ἐπορδύετο, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὰς * In uno, προεδλώσατο.

Καππάδοκας, καὶ ἀφικόμενος ἐς τὸν πόλιν Τραπεζοῶντα τέ τε προάστεια ἐνέφρησε, καὶ ἐπολιόρκει τὸν πόλιν, ἐπὶ ἡμέρας τεσσάκοντα δύο. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπελαύνων ἐπῆει Βασιλεύς. προελαύνων δὲ Μαχεμέτης ἐς Τραπεζοῶντα, καὶ αὐτᾶ που σκηνώσας, ἐν τῇ λεγομένῃ, Σκυλολί-

D μνῃ, καὶ λόγους προσφέρων πρὸς τὸν αὐτᾶ ἀδελφὸν Γεώργιον πρωτοβεστιάριον, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, εἰπεῖν τῷ Βασιλεῖ Δαβὶδ τάδε. Βασιλεῖ Τραπεζοῶντος, γένος τᾶ Ἑλλήνων βασιλείου, Βασιλεὺς μέγας τάδε λέγει. ὡς ὁρᾷς μὲν ὅσῳ χώραν διαπορδύμενος, ἐπειδὴ διέξῆει, ὥς τε ἐνταῦθα γενέσθαι. ὧν οὖν αὐτίκα τὸν πόλιν παραδᾷς τῷ Βασιλεῖ, καὶ χώραν μέν τοι παρέχεται, ὡς & τῷ Ἑλλήνων ἡγεμόνι τῆς Πελοποννήσε Δημητρίῳ, δαιμονίαν τε ἐδωρήσατο καὶ νήσες, καὶ

E Αἶνον πόλιν δαίμονα, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ ὢν, κάθηται δαιμονῶν. ὧν δὲ μὴ πειθόμενος, ἀντέχειν ἐθέλῃς, ἴσθι τῷ τε πόλιν ἐξανδραποδίσαι ἐ πολλῷ ὕστερον. ἐ γὰρ ἂν ἐπαυασήσεται, μὴ ἐξελὼν πρότερον ὑμᾶς, καὶ αἰχίστῳ παραδὲς θανάτῳ. Ταῦτα εἰπόντος τᾶ Μαχουμέτεω, ὑπολαβὼν ὁ Βασιλεὺς Κολχίδος, ἔλεγε τοιάδε. Αλλ' ἡμεῖς καὶ πρότερον τὰς βασιλέως σπονδὰς οὐ παραβαίνοντες, τόν τε ἀδελφὸν τᾶ βασιλέως πέμψαντες, ἕτοιμοι ἦμεν, ἐφ' ὅ, τι ἂν ἄρα κελεύοι Βασιλεὺς, ἰέναι αὐτίκα πειθόμενοι, καὶ

τῷ ναυάρχῳ τ Βασιλέως τόδε ἐλέγομεν, ὡς ἂν μὴ τ χώραν κακῶς ποιοῦντες λυμαίζονται. ὡς ἰῶ ἐπὶν Βασιλεὺς προχωρήσειν αὐτῷ παρεσκευάσμεθα. Ταῦτα τε ἔλεγε, καὶ ἠξίου σπένδεσθαι αὐτῷ Βασιλέα, ἐφ' ᾧ τὴν τε θυγατέρα αὐτοῦ Βασιλέα ἄγεσθαι καὶ χώραν αὐτῷ παρέχεσθαι, ὅσῳ ἴσην τὴν προσοδον αὐτοῦ τῆς χώρας ἀποδοίητε. Ταῦτα λέγων, ἠξίου σπένδεσθαι. Μαχυμέτης μὲν ὡς ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπήλαυνε, Βασιλεὺς ᾗ ὑπῆντα, ἀγγέλων τὰ παρὰ τῆς πόλεως. ἐπαρθεὶς δὲ τοῖς λόγοις τοῖσδε, ὥρμητο καὶ κράτος ἕξειν τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδίσασθαι. ἤχθετο δὲ ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Βασιλέως, πρινὴ ἀφικέσθαι τὸν στόλον, ἀφίκετο παρὰ τὸν ἑαυτῆς γαμβρὸν τὸν Μαμίαν προεξιοῦσα. μὴ δὲ ταῦτα βουλομένῳ οἱ, ἐδόκει ἐς τὴν ξύμβασιν τὰς ὅρκους ποιεῖσθαι, καὶ ἐγίνοντο οἱ ὅρκοι τοῦ Βασιλέως. μετὰ δὲ καὶ τὴν πόλιν παρελάμβανον Τραπεζοῦντα, οἱ τοῦ Βασιλέως νεήλυδες, ὡς ἐπέταξε Βασιλεύς. τὸν δὲ Βασιλέα Τραπεζοῦντος, ἐμβάντα ἐς τὰς ναῦς, ἅμα τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ τῇ θυγατρὶ, καὶ συγγενέσιν αὐτοῦ, ὅσοι παρῆσαν αὐτῷ, ἐκέλευσεν ἀποπλεῖν ἐς τὸ Βυζάντιον, ὡς αὐτίκα παρεσομένου καὶ αὐτοῦ Βασιλέως, ἀφ' ἧς ἠπείρου. τὴν μὲν οὖν πόλιν ἐπέτρεψε τῷ ναυάρχῳ, τῆς Καλλιπόλεως ὑπάρχῳ, νεήλυδάς τε καθίστη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ Αζάπιδας ἐς τὴν πόλιν. μὴ δὲ ταῦτα πέμψας Χιτῆρην, τῆς Αμασίας ὕπαρχον, παρεσήσατο τὰ περὶ τὴν πόλιν χωρία, καὶ τὰ περὶ τὸ Μεσοχάλδειον, * Καβαιζηταίων ὄντα τῷ ὑπάρχων τε τε παυσεβάσῃ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔκασα προσεχώρησαν, ὃς καὶ φυλακὴν ἐγκατέλιπεν, ἀναζεύξας ἀφ' ἧς ἠπείρου καὶ ἀπήλαυνε. καὶ ἀφ' ἧς τῷ Τζανίδων χώρας ἐνομίζετο, χώραν ἐρυμνήν τε καὶ ἄβατον ἐς τὰ μάλιστα. γενόμενος δὲ ἐπὶ Βυζαντίου, Βασιλέα μὲν αὐτὸν ἐπέταξεν ἀπάγειν ἐς Αδριανόπολιν, ᾧ αὐτὸς ὀλίγῳ ὕστερον ἐνομίζετο ἐπὶ Αδριανόπολιν. Τραπεζοῦς μὲν δὴ ὅπως ἔκαστα, καὶ ἡ τῆς Κόλχων σύμπασα ὑπὸ Βασιλεῖ ἐγένετο ἡγεμονία, καὶ αὖτη Ἑλλήνων ἔσα, καὶ ἐς τὰ ἤθη τε καὶ δίαιταν τεθραμμένη Ἑλλήνων, ὥς τε ἀναγάτας γενέσθαι ὑπὸ τῷδε τ Βασιλέως, ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούς τε Ἕλληνάς τε, καὶ Ἑλλήνων ἡγεμόνας. πρῶτα μὲν δὴ Βυζαντίου πόλιν, μὴ δὲ ταῦτα Πελοπόννησόν τε, καὶ Τραπεζοῦντος Βασιλέα, καὶ χώραν αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ὅπως ἐγένετο. τὴν δὲ Τραπεζοῦντα ἐς μοίρας διελόμενος, τὸ μὲν παρ' ἑαυτῷ κατεκράτησε, ποιήσας Σιλικτορίους καὶ * Σπαχογλάνους, ὕστερον ἐς τοὺς θύρας αὐτοῦ, τούτους κρατήσας παρ' ἑαυτὸν, ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἕνεκα, καὶ ἐς τὰ αὐτοῦ παιδικά. τὸ δὲ κατῴκισεν ἐς Βυζάντιον, καὶ τὸ ἕτερον πεποίηκεν Ιανιτζαρίους, καὶ δουλοπρεπῶς ἐν σκηναῖς, ἐπιλεξάμενος παῖδας ὀκτακοσίους, καὶ ἐς τὴν τ νεηλύδων τάξιν ἐτάξατο. Τὴν μέν τοι θυγατέρα τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ, γυναῖκα μέντοι οὐκ ἠγάγετο, μετ' ὀλίγον δὲ ἐς ἀκοινώνητα μετεπέμψατο αὐτὴν, σφαγιασθέντος τ Βασιλέως Δαβὶδ, καὶ τὸν παῖδα ἔγγονον τοῦ πρότερον Βασιλέως, νήπιον ὄντα εἶχε παρ' ἑαυτῷ ὁ Κρατῶν. Ο μέν τοι Βασιλέως παῖς ὁ νεώτερος, Γεώργιος τοὔνομα, ὡς ἐς τὴν Αδριανού-

A classis duci loquuti sumus, rogantes ne regionem nostram populationibus affligeret. Paratos enim nos esse, ubi primum advenerit rex, deditionem facere. Hæc dicens, rogabat ut pax inter se & regem conveniret. Hac tamen conditione, ut rex ipsius filiam uxorem duceret, & regionem redderet, ex qua æqualem reditum huic, qui ex Colchide veniret, quotannis acciperet. His expositis, pacem orabat. Machumetes reversus in castra, occurrit regi: & quæ ex urbe cognita haberet, enarrat. Cæterum rex elatus his sermonibus, urbem vi capere & diripere nitebatur. Ægre enim ferebat, uxorem regis Davidis, priusquam appulisset classis, venisse ad suum B generum Mamiam, & urbe egressam esse. Postea cum consultatio proponeretur quid agendum foret, visum est ut congressus fieret utrorumque: & juramento interposito, in ditionem susciperentur. Jusjurandum itaque regis intervenit. Quo facto peregrini milites regis urbem, sicuti imperaverat rex, susceperunt. Regem Trapezuntis navem conscendere, cum suis liberis, & filia & cognatis, qui præsto erant, jussit: & solventes jussi sunt navigare Byzantium, quasi & ipse brevi affuturus sit, iter facturus per continentem. Urbem autem eam commisit regiæ classis imperatori, qui Callipolis præfectus erat. Peregrinorum præsidio arcem munivit. Urbi vero præsidium C Azapidum imposuit. Postea misit Chetirem Amasiæ præfectum, qui regis jussu loca urbi & Mesochaldio finitima occupavit. Hæc autem fuerant in ditione Cabæzitæorum, qui erant præfecti Græcorum Imperatoris, & filii ejus. Singula ista loca in regis ditionem, deditione facta, concessere. Rex autem relicto præsidio peregrinorum & Azapidum, iter fecit per continentem. Proficiscebatur per Tzanorum regionem: quam, quia admodum munita erat, haud facile transire poterat. Veniens deinde Byzantium, curavit ut rex Trapezuntius Adrianopolim subveheretur. Nec multo post & ipse eodem pervenit. In hunc modum capta est Trapezus urbs, & universa Colchidis regio, devenitque in potestatem D regis. Antea fuerat principatus, quem regebant Græci, moresque & victus rationem Græcorum maxime imitabatur. Verum Græci & Græcorum principes, brevi admodum tempore bello domiti sunt. primo quidem rex potitus est Byzantio: postea arma tulit in Peloponnesum: dehinc Trapezuntis regem una cum regione nactus est. Hæc quidem hactenus contigere. Trapezuntios in partes distribuit: partem unam retinuit ipse, ex qua fecit Silictarios, & Spathoglanos. hos in Januis tenebat, eorumque ministerio utebatur, necnon ipsis nefario amore raptus abutebatur. Partem autem aliam Byzantium transmisit. Porro ex alia Janitzaros elegit. Quosdam constituit E servos, qui in tabernaculis servirent. pueros ex omnibus elegit octingentos, eosque in peregrinorum cohortem submisit. Filiam regis Davidis non, quemadmodum rex hic petierat. uxorem duxit: haud tamen multo post eam in suum cubiculum accersivit perempto rege Davide. Nepotem autem hujus, qui fuerat filius adhuc infans prioris regis, apud se habuit Crato. Regis autem Davidis filius junior, nomine Georgius, cum A-

Turc. Trapezunte potitus.

Edit. Paris. pag. 264.

Trapezuntis regio ut distributa.

Georgius Comnenus fit Turca.

* In uno, Καβασ.

* Σπαθογλάνους. R. Σπαθογ. ὕστερον πρότερον εἰς.

drianopolim veniſſet, ad Mechmetæ religionem converſus eſt. Aſſumptis Turcorum moribus non multo poſt captus eſt ab rege una cum patre & fratribus. Nam miſſis litteris conſobrina Davidis regis, uxor Chaſanis vocabat aut regis filium, aut patruelem ejus, Alexium Comnenum ex Mitylenis. Et litteras quidem, quibus ſignificabatur ut unus ex filiis regis Davidis, aut patruelis ejus (ut dictum eſt) veniret ad dominam, quæ uxor erat Chaſanis Londi, tradiderant regi. nam litteras iſtas dedit Protoveſtiarius Georgius curatori, moribus cætera non improbo, ut appareret regi talis, quali fidendum eſſet in quibuſvis. Præterea ne innoteſceret quomodo Protoveſtiarius rem hanc celaſſet, timens Authentem ſive Imperatorem magnum, & Baſſam Mechmetem, ne re cognita pœnas daret Authenti magno Protoveſtiarius. Quapropter litteras magno Authenti obtulit. Rex, litteris acceptis & lectis, nihil boni ſuſpicabatur. Comprehendi itaque juſſit Davidem regem, & filios ejus, una cum patruele, quos omnes in cuſtodiam dedit. Cæterum filiam in ſuum cubiculum accerſibat. cum autem eos aliquanto tempore in cuſtodia aſſervaſſet, tandem abductos Byzantium necavit. Pueros quidem ex urbe, & ab locis urbi finitimis allectos, in peregrinorum album conſcribens, ad ſuum cubiculum ordinabat. Quoſdam præterea tradidit in diſciplinam, ut Turcorum ſtudiis imbuerentur. Reliquis filiis ſuis & ſatrapis dono dedit virgines, quaſdam quoque per ſua cubicula diſpoſuit, quaſdam amicis donavit, quaſdam vero filiis ſuis miſit, necnon quaſdam brevi tempore maritis conjunxit. Ea autem quæ ſequebatur hyeme, in regni ſede manens, vocabat Bladum, Draculis filium, ducem Daciæ. Nam hujus fratrem juniorem apud ſe habebat, eoque per amorem turpiter abutebatur, & in ſuum convictum adhibebat. Diſcordia autem vehemens inter regem & puerum iſtum exorta eſt, cum primo eum ſibi turpi amore flagranti obnoxium eſſe vellet. Nam cum primum veniſſet in regiam, ablegatus eſt ad Caramanum, quia regem propemodum interfecerat. Cum enim amore ardens puerum vocaret ad coitum, eumque illecebris & præbibendo deſinire ſatageret, poſtremo in cubiculum accerſitus eſt. Puer cum putaret ſe nihil hujuſcemodi ab rege paſſurum, præter ſpem cernit regem in turpe hoc facinus velle prorumpere. Verum puer reluctabatur, nec regem admittebat. Rex vero oſcula figebat repugnanti & invito puero. Puer igitur vagina gladium extrahit: regis femur graviter vulnerat: & celeri fuga continuo ſibi conſuluit. Chirurgi autem vulnus regis curabant. Puer vero conſcenſa arbore, ibidem occultabatur. Ut autem rex collectis omnibus diſceſſerat, etiam puer deſcendens ex arbore, & iter faciens, non multo poſt rediit in Januas regis, ejuſque concubinus factus eſt. Rex nec etiam iis abſtinet qui ſuam religionem ſequuntur. nam cum his ſemper diu noctuque converſatur. Cæterum alienigenis non multum utitur rex. Verum haud multo poſt pueri hujus fratri, quem Bladum nominant, Daciæ principatum rex permiſit. Opera igitur regis adjutus, accedens Bladus, Draculis filius, principatum Daciæ occupavit. Ubi primum in prin-

Edit. Pariſ. pag. 265.

Davidis Imp. Trapezuntii cum tota familia interitus.

Bladus Dracula Moldaviæ quæ & Tranſalpina, princeps: qui & Vuladus.

Dracula junior Mechmetis Ganymedes.

πολιν παρὼν, ἐξάπετο ἐπὶ τὴ τ Μεχμέτεω θρησκείαν, ϗ ἐς τὰ ἤθη γενόμενος τὰ ἐκείνων, ὑ πολλῷ ὕστερον σωελήφθη ἅμα τῷ πατρὶ ϗ τοῖς ἀδελφοῖς, ὑπὸ Βασιλέως. Ως δὲ ἔπεμψε γράμματα ἡ ἀνεψιὰ τ Βασιλέως, ἡ τ * Χασάνη γυνὴ, ϗ μεπακαλεῖτο, * ἢ τὴ τ Βασιλέως υἱὸν, ἢ τὴ ἀνεψιὸν αὐτῆς τὸν Αλέξιον τὸν ἐκ Μυτιλήνης, Κομνηνὸν ὄντα. ϗ τὰ μὲν γράμματα ἐνεχείρισαν τῷ Βασιλεῖ, δηλοποιοῦντα, ὅπως εἷς ἐκ τ υἱῶν τ Βασιλέως, ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτῆς, ὡς εἴρηϗ, ἀφίξηϗ πρὸς τὴ δέσποιναν τὴ γυναῖκα τῆ Μακρῆ Χασάνη ὄσαν. ἐνεχείρισε δὲ ταῦτα τὰ γράμματα ὁ πρωτοβεστιάριος Γεώργιος ἐπιβόπῳ πᾶλλα ἀγαθῷ ὅπως φανήσεϗ ὁ Βασιλεὺς εἰς πίστωσιν ἴσως ἀγαθὴν, ϗ ἄλλως ἵνα μὴ ἀκουσθῇ ϗ παρ' ἄλλων, ὅπως ὁ πρωτοβεστιάριος ἔκρυψε τὸν τε αὐθέντην τὴ μέγαν, ϗ τὴ τ * Πάσια Μαχμέτην, καὶ πάθῃ κακῶς ὁ πρωτοβεστιάριος, παρὰ τ μεγάλε αὐθέντε. ϗ δὴ τοῦτο δέδωκε ϗ τὸν χάρτιν πρὸς τὴ μέγαν αὐθέντην. Τὰ μὲν οὖν γράμματα δεξάμενος ὁ Βασιλεὺς, ϗ νόῳ λαβὼν, καθίσατο ἐς ὑποψίαν, ϗ αὐτὸς συλλαβὼν, τόν τε Δαβὶδ Βασιλέα, ϗ τοὺς υἱοὺς αὐτῆ σὺν τῷ ἀνεψιῷ καθεῖρξε. ϗ τὴ μὲν θυγατέρα ἐς κοιτῶνα αὐτῷ μετεπέμψατο. ἔχων δὲ αὐτὰς ἐν πέδαις, ὑ πολλῷ ὕστερον, ἀπαγαγὼν ἐς Βυζάντιον, διεχρήσατο. τοὺς μέν τοι παῖδας τοὺς ὑπὸ ἄσεως, ϗ ὑπὸ τ περιοίκων χωρίων, τοὺς μὲν νεήλυδας ταξάμενος, κατέθετο ἐς τὴ ἑαυτῆ κοιτῶνα, τοὺς δ' ἄλλως ἐν τοῖς ἑαυτῆ ἐπιπλοΐμασι. τοὺς δ' ἄλλως ἀπεχαείσατο τοῖς υἱοῖς αὐτῆ, ϗ τοῖς ἄρχουσι. τὰς δὲ κόρας, τὰς μὲν ἐν τοῖς αὐτῆ κοιτῶσι κατέθετο, τὰς δὲ ἀπεχαείσατο, καί τινας ἐξ αὐτῶν τοῖς υἱοῖς αὐτῆ ἀπεστέλλετο, ἐνίας δ' ἔν τινι ὀλίγῳ καιρῷ καιρῷ * ϗ ὑπανδρόσατο. τὴ μέν τοι χειμῶνος τότε Βασιλεὺς ἑπτείβων ἐν τοῖς ἑαυτῆ Βασιλείοις, μετεπέμπετο Βλάδον, τὴ Δρακύλεω παῖδα, Δακίας ἡγεμόνα, ἔχων παρ' ἑαυτῆ τὸν νεώτερον αὐτῆ ἀδελφὸν, παιδικά τε αὐτῆ γενόμενον, ϗ διαπόμενον παρ' αὐτῷ. ξωλωέχθη δὲ ϗ αὐτῷ Βασιλεῖ ξυγγενέσθαι τῷ παιδὶ τῷδε βελομένῳ, ὅτε πρῶτον παεὶν ἐπὶ τὸν Βασιλείαν, ἐςέλλετο ἐπὶ Καραμᾶνον, ὀλίγε ὑπ' αὐτῆ ἀποθανεῖν. ὡς δὲ ἐρῶν τῆ παιδὸς ἐκάλει ἐς ὁμιλίας, ϗ φιλοτιμίαν αὐτῷ προπίνων, ἐκάλει ἐπὶ τ κοιτῶνα. ὁ μέντοι παῖς ἐδέν τι τοιῆτον δοκῶν πρὸς τὴ Βασιλέως πείσεθαι, ἑώρα τὴ Βασιλέα ἐπιφερόμενον αὐτῷ ἐς τοιῆτόν τι πρᾶγμα, ἀπεμάχετό τε, ϗ ὑ σωεγινώσκετο ἐς τὴ σωουσίαν Βασιλέως, ϗ ἄκοντα ἐφίλει, ωασάμενος ὁ παῖς μάχαιραν, παίει τὴ Βασιλέα κὴ τὴ μηρὸν, ϗ ἔπω φθύγων αὐτίκα, ὅποι προεχώρει αὐτῷ, ὤχετο. Βασιλέως μέν τοι οἱ ἰατροὶ ἰάσαντο τὸ τραῦμα. ὁ δὲ παῖς ἐπὶ δένδρον αὐτῆ πε ταύτῃ ἀναβὰς ἐκρύπτετο. ὡς δὲ συσκιασάμενος ὁ Βασιλεὺς ἀπῆει, ἐντεῦθεν καταβὰς ὁ παῖς ἀπὸ τ δένδρε, ϗ διαπορθούμενος, ὑ πολλῷ ὕστερον ἀφίκετο ἐπὶ τὰς θύρας, ϗ παιδικὰ ἐγένετο Βασιλέως. χρῆσθαι δὲ νομίζει ἐχ ἧττον τοῖς ἐς τὴ ἑαυτῆ δίαιταν * ξαπομένοις· τότοις μὲν δὴ αἰεί τε συγγενόμενος, σωδιατρίβειν νύκτωρ ϗ μεθ' ἡμέραν. τοῖς δ' ἀλλοφύλοις ὑ πάνυ τοι χρῆσθαι νομίζεϗ Βασιλέα, ἀλλ' ἐπὶ βραχύ. τότε δὲ τ παιδὸς τῷ ἀδελφῷ Βλάδῳ, ἐπέτρεψε Βασιλεὺς τὴ Δακίας ἡγεμονίαν, ϗ συμβαλλομένε Βασιλέως, ἐπίλασέ τε ϗ κατέχε τὴ ἡγε-

A

B

C

D

E

* R. Ζευχασάνε.

* In ora libri adnotatur, καὶ ταῦτα ἄλλα τινός, ϗ οὐ Λαονίκου, usque ad verbum, φοβούμενος.

* Πασίαν

* In uno, deeſt.

* τετραμμένοις

μονίαν Βλάδος ὁ Δραπύλεω παῖς. Ὡς δὲ ἐπὶ τ ἡγε- A
μονίαν ἀφίκετο, ῥῶτα μὲν ἑαυτῷ δορυφόρους ἐποιεῖτο
καὶ ὁμοδιαίτους. Μετὰ δὲ μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον
τῶν τ χώρας ἐπιφανῶν ἐς τὰς τ ἡγεμόνων μεταβολὰς
δοκούντων μετεῖναι τῆς προδοσίας, πανοικὶ διέφθει-
ρέ τε καὶ ἀνεσκολόπιζεν, αὐτόν τε ἅμα, καὶ παῖδας,
καὶ γυναῖκα, καὶ θεράποντας. Ὡς τε ἄνδρα τῶν ἕνα
ἐπὶ μέγα δὴ φόνε ἀνδρῶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐλάσαι
ἐπυθόμεθα. ὡς τε γάρ οἱ ἐμπεδῶσαι τ ἡγεμονίαν,
ἀνελεῖν αὐτὸν φασὶν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ παῖ-
δας ὀλίγον τινὰ χρόνον ἐς δυσμενείας καθισῶντα ἢ
καλές τινας αὐτῷ στρατιώτας, & δορυφόρους, τούτους ἐ-
δωρεῖτο τοῖς τῆδ ἀπὸ γιγνομένων χρήμασί τε & ὄλ-
βῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ· ὡς τε ἐκ βραχέος B
ἐπὶ μέγα ἀφικέσθαι μεταβολῆς, καὶ καινοτομηθῆναι
πάνυ τὰ Δακίας πράγματα ὑπὸ τούτου τ ἀνδρὸς,
καὶ Παίονάς τε ἐκ ὀλίγους, οἷς μετεῖναι ἐδόκει ὅτῳ
ὅσῳ τῆδ πραγμάτων, καὶ τότε εὐδενὸς φειδόμενος,
* φόρον δὲ μέγιστον εἰργάζετο. Ὡς μὲν ὅσῳ αὐτῷ
ἐδόκει ἀσφαλῶς ἔχειν τὰ Δακίας πράγματα, ἐ-
βεβούλετο ἀπόσασιν ἀπὸ τ Βασιλέως. ἐτιμωρεῖτο
μέντοι τοὺς ἄνδρας τούτους γνώμῃ τ Βασιλέως, ὡς
ἂν αὐτῷ κρατυόοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὴ μεταστάντων
αὖθις τῆδ τῆς Δακίας ἀνδρῶν πρωτευόντων, πράγ-
ματα ἔχοι, ἐπαγομένων αὐτῶν τοὺς Παίονας συμ-
μάχους τε καὶ ἐπικούρους. Ταῦτα μέν τοι ὕπω δι-
επράττετο. τότε δὴ ὅσῳ τῷ χειμῶνος, ὡς ἠγγέλλετο C
Βασιλεῖ, τοῦτον νεωτερίσαι, βασανόμενον ἀπόσασιν
βεβούλεσθαι, ἐπὶ Παίονας ξαπόμενον, σωτίσεσθαι
ἐκείνοις, καὶ συμμαχίαν ποιεῖσθαι, δεινόν τε ἐ-
ποιεῖτο. καὶ πέμπων ἄνδρα δόκιμον τῆδ θυρῶν
αὐτῷ, γραμματισὴν Ἑλλῆνα, μετεπέμπετο ἐς τὰς
θύρας, ὡς ἓν ἀφίκηται οἱ ἐπὶ τὰς θύρας, ἄ-
χαρι μὲν εὐδενὸς Βασιλέα πείσεται, ἀγαθὰ δ ἢ
καὶ δῦναι ἀνακτόμενος, ἐχ ὑπερβαλεῖται αὐτὸν
Βασιλέα, δυνῶν ἐς τὰ τῶ Βασιλέως πράγματα.
Ταῦτα μὲν ἐπιτείλας, ἔπεμπεν ὡς τοῦτον Καταβο-
λινὸν γραμματέα τῆδ θυρῶν. Χαμυζᾶ δὲ τῷ Ιε-
ρακοφόρῳ λεγομένῳ, ὃς παρὰ τὸν Ιστρον * διέλα- D
θε, διοικεῖν χώραν ἐκ ὀλίγου, καὶ Βιδίνης ὕπαρ-
χον εἶναι, κρύφα ἐκέλευε πέμπων, δόλῳ εἰ δυνή-
σεται ἀγαγεῖν τὸν ἄνδρα, αὐτῷ χαριεῖσθαι μεγά-
λως, εἴτε δόλῳ εἴτε ξόπῳ ἄλλῳ οἵῳ δυνήσεται
συλλαβεῖν. ἕτος μὲν ὅσῳ παραγγείλας τῷ γραμ-
ματιστῇ ἐς τὸν σύλληψιν τ ἀνδρὸς, ἅπερ ἐδόκει
σφίσι βουλομένοις πρόσφορα εἶναι, συμπροπέμ-
ποντι αὐτὸν τῷ Βλάδῳ, * ὑποίσειν ἐνέδρας προ-
λοχήσαντα αὐτῷ * ταύτῃ τὴν χώραν, ὅπῳ ποιεῖ-
σθαι τὴν σύλληψιν, σημαίνεσθαι δέ οἱ ἐπὰν μέλ-
λῃ ἀποχωρεῖν τ γραμματιστὴν. Ταῦτα ποιουῦτος ἐ-
κεῖνος, καὶ τ ὥραν ὑποσημαίνοντος, ἐν ᾗ ἀποχωρῆν-
τα αὐτὸν ἔδει συμπροπέμψαι τ Βλάδον, προσελό-
χισεν αὐτῷ * ταύτῃ τ χώραν ὁ Χαμυζᾶς. Βλά- E
δος δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ὡπλισμένος, ὡς συμ-
πρέπεμπε τ θυρῶν τ αὐτοῦ ἡγεμόνα, καὶ τ γραμ-
ματιστὴν, ἐνέπεσέ τε ἐς τὰς ἐνέδρας. καὶ ὡς ἔγνω,
τοὺς μὲν αὐτίκα διακελευσάμενος, συλλαμβάνει καὶ
τοὺς θεράποντας. ὡς δὲ ἐπῆει ὁ Χαμυζᾶς, ἐμα-
χέσατό τε ἀξίως λόγου, καὶ τρεψάμενος, αὐτόν τε
ἐζώγρησε, καὶ τῶν ἄλλων διαφυγόντων, διέφθει-

cipatum promotus est, hastatos delegit, quos in convictum adhibens, corporis sui custodes designavit. Deinde vocans singulos qui in ea regione dignitate excellere videbantur, quosque putabat, si dux mutandus esset, proditionis consilia agitaturos: hos inquam omnes cum tota familia letho dedit & palis affixit, nec liberis, uxoribus famulisque eorum parcens. Adeo vir ille maximam omnium quos novimus, cædem & stragem hominum fecit. Nam ut sibi constabiliret Daciæ principatum, fertur occidisse brevi tempore circiter viginti millia virorum & mulierum, puerorumque. Cum autem pulchros & egregios quosdam delegisset milites & satellites, eos donabat opibus & divitiis, necnon reliqua felicitate quam ex cæde illorum acquisivisset. Itaque brevi tempore vir ille innovationem & mutationem Daciæ rebus induxit maximam. Præterea Pannones non paucos, quorum interesse putabat ut res Daciæ quoquo modo bene haberent, nulli parcens, tributo maximo onerabat. Cum crederet Daciæ principatum jam satis firmum & tutum esse, consilium capiebat, quomodo ab rege descisceret. Sententia autem Dacorum graviter Bladum angebat. Timebat enim, si ipse confirmato nunc Daciæ principatu quid contra regem molitus fuisset, ut negotia sibi facesserent Daci, adducentes Pannones socios & auxiliares. Hæc quidem in hunc modum acta sunt. Ea autem hyeme ut nuntiatum est regi, Bladum novarum rerum esse cupidum, & deliberare qua ratione a se deficeret, & conversum ad Pannones, cum iis fœdere interposito societatem coivisse: hæc inquam accipiens, valde viro indignatus est. Misit itaque virum satis spectatum Januarum scribam, virum Græcum, ad Bladum, qui hunc moneret, ut ad Januas accederet. Quod si veniret, fore ut maximam gratiam iniret apud regem. Præterea bona plurima ferens, numquam beneficiis regem superare posset, si re bus regis favere pergeret. Cum hujusm odi mandatis Catabolinum scribam Januarum ad Bladum proficisci jubet. Chamuzæ vero, quem Hieracophorum nominabant, qui apud Istrum latuit, ut administraret suo imperio regionem non modicam, & Bidinæ præesset, præcepit ut clam, si dolo posset, Bladum ad se perduceret. Addebat, se ei gratificaturum vel maxime, seu dolo seu aliquo quovis modo istum virum cepisset. Chamuzes igitur una cum scriba consilia tractabat, qua ratione imperata opportune ad rem conferrent. Visum igitur est hoc esse consultissimum, ut comitanti Blado scribam in sua regione insidias ponerent, eumque hoc modo per insidias exciperent. Sed convenit, ut scriba, quando vellet redire ad regem, digressus a Blado, significaret. Scriba quemadmodum decretum erat, fecit: & horam, qua abiturus esset ad regem, comitante Blado, indicavit. Quapropter insidias, eo loci quo profecturus erat, Blado struxit Chamuzes. Bladus itaque armatus cum suis prosequens scribam & Januarum ducem, in insidias præcipitatus est. Quas ubi cognovit, suos illico exhortatione firmavit, & ministros capit. Chamuzes autem accedens, pugnavit perquam fortiter. Tandem Camuzem in fugam versum capit: & reliquis fugientibus, evenit ut

Edit. Paris. pag. 266.

Draculæ Bladi crudelitas.

Catabolinus Mechmetis scriba & nuntius.

Chamuzes a Blado victus. *pag. 267.*

* *In uno superscriptum* φόνον.
* διέλαχε
* ὡς ὑτ.
* *In uno* ἑαυτῷ.

non multi perirent. Hos igitur omnes, quos vivos comprehenderat, abduxit, & palis adfixit. cæterum antequam capitali supplicio subderentur, mutilati sunt, extremis corporis partibus præcisis. Chamuzem altiori quam reliquos cruci affixit. Hoc autem ideo factum est a Bladó, ut suis exemplum proponeret, ne quando similia tentarent, quasi similia passuri. His ita gestis, exercitum conscripsit quam potuit maximum, & illico ad Istrum raptim agmen duxit: quem trajiciens, venit in loca Istro finitima, & in regionem regis: quam uno impetu, cæsis liberis & mulieribus, misere evastavit. Domos villasque incendit, ubicumque potuit ignem injiciens. Cum autem cædem fecissent maximam, tandem reversus est in Daciam. Hæc ut allata sunt ad regem Mechmetem, nempe legatos suos fœde a Blado Daciæ duce peremptos, & Chamuzem, virum inter Januas primarium, adeo contemptim & ignominiosè periisse, dolorem & mœrorem regi moverunt, quemadmodum verisimile est. Illud autem longe gravissimum ducebat, si despiceret viros tantos talesque quos amisisset, nec ultionem exigeret, præsertim cum eo injuriarum & contumeliæ processisset Bladus, ut nec ab legatis violandis abstinuerit. Dolebat præterea regi, Bladum Istro transmisso, magna manu suam regionem incendisse: & magna suorum cæde edita, in Daciam rediisse. Verum quod tanta crudelitate legatos suos tractasset, reliquis majus & atrocius judicabat. Itaque edixit, annuntians optimatibus suis, & aliis, ut quam pulcherrime armis instructi, cum exercitibus adveniant, atque una secum in militiam proficiscantur. Et quidem hoc pacto expeditionem contra Dacos suscepit rex. Ferunt præterea * Mechmetem ducem, antequam cædes legatorum & Chamuzis præfecti, & regionis incendium nuntiaretur, indicasse regi quæ fecissent Daci viris regiis. Quibus auditis, graviter indignatus est: etiam viro qui hæc exposuerat, verba inflixit. Nec enim turpe habetur in Januis regis, flagris cædere eos quos ex mancipiorum numero, nec de Turcorum filiis in regnum suum transtulerit. Rex igitur per universum regnum dimittens præcones, edixit, ut exercitus bene instructi & armati ad se adveniant: equites præterea omnes ad hanc expeditionem concivit. Præcones regii, qui regis voluntatem per universam regionem nuntiant, & nuntii, si quid novarum rerum inciderit, ad Januas regis festinant, & citissimo gradu intra paucos dies maximos cursus peragunt. Si quis ex eorum numero in itinere equum cernit, equitem confestim ex eo deponit: conscendensque ipse equum, iter maturat, impellens equum quantum potest. Deinde si alium invenerit, eumdem similiter conscendit, & equum fatigatum isti homini tradit. Et in hunc modum equos quieti tradentes, maximos conficiunt cursus. Corpus totum cingunt, ne doleat vel ægrotet corpus quando currunt. Ex Peloponneso Adrianopolim scimus regios præcones venisse intra quinque dies. Hoc iter intra decem & quinque dies eques ægre peragere potest, etsi maxime festinet: hi præcones nominantur Ulacides. Copiæ universæ regis cum instructæ convenissent, primo vere profectus est contra Daciam. Tradunt

*Machmutem.

Edit. Paris. pag. 268.

Nuntii Turcorum Ulacides.

Equorum dispositorum usus.

Mechmetis in Moldaviam expeditio.

Ἀρεν ὲ πολλὲς. τὲτες μὲν ὡς ἐζώγρησε σύμπαντας ἀπαγαγὼν, ἀνεσκολόπισεν, ἀκροτηριασάμενος τὲς ἄνδρας πρότερον. Χαμυζᾶν δὲ ἐπὶ ὑψηλοτέρε σκόλοπος ποιησάμενος, τῷ τε θεραπείαν ἅμα τοῖς ἑαυτῷ δεσπόταις τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔδρασε. μᾶ δὲ ταῦτα, αὐτίκα στρατὸν παρασκευασάμενος ἦ * δυνάμις μέγιστον, ἤλασέ τε αὐτίκα ἐπὶ ϯ Ἴστρον. κὴ διαβὰς ἐς τὰ ἐπὶ τάδε χωρία ϯ Ἴστρε, κὴ χώραν ϯ Βασιλέως, πασσυδίτε ἅμα παισὶ κὴ γυναιξὶ διέφθειρε, κὴ οἰκίας ἐνεπίμπρα, πῦρ ἐνιεὶς, ὅποι φροσῄει. κὴ μέγιστον ἐργασάμενος φόνον, ἀπήλαυνεν ὀπίσω ἐπὶ Δακίας. Ταῦτα μὲν δὴν ὡς ἠγγέλθη Βασιλεῖ Μεχμέτῃ, τὲς τε φρέσβεις αὐτῷ διαφθαρῆναι ὑπὸ Βλάδε ϯ Δακίας ἡγεμόνος, κὴ Χαμυζᾶν ἄνδρα εὐδόκιμον τῷ Βασιλέως θυρῶν, ἔπως ἐν εὐσχήμονι λόγῳ ἀποθανεῖν, ἤχθετο μὲν εἰκὸς εἶναι, κὴ δεινότερα ἐποιεῖτο, εἰ ἄνδρας αὐτῷ τοιέτες περιόψεϯ, ἔτω διαφθαρέντας, κἀκεῖνον εἰς τὸ ὕβρεως ἀφικόμενον, ὥς τε κὴ τὲς φρέσβεις αὐτῷ διαχρήσασθαι, μὴ τιμωρήσεϯ ϯ φόνον ἐκείνων ϯ αὐτῶν εἰσπραττόμενος ϯ ϯ Δακίας ἡγεμόνα. ἤχθετο μέν τοι κὴ τόδε, ὅτι ϯ Ἴστρον διαβὰς σὺν χειρὶ πολλῇ, κὴ ἐμπρήσας ϯ Βασιλέως χώραν, κὴ φόνον ϯ τε ὁμοφύλων αὐτῷ ἐργασάμενος, ὀπίσω ἐλαύνοι. πολλῷ ϑ᾽ ἥττων δεινότερα ἐποίει, τοιαῦτα τὲς ἑαυτῷ φρέσβεις ἐργάσασθαι. ὅθεν δὴ ἀπασπαχῆ περιαγγέλλων τοῖς τε ἀείσοις, κὴ τοῖς ἄλλοις κῇ λόγον προηγόρευε, καλλίστῳ κόσμῳ ἐλαύνοντας, κὴ ἐξωπλισμένες, παρεῖναι αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐξελαύνοντι. ϯ μὲν δὴν στρατιὰν ἔτω παρεσκευάζετο τὲς Δακές. Λέγεϯ ϑ᾽ κὴ τόδε, ὡς Μαχμέτῃ τῷ ἡγεμόνι, ὅτι ϯ ἀγγελίας πρότερον τέτων ἔτι ἀφικομένης, περί τε ϯ φονε ϯ φρέσβεων, κὴ Χαμυζᾶ ϯ ὑπάρχε, κὴ ϯ ἐμφρησμᾶ ϯ χώρας, οὔτε δήρων, παρὰ Βασιλέα ἀπηγγέλλετο τὰ γενόμενα περὶ Δακῶν, ἐς τὲς Βασιλέως ἄνδρας, κὴ χαλεπῶς ἤνεγκε. Λέγεται δὲ ὡς κὴ πληγὰς ἐνέβαλε τῷ ἀνδρὶ. νομίζεται δὲ κὴ τᾶτο ἐς τὰς θύρας ϯ Βασιλέως, οὐ πάνυ τοι αἰσχρὸν εἶναι, τέτες ἐς ἀπὸ ἀνδραπόδων, κὴ μὴ Τέρκων παῖδας αὐτῷ ἐς ϯ ἀρχὴν παραγνομένης. κήρυκας μέν τοι πέμπων ἀπανταχῆ, ἐκέλευεν αὐτῷ παρεῖναι ϯ στρατιὰν ἐξωπλισμένῳ καλῶς, ϑ τὲς ἱπποδρόμες αὐτῷ ἔπεσθαι ξύμπαντας ἐς τῳῦδε ϯ στρατιάν. Οἱ δὲ ϯ Βασιλέως κήρυκες, οἱ τὰς ἀγγελίας φέροντες αὐτῷ ἐς ϯ χώραν, κὴ οἱ ἄγγελοι, ἐπειδάν τινες ὑστερον ξυμβαίνοι, ἐπὶ τὰς θύρας, ἀφικνέμενοι παχὺ σῳ δρόμῳ ὀλίγων πάνυ ἡμερῶν, μεγίστες δρόμες διατελέσιν. Εἰγάρτις αὐτῷ ἵππον ὃν ἂν ἐν τῇ ὁδῷ διελαύνων θεάσηται, τὸν μὲν ἵππεα αὐτίκα ἀπὸ ϯ ἵππε καταβιβάζει, αὐτὸς δὲ ἀναβὰς ἐλαύνει κατὰ κράτος, ὅσον ὁ ἵππος ἐς τόδε διανύσαι οἷός τε ἦν. μᾶ δὲ ἄλλον δρόμον, καταβιβάζει, τὸν δὲ ἵππον τὸν πρότερον παραδίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ. κὴ ἔτω βραχὺ διαναπαυόμενοι, μέγιστον διανύουσι δρόμον. ἐζώννυτο δὲ καὶ τὸ σῶμα ἅπαν, ὡς τε μὴ ἄγαν πονεῖν, ἢ κάμνειν σφίσι τὸ σῶμα, * ἐπεὶ ϑέοιντο· καὶ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς Ἀδριανούπολιν κήρυκας ἴσμεν ἐν πέντε ἡμέραις ἀφικομένους, ὁδὸν πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ἀνδρὶ ἱππεύοντι ἐς τὰ μάλιστα. καλοῦνται δὲ οὗτοι οἱ κήρυκες Οὐλάκιδες. Ἐπεί τε δὴ τὰ στρατεύματα παρεσκεύαστο τῷ Βασιλεῖ, ἐπὶ Δακίαν ἐστρατεύετο, ἦρος

* δυνάμεις, *in uno*, ὡς ἡ δ. *in al. ut c.*

* *In uno*, ἐπιθεόντων.

ρας ἀ'θύς ἀρχομένυ. Μέγισον δὲ τῶτον ςρατὸν γενέσθαι φασὶ, δεύτερον μετάγε τῳ̃ ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπέλασιν τῷ Βασιλέως τῶδε. Λέγεται δὲ τῶτο τὸ ςρατόπεδον, κάλλισον μὲν γενέθαι τῶν ἄλλων ςραπτέδων, κ) κόσμον πολλὼ παρέχεσθαι ἕς τε τὰ ὅπλα * φασὶ, & ἐς τλὼ σκηνλν. γενέσθαι δὲ ἀμφὶ τὰς πέντε κ) εἴκοσι μυριάδας ςρατῦ. κ) τῶτο λογίζεσθαι ῥᾳδίως, ἀπὸ τῶν τῆ πόρε τῦ Ισρυ ἐμποριςῶν * ὧν ἐξωνησαμένων ὑπὸ Βασιλέως τὸ πορθμὸν, ἐς τριάκοντα μυριάδας χρυσίυ ςατῆρας, λέγεται χρήματα μεγάλα κερδάναι. κ) μὲν τλὼ ἤπειρον, ὁ ςρατὸς ὁρμώμενος ὑπὸ Φιλιππο-πόλεως. κατὰ δὲ θάλατταν, πληρώσας τριήρεις ἀμφὶ κ', κ) ε'. κ) πλοῖα εἰς ἑκατὸν κ) πεντήκοντα, ἐπορεύετο δ'ὺ τῦ Ισρυ, ὡς διαβησόμενος διὰ τ Βιδίνης * Ἐκέλευε δὲ πλέειν παῦτα τὰ πλοῖα, διὰ τ Εὐξείνυ πόντυ ἐπὶ τὸν Ισρον. κ) ὁ ςόλος, ὡς ἐνετέλλετο Βασιλεύς, διὰ τῦ πόντυ ἐπέπλει ἐς τὸ τῦ Ισρυ ςόμα. κ) ὡς ἐς τὸ ςόμα ἐγένετο, ἀνήγετο ἐπὶ τῦ ποταμῦ ἐπὶ τλὼ Βιδλώλω. καί ποι κ) ὑποβασιν ποιησάμενος ὁ ςόλος, πάς τε οἰκίας ἐνεπίμφρα, κ) ἔκαιε τλὼ τε Πραΐλαβον πόλιν τῆ Δακῶν, ἐν ᾗ κ) ἀγορὰν παρέχονται βελτίω ἁπασῶν τῆ ἐν τῇ χώρᾳ, πῦρ ἐνιέντες ἐνέφρησαν. εἰσὶ δὲ αἱ οἰκίαι ξύλιναι, ὡς τὸ ἐπίπαν. Δᾶκες γὰ ὡς ἐπύθοντο Βασιλέα ἐπιέναι ἐπὶ σφᾶς, τὰς μὲν γωναῖκας, κ) παῖδας ὑπεξέθεντο, τὰς μὲν ἐς τὸ ὄρος τὸ Πράσοβον, τὰς δὲ ἐς πολίχνην, τοὐνομα * ἐς λῶ κύκλῳ περιῶν, ἐνεπέρει κ) ἐφύλαττε. κ) τὸ ἕλος ἐχυρότατον ἐποιεῖτο, κ) ἐν ἀσφαλεῖ καθίςησι μάλιςα. τὰς δ' αὖ κ) ἐς τὰς δρυμῶνας, ἃς χαλεπὸν ἐςι διϊέναι ἀνδρὶ ἐπήλυδι, κ) μὴ ἐπιχωρίῳ. Πυκνότατοι γὰ ὄντες, κ) δένδροις καταπεφυτευμένοι πυκνοῖς, ὡς ἥκιςα παρέχονται διὰ πολλῦ βάσιμον τλὼ εἴσοδον. Τὰς μὲν οὖν γυναῖκας καὶ παῖδας οὕπως ἐξέθεντο. Αὐτοὶ δὲ συναθροισθέντες ἐς τὸ αὐτὸ, ἔπεντο Βλάδῳ τῷ ἡγεμόνι. καὶ ἐς δύο μοίρας ἐπιδιελόμενος τὸν ςρατὸν, τὸν μὲν εἶχε παρ' ἑαυτῷ, τὸν δὲ ἔπεμπεν ἐπὶ τὸν τῆς μελαίνης Πογδανίας ἡγεμόνα. Ὡς λῶ * ἐσβαλεῖν ἐκεῖνος πειρῶτο, ἀμυνόμενοι μὴ περιίδωσιν ἐσβαλόντα ἐς τλὼ χώραν. Ὁ γὰ τῆς μελαίνης ταύτης Πογδανίας ἡγεμὼν, διενεχθεὶς, ἐπολέμει τῷ Βλάδῳ ὑπὸ αἰτίας τοιᾶσδε, καὶ πρέσβεις πέμπων παρὰ Βασιλέα Μεχμέτλω, ἐπεκαλεῖτο, κ) συμμάρασθαι ἐς τὸν πόλεμον ἔφασκεν ἕτοιμος εἶναι. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἠρέσκετό τε τοῖς τοῦ ἡγεμόνος τούτου λόγοις, καὶ ἐκέλευεν ἕπω ποιεῖν τὸν ἑαυτοῦ ςρατηγὸν συμμίσγοντα τῷ ναυάρχῳ ἐς τὸν ποταμὸν, πολιορκεῖν τὸ * Κελίον πόλιν οὕτω καλουμένλω τῶ Βλάδου, ἐπὶ τῷ ςόματι τῶ ποταμοῦ. Ὁ μέν τοι ἡγεμὼν ἕτος, συλλέξας ςράτευμα ὑπὸ τῆς χώρας, ἴετο ἐπὶ τ Βασιλέως ςόλον, διὰ τ Κελίυ πόλεως, συμμίξων τῷ ναυάρχῳ. Καὶ ἐπεί τε συνέμισγε τῷ Βασιλέως ςρατῷ, ἐπολιόρκεον ἀμφότεροι τλὼ πόλιν, & προβάλλοντες ἐπὶ ἡμέρας συχνὰς, ἐξεκρούσθησαν κ) ἀπέβαλον ὀλίγους τινάς. ὡς δ' ἐ προεχώρει ἡ τ πόλεως αἵρεσις, ἀπεχώρων ἤδη ἑκάτεροι. Ὁ μὲν ὦν μέλας * Πόγδανος ἦεν ὁμόσε, ὡς ἐσβαλὼν ἐς

* σφίσι.

* ἐξωνησαμένων. *in uno*, ὃν ἐξωνησάμενοι.

* *In uno additur*, πόλεως.

* *Nomen urbis desideratur.*

* *In uno* ἐσβάλλειν.

* *In uno*, Κελλ.

* *In uno*, Μπογδά. *in al. ut in e.*

hunc exercitum regis fuisse maximum, & secundum magnitudine ei quem contra Byzantium ductarat iste rex. Verum constat illum exercitum fuisse reliquis pulchriorem, & plurimum momenti tum in armis, tum in reliquo belli apparatu habuisse. Eo autem tempore in armis habuit rex circiter viginti quinque myriades hominum. Hujus numeri facile iniri potest ratio ex Istri trajectu. nam publicani Istri trajectum emerant ab rege, numerantes triginta myriades aureorum staterum: interim tamen constat, eos opes maximas esse lucratos. Per continentem deinde exercitus profectus est ab Philippopoli. Implens vero triremes circiter viginti quinque, & naves circiter centum & quinquaginta, mari recta subvectus est ad Istrum, quasi iter facturus per Bidenam. Jussit tamen ut istæ naves per Euxinum pontum ad Istrum contenderent. Et quidem classis, quemadmodum præceperat rex, per Pontum ferebatur in Istri ostium. ubi Istri oram attigit, adverso flumine navigavit Bidenam: ubicumque egrediebantur navibus, incendebant ædificia, & comburebant. Prailabum urbem Dacorum, quæ totius Daciæ forum erat celeberrimum, injecto igne concremarunt. Pleraque autem istius regionis ædificia lignea sunt, hinc fit ut facile ignem admittant. Daci ubi acceperunt regem cum copiis adversum se pergere, liberos & uxores collocarunt quasdam in montem Prasobum, quasdam in oppidulum nomine * * * * quod circulo veluti circumiens muniebat & custodiebat. Etiam palus sive lacus palustris id oppidulum vel in primis & tutissimum & munitissimum præstabat. Quasdam præterea abdidere in querceta regionis, quæ transire difficile est viro peregrino, qui non sit indigena. Densissima enim sunt, & arboribus consita densis, plerumque inaccessa & invia sunt. Mulieres quidem & liberos, quemadmodum dixi, in loca tuta contraxere. Viri vero in unum collecti, sequebantur Bladum ducem: qui secernens universum exercitum in duas partes, alteram quidem ipse detinuit, alteram vero ire jussit contra Nigræ * Pogdaniæ principem: ut si is conaretur in Daciam irruere, fortiter resisterent, nec omitterent in ejus regionem hostilem incursionem facere. Nam inimicitiæ intercesserant inter Nigræ Pogdaniæ principem, & Bladum. Quapropter bellum inter ipsos ardebat. Cujus hæc causa perhibetur. Princeps Nigræ Pogdaniæ missis legatis, hortabatur regem Mechmetem ad bellum inferendum Blado: quem quo magis moveret, pollicebatur se suas copias ejus copiis juncturum. Regi grata erant quæ princeps iste afferebat. Proinde jussit ut promissa ad rem conferret, & exercitum suum adderet navarcho prope flumen, & juncto Marte obsiderent Celium urbem Bladi sic dictam, & in ora fluminis sitam. At princeps ille, ubi animum regis intellexit, conscripto exercitu de regione sua, pergebat ad classem regis, ut prope Celium urbem adjungeretur regio navarcho. Quo facto, uterque urbem eam oppugnabant. Cumque eam capere annisi essent diebus sane plurimis, tandem repulsi sunt inde amissis paucis. Cumque urbis oppugnatio parum procederet, uterque abiit. Niger Pogdanus proficiscebatur quasi populaturus Dacorum regionem. Verum inhibitus est ab

Prailabum Valachiæ emporium.

Edit. Paris. pag. 269. Prasobus mons.

* Pogdoliæ.

Podoliæ princeps Vvlado infestus.

Celium Valachiæ, Lycostomos olim, hodie Kilia.

ea exercitus parte, quæ oppoſita ei fuerat, ut defenderet regionem, ne hoſtilia ab Pogdano pateretur. Bladus cum majore exercitus parte iter faciebat per ſylvas glandiferas, exploraturus quanam contenderet regis exercitus. Rex cum trajeciſſet copias Iſtrum, Dacorum regionem ingreſſus eſt: nec tamen eam populationibus urebat: nam ne id fieret, prohibuerat. Cæterum inſtructo & compoſito agmine ibat ad eam urbem, in quam Daci exponentes liberos & uxores, ſequebantur regem per querceta. Si qui longius ab agmine regis fuerant progreſſi, ab Dacis excipiebantur, & extemplo peribant. Rex cum nuntiaretur neminem accedere qui prælii poteſtatem faceret, præterea nec a Pannonibus Blado auxilii quicquam eſſe, hoſtem contemnebat, & vallo communire caſtra negligebat, quamvis ea in patente campo locaſſet. Bladus, ubi accepit ex nuntiis, hoſtes accedere infeſto agmine, nuntium miſit ad Pannones, talia dicentem: O viri Pannones, vos non dubito ſcitis, regionem noſtram veſtræ eſſe finitimam, & utrique habitamus affuſi Iſtro. Nunc autem, ni fallor, accepiſtis Turcorum regem magna manu accedere, ut arma nobis inferat. Si nunc Daciam vaſtarit, ſibique ſubegerit, ſcitote, haud ceſſabit tanto cardine rerum: verum continuo arma hoſtilia ad vos circumferet. Nec dubito, quin maxima hinc pericula veſtram regionem incolentibus immineant. Tempus igitur nunc poſtulat, ut nobis auxilio ſitis, ut exercitum hoſtilem quamprimum e regione propulſemus. Nec expectandum cenſeo, donec regionem noſtram contuderit, & penitus evaſtarit, & gentem noſtram ſibi ſubjugarit. Etiam ducis noſtri fratrem majorem rex habet: hunc principem Valachiæ conſtituit. At opera danda eſt, ne ei ſingula ex ſententia ſuccedant. Nam Bladi fratrem juniorem, cum arma contra Daciam vibraret, rex maximis ſtudiis coluit, magniſque honoribus affecit. Opibus & veſtitu pretioſo multo eum virum donavit, hunc juſſit ſermones ſerere cum Dacorum proceribus, ut ipſe tandem potiretur rerum ſumma. Quapropter cum brevi in magnam felicitatem ſit promotus, ut pareret regi, imperata fecit, & Daciæ proceres tentavit. Nec tamen quicquam adhuc efficere potuit: verum repulſus eſt. Pannones cum hæc audirent ex nuntio, dictis obtemperarunt, & prompti erant omnes, ut Dacis ſuppetias ferrent, & hoſti quam fortiſſime reſiſterent. Delectu igitur habito, conſcripſerunt exercitum. His quidem Pannones erant occupati. Rex autem hoſtili animo cum exercitu procedens, quacumque proficiſcebatur, vicos incendebat, pecora diripiebat, quæcumque caſus obtuliſſet. Equites regii mancipia pauca in caſtra ducebant: verum magis ipſi interibant, ſi quando ab agmine incautius avulſi fuerant. Ferunt, Bladum ipſum in regis caſtra ſpeculatorem veniſſe, & ſingula præſentem conſideraſſe. Non tamen mihi veriſimile videtur, Bladum voluiſſe tanto ſe committere periculo, cum plurimis potuerit, qui præſto erant, uti ſpeculatoribus. Sed forſitan id confictum eſt, ut viri audacia inſignior oſtentaretur. Verumtamen Bladus interdiu accedebat quam proxime ad hoſtilia caſtra: & tentoria militum, regiſque,

Securitas Turcei. *Edit. Pariſ. pag.* 270.

Vvladi ad Ungaros legatio.

Bladi diligentia & audacia.

A τὴν τῶν Δακῶν χώραν. ἐκωλύετο δὲ ὑπὸ τῆς μιᾶς μοίρας τῆ στρατῆ, ἥτις ἐπέπαυτο ταύτην φυλάσσειν τὴν χώραν. Βλάδος δὲ αὐτὸς ἔχων τὴν μείζω μοῖραν τῆ στρατῆ, ἐπορεύετο διὰ τῶν δρυμώνων, ἐκδεχόμενος ἰδεῖν, ὅπῃ χωρήσει ὁ τῆ Βασιλέως στρατός. Βασιλεὺς μὲν δὴ ὡς τὰ στρατεύματα αὐτῆ διαβάντα τὸν Ἴστρον, ἐγένετο ἐς τὴν Δακίαν, * ἐπέδραμεν ἑδαμῆ. ὁ δὲ εἶα ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ σιωπῇ ταγμένῳ ἐπορεύετο τῷ στρατεύματι. ἐπορεύετο δ' ἐπὶ δυοῖν τῆ πόλεως, ἐς ἣν γυναῖκας τε καὶ παῖδας ὑπεκθέμενοι οἱ Δᾶκες, αὐτοὶ ἕποντο τῷ Βασιλεῖ διὰ τῶν δρυμώνων· ἢν δή τι ἀποπροσθείη τῆ στρατῆ αὐτίκα ὑπὸ τῶν διεφθείρετο. Ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς, ὡς ἐδέδεις ἐπιὼν ἐπηγγέλλετο αὐτῷ ἐς τὴν μάχην, ὅτε ὑπὸ Παιόνων παρεῖναι τῷ Βλάδῃ βοήθειαν, ὠλιγώρει τε καὶ ἠμέλει τῆς κάρανος, καὶ τὸ στρατόπεδον ἐν ἀρύχωσίᾳ ἔπηξε. Βλάδος τε δὴ ὡς ἐπύθετο τοὺς πολεμίους ἐπιόντας, ἔπεμπεν ἄγγελον ἐς τοὺς Παίονας, λέγοντα τάδε. Ὦ ἄνδρες Παίονες, ὑμεῖς ἴστε που, ὡς ἡ χώρα ἡμῶν ὁμορός τε ἐστὶ τῇ ὑμετέρᾳ, καὶ παρὰ τὸν Ἴστρον οἰκεῖμεν ἀμφότεροι. Νῦν δὲ πυνθάνεσθαι οἶμαι καὶ ὑμεῖς τὸν Βασιλέα Τούρκων, μεγάλῃ χειρὶ ἐπιόντα, στρατεύεσθαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ δὴ τάδε καταστρεφόμενος ὑπάγηται ὡς τὴν Δακίαν, τόδε ἐπίσασθέ που καὶ ὑμεῖς, ὡς ἔστε ἡσυχίαν ἄγοντες καθεδοῦνται, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς αὐτίκα ἐπιόντες στρατεύσονται, καὶ φράγματα ἔσαι ὑπ' αὐτῷ ἀνήκεστα ἐς τὴν ὑμετέραν χώραν ἱδρυμένων. Νῦν οὖν ὥρα ἐστὶ καὶ ὑμᾶς βοηθοῦντας ἡμῖν, ἀπαμύνειν, ὡς οἷόν τε μάλιστα τὸν στρατὸν τόνδε ἀπὸ τῆς χώρας, καὶ μὴ περιορᾶν φθείροντά τε τὴν χώραν, καὶ ἐπικακοῦντα, καὶ καταστρεφόμενον τὸ γένος ἡμῶν. Ἔχει δὲ καὶ τὸν ἡγεμόνος τοῦ ἡμετέρου ἀδελφὸν νεανίαν, ὃν τε καθιστάντα αὐτὸν ἡγεμόνα ἐς τὴν Βλαχίαν, ἵν' τι μὴ προχωροίη αὐτῷ ἐπάσῳ κατὰ νοῦν. Τὸν γάρ τοι τοῦ Βλάδου ἀδελφὸν νεανίαν, ὡς ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Δακίαν, μεγάλως τε φιλοφρονησάμενος, ἐτίμησε, καὶ χρήμασι καὶ ἐσθῆτι ἐδωρεῖτο πολλῇ τε καὶ ἀγαθῇ, καὶ ἐκέλευε πέμπειν ἐπὶ τὴν Δακίαν λόγους, ἐπὶ τοὺς δυνατοὺς ἄγειν τὰ φράγματα. Ὅθεν ἐπὶ δυσδαιμονίαν αὐτίκα γενόμενος, ἔφρασε πέμπων, ὡς ἐκέλευε Βασιλεύς. Οὐ μέν τοι γε προεχώρει αὐτῷ τὸ τε προπέμποντι. Ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἀκούσαντες οἱ Παίονες, ἐπείθοντό τε τοῖς λόγοις, καὶ ὥρμηντο βοηθεῖν, καὶ ἐς τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. Συνέλεγον δὲ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Βασιλεὺς δὲ προσελαύνων συὺ τῷ στρατῷ, ἐνεπίμπρα μὲν τὰς κώμας, καὶ τὰ ὑποζύγια διήρπαζεν, οἷς ἂν περιτύχοι. καὶ ἀνδράποδα πάνυ ὀλίγα ἤγοντο ἐς τὸ στρατόπεδον οἱ ἱπποδρόμοι. αὐτοὶ δὲ μάλιστα διεφθείροντο, εἴ που τις αὐτῶν ἐξαπατηθείη ὑπὸ τῆ στρατοπέδου. Βλάδος δὲ λέγεται καὶ αὐτὸς ἐς τὸ τῆ Βασιλέως στρατόπεδον κατάσκοπος εἰσελθεῖν, καὶ περιὼν ἐπισκοπῆσαι ὡς ἔχει τὸ στρατόπεδον. Οὐ πείθομαι δὲ Βλάδον αὐτὸν ἐθελῆσαι ἐς τοσοῦτον κινδύνων ἀφικέσθαι, ὡς παρὸν αὐτῷ κατασκόποις πολλοῖς * χρῆσθαι. * * * * ἐς τὴν ἐξήγησιν τῆς τόλμης αὐτῆ. Αὐτὸς μὲν δὴ καὶ ἡμέρας ἐπελθὼν ἐγγυτάτω τῆ στρατοπέδου, ἐπεσκόπει τε τὰς Βασιλέως σκηνὰς, καὶ

* ἐπέδραμεν ἑδ.

* χρήσασθαι. *hic ad complendam periodum hujuſmodi verba deeſſe videntur, ſed τοῦτο, ὡς οἶμαι, πεπλασμένον,*

τ Μαχεμήτεω, καὶ τ ἀγοράν· ἔχων δὲ καὶ ἐλάττους τ μυρίων ἱππέων. ἔνιοι δέ φασιν, ὡς ὑπλείους τ ἑπτακισχιλίων παρῆσαν αὐτῷ ἱππεῖς. Σὺν τούτοις περὶ πρώτην φυλακὴν τ νυκτὸς ἐπελάσας, εἰσέβαλλεν ἐς τὸ βασιλέως στρατόπεδον, καὶ δείματα μὲν πρῶτον ἐγένετο ἐν τῷ στρατοπέδῳ μεγάλα. στρατὸν μέγαν ἀλλότριον, καὶ ἐπήλυδα οἰομένων τῆ τὸ Βασιλέως ἐπιθέσθαι σφίσι, καὶ αὐτὸς, καὶ ἐνόμιζον ὑπολυθαι πάνυ, ἐς φόβον τε πολὺν καὶ δείματα καθισάμενοι. ἐστρατόπετο δὲ ὑπὸ λαμπάδων, καὶ κέρατος, ὑποσημαίνον αὐτῷ τ ἐσβολήν. Τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον ἅπαν καὶ χώραν ἔμενεν ἀδαμόσε κινούμενον εἰώθει μὲν δὴ καὶ ἄλλως, τὰ τ γένους στρατόπεδα, νυκτὸς μηδέποτε κινεῖσθαι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἱδρύσθαι τε καὶ χώραν, ὥστε πλέπτης διϊὼν τυγχάνει ἐς τὸ στρατόπεδον, εἴτε ἄλλό τι καταλαμβάνει νεώτερον, Καὶ τότε δὴ ἐς μέγα δέος ἀφικόμενοι οἱ Τοῦρκοι, ἔμενον ἢ ἐσκήνουν ἕκαστος ἱδρυμένος. καὶ κήρυκες Βασιλέως ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ὡς ἐς αὐτίκα ἐσβαλόντα τ Βλάδον, ἐν τῷ στρατοπέδῳ περιϊόντες, ἀνεκήρυττον, μηδένα μηδαμῆ μεταςῆναι, ὡς αὐτίκα ἀποθανέμενον ὑπὸ Βασιλέως. Οἱ μὲν οὖν κήρυκες τῆ Βασιλέως, παραμυθέμενοι, ἐκέλευον μένειν αὐτῆ ἕνα ἕκαστον, ἧπερ ἑτέτακτο, λέγοντες τοιάδε. Ἄνδρες Μωσουμάνοι, μείνατε ἐπὶ βραχύ· ὄψεσθε γὰρ τὸν Βασιλέως πολέμιον, πεσόντα αὐτίκα μάλα ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δώσοντα δίκην, ὧν ἐς Βασιλέα τετόλμηκε. Ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἄλλα πολλὰ παραπλήσια φάσκοντες, μάλιστα δ' ἐκεῖνο, ὡς ἓν μένει ὁ στρατὸς, αὐτίκα ὑπόλυται ὁ πόλεμος. ἓν δὲ μεταξὺ *ἀπώλυσθε, ἅπαντες. Βασιλεὺς γὰρ πρώτους ὑμᾶς διαφθερεῖ, πρὶν αὐτὸ οἴχεσθαι φεύγοντα. Βλάδος δὲ ὡς τάχιστα ἐσέβαλεν ἐς τὸ στρατόπεδον, πρῶτα μὲν ὑπήντα αὐτῷ, ἀπὸ τ Ασίας στρατὸς, καὶ βραχεῖαν μέν τινα αὐτῆ ἐποιήσαντο μάχην. μετὰ δὲ ἀναπαρόμενοι, ἀνὰ μέρος ἐχώρουν ἐπὶ τὸ σώζεσθαι αὐτοὶ ὡρμημένοι. Ὁ δὲ λαμπάδας τε ἔχων ἡμμένας, καὶ πυρὰ, καὶ συντεταγμένως μάλιστα, καὶ ἀθρόως ἐπιὼν τῷ στρατεύματι, ὥρμητο μὲν πρῶτα ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας. καὶ ὑποτυγχάνουσι μὲν, τ τ Βασιλέως αὐλῆς, ἐπισωσόντες ἐς τὰς σκηνὰς τ ἡγεμόνων, τότε Μαχουμήτεω, τ Ισαάκεω, ἐμάχοντο ἐς ταῦτα μεγάλως. καὶ τὰς τε καμήλους ἐφόνευον καὶ ἡμιόνους, καὶ ὑποζύγια, καὶ ἀθρόως μὲν καὶ συντεταγμένως αὐτῆ μαχεμένων, οὐδέντι ἀπεγίγνετο ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγε. εἴ δέ τι πῆ ὑποσαθείη, αὐτίκα ἔπιπτεν αὐτῆ ὑπὸ τῆ Τούρκων, καὶ οἱ περὶ Μαχεμήτην, ἄνδρες γενόμενοι ἀγαθοὶ, ἐμάχοντο ἀξίως λόγε πεζοὶ ἅπαντες. ἀνέβησαν δὲ καὶ ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἵππους οἱ τ στρατοπέδε χεδὸν ἅπαντες, πλὴν τ Βασιλέως θυρῶν. Ἐμάχοντο μὲν ἔν ἐνταῦθα ἐπὶ συχνόν τινα χρόνον. μετὰ δὲ συστραφέντες, ἤλαυνον ἐπὶ τὰς Βασιλέως θύρας, τ δοῦρον τὰς ἀμφὶ Βασιλέα ἐκτὸς τ θυρῶν παρατεταγμένες, καὶ βραχὺ ἔτι ἐνταῦθα μαχεσάμενοι, ἐξ ἅπαντο ἐπὶ τ ἀγοράν τ στρατοπέδε, τ διαρπάσαντες τήν τε ἀγοράν, καὶ εἴ τις πε παύτῃ ἐνίσατο, διαφθείραντες, ὡς ἐγγὺς ἦεν ἡ ἠὼς, καὶ ἐπέφαινεν, ἀπεχώρει ὑπὸ τ στρατοπέδε, ὑποβαλὼν μὲν παύτης τῆς νυκτὸς, ὀλίγους πάνυ τινάς. καὶ οἱ ἀπὸ τ Βασιλέως στρατοπέδε, ὀλίγοι διεφθάρησαν, ὡς ἐλέγετο. μετὰ δὲ ὡς ἡμέρα τάχιστα ἐγεγόνει, Βασιλεὺς ἐπιλεξάμενος τῆ ὑπάρ-

A necnon forum contemplabatur. Bladus habebat equites pauciores quam decem mille. Sunt tamen qui tradunt, eum non plures quam ſeptem mille equites ductaſſe. His confiſus, ſub primam noctis vigiliam advenit, & in regia caſtra impetum dedit. Primo terror ingens in caſtris obortus eſt. Nam regii milites putabant exercitum magnum & alienigenam peregrinumque ſibi incumbere. Idem credebat & rex. Proinde præſentem intentabant viris omnia mortem: adeo magnum inopina illa & improviſa oppreſſio incuſſerat terrorem. Lampades enim & cornua irruptionem ſignificabant. Verum regia caſtra non alio tranſlata ſunt, ſed in eo loco quem occuparant primo, immota manſere. Tur-
B cis enim conſuetudo eſt, ut nocturno tempore caſtra nequaquam moveant: verum in eo loco, quem caſtris muniendis ceperunt, perſiſtant, ſive fur ingreſſus ſit in caſtra, ſive aliquid aliud novi ingruerit. Eo tempore Turci in maximum terrorem conjecti, in ſuis tentoriis quieti manſerunt. Regii præcones per univerſa caſtra incedentes, clamabant, ne quis loco quem tenuiſſet, moveretur, Bladum mox, qui irruptionem fecerit in caſtra, regis marte caſurum. Præcones quidem ut territis animum adderent, juſſerunt ſingulos in eo loco manere, in quem collocati fuiſſent, dicentes: Viri * Mulſumani, durate breve tempus. cernetis enim hoſtem regis
C admodum cito in caſtris obiturum mortem, dantem pœnas ſcelerum, quæ in regem perpetrare auſus fuit. Alia plura his ſimilia expromebant, etiam hoc addentes: quod ſi exercitus immobilis ſteterit, prælium cito deſinet: ſin loco motus fuerit, omnes peribitis: rex enim vos omnes necabit, priuſquam ille fugere poſſit. Blado irruenti in regia caſtra, primo occurrit exercitus Aſiaticus. & prælium non admodum longum ibi commiſſum eſt. Nam Aſiani in fugam conjecti, paulatim in cohortes conglobati, recedebant, ut ſervarentur. Bladus autem habens lampades ardentes & ignes, agmine ſtipato pergens contra regis copias, primo Januas regis affectabat.
D Cæterum Bladi milites aberrarunt a prætorio regis, & inciderunt in tentoria regiorum ducum, Machumetis videlicet & Iſaaci: & ibi fortiter pugnabant, trucidantes camelos, mulos, & alia jumenta. Quum autem pugnam facerent, in ordines collecti & conſtipati, nihil ſane memoratu dignum paſſi ſunt. Verum ſi qui paulo longius ab ordinibus erant evecti, extemplo Turcorum manibus cadebant. Pedites qui apud Mechumetem erant, quum eſſent viri fortes, præliabantur admodum memorabiliter. Tandem omnes quotquot erant de exercitu regio, præter Januæ milites, aſcenderunt in equos. prælium eo loci diu fervebat. Hinc converſi Daci, maturabant iter ad
E regis Januarum milites. Quum autem inſtructos & armatos invenirent, brevi tempore pugnarunt. Deinde omiſſo prælio, vertuntur in forum caſtrorum: quod diripientes, & ſi quem forte ibi invenerant occidentes, tandem quum aurora appropinquaret & luceſceret, egreſſi ſunt caſtris, amiſſis paucis admodum ea nocte. Etiam pauci, ut fertur, de regio exercitu deſiderati ſunt. Ubi primum dies illuxit, rex eligens optimos quoſque,

Turcorum quies nocturna.

Turci edictum.

* Muſulmani.

Valachorum, qui & Moldavi, audacia.

Edit. Pariſ. pag. 272.

Caſtra direpta.

*ἀπώλυσθαι, ſic in uno, in al. ἀπόλωσθε.

Haljbeg. qui ſub tribunis degebant, & Haliem Michaelis filium ducem iſtis præponens, juſſit ut citato agmine Dacos cedentes inſequerentur. Halies aſſumpto exercitu, profectus eſt ſumma celeritate adhibita, contra Bladum: & ſummis viribus abeuntis veſtigia ſequutus, Bladi exercitum aſſequutus eſt. Subito autem in

Bladus vincitur. hoſtilem exercitum irruens, interfecit plurimos: captoſque Dacos circiter mille, in regia caſtra abduxit. Quos interfici omnes rex curavit. Etiam noctu quemdam comprehenderunt de Bladi militibus, Turci hunc deduxerunt ad Mechumetem, qui eum interrogavit, quiſnam & cujus ſit, & unde veniat? Qui ubi ad ſingula, quemadmodum interrogatus erat, reſpondit, tandem juſſus eſt dicere, ſi ſciret ubinam Bladus Daciæ princeps nunc moraretur? is reſpondit, ſe quidem quæ ſcire expetant, exacte noſſe: verum ſe numquam enuntiaturum horum quicquam, adeo metuere ſe dicebat virum illum. Illi autem minantes dixerunt, niſi quæ ſciſcitarentur continuo, expromeret, periturum.

Moldavi militis conſtantia. Qui reſpondit, ſe quidem mortem perpeti paratum eſſe, ſe vero non audere quicquam eorum quæ ſcire cuperent, profari. Machumetes admiratus viri reſponſum, eum continuo necavit, dicens: quod ſi vir ille exercitum haberet memorabilem, non dubito, quin brevi ad magnam claritatem evaderet. Hæc quidem hactenus facta ſunt. Rex hinc decedens, recta contendebat ad urbem in

* Praylabum *forte*. qua regiam ſedem Bladus habebat *. Singulis noctibus, ubicumque manebat, per circuitum caſtra vallo circumdabat, & munitionibus admodum diligenter caſtra emuniebat. Vigilias præterea ſolito majores deducebat: exercitumque diu noctuque in armis tenebat. Agmine autem compoſito proficiſcens, in Da-

Edit. Pariſ. pag. 273. ciam pervenit: & acceſſit ad eam urbem, in qua Blado regia ſedes erat. Daci quidem ſe non parabant, quaſi ab rege obſidendi. Portas itaque aperuerunt, & parati erant ſuſcipere regem cum exercitu advenientem. Rex præter urbem vectus, cum virum nullum in muris conſpicaretur, nec etiam bombardarios qui in exercitum ejacularentur, nec caſtrametatus, nec urbem obſidere aggreſſus eſt. Progreſſi igitur, ut ſuos patibulis & palis affixos viderunt, iter promoverunt ad ſtadia circiter viginti-ſeptem. Exercitus quidem regis incidit in

Vuladi carnificina. patibula & palos, occupantes locum: ejus longitudo extendit ſe ad ſtadia decem & ſeptem. Latitudo vero continet ſtadia ſeptem. Patibula & pali apparebant maximi, quibus affixi conpiciebantur viri, mulieres, & pueri. Horum miſere peremptorum numerus complectebatur viginti millia hominum. Profecto horrendum & miſerabile ſpectaculum cum Turcis, tum regi. Rex admiratione defixus, dicebat: Haud poſſibile eſt eum virum qui adeo magna fecerit, regione ſua ſpoliari poſſe, præſertim cum adeo mirabiliter tum principatu, tum ſubditis uti norit. Verumtamen addebat, eum virum qui tanta patraverit, haud multi faciendum eſſe. Reliqui Turci aſpicientes multitudinem hominum in patibulis & palis hærentium, ſtupebant. Erant namque patibulis & palis affixi infantes e matrum gremio rapti. Volucres nidos fecerant in inferioribus

A χων τὰς λοχάδας, ϗ Αλίλω τ Μιχάλεω παῖδα, στρατηγὸν ἀποδείξας, ἐκέλευσεν ἰόντας κατόπιν τῶν Δακῶν, ἐπιδιώκειν ὡς ἔχοιεν τάχιστα. Ὁ μὲν οὖν Αλίης, παραλαβὼν τ στρατὸν, ἦγε σπουδῇ ἐπὶ τ Βλάδου, ϗ κατόπιν γενόμενος, ἤλαυνε ϗ κράτος, ϗ καταλαμβάνει τ Βλάδου στρατὸν, ϗ ἐπεισπεσὼν, διέφθειρε μὲν πολλὺς, ζωγρήσας δὲ ἀμφὶ τοὺς χιλίους τῶν Δακῶν, ἀπήγαγεν ἐς τὸ στρατόπεδον παρὰ Βασιλέα. Τοὺς μὲν λαβὼν ὁ Βασιλεὺς, ϗ ἀπαγαγὼν, διεχρήσατο ἅπαντας. Καί τινα λαβόντες νυκτὸς ταύτης τ τῶν Βλάδου στρατιωτῶν, οἱ τ Βασιλέως στρατιῶται, ϗ ἀπαγαγόντες ἐς Μαχμήτιν, ἠρώτα αὐτὸν, ὅς τις τε εἴη, ϗ ὅθεν ἥκοι. μὴ δὲ ὡς ἔφασκε διιλέχθη, ἐπανήρετο αὐτὸν, εἰ εἰδείη, ὅπου διατρίβων τυγχάνει Βλάδος, ὁ τῆς Δακίας ἡγεμών. ὁ δ' ἀμείβετο, ὡς εἰδείη σαφῶς, οὐδέποτε δ' ἂν εἴποι τούτων οὐδέν, δεδιὼς ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα. οἱ δ' οὖν ὡς ἔφασκον αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι ἂν μὴ πύθωνται αὐτὰ ὁ βέλονται ἔρεσθαι· αὐτὸς ἔφασκε, τεθνάναι μὲν ἕτοιμον εἶναι ϗ πάνυ, ἐξεπεῖν δὲ ὁτιοῦν τ ἐκείνῳ, μὴ ἂν τολμήσειν. Ταῦτα ἐν θαύματι ποιησάμενον τὸν Μαχμήτιν, ἀνελεῖν μὲν τὸν ἄνδρα, ἐπιλέγεσθαι δὲ, ὡς δέοι τῷ ἀμφ' αὐτὸν, εἰ εἶχε στρατὸν ἄξιον λόγου, ἐς μέγα ἂν ἐλθόντα ὕψος ἀφικέσθαι. Ταῦτα μὲν τότε ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Βασιλεὺς δὲ τὸ ἐντεῦθεν προϊὼν ἐς τὸ πρόσω τῆς χώρας, ἦτο διὰ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Βλάδῳ, ϗ νυκτὸς μὲν ἑκάστης, ὁπότε σταθμὸν ποιήσαιτο, ἐποιεῖτο χάρακα κύκλῳ τ στρατοπέδου, ϗ φραγαῖς φραξάμενος ἐντὸς τοῦ χάρακος, διετήρει, φυλακάς τε ἐποιεῖτο μείζους, τ γιγνομένων, ϗ ὅπλα ἐν ὅπλοις παρεγγύα, νυκτός τε ϗ ἡμέρας αὐτῷ εἶναι τὰ στρατεύματα. προελαύνων δὲ ὅπῃ σωστεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, ἐς τὸ πρόσω τ Δακίας, ἀφίκετο ἐπὶ τ πόλιν, ἐν ᾗ Βλάδῳ τῷ ἡγεμόνι ἦν τὰ Βασίλεια. ϗ οἱ μὲν Δᾶκες * παρασκευασάμενοι, ὡς ἐνταῦθα ὑπὸ Βασιλέως πολιορκησόμενοι, τάς τε θύρας λυέωξαν, ϗ ἕτοιμοι ἦσαν δέχεσθαι αὐτὸν Βασιλέα σὺν τῷ στρατῷ ἐπιόντα. Βασιλεὺς μὲν οὖν τὴν τε πόλιν διελαύνων, ϗ ἄνδρα οὐδένα ἐπὶ τοῦ τειχῶν θεώμενος, ὅτι μὴ τηλεβολισὰς ἐπαφιέντας τηλεβόλους ἐς τ στρατὸν, ὅτε ἐστρατοπεδεύσατο, ὅτε εἰς τ πολιορκίαν καθίσατο. προϊὼν δὲ, ὡς τὰς σφετέρας αὐτῶν, ἐν τοῖς σκόλοψιν ἐθεώρουν, προέσαν ὡσεὶ σταδίους εἴκοσι ϗ ἑπτά. ϗ ἐμπίπτει ὁ Βασιλέως στρατὸς ἐς τὰς ἀνασκολοπισμούς, χῶρον ἐπέχοντας, τὸ μὲν μῆκος ἐπὶ σταδίους ἑπτακαίδεκα, τὸ δ' ὖρος δὲ ἐπὶ σταδίους ἑπτά. σκόλοπες δὲ μεγάλοι ἐφῆσαν, ἐν οἷς διαπεπειρωμένοι ἄνδρες τε ϗ γυναῖκες, ϗ παῖδες, ἀμφὶ τὰς δισμυρίας, ὡς ἐλέγετο, θέαμα παρεῖχοντο τοῖς Τούρκοις, ϗ αὐτῷ τῷ Βασιλεῖ. ϗ ὅ, τε Βασιλεὺς ἐν θαύματι περιχεθεὶς, ἔφασκεν. Ὡς ἀδυνατόν ἐστιν, ἄνδρα ἕνα μεγάλως ἐργασάμενον, ἀφαιρεῖσθαι τὴν χώραν, ὡς δαιμονίως ἐπισταμένῳ χρῆσθαι τῇ ἀρχῇ ϗ τοῖς ὑπηκόοις. ϗ ἔλεγεν, ὡς * οὐ πολλοῦ ἄρα ἄξιος εἴη ὁ ἀνὴρ οὗτος, τοιαῦτα ἐργασάμενος. ϗ οἱ λοιποὶ Τοῦρκοι, ὁρῶντες τὸ πλῆθος τῶν ἐπὶ τοῖς σκόλοψιν ἀνδρῶν, ἐξεπλήττοντο, ἦσαν δὲ ϗ νήπια τέκνα τῶν μητέρων ἐξηρπαμένα, ἐν τοῖς σκόλοψιν. ϗ πτηνὰ ἐνῴκουν ἐν

* *hic particula negativa* οὐ, *deeſt, etiam in R.*

* *In uno deeſt negatio*

τοῖς ἐγκάτοις αὐτῷ ἐμφολδόντα. ὡς δὲ πρὸς τοῖς στρατεύμασι Βασιλεὺς ἐφεπόμενος, ὁ Βλάδος ἔφθειρέ τε εἴπερ ἀφαπαθεῖν, εἴτε ἱππόδρομος, εἴτε Αζάπης. αὐτὸς μὲν ἐτράπετο ἐπὶ τὸν Μελαίνης Πογδανίας ἡγεμόνα, πολιορκούμενα, ὡς ἠγγέλλετο αὐτῷ τὸ Κελλίον· στρατὸν δὲ ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίας καταλιπὼν αὐτῷ, παρεγγύα ἕπεσθαι τῷ Βασιλεῖ ἀφ' ὑψηλῶν δρυμόνων. ἢ ὧν τις πε ἀφαπαθεῖν, τοῦτον ἐπιόντες αὐτίκα ἐπιβαίνειν. ἢ ὁ μὲν ἦγετο ὁμόσε τῷ μελαίνης Πογδανίας ἡγεμόνι. ὁ δὲ στρατὸς, ὡς ἀνεχώρει ὁ Βασιλεὺς, ἰθὺ τῶ στρατῷ ἐλαύνων ἀναθαρρήσαντες, ὡς οἰχομένῳ ἐπειπεσόντες, μεγάλως ἠγοῦντο δόξοκιμήσειν, ἢ ἐπιόντες ἐς τὸ στρατόπεδον τῶ Βασιλέως, ἐπήλαυνον. Επεὶ δὲ ἀγγελία ἀφίκετο, παρὰ τῆς ταύτῃ πε φυλακῆς, ὡς πολέμιοι ἐπιῶσιν, ὥρμητο μὲν αὐτός τις ἕκασος ἐπὶ τὰ ὅπλα, πλὴν τῷ Βασιλέως θυρῶν. Ιωσήφῳ δ' ἐκέλευε Μαχμήτης προϊόντα ὑπαντιάζειν τοῖς πολεμίοις. ἢ αὐτός τε ἐν ὅπλοις ἦν Μαχμήτης σὺν τοῖς στρατεύμασιν. ὁ μέντοι Ιωσήφης, ὡς ἐπιὼν αὐτίκα συνέβαλλεν, ἡττήθη τε, ἢ ἐς φυγὴν τραπόμενος ἐφέρετο ἐς τὸ Βασιλέως στρατόπεδον· Ομάρης δὲ ὁ Τυραχάνεω παῖς, παρθεὶς ἢ αὐτὸς ὑπὸ τῶ Μαχμήτεω, ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἢ ἐλαύνων, ὑπέστη τῷ Ιωσήφῃ φεύγοντι ἐς τοὺς πολεμίους, ἐβλασφήμει ἢ ἔλεγε τοιάδε. Ω κακόδαιμον, ποῖ φέρῃ; ἢ οὐκ οἶδα Βασιλέα ὅπως σε φεύγοντα ὑποδέξεται; ἢ ἀ χεῖρον ἢ πολεμίων ἀφικείσεταί σοι. αὐτὸς Βασιλεὺς, ἢ κακίῳ σὲ ὀλέθρῳ παραδίδωσιν αὐτίκα, ἐπειδάνσε φεύγοντα νοήσῃ; Ταῦτα εἰπὼν, ἐπώτρυνε τὸν ἄνδρα, ἅμα συσραφεὶς ἅμα Ομάρῃ τῷ Τυραχάνεω, συνέβαλλον τοῖς πολεμίοις, ἢ ἐμάχοντο ἀξίως λόγε. Μετ' ἀ πολὺ δὲ τρεψάμενοι τοὺς Δᾶκας ἐπιδιώκοντες, ἐφόνευον ἀφειδέσατα, ἔφθειρον ἀμφὶ τὰς δισχιλίας, τὰς δὲ κεφαλὰς πήξάμενοι ἐπὶ τῶν δοράτων, ἐπανῆκον ἐς τὸ στρατόπεδον. ἢ τὸν μὲν Ομάρῃ ἐδωρήσατο Βασιλεὺς τῆ τῆς Θετταλίας ἀρχῆ. Μαζάλης ἦ ἔτι ὢν, ἢ ἄνδρας ἔχων ἀγαθὲς, ἕπετο τῷ Βασιλεῖ. Ες μὲν δὴ δευτέραν τῶν Δακῶν τόλμαν, ἐς ἣν τῶν Βασιλέως στρατὸν, τοσοῦτον ἐγένετο. Βασιλεὺς δὲ ἀνδράποδα ἀγόμενος τὴ χώρας ἐκ ὀλίγα, ἐπαφεὶς ἦ τὸ ἐντεῦθεν τοὺς ἱπποδρόμους, ἐπέδραμον χώραν ἐκ ὀλίγην, ἢ ἀνδράποδα ἀγόμενοι, ἐκέρδαινον μεγάλα. ἢ ὑποζύγια δὲ ἢ πλέον τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἵππες, ἢ βόας ἐλαύνοντες, ὁ τῶ Βασιλέως στρατὸς ἀφίκετο ἐπὶ τὸν Ισρον. τὸ μέντοι στρατόπεδον ἐδεδοίκει μὲν τοὺς Δᾶκας, ὀδὲν ἧττον τόλμης μέγα τι ἀποδεικνυμένους. διέβαινον δὲ τὸν Ισρον σπουδῇ πολλῇ. Βασιλεὺς δὲ Αλίλῃ τὸν Μιχάλεω, ὄπισθεν ἕπεσθαι τῷ στρατῷ παραγγείλας, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο παρὰ τὸν Ισρον. Δρακύλην μὲν τὸν ἀδελφὸν Βλάδε τῶ ἡγεμόνος, κατέλιπεν αὐτῶ ἐν τῇ χώρᾳ μετιέναι τε τοὺς Δᾶκας, ἢ ὑφ' αὐτῷ ποιεῖσθαι τὴν χώραν, ἢ τιμωρεῖν παραγγείλας τῷ ἢ ταῦτα τὰ χωρία ὑπάρχῳ, αὐτός τε ἤλαυνεν ἰθὺ τῶ βασιλείων. Δρακύλης μὲν δὴ ὁ νεώτερος ἐπεκαλεῖτο ἕνα ἕκασον, λέγων. Ω ἄνδρες Δᾶκες, τί δὲ οἴεσθε ἐς τὸ ἐπιὸν ὑμᾶς ἔσεσθαι; ἢ οὐκ οἴδατε Βασιλέα ὅσου τε δυνάμιν ἔχει, ἢ ὡς αὐτίκα τὰ Βασιλέως στρατεύματα, προσ-

A eorum. Cum autem rex proficiſceretur, Bladus agmen regium uſque carpebat, interficiens equites, & Azapides, ſi quando imprudentius ab exercitu regio fuerant evagati. Bladus animum intendebat in Nigræ * Pogdaniæ principem, qui quemadmodum nuntiatum erat, obſidione circumvenerat * Cellium urbem Bladi. Relinquens autem exercitum, qui continebat circiter ſex millia hominum, eos juſſit per querceta ſequi regem: & ſi quis paululum modo digreſſus fuerit ab regio agmine, eum truncare juſſit continuo accurrentes. Ipſe vero recta ducebat contra Nigræ Pogdaniæ principem. Exercitus autem Bladi cum ipſe abiiſſet, abitu principis admodum gaudebat: & recta pergens in hoſtem, putabant ſe magnam gloriam inventuros, ſi hoſtem ſubito oppreſſiſſent. Cum nuntius veniſſet ad vigilum ſtationem quæ ibi erat, indicabat hoſtes adventare. ſinguli igitur, præter regis Januas, ad arma proſiliebant. Mechumetes præcepit Joſepho, ut præcedens hoſtem ad prælium eliciat. Mechumetes quidem cum univerſo exercitu in armis erat. Joſepſus ubi venit ad hoſtem, continuo victus eſt: & fugiens, feſtinabat in caſtra regis. Omares, Turachanis filius, qui & ipſe ordinatus erat ab Mechumete, ut cominus pugnaretur cum hoſte, ad pugnam proficiſcens, occurrit Joſepho fugienti, eumque blaſphemando & maledicendo ſic alloquitur. O miſer quo abis? an ignoras regem, quomodo te fugientem ſit excepturus? An non crudelius ab rege quam ab hoſtibus tractaberis? An non ignominioſiſſimæ morti tradet, ubi te fugam iniiſſe ſenſerit? His dictis hominem commovit, ut converſus una cum Omare Turachanis filio rediret in prælium, & pugnaret fortiſſime. Nec multo poſt Dacos in fugam effuſos perſequentes, occiderunt plurimos, nulli parcentes. Cæſi ſunt circiter bis mille. Præfigentes autem Turci haſtis capita Dacorum, reverſi ſunt ad regem in caſtra. Omarem rex donavit Theſſaliæ principatu. Mazales autem adhuc ſupererat, & ſequebatur regem, ducens viros fortiſſimos. Dacorum audacia, qui ſecundam in regia caſtra irruptionem fecere, hunc eventum ſortita eſt. Rex ex Dacorum regione mancipiorum prædas agebat non modicas. Nam immiſſo equitatu, regionis partem percurrebat non modicam. Equites capientes mancipia plurima, maximas ſibi peperere opes. Etiam jumenta plurima nacti ſunt. Exercitus regis agens ultra viginti myriades equorum & boum, venit ad Iſtrum. Caſtra regia terrebant Dacos, quamvis magnam audaciam oſtentantes. Turci autem ſumma celeritate adhibita, tranſgreſſi ſunt Iſtrum. Rex Haliem * Michaelis filium a tergo ſubſequi juſſit, cum caſtra ad Iſtrum poſuiſſet. Dracylem, fratrem Bladi principis, ibidem in regione reliquit, præcipiens ut colloqueretur cum Dacis, & regionem eam ſubigeret: præterea ſtrenue adjuvaret iſtorum locorum præfectum. His ita geſtis, ipſe recta in regni ſedem abiit. Draculeſ quidem, quemadmodum præceperat rex, unumquemque vocabat, dicens: Viri Daci, quid putatis deinceps de vobis futurum? neſcitis quantas copias rex habet? præterea ignoratis, quod regiæ copiæ expectantur? quæ ubi primum ac-

Bladus Turcũ ſequitur.

* Podoliæ.

* Kilim.

Joſephus a Valachiis fugatus. *Edit. Pariſ. pag.* 274.

Præda ex Moldavis.

* Mazalis.

Draculæ junioris ambitio.

ceſſerint, regionem veſtram populabuntur: & ſi quid reſidui fuerit, auferent. qui fit, quod recuſatis regis amicitiam? Efficiamini amici regis, & finis erit malorum quantum ad regionem & ad ædificia attinet. Scitis enim, vobis in præſentiarum neque pecus, neque jumentum ullum relictum eſſe: Hæc omnia graviſſima paſſi eſtis, auctore fratre meo cui morem geſſiſtis, viro impiiſſimo, qui Daciam affecit clade maxima. Hujuſcemodi cladem nec per univerſum terrarum orbem factam eſſe audivimus. Hæc cum nuntiaret Dacis, per eos qui ad mancipia redimenda convenerant, eos facile in ſuam ſententiam pertraxit. Reliquis dici juſſit, ut confidentes, nec quicquam mali metuentes, ad ſe tranſirent. Hi igitur in unum congregati, decreverunt utilius eſſe & conſultius, obtemperare Draculi potius, quam Blado principi. Euntes igitur paulatim ad Draculem juniorem Bladi fratrem colligebantur. Quod ubi acceperunt reliqui, & ipſi ad fratrem ejus Draculem tranſitionem fecere. Exinde contracto exercitu haud contemnendo, & adducto ſimul regio exercitu, ducatum & regionem in ditionem regis redigebat. Bladus cognito Dacos ad fratrem confugiſſe, cum ſciret omnia fruſtra tentari, quod tantam antea ſuorum feciſſet cædem, in Pannoniam abiit.

Edit. Pariſ. pag. 275.

Bladi fuga in Ungariam.

Α δέξιμα ὑμῖν ἔσαι, δηώσοντα τὴν χώραν, ἢν τι ὑπόλοιπον ἀφελώμεθα; Τί δ' γίγνεσθε Βασιλεῖ φίλοι, καὶ ἔσαι ὑμῖν πανλα, ἔς τε τὴν χώραν, καὶ ἐς τὰς οἰκας; Ἴστε γὰρ ὡς ἐν τῷ παρόντι ὔτε ζῶον, ὔθ' ὑποζύγιον ὑπελείφθη. Ταῦτα δὲ πάντα δι' τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν ἐπεπόνθειτε χαλεπώτατα, χαριζόμενοι ἀνδρὶ ἀνοσιωτάτῳ, καὶ κακὸν μέγα τὴν Δακίαν ἐξειργασμένῳ, οἷον ἀδαμῆ ἄλλοθι τῆς γῆς ἐπὶ ἀκολὼ ἀφικνεῖται ἡμετέραν. Ταῦτα ἐπιπέμπων τοῖς Δαξὶν, ὅσοι ἐς τὸ ἐξωνεῖσθαι σφῶν αὐτῷ τὰ ἀνδράποδα διέβαινον, ἔπειδέ τε, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰπεῖν ἐκέλευεν, ἐπιέναι θαῤῥοῦντας ἐπ' αὐτόν. ὅποι μὲν οὖν σωιόντες, ἔγνωσαν σφίΒ σιν αἱρετώτερα εἶναι, ἢ τὰ Βλάδε τῶ ἡγεμόνος. καὶ ἰόντες ἐπὶ τὸν νεώτερον, συνελέγοντο κατ' ὀλίγας. Καὶ ὡς ἤσθοντο οἱ λοιποὶ Δᾶκες, αὐτίκα ἀπολιπόντες τὸν Βλάδον, ἦσαν ἐπὶ τὸν ἀδελφόν. καὶ ὡς συνελέγει αὐτῷ στράτευμα, ἐπιὼν κατεστρέψατο τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπαγόμενος ἅμα στρατὸν τῶ Βασιλέως, ὑπηγάγετο τὴν χώραν. Ο μὲν οὖν ἀδελφὸς, ὡς μετέγνωσαν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν οἱ Δᾶκες, καὶ ἔγνω δὴ, ὡς μάτην εἴη τοσοῦτον φόνον πρότερον ἐξειργασμένος, ᾤχετο ἐς τὰς Παίονας.

ΛΑΟΝΙΚΟΥ

Edit. Paris. pag. 276.

ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Η ΔΕΚΑΤΗ.

LAONICI CHALCOCONDYLÆ ATHENIENSIS HISTORIARUM

DE ORIGINE AC REBUS GESTIS TURCORUM, LIBER DECIMUS.

ΚΑΤΑ μὲν δὴ τὴν ἐπὶ Δᾶκας Βασιλέως ἔλασιν τοσαῦτα ἐγένετο. Βλάσος δὲ ὡς ἐπιὼν ὁ ἀδελφὸς Δρακύλης, ὑπηγάγετο τὴν Δακίας χώραν, ὥχετο μὲν αὐτὸς ἐπὶ Παίονας. Παίονες δὲ, ὧν τοὺς προσήκοντας ἀνεῖλεν ἐν τῇ Δακίᾳ, ἀπῆγον αὐτὸν θανάτου, παρὰ βασιλεῖ Παιόνων τῷ Χωνιάτου παιδί. διπασάμενοι δὲ αὐτῷ δίκην χαλεπωτάτην. ὡς ἀδικώτατα ἀνελόντι τοὺς ἄνδρας, καθείρξαντες ἐς Μπελογράδην πόλιν, Βασιλεὺς δὲ τὴν αὐτὴν θέρους, φθινοπώρου ἐπιγινομένου, ἐστέλλετο ἐπὶ Λέσβον, παραγγείλας μὲν ναυτικὸν παρετοιμάζεσθαι αὐτῷ ἐς τὰ χωρία τὰ ἐπὶ θάλασσαν. ἦγε τὰ μὲν στρατεύματα αὐτῷ διῆκεν ἐπὶ οἴκου ἀναχωρεῖν. αὐτὸς δὲ τοὺς θυρῶν ἔχων τοὺς ἄνδρας, ἐξ ὀλίγου δή τινας, ἐστρατεύετο διαβὰς ἐς τὴν Ασίαν. αὐτὸς μὲν δὴ τὴν ἠπειρον κομιζόμενος, ὁ δὲ στόλος διὰ θαλάσσης, ὑπὸ αἰτίας τοιᾶσδε ὥρμηται ἐπὶ Λέσβον. Ὁ γὰρ Λέσβου ἡγεμὼν ὑποφορον μὲν εἶχε τὴν χώραν ὑπὸ βασιλέως, ἀπάγων κατ' ἐνιαυτὸν ἐς δισχιλίους σαπῆρας, ἔξοτε Παιτόγλης Καλλιπόλεως ὕπαρχος, ἐπὶ Αμυράτεω τοῦ νεωτέρου, στόλῳ ἀφικόμενος ἐπὶ Λέσβον, ἐπέδραμέ τε τὴν νῆσον, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀφελόμενος, τήν τε Καλλονὴν παρεσήσατο, πόλιν τὴν Λέσβου εὐδαίμονα· καὶ ἐξελὼν ταύτην, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου. καὶ πρότερον μὲν ὑποφορον ἔχον οἱ βασιλεῖς ταύτην τὴν νῆσον, καὶ Χῖον ὑπὸ Αμυράτεω τοῦ Ορχάνεω, ἐπὶ τοῦδε τοῦ Βασιλέως, ἄλλοι τε καὶ * Ιονύζης ὀνομαζόμενος, κατασὰς ὑπὸ τοῖς θυρῶν, ἀφίκετο ἐπὶ Λέσβον, καὶ Μόλιβον ἐπολιόρκησεν. ὁ μέντοι προσεχώρησεν αὐτῷ ἑκών, ὧν οὐδένα ἀφίκετο. αἰτίαν δὲ ταύτην ἐπενεγκὼν Βασιλεὺς τῷ Λέσβου ἡγεμόνι, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτὸν, ὅτι τοῖς Ταρακωνησίων τοὺς πειρατὰς ἐδέξατο αὐτὸς ἐν λιμένι τῆς Λέσβου ὑποδέχεσθαι, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς Βασιλέως χώρας ἀνδράποδα ἐξωνεῖσθαι, καὶ αὐτὰ κερδαίνοντα ἀπὸ τῶνδε. ὁρμώμενοι δὲ ἀπὸ τῆς Λέσβου οἵ τε Ταρακωνήσιοι ἐπὶ λῃστείαν κατὰ θάλατταν τετραμμένοι, καὶ οἱ ἀπὸ Κυκλάδων νήσων, ταύτην μετιόντες τὴν λῃστικὴν, ἐλπίζοντο τοῖς Βασιλέως χώραν. καὶ ὑποστρέφοντες ἐς τὴν Λέσβον,

A EXPEDITIO regis in Dacos hunc finem habuit. Bladus fratre Dracule accedente, & Daciam subigente, ad Pannones se recepit. Pannones quorum propinquos & consanguineos in Dacia crudeliter peremerat, capitis eum coram suo rege Mathia Choniatis filio anquisiverunt. Cum sententiam contra ipsum protulissent gravissimam, ut qui præter jus & fas homines occidisset, Belgradum ductus ibi in carcerem impactus est. Rex eadem adhuc æstate, cum autumnus adveniisset, nuntium misit in Lesbum, qui imperabat ut pararent classem, & convenirent in loca maritima. Ipse quidem ducens Januæ milites, cum pauca Europæorum militum manu expeditionem suscipiebat, transiens in Asiam. Rex terra, classis vero mari proficiscebantur. Expeditionis regiæ contra Lesbum hanc causam assignant. Lesbi princeps beneficio regis tenebat istam regionem tributariam, numerans quotannis circiter bis mille stateres aureos, jam inde ex eo tempore quo Paitogles Callipolis præfectus, imperante Amurate juniore, classe adveniens, in Lesbum incursionem hostilem fecerat, abductis inde mancipiis plurimis: necnon capta Callona, Lesbi urbe opulentissima, quam devastans domum reversus est. Etiam antea reges insulam hanc tributariam habuere, necnon Chium, tempore Amuratis quem genuit Orchanes. Sub eo rege inter cæteros & Jonuzes electus ab Januarum militibus, profectus est in Lesbum: & obsidione circumveniens Molibum, nihil efficere potuit sane eorum quorum gratia advenerat. Caussa autem quare rex Lesbo arma inferebat, talis erat. Rex Lesbio crimini dabat, quod Tarraconenses piratas portu excepisset, & mancipia plurima ab iis emisset, quæ venerant ab regione regis, ex quibus non parum lucri Lesbius princeps acceperat. Nam Tarraconenses ab Lesbo procursantes ad maritima latrocinia, necnon hi qui degebant in insulis Cycladibus idem vivendi institutum occipientes, regis regionem diripiebant. Deinde revertentes onusti mancipiorum præda in Lesbum, ea inter sese partiebantur, assignantes Lesbio duci partem

Bladus Belgradi captus.

pag. 277.

Expeditio in Lesbum.

Hispani piratæ.

* Ιανούζης

magnam, & neutiquam contemnendam. Hæc cum nuntiarentur regi, motus eſt ad bellum inferendum Lesbio principi.

Lesbo donatur Franciſcus Cataluſius 1355. ſororemque ducit Caloioannis Imp. Dominicus Lesbi princeps.

At Lesbi princeps Dominicus, quem Græci Cyriacum vocant, frater junior exiſtens, ſeniorem qui a patre Lesbi principatum acceperat, eumque tempore longo adminiſtrarat, inſidiis circumventum cepit: & Baptiſtæ viro Januenſi, quo uſus fuerat auxiliatore in inſidiis, tradidit. Nec ſane longo interjecto tempore fratrem obtruncat, atque ſolus principatu potitur, pendens regi tributum quotannis circiter duo millia ſtaterum aureorum. Genus principum illorum,

Lesbi Cateluſii tyranni.

Lesbum qui regebant, & Cateluſii nuncupabantur, apparet ab Januenſibus deduci. Nam venientes auxilio Græcorum regi, qui Byzantium tenebat, & eam inſulam imperio temperabat, ſtrenue eum adjutarunt, atque magna effecerunt. Rex igitur Byzantius, ut virorum illorum virtutem aliquo modo veneraretur, iis conceſſit inſulæ hujus principatum. Qui tenentes eam inſulam, tandem inde progreſſi ſunt, ut occuparent Aenum urbem Thraciæ, juxta flumen Hebrum. Nam

* præfecto.

cives ejus urbis adverſabantur * Harmoſtæ: & ut ſibi vires pararent, vocabant ab Lesbo Cateluſiorum genus. Cateluſii urbem eam occuparunt, & fortiter retinuere, cum plerumque inteſtinis ſeditionibus & odiis exagitarentur Græcorum reges. Videtur autem iſta inſula jam ſub Cateluſiis Januenſibus extitiſſe, &

Edit. Pariſ. pag. 278.

paruiſſe * Phociæ in Aſia adminiſtratori, cui nomen fuit * Catanes. Verum ex inſidiis inſulam hanc occupavit Catanes. Cui bellum inferens Græcorum rex, etiam Mitylenas ſuo imperio junxit, nec bellum gerere contra Phocæam abſtinuit. Exinde quum Cateluſii impigre ſubſidio veniſſent Byzantio regi, beneficio ejus inſulæ dominium conſequuti ſunt. Hanc tempore longo tenuere: ejus principes etiam noſtra attigere tempora. Jungentes autem connubia cum Trapezuntiis regibus, & Græcorum ducibus, necnon cum iis qui apud Græcos præſtare videbantur, inſulam eam rexerunt ſaluberrimis legibus fundatam. Ab ea continente, quæ Aſiam ſpectat, excurrit ad ſtadia circiter octoginta. Cæterum & jam olim in poteſtate Januenſium fuit

* Foglis vuechia nunc.

Chius, nec tamen armis capta. Verum cum Græcorum reges pecuniæ inopia laborarent, propter bellum quod ea tempeſtate gerebant cum * Medis & Tryballis, magnam pecuniæ vim mutuo acceperunt a Martino ejus inſulæ rectore. Græci tandem eam inſulam receperunt, cum æs alienum, quo erant obligati Martino, perſolviſſent. Deinde venit inſula hæc in Januenſium ditionem: qui, cum non multum temporis interveniſſet, advenerunt cum triremibus, ut urbem eam caperent. Hi nec populi, nec magiſtratus conſenſu & voluntate miſſi erant, ut inſulam eam in ditionem reciperent, verum ſua ſponte, cum eſſent * novem familiarum viri principes, ab domo profecti, inſulam eam ſubegere. Ex eo tempore communi conſilio magna concordia urbem gubernarunt, cum ubique ipſorum in rebus gerendis modeſtia eluceret. Tandem urbis & inſulæ partes emerunt viri Januenſes, qui plurimum pollebant opibus, propter maſticis reditum & proventum. Inſula namque iſta in mari Ægeo ſita, maſticis fructum reddit

Chius vendita Joannitis.

* Perſis. Martinus Chii rector Boccavigra, 1261.

* al. decem quos Maonefos vocant. Vide Juſtinianu, ann. 1261. & 1346.

δχνειμάμβοι τὰ ἀνδράποδα, μοῖραν παρείχοντο αὐτῷ ἱκανὴν, καὶ ὁ φαύλων. Ταῦτα ὡς ἀνωμάλεχθη ἐς Βασιλέα, ἐπῆρεν αὐτὸ στρατεύεσθαι ἐπὶ Λέσβον. ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς Λέσβυ Δομίνικος, Ἕλλησι δὲ Κυριακὸς, νεώτερος ἀδελφὸς ὢν, τὴν πρεσβύτερον δεδεξάμενον παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Λέσβυ, καὶ διέποντα ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν, ἐπιβουλεύσας συνέλαβε, καὶ κατέσησε, Βαπτιστῇ ἀνδρὶ Ἰανυΐῳ χρησάμενος συνεργῷ ἐς τὴν ἐπιβουλήν. Μετ' ὀ πολὺ δὲ δεχρησάμενος τὸν ἀδελφὸν, ἡγεμόνευε τῆς νήσυ, ἀπαγαγὼν φόρον τῷ Βασιλεῖ ἐς διχιλίας σατῆρας. τὸ δὲ γένος τῶν ἡγεμόνων τούτων τὴν Λέσβυ, Κατελυΐζων ἐπικαλέμβρων, δοκεῖ μὲν ὑπὸ Ἰανυΐης γενέσθαι. ἀφικόμβρον δὴ ἐπὶ συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων Βυζαντίυ Βασιλεῖ, ἔχοντι ὑπήκοον τὴν νῆσον ταύτην, συμβαλέσθαι τε καὶ ὑπαρχῆσαι μεγάλα τῷ Βασιλεῖ, δι' ἃ δὴ σφίσιν ἐπιτραπῆναι τὴν νῆσον ὑπὸ τῶν βασιλέων ἄρχειν. κατέχοντας δὲ ταύτην τὴν νῆσον ὕστερον ὡρμημένους ὑπὸ ταύτης, * καταλαμβάνειν Αἶ- * καλαβρίαν
νον πόλιν τὴν ἐν τῇ Θράκῃ, παρὰ τὸν Εὖρον ποταμὸν, διεκεχθέντων τῶν ἐν τῇ πόλει τρὸς τὴν δὲ αὐτὸς τῆς πόλεως ἁρμοσθῶ, καὶ σφίσιν ἐπικαλεμένων ὑπὸ τῆς Λέσβυ τὸ Κατελυΐζων γένος. Καταλαβόντες δὲ διαφερομένων ἀλλήλοις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον τῶν ποτὲ Ἑλλήνων βασιλέων. δοκεῖ δὲ ἡ νῆσος αὕτη, καὶ πρότερον ἐπὶ τῶν τῶν Κατελυΐζων γενέσθαι ὑπὸ Ἰανυΐης, καὶ ὑπακοεῖν, τότε τῷ Φωκίης ἐν τῇ Ασίᾳ ἐπιτροπεύοντι, Κατάνῃ τοὔνομα ἔχοντι· εἶλε δὲ Κατάνης τὴν νῆσον ταύτην ἐπιβουλῇ. καὶ ὅ, τε Ἑλλήνων Βασιλεὺς στρατεύσαμβος ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν τε Μιτυλήνην παρεσήσατο, καὶ ἐπολέμει τῇ Φωκίῃ. μεθ' δὲ ταῦτα, συμβαλλομένων τῶν Κατελυΐζων τῷ Βυζαντίυ Βασιλεῖ, ἐπετράποντό τε τὴν νῆσον, ἣν ἔχον ἐπί τινας γενεὰς, δεχομένοι ἐς τε ἐπὶ τὸν καθ' ἡμᾶς χρόνον· καὶ ἐπιγαμίας ποιέμβοι, φόρ τε τὰς ὑπὸ Τραπεζοῦντος βασιλεῖς, καὶ Ἑλλήνων ἡγεμόνας, καὶ τὰς παρ' Ἕλλησι φρωτεύοντας, κατεῖχον τὴν νῆσον ἐς τὰ μάλιστα δυνομένην. Επέχει δὲ ἡ νῆσος αὕτη, ὑπὸ τῆς ἐς τὴν Ασίων ἠπείρυ, σταδίυς μάλιστα ὀγδοήκοντα. Αλλ' ἡ μὲν Χῖος, κατείχετο μὲν καὶ αὕτη φρότερον ὑπὸ Ἰανυΐων, ἃ μέντοι ἑάλω, ἀλλὰ δεομένων τῶν Βυζαντίυ βασιλέων χρημάτων, ἱκανὰ τοῖς Ἕλλησι δέδοτο ὑπὸ Μαρτίνυ, τὴ τὴν νῆσον ταύτην κατεχόντος, ὑπ' ἀνάγκης τότε τῶν Ἑλλήνων, δεῖ τὸν φρὸς Μήδυς καὶ Τριβαλὰς πόλεμον. Καὶ ὕστερον μέντοι ἀπέλαβον τὴν νῆσον οἱ Ἕλληνες, ἀποδόντες τὸ χρέος τῷ Μαρτίνῳ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ Ἰανυΐοις, ὕστερον χρόνῳ ὀ πολλῷ τειήρεσιν ἀφικομένοις καὶ παρασησαμένοις τὴν πόλιν. ὃς ὅτε ἡ πόλις ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν τῆς νήσου κατασροφὴν, οὔτε κοινῇ ὑπὸ τῶν πολῶν ἐξεπέμφθησαν. ἀλλ' αὐτοὶ ὡρμημένοι, οἱ ἐνέα οἰκιῶν γενόμβοι ἄρχοντες, τὴν νῆσον κατεσρέψαντο, καὶ τῷ ὑπὸ τοῦδε ταύτῃ, ὡς σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει μετριώτατα διαιτώμβοι, κοινῇ τὴν πόλιν διῴκουν. ἐξωνησαμένων μὲν ταῦτα, καὶ τὰς τῆς πόλεως τε καὶ νήσυ μοίρας τῶν ὑπὸ τῆς Ιανυΐης ἀνδρῶν, μέγα δυναμένων ἐς πλῆτον, δεῖ τὴν τῆς μαστίχης φρόσοδον. κοινῇ γὰρ δὴ αὕτη ἡ νῆσος τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ φέρει καρπὸν πάντων ὡς πλεῖσον· καὶ

* ἐργα-

* ἐργαζομένοι, χρηματίζεται μεγάλως ἐν τούτῳ. διέχει δὲ ἔλαττον ταύτης ἀπὸ τῆς Ασίας, σταδίους ὡσεὶ πεντήκοντα μάλιστά πη. διοικεῖται δὲ ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, τιμῶ τε νῆσον ἀρχικὰ τὰ πρῶτα κατεχόντων, καὶ ὕστερον ἄλλων ἐξωνησαμένων αὐτὰ τὰ πάτρια, τῶν ἐν τῇ πόλει ἀρχῶν ἀπὸ τῶν Ελλήνων Βασιλέων. δυνομήθη δὲ καὶ ἡ πόλις τῆς Χίου, μάλιστα δὲ πόλεων τῶν ἐν ταῖς νήσοις ταύταις, καὶ προσοδίων ἱκανωτάτη ἔχει ἡ πόλις, ὥς τε ἐπὶ μέγα ὄλβον ἀφικέσθαι τοὺς τιμῶ πόλιν τιμῶδε διέποντας. Εστρατεύετο δὲ Μεχμέτης ὁ Αμουράτεω ἐπὶ τιμῶ Λέσβον, δι' αἰτίας τῶν πρότερόν μοι δεδηλωμένων. ἐπιφέρων δὲ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ φόνον, καὶ τιμωρῶν τῇ ἐκείνου ψυχῇ· μετὰ δὲ, καὶ δικαίως τιμῶ πρὸς τοὺς πειρατὰς ἑταιρείαν αὐτῷ. ἐνομίζετο δὲ αὐτὸς μὲν πεζῇ ἐς τιμῶ Ασίαν διαβὰς· τὸν δὲ στόλον αὐτῷ, δικαίως θαλάσσης ἐκπέμψας, τριήρεις μὲν πέντε καὶ εἴκοσι, πλοῖα δὲ μικρὰ, ἀμφὶ τὰ ἑκατόν. τοὺς δὲ πλεβόλους διὰ θαλάσσης ἐνόμιζεν ἐς τιμῶ νῆσον, καὶ λίθους τούτων ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. τιμῶ μὲν οὖν παρασκευῶ τοῦ πολέμου, ἐκέλευε δικαίως θαλάσσης ἐκπομίζεσθαι ἐς τιμῶ νῆσον. αὐτὸς δὲ ἀφικόμενος * ἔς τι πεδίον, ἐπεραιοῦτο ἐς τιμῶ νῆσον, αὐτός τε καὶ οἱ τῶν Θυρῶν ὄντες, καὶ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Τὰ γάρ τοι στρατεύματα, ὡς δῆπεν ἐπανιὼν ἀπὸ τῆς Δακίας, αὐτίκα ἐπεί τε ἐς τιμῶ νῆσον, καὶ ἀπέβησαν, ἐπέδραμον δὲ αὐτίκα, καὶ ἐδῄωσαν τιμῶ νῆσον, καὶ ἀνδράποδα ὀλίγα ἐπενεγκάμενοι. Μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὸς Βασιλεὺς λόγους προσέφερε τῷ Λέσβου ἡγεμόνι, ἐπιπέμψας ἄγγελον, καὶ κελεύων τιμῶ τε πόλιν παραδιδόναι, καὶ αὐτῷ δικαίως ταῦτα ἐπιτρέπειν χώραν ἱκανὴν ὑπὸ Βασιλέως. ὁ δὲ ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρῆτο, καὶ οὐ προσίετο τὰς σπονδὰς τοῦ Βασιλέως. Βασιλεὺς δὲ τὰς πλεβόλους ἱδρυσάμενος ἐς τιμῶ πόλιν, αὐτὸς μὲν ἐς τιμῶ ἤπειρον ἐνομίζετο, ἐποτρυύοντος τοῦ Μαχμούτεω, μὴ ἐνδιατρίβειν ἐν τῇ νήσῳ. Μαχμούτης δὲ παραλαβὼν τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει τιμῶ πόλιν, ἐς μοίρας διελόμενος τὸν στρατὸν, καὶ τοῖς τε πλεβόλοις τὸ τεῖχος ἔπαιεν, ἐπὶ ἡμέρας εἴκοσι καὶ ἑπτὰ, καὶ κατέβαλλε μέγα μέρος τῆς πόλεως. Εχων δὲ καὶ ὑπτίους πλεβόλους, ἔβαλλεν ἐς τὴν πόλιν. καὶ δὴ ἐθορύβει τοὺς ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, ἐνόντων σφίσι καὶ πειρατῶν τινῶν αὐτοῦ, ἐπεξιόντες βραχὺ ἀπὸ τῆς πόλεως, ἠμύνοντο, ὅ μέν τοι γε ὡς ἀγαθόν τι ἐξεργάζεσθαι. οἱ γὰρ Τοῦρκοι ἐρεθιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει, προσήεσαν ἐς τὸ τεῖχος, καὶ ἀνεθάρρουν ἐπιόντες, καὶ ἐμάχοντο πρὸς τῷ τείχει. Ως δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει, τῷ τε πλήθει ἐπαλαιπωροῦντο, καὶ ἐπιέζοντο τῇ παλαιπωρίᾳ, προσέφερε λόγους τῷ Βασιλεῖ ὁ τῆς νήσου ἡγεμὼν, ἐφ' ᾧ παραδιδόναι τε τιμῶ πόλιν, πάντα πολίσματα τὰ ἐν τῇ πόλει. αὐτῷ δὲ ὑπὸ Βασιλέως χώραν δωρηθῆναι ἴσην τῇ ἑαυτοῦ, καὶ πρόσοδον, καὶ στρατεύεσθαι ἅμα τῷ Βασιλεῖ. Μαχουμούτης μὲν οὖν, τούς τε λόγους ἐδέχετο, καὶ ἔφασκεν, ὡς Βασιλέα πέραν ἐπὶ τιμῶ ἤπει-

* ἐργαζομένου

* In uno, ἐπὶ π.

uberrimum : & qui huic operi ſunt intenti, lucra multa ferunt. Hæc autem minus remota ab Aſia eſt, quam prædicta. Si quidem ſtadiis maxime quinquaginta ſeptem ab ea diſſita eſt. Gubernatur a principibus illis novem, qui primo eam inſulam ſui juris fecerunt : necnon ab aliis, qui poſtmodum patrias urbes in ea inſula ab Græcorum regibus redemerunt. Metropolis Chii optimis regitur legibus, nec ulli omnium urbium, quæ in iſtis inſulis frequentantur, diſciplinæ ſanctitate inferior eſt. Reditus habet largiſſimos, qui incredibile eſt dictu, quantas opes ſuppeditent iis qui eam regunt. At Mechmetes Amuratis filius hoſtilia arma intulit Lesbo, his de cauſſis quas ſupra memoravimus. Accedebat præter ſocietatem, quam cum piratis inierat Leſbi princeps, etiam fratris mors : cujus culpam in eum principem rex transferebat, & ulciſci fratris manes in animum induxerat. Rex quidem itinere pedeſtri in Aſiam tranſiens ferebatur : at claſſem, quæ complectebatur triremes viginti-quinque, & naves minores centum, per mare ſequi jubet. Bombardas per mare in inſulam eam tranſportavit : necnon lapides, quibus onerarentur, circiter bis mille. Belli quidem inſtrumenta & machinas mari ad eam inſulam ſubvehi curavit. Ipſe vero veniens Poſſidium, pedeſtri itinere ad inſulam accedebat, ducens Januarum milites, & quoſdam Europæos circiter bis mille. Nam quum dimiſiſſet exercitus, rediens ab Dacia, continuo bellum movebat contra iſtam inſulam. Copiæ ubi in continentem ſunt expoſitæ, illico incurſionem fecerunt in inſulam, eamque populati ſunt. Verum pauca inde abſtulerunt mancipia. Mox legatum ad Lesbi ducem miſit, qui juſſu regis diceret principi ſeu duci, ut urbem dederet. Quod ſi faceret, fore ut ab rege acciperet aliam, & admodum magnam regionem. Princeps Lesbi neſcio quo genio malo in tranſverſum abſtractus, pacem regis aſpernatus eſt. Rex itaque bombardas ſiſtens, & contra urbem dirigens, in continentem pergebat conſilio Machumetis, qui eum adhortabatur, ne in inſula moraretur. Machumetes accepto exercitu, urbem oppugnabat, diſtribuens copias univerſas in turmas, & manipulos. Murum bombardis arietabat diebus viginti ſeptem, urbiſque partem non modicam ſtravit. Habuit bombardas quæ in ſublime globum torquent, quas mortaria nominant, quibus urbem graviſſime afflixit. Oppidanorum copiæ in arctum cogebantur. Oppidani tamen, cum forte etiam quidam de piratarum numero præſto eſſent, egreſſi urbe, manus cum hoſte conſerebant. Res vero eorum nequaquam proſpere ſuccedebant. nam Turci laceſſiti ab oppidanis, accurrebant ad murum : & magna audacia freti, eum ſuperare nitebantur. Oppidanis in graviſſimo periculo verſantibus, ſiquidem hoſtis multitudine ſuperior erat, princeps inſulæ legatos miſit, qui nuntiarent regi, ſe paratum eſſe dedere urbem, & reliqua urbis oppidula. Se tamen petere, ut ſibi a rege aſſignetur regio alia, æquales huic reditus habens. Pollicebatur quoque ſe ſtrenue imperata facturum, quocumque tamen in militiam eductus fuerit regio juſſu. Machumetes, cum intellexiſſet principis & oppidanorum ſententiam, reſpondit, ſe nun-

Chius metropolis, & Reſpub. ejuſdem. *Edit. Pariſ. pag.* 279.

In Lesbum expeditio.

Poſtulata Turci a Lesbi principe Nicola Careluſio. 1459.

Mortaria.

pag. 280. Urbs & dux deditur.

tios miſſurum in continentem ad regem, qui haſce principis conditiones ei exponant. Ubi hæc ad regem relata ſunt, videlicet quæ promittebat inſulæ Princeps, continuo in gaudium effunditur, & in inſulam trajecit, lubentique animo admittit principis quas præſcribebat, conditiones: aitque ſe hiſce conditionibus inſulæ principi fœdus & pacem daturum. Cum jam res utrinque deciſa, & fides fœderis, jurejurando utrinque interpoſito, accepta eſſet, urbe egrediebatur inſulæ princeps: & veniens ad regem, eum adorat, & hujuſcemodi orationem exorditur. Noſti, o rex, ex quo inſulam iſtam regere occœpi, me jurisjurandi religionem temeraſſe numquam. Quod autem mancipia ex regione tua vi prædonum abſtracta non receptaverim, ſciri poterit ab iis qui Aſiæ loca incolunt. Nam mancipia, quamprimum capiebantur e tua regione, continuo a me dominis ſuis reddebantur. Præterea maximum mihi fuit ſtudium, ut ſicubi veſtra mancipia quis eſſet nactus, ea ſtatim dominis ſuis reſtituerentur. Quod piratas ſuſcepi, ea gratia factum eſt, ne prædas ex mea regione agerent, eamque vaſtando corrumperent. Nec ulli horum umquam vel occaſionem præbui, vel conſilium dedi, ut adnavigantes quicquam damni regioni tuæ importarent. Nunc autem ad te venio, urbem atque adeo univerſam inſulam tibi tradens. Supplex vero te oro, ut quemadmodum hactenus rebus tuis plurimum benevolentiæ præſtiti, ita nobis gratias referat rex. Hæc quidem fatus eſt, & lachrymæ cadebant obortæ dicenti, inſcitia oppidanorum factum eſſe, quod non ſtatim ab initio cum bona ab rege nuntiarentur, venerit. Rex exprobrans ei ſuam inſcitiam & imprudentiam, poſtremo conſolationem adhibuit, jubens eum eſſe bono animo, nihil eum mali propter id quod primo non paruerit edicto regis paſſurum. His ultro citroque dictis, urbem rex in ditionem accepit: principemque etiam in reliquas inſulæ urbes ire jubet, ut earum arces ſe dederent. Qui impigre juſſa regis capeſſens, una cum regiis præfectis urbes adiit, eaſque regi tradidit. Rex continuo, ne qua innovatio exoriretur, urbes in ditionem acceptas præſidiis firmat. Mitylenarum cives in tres diſtribuit partes. Vulgi inutilem partem ibi reliquit: alteram peregrinis conceſſit: tertiam, quæ genere & opibus principatum facile obtinebat, Byzantium deportavit. Piratas trecentos in unum locum extra urbem contractos occidit. Et quo crudelius perirent, corpora eorum media diſſecuit. Nam placuit regi Turcorum hoc mortis genere in hoſtes uti, ut majore crudelitate interirent, diſſectis corporibus mediis, gladio diaphragmati adacto. Nam qui in hunc modum cæditur, diu mortis dolores amariſſimos experitur. Huic autem urbi, ne quam defectionem molirentur incolæ, ducentos de peregrinorum corpore, & trecentos Azapides impoſuit. His ducem conſtituit Samblatis filium, virum illuſtrem, cujus pater in regis Januis judicis officio functus eſt, & litigantes ſumma diligentia & attentione audivit, & ſententiam ſumma æquitate adhibita dixit, adeo ut facile primas inter omnes Januarum judices ferret. Jus enim juſtiſſime dixit: & facilis clemenſque omnino fuit in inveniendo pœnas quibus damnati ſubdendi eſſent. Lesbi ducem eam urbem relin-

Lesbi ducis ad Turc. oratio.

Lesbus Mechmeti dedita.

Edit. Pariſ. pag. 281.

Turcica crudelitas.

Samalites quã juſti & æqui obſervans.

A ρον πέμπειν. Επεὶ δὲ ἀνῳχθη ὡς Βασιλέα περὶ ὧν
προῖχετο ὁ τῆς Λέσβε ἡγεμών, ἐπεραιώθη τε ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐδέχετό τε τὰς λόγχας, ἕτοιμος εἶναι ἀπενδεῖσθαι ἐφ' οἷς προσκαλεῖτο ὁ τῆς νήσε τύραννος. Ως δὲ
τὰ ὅρκια ἐγένετο ἀμφοῖν, ὑπεξεχώρει τε ὁ τῆς πόλεως
ἡγεμὼν τῆς νήσε, καὶ ἀφικόμενος ἐς Βασιλέα, προσεκυνήσέ τε ἅμα, καὶ ἔφασκε τοιάδε· Ω Βασιλεῦ,
οἶδα μὲν, ὡς ἐξότε ἐς τὴν ἡγεμονίαν τῆς νήσε τῆσδε περιῆλθον, ὅτε τὰς ὅρκας παρέβλω πώποτε, καὶ
ἀνδραπόδων ὑποδοχλὼ ὡς ἐδέποτε εἰργασάμλω,
δῆλα ἂν γένοιτο ὑπὸ τῷ τῇδε τῆς Ασίας ἐπιχωρείων, ὡς αὐτίκα ἁλισκόμενα, ἀπεδίδοτο ὑπ' ἐμέ.
καὶ ωεδλὼ ἐποιέμλω, ὅπε τῷ ὑμετέρων τινὶ * ἀν- * ἀνδραπό-
B δραπόδῳ περιτύχοι τις, ἐλεῶν τε, καὶ ἐς τὴν δεσπό- δων, *sic in*
τλω αὐτὸ ἀπαγαγεῖν. τὰς δὲ πειρατὰς ὑποδεχόμε- *uno, in al.*
νος, ἔπρασον, ὅπως μὴ τλὼ χώραν ληίζωνται, ἡμ. π. τις
καὶ δημοῦτες λεηλατῶσιν. ἀφορμλὼ τε ἐδενὶ τῶν ἀνδραπόδα
ἔγωγε παρεχόμλω, ὡς τε τλὼ χώραν τὴν σλὼ βλάπτειν ἐπιπλέοντας. Νῦν δὲ ἥκω παρὰ σὲ, πόλιν
μὲν τλὼ δὲ παραδίδες, καὶ νῆσον ξύμπασαν. αἰτῶμαι δέ σοι ὡς ἀνοίας τε ἔχοιμι περὶ τὰ σὰ φράγματα, ἔπως ἀμείβεσθαι Βασιλέα ἡμᾶς. Ταῦτα τε
ἔλεγε, καὶ τῷ δακρύων μεθίετο ὀλίγα, φάσκων
ὡς ἀνοίᾳ τῷ ἀσῶν, ὀκ ἀφίκοιτο τλὼ ἀρχλὼ αὐτίκα, ὅτε τἀγαθὰ ἐπηγγέλλετο αὐτῷ Βασιλεύς. Βασιλεὺς δὲ ἐπιμεμφόμλος αὐτῷ τλὼ ἀγνωμοσυνίλω,
C ἐδ' ὡς ἀτυχήσειν αὐτὸν ἔφασκεν ὁτῳοῦν τῷ ἀγαθῶν. ἀλλ' αὐτόν τε ἠθίσεσθαι παραδόντα ἑαυτὸν τῷ
Βασιλεῖ· Ϲ λῶ δ' νοεῖ τοῖς αὐτὲ φράγμασιν, οὐκ
ἀχθεσθήσεταί ποτε δῴ τῶτο. Ταῦτα λέγων, τλὼ
τε πόλιν παραλαβὼν, αὐτίκα ἐκέλδεν, ἰόντα καὶ
ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, κελδύειν παραδίδναι τὰς ἀκροπόλεις. Αὐτὸς μὲν ὦν σὺν τοῖς Βασιλέως ὑπάρχοις
περιῶν, παρεδίδε τὰς πόλεις τῷ Βασιλεῖ. καὶ ἐγκαθίση μὲν εἰς αὐτὰς φυλακὰς Βασιλδς. Τλὼ δὲ
πόλιν Μιτυλήνλω, ἐς τρία διελόμλος, τὸ μὲν αὐτὲ ἐγκατέλιπεν εἴ τι ἀρχεῖον λῷ τὲ ὁμίλε. τὸ δὲ
ἕτερον δισσείματο τοῖς νεήλυσι, τλὼ δὲ τρίτλω μοῖραν κατῴκισεν ἐς Βυζάντιον, εἴ τι λῷ τῷ ἀσῶν
D ἄξιον λόγε καὶ δ' πορον. Τὰς δὲ πειρατὰς ἀπαγαγὼν, κατέσφαξεν ἐς τριακοσίας μάλισα ἐς χῶρον
ἕνα τῷ προασείων· τὰ σώματα δίχα ποιήμλος ἐς
τλὼ σφαγλώ. Τῶτο γὰρ βιαιότερον ἐς τὰς πολεμίας ἐξδύρητο τὲ θανάτε εἶδος, τὸ σῶμα ἐς δύο
τέμνειν. καταθέντες ὦν τλὼ τομλὼ ἐς τὸ δῴφραγμα, ὅθεν ξυμβαίνει ἴχειν ἐπὶ πολὺ τῆς τελδτῆς δῴ τῶτο τὸν δῳφθειρόμλον. Εγκαθίση δὲ εἰς
τλὼ πόλιν ταύτλω νεήλυδας, ἀμφὶ τὰς δῳκοσίας
καὶ Αζάπιδας ἐς τριακοσίας, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν,
τὲ Σαμλιάτεω παῖδα, ἄνδρα ἐπίσημον, οὗ τὸν
πατέρα ἐν ταῖς Βασιλέως θύραις ἀκούειν δικαιοσώνης ἄριστον ἐπυθόμεθα, μάλισα δὲ δικασὴν τ
E ἐν ταῖς Βασιλέως θύραις καθισαμένων, καὶ δίκας
δικάσαντα ἄριστα πάντων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, καὶ
ἐξδυρόντα, οἷα δὴ ἀποβαίνειν ἔμελλον ἡ δίκη ἐς
τὰς δικαζομένας. Τὸν δὲ Λέσβε ἡγεμόνα ἐνεγκάμλος ἀπὸ τῆς πόλεως, σύμπαντα ἐκέλδε κομίζεσθαι ἐς Βυζάντιον. ἐξελόμλος δέ οἱ καὶ τῷ ἀρείσων τῆς Λέσβε παῖδας τε καὶ θυγατέρας ἀμφὶ
τὰς ὀκτακοσίας, αὐτὸς ἀπήλαυνον ἐπ' οἶκε, καὶ

τάς τε τριήρεις δίηκεν ἀπίέναι, ἐγκαταλιπὼν πλοῖα μικρὰ αὐτῷ πι ἐν τῇ νήσῳ. Ὁ μὲν οὖν ἀδελφιδοῦς τῷ ἡγεμόνος, ἣν πρότερον ἁλοῦσαν ὑπὸ Βασιλέως ἐν Κολχίδι, γυναῖκα ἔσαν Βασιλέως Αλεξίυ τῷ Κομνηνῷ τῆς Τραπεζουῦντος, ἐσηγάγετο μέχρι τινὸς ἐς Ὁ γυναικωνῖτιν· πολλῶν δὴ καλλίστην καὶ ὡραίαν λεγομένην εἶναι, προαποθανόντος τῷ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐν Τραπεζουῦντι, καὶ αὐτῆς γενομένης καὶ ἴσης χήρας, μεθ' ἑνὸς παιδὸς καὶ μόνυ. Τὸν δὲ παῖδα τοῦτον, ὅτε ἑάλε τὴν Τραπεζουῦντα, εἰσενεγκάμενος καὶ αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς, ἐν θεραπείᾳ τε εἶχε μάλιστα δὴ παίδων τῶν ἐν Ὁ Βασιλέως θύραις, μετά γε Ὁ ἀπὸ Βυζαντίυ παῖδα Αμυράτεω ἀδελφόν. Τὴν μὲν οὖν θυγατέρα Βασιλέως Τραπεζουῦντος Ανναν λεγομένην, καὶ Χερσιανὴν, φυλαχθεῖσαν ὁρισμῷ τῷ κρατοῦντος, ἡρμόσατο Ζαγάνῳ τῷ Μακεδονίας τῆς κάτω ὑπάρχῳ γενομένῳ. ἐξότε τὴν Πελοπόννησον αὐτὸν ἀφελόμενος, ἐπέδωκεν Αλβάνεω παιδὶ, τῷ Ιυὼν λεγομένῳ, εἰ καὶ ὕστερον ἐχωρίσατο παύτην ὁ κρατῆσ ἐπ' αὐτῷ, ἀναγκάζοντι παύτην γενέσθαι ἐς τὴν θρησκείαν αὐτῷ. Τὸν μὲν οὖν ἡγεμόνα τῆς Λέσβυ, ὃ πολλῷ ὕστερον αἰτιασάμενος, σωίλαβέ τε καθεῖρξεν ἔχων ἐν φυλακῇ. ὡς μὲν ἐγὼ ἐπυθόμην, ὡς οὐκ ἐν γνώμῃ γεγονότα τῷ Βασιλεῖ Ὁ ἡγεμόνα τοῦτον, Ὃ πρότερον ἀχθομένῳ αὐτῷ, ἐπὶ πολλοῖς ἀεικέσι τε καὶ ἀνηκέστοις ἔργοις, πρὸς Ὁ Βασιλέως οἶκον. ὡς δὲ ὑπ' ἄλλων λέγεται, παῖδα διαφυγόντα τὰς Βασιλέως θύρας, ἀφικέσθαι ἐπὶ Ὁ Λέσβυ τοῦτον ἡγεμόνα, καὶ μεταβάλλοντα ἐς Ὁ θρησκείαν τῶ Ιησοῦ γενέσθαι παιδικὰ αὐτῷ. ὡς δὲ ἡ Λέσβος ἑάλω, καὶ ἐς Βυζάντιον ἐγένετο, ἐπιλέλησό τε τῷ παιδὸς ὁ ἡγεμών, καὶ ἐν δώροις πέμψας ὡς Βασιλέα, ἐπέγνωσάν τε οἱ παῖδες, καὶ ὤξιπον τῷ Βασιλεῖ. καὶ τὸν μὲν παῖδα κατέσχε, καὶ τὸν ἡγεμόνα σωίλαβέ τε, καὶ ἐν δεσμοῖς ἐποιήσατο, ἅμα τῷ ἀνεψιῷ Λυκίῳ τῷ τῆς Αἴνυ τυράννῳ, παιδὶ γενομένῳ, καὶ συγκατεργασαμένῳ τῷ ἡγεμόνι τὸν τῷ ἀδελφῷ φόνον, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἅμα. Οὐ πολὺ μέντοι ὕστερον ξυνέβη καὶ τότε αὐτοῖς. Ως δὲ ἐν ἀπόρῳ καθεστήκεσαν ἄμφω, καὶ εἰδότες ὅπη ἀπαλλαγὴν δῶνται τῆς εἱρκτῆς, ἀνήνεγκαν, ὡς ἐς τὰ πάτρια τὰ Τύρκων ἰέναι ἀμφότεροι προθυμοῦνται. καὶ αὐτὸς μὲν Βασιλεὺς ἐσθῆτί τε ἐδωρήσατο, καὶ τιάρᾳ, καὶ περιτεμόμενος ἐλευθέρους ἀφῆκεν ἐπὶ ἡμέρας ὡς πολλάς. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτίκα αὖθις ἐς εἱρκτὴν ποιησάμενος, κατέσχεν, ἐς ὃ δὴ ἀπαγαγὼν, κατέσφαξε. Τὸν μὲν οὖν ἑαυτοῦ τοῦτον, δὶς αὐτὸς ἐκστρατευσάμενος Βασιλεὺς, τὴν μὲν ἐπὶ Δᾶκας ἔλαυσιν ἐποιήσατο, τὴν δὲ ἐπὶ Λέσβον, καὶ ἐτελεύτα αὐτῷ ἐς Ὁ χειμῶνα τοῦτον ἡ ἐπ' οἴκυ ἀνακομιδή. καὶ Ὁ μὲν χειμῶνα ἐν Βυζαντίῳ διατείβων, ναυτικόν τε ἐξηρτύετο, καὶ ἐς Ὁ Εὔξεινον πόντον ἐναυπηγεῖτο τριήρεις ἀμφὶ τὰς τεσσαράκοντα, καὶ οἰκοδομῶν ναῦς τε καὶ Βασίλεια, ἐπρυόει Ὁ Βυζαντίυ πόλιν αὐτῷ εἰς τὰ ναυτικὰ * ἐς πορείαν παρέξεσθαι. ὥστε ἄξιον λόγυ ναυτικὸν ἐς Ὁ θάλασσαν ἐξαρτύεσθαι. τῇ δὲ θαλάσσῃ λογιζόμενος ἔρεισκεν, ὡς εἰ ἐπικρατήσει, ῥᾴον αὐτῷ παραχωρήσειν καὶ τὰ Ὁ πολεμίων ἐδέιματο δὲ καὶ ἄλλῃ ἄξια λόγυ, μετὰ τὴν ἐν Προποντίδι Λαιμοκοπίαν. τὴν τε ἐν Βυζαντίῳ ἀκροπο-

A quere, & omnia ſua Byzantium transferre jubet. Ipſe vero reverſus eſt domum, eligens ſibi optimatum Lesbi pueros, filios & filias circiter octingentas. Triremes quoque abduxit, relictis tamen navigiis minoribus in inſula. Sororem ducis, quam etiam antea rex ceperat in Colchidis regione, uxorem Alexandri Comneni, qui rex erat Trapezuntis, induxit in gynæceum: ſiquidem forma antecedere credebatur eo tempore omnes, quotquot ob formæ elegantiam commendabantur. Maritus ejus præmortuus erat Trapezunte, ipſaque vidua erat, relicto filiolo unico. Rex capta Trapezunte, puerum hunc abduxit: & præ cæteris poſt puerum Byzantium, Amuratis fratrem, in
B Januis benigniſſime tractavit. Filiam Trapezuntii regis Annam nomine, & Chriſtianam cuſtoditam pro arbitrio victoris connubio junxit Zagano, inferioris Macedoniæ præfecto. Ex quo autem eum Peloponneſi imperio expulit, eam Albanis filio, cui Iyon nomen erat, tradidit: quamvis eam deinceps acceperit vincens, coegeritque ſuam religionem aſſumere. Haud multum interceſſit temporis, & Lesbio duci neſcio quod crimen impegit, captumque in vincula dedit. Ego quidem audivi, eum in carcerem eſſe raptum, quod diſpliceret regi, & jam olim ipſi fuerit inviſus propter multa & intoleranda mala, quibus regiam familiam affeciſſet. Verum, ut alii perhibent, hanc, quod in carcerem conjectus ſit, accipio eſſe cauſam. Ferunt, puerum quemdam fugientem Januas regis, veniſſe ad hunc Lesbi ducem. Quem ubi Chriſtianæ religionis fide imbuit, non dubitavit turpiſſimo amore polluere. Occupata autem Lesbo, cum princeps Byzantium abiiſſet, pueri oblitus eſt. Eum inter munera quædam miſſum ad regem, regii pueri agnoverunt, remque regi ſignificarunt. Rex puerum quidem retinuit: ducem cepit, & in carcerem duxit, una cum conſobrino ejus Lucio, Aeni principe: qui cum fuiſſet puer, Leſbi principem in necando fratre & parando principatu ſtrenue adjutarat. Nec multo poſt Lesbum captam, in hanc miſeram provoluti ſunt neceſſitatem. Cum
D In ſummo vitæ eſſent ambo diſcrimine, dubii quo ſe verterent, pronuntiarunt ſe Turcorum religionem aſſumpturos. Rex quidem donans eos veſtitu & tiara, eos quoque circumcidit, & impunitos e carcere dimiſit. Nec tamen diu hoc gaudio illibato uſi ſunt. Nam brevi tempore poſt, eos iterum in carcerem condi juſſit: & diligenti cuſtodia tamdiu aſſervavit: donec inde abductos capitali ſupplicio afficeret. Iſto anno rex bis in militiam profectus eſt: ſemel contra Dacos, iterum contra Lesbum. & utraque bella confecit eodem anno: hyemſque advenerat, antequam domum redire poſſet. Ea igitur hyeme verſatus Byzantii claſſem adornabat. Extruebat templa, ædificabat
E regalia palatia, urbemque eam ſibi accommodam ad navalia prælia reddere in animo conſtituerat: ut poſſet, ſi quando uſus poſtularet, memorabilem claſſem inde in mare deducere. His cogitationibus intentus, invenit ſe facile poſſe ſuperiorem eſſe hoſtibus, ſi mare ſolus obtineat. Animo conceperat extruere & aliam memorabilem, poſt Propontidis Læmocopiam, arcem Byzantii mirabilem: quam exædificavit juxta portas

Lesbi dux mira occaſione pueri captus.

Cateluſii ſpurcitia.

Edit. Pariſ. pag. 282.

Videt ut nihil fatis fidum apud Turcos.

Mechmetis opera in pace.

Læmocopia.

* In uno Ὑπορ.

quas aureas nuncupabant. Excitavit & turres maximas, & ſpectaculo dignas. necnon interiora regiæ, & turrim quæ vergit ad Scopiorum pontem, quo jungitur Axius fluvius. Etiam regiam ſedem Adrianopoli ultra Tænarum, qua Hebrum illabitur, emunivit. Urbem quoque in Aſia juxta Maditum, ubi Helleſpontum anguſtiſſimum cernimus, condidit: necnon aliam in Europa e regione ejus urbis quæ in Aſia conſpicitur ædificavit. Hæ urbes conditæ ſunt ad defenſionem Byzantii, & Euxini maris. Præterea non mediocriter tutabantur urbes in Helleſponto ſitas, præbentes claſſem haud aſpernandam. In hunc modum terrorem Aſianis & Europæis incutiens, qui eum augeret, in utramque urbem bombardas invexit circiter triginta maximas, & alias non paucas. Ad hæc cum portum ibi paraſſent Turci, nulli intrare Helleſpontum concedebant, niſi prius deſcendiſſent navibus, & ſe loci præfecto exhibuiſſent viſendum. Opera hæc haud dubie fecit propter bellum quod geſturus erat cum Venetis, ad quod ſe præparabat: ut ſi ingrueret, quam tutiſſime iſti ſe committeret. At quæ commemoravimus opera omnia jam erant abſoluta, & ad finem perducta cum bellum adverſus Venetos ſuſciperet. Æſtate autem ea quæ ſequebatur, bello laceſſebat Illyricos, & Illyricorum regem. Genus hoc hominum antiquum eſt, & regionem verſus Jonium ſpectantem incolens, plerumque ad magnam claritatem acceſſiſſe perhibetur. Vulgo nunc Boſni vocantur. Verum Dalmatæ, Myſii, Tryballi, etiam Sarmatæ, eadem fere utuntur lingua, aut non multum diſſimili, ut non difficulter ſe mutuo intelligant. Veriſimile tamen eſt, illos profectos ab regione quæ verſus Jonium patet, cum pauci numero exiſterent, & ubique rebus fortiter geſtis inclareſcerent, Thraciam perdomuiſſe: & Iſtro tranſmiſſo, Sarmatiæ regionem inhabitaſſe. Sunt vero qui tradunt, eos a * Scythis pulſos, tranſiiſſe in regionem quæ ultra Iſtrum colitur: & ſubacta Thracia, ad ſinum eum veniſſe, ibique ſedes fixiſſe. Miror autem, quod quidam ſunt qui cenſent Illyricos, Albanos eſſe: quaſi Illyrii, qui tenent ſinum Jonii, proceſſerint in hanc continentem, & Ætoliam, & Theſſaliæ regionem. Cæterum univerſa illa regio ab Epidamno uſque ad * Carnerium ſinum, complectitur ſpatium ter mille ſtadiorum. Hanc regionem tenet hominum genus unum eadem lingua utens. Porrigitur ab mediterranea ſe extendens uſque ad Iſtrum, attingens Sandalis regionem finitimis undique Tryballis & Myſiis. Hæc autem dico, maxime hanc conjecturam ſequutus, quod conſtet Illyrios ad magnam potentiam deveniſſe, & in multa loca per Thraciam eſſe diſperſos. Proinde magis credo, eos potius Illyrios quam Albanos dicendos eſſe. Aſſentior præterea & illis, qui Illyrios nomen ab regione traxiſſe aſſeverant. Nam inter ſe diviſi, alii aliam in uſu linguam habent. Itaque cum plurima hominum genera ibi habitent linguæ uſu inter ſe diverſa, reor iſtos id nominis eſſe ſortitos, ut dicantur Illyrici. Sed hæc hactenus annotata de iſta gente ſufficiant: etſi quidam putent nominis rationem haud rectam me aſſignaſſe. Verum propter regionem, quam colunt, merito, ut mihi

Edit. Pariſ. pag. 283.

Boſinæ illatum bellum.

Illyrii, qui & Voſſenſes, eorumque regio.

* Tartaris.

* qui & Carnicus dicitur.

Albani.

Ἀλιν ἀξίως λόγε, ἐς τὰς χρυσέας καλεμένας πύλας. πύργες τε μεγίσες & ἀξιοθεάτες, ἠ τὰ ἐντὸς Βασίλεια, ἠ τὸ ἐπὶ τ Σκοπίων γέφυραν ἐπ' Ἀξειῷ ποταμῷ, ἠ Βασίλεια ἐν Ἀδριανοπόλει, πέραν τ̃ Ταιάρε, ἦ δὴ ἐς τ Ἕβρον ἐκδιδοῖ. ἠ πολίχνιον μὲν ἐν τῇ Ασίᾳ πρὸ Μάδιτον, ἦ δὴ ςενότατον τ Ἑλλησπόντε ἐπολέοντι, ἠ ἐν τῇ Εὐρώπῃ πολίχνην ἑτέραν ἀπέναντι τ ἐν Ασίᾳ πολίχνης. ὥςτε ἐχυροῦν μὲν αὐτῷ τ Βυζαντίε πόλιν, ἠ τ Εὔξεινον πόντον, κρατύνειν δὲ ἠ τὰς ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ πόλεις αὐτῷ, ναυτικὸν παρεχομένας ὀ σμικρόν. Ταῦτα δειμάμενος ἔτι τ Εὐρώπην ἠ Ασίαν, πλεβόλες καθῆκε ἐς ἄμφω τὰ πολίχνια τ μεγίσες ἀμφὶ τὰς τειάκοντα, ἠ ἑπτὰ ἢ ὀκ ὀλίγες. Ναύσαθμον δὲ τὸν παύτῃ αὐτῷ χῶρον ποιησάμενος, ὐδενὶ ἐπιτρέπει πλεῖναι ἔσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἂν μὴ τῷ παύτῃ ὑπάρχῳ ὑποβαίνοντες ἐπιφαίνωνται οἱ πλέοντες ἔσω. Ταῦτα μὲν αὐτῷ ἐπετοίητο, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἕνεκα τ πρὸς Οὐενετὰς οἱ ἐσόμενον πόλεμον, ὃν πρὸ πολλῦ παρεσκευάζετο, ἐπετήρει, ὅπως ἀσφαλέσαται αὐτῷ τ πόλεμον ποιήσαιτο. ἀλλὰ παῦτα μὲν ὔπω ἐν τέλει ἐῷ παρεσκευασμένα, ὅτε τ πρὸς Οὐενετὰς ἀράμενος πόλεμον, ἐπολέμει. τότε ὃ ἐπιγενόμενος τ Θήρας, ἐςρατεύετο ἐπὶ Ιλλυριὰς, ἠ Ιλλυριῶν Βασιλέα. Τὰ μὲν ὂν πάτο γένος Ιλλυριῶν παλαιόν τε, ἠ ἐς τ Ιόνιον ἐκκεκλιμένον, δι' ὀλίγε μνήμης ἐρήσεται. καλῦνται ὃ ὅτι νυνὶ Βόσνοι. ἀλλ' οἱ μὲν Δαλμάται, ἠ Μυσοὶ ἅμα, ἠ Τριβαλοὶ, ἠ πρός γε ἔτι Σαρμάται, τάτοις παύτῃσι ἴσασι τ φωνῇ, ἠ τῷ παντὶ παραπλησίαν, ὡς μὴ χαλεπῶς συνιέναι ἀλλήλων αὐτές. εἰκὸς ὃ οἴεσθαι τάτες μᾶλλον ὡρμημένες ἀπὸ τ πρὸς τ Ιόνιον χώρας γένος τὸ ὂν μέγα, ἠ πολλαχῇ ἐνδόξοτάτων, τῶτε Θρᾴκῃσι ὑπάγεσθαι σφίσιν αὐτοῖς, ἠ τ Ιςρον διαβάντας τ τ Σαρματίας χώραν οἰκῆσαι, ἢ ὡς ἔνιοι οἴονται, ὑπὸ Σκυθῶν διωκομένες, διαβῆναί τε ἐς τ ἐπὶ τάδε τ Ιςρε χώραν, ἠ καπεσρεφαμένες τ παύτῃ Θρᾴκῃ, ἔς τε ἐπὶ μυχὸν τ πόλπε ἀφικομένες, ἐνοικῆσαι. Θαυμάζω ὃ, εἰτὲς Ιλλυριὸς, ὑποφωνόμενος Αλβανὲς, τεκμαίροι τό τις, συμβαλλόμενος, ὡς Ιλλυριοὶ οἱ πρὸς τῷ μυχῷ τ Ιονίε, ἐχώρησαν ἐπὶ τ ἤπειρόν τε, ἠ Αἰτωλίαν, ἠ Θετταλίας χώραν. Αλλ' ὅτι μὲν ἀπὸ Επιδάμνε μέχρι τ Καρνερίε καλεμένε κόλπε, ἅπας ὁ χῶρος ἔπος διατείνων ἐπὶ σαδίες μάλισα τρισχιλίες, γένος τε ἓν ἐνοικεῖ, ἠ τῇ αὐτῇ φωνῇ διαχρώμενον, ἠ ἐπὶ μεσόγαιαν παρῆκον, ἄχει τ Ιςρε, παραμειβόν τε τ τ Σανδάλεω χώραν, & τ παύτῃ Βασιλέως ἐχομένων αὐτίκα τ Τριβαλῶν τε ἅμα ἠ Μυσῶν. μάλισα δὲ συμβαλλόμενος ἔχω ἀποφαίνεσθαι, διὰ τὸ ἐπὶ μέγα τὸ Ιλλυρικὸν γένος χωρῆσαι δυνάμεως, καὶ ἐπὶ πολλὰ παύτῃ σκεδασθῆναι τ Θρᾴκῃ, Ιλλυριὸς μᾶλλον τὸ γένος τᾶτο εἶναι, ἢ Αλβανές. συντίθεμαι ὃ ἠ ἐκείνοις ἔγωγε, οἳ φάσκεσι τὸ Ιλλυρικὸν γένος ἴσχειν αὐτῷ τ ἐπωνυμίαν ὑπὸ τῆς χώρας, διακεκλῖσθαι μέντοι ὕπαρχον, ἄλλο τε ἄλλῃ φωνὴν ἀφιέμενον, ὥς τε πολλὰ γένη αὐτῶν, ἠ σφίσι διειλεγμένα πάμπαν ἐς τ φωνὴν, λαχεῖν τ̃νομα τᾶτο Ιλλυριὸς καλεμένες. Αλλὰ παῦτα μὲν ὔπω μοι ἐς τοσᾶτον ἀναγεγράφθω. εἰ ὃ μὴ τοιῶτόμα αὐτὸ ἐς γένος τᾶτο ὀρθῶς εἴρηται, ἀλλ' ὃ τ χώραν, ᾗ ἐνοικοῦν φαίνεται τ Ιλλυριῶν, ἄξιόν ἐσι φέρεσθαί οἱ τ̃νομα τᾶτο. ἠ μὴ νέμεσις εἰη ὔπω φρο-

νεντι περὶ αὐτῶν. Αλβανὸς γὰρ ἔγωγε μᾶλλόντε τοῖς Μακεδόσι προσίθεσθαι ἂν λέγοιμι, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀπὸ Ἀοικημένῳ ἐθνῶν. ἁδονή τε γὰρ συμφέρον, ὅτι μὴ τὸ Μακεδόνων γένος· ἀλλὰ τούτων μὲν περὶ ἄλλοις ἔσω ταῦτα εἰρημένα. καλείσθω δέ μοι τῷ ὀνόματι τούτῳ, Ιλλυριοί, οἱ περὶ τὸ Ἰόνιον οἰκοῦντες, ἄχρις ἄκρας Ιστρίας καλουμένης πρὸς τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου, ἀνεχόντως ταύτῃ ἐς τὸ πέλαγος, καὶ οἱ περὶ τὸν ταύτῃ μεσόγαιον οἰκοῦντες Ιλλυριοί. Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Βασιλέα ἐστρατεύετο Βασιλεὺς Μεχμέτης, ὅτι τὸν φόρον αὐτῷ, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἀφίκετο Βασιλέως κήρυξ, κελεύων τόν τε φόρον ἀπάγειν ὅτι τάχιστα ἐς τὰς Βασιλέως θύρας, καὶ μὴ ὀκνεῖν, σωναγείρας τὸν φόρον, πέντε ὄντα μυριάδας στατήρων, καὶ ἐπιδείξας τῷ βασιλέως κήρυκι, ὡς ἕτοιμος μὲν εἴη ὁ φόρος, καὶ ὡς παρεσκεύασο, εἰ μέν τοι γε προθυμεῖται ἐπιπέμποντα τοῦ Βασιλεῖ τὰ χρήματα, σέρεσθαι τούτων αὐτὸν, εἰδὲ οἱ καλῶς ἔχειν. ἀλλὰ σωὶ τούτοις, καὶ οἱ πολεμεῖν δεῖ, πολεμεῖν τῷ Βασιλεῖ πόλεμον ἐπαράμενον, ἄμεινον ἂν παρασκευάζοιτο ἐς τὸν πόλεμον. καὶ οἱ δεῖ ἀπαίροντα ἄλλοι τινὰ σέλεσθαι χώραν, ταῦτα ἔχοντα τὰ χρήματα, ἄμεινον πράξειν. Τὸν μὲν δὴ κήρυκα λέγεται ἐπειπεῖν, ἀκούσαντα τοὺς λόγους τούτους. Ω βασιλεῦ τῆσδε τῆς χώρας, ἀλλὰ ταῦτα τὰ χρήματα καλῶς ἔχει παρὰ σοὶ εἶναι μὴ τὰς σπονδὰς παραβαίνοντι. οἱ δὲ δὴ ταῦτα παραβαίνων οἶει ἄμεινον πράξειν, δέδοικα μὴ χεῖρον σοι γένοιτο δὴ ταῦτα. Σωὶ γὰρ Θεῷ καὶ ταῦτα ἔχειν τὰ χρήματα πολὺ ἄμεινον, καὶ σωὶ τῷ Θεῷ τούτων σέρεσθαι ἄμεινον, ἢ ὑβρίζοντα ἐς ἐκεῖνον πολλαπλάσια τούτων κεκτῆσθαι. Ταῦτα ὁ κήρυξ εἰπὼν ἀπήλαυνε παρὰ Βασιλέα, καὶ ἀπαγγείλας τῶν Ιλλυριῶν τὸν λόγον, ἐπῆρε Βασιλέα στρατόσθαι ἐπ' ἀμφοτέρους. οἱ δ' αὐτῷ τοιαῦτα ἔλασις ἐπὶ τὴν Δακίας ἡγεμόνα, ὀξυβρίσαντα μεγάλως, ἐς τὴν τοῦ Βασιλέως οἶκον, καὶ ἀνελόντα τοὺς πρέσβεις. Αλλὰ τότε μὲν ἐλαύνοντι ἐπὶ Δᾶκας, οὐκ ὀξεγένετο τίσασθαι Βασιλέα Ιλλυριῶν. Τῷ δ' ἐνιαυτῷ τούτῳ, ὡς παρῆν αὐτῷ τὰ στρατεύματα ἐς τὴν Αδριανόπολιν, ἀπό τε τῆς Ασίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἦρος ἐπιγενομένου, ὀξήλαυνεν ἐπὶ Ιλλυριούς, ὃν νῷ ἔχων ἐσβαλεῖν καὶ ἐς τὴν Σανδάλεως χώραν. Τὸν δὴ βασιλέα τοῦτον, παῖδα ὄντα νόθον τοῦ πρότερον βασιλέως Ιλλυριῶν, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῷ διλωγμένους, ὡρμημένους ἐπὶ τὴν τῆς χώρας ἡγεμονίαν, καὶ δορυφορεβλομένου ὡς βασιλέα, ἐπετράποντο αὐτῷ διαιτητῇ, ἐπέδειξέ τε τοῦτον Βασιλέα τῆς χώρας. καὶ Ισαάκῃ τῷ Σκοπίων ὑπάρχῳ ὁμορροῦντί τε ἐς τοῦ Ιλλυριῶν χώραν, ὅπως αὐτῷ τιμωρῶν συνεπιλάβοιτο ἐς τὴν ἡγεμονίαν. καὶ στρατὸν αὐτῷ παρεχόμενος ἐπὶ τοὺς ἀδελφούς, τὴν τε χώραν ἐδῄου, καὶ δορυφοδίζετο. καὶ αὐτὸν ἐς τὴν βασιλείαν καταστησάμενος, ἐπολέμει τοῖς ἀδελφοῖς, ἅμα τῷδε τῷ Ιλλυριῶν Βασιλεῖ. καὶ πλεῖστα δὲ παύτης τῆς χώρας ἀνδράποδα ἀγόμενοι οἱ Τοῦρκοι, παύτην ὅμορον οἰκοῦντες τοῦ χώραν. πασῶν δὲ τῶν πόλεων ἀρχῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἀνδράποδα ἐς τε τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐς τὴν Ασίαν διεσάμενοι, διεβίβαζον. καὶ ὁπότε τὴν Σκοπίων ὤκησε πόλιν, καὶ Ισοῦς ὁ Ισαάκεω παῖς ἐπιτροπεύων ὑπὸ βασιλέως παύτην τοῦ πόλιν, ὡς πλεῖστα, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, δὴ πολ-

videtur, Illyrici appellantur. Nec tamen invidia me comitetur, in hunc modum de his sentientem. Nam Albanos potius Macedonibus adnumerari existimo, quam alii in terrarum orbe genti. At de his satis. Illyricos igitur eam gentem nomino, quæ juxta Jonium habitat usque ad summam Istriam, sic dictam regionem quæ ad sinum excurrit in pelagus. Adversus horum regem * arma capiebat Mechmetes, quia tributum amplius ferre recusabat. Nam regius præco ad hunc accesserat, jubens ut quamprimum mora omni posita, tributum in Januas inferret. Illyricorum rex colligens tributum, quod continebat quinque myriades staterum aureorum, idque præconi ostendens, dicebat: Tributum quidem collectum & paratum in promptu est. Nec tamen mihi cordi est mittere regi tantas opes, & me planissime his privare. Verum si bellum ab rege impenderit, bello me committam felicius, si tanta pecuniæ affuerit vis. Præterea si ea necessitas me apprehenderit, ut mihi in aliam sit migrandum regionem: fretus istis opibus, vitam commodius exigere potero. Regius præco audiens istos sermones, respondisse fertur in hunc modum. Et quidem pulchrum & honestum erat opes istas in tuo dominio permanere, si non interim fœderum religionem impie transgrediendo temerares: sin cupidine harum opum ductus, fœdera violare institueris, & inde tibi nescio quam felicitatem pollicitus fueris, vereor profecto ut contrarium eveniat. Nam auctore Deo possidere istas opes, neutiquam malum duxero. Præterea iisdem opibus auctore Deo exui, longe optimum judico, potius quam contumeliis & injuriis afficere eum cujus præsidio eas acquisieris. His dictis, præco ad regem revertitur: exponensque quæ acceperit ab Illyricorum rege, regem commovit, ut contra ambos bellum susciperet. Nam eodem tempore etiam ei bellum fuit cum Daciæ principe, qui injuriam maximam regiæ familiæ fecerat, legatis ejus violatis & interfectis. Cæterum sub idem tempus quos Dacos bello lacessebat, Illyrici, regem ulcisci nequivit. Verum isto demum anno cum exercitus ab Europa & Asia Adrianopolim forent collecti, primo vere in Illyricos movit, in animo agitans & in Sandalis regionem irruere. Hic rex fuerat filius illegitimus regis qui prius imperio temperaverat Illyricos: Et cum discordiæ atroces inter ipsum & fratres ejus qui ad ducatum aspirabant exarsissent, miserunt legatos ad regem, ejusque arbitrio rem totam transigendam permiserunt, qui hunc regionis regem declaravit. Isaaco Scopiorum præfecto, qui finitimus erat Illyricis, istum adjuvare jubet in acquirendo principatu. hic exercitum præbens contra fratres, eorum regionem evastabat, plurimis inde abstractis mancipiis. Illo igitur rege pronuntiato, bellum gerebat cum fratribus & cum Illyriorum rege. Turci qui finitimam circa tenebant regionem, plurima nanciscebantur mancipia. Cum autem prædas agerent mancipiorum ex omnibus quas scimus urbibus, ea continuo in Europam & Asiam transmittebant. Et ex quo rex coloniam in Scopiorum urbem deduxit, & Josue Isaaci filius regis nomine eam administravit, plurima ab Illyrico mancipia sunt abducta, & in Eu-

*Edit. Paris. pag. 284.
* Stephanum illegitimum, qui patrem dolo regno ejecerat. Vide Bonfin. & Jov.

Occasio belli Bossinensis.

Sandalis regio juxta Ragusiam.

Bossinensis præda. pag. 285.

ropam Aſiamque translata, quorum numerus major erat quam ſperare potuiſſet
Dorobitza fl. ab ea regione. Audio eam regionem, ſi quis longitudinem conſideret, ab Tryballorum regione & Dorobyza fluvio ſe extendere uſque ad Sandalis regionem, & ad Jonium ſinum ſtadiis octingentis. Latitudo vero regionis, qua excurrit ad
Sandalis regio. Pannones & Tryballos, complectitur duo millia ſtadiorum. A Tryballis incipit regio Iſaaci. hanc excipit deinde Pauli regio, cujus urbes ſe porrigunt uſque in hanc regis Illyriorum regionem. Hi quidem jam ante bellum geſſerant cum rege, nunc quidem Tryballis, nunc vero Pannonibus adhæreſcentes: & cum adducerent Turcos, regionem Illyrico affuſam populabantur, bellumque in Tryballos avertebant. Cæterum Tryballorum princeps bellum contra hos ſuſcipiens, urbes eorum obſidebat: & fœdera cum iis pangens, tandem ſe pacatum exhibebat. Etiam Sandales hos antea bello appetiverat, & accito regis exercitu ipſorum agros evaſtabat. Cum autem hi ſoli perpetuis inter ſe diſſiderent odiis, & regis peregrinos accerſerent, propriæ regioni plurimum calamitatis invexerunt. Nam mancipia plurima belli jure ſubinde a militibus capiebantur, & deportabantur. Præterea & ea regio vel maximam experiebatur vaſtationem. Eadem tempeſtate Iſaacus & Paulus ſocietatem facientes, auxilium pollicebantur Illyriorum regi. Nam conſtituerant & ipſi bellum indicere regi, ſi Pannones aliquid novi contra Turcos molirentur.
Illyriſſus fluv. Rex in militiam profectus, trajecit Dorobyzam fluvium, qui Tryballos & Illyrios dirimit. Progreſſus deinde, venit ad Illyriſſum fluvium navigabilem, quem ſuperavit pedeſtri exercitu tranſvecto navibus quas ibidem fabricari juſſerat. Equos autem in flumine reliquit, donec copias tranſportaret. Tum temporis in armis habuiſſe creditur rex quindecim myriades equitum, præter peregrinos & Azapides pedeſtre robur, qui eum in id bellum ſequebantur. Aderat & alia hominum multitudo inutilis ad arma: quæ propterea comitabantur regia caſtra, ut ſi quid opus eſſet, militibus inſerviret. Reliquus interim exercitus equitibus conſtat. Nec tamen gens eſt, ut ſupra edocuimus, quæ plura jumenta in expeditiones ducat. Tranſito Illyriſſo, impetum in regionem hoſtilem dedit: & aggreſſus Dorobizam urbem, eam omni machinarum genere oppugnabat. Urbs hæc eſt ſita in excelſo monte. Quapropter natura loci munitiſſima perhibetur. At rex expediens bombardas & mortaria, non ceſſabat terrorem injicere oppidanis: & tandem urbe potitus eſt. Partem hominum, quos ibidem indeptus erat, in ea urbe reliquit: parte donavit Turcorum optimates: tertiam partem Byzantium tranſtulit. Mechumetem juſſit deligere Europæ exercitus robur, atque feſtinare citato agmine in eum locum in quo acceperat regem Illyriorum morari, antequam regiam ſibi ſubjiceret: qui impigre juſſa capeſſens, ſumma celeritate adhibita, flumen tranſgreſſus eſt. Veniens Gaitiam, accepit regem proficiſci trajecto flumine in Clitiam urbem. Is igitur nihil remittens de curſu, tranſvit fluvium qua eum in tres alveos diviſum cognovit. hoc ſuperato, *Clitiam venit, die ſecundo. Rex ſublatis ſignis

Edit. Pariſ. pag. 286.

Dorobiza capta.

*Clyzam.

Ἀλλ' χρόνῳ, ἐλπίζετο ὁ Ἰλλυριῶν χώραν, καὶ ἀποφέρεσθαι ἀνδράποδα, ὅσα μὴ ἄν ποτε ἐλπίσαι ἐνεγκεῖν ἡ χώραν ἐκείνη. πυθάνομαι δὲ ἡ χώραν διήκειν, ἀπὸ τῆς Τριβαλῶν χώρας, καὶ Δοροβίκης ποταμοῦ ἐς τὴν Σανδάλεω χώραν, καὶ ἐπὶ τὸ Ἰόνιον κόλπον, σταδίους ἐς * ὀκτακοσίους τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλάτος, ἐπὶ δισχιλίους μάλιστά ποι σταδίους, παρήκειν ἡ χώραν, ἐς τὰς Παίονας καὶ ἐς Τριβαλούς. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Τριβαλῶν, ἔχεται αὐτίκα ἡ χώρα ἡ Ισαάκεω. μετὰ δὲ ἡ ἡ Παύλε χώρα, καὶ αἱ πόλεις παρατείνουσιν ἐς αὐτὴν τοῦ Ἰλλυριῶν βασιλέως χώραν. Ἐπολέμουν μὲν ἔτοι καὶ πρότερον τῷ βασιλεῖ. ὁτὲ μὲν ἐς τὰς Τριβαλούς, ὁτὲ δὲ καὶ ἐς τὰς Παίονας πλανευόμενοι, καὶ ἐπαγόμενοι τὰς Τύρκας, ἐλπίζοντο ἡ Ἰλλυριῶν ὅμορον χώραν. καὶ πρὸς τὰς Τριβαλοὺς ἐπολέμουν, καὶ ὁ τοῦ Τριβαλῶν ἡγεμὼν ἐκστρατεύομενος, ἐπολιόρκει τὰς πόλεις. μετὰ δὲ ταῦτα πεισάμενος εἰρήνην ἄγειν ἐς τύτες, καὶ Σανδάλης μὲν τύτοις καὶ πρότερον ἐπολέμει, καὶ ἐπαγόμενος στρατὸν τῶ Βασιλέως, ἐλπίζετο τὴν χώραν ἐκείνων. ὥσε μόνοι δὴ ἔτοι ἀλλήλοις φέροντες, καὶ ἐπαγόμενοι στρατὸν ἐπήλυδα τῶ Βασιλέως, μεγάλως δὴ ἔβλαπτον αὐτῶ ἡ χώραν, ἀνδραπόδων ὡς πλείσων ὑπὸ τοῦ στρατῶν ἀπαγομένων ἑκάστοτε, καὶ φθειρομένης τῆς χώρας ἐς τὰ μάλιστα. Τότε μὲν οὖν καὶ ὁ Ισαάκης, καὶ ὁ Παῦλος, σωθέμενοι συμμαχίαν τῶ Ἰλλυριῶν Βασιλεῖ, διενοοῦντο καὶ αὐτοὶ πόλεμον ἀνελέσθαι τῶ Βασιλεῖ, ἵν' τι ὑπὸ Παιόνων παραλαμβάνῃ τὰς Τύρκας. Βασιλεὺς δ' ὡς ἤλαυνε, διέβη μὲν τὸν * Δοροβίκην ποταμὸν, ὃς τὴν τε Τριβαλῶν, καὶ Ἰλλυριῶν χώραν διείργει. διαβὰς δ' ἐπὶ Ἰλλυρὸν ποταμὸν ναυσίπορον ὄντα, διέβη. ὁ δὲ πεζὸς στρατὸς ναυσὶν, ἃς αὐτὸς ναυπηγεῖσθαι ἐκέλευε. τὰς δὲ ἵππους ἀφῆκεν ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν τὰ στρατεύματα. ἐγένετο δὲ ὁ στρατὸς ἔτος τῶ Βασιλέως, ἐς πεντεκαίδεκα μυριάδας ἱππέων. ὁ δὲ δὴ στρατὸς ἔτος, πλὴν τοῦ ναυτικοῦ, καὶ Αζαπίδων, οἳ αὐτῶ παραγίνονται ἐς τὸν πόλεμον, πεζοὶ ὄντες, καὶ ὅσοι ὑπηρετῆσαι αὐτῶ τὰ ἐς χρείαν, παρεῖπ ἀχρεῖος ὅμιλος, ὁ λοιπὸς τῶ βασιλέως στρατὸς ἱππεύει, μάλιστα δ' ἀνθρώπων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ἄγονται δὲ καὶ ὑποζύγια πολλαπλάσια, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. ὡς δὲ τὸν Ἰλλυρὸν διαβὰς, ἐσέβαλεν ἐς τὴν χώραν, πρῶτον μὲν ἐπὶ Δοβοβίκην πόλιν, ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ καταστὰς ἐπολιόρκει. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται ἐρυμνὴ ὅσα ἐπὶ ὑψηλῆ ὄρες. πλεβόλοις δεδιττόμενος τὲν ἐν τῇ πόλει, ὑπτίοις τε καὶ τοῖς ἵπποις, παρεσήσατο τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν αὐτῆ κατέλιπε, τὸ δὲ δωρησάμενος Τούρκων τὲς ἀρίστες, τὸ τρίτον ἀπέπεμψεν ἐς Βυζάντιον. ὑπὸ δὲ Δοβοβίκης αὐτίκα ἐκέλευε Μαχμέτην ἐπιλεξάμενον τὲς τῆς Εὐρώπης ἀρίστες, προϊέναι ἐς τὴν χῶρον, ἐς ὃν ἂν πυθάνοιτο τὸν Ἰλλυριῶν Βασιλέα διατρίβειν, πρὶν δὴ τὰ βασίλεια ὑφ' αὑτὸν ποιήσασθαι. ἔτος μὲν οὖν λαβὼν τύτες, ἤλαυνε κατὰ κράτος, ἀναβλῶσαι διὰ τὸ ποταμὸ. ἐλθὼν δὲ ἐς Γαϊτίαν, καὶ * πυθανόμενος ὡς Βασιλεὺς προΐοι, διαβὰς τὸν ποταμὸν ἐπὶ Κλιτίλην πόλιν, εὐθὺ ἐπιὼν, δρόμῳ ἀνέβη, καὶ τὸν ποταμὸν εὗρεν ἐς τρία γενόμενον, καὶ διαβὰς, ἀφίκετο ἐπὶ Κλιτίλην δευτεραῖος. Βασιλεὺς δὲ ἅρας ἐντεῦθεν,

* ὀκτακισχιλίους

* Δοβοβίκλω. *sic etiam R.*

* R. πυθόμενος

ἀφίκετο ἐπὶ Γαϊτίαν, τὰ Ἰλλυριῶν βασίλεια. καὶ ὡς ἐπέλασεν αὐτίκα, ἥτε πόλις προσεχώρησε καθ' ὁμολογίαν. ὡς δὲ Δοβοβίκλω ἐπύθοντο ἁλῶναι ὑπὸ Βασιλέως, πασῶν δὴ ὀχυρωτάτλω, αὐτίκα αἱ λοιπαὶ πόλεις καθίσαντο ἐς φόβον, καὶ ὥρμων-το αὐτός τις ἕκαστος φθῆναι, βουλόμενος Βασιλεῖ χαρίζεσθαι προσχωρῶν. Οἱ μὲν οὖν ἐν Γαϊτίᾳ, ὡς Βασιλῆς ἀγχοῦ ἐπέλασε, τὰς πρεσβῶτας ἡ πόλις πέμψασα, Βασιλεῖ τε παρεδίδουν σφᾶς, καὶ ἠξίουν πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια. καὶ συνεχώρει μὲν αὐτοῖς, ἅπερ ἠξίουν σφίσι συγχωρηθῆναι ὑπὸ Βασιλέως. Μετὰ δὲ, ὡς τὴν ἀκρόπολιν παρέλαβεν, φρουρὰν ἔφαινεν ἐν αὐτῇ, παῖδάς τε τῶν ἀρίστων ἐπιλεξάμενος ἑαυτῷ τε καὶ περιεξελόμενος, καί τινας τοῖς ἀμφ' αὐτὸν διένειμε. ταύτην μὲν οὖν τὴν πόλιν, ὡς αὐτίκα παρέλαβεν, ἐπέλυσε Μαχμούτῃ τὸν τῶν θυρῶν ἡγεμόνα, ἀναλαβόντα τὸν τῆς Εὐρώπης στρατὸν, ἐλαύνειν ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὸν Βασιλέα τῶν Ἰλλυριῶν. Ἐπυνθάνετο γὰρ ἐν τῇ πόλει τῆς Γαϊτίας, ἀπεχούσῃ ἡμερῶν πέντε ὁδὸν, διατρίβειν, παραδοκῶντα ἢ ἐγχωρήσει τὰ Ἰλλυριῶν πράγματα. Ἡ δὲ πόλις αὕτη, ἐν ᾗ ἔμελε Βασιλῆς, καλεῖται Κλιτίη, καὶ ἀδελφοῦ αὐτῆ παῖδα, ἀμφὶ τὰ τεσσαρακαίδεκα ἔτη γεγονότα, διατρίβειν ἐπηγγέλλε-το Μαχουμήτῃ. Λαβὼν μὲν οὖν τὸν τῆς Εὐρώ-πης στρατὸν, διὰ τεραιὸς, ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸν πο-

* *Nomen fluvii deſideratur. in R. non eſt lacuna.*

ταμὸν, τοὔνομα * ναυσίπορον, ᾧ δὴ μάλιστα θαῤῥοῦν Ἰλλυριῶν Βασιλῆς, ναυσιπόρῳ τε ὄντι, καὶ μεγάλων νεῶν τε ἐκ ἐνεσῶν τῷ ποταμῷ, ἐκ ἂν ποτε ᾤετο διαβάντας τὸν ποταμὸν ἐλάσαι ἐπ' αὐτόν. ὡς δὲ ἐνταῦθα ἐπέλασεν ὁ στρατὸς ἐς τὸν ποταμὸν, ἐνταῦθα ἐπισπεύδων Μαχμούτης τὴς τῶ στρατοπέδω ἀρίστως, ὥστε θαβάντας τὸν ποταμὸν, ἔργον μέγα ἐργάσασθαι Βασιλεῖ, συλλαβόντας Ἰλλυριῶν Βασιλέα, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες Τοῦρκοι, νυῦ τις ὑμῶν ἕκαστος αὐτῶν φανήτω ἀνὴρ ἀγαθός, ποταμὸν τόνδε πεζῇ θαβὰς, ἢ γὰρ μελήσει αὐτῷ τινι πρώτῳ θαβάντι, μὴ μέγα τι ὀπίσεσθαι παρὰ Βασιλέως. Ταῦτα εἰπόντος, ἐπειρῶντο θαβαίνειν οἱ τῶ βασιλέως. ἐνταῦθα δὴ πρῶτος λέγεται Ομάρης ὁ Τυραχάνεω παῖς, Θετταλίας ὕπαρχος, σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐλαύνοντες, εἰσέπεσον ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ βραχύ τι διανηχόμενοι, διέβαινον, καὶ ὁ λοιπὸς ἅμα στρατὸς αὐτίκα διέβαινε. θαβάντες δὲ αὐτίκα ἐπέδραμον χώραν, ὥς τε τὸν Ἰλλυριῶν Βασιλέα δείσαντα, μὴ ἐς φυγὴν τραπόμενον, ἐπειπεσόντες οἱ ἱππόδρομοι, καταλάβωσι, ἐπὶ κίνδυνον ἔλθωσιν. εἰ δὲ αὐτῷ μὴ ληφθείη, οἰχόμενος ἀνασώζεται ἐς πόλιν αὐτῆ τινα, ὄνομα Κλιτίη. καταφυγὼν δὲ πολιορκεῖται ὑπὸ Μαχομούτεω. Ἡ δὲ πόλις, ᾠκεῖται μὲν ἐν χωρίῳ τινὶ ἑλώδει, καὶ ἕλη παρ' αὐτὴν μεγάλα, θὰ πολλοῦ θατείναντα, ἐχυρὰν ποιεῖ, καὶ οὐ βάσιμον. Τότε δὲ ὑπὸ καύματος ἀποξηρεμένον τε ἦν τὸ χωρίον ἅπαν. καὶ ἐπελάσας ὁ στρατὸς, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, καὶ κάλαμον, ὃς ἄφθονος ἦν παρὰ τὴν πόλιν, ἐπιπίπτοντες διεφόρουν ἐς τὴν τάφρον, ὡς πῦρ ἐνήσοντες ἐς τὸν κάλαμον. καὶ θὰ τὸ πυρὸς

A Gaitiam contendit, regni ſedem Illyrici. Quo ubi pervenit, urbs illico conditionibus ſeu pactionibus in ditionem regis venit. Nam ubi fama increbuit, Dobobicam eſſe captam a rege, quæ urbium totius regni longe erat munitiſſima, reliquæ urbes illico territæ in diverſum abripiebantur, & quilibet pro ſe ſedulo contendebat ut prior deditionem faceret, ſperans ſe in hunc modum non parvam gratiam apud regem initurum. Jaitiæ cives, cum appropinquaſſet rex, continuo primores civitatis obviam miſerunt, dedentes ſeſe & ſua regi. Orabant autem regem, ut ipſis permitteret patrio & ſolito more rempublicam adminiſtrare. Rex preces eorum non averſatus eſt, verum continuo, quod petiverant, præ-

B ſtitit. Deinde etiam arcem in deditionem accepit, quam præſidio impoſito ſuorum firmavit. Elegit ſibi optimatum filios: dehinc quoſdam delegit, quos donavit iis qui ſecum erat. Ubi primum ea urbs in dominium conceſſit regis, negotium datum eſt Machumeti Januarum duci, ut accepto Europæo exercitu, ſumma celeritate pergeret adverſus Illyriorum regem. Nam audierat eum morari in ea urbe quæ diſtabat ab Jaitia itinere maxime quinque dierum, expectantem quonam res Illyriorum eſſent evaſuræ. Ejus autem urbis quæ regem Illyriorum tenebat, nomen erat * Clitia. Etiam * Clitzia & Clyſſa.
fratris ejus filium agentem annum deci-
mum tertium, ibidem cum rege conver-
C ſari nuntiatum erat Machumeti. Hic aſ-
ſumens, ut juſſus erat, exercitum, ſe-
cundo die attigit flumen cui nomen eſt *Edit. Pariſ.*
* * * * Is fluvius navium erat patiens, *pag. 287.*
& ſpem omnem in eo ſitam ponebat rex Illyriorum. Nam cum nullæ naves magnæ præſto eſſent, putabat regem numquam eo audaciæ progreſſurum, ut id tranſiret quo ſecum bellum gereret. Ut autem cum copiis ad flumen Machumetes acceſſit, mire feſtinando, cohortari non abſtitit exercitum, & exercitus duces, ut tranſgrederentur flumen, regique opus pulcherrimum efficerent, capientes videlicet Illyriorum regem. Sic autem loquutus fertur: Viri Turci, nunc Mechmetis ad
quilibet veſtrum fac vir fortis appareat, ſuos oratio.
D atque pedes flumen hoc tranſeat. Neutiquam enim mihi dubium eſt, quin maxima & ſplendida munera maneant eum, quæ ab rege accipiet, qui primus flumen ſuperarit. His dictis, regii milites maximo ſtudio conabantur tranſgredi flumen. Ibi tum primus, ut traditur, Omares Turachanis filius, Theſſaliæ præfectus, cum ſuis irruit in flumen; qui paululum modo natantes, flumen ſuperarunt. Hos ſequutus eſt, pari ſucceſſu uſus, & reliquus exercitus. Egreſſi flumine, illico invaſere agros. Hinc rex Illyricorum timens, ne ſi in fugam verteretur, equitum adventu oppreſſus, in maximum periculum veniret, ſe recepit, ut incolumis præſens diſcrimen evaderet, in urbem quamdam eo loci ſitam nomine Clitiam. Verum Machumetes cum
E exercitu ſuperveniens, eam urbem obſi-
dione circumdedit. Urbis ejus ſitus eſt Clitzia ob-
in loco paluſtri, & in circuitu paludes ſeſſa.
viſuntur longe lateque, quæ urbem munitam & aditu difficilem præbent. Eo tempore locus ille univerſus ſolaribus radiis exuſtus exaruerat. Cæterum, his nihil moti milites Machumetis, accedunt, eamque obſidione circumveniunt.

Arundinem, quæ plurima ibi enata erat, excindentes, comportabant in fossam, ut igne deinde injecto, vel vi tandem etiam invitos oppidanos in ditionem redigerent. Hæc parari cernentes cives urbis, & Illyrii milites, credentesque se non diu posse resistere viribus Turcorum, legatos ad Machumetem mittere decernunt, orantes, ut in deditionem acciperentur: petentes præterea, ut regi veniam daret. qui quoque semetipsum dediturus sit, si jurisjurandi religio interveniat: qua intercedente, in spem erigatur, se nihil mali ab Turcis passurum. Machumetes Illyrici preces haud abnuit. Fœdus est ictum, jusjurandum est datum, quemadmodum oraverant Illyrii. Tandem cum urbe egressus esset rex, urbem occupavit. Homines qui in urbe erant, in tres partes secrevit. unam ibidem morari jussit: alteram inter optimates suos distribuit: tertiam adduxit ad regem, & eidem dono dedit. In hunc modum Illyrici rex captus est Clitiæ una cum fratris filio, qui haud dum implerat ætatis annum decimum tertium. Uxor regis * jam ante se contulerat Rhagusium, quæ est urbs juxta Jonium, ut præsenti discrimini subtraheretur. Plurimas eo convexerat opes consilio viri *. Eam urbem incolunt Illyrici viri admodum illustres, qui eo convenere. Et cum disciplinæ sanctitate animi ipsorum facile coalescerent, & discordia omnis submota foret, eam admodum emunierunt validissimis undique objectis muris. Et proficiscentes in continentem & Jonium, mercium gratia, brevi urbem opibus haud contemnendis auxere. Habet, a quibus regitur, leges optimas & saluberrimas, & in aristocratiam versa administratur. Cives magnificis ædificiis urbem hanc exornarunt, quæ quidem quamvis obscura fama feratur, tamen celebris habetur, producendo viros prudentia insignes. Ea urbs finitima est Sandalis regioni. Cum hoc bellum urbi fuit. Verum, ut mihi videtur, discordiarum caussam parum juste Sandales seminavit, eosque invitos arma capere coegit. Nam uxor Sandalis una cum filio adolescente, propter mariti improbitatem Rhagusium confugerat. Sandales Rhagusios missis legatis rogarat, ut redderent uxorem, & filium: quibus non admittentibus preces, bellum indixit. Rhagusii filium Sandalis communi sententia ad id bellum Imperatorem eligunt: suggerentesque magnam pecuniæ vim, fortiter bellum ab Sandale illatum propulsare fategerunt. Caussam quæ impulit matrem & filium, ut Rhagusium se reciperent, hanc tradunt. Mulier quædam excellenti forma, cæterum lascivior quam par erat, in Sandalis regionem ab Florentia Italiæ venerat. Quum audivisset Sandales, mulieres Florentinas tum formæ venustate, tum prudentia facile inter omnes primas esse, ejus mulieris visendæ cupidus, eam ad se vocari jubet. Quæ ubi in conspectum venit, eo quod pulcherrima esset, Sandales uxoris amore satiatus, eam sprevit. Nec multo post amore peregrinæ amens & ardens cum ea concubuit, plurimum amore æstuans. Adhærescens autem peregrinæ mulieri, uxori admodum molestus erat: quam despiciebat, & prorsus negligebat. Mulier autem illa erat mercatorum Florentinorum, & in hanc regionem appulerat. Conversans itaque

Clyssa capta.

Edit. Paris. pag. 288.

* Elcasari Despotis filia.

Rhagusium.

* Hæc ad Sixtum IV. Pon. M. Romam profugit, & ad mortem usque honorifice est habita.

Clyssæ respub. qualis.

Rhagusinorum bellum cum Sandale.

Sandalis adulterium.

A αἱρήσοντές τε τὰς ἐν τῇ πόλει, βίᾳ ἄκοντας ἐς ὁμολογίαν παρασησόμενοι. Ταῦτα μὲν εἰσορῶντες οἱ τῶ Ιλλυριοῦ στρατιῶται, καὶ οἱ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ὁμῶνοι μὴ ἂν δυνήσεσθαι ἐπὶ πολὺ ἀντέχειν πολιορκούμενοι, προσέφερον λόγους τῷ Μαχουμούτῃ, ὡς σφᾶς τε αὐτὸς παραδώσοντας, καὶ ἐφ' ᾧ Βασιλέα σφῶν αὐτῶν μηδετιοῦν χαλεπὸν πείσεσθαι ὑπὸ Βασιλέως, προχωρῆσαί τε, ἵν' ὅρκια γένοιτό οἱ, ἐφ' ᾧ ἀγαθὸν μὲν, χαλεπὸν δὲ μηδὲν ὑποσῆναι ὑπὸ Τούρκων. Ταῦτα προϊσχομένου τῶ Ιλλυριοῦ, ἐδέχετό τε ὁ Μαχουμούτης καὶ ἐσπένδετο. ὅρκιον δὲ αὐτῷ ποιησάμενος ἐφ' οἷς προὔτίθετο, τόν τε Βασιλέα ἐξιόντα ἐκ τῆς πόλεως, παB ρέλαβέ τε τὴν πόλιν, καὶ τὸ μὲν ἐν τῇ πόλει ἐς τρία διελόμενος, τὸ μὲν, αὐτῶ κατέλιπε, τὸ δὲ, αὐτὸς σὺν καὶ τοῖς ἀείσοις ὀφανειμάμενος, τὸ τρίτον ἐπάγων τῷ Βασιλεῖ ἐδωρήσατο. Οὕτω μὲν δὴ ὁ Ιλλυριῶν Βασιλεὺς, ἑάλω ἐν Κλιτίῃ, καὶ ἀδελφοῦ τε ἅμα αὐτῶ παῖς ἀμφὶ τὰ τεσσαιδέκα ἔτη γεγονώς. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτῶ, πρότερον ἔφθη ἐς Ραγούζιον πόλιν, τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον ὀφαυγοῦσα, καὶ πλοῦτον πολὺν ἀποσεγκαμένη, οἴχεσθαι γνώμῃ τῶ ἀνδρός. Ἡ δὲ πόλις αὕτη, ὤκισαι μὲν ὑπὸ τῶν ταύτῃ Ιλλυριῶν ἀνδρῶν ἐπιφανῶν ἐς ταὐτὸ συνιόντων, καὶ ἀλλήλοις τε ἐπὶ πολὺ συμφερόμενοι, τήν τε πόλιν ἐδείμαντο ὀχυC ράν. καὶ τείχη περιεβάλλοντο καρτερὰ, ἐμπορείαν δὲ τὴν τε κατ' ἤπειρον, καὶ τὴν ἐς τὸν Ἰόνιον μετιόντες, ἐπὶ μέγα πλεῖσον ταύτῃ πόλεως ἀφικομένη, μάλιστά τε ἅμα καὶ δυνομήθη ἐς ἀριστοκρατίαν διϊθυνομένη, οἰκοδομίαις τε κοσμουῦτες τὴν σφῶν πόλιν, ἀμυδρὰν μέν τινα ἔσαν, ἀγαθὴν δὲ ἐς ἄνδρας φέρεσθαι ἀγαθοὺς τὰ ἐς σωσεσιν. Ὁμορεῖ μὲν δὴ αὕτη ἡ πόλις τῇ Σανδάλεω χώρᾳ, καὶ πόλεμον ἀναιρεμένη αὐτῷ * ἔχετο ἐς ὄφορὰν, καὶ * ἔχε τε, *sic etiam R.* ἐπολέμει. τὴν μὲν δὴ αἰτίαν τῆς ὄφορᾶς, ὡς ἔμοί γε δοκεῖ, ἐπιφερόμενον τὸν Σανδάλιν, ἀδίκως ἀναγκάσαι σφᾶς ἐς τὸ πολεμῆσαι. τὸν μέν τοι παῖδα τούτου νεανίαν ἐκ ἀγενῆ σὺν τῇ μητρὶ καταφυγόντα ἐς Ραγούζιον, καὶ μὴ ἐκδιδόνD τας ἐξαιτεμένῳ αὐτοὺς, πόλεμόν τε ἐπήνεγκε, καὶ τὴν γῆν ἔτεμεν. Οὗτοι μὲν δὴ τὸν παῖδα αὐτοῦ στρατηγὸν ἑλόμενοι, καὶ χρήματα παρεχόμενοι ἄφθονα, ἐπολέμουν τῷ Σανδάλῃ, διαφέροντες τὸν πόλεμον. Τὴν δὲ αἰτίαν ταύτῃ φασὶν, ἀφ' ἧς, ὅ, τε παῖς αὐτῶ, καὶ ἡ γυνὴ φεύγοντες ἀπηλλάσσοντο ἐς ταύτην τὴν πόλιν. Γυναῖκά τινα τῷ εἴδει εὐπρεπῆ λεγομένην, τὸν δὲ βίον ἀκόλαστον οὖσαν, παραγενομένην ἀπὸ Φλωρεντίας τῆς Ιταλίας ἐς τὴν ἑαυτῆς χώραν, ὡς ἐπυνθάνετο τὰς ἐν Φλωρεντίᾳ γαιᾶνας, κάλλει πολλῶν ὀφαE φερούσας, καὶ σωφροσύνῃ, ἐκάλεσέ τε ἐς ὄψιν τὴν ἑαυτῆς, ἰδεῖν τε ἱμειρόμενος. καὶ ὡς ἐθεάσατο, ὡς καλλίστην εἶναι, ἠράσθη τε τῆς γυναικὸς, καὶ ἐραθεὶς, μετ' ὀλίγον συνεγένετο, καὶ τῷ ἔρωτι χαλεπῶς ἐλαμβάνετο, καὶ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ. καὶ δυσανασχετῶν ἤδη τῷ ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ὠλιγώρει τε ἅμα, καὶ ἠμέλει τῆς ἑαυτῆς κουρειδίης γυναικός. τὴν δὲ γυναῖκα φασὶ τὸν ἐμπόρων ἐσομένην, ἀπὸ Φλωρεντίας ἀφῖχθαι ἐς τὴν χώραν.

ραν. ταύτῃ μὲν ὦν σωφρονῶν ὁ Σανδάλης, τῇ γυ- A
ναικὶ ἐπαχθὴς ἦν καὶ ἀφόρητος. δι' ἃ δὴ ἐκ ἀνα-
σχομένη, ἐπὶ παιδὶ νεανίᾳ, τοιαῦτα ἀνέχεσθαι δει-
νὰ ποιουμένη, μετὰ τοῦ παιδὸς αὐτῆς, ἀρύφα ἐς
τὴν Ραγουζίου πόλιν ἀπηλλάξατο. ἔτος μὲν ὦν
διαφερεβδόμας, ἠξίου ὑποστρέφειν ἐς τὴν χώραν
αὐτῆς, καὶ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ διατρίβειν, αἰ-
σχος ὂν τόδε ἐπιφέρειν ἐς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ μὲν
ὦν γυνὴ οὐκ ἐπείθετο, οὐδ' ὑποστρέφειν ἔφα-
σκεν, ἂν μὴ τὴν γυναῖκα ἀποπέμψηται ἐς Φλω-
ρεντίαν, ἣ αὐτῇ παρ' αὐτῷ χρήσηται, ὡς ἂν βούλη-
ται. Ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι λέγεται. τὸν δὲ παῖδα
αὐτῆς διενεχθέντα, καὶ ὑπὸ Ραγουζίων στρατηγὸν
καταστάντα, πολεμεῖν τῷ πατρὶ, μαχεσάμενόν τε
τῷ πατρὶ, οἷα ἀμυνόμενον ἐς τὴν φύσιν. τρέψα-
σθαί τε αὐτὸν πατέρα καὶ συχνὰς ἀνελόντα τῶν στρα- B
τῶν αὐτῆς, ἀθέμιτα προσφερόμενον τῷ πατρὶ αὐτῆς,
καὶ ὑπεναντία τῆς δίκης. Ἐφρεσβεύετο μὲν ὦν καὶ
ἔτος θαμὰ ὡς τὸν Βασιλέα, σωφρονίζειν τὸν Ἰλλυ-
ριῶν βασιλέα, καὶ στρατὸν ἐπάγειν Τούρκων, καὶ
ἐκάκου τὴν χώραν. Τότε ὡς ἐπιὼν ὁ Βασιλεὺς ἐ-
πηγγέλλετο ἐπὶ τὴν Ἰλλυριῶν χώραν, παρεσκεύά-
ζετο καὶ αὐτὸς, ὡς καὶ τι δύναιτο ἀμυνόμενος,
καὶ ἐς τὴν ἑαυτοῦ ἐσβάλῃ ὁ τοῦ βασιλέως στρα-
τός. Ἐπάνειμι δὲ ἐπ' ἐκεῖνο τοῦ λόγου, ἧ πρότε-
ρόν μοι ἐδεδήλωτο. ὡς ἐπεὶ τὸν βασιλέα παρέλα-
βε Μαχουμούτης ὁ Μιχαήλου, σὺν τούτῳ περιε- C
ἰὼν τὰς ἄλλας πόλεις, ἐπεδείκνυτό τε τὸν βα-
σιλέα, καὶ προσεχώρουν. ὁ μὲν δὴ Μαχουμούτης
ἀμφὶ τὰ τοιαῦτα εἶχεν. Ὁμάρην δὲ τὸν Τουρα-
χάνεω πέμπων ἐπὶ τὰς λοιπὰς τῆς Ἰλλυριῶν
χώρας πόλεις, αὐτὸς ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ Βασιλέως
στρατόπεδον. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἤχθετό τε τῷ
ὅρκῳ, καὶ ἐχαλέπαινε, ὡς οὐκ ἂν δέοντι ποιή-
σαιτο τὸν ὅρκον τῷ Βασιλεῖ τῷ Ἰλλυριῶν. τὸν
μέντοι βασιλέα ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, περιῄ-
γεν ἐλαύνων διὰ τῆς Σανδάλεω χώρας. ἐς γὰρ
τὴν Ἰλλυριῶν, τὰ μὲν αὐτὸς βασιλεὺς καταστρε-
ψάμενος ὑπηγάγετο, τὰ δὲ, Μαχουμούτεω παρασκη-
σαμένου, καὶ Ὁμάρεω. ἔνθα δὴ καὶ Ὁμάρης ἀπου- D
δὴν ποιούμενος, τὴν χώραν, ὅση ὑπόλοιπος ἦν, ὑ-
πὸ τῷ Βασιλεῖ γενέσθαι. ἀνήρ τε ἔδοξε τῷ ἐν
ταῖς βασιλέως θύραις, διδοκιμουώτων κράτιστος
μεγάλα ἐπεδείκνυτο ἔργα, καὶ πρότερον Βασιλεῖ
δόκιμος ἐν πολλοῖς ἄλλοις γενόμενος. Ταῦτα μὲν ἦν
ἐς τοσοῦτον ἐγένετο, καταστρεψαμένῳ βασιλεῖ
τὰς Ἰλλυριῶν πόλεις. ἐντεῦθεν πρεσβείαν * πέμ-
πων ἐπὶ Ραγούζιον πόλιν, ἐζήτει τὴν βα-
σιλέως γυναῖκα. ἡ δὲ προεξίη, ἀπιοῦσα ἐκ
τῆς πόλεως ἐς Ἰταλίαν. ὡς γὰρ ἐπυνθάνετο
τὴν ξύμπασαν χώραν γενέσθαι ὑπὸ Βασιλεῖ,
ὡς εἶχε τάχιστα ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάττετο οἰ-
χομένη ἐς τὴν Ἰταλίαν. Οἱ μὲν ὦν πρέσβεις,
ὡς οὐ κατέλαβον αὐτοῦ ταύτῃ τὴν βασιλέως
γυναῖκα, ἀπεχώρησαν ἄπρακτοι. ἐντεῦθεν
Βασιλεὺς συσκευασάμενος, ἐσέβαλλεν ἐς τὴν
Σανδάλεω χώραν, καὶ ἐδῄου. ἱπποδρόμους
δ' ἐπαφεὶς, ἐπέδραμον τὴν χώραν αὐτοῦ
σύμπασαν. μετὰ δὲ ἐπιὼν, τὰς πόλεις ἐπο-
λιόρκει. καὶ τοῦ οἱ Σανδάλεω ἐπέθεντο τῇ βα-

plurimum cum hac muliere, infensus & moleſtus erat ſuæ uxori. Uxor non ferens amplius haſce indignitates, maxime propter filium ſuum adoleſcentem, una cum eo clam Rhaguſium profugit. Sandales miſſis legatis uxorem rogabat, ut reverteretur in ſuam regionem, nec in aliena degeret, vulgans opprobrium ſuum in homines. At uxor non obtemperabat verbis mariti, ſed in hunc modum reſpondit. Se non redituram, niſi dimittat mulierem illam Florentinam. Quod ſi facere omiſerit, fruatur peregrina muliere ad libitum. Hæc quidem ad eum modum contigiſſe memorantur. Filius inimicitias gerens cum patre, & belli dux a Rhaguſiis pronuntiatus, bello adortus eſt patrem, prælioque inito patrem fugam arripere compulit, plurimis de exercitu in fuga cæſis: certe in patrem impia & nefaria auſus. Mittebat is frequenter legatos ad regem, conſulens ut junctis copiis Illyriorum regem debellarent. Tandem monendo & conſulendo tantum profecit, ut Turcorum exercitus adveniret, & regionem regis graviter populando corrumperet. Sub idem tempus cum fama volaret, regis copias accedere contra Illyriorum regem, nec ipſe ſe parare intermiſit, ut regium exercitum, ſi in ſuam regionem populabundus ingrederetur, ſi quid poſſet armis, a populationibus prohiberet, eumque propulſaret. Nunc eo redire libet, unde in hunc ſermonem digreſſus ſum. Poſtquam regem Illyriorum Machumetes Michaelis filius in ditionem accepit, cum eo circumiens etiam cæteras urbes regi Turcorum ſubjiciebat. Et quidem circa hæc verſabatur Machumetes. Omarem autem Turachanis filium jubebat cum exercitu pergere contra cæteras Illyriorum urbes, cæterum ipſe in regia contendebat caſtra. Rex Turcorum diſcruciabatur animi, propter jurámentum Illyriorum regi præſtitum ab Machumete. Graviter quoque Machumeti indignabatur, ut qui parum opportune huic regi ſalutis ſpem, interpoſita jusjurandi religione obtuliſſet. Regem quidem Illyrium vinculis illigatum circumduxit, peragrans Sandalis regionem. Nam Illyrios partim quidem ipſe, partim vero Machumetis & Omaris marte perdomuit. Omares ſummo ſtudio annitebatur, ut eam regionem quæ nondum ſubjecta erat, cogeret regis ſuſcipere imperium. Hic, cum fortitudine facile ſuperaret omnes, quotquot in Januis fortitudinis prærogativa gauderent, præclara militaris virtutis edebat opera, cum cætera quoque ſatis ſpectatus regi exiſteret. Hæc hactenus ab rege Illyricas urbes ſubjugante, geſta ſunt. quibus peractis, legatos ire jubet Rhaguſium urbem, quæſitum regis uxorem. Hæc regem antevertens, exceſſerat urbe, & in Italiam abierat. Nam cum fama captæ regionis ad ipſam allata eſſet, omni mora poſita relinquebat urbem, & in Italiam properabat. Legati cum eam haud reperiſſent in iſta urbe, abierunt re infecta. Rex omnibus in unum contractis copiis, invaſit Sandalis regionem, quam miſere evaſtavit. Nam equites per univerſam regionem graſſantes, eam graviter afflixere. Inde nec oppidis abſtinuit: quæ accedens, obſidere haud omiſit. Sandalis milites, qui in montium jugis ſe tenebant, montibus digreſſi, inſidiabantur cubiculo ſive ten-

Pelles Florentina. *Edit. Pariſ. pag.* 289.

Filius patrem fugat.

Boſſina a Turcis ſubacta, 1463.

Omatis virtus

pag. 290.

* ἐπιτέμπων ἐς Ραγούζιον. *ſic etiam R.*

torio regis. Et cum quædam inde diripuissent, illico retro in montes, unde venerant, se receperunt. Regio hæc non secus ac Illyriorum deserta & vasta est. Rex castra movens ad Sandalis urbem, eam diebus aliquot obsidebat. Quum vero urbis oppugnatio non succederet ex animi sententia, abiit, ducens exercitum per * Stantis, Craici, & Pauli, qui principes erant, regiones. Ad hos præcones dimisit, qui juberent, ut suam singuli regionem regi traderent. quod si facerent, fore ut singuli aliam regionem in Europa ab rege acciperent. Principes illi persuasi præconum verbis, semetipsos & regionem regi manciparunt. Cogitabant enim impossibile fore, ut in posterum regionem suam defendere & tutari possent, cum undique cingerentur regis regione, quasi in medio habitantes. Verum profecti in Januas regis, hac conditione adducti, deditionem faciunt, ut alia regione pro sua ab rege donarentur. Nec multo post hos compedibus compeditos abduxit domum, simul etiam exercitum dimisit. Regem Illyricorum mane cum in castris quiesceret, & abitum moliretur, accersivit in conspectum suum. Qui cum intelligeret, se parum favore regis vocari, tenens manu litteras, quibus continebatur jusjurandum ab Machumete datum, prohibat in conspectum regis. Ut in conspectum regis venit, rege imperante caput ejus præcisum est. * Tradunt regem propinasse interficiendum Illyriorum regem, Persæ præceptori suo. Sunt qui referunt, coquum regium istum virum, nescio quod crimen in eum intendentem, confecisse. Nam is, cum plurimum dissideret a sententia Machumetis filii Michaelis, regis jussu Illyriorum regem letho dedit. In hunc modum memoriæ proditum est, occidisse Illyriorum regem, occupato regno ejus ab rege Turcorum. Veneti & Pannones cognito regionem Illyriorum in ditionem venisse regis, regemque Illyrium captum ab Turco occubuisse, propterea reliquos regionis principes miserandam in vinculis agere vitam, hæc neutiquam diutius ferenda esse censuerunt: ac formidine magna tentabantur, quum animis reputarent, brevi fore ut idem exitium parum feliciter experirentur. Veneti graviter ferebant, præfectos regios contra ipsos insurgere, & subditis eorum molestos & intolerandos esse. Interim tamen fœderum sanctitatem bona fide coluerunt, suspensi expectatione eventus rerum. Josue Albanis filius regis præfectus, Argos in Peloponneso per proditionem sacerdotis, qui ea in urbe morabatur, nactus est, & ex aperto jam bellum gerebat. Omares Turachanis filius, incursionem in Naupactum fecit, nec etiam ab regione in Peloponneso Venetorum circa Methonam, regii jus belli abstinuerunt. His accensi Veneti, haud amplius cunctandum & ferendum rati, ad consultandum quid agerent potissimum, conveniebant, sententiis in utramque partem probe penticulatis, cum jam sæpius consultassent senatores qui Evocati dicuntur. Victor de familia * Capellarum, vir divitiis & dignitate præcellens, quique urbem regere optimus censebatur, adductis in suam sententiam propinquis & cognatis, conscendens tribunal, talem orationem habuisse fertur: Viri Veneti, sæpius alias

Illyricorum principum deditio.

* Constantini, Caragusii, qui Reposius, filiorum Ibanis Castriotæ, & Pauli Duchaini.

Fides Turcica.

Gleydt imm busen. Recht imm schuverdt

* Alii excoriatum scribunt, 1463.

Venetorum & Ungarorum contra Turc. consultationes.

Edit. Paris. pag. 291.

Sacerdos proditor.

De Caselliis.

Ἀσιλέως ποιῶνι, ὡρμώμενοι ἐκ τῆδ ὀρέων. καὶ ἔσιν ἃ διαρπάσαντες, αὖθις ἐπὶ τῆδ ὀρέων ᾤχοντο ἀπαλλασσόμενοι. Ἐσι δ' ἡ χώρα ἐκ ἧττον ἔρημος, ἢ ἡ τῆδ Ἰλλυριῶν χώρα. ἐπελάσας μὲν οὖν αὐτὸς, ἐπολιόρκει πολίχνιν τιὼ Σανδάλεω ἐπὶ ἡμέρας τινάς. καὶ ὡς ὁ προεχώρει αὐτῷ ἡ τῆς πόλεως αἵρεσις, ἀπήλαυνε ἀφ' ἧς τῆ τε Στάντεω, καὶ Κράϊκε, καὶ Παύλε τῆδ παύτῃ αὐτὸ ἡγεμόνων χώρας. κήρυκα δ' ἔπεμπε κελεύων τήν τε αὐτῶν χώραν παραδιδόναι, καὶ αὐτοῖς γενέσθαι ὑπὸ Βασιλέως ἄλλιν, ἀντὶ παύτης ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Οὗτοι μὲν οὖν ἔτω πειθέντες, παρέδοσάν τε σφᾶς αὐτὲς ἅμα τῆ Βασιλεῖ, καὶ τὴν χώραν, ἐννοοῦντες ἀδύνατα ἔσεσθαι αὐτὲς ἐν μέσῳ τῆς Βασιλέως χώρας ἀντέχειν ἐς τέλος. Ἀναπείθονται οὖν ἐφ' ᾧ ἄλλιν ἀντὶ τῆς σφετέρας αὐτῶν σφίσι γενέσθαι ὑπὸ Βασιλέως. καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς θύρας, τήν τε χώραν παρέδοσαν, καὶ ὁ πολλῷ ὕστερον, αὐτὲς ἐς φυλακὴν ποιησάμενος, εἰσεκομίζετο ἐπ' οἶκε, καὶ τὸν τε στρατὸν ἅμα διῆκε. Τὸν μέν τοι βασιλέα Ἰλλυριῶν, ἀπελαύνων ἐκ τῆς χώρας ἔωθεν, ὡς ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνεπαύετο, μεταπεμψάμενος ἐκάλει ἐς ὄψιν τιὼ ἑαυτῦ. Ὁ δὲ σωιεὶς, ὡς ἐκ ἐπ' ἀγαθῷ μεταπέμπεται αὐτὸν, τὰ ὅπλα ἐν χερσὶν ἔχων, ἐξηγέρθη τε, καὶ ὡς ἀπήχθη ἐς ὄψιν τιὼ Βασιλέως, ἀπέταμόν τε αὐτῦ τιὼ κεφαλὼ, ἐπιπίξαντος Βασιλέως. Λέγεται δὲ καὶ διδασκάλῳ αὐτῦ τῷ Πέρσῃ τῦτον παραχεῖν, ὥστε φαρμάξασθαι. οἱ δὲ μάγειρον αὐτῦ αἰτησάμενον ἀνελεῖν, διενεχθέντα δὲ γνώμῃ πρὸς Μαχουμούτην τὸν Μιχαήλου, λέγεται ἀνελεῖν κελεῦσαι τὸν βασιλέα Ἰλλυριῶν. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω λέγεται τελευτῆσαι, μετὰ τὴν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ ὑπὸ Βασιλέως καταστροφήν. Ὡς μὲν οὖν ἑάλω ἡ τῶν Ἰλλυριῶν χώρα, καὶ ὅ τε βασιλεὺς ἐτελεύτησεν ἄλλους, καὶ οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες ἔιχοντο ἐν φυλακῇ, πυθόμενοι ταῦτα οἵτε Οὐενετοὶ καὶ οἱ Ἠάονες, δεινὸν ἐποιοῦντο, καὶ ἐς φόβον καθίσαντο μέγαν, αὐτίκα οἰόμενοι ἐπὶ σφᾶς ἥξειν τὸ δεινόν. Καὶ οἱ μὲν Οὐενετοὶ ἐχαλέπαινον, ἐπιφερομένων σφίσι τῶν Βασιλέως ὑπάρχων καὶ χαλεπῶν ὄντων τοῖς ὑπηκόοις. ἐνέμενον δ' ὅμως ταῖς σπονδαῖς, παραδοκοῦντες ἦ ἐκβήσεται σφίσι τὰ πράγματα. Ὡς δὲ τό, τε ἐν Πελοποννήσῳ Ἄργος, ἱερέως τῆδ ἐν τῇ πόλει παραδόντος προδοσίᾳ, ἔλαβεν ὁ τῦ βασιλέως ὕπαρχος Ἀλβάνεω παῖς τοὔνομα Ἰησοῦς, καὶ ἐπέθετο περιφανῶς ἤδη πολεμεῖν. καὶ Ναύπακτον μὲν ἐπέδραμε Ὁμάρης ὁ Τραχάνεω. τιὼ δὲ ἐν Πελοποννήσῳ χώραν Οὐενετῶν, τιὼ περὶ Μεθώνιν, καταλαβόντες οἱ τῦ Βασιλέως, ἐκ ἐνεδίδοσαν, ἐνταῦθα ἐκ ἔτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλ' ἐβουλεύοντο μὲν ἐπ' ἀμφότερα γινόμενοι ταῖς γνώμαις. Καταστάσης δὲ πολλαχῇ ἐκκλησίας τῆδ Κλητῆδ καλεμένων, Βίκτωρ τῆδ Καπέλλων οἰκίας, ἀνὴρ πλούτῳ τε καὶ ἀξιώματι προέχων, καὶ ἄγειν δοκῶν τιὼ πόλιν κράτιστος, προσπαραπαλέσας καὶ τὲς προσήκοντας αὐτῷ καὶ συγγενεῖς, ἐς τιὼ ἑαυτῦ ψῆφον, παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες Οὐενετοὶ, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλοτε

δοκῶν τὰς ἐνοικουῦσας τὸ ἄστυ τόδε, μὴ δεδιπίπτειν λογιζομένους τὰ δέοντα, βραχεῖ τινι λόγῳ ἐνόμιζον δεῖσθαι ἐς ὑμᾶς. Πάντα δὲ τὰ πράγματα, οἷα προτρέπεσθαι καὶ μὴ προθυμουμένους ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦ πρωτοβουλεῖν ἀξιοῦσθαι παρ' ἡμῖν ἐκ ὀλίγων, παριόντες κελεύουσιν ὑμᾶς μὴ ὥσπερ ἐπαχθῶς περὶ μεγάλων βουλεύεσθαι πραγμάτων, ἀλλ' ἀνέχεσθαι μᾶλλον, πρεσβείαν πέμποντας ἐς τὸν βάρβαρον περὶ τοῦ σπονδῶν, ὡς ἃ δίκαια πράττοι παραβαίνων τὰς ὅρκους καὶ τὰς σπονδὰς, καὶ νουθετεῖν αὐτὸν τὰ δέοντα, ἵν' δέῃ πεισόμενον. ἐὰν δὲ ἀναιρεῖσθαι πόλεμον, ἀναγκαῖον λόγον περὶ τῶ παρόντος πολέμου, ἐπιμνησάμενον ἱκανὸν, ὅπως ἰέναι ἐπὶ τοῦ ψῆφον. Δεῖ δὲ ἕκαστα λογιζομένοις τὰ χαλεπὰ, παρατιθέναι ἀλλήλοις αὐτὰ, καὶ τὰ μετριώτερα, φαινομένων τούτων, αἱρεῖσθαι ἐπιλεγομένους. πρῶτον δὲ ἀναγκαῖον προθέμενον ψῆφον, γνώμην ταύτην ὡς ἕκαστα ἀποβαίνειν. φασὶ γὰρ οὗτοι, ὅτι εἰ πολεμήσομεν, αἱ κατὰ τοῦ ἤπειρον πόλεις ἡμῶν, ἔς τε τὸν Ἰόνιον & ἐς τοῦ Πελοπόννησον, καὶ τοῦ ἄλλου ἤπειρον πόλεις, οὐκ ἔξουσιν ὅπως διακέσωσιν ἐπὶ χρόνον τινά, ἀλλ' ἐπιλείψει τε αὐτὰς τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀπολοῦνται, ἢν τι ἐπίῃ ἐς αὐτὰς χαλεπόν. καὶ τῆς τε ἐμπορίας τῆς αὐτῆ χώρας στερομένης, ἡμᾶς, φασι, μεγάλα ἂν βλάπτεσθαι τῶ λοιπῶ. ἀνέχεσθαι δεῖ οὖν διὰ ταῦτα, καὶ πρεσβείαν πέμπειν δι' ἡσυχίας ὡς εἰκὸς τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς πρεσβείας, πρῶτον ἔρχομαι ἐρῶν. ὡς ἀφικομένων τοῦ πρέσβεων ἡμῶν, ἐλλογίμων ὄντων ἅμα καὶ ξυνετῶν, ὅτε ἐπιστροφὴ ἐποιήσατο τοῦ πρέσβεων, ἐξαπατήσας τε τῷ λόγῳ, τὰ ἐναντία φαίνεται πεποιηκώς. ὥστε οὐκ οἶδα, ὅ, τι ἂν ἔχοιεν αὐτῷ λέγειν οἱ πρέσβεις ἐπικυρώτατον ὧν πρόσθεν ἀφικόμενοι ἐχρημάτιζον, εἰ μὴ ὅτι ἀδυνατοῦντες πόλεμον ἐπιφέρειν, πρέσβεσι δολεύεσθαι βούλεσθαι ἡμᾶς τὰ ἐγκλήματα, ἐς τοσοῦτον αὐτῷ προσφέρεσθαι περὶ τοῦ ἡμετέρων. Ταῦτα δὲ οἶμαι καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγεσθαι, ἵν' μὴ τὸ Ἄργος παραλαβὼν, πόλεμον ἡμῖν περιφανῶς ἀπαγγέλλει. ἐπειρᾶτο μὲν μέχρις οὗ ταῦτα ἂν φέροιμεν, καὶ εἰ μὲν ἀνεχόμεθα, ἤδη χωρεῖν αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἀδεῶς. εἰ δὲ μὴ, ὑποχωρεῖν ἤδη ἐς ὅσον αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν συγχωρῆτο. * καὶ ἐν τούτῳ τοῦ καὶ ἐν τῷ τοιαύτῃ ἀπορίαν ποιησόμενος, ὀλίγον μέντοι ἧττον χωρήσων ἐπὶ τὸν πόλεμον. εἰ δὲ μὴ, λεγέτω μέν μοι, καὶ πρῶτον ἐπὶ Πελοπόννησον ἀφικόμενος, τοῦ τε Εὔβοιαν ἐπέβη ὀφόμενος ἰὼν καὶ, ἐπὶ τοῦ Εὐείπου πόλιν. καὶ ἔχιων αὖθις ἀπὸ Πελοποννήσου, καὶ τὸ δεύτερον ἤδη ἐλαύνων σὺν τοῖς πειρασομένοις τῶ πόρω, ἀφίκετο ἐς ὄψιν τῆς πόλεως, ὅπως ἂν τοῦ προσβολῆ ποιήσαιτο, ἐπιὼν ἐπὶ τοῦ πόλιν. καὶ ὁ μὲν ἵππῳ διαβὰς τὸν Εὔριπον σωίδει ὅπως βάσιμά τε εἴη αὐτῷ προσβάλλοντι, καὶ διεπιχείρητα. Ταῦτα μὲν οὖν μὴ πολέμου τεκμήρια ἐστι περιφανῆ, ἀφ' ὧν ἂν

A cognovi certis experimentis, hujus civitatis incolas nequaquam cedere animis, si quando inſtituant rerum neceſſariarum, quæ ad rempublicam pertinent, conſultationem. Quapropter paucis vos compellandos exiſtimavi, cum videam etiam invitis & arma detrectantibus belli neceſſitatem imponi. Nam videmini mihi rempublicam planiſſime prodere, dum cunctamini arma in præſentiarum adverſus barbarum capere. Siquidem hi qui apud vos non pauci primas tenent, monent, ne temere & odioſe de rebus adeo arduis conſultetis: verum cenſent legatos mittendos ad barbarum ſuper fœdere expoſtulantes, ut qui injuſte agat, fœderum & jurisjurandi religionem abrumpens. monendum quoque eſſe, ut B pacem, quemadmodum convenerit, obſervet, ſi verbis potius quam armis a cœptis eum deterrere poſſimus. Quod ſi his nihil apud barbarum effectum fuerit, tum demum neceſſaria erit oratio quæ ad bellum barbaro inferendum nos in ſuffragia mittet. Oportet ſane eos qui pericula reputant, ea inter ſe comparare: & quæ minora apparuerint, eligere. Eum qui ſuffragium fert, circa ſingula hanc ſententiam tenere convenit. Nam adverſarii noſtri ajunt, ſi bellum moverimus, urbes noſtræ in continente, quæ ſpectat Jonium & Peloponneſum, necnon reliquæ continentis urbes, haud habebunt quibus ſe ſuſtentent ad breve admodum tempus. Verum neceſſaria eos deſtituent: & peribunt, ſi periculum aliquod ingruerit. Præterea ſi prædicta regio mercibus fuerit exhauſta, & deſpoliata, etiam deinceps & in nos damna C maxima redundabunt. Quapropter bellum prolatandum eſt: & legatio mittenda, quæ iſta efficiet. De legatione primo verba faciam. Nam cum legati noſtri, viri prudentes & intelligentes ad eum conveniſſent, eorum nullam rationem habuit: verum fraudulentis & doloſis ſermonibus uſus, contraria, quam nos exiſtimavimus, feciſſe apparuit. Non itaque ſatis apud me conſtat, quidnam principaliſſimum eorum ſuper quibus ad eum venerant, coram eo expromere debeant, ſi denuo legationem ſuſceperint, quam illud: nos, cum non ſuppetant vires ad bellum, velle legationibus rem gerere, & ad hunc modum injurias propulſare, & crimina diſſolvere: adeo nos eſſe promptos & paratos pro ipſius arbitrio cum ipſo agere. Hæc quidem honeſta ratio eſt, dici poſſet: ſi non occupato Argo, jam ex aperto nobis bellum intentaret. Animos profecto noſtros in D hunc modum pertentat, quamdiu tandem iſta perpeti velimus. Si patimur, et jam ad reliqua confidenter & audacter procedet. Sin reſtiterimus fortiter, recedet quo per nos ei licuerit: & in trivio (quod ajunt) conſtitutus, bellum poſthac omittet. Si ſecus fecerimus, vereor ſeram aliquando pœnitentiam venturam. Ferunt barbarum, ubi primum in Peloponneſum perveniſſet, etiam Eu- E bojam acceſſiſſe, viſurum Euripi urbem. Egreſſus iterum Peloponneſo, profectus eſt, ut tentaret tranſitum: venitque in conſpectum urbis eo animo, ut eam hoſtiliter aggrederetur. Et quidem ipſe equo tranſvectus Euripum, ſpeculabatur qua commode cum copiis tranſire, & urbem oppugnare poſſet. Hæc profecto manifeſta belli ſunt ſigna, ex quibus ſa-

Victoris Capelli patricii Veneti oratio, de bello Turcis inferendo.

Pericula minora eligenda.

Edit. Pariſ. pag. 292.

Legationes quando mittendæ, aut non.

Divinatio Capelli.

tis quis probare poteſt, eum jamdudum decreviſſe ſatis præparatum adverſus adeo decenter deliberantes pugnare. Eo in bello, quod nuntiatur jamdudum adverſus nos ſumpſiſſe, ſtrenue perget, quædam ſibi ſubigens, nobiſque auferens: quædam, præfectos culpans, ſubjiciet, & commodiſſima quæque ſectabitur. Mox iſti nemo ſe oppoſuerit, magna potentia ſuccinctus, ſubito, ſi poterit, imparatos opprimet. Nam magnas ſibi conflare poterit copias, cum non ceſſet plurimos ſuo dominio uſque adjungere. Dicam igitur, nobis non fore bellum cum rege? Quidam, quod ſcio, vana ſpe ſemetipſos & alios lactant, dicentes eum numquam in nos averſurum belli tempeſtatem, neque nos noſtro deturbaturum principatu, quamvis id ex facili poſſet. Quapropter a bello nobis temperemus, pacemque & tranquillitatem apprehendamus, nihil interim rei neceſſariæ oſcitanter omittentes. Verumenimvero ſi ex prædictis jam plane apud omnes in confeſſo eſt, eum jamdudum nobis bellum indixiſſe, utrum nobis conducibilius & eligibilius fore judicatis, quietemne amplecti, & regionem noſtram nobis pati eripi: an ex aperto bellum inferentes, oſtendere barbaro, quanta etiam noſtra ſit potentia, quantæque vires? Nam in manifeſtum ſi deſcenderimus bellum, eum ejuſque inſidias cavere poterimus armati, & ſatis inſtructi in omnem eventum, ſedulo obſervantes quemnam caſtris locum capiat. An non is pro hoſte tandem habendus eſt, qui inſidiis regionem noſtram præripere tentat, & duobus his excellit? Si felice & proſpero rex utatur rerum ſucceſſu, barbaris homines credunt ſe, ut amicos nonnihil lucri inde percepturos: ſin autem mali nihil inde redundarit in barbarum * * * Si itaque hæc reliquis præſtantiora ſunt, quis adeo eſt cæcus, ut non cernat ea eſſe eligenda? ſin cæcus, meliora habentes, quietem amplecti oportet. Illa namque nobis eligibiliora judico. Cunctationem ajo multum multis per orbem damnoſam eſſe: & nobis plurimum damni dedit, prodentibus imperium, Græcos & Græcorum regem, quando barbarus infeſtos arietes Conſtantinopoli admovebat. Nam merces noſtræ plurimum ab Græcis juvabantur & augebantur. Deinde contempſimus & averſati ſumus preces ducum Peloponneſiacorum, qui impenſiſſimis precibus auxilium noſtrum implorabant. Etiam per noſtram ſocordiam vidimus & Peloponneſum ab iſto rege devictam. Nuper admodum, cum Illyriorum rex noſtrum auxilium ſupplex oraret, & lati auxilii non mediocrem gratiam ſe relaturum promitteret, eum ab Turcis crudeliter necari paſſi ſumus. His ſigillatim in hunc modum a nobis proditis, non poſſumus infamiam apud reliquas per Europam gentes effugere, quin dicant, nos mercaturæ & turpis lucri avidos neglexiſſe gentes eorumdem nobiſcum morum, ejuſdemque religionis: & quaſi ſpectaſſe, ut caderent Turcorum marte. Proinde, ut ad pauca redeam, ſi adjuncti Pannoniis arma arripuerimus, noſtris nobis frui licebit. Quod ſi cunctati & quietem ſequuti fuerimus, brevi videbimus eum imparatos oppreſſurum, & extorturum nobis regionem noſtram, qua ei finitima eſt. Conſulo igitur, ut legatos cum magna pecuniæ vi

Edit. Pariſ. pag. 293.

Noſtis quis

Cunctatio damnoſa.

Ungari contra Turcos inſtigandi.

A τις αὐτὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον παρασκευασάμενον ὑπὸ πολλῶ δὴ χρείσαιτο, ξυμαχόμενον τοῖς ὅπως ἐπιεικῶς βελτομένοις; Ἀλλ' ἐπεὶ πόλεμος μὲν ἡμῖν κεκίνηται ἐκ πολλῶ πρόσθεν, τὰ μὲν ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος, ἀφαιρεῖται ἡμᾶς· τὰ δὲ καὶ ξυμβάλλων τοῖς ἐπισάταις αὐτῷ, τὰ πρόσφορα ἐπιτηδεύει, καὶ κατὰ βραχὺ μεγάλα προσποιούμενος, ἄφνω ἀπαρασκεύοις, εἰ δώσαιτο ἐπειπεσεῖν, παραλαβὼν ἅττ' ἂν αὐτῷ δώσαμεν ἀξιόχρεω περιποιήσαιτο. φημὶ οὖν, εἰ μὴ πόλεμον ἔσεσθαι ἡμῖν πρὸς τὸ Βασιλέως, ὑπιχνοῦντα τοῦτον, μὴ ἀναιρεῖσθαι φάσκοντες τὸν πόλεμον, καὶ μηδὲ ἀφαιρούμενον τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἅττ' ἂν δοκοίη ῥᾴδια προχωρῆσαι αὐτῷ, B πόλεμον μὲν μὴ ποιεῖσθαι, ἡσυχίαν δὲ ἄγειν, μηδετιοῦν αὐτῷ τῶν δεόντων προισχομένους. Εἰ δὲ πάντες τοῦτο ξυνομολογοῦσι δήπου ἡμῖν, ὡς πολεμηθέντος ἑκάστου πάντων πρόσθεν ὑποπειρώμενος ἐπαύεται, πότερα τούτων αἱρετώτερα ἡμῖν, ἡσυχίαν μὲν ὑμᾶς ἄγοντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν χώραν καὶ ὡς πολεμήσαντας αὐτῷ, ἢ εἰς πόλεμον ἐμφανῆ αὐτίκα καθισαμένους, ἐνδείκνυσθαι αὐτῷ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ὅσα ἐγχωρεῖ; Ἐν γὰρ τῷ πολεμεῖν καὶ φυλάττεσθαι αὐτὸν ἔξεστιν, ἐκ τοῦ φανεροῦ παρασκευαζομένους, καὶ ἐπιτροπῶντας αὐτὸν ἧσσον στρατεύσεται. ἢ πειρωμένῳ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἀφαιρεῖσθαι τὴν χώραν ἡμῶν, μὴ προσφέρεσθαι ὡς πολεμίῳ, C δυοῖν ἐν τούτῳ προέχοντι; ἢν μὲν ἀποβαίνῃ αὐτῷ κατὰ γνώμην ἐπιχειρουῦντι, πιστεύσει τε αὐτοῖς ὡς φίλοις, φέρεσθαι τοῦτο οἱ κέρδος. ἢν δὲ μηδέν τι κακὸν ὑπὸ τούτου ξυμβαίνει αὐτῷ * * * εἰ μὲν οὖν ταῦτα ἀμείνω, * αἱρεῖν ἂν πρὸ τῆς ἄλλων δέοι ταῦτα. εἰ δὲ μή, ἀμείνω ἄλλα ἔχοντας, ἡσυχίαν ἀνέχεσθαι, ἐκεῖνα ἔσω ἡμῖν αἱρετώτερα. Τῶ μέλλησιν φημὶ ἔγωγε μέγα μὲν βλάψαι καὶ πολλὴν τῆς κατὰ τὴν Οἰκουμένην, καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι μεγάλω ἐπωφελήσεσθαι βλάβην, προϊεμένους τὴν ἀρχὴν, ὅτε ἐπολιορκεῖτο Κωνσταντινούπολις, Ἑλλησάς τε καὶ Ἑλλήνων Βασιλέα, ἀφ' ὧν τά τε ἐμπόρια ἡμῖν μεγάλα ἐπῆει αὐξανόμενα. D Μετὰ δὲ ξυμφερομένων τῆς Πελοποννήσου ἡγεμόνων, ὥστε τιμωρεῖν σφίσι πολεμουμένοις, περιεῖδομεν, τὴν τε Πελοπόννησον ὑπὸ τῆς Βασιλεῖ τῷδε ἀνάσσοντι γενομένην. Καὶ ἄρτι δὲ τῶ Ἰλλυριῶν Βασιλέως κελεύοντος ἀμύνειν αὐτῷ, καὶ χάριν καταθέσθαι ἐμικρὰν τῆς βοηθείας ἕνεκα, περιεῖδομεν καὶ αὐτὸν ξυμφθαρέντα ὑπὸ Τούρκων. Τούτων ἅπασα ὑφ' ἡμῶν προειμένων, αἰσχύλη φέρει καὶ ὄνειδος ἐς τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Εὐρώπην, ὡς τὰ ἐμπορίων ἕνεκα, καὶ αἰσχρὰ κέρδη, προϊέμεθα γένη ὁμότροπα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶδε φθειρόμενα. ξυμβαλόντα δὲ ὡς ἔνεστι φάναι, εἰ μὲν τοῖς Παίοσιν E αὐτίκα σωθέντες ἅμα πόλεμον ἀνελώμεθα, ἔσαι ἡμῖν καρπώσθαι τοῖς ἡμετέροις· εἰ δὲ ἀνεχόμενοι ἡσυχίαν ἄγωμεν, ἐν βραχεῖ ὄψεσθε ἀπαρασκεύους ἐπιθέμενον, ἀφαιρησόμενος τὴν χώραν, ὅση αὐτῷ ὅρμος ἐσα τυγχάνει. Δοκεῖ οὖν ἐμοὶ, πρέσβεις τε ἐπὶ Παίονας πέμπειν, καὶ χρήματα· καὶ αὐτὸς πληροῦντας νῆας, ἐπὶ ταῖς ἕναις ἡμῖν, ἄλλας ὅσας ἂν δυναίμεθα, συμπαρα-

* *In uno,* παραλαβέσθαι.

* *hic pauca deeſſe videntur, R. ut in c.*

* αἱρεῖσθαι.

λαμβάνειν δὲ καὶ τὸν μέγαν Ἀρχιερέα, ἐπὶ τὸν πόλεμον τόνδε, ἡγεμόνα τε τῶ παντὸς ποιεμένους, τὴν δὲ Πελοπόννησον ἀποσπᾶναι πειρᾶσθαι. Εἰ γὰρ τῆ ἡγεμόνων τῷ ἑτέρῳ ἀφεστηκότι ἀπὸ τῆ Βασιλέως, ἐμ μετελείως ἔχοντι βίᾳ, σωσείποντο ἐς τὴν ἀπόστασιν ἐλθόντες οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ μὲν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἐς πᾶν τῶ καπῶ ἀφικόμενοι, πολλῷ ἂν μᾶλλον ἔποιντο δυνάμιν τε ἀξιόχρεω διὰ θαλάττης ὁρῶντες, καὶ κατ' ἤπειρον νομίζειν τῆ ἱππέων ὁπλίτας τῆ Ἰταλικῶν ἐς δισχιλίους. πέμπεσθαι δὲ ἐς Πελοπόννησον, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐγκλήμασι Κρῆτας, ἐπὶ διαλύσει τῆ ἐγκλημάτων. Ταῦτα δὲ ἐπάγοντας ἡμᾶς, ὁρῶντες ὄψονταί τε αὐτίκα, καὶ μετασάντες ἐφ' ἡμᾶς, παρέξουσιν ὑποχείριον τὴν Πελοπόννησον. ἀφ' ἧς ἔσαι ἡμῖν ταμιεύεσθαι τῆ ἐκείνε χώρᾳ, καὶ εἴσοδον ἱκανὴν ἀποφέρεσθαι. Ταῦτα δὲ σωθεμένους τοῖς Παίοσιν, ἐκείνους μὲν ἀπὸ τοῦ Ἴστρου, ἡμᾶς δὴ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὡρμημένους, ἐπιχειρεῖν τῆ ἐκείνου ἀρχῆ. καὶ μὴ καθεζομένους περιορᾶν τὴν χώραν ἡμῶν δηωμένην, καὶ ἐς ἀνδραποδισμὸν τοὺς ὑπηκόους ἡμῶν ἀγομένους, ἀναγκασθῆναί ποτε ἐλέσθαι σφίσιν ἄρεσίν τινα ἄλλην, τρεπομένους ἐς τὸν πόλεμον. Ταῦτα εἰπόντος τῆ Βίκπορος, συνέπαινοί τε ἐγένοντο καὶ οἱ πλείους * ἐν αὐτῷ. ἰσοπαλεῖς δὲ αἱ ψῆφοι ἔσαι, ὅμως ἐπεκράτησαν, αἱ τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλεσαι. μὴ δὲ αὐτίκα ἐδόκει πρέσβεις μὲν ἐς τὸν μέγαν Ἀρχιερέα πέμπειν, καὶ ἐπὶ Παίονας αὐτίκα πρέσβεις πέμπειν ὡσαύτως χρήματα ἔχοντας. Οἱ μὲν δὴν πρέσβεις ἀφικόμενοι ἐς τὸν ἄπρον Ἀρχιερέα, ἔλεγον τὰ καθήκοντα τοῖς Οὐενετοῖς, ὡς ἐν καιρῷ πάνυ εἴη ἅμα αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἀναιρεμένον τοῖς βαρβάροις διαπράττεσθαι, ἅτ' ἂν αὐτῷ καὶ πρότερον ἐν Μαντύῃ ἐπεπόθητο. Ὁ δ' Ἀρχιερεὺς ὑπολαβὼν ἔλεγεν. ὡς ἀναγκαῖον πρῶτον αὐτὸν τὸν μικρὸν βάρβαρον ἐκ μέσε ποιεῖσθαι, εἶθ' ὕπως ἴέναι καὶ ἐπὶ τὸν μέγαν. σημαίνων τὸν Ἀριμείνε ἡγεμόνα, πρὸς ὃν πόλεμος ἦν αὐτῷ, διενεχθέντα ἐπὶ τρόπῳ, ὃν παραλιπεῖν ἄξιον. Διὰ δὴ ταῦτα αἰτίαν ἐπιφέρων τοιαύτην, ἐπολέμει. Καὶ ὅπω μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς διεκρέσατο τοὺς Οὐενετοὺς, ἔχων ἐμφύλιον οἰκεῖον πόλεμον. Μετὰ δὲ οἱ ἐπὶ Παίονας πεμφθέντες, ὥστε ἐπὶ τὸν πόλεμον παραλαμβάνειν, ἐς ὄψιν ἐλθόντες τῆ Βασιλεῖ Παιόνων, καὶ τῆ συγκλήτῳ, ἔλεγον τοιάδε. Ἀνδρες Παίονες, ὁρᾶτε δὴ ὑμεῖς τὴν Τούρκων Βασιλέως δυνάμιν, ἣν προεχώρησεν, ὡς δωρεὰ μὲν τὰς ἐν τῆ οἰκεμένῃ ὁμοφύλως ἡμῖν κατεσρέψατο. καὶ ἡμῶν δὲ τὴν χώραν ὡς λαΐζομένην, ἀνδραπόδων τὴν τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην ἐνέπλησαν, καὶ τόνγε Ἴστρον ἀεὶ διαβαίνοντες, δηοῦσί τε τὴν χώραν, καὶ ἐπικαίουσιν. Ὡς δὲ αὐτὸς ὁ βάρβαρος οὐκ ἔτι διαβὰς τὸν Ἴστρον, περὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ποιεῖται, δῆλά ἐστι λογιζομένοις ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ τὴν ἐκείνε διαβαίνοντες ἐς θόρυβον ἐτίθεσθε αὐτῷ τὰ πράγματα. Νῦν δὲ τάς τε Ἑλλήνας καθελὼν, καὶ Ἑλλήνων Βασιλέα, μετὰ δὲ τὴν Τριβαλῶν χώραν,

* Ino nno des.

ire jubeamus ad Pannones. Præterea, ut præter naves quæ nobis præsto sunt, etiam alias quotquot possumus, impleamus militibus. Nec etiam prætereundus est Pontifex maximus, qui quoquomodo fieri potest, in belli societatem adhibendus, & totius belli dux declarandus est. Ad hæc, opera danda est, ut Peloponnesus ad defectionem sollicitetur. Et id quidem in proclivi est. si enim alterum de ducum numero, qui descivit ab rege, tenuem agentem vitam Peloponnesiaci sequuti sunt, cum quidam deserrent urbes, alii vero in summa venirent pericula, quid futurum creditis, si viderint tantas copias terra marique adversus barbarum adventare? Censeo insuper equites & armatos Italicos bis mille mittendos in Peloponnesum. Cretensibus quoque venia & criminum abolitio danda est. Hæc ubi nos agere viderint, continuo ad nos transitionem facient, & Peloponnesum subjicient, unde licebit negotia regi facessere. Nam ab Peloponneso commodius in ejus regionem dabitur accessus. Si igitur societatem coiverimus cum Pannonibus, Pannones ab Istro, nos ab Peloponneso Barbari regionem populabimur. Nec pressis, quod ajunt, sedentes manibus, negligemus regionem nostram vastari & subditos nostros Turcorum mancipia fieri. Verum his tandem auctores erimus, ut aliquando aliud consilium capient, & armis barbaro fortiter resistere instituant. Victor hujuscemodi oratione habita, plurimos in suam sententiam traxit. Calculi autem cum propemodum utrinque essent æquales numero, vicere tamen, quia aliquanto plures erant, qui bellum nuntiabant. Secundum hæc decretum factum est, ut legati abirent ad Pontificem magnum, & alii porro ad Pannones ablegarentur cum magna pecuniæ vi. Legati venientes ad Pontificem maximum, dixerunt quæ Venetos dicere æquum erat, videlicet tempus nunc instare, & monere, ut una cum ipsis bellum adversus barbaros capesseret, quemadmodum Mantuæ convenisset. Pontifex respondens, inquit: Necesse est ut prius impium & consceleratum minoremque barbarum e medio tollam. Deinde diis bene monentibus proficiscar contra magnum barbarum. At intelligebat Arimini ducem, cum quo bellum ea tempestate gerebat. Verum caussam ejus belli nunc omisisse satius est. Legati, qui ad Pannonum animos conciliandos, ut prompti sequerentur in Turcicam expeditionem, missi erant, propendentes in conspectum regis Mathiæ, in frequenti senatu hujuscemodi orationem exorsi sunt: Viri Pannones, utique cernitis Turcorum regis potentia quo evaserit. Eos qui in orbe Christiano ejusdem nobiscum & fidei & gentis sunt, suum imperium suscipere coegit. Ex regionibus nostris prædas agens, Asiam & Europam mancipiis nostris replevit. Istrum præterea frequenter transgrediens, regionem populatur, agrosque urit. Itaque si nos audieritis, barbarus non amplius trajiciet Istrum, ut vestram regionem impugnet. Nam manifestum esse reor omnibus, si modo vires intellectus seu mentis intenderint, fore, si vos Istrum transmiseritis, & in ejus regionem hostili animo fueritis ingressi, ut maximum tumultum in ejus regione concitetis, resque

Edit. Paris. pag. 294.

Papa ad bellum Turcicum vocandus.

Proverb. pressis manibus sedere.

Papa privatum odium publico commodo anteponit: & Turcam minorem appellat Sigismundum Malatestam.

pag. 295.

Oratores Veneti in Ungariam: eorumque oratio.

ejus planiſſime conturbetis. Turcus, ut liquido conſtat, Græcos debellavit, & eorum regionem ſuo dominio adjecit. Tryballorum regionem, & univerſam Peloponneſum ſui juris fecit. Trapezuntium regem domuit, ejuſque regione potitus eſt. Daciæ ducem dedit. Illyricorum regionem miſere evaſtavit: eorumque regem, virum æquum & modeſtum cepit, & occidit. Eum igitur, qui brevi admodum tempore tot principatus & potentatus demolitus eſt, quid porro facturum creditis? Haud quieti & ignaviæ ſe corrumpendum tradet, verum finitimos armis appetet, eorumque regiones ſuæ adjunget. Nec moras nectendo ſedebit: verum illico in finitimos arma vibravit. Nunc igitur nec vobis bellum parcet. nam conabitur, univerſis ſuis copiis fretus, in regionem veſtram impetum facere, & ex ea hominum aliarumque rerum prædas agere, principes veſtros turpiſſimæ neci tradere haud cunctabitur. Nam animus ejus ſemper eſt implacabilis erga noſtros, & erga omnes eos qui Chriſtianæ religioni acquieſcunt. Præterea parum pacatum animum gerit erga eum qui ſe benevolum & benignum offert. Haud enim vos præterit, quid fecerit Uladislao principi veſtro. Verumenimvero veniam hic meretur Turcus: ſiquidem Uladislaus in prælio captus interiit. Sed quid mali paſſus eſt, aut quamnam injuriam accepit ab Davide Trapezuntis rege, & ab Illyriorum & Lesbi duce, necnon ab reliquis quos omnes crudeliter necavit? ſi itaque contractis copiis in ejus regionem irrueritis, certe brevi ſpiritus ejus generoſos, quos contra Pannoniam concepit, contuderitis. Sin autem patienter quæ ab rege inferuntur, ſuſtinueritis, tranſgredietur is univerſi exercitus robore ad vos. Vereor quod ſi deinde ſemel aberraveritis, & parum feliciter contra eum pugnaveritis, ut univerſa Pannonia in ejus ditionem cedat, & vos crudeliſſime perdat. Venetis, cum dicendi finem feciſſent, in hunc modum reſpondit Pannonum rex: Viri Veneti, ſane recte dicitis, & videmini in plurimis eſſe viri non admodum imprudentes, nec ſolum iis quæ ad quotidianæ vitæ uſum ſpectant, verum & in iis quæ publicam aliquando de rebus neceſſariis conſultationem poſtulant. Parum autem recordamini, ut videre videor, quod ſæpius vos cohortati ſumus, ut una nobiſcum expeditionem ſumeretis contra Turcos: verum cohortationem noſtram admittere recuſaſtis, quamvis ad eamdem rem etiam Pontifex maximus vos cohortaretur. Fœdus pepegiſtis cum barbaro, noſtrique nullum reſpectum egeſtis. Ad hæc veſtra oratio erat, nos parum honeſte agere, jubentes vos arma contra barbarum arripere, cum nullæ tamen ejus in vos extent injuriæ. Nos igitur ſæpius trajecimus Iſtrum, & maximas clades accepimus. primo quidem Uladislaus rex noſter in expeditione Turcica occubuit, cum fuiſſet vir optimus. Deinde iterum multi & boni viri in Coſobo regionis Tryballorum, partim cæſi, partim capti ſunt ab Turcis. Hæc quidem hactenus vobis exprobrare libuit. Cæterum parati & prompti ſumus una vobiſcum ſuſcipere bellum, continuo tranſeuntes Iſtrum: & quantum poſſumus, evaſtantes regionem barbari. Appetente vere bellum indicemus regi: quod quantum Deus nobis opis dederit, ſumma fortitudine ge-

Edit. Pariſ. pag. 293.

Ungarorum reſponſum.

A ὑφ' αὑτῷ ποιησάμενος, καὶ Πελοπόννησον καταστρεψάμενος σύμπασαν, καὶ Βασιλέα Τραπεζοῦντος παρασησάμενος, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ ἐπαγόμενος. Μετὰ δὲ ἐπισήσας ἄρχοντα τῇ Δακίᾳ, καὶ τὴν Ἰλλυριῶν χώραν δησασάμενος, καὶ ἕλων ἅμα καὶ τὸν Βασιλέα, ἄνδρα ἐπιεικῆ καὶ μέζιον, ἐν βραχεῖ ὅπω χρόνῳ, τοσαύτας δυναστείας καθελών. Τί ἔτι οἴεσθε αὐτὸν τὰ λοιπὰ ποιήσειν; καθεσήσεται μὲν. ἰδαμῶς; ἀλλ' ἐπὶ τὰς ὁμόρους τῶν ἑλαύνων, πειράσεται τὰς αὐτῷ γινομένας, ὑφ' αὑτῷ ποιεῖσθαι, ὡς ἂν δυνατὸς τάχιστα αὐτῆς προσφερόμενος. Νῶν δὲ ἥκει καὶ ἐφ' ὑμᾶς ἔχ ἥκιστα ὁ πόλεμος καὶ παντὶ
B σθένει πειράσεται διαβαίνων, τὴν τε χώραν ὑμῶν ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ τὰς ἄρχοντας αἰχίστῳ ὀλέθρῳ διαφθεῖραι. Οὐ γὰρ ἂν ψυχλὼ αὐτὰ ἐσὶ διαλάττειν ἐς τὰς ὑμετέρας τε καὶ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν θρησκείαν ὄντας. ἀλλ' ἀμείλικτος πάμπαν τυγχάνει ὢν ὁμοίως παντὶ, τῷ τέ οἱ ἐπιεικῶς φερομένῳ. Πεπυθάνεσθε γὰρ δήπε οἷα τὸν Ladislaon βασιλέα πρότερον ἄρχοντα ἐποίησε. καὶν τότῳ μὲν ἴσως συγγνώμην ἔχον ἑαυτῷ ἐν μάχῃ ἀλόντα ἀπεκτονώς. Τὸ δέ γε βασιλέα Δαβὶδ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἰλλυριῶν, καὶ Λέσβε ἡγεμόνα, τούς τε ἄλλους, τί χαλεπὸν ὑπ' ἐκείνων παθὼν, διαφθείρει αἰεὶ ὁμῶς πάντας; Εἰ μὲν οὖν παρασκευά-
C ζεσθε ἐπὶ τὴν ἐκείνε χώραν * ἐλαύνειν, τὸν πόλεμον ποιεῖσθε, τάχα ἂν τι ἐπικουρίζοι τε καὶ τὴν ἐπὶ ταῦτα ἐσομένην ὁρμὴν αὐτῶν ἐς τὴν Παιονίαν. εἰ δὲ ἀνέχεσθε τοιαῦτα πάσχοντες, διαβήσεται δ' ἐκεῖνος παντὶ τῷ στρατῷ, δέδοικα μὴ σφαλέντες ἅπαξ, πάδε πάντα ὑπ' ἐκείνῳ γένηται, καὶ ὑμᾶς κάκιστα ἀπολέσῃ. Ταῦτα εἰπόντων τῶν Οὐενετῶν ὁ Βασιλεὺς Παιόνων ὑπολαβών, ἔλεγε τοιάδε. Ἄνδρες Οὐενετοὶ, ὀρθῶς λέγετε, καὶ δοκεῖτε πρὸς
* πολλὰ ἄνδρες εἶναι οὐ ἀξιώτατοι, ἔς τε τὰ ἄλλα τὸν βίον, καὶ ἐς τὰ δέοντα αὐτοῖς λογίζεσθαι. Ἐκεῖνο δὲ ὑ δοκεῖτε ἡμῖν μεμνῆσθαι, ὡς τὸν ἐπὶ τοὺς Τούρκων πόλεμον συμπαρελαμβάνομεν,
D πολλάκις ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε τιμωρεῖν, παρακαλοῦντος ἅμα καὶ τὸν μεγίστε Ἀρχιερέως, ἀλλ' ἐπενδεσθε τῷ βαρβάρῳ, καὶ ἡμῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῖσθε. ἐφάσκετε δέ, ὡς οὐκ εἰκότα ὑμῶν προσδεόμεθα, κελεύοντες ἐπαμύνειν, μηδοτιοῦν χαλεπὸν ἐπιδόντες ὑπὸ τοῦ βαρβάρε. Καὶ ἡμεῖς δὴ ὅπω πολλάκις τὸν Ἴστρον διαβάντες, ἀνήκεσα ἐπεπόνθαμεν. καὶ πρῶτον μὲν Ladislaos ὁ τῆς δὲ τῆς χώρας Βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός. τὸ δεύτερον αὖθις πολλοί τε ἅμα καὶ ἀγαθοὶ, ἐν Κοσόβῳ τῆς Τριβαλῶν χώρας, οἱ μὲν ἐν τῷ πολέμῳ ἀπέθανον, οἱ δὲ καὶ ἑάλωσαν ὑπὸ Τούρκων. Ταῦτα μέν
E τοι ὑμῖν ἐν τῷ παρόντι ἐπιμεμφόμεθα. τιμωρεῖν δὲ ὑποδεχόμεθα αὐτίκα μάλα διαβάντες τὸν Ἴστρον, ἐς ὅσον ἐγχωρεῖ ἐν τῷ τοιῷδε βλάπτειν τὴν χώραν τὸν βαρβάρε, ἤρος δ' ἐπιγενομένε, στρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἐκείνε, πειρασάμενοι ὡς ἂν δίδῳ ὁ Θεός. χρεὼν δὲ καὶ ὑμᾶς ἅμα ἐσβάλλοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, βλάπτειν πειρᾶσθαι, ὅσα ἂν δύησθε. ὡς ἂν ἐπ' ἀμφοτέ-

* *In uno*, ἐλαύνοντες.

* *In uno*, πολλῶν

ρων τῶν χωρίων, παρέχοιμι αὐτῷ φράγματα ἐργαζόμενος, ἐς ἐγγυτάτω ἴοιμι τῆς γνώμης, ὁμῶς δὲ ἐγχειρήσαι περὶ τοῦ πόλεμον. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ παρασκευασάμενος τὰ χρήματα ἐδέξατο ἐς δισμυρίους καὶ πεντακισχιλίους χρυσίνους. ἔτος μὲν οὖν ἄτω παρεσκευάσατο ἐς τὸν πόλεμον. σιταγείρας δὲ στράτευμα ἐς δισμυρίους, καὶ πεντακισχιλίους, τὸν Ἴστρον τε διαβὰς, ἐδῄου τῆς βασιλέως χώρας. καὶ ἐπιτειχισμὸν τῇ Μπελογράδῃ ὁ Σαβατίνης ἐτείχισεν, ὅτε τῆς Παιονίας ἐληΐζετο, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπὼν ἐν αὐτῇ, ἄνδρας τοῦ βασιλέως Θυρῶν, ἀπῆλαυνε. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἐπιτείχισμα * ὃν μάλιστα τῇ πόλει, ἐπελάσας, ἐπολιόρκησε. Μετὰ δὲ ἐπιδραμὼν τῆς βασιλέως χώρας, ἐς τε ἐπὶ Σάββας, καὶ ἀνδραποδισάμενος τῆς χώρας, Τριβαλούς τε ἅμα καὶ Τούρκους, ἀπῆλαυνε τὰ ἔμπαλιν γνόμενος ἐπ' οἴκου. Λέγεται δὲ ἀπενέγκασθαι ἀνδράποδα, ἀμφὶ τὰ δυσμύρια. καὶ τὰ μὲν τῆς Παιόνων οὕτως ἐγένετο. Οὐενετοὶ δὲ, ὡς καὶ τοὺς Παίονας σφίσι συμμάχους παρελάμβανον, πληρώσαντες τριήρεις πέντε καὶ τεσσαράκοντα, καὶ ναῦς τε ἅμα ὑφηλὰς δυοκαίδεκα, ἔπλεον ἐπὶ Πελοπόννησον. καὶ ὁπλίτας μὲν Ἰταλοὺς, ἱππέας δισχιλίους, ἐμβαλόντες ἐς τὰς ὑφηλὰς ναῦς, διεπόρθμευον ἐς τῆς Πελοπόννησον. μετὰ δὲ στρατηγὸν εἵλοντο, ἄνδρα ἐπίσημον τῆς Λαυρεδάνων οἰκίας, ἐπιτρέψαντες αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ ἐς τὰς παραλίους πάς τε ἐς τὸν Ἰόνιον, καὶ ἐς τὸ Αἰγαῖον, ἡγεμόνα κατεστήσαντο. κύριόν τε ποιησάμενοι, διαθεῖναι ἢν αὐτῷ δοκοίη ἐς τὸν πόλεμον ἅπερ ἔχειν. ἀπὸ δὲ τῆς Κρήτης κήρυγμα ἐποιήσαντο τοῖς ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐς τὰς χώρας καταφυγοῦσιν, ἰέναι θαρροῦντας ἐς τὸν πόλεμον. Ἐγένοντο δὲ συλλεγέντες ἀμφὶ τὰς τετρακισχιλίους, καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον διεπόρθμευσαν, καὶ τὰς τε Πελοποννησίας παρώτρυναν ἀφίστασθαι ἀπὸ Βασιλέως. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι δεινῶς δεδιότες, προσέφερον λόγους, τότε Ἰσθμὸν τειχίζειν, ὡς ταύτῃ ἀποληψόμενοι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι Βασιλέως πολίτας. καὶ ἀπαγόντας παραδωσομένους σφᾶς, ὡς τε ἀπαθεῖς ἀπιέναι. ἡ μὲν οὖν Λακωνικὴ, καὶ τὸ Ταίναρον, καὶ οἱ ἀμφὶ Ἐπίδαυρον, ἀπέστησαν αὐτίκα ἐπιόντων τῶν Οὐενετῶν, καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ Πελληνεῖς. Ὁ δὲ Πελοποννήσου ὕπαρχος, ἐν Λεοντίῳ τῆς μεγαλοπόλεως διατρίβων, ἐσκόπει ἢ ἔπασχα προβήσεται. καὶ κήρυκα πέμπων ἐς Βασιλέα, ἐδήλου, ὡς Οὐενετοὶ τὴν τε χώραν ἀφιστάντες πολεμοῦσι, καὶ τὸ Ἄργος ἐπιόντες ἀπὸ Ναυπλίου, διὰ τῆς ἠπείρου, καὶ διὰ θαλάσσης, ἐπολιόρκουν προσβαλόντες, καὶ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. ἐνῆσαν δὲ τοῦ Βασιλέως πεντήκοντα νεήλυδες, καὶ ἅρμοσὴς τούτων, οἳ προσεχώρησαν τοῖς Οὐενετοῖς καθ' ὁμολογίαν, καὶ ἀφῆκαν ἀπαθεῖς ἀπιέναι. ἔτοι μὲν ἔπω διέφυγον μὴ ἀπολέσθαι, καὶ τὸ Ἄργος παραλαβόντες Οὐενετοὶ, φρουρὰν τε ἐγκατέλιπον, καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ. ἔνθα δὴ συνήχθη αὐτοῖς τοιόνδε. Ὡς γὰρ ἐπεκράτησαν τοῦ Ἄργους, καὶ βοήθειαν ἔπεμπον, ἐπιτρέψαντες ἀνδρὶ Ἱερωνύμῳ Βερνάρδων γένους, καὶ ἐπιτείλαντες, ὡς ἂν διὰ τοῦ Αἰγιαλοῦ προιὼν, ἀφίκοιτο ἐς τὸ Ἄργος. ὁ δὲ ἀπειθήσας ἦει τῆς μεσογαίαν, φέρουσαν διὰ τῆς ὑπωρείας. Ἐνταῦθα οἱ Τοῦρκοι προλοχίσαντες τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀργει

* In uno, διαχειρ.

* ἐγγὺς, aut simile quid deest, R. ut in c.

remus. Cæterum & vos simul irrumpere in Peloponnesum, & molestos esse quantum licuerit, regi oportet, ut in hunc modum ab utraque regione negotia ei facessamus, & pari animo utrique bellum aggrediamur. His dictis, accipiebat viginti-quinque millia aureorum. Quibus acceptis, accingebatur ad bellum, comparans exercitum qui complectebatur viginti-quinque millia virorum. Transgressusque Istrum, regis regionem populabatur. * Sabatines murum Belgrado objecerat, quo tutior esset cum ex Pannonia prædas ageret: in quo relinquens præsidium virorum de Januis abiit. Hunc igitur murum quam proxime ad urbem accedens oppugnavit & diruit. Dehinc incursionem faciens in regis regionem usque ad Savum, & mancipiorum prædas agens, pulsis Tryballis & Turcis, domum reversus est, vehens circiter viginti millia mancipiorum. In hoc statu res Pannonum erant. Veneti, cum Pannones in belli societatem venissent, impleverunt triremes triginta quinque, & naves alias duodecim: quibus confisi, contenderunt in Peloponnesum. Italos armatos & equites bis mille imposuere in naves altas, & transfretarunt in Peloponnesum. Ad id bellum crearunt ducem virum illustrem Jacobum de familia Lauredanorum, cui etiam imperium in maritimas regiones dederunt, videlicet in eas quæ Jonium & Ægeum respiciunt. Huic plenam rerum gerendarum potestatem permittunt, nempe ut ad eum modum bello utatur, quo sibi res Venetorum optime habere viderentur. Edictum missum est in Cretam, ad eos qui capitalibus criminibus irretiti, ad ea loca confugerant, ut audacter, nihil metuentes, in hanc expeditionem venirent. Hi erant numero in unum collecti quater mille: & in Peloponnesum trajecerunt, ut Peloponnesiacos ad defectionem ab rege impellerent. Verum Peloponnesiaci magna in formidine constituti, inter se varia colloquuti, statuerunt Isthmum muro circumvenire, ut eo modo peregrinos regis, qui in urbibus erant interciperent. Peregrini namque jam desperarant (ut qui semetipsos proditos crederent) se posse illæsos & salvos præsentem necessitatem effugere. Laconia, quique Tænarum & * Epidamnum tenebant, necnon finitimi illico accedentibus Venetis ab rege desciverunt. Hos sequuti sunt Arcades & Pellenenses. Peloponnesi præfectus in * Leontia Megalopolis moratus, expectabat rei eventum. Nuntium ad regem dimisit qui nuntiaret Venetos in armis esse, & regionem ad defectionem sollicitare. Veneti terra marique ab Nauplio properabant Argos: quam urbem aggressi, oppugnabant. oppidani conabantur transitionem facere. Erant in ea urbe peregrini milites regis quinquaginta, una cum duce suo: qui conditionibus quibusdam intercedentibus, se Venetis dedidere, quos passi sunt abire inviolatos & incolumes. Hoc modo isti exitium imminens evaserunt. Veneti Argo urbi, quæ in ditionem venerat, præsidium imposuerunt, relicto ibidem & duce. Ubi hujusmodi casus Venetis accidit. Ut enim potiti sunt Argo, submiserunt auxilium duce Hieronymo de familia Bernardorum: cui præceptum erat, ut per littus auxiliares ducens, pergeret Argos. Is contempto imperio magistratus, auxiliare agmen ducit per meditirraneam regionem, iter faciens per radicem mon-

Veneti Ungaris pecuniam numerant.

* Sciabatines.

Venetorum classis in Turcos.

Edit. Paris. pag. 297.

Exules armantur in Candia.

Peloponnesiacorum conatus & defectio.

al. Epidaurun

* Leontorio.

Veneti Argos occupant.

Hieronymus Bernardinus.

tis. Ibi tum Turci locum insidiis præoctupantes in itinere quod fert Argos, submittentesque viros centum, expectarunt, si qua occasio daretur ulciscendi Argivos. Ut conspicati sunt Hieronymum iter metiri per mediterraneam regionem; prævenerunt montis radicem: & occupantes littus, Venetorum auxiliares in medio concluse-
re. Hinc ex insidiis exurgentes, Venetos
Edit. Paris. pag. 298. continuo in fugam conjecere, cæsis ducentis, totidemque captis. Hieronymus fuga evasit impendens discrimen. Ingressus autem navem, quæ forte eo appulerat, dicebat se ab duce Veneto advenisse, ut proficisceretur in Æginam. Ut in Æginam venit, nautam navem solvere & cursum in Eubojam dirigere jubet. Dehinc egressus est in Atticam, & inde ad regem iter flexit. Is haud multo post reversus ad Venetos, graves pœnas spreti & contempti imperii dedit. Græci
Nicolaus Ragius. qui erant in Peloponneso, & Albani, necnon Rhasicus, & Petrus Claudus, haud
Veneti Isthmum muro includere conati. cessabant consulere Venetis, ut Isthmum muro includerent. Hoc enim facto, ajebant Peloponnesiacos illico defecturos ab rege, & ad Venetos transitionem facturos. Nam plurimum momenti ad defectionem, rem eam habere. Visum est igitur, ut cum universis copiis opus aggrederentur, Isthmumque obstruerent, an vel isto modo ad defectionem inclinaturi essent Peloponnesiacorum animi. Advenientes ad opus prædictum, lapides & saxa congerebant, opusque incredibilem in morem brevi crescebat. Et tentantes animos Peloponnesiacorum, periculum faciebant, si & Corinthum ad defectionem accendere possent. Quod si contingeret, reliquas Peloponnesi urbes statim transitionem facturas. Isthmi muro exædificato, arreptis armis pergebant contra Corinthum. Præeuntibus quibusdam Corinthiis, ostendentibus ubinam
Corinthus a Venetis oppugnata. urbem aggredi deberent, bombardas ponebant ex adverso arcis, urbisque oppugnationem aggrediebantur, certantes magna cum gloria. Verum hyems frigoribus intoleranda, eos ab obsidenda urbe abduxit. Quapropter discedentes, nihil tanto apparatu dignum effecere. Itaque Veneti hyemis iniquitate pressi, animo iniquo moram in Isthmo ferebant. Nec Corinthus transitionem fecit, nec Achaja defcivit, quamvis ad eos missus foret vir Græcus
Michael Rallus. nomine Raches: qui ab Turcis egredientibus & resistentibus interfectus est. Nec reliquæ urbes, præter eos qui Spartam incolebant deditionem faciebant: nam Spartanis impositum erat ab juvene Græco nomine Gritza. Venetis jam omnis mora in
Mizithræ a Turca deficiunt. Isthmo intoleranda erat, cum viderent fe nequicquam laborare, ut Peloponnesus subjiceretur. Nuntiabatur interea Machumetes regius præfectus magnis copiis instructus, in Isthmum contendere, spirans cædes Venetorum. Etiam fama ferebatur, regem cum exercitu Machumetem, ut ei subsidio venire posset, si res postularet, subsequi. Decreverunt itaque magno consensu Isthmum deserere, ut cujus parvus in præsentiarum esset usus. Digressi Isthmo contendebant in urbes, quas præsidiis munimentisque aliis firmabant, ut regis & Machumetis vim, si accederent, propulsare possent. Rex ubi cognovit Venetos muro circumvenisse Isthmum & implesse triremes quadraginta, & naves altas duodecim, præterea armatos Italos adduxisse, & ab Creta alium exercitum, quibus omnibus fre-
pag. 299. Mechmetis in Venetos conatus.

Α ὁδὸν, καὶ ὑποίσαντες ἄνδρας ἑκατὸν, ἀνέμιμνον εἴ τι ἁπίη ἐς τιμωρίαν φέρον τοῖς Ἀργίοις. Ὡς δὲ ἐώρων τὸν Ἱερώνυμον ἄγοντα τοὺς ἄνδρας ἐπὶ τὸ Ἄργος διὰ τῆς μεσογαίης, ἔφθασαν τῇ τε ὑπωρείαν, καὶ τὸν αἰγιαλὸν καταλαβόντες, ἐν μέσῳ ποιήσασθαι τῷ Οὐενετῶν βοήθειαν· καὶ ὡς ἐποίησεν, ἐτρέψαντο αὐτίκα τοὺς, καὶ διαφθείραντες ἐς διακοσίους τούτους ἐζώγρησαν. αὐτός τε Ἱερώνυμος διέφυγε μὴ ἀπολέσθαι· ἐμβὰς δὲ ἐς πλοῖον ταύτῃ που ὁρμιζόμενον, ἐπηγγέλλετο, ὡς ὑπὸ τῷ στρατηγῷ παρείη πλώσων τῷ Αἰγιναν. Ὡς δὲ ἐπὶ Αἴγιναν ἀφίκετο, αὖθις ἐπέλθων αὐτὸν διαπορθμῶσαι ἐς Εὔβοιαν. Ἐπιβὰς δὲ ἐς τῷ Αττι-
Β κῷ, ἐντεῦθεν ἀφίκετο παρὰ Βασιλέα. οὗτος μὲν ὧν ὀλίγῳ ὕστερον αὖθις ἐς τοὺς Οὐενετοὺς ὑποστρέψας, χαλεπὰ ἐπεπάνθει. Οἱ μέντοι Οὐενετοὶ, ὡς ἤρξαντο χομένων τῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ Ἑλλήνων τε ἅμα καὶ Ἀλβανῶν, καὶ κελευομένων αὐτῷ, καὶ Ῥασίκῃ καὶ Πέτρῳ τῷ χολῷ, ὡς εἰ τὸν Ἰσθμὸν τειχίσαιεν, αὐτίκα ὄντες οἱ Πελοποννήσιοι ἀποστήσονται, καὶ ἐπ' αὐτοὺς χωρήσουσι· μέγα γάρ τι προσφέρειν τοῦτο σφίσιν ἐς τῷ ἀπόστασιν. ἐδόκει δὲ ἰόντας παντρατιᾷ, φραγνύσθαι τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἀπειρᾶσθαι τῷ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ. ἀφικομένων δὲ, λίθους σωρηδὸν ἔντες, ἐποικοδόμουν, ὡς ἂν ἀποπειρώμενοι τῷ Πελοποννησίων, γνώσ-
Γ σιν, εἰ προχωροίη καὶ ἡ Κόρινθος σφίσι, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου αὐτίκα χωρήσουσιν ἰόντες ἐς αὐτούς. ὡς δὲ ἐποικοδόμησάν τε τὸν Ἰσθμὸν, καὶ αὐτοὶ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, ἴεσαν ἐς τῷ Κόρινθον, ἐξηγεμένων τῷ Κορινθίων ἐς τῷ προσβολῷ. πλεβόλους τε καθίσασαν ἐς τῷ ἀκρόπολιν, καὶ προσεβάλλοντο μαχόμενοι ἀξίως λόγου. χειμὼν δὲ ἐπιγενόμενος, διεκώλυσε τε αὐτὰς προκαθέζεσθαι. καὶ ἀπιόντες ἐντεῦθεν, ᾤχοντο ἄφρακτοι. ὡς δὲ πιεζόμενοι οἱ Οὐενετοὶ τῷ χειμῶνι, χαλεπῶς ἔφερον τῷ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιτειβῷ, καὶ οὔτε ἡ Κόρινθος προσεχώρει, οὔτε ἡ Ἀχαΐα ἀφίστατο, ἐπελάσαντος ἀνδρὸς Ῥάλεω τοὔνομα Ἕλληνος, καὶ αὐ-
Δ τοῦ τελαυτήσαντος ὑπὸ Τούρκων ἐπεξιόντων τε καὶ ἀμυνομένων, καὶ οὔτε δὴ πᾶλλα προσεχώρησέ σφίσι, πλὴν τῶν τῷ Σπάρτῃ οἰκούντων, ἐξαπατηθέντων ὑπὸ Ἕλληνος νεανίου, Γρίτζα τοὔνομα ἔχοντος. δεινόν τε ἐποιοῦντο προσμένειν τε αὐτῷ τῷ Ἰσθμῷ, καὶ οὐδέν τι πράττεσθαι ἀνύοντας, ἐς τὴν τῆς Πελοποννήσου καταστροφήν. ἠγγέλλετο δὲ καὶ Μαχουμούτης, ὁ τοῦ Βασιλέως ἡγεμὼν, στρατῷ μεγάλῳ ἀπιέναι σφίσιν ἐς τὸν Ἰσθμὸν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἠγγέλλετο ἐλάυνων ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, ἐγνωσάν τε ἀπολιπεῖν τὸν Ἰσθμὸν, οὐδέν τί σφισιν αὐτοῖς πρόσφορον ἐς τὰ παρόντα. καὶ ἰόντας
Ε ἐς τὰς πόλεις, κρατυνεῖν τε αὐτὰς, καὶ ἀμύνασθαι κατὰ τὸ καρτερὸν, ἢν ἐπίωσιν οἱ περὶ Μαχουμούτην τε ἅμα, καὶ οἱ περὶ Βασιλέα. Ὡς γὰρ ἀγγελία ἀφίκετο Βασιλεῖ, τοὺς Οὐενετοὺς τειχίζειν τε τὸν Ἰσθμὸν, πληρώσαντας τειήρεις ἐς τεσσαράκοντα, νηῶν δὲ ὑψηλὰς δυοκαίδεκα, καὶ ὁπλίτας ἐπαγομένους ἀπὸ Ἰταλίας, καὶ ἀπὸ Κρήτης στρατὸν ἄλλον, μεγάλως παρασκευά-
σασθαι

σαθαι αὐτὸς ἐς τὴν Πελοποννήσου καταστρατῶ, πέμπειν Μαχμήτην συμπαραλαβόντα τὴν Εὐρώπης στρατὸν, πλὴν τῶν πρὸς τὰς Παίονας τεταγμένων, ἐλαύνειν δι' αὐτῆς Πελοποννήσου. Καὶ εἰ μέντοι αὐτὸς οἷός ἀνύσαι ἐς τὸν πρὸς Οὐενετοὺς πόλεμον, καθελεῖν τε τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἐσβαλεῖν ἅμα ἐς Πελοπόννησον, εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς * ἀπαγγέλλῃ, ὥστε καὶ πόδας ἐλαύνειν. Ὁ μὲν τῶν θυρῶν ἡγεμὼν Μαχμήτης παραλαβὼν τὴν Εὐρώπης στρατὸν, ἦλασε μέχρι Θετταλίας, ἐς Πειναιὸν, καὶ ἐστρατοπεδεύετο παρὰ Λαρίσῃ τῇ πόλει. συμβάλλῳ ᾗ ἔχρητο μὲν Ὁμάρῃ τῷ Τραχάνεω Θετταλίας ὑπάρχῳ. ἀπετρέπετο δὲ μὴ ἐς τὸ πρόσω ἐλαύνειν, ἀλλὰ Βασιλεῖ ἀναγγέλλειν, ὡς ἡ παρασκευὴ μείζων, ἢ κατὰ τὸν Βασιλέως ἡγεμόνα, αὐτὸς δὲ στρατεύματι πρόσθεν ἐγγύπατα τῆ Ἰσθμῷ ἀφικόμενος, πλεβόλους τε ἀφεώρα πλείους ἢ διχιλίους, καὶ πλεβολισὰς τετρακοσίους, καὶ τοξότας, καὶ πελτασὰς, καὶ μηδενὶ αὐτὸς αὐτῆ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιτρέψαι ἂν στρατοπεδεύσασθαι. Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Βασιλέως ἡγεμόνα, ἐδόκει Βασιλεῖ μὲν καταλαμβάνοντα τὸν Πελοπόννησον ἀπαγγέλλειν, αὐτὸς δὲ ἀναζεύξαντας, ἰέναι ἐς τὸ πρόσω, ἐς Λεβαδίαν. Βασιλεὺς μὲν, ὡς ἀγγελία αὐτῷ ἀφίκετο, τὸν τε παρασκευὴν μεγάλην τε εἶναι καὶ ἀξιόχρεω, * Λέγεται δὲ αὐτῷ καὶ γράμματα ἐλθεῖν ἀπὸ Πελοποννήσου, ἐποτρύνοντα, ὡς ἂν ἐπίῃ, ὃ μύουσιν αὐτὸν ἐπιόντα οἱ Οὐενετοὶ, τὰ γράμματα ἐνέγκαι αὐτῷ ἄνδρα Ἀλβανὸν ἀπὸ Κορίνθου, σκάφει τὸ πέλαγος νυκτὸς τηρήσαντα πνεῦμα, ὡς ἄρα καθισαμένου καὶ νυκτὸς ἀπαίροντα, διαπεραιώσασθαι ἐς Βοιωτίαν, ἀποβάντα ἀφικέσθαι παρὰ Μαχμήτην ἐς Θετταλίαν. ᾧ ἐπιφρασάμενον τὰ γράμματα, συσκευασάμενον ἐντεῦθεν ἐς τὸ πρόσω ἐλάσαντα ἀγχοῦ Βοιωτίας, ἀποβάντα ἀφικνεῖται ἀγγελία, ὡς Οὐενετοὶ τὸν τε Ἰσθμὸν ἐκλελοιπότες, ᾠχοντο φεύγοντες. Οὕτω δὴ ἑτέρας γιγνομένης, συσκευασάμενος ἀπὸ τῆς Πλαταιάς χώρας, πρὸς Κιθαιρῶνα, νυκτὸς διαπορθμεύσας, ἕως ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρῆν, καὶ τάς τε νῆας ἀφεώρα ἤδη ἀπαγομένας, καὶ τὸν Ἰσθμὸν ἔρημον καταλαβὼν, παρελθὼν εἴσω, ἐστρατοπεδεύετο. ἐντεῦθεν διὰ τῆς Κορίνθου διιὼν, ἀφίκετο ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος κατεῖχον οἱ Οὐενετοὶ, φρουρὰν ἐν αὐτῷ ἐγκαταλιπόντες, ἐφύλαττον. τούτους μὲν, ὡς ἐπολιόρκει ἐπελάσας, παρεσήσατο. καὶ τοὺς ἄνδρας δεσμίους ἀποπέμπων ὡς Βασιλέα, ἄνδρας τε ἑβδομήκοντα. αὐτῷ μέν τοι τῷ Βασιλεῖ, ἐκ ἔτι ἐφαίνετο, ἄρας ἐς τὸν Πελοπόννησον ἐσβαλεῖν, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῷ κάμνειν ἄρτι, ὡς ἐπύθετο καταλιφθῆναι τὸν Ἰσθμὸν, ἀπήλαυνεν ὀπίσω ἐπὶ τὴν βασιλείων. Μαχουμούτης δὲ ὁ ἡγεμὼν, προϊὼν διὰ τῆς Τεγαίης, ἀφίκετο ἐς Λεοντάριον πόλιν, καὶ αὐτῇ ἐστρατοπεδεύσατο. ἐντεῦθεν ἀποστέλλει Ζάγανον, ὃν ἐπέστησεν ἄρχοντα τῇ Πελοποννήσῳ, ἐκβαλὼν. Ἰησοῦν τὸν Ἀλβάνεω παῖδα. τοῦτον δὲ τὸν Ζάγανον πέμπει ἐς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας, καὶ ἐς τὰς ἄλλας αὐτῇ ταύτῃ πόλεις, ἐχυρῶσαί τε τὰς ἀκροπόλεις σιτίοις τε καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. Ὁμάρῃ δὲ ἐπέλθοντι, ἀναλαβόντα τὸν στρατὸν, ὡς δισμυρίους, ἐπιδραμεῖν τῶν Οὐενετῶν χώραν. ἔτος μὲν οὖν παραλαβὼν τὸ στράτευμα, ἀφίκετο ἐς τὰ περὶ τὸν Μεθώνην χωρία, καὶ πολίχνην παρα-

ti, id unicum ſpectarent ut Peloponneſum ſubigerent: haud amplius cunctandum ratus, Machumetem juſſit accipere Europæ exercitum, præter eum qui Pannonibus oppoſitus erat, & recta proficiſci in Peloponneſum. Præterea imperat, ſi quid poſſet efficere in bello contra Venetos, eniteretur deſtruere Iſthmum, & deinde irruptionem in Peloponneſum facere. Quod ſi hæc parum procederent, ſe ſuccenturiatum fore: & ſi quid renuntiaret, continuo in iiſdem veſtigiis ſubſequuturum. Machumetes Januarum dux eum Europæ exercitu profectus eſt in Theſſaliam uſque ad * Peineum, & caſtra prope Lariſſam urbem poſuit. Eo in bello conſiliario utebatur Omare Theſſaliæ præfecto, qui Machumeti conſulebat ut ſubſiſteret, nec ulterius moveret: ſed regi ſignificaret, belli molem majorem impendere, quam cui regius dux ſufficere vel par eſſe poſſit. Nam cum paulo ante quam proxime ad Iſthmum ſpeculator acceſſiſſet, bombardas conſpicatus eſt plures quam bis mille, præterea bombardarios quadringentos: necnon ſagittarios & ſcutigeros vidit, qui haud facile cuiquam conceſſuri ſint caſtra in Iſthmo locare. Hæc cum accepiſſet regis dux, viſum eſt regi indicare, ut Peloponneſum opprimeret: ſe vero profectionem ulterius facturos Lebadiam uſque. Nuntius igitur ad regem venit, qui nuntiabat apparatum belli eſſe magnum & memorabilem. Litteræ etiam ab Peloponneſo allatæ ſunt, quibus incitabatur, ut cum copiis accedere maturaret: Venetos enim ejus adventum nequaquam expectaturos. Litteras has ad eum pertulit vir quidam Albanus, qui ab Corintho noctu ſolvens, ſcapha trajecit mare, obſervans maris tranquillitatem, & ventos ſecundos, & in Bœotiam appulit. Hinc egreſſus navi venit ad Machumetem in Theſſaliam. Machumetes cum litteras legiſſet, in Peloponneſum abire ſtatuit. Ubi venit in loca Bœotiæ propinqua acceſſit nuntius qui referebat, Venetos relicto Iſthmo, fuga dilabi. Collectis itaque omnibus ab Platæarum regione Citheronem veniens, quem noctu ſuperavit, prima luce in Iſthmo erat: & Venetorum naves in mare deductas contemplabatur. Inveniens autem Iſthmum ab Venetis deſertum, ingreſſus ibidem caſtrametatus eſt. Deinde per Corinthum profectus Argos. Eam urbem defenſabant, & tenebant Venetorum præſidiarii milites, quos omnes oppugnans cepit: & vinctos, cum numero forent ſeptuaginta, ad regem miſit. Cæterum rex conſilium abeundi in Peloponneſum abjecerat. Nolebat enim, cum accepiſſet Iſthmum occupatum eſſe, in Peloponneſum contendere, parcens exercitui, ne nimium & fruſtra defatigaretur: ſed retro in regiam abiit. Machumetes regius dux per Tegææ regionem iter faciens, Leontarium venit: ubi & caſtra communivit. Inde mittit Zaganum, quem principem Peloponneſo conſtituit, ejecto ex eo magiſtratu Joſue Albanis filio, Patras Achajæ, & in alias finitimas urbes, ut arces frumento & munitionibus bellicis firmaret. Omarem jubet aſſumere exercitum qui continebat viginti millia militum, & incurſiones facere in Venetorum regionem. Is imperata impigre faciens, cum exercitu venit in loca Methonæ finitima: captoque ibidem oppi-

* ἀπαγγέλλειν

* Pindum.

* heic lacuna eſt.

Venetorum fuga.

Argos a Turcis recuperatur. *Edit. Pariſ. pag.* 300.

Veneti ab Omare impetiti.

dulo, oppidanos omnes ad ducem Machumetem abduxit, eique tradidit. Hi omnes, cum numero forent quingenti, exinde ad regem perducti, crudeliter in duas partes dissecti occubuere. Fama constans habet, cum cadavera peremptorum Byzantii eo loci essent projecta, quo rex

Bovis, cadaver dissectum componentis, prodigium.

jusserat in duas partes conscissa exponi, bovem quemdam in eum locum egressum, & visis cadaveribus flebilem in modum vocem mugiendo exaltasse, postea medietatem unam cadaveris sustulisse. Deinde reversum etiam alteram cadaveris medietatem abstulisse, & ambas medietates deinceps composuisse. Stupentibus autem & mirantibus factum, qui in eo loco erant, evenit ut ejus rei rumor etiam ad regem volaret Mechmetem. Qui ubi rei veritatem ex iis qui præsto fuerant comperit, cadaveris medietates ad eum locum ex quo eas tulerat bos reportavit, & a se invicem dissitas collocavit, periculum facturus, an bos rediturus sit. At bos iterum in eum locum veniens, ubi abesse medietates cadaveris & remotas sensit, magno clamore redit ad cadavera: fragmenta cadaveris diligenter conquirit, & ab reliquis separatim ponit. Rex rei miraculo obstupefactus, cadaveris medietates sepulturæ tradi mandavit. Bos in regiam ductus, optime habitus est. Quidam tradunt cadaver illud fuisse Veneti cujusdam, quidam Illyrii fuisse docent. Cæterum apparet id quasi esse omen maximæ felicitatis, quæ apprehensura sit eam gentem, ex qua illud cadaver descendit. Hoc quidem Byzantii contigisse audivimus. Januarum dux ubi animadvertit parum opportunum esse urbes oppugnare, in Sparta reliquit Omarem & Asanem, ut colloquium haberent cum Spartanis. Hi enim, ubi intellexerant Venetos Isthmo decessisse, ab Tænaro & Epidauro & ab aliis locis ad sua reversi, conabantur sua defendere. At illi venientes in Spartam, sermonem cum Spartanis habuere. quibusdam etiam, qui in locis munitissimis se tenebant, persuasere ut redirent in urbem. Cæterum mittens Asanes ad eos qui versabantur in Tænaro & Laconia, sic eos adhortatus est: Viri Spartani, videtis nimirum, nisi cæci estis, quo loci Venetorum res redactæ sunt, ex quo bellum regi indixerunt, & maximam potentiæ suæ partem in Peloponneso ostentarunt. Præterea haud vos fugit, quid in Isthmo, & in reliqua Peloponnesi regione iis acciderit, quamvis regiæ copiæ quam longissime fuerint remotæ, & ipsi quam maxime in unum collecti. Si regium servum hostiliter adeuntem sustinere nequiverunt, quid futurum erat, si rex ipse una cum Januis in Peloponnesum impetum dedisset? profecto nullus locus in Peloponneso fuisset relictus, qui ab belli jure manssisset intactus, verum belli tempestas omnia fœdissime dissipasset. Rex ut Thermopylas attigit, audivit Venetos, relicto Isthmo, abiisse, ut appetente vere redirent in Eubojam, & ista loca omnia in ditionem acciperent. Nunc si veniam (ad quam vobis tutus receptus est, eorum quæ commisistis turpiter, decepti a pessimis Peloponnesiacis, qui nihil sani regioni isti consuluere) amplexi fueritis, scio (sic enim præcepit rex) vos nihil mali passuros: nec ad mancipiorum miserandam conditionem deducemini, nec aliud quicquam mali expe-

Asanes Spartanis persuadet ut ad Tur. desciant.

Edit. Paris. pag. 301.

A ἐκεῖνος, τὰς ἀνθρώπους ἀπάγων παρεδίδε τῷ ἡγεμόνι. ἔτοι μὲν δὴ ὡς ἀνήχθησαν ἐς Βασιλέα, σύμπαντες ἐς πεντακοσίους γενόμενοι, ἀπέθανον ἐς δύο τμηθέντες. Λέγεται δὲ, ὡς ἐν Βυζαντίῳ τὰ σώματα αὐτῷ ταύτῃ ἔκειτο, ἡ ἐπιτάξαντος τῦ Βασιλέως ἐς δύο γενόμενα ἔπεσε, βῆν τῷ ἐς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἐξελθόντα, * ἐς τὰ σώματα γοερόν τι φθεγξάμενον, ἐξελέσθαι τὸ ἡμίτομον ἑνὸς τῷ σωμάτων, * μετὰ δὲ ὑποστρέψαντα ἐπιδεξόμενον, ἐξωρῆν τὸ ἄλλο ἡμίτομον, καὶ ἐξενεγκόντα, συνθέσθαι ἅμα ἄμφω τὼ ἡμιτόμω. ὑποθορυβέντων δὲ τῦ εἰς ἐκείνων τὴν χώραν, τὰ περὶ τῦ βουῦ πυθέσθαι βασιλέα Μεχμέτην, καὶ πυθόμενον ὡς εἴη ἀληθῆ τὰ περὶ τὸν βουν, πειρᾶσθαι τῇ ὑστεραίᾳ τὰ ἡμίτομα τῦ σώματος ἀφελόμενον ἐκ τῦ χωρίου, ἐς τὰ σώματα αὖθις καταθέσθαι, ἀνὰ μέρος τιθέμενον τὰ ἡμίτομα. ἔπω δὲ αὖθις τὸν βουν ἐξιόντα, ὡς οὐχ εὗρε τὰ ἡμίτομα, ἅπερ ἐξέθετο, ἀναβοησάντα, ἐπιδραμεῖν αὖ ἐς τὰ σώματα, καὶ ζητήσαντα, ἐξενεγκεῖν τῦ σώματος τὰ τεμάχια, καταθέμενον χωρὶς ἀπὸ τῷ σωμάτων. Τὸν μὲν οὖν Βασιλέα θαυμάσαντα, κελεῦσαι, ἀνελομένους, θάψαι τὰ ἡμίτομα, τὸν δὲ βουν ἐς τὰ βασίλεια ἀγαγέσθαι, περιέποντα δ'. Τὸ μὲν τοι σῶμα λέγεται γενέσθαι τῷ Ἰλλυριῶν, οἱ δὲ τῷ Οὐενετῦ. Δοκεῖ δὲ τῦτο οἰωνὸν φέρειν, ἐς τὰ τὸ γένος τὸ σώματος ἐκεῖνο, καὶ ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι δαιμονίαν εἰς ἐκεῖνο τὸ γένος. Τῦτο μὲν δὴ ἐν Βυζαντίῳ γενέσθαι ἐπυθόμεθα. ὁ δὲ τῦ θυρῶν ἡγεμὼν, ὡς οὐχ ὥρα ἐδόκει αὐτῷ εἶναι προσβαλεῖν ταῖς πόλεσι, κατέλιπε μὲν ἐν τῇ Σπάρτῃ Ὁμάρην, καὶ ἅμα αὐτῷ Ἀσάνην ὡς λόγως τε ἐς τὸς Σπαρτιάτας πέμποιεν· καὶ ὑποστρέψαντες ἐς τὰ οἰκεῖα, ἀπό τε τῦ Ταινάρε, καὶ Ἐπιδαύρε, καὶ τῶν ἄλλων χωρίων, ἵνα αὐτίκα πυθόμενοι τὸς Οὐενετὸς ἐκλιπεῖν τὸν Ἰσθμὸν, καὶ διενοοῦντο ἐπίοντες οἱ τὸ ἡγεμόνος ἀμύνασθαι. ἔτοι μὲν δὴ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Σπάρτην, λόγως τε τοῖς Σπαρτιάταις προσέφερον, καί τινας ἐν ἐρυμνοῖς αὐτῦ ταύτῃ ὄντας πείσαντες, κατῆκησαν αὖθις ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοῖς ἐν Ταινάρῳ καὶ τῇ Λακωνικῇ, πέμπων ὁ Ἀσάνης, παρεκάλει, λέγων τάδε. Ἀνδρες Σπαρτιᾶται, ὁρᾶτε δήπε, οἷα τὰ Οὐενετῦ πράγματα κατενήνεκται, ἐξότε πόλεμον βασιλεῖ ἀναιρέμενοι ἐνταῦθα, ἵνα τὴν δυνάμεως αὐτῦ μέγα μέρος ἐπιδείξαιντ' ἂν μάλιστα ἐν Πελοποννήσῳ, ὡς ἐτελεύτησεν αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἄλλων χωρῶν τὴν Πελοποννήσε. ἔνθα τῦ Βασιλέως ἡ δυναμις ἐκ ποδῶν τε ἀπῴκισαι, καὶ αὐτῷ γε δὴ τῷ Οὐενετῷ ἡ δυναμις, ἐς τὰ μάλιστα ἤθροισαι. Εἰ γὰρ τὴν Βασιλέως θεράποντα ἐπίοντα σφίσιν, οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο δέξασθαι, τί ἂν γένοιτο, εἰ Βασιλεὺς σὺν τῇ θύραις αὐτῦ, ἐσβάλλοι ἐς Πελοπόννησον; ἢ δῆλα, ὡς οὐκ ἂν ἔτι σφίσιν αὐτοῖς ὑπόλοιπον ὑπολειφθείη ἐν Πελοποννήσῳ χωρίον, ὃ μὴ ἀνάσατον γένηται ὑπολεμῶν ὑπὸ τῦ Βασιλέως. νῦν, ὡς ἐν Θερμοπύλαις ἀφικόμενος, ἐπύθετο, ὡς ἀπολιπόντες τὸν Ἰσθμὸν, ᾤχοντο οἱ Οὐενετοὶ, ὡς ῥᾳδίως ἐπιφανέντος, αὐτίκα ἴν' ἔλθωσιν ἐπὶ Εὔβοιαν, καὶ τάδε πάντα ὑφ' αὐτῷ ποιησόμενοι, εἰ ἔν παρέχοντος Βασιλέως συγγνώμην ἐφ' οἷς ἐξηπατήθησαν ὑπὸ τῶν κακῶν ἀπολωλεκότων Πελοποννησίων, τῦ πρὸς Οὐενετὸς τετραμμένων, καὶ ὑφ' ὅτιοῦν ὑγιὲς τῇ χώρᾳ τῇδε

* ἔωθεν ἐκ τῆς φάτνης καὶ ἀπελθόντα.

* ἐξ φέροντα, θέσθαι ἐκτὸς τῦ σωμάτων.

ἐμενομένων· οἶδα δὲ ὡς ἐπετέλλετο βασιλεὺς, τὴν ἀπὸ Πελοποννήσου μηδὲν μηδαμῶς ἀσκὸς ἐπιφέρειν, ὥς τε ἀνδραποδίζεσθαι, ἄλλο τι ἀνήκεστον ποιεῖν ἀλλ' ἐμμενόντων, ὑποστρέφοντες ἐς τὴν χῶρον αὐτῶν ἕκασος καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα. καὶ εἰ μὴ τοῦτο πείσονται, καὶ αὐτὸς ἅμα τοῖς Οὐενετοῖς περιόψεται, πέμπων αὐτὸς ταῦτα ἀμπαρτάνοντας, οἱ μὲν ἐπείθοντο, καὶ κρύφα τῶν Οὐενετῶν ὑποστρέφοντες, ἔμενον ἐν τοῖς οἰκείοις. οἱ δὲ δεινῶς κατεχόμενοι ἐν τῷ Ταινάρῳ ἔπεμπον, πύθεσθαί τι ἀπὸ Παιόνων. Οἱ δὲ Οὐενετοὶ τότε Πελοποννησίους καὶ τοὺς ἑτέρους παραμυθούμενοι, ὡς οἱ Παίονες ἐξέλθωσιν αὐτίκα ἀπὸ τοῦ Ἴστρου, καὶ αὐτοὶ ἀναβιῶναι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ἀπελαύνοντος μέν τοι τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Βασιλέως, αἱ τῶν Οὐενετῶν τριήρεις ἀνέσαν ἐς Λῆμνον, ἐποτρωύοντος τοῦ Κομνηνοῦ ἀνδρὸς ἀρίστου, καὶ αὐτὸν ἐν τῇ Λήμνῳ τὴν ἀκρόπολιν κατακρατοῦντος, καὶ τὴν πάλαι πολίχνιον ἡ Λῆμνος ὑφ' αὑτῷ ποιησαμένη. ἐς λόγους δὲ ἐλθόντες οἱ τῆς Λήμνου πρεσβῆται, ὥστε χρήμασιν ἐξωνήσασθαι τὸ χωρίον, ἔφθησαν οἱ Οὐενετοὶ παραλαβόντες τὴν ἀκρόπολιν. καὶ τὸν γε ἄνδρα τοῦτον ἀγαθὸν γενόμενον, μετεπέμψαντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Τότε δὴ οὕτω ὑποτιθεμένου, ἀνέπλευσαν ἐς τὴν Λῆμνον οἱ Οὐενετοὶ, καὶ αὐτός τε ἀπὸ τῆς ἠπείρου στρατῷ ἐπελάσας, ἀπῆλαυνεν ἕκασος τῆς πόλεως. καὶ ὡς ἀνέπλευσαν, παρέλαβον πόλιν τὴν Κέρκηδαν. καὶ τοὺς τε ἄρχοντας Τζαμπλάκονας ἀφῆκαν, φρουράν τε ἐγκαταλιπόντες, καὶ ἐπισιτεῖσθαί σφίσι τε αὐτοῖς, καὶ τὴν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεσι, ᾤχοντο ἀπιόντες ἐπὶ Πελοπόννησον. Ταῦτα μὲν τοῦ χειμῶνος τότε, ἐς τὴν Πελοπόννησον ἐγένετο.

riemini. Proinde ſi placet veniam oblatam admittere, ſinguli ad ſua revertantur. Quod ſi oblatam veniam reſpueritis, profecto rex vos, quemadmodum & Venetos, hoſtium loco habebit. His cognitis, quidam eorum qui in regem deliquerant, veniam non ſunt aſpernati: & clam deficientes a Venetis, ad ſua ſunt dilapſi. Quidam vero qui graviter obſidebantur in Tænaro, miſerunt nuntios, ut quid pararent Pannones audirent. Nam Veneti conſolari haud ceſſabant Peloponneſiacos & alios, dicentes ubi primum Pannones ab Iſtro fuerint progreſſi, nos cum claſſe in Helleſpontum revertemur. Regius dux Machumetes cum abiiſſet, Venetorum triremes appulerunt in Lemnum: impulſu * Comneni viri optimi, qui ibidem in Lemno arcem tenebat. Venientes autem Lemni primores urbis colloquuti ſunt inter ſe, ut locum eum Venetis venderent. Cæterum Veneti prævenerunt eos, occupantes arcem, & virum hunc optimum miſerunt in Iſthmum: quo conſulente, navigarunt denuo in Lemnum. Et cum ipſe ab continente cum copiis proficiſceretur, ſinguli deſerentes oppida, in quibus manſerant, una inde ſolverunt navibus impoſiti. Occuparunt & urbem Cercedam: & dimiſſo inde magiſtratu, quem * Zamplacones nominabant, eam præſidio impoſito munivere: convehenteſque frumentum, & neceſſaria tum ſibi tum Peloponneſiacis oppidis, ibant pergentes in Peloponneſum. Hæc quidem ea hieme in Peloponneſo ſunt geſta. 1462.

* Comini Thepix.

Lemnos a Venetis occupata.

Edit. Pariſ. pag. 302.

* Zamplacon.

FINIS.

ριαπιν. Proinde ſi placet veniam obſe-
quium ſuum Græcis præſtare, & ad Pe-
tam ambitere, fugam ad hoſtes ſuos
me. Quod ſi obſtatum veniam reſpon-
res, proficiſcor vos, quemadmodum &
Venetos, hoſtium loco habebo. His co-
gitis, quidam eorum qui in regem de-
liquerant, veniam non iure aſſerunt: &
ciam deficientes a Venetis, ad ſua tem-
dibat. Quidam vero qui prævitet obſi-
debantur in Tenaro, miſere nuncios,
ut quid parerent Lacedæmonios audirent
Mam. Venetis conſulti haud ſegnabant
Peloponneſiacos & eos, dicentes ubi
primum Paſinones ab libro fuerint pro-
greſſi, nos cum claſſe in Hellaſpontum
revertemur. Regius dux Macedonicos
cum ſubiit, Venetorum triremes appa-
lerunt in Lemnum: Turpilli * Comme-
ni vini optimi, qui ibidem in Lemno ar-
cam tenebat. Venetos autem Lemni
primores urbis colloquii fuit inter
ut locum cum Venetis venderent. Cete-
rum Venetis præſentes eos, occupan-
tes arcem, & vinum hunc optimum ma-
ſtrum in Lemnum. Et cum
vigarent denuo in Lemnum, na-
ipie ab comitatu cum copiis profecto-
retur, fingulis deferunt opida, in quibus
manerent, una inde ſalvum navibus
ſuis portum. Occuparunt & urbem Cere-
dam: & dimiſſo hoc negotium, quam præ-
dio ſuorum monebant, cum præſi-
que frumentum, & neceſſaria cum ibi
tum Peloponneſiacis oppidis, idque per-
gentes in Peloponneſum. Hæc quidem
ca dicimus in Peloponneſo hunc geſta.

* Zaμπρίαι

* Zampie

Lemnos a Ve-
netis occupa-
ta.

Edit. Paril. pag. 309.

1466.

FINIS.

ANNALES
SULTANORUM
OTHMANIDARUM,
A TURCIS SUA LINGUA SCRIPTI:

Hieronymi Beck a Leopoldſtorf, Marci fil. ſtudio & diligentia Conſtantinopoli advecti MDLI, *Divo Ferdinando Cæſ. Opt. Max. D. D. juſſuque Cæſ. a Joanne Gaudier dicto Spiegel, interprete Turcico Germanice translati.*

JOANNES LEUNCLAVIUS NOBILIS
Angrivarius, Latine redditos illuſtravit & auxit,
uſque ad annum CIↃ IↃ XXCVIII.

Cum omnium memorabilium, toto opere contentorum, accuratiſſime elaborati INDICIS *acceſſione.*

ANNALES
SULTANORUM
OTHMANIDARUM,
A TURCIS SUA LINGUA SCRIPTI:

Historiarum Bock a Leopoldsdorf, Aulæ Pal. Pandio & diligentia Confluentinopoli adornati MDLI, Divo Ferdinando Cæs. Opt. Max. D. D. Inscriptæ Cæs. a Joanne Gaudier ducto Spiegel, interprete Turcico Germanice translati.

JOANNES LEUNCLAVIUS NOBILIS
Anspivarius, Lambe redditos illustravit & auxit,
usque ad annum CIↃ IↃ XCVI.

Cum omnimoda, necessariaque, tota opere contentorum, accuratissima elaborata INDICIS accessione.

JOANNIS LEUNCLAVII
AD NOBILEM AC MAGNIFICUM DOM.
HIERONYMUM BECK
A LEOPOLDSTORF, CÆS. MAJEST.
CAMERÆ AULICÆ CONSILIARIUM,
IN HOS ANNALES.
PRÆFATIO.

EQUIDEM *audire non ſemel ex te memini*, Vir Magnifice, *te peregrinatione tua ſuſcepta, quum Romam anno Jubileo* M D L *adiiſſes, & Roma Venetias profectus, indidem triremibus majoribus ad Tripolim Syriæ adpuliſſes: Halepum, Damaſcum, Nazareth, S. S. Chriſti ſepulcrum Hieroſolymis, & in Arabia montem Oreb acceſſiſſe; peragrataque deinceps Aegypto, ab urbe illius Alexandria mari trajecto, per Attaliam Pamphiliæ, Cotyajum Phrygiæ, Pruſam Bithyniæ, tandem Byzantium Thraciæ pervenisse. Byzantii vero, in ampliſſima Turcorum ſede regia, librum Turcica lingua ſcriptum, Othmanæ familiæ principum res geſtas continentem, magno ſtudio, nec nullo ſumptu fuiſſe conſe-*

quutum: quem Divo Ferdinando Rom. Cæs. pientissimo, anno Christi MDLI felici tuo in Austriam reditu, dono obtuleris; humiliter orato rege, ut publicæ utilitatis causa in Latinam vel Germanicam linguam, vertendum juberet. Post illa te, officiis negotiisque publicis obrutum, exiguam hujus rei curam habuisse; quam tamen penitus haud abjeceris. Elapso non exiguo tempore, quum nobilis vir Ulricus Maschvvander a Cranigsperg, qui multis annis Divo Ferdinando in cubiculo inservivit, filiæ suæ, Alphonsæ de Games in matrimonium collocatæ, solemnes Viennæ nuptias celebraret: cum tibi, de illo libro diligentius sciscitanti respondisse, memoria se tenere, Cæsarem interpreti suo Turcico Annales quosdam vertendi, exercendique ejus gratia, tradidisse: habereque se Turcicam historiam, lingua Germanica, manu scriptam. Hanc igitur anno MDLXXXVI ab illo tibi missam, quum ex interpretis Joannis Gaudier, dicti Spiegel, epistola proœmiaca, versionem esse libri tui, magna cum voluptate agnovisses; statim exscribi jussisti. Fueram ego præcedenti tunc anno Constantinopoli Viennam reversus, cui non indicasti tantummodo de repertis illis annalibus tuis: verumetiam non invitus, quę singularis in me tua est benovolentia, mecum eos communicasti. Lubens hoc equidem perlegi, quumque non parum, pluribus de causis, placerent: eosdem rogatu tuo Latine, ut in lucem editi nationibus exteris etiam usui essent, transscripsi. Redeunt igitur ad te nunc typis expressi chalcographicis Annales Turcici, tuo qui debentur studio, quod non tantum eos ex illis locis tecum adtulisti: verumetiam prope sepultos ab annis XXXVII, & ipsos eripuisti rursus e tenebris, & latitantem alibi Germanicam quoque versionem a blattis & tineis adseruisti. Qua de causa, quum libri ad nos perferendi primus auctor, idem perituri vindex & conservator exstiteris: absque injuria tua, cujusvis alterius præferre nomen annales ipsi nequeunt. Meam vero in expoliendis his laboriosam operam probaturum te, cum aliis sincere judicantibus, sane confido. Quum enim vir clariss. Hugo Blotius I. C. RUDOLPHI II. Rom. Imp. desig. bibliothecarius, ex Augustali bibliotheca Viennensi potestatem mihi fecisset inspiciundi veri horum annalium archetypi, lingua litterisque Turcicis exarati, in quo hujus libri ad Ferdinandum Cæs. tua manuscripta dedicatio cernitur, his verbis:

PIISSIMO FERDINANDO ROM. HVNG.
BOHEMORVMQVE, &c. REGI POTENTISS.
HIERONYMVS BECK A LEOPOLDSTORF
SVÆ MAIEST. DEDITISSIMVS ALVMNVS
EX HIEROSOLYMIS AC MONTE OREB
FELICITER REDVX, LIBRVM HVNC
OTHMANNORVM RES GESTAS AD NOSTRA
VSQVE TEMPORA CONTINENTEM, D.D
ANIMO DEVOTISSIMO MDLI.

equidem ad hoc archetypum, aliquot dierum labore Joannis Gaudier interpretationem recensui, adjutus a Stephano Ungaro, Turcicæ, Arabicæ, Persicæquæ linguę gnaro, quem tu ipse nobis in hunc finem, ab hero suo, Illustri & Magnifico domino Andrea Teufel, libero Barone, Imperatori a consiliis, & præsidii ad Arrabonem Jaurini supremo præfecto, impetrasti. Mahumetanos annos ad Christianos redegi, quos etiam marginibus adscripsi: quod Joannes Gaudier prætermisit. Supplementum adieci, quo gestæ res annis XXXVII, usque ad annum præsentem, exponuntur. In hoc memorabilis exstat decennalis hujus

belli

belli Persici descriptio, quod adhuc eventu dubio, studiis & odiis utriusque partis acerrimis, geritur. Huic adpendici succedit Pandectes historiæ Turcicæ noster, quo a Turcis tradita, cum nostrorum historiis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis ita confero: nihil ut inexplicatum relinquam, ne iis quidem præteritis, quæ libri nostri manuscripti, multique superstites adhuc idonei nobis auctores, suppeditarunt. Idem Pandectes quam multa rara contineat, nec ante nos a quoquam prodita; cognoscere lectorem experiundo malumus, quam prolixius ipsi, non sine quorumdam invidia, prædicare. Habes rationem totius commentationis, Vir Magnifice, *quam si Zoileus dens quispiam, in hac ætatis nostræ licentia, rodere fuerit ausus: ut ipse, rerum Turcicarum peritissimus, tuendam suscipias, meque animi propensione solita complectaris, etiam atque etiam rogo.*

INDEX AUCTORUM

qui in Pandectæ citantur.

Abrahamus Baſchajus Ungarus.
Abrahamus Ortelius.
Agathias Myrinæus manuſc.
Andreas Cambrinius Florentinus.
Antonius Bonfinius.
Antonius Geufræus.
Antonius Melienſis.
Augerius Busbequius.
Auguſtinus Curio.
Aythonus Armenius.
Baſilius Joannes Heroldus.
Cedrinus integer manuſcr.
Chronica diverſa manuſcripta, Græca, Latina, Germanica.
De ædificiis urbis Conſtantinopolitanæ, liber manuſcr.
Emanuel Muſicius Athenienſis.
Franciſcus Sanſovinus.
Georgius Huſtius Illyricus manuſcr.
Georgius Pachymerius.
Jacobus Caſtaldus.
Joachimus Cureus.
Jo. Antonius Menavinus.
Jo. de Plano Carpi.
Jo. Martinus Stella.
Itinerariorum in Palæſtinam, liber Germanicus.
Karulus Cluſius Atrebas.
Laonicus Chalcocondyles Athenienſis.
Leo Imp. Aug. manuſcr.
Ludovicus Baſſanus Jadrenſis.
Marcus Paulus Venetus.
Martinus Barletius.
Martinus Cruſius.
Melchior Soiterus.
Natalis Comes.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Nicolaides Delphinas.
Nicolaus Sophianus.
Origines urbis Conſtantinopolitanæ, liber manuſcr.
Paulus Jovius.
Petrus Bellonius.
Petrus Bizarus.
Petrus Gyllius.
Petrus Martyr Mediolan.
Philippus Callimachus.
Philippus Mornæus.
Prætor Græciæ, manuſc.
Procopius.
Reinerius Reineccius.
Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ.
Stephanus Broderithus.
Symeon Magiſter Officiorum, manuſc.
Tarcagnotæ hiſtoria.
Thomas Ebendorfus Haſelbachius, manuſcr.
Thomas Porcaccius.
Thomas Spanduginus Cantacuzenus.
Vincentius Beluacenſis.
Wolfangus Dreslerus.
Zonaras.
Zoſimus Comes.
Zygomalas Protonotarius Græcus.

EPISTOLA PRÆLIMINARIS
AD D. FERDINANDUM ROM. CÆS.
JOANNIS GAUDIER DICTI SPIEGEL,
Turcici Interpretis.

SERENISSIME POTENTISSIME REX,

DOMINE CLEMENTISSIME.

CUm non ita pridem Regia Veſtra Majeſtas librum Turcicum mihi commiſerit, in quo ortus atque geſta Impp. Turcicorum deſcribuntur: quem quidem Regiæ Veſtræ Majeſt. Nobilis, ſtrenuus atque integerrimus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf ex itinere Hieroſolymitano & Turcia rediens, obtulit: qui mihi a regia Veſtra Majeſtate Germanice interpretandus, clementer demandatus: quod humiliter præſtiti, eaque qua a Turcis ſcriptus eſt methodo, in idioma Germanicum tranſtuli. Licet vero idipſum libenter more & ſtylo Rhetorico effeciſſem: ſed cum ab ineunte ætate, parum admodum litteris humanioribus fuerim imbutus, atque hujuſmodi in rebus minime verſatus; certæ tamen ſum ſpei, laborem hunc exiguum Regiæ Veſtræ Majeſt. placiturum. Annotaſſem etiam ſimul quo tempore ſecundum annos ſalutis noſtræ hæc geſta fuiſſent: verum cum anni Turcorum breviores ſint noſtris, neque ipſorum anniverſarii dies, ſicut apud nos Chriſtianos, in idem tempus coincidant, licet etiam ipſi in anno menſes duodecim habeant: tamen hoc tantum ratione ſplendoris Lunæ; inſuper ſcribunt ipſi dicuntque, ſpatio triginta duorum annorum, ſecundum ipſorum computationem, cælum mobile ſeu firmamentum, ſuum abſolvere curſum: id tantumdem fere eſſet, cum nos Chriſtiani triginta unum, ipſi triginta duos annos ſcriberent nominarentque. Et quantumvis ex mea translatione computari non poteſt, quo tempore annorum Chriſti hæ Impp. Turcorum res geſtæ ſint: attamen omnino Gubernatori, militiæ Duci, aut Capitaneo, cui cum inimicis Chriſtiani nominis agendum, lectu operæpretium eſſe exiſtimo. Hinc namque videre licet, quid politia aut animus Heroicus valeat, qualiterque magiſtratus erga proprii commodi, avaros atque ſuperbos homines ſe exhibere remunerarique debeat; quale etiam detrimentum patriæ atque exercitui, ob inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, proprium commodum, oriri & accidere poſſit. Propterea facile colligere hinc licet, cum moderni Imperatores Turcici parvæ atque obſcuræ familiæ, cum exigua manu in immenſum creverint, uti quidem ex hiſtoria hac intelligo, quod Aſia, Græcia, Bulgaria, Arbaneſia, Boſna, Servia, nonniſi propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, & rem privatam, in tot calamitates atque manus inimicorum nominis Chriſtiani inciderint: quod (proh Deum) hodierno adhuc die evenire videmus. Nam quæ alia eſt cauſa Chriſtianæ devaſtationis, quam inobedientia, perfidia, avaritia, ſuperbia, & rei privatæ ſtudium? Nam hic propter ſuum commodum favet Turcis, alter Vaivodæ; tertius, nulli obſequens, ſeipſum dominum cenſet. Unde fit porro quod nos omnia bella erga Chriſtiani nominis hoſtes inſtituta, minus proſpere geramus, quam propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, avaritiam, ſuperbiam, & proprium commodum? Nos exiſtimamus ipſos minime ſubſiſtere, rem noſtram inconſiderate aggredimur, & proponimus nobis magnas opes ab ipſis

Edit. Pariſ. pag. 310.

acquirendas : primo congressu alacres atque animosi sumus , verum illico remittimus. Deus omnipotens suam dignetur nobis gratiam largiri , quo nos erga ejusmodi divini nominis hostes dirigamus , superioribus & magistratui simus obsequentes , bonam politiam conservemus , avaritiæ , superbiæ , & rei privatæ , quantum æquum est , tribuamus ; ne & nos tandem (quod Deus præcavere velit) sicuti nominatæ regiones in maxima damna veniamus , & posteritas nostra fidem atque religionem Diabolicam suscipere cogatur. Quod Deus in æternum nobis concedere dignetur. Amen.

REGIÆ VESTRÆ MAJEST.

Humillimus, obedientissimus servitor,
& Interpres Turcicus,
JOANNES GAUDIER, *alias* SPIEGEL.

ANNALES SULTANORUM OSMANIDARUM,

AB IPSIS TURCIS MEMORIÆ PRODITI.

Edit. Pariſ.

pag. 311.

PRIMUS apud Turcos rerum potitus fuit Oſ-
1. man, qui patrem habuit Ertuculem. Hic fi-
lius fuit Soleimanis Scachi: Soleimanes, Cabiel-
pis: Cabielpes, Cuſulbugæ: Cuſulbuga, Bain-
deris: Bainder, Oicolucis: Oicoluces, Baiſun-
geris: Baiſunger, Bakis Agæ: Bakes Aga, Cia-
cis Agæ: Ciaces Aga, Toctemuris: Toctemur,
Verſajobis: Verſajobes, Giokelpis: Giokelpes,
Oguzis: Oguzes, Carachanis: Carachan, Cut-
luzeccis: Cutluzecces denique Lecrace patre na-
tus fuit. Hi XVII. dumtaxat auctores hujus fami-
liæ litterarum monumentis proditi recenſentur.
Cæteri, quorum ignota nomina, continua ſerie
2. referendi veniunt ad Japhetum, Nohæ filium. Ipſa
quidem hæc Oguziorum dicta familia, ſucceſſione
perpetua rerum apud Parthos potita fuit, homi-
neſque fuere ſimplices & rudes: qui poſtea quam
primo religionem Mahumetanam fuiſſent ample-
xi, dominatus ſui ſedem in civitate Machanenſi
3. conſtituerunt. Cæterum quo tempore Soleimanes
Scachus Machanæ præerat rebus Parthicis, præ-
potens ille Zingis Chan ex regione Chitaja cum
exercitu in Parthiam profectus eſt: ibique Bel-
cham civitatem copiis locupletem, obſedit, ce-
pit, diruit: totamque regionem Choraſanem po-
pulabundus diripuit. Erat id temporis Curiſemes
Scachus Belchæ princeps & Choraſanis, qui re-
gno pulſus cum ſuis aufugit, & in itinere periit.
4. Ejus in locum ſucceſſit Ugnam Chan filius, qui
copias paternas Bagadatim verſus duxit: quo
quum perveniſſet, urbem occupavit, incolas oc-
cidit, regionem univerſam ſibi ſuiſque vindicavit.
Id ubi Zingis Chan intellexiſſet, armis eum per-
5. ſequutus in ſuam poteſtatem redegit. Oriundus ex
familia Selgucis Sultanus Aladines, e Parthia pro-
fugus, in regionem Jonan, quæ Caramania mo-
do dicitur, pervenit: iiſque locis occupatis, &
inſtaurata urbe Sivaſta, regia cum poteſtate præ-
fuit. Quum autem in hunc modum Zingis Chan
Parthiam ageret, ferret: etiam Machana fundi-
tus everſa fuit, quæ id temporis imperio Soleima-
nis Scachi parebat. Is Tatari violentiæ cedens,
& ipſe cum ſuis migravit, inito conſilio invaden-
dæ Romaniæ: quod inaudiſſet, iis in locis bella
6. geri, & armis rem parari poſſe. Quapropter reli-
cta Parthia, Erzingam ſeſe contulit: unde in Ro-
maniam penetrans, Amaſiam pervenit, multis &
magni pretii potitus ſpoliis. Converſo deinde iti-
nere, Chalepum adiit: in qua profectione delatus
ad oppidum, quod Jaber dicitur, ad Euphratem
fluvium caſtra metatur. Erat heic eis transjicien-
dus Euphrates, ſed vadum nullum inveniebant,
quod eſſent homines omnino rudes & rerum impe-
riti. Quum equorum natatu tranſmittendum a-
mnem placuiſſet univerſis, primus Soleimanes
Scachus flumen ingreſſus, & aquis obrutus exſpi-
rat: quem magna quæſitum diligentia, tandem-
que repertum extrahunt, ibidemque tumulo man-
dant. Erant huic Soleimani Scacho filii tres ſu-
perſtites, quorum uni nomen Sungurgenſis, alteri
pag. 312. Gundogdis, tertio Ertucules, qui filium habuit
Oſmanem. Exſtincto patre, caſtra fratres hi pro-
movent, ac propter Euphratem, adverſo flumine
profecti, tandem ad campos Paſſonios perveniunt.
7. Iis in locis Ertuculi Oſmanis patri, cum quadrin-
gentis mapalibus, quæ pro more gentis, de loco
in locum promoveri transferrique poſſunt, ſubſi-
ſtere libuit: reliquis duobus fratribus in Parthiam
redeuntibus. Hæſit ibidem ad aliquod tempus Er-
tucules, varie finitimorum injuriis & rixis exer-
citus. Denique rumor ad eum perfertur, Sulta-
8. num Aladinem, e Parthia profugum, in Roma-
nia complures provincias ſui juris feciſſe, adeo-
que magno potitum imperio. Erant Ertuculi tres
filii, Gundus, Sarigates, & Oſman. Ubi, quo
in ſtatu res Aladinis eſſent, Ertucules accepiſſet:
non magna conſultationis interpoſita mora, fi-
lium Sarigatim ad eum ablegat; oratum, ut ali-
quem ſibi locum concederet, quo in loco ſe cum
ſuis ſuſtentare poſſet. Aladines huic poſtulato lu-
bens adſentitur eiſque regionem attribuit, tam æ-
ſtivis, quam hybernis aptam menſibus. Id tem-
9. poris natio quædam adverſus Sultanum Aladinem,
arma ſubito moverat, contra quos dum ſuis in-
ſtructis ille proficiſcitur: interea Ertucules cum fi-
liis, Sarigati & Oſmane, verſus Engurim ſeſe
10. confert: eoque loco ſibi ſuiſque conſtituta ſede
quadam, ac domicilio, finitimos Græcos perpe-
tuis excurſionibus & rapinis infeſtare non deſiit.
Tandem rebus humanis Ertucules exceſſit, quum
11. ſuis ad LII. annos præfuiſſet: mortuus anno Ma-
humetano DCLXXXVII. CHRISTIANO 1289.

De Oſmanidis Nativitate.

ACCIDIT aliquando, ut feſſus Ertucules
12. interdiu ſemet ad quietem componeret. Ibi
tum ei ſomnium ſe quoddam obtulit, quo viſo
fuit experrectus. Mox hinc & inde rem cogita-
bundus expendens, corpus abluit, preces ſuas
abſolvit, habituque mutato Coniam profectus,
urbem ingreditur. Agebat iſtic vir auctoritatis ex
doctrina maximæ, cui nomen Edebales, operum
effector & prodigiorum admirabilium, in quem
conjecti erant omnium oculi, quod eos in lege Ma-
humetana inſtitueret, ac facultates cæteroquin
ampliſſimas poſſideret. Etiam Sultanus ipſe, quem
diximus, Aladines plurimum ei tribuebat. Hunc
ubi conveniſſet Ertucules, ut ſomnium illi ſuum
exponeret: Venerande vir, ait, per quietem vi-
ſus ſum videre ſplendorem Lunæ, prodeuntem e
ſino tuo, qui meum in ſiuum penetraret. Eo quum
delatus eſſet, ex umbilico meo mox enatam fuiſſe
arborem, quæ regiones aliquot, ac præaltos mon-
tes, latoſque campos umbra ſua tegeret. Ad ipſas
autem radices arboris perennes aquas emanaſſe,
quibus vineæ paſſim, & horti rigarentur: ac ſe-
cundum hæc, experrectus fui. Poſteaquam diu
multumque ſemet Edebales, qui a ſuis vir ſanctus
habebatur, ob interpretationem ſomnii torſiſſet:
tandem, oratione ad Ertuculem converſa, Na-
ſcetur tibi filius, inquit, vir optime, cui nomen
erit Oſman. Is bella plurima geret, ac poſteri tui
deinceps reges, terrarumque principes erunt. Mea
quoque filia nuptura eſt Oſmani, ex qua procrea-
bit ille liberos, qui regiam ad dignitatem perve-
nient, ac populis cum imperio præerunt. Secun-
dum illa natus fuit Oſman, qui cum adoleviſſet,
Mahumetani vatis illius filiam duxit uxorem, de
qua natus eſt ei filius Urchan. Quumque provin-
ciis aliquot occupatis, principatum ſibi conſtituiſ-
ſet: partem ditionum inter duces militares, qui

ea in loca cum Ertucule patre venerant, liberaliter diſtribuit: a quibus illæ regiones hodieque nomina ſua ſortitæ ſunt. Itidem Urchani ditiunculam, cui nomen Chiſar Sangagi, & cognomen Inunge, conceſſit. Deinde natus eſt Oſmani filius alter, Alis baſſa: quem perpetuo ſecum eſſe voluit. Rebus hoc modo conſtitutis, pater & filius Urchan, conjunctis copiis, arma in Chriſtianos expediunt, omnia late populantur, agros eorum occupant, magnam hominum multitudinem utriuſque ſexum captivam abducunt. Vi etiam adhibita, civitatem Iſnicam, cum vicinis oppidis & arcibus, in poteſtatem redigunt, diripiunt. Qui tum temporis Teggiur ſive magiſtratus erat Pruſæ, adjunctis ſibi compluribus aliorum auxiliis, & coacto milite ſuo, de profligandis Turcis cogitare cœpit. Igitur hoc magnis cum copiis in Turcos ducente, minime conſternatus Oſman, animo invicto Chriſtianis obviam prodit. Ad manus ubi ventum fuiſſet, ſtrenue dimicatum utrinque. Cæſi fratres Oſmanis eo prælio, Gunduſelpes & Aidogdis, ac ſecundum viam publicam ad fines Dobmuris ſepulti. Oſman, fratribus licet amiſſis, tandem tamen victoria potitus eſt. Teggiur, Edrenoſius & Pruſæus, inita fuga, Pruſam delati, ſemet in urbem includunt. quos a tergo cum ſuis inſequutus Oſman, in itinere oppidum Ulubadam militari corona cingit, cujus Teggiur mox certis conditionibus cum eo tranſegit. Hinc Pruſam cum exercitu properans, urbis obſidionem molitur. Quumque vi admota, nihil effecturum ſe videret ad expugnationem: primum in adverſa urbis parte, juxta thermas, quæ Caplice Turcis dicuntur, vallo ducto, munimentum pro ſuis erigit, cui fratris Gunduſelpis filium Agdemurem præficit, hominem rei bellicæ peritiſſimum, adjunctis ei militibus egregiis. Inde munimentum aliud excitat verſus eum montem, quem Geſchidſdage, hoc eſt, montem monachorum vocant. Illius curam Belebanzuco cuidam ex ſuis, viro ſtrenuo committit. Hoc modo duobus hiſce munimentis exſtructis, & actis aggeribus ac foſſis, civitatem obſeſſam tam arcte clauſerunt: ut nemini vel acceſſus ad eam, vel exitus pateret: atque interim agrum omnem in poteſtatem ſuam redegerunt, nihil ut obſeſſis, præter ipſam urbem, reliqui facerent. Dum iſthæc durat obſidio, cum parte exercitus Oſman Gaſes ipſe Neapolim, quæ Geniſcheher lingua Turcica dicitur, contendit. Ejus vicinias Chriſtiani omnes, coactis copiis ſuis, cum Oſmane confligunt: ſed Oſman prælio ſuperior, univerſa illa regione potitur. Ea vero Turcicorum militum, qui de ſpoliis opulenti evaſerant, præſidium accepit, abſque provincialium damno. His rebus ex animi ſententia confectis, Urchanem filium ad expugnandam Pruſam ablegat. Horum militum acceſſione adauctis Turcorum caſtris, gravior incluſis eſſe cœpit obſidio. Quamobrem viribus obſeſſorum exhauſtis, quum omnis jam commeatus defeciſſet, ac nihilominus ipſi tam noctu, quam interdiu, in armis eſſe, propugnandæ civitatis cauſa, cogerentur: tandem ipſe Teggiur, cui nomen Juſſuphes, pactis intervenientibus, Urchani Pruſæ deditionem fecit. Is adeo religioſe pactis conventis ſtetit, ut hoſti abſque ullo impedimento & injuria, cum uxore, liberis, facultatibus univerſis, abeundi poteſtatem faceret, ne manguro quidem ablato: ſtatimque patrem, Oſmanem Gaſem, de Pruſa in deditionem accepta, certiorem reddidit. Occupata fuit ab Urchane Gaſi Pruſa Mahumetani calculi anno DCCXXVI. Oſman ipſe tum temporis quieſcens, occupationi Pruſæ non interfuit: partim tumore cruciatuque pedum impeditus, partim quod ſe ſuperſtite filium Urchanem aliquid fortiter agere cuperet, ad excitandos in eo generoſi animi ſpiritus. Tandem exactis in imperio viginti octo annis, Oſman Gaſes vitam cum morte commutavit. Ejus loco rerum adminiſtrationem conſequutus eſt Urchan filius, anno Mahumetano DCCXXVII. Ante mortem præcepit, ut Pruſæ in argentea tumba concamerata conderetur: ſed vulgo ad Sugutzucam, qui locus a ſalice nomen habet, conditus exiſtimatur.

CHR. 1328. 19

Quum primum Urchanes imperium auſpicatus fuiſſet, duces veterani, quotquot ex Parthia cum ipſius avo in eas terras venerant, nimirum Cugurelpes, Rachman Gaſes, & Accecoza, Gerlenſem agrum cum Bolenſi occupatum ſui juris fecerunt. Sed iis non multo poſt exſtinctis, Urchan ditiones illas filio ſuo Soleimani baſſæ poſſidendas, nomine Sangiacatus, dedit: itidemque regionem alteram non magnam, quam Inungen vocant, alteri filio conceſſit, cui nomen Murates Chan Gaſes. Hunc enim minorem natu filium habebat. Inde recuperatam Iſnicam præſidio impoſito munivit, & Eccleſias Chriſtianorum in ea demolitus, aliquot ex illis in meſſitas ſive templa Mahumetana convertit, adjunctis ſcholis & xenonibus. Supereſt adhuc hodie medreſſa quædam Iſnicæ, (ſic ſcholam cum xenone conjunctam vocant) ab ipſo condita. Erat inter alios quidam Cara Meſites, habitus pro viro ſancto, cujus curæ commiſſa fuit omnis ea provincia, militibus in pagos circum Iſnicam diſtributis: ut illam viciniam adverſus Conſtantinopolitanas copias, & earum graſſationes, tuerentur. Agbaſſæ regionem Candriam aſſignavit, cujus etiam nunc ſuperſtes eſt familia. Quum hoc modo provincias, quas ab ſe bello captas Oſman Urchani filio reliquerat, inter ſuos Urchan partitus eſſet: omnium conſenſu rerum ei ſumma, ceu legitimo Sultano, delata fuit. Quibus peractis, Alim baſſam, fratrem ſuum, ad ſe uti veniret, arceſſit, qui ad eum profectus, Nulla mihi ditione opus eſt, mi frater, ait. ſtatimque facta ceſſione, quam a patre ditionem acceperat, Urchani Gaſi fratri ſponte tradidit & commendavit. Certabant id temporis fratres inter ſe mutuis officiis, & honorem alter alteri deferebat. Alis ipſe baſſa quodam tempore compellato fratre Urchane: Mi frater, inquit, exercitus tui magnopere jam aucti ſunt, & Mahumetana religio non parum incrementi ſumſit. Excogita rationem aliquam obſecro, qua fieri poſſit, ut tui milites ab extraneis & peregrinis diſcernantur. Ad ea reſpondens Urchan Gaſes: Fiat, quod ſuades, ait. equidem tibi obtempero. Tum Alis baſſa: Præcipe mi frater, ſubjicit, ut univerſi milites tui zercolas rubeas geſtent, eoque ſigno toti mundo noti ſint: tu vero zercolis albis utitor. Non multo poſt convenit Urchan Gaſes religioſum quemdam Mahumetanum, cui nomen Chazis Bectaſes: atque is albo pileo capiti ejus impoſito, illiuſmodi tegminis uſum adprobavit, & a poſteris retineri juſſit. Quodque adeo Genizari, qui Sultani Turcici ſclopetarii ſunt, etiam nunc ejuſmodi pileis utuntur: id ab illius temporis conſuetudine profectum, in hodiernum uſque diem durat. Erant ejus ætatis homines ita comparati, ut frater conſilia ſua cum fratre communicaret: quique rectiſſime conſuluiſſet, in ejus ſententiam lubens alter ibat. Nulli mutuis ſe parricidiis fratres e medio ſuſtulerunt ante Bajaſitis Chanis imperium, quem Gilderunem adpellaverunt: ſicuti deinceps indicaturi ſuo loco ſumus. Idem Urchan Gaſes id temporis in regionibus imperio ſuo ſubditis domos immunes atque prædia deſcribi juſſit, uti videlicet unus ex quolibet prædio mitteretur, qui per unius anni ſpatium in regia quovis injunctos ſibi labores ſuſciperet. Eos adpellari placuit Jajas, hoc eſt, pedites. Quodque tales adhuc in regia reperiantur, qui labores ejuſmodi obeunt: ex Urchanis Gaſis inſtituto ceptum, adhuc in uſu eſt. Cæterum nactus Urchan Gaſes quietam urbis Iſnicæ poſſeſſionem, imaretum in ea condidit, hoc eſt, templum Mahumetanum, cum ſchola & xenone: quo quidem in xenone cibi coquuntur, & in egenos diſtribuuntur, præſertim in eos, qui litteris operam dant, & qui pe-

CHR. 1327.

Edit. Pariſ. pag. 313.

pag. 314.

regrinantur. Atque hoc in imareto ſive xenone cibos Urchan ipſe diſtribuiſſe traditur. Secundum hæc Soleimanem baſſam filium Iſnicæ præfecit, qui vicinis oppidulis Geniſcheheri Goinucæque gravis eſſe non deſinebat. Pruſæ vero ſangiacatum conſequutus eſt ab eo Murates Chan Gaſes, filius natu minor. Nihilo minus Urchan ipſe velut inſpector imperii totius manſit. Soleimanes baſſa, præfectus Iſnicæ, Geniſchehere Goinucaque potitus eſt. Eorum locorum incolæ Chriſtiani, perſpecto ipſius ingenio miti & humano, univerſi facti ſunt Muſulmani: omniaque oppida ſita in iis finibus, ejus ſe poteſtati ſponte permiſerunt. His rebus intento Soleimane baſſa, patri ejus Urchani complures civitates, Caraſe, Bale, Coſre, Bargama, Edremitum, ſeſe dediderunt. Inde cum copiis Ulubadam verſus movit. Nam ejus oppidi Teggiur, qui ſuperioribus annis cum Turcis tranſegerat, jam violata fide, ab eorum amicitia diſceſſerat. Quum autem ſe peti a Turcis animadverteret, manus ipſe ſibi adtulit. Dum hæc iſtic gererentur. Soleimanes baſſa in Græciam transjicere ſtatuit; qua quidem occaſione Gallipolis a Turcis capta fuit. Nam forte Soleimanes in regione, quam non ita pridem ſui juris fecerat, hinc inde obequitabat. Superſunt autem in iis locis rudera ſive veſtigia quædam ædificiorum admiranda, quæ iſtic ab excidio Trojæ in hunc uſque diem manſerunt. Illa, quum eo veniſſet, cum ſtupore quodam adſpiciens, tacitus & cogitabundus ad aliquod temporis ſpatium ita ſubſtitit: ut nihil omnino ad quemquam proloqueretur. Quãobrem Ezes begus, tandem ſe convertens ad Soleimanem: Mi Chan, ait, quid iſtuc novæ rei eſt? quænam tibi ad animum accidit prodigioſa cogitatio? Tum Soleimanes baſſa: Mecum, inquit, animo volvo, quonam modo mihi tranſmittendũ hoc mare ſit, ut interim Chriſtianos conatus iſte meus lateat. Quæſo te, qua via rem aggrediemur? hæ cogitationes meæ ſunt. Ad ea mox Ezes ac Faſil begi: Domine, ſi per te licebit, inquiunt, nos duo fretum hoc transjiciemus: tentaturi, num aliquid a nobis effici poſſit. Ubi vero, ſubjecit Soleimanes, transjecturi eſtis? Locus heic quidam eſt, inquiunt, ubi facilis eſt transjectio, ex intervallo litoris utriuſq; non magno. Quum id Soleimanes eis ut facerent, permiſiſſet: locum ipſum adeunt, trabes ac ligna colligunt, ratem conficiunt, trans fretum noctu in adverſum litus adpellunt, per vineas ſemet abdunt, idoneum quemdam inſtituto ſuo Chriſtianum capiunt. Eum vero celeriter abreptum, ratique impoſitum, hero ſuo Soleimani, ſuperato rurſum freto, ſiſtunt. Is hominem benigne excipere, veſtitu novo donare, muneribus aliis delinitum interrogare: ecqua via ſit in oppidum adverſum perveniendi, Chriſtianis inſciis & imprudentibus? Mox ille: Ducam vos equidem, ait, per ejuſmodi viam, ut a nemine conſpiciamini. Quo intellecto, colligari complures arbores Soleimanes imperat. Dictum, factum. In eam ratem, ſumma uſus celeritate, cum ſeptuaginta vel octoginta ſelectis militibus inſilit, ac noctu transjicit. Magna deinde ſollertia ducuntur a captivo Chriſtiano ad caſtrum Zemenicum, in cujus aditu quidã e fimo quaſi tumulus ſitus erat, ipſius caſtri altitudinem æquans. Aberant caſtro incolæ, nimirum illo tempore anni, quo colligendis ac triturandis ſegetibus quiſque foris intentus erat. Hac ſolitudinis occaſione uſi, noctu per illum fimum, quem diximus, in caſtrum evadunt, eoque potiuntur. Nulla vulgo Chriſtianorum illata vis fuit, aut injuria: ſed exhibita potius benevolentia, dataque munuſcula. De præcipuis autem capti quidam, & ad navigia deducti, quæ iſtic in portu reperta ſunt, trans fretum, pro victoriæ argumento, ad reliquum exercitum miſſi fuerunt. Eiſdem navigiis in reditu plus minus ducenti milites tranſvecti, ſe cum Soleimane, cæteriſq; Turcis in oppido conjunxerunt. Inde cum navibus aliquot, equitibus etiam inſtructis, qui terra iter facerent, Bolairem Ezes begus petiit. Eſt autem propter Bolairem portus maris, qui Portus albus dicitur. Eo in portu complura navigia tunc erant, quibus igne injecto abſumtis, Zemenicum reverſi ſunt: & reliquum exercitũ, navibus impoſitum, in Europam tranſportarunt. Hoc modo Turci primum in Græciam pedem intulerunt. Occupato Zemenico, quum magnus jam Turcorum numerus in Græciam trans mare perveniſſet; nullis oneribus moleſtiiſve Chriſtiani, ad oppidum illud pertinentes, ab eis gravati ſunt: ſed tranſactum inter utramque partem, conſtitutaque pax. Non uxores eorum, non liberi violati: ſed ea cum moderatione habiti, ut Zemenico finitimi Chriſtiani perlubenter ſe Turcis ſubmitterent. A Zemenico non longe diſtat aliud oppidum, Agaslevina, quo & ipſo nullo negotio potiti, cum Chriſtianis ejus agri pacem componunt, eademque in hos uſi humanitate, qua in illos priores, facile duo iſtæc Græciæ caſtra ſuam in poteſtatem redegerunt. Harum rerum, tam feliciter in Romania geſtarum, fama quum ad Turcos in Aſiam trans mare perlata fuiſſet: quamplurimi ſponte ſua transjecerunt, atq; hoc modo paſſim per univerſam Romaniam diditus eſt de Turcorum adventu rumor. Neque multo poſt præmiſſi fuere, qui Gallipolim tentarent. Ejus loci Teggiur, animadverſo tam ſuo, quam ſuorum periculo, collectiſque perexiguis Chriſtianorum copiis, animoſe cum Turcis conflixit: ſed prælio victus, intra munitionem ſe recepit. Turci hoſtem a tergo ſequuti, agrum omnem occupant: & in reditu ipſam quoque Gallipolim ſibi cum arce ſubjiciunt. Factum hoc anno Mahumetano DCCLVII. CHR. 1357.

Capta Gallipoli, ſuos Soleimanes ablegat, ut agros Cherepoli & Zorlo vicinos popularentur, & ferro atque igni vaſtarent: qui longe lateque direptis omnibus, abſque mora Gallipolim reverſi ſunt. Habebat ſecum duos ex omni numero procerum duces eximios, Eurenoſem begum, & Chaſim Elim begum. Hi nullum Chriſtianis tempus a perpetuis vexationibus vacuum relinquere, ſed abſque intermiſſione Dimotuci ac Burgoſines agros agere, ferre: moxque cum ſuis Gallipolim ſe recipere. Dum ab illis ea geruntur, Soleimanes baſſa quodam die venatum in equo prodit: inventoque lepore, mox illum ut caperet, equum ad curſum adigit: qui forte fortuna pede altero delatus in ſcrobem quãdam, una cum domino corruit, eumq; ſic humi adfixit, ut ibidẽ confeſtim exſpiraret, anno Mahum. DCCLIX. CHR. 1357.

Eodem tempore mortuus eſt etiam Soleimanes baſſæ pater, Urchan Gazes. Sed filius duobus ante patrem menſibus exſtinctus eſt. Succeſſit in imperio paterno Gaſes Murates Chan, qui Pruſam profectus, magnum ex Caraſina regione, cæteriſque provinciis, exercitum collegit. Erat in civitate Belezuga Mahumetanus quidam, religioſus & magnæ vir exiſtimationis, cui nomen Zenderlues Cheliles. Eum ad ſe vocatum Cadileſcheri officio fungi juſſit. Hinc cum œconomo regiæ ſuæ Scachine, ac univerſis copiis, Gallipolim transjecit, ac recta Zorlum contendit. Ejus loci præſidiarii & incolæ fortiſſime quidem illi ſe defendebant, ſed oppidum tamen expugnatum vi fuit. Capta deinde Sis, Teggiure deditionem faciente. Mox itum verſus Burgoſinen, quæ inventa fuit habitatoribus vacua, Chriſtianis fuga dilapſis: ideoq; Turcis ingreſſus, igne delata. Ex altera parte regionis Eurenoſes begus arma cum Chazi Eli bego circumtulit: a quibus ad amnem Merizam occupatum fuit caſtellum, cui & ipſi nomen Burgos: adeoque ab hoc eventu in hodiernum uſque diem Elis begi Burgos dicitur. In eo caſtello Chazis Elbegus interdiu quieti ſe dabat, ſed poſtea, quam nox adpetiiſſet, perpetuis excurſionibus viciſſim quietem Chriſtianorum turbabat. Idem miſſis exploratoribus, imprudentem Dimotuci Teggiurem oppreſſit & intercepit, atque hoc modo captum ad oppidi mœnia deduxit. Quum in hoſtis poteſtate conſtitutum Teggiurem ſuum tam oppidani, quam arcis præſidiarii viderent: certis conditionibus cum Chazi Eli bego tranſigunt, eique civitatem cum arce dedunt. Nihilominus Turci, deditione facta, Teggiurem liberum & incolumem abire permittunt. Dimotuco potitus, Ypſalam cum exercitu pergit, ut & illud oppidum expugnaret, ac ſub jugum mitteret. Interea Gaſes etiam Murates in armis erat, Hadrianopolim invaſurus. Præmiſit vero Scachinem, œconomum regiæ ſuæ, cum parte copiarum; qui de Chriſtianis periculum faceret, hoſtine obviam ituri, ſeque defenſuri eſſent. Hujus adventu cognito, Chriſtiani mox in aciem adverſus eum prodeunt. Utrinque dimicatum acerrime, multis ab utraque parte cæſis & interemtis. Tandem de ardore atque impetu ſuo Chriſtiani nonnihil remiſere, ſeque intra muros urbis & propugnacula receperunt. Scachines, miſſo nuntio, Muratem Gazem rei bene geſtæ certiorem facit: eique capita cæſorum aliquot tranſmittit. Interim begus uterque, Chazis El & Eurenoſes cum Mu-

Edit. Pariſ. pag. 315.

ratis exercitu ſuas conjungunt copias: & aciem primam ſortiti, ante Muratē Hadrianopolim recta ducunt. Admodum id temporis Meriza fluvius, aliarum aquarum acceſſione auctus, intumuerat. Quamobrem urbis Teggiur, intellecto adventu hoſtium, navim ingreſſus Ygnū profugit. Oppidanis a Teggiure ſuo deſertis, & omni auxiliorū ſpe deſtitutis; Murates, qui rē per exploratores cognoverat, cum exercitu prima luce caſtris egreſſus, ad urbē propius acceſſit. Ei cives, apertis abſq; mora portis, deditionem fecere: Mahum. calculi an. DCCLXI.

Hadrianopoli capta, Murates Scachini, copiarū parte tradita, permanſit: ut omnem Zagorę Philibęque viciniam depopularetur, & igne deleret. Itaque Scachinis milites eo profecti, regionem univerſam prædis agendis vaſtant, & incolas captivos ſecum abigunt. Itidem Murates Eurenoſi, bego poteſtatem fecit, agros Ypſalę vexandi. Hoc modo ſuis utrique partibus adſignatis, imperii fines amborum opera fuere prolatati. Geſta ſunt hęc an. DCCLXII. quo quidem anno lumen Solis uſque adeo deſecit, ut etiam interdiu ſtellæ cæli conſpicerentur.

Erat id temporis quidam Taliſmanus Turcicus, Cara Ruſtemes, qui ad exercitum e Caramania venerat. Is quum tantam & prædæ Chriſtianis ereptæ copiam & captivorum multitudinem in caſtra videret adduci: cōvento Cadileſchero, cur talem tantumque theſaurum, magiſtratui ſupremo debitum, auferri temere ſineret, quærit. Ad ea Zenderlues Cheliles Cadileſcherus: Quis tandem ille theſaurus eſt, ait, quem tu quidem ad magiſtratum pertinere, ſed nullo cum fructu perire, ac prodigi refers? Dei mandatum eſt, inquit Cara Ruſtemes, ut omnium, quæ de Chriſtianis capta, rapta fuerint, ſive mancipiorum, ſive animalium, ſive quarumlibet aliarū rerum, quinta quæque portio juri Patiſcachi cedat. Et cur illā vos non exigitis? Monitus ergo Cadileſcherus, Gaſi Murati Chani rem expoſuit: a quo reſponſum tulit, ut, ſiquidē hoc Dei mandatum ſit, omnino jus ſuum urgeant. Igitur arceſſito ad ſe Cara Ruſteme; Volumus, inquiunt, o ſancte vir, ut ipſe Dei mādatum exſequaris. Ille Gallipolim profectus, ibidem ſibi domicilium conſtituit: ac pro quolibet mancipio Chriſtiano, trans mare vehendo, aſpros viginti quinque a Turcis exegit. Et auctores hujus exactionis illi duo fuere, quos diximus: ut nimirum quintæ Gallipoli pro Sultano Turcorum hodieque, tam mancipiorum nomine, quam reliquorum ſpoliorum exigantur. Fuit & ab Eurenoſe bego poſtulatum, ut in uſum magiſtratus ſupremi quintum quodque mancipium Chriſtianum a ſuis repeteret, ac imperatori traderet. Si quis vero nō quinque, ſed quatuor dumtaxat mancipia poſſideret: ut ab eo ſingulorum nomine aſpri viginti quinque exigerentur, eaque pecunia fiſco imperatoris cederet. Hac nimirum occaſione deinceps ille mos inolevit, ut ex omni mancipiorum numero, liberalioris formæ pueri, pro Sultano delecti, retinerentur: quę quidem in hunc modum exacta tenerioris ætatis mancipia, deinde ad imperatoris Portam deducta, Murati offerebantur. Is vero pueros in Anatoliam tranſportatos, inter Turcos diſtribui jubebat: ut apud eos diſciplinæ pariter, ac laboribus adſueſcerent, & Turcice diſcerent. Exactis autem duobus apud illos, vel tribus annis: jam aḍ labores condocefacti, linguęque Turcicę periti, ad Portā reducebantur, Genizarorum ordinibus adſcribēdi. Genizari vero Sultani Turcorum ſclopetarii ſunt, & inde ab illis uſque temporibus nomen hoc Genizarorum adepti retinent. Secundum hęc Pruſam Gaſes Murates Chan reverſus eſt, ſubſtituto ſibi œconomo ſuo, Lala Scachine, qui vices abſentis in Romania vel Græcia gereret: cæteras vero provincias, imperiique limites, Eurenoſi bego commendavit. Neque multo poſt, Gallipolim denuo ſeſe contulit, atque ibi Zenderluem Chelilem, hactenus officio Cadileſcheri functum, ad Baſſæ ac Veziris dignitatem evexit. Is auctus hoc honore, Cheradines baſſa deinceps adpellatus fuit. Murates autem, relicta Gallipoli, quo venerat itinere, Bugam profectus; inde Pruſam rediit, atque ibi ſe in hiberna cōtulit. Ex altera parte freti, regię Muratis œconomus Scachines Zagoram & Iſchebolem ſubjugavit, anno DCCLXVI. quibus occupatis, rumor ad Muratem perlatus eſt, eique ſignificatum, in Servia Chriſtianorum ad quinquaginta millia collecta, de Hadrianopoli adeunda cogitare. Cujus rei nuntio accepto, magna celeritate ad iter ſe comparat, & Gallipolim contendit. Vix ad litus, in Europā ex Aſia transjecturus, acceſſerat: quum Servii jam Hadrianopoli ex propinquo imminerent, eo caſtra loco metati, qui in hunc uſque diem a Serviorum ſive Raſciorum clade nomen accepit. Interea Scachines, nulla rebus agendis interpoſita mora, noctu per inſidias in hoſtem erumpit. Illi multo mero madidi, paſſim per caſtra, magna cum vociferatione, Turcos adeſſe clamitant. quumque prę temulētia, tam preſenti rerum diſcrimine, quid agerent, ignorarent: per noctis caliginem alter alterum ad lucem uſque mactant. Equi etiam tanti tumultus cauſa pavore conſternati, abruptis loris & capiſtris, ad necem uſque ſibi mutuo calces impegerunt. Ubi denique jam illuxiſſet, fœdam in fugam Servii, nemine perſequente, ſe conjecerunt. Ibi tum hoſtili vallo ſuperato, Turcica caſtra, nemine reſiſtente, capiunt atque diripiunt: & amplis ditati ſpoliis, Hadrianopolī revertuntur. Scachines Murati magnum captivorum numerum, cum nō paucis capitibus interemptorum, miſit: quibus conſpectis, itinere cōverſo Pruſam repetiit. Hęc geſta fuerunt anno Turcico DCCLXVII. quo anno Murates Chan filios, Bajaſitē, qui Gilderun cognominatus fuit, & Jacupē Zelebim, circumcidi voluit, magna ſolemnitate adhibita. Belezugæ præterea, quod oppidum eſt Anatoliæ, ſumtuoſum templum, meſſitam Turci vocant, eodē anno, cum ſchola & Xenone, conſtruxit. Principis etiā Germiani filiæ nuptias Bajaſiti Gilderuni filio cōciliavit, celebratas pompa magnificentiſſima. Secundum hæc in regionem Hemidam cum exercitu profectus, eam occupavit. Inde progreſſus, Aſpropólim ſive Albam Anatoliæ, quam nunc Acſcheherim vocant, & Cutahigen metropolim provinciæ, & Gierapolim, quæ Seidiſcheheris dicitur, & Geluazen imperio ſuo ſubjeci, ann. DCCLXXXIV. Atque his rebus geſtis, relictiſque locis iis, trans fretum Gallipolim ſe contulit: ingreſſuſque Romaniam, obſidione Magalgaram cinxit, & in poteſtatem brevi redegit. Eo loco regiæ Muratis œconomus Lala Scachines, & Eurenoſes begus, univerſis cum copiis, quibus in Romania præerant, ad Muratem acceſſerunt: & conjunctis exercitibus, ad obſidendam Bolinam, locum munitum profecti ſunt. Quotquot erant ea regione Chriſtiani, omnes in illam velut arcem ſeſe receperant. Itaque quum Murates tantis cum copiis & adparatu obſidione inchoata, magniſque laboribus & moleſtiis exantlatis, non potiri ſe oppido poſſe videret: intimo dolore animi commotus, ingemuit: & obſidione ſoluta diſcedens, Evertat te Deus, inquit. Erat haud procul inde tilia quædam pulcherrima, quam Felicem vulgo vocabant, hodieque ſermonibus hominum celebris. Ad eam cum perveniſſet, caſtris locum delegit. Interim ipſe quempam ad fontem ſeſe reclinans, mæſtus conſedit. Non magno temporis elapſo ſpatio, nuntium accepit, latus alterum munitionis, mole ſua gravatum, corruiſſe. Quare intellecta, mox Lalam Scachinem ablegat: qui opinione citius ad oppidum convolans, eo potitur; Chriſtianis omnibus captis, & magnis inventis opibus. Inter alia reperti a Turcis aurei catini atque calices, qui caſſidum formam referebant. Iis in capita impoſitis, cum mancipiis Chriſtianis, & omni præda, coram Murate comparuerunt. Et quidem id temporis apud Turcos cępit ille mos geſtandi aureos ejuſmodi pileos, qui apud illos Uſcufiæ dicuntur. Murati vero Chani collibuit eam tiliam honore quodam adficere, atque illam ob cauſam vetus Felicis tiliæ nomen adprobavit, & ad poſteros ratum eſſe voluit. Inde Chriſtianos incolas univerſos, qui capti fuerant, cujuſcumque fortunæ, ſacramentum ſibi dicere juſſit: & cum liberis atque conjugibus domum remiſit. Caſtro quidem ipſi nomen in hodiernum uſque diem durat, ab everſione divina. Murates hinc repetiturus Hadrianopolim, Chairedini Baſſę, ac Eurenoſi bego id negotii dedit: ut progreſſi ulterius, omnem illam provinciam ſibi ſubderent. Et Eurenoſes quidem begus animum ad invadendum Gumulzinæ agrum adjecit. Marolia confeſtim ei ſe dedidit. Erat inter alios Muratis familiæ miniſtros quidam, cui nomen Telus Beluban. Ei ſangiacatum in limitibus commiſit, ut Serras oppidum bello vexaret. Quum autem ſuas ille copias iſtuc adduxiſſet, Chriſtiani portis occluſis, deditionem facere recuſarunt. Interea vero, dum his oppugnandis totus occupatur: Lala Scachines oppida complura, Cavalam, Diren, Sirum imperio Muratis adjungit: indeque promotis caſtris, Monaſtirum & Selerucam, circumfuſis militibus, tentat:

Edit. Pariſ. pag. 316.

pag. 317.

CHR. 1396. tentat : & omnem agrum his finitimum rapinis & incendiis vaſtat . Acciderunt hæc anno DCCXXXVII.

45 Id temporis Bagadatim Temirlancus invaſit, cui cum Sultanus Achmetes cum imperio præerat . Is præ formidine Alcairum , ad Sultanum

CHR. 1387. Borcucem , profugit : anno DCCLXXXVIII. Babylone Temir Chan movit in regionem Deſtenſem , ubi cum Techmico Chane prælio conflixit : ac victoria potitus , ferro & igni regionem illam omnem depopulatus eſt , anno

CHR. 1390. DCCXCI.

46 Eodem tempore cœpit Gaſes Murates Chan bellum cum Lazaro gerere . Quippe Lazarus præpotenti coacto exercitu , & jam in Coſovæ campos cum ſuis progreſſus , Murati per internuntium dici juſſit , in aciem modo prodiret : adpariturum facile , cui ceſſura ſit victoria . Murates ex altera parte , ſumma diligentia conſcripto milite , ambos etiam filios , Bajaſitem cognomine Gilperunem , & Jacupem Zelebim , ea

47 ſibi expeditione adjunxit . Poſteaquam in Coſovæ B campos uterque conveniſſet exercitus , acri dimicatum utrinque prælio . Ibi tum Chriſtianus quidam ad Muratem transfugit , cum ſignificatione voluntatis ſuæ , quaſi ſi militare deinceps ei cuperet . Igitur ad Muratem deductus , uti pro more pedes ejus oſcularetur , quam ſub veſte abditam geſtabat ſicam , ea vi Muratis in ventrem adegit : ut is tam diro vulnere confectus , exſpiraret . Turcici vero proceres , hac Sultani ſui cæde conſpecta , mox conſultationem inſtituunt , & quid hoc caſu tam repentino faciundum deliberantes, in eam convenere ſententiam , ut ad ſe Jacupem Zelebim arceſſerent . Is ubi vocatus comparuiſſet : Age , inquiunt , tentorium paternum ingredere . Nam eſt quod te vult pater . Ille nihil mali ſuſpicatus , ingreditur : & correptus ab eis necatur . Inde regio ſolio Gilderun Bajaſites impoſitus , omnium ſuffragiis Imperator ſalutatur . Quibus peractis , denuo cœptum pugnari fortiter : adeo quidem , ut victus eo prælio , captuſque Lazarus ; in conſpectu C Bajaſitis fruſtulatim conciſus fuerit . His rebus geſtis , ex eo loco diſceſſum , & Hadrianopolim verſus inſtituta profectio . Erat is annus DCCXCI. Sultanus Gazes Murates Chan imperio præfuit annis

CHR. 1390. XXXII. Cadaver ejus Pruſam deportatum , propter

48 Caplizen , ſic thermas Turci vocant , monumento pro more fuit illatum .

Exſtincto Murate , Gilderun Chan plene jam potitus imperio , confeſtim expeditione ſuſcepta , Kiratovum oppidum , & univerſas illas argenti fodinas occupavit . Erat inter familiares ipſius miniſtros quidam Feris begus , vir admodum bellicoſus . Eum cum copiis ad ipſum uſque Danubium miſitubi redacto in poteſtatem oppido Vidina Hadrianopolim reverſus eſt . Bajazites autem rurſus bego expeditionem injunxit , qua Tanabit , & Citros fuere domitæ . Interim Feris etiam begus in Valachos ire juſſus , inopinato regionem invaſit , magnamque prædam adeptus eſt . Eodem tempore Baſſa quidam , Jagides begus , in Bozinam profectus , omnem illam regionem rapinis exhauſit . D Ipſe Gilderun Chan Pruſam ſe contulit , ibique

49 *Edit. Pariſ. Pag. 318.*

50 meſſitæ ſtruendæ principium fecit . Inde relicta Pruſa , Caramaniam cum exercitu adiit : ubi oppido Alaſcheheri ſubjugato , mox ager Aidienſis ſua ſponte deditionem fecit . Hinc Sarchaniæ fines ingreſſus, illa quoque nullo negotio potitus eſt . Et eo quidem facilius utrumque Gilderuni ſucceſſit , quod

CHR. 1391. paulo ante ditionis utriuſque domini rebus humanis

51 exceſſiſſent . Acta Mahumetano anno DCCXCII. Secundum hæc Conſtantinum bello adgreſſus eſt , cui dum ipſe totus incumbit : Rex Ungarorum cum exercitu ad Nigebolim acceſſit . Eo Bajaſites cognito , ſoluta Conſtantinopolis obſidione , recta Nigebolim ſuos duxit . Ad hoſtem ubi perventum fuiſſet , multoties levibus prælis , atque etiam acie nonnumquam juſta dimicatum inter utroſque . Tandem nocturna impreſſione Chri-

A ſtianos adortus , adeo repentino & inopinato impetu exterruit : ut eorum plerique in Danubium præcipitare ſe cogerentur , & in ipſo flumine magno numero ſubmerſi perirent : reliqui fœdam ſemet in fugam conjicerent . Factum hoc anno CHR. DCCXCIV. 1393.

Hoc bello confecto , rurſus in Conſtantinum arma convertit . Sed compoſita pax fuit , ea conditione : ut intra Conſtantinopolis mœnia Gilderunis Chanis ſubditi jus haberent vicum unum inhabitandi . Fuit is annus DCCXCIV. 52

Eo ipſo tempore mortuus eſt Sultanus Alcairi Borcuces , poſt cujus obitum Gilderun Chan provincias ipſius invaſit , & Melatigen ſuæ ditioni adjunxit . Sed imminentibus jam frigoribus hybernis , Pruſam reverſus eſt : ibique per illam hyemem quievit . Æſtatis initio rurſus expeditione inſtituta , ductiſque in Armeniam copiis , Erzingam occupavit . Novi tum motus erant Temiris Chanis apud Parthos , quos Gilderun Chan non magni faciens , Erzinga relicta , & freto ad Gallipolim tranſmiſſo , in Romaniam venit : ibique Siliſtriam & Empolim ſuo ſubjecit imperio : quod quidem accidit anno DCCXCV. 53 CHR. 1394.

Hinc in Moream abiit , & caſtris ad oppidum Ferigen collocatis , in diverſas quatuor partes ſuos milites ad diripiendos regionis agros emiſit : a quibus ingens præda collecta fuit . Ipſo in oppido Ferige templum cum Xenone conſtrui de novo curavit , atque ita reverſus Hadrianopolim , ad aliquod tempus iſtic in otio vixit . Ibi tum Bulcus Deſpota filiam ſuam Gilderuni dedit uxorem , quo adfinitatis vinculo ſancita fuit inter ipſos ſocietas 54 & amicitia . Quippe Gilderun Chan profeſſione Muſulmanus , Bulci Deſpotæ , qui religione Chriſtianus erat, gener factus fuit . Ante tamen , quam Bulci filiam Bajaſites ſibi matrimonio jungeret , vini uſum prorſus ignorabat . Majores enim ipſius a vino abſtinuerant . de Oſmane loquor , & Urchane , Murateque . Nam quoties convivas invitaturi erant , varios cibos adparari juſſerunt , atque his deinde veſci ſoliti ſunt , adhibitis Taliſmanis : quorum præceptis & admonitionibus inter convivandum aures præbebant , & Alcoranum legi curabant . Quidquid denique Taliſmani conſulerent , illi non invite obtemperabant . Quo factum , ut eorum monitis parendo , nequaquam peccare poſſent . In primis Cara Ruſtemes , & Zenderlues Cheliles , magno apud eos 55 honore habiti , & ſancti homines adpellati fuere . Verum tam ipſi , quam Taliſmani cæteri hac exhibitione honoris arrogantiores facti , multa fecere nequiter & flagitioſe . Tamdem quum eſſent exſtincti Zenderlues Cheliles , & Cara Ruſtemes : Alis baſſa , Zenderluis Chelilis filius , a Gilderune Chane Veziris dignitatem adeptus eſt . Tum vero creſcere Taliſmanorum improbitas , multa ſe indigna committentium , & rejectis moribus atque inſtitutis priſtinis , nova quædam introducentium . Erat enim populus Oſmanicus ſane quam ſimplex & rudis , qui facile ſibi quidvis perſuaderi ſineret . Quo fiebat , ut eis inſidioſe , ac multiplici vafricie imponerent . Inter alia prohibebant in commerciis & contractibus uſum antiquæ monetæ , aſprorumque veterum : & emolumenti proprii cauſa , nummulariorum more , monetam ad ſe veterem aſtute transferebant , ejuſque loco novam ſignabant . Alis ipſe baſſa , vir ſimplex , ac rebus divinis devotus erat : cujus exemplo quum populus id temporis etiam ſingulari morum integritate , religioneque præditus eſſet . Taliſmani tanto magis horum bonitate ſimplici,pro lubitu, abutebantur.Quum autem Gilderun Chan fraudes ipſorum , & impoſturas deprehenderet , atque etiam videret , eos belluinam & impuram vitam agere : edicto publicato præcepit , ut omnes Taliſmani, omneſque Cadii, quo nomine judices Turcorum veniunt , Neapolim , quam Turci Geniſcheherim lingua ſua dicunt , convocarentur . Ubi conveniſſent univerſi , quamdam in domum con-

ciudi juſſit, eamque præſidio circumdatam, ne quis elaberetur, incendi præcepit: ut omnes flammis abſumerentur. Hoc Gilderunis mandato magnopere perturbatus Alis baſſa Vezir, præ animi mœrore, qua illorum ſaluti via conſuleret, ignorabat. Tandem hujuſmodi quiddam ei ad animum accidit. Erat in deliciis Gilderuni Chani quidam Æthiops parvulus, faceto præditus ingenio: qui ab hero quidvis impetrare nullo negotio poterat. Hoc ad ſe venire juſſo: Quidquid, inquit Alis baſſa, libitum tibi fuerit a me petere, dabo: modo Taliſmanos & Cadios imminenti periculo eripueris. Æthiops his auditis, mox elegantiori amictu ſumto, & impoſita capiti uſcufia, qui pileus eſt aureus, hoc ornatu Gilderunem Chanem adit, ſeque ante ipſum ſiſtit. Ille, conſpecto Æthiope: Quid hoc, ait, rei eſt, Æthiopille? cur nobis hoc amictu tam ſplendido? Eſt quod abste petam, inquit Æthiops, exorari te patitor. Et quid tandem petis? ſubjicit Bajaſites. Ille vero: Ablegari me velim, ait, internuntium ad Teggiurem Conſtantinopolis. At Conſtantinopoli, reſpondet Gilderun, quid tandem effecturus es negotii? Rogabo Teggiurem, inquit, uti quadraginta vel quinquaginta Calogeros mihi concedat. Quem vero ad uſum, quærit Imperator, hi tibi Calogeri ſervient? mandaſti, ait, ut omnes eruditi Taliſmani tui, atque judices, flammis exurendi tradantur. Quapropter in horum locum nobis illos ſubſtituemus judices. Tum Bajaſites Chan: Ergone Calogeri nobis neceſſario deligendi judices? an mei miniſtri judicum officio fungi nequeunt? Tui miniſtri, reſpondit Æthiops, non ſunt eruditi. Quid ais? ſubjicit Gilderun: eruditine ſunt judices illi noſtri? An judex, inquit, alter eſſe quiſquam poſſit, qui non ſit eruditus? Atenim, reſpondit Chan, ſi docti ſunt, cur ex æqui rectique regula ſeſe non gerunt? cur, quod præcipiunt aliis, ipſi non faciunt? Ad ea feſſus interrogando jam Æthiops, obticuit. Gilderun vero, compellato Ali baſſa: Doctine ſunt, ait, judices noſtri? Tum Alis: Ecquem putas, inquit, judicis officio poſſe fungi, qui doctrinæ ſit expers? Et Bajaſites: Cur igitur adeo fœda facinora committunt, nec ſemet ex præſcripto ſuæ doctrinæ gerunt? Ibi commodam reſpondendi nactus occaſionem Alis: Hi noſtri judices, ait, nullum ſtipendium, nullas annonas habent. Ea ſola nimirum eſt cauſa, cur officio ſuo minus ſatisfaciant. Quid ergo, reſpondit Chan, faciundum nobis cenſes? Omnino ſe corrigerent, inquit Alis, ſi quid eis ſtipendii numeraretur. Tum Bajaſites: Siquidem comparata res eſt, quoddam ipſe ſalarium eis conſtituito. Alis, hoc a Gilderune accepto reſponſo, reque cum animo ſuo diligenter expenſa, tandem reperit, quid eis nomine ſtipendii poſſet adſignari: videlicet, ut quiſquis hæreditatem, aliquot millibus aſprorum æſtimatam, adiret, Cadio, ſive judici, cujus ipſe juriſdictioni ſubjectus eſſet, pro ſingulis millenis aſpris, viginti aſpros ſolveret: ac pro ſingulis inſtrumentis, matrimoniorum puta, vel aliorum talium contractuum nomine confectis, itidem aſpros xx. penderet. Ab hoc ergo tempore conſtituta judicibus ſtipendia ſunt, & Alis in hunc modum placato Gilderunis animo, Taliſmanos & judices e præſenti vitæ periculo liberavit.

Edit. Pariſ. pag. 319.

57 Secundum hæc invaſit Caramaniæ princeps expeditione ſuſcepta, regionem Hemidam, eamque occupavit. Qua de re Gilderun Chan factus certior, quanta potuit celeritate tranſmiſſo freto, Pruſam acceſſit: & peragrata Tekienſi provincia, venit in Caramaniam, ibique civitatem Coniam obſidione cinxit. Caramaniæ dominus hoſti advenienti ceſſit, & in loca montuoſa ſe recepit. Erat tum id anni tempus, quo incolæ ſegetes ſuas in areis agrorum habebant, ut eas triturarent: ac per ipſis accidebat incommode, quod frumenti acervos, qui tunc & triturandi, & ventilandi erant, relinquere ſub dio cogerentur, atque intra urbis mœnia ſeſe concludere. Quum hoc Gilderun Chan animadverteret, ſuis interdixit, ne quid frumenti ſumerent, niſi perſoluto pretio. Milites illo Sultani edicto promulgato, propius ad mœnia progreſſi, rogare obſeſſos, frumentum ſibi venderent. Oppidani reſpondere, nec pabulum ab ſe, nec frumentum vendi poſſe: qui civitatis intra muros clauſi, obſiderentur. Si Gilderuni Chani placeret, conceſſo commeatu libero, poteſtatem exeundi facere: perlubenter omnia ſe vendituros, quæ ipſi poſcerent. His Gilderuni continuo renuntiatis, idoneo civibus exituris commeatu, publica fide cavit. Itaque illis extra urbem prodeuntibus, accedere milites Turcici, quibus annona opus eſſet, ac neceſſaria comparare, ſine cujuſquam vel damno, vel injuria, ſoluto confeſtim pretio. Qua cives & regionis incolæ, diſciplina militari perſpecta, non ſe modo, cum urbe obſeſſa, Gilderunis poteſtati permiſerunt: verum ejus etiam caſtri, quod Album vocant, civitatumque Nigdes & Caiſariæ, deditionem fecerunt. Tum vero Caramaniæ princeps, rerum ſuarum trepidus, & quid ageret, ignarus: tandem capto cum animo ſuo conſilio, & quodam ad Bajaſitem ablegato, ſic cum eo tranſegit: ut oppidis nonnullis provinciæ ſuæ Gilderuni ſponte cederet. Is autem rebus hiſce geſtis, Pruſam reverſus, ad duos ibi menſes quievit. Inde nova expeditione ſuſcepta, Borlen adiit, eaque mox potitus eſt. Hinc ad amnem Kiſam progreditur. Ejus regionis princeps, cui nomen Iſvendiar, ad urbem Sinopen fuga ſeſe contulit. Bajaſites legato ad illum miſſo, pacis componendæ cauſa, quædam oppida ſibi retinuit: ditionem reliquam Iſvendiari reſtituit, ac Pruſam cum exercitu rediit. Evenerunt hæc anno DCCXCVII. 58

pag. 320.

CHR. 1396.

Secundum hæc rurſus Amaſiam Pruſa contendit. Inde petita Sivaſte, quæ quidem urbs ei mox a Caſi Burchane dedita fuit. Hanc pater Emiri Soleimani filio conceſſit. Erat princeps quidam, cui nomen Techrin begus. Ei bajaſites Erzingam, cujus erat dominus, non ita pridem ereptam, reſtituit: liberis tamen, tam maribus quam fœminis, obſidum loco retentis, & Pruſam miſſis. Poſt hæc Melatigen copias duxit. Iis in locis oppida, Diorrygem & Guxinen, ſui cum juris feciſſet: Pruſam reverſus, aliquamdiu quieti ſe dedit. Erat hic annus DCCXCVIII. quo tempore Temir Chan expeditione rurſus inſtituta, per regionem Parthorum arma circumtulit. Tandem progreſſus ulterius, & Chalepum Damaſcumque ducto exercitu, Chalepum univerſa cum regione finitima occupavit: Damaſcum fœde direptam populatus eſt, anno DCCC. 59. 60

CHR. 1397.

CHR. 1399.

Indicatum fuit a nobis ante hac, Gilderunem Chanem verſus omnes imperii ſui fines graſſatum, ditiones alienas invaſiſſe: quumque ne ſuæ quidem religioni deditis, parceret, Melatigen, Diorrygem, Guxinenque Turcomanis eripuiſſe: prorſus denique ſuis eos ditionibus per ſummam injuriam expulſos, profligaſſe. 61

Quamquam ne hoc quidem diſſimulandum, Turcomanos eas regiones, cum oppidis non magno labore ſuo paraſſe: nec, uti bonæ fidei poſſeſſores, jus ſuum longiſſimi temporis præſcriptione tutari potuiſſe. Nihilo minus hoc, quo dictum, modo ſuis ejecti finibus, ad Alcairenſis Sultani patrocinium ſe contulere, ſub ejus imperio ſede ſibi conſtituta. Potuit is tantum efficere, dum Gilderun Chan conjectis in Temirem Chanem oculis, ſollicite progreſſus ipſius obſervaret; ut opera ſua Turcomanos exſules in integrum reſtitueret. Illi tamen facile, certis adducti rerum argumentis, perſpiciebant: Bajaſitem non multo poſt haud dubie res novas moliturum. Itaque cum principibus cæteris, qui partim a Gilderune bello petiti, partim ſuis ſpoliati fortunis erant; cum Techrine videlicet, cum Germiano, cum Duzinone Aidinenſi bego, cum Menteſio denique, fœdus atque

ſocietatem inierunt . Omnes enim hi , quorum enumerata nomina , non minorum quaſi gentium domini dumtaxat in iis terris , verumetiam principes erant . Ab his ergo communi nomine miſſa fuit ad Temirem legatio , quæ cum ad ipſum perveniſſet , deploratis illorum principum ærumnis atque miſeriis , tantum apud eum oratione ſua perfecit , ut bellum ſe facturum Gilderuni , quo illatas ipſis vindicaret injurias , polliceretur . Ante tamen , quam bellum hoc Gilderuni Temir inferret , exſulum cauſa ſuos ad eum miſit internuntios , omnem (quod ajunt) lapidem moturos , ut inter utramque partem tranſigerent , idque dumtaxat unum impetrarent , quo fas reſtitutis exſulibus eſſet , tranquille ditionibus ſuis abſque injuria Gilderunis , utendis , fruendi . Verum hac legatione incaſſum miſſa , cum Temir a Gilderune deſpici ſe , contemnique videret : præpotentem coegit exercitum , quo ad urbem , quæ Sivaſte dicitur , adducto , magna illam celeritate per vim expugnavit & evertit , ipſa etiam arce diruta . Secundum hæc ingentes illas copias Damaſcum duxit . Interim vero Sultanus Alcairi , militibus ſuis Alcairo , Damaſco , Chalepo evocatis , haud procul Chalepo Temiri Chani occurrit . Pugnatum inter utroſque ſtrenue , ſed victus Alcairi Sultanus in Ægyptum profugit . Illo ſibi fugam conſulente , Chalepum & Chemeſam vi Temir expugnat . Quum Chemeſæ complura pereleganter exſtructa mortuorum monumenta cerneret , quinam in eis ſepulti conderentur , interrogavit . Reſponſum ab incolis , eſſe illa ſepulchra famulorum ſociorumque vatis Mahumetis : videlicet Chalidis , qui Velidis fuerit filius , & Kiabelechbaris , & Omeris , & Mueigæ , qui Mahumetis fuerit curſor . Hoc intellecto corpora quidem incolarum eſſe libera juſſit : ſed facultates omnes eis ademit . Chemeſa diſcedens , & Bealbecum profectus , id oppidum prius direptum vaſtari paſſus eſt . Bealbeco Damaſcum rediit , arcem urbis ejus occupaturus : verum oppugnatione prima nihil effecit . Igitur eam denuo vehementiori militum adgreſſus impetu , vi cœpit . Damaſco in poteſtatem redacta , reverſus eſt in Parthiam , & ad urbem Carabagum caſtris locum delegit , eoque cum ſuis in hyberna ſe contulit . Poſteaquam veris tempus adpetiiſſet , Amaſiam ſic duxit exercitum , ut Erzingam prius accederet , inde verſus Engurim pergeret . Ab altera parte ne Gilderun quidem Chan otioſus erat , ſed bello gerendo intentus , maximas cogebat copias . In primis vero Tatarorum ex regione Deſtenſi multitudinem prope infinitam ſibi adjunxit : quos per Moldaviam profectos , & in Romaniam effuſos , inde ſecum in Natoliam abduxit . Ad ſummam , talem ac tantum e Romania , Anatoliaque collegit exercitum , ut adverſariis ille copiis facile comparari poſſet . Cum his ergo profectionem verſus Engurim inſtituit , ſumtis ſecum in eis expeditionis ſocietatem filiis ſuis . Ubi jam cum exercitibus Imperator alter ab altero non procul aberat , forte Temir Chan die quodam Jovis , prima luce , proceſſit ad ſpatium medium inter amborum exercitus , atque ibi caſtris locum delegit , eaque foſſa circumducta munivit . Eodem & Gilderun Chan cum ſeſe ſub veſperam contuliſſet , caſtra pro ſuis itidem copiis metatus eſt . Tandem die quodam Veneris , ſummo mane , inſtructis ab utraque parte aciebus , e foſſato quiſque ſuo contra ſe invicem progrediuntur . Et Gilderun ita ſuos ordinarat , ut adverſario ſe non inferiorem futurum exiſtimaret . Rebus univerſis recte diſpoſitis , quum ſigna hinc inde ſublata volitarent , tubæ clangerent , tympana caſtrenſia pulſarentur , & jam jamque concurſuræ viderentur acies : tum vero Deſtenſes Tatari , violata fide militari , mox ad Temirem tranſierunt : itidemque milites e regionibus Germiani & Menteſii , quod ipſorum principes a Temiris Chanis partibus ſtarent , ad eoſdem ſe receperunt . Quo factum , ut

62

63

Edit. Pariſ. pag. 321.

potiſſima pars , & ipſum adeo robur exercitus , cui maxime fidebat , ab eo deficeret , ac perfidiæ macula ſe contaminaret . Quin etiam ſuis a militibus Turcicis , qui animis in eum nonnihil offenſis erant , deſertus fuit . Unus tantummodo Bulci filius ſuis cum copiis conſtanter adverſus hoſtem ſubſtitit , & animoſe pugnavit . quo Temir conſpecto : Proh quam feroces & truculenti ſunt iſti Derviſii , dixit : quanto cum ardore dimicant . Ad quæ de ſenatoribus quiſpiam : Non hi Derviſii ſunt , ait , ſed Chriſtiani . Tandem & Bulci filius animadvertit , incaſſum ſe tam acriter præliando laborare . Nam & ipſi Turci jam in univerſum fugæ ſe dederant . Itaque collectis ſuis , nonnihil ad alterum latus ex acie deflexit . Idem cum ſuis & Gilderunis filius Muſtaphas Zelebis fecit , qui etiam hoc prælio periit . Hæc quum ipſi Baſſæ vidiſſent , abducto ſecum Emire Soleimane , fugam arripuerunt . Sultanus Muchemetes cum ſuis Amaſiam repetiit . Solus adhuc cum prætoriano comitatu Gilderun Chan immotus ſtabat . Sed tandem in hoſtis poteſtatem venit , & ad Temirem perductus fuit . Ei Temir Chan pedes obviam proceſſit , exceptumque magna cum honoris delatione , ſuum in tentorium deduxit . Ibi quum ex equo , Temirianorum adjutus opera , deſcendiſſet : humi , pro more gentis , in eodem ambo tapete conſederunt . Prior Temir Chan de ſuis rebus cum Gilderune colloqui cœpit . Inde quum cibum una ſumerent , rurſum Temir colloquium exorſus : O Chan , ait , infinitas præpotenti Deo gratias & hymnos debemus uterque : tum quod mihi miſere claudicanti , ab ipſis Indiæ finibus , ad portas uſque Sivaſtæ urbis , imperium largitus ſit : tum quod ex altera parte tibi a Sivaſtæ mœnibus , ad ipſos uſque limites Ungariæ , dominatum conceſſerit . Si Deo luberet univerſum orbem terrarum partiri , quid majus claudo dare poſſet ? Iccirco non abs re magnis ipſi gratiis agendis obnoxii ſumus . Tu vero parum fortaſſe Deo gratus fuiſti , ac propterea talis ac tanta tibi calamitas accidit . Quæ cum dixiſſet , denuo Bajaſitem interrogans : Mi Chan , ait , ſi tua ſitum eſſet in poteſtate , mecum ut ageres pro libitu tuo : quid obſecro de me facere ? age veritatem dicito . Tum Gilderun Chan , quem ferocis animi hominem fuiſſe accepimus , non ſine bile reſpondiſſe fertur : Equidem te , ſi fortuna propitia meam in poteſtatem veniſſes , ferrea concluſum cavea mecum hinc inde circumduxiſſem . Quo Temir audito , mox e ferro caveam parari juſſit : & in eam , carceris loco , Bajaſitem incluſit . Secundum hæc , permiſſa militi licentia per univerſam regionem hinc inde ſe diffundendi , atque omnia rapinis vaſtandi . Temir ipſe Pruſam abiit , ibique theſauros Bajaſitis inventos ſibi vindicavit . Et quando jam imminebat hyems , ſimul & hybernavit in Anatolia , & proceres eos , qui ad ipſius patrocinium confugerant , tum fortunis ſuis reſtituit , tum muneribus ampliſſimis adfecit . Atque hoc modo ſinguli ſuas ad ditiones reverſi ſunt . Oſmanis vero provinciam , cui nomen Oſmania , Tataris Temir adtribuit . Quod quum Bajaſites inaudiſſet , magnum animo dolorem cepit . Erat in more Temiri , ut caſtra locum moturus , nonnunquam ad Gilderunem accederet , eoque perhumaniter ſalutato , rectene valeret , an ſecus , quæreret . Quodam ergo die Gilderun , hac occaſione , Temirem adloquens : Equidem fateor , ait , o Chan , ſic in fatis fuiſſe . Tibi divinitus deſtinata fuit victoria . Sed eſt , quod abs te petam : modo & audire me , & adnuere petitioni volueris . Ad quæ Temir : Quidquid , ait , a me petieris , o Chan , nequaquam tibi denegabitur , Tum Bajaſites : Hoc , unum , inquit , abs te peto , ne familiam meam aboleas , & Tataros uti tecum abducas . Mihi quod accidit , etiam tibi poteſt accidere . Non bonum eſt , ita ſævire velle , ut prorſus aboleas . His auditis , facturum ſe

64

Temir recepit, quod Bajasites postulasset. Adeoque coactis in unum Tataris, secum eos abduxit. Speraverat ille quidem futurum, ut quispiam filiorum Gilderunis ipsum conveniret: sed quia sibi metuebant, accessit nemo. Secundum hæc die quodam accidit, ut Temir compellato Gil-
65 derune, diceret: Equidem te mecum o Chan, in regnum meum abducam, ad urbem Semercandam: atque inde te remittam in regnum tuum. Ea Temiris oratio Gilderunis animum tam gravi mœroris vulnere percussit, uti ipse sibi mortem
Edit. Paris. consciisceret. Temir vero, quum ad iter se com-
pag. 322. pararet, Caramaniæ bego complures arces & oppida donavit: & Isvendiari Castamonam, Con-
66 gerim, & Calazugen concessit. Atque his rebus gestis, in regnum suum reversus est. Acciderunt
CHR. autem hæc omnia, quæ a nobis exposita sunt ha-
* 1403. ctenus, ab anno DCCC, usque ad annum * DCCCIV. Temir Chan apud Parthos annis XL. rerum potitus fuit: Gilderun vero, cujus mortem indicavimus, annis dumtaxat XIV. regnavit.

67 Filios Gilderun Chan sex habuit: quorum unus, Mustaphas Zelebis, amissus fuit in Temiriano prælio: quinque remansere reliqui superstites, Emir Soleimanes, Isa Zelebis, Musa Zelebis, Sultanus Muchemetes, & Casan Zelebis, qui tempore prælii adhuc erat ætate tenera.

Extincto Bajasite, convenerunt in unum Alis bassa, Eines begus, & Hazan aga: decretoque unanimi ex Anatolia in Romaniam reverti statuerant.

Sultanus Muchemetes Amasiam profectus, quieti se dedit, parum de rebus aliorum sollicitus. Isa vero, & Musa, varie se mutuo persequuti sunt in regione Carasina: donec Musa tamdem Isam comprehensum occidit. Quo facinore patrato, Prusam profectus, in otio vivens, a rebus
68 gerendis abstinuit. Non multo post, arma contra Musam quiescentem sumsit Emir Soleimanes. Hoc ille cognito, mox in Caramaniam arrepta fuga se recepit. Emir Soleimanes, ut res suas constabiliret, sororem suam, cum fratre natu minimo, Casane Zelebi, Constantinopolim misit, eosque Constantino dedit obsides: ne quod scilicet dissidium inter eos exoriretur, sed pacem potius inter se mutuo colerent.

Hinc in Romaniam transvectus Emir Soleimanes, Hadrianopoli cærimonia Turcis familiari
69 factus est Imperator, anno DCCCV.

CHR. Ejus rei nuntio accepto, legatum Sultanus Mu-
1404. chemetes Amasia misit ad Emirem Soleimanem, fratrem natu maximum, qui ei tum munera ferret, tum suis verbis hæc renuntiaret: Quando sic Deo visum fuit, domine ac frater natu maxime, ut parentem utriusque nostrum rebus humanis eximeret: magnopere mihi gratulor, te nobis salvum & incolumem relictum. Cui quum Emir Soleimanes vicissim venustæ formæ pueros, puellas, vestesque fericas, & alias res varias ac elegantes misisset: sancito fœdere mutuo, pacem inter se coluerunt. Post hæc ablegatis in Caramaniam suis hominibus, ejus provinciæ domino significari jussit Emir Soleimanes: daret operam, sic uti custodiretur Musa frater, ne qua posset elabi. Adeoque Caramum obtestari se, diligenter id curaret: modo ei grata Soleimanis esset amicitia. Si quidem hoc ab ipso impetrasset, vicissim ei se omnia caritatis & benevolentiæ officia exhibiturum.

Musa quum subolfecisset, Caramaniæ principem cum Emire Soleimane mutuam in gratiam rediisse: fuga sibi consulens, ad Isvendiarem propere concessit. Ejus rei fama ad Emirem Soleimanem delata, mox arma in Isvendiarem expedivit: cujus ditionem ingressus, propter Gerlen ad ripam fluminis castra locavit, & militem istic in hybernis habuit. Erat in iis locis nigra populus ingens, sub qua genio quotidie indulgebat, & helluabatur.
70 Tandem composito cum Isvendiare negotio, relictaque ipsius regione, profectus est Isnicam: ubi totos dies in conviviis & compotationibus exigebat. Nihilo minus secreto Musam secundum habuit Isvendiar, eumque navigio impositum, per pontum Euxinum in Valachiam deportari curavit. Erat id temporis Vaivoda Valachiæ quidam, cui nomen Murzes. Hic & hospitio excepit eum, & 71
viam aperuit, & auxilio fuit, ut Romaniam ingrederetur. Quum Hadrianopolim perveniisset, mox ab exercitibus, eo confluentibus, Imperator salutatus fuit. Emir vero Soleimanes, licet occupatam a fratre Romaniam intellexisset universam; nihilo tamen minus perpetuo luxu & helluationibus suis occupabatur. Et quoties e mero jam ebrius incaluerat, sæpenumero voces has ingeminabat: Musa, Musa, quid tibi meis in regionibus est negotii? Neque magno temporis interjecto spatio, securus ipse, ac metus omnis expers, a Musa fratre fuit obrutus. Ibi quum a ducibus & administris rerum suarum, ad Musam transeuntibus, ejusque militiæ se devoventibus, desereretur: fugam arripuit, in qua vicum ad quemdam perveniens, ab ejus incolis fuit interemtus. Eum vicum Musa, cum incolis universis, cujus tandem vel sexus, vel ætatis essent, igne subjecto concremari jussit, hac adjecta voce: Cur fratrem meum vobis necare libuit? Secundum hæc reversus Hadrianopolim, plene rerum potitus fuit anno DCCCXIII. Emir autem Soleimanes imperavit annis VII. CHR.

Ab hoc inchoata fuit Hadrianopoli structura templi longe amplissimi, cujus ipso superstite fundamenta jam ad eam altitudinem perducta fuerant; ut ejus loci, quo templum condebatur, superficiem æquarent. 1411.

Quum autem Sultanus Muchemetes, cujus Amasiæ sedes erat, de hisce rebus omnibus, ut erant gestæ, certior factus fuisset; nimirum Musam, Soleimane de medio sublato, Romaniæ sive Græciæ imperio potitum: bello Musam persequendum statuit, & expeditione suscepta, Prusam duxit: omnesque Anatoliæ provincias, Emiri Soleimani fratri non multo ante subditas in potestatem redegit. Itidem in Romania nec ipse Musa rerum suarum cura deposita, quid agendum sibi foret, circumspiciebat. Ante omnia Scachum Melicum, cui dumtaxat unus erat oculus, *pag.* 323.
Vezirem creavit: Samobunæ filium, Cadilescherum esse voluit: ducem stipendiariorum signiferis 72
præfecit: provincias denique suos inter familiares, ac militares viros distribuit. Reliquerat Emir Soleimanes liberos superstites, filium atque filiam: qui Constantinopolim profugerunt. Durantibus hisce dissidiis intestinis, etiam urbs Vidina, ad Danubium sita, defecit: sed Musa, ducto adversus eam milite, rursus imperium accipere coegit.

Idem Musa relicta Vidina, Buruvadam & Materam copias duxit, eaque oppida sibi subjecit. Magnam in omnibus provinciis tyrannidem exer-
73 cuit. Occupavit oppidum Chiupurlim, quod Lazari ditionis erat. Suos etiam excurrere nonnumquam jussit, ad ipsa usque mœnia Constantinopolis: ita quidem, ut ipso imperante, Constantinopolitani portas urbis aperire vix auderent. Accidit autem aliquando, ut ad Silyuriam accederet: quam dum oppugnaret, egregie se tuebantur oppidani, & in hostem animose pugnabant. Dum utrinque manus conseruntur, Scachus Melicus, Musæ Vezirazemes, hero deserto, Constantinopolim se recepit. His perspectis insidiis & astu Melici, vehementer animo Musa perturbari: conversoque itinere, Hadrianopolim reverti: & quis hujusce transfugii futurus esset exitus, secum ipse dispicere. Vicissim ex adversa parte Sultanus Muchemetes omnino cum Musa prælio congredi statuebat. Erat huic Vezirazemes, Bajasites bassa, quo cum sollicite consultabat, quonam modo navigiis in Romaniam transmitti fretum posset. Forte fortuna tum Scachus quoque Melicus ad Sultanum Muchemetem Constantinopoli vene-

rat. Itaque Bajasites bassa Muchemetis auctor erat, ut is etiam arcessitus, deliberationi adhiberetur; quid ipsi faciundum pareret, explicaturus. Ille vocatus in consilium, accessit: & intellecto, cupere Muchemetem in Romaniam exercitum transportare, modo de ipsius consilio viam rationemque commode transjiciendi cognosceret: Respondit, omnino Constantinopolim mittendos legatos, & cum Teggiure pacis ineunda fœdera, quo fieri permissu ipsius & adjumento transiectio posset. Non enim fretum ullo alio transmitti loco posse, cum Gallipolis in potestate Musæ sit. Erat id temporis insigni vir quidam auctoritate præditus, nomine Faselulla, qui Cadii sive judicis officio Geivisæ fungebatur. Is & 74
notus erat & familiaris admodum Teggiuri Constantinopolitano. Hunc igitur ablegarunt, uti cum Teggiure de pace ageret: qua inter utramque partem sancita, profectus Prusa Sultanus Muchemetes, ad litus maris e regione Constantinopolis accessit. Illi Constantinopolitanus Teggiur naves suas obviam misit, ipsum in Romaniam B
cum exercitu trasvehi curavit. Ejus Musa rei factus certior: Hadrianopoli relicta, regionem Lazari petiit. Interea venit Inzuam Sultanus Muchemetes, atque ibi castris locum delegit. Mox Alis begus, Eurenosis Begi filius, suis copiis ad Sultanum Muchemetem defecit: post quem & Michael, Jochzi Begi filius, cum milite suo ad eumdem accessit. Et erat is Musæ beglerbegus. Horum confirmatus subsidiis Sultanus Muchemetes, ulterius processit, & Hadrianopolim venit. Quotquot autem Turcici proceres per Romaniam hinc inde degebant, universi Musa deserto, ad
Sultanum Muchemetem se contulerunt. Nec a 75
Musæ partibus ulli mansere milites, præter Acanzios. Secundum hæc digressus Hadrianopoli Sultanus Muchemetes, Musam a tergo persequi non desiit, & cum eo propter oppidum Samocovam prælium iniit. Quum autem animadverteret Musa, non satis sibi virium esse ad resistendum: fugæ se dedit, & fugienti equus in profundum cœnum pro- C
lapsus fuit. Erat ei famulus quidam, vestium sartor, & servilis homo conditionis, cui nomen Sarudzes. Hic equo domini, sic humi prostrato, tendines incidit, captumque dominum suum Musam
ad Sultanum Muchemetem adduxit. Sub initium 76
noctis in tentorio quodam Musa strangulatus, statim eadem nocte Prusam avehi jussus est, ut istic in avi monumento conderetur. Imperavit annis tribus & dimidio. Mechemetem begum, Michaelis filium, qui Acanizorum dux erat in exercitu Musæ, captivum Sultanus Muchemetes ad urbem Tocatam deportari, & ibidem custodiri præcepit, Samobunæ vero filium, qui officio Cadilescheri fungebatur, cum uxoribus & liberis Isnicam jussit abduci, ubi mille asprorum annonam ei singulos in menses adsignavit. Peditum Musæ dux in Valachiam aufugit. Hoc modo Turcorum Imperator factus Sultanus Muchemetes, universa subacta
CHR. 1414. Romania anno DCCCXVI.

Inito regno, legatos ad omnes sibi vicinos prin- D
cipes misit, ac pacis & amicitiæ fœdera cum eis pepigit. Interea vero, dum adhuc Musa Muchemetesque bello semet invicem in Romania persequebantur: Caramaniæ princeps Prusam exercitum adduxit. Ejus expeditionis rumore ad se perlato, Ibases bassa, qui tum Prusæ cum bassæ imperio præerat, arcessitis ad se Prusæis civibus, uti cum eis de imminenti bello deliberaret:
Edit. Paris. Pag. 324. Caramaniæ princeps, ait, arma cepit, ut nos opprimat. Vos operam date, ut ad excipiendam illius vim, instructi sitis, & cum facultatibus vestris in arcem vos recipite. Mox qui locupletiores erant, in arcem suis cum rebus migrant. Posteaquam ad urbem Caramaniæ begus accessisset, Ibases arci semet includit. quo Caramanus animadverso, civitatem igne subjecto concremavit. Inde versus arcem cuniculos agere cœpit. Ibases exadverso cuniculis suis ad hostium cuniculos perductis, A
& aqua in eos derivata, Caramani fossores aquis obrutos exstinxit. Interim vero dum ad Prusam res utrinque geritur acriter, & citra intermissionem: inopinato Musæ cadaver eo deportatum, prope thermas monumento paterno infertur. Id ubi Caramanus fieri vidit, confestim motis castris, suam in provinciam exercitum abduxit.

Secundum hæc profectus e Romania Sultanus Muchemetes, transmisso freto, Prusam adiit, ibique majoribus coactis copiis, & adjunctis sibi duobus in belli societatem principibus, Isvendiare videlicet, ac Germiani domino; cum eis adversus Caramanum expeditionem suscepit. Ingressus autem Caramani ditionem, mox oppidum Varsacum subegit, incolis absque mora deditionem facientibus. Inde Coniam cum exercitu contendit, ubi quum princeps urbis ei suis cum copiis occurreret: prælium inter se commiserunt, quo Sultanus Muchemetes superior fuit, & Caramanus cum supremo copiarum suarum duce, Zebuco Mustapha, in hostium potestatem venit. Multis ultro citroque colloquiis habitis, tandem compositum fuit dissidium, & mutua reconciliata gratia: sed ita tamen, ut Caramanus Sultano Muchemeti tribus oppidis, & uni castro cederet. quorum locorum deditione facta, vicissim Muchemetes Caramanum muneribus cohonestavit, & libertati restitutum suam in provinciam remisit. Muchemetes ipse Prusam reversus, non diu istic hæsit: sed iter cœptum prosequens, trans fretum Hadrianopolim properavit, ut bello Valachos invaderet. In id bellum & a Caramano, & ab Isvendiare bego copias auxiliares impetravit: quibus ad suas adjunctis, in hostem progressus, ad Danubium castra locavit: ubi dum castellum exstrueret, magnam suorum manum in Valachiam trans flumen immisit, ut prædis actis eam depopularentur. Milites e Valachia salvi, nullo accepto detrimento, trans Danubium, maximis aucti spoliis, rediere. Quod cum regionis Vaivoda cerneret, aliud quod ageret, nihil habuit, quam ut pace cum Sultano composita, quotannis se tributum missurum polliceretur. eoque nomine filium daret obsidem. Quibus rebus gestis, Prusam 78
Muchemetes repetiit, & inde copias ad opidum quod Samsonis dicitur, traduxit: quo quidem occupato, complures in iis locis Tataros, a Temire Chane relictos, invenit. Hos edicto publicato, in Romaniam migrare jussit: & ditiuncula quadam, haud procul a castro Cunuza, donavit; ut ibi domicilia sibi constituerent. Erat 79
enim is locus incultus & desertus. Atque illa quidem vicinia & regio in hunc modum Tataros accepit incolas, qui eam in hodiernum usque diem possident. Interea dum his rebus intentus erat Muchemetes, in Anatolia seditio quædam coorta fuit, auctore Burgluze Mustapha, qui Scheichis Bedredinis quondam œconomus fuerat. Et Scheiches ille Bedredines, uti supra diximus, apud Musam Cadilescheri munus gesserat, Isnicæ deinceps exsulare jussus. Hic ergo Mustaphas in agrum Aidinensem profectus, magnam ibi seditionem excitavit: persuasis incolis, ut ipsius potestati se permitterent, & imperium lubentes acciperent: nomen interim prophetæ mentitus, ut eo facilius res novas moliretur. Ubi de hoc motu Isnicæ Scheiches Bedredines accepisset, œconomi videlicet sui res tantum incrementi sumere: mox Isnica relicta fugam arripuit, & Isvendiarem adiit. Apud hunc quum aliquamdiu substitisset, navim conscendit, & itinere maritimo Valachiam petiit. Sultanus autem Muchemetes intellecto, habere jam Burgluzam Mustapham selectorum militum ad tria millia: copias suas in eum, duce Sultano Murate filio, misit. Is ubi, Bajasite bassa expeditionis socio, cum exercitu ad defectionis auctorem pervenisset: accidit, ut impetu repentino se invicem invaderent, & manus tam animose conserent, ut illo prælio ingens hominum multi-

titudo caderet. Tamdem Burgluzes Muſtaphas, in fruſta conciſus periit. Hac de illo, & complicibus, obtenta victoria, rediit ad priſtinum imperium omnis ea ditio, diſtributa deinceps inter
80 Sultani Muchemetis milites. His rebus geſtis, Bajaſites baſſa cum Sultano Murate Maniſſam duxit exercitum: quo ipſo etiam in loco quidam erat homo ſeditioſus, Torlaces Huggiemal, ſtipatus bis mille viris, qui eum ſectabantur. Hos quum Bajaſites adſecutus fuiſſet, terga dare coegit, & ipſum Torlacem, cum aliis aliquot conjuratis captum, ibidem ſuſpendio necari juſſit. Interim profectus Serras Sultanus Muchemetes, eam civitatem occupavit: & cum animo ſuo conſtituit, Salonicam quoque militum corona circumdare. Durante vero Serrenſis urbis obſidione, Scheiches ille Bedredines, quem in Valachiam profugiſſe diximus, Romaniam ingreſ-
81 ſus, aliquot ſophilarios ante ſe miſit in agrum Zagorenſem, vulgo perſuaſuros, imperium Scheichi Bedredini divinitus eſſe deſtinatum. ſaltim paucos intra dies adventum ejus præſtolarentur. B Quum ergo Scheiches Bedredines jam propius ad eos accederet, magnus ſeditioſorum numerus ad ipſum confluxit, & illorum quoque non pauci, *Edit. Pariſ. pag. 325.* quos imperante Muſa beneficiis obnoxios in magiſtratu ſibi reddiderat, dum apud illum Cadileſcheri officio fungeretur: ita quidem, ut hominum copiis non contemnendis cinctus eſſet. Verum, iidem animadverſo, minime felicem futurum motus illius exitum: Bededrine deſerto, etiam arma, quæ ſumſerant, depoſuerunt. Harum turbarum accepto nuntio, inſignem exercitum in agrum Zagorenſem Sultanus Muchemetes expedivit: qui Scheichem Bedredinem ibi deprehenſum ceperunt, & captum Serras ad Sultanum Muchemetem adduxerunt. Erat apud Sultanum magnæ quidam doctrinæ vir, nomine Meulana Cheider, oriundus e Parthia, unde ſe ad Muchemetem contulerat, qui eum pro viro ſancto colebat, & a latere ſuo numquam diſcedere patiebatur. Is hanc ſententiam tulit, ut capitis C quidem ſupplicium Scheiches Bedredines lueret: ſed minime tamen fiſco facultates ipſius adplicarentur. Sultanus ergo Muchemetes, hac in eum lata ſententia, pœna ſuſpendii apud Serras hominem adfecit. Poſtea vero, quam exſpiraſſet; cadaver ejus de patibulo detractum, & terræ mandatum fuit. Inde Sultanus Muchemetes Pruſam reverſus, ad aliquod ibi tempus ſubſtitit. Hadrianopoli templum, quod frater ejus Emir Soleimanes exſtruere cœperat, abſolvi curavit. Aliud etiam Pruſæ fanum, cum ſchola & xenone, condidit. Atque hiſce geſtis rebus, vivendi finem fecit. Ejus loco Sultanus Murates filius Imperator factus eſt, anno DCCCXXIIII. qui
CHR. 1422. Pruſæ cadaver patris monumento, pro more intulit.

82 Secundum hæc ſequuta fuit univerſorum in Anatolia defectio, nimirum Iſmyræ principis, &
83 Mentheſii: & ad ſummam, omnium ab omni parte procerum. In Romania namque pro Sultano ſe quidam gerebat, cui nomen Duſmes Mu-D
84 ſtaphas. Is filium ſe Gilderunis Chanis profitebatur, & plerunque ſolebat in oppido Vardario degere. Tranſierunt in partes ipſius etiam proceres quidam ejus familiæ, quos Eurenoſes begos vocant. Horum ſubſidiis adjutus, Serras obſedit: quæ quidem urbs, una cum arce, mox deditionem fecit. Hinc progreſſus ulterius, Hadrianopolim ire perrexit: quo quum acceſſiſſet, incolæ portis recluſis, ejus ſe fidei poteſtatique permiſerunt. Ad ſummam, tota Romania in partes ejus conceſſit. Alio tamen Porta loco non erat, quam Vardarii. Poſteaquam Sultanus Murates, qui hoc tempore Pruſæ degebat in otio, de hiſce motibus certior factus fuiſſet: Bajaſitem baſſam copiis inſtructum miſit, qui hunc regno depelleret. Quum primum is Hadrianopolim in Romaniam veniſſet, ab hero ſuo defecit, ac Duſmi Muſtaphæ ſe dedidit: a quo viciſſim Veziris dignitate A fuit ornatus. Eidem & Iſmyræ princeps, Chuſeines begus ſemet adjunxit. Magnum autem pe- 85
ditum numerum, quos Azapos vocant, collegit Duſmes hic Muſtaphas, & inſignia conceſſit illis privilegia, qui ſponte militiam ipſius ſectabantur. Quum igitur ingentem jam coegiſſet exercitum, eo conſilio diſceſſit Hadrianopoli, ut Pruſam contenderet. a qua urbe quum jam itinere unius diei abeſſet, Vezirem ſuum, Bajaſitem baſſam, ſupplicio capitis adfecit. Interim Murates quoque de bello gerendo cum ſuis deliberabat. Suadebant vero, qui huic a conſiliis erant, ut Mechmetem begum, Michaelis filium, e carcere Tocatenſi revocaret, ac libertati reſtitueret. Hunc igitur arceſſitum e cuſtodia, ſecum in expeditionem hanc Sultanus Murates ſumſit, ac Pruſa 86
relicta, ad amnem Ulubatam proceſſit, & juxta pontem caſtra metatus eſt. Eodem quum & Duſmes Muſtaphas veniſſet, ex altera parte pontis locum caſtris delegit. Hoc modo collocatis 87
ex adverſo copiis utriuſque principis, Mechemetes begus, Michaelis filius, militibus a Duſme Muſtapha ſtantibus cognoſcendum ſe præbere, ac peramanter eos compellare. Quo facto, quum proceres atque milites, qui ſe cum Duſme Muſtapha hac expeditione conjunxerant, Michaelis filium adgnoviſſent: noctu fluvium Ulubatam tranſgreſſi, ad Sultanum Muratem ſe contulerunt, eique ſe dediderunt. Id ubi Duſmes Muſtaphas 88
fieri vidit, ad amnem Bugam profugit: magnaque pecuniæ vi Bugæ oppidi Cadio donata, ejus ope ſalvus evaſit: & propter Gallipolim trans fretum in Romaniam reverſus, ibidem ad aliquod tempus quievit, navibus in terram ſubvectis. 89
Eum ſine mora ſequutus a tergo Sultanus Murates, copias ſuas mercatorum navigiis impoſitas in adverſum litus vehi curavit, & caſtris in Ezea planicie locum cœpit. Tum vero Duſmes Muſtaphas motis caſtris, verſus Bolairem fuga ſe recepit: unde quum Hadrianopolim pergeret, a ſuis deſertus fuit. Nec multo poſt captus, & Hadrianopolim ad Sultanum Muratem perductus, illius juſſu de pinna quadam ad murum urbis ſuſpenſus laqueo vitam finiit. Mox ibidem Sultanus Murates in regium thronum collocatus, & imperator a ſuis ſalutatus eſt, anno DCCCXXVII. CHR. 1425.
Erat ei frater in Anatolia, cui nomen Muſtaphas. Is etiam magnas ibi turbas dedit. ſed tandem Murates expeditionem adverſus fratrem ſuſcepit, & Iſnicæ captum necari juſſit: unde Pruſam vectus, & juxta patrem conditus fuit. Secundum hæc rediit Sultanus Murates Hadrianopolim, quo quum perveniſſet, de Vaivodæ Valachi defectione cognovit. Quapropter ductis in Valachiam copiis, regionem univerſam fœde diripuit, & am- *pag. 326.*
plis potitus ſpoliis, Hadrianopolim reverſus eſt, anno DCCCXXVII.

Inde rurſus in Anatoliam profectus, Iſmyræ principem ditione ſua expulit, & præterea regionibus, Menteſianæ, Aidinenſi, Sarchaniæ, & Chemidenſi, præſidia ſuorum impoſuit, deductis eodem coloniis, & agris inter ſuos diſtributis. Geſta vero fuerunt hæc eodem anno CHR. 1425.
DCCCXXVII.

Poſt illa quum ad tempus aliquod Pruſæ ſubſtitiſſet, quieti deditus: tamdem ſuſcepta rurſus in Romaniam profectione, Lazari ditionem ingreſſus eſt, eaque Deſpotam ſenem prorſus ejecit, 90
anno Mahumetano DCCCXXIX. CHR. 1427.

His exantlatis laboribus ac moleſtiis, quieti ſe quidem dedit, ſed non diuturnæ: dum Anatoliæ montana peteret, captandæ frigidioris auræ cauſa. Rurſum vero transjecit in Romaniam, & armis Lazaro illatis, univerſam ejus regionem populatus eſt, anno DCCCXXX. CHR. 1428.

Hinc quidam ex proceribus, cui nomen Hoſer begus, in Anatolia ditionem Zietucam Muratis CHR.
imperio adjecit, anno DCCCXXXI. quum interim 1429.
Sultanus ipſe Hadrianopoli quiete ſe reficeret. 91

CHR. 1430. Ibidem mortuus eſt Ibraimes baſſa, Chelilis baſſæ pater, anno DCCCXXXII.

Murates autem quietis & otii longioris impatiens bellum ſe ſuſcepturum ſuis edixit, divinitus ſibi mandatum, itaque maximas copias ad urbem
92 Salonicam adduxit, eaque potitus eſt, exercitu
CHR. 1431. ſpoliis opimis ditato: quod quidem accidit anno DCCCXXXIII.

Capta Salonica, nonnihil a bellicis occupationibus abſtinere conſtituit, & ad montana Zogæ
93 profectus eſt. quo tempore natus eſt ei filius,
CHR. 1431. cui nomen Muchemetis impoſuit, eodem anno DCCCXXXIII.

Edito in lucem filio, novos ſignari juſſit aſpros: moxque rurſus ad Montana ſe contulit. Id temporis etiam Hadrianopoli templum, & ibidem in arce veteri palatium elegans ac delicioſum exſtrui
CHR. 1432. juſſit, anno Mahumetano DCCCXXXV.

Anno autem ſequenti proximo, quum Hadrianopoli degeret, quodam Mercurii die, ſub veſperam, uſque adeo lumen ſolis defecit: ut tenebræ terram occuparent. Eodem anno cometes etiam B caudatus adparuit.

94 Tunc & Eurenoſis begi filius, Alis begus, in Albaniam copias duxit, irrito plane conatu.
95 Neque multo poſt, Herzegovinam adgreſſus,
CHR. 1433. ibidem quoque cum exercitu victus fuit, anno DCCCXXXVI.

Hac clade accepta, dum Hadrianopoli Murates Sultanus quieſceret; limitanei duces, præſertim Sinan begus, Iſacus begus, & Turchanes begus, eum adeunt, & orant: poteſtatem ſibi faceret, invadendæ ac depopulandæ Albaniæ. Quod quum eis conceſſiſſet, ipſe prærultum prope
CHR. 1435. Pruſam montem adiit, quem nunc montem Calogerorum vocant: ubi æſtatem illam anni DCCCXXXVIII. exegit. Inde reverſus Hadrianopolim,
96 adductam juſſu ſuo Bulci filiam matrimonio ſibi junxit.

Hoc anno rurſus Eurenoſis begi filius, Alis begus, in Albaniam profectus, maximas
CHR. 1436. prædas egit, & ampla ſpolia reportavit, anno C ſolida fuit amicitia junctus.
DCCCXXXIX.

Murates autem cum exercitu Caramaniam ingreſſus eſt, ſed rebus cum Ibrahime bego, regionis principe, tranſactis; pax inter eos conſtituta
97 fuit. In reditu caſtrum Buruzen ſibi ſubjecit, an-
CHR. 1437. no DCCCXLI.

Inde repetiit Hadrianopolim, atque ibi templum ædificare cœpit: quum quodam Veneris die, ſummo mane, primum lapidem manibus ipſe ſuis poſuiſſet.
98 Poſt hæc in Ungariam irripuit, & ſex in ea ca-
CHR. 1437. ſtellis potitus eſt, anno DCCCXLI.

Unde reverſus, aliquamdiu bellis abſtinuit: & inſtituta ſolemnitate maxima, Sultanum Muchemetem filium circumcidi curavit. Hac feſtivitate peracta, Semendriam duxit exercitum, eam-
99 que munitionem in poteſtatem redegit, anno
CHR. 1438. DCCCXLII.

100. Hinc ad Albam, quam Græcam vocant, ac-
ceſſit: ſed quum eam expugnare non poſſet, ab-
101 ductis copiis, aliud iter arripuit, Novam adeun- D
do: quam arcem, cum omni agro finitimo, ſuæ ditionis fecit. Ulterius etiam progreſſi, Romaniæ beglerbegus eunuchus, cui nomen Scachus
102 Abedines baſſa, & Edzes begus, & Iſacus begus omnem illam provinciam rapinis exhauſtam Muratis imperio ſubdiderunt, anno DCCCXLIII.
CHR. 1439.

Sultanus autem Murates, relictis hiſce locis, Hadrianopolim reverſus eſt: ubi quum aliquantiſ-
103 per ſubſiſteret, Meſiti bego id negotii dedit, ut per Valachiam in Ungariam penetraret, omnemque regionem illam direptam vaſtaret. Sed Meſi-
CHR. 1440. ti Ungariam ingreſſo, non ex animi ſententia ſucceſſit expeditio. Quippe cum univerſis copiis
104 ſuis cæſus & interemtus fuit, anno DCCCXLV.

Ejus cladis accepto nuntio, Sophiam Murates Sultanus ſe contulit: ibique caſtrametatus, beglerbegum Romaniæ, Schachum Abedinem baſ-
A ſam, cum univerſis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris, expedivit: ut peragrata Valachia, Ungariam popularentur. Eos in Ungaro-
105 rum fines delatos impreſſione ſubita Jancus invaſit, cæcidit, interemit: ipſo etiam beglerbego necato, & eamdem cum Meſite belli fortunam experto. Contigerunt hæc anno DCCCXLVI.

CHR. 1441. Caramaniæ begus de hiſce Turcorum cladibus certior factus, Anatoliam cum copiis ingreſſus, Belulen oppidum tentavit. Id ubi ſignificatum Sultano Murati fuiſſet, expeditione magna celerita- *Edit. Pariſ.*
te ſuſcepta, Ibrahimi Caramano bellum intulit: *pag. 327.*
quo in montuoſa loca, præque ſaxis invia, dilapſo: tranſactum denique negotium fuit, & Sultanus Murates Hadrianopolim rediit.

Accepit autem id temporis nuntium de morte filii ſui, Sultani Aladinis, qui Amaſiæ rebus humanis exceſſerat. Dum propter illius obitum ad-
106 huc in luctu eſſet, rex Ungarorum, cum Janco & Lazari filio, ſeſe movit, & cum exercitu ad
107 cliſuras Isladinas acceſſit. Adverſus hos profectus Romaniæ beglerbegus Caſanes baſſa, cum Turchane bego, & univerſis Romaniæ copiis, & cum Acanziis, prælio cum eis congreſſus eſt. Sed cum Turchanes begus, amiſſo vigore animi, præ formidine ac deſperatione ſe fugæ dediſſet: Caſanes baſſa cum reliquis militibus, quotquot adverſus hoſtem cum eo ſubſtiterant, cæſus fuit. Sultanus autem Murates, perlata ad ſe rei tam infeliciter geſtæ fama, cum omnibus Genizaris, & aulæ comitatu, Hadrianopoli diſceſſit: & evocatis undique omnibus ad hanc militiam, qui arma ferre poſſent, etiam pedites Europæos magno numero conſcripſit. Gerebantur autem hæc hiberno tempore, quum ingens frigus eſſet. Ubi ad Chriſtianorum caſtra perventum fuiſſet, multis utrinque dimicatum levioribus prælliis. Tandem vero Chriſtianis exercitum abducentibus, etiam Murate itinere converſo Hadrianopolim ſe recepit: pace prius inter ſe, Lazarique filium ſancita, cui principatum reſtituit, & ex illo tempore 108

Interea Caramanus Ibrahimes begus Anatoliam, moto bello, turbavit. quod ubi nuntiatum Sultano fuiſſet, in Anatoliam tranſiit: & cum Genizarorum, aulici comitatus, Antoliæque copiis, Caramanum invaſit; qui mox fuga rebus ſuis conſuluit. Erat apud hunc in auctoritate maxima Sarumes quidam Jacupes, pro viro ſancto habitus. Is ad Sultanum Muratem ablegatus, invicem utrumque ſibi reconciliavit. qua pace confecta, Murates exercitu dimiſſo, Maniſſam profectus eſt: ubi quum ſponte ſe imperio abdicaſſet, filium ſibi Sultanum Muchemetem ſubſtituit,
eique Chelilem baſſam Vezirem adjunxit, cum 109
Meulana Chuſrone, qui officio Cadileſcheri fungeretur: amborum virtuti ac fidei tam filio, quam provinciis imperii commendatis. Id factum anno Mahumetano DCCCXLVII.

CHR. 1442. Rex autem Ungariæ cum Janco novæ ſemet expeditioni accinxit, ductis ſecum Ungaris, Germanis, Bohemis, Polonis, Italis, & Valachis: quorum omnium ingens erat multitudo, videlicet
hominum ad octuaginta millia. Tormenta quo- 110
que bellica rotis impoſita vehebantur, numero quadringenta. Milites ipſi ferro prorſus armati tectique conſpiciebantur. Quumque tranſmiſſo ad albam Græcam Danubio, fines imperii Turcici tranſgreſſi fuiſſent: Materam & Schulium oppida
vaſtarunt. Inde promotis ad Nicopolim caſtris, 111
in omnem illum agrum ferro & igni ſævierunt. Arcem quoque Buruvadam occuparunt, & impoſito præſidio munierunt. Quum a Nicopoli copias abducerent, ſequutus eos cum ſuis a tergo Mechemetes Nicopolis begus, Syruſis begi filius, & agmen extremum adortus, complures occidit, cataphractos quoſdam interceptos ad Portam miſit. De hiſce motibus Sultanum Muratem mox Vezires certiorem reddiderunt. Is Maniſſæ tum degebat, quo ſe quietæ vitæ ſtudio non ita pridem con-

tulerat. Quamquam vero ſerius harum rerum nuntium acciperet, tamen ad iter mature ſe comparans, Gallipolim advolavit: quo jam Itali magna cum claſſe adpulerant, & quo minus in Europam tranſmittere poſſet, impediebant. Quamobrem verſus Conſtantinopolim cum exercitu profectus eſt, & e regione illius loci, quo loco nunc ascis novæ ſtructura cernitur, mercatorum navigiis uſus, in Romaniam transjecit. Quum Hadrianopolim perveniſſet, monſtrati ſunt ei Chriſtiani cataphracti, quos Mechemetes begus ceperat, & illuc miſerat. His viſis, vultum erigens: Bene nobis res noſtræ ſuccedent, ait, propitio Deo. Statimque cum præpotenti, tam ex Anatolia, quam Romania collecto exercitu, magnaque peditum manu recens conſcripta, Hadrianopoli diſcedens, in hoſtem recta duxit. Concurrerunt exercitus ad ſtagnum ſive paludem Varnenſem, ubi dimicatum inter eos acerrime, multa cum effuſione ſanguinis. Rex Ungarus ab uno latere pugnabat, ab altero Michael ille, cognomento Niger: & tanto quidem cum impetu Muratis invaſere copias, ut hoſtium utrumque cornu in fugam propellerent. atque hoc in conflictu beglerbegus Anatoliæ cæſus fuit. Solus adhuc Murates cum agmine ſuo ſtabat immotus, cæteris ab utroque latere proſtratis, aut fuga dilapſis. Ibi tum Murates erectis ad cælum oculis, opem ſui numinis & Mahumetis implorare ſolliciteque precari, ne ſe tam præſenti periculo rerum deſereret. Quibus precibus ita conceptis, mox aleam prælii mutatam vidiſſes. Quippe rex immodica ferocientis animi temeritate impulſus, in medios Turcos equum adegit, & ſummo cum niſu Muratis ipſius caput petiit. Dum in hunc modum furibundus progreditur, caſu quodam accidit, ut equus regius ad terram prolaberetur. Tum quidam e peditum numero, & alius ex ordine Genizarorum, adcurrentes; equi tendines inciderunt. Itaque rege humi proſtrato, mox provectæ vir ætatis, Cheſer begus, qui tunc adhuc ex Elpia familia ſuperſtes erat, ex equo deſcendens, regi caput amputat, & Sultano Murati offert. Is hoc ſpectaculo lætus, confeſtim regium caput haſtæ jubet adfigi. Quod ubi factum fuiſſet, haſta in altum ſublata clamari cœptum, regis hoc caput eſſe. Tum vero Turci, qui prius fugæ ſe dederant, hoc audito clamore, reflexis equis, rurſus ad Muratem confluxerunt. Qua re a Chriſtianis animadverſa, cum reliquis eorum copiis Jancus in fugam ſe conjecit. Hoc modo victis Chriſtianis, ac fugientibus, Turci eos ab omni parte perſequi, ac plurimos occidere. Interea vero Genizari, ac pedites Turcici, currus & impedimenta Chriſtianorum adorti diripuerunt, & ingenti potiti ſunt præda: qua quidem ad Sultanum Muratem adlata, mutuo ſibi gratulati ſunt, & illum diem in faſtos referri juſſerunt. Exactumque fuit ab eis totum hoc triduum omni genere hilaritatis. His rebus geſtis, imperium Sultanus Murates iterum Sultano Muchemeti filio reſtituit, & ipſe Maniſſam reverſus eſt. Muchemetes regno rurſus inito, mox aſpros novos ſignari nomine ſuo juſſit, anno DCCCXLIX.

In ipſis autem Muchemetici regni novis auſpiciis, urbs Hadrianopolitana tota flammis accenſa conflagravit: & Genizari ſeditione commota, majores annonas poſtularunt: non plebi dumtaxat injecta trepidatione, verumetiam beglerbego Chadumi baſſæ mortis intentato periculo: qui vix in arcem ad Sultanum Muchemetem elapſus, ſaluti ſuæ conſuluit. Interim Genizari per urbem fœde graſſari, & omnia per ſummam inſolentiam diripere: donec tandem eis annona ſemiſſe unius aſpri augeretur, atque ita tumultuantium animi ſedarentur.

Compoſitis hiſce turbis, Chelil baſſa Vezir, & alii Romaniæ proceres, unanimi conſilio & conſenſu Maniſſa Sultanum Muratem iterum ad ſummam rerum arceſſiverunt: qui hoc accepto nuntio, mox ad Sultanum Muchemetem ſe contulit Hadrianopolim, & hyeme ſequenti cum exercitu Moream ingreſſus eſt: ubi quum civitatem Geremen expugnatam dediſſet excidio, & alia quædam oppidula cepiſſet: abductis copiis, Hadrianopolim rediit, anno DCCCL.

Caſtris Hadrianopoli motis, in Albaniam duxit, & arcem Cotziacum in ditione Joannis occupavit, ac univerſam regionem rapinis exhauſit. Albanorum princeps Iſcodaræ dominus, cum ſuis cedens aufugit. Itaque Murates magnam regionis illius partem adjunxit imperio ſuo. quumque Chriſtianorum templa diruiſſet, ac in meſſitas commutaſſet: Turcorum colonias in illa loca deduxit.

His Murate rebus occupato, nuntii advenere, qui ſignificarent, Ungaros, Saxones, Boemos, Germanos, & Valachos, maximis coactis copiis, jam ad Albam uſque Græcam adpuliſſe, progreſſuros ad ipſos Coſovæ campos. Ejus rei fama Sultanus Murates impulſus, Albania relicta, Sophiam ſumma feſtinatione acceſſit, ibique ſubſtitit, in omnem partem intentus, quo ſcilicet erupturus hic motus eſſet. Simul expeditis in omnes provincias litteris, milites univerſos arma capere, & abſque mora in caſtra convolare juſſit. Fuere denique collecta decem millia Genizarorum, & alia decem millia peditum, qui Turcis Azapi dicuntur. Præterea magnus hominum numerus ad eum confluxit ex iis, qui a militia cæteroquin erant immunes. Habebant enim Muratem pro viro ſancto. Copias ad ſummam innumerabiles collegit, ab aliis etiam rebus, bello gerendo neceſſariis, egregie inſtructus: a tormentis majoribus, inquam, bombardis, haſtis, arcubus. Arceſſivit etiam ad hanc expeditionem Sultanum Muchemetem filium, ut in ea patri comes adeſſet. Interea vero, dum in hoſtem ipſe proficiſcitur: Valachi Danubium navigiis transjiciunt, ut omnem agrum Nicopolitanum ferro ac flammis vaſtarent. ſed is conatus ex ipſorum animi ſententia non ſucceſſit. Quippe limitanei proceres in iis locis, Mechemetes begus, & Iſa begus, & Uſguris filius, cum Acanizorum copiis Valachos adorti, multos ex eis interfecerunt. Quod ubi factum Murates accepit, non parum exhilaratus, alacri mox animo verſus Coſovæ planiciem cum exercitu profectus eſt. Ducebat enim hominum ad octuaginta millia, tam equitum, quam peditum. Ad Coſovæ campos quum perveniſſet, obvium habuit Jancum. Quapropter utrinque pugnandi facto initio, diſploſa fuere continuo diei noctiſque ſpatio tormenta bellica. Tandem Jancus in hoſtem acie producta duplici, Turcos ab utroque cornu fuſos terga dare coegit. Jamque ſolus adeo comitatus aulicus, Sultano Murate non deſerto, locum ſuum in acie tuebatur. Objectabant Chriſtianis ſcuta ſua Genizari, tormenta bellica in eos dirigebant, ſclopetos obvertebant undique. Simul a tergo camelis, mulis, & curribus ſeſe munientes, tam fortiter hoſtis impetum ſuſtinebant: ut Muratem cum hiſce copiis ſuis, Chriſtiani loco ſummovere nulla vi poſſent, nec aliqua clade adficere. Quum autem profligati prius a Chriſtianis in utroque cornu Turci, Chriſtianos armorum onere nimio gravatos animadverterent: de induſtria fugam arripientes, inſequendi viam eis aperuerunt. Quippe Chriſtiani ſe mox, inſtar diluvii cujuſdam, concitatis equis, diffudere. Sed Turci, qui fugam inierant, equorum curſu ad latus inflexo, expeditos & inermes Chriſtianorum milites invaſerunt, quos nudos eſſe norant, & in eos alacriter acinaces ſuos ſtrinxerunt. Id illi quum fieri cernerent, celerrime cataphractos equites ſuos ſequuti ſunt: quibus ubi jam non eſſet integrum, in Turcos aciem denuo convertere: tandem mutuis ſe vulneribus confice cœperunt, atque ita ſolutis & diſſipatis ordinibus, exercitus omnis in fœdam ſe ſe fugam conjecit. Tum vero Turci, quos antea fugiſſe dixi-

112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123

Edit. Pariſ. pag. 328.

pag. 329.

CHR. 1444. CHR. 1445.

diximus, hinc inde conglobati, Christianis a tergo ad ipsam usque munitionem castrorum inhæserunt: fuitque deinceps pugnatum utrinque toto illo die, usque ad vesperam, & a vespera rursus ad diluculum usque. Jancus autem, quum ita rem geri videret, astu se ab exercitus Christiani reliquiis e castris subduxit & profugit. Christianis ad extremum victis, Janci rebus omnibus, cum tormentis, & universo adparatu bellico potiti fuere Turci: quibus ad Sultanum Muratem adductis, unus alteri porrecta manu, mutuo semet excepere gratulabundi, totumque triduum eo loco quiescentes, veluti festivitatem quamdam, singulari cum hilaritate celebrarunt. Inde Sultanus Muchemetes ante patrem Hadrianopolim profectus est. Gestæ vero fuerunt hæ res in Cosovana planicie anno DCCCLIII.

124 CHR. 1448. Murates etiam Muchemetem filium sequutus est Hadrianopolim, ibique tempus ad aliquod in otio vixit: ita tamen, ut Romaniæ beglerbegum cum copiis ablegaret, ad exstruendum arcem Gergonim. qua perfecta, Murates in Anatoliæ montana, captandæ frigidioris auræ causa, se contulit, anno DCCCLIII.

125 CHR. 1448. 126 E montanis reversus, expeditionem in Albaniam suscepit, ut arcem Beligradensem occuparet. Sed irritus ille conatus fuit, ideoque rediit Hadrianopolim, nec amplius ab illo tempore ulli vel expeditioni, vel bello interfuit: exstinctus die quodam Mercurii, qui decimus erat mensis Mucherenis, anno DCCCLV. quum annis triginta unum imperasset.

CHR. 1450. Successit patri Sultanus Muchemetes filius in administratione regni, statimque decimo sexto die dicti mensis exercitum in Caramaniam duxit, & bellum principi Caramano, Ibrahimi bego, intulit. Sed eo non multo post composito, reversus est Hadrianopolim, atque ibi novam arcem ædificare cœpit, eodem anno DCCCLV.

CHR. 1450. CHR. 1451. Anno sequenti proximo, videlicet DCCCLVI, non procul a Constantinopoli, loco quodam a tergo Galatæ oppidi sito, munitissimam arcem ad mare condidit.

127 128 Absoluto hujus arcis ædificio, mandata cum literis in omnes provincias suas expedivit, quibus omnes tam Anatoliæ, quam Romaniæ coegit exercitus, conductis etiam vicies mille peditibus. Genizarorum erant ad decem millia. Convolarunt & alii complures ad eum, quibus alioqui militandi necessitas non incumbebat. Bellica quoque tormenta fundi jussit, instar draconum. Ita cum omni tormentorum adparatu, tantisque cum copiis Hadrianopoli profectus, castra Constantinopoli admovit: displosisque tormentis, muros, & pinnas eorum disjecit. Christiani, quotquot urbi præsidio erant, fortiter illi quidem se defendebant: sed urbem tueri contra vim Muchemetis haud poterant. Is enim, concessa militi licentia, diripiendi Constantinopolim, modo eam occupassent, usque adeo Turcorum animos accendit: ut magno illam cum impetu invaderent, oppugnarent, per vim denique caperent. Potiti vero sunt urbe Turci, 129 die vigesimo mensis Rebuilulæ. Sultanus Muchemetes urbem captam ingressus, hinc inde per eam obequitavit, obstupescens ad inusitatas ædificiorum formas. Quum in Atmindanem pervenisset, columnam ibi lapideam vidit, cui triplex erat impositus serpens aheneus, idemque triceps. Illum conspicatus, quidnam hoc esset idoli, quæsivit. Simul in eum contorta magna vi clava ferrea, quam pusdiganum Turci vocant, uni de tribus illis capitibus serpentinis labrum inferius comminuit. Quo facto, mox serpentes in urbe magno conspici cœpere numero. Quapropter auctores ei fuere quidam, ut missum deinceps illum serpentem faceret: quando per id simulacrum effectum fuerit, uti serpens in urbe nullus esset. Hinc ea columna in hodiernum adhuc diem durat. Et quamquam unius aheneiserpentis inferiore labro dejecto, serpentes in urbem venerint: nocere tamen nemini possunt. Erat etiam erectus equus aheneus, cui statua quædam equestris insidebat. Utrumque Muchemetes demolitus est. Fertur autem hac statua pesti præclusus fuisse aditus, quo minus in urbem penetraret, ac in ea grassaretur.

Occupata Constantinopoli, Anatoliæ montana, recreandi sui causa, Muchemetes petiit: & inde reversus in Albaniam copias duxit: ubi Siurigen in potestatem redegit, anno DCCCLVIII. 131 CHR. 1453.

Anno sequenti, Novam cum copiis adgressus, cœpit. Quippe Christiani rursus hac potiti fuerant. Factum hoc anno DCCCLIX. 132 CHR. 1454.

Secundum hæc, ad Albam Græcam exercitum adduxit: sed quum eam expugnare non posset, abscessit. Periit ibi Dais Caratzes bassa, qui beglerbegi munere fungebatur. Eodem anno DCCCLX. conspecti sunt duo cometæ versus orientem solem unus, alter ad occasum. 133 134 CHR. 1456.

Constantinopolim reversus, magnam celebritatem Muchemetes instituit, dum Bajasitem filium circumcideret, anno DCCCLXI. *Edit. Paris. pag.* 330.

CHR. 1457. Deinde coacto exercitu, in Moream abiit, & urbem Gordum, cum oppidulis quibusdam cœpit, anno DCCCLXII.

CHR. 1458. Postea Semendriæ copias admovit. Rex autem Bozinensis sponte sua Semendriæ deditionem fecit, anno DCCCLXIII. 135 CHR. 1459.

Hinc rursus in Moream profectus, multa castella cum oppidulis occupavit. Id temporis, die quodam Veneris, primo diluculo, sol adeo lucem suam amisit: ut omnia tenebris involverentur, anno DCCCLXIV. CHR. 1460.

Transmisit autem secundum hæc universis cum copiis in Anatoliam, ulteriusque progressus, Castamonem, Sinopen, & Taraboşanem civitates occupavit: imperio suo regionibus illis omnibus adjunctis. Unde deinceps Hadrianopolim rediit, & in otio tempus ad aliquod se recreavit. Acciderunt hæc anno DCCCLXV. 136 CHR. 1461.

Rursus expeditione suscepta, Valachiam ingressus est, & Vaivodam Valachiæ, cui nomen Dracoles, magno cum exercitu invasit. Hoc bello Vaivoda Valachus consilium cepit opprimendi castra Muchemetis nocturno tempore, sed parum efficere potuit. Ideoque non succedente conatu profugit in Ungariam: ubi quum in manus regis Ungari pervenisset, carceri mancipatus fuit. Interea vero Valachiam sibi Sultanus Muchemetes subdidit. 137

Misit & classem in insulam Mitylenen, ejusque belli causa etiam ipse relicta Valachia Anatoliam adiit. Occupata vero fuit insula Mitylene anno DCCCLXVI. 138 CHR. 1462.

Ex Anatolia Constantinopolim se contulit, ubi quædam ædificia curavit exstrui: & Mechmetem bassam, Vezirem suum, in Moream ablegavit. Is aliquot ibidem oppidula cepit, anno DCCCLXVII. 139 140 CHR. 1463.

Secundum illa productis Muchemetes copiis, Bozinam adortus est, & omnem illam regionem in potestatem redegit, regemque captum occidit. Inde sub jugum ab eo missa fuit Herzegovina, cum Covadza: quibus rebus gestis, itinere converso, Constantinopolim repetiit, anno DCCCLXIX. 141 CHR. 1464.

Annus autem sequens DCCCLXX, exactus ab eo Constantinopoli fuit in otio. Sed in Albaniam deinde profectus, ditionem ducis Joannis istic imperio suo subjecit. Quum autem id temporis exercitum ipsius dira quædam lues invasisset, ipse Philippopolim adiit, ibique se quieti dedit, anno DCCCLXXI. CHR. 1465. 142 CHR. 1466.

Philippopoli discedens, rursus in Albaniam perrexit, majoremque provinciæ partem occupavit, anno DCCCLXXII. CHR. 1467.

Ex Albania profectus in Anatoliam, Caramaniæ fines ingressus est, & arcem Giolchisarem expugnavit: unde postea Constantinopolim reversus, aliquamdiu bellicis a negotiis abstinuit, anno DCCCLXXIII. CHR. 1469.

Non multo post, ut otii sane diuturnioris erat impatiens, ipsemet itinere terrestri profectus est

versus Egripon: quum Machmutem bassam eodem abiisse cum classe, duodecim millibus hominum instructa. Porteaquam huc adpulissent copiæ Turcicæ, Christiani seque fortunasque suas egregie propugnabant. Sed quum tandem muri tormentorum impetu pulsati corruissent, non arce tantum, & civitate, per vim potiti fuere Turci: verumetiam omnem finitimam regionem Muchemetis imperium accipere coegerunt, anno DCCCLXXIIII.

CHR. 1470. Egripo devicta, Constantinopolim se recepit, & asperos novos signari jussit, anno DCCCLXXV. Dum Constantinopoli Muchemetes quiescit, Usumchasanis Parthorum regis militiæ dux, cui nomen Jusuzes begus, cum exercitu se movit, & magnam illam urbem Armeniæ Tocatam populatus, in Caramaniam venit. Erat id temporis Sultanus Mustaphas iis locis a patre Muchemete præfectus. Is collecto exercitu, Parthis obvium se dedit, eosque fudit, Jusuzebego capto, & Constantinopolim ad patrem Muchemetem misso: quod quidem evenit anno DCCCLXXVII.

CHR. 1471. 143.

CHR. 1473. Tum vero Muchemetes ad arma se parans Anatoliam adiit: & mandatis hinc inde missis, ut omnes milites ad ipsum in Anatoliam se conferrent, edixit. Peditum ad viginti millia in armis esse jussit, & Genizarorum numeros ad decem usque millia suppleri: quum aulicus etiam comitatus decem hominum millia complecteretur. Ad summam, coactus ei fuit exercitus, qui numerus septuaginta vel octuaginta millium excederet. Cum hoc ergo milite versus Parthiam profectus, Usumchasani regi bellum intulit: sumtis etiam secum in hanc expeditionem filiis, Sultano Bajasite, Sultano Mustapha, & Sultano Zeme. Progressus autem cum suis in Asiam, non plura dumtaxat occupavit oppida: verumetiam sublimi sitam loco, munitamq; insigniter arcem, Carachisarem cepit. Usumchasanes obviam Muchemeti non prodiit, sed astu

144. quodam excogitato, militem suum hinc inde partitus, in insidiis locavit. Et quia primam aciem in exercitu Muchemetis Romaniæ beglerbegus, Chas Murates, ducebat: forte accidit, ut inopinato quasdam in Persarum copias incideret, ac manum cum eis conferre cogeretur. Ibi quum majores Parthorum vires essent, dissipatus Romaniæ miles, & ipse beglerbegus occisus fuit. Interea vero dum Parthi primam hanc Muchemetis aciem cæderent: etiam ipsi, desertis ordinibus suis, hostem confusi persequuti, tandem ad illam pervenerunt aciem, cujus ipse Sultanus Muchemetes dux erat. Is autem Parthorum perturbatos conspicatus ordines, cum suis eos adortus est. quod a Muche-

Edit. Paris. pag. 331. mete fieri videns Usumchasanes, magno animi ardore concitatus, & ipse sua in Turcos duxit agmina. Permistis utrinque tantis exercitibus, acerrimum prælium commissum fuit: quum Muchemetis filii suis cum copiis gravissime Parthos urgerent, & in altero cornu Machmutes bassa, cum Daute bassa, Anatoliæ beglerbego, tormentis bellicis hostem vehementer adfligeret. Etiam Usumchasanis uni de filiis caput amputatum, & Sultano Muche-

145. meti oblatum fuit. Quum ergo Parthi talem ac tantum impetum, præsertim tormentorum bellicorum, amplius sustinere non possent: Usumchasanes cum suis universis fugæ se dedit, in qua magnam exercitus partem amisit. Fuerunt & castra Parthi, cum impedimentis, direpta: Turchanisque begi, Omeri filius begus, qui captivus in castris hostium custodiebatur, libertatem recuperavit. Plena denique Sultanus Muchemetes de Parthis victoria potitus est, idque factum anno DCCCLXXVIII.

CHR. 1474. Hoc tam illustri prælio pugnato, Constantinopolim Sultanus Muchemetes rediit; & ipse quidem ab armis abstinuit, sed interim Soleimanem bassam eunuchum, Romaniæ beglerbegum, magna cum militum manu versus Iscodaram misit. Soleimanes eo profectus, diu tormentis rem acriter egit: & quamquam ab utraque parte magna periret hominum multitudo, potiri tamen Iscodara non potuit, sed infecta re copias abduxit. Sub id tempus, Veziren suum, Machumetem bassam, infrusta concisum, interfici Sultanus Muchemetes jussit.

Soleimanes autem bassa, quum abjecta spe capiundæ Iscodaræ, militem inde reduxit; in Moldaviam profectus est. Ei confestim Vaivoda Moldaviæ cum exercitu suæ gentis occurrit. Pede collato, pugnatum inter eos animose. Verum quod partim 146. in oppugnatione Iscodaræ Turcici milites defatigati vires amisissent, partim etiam ipsis Moldaviam ingredientibus, ingens ea loca frigus occupasset: alacritate animorum exstincta, parum fortiter in hostem pugnarunt, & a Moldavo Vaivoda cæsi profligatique sunt, anno DCCCLXXIX.

CHR. 1475. Interim Constantinopoli quiescens a rebus gerendis Sultanus ipse Muchemetes, Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, per id mare, quod Nigrum adpellant, Cosen cum classe misit, insigni 147. militum exercitu instructa: quo in exercitu Azaporum erant ad decem millia, totidemque millia Genizarorum. Eo quum perventum fuisset, obsessa civitas Cose, cum finitima regione Muchemetis in 148. potestatem venit. Quin & illi Tatari, quos Kerimos vocant, & alii, qui totius provinciæ Destensis incolæ sunt, Turcis se dediderunt. Atque hoc modo Geduces Achmetes bassa regionem illam universam Sultani Muchemetis imperio subjecit, anno DCCCLXXX.

CHR. 1476. Secundum hæc coactis Muchemetes omnibus suis copiis, in Moldaviam expeditionem suscepit. Eam regionem ingresso, Vaivoda Moldavus occurrit, ac strenue quidem ille cum Muchemete pugnavit: sed prælio victus, ditione sua excessit, & cum reliquiis militum suorum aufugit. Tum vero Turci agrum illum omnem diripere, secumque captivos abducere, quotquot nancisci poterant, incolas. Inde Muchemetes relicta Moldavia, profectus est ad 149. amnem Moravam. Iis in locis Ungari munimentum & arcem quamdam exstruxerant, quam Muchemetes quum occupasset, Constantinopolim reversus est, anno DCCCLXXXI.

CHR. 1477. Dum in urbe, nullis impeditus belli negotiis, pace fruitur: muro novam arcem Urbanam cingit. Præterea beglerbegum Romaniæ, Soleimanem bassam, cum copiis in Moream ablegat. Sed illi parum hæc expeditio prospere cessit. ideoque relicta Morea, maluit Ungariam adgredi. Quum ne istic quidem ex voto rem gereret, tandem gravi adfectus est clade, majorem partem exercitus amisit, anno DCCCLXXXII.

CHR. 1478. Tum vero Sultanus Muchemetes, qui diutius vitam otiosam agere non posset, expeditione instituta, semet ad oppugnandam Iscodaram contulit. Fortiter ei restitere Christiani, magnamque Turcorum multitudinem occiderunt. Ad extremum, quum hac oppugnationis via nihil efficere posset: exstructis undique, communitisque castellis ligneis, abscessit. Hoc modo quum fessi diuturnæ obsidionis tædio Christiani, etiam cum inedia cæterarumque rerum necessariarum penuria conflictati, debilitarentur; nec ulla jam ipsis alicunde spes solvendæ obsidionis adfulgeret: ita cum Turcis transegerunt, ut salvis ipsi facultatibus suis inde migrarent, & Iscodaram Turcorum potestati permitterent. Factum hoc anno DCCCLXXXIII.

CHR. 1479. Quo tempore Sultanus Muchemetes Iscodara discessit, Constantinopolim ad quietem se recepit. Nihilo minus duces suos, quorum indicaturi nomina sumus, multis cum militibus Acanziorum in Ungariam expedivit: Alim videlicet begum, Michalis filium, & Isam begum, Chuseinis filium, & Balim begum, Malcozii filium. Quia vero res hostium suorum Ungari quam exploratissimas habebant, inopinato Turcos adgressi, prælio cum eis acerrimo conflixerunt: quo Isa begus interemtus 150. fuit, cæteris dissipatis & cæsis, anno DCCCLXXXIV. *pag. 332.*

CHR. 1480. Nihil hoc anno rerum Sultanus ipse Muchemetes egit, sed interim tamen Vezirem suum, Mesitem bassam, multis cum milibus hominum, ac 151.

præpotenti cum classe, mari ablegavit, ut insulæ, civitatique Rhodo bellum inferret. Obsedit autem Mesites Rhodum, sed expugnare non potuit: ideoque maximo cum detrimento & jactura rerum obsidionem solvere coactus fuit. Tum temporis alterum quoque Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, valido cum exercitu, magnaque classe, Muchemetes in Italiam misit. Is Otrantum in ea civitatem occupavit anno DCCCLXXXV.

152 CHR. 1481.

Secundum hæc reliquit Sultanus Muchemetes Constantinopolim, & in Anatoliam trans mare profectus, die mensis Rebiululæ tertio, qui tum Jovis erat, circa vesperam, in Teggiurum prato mortem obiit. Exstincto autem Muchemete Constantinopolim reversi Genizari, urbem diripuerunt. Die vero decima nona mensis Rebiululæ filius ejus, Sultanus Bajasites, Amasia Constantinopolim adpulit: & occupata sede regia, patris loco salutatus est imperator.

153

154

Vix Constantinopoli paucis diebus hæserat, quum frater ejus, Sultanus Zemes, ductis e Caramania copiis, Prusam adiit, ibique domicilium sibi constituit. Sultanus vero Bajasites, arcessito ex Apulia cum exercitu Geduce Achmete bassa, magnisque cæteroquin etiam collectis copiis, adversus Zemem fratrem in Anatoliam movit. Quum prælio congressi fuissent, inferior discessit Zemes, ac mox in Caramaniam profugit: unde quum eum Sultanus Bajasites expulisset: itinere converso, Constantinopolim repetiit. Inde Geducem Achmetem bassam in Caramaniam remisit, qui dum istic hæreret, Apuliam Itali recuperarunt: Turcis omnibus, qui Otranti præsidio relicti fuerant, in captivitatem redactis, anno DCCCLXXXVI.

B

CHR. 1482.

Rursus autem Constantinopoli Sultanus Bajasites discessit, & in Caramaniam cum exercitu venit. Quippe frater ejus Zemes e peregrinatione Mechiensi jam reversus fuerat. Itaque denuo comminisso in Caramania prælio, Sultanus Zemes iterum victus ad mare profugit, & in Italiam se recepit. Hinc castris motis, Constantinopolim Sultanus Bajasites abiit, atque inde profectus est Hadrianopolim.

155

C

156

Nocte sexta mensis Schevalis, omnes ad se Vezires suos invitavit, una cum Geduce Achmete bassa: quo quidem in convivio vinum cum eis hausit, & unicuique Veziri vestem donavit, excepto Geduce Achmete bassa: quem & interfici jussit, anno DCCCLXXXVII.

CHR. 1483.

157

Eodem tempore mortuus est Caramani principis filius, Gasanes begus, quem in comitatu suo Bajasites alebat.

Hinc suscepta Bajasites expeditione, Sophiæ tempus ad aliquod substitit, ubi magnam militum manum collectam habebat. Horum majorem partem ad fluvium Moravam misit, ibique duas arces veteres communiri jussit. Quibus expeditis, Sophia Constantinopolim reversus est, anno DCCCLXXXVIII.

CHR. 1484.

Mense Rebiulula, die quodam Martis, urbs Hadrianopolitana, cum omnibus ad distrahendas merces, exstructis ædificiis, igne conflagravit.

D

158

Ibidem etiam id temporis Bajasites Xenonem condere propter flumen cœpit. Inde castris Hadrianopoli motis, Moldaviam transiit, & arcem Chilim occupavit. Neque multo post, die quodam Mercurii, etiam arcem Chermen, iisdem in finibus sitam, in potestatem redegit. Atque omni hoc agro potitus, mutata profectione, Hadrianopolim rediit, anno DCCCLXXXIX.

159

CHR. 1485.

Tunc & lumen solis defecit, & Sultanus Bajasites versus loca montana, recreandi sui causa, se contulit. Heic eum adiere legati tres, quorum unus ex India missus fuerat, alter Alcairo, tertius ex Ungaria: quos quidem ordine perorantes audivit, & postulatis adsensus, liberaliter donatos dimisit.

Postea profectus est Alis begus Eunuchus, qui

A beglerbegi munus administrabat, magno cum exercitu in Valachiam: conciliatoque sibi Vaivoda Valacho, cum suis & Valachi copiis in Moldaviam irrupit: ac rapinis, ferro, flammis, vastavit omnia: spoliis onustus denique rediit Hadrianopolim, anno DCCCXC.

CHR. 1486.

Sultanus interim Bajasites domi quiescens, duces suos, Ischenderem begum, & Balim begum, Malcozii filium, ablegavit: ut denuo Valachiam ingrederentur, & Vaivodæ Valacho persuaderent, uti conjunctis secum armis iterum in Moldaviam impressionem faceret. Adsentiente Valacho, mox ea suscepta fuit expeditio: totaque regione direpta, magna cum præda discessum.

Dum hæc in Romania gererentur, Alcairi Sultanus ab una parte se commovit cum suis, quos inter erat Usunes Usbegus; & suas, suorumque copias in locis Adanis ac Terso interjectis, collegit: ab altera Sultani Bajasitis parte, Sangiachi Anatoliæ, itemque Ferhates begus, Sultani Bajasitis gener, Caramaniæ beglerbegus, Caragosa begus, congregati; junctis exercitibus, contra Sultaninos Alcairenses profecti sunt. Ubi ventum ad manus esset, ab utraque parte sane quam viriliter dimicarunt. Sultanini denique Bajasiticos terga dare coegerunt, ipso etiam Bajasitis genero, Ferhate bego, interemto.

160

161

Non multo post edixit Bajasites, uti Muchemetes begus, Cheseris begi filius, cum Ducis filio, qui beglerbegus Romaniæ creatus erat, Romaniæ copias in Anatoliam transjicerent: & adsumto Anatolico milite, Sultanum Alcairi bello invaderent. His igitur Bajasitis imperio parentibus, recta petitus hostis: qui quum & ipse paratus ad dimicandum esset, utrinque concursum acerrimo prælio, quo Ducis filius, Achmetes bassa, cum equo prolapsus, in Sultaninorum manus venit: & deductus ad Usbegum, custodiæ traditus fuit. Ingentem Bajasitici cladem id temporis acceperunt, quæ Bajasiti significata quum fuisset: Vezirem suum, Davidem bassam, præpotenti cum exercitu contra Sultanum Alcairi misit. Minime vero territi Sultanini, mox ei cum suis obviam progressi sunt. Daudes illis haud occurrendum ratus, mature capto mutandæ profectionis consilio, retro duxit exercitum. Adiit hoc in itinere Daudem Aladeules Dulgadiris dux, qui magnum ipse honorem exhibuit. Posteaquam a Sultaninis se Daudes avertisset, Varsacensem ditionem ingressus, proceres partim in vincula conjecit, partim occidit, partim interveniente transactione recepit in gratiam, fortunisque suis restituit. Turgutensis provinciæ proceres saluti suæ fuga consuluere. Tandem tamen impetrato salvo commeatu Daudem bassam adierunt, & pace cum eo sancita, sacramentum præstiterunt. His effectis rebus, Daudes exauctorato milite reversus est ad Sultanum Bajasitem, qui tunc in regione Visenahiesi degebat.

Edit. Paris. pag. 333.

162

163

Venit id temporis ad Bajasitem legatus ex Ungaria, vir eximiæ dignitatis, cui nomen Jachoschicius. Is ad Sultanum adductus, & perbenigne fuit auditus. Expedita legatione, vestem a Bajasite dono, pro more gentis accepit: & admodum honorifice benigneque dimissus fuit. In itinere vero, quo domum rediturus erat, quum jam Semendriæ fines attigisset: quidam eques Turcicus, vir militaris, cui nomen Gases Mustaphas, & qui forte tum temporis istic erat, equo conscenso, legatum adgressus est, & acinace suo tam graviter vulneravit, ut confestim ibi mortem oppeteret. Id uti faceret, hæc eum impulerat causa, quod quum aliquando legatus ille Gasim Mustapham cum fratre captivum detineret, Mustaphæ fratrem veru transfixisset, ipsumque Mustapham coegisset, ut hoc modo transfixum veru fratrem germanum assaret: excussis eidem Gasæ Mustaphæ triginta duobus dentibus suis. Hac ergo de causa repertum ibi legatum occidit, quamquam &

164

ipſe Gaſes Muſtaphas eodem locovulneribus confectus vivendi finem fecit. Acciderunt hæc anno CHR. 1478. DCCCXCI.

Secundum hæc profectus ex Anatolia Sultanus Bajaſites, Conſtantinopolim venit: & miſſis hinc inde per omnes provincias ſuas mandatis, ex Anatolia Romaniaque magnum coegit exercitum, eumque miſit verſus Arabiam: ſummo copiarum omnium imperatore deſignato, Ali baſſa eunucho. Is ubi cum milite perveniſſet ad civitatem Adanorum, arcem urbis inſtauravit, refecit, communivit: & aliis quibuſdam oppidis captis, præſidia impoſuit, anno CHR. 1489. DCCCXCIII.

Interea dum his arcibus occupandis & exſtruendis intenti ſunt Bajaſitici, etiam ex altera parte Sultanini expeditione ſuſcepta, in hoſtem profecti ſunt. Congreſſis exercitibus, vehemens commiſſum fuit prælium. Ac tametſi Sultaninorum acies tandem ſolutæ diſſiparentur, non tamen paſſus eſt Alis baſſa militem ſuum a tergo eos perſequi: quod vereretur, ne belli ſe converteret alea: ſimulque putaret, ſatis ſe conſequutum gloriæ, qui tam feliciter hoſtiles copias disjeciſſet: cavendum denique cenſeret, ne ſui nimio labore defatigarentur. Ideoque motis hinc caſtris, domum militem ſuum reduxit. Poſtquam vero Bajaſitici diſceſſerant, Sultanini ſuis denuo collectis, Adana Terſumque civitates obſidione cinxerunt: quibus quum potiri non poſſent, copias inde ſuas abduxerunt. Verum non multo poſt, tormentorum & aliarum rerum adparatu inſtructi, rurſus adorti ſunt Adana, & expugnatam urbis arcem diruerunt, atque ita domum reverſi ſunt, CHR. 1490. anno DCCCXCIII.

Tunc & die quodam Jovis, circa meridiem, Conſtantinopoli terra mota tremuit, & multa corruerunt ædificia. Fuit & Pruſæ tantum incendium, ut urbis regiones XXV. abſumerentur.

Bajaſites magnam rurſus militum manum collegit, & in Anatoliam tranſmiſit, dato eis duce Iſchendere bego, Michalis filio: cui præcepit, ut Aladeuli Dulgadiris duci bellum inferret. Hi quum ducis fines ingreſſi fuiſſent, rerum ſuarum ſecuri, tutos omnino ſe putabant. Ibi tum eos ex improviſo adortus Aladeules, duobus Iſchenderis begi filiis interfectis, ipſum etiam Iſchenderem vivum cepit, & Alcairum Sultano miſit. 166 Hac clade accepta, nihilominus inſigni Bajaſites magnificentia trium filiarum nuptias celebravit: quarum una data fuit uxor Uſumchaſanis filio, altera Uſgulis e filio nepoti, tertia Daudis baſſæ filio. Poſt eas nuptias, denuo litteris hinc inde miſſis, convenire milites juſſit: qui dum in dies ad eum confluerent, forte legatus ab Alcairenſi Sultano miſſus advenit. Eum Bajaſites inauditum juſſit abſcedere.

Hoc tempore Conſtantinopoli, die quodam ſolis, primo diluculo, pluere cœpit: ſequutoque tonitru, tactum de cælo templum fuit, in quo *Edit. Pariſ.* pulvis tormentarius magna cum nitri copia reconditus erat. *pag. 334.* Hac inflammata materia, templum ipſum e fundamento disjectum fuit, & ignis urbem pervagatus, non plurima dumtaxat ædificia, verumetiam quinque hominum millia, cujuſvis ætatis & ſexus abſumſit.

167 Ab altera parte Sultanini rurſus expeditione ſuſcepta, Larendam captam direptamque ſuccenderunt, & in cineres redegerunt: aliiſque præterea ſpoliatis oppidis ac vicis, domum rediere. Periit ibidem & Jacupes begus, Uſumchaſanis filius. Acciderunt autem hæc anno DCCCXCV.

Bajaſites hiſce de rebus certior factus, Conſtantinopoli diſcedens, Gumulzinam abiit, ac venando ſemet oblectavit. Gumulzina relicta, Ypſalam ſe contulit, ibique paucis diebus exactis, Conſtantinopolim rediit. Venit huc ad eum legatus alter, Alcairo miſſus: quem perhumaniter exceptum, & ampliſſimis donatum muneribus, bona cum pace dimiſit. Neque multo poſt, etiam ipſe quemdam e ſuis Alcairum ablegavit, anno DCCCXCVI. Quum is Sultani Bajaſitis legatus Alcairum veniſſet, pax inter eos ſancita fuit: & Sultanus Alcairenſis Bajaſiti Terſum atque Adana cum oppidulis eodem pertinentibus reſtituit. CHR. 1491. 163

Hoc tempore mortuo Ungariæ rege, ſucceſſor ejus legatum ad Sultanum Bajaſitem miſit. Hujus poſtulata quum audiſſet, pacem Bajaſites cum Ungaro fecit. Eodem anno rurſus exorto Pruſæ incendio, magna pars urbis, cum tabernis mercatorum plurimis, conflagravit. Miſit etiam Sultanus Alcairi legatum cum ampliſſimo comitatu ad Sultanum Bajaſitem. Referenda vero ſunt hæc ad annum DCCCXCVII. CHR. 1492.

Secundum illa diſceſſit Conſtantinopoli Bajaſites, & Hadrianopolim profectus, extra urbem caſtra metatus eſt, ac ibidem ad aliquot dies hæſit. Quodam vero die Vezires ſuos adloquutus; habere ſe in animo dixit expeditionem quamdam difficilem: gerendum cum Ungaris bellum intelligens. Ideoque coactis univerſis copiis ſuis, Hadrianopoli Sophiam profectus eſt. 169 Non tamen Ungariam ingredi fuit auſus, ſed Achmete bego cum milite Anatolico Sophiæ juſſo ſubſiſtere, Daudem baſſam cum parte copiarum Uſcopiam miſit: ipſe cum Jochia baſſa, & cum milite Romaniæ, Manaſtirum abiit: atque inde in Albaniam, ducíſque Joannis regionem ſe contulit. Expedivit & mari naves quaſdam, ut Albanorum itinera præcluderentur. Hæc quum Albani animadverterent, ad montes ſe receperunt, & in eis ita ſe communierunt: ut magnum inde Turcis detrimentum inferrent. Ad extremum tamen Turci, conſcenſis locis altioribus, in eos irruerunt: & viris interfectis, mulieres ac pueros abduxere captivos, omnemque regionem illam flammis vaſtarunt. His rebus geſtis, Manaſtirum Bajaſites rediit, ac diebus aliquot ibi ſubſtitit. Manaſtiro 170 quum diſcederet, obvium habuit in itinere Derviſium quemdam Turcicum, gepeneci lacinia tectum. 171 Is & auribus, & collo, & brachiis adpenſos anulos ferreos geſtabat, & illorum ſectam profitebatur, quos Calenderes Turci vocant. Ubi 172 propius ad Sultanum Bajaſitem acceſſiſſet, acinacem gepeneco tectum ſtrinxit, ipſum Bajaſitem invaſurus. Quum timidiores quidam e Zauſiis illi de via cederent, liberum jam ſcilicet ad Bajaſitem habebat aditum. Sed Iſchender baſſa, qui præſens aderat, ea vi puſdiganum in hominem contorſit, ut humi prolaberetur. Inde proſtratum adgreſſi quidam, in fruſtra diſſecuerunt. Tandem Bajaſites Hadrianopolim pervenit. Acciderunt hæc anno DCCCXCVIII. CHR. 1493.

Quidam id temporis eunuchus, cui nomen Jacupes Aga, commendatam fidei ſuæ Bozinenſem 173 provinciam adminiſtrabat. Hic miſſis hinc inde per Romaniam præconibus, proclamari juſſit: velle ſe cum ſuis in Ungariam irruere. Si cui ſecum proficiſci luberet, ut illa impreſſione rem faceret; is uti quamprimum ad ſe veniret. Hoc intellecto præconio, Acanziorum aliquot millia ſe cum Jacupe conjunxerunt: qui tantis auctus copiis, Ungariam invaſit. Eis occurrit Ungaricus Banus, cum quadraginta millibus hominum, 174 magnaque vi Turcis obſtitit. Tandem ipſi diſſentientes inter ſe Ungari, terga dederunt: captuſque Direnziles Banus ac vinculis conſtrictus, ad Sultanum Bajaſitem miſſus fuit. Is rei tam bene geſtæ nuntio multum exhilaratus, ad tempus aliquod Conſtantinopoli quievit. Evenerunt autem CHR. hæc anno DCCCXCIX. 1494.

Poſteaquam Bajaſites, a rebus gerendis abſtinendo, ſatis diu ſe recreaſſet: collectis iterum 175 copiis, Moream ingreſſus, ad Inebechtim acceſſit, etiam claſſe inſtructa, quam eodem adpellere juſſit. His cum Italica claſſis occurriſſet, commiſſo navali prælio, tandem Itali remiſſo pugnandi ardore, diſceſſerunt. Itaq; videntes Inebechtii ſe 176

terra pariter, & mari oſeſſos; aliquamdiu quidem ſe defendere fortiter; ſed animadverſo, nihil amplius opis ac præſidii ſibi reliquum, primatibus egredi juſſis, claves urbis Sultano Bajaſiti per eos obtulerunt: atque hoc modo urbem ipſius poteſtati permiſere, anno DCCCCV.

CHR. 1499.

Potitus Inebechti, præſidium urbi captæ impoſuit: & Hadrianopolim reverſus, ibidem hybernavit. Ubi jam æſtas adpetiiſſet, coactis Romaniæ Anatoliæque exercitibus, denuo Moream invaſit, magna etiam mari claſſe ablegata, Methonemque militum corona circumdedit. Qui erant in urbe Chriſtiani, adeo ſe defendere ſtrenue, totius ut menſis ſpatio, citra intermiſſionem, interdiu noctuque dimicaretur, muris ipſis tormentorum impetu disjectis. Videns autem Bajaſites, urbem a Chriſtianis propugnari: commotus ira, ſuis ſpem urbis diripiendæ fecit, ſiquidem illa potirentur. Hac Sultani voce milites audita, quodam die, quum jam adveſperaſceret, vehementiſſima urbem oppugnatione adorti cœperunt: omneſque mares, quotquot adoleverant, occiderunt, mulieribus & pueris captis. Hoc modo redacta in poteſtatem Methone, preces a Turcis in ea fuere conceptæ, quæ die Veneris haberi ſolent. Inde Bajaſites Coronen copias duxit, ut illam quoque civitatem obſideret, & occuparet. Sed prima ſtatim nocte, poſtquam Methone diſceſſerat, venerunt in caſtra Bajaſitis Coronenſes: oblatiſque clavibus urbis, deditionem fecerunt, anno DCCCCVI.

Edit. Pariſ. pag. 335.

177

CHR. 1500.

178

Dum his urbibus expugnandis intentus eſſet Bajaſites, Veneti auxiliis Hiſpanorum impetratis, magna claſſe Mitylenen adgreſſi ſunt, & tormentorum bellicorum vi, muros oppidi ad quingentas ulnas uſque proſtraverunt. Mitylenenſes ab hoſtibus obſeſſi, Conſtantinopolim miſere, qui opem poſcerent. Itaque collectis ſubito claſſiariis copiis, inſignis exercitus navalis inſtructus fuit. Numquam antè hoc tempus Conſtantinopolitani vel pecunias, vel milites, vel claſſiarios conferre coacti fuerant. Sed tam gravi tunc urgente neceſſitate, non hæc dumtaxat ab eis exacta fuere: verumetiam uſu receptum, ut deinceps quoque, rebus ita poſcentibus, eadem ab ipſis præſtentur. Ante, quam claſſis illa Conſtantinopoli profecta, Mitylenen adpuliſſet: jam Chriſtiani decies & octies oppidum adorti, non tamen expugnare potuerant. Itaque quum intellexiſſent Veneti, venire Conſtantinopoli talem ac tantam contra ſe claſſem: naves ſuas ingreſſi, diſceſſere. Conſtantinopolitani vero Mitylenen delati, muros ab hoſte dirutos refecerunt, atque ita domum reverſi ſunt. Ad extremum eo redactæ fuerunt Venetorum res, uti muneribus delenito Sultani Bajaſitis animo, pacem cum eo facerent, anno DCCCCVII.

CHR. 1501.

Bajaſites e Morea Conſtantinopolim profectus, ita totum ſe dedit otio: pluribus ut annis expeditionem plane nullam ſuſciperet.

CHR. 1509.

Anno DCCCCXV. hora ſecunda noctis cujuſdam, Martis diem ſequutæ, terra Conſtantinopoli uſque adeo moveri cœpit: ut turres aliquot templorum Turcicorum corruerent, ipſorumque templorum teſtudines partim rimas agerent, partim humi collaberentur. Ædificiorum vero privatorum camini ſive infumibula dejecta ſunt, & parietes partim fiſſi, partim proſtrati. Pinnæ murorum urbis ad terram præcipitarunt, ipſaque mœnia cum turribus ſuis conciderunt. Pluribus denique magnifici operis ædificiis uſque ad fundamenta everſis, magna hominum multitudo ſub ipſis extincta fuit ruderibus. Quo ſe conferret, norat nemo. Plebs urbana ſuis ex ædibus migrans, partim in plateas, partim in areas ædium, partim in hortos ſe recipiebat: ne ſcilicet a corruentibus ædificiis opprimerentur. Quippe totam illam noctem primam terra tremere non deſiit. Quumque ſomnum oculis nemo videret ſuis, omnes & numinis, & Mahumetis opem votis aſſiduis implorabant. Terræ motus hic denique continuis quadraginta diebus in horas ſingulas ſentiri potuit. Quum autem remiſiſſet, A expeditis Bajaſites per univerſam Anatoliam Romaniamque mandatis ſuis; uti ſarchores, hoc eſt, mercenarii & opifices Conſtantinopolim mitterentur, edixit. Confluxerunt ad urbem fabrorum, tam cæmentariorum, quam lignariorum, opificumque mercenariorum ad octuaginta millia: quibus id datum negotii, ut accepta mercede, collapſa urbis ædificia reficerent ac inſtaurarent. Præfectus a Bajaſite fuit operariis hiſce Jonuzes Alia, Genizarorum tribunus: qui & inſpector, & exactor operarum, ſumma cum poteſtate, ſuis cum Genizaris, eſſet. Interim ipſe, quietis capiendæ cauſa, ſemet Hadrianopolim contulit.

Erat id temporis in provincia Tekienſi vir quidam primarius, cui nomen Chaſanes Chelifes. Is filium habebat, qui Scachoculis adpellatus fuit, & totis ſex vel ſeptem annis ita latuit, ut numquam prodierit: qua quidem de cauſa fuit habitus pro viro ſancto. Eidem Bajaſites quotannis ſeptem aſprorum millia ſuam in ſpeluncam mittere ſolebat, quum ignoraret, eum & ſectæ alterius, B & Kiſelem baſſam eſſe. Hic ergo, quo tempore Conſtantinopoli ſtrenue laborabatur in urbe reficiunda, ſuis illis e latebris & cavernis tandem prodiit: & adjutus opera ſuorum quorumdam complicum, die quodam ſolis urbem Antalienſem ingreſſus eſt: quod eo facilius tum fieri potuit, quia commodum id temporis illic anniverſariæ nundinæ celebrabantur. Itaque captam civitatem diripuit, & Cadium ejus in quatuor fruſta diſſecari, ac ipſa fruſta diſtinctis locis ſuſpendi juſſit. Inde miſſis in provincias proximas quibuſdam ſuæ ſectæ, ſuarumque partium hominibus, proclamari præcepit: adveniſſe jam tempus, ipſis opportunum: ſaltim correptis armis, ad ſe properarent. Quotquot igitur illam ſectam amplectebantur, & antehac eam ſecreto dumtaxat profiteri cogebantur, ad hunc eo numero confluxerunt: ut perbrevi ſpatio temporis, hominum ad decem millia ſecum in caſtris haberet. Præterea complures e Tekienſi provincia cum ipſo ſe conjunxerunt. Itaque tales ac tantas jam C conſequutus copias, Antali relicta, Anatoliam petiit: & beglerbegum Anatoliæ, Caragoſam baſſam, adortus eſt. Occurrit homini Caragoſa cum exercitu Anatoliæ, ſtatimque inito prælio, ſeditioſi victos ſe ſimulare, ac pedem nonnihil referre. Tum vero Turci deſertis ordinibus ſuis, hoſtium impedimenta diripere cœperunt. Perduelles vero, in tempore converſis habenis, Caragoſæ copias cæciderunt: ipſumque captum ad metropolim Anatoliæ Cutaigen adduxerunt, & oppidum ſibi dedi poſtularunt. Id quum ab oppidanis impetrare non poſſent, in eorum conſpectu Caragoſam baſſam vivum palo transfixere. Secundum hæc profectus Maniſſa cum Sangiacis quibuſdam Sultanus Corcutes, Sultani Bajaſitis filius, copias in ſeditioſos hoſce duxit. Verum cæſus & ipſe cum ſuis, vix fuga ſaluti conſuluit. Hinc in dies auctis viribus, Anatoliam Scachoculis univerſam agere, ferre, multaque fœda committere. Poſt etiam progreſſus ulterius, Aidinenſem ditionem invaſit. Corcutes fuga, ceu dictum eſt, elapſus, ſumma D celeritate datis ad patrem litteris, eum de re tota certiorem fecit. Bajaſites excandeſcens adverſus Vezires ſuos, ac præſertim adverſus Alim baſſam, & Ducis filium, quod nihil de hoc motu ſibi ſignificaſſent: mox Alim baſſam cum exercitu in Anatoliam proficiſci, ac ſeditionem hanc compeſcere, perduellionis auctoribus capitis ſupplicio mulctatis, juſſit. quod niſi feciſſet, imperaturum ſe minatus eſt, ut cutis ei toto corpore detraheretur. Quapropter Alis, adhibita maxima diligentia, in Anatoliam ſe contulit: quum Bajaſites ei non exiguam partem aulici ſui comitatus, & Genizarorum, adjunxiſſet: filioque præterea ſuo, Sultano Achmeti, cujus Amaſiæ ſedes erat, mandaſſet, uti ſuis cum copiis Ali baſſæ auxilio veniret. Achmetes Amaſia profectus, ad Alim baſſam acceſſit: qui mox inter ſe congreſſi, dies aliquot reficiundo militi dederunt, deque bello ge-

179

180

181

182

183

184 rendo conſultarunt. Interea vero cum copiis in Caramaniam irruit Scachoculis, cui Caramaniæ baſſa, quem Cheiderem baſſam vocabant, & Sangiacus quidam in eadem provincia, Zindis Kemales begus, obviam venerunt: prælioque Calim adorti, non inferiores modo diſceſſere: verumetiam utrique, pro more, reſecta fuere capi-
185 ta. Seditioſi deinde Caramania relicta, verſus planiciem Zibucciam profecti ſunt: quod quum Ali baſſæ ſignificatum fuiſſet, magnopere perturbatus animo: Quiſquis, ait, me amat, abſque mora conſcendat equum. Primuſque cæteris exemplo præbito, conſcendit equum: & veredariorum in morem feſtinato itinere, perduelles in campo Zibuccio tandem adſequutus eſt. Scachoculis autem, Oſmanicorum adventu cognito, ibidem in planicie caſtra vallo communivit, camelis etiam in circuitu diſpoſitis: & cum animo ſuo conſtituit, hoc loco Martis aleam experiri. Præterea quibuſdam caſtrorum in locis, hoc modo munitis, turres excitavit: de quibus ſui ſe ſe defenderent, & hoſtem ab oppugnatione caſtrorum arcerent. Erant igitur hi egregie ad prælium ineundum parati. Ex adverſo, licet Alis baſſa ſecum & ipſe multa millia militum adduxiſſet: tamen quia totos dies quatuordecim illo itinere veredariis prope paria fecerat, non viros dumtaxat, ſed equos etiam laboribus exhauſtos habebat. Nihilominus hoſte conſpecto: Tendamus in eos, inquit. Sed erat in exercitu quidam Caramuſes, ſtipendiariorum præfectus, quos Ulofezios dicunt, vir rei militaris inſigniter peritus. Is Ali baſſæ reſpondens:
186 Expecta nonnihil, ait, o baſſa, donec exercitus alii ſe nobiſcum conjungant. Fieri nequit, ut hoſtis e manibus noſtris elabatur. Ad unum dumtaxat, alterumve diem, prælium differ. Etiam Ramaſanis filius, Adanorum begus, nobis ſubſidio venit. Sine, quæſo, noſtras uti copias aliorum acceſſione majores & firmiores efficiamus. Alis autem baſſa viciſſim: Quis, inquit, eſt Alis baſſa, quiſve tandem alter ille, nobis ut ejus ſit exſpectandus adventus? Nimirum Alis e poteſtate totus exierat. Ideoque rabie quadam actus hoſtem invaſit: quo factum, ut acre prælium committeretur. Eo prælio Chaſanes Chelifes, Scachoculis pater, ſagitta vulneratus, & paullo poſt exſtinctus fuit, quo mortuo, tumultus atque ſtrepitus ingens audiri cepit in caſtris ſeditioſorum. Quapropter Alis baſſa, concitato calcaribus equo, medios in hoſtes delatus & ab eis occiſus eſt. Quod quidem ipſius conſpicati milites, terga dedere. Scachoculis hac potitus victoria, verſus Parthicos fines iter direxit, Tebriſium profecturus. Quum prope jam Parthicis a finibus abeſſent, obviam eis caravana quædam venit, ſecum e Parthia ſericas & alias merces vehens. Eam caravanam Scachoculis diripuit, & quotquot hanc comitabantur homines, interfici juſſit: quum ignoraret, eſſe opes illas Iſmaelis Scachi, hoc eſt, re-
188 gis Parthorum. Ubi Tebriſium veniſſent, tribuni militum, cæterique præfecti, Scachum Iſmailem adierunt: & ad pedes ipſius provoluti ei, pro more gentium illarum, exhibuere. Tum vero Scachus Iſmail: Quis auctor vobis fuit, inquit, ut adoptivo patri meo baſſas & begos ſuos occideretis, ejuſque præterea ſubditos rebus ac facultatibus ſuis ſpoliaretis? Illis reſpondentibus, id abs ſe factum, ut ipſimet Iſmaili Scacho rem gratam facerent, & homines a recta fide alienos, barbaros, facinoroſos, de medio tollerent; rurſus eos compellans Scachus Parthicus: Et quid tandem, ſubjecit, caravana culpæ commiſit in vos, qua irritati, & homines occidiſtis, & opes ipſas diripuiſtis? Ad quæ illi quum nihil haberent, quod ſui purgandi cauſa in medium adferrent: omnem illam colluviem hominum ita diſtribui Scachus Iſmail juſſit, ut ſinguli Parthorum proceres ejus mandato viginti ad ſe reciperent: cæteros vero præfectos, atque tribunos ipſorum, trucidandos Co-
189 rizzis ſuis objecit. Quod ſane quum abſque mora fieret, dignam facinoribus admiſſis mercedem tulere.

Edit. Pariſ. pag. 337.

Dum hæc in Aſia gererentur, Taraboſane profectus Sultanus Selimes, navigio Cofen adpulit; illinc in Romaniam abiturus. Itaque Cofe diſcedens, Chilim navigavit: Chili Beligradum venit. Ejus rei fama Conſtantinopolim ad Sultanum Bajaſitem perlata, Cadium urbis Sarigreſem, & Seguanem baſſam, legatos ad filium miſit, quorum & conſiliis uteretur Selimes, & monitis inſtrueretur. Hi quum ad Selimem perveniſſent, auctores ei fuerunt, uti ſuam in ditionem rediret: ne forte fratribus etiam ſuis occaſionem præberet, conſimilia quædam tentandi. Ad ea reſpondens Selimes: An non mandatum divinitus eſt, inquit, uti ſuos quiſque parentes tertio vel quarto quoque anno inviſat? Hac equidem cauſa motus, iter hoc perficiam; & patre viſitato, meam in ditionem revertar. Ad ſummam, ab hoc inſtituto legati Selimem nullo dimovere modo potuerunt. Ideoque redeuntes ad Bajaſitem filii mentem ac ſententiam patri renuntiarunt. Is de-
191 nuo legatos alios ad Selimem miſit, ac dici filio juſſit, uti Semendriam ſe reciperet: quem ipſe ſangiacatum illi adtribuiſſet. Negavit id ſe facturum filius, omninoque ſe patrem prius aditurum reſpondit, ejuſque manus oſculaturum, atque ita deinde diſceſſurum. Evenerunt hæc anno DCCCCXVII. CHR. 1511.

Secundum illa perrexit in itinere ſuo Sultanus Selimes, & Hadrianopolim petiit. Inde quum non procul abeſſet, relicta Bajaſites Hadrianopoli, verſus Conſtantinopolim abiit. Habebat autem ſecum omnes Vezires ſuos, & begos ſangia-
192 cos, & milites. Quippe mandatis publicatis ediderat, uti ſecum eo proficiſcerentur. Qua de cauſa commotus Selimes, & conſiliarios ſuos adpellans: Nullum, inquit, hoſtem habemus inter Hadrianopolim & Conſtantinopolim. Cur ergo tot proceres, & talem ac tantum exercitum pater ſecum ducit? Haud dubie nihil aliud hæc portendunt, quam quod fratrem meum, Sultanum Achmetem, rerum adminiſtrationi præficere cogitat. Ideoque ſumma uſus celeritate, non procul a Zorlo patrem adſequutus eſt. Ibi tum copiis utrinque concurrentibus, ad dimicationem ventum
193 fuit. Erat id temporis imbecilla Bajaſites valetudine, quum nec pedibus uti nec equitare poſſet: eaque de cauſa curru vehebatur, cui velum obduxerat: numinis interim, Mahumetiſque ſui auxilium implorans. Quum perexiguo temporis intervallo pugnatum eſſet, victus Selimes, omni theſauro ſuo relicto, fugæ ſe dedit: ac tandem pervenit in vicum quemdam, ſitum ad mare, quod Nigrum vocant. Ei vico nomen eſt Midge.
194 Heic navem ingreſſus, traſmiſſo mari, Cofen ſe contulit. Sed eadem hyeme rurſus in Romaniam navigavit. Quidam enim proceres aulici partes Sultani Achmetis fovebant, nimirum ipſe Cadileſcherus, & Niſchanzis baſſa, & Jonuzes baſſa, qui muneribus etiam, in hunc finem paratis, populo perſuaſerant, Sultanum Achmetem brevi adfuturum, & loco patris imperaturum. Hic autem conatus eorum quum Genizaris innotuiſſet, nocte quadam in ædes ipſorum irruentes, quidquid in eis repertum eſſet, diripuerunt. Itidem noctu Chaſanis baſſæ domum adgreſſi, fœde ſpoliarunt: adeoque ſeditionem excitavere maximam. Erant id temporis ad urbem Sultani Achmetis legati, qui furtim ſe ſubducere, ſalutique ſuæ fuga conſulere coacti fuerunt. Secundum hæc legatos ad Sultanum Selimem miſere Genizari, qui nuntiarent, ad urbem modo veniret: ſe nimirum & ſalutaturos ipſum Imperatorem, & adgnituros pro domino. Achmetes etiam eodem tempore propius ad
195 urbem ſe contulit, ſuis cum copiis ad Iſcodaram, e regione Conſtantinopolis, caſtra metatus: miſſiſque patri multis aureorum nummum millibus, quo venerat itinere, diſceſſit. Quumque vectigalia, tributa, cæteroſque fructus ac proventus Im-

perii, per Anatoliam ſibi vindicaſſet: violenter illa provincias adminiſtrare cepit. Ac licet Sultanus etiam Corcutes oppida quædam Anatoliæ ſibi ſubjeciſſet, retinere tamen ea non potuit, quum præfectorum Sultani Achmetis majores eſſent vires. Itaque diſcedens ex iis locis Corcutes, trans mare Gallipolim abiit: ac duobus dumtaxat ſecum ſumtis, Conſtantinopolim navigavit. Eo quum perveniſſet, exiguum quoddam templum ingreſſus eſt, haud procul a domicilio Genizarorum. Hoc ubi nunciatum Sultano Bajaſiti fuiſſet, aliam ei domum in urbe juſſit aſſignari: quam, remotus a Genizaris inhabitaret. In hanc igitur ubi commigraſſet, bona cum venia patrem adiit: ejuſque manum exoſculatus, in hoſpitium ſuum reductus fuit. Zecmen id temporis, quam minorem vocant, Sultanus Selimes advenerat. Quumque propius Conſtantinopolim accederet, atque obviam ei prodiret Sultanus Corcutes frater: equis inſidentes, manus ſibi mutuo porrexerunt, ac peramanter inter ſe colloquuti ſunt. Hinc urbem ingreſſus Selimes, in prato Genibaxeo tentoria fixit, Corcute ſuum in hoſpitium redeunte. Tum vero congregati Genizari, decem ex omni ſuorum numero delegere; quos ad baſſas ablegatos, dicere juſſerunt: Adgnoſcere ſe pro domino ſuo Sultanum Selimem, Bajaſitis Imperatoris filium. Bajaſitem, propter adverſam valetudinem, & imbecillitatem virium, non jam amplius ad bella gerenda prodire poſſe. Quamobrem ſignificarent Sultano Bajaſiti baſſæ, ut ſponte ſuam rerum adminiſtrationem Selimi filio traderet. Id niſi fieret, in ipſos ſe animadverſuros: & præterea per vim collocaturos Selimem in thronum regium, ac Dominum & Imperatorem ſuum declaraturos. Hæc quum decem illi Genizarorum legati baſſis expoſuiſſent, baſſæ cum iis ipſis decem viris Sultanum Bajaſitem adierunt. Is intellectis eorum poſtulatis, quam quidem diu ſuperſtes ipſe foret, imperium ſe nemini traditurum reſpondit. Ad ea ſupremus Vezir, Muſtaphas baſſa: Vale igitur, inquit, Imperator maxime. Nam mox, ubi abs te digreſſi fuerimus, vitam hi nobis adiment. Tum Sultanus: Siquidem jam nos imperio non abdicaverimus, ait, an futurum putatis, uti nos e medio tollant? Minime vero, ſubjiciunt illi, vitam eripient tibi: ſed injectis uncis ſpiculorum ſuorum veſti tuæ, de throno Imperatorio te detrahent. Quæ quum ab eis dicta fuiſſent, exiguo temporis ſpatio Sultanus Bajaſites re cum animo ſuo deliberata, caput erigit, &: Rerum equidem, inquit, ſummam filio meo, Sultano Selimi, traditam committo. Qua Bajaſitis oratione Genizaris renunciata, mox unanimes ad Sultanum Selimem ſe contulerunt. Hæc autem geſta fuerunt anno DCCCCXVIII.

CHR. 1512.

Poſtridie Sultanus Bajaſites ciſtas, quibus imperatorii theſauri continebantur, Sultano Selimi filio miſit: ac Vezires, cæteroſque baſſas, dominum ſuum, Sultanum Selimem adire juſſit, eique ſignificare: tantummodo ſibi, patri ſuo, dilationem dierum xx. concederet: quibus exactis, Dimotucum abiturus, & reliquum ibidem vitæ ſpacium tranſiturus eſſet. Interim Selimes in hoſpitio Genibaxeo commoraretur. Hæc quum illi Sultano Selimi expoſuiſſent: Quidquid, ait, patri & baſſis viſum fuerit imperare, ratum eſto. Res enim adhuc in ipſorum poteſtate ſunt & arbitrio. Poſtridie illius diei patrem Selimes adiit, eique manum oſculatus eſt. Tum vero ſurgens pater, Accede fili, ait, atque hoc loco ſede: quum rerum dominus, me quidem abdicato, & Imperator factus ſis. Ad ea Selimes: Minime vero, mi pater, inquit. Nam equidem domini, patriſque mei, famulus ſum: nec amplius quidquam petii, quam ut mihi faciem tuam intueri, ac manum deoſculari liceret. Id quum impetraverim, bona cum pace tua mihi, famulo tuo, nunc abire faſ eſto: ſalva tibi rerum adminiſtratione proſperrima. Sultanus autem Bajaſites: Fili, ait, toto pectore atque animo Imperium tibi reſignavi. Sed unum hoc conſulo, ne ſanguinem innoxium fundas, nec immerito quemquam occidas. Cui patris conſilio quum Selimes ſe pariturum promiſiſſet, in hortum novum ſive Genibaxen, ad tentoria ſua ſe recepit. Poſtridie, ſummo diluculo, pro tribunali ſedit, & advocari Genizarorum Agam juſſit: qui mox univerſis cum Genizarorum copiis coram eo ſe ſtetit. Ibi tum compellatis ipſis, Selimes interrogare: num ſe vellent Dominum & Imperatorem adgnoſcere? Cunctis unanimiter adclamantibus, id omnino ſe velle facere: mox iterum Selimes eos adpellans: Si quis, ait, inter vos aliquid culpæ commiſerit, an per vos mihi licebit, ut illum puniam? Licebit vero, ſuccłamant omnes. Ergo deinceps, ſubjecit Selimes, Imperium meum auſpicabor. Poſtridie, quum illuxiſſet, eodem in loco pro tribunali conſedit: Veziribus & baſſis omnibus huc ad ipſum convenientibus. Illo die quemdam Genizarum, qui auream in capite geſtabat uſcufiam, ſive pileum, comprehendi juſſit, & ad arborem ſuſpendi: quodam etiam de Ulofeziorum numero capite truncato. Genizarus ille propterea ſuſpendio ſublatus, e medio fuit, quod Sultani Achmetis ſocer eſſet. Hoc modo quum ſibi Sultanus Selimes Imperium conſtituiſſet, Corcutes conſcenſa trireme Maniſſam, ditionem ſuam, repetiit. Non multis diebus interjectis, Conſtantinopoli diſcedens Bajaſites, Dimotucum abire cogitabat. Eum Sultanus Selimes extra portam Hadrianopolitanam, officii cauſa, quum deduceret: Bajaſites e curru cum filio colloquens, de multis cum rebus admonuit. Inde mutuo ſibi pater atque filius valedixere. Sed Bajaſites hoc itinere delatus in vicum quemdam, cui nomen Chapſe, vitam cum morte commutavit. Revectus autem a ſuis Conſtantinopolim, in templo, quod ipſe conſtruxerat, conditus fuit.

Secundum hæc profectus eſt Sultanus Selimes univerſis cum copiis in Anatoliam, quumque jam perveniſſet Engurim, frater ejus, Sultanus Achmetes, ad fines Arabicos profugit. Quod ubi Selimes accepiſſet, itinere mutato, Pruſam rediit: ibique Muſtapham baſſam, cum aliquot fratrum ſuorum filiis, ſtrangulari curavit. Inde Maniſſam contra fratrem, Sultanum Corcutem, movit. Sed is Tekienſem in provinciam abiit. quo cognito, primum e janitoribus ſuis, quem Azemim Caſanam Agam vocabant, fratrem a tergo perſequi juſſit. Is adhibita diligentia maxima, tandem illum in ſpecu quodam deprehendit, & cepit: jamque captum ad herum ſuum Selimem adducens, obvios habuit nuntios, apud oppidum Egrigos: ubi mox de mandato Selimis Corcutes ſtrangulatus, & cadaver ejus Pruſam vectum, ibidem monumento fuit illatum. *pag.* 339.

Quum autem Sultanus Selimes etiam alterum fratrem ſuum, Sultanum Achmetem, magnopere cuperet in poteſtatem redactum: aſtu excogitato, Baſſarum & Genizarorum nomine litteras ad eum perſcribi juſſit, quarum litterarum hæc erat ſumma: Sultanum Selimem crudeliter in omnium ſævire vitam. Ea de cauſa ſe jam pertæſos eſſe pumilionis iſtius. Prodiret modo Achmetes, ac ſe conſpiciendum præberet: mox ei captum Selimem tradituros. Data vero fuit opera, ut ejuſmodi litterarum exempla L. vel LX. Sultano Achmeti redderentur. Itaque numero litterarum deceptus, fidem eis habuit, & cum milite Caramano ſuis e latebris in apertum prodiit. Quotquot erant cum eo proceres, hanc profectionem diſſuadebant, & futurum ajebant, ut circumveniretur. Sed ipſe, litteris illis exhibitis, ac perlectis: Demus, ait, exempla viginti harum litterarum eſſe falſa & commentitia: num idem de cæteris quoque pronuntiari oportet? Itaque ſuam ſequutus opinionem, copias in fratrem duxit. Quum in planiciem perveniſſet ad Neapolim Caramaniæ, ab exercitu Sultani Selimis obrutus, parum cum ſuis

strenue rem gessit: ac victus, fugæ se dedit: in qua fuga captus Achmetes, & strangulatus fuit. Exstincti cadaver Prusam deportatum, & ibidem
CHR. in monumento fuit conditum. Hæc autem acciderunt anno DCCCCXX.
1513. Sultanus ergo Selimes jam solus imperio tranquillo potitus, ad bellum gerendum adversus Ismailem, Schacum Parthorum, se comparavit: & curribus ad vehenda tormenta, cæterisque rebus necessariis instructus, omnes suos exercitus collegit, in quibus erant hominum ad quadringenta millia. Tantis cum copiis in Parthiam profectus,
204 manum cum Ismaile Scacho conserere decrevit. Ismail vero Sultani Selimis instituto cognito, cum Parthis suis & ipse hosti obviam prodiit: ac tandem congressis in planicie quadam, quæ Zalderana dicitur, utriusque partis exercitibus, a diluculo ad postmeridianum usque tempus dimicatum inter eos fuit. Ismailis Scachi supremus belli dux, Ustazeluis filius, Anatolico militi oppositus erat. Romaniæ copias ipsemet Scachus Ismail sibi debellandas sumserat. Sed Anatoliæ beglerbegus B adeo fortiter hosti restitit, ut tandem Ustazelues occideretur. Ab altero quoque aciei latere pugnatum utrinque strenue, donec ad extremum Chasanes bassa, Romaniæ beglerbegus, occumberet, Nihilominus Thures Alis begus, Malcozii filius, una cum fratre suo, tam acriter hoc prælio se gessit: ut hostibus disjectis, ad Ismailis Scachi vexillum primarium penetraret, ipsique Scacho vulnus infligeret. Verum a Scachi satellitibus uterque mactatus cecidit. Sub exitum diei fessus jam cum suis præliando Scachus, hosti cessit, & fugam arripuit: ordaque sua, cum omnibus rebus, quæ illa continebantur, hostis arbitrio relicta, Tebrisium se recepit. Itaque Turcis orda Scachi prædæ fuit,
205 qui etiam in ea ceperunt unam de Scachi uxoribus: quum cæteræ mulieres, quæ illis in castris fuerant, pedites cum reliquo Parthorum exercitu Tebrisium abiissent. Scachus autem, relicto Tebrisio, cum non magna suorum manu Sultaniam se contulit. Interea Tebrisium progressus Selimes, C omnes urbis artifices, omnes eximios opifices collectos, Constantinopolim misit. Quumque illa hyeme cogitaret in hybernis ad Carabagum subsistere, non hoc eum tumultuantes facere passi fuere Genizari. Quapropter Amasiam reducto exercitu, ibidem hybernavit, Sub initium æstatis Camachum profectus, eam civitatem occupavit. Interim Sinanem bassam eunuchum in Dulgadirensem provinciam ablegavit, qui ducem ejus regionis Aladeulem bello invaderet. Is Dulgadirem ingressus, Aladeulem minime resistentem cepit, & capite truncavit: quamquam alii tradant, suspendio necatum fuisse. Ditionem vero Sultanus Selimes Ali bego concessit, qui ex Aladeulis fratre natus erat.

206 Hoc tempore Genizari magnas Amasiæ turbas excitavere, quum in Piris bassæ castra per seditionem irruerent. Erat tum Sultani Selimis vezirazemes, Achmetes bassa, Ducagini filius: quem Selimes interfici jussit, collata in eum culpa, quod hujusce Genizarorum seditionis & conscius & auD ctor exstitisset. Hinc Amasia discedens Selimes, Constantinopolim abiit: ubi generum suum, Ischenderem bassam, una cum Tazisade Cadilescherо, & Bali Geme Seguane bassa, supplicio capitis adfecit: quod ipsos etiam diceret Amasiani Genizarorum tumultus auctores fuisse. Contigerunt hæc
CHR. anno DCCCCXXI.
1514. Secundum hæc collectis Selimes omnibus copiis suis, Constantinopoli transjecit in Anatoliam: quum alteram se contra Parthos expeditionem moliturum simularet. De hac Selimis profectione certior factus Cansaves Gauris, Sultanus Alcairi, maximopere cum suis proceribus & Mamelucis perturbatus, coactis militibus suis, armatus Chalepum adiit. Qua re Sultano Selimi nunciata, missо itinere Parthico, in Sultanum Alcairensem movit. Ejus quum fines attigisset, ac Sultanum haud
207

A impigre sibi occurrentem conspiceret: gravicum eo prælio conflixit, in quo Sultanus ipse Cansaves Gauris cæsus fuit, ejusque copiæ dissipatæ fugerunt, Post hanc pugnam Selimes victor omnes mu- *Edit. Paris.*
nitiones & arces, in finibus sitas, occupavit: ac *pag. 340.*
præfidiis in singulas impositis, Chalepum perrexit. Ibi quum omnia Chalepo vicina loca sui juris fecisset, begos sangiacos provinciæ præfecit. Chalepo Damascum abiit, & urbem cum omni agro finitimo, summa celeritate suo subjecit imperio. Mameluci, qui & Circassi, Alcairum fuga delati
208 Tommambaim, qui erat id temporis Ulu Duveidar, Sultanum crearunt. Et Ulu Daveidar apud ipsos primus erat dignitate post Sultanum. Potitus autem Damasco Selimes, Sinanem bassam cum selecta militum manu Gazam præmisit. Aliquot inde diebus elapsis, etiam ipse reliquo cum exercitu subsequutus fuit, Alcairum ducturus. Ex altera parte Damascum Tommambais Meliculem
209 Umeram, hoc est, beglerbegum Damasci, Zamberdim Gasalim, cum parte sui exercitus misерat. B Is quum a Gaza prope jam abesset, etiam Sinan bassa Remlen advenit, eoque loco castra metatus est. Quumque certior factus fuisset, esse Gasalim cum exercitu in vicinia, noctu militibus indicta profectione, tanta cum properatione ad hostem accessit, ut prima cum luce Gasalis copias adsequutus, non modo cum eis confligeret; verum etiam victoria potiretur, magnumque Mamelucorum sive Circassorum numerum internecione deleret; superstitibus fuga dilapsis, & in solitudines illorum locorum semet recipientibus. Quibus rebus gestis, placuit Sultano Selimi legatum ad Tommambiam mittere. Quippe domesticum quemdam habebat, natione Circassum, quem vulgo Muratem Circassum adpellabant. Is ad Sultanum ire jussus, impetrare non potuit, ut a Tommambai vel in conspectum admitteretur, vel audiretur: adeoque cum iis, quos itineris comites secum adduxerat, jussu Tommambais fuit interfectus. Qua legati sui cæde comperta, motis Selimes castris, Remlem petiit. Eo quum perveniisset, C significatum illi fuit, cives Remlenses id temporis, quo Sinan bassa Remle nocturno itinere discesserat, ut Zamberdis Gasalis copias adoriretur, sparsisse rumorem de fuga Osmanicorum: & quotquot in castris Sinanis bassæ remanserant, non solum mactasse, verumetiam occisorum cadavera passim in puteos & fossas projecisse. Quo Remlensium intellecto facinore, Selimes & congregari jussit oppidanos, & omnes illius sceleris reos trucidari. Secundum hæc Cudsimubarecum profectus est. Quumque sub vesperam eo veniisset, noctem illam
210 istic manere voluit: ac vespertinis precibus in Axa messita, nocturnis in cubei Sahara peractis, omnia loca sacra visitavit. Postridie circa meridiem reversus ad exercitum, Gazam contendit: ubi Sinan bassa, potitus insigni victoria, suas cum ipso copias conjunxit. Gaza Bethlehemam profectus, illo quoque loco preces suas concepit: quibus absolutis, in animum induxit, Alcairum petere. Præmisit ergo Sinanem bassam, qui suis cum copiis reliquum exercitum antecederet. Quippe proficiscendum eis per illam solitudinem erat, quam ante id temporis numquam tam numerosus exercitus transierat. Et aliam quoque causam habebat, cur eum præmitteret: quod vereretur scilicet, ne si tanta hominum multitudo conjuncta maneret, iter illud per solitudinem se suscepturos negarent, atque hoc modo diffluerent. Sultanini quidem hoc desertum semper antehac pro urbis Alcairanæ propugnaculo quodam habuerant. Verum Sultanus Selimes jacta, quod dicitur, alea, militem cohortationibus animosis ad capescendum hoc iter impulit. Ubi ventum ad prima castra fuisset, in pago, qui Deire vocatur, Vezirem suum, Chuseinem bassam, interfici jussit: quod dixisse perhiberetur, non temere per ejusmodi solitudinem, tanto cum exercitu, proficiscendum. Atque hoc modo solitudinem ingressus est, quæ arida prorsus,

aquis

aquis deſtituitur. Quum de die in diem progrederetur ulterius, placuit Deo largiri pluviam: quo factum, ut univerſæ illæ copiæ nulla premerentur aquæ penuria. Ubi Salachigen perventum fuiſſet, jam vicerant ſcilicet, ſuperata ſolitudine. Quapropter oneratis aqua potabili jumentis, Alcairum perrexerunt. Interea Tommambais Alcairi Sultanus, ſuis & ipſe copiis inſtructus, ex urbe militem eduxit: eoque modo caſtra metatus, ut urbem a tergo haberet, ibidem ſubſtitit. Coegerat enim maximum exercitum, in quo militabant Æthiopes, cum aliis nationibus. Tormentis etiam bellicis ea communierat itinera, quibus
211 hoſtis venturus exſpectabatur. Sed transfuga quidam ex caſtris ipſius ad Sultanum Selimem ſe contulit, eique conſilia & inſidias hoſtium detexit.
CHR. Quibus Selimes cognitis, diverſo itinere copias
1515. Alcairum duxit. Hæc geſta fuerunt anno DCCCCXXII.

Die XXVIII. menſis Silchizis, ante prandium, ingens & cruentum prælium commiſſum fuit; quo in prælio Sinan baſſa, cæſus in dextro cornu, occubuit. Tandem tamen Mameluci, qui & Circaſſi, diſſipati profligatique, partim verſus montes, partim in ſolitudinem, partim ad ipſam urbem profugere. Verum ubi mox Selimiani milites urbem occupaſſent, reliquiæ Circaſſorum & Mamelucorum, urbe deſerta, in regionem Saitenſem ſe recepere. Selimes propter urbem, ad Nilum fluvium, caſtris locum cepit: quo in loco dum ipſe
212 quieſcit, miſſis Tommambais ſpeculatoribus, quum alia, tum etiam ſitum caſtrorum hoſtilium exploravit; quod ea nocturna impreſſione adgre-
Edit. Pariſ. di, ſuo cum animo conſtituiſſet. Rebus omnibus
pag. 341. exploratorum opera probe perquiſitis; urbem noctu cum ſuis ingreſſus, plurimos ex Selimianis in urbe oppreſſit & trucidavit. Sed quum primum hoc Selimi nuntiatum fuiſſet, juſſis arma corripere militibus, hoſti ſemet oppoſuit: tormentiſque bellicis in ea loca conſtitutis, in quæ facturus impetum credebatur hoſtis, ab omni parte paratus erat.

CHR. Anno DCCCCXXIII. quarto die menſis Muche-
1516. renis, miſſus in urbem fuit a Sultano Selime Jonuzes baſſa, cum Genizarorum manu: qui quidem in ipſis plateis & vicis urbis adverſus Circaſſos & Mamelucos acerrime dimicarunt. Hoc prælio ſagitta Jonuzes baſſa tam graviter vulneratus fuit, ut a ſuis ſublatus, e media pugna exportaretur. Id conſpicatus Selimes, uſque adeo excanduit, ut milites ex equis deſcendere juberet, ac pedites ſuis ſuppetias ferre. Quod quum abſque mora fieret, & illi milites, qui ceteroquin ex equis dimicare ſolebant, pedites urbem ingrederentur: prope templum maximum, quod Chaſanis Zami vocant,
213 cum Circaſſis & Mamelucis manum conſeruere: qua pugna tot ab utraque parte cæſi ſunt, ut paſſim per plateas plena peremtorum cadaveribus eſſent omnia. Tandem Selimiani denuo victoria potiti fuerunt, & Tommambais iterum cum nonnullis ſuorum in regionem Saitenſem profugit. Acciderunt hæc anno DCCCCXXIII.

Poſt illa cum omni exercitu Selimes urbem ingreſſus, in ipſo palatio Sultanino divertit. Fuerant in eo, quem diximus, conflictu capti bis mille quingenti Circaſſi ac Mameluci: quorum ad duo millia Sultanus Selimes jugulari, quingentos reliquos in cuſtodiis haberi juſſit. His geſtis rebus, adactus extrema neceſſitate Tommambais, ut pacem peteret: inſignem legationem ad Sultanum Selimem miſit. Eam Selimes ſane quam humaniter excepit, ac poſtulatis omnibus adſenſus, non modo Tommambai reſcripſit: verumetiam ſuos homines ad ipſum viciſſim ablegavit, qui pacis ei auctores eſſent. Hos ad ſe juſſu Selimis venientes, Tommambais interfici curavit univerſos. Quamobrem ſummopere commotus Sultanus Selimes, Circaſſos illos omnes, quos in cuſtodia detineri præceperat, mox ita juſſit occidi, neminem ut ſui reliquum facerent. Ea re patra-

A ta, trans Nilum copias duxit, Tommambaim quæſiturus: quo ille comperto, fugam arripuit. Selimes Romaniæ copiis injunxit, ut eum a tergo perſequerentur. Sed Arabes, qui & Æthiopes, itineribus fugienti Tommambai præcluſis, hominem interceperunt, & captum ad Selimem perduxerunt.

Anno DCCCCXXIII. die decimo ſexto menſis Re- CHR.
builulæ, mandato Sultani Selimis, in umbilico 1517.
urbis Alcairenſis, eo loco, qui Bab ſubeile dici- 214
tur, Sultanus Tommambais ſuſpendio necatus fuit. Atque hoc modo radicitus exſtirpatis Circaſſis ac Mamelucis, univerſum illud Sultaninum Ægyptiumve regnum ſuo Selimes imperio ſubdidit, & in Sangiacatus diviſit: quum urbem Alcairanam Jonuzi baſſæ regendam commiſiſſet. Inde rebus omnibus egregie conſtitutis & ordinatis, Alcairo diſceſſit, Gazam rediturus. Erat autem quidam ex Sultaninis, Cheir begus, qui Sultanis illis adhuc rerum potientibus, Chalepi copiis præfuerat; ſed ſponte ſua Sultani Selimis poteſtati ſe
B permiſerat. Hic a Selime, præter Jonuzem baſſam, ad Alcairum relictus; litteras ad eum, jam inde digreſſum, miſit obſignatas: quibus in litteris, Jonuzem baſſam accuſans, perſcripſerat; Æthiopes, & plebem urbanam, Jonuzi baſſæ Sultani tribuere titulum, & omnia precari fauſta feliciaque; nonnullis etiam criminibus aliis in eum congeſtis. His territus litteris Selimes, mox alias ad Jonuzem baſſam dari juſſit: quibus ei mandaretur, uti maxima celeritate ſemet ad Sultanum Selimem conferret. Eadem Cheiri bego ſcribi voluit, & urbem ipſius fidei, per abſentiam baſſæ, commendavit. Ubi ſuum ad herum, Sultanum Selimem, in ipſa ſolitudine Jonuzes baſſa perveniſſet: equis inſidentes, inter ſe colloquuti ſunt ambo. Verum ſubito Selimes furore correptus, Jonuzem baſſam ex equo dejici juſſit: & Solachorum præfecto mandavit, ut eum, reſecto capite, jugularet. Quod ſtatim factum quum fuiſſet, Selimes itinere continuato, tandem Conſtantinopolim reverſus, quieti ſe dedit.

C Non exiguo temporis intervallo gerendis a rebus CHR.
abſtinens, an denique DCCCCXXVI. menſe Remaſane, 1520.
Conſtantinopoli digreſſus, Hadrianopolim petere 215
conſtituit. Hoc in itinere quum Inzuam veniſſet, balneum ingreſſo tumor quidam a tergo cœpit oriri, qui revera carbunculus peſtilens erat. Profectus autem ulterius, & illum ad locum delatus, ubi aliquando cum patre conflixerat: urgente neceſſitate, fixis ibidem tentoriis, ſubſtitit. Interea vero, dum heic morbo ipſius curando ſe totos medici dabant: Defterdaros, & Pirim, Achmetemque baſſas, Hadrianopolim præmiſit: ut omnia ſolemnitati Bairami celebrandæ neceſſaria præpararent, ſolo Ferhate baſſa cum eo manente. Sed quum medici morbo remedium invenire non poſſent, eo ipſo mortuus eſt loco, in quo cum patre pugna congreſſus fuerat, die ſeptimo menſis Sche- CHR.
balis, anno DCCCCXXVI. Imperavit annis ſeptem, 1520.
menſibus octo, diebus octo. Nihil compertum fuit de ipſius obitu totis diebus decem. Interea ſecreto Fe-
D rhates baſſa primarium janitorem cum litteris Ma- *pag.* 342.
niſſam ad Sultanum Soleimanem miſit, qui eum moneret, uti quamprimum illuc properaret. Sed quod his nihil litterarum reliquis a baſſis adjunctum fuiſſet, veritus eſt itineri ſe dare Soleimanes. Inde baſſis cæteris, qui Hadrianopoli degebant, rem omnem Ferhates baſſa patefecit: qui mox eo profecti, quum quo res eſſent loco, cernerent; litteris & ipſi perſcriptis, præfectum Iſpachiorum ad Soleimanem Maniſſam ablegarunt: ſignificantes, ut abſque mora veniret prius, quam de patris obitu Genizari, cæterique Portæ milites, quidquam inaudiſſent: ne fœde direptam urbem excidio darent. Itaque Soleimanes, re tota penitus cognita, confeſtim ſemet adcinxit itineri: nec ulla vel noctu, vel interdiu quiete interpoſita, pervenit Iſcodaram e regione Conſtantinopolis ſitam. Hoc loci tribunus Genizarorum ad

ipſum venit, quo comite triremem ingreſſus, Conſtantinopolim transjecit; in occurſum prodeuntibus Genizaris univerſis. E triremi quum exſcendiſſet, Genizarorum Aga, ſuos compellans Genizaros: Hic dominus veſter, hic imperator eſt, ait. Qua illi voce audita, mox ordine cæteros antegreſſi, Sultanum ſuum ad imperatorum Sarajum deduxerunt. Hinc largiores annonas, & donativa petiere, Sultano Soleimane poſtulatis ipſorum adnuente. Poſtridie prima luce funus Selimis in urbem deductum fuit, eique celebratæ in templo ſive zuma Sultani Muchemetis exſequiæ. Pedes ante paternum funus incedebat Sultanus Soleimanes, idque comitabatur ad zumam ab ipſo Selime conditam, ubi monumento ſuo fuit illatus. Inde Soleimanes ad palatium reverſus, in thronum imperatorium ſe collocavit, & regni adminiſtrationem auſpicatus eſt, anno DCCCCXXVI. die decima ſeptima menſis Schebalis.

CHR. 1520.

Factus jam plene rerum dominus Soleimanes, elapſis aliquot menſibus, omnes ſuos milites convenire juſſit, & cum eis verſus Albam Græcam profectus eſt, anno DCCCCXXVII.

216 CHR. 1521.

Quum prope jam abeſſet ab Alba, vezirem ſuum, Achmetem baſſam, cum Romaniæ copiis ad Burgurdelen ire juſſit. Is illuc ubi veniſſet, tormentis bellicis mœnia disjecit, militem immiſit, & oppidum cepit. Multi tamen in ejus expugnatione Turci fuere trucidati, ac viciſſim Achmetes baſſa Sultano Soleimani cæſorum Chriſtianorum capita, cum quibuſdam captivis & vulneratis, miſit.

Secundum illa Pirim baſſam præcedere juſſit Soleimanes, qui Albæ Græcæ ſitum ac munitionem, circumfuſis copiis, ſpeculaturet: ſtatimque Pirim ſequutus, univerſum exercitum mœnibus admovit, caſtra vallo munivit, tormenta juſſit expediri, muros everſos ſolo æquavit, ac tandem Albam expugnavit die vigeſima quinta menſis Remazanis, anno DCCCCXXVII. qua potitus Conſtantinopolim rediit.

CHR. 1521.

Anno ſequenti proximo DCCCCXXVIII. die vigeſima menſis Rezebis, iterum Soleimanes expeditione ſuſcepta, copias univerſas in Anatoliam tranſduxit, Rhodo bellum illaturus. Jam ante vero Muſtapham baſſam inſigni cum claſſe Rhodum navigare juſſerat. Ipſe cum pedeſtribus copiis Anatoliam ingreſſus, in oppidum quoddam Menteſianæ ditionis, cui nomen Mermere, ſe contulit: unde non magno ex intervallo in Rhodum tranſjicitur. Itaque militibus hinc in Rhodum tranſportatis, tandem & ipſe ſuo cum comitatu tranſvectus in inſulam, gravi urbem obſidione cinxit. Obſeſſi Chriſtiani muros pannis cocco tinctis, & ſericis, & auro intertextis, ornabant; ac plurimis in urbe ludis & ſpectaculis, ad oblectandos animos, utebantur. Quum ſerio denique oppugnarentur, longo temporis ſpatio ſe defendebant acerrime; quod urbem ab hoſte nullo modo capi poſſe ſibi perſuaſiſſent. Ac Soleimanis ſane res eo tandem loci redactæ fuerant, ut quanam ad expugnandam civitatem via deinceps progrederetur, ignoraret. Quia tamen mons quidam haud procul ab urbe diſtabat, ex eo terram peti, qua urbis foſſæ complanarentur, edixit. Actis præterea cuniculis, ſuffoſſi fuere muri, tormentorum quoque vi magna ex parte diruti. Quapropter exhauſto laboribus ac moleſtiis Chriſtianorum præſidio, quum urbem non multo poſt in hoſtium poteſtatem venturam nemini dubium eſſet: ipſorum princeps, quem Megalon Maſtora vocabant, inducias pactus, urbem ſe dediturum ſignificavit: modo ipſis abeundi poteſtas fieret, ſalvis facultatibus ſuis; & Chriſtianorum uxores atque liberi nulli ſervituti manciparentur. In eas conditiones Sultanus Soleimanes abſque mora conſenſit. Itaque quum obſeſſi munera Sultano quædam, in ejus conſpectum admiſſi, obtuliſſent: cum rebus ac facultatibus, cum liberis & uxoribus ſuis naves ingreſſi, Turci Rhodo ceſſerunt, & in Italiam navigarunt. Quotquot erant in urbe captivi Turci, libertati priſtinæ reſtituti fuere. Capta vero fuit Rhodus die tertio menſis Sefferis: anno DCCCCXXIX. Simul etiam cum Rhodo Turci arcem Stancoin, & Bedrum, aliam arcem in Anatolia ſitam, in poteſtatem redegere. Soleimanes inde Conſtantinopolim reverſus eſt.

217

218

219

220

221

222

223

CHR. 1526.

Cæterum quo tempore ad obſidendam Rhodum proficiſci cogitabat, Ferhatem baſſam adverſus Alim begum, Scachi Suarenſis filium, qui perantiquo majorum ſuorum jure Dulgadirenſis regionis dux erat, cum copiis ablegavit. Nam falſo delatus is fuerat apud Sultanum Soleimanem, & accedebat alia cauſa, quod Oſmanidæ nemi- *Edit. Pariſ. pag. 343.* nem veteri natum familia ſuo in imperio tolerare poſſunt. Ubi jam prope Ferhates aberat ab Alis begi ditione, inſidioſo aſtu hominem ad ſe pellexit. Quippe morbum ſimulans, ſignificari bego juſſit: velle ſe teſtamentum condere, atque ipſius fidei exercitum committere. Qua voluntate Ferhatis intellecta, mox Alis begus, nihil ab Oſmanicis periculi veritus, quibus inde uſque a prima ætate fidus ipſe fuerat, cum utroque filio baſſam adiit: qui & patrem, & filios, innocentes occidi juſſit. Hoc facinore patrato, Ferhates ad Sultanum Soleimanem, Rhodum obſidentem, Rhodo necdum capta, reverſus eſt.

Quum autem confecto bello Rhodio, Conſtantinopoli Soleimanes quietus degeret: Genizari die vigeſimo tertio menſis Rezebis ſeditionem moverunt, & Aigaſis baſſæ, ſupremique theſaurarii, Abduſelamis ædes expugnatas diripuerunt. Poſtridie, qui Mercurii dies erat, noctu Ibrahimis ac Muſtaphæ baſſarum domos itidem adhibita vi aperuere: ſed ea cum moderatione, nullam ut inde prædam auferrent. Compoſito denique Genizarorum tumultu, Soleimanes in Ungariam proficiſci ſtatuit: & collectis quinquaginta vel ſexaginta millibus armatorum, pontibus Savum, Dravum, Danubiumque flumina junxit: & Varadinum Petri, cum aliis locis munitis occupavit, Budam ipſam cum exercitu petiturus. Ea Soleimanis expeditione cognita, ſe quoque rex Ungarus ad bellum paravit; & cum milite ſuo, qui ferro totus armatus erat, obvium ſe Sultano Soleimani dedit. Die quodam Mercurii, circa tempus Ikindi, utrinque tanto concurrerunt exercitus impetu: multa ut hominum millia ab utraque parte cæſa caderent, plurimi vulnerarentur. Diu pugnatum quum fuiſſet, tandem tamen victus rex Ungarus, etiam ipſe periit. Actis autem in fugam Ungaris, Turci hoſtem perſequuti, multa ipſorum millia inter fugiendum contrucidarunt. Soleimanes re bene geſta, Budam ſuos duxit, & urbe ſine ſanguine potitus eſt; cujuſvis ſexus & ætatis hominibus in ſervitutem redactis, anno DCCCCXXXII. Poſt occupatam Budam, reverſus eſt Hadrianopolim, & ad tempus aliquod ſe quieti dedit.

Erat tunc quidam in Anatolia, qui Calender Zelebis adpellabatur, ex familia Chazis Bectaſis. Colunt autem Turci Chazim Bectaſem, ceu divum quemdam, atque etiam invocant. Hic ergo Calender Zelebis ſeditione mota, cum non magno Derviſiorum numero, Sangiacos aliquot fudit, & univerſam Anatoliam ad arma concitavit. Soleimanes accepto motus hujuſce nuntio, Ibrahimem baſſam, inſigni cum exercitu, miſit; uti Calenderem Zelebim bello adgreſſus, in ordinem redigeret. Ibrahimes Calenderem cum copiis adſequutus, prælium iniit: quo dimicatum ab utraque parte fortiter, eo tamen eventu, Calender ut ipſe ſua cum factione victus occumberet.

Compoſitis Anatoliæ turbis, ad aliam ſe Soleimanes expeditionem paravit, Ungariam rurſus invaſurus: ideoque militem, publicatis edictis, ad Albam Græcam convenire juſſit: quo quidem & ipſe ſe contulit, Budam inde perrecturus. Hoc in itinere dum eſſet, Erdelii Banus ad eum ve-

nit, delatisque suis obsequiis, Soleimanis imperio se summisit: quum & munera secum ferret amplissima, & manum ejus exoscularetur. Quæ quidem res adeo grata Soleimani accidit, ut eum mox Ungariæ regem crearet. Secundum illa Budam profectus est, qua occupata, Viennam contendit. Eo quum perveniſſet, Germani, qui se intra mœnia tenebant, urbem communiere: quam Sultanus Soleimanes tormentis bellicis ad viginti dies oppugnavit, actis etiam subter muros cuniculis, donec eorum pars corrueret. Ea re perfecta, subito cum nive frigus adeo vehemens incidit: ut ei tolerando neque milites, neque jumenta sufficerent. Ideoque destitutus omni spe Vienna potiundi, obsidionem solvere coactus fuit: & Constantinopolim reversus ad aliquod tempus a bellis abstinuit. Gesta vero fuerunt hæc anno DCCCCXXXV.

CHR. 1529.

Dum Constantinopoli quietus hæret, invitatis magna solemnitate bassis omnibus & proceribus, & exterorum Principum legatis, omnique genere spectaculorum in Atmindane Constantinopoli exhibito; filios suos, Sultanum Mustapham, Sultanum Muchemetem, & Sultanum Selimem circumcidi curavit, anno DCCCCXXXVIII.

CHR. 1532.

Eodem anno mensis Remasanis die vigesimo octavo, Constantinopoli discessit, Hispano bellum illaturum. Quumque perveniſſet in Alamaniam; duorum mensium spatio copias hinc inde circumduxit, ferro & igni cuncta vastans atque diripiens. Nullus a Christianis oppositus ei fuit exercitus, nusquam eorum conspectæ acies: ab utroque dumtaxat latere Soleimanis agmina carpebant, ac multos interceptos vel occidebant, vel abducebant captivos. Misit autem Sultanus Soleimanes, ductore Casane Vaivoda, qui Michalis begi filius erat, & Vaivoda, duodecim millia militum, adjunctis eidem Acanziis; qui regiones illas ulterius incendiis & rapinis depopularentur, atque incolas servituti mancipatos abigerent. Quod quum illi facerent, opima potiti fuere præda. Verum in reditu forte fortuna in Christianorum incidere copias, cum quibus licet acerrime dimicarent, ac fortiter hosti resisterent: tandem tamen ad internecionem, majori saltem ex parte, cum ipso Casane Vaivoda, cæsi captique fuerunt. Et quando jam hyems adpetebat, mutato Soleimanes itinere, Constantinopolim rediit: ubi quum ad tempus aliquod quiesceret, Sultano Mustaphæ filio Manissam attribuit, anno DCCCCXXXVIII.

CHR. 1532.

Interea vero, dum aberat peregre Sultanus Soleimanes, in Alamania bellum gerens: supremus Hispani classis præfectus, Andreas Doria, cum Megalo Mastore, qui superioribus annis Rhodo cesserat, corrogatis ceterorum quoque Principum Italicorum auxiliis, magnam mari classem eduxit, qua naves quinquaginta majores, & quinquaginta triremes continebantur. Et erant in his militum ad quinquaginta millia. Quo cum exercitu Moream inopinato adorti, primo Coronam urbem cum arce, deinde insulam Balu, & Badram oppidum, cum aliis quibusdam castellis ceperunt: & immissis in ipsam regionem pedestribus equestribusque copiis, universam depopulati sunt; ingenti marium, fœminarum, puerorumque multitudine secum in captivitatem abducta.

Superioribus annis quidam natus in insula Mitylene, cui nomen Chairadines, insigniter navalis militiæ peritus evaserat: ac piraticam exercens multoties mari cum Christianis conflixerat. Ubi jam rem feciſſet, naves aliquot instruxit: adjunctoque sibi sodalitio quorumdam egregiorum hominum, & neminis addictorum imperio, cum iisdem in Barbariam profectus, urbem Cesairem occupavit, ac sibi retinuit.

Qua quidem re feliciter confecta, per universam Italiam nomen ipsius inclaruit: inditumque fuit ei cognomen ab Italis, uti vulgo Barbarossa diceretur. Idem quotannis Sultano Selimi & Soleimani munera quædam missitabat. Quorum alter, Soleimanes, viri virtute, rerumque gestarum fama cognita: missis legatis, invitavit hominem, uti ad se veniret. Chairadines idoneo Cesairi præsidio impoſito, strenuorumque virorum, & sibi amicissimorum fidei civitate credita: triremes aliquot milite complevit, & Constantinopolim profectus est. Eo quum adpuliſſet, manum pro more Sultano Soleimani osculatus est. Excepit hominem Sultanus sane quam honorifice, constituitque salario quadragies centum millium asprorum annuo, Beglerbegum maris supremum creavit, & ad Veziris dignitatem evexit: unde nomen ei datum, ut Chairadines adpellaretur. Nactus ergo plena cum potestate maris imperium, centum triremes in mare deduci, & instrui, militeque compleri jussit, & cum iis Moream adiit. Qua re Christianis nuntiata, mox illi regionem & arces, quas occupaverant, desertas reliquere: conscensisque navibus suis, inde discesserunt. A Christianorum abitu, trecenti Genizari, Azapique totidem in ea fuere loca missi: qui & Coronæ, & oppidis cæteris præsidio essent. Inde Chairadines bassa cum eadem classe in Barbariam profectus, urbem celebrem Tunisinam, quæ a Mauris incolitur, occupatam suo subjecit imperio, anno DCCCXL.

CHR. 1534.

Eodem hoc tempore captæ a Chairadine bassa Tunisis, quidam e numero Parthicorum procerum, Ulumas begus, a Scacho Techmasi filio Scachi Ismailis, defecit; licet ipsius Scachi sororem haberet conjugem. Itaque profugus e Parthia, Constantinopolim acceſſit: & præstito subjectionis sacramento, Soleimani se totum addixit. De hujus viri consilio Sultanus Soleimanes expeditionem Parthicam suscipere cogitabat, eam prætexens belli causam, quod Scachus, suis cum proceribus & subditis, minime rectam religionis amplecteretur sententiam, nec debito quatuor Mahumetis prophetas honore prosequeretur. Hac de causa dignissimos censebat, quibus bellum inferretur, qui occiderentur, adeoque penitus exstirparentur. Itaque Soleimanes hoc bello decreto, Sangiacatum Ulumæ bego supra nominato, non procul a Carahemida, concessit. Ulumas vero Constantinopoli quibusdam conductis copiis, in Sangiacatum suæ creditum fidei cum eis profectus est. Missa quoque fuerunt ad cæteros illius provinciæ Sangiacos a Sultano Soleimane mandata, quibus præcipiebatur, ut Ulumæ bego, quoties in hostem profecturus esset, obsequerentur. Ulumas ergo decretum sibi Sangiacatum ingressus, collectis ejus regionis proceribus Sangiacis, ipsorum adjutus auxiliis, Curdistanio principi, cui nomen Sereses begus, bellum intulit: eoque interemto, ditionem ipsius in potestatem redegit. Ea re Sultano Soleimani nuntiata, supremum Vezirem suum, Ibrahimem bassam, qui apud Sultanum summæ auctoritatis erat & potentiæ, supra bassas ac Vezires omnes evectus, idque nomen ab eo consequutus, ut Ser Asker Sultani nominaretur, Constantinopoli ablegavit in Anatoliam, & Romaniæ Anatoliæque copiis præfecit: cum quibus ille Chalepum adiit, & inde Carahemidam perrexit. Huc ubi veniſſet, Ulumam begum præmisit in Parthiam, qui dum itineris esset: atque ipse vestigiis illius inhærens, a tergo sequutus est, anno DCCCCXLI.

CHR. 1535.

Hoc modo montinuata profectione, nemine resistente, Tebrisium illi pervenerunt. Aberat enim Scachus id temporis ab illa provincia, bellum in Chorasane contra Kezien bassam gerens, qui ei Chorasanem eripere volebat. Quum propius ad Tebrisium acceſſiſſent, urbem invenere desertam, & habitatoribus vacuam. Ibrahimem vero præmiſſum ad expeditionem hanc, anno DCCCCXLI. sequutus est ipsemet Soleimanes, cum Genizaris, & aliis Portæ copiis, ea celeritate: ut quo tempore Tebrisium Ibrahimes in-

CHR. 1535.

greſſus eſt, Soleimanes Carahemidæ portis immineret. Interea Scachus etiam Techmaſes propius ad Tebriſium ſuos adduxerat, ut iſtic Ibrahimem baſſam opprimeret. Ibrahimes hoſtis conatu cognito, abſque mora Soleimanem certiorem reddidit: qui duplicatis cottidianis itineribus, celerrime Tebriſium advolavit, & cum Ibrahime ſe conjunxit. Quumque per exploratores intellexiſſent, quibus in locis Parthorum exercitus degeret: recta in eos duxere. Tum vero Parthi, qui de Soleimanis adventu cum Genizaris ac Portæ militibus cæteris acceperant, ſeque tali machinarum bellicarum adparatui, tantiſque copiis
235 nequaquam reſiſtere poſſe cernerent, Sultaniam profugerunt. Oſmanici nimia tormentorum, annonæ, tentoriorum, curruum, & aliarum magni ponderis rerum copia gravati, tormenta cum impedimentis cæteris trecentorum Genizarorum, ac trium Sangiacorum præſidio munita, Tebriſium remiſerunt: atque hoc modo facti expeditiores, Parthicum militem acriter a tergo perſequi cœpere. Tum vero fugere Parthi, fugientibus inſtare Oſmanici: donec haud procul ab oppido Hemedane perventum fuiſſet. Ibi cum pluviis, & annonæ penuria, tantum frigus Oſmanicos oppreſſit: ut plurimi tam manus quam pedes a frigore læſos amitterent, ac incredibilis hominum, jumentorumque multitudo fame
236 interiret. Præterea contigit, ut in ipſo conatu tranſmittendi amnis, qui Docus Gezid vocatur, flumen illud aquis pluviis adauctum vehementer intumeſceret. Ideoque dici non poteſt, quot iſtic homines, jumenta, rerum aliarum ſarcinæ perierint: adeoque de ſua quilibet ſalute deſperabat. Quando igitur exercitus Parthicus noſquam adparebat, nec ſciri poterat, quonam ſe recepiſſet; aliaque nulla regio Bagadate propinquior erat, quæ minus hiberni frigoris, & plus caloris haberet: in hanc ſibi Soleimanes ducendum ſtatuit exercitum. Ubi propius ad urbem acceſſiſſet, apertis incolæ portis, eam Soleimanis
237 poteſtati permiſere. Quapropter ingreſſus, nonnihil iſtic ſe recreavit. Omnis etiam Bagadati finitima regio ſe Soleimanis imperio ſummiſit. Quo factum, ut beglerbegum in urbe conſtitueret, ipſamque provinciam in Sangiacatus partiretur. Præterea Bagadati militare præſidium impoſuit, eique de tormentis bellicis, & aliis rebus neceſſariis, annonæque copia proſpexit: quum prius urbem muniiſſet, & aquam e flumine derivatam in foſſas urbanas immiſiſſet. Hoc tempore ſupremus Dephterdarus ſive maximus ærarii præfectus, Iſchender Zelebis, apud Sultanum Soleimanem delatus fuit, ob tractatos nequiter theſauros regios: quem extra urbem hoc nomine ſuſpendi juſſit, univerſis facultatibus ejus fiſco adplicatis. Interea vero, dum Soleimanes intra Bagadatis muros, exercitus foris in hibernis hærebat: prodiit denuo Scachus Techmaſes in apertum ſuis cum copiis, & Tebriſium iter inſtituit. Inde quum ipſum haud procul abeſſe relicti ad Tebriſium Sangiaci & Genizari, de quibus ſupra dictum, accepiſſent: quid agendum ſibi hoc caſu foret, ignorabant. Quia tamen animadverterent, nec ad reſiſtendum hoſti tam potenti ſe ſufficere, nec in tempore ſibi ſuccurri poſſe: ſarcinas omnes, & tormenta bellica cum rebus ad ea neceſſariis, & cuſtodiæ ſuæ commiſſis, ibidem reliquerunt, ac fuga ſaluti ſuæ conſuluere. Scachus Tebriſium ingreſſus, omnes iſtas ſarcinas & impedimenta militi ſuo diripienda conceſſit: bellica vero tormenta, cum univerſo ad ea pertinente adparatu, concremari juſſit: & quidquid de machinis bellicis colliquefactum flammis abſumi non potuerat, ad ſignandos manguros deſtinavit. Ubi jam durior hyemis tempeſtas præterierat, Bagadate Soleimanes movit eodem
CHR. anno DCCCCXLI. ac denuo Tebriſium duxit:
1536. unde quum non magno abeſſet intervallo, rurſum cum ſuis Techmaſes fugæ ſe dedit: atque

A uti facultatem ſui perſequendi Oſmanicis adimeret, ſuam ipſemet regionem vaſtavit, annonam omnem corrupit & exuſſit, ſubditos ſuos paſſim abegit. Ubi Tebriſium Turci perveniſſent, Soleimanes optimum quemque ſuorum, & præſertim egregiis inſtructos equis, delegit: eiſque mandavit, ut ſumma uſi celeritate, hoſtem alicubi adſequerentur. Quod quum illi facerent, omniaque miſere vaſtata conſpicerent: ad animum eis accidit, fieri poſſe, ut in redacta penitus ad ſolitudinem regione aliquod ipſis incommodum eveniret. Ideoque converſo itinere Tebriſium redire. Quum autem Soleimanes hoc modo deluſum ſe videret, vehementi commotus ira, Scachi Techmaſis, & majorum ipſius regias, amœnaque palatia, cum ipſius Sultani Jacupis ædificio, quod Heſte behiſte dicitur, & omnibus 238
cum paradiſis dirui, vaſtari, cremari juſſit. Præterea plurimos Tebriſii cives compulit, ut inde Conſtantinopolim commigrarent. Ad ſummam, inſigni regionem illam univerſam excidio adfli-
B xit, direptis miſerorum incolarum facultatibus, & abſumtis omnibus jumentis. Poſt hanc vaſtationem, Soleimanes exercitum Carahemidam reduxit. Et diſpoſitus ac relictus erat a tergo dun- 239
dar, ut Turci vocant: quod vereretur, ne in ipſa profectione Scachus impreſſione ſubita ſuos adgrederetur. Quod quidem ita prorſus accidit. Nam *Edit. Pariſ. pag. 347.*
Scachus, intellecto diſceſſu Soleimanis, ſelecta Corizzorum quinque millia ſecum ſumſit, ac veredariorum in morem Oſmanicos a tergo ſequutus eſt: in hoc unum intentus, ut eos aliquo detrimento adficeret. Tandem in agmen illud extremum incidit, quod dundar adpellatur, uti diximus. Ejus ductor erat Ulumas begus, cui præter quinque Sangiacos, ſeptemdecim millia ſtrenuorum militum Soleimanes adtribuerat. Ad hos quum Scachus advolaſſet propius, mox in eos irruit: & manu conſerta, ſuperior ipſe, Turcis cæſis, evaſit. Interemta fuere Turcorum ad duodecim millia, deſideratique tres Sangiaci. Quar-
C tus in hoſtium poteſtatem venit, quintus cum Uluma bego fugæ beneficio diſcrimini ſemet eripuit. Scachus hoc tam feliciter pugnato prælio contentus, nihil periclitandum putavit ulterius, quod hoſti ex aliqua parte par pari relatum arbitraretur: ideoque retro cum victricibus copiis ad ſuos abiit. Ipſe quoque Soleimanes jam Carahemida diſceſſerat, Chalepum petens, unde digreſſus, die decimo quarto menſis Rezebis Conſtantinopo- CHR.
lim adpulit, anno DCCCCXLII. 1536.

Dum illic ad tempus aliquod a bellis abſtinens quieſcit, ſuſpectus ei cœpit eſſe Ibrahimes baſſa, cujus & ex parte fuit detecta perfidia. Quippe ferebatur cum Italis quoque ſecreto pepigiſſe fœdus, ut imperium Turcorum in ſe transferret. Quapropter eum Soleimanes die quodam Mercurii, qui vigeſimus ſecundus menſis Remaſanis erat, ad cœnam invitavit: qua finita quum de certis negotiis inter ſe collocuti, jam cubitum pergerent: Ibrahimes quoque ſuum ad conclave ſeceſſit, & in lecto ſe compoſuit. Quippe quoties ad
D Soleimanem noctu arceſſebatur, in ipſius imperatoris ſarajo cubabat. Quum obdormiiſſet, interfici hominem Sultanus juſſit; omneſque facultates ipſius & opes, fiſco addictas, theſauris ſuis inferri. Fa- CHR.
ctum hoc fuit anno DCCCCXLII. 1536.

Diximus antea, Chairadinem baſſam magna cum claſſe profectum in Barbariam, Mauris famoſam urbem Tuniſim eripuiſſe, ac ibidem ſibi conſtituiſſe domicilium. Is hoc tempore naves atque triremes in terram ſubduxerat, rerum ſcilicet ſuarum plane ſecurus, ſuoque dumtaxat indulgebat genio. Princeps interim Maurus, cui prius ea 240
paruerat ditio, profectus in Hiſpaniam, opem Hiſpani principis imploravit. Hiſpanus ad conſilium revocato negotio, verebatur propterea, quod Tuniſim Barbaroſsa cepiſſet, ut Hiſpanis idem aliquando damnum inferret. Facile putabat ignem exſtingui poſſe, ſi prius ſupprimeretur, quam la-

eius erumperet. Eaque de causa datis ad Italicos principes litteris, uti subsidio sibi venirent, petiit. Magnis ergo collectis copiis, & insigni classe parata, eidem Andream Doriam suprema cum potestate præfecit, atque ita Tunisinam expeditionem instituit. Chairadines re comperta, Raisos suos convocavit, eisque deliberandum proposuit, quid hoc Christianorum motu faciundum censerent. Illi respondere, classem mari prius instruendam, quam Christiani se conjungerent: omninoque præpediundos, ne convenire possent. Ad ea vicissim Chairadines bassa: Si tulipandum, inquit, meum dumtaxat excelso quodam in loco super hastam defixero, a Christianis ut conspici possit; formidine correpti, ad aliquot milliariorum millia retro fugient: tantum abest, ut bellum nobis illaturi sint. Hac ergo securitate suique confidentia cæcatus, omnem ex animo sollicitudinem & curam deposuit. Verum non multo post Tunisim præpotens Christianorum classis adpulit. Ea quum istuc accessisset, occurrit hosti Chairadines extra urbem suis cum copiis, tametsi vix novem decemve militum idoneorum millia secum educeret. Ad Christianorum aciem progressus, animose cum eis conflixit. Et quamquam ingens hominum multitudo in Christianorum esset exercitu, fama tamen perhibetur, multa Christianorum millia tum cæsa fuisse, quum ex adversa Chairadinis parte duo dumtaxat hominum millia desiderarentur. Quum autem Chairadines hoste se videret inferiorem, conversa suorum acie, ad urbem se recepit. Eo quum ventum fuisset, occlusam reperit, & in mœnibus elata Christianorum vexilla conspexit. Quippe captivorum Christianorum aliquot in urbe millia reliquerat, qui quidem interea, dum extra muros ipse cum exercitu Christianorum præliaretur; perfractis carceribus, & arreptis armis, portas urbis clauserant, & in mœnibus vexilla Christianorum erexerant. Id vero quum accidisset, major pars militum Chairadinis cæsa, cunctaque navigia, cum machinis & adparatu bellico, fuerunt amissa. Chairadines cum reliquis suorum propter urbem aufugit, & in solitudines se cum eis abdidit: quorum magna pars fame, siti, & æstu periit. Ipse varias expertus ærumnas, tandem ad urbem suam Cesairem evasit: unde cum decem & octo triremibus. Constantinopolim profectus est, quacumque tenderet, damnum Christianis inferens. Acciderunt hæc anno DCCCCXLIII.

CHR. 1537. 241

Solebat hoc tempore Constantinopoli Soleimanes plerumque degere. Verum ista quum evenirent, forte migraverat Hadrianopolim, ut istic hibernaret. Sub æstatis initium reversus Constantinopolim, ad bellum se paravit, & Chairadinem Lutsimque bassas magna cum classe dimisit, qui mari rem gererent: ipse Constantinopoli digressus, Albaniam petiit. Avelonam quum perveniisset, etiam Chairadines & Lutsis eodem cum classe triremium, cæteriscque cum navigiis, adpulerunt. Soleimanes in loca montuosa profectus, ibidem cum Portæ militibus & comitatu castris locum cepit: reliquum exercitum in Albanos perduelles immisit, qui res eorum agerent, ferrent, ac liberos & uxores servituti manciparent: licet hic conatus eorum in irritum caderet. Præterea Romaniæ begierbegum, cum Romaniæ copiis, in Apuliam transmare misit: qui ea in regione quædam oppidula cum pagis diripuit. Quum denique Turcica classis Corcyram præterlegeret, ex Corcyrensi præsidio Christiani navim annonariam, quæ classem sequebatur, bellicis petitam machinis demersere. Soleimanes animadversa Venetorum perfidia, quam ex aliis etiam indiciis abunde perspexerat; non parum excandescens, Chairadini Lutsique bassis præcepit, uti cum classe Corcyram insulam peterent, oppidula cum vicis deprædarentur, hominesque captivos secum abducerent. Id illi quum feciissent, navigia manci-

242

Edit. Paris. pag. 347.

piis Christianis, cujusvis ætatis & sexus, oneraruntque: atque ita Constantinopolim rediere. Quod delati, Christiana mancipia supra oppidum Galatam, eo loco, qui Besictas vulgo dicitur, ad terram exposuere: missisque Constantinopolim præconibus, proclamari jusserunt; ut si quis mancipia Christiana, fœminas, mares, juvenes, senes mercari vellet; ad indicatum modo locum veniret, ipidem hujusmodi mancipia perexiguo comparaturus pretio. Quod quidem ita factum fuit, tam vili pretio miseris illis distractis: uti plerique duobus tribusve Sultaninis vænirent, hac ipsa pecunia regiis thesauris illata. Posteaquam domum itura classis discesserat, etiam Sultanus Soleimanes motis castris iter ingressus, die nono mensis illius, qui Zemaziel Achir Turcis dicitur, Constantinopolim reversus est, anno DCCCCXLIV. CHR. 1538.

Quum istic aliquamdiu hæsisset, armis in Moldavum expeditis, undecimo die mensis Seferis Constantinopoli egressus, Moldaviam versus contendit. Ubi ad oppidulum, quod Ishacluam vocant, perveniisset: transmisso Danubio, Moldaviam ingressus est. Ibi tum fuga sibi consulere Vaivoda Moldavus, nec usquam in apertum prodire: incolæ vero regionis Sultano se dedere, qui limites imperii sui ad amnem usque Berutem protavit.

Erat in adversa ripa quoddam oppidulum, quod Sangiaci domicilio satis esset idoneum. Quapropter eo loco Sangiacum constituit. Sequebatur id temporis Portam Sultani Soleimanis quidam natus ex familia Vaivodarum Moldaviæ, cui & annonæ præbebantur. Hunc Soleimanes Moldaviæ Vaivodam præfecit. Quod prior ille Vaivoda quum resciviisset, Portam præpotentem ipsemet adiit, & a Soleimane postulata impetrataque gratia, restitutus in integrum fuit. *Soleimanes e Moldavia revertens, Hadrianopolim se contulit: ubi exacta hyeme, sub veris initium* Constantinopolim abiit, & quieti se dedit, anno DCCCCXLV. CHR. 1539.

Secundum illa denuo cum classe Chairadinem mari ablegavit. Is autem egregie instructus, ut hostem suum, Andream Doriam, quæreret: absque ullo impedimento penetravit in Italiam, ibique nonnulla cum vicis oppidula depopulatus, etiam munera majoribus a civitatibus accepit. Quum diu hinc inde oberrasset, inopinato Andream Doriam reperit, & strenue cum eo confligens, naves hostiles aliquot submersit, & triremes aliquot cepit. Doria tandem hosti se imparem animadvertens, cum reliquiis suæ classis ausugit. Et quia tunc hiems imminebat, versis Chairadines velis Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLV. CHR. 1539.

Die Jovis, qui decimus quintus mensis Seferis erat, sub vesperam, incendium Constantinopoli, non procul ab illorum carcere, qui criminum rei custodiuntur, in eorum tabernis exortum fuit; qui picem, resinam, axungiam, aliasque res tales vendunt. Hinc ignis ex indicatis tabernis in ipsam turrim, sive carcerem prædictum, evasit: qui clausus quum esset, homines in eo septingenti flammis exusti perierunt. Ex eo loco dilatatum in urbem incendium, a dextris & sinistris vagari cœpit. Ad publicanorum carcerem quum perveniisset, aperto carceris ostio, dimissi fuere publicani. Quo facto, turris ipsa, sive carcer, itidem conflagravit. Latius inde serpsit, usque ad Portam urbis, quam Lignariam vocant, ubi tabernæ sunt fabrorum ferrariorum. Iis in locis omnia flammis absumta fuerunt. Inde se convertit hic ignis ad ædes Balis Agæ, qui tribunus olim Genizarorum fuerat, totaque istæc deflagravit regio. Postea perrexit ad Caravanæ sarajum, unde tabernas eorum invasit, qui torno cælant, quarum ordine series magna conspicitur. Hinc ad eam erupit aream, quæ Tachtal Gala dicitur; unde rursus ad fabros ærarios, ab

243

244

245

246

247

248

his ad vitriarios penetravit: etiam illa regione incendio prorsus exhausta, quæ pictum balneum ambit. Longius inde progressum, ad Judæorum pervenit ædes; ibidem maximo cum detrimento grassatum propterea, quod admodum illæ sibi contiguæ sint. Hinc sparsæ fuerunt flammæ usque ad portam fori piscarii, & quidquid ædificiorum erat inter hanc, & Judæorum portam, prorsus ab igne deletum fuit. Ad summam, propemodum universæ Judæorum domus fuere concrematæ. Nam æstivo tempore contigit hoc incendium, quum ingens esset siccitas. Arbores etiam virides instar sulphuris arsere. Nullus incendii restinguendi modus inveniri poterat. Nihil arborum refectarum dejectio, nihil aqua juvabat. Unde factum, ut tota nocte duraret. Erant distributi per omnes urbis regiones Genizari, qui flammas exstinguerent: sed incassum laborabant. Etenim postridie illius diei, a primo diluculo, usque ad vesperam, ita desævierunt: ut etiam maximi pretii merces aut absumerentur, aut direptionibus essent expositæ. Quippe quibus in locis urbis grassatum fuit incendium, in iis majori ex parte mercatorum, & aliorum tabernæ consistunt: ideoque potior pars urbis in cineres abiit, quum idem accideret omnibus ædificiis, quæ extra muros urbis a foro piscario sita sunt in littore maris. Eodem tempore pestis etiam in urbe grassabatur. Utrumque DEI contigit nutu, anno DCCCCXLVI.

Edit. Paris. pag. 348.

CHR. 1540.

249 Secundum hæc rursum magna cum classe missus fuit Chairadines, ut arcem Novam, quam Christiani occupaverant, recuperaret: imperatumque Sangiacis omnibus ejus provinciæ, ut universis suis cum copiis, & adparatu bellico, ad eam se conferrent obsidionem. Ubi classis adpulisset, e navibus in terram expositæ fuere machinæ tormentariæ, propiusque militari more deductæ ad castelli muros, & tam diu disploſæ, donec mœniorum pars disjecta corrueret, ac per ipsas ruinas miles ad expugnandam arcem immitteretur. Erant in præsidio castelli milites Christiani virtutis eximiæ, qui tam fortiter hosti resistebant; ut ab utraque parte plurimi caderent. Ad extremum tamen animorum ardore remisso, succubuerunt; & occisis propemodum universis, captisque superstitibus, evasit nemo. Nova recepta, quidquid erat inter captivos ætatis vegetæ, damnatum fuit ad triremes. Itidem reperta in arce mancipia Turcica, vindicata sunt in libertatem. His rebus gestis, & arcis mœnibus, qua diruta fuerant, refectis; Chairadines illinc cum classe digressus, aliquot navigia mercibus onusta Christianis ademit, & oppidulis quibusdam maritimis flammis ac ferro coactis, ut incolumitatem suam pecunia redimerent, Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLVI.

CHR. 1540.

Sultanus autem Soleimanes die secundo mensis Schabanis Constantinopoli profectus, Hadrianopolim accessit, & ibidem hibernum tempus exegit: quo durante, exortum incendium in sarajo novo, quo conclusæ Sultani uxores, liberi, puellæ virgines habitare solent, totum illud ædificium cum magni pretii rebus exussit. Rursus tamen haud magno temporis spatio splendidius est instauratum, quam fuerat prius. Inde Soleimanes Constantinopolim die septimo mensis Silchizis reversus, ibidem ad aliquod tempus hæsit, anno DCCCCXLVII.

CHR. 1541.

Exposuimus supra Soleimanem complura per Ungariam oppida, cum ipsa regni metropoli Buda cepisse: motumque singulari quadam gratia, Banum Erdelii creasse regem Ungariæ: Quum ad aliquot annos ille regno plena cum potestate præfuisset, filium moriens reliquit hæredem, qui per ætatem administrandæ reipublicæ non erat idoneus: eaque de causa mater pueri gubernationem ad se transtulit. Hoc permoleste ferens, quidam ex proceribus Ungaris, Petrus Perenius; suis ad eam missis hominibus, hæc significari jussit: Esse ipsam fœminei sexus, & institutis majorum minime permitti, ut in Ungaria mulier regia cum potestate sit. Quamobrem metropolim regni Budam

250 A Perenio dederet. Nisi faceret, venturum cum exercitu, & urbem vi occupaturum. Mulier legatis respondit, urbem Budam non suam esse, sed Sultani Osmanidæ: a quo si Perenius eam repeteret, ac impetraret, omnino se deditionem facturam. Ubi Perenius hoc ab ea responsum tulisset, cum Banis & proceribus cæteris in colloquium veniens, summo dedecori universis dominatum illum muliebrem esse dixit. Proceres hominis oratione permoti, libenter in eam sententiam pedibus ibant, ut removendam ab administratione fœminam statuerent: nec ipsis adversantibus episcopis, qui dicerent hoc modo rem Ungaram in posterum melius habituram. Itaque proceres mutuo inter se fœdere devincti, magnas coegere copias, & insigni cum adparatu bellicorum tormentorum ad Budam accesserunt. Ea re conspecta, repente mulier exiguam militum manum colligit, & hoc urbem præsidio munit: quum Soleimanem quoque de rebus omnibus certiorem feciſſet. Is ad hujusce motus famam, confestim Muchemetem bassam cum parB te Genizarorum, & copiis Romaniæ præmisit: ipse die vigesimo quinto mensis Seferis Constantinopoli digressus, Budam versus cum Portæ comitatu, & reliquis Genizaris, Muchemetem bassam continuo sequutus est. Urgebat interim Perenius urbis obsidionem, sed ea potiri non potuit. Ubi Muchemetes exercitum propius ad urbem duxisset, magnopere Soleimanis adventum desiderabat. Quippe tam numerosæ Christianorum erant copiæ, magnam ut Muchemeti formidinem incuterent. Quinetiam spreto ipsius adventu, ne latum quidem unguem e castris cessere: sed mœnia tormentis concutere, atque ipsam urbem oppugnare perrexerunt. Ea vero quum in Ungarorum potestatem jamjam ventura esset, in tempore Soleimanes suo cum comitatu, & Genizaris, & exercitu Anatoliæ profectionem ita maturavit, ut itinere bidui dumtaxat a Muchemetis & hostium castris abesset. Id ubi Perenius rescivit, commodam nactus occasionem, furtim e castris se propuit, & aufugit. Non enim futurum putarat, ut C ipse Sultanus ad solvendam urbis obsidionem veniret. Milites Ungari, cognita Perenii clandestina discessione, suos & ipsi deseruerunt ordines, seque mox ad ineundam fugam pararunt. Id conspicata mulier ea, quam diximus, ex urbis sublimiore loco, misso nuntio Muchemetem bassam increpuit, cur hoste fugiente quiesceret. Muchemetes, qui Romaniæ tum beglerbegus erat, his auditis, mox in Christianos suum promovit exercitum. Quod illi fieri videntes, hostisque conatui leviter admodum repugnantes, in fugam se se conjecere. Quidam naves ingressi, evaserunt: alii semet in Danubium præcipitantes, aquis obruti periere: cæteris aut cæsis, aut captis. Ipso conflictus momento Soleimanes etiam cum suis advenit. Direptis Christianorum castris, machinas bellicas, & pertinentem ad eas adparatum, in urbem convehi jussit. Hinc Budæ beglerbegum sive bassam constituit, & milites ibidem Turcicos in præsidio collocavit: adsignata mulieri, D ejusque filio, Erdelii regione, quam pueri pater antiquo jure majorum possederat: atque illuc matrem, cum filio, mox ablegavit. Inde, qua venerat via, regressus Soleimanes, die mensis Schabanis octavo Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLVIII.

pag. 342.

CHR. 1542.

Illic dum hæret, filiis duobus, Sultano Muchemeti, & Sultano Selimi ditiones adtribuit: illi Manissam, huic Caramaniam. Factum hoc anno DCCCCXLIX.

CHR. 1543.

Soleimanes satis sibi diu Constantinopoli subsistisse visus, ad aliam se paravit expeditionem, denuo invasurus Ungariam. Itaque Constantinopoli discedens, Hadrianopolim in hiberna se contulit. Inde magno cum adparatu, & universis copiis, profectus est die mensis Mucherenis octavo. In Ungariam quum perveniſſet, arces Petri Perenii primum adortus, Valpoum machinis & mi-

251

litibus admotis, expugnavit & cepit. Inde Peſtum adgreſſus, itidem occupavit. Peſto diſcedens, ulterius perrexit, & Strigonium obſedit; ubi licet præſidiarii milites egregie ſe defenderent, tandem tamen Soleimanes eo potitus eſt. Hinc exercitum ad Albam regalem adduxit, qua in urbe reges Ungarorum ſepeliri conſueverant. Huic quum militem Soleimanes admoviſſet, præſidiariis urbem ſtrenue propugnantibus, ingens utrinque cædes edita fuit; ſed nihilominus ad extremum Soleimanis in poteſtatem venit. Is vero poſtea, quam occupatis civitatibus, arcibus, oppidis, præſidia Genizarorum, & aliorum militum, impoſuiſſet: itinere converſo, rediit Conſtantinopolim, & die XVII menſis Schabanis urbem ingreſſus eſt, anno DCCCCL. CHR. 1544.

Poſtridie quam adveniſſet, adlatum fuit Conſtantinopolim cadaver filii, Sultani Muchemetis; quod peractis exſequiis, haud procul ab antiquo domicilio Genizarorum, monumento fuit illatum. Mortem filii Soleimanes pater acerbe luxit. Ideoque magnam ciborum copiam coqui curavit, & epulum funebre quibuſvis, tam pauperibus, quam opulentis, animæ filii cauſa, præbuit. Multa quoque mancipia ſexus utriuſque, ſuo redemta pretio, libertate donavit. Præterea monumentum filio magnificum exſtruxit. Acciderunt hæc anno DCCCCL. CHR. 1544.

Soleimanes ſecundum illa Conſtantinopoli tempus ad aliquod manſit, nec rei quidquam memorabilis eſt molitus. Interea mortuus eſt die quinto menſis Zemaſiellulæ vir rerum ſtrenue geſtarum gloria clariſſimus, Chairadines baſſa: ſepultus in loco, qui Beſictas adpellatur. Contigit hoc anno DCCCCLIII. CHR. 1547.

Hinc arma Soleimanes iterum expediit, in Parthiam ducturus exercitum: quod quidem bellum hanc cauſam habuit. Erat Scacho Techmaſi frater, cui nomen Ercaſes Imirſa, Siruanæ ſupremo cum imperio princeps. Hic certas ob cauſas ab amicitia fratris, Scachi Techmaſis, diſcedens; ut ægre faceret fratri, ad Sultanum Soleimanem profugit, ejuſque ſe fidei permiſit. Hoc autem iter A ſic inſtituit, ut per regionem Circaſſorum longis ambagibus Coſen peteret, unde Conſtantinopolim adpulit. Perquam gratus Sultano Soleimani principis hujus adventus accidit. Ideoque magno cum honore exceptum, muneribus donavit ampliſſimis. Quinetiam ipſius cauſa numeroſis, vel omnibus potius copiis ſuis coactis, inſigni cum adparatu die XIX menſis Seferis, anno DCCCCLV, Conſtantinopoli digreſſus, in Anatoliam tranſmiſit, rectaque Parthiam verſus duxit. Poſtea, quam ingreſſus fuiſſet hoſticum, tam arcem, quam civitatem Wanum Waſtani obſedit. Parum hoſti civitas reſiſtere potuit, in quam ob omni parte pateret aditus: ſed arce non niſi magno labore Soleimanes potitus eſt, quod idoneo Parthicorum militum præſidio defenderetur. Ubi Wanum arcem Soleimanes expugnaſſet, ſparſus per omnem regionem miles Sultanicus, eam rapinis & ferro vaſtavit. Nuſquam Scachus Techmaſes reperiri, nuſquam conſpici potuit, nuſquam hoſti ſe oppoſuit. Ercaſes vero laborem nullum recuſans, dum hinc inde cum ſuis excurreret: quoſcumque theſauros adipiſci potuit, Soleimani miſit. Tandem tamen Oſmanicos proceres, ac duces militares, magnopere belli tam diuturni, parumque fructuoſi, tædere cœpit. Ideoque dolum excogitantes, ut vindictam de auctore belli Ercaſe ſumerent, variis eum mendaciis apud Soleimanem delatum onerarunt. Summa rei hæc erat, quod leporem dimittendum, canem vero capiendum ſuadebant. Quum Ercaſes Imirſa conſpirationem ipſorum animadverteret, atque etiam perſpiceret, eos vitæ ſuæ inſidiari: vehementer animo perturbatus, in arcem cujuſdam Curdiſtanii principis, præ formidine, ſe recepit: tametſi ne quidem illic vitare calamitatem imminentem potuit. Quippe Curdiſtanius ille princeps Imirſam captum fratri Scacho Techmaſi miſit, qui deinceps eum, cuſtodiæ mancipatum, in carcere detinuit. Expeditio Soleimanis annum duravit integrum, cum novem menſibus. Atque his rebus geſtis, Conſtantinopolim Soleimanes primo die menſis Silchizis, anno Mahumetano DCCCCLVI, reverſus eſt. CHR. 1549. 25 254 *Edit. Pariſ. pag.* 350. CHR. 1550

Hactenus expoſiti a Turcis Annales deſinunt in annum Chriſtianum MDL.

Edit. Pariſ. pag. 351.

SUPPLEMENTUM ANNALIUM,

QUO RES TURCICÆ CONTINUANTUR,

Ad annum Mahumetanum DCCCCXCVI, qui Chriſtianus eſt CIↃ IↃ LXXXVIII.

Ex JOANNIS LEUNCLAVII *Adverſariis*.

CHR. 1550. ANNO Mahumetano DCCCCLVI, ineunte vere, Dragutes Raiſus, pirata celebris, oppidum Barbariæ (ſic Aphricam maritimam hodie vocamus, adpellatione Romanis etiam hiſtoriis non ignota) quod Mahadian Mauri dicunt, Aphricam noſtri, veteres Aphrodiſium, ſolerter occupavit, ac præſidio munivit. Quo cognito, Karuli Auguſti claſſis imperator, Andreas Doria, mature cavendum ratus, ne quid ex eo loco barbarus detrimenti reipublicæ, ac præſertim Neapolitanis & Hiſpanicis litoribus daret: cum claſſe militeque profectus in Aphricam, Monaſterium oppidum, Aphrodiſio proximum, expugnat; cæſis ex hoſtium præſidio CCC, abductis CIↃCC, mancipiis. Inde conjunctis cum Ferdinando Gonzaga pro rege Siciliæ copiis, Aphrodiſium obſidet: quod menſe tertio tandem in poteſtatem venit. Cæſi ex barbaris plurimi, capta capitum ad VIICIↃ. Vehementer hoc Sultani Soleimanis animum pupugit, cui ſe non ita pridem, operamque ſuam, Dragutes addixerat. Cæſaris vero Karuli juſſu funditus Aphrodiſium fuit everſum.

Anno ſequenti proximo Sultanus Soleimanes claſſem inſtruxit, eique Sinanem baſſam præfecit, adjunctis huic Dragute, Salaque Raiſis: qui quum arcem Melitenſem fruſtra tentaſſent, transjectis in Aphricam copiis, Tripolim, arcem & oppidum ditionis equitum Melitenſium, eorumque præſidio munitam, obſidione tentarunt; ac fraude Dragutis & Salæ, præfecti Gaſparis Vallerii Galli credulitate Argoſini Hiſpani formidine, proditione denique cujuſdam ex ea parte provinciæ Narbonenſis oriundi, quæ Romano Pontifici ſub Avenionenſi ditione paret, in poteſtatem redegerunt. Collata tamen præcipue culpa fuit amiſſæ munitionis hujus, ab ipſo equitum Melitenſium magno Magiſtro, ejuſque collegio, atque aliis, in Aramontanum Galliæ Regis Henrici legatum: qui Soleimanis ut arma concitaret in Karulum Auguſtum, Conſtantinopolim miſſus, huc adpulerat; & ſub prætextu conficiundæ pacis, obſidioniſque ſolvendæ, Melitenſibus fraudi fuiſſe perhibetur. Occupata fuit Tripolis die XV menſis Auguſti, anno Mahumetano DCCCCLVII. CHR. 1551. cui Sultanus Soleimanes Dragutem cum imperio Sangiaci begi præfecit. Is deinceps infeſtus Caruennæ regi, cujus ditio CCC milliaribus Italicis a Tripoli diſtat, ob denegatam opem obſeſſo Aphrodiſio, majori parte ditionis eum exuit: aliaque geſſit, de quibus ſuo loco dicetur.

CHR. * 1548. 1549. 1550. Superioribus * annis Ferdinandus Cæſar, Ungariæ, Bohemiæque rex, poſt obitum Perenii, Agriam, Ungariæ municipium, quod Erlam vulgo vocant, ſui juris fecerat: & illuſtriſſimi Comitis Salmenſis Nicolai opera Zabragium, Levam, Zythnam, Muranum expugnarat. Nec multo poſt, ejuſdem regis mandato, Zolnoccum Turcis Agrienſes eripuerant. Has ob cauſas irritatus Soleimanes, Temeſaurum per ſuos obſedit, & deditione cepit, interfecto per ſcelus violatæ fidei Stephano Loſoncio, illius loci propugnatore: Lippam, Solimoſum, Chianadiam, cum aliis caſtellis occupavit: Eraſmum Teifelum, Ferdinandi ducem, cum Sfortia Palavicino, & Auguſtino Sbardellato, Vacienſi præſule ad Palaſtum, Alis baſſæ Budenſis ductu, cæcidit: eaque potitus victoria, Dregeltum arcem, Giarmatum, Zezenum, aliaque loca vicina ſub jugum miſit. Tam proſpero rerum ſucceſſu elatus Alis baſſa Budenſis, quem Caram, ſive Nigrum Alim vocabant, adjuncto ſibi Achemete Romaniæ beglerbego, & Caſanæ, aliiſque pluribus begis, Zolnoccum adoritur: eoque, præſidiariis die IV Septembris ultro cedentibus, ut Agriam, quæ momenti majoris erat, adverſus hoſtem defenderent, potitur. Inde promotis ad Agriam caſtris, ſummo quidem illam impetu adgrediuntur & oppugnant, ſed irrito conatu, & magno cum baſſarum dedecore: quod feliciter a Stephanis Dobone Ruſcano, Mezikejo, Zoltajo, Gregorio Diaco, Joanne Figedæo, atque aliis fortibus viris defenderetur. Geſta fuerunt hæc anno Mahumetano DCCCCLVIII. CHR. 1552.

Dictum paulo ante, Galliæ regem Henricum, miſſo legato, Sultanum Soleimanem adverſus Karulum Auguſtum, ex lege mutui fœderis, cujus auctor Franciſcus pater exſtiterat, incitaſſe. Permotus ab Aramontano Soleimanes, qui ad Perſicos fines poſtulatis ejus adnuit, mox claſſem expediri jubet, quæ Gallicis juncta copiis, Karuli ditiones maritimas infeſtaret. Quod quidem ex voto præſtitum a fidis ſociis, graviſſimaque Neapolitanis & Siculis litoribus illata damna. Corſica quoque, Genuenſium inſula, capta fuit; & incolæ cum præſidiariis partim cæſi, partim crudeliter habiti. quod quidem accidit anno DCCCCLIX. Nec reſtituta Genuenſibus Corſica CHR. 1553. prius fuit, quam pax inter Philippum & Henricum, Hiſpaniæ Galliæque reges, anno poſt ſexto coiviſſet. Quippe non multo poſt confectam hanc pacem, infeliciter exſtincto patre, Franciſcus II, Henrici II F. ex pacis eam legibus reipublicæ Genuenſi reddidit.

Erat Sultano Soleimani filius Muſtaphas, natu maximus, ex muliercula Circaſſa, ſervilis conditionis: cui pater initio Magneſiam, inde Amaſianam provinciam dederat, ubi cum matre degeret: denique Carahemidam Meſopotamiæ, Perſicos ad fines ſitam, adſignarat. Erant eidem & alii liberi, quos ex fœmina formæ (veluti quidem perhibetur) liberalis, natione Roſſa, ſive Roxolana, ſuſtulerat mares quatuor, Muchemetes, Selimes, Bajaſites, & Ziangir: unica fœmella Chameria, quam alii Camenam vocant, Ruſtemis veziris uxor. Hæc Roſſa, quum præter Oſmanidarum morem, Soleimani legitime nupſiſſet, de filiorum in Imperio ſucceſſione ſollicita, Ruſtemis generi criminationibus, & veneficiis quibuſdam, ab Hebræa ſtriga ſubminiſtratis, faſcinatum Sultani animum, a Muſtapha prorſus abalienarat. Fuerant & baſſæ cujuſdam patri exhibitæ litteræ, quibus ad Ruſtemem ſcriptis continebatur, de matrimonio inter Muſtapham, & filiam Scachi Perſarum Techmaſis, quo cum Soleimani pluribus ab annis bellum erat,

pag. 352.

tra-

tractari. Mirifice ſuſpicioſum, ex aliis quoque delationibus, animum patris ea res perturbare: quod vereretur, ne Muſtaphas Techmaſis adjutus auxiliis, Imperio patrem excuteret. Itaque miſſus CHR. 1552. & 1553. fuit anno DCCCCLVIII cum exercitu Ruſtemes vezir azemes, ſub prætextu quidem belli Parthis inferendi; ſed reapſe cum ſecretis Sultani mandatis, ut quocumque modo Muſtapham e medio tolleret. Ruſtemes in Aſiam profectus, Soleimanem trepide certiorem facit, per calumniam tamen, in magno rem verſari diſcrimine: Genizaros, cæteroſque milites ita Muſtaphæ ſtudere, de patris ut actum Imperio videatur. Nullum aliud ſupereſſe remedium, quam ut ipſemet in Syriam advolaret. Territus hoc nuntio Soleimanes, ſubito Chalepum cum exercitu properat, quaſi Parthis bellum facturus eſſet. Arceſſitur per litteras filius, uti Chalepum ad patrem ſine mora ſe conferret. Muſtaphas, licet de paternis inſidiis inaudiſſet, monituſque ſecreto fuiſſet ab Achmete baſſa, ſalutis ut ſuæ rationem haberet: innocentia tamen ſua fretus, patris imperio paret. In caſtra quum veniſſet, ad tentorium paternum recta pergit: ubi patre mutis aliquot robuſtis, quos Sultani Oſmanigæ, veluti hic etiam Murates III, in deliciis habere ſolent, minaciter innuente, proſternitur, injectoque nervo ſtrangulatur. Inde Ziangir, qui gibboſus erat, minimuſque natu Soleimanis filius, a patre quaſi per ludum ac jocum, Muſtaphæ fratri, quem necatum ignorabat, obviam prodire jubetur. Is ubi propius ad fraternum cadaver acceſſiſſet, quamvis conſternato mox interemti fratris equi, mancipia, tentoria, theſauri, ornamenta cætera, cum Amaſiana provincia, mandato patris offerrentur: tamen his omnibus ſpretis, & exprobrato patri verbis acerbiſſimis tam impio diroque facinore, ſtatim ſuis manibus in viſcera pugionem adigit, cadaveri fratris incumbens, exſpirat. Nec multo poſt, ejuſdem Roſſæ malis artibus etiam unico Muſtaphæ filio Murati, qui Pruſæ apud matrem educabatur, opera Ibrahimis eunuchi *Edit. Pariſ.* baſſæ injecto nervo guttur eliditur, ipſius avi juſ- *pag. 353.* ſu: quum ei periculum, quod a nepote poſſet imminere, cujus patrem Genizari tantopere coluiſſent, CHR. 1553. numquam illa furia deſineret ob oculos ponere. Contigerunt hæc anno DCCCCLIX.

Poſt ſolutam anno ſuperiore, magno cum detrimento & ignominia Turcorum, obſidionem Agriæ: nunc tandem Conſtantinopolim a Ferdinando rege legati mittuntur, Antonius Verantius, epiſcopus Agrienſis, & Franciſcus Zais, Caſſovienſis in Ungaria ſuperiore præfectus: qui de pace cum Sultano conſtituenda dum laborant, totum Conſtantinopoli biennium hærent.

De Galliæ regis, & Soleimanis fœdere diximus, cui Sultanus ut ſatisfaceret, aliquot annis hiſce claſſem ablegavit ad infeſtandum mare Thuſcum. Ea prius, quam longius nunc progrederetur, & cum Gallorum ſe claſſe conjungeret: Marinianus Marchio, Karulini præfectus exercitus, portum Herculis, quem Galli tenebant, invadit: arcemque, præſidiariis obtruncatis, occupat. Secundum hæc Turci Plumbinum obſidione cingunt, & non ſine clade rejecti, Elbam CHR. 1556. inſulam, conatu itidem irrito, tentant. Acciderunt hæc anno DCCCCLXI.

Eodem anno, dum miſſi de pace legati necdum rediiſſent, baſſa Budenſis, qui Tuigon, nomine cum ciconia communi, vocabatur; Capos Uhivarum, præſidiariis ad deditionem compulſis, cepit. Eidem & Baboza, necdum aliquid ab hoſte perpeſſa gravius, fide militari deſerta, ſe dedidit. Conſimilem de Zigeto ſibi ſucceſſum pollicebatur, ſed quum fortiter in hoſtem præſidiarii ſe gererent, ſuique monerent, ne temere tentatam obſidionem ſolvere coactus, Sultanus offenderet, ab inſtituto diſceſſit. Hæc per autumnum illius anni, quem diximus, apud Ungaros fuere geſta.

A Proximo ſequentis anni DCCCCLXII vere, Soleimanes Alim baſſam cum copiis in Ungariam miſit, qui Zigetum obſidione premeret, ac in poteſtatem redigeret. Nihil non ille fecit, ut voti compos fieret, ad tertium uſque menſem continuata oppugnatione: ſed Chriſtianis omnem vim hoſtilem, magna cum ſtrage Turcorum, intrepide repellentibus, infecta re militem cum machinis bellicis inglorius abduxit. Turci prius, quam Zigeti obſidione ſoluta ſe reciperent, Babozam, Sanctum Martinum, Gereſgalum, Sallium, S. Laurentium, & Calamanciam, partim flammis injectis abſumſere, partim ſolo æquarunt.

Secundum hæc, anno DCCCCLXIV, Selimes Ba- CHR. jaſiteſque fratres, Soleimanis FF. ſuperſtite patre, 1558. & inter ſe de Imperio ſucceſſioneque dimicarunt: 1559. victuſque Bajaſites e Caramania cum XXCIO armatorum, & quatuor filiis, ad Scachum Perſicum Techmaſem profugit. Veritus autem pater Soleimanes, qui Selimis partes foverat, ne Techmaſis auxilio vel filius, vel exſtincto fi- B lio nepotes, res novas molirentur: magnis pollicitationibus impetravit a Techmaſe, mortis ut genere genti Oſmanidarum familiari de medio tollerentur. Ne qua tamen fraus interveniret, miſſus fuit ad interiorem Perſæ regiam Caſminum Soleimanis Zeſchniger, (ſic præguſtatorem Turci vocant) cui Bajaſites cum filiis notus erat. Hoc præſente pater cum filiis, adhibito nervo, ſuffocatus fuit; & ab eodem necatorum cadavera Sebaſtiam deportata, proque more monumentis illata. Faciunt vero plerique omnes Bajaſitem hunc Selime natu majorem, quod equidem non recte fieri puto. Nam in circumciſione filiorum Soleimanis, videlicet Muſtaphæ, Muchemetis, (qui multis ante patrem annis diem ſuum obierunt) & Selimis, nulla Bajaſitis hujus in Turcicis mentio: quæ quidem circumciſio celebrata fuit anno Mahumetano DCCCCXXXVIII. Præterea quum So- 1532. leimanes anno DCCCCXLIX Magneſiam Muchemeti, Caramaniam Selimi traderet, nulla rurſum C Bajaſitis mentio. De quo ſane liquet, Bajaſitem hunc Selime natu minorem fuiſſe. 1543.

Ante non multos annos Tripolim Aphricæ Melitenſibus ereptam fuiſſe diximus, & a Soleimane ſangiacatum Tripolitanum Draguti conceſſum, cujus opera potiſſimum in poteſtatem venerat. Is ſuis finibus haud contentus, non modo Caruennæ regem Maurum, cujus ſupra meminimus, majore principatus ſui parte ſpoliavit: verumetiam progreſſus ulterius, corruptis Maurorum animis, qui Gerbenſem inſulam incolebant, olim (ut opinio multorum eſt) a Lotophagis tantopere celebratis inhabitatam, eo rem aſtu gerere potuit, ut Sceches ſive regulus inſulæ Soleimanes, ſub amicitiæ prætextu, Tripolim deduceretur: ubi dum hæreret imprudens, intervenien- te proditione, Dragutes inſulam occupavit. Neque multis elapſis diebus, Soleimanem Scechem ſuſpendio necavit, & alteri Scechi, ſex aureorum millia tributi annui nomine pollicito, per traditionem vexilli viridis, inſulæ dominium per- D miſit. Erat in omnem intentus occaſionem magnus Magiſter Melitenſis, ut Tripolis aliquandiu recuperaretur. Itaque facta inter Hiſpanum Gallumque pace, quod Hiſpani regis auxilio voti ſe compotem fore ſperaret, cujus plurimum intereſſet, mature nidos illos piratarum, Turcis ejectis, in poteſtatem redigi: multis Duci Medinæ Celi rationibus oſtendit, poſſe non magno negotio Tripolim expugnari: præſidium in eo quingentorum dumtaxat Turcorum eſſe: Caruennæ quoque regem, Draguti ac Turcis infeſtiſſimum, ad jungendam armorum ſocietatem haud difficulter ac- *pag. 354.* ceſſurum; cujus opera tanto futura ſit eis utilior atque fidelior, quanto gravius ille ſuam ſibi regionem ereptam doleat, & certius ſibi polliceri poſſit, futurum, ut Tripoli Turcis extorta, ſuam & ipſe ditionem recipiat. Hiſpanus hiſce propemodum certæ victoriæ permotus argumentis, claſſem in-

ſtrui, militeque compleri jubet, ac ſummæ rerum cum imperio Medinenſem præficit. Feliciter ſucceſſura videbantur omnia, ſi mature Tripolim cum milite claſſis adpuliſſet. Sed profectione varias ob cauſas, & præſertim ventis ac tempeſtatibus adverſis, impedita: Dragutes, intellecto Chriſtianorum inſtituto, præſidium Tripolitanum duobus auxit Turcorum millibus. Itaque Chriſtiani ſpe, in hoc quidem tempore, Tripolis expugnandæ dejecti, Gerbenſem, quam diximus, inſulam recta petunt, nec magno negotio Scechem Maurorum adigunt, ut tradito caſtello, deinceps Hiſpano ſe regi pariturum, & quotannis tot aureorum millia tributi nomine ſoluturum, quot Turcis pendere conſueviſſet, datis ſubſignatiſque ſyngraphis, ſtipularetur. Mox inutilis & ruinoſi caſtelli loco arx magnæ capacitatis exſtructa, & opinione multorum inexpugnabilis, ſi plene perfici, rebuſque neceſſariis ex uſu muniri potuiſſet. Arci nomen inditum, ut Philippalcazer, in honorem memoriamque regis Hiſpani, diceretur. Monitus interim a Dragute de Chriſtianorum conatu, ac progreſſibus, Sultanus Soleimanes, ſumma celeritate claſſem parari, multiſque millibus Genizarorum, Spachiorum, aliorumque militum compleri & expediri mandat. Rei ſummæ Pialim baſſam cum poteſtate præficit, claſſis ducendæ curam Muſtaphæ, quem Caram, ſive Nigrum adpellabant, committit. Ejus rei nuntio diverſis ex locis accepto, mox Joan. Andreas Doria, magnæ vir ob ſingularem rei militaris ac navalis uſum auctoritatis, cum aliis quibuſdam monere, hortari, urgere Medinenſem, ut idoneo novæ arci præſidio impoſito, cum claſſe, reliquiſque copiis, prius inde diſcederetur, quam Turci, rebus ab omnibus inſtructi, multitudine ſuperiores, ac recentes adveniſſent; ipſoſque nec numero pares, & viribus exhauſtos, vel invitos ad dimicandum cogerent, vel pugnam detrectantes ad extremas rerum difficultates adigerent. Sed nihil apud pertinacem, & ab aliis præceptum Medinenſis animum, recte valuere conſilia. Nimirum ampliſſimæ claſſi fatalis quidam imminebat interitus. Id vel ex eo licebat conjicere, quod expeditionis initio, vix magna cum difficultate trium & medii menſis ſpatio vicinam Italiæ Siciliæque Barbariam (ſic Aphricam maritimam vocari, ſupra docuimus) attingere noſtri potuerunt: quum Turcica claſſis adeo ſecundis uſa ſit ventis, ut poſtea quam Conſtantinopoli ſolviſſet, intra diem vigeſimum ad Chriſtianam profecta fuerit. Utque Turci tanto felicius animis deſtinata perficerent, ſub mediam noctem ventus Chriſtianis adverſus eſſe cœpit, Turcis propitius: quo nimirum prima Chriſtianos aurora nec opinantes opprimerent. Hinc miſerabilis illa clades ſequuta, qua vel ab hoſtibus occiſi, vel aquis abſorpti, vel in ſervitutem abducti ſuere, vel alioqui variis periere caſibus decies & octies mille Chriſtiani. Triremes amiſſæ ſunt XXVII, naves onerariæ XIV. Dux Medinenſis, arrepta fuga, cum Joan. Andrea Doria Meliten evaſit. Gaſto, Medinenſis filius, in poteſtatem hoſtium venit: qui arce occupata, tamque ſplendida potiti victoria, ſub medium meuſem Auguſtum diſceſſere, curſu verſus Aulonem Albaniæ directo. Contigerunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXVI.

CHR. 1560. Eodem anno Turci Filecum in Ungaria ſuperiore, locum ſatis munitum, ceperunt. Ibi Sangiacum Soleimanes conſtituit, qui Budenſi Baſſæ ſubjectus eſſet. Neque multo poſt inducias Ferdinandus Auguſtus & Soleimanes pepigere, quæ utrique parti gratæ duraruntur, quamdiu Ferdinandus ſuperſtes fuit.

CHR. 1562. Anno DCCCCLXVII Jacobus quidam natione Græcus, qui & Heraclidis, & Baſilici cognomen uſurpans, ab antiquis Valachiæ regulis genus ſuum repetebat, ſeque inſularum in Ægæo, Sami Deſpotam, Pari Marchettium ſive Marchionem vocabat, apud quoſdam Poloniæ proceres, quibus innotuerat, tantum efficere potuit: uti complurium corrogatis auxiliis, inter quos principes erant, Albertus Laſcus, Philippovius, Laſſocius, in Moldaviam armata manu deduceretur. Erat tum ejus regionis princeps, cum titulo Deſpotæ, Alexander, ob inauditam quamdam immanitatem erga ſuos infamis. Hunc numeroſo inſtructum exercitu, Laſcus longe copiis impar, fundit, fugat, Moldaviæ regno pellit: totamque ditionem, armis domitam, Jacobo poſſidendam tradit. Victus prælio fuit tyrannus Alexander die XVIII Novembris. Jacobus Moldaviæ Deſpota factus, profuſis apud portam largitionibus a Sultano Soleimane impetravit, ut in occupato principatu pro more confirmaretur. CHR. 1563.

Anno DCCCCLXIX Jacobus Deſpota ſuis a Valachis, hominibus improbis, fraude circumventus, ut elabi non poſſet, die V. Novembris occiditur. Hoc memorabile, quod moriendum ſibi videns, nullum abjecti animi ſignum dedit: ſed indutus amictu regio, vultu intrepido, oratione libera, bene, recteque geſtam ab ſe rempublicam, multaque ſingularia beneficia Valachis ſuis exprobravit, Deum precatus vindicem, uti perfidiam & ingratitudinem barbaræ gentis ulciſceretur. Equidem adoleſcens hominem vidi & novi prius, quam in Poloniam proficiſceretur. Vultu præditus erat liberali, ſtatura non magna, robuſto tamen, nervoſoque corpore, capillo nigro, lingua diſerta. Rebus in omnibus quamdam præ ſe ferebat dignitatem. Norat ſane quam eleganter Græce, Latine, Italice, Gallice. Commemorari & alia de hoc poſſent, quibus ſuperſedendum, quod hujus non ſunt loci. Quod autem in primis huc pertinet, quando nulli ſunt in orbe barbari Valachis inconſtantiores erga dominos ſuos, quos frequenter & temere mutant: libet heic ſubjicere, quam multos paucis annis Jacobus hic Deſpota ſucceſſores habuerit. Quippe ſtatim ab ejus interitu, vocatus a Valachis Dux Demetrius Viſnovecius, Soleimani Conſtantinopolim vinctus ad certam necem mittitur. Ejus loco Thomſa princeps a factioſis ſalutatur. Is quum perexiguo tempore rem Valacham adminiſtraſſet, ab Alexandro jam reverſo expellitur, & in Roſſiam profugus, Sigiſmundi Auguſti Poloniæ regis juſſu, ad Podoliæ Leontopolim capite plectitur. Alexandro reduci, poſtquam rebus humanis exemtus fuiſſet, ſucceſſit filius Bogdanus: Bogdano Ivonia, qui ſe Stephani quondam Vaivodæ filium ex concubina perhibebat. Ivonia, (ſic Joannem ipſi vocant) quum iniqua petentibus Turcis denegaſſet, adjunctoque ſibi non magno Polonorum equitum militumque numero, nec contemnendis ſuorum coactis copiis, nimis grave barbarorum jugum excutere conaretur: a fideliſſimis ſibi creditis proditus, qui miſſi fuerant, ut a transjectione Danubii Turcos arcerent, indignam magnanimitate ſua mortem oppetiit. Ei Petrus, alterius Valachiæ principis frater, faventibus Turcis ſuffectus fuit. Sed enim de his, hoc quidem in loco, ſatis: quando ad inſequentes annos pertinent. Nunc ad Annalium ſeriem redeamus. *Edit. Pariſ. pag. 355.*

CHR. 1564. Anno DCCCLXX, menſe Septembri, duce Carzia Toletano feliciter occupata fuit arx in ora maritimæ Aphricæ ſive Barbariæ ſita, quam vocant Pignonem ſive rupem Velezi, quod oppidi nomen eſt, in continente ſiti, a qua rupes arcis disjuncta, undique aquis cingitur. Turcicis ea piratis, Hiſpanum pelagus infeſtantibus, ſecurum hactenus receptum præbuerat: quod eſſet in præruptis poſita ſcopulis, & undique (ceu dictum) mari circumfluo munita.

Sub exitum ejuſdem anni, mortuo prius Ferdinando Auguſto, die XXV Julii, filioque Maximiliano vix Imperium auſpicato, Joannes Sigiſmundus princeps Tranſilvaniæ, vel (ut Turci vocant) Erdelii begus, infelix Sultani Soleimanis ſucceſſione paterna cliens, fretus viribus patroni tam potentis, qui tamen ſuum, non clientis commodum captabat, & perduellium quorumdam procerum, inque primis Georgii Bebeci noxiis

reipublicæ Chriſtianæ conſiliis incitatus, Zatmarum, non exigui momenti munitionem, ejecto Melchiore Balaſſa, præfecto Cæſaris, ac theſauris ejus, conjuge, liberiſque captis, ſuam in poteſtatem redegit. Quæ res quum Maximiliano Auguſto nequaquam in ipſo regni exordio ferenda videretur, quum alios bello gerendo duces idoneos arceſſivit: tum Lazaro Suendio, Baroni Altæ Landiſpergæ, rebus magnis ſolerter & præclare geſtis ad omnem poſteritatis memoriam illuſtri viro, ſummam belli adminiſtrandi, ampliſſima cum poteſtate, commiſit. Sub eo, præter Ungaros, feliciter hoc bello Germani aliquot nobiliſſimi tribuni militarunt: equitum, Joannes Ruberus a Pixendorfo, Joannes ab Aſcemburgo, Jacobus a Schulemburgo, Henricus a Gleizentala: peditum vero, Joannes Wernherus a Raitenau, Rudolfus a Salis, aliique complures. Suendius abſque mora non exigua equitum peditumque Germanorum copias in agrum qui a Gepidis, antiqua natione Germanica, Cepiſienſis hodieque dicitur, eduxit.

CHR. 1565. M. 971.

Anni ſequentis initio, media bruma, Tocajum Suendius celeritate admirabili expugnat: quo capto, neque multo poſt ictu ſclopeti occiſo Franciſco Nemethio præfecto, arx etiam a præſidiariis dedita fuit. Ii ſuis cum gladiis dumtaxat ex pacto dimiſſi, cæteris armis ac rebus in arce relictis. Viduæ Nemethii mundus tantummodo muliebris conceſſus. Quæ licet deinde mariti ſuoſque non exigui pretii theſauros aveheret, reclamantibus Ungaris, Andrea Batorio, Melchiore Balaſſa, Gabriele Perenio, contraque legem deditionis id fieri cauſantibus: Suendii tamen auctoritate, qui vel cum aliqua jactura fidem datam religioſe ſervandam diceret, quo minus iis ſpoliaretur, obtinuit. Inde Zerenzium in poteſtatem venit, Erdeliique begus de Zatmari defenſione deſperans, incenſam munitionem hoſti reliquit invitus: quam Suendius, ob naturalem ſitus commoditatem, mox inſtauravit. Hinc tranſmiſſo Tibiſco, Erdeuda, Cuvara, Bator, Vibania, Senderevia, (quod a S. Andrea deductum nomen eſt) proſpero victoriæ Suendaniæ curſu, Maximiliani Cæſaris imperium acceperunt. Tam denique felices hi ſucceſſus erant, ut opem implorante bego Erdelii, Sultanus Soleimanes non ſuccurrere dumtaxat ei totis viribus: verum ipſius etiam huic in Ungariam expeditioni præeſſe decreverit. Sed exiſtimabatur ab hoc inſtituto ſuorum conſiliis retrahi, qui ſuadebant, ut ingenti expedita claſſe, Meliten invaderet, & fractis equitum Melitenſium viribus, inſulam occuparet. Quod quidem ut faceret, inprimis Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis Barbaroſſæ filius, & Dragutes Sangiacus Tripolitanus, urgebant. Itaque hanc in ſententiam animo propendens, ut interim vafro commento Maximilianum partim gravi ſumtu belli exhauriret, inſtinctu Erdeliani, partim inhiberet, quo minus ulterius progrederetur: apoſtatam Cibinenſem ablegat, qui eum ad pacem cum Erdeliano colendam exhortaretur. Venit & Viennam cum Erdeliani mandatis eodem tempore Georgius Batorius, & Sigiſmundi Auguſti, Poloniæ regis, qui Erdeliani avunculus erat, legatus, ut de componendo bello cum Maximiliano agerent. Verum hæc, uti diximus, aſtute gerebantur a Turcis, ut a curſu victoriæ Cæſar, cui rebus omnibus inferior erat Erdelianus, avocaretur: & Soleimanes interim vires ſuas in Melitenſes poſſet convertere.

Edit. Pariſ. pag. 356.

Rhodum his inſulam ſub initium regni, cum omnibus in Ægæo, & Aſia, Græciaque caſtellis, arcibus, ac territoriis; nec multis ante hoc tempus annis, Tripolim Aphricæ, ſicuti narratum a nobis eſt, ademerat. Quibus injuriis eos adfeciſſe non contentus, etiam prorſus exſtirpatos volebat: quod & mercimonia ſuorum impedirent, & gravia ſæpe detrimenta navibus Turcicis inferrent. Accedebat altius animi vulnus, quod hactenus a Melitenſi Chriſtianorum propugnaculo quoddam libidini ſuæ repagulum objici doleret, quominus in Hiſpaniarum & Italiæ viſcera jamdudum graſſaretur. Hos igitur uti bello perſequeretur & opprimeret, claſſem inſtruxit, quæ triremibus, onerariis, aliiſque diverſis navigiis CCL conſtabat. Vehebantur hac claſſe bello idoneorum militum ad XL millia. Terreſtribus copiis Muſtaphas, qui deinceps bello Cyprio ex immani crudelitate magis inclaruit, claſſi Pialis baſſa cum imperio præerat: quibus Soleimanes Dragutem proſultanum Tripolis adeſſe voluit, hominem rebus terra marique gerendis experientem, qui letaliter hoc bello vulneratus, cum jactura ſuorum, & commodo noſtro interiit: fuitque ſuffectus a Muſtapha in ejus locum, ut Tripoli præeſſet, Alis ille Calaber, quem etiam nunc ignominioſo Turcis nomine noſtri vocant, Uluzalim, hoc eſt, Alim apoſtatam: quum a Turcis baſſa Capitaneus adpellari ſoleat, veluti maris præfectus: & ſolus poſt Chairadinem Barbaroſſam, ob res contra Chriſtianos gnaviter geſtas promeruerit, ut cum maris præfectura veziris dignitatem conjungeret. Adpulit etiam, durante obſidione, cum XXVII triremibus, Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis F. cujus ut paulo ante, ſic & alibi ſæpius in Annalibus hiſce Turcicis facta fuit mentio. Quum igitur hi baſſæ Junio menſe litora Melites adtigiſſent, ac dies aliquot exponendis in inſulam militibus & annonis, locorumque ſitu explorando, conſumſiſſent, oppugnare machinis bellicis S. Elmum, (ſic Hermetem vulgo vocant) caſtellum in ipſo portus oſtio ſitum cepere. Quod quum pluribus diebus facere non deſinerent, jamque magna mœnium pars tormentorum globis dejecta ſic corruiſſet, ut in arcem latus hoſti pateret aditus: equites Melitenſes, perquam ſtrenue ſe gerendo XXXV diebus oppugnationem, magna cum hoſtium clade, ſuſtinuerunt: idque præter opinionem multorum, qui caſtellum contra vim hoſtilem nequaquam poſſe propugnari putarant. Tandem quum equites nec hoſtium impetui ferendo, nec numero ſe pares viderent, & arx undique tam terra, quam mari a barbaris cincta, nullum amplius alicunde ſubſidium exſpectare poſſet: occiſo Chriſtianorum, qui ſupererant, aliquo numero, Turcorum in poteſtatem venit. Qua hoſtes elati victoria, deinceps tormentis quatere S. Michaelis munitionem inſanum in modum cœpere, globos ferreos & lapideos quinque ſeptemve palmorum ejaculando. Sed quod totos quatuor hoc bello menſes abſumſiſſent, & hyems jam adpeteret, de diſceſſu cogitare cœperunt, & eo quidem majori feſtinatione, quod jam Garzias Toletanus, Siciliæ prorex, inſtructis triremibus Hiſpanicis, quibus CCIↃↃ peditum vehebantur, cum multis aliis Chriſtianis, ad ſuſcipiendam hanc expeditionem religioſæ pietatis zelo commotis, auxiliares haſce copias in inſulam expoſuiſſet. Quo factum, ut Turci fœdam, præ formidine, fugam arriperent: & multis ſuorum millibus deſideratis, ignominioſe domum redirent. Pigebat ac pudebat ſuſcepiſſe rem tam arduam, in cujus perficiendæ conatu vano XXIII CIↃ ſuorum amiſiſſent. Ex Melitenſibus CCXL equites, militum IIICIↃ, bello inutilis turbæ capita CIↃIↃCC cæſa. Bellum geſtum fuit anno Mahumetano DCCCCLXXI. CHR. 1565.

Inauſpicato tentata Melites expugnatio, quotidianique Maximiliani Cæſaris Erdeliano bello progreſſus, pene Sultani Soleimanis animum ad rabiem adegerunt. Quumque non ceſſaret is, quem diximus, Erdelii begus, eum perpetuis, ad invadendam Ungariam, ſtimulis excitare: decrevit denique bellum hoc non per legatos tantummodo, ſed etiam propriis auſpiciis gerere. Interim vero, dum majorem ipſemet adduceret exercitum, baſſæ Budenſi mandat, ut ampliſſimis, quas poſſet, coactis copiis, bello principium daret. Temeſaurenſis etiam baſſa, de voluntate Soleimanis, paulatim ad occupandum Giulam aditum ſibi patefaciebat, expugnato Pancota caſtello. Nec ſibi, ſuiſque rebus

deerat Erdelianus, Zadane, Genoque, locis Giulæ vicinis, per ſuos octo Turcorum millibus adauctos, occupatis. Idem aſtu barbaro, perniciem ac furiam patriæ, patrem imitatus, qui ſimili ſtratagemate fuerat uſus, ad obſidendam Viennam adventante tunc Soleimane, litteras per Ungariam initio anni Chriſtiani proximi, menſe nimirum Februario publicatas ſparſit: quibus in litteris Ungariæ ſe regem electum vocans, ajebat Sultani Soleimanis, clementiſſimi patroni ſui, hanc eſſe mentem, ut omnes regni ordines ipſius Erdeliani ſe ſubjicerent imperio, ſi ſalvi eſſe vellent. Eam ob rem indixiſſe ſe conventum ad Thordam Erdelii, (Torrenburgum Germani Tranſſilvanienſes vocant) celebrandum proximo menſis Martii die decimo: quæ quidem ad comitia cunctos invitabat, uti de conſervanda patria communibus votis in medium conſulerent. Hæ litteræ, ne fucata boni publici ſpecie, minus circumſpectorum oculos perſtringerent: a Suendio mature ſolideque, ſcripto contrario ad eoſdem ordines, die Martii quarto, apud Unguarum publicato, refutatæ fuerunt: quo ſcripto manifeſtas Erdeliani fraudes retegebat, quibus fideles Maximiliani Auguſti ſubditos perturbare conaretur, quaſi ſcilicet Soleimanes de ſalute regni Ungariæ ſollicitus eſſet: quum ſuis ille cum majoribus a ducentis annis hoc unum ſpectarit, ut nobilis regni fundamenta, vel vi & armis, vel diſcidiis civilibus, & machinationibus inſidioſis ſubverteret. Caverent ſibi ab ejuſmodi tam Erdeliani, quam Soleimanis impoſturis: nec cum Erdeliano commune quidqquam haberent, nec ad fraudulenta, patriæque nocitura comitia quemquam, ſub pœna perduellionis, ablegarent.

1566. *Edit. Pariſ. pag. 357.*

Eodem anno, vere ineunte, Pialis baſſa prius, quam Conſtantinopolim, rebus ad Melitem infeliciter geſtis, cum claſſe rediret: ne nihil egiſſe hac expeditione videretur, Chium Ægei maris inſulam, a Chriſtianis partim Italis, partim Græcis inhabitatam, ſub jugum mittere ſtatuit. Ea Genuenſium in poteſtate jam ultra duo ſæcula fuerat, inde uſque a Græcorum Imperatorum temporibus libera. Sed creſcente tandem potentia Turcica, ne prorſus in ſervitutem redigerentur, ſponte ſua tributum obtulerant. Ejus tributi nomine quotannis XCIↃ nummum aureorum, quos Ducatos vocant, ſolvebantur: ac præterea diſtribuebantur in baſſas vezires ad duo millia. Cauſæ, propter quas eam Pialis, abolita libertate priſtina, ſubjugandam ducebat, hæ prætexebantur. Prima, quod exploratis Turcorum conſiliis, anno ſuperiore Melitenſibus nuntiaſſent, quæ in eos Turci molirentur. Deinde, quod biennii tributum Sultano Soleimani deberent. Id avaritia legati, Conſtantinopoli res ipſorum apud Portam gerentis acciderat: qui etiam donanda Mechemeti baſſæ veziri & aliis munera, ſuos in uſus verterat. Præterea conferebatur in eos culpa receptorum Chriſtianorum mancipiorum, quæ cottidie Conſtantinopoli ad ipſos profugerent, eque Chio domum ad ſuos remitterentur. Et paulo ante ferebatur Mechemetis baſſæ veziris nobile quoddam mancipium eo ſe contuliſſe, cujus ipſe vel reſtitutionem, vel pretium ab eis poſcebat. Has igitur ob cauſas Pialis eos caſtigaturus, ad inſulam univerſa cum claſſe feriis paſchalibus, quas Chriſtianorum more Chienſes tum celebrabant, adpellit: confeſtimque jubet ad ſe prætoriam in triremem venire præfectum inſulæ cum duodecim viris rempublicam adminiſtrantibus. Interea, dum hi ab ipſo in prætoria detinentur; palatium civitatis, in quo ſenatus haberi ſolebat, in poteſtatem a Turcis cum arce redigitur, magiſtratus eis Turcicus datur, templa Chriſtiana ſolo æquantur. Unicum Sancti Dominici relictum, ritibus Turcorum initiatur, ut meſſitæ loco Turcis eſſet. Ipſius prætecti, ac duodecimvirum familiæ, cum aliis primariis, Conſtantinopolim mittuntur, & hinc inde varias in regiones deportantur. donec tandem ſubſequentibus annis, intercedente rege Gallo, Turcis confœderato, patriæ reſtituti fuerunt, & umbra quædam adminiſtrationis judiciorumque priſtinorum miſeris Chienſibus conceſſa, provocatione dumtaxat ad judicem Turcicum remiſſa: quod eo facilius impetratum, ne Chriſtianis incolis alio commigrantibus, inſula deſerta nulli Turcis eſſet uſui

Ad res in Ungaria geſtas ut redeamus, baſſa Budenſis, ut imperio Sultani Soleimani pareret, initio menſis Junii Palotam militum corona circumdare cœpit. Eam ſtrenue cum ſuis propugnabat Georgius Thuris Ungarus, vir magnanimus & multis rebus fortiter geſtis clarus. Toto jam octiduo muros baſſa tormentorum continuis ictibus ita labefactarat, ad terram ut proſtrati collaberentur, & propugnatores in extremo diſcrimine verſarentur: quum ecce, nec opinatum ſubſidium divinitus eis offertur. Venerat Jaurinum Georgius Comes Helfeſtainus, adductis ſecum ſignis duodecim magnæ virtutis peditum. Is die decimo quarto Junii plauſtra nonaginta pabulatum emiſit, cum peditum nongentorum præſidio: quos conſpicati Turci, qui Palotam obſidebant, majoreſque copias adeſſe rati, quam reapſe forent: miſſos ſuſpicabantur, ut obſidionem Palotanam ſolverent. Confeſtim baſſa trepidus in fugam cum ſuis ſeſe conjicere, præque nimia feſtinatione tentoria, machinas bellicas, magnum vaſorum numerum, quibus vel farina, vel tormentarius pulvis contineretur, cum aliis caſtrorum impedimentis hoſti relinquere: quæ quidem præda mox obſeſſorum commodo ceſſit. Soluta præter ſpem in hunc modum obſidione, præſidium arcis auctum fuit, & inſtaurati muri, ab hoſte diruti.

Liberata obſidione Palota, mox itum ad eripiendam hoſti civitatem Veſprinienſem: quod captis Turcorum exploratoribus, intellectum eſſet, hujus loci begum, ſtudio nocendi Chriſtianis egreſſum, meliore præſidii parte Veſprinium nudaſſe. Quapropter Egone Salmenſi Comite illuſtriſſimo ſuas cum Helfeſtaino & Nicolao Hateſtadio conjungente copias, penultimo Junii die cœptum obſideri Veſprinium, poſtridie memorabili celeritate fuit expugnatum, anno Mahumetano DCCCLXXIII. Quinque dumtaxat exceptis, cæteri ad unum trucidati fuere barbari, quod non ita pridem captivos magno numero Chriſtianos immaniter occidiſſent. *pag. 358.* CHR. 1566.

Ab eodem Egone Comite Salmenſi capta fuit & Tata, menſe Julio, cæſis præſidiariis: itemque Geſter caſtellum, ab incolis Turcis metu adventantis Comitis deſertum: quos imitati Vethaimenſes, Iſcochiani, & aliorum caſtellorum incolæ, flamma caſtellis ſuis injecta, Strigonium ſe receperunt: quod obſeſſurus, victoriæ proſequendæ cauſa, mox erat Salmenſis Comes, niſi de quibuſdam cauſis aliud imperatori Maximiliano viſum fuiſſet.

Auguſto menſe Suendius, qui certo conſilio ſuperiore in Ungaria, & agro Cepiſienſi, dum Maximilianus Auguſtus inſigni & copioſiſſimo cum exercitu caſtris ad Jaurinum poſitis, omnes Soleimanis motus & progreſſus obſervaret, ſubſiſtere ſuo cum milite juſſus fuerat; cum excitis a Soleimane, rogatu Erdeliani, Tataris non parum, quod ageret, habuit. Quippe quum per Ungariæ ſuperioris agros, cis & ultra Tibiſcum, late diſcurrerent, prædas abigerent, omnia flammis & ferro vaſtarent, cujuſvis ætatis & ſexus homines partim trucidarent, partim in ſervitutem raperent: dilato Suendius in eos, multitudine ſuperiores, ad hoc uſque tempus prælio, quo præcocium illi fructuum, & uvarum ingluvie, ſemetipſos perditum ituri erant; tandem ex morbis languidos, & numero non parum deminutos adgreſſus, nullo prope negotio decem barbarorum millia ſuperavit, cæcidit, finibus ejecit: begorum Turcicorum, quibus uſi ducibus fuerant, altero

interemto, altero letaliter ſauciato. Deinde Georgii Bebeci perduellis, qui cum Erdeliano & Turcis ſe conjunxerat, arces aliquot, Zabaticam, Pelſozium, Gombazzecum, Craſnahurcam, Gadigen, aliaque his vicina tum caſtella, tum munitiones expugnavit.

Duo deinceps munita noſtrorum loca Turcorum in manus venere, Giula & Zigetum: Giula, quæ ſecundo Julii menſis a Pertavo Vezire baſſa, junctis & baſſæ Temeſvarenſis, & Erdeliani Tatarorumque copiis, cepta fuerat obſideri; ſcelerata Ladislai Kereſinii præfecti proditione, Georgii Bebeci perduellis & adfinis ſui colloquio corrupti, licet futurum nuntiaſſet Suendius, ut hoſtis intra biduum obſidionem ſolveret, Turcis dedita fuit. Eam Turci, præter Erdeliani ſpem, ſibi retinuerunt: hiantemque corvum, ut eſt in fabulis, more ſuo deluſere. Violata dediticii fide crudeliter interempti, paucis beneficio noctis & arundinetorum elapſis. Nefarius proditor non multo poſt in vinculis, apud Sultanum Selimem, Soleimanis ſucceſſorem, ob exercitam prius in captivos Muſulmanos ſæviciem accuſatus, de ſententia Selimis actoribus, ut ex eorum arbitrio pœnas lueret, traditus fuit: qui hominem vaſi clavis perforato ſic incluſerunt; ut dolio de monte per declivia præcipitato, clavis oblongis & acutis confixus expiraret. Fuit & filius paternæ particeps exſecrationis, qui miſere, nullis relictis hæredibus, diem ſuum obiit: caſtellis, pagis, & aliis facultatibus ampliſſimis, ad alienos devolutis.

Interea hum hæc diverſis per Ungariam locis gererentur, Sultanus ipſe Soleimanes tranſito primum Savo, deinde Dravo, quem ponte operis admirandi conſtraverat, cum exercitu ducentorum millium, ad ſubjugandas Hungariæ reliquias venit. Occurrit adventanti cum donis eximiis Erdelianus, fruſtra regnum ambiens, quod avaricie barbara Soleimanes ipſe jam ſpe, licet irrita, totum devoverat, ac libidini propriæ deſtinarat.

Die menſis Auguſti ſexto Zigetum obſidere Sultanus cepit, quod licet acerrime propugnaretur a Nicolao Comite Zerinio, fortiſſimo & immortalis gloriæ viro, præſidii præfecto; tandem tamen die ſeptimo menſis Septembris expugnatum fuit, ipſo Comite Zerinio, cum inſigni nobilium Ungarorum, ſtrenuorumque militum numero, ſic a barbaris interemto; non inultus cum ſuis ut occubuiſſe dici poſſit. Quippe non triginta millia ſuorum dumtaxat hoſtes deſiderarunt, verumetiam triduo ante ſupremam noſtrorum cladem Sultanus Soleimanes, necdum victoria de Zigetanis potitus, fremens & frendens infelicem exhalavit animam. Ejus obitus tantiſper occultatus fuit aſtu vaferrimi veziris baſſæ Mechemetis, noctu etiam Soleimanis archiatro clam necato, ne per eum Sultani mors emanaret, dum ſocer ejus Selimes, Soleimanis filius, occupato citra tumultum imperio, ad exercitum in caſtra veniſſet. Nam ſi tam Genizari, quam reliqui milites, de morte Sultani ſui maturius certiores facti fuiſſent: magno in caſtris excitato tumultu, tentoria theſauroſque regios, cum Chriſtianorum & Hebræorum rebus, pro more libidineque ſua diripuiſſent: ac ſpoliis hiſce ditati, neminis auctoritate contineri ſe amplius in officio paſſi fuiſſent. Quæ ſane rerum apud hoſtes confuſio militariſque licentia, Maximiliano Cæſari, numeroſis & exquiſitis toto ex orbe Chriſtiano copiis inſtructo, præbere peroptatam occaſionem rei feliciter gerendæ potuiſſet. Exſtinctus fuit Soleimanes anno Mahumetano DCCCCLXXIII. die quarto menſis Septembris. Agebat, quum moreretur, ætatis annum ſeptuageſimum ſextum. Imperio præfuit annis quadraginta ſex, & ſex menſibus.

Edit. Pariſ. pag. 359. CHR. 1566.

Occupato Zigeto, Baboſam oppugnaturi Turci quoſdam e ſuis mittunt, qui arcem dedi juberent. Id vero licet facturos ſe noſtri negarent, quod tamen eam defendi non poſſe contra vim tantam ſcirent, incenſam deſerunt: quorum exemplum Sachani & Zorgenſes ſunt imitati.

Eodem anno, die menſis ejuſdem vigeſimo tertio, Sultanus Selimes ſecundus, ætatis annum quadrageſimum ſecundum agens, in imperio Soleimani patri ſucceſſit. Quippe quum ad Magneſiam intellecta morte patris, ex Aſia ſumma celeritate Iſcodaram, e regione Conſtantinopolis ſitam, hoc die perveniſſet: mox a Boſtange baſſa, hortulanorum præfecto, pro more triremi exceptus, & Conſtantinopolim trans Boſporum vectus fuit. Et quia Selimes generum ſuum, Iſchenderem baſſam, quem proſultanum Conſtantinopoli diſcedens reliquerat Soleimanes, de adventu ſuo certiorem reddiderat, cum mandatis, ut ejus opera ſtudioque res ad ingreſſum in urbem, pompamque regiam pertinentes, ſine mora pararentur: mox illo ipſo die deductus in ſarajum, ſolio conſedit imperatorio illius cubiculi, quod ſolis eſt Sultanis Oſmanidarum gente prognatis occupare permiſſum. Inde per urbem proclamationes more majorum factæ, quibus vota primum concipiebantur, ut anima Soleimanis in Paradiſo felix ævum ageret, ac in perpetua gloria quieſceret: deinde, multos ut annos viveret Sultanus Selimes Chan, proſperique ſtatus incremento continuo frueretur.

Poſtridie, qui dies erat vigeſimus quartus Septembris, e ſarajo prodiit, ſeque per urbem populo ſpectandum exhibuit. Peregit & paternas exſequias, ac magno animalium numero cæſo, cibiſque coctis itidem innumeris, epulum funebre quibuſvis, cum ingentis ſummæ aſprorum erogatione, præbuit. Inde ſolemni pompa, maximoque ſuorum adplauſu, in ſarajum rediit.

Ante, quam hæc fierent, per Iſchenderem baſſam proſultanum evocari ex omnibus locis Genizaros, paternæ mortis adhuc ignaros, in oppidum non procul a Conſtantinopoli ſitum, ſub prætextu mittendi ad obſidionem Zigetanam militaris ſupplementi, jufſerat. Ad eos Iſchender baſſa, Selime jam paternum in ſolium collocato, de Selimis voluntate profectus; obitum Soleimanis, & ſucceſſionem Selimis exponit. Inde pro direptionibus uſu receptis in obitu principis Oſmanidæ, centum millia Sultaninorum eis offert. Non ingrata fuit oratio baſſæ Genizaris, ea lege tamen adſentientibus, ut largiores annonæ militaturis darentur.

Selimes ergo Genizaris inauctoritatis, die menſis Septembris vigeſimo ſeptimo Conſtantinopoli diſcedit, & magnis itineribus Albam Græcam contendit. Quum iſtuc adlatum poſtea Soleimanis cadaver in urbem deduceretur, pedes ante paternum funus incedebat habitu lugubri Sultanus Selimes, comitantibus baſſis, Cadileſcheris, ceteriſque begis. Inde Cadios populis, conſuetum donativum Genizaris dedit. Quibus peractis, Conſtantinopolim cadaver paternum avehi juſſit, & in Zuna, quam ipſe ſibi vivus exſtruxerat, condi. Curata fuit ea res ab Achmete baſſa, Ferhateque Capizilariorum Aga, deducentibus begis & Genizaris, cum vexillo regio: tandemque die vigeſimo ſecundo Novembris perventum Conſtantinopolim. Ibi funus exceptum fuit frequentiſſimo concurſu mortalium, præeunte Muphti, qui apud Muſulmanos & juris, & religionis, omniumque ſacrorum rex eſt: ſubſequentibus Iſchendere baſſa proſultano, Dephterdaris, qui Cameræ vel ærarii præfecti ſunt, aliiſque begis, omnibus pullatis: quorum terga plebis infinita multitudo claudebat. Exemtam e curru ſandapilam vel arcam ligneam præcipui begi per vices, erectarum in ſublime manuum palmis ſuſtinuere, ſicque per urbem geſtarunt: ejulantibus interim Taliſmanis, & ad Zunam uſque leſſum quemdam, Mahumetano ritu, lamentabili voce concinentibus. Hinc depoſitum in Zuna cadaver: inſtratus ſandapilæ pannus cymatilis præſtantiſſimus: & ſupra hunc alius auro intertextus: ad latus acinax poſitus, index profuſæ bello vitæ: ad caput collocatum e lino ſubti-

liſſimo, ſpiris aptatum candidiſſimis tulipantum, quo vivus uti conſuerat, cum nigris ardearum pennis ſelectiſſimis: pone caput, in pavimento poſiti cum candelabris ingentes, pyramidali forma, rotundi nihilominus cerei; qui tamen numquam accendi ſolent. mox adhibiti Taliſmani & Hoggiæ, (ſacerdotum hæc Muſulmanis ſunt nomina) qui more gentis humi divaricatis ſedentes cruribus, perpetuo preces quaſdam in ejus Zuna murmurando deblaterarent. Hæc omnia, quum multis poſt annis Conſtantinopoli eſſemus, coram inſpeximus. Circum ſandapilam ipſius, & aliæ ſunt ſandapilæ; tam Sultanæ (de qua diximus) Roſſæ, quam liberorum Soleimanis. Acciderunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXXIII.

CHR. 1566.

Interea Selimes, ob hyemis imminentis aſperitatem, Ungariam reliquit: & Pertavum baſſam, ſatis magnis cum Turcorum, Valachorum, Tatarorumque copiis, Erdeliano bego, qui bellum contra Maximilianum proſequebatur, adeſſe juſſit. Dolebat Erdeliano, Suendium anno ſuperiore cepiſſe Tocajum, in quo triginta majora minoraque tormenta bellica, præter ingentem rerum bello neceſſariarum, annonæque copiam reperiſſet. Quapropter eam arcem recuperare ſtatuit, magni ſcilicet ſuas ad res vel tutandas, vel prolatandas momenti: quod eſſet in Ungariæ ſita limitibus, & Erdelii; duobus amnibus circumdata, Tibiſco & Bodrogo. Militem ergo, cum majoribus decem machinis adhibet, omnique vi & impetu oppugnare munitionem incipit. Ex altera parte Suendius eam minime deſerendam ratus, quum alia defenſioni parat idonea, quibus Jacobo Ramingero, cujus ipſe fidei Tocajum commiſerat, in tempore ſuccurreret: tum ab Imperatore Maximiliano ſubſidia majora poſtulat. Is Henricum Staupicium, cum mille Germanis equitibus, ſex peditum vexillis, ſtipendiis, & annona neceſſaria, mittit. Sed prius quam auxiliares hæ copiæ Tocajum perveniſſent, ſparſa fuit in caſtris Erdeliani fama, decem millia Tatarorum, a Selime, defendendi ejus cauſa, cum Turcis & Valachis relictorum, per ſeditionem totum populari Erdelium, ac inaudita crudelitate paſſim in fortunas & corpora miſerorum, cujuſvis ætatis & ſexus graſſari. Quapropter obſidionem ſolvere coactus fuit, ne dum iſtic ipſe pertinacius hæreret; ſuos ad internecionem deleri ſineret. Liberato ab hoſtili oppugnatione Tocajo, Ramingerus in abſcedentes erumpens, pluribus cæſis, reliquos palantes & trepidos fugavit. Nec parum Erdeliano cum hiſce Tataricis, Turcicis, Valachiciſque copiis negotii fuit, quum aliquot eorum millia trucidaret, ac Varadini viciſſim ab eis obſideretur. Unde fuga dilapſus, recenti coacta ſuorum manu, rurſus haud exiguam ipſorum ſtragem edidit: qua demum territi, ſemet in Podoliam & Roſſiam effuderunt; ubi crudelium belluarum immanes reliquiæ, fortiter a Palatio Roſſorum debellatæ, perierunt.

Edit. Pariſ. pag. 369.

Poſt diſceſſum barbaricarum & Erdeliani copiarum, Suendius ſuis media bruma productis, ad obſidendum Zatuarum profectus eſt, caſtrum momenti non levis, in Erdelii finibus ſitum, quod Georgii Bebeci ditionis erat, hominis nefarii, qui primus auctor hujus inter Cæſarem Erdelianumque belli exſtiterat. Bebecus jam ante perſpecta victrici toties virtute fortunaque Suendii, quod magnopere metueret, ne caſtro expugnato, in Maximiliani manus, cum præſenti vitæ periculo, veniret: uxore familiaque Zatuari cum præſidio relicta, fugæ beneficio ſaluti ſuæ mature conſuluit. Aliquandiu perſtiterunt in obſidione toleranda præſidiarii, quod machinæ bellicæ nihil nec ipſis, nec caſtro damni dare poſſent. Cui Suendius incommodo remedium quæſiturus, dum ipſemet omnia circum arcem loca perluſtrat & explorat: agnitus ab hoſtibus ex inſigni proceritate corporis, qua longe ſupra cæteros eminebat, deque comitatus frequentia, parum omnino abfuit, quin diſcrimen vitæ adiret. Petitus enim globis aliquot tormentariis fuit, e machinis non modicis, quorum unus humerum ita ſtrinxit: ut etiam veſtis ejus igne concepto, quod eſſet ad pellendum frigus hybernum ſuffulta pellibus, arderet. Nihilominus commodiore pro machinis reperto loco, & iis mox in illum, magno cum militum labore, quos in officio, ſi quiſquam alius, hic ſane dux continere potuit, translatis; ad extremam redacti deſperationem præſidiarii, conjugi perduellis, ac familiæ, ſibique ſalutem & incolumitatem pepigerunt, atque ita caſtrum Suendio dediderunt. Is vero non tantum pacta conventa dediticiis bona fide ſervavit, ſed etiam Bebeci conjugem, cum mundo ſuo muliebri, & aliis rebus, quas caras habebat, abire omni abſque injuria paſſus eſt. Potitus fuit Zatuaro Suendius ſub medium menſem Januarium, anno Mahumetano DCCCCLXXIV.

CHR. 1567.

Non magno poſt captum Zatuarum temporis interjecto ſpatio Suendius, qui bellum in Erdelii finibus gerere non deſinebat, nulla frigoris hyberni ratione habita, Muncazium cum ſuis obſedit, locum munitiſſimum, & huic bello conficiundo cum primis idoneum: cujus præſidiarii vitam facultateſque ſalvas pacti, deditionem fecerunt. Ea res animum Erdeliani mirifice perturbavit, nec minus accendit, ut totis viribus amiſſam munitionem recuperandam ſtatueret. Non enim ignorabat, hac patere tranſitum in Poloniam & Roſſiam: ſeque præpediri occupato Muncazio, quo minus in poſterum ſubſidiarias e regno Poloniæ copias habere poſſet: niſi eas per Moldaviam, variis ambagibus, & itinere difficili, venire vellet. At non contentus occupatione Muncazii Suendius, mox etiam corona militari munitionem Huſtianam cingere perrexit. Quod quidem non Erdelianus tantum graviter ac moleſte tulit, verumetiam Budenſis baſſa: qui datis ad imperatorem Maximilianum frequentibus litteris, hortari non ceſſabat, ut a cepta obſidione Suendium diſcedere juberet, ne inchoatum pacis componendæ negotium impediretur. Simul etiam ſuis in conſilium adhibitis, deliberabat; quanam via poſſet obſeſſis opem ferre. Quumque jam pridem de hiſce rebus omnibus ad Sultanum Selimem retuliſſet, indignatus ille, Pertavum baſſam exercitum ſuum, cum Romaniæ beglerbegi copiis conjunctum, in Ungariam ducere juſſit. Utrumque tamen ab inſtituta Selimes expeditione mox revocavit, quum intelleXiſſet, *pag. 361.* Verantium Agrienſem præſulem, & Chriſtophorum Tiſembachum baronem, Vienna Conſtantinopolim ablegatos, ad ſe contendere. Quamobbrem & Budenſis baſſa, miſſis ad imperatorem Maximilianum muneribus ampliſſimis, petiit; ne turbari pacis tractationem pateretur. Sua quidem ex parte futurum ajebat, ut palis transfigerentur omnes, qui per Cæſaris fines excurrendo damnum dediſſent. Hæc ille multoties pollicebatur, ſed e diverſo duces Erdeliani, quum Suendium viderent abiiſſe Caſſoviam, ne ſpem pacis interturbaret: collectis non magnis copiis, impreſſione nec opinata Riſuarum adorti ceperunt, occupatis etiam thermis, quas Rivulos Dominorum adpellant. Has enim Suendius ante biennium eis ademerat. Id ubi factum Ruberus accepit, legatus Suendii, magnæ vir belliçis in rebus induſtriæ, mox cum juſtis equitum peditumque copiis adcurrit: & hoſtibus inexſpectato ſuo territis adventu; Riſuarum, adhibita vi maxima, recuperat: præſidiarios interficit: moxque Rivulos etiam nullo negotio recipit. Quippe caſu quodo accenſo pulvere tormentario, caſtrum ardere cepit; ideoque majori parte propugnatorum exſtincta, in Ruberi poteſtatem venit.

CHR. 1568.

Anno denique Mahumetano DCCCCLXXV. pax octavo quoque anno renovanda inter Maximilianum Auguſtum, Sultanumque Selimem coiit, qua Erdelianus etiam comprehendebatur. Ejus cum aliæ leges & conditiones erant, tum uti quiſque ſibi retineret, quidquid eo bello cepiſſet. Id vero plurimum Maximiliani rebus profuit. Nam fines

ſuos opera Suendii ſic ampliarat, ut ad quadraginta milliaria Germanica cis & ultra Tibiſcum late dominaretur: qua quidem in regione multæ ſunt arces, multæ munitiones inſignes, partim ab hoſte captæ, partim factæ diligentia Suendii, partim inchoatæ. Idem & ærarii novi (Cameram vulgo vocant) in iis locis auctor exſtitit, de quo non leve ſubſidium publicis rebus acceſſit: caſtris, aliiſque munitis locis, cum imperio Germanos, juſtis & gravibus de cauſis, præfecit: totam denique rem limitaneam matura providentia, tam in Ungariæ, quam vicinæ Stiriæ finibus conſtituit: anno DCCCCLXXV. & DCCCCLXXVI.

CHR. 1568. & 1569.

CHR. 1569.

Hoc anno DCCCCLXXVI. ſplendidiſſimum & inſtructiſſimum Venetiis navale, ſub medium menſem Septembrem, accenſo tormentario pulvere, maximo cum reipublicæ detrimento conflagravit. Ibidem tam in urbe, quam terra continente, diuturna & inuſitata quædam erat annonæ caritas. Quamobrem Sultanus Selimes, licet initio regni pacem, a Soleimane patre cum Venetis initam, confirmaſſet; tamen vel ambitione propria, vel ſuorum impulſu, vel hoc Venetorum adverſo caſu permotus, bellum eis inferre ſtatuit, quæſito prætextu, quaſi Cyprum nullo jure poſſiderent, quæ ob ſucceſſionem gentis Oſmanidarum in jura Sultanorum Ægypti, ad ſe directo pertineret. Licet enim Selimes avus & Soleimanes pater, annui tributi, quod a Venetis ejus regni nomine pendebatur, ſolutione contenti, poſſeſſionem inſulæ Venetis hactenus reliquiſſent: nullum tamen hoc ſibi gignere præjudicium poſſe dicebat, quo minus jam tributo repudiato, regnum ſui juris occuparet, ac ſibi retineret.

Itaque menſe Februario ſequentis anni, Cubatem Zauſium Conſtantinopoli Venetias ablegavit, qui a Senatu Cyprum repeteret: ac recuſaturis, bellum denuntiaret. Adpulit is Venetias ſub initium menſis Aprilis, anno DCCCCLXXVII. & mandato Selimis expoſito, repulſam tulit.

CHR. 1570.

Quapropter menſe Majo miſſi cum claſſe militeque fuerunt, qui bellum Cyprium gererent, Muſtaphas baſſa, copiarum terreſtrium, & Pialis Aliſque baſſæ, claſſiariorum præfecti. Pialis provectus cum ſuis ad Tenum, inſulam Venetorum in Ægæo, ferro ac flammis eam, non ſine gravi tamen ſuorum jactura, direptam vaſtavit.

Menſe Junio Sebaſtianus Venerius, inſulæ Corcyræ maxima cum poteſtate præſes, Soppotoum caſtrum Albaniæ, non procul a Corcyra ſitum, expugnavit, eique præſidio impoſito, ac rebus neceſſariis munito, Manuelem Murmurium, oriundum e Napolio Romaniæ, (Naupliam Argiæ veteres adpellavere) præfecit.

Sub ejuſdem menſis exitum Marcus Quirinus, claſſis in Hadriatico præfectus, arcem ſinus Mainenſis, (Mainam ſunt qui Leuctra veteribus adpellatam putant, ipſum vero ſinum Mainenſem, Meſſeniacum:) ad portum, quem vulgo Quallia-rum ſive coturnicum vocant, poſitam feliciter expugnavit: actiſque ſub ea cuniculis, & ſuppoſito incenſoque pulvere tormentario, funditus everſam diruit: ne barbaris amplius receptum præberet.

Nicoſia, Cypri metropolis, ſub exitum Julii menſis a Muſtapha baſſa obſideri cœpta, & acerrime tam oppugnata, quam defenſa, tandem die decimo Septembris in hoſtium poteſtatem venit, miſereque direpta fuit: cæſis præſidiariis, exſtincta nobilitate, perexiguis reliquiis ſervituti mancipatis. Erat olim Cypri regia, quæ centum & amplius ante hoc tempus annis redacta fuerat ſub imperium Sultani Cairenſis, eique hoc modo facta tributaria. Anno Chriſtiano 1423. bellum erat Jano Petri filio, regi Cyprio, qui penultimus fuit inter legitimos reges ex Luſignana familia, cum Ægyptio ſive Cairenſi Sultano Melechella: quo bello captus ab hoſte Cyprius, perſolutis centum quindecim millibus Seraphinorum, in regnum cum pacto tributi annui reſtituitur. Is moriens filium Joannem reliquit impuberem, cui primo matrimonio, poſtquam adoleviſſet, filia Marchionis Itali Montisferratenſis nupſit: qua mortua, Helenam Palæologinam duxit. Ex ea nata fuit unica filia Karulota, quæ Joanni Luſitano primum nupſit, cui præbitum venenum mortem adtulit. Erat Karulotæ Jac. frater, illegitimo toro natus, cui ſacris initiato pater archiepiſcopatum Nicoſianum adſignarat. Is imperandi libidine ductus, eccleſiaſtica dignitate ſpreta, regnum invadit: a quo tempore dictus a Græcis Cypriis fuit Re Zages (ſic enim in quodam manuſcripto libello meo Græco legitur) adpellatione partim Italica, partim Gallica. Nam Gallis *Roi Jaques*, rex Jacobus eſt. Karulota ſecundas nuptias cum Ludovico Sabaudi Ducis filio contrahit. Is claſſem inſtruens, in Cyprum cum Karulota conjuge proficiſcitur. Redeunte legitima regis filia, juſtaque regni hærede, Jacobus nothus regno pellitur. Ejectus ad Sultanum Ægypti Syriæque confugit, Aleſſeraphum, & opem ejus ad recuperandum regnum implorat. Adſenſus poſtulatis Jacobi Sultanus, eum pulſo viciſſim cum Karulota Sabaudo, in regnum reducit: & nomine reſtitutionis hujus ac beneficii, tributum non invito imperat. Id tributum ex mercibus quotannis Sultano ſolvendis conſtabat, certo mercium genere, ſpecierumque numero expreſſo. Necdum id temporis uxorem Jacobus duxerat. Itaque Venetias profectus, Æcaterinam Cornaram, prius a Senatu S. Marci filiam adoptatam, conſtituta de publico dote, matrimonio ſibi copulat: ut hoc adfinitatis Venetæ vinculo, potentiſſimæ mari reipublicæ præſidio ſeque regnumque ſuum ſtabiliret. Nec multo poſt, relicta conjuge prægnante, moritur. Contigit hoc anno Chriſti 1470. qui Mahumetanus erat DCCCLXXIV. Exſtincto rege, poſthumum regina marem parit, qui tamen non diu ſuperſtes fuit. Tum vero Veneti viduæ perſuadent, ut regno cederet, cui defendendo par ipſa non eſſet, annuoque reditu quatuor aut quinque millium Zecchinorum contenta, patriam immortali beneficio ſibi devinciret. Hoc modo redacta in poteſtatem inſula, nihilominus Veneti Sultano Ægyptio, tributi ejus nomine, quod Jacobus rex illi pollicitus fuerat, merces in pactis conventis expreſſas quotannis mittebant: donec anno Chriſti 1517. qui Mahumetanus erat DCCCCXXIII. Sultano Tommambai & Mamelucis a Sultano Selime deletis, & Ægypto Syriaque ſubjugatis converſum a Selime victore, Mamelucorumque ſucceſſore, tributum hoc fuit in certum pretium, videlicet VIIICIↃ. Zecchinorum: quos Cypri nomine Sultanis Turcicis ex eo tempore Veneti perſolverunt, donec a Selime ſecundo, Cyprum ſibi ceu domino directo, repetente; bellum, de quo nunc agimus, indictum Venetis fuit. Capta Nicoſia, Famaguſtam Muſtaphas baſſa tandem obſidere cœpit an. Mahumet. DCCCCLXXVIII. ſub medium menſem Auguſti.

CHR. 1571.

Anno DCCCCLXXIX. dum obſideretur, & graviſſime a Turcis oppugnaretur Famaguſta, claſſis Turcica damnum illatura Venetorum inſulis in Ægæo, Ali baſſa duce Cretam (Candiam nunc vocant) petiit: ubi expoſito in terram milite, ſævitum in obvios immaniter. Munitis civitatibus & oppidis ita proſpectum mature fuerat a gubernatoribus inſulæ, nullum ut ab hoſte detrimentum acciperent. Solum Rhetymum adortus Uluzalis, Aphricanæ Barbariæ proſultanus, cujus ante facta mentio, quod ab incolis defertum fuiſſet, nemine reſiſtente, menſe Junio vaſtavit. Alis baſſa tandem recenſitis copiis ſuis, quod apud ipſos per fabas vel aſpros fieri conſuevit, quum IIICIↃIↃCC. amiſiſſe ſe videret, relicta Creta, Cerigum Veneti juris e regione promontorii Maleæ ſitam inſulam, (Citheram dixere veteres) ad Sancti Nicolai portum invaſit, & majori ex parte diripuit. Inde Zacynthi & Cephalleniæ ſuburbiis ac vicis excidio datis, (arces enim præſidiis & opere ſic munierant Veneti, ut eas hoſtis adgredi non aude-

CHR. 1572.

Edit. Pariſ. pag. 362.

ret) Soppotoum pergit Alis baſſa : numeroque militum ſuperior, cæſis captiſve præſidiariis, arcem recipit: cujus etiam præfectus Manuel Murmurius, vir bello ſtrenuus, in hoſtis poteſtatem venit.

Hinc obſeſſum terra marique Dulcinium, ſitum in Albaniæ Dalmatiæque finibus oppidum, menſe Julio Turcis ſe dedidit : civibus libertatem ſuam, militibus vitæ pactis incolumitatem. Sed dum contendunt inter ſe baſſæ, quorum alter oppidum terreſtribus copiis, alter mari obſederat, utrius eſſe deberet: plerique omnes in ſervitutem abducti fuerunt, exceptis Sarra Martinengo, Dalmatiæ ſupremo cum imperio gubernatore, ac Marco Venerio, Dulcinii præfecto.

Tunc etiam Turci potiti fuerunt Antibari, per ſummam ignaviam deditionem faciente Alexandro Donato præfecto: itemque Butua, quæ defendi non potuit, quod eſſet verſus mare parum munita.

Uluzalis & Caragoſa Raiſus, quum ad inſulam Lieſenam adpuliſſent, (Farum Dalmatæ vocant, B ubi Farenſis eſt epiſcopatus) ſuburbia depopulati ſunt : arcem, quam egregie munitam vidimus, tentare non auſi. Lieſena relicta, Curzolam petierunt, quam Corcyram Nigram vocant, haud procul inde diſſitam: cui quidem inſulæ nihil aliud dedere damni, quam quod Ulatim pagum flammis injectis exuſſerunt. Nam quum oppidum inſulæ, quod ipſum quoque Curzolæ nomen habet, a viris deſertum, adgrederentur : a fœminis, animoſe patriam defendentibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipſorum hoſtium infamia, fœmineique ſexus immortali laude, rejecti fuerunt.

Edit. Pariſ. pag. 363.

Famaguſtani per integrum annum obſeſſi, quum fortiter hactenus omnem vim hoſtilem ſuſtinuiſſent: tandem in extrema rerum omnium penuria deditionem fecerunt, his legibus: ut Venetis vitæ concederetur incolumitas, & uti cum armis ſuis ac facultatibus in Cretam deducerentur: Græci domos ſuas incolerent, poſſeſſionibus ſuis fruerentur, ritu Chriſtiano viverent. Quibus conditionibus a Muſtapha baſſa, initio menſis Auguſti, anno DCCCCLXXIX. laudatis & adprobatis, ipſiuſque manu ſubſignatis: die quinto dicti menſis Auguſti prodiit ex urbe Marcus Antonius Bragadinus, ſub quo defenſa fuerat hactenus, & cum illuſtri nobilium virorum comitatu in Muſtaphæ caſtra venit, eique claves civitatis, quod in deditionibus fieri ſolet, obtulit. Exceptus initio comiter a Muſtapha baſſa, mox ab illa crudeli bellua, per ſummum ſcelus violata fide, quum aliis per ludibrium adficitur exquiſitis injuriis, tum ad extremum vivus excoriatur. Laurentium Teupolum, Paphi præfectum, qui & ipſe cum aliis Famaguſtam ſingulari virtute propugnarat, ſuſpendio Muſtaphas necari, cæteros deditícios immaniter contrucidari juſſit. Turcorum, qui obſidionis principio in univerſum ad ducenta millia cenſebantur, in quibus erant Azaporum LXXXCIↃ. Genizarorum XIIIICIↃ. Volonum, (Acanzios ipſi vocant) LXCIↃ. periiſſe conſtat obſidione durante, ſupra LXXXCIↃ.

CHR. 1572.

Erat initio belli Cyprii, defendendæ contra Turcorum vim, reipublicæ Chriſtianæ cauſa, percuſſum fœdus inter Pium Quintum Pontificem maximum, Philippum regem Hiſpaniarum, & Senatum Venetum. Ejus fœderis copiarum omnium deſignatus fuit imperator Joannes Auſtrius, Karuli Auguſti filius, Hiſpani frater. Pontifex ſuis triremibus Marcum Antonium Columnam, Ducem Talliacoccianum, nobilitatis Romanæ principem, præfecit: Veneti ampliſſimæ, quam inſtruxerant, claſſis imperium Sebaſtiano Venerio, quem poſtea Ducem quoque ſuum crearunt, commiſere. Præter hos & alii hac erant in expeditione principes & illuſtres viri, magnus regni Caſtiliæ Commendator, Aſcanius Cornianus, Joannes Andreas Doria princeps Melphitanus, Auguſtinus Barbarigus, Marcus Quirinus, Antonius A Canalis, Veneti: Alexander item Farneſius, Octavii Ducis filius, princeps Parmenſis; Franciſcus Maria, Guidonis Ubaldi filius, Rovereus, Urbini princeps, Paulus Jordanus Urſinus, Dux Braccianenſis; Alvarus Marchio Sanctæ Crucis, & alii plures. Hæc claſſis quum menſe Septembri Meſſana Siciliæ ſolviſſent, hoſtileſque navales copias ad Inebechtim ſubſiſtere (ſic Turci nominant civitatem, quam noſtri Lepantum adpellant, veteres dixere Naupactum) nuntiatum eſſet: tandem ad portum inſulæ Cephalleniæ, quem vallis Alexandrinæ vocant, adpulit. Stabat haud procul a noſtris in Inebechtino ſinu, qui Corinthius olim nuncupabatur, claſſis hoſtium: cui cum imperio præerant, Pertavus baſſa copiarum terreſtrium, & Alis baſſa ſociorum navalium dux ſupremus. Inter hos, cognito Chriſtianæ claſſis adventu, ſententiarum diverſitas exſtitit. Pertavus abſtinendum judicabat a prælio, quod conjuncta jam Chriſtianorum claſſis, unius imperio ducis regeretur : exſpectandum eſſe perexiguum ad tempus, quo futurum ſit, ut, illo præſertim anni tempore, ſolvatur. Alis e contrario ſentiebat, omnino dimicandum. A Pertavo ſtabant rei navalis peritiſſimi veteranique duces, Sirocus Alexandriæ ſangiacus, Carabuces ſangiacus Sovriſaris in Caramania ſive Cilicia maritima Mechemetes begus, Salæ Raiſi filius, ſangiacus Eubœæ ſive Negroponti: cum Ali vero ſentiebant, Chaſanes begus, Chairadinis Barbaroſſæ filius, Uluzalis proſultanus Ceſairenſis, & Cajas begus Smyrnenſis ſangiacus: quorum ſententia tandem vicit, Uluzali jubente in medium proferri & recitari mandatum Sultani Selimis, quo victoriam uti proſequerentur, eis injungebatur. Omnium ergo ſententiis decretum prælium, quod non minori animorum alacritate noſtris etiam expetentibus, commiſſum fuit ad tres exiguas inſulas, vel marinos potius ſcopulos, quos Cuzolaros hodie tam Græci, quam noſtri vocant. Victoria potiti ſunt multis a ſæculis inaudita Chriſtiani. Periit occiſus Alis baſſa. Pertavus animadverſo præſenti ſuorum interitu, non magno navigio fugiens C ad terram evaſit. Uluzalis mari profugit cum triginta plus minuſve triremibus. Cæſa fuerunt hoſtium ad XXVCIↃ. capta IIIICIↃ. Claſſis hoſtilis univerſa, cum ſpolis immenſis, Chriſtianorum in poteſtatem venit; iis dumtaxat exceptis triremibus ac navigiis, cum quibus Uluzalim evaſiſſe diximus. Liberata Chriſtiana mancipia ſupra XLIIICIↃ. Pugnatum die ſeptimo menſis Octobris, anno Mahumetano DCCCCLXXIX.

CHR. 1572.

Hac Turcis illata clade, Veneti Margaritinum, in Chimeriotarum regione, quæ Albaniæ pars eſt, (ſic a Cerauniis dictam montibus aliqui putant) haud procul a Corcyra ſitum, deditione ceperunt duodecimo die Novembris, vitam facultateſque ſalvas paciſcentibus barbaris: & ipſum caſtrum mox igne concrematum diruerunt. Soppotoum quoque deſertum a Turcis, Albani occuparunt, & Venetis reſtituerunt: a quibus redditum deinceps Sultano Selimi fuit. Anno ſequenti proximo DCCCCLXXX. decimo quinto menſis Januarii, tentata fuit a Venetis obſidio Caſtelli novi, captis ſuburbiis : ſed ſuccurrentibus barbaris, ab obſidione diſceſſum. Cupiebant Veneti hoc oppido cum arce potiri, ut omni periculo Catarum, civitatem ſui juris longe munitiſſimam, liberarent. Situm eſt enim Catarum in ſinu quodam maris, qui Rizonicus olim vocatus fuit, nunc ab ipſa civitate Catarinus dicitur: cujus oſtium Turci hactenus Caſtelli novi propugnaculo claudere, ne Cataro ſuccurri poſſit, fruſtra conantur.

pag. 364.

CHR. 1573.

Variæ contigerunt ætate noſtra mutationes in regno Tuniſino, quo ſuperioribus annis rex Aſſan, Machmetis filius, (Muleaſſem noſtri non recte vocarunt, quum Mule regem vel dominum ipſorum lingua ſignificare tradatur, Aſſan vero proprium fuerit ei nomen) excluſo necatoque maximo natu fratre Mamuna, qui noſtris eſt Maimon, potitus fuit. Idem cæteros quoque fratres ſuos,

quos

quos moriens ei pater viginti unum reliquerat, aut interfecit, aut ferro candenti oculis adhibito cæcavit: excepto Roſcette, qui ſecundo loco genitus fuerat. Is in conatu pellendi fratris Aſſanis, re parum feliciter geſta, Ceſairim (Algerium noſtri vocant) profugit ad Chairadinem Barbaroſſam: qui Roſcette Conſtantinopolim miſſo, ſub ejus tamen reducendi prætextu deceptis Tuniſinis, Aſſanem expulit, urbem cum arce totoque regno cepit, ac Sultano Soleimani, ſe profultanum adpellans, ſubdidit: quod quidem accidit anno Mahumetanno DCCCCXL. Aſſanem Karulus Auguſtus in regnum, expulſo Chairadine, reduxit anno DCCCCXLIII. quod ille deinceps a nemine vexatus obtinuit uſque ad annum DCCCCL. quo adventantis cum claſſe Chairadinis fama territus, in Siciliam Neapolimque trajecit. Amida filius Tuniſim cum arce per abſentiam patris Aſſanis occupat, reverſumque patrem capit, & oculorum pupillis candenti ſcalpello læſis, viſu ſpoliat. Eadem immanitate tractati ab Amida fratres, Nahaſer & Abdallas, quos cum patre ceperat. Amadam regno patruus Abdamelechus ejecit. Is enim Guletam profectus, & Franciſci Tovaris Hiſpani, Guletæ præfecti ope Tuniſim ingreſſus, mox in arcem velata facie pergit, eamque deceptis cuſtodibus, qui Amidam eſſe credebant, occupat. Abdamelecho poſt trigeſimum & ſextum regni diem rebus humanis exemto, ſuccedit filius Machmetes, annos dumtaxat duodecim natus: qui necdum gerendæ reipublicæ per ætatem idoneo, quum intolerabilis curatorum ejus adminiſtratio pleriſque videretur, rediens Amida, regnum patrueli eripuit. Amidam rurſus excuſſere Turci, duce Uluzali, anno DCCCCLXXX. ſuitque Sultani Selimis auctoritate ſuffectus in ipſius locum rex alius. Amida Guletam profugiens, quæ Hiſpanorum præſidio tenebatur, privatam cum duobus filiis vitam egit. Quumque magno recuperandi regni deſiderio flagraret, ſuos ad Joannem Auſtrium, navali de Turcis victoria toto jam orbe celebrem mittit: qui opem ejus auxiliumque poſcerent, ut regno reſtitueretur. Simul habiturum ſe promittit ingentes ab amicis ſociiſque copias, & eam annonæ abundantiam, quæ ipſius exercitui vel maximo ſuffectura ſit. Adnuit ejus poſtulatis Auſtrius, & inſigni cum claſſe, quam aliis etiam cum triremibus Dux Sueſſanus, & Melphitanus princeps, Joannes Andreas Doria comitabantur, in Africam transjicit, Tuniſim occupat, regem a Turcis datum in poteſtatem redigit, urbem captam militi ſuo diripiendam concedit. Quum autem promiſſis Amida non ſatisfaceret, fluxæque cæteroquin etiam fidei ſigna quædam præberet, ſollicitatis ſecreto Turcicis auxiliis, cum duobus filiis in Siciliam, juſſu Auſtrii, tranſvectus fuit. Ibi quum futurum accepiſſet, ut frater ejus Machmetes, cui maxime infeſtus erat, regno præficeretur: in eum furorem adactus eſt, ut de triremi ſe præcipitaturus, & aquis ſuffocaturus eſſet; vix Amida filio, quo minus id faceret, impediente. Machmetes Amidæ frater, ab Auſtrio regnum impetravit, præſtito prius in Auſtrii præſentia ſacramento, quo ſe perpetuo fidelem Hiſpano regi clientem futurum promiſit. Is proximo deinde bello, quod expoſituri ſtatim ſumus, in Turcorum poteſtatem venit, & Conſtantinopolim trans mare vectus fuit: ubi ſuperſtes adhuc ante triennium, quum iſtic eſſemus, in arce, quæ de ſeptem turribus a Græcis Hepta Gulades, a Turcis Jadicula dicitur, ſub cuſtodia detinebatur. Hinc Auſtrius ſuorum concilium cogit, in quo variis dictis examinatiſque ſententiis, tandem concluſum: debere novam munitionem inter Guletam & Tuniſim, ad interjectum utrique lacum exſtrui, quæ decem milliaribus Italicis a Guleta, pauloque minus a Tuniſi diſtaret. Ejus rei perficiundæ cauſa relictus iſtic Gabriel Serbellonius Mediolanenſis Italus, cum tribus millibus Italorum peditum, & Salazarus Hiſpanus, cum totidem Hiſpanis: quorum uterque muniendarum urbium & arcium peritiſſimus erat. Conſilii totius hic erat finis & ſcopus, ut hoc modo Guleta firmior efficeretur, & tanto facilius in fide barbari continerentur, ob viciniam utriuſque præſidii, commoditatemque lacus; ad quem quia ſita eſſet utraque munitio, nullo negotio alteri ſubvenire poſſent. Geſta fuerunt hæc anno DCCCCLXXX.

CHR. 1534. CHR. 1537. CHR. 1544. CHR. 1573.

A

B

C

D

Edit. Pariſ. pag. 365.

CHR. 1573.

Ægerrime ferrebat Sultanus Selimes hos Chriſtianorum in Aphrica progreſſus. Itaque Sinanem baſſam, virum aſtutum, reique militaris peritiſſimum, claſſi ſupremo cum imperio præficit: qua CLX triremes, & XXXIII. diverſi generis navigia continebantur. Is in Aphricam menſe Julio, anno Mahumetano DCCCCLXXXI. adpulit.

CHR. 1574.

Quamquam vero novæ munitioni abſolvendæ præfectus Serbellonius magna rebus in omnibus diligentia fuiſſet uſus, tamen ea necdum erat perfecta, quod ſerius architecti, cum fabris cæmentariis, & omni materia miſſi, tandem in Aphricam ſub finem menſis Martii perveniſſent: quorum adventus Octobri menſe præcedentis anni promiſſus fuerat, cum XL. triremibus, quarum navales ſocii muros Tuniſinæ urbis ad ſtructuram novæ munitionis demoliri debuerant: quod factum non fuit, quantumvis Auſtrius in vicina Sicilia degeret. Erat etiam præſidiariorum militum deminutus numerus, exauctoratis temere nonnullis, quos omnem in eventum retentos oportuit. Hoc modo per ignaviam ſocordiamque factum, ut in hoſtium poteſtatem munitiones hæ nullo prope negotio venirent.

Turci primum Guletam obſidere cæperunt, cui Petrus Carrera Hiſpanus præerat. Ei Serbellonium de ſubſidiis mittendis urgenti, quamquam loco munitiori eſſet, Serbelloniano necdum ad finem perducto: tamen DCL. pedites partim Itali, parti Hiſpani fuere miſſi. Hinc a Turcis etiam Serbellonius obſeſſus fuit, quorum exercitum novis adductis copiis Ramadam Ceſairis beglerbegus adauxerat. Carrera denuo ſubſidium petit. Ea res anxium Serbellonii animum non parum torquere. Si nullos miſiſſet, futurum verebatur, ut in ipſum amiſſæ Guletæ culpa conferretur: ſin autem, ut ſuo ſemet præſidio nudaret. Nihilominus conceſſa Carreræ manus ſubſidiaria. Duobus interea navigiis adpulerunt ex Hiſpania DC. milites Hiſpani, qui noctu per ipſas Turcorum excubias penetrantes, quum vexillis & veſtibus Turcicis uterentur, & quoſdam Turcice loquentes ſecum haberent, Guletam ingreſſi ſunt. Tandem & tertio Carrera militem ſibi ſummitti a Serbellonio poſtulat, & quingentos beneficio noctis uſos impetrat, cum egregiis præfectis, ac inter alios, Salazaro magnæ virtutis & exiſtimationis viro. Nihilominus arx Guletana Turcorum in poteſtatem venit. Neque defuere, qui Carreram proditionis inſimularent. Prius quidem certe, quam Turci adpuliſſent, vel per inſcitiam, vel ſuperbiam, quingentos milites veteranos Italos admittere noluit: quod minime conceſſurum ſe diceret, ut in ejus gloriæ partem venirent Itali, quam Hiſpani Guleta defendenda conſequuturi eſſent. Equidem apud ipſos Turcos ex fide dignis hominibus accepi, Carreram fuiſſe virum prorſus ignavum & formidoloſum, qui pulveris tormentarii nidorem ferre non poſſet, nec tolerare fulmina diſploſarum machinarum: quæ ſane quoties in hoſtem exonerabantur, ipſe ſubterraneis ſe teſtudinibus, concameratiſque locis abdebat, bombaceque ſuas obturabat aures. Ferunt ei Turci proditionis obtuliſſe præmium regni Cyprii præfecturam: neque tamen dediticio pepercere, ſed tamquam vili mancipio ſunt uſi. Capta Guleta, præter aliam prædam, potitus eſt Sinan baſſa quingentis machinis bellicis, cum ingenti tormentarii pulveris, aliarumque bello neceſſariarum rerum, & annonæ copia. Nova quoque deinde munitio a Turcis occupata

fuit, non tamen multo ſine ſanguine: capto etiam Serbellonio, qui crudeliter a Sinane baſſa tractatus fuit. Hoc modo prorſus ejecti ſunt Hiſpani ex Aphrica, intra trigeſimum & ſextum diem: amiſſaque per ſummam ignaviam ea, quæ Karulus Auguſtus in poteſtatem optimo conſilio redegerat, ut ſecuritati Siciliæ, regni Neapolitani, totiuſque tum Italiæ, tum Hiſpaniæ conſuleret. Fuerunt autem hæc anno DCCCCLXXXI. geſta, cujus initio Veneti certas ob cauſas, non conſultis, & invitis adeo, Pontifice atque Hiſpano, contra leges fœderis, pacem cum Sultano Selime II. fecerant.

CHR. 1544.

Tunc etiam Corcyræ muniendæ Venetis occaſionem præbuit exſcenſus crudelis in eam inſulam Sinanis baſſæ, redeuntis ex Aphricano bello. Nam licet ab inſulanis, ei placandi hominis cauſa, cujus præſertim tunc victoriis inſolentiam norant, munera quædam offerrentur: tamen illis rejectis, immaniter in eos graſſatus eſt. Miſſi hoc nomine fuerunt in Corcyram quum alii rerum militarium periti, tum etiam Sforția Palavicinus, Marchio Curtis majoris. Horum conſiliis ita tum munitæ cum oppido fuerunt arces illæ præaltis in rupibus ſitæ, vereque caput inter nubila (quod Maro dixit) condentes, quas ipſum mare circumfluit: nihil ut equidem viderim adverſus omnem vim hoſtilem firmius, nihil inexpugnabilius.

CHR. 1575.

Annus DCCCCLXXXII. memorabilis eſt, plures ob cauſas. Nam exſtincto Sultano Selime II. filius Murates III. ejus nominis, auſpicatus eſt Imperium, cum ipſo hujus anni Chriſtiani principio. Agebat id temporis annum ætatis XXVII. Ante omnia recepto more barbaro ſtrangulari quinque fratres ſuos, natu ſe minores, in præſentia ſua juſſit: quorum minimi cervicibus & jugulo quum pro more nervus adhiberetur, incertum an tenerioris in hunc amoris cauſa motum, an conſcientia patratæ crudelitatis in omnes, illacrimaſſe quidem ipſum conſtat.

Edit. Pariſ. pag. 366.

Itidem mortuo Scacho Techmaſe Parthico, ſucceſſit filius non primogenitus, Muchemetes Hodabendes; nec Iſmail, ejus nominis in hac Sophina familia ſecundus, ſecundo loco genitus; ſed proximus ab his Haidar Miriſes, qui annis aliquot antea patris in regno ſuprema cum poteſtate vices geſſerat. Is tamen vix XV. diebus regno frui potuit, occiſus a Sultanis quibuſdam, ſive proceribus regni, qui eum oderant. Hi deinde ſecundo genitum Scachi Techmaſis filium Iſmailem, ejus nominis ſecundum, e carcere productum regno præficiunt. Fuerat enim a patre conjectus in carcerem, propter quorumdam procerum delationes, & in eo pluribus annis hæſerat. Jam regno potitus, ut animos ſuorum exploraret, ac præſertim ut cognoſceret, quinam eſſent illi Sultani, quorum impulſu & conſilio cuſtodiæ mancipatus a patre fuiſſet, ſecretum in locum ſemet abdit, & quorumdam opera, quibus maxime fidebat, mortem ſuam publicari curat. Ejus rei fama diverſos in hominum animis motus, prout adfectus in Iſmailem quiſque fuiſſet, excitavit: in adverſariis & hoſtibus lætitiam, in amicis luctum. Hoc modo prodentibus ſemet inimicis ac delatoribus, illatum ab Iſmaile mortis ſupplicium fuit. Idem non Sultanos dumtaxat ſibi ſuſpectos, verumetiam fratres ſuos omnes, quotquot nanciſci potuit, e medio ſuſtulit. Et quia deficiente tunc a Turcis ſangiaco quodam Curdo, de quo mox dicturi ſumus, aliqui proceres Iſmaili auctores erant, ut illum Turcis dederet, ne pax inter utramque gentem dudum inita ſervataque violaretur: non modo conſiliis eorum non obſequutus eſt, verumetiam dedendi ſupplicis auctores, bellique Turcici diſſuaſores, pœna capitis, ut proditores adfecit. Qua hominis ſeveritate nimia plerique graviter offenſi, ſexto regni menſe venenum ei, ſororis opera, propinarunt: quo hauſto, vitam cum morte commutavit.

CHR. 1576.

Anno DCCCCLXXXIII. Stephanus Batorius, Somlianus, nobilis Ungarus, cæteroquin heroici vir animi, qui paucis ante annis exſtincto Joanni Sigiſmundo Erdeliano bego (mortuus enim is fuit anno Chriſtiano CIↃIↃLXXI. qui Mahumetanus erat DCCCCLXXVIII.) cum onere tributi annui, Sultano Muſulmanorum ſolvendi, ſucceſſerat; commendatione Sultani Muratis, patroni ſui, Poloniæ rex factus eſt: quum Henricus Valeſius Gallus, quem ipſum quoque Poloniæ regno potitum opera ſua Murates jactitare ſolebat, a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de ſententia procerum regno fuiſſet abdicatus.

Eodem anno Scachi Techmaſis filius primogenitus, Muchemetes cognomine Hodabendes, quod Perſarum lingua Dei ſervum ſignificat, mortuis fratribus, Haidari Miriſæ, atque Iſmaili ſecundo, ſuccedens; licet a natura quietis cupidus eſſet, inchoatum tamen ab Iſmaile fratre contra Turcos bellum proſequi ſtatuit: quod ei filius eſſet Emir Chan Miriſes, magni juvenis animi, gerendarumque rerum imprimis avidus. Hunc copiis ſuis ſupremo cum imperio præfecit. Cauſæ belli variæ fuerunt, quas paulo altius heic repetemus, nuſquam ab aliis hactenus ita proditas. Operam enim dedimus, ut in ipſa Turcia certi aliquid de rebus hoc bello geſtis cognoſceremus a fide dignis hominibus, ſpretis vulgo jactatis, perque litteras ſparſis hinc inde rumuſculis, & rerum novarum nuntiis.

Iſmaile Scacho ſuperſtite, quidam ſangiacus natione Curdus, cui nomen Abdallas begus, quum quaſdam ob cauſas in ſuſpicionem veniſſet, imperante Sultano Selime II. patre Muratis III. evocatus fuerat a Sultano Selime, ſub alio prætextu, qui barbarorum mos eſt, ad Portam uti ſe conferret. Paruit Sultani mandato Curdus, nullius ſibi culpæ conſcius, & Hadrianopolim ad Sultanum Selimem venit. Mandat Selimes, ut captus in carcerem conjiceretur. Solet hoc fieri, quum magnæ auctoritatis vel familiæ viri adprehendendi ſunt, per Zauſiorum baſſam, qui præeſt aulicis nobilioribus, quibus Sultanus Muſulmanorum utitur, quemadmodum principes noſtri Commiſſariorum variis in rebus expediundis opera. Dum Zauſiorum baſſa ſangiacum hunc Curdum Hadrianopoli prehendere ſuis cum Zauſiis conatur in Sultani Muratis II. meſſita, Curdus ſe cum ſuis defendens, ipſum ibidem interficit, cæteris partim occiſis, partim vulneratis. Hac de cauſa Selimes ei, cum omnibus ſuis, cervices amputari juſſit. Quum illo jugulato, fratris ejus filius ſucceſſionis jure ſangiacatum ipſius poſſideret: quidam alius adgnatus adita porta Oſmanica, partim oblatis, partim promiſſis ingentibus donis tam ipſi Sultano, quam conſiliariis ejus, quos vezires adpellant, adgnati ſui ſangiacatum impetravit. Citatus alter ad Portam, qui rem omnem intellexiſſet, ſibique metueret, ne abſque culpa ſua ferret eamdem pœnam, qua patruus adfectus fuerat: devitata profectione ad Portam, quaſi de Sultani Selimis obtinenda gratia deſperans, in Parthiam profugit ad Scachum Iſmailem ſecundum, qui tunc rerum apud Parthos potiebatur. Sciendum vero, ſangiacos illos Curdorum, licet imperio Sultani Oſmanidæ contineantur, non tamen ita præfici, quemadmodum alii ſangiaci ſolent: ſed ſimiles eſſe Vaivodis, ſive Palatinis, & præſidibus Erdelii, Valachiæ, Moldaviæ; quos oportet eſſe filios procerum, in ipſa regione patria natos, & a ſuis optimatibus ac populis electos. Curdi vero haud dubie ducunt originem a Chaldæis & Meſopotamiæ populis. Nam in hodiernum uſque diem multi Curdorum principes reperiuntur in regione Bagadatis, quæ Babylonia veteribus eſt, & Carahemidæ, quæ Amida, & in Diarbekir ſive Meſopotamia: quarum regionum populi Chaldæi ſunt & Aſſyrii Wano & Scheherezuli vicini, ac Perſarum ad fines uſque ſe porrigentes. Præterea conſtat, Arabes hodieque Chaldæam vocare Keldan, quam Perſæ cum Oſmanicis Cur-

pag. 367.

diſtanum, hoc eſt, regnum Curdorum adpellant. Et omnes iſti populi ſectæ ſunt Mahumetanæ. Quum igitur ad Perſas ſangiacus ille Curdus, de quo diximus, ſe contuliſſet: non modo perhumaniter eum excepit Iſmail Scachus, verum etiam omnem ſuam opem illi ad recuperandam avitam patritamque ditionem obtulit. Huſreves autem baſſa, qui Wani finitimæque regionis tum beglerbegus erat, cęterique ſangiaci limitanei, qui ad beglerbegatum ipſius pertinebant, quum haſce res intellexiſſent: damnum Perſicis finibus per excurſiones inferre cęperunt, quod dicerent, Iſmailis Scachi culpa mutuam pacem violatam eſſe, qui Sultani Muſulmanorum fugitivos & perduelles ſuam in tutelam contra pacis leges recepiſſet, eiſque decreviſſet oppitulari. Hoc belli graviſſimi, quod hactenus inter Perſas & Turcos geritur, exordium fuit.

Accedebant & aliæ cauſæ, præſertim ex ſuperſtitionum diſſidiis, vanaque ſomniorum obſervatione, cui gens Turcica nimium quantum obnoxia eſt, collectæ. Nam ante triennium per Anatoliam paſſim aliquot illorum millia, qui ſacris Turcicis, eorumque diſciplinis ac ſtudiis incumbunt, (Schophtalarios ipſi dicunt) ſe ſe commoverant, ac Perſarum ſive Sophinorum religionem Turcicis opinionibus anteferre ſe profeſſi fuerant, adeoque longius ea ſecta cottidie ſerpendo, tantum incrementi ſumſerat, ut etiam Conſtantinopoli reperirentur, qui eam probarent. Somnia vero fuerunt hujuſmodi, quamvis apud Turcos necdum certo conſtet, an Sultani Muratis hæc fuerint, ab ejus ſacerdotis, quem Sultani ſui Scheichem Turci vocant. Creditum tamen a pluribus, ipſimet Sultano Murati oblatum fuiſſe ſomnium prius, & alterum Muratis Scheichi: quo nomine veniunt certi ſacerdotes, pro viris ſanctis apud ipſos habiti. Quippe per quietem ſtare ſibi viſus eſt in medio mundi, ſub arbore maxima, cujus eſſent rami duo, longiſſimum ad intervallum exporrecti. Nam alter ad extremos ſolis orientis, alter ad occidentis fines extendebatur. Præterea ſibi viſus eſt conſpicari ſerpentem magnitudinis immenſæ, quem ab oriente profectum, & ad ſe provolutum, fuſte, quem manu teneret, interfecerit. Hoc ſomnio nonnihil commotus, & experrectus fuit. Prius vero, quam ad explicationem alterius ſomnii accedamus indicandum lectoris cauſa venit; Mahumetanos, ultra quatuor Mahumetis ſocios, quorum nomina ſunt, Ebubekir, Omer, Oſman, & Alis, (& fuere Mahumetis hi ſucceſſores, ac propagatores Mahumetanæ ſuperſtitionis) alios quatuor eximios Imamos ſive doctores venerari: quorum primum Ebuhanifem, propterea quod ſupremum inter hos locum obtineat, Imamum azemem ſive Doctorem ſummum adpellare ſolent: alterum vocant Imamum Malichim, tertium Imamum Schaaffim, quartum Imamum Achmetem Henbelim. Hi quatuor ſive doctores, ſive ſacerdotes, Perſis infeſtiſſimi fuerunt: ac viciſſim magno Perſis eſt in pretio Scheiches Haidar, auctor religionis ipſorum hodiernæ, quem extreme Turci deteſtantur. Quum igitur obdormiiſſet, videre ſibi viſus eſt prope portam paradiſi Ebuhanifem, quem (uti modo diximus) Imamum azemem vocant, hoc eſt, ſummum ſive ſacerdotem ſive pontificem. Is compellato Sultani Muratis Scheiche vel viro illo religioſo: Abi, inquit, ad Chalifen terræ, (hoc eſt, ad vicarium ſive ſucceſſorem prophetæ Mahumetis. Nam perſuaſi ſunt Oſmanici, principem ſuum eſſe Chalifen hujus ſæculi) eique dicito, Imamum azemem hoc ipſo die, quum egredi e paradiſo vellet, Scheichem Haidarem ante paradiſi fores inveniſſe: quem prælio adortus, non modo vicerit, verum etiam occiderit: adeoque ſectam ipſius nunc finem habituram. Hortaberis ergo Chalifen, ut adverſus hæreticos arma capiat: quos auxilio divino ſuperabit, deque facie terræ diſſipabit.

Recitatis duobus hiſce ſomnüs, primum Sultani Muratis Scheiches ſic interpretatus eſt, ut diceret medium mundi ſignificare ſedem ipſius Sultani Muratis imperialem: & arborem cum duobus maximis ramis, denotare amplitudinem Imperii Sultanici. Per ſerpentem intelligi hoſtem ipſius orientalem, hoc eſt, Scachum Perſicum: quem bello ſuperaturus ſit, & occiſurus, ejuſque regnum adjuncturus Oſmanidarum Imperio. Conſimiliter etiam per id, quod Imamus azemes prælio Scheichem Haidarem adortus vicerit; futurum ſignificari, ut Perſarum hæreſis, una cum omnibus, qui eam ſectarentur, uſque adeo diſſipetur & aboleatur: nullum ut ipſorum veſtigium futurum ſit reliquum. Præterea Sultanum Oſmanidam futurum mundi totius Chalifen ac dominatorem.

Hoc modo quum utrumque ſomnium Scheiches interpretatus eſſet, voluit Sultanus Murates etiam Hoggiæ ſui (ſic apud ipſos vocantur, qui noſtris ſunt presbyteri) judicium audire: cui ſtatim ea placuit interpretatio. Neque defuere, qui dicerent, ſecretum quemdam inter hunc Hoggiam Scheichemque conſenſum, mutuumque de perſuadendo Sultano pactum interveniſſe. Solus Mechemetes baſſa vezirazemes, quem ſupra Selimis II. generum fuiſſe diximus, & qui deinceps anno Chriſtiano 1579. domi ſuæ, quum omnibus adeundi ſe facta copia jus diceret, nequiter a Derviſio quodam interfectus fuit; auctor ejus belli eſſe noluit, quod libere conſulenti ſe Murati diceret, nequaquam Perſis bellum inferendum, qui jam tot ab annis pacem Oſmanidarum cum gente coluiſſent. Rationibus & argumentis aliis adjungebat elegans, quod Græcis & Turcis uſitatum eſt proverbium: Caudam ſerpenti, qui dormit, non eſſe calcandam: cęteroqui futurum, ut excitatus, capite ſurſum erecto, terribiliter pungat. Ad ſummam, bellum hoc Mechemetes baſſa modis omnibus diſſuadebat.

Edit. Pariſ. pag. 368.

Addendum & hoc, ut odia gentis utriuſque mutua rectius intelligantur, Perſas inimiciſſimos eſſe tribus Mahumetis prophetæ ſociis, Ebubekiri, Omeri, & Oſmani: ſtudioſiſſimos autem quarti, videlicet Alis. Iidem Perſæ tradunt, angelum Gabrielem, quum e cælis in terras portaret Alcoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam eum Mahumeti obtuliſſe: Deumque, velut ea re nequaquam offenſum, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquutum eſſe. Præterea dicunt iidem Perſæ, primam uxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aiſche, numquam fuiſſe caſtam. Imo prophetam Mahumetem, qui ſe putaret inventurum virginem, ac pudicam, reperiſſe plane contrarium. Addunt etiam, quod exſtincto propheta Mahumete, quum Alis propinquus & gener ejus, electus fuiſſet Chalifes ſive vicarius & ſucceſſor ipſius; Ebubekir favore malignorum quorumdam adjutus, per injuriam, contra factum a propheta teſtamentum, ſe conſtituerit Chalifen. Idem poſt ipſum, reliquos etiam duos, Omerem & Oſmanem, factaſſe. Alim interea quadam in ſpelunca ſemet abdidiſſe, donec omnes ordine morerentur, atque ita tandem eis ſucceſſiſſe. Quum ergo tres iſti contra ſupremum elogium teſtamenti, præceptumque prophetæ Mahumetis deliquerint: nullam iis Perſæ fidem adhibent, quæ a tribus illis vel tradita voce, vel litterarum monumentis prodita ſunt. Imo ubicumque libros ipſorum & ſcripta reperiunt, confeſtim flammis exurunt, & crudeliter in eorum obſervatores animadvertunt. Iidem Perſæ Scachum ſive regem ſuum adorant, & ita venerantur, ac ſi Deus quiſpiam terrenus eſſet. Non etiam quinquies interdiu noctuque precari ſolent, Oſmanicorum more; ſed ſemel dumtaxat. Ad ſummam, ſectatores ſunt religionis a doctore quodam eis traditæ, cui nomen fuit Scheiches Haidar: & quidam ex ipſis alterius quoque doctoris veſtigiis inſiſtunt, quem Ima-

mum Haruſtim adpellant. Hi duo doctores vel Imami, exſtiterunt in urbe Perſarum Reza, quo tempore vixerunt Erdebil, Uſumchaſanis Scachi Perſarum gener, & Scachus Iſmail, ejus nominis primus, Erdebilis filius, Uſumchaſanis ex Martha filia nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam ſcribendo, ea propoſuiſſent, quæ diximus: duo illi principes, Erdebil & Iſmail, pater & filius, eorum doctrinam ſectamque probarunt & amplexi ſunt. Ac filii quidem Iſmailis, cognomento Sophini, ea felicitas fuit; ut novæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipſum parvis initio, deinde majoribus hominum copiis, tandem prælis victos Perſarum reges, Jacupem avunculum ſuum, ejuſque filium Alvantem, occiderit, ac ſibi regnum ſubjecerit, ad poſteros etiam dignitate regia in hunc uſque diem propagata. Nihilominus illi duo Perſarum Imami ſive doctores, Haidar & Haruſtis, non Oſmanicorum dumtaxat, verumetiam aliorum Mahumetanorum exſecratione damnantur, tam in Barbaria vel Aphrica, quam in Kezjis baſſæ latiſſimo imperio, qui magnus Tatarorum Chan Chitainus vulgo dicitur. Has omnes igitur ob cauſas adeo Perſis infeſti ſunt Oſmanici, ut horum Muphtis, hoc eſt, patriarcha vel ſummus pontifex, hanc de ipſis ſententiam tulerit: Gratius nimirum, & acceptius eſſe Deo, religionis Mahumetanæ cauſa Perſam unum occidi, licet profeſſione Mahumetanus ſit, quam ſi quis LXX. Chriſtianos, a Mahumetanis in religione prorſus diſſidentes, interficiat. Denique conſtat id temporis, quum illuſtris & generoſus Cæſaris Chriſtianorum ad Portam Oſmanicam orator, Davides Ungnadius, Baro Sonnnecciacus, Conſtantinopoli diſceſſurus, & Sultano Muſulmanorum valedicturus erat, eamdem ob cauſam legatum etiam Perſicum ad Divanum ſe contuliſſe. Hunc paulo ſerius adveniens orator Cæſaris noſtri locum primum, ſibi debitum, occupaſſe conſpicatus: inſalutato Sultano, diſceſſurus erat. Sed Mechemetes baſſa vezirazemes, cujus mentionem fecimus, ea re animadverſa, Perſam, licet Mahumetanum, inferiore loco ſedere juſſit. Unde patet, apud Turcos pluris Chriſtianos religione diverſos, quam Perſas Mahumetis cultores fieri.

Expoſitis belli cauſis & initiis, & plenius quidem ac verius, quam antehac præſtitum a quoquam ſit, cujus quidem labor in publicum exierit: nunc ad ipſas bello geſtas res accedamus. *Edit. Pariſ. pag. 369.*

Dictum ſuperius, inchoatum fuiſſe bellum ſub Iſmaile ſecundo, Scacho Perſarum: quo non multo poſt mortuo, licet frater & ſucceſſor in regno Scachus Muchemetes Hodabendes cęptum a fratre bellum proſequi decreviſſet: tamen ut eo paratior accederet, aliud agendum, & aliud ſimulandum duxit, regno præſertim non ita pridem adito, nec ſatis adhuc compoſitis rebus, quas Iſmailis temeraria crudelitas non parum perturbarat. Itaque moderationem quamdam præ ſe ferens, qua turbis inter utramque gentem nuper exortis remedium adferre cuperet: legatos cum litteris ad Sultanum Muratem miſit, quibus ſignificabat, numquam ſe fratris in abrumpenda pace conſilium probaſſe: ſed in primis hoc ſemper deſideraſſe, uti ſemel inter utramque familiam conſtituta, totque jam ab annis culta pax & amicitia mutua, perpetuo conſervaretur.

Ab altera parte Murates, qui veram crederet expoſitionem ac declarationem indicatorum ſomniorum, & citra intermiſſionem ad inferendum Perſis hæreticis bellum accenderetur a prædictis Scheiche atque Hoggia, ſtocci legationes ac litteras Scachi Muchemetis faciebat: adeoque vix auditis legatis imperabat, ut numeroſus ac præpotens cogeretur exercitus. Accedebat impulſor alius, nec minus acer, Huſreves baſſa Wanenſis: qui cottidie veredarios cum litteris Conſtantinopolim miſſitabat, per quas litteras Sultanum Muratem certiorem reddebat, reapſe Perſas pacem non expetere: ſed dicis dumtaxat cauſa, litteras & legatos ad Portam miſiſſe, quo ſcilicet moram interponerent, ſeque gerendo bello rebus ab omnibus inſtructiores efficerent.

CHR. Anno Mahumetano DCCCCLXXXIV. Scachus Muchemetes cum iis populis, quorum imperator longe omnium toto terrarum orbe potentiſſimus, Ulu Chan Chitainus, & Kezies baſſa cognominari ſolet, fœdus iniit, eoſque ſibi bello contra Turcos gerendo ſocios adjunxit: tametſi majores ipſius continua cum eis bella geſſiſſent. Licet enim & ipſi Mahumetani ſunt, tamen quibuſdam de religione ſententiis a Perſis diſcrepant. Habuit etiam præter hos, complures ex ipſis Turcis non parvæ auctoritatis auxiliares, qui ab aliis Turcis Oſmanicis in religionis opinione diſſidebant, & ad Sophinos inclinabant. Denique non exiguas a Georgianis quoque copias impetravit, qui antiquitus Iberi dicebantur, & religionem Chriſtianam hodieque profitentur, nonnihil tamen a Græcis & noſtris diſſidentes. Principibus diverſis parent, & animis ad Perſas propendunt, quibus hoc bello plurimum profuerunt. 1577.

Ex adverſo Sultanus Murates exercitui ſuo longe ampliſſimo, quo contineri credebantur hominum ad ducenta millia, Muſtapham baſſam ſupremo cum imperio præfecit, cujus immanitas ac perfidia bello Cyprio nobilitata fuerat. Is die V. menſis Aprilis, anno DCCCCLXXXV. Conſtantinopoli diſcedens maximo cum Portæ procerum comitatu, qui honoris eum cauſa deducebant, Iſcodaram tranſmiſit. Inde ductis ad hoſtium fines copiis, quum ſub initium Auguſti menſis eo perveniſſet: Georgianorum res per ſummam crudelitatem agere, ferre cępit. Inter hoc erat fœmina quædam princeps, quam vulgo vetulam vel annoſam vocabant. Ea quum de potentia Sultani Muratis accepiſſet, ſub fide publica filios duos ad Muſtapham baſſam miſit, ut ſubjectionis & obedientiæ ſignum erga Sultanum Oſmanidam ederet. Illi quum primum ad Muſtapham tyrannum veniſſent, mox ab eo, viro ſcilicet aſtuto, nulla datæ fidei ratione habita, quam more ſuo tam erga Chriſtianos, quam Mahumetanos, pro libitu ſolebat violare, Conſtantinopolim ad Sultanum Muratem mittuntur. Simul ab ipſo certior Murates redditur, numquam ditionem principis annoſæ, matris eorum, ſub Muratis jugum venturam: ni vel uterque, vel alteruter dumtaxat ad amplectendam religionem Muſulmanorum permoveatur. Qua quidem in re tam diu laboratum fuit ab Oſmanicis, ut tandem minor natu frater muſulmaniſſaret anno DCCCCLXXXVI. die XXV. menſis Junii: cui propterea paterna maternaque ditio cum hac ſege conceſſa fuit, ut eam titulo beglerbegatus, beneficio Sultani Muratis poſſideret. Eſt autem ea regio Tſchildiri Tiphliſioque contermina. Major natu frater in retinenda religione Chriſtiana conſtantem ſe præbuit, ac tametſi multum precibus, promiſſis, minis denique formidabilibus tentaretur: numquam tamen adduci potuit, ut fidem Chriſtianam deſereret. Unde factum, ut ipſis Conſtantinopoli profectis eodem anno DCCCCLXXXVI. die XV. menſis Auguſti, ſimul ac reverſi fuiſſent in patriam, frater hic Chriſtianus confeſtim exſpiraret: de cujus morte diverſæ fuerunt hominum opiniones, aliis a fratre venenum ei datum in itinere perhibentibus, aliis pro certo adfirmantibus, id ei propinatum fuiſſe Conſtantinopoli a Turcis, arte tali paratum, ut ad certum terminum paulatim hominem exſtingueret. CHR. 1578.

Ad Muſtapham vero baſſam ut redeamus, iteris ſuum & expeditionem proſequetis, poſt varios conflictus & pugnas, quibus modo cum Perſis, modo cum Georgianis, inſigni exercitus jactura congreſſus fuit: (menſe quidem Auguſto primi *pag. 370.* CHR. 1579.

ſtatim anni, Tocmaces Sultanus, Revani dominus, qui Scacho Muchemeti militabat, uno prælio Turcorum XVCIↃ cæcidit) tandem Tiphliſium cepit in regione Georgianorum, civitatem finitimam ditioni principis Simonis, & Leventis begi, qui & ipſe princeps Georgianus eſt. Accidit hoc anno Mahumetano DCCCCLXXXV. CHR. 1578. menſe Septembri.

Poſteaquam redacto in poteſtatem Tiphliſio beglerbegum præfeciſſet, ac dephterdarum ſive rationalem, vel quæſtorem: flumen quoddam ſuis cum copiis tranſmiſit, quod ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, Aqua nigra vocatur propterea, quod impletu veloci fluat, & profundum ſit. Dum id flumen transjiceret, uno dumtaxat die XVIICIↃ ſuorum amiſit, quos vorticoſus amnis, præter equos, camelos, & mulos abſumſit. Ajunt hunc amnem diſterminare Mediam, hoc eſt, Siruanum a Georgiana. Transjectis copiis, iter ſuum direxit verſus eam civitatem, quæ communi nomine cum ipſa regione Siruanum dicitur, illaque nemine reſiſtente potitus eſt: quod Perſæ facultates ſuas omnes avexiſſent, totamque viciniam ferro & igni vaſtaſſent. Iſtic quoque beglerbegum, cum dephterdaro, conſtituit. Et civitas ea totius Mediæ metropolis eſt. His rebus geſtis, ad XXV dies ibidem Muſtaphas hæſit. Inde rediturus Arzerumen, ſuprema cum poteſtate ducem limitum & exercituum Mediæ, veziremque Portæ creavit Oſmanem baſſam, qui poſt etiam vezirazemes Oſmanicæ Portæ factus eſt: relicto ei ſatis magno Genizarorum, aliorumque militum numero, cum ſufficiente tormentorum bellicorum, rerumque ad ea neceſſariarum, & annonæ copia. Quibus omnibus ita conſtitutis, cum reliquo Muſtaphas exercitu Arzerumen ſe contulit, Armeniæ majoris civitatem, quæ ſex dierum itinere Trapezunte diſtat. Apud Arzerumen alius eſt beglerbegus, & dephterdarus Sultani Oſmanidæ.

Poſteaquam huc reverſus fuiſſet Muſtaphas baſſa, Muchemetes rex Perſicus numeroſum miſit exercitum adverſus hoſtes, Siruani relictos: quibus inter ſe prælio congreſſis, victus fuit Siruanenſis beglerbegus, omnique cum exercitu cæſus. Perſa tam inſigni potitus victoria, triumphabundus ad civitatem Siruanum properat, eamque pauciſſimis diebus obſeſſam recuperat. Oſman baſſa, qui ante prælium hoc ad urbem erat, quum primum de morte beglerbegi, & exercitus clade nuntium accepit: quod jam præ oculis obſidionem Siruani, ſuumque videret interitum, nocte quadam cum paucis ſuorum verſus Temircapim, hoc eſt, Portam ferream, ſive Derbentum, aufugit. Id ſitum eſt ad mare Caſpium, quod ipſorum lingua Beherculzum, ſive Culzum denizi dicitur.

In hunc modum recepto Siruano, res a Turcis relictas Perſæ diripiunt, muris Siruanum nudant, propugnacula cœpta diruunt, regionem cum incolis ab Oſmanico jugo liberant, qui majori ex parte ſunt Armenii, reliqui legis Mahumetanæ ſectatores: tam Oſmanicæ, quam Perſicæ ſuperſtitionis. Oſman vero baſſa quum Temircapim veniſſet, aſtute ſibi Schemhalim Chanem, hoc eſt, regulum ſive principem Derbenti, amicum reddidit, addictum Mahumetanæ Oſmanicæque ſectæ, Perſis infeſtum, natione Tatarum: cujus & filiam duxit uxorem, quæ poſt inſtinctu mariti patrem veneno ſuſtulit. Id factum ab Oſmane perhibent duas ob cauſas. Primum, quod vereretur, ne ſucceſſu temporis eum ſocer ipſe de medio tolleret. Deinde, ut in poteſtatem redacta munitionem Temircapina regioneque ſoceri, patrocinio Sultani ſui Oſmanidæ ſe traderet, quod etiam reapſe fecit. Quippe mortuo Schemhali Chane, Oſman baſſa ſolus & abſolutus princeps manſit in ditione ſoceri, nemine prorſus impediente. Confeſtim vero per Capham, quæ inter Tatariam Moſcoviamque ad ſeptemtriones ſita, Circaſſiam verſus meridiem habet, ablegatis veredariis, cum litteris ad Sultanum Oſmanidam Muratem, ejus ſe fidei poteſtatique totum dedidit & commendavit: ſimul exponens ea, quæ ab ſe geſta fuiſſent: ac petens, ut ſiquidem non de illius dumtaxat loci ac ditionis, verumetiam de totius Caſpii maris, Moſcoviæ, Orientalis Indiæ, Samarcandæ Chorāſanis & Chilanis, Perſicarum regionum, imperio ſummo cogitaret: primo quoque tempore ſibi exercitum, pecunias, annonas mitteret. Sultanus Murates lætis hiſce nuntiis permotus quum alias ei res neceſſarias curavit, tum etiam LXCIↃ Tatarorum miſit, cum duobus fratribus ejus Tatariæ regis, qui deinceps anno DCCCCXCI ab Oſmane baſſa ſtrangulatus fuit. Et hæc quidem anno belli primo geſta fuerunt, nimirum DCCCCLXXXV: quo Turcorum tam in prælis, quam commeatus inopia, periiſſe ſupra LXXCIↃ conſtat. CHR. 1584. CHR. 1578.

Hyeme vero exacta, quum æſtas anni DCCCCLXXXVI adpetiiſſet, auxiliareſque copiæ cum pecuniis ad Temircapim acceſſiſſent: ſolitis in Siruani fines excurſionibus Oſmanici ex arce Temircapina hoſti damnum inferebant. Ea res ingenti cum Perſis prælio cauſam præbuit, quo Tatari ad internecionem, una cum altero Tatari regi fratre, cæſi deletique fuerunt; altero fratre vivo ab hoſtibus capto. Oſman ipſe baſſa cum pauciſſimis ſuorum vix ſalvus evaſit. Quumque per exiguas ſane copias adverſi prælii caſus ei reliquas feciſſet, more latronum Turcicorum cottidie vicinas ſibi ditiones prædis agendis infeſtare cœpit, nullo nec amicorum, nec hoſtium diſcrimine rationeque habita: quibus ex rapinis & ipſe victitabat, & ſuos alebat, ſubinde ſe cum eis, ſi hoſtis immineret, ad indicatum caſtellum recipiens. Et perhibetur ejus caſtelli ſitus natura munitiſſimus eſſe, cui quum manum quamdam Genizarorum ſclopetis utentium impoſuiſſet, cum machinis aliquot campeſtribus & falconetis: in loco tantopere a natura munito, contra nudos & inermes illos populos, qui nec oculis ſuis toto vitæ ſuæ tempore tormenta bellica ſclopetoſque vidiſſent, nec auribus eorum fulmina percepiſſent, adeo ſe tutum, ipſumque caſtellum inexpugnabile reddidit, ut ſibimetipſi monarcha quidam eſſe videretur. CHR. 1579. *Edit. Pariſ. pag. 371.*

Ab altera parte prædictus baſſa Muſtaphas hunc rerum ſucceſſum conſpicatus, nihil omnino per hyemem anni DCCCCLXXXV geſſit, ad Arzerumen cum copiis hærens, uti ſuperius indicavimus. Sub initium vero ſequentis æſtatis, anno DCCCCLXXXVI, ad fines Perſicos exercitum duxit, diverſiſque præliis modo cum Perſis, modo cum Georgianis confligens, inferior ſemper, inſigni cum ſuorum clade, diſceſſit. CHR. 1578. CHR. 1579.

Eodem anno Carſeum munivit, locum ab Arzerume verſus Revanum, quatuor dierum itinere diſtantem: eique beglerbegum & dephterdarum præfecit. Conſimiliter ad Tſchildirim, ſitam in Georgianæ limitibus, alium beglerbegum cum dephterdaro conſtituit.

Miſit etiam hoc anno cum claſſe Sultanus Murates Uluzalim baſſam, præfectum maris, in Mengreliam, regionem populorum Colchidis, ut iis in locis munitionem ædificaret. Huic abſolutæ beglerbegus ab eo datus fuit, ac dephterdarus. Ipſi loco nomen eſt Faſſa. Curavit autem Faſſam Sultanus Murates exſtrui, ut iis in locis aperiret iter brevius ac ſecurius: quo facilius in Georgianos duci copiæ poſſent, & iis ab illa parte debellatis ac ſub jugum miſſis, tanto commodius ultra Temircapim, ad inferendum Siruano bellum, iri. Non multo poſt tamen, quam inde maris præfectus Uluzalis cum milite claſſeque diſceſſiſſet: Faſſana munitio penitus ab hoſte diruta, vaſtataque fuit.

Quum parum prospere bellum a Mustapha bassa gereretur, adflictis misere militibus, ob annonæ penuriam, & immaniter grassantem in castris pestilentiam: litteris Sultani Muratis Amasiam, ut istic hibernaret, concedere jussus fuit. Ille tamen nihilominus in Arzerume cum reliquiis exercitus hac hyeme substitit, majori militum parte propter egestatem, luis contagiosæ vim, & imminens hibernum frigus, dilapsa: domumque beglerbegis etiam reversis, quum nihil in hostem recte geri posse cernerent.

Interim Persa Casmino, quæ altera penitorque imperii ejus est regia, Tebrisium cum copiis proficiscitur. Ibi quum de dispersis hinc inde, profugisque Turcis, certior factus fuisset; in hosticum procurrit, ingentique præda onustus, in hiberna militem & ipse dimittit. Hac Persarum excursione cognita, veritus Murates, ne hostis progrederetur ulterius, continuo Mustaphæ per litteras imperat, ut omni cum exercitu semet ad Persarum fines denuo conferret. Is vero nihil horum fecit, quod jam de Persarum abitu per exploratores intellexisset: & cæteroqui si maxime copias in hostem ducere voluisset, nihil potuisset efficere, propter contumaciam exercitus, qui prorsus dicto non erat audiens. Imo consultatum aliquando constat in castris de necando Mustapha, cujus in eum odii causæ in primis erant, inexplebilis quædam avaritia, supinaque socordia in procurandis annonis, & aliis militum commodis: unde factum fuerat, ut enectis fame pesteque militibus, castra modo non exhausta conspicerentur. Has ob causas a Sultano Murate revocatus ad Portam fuit Mustaphas, & in ejus locum suffectus Sinan bassa: quem supra commemoravimus Guletam & Aphricæ maritimæ sive Barbariæ possessionem Hispanis eripuisse. Fuit confestim huic imperatum, ut primo vere semet ad expeditionem Persicam, rebus ab omnibus egregie paratus & instructus, adcingeret.

Mustaphas interea semel atque iterum arcessitus, de signis minime dubiis iram Sultani Muratis, & odium, ex militum delatione, deprehendebat: accedente præsertim conscientiæ morsu, ex officiis in exercitu pecunia venditis, aliisque criminibus. Quippe tanta supremi apud Turcos militum ducis, qui Ser asker apud ipsos dicitur, auctoritas & potestas est: ut non solum officia militaria minora majoraque pro arbitrio lubituque suo conferre, verumetiam Portæ vezires creare possit; quemadmodum & supra narravimus, Osmanem bassam ab hoc ipso Mustapha supremam ad illam dignitatem hoc evectum bello fuisse.

Quum igitur ob hasce causas vereretur insidias sibi strui, diligenter ac mature sibi cavebat. Mittitur in castra denique jussu Muratis Capizilariorum Kihajas, qui janitorum præfectus est, cum aliis quindecim Capizilariis sive janitoribus. Huic a Sultano Murate diversæ datæ fuerant litteræ sive mandata, quibus ad expediundum negotium sibi commissum, prout ferret occasio, prudenter uteretur. Unæ sic erant scriptæ, ut ipsi Mustaphæ per occasionem hanc strangulando, redderentur. Alteræ Sultani mandatum continebant, ne qua missis ab se hominibus hisce vis inferretur, quo minus id, quod ipsis ab se injunctum esset, exsequerentur. Tertiæ diversam ab utrisque sententiam, ubi paullo post apparebit, complectebantur. Erant castra Mustaphæ tripertita. Quo factum, ut ubi Kihajas in castra venisset, ab unis ad altera tertiaque vicissim perduceretur, nec tamen in Mustaphæ bassæ conspectum, varias ipso causas prætexente admitteretur. Tandem quum Mustaphæ colloquium serio poscceret, quodam a Mustapha descripto circulo, intra quem nemini liceret ad ipsum accedere propius: ex intervallo fuit admissus, dispositis undique satellitibus armatis: quod procul dubio subolefaret, quidnam ea sibi legatio vellet. Ex altera parte Capizilariorum Kihajas & ipse Mustaphæ mentem animadvertens, mandatum tertium profert, quo nischanzim Mustaphæ, qui nostro vocabulo cancellarius est, ac dephterdarum, qui rationalis & quæstor, nomine Sultani Muratis sibi dedi postulabat. Ibi tum mirifice tergiversari Mustaphas, & Cretensium (quæ vocant) effugia quærere. Sed quum acriter urgeretur, & aliud in hoc tempore nullum huic rei remedium inveniret, hac conditione dediturum se suos promittit, si de ipsorum vitæ incolumitate caveretur. Qua conditione admissa, dediti & Constantinopolim abducti fuerunt ambo, & in Jadiculam sive septem turrium arcem, in qua Sultani Musulmanorum thesauri recondi solent, inclusi: velut ibidem singulari cum severitate de omnibus Mustaphæ bassæ factis examinandi.

Mustaphas denique Constantinopolim IX die mensis Aprilis ingressus, anno DCCCCLXXXVII, placato nonnihil Sultano Murate, si non ex animo, saltem per simulationem; suos illos homines, nischanzim ac dephterdarum, custodia liberat. Ac licet a conspectu & colloquio Sultani Muratis arceretur, tandem tamen aliquam largitionibus immensis, quæ nihil non apud barbaros efficere possunt, gratiam redemit.

In ejus locum diximus suffectum fuisse Sinanem bassam. Hic enim prius, quam vezirazemes, & supremus bello Persico gerendo dux, a Murate declaratus fuisset, quoties ad Portam rerum infeliciter adversus Persas gestarum nuntii venirent, Sinoniis artibus utens, per summam arrogantiam dictitare solebat: se, si belli dux amplissima cum potestate designaretur, penetraturum, vel ad intimam Scachi Persici regiam Casminum, indeque regem vivum in potestatem redactum Sultano suo missurum. Hi Sinanis bassæ sermones quum Sultani Muratis ad aures pervenissent, adeo placuerunt: ut eum Sultanus parare se juberet, quod futurum esset, uti summo cum imperio contra Persas mitteretur. Sinan hoc non contentus, tantum efficere præterea Sultanæ commendatione potuit: ut Murates diceret, siquidem præstaret id, quod toties se præstiturum recepisset, omnino etiam se dignitatem ei veziris azemis, hoc est, supremi consiliarii Portæ, concessurum.

Posteaquam ergo Constantinopolim Mustaphas adpulisset die IX mensis Aprilis, uti dictum est supra: Sinan eodem adhuc mense contra Persas ire jussus fuit. Nullus id temporis Osmanicæ Portæ vezirazemes erat, exstincto nimirum Achmete bassa, qui occiso domi suæ a dervisio quodam Mechemeti bassæ, quemadmodum antea narravimus, successerat: pauciscque mensibus hoc fuerat officio functus. Vacantem vezirazematum Mustaphas bassa non tantum ambiebat, verumetiam spe prope certa sibi pollicebatur: partim, quod inter vezires ordine proximus esset ab Achmete bassa vezirazeme, nuper mortuo: partim, quod ætatis esset provectioris, humanarumque pariter ac bellicarum rerum maximum haberet usum. Sed ista spes hominem plane fefellit. Quippe Sultanus Murates Sinani bassæ Constantinopoli profecturo, per Capizilariorum Kihajam sigillum suum imperiale, cum dignitate veziris azemis, pro more misit.

Discedit ergo Sinan ab urbe XXV die mensis Aprilis, quum Muratis manum osculatus, quod valedicentes facere solent, acinace magni pretii cinctus ab eo fuisset, vexillumque prætorium, cum equo generoso, accepisset. Ad eum ex Anatolia tota passim confluxere militum copiæ, Tataro quoque nova subsidia parante.

Quamquam vero melius administrare bellum hoc cupiebat Sinan bassa, quam factum a Mustapha fuisset: tamen propter absumtorum inedia pesteque militum paucitatem, nihil admo-

Edit. Paris. pag. 372.

dum memoria dignum efficere potuit: niſi quod in Georgianorum limitibus duobus beglerbegos, cum duobus dephterdaris, conſtituit: alteros ad Sochumam, alteros ad Batinum. Ea civitatum in iis finibus nomina ſunt. Beglerbegatus tamen illi non magno æſtimandi veniunt. Plures nimirum in iis locis limitaneis beglerbegatus inſtituti fuere, quam ſangiacatus. Idem Sinan baſſa, quum aliquando regionem Curgginorum, id eſt, Georgianorum ingreſſurus eſſet, gravem ſuorum cladem expertus fuit, multis ibidem machinis etiam bellicis relictis. Et alio tempore, quum Tiphliſium, quod ab hoſtibus obſidebatur, auxiliares copias atque pecunias mitteret, tanto cum impetu a Perſis & Georgianis invaſus fuit ipſius exercitus, ut omnibus rebus amiſſis, prope nullus ex eis ſalvus ad caſtra Sinanis reverteretur. Quo factum, ut intra Tiphliſium obſeſſi Turci dira fame, guſtatis etiam canum muriumque carnibus, exſtinguerentur.

Edit. Pariſ. pag. 373. Die quarto menſis Auguſti, anno DCCCCLXXXVII, Conſtantinopoli venit a Scacho Perſico miſſus orator, Maxudes Chan, qui regis ſui nomine Sultano Murati componendæ pacis auctor eſſet. Magnifice a Muſtapha baſſa, & aliis Portæ proceribus, exceptus fuit.

CHR. 1580.

Ejuſdem menſis die ſexto moritur Muſtaphas baſſa, quum biduo dumtaxat antea morbum contraxiſſet ex eſu melopeponum avidiore, quibus aquæ ſaccaro dilutæ (Turcis ea Zerbetum dicitur) copiam largiorem ſuperinfuderat. Pleriſque putabatur ipſemet ſibi mortem adtuliſſe, ſumto præterea veneno, metu ſupplicii: quod vereretur, ne priores ad cauſas, ob quas Sultani Muratis indignationem incurrerat, accedente Perſici oratoris accuſatione, de ſuppreſſis aliquot regis ſui legationibus, magna cum infamia vitæ periculum adiret. Conſtans quidem id temporis erat fama per univerſam Conſtantinopolim, futurum, ut ſtrangularetur. Facultates mortui fiſco fuerunt illatæ, portione quadam nepotibus relicta, qui tunc adhuc impuberes, ad Portæ miniſteria traducti fuerunt. Olim Sultanus Selimes ſecundus eo præceptore fuerat uſus. Inde quum beglerbegus Cairenſis factus eſſet, parum abfuit, quo minus juſſu Selimis interficeretur. Dignus omnino, qui ſibimet tandem fieret carnifex, ob exercitam, capta Famaguſta, in Bragadinum & alios perfidiam, ac belluinam prorſus immanitatem.

Die decimo ſeptimo menſis Auguſti, conceſſa fuit Oratori Perſico legationis exponendæ facultas: quæ licet ab initio per eſſe grata Sultano Murati videretur, omni tamen fructu caruit. Quo minus enim pax coire poſſet, hæc erat cauſa: quod eam Oſmanici maximo cum ſuo commodo, Perſarumque detrimento, facere vellent; nimirum uti Perſæ Turcis omnia tam Siruano comprehenſa, quam extra Siruanum poſita loca territoriaque relinquerent, quibus hoc bello calces (ita loqui ſolent) equus Muſtaphæ baſſæ ſuas impreſſiſſet. Id vero numquam facturi videntur Perſæ, qui hac lege dicunt illis ſe locis ceſſuros Oſmanicæ familiæ, ſiquidem ea Turci tam armis in poteſtatem redigere, quam gladio tueri ac retinere poſſint. Præter hanc, nullam ſe pacis aliam legem admiſſuros, aliquoties expreſſe denuntiarunt. Cæterum Maxudes ille Chan legatione ſua defunctus, & ad principem ſuum reverſus: aliquanto poſt, perduellionis crimen incurrit, & hero ſuo deſerto, Muratis ſe fidei permiſit, Ferhatemque baſſam deinceps ad bellum Perſicum proficiſcentem ſequutus eſt, ut aliquem nanciſci ſangiacatum in illis finibus poſſet.

CHR. 1581.

Anno DCCCCLXXXVIII nihil fere geſtum memorabile, propter extremam in limitibus & caſtris inopiam: ipſi etiam militibus ab hoc bello prorſus alienis, & quacumque ratione poſſent, ſe ſubducentibus. Sinan quoque baſſa belli pertæſus, quod nullo cum fructu gereretur, & redire Conſtantinopolim cupiens, ubi majora de vezirazematus officio commoda percepturus eſſet, ut erat ingenio ſagaci, non bellum contra Perſam continuandum, ſed pacem aliqua ratione ſtatuit ineundam. Ea de cauſa miſſis ad regem Perſarum Zauſiis atque litteris, ſignificat; ſiquidem ſuo cum principe pacem facere vellet, legatum modo prudentem, & auctoritatis eximiæ, tantoque negotio parem, ablegaret. Ita futurum haud dubie, feliciter uti pax inter utroſque conficeretur, & arma deponerentur. Interea vero pangendas inducias, quæ utrinque bona fide ſervarentur. Simul ad componendas æquis legibus diſcordias, omne ſtudium operamque ſuam pollicebatur. Non ingrata Scacho Perſico pacis ea mentio fuit, ideoque mox conceſſis & adprobatis induciis, oratorem ſe miſſurum, cauſa prius deliberata, reſpondit. His perfectis rebus, caſtra Sinan baſſa relinquit, & Conſtantinopolim profectus, ſub medium menſem Julium exquiſita cum pompa, prodeuntibus obviam Portæ proceribus, urbem ingreditur.

CHR. 1582.

Initio veris, anno ſequentis DCCCCLXXXIX, die Martii menſis vigeſimo nono, miſsus a Scacho Muchemete quidam ex procerum Perſicorum numero, cui nomen Ibrahimes Chan, Conſtantinopolim magno & inſigni cum comitatu trecentorum plus minus equitum venit; partim uti de pace cum Sultano Murate tractaret, partim ut intereſſet cæremoniæ Muſulmanicæ, qua Muratis filius Muchemetes, ſexdecim plus minus annorum adoleſcens ſolemni ritu circumcidendus erat. Die menſis Maii vigeſimo octavo cœpit inaudita ſæculo noſtro celebritas circumciſionis hujus, præſentibus Conſtantinopoli maximorum prope totius orbis principum legatis, Rudolpi ſecundi Chriſtianorum imperatoris auguſti, Henrici tertii Galliæ regis, (cujus tamen orator Germinius Germollæus ſecundo, poſt Cæſaris legatos, loco ſpectare juſſus, quum primum adfectaret, partim per invidiam, partim quod obtinere non poſſet, ut legati Poloniæ regis excluderentur, quem pro rege non adgnoſcebat, hero ſuo regnum illud adſerens, domi ſuæ ſe continuit) Stephani regis Poloniæ, Reipublicæ Venetæ, Scachi Perſici, Regum Aphricanorum Maroci & Feſsæ, ac Tatarorum; Principum Erdelii, Moldaviæ, Valachiæ, & aliorum. Duravit ipſa feſtivitas totis quadraginta diebus & noctibus continuis. Muchemetes tandem ſeptimo Julii die, ſub ipſum noctis initium, a Mechemete baſsa, poſtremo inter vezires, qui Sultani Soleimanis tonſor aliquando fuerat, non publice, ſed in cubiculo patris circumciſus fuit.

Dum hæc Conſtantinopoli geruntur, Oſman *pag. 374.* baſsa per inducias Siruanum invadit, maximumque damnum Perſis infert. Sed viciſſim ab eis ceditur, omniſque præda recuperatur. Ejus rei nuntio, necdum finita circumciſione, Conſtantinopolim adlato: ſuccenſus iracundia Murates legati Perſici ſtationem ac ſedem in Atmindane dirui jubet, ipſumque in ſarajo Mechemetis baſsæ cum ſuis includi, donec Oſman baſsa Temircapi Conſtantinopolim veniſset. Fuit autem habitus eo loco tam ſtricta in cuſtodia, tamque inhumaniter: ut peſte Conſtantinopoli graſsante, ſuiſque miniſtris ea correptis, quorum ad centum hac dira lue fuerunt abſumti, nullam tamen relaxationem, nullam mutationem loci potuerit impetrare.

Non multo poſt nuntiatum fuit, Perſas & Georgianos conjunctis viribus iterum Oſmanicos adortos fuiſse: qui Tiphliſio recentes copias, cum annonis, ſolvendiſque militi ſtipendiis inferre conabantur: multis eorum millibus occidione deletis, & annonis ac pecuniis interceptis-

Fertur ejus apud Georgianos principis fœminæ filius, quam diximus annoſam vulgo vocatam cladis hujus auctor Oſmanicis fuiſſe: quod Perſas de Turcorum inſtituto ac profectione monuiſſet, hoſtileſque copias adgrediunti viam eis monſtraſset. Murates intellecta cæde ſuorum, & principis annoſæ filii colluſione cum Perſis, qui tamen ſuperioribus annis muſulmaniſarat, Muratique ſemet in clientelam dederat: prius, quam Ferhates baſsa, quem ad gerendum poſt Sinanem bellum Perſicum ablegare decreverat, Conſtantinopoli diſcederet; mandatum ad beglerbegos quoſdam limitaneos miſit, quo præcipiebat, ut aſtu principis annoſæ filium de medio tollerent. Is vero, patefactis per amicos inſidiis, a Sultano Murate defecit, & fuga ſibi conſulens, ditionem ſuam ab Oſmanico jugo tyrannideque liberavit: ſeque cum aliis principibus, tam Georgianis, quam Perſis, conjunxit: ac perpetuis excurſionibus fines Oſmanicos infeſtare non deſiit. Iiſdem Georgianis etiam princeps Simon, & Tocmaces Sultanus, Revani dominus, fœderis mutui religione obſtricti erant.

Huic Tocmaci, Georgianorum partes ſequenti, quaſi quoddam ut frænum Murates injiceret, omneſque nocendi vias intercluderet: Ferhatem baſſam magno cum exercitu, fabrorumque non exiguo numero, ad eos fines miſit: ut arcem ad Revanum conderet, quod & civitatis & regioni Tocmaci ſubjectæ nomen eſt. Ferhates eo profectus, primo caſtellum quoddam inter Carſeum & Revanum exſtruxit: inde cum copiis progreſſus, arcem Revani fabricavit. Ei Cigaloglim, (ſic baſſam natione Genuenſem, e nobili Cigalarum familia natum, quaſi Cigalæ filium Turci vocant) cum poteſtate beglerbegi, & cum titulo veziris in iſtis limitibus, adjuncto eidem dephterdaro, præfecit: relictis illi numeroſis militum copiis, Genizaris ſclopetariis, machinis bellicis, rebus ad eas pertinentibus, annonis, & aliis neceſſariis. Hinc Oſmanici more ſuo per Revanenſes agros aliquoties excurrentes, omnia rapinis exhauſere: ſed ſua potius cum jactura, quam lucro.

CHR. 1582. Geſta vero ſunt hæc, quæ commemoravimus anno DCCCCLXXXIX.

CHR. 1583. Anno ſequenti DCCCCXC, Ferhates baſſa Georgianorum in agros eductis aliquoties ſuis, duas in iiſdem finibus arces ædificavit. Cigaloglis, quem diximus, ſemel atque iterum a principe Tocmace prælio victus fuit: aliquando etiam vulneratus, tantum non in hoſtium poteſtatem venit.

Oſman vero baſſa, qui ad Temircapim hærebat, uti ſuperius indicatum, ſuos ad Sultanum Muratem ablegat, qui ab eo mitti ſibi peterent Genizaros ſclopetarios, artifices machinarum fundendarum peritos, architectos triremibus tam majoribus, quam minoribus fabricandis, quos calaphagilarios Turci vocant, (hybride ſcilicet a Græcis accepta, qui calaphatas dicunt) itemque ſocios navales, cum Raiſis eorum, ſive triremium naviumque præfectis, a quibus gubernarentur. Præterea rogabat, uti pecuniæ ſibi ſubminiſtrarentur, una cum aliquibus Rumeliæ, hoc eſt, Græciæ, & Anatoliæ, hoc eſt, Aſiæ minoris, & Sivaſtæ ſive Sebaſtiæ ſangiacis. Adſenſus eſt Sultanus Murates poſtulatis ejus omnibus. Quare quum Temircapim hi perveniſſent, navigia quædam fabricari curavit, eaque miſit ad infeſtanda maris Caſpii littora. Conſimiliter & terreſtres ablegavit copias, ut tam Siruanenſium, quam aliorum ſibi finitimorum agros, non minus amicorum, quam hoſtium, rapinis dirum in modum agerent, ferrent. Sed plerumque magno cum detrimento, ſuorumque cæde revertebantur.

Diximus antea, Perſas & Georgianos unitis copiis, Turcorum exercitum adortos, qui Tiphliſio ſuccurrere properabat, ingentem eorum ſtragem edidiſſe. Quum ejus cladis acceptæ nuntius Conſtantinopolim veniſſet, compellato Sultanus Murates Sinane baſſa, qui tunc vezirazemes erat: Quid hoc, ait, eſt rei? quænam induciæ, quod laxamentum hoc belli? Ad quæ Sinan, temeraria quadam cum audacia, reſpondens: Ut his rebus, inquit, obviam eundo remedium inveniatur, Scacho Scachus opponendus erit. Quibus verbis innuere volebat, adverſus regem, regis opus eſſe opera: planeque neceſſario requiri ad obtinendam de hoſte victoriam, ut ipſe Sultanus Murates dux belli adverſus Muchemetem Perſarum regem proficiſceretur. Murates eo Sinanis accepto reſponſo, mox Sultanam matrem adit, & ab ea conſilium in hac cauſa dari ſibi petit. Tum illa: Mi fili, ait, hæccine ſunt illa magnifica promiſſa Sinanis? itane pollicitus eſt, iturum ſe capiendi Perſici regis cauſa, vel intimam Perſarum regiam Caſminum: & nunc auctor eſſe vult tibi, ut ipſemet ad gerendum hoc bellum proficiſcaris? Non dignus eſt, qui deinceps munere veziris azemis tui fungatur. Quo conſilio Sultanæ matris intellecto probatoque, confeſtim Murates Sinanem Maſulem pronuntiat, hoc eſt, honoribus omnibus, ac præſertim dignitate ſupremi veziris, exuit. Parum quidem abfuit, quin occideretur. Bona condemnati fiſco fuerunt adplicata. Relegatus & exſul, hodieque Malagræ degit, quod oppidum Macedoniæ ſitum eſt in itinere, quo Conſtantinopoli Raguſium itur. Sinani ſuffectus fuit in vezirazematus officio Siauſes baſſa, natione Ungarus, quo cum nupta Sultani Muratis ſoror erat. Quod mores & ingenium Sinanis adtinet, crudelem & avarum ſe geſſit erga quoſvis, erga Chriſtianos, infeſtiſſimum, ſuperbum & arrogantem erga majores & pares. Jactantia tanta fuit, ut quum aliquando negotiorum publicorum cauſa conveniretur ab illuſtri & generoſo Rudolphi ſecundi Auguſti legato, Friderico Breinero, Barone Fladiziano, inverecunde prædicaret; ſe, ſuprema cum poteſtate profectum ad Perſarum fines, tantum in iis locis occupaſſe regionum, ut ſangiacatus ibidem quinquaginta conſtituerit. Id vero quanta cum vanitate fuerit ab ipſo dictum, vel ex eo patet: quod univerſa Rumelia, qua tamen ampliſſimæ provinciæ, nec uno a Turcis adquiſitæ ſæculo, Thracia, Macedonia, Servia, Bulgaria, Albania, Theſſalia, Morea, ſive Peloponeſus, Achaja, ſive Livadia, Ætolia, ſive Deſpotatus cum aliis continentur, ultra viginti duos ſangiacatus non habeat. Immo conſtat, Sinanem in iis locis nihil admodum memorabile geſſiſſe, niſi quod unum & alterum beglerbegatum inſtituerit. at quales beglerbegatus? Alba Græca, vel Alba regalis; Strigonium, vel Sigetivarum; quæ loca Sangiacatuum nomine tantummodo cenſentur hactenus, recte judicantium opinione ſingula præferenda veniunt quatuor ejuſmodi, vel quinque beglerbegatibus. Rident quidem certe viri prudentes, rerumque Turcicarum, & illorum finium periti, quum recitari tot beglerbegatus eorum locorum audiunt: Tiphliſium, Tſchildirim, Sochumam, Carſeum, Batinum, & alios. Revanum facile nomen hoc tuetur. Itidem Siruanum quoque beglerbegatus titulum mereretur, ſi Turcorum eſſet in poteſtate, quemadmodum initio belli, ductu Muſtaphæ baſſæ veziris, Oſmanidarum imperio fuerat adjectum. Sed beglerbegatus cæteri ſuis cum territoriis, ad octo decemve dierum iter ab ipſis vaſtati Perſis, uſque adeo redacti ſunt ad ſolitudines: vix uti paulum aquæ reperiatur, nedum panis, aut carnes, aut aliæ res, tam ad victum hominum, quam jumentorum alimenta neceſſariæ. Quæ ſola certe cauſa eſt, quamobrem hactenus Oſmanidæ in iis locis annonæ caritate laboraverint. Ac ſunt in ipſa Turcia, qui exiſtiment, Turcos hoc bello ſemper inferiores futuros, licet plures ad annos etiam in poſterum continuetur.

Verum ne longius extra oleas, quod ajunt: ad annalium ſeriem redeamus. Miſit ſecundum hæc aliquoties Oſman baſſa petitum Sultani Muratis

Edit. Pariſ. pag. 375.

tis opem atque auxilia, quæ ſuppeditata quum
ſuiſſent, jamque Temircapim acceſſiſſent: ad Si-
ruani fines civitatem Somachiam cepit, ibique
beglerbegum & dephterdarum collocavit. Præter-
ea locum alium redegit in poteſtatem, cui non lon-
ge a Temircapi diſſito, nomen eſt Tabaſſaran.
Paulo poſt ibidem & aliam civitatem occupavit,
quæ Cabba dicitur. In omnibus hiſce locis guber-
natores & præfectos, idoneis cum præſidiis, ma-
chinis bellicis, rebus ad ea neceſſariis, annoniſ-
que, reliquit. Turci quidem ajunt, Oſmanem
præter indicata loca & oppida, complures alias
quoque civitates & caſtella cepiſſe. Quinetiam
conſtat, Oſmanem baſſam, anno ſequenti proxi-
mo, quo tempore Conſtantinopolim profectus,
manum Sultano Murati deoſculabatur, inter alia
munera, quæ pro Sultano Murate ſecum advexe-
rat, eidem obtuliſſe ſeptemdecim plus minuſve
claves argenteas. Et ſingulis clavibus inſcriptum
erat nomen certæ civitatis aut caſtelli, ab Oſma-
ne in poteſtatem redacti. Significare nimirum hu-
jus oblatione doni ſeptemdecim clavium volebat,
ſe totidem cepiſſe vel oppida, vel caſtra, quot
eſſent ipſæ numero claves. Quod equidem memini
pleriſque viris prudentibus, & rerum Turcicarum
gnaris, nequaquam vero viſum ſimile: quum po-
tius ea pagorum eſſe judicarent nomina, vel oppi-
dorum, vel caſtellorum. Sed enim per me liberum
hac de re judicium cuivis eſto.

Quum hic rerum in iis locis ſucceſſus eſſet, de-
nuo ſuos ad Sultanum Muratem miſit Oſman,
qui peterent, ut ipſummet Tatariæ regem Muche-
metem ferre ſibi ſuppetias juberet. Fecit hoc
quidem Oſmani rogatu Murates, ſed Tatarus
ſuis hominibus ad Muratem ablegatis, libere
reſpondit: ſe mandatu Muratis ſuperioribus an-
nis duos fratres ſuos, cum multis millibus ho-
minum, miſiſſe Temircapim: quorum nemo
Edit. Pariſ. quum ſalvus domum redierit, etiam fratrum alte-
pag. 376. ro cæſo, altero in carceribus apud hoſtes mor-
tuo: videri ſibi novum quiddam & inſolens, ſe
quoque juberi tandem ad bellum hoc proficiſci,
quod per legatos geri poſſit. Nihilo tamen minus
ſe, quando Murates ita pro ſui auctoritate impe-
rii præciperet, ſuſcepturum hanc expeditionem:
modo ſibi mitti curaret arma, pecunias in mili-
tum ſtipendia, cum aliis rebus neceſſariis. Mura-
tes, accepto Tatari reſponſo, rem cum ſupremo
conſiliario ſuo, Siauſe baſſa, & cum Rumeliæ ſi-
ve Græciæ Cadileſchero deliberat. Hi quum ei
perſuaderent, eſſe Tataro mittenda illiuſmodi ſub-
ſidia: dari juſſit omnia, quæ bello gerendo neceſ-
ſaria requireret. Centum quidem ei miſſa fuiſſe
jumenta ſagmataria perhibentur, onerata num-
mulis argenteis: quos aſpros adpellatione Græca
Turci vocant. Horum ſumma conficiebat cen-
tum & octuaginta millia talerorum Germanico-
rum, ad aſpros ſexaginta revocato taleri pretio,
quod id temporis huic nummo ſtatutum decreto
Sultani Muratis erat. Adeoque jumenti unius onus
taleros mille cum octingentis continebat. Hanc
Tataro pecuniam miſit, præter alia donativa,
nimirum veſtes ex panno ſericoque confectas, &
omnis generis arma. Sciat autem lector, propte-
rea fuiſſe Murati Chanem hunc Tatarorum Mu-
chemetem obligatum ad educendas mittendaſve
domo ſuorum copias, in quemcumque viſum Mu-
rati fuiſſet hoſtem, & quocumque tempore: quod
ſingulis annis eo nomine pro ſe ſuiſque ducibus
acciperet a Murate ſummam ducentorum plus
minuſve millium Sultaninorum: præter impenſas
diurnas, quarum ei nomine, pro more Turcico,
ſingulos in dies aſprimille numerabantur. Tata-
rus ubi a Murate, quæ diximus, accepiſſet:
Crimio, civitate regiaque ſua, diſcedit; ſeque
Temircapim perrecturum ſimulat. Sed aliquanto
ſpatio progreſſus a Crimio, domum revertitur:
quum modo ſuis id ſe facere diceret, ob anni tem-
peſtates, profectioni adverſas: modo ſuſpicionis
cauſa, quam de fratribus ſuis concepiſſet: mo-

do propter Coſakorum motus, (ſic adpellantur
in Moldavicis Valachiciſque finibus, qui Marte-
loſi, Uſcochi, Morlachi dicuntur in Ungaricis,
Croatinis, & Dalmatinis: niſi quod majore nu-
mero Coſaki rem gerunt) qui contemni non poſ-
ſent, quum non dudum adeo Potocova Polono du-
ce, finitimam ſibi Benderiam, Oſmanici juris
oppidum, verſus Nigrum mare ſitum, ceperint
atque diripuerint: nunc has denique, nunc illas
cauſas & excuſationes prætendens, expeditionem
Murati promiſſam non ſuſcepit. Equidem de vi-
ris ſapientibus, & Turcicæ fraudulentiæ gnaris,
audire memini: concluſum in Muratis fuiſſe con-
ſilio, Tatarum Chanem procul ad remotas illas
regiones ablegandum: ut interim, dum abeſſet
domo, regnum ejus, quod etiam cæteroqui Sulta-
ni Muratis contineretur imperio, in formam beg-
lerbegatus redigeretur. Ac fieri poteſt, has
eum ſubolfeciſſe Turcorum inſidias, ideoque pro-
fectionis conſilium mutaſſe: ne dum alienis au-
gendis & conſervandis intentus eſſet, propriis
exueretur. Utut ſeſe res habeat, Murates æger-
rime ferens, hoc modo deluſum ſe tantam cum
pecuniæ, tum aliarum rerum jacturam feciſse:
cogitare cum animo ſuo de vindicta cœpit. Ita-
que mandatum ad Oſmanem baſſam mittit, quo
præcipiebat, ut ibi primum id ipſi mandatum of-
ferretur: iſtic ſuo loco relinqueret Giaferem baſ-
ſam, (is aliquando Temeſuari beglerbegus in Un-
garia fuerat) cum titulo veziris Oſmanicæ Por-
tæ, ſummique copiarum ducis in illis locis: at-
que ipſe celeritate, qua poſſet, maxima Ca-
pham, ad caſtigandum Tatarum, proficiſceretur.
Erat huic Tataro nomen, Muchemet, Kerai
Chan, hoc eſt, Muchemetes rex Kerajus, ſive
Kerajorum. Oſman baſſa mandato Muratis acce-
pto, quidquid ab eo ſibi fuiſſet injunctum, fecit.
Quippe Capham profectus, totam iſtic hyemem
illam tranſegit. Quum æſtas adpetiiſſet, anno CHR.
DCCCCXCI, miſit eo Sultanus Murates fratrem 1584.
Muchemetis Tatari, cui nomen erat Islan Chan.
Is hactenus adſervabatur apud Iconium urbem A-
ſiæ. Nunc vero Capham eo conſilio mittebatur,
ut Oſman baſſa necato Muchemete, regem hunc
Keraiis Tataris loco Muchemetis daret. Cum Is-
lane Chane, Muratis mandato, Capham naviga-
vit Uluzalis præfectus maris, cum aliquot trire-
mibus, nec mediocri Genizarorum Portæ ſclope-
tariorum præſidio. Poſtquam hi Capham adpuliſ-
ſent, infelix ille Muchemetes Chan deſertus a
ſuis, & potiſſimum proditus a Kihaja ſive præfe-
cto curiæ ſuæ, Turcorum in manus venit: & ab
eis, una cum duobus filiis, eliſo gutture ſtrangula-
tus fuit. In ejus locum mox ab ipſis, nemine re-
fragante, ſuffectus eſt Islan Chan, ex decreto
Sultani Muratis, ut Kerajorum Tatarorum Chan
ſive rex eſſet. Alius quidam filius ejus ad Nogajo-
rum Tatarorum principem, ſocerum ſuum, pro-
fugit. Muchemeti quidem non immerito, pro-
pter impietatem erga patrem exercitam, ejuſmo-
di mors obtigiſſe vero ſimile videtur. Nam
quum is ſenio confectus, parum filio putaretur ad
gubernationem idoneus: ope Sultani Turcici pa-
trem abdicare ſe regno coegerat Muchemetes,
idque mox in ſe tranſtulerat: Tataris fratrem
ejus, Islanem Chanem poſcentibus, cui pater
etiam magis favebat. Islan cum alio fratre, na-
tu minore, Polonorum ad regem Stephanum Ba-
torium, fraternæ crudelitatis metu, ſe contulit.
Rogatu Muchemetis Sultanus Turcicus Polonum
regem urget, ut ſibi dederentur. Erat apud Tur-
cos Tranſſilvanus quidam, Marchatzi Paul,
vulgo dictus, id eſt Paulus Marchatzius: qui re-
bus Tranſſilvanis inſidiatus fuerat. Eum viciſſim
poſcenti regi ſpes aliqua deditionis facta. Quam-
obrem Tataros fratres Sultano mittit, qui ta-
men Polonum ludificatus, promiſſo non ſtetit.
Auctor enim dedendo fuit, ut muſulmaniſa-
ret. Quod quum is feciſset, religione ſe pro-
hiberi Murates Polono reſpondit, quo mi-
pag. 377.

nus Muſulmanus Chriſtiano ad ſupplicium dederet. Ipſe quidem Marchatzius apoſtata ſuperſtes adhuc eſt, Babotzæ præfectus: haud procul a Zigeto; & Ibrahim beg a Turcis nunc adpellatur. Tataris fratribus Conſtantinopolim degentibus in domo Zauſii cujusdam Ungari ſenis, fuga natu minor ad Perſas elabitur: cujus exemplum ne Islan imitaretur, Rhodum primo triremibus deportatur: inde transfertur Iconium, ibidem adſervatus, donec tandem factus liber, fratri Muchemeti, quemadmodum jam indicavimus, ſubſtitueretur.

Cæterum rebus ex animi ſententia curatis, Oſman baſſa, mariſque præfectus Uluzalis, triumphabundi Conſtantinopolim reverſi ſunt. Poſt paucos dies Siauſes baſſa, cum alias ob cauſas ſecretiores, tum vero quod mittendorum Tataro pecuniæ reliquorumque ſubſidiorum auctor Murati fuerat, ut antea narravimus, intervenientibus etiam occultis adverſus Oſmanem inimicitiis, quæ poſtea patefactæ fuerunt, a vezirazematus officio remotus, ejuſque loco princeps Sultani conſiliarius factus eſt Oſman baſſa, facile Turcorum omnium, ſecundum Oſmanidas, nobiliſſimus: quod patre Damaſceno beglerbego, matre beglerbegi Bagadatenſis ſive Babylonii filia natus eſſet. Hoc quidem memorabile, quod Siauſes in publico divano condemnatus & maſul factus fuit. Sed deinde Sultani Muratis ſoror, conjux ejus, apud fratrem ſuppliciter interceſſit. Cui Murates: Beatus eſt, ait, quod te conjugem habeat, abſque hoc fuiſſet, eum ſine ulla commiſeratione in pleno divano juſſiſſem interfici. Amiſſa dignitate, conjugis tamen cauſa ſalvis annonis, quæ ſingulos in annos ſex millibus Sultaninorum æſtimabantur, & ſalvo timaro duum millium Sultaninorum, migravit in domum ſuam, quam ad litus Aſiaticum ſitam in hortis vidimus, quum ad Euxinum navigaremus. Secretior illa cauſa, cujus modo meminimus, fuit, quod Muratis animum contra Muchemetem filium exacerbaſſet, quum is forte Kihajam ſive præfectum ſuum indigne tractaſſet. Ægro tulit hoc animo Sultana, Muchemetis mater, ac maritum in ſuſpicionem adduxit: quaſi Siauſes æmulationis ac diſſidiorum ſeminibus inter patrem filiumque ſparſis, acrius tandem (quod humanis in rebus fieri ſoleat) irritato patre, ut unicum filium occideret, imperium poſtea ſuis liberis, ex Sultani ſorore natis quæſiturus eſſet. Hinc in primis illa Siauſis calamitas.

Poſteaquam Oſman baſſa vezirazemes creatus fuiſſet, tantopere ſuum apud Sultanum laboravit & inſtitit: ut tandem Perſicus orator, Ibrahimes Chan, qui tamquam incarceratus, in ſarajo concluſus erat, uti ſupra diximus, bona cum pace ſuum ad principem redeundi facultatem impetraret. Sed quum Oſmanici natura duplices ac fraudum pleni ſint, ubi primum Perſicus hic orator perveniſſet Arzerumen, quæ majoris Armeniæ civitas eſt, juſſu Muratis ibidem detentus fuit, ne ulterius progrederetur.

Non multo poſt, certior factus eſt Sultanus Murates, ſtrangulati Muchemetis Tatari Keraii filium, qui Nogajorum ad principem fuga ſe receperat, uti ſupra memoravimus, magno cum exercitu, ſocerique ſubſidiis profectum contra patruum Islanem Chanem, eo tam civitate Crimio, quam ditione paterna ejecto, pleraque amiſſa recuperaſſe: Islanemque patruum, fuga ſibi conſulentem, Capham contendiſſe. Quo quidem Murates accepto nuntio, tum ut obviam iret ac remedium adferret omnibus hinc orituris incommodis, tum uti perduelles caſtigaret: Oſmanem baſſam, qui ſupremo cum imperio terreſtrium copiarum dux in iis locis eſſet, ablegavit. Eum in caſtris ad Chalcedonem cum ſexaginta plus minuſve millium exercitu vidimus, unde poſtea per Anatoliam, ſive Aſiam minorem, iter fecit: hoc eſt, Iſcodara Chalcedoneque profectus eſt itinere terreſtri Sinopen verſus, ut inde Capham per Euxinum transjiceret. Sed quod illis in regionibus, Ponto vicinis, ingens tum frigus eſſet, maluit ad oppidum Caſtamonam ſubſiſtere, quod non procul a Sinope ſitum, itinere quatuordecim vel quindecim dierum Conſtantinopoli diſtat, ut iſtic uſque ad veris initium hibernaret. Itidem maris præfectus Uluzalis, qui cum triremibus ad Nigrum mare vel Euxinum ſe contulerat, ut prædictum Oſmanem baſſam cum terreſtribus copiis Sinope Capham transveheret; in portum Sinopenſem triremes deduxit quo commodius navigationi tempus, & Oſmani Serdaris, hoc eſt, generalis ac ſupremi copiarum imperatoris adventum iſtic exſpectaret. Diverſæ tunc hominum de hac expeditione Conſtantinopoli opiniones erant, aliis exiſtimantibus, Oſmanem iter hoc tractandæ cum Scacho Perſico pacis cauſa ſuſcipere, aliis adfirmantibus, Capham iturum, indeque perrecturum ulterius, ut in urbe Crimio munitionem exſtrueret, ibique beglerbegum cum dephterdaro ſive quæſtore conſtitueret. Sed eventus docuit, hanc *Edit. Pariſ.* expeditionem Perſici potiſſimum belli continuandi *pag. 378.* cauſa fuiſſe ſuſceptam.

Expoſitis hactenus continua ſerie Perſicis rebus, nunc ſubjicienda quædam veniunt, quæ licet ad ſuperiores annos pertineant, tamen huc referre maluimus, ne belli memorabilis ſeries interrumperetur.

Jam ante diximus obiter, annis ſuperioribus proximis Coſacos, Protocova generoſo viro Polono duce, captam Benderiam, (quod alioqui nomen in genere arcem ſive munimentum ſignificat) Turcici juris oppidum, diripuiſſe. Tantum in hoc Protocova robur erat, ut equorum ſoleas ferreas, etiam recentes, nullo negotio manibus, inſtar chartæ, vel alterius rei fragilis, rumperet. Ideoque ſibi ducem hunc Coſaki præfecerant, & auſpiciis ejus Turcis, qui ab aliis lædi ſe nolunt, quum maximam ſibimet ipſi nocendi licentiam in finibus ſumant, graviſſima damna dederant. Quum id contra leges antiqui fœderis inter Oſmanicam familiam regnumque Poloniæ fieri videretur, mittit ad Stephanum regem Sultanus Murates Zauſium Portæ, repetitum res ablatas, & non ſine minis poſtulatum, uti Potocova quoque, Coſacorum dux, præſente ac inſpectante Zauſio ſuo, capite plecteretur. Venerat in poteſtatem regis Protocova nefario quorumdam amicorum ſuorum aſtu & ſcelere, qui ſtudio gratificandi voluntati regiæ, per litteras a Potocova petierant, uti ad ſe veniret, quo cum colloqui de rebus ad ipſummet pertinentibus cuperent. Simul fidem nomine liberi commeatus regii ſuam interpoſuerant. Acceſſerat vir integer, ac minime ſuſpicioſus. Monebatur, Coſacos uti deſereret, ſtatimque regem adiret: quem ſancte pollicebantur, nihil in eum ſtatuturum aſperius. Quum hoc modo deceptus, ad comitia ſe Varſoviam contuliſſet: deliberatum in ſenatu, quid agendum hoc eſſet in negotio. Viſum majori ſenatorum parti, nequaquam hominem Chriſtianum, militem Polonum, virum denique fortem, qui robore corporis admirabili cunctis in eo regno præſtaret, barbaro certam ad necem prodendum. Ad Zauſium, quam commodiſſimis fieri poſſet, purgandum rationibus. Omni denique modo conſulendum ipſius ſaluti, qui ſalvi commeatus regii promiſſo fretus, Varſoviam venire non dubitaſſet. Rex Stephanus e diverſo dicere, ſub fide quidem publica Potocovam arceſſitum: ſed aliter eam datam non intelligi, niſi quatenus cauſam ſuam juſtam docere probareque poſſet. Nunc vero quum pateat, eum contra fœderis pacta conventa feciſſe, quod indigniſſime Sultanus Murates ferat: non poſſe fœdifragum, paciſque publicæ violatorem, ſalvi commeatus regii beneficio frui. Auditas eſſe minaces Sultani Turcorum litteras, cujus iras ſi tanti non facerent, ac Potocovam potius ſervatum vellent: ſe quidem ipſorum voluntati non adverſaturum, ſatisque facturum officio ſuo contra quoſvis regni hoſtes:

monere tamen, ne bello Moſchovitico necdum confecto, novas temere ſibi cumularent inimicitias. Hoc modo cedentibus regiæ ſententiæ Polonis, ſumtum de Potocova ſupplicium fuit. Secundum hæc, anno Mahumetano Dcccxc quidam Podolovius Polonus, (hoc nomine Conſtantinopoli adpellabatur. alii Polidovium vocant) nobili genere natus, ſtabuli regii præfectus ſecundus, quem vulgo ſuppræfectum vocant, miſſus fuit extra ordinem legatus a Stephano rege cum litteris ad Sultanum Muratem, quibus inter alia petebatur; ut ei regis ſui nomine liceret equos aliquot generoſos in Anatolia comparare, quibus in Poloniam deductis pro ſe rex uteretur. Impetrato Muratis conſenſu, in Aſiam proficiſcitur, & viginti quatuor equos inſignes ac plane regios emit. Cum his in Europam transjicit, domum non ſine ſalvo Sultani Muratis commeatu rediturus. Sed quum forte tum novi Coſacorum motus & excurſionis nuntius ad Portam veniſſet; illico Murates Zauſium Conſtantinopoli ablegat, qui Podolovium adſequutus in itinere, cum ſuis jugularet; & equos regios, cum cæteris legati, comitumque rebus, Conſtantinopolim reduceret. Venit hic ad Podolovium non procul Hadrianopoli, mandatumque ſibi narrat a præpotenti Sultano ſuo, litteris etiam prolatis, ut eum cum equis & comitibus Conſtantinopolim reduceret. Negat id ſe facturum Podolovius, litteraſque ſalvi commeatus oſtendit. Nec has, nec legati perſonam, contra jus gentium violari debere, præſertim a confœderatis, ait. Zauſius ad proximi Cadii ſive judicis cognitionem provocat, qui e loco maxime vicino arceſſitus, quum ad eos veniſſet: quæ in medium ab utroque proferrentur, audit. Jubet exhiberi ſibi tam Podolovio, quam Zauſio datas a Sultano litteras: quibus inſpectis, quum Zauſii mandatum recentius eſſe cognoviſſet: vim prioris exſpiraſſe, poſterioris exſequutionem requiri, pronuntiat. Cœptum ergo rediri. quumque de via regia cum eis Zauſius deflecteret: monetur a legato viam uti regiam teneat. Occlamat barbarus, Ipſene Sultano Muſulmanorum, ac ſuis, in regno ſuo præſcribere leges vellet, quo reducendus eſſet itinere? Sic igitur itum in ſilvam, ubi ad mortem parare ſe jubentur omnes, ex ſententia mandati Sultanini. Erant ei triginta quatuor famuli, quibus ordine trucidatis, (uno tantum excepto puero, qui ſollerter in ſilvam profugiens evaſiſſe perhibetur) ultimo Podolovio, poſt conceptas ad Deum preces, caput amputatum a Zauſio fuit. Res omnes ipſius & comitum Zauſius Conſtantinopolim, cum equis regiis, reduxit. Equi, juſſu Muratis, partim Sultaninum in Sarajum, ad ipſius Muratis uſus, recepti: partim inter baſſas diſtributi, digitiſque ſingulari cum ignominia Stephani regis paſſim monſtrati fuerunt.

CHR. 1583.

Edit. Pariſ. pag. 379.

CHR. 1584.

Quum hæc per autumnum accidiſſent, anni ſequentis Dccccxci initio venit Grodnam, quæ in Lituania ſita eſt, ad Stephanum Poloniæ regem miſſus a Sultano Murate Muſtaphas Zauſius, qui cædem legati regii Podolovii, de qua modo dictum, excuſaret. Ajebat is, falſo tamen rem narrans, illum fuiſſe necatum, nullo Sultani Muratis interveniente juſſu: quum præſcriptos legationi limites egreſſus, copias Turcicas ſpectatum veniſſet, quæ tum temporis contra Perſas mittebantur. Nunc ab ſe mandato Muratis adduci cædis auctores, de quibus rex Stephanus ſupplicium ſumeret. Quia vero Coſaki recens magnum finibus Turcicis damnum intuliſſent, viciſſim petere Muratem, ut ablata reſtituerentur, & Coſakorum dux ad necem ſibi dederetur. Venerat is hoc tempore Grodnam, eadem illectus fraudulentorum verborum eſca, qua prius etiam circumventum fuiſſe Protocovam diximus. Vir erat bellicoſus, & Turcos in finibus more ſuo ſemet inſolentius gerentes, aliquoties cæciderat. Hunc ſibi Murates, loco duorum vix triobolarium nebulonum, quique fortaſſis aliud ob maleficium capitis anquiſiti fuerant, mitti volebat. Intercedentibus apud regem pro ejus incolumitate præcipuis regni proceribus, non ille quidem Turco deditus: ſed tamen incertum quo deportatus, nuſquam ex eo tempore conſpectus fuit. Solebat narrare Conſtantinopolim reverſus iſte Muſtaphas Zauſius, qui non ex primariis, ſed vilis inter ſuos erat, ſe a principio conſpicatum terribiles ac minaces Polonorum oculos, ob indignam, & contra jus gentium admiſſam, legati regii cædem graviter frementium; non exiguo ſibi viſum in periculo verſari. Verum quod antea Protocovam de medio, præ formidine Sultani ſui, ſublatum meminiſſet: animo prorſus obfirmato, tam audacter, minis etiam interjectis, ut voluntati principis ſui ſatisfieret, urſiſſe: tandem ut omnis ei Coſakorum præda cum captivis, abſque cujuſquam impedimento, reſtitueretur: quam pene triumphabundus ad Sultanum ſuum Conſtantinopolim adtulit.

Jam de noſtris etiam rebus ut aliquid interſeram, ante biennium ſex, plus minuſve, Turcorum millia, duce ſangiaco Solnoccenſi, qui deinceps Saſuarenſis ſive Zigetanus baſſa nominatus fuit, prædæ faciundæ cauſa collecta, celeritate quadam inexſpectata regionem Cepiſienſem invaſerant: Onodium, quod iis in locis oppidulum eſt, direptum incenderant: multa Chriſtianorum capita cum ampliſſima præda ſecum abduxerant. Quia vero reditum iſtorum noſtri ad Agriam, quam Erlam vulgo vocant, præſtolabantur: ubi primum Turci adveniſſent, dimicari cœptum, licet illi numero ſuperiores noſtris eſſent. Sed quum noſtris auxilia deſtinata ſummitterentur, quæ Ungarorum erant equitum ad duo millia: denuo pugnatum acriter, numero Turcis, virtute noſtris fidentibus. Jam anceps erat victoria, quum equites Germani ſclopetarii centum quinquaginta ſupervenientes, noſtris eam vindicarunt. Nam a latere Turcorum in aciem irrumpentes, diſploſis ſclopetis eam ſubito ſolverunt ac turbarunt. Hoſtibus in fugam conjectis, plures eorum cæſi, nec pauciores capti: præda cum mancipiis Chriſtianis recuperata. Cædis hujuſce Turcorum nuntio Conſtantinopolim adlato, mirifice perturbari Turcorum animi. Sinan baſſa, qui tum vezirazemes erat, fremere, furere, maxime terribilia minari. Sed poſtridie illius diei, quo primum nuntium acceperant, quidam ſangiacus ex Ungaria veniens, ad baſſas vezires deductus, & ab eis de re, quonam modo geſta fuiſſet, interrogatus; reſpondit, ſuos nulla laceſſitos injuria regionem imperatoris Chriſtiani temere invaſiſſe, mancipia Chriſtiana, prædamque maximam, abduxiſſe: qua quidem onuſti, dum ſuos ad fines domum properarent, in hoſtico cæſi fuerint. His intellectis, & in dies ab aliis quoque confirmatis, iræ nonnihil ſopitæ fuerunt: præſertimque cogitatum de renovandis & prorogandis ulterius cum imperatore Chriſtianorum induciis, quæ anno Dccccxc exſpiraturæ eſſent: quamquam illas impediturus videretur Sinan vezirazemes, ni maſul factus fuiſſet, ut ſupra commemoravimus.

CHR. 1583.

CHR. 1584.

Anno igitur Dccccxci, ſequuta fuit inter Rudolphum II. Chriſtianum imperatorem, & Muratem III. imperatorem Muſulmanorum, induciarum prorogatio: quæ Kalend. Januarii, anno Chriſtiano CIↃ. IↃ. LXXXIV, qui Mahumetanus eſt Dccccxci, inciperent; & nonum ad annum uſque durarent.

Hoc primo prorogatarum induciarum anno, ſub finem menſis Auguſti, Rudolphi II. Roman. imperatoris juſſu vir illuſtris & generoſus, Henricus Baro de Lichtenſtain, de Nicolspurg, ſereniſſimi principis Matthiæ, Archiducis Auſtriæ, primus a cubiculis, conſueta munera Sultano Murati, Muſulmanorum imperatori Conſtantinopolim laturus, Vienna quinque navibus ſecundo Danubio diſceſſit, Budamque feliciter quinto

die menſis Septembris adpulit : ac perhumaniter exceptus, negotia ſibi demandata cum Sinane baſſa Budenſi, patria Florentino, licet alii Mediolanenſem ex Vicecomitum familia perhiberent, ex animi ſententia peregit. Ibi poſtridie, quam adveniſſet, qui fuit ſextus dies Septembris, quum deduceretur ad baſſam, inſolens ei barbarumque ſpectaculum exhibitum fuit. *Edit. Pariſ. pag. 380.*

Primum magno populi concurſu, tres habitu Turcico præcedebant Zingani, quos Ægyptios nonnulli, Arabes alii vocant. Horum medius teſtudinem, uſitatis majorem, pulſabat : reliqui duo duabus fidiculis, admodum ſtridulis, ſtrepitum faciebant : & voce barbara Sultanorum Oſmanidarum res geſtas, omnibus ad hunc uſque Muratem ordine recenſitis, accinebant.

Hos ſequebantur tres lymphatici robuſti homines, caligis tantum induti, cætera nudi : niſi quod capitis vertex parvo pileolo rubro, & humeri nudi ſuperinjecta, deque collo pendente pelle tigridis, exornabantur. Hi ad concentum Zinganorum tripudiabant, tenentes ſinguli vexillum Turcicum rubri coloris, cujus haſtile intra cutem & abdomen ventris, emanante multo ſanguine, defixum erat.

Hos duo pueri ſequebantur, qui cuti frontis perforatæ pennas gruis inſertas ferebant.

Secundum pueros incedebant quatuor virorum paria, pervulneratis lateribus.

Primi duo clavas ferreas, quas pusdiganos dicunt : proximi duo nudos acinaces, per cutem transfixos, geſtabant.

Rurſus alii duo ſequebantur, quorum unus ſecurim militarem Ungaricam, (ſchacanum vocant) alter oblongum Genizari ſclopetum apertis lateribus, in transfixo corpore portabat.

Ultimo loco viri duo robuſti ſpectaculum hoc claudebant, qui tempora rectis, latis, & oblongis enſibus, quos Ungari palaſtos vocant, transfixerant. Horum capulos manibus tenebant. In enſium cuſpide pomum erat adfixum, & pomo penna gruis inſerta.

Univerſi raſis novacula capitis & barbæ pilis, excepto muſtace, caligis tantum largioribus, qui Turcorum per ætatem mos eſt, induti ; ſupra cingulum plane nudi erant : niſi quod in vertice, ſicut & antea diximus, rubrum ſtrictumque pileolum, quem takiam (ni fallor) adpellant, & pendentes de collo per humeros tigridum pelles geſtabant. Omnes etiam tripudiantes continuo ſaltabant, cum multa ſanguinis effuſione, quem ſpongiis abſtergebant.

Hoc genus hominum, quod animo ſcilicet imperterrito quidvis audeant, a Turcis Delilari, hoc eſt, ſtulti delirique vocantur, a Græcis Rhypſokindyni, quod præcipites in pericula ruant. Quum autem rurſus eadem peragentes, quæ prius, ex ædibus baſſæ noſtros, ad navium ſtationem, præcedendo deduxiſſent : accepto munere, quod eis legatus auguſtalis dari juſſit, ad ſuos reverſi ſunt.

Comitabantur hoc itinere legatum aliquot Barones, virique nobiles, quorum nomina ſubjicere libuit ex commentario Melchioris Beſolti, qui noſtrum hoc iter deſcripſit.

Karulus Dietricſtain, Baro in Holenburg & Finckenſtain.
Sigiſmundus Ludovicus, Baro de Polhaim.
Joan. Bernardus a Lembach, &c.
Wolfius Ungnad, Baro in Sonneck.
Georgius Hartmanus Baro de Lichtenſtain, legati frater.
Joan. Ulricus Baro de Starhemberg.
Georgius Andreas Baro de Buchaim.
Stephanus de Reva, Comes Turocenſis, Ungarus.
Wilhelmus a Dietricſtain.
Joannes Lewenklaw.
Franciſcus Georgius Oberdorf.
Melchior Beſolt.
Maximilianus Mager a Fuchſtat.
Antonius a Stamp.
Georgius Rothut.
Hector ab Eltz, aulæ præfectus.
Joan. Jacobus Eglof, ſtabuli præfectus.
Jacobus Mielich.
Victor Rechlinger.
Joannes Baſilius ab Hohenwart.

Aderant Baronum ac nobilium addicti miniſteriis adoleſcentes nobiles ſexdecim, præter alios plebejos. Totus denique comitatus, extra legatum conſtabat octuaginta novem perſonis. Equi ſexaginta ſex erant, præter decem vel duodecim conducticios : currus (vulgo coccios vocant) ſeptemdecim, quibus Tauruno ſive Belgrado Conſtantinopolim veheremur. Iſtic enim exſcenditur, & itinere terreſtri, Danubio ad lævam relicto, per Serviam, Bulgariam, Macedoniæ partem, Thraciam, Conſtantinopolim itur. Adjunxerat itineris comites baſſa Budenſis, unum ex proceribus, qui Begi Turcis dicuntur, itemque tres Zauſios, qui Commiſſariorum in aulis noſtris locum iſtic obtinent, & tres Genizaros. Hi ſuis cum famulis & ipſi præter equites, ſeptem rhedis ſive curribus vehebantur. Henricus Baro de Liechtenſtain, poſt oblatum Sultano Murati munus, amiſſo fratre Georgio Hartmano, qui Conſtantinopoli obiit, jam & ipſe diuturno morbo debilior factus, majorem familiæ partem cum equis & curribus Conſtantinopoli die duodecimo menſis Decembris in Auſtriam remiſit : ipſe navi Veneta, ſub initium veris, per mediam Græciam domum redire ſtatuit. Anno ſequenti, decimo tertio die menſis Aprilis, Calliupolim ad Helleſpontum ſitam, venit : ubi morbo invaleſcente, magno cum ſuorum dolore XVI die menſis ejuſdem, continuas *pag. 381.* inter preces velut obdormiſcens, vitam hanc mortalem feliciter cum immortali commutavit. Aderat tunc ad beatas piorum ſedes migranti Joannes Leunclavius, quem in primis ut hujus itineris comitem haberet, domo litteris amantiſſime ſcriptis accitum invitaverat. Is Dionyſio Chienſi, monacho docto, & optimo viro, eccleſiæ S. Marci Calliupolitanæ præpoſito, memoriæ defuncti cauſa, ſchedam heic ſubjectam, lingua Græca, Latina, Italica, Germanicaque perſcriptam reliquit : donec a fratribus, generoſiſſimis Baronibus, Georgio Eraſmo, & Joanne Septimio, quo nullus ordinis ſui noſtro ſæculo Germanus majorem orbis partem peregrinando felicius perluſtravit, debitum virtuti pietatique Baronis optimi monumentum excitetur.

ANNO CHRISTIANO CIↃ. IↃ. LXXXV. DIE XVI M. APRILIS. PIE MIGRAVIT EX HAC AD CÆLESTEM VITAM ILLVSTRIS ET GENEROSVS DN. HENRIC. BARO DE LICHTENSTAIN. DE NICOLSPVRG. RVDOLPHI. II. IMP. AD PORTAM OSMANICAM LEGATVS. SEPVLTVS IN HOC TEMPLO S. MARCI CALLIVPOLI. AD GRADVS. PROPE CONVERSIONEM S. PAVLI. DIE M. APRIL. XX. AN. SVPERIVS INDICATO.

Equidem mihi polliceor, humano lectori hanc itineris noſtri mentionem non ingratam fore : qua libuit obiter etiam meo erga beatos Henrici Baronis eximii manes officio defungi, cujus erga me perpetuam inde uſque a primis ipſius adoleſcentis adhuc annis benevolentiam & amorem expertus ſui. Nunc ad inſtitutum redeuntes, tandem aliquando penſum hoc abſolvamus.

Hac etiam æſtate anni DCCCCXCI, Sultanus Murates dum ſe cum mutis ſuis oblectat, pene periit. Diximus enim ſupra, mutos Sultanis Oſmanidis in deliciis eſſe, qui animi ſenſa ſignis quibuſdam aperire ſolerter norunt, & viciſſim intelligere nutibus ac ſignis indicata. Solebat hos Murates equis prægrandibus, & ob corporum molem tardis imponere : quum ipſe maxime agilibus, ac præ- CHR. 1584.

ſertim Arabicis, uteretur: & modo in hunc, modo in illum provectus, nervi bubuli (caravazzam ipſi vocant) verberibus tam mutos, quam equos eorum cæſos, ad curſum impelleret. In hoc ludo correptus comitiali morbo, ſibi familiari, tam gravi lapſu ex equo decidit ad pavimentum allisus; ut omnino per urbem vel jam moriturus, vel mortuus crederetur. Adeoque Genizari, pro more, velut exſtincto Sultano, jam Chriſtianorum Hebræorumque tabernas involando diripiebant: maximuſque tumultus in urbe ſequuturus erat, niſi mature Genizarorum Aga ſive tribunus, quemdam in ipſo deprehenſum facinore mox, ad incutiendum cæteris terrorem, ſuſpendi juſſiſſet: mancipiis etiam nonnullis, Genizarorum habitu veſtitis, ad uncos ſcalæ Sycenæ ſive Galatenſis, pro more Turcico deductis, & ſupplicio mortis ibidem adfectis. Si Muchemetes, Muratis filius, qui Magneſiæ degebat, id temporis ad urbem fuiſſet: actum plane de vita patris erat, & Imperio. Convaluit tamen Murates, ſtatimque poſt adventum noſtrum, die quodam Veneris, qui Turcorum hebdomadario feſto ſacer eſt, eques e ſarajo novo (Geniſarajum a Turcis adpellari, deinceps patebit ex annalium declaratione) prodiit, nobis inſpectantibus cupide, quemadmodum fieri ſolet, & ſacræ ſanctæ Sophiæ, ſive ſapientiæ Dei templum, nunc profanatum a barbaris, adiit: uti ſcilicet nobis & aliis, (erat enim maximus hominum concurſus) oſtenderet, ſe necdum mortuum. Ipſa facies adhuc colore lurido deformis conſpiciebatur.

CHR. 1584.

Hoc eodem anno DCCCCXCI. die XXIV. menſis Octobris, aliquot begi Turcici cum ſuis copiis, in quibus erant, ipſorummet confeſſione, hominum ad XCIↃ. Carniolæ fines ingreſſi, graviſſimam impreſſionem fecerunt: direptis paſſim vicis ac pagis, magnaque Chriſtianorum mancipiorum multitudine ſecum in ſervitutem abacta. Quum noſtri nuntium adventus & populationis hoſtilis accepiſſent, hominum ad IIICIↃ. ſubito cogunt, Juſto Joſepho comite Turriano, & Thoma Erdendio comite Muslovinæ, Sclavoniæ Croatiæque Bano, ducibus: ac ſine mora maximis itineribus hoſtis tergo inhærentes, ad Slunum Croatiæ tandem eos die vigeſimo ſexto ejuſdem menſis Octobris adſequuntur, invadunt, cædunt. Liberati captivi, & * præcepta fuit, cum interitu IVCIↃ. Turcorum. Eramus nos Conſtantinopoli, quo tempore de hac ſuorum clade Sultanus Murates certior reddebatur: qui ſane, quum intellexiſſet, a ſuis injuriæ factum initium jure cæſos pronuntiavit. Nam nolle ſe quidquam ajebat a ſuis, contra leges induciarum, ad turbandam pacem, in Ungariæ limitibus adtentari. Juſſit etiam, illuſtri & generoſo Rudolphi II. Cæſaris oratori, Paulo Baroni Eizingano, ſuarum ad utrumque baſſam Ungariæ, Budenſem ac Temeſvarenſem, litterarum exemplar exhiberi: quibus ſevere mandabat, uti milites ſuos limitaneos in officio continerent. Idem ut a noſtris quoque præſtaretur, imperari viciſſim petebat.

* præda capta.

Sub exitum ejuſdem anni Turcus quidam Conſtantinopolim adpulit, nuntius cædis ſuorum, e qua ſolus (ut ipſe quidem ajebat) opera chirurgi cujuſdam Cretenſis, cui fuerat antea notus, evaſerat. Res ipſa relatu non indigna, quod prope novo tunc inter Venetos ac Turcos bello cauſam præbitura videretur. Ramadanis baſſæ Tripolitani vidua, cum filio, familia, mancipiis utriuſque ſexus, Conſtantinopolim profectura, triremem in Barbaria vel Aphrica maritima curaverat inſtrui, qua facultates ſuas ampliſſimas ſecum aveheret. Eas equidem minimi a Turcis & Hebræis octies centenis millibus nummum aureorum æſtimatas: verene, an ſequius, equidem dicere non habeo. Huic triremi ſecuritatis ſuæ cauſa ſemet adjunxerant aliæ duæ, quas iccirco vulgus nautarum conſervas adpellare ſolet. Quum ipſum oſtium ſinus Hadriatici, non procul ab inſula Corcyra, (Corphum nunc dicunt, quæ vox Græcis vulgari lingua ſinum ſignificat) præterlegerent: ingens ſubito coorta tempeſtas eos vel invitos in ſinum, quem diximus, Hadriaticum rejecit. Erat id temporis cura ſinus, cum certo triremium numero, contra quoſvis piratas & alios tuendi, (quod officium qui gerit, proviſor ſinus adpellatur) commendata Petro Emo, patricio Veneto: qui quidem juniorum ſuffragiis ad eam dignitatem pervenerat. Is ubi Turcos ſinum ingreſſos accepit, mox in eos provehitur, numeroque triremium ac militum, & aliis rebus longe ſuperior, omnes in poteſtatem redegit. Inde diro quodam & inaudito furore ſævitum in captivos, tam mares, quam feminas. Maribus occiſis CCL. filioque Ramadanis baſſæ matris in complexu & gremio confoſſo, feminæ XL. prius nefariis pollutæ ſtupris, uberibus mutilatæ, (quæ quidem vivis adhuc, ſpectantibuſque miſellis, a quibuſdam crudelitate pluſquam barbara in mare projecta perhibentur) diſſectæ tandem atrociter ad unam omnes in aquas a piſcibus devorandæ præcipitantur. Ipſius Emi fratris filius in puellam quamdam egregii oris incidiſſe fertur. Ea quum ipſum pudicitiæ ſuæ vim illaturum conſpiceret, mox Chriſtianam ſe profiteri, & virginem, & in Cypro natam nobili familia Cornara, quæ ſuam originem ad Cornaros Venetos referret. Captam ante XII. annos, quum Cyprus ſub jugum Turcicum veniret, ex eo tempore miſeram apud barbaros ſervitutem ſerviiſſe. Nunc quando poſt tot ærumnas in hominis Chriſtiani, pudoris virginei vindicis, nobilis denique Veneti manus incidiſſet: obteſtari ſe per immortalem Deum, ne Chriſtianæ faceret injuriam, ne virginem inceſtaret, ne Veneto ſanguini fœdam labem aſpergeret: ſed potius in optatum hunc diem, quo Chriſtianam ad rempublicam poſtliminio rediret, *divina quadam providentia conſervatam, ſalvo pudore libertati reſtitueret. Nihil apud immitem animum, ac prodigioſe crudelem ſalacemque, tam ſanctæ preces valuere; quo minus violaretur, & ſuffocata cum aliis mancipiis Turcicis in mare projiceretur. Exiſtimabantur indignam hanc immanitatem Veneto nomine, tam pio, tam pudoris & omnis virtutis ſtudioſo, tam a ſævitia denique alieno, exercuiſſe: ne quis ſuperſtes vel amplitudinem prædæ, quam conſequuti fuiſſent, vel admiſſorum ſcelerum fœditatem proderet. Hujus facinoris fama Conſtantinopoli percrebeſcente, incredibile dictu, quantopere commoti fuerunt Turcorum animi. Paſſim audiſſes omnes omnia Venetis extrema minitantes. Vix a Bailo (magiſtratus Veneti nomen eſt, qui de ſuorum cauſis iſtic cognoſcit, & injurias ſuis illatas ad Sultanum Turcicum ejuſque Vezires defert:) abſtinebant, quo minus homini manus injicerent, aut fœde ſaltem in os exſpuerent. Fungebatur id temporis hoc munere Joannes Franciſcus, Maurocenorum familia natus, (Moreſinos vulgo vocant) qui paulo poſt epiſcopatum Brixienſem, mortuo doctiſſimo Cardinale Delphino, abſens impetravit. Is quum Zauſim quemdam Sultani Muratis juſſu, Conſtantinopoli die XXVII. Decembris Venetias iturum cum mandatis accepiſſet: interceſſit, ac tantum obtinuit, ut ablegandus Venetias Zauſius Conſtantinopoli maneret. Miſſi tamen, qui Muratis ſententiam Venetis ſignificarent. Volebat is pœnas in tanti facinoris auctores ſtatui, ablataſque res cum perſonis, tam liberis, quam ſervis, reddi. Habuerat autem vidua Ramadanis Chriſtiana CCCC. mancipia, quæ ſane quonjam pro more Chriſtianorum, triremi capta, libertate donata fuerant: alia Murates horum loco mancipia flagitabat. Simul eam præ ſe ferebat animi moderationem, ut minime ſe diceret ipſis illaturum injuriam, nec pacem violaturum; modo poſtulatis rationi & æquitati conſentaneis, ſatisfeciſſent. Ceteroque ſe bello ſuorum cædes & injurias vindicaturum. Senatus intellecta querela voluntateque Muratis, & re diligenter, uti geſta fuiſſet, perquiſita: Murati re-

Edit. Pariſ. pag. 382.

ſpondet, exſtincti Ramadanis baſſæ Tripolitani familiam primum ad inſulam Veneti juris Zacynthum adplicuiſſe, neque dumtaxat ab inſulanis humaniter exceptam; verumetiam munuſculis quibuſdam honorariis, ac xeniis adfectam fuiſſe. Poſtea vero, quam hinc diſceſſiſſent, alteram inſulam ſuam Cephalleniam hoſtiliter invaſiſſe, præterque pacis leges omnia diripiendo, nec hominibus, nec jumentis pecoribuſve peperciſſe. Præfectum ſinus Hadriatici, quum certior de hac ipſorum inſolentia factus fuiſſet, eos e veſtigio perſequutum, non modo intra ſinum armatos reperiſſe: verumetiam ab eis, quum propius accederet, non fuiſſe pro more ſalutatum, nec demiſſis velis editum ſignum, quod humiliationis adpellant. Horum utrumque pactis conventis adverſari, quibus armatæ naves ſinum ingredi vetentur, & omnes Præfecto ſinus honorem exhibere certo ſalutationis ſummiſſioniſque genere, jubeantur. His de cauſis commotum gravius præfectum ſuum, acerbius in eos animadvertiſſe. Nihilominus in hac ſe cauſa facturos, quidquid homines æqui juſtique tenaces facere par ſit. Nonnihil hoc reſponſo mitigatus fuit Sultani Muratis animus, qui præſertim necdum graviſſimo contra Perſas bello defunctus, novis adverſus præpotentem mari rempublicam inimicitiis implicare ſe nollet. Secundum hæc Petrus Emus capite plexus, & ipſa triremis cum omni armorum & inſtrumenti genere, totidemque mancipiis, quot in ea Veneti reperiſſent, reddita fuit: quo tempore nos ad Zacynthum, Cephalleniam, Corcyram, aliquandiu hærebamus, & claſſem Venetam, quæ Turcis eam triremem reſtitueret, vidimus. Cæterum libet obiter hoc loco de interitu ipſius quoque Ramadanis baſſæ Tripolitani, cujus viduam cum filio familiaque cæſam ab Emo diximus, perpauca quædam commemorare: futura, ut opinor, avido cognoſcendi res exteras animo non injucunda.

Edit. Pariſ. pag. 383.

Tripolitanus igitur hic baſſa, bellum contra barbarum regem Aphricanum geſturus, quum alios milites ſuos, tum etiam miſſos ſibi a Sultano Genizaros Portæ ſclopetarios in hoſticum ducit. Conſtat autem, magnas in Aphrica ſolitudines eſſe, per quas profecturi, copiam rerum neceſſariarum, & in primis annonæ, ſecum ut ferant neceſſe eſt. Itinerum quoque periti duces, in locis adeo deſertis & inviis, vel maxime requiruntur. Ramadan baſſa, quum horum utrumque parum ad animum, ante profectionem revocaſſet; in eas tam annonę, quam viarum difficultates, cum ſuis incidit: ut neque progredi poſſet ulterius, nec ſine jactura militum, pedem referre liceret. Tandem tamen non ſine ſuorum cæde, ac præſenti cum periculo totius amittendi exercitus, domum reverſus eſt. Tum vero cæco perciti furore Genizari, nulla nec ipſius viri dignitatis, nec Sultani ſui ratione habita, qui huic eum provinciæ præfeciſſet, hominem obtruncant. Neque Murates hactenus eos ob hanc baſſæ ſui cædem, pro auctoritate imperii caſtigare potuit: quod nemini mirum videri debet. Quippe non amplius illa nunc apud Turcos obedientia, non diſciplina militaris eſt, quæ fuit olim apud ſæculum prius. Quod tametſi docere pluribus exemplis poſſem, tamen ne modum annalium excedam, dumtaxat unicum adhuc recitaſſe ſufficerit.

Anni non multi præteriere, quum Achmetes baſſa, beglerbegus Cypri, Famaguſtæ ſuis & ipſe trucidatus a Genizaris fuit. Illam ſe cædem admiſiſſe palam profitebantur, ob interverſa ſtipendia ſua, quæ per avaritiam Achmetes ſibi retinuiſſet. Atque uti prætextum, palliando facinori ſuo, magis ſpecioſum haberent: ab eo miſeros etiam inſulanos exactionibus graviſſimis & intolerandis exhauſtos, ajebant. Indigne Sultanus Murates hanc Genizarorum ferebat inſolentiam, qui beglerbegum ſuum tam fœde necaſſent, nullis ad portam querelis delatis, nullo crimine quo ſe obligaſſet. Pertinere putabat ad tuendam majeſtatem Imperii ſui, ne facinus hoc impune ſic abire ſineret, ut horum exemplo, corruptis & aliis, contumacia militum latius ſerperet. Quapropter in Cyprum alius ab eo beglerbegus mittitur cum decem triremibus, tam aliarum rerum adparatu neceſſario, quam eo militum numero inſtructis, quo cædis reorum coerceri petulantia poſſet. Novus ergo beglerbegus, quum primum ad inſulam adpuliſſet, diſſimulatis illis occultis mandatis, quæ diſcedenti Murates dederat: homines quoſdam ſibi fidos, adire Genizaros jubet, ac paſſim rumorem didere, quaſi Murates eis ob interemptum Achmetem baſſam minime ſuccenſeret. Immo dictitare Sultanum confirmarent, jure ſceleſtum hominem de medio ſublatum, qui Genizaros unicos Imperii ſui cuſtodes, annonis ſuis defraudaſſet. His auditis, hilari fronte Genizari beglerbegum, & qua par erat, obſervantia excipiunt. Verum non multo poſt inexſpectato quodam aſtu milites ejus circumveniunt, & univerſos cædunt, ipſis etiam triremibus in poteſtatem redactis. Murates, licet ægerrime ferret alterum hoc Genizarorum in Cypro facinus, quo graviſſime lædi ſuam, & prorſus imminui majeſtatem videbat: tamen, quod infeliciter hactenus geſti belli Perſici cauſa, condonandum his aliquid cenſeret, ne novas & inteſtinas præterea turbas excitaret: iris animi diſſimulatis, nihil amplius in eos tentavit.

CHR. 1585.

Anno DCCCXCII. menſe Martio, in omnium erat ore Conſtantinopoli, Ferhatem baſſam, qui Turcico militi ſuprema cum poteſtate, necdum ad fines Perſicos progreſſo cum exercitu Oſmane baſſa vezirazeme, præerat; debitam militibus annonam, ſordida quadam avaritia diſtractam, ſuos in uſus vertiſſe: cujus tamen gravi penuria laborabat exercitus. Idem quum imperaſſet, duarum in his locis munitionum excitandarum cauſa, de provinciis uti vicinis convenirent incolarum ad ſexaginta plus minus millia, qui operas ſtructuræ neceſſarias in ſe reciperent: a ſingulis aliquid nummorum, pro ratione facultatum exegiſſe ferebatur: illiſque domum remiſſis, ad functiones ſordidas ipſos Spachios Genizaros, cæteroſque milites adegiſſe. Menſis ejuſdem die XV. conceſſum in divano Ziauſi baſſæ, quem ſupra maſulem factum diximus, ut libere, quibus in locis vellet, verſari poſſet. Hoc decretum ei viam aperuit, priorem ad dignitatem redeundi: quod quidem, mortuo Perſicos ad fines Oſmane baſſa, non multo poſt accidit. Conſtat cum utroque, tam Ferhate, quam Siauſe mitius egiſſe Sultanum Muratem, quod eorum indigeret opera. Nam qui per Oſmanis abſentiam, ſupremi veziris loco res adminiſtrabat Meſites baſſa, caſtratus & ſenex; licet alioqui juſtus & ſeverus, tanto tamen muneri parum erat idoneus.

pag. 384.

Die XIX. menſis Aprilis, rediit Sinope Conſtantinopolim Uluzalis præfectus maris: quod argumentum erat, eo loco tum res fuiſſe Tataricas, ut Oſmanis in Tauricam Gerſoneſum transjectione non eſset opus.

Eodem anno quum Oſman baſſa Perſicos ad limites acceſſiſset: occurrentibus intrepide Perſis, modo mille, modo plures, ad decem uſque millia, de ipſius exercitu carptim fuere cæſi. Tandem Auguſto menſe, Perſis inſciis, & nihil de hoc ipſius itinere cogitantibus, per obſcuras, opacas, anguſtas valles, inter altiſſimos utrinque montes profectus, ubi militis animandi cauſa multoties diſploſa fuere tormenta bellica, Tebriſium acceſſit. Facillimum hoſti fuiſset, his in anguſtiis eum toto cum exercitu ad internecionem delere, ſi maturius de hac ejus profectione cognoviſset. Oſmanis adventu intellecto, Cadius ſive judex urbis fuga ſibi conſulit. Tum cęteri, præſertim viri ſexaginta in urbe primarii, variis cum inſtrumentis muſicis in caſtra Turcorum exeunt: Oſmani ſe baſsæ, ſalvam libertatem immunitateſque ſuas pacti, dedunt: eumque noctu cum ſuis in urbem, cęteroquin apertam, nec ullis clauſam muris dedu-

cunt. Eſt in urbe Sarajum longe ampliſſimum, altera Scachorum Perſicorum regia: quum interior ad Caſminum ſit, quemadmodum aliquoties alibi diximus. Hoc Sarajum propugnaculis Oſmanes, intra diem trigeſimum, egregie munit: arci abſolutæ mille Spachiorum, duumque millium Genizarorum, præter alios milites, præſidium imponit: machinarum denique bellicarum in ea magnum numerum, cum aliis rebus neceſſariis, relinquit. Inde Tebriſio copias univerſas abducit, ac in itinere dyſenteria, quinto poſt die, moritur. Erat in exercitu ſecundus ab ipſo Cigaloglis baſſa, beglerbegus Revanenſis, cujus ſupra quoque mentionem fecimus. Hic Oſmane mortuo, ſupremum nactus imperium, ſuos in tutum reducere nititur. Inſtant Cigaloglii a tergo Perſæ, quibus ipſe Scachus adfuiſſe perhibetur. Acerrimo conflictu, & aliquoties quidem repetito, maxima Turcorum ſtrages editur. Nihilominus, quocumque poteſt modo, Cigaloglii iter continuat: quum hoſtis impetum frangeret objectu Genizarorum, qui ſclopetis ſuis terrori Perſis erant. Quoties autem Perſæ B gravius urgerent, premerent, Turcorum profectionem impedirent: ſubſiſtere legiones, & fortiſſime præliari jubet. Tranſfugas denique ſubornatos in hoſtium caſtra mittit, qui de ipſius profectione conſilioque longe diverſa referrent ab iis, quæ cum animo ſuo facere conſtituiſſet. Hac ejus impoſtura decepti Perſæ, dum & ipſi ſubſiſtunt: maxima celeritate cum ſuis aufugiens Cigaloglis elabitur, & Wanum reliquias incolumes ducit. Perſæ fugam hoſtis conſpicati, Tebriſium revertuntur: & urbe recuperata, mox arcem obſidere ceperunt. Periiſſe conſtat in hiſce conflictibus haud dubie Turcorum ad LXXXCIↃ. in quibus erant veteranorum militum lectiſſimorum ad XLCIↃ. Prelia totum continuata triduum trinoctiumque. Captæ centum ac plures machinæ bellicæ majores. Scachus Perſicus, re bene geſta, regno ſemet abdicaſſe fertur, idque ſic tradidiſſe filio: ut eum ſacramento prius obſtringeret, quo ſancte polliceretur, numquam ſe cum Turcis pacem facturum, ni prius recepiſſet omnia, quæ juris aliquando Perſici C fuiſſent. Hæc tametſi geſta fuere poſt diſceſſum e Turcica noſtrum, nec ita comperta damus, uti quæ ſupra de rebus Perſicis, ex intervallo propiori obſervata deſcripſimus: tamen ab iis accepta referimus de quorum fide non dubitamus: ſequius ac illi ſolent, qui rerum ipſarum, quas ſcripturiunt, rudes & ignari, ridiculas nobis (utinam ſine fraude periculoque veritatis) nugas obtrudunt.

Hac etiam æſtate bellum adverſus Maronitas & Truſcos geſtum fuit. Inhabitant hi populi montem Libanum, qui haud procul diſſitus ab urbe Syriæ Phœnices Tripoli, (Tarabolos ea Turcis eſt) non exiguum ad ſpatium ſe porrigit. Religionem Chriſtianam profitentur, ac Maronitis etiam patriarcha ſacrorum princeps eſt. Is habitat in monaſterio Virginis Deiparæ, quod itinere medio montem Libanum aſcendentibus occurrit. Habent & Hieroſolymis Maronitæ templum S. Georgii martyris, ubi vulgo vocantur Chriſtiani cincti, ſive zonarii, propter longas lataſque zonas ſive D cingula, quibus utuntur. Aythonus alicubi Maroninos dixit, & his verbis eorum meminit: Sunt in monte Libano Chriſtiani degentes prope Tripolim, ſagittarii pedites valde boni, circa XLCIↃ. virorum. Hi multoties fuerunt Soldano rebelles, & damna plurima Saracenis intulerunt. Hactenus Aythonus. Maronitis vicini fœderatique ſunt Truſci, qui ſe profitentur eſſe reliquias illorum occidentalium Chriſtianorum, quos imperatoris Henrici IV. tempore, ſub annum Chriſtianum CIↃXCIX. Dux Bullionenſis Gotefridus in terram ſanctam duxerit, & quorum uſus opera tam Hieroſolymis, quam reliqua Palæſtina, potitus fuerit. Gens utraque tam eſt numeroſa, tam rei bellicæ addicta ſtudiis: ut hominum jam ad LXCIↃ. facile poſſint in hoſtem educere, qui majori ex parte peritiſſimi ſclopetarii ſunt. Hos populos anno Mahumetano

Edit. Pariſ. pag. 385.

A DCCCCLXXXI. Sultanus Selimes II ſub jugum mittere, ſed fruſtra conatus fuerat. Itaque Turcis ex illo tempore libertati ac fortunis eorum inſidiantibus, nunc tandem undecimo poſt anno domiti fuerunt ab Ibrahime baſſa, Cairi vel Ægypti beglerbego; qui de ſpoliis thronum regium ex auro puro puto Conſtantinopolim miſiſſe Sultano Murati dicitur, æſtimatum ſexies centenis aureorum millibus. Idem Sultanæ, cujus filiam dudum ambit, & haud dubie ducturus tum credebatur, aliiſque ſaraii mulierculis miſiſſe munera fertur, quorum pretium ducenta millia Sultaninorum æquaverit. CHR. 1574.

Anno DCCCCXCIII. Perſis arcem Tebriſianam, ab Oſmane baſſa ſuperiori æſtate munitam, obſidentibus; quum obſeſſi propemodum ad extremam rerum omnium penuriam redacti eſſent, Ferhates baſſa, veluti peritus architectus, munitionem novam e regione Tebriſii ſtruere inſtituit. Cigaloglis autem baſſa Caſminum, quæ Perſarum (ceu diximus) interior eſt regia, petiturum ſe cum exercitu ſimulat. Dum hoc ejus iter impediturі Perſæ, maximis cum copiis advolant: ſimulatione pugnæ ſuccurſum obſeſſis, eæque res omnes in arcem, cum novo ſupplemento militum, invectæ fuerunt; quarum inopia laborabatur. CHR. 1586.

Eodem anno magnus ille Chitainus Chan, qui Ulu Chan & Kezies baſſa dicitur, Perſarumque Scachus, quem Kiſelem baſſam vocant, novum inter ſe fœdus pepigere, quo mutuis ſe ſubſidiis adverſus Oſmanidas ferendis obligarunt. Nam quod Tatarus oppreſſo Perſa, proximum ſe fore potentiæ Turcicæ videret, cui plurimum ex ruina tanti regis virium eſſet acceſſurum: quam fieri maturrime poſſet, obviam eundum creſcenti malo cenſebat. Itaque majoris etiam conjunctionis cauſa contractum fuit inter liberos utriuſque matrimonium, Tatari Chanis filia, Scachi Perſici filio nuptui data. Simul etiam ſtipulatus eſt Tatarus, ad uſum Perſæ, hominum ſe XXCIↃ. proprio ære tam diu contra Turcos in armis habiturum, donec bello finis, ex voto Perſici regis impoſitus eſſet.

Junio menſe hujus anni, orta quædam obſcura Conſtantinopoli nebula fuit: qua deſinente locuſtis pluit, quæ fructus omnes, & arborum abſumſere folia. Diverſum quid apud nos accidit anno ſequenti 1587. Decembri menſe; quum Croatinis in finibus, ad Wihitzium, Karuli Archiducis Auſtriæ caſtrum, quaſi nubes quædam anatum & anſerum, aliquot ſane myriadum, advolavit, ſeque proximum in ſtagnum demiſit: ubi noctu ſtrepitus ingens pugnantium inter ſe volucrum in tota vicinia, ſeque mutuis conficientium vulneribus, auditus fuit. Egreſſi poſtridie milites, cives, agricolæ, tantam & anatum & anſerum copiam, ad fumum, ad aerem exſiccandorum congeſſerunt, ut diu tam opima ſint victitaturi commode præda. Nam alii 100. alii 200. plures alii, paucioreſve collegerunt mactatas ab ſe invicem volucres. Tandem e prato quodam ſpatioſiſſimo ſublatis ſuperſtites alis, avolarunt.

Sub finem anni, Decembri menſe, Croatinis in finibus aliquot millia Turcorum a noſtris, numero longe imparibus fuere cæſa. Periit inter alios, baſſæ Boznenſis frater: cujus caput a cervicibus reciſum, miſſumque cum captivis quibuſdam fuit Viennam ad ſereniſſimum Auſtriæ Principem Erneſtum. Hic baſſa Boznenſis, & frater ejus, quem cæſum hoc conflictu diximus, nati perhibentur ex familia Mechemetis baſſæ Vezirazemis, cum quo nuptam fuiſſe Sultani Selimis II. filiam, Muratis ſororem, ſuperius oſtendimus.

Anno ſequenti proximo, nimirum Mahumetano DCCCCXCIV. menſe Februario, noſtri Copanum, arcem non procul ſitam lacu Balatone, tum temporis congelato, quo tres Turcorum begi convenerant, ex inopinato adorti, ceperunt. Erant in arce quum noſtri eam invaderent, mille Turcorum plus minuſve capita. Ex his præter alios vilioris fortunæ, CXC. nobiliores, cum LXX. feminis, in poteſtatem noſtrorum venerunt: reliquis CHR. 1587.

aut fuga dilapſis, aut ſub terra ſemet intra ſpecus abdentibus. Equi generoſiores abducti centum, præda XL. nummum aureorum millibus æſtimata. De tribus begis, quos id temporis illic fuiſſe diximus, Sangiacus Copanenſis, Cara ſive Niger Alis captus fuit, & Viennam prius, inde Pragam ad Rudolphum Auguſtum miſſus: alter ſuffocatus in loco ſubterraneo concamerato, quo ſe defendebat, igne vi tormentarii pulveris accenſo: tertius fugæ tum beneficio ſervatus: qui quum deinceps Auguſto menſe, quemadmodum mox indicaturi ſumus, cum aliis fines noſtros ingreſſus eſſet, quam hoc in loco captivitatem fugiendo declinarat, iſtic in poteſtatem fatali quodam caſu redactus, effugere non potuit.

Anno eodem, menſis Auguſti die octavo, (faſtos veteres Ungari retinent) quatuor begi Turcici, Saſuarenſis ſive Zigetanus baſsa, Sangiacus Mohazienſis, Sangiacus Petſchevius ſive Quinqueccleſienſis, & novus ille captivi loco ſuffectus Copanenſis, quinque ſuorum millibus collectis in-
Edit. Pariſ. pag. 386. tra fines noſtros, verſus Nempthim, irruperunt: & pagis aliquot eis & ultra Limpacum, una cum oppidulis, (Germani marctas, emporia Græci vocant) Moracio, Dobronacis ambobus, Reſnecio, Tarnoco, ſeptem ac decem in ſumma pagis, repentina impreſſione obrutis, ac miſeris utriuſque ſexus incolis captis, omnia depopulati diripuerunt. Ejus rei factus certior illuſtris præſidiariorum caſtri Caniſani tribunus, Georgius Comes Zerinus, Comitis Nicolai, fortiter ad Zigetum mortui, filius: quanta celeritate maxima poteſt, e caſtellis proximis aliquam militum manum, cum ſuis ſubditis ex inſula Murakeoſa, quæ inter Muram & Dravum amnes eſt ſita, cogit. Præterea proceres ſibi vicinos, vigilantiſſimos Ciſdanubiani limitis cuſtodes, Comitem Franciſcum Nadaſdium, Balthaſarem Bathianium Baronem Guſſingenſem, itemque præfectum Copreinitzæ Joannem Globitzium, & Joannem Fridericum Trautmansdorfianum, Bandi equitum præfectum, per ſuos, & per exploſarum machinarum teſſeras, hoſtilis irruptionis certiores facit, ac ſuas uti copias ſine mora ſecum conjungant, hortatur. Illi mox ſuis excitis, ad locum deſignatum in tempore convolant. Inde data diligenter opera Turcorum uti reditum anticiparent, eoſque loco maxime idoneo, quaſdam inter anguſtias paludum, quæ tranſeundæ ipſis erant, invaderent. Feliciter noſtris hoc conſilium ceſſit. Reverſus cum præda, magnoque captivorum, cujuſvis ætatis & ſexus, Chriſtianorum numero, barbaros, ſupra Catzerolacum, ad unum a Caniſa milliare, necdum diſſipatis omnino tenebris, ſub primum diei crepuſculum viriliter adoriuntur, manum conſerunt, animoſe cædunt, omni armorum genere vulnerant, cedentibus inſtant, adverſos mactant: eo denique trepidationis ac deſperationis adigunt, ut acinaces noſtris ſuos ultro porrigerent, objicerent: itidemque ceteris armis depoſitis, alii vitam & incolumitatem voce geſtuque lamentabili deprecarentur, alii quacumque via poſſent, in ſilvas ac ſaltus aufugerent, ipſiſque ſe paludibus immergerent: ubi cum moribundi, quod viribus exhauſtis, ulterius pergere non poſſent, opem hoſtis implorarent, a noſtris miſeratione tantæ calamitatis ipſorum commotis, plures erepti ſervatique fuerunt. In conflictu Machmutes Sangiacus Quinqueccleſienſis, filius Alis baſſæ, prælio navali ad Cuzzolaros occiſi, de quo ſupra dictum, quique captivus a morte patris Romam perductus fuerat, noſtrorum in poteſtatem venit. Mohazienſis, Sinan begus, paluſtris loci tranſjiciendi ſpe, adacto calcaribus equo, dum defixus hæreret in uligine; ſclopeti per frontem mediam petitus ictu, occubuit. Saſuarenſis baſſa, quo nomine dignitatis illuſtrioris Zigetanus adpellari ſe vult, una cum bego Copanenſi Chaſane, fuga ſe ſubduxit e prælio, quum res ſuas jam deſperatas cerneret. Copanenſis prima poſt pugnam nocte, quodam in ſaltu oberrans, cum aliis captus fuit. Zigetanus ſeptimo tandem die pedes Breſenzam, fame atque animi dolore confectus, evaſit. Capti ex hoſtibus fere CIↃCCC. de quorum numero multi graviſſime vulnerati, poſt exſpirarunt. Cæſi tam in ipſo prælio, quam deinceps, & in paludibus ac ſilvis exſtincti, multo plures, & ad duo fere millia. Capita cæſorum CCCC. pro more militari eorum limitum, cum DC. vivis, Caniſam dumtaxat relata. Potiti præterea noſtri CIↃ. ac IↃ. & amplius Turcorum equis. Erant noſtrorum pedites CIↃIↃ. equites IↃ. ex quibus deſiderati dumtaxat undecim: nonnulli, ſed pauci tamen, vulnerati. Præda, cum captivis Chriſtianis, recepta. Non deſiere noſtri, juvantibus etiam agricolis, ad aliquot dies fuga dilapſos indagine quadam, velut in ferarum venatu fieri ſolet, cingere: quorum quidem non exiguus numerus, vel inveſtigantium ſtudio repertus, vel ſua ſponte, quod omnem evadendi ſpem ſibi præciſam conſpiceret, nihil profuturas deſerens latebras, in poteſtatem venit.

Et hactenus, in hoc quidem tempore, Turcicos Annales, adjecta rerum XXXVII. propemodum annis geſtarum expoſitione, continuare voluimus. De quo ſane labore noſtro, cuicuimodi ſit, judicium lectoris humani, candidi, & intelligentis minime reformidamus. Ceteros vel improbitatis & malitiæ, vel ignorationis morbo cæcutientes, *Manguri unius æſtimamus omnes*.

Veritati quidem certe ſtuduimus, qua, velut anima ſua, ſi careat hiſtoria, mox in fumos abeat, neceſſe eſt. Teſtes idoneos, & auctores fide dignos habeo, quum magnificum & ampliſſimum virum, Bartholomæum Pezzenum, Cæſareæ Majeſtatis conſiliarium, nuper ad Portam Oſmanicam miſſum cum ordinarii legati munere: tum etiam viros nobiles & egregios, Paulum Roſam, Ungarum, beate non ita dudum Conſtantinopoli mortuum, Nicolaum Haunoldum Uratislavienſem, Hieronymum Arconatum Leontorinum: qui Conſtantinopoli, quum iſtic ipſe peregrinarer, in auguſtalibus ſcriniis ſecretioribus militabant. Horum conſuetudine cottidiana, planeque ſincera, qui virorum optimorum candor eſt, multa me percepiſſe de Turcicis rebus, ingenue fateor. Nec prætereundus ſilentio Matthias Pharenſis, Rudolphi Cæſaris noſtri ad Portam Oſmanicam Dragomanus vel interpres: ex cujus narratione pleraque de hoc decennali adverſus fortiſſimam, vereque victricem hactenus gentem Perſicam bello geſtis plene cognovimus. Quod ſi viſum Deo fuerit, diu- *pag. 387.*
tius hanc nobis prorogare vitam; dabimus abſolutam aliquando hiſtoriam Conſtantinopolitanam, qua res inde uſque ab urbe condita, tam a Romanis, Græcis, Flandris Imperatoribus, quam a Sultanis Muſulmanorum geſtæ, ſerie perpetua contextæ legentur.

Supplementi Annalium Finis.

PRIN-

PRINCIPES MACHANENSES,

CONTINUA SUCCESSIONIS SERIE,

CUM OSMANIDARUM GENEALOGIA,

qui ab eis originem ducunt.

LECRAC

CUTLUDZEC

CARA Chan.

OGUZ.

GIOKELP, vel KUKELP.

VERSAJOB.

TOCTEMUR.

CIAC Aga.

BAKI Aga.

BAISUNGER.

OICULUC.

BAINDER.

CUSUL buga.

CABI ELP.

SOLEIMAN Scach.

SUNGURSENGI, ERTUCUL, GUNDOGDI.

GUNDUS, qui & Gundus Elp. — SARIGATI, qui & Aidogdi. — I. OSMAN Gasi, regnavit annis 29.

AGDEMUR. — II. URCHAN Gasi, an. 32. — ALI bassa.

SOLEIMAN bassa, Gerlensis & Bolensis sangiacus, mortuus duobus ante Patrem mensibus. — III. Sultan MURAT Chan Gasi, an. 32.

SIAUS Zelebi, cæcatus a patre. — IV. BAJASIT Gilderun Chan, annis 14. — JACUP Zelebi, strangulatus jubente Bajasite fratre.

DAUT Zelebi, exsul apud Ungaros.

*ORTHOBULES, cujus annal. Turc. nullam mentionē faciunt, sed Græci tantum.

V. EMIR SOLEIMAN. annis 7. exutus a Musa fratre.

MUSTAPHA Zelebi, cæsus a Musa fratre.

ISA Zelebi, occisus a Miriano.

VI. MUSA regnavit annis 3 1/2 occisus a Muchamete fratre.

VII. Sultan MUCHET Chan, annis 8.

CASAN Zelebi, obsidis missus Constantinopolim a fratre Soleimane.

N. filia missa loco Constantinopolim cum fratre Casane.

* DUSME MUSTAPHA, se cæsum prælio Temiriano Bajasitis filium Mustapham mentiebatur. De Imperio cum Murate II. dimicavit annis tribus. Tandem captus, Muratis II. jussu de muri pinnis Hadrianopoli suspenditur.

*ZICHES, quem Turci, sicut & patrem non adgnoscunt. *Vide Notas nostras numero 59.*

URCHAN Zelebi, profugit a patre Constantinopolim.

N. filia, quæ & ipsa Constantinop. profugit.

VIII. Sultan MURAT Chan II. an. 31.

MUSTAPHA Zelebi, Nicææ necatus a fratre.

ALADIN Zelebi, ante patrem mortuus Amasiæ.

IX. Sultan MUCHEMET Chan II. an. 30.

N. Zelebi, natus ex Ivendiaris begi filia, nominatus a baptismo Calixtus Osmanides.

MUSTAPHA, Caramaniæ begus ante patrem mortuus.

X. Sultan BAJASIT Chan II. an. 33. veneno sublatus a Selime filio.

ZEMI, qui Gemes, Italica pronuntiatione, pulsus a fratre moritur exul in Italia.

SINAN Scach, Caramaniæ begus, ante patrem moritur.

ALEM Scach, qui & Allama Scach; ante patrem, missus ad fines Persicos, moritur.

ACHMET Amasiæ præfectus, occisus a Selime.

MUCHEMET Magnesiæ præfectus, a patre veneno necatus.

CORCUT primum Castamonæ, post Magnesiæ præfectus, occisus a Selime germano fratre.

XI. Sultan SELIM Chan, regnavit ann. 8. mens. 8. diebus 8.

N. filius Zemis, factus Christianus, Rhodi vixit. Ea vero capta, cōstans in religione Christiana interfectus est a Sultano Soleimane.

MUCHEMET Zelebi, strangulatus Sultani Selimis patrui Prusæ.

ALADIN Zelebi, strangulatus jussu fratre.

URCHAN Zelebi.

MURAT Zelebi, Ismāilem Sophinum Persam, cujus filiā Ægyptiduxit uxorem.

ALADIN Zelebi, profugit ad Sultasnū Ægypti, mortuus exul.

N. Zelebi, N. Zelebi, N. Zelebi, cum patruelibus necati Prusæ, jussu Selimis.

XII. Sultan SOLEIMAN Chan II. annis 47.

N. & N. filii N. & N. filiæ, necati cū patre.

N. & N. filiæ, abductæ Costantinopolim.

MUSTAPHA necatus in conspectu patris a mutis.

MURAT Zelebi, necatus avi jussu post patrem.

MUCHEMET Amasiæ mortuus ante patrem, cui carissimus erat, anno Christiano 1544.

XIII. Sultan SELIM Chan II. annis 8.

BAJASIT, victus a Selime fratre, fugit ad Persas, ubi strangulatus est cum quatuor filiis.

ZIANGIR gibbosus, Mustapha fratre necato, seipsum interfecit.

CHAMERIA, Rustemis bascato, seipsum inter. sæ conjux.

OMER, MURAT, SELIM, MUCHEMET.

XIV. Sultan MURAT Chan III. regnare cepit sub principium anni Christ. 1575.

MUCHEMET, post circumcisionem ablegatus Magnesiam, ibidem adhuc degit.

SELIM. jamdudum mortuus.

MUCHEMET, ALADIN, ZIANGIR, ABDALLA, SOLEIMAN. Hos quinque fratres suos Sultanus Murates in ipsis auspiciis Imperii, se præsente strangulari jussit.

JOANNIS LEUNCLAVII
PANDECTES
HISTORIÆ TURCICÆ,
LIBER SINGULARIS,
ad illustrandos Annales.

De Genealogia Sultanorum, Osmanidarum, tum etiam, quid Scach, Gasi, Zelebi, Emir.

ANTE omnia lectori duximus depingendam heic seriem principum Machanensium, a quibus Osmanidas ortos, annales hi Turcici tradunt: cum arbore, quam vocant Genealogica Sultanorum, inde usque ab Osmane primo, ad Muratem hunc tertium, ejusque filium Muchemetem. In hac autem genealogia retinui nomina barbara simpliciter, uti pronuntiantur a Turcis: quibus tamen in explicatione Annalium eam dare formam libuit, quam Græcis probari video. Obiter etiam lector animadvertat, Uguzem vel Oguzē heic quarto loco poni, a quo familiam hanc Oguziam Turci dictam ajunt, quam Laonicus Chalcocondyles, Latine Galliceque non magna cum interpretum laude publicatus, adpellat tribum Oguziam: viderique apud Laonicum, Oguzalpem (licet confusis temporum rationibus) eumdem esse, qui Oguzes Turcis vocatur. Oguzalpes enim dicitur, velut Oguz Elp, id est, Oguzes Elpius, vel familia natus Elpia, cujus in annalibus mentio fit in vita Sultani Muratis II, anno Mahumetano DCCCXLVIIII. sive Christiano 1444. quæque videtur eadem esse cum Oguzia. Præterea Giokelpem nos vocamus, sequuti Gauderium, linguæ Turcicæ Cæsareum interpretem, qui Turcis est aliorum pronuntiatione Kukelpes vel Gukelpes. Sic apud Vincentium Belvacensem corrupte legitur quidam Kiocay, pro Kioc Chan, pronuntiando vocem Kioc unica tantum syllaba, qui alibi Gog Chan dicitur: ut etiam Gukelp, & Gog Elp, pro eodem accipiatur. quod nomen indicandum putavi, propter adpellationem Gentis, quæ sacris in litteris exstat. Scachi autem adpellatio, quæ tribuitur Soleimani, Ertuculis, patri, vel regum, vel magnorum est principum, præsertim apud Persas: sicut apud Hispanos Doni vocabulum in usu est. Apud Jacobum Fontanum Tsaccus nomen est, quod vix adgnoverit aliquis idem esse cum Scacho. Nec recens hoc esse Scachi vocabulum, vel ex eo paret, quod apud Aythonum hæc decimo quinto capite verba, licet corrupte, legantur: Postmodum quidam rex Persarum, nomine Cossoraffath, fuit primus ausus Romanorum imperio rebellare, ac se fecit imperatorem Asiæ nominari. Quippe vox illa Cossoraffath mutanda prorsus in Chosroas Sach, quod Chosroas Scach, id est, rex Chosroes, enuntiandum. Obiter hoc indicare propterea libuit, quod insignis historicus Reineccius, auctor editionis Aythoni postremæ, de Chossoraffath putaverit Artaxerxem faciundum: qui tamen Agathiæ nostro non Artaxerxes est, sed Artaxares, uti Byzarus quoque noster, V. C. ex observationibus nostris adnotavit. Rursus alibi apud eumdem Aythonum Soliman Sa, non est Soliman bassa, sicut in Adpendice sua Reineccius opinatus est, sed Soliman Scach. Ertucul & Ertucrul (diversa namque scriptura reperitur) a Turcis dicitur, quem Laonicus Ortogulem vocat, Osmanis patrem. Et Osmanem hunc dico, non Otmanem, vel Otomanum; itemque non Otmanidas, sed Osmanidas: quod ita postulet Arabicæ Turcicæque linguæ pronuntiandæ ratio, cui Græca prolatio nominis, per Thita litteram scripti, non adversatur: quando istæc littera non Latinæ T vel TH respondet, sed ex usu Græcorum, gemino potius S, cum sibilo quodam expresso. Sic enim Assmanem pronuntiavit Chalcocondyles, non Athmanem. Nec aliud hoc Osmanis illius est nomen, quam Osmanis bassæ, qui ante biennium bello Persico periit. Ortelium sane miror Osmanem, quem Ottomanum vocat, Zichi filium facere, tam Græcis, quam Turcis repugnantibus. Gunduselpis nomen, qui & Gundus a Turcis vocatur, idem prorsus est cum Duzalpe Laonici, per aphæresim, quam vocant, detractionemque primarum litterarum. Et in margine Latini Laonici adscriptum legitur hujus Duzalpis nomen aliud ex alio libro, Judisalpes: quod ad Gunduselpem vel Junduselpem, propius accedit. Errat autem in his Laonicus, quod Duzalpem ponit primum in hac familia, qui Gundus & Gunduselp, Ertuculis filius: quod Oguzalpem Duzalpis facit filium, qui ab hoc decimo tertio gradu est inter ascendentes: quod Orthogulem Oguzalpis filium, Duzalpis nepotem statuit, quum duodecimo gradu absit ab Oguze, qui est inter ascendentes, & Gunduselpis seu Duzalpis fuerit pater. Osman a morte patris annos triginta novem Mahumetanus ex annalium auctoritate vixit, sed viginti novem tantum imperasse scribitur: quod primis decem annis principatum adquisiverit, & constituerit. Sultani nomen huic ab annalium auctore non tribuitur, sed Murati primum nepoti, & abnepoti deinde Muchemeti: quod de hoc Muchemete Theodorus etiam Spanduginus adnotavit. Gazi vero cognomen Osmani datur, sicut & Urchani filio, Muratique nepoti, quod strenuum magnanimumque militem significat. In Urchane (sic enim scribendum) notanda cum Ali bassa fratre concordia, quum omnes alii, quorum de rebus Turcicis exstant scripta, dicant ab Urchane principatus initio sublatos fuisse de medio fratres duos: aperte reclamantibus hisce Turcicis annalibus, qui primum a Bajasite Gilderune Chane parricidium, regni causa commissum fuisse, necato Jacupe Zelebi fratre, docent. Zelebis nomen, quod nobilem significat, a Turcis arbitror usurpatum, ad imitationem Romanorum & Græcorum, quorum hi filios imperatorum natu minores Nobilissimos vocabant, illi Novellissimos, voce nonnihil corrupta, sicut patet ex historiis, inscriptionibus, nummismatibus antiquis, & Fastis. Unicam tantum hoc loco lubet inscriptionem, fidei causa, licet in re manifesta, ponere, tum quod pro se vetus, jam nova sit, hoc est, recens primum inventa: tum quod antiquitatem nobilis urbis Austriæ Viennensis, quondam seu Vindobonæ,

Edit. Paris. pag. 390.

ſeu Vindonianæ, quod magis probamus, inſigniter illuſtret. Eam magnifici equitis DN. HIERONYMI BECKA LEOPOLDSTORF, Cæſar. Majeſtatis Cameræ aulicæ conſiliarii, ſtudio liberali debemus: qui columnæ fragmentum veteris, quæ integra Milliarium Romanum fuit, in vinea quadam, haud procul a Sancti Marci noſocomio, ad unum a Vienna lapidem, repertum quum intelligeret: operam dedit, ut domum ſuam deportatum, poſteritati conſervaretur. Ejus inſcriptionis hæc verba ſunt, litteris expreſſa nobis familiaribus. Nam ductus earum, quales in archetypo conſpiciuntur, hoc quidem tempore dare non potuimus.

IMP CÆS
P LICINIO CORNEL
VALERIANO NOBILISS.
CES. PRINCIPI
IVV. NTVTIS VA.
ET PONTES VETVSTA
CONLAPSA RESTI
A VIND. MP
II.

Intelligitur autem nomine Nobiliſſimi, juventutiſque principis, minor natu frater Gallieni Auguſti. Sic igitur & Turci Zelebes ſuos dixere, quamquam in annalibus his animadvertere liceat, Muchemetis ſecundi, & ſucceſſorum filios non amplius Zelebes, ſed Sultanos cepiſſe nominari. Cæterum eſſe Turcos veluti ſimias quaſdam Romanorum Græcorumve, quibus ſucceſſerunt, pluribus in rebus animadvertimus: in titulis, officiis militaribus, provinciarum præfecturis, legibus, & univerſo imperio conſtituendo. Jam quod Bajaſitis Gilderunis ſive Lælapis filios adtinet, in eis recenſendis auctorum magna diverſitas eſt. Turci primogenitum faciunt Emirem Soleimanem, quos equidem ſequor. Et Soleimanes hic dictus fuit Emir, auctoritatis majoris cauſa. Nam Emires adpellati ſunt præſides & propagatores imperii Mahumetis, quaſi ſuperiores: (Gulielmus Tyrius ſatrapas ſeu principes majores interpretatur) quos Græci Amires & Amirades vocarunt, de quibus non recte vel Ameres, vel Amerades, vel Admiratos, vel Admirales, vel Admiraldos fecere Belvacenſis, & interpres Cedrini, & alii. Nec hodieque nomen hoc aſpernantur ipſi Turcorum Sultani. Laonicus vero poſt Jeſum ſuum majorem, quem ſimpliciter Iſam Turci vocant (quod nomen etiam propius imitatus eſt Laonicus libro ſexto, quum Jeſſen Brenezis filius, quem alibi Jeſum vocat, ſcribit.) quemdam Mulſumanem nomine ponit. Idem facit primogenitum Orthobulem, a patre Sebaſtiæ præfectum, & ibidem ab hoſtibus urbe capta cæſum. Turcici vero annales expreſſe tradunt, Sebaſtiam Emiri Soleimani filio natu maximo, a patre datam fuiſſe: qui tamen a Temire capta Sebaſtia, non fuerit interfectus. Plura de his allaturi deinceps in medium ſumus, ad numerum notarum 59. & 67.

Edit. Pariſ. pag. 391.

Tertii quidem Cyriſcebelim patris Bajaſitis ſucceſſorem faciunt, cujus nomen nec in Turcicis commentariis, nec apud Laonicum reperitur, & fictitium plane videtur. Eum dicunt a Temire fuiſſe captum, ſed e cuſtodia tamen evaſiſſe. Laonicus autem ſcripſit, prælio Temiriano captum fuiſſe Moſem, qui videretur reliquis præſtantior robore. Proinde Temir eum circumduxit, & ſecum in caſtris habuit, victum miniſtrans. Poſtea Laonicus hæc ſubjicit: Temir Cheriam properavit, Bajaſitem & filium ejus ſecum vehens, cujus parvum reſpectum egit. proinde in patriam regionem fuga evaſit. Denique tertio repetit Laonicus initio quarti libri, Moſem dimiſſum a rege Temire, mari ad regionem patriam rediiſſe. Similis eſt confuſio in minorum natu Bajaſitis filiorum mentione. Nam Laonicus & Jeſum minorem commemorat, qui nuſquam in annalibus Turcicis reperitur, & ultimo inter omnes loco ponit Muſtapham reſpiciens (ut arbitror) ad illum Muſtapham, cui Duſmis cognomen a Turcis datur, quique Bajaſitis ſe filium mentiebatur. Atqui diſerte Turci tradunt, minimum natu fuiſſe Caſanem Zelebim, qui tempore calamitatis paternæ fuerit adhuc ætate tenera; narrantque deinceps ab Emire Soleimane fratrem hunc natu minimum, Caſanem Zelebim, fuiſſe Conſtantinopolim miſſum, ut obſidis loco ibidem eſſet. Laonicus etiam alicubi Jeſum minorem, facit minimum natu, & Conſtantinopoli baptiſſatum ait: de quo ſane vero fit ſimile, Jeſum minorem Laonici, eſſe illum ipſum natu minimum Bajaſitis filium, quem annales Turcici Caſanem Zelebim vocant. Error Sanſovini duplex Oſmanidarum in arbore, quo Sultanos jam ſuperſtites a Cyriſcelebi propagat, & Bajaſitis ex Cyriſcelebi nepotem facit Muchemetem primum, tam manifeſtus eſt, nullius ut refutationis indigeat. Alis vero, qui Conſtantinopolim & ipſe profugerit, nulla Turcicis in annalibus mentio. Repoſuimus etiam ſuo loco germanum illum, & natalibus opera noſtra nunc reſtitutum, Bajaſitis filium, Muſtapham Zelebim: qui ut Temiriano prælio, ſic etiam hactenus ex Oſmanidarum ſtemmate, haud ſcio quo fatali caſu excluſus, periit: locum ejus invadente Muſtapha, ſuppoſiticio, Bajaſitis filio, quem Annales hi Duſmis adpellant cognomento De Sauze juſſu patris excæcato, nullum in annalibus verbum. Nomen Sauzis illud eſt, quod Soleimanes hodierno veziri azemi adhuc puero dediſſe fertur. Siaus enim baſſa vocatur, cujus ſupra quoque aliquoties in ſupplemento annalium noſtro facta mentio. Quod autem Sauzi a Reineccio Taures filius attribuitur, qui exul in Ungaria vixerit: & quod idem dat Muſtaphæ ſuppoſiticio filium Davidem, ex auctoritate Joannis Baſilii Heroldi, qui & ipſe diu exſularit apud Ungaros: errore quodam factum, ex vitioſa ſcriptura, & Heroldi allucinatione, profecto. Non enim Taures apud Chalcocondylem legi debet, ſed Tautes, tribus ſyllabis, quod nomen eſt Taut vel Daut, quemadmodum noſtris in annalibus Daut baſſa legitur, ſub imperio Bajaſitis ſecundi. Et Turcis David dicitur, qui David Hebræis. Hic ergo Tautes verus eſto Sauzis filius, alter autem Duſmis Muſtaphæ filius David, ceu commenticius, expungitor. Perperam deinde traditur a noſtris, Iſam ſive Joſuam, ſive Jeſum majorem, a Muſulmane, qui Turcis eſt Emir Soleiman, occiſum: quum ejus necis culpam Turcorum annales in Muſam, ſive Moſem, fratrem alium, derivent. Volunt etiam noſtri, quos Reineccius in Oſmanidarum ſtemmate ſequitur, Muchemetem ſecundum fuiſſe natum ex Irene, Georgii Bulcovizii, Serviorum Deſpotæ, filia. Falſum hoc eſſe, manifeſto paret ex annalibus hiſce noſtris, & annorum ſupputatione. Natus enim fuit Muchemetes anno Turcico DCCCXXXIII. Murates autem duxit Irenen quinque poſt annis, Mahumetano ſcilicet DCCCXXXVIII. Non ergo potuit Irenes eſſe filius Muchemetes. Præterea non potuiſſet ex Irene natus initio regni plures ætatis annos habere, quam ſexdecim; quum tamen conſtet, imperare cepiſſe natum viginti unum plus minus annos. Nec Irenen fuiſſe dictam Georgii Deſpotæ filiam, ſed Mariam, oſtendemus infra, numero 96. quem locum lector cum hoc conjungat. Quem porro Sponderbejum, nobilem in Panderatia Satrapam ex Ænea Silvio vocat Reineccius, patrem ſecundæ Muratis ſecundi conjugis, Spenderem dictum legimus in edito Laonico: quod nomen idem eſt cum Sphendere, quem Iſvendiarem Turci adpellant. Quippe ſolent iis nominibus, quæ a gemina conſonante incipiunt, litteram I, vel V Gallicum præponere: verbi gratia, quum pro Scendere dicunt Iſchender, pro Scodra, Iſcodara; pro Scopia, Uſcopia. Frequens vero in annalibus hiſce mentio

pag. 392.

fit Iſvendiaris, quod cognomentum principibus illis datur, quorum erat ad Pontum Euxinum ditio, in ipſa Ponto provincia, vicinaque Paphlagonia. Chalcocondyles quemdam ex eis nominat Iſmailem, Sinopæ principem, & alibi principem Sinopæ & Caſtamonis, amicum & ſocium Moſis. In noſtris autem annalibus hiſce legitur, Iſvendari Temirem Chanem vel dediſſe, vel ademtas a Bajaſite reſtituiſſe, Caſtamonam, Congerim, Calazugen. Idem narratur hoſpitio Muſam excepiſſe, clamque ſecum habuiſſe, quum ab Emire Soleimane fratre bello peteretur. Notanda quoque verba Laonici, quum ait: Scenderis, qui Sinopen regebat, fuiſſe filium Iſmailem. Quippe legendum puto Spenderis, non Scenderis: licet mihi nomen Scenderis non ſit ignotum. Panderatiæ ſatrapiam quod attinet, eſt ad Pontum Euxinum civitas, in Ponto provincia, quæ hodie Penderachi dicitur; eo poſita ſitu, veteris ut Heracliæ Ponticæ locum occupaſſe videatur. Ab hac ſi dicti non ſunt Sphenderes, Iſvendiareſve begi, quos alii Spender aut Sponderbejos vocarunt, ſaltim Spenderes, oppido regionique nomen dedere. De his & alia leges infra, numero 13. Nunc ad Oſmanidarum genealogiam ut redeamus, equidem non abs re dubito, an duos ex illius Sphenderis filia Murates ſuſceperit filios. Laonicus certe dumtaxat unius mentionem facit, quem Cambrinius adpellat Galapinum, a cognomento potius, quam nomine proprio. Nam Calapinus vocabulum corruptum eſt ex Zelebi, de cujus ſignificato ſupra monuimus. Alii Chialapum dixere, quod ex eodem Zelebi factum paret. Major aliorum opinione, qui duos faciunt, Turſines ætatis menſe decimo octavo necatus (ut ajunt) a Muchemete ſecundo, nomen habet inſolens, & incognitum Oſmanidarum familiæ. Per me tamen de his, ut quilibet arbitratu ſuo ſtatuat, licet. Similius etiam vero, ſiquidem omnino fuere duo fratres. Muratis ex Sphenderina filii unus poſt alterum tam brevi temporis intervallo nati; puerum natu majorem octodecim menſium deportatum fuiſſe Conſtantinopolim & Venetias, ut ſervaretur, quod Gaifræo placet: quam ſex menſium infantem, quod Reineccio. Cæterum inter Bajaſitis ſecundi liberos, nec Alim Caphæ ſatrapam, nec Muratem ſatrapam Trapezuntis poſui: tum quod Menavinus, teſtis oculatus, horum non meminerit: tum etiam, quod Trapezuntis præfecturam Selimem obtinuiſſe, noſtris ex annalibus, & ipſo Menavino conſtet, indeque Capham tranſmiſiſſe, quum de occupando imperio cogitaret: quo ſe non contuliſſet, ſi fuiſſet iſtic Alis frater, conatibus haud dubie Selimis obſtiturus, qui aliorum fratrum impedimenta metuens, hoc ipſum iter arripuerat, Aſiatico magis compendiario, minuſque difficili, relicto. Zemi fuiſſe filium, tradit etiam Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ, qui multis in Græcia tunc & Aſia geſtis rebus interfuit. Fortunam hujus, & liberorum, memoriæ prodidit Spanduginus, ſed nomina non expoſuit. Vide quæ infra notabimus, capite 155. Sultanum Soleimanem, Selimis filium, ſecundum voco, non reſpectu Soleimanis, Urchanis filii, qui non Sultanus, ſed ſangiacus dumtaxat fuit, nec patri ſuccedere potuit, quum ante patrem ſit mortuus: ſed ratione illius Emiris Soleimanis, Bajaſitis Gilderunis filii, Sultanorum in ordine quinti, quem perperam alii Mulſumanem vocant. Denique monitum lectorem volo, me hac in genealogia notaſſe Sultanorum annos, quibus imperarint, Mahumetanos: qui quidem ad annos Chriſtianos qua ratione redigi debeant, paullo poſt expoſituri ſumus. Cætera hujus genealogiæ, prolixioris explicationis haud egent. Unum dumtaxat hoc addo, liquere de hac ſerie Sultanorum Oſmanidarum, hactenus regnaſſe Sultanos duodecim, linea directa, filiis in patrum loca ſuccedentibus: duos vero, videlicet Emirem Soleimanem, & Muſam Zelebim, ex traverſo irrepſiſſe, nullis in imperio poſt ſe relictis liberis: quod vaticinii cujuſdam antiqui cauſa diſſimulare non debui, cujus exitum fortaſſe tandem aliquando videbimus.

De origine Sultanorum Turcicorum.

Equidem nihil hactenus inveni memoriæ proditum aut plenius, aut verius, aut ſaltem ſimilius, de origine Sultanorum Oſmanidarum, quam quod heic in annalibus legitur. Facere tamen non poſſum, quin lectoris cauſa, cognoſcendi res Turcicas ſtudioſi, quædam hoc loco ſubjiciam, a Theodoro Spandugino Cantacuzeno tradita. Narrat is, ſe quanta maxima potuerit diligentia conquiſiviſſe ſcriptores rerum Turcicarum, qui originem Oſmanicæ familiæ retulerint in litteras, deque his tandem intellexiſſe: principium hujus exſtitiſſe quibuſdam ab armentariis, natione Tataris, ex poſteritate cujuſdam Oguzis. Multas enim Tatarorum familias id temporis, quum Sultanus Aladines, Iconii princeps, rerum in Aſia minore potiretur, veniſſe quæſitum ſedes ſub Aladinis imperio: quas inter & iſta fuerit. Aladines autem gravia bella gerebat, inquit, adverſus imperatorem Conſtantinopolitanum, qui erat ex familia Comnena. In hiſce bellis accidit, ut quidam eques, natione Græcus, vir magnanimus & bellicoſus, in omnibus duellis contra quoſvis ſuperior evaderet: atque inter alios etiam quemdam in primis Sultano Aladini carum, prælio ſingulari victum, occideret. Aladines magno cum animi dolore converſus ad ſuos: Quis veſtrum, ait, congredi cum hoc auſit Chriſtiano, qui tot hactenus ex meis, & nunc præſertim vel maxime familiarem hunc mihi de medio ſuſtulit? Quum autem propter illius Græci virtutem, fortiaque facinora, territis omnibus, nemo cum hoc dimicaturus certamine ſingulari prodiret: tandem armentarius quidam ex poſteris Oguzis, quem nemo ſcriptorum Turcicorum alio quam Delis nomine, propterea quod ſtulte temerarius, & infimæ conditionis homo fuerit, adpellat; Aladinis in conſpectum veniens, vindicaturum ſe profiterur injurias ab illo Chriſtiano tot viris fortibus illatas. Quibus auditis, mirum ſibi videri dixit Aladines, ex ſuis tot militaribus viris reperiri neminem, qui ſua cauſa tot neci datas animas ulciſci vellet, præter unum hunc ſtultum hominem. Is vero iterum: Obſecro te princeps, inquit, ut pace tua cum hoc mihi Chriſtiano pugnare liceat. Quippe ſi maxime moriar, exiguam ipſe jacturam facies, amiſſo dumtaxat homine ſtulto. His dictis, impetrata pugnandi licentia, quamvis ægre permoveri ſe pateretur Aladines, ut ei cum altero congrediundi poteſtatem faceret: prodit in hoſtem, manibuſque cum eo conſertis, ſtrenue dimicando victoriam tandem adipiſcitur. Aladines, ut hominis virtutem aliquo præmio remuneraretur, ei villam Otomanzicam dono dedit: a qua nomen Otomanorum, Delis hujus poſteri ſumſere. Quum enim per eam, quam diximus, victoriam nominis ſui famam longe lateque propagaſſet: non ipſe tantummodo, verumetiam complures alii, quos e Tataria veniſſe memoravimus, habitatum in Otomanzico pago ſe contulerunt. Quippe volebat res iſtic ſuas cum aliis ſibi communes eſſe: qua de cauſa nullo prope negotio perfecit, ut eo ſponte ſua magnus hominum concurreret numerus, ipſeque pagus incrementum non exiguum caperet. Et quia Chriſtianorum in iis locis excidium, a ſuis profecturum poſteris, prævidebat: etiam durantibus induciis excurſiones in pagos Chriſtianorum faciebat, eoſque direptos ferro & igni depopulabatur. Primus ex his pagis Dimbos adpellabatur, quod nomen lingua Turcica fidei mutationem ſignificat, quam revera ſucceſſores ipſius introduxerunt. Aladines intellectis hiſce Delis rapinis, miſit ex ſuis, qui eum arceſſeret. Nam ægre ferebat, hæc ab eo pacis & induciarum tempore committi. Delis ab illo domi

Edit. Pariſ. pag. 393.

ſuæ quæſitus, forte tunc aberat, excurſioni novæ intentus, qua pagum occupavit, qui Sar dicitur. In itinere, quo domum cum præda revertebatur, a ſuis ei ſignificatum fuit, Aladinem moleſte ferre, quod per inducias ab eo Dimbos, aliique pagi capti fuiſſent: ideoque miſiſſe, qui coram Aladine Delim juberet comparere. Delis hoc cognito, mox ſecum ſtatuit prius, quam cum præda domum rediret, Aladini ſe ſiſtere: quo ſuam illi demonſtraret obedientiam. Id conſpicatus Aladines, culpam Deli condonavit ea lege, ne deinceps vicinis moleſtus eſſet: ac retinere ſibi mancipia juſſit, e Sari pago rapta: cujus a pagi nomine derivata creditur ab aliquibus deinceps Genizarorum adpellatio, quæ Turcica lingua juvenes e Sari pago ſignificet. Præter iſta, nihil ait Spanduginus extare de hoc Deli memoratu dignum: niſi quod hiſtorici Turcorum tradant, eum Sultani Aladinis juſſu veneno ſublatum fuiſſe: nec ab illo tempore de hac familia quidquam recitari poſſe, quod operæpretium ſit: donec tandem primus Turcorum Sultanus Oſman in iis locis principatum conſtituere cœperit. Hæc prima de Oſmanidarum origine Spandugini narratio eſt, cujus fides penes auctorem eſto. Deinde ſubjicit Sultanum Muchemetem, qui Conſtantinopolim cepit, nullo modo umquam admittere voluiſſe narrationes illorum, qui familiam Oſmanidarum a Tataris armentariis ortam traderent: quum ipſe referret originem ejus ad Comnenos imperatores Conſtantinopolitanos. Ajebat enim, in iis bellis, quæ geſta fuerint inter imperatorem Comnenum, & Sultanum Aladinem, quemdam magnæ nobilitatis ac virtutis virum ab occidente ſe contuliſſe ad Comnenum, ut ei militando ſubſidium ferret. Eum prælio quodam in hoſtem fortiſſime dimicantem, confoſſum ab hoſtibus equum amiſiſſe. Tum imperatorem Comnenum fratris ſui filio, cui nomen eſſet Iſacius, mandaſſe: ut ex equo deſcendens, eum viro illi forti traderet. Qua quidem re facta Iſacius inſignem ſibi ratus injuriam, deſperabundus ad Sultanum Aladinem ſe contulerit, ac rejecta deſertaque fide Chriſtiana, Mahumetanam religionem amplexus fuerit. Hinc Aladinem ei filiam ſuam dediſſe uxorem, dotiſque nomine multa prædia cum pagis adſignaſſe: quos inter etiam Otmanzica fuerit. Adeoque ſtatuebat Sultanus Muchemetes, ab hoc Iſacio Sultanum Oſmanem, qui pater & auctor eſt ſtirpis Oſmanidarum, originem duxiſſe. Hactenus a Spandugino tradita duximus commemoranda, de quibus integrum lectori judicium relinquimus. Sane reperitur apud Græcos hiſtoricos, ac præſertim apud Nicetam Choniatem, mentio Comneni apoſtatæ, qui tamen non Iſacii, ſed Joannis nomen habuerit. Quippe quum Joannes Comnenus imperator, quem Calojoannem non forma, ſed bonitate vocabant, in obſidione Neocæſariæ diutius hæreret: Joannes, Iſacii Sebaſtocratoris, fratris ejus filius, tali quadam ab imperatore patruo irritatus injuria, qualem Spanduginus expoſuit, fœde transfugit ad Sultanum Iconienſem, ſimulque muſulmaniſſavit. Hanc fortaſſis ad hiſtoriam vel Spanduginus, vel Muchemetes reſpexerit. Ac Muchemeti quidem, longe omnium mortalium ambitioſiſſimo, natales majorum obſcuros diſplicuiſſe, non mirum eſt: ideoque facile crediderim, ab eo quæſitam fuiſſe de induſtria quamdam ſuorum ab origine magis illuſtri commendationem. Hoc tamen minime ſilentio prætereundum, Turcos, auctorum bonorum conſenſu, non e Tataria, ſed Perſia, pulſos a Tataris, in Aſiam minorem commigraſſe. Qua de cauſa Græciæ Prætor meus necdum editus, qui Conſtantinopoleos a Flandris captæ, hiſtoriam ſexaginta plus minus annorum deſcripſit, Sultanos Muſulmanorum Iconienſes, Aladinis poſteros, Azatinem & Jathatines duos, Perſarchas adpellat, quod e Perſia profectis in ea minoris Aſiæ loca populis cum imperio præeſſent. Idem obſervare licet, ab aliis etiam fieri Græcis hiſtoricis. An autem ex Tatarorum regionibus, & quibus temporibus, in Perſiam commigrarint: heic exponi non eſt neceſſe, ne nimis excreſcat commentatio.

Edit. Pariſ. pag. 394.

Ajem, Padiſcach, Sultan.

Quod Oguziorum familia ſucceſſione perpetua rerum apud Parthos potita fuiſſe dicitur, id his fere verbis in archetypo Turcico legitur: De ſtirpe in ſtirpem fuere Padiſchachler in Ajem. Quæ verba ut intelligantur, ſciendum; a Turcis Ajem Vilaget, vel Ajem Memleket, vocari regionem vel regnum Perſarum ac Parthorum: Padiſchachler autem numero multitudinis, a ſingulari Padiſchach, eſſe ſupremos principes ſive Scachos, de qua voce paulo ante dictum. Rectius enim Padiſchach interpreteris Pantocratora, velut habentem univerſum imperium, regemque regum: quam ſi vocem Sultani ſic explices, quod Cedrinus fecit. Etenim qui Turcis Sultanus eſt, Græcis hodieque vocem hanc lingua ſua reddentibus, Aphentis vel Megas Aphentis dicitur: corrupto nonnihil, ratione pronuntiationis, antiquo vocabulo αὐθέντης, cujus eſt nota ſignificatio. Laonicus libro nono Muchemeti ſecundo titulum hunc tribuit. Planeque noſtris etiam Turcorum princeps, in cottidianis ſermonibus, numquam aliter, quam il grand Signor, adpellatur: quod quidem fit imitatione Turcorum Græcorumque. Ne dicam Aythonum Armenium quoque tradere, Sultanum Agarenis ſignificare dominum. Quod autem apud Chalcocondylem Parthi & Perſæ dicti leguntur Arzamii, ex ſcriptura vitioſa profectum puto. Nam Azamii vel Azemii rectius ſcribentur, quod idem eſt cum Ajemiis propter adfinitatem litterarum I, G, & Z, ante litteram E poſitarum, etiam apud Italos & Gallos. Geufræo, qui Azamiam dictam vult ab Aſſambego (quo nomine alibi vocat, quem Uſum Chaſanem Turci dixere) ſicut a Caramanbego Caramaniam, per me quidem, ut ita ſentiat, licet: quando libere quivis opinionem ſuam proferre poteſt. Nam tametſi non absre qui objecerit diſſimilitudinem vocum Ajem & Chaſan, tamen pluris hoc faciundum, quod idem ſibi parum alibi conſtat, dum ait ab Aramo, Semi F. Nohæ N. Syriam dictam Azamiam, quaſi Aramiam. Non enim parum a Perſis, & Parthis, Syri diſtant: ut non immerito quis Geufræo proverbium vetus Græcum objecerit:

Sunt ſeparati fines Lydorum & Phrygum.

Chan, Ulu Chan, Hunggiar, Huncher, Seriphe, Chalife, Chitaja, Choraſan, Belch, Machan, Tatari.

Qui Turcis eſt Zingis Chan, Belvacenſi eſt Chingis Cham, quod idem eſt pronuntiatione Gallica. Ex Pachymerio, cæteriſque Græcis, non Tzinkis, vel Tzincis, ſed Tzingis Can ſcribi debet, ratione pronuntiationis uſitatæ. Exſtat liber Aythoni Armenii, qui & Curchinus vocatur, & Antonius creditur a quibuſdam fuiſſe dictus poſt ſumtum monaſticum habitum: quum Aythonus idem videatur eſſe cum Antonio: & Curchinus a Sancto Georgio factum nomen ſit, quemadmodum Curchini vel Curgini dicuntur etiam hodie Georgiani, qui Armeniis vicini a Sancti Georgii veneratione dicti putantur Georgiani, ſicut a Sancto Jacobo Jacobini & Jacobitæ, quorum patriarchæ nomen vitioſe ſcriptum legitur apud Marcum Paulum Venetum Jacelich, pro Catolich, qui Catholicus eſt. Is Aythoni liber nomen habet Zingis hujus nonnihil immutatum, videlicet Changis, unde Cangius etiam Can ab aliis vocatur. Chanis vel Hanis

(aſpiratione forti) adpellatio perquam uſitata Perſis & Tataris eſt, apud quos reges & principes, etiam minorum (ut dici ſolet) gentium, Chanes dicuntur: verbi gratia, Kerai Chan, Grimski Chan, Precop Chan, Nogai Chan, Schemhal Chan, Maxud Chan, & alii, quorum in annalium quoque ſupplemento facta mentio. Sic etiam inter Oſmanidarum majores in genealogia quidam Cara Chan legitur, quo ſignificatur rex aut princeps niger. Conſimili ratione filii principum Chanoglani vocantur. Reperitur in hiſtoriis Græcis & Latinis nomen Chagani Avarum, quod idem eſt cum hoc Chan vel Chahan. Nam Avarum ſive Chazarorum patria Cherſoneſus eſt Taurica, quæ hodieque ſuos habet Chahanes: Maximus vero Tatarorum omnium Chan, cui ſubjecti ſunt Chanes cæteri, quique Chitainus adpellari ſolet, uti ſtatim dicturi ſumus, excellentiæ cauſa, qua cunctis aliis præſtat, Ulu Chan nominatur, hoc eſt, magnus, vel potius excelſus Chan. Unde factum, ut Spanduginus & Jovius Chanem interpretentur imperatorem. Turcici quoque Sultani poſt Oſmanem Gaſim, ſe Chanes dici voluerunt, ut ex genealogia paret, idque retinent in hodiernum uſque diem. Solet enim, more majorum, Murates iſte tertius hoc uti plerumque titulo, Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuzaferu daima: hoc eſt, dominus Murates rex, domini Selimis regis filius, victorioſus ſemper. Quibus in verbis obſervare licet obiter imitationem titulorum, quibus imperatores noſtri, veteres & recentes, vocare ſe Victores ac Triumphatores, ſemperque Auguſtos, conſueverunt. Sed hos titulos aliis interdum adjectis nominibus augent, in quibus ſunt Emir, de quo ſuperius dictum, & paulo poſt dicetur numero 14. & Padiſcach, quod itidem explicatum: & Muſulmanorum Padiſcach, quo nuper Murates uſus eſt in litteris ad ordinum regni Poloniæ comitia, creando rege, miſſis: & Huncher vel Hunker, quod Spanduginus ſcripſit Condichiar, Ludovicus Baſſanus Jadrenſis Chunchier, quum Italico modo rectius exprimatur Hunggiar. Id proprie titulo noſtrorum Auguſtorum reſpondere volunt, quo ſe imperatores Cæſares adpellant. Et primum eo tradunt uſum Muchemetem ſecundum, poſt captam Conſtantinopolim, ſedem orientalis imperii, quem imitati ſunt Bajaſites filius, & Selimes nepos. Qua de cauſa, partim ut ambitionem, partim ut ſuperſtitionem eorum, ab eſu ſuillæ abhorrentium, irrideret Scachus Iſmail primus, a quo Sophinorum apud Perſas profectum nomen eſt, præpinguem alere porcum ſolebat, cui nomen ejus Turcorum indebat principis, qui tunc rerum potiebatur: ut vel Hunker Bajaſit, vel Hunker Selim adpellaretur. Denique Seripharum etiam titulum ſibi tribuunt, & Chalipharum nomen ne hodie quidem vitant, velut invidioſum, potiuſque competens editis Mahumetis ſanguine, quemadmodum Reinerus Reineccius, amicus noſter putavit. Nam hic quoque Murates eo ſe ornat titulo in litteris ad Imperatorem noſtrum, quarum exempla vidi: & ſuperius de hoc a nobis notata quædam ſunt in expoſitione cauſarum decennalis hujus belli, quod inter Sophinos & Oſmanicos adhuc geritur. Diximus enim, Chaliphis nomen ſignificare vicarium; vel ſucceſſorem, vel hæredem prophetæ Mahumetis: & Oſmanicis perſuaſum eſſe, principem ſuum eſſe Chaliphen hujus ſæculi. Secundum Chaliphen, proximus eſt Seriphis locus. Sic enim & Cedrinus, & Zonaras tradiderunt, Seriphis nomen apud Mahumetanos eam reſpectu Chaliphæ rationem habere, quæ fuerit apud Græcos olim Syncelli ad patriarcham, quum mortuo Patriarcha, mox in ejus ſolium Syncellus collocaretur. Hoc die vero notum, quanto ſint apud Mahumetanos in honore, qui recta linea tam a propheta Mahumete, quam ab Ali, Mahumetis genero, deſcendunt, aut ſe fingunt deſcendere. Hi Turcis Tatariſque Seithi vulgo dicuntur, Arabibus autem Seriphæ: quos maxima ſane veneratione atque obſervantia quum proſequantur, etiam ipſi Sultani Seripharum adpellatione velut Auguſtiores ſe reddere volunt. Ad Tatarorum Chanem ut redeam, traditur a pleriſque omnibus, hic Zingis Chan in primis claruiſſe anno Chriſtiano 1202. vel 1203. quo tempore Tatari jugum Indorum, hoc eſt, ejus regis, quem ab aliquot jam ſæculis Pretejanum ſive Presbyterum Joannem vulgo vocamus, excuſſerunt. Et exſtant pleraque de his rebus a Vincentio Belvacenſi, & Marco Paulo Veneto, memoriæ prodita, lectu non indigna. Chitaja, (quam itidem Joannes de plano Carpi, qui vixit anno Chriſtiano 1245. legatus ad illa loca miſſus a Papa Romano, Kithai vocat) Laonico Chataja; Chitaini Tatari, Chataidæ dicuntur: & vero eſt ſimile, Chætas Ptolemæi, & Chatæos Ariani, hos ipſos eſſe Chitainos horum Annalium, vel Chataidas Chalcocondylis, vel Marii Nigri Chatainos. Choraſanis regionis nomen ne hodie quidem obſcurum eſt, ex recentioribus hiſtoriis: populos ipſos Jovius Coraxenos vult dictos antiquitus. Cedrini verba ſunt in Juſtiniano Rhinotmito: ſubjugata fuit ab Arabibus (id eſt Saracenis) etiam Perſis interior, quæ Choroſan dicitur. Choraſan ab Ortelio Charaſſan ſcribitur, & Belch, tam urbs, quam regio Choraſani vicina, Balch eidem eſt, verſus Tatariam tendens. quam annales noſtri Machan vocant, urbi regionique communi nomine; haud ſcio num eadem ſit cum illa, quæ Macran ab Ortelio dicitur, verſus ſinum Perſicum, & mare rubrum ſita. Tataros ſcribo, non Tartaros, tum quod ita dicti ſint a Tataro flumine, cujus accolæ Sumogli vel Sumongli dicuntur, hoc eſt Mogli, vel Mongli, Tatarive aquatici: tum etiam ex auctoritate Saxonum noſtrorum, eiſque vicinorum, qui Tataros adpellant, & Græcorum quorumdam librorum, quos manuſcriptos habeo: in quibus eſt Prætor ille Græciæ noſter, & Pulologus, qui ubique Tataros vocant. Adde teſtimonium veteris epigrammatis, ante trecento annos Ottocaro regi Bohemiæ poſiti: qui a Rudolpho imperatore cæſus inter auxiliares Tataros Comanos hoc epitaphium, verſibus factum Leoninis, pro illorum more temporum, habuit: repertum in libro annalium Auſtriacorum manuſcripto, quem magnificus dominus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf utendum mihi ſua humanitate conceſſit.

Edit. Pariſ. pag. 395.

pag. 396.

O rex Ottocare quondam pugnaſtis honeſte.
Nunc ſtas in pannis depictus cum Tateranis.

De urbe Bagdat, ſive Bagadat.

4 Urbem Bagadatim accipe de hodierna Babylone, propter priſcæ Babylonis ruinas a Sultanis Caliphis exſtructa. Zonaræ Bagdas genere maſculo dicitur. Laonicus Pogdatim vocat, & Pogdatinam vel Pagdatinam Babylonem: apud quem nota corrupte ſcriptum hoc ultimum in Latinis editis, Padagtinam Babylonem. Petrarcha ſuis in poematibus Italicis Baldaccum nominat.

De Aladine, Selguce, Tangrolipice, Sivas.

5 Aladinis origo a Turcis refertur ad Selgucem, qui Gulielmo Tyrio, fortaſſe librarii culpa vitioſe, Selduch dicitur. Hunc Reineccius, vir doctiſſimus, & diligentiſſimus in explicandis genealogiis hiſtoricis, putat eumdem eſſe cum Tangrolipice (Tragolipix non recte ſcribitur) Græcarum hiſtoriarum: quod vero non abſimile, quum Tangrolipix cognomentum quoddam eſſe videatur, a Tangri deductum, quod Tur-

cis Deum significat, adjecta voce, quam equidem divinare non possum. Fratris ejus filius in Cedrino meo manuscripto, quo ejus auctoris non edita fragmenta quatuor, cum aliquot imperatorum vitis hactenus desideratis continentur, non Cutlumus, sed Cutlumuses vocatur: quod significat Musem, sive Mosem fortunatum ac felicem. Aladin vel Aledin significat divinum. Reineccius existimat esse commune nomen omnibus Turciæ vel Iconiensibus Sultanis, ceu cognomentum, vel dignitatis adpellationem, quod equidem probare non possum: perinde ac dicere non possum propterea, quod plures inter Osmanidas, velut e genealogia patet, Aladinis habuerint nomen, Osmanidas omnes Aladines vocatos, ceu cognomento quodam, aut dignitatis adpellatione. Similiter & alius restat scrupulus de eo, quod addit, videri quemdam ex Giazadinis liberis Aladinem nominari, qui Chalcocondylæ sit Germianus. Nos de begis Germianis suo loco dicturi sumus. Ibidem Sivastam scripsimus, quæ vulgo Sivas, quasi Sivast, urbs Armeniæ (minorem intelligo) secundum constitutionem Leonis Augusti de ordine thronorum, qui Constantinopolitano Patriarchæ subjecti sunt, quam manuscriptam habemus. In hac Sebastia vocatur, & Camachus ei vicina statuitur, quam idem Leo facit archiepiscopatum sive metropolim Armeniæ. Kemach hodie nominatur, etiam Turcicis in annalibus expressa voce. Apud Laonicum in Bajasite Lælape Jamaca vitiose legitur. Vide notata deinceps capite 204. Libuit autem hæc eam ob causam indicare, quod Ortelius varias, & inter se dissidentes opiniones de Sebastia proferat: aliis eam non procul ab Euphrate statuentibus, aliis in Cilicia: quum Armeniæ sit illa, quæ Sivas adpellatur, Turcis Sivas scheher, hoc est urbs Sivaste.

Erzinga, Romania Asiatica, Amasia, Chalep Syriæ.

6 Ertzinga, cujus heic mentio fit, & quæ Erzinzan quoque scribitur, urbs est Armeniæ, cujus nomen in edito Laonico diverse legitur, & ad vicinam Armeniæ Cappadociam refertur, modo Artzinga, modo Artzinganis urbs. Arzingam vocat Aythonus. Reperitur apud Laonicum & Ertzica, sicut apud Leonem Augustum in eadem Armenia ponitur Artzice, sub metropoli Keltzina. Romaniam vero, non pro Europæa Græcia, in hoc quidem loco, accipies: sed pro Romanorum (sic Græci se volebant vocari) provinciis Asiaticis, quas etiam recentiores historici Græci Romaniæ vocabulo complexi sunt. Amasia nomen hodieque retinet, urbs Cappadociæ: licet in constitutione Leonis imperatoris, quam diximus, ad Helenoponti provinciam, de qua in Justiniani Augusti novellis pleraque constituta leguntur, velut ejus metropolis referatur, sub qua præter alios episcopatus, etiam Sinope recensetur. Chalepum Syriæ notissimam nunc etiam urbem, & orientis emporium celeberrimum, male Chalcocondylis interpres cum Geufræo facit Epiphaniam, Bellonius Hierapolim, Seidlizius Antiochiam magnam in Comagena, magis imperite: quum Zonaras, Cedrinus, Nicetas, expresse Chalep dictam olim tradant Berrhœam. Halepo jam vulgo dicitur. Ridicula Geufræi notio, qui Aleph vult dictam, & a prima Hebræorum littera derivat, quod prima Syriæ civitas sit; quum hodieque Damascus eam longe superet.

Mapalia Turcorum & Tatarorum.

7 Quæ de mapalibus Ertuculis dicuntur, intelligi commode poterunt ex hisce Marci Pauli Veneti verbis, ædiculas Tatarorum, sive mapalia potius describentis, antiquis hisce Turcicis simillima: Domunculas, inquit, habent in modum tabernaculorum, filtro coopertas, quas secum deferunt, quocunque migrant. Laonicus tentoria pileata dicere videtur, quibus utantur pastores apud Turcos. *Edit. Paris. pag. 397.*

Romania duplex, Anatolia, Rumelia, Rumiler.

Quum Aladines occupasse complures in Romania provincias narratur, accipe Romaniam Asiaticam vel Anatolicam; Romanis, hoc est, Græcis Imperatoribus ante illa tempora subjectam: quemadmodum paulo ante notavimus. Nam alioqui notum, a Turcis Anatoliam, qua minor Asia comprehenditur, a Rumelia distingui: & Rumeliam, sive Rumi vilaget, proprie dici Græciam Europæam, vel verbum verbo si reddas, Græciæ regionem: quum Græci a Turcis eleganter loquentibus, Rumiler vel Rumilar adpellentur, Urumilar a vulgo. Rumes Garziæ ab Orta, cujus interp. clar. & opt. viro, Karulo Clusio nostro debemus, Thraces sunt: dum partem pro toto sumit. Quippe universa Europæa Græcia, ceu diximus, Romania vocatur: cujus & partes duæ, Thracia scilicet, Argivaque regio, cujus urbs munitissima Napoli di Romania dicitur, Romaniæ nomen obtinent. 8

Tanchari, Tangori, Tonchari Tatarorum natio.

Nomen nationis, quæ bellum Aladini fecerit, Annales hi non exprimunt: sed ex Prætore Græciæ nostro paret, Sultanis Iconiensibus perpetua fuisse cum iis Tataris bella, quos ipse Tancharos vocat, Aythonus Tangoros. Non enim Tangot apud hunc scribendum, sed Tangor. Itidem Ortelio Tangut regio vocatur, quæ rectius Tangur. Apud Pachymerium, & alios Græcos, Tochari, detracta littera γ, leguntur: qui verius adpellabuntur Tonchari. 9

Urbs Enguri, Ancyra. Monumentum vetus Ancyranum.

Engurim Turci vocant urbem Asiaticæ Galatiæ, quæ dicta priscis fuit Ancyra, & Leoni Augusto quarta thronorum in ordine metropolis est sub patriarcha Constantinopolitano: satis olim celebris etiam ob antiquissimam Christianorum synodum, quæ istic habita fuit, & cujus acta decretaque plena pietatis exstant. Hodie magna illic copia cymatilis vel undulati panni (camelotum vulgo vocant) longe præstantissimi tingitur & elaboratur, alioque distrahenda vehitur. 10

Quodam in historiæ Græcæ libro, cujus quia perierat initium, ne quidem auctoris sciri nomen poterat, legere memini, de Ancyrani mancipii conditore Augusto. Verbis ea referuntur hujusmodi: Κτίσας δὲ πόλεις, μίαν ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἑτέραν ἔν * Συρίᾳ καταπεσοῦσαν ὑπὸ δεισιδαιμονίας, ὀνόματι Σαλαμῖνα, ἀνεγείρας ἐκάλεσε τὴν μὲν Ἄγκυραν, διὰ τὸ μέσην αὐτὴν εἶναι τῶν δύο θαλασσῶν, τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ασιανῆς. Τὴν δὲ, Βόστραν, εἰς ὄνομα τοῦ κτίσαντος αὐτὴν στρατηγοῦ Βόστρου. τὴν δὲ, μετωνόμασε Διόσπολιν. Quorum hic sensus est. Quum condidisset Augustus urbes, unam in Ponto, alteram in Arabia, tertiam in * Syria, vi numinis* irati collapsam, nomine Salaminem, restituisset: primam adpellavit Ancyram, hoc est, ancoram, propterea quod esset medio sita loco inter duo maria, Ponticum & Asianum: alteram Bostram, a prætore Bostro, quem structuræ præfecerat: tertiæ nomen in Diospolim mutavit. Busbequius, vir illustris, in itinerario meminit, hanc urbem ab Asiæ communitate (τὸ κοινὸν τῆς Ασίας dixere Græci) Augusto fuisse dicatam. Merito quidem id factum, si vel conditor, vel instaurator ejus erat Augustus. Ideoque non abre voluit idem Augustus rerum abs se gestarum, quas incidi Romæ duabus in aheneis pilis jusse- * Cypro

rat, exemplar heic exſtare. Conſpiciuntur autem quales quales hujus reliquiæ marmoreis inſculptæ parietibus ædificii veteris, quod ædem Apollinis fuiſſe putant aliqui, Busbequius prætorium. Id vero tam inſigne monumentum antiquitatis Romanæ, quia lector exiſtimare facile poteſt, a xxxiv & amplius annis admodum eſſe deformatum, & ab infeſtis omni Græcæ Romanæque elegantiæ barbaris cottidie magis etiam lacerari ac dirui: placet eorum cauſa, qui antiquitatum vere magni æſtimandarum ſtudioſi ſunt, ſic expreſſum hoc loco ſubjicere: quemadmodum id temporis legatus Cæſaris Ferdinandi, maximæ vir dignitatis, Antonius Verantius, Epiſcopus Agrienſis, A per ſuos tranſcribi curavit. Mecum vero communicabat ante profectionem ad Turcos noſtram, vir nobilis, & antiqua virtute ac fide, Karulus Cluſius Atrebas, acceptum ab Antonii præſulis nepote, Fauſto Verantio: quorum omnium ſane mentionem fieri, viſum fuit æquiſſimum, uti conſervatorum fragmenti penitus aurei, quod cæli ac Turcorum injuriis expoſitum, ne cæteroqui nobis Ancyræ prorſus, ac brevi quidem pereat, haud abſque cauſa metuendum. Sed reliquas tandem e naufragio tam præclari tabulas operis lector accipiat, ita dictis in parietibus exſtantes: ut dimidia pars intrantibus ædificium ad dextram, altera ſemet ad ſiniſtram offerat.

Edit. Pariſ. pag. 398.

SERIES PRIMA.

RERVM. GESTARVM. DIVI. AVGVSTI. QVIBVS. ORBEM.

TERRARVM. IMPERIO. POPVLI. ROMANI. SVBIECIT.
ET. IMPENSARVM. QVAS. IN. REMPVBLICAM. POPVLVMQVE. ROMANVM. FECIT. INCISARVM. IN. DVABVS. AHENEIS. PILIS. QVÆ. SVNT. ROMÆ. POSITÆ. EXEMPLAR. SVBIECTVM.
ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO. CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. TERQVE. M——FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM. VINDICAVI—— DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM. SVVM.

cætera deſiderantur.

SERIES SECUNDA.

PATRICIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINCTVM. IVSSV. POPVLI. ET. SENATVS. SENATVM. TER. LEGI. ET. IN. CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLI. CVMLEGA. M. AGRIPPA. EGI. LVSTRVM. POST. ANNVM. ALTERVM. ET. QVADRAGESIMVM. FECI. LEGI. QVO. LVSTRO. CIVIVM. ROMANORVM. CENSITA. SVNT. CAPITA. QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET SEXAGINTA. TRIA———CVM. NVPER. LVSTRVM. SOLVS. FECI. LEGI. CENSORVM—— SINIO COS. QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CIVIVM. ROMANORVM—— QVADRAGIENS. CENTVM. MILLIA. ET. DVCENTA TRIGINTA. TRIA.—— IN. CONSVLATV. FI.——— CVM. NVPERRIME. LVSTRVM. CVMLEGA. TIBERIO. SEXT. POMPEIO. ET. SEXT. APVLEIO. COS. QVO. LVSTRO—— ROM. CAPITVM. QVADRAGIENS. CENTVM. MIL—— IGINTA. ET. SEPTEM. MIL. LEGI. PNO.—— ——EXEMPLA. MAIORVM. EXOLESCENTIA. IAM. EX. NOS.—— MVLTARVM. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA——

reliqua deſiderantur.

SERIES TERTIA.

HONORIS MEI. CAVSA. SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS. ANNVM. QVINCTVM. ET. DECIMVM. AGENTIS. CONSVLIS. DESIGNAVIT. VT. CVM. MAGISTRATVM. INIRENT. POST. QVINQVENNIVM. EX. EO. DIE. DVO. DEDVCTI. IN. EORVMVE. INTERESSENT. CONSILIIS. PVBLICIS. DECREVIT. SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPEM. —— HASTIIS. ARGENTEIS. DONATVM. ADPELLAVERVNT. LIBRI. ROMANI. VIRITIM—— CENOS. NVMERAVI. EX TESTAMENTO. PATRIS. MEI. ET. NOMINI. MEO—— DRINGENOS. EX. BELLORVM. MANIBIIS. CONSVL. QVINCTVM. DEDI. ITERVM. AVTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO. EX. PATRIMONIO. MEO. BIS. QVADRINGENOS. CONGIARI. VIRITIM. ITERVM. AERE. MERVI. ET. CONSVL. VNDECIMVM. DVODECIM. FRVMENTATIONES. FRVMENTO. PRIVATIM. COLVMPLO. EMENSVS. SVM. ET. TRIBVNICIA. POTESTATE. DVODECIMVM. QVADRINGENOS. NVMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. QVALIMEA. CONGIARIA. FRVMENTI—— NVM. NVMQVAM. MINVS. QVINQVAGINTA. ET. DVCENTA—— SIA. DVODEVIGINTESIMVM. CONSVL. TRECENTIS. ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBIS. VRBANÆ. SEXAGENOS. SEXAGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI. ET. QVINIS. MILITVM.

MEO-

MEORVM. CONSVL. QVINCTVM. EX. MANIBIIS. VIRITIM. MILLIA.
NVMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIVMPHALE.
CONGIARIVM. IN. COLONIAS. HOMINUM. CIRCITER. CENTVM.
ET. VIGINTI. MILLIA. CONSVL. TERTIVM. DECIMVM. SEXAGENOS.
DENARIOS. PLEBI. QVÆ. TVM. FRVMENTVM. PVBLICVM. ACCE——DEDI.
EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA.
Edit. Pariſ. FVERVNT. AGRIS. QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO. ET.
pag. 399. POSTEA. CONSVLIBVS. MARCO. ET. CN. LENTVLO. AVGVRE.
ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPIIS. P.——ERTIVM.
CIRCITER. SEXGENSIM. ITINERIS. EMIT. QVAM. ROMANIS.
PRÆ——NVMERAVI.——QVOD. PRO. AGRIS. PROVINCIA-
LIBVS. SOLVI. VNVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT.
COLONIAS. MILITVM. IN. PROVINCIS. AD. MEMORIAM. ÆTATIS.
MEÆ. FECI. POSTEA. NERONE. ET. CN. PISONE. CONSVLIBVS. ITEM.
QVE.——GANTISSIMO. ET. D. LELIO. CONSVLIBVS. ET. L. CANINIO.
ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS.——QVOS. EMERITIS. STIPENDIIS.
IN. SVA. MVNICIPIA. PRÆM.——PERSOLVI. QVAN.——IN. SEST——
MILI——IMPENDI.
QVATER.——AVI. ÆRARIVM. ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIA.
QVINGENTA. DEDI——RAVI. ÆRARIO. DETVLI.——
QVOD. EX. CONSILIO——MILITIBVS.
QVIN——
——MERVISSENT. HS. MIL.——
——O. DETVLI.——
——CN. P. LENTVLO.——
SVLES. FVERVNT. CVM. D——CERENT.——CENTVM.
MILLIBVS. HOMINVM.——O. FRV——

desunt lineæ quinque.

ADVERSI PARIETIS SERIES PRIMA.

CVRIAM. ET. CONTINENS. ET. CHALCIDICVM. TEMPLVMQVE.
APOLLINIS IN. PALATIO. CVM. PORTICIBVS. ÆDEM. DIVI. IVLII.
LVPERCAL. PORTICVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVEM. SVM.
ADPELLARI. PASSVS. EX. NOMINE. EIVS. QVI. PRIOREM. EODEM.
IN. SOLO. FECERAT. OCTAVIANI. PVLVINAR. AD. CIRCVM.
MAXIMVM. ÆDES. IN. CAPITOLIO. IOVIS. FERETRII. ET. IOVIS.
TONANTIS. ÆDEM. QVIRINIS. ÆDES. MVNDO. ET. IVNONIS.
——ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. ÆDEM. LARVM.
IN. SVMMA. SACRA. VIA. ÆDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA.
ÆDEM. IVVENTATIS. ÆDEM. MATRIS. MAGDELÆ. IN. PALATIO. FECI.
SERTORIVM. ET. POMPEIVM. THEATRVM. VTRVMQVE.
OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECI. SINE. VLLA. INSCRIPITIONE.
NOMINIS. MEI. RIVOS. AQVARVM. COMPLVRIBVS. LOCIS. VETVSTATE.
LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVÆ. MARIA. ADPELLATVR.
DVPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. EIVS. IMMISSO. FORVM.
IVLIVM. ET. BASILICAM. QVÆ. FVIT. INTER. ÆDEM. CASTORIS.
ET. ÆDEM. SATVRNI. CÆPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A.
PATRE. MEO. PERFECI. ET. EAMDEM. BASILICAM. CONSVMATAM.
IN. AMPLIATO. EIVS. SOLO. SVB. TITVLO——NOMINIS.
FILIORVM——VLVVS. NON. PERFECISSEM. PERFECI. AB. HE-
REDIBVS——VIRGINE. EXEMPLVM. DEVM. IN. VRBE. CONSV-
FECI. FLVVIO. PRÆTERMISSO. QVOD. TEME——FT.——

VLTORIS. TEMPLVM. QVORVMQVE. AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM.——EMTO. FECI.
QVOD. SVO. NOMINE. M. MARCELLI. VENERI.——MANIBVS.
IN. CAPITOLIO. ET. IN. ÆDE. DIVI. IVLII. ET. IN. ÆDE.
APOLLINIS. ET. IN. ÆDE. VESTÆ. ET. IN. TEMPLO. MARTIS.
VICTORIS. CONSECRAVI. QVÆ. MIHI. CONSTITERVNT. CIR-
CITER. MILLENIS. AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA QVINQVE.
MILLIVM. MVNICIPIIS. ET. COLONIIS. ITALIÆ CONFERENTIBVS.
AC. TRIVMPHOS. MEOS. QVINCTVM. CONSVL. REMISI. ET. POSTEA.
QVOTIENSCVMQVE. IMPERATOR. M.——AVRI. CORONARIVM.
NON. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS.——QVÆ. ANTE.
TEMPVS. DEFVNCTARVM. AFRICANARVM. DECREVERAM.
MEO. NOMINE. AVT. FILIORVM. MEORVM.
ET. NEPOTVM. IN. CIRCO.——AVT. IN. FORO. AVT. IN.
AMPHITHEATRIS. POPVL.——QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM.
CIRCITER. TRIVM. MILLIVM ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRÆLII. *pag.* 400.
SPECTACVLVM. POPVL.——LIBERVM. IN. QVO. LOCO. NVNC.
NEMVS. EST. CÆSARVM. CAVATO.——LONGITVDINE. MILLE.
ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATÆ. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMÆ.
——RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT.——RVNT.
PRÆTER, REMIGES. MILLIA——CIRCITER——
IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATVM. PONT. ET. ASIÆ. VICTOR.
ORNAMENTA. REPOSVI. QVÆ. SPOLIATIS. TEMPLIS. QVIS. PRIVATIM.

POSSEDERAT. STATVÆ. —— QVADRAGENIS. ARGENTEIS. STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EX. QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. ÆDEM. APOLLINIS. MEO. NOMINE. ET. FILIORVM. QVÆ. MIHI. STATVERVNT. HONOREM. HABVERVNT. POSVI.

SERIES SECUNDA.

MARE. PACAVI. A. PRÆDONIBVS —— DOMIBVS ——
—— SVIS —— CONTRA. REM. ——
—— DOMINI. —— cætera desiderantur.

SERIES TERTIA.

REGIS. PARTHORVM ——
post aliquot lineas.
A. ME. GENTES. PARTHORVM. ET. MEDORVM. ——
rursum post aliquot alias.
IN. CONSVLATV ——
cætera prorsus abolita.

Habes, optime lector, reliquias Ancyrani monumenti, facile omnium, quæ nunc exstant, præstantissimi, siquidem esset integrum. Ejus illustratio, non hujus est loci.

Anni, mensium, dierum apud Turcos ratio, et adpellationes.

Notavi ad marginem libri, annum Mahumetanum 687., quo mortuus Ertucules traditur, esse Christianum 1289. Hoc uti planius intelligi possit, libet hoc loco quam paucissimis explicare temporum apud Turcos rationem, videlicet annorum, mensium, dierum, quantum quidem hactenus intelligere de his potui. Constat igitur apud Turcos annus XII. mensibus, sed lunaribus: & tradunt ipsi, post 32. annos Turcicos firmamentum cæli cursum suum absolvere. Unde propemodum colligi plerique putant, annis 31 Christianis, respondere Mahumetanos 32, cum; exiguo additamento. Præmittitor id etiam, hunc annum Christ. 1587. quum inciperet, fuisse computatum a Turcis pro Mahumetano 994. Quippe licet hoc intelligere de verbis ultimis in diplomate Sultani Muratis III. quo continetur prorogatio pacis cum Rudolpho II. Imp. Augusto. Leguntur enim istic hæc in extremo verba: Die primo proximi mensis Januarii, anno Domini Jesu, supra quem sit gratia & auxilium divinum, 1584. qui erit annus transmigrationis magni prophetæ nostri, supra quem sit gratia salusque divina, 991. die 27. sacræ lunæ Silchidze. Quibus in verbis notandum, annos Mahumetanos, Turcis usitatos, non eosdem esse cum annis Hegiræ, quæ incipit a nativitate Mahumetis, videlicet ab anno Christiano 592. Nam expresse dicitur, a Turcis anno Christiano 1584. fuisse computatos annos 991. a transmigratione sive morte Mahumetis: quibus si tres ab illo tempore elapsos adjicias, erit annus hic Christianus 1587. a morte Mahumetis 994. Jam si de 994. detrahas annos 687. quo tempore mortuus Ertucules traditur, reliqui erunt anni Mahumetani 307. qui transiere scilicet ab Ertuculis morte, usque ad hunc annum præsentem. Diximus autem paulo ante, Turcicos annos 32. propemodum respondere Christianis 31. Quamobrem de 307. Mahumetanis detrahendi veniunt anni $9\frac{29}{31}$ sive paulo minus, quam decem: & erunt 307. Mahumetani, si 10. integros deducas, redacti ad annos Christianos 297. His rursus detractis de 1587. reperimus annum Christi 1290. quo scilicet mortuus fuerit Ertucules, Osmanis pater. Tradunt autem Annales hi nostri mortuum Osmanem ipsum anno Mahumetano 727. qui Christianus erat 1328. Ergo post obitum patris superstes fuit paulo amplius, quam 39. annis Mahumetanis, sive 38. Christianis. Et quia Turci volunt eum regnasse 29. annis, nostri 28. quod idem est: necesse est verum fateamur, quod historici diligentes & fide digni scripserunt, Osmanem perpetuis excursionibus ac rapinis collocupletatum, magnam partem Bithyniæ, vicinæque Ponto Euxino regionis, intra spatium 10. annorum, a morte patris scilicet numerandorum, in potestatem redegisse. A quo decennii tempore, principatu jam constituto stabilitoque, recte rerum potitus dicetur annis Christianis 28. Itidemque verissime statuetur, initium regni Osmanici referendum ad annum Christ. 1300. quod sane multas ob causas diligenter observandum. *Edit. Paris. pag. 401.*

Quod menses adtinet, jam antea monuimus, in usu Turcis esse lunares. Hos nominare incipiunt ab ipsis noviluniis. Et numerantur ab eis 12. sicut etiam nos totidem habemus. Anni principium referunt ad mensem Silchidzé, qui late loquendo, quod Græci dicere solent, Decembri fere nostro respondere debebat ex opinione complurium: sicuti plerumque Ramazan mensis ad Septembrem debebat ex eorumdem sententia referri: quo mense Ramazane jejunium suum menstruum servant, a crepusculo matutino ad solis occasum usque, donec sidera conspiciantur, nihil cibi potusve sumentes: & finito jejunio, suum illud bujuc bairam, sive magnum festum instar paschatis nostri, celebrant. Sed progressu temporis tam Silchidzé quam Ramazan in alios menses nostros transeunt. quippe celebrandi bairami tempus singulis annis anticipare Turci solent diebus undecim: qui dies emboliſmi fere loco sunt ad complendum annum lunarem. Nam si dies undecim computentur tricies & semel, efficientur dies 341. qui paulo minus quam integrum annum constituunt, addendum triginta & uni Mahumetanis annis; ut Mahumetani triginta duo anni, Christianis triginta & uni respondeant; quemadmodum a nobis indicatum paulo ante hoc ipso capite.

Nomina mensium hæc sunt:

1. Silchidzé.
2. Mucharen.
3. Sepher.
4. Rebuil Evel.
5. Rebuil Achir.
6. Dsiumasiel Evel.
7. Dsiumasiel Achir.
8. Rezeb.
9. Schaban.
10. Ramazan.
11. Schewal.
12. Silcadé.

Si ubi lector aliquod nomen ex his paulo aliter scriptum in Annalibus repererit, sciat id factum a nobis, scripturam Joannis Galderii, interpretis Cæsarei, sequentibus.

Hos autem menses in dierum hebdomadas, sive septimanas, dividunt: diebus hæc tribuunt nomina.

1. Basar juni, hoc est, dies mercatus hebdomadarii, qui respondet diei dominico nostro.
2. Basar Ertesi, hoc est, dies post mercatum hebdomadarium proximus, sive postridie mercatus: qui dies Germanice dici commode posset, *Aftermarcktag*. Respondet diei lunæ nostro.
3. Salli. Respondet diei Martis nostro.
4. Dsarschambá, id est, quartus dies: quem Persica lingua sic & ipsi vocant, uti nos feriam quartam dicere solemus, qui Mercurii dies est.
5. Peschembé, hoc est, dies quintus, lingua itidem Persica: veluti nos feriam quintam vocamus, qui Jovis dies est.
6. Dsiuma, duabus syllabis, (alii Zuma scribunt, & Zuna) vel Dsiuma juni, quod significat diem ecclesiæ sive templi. Nam Veneris diem feriantur.
7. Dsiuma Ertesi, hoc est, ἐπίβδυ, Græco vocabulo Pindarico, quasi si dicas, post festum, vel *Afterfeiertag* Germanice. Vulgo Saturni dies.

Somnium Ertuculis, Conia, Luna Turcis auspicata.

12 Valde superstitiosos esse Turcos in observandis somniis, animadvertere lector potuit ex narratione Supplementi nostra, de initiis decennalis hujusce belli Persici. Hoc autem Ertuculis de Osmane filio somnium, quo ingenti comparabatur arbori, cum aliis sequentibus, per est ei simile, quod Astyages rex Medorum de Cyro, ex filia nepote suo, ab Herodoto & aliis expositum, habuit. Conia vero Turcis urbs est Caramaniæ sive Ciliciæ, quam Græci dicebant Iconium. Leonis Sapientis Imperatoris Novella de Thronis accuratius hanc in Lycaonia collocat. Chalcocondyles Cariæ facit urbes Larandam & Toconejum, ubi nota confusum cum nomine articulum Toconejum, pro Toiconion: ut alibi Tosibinium quoque scribit idem interpres, Ardelii sive Transilvaniæ urbem, quæ articulo a nomine disjunto Sibinium est, vel Cibinium, ut hodie scribunt. Conia recentioribus Geographis adpellatur Cogna, pronuntiatione Italica. Quod autem Edebalis filia per Lunæ splendorem significaretur, in eo felicissimum quoddam omen erat, ex opinione Saracenorum ac Turcorum: qui Lunam, velut imperio suo fatali quadam lege propitiam & auspicatam, mirum quantum habere virium in portendendis adjuvandisque successibus conatuum suorum, ut etiam nunc hodie, sic semper existimarunt. Errant enim, (& in his est Franciscus Sansovinus Venetus) qui Turcos scribunt subacto primum Bozinensi regno, imperante Sultano Muchemete II. Lunam crescentem signis militaribus adposuisse. Nam si verum hoc esset, non Lunam duntaxat accepissent, exclusis stellis, quæ in ejus regni signis cum Luna conjunctæ cernuntur. Constat etiam e Belvacensi historia, Saracenos ante constitutum hoc Imperium Turcicum, eamdem habuisse de Luna, Mahumetanorum conatibus & expeditionibus bellicis favente, persuasionem. Anno, inquit, 1218, statim post adventum Christianorum ad Damiatam, facta fuit eclipsis Lunæ quasi generalis: quam contra Saracenos interpretati sumus, veluti portendentem eorum defectum, qui sibi Lunam adtribuunt, in incremento decrementoque Lunæ magnam sibi vim ponentes.

Edit. Paris. pag. 402.

De Ducibus Turcicis, a quibus Anatoliæ regiones nomina sortitæ sunt.

Annales hi nec ducum nomina, nec provinciarum, hoc loco exprimunt: quæ nos tum ex Laonico, tum aliis Annalium locis eruemus. Facit Laonicus septem numero Duces, qui regionem armis subactam, inter se diviserint. Hos uno tantum loco non recenset omnes. Caramano dicit obtigisse mediterranea Phrygiæ majoris, cum Cilicia: cujus a nomine Cilicia dicta, deinde Caramania fuit, in hodiernum usque diem hac adpellatione durante. Sarchani sors maritimam Joniæ regionem, Smyrnam usque tribuit. Unde Sarchaniæ nomen est adepta, testibus his Annalibus, & Laonico, & secretario Sigismundi Malatestæ, qui res in Asia Græciaque se præsente gestas, ante annos plus minus 80, descripsit. Ortelio Sarcum dicitur. Calami, & filio Carasi, obvenit Lydia, usque ad Mysiam: quæ regio Carasia fuit adpellata. Reperitur hoc nomen in his Annalibus, & apud indicatum modo Malatestæ secretarium, qui Pergamum in Carasia collocat. Ab Ortelio Becsangil ea pars Anatoliæ nominatur. Osman Ertuculis filius Bithyniam, cum regionibus Olympum versus spectantibus, & cum Tekie, nactus est. Ab hoc Osmania, vel Othmania, quemadmodum hactenus alii scribunt, dicta: cujus in Annalibus sub Bajasite primo fit mentio. Atque haud scio, an non in Synonymia Geographica Ortelii, quo loco de Asia minori agit, Cottomanidia sit rectius hæc ipsa sive Othmania, sive Othmanidia, cujus tamen limites istic latius, quam par sit, videntur extendi. Amuræ filios tradit Laonicus accepisse Paphlagoniam, cum iis, quæ ad Euxinum vergunt. Ea fuerit Penderatia scilicet, de qua superius dictum in Osmanidarum genealogia, vel potius Penderachia. Vocatur autem hic Amuras Pachymerio Amurius, cum quo Reinecc. alicubi, Gregoras sequutus, Alisurium Caramanum confundere videtur: Omer in Annalibus Turcicis dicitur, qui Omeris filios adpellant Isvendiares begos, Sinopes etiam dominos, Laonico Sphenderes aut Spenderes, unde nomen Penderachiæ, veluti Sphenderachiæ. Bolli nominatur hæc ipsa Penderachiæ vel Sphenderachiæ regio in Ortelii tabula Natoliæ, priscis Paphlagonia. Et credo Bolli vocem provinciæ datam a civitate Bolli, quæ Turcicis Annalibus est Boli, sicut iidem & agri Bolensis meminerunt. Est etiam in Asia minori Mendesia regio, cujus principem Laonicus Mendesiem & Mendesem vocat, nepotem Calamis: quod Mendesiæ nomen non Turcicum origine puto, sed Græcum, & ejus provinciæ, quæ sic adpellata fuerit a civitate Mendos, cujus mentio fit in constitutione Leonis Augusti de ordine thronorum, tamquam episcopatus pertinentis ad metropolim Stauropolitanam in Caria. Videtur etiam eadem esse Mendus cum illa, quæ Myndus aliis dicitur, & ad Cariam quoque refertur. Regio Mendesia scribitur Ortelio Mentese, sicut & nostris in Annalibus. Ædinis denique Ducis apud Laonicum typis editum nomen legitur, qui regionem a Colophone ad Cajam usque se porrigentem possederit. Hic Aidin beg Turcis est, unde reponendum apud Chalcocondylem Aidinis Ducis nomen, & apud Ortelium pro Aldinelli restituendum Aldinelli. Sunt aliæ quoque regiones in Anatolia, quæ novas adpellationes, veteribus incognitas, habent: sed eas duntaxat hoc enumerare voluimus, quibus indita fuisse certis a Ducibus nomina, Laonicus & Annales hi nostri tradunt.

13 Caramania. Sarchania. Carasia. Othmania. Penderatia, vel Penderachia. Mendesia. Aidin & Aidinelli.

Bassa, Emir, Sarai, Caravansarai, Vezir, Vezirazem, Beglerbeg, Emir Halem, Emir Achur.

14 Filius alter Osmanis, Urchanis frater, alium non habet in Annalibus titulum, quam Alis

bassa: quod bassæ vocabulum Turcis caput significat. Falluntur autem qui pro Sultanis vezires fuisse dictos, ac Emirum (Ameres ipsi vocant) in locum putant successisse bassas & beglerbegos: (quibus & begos ab eis, & sangiacos adjungi, velut & ipsos Emirum successores, magis etiam miror) quum vox Emir ne hodie quidem exstincta sit, ac præterquam quod ipsi Sultano proprie competat, ut supra diximus, etiam certis in aula tribuatur officiariis. Quippe sunt ad Portam, Emir Halem, Bujuc Emir Achur, (qui Prætori etiam Græciæ nostro Amyrachures dicitur) & Cudzuc Emir Achur. Bassæ nomen hoc tempore datur iis primum, qui Vezirum dignitatem obtinent: deinde beglerbegis. Ipsa nomina cum officiis, suo declarabuntur a nobis loco prolixius. Heic paucis addo, Portæ Osmanicæ duum esse generum officia: quorum alia ministeriis obeundis intra sarajum Sultani destinata sunt, alia procurandis negotiis publicis extra sarajum. Et sarajum Turcis palatium principis est, vel aliud amplum ædificium non a Czar voce Tatarica, quæ regem significat, dictum: unde Reineccius Saragliam Turcis vocari putat, ut regiam. Nam aliæ quoque domus, extra Sultani regiam, nomen hoc ferunt: ut illæ, quas Sultanorum mulierculæ sive concubinæ inhabitant, ut Atschamoglanorum ædes, ut ampla Turcorum hospitia, sive diversoria publica, quas vulgo Caravasarias nostri vocant. Quippe a Turcis Caravansarai vel serai dicuntur, hoc est, ædificia destinata caravanis: quæ hominum agmina sunt cum jumentis, ob itinerum pericula turmatim se conjungentium. Consule de his expositа prolixius capite 247. De officiis intra sarajum alibi, sicut & de aliis extra sarajum. Bassæ, de quibus heic agimus, extra sarajum muneribus sibi mandatis funguntur. Et inter hos qui primi sunt, Vezires dicuntur: nostris, consiliarii secreti, vel arcani. Supremus autem, Vezirazem nominatur: quæ apud Saracenos etiam in usu dignitas, & existimatione præcipua fuit. Cedrinus & alii protosymbulum interpretantur, cujus etiam mentio fit in libro de significatis insomniorum, quem antehac Sambucani exemplaris mutili fidem sequentes, Apomasari tribuimus; quum Achmetis eum postea cognoverimus esse, de libro bibliothecæ Cæsareæ, ex quo viri clariss. Hugonis Blotii I. C. & Augustalis bibliothecarii beneficio, nostri codicis lacunas omnes explevimus. Symeon Magister Officiorum alicubi Solemanem Protosymbulum Balsamæ vocat, quem Zonaras archisatrapam Masalmæ dixit. Similiter extra sarajum sunt Beglerbegi, qui & ipsi bassæ vocantur. Prætori Græciæ nostro, qui ante 320 annos vixit, Peclarpaces scribuntur. Et erant in imperio Saracenico simul & Emires, & Vezires, & beglerbegi, etiam ante monarchiam Turcicam: prorsus ut dici nequeat, pro Sultanis vezires adpellatos, in Emirum locum successisse bassas & beglerbegos. Quippe meminit beglerbegorum officii vetustior Prætore Cedrinus, & ipsum nomen interpretatur Archontas Archonton, ut nostri dominos dominorum: veluti qui sub se, præter gregarios milites, spachios, subassas, etiam sangiacos & begos habeant: utrosque minorum (quod ajunt) gentium dominos, de quibus suo loco. Prætor addit, officium beglerbegorum respondere dignitati vel officio maximi Stratopedarchi, quem nunc Generalem campi vocare solemus. Itidem Sultano servit extra sarajum is, qui dicitur Emir Halem, cujus paulo ante meminimus. Vexillorum præfectus supremus est, ac tum ipse vexillum regium gestat in expeditionibus, tum vexilla beglerbegis offert sua, itidemque sua sangiacis begis. Emir achur stabuli præfectus est, cui vocabulo si Bujuc præponatur, major vel primus; si Cudzuc, minor aut secundus stabuli præfectus intelligitur. De his jam percepisse lectorem opinor, qui Turcis bassæ, qui beglerbegi, qui Emires sint. Nec ignoro nomen Emir quibir, dignitatis in aula Sultanorum Cairensium maximæ. Sed intra limites cohercenda scriptio, ne commentarius prolixior lectorem offendat, aut sæpius eadem repetat.

Edit. Paris. pag. 403.

Isnic, Bursa, Teggiur.

Isnicam dixi, nomen hodiernum & Turcis usitatum retinens, licet ab aliis aliter scribatur, quæ Nicæa priscis est. Castaldus per errorem non urbem Nicæam vocat Isnicham, sed lacum sive paludem Ascaniam, quæ tamen hodie Turcis Acsu dicitur, nomine significante aquam albam sive limpidam. In multis enim antiqua nomina sic immutant, ut priscorum similitudinem retinentia, tamen aliquid in lingua sua significent. Prusæ nomen antiquum retinui, tametsi nunc Bursa vulgo dicatur: quæ vox in errorem impulit Bonfinium, ut Byrsam adpellaret: quasi nomen hoc aliunde, quam a Prusa rege Bithynorum, acceperit. In Leonis Augusti constitutione de Thronis, etiam Theopolis sive Dei civitas cognominatur. Idem Claudiopolitano provinciæ Honoriadis archiepiscopatui Prusiadem subjicit, quod ideo notandum, quia Busbequius in itinerario Prusiadem cum Prusa confudit. Teggiur Turcis est provinciæ præses, quem ipsi more suo denominant a cujusque provinciæ metropoli. Laonicus Harmosten reddidit, quæ vox antiquo Laconum usu significat eum, qui vel in urbem, vel regionem imperio subjectam mittitur, ut ejus res constituat ac disponat. Prætor noster ducem regionis interpretatur, qui Græcis est Higemon. Sic enim perturbationem rerum in Asia minori describens, post occupatam a Flandris Constantinopolim, ait: Qui duces aliis in locis alii fuerant hactenus, singuli regionem administrationi suæ commissam, nunc sui juris efficiebant: vel ad hoc impulsi, motu proprio, vel ab incolis ad defendendam regionem arcessiti. Quæ sane verba me commonefaciunt de imperii nostri statu non dissimili, post exstinctos Imperatores Svevos.

Edrenos, Ulubat, Caplizo.

pag. 404.

Edrenorum Teggiurem dixi, ab oppido, quod Turci vocatur Edrenos. Adranusium ducem sive præsidem dixissent Græci veteres. Civitas ipsa Bithyniæ, non procul a Prusa distat. Constitutio novella Leonis Augusti de Thronis, episcopatum Adranusium metropoli Nicomediensi Bithyniæ subjicit. Oppidum Adranes, genere neutro, priscis adpellabatur. Ulubat oppidum vocant Turci, quod Lupadi nostris Geographis dicitur. Prætor Græciæ noster, & Chalcocondyles, Lopadium nominant. Nec procul a Palormo situm est, (Panormum dixere Græci superiorem ætatum) ubi veteris urbis Cyzici ruinæ inter copiosa rudera marmorum conspiciuntur, & vina nobilia nascuntur, quibus cum voluptate Constantinopoli salubriter utebamur. Vox Caplize Turcis calidam aquam sive balineum significat, quæ Græcis thermæ sunt. Et supererant Prusæ nunc etiam ad montis Olympi pedem thermæ præstantissimæ, ac in primis celebres: quum ex intervallo non magno, aquæ calidæ pariter & frigidæ, miro naturæ beneficio, largiter ebulliant. Apud Stephanum, qui librum de urbibus scripsit, Ortelio citante, Therma legitur, locus Prusiæ, (Prusæ vult puto dicere, quamquam & alioquin hæc mendosa arbitror) qui & Basilica vocetur. Hic ille locus est Basilicarum sive regiarum thermarum, quo de nunc agimus. Nam quod oppidum Thermarum Basilicarum in Novella Leonis Augusti reperitur, aliud est, ac longius remotum a Prusa: quum Episcopatus ille metropoli Cæsariensi Cappadociæ subjiciatur.

Mons Calogerorum, Geniſcheher, Juſſuph.

17 Montem monachorum, qui legitur heic in Annalibus, Turci ſua lingua vocant Geſchis dage, Græci Kalogeron oros. Intelligitur autem hoc nomine mons Olympus Bithyniæ, qui Conſtantinopoli degentibus, & in Propontide navigantibus, inſigni altitudine conſpicitur. Nomen hoc inde tulit, quod olim frequentia Calogerorum haberet monaſteria, velut hodieque mons Athos in Europa, quem ſanctum vocant: ubi XXIII. ſuperſunt monaſteria, ſingula quondam CC. aut CCC. a Calogeris inhabitata, contraque vim prædonum ac piratarum munita. Nunc deminuto licet numero, tamen adhuc eorum eſt magna copia. Vocatur autem monachus a Græcis Calogeros, non veluti Kalos Hieros, id eſt, bonus ſanctus, quod noſtris perſuaſum eſt: ſed quaſi Kalos geros, (ſic enim hodie loquuntur) id eſt, bonus ſenex. Nam ſenilis ætas huic profeſſioni aptiſſima eſt. Neapolim interpretatus ſum, voce Græca, quæ Turcis eſt Geniſcheher, id eſt, nova civitas. Ea non procul a Nicæa diſtat, & Buſbequio, ſicut & Ortelio, Jeniſar dicitur: ac intelligi eamdem arbitror a Spandugino, in expoſita ſuperius narratione, de origine Sultanorum Turcicorum. Juſſuph, Pruſæi nomen præſidis, idem eſt cum Joſepho. Gauderius, Ferdinandi Cæſaris interpres, ſcripſit Juſſuc in verſione ſua, quod vocabulum Turcis anulum ſignificat.

De variis monetis, quid Manguri, Aſpri, Siderocapſia, Hyperpyra, Hyperpyrarii, Dramæ, Scachi, Sultanini, Seraphini, Byzantii, Chryſini, Altumler. Ægyptiæ Syriacæque monetæ ratio.

18 Neceſſario nobis heic agendum de variis tam Græcorum, quam Turcorum Ægyptiorumque monetæ generibus: ut uno loco poſita, velut in conſpectu lectori ſint. Ac primo quidem, ut pretium ſingulorum, quæ Turcis in uſu ſunt, indicemus: animadvertendum, ante annos 40. vel 50. quo tempore ſcripſit Turcica ſua Theodorus Spanduginus, octo manguros æreos unum aſprum argenteum valuiſſe. Rurſum quatuor aſpros effeciſſe dramam. Dramas vero novem, pretium fuiſſe taleri unius Germanici, qui 36. aſpros valebat: quum Sultaninus aureus, tam pondere, quam auri bonitate par Zecchino ſive Ducato Veneto, 54. aſpris æſtimaretur, hoc eſt, uno talero Germanico, cum ſemiſſe. Deinde pretium taleri diu ſtabile fuit, aſpri quadraginta: Sultanini vero, ſeu ducati, ſexaginta. Nos autem Conſtantinopoli quum eſſemus, ſic erant horum omnium aucta pretia, propter gravamina (quemadmodum ajebant) belli Perſici, & alias cauſas explicatu non neceſſarias: ut manguri 24. uno commutarentur aſpro: aſpri quinque dramam efficerent: dramæ 12. talerum Germanicum: unus cum ſemiſſe talerus, Zecchinum Venetum, hoc eſt, aſpros 90. quum paullo minus eſſet Sultanini pretium. Hoc modo drama, quinque conſtans aſpris, valebat ſex noſtros cruciatos ſeu quarantanos Venetos: decem dramæ, vel aſpri 50. florenum Germanicum: aſpri 60. ſeu duodecim dramæ, talerum noſtratem. Quæ ipſa quoque pretia deinceps adeo ſunt aucta, talerum ut unum aſpris æſtimatum 80. intelligam. Expoſito pretio ſingulorum, addamus nunc de monetis ipſis quædam, futura lectoribus, ut ſpero, non injucunda cognitu. Primum igitur ærei manguri ſucceſſerunt in nummulorum locum, quos aſſes priſci dixerunt. Ex argento ſignati ſunt his proximi, qui Græcis aſpri, Turcis Acſe nominantur. Reineccius noſter, in Adpendices ad Belvacenſem, perperam ſcribit Aſperos. Ibidem facta mentione de quingentis iperperis, addit: hoc monetæ Tataricæ genus eſſe. Ego vero utrumque dico pro Græcæ monetæ genere habendum. Et aſpri quidem Græcis, Turcis Acſe, ſic ab albedine dicti ſunt; ut Italis *bianchi*, Gallis *les blancs*, certa nimirum & ipſa monetæ genera. Sicut enim Mauros Græcis eſt niger, unde Moros Itali noſtrique vocant Æthiopes: ita color albus eiſdem Aſpros dicitur. Nec recens adeo vocabulum hoc eſſe, paret ex gloſſario perveteri, quod Aſpraturam interpretatur Græca voce κόλλυβον, hoc eſt, monetam minorem: cujus generis aſpri ſeu bianchi vel in primis ſunt, cum quibus collybiſtæ ſive nummularii monetam majorem, tam argenteam, quam auream, commutare ſolent. Aſpros autem voco, Latinam vocem Nummulos reſpiciens, quæ ſubintelligitur. Nam Græci quidem Aſpra dicunt. Et ſunt duplicia, majora minoraque. Minora vulgo in uſu ſunt, majora vocantur peculiari voce Siderocapſia. Quippe Siderocapſa nomen eſt oppidi, quod e regione Thaſſi ſitum eſt, prope montem ſanctum, de quo paullo ante dictum. Eo loco tam auri, quam argenti fodinæ ſunt, (unde Chryſiten Livii putat eſſe Bellonius) & aſpra ſignantur, ceteris majora, quibus ab oppido Siderocapſiorum manſit hactenus adpellatio. Recipit hæc tantum Sultanus Turcorum, & ſuis theſauris infert. Eadem erogat in militum miniſtrorumque ſuorum ſtipendia. Minora plane non admittit, quidquid tandem ei ſolvendum ſit. De iperperis obſervanda primum vitioſa ſcriptura. Non enim iperpera ſcribi debent, ſed hyperpyra. Pulologus noſter hyperpyri vocem habet. Manuel Muſicius Athenienſis interrogatus a me, quanti putaret æſtimandum hyperpyron? reſpondebat, propemodum par hujus pretium eſſe Marcelli argentei Veneti pretio. Quidam Italico nummo Julio putant æquandum. Equidem accurate pretium ſupputans, hyperpyron invenio valere novem cruciatos ſeu quarantanos. Incolæ Cyprii regni priusquam barbarorum ſubirent jugum, in quinque diverſa hominum genera diſtribuebantur. Horum aliis omiſſis, quod huic inſtituto noſtro quadrat, exponam. Iiſſimi generis adpellabantur Pariki, conditionis homines ſervilis, uſque adeo dominis obligati propemodum ut vitæ neciſque poteſtatem in eos haberent. Nomen ipſum Pariki, Græcæ originis eſt. Nam παροικοι dicuntur Græcis, ſicut & Juſtiniano Auguſto παροικικὸν νόμισμα, jus colonarium eſt. Secundum hos proximi vocabantur vulgo Peſteri, qui quidem & ipſi Paricorum ſeu colonorum erant e numero, ſed qui vel interveniente pecunia, vel gratia dominorum, vel alia quadam via libertatem impetraverant, diverſa tamen ratione. Quippe nonnulli abſolute liberi efficiebantur, quum alii perſonali dumtaxat libertate potiti, nihilo minus rerum ſuarum nomine dominis eſſent obligati; puta, quotannis ut ſolverent principibus aut nobilibus viris, quindecim vel ſexdecim, plus aut minus, perpyra: (ſic enim corrupte vocabant) cujus in perpyris numerandæ pecuniæ cauſa, Perpyriarii dicebantur. Adgnoſcit, opinor, voces lector depravatas, quum & hyperpyra dici debeant, & Eleutheri, qui liberi ſunt, & Hyperpyrarii, qui ſingulos in annos hyperpyra ſolvunt. Si quis denique pretium hyperpyrorum cognoſcere cupit, expendat hæc Belvacenſis verba, de libri 30. capite 143. Terra Soldani valebat ei cottidie 400000. iperpera, id eſt, 57000. marcas argenti. Sed prius ſcripturæ tollendum vitium, pro 57000. marcis argenti, 5700. marcas ut reponamus. Eo nihilo minus hæc ipſa ſumma proventus cottidiani tanta videtur eſſe, pene fidem ut mereri nequeat. Sed enim pergendum ad alia. Quam diximus dramam, pro certi ponderis apud Turcos nomine lector accipiat, quod quidem ex drachmæ vocabulo Græco mutilatum eſt. Ipſius ponderis rationem in aſpris jam expoſuimus. An vero Turcicum cum antiquo ponderis Græco reſpondeat, diſputare nunc religio eſt, ne lectori nimium velut extra metas vagando moleſti ſimus. Scachi per-

Edit. Pariſ. pag. 405.

quam frequentes in Turcia ſunt hoc tempore, moneta Perſici Scachi ſive regis, unde nomen habent, Turcorum hoſtis acerrimi. Singuli valent aſpros Turcicos octo. Sultanini ex auro ſunt, quondam adpellati Soldani. Sic enim apud Belvacenſem loco jam indicato legimus, argentariæ fructum in Lebena (non procul a Sebaſtia) fuiſſe tres rotas argenti depurati, hoc eſt, tria millia Soldanorum. Ejuſdem cum Soldanis erant tum ponderis, tum pretii, qui Græcorum imperatorum temporibus Byzantii nominabantur, & Byzantini: characteris dumtaxat ratione diverſi. Conſimiliter & Seraphini, quos primus ex Soldanis Ægyptiis ſignavit Melechſeraph, a quo nomen etiam hoc conſequuti ſunt. Chryſini Græcis a chryſo dicuntur, ut ab auro nobis aurei: quod imitati Turci, ſuos ſive ducatos, quod nomen a Venetorum Ducibus profectum arbitror, ſive Sultaninos, ab Altum vocaverunt Altumler. Chryſinorum quidem in aliquot Græcis & Aſiaticis monumentis antiquis nomen obſervavimus, quæ alio lectores habituri loco ſunt.

Quod Ægyptias, Arabicas, Syriacaſque monetas adtinet, harum quoque nunc mutata ratio: ſicut ex hac conſignatione D. Hieronymi Beckæ Leopoldſtorf videre eſt, qui pretia ſingularum notavit, ut erant anno 1591. quum illas terras perluſtraret. Zibit, ærei nummuli perexigui, ſigna potius ſunt, quam moneta. Duo valent unum Direm, qui & ipſe nummus eſt æreus. Duo Direm valent Nuccarum unum, qui nummus eſt æreus major, cum litteris Arabicis. Nuccari quatuor valent nummulum argenteum, quem Arabes Oſmannum, Turci Achs, Græci Aſpron vocant. Nuccari ſex faciunt nummum argenteum majuſculum, quem Maidinum vel Cattam nominant. Maidinus vel Catta, Oſmannum unum cum dimidio facit, & quatuor Marchettis Venetis æſtimatur, vel octo Bezziis ſive nigris nummulis Germanicis, quorum tres conficiunt unum cruciatum. Scachi, majores argentei nummi, quorum ſingulis quatuor maidinos; decem vero, Turcicum aureum valent. Altum, aureus Turcicus, valebat id temporis quadraginta maidinos, vel aſpros ſexaginta. Coronati aurei pretium erat, maidini triginta quinque. Horum vero quam nunc ſint aucta pretia, deprehendere lector ex ſuperius indicatis poteſt.

Edit. Pariſ. pag. 406.

Obiter denique huic explicationi de monetis adjungitur, Sultanos Turcorum tam in ipſis auſpiciis imperii, quemadmodum Spandugino memoriæ prodidit, quam victoriis potitos illuſtribus, aut natis hæredibus maſculis exſultantes, ſicut in annalibus hiſce noſtris paſſim animadvertere licet, aſpros novos ſignare ſolitos. quod quidem ubi factum eſt, uſum aſprorum veterum interdicto publicato prohibent. Quapropter ab omnibus ad rei monetariæ præfectos deferuntur veteres, ac pro duodecim veteribus aſpri decem novi ſolvuntur. de quo ſane lucrum Sultanis haud exiguum provenit. Inquiſitores etiam conſtituuntur, qui an aliqui veteres aſpros retineant, obſervent. Hi variis utuntur fraudibus, & multa nequiter committunt. Ejus autem ducri cauſa Muchemetes ſecundus, qui Conſtantinopolim cepit, ſingulis decem annis aſpros ſignabat novos. Fortaſſe tamen hoc etiam feciſſe videri poſſit ad imitationem antiquitatis Romanæ, cujus in nummiſmatis toties eſt repetita vox decennalia, vicennalia, tricennalia. Non enim dubium eſt, Muchemetem ſecundum, quem diximus, velut in ipſo ſucceſſorem imperio, multa priſcis in Auguſtis, quos pro deceſſoribus ſuis habebat, ex ambitione quadam æmulari voluiſſe.

Sugutzuc, Gerle, Boli.

19 Dicit auctor annalium exiſtimari vulgo, ſepultum Oſmanem ad Sugutzuc, qui locus a ſalice nomen habeat. Narrat autem Laonicus, eſſe vicum juxta Myſiam, quem incolæ Sogutam vocent, ubi flumen ſit ejuſdem nominis. In hoc vico tradit aliquamdiu habitaſſe Oguzios, & ipſum Othmanem domicilium ibidem habuiſſe. Putabatur igitur iſtic conditus, ubi plerumque degere ſolitus fuerat. Addit etiam, poſſe locum adpellari vicum Itææ. Sic enim reddidit interpres, ſecum in errorem & alios abripiens. Non enim Itææ, ſed ſalicis vicum dicere debuerat, quæ Græcis Itæa vocatur. Germani, quorum lingua componendis nominibus per eſt idonea, Falberdorf interpretarentur. Sed notandum, a Laonico poſt Sogutæ vocem, omitti alteram Turcicam Gui, duarum ſyllabarum, quæ vicum ſeu pagum ſignificat. In annalibus noſtris Sugutzug legitur, voce novellas ſive teneras ſalices ſignificante, vel ſalicetum potius: ſicut iiſdem Turcis Belezug teneræ ſive novellæ quercus ſunt, aut quercetum: quod ipſum quoque nomen eſt oppidi Anatolici, cujus infra meminit annalium auctor. Hinc etiam pagi Oſmanzug, vel Othmanzug, nomen derivo: veluti quo ſignificetur Oſmanis ſive ſeminarium, ſive plantatio. Apud Abrahamum Ortelium in tabula Natoliæ legitur Othmangiuch, quod tribus ſyllabis Italico more pronuntiatum, idem eſt cum Othmanzug. In itinerario Busbequii legitur Othmanlick, depravate puto, quum Otmanlick vel Othmanſuck ab ipſo ſcriptum fuerit: ut poſterius hoc V Gallicum habeat, Turcis etiam uſitatum. Longius ab origine vocis recedunt, qui Otmanic ſcribunt. De Boli, tam regione, quam oppido, ſupra diximus numero 13. Bellonius oppidum priſcis Abonitichos dictum putat. Gerle non procul a Boli oppido ditat, ſed in Ortelii Natolia puto non recte ſcribi Gerede, pro Gerele, quod idem eſt cum Gerle.

Sangiac, Sangiac Beg, Meſchit, vel Meſzit, Dſuma, ſive Zuma, Imaret, Candri, Cangri, Chiangare.

Sangiac diſſyllabum, ſive Sanzac, Turcis vexillum ſignificat. Sunt autem ipſis loco vexillorum ſive ſignorum militarium, globi, ærei deaurati, ſummo in haſtili defixi: circumplexis ac dependentibus undique ſeu crinium colligatorum manipulis, ſeu caudis equinis. Vertici pomorum ſive globorum, quos diximus, nonnumquam luna creſcens imponitur. Hujuſmodi ſigna militaria plura geſtari vidimus ante baſſam ſeu beglerbegum Temeſvarenſem, quum is nobis Conſtantinopolim iturus occurreret in planicie, poſt deſcenſum a montis Hæmi cliſuris, non procul a Tatarbaſare, qui locus a foro Tatarorum nomen habet, ad tertium a Philippopoli lapidem: ubi nos prætereuntem regio cum comitatu, magnoque camelorum & aliorum jumentorum numero, (ſummarios corrupte vocat Belvacenſis, qui Græcis ſamarii ſunt, & ſagmarii, & ſagmatarii) vidimus. Ab his ſignis militaribus dicuntur Sangiacbegi, provinciarum ſcilicet præſides, ſive prætores: qui quum ad expeditiones ſuſcipiendas mandato Sultani evocantur, curant ante ſe ſignum ejuſmodi, quale diximus, cum ſtrepitu tympanorum, & aliorum inſtrumentorum, quibus utuntur valde ſtridulis, geſtari. Græci Turcicum illud Sanzac, flambarum & flambulum adpellant: Sanzacos autem, flambulares. Leo Sapiens, Imp. Auguſt. librum de adparatibus bellicis ſcripſit, converſum liberius, quam par erat, in linguam Latinam a Joanne Checo Anglo, quem Græcum habemus. In eo Flamulum, quo Cedrinus etiam utitur, & forma deminuta Flamuliſcium, & Flamulares reperiuntur, nomina Græcis & Turcicis hiſce reſpondentia. Non enim temere dictum a nobis, ſimias eſſe Græcorum Turcos, in rebus plurimis: maxime quæ ſpectant ad officia militaria, provinciarumque præfecturas ac præſidatus, & earum diſtributiones. Meſſitæ ſeu Meſzitæ Turcis proprie templa dicuntur, e lignis fabricata: qualia ſcilicet ab eis

pag. 407.

exſtruebantur, quum necdum imperii creviſſent opes. Zuma vero (cujus vocabuli ſupra quoque facta fuit mentio) templum ſignificat amplum operis lapidei. Medreſſa quid ſit, quid Imaretum, Gauderius ipſe tam heic, quam aliis in locis, in ipſo contextu expoſuit. Nimirum xenodochia ſunt, ut eſt videre apud Busbequium, haud inelegánter conſtructa, ſuiſque diſtincta cubiculis: in quæ non modo Turci divertunt, ſed etiam aliis quibuſvis homines addicti de religione ſententiis. Quippe nec Chriſtianus quiſquam, nec Judæus, ſeu dives, ſeu mendicus, ab iis arcetur. Baſſæ quoque, ac ſangiaci, quum peregrinantur, illis utuntur. Mos ita fert Turcorum, ut ſingulis, qui eo divertunt, cibum præbeant. Quum cœnæ tempus adpetiit, adeſt miniſter cum ingenti ligneo diſco, qui menſæ inſtar videri poteſt. Hoc patinæ plures continentur, impletæ vel oriza cocta, vel decocto ad cremorem ordeo, addito carnis plerumque vervecinæ fruſto. Circum patinas poſiti panes ſunt, & nonnumquam aliquid favi. Sumit ex his, qui vult. Ac fas eſt peregrinantibus, his cibis toto triduo gratis frui: poſtea mutandum hoſpitium. Sane Turcici proceres maximis impenſis exſtruere potiſſimum ſtudent hæc ſeptem: Meſſitas, imaretа, Græcis Maratia, caravanſaraja, balinea publica: quibus etiam pulcherrimos fontes adjungunt: in cæteris, ad uſus hominum, jumentorum cottidianos; in meſſitis ad luſtrationes vel ablutiones quaſdam peragendas prius, quam templa ſua ſive meſſitas ingrediantur. His adde fluminum pontes, & vias publicas, lapidibus ſtratas. quæ quidem omnia perinde ſpectabilia ſunt apud Turcos, & eximia: ſicut apud Anglos iſta, verſu comprehenſa veteri:

Mons, et fons, et pons: eccleſia, fœmina, lana.

Propemodumque licebit & Turcica diſticho complecti:

Meſſita, maratium: caravanſaraja, lavacra,
Fontes, et pontes fluviorum, ſtrata viarum.

Obiter hoc etiam addo, Conſtantinopoli Meſſitis, quæ iſtic numero plus minus quadringentæ ſunt, tot hujuſmodi adjuncta eſſe maratia: ut ſi quis in uno triduum victitet, ac deinde pergat ordine ad cætera, totius anni ſpatio vel inviſere nequeat omnia, vel omnium uti beneficio. Sequitur etiam paullo poſt hunc locum in annalibus explicatus imaretorum uſus, quum narrant, ipſummet Urchanem in exſtructo ab ſe imareto cibos diſtribuiſſe.

Candria regio ſita eſt ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam, & Pontum, hoc nomine, provinciam: ubi & oppidum Candria reperitur in Ortelii Natolia, ſitum eo plane loco, quo Dedacana vetus a Nicolao Sophiano ponitur. Diverſum ab hoc oppidum eſt Cangri, verſus Amaſiam ſive Cappadociam, quod olim Gangra nominabatur, unde Turcis & regio Chiangare dicta.

Zercolæ, tam albæ, quam rubræ.

21 Zercola capitis e filtro tegumentum eſt, latam auream fimbriam habens, qua parte capiti imponitur: de penulæ manica tegminis ipſius petita forma, ſicut ipſimet ajunt Turci. Superiori Zercolæ parti, ſeſquiſpithamam altæ, caput inſeritur: inferior a vertice capitis infra cervices in dorſum non aliter ad tres ſpithamas uſque demittitur, ac feminarum Gallicarum tegmen, quod *Chapperon* ab eis dicitur. A media fronte ſurgit oblonge quædam quaſi vel fiſtula vel vagina ex ære, partim deaurata, partim argento foris obducta, cui gemmas inſerunt, non magni tamen pretii. Hæc Zercola Genizaris albi coloris eſt, aliis nonnullis rubri, de quibus alio dicendum loco. Fiſtula ſive tubulus excipiendo cono de pennis avium facto ſervit, vel belli tempore, vel quum ſatellitio ſuo Sultanum ſtipant.

Muſulmani, muſulmaniſſare, magariſſare, Turci. Laonicus emendatus.

21 Muſulmanos dici ſe volunt Mahumetani, tamquam recte credentes: ut Arianicis temporibus cæteri Chriſtiani, quotquot abominabantur eorum furores, Orthodoxorum nomen profitebantur. Ac tametſi Mahumetanis honeſtiſſima ſit Muſulmanorum adpellatio, principibus ipſis Muſulmanorum Sultanos ſe nominantibus, uti frequenter apud Prætorem noſtrum videre eſt: tamen Græcis vicinis, ut Chriſtianis, erat exſecrabile nomen, qui verbo Muſulmaniſſare de omnium graviſſimo apud Chriſtianos flagitio deſertæ religionis utebantur: cujus etiam vim declarantes, aliud Magariſſandi verbum adhibebant, quod ſignificat ſtercore faciem conſpurcare. Cedrinus, aliique ſcriptores hiſtoriæ, cum iis, qui jus Canonicum orientalis eccleſiæ tractarunt, utroque utuntur. Oſmanici tamen adfectant hanc adpellationem, & Turcos ſe dici nolunt. Quo de vocabulo facere non poſſum, quin Philippi Mornæi ſententiam exponam, ex libro ejus Gallice ſcripto, de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos, Judæos, Mahumetanos, & alios, cui ſimilis in hoc argumenti genere nullus antehac prodiit. Nam eadem opera de Turcorum etiam origine quiddam non temere rejiciendum intelligemus. Ait ergo Mornæus, Iſraelitas fuiſſe tranſportatos, etiam Herodoto teſte, ultra Mediam, ad regiones id temporis inhabitatas: & ab eis partim Colchos originem duxiſſe, qui Herodoti tempore circumcidebantur: partim Tataros, qui circa annum Chriſtianum 1200. ductus Zingis Chanis velut inundatione quadam orbem terrarum obruerunt, & imperium deinde Chanis illius Chitaini conſtituerunt. Erant autem, inquit, hi circumciſi prius etiam, quam Mahumetis nomen audiſſent: eoque procliviores fuerunt ad amplectendum legem Mahumetis, quod ex parte cum ipſorum religione conveniret. Vox ipſa Tatari ſive Totari, lingua Syriaca reliquias ſive reſiduos ſignificat, ait. Inter hordas quoque Tatariæ, verſus partem ejus magis aquilonarem, nonnulli nomina Dan, Zabulon, Nephtali, retinuerunt. Unde non eſt, quod miremur, tantam Hebræorum eſſe copiam in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ. Putat etiam, eo plures iſtic Hebræos inveniri, quo propius ad Tataros accedatur. Equidem ut obiter aliquam de meo velut ſymbolam his adjiciam, adoleſcens in Livoniam, necdum collegio Teutonicorum equitum diſſipato, a Cunrado patre miſſus ad Albertum patruum, quum alia iſtic animadvertere memini, tum etiam verſus Lithuaniam, in vicinia metropolis Rigæ, (quæ in edito Laonico vitioſe tranſpoſitis litteris ſcribitur Ucra, pro Ryca: ſicut ibidem pro Euphlaſte reponendum Eiflante. Sic enim Germani ceteri vocant Livoniam, Saxones noſtri Liflandam. Gallicus interpres Ucram vult eſſe Novogradiam, puerili errore: quum dicat auctor, ſuis urbem legibus & libertate frui: ab optimatibus regi: ad mare ſitam eſſe, Danos, Anglos, Gallos eo commerciorum cauſa navigare: quæ de Novogrodia intelligi nequeunt) in hujus ergo Rigæ vicinia, nationem quamdam eſſe barbaram Lettorum, a cæteris Livoniæ barbaris incolis, Curonibus & Eſtonibus, lingua plane diſcrepantem: qui perpetuo in ore quaſi lamentationem quamdam habent, quam vociferando per agros adſiduo repetunt, Jeru Jeru Maſco Lon. quibus verbis Jeruſalem & Damaſcum intelligere creduntur, cæterarum in antiqua patria rerum, tot a ſæculis, & in remotiſſimis ab ea ſolitudinibus, obliti. Ad Mornæum ut redeamus, putat hoc idem non minus eſſe vero ſimile de Turcis, quam de Tataris: quum nomen ipſum Turcorum Hebraica lingua ſignificet exſules, & contumelioſum apud ipſos habeatur. Viderique Mahumetem non abs re, ne populos illos longe numeroſiſſimos offende-

Edit. Pariſ. pag. 408.

ret, qui tum temporis incipiebant se commovere, retinuisse circumcisionem, lustrationes, & alias quasdam legis Mosaicæ cærimonias.

Genischeher, Goinuc, Caraſi, Coſri, Bergama, Edremit, Gelipoli.

Oppida sunt Isnicæ vicina, Genischeher & Goinuc, vel Guinuc trisyllabum, ut heic in archetypo scribitur. Illud novam civitatem significat, & in Ortelii Natolia, sicut & Busbequio, Jenisar vocatur, ut supra dictum numero 17. Goinuc in eadem Ortelii Natolia reperitur. De Caraſi exposuimus antea numero 13. Cosri cum Caristo Natoliæ puto eadem est. Bergama vetus est illa, celebrisque membranarum nomine Pergamus, Galeni medici patria. Quæ Turcis heic Edremit, olim dicebatur Atramyttium, Leoni Augusto episcopatus Ephesinæ metropoli subditus. Nautæ nostri vocabant nomine magis corrupto, Landemiti: quod propius ad originem suam accederet, si lingua sua, hoc est Italica, dixissent L'Adremiti. Nobis quidem articuli cum ipso nomine confusio perdifficilem reddebat de adpellatione veteri conjecturam. Sunt autem hæc Troadis oppida. De Ulubat superius quædam numero 16. notavimus, infra daturi plura. Paullo post Gallipolim dixi, more nautarum nostrorum, quum Turcis Gelipoli nominetur. Ridicula sunt somnia Nicolai Nicolaidis Delphinatis, de nomine atque origine hujus urbis: quum a C. Caligula conditam, ab eodem nomen accepisse tradit. Mox opinione mutata, quod fuerit a Gallis exstructa, Gallipolim vult dictam, ceu Gallorum civitatem: perinde ac Philippopolis sit Philippi civitas, Nicopolis quasi Nicolopolis, Nicolai civitas: perbelle, ne dum Gallos suos ornat, suimet obliviscatur. Non enim aliam in Græcia reperimus ullam Nicopolim, quam hanc: cujus ut auctor est Nicolaus Nicolaides, ita merito nomen hoc ei relinquamus, ut a duplici Nicolao, Nicolopolis adpelletur. Sed omissis jocis, amplius quadringentis annis ante C. Caligulam apud Xenophontem nostrum civitatis hujus fit mentio. Nec a Gallis etiam condita fuit, sed ab Athenienſibus: quorum dux Callias, initio struendæ dato, promeruit: ut ab ipso Calliupolis, (Calliopolim fere Latina consuetudine vocamus) ceu Calliæ civitas, diceretur. Episcopatum hujus ad Heraclienſem Thraciæ metropolim Leo imperator in Thronis refert.

Edit. Paris. pag. 409.

De primo Turcorum in Europam transitu. De castellis, Zemenic, Chiridocastro, Maito.

Prius, quam de castro Zemenico dicatur, recitabimus heic verba Laonici de prima Turcorum in Europam transjectione, cum quibus deinde locum hunc annalium conferemus. Capto, inquit Laonicus, præsidio Cherronesi, & Madyto, in Thraciam Turci progressi sunt, usque ad fluvium Tænarum. Notetur in his verbis interpretis oscitantia, qui præsidium Cherronesi dixit, pro Cherronesi castro. Id castrum accipi non potest de Dardanellis. Nam eas arces, quæ duæ sunt, non una, Muchemetes secundus exstruxit post captam Constantinopolim, vel ipso teste Chalcocondyla. Ergo Cherronesi castrum illud intelligitur, quod versus Ægæum mare duobus abest milliaribus Græcis vel Italicis a Maito, versus Propontidem vero duobus & viginti a Calliupoli. Et Maitos hodie dicitur ejusdem Cherronesi oppidum, ne Xenophonti quidem ignotum, cui Madytos adpellatur, sicut & Laonico, tribus dumtaxat a Dardanellis versus Ægæum distans milliaribus. Prætor Græciæ noster Asty vel urbem Madytorum nominat, sicut & Leonis Augusti novella de Thronis Madyta pariter, & Madytum dixit. Castro autem, quo de agimus, nomen est apud Græcos Chiridocastron. Hellespontus istic usque adeo in angustum cogitur, ut a litore Asiatico Cherronesiacum Europæ tantum uno milliari Græco disjungatur. Hoc igitur in loco Turci primum ex Asia transmiserunt in Europam, & industria quadam Zemenicum, ut ipsi narrant; Chiridocastron, ut Græci; a captivo quodam Christiano ducti occuparunt. Inde dissitam ad alterum lapidem adorti Madytum, quam incolarum frequentia territi tentare prius ausi non fuerant, quum hodieque supra trecentas Græcorum domos habeat, & ipsam in potestatem redegere. Nos istic in itinere nostro vinum coloris rubri comparabamus, quod mensibus aliquot durante navigatione, variis in malis, & nausea perpetua, præcipue nos recreabat. Nicolaides, de quo paullo ante diximus, fabulas ut de Galliopoli, sic etiam de hoc castro, nobis obtrudit. Narrat enim, dici castrum viduarum, ex hujusmodi occasione. Quum Turci, ait, ope duorum mercatorum Genuensium Hellespontum transmisissent, pro singulis capitibus transportandorum solutis duobus ducatis: primum omnium in Europa castrum hoc ceperunt, in quo mares omnes immani sævicie contrucidarunt, vita fœmellis tantummodo condonata. Qua de causa nomen ei deinceps mansit, ut castrum viduarum adpelletur. Hoc si verum esset, adpellandum erat Græce Chiron castron, vel Chirocastron, quod nomen ipse non posuit. Sed satis animadvertit peritus historiæ lector, in ipso fabulæ peccatum initio. Non enim ad primum in Europam Turcorum transitum pertinet illa de Genuensibus historia, sed ad insequentia tempora, sicut suo loco deinceps numero 87. indicabitur. Deinde Chiridocastri nomen exstitisse constat etiam prius, quam Turci transmisso Hellesponto castrum ipsum occupassent. Erat in navi nostra senex multarum rerum peritus, Antonius Melienſis, Græco patre natus in Melo insula (Milon Græci pronuntiant) conductus a Navarcho, ut index itineris interdiu noctuque nobis esset, quem Podotam Græci nunc dicunt vocabulo peculiari, quod in Pulologo reperitur, vulgus nautarum Pelotam vocat. Is mihi, quum Calliupoli relicta, jam viginti duobus milliaribus emensis, Chiridocastrum præternavigaremus, & ruinosi castri nomen significabat, & historiam non frivolis de causis observandam commemorabat. Quo, inquit, tempore Turci primum hasce freti Hellespontici transmiserunt angustias, ut Asia potiti, Europæ regiones invaderent: hoc ipso castro, quod vides, in potestatem redacto, primum in Europa pedem fixerunt. Ejus rei nuntio, summa celeritate, Constantinopolim perlato: tanta Græcorum, majorum nostrorum arrogantia, tanta securitas fuit: ut minime cogitarent de castro mox recuperando, & ejiciendis prius ex Europa Turcis, quam majores in ea vires adquisivissent, altiusque suas egissent radices: sed accepti damni gravitatem verbis elevando dicerent, esse dumtaxat amissum stabulum porcorum. Ludebant enim, ut Nazianzeni nostri verbis utar, in rebus minime ludicris: ridebant, in rebus minime ridiculis, sed deplorandis potius: dum ex Chiridocastro per jocum, stabulum porcorum faciebant. Græcis enim Chiridia dicuntur porci. Sed risus iste tandem in amaras conversus fuit lacrumas. Audiamus majorem nunc ex ejusdem Antonii narratione Græcorum insaniam. Venit inde, non magno temporis interjecto spatio, Turcorum in potestatem & Calliupolis, ut in his annalibus quoque recitatur: Græcis interim altum dormientibus, nec de rationibus occurrendi conatibus hostium vel tantillum sollicitis. Quid fit? Hujus etiam detrimenti accepti nuntius Constantinopolim venit. Tum magis ut Græcos dementes cerneres, amissam illi Calliupolim flocci facere, jacturam publicam reapse magnam, verbis socordiæ plenis extenuare, non nisi amphoram vini a Turcis ereptam sibi dicere. Sed eos Turci paucis annis in Thracia fecere progressus, ut hujus Soleimanis bassæ, qui Calliupolim tunc eis eripuit, fratris filius Bajasites, occupatis etiam suburbanis agris,

pag. 410.

agris, Conſtantinopolim pluribus annis obſideret: quam quidem omnino redacturus erat in poteſtatem, ni Tatari Temiris interveniſſet expeditio Bajaſiti fatalis: qua proſperrimi Turcorum ſucceſſus aliquandiu divino conſilio fuerunt inhibiti, ne ante tempus a Deo deſtinatum, imperii Græci reliquias devorarent. Hæc narratio licet in hiſtoriis Græcis non exſtet, dignam tamen cenſui, quæ memoriæ proderetur: ut ex ea noſtri homines exemplum capiant, nobis quod ex uſu ſit. Utinam ne nos etiam modo tam altum, veterno Græcorum correpti, ſterteremus, vix ut expergiſci poſſimus: dum non Chirodocaſtra, porcorumve ſtabula, ſed hactenus invicta Chriſtianorum propugnacula: non Calliupoles, aut amphoras vini, ſed Pannonias, ſed Cypros, integra regna ſcilicet, amittimus. Sed reprimo me. Nam plura vetat dolor, & ominis infauſti metus.

Triturandi mos apud Græcos, & Aſiaticos, Bolair, Aſprolimiona.

25 Arearum in quas meſſis tempore ſegetes tam in Græcia, quam in Aſia, colliguntur; & ipſa triturandi ratio, hujuſmodi eſt. Solent illarum regionum incolæ, poſtquam demeſſæ fruges ſunt, non domum eas ex agris, more noſtro, granis necdum excuſſis, in horrea convehere: ſed in aream quamdam ſub dio comportare. Deinde ſparſis per aream manipulis frugum boves & bubalos immittunt, qui dum pedibus ſubjectas proterunt, ariſtis grana nullo negotio excutiuntur. Et ſolent hæc ſub dio fieri, extra pagos & oppida. Semper autem mos hic apud orientales triturandi fuit, inde uſque ab antiquiſſimis temporibus, ſicut & in ſacris libris interdictum vetus reperitur: Os bovi trituranti ne obligator. Secundum hæc mentio fit expeditionis Turcorum, primum mari, navigiis oram Cherroneſi verſus Ægæum legentibus, & præterito Rumeliæ vel Europæ promontorio, ſinum Magariſium (ſic a fœdis tempeſtatibus ac pluviis dictum, quæ illis in regionibus exiſtere boreis flantibus ſolent, quum apud nos aquilo ſerenitatem aeris ferat) intrantibus, ubi Cherroneſi latus alterum, longo tractu, in mare ſe porrigit: deinde terra, miſſis equitibus, qui cum Edzebego planiciem Cherroneſi verſus amnem Maritzam pervagarentur, & Album ad Portum navalibus ſe cum copiis conjungerent. In his verbis obſervandum illam Bolairis planiciem Turcis dictam, Prætori Græciæ noſtro vocari Bolerum, qua ſcilicet per ipſam Cherroneſum, Hadrianopoli procul ad dextram relicta, cum Didymoticho, verſus Ænum oppidum, & Maritzam fluvium, quondam Hebrum dictum, ac longius inde Theſſaliam verſus itur. Nam a Chiridocaſtro ſive Zemenico, per excurrentis in mare Cherroneſi campos, ad Maritzam fluvium, & illum maris ſinum, in quem ſe Maritza ſive Tænarus, ut Laonicus de cauſa deinceps exponenda vocat, propter Ænum civitatem effundit, directum iter non magnum eſt. Quippe Thracica Cherroneſus inſtar linguæ ſe porrigit in Ægæum mare, tam anguſto terræ continentis ſpatio: ſex tantum ut milliaribus Græcis diſtet Helleſpontus a ſinu Magariſio, qui eſt ab altera Cherroneſi parte: quibus a ſex milliaribus etiam dictum eſt Hexamilium Cherroneſi, ſex tantummodo milliaribus Græcis a Calliupoli diſſitum: ut alterum celebrius illud Hexamilium Iſthmi Corinthiaci totidem patet in latitudinem milliaribus, & utrinque gemino ſimiliter a mari alluitur. Begi vocabulum, quod heic Edzi cuidam ex proceribus Turcicis tribuitur, interpretati jam ante ſumus. Hoc tantum lector obſervet, planiciem Bolairenſem, ſive Bolerenſem, ut Prætor vocat deinceps apud Turcos Edzeæ planiciei, vel Ezeæ nomen ab hoc Edze bego conſequutam, ut infra, certis ex locis horum annalium, parebit. Portus Albus denique Græcis eſt Aſprolimiona.

De oppidis Cherepoli et Zorli, civitates Cherroneſi, ab Europæ promontorio Conſtantinopolim uſque, cum intervallis unius ab altera.

Quæ oppida Thraciæ Cherepolim & Zorlum 16
Turci vocant, Græci dixere Chariupolim & Tzurulum. Chariupolis ſive Chariopolis, perinde ac ſupra de Calliopoli dictum, ab Athenienſi Charia conditore fuit adpellata. Nam præpotens mari populus Athenienſis ante bellum Peloponeſiacum, propter amplitudinem claſſis, & uſum rerum navalium, Cherroneſum cum majori parte maritimæ Thraciæ ac Macedoniæ, cum Perintho, (nunc Arachlea, quod idem eſt cum Heraclea) cum Selybria, cum ipſo Byzantio, poſſidebat: in eaque loca, ſemel occupata, colonias deducebat: Thucydide, Xenophonte, atque aliis, teſtibus. Prætor Græciæ noſter Chariopolim commemorat, & quo ſita loco ſit, indicat: dum ordine civitates has in Cherroneſo recenſet, Heracleam, Panium, B Rhædeſtum, Chariopolim. Meminit & Cedrinus in Conſtantino Monomacho Aug. ubi de Patzinacis in Macedoniam profecturis explicat. Leo Sapiens Aug. in Novella de Thronis, Heracleæ metropoli, quam Thraciæ Macedoniæque ſimul adtribuit, velut in confinio ſitam, inter alios epiſcopatus, hos ſubjicit: Madytum, de qua dixi- *Edit. Pariſ.*
mus, Rhædeſtum (nunc Rhodoſtum) Panium, *pag.* 411.
Hexamilium, (nunc Xamilii) Calliopolim, Periſtaſim, Chariopolim, Tzurolloen, (nunc Zorli) & Athyra, qui nunc Pons grandis nominatur. Quod ſi lubet intelligendarum hiſtoriarum cauſa noſſe intervalla horum oppidorum, ut ordine ſita ſunt ad littus Helleſponti ac Propontidis, inde a Dardanellis, ubi fauces Helleſponti ſunt, in Ægæum curſu rapido ſemet exonerantis, ad ipſam uſque regiam urbem Conſtantinopolim: hęc peraccurate computata illius, quem dixi Melienſis Antonii ſtudio, notabis.

A Rumeliæ, vel Romaniæ, Græciæve pro- C montorio, quod extremum eſt in Europa propter Helleſponti anguſtias, ad arces faucium, ſive Dardanellos, milliaria Græca ſunt 18.

A Dardanellis Maitum uſque,	M. 3.
Maito Chiridocaſtrum,	M. 2.
Chiridocaſtro Calliupolim,	M. 22.
Calliupoli Hexamilium,	M. 6.

Hexamilio ad Sancti Georgii promontorium, M. 6.

A S. Georgio Periſtaſin,	M. 6.
Periſtaſi Arachlizam,	M. 7.
Arachliza Myriophytum,	M. 7.
Myriophyto Coram,	M. 6.
Cora Gainum,	M. 4.
Gaino Rhodoſtum,	M. 25.
Rhodoſto Arachleam,	M. 30.
Arachlea Silyvream,	M. 20.
Silyvrea ad Pontem grandem,	M. 15.
A Ponte grandi ad Pontem parvum,	M. 10.
A Ponte parvo ad S. Stephanum,	M. 10.

A S. Stephano ad Heptapyrgium, ſive Jadicu- D lam, vel arcem ſeptem turrium, ſitam in extremo urbis Conſtantinopoleos, ad Propontidem angulo, M. 5.

Ab Heptapyrgio ad Sultani ſarajum, ubi alter eſt urbis angulus ad Boſporum, Propontidi ſemet infundentem. M. 7.

Tzurulus, (Caſtaldo Chiorli, Busbequio Chiurli) quam Leo imperator Tzurolloen vocat, nonnihil a Propontide verſus mediterranea diſtat, a Selybria maritima ſex plus minus horarum itinere. Nos iſtic ſatis commode diem ac noctem egimus. Fallitur in Selime primo Jovius, & auctor annalium Sileſiæ Cureus, qui pagum ignobilem & obſcurum vocant: quum hodieque ſit oppidum, & a Prætore dicatur Aſty, quod civitatem ſignificat; ac in Græcorum hiſtoriis etiam Mauricii Auguſti temporibus, ante mille ſcilicet annos, mentio Tzuruli fiat, ubi dicitur, Chagano cum in-

finita multitudine Thraciam ingreſſo, Romanorum ducem territum, in caſtello Tzuruli, tanquam loco munito, ſe concluſiſſe. Nam hæc ipſa leguntur apud Zonaram verba.

Eurenos, cæteri tres apud Turcos illuſtrium quatuor familiarum auctores.

27 Tradunt noſtri, & in his Geufræus, Oſmanem ſibi tres fœderatos adſciviſſe, quorum adjutus ope, compluribus oppidis ſubactis, auctoritatem ſibi potentiamque comparaverit. Horum duos fuiſſe Græcos, religionis Chriſtianæ deſertores, tertium vero Turcum. Græcorum unus, Michael nominabatur: alter, Marcos. Turcos nomen Aurami fuiſſe ſcribit. Ab his propagatas eſſe tres familias apud Turcos, cæteris omnibus, ſecundum Oſmanidas, nobiliores: a Michaele, qui Michalogli, quaſi Michalides, dicantur: a Marco, qui Marcozogli, quaſi Marcozides: ab Aurami, qui Auramogli, & Auramides. Nos hactenus horum in annalibus hiſce mentionem nullam habuimus. Eurenoſis nomen heic primum anno Chriſtiano 1357. legimus, quem ex procerum numero fuiſſe non dubium eſt, quum begus adpelletur. Et Turcos heic quidem ſequi malo, quibus Eurenos; quam Geufræum, cui Aurami vocatur. Unde poſteri quoque non Auramogli cum Geufræo, ſed cum Turcis Eurenoſogli, velut Eurenoſides, ſunt adpellandi. Michalogli ſerius his commemorantur in annalibus, & nominatim Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum, ſub initium Muchemetis primi, anno Chriſtiano 1414. Malcozogli longe poſt hos, anno Chriſtiano 1480. quo tempore Bali beg Malcozogli nominatur, ſub Muchemete ſecundo. Quartæ familiæ non fit apud Geufræum mentio, quam Turchan begus propagavit. Hoc nomen in his annalibus reperitur ſub Murate ſecundo, anno Chriſtiano 1433. Eurenoſes apud Laonicum Brenezes ſcribitur, pro Eurenezes, aut Urenezes. Idem Michaloglios etiam Michalines alicubi vocat. Malcozzides & Malcozogli cur a Turcis pro Marcozziis & Marcozogliis dicantur, ſcio: cur a Reineccio Malaconii, neſcio. Eurenoſis etiam poſteri rectius Eurenoſii vel Eurenefii vocabuntur, quam Ebrenes. Turchan begus Chalcocondylæ Turachanes nominatur. Noſtra ætate nullam horum extra Malcozzios, & Michaloglios, mentionem invenimus: & Michalogliorum ſane recentiorem, ex quibus Achmetes Acanziis præfuit in exercitu Soleimanis, ad obſidendam Viennam proficiſcentis. Caſan vero Michalogliun triennio poſt in his annalibus expeditione Soleimanis altera contra Germanos, a noſtris cæſum, magnis cum copiis, legimus.

Dimotuc, Burgoſine, Bergas, Plagiari.

28 In vicinia Tzuruli, de qua dictum, Didymotichum Prætor cum aliis oppidum ponit, a gemi-
Edit. Parſ. pag. 412. nis muris ſic adpellatum, Turcis mutilate Dimotuc: quod Nicetas Latine verſus, Eurum fluvium ambire tradit, pro quo ſcribere debuit interpres Hebrum fluvium, cujus nomen in pluribus hiſtoriarum Græcarum locis ita corruptum reperitur. Oppidi Dimotuci adpellatio ne hodie quidem eſt obſcura, præſertim propter elegantiſſimos urceolos, qui ab incolis elaborati, quum alia in loca, tum etiam Conſtantinopolim deportantur. Solent enim ex eis tam ipſe Turcorum Sultanus, quam alii magnates, aquam haurire. Didymotichum novella Leonis imperatoris Trajanopolitanæ montis Rhodopes metropoli ſubjicit. Andronicus autem Palæologus ſecundus hujus nominis imperator, ab epiſcopatu ad metropolis dignitatem in ſynodo provexit. Vicina Didymoticho eſt Burgoſine, quæ Caſtaldo Bergas eſt, aliis vulgo Bregas, magis etiam vitioſe. Noſtri comites Turcici, quum iſtic eſſemus, Burgos adpellabant. Gerardus Mercator cum aliis ex Bergas facit Bergulam & Bergelen Ptolemæi, Bergulion Cedrini, & Arcadiopolim. Proximum ab hoc oppidulum verſus Hadrianopolim medii diei diſtat itinere, quod idem Caſtaldus Sitibabam nominat, quum a Turcis noſtris Eskibaba diceretur: id eſt, Baba vetus. Soleimanes baſſa mortuus eo caſu, qui recitatur in annalibus, in pago non procul a Calliupoli ſepultus traditur, cui nomen Plagiari. De monumento tamen ejus nihil iſtic intelleximus, licet ad Calliupolim quatuor fere ſeptimanis hæreremus. Obſervandum in annalibus, mortuum hunc Soleimanem duobus ante patrem Urchanem menſibus: cui filius Murates natu minor, non Soleimanes ſucceſſerit. Nam plerique Soleimanem inter Sultanos referunt, & primum hujus nominis faciunt.

Belezug, Chelili, Cadeleſcher, & Cadi Asker.

B Belezuga locus eſt Anatoliæ, cui nomen a 29
querceto. Significat enim vox ipſa novellas quercus, ut adnotatum ſupra, numero 19. Zenderlu Chelil eſt is, qui edito Chalcocondylæ corrupta ſcriptura Chatites adpellatur, pro Chaliles, quod ei nomen eſt apud Gregoram. Ex eo qui Halim facit interpres Laonici, errat: quum diverſa plane nomina ſint Chelil & Ali. Vox Cadi Turcis judicem ſignificat, qui de cauſis litigantium aliquo in oppido, vel urbe, vel provincia cognoſcit. In Italia poteſtatum vocant, cujus officii mentionem Prætor Græciæ noſter facit, quo loco narrat Venetiis miſſum fuiſſe Conſtantinopolim novum Exuſiaſten, (quo nomine ſignificatur is, qui eſt cum poteſtate, ac juriſdictionem exercet) quem ipſi, ait, Poteſtatum nominant. Cadi vero Leſcher, ſive Lesker, ſignificat judicem ſupremum, qui Arabum Maurorumque lingua dicitur Cadi Asker: qua voce ſolent uti, qui elegantius loquuntur, vulgus altera. Erant autem
C prius in univerſo Turcorum imperio duo tantum Cadileſcheri. Primus Anatoliæ, alter Rumeliæ, hoc eſt Romaniæ vel Europæ. Sed a Selime primo tertius his adjunctus fuit, poſt ſubactos populos principis Aladeulis, & Sultani Cairenſis, videlicet Ægyptios, Syros, Arabes, & Armeniorum partem: quæ regiones quum latiſſime pateant, etiam tertii hujus Cadileſcheri officium majoris eſt momenti, quam reliquorum. Habent autem imperium Cadileſcheri cæteros in Cadios ſive judices, & Hoggias, & Taliſmanos: velut apud nos ſub juriſdictione Archiepiſcoporum, epiſcopi, presbyteri, diaconi, continentur. Iidem & Cadilicatus ſive judicum officia (Poteſtarias Itali vocant) arbitratu ſuo conferre ſolent, ſed ea lege tamen, ut conſtituti ab ipſis judices, a Sultano confirmentur. Addendum & hoc, duos illos primos judices majores accepiſſe Turcos a Græcis, quorum (uti dictum ſæpius) æmulati ſunt imperii veterem formam. Quippe Græci etiam Dicaſtas ſive Judices Anatoles & Helladis habe-
D bant. Adeoque magna fuiſſe iſtæc officia vel ex eo paret, quod imperatrix Zoe judicem Græcorum fecerit Conſtantinum Monomachum, cui tamen non multo poſt ipſa nupſit, & per nuptias imperium tradidit, ſicut in ejus vita Cedrinus ſcripſit. Idem in Paralipomenis, quæ necdum habemus edita, Judicis Hellados (quæ Græcia eſt) ac Peloponneſi, tamquam magnoprædiți officio ſive dignitate, meminit.

Scachin, Sis oppidum, Meritza flumen.

Qui Turcis heic Lala Scachin, Laonico Saines 30
vocatur. Et prædicat eum valde Laonicus, optimumque virum adpellat. Quænam vero ſit illa Sis, cui captæ ſit mentio videndum. Ponit Marius Niger in Thracia Siſſopolim, quæ olim dicta fuerit Apollonia: ponit & Pinetus in Macedonia

Siſſopolim, quæ veteribus fuerit Apollonia Taulantiorum. Utrius ſit opinio melior, ipſi viderint. Equidem neutram harum accipi de Sis oppido poſſe puto, quum Siſſopolis Thraciæ verſus Euxinum, haud procul ab Anchialo, quam nunc Achelô Græci vocant, collocetur: Macedonia vero remotior etiam ſit ab illis locis, quæ huic proxima ſtatuuntur, nimirum a Tzurulo & Burgoſine. Reſtat igitur, ut aliud his vicinius oppidum quæramus, quod Sis annalium ſit. Hoc vero nobis monſtrat Græciæ Prætor eſſe Ciſſum, non procul a Tzurulo ſitum, ſicut ex his verbis ejus adparet: Cepit imperator Joannes Ducas Vatatzes & Ciſſum caſtellum, & uſque ad eum fluvium, quem vulgus Maritzam vocat, limites conſtituit. Potitus eſt & monte Tugano, & oppidulum in eo condidit: quo Nicolaum Cotertzen ablegavit, ut excubias ibidem ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia faceſſeret: quod quidem oppidum Tzuruli non magno tempore interjecto Romanis a copiis in poteſtatem redactum fuit. Quibus in verbis obiter & Maritzæ fluminis mentio fit, quod ſtatim heic in Annalibus etiam reperitur, & a Turcis Meritza nominatur. Sed Prætor paullo poſt, hæc de Maritza ſubjicit: Alii ſedes conſtituebant verſus inferiores partes, & eum fluvium, quem lingua vulgaris, ut antea dictum eſt, Maritzam vocat. Reapſe quidem is Hebrus eſt, qui verſus Ænum oppidum excurrens, ibidem in Ægæum ſe pelagus effundit. Sed quia cum hoc & alii ſe conjungunt amnes, ac majorem efficiunt: iccirco nomen etiam apud accolas mutat. Flumina vero, quæ Prætor ab Hebro ſive Maritza recipi commemorat, alia non eſt neceſſe recenſeri, quod Turcicis noſtris illuſtrandis non ſerviant: ſed duo tantum præterire ſilentio non poſſum, quæ Hadrianopoli ſe in Hebrum exonerant. Unius fluvioli nomen eſt Harda, nec olim, nec hodie celebris: alterius Tunſa, cujus faciunda fuit mentio, quod Chalcocondyles ſæpe Tænarum nominet, ſicut ex vita Muchemetis II. quem Hadrianopoli regiam ſedem ultra Tænarum, qua Hebrum illabitur, muniviſſe ſcribit; & ex allegatis ſupra, num. 24. videre eſt. Quippe Tænarus fluvius idem eſt cum Tunſa, videturque nonnumquam Tænari nomen manere flumini, abolita Hebri adpellatione, ad ipſam Ænum uſque civitatem, ubi mari Ægæo miſcetur. Hebrum denique Valizam nemo vocat, nec Mazeram: ut exiſtimarunt Nicolaus Nicolaides, & Olivarius.

Edit. Pariſ. pag. 413.

A

B

C

Ypſala Thraciæ oppidum.

31 Poſt captam Didymothicum tradunt Annales, Chazim Elim begum verſus Ypſalam cum copiis perrexiſſe. Huic nomini ſimillimum eſt Cypſala, quod oppidum ab Antonino in Thracia commemoratur. Alii Cypſella ſcribunt, uti legitur etiam in Novella Leonis Auguſti de Thronis. Non procul ab Æno civitate collocatur, de qua mox dicturi ſumus. Chypſala Sophiano dicitur, Chapſilar Bellonio, qui haud ſcio an non erret, ſimilitudine nominis Chapſe vel Chaphſe deceptus, qui vicus exiguus eſt in itinere, quo Conſtantinopoli Didymotichum itur: ut infra parebit in extremo Bajaſite ſecundo. Diſtat etiam ab Hadrianopoli, qua Selybriam tenditur, non magno itinere diurno quoddam oppidulum, cui nomen Hapſala, nobilitatum meſſita & caravanſarajo Mechemetis baſſæ, ambobus ſane pulcherrimis & ſumtuoſis. Eo nos in loco pernoctabamus. Sed uti diverſus eſt ab Ypſala, ſic cum Caſtaldo eumdem eſſe cum Capſa, ſtatuere non poſſum.

D

Ygnos, ad Meritzæ Fluminis oſtium.

32 Hæc civitas Græcis dicitur Ænos & Œnos, quorum poſterius ipſi pronuntiant Inos, unde nomen Ygnos, quod heic in Annalibus legitur, molli pronuntiatione litteræ N per Gn, Græcis, &

Turcis, & Italis, & Hiſpanis, qui ñ ſcribunt, familiari. Inter metropoles vel archiepiſcopatus Thraciæ refertur ab Imperatore Leone in Novella de Thronis. Virgilius & alii Ænium ab Ænea poſt excidium Trojæ conditam in Thracia, ſicque nominatam ab eodem narrant. Propter Ænum fluvius Meritza vel Hebrus in mare ſemet exonerat, uti paullo ante dictum ex Prætore noſtro. Principes aliquando Cateluſios Genuates habuit, ſicut & Lesbus inſula, (de quibus infra dicemus cap. 138.) quum illi a civibus arceſſiti temporibus Imperatorum Græcorum inter ſe diſcordium, urbis defenſionem ſuſcepiſſent, ſicut apud Laonicum legitur. Caſtaldus Enio ſcripſit, quod duabus (ut opinor) ſyllabis enuntiandum. Antonius Bonfinius in hiſtoriis Ungaricis corruptius Eniam vocavit, quum anno 1469 Nicolaum Canalem præfectum Venetæ claſſis Eniam Thraciæ urbem direptam incendiſſe tradit.

Zagora, Debeltus, Philibe.

Zagora Thraciæ prius adpellabatur Debeltus, 33
ut eſt apud Cedrinum & Zonaram. Debelti Epiſcopatum Leo Sapiens Imperator in Novella de Thronis metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubjicit. In hiſtoria Simeonis Magiſtri officiorum manuſcripta legitur, Juſtinianum Rinotmetum Imperatorem reſtitutum opera Terbelis Bulgarorum principis, ei quum alia dona dediſſe, tum defalcatam ab Imperio Romano regionem, quæ poſtea Zagoria dicta fuerit, poſſidendam conceſſiſſe. Develtus, quam adhuc ita Græci vocant, ſive Zagora, quod ei nomen Bulgari tribuerunt, milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. Philibe vero Turcis eſt Philippopolis Thraciæ, Debelto vel Zagoræ vicina: quam urbem qui a Philippo Macedone, magni Alexandri patre, conditam cum vulgo exiſtimant, falluntur. Nam Philippi Cæſaris opus eſt, ut aliæ complures in Thracia civitates ab Imperatoribus fuere conditæ, quod ipſa quoque nomina teſtantur, ut Trajanopolis montis Rhodopes, ut Hadrianopolis Hæmi montis, ut Arcadiopolis, ut Anaſtaſiopolis. De *pag. 414.* Philippopoli vero expreſſe ſcriptum his verbis reperi quodam in hiſtoriæ Græcæ libro, cujus & principium, & nomen auctoris perierat, quum ceteroqui multa ſcitu digna contineret: Philippus Imperator urbem in Europa condidit, quam Philippopolim adpellavit. In hac urbe totum nos triduum commorabamur, dum Turci comites noſtri ſuum Bairam majus, exacto jejunio triginta dierum, diebus menſis Octobris quinto, ſexto, ſeptimo, celebrarent. Eſt adhuc archiepiſcopatus, cui tunc præeratis, qui poſtea factus eſt patriarcha nobis Conſtantinopoli degentibus, Theoliptus: de ſententia ſynhodi Græcorum abdicato Pachomio, viro prophano, & litterarum plane rudi, qui largitionibus & aliis malis artibus dignitatem adeptus fuerat.

Gradus Legis Mahumetanæ peritorum apud Turcos, & qui Taliſmani dicantur.

Ut Taliſmani qui ſint commodius intelligatur: 34
ſciendum, certos eſſe gradus Mahumetanis eorum, qui legum apud ipſos periti ſunt, & partim jus dicunt, partim legem interpretantur. Ludovicus Baſſanus Jadrenſis in hunc modum comparat eos cum noſtris Eccleſiaſticis. Primum Muphtim dicit eſſe inter ipſos inſtar vel Papæ noſtri, vel Patriarchæ Græcorum. Quippe juris omnis & ſacrorum Rex eſt, uti veteres etiam Romani loquebantur. Huic proximi ſunt Cadileſcheri, de quibus dictum numero 29. Baſſanus hos cum Archiepiſcopis noſtris comparat. Sequuntur Cadii, veluti proximum poſt Archiepiſcopos locum obtinent Epiſcopi. Secundum hos ſunt eis Hoggiæ, qui ſeniores dicuntur, ut Græcis & noſtris Presbyteri. Excipiunt Hoggias Taliſmani, ſeu Presbyteros Diaconi. Ultimi ſunt Derviſii, qui Calogeris

Græcorum, monachis noſtris reſpondent. Taliſmani Mahumetanos ad preces interdiu & noctu quinquies dicendas excitant, de quibus alias agemus. Clepſydris, veteri more Græcorum utuntur ad diſtinguenda tam diurna, quam nocturna temporum ſpatia. Nam quæ a noſtris artificioſe confecta perveniunt ad Turcos horonomia, longe ipſis graviſſima, planeque admiranda, procerum dumtaxat uſibus ſerviunt. Quum precum tempus adpetiit, turres adjunctas meſſitis prælatas conſcendunt. Eæ ſic factæ ſunt, ut in ſuperiori parte, propemodum ubi occipiunt deminui, ut tandem in acuminatum faſtigium deſinant, in projecto quaqua verſum obambulari poſſit. Heic ergo circumeuntes, acutiſſima voce clamorem tollunt, digitis alteram aurium obſtruentes, & homines ad invocandum numen exhortantur. Vox ipſa longius, quam quiſquam noſtrum credat, qui ea loca non adierit, pertinet. Communis autem precatio Muſulmanorum hujuſmodi eſt, auctore Poſtello: In nomine Dei miſericordis, propitii. Laus Deo, regi ſæculorum, miſericordi & pio, regi diei judicii. Heus ſerviamus illi, & heus adjuvabimur. Dirige nos in punctum rectum, punctum eorum, in quibus tibi beneplacitum eſt, & quibus non iraſceris: & non errabimus. Hæc tam illis eſt uſitata precatio, quam nobis dominica: & a quibuſdam ad battologiam uſque adeo recitatur, ut centies eam repetant. Idem facit in oratione publica Taliſmanus pro his, qui negligenter orant: ajuntque hac repetitione ſuppleri aliorum errores ac delicta. Quidam vero tanta repetunt aſſiduitate, tandem ut concidant: alii corpus ita circumagitando, ut omnino extra ſe rapiantur.

De Genizeris, vel Genizaris: unde ſic dicti.

35 Nuſquam reperi Genizarorum originem verius deſcriptam, quam heic: ideoque locus eſt memorabilis, quo plurium hallucinationes refutantur. Nam alii volunt inſtitutos ab Othmane vel Oſmane Gaſi, nonnulli, quos inter eſt Jovius, & Geufræus) fuiſſe referunt ordinatam ipſorum militiam primum omnium a Murate II. quem ego numerum potius auxiſſe dixerim, quam fuiſſe militiæ ipſius auctorem. Vocis etiam etymon controverſum eſt. Initio declarationis annalium Spandugini opinionem recitavi, de Seri pago, quem Delus ille ceperit, a quo fuerit ortus Oſman. Ea locum habere nequit. Reineccius aliquoties repetit, Janizarorum nomen ad notionem revocatum a Janua deduci: quum Turcis JANUAM aulam dici conſtet. Ego vero fateor, adeoque vulgo notum eſt, aulam Sultani (Romani veteres comitatum Principis adpellabant) a Turcis vocari Portam Oſmanicam, quod Portæ nomen idem eſt fere cum Janua: ſed (quod ipſius pace, citra inſectationem ullam dictum eſto) cogitare debebat. Turcis Portam dici ſua lingua, CAPI: de quo vocabulo derivari non Janizarorum vel Genizarorum nomen poteſt, ſed Capiſilarorum, de quibus alibi. Paucis ut verum etymon indicem, nomen Genizeri Turcis novos homines, ſeu milites novos ſignificat, ſeu Latina voce veteri Tirones: cujus etymi ratio patet ex iis, quæ heic in annalibus expoſita leguntur. Geufræi ſomnium de Cham & Jeſer, ceu ridiculum exploditor.

Chairadin, Buga, Iſcheboli.

36 De Baſſarum & Vezirum officio ſupra diximus, numero 14. Quod Chelili datum fuiſſe traditur cognomen Chairadin, lingua Turcica ſignificat eum, qui bene ſtrenueque ſe geſſit, vel bene meritus eſt: ut Græci Evergetes dicitur, quod ſibi cognomentum priſci reges, aliquot Ægypti Syriæque ſumſerunt. Ex Chairadin Laonicus fecit Charatinem: & in fine libri octavi, Charaitinem: Jovius, Hariadenum. Idem enim nomen noſtra memoria datum fuit a Soleimane II. piratæ nobili, ſed ſtrenuo cæteroqui viro, Barbaroſſæ: de quo dicturi ſuo loco ſunt Annales. Buga Calliupoli transjecto Helleſponto Pruſam ituris occurrit. A Geographis recentioribus Juba, tranſpoſitis litteris ſcribitur, uti deinceps repetemus initio Muratis II. Oppidum Iſcheboli Græcis eſt Scopelos, Zagoræ vicinum. Leo Sapiens Auguſtus inter epiſcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis, Scopelum refert: unde ſitus intelligi poteſt.

Edit. Pariſ. pag. 415.

Servii, Serbi, Sorabi, Zirſi, Zerſi, Servoctonium.

Servios collocat Laonicus in antiqua regione Triballorum Myſiaque ſuperiori: quo nimirum ex ſeptemtrione paullatim commigrarunt, debilitatis Imperii Romani Græcique viribus. Nam Serbos circa Mæotidem Plinius collocat, unde partim profecti fuere verſus Danubium, & Myſiam hanc ſuperiorem: partim itinere diverſo, per Sarmatiæ ſive Poloniæ latiſſime patentes campos in oram Germaniæ, Polonis vicinam (Luſatia nunc dicitur) infuſi, ſedes ibidem, & in vicinia conſtituerunt, inter Salam & Albim fluvios. Hinc Sirbos ibi Dubravius recte collocat, hinc Miſnia quoque Imperatoris Henrici Aucupis tempore dicta fuit a vicinis Sirbia, hinc in iis locis & Serbi Wenedi, & Serbecum, & Serbeſtum oppida. Ne lingua quidem defecit, in utraque Luſatia Wenedis incolis uſitata. Nec I littera cum E permutata nos moveat, quod in hac voce frequenter fieri notavimus. Nam & Annales Auſtriaci Syrviam dixerunt, quorum verba reperies numero 54. Hiſtoriæ Saxonum Sorabos vocant, quos Sorabros apud Laonicum vitioſe legimus. Vocantur & Raſcii vel Razii, quod a Ros, ſive Roſſis deductum puto, cum quibus originem & linguam communem habent. Bonfinius Ratianos dixit, & melius Roxianos, quod eſt a Græcorum illo Ros haud dubie. In actis Concilii Conſtantienſis Sirfi dicuntur, quod nomen eis hodieque datur a vicinis Carniolanis, Carinthiis, Stirienſibus, Croatis, Dalmatis, Ungaris. Ideo locus ille, quem noſtri Annales a Serviorum clade nomen accepiſſe narrant, in archetypo Annalium Serf vel Zerf Zunguni dictus fuiſſe ſcribitur. Hoc enim Gauderius Cæſaris interpres in verſione ſua non inſeruit, vim ipſius adpellationis explicaſſe contentus. Facit alterius loci mentionem Cedrinus, & alii, qui a Bulgarorum cæde vocatus fuerit Bulgaroctonium. Ad ejus vocis imitationem licebit hoc Serf Zunguni Turcicum reddere compoſita voce Græca, Servoctonium.

37

Gilderun Bajaſit, Jacup Zelebi.

Quod Bajaſiti datum fuit cognomen Gilderum ſive Gilderun, ſignificationem fulminis habet: perinde ac de priſcis illis regibus, Alexandri ſucceſſoribus, quidam Cerauni ſive fulminis cognomen habuit, eadem ex cauſa celeritatis, & impetus in bellis gerendis ſubiti. Lælapis adpellatio, quam ei quidam ex Laonico tribuunt, ſignificati alterius eſt. Sic enim turbinem Græci vocant. Et Bajaſites, quum vehementioris eſſet ingenii, facile turbini adſimilabatur, ut idem Laonicus inquit. De cognomine Zelebi, quod heic Jacupi tribuitur, dictum ſuperius, eſſe profectum ex conſuetudine Romana, qui Nobiliſſimos vocabant Auguſtorum filios natu minores. Jacupem (qui Jagupes Laonico, noſtris Jacobus eſt, non Joſephus, uti putavit Laonicus. Nam Juſſuph Turcis dicitur, qui Joſeph noſtris) nonnulli temere vocarunt Soleimanem: quum potior habenda ſit fides, hac quidem in parte, & Turcis & Græcis, quam ipſis.

38

Germiani ditio , Germian beg.

39 Germianum Aſiæ minoris pars eſt , quæ Cariæ veteri, cum parte Lydiæ Mæoniæque reſpondet, quatenus ad mediterranea Phrygiamque majorem hæ tendunt. Licet hoc vel eo colligere , quod nunc etiam Niſa collocetur in Germiano , quæ veteribus eſt Nyſa Cariæ mediterraneæ civitas , verſus Mæandrum fluvium . Leo Sapiens Imperator in Novella de Thronis adpellat Nyſſam , ſub Epheſina metropoli . Præterea Germianum fluvius Madre nunc interluit, ut olim Mæander indicatas regiones , qui prorſus idem cum Madre . Nomen ipſum Germiani unde factum ſit , certo dicere non poſſum : niſi velimus a Germe derivare , quod oppidi & epiſcopatus nomen eſt in Leonis Auguſti Novella de Thronis , Cyziceno Helleſponti metropolitano in Aſia ſubditi . Prætor noſter, qui c c plus minus annis ante Chalcocondylem ſuam ſcripſit hiſtoriam , videtur in locis Germiano reſpondentibus, regionem Celbianum ſive Celvianum ponere ; quum narrat , Theodorum Laſcarim , occepto Imperio , Celvianum univerſum , cum Mæandria regione , cum Philadelphia , & Neocaſtris , occupaſſe . Referenda vero ſunt hæc ad annum Chriſtianum plus minus 1206. quo tempore necdum ſeu Germiano , ſeu Celviano imperabant Iconienſes Sultani , ſed erat adhuc ea regio Græci juris , & a Duce Græco adminiſtrabatur . Flandris autem Conſtantinopoli potitis , Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus , urbes ad Imperium ſpectantes a Ducibus Græcis , qui ſe in iſta rerum perturbatione dominos earum fecerant , ſicuti ſupra dictum num. 15. repetebat . Atque hoc modo Celvianum quoque redegit in poteſtatem , Duce Theodoro , quem a ſtoliditate Morotheodorum adpellabant , ejecto . Poſtea tamen decreſcentibus paulatim Græcorum viribus , Celvianum a Turcis occupatum fuiſſe , conſentaneum eſt : quippe cujus agri principem Turcum Laonicus Germianum vocet . Reineccius Meleci & Azadini fratrem Aladinem tradit eumdem eſſe videri cum Laonici Germiano , qui regnarit Iconii , atque hac dignitate exutus , in Joniam profugerit , ibique vitam privatam , quietem amplexus egerit . Ita quidem e verbis Laonici colligi poſſe fateor , adeoque non abs re videri , Germen eum commigraſſe , deque loco domicilii privati cognomen accepiſſe . Verum non video , cur hominis privati , privatiſque parentibus orti filiæ nuptias tantopere Murates pater Bajaſiti filio conciliare , pompaque magnificentiſſima celebrare ſtuduerit , qui præcipue potentiam adfinium in deligendis uxoribus ſpectabat , uti deinceps adparebit ex inito cum illuſtri Deſpina Serviæ , Bulci filia , conjugio . Nec item ſcire poſſum , qui fuerint hi Germiani principes ab Iconienſibus orti : quum ejecti a Tataris Iconienſes, non in Jonia , ſed ad Ænum urbem in Thracia exſularint . Velim hoc etiam explicari , quonam modo Germianus ex horum poſteris a Bajaſite ſpoliari potuerit ea regione , quam privatus ipſe , privatis (ut dictum) parentibus natus , non poſſidebat ? quo item modo poſſit a Temirlanco reſtitutus in id , quod in poteſtate non habuerat ? Hæc enim in Annalibus hiſce diſerte tradita leguntur . Sunt alia quoque plura , quæ de his in medium adferre poſſem , ac nominatim docere , duos fratres Jathatinem & Aladinem , quos Reineccius in Iconienſium ſtemmate Caichoſrois filios facit , uti commenticios , & qui rerum in natura numquam exſtiterint , expungendos eſſe . Verum hæc alio pertinent , futura cuivis manifeſta , quum Prætor aliquando noſter in lucem exierit . Quod denique Reineccius ait , videri Chalcocondylem in Thracia collocare regionem Germianum : de hoc quidem Germiano non poteſt accipi , quum ſitum in Anatolia ſit , & ſub Iconienſium Imperio Turcos necdum in Europa fixiſſe pedem conſtet . Si quis tamen deſiderat noſſe , quid hoc nomine Laonicus intelligat : is ſciat , apud Leonem Auguſtum mentionem fieri archiepiſcopatus Germiorum , ſive Germiani , quem inter Maroneam & Arcadiopolim Thraciæ medio ponit loco . Nec in Novella Leonis Cermia , ſed Germia legi .

Edit. Pariſ. pag. 416.

Hemid , Aſcheher , Cutahige , Seidiſcheher , Gelvazi .

Hemid , quæ aliis Emid , Omidie Nigro dicitur, 40 adpellata fuit priſcis urbs Ceraſus . Ad Pontum Cappadocicum noſtri referunt , Leo Sapiens in Thronis ad Pontum Polemoniacum : ſubjicitque Ceraſuntis epiſcopum metropolitano Neocæſariæ . Acſcheher in Ortelii tabula Natoliæ ſcriptum legitur Acſara , nonnihil immutato nomine Turcico . Veteribus Græcisdicta fuiſſet Leucepolis , recentioribus Aſprapolis : quorum utrumque Turcicæ adpellationi reſpondet . Sed nulla tali nomine civitas in iis locis apud priſcos reperitur . Cutahige majoris eſt civitas Phrygiæ , quondam dicta Cotyajum . Leo Sapiens Imperator metropolim Phrygiæ facit , ſicut & hodie celebris eſt in Anatolia , cujus in medio ſita eſt , propter ſedem ſive domicilium Beglerbegi Anatoliæ , qui priſcis Romanis erat Præfectus Prætoriorum Orientis , Græcis autem magnus Orientis domeſticus , quod ſane propter Imperii veteris imitationes Turcicas notandum . Non recte noſtrorum aliis in Galatia ponitur , & Cute nominatur , ut Bellonio : Jovio Cutia , & Cuteja ; aliis Chiutai , vel Kiuthai ; aliis Chuta , vel Chuteo , qui tamen hoc nomine Corycum per errorem accipiunt , de quo in Muchemete II. latius . Seidiſcheher Turcis , Græcis Hierapolis , civitatem ſanctam ſive ſacram ſignificat . Sunt autem Hierapoles in Anatolia vel Aſia minori plures , præter Syriacam & alias , quæ huc non pertinent . Unam Leo Sapiens Auguſtus collocat in Phrygia Salutari , ſub metropolitano Synadenſi . Alteram facit metropolim Phrygiæ Cappatianæ . Sic enim in ipſa Leonis Novella legitur , quum rectius hæc dici Phrygia Pacatiana videatur in libro de utriuſque Imperii notitia . Lector utram volet , accipiat . Gelvazi denique reperitur in Anatoliæ tabula , non procul a Ceraſunte vel Omidie ſita : ſed immutatione litterarum exigua , Giulvaza ſcribitur .

Magalgara , Bolina .

Quod oppidum Turcis Magalgaræ nomine ac- 41 cipiant , ſcire certe non poſſum . id quidem dicere licet , quodcumque tandem ſit , in finibus Thraciæ , Theſſaliæ , Macedoniæ quæri debere . Gauderius interpres Cæſaris adnotarat videri , quod ſit Megalepolis . Sed illa non in his regionibus locum habet , ſed in Morea ſeu Peloponeſo : nec Magalgara nunc dicitur , ſed Leontari vulgo , Leontarium Laonico , & aliis recentioribus . Si *pag. 417.* quis adpellationem Græcam Magalgaræ proximam requirit , Megalagoram accipiat : qua forum magnum ſignificatur . Ex eodem locorum ſitu colligo , Bolinam Turcis dictam , quæ Græcis eſt Appollonia montis Athis , qui nunc Hagion oros , ſive mons ſanctus adpellatur , a frequentibus (ut opinor) Calogerorum monaſteriis , nomine non adeo recenti . Nam Leo quoque Imperator ſub Theſſalonicenſi , metropolitano Theſſaliæ , collocat epiſcopatum Hieriſſi , quem alia dictum adpellatione tradit epiſcopatum Montis ſancti .

Uſcufia, Tilia felix, Tangri Gictugi.

Caſſidis formam hodieque retinent Uſcufiæ Turcorum inſtar pileoli rotundi, ovalis figuræ, vel rotundi calicis abſque pedunculo factæ: cujuſmodi coronas ovales ex auro ſolido geſtare ſolebant Imperatores Græci. Planeque talis etiam imponebatur huic Theolipto Patriarchæ, cum nos Conſtantinopoli eſſemus, a duobus aliis tunc ibidem præſentibus Patriarchis Silveſtro Alexandrino, & Michaele Antiocheno, die x. Martii menſis, anno Chriſtiano 1585. quo tempore ab eis inaugurabatur, quod Græci vocant in thronum collocari. Solent hodieque Genizari & alii ditiores ex auro ſolido factas uſcufias geſtare. Pecos ipſe vidi ſic ornatos, qui Sultani Turcorum curſores ſunt, circum ipſum ſemper obambulantes, quum e ſarajo prodit. Nomen tiliæ Felicis Turcicum in archetypo legitur, Devetlu Caba Agaz: quarum vocum prima felicem ſignificat, altera tiliam, arborem tertia. Quæ vero Bolinæ ab everſione divina manſiſſe dicitur adpellatio, lingua Turcica Tangri Gictugi pronuntiatur; id eſt, Deus evertit.

Gumulzina, Marolia, Seres.

43 Hæc oppida locis paulo ante nominatis vicina ſunt, ulterius in Græciam de die ſcilicet in diem progredientibus e Thracia Turcis. Sunt enim in finibus Thraciæ Gumulzina & Marolia, non magno disjunctæ intervallo. Gumulzina Caſtaldo in tabula Græciæ recentiori Culmaza corrupte ſcripta legitur, pro Cumulza vel Gumulza, quam Turci Gumulzinam vocant. Marolia Græcis eſt Maronia, quæ inter archiepiſcopatus refertur a Leone Auguſto, Geographis noſtris jam Marogna dicitur. Sita eſt ultra civitatem Ænum, de qua numero 32. diximus, qua itur in Theſſaliam e Thracia. Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur, urbs ſatis celebris, quam Leonis Auguſti Novella refert inter metropoles. Prætor Græciæ noſter haud procul a Ciſſo, de qua dictum numero 30. verſus Maritzam, vel Hebrum flumen, collocat.

Cavala, Dire, Sirus, Manaſtir, Seleruc.

44 Recitantur ordine plures a Turcis captæ civitates in confinibus Thraciæ, Macedoniæ, Theſſaliæ. Cavala verſus Philippos Macedoniæ tendit. Bucephalum putavit Bellonius antiquis fuiſſe dictam, ab equo regis Alexandri. Dire videtur eſſe Doari vel Deari, quam eadem in vicinia recentiores Geographi collocant. Sirus, mea quidem opinione, fuerit Hieriſſus: cujus epiſcopatum Theſſalonicenſi Novella Leonis Imperatoris ſubjicit, & Montis quoque ſancti vocat epiſcopatum, ut paulo ante dictum numero 41. Aut Syrus a Turcis dicta pro Sidrus, quæ Sidrocapſa nunc, ad Montem ſanctum, velut a nobis adnotatum ſuperius numero 18. Manaſtir oppidum Turcis dictum, nomen Græcum habet Monaſtirion, a propinquitate (puto) monaſteriorum Montis ſancti, quorum obiter facta numero 17. fuit mentio. Nicetas (ſi recte memini) Leonem quemdam Monaſtiriotem nominat, oriundum ex hoc oppido. Geographi noſtri Moneſtir aliud in Macedonia ponunt, ultra Theſſalonicam: quod huc pertinere non arbitror, ob mentionem vicinorum locorum, quæ ultra Theſſalonicam ſe non porrigunt. Et Theſſalonica Turci non ſub hoc Murate I. ſed ejus pronepote II. potiti ſunt. Seleruc in recentioribus tabulis Geographicis non reperitur, niſi forte ſit illud Slelar aut Selelar, quod non procul a Monte ſancto collocatur.

Temirlanc, Temir Chan, Temir Cutlu: Sultan Borcuc, Deſtenſes Tatari.

Quem noſtri non recte Tamerlanem, & Tamburlanem, Græci Temirem vocant: is a Turcis plerumque Temir, vel Temur Chan, quod regiæ dignitatis eſt nomen, explicatum ſupra numero 3. dici ſolet; ac ſi nominaretur Hiſpanorum more, Don Temir. Significat autem vox Temir, ſive Temur, ferrum, id eſt, gladium. Tatari, propter ſucceſſus rerum proſperrimos, Temir Cutlu cognominarunt: hoc eſt, ferrum ſeu gladium felicem. Nonnumquam tamen, ut hoc etiam Annalium loco, Temir Lanc adpellatur, quod Temirem claudum ſignificat. Quippe claudicabat, ut ipſemet confitetur in primo cum Bajaſite capto congreſſu & colloquio, quod in Annalibus longe pulcherrimum, tantoque monarcha dignum, legitur. Et alii claudicationis hanc referunt cauſam, ut Laonicus, quod privatus adhuc & inops murum, quo cincti pecorum greges erant, furti committendi cauſa conſcenderit: quumque ſe viſum a patrefamilias animadvertiſſet, in terram deſiliens, crus fregerit: alii, quod inter pugnandum in pede vulneratus, ex eo tempore claudus fuerit. Is autem, cujus deinde fit mentio, Borcuc vel Bercuc, Ægypti Sultanus fuit. *Edit. Pariſ. pag. 418.* Et nomen hujus ex Schiltepergeri Germanico ſcripto, qui tunc temporis Aſiatica peregrinatione ſuſcepta, pugnis Tatarici ac Turcicis interfuit, Reineccius allegat: ita tamen a librariis mutatum, ut Barac loch pro Barakoch, vel Barakock potius ſcribatur. Sic enim ex Annalibus hiſce reſtitui debet. Nomen ipſum Borckuck vel Barackock, diviſis vocibus, erit Barac Kuk, vel Barac Gog, id eſt, Gog benedictus, ſive laudatus & inclytus. Et ſtatim ab initio declarationis Annalium de Kuk, Guk, & Gog, quædam in Giokelp aut Kukelp, diximus. Deſtenſes autem Tataros, de certa quadam natione Tatarorum accipimus: contra Marii Nigri ſententiam, qui tradit in genere Tataros ipſos ſe Diſt lingua ſua vocare. Sunt enim diverſi Tatari, priſcis etiam, non hac dumtaxat ætate, cogniti: ut Aythono & aliis Mogli, ſive Mongli: ut Sumongli, a Tataro fluvio dicti, velut Tatari aquatici: ut Tangori, qui & Tanchari, & Tonchari; ut Chitaini, qui & Chataini: ut Nogaii, ut Caſanii, ut Aſtracanii, ut Præcopitæ, ut Keraii. Reineccium ſane miror ex Sabellico repetere, Tatarorum imperatorem ætate Sabellici vocatum fuiſſe Nogaim. Quippe Nogai Tatari nationis eſt nomen, cujus princeps hodieque Nogai Chan dicitur. Sic apud Pachymerium Nogas Scytha legitur, & Cazanes Scytha, pro Nogajorum, vel Nogæorum & Caſaniorum Chane ſive principe. Qui vero ſint hi Deſtenſes, intelligere licet ex iis, quæ deinceps in vita Muchemetis ſecundi leguntur de ſubactis incolis Tauricæ Cherroneſi, poſt captam urbem Capham. Quippe Deſtenſes cum Kerimiis ſive Crimiis Tataris, (Crimski nunc a vicinis dicuntur) eo loco noſtrorum annalium conjunguntur: de quibus Crimiis nos in ſupplemento annalium, ubi bellum hoc decennale Perſicum exponimus, luculente.

Lazari Serviæ Principes: Bulcogli, Bulcovitzii, Bucovitzii: Bratevitzii, Cernovitzii: Karlovitzii.

Ex iis, quæ deinceps in his Annalibus ſequuntur, animadvertere licet: Turcos a Lazaro vel Eleazaro Bulco, ſicut adpellatur a Chalcocondyle, qui primus regionem Iſtro adjacentem ſive Serviam a Stephano rege Bulgaro nactus fuit, ſucceſſores omnes, Serviæ Deſpotas ſive principes, adpellaſſe Lazaros, ut omnes Conſtantinopoleos Imperatores itidem dixere Conſtantinos. Laoni-

cus ipſe quodam in loco Georgium Serviæ Deſpotam more Turcico Eleazarum ſive Lazarum vocare videtur, ubi dicit Eleazarum pro Belgrado multas urbes in Pannonia conſequutum a Sigiſmundo. Quippe Thomas Ebendorfus Haſelbachius, qui tunc vixit, in Auſtriacis manu ſcriptis tradit, hanc permutationem non inter Sigiſmundum & Eleazarum, ſed inter Albertum II. Auſtriacum & Georgium Serviæ principem factam: quem quidem ipſe norat, quum in aula Friderici IV. Cæſaris exſul honorifice aleretur. Iidem principes a Turcis alicubi etiam Bulcogli nominantur ab hoc primo Lazaro Bulco, tanquam Bulci filii vel poſteri, ſicut & Michalogli & Malcozogli ſunt Michalis & Marci poſteri. A Serviis autem ratione prorſus conſimili, Bulcovitzii fuere vocati, velut Bulci filii ſive poſteri. Nam id linguæ Slavorum aut Venedorum, qua Servii utuntur, familiare B eſt. Sic etiam hodieque Moſcovii Baſilovitzios, Theodorovitzios, Ivanovitzios, pro filiis Baſilii, Theodori, Joannis, dicunt. Itidem Cratevitzii Bulgarorum principes erant, a Crate, quem Ungleſis fratrem Laonicus celebrat, oriundi. Sic ab auctore generis adpellati Cernovitzii, Catari Dalmatiæ, regioniſque vicinæ quondam reguli. Sic Karlovitzii dicebantur in Albania vel Epiro Dyrrhachini vel Durazzii principes, quod a Karulo propagati fuiſſent, ex regum Galliæ familia. Nam Ludovicus Galliæ rex, quem canoniſſatum (ut ajunt) a Pontificibus Romanis, Sanctum cognominant, fratrem Karulum habuit, Andegavi Provinciæque Comitem, qui Cunradino Friderici II. Cæſaris nepoti regnum Neapolitanum cum vita per fas nefas eripuit. Ejus filius fuit Karulus II. nepos Petrus Gravinæ Dux, pronepos Karulus Dyrrhachii princeps: a quo C Karlovitzii Dyrrhachini, poſteri. Pronunciandi tamen diverſitas in cauſa fuit, cur Geufræus & alii quidam Bulchovichios, Cratevichios, Cernovichios, & Karlovichios ſcriberent. Ac Geufræus ſane non Bulcovichios, ſed Vucovichios adpellavit, enuntiatione Græca, qui non Bulchos, ſed Vulcos; non Bucos, ſed Vucos dicunt. Et animadverti ſemel etiam apud Laonicum legi Bucus, non Bulcus. Sic in itinere noſtro mox ubi Belgrado a tergo relicto, Serviam ingreſſi fuiſſemus, occurrere nobis oppidula vel pagi potius (uti quidem nunc ſunt duo: quorum prior Bucovarum minus, alter Bucovarum majus adpellatur.) Ea nomina ſunt his locis a Buci, Serviæ Deſpotis indita. Nam Bucowar civitatem Buci ſignificat. Hanc vero regionem poſſeſſam fuiſſe ab illo ipſo Lazaro Bulco, qui D cum Murate primo bellum hoc geſſit, ex his Laonicis verbis manifeſto patet: Ungleſe Crateque mortuis, Priſtinum & Niſtram, ſic dictam regionem, ſubigens Eleazarus, uſque ad flumen Savum progreſſus eſt. Huic tandem bellum intulit Murates propterea, quod ad Pannonios ſe contulerat, & eos in Muratem concitabat. Quibus in verbis quod Priſtinum nominatur, haud *Edit. Pariſ.* procul a Coſobo campo Laonicus ipſe ponit. *pag. 419.* Obiter hoc etiam adjicitor, a Reineccio Cratis loco Cralem, Ungleſis fratrem, non recte dici: A nec minus ab aliis Cratevitziorum adpellationem corrumpi, modo Cratis nomen apud Laonicum recte ſcriptum ſit, quum eos Crajovichios vocant.

Campus Coſova: cædes Muratis primi: Sultanorum anni quibus regnarunt, ad numeros certos revocati.

Quem Chalcocondyles in hujus prælii deſcriptione campum Coſobum vocat, noſtri Coſovæ planiciem nominant, a copia merularum. Bonfinius eleganter his verbis deſcripſit: Planicies in Raſciæ Bulgariæque finibus lata, quam Rigomezeu Ungari, Raſciani Coſovam vocant, nos campum Merulæ. Hunc fluvius interſecat, qui Schitniza dicitur, & ab Illyrici montibus defluens, in Iſtrum fluit. In hac ergo planicie cæſus fraude licita Murates pater ab hoſte, ſcelerato dolo Jacupes filius ab amicis ſtrangulatus fuit. Annales hi Bajaſitem culpa cædis fraternæ liberant, in proceres Turcicos eam conferunt. De Muratis nece Laonicus dubitat, quonam modo cædis auctor arripuerit haſtam, regemque mox invaſerit, nemine prohibente: tum quo deinde modo Bajaſites acie jam inſtructa, brevi temporis ſpatio, fratrem necaverit, & in prælium illico redierit. Sed ita deſcriptæ ſunt in Annalibus facti circumſtantiæ, nullum ut dubium relinquatur: præſertim, quum domeſticus ille Lazari Cabilovitzius narretur Muratem non hoſtiliter haſta petiiſſe, qui hominis impetus potuiſſet a Genizaris & aliis cuſtodibus corporis inhiberi: ſed prætextu defectionis & transfugii ſic Turcis impoſuiſſe, nemine ut impediente admitteretur, abditamque ſub veſte ſicam letaliter in viſcera Muratis adigeret. Unde profectus ab illo tempore mos Turcorum, deducendi legatos, & alios exteros, ad Sultanum ſuum per cubicularios, qui brachia eorum utrinque tenent. His majoris illud momenti, quod plerique tradunt, Muratem XXIII. annis imperaſſe: Laonicus editus, LVII: quum Turci recte XXXII. regni hujus annos Mahumetanos numerent. Item, quod alii notant, hæc in planicie Coſova contigiſſe anno Chriſtiano 1351. manifeſto prorſus errore: alii 1373. quos itidem falli, vel hoc argumento colligere licet. Oſtendimus ſupra, declarationis initio, principium regni Oſmanis rectiſſime referri ad annum Chriſtianum 1300. Præfuit autem rebus Oſman 29. annis, Urchan filius annis 32. Murates nepos annis itidem 32. Turcicis: qui ſuperius indicata ratione redacti noſtros ad annos, in annum Chriſtianum 1390. deſinunt: a quo tempore Bajaſites Muratis filius annis dumtaxat 14. in Imperio fuit, ut Turci vere ſcribunt. Et quia tanta diverſitas eſt in annorum notatione, quibus apud Turcos Sultani priores imperarunt: lubet hoc loco, quæ de his a noſtris ſunt tradita, cum Turcicis ex adverſo collocatis conferre. Sequar autem Franciſci Sanſovini rationes, qui diligenter ab omnibus hiſtoricis (quos quidem habere potuit) ſcripta, quaſi faſcem in unum collegit. 47

Anni Sultanorum a ſcriptoribus Chriſtianis proditi.		*Anni Sultanorum, ex Annalibus Turcicis excerpti.*		*Anni Turcici ad Chriſtianos lato modo redacti.*	
Othoman.	28	Oſman.	29		28
Orchan.	22	Urchan.	32		31
Amorat.	23	Murat.	32		31
Bajazit.	26	Bajaſit.	14		13½
* Ciriſcelebi.	6	Soleiman.	7		7
Moſe.	0	Muſa.	3½		3½
Mahomet.	17	Muchemet.	8		7¾
Amorat II.	34	Murat II.	31		30
Mahomet II.	31	Muchemet II.	30		29
Bajazit II.	30	Bajaſit II.	33		32
Selim.	7	Selim.	an. 8. menſ. 8		8¼

Soliman.	48	Soleiman II.	48	$46\frac{1}{2}$
Selim II.	8	Selim II.	8	$7\frac{3}{4}$
Amorat III. hactenus,	12	Murat III. hactenus,	$12\frac{1}{2}$	12

Horum annorum, ad præsentem usque 1587. collectorum, hæc in qualibet serie summa fuerit:

292	$296\frac{1}{2}$	$287\frac{1}{4}$

Quum autem anni Turcici 296. Christianos efficiant 287. sequitur omnino tot annis hactenus Imperium Osmanidarum durasse, sumto ejus initio, sicut indicatum est, ab anno 1300. Sin aliorum sequi rationes velimus, necessario referendum erit principium regni Osmanidarum ad annum Christianum 1295. quod omnium Chronographorum & Historicorum illustrium sententiis adversabitur: aut omnino fatendum, in illa supputatione nostrorum quinque totos annos esse superfluos. *Edit. Paris. pag. 420.*

Monumentum Muratis in campo Cosova.

48 De sepultura Muratis obiter habeto, tradi a quibusdam, cadaver ejus Sophiam fuisse deportatum. Alii cum Turcis consentiunt, qui Prusam memorant avectum, & juxta Thermas Prusæas majorum monumentis adgregatum: ita tamen, ut prius eviscerareturr, & intestina in planicie Cosovana (Cassovianam Sansovinus ubique non recte vocat) terræ mandarentur. Id verum esse colligitur ex his Bonfinii verbis, quibus etiam monumenti, eo loco relicti, hodieque superstitis, & nobis a comitibus Turcis monstrati, mentio fit: In media (inquit) fere planicie Cosovæ collis modicus adsurgit, cujus radices Schitniza lambit. Non multo ulterius, ad caput æquoris, quædam turris erat, cujusdam olim Amuratis tumulus & pyramis: qui profligato exercitu, ibi cæsus & sepultus est. Hactenus Bonfinius, cujus verbis nonnihil inhæreamus. Schitnizam alii Schinitzam temere nominare malunt. An idem fluvius sit cum Morava, videbimus deinceps, numero notarum 124. Amuratis tumulum & sepulturam intelligit, quo loco fuerunt ipsius condita viscera. Quemdam dicit Amuratem, indefinite; pro Sultano Murate I. Profligatum prius ait exercitum, non exprimens, Turcicusne profligatus fuerit, an hostilis exercitus, ac deinde Muratem cæsum: quum cæso Murate, Lazari Serviæ principis exercitum a Bajasite filio Muratis heic audiamus fuisse prælio victum.

Kiratovum mons argenti, Vidina sive Vidinum, Citros, Bozina, Patzinacæ.

49 Kiratovum Turcis adpellatur oppidum Serviæ situm ad montem, quem Argentarium vocant, a fodinis argenti. Gallicus interpres Laonici Rhodopen hunc esse vult, quum sit Hæmus. Antonius Bonfinius argenti fodinarum in Servia mentionem facit, ut admodm nobilium. Kiratovum Castaldo scribitur Cratovo, quod idem est cum Kiratovo. Vidinam hodie dicunt, quam Marius Niger olim vult adpellatam fuisse Viminacium. Ejus in Justiniani Augusti amissæ Novellæ titulo fit mentio, cujus epitomen in Paratitlis meis Græcis reperi. Sambucus noster in Ungariæ chorographia quoddam Viminatz, diversum a Vidina, mox infra Belgradum ponit. Chalcocondylis interpres Latinus Bydenam reddidit, quam Vidynam scribere debuerat: quemadmodum legitur etiam in posteriore Novella de ordine Thronorum, quam in Synodo Andronicus Palæologus II. Imperator edidit. Ejus enim hæc verba sunt: Vidina, quæ prius erat episcopatus sanctissimi archiepiscopatus Bulgariæ, in metropolim evecta est. Bonfinius Budinum nominat. Michael Ritius Bidinum, apud quem tamen male scriptum legitur Biolinium, pro Bidino. Vidinensis sangiacatus, A nunc inter alios Beglerbego Temesvarensi subjectos recensetur, de quo plura suo loco, in Notitia videlicet Imperii Osmanici. Citros in Novella Leonis Imperatoris episcopatus est Thessaliæ, sub metropolitano Thessalonicensi: Bozinæ regionis vulgo quoque notum est nomen. Incolas historici Græci dixere Patzinacas. Origine sunt Venedi, quod ex ipsa lingua, qua utuntur hodieque Veneda liquet. Antiquitates horum Cedrinus in Monomacho Augusto luculente descripsit. Sed eo loco deest in edito Cedrino fragmentum insigne, quod quum historiæ studiosis aliquando communicabimus. Vir acris judicii Peucerus, quem adolescens in Geometricis & Astronomicis audire memini, Patzinacarum seu Patzinacorum nomen a Pozina sive Pozinania, nobili Poloniæ municipio, derivare solebat: quod in iis scilicet finibus aliquando sedes habuisse videantur, antequam versus Triballos commigrarent. Et dicti videntur a B Græcis Patzinacæ, nostrorum more, quibus Bozinachi non aliter adpellantur, ac Slavi, Slavachi: Poloni, Polachi: Bœemi, Bœmachi.

Alascheher in Caramania.

Alascheher lingua Turcica significat Altam civitatem. Græcis uno vocabulo diceretur Hypsilipolis. Sed ejusmodi nomine nulla reperitur in historiis urbs, nec apud Geographos, quod equidem sciam. Leo Sapiens Augustus in Novella de Thronis sub metropoli Neocæsariæ Ponti Polemoniaci recenset episcopatum Hypsilon, id est, altum vel sublimem. Idem sub Synadensi Phrygiæ Salutaris metropoli collocat episcopatum Hypsu, quod itidem Græce alludit ad altitudinem. Sed C an ad Alascheherim ea nomina congruant, ut existimentur adpellationem Græcam Turci lingua sua reddidisse: judicio lectoris eruditi relinquo. Quia tamen statim heic sequitur Aidinensis agri mentio, qui versus Cariam Phrygiæ majori finitimam se porrigit, & Alaschecheri capta venisse Bajasitis in potestatem traditur: facile persuaderi equidem mihi paterer, oppidum posterius Hypsu, abolito vocabulo Græco, Turcicum Alascheher ejusdem significati diversa in lingua nomen accepisse. De regionibus, Aidinensi & Sarchania, *pag. 421.* superius a nobis numero 13. tractatum. 50

Constantini a Turcis adpellati Græcorum imperatores omnes, Nigeboli, Prælium Nicopolitanum.

Ei Græcorum imperatori, cui Bajasites intulisse D bellum dicitur, nomen erat Joannes Palæologus, (Calojoannem vulgo nominabant, non a pulchritudine, sed bonitate) qui Manuelem filium, cujus nos præcepta educationis regiæ Latina fecimus, consortem Imperii vivus designavit. Nihilo minus hunc Turci Constantinum vocant, non Joannem: prorsus eadem causa, quam supra, numero 46. de Serviæ Despotis exposuimus, qui similiter eis Lazari vocantur omnes, & Bulcogli. Quamquam hoc quoque verum, videri Græcos ipsos Imperatores adfectasse Constantini nomen, ut nostri Cæsaris & Augusti, tamquam primi Constantinopoleos & Orientalis Imperii conditoris. Sic Heraclius Augustus in Novellis suis, quas aliquot habemus necdum editas, Heraclium filium cognominat NEON sive novum, aut juniorem, aut alterum Constantinum. Sic in monasterio Constantinopoli, quod Græci Suluna vulgo vocant, adpellatus, 51

quon-

quondam Peribleptæ, ſive ſpectatiſſimæ Deiparæ, Armeniorumque ſacris nunc dicatum, verſus occidentalem templi partem Michael Palæologus Imperator cum Theodora Auguſta pictus conſpicitur, inter utrumque parentem collocato Conſtantino filio, cum inſcriptione triplici. Primæ verba ſunt hæc, quæ Latine proferam, Græca cum aliis daturus alibi:

MICHAEL IN CRISTO DEO
FIDELIS REX ET IMPERATOR,
DVCAS, ANGELVS, COMNENVS,
ET NOVVS CONSTANTINVS.

Quod ille cognomen Conſtantini magis profecto mereri videbatur, quam alii, propter recuperatam, expulſis Flandris, Conſtantinopolim. Urbem vero Nigebolim Turci vocant, quæ priſcis a victoria Trajani Auguſti de Dacorum rege Decebalo dicta fuit Nicopolis. Ea duplex eſt, major & minor: quas medius rex fluviorum Danubius interlabitur. Hodie Sangiacatus Nigebolenſis ſub Rumeliæ ſive Græciæ beglerbego cenſetur. Nomine regis Ungarorum intelligitur Sigiſmundus, qui poſtea factus fuit Imperator. Is anno Chriſtiano 1392. Nicopolim obſedit, uti Bonfinius commemorat. Geufræus, & alii quidam, pugnatum volunt anno 1396, profeſto Michaelino. Sed vero ſimilius eſt, quod a Turcis etiam traditur, quum a Sigiſmundo Nicopolis oppugnaretur, eo ſe cum exercitu Bajaſitem obſidione Conſtantinopoleos ſoluta contuliſſe: dumque ſuis obſeſſis ſuccurrere niteretur, anno proximo 1393 prælium fuiſſe commiſſum. Et annus iſte Chriſtianus Mahumetano 794, quo pugnatum Annales ajunt, reſpondet. Impreſſionis nocturnæ nulla mentio apud noſtros hiſtoricos. Froiſſardus, Bonfinius, Geufræus, prælii tam infeliciter pugnati culpam in Gallorum proterviam conferunt, ſicut ex ipſorum narrationibus cognoſcere, qui volet, poteſt.

Pax inter Bajaſitem & Græcos.

52 Nuſquam noſtris in hiſtoriis legitur, Bajaſitem cum obſeſſis Conſtantinopoli toto vel octennio, vel decennio, Græcis principibus pacem feciſſe: minus etiam, quod expreſſa in Annalibus conditione, de recipiendis in urbem Turcis, ea pax facta fuerit: ſed urbe jamjam peritura, nec opinatum ſuperveniſſe tradunt auxilium, movente contra Bajaſitem maximis cum copiis Temire Chane Tatarorum. At vero quum apud Laonicum legatur, ingratum erga patrem filium Andronicum, dum a Bajaſite regno præfici cuperet, ejecto patre Calojoanne, cum Manuele filio regni conſorte, verbis inter alia talibus uſum: Habebo in urbe judicem ſive præfectum Turcum: non abſimile vero fuerit, adigente Bajaſite Græcos ad extremam deſperationem, tandem eorum Imperatores, Calojoannem & Manuelem, in id etiam adſenſos, quod ultro de Turcis in urbem admittendis Andronicus obtulerat. Cur enim habiturum ſe judicem Turcum promittebat, ſi nulli erant in urbe domicilium habituri Turci, quibus ille Cadius ſive judex in occurrentibus controverſiis jus diceret?

Melatige, Siliſtra, Empoli.

53 Quæ ſit urbs Melatige, de his Laonici verbis intelligitur: Poſt Ertzicam (rectius ſcripſiſſet interpres Ertzincam, vel Ertzingam, duplici gamma) captam, progreſſus Bajaſites, Melitinen urbem, Euphrati impoſitam, in deditionem accepit. Hinc enim paret, Melatigen Turcos dicere, quæ olim vocata fuerit Melitine. Prothyſteron dumtaxat animadvertendum, quod prius Ertzingam a Bajaſite captam fuiſſe commemorat, quam Melitinen: quum a Turcis contrarium ſcribatur. Eſt autem Melitine Leoni Auguſto in Novella de Thronis Armeniæ ſecundæ metropolis. In Anatoliæ deſcriptione Geographica reperire eſt Malatiam ad Euphratem fluvium, quæ Turcorum eſt illa ſive Melatige, ſive Melatie, Græcorum Melitine, collocante hanc etiam Laonico ſuper Euphratem fluvium. Siliſtræ nomen hodieque Turcis notum, civitatis in Macedonia, ubi Siliſtrenſis Sangiaci ſedes, Rumeliæ ſive Græciæ beglerbego ſubjecti. Empolis haud ſcio, an non ſit Amphipolis, vicina Serris, de qua dictum cap. 43. Lembalo quidem reperitur in Græcia Caſtaldi, ſita verſus Theſſalonicam, Emboli fortaſſe Turcica, cum articulo Italico: niſi quis malit, datum loco nomen ab Embolo, propter ſimilitudinem cum roſtro navis. Sed Amphipolim potius heic arbitror intelligi.

Edit. Pariſ. pag. 422.

Deſpotarum dignitas: Crales, Cralæna: Quiſnam Turcis Bulcus Deſpota: Bulcovitziorum Genealogia.

In Græcorum Imperio prima, ſecundum regiam vel imperatoriam majeſtatem, dignitas erat eorum, quos ipſi vocabant Deſpotas: uti videre licet in Officiorum Palatii catalogo, paſſimque Græcis in hiſtoriis. Vicini principes Græcorum exemplum imitati, ſe quoque Deſpotas nominarunt, præſertim Bulgari, Serviique: licet eoſdem videamus in Græcorum hiſtoriis interdum regio quoque cenſeri titulo, quum Crales pro Deſpotis adpellantur, & ipſorum conjuges Cralænæ, pro Deſpinis. Idem in noſtris etiam obſervavimus. Sic enim Thomas Ebendorfus in Auſtriacis annalibus manu ſcriptis: Eliſabet, inquit, filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum deſponſata fuit aliquando Joanni Bohemo regi Lucelburgico, qui eam reliquit impotentiæ mendacio prætenſo. Solicitata quoque, ut regi Syrviæ nuberet, torum ſchiſmatici (hoc eſt, religioni Græcæ addicti) recuſavit. Emmundus Bonefidius I. C. putabat Cralis vocabulum a Karulo derivari, & apud has gentes in honore habitum, propter Karuli magni noſtri ſingularem virtutem, & famam rerum geſtarum illuſtrem: ut a Karulo ſcilicet omnibus eorum populorum regibus nomen velut auſpicatum inderetur. Sed ignorabat Ungaris, Bulgaris, Serviis Kiral, aut contractius enuntiando Cral, vocari regem: Cralna, reginam; quæ Polonis ſunt Crol, & Crolna. Chalcocondylis etiam interpretes ambo in hac voce hallucinati ſunt. Ad Serviorum principes, & hunc Annalium locum ut redeamus, narratur Bulcus Deſpota Bajaſiti filiam ſuam dediſſe uxorem. Monuimus ſupra, Serviæ Principes omnes a Turcis fuiſſe dictos aut Lazaros, aut Bulcos, aut Bulcoglios: ejuſque rei cauſam reddidimus. Interim tamen ipſi peculiare quoddam ſinguli nomen, ritu Chriſtiano in baptiſmi cærimoniis ſibi datum habebant. Hoc igitur loco Bulcus Deſpota nominatur a Turcis, quem Stephanum Bulcovitzium, Serviæ Deſpotam, ſui vocabant. Id vel ex hiſce Laonici verbis intelligitur: Poſtquam Eleazarus vitam finiit, principatum Stephanus Eleazari, cui Bulco nomen erat, Triballorum Dux, quorum metropolis Spenderobe dicitur, arripuit: Bajaſiti ſtrenue navans operam, quandocumque auxilium ejus imploraſſet. Quæ verba rectius ut intelligantur, obiter addo, Stephanum Eleazari filium, debuiſſe interpretem dicere. Tum etiam nomine Triballorum intelligi Servios, quorum regia ſive metropolis Spenderobe dicitur, hoc eſt, Senderovia. Nihilo minus & hic Stephanus, & filius Stephani Georgius, deinceps in Muratis II. vita Lazari nominantur. Quum autem frequens horum Serviæ Deſpotarum, quos ſupra diximus, adpellatos fuiſſe Bulcovitzios, mentio fiat tam aliis in hiſtoriis, quam hiſce noſtris annalibus: lubet hoc loco genealogiam ipſorum ſubjicere, de Turcicis, Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis, Ungaricis expoſitionibus, ac præſertim Bonfinianis, excerptam: quæ nonnullis, ut ſpero, locis hiſtoriarum lucis aliquid adferet. Sumemus autem principium ab eo vel Lazaro, vel Eleazaro Bulco, quem Laonicus ſcripſit a Stephano rege Bulgaro na-

54

ctum regionem Istro adiacentem, ac deinde redactis in potestatem ditionibus aliis, ad Savum flumen usque progressum fuisse. quibus verbis haud dubie Despotatus Serviæ fines describuntur.

LAZARUS BULCUS, Serviæ Despotes, in prælio captus anno Christ. 1390, & vindicandæ Muratis I. mortis causa, coram Bajasite filio frustulatim concisus. *Annal. Turcic.*

STEPHANUS Bulcovitzius, a Murate II. ditione sua spoliatus, an. Christ. 1427. *Annal. Turc.*

GEORGIUS Bulcovitzius, Bajasiti militavit contra Temirem Chanem. a Murate II. restitutus in paternum Despotatum, an. 1442. *Annal. Turc.* N. Despina Bajasiti Gilderuni nupta.

STEPHANUS candenti ferro cæcatus a Murate II.

GEORGIUS, Laonico Gurgurus, ab eodem Murate visu privatus.

LAZARUS, successor patris in regno.

MARIA, Sultani Muratis II. uxor. *Sic eam Spandugînus, non* Irenem, *vocat.*

LUPUS, vir fortiss. cui Matthias Ungariæ rex, ob rem bello Bohemico strenue gestam, castellum Fejezco donavit.

JOANNES, cum aliquot fratribus.

N. Despina, nupta Stephano Bozinæ regi, qui soceri quoque principatum consequutus, tamdem e castello Jaizæ Muchemetis II. blanditiis evocatus, cute vivus exuitur: vitamque cum regno, quod patri dolo surripuerat, amittit.

Edit. Pariſ. pag. 423.

Cara Ruſtem, Ali.

55 *Cauſa prohibitæ monetæ veteris apud Turcos.*

Nomen hoc, Cara Ruſtem, significat Ruſtemem nigrum. Ruſtemes vero Turcis dicitur, quem noſtri vocant Roſtanem, quo nomine Sultanus Soleimanes memoria noſtra Vezirem & generum habuit. Ali Turcis eſt ſine aſpiratione, qui Laonico dicitur Alies, aut Halies, ut interpres ſcripſit. Cauſa vel prætextus cauſæ potius, cur Taliſmani, velut admodum religioſi & accurati Mahumetanæ legis obſervatores, uſum nummorum veterum e medio tollendum cenſerent, explicationem minime difficilem habet. Quippe nota lex Mahumetis, qua ſtatuas, ſimulacra, ſculptas & pictas imagines, ex interdicti divini præſcripto ſevere prohibuit: notum, quanto zelo Muſulmani Chriſtianorum in templis imagines mutilare, frangere, deſtruere ſoleant. Itaque quum Romanorum & Græcorum imperatorum imagines in nummis & aſpris expreſſæ conſpicerentur, violari Prophetæ legem clamabant, & abolendæ monetæ veteris auctores erant. Sed interim ſub prætextu religionis impoſtores nequiſſimi quæſtum faciebant, ut ipſimet Turci ſatis ingenue fatentur. Hodie non amplius animos Turcorum illa religio tantopere tangit, ut ſignatos Chriſtianorum principum charactere nummos averſentur. Immo nummos ſive ducatos Venetos, quibus vetitæ lege Mahumetis impreſſæ ſunt imagines, Sultaninis ſuis, qui nihil habent legi contrarium, Arabicis dumtaxat inſigniti litteris, longe præferunt. Taleris autem Germanicis, præſertim quibus aut ipſius Imperatoris, aut Ferdinandi Archiducis, aut Septemviri Saxonis inſculpti ſunt vultus, uſque adeo non infeſti ſunt, ut ex illis ipſis ſibi prohibitis adgnitos imaginibus expetant avidiſſime: nec dubitent, modo ſe pro mercibus ſuis eos habituros intelligant, de communi pretio trientem vel quadrantem remittere. Ne pondus quidem horum explorant, quod tamen in Sultani ſui, cæteriſque monetis uſitatis, ſcrupuloſe facere ſolent.

56 *Cur Imperatores Græcorum a Turcis dicti Teggiures.*

Teggiures ſupra, numero 15, diximus a Turcis adpellatos Græcorum tam in urbibus, quam provinciis, præſides. Nomen ipſum a ſollertia militari deducunt. Et ſcimus hos a Græcis non duces modo, qui ſunt eis Higemones; verum etiam Stratigos & Stratilatas dictos, vocabulis duces militares ſignificantibus. Quod autem Turci Teggiurum nomen etiam Græcorum Imperatoribus tribuerunt, ex alia nulla factum eſt cauſa, quam irriſionis & contemtus: quaſi ſcilicet Imperatorum nomine digni non eſſent, qui peranguſtis incluſi finibus, ipſiuſque propemodum Conſtantinopoleos mœnibus circumſcripti, præſides urbis potius, quam auguſti Romanorum imperii reges dici mererentur. Laonici locus eſt in hiſtoriæ principio, quo paucis exponit, quam in artum redacti tandem fuerint imperii Græci limites. Animadverti Græcos, inquit, & regnum eorum primo ſub Thracibus exſtitiſſe. Poſtea reliquo regno a barbaris exutos, parvum quoddam regnum gubernaſſe: videlicet Byzantium, Byzantiique maritimam regionem inferiorem, Heracleam uſque: ac juxta Pontum Euxinum maritimam regionem ſuperiorem, Meſembriam uſque: præterea Peloponeſum totam, extra tres aut quatuor urbes Venetorum. Ad hæc, Lemnum & Imbrum, & inſulas ibidem in Ægæo ſitas. Hactenus Laonicus. Bajaſitis vero tempore cæteris exuti, cum ipſis etiam ſuburbanis agris, vix intra muros urbis ſe tuebantur. Propterea per ignominiam Teggiures a Turcis audiebant. *pag. 424.*

Caramaniæ Begus Aliſurius, Tekienſis regio.

De Caramania quære notata ſuperius numero 13. Saltim hoc indicare nunc lubet, eum Caramaniæ Principem, cujus heic mentio fit, a Laonico nominari Aliſurium. Narrat autem hunc, quum cæteros Aſiæ regulos Bajaſites ditionibus exueret, pacem cum eo feciſſe: atque ita ſuis ipſum, licet aliqua cum jactura, conſuluiſſe rebus, ne regno prorſus exturbaretur, annales addunt. Nomen diverſe ſcriptum legitur, Aliſurius, Alidurius, Aliderius, Aluris, ex Laonici depravatis exemplaribus. Notandum hoc quoque, quem Aliderium Caramanum a Murate ſecundo bello petitum ſcribat Laonicus, in his annalibus Ibrahimem vocari: ſicut videre eſt in iis, quæ anno Chriſtiano 1437. geſta referuntur. Hemidam eſſe Ceraſuntem, oſtendimus numero 40. Tekienſis regio Phrygia majori continetur, quatenus in mediterraneis ea verſus Cappadociam, Armeniam, & Ciliciam ſe porrigit. Interpres Laonici Tecien pro Tekie ſcripſit. Et alibi Laonicus ait, Tekien eſſe regionem ut Bithyniæ, ſic etiam Ciliciæ vicinam: id eſt, a Bithyniæ finibus, ad Ciliciæ fines uſque pertinere. Conjunctas vero, Bithyniam Tekienſemque regionem, Othmaniam fuiſſe vocatas uno nomine: ſupra numero 13, docuimus. Coniam eſſe priſcum illud Iconium, prius dictum 57

dictum fuit numero 12. Triturandi quoque modus explicatus numero 25.

Acſerai, Nigde, Caiſaria, Borli.

58 Caſtrum album Turcis Acſerai, ſive domus alba dicitur. Vetus aliquod hoc nomine caſtrum vel oppidum in iis locis nullum reperitur. In Ortelii tabula Natoliæ legitur Acſara. Ibidem quæ Turcis heic Nigde, Nigdia ſcribitur. Utraque non magno a Conia vel Iconio diſtat intervallo. Vincentius Belvacenſis Acſerai vocabulum mutat in Hacſar, quum ait: Apud Hacſar invenitur coctus & aluminis minera. Caiſaria Ciliciæ, quam ſic etiam Marcus Paulus Venetus nominat, dicta priſcis Cæſaria fuit. Apud Belvacenſem Gazaria corrupte ſcribitur. Borli duplex in Natoliæ deſcriptione conſpicitur, una Borli ſimpliciter adpellata, non procul ab Enguri vel Ancyra ſita: altera cum cognomento, Tarachi Borli, non procul a Caſtamona & Sinope. Ad Ponti provinciam utraque pertinet, quæ regio principum erat Iſvendiarum, quibus intuliſſe Bajaſites bellum dicitur. Et quinam principes hi fuerint, explicatum abunde ſuperius. Sinopen novella de Thronis ad Amaſianam metropolim Helenoponticam refert.

Edit. Parſ. pag. 424.

Caſi Burchan, Orthobules, & Muſulmanes, et Cyriſcelebis, an iidem cum Emire Soleimane.

59 Quis begus ille Turcicus fuerit, cui Bajaſites Sebaſtiam ademit, propter annalium narrationes nimis ſuccinctas ſciri non poteſt. Hoc tamen minime diſſimulandum, Sebaſtiam fuiſſe primam Turcorum in Aſia ſub Aladine regiam, ſicut annales ab initio teſtantur, & Laonicus, qui progreſſos ex hac Turcos ait Aſiam ſubegiſſe totam, uſque ad Helleſpontum. Quapropter ſi hoc tempore ſuperſtites erant Aladinis poſteri, vero ſimile eſt, eos Sebaſtiæ præfectum habuiſſe quemdam: cui ab æquitate ſumma inditum nomen Caſi Burchan, lingua Turcica judicem Dei ſignificabat. Ad Sebaſtiam annales noſtri a patre relictum fuiſſe tradunt Emirem Soleimanem filium, qui tamen a Temire Chane nuſquam occiſus legitur, ſed imperaſſe poſt Iſam fratrem a Muſa necatum, totis ſeptem annis. Laonicus autem Sebaſtiæ præfectum a patre memorat Orthobulem, qui captus ibidem a Temire, ac poſt aliquot dies interfectus fuerit. Unde Bajaſites accepto de morte filii nuntio, quidam paſtori tibia canenti dixerit: Cane carmen, cujus argumentum ſit: Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas. Equidem ſæpe multumque cogitans de conciliandis annalibus Turcicis cum Chalcocondylis & noſtrorum expoſitionibus, quorum illi maximum natu filium Bajaſitis unum faciunt Emirem Soleimanem, hic duos diverſos cæteris majores ponit, Orthobulem & Mulſumanem, noſtris Cyriſcelebim ficticium ingerentibus: in eam denique ſententiam veni, ut Cyriſcelebi circa controverſiam excluſo, veluti quem nec Turci, nec Græci adgnoſcant; reliquos duos, Orthobulem Mulſumanemque, pro uno & eodem Bajaſitis filio Soleimane ſtatuam habendum, quem tamen interfectum a Temire, capta Sebaſtia, per errorem Græci crediderint. Ejus opinionis meæ cauſam hanc habeo, quod nomen Orthobulis non Turcicum eſſe, ſed Græcum arbitrer: & idem ſignificare Græcis, quod Turcis Muſulman. Quippe quum in Turcia verſarer, interrogatum a me virum magnificum & ampliſſimum, D. Bartholomæum Pezzenum, Cæſ. Majeſtatis a conſiliis, & nuper ad Portam Oſmanicam cum munere Legati miſſum, quidnam vox Muſulman Turcis ſignificaret, reſpondere memini, vim illius eamdem eſſe cum Orthodoxi nomine Græco. Vixerat autem ille totos octo reipublicæ cauſa tunc annos inter barbaros, eorumque linguam norat. Quum igitur Græcis Orthodoxus ſit, qui rectam ſententiam tenet, idemque ſignificet vocabulum Turcicum Muſulman: ſequitur, Orthobulis quoque nomen idem eſſe cum Muſulmano, quando ſic Græcis adpellatur is, cujus rectum conſilium, recta voluntas eſt. Hoc modo manifeſto paret, unde Chalcocondylis error manarit, duos ex uno Bajaſitis filios faciuntis: ex eo nimirum, quod unum in duos diſtingueret, cui diverſis in linguis diverſum, ſed unius tamen ſignificati, nomen erat. Nec mihi quiſquam objecerit, aliud eſſe Muſulman, & aliud Mulſuman. Quippe vocem Muſulman a Græcis enuntiari Mulſuman, & in hiſtoriis, & aliis ipſorum libris ſæpiſſime deprehendi. Quinetiam verbum Muſulmaniſſare, de quo ſuperius dictum numero 22, multis in locis apud Græcos ita mutatum reperi tranſpoſitis litteris, ut Mulſumaniſſare legeretur. Nec hoc quidem tacendum, quæcumque Turci de Soleimane memorant, a Laonico ad Muſulmanem referri. Quis ergo fieri poſſe non exiſtimet, ut nomen Mir Sulman ab exteris commutaretur in Muſulman? Sic certe Mirchan alicubi ſcriptum legere memini, qui nomine integro diceretur Emir Chan. Quod vero necem Orthobulis adtinet, quæ recenſetur a Græcis, a Turcis ſilentio præteritur: nihil ea noſtris rationibus officit, quum vice verſa Turci Temiriano prælio Muſtapham Bajaſitis filium occubuiſſe memorent, quem Græci tam certo non periiſſe credebant, ut alium quemdam mentientem hoc nomen, veluti ſuppoſiticium fratrem poſcenti Muchemeti dedere nollent, mortuoque Muchemete contra Muratem ſecundum, Muchemetis filium, ſua cum pernicie foverent. Præterea non abs re mirum alicui videatur, Laonicum dicere, necatum a Temire Bajaſitis filium Orthobulem: quum is auctori belli & injuriarum, patri pepercerit: & expreſſe Laonicus idem poſtea ſcribat, (fide licet dubia) Mulſumanem, Moſem, Jeſum, Mechmetem, & reliquos filios Bajaſitis in poteſtatem Temiris veniſſe. Quid optatius accidere Temiri poterat, quam præter ipſum patrem filios habere in poteſtate, quibus occiſis, Oſmanidarum in Aſia regno, nemine repugnante perpetuo frueretur? At tantum abfuit, ut id faceret, ut etiam diſerte Laonicus initio libri quarti fateatur, Moſem a rege Temire annonas in caſtris habuiſſe, tandemque dimiſſum ex captivitate, mari ad regionem patriam rediiſſe. Qui plurium, vel omnium potius vitæ pepercit, cur in unum ſæviiſſe credatur? Adde teſtimonium hoſtis. Nuſquam Turci ſcripſerunt in annalibus, interemtum a Temire Bajaſitis aliquem fuiſſe filium: ſed ſperaſſe Temirem potius, quempiam filiorum Gilderunis ſe conventurum, quod illi formidine non neceſſaria trepidi omiſerint. Immo ferociam potius, & iracundiam ſui Bajaſitis, vituperant; Temiris humanitatem ac modeſtiam laudant. Supereſt unum, quod objici poſſit, de Ziche Orthobulis filio, quem Laonicus ait bellum intuliſſe Joanni Comneno, Trapezuntino Imperatori. Sed heic mihi reſpondeat aliquis, unde tandem Ziches ille poſt mortem patris Orthobulis anno denique ſexageſimo primum in ſcenam prodiit? quove modo ſalvus evaſit e tot parricidiis & lanienis horum temporum in Oſmanidarum familia, ſub Muſa, Muchemete primo, Murate ſecundo, Muchemete ſecundo, qui omnes parricidæ fuerunt? Cur huic tam diu ſævus ille Muchemetes ſecundus pepercit, qui vix mortuo patre, ſanguinem ſtatim fraternum ſitiit? An huic credidit exercitum ſuſpicioſiſſimus omnium tyrannus? Denique conſtat ex Turcicis annalibus, id temporis viciniæ Trapezuntis præfectum a Muchemete fuiſſe maximum natu filium Muſtapham, qui tantum decennio poſt illa cum Trapezuntibus bella, Parthis in Armeniam & Caramaniam infuſis occurrit, eiſque cæſis, Juſufzem begum ducem vivum cepit, & patri miſit: quod argumentum eſt evidens, fuiſſe tum Muſta-

pag. 425.

pham virilis ætatis, nec Zichem Oſmanidam in iis locis vel imperium aliquod, vel exercitum habuiſſe. Quæ quum ita ſint, reſtat ut ſtatuamus quatuor omnino nomina, Orthobulis & Mulſumanis, quæ Græci tradiderunt; Cyriſcelebis, quod noſtri: Soleimanis, quod Turci; tandem in unum conferenda Soleimanem Bajaſitis germanum filium, natu maximum: cujus ſi Ziches ille filius non fuit, nuſquam ne nomine quidem tenus Turcis notus; cum Orthobule ficticio patre, ſuppoſiticius filius Græcis defendendus relinquitur. Habent lectores eruditi rationes meas, quas vel adprobandi, vel confutandi, liberam eis poteſtatem facio. Neutrum tamen ex duobus illis a Laonico memoratis, in Oſmanidarum omiſi familia, ne quis nimiæ me temeritatis arceſſat: qui præter hos, necdum auditis aliorum judiciis, pluribus etiam Bajaſitis filiis, Jeſu minori, Ali, Duſmi Muſtaphæ, natalium controverſiam movere non dubitaverim.

Techrin begus, Erzingæ princeps, Diorryge.

60 Qui Turcis eſt Techrin begus, Erzingæ vel Erzinzanis princeps, a Laonico vocatur Scender, rex Armeniorum: cui Bajaſitem illato bello, Ertzingam ademiſſe, cum annalibus hiſce conſentiens, narrat. Poſtea tradit Tezetinem, virum regio ſanguine ortum ab Ertziganis rege, puero Muſtaphæ, Muratis ſecundi fratri, auxilio veniſſe. Hoc ego nomen, ſive Tezetinis, ſive Tezerinis, idem eſſe puto cum Techrine noſtrorum annalium. Diorryges oppidi nomen Græcum a foſſis ab Euphrate perductis factum arbitror.

Qui Turcomani, Sultanus Alcairenſis, Cair, Miſzir, Miſzraim.

61 Turcomanos vocat auctor annalium Turcos omnes in Aſia, cæteris ſubjectos begis, extra Oſmanidas. Sic Turquia Belvacenſi regnum Iconienſe dicitur, Aythono minor Aſia. Prætor Græciæ noſter ſubditos Iconienſi Sultano duplices facit, partim Muſulmanos adpellans, partim Turcomanos. De Muſulmanorum nomine dictum antea, quod haud dubie tunc etiam paret habitum velut honeſtius. Turcomanos ait eſſe gentem, quæ Perſarum (ſic Turcos Iconienſes vocat, velut e Perſide oriundos) extremos fines inſidebat, & implacabili odio Romanos (id eſt, Græcos) perſequens, agendis prædis ex horum agris delectabatur, præſertim illo tempore, quo res Iconienſes fluctuabant, mirificeque Tancharorum impreſſionibus turbabantur. Ergo Turcomani tunc erant infami vocabulo inſtar illorum prædonum, quos nunc Marteloſos & Uſcochos (unde Scacchorum ſive latrunculorum nomen) vocamus. Prætor quidem tunc Michaelem Palæologum, ad Jathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferentem, ab his Turcomanis, omni comitatu & ſupellectile ſpoliatum fuiſſe narrat, nec quidquam ſuorum ab eis potuiſſe recipere, licet hinc inde dimiſſis mandatis, Sultanus imperaſſet: ut ſpoliato tam corpora, quam res ademtæ reſtituerentur. Alcairenſem Sultanum annales more Turcico nominant Ægypti Syriæque Sultanum, ab aulæ ſive regiæ loco. Cairum Laonicus antiquam Memphim facit. Al, ut articulus, additur. Vox ipſa ſignificat urbem, excellentiæ cauſa: quod urbium maxima ſit. Hodie Turcis & Arabibus incolis Miſzir adpellatur, a vetuſtiſſimo tam Ægypti, quam Ægyptiorum nomine, Mizraim.

Edit. Pariſ. pag. 426.

Chemes, Mueige, Bealbec.

62 Civitas Syriæ Chemes, olim dicta fuit Emiſa: Gregorio Emiſeno alumno clara, cujus exſtant octo libri de homine, qui nonnullis in exemplaribus non recte Gregorii Nyſſeni noſtri nomen præferunt. Ortelius notavit, quod Turcis & Arabibus ſit Hamſa. Sed heic Chemes legitur, quod aliorum ſcripturæ vicinius, quibus Hames vocatur. Fit ejus apud Aythonum his verbis mentio: Civitas Syriæ Hames, quæ Camela hodie adpellatur a pluribus. ubi videndum, an non pro Camela, ſcribi debeat Cameſa. Mueige Turcis eſt, qui Græcis hiſtoriis nominatur Moavia & Mavia. Curſorem dixi, quem Turci Pec aut Peic, noſtri lacquejum dicunt. Bealbec Syriæ cavæ civitas, Poſtello Balbec, priſcis Heliopolis fuit.

Carabag, Ungra.

Ad Carabagum hibernaſſe Temirem tradunt annales, urbem ſive Parthiæ, ſive Perſiæ: quibus nominibus indifferenter utimur, pro ea regione, quæ Turcis eſt Ajem, vel Ajem vilaget, de qua ſuperius dictum numero notarum ſecundo. Vox Carobag ſignificat lingua Turcica vineam nigram. Chalcocondyles ſcripſit, Temirem ſolitum ſe recipere Cheriam: quod primum Sebaſtiam, quod itidem Chalepia (ſic interpres ſcripſit) Damaſcoque captis, fecerit. Ergo veri ſit ſimile, Cheriam a Laonico dici, quæ heic Carabag nominatur, nonnihil mutato vel a Græcis vel Turcis vocabulo. Engurim ſupra, numero notarum 10. diximus Ancyram eſſe. Tantum heic addendum putavimus obiter, hanc etiam in edito Chalcocondyle Uncram nominari: quod quum Græci mollius enuntient Ungra, propius accedit ad Turcicam adpellationem Enguri. 63

Bulci filius, Dervislar, Muſtaphæ mors. Græcorum de Bajaſitis filiis errores.

De Bulcis & Bulcovitziis prolixe tractavimus ad notarum numeros 46. & 54. Heic tantum moneamus, iſtum Bulci filium (qui Turcis eſt Bulcogli) expreſſe nominari a Spandugino Georgium, Serviæ Deſpotæ filium: cujus majores & poſteros continuato ſuperius ſtemmate complexi ſumus. Ac temporum ſane ratio Spandugini ſententiæ nequaquam adverſatur. Derviſii ſeu Dervislari ſunt illi quidem apud Turcos aliqua ex parte Calogeris Græcis, monachis noſtris adfines, uti ſuperius indicatum: ſed aliis tamen de cauſis (modo Paulum Tomorreum, fratrem Georgium Ungariæ perniciem, & alios de noſtris excipias) ea comparatio, quod vulgo ſolet dici, claudicat. Quippe quum univerſa lex & religionis profeſſio Mahumetana ſanguinaria ſit, ſpeciem Turci quidem religioſæ pietatis in legis peritis ac Derviſiis ſuis requirunt; at interim ab agendis eos rebus, tam pace, quam bello, præſertim contra Chriſtianos, & hoſtes reipublicæ ſuæ, nequaquam arcent: ſed magis etiam, quam cæteros, devovere vitam ſuam pro religione, proque lege patria, ſuos illos religioſos volunt. Hinc aliquot in Ungaricis finibus captos a noſtris recordor, viros cæteroquin alicujus auctoritatis & exiſtimationis, qui Dervislaros ſe profitebantur. Hinc in vita Muchemetis primi ſeditionem Torlacis monachi Turcici, & in vita Bajaſitis ſecundi, Scachoculis eremitæ ſanguinarii pugnas, & cædes, & graſſationes immanes, quibus multa millia hominum abſumta fuerunt; & in vita denique Soleimanis, ad annum Chriſtianum 1526. Calenderis Zelebis & Dervislariorum motus ac prælia legimus. Hac ergo de cauſa Servianos illos fortiſſime pro Bajaſite dimicantes Bulci milites, truculentos ac feroces Derviſios adpellabat Temir, qui ſe vitamque ſuam pro ſalute ſuorum animoſe devoviſſent. Germanum vero Bajaſitis filium Muſtapham hoc prælio periiſſe diximus ex fide horum annalium antehac aliquoties, idque licet Sultanus Muchemetes primus, itemque Murates ſecundus poſt mortem patris ſæpius verum eſſe proteſtarentur: tamen uſque adeo Græcis impreſſa de hoc diverſa erat opinio, Muſtapham ut alium, pro legitimo ſe venditantem, ob- 64

viis ulnis exciperent, & armis contra Muratem magna cum imprudentia, maloque ſuo, tuerentur: offerente ampliſſima quæque Murate, modo neutrius a partibus ſtarent, ac ipſo inter ſe rem armis decernere paterentur. Conſimilis huic Græcorum eſt error de Bajaſitis filio, quem fidium (ſic enim chordas interpres reddidit) opifex Pruſæus incolumem Byzantium perduxerit: quum tamen nulla fiat in annalibus Alis cujuſpiam, Bajaſitis filii, mentio; nec ab ipſo quidem Laonico, quum alibi Bajaſitis filios recenſet. Notandum magis, quod etiam Mulſumane regnante narrat a Moſe Jeſuque fratribus occultatum fuiſſe Pruſæ puerum Muchemetem apud illum ipſum opificem chordarum, a quo Muchemetes hoc opificium didicerit. Et factum id ſcilicet a Moſe, omnium crudeliſſimo, vel ipſo Laonico teſte, ne ab aliis carus ſibi puer occideretur. Muchemetem vero jam grandiuſculum inde profugiſſe ad Alurim Caramanum, a quo adjutus, ſervatori ſuo Moſi bellum intulerit: ſed
Edit. Pariſ. pag. 427. victum confugiſſe ad Alim fratrem, exſulem ac inopem, & quidem Conſtantinopolim: ubi nonnihil reſpiraverit, collectiſque ſuorum reliquiis, denuo tentare belli fortunam decreverit. Hæc Laonicus de puero Muchemete, chordarum opificis diſcipulo, pene pueriliter, nec vero multas ob cauſas conſentanea. Magis idonei rerum Turcicarum ſcriptores, ipſi Turci, tradunt; rebus Temiriano prælio deſperatis, Baſſas abduxiſſe ſecum, arrepta fuga, maximum natu Bajaſitis filium Soleimanem, veluti legitimum patris in imperio ſucceſſorem: & illorum exemplo Muchemetem, non puerum, (ut Laonicus putavit) ſed copiarum ex imperio paterno quarumdam ducem, ſuis itidem rebus uti conſuleret, Amaſiam cum ſuis ſe contuliſſe: quo loco deinceps eum vixiſſe, non ſemel annales tradunt: & indidem cum exercitu contra Muſam fratrem moviſſe, poſtquam interfecto Soleimane, vindicem necis ipſius ſe profeſſus eſſet. Quæ res, meo ſane judicio, dignæ ſunt hominum hiſtoriæ ſtudioſorum obſervatione: quum in publicatis hactenus ſcriptis hiſtoricis, nihil intricatius de Turcicis rebus reperiamus, quam quæ de hoc ipſo tempore ſummæ Turcorum infelicitatis, memoriæ prodita legimus.

Semercant, Bajaſitis mors, Annorum ratio.

65 Regionis Zacatainæ, cujus incolæ id temporis imperio Temiris parentes, Laonico Tzachataides nominantur, caput eſt urbs Semercant, hodie mercium Indicarum emporio celeberrimo Septentrionalibus etiam nota. Sarmacanda plerunque vocatur, edito Laonico Samrachanta, litteris tranſpoſitis, pro Samarchanta. Sunt qui dictam putant a Sem, Nohæ filio, quorum opinioni Turcorum pronuntiatio Semercant adſtipulatur. Maracandam Sogdianæ veteribus adpellatam exiſtimant aliqui. Cæterum Bajaſitem ex animi ægritudine doloreque mortuum ſcripſit Chalcocondyles, cui Turcicæ narrationes non adverſantur: ſed addunt, hoc mœrore velut ad deſperationem adactum, mortem ſibimet ipſi conſciviſſe. Quod dilucidius exponens Theodorus Spanduginus, ait Bajaſitem, ſpe libertatis amiſſa, conſtituiſſe cum animo ſuo ſeipſum occidere. Sed quum nullum ejus peragendæ rei modum inveniret, tam denique diu caput alliſiſſe illi caveæ de ferro factæ, qua tenebatur incluſus: donec præ furore fremens ac frendens, miſere ſibi mortem adferret, tyrannique vita, ſecundum poetam, indignata ſub umbras fugeret. Interpres Laonici pugnatum notat inter Bajaſitem & Temirem anno Chriſtiano 1397. Mortuum Bajaſitem ſcribit Franciſcus Sanſovinus anno 1398. Geufræus anno 1400. quos equidem falli opinor. Quippe ſecundum rationes accuratas annalium deprehendimus, commiſſum fuiſſe prælium anno vel 1399. vel 1400. Gilderunem vero mortuum anno 1403. Similiter in annis regni hujus erratum a Laonico, qui viginti quinque numerat, pro ſolis quatuordecim: de quo vide ſupra numero 47. notata.

Caſtamoni, Congeri, Congi.

Claudiopolis civitas eſt Honoriadis, in Ponto provincia, quam nov. Leonis Auguſti metropolim facit, eique præter alios epiſcopatus, Heracliam quoque Ponticam ſubjicit. Hanc Marius Niger recenti nomine dici putat Caſtamenam, ſive Caſtamonam: vel fallitur, quum rectius Caſtromena ſit Claudiopolis. Caſtamona vero ſita longius eſt, verſus Sinopen oppidum Helenoponti, & Paphlagoniam. Tam Sinopes, quam Caſtamonæ nomina, cum ipſis oppidis, ſuperſunt: uti videre eſt in annalium ſupplemento noſtro, ad annum Chriſtianum 1584. Iſtic enim tunc Oſman baſſa Vezirazemes contra Perſas iturus, militem in hibernis habuit. Menavinus alicubi Caſtemolen nominavit. Cedrinus in Michaele Stratiotico ſive militari, Caſtamonem adpellat, & in Paphlagonia collocat his verbis: Caſtamonem in Paphlagonia ſitam veniunt, quæ ſane Caſtamon domicilium erat Magiſtri (Officiorum) Iſaacii Comneni. Prætor Græciæ noſter Caſtamonam vocat in hiſtoria ſua, de Michaele Palæologo, poſt victos a Tataris Iconienſes, hæc commemorans: Michael Comnenus, hoc prælii eventu, cum maximo Perſicorum exercituum duce, quem Peclarpacem Perſæ (hoc eſt, Iconienſes Turci) vocare ſolent, in viam ſeſe dabat: adeoque pluribus una diebus iter faciebant, quum hoſtem ſibi a tergo inhærentem haberent, horiſque ſingulis cum eo dimicarent. Tandem feſtinabundi Caſtamonam perveniunt, juxta quam domus indicati Peclarpacis erat. Hactenus Prætor. Quæ vero heic Congeri nominatur, eam ipſam eſſe puto, quam in Anatoliæ tabula Congi ſcriptam legimus, haud procul a Caſtamona diſſitam. 66

Genuini Bajaſitis filii ſecreti a commenticiis.

Quæ de Bajaſitis liberis hoc loco non multis verbis exponuntur, diligenti conſideratione memoriaque digna ſunt. Quippe quum illi de Turcorum ſententia, non plures numero, quam ſex omnino fuerint: quid aliud ſtatuamus, quam reliquos hactenus nobis obtruſos, velut in judicio ſtatus ab ipſis Turcis condemnatos, pro genuinis deinceps adgnoſci non debere? Neque vero vel unum, vel *pag. 428.* alterum dumtaxat hoc judicium tangit, ſed rejiciendi omnino totidem veniunt, quot extra controverſiam legitimi cenſentur: nimirum hi ſex, Orthobules, Mulſumanes, Cyriſcelebis, Alis, Jeſus minor, Muſtaphas cognomento Duſmes: cum primis ex his Orthobulis filio Ziche, quem ipſum quoque Turci ceu cretum Oſmanidarum ſanguine non adgnoſcunt. Interim vero pro duobus exploſis, duo ſuccedunt hactenus quidem ignoti, ſed a Turcis pro legitimis adgniti Gilderunis filii pro Duſme Muſtapha, Muſtaphas Zelebis, amiſſus in pugna contra Temirem: pro Jeſu minore, Caſanes Zelebis. 67

A quo necatus fuerit Iſa, Conſtantinus, pro Manuele Græcorum imperatore.

Scripſit Laonicus, inter Mulſumanem Jeſumque majorem geſta fuiſſe de imperio bella, quorum tamen annales hi non meminere, tandemque Jeſum a Mulſumane peremtum. Ejus parricidii culpa Mulſumanem, hoc eſt, Soleimanem profecto immerentem onerat, cujus auctorem Turci Muſam produnt, quibus cum ipſa rerum geſtarum ſeries conſentit. De nomine Conſtantini, quo Turcos Græcorum imperatores omnes adpellaſſe, numero notarum 51. diximus, exemplum heic aliud habes. Is enim Græcus imperator, ad quem narratur Emir Soleimanes obſidum loco miſiſſe ſororem ſuam, fratremque natu minimum, non Con- 68

ſtantini nomen habebat: ſed Manuelis, ex Palæologina familia, cujus & ſuperius facta mentio.

Sedes Imperii Turcici diverſæ.

69 Quanam cæremonia Sultani Turcici regnum auſpicari conſueverint, expoſitum a nobis eſt prolixe in annalium ſupplemento, initio regni Selimis ſecundi, quod incidit in annum Chriſtianum 1566. Solebat autem hoc in ea fieri civitate, quæ ſedes eſſet imperii. Principio Turcis ea fuit Pruſa Bithyniæ, paullo ante mortem Oſmanis ab Urchane filio capta: quæ licet honorem hunc non diu retinuit, ex priſtina tamen prærogativa meruit, ut longiſſimi temporis ſpatio Sultani Turcorum mortui paternis & avitis iſtic monumentis, etiam diu poſt captam Conſtantinopolim, ſicut in vita Sultani Selimis ſecundi de Achmete Corcuteque fratribus ibidem ſepultis videre licet, inferrentur. Poſtquam vero tranſvectis in Europam copiis, Murates primus, Urchanis filius Oſmanis N. Hadrianopolim cepiſſet: eodem & regni ſedes ex Aſia commigraſſe videtur, quod recte ſe facturos Sultani ducerent, ſi rebus Anatolicis jam tranquillioribus, præcipuum militiæ robur Hadrianopoli velut in excubiis haberent: unde, momentis rerum ex uſu ſuo gerendarum animadverſis, progredi paullatim latius, & in Europæ viſcera graſſari poſſent. Sanſovinus exiſtimat, primum omnium Muchemetem, Gilderunis filium, huc imperii ſui ſedem tranſtuliſſe, quod urbium Thraciæ facile caput eſſet Hadrianopolis. Sed ante Muchemetis etiam tempora certum ſive regiæ, ſive Portæ Oſmanicæ locum, Sultanos priores Hadrianopoli conſtituiſſe: pluribus ex locis Laonici manifeſtum eſt. Quippe de Mulſumane eloquens: Profectus, inquit, Hadrianopolim, regni ſedem, (hoc eſt, quæ regni ſedes erat) regnum ordinavit. Et paullo ante de Moſe: Hadrianopolim, ait, quæ regni ſedes eſt, profectus; ibidem rex declaratur. Quam vero ad urbem translata tertium fuerit Porta, nemo non novit.

Gerle, Dolap, Soleimanis mores.

70 De Iſvendiarum ditione ſuperius explicatum numero notarum 13. qua & Gerle comprehendebatur oppidum. Id nota 19. diximus in tabulis Geographicis corrupte ſcriptum inveniri Gerede pro Gerele. Narrant vero annales, Soleimanem caſtra propter Gerlen, ad ripam fluminis locaſſe. Non exprimitur ejus fluminis heic nomen, ſed in Anatoliæ deſcriptione Dolap vocatur. Soleimanis indolem Chalcocondyles quoque ceu bonam prædicat, eique magnas virtutes tribuit: ſed eadem cum Turcis de perpetuis ejus potationibus & luxu commemorat. quæ homini minus rerum ſuarum provido ſollicitoque, tandem exitium adtulerunt.

Valachia Carabogdania, Nemetſaſſii, Iflach, Gallicia, Vaivoda, Murze, Bogdan.

71 Dacia quondam adpellabatur ampliſſima regio, quæ Tranſſilvaniam cum utraque Valachia continebat. Et cingunt ambæ Valachiæ Tranſſilvaniam, quarum una majoris nomen habet, altera minoris. Major ad Euxinum mare ſe porrigit, & noſtris Moldavia, Turcis Carabogdania, quaſi nigra Bogdania, ſive Bogdani regio dicitur: a frumento nigro, cujus eſt ager ille feraciſſimus. Gallicus, & alter Chalcocondylis interpres, Podoliam perinſcite faciunt, regionem juris Polonici. Minor propter Danubii ripas extenditur, & plerumque Tranſalpina, Bonfinio Montana quoque, ſicut & aliis, nominatur. Ulachiam vocavere Græci, & incolas Ulachos: pro quibus interpretes Zonaræ, Cedrini, & aliorum hiſtoricorum reddidere Blachiam & Blachos, contra molliorem pronuntiandi rationem Græcorum: quos imitantes Turci, non Iblach, ſed Iflach dicunt. Nomen Valachorum non a Flaccis Romanis, origine fabuloſa, quæ pluribus tamen placuit: ſed a Germanis noſtris profectum arbitror. Habuerunt enim vicinos Daci Germanos, puta Quados, Gothos, Gepidas, in quorum agro, qui nunc Cepiſienſis dicitur, incolæ præſertim Caſemarca vicini ſe Nemetſaſſios hodieque nominant, voce de Nemetis (ſic Ungari Germanos adpellant, ut Venedæ nationes Nemitzos) & Saſſiis compoſita, quæ Saſſios ſive Saxones Germanos ſignificat. Germani vero plerique tam Italos quam Gallos (qui Germanis ſunt Walli, ſicut Gilimer nomen Gothicum eſt Wilmer. Et in Anglia quoque Wallorum nomen priſcis incolis provincialibus, ab Angloſaxonibus noſtris inditum, manet) vocare ſolent Walchos & Waliſchos: quorum linguæ provinciali quum lingua Daciæ, quæ ipſa quoque Romanorum provincia quondam fuit, adfinis eſſet: idem a noſtris Walchorum nomen accepere, quod denuntiatione molliori mutatum in Walachos. Suffragatur huic opinioni meæ vetus etiam Galliciæ nomen, frequens in antiquis Ungariæ regum titulis, quo Valachia ſignificabatur, eadem cum Gallis & Italis utens lingua, ſicut & nunc adfinitatem aliquam cum eorum lingua provinciali retinet, Vaivodæ vero nomen generaliter ſignificat præfectum militum, quem capitaneum vulgo vocant. Sed apud Ungaros ut olim, ſic etiam hodie, duæ ſunt adpellationes adminiſtrationum maximarum: una Bani, de qua ſuo loco, nimirum capite 174. plenius dicturi ſumus, altera Vaivodæ. Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Ungariæ adjunctis. Vaivoda vero præſes dicitur, loco regis adminiſtrationem habens in aliqua provincia, puta Tranſſilvania, Valachia majori, Valachia minori: ſed ea lege tamen, ut gubernatore ſit inferior. Vaivodæ Valachi, poſtquam ab Ungariæ regum obedientia ſe ſubtraxiſſent, more Græcorum Deſpotæ, de qua dignitate ſuperius numero notarum 54. prolixe dictum, pro Vaivodis audire maluerunt, quaſi ſi principes eſſent abſoluti: nec regibus ſubjecti, ſed potius dignitate regibus proximi. Verum uſuvenit eis, quod Græcis accidiſſe conſtat, qui maximas ad anguſtias redacto Imperio, titulos ampliores excogitarunt: uti nunc etiam apud Auſones nonnullos in ipſo propemodum amittendæ libertatis articulo conſimilia quædam adfectare, præter morem majorum, videmus. Deſpotarum certe nunc illorum ea ſub Turcica ſervitute conditio eſt, mancipiorum ut nomine potius, quam principum, cenſendi veniant. Sed pergendum ad alia. Valachorum ille Vaivoda, quem Annales hi Murzen vocant, Laonico Mirxes dicitur, Bonfinio Merches, hoc eſt, Marcus. Reperitur apud eumdem Laonicum & Mirdan, Valachiæ principis nomen, compoſitum ex hoc ipſo Mirx & Dan ſive Gdan. Nam & ipſa regio Bogdaniæ nomen accepit a Bogdanis ſive principibus ſuis, qui vocabulo ſane pio dicuntur Bogdani, tamquam Dei munus, vel Theodoſii, vel Theodori, vel Dorothei. Meminit hujus vocis & Cedrinus in Baſilio Bulgaroctono, quum ait: Occurrit etiam Imperatori Bogdanus, caſtrorum interioris regionis toparcha ſive regulus.

Edit. Pariſ. pag. 29.

Samobunogli, Azapi vel Azepi: Laonici locus emendatus: Emir Halem.

Quem heic Annales Samobunogli, ſive filium Samobunæ vocant, infra Scheic Bedredin adpellatur, ubi de ſeditione per ipſum mota prolixæ ſunt narrationes. Stipendiariorum nomine intelligunt Azapos vel Azepos. Laonicus alicubi peregrinos dixit, more Græco, quibus Xeni vocantur, id eſt, peregrini, qui ſtipendiis conducti militant, hoc eſt, qui ſunt miſthophori, ſicut iidem adpellant. Idem alibi: Turcorum pedites, ait, quos Azapidas vocant. Et omnino militiam hi pedeſtrem obeunt, licet alio libri octavi loco legantur

72

hæc verba in vita Muchemetis II. tunc Belgradum oppugnantis: Azapides (quos Huſſarones noſtri vocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, ut eximerent eorum puellas. Heic primum lector obſervet, Azapidum nomine pedites Ungarorum ab auctore intelligi, qui regis ſive Sultani Muchemetis forum, ſcilicet caſtrenſe rerum in exercitu venalium, diripuerint. Ergo quæ interjecta verba ſunt, Quos Huſſarones noſtri vocant, gloſſema ſunt interpretis imperiti, Azapidas pro Huſſaronibus accipientis: quum Azapidæ pedites ſint, Huſſarones equites. Deinde puellas eximere dixit, quum Græci Laonici verba ſignificent, oculorum coras ſive pupulas aut pupillas eruere, vel effodere, quod paullo melius adjectis margini verbis redditum, ut hoſtium oculos exſculperent. Præfectus autem ſigniferorum Turcis eſt Emir Halem, cujus ſupra, numero notarum 14. facta fuit mentio. Sane magnum hujus officium eſt, & fructuoſum, dignitateque proximum ab Aga Genizarorum. Sed Officiorum Portæ, tam eorum, quæ intra ſarajum, quam quæ foris ordinata ſunt, expoſitio plena, locum poſcit alium.

Muſæ ſive Moſis crudelitas: Lazarus, pro Stephano Serviæ Deſpota, Lazari filio.

73 De Vidina dictum numero notarum 49. de Butuvada & Matera deinceps, loco magis idoneo, ad annum Chriſtianum 1444. dicetur. Muſæ ſive Moſis crudelitatem, & iracundiam, ac tyrannidem in ſuos, Laonicus etiam commemorat, partim his verbis: Moſes iræ imperare non poterat, ſed præceps in eam ferebatur, quidquid illa dictaſſet, faciens: partim alio loco, verbis conſimilibus: Optimus quiſque indignabatur, ob Moſis violentiam & tyrannidem. Cauſam vero, cur bello Serviæ Deſpotam perſequeretur, Laonicus expoſuit: quum recitat, eum a Deſpota deſertum fuiſſe, Græcorum perſuaſionibus adducto, Mulſumanis ut partibus ſemet adgregaret, quod Moſes ægerrime tulerit. Et Deſpotam hunc Annales vocant Lazarum, quum tamen ex hiſtoria conſtet, hæc a Stephano geſta, Lazari filio, Georgii patre: quo de ſuperius numero notarum 54. tractavimus.

Edit. Pariſ. pag 430.

Geiviſe, Gebiſe: Libyſſa, Lebuſa: Aſtacus, Sinus Aſtacenus, Intzu.

74 Geiviſe oppidulum eſt Bithyniæ, ſitum ad Nicomedienſem, vel Aſtacenum potius antiquitus dictum ſinum, in ipſa via, qua Conſtantinopoli, quæ hinc itinere bidui abeſt, Nicomediam itur. Ea vero ulterius a Geiviſe diſtat unius itinere diei. Geographica Natoliæ deſcriptio Abrahami Ortelii Gejecen habet, voce nonnihil mutata: Busbequius in itinerario Gebiſen ſcribit, additque putari, hanc olim fuiſſe Libyſſam, Hannibalis ſepulcro celebrem. Ego pace tanti viri Geiviſen hanc, ſive Gebiſen, non Libyſſæ reliquias arbitror, ſed Aſtaci. Nam Libyſſa longius a ſinu remota eſt, verſus Bithyniæ mediterranea, & urbem Nicæam: hodieque vocabulo propius ad Libyſſam accedente, Lebuſa dicitur. Aſtacum vero propterea puto nunc eſſe Geiviſen, quod heic in amœniſſimum illum maris ſinum proſpectus pateat, quem ab Aſtaco, quondam hoc loco ſita, veteres adpellaverunt Aſtacenum: ut paullo ulterius idem, mutato nomine, Nicomedienſis dicitur. Aſtacus ipſa, cum Aſtaceno ſinu, ſic ab aſtacorum copia, quæ cancrorum marinorum ſpecies eſt, nomine vulgo Græcis hodieque Conſtantinopoli noto, mihi quidem videtur adpellata. Quæ paullo poſt nominatur Intzua, pagus aut vicus eſt ignobilis, haud procul a Tzurulo ſitus in itinere, quo Conſtantinopoli Selybriam, & ulterius Hadrianopolim itur. Ejus deinceps quoque fit mentio in extremo Selime I. qui correptus iſtic peſtilenti morbo fuit, quo ſubito periit.

Akenzi, vel Acanzii.

Sine ſtipendio militant apud Turcos Akenzi, ruſticum genus hominum, ſicut apud Ungaros Haiduchi. Quidquid conſequi prædæ poſſunt, ſibi retinent: non totum tamen. Quippe non aliarum dumtaxat rerum ſuarum, quas poſſident: verumetiam omnis tum prædæ, tum lucri, quod in bellis percipiunt, decumas Sultano ſuo ſolvere coguntur. Itali genus hoc militum ſua lingua Ventureros adpellant, priſcis Volones dicti fuiſſe videntur: unde Callimachus Experiens non ineleganter noſtros Cruce ſignatos, Volones nominavit. 75

Michalogli, Tocat.

Prima nominis Michalinorum, ſive Michalogliorum, ſive Michalidum mentio, in his quidem Annalibus, hoc loco reperitur. De his dictum a nobis antea numero notarum 27. Urbs Tocat, quo relegatus fuiſſe dicitur Mechemetes Michaloglius, exiſtimatur a plerique, quos inter & Marius Niger eſt, reſpondere veteri Neocæſariæ, quam in Cappadocia collocant, ipſam quoque provinciam Cappadociæ Toccatum adpellante Pineto: quum Leonis Auguſti Novella de Thronis, Neocæſariam facit metropolim Ponti Polemoniaci. Tocatam hanc noſtram Laonicus Tochatam ſcripſit, nec deſunt, qui malint eam referre ad Armeniam. Bellonio certe Niſar eſt Neocæſaria, nomine recentiori, quod paullo propius ad priſcum illud videtur accedere. Pedites, quorum dux in Valachiam profugiſſe dicitur, paullo ante dicti fuere ſtipendiarii, Turcis Azepi, de quibus numero 72. 36

Varſac, ſive Verſac: Coniæ begus.

Oppidum Caramaniæ ſive Ciliciæ, quod Annales Varſac & Verſac adpellant, in Anatoliæ tabula Geographica Verſageli ſcribitur. Coniæ princeps, ſive begus Iconii, Caramaniæ princeps dicitur, ab aula ſive regia Iconienſi. Et bello petiit hunc Muchemetes, propter ſocietatem cum Muſa: cujus adjuvandi cauſa Pruſam Caramanus obſederat, dum Muchemetes abſens, in Europa rem contra ipſum Muſam fratrem gereret. 77

Sampſonis oppidum.

Hujus civitatis Cedrinus & alii meminere, tamquam in Ponto provincia ſitæ. Prætor Græciæ noſter ait, in illa Regni vel Imperii Græci confuſione, quæ a Flandris capta Conſtantinopoli exſtitit, Sabam quemdam pro ſe hanc urbem Sampſonis occupaſſe cum tota vicinia, cui prius Imperatoris Græci nomine præerat: ſtatimque ſubjicit mentionem Cappadociæ ſive regni Trapezuntii, velut huic vicini, quod in poteſtate Davidis Comneni tunc fuerit. 78

Romania, Cunuza, Conozus, Tatarbaſar, Tatargoi.

Quum Tatari dicuntur in Romaniam ex Aſia migrare juſſi, Romaniæ nomine Thraciam accipito, cujus hoc Annalium loco expreſſum caſtrum Cunuza, non procul abeſt ab urbe Philippopoli, & Conozos Græcis nominatur. Caſtaldus in hodiernæ Græciæ tabula Geographica vocat Cognuzam, Italica Græcaque pronuntiatione. Nos in itinere noſtro per hæc ipſa loca proficiſcebamur, & in oppidulo quodam pernoctantes, ibidem deprehendebamus ex ipſo nomine loci, fuiſſe regionem hanc olim Tataris, huc velut in coloniam deductis, ad inhabitandum conceſſam. Nam oppiduli nomen incolæ dicebant eſſe Tatarbaſar, quæ vox emporium ſive forum Tatarorum ſignificat. Nec longius, quam ſex aut ſeptem horarum itinere, diſtat a Philippopoli. Ponitur ibi- 79 *pag.* 431.

dem a Caſtaldo Tartagi, prorſus ubi Tatarbaſar viatoribus ab Hæmi jugis altiſſimis in plana Thraciæ deſcendentibus occurrit, in æquore ſpatioſiſſimo, longeque pulcherrimo ſita: quod nomen a Tataris itidem videtur derivatum, fortaſſe Tatargoi ſcribendum, quod Tatarorum eſt pagus, & idem ſcilicet cum Tatarbaſar.

Maniſſa, Torlac.

80 Turci Maniſſam vocant urbem Aſiaticam, quæ Græcis eſt Magniſia, Latinis Magneſia. Sanſovinus & alii non recte Mangreſiam putant hodie nominari. Sunt autem in Aſia minori civitates hujus nominis duæ, quarum una dicitur ad amnem Mæandrum ſita Magneſia. Hanc Epheſinæ metropoli Novella Leonis Auguſti ſubjicit. Alteram ad Smyrnenſem metropolim refert, amœniſſimo ſitam verſus Ægæum mare loco. Supereſt etiam nunc utraque, ſed poſteriorem illam puta, quam Sultani Turcici filiis ſuis inhabitandam adſignare ſolent inveterata conſuetudine: ſicut ibidem diximus ſupra, juſſu paterno jam Muchemetem, unicum Sultani Muratis III. filium, degere. Torlac, nomen eſt apud Turcos certi generis religioſorum, diverſa quædam a Calenderum & Derviſiorum profeſſione ſequentis inſtituta: de quibus omnibus ſuo dicendum loco. Et hic ille Torlaces monachus ſive religioſus eſt, cujus obiter mentionem ſupra fecimus numero notarum 64. De Serris antea dictum numero 43. Salonicam vulgo notum priſcis dictam fuiſſe Theſſalonicam.

Scheiche, Sophi, prima Sophilariorum ſeditio.

81 Sunt hæc quoque nomina ſive ſacerdotum, ſive peritorum Mahumetanæ legis, & ejuſdem interpretum. Scheiches apud Turcos pene pro viris ſanctis habentur, veluti qui animarum curam gerant. Ex horum numero quemdam ſibi deligit etiam ipſe Turcorum Sultanus, quem in omnibus, quæ ad ſalutem animæ ſuæ pertinere putat, conſulit. Cæterum hoc loco prima notanda Sophilariorum in Annalibus hiſce mentio, de quibus infra ſuo dicturi loco ſumus. Eorum nomen non a Græco Sophos, quod ſapientem ſignificat, ſed a Sophi, voce Arabica derivatum, qua denotatur lana. Nam hi Sophi profitentur religionem cæteris Mahumetanis novam, quæ præcipit inter alia, ne caput faſtu quodam lineis ſpiris involvatur, quod Turci factitare ſolent: ſed uti capitum tegumenta dumtaxat humilitatis modeſtiæque declarandæ cauſa, de lana conficiantur. Plura de his, ubi deinceps ad Sophinorum mentionem perventum fuerit, expoſituri capite 188. ſumus.

Anni Muchemetis, Iſmir in Anatolia.

82 Redegimus ſupra, numero notarum 47. Sultanorum annos, quibus regnarunt, ad certos numeros. Ibi traditum inter alia, Muchemetem primum octo dumtaxat annis imperaſſe. Licet hoc colligere de Turcicis Annalibus, qui principium regni Muchemetis ad annum Mahumetanum 816. referunt, anno Chriſtiano 1414. reſpondentem: mortuum vero notant eumdem Muchemetem anno ſuo 824. qui noſter eſt 1422. Ergo dumtaxat annis octo rebus præfuit. Hoc ideo ſignificandum putavi, quod loco prius indicato ſcripſerim ex Sanſovino, regnaſſe Muchemetem annis 17. pro quibus 12. annos Chalcocondyles poſuit: quum accuratior ſit Annalium Turcicorum computatio. Civitas Iſmyr a Turcis dicitur, quæ Græcis eſt in Aſiæ minoris Jonia nobilis illa Smyrna.

Muſtaphas alienus, in Oſmanidarum ſe familiam ingerit. Exemplum huic ſimile de Voldemaro Brandeburgico.

83 Ne mirum aliquibus videatur, potuiſſe Duſmen Muſtapham, pro Muſtapha Zelebi, dudum amiſſo Bajaſitis filio, ſe tanto venditare artificio, ut ejus patrocinium non Græcus dumtaxat Imperator, ſed etiam magni Turcorum principes, Smyrnæus ille Chuſeines begus, Aidinenſis, Sarchanienſis, Menteſianus, Chemidenſis, ſuſciperent: libet heic ex Annalibus manuſcriptis exemplum ſubjicere ſimillimum de quodam, qui 60. plus minus ante hos Duſmis Muſtaphæ motus annis, ſe principem Brandeburgicum, Imperii Romani ſeptemvirum, mentitus fuit. Et ipſis hæc Annalium verbis, e lingua Germanica Latine redditis, exponemus. Anno (inquiunt) 1348. Rudolphus Saxoniæ Dux ſecum ipſe diſpiciebat, qua via Ludovicum Bavarum, Ludovici Auguſti Bavari filium, principatu Brandeburgenſi pellere poſſet, quod quidem parum abfuit, quin perficeret. Divulgabat enim, Marchionem Voldemarum Brandeburgenſem, qui ante triginta & unum annos amiſſus, peregrinationes varias privati hominis habitu ſuſceptas obiviſſet, nunc tandem inventum eſſe. Hoc modo productum in ſcenam molitorem quemdam, verum adſerebat eſſe Voldemarum Marchionem Brandeburgicum. Ille vero molitor in Saxonia ſecreto pluribus annis habitus, ea ſigna corporiſque notas, quibuſcumque fieri potuerat artibus & aſtu, acceperat: ut confidenter profiteretur, certis ſe probaturum documentis, vere ſe Marchionem Voldemarum eſſe. Mox ergo reperti denuo Voldemari Marchionis, tot ab annis amiſſi, fama per omnes regiones dilata fuit: eoque rumore permotis multorum animis, complura caſtella, cum civitatibus & oppidis, molitori deditionem faciebant. Si qui vero dedere ſe nollent, tam auxiliaribus Karuli Bohemiæ regis, & Imperatoris Septemvirum quorumdam ſuffragiis electi, qui Bavaro infeſtus erat, quam Saxonis Rudolphi copiis, ad accipiendum molitoris imperium, adigebantur: adeo quidem, minor ut Brandeburgici principatus pars in poteſtate Bavari maneret. Tandem intellectum, molitorem eſſe, qui ſe pro Marchione Voldemaro gereret. Qua de cauſa Daniæ rex, & Ludovicus Romanus, alter Imperatoris Ludovici Bavari filius, Ludovici Brandeburgici frater, itemque Cracoviæ rex, & Stetinenſium Dux, ac plures Poloniæ Sileſiæque tunc ad Poloniæ jura ſpectantis proceres, cum Bavaro ſe conjungebant: quorum auxiliis adjutus, varias rerum difficultates utcumque ſuperabat. Committebantur & diverſa prælia, nonnumquam vincentibus molitoris illius copiis, qui Marchionem ſe Voldemarum adſerebat: ac viciſſim Bavari militibus aliquando ſua quoque tropæa ſtatuentibus. Una tamen in pugna quadam dimicatum a Bavari partibus ſane quam infeliciter, Ludovici Romani, qui Bavari frater erat, auſpiciis parum auſpicatis. Nam is vix ſalvus evaſit, captuſque magna cum ficticii Voldemari gloria fuit ex partibus Bavari, Dux Rudolphus Palatinus Rhenenſis cum LXXIX. nobilibus galeatis: quos inter XL. Poloni numerabantur, & in his XVI. tum fratres, tum adgnati, qui eaſdem geſtabant galeas, & gente Zetlizia nati erant. Ea clades tantum de Bavari opinione deminuit, ut aliquot ab eo civitates deficerent, quæ prius ab ipſo ſteterant. Hoc modo totum triennium durante bello, tranquilla principatus Brandeburgici poſſeſſione Bavarus potiri non potuit: donec tandem redactus in poteſtatem molitor ille, commenticius princeps, & ad ignis ſupplicium damnatus exureretur. Non ovum ovo magis ſimile, quam hic Voldemari molitoris motus, illi Muſtaphæ ſuppoſititii conatui ſimilis erat. Ac ne quis inæqualem Duſmi fuiſſe Voldemarum, ratione poteſtatis & imperii, quod adfectabat, ſuſpicetur: ut nihil de labefactatis Oſmanidarum viribus poſt calamitatem Bajaſitis dicam, ſaltim videamus ex ipſis aliorum Annalium manu exaratorum Latinis verbis, quam potenti principi molitor ille ſuccedere voluerit. Anno, inquiunt, 1310. Voldemarus Brandeburgenſis Marchio, mortuis

Edit. Pariſ. pag. 432.

tuis fratruelibus & patruis, diviſum in multas partes totum ſolus illius tituli obtinuit principatum: & glorians in fortitudine ac magnitudine potentiæ ſuæ, curiam celebrem & famoſam indixit regibus & principibus, prope longeque poſitis: habiturum ſe nuptias cum filia patrui ſui ſignificans, & omnes miſſis veredariis ad hujus ſolemnitatis gaudium invitans. Eam tenuit in civitate maritima Roſtochio, ſita maris ad portum, unde verſus Daniam, Svetiam, Norvegiam, & ad partes alias navigatur: in quem etiam navigia mercium diverſarum de diverſis & remotis regionibus adpellunt. In hac curia fuit rex Daniæ, cum duobus Ducibus, fratribus ſuis, & immenſa multitudine populi terræ ſuæ: Duces, Comites, Liberi Barones innumerabiles de Saxonia: Marchiones & magnates tam de illis, quam de exteris partibus, quorum numerus vix poterat æſtimari. Marchio manibus regis Daniæ miles cum magno decore inſignitur. Mille ſeptingenti nobiles, in hoc tirocinio, novæ militiæ cingulo per Marchionem cum pompa maxima decorantur. Ibi Dominarum de diverſis partibus formoſarum, ſicut & militum, innumerabilis exſtitit copia. Tentoria per campos erecta, ſcarlato circumdata, cum operimentis, ſubſelliis, & ſtratoriis, velut aurum micantia videbantur. Putei pleni vino, cereviſia, & medone, ad potandum: ſpecus repletæ carnibus, piſcibus, & frumento: naves onuſtæ ſpeciebus aromaticis, ad corporales explendas delicias, habebantur. Quæ quidem gloria poſt hæc in favillam brevi eſt redacta, propter nuptias illicitas, & faſtum gloriæ temporalis. Nam ipſe Voldemarus Marchio ſine hærede deceſſit, & ad Imperium totus ille principatus ampliſſimus devolutus fuit. Hactenus Annalium verba, quorum lectionem Magnifico Domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf, ut alia plura, debemus. Ex his autem liquido paret, non minoris fuiſſe momenti Voldemarianum hoc negotium, quam illud Muſtaphæum. Recenſeamus & alia, quæ in comparationem utrinque venire poſſunt. A Muſtapha ſtabat Imperator Græcus iſtic, a Voldemaro ſtabat Germanus Imperator heic: & tanto quidem potentior, quanto Græcum Imperium id temporis Germanico debilius erat. Præter Imperatorem cum Muſtapha conjuncti principes illic erant, heic Voldemarum quo-
Edit. Pariſ. pag. 433. que principes præpotentes fovebant. Debilitatam Muratis potentiam Græcus Imperator, & Turci volebant principes, quod a Murate ſibi metuerent, ſuaque tueri pariter, & prius ab Oſmanidis ſibi per vim erepta recuperare niterentur: itidem volebat deminutas Bavari vires Karulus Imperator Occidentis electus, quod illum velut æmulum, qui patrem habuiſſet Imperatorem, non abs re ſibi ſuiſque rebus formidabilem putaret: volebat eumdem ditione Brandeburgica pulſum Rudolphus Saxo, ſtirpe Anhaltinorum ex Alberti Urſ. poſteris editus, ut aliqua ratione principatum illum ſibi ſuiſque repetere tandem aliquando poſſet, quem jure propinquitatis & adgnationis cum Brandeburgicis principibus exſtinctis, ad ſe pertinere putabat. Triennio toto Murates Imperio potiri quieto non potuit, defendente ſe iſtic Muſtapha, reſque turbante Turcicas: heic triennio nec Bavarus uti frui Brandeburgica regione, nec vinci potuit Voldemarus. Muſtaphæ triſtis fuit illic exitus, heic infelicior molitoris Voldemari. Muſtapham neci dedit iſtic laqueus, heic Voldemarum rogus abſumſit. Hoc modo cauſas, conſilia, perſonarum rationes, & rerum eventa fuiſſe conſimilia, reſpondentibus etiam temporibus ipſis, videmus: ideoque tam ſibi rebus omnibus gemina, tam illuſtria duo ſæculi unius exempla, jucunda lectu, conſideratione digna, libenter heic ob oculos ponere ſtudioſis hiſtoriarum voluimus.

A *Vardarium oppidum, Vardarius amnis, Vardariotæ, Vardari, Verdari.*

Quod legitur in Annalibus Vardarium, Theſſaliæ oppidum eſt, ad Vardarium flumen, quod Axium priſcos dixiſſe, Prætor noſter & alii notant, ad ſeptimum a Theſſalonica lapidem ſitum: licet foſſæ Vardariæ 100 milliaribus Græcis abſint a Theſſalonica, de quibus alibi. Meminit Leo Sapiens Auguſtus in Novella de Thronis epiſcopatus Vardariotarum, quem metropoli Theſſalonicenſi ſubjicit. Et hoſce Vardariotas etiam Turcos nominat, translatos aliunde ſcilicet huc, ad Vardarium fluvium. Scribimus autem Vardarium, more Græco: quum alii Bardarium malint, contra pronuntiationem incolarum, quibus eſt Vardari, & Verdari. 84

Chuſein beg, Græcis Zunaites.

B Quem Turcici Annales Chuſeinem begum, Iſmyræ principem nominant, Laonicus Zunaitem vocat Smyrnæum principem: qui cum Duſme Muſtapha captivus a Græcis cuſtoditus fuerit in Epidauri arce: nunc Monemuaſia ſive Malvaſia, & in Imbro Lemnoque inſulis, quamdiu Sultanus Muchemetes vixerit, cui quidem hac in re gratificati ſint. At Muchemete mortuo, Muſtaphas cum hoc liberatus, & Murati Muchemetis filio fuit oppoſitus, præſenti cum rerum Græcarum diſcrimine, ſicut idem prolixe commemorat. Obiter hoc etiam adjicitor, Zuanitem hunc dici Sanſovino, non Zunaitem: per oſcitantiam ſcriptoris, ut puto. 85

Ulubat, Lopadium, Lupadi, Rhyndacus, Michalizi.

Monuimus ſupra, numero notarum 16, quod Turcis oppidum minoris Aſiæ dicatur Ulubat, C Laonico Lopadium eſſe, nunc vulgo Lupadi nomen habere. Melienſis Antonius, Podota noſter, cujus ſupra meminimus numero notarum 24, Lapidum quoque dici volebat. Sed heic addendum, non oppidum dumtaxat eſſe Lopadium: ſed etiam lacum Loppadium & profluentem e lacu Lopadium amnem, eodem conſpici loco, & iiſdem adpellari nominibus. Licet hoc etiam perſpicue de Laonici verbis intelligere, quum res eaſdem referens, ait: Eo tempore caſtra Muratæi metabantur prope Lopadium lacum, & regionem Michalicii vaſtabant: ubi lacus multis ambagibus per anguſtias in mare ſemet effundit, & ibidem pons eſt. Muſtaphas autem accedens, caſtra locavit juxta oſtium fluvii, qui ex lacu promanat. Quibus in verbis quæ Michalicii regio vocatur, nunc Michalizi, tam ab hujus nominis fluvio, quam ab oppido dicitur: quod a Lapido ſive Lopadio miliaribus Græcis 10 diſtat. Addendum & hoc, amnem Lopadium priſcis dictum fuiſſe Rhyndacum. 86

D *Falſo rumore didito, res magni momenti confecta.*

Præter illud ſtratagema, quo Mechemetes begus Michaloglius Muſtaphæos proceres ac milites in partes Muratis adtraxit; aliud etiam a Laonico memoriæ proditum eſt, quo ſingularis vafriciei commento res pariter ac ſpes omnes Muſtaphæ funditus everſæ corruerunt. Ait enim miſſis ad Græcorum Imperatorem ac proceres, tam a Murate, quam Muſtapha legatis, Græcos tandem re deliberata Muſtaphæis adſenſos, Muratæorum poſtulata rejeciſſe. Tum vero Muratæos ſuorum in caſtra, maxima cum feſtinatione reverſos, mox falſum ſparſiſſe rumorem, quo Græcos adfirmabant Muratis partes amplexos. Ea re per transfugas, ut fit, in hoſtium quoque caſtris dicta, ſummopere perturbatos Muſta- 87

phæos, quorum legati cum peroptato Græcorum reſponſo necdum adpulerant, abjectis animis vel Muratis ſe gratiæ ac fidei permiſiſſe, vel fuga ſaluti conſuluiſſe: quod ab ipſo quoque Muſtapha factum, Zunaite patritum ad principatum ſe recipiente. Memorabile profecto exemplum, quo pacto nonnumquam in bellis res maximæ rumoribus vel proſperis, vel adverſis, cum dexteritate ſparſis, perficiantur.

Edit. Pariſ. pag. 434.

Buga, Guba, pro Buga.

88 Quo loco ſita ſit Buga, ſatis intelligi poteſt de notatis ſuperius ad numerum 24. A Leopadio non longe diſtat, habetque lacum, ex quo promanat amnis Buga, civitati cognominis. Recentioribus Juba vel Guba ſcribitur, litteris tranſpoſitis. Amnis Buga, quem diximus, Lopadio flumini miſcetur: quod itidem Græcos olim Rhyndacum adpellaſſe, paulo ante notavimus.

Genuenſes quidam in Europam Muratis II copias trans Helleſpontum, accepta mercede maxima, tranſportant,

89 Referunt Turci, Muratem, ut Muſtapham fugientem opprimeret, quum omnes ad Helleſpontum propter Calliopolitanum trajectum naves in terram ille ſubduxiſſet, mercatorum impoſitas navigiis copias ſuas trans Helleſpontum vehi curaſſe. Quibus in verbis, quinam illi mercatores fuerint, non exprimitur. Sed Laonicus, rem diſertius exponens: præverterat, inquit, Amuratem Muſtaphas, Callipolim transfretando. Amurates vero nactus Januenſium navim maximam, quæ forte adpulerat, cum gubernatore paciſcitur, ut ſe cum peregrinis & militibus Januæ, (ſtipendiarios & Portæ milites vertere debuit interpres) reliquiſque copiis, in Europam tranſveheret. Mercedem gubernatori ſolvit maximam, quantam pollicitus pecuniam fuerat, impigre numerando. Hinc ergo jam cognoſcitur, mercatores illos fuiſſe Genuenſes, quibus alii Muratem in ſingula tranſvehendorum capita ducatos ſingulos, alii binos ſolviſſe memorant. Et notandus hic locus tam Laonici, quam annalium, propter noſtrorum halucinationes, quorum alii navatam hanc Turcis ajunt a Genuenſibus operam tempore primæ Turcorum transjectionis in Europam, in quibus eſt Nicolaides, de quo ſupra dictum numero notarum 24: alii referunt ad id tempus, quo reſciſſis auctoritate Pontificis indutiis, quas Uladislaus Polonus Ungariæ rex cum Murate pactus fuerat, Eugenius IV Pontifex, & Italiæ Principes, Ungaro promiſerunt, ſe triremibus obſeſſuros Helleſpontum: quo minus ex Aſia Murates, ubi bellum contra Caramanum gerebat, in Europam tranſmittere, conatuſque Uladislai regis, Europa Turcos ejecturi, poſſet impedire. Quo ſane tempore, ſi Genuenſes tranſportandis Turcis operam Murati navaſſent: ceu peſſime de tota meriti republica Chriſtiana diris omnium devoti fuiſſent. Sed hoc quidem eos Laonicus & Annales hi crimine liberant, quum interim negari nequeat, hanc Genuenſium, privatorum tamen hominum operam, in hoc tempore contra Muſtapham Murati præſtitam, non leve Græcorum rebus adtuliſſe damnum, ac proinde cæteris etiam totius Europæ populis Chriſtianis fuiſſe noxiam. Bolaitis & Ezeæ planiciei loca ſuperius expoſita ſunt numero 25. Tantum heic obſervandum, nomine Boleri ſive Bolairis, etiam oppidum heic ſitum intelligi. Mortis genus, quo Muſtapham Murates adfici juſſerit, nimirum ut de pinna quadam murorum urbis Hadrianopolitanæ ſuſpenderetur; a Chalcocondyle ſilentio præteritum, a Turcis memoriæ proditur.

Lazari duo, Serviæ Deſpotæ, ſimul.

90 His annis Bonfinius cum uno Georgio, Deſpota Roxianorum ſive Razianorum, qui & Servii, A Muratem bella geſſiſſe ſcripſit. Annales vero Turcici tradunt, anno Chriſtiano 1427 Lazarum Deſpotam ſenem ditione ſua prorſus exutum: nihiloque minus anno ſequenti proximo Muratem, inſtaurato bello, Lazari regionem univerſam populatum eſſe. Quibus ex verbis equidem colligo, nomine Lazari ſenis intelligi Stephanum, Lazari primi filium, quem Murates regno ejecerit: ſed ab ejus filio receptam mox ditionem, a Murate direptam anno proximo fuiſſe: Lazarum vero juniorem hunc, Georgii nomen habuiſſe perſpicit ex horum Deſpotarum ſtemmate lector, quod ſupra, numero notarum 54, dedimus.

Ibrahim, Praimes, & Mpraimes.

Qui Turcis Ibrahim baſſa, Chelilis baſſæ pater dicitur, Laonico Praimes eſt, Alis filius: 91
quo loco notavit ad libri marginem interpres, hunc eumdem eſſe cum Chajambego. in quo ſane fallitur. Nam hic Cajambegus interpretis, Laonico libro ſexto Carambes dicitur, Priami filius, B
Chelilis frater. Ubi nota, Priamum vocari nomine corrupto, loco Praimis, quem Græci Mpraimem ſcribunt, ob difficilem ipſis pronuntiationem litteræ noſtræ B, pro qua MP ponunt: ut Mpajaſites, pro Bajaſites: Rompertus, pro Robertus: Mpiperius, pro Biberius, cognomine Tiberii: Mpajulus, pro Bajulo: quæ poſteriora duo reperiuntur apud Cedrinum & Gregoram. Laonicus libro deinde octavo etiam Preimem, ſive rectius Mpreimem dixit. Et Græcum Praimes, ſive Preimes, Turcicum Ibrahim, facta ſunt ex Hebræo Abraham.

Murates Salonicam expugnat.

pag. 435.

Annales hi quidem non indicant, cuinam Murates Salonicam ſive Theſſalonicam ademerit: ſed 92
res ſic habet. Anno Chriſtiano 1423. Theſſaliæ civitas Theſſalonica vendita Reipublicæ Venetæ fuit ab Andronico Palæologo, Manuelis Imperatoris Græcorum antepenultimi filio, penultimi Joannis, & ultimi Conſtantini fratre: cui lege C
permutationis, annui reditus civitatis Tarviſinæ ceſſerunt. Sed mortuus fuit Andronicus in itinere, dum Venetias navigaret. Nihilo minus urbe potiti Veneti, ſuos eo Rectores miſere: quorum primus fuit Marinus Bondomerius, cum titulo Comitis Theſſalonicæ. Venditio propterea facta fuit, quod Græci nullo ſe modo Theſſalonicam adverſus Turcorum vim poſſe tueri viderent: licet urbs ipſa magnitudine inſignis, copiis locuples, Thermaici ſinus portu nobilis, nec ulli Græcarum civitatum cæteris ornamentis inferior eſſet. Anno deinde 1431 Sultanus Murates eam obſedit, ac multoties oppugnatam, Venetis tandem eripuit: cæſis defenſoribus, ac præſidii Veneti reliquiis naves ingreſſis, quæ in portu ſtabant, earumque ſubſidio Turcorum e manibus dilapſis.

Mons Zoga, qui & Toganus, & Tuganus.

D Quæ Turci montana Zogæ vocant, Græci vel 93
Toganum montem, ut Laonicus; vel Tuganum, ut Prætor noſter, dixerunt. Laonici locus hic eſt. Muſtaphas, inquit, tandem nuſquam tutus, fuga ſe contulit in montem, quem incolæ Toganum vocant. Prætoris autem hæc verba ſunt: Imperator etiam montem Tuganum in poteſtatem redegit, & oppidulum in eo condidit: quo Nicolaum Cotertzen ablegavit, ut excubias illic ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia faceſſeret: quod quidem oppidum Tzuruli non magno tempore interjecto Romanis a copiis occupatum fuit. Quibus e verbis intelligitur, Thraciæ montem eſſe Tuganum vel Toganum, vicinum Tzurulo, de qua ſuperius dictum, numero notarum 26. Zoga vero Turcicum, eam ad Toganum rationem habet, quod pronuntiationem adtinet, quam Ozman vel Oſman, ad Othman.

Arbania, Albanum, Arnautlar.

94 Quam Græci veteres Epirum dixere, nunc Arbaniam vocant, & Albaniam. Nomen Arbaniæ reperitur in libro Græca lingua vulgari ſcripto, cui nomen Portolanus. Albanum Prætor Græciæ noſter hanc regionem indigetat. Incolæ Turcis Arnautlari nominantur, a quibus jam majori ex parte Morea quoque, ſive Peloponeſus, inhabitatur.

Herzec, Herzegovina: Bozina duplex, Sandalis regio, Dux Sancti Sabæ.

95 Regia Bozinæ ſuperioris, verſus Jadram ſive Zaram, & Epidaurum, nunc Raguſam ſe porrigentis, Herzeca a Turcis adpellatur, a Caſtaldo, Cherſec: ab aliis Orzega, a Bozinacis & Croatis Herzegovina: quod Ducis ſive Principis ſedes eſſet, quem Bocinaci Croatique, cum Ungaris, Germanico vocabulo nominant Herzog. Quippe duplex erat olim Bozina, ſuperior & inferior: quarum hæc regem habebat, quem Illyricorum regem nuncupat Chalcocondyles: illa principem ſive Ducem, quem etiam Sancti Sabæ Ducem vocabant. Laonico Sandalis regio dicitur, & incolæ Cuduergi ab eodem adpellantur, haud ſcio, an non corruptis vocabulis, uno ex Sanſaba, ſicut Itali pronuntiant, altero ex Herzecovi. Sed plura de his infra, quum in Bajaſitis II. vita de Achmete baſſa Cherſeogli ſive Cherſecogli tractabimus, notarum 161 & 162 capitibus. In tabulis chorographicis pro Hercego civitate reperias alicubi ſcriptum, Sercico, ſed corrupte.

Bulci filia Murati nupta.

96 Nomine Bulci accipe Georgium Bulcovitzium, Serviæ Deſpotam, & vide notata ſuperius ad numeros notarum 46 & 54. Filiam hujus Murati nuptam, plerique vocant Irenem, cognomento Cantacuzenam, in quibus eſt Geufræus, quem Reineccius ſequitur. Sed hi quidem errant. Nam recte ſcripſit Spanduginus hanc Mariam fuiſſe dictam, quæ nata fuerit non Cantacuzino, ſed Jurgo (ſic Servii Georgium vocant) Deſpota patre, Cantacuzina tamen Irene matre, quæ ſoror fuerit Georgii Cantacuzini. Georgius autem, quod Spanduginus non addidit, nepos erat Imperatoris Joannis Cantacuzini, ex Matthæo filio, Albanenſium principe. Quapropter hæc etiam Maria neptis fuit ejuſdem Joannis Imperatoris Græci. Fallitur & Bonfinius, qui Deſpinam hanc Syndrovia capta Turcorum in manus veniſſe ſcribit: quum ex Annalibus his conſtet, illam urbem anno demum poſt initum hoc matrimonium tertio fuiſſe occupatam. Et notandum, hanc Murati nupſiſſe anno Chriſtiano 1435, vel Mahumetano 838. poſt biennium vero, circumciſum fuiſſe Muchemetem Muratis filium. Hinc enim intelligitur, non fuiſſe natum ex Maria Deſpina Muchemetem, quod vulgo magnis etiam a viris memoriæ proditur. Quippe bimuli apud Turcos circumcidi non ſolent. Et tradunt Annales, Muchemetem natum anno Mahumetano 833, circumciſum anno 841. unde colligitur, octennem fuiſſe, quum circumcideretur. Adde teſtimonia Græcorum, Chalcocondylis & Spandugini; quorum ille Georgii Deſpotæ filiam, Muchemetis novercam expreſſe vocat: hic vero Muratem ex Maria Deſpina nullam ſuſcepiſſe ſobolem, diſertis itidem verbis tradit. Habes etiam initio declarationis hujus, prima ſtatim nota, de hoc quædam a nobis expoſita.

Edit. Pariſ. pag. 436.

Buruz, Baraz, Cibura.

97 Caſtrum (hoc nomine civitates etiam Turci vocant) Buruz, in Anatoliæ tabula chorographica, Baraz nominatur, & ad fluvium Madren collocatur, qui veteribus eſt Mæander. Olim Cibura dicebatur, unde per aphæreſin Bruuz fecere barbari, quod verum hujus nunc oppidi nomen eſt, non Baraz. Græci veteres Cibyren nominarunt, & allui a Mæandro flumine ſcripſerunt. Leo ſapiens Imperator hanc primo loco refert inter epiſcopatus Stauropolitanæ metropoleos in Caria.

Ritus ponendi primum in ſacris ædificiis lapidem.

98 Inter alia, quæ Græcorum imitatione Turcos factitare ſolitos, aliquoties monuimus, hoc etiam refertur, quod heic narratur, Muratem novum templum Hadrianopoli conditurum, quodam die Veneris (quo Turci feſtum ſuum hebdomadarium celebrant) ſummo mane, primum templi lapidem manibus ſuis poſuiſſe. Nam is quoque ritus a Græcis Imperatoribus ad Turcos manavit. Recitabo dumtaxat unum exemplum de omnium illuſtriſſimo totius orbis ædificio templi Conſtantinopolitani ſacræ ſanctæ Dei Sapientiæ, qui Chriſtus eſt. Id quo conditum modo, quantis ſumtibus, quot annis fuerit: expoſitum a Græcis eſt libello quodam manu exarato. Leguntur autem in eo quædam huc pertinentia de Juſtiniano Auguſto, tanti operis auctore, quæ Latinis verbis fere totidem lectori dabimus. Quum ponendo, inquit, fundamentum principium daret Imperator, Eutychium patriarcham advocavit, qui preces Eccleſiæ ſtruendæ cauſa concepit. Imperator autem manibus ipſe ſuis calcem teſta prehendit, ac primus omnium in fundamentum projecit: & cætera. Quibus ſane verbis, quonam modo primus lapis in ſtructuris talibus poni ſoleat, declaratur. Nam quum maxima fundamentis ejuſmodi ſaxa ſunt adhibenda, quæ vix plures operarii ſimul, nedum unus aliquis princeps, loco movere poſſunt: ampliſſimus ſcilicet lapis ipſo præſente, manumque nonnihil admovente, ad inchoandum opus ab his ſuo loco ponitur: cui deinde primus Imperator, aut princeps auctor ædificii, calcem injicit: atque ita ſtruendo ædificio principium dediſſe intelligitur.

Oppidi Semendriæ diverſa nomina: Georgii Deſpotæ Serviorum varii caſus.

99 Quod oppidum Serviæ, non procul a Belgrado ad ripam Danubii ſitum, Semender Turcis adpellatur, aut Semendre: diverſis eſt nominatum vocabulis ab hiſtoriarum ſcriptoribus. Synderoviam vocat Bonfinius, Spenderoben & Spenderoviam Laonicus, Simandriam Busbequius, Jovius Samandrium, Smendrovum Spanduginus: ex quo Laonici Spenderoben arbitror equidem mutandam in Smenderoven. Ungaris eſt Zendrew aut Sendrew, nomine a vulgo corrupto ex Sancto Andrea, cujus hoc cognomen habet & aliud caſtellum in Ungaria ſuperiori, quod hodieque noſtri juris eſt. Serviana Semendria ſive Sendrevia nunc Sangiacatus eſt, Budenſi Beglerbego ſubditus. Obſeſſa nunc a Murate, defendebatur a Georgii Deſpotæ majoribus natu filiis, Stephano (qui per errorem a Laonico junior creditus fuit) & Georgio, ſicut ait Bonfinius. Laonicus enim in eo quoque fallitur, quod Stephanum id temporis in caſtris ad Semendriam Muratæis fuiſſe ſcripſit, obſeſſumque dumtaxat Georgium, tamdem feciſſe deditionem. Quippe fratres ambo deditione facta Muratis in poteſtatem venerunt, & eamdem ſuſtinuere pœnam, oculis adhibito candenti ferro viſu ſpoliati propterea, quod patrem inſtigaſſe filii ad defectionem putarentur. Is autem cum filio minimo natu Lazaro profugerat ad Albertum II. Imperatorem Auſtriacum, Ungariæ Bohemiæque regem, Sigiſmundi Auguſti generum & ſucceſſorem, ut ab eo contra Muratis vires auxilia poſtularet: quæ quidem impe-

trata fuere, ſed nihilominus ſuccurſum tardius, & interim dedita Murati Semendria. Quapropter Georgius cum Lazaro filio, ſuiſque theſauris, qui ducatorum quinquies centena millia continebant, ad Raguſæos ſe recepit, & ibidem in exſilio privatus aliquamdiu vixit. Sed quum Murates non deſineret agere cum Raguſæis, ut ipſi dederetur, quo quidem nomine maxima quæque Raguſæis offerebat ac pollicebatur: præmonitus ab eis Deſpota, cum theſauris ad Alberti ſucceſſorem Uladislaum Polonum, Ungariæ regem ſe contulit: ejuſque tamdem ope reſtitutus in integrum fuit, uti deinceps ſuo loco dicetur.

Edit. Pariſ. pag. 437.

Alba Græca, Belgradum Chrieſch. Permutatio Georgii Deſpotæ cum Alberto II. Auguſto, nomine Belgradi.

100 Hujus etiam urbis varia nomina ſunt, Alba Græca, Nandor alba, Beligrada numero multitudinis Cedrino, Belgradum, quod Serviorum lingua ſignificat arcem albam, (Poloni Bialogrod dicerent) Geufræus denique Crieſch etiam dici vult, quod mutilatum eſt ex integro nomine Germanico, Griechiſch Weiſſenbur, id eſt, arx alba Græca. Priſcis Taurunum fuit, uti Busbequius ex antiquis numiſmatibus recte docet. Propugnavit eam hoc tempore contra vim Muratis Joannes Auranes. Obſidionem, quæ ſeptem menſibus duravit, decadis ſecundæ libro quarto deſcripſit Bonfinius. Erat tunc in Ungarorum poteſtate Belgradum, quorum rex Albertus Auſtriacus eam munitionem a Georgio Deſpota Serviorum jure donationis, ut Lazius, lege permutationis, ut alii ſcripſerunt, conſequutus fuerat. In Auſtriacis genealogiis Lazianis hæc legimus: Alberto ſecundo vix regni gubernacula ingreſſo, Amurates Serviæ Deſpotam adortus, Albam Græcam ad confluentes Danubii & Savi poſitam, natura & opere munitam, obſidione cingere cogitabat, omni genere adparatus terra & aqua inſtructus. Quam vim ac potentiam hoſtis Deſpota conſiderans, quo in cæteris tuendis auxilio ſibi rex Albertus eſſet, munimentum illud ei donavit. Ab hoc Huniades illi loco præficitur, ob ejus ſingulare momentum: quippe qui ad trium fluminum confluentes ſitus, Savo in Italiam, Hiſtro in Auſtriam atq; Germaniam, Tibiſco denique in Tranſilvaniam, Poloniam, & Moraviam, hoſti potentiſſimo viam oſtentaret. Adventu Alberti cum copiis, Albæ obſidio ſolvitur. Hactenus Laziana, quæ errore non carent, quum donationem interveniſſe, non permutationem, tradunt. Audiamus & Laonicum. Erat, inquit, huic in Pannonia non contemnenda regio, cum urbibus multis & opulentis, quas permutatione facta cum Sigiſmundo, pro Belgrado Eleazarus acceperat. Hæc enim urbs mire placebat regi, ut opportuna, propter portus commoditatem. Quippe Belgradum duobus circumfluitur fluviis. Ab uno Iſter, ab altero latere Savus fluit, qui iſtic in Iſtrum effunditur. Ergo Lazius ex Chalcocondyle corrigendus, ut permutationem factam ſciamus, non donationem: ac viciſſim Chalcocondyles emendandus ex Lazio, pro Sigiſmundo ut Albertus, pro Eleazaro Georgius ponatur. Bonfinius etiam ipſa loca recenſet, quæ pro Belgrado hac permutatione Georgius acceperit: caſtella nimirum hæc, Zalonkemen, (Salankemen vocabant noſtri comites. ſitum eſt ſupra Belgradum, ad ripam Danubii, e regione ipſius oſtii Tibiſci, qui ſe in Danubium heic exonerat) Bechien, Kelpen, (Ungari Kerpen dicunt) Vilagoſvarum, Tocajum, Moncachum, (Ungari Muncazium nominant) Thaalliam, Regeſum: oppida vero hæc, Zathmarum, Bezermem, Debrezen, Thurum, Varſanum, & alia.

Nova, Novogrod.

Quæ Turcis & Croatis Nove dicitur, arcis novæ ſignificationem habet, in Serviæ finibus ſita. Nunc ibidem ſangiacus eſt Turcicus, Budenſi ſubjectus beglerbego, cum nomine Novogrodenſis. Primus hanc Murates cepit, ſed Chriſtiani recuperarunt: & ſub Muchemete ſecundo rurſus eam amiſerunt: in cujus vita de hac quædam adjiciemus alia, capite notarum 132. 101

Scach Abedin baſſa, Sabatines.

Qui a Turcis heic nominatus Scach Abedin, Italis hiſtoricis Sciabadin, ex Bonfinio, Chalcocondyli Sabatines eunuchus eſt, quaſi Sa Badines. Sic Busbequio Sagtamas Perſarum rex eſt, qui & nobis, & ipſis dicitur Scach Tamas, vel rectius Scach Techmas: & idem Bagtamas eidem, qui nobis Beg Tamas, vel Techmas beg, id eſt, Dominus vel princeps Techmas. Sic & Tzaniſa Philippo Bergomati eſt Scach Tzanorum. Edzis begi natales ad illum Edzem begum refero, qui ſub Urchane, Soleimani Urchanis filio militavit: & propterea begos hos Edzeos ipſis etiam Eurenoſiis, & aliis nobilioribus Turcorum familiis, ſecundum Oſmanidas, præferendos puto. 102

Meſid Beg interfectus, Pannodacia, Ardelium, Erdel, ſeu Ertel, Toſibinium, Laonici Cudunidas.

Narrant annales Turcici, mandato Muratis Meſitem begum per Valachiam in Ungariam, cum exercitu, penetraſſe: ſed omnibus ibi cum copiis fuiſſe cæſum. Heic primum notabit lector, Meſitem Laonico dici Mezetem, Europæ præfectum, hoc eſt, Romaniæ beglerbegum, Bonfinio Mezethum. Valachiæ vero nomine, Tranſalpinam heic intelligi, auctore Bonfinio, de qua ſuperius numero 71. dictum. Quod autem juſſum referant Meſitem ingredi Ungariam, accipiendum de Tranſſilvania: quam hoc loco, ſicut alibi quoque, Pannodaciam Laonicus a Pannonibus ſive Pæonibus, & Dacis, qui Valachi gemini ſunt, a quibus Tranſſilvania circumdatur, adpellat. Idem mox ſubjicit hæc verba: Pannodaciæ regio, Ardelium nominatur. Addit etiam, metropolim hujus eſſe Toſibinium: quæ vox quomodo ab interprete corrupta ſit ex Cibinio, quod nunc manet apud Ungaros nomen, & Germanis eſt Hermeſtadium, ſupra capite notarum 12. docuimus. Et ſunt profecto corrupta mirifice in edito Laonico vocabula propria. Quis Cudunidam cogitaret eſſe Culionidem, niſi valde peritus eorum temporum hiſtoriæ? Bartholomæus is certe Collionus erat, nobilis dux Bergomas: cujus etiam gentiles ſi natos quis dicat ex familia de Colliſionibus, quis divinare mox poſſet, hos ortos familia nobilium Bergomatum, quibus nomen ſit a Collionibus? Ita nimirum corrupta vox legitur in vita Karuli quarti Auguſti, quam Reineccius noſter publicavit. Ad annalium noſtrorum ſeriem ut redeamus, erat id temporis Ardelii regio (nunc Ungaris Ertel dicitur) Jango Choniati commiſſa creditaque, ſicut Laonicus ait: id eſt, Joanni Huniadi, longe illuſtriſſimo duci, Matthiæ regis Ungariæ patri: quem Geufræus Jancum Banum adpellat, vocabulis infra declarandis. Hic Meſitem Romaniæ beglerbegum, auctore Bonfinio, cum viginti millibus Turcorum fudit, cæcidit, interemit. 103 *pag. 438.*

Sophia, Tibiſca, Scopia, Scardacia, Scardica, Triaditza.

Satis notum eſt Sophiæ nomen, oppidi Bulgariæ magni & populoſi, licet nulla ſit ex parte munitum. Ibi diem nos unum & alterum hæſimus. 104

Ad marginem Chalcocondylis hæc adſcripſit interpres verba: Sophia, nunc Scopia manifeſtus hic error eſt, quum urbem Scopia diſerte Laonicus in Macedonia collocet. Vide notata inferius capite 169. Marius Niger Sophiam veteribus appellatam putat Tibiſcam. Bonfinius ait, urbem a templo, quod magnifico ſumtu Juſtinianus exſtruxerit, nomen accepiſſe. Atqui nullum heic templum tale vel olim fuit, vel hodie ſaltim ex aliquibus ruinis agnoſci poteſt: & a templo Conſtantinopolitano, quod Juſtinianus Sanctæ Sophiæ ſive Dei ſapientiæ nomine ſplendidiſſimum condidit, hoc oppidum, quatuordecim, vel quindecim dierum itinere diſſitum a Conſtantinopoli, vocatum fuiſſe, quis credat? Idem addit, Sardaciam hanc olim fuiſſe dictam, a Sardis & Dacis: hoc eſt, a gentibus longiſſimo terrarum ſpatio, & ipſo quoque mari diſcretis. Subjicit deinde, celebratam ibi fuiſſe quondam ſynodum Sardacienſem vel Sardaicenſem. Hinc vero tandem intelligitur, de Sardica loqui Bonfinium, ubi Sardicenſis habita ſynodus fuit, ſub imperio filiorum Conſtantini magni. Ea vero non heic quærenda, nec hodie Sophia dicitur, ſed Triaditza: quod ei nomen etiam ætate ſua fuiſſe, Glycas noſter ſcripſit.

Scachi Abedinis expeditio infelix. Jancus Turcos cædit.

105 Quum heic dicatur ablegatus fuiſſe beglerbegus Romaniæ, hoc eſt Europæ, Scachus Abedines, cum univerſis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris: haud dubie magnus illi a Murate datus fuit exercitus, quem Bonfinius æſtimatum fuiſſe ſcribit octuaginta Turcorum millibus: quod equidem annalium verba conſiderans, vero conſentaneum puto: quamvis adjiciat Bonfinius, id non facile fidem admittere. Cæſorum certe numerus ei fidem facere debebat, quum fateatur triginta Turcorum millia fuiſſe tunc interfecta, capta quinque millia. Expeditioni cauſam præbuit tum Meſitis baſſæ calamitas, paulo ante cum ſuis ad internicionem deleti: tum utriuſque Valachiæ defectio, quæ auctore Joanne Huniade, Turcorum a fide diſceſſerat. Hunc enim annales intelligunt Janci nomine, quo gentibus illis Joannes dicitur. Laonicus (ut indicatum) Jangum Choniatem, Spanduginus recte Jancum Vaivodam adpellat, videlicet Erdelii ſive Tranſſilvaniæ, Geufræus Jancum Banum: de quibus officiorum ac dignitatum in Ungariæ regno præcipuarum nominibus, partim capite notarum 71. diximus, partim infra dicturi ſumus.

Uladislai regis Ungariæ prima contra Turcos expeditio.

106 Ante omnia declaremus heic poſitarum in annalibus perſonarum aliquot nomina. Rex Ungarorum, expeditionis hujus auctor Uladislaus erat, ex Poloniæ regum, Jagelloniæ ſtirpis, familia: quem Ungari plerique, deſerto Ladislao Auſtriaco, Alberti ſecundi Auguſti poſtumo regni adminiſtrationi præfecerant. Jancus qui nominatur, Joannes eſt Huniades: Lazarogli, ſive filius Lazari, Servlæ Deſpota Georgius, Græcis & noſtris Stephani filius, Lazari nepos. Caſan vel Caſam baſſa Turcis ſcribitur, quem Geufræus Carambegum nominat, & nigrum dominum ſive ducem interpretatur: Philippus Callimachus magis corrupte Carambum vocat, Laonicus Chaſanem, ſicut & Turci: quod verum ei nomen fuiſſe crediderim, & alterum cognomen, a nigredine: ſicut & aliud Celepini cognomen eidem tribuit Bonfinius a nobilitate. Turci tradunt, Romaniæ ſive Græciæ beglerbegum hunc fuiſſe, Laonicus Europæ ducem, quod idem eſt. Bonfinius vero Natoliæ facit beglerbegum, & copias huc e Natolia traduxiſſe memorat, quod vero non ſit ſimile.

A Nam, ut nihil de conſenſu horum annalium cum Laonico dicam, ſane credibilius eſt, hunc Græciæ vel Europæ beglerbegum fuiſſe, qui occiſo ab Huniade Scacho Abedini Romaniæ beglerbego ſucceſſerit, & e propinquo cum Europæ copiis hoſti occurrerit: quum Anatoliæ beglerbegus ab hiſce regionibus longius remotus eſſet, nec cum exercitu tam facili momento poſſet Helleſpontum tranſmittere: ut interim taceam, quantum periculi rebus Anatoliæ creaturus fuiſſet beglerbegi diſceſſus in Europam, necdum ab Oſmanidis oppreſſa Caramani, hoſtis perpetui, & aliorum potentia. Quod cæſus fuiſſe cum ſuis Caſanes in annalibus legitur, non ſic accipiendum, ac ſi fuerit interfectus. Tradunt enim ſcriptores hiſtoriarum magno conſenſu, (præſertim Bonfinius, & Callimachus, qui aut tunc, aut non multo poſt vixit, & Poloniæ regibus, Joanni præſertim Alberto, familiaris fuit) hunc baſſam non occiſum fuiſſe, ſed captum. *Edit. Pariſ. pag. 439.*

B *Cliſuræ Isladinæ, Sladitza, priſcis Oſmus fluvius. Capi Derbent.*

Cliſuras dixi, nomine Græcis hiſtoriis noto, 107
vias ſive tranſitus anguſtos admodum, per loca montuoſa, quæ Latinis olim furcæ nominabantur, & fauces. Sic Juſtiniano Rinotmito Cedrinus: in reditu ejus obſederant Bulgari vias in anguſto cliſuræ. Expoſuit & reſtituit alicubi vocem Cujacius, Jureconſultus clariſſimus, derivatam a verbo Græco, quod occludendi ſignificationem habet. Isladinas vero cliſuras hei intelligunt Turci, quæ in Thraciam ex Bulgaria profecturis in Hæmo monte occurrunt eo loco, quo parvus amnis Sladitza ſubter cliſuras Hæmi labitur. Nam uti Bonfinius ſcripſit, a Sophia duplex iter eſt, ad ſuperandum Hæmum, in Thraciam & Macedoniam euntibus. Unus aditus a Trajano pleriſque putatur factus, ubi adhuc quadrato lapide porta maxima ſpectatur. Alter ad parvum eſt amnem, C quem Sladitzam Bulgari vocant. Prius iter nos tenebamus, in quo portam illam reperimus, ad pagum Bulgaricum ſitam. Et locum hunc Turci comites noſtri nominabant Capi Derbent, hoc eſt, portam faucium vel anguſtiarum. Alter aditus eſt ille, de quo heic agimus, & quem Iſladinum annales vocant, a Sladitza fluviolo. Cedrinus heic amnem Oſmum ponit, quem arbitror eſſe Sladitzam. Locus eſt in vita Conſtantini Monomachi ſive Gladiatoris. Baſilitzæ nomen apud Laonicum, in expoſitione cladis hujus Turcorum, vitioſe ſcriptum vix dubito: licet non ignorem, velle Geufræum, Baſilitzen novo vocabulo nunc Hæmum dici: cujus opinionis penes ipſum fides eſto.

Georgius Deſpota cum Lazaro filio reſtitutus a Murate.

Lazarogli, ſive Lazarides, Georgius ſcilicet 108
Deſpota, poſt primam hanc expeditionem Uladislai regis, in gratiam rediiſſe cum Murate traditur heic in annalibus, idem Laonico referente: ſed addit hic, fuiſſe tunc reſtitutum cum patre Georgio Lazarum quoque minorem natu filium, cum tributi quotannis ſolvendi onere, quod erat definitum parte dimidia redituum totius Serviani Deſpotatus. Hinc ergo Cureus Sileſiorum chronographus refutatur, qui ſcripſit, Georgium poſt cladem Varnenſem Amurati reconciliatum, ſua recuperaſſe: hoc eſt, anno poſt hanc Uladislai victoriam tertio: quum omnino conſtet, ante Varnenſem expeditionem invitatum a Uladislao rege Deſpotam ad belli contra Muratem ſuſcipiendi ſocietatem, id nullo modo facere voluiſſe: regemque cum Huniade propterea ſibi reddidiſſe infeſtum, Capita pacis inter Uladislaum & Muratem, poſt cæſos ad Isladinas fauces Turcos, apud Laonicum, Bonfinium, & alios leguntur.

Chelilis baſſæ nomen corruptum.

109 Adtigimus de hoc quædam numero notarum 29. & rurſum 91. Apud editum certe Laonicum tam filii Chelilis, quam patris Ibraimis heic corrupta leguntur nomina. Sunt enim hæc ejus verba: Potentiam maximam tenebat Chatites Priami filius, quo in januis regis vir prudentior non erat. Primum in his Chatites, mutandum in Chaliles, & Priamus in Praimem vel Mpraimem: quibus litteris Mp Græci noſtrum B conantur exprimere, ſicuti cap. 91. dictum: prorſus ut Mpraimes ſit Braim vel Ibraim. Geuſræus etiam nomen ejus corrupit, cui Chaly bacha ſcribitur, & Haly bacha, pro Chalil vel Chelil baſſa. Laonico ſane Chaliles, & Alies, vel Haliæs, (qui Turcis Ali) diverſa nomina ſunt.

Expeditio ſecunda Uladislai regis, poſt violatas decennales inducias.

110 Cauſas expeditionis ſecundæ Uladislai regis annales hi Turcorum non expoſuerunt, ſed apud noſtros, Laonicum, Callimachum, Bonfinium, plene commemoratas legimus. Tradunt enim, Eugenium quartum Pontificem, ubi decennales Muratem inducias cum Uladislao rege pactum accepiſſet: tantum opera Juliani Cardinalis Cæſarini legati a latere, apud juvenem & avidum gloriæ regem, adverſantibus interim magnis viris, qui religionem pacis ac fœderis, intervenientibus ſanctiſſimis jurisjurandi vinculis icti, minime violandam adſererent, perficere potuiſſe: tandem ut auctoritate pontificia reſciſſis inductarum pactis, arma contra Muratem rurſus capienda decerneretur. Ajebat enim Pontifex, initam cum infidelibus pacem, non conſulta prius Apoſtolica ſede ratam haberi non poſſe: præſertim, quod ea videretur in perniciem ac detrimentum reipublicæ Chriſtianæ facta. Sic redintegratum temere fuit bellum, de cujus exitu plerique viri ſapientes male tunc etiam ominabantur. Quippe Murates bona fide præſtiterat, quæcumque mutuæ pacis tabulis ad ſe pertinentia continebantur, & præſtiturum ſe fuerat pollicitus: nihil minus fore veritus, quam ut Chriſtianus rex, tantæ virtutis ac fidei, cum Huniade, cæteriſque præſtantibus viris, tam infami perfidiæ ſcelere ſemet obſtringeret. Sed enim lectorem ad eos, quos dixi, Callimachum præſertim, ac Bonfinium, remitto.

Edit. Pariſ. pag. 440.

Matera, Schuli, Nigeboli, Burvvad.

111 Pro Matera Callimachus & Bonfinius nominant Pezechium, pro Schulio Callimachus Sumium, Bonfinius Sunium: quæ Sulio reſpondere arbitror, molliori pronuntiatione, veriorique ſcriptura. Bonfinio Macrapolis etiam recitatur, quæ Matera ſit, necne, videant alii. Vi quidem capta fuiſſe Pezechium & Sulium, annales innuunt, Callimachus & Bonfinius adfirmant: quumque neminis vitæ parceretur, interfecta Turcorum ibidem quinque millia periiſſe. Nigebolim ſupra diximus capite notarum 51 Turcis eſſe dictam, quam nos vocamus Nicopolim. Buruvadam annales occupatam, præſidium accepiſſe narrant. Ergo illa ſponte ſe dedidit, nec vaſtata fuit. Unde colligitur a Turcis Buruvadam vocari, quam Callimachus Tavarnam, Bonfinius Cavarnam dixit. Hanc enim ultro deditionem feciſſe commemorant, exemplo Pezechii Suliique territam.

Diverſæ de altera Muratis in Europam transjectione cum exercitu opiniones.

112 Diximus ſupra, numero notarum 89, Muratem bello contra Muſtapham ſuppoſiticium fratrem, Genuenſium quorumdam opera, numerato his maximo pretio, trans Helleſpontum perveniſſe cum copiis: idque verum eſſe, teſtimonio Laonici docuimus. A quibus autem hoc bello contra Uladislaum Ungariæ regem, Muratis exercitus in Europam tranſvectus fuerit, equidem hactenus intelligere non potui. Non auſos id tunc facere Genuenſes, facile crediderim, propter Italiæ totius conſenſum: quæ maxima Turcorum ex Europa pellendorum, ac radicitus exſtirpandorum ſpe concepta, claſſem ad anguſtias Helleſponti miſerat: qua fatentur ipſi Turcorum annales impeditum fuiſſe Muratem, quo minus in Europam transjicere cum ſuis per Helleſpontum poſſet. Nec diſſimulaturus tanti ſceleris auctores erat Cardinalis Florentinus, Italicæ claſſis præfectus: ſiquidem illius adfines eſſe culpæ Genuenſes, conſtitiſſet: minus eis parſurus Eugenius, Papa Venetus, exitiali Genuatibus odio cum aliis Venetis infeſtus. Dumtaxat in litteris ſuis, quarum Bonfinius meminit, Muratem Cardinalis ſcribit, eluſis aſtu vel largitione ſpeculatoribus, ad Calliopolim transjeciſſe. Quæ verba quonam modo cum verbis annalium concilianda ſint, aut aliter intelligi poſſint, quam cum ipſius Cardinalis ignominia, negligentiæ ſemet arguentis, equidem non video. Cur enim Italicæ claſſi præfectus, non impediebat, quo minus vel ad Calliopolim, vel alium Helleſponti locum ille transjiceret? cur in ſe culpam tacite confert? cur oſcitantiæ ſemetipſum accuſat? Ait enim, ad Calliopolim tranſmiſiſſe Muratem, a quo transjectu ipſe Muratem arcere juſſus fuerat. Ex adverſo ſcribunt Turci, claſſem Italicam in tempore Calliopolim adpuliſſe, Muratemque præpediiſſe, quo minus illic tranſmittere potuerit. Audiamus & Laonicum, qui per otium trajeciſſe Muratem narrat, quum adverſo vento diebus aliquot durante, impedirentur Itali, quo minus ex Propontide in Helleſpontum contra Muratem venire poſſent. Interea vero Muratem ad turrim ſacram, quæ in Aſiatico littore ſita ſit ad anguſtiſſimum in Propontide locum, tranſmiſiſſe. Excuſat hic quoque Cardinalem claſſis præfectum, & ubi transjecerit, ſua quidem opinione, Murates, indicat: niſi quod per errorem ſcribit interpres, factum hoc ad anguſtiſſimum in Propontide locum: pro quo, in Helleſponto, dicere debebat. Boſporus enim anguſtias habet, commodas ad transjiciendum: Propontis vero nullas, niſi qua in Ægæum mare per Helleſpontum erumpens, a Calliopoli uſque ad arces, quas Dardanellos vocant, ſpatio viginti ſeptem milliarium, in arctum cogitur, ut antea capite notarum 24 diximus. In hac ergo narrationum diverſitate, nihil invenio probabilius, quam quod annalibus his memoriæ proditur: Muratem ſcilicet ab Italis impeditum ad Calliopolim, ea relicta, ſurſum (non deorſum, ubi ſitum erat illud Dianæ fanum vel Hieron, quod male turrim ſacram reddidit interpres) cum exercitu per Bithyniam profectum, e regione illius loci, quo loco nunc arcis novæ ſtructura cernatur, mercatorum navigiis in Romaniam ſive Thraciam transjeciſſe. Nam hinc manifeſto paret, eum nec ad Calliopolim, nec ad Dardanellos, nec ad ullas alias Helleſponti anguſtias tranſvectum: ſed ſupra Conſtantinopolim, verſus Pontum Euxinum, in ea Boſpori parte, qua is arctiſſimus eſt inter Aſiam & Europam, & ubi propterea novam arcem (Neocaſtron Græci vocant, ut paulo poſt dicetur capite 128, ad unum ſupra Conſtantinopolim milliare Germanicum) Muratis filius Muchemetes exſtruxit, ut heic ex Aſia in Europam, vel viciſſim ex Europa in Aſiam, transjectu facili ac brevi, quoties libuiſſet, nemine prohibente, cum exercitu poſſet tranſmittere. Quidquid dicat Laonicus, quidquid ſcripſiſſe Cardinalem, male fortaſſis ab exploratoribus inſtructum, Bonfinius adferat; hæc potius ego vera puto.

pag. 441.

Varna, Stagnum Varnenſe, Caliacra.

113 Civitas eſt ad Pontum Euxinum Varna, quam Ortelius Odeſſum priſcis, vel Odyſſum dictam tradit, alii Dionyſopolim faciunt. Anchialus eſſe de Curei ſententia nequit, quum ea ſuperſtes Achelo nunc dicatur, nomine non admodum recenti. Nam & Cedrino Acheloum vocatur, & apud Symeonem magiſtrum Officiorum in hiſtoria necdum edita legitur, Anchialum recentiori vocabulo nominari Achelo. Barnam ſcribunt Chalcocondylis interpretes, & apud Cedrinum tum Barnam, tum Barnas numero multitudinis, doctiſſimus Xylander, nobis, dum viveret, amiciſſimus. Ad Varnas, ait Cedrinus, caſtra Bulgari poſuerunt. Item, Catacalo (inquit Cedrinus) ſitarum ad Iſtrum urbium locorumque præſes, quum Roſſis occurriſſet juxta litus Varnæ, quam ita vocant, manumque conſeruiſſet: eos in fugam egit. Heic litoris Varnenſis fit mentio, Callimachus etiam ſinum maris, & ſtagnum, Bonfinius paludem nominat. Hæc pactionibus regi Uladislao dedita fuit, ut ſcripſit Laonicus: Caliacra verò vi capta, cujus heic in annalibus nulla mentio. Bonfinius tamen eam ſilentio non præteriit, & male Callacrium ſcripſit: nomen hoc addens oppido datum, a Gallis ex Aſia, re infeliciter geſta, reverſis: ut Callacrium quaſi Gallacrium diceretur. Atqui Caliacra ſignificat Græcis bonum vel elegans promontorium. Mario Nigro, hodiernam Græcorum pronuntiationem ſequuto, Chaliacra vocatur.

Pugna Varnenſis, Cara Michail.

114 Hoc prælio Uladislaus rex pugnaſſe dicitur ab uno latere, vel ſecundum Laonicum, in dextro cornu: Cara ſive Niger Michael in ſiniſtro, de quo tamen aliud præterea nihil memoriæ proditum reperio. Bonfinius eadem de Nigro Michaele commemorat, ac diſerte profitetur, ex Turcorum ſe narrationibus illa repetere: ne verbulo quidem adtingens, quis fuerit iſte Michael. Laonicus ait, Dacos in ſiniſtro curaſſe cornu, quibus fortaſſe Michael Zilagius præerat, cujus ſororem Huniades habebat in matrimonio. Equidem alium divinare Michaelem, id temporis apud Ungaros celebrem, non poſſum.

Laonici locus emendatus & expoſitus, Chazilar, Vitezi.

115 In primo conflictu cæſus fuiſſe refertur ex parte Muratis Anatoliæ beglerbegus. Hanc interemti Anatoliæ beglerbegi gloriam Laonicus Huniadi, fortiſſimo duci tribuit. Hoc autem loco facturum me pretium operæ ſpero, ſi verba quædam Laonici partim corrupta, partim obſcura, reſtituero & illuſtravero. Ea vero tam apud Latinum, quam Gallicum interpretem, hujuſmodi ſunt: Joannes Choniates habens Phazen, id eſt eos, qui Bitaxides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Opinor aliis hæc legentibus idem accidere, quod initio mihi contigiſſe memini. Nimirum monſtrum quoddam arbitrabar eſſe Phazen, ex quo uno mox plures neſcio qui Bitaxides, velut ex equo Trojano, prodierint. Ne diutius avidum lectoris animum detineam, dico ſic iſta legenda: Joannes Choniates habens ſecum Chazes, id eſt eos, qui Vitezides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Quæ verba lector ut intelligat, Turcis Chazi norit ſignificare ſtrenuum militem, quæ vox numero multitudinis Chazilar eis effertur, Græcis Chazes, hoc eſt, ſtrenui milites. Iidem vero lingua Ungarica dicuntur Vitez, ut Germanica *Rittersleut*. Ex hoc autem Vitez, Chalcocondyles more Græco formavit Vitezides. Hoc modo nihil in Laonici verbis obſcuri reſtat. Gallicus interpres Ungaricarum rerum imperitus, alio loco Bitezides cum Huſſaris confundit, qui levis apud Ungaros armaturæ ſunt equites. Solent autem hujuſmodi Chazilari & Vitezi tam apud Turcos, quam Ungaros, habere certas quaſdam notas, quibus ipſi præ cæteris militibus conſpicui ſunt: & in primis tot geſtant ardearum in capite pennas, quot hoſtes vel in præliis, vel duellis, quæ utrique genti frequentiſſima ſunt, occiderunt. His ergo militibus ſtrenuis ſtipatus Huniades, Anatoliæ beglerbegum invaſit, & cum ſuis occidit.

Precibus Muratis mutata prælii facies. Inauditum pignus fidei cauſa Murati datum.

Non à Turcis tantummodo memoriæ proditum 116
eſt, conſtitutum in maximo diſcrimine Muratem auxilium cælitus imploraſſe: verumetiam ab hiſtoricis Chriſtianis idem relatum in litteras, quorum aliqui rem non temere ſilentio prætereundam produnt. Quippe commemorant, poſcente Murate certum aliquod a Uladislao rege pacis inviolabiliter obſervandæ documentum, profano quorumdam conſilio traditam ei fuiſſe hoſtiam, eccleſiaſtico ritu conſecratam: ne ſcilicet ullo modo de fide voluntateque regis, accepto tam auguſto pignore, dubitaret. Poſtea vero perturbatis (ut dictum) indutiis, quum ad arma deducta res eſſet, ac prælio Varnenſi cæſis in utroque cornu Muratæis, in extremo res Turcorum diſcrimine verſarentur: Muratem e ſinu prolata Chriſtianorum hoſtia, & erectis ad cælum oculis, in hujuſmodi quædam prorupiſſe verba: Chriſte, ſi Deus es, ut Chriſtiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedere pignori, nihiloque minus adeo religioſe ſancitam pacem per ſummum ſcelus violarunt. Quibus in hunc modum ab ipſo prolatis ea ſcilicet evenerint, quæ tam ab hoſtibus, quam a noſtris recitantur. Philippus tamen Callimachus hanc rem tam ſecreto referre videtur actam, nihil ut certi de tradito tali pignore vulgo conſtaret. *Edit. Pariſ. pag. 442.*

Cheſer, & Cheter beg, idem. Uladislao regi caput amputat. Elpiorum familia.

Narrant annales ei, qui Uladislao regi proſtrato caput amputarit, & Murati obtulerit, nomen 117
fuiſſe Cheſer beg, eumdemque natum ex Elpia fuiſſe familia. Chalcocondyles autem ſcripſit, nomen peregrino, qui Murati caput interemti Pannonum regis adtulerit, fuiſſe Therizes: qui virtutis inſigne præmium a rege conſequutus ſit. Heic inter ſe diverſa duo recitari videmus. Primum eſt, peregrinum Laonico fuiſſe, qui caput regis adtulerit, hoc eſt Azepum ſive peditem ſtipendiarium, pro quo begum poſuerunt annales. Et begorum nomine proceres apud Turcos adpellantur. Alterum, nominis ipſius diſcrepantia, quum ille Therizem dictum fuiſſe velit: Turci vero Cheſerem nominent. Quod prius adtinet, potius equidem Turcis habendam fidem arbitror, ut ex procerum numero fuiſſe credatur, qui Elpiorum familia natus erat. Hanc enim initio declarationis hujus videri eamdem eſſe cum Oguzia, monuimus. Is ergo regi caput amputavit, quum alius quidam ex Azeporum ſive peditum numero, inciſis equi regii tendinibus, eum cum ipſo rege humi proſtraviſſet, ut Turci referunt. In nomine non magna diverſitas eſt, niſi quod Laonicus vulgo notum & mutilatum poſuit. Quippe Cheſer elegantius apud Turcos loquentibus idem eſt cum eo, qui a vulgo pronuntiatur Cheter, ex quo Cheteris nomen Laonicus ſub finem octavi libri fecit: heic Therizem mutilate ſcripſit, pro Cheterize. De ipſo Uladiſlai regis amputato capite quid factum poſtea fuerit, paucis Thomas Ebendorfus in Auſtriacis ſuis expoſuit. Caput, inquit, Uladislai, cum armis, & dextra, fertur pro jocalibus (id eſt, cimeliorum loco) regi Tatarorum oblatum. Nimi-

rum in vindictam perfidiæ dextra quoque mortuo præciſa fuit, qua fidem dederat.

Interemtorum utrinque prælio Varnenſi numerus & alia.

118 Dies ille, quo pugnatum ad Varnam, traditur a noſtris fuiſſe decimus menſis Novembris, anno 1444. Geufræus undecimum ſtatuit. Bonfinius cæſa prodidit Chriſtianorum ad XCIↃ, Turcorum ad XXXCIↃ. Numerus militum, qui regis in exercitu fuerit, a Bonfinio poſitus plurimum diſcrepat ab eo, quem Turci memorant. Nam hi de LXXXCIↃ loquuntur, ille tantummodo de XVICIↃ.

Chadum baſſa, Semiſſe aſpri auctum Genizarorum ſtipendium.

119 Quem heic annales noſtri Chadumem baſſam vocant, Laonico Phatumes eſt, regiæ domus judex. Hoc ideo duxi notandum, quia confirmat id, quod paulo ante ſcripſi numero 115, Phazen alibi mutandum in Chazes, ut heic Phatumes in Chatumes, quod idem eſt cum Chadumes. Id vero nomen Chadum vel Hadum, caſtratum vel eunuchum ſignificat. Inde quod dicitur, adjeciſſe Muchemetem ſtipendio Genizarorum ſemiſſem aſpri: ex more Turcorum intelligi debet, qui a Sultano ſuo diurnas annonas accipiunt: non menſtrua, nec annua ſalaria, quæ principes noſtri dare ſolent. Cauſas revocati a baſſis ad gubernationem Muratis, Chalcocondyles expoſuit.

Moreas, Gereme, Tzaconia.

120 Moreas, genere maſculo, dicitur a Græcis hodie, quæ Peloponeſus olim vocabatur. Nomen ipſum, quod apud Damaſcenum Studitam reperitur, derivant Græci nunc ab arbore moro, quod tota regione ſcilicet arbor hæc frequens ſit. Heic expugnatam a Murate Geremen, excidioque datam, tradunt annales: quam arbitror eſſe veterem Gereniam Peloponeſi, quod oppidum Ptolomæus in ea Peloponeſi parte collocat, quæ Laconia dicebatur olim, nunc Tzaconia, non Sacania, ſicut Ortelius prave ſcripſit.

Ibanis ſeu Joannis ditio, Cotziacum, ſive Getia, Iſcodar, Scodra Scutarium, Iſchender beg.

121 Annales hi ditionem Joannis vocant, quam Ibanis regionem dixit Laonicus. Ivanem vero ſcribere debuit interpres. Etenim Servianis Iwan, ut hodie Roſſis quoque Joannes vocatur. Intelligitur autem Joannes Caſtriotes vel Caſtriotus, partis Albaniæ princeps, pater Georgii Caſtriotis, qui nominabatur a Turcis Iſchender beg, id eſt dominus Alexander, ex quo Schanderbogum fecerunt alii, magnumque Alexandrum non recte interpretati ſunt. Corruptius eumdem Bonfinius Sandorobechum adpellavit. Laonicus Scenderem ſcripſit, qui puer in januas regis venerit, hoc eſt, ad Portam Oſmanidæ principis: & hoc tempore Muratem ei bellum feciſſe commemorat. Chalcocondylis interpres hoc loco margini Calcioli nomen adſcripſit, pro nomine Caſtrioti. Cotziacum in hujus belli narratione, libro ſeptimo Laonici, Getia vocatur: vicina Cruæ, (Crojam noſtri dicunt, de qua plura paulo poſt) quam poſt Getiam, licet fruſtra, Murates adortus fuit. Iſcodarbeg Turcis eſt Scodræ dominus ſive princeps, videlicet hic ipſe Georgius Caſtriotus, de quo dictum. Scodra vero Græcis eſt integra voce Scutarium. Plinius tamen alicubi Scodram vocat, & in novella Leonis Auguſti de Thronis etiam Scodrarum epiſcopatus ſub Dyrrachina metropoli reperitur, qui ſane non diverſus eſt ab ejus civitatis epiſcopatu, cujus heic fit mentio. Fallitur Barletius, quum Turcis Scandriam dici putat, quaſi Alexandriam.

Edit. Pariſ. pag. 443.

A Nam Iſcodar non eſt Scandria, nec Alexandria vocatur eis Scandria, ſed Iſchendrie.

Saxones in Huniadis exercitu, Saxii, Saſſii, Saſſia.

122 Mirum alicui videatur, cur annales mentionem Saxonum heic ſeorſum faciant, quum ſtatim in genere Germanorum nomen ſubjiciant, quo Saxones etiam continentur. Ejus eximendi ſcrupuli cauſa dico, non heic noſtros in Germania Saxones intelligi: ſed Saxones Tranſſilvaniæ, vel Erdelii, vel Septemcaſtrenſis in Ungaria regionis incolas, qui Saſſios ſive Saxones hodieque ſe profitentur, & a Ceculis, ejuſdem regionis incolis, tam lingua, quam aliis rebus omnibus, differunt. Hinc Bonfinius in Tranſſilvania ſitæ Saxobaniæ mentionem facit, pagina 612 poſtremæ Francofurtenſis editionis, quam Sambuco noſtro clariſſimo debemus: cujus equidem mortui memoriam cum benevolentia uſurpo, & præter meritum a quodam excellentis ingenii doctrinæque viro, nobis itidem amico, mox a morte paulo tactam inclementius, doleo. Et ibidem Sambucus margini nomen Saz, ad Saxobaniam adſcripſit: quo ſignificare voluit, hanc a Saziis ſive Saſziis ſic dictam. Notum vero, Saxones a Germanis, quos ſuperiores vocant, ita nominari: quum ipſi patriam ſuam Saſſiam, ſeque Saſſios indigitent. His conjunge, quæ ſupra de Nemetſaſſiis capite 71 expoſuimus. An autem victi Saxones noſtri a Karulo magno Auguſto, quemadmodum in Flandriam, ſic etiam in hæc Erdelii loca translati fuerint, quod aliquibus perſuaſum video: non hujus eſt loci, prolixius diſcutere. Mihi quidem vix vero ſit ſimile, qui ſciam uno ſæculo Saxones ante Karulum magnum in Pannonia cum ipſis fuiſſe civibus ſuis Longobardis; ut omittam alia, quæ ſane plurima poſſent in medium adferri. Copiæ noſtrorum, quas Turci maximas fuiſſe dicunt, hominum viginti duo millia continebant: præter Valachos tamen, uti Bonfinius meminit.

B

C

Valachi a Turcis cæſi, juſto judicio vindicatum in transfugas.

123 Ajunt annales, cæſos a limitotrophis aliquot proceribus Turcicis fuiſſe Valachos ante commiſſum in planicie Coſovana prælium. Chalcocondyles vero tradit, Valachos ab Ungaris & cæteris Chriſtianis, ad Muratem ſub ipſam defeciſſe Coſovanam dimicationem: deque ſententia Muratis arma ponere juſſos, in exercitus utriuſque conſpectu, ſumma cum omnium admiratione, ceu perfidos transfugas ac deſertores, trucidatos fuiſſe. Quod equidem exemplum ſingularis in Murate ſeveritatis ac juſtitiæ, præteritum a Turcis eſſe ſilentio, non abs re miror.

Annus prælii Coſovani, numerus utrinque cæſorum. An Morava fluvius idem cum Schitniza.

124 Notavimus in margine libri annum Mahumetanum 853, quo pugnatum in Coſovana planicie, reſpondere Chriſtiano 1448: quo Bonfinius etiam dimicatum ſcripſit. Idem addit, periiſſe continuis hiſce conflictibus Turcorum ad triginta quatuor millia, Chriſtianorum vero dumtaxat octo millia, quemadmodum Murates ipſe ſuis in litteris ad Corinthios faſſus fuerit. Cæterum hoc loco præterire ſilentio non poſſum, me ſuperius numero notarum 48 policitum explicationem quæſtionis, an Schitniza fluvius idem ſit cum Morava. Sic enim hunc cum incolis voco, qui Chalcocondylis interpreti Morabas ſcribitur. Cedrinus alicubi Moravem tam fluvium, quam caſtellum ad ejus ripam poſitum, non procul a Beligradis, nominare videtur. Pervenit, inquit, uſque ad Moravem & Belegrada, quæ caſtra ſunt Pannoniæ,

D

in

in Transſiſtriana regione ſita, & Crali Turciæ vicina. Quibus verbis ultimis Crales Turciæ ſignificat Ungariæ regem. Sæpius enim repetit Cedrinus, Unnos & Ungros dici Turcos. Idem hos in Pannonia Turcos occidentales diſcernit a poſitis in vicinia Perſarum Turcis orientalibus. Et Turci a Perſis hodieque dicuntur Mogores, quod nomen genti ſuæ nunc etiam tribuunt Ungari, ſicut Eginhartus quoque Karuli magni tempore ſcripſit, Ugros vel Ungros & Magores eoſdem eſſe. Nota vox Ungarorum, Maggior mudra. Sed redeamus ad Moravam. Geufræus Moravam olim Moſchum fuiſſe nominatum putat. Meminit autem Laonicus, ſepultos fuiſſe Turcos, hoc prælio cæſos, ad ripam Moravæ fluminis. Bonfinius vero proceres ait ibidem ſepultos, gregarios in profluentem Schitnizam conjectos. Hinc parere videtur, idem eſſe flumen, Schitnizam & Moravam. Sed quum equidem recordari videar, comites noſtros iſtic unum Moravam nominaſſe: reſtat ut concludamus, Schitnizam hactenus conſervato nomine, poſtquam ſe Moravæ miſcuit, amiſſo priori vocabulo deinceps ſolo Moravæ nomine cenſeri, donec ita conjunctus uterque fluvius in Danubium labatur. Memini vado nos tranſire Moravam, magna menſium aliquot ſiccitate plurimum deminutis ejus aquis: ſed nuſquam ab eis incolis Schitniza, ubique Morava nominabatur, contra interpretis Gallici opinionem.

Edit. Pariſ. pag. 444.

Feris beg, Gergoni ſive Chryſonicum, Anatoliæ montana.

125 Nomen beglerbegi Romaniæ, qui Gergonium arcem vel oppidum inſtaurare juſſu Muratis debebat, annales ipſi non expreſſerunt. Bonfinius autem ſcripſit, hunc adpellatum fuiſſe Frigibechum, quod Italica pronuntiatione tamtumdem valet, ac Friſibeg. Turci Feriſi beg, aut Feris beg enuntiant. Reperitur enim ſuperius tale begi cujuſdam alterius nomen, initio vitæ Bajaſitis primi, qui progreſſus cum copiis ad Danubium uſque, primus iſtic Vidinam occupaſſe traditur. Oppidum Gergoni Turcis dictum, Bonfinius Chryſonycum nominat. Situm eſt in Roxiana ſive Raſciana Servianave regione, ad Moravam fluvium. Anatoliæ montana Turci vocant hoc loco, ſicut alibi quoque ſæpius, montem olympum, ſive Calogerorum, in Bithynia, prope civitatem Pruſam: de quo dictum antea, capite notarum 17.

Beligradum Albaniæ, Cruæ, Croæ, Croæ, Croja, Principum Crojanorum in Belgio familia.

126 Idem cum ſuperiori, ad Savi Danubiique confluentes ſito Belgrado Serviæ, nomen habet hoc Albaniæ vel Arbaniæ (ſicut vulgus Græcorum vocat) Beligradum, hoc eſt, arx alba. Quippe conjuncta cum oppido arx eſt, quæ a Valona, celeberrima nunc etiam Epiri civitate, (Leo Imperator Auloniam, veteres Aulonem dixerunt) unius itinere diei diſtat. Cæterum diſſimulare non debeo, nullam obſeſſi a Murate paulo ante mortem Beligradi mentionem reperiri, vel apud Martinum Barletium Scodrenſem, rerum a Scanderbego geſtarum ſcriptorem, vel apud Bonfinium, vel Geufræum: ſed obſidium Crojæ dumtaxat ab his exponi, quam prius etiam capto Cotziaco ſive Getia, quatuor ante hoc tempus annis, irrito conatu tentaverat, ut ſcripſit Laonicus, qui Cruam nominat, urbem Albanorum primariam. Novella Leonis Auguſti, quam toties citamus, velut alteram quamdam imperii Conſtantinopolitani notitiam, numero multitudinis Croas adpellat, & harum epiſcopum Dyrrachino ſubjicit. Idem ei nomen eſt apud Prætorem Græciæ noſtrum. Barletius Crojam vocat, idque nomen Epiratorum lingua fontem ſignificare dicit; quo intra munitionem jugis aquæ fontes ſint. Primus hanc Murates bis obſedit, quo de nunc agimus: & quum ea potiri ſecunda opugnatione non poſſet, in morbum lethalem præ indignatione lapſus, rabidam exhalavit animam. Imitatus eſt patrem perſequendo Caſtriote, vexandaque Croja, Muchemetes ſecundus filius: qui continuis munitionibus undique circumdatam, & arctiſſime clauſam, capere tamen non potuit, Scanderbegus tandem ſponte Venetis eam donavit ante mortem, ne tantæ reipublicæ deſtituta præſidio, Turcorum in manus mox a morte defenſoris veniret. Obiter hoc adjicitor, ab hac Croja nomen tuliſſe nobiliſſimos Belgii proceres Crojanos, qui Crojam aliquando poſſediſſe traduntur: ſicut in iiſdem Albaniæ locis & Karlovitzii principes, origine Galli, de quibus dictum cap. 46, Dyrrachium ſuo cum agro tenuerunt: & Achajæ principes in eadem vicinia rerum aliquando fuerunt potiti, Sabaudoſaxonica nati familia. Ex Crojanis regulis ſummæ fuit auctoritatis apud Karulum V Auguſtum Hadrianus, Chiurii dominus. Eadem editus gente fuit Antonius princeps Portianus in Gallia. Nunc apud Belgas ſuperſtites ſunt duo fratres, Dux Areſcotanus, & Haurechius Marchio, cum principe Chimæo Areſcotani filio.

Galata, Ceras, Sinus Ceratinus, Pera, Sycæ, Scala Sycena.

127 Urbs Galata vulgo etiam nota eſt, e regione Conſtantinopoleos ſita, trans ſinum, quem Ceras ſive Cornu, & Ceratinum ſive Cornutum, veteres etiam vocarunt: quod inſtar cornu cervini ſparſim ramis quaſi quibuſdam litus utrumque amplectatur. Patet in ambitu totus hic ſinus milliaribus Græcis viginti. Galatas hodie maſculo genere Græcis effertur, ſicut & Prætori Græciæ noſtro, qui Phrution ſive caſtellum vocat. Eadem & Pera dicitur, & Peræa Nicetæ hiſtorico, quod ultra ſinum poſita ſit. Veteres ab arborum ficos ferentium copia Sycas nominabant, quæ vox apud Zoſimum quoq; noſtrum legitur. Xylander apud Cedrinum Ficus interpretatur, & ſuburbium eſſe dicit Byzantii: quum tamen intermedio mari ab urbe disjungatur. Qua Conſtantinopoli Galatam tranſjicitur, Scalam Sycenam ponit vetus urbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ libro Notitiæ utriuſque Imperii adjecta eſt: & ſcalam in Portolano ſuo Græci hodieque dicunt eum locum, quo naves adpellunt, & ubi exſcenditur. Uſus eſt hac voce Cedrinus in Copronymo, quum narrat, unum glaciei fragmentum cum impetu delatum & impactum in ſcalam Acropoleos, id eſt, arcis Byzantinæ, de qua cap. 139, eam comminuiſſe. Latitudo ſinus inter hanc ſcalam & oppidum Galatam, vel inter ambas potius ſcalas, e regione poſitas, ad paſſus 300 patet. Galata Genuenſium colonia eſt, etiam hodie majori ex parte a Chriſtianis inhabitata, præſertim mercatoribus.

pag. 445.

Neocaſtron, Rumeli Chiſar, Anatoli Chiſar: Caſtellum Lethes, Turres nigræ, Hermæum promontorium, Læmus, Læmocopia, Bogazi, Bogazi Chiſar, Boſporus, Brachium S. Georgii: Loca Boſporana tam Europæi, quem Aſiatici litoris, a Conſtantinopoli uſque ad Euxini maris oſtium, Cyaneæ, Symplegades, Planctæ.

Arcem munitiſſimam, quam a tergo Galatæ Mu- 128
chemetes II, ad mare, id eſt, ad Boſporum e mari Euxino profluentem, condidiſſe narratur; Græci Neocaſtron, hoc eſt, caſtrum novum vocarunt, ut & Turci Geni Chiſar, cujus & ſupra mentio facta capite notarum 112. Iidem tamen nobis etiam Rumeli Chiſar adpellari dicebant, quum hac præterveheremur ad Pontum Euxinum, quod arcem Romaniæ vel Europæ ſignificat, ſicut alteram huic oppoſitam in Aſiatico litore, nunc ruinoſam, Anadoli Chiſar, id eſt, arcem Anatoliæ vel Aſiæ nuncupabant. Neocaſtron vulgus occidentalium Chriſtianorum, præſertim Germani, Turres nigras dicunt. Abeſt a Conſtantinopoli ad unum milliare majus Germanicum, locus ſunt munitus, & formidabilis admodum miſeris captivis, præſertim lautioris fortunæ: qui hos intra carceres concluſi, numquam fere liberalitatem recipiunt: eaque de cauſa caſtellum

hoc lethes vel oblivionis olim quoque vocatum puto, cujus in Boſporo poſiti Gregoras meminit, ab eo dicti, quod perpetuos ad carceres damnatorum nulla exſtet amplius memoria. Conſtat autem, fuiſſe iſtic etiam ante Muchemetem II. illa, quæ diximus, in utroque litore caſtella: ſed Imperatorum Græcorum incuria ſic neglecta, nulli ut uſui ſervirent alii quam cuſtodiendis captis. Cauſas condendi Neocaſtri Muchemetes habuit, ut tranſjicere, tam in Aſiam quam Europam, libere poſſet: ne Chriſtiani navibus ſuis tranſvectionem exercitus prohiberent: ut denique Conſtantinopoli capiendæ ſerviret. Laonicus arcem ita deſcripſit, ut hodie conſpicitur. Ait eam conſtare tribus turribus magnis, quarum una ſuperior in acclivi colle prominet: reliquæ duæ conſiſtunt inferius ad ipſum litus Boſpori: quo videlicet hinc in naves præterlegentes impetus fieri poſſit. Harum duarum una maxima eſt. Tecta ſunt plumbea. Murus ambit arcem craſſus pedes XXII. Turrium craſſities ad XXX. pedes extenditur. Petrus Gyllius, illuſtrator urbis & Boſpori diligens, antiquis Hermæum hoc loco promontorium fuiſſe ſtatuit. Boſporo datum nomen eſt a tranſnatatu bovis, aut buculæ vel juvencæ potius, videlicet Jus, Inachi regis Argivorum filiæ, de qua eſt in fabulis hiſtoricis. Ita nimirum in Originibus Byzantii Græcis manuſcriptis legimus. Nullibi Boſporus anguſtior eſt, quam inter Neocaſtrum & Anatoli Chiſar. Idem Gyllius auctor eſt, Boſporum Græcis vocari Læmon, Turcis Bogazi, quæ noſtris ſunt fauces vel anguſtiæ maris, ut etiam in homine fauces adpellantur Læmos. Hinc Læmocopiam Laonicus hoc loco poſuit. Noſtri Boſporum etiam ſancti Georgii brachium nominarunt, velut anguſtum maris meatum, propter Monaſterium & ædem S. Georgii Manganorum dictam Propontidi ſe miſcentis. Id propterea notandum, quia complures in hoc alucinantur, dum S. Georgii brachium ad Seſtum & Abydum collocant: ut Volaterranus, quem citat Ortelius in voce Helleſpontus, ut Geufræus, ut Thomas Porcacchius, ut alii. Saltem rectius hoc vel ex hiſce Vincentii Beluacenſis verbis didiciſſent: Hoc eſt mare magnum, (id eſt, Pontus Euxinus, nunc etiam Italis mare majus) de quo brachium S. Georgii exit, (id eſt, Boſporus) quod in Conſtantinopolim vadit. Ergo S. Georgii brachium eſt ſupra Conſtantinopolim, ad cujus orientalem angulum, ſubter ipſam Sultanorum arcem, in Propontidem Boſporus illabitur. Adeoque a S. Georgii brachio ſive Boſporo, per Propontidem & Helleſpontum, Seſtum & Abydum uſque, 180 miliariarum Græcorum eſt iter. Gallicus interpres Laonici mirifice profecto cæcutit, ac ſibimetipſi contradicens, ait: Mechemetes arcem Læmocopiæ condere cœpit in ora Propontidis, ex parte Europæ, in eo proprio loco, qui Boſporus adpellatur. Et adſcripſit margini, verbis his locum ſignificari, quo Seſtus olim ſita fuerit: eumque Turcica lingua dici Bagazaſar, ſive præciſionem faucium. Quid magis abſurde dici potuiſſet, quam conditam ad Boſporum arcem, intelligi debere ſitam eodem loco, quo Seſtus olim exſtiterit? Certe Neocaſtrum hoc Muchemetis a Seſti veteris loco prope 200 milliaribus Græcis diſtat, totumque Propontidis & Helleſponti ſpatium his interjectum eſt. Quod autem dicit, eum locum lingua Turcica vocari Bajazaſar, ſive præciſionem faucium: in eo quoque fallitur, & vocabulum corruptum ponit. Nam ſcribere debuit Bogazi Chiſar, & interpretari arcem faucium. Læmocopiæ quidem Græca vox, qua Laonicus utitur, inciſuram faucium ſignificat, hoc eſt, locum, ubi finis eſt harum Boſpori faucium, qui deinceps in multo capaciorem Propontidi ſinum magna cum undarum violentia ſemet effundit. Quum autem ſuperius capite notarum 26 loca totius Helleſponti & Propontidis, inde uſque a Dardanellis vel arcibus, hoc eſt, a cadaveribus Seſti & Abydi, ad urbem Conſtantinopolim, & ad ipſum adeo Sultani ſarajum, ubi Boſporus in Propontidem præcipiti maxime curſu illabitur, enumeraverimus; libet a ſarajo Sultani rurſus incipiendo, ſurſum quaſi mentis navigatione quadam ad ipſum uſque maris Euxini oſtium progredi, & utrinque ſita loca, quum ad dexteram in Aſiatico litore, tum ad ſiniſtram in Europæo, nominibus partim priſcis, partim nunc uſitatis, ordine recenſere: ſic tamen, ut nimis ſcrupuloſe, more Gylliano, vetuſta, cognitu parum neceſſaria, non inſeramus.

Edit. Pariſ. pag. 446.

Igitur angulo Sultanini ſaraii reſpondet e regione Scutarium in Aſia disjunctis a ſe invicem locis hiſce dumtaxat uno milliari Græco. Ante vero, quam transjectus hic ſuperetur, occurrit in ipſis aquis exſtructa quædam arx parva, quam Turrim Scutarinam Græci vocant, Turci Kiſculam, hoc eſt, arcem virginis, ex cauſa quadam alibi exponenda. De hac arce ſunt intelligenda Nicetæ verba, libro 4, quum ait: Ab hoc Imperatore Manuele turris illa (potuiſſet arcem vertere) non procul a continente in mari exſtructa eſt, quæ Damalis pridem, nunc Arcula dicitur: & altera turris e regione, juxta Manganium Monaſterium (ſcilicet S. Georgii) eo conſilio, ut ferrea cathena utrinque extenſa, barbaris navibus aditus in loca urbis arci vicina, & tractum illum omnem, uſque ad Blacherniam regiam, intercluderetur. Quibus in verbis Arculæ nomen ſignificare puto parvam arcem. Idem poſt inquit: Imperator in palatio ad Damalim, quod Scutarium dicitur, verſabatur. Diſtat a continenti Aſiana Scutarium centum paſſibus. Nomen oppido vicino dedit, ut Græcis hodie Scutarium, Turcis Iſcodar dicatur: olim non Chalcedon, uti Jovius, Peucerus, Buſbequius, aliique magni viri putarunt, (Chalcedonis enim rudera 10 milliaribus ab Angulo Sultanini ſaraii verſus Aſtacenum ſinum, ad promontorium Damalicum, juxta portum Eutropii, ſita ſunt:) ſed Cryſopolis. Id autem oppido nomen inditum aliqui putant, ut auri civitas diceretur, ab auro, quod olim antiquiſſimis temporibus pro Perſarum regibus heic tributi nomine congeri ex Aſia tota ſolitum fuerit. Sed Origines urbis Byzantinæ aliam nominis rationem, verbis Græcis, in hanc fere ſententiam, referunt. Conſpecta (inquiunt) confeſtim aquila, cor victimæ rapit, & in promontorium Boſporii litoris defert, e regione Chryſopoleos, cui Chryſes Agamemnonis ex Chryſeide filius, poſt necem patris, Clytæmneſtræ fugiens inſidias, & ad quærendum Iphigeniam properans, nomen hoc apud incolas reliquit, ſepulturæ ſuæ monumentum, quum iſtic finem vivendi feciſſet. Quibus in verbis promontorium Boſporii litoris, illud ipſum intelligitur, in quo nunc ſarajum Sultaninum orientale ſitum eſt.

A Chryſopoli ſive Scutario, litus Aſiaticum legentibus, occurrit primum pagus, qui Stauros Græcis dicitur, ab aurea cruce, quam in templi ab ſe ibidem conditi vertice Conſtantinus magnus inſigniter ornatam conſtituiſſe perhibetur. Sic enim audire de Theodoſio Zygomala patriarchali Protonotario, valde docto viro memini. Et ipſius templi ruinas ampliſſimas aliquando cum admiratione, comitibus Hieronymo Arconato, & Paulo Roſa, ex eo tempore pie mortuo, viris optimis & amiciſſimis, inſpexi: cum navigio tranſvecti Chalcedonem, in Eutropii portum, terra deinde promontorium Damalicum pedibus emetiremur, in quo rudera templi S. Euphemiæ, Concilio Chacedonenſi nobilis, in horto quodam ſuperant: & ad hunc deinde pagum Staurum, aliaque loca progrederemur.

A Stauro locus in Anapló (ſic enim frequenter hiſtorici Græci vocant hæc ab utroque latere loca, quæ ſurſum ad Euxinum mare navigantibus conſpiciuntur) proximus eſt in eodem Aſiatico litore, Monaſterio quondam inſigni celebris, qui nunc Akimitos Græcis dicitur. Olim Akimiti vocabantur, hoc eſt, monachi pervigi-

les, totasque noctes sine somno, precibus & hymnis dicendis exigentes.

Ab Akimito pergitur ad Chrysokerama, locum ab æde sacra dictum, tegulis olim inauratis ornata.

Chrysokeramis vicinum est Anatolis Castelli. Sic Græci nunc mutile vocant, quod integre diceretur Anatolis (hoc est, Asiæ) Castellion. Et paulo ante meminimus, idem Turcis eodem significatu vocari Anadoli Chisar.

Ultra Castellion Anatolis, est Megalocarya, magnis a nucibus avellanis dicta: quam rectius Græci volunt ad sanctos Angelos nominari. *Edit. Paris. pag. 447.*

Supa Megalocaryam conspicitur vetus Hieron, (sic & Turci cum Græcis vocant) id est, Fanum sive templum, a Constantino Magno conditum: quo tempore confecto bello Gothico, reversus fuit, ut Græci nunc ajunt. Constat tamen, hoc olim quoque loco fuisse temporibus antiquissimis templum Argonautarum, quod adpellatum fuit Hieron sive Fanum Jovis Urii, hoc est, largientis ventos secundos. Et notum est, solitos Imperatores Christianos mutare templa paganorum in nostri ritus ecclesias.

Ulterius castellum Argyron situm est, quod Castaldus etiam posuit, Algyrum vocans.

Hactenus in Asiatico, sive dextro Anapli latere, sita loca numeravimus. Nunc idem iter ab imo repetituri, litus Europæum legamus ad lævam, donec itidem ad ostium Ponti Euxini perveniamus.

Itaque Galata Ceratinum ad sinum relicta, transeundum primo promontorium, sarajo Sultanino, e regione trans sinum cornutum sito, respondens: & mox offeret sese Caravoli, locus omni variorum ædificiorum & hortorum cultura, ne templis quidem Turcicis deficientibus, amœnissimus: ubi diversorium Anglicanæ reginæ legato adsignatum erat, quum nos istic essemus. Ibidem Juliæ Pescentiæ marmor Græcum est elegantissimum, cujus inscriptionem habemus.

Caravoli proximus est locus a S. Phocæ templo Christianis adpellatus, Ortachioi Turcis. Archion priscis dictum refert Gyllius.

Ultra S. Phocam, Archangelus est, locus sic ab Archangelo Michaele dictus. Veteres Catascepen nominasse, patet ex his Nicetæ verbis: Monasterium in Ponti faucibus loco, qui Catascepe dicitur, exstruxit Archiducis Michaelis nomine. Vocant nunc etiam Græci Asomaton, propterea quod Angeli corporis expertes sint.

Inde pervenitur ad Diplokionion, sic dictum a geminis columnis, quod Turci Besictas, veluti lapidem cunarum vocant. Ibi monumentum est sepulturæ Chairadinis Bassæ, cui ab Italis nomen Barbarossæ datum fuit. Meminit heic eum sepultum liber ipse Annalium, ad annum Christianum 1547. Diplokionion priscis dictum erat Jasonium. Ortelius non recte Diplociana scripsit, pro Diplokionio: & Bisitas, pro Besictas.

Ultra Diplokionion est id, de quo prolixe nunc egimus, Neocastron.

Hinc itur ad locum, Stenia nunc dictum, nomine corrupto de Sosthenio, ni fallor. Aut hoc illud est Stenon, Cedrino & aliis frequenter nominatum.

Sequitur Neochori, quod sic enuntiatur a Græcis hodie, quum sit Neochorion. Significat autem locum vel agrum prædiumve novum.

Supra Neochorion pagus est Pharapia. Sic enim a Græcis effertur, a nostris Therapia.

Pervenitur hinc ad Panagian sto mauro molo, id est, ad sanctissimam Deiparam virginem, sitam ad nigram molem portus. Quidam e vulgo nominant, ad sanctissimam Deiparam die xv. Augusti.

Ultima Turris est, ad ipsum Ponti ostium, cum pago a Græcis inhabitato, sita: sicut & hactenus indicatorum utriusque litoris locorum incolæ fere Græci sunt. Eam Turrim Busbequius Pharum vocabulo veteri nominat, sed accolæ Phanarion adpellant, a Græco verbo derivata voce, quod lucendi significationem habet. Quippe noctu faces accenduntur in suprema turris parte, quam animi causa conscendimus, ut ad ostium Ponti navigantium incolumitati consulatur. A Constantinopoli distat hoc ostium maris Euxini milliaribus Græcis plus minus 35. Scopuli saxo vivo siti duo sunt ante Ponti ostium, quo in Bosporum magna vi semet exonerat. Hæ scilicet illæ Cyaneæ sive Symplegades, sive Planctæ sunt, quas ipse Busbequius pene putavit fabulosas, aut invenire se saltim, velut alio devolutas, potuisse negavit. Insulæ priscis hæ dicebantur, non quod sint magnæ, sed quod undique mari velut insulillæ vel nisidia, sicut Græci vocant, alluantur: Cyaneæ, quod ex intervallo magno adnavigantibus cæruleum de se colorem præbeant: Symplegades & Planctæ, a conquassatione mutua, qua spectantibus ex remoto spatio non tangere se tantum existimantur, verumetiam loco moveri, & ita coire, dumtaxat unus ut esse scopulus, unum nisidion, videantur. Hanc opinionem de Cyaneis meam Gregoræ verba hæc, e libro historiarum IV, confirmant: Promontorium, inquit, templi Argonautarum, quod Os Ponti adpellatur: ubi Cyaneas & Planctas esse Græci quondam dixerunt: nimirum in ipso Ponti ostio. Hæc omnia sane diligenter inspicere bis memini, præsente Hieronymo Arconato, præstantis ingenii viro: quirem memoria dignam heic mihi primus suggerebat. Altera Symplegadum, quam simpliciter saxum Busbequius adpellavit, habet columnam veterem ex albo marmore, quam vulgus istic Pompeii columnam falso vocat. In hac præter alia, quæ Gyllius diligenter observavit & descripsit, Augusti Sphingem mihi monstrabat Arconatus, a Gyllio non animadversam. Sphingi respondet inscriptio, quam ab aliis omissam ponere libuit.

DIVO CÆSARI AUGUSTO
L. CLANNIDIUS
L. F. CLA... PONTO.

Nec tamen defuerunt heic olim etiam Cn. Pompeii monumenta, relicta in his locis inde ab illis usque temporibus, quum Imperator Populi Romani contra Mithridatem, Ponti regem, bellum gereret. Exstat unum adhuc liberti cujusdam Pompejani marmor, quod non procul a Casanis bassæ messita, (quondam illustri S. Theodosiæ templo) supra navale Sultaninum sita, conspicitur. Id pulcherrimis exaratum litteris Romanis, hæc verba continet, *pag. 442.*

V. CN. POMPEIUS. PHILINUS.
POMPEIÆ. PHILOMENÆ
FILIÆ
ET SIBI

Habet Lector uno comprehensa capite non pauca, quibus tam prolixe recensendis, si præter officium & institutum alicui feciſſe videbor, excusabit apud æquos me judices infixum animo fervens explicandi res Græcas & Turcicas studium, cum rerum ipsarum varietate tam utili, quam minime tædiosa.

Tempus certum captæ Constantinopoleos.

Certum est, captam Constantinopolim a Muchemete II, die 29. mensis Maji, quem IV. Kal. Junias vocamus, anno Christiano 1453, non 1452, quemadmodum apud Æneam Silvium per errorem librarii fortasse scriptum legitur. Potest hoc etiam ex collatione Mahumetanorum annorum ad Christianos colligi. Cætera de urbis tam obsidione, quam occupatione, licet paucis exposita sint verbis, ut in Annalibus fieri solet; iis tamen consentanea sunt, 129

quæ Chalcocondyles prolixius, ut in hiſtoria, memoriæ prodidit.

Atmindan, columna ſerpentina, ſtatuarum ſtichioſes.

130 Atmindan ſignificat Turcis eum Conſtantinopoli locum, quem ab equorum curſu Græci dixerunt Hippodromum. Nam ſi verbum verbo reddas, At & Mindan, ſignificant equorum locum capacem & amplum. Columna ſerpentina nunc etiam ſupereſt, ex ære facta, ſic ab imo convolutis inter ſe ſpiris ſerpentis triplicis, ut in parte ſuperiori tandem ſeſe tres cervices, triaque ſerpentina capita, dividant ac ſeparent in formam triquetram: quibus quondam accepimus impoſitum ab urbis conditore Conſtantino magno fuiſſe plurimum ſcriptis celebratum illum tripodem Apollinis Delphicum. Quod ait, effectum fuiſſe per hoc ſimulacrum, ut eo durante nullus eſſet in urbe ſerpens, ex opinionibus Græcorum Muchemeti relatum fuit: quorum in libro manuſcripto de urbis ædificiis, quem habemus, Stichioſes ejuſmodi (ſic enim adpellant) ſtatuarum variæ leguntur, & quidem ab Apollonio Tyaneo profectæ, ſi quidem vera narrant. Certe quod ſtatim ſequitur de ſtatua equeſtri ahenea deſtructa, qua peſti præcluſus fuerit in urbem aditus: ſuperſtitioſis videri poſſet aliquam mereri fidem, quum ſingulis annis ea nunc fœde menſibus æſtivis calidioribus graſſetur. Qua nos iſtuc æſtate venimus, abſumſiſſe credebatur inter quatuor menſes hominum ad CLCIↃ. Nec anno ſequenti pauciores interierunt.

Siurige, Sphetigradum, Sphetia.

131 Duxit in Albaniam copias Muchemetes adverſus Iſchenderem begum, ſive Georgium Caſtriotem. Siurige lingua Turcica ſignificat arcem acutam. Græci dicerent Oxypyrgion. Laonicus Sphetiam vocat, adpellatam a Barletio Sphetigradum, lingua Slavonica, quam idem a Croja diſtare 58 milliaribus ait.

Nove, Nova, Novograd. Novus mons Raſciæ, Neopyrgium.

132 Nove Croatis & Servianis dicitur, quæ heic nova nominatur, oppidum Serviæ, cujus tunc Deſpota Georgius adhuc ſuperſtes erat: ſed non multo poſt moritur, impetrata pace a Sultano Muchemete, filioque minimo natu Lazaro, ſucceſſore poſt ſe relicto. Notavimus ſupra cap. 101, Novogradum nunc vulgo dici, quod arcem novam ſignificat, non novum montem, ut Bonfinius interpretatur, dum novum montem Raſciæ vocat. Apud Laonicum Novopyrgum, legimus, pro quo Neopyrgum reponemus, nomen id Græcis ſonans, quod Venedis Novograd. Ibidem margini adſcriptum Novobardum, mutabimus in Novogardum, vel potius Novogradum. Ait heic Laonicus magnum eſſe metalli proventum, & alluentem oppidum Moravam, Iſtro miſceri. Sangiaci nunc ſedes eſt, Budæ beglerbego ſubditi.

Belgradi vel Albæ Græcæ ſecunda obſidio.

133 De Belgrado & Muratis obſidione, dictum antea numero 100. Nunc iterum obſeſſa fuit a Muchemete Muratis filio, qui eam repetebat ab Ungaris, ut membrum Serviæ nunc ſui juris effectæ, de quo prolixe tractatum indicato capite. De hac obſidione ſecunda Thomas Ebendorfus, in Auſtriacis Annalibus ſuis, hæc retulit. Anno 1455, Turcus Machumet ſecundis elatus fortunis, Deſpotam Georgium, Ratziæ principem, in ſuis terris hoſtiliter invaſit, & plura hominum millia crudeliter abduxit. Hinc & Deſpota verſus Ungariam, ad Albam Græcam, cum ſuis ſecretis ſe contulit, terramque ſuam gubernandam Joanni de Huniad, Ungariæ Gubernatori, dum Viennam (ad Fridericum IV Imperatorem) pergeret, commendavit. Inde Nandoralba, janua & clauſura regni Ungariæ, obſidetur a Mahumeto, anno 1456. oppugnatione acerrima facta die 21 Julii, quum prius hoc in itinere caſtrum S. Andreæ, (Nota margini adſcriptum nomen Senderoviæ) quod erat Georgii Deſpotæ, adgreſſus incaſſum fuiſſet. Soluta obſidione, mortuus Joannes de Huniad, Comes Biſtricenſis, XI die Auguſti. Eum deploravit Fr. Joannes de Capiſtrano, Huniadis commilito: Salve aureola cæli, quæ cecidiſti, corona. Regni exſtincta es lucerna. Orbis corruptum es ſpeculum, in quo nos diutius inſpicere ſperabamus, & alii. Nunc tu devicto inimico triumphas coram Deo & angelis, o bone Joannes. Sane quam fortiter, & immortali cum laude ſua, hi duo ſe geſſerunt, hoc propugnaculo Chriſtianorum defendendo, Huniades & Capiſtranus, monachus ordinis Prædicatorum, clarus in hiſtoriis Volonum cruce ſignatorum dux, qui mortuum Huniadem paucos intra dies ſequutus fuit. Muchemetes in oppugnatione diei 21 Julii, cujus Ebendorfus meminit, lethali accepto vulnere, vix incolumis evaſit. Obſidio ſoluta fuit die 6 Auguſti, quem Calixtus III Pontifex haberi feſtum ex eo tempore voluit, ſub nomine Transfigurationis Chriſti: quod tamen feſtum illo die, multis ante ſæculis, Græci celebrare conſueverant, adpellantes id Sacram ſanctam metamorphoſin Domini & Dei, Servatoriſque noſtri, Jeſu Chriſti. *Edit. Pariſ. pag. 449.*

Dai Caratze Baſſa, Bonfinius & Chalcocondyles emendati.

Hic Baſſa Bonfinio Caracia vocatur, Chalcocondyli Caratzies. Europæ ne beglerbegus fuerit, an Anatoliæ, non exprimitur in annalibus. Laonicus tamen diſerte Ducem Europæ nominat, ex quo corrigendus Bonfinius, qui Aſiæ ducem fecit; errore conſimili cum eo, quem ſupra numero 106 de Chaſane baſſa notavimus. Verba Laonici hæc ſunt: Europæ Dux Caratzies, qui gloria & virtute excellebat omnes, qui regiis in januis militabant, ab oppidanis bombardæ globo ictus occubuit. Eum rex (Muchemetes) multum lugebat. His verbis etiam mortis genus indicatur, quo periit. In obſidione vero Conſtantinopolitana corrupte nomen hujus Saratzies legitur, pro quo reponendum, Caratzies. Huc etiam pertinet ille Laonici locus de oppugnatione Belgradi, excerptus & emendatus ſupra, cap. 72. 134

Rex Bozinæ Stephanus.

De Semendria diximus cap. 99. Bozinacorum origo declarata legitur capite 49. Duplicem eſſe Bozinam, docuimus capite 95. Qui Bozinæ rex heic memoratur, Stephanus erat, de quo plura non multo poſt. Is ſponte ſua deditionem Semendriæ feciſſe narratur, quam a morte ſoceri occupaverat. Erat autem uxor huic, Lazari Bulcovitzii filia, Georgii Deſpotæ neptis, quemadmodum in genealogia Bulcovitziorum capite 54, indicavimus. Et adparet hinc, Lazarum Serviæ Deſpotam, Georgio patri, qui diutiſſime regnavit, non diu ſuperſtitem fuiſſe. 135

Taraboſanis Imperator a Muchemete ſecundo victus.

De Caſtamone dictum cap. 66. Sinopes etiam frequens hactenus facta mentio. Novella Leonis 136

Imperatoris, cognomine Sapientis, episcopatum Sinopensem Amasianæ metropoli subjicit in Helenoponto. Pordapam dici tradit Laonicus, novo vocabulo, licet heic in annalibus parum mutato veteri, Sinap scribatur. Taraboſan Turcis est Trapezus, nota sedes Comnenorum principum, qui audire volebant Imperatores. Ultimus ejus gentis, a Muchemete victus, fuit Davides Comnenus.

Dracol Weida, Bladus, Ulada, Matthias Ungariæ rex.

137 Hic Valachiæ Vaivoda, qui Turcis Dracol nominatur, Laonico Bladus dicitur, Draculæ filius, ex immanitate celebris, de quo plurima commemorantur, huc non pertinentia. Bladi nomen ex ratione pronuntiandi Græcis familiari, Uladum scribere debuerat interpres. Uladam Bonfinius adpellat, & post etiam Draculam paterno nomine. Callimachus integre Uladislaum Draculam scripsit. Hunc qui conjecisse dicitur in carcerem rex Ungarus, Matthias Huniades fuit, Joannis filius, Austriaci Ladislai, Pragæ subito exstincti, Ungarico in regno successor, Muchemetes, hoc ab Ungaris capto, Valachiam subjecisse narratur. Id vero factum potius existimandum a Dracula juniore, Uladislai fratre: qui tamen postea se, cum ipsa regione, Muchemetis imperio summisit, accepta solvendi annui tributi conditione: nihiloque minus a Matthia rege confirmatus in principatu, teste Bonfinio fuit; tamquam ab Ungariæ rege, directo Valachicæ ditionis domino. Sic nimirum prius etiam convenerat inter Muratem II. & Uladislaum regem anno Christiano 1441. post victos ad Isladinas fauces Turcos: ut Valachi Turcorum quidem essent tributarii, sed nihilominus ad Ungariæ regnum, velut antea, pertinerent.

Edit. Paris. pag. 450.

Mitylin, Cataluſii, vel Cateluſii, Lesbi principes, origine Genuenſes.

138 Mitylin, pronuntiatione Græca, quæ Mitylene nostris est, vocatur a Turcis insula Lesbus, ipsis etiam Græcis hanc ita nominantibus. Cedrinus certe Lesbum alicubi Mitylenen dixit, ab urbe totius insulæ primaria. Vulgus Italicorum nautarum Metellino nunc adpellat. Habebat insula, quum oppugnaretur a Muchemete, principem Dominicum Cataluſium vel Cateluſium, quem Græci Kyriacon vocabant. Interpres Laonici Nicolaum Cateluſium, pro Dominico, haud scio cujus auctoritate fretus ex historicis antiquioribus margini adscripsit. Nam Geufræus, qui nomen idem habet, recentior est, & alios sequens falli potuit. Ipsa Cateluſiorum gens origine Genuensis erat. Oriundus ex ea Franciscus Cateluſius, quum Joannem Palæologum Imperatorem, a bonitate Calojoannem vulgo dictum, Andronici II. filium, Michaelis II. nepotem, Andronici I. pronepotem, Michaelis primi, qui Flandris Constantinopolim eripuit, abnepotem, bello contra Joannem Cantacuzenum, tutorem & socerum, & usurpatorem Imperii, juvisset: insula Lesbo donatus, etiam Calojoannis sororem in matrimonium accipere promeruit. Acciderunt hæc anno 1355. De quo colligitur, non totos 100. annos in eorum potestate Lesbum fuisse. Lucii Cateluſii, qui Æni princeps in Thracia fuerit, apud Laonicum fit mentio: sicut obiter etiam principes Æni supra memorantur, capite notatum 32. Idem Chalcocondyles Dominici fratrem facit Lucium, quem rectius a Sanſovino Turcicis in Annalibus Dominici hujus propinquum vel adgnatum nominari arbitror.

Muchemetis ædificia Conſtantinopolitana, Geniſarai, Eskiſarai, Jedicula.

Non exprimunt Annales, quænam ædificia 139
Constantinopoli Muchemetes exstruxerit. Ideo lubet hæc de Laonico & aliis promere. Statim enim proxima post Lesbum captam hyeme, narrat eum quieviſſe Laonicus, intentum ædificiis urbanis, templis, navali, arci Byzantinæ, quam condidit juxta portam a Græcis Auream vocatam, ubi & turres maximas excitavit, spectatuque dignas, & ipsam regiam interius eleganter ornavit. Hactenus Chalcocondyles paullo commodius redditus, in cujus verbis notandum, intelligi templorum structuram, de commutato Christi Dei Sapientiæ templo Justinianeo in messitam Mahumetanam, deque diruto antiquissimo Christianorum templo, quod ædificatum a Constantino magno SS. Apostolorum nomen habebat, cujus ipse loco suam struxit cum imareto messitam, Turcicarum omnium in urbe primam, & operis magnifici, quemadmodum hodieque conspicitur. Navale Christianis ab Imperatoribus neglectum instauravit, ornatum & extensum a posteris ea cura, nunc ut ampliſſimum sit. Supra Galatam situm est in sinu cornuto, versus aquas dulces, ubi nimirum celebrati a priscis fluvioli, Cydarus nunc Machleva, & Barbyses, nunc Chartaricon, & a vico vicino Pectinachorion dictus, in sinum hunc influunt. Continet jam navale loca concamerata 187. exporrecta longa serie, magnique triremium numeri capax est: licet aliud Sanſovinus ex antiqua relatione quadam Veneta, parum præsenti rerum formæ consentaneum tradat. Fuit & illo quondam loco regia, quo loco dicit Laonicus eum struxisse Byzantinam arcem, propter Auream portam, quæ ab una parte meridiem ac Propontidem, ab altera solem occidentem respicit. Hæc ædificia Muchemetem condidisse, Laonicus scripsit. Menavinus autem, sicut & alii, tres ait arces a Muchemete Constantinopoli structas: Geniſaraium, Eskiſaraium, & Jadiculam. Ad orientem solem, e regione Scutarii, sive Damalici promontorii, situm est Geniſaraium, (sic dictum, quod novum sit) in extremo urbis angulo, qui a templo vicino, sancti Demetrii vocatur: ubi Bosporus impetu maximo, ad ipsam crepidinem collis, in quo saraium vel arx posita est, in Propontidem irruit. Olim Palatium Byzantinum, & Acropolis Byzantina dicebatur, velut arx in uno de tribus extremis angulis urbis sita, quo loco Byzas initio Byzantium condere cœperit. Hæc Sultanorum Osmanidarum sedes, hoc domicilium & aula est, quam Capi sive Portam Osmanicam vocant. Undique muris (de quibus infra, cap. 149.) ac turribus inclusa, tribus in circuitum milliaribus Græcis patet. Voluit hujus saraii novi nomine Muchemetes posteros & successores in Imperio suos obligatos esse solvendis messitæ suæ novæ, singulos in dies, aspris mille: quæ summa, computatis pro uno talero Germanico aspris 40. cottidie ad 25. taleros excrescit: in annos vero singulos, supra novies mille, centum taleros efficit. quibus alios annuos reditus ad summam CLCIↃ. ducatorum, adjecit. Eskiſaraium, voce significante saraium vetus, in urbis meditullio situm est: sicut & olim ibidem in urbis omphalo vel umbelico, priscorum erat Imperatorum regia. Vasilia ta megala Græci quondam nominabant. Nunc illa gynæconitidi Sultaninæ præcipue servit, spatio saraii, ratione circuitus, ad duo passuum millia exporrecto. Jadicula denique Propontidis in litore condita est, ad meridionalem & occidentalem partim urbis angulum, versus Auream portam, nunc quidem superstitem, sed obstructam tamen, ac versus urbis terrestres mu-

Edit. Pariſ. pag. 451.

gos : qua in Thraciam , Macedoniam , univerſam denique Græciam , itur . Sic autem adpellata Turcis eſt a Iedi & Cula , quorum illud eſt ſeptem , hoc turrium ſignificationem habet . Græci nunc Heptapyrgion dicunt , aut Heptapyrgon , puro puto vocabulo Græco : ſemiturcico , vel hybride potius , Hepta gulades : ex quo etiam obiter intelligi poteſt , quod Aphricanæ Guletæ ſit etymon ſive notio . Ipſa quidem arx cuſtodiæ regiorum theſaurorum eſt adſignata , perpetuaſque militum excubias habet , qui feruntur eſſe numero quingenti , de quibus alio loco .

Machmut Baſſa , Varia ſcriptura vocis unius .

140 De hoc Machmute Laonicus hæc : Mechumetes , inquit , regii palatii dux , (poſtea ducem januarum vocat) & Europæ præfectus , filius Michaelis , Græcus . Et addit , Græcos pueros (Græcorum filios dicere debuit interpres , id eſt , Græcos) qui abducti Byzantio , cum rege commorabantur , magnam potentiam ſibi peperiſſe . Nominis ſcripturam , tam in hoc , quam aliis locis , ab interprete Cæſaris acceptam Galderio , retinui . Triplicem ſane reperi , noſtris his in annalibus : Muchemet , Mechemet , Machmut . Hiſtoriæ Græcorum & noſtrorum hominum præterea diverſitates alias habent , ut Muchumet , Mahumet , Machomet , Mahomet , Mohamed , quod Moamed Græcis eſt , abſque aſpiratione . Stephanus Ungarus , ſane peritus interpres linguarum plurium , Turcicæ , Arabicæ , Perſicæ , quem nobis , impetrante magnifico domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf , conſulere de multis licuit , recte putabat in genere tum ſcribi , tum enuntiari , Mohammet .

Finis regni Bozinenſis : obſervanda diverſitatis annorum ratio : Stephani regis excoriati calamitas : Matthias Ungariæ rex Bozinam recipit : & Muchemetem fama ſola fugat . Covadza .

141 Bellum hoc , quod Bozinenſi tam regno , quam ducatui finem adtulit , Bonfinius refert ad annum Chriſtianum 1463. Turci vero tradunt , hoc annis XI. poſt captam Conſtantinopolim fuiſſe geſtum . De quo ſequitur , ad annum Chriſtianum 1464. referendum eſſe . Solet etiam uſuvenire plerumque , ut noſtri numeros annorum ad initia bellorum referant . Annales vero Turcici finem rerum geſtarum reſpiciunt , ideoque fere jam rebus ipſis expoſitis annorum numeros adjiciunt . Hoc diligenter obſervare lectorem velim , ne me putet alicubi temere mutaſſe numeros ab aliis poſitos . Hertzegovinæ ſub jugum miſſæ nomine , Ducatus Bozinenſis intelligitur , alius a regno : cujus interitum deinceps numero notarum 162. exponemus . Quod autem dicitur , Muchemetem Bozinæ regem captum occidiſſe : paulo explicandum latius , ut plenum tam barbaræ perfidiæ Muchemetis , quam immanitatis horrendæ facinus cognoſcatur . Stephanus ergo rex Bozinenſis , & uxorio jure (ceu dictum paulo ante) Serviæ Raſciæve Deſpota , bello petitus a Sultano Muchemete II. & obſeſſus Jaitzæ , blanditiis tyranni per quoſdam de induſtria ſubornatos e caſtello Jaitzano evocatur , & ad colloquium arceſſitur . Quum barbaro temere fidem habuiſſet , manuque capita pacis inter ſe ac Muchemetem initæ geſtans , in caſtra veniſſet , capitur : cute , juſſu Muchemetis , vivus exuitur : juſto denique Dei judicio cum vita regnum , quo fraude patrem filius ſceleratus excuſſerat , amittit . Hoc modo tum Bozina , Raſcia , Serviæ magna pars , Turcorum in poteſtatem venit . Matthias tamen rex Ungarus Jaitzam , cum XXVII. Bozinæ oppidis , recepit : quam militum corona deinde rurſum Muchemetes circumdedit , & oppugnavit : irritoque conatu , fama dumtaxat adventantis Matthiæ territus ab obſidione , Bozinæque finibus , diſceſſit . De oppido Hertzegovina dictum ſuperius , capite 95. Covadzam Turci cum Bozinacis & Croatis adpellant , quæ Jaitza Bonfinio , Chalcocondyli Gaitia , pauloque rectius Gaitza nominatur .

Plures in Albania Principum ditiones : Giolchiſar , Egripos .

142 Erant in Albania plures reguli , qui ſuas ſinguli ditiones habebant . Inter has erat Ibanis , ſive Joannis ; Caſtriotæ regio , de qua ſuperius dictum capite 121. Hanc armis nunc Imperio Muchemetis ceſſiſſe referunt Annales , quod alii factum deditione narrant . Laonicus hac ſerie ditiones enumerat . Primum ait Sandalis in Epiri vicinia ſitam eſſe regionem , cui finitimæ ſint Venetorum aliquot urbes , Albaniæ proximæ . Joannis inde Caſtriotis agrum ſuccedere , cui ſit adnexa regio Comneniadarum . Hinc ſitam ulterius Arianitæ , Comneni filii , ditionem aſperam & montuoſam . Ejus regiam vocabulo nunc etiam noto , Cannina dicebant , numero multitudinis : quæ ſupra Valonam vel Auloniam in ſublimi poſita conſpicitur . Arx Caramaniæ Giolchiſar , cujus paulo poſt mentio fit , in Anatoliæ tabula chorographica ſcribitur Culchiſar . Egripos inſula Turcis dicitur , quam vulgo jam Negropontum adpellant , ſicut & primariam inſulæ civitatem : quæ ponte , cui caſtellum adjunctum eſt , cum Achajæ continenti cohæret . Urbi nomen apud priſcos erat Chalcis , inſulæ vero , Eubœa : quam Euripi fluxus nobilitavit , ut Euripum princeps ille philoſophorum Ariſtoteles . Nam ſi vera ſunt , quæ de ipſo , cauſas motus Euripi perveſtigante , referuntur : quum tandem Ariſtoteles Euripum capere non poſſet , *pag. 452.* cepit Euripus Ariſtotelem . Erat Eubœa , quum a Muchemete bello peteretur , Venetorum in poteſtate . Defendebant eam contra Turcos acriter nomine reipublicæ , Ludovicus Calbus , & Paulus Erizzus , vel Ericcius , prætor Chalcidis , quem Poteſtatum Veneti nominant . Sed claſſe Veneta ſuis ſuccurrere non auſa , tandem oppido per vim potiti fuere Turci . Filia Pauli Prætoris , urbe capta , propter inſignem formæ venuſtatem ad Sultanum Muchemetem deducta , memorabili exemplo pudicitiæ mori maluit , quam ejus ſe libidini proſtituere .

Uſun Chaſan , Juſufze beg , Muſtapham filium Muchemetes ſtrangulari juſſit .

143 De hujus Chaſanis origine Reineccius exquiſite diſſerit . Uſun a Turcis ob ſtaturam corporis eximiam dicebatur . Nam Uſun eis ſignificat longum ſive procerum , qui Perſica lingua Diras diceretur . Laonicus quoque Chaſanem Longum adpellat . Joachimus Cureus , Sileſiorum hiſtoricus , nominat Huſſancanum , vel corrupta voce , vel in Haſſan Chan mutanda , quod eſſet Hiſpanico more , Don Haſan vel Chaſan . Sed ipſos Perſicos reges eo nomine uſos non memini vel legere , vel audire : quod tamen Proceribus eidem regi ſubditis tribui ſcio , & antea notaſſe recordor . Juſufze vel Juſufge nomen itidem factum eſt a ſtatura , forma deminuta . Significat enim Joſephulum . Jovius ſimpliciter Joſephum nominat . De Tocata ſuperius quædam habes capite 75. Quum dicitur a patre Muſtaphas fuiſſe præfectus iis locis , intelligitur Amaſiæ : de qua dictum initio declarationis , capite notarum 6. Muſtaphas hic ante patrem extinctus fuit , aliis venationi cauſam mortis adſcribentibus , aliis nimiæ Veneri . Nobis ea lu-

bet interpretando adjicere, quæ digna memoratu de ipſius interitu prodidit Spanduginus. Ait enim, Achmetem baſſam, cognomento Bidicem, de quo ſtatim plura dicturi ſumus, habuiſſe fœminam forma præſtantem, cujus amore captus fuerit Muſtaphas hic, Muchemetis filius: quum aliquando in aulam, officii cauſa, manum patris exoſculaturus, veniſſet. Inde factum, ut illa quodam tempore balineum pro more Turcico ingreſſa, Muſtaphas eodem ſe conferret, & nudam (ut erat) nulla pudoris habita ratione, violaret. Indignum hoc facinus quum Achmetes ad Sultanum Muchemetem deferret, laceratiſque veſtibus ac tulipanto, de tam gravi quereretur injuria, vindictam ſceleris expoſcens: reſpondiſſe Muchemetem, cur iis querelis uteretur? an neſciret, Sultani ſe mancipium eſſe? Si maxime filius, inquit, meus Muſtaphas in uxoris tuæ complexus venit, an non meo cum mancipio rem habuit? Nihilo tamen minus patrem de tali patrato facinore filium ſecreto quam acerrime increpaſſe, juſſiſſeque, ut ſuo conſpectu illico diſcederet. Et quia deeſſe non ſoleret officio, in obſervatione juris & æqui, ſi quidem ita libitum ei fuiſſet: miſiſſe poſt triduum quemdam e ſuis, qui Muſtaphæ nervo injecto fauces juſſu patris eliſerit. Hæc Spanduginus. quæ ſane ſi vera ſunt, ut pluribus ex cauſis eſſe videntur, memorabile nobis exemplum paterni rigoris erga filium, cæteroqui præſtantem virum, in ea gente præbent: cujus Sultani ſuos in ſubditos, velut in viliſſima mancipia, ne maxima quidem dignitate viris ſecundum ipſos principes repugnantibus, quidvis ſibi licere putant.

Carachiſar, Chas Murat.

144 Clauſerus in Chalcocondylis converſione ſua nomen urbis, quam Muchemetes in Chaſanis regionem pergens occuparit, non repertum (ut arbitror) in ſuo codice, omiſit. Adſcriptum tamen eſt margini de libro Gundeliano Coryci nomen, ac recte quidem. Nam Corycum cepit, quam Turci ſuam ad linguam nonnihil accommodarunt, & Charachiſar dixerunt. Monuimus enim ſupra, cap. 15. Turcis eſſe in more, ſic antiqua mutare nomina civitatum, caſtrorum, ſtagnorum, fluminum, regionum: ut priſcorum adfinitatem retinentia, nihilominus in ſua lingua quiddam ſignificent. Ita de Coryco factum Carachiſar, quod Turcice ſonat arcem nigram. Apud Ortelium in Synonymia Geographica Curcu Nigri, & Corcos ex itinerario Beniaminis, admitto: Mercatoris vero Chutam, cum Chuteo Joſephi Barbari, nihil ad Corycum pertinere puto. Murates ille, Romaniæ vel Europæ beglerbegus, cujus nomen heic ſubjicitur, cognominatus fuit Chas, hoc eſt, elegans aut venuſtus.

Uſumchaſanis filius Zeineli cæſus in prælio contra Muchemetem.

145 Qui hoc prælio fuit interfectus Chaſanis Longi filius, nullum heic in Annalibus nomen habet. Secretarius autem Sigiſmundi Malateſtæ, reguli Ariminenſis, qui tunc vixit, & pleriſque rebus id temporis in Græcia & Anatolia geſtis cum hero ſuo, magnæ virtutis, & nominis clari duce, interfuit; Zenialem vocat, qui Jovio Zeynal dicitur. Is vero Turcis eſt Zeineli, vocabulo ſignificante hominem, cui dentes aut maxillæ prægrandes ſunt. Illum Latini Dentatum vocarunt, hunc Græci Gnathonem, opinor: qui an Latine Maxillatus dici poſſit, alii viderint.

Moldaviæ Vaivoda Turcos ingenti clade adficit.

Edit. Pariſ. pag. 453.

146 Moldaviæ Vaivodam quum dicimus, ſemper illum intelligimus, quem a Turcis principem Carabogdaniæ nominari, monuimus ſupra, cap. 71.

A Qui vero cædem hanc Turcorum inſignem edidit, adpellatur a Bonfinio & Cureo Stephanus, magnus ſane vir, & bello felix: qui non Turcos modo cæcidit, verumetiam illuſtri de Tataris potitus eſt victoria. Quæ Turcis Iſcodara ſit, explicatum ante, numero 121.

Geduc, Achmetis baſſæ cognomen, varie corruptum. Achmetis fortuna, non minus varia.

147 Magni nominis vir fuit Achmetes hic baſſa, tam apud Sultanum Muchemetem Secundum patrem, quam apud Bajaſitem filium: de cujus origine Geufræus errat, quum tradit, eum fuiſſe filium Stephani, non regis, ſed Deſpotæ Bozinenſis. Nam Bozinæ Ducis filius fuit alius ab hoc Achmetes baſſa, cui cognomen erat non Geduc, ſed Cherſeogles, ut eum noſtri vocant, de quo infra, ſuo loco, dicetur. Hic autem Achmetes, Albanenſis erat origine, vel Epirota. Sigiſmundi Malateſtæ ſecretarius ſcripſit, eum fuiſſe virtute militari parem antiquis ducibus: adeo quidem, ut ſola nominis ſui fama, quocumque ſe conferret, omnibus formidinem ac trepidationem injiceret. Addit, cognominatum vulgo Gendich propterea, quod ei dens unus deſſet. Quam vero a tenui fortuna maximam ad dignitatem ſubito pervenerit, Spanduginus his propemodum verbis expoſuit. Erat, inquit, Sultano Muchemeti ſatelles, (Solacos Turci vocant) qui Bidic Acmat ex eo nominabatur, quod in oris antica dentium ſerie, dentem unum amiſiſſet. Hic quum aliquando cum principe ſuo colloqueretur, ut fieri nonnumquam ſolet, adſerebat inter alia: non poſſe principem revera ſe magnum prædicare, ſi non ex parvo magnum, & viciſſim ex magno parvum facere poſſet. Hæc ejus verba tantum in animo Muchemetis habuerunt efficaciæ, ut Achmetes hactenus ſatelles, ab ipſo ſupremum ad primarii baſſæ gradum proveheretur. Quid ei poſt hæc evenerit, quum ipſius uxori a Muſtapha, Muchemetis filio, ſtuprum inferretur, paulo ante narratum, capite 143. Mortis genus, conſentaneum fortunæ ſubitæ, nimiumque blandienti, ſuo loco deinceps commemorabitur, numero notarum 156. Nunc diverſitas indicanda cognominis, & verum cognomen oſtendendum. Diximus eum a Spandugino vocari Bidic, & alibi Vidich, a ſecretario Malateſtæ Ghendich: quam ſcripturam Geufræus retinet. Nominis notionem priores duo pene rectam adtingunt, quum ita fuiſſe vocatum ab amiſſo dente referunt: Geufræus in expoſitione vocis fallitur, quum ſic ait ipſum a magno dente nominatum. Scriptura hoc modo mutanda, ut apud Spanduginum pro Bidic & Vidich, legatur Gidic: apud reliquos duos pro Ghendich, Gedic: quod idem eſt cum Geduc. Peritiores Arabicæ linguæ Gutuc enuntiant per V Gallicum, quod parum abeſt a Gidic ſive Gitic. Significat autem vocabulum hoc truncum alicujus rei fractæ. de quo animadvertitur, hoc ei datum fuiſſe cognomen a trunco dentis, qui adhuc in ore ſcilicet reliquus hæreret.

Mare nigrum, & Mare majus, Coſe.

148 Pontus olim dictus Euxinus vel hoſpitalis, per contrarium ſenſum, velut Axenos & inhoſpitalis, nunc a Turcis Caradenizi vocatur, a Græcis Maura thalaſſa, idem utroque nomine ſignificante, videlicet mare nigrum. Uſus eſt hac adpellatione Damaſcenus Studites in theſauro concionum ſuarum, ſcripto lingua Græca vulgari. Nomen hoc ei datum perhibent, non quod aquas habeat nigras, quæ profecto limpidiſſimæ ſunt: ſed a ſubitis fœdiſque tempeſtatibus, quæ prius placidum ac ſerenum, paulo momento nigris tenebris involvunt. E diverſo mediterraneum mare, non tantis obnoxium mutationibus, ſed longe ſerenius, illis Acdenizi dicitur, his Aſpra thalaſſa,

id est album mare. Itali dissentiunt ab utrisque, ac a nobis etiam Germanis, qui hos sequentes & ipsi nigrum mare nominamus. Etenim adpellare solent mare majus, quod idem est cum mari magno. Id ei nomen dat Vincentius Beluacensis, uti supra notatum capite 129. Cosé Turcis scribitur, quæ Capha nostris est, in Taurica Chersoneso trans mare nigrum sita, Genuensium quondam colonia. Notum est, olim dictam fuisse Theodosiam. De Kerimis, Crimiis, Kerariis, (sic diversis iisdem nominibus adpellantur) Destensibusque Tataris, dictum superius, numero notarum 45.

Muchemetes obsessæ Semendriæ succurrit.

149 Obscuriuscule quædam heic dicuntur, quæ sic intelligenda. Muchemetes ad Moravam fluvium profectus est, hoc est, in Serviam sive Rasciam, ad metropolim ejus regionis Semendriam, vel Senderoviam, obsidione liberandam. Quippe Matthias Ungariæ rex, uti Bonfinius refert, hyeme anni 1476. ad Semendriam, undique militibus cinctam, exstrui castella tria curaverat: ut arctissime clausam in potestatem redigeret. Iis vero castellis potitus Muchemetes, obsidionem solvit. Obiter heic lector observet, a Turcis etiam Moravæ nomen retineri, non Schitnizam cum Morava confundi, de quo superius actum, capite 124. Quum deinde muro novam arcem cinxisse dicitur, intelligendum illud Genisaraium, in urbis orientali angulo conditum, de quo paulo ante, numero 139. Præterea nomen Soleimanis Romaniæ beglerbegi, quod statim subjicitur, Bonfinius ignoravit, Basseum modo vocans.

Edit. Paris. pag. 454.

Insignis Turcorum clades in Ungaria.

150 Bonfinius unum hac expeditione Turcorum ducem nominavit Halibechum, qui annalibus est Ali beg Michalogli: de reliquis duobus, Isa bego Chuseinogli, & Bali bego Mulcozogli, nihil compertum habuit. Turcorum exercitum sexaginta millia æstimat. Ungarorum duces fuere, Stephanus Batorius, Vaivoda Transilvaniensis, & Paulus Kinisius, Comes Temesvarensis. Numerum cæsorum Bonfinius idem in litteras retulit, Turcorum triginta millia, Ungarorum octo millia dumtaxat. Annum quoque posuit 1480. Unde corrigendi captæ superiori anno Scodræ numeri apud secretarium Malatestæ, proque 1477. reponendi 1479.

Rhodus a Turcis primum obsidetur. Amadeus cognomento Viridis, Comes Sabaudiæ.

151 Sæpenumero quidem tentata fuerat hactenus, & obsessa Rhodus a Saracenis, etiam ab illo tempore, quo ab equitibus Hierosolymitanis Sancti Joannis Baptistæ (Frerios vocari scribit Nicetas, Gallica nimirum voce, significante fratres) possidebatur: & ante hanc obsidione proxima liberaverat eam Comes Sabaudus Amadeus, cognomento Viridis, immortali cum laude sui nominis. Ideoque cum alba cruce, in campo rubro defixa, quæ ipsius ordinis equitum Rhodiorum insignia sunt, perpetuum ea familia symbolum FERT hujus Amadei virtute promeruit. Nam eæ litteræ plenius explicatæ significant, Fortitudinem Ejus Rhodum Tenuisse. Sed Turci nihil ad hoc usque tempus in eam moliri fuerant ausi, licet Asiæ quietam prope possessionem interturbari ab equitibus illis Rhodiis, ægerrime ferrent. Nunc tandem Rhodum jussu Muchemetis adgressus est Mesites vezir bassa, gente Palæologa natus. Erat tunc princeps ordinis, quem Græci Megalon Mastora vocabant, nostri magnum Magistrum, Petrus Albussonius, natione Gallus, qui postea Cardinalis ecclesiæ Romanæ creatus fuisse traditur. Is tam fortiter hac obsidione cum suis se gessit, ut non solum infecta re, verumetiam damnis acceptis gravissimis, inde discedere Mesites cogeretur. Quippe non revocatis ad calculum detrimentis cæteris, cæsa periere Turcorum triginta millia, ut quidam ajunt, Geusræo longe minorem ponente numerum.

Otrantum a Turcis captum, & a Christianis receptum.

152 Otrantum Turcis & Italis dicitur extremo in angulo Apuliæ sita civitas, e regione Albaniæ vel Epiri: cujus ab oppido Velona sive Valona, quondam Aulonia, sexaginta dumtaxat interjecto mari milliaribus Græcis distat. Imperator Leo metropolim facit, & Hydruntem vocat, unde corruptum nomen Otranti. Leone quidem regnante pars ut isthæc Italiæ, cum Calabria, Byzantino parebat imperatori: sic & metropoles Romæ Novæ patriarcham, non veteris Papam adgnoscebant. Inter alia post captam Hydruntem a barbaris edita crudelitatis exempla, refertur & illud, quod urbis archiepiscopum ad aram serra dissecuerint. Nos e Corcyra solventes, deficientibus idoneis ventis, heic subsistere coacti fuimus, in non exiguo, propter immanes piratas Turcicos, discrimine constituti: qui ob interfectam cum familia non ita dudum Ramadanis bassæ Tripolitani conjugem, ut in supplemento annalium narravimus, in Venetos rabiose grassabantur. Nec Hispanus gubernator Hydruntinus minori usus est erga nos barbarie, qui per nauclerum cum periculo ablegatum rogantibus, ut aliquanto propius ad portum accedendi potestatem faceret, quo portus & urbis vicinia tutiores a piratarum injuriis essemus, non solum id negavit: verumetiam denuntiari jussit, se nos omni genere tormentorum bellicorum ex arce, si propius accederemus, excepturum. Id fiebat propterea, quod Constantinopoli veniremus: ubi superiori æstate, veluti paulo ante dictum, gravissime morbus pestilens sævierat. Amplius tamen quinque mensibus, ante nostrum discessum, ea grassari desierat; ac nos quarto jam mense a Constantinopoli aberamus. Ita nimirum exuere quasdam belluas omnem non dico caritatis Christianæ, quæ frustra in eis quæritur, sed humanitatis sensum videmus, de hac vita quam diutissime conservanda sollicitos, quum æternam & cælestem nullam exspectent. Hydruntem a morte Muchemetis, quum Bajasites patris in imperio successor, bello contra Zemem fratrem implicatus, Achmetem Geducem bassam ad se anno proximo (sicut in annalibus paulo post sequitur) revocasset; Neapolitani reges obsessam & expugnatam recuperarunt, ab Ungaro rege Matthia copiis auxiliaribus impetratis: quæ pugnis adversus vicinos Turcos adsuetæ præcipuam hoc bello, superandis barbaris, operam navasse prædicantur.

pag. 455.

Mors Sultani Muchemetis II. Teggiur Zair, Clyzomene, Nymphæum.

153 Commode mors consilia Muchemetis interrupit, futura reipublicæ Christianæ pernicioſa. Nam Otranto capta, progressus erat haud dubie: præsertim quum Roma Nova potitus, etiam de Roma veteri subjicienda perpetuo nescio quid somniaret. In Asiam transmisisse cum exercitu dicitur, invasurus Ægypti Sultanum, tum quod legatos suos, ab Usumchasane Persarum rege cum muneribus revertentes, violasset: tum etiam, quod pedaneum vectigal a Turcis, Mechien, per imperii sui fines, religionis ergo proficiscentibus, exigeret. Exstinctum tradit Bonfinius anno Christiano 1481. quinto Nonas

nas Majas. Addunt annales, in Teggiurum prato mortuum. Hoc loci nomen Turcis Teggiur Zair effertur. Et expoſita ſuperius eſt cauſa, numero notarum 56. quamobrem Turci Græcorum Imperatores nominaverint Teggiures. Secretarius Malateſtæ refert, Muchemetem cum exercitu transjeciſſe Scutarium, indeque profectum ad Chiſivichen, cujus planicies ab una parte ad mare pertineat, in morbum incidiſſe. Quibus in verbis pro Chiſiviche putarim equidem aliud nomen reponendum, adeoque Geiviſen illam, de qua dictum capite notarum 74. Quippe fatentur omnes hiſtorici, Muchemetem iter hoc Nicomediam verſus tenuiſſe: a qua non longe cum abeſſet, mortuus fuerit. Notatum vero ſupra, Geiviſen unius itinere diei non magno diſſitam a Nicomedia. Dictum ibidem, maris iſtic eſſe ſinum, quem veteres Aſtacenum vocarint. Eum ſecretarius etiam Malateſtanus ipſe digito quaſi commonſtrat. Prætor Græciæ noſter cujuſdam regii vel imperatorii palatii meminit, cui nomen dat Nymphæum. Ab eo non procul diſſitum deſcribit locum, tali Teggiurum vel Imperatorum prato rebus omnibus ſimillimum. Alicubi de Nymphæo: Michael, ait, Palæologus imperator Nymphæum pervenerat, quo loco recreare ſe ſolebant imperatores, poſtquam Conſtantinopoli (a Flandris) in exſilium ejecti fuerant. Alibi vero planiciem vel pratum ipſum deſcribit his verbis: Quum dies aliquot (imperator Joannes ſcilicet Ducas Vatatzes) Phlebiis exegiſſet, Clyzomenen profectus, (hoc loco nomen eſt) ibidem tentoria figi juſſit. Nam iſtic imperatores e Nymphæo digreſſi, commorari ſolent, majoremque veris partem tranſigere. Quippe totus ille locus mera planicies eſt, quæ graminis copiam, compluribus equis ſufficientem, producit. Aquis etiam irrigatur, ac in propinquo multos pagos & civitates habet, a quibus ad victum neceſſariæ res copioſe ſubminiſtrantur. Hactenus Prætor, qui Nicæa profectum ad hanc Clyzomenen ſcribit imperatorem. Ea vero ſi non eſt illud Teggiurum vel Imperatorum pratum, in quo mortuus, de annalium ſententia, fuit Muchemetes: equidem alium, quem indicem, ſic adpellatum locum, nullum invenio.

Sultani Zemis, alterius filii Muchemetis hiſtoria.

154 Principio monendus lector, huic apud Turcos nomen eſſe, Sultan Zemi, vel Gemi, pronuntiatione Italica. Geufræus, & alii, non recte Zizimen adpellant: pejus etiam Bonfinius Czaliabum, quod ex Zelebi corruptum arbitror, de quo vocabulo dictum initio declarationis hujus. Utriuſque pugnæ narratio, qua bis Achmetis Geducis baſſæ ductu ſuperatus a fratre fuit, heic in annalibus exſtat. Reliquæ poſt fugam vitæ fortuna breviter e noſtris exponitor, quando Turci eam, ut parum ſibi cognitam, in litteras referre non potuerunt. Igitur altero prælio victus, deſperatis rebus ſuis, in Rhodum profugit: ſeque magno equitatu Rhodiorum Magiſtro, qui tunc erat Petrus Albuſſonius Gallus, tradidit. Agebat tunc ætatis annum vigeſimum octavum. Id ubi Bajaſites accepiſſet, ampliſſimis magnum Magiſtrum, ejuſque conſiliarios, muneribus demulcens, uti diligenter adſervaretur, petiit: ſimul ad ejus alimenta ſe quadraginta millia ducatorum ſingulis annis, quam quidem diu frater ſuperſtes futurus eſſet, numeraturum promiſit: pacem denique cum Chriſtianis perpetuam culturum ſpopondit. Accepit eas conditiones magnus Magiſter, quas quidem bona fide Bajaſites implevit. Zemes vero, tum plenioris ſecuritatis cauſa, tum uti Bajaſites tanto magis in metu perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus: ubi diu vixit in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen Burgonovo. Deductus inde Romam fuit, ad Innocentium ejus nominis octavum, Pontificem. Ibi,

A quam diu vixit Innocentius, ac poſt mortem illius, ſub Alexandri VI. pontificatu, manſit: donec occupaturus regnum Neapolitanum Karulus VIII. Galliæ rex, Romam veniſſet. Nam is Zemen ab Alexandro impetravit, uſurus eo, quemadmodum quidem ajebat, ad recuperandum imperium CPolitanum. Pontifex autem Zemi venenum propinaſſe lentum traditur, quo certum ad terminum paulatim confectus expiraret. Itaque poſt aliquot dies Terracinam perductus, ibidem rebus humanis exceſſit.

Mekie, Medina Alnabi, filii nepotumque Zemis hiſtoria. *Edit. Pariſ. pag. 456.*

Victus priori prælio Zemes, dicis cauſa, quod ajunt, quaſi voti reus, Mekien ſe contulit. Ea noſtris Mecha eſt, Achmeti onirocritæ Mecca, 155
Saracenis Medina Alnabi, hoc eſt, civitas prophetæ. Reapſe vero ad Alcairenſem Sultanum confugit, a quo Geufræus eum copiis & pecuniis B adjutum ſcribit: ſed negat hoc Malateſtæ ſecretarius, tantummodo referens Zemen Sultani Alcairenſis fidei uxorem cum filio commendaſſe. De hoc ejus filio quid factum fuerit, paucis Spandugino expoſuit. Quippe narrat eum, quum in Rhodum inſulam perveniſſet, amplexum religionem Chriſtianam, & baptiſſatum. Ibidem, ſuſceptis ex conjuge quatuor liberis, duobus maſculis, totidemque femillis, velut in latebris vixiſſe: donec Rhodo capta, percunctanti de eo ſollicite Soleimani proditus, quum religionem Chriſtianam deſerturum ſe conſtanter negaſſet, duobus cum filiis occideretur: jubente Soleimane, ut filiæ Conſtantinopolim aveherentur.

Mors Geducis Achmetis baſſæ.

Qui a conditione humillima ſubito ſupremam 156
ad dignitatem & opes emerſerat, & imperatoriis tamen artibus præſtans, magnas pro Sultanis ſuis, C Muchemete Bajaſiteque, res geſſerat, inſigni ſua cum gloria: quam indigna tandem morte vitam hanc clauſerit, annales hoc loco paucis commemorant. Cauſas tamen nullas adjiciunt, cur ita ſubito peremtus fuerit, juſſu Bajaſitis, ut Geufræus; ipſius manu Bajaſitis, ut Malateſtæ ſecretarius ſcripſit. Geufræus ait, teſtatum fuiſſe Bajaſitem, nimiam ſervi magnitudinem ac virtutem domino formidinem incutere. Malateſtæ vero ſecretarius hujuſmodi quædam paulo prodidit explicatius, quæ commutatis verbis ipſius Italicis cum Latinis, heic inſeremus. Erant, inquit, pertinaces animi Genizarorum, quos ſane nonnumquam dicere non eſt veritum, quando Bajaſite domino parum propitio uterentur, arceſſituros ſe Sultanum Zemem, qui eis imperaret. Quinetiam armati aliquando, magna cum rabie ad ipſas Sultanini palatii portas adcurrerunt. Tum vero Bajaſites lenibus eos verbis mitigare, cunctiſque poſtulatis ipſorum ſane quam indulgenter adnuere. Sopitis autem furentium iris, auctores ſeditionis e D medio ſuſtulit. Et quia ſæpenumero Genizari ad Achmetis Chendicis veziris baſſæ domum itabant, Bajaſites Hadrianopoli tandem, qua in urbe tunc agebat, ad convivium Vezires ſuos omnes invitavit: ibique Achmetem baſſam manu propria confecit. Hæc ille, quibus Arateum hoc epiphonema rectiſſime quis adjecerit: ejuſmodi ſcilicet amoris ac benevolentiæ tyrannorum eſſe præmia.

Familia Caramaniæ Principum exſtincta. Pirametus, pro Ibrahime. Caramania in formam beglerbegatus redacta.

Ultimus eſt Caſanes, cujus heic nomen prodide- 157
runt annales, qui de Caramanorum familia principum in hiſtoriis reperitur. Nam Geufræum errare videmus, qui tradit exſtinctam horum familiam ſub

Muchemetis imperio, duodecim vel tredecim ante hoc tempus annis: & aliud ultimo dat nomen, Abrahamum vocans. Ait enim, Muchemetem liberatum, Usumchasane (Assambegum ipse nominat) adversario, post obitum Pirameti Caramani reversum in Caramaniam, Abrahamo filio ejus imposuisse necessitatem implorandi auxilia Christianorum, maxime Pii secundi Pontificis: qui profectione in Caramaniam constituta, Anconam, ubi classem adornari curaverat, profectus; ibidem mortuus sit, dum adventum Venetorum sociorum exspectaret. Hinc evenisse, ut classe divisa, & occupatis Ungarico bello Germanis, Caramanus minime ad resistendum Turcis sufficiens, interfectus fuerit: atque ita familiam Caramanicam defecisse, cujus ditio cesserit Osmanidis. Non temporibus hæc dumtaxat, sed rebus etiam confusa sunt. Ait occisum Abrahamum, Pirameti filium, in ea familia postremum, post Usumchasanicum bellum, quod pertinet ad annum Christianum 1474. Voluisse vero Pium II. Pontificem huic opem ferre paulo ante, quam ipse vitam cum morte commutaret, & alter a Turcis opprimeretur. Atqui decem plus minus ante hoc tempus annis, Pium Papam mortuum fuisse constat. Præterea tradunt annales, a Muchemete II. ereptam Caramano Giolchisarem, anno Christiano 1469. nec tamen ipsum principem, qui tunc Ibrahimes erat, interfectum fuisse. Quem etiam dicit Abrahamum, Pirameti filium, bella cum Muchemete gessisse; Bonfinius Pirametum adpellat, Turci nominant Ibrahimem, qui scilicet idem est cum Abrahamo. De quo equidem colligo, quodnam sit illud Pirameti nomen. Arbitror enim litterarum metathesi Pirametum eumdem esse cum Praimeto vel Praime, sive Turcico Ibraime. Sic & supra notavimus, ex eadem voce Praime factum apud Chalcocondylem Priamum, transpositis itidem litteris. Ibraimis vero filius Casanes, quum in Bajasitis Porta educaretur, anno tandem Christiano vel 1483. vel sequenti mortuus, Caramanidarum familiæ finem imposuit: ex quo tempore Caramania beglerbegatus Osmanidarum esse cœpit.

Edit. Paris. pag. 457.

Imaretum Bajasitis, ad flumen Hadrianopoli conditum.

158 Sunt Hadrianopoli trium confluentes amnium, Hebri sive Marizæ, Tunsæ sive Tænari, & Hardæ, de quibus ante dictum capite 30. Postquam hi fluvii coiere, Marizæ nomen superat, in cujus ripa scilicet imaretum suum Bajasites exstruere cepisse dicitur.

Kili, Cilium, Celium, Chelia, Achillea, Nestoralba, Bessarabia, Kermen, Aherman, Moncastrum, Stephanus Vaivoda Carabogdaniæ.

159 Quæ heic de arce Kili capta leguntur, hujusmodi fere verbis a secretario Malatestæ sunt exposita, quæ vertendo adscribere libuit. Bajasites, ait, in otio triennium exegit, post superatum videlicet, expulsumque fratrem Zemem: ac deinde Tataris in societatem adscitis, classem 350. navium, cum magnis terrestris copiis instruxit: ut bello Carabogdaniæ Vaivodam invaderet, ejusque vires everteret. Regionem hujus ingressus, omnia flammis & ferro vastavit, civitatemque Chilium cepit, etiam arcem dedente Mamalacco Castellano, patriæ proditore. Profecti sunt deinde Turci Tatarique maximo cum exercitu ad oppidum Moncastrum. Quumque sibi eam quoque civitatem dedi postulassent, ac interveniente pacto relinquendi cum vita facultates incolis salvas, voti compotes facti fuissent: nihil eorum, quæ promiserant, præstiterunt. Bajasites etiam familias plus minusve quingentas eorum civium Constantinopolim abduci jussit. Bonfinius eodem tempore gestas ibidem res commemorans, Achilleam, ait, nunc Cheliam, & Nestoralbam, ad Istri ostia sitas, a Turcis tunc obsessas fuisse. Stephanum vero Mysiæ inferioris (Moldaviam dicere vult) principem, ab Ungaro rege Matthia petiisse opem ex fœderis societatisque lege. Sed ante missa subsidia, civitates illas in hostium potestatem venisse. Conferamus hæc inter se, Turcicisque cum annalibus. Primus, ait a Bajasite capta fuisse cum arcibus oppida, Chilium & Moncastrum: alter, Cheliam & Nestoralbam: annales denique, Kilim & Chermen. Consentiunt igitur omnes, de capto priori oppido, nisi quod est quædam in nomine diversitas: sicut idem a Laonico Celium quoque dicitur, a Cureo Cilium. Jovius, per errorem puto, Lithostomum adpellat, in ripa Danubii, vel ad ostium Danubii potius. In alterius autem civitatis vocabulo dissentire videntur, primo nominante Moncastrum, altero Nestoralbam, tertiis denique Charmen. Secretarii Moncastrum, & Chermen Turcorum, idem esse puto: diversam ab utraque Nestoralbam. Quippe Kermen seu Chermen situm est in Moldaviæ Tatariæque finibus, versus Pontum Euxinum, ubi scilicet in hunc se Danubius effundit. Et Sangiacatus est hodieque Chermen vel Aherman, Beglerbego Romaniæ sive Græciæ subjectus. Bonfinii vero Nestoralba, non Moncastrum, aut Chermen, sed urbs est hodie Bialogrod dicta, quod arcem albam significat, ad profluentis in Euxinum, non Istri, sicut Bonfinius scripsit, sed Nesteris amnis ostium sita. Quapropter non Nestoralba, sed Nesteralba scribi debuit. Et Nester priscis vocatus fuit Tyras fluvius. Historici Græci recentiores ab annis quingentis Danastrin adpellarunt, uti Neperem vicinum, Danaprin: qui mihi quidem non est Borysthenes ante, quam Berisnam a Rossiæ vel Russiæ finibus venientem recipiat, ad quam Borysthenis etiam vetus nomen propius accedit. Cureus scripsit, hoc ipso anno Christiano 1485. Stephanum Valachum, de quo disceptabant inter se reges, Ungarus Matthias, & Casimirus Polonus, utrius esset cliens, tandem in verba Casimiri regis in castris juravisse: nihiloque minus desertum a Polonis, amisisse Bessarabiam. Hæc nimirum est illa regio extrema in ora Valachiæ, Nigrum ad mare sita, quæ Kilim & Chermen, sive Moncastrum, oppida continet, sic a Bessis Thracibus adpellata. Novi aliquando in aula Maximiliani II. Augusti, Spiræ comitia celebrantis, Nicolaum, patre Bessarabiæ principe natum, uti quidem credebatur: documentis quibusdam, ac testimoniis, præsertim Venetorum plumbeis bullis, hanc ejus originem adprobantibus.

Bellum inter Sultanos, Cairensem & Osmanidam, Usun Usbeg, Tersis.

Hujus belli causæ referendæ veniunt ad superiorum temporum offensas. Diximus enim, Muchemetem Secundum, Bajasitis patrem, paulo ante mortem in Asiam transmisisse, bellum ut faceret Alcairensi Sultano, qui hostes ejus juverat, præsertim Caramanum: & alioqui se gerebat erga Turcos insolenter, uti dictum capite 153. Prosequitur ergo bellum a patre inchoatum Bajasites, novis insuper irritatus injuriis, quod Zemis partibus Sultanus Alcairensis favisset. Is a Jovio, Geufræo, cæteris, Caitheus non recte nominatur; melius a Petro Martyre Mediolanensi Caitbeus, quasi Caitbegus, Sultanis Mahumetis pater, dicitur. Vide caput 237. Ab eodem Zemis uxorem & filium tradi sibi Bajasites postulabat. Quis autem fuerit inter cæteros hoc bello socius Sultani Alcairensis Usun Usbeg, non exprimitur. Nomen Usun, longum significat: Us, callidum & astutum. Amicus meus Nicolaus Haunoltus, ait Usbeg Han vocari regem quemdam Tatarum, longius etiam dissitum quam sit Chitainus. Adanorum civitas in Cilicia satis est nota, de Græcorum etiam, Zonaræ, Cedrinique historiis. Tersis est illa divi Pauli

160

pag. 458.

patria Tarſus, quam Stephanus, urbium Nomenclatoris auctor, Græcis etiam vult adpellatam fuiſſe Terſum & Terſiam. Bellonio nunc Hama putatur, & Hamſa dici, per errorem: quum ea ſit Emiſſa Phœnicum. Tam Adana, quam Tarſum fluvius alluit, qui priſcis Cydnus erat, jam Caraſu dicitur, ab aquæ profundæ nigro admodum colore.

Non ſemel, ſed bis pugnatum inter Sultaninos & Oſmanicos. Diverſa nomina, Cheſeroglı, Cherſeogli, Herceogli, Herzecogli, Cherzecogli.

161 Cęperunt hactenus a Muratis uſque ſecundi temporibus, a Turcis memoriæ prodita, nonnihil habere pluribus in explicandis rebus geſtis plenius, quam noſtris in hiſtoriis reperiri videamus. Indicio eſt, plerorumque noſtrorum error de prælio, quod unum tradunt inter Sultaninos & Oſmanicos longe graviſſimum fuiſſe commiſſum, tanta cum Turcorum ſtrage, quantam ab alia natione orbis umquam perpeſſi fuerint. In his eſt Geufræus, qui tum nomina ducum, tum geminam pugnam confundens, exercitu Turcico in fugam converſo; Cherſeolum generum Bajaſitis captum, Alcairum ad Sultanum Caitheum fuiſſe deductum ait. Annales autem Turcici duces expeditionis primæ faciunt, Ferhatem begum, Bajaſitis generum: Caragoſamque, beglerbegum Caramaniæ: quibus e duobus alter fuerit cæſus, nimirum Ferhates Bajaſitis gener. Expeditioni vero ſecundæ præfectos fuiſſe memorant, Muchemetem Cheſeroglim, & Achmetem Ducis filium, Romaniæ beglerbegum. Neſcivit ergo Geufræus, cæſum priori prælio Ferhatem, Bajaſitis generum: neſcivit altero prælio duos fuiſſe duces, Cheſeroglim & Herzecoglim. Itaque non pugnas modo duas in unam confundit, verumetiam e tribus, Ferhate Bajaſitis genero, Cheſerogli, ac Herzecogli, qui & ipſe Bajaſitis gener fuit, unum quaſi conflat Cherſeolum ſuum. Ejus vero nomen hoc haud dubie corruptum eſt ex Cheſerogli, qui Cheſeris eſt filius, de quo Cheſere bego, Elpia familia nato, tractatum ſuperius cap. 117. Non tamen hic Cheſerogli Bajaſitis gener, aut captus ſecundo prælio fuit, ſed Herzecogli ſive Ducis filius, Achmetes baſſa: quem antea quoque Geufræus confudit cum Achmete Geduce, ſicut expoſitum ſupra, numero notarum 147. Nomen habuit Herzecogli Turcogermanum. Nam ſupra notatum cap. 95. plures populos Ducem nominare vocabulo a Germanis accepto, Hertzog. Indidem lector intelligit, Bozinam duplicem, duos habuiſſe principes: quorum unus regium, alter Ducis titulum habuerit. Ex ultimo Bozinenſi Duce natus fuit hic Ducis filius, vel Herzecogli, cujus nomen hoc varie ſcriptum legitur apud hiſtoriarum auctores. Spanduginus habet vocabulum Cherzecogli, quod idem eſt cum voce recte ſcripta Herzecogli. Sed errat idem, quum Anatoliæ beglerbegum facit, qui Turcis auctoribus Romaniæ beglerbegus fuerit. Apud Malateſtæ ſecretarium Herceogle reperitur, apud Jovium Cherſeogle. Sed hæc omnia depravata ſunt ex illo Turcogermano, quod diximus.

Finis Ducatus Bozinenſis, vel Herzegovinæ, vel Herzegæ, vel Orzegæ, vel S. Sabæ, vel Montis Nigri. Achmetis Herzecoglis baſſæ hiſtoria.

162 Recenſuimus ſupra, capite notarum 141. regni Bozinenſis interitum: nunc qui Ducatus Bozinenſis exitus fuerit, itidem commemoremus; ita promiſſo noſtro, & hujus Ducis filii, vel Herzecoglis hiſtoria poſcente. Nam annales ajunt, Achmetem baſſam Herzecoglim, prælio contra Sultaninos ſecundo, cum equo prolapſum, in Sultaninorum manus veniſſe, deductumque fuiſſe ad Usbegum, & cuſtodiæ traditum. Secretarius autem Malateſtanus, eadem narrans: Bajaſites, inquit, nuntio cladis ſuorum accepto, indignatione nimium quanta ſuccenſus, denuo præpotentem inſtruxit exercitum, eique ſupremo cum imperio præfecit Herceoglim, Stephani quondam S. Savæ Ducis filium: qui adverſa quadam fortuna ſuperatus, & univerſis cum copiis cæſus fuit, etiam tribus ei dextræ manus digitis amputatis. Videamus ergo, quæ fuerit hujus tam origo, quam familia: quæ ad Turcos deficiendi occaſio: qui denique totius gentis, e qua natus erat, interitus. Diverſa vero referuntur a duobus auctoribus, Spandugino & Jovio: quos quidem ambos, & primo Græcum illum, audiamus. Narrat is, ante hæc tempora Sultanum Muchemetem II. decreviſſe cum animo ſuo, ſub jugum mittere Ducatum Bozinenſem, cujus princeps Stephanus S. Sabæ Dux, & Herzechus (animadvertit lector Germanicam vocem Hertzog) vulgo fuerit adpellatus. Ipſam regionem Raguſæis eſſe finitimam, inter quos, & principem Stephanum, ſimultates interceſſerint, ex cauſa quadam hujuſmodi. Erat Duci legitima conjux, e qua tres liberos mares ſuſceperat: Ladislaum natu maximum, cui nupſit Anna Cantacuzena: Stephanum, ſecundogenitum: & ultimum, Vaticum. Accidit autem, ut Florentina quædam mulier, excellentis formæ, ſed nimium corporis ſui prodiga, ſeſe in hanc Ducatus Bozinenſis regionem, relicta patria, conferret. Dux Stephanus, qui ſæpius acceperiſſet ex aliorum ſermonibus, mulieres Florentinas ob formæ venuſtatem, animique indolem, & morum elegantiam, facile primas inter alias omnes Italiæ fœminas ferre: quum primum de hujus adventu intelleriſſet, ejus videndæ cupidus, miſit qui ad ſe mulierem arceſſerent. Conſpectam mox adamare cœpit, adeo quidem, nihili ſuam uti legitimam conjugem faceret, cujus eum ceperat ſatietas. Uxor vero principis, eam quum ferre diutius non poſſet injuriam, Raguſam cum filio natu maximo fuga ſecreta ſe contulit. Maritus miſſis ad eam certis internuntiis, uti domum rediret, orabat: neve diſceſſu & abſentia ſua cauſam præberet, unde ſua divulgaretur infamia. Viciſſim illa reſpondebat, ſe redituram, ſi Florentinam ab ſe dimiſiſſet. Dux Stephanus id uti faceret, imperare non poterat animo ſuo. Nihilo minus ſuis ad Raguſæos hominibus ablegatis, uxorem cum filio repetebat. Illis voluntati principis non obtemperantibus, bellum infertur. Raguſæi viciſſim ſe defenſuri, copiis ſuis Stephani filium Ladislaum cum imperio præficiunt, eumque rebus omnibus adjuvant. Filius prælio cum patre congreſſus, victoria potitus eſt, ac patrem fuga ſibi conſulere coegit: magno paternorum militum numero interfecto. Tum vero fugitivus Dux Stephanus ad Sultanum Muchemetem mittit, qui ejus opem & auxiliares copias adverſus filium ſuppliciter implorarent. Simul obſidem Muchemeti filium ſecundogenitum offert. Is erat Stephanus, qui deinceps muſulmaniſſavit. Muchemetes non poſtulatis dumtaxat adnuit, verum etiam propriis auſpiciis id bellum ſe geſturum promiſit. Adventante vero cum exercitu Muchemete, moritur pater: Ladislaus, filius primigena, Venetias cum uxore ac liberis ſe confert: indeque profugiens in Ungariam, rebus ibidem excedit humanis. Muchemetes occupata regione, quoddam tertio filio Ducis Stephani Vatico reliquit oppidum, cui nomen Valacca, cum caſtello Dalmatiæ Novo, & aliis locis, unde victitaret: viciſſimque Vaticus pro domino ſive patrono, Muchemetem adgnoſcebat. Mortuo vero Muchemete, Bajaſites hujus Vatici, Stephani S. Sabæ Ducis filii, regionem in poteſtatem redegit: qui non multo poſt Arbæ mortuus fuit. Id oppidulum eſt inſulæ cognominis, in Hadriatico ſinu propter Dalmatinum litus ſecundæ poſt Veghiam, quam Ortelius non recte Vechiam ſcripſit, & pejus interpretatus eſt Vetulam, quum Vegla ſeu Vigla dicenda ſit, & a Bonfinio Coryciа veteribus vocata putetur. Hæc de fine Ducatus Bozinenſis, & ipſorum Ducum familiæ,

Edit. Pariſ. pag. 459.

Spanduginus memoriæ prodidit. Jovius autem refert ex Jani Laſcaris ſermonibus hominis apud Græcos illuſtri familia nati, cui notiſſimus Achmetes baſſa fuerit, Cherſeoglim matura jam, & virili ætate, religionem Chriſtianam deſeruiſſe: ſic tamen, ut in pectoris ſinu veræ fidei non obliviſceretur. Fuiſſe vero filium Cherſecchii, Nigri Montis in Slavonia reguli: cui quum data eſſet in matrimonium, jamque domum ad celebrandas nuptias deduceretur, puella nata de ſtirpe Deſpotica Serviana; ſceleratum patrem, motum admirabili nurus elegantia, conjectis in eam oculis, amore correptum fuiſſe: quumque luxuria pudorem omnem vinceret, ſibi eam accepiſſe uxorem, contra voluntatem cognatorum, qui reprehenderent facinus, filio contumelioſum, infame patri. Commotum dedecore tantæ juvenem injuriæ, præcipitique nimis impulſum deſperatione, Conſtantinopolim ſe contuliſſe: quumque Sultano Bajaſiti fœdum patris facinus dolenter expoſuiſſet, ejus ſe fidei totum, & clientelæ tradidiſſe. Bajaſitem, auditis Stephani querelis, bono ut eſſet animo, juſſiſſe. Virtutem ipſius majora fortunis paternis promereri. Habiturum loco ereptæ ſponſæ, quæ cognata ſit exſulis reguli, filiam maximi Sultani, rara formæ venuſtate præditam. Secundum hæc eum, deſerta religione Chriſtiana, Stephanique nomine poſito, vocatum fuiſſe Achmetem & Cherſeoglim, nuptiaſque filiæ Bajaſitis impetraſſe: cui fidus perpetuo manſerit, adeo quidem ut inſidianti deinceps imperio paterno Selimi ſummopere ſit adverſatus. Hæc Joviana de Cherſeogle narratio num præferenda Spandugineæ veniat, equidem aliis dijudicandum relinquo. Solum hoc, quod de morte Stephani patris Spanduginus tradit, ſub adventum Muchemetis (ut ait) exſtincti, ſcrupulum quemdam nobis injicit. Referunt annales Turcici, Muchemetem Herzegovinam, ſive Bozinenſem Ducatum, occupaſſe anno Chriſtiano 1464. a quo tempore vixit ipſe quatuordecim adhuc annis, & fortaſſe ſuperſtes etiam Dux Stephanus manſit. Non enim legitur in Annalibus, hunc id temporis a Muchemete cum filiis e medio ſublatum, vel omnino ditione ſua ſpoliatum, quemadmodum de Bozinenſi rege dicto loco proditum videmus expreſſe: ſed tantum a Muchemete ſub jugum fuiſſe miſſam Herzegovinam, quæ Bozina ſuperior eſt, & S. Savæ (ſicuti Malateſtanus actuarius ille Græca pronuntiatione ſcripſit) vel Sabæ ducatus. Hoc modo ſi diutius ſuperſtes Dux Stephanus pater, & Turcis ſubditus, eiſque tributum pendens, non modo Florentinæ mulieris adulterio ſe polluit, verumetiam deinceps ſub Bajaſitis imperio ſponſam Stephano filio ſecundogenito per ſcelus eripuit: non mirum eſt, adaucto plenam ad menſuram flagitiorum cumulo, finem Bozinenſi ducatui numen iratum impoſuiſſe. Solent enim vel in primis ejuſmodi principum vagæ libidines excidia regnis eorum arceſſere.

Edit. Pariſ. pag. 460.

Dulgadir & Aladeule, Daud baſſa, Turgut regio.

163 Provincia, ſive regio Tulgadir, aut Dulcadir, a noſtris partim Anadoule, & Alalulie, non recte dicitur, partim Aladoule. Turcici vero annales Dulgaduris nomen regioni tribuunt, cujus princeps ab eis dicitur Aladeule, vocabulo tetrafyllabo. Limites ditionis, Cappadociæ montibus incluſæ, quos Munzari voce Cedrinus in Paralipomenis noſtris complectitur, tunc temporis erant hi: verſus Syriam Sultano Cairenſi parentem, Berrhœa, nunc Chalep vel Haleph Turcis, noſtris Halepo: verſus imperium Perſici vel Sophini regis, Armenia minor: verſus imperium Oſmanidæ principis, Amaſia: verſus Caramaniam, Adana & Tarſus. Aladeules ipſe Turcomanus erat princeps, non Chriſtianus: ut etiam Malateſtanus actuarius teſtatum reliquit. Daudis A nomen Turcis idem eſt, quod Hebræis David. Nicolaides depravate ſcribit Daat. Magnus & celebris apud ſuos fuit, qui Conſtantinopoli meſſitam, hodieque ſartam tectam, ſtruxit: & filio ſuo Sultani Bajaſitis filiæ nuptias promeruit. De Varſaco Caramaniæ dictum capite notarum 77. Erat illa tunc quidem, poſt obitum Caſanis begi, quem ſupra capite 159. diximus e Caramanidarum familia fuiſſe poſtremum, in formam redacta provinciæ vel beglerbegatus, ut Turci vocant, qui primum Caramaniæ beglerbegum Caragoſam hoc ipſo bello nominant: ſed habebat quoſdam adhuc minorum gentium proceres, quibus haud dubie necdum Oſmanidarum placebat imperium, licet ejuſdem nationis eſſent, ejuſdemque ſectæ. Turgutenſem regionem a Turcis nominari Phrygiam majorem, qua verſus Ciliciam pertinet, ex Laonico paret: qui primi Bajaſitis vitam deſcribens, Turgetum Phrygiæ Ducem nominat, & poſtea Turgaturii de gente principem. Rurſus autem in Murate Secundo: Caramanus, inquit, B vicinus eſt Turgutæ. Turgutes autem Phrygiæ imperat, & Cappadociam Armeniamque regio ejus adtingit. Quibus in verbis, niſi Turgut a Dulgadir, ab ipſis etiam Turcis diſtingueretur, propemodum quis ejuraret, nullum eſſe diſcrimen inter Turgaturii nomen, & Dulgadir. Sed ſuſpendenda ſcilicet ſententia, donec correctior ſe nobis Laonici codex offerat. Nota quidem eſt permutatio litterarum R & L frequens, uti quum phulkizin Græci pro phurkizin dicunt, id eſt in furcam agere.

Jachoſchicius, Jachſogli.

Quem nos, interpretem Cæſaris Ferdinandi 164
Spiglium ſequuti, Jachoſchitzium diximus, eum in ipſo annalium archetypo Jachſoglim nominari, minime diſſimulandum duximus. Nuſquam ſane nomen hoc, nec ipſum licet memorabile facinus, apud Ungarorum hiſtoricum Bonfinium reperitur, C nec legationis hujus a Matthia rege, qui tunc Ungaris ſuis imperabat, ad Sultanum Bajaſitem miſſæ fit mentio. Significat autem Jachſogli, filium Jachſi, vel Jachſidem. Et Jachs Turcica lingua ſignificat hominem rebus omnibus elegantem & aulicum, quod a Turcis ei fortaſſe cognomen tunc, obita cum laude legatione, fuit inditum. Fieri tamen etiam poteſt, ut potius hoc Jachſchitz originis ſit Ungaricæ.

Areb, Arabia, pro Imperio Sultani Cairenſis, Iſingi, Singani, Zingani, Sulcanus Æthiopum Pachymerio.

Quum annales exercitum a Bajaſite miſſum a- 165
junt verſus Arabiam, intelligendi ſunt fines aut limites imperii Sultanici, quod Syriam Caramaniæ conterminam, quæ tunc in Oſmanidarum poteſtatem venerat, & Ægyptum Arabiamque complectatur. Sic in iis, quæ ſequuntur, initio regni Selimis, Sultanus Achmetes, ejus frater, ad D fines Arabicos profugiſſe narratur, hoc eſt, ad limites imperii Sultanini, Ægyptiaci Syriacique. Rurſus in eodem Selime traduntur Arabes, qui & Æthiopes ſint, itinera fugienti Sultano Tommambai præcluſiſſe. Quo Arabum Æthiopumque ſive Maurorum, hoc eſt nigrorum Sultano Cairenſi parentium nomine, lector alios non accipiat, quam ipſos Ægyptios, qui & Arabes, & nunc etiam Æthiopes a colore vocantur, & Iſſingi Turcis, noſtris Singani vel Zingani, vocabulo tam Arabibus, quam Ægyptiis communi. Non enim hi Zigeuni dicendi, nec Cianiganii Tatari, quod Reineccius putavit. Idem Pachymerium temere arguit erroris, quod in tertio Bendecarem Cairenſem vocarit Æthiopum Soldanum. Addit enim, hoc ab eo factum perperam. Immo recte loquutus eſt Pachymerius, quum Ægyptios vocat Æthiopas, qui revera facie colorata ſunt. Cepit enim nomen Æ-

thiopum veteris linguæ Græcę lata ſignificatione, ſicut hodie Græci Mauros, unde Mori noſtri, nigros in genere dicunt, ſive ſint Arabes, vel Ægyptii, vel Aphri, vel Æthiopes illi proprie ſic adpellati. Denique doctiſſimus Euſtathius, & antiquior hoc Stephanus, urbium Nomenclatoris auctor, Ægyptum perhibent Æthiopiam vocatam, propter habitantes in ea nigros homines.

Edit. Pariſ. pag. 461.

Generi Bajaſitis tres ſimul facti.

166 Diximus capite notarum 161 de duobus generis Sultani Bajaſitis, de Ferhate a Mamelucis occiſo, & Herzecogli ab iiſdem capto. Nunc tres alii commemorantur, eiſdem filiarum nuptias conſequuti. Primus horum filius Uſumchaſanis adpellatur, & paulo poſt, Jacupes begus: qui expeditione anni proximi contra eoſdem Mamelucos periit. Alter, Uſgurlis ex filio nepos. Fortaſſis autem Uſgurles hic idem eſt cum Uſgure bego, cujus ſupra mentio fit, ante prælium Coſovanum ſecundum, ſub annum Chriſtianum 1458. Tertius, Daudis fuit baſſæ filius, de quo Daude paulo ante dictum, capite 163. Cæterum obiter hoc quoque notandum; neceſſario fuiſſe duos Uſumchaſani filios Jacupes: quorum alter Bajaſitis gener, a Mamelucis cæſus fuiſſe narratur: alter in regno patri ſucceſſit, ut adparebit ex iis, quæ capite 188 ſequentur.

Larende Caramaniæ, ſive Laranda.

167 Quæ capta fuit a Mamelucis Larende, Chalcocondyli Laranda ſcribitur, quum ait: Muratem ſecundum bello petiiſſe Caramanum Aliderium, Cariæ Ducem, cujus duæ ſunt urbes, Laranda & Toconejum, pro quo Iconium reponendum docuimus. Leo Sapiens Auguſtus in Novella de Thronis, Larandorum (ſic enim vocat numero multitudinis) epiſcopatum non in Caria collocat, ſed in Lycaonia, ſub metropolitano Iconienſi, quod equidem magis probo. Nunc quoque Laranda nominatur, & in Natoliæ tabula non procul a Cogna conſpicitur, in Caramaniæ ſive Ciliciæ mediterraneis. De Gumulzina cap. 43, de Ypſala 31, dictum.

Pax inter Sultaninos & Oſmanidas, Matthiæ regis Ungari mors.

168 Quod Sultanus Alcairenſis in tranſactione Bajaſiti Tarſum & Adana reſtituiſſe dicitur, verius eſſe puto, quam quod Malateſtæ ſecretarius ait, Bajaſitem Soldano Adana Tarſumque reddidiſſe. Nam hæc oppida Ciliciæ ſunt, ſive Caramaniæ, quam Caramanidarum exſtincta familia Bajaſites, ut antea dictum, ſibi vindicaverat. Poſtremos etiam Sultaninos Adana cepiſſe, paulo ante legimus. Itaque reddita potius ab his civitas Bajaſiti fuit, qui eam cum Tarſo, ceu Caramaniæ membra, repetebat. Nomine deinde mortui regis Ungariæ, Matthias intelligitur, Joannis Huniadis filius: ſucceſſoris autem, Uladislaus Polonus, Caſimiri Jagellonidæ Polonorum regis filius, pater ejus Ludovici regis, qui ad Mohatzium cæſus a Sultano Soleimane, juvenis admodum periit.

Bajaſites Ungariam non audet ingredi, Uſcopia, Manaſtir, Moneſtir.

169 Hæc de vano Bajaſitis conatu invadendæ Ungariæ narrat etiam Bonfinius, & accidiſſe refert a morte Matthiæ regis, Turcorum terroris, ſub initium regni Uladislai, anno Chriſtiano 1492. De Scopiorum urbe nonnihil attigimus ſupra, notarum capite 104. Videt autem lector ex hoc ipſo annalium loco, recte me monuiſſe, diverſas eſſe voces oppidorum, Sophiam & Scopia. Nam prior heic Sophia nominatur, altera more Turcorum Uſcopia. Solent enim vocabulis a gemina conſonante incipientibus præponere vel I vel V Gallicum, ut alibi quoque notavimus. Laonicus Scopia collocat in Macedonia, facitque regiam priſci regni Bulgarici, quod in ipſam pertinebat late Macedoniam & Epirum: ideoque Cedrinus etiam Scupia (reponendum Scopia) metropolim Bulgariæ nominat. Diſertus interpres aliquot hiſtoricorum Græciæ recentium, Hieronymus Wolfius, alicubi pro everſione Scopiorum dixit everſas ſpeculas. Recentioribus Geographis Scopi ſcribitur, Manaſtiri nomine non heic intelligitur locus ille, de quo ſupra dictum capite 44, ſitus in confiniis Thraciæ, Theſſaliæque: ſed Monaſterium penitioris Macedoniæ, verſus Epirum vel Albaniam, quod Moneſtir a Caſtaldo adpellatur. Hujus in Albaniam expeditionis Bajaſiticæ meminit & Bonfinius, qui dicit eum profectum contra montanos Albanenſes, quos Spanduginus Cimariotas dixit, ab oppido monteque Chimara, de quo deinceps latius in vita Sultani Soleimanis.

Bajaſites a monacho Turcico pene fuit occiſus.

170 Quod heic de periculo Bajaſitis, propemodum a derviſio quodam ſive monacho Turcico interfecti, narratur: fere totidem verbis a Spandugino quoque memoriæ proditum legitur, quæ interpretari lubet, ut expoſitionis conſenſus adpareat. Torlaces, ait, quidam in Bajaſitem irruit, ſimulans eleemoſynam ab eo ſe petere. Solent autem hanc Dei nomine petentes, Allahitſchi dicere. Quum acinacem ſtrinxiſſet, quem ſub filtro geſtabat, exterruit equum, cui Bajaſites inſidebat. Ideoque cedente retro Bajaſitis equo, nonnihil evitatus fuit ictus hominis: ac nihilo tamen minus Bajaſites vulnus accepit. Tum vero baſſa quidam, cui nomen erat Schender, maſſam ferream, quam buſdoganum vocant, eo cum impetu capiti hominis impegit: ut cranio perfracto, cerebrum emanaret. Indignatus hujus facinoris cauſa Bajaſites, edicto propoſito, Torlaces univerſos proſcripſit, & extra Conſtantinopolim & Imperii ſui fines ejecit. Animadvertit lector eadem narrari, niſi quod annales ajunt, derviſium hunc, & Calenderem fuiſſe: Spanduginus, Torlacem: de quibus jam vocabulis hominum, ſuperſtitioſos quoſdam ordines vel inſtituta ſectantium apud Turcos, quam fieri breviſſime poterit, explicandum.

pag. 462.

Ordines monachorum ſeu religioſorum quorumdam apud Turcos: Dervislar, Calenderlar, Huggiemallar, Torlaclar: Muchemetes baſſa Veziraxemes a Dervislaro publice confoditur: Quid Turcis Divanum.

171 Nomen Derviſiorum, quos ipſi numero multitudinis Dervislar adpellant, ex hac ipſa narratione noſtrorum annalium perſpicitur eſſe quaſi generale: quo ſcilicet ordines & ſectæ religioſorum cæteræ comprehendantur, ſicut apud nos in genere monachi dicuntur, qui tamen inter ſe diverſis diſtincti ſunt ordinibus. Vocant autem annales hunc initio Derviſium, ſtatimque ſubjiciunt, eum fuiſſe ſectatorem inſtituti vel ordinis Calenderum, & auribus, collo, brachiis adpenſos geſtaſſe ferreos anulos. Id in more Calenderum ordini eſſe, mox adparebit. Qui vero cæteroquin apud Turcos Dervislar adpellantur, nullos in capite pilos, nullas comas habent, ubique tonſi. Conſpiciuntur in eorum frontibus & temporibus cauteria, vel ignito ferro, vel accenſa ſpongia, vel linea faſcia quadam, inuſta. Aures perforatæ ſunt, quibus jaſpidum geſtant enotidas, & anulos ſane non parvos. Amictus, ovillæ vel caprinæ pelles, his ita corpus cingunt, ut pellis una partem anticam, altera poſticam tegat, cætera nudi ſunt, tam æſtivo, quam hiberno tempore. Paſſim in ſuburbanis & in pagis habitant. Vernis &

æstivis mensibus pervagantur quasvis regiones, ac prætextu religiosæ vitæ perpetrant infinita flagitia. Fures sunt, adulteri, prædones, latrunculi: nec horum scelerum ulla tangit eos conscientia. Quas quidem ob causas cavendum ab eis præsertim in itineribus. Quippe nemini parcunt, cujuscujusmodi tandem sit nationis aut religionis, si superiores se fore confidant. Præterea sunt infames ceu fœdi pædicones, eoque flagitio se mutuo polluunt, ne quidem a jumentis abstinentes. Nequitias ut suas tegant, ac sanctiores videantur, maslaco & oppio vescuntur. Hinc enim quasi phrenetici redduntur, isque dum durat furor, ipsimet vel forfice, vel cultello se vulnerant, in collo, pectore, brachiis, lateribus: donec vulneribus & cruore deformati conspiciantur. His deinde vulneribus tam diu spongiam accensam imponunt, donec in cineres redacta tandem extinguatur. Eum dolorem patienter se tolerare simulant. Hinc illis & honos a dementato vulgo, & veneratio non levis exhibetur, quod Deo cari existimentur: hinc & largiores eleemosynas impetrant, e quibus vi-B ctitare solent. Habent in Anatolia quemdam ordinis sui priorem sive præsidem, quem non Assam baba, sicuti Nicolaides scripsit, sed Azem baba nominant: voce non proprie patrem patrum significante, sed patrem supremum, vel Protopapam, ut Græcos appellasse, de Cedrino paret: unde Moschovii suos etiam Protopoppos fecerunt. Et imitatos esse Turcos Græcorum ordines ecclesiasticos, ordinumque gradus, satis adparet ex iis, quæ capite 34 exposuimus.

Calenderes continentiæ præcipuam sibi laudem vindicant, insignem præ se ferentes sanctimoniam. Sacella quædam inhabitant admodum exigua. Tunicas gestant strictas & curtas, absque manicis, instar saccorum; tum e lana, tum pilis equorum contextas. Crines penitus abradunt. Pilei sunt ex albo filtro, similes iis, quos Græcorum sacerdotes & episcopi nigros & latos admodum gestant: nisi quod oris adfixi dependent undique longiusculi crines equini. Ferreos satis crassos anulos auribus, collo, brachiis gestant. Etiam cuti penis perforatæ ferreus vel æreus anulus inseritur, ne coire, vel si maximopere cupiant, possint. Atque hoc ultimum in uno tantum Calendere vidisse nos recordor, qui Sophiæ propter imaretum, in quo nos ad biduum hærebamus, unam ex pluribus cellulam incolebat.

Huggiemales plerique juvenes, robusti, divites, Aphricam, Ægyptum, Arabiam, Persiam, Turciam omnem, alieno sumtu, sub prætextu religionis pervagantur: regionum & urbium situs & intervalla notant, cum iis, quæ ipsis in itineribus occurrunt. Amictus, stricta quædam, usque ad genua pertinens, tunicula. Zona lata cinguntur, cujus oras auro & serico exornant. Eidem cimbala quædam adpendunt, cujusmodi & subter genua gestant alligata. Supra tuniculam vel leonis vel pardalidis pellem injiciunt, ungulis ab antica parte colligatam. cætera nudi sunt, nisi quod etiam calceos funiculis constrictos gestant. Inaures argenteæ sunt, vel æreæ, vel alio quovis ex me-D tallo. Capillos in humeros usque promittunt, & oleis quibusdam, ut terebinthino, ut juniperino, perungunt: quo magis scilicet crescant. Manu librum tenent. Amatorias quasdam odas, quibus mirifice Turci, Arabica, Persica, sua lingua compositis delectantur, cantillant. Si venustus aliquis puer occurrat, medium mox amplectuntur, cantando saltandoque cymbala pulsant. Hinc concursus hominum, a quibus deinde munusculum aliquod petunt. Hi quoque prætextu religionis non fœmineos dumtaxat, sed magis etiam masculos amores consectantur: quibus sane spurca gens nimium quantum est dedita.

Edit. Paris. pag. 463.

Torlaces ovillis capriniſque pellibus, perinde ac dervisii se vestiunt. His Ursinam, pilis extrinsecus versis, unguibus ad pectus colligatam injiciunt; eaque pallii loco semet involvunt. Acuminato pileo prælto, plures habente plicas, ex albo filtro, utuntur. cætera nudi prorsus incedunt. Adhibent & ipsi temporibus cauteria. Litterarum plane rudes sunt. Plerumque conspiciuntur ad tabernas, fora publica, balinea: quibus scilicet locis multi conveniunt, a quibus aliquid petere possint. Veniebant ad nos Constantinopolim ex Ægypto, Sebastianus ab Haunsperg, & Joannes a Salagasto, viri nobiles. Horum alter Salagastius nobis narrabat Alexandriæ, quum istic ipse degeret, hujusmodi quemdam sanctum virum opinione Mahumetanorum, quum præ foribus balinei muliebris stans exeuntem e balineo fœminam quamdam attentius intuitus esset: in eam furore quasi quodam correptum involasse, ac protinus humi prostratam, nec admodum fortasse repugnantem, in oculis omnium compressisse. Maritum eo facto se beatum duxisse, quod vir sanctus, impulsu divino, præ aliis cum uxore sua coivisset. Vide cæcitatem gentis, ac præsertim Ægyptiorum. Nam alibi vix aliquid ejusmodi factum, no-B bis illic degentibus, comperi. Sunt æque rapaces in itineribus & viis publicis, ac Dervisios esse diximus. Plebeculæ præsertim rusticæ, se chiromantices gnaros esse persuadent. Hinc ingens ad impostores hominum concursus, qui pro vatibus eos habent, præsertim mulierculæ. Hinc ad eos omnis generis cibi, cum aliis rebus necessariis adferuntur. Interdum senem ex suis aliquem circumducunt, quem pene divinis honoribus adorabundi adficiunt. Cum hoc vel oppidum, vel pagum ingressi, præcipuum in aliquod hospitium, vel caravansarajum, vel imaretum divertunt: illumque non tam annis, quam malitia vetulum, magna, sed simulata humilitate circumstantes observant. Is nescio quos enthusiasmos præ se fert, ac subinde quædam, veluti divinitus sibi revelata, serio maxime vultu profert: nunc instar mortui jacet, nunc oculos vicissim aperit, & ad se redire simulat. Inde conversus ad ficticios & subornatos discipulos: Corripite me, inquit, filii carissimi, C & extra locum hunc deportate. Nam revelatum mihi divinitus est, quæ pœnæ his hominibus imminеant. Quibus auditis, obsecrant impostorem nebulones, Deum velut averruncando deprecetur, ne pœnas illas exigat. Ille se simulat adsentiri, preces ad Deum concipit, ut iram suam expiari, seque placari propitius patiatur, orat. Hac iræ divinæ comminatione misella plebecula mirum in modum expavefacta, trepidat. Postea vero consolationis aliquid ex hujus intercessione vicissim hauriens, turmatim ad impostorem nequissimum adcurrit. Omnes eam rem prodigii loco ducunt, seque divinitus moneri putant. Simul animis devotis, & accepti beneficii causa gratis, tot eleemosynas ad planos hosce deferunt: ut eis onusti suas ad speluncas revertantur, hominesque superstitiosos ac stolide simplices irrideant, qui tam fœde sibi patiantur imponi. Vescuntur & hi maslaco, vel oppio; & humi cubantes, libidinibus abominandis mutuo se polluunt. Hæc de nefandis horum apud Turcos specie tenus religiosorum D institutis breviter exponenda duximus, licet ab aliis quoque prodita, tum ad illustrandam annalium historiam, tum uti secum lector ipse perpendat quanto nunc illos necesse sit esse factos deteriores, quum ante centum plus minus annos unus ex eis necem Sultano suo, totius in oculis exercitus, intentare fuerit ausus. Nostro quidem tempore, nimirum anno Christiano 1579, consimile quoddam huic facinus accidit, saneque memorabile. Nam dervisio cuidam concepta cædes animo, pari ausu tentata, successu feliciore perpetrata fuit. Multa sunt a nobis in annalium supplemento commemorata de Mechemete bassa vezirazeme, Selimis II genero, summæ secundum Sultanum apud Turcos auctoritatis viro. Is quum pro more domi suæ jus dicturus, adeundi se copiam faceret universis, in synhedrio, vel concessu, vel consilio, vel audientia publica: (divanum Turci

dicunt, quam vocem Beluacenſis libro 31, cap. 145, Dovanam corrupte ſcripſit, horridiuſcule typhanum Porſius) ingredientem ad ſe magno niſu, per mediam hominum turbam, notum ſibi derviſium quemdam conſpicatus, manum exporrigit, eleemoſynam ſcilicet homini daturus. Itaque ab aliis ei ceditur, ut adire baſſam poſſet: ad quem ubi propius acceſſiſſet, ſicam e ſinu profert, & ea vi Mechemetis in pectus adigit, ut illico lethale vulnus acciperet, quo exſpiravit: ipſo mox etiam derviſio ab aſtantibus in fruſta conciſo. Vide quam a deceſſoribus ſuis homines ſcelerati necdum degenerarint.

Edit. Pariſ. pag. 464.

Scaramangium, Giamurlikion, Gepenec, Seife, Kiliſch, acinax, copis, Zauſii, Puſdigan.

172 Quod Spanduginus filtrum dixit, annalibus eſt gepenecum. Sic & Ungari veſtem militarem adpellant, quæ tunicis, pænulis, aliiſque veſtibus ſuperinjici, pluvio præſertim cælo, ſolet. Vulgus hanc geſtat e filtro factam, ideoque materiæ nomen ei Spanduginus dedit, quam equidem quo Latino vocabulo debeam exprimere, non video. Slavina dici poteſt, minus gauſape, cum Reineccio: propter diverſitatem tum materiæ, tum formæ. Reperitur apud Cedrinum, & Symeonem Magiſtrum Officiorum, & Achmetem onirocriten, Scaramangii vox: de cujus ſignificato conſultus a me Theodoſius Zygomalas Nauplienſis e Peloponneſo, patriarchalis Protonotarius, ajebat in uſu Græcis eſſe nunc Agarenicam vocem Giamurlikion, qua veſtis ea ſignificetur, quam viri militares geſtent ſupra veſtes alias interiores, ad arcendas pluvias, nives, gelu, cætera denique aeris incommoda. Perſas autem inventores, ei nomen dediſſe ſcaramangii, quod ab eis ad Græcos deinde cum ipſo veſtis uſu manaverit. Hoc igitur eſt id, de quo nunc loquimur, gepenecum. De Scaramangio locum etiam capitis 199 conſule, Arabibus Seife. Kilitſch Turcis dicitur *is* gladius, quem nos acinacem reddidimus. Leviter eſt incurvus, & quia non pungit, ſed cæſim ferit, apud Xenophontem, Græcoſque cæteros, Perſica tractantes, nomen Copidis invenit. Et conſtat ex eodem Xenophonte noſtro, genus hoc gladiorum a Perſis alias itidem nationes, præſertim Aſiaticas, accepiſſe. Zauſii, ſicut antea quoque diximus obiter in ſupplemento annalium, comparandi veniunt cum noſtris nobilibus aulicis, iiſque præſertim, quorum opera principes utuntur in expediundis variis negotiis, quas commiſſiones vocare conſuevimus. Habent hi præfectum, quem Zauſiorum baſſam adpellant. Ab eo nos excipiebamur, obviam nobis ad primum lapidem extra Conſtantinopolim, inſigni cum comitatu Zauſiorum progreſſo, & longiſſimo tractu per urbem ad caravanſarajum, legatis Cæſareis adſignatum, deducebamur. Inter dignitates Palatii Græcorum Imperatorum recentiores, invenitur etiam Megas ſive magnus Tzauſius, quod officium vel mutuati ſunt ab Agarenis Græci, vel a Græcis Agareni acceperunt, & idem eſt haud dubie cum Zauſiorum baſſa. Numerus Zauſiorum fere nunc apud Oſmanidas ad ſeptingentos excrevit. Puſdigani denique nomen Agarenicum retinui, ſicut & ſuperius in narratione de capta Conſtantinopoli, quo clava maſſave ferrea, Turcis uſitata ſignificatur. Græci recentiores hanc vocem uſuceperunt, ac ſuam reddidere: quum olim Κορυνίδιον dicere ſoliti fuerint.

Clades Ungarorum, ab Jacupe Aga cæſorum, Frangepani, Agalarii, Turci Græcos in multis imitati: Sceptra ſive baculi Græcorum, Druncarii, Drunci, Banda, Bandophori.

173 Jacupis Agæ nomen in hiſtoria Bonfinii deſideratur. Jovio Cadum baſſa dicitur. Idem nomen habet Wolfgangus Dreslerus. Verum hoc ei non erat proprium, ſed ab accidente inditum. quippe Chadum vel Hadum ſignificat eviratum, cui teſtes ſcilicet exſecti. Huic Ungarorum cladi cauſam præbuit Joannes Frangepanus, ex illuſtri & Romæ quondam clara Frangepanorum familia natus, quibus in Croatiam Dalmatiamque commigrantibus datum hoc erat ab incolis nomen, ut Franc Pani dicerentur, hoc eſt, domini Franci. Defecerat autem Frangepanus poſt Matthiæ regis obitum, a rege Uladislao, & Duce Joanne Corvino, Matthiæ regis filio notho, qui ad Jaitzam Banus earum regionum erat. Quumque in arce Brevia ceu rebellis obſideretur, proximi baſſæ auxilium imploraverat. Ingreſſus eſt Ungariæ fines Jacupes Aga cum octo vel novem millibus equitum, uti Bonfinius ſcripſit. Agarum vel Agalariorum nomen apud Turcos a baculo deductum eſt, qui ſcilicet magiſtratus eſt ſymbolum: ſicut etiam ante Turcos Græcorum Imperatorum officiales ſua quædam geſtabant ſceptra, quæ nihil erant aliud, quam baculi. Et quidem in more Græcis erat, ut quoties novus fieret Imperator, omnes officiales ſceptra ſeu baculos ſuos deponerent, nec niſi jubente novo Imperatore reſumerent in manus: quo ritu ſignificabatur, eos in officiis ſuis ab ipſo confirmari. Meminit ejus moris antiqui, Symeonis Magiſtri officiorum hiſtoria manuſcripta, cujus verba reperies capite 199, meminerunt & alii quidam: iſque nunc etiam retinetur a Turcis, quos imitatores eſſe Græcorum, præſertim in rebus ad Imperii formam rituſque publicos ſpectantibus, jam ſæpenumero diximus. Quamquam alii putant, ab ipſis pleraque profecta Saracenis: qui poſt defectionem a Romanis, eorum nihilo minus tam civilem, quam militarem Imperii gubernationem fuerint æmulati. Sic igitur & Agalarii dicti ſunt ab aga, quod baculum ſignificat. Adeoque propius ut oſtendam ſimilitudinem Officiorum Palatii atque Imperii Græci, cum Officiis Portæ Oſmanicæ: dico, Turcis Agalarios eſſe ſua lingua, qui Græcis erant vel Drungarii, vel Druncarii potius. Eos Leo Sapiens Auguſtus in libro ſuo de adparatibus bellicis *pag. 465.* olim dictos fuiſſe tradit Chiliarchos, quod militibus mille præeſſent; & Druncum, Chiliarcham, Latini Chiliarchos vocant Tribunos, qui nunc Colonelli ſunt. Druncum (ſic enim pronuntiabat Zygomalas, & Druncarium: non Drungum, vel Drungarium, quod vulgo fieri ſolet) ſic adpellatum arbitror a trunco, ſive baculo, ſive ſceptro; quemadmodum hodieque regimentum vocamus tam ipſius Tribuni baculum, (vitem dixere puto Romani) quem ceu magiſtratus inſigne geſtat, quam illum ſignorum militumque numerum, qui ad conſtituendum regimentum requiritur. Ideoque Druncus eſt regimentum militum, cujus caput eſt Druncarius, olim Tribunus, nunc Colonellus aut regimenti præfectus. Conveniunt & alia militiæ noſtræ cum illis, quæ Leo tradit Imperator. Vandon adpellat ſignum equitum vel peditum, ut noſtri Vanen & Vandlin, aut Vændlin: Vandophoron, qui vexillum Vandi geſtat, & noſtris eſt Vandrich. Addit, Vandum conſtare militibus 300, aut ſaltem non paucioribus, quam 200: nec pluribus, quam 400. Sic & Druncum ſive regimentum habere vult non pauciores mille, non plures tribus millibus. Cæterorum apud Leonem collatio cum noſtris, alterius loci fuerit, ac fortaſſis in hoc genere nonnihil aliquando moliemur: quum aliquam non antiquæ dumtaxat militiæ notitiam, verum etiam præſentis uſum adſequuti videamur. Itidem de Viglæ Stolique magnis Druncariis alibi. Plurimum certe faciunt hæc ad illuſtrandas Græcorum recentiores hiſtorias. Ad Druncariorum ergo ſimilitudinem Turcis ſunt Agalari, velut Tribuni, puta Genizar Aga, Capizilar Aga, Spahoglan Aga, Silichtar Aga, de quibus omnibus convenienti loco tractabitur.

Bani regnorum apud Ungaros, Chrobatæ, Chorvatæ, Direnſil Ban.

174 Promiſimus ſupra capite ſeptuageſimo primo, nos de Banis & Banatibus in regni Ungariæ adjunctis aliquid dicturos plenius. Id igitur ut hoc præſtem loco, quo Bani Ungarici mentio fit: dico, Banum apud Ungaros vocari, non gubernatorem, vel Locumtenentem (τοποτηρητὴν Græcis, & ἔξαρχον, unde nomen Exarchorum Italiæ Ravennatium) ſive Vicarium regis in ipſa Ungaria: ſed alicujus ad Ungariæ jura ſpectantis regni præſidem. Pertinent vero partim antiquitus, partim etiam nunc, hæc ad Ungariam regna: Dalmatia, Croatia, Slavonia, (id eſt, Illyricum) Ramia vel Rama, (quo nomine in Ungarorum regum titulis intelligitur Bozina) Servia, Gallicia ſive Valachia, Lodomeria, Comania, Bulgaria. Præter hos Banos, mentio fit in hiſtoriis Banatuum, Machovienſis, & Zeverinenſis, (Sverinum jam vulgo vocant in Tranſalpina Valachia propter Danubium, a Severo Auguſto ædificatum oppidum) & Erdelii, Turcicis in hiſtoriis; quæ Joannem de Zapolia, Comitem Cepiſienſem, regni uſurpatorem, & patriæ peſtem, Ertel Ban adpellant: licet a noſtris Erdelii ſive Tranſſilvaniæ Vaivoda tantummodo nominaretur. Ipſimet Ungari Banum ſeu Wanum vocare ſe dicunt eum, qui vexillo aliis præit. unde paret, diſcrimen hoc inter Gubernatorem & Banum eſſe, quod illi tam pace, quam bello, cura regni omnis incumbat: hic bellicis tantum negotiis præſit. Ipſum etiam nomen a Bando factum perſpicitur, quod regiis ipſorum conſtitutionibus dicitur Banderium: eſtque Banus Græcis Flamularis, φλαμυλάρης, Sanzacbeg ſeu Flambular, Turcis. Nunc ad annales ut redeamus, quem heic Ungaricum Banum generaliter adpellant, Bonfinius Croatiæ tantummodo Banum fuiſſe tradit, regni videlicet Ungariæ regno adjuncti. Croatarum vero nomen hodieque notiſſimum. Gens eſt pertinax in retinenda religione ſua Chriſtiana. Propterea Turcis eſſe ſubdita cum ejus amittendæ periculo recuſans, ad vicinos migrat: magnamque nunc Auſtriæ Moraviæque partem, agris colendis dedita, complet. Cedrinus in Baſilio Bulgaroctono, Chorvatas adpellans: Finitimi ſunt, inquit, Bulgaris Chorvatarum populi, quod nomen Chorvat, vel Horuat, aſpiratione forti, nunc eis eſt etiam in uſu. Cæteri Græci Chrobatas ſive Chrovatas nominant. Et alicubi ſcriptum apud ipſos legere memini, Servios & Chrovatas eoſdem eſſe reſpectu nimirum ejuſdem originis & linguæ Venedæ: quam in Serviis demonſtravimus capite trigeſimo quinto. Rurſus ab annalibus his Banus Ungaricus etiam Direnzil Ban nominatur, veluti Drenz Cili Ban: hoc eſt, Drenzus Ciliæ Banus. Quippe celeberrimus Ciliæ Comitatus ad Croatiæ Banatum antiquitus pertinebat. Et Bonfinius expreſſe tradit baſſam (quo nomine Jacupem Agam intelligit) primum omnium hoc bello Cilianum agrum populatione deformaſſe. Bani proprium nomen apud eum legitur. Emericus Drenzenus, vir (ut ipſe fatetur) ſummæ tam induſtriæ, quam conſilii: qui ſuffectus in locum Joannis Corvini Ducis a Uladislao rege fuerat. Habuit, auctore Bonfinio, ſecum Banus ſeptem militum tantummodo millia: reliqui ruſticæ plebis inconditæ, nec armis adſuetæ, cohortibus conſtabant. Accidit aliud etiam malum, quod Drenzenus contra ſententiam animi ſui coactus a Bernardino Frangepano, pugnavit: qui tamen e prælio fuga ſe ſubduxit. Hæc ſcilicet erat illa tum diſcordia, tum fuga, quam innuere volunt annales, quum ajunt, Ungaros ipſos inter ſe diſſentientes, fugiſſe. Bernardinus pater erat Joannis illius Frangepani, quem obſeſſum fuiſſe Brevia diximus. Filius, vir fortis, hoſtis antea, vel rebellis potius, hac pugna cæſus occubuit.

Edit. Pariſ. pag. 466.

Occaſio, & cauſa belli Bajaſitis adverſus Venetos in Peloponneſo: Ludovicus Maurus, Dux Mediolanenſis Turcum in Venetos concitat: Inebechti a Turcis obſeſſa.

Naupactus Achajæ maritima civitas eſt, opinione quorumdam, Ætoliæ Leoni Auguſto, ad ſinum quondam Corinthiacum vocatum ſita. Nautis vulgo jam Lepanto dicitur, Inebechti Turcis, quod a Nepanto Marii Nigri non procul recedit: Achaja, Livadia: Ætolia, Deſpotatus: ſinus Corinthiacus, Colpo, ſive Golfo di Lepanto. Erat hoc tempore, nimirum anno Chriſtiano 1498, Naupactus in poteſtate Venetorum a 70, plus minus, annis: qui miſſo ad Bajaſitem Andrea Zantano, legato ſuo, pacem in annos 25 cum eo fecerant, cujus tabulas Bajaſites ſcriptura manus ſuæ, pro more confirmarat. Nihilominus vix adpellere Venetias legatus potuit, quum datam Venetis fidem Bajaſites violat. Quippe ſibi lege ſua Mahumetana permitti volunt Agareni & Oſmanidæ, ut in rebus ad Imperium ſpectantibus, ex uſu ſuo fidem datam flocci faciant, nec ullum promiſſorum Chriſtianis factorum rationem habeant. Bellum igitur in eos molitur, & prætextus cauſa cupide occaſiunculam arripit, quod Veneti protegendum ſuſcepiſſent Comitem Joannem Cernovichium, (Cernovitzios dicendos oſtendimus ſupra, capite 46, & hunc alii Georgium vocant) vicinæ Cataro ditionis regulum, cui pleraque Bajaſites ademerat. Sed alia reapſe ſuberat cauſa, quæ pene certam ei ſpem faciebat ejiciendi Venetos e Morea ſive Peloponneſo, in qua multas ſane magnas & munitas urbes arceſque poſſidebant. Etenim Galliæ rex Ludovicus duodecimus Ludovicum Sphortiam, cognomento Maurum, a nigredine vultus, Ducatu Mediolanenſi ſpoliaturus, quem ſui juris adſerebat, fœdus contra Sphortiam eum republica Veneta percuſſerat. Ea Gallorum cum Venetis conjunctione territus Sphortia, legatum ad Bajaſitem mittit, qui tum muneribus ei, tum variis rationibus perſuaderet, ut bellum Venetis inferret. Quippe futurum ajebat, ut occupatis Italico bello Venetis, ipſe nullo negotio Græcis urbibus & caſtris, & inſulis eos exueret. Hac illectus ſpe Bajaſites, a pace cum Venetis ſancita diſceſſit. Ac fuit profecto noxium Venetis id Mauri facinus, ſed tandem hæc in ipſum, quod dici ſolet, cuſa faba juſto Dei judicio fuit. Nam & ambitionis, & injuriarum multiplicium erga Joannem Galeacium fratris filium, & funeſtorum patriæ conſiliorum, quibus Gallos adverſus Neapolitanos reges, Turcos adverſus Venetos commovit, acerbas denique pœnas luit. Quod quidem ei ſubtilis & arguti vir ingenii, legatus Florentinæ reipublicæ, futurum aliquando prædixerat. Quippe quum huic ad ſe miſſo ſuas arroganter oſtentaret, uti plerumque ſolebat, & opes, & ingenii vires: inter alia quodam in conclavi depictum ei monſtrat, ſimulacrum mulieris amictu pulcherrimo veſtitæ, in quo expreſſa mirifico artificio tota conſpiciebatur Italia. Propter hanc mulierem adſtabat Æthiops cum peniculo, quo ſe ipſum innuere volebat, qui & Maurus vulgo vel Æthiops audiret, & emblematum loco ſoleret uti vel peniculo, cum inſcriptione Latina, ET MERITO ET TEMPORE, vel ramuſculo tres complexo roſas, cum inſcriptione Germanica, MIT ZEIT, id eſt, CUM TEMPORE. quæ quidem ipſius emblemata ſymbolaque paſſim in parietibus & aulæis Mediolani, Ticini, Taurini, apud doctiſſimum & illuſtrem ejus urbis archiepiſcopum, Hieronymum Rovereum, & aliis in locis videre memini. Erat hic Æthiops ita pictus, ut peniculo mulieris e veſte pulverem cum ſordibus aliis extergeret. Ea pictura legato monſtrata, quid ipſi de hac videretur, interrogat. Tum is: Ut

mihi

mihi quidem videtur, inquit, hic Æthiops pulverem omnem in se ipsum converrit. Quod hominis acuti de Ludovico Mauro vaticinum deinceps eventu comprobatum fuit.

Inebechtinis frustra Veneti succurrere cum Gallis & Hispanis confœderatis nituntur.

176 Quæ de infelici conatu removendi Bajasitis ab obsidione Naupacti narrant annales, paulo dilucidius his fere verbis Spanduginus exposuit. Anno, inquit, millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, Ferdinandus rex Hispanus occupatis Naupactio bello Venetis, ex lege fœderis subsidia misit; auspiciis Consalvi sui, quem Magnum capitaneum vocabant. Is adjunctus classi Venetæ, Cephalleniam insulam Turcis ereptam recuperavit, cum S. Maura: quod oppidum in insula cognomine, (prisci Leucadem vocarunt) non procul a Naupacto Patrisque situm, ab Augusto post Actiacam victoriam, Nicopolis dictum fuit. Adaucta quoque tunc Veneta classis fuit auxiliaribus navigiis a confœderato rege Francorum Ludovico XII ductu reguli Ravestani, Philippi Clivensis, qui Genuam pro rege tunc administrabat. Is prælio cum Turcis congressus, quum Venetorum triremes nullum navigiis suis ferre subsidium vidisset: indignatus, vela ventis dedit, & inde discedens, Massiliam reversus est. Erat autem Venetæ classis imperator Antonius Grimanus, qui propterea, quod pugnanti Ravestano non succurrerat, & alioquin etiam se gesserat segniter, ferreis in compedibus Venetias missus fuit. Nihilo tamen minus idem postea Ducis dignitatem obtinuit.

Edit. Paris. pag. 467.

Methone Coroneque Bajasitis in potestatem veniunt.

177 Nobiles in primis Peloponnesi sunt urbes in Messenia maritimæ, Methone & Corone, quæ vulgo nunc Modon & Coron adpellantur. Utramque non sine periculo vidimus. Methonem Nicolaides per errorem scripsit olim dictam fuisse Mantineam. Quippe vetus Methonæ nomen est, & ipsa civitas a duplici Mantinea, tam sinus Argolici, (nunc Mandigna) quam Arcadiæ, (nunc Mandi) longe diversa. Leonis Augusti Novella de Thronis, Methonen & Coronen facit episcopatus, eosque Patrensi metropolitano in Peloponneso subjicit. Cæterum paulo aliter a Jovio narratur a Turcis occupata Methone, quam heic in annalibus. Quippe tradit eam incuria præsidiarium in hostis potestatem venisse, qui rumore de subsidiis quatuor aut sex triremibus advectis per urbem dicto, relictis stationibus suis ad portum concurrerint. Id vero conspicatos hostes, spe prædæ commotos, accedente Bajasitis incitatione, cum variis præmiorum promissis, in urbem desertasque stationes irrupisse, captamque diripuisse. Quod deinde subjicitur, a Turcis preces in urbe capta fuisse conceptas, quæ die Veneris haberi soleant: his a Spandugino verbis itidem narratur, quæ reddita lubuit inserere. Memoriæ proditum est, inquit, postridie quam capta fuisset Methone, Bajasitem omnino voluisse urbem ingredi ad agendas Deo gratias in ipso Christianorum templo. Quumque jam perveniisset in pontem, quo transeundæ urbis erant fossæ, conspicatum fossarum altitudinem, dixisse: Tam munitam civitatem mihi Tangri Vereris per virtutem Sinanis bassæ, beglerbegi mei, violentamque Genizarorum meorum expugnationem, concessit. Quibus in verbis illa Turcica, Tangri Vereris, aut Vererfi potius, Deum propitium significant. Sinan vero bassa, cujus heic mentio fit, initio expugnati Cairi ductu Selimis, Bajasitis filii, cæsus a Mamelucis occubuit, ut in annalibus suo loco sequetur.

Annal. Turcic.

Mityline a Venetis & confœderatis, irrito conatu, tentata. Philippi Ravestani reguli naufragium.

Annales Turcici dumtaxat Hispanicorum auxiliorum meminere, quæ scilicet a Ferdinando Aragonum & Castellæ rege, Karuli V Cæsaris avo materno, suppeditata fuere Venetis, Duce Consalvo, de quo diximus. Sed constat hoc etiam bello Gallica Venetis a rege Ludovico venisse subsidia, duce Philippo regulo Ravestano, Clivensium in Germania principum familia nato, qui hac expeditione secum adduxerat Albaniæ Ducem Scotum, quem Albignium vel Obignium historiæ vocant, & Infantem Navarrenum, (sic Hispano more secundogeniti regum filii nominantur) cum magno aliorum nobilium e Gallia numero. Tota classis hominum bello idoneorum ad XCIↃ continebat, ut Spanduginus refert. Ab his obsessa fuit urbs Lesbi Mityline, captisque suburbiis oppugnati terribilem in modum muri, sed frustra. Regulus Ravestanus, postquam obsidione soluta discessum ex insula, Magnum Rhodi Magistrum cum XXIX navigiis exspectare nolens, naufragium propter insulam Cerigum, quam veteres Citheram dixere, fecit: adeoque pauci ex iis, qui navibus hisce vehebantur, incolumes evaserunt. Ad ea, quæ tradunt annales de placato a Venetis, impetrandæ pacis causa, muneribus Bajasitis animo, addendum, eos per Andream Grittum, post hæc ipsorum Ducem, Bajasit S. Mauram quoque restituisse, locum hodieque Turcorum in potestate constitutum, longeque munitissimum. Leucadem alii priscis dictam volunt, alii Neritum. Sententiam priorum ex Prætore Græciæ nostro probare liquido licet. 178

Secundus Sophilariorum motus adversus Osmanicos, Scach, Culi, Scitan Culi, Kisel bassa.

De regione Tekie sive Teke dictum superius, cap. 57. Altera fuit hæc adversus Osmanidas, & sectam Osmanicorum seditio, ab iis excitata, quos Sophilarios & Kiseles bassas dixerunt. Quippe de prima superius indicatum cap. 81. Jovius auctorem seditionis adpellat Techellem, a patria, puto: Dreslerus cum aliis Eliam, nulla ratione: Turcorum annalib. Scach Culi nominatus fuisse refertur, voce significante Scachi servum. Et Scachi adpellatione intelligitur Scach Ismail, recens Persarum regno potitus, de quo paulo post exposituri prolixe sumus. Ait Jovius, eum fuisse discipulum Arduelis, de quo itidem mox dicendum: post cujus cædem, Euphrate transmisso, venerit in Armeniam minorem, & in spelunca quadam ad radices Antitauri montis habitaverit. Ea parum vero videntur consentanea, tum quod Teke regio minime sit Armenia minor, sed Phrygia major, ut aperte lector ex ipsis annalium verbis numero 57 notatis perspicit: tum etiam, quod e Persia venienti minime Bajasites munera quotannis missurus fuerit. Utut sese res habeat, Scachi quidem Ismailis partes amplexus fuit, ideoque Scach Culi nominatus: ex quo Turci, partibus Osmanidarum adhærentes, fecere Scitan Culi, voce significante Satanæ vel Diaboli servum mancipiumve. Geufræus alicubi pro Culi scripsit Coullet. Spanduginus ei suppeditata fuisse tradit ab Ismaile Scacho XXCIↃ hominum, quod equidem verum non arbitror, ex iis, quæ heic in annalibus sequuntur. Magis est vero consentaneum, quod Jovius ait, per internuntios ab Ismaile confirmatum in proposito fuisse. Kisel bassa significat rubrum caput. Id nomen Osmanici dederunt hoc ipso tempore sectatoribus Ismailis Scachi Persarum, a rubro

pag. 468.

179

capitis tegumento: quo de plenius agendum paulo post.

Antalis, civitas Anatoliæ: Græcorum anni a mundo condito, quonam modo cum nostris conveniant. Nomina quædam vetusta cum recentioribus collata.

180 Quæ Turcis heic Antali vocatur, priscis erat Attalia, quondam ab Attalo rege, uno de successoribus Alexandri magni, condita. Leonis Imperatoris Novella de Thronis eam collocat in Pamphilia secunda, sub metropoli Sylæo sive Perga. Græci posteriores adnotant, factam metropolim anno mundi 6592, sub Eustratio sanctissimo patriarcha, Imperatoris Alexii Comneni auctoritate. Quod quidem accidisse constabit anno Christiano 1084, si de sententia Græcorum anni a condito mundo 5508 statuantur usque ad Christum natum elapsi, secundum editionem LXXII. interpretum. Aythonus Nataliam, transpositis a librario primis litteris adpellat, pro Antalia: quo loco Reineccius notat, scribendum pro Natalia Nacoliam. Atqui Nacolia longe distat ab Antalia, Phrygiæ nimirum majoris mediterranea civitas, ad Sangarium flumen sita: quum de Antalia sua statim subjiciat Aythonus, eam supra mare Græciæ (Gallice loquitur, pro, ad mare) sitam. Et maris Græciæ vocabulo intelligitur Ægæum mare, vel Archipelagus. Addit enim, quod hæc civitas respiciat regnum Cypri. Quippe verum hoc est, & ab Attalia, quam Setteliam modo vocant, totus ille sinus objectus Cypro, nunc Golfo di Settelia nominatur. Beluacensis Satteliam scripsit, eidemque sinus ille maris adpellatur Gaufra Satteliæ, vocabulo Gallico *Goufre*, quod hodie Græcis est Corpho, priscis Κόλπος, Italis Golfo, Latinis sinus. Quia vero in hunc Aythoni locum incidimus, explicemus obiter & alia quædam ibidem posita regionum & civitatum nomina. Primam Turquiæ Sultanorum Iconii regnum, vel Asiam minorem intelligit,) provinciam initio vocat Lygoniam, deinde rectius Lyconiam (pronuntiatione Gallorum effertur Lyconia, id est, Lycaonia) quæ famosam civitatem habeat Coni, hoc est, Iconium. Rectius hanc collocat in Lycaonia, quam Laonicus in Caria; de quo supra numero 12, dictum. Addit, hanc esse majorem totius Turquiæ regni, hoc est metropolim. Briquiam Reineccius interpretatur Lyciam, quum Briquia seu Bryquia sit Phrygia. Facit autem Bryquiæ metropolim Aythonus Zichiam Græciæ. Sic enim scripsit, nomine Græciæ Romaniam intelligens Asiaticam, de qua dictum c. 6. Zichiam hanc Reineccius interpretatur Cydnam. Atqui Zicchiæ Cedrinus quoque mentionem fecit velut civitatis in Asia minori sitæ: quum in Copronymo frigus inauditum memoriæ prodit, quo congelatis amnibus & ipso mari, potuisse narrat itinere pedestri a Zicchia transiri mare ad ipsum usque Danubium, id est, ad ostia Danubii, quæ in Thracia sunt. Bithyniæ metropolis apud Aythonum scribitur esse Nichor, quam Nicæam puto, Turcis Isnic; non Nicomediam, quæ Turcis est Ismid: quum Reineccius ex Nichor faciat Nicomediam. Nec apud Leonem Augustum minus est metropolis Bithyniæ Nicæa quam Nicomedia. Genech Aythoni Reineccius interpretatur Pontum, quum magis proprie sic dicatur, quæ olim Colchis erat, postea Lazorum adpellata regio, sive Lazice: cujus metropolis est Leoni Augusto Trapezus, quam in Genech ponit Aythonus. Paphlagoniæ civitatem vocat Aythonus Ginapolim, ex qua Reineccius fecit Germanopolim. Atqui Ginapolis Aythoni, vel Ginopolis potius, ad Pontum Euxinum sita, hodieque Ginopoli nominatur. Apud Leonem Augustum Innopolis dicitur, & episcopatus ejus ad Gangram Paphlagoniæ refertur. Sed desino plura.

Caragos bassa, beglerbegus Anatoliæ vivus palo transfigitur.

181 Habes heic insigne crudelitatis exemplum in religiosis Turcorum, cujus obiter mentionem supra fecimus, cap. 64. Transfixus a Scachoculi palo fuit Anatoliæ beglerbegus, ut annales referunt. Ei nomen dant Turci Caragos, ut nostro quoque tempore celebris fuit Caragos Rais, quem in Supplementi narratione de bello Cyprio commemoravimus. vulgo nostri Caracossam dixere. Jovio Cargius bassa nominatur, & eidem alibi Carajus est. Dissentit etiam in expositione historiæ nonnihil ab annalibus, qui Caragosam captum fuisse narrant, & Cutaigen adductum, & suis in oppido commonstratum: quumque deditionem oppidani facere nollent, in eorum conspectu palo transfixum. Jovius autem prope dicit abfuisse, ut caperetur: sed subtractum a suis, Cutejam evasisse: qua deinceps a seditiosis expugnata, etiam ipse hostium in manus venerit. Postea vero ad Caraessar, (Carachisar scribere debuit) in media via, qua transeundum erat Ali bassæ, cum exercitu rebelles persequenti, vivum ab eis palo transfixum: ut a tergo sequentibus tam fœdo tanti viri supplicio formidinem & horrorem incuterent. De Cutahige supra dictum, capite 40.

Corcut a seditiosis vincitur. Diversæ Turcorum narrationes a nostris.

182 Corcutem in Osmanidarum genealogia quintum ordine Bajasitis filium fecimus, & germanum Selimis fratrem, qui deinceps imperavit. Etenim eamdem cum Selime matrem habuit. Hunc referunt annales a rebellibus in pugna fuisse superatum. Jovius vero pugnatum ait in hos adverso prælio, duobus a nepotibus Bajasitis, Muchemete Sciemsciai, (Sinan Scach rectius adpellatur) & Orcane Alempsaci, filiis: (pater Alem vel Allama Scach, filius Urchan nobis est in genealogia) Corcutem expresse tradit, non ausum fuisse cum Techelle congredi. Quæ sane vera sint, nec ne, mihi quidem disceptare non lubet: indicanda tamen putavi, ceu suspecta propter ætatem nepotum. Quæ ditio sit Aidinensis, ostensum numero 13. Ducis filius est Herzecogli bassa, de quo dictum capite 161, & 162.

Alis bassæ contra rebelles expeditio.

183 Quantopere creverint perduellium vires, vel ex eo colligi potest: quod in hos proficiscentem Alim bassam duxisse Spanduginus ait equitum ex Anatolia quadraginta millia, quibus Genizarorum quatuor millia Bajasites adjunxerit. Nihiloque minus Achmetem quoque Bajasitis filium, ex Amasiana sua provincia collectis copiis, ei subsidio venisse.

Cheiderbassa cum Zindi Kemale Sangiacbego, victus & occisus a seditiosis, Zonchium, Navarinum.

184 Cheider Bassa, Caramaniæ beglerbegus, a Spandugino Caidir adpellatur, & domicilium in urbe Cogno, vel Iconii habuisse dicitur. Zindi Kemal beg eidem Camali nominatur, & vir admodum militaris fuisse prædicatur. Tradit enim Spanduginus, hunc bello Bajasitis contra Venetos cepisse castellum Moreæ sive Peloponnesi maritimum, hodieque munitissimum, nec procul a Methone dissitum, quindecim videlicet milliaribus Græcis, quod a nautis Italis Zonchium, Spandugino Giunchium, Græcis nostris temporis Navarinum vocatur, priscis Coryphasium Messeniæ fuisse creditur: Jovio tamen Pylum, regna Nestoris, adpellante. Neque castellum hoc Kemales seu

Edit. Paris. pag. 496.

Canales dumtaxat expugnavit, verumetiam oppreſſas inopinato quatuor triremes Venetas, cum ipſis militibus & ſociis navalibus, ibidem in poteſtatem redegit.

Planicies Zibuc, & Sivac, eadem.

185 Quam heic annales planiciem Zibuc vocant, Spanduginus adpellat campum Sivac, tametſi corrupte legatur in edito, Campagna detta Sivas. Quippe civitas quidem eſt Sivas, de qua dictum capite 5: ſed hoc nomine campus aut planicies nobilis in Anatolia, quod equidem ſciam, nulla. Quapropter ex Annalibus Sivac reponendum, quod idem eſt fere cum Zibuc. Jovius hæc ad Galatiæ campos retulit, ubi ſitam ait Caraeſſar. Ea Turcis eſt Carachiſſar, hoc eſt arx nigra, quæ in beglerbegatibus collocatur in Amaſiæ Tocatique provincia, complectente Paphlagoniam, Galatiam, & Cappadociam: ubi ſangiacatus hi conjunguntur, Carachiſar, (vide caput 144, & eodem numero textum annalium, hanc a Muchemete Secundo captam referentium, quum adverſus Uſumchaſanem pergeret) Saſum, (priſcis Saſima, de Nazianzeni noſtri libris nota) Taraboſan ſive Trapezus. Addit Jovius hoc loco mentionem montis cui nomen dat Olinga, nec eum magno ab Ancyra diſtare tradit intervallo.

Kihaja, Protogeros, Primikirios, Ulofedzi, Ulefe, Timarion, Timariotæ, Ramaſan.

186 Qui præfectus Ulofeziorum heic dicitur, vocabulo Turcico Kihaja nominatur. Id proprie vicarium ſeu locumtenentem, ſeu legatum, atque etiam præfectum aulæ ſignificat. Ideoque Kihaja Ulofeziorum eſt vicarius ſeu legatus illius, quem Ulofeziorum baſſam adpellant. Græci Protogeron nunc dicunt, qui catalogo dignitatum vel officiorum Palatii πριμικήριος ipſis eſt, noſtris primicerius, adpellatione vetuſta. Ex Protogero Geufræus Protortz corruptum ponit, & ſuperintendentem interpretatur. Nomen Ulofeziorum ſignificat ſtipendiarios, quibus Ulofe vel Ulefe numeratur. Sunt enim duo ſtipendiorum apud Turcos genera, quorum unum vocatur Ulefe, Timar alterum. Ulefe ſtipendium eſt, quod more noſtro militibus vel aulicis ſolvitur a rationalibus vel quæſtoribus: apud nos menſtruum vel annuum, apud Turcos in ſingulos dies. Hoc qui fruuntur, Ulefedziorum nomen habent. Geufræo & Sanſovino ſunt Olophagi. Timar eſt penſio, vel ſtipendium, vel reditus adſignatus in prædiis, & poſſeſſionibus caſtrorum, oppidorum, pagorum, agrorum: vel in percipiendis decumis, aliisve fructibus, Græci timarion adpellant, a quibus ad Turcos manaſſe vocem hanc arbitror. Reperitur apud Damaſcenum Studitam in martyrio Theodori tribuni militum, cui virtutis & rerum fortiter geſtarum nomine narrat Licinio Auguſto datum fuiſſe pro timario caſtrum Heracleæ. Videturque vox a Græca τιμή, qua ſignificatur honor, derivata: quod hujuſmodi timaria, velut honoraria, ſive beneficia, ſive reditus, ſive penſiones, honoratis beneque de republica meritis concederentur. Timariis donati vocantur Timariotæ, vel Timarati, etiam apud Chalcocondylem. Caramuſes ſignificat nigrum Moſem. Ramaſanis nomen idem eſt cum Ramadane: ſicut Otman, vel Odman idem cum Oſmane.

Edit. Pariſ. pag. 470.

Tebriſium, Dauriſium, Caravana.

187 Tebriſium, nunc Tauris, admodum his annis innotuit, etiam vulgo, Turcorum ſtragibus aliquot nobilitatum inde uſque a Sultani Soleimanis ſecundi temporibus. Qui Ecbatana Mediæ vocant, errare puto: quum Cedrinus eam Taurezium adpellans, in Perſarmenia collocet, quam hodieque majorem dicunt Armeniam. In hujus meditullio Tebriſium recte Jovius ponit, ut male Chalcocondyles urbem fecit Aſſyriorum: cujus interpres Tabrezen, ut Cedrinianus Tabreſium, ſcripſit. Jovii ſententiam hæc Aythoni verba confirmant: In Armenia maiore civitas Tauriſii famoſior eſt, & plus aliis opulenta. Vide quædam alia de hac infra, capite 204 notata. Caravanæ Turcis & aliis orientalibus populis ſunt hominum agmina nonnumquam maxima, propter itinerum diſcrimina ſe conjungentium. Neque tantum hoc fieri ſolet ab iis, qui mercium vel diſtrahendarum cauſa, vel comparandarum, alio proficiſcuntur: verum etiam ab illis, qui per ſolitudines Arabum, ad viſitandam voti vel religionis ergo Meccham peregrinantur. Excreſcunt hæc agmina, pro magnitudine periculi, nonnumquam ad viginti vel triginta hominum millia: juſtus ut exercitus eſſe, præſertim ob camelorum multitudinem, & aliorum jumentorum, quæ ſagmaria ſagmatariaque Græci vocant, videantur.

Scach ſive rex Perſarum Iſmail, cognomento Sophinus, Sophilar, Enaſſerlar, Keſil baſſa. An hoc primum tempore ſecta Sophilariorum extiterit.

Licet in annalium adpendice noſtra, de diſſidiis ſectarum Mahumetanarum, Oſmanicæ Sophinæque, decennalis initio belli, quod inter eos geritur, quædam rara, nec ab aliis ante nos memoriæ prodita complexi ſumus: hoc tamen loco, quo primam Iſmailis Sophini mentionem annales faciunt, paucis ea conſignare libet, quæ ad ipſius Iſmailis originem, principatus initia, progreſſus, res geſtas illuſtrandas pertinere putabimus. Pater Iſmailis Sophini fuit Erdebil, quem Jovius & alii vocant Arduelem vel Harduellem. Hoc illi cognomen faciunt a loco quodam Perſiæ, cujus dominus aut regulus fuerit: ipſum vero nomen ejus tradunt fuiſſe Secaider. Ajunt præterea ſectatum vitam religioſam, inſtar eremitarum vel monachorum noſtrorum. Ideoque Sec interpretatur Spanduginus nunc abbatem, nunc plebanum ſive curatum, ut vulgo loquuntur, hoc eſt, animarum curam gerentem. Ego vero in opinione mea perſiſto, quam initio belli Perſici ſuperius in Supplemento annalium expoſui, & cujus auctorem habeo Matthiam de Faro, Cæſareum Conſtantinopoli ad Portam Oſmanicam Dragomanum vel interpretem: diverſa ſcilicet hæc eſſe nomina diverſarum perſonarum, quorum unus fuerit Erdebil pater Iſmailis, familia natus apud Perſas illuſtri, ditioniſque cujuſdam regulus: alter Scheich Haidat, non princeps aut regulus, ſed revera id, quod audiebat; nimirum Scheiche, vel Imam: quorum illud hominem religioſum gentibus illis ſignificat, ab innocentia ſanctimoniaque vitæ: hoc vero, Doctorem. Etenim ex opinione vitæ religioſe ac duriter actæ, conſequutus aliquid apud vulgum auctoritatis; tribus Mahumetis Prophetæ ſociis, Ebubekire, Omere, Oſmaneque rejectis, Alim quartum Prophetæ ſocium, ejuſdemque conſanguineum & generum ſequendum in omnibus adfirmabat, ſi ſalvi eſſe vellent. Docebat autem hæc, & alia, quodam in oppido Perſarum, cui nomen Reza. Fama novi doctoris, novæque diſciplinæ, longe lateque dilata, confluxit ad Scheichem vel Imamum Haidarem ingens e Perſia viciniſque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis Erdebil non hanc dumtaxat Haidaris ſententiam doctrinamque probavit, verumetiam ex ejus præſcripto ſe gerens, patrocinium cauſæ ſuſcepit, eaque re multitudinis animos ſibi mirifice devinxit. Ita nimirum alias quoque conſtat homines ingenioſos, novæ religionis uſos prætextu, inſignem ad potentiam perveniſſe. Tantopere quidem Erdebil, cæteroqui non magni nominis opumve regulus, hac novi dogmatis profeſſione crevit, ut ei filiam ſuam rex Perſarum Chaſanes, quem a proceritate ſtaturæ nominatum Uſun Chaſan ſuperius indicavimus, matrimonio legitimo copularet. Quippe filiam Martham ex Æcaterina Comnenia ſuſceperat, quam Camit de Cami

188

pag. 471.

fuiſſe dictam, non recte ſcriptum apud Spandugi-
num legitur. Etenim gentibus iis Carum de Co-
mnini vocabatur: priore nomine corrupto de Græ-
co Æcaterine, altero vero familiæ. Nam Calo-
joannis Comneni, penultimi Trapezuntiorum im-
peratoris, erat filia: quam Calojoanne mortuo,
frater Calojoannis David, ultimus imperator Tra-
pezuntius, Uſumchaſani dedit uxorem, ut ejus
præſidio contra nimium vicinas & infeſtas ſibi vi-
res Sultani Muchemetis paulo tutior eſſet. Ex hac
Uſumchaſanis filia Martha, natus fuit Erdebili
filius Iſmail, de quo nunc agimus. Habuit in re-
gno ſucceſſorem mortuus Uſumchaſanes Jacupem
filium, qui vulgo ab hiſtoricis Jacobbeg, ab an-
nalibus hiſce Sultan Jacup deinceps in vita Sultani
Soleimanis nominatur. Is protectorem novæ ſe-
ctæ ſororium ſuum Erdebilem, mirifice ſibi ſuſpe-
ctum, quod vereretur, ne regius adfinis, & tan-
tæ multitudinis devotione fretus, ſibi regnum eri-
peret, interfici curavit. Evaſit crudelis avunculi
manus Iſmail admodum adoleſcens, octodecim
(ut plerique tradunt) id temporis natus annos: ſe-
que, Martha matre comite, contulit ad amicum
paternum Pircalem, regulum ditionis & caſtello-
rum quorumdam ad mare Caſpium, nunc Culzum
Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus adpella-
tum, quo clauſum mare ſignificatur. Iſtic educa-
tus Iſmail ex præſcripto religionis paternæ, tan-
dem exſtincto per venenum a conjuge datum Sul-
tano Jacupe avunculo, domum reverti, paterna-
que ditionis hæreditatem, cum oppidis & prædiis
maternæ dotis nomine ſibi deditis, adire ſtatuit.
Dominio paterno potitus, mox ulterius progredi-
tur: & trecentis tantummodo ſtipatus militibus,
Somakiam pene prodigioſum in modum occupat.
Ea civitas eſt Mediæ, quam modo Sirvanum vo-
cant, ac verſus Armeniæ majoris fines ſeſe por-
rigit, & Laonico Samachia, Spandugino Suma-
chies adpellatur: tanti quidem momenti, ut anno
Chriſtiano 1583 ei captæ beglerbegum Oſman
baſſa præfecerit. Hinc copiis non parum adauctis
& inſtructis, Tebriſium, extimam Perſarum re-
giam, ſeſe confert: eamque, ſuperato rege Al-
vante, Sultani Jacupis filio & ſucceſſore, victor
in poteſtatem redigit. Iterum cum Alvante con-
greſſus, non modo ſuperior evadit: verumetiam
ipſum, cum exercitus majori parte, trucidat. In-
de Muratem Chanem, (Morat Chan, & Morat
beg, aliis nominatur: Auguſtino Curioni noſtro
Marabeg, quod longius ab origine recedit) Alvan-
tis occiſi fratrem perſequutus, pari proſperitate
ſuperat. Is victus ab Iſmaile, Bagadatim verſus
aufugit, hodiernam ſcilicet Babylonem, propter
ruinas priſcæ Babylonis ſitam. Victor urbem Sci-
ras, armorum omnis generis officinam, a Tebri-
ſio viginti dierum itinere diſtantem, cum victri-
cibus copiis adit & occupat. Ibi demum inſigniter
ſuum armavit exercitum. Poſtea negotium ei fuit
cum Ulu Chane Tatarorum Sicheco, quem in-
ſtructum exercitu trecentorum millium equitum,
adgredi prælio non dubitavit: quo ſingulari virtu-
te fortunaque victor evaſit, hoſte cæſo, vel in
turba (quod alii tradunt) a ſuis oppreſſo, ſuffoca-
toque. Tandem ad tot illuſtres de pluribus partas
victorias, is felicitatis eximiæ cumulus acceſſit:
ut moriente in exſilio Murate Chane, Jacupis fi-
lio, & ultimo herede, non modo Perſici regni
poſſeſſione, ſublatis æmulis, quieta potiretur;
verumetiam vicinos quoſdam populos, ac præ-
ſertim Bagadatinos, in deditionem acciperet. Hæc
de Iſmailis Sophini origine, proſperoque rerum
ſucceſſu, quo ſibi ſuiſque regnum Perſicum pepe-
rit, & conſtabilivit, hactenus heic exponenda
duximus. Nam bella deinceps cum Oſmanidis,
ac Selime præſertim geſta, ſuo loco nobis annales,
ipſi dabunt. Ab Oſmanidis ei Sophi cognomentum
& Kiſelis baſſæ, per ignominiam fuit inditum.
Prioris notionem adtigimus ſupra, cap. 81. Non
a Græco Sophos deductum eſt, quod tamen exi-
ſtimare quoſdam video, qui a Perſarum Magis &

A Sophis antiquiſſimis ſumtum nomen uſurpaſſe So-
phinos volunt: ſed a Sophi, Arabica voce, quæ
lanam ſignificat. Quippe quum Mahumetani, &
præſertim Oſmanici, more veteri, tulipanto li-
neo ſubtiliſſimi operis caput involvant, nova iſtæc
Sophilariorum religio præcipit inter alia, ne caput
faſtu quodam lineis ejuſmodi ſpiris ornetur: ſed ut
tegumenta capitum e lana, non magna re pretii,
conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum ca-
pitis, quo præter aliorum Mahumetanorum mo-
rem hi nunc utuntur, plicas habet duodecim, &
Arabica vox Enaſſer, duodecim ſignificat: etiam
aliud nomen Enaſſerlariorum conſequuti ſunt, ac
ſi Græco vocabulo dicas Dodecaptychos, aut La-
tino Duodecimplices. Quum denique tegmen ejuſ-
modi rubro dumtaxat colore tinctum geſtare ſo-
leant, Kiſelbaſſilarii quoque dicti ſunt, veluti ca-
pita rubra. Solebant autem ante hæc vocari tem-
pora Perſæ Turcis Ajemini vel Azemini, ſicut &
ipſa regio Perſarum iiſdem eſt Ajem, quod ſupra
notatum cap. 2. Scachus igitur Iſmail ab æmulis *Edit. Pariſ.*
B Oſmanicis, aliiſque Mahumetanis, velut horum *pag.* 472.
anteſignanus, tam Sophi, quam Kiſel baſſa vo-
catus fuit: ac manſit etiam apud nos in hodier-
num uſque diem nomen hoc poſteris ipſius, ut So-
phini adpellentur. Nec tamen in ea ſum opinione
cum aliis, ut tunc primum natum hoc Sophilario-
rum vocabulum putem. Quippe vetuſtius eſſe tem-
poribus Iſmailis, ex annalibus Turcicis paret: qui
regnante Muchemete primo, Bajaſitis proavo, no-
naginta ſcilicet annis ante Scachoculis ſeditionem,
& Iſmailis imperium, Sophilarios itidem tumul-
tuatos commemorant. Itaque vero eſt ſimile, Schei-
chem Haidarem non novi dogmatis auctorem fuiſ-
ſe, ſed reliquas potius ex incendio veteri, quaſique
ſopitas hactenus ſcintillas, denuo ſuſcitaſſe: pror-
ſuſque ſimili ratione Scachum Iſmailem Sophi
nomen ab inimicis tuliſſe, frequens antea plebeiis,
ſed ante ipſum nulli datum regi.

Qui Corizzi vel Coridſchi, qui Turcomani Perſici. Supplicium Scachoculis.

C Tria ſunt apud Perſas genera militantium. Pri- 189
mi vocantur ab eis Turcomani, quorum ea condi-
tio eſt, quæ vaſallorum apud nos, quos feudata-
rios adpellamus. Et ſunt apud eos feuda perpetua,
quæ a parentibus ad liberos & poſteros devoluun-
tur, ſequius ac Turcis eſt in uſu. Quoties igitur hi
juſſu regis evocantur, eo cum equitum numero ſe
regi ſiſtunt, quem rationem feudorum adducere te-
nentur. Alteri dicuntur Corizzi vel Coridſchi, qui
ſtipendiis militant. Et alia ſtipendia reapſe non ſunt
apud Perſas, quam quæ Græci σιτηρήσια, Romanis
annonæ militares nominabantur: res nimirum ad
alimenta pertinentes, cum equis, veſtibus, ar-
mis, tentoriis, cæteris. Tertii conſtant e copiis au-
xiliaribus confœderatorum finitimarumq; gentium,
Armeniorum videlicet, ac Georgianorum: qui re-
ligionem Chriſtianam profitentur, in Perſas pro-
penſi, Turcis infeſti. Vulgus igitur iſtorum, qui
Scachoculim ſequuti ducem, tam crudeliter hacte-
nus graſſati paſſim fuerant, Scachus Iſmail ceu
D mancipia diſtribuit inter proceres ſuos, quo nomine
Sultani, Chanes, Turcomani Perſis veniunt: capite
vero ſeditioſorum trucidanda Corizzis, hoc eſt, ſti-
pendiariis militibus ſuis, objecit. Hoc memorabile,
quod apud Spanduginum legitur, auctorem tam fœ-
dæ tragœdiæ, qui ſe Scachoculim, velut Scachi
mancipium adpellaverat, ab aliis vero nominatus
ob immanitatem fuerat Scitan Culi, ſive Satanæ
mancipium, laudabili ſeveritatis exemplo vivum,
de ſententia regis Iſmailis, in flammas conjectum
& exuſtum fuiſſe.

Motus Selimis adverſus patrem Bajaſitem, Precopii Tatari, Chan Precopiorum Poloniæ regnum ambit, Beligrad ad amnem Neſterem, Seguan baſſa.

Dejecturus imperio patrem Selimes, non Trape- 190
zunte per Aſiam minorem profectus fuit, quod
futurum videret, ut a fratribus, Achmete Corcu-

teque hoc in itinere impediretur: ſed Cofen, quæ noſtris eſt Capha, ceu dictum cap. 148. trans mare nigrum navigavit: quo loco tunc Mechemetis Tatarorum Chanis filiam non duxit uxorem, uti Geufræus ſcripſit, quum ex ea filium Soleimanem, hoc ipſo tempore novemdecim plus minus annos natum, haberet: ſed auxiliares a ſocero copias impetravit, quibus Mechemet Tatar Chan, pater filium præfecit, Chanoglim ab hiſtoricis adpellatum, hoc eſt Chanis ſive regis Tatari filium. Hi vero Tatari peculiari adpellatione Precopii nominantur, a voce Precop, ſignificante foſſam. Quippe ductis in Iſthmo a mari ad mare foſſis, a continenti Tauricam Cherſoneſum velut abſcindere conati ſunt. Qui nunc Precopiis imperat Chan, nuper ad Comitia Polonicorum ordinum, creando rege poſt obitum Stephani regis indicta, ſuos & ipſe legatos miſit, qui regnum ſuo nomine ambirent. His in mandatis dederat, primum uti potentiam ſuam Polonis oſtenderent, qui myriades aliquot equitum ſuis e terris poſſet ad Poloniæ defenſionem educere. Deinde proponi juſſit, frugalem habituros regem, qui ſpretis aliis ſumtuoſis epulis, ad ſedandam famem dumtaxat equinam æqui bonique faciat. Quod denique religionem adtineret: Pontifex (inquit) tuus, Pontifex meus: Lutherus tuus, Lutherus meus eſto. Quæ legatio magno cum riſu fuit excepta. Sed ad Selimem ut redeamus, is Capha diſcedens, Chilim adiit, de qua dictum capite 159. hinc Beligradum venit. Hæc vero non eſt Ungarica Nandor alba, vel Beligradum, quæ necdum hoc tempore Turcorum in poteſtatem venerat, ab Soleimane primum, Selimis filio, novem decemve poſt annis occupata: ſed illa Neſteralba, quam Neſteris ad amnis oſtium ſitam Goreccius Polonice Bialogrod indigitat, uti prolixius expoſitum indicato capite 159. Seguan baſſa Turcis eſt præfectus jumentorum ſagmatariorum in exercitu maximus, quorum aliquoties facta jam mentio.

A

B

C

D

Cur Semendriæ Sangiacatum Selimi filio Bajaſites obtulerit.

191 Edit. Pariſ. pag. 473. Cauſa, cur pater Semendriæ ſangiacatum conceſſerit filio, non eſt in annalibus expreſſa. Nimirum impedire Selimem volebat, ne progrederetur ulterius, & ad Portam veniens, Genizarorum animos fluctuantes & alienos a patre, mox ad ſe transferret. Uſus enim fuerat aſtute captato prætextu filius ad palliandum hoc iter ſuum, quod hinc inde publicarat, adire ſe patrem, ejus honorandi cauſa, quod Turci quoque vocant oſculari manum: indeque mox arma converſurum in Chriſtianos, præſertim Ungaros. Id vero plauſibile futurum erat apud Genizaros, & alios Portæ milites, qui mox Selimi, ceu propagandi regni cupido, ſe totos haud dubie daturi erant. Itaque Semendriam ei pater offert, Ungaris proximam, quaſi ſi diceret: Non eſt, quod ad Portam progrediare. Contra Chriſtianos pugnare vis? Do tibi vicinam Ungaris Semendriam. Heic Rhodus, heic ſalta. Dictum vero ſuperius de Semendria, capite nonageſimo nono. Perrexit inde Zagoram Selimes, quam capite trigeſimo tertio diximus ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtare milliario Græco. Heic cum Malcozoglis, & alii quidam adierunt, excitati rumore per ipſum ſparſo, de bello Chriſtianis inferendo, ſuamque Selimi operam obtulerunt. Is vero ſecretas ut animi ſui cogitationes nonnihil eis aperiret, grata ſibi reſpondit ipſorum eſſe ſtudia. Siquidem ad imperium perveniſſet, non modo fines Oſmanici regni prolaturum: verum ipſos etiam univerſos maximis beaturum dignitatibus & opibus. Hac vafricie ſibi animos eorum conciliabat, qui cæteroqui more hominum mallent orientem adorare ſolem, quam occidentem.

Cur Bajaſites Conſtantinopolim properarit.

Putat ea de cauſa Spanduginus Bajaſitem, intellecto Selimis adventu, Hadrianopoli relicta, Conſtantinopolim properaſſe: ne filius perceptis regiis theſauris, quos capite 139. Conſtantinopoli cuſtodiri diximus in arce Jedicula vel Heptapyrgio, nervis ſcilicet belli gerendarumque rerum potitus regno patrem exueret. Ad hanc cauſam accedit & illa, quod amiſſa imperii ſede, de ſuis rebus actum Bajaſites eſſe videbat. 192

Locus ubi prælio congreſſus eſt cum patre Selimes, Zorli, Saranta Eccliſies, Kirc Cliſſe, Carabulyc, Selimis equus.

Narrant annales & alii, non procul a Zorlo concurriſſe patris, qui podagra laborans curru vehebatur, & filii copias. Zorli vero Turcis eſt oppidum vetus Tzurolloë vel Tzurulus, de quo dictum cap. 26. Jovius ait, ab hac memorabili pugna pagum hunc, prius obſcurum & ignobilem, (id ſupra dicto capite refutavimus) nomen aliquod, & ſplendorem fuiſſe conſequutum. Spanduginus addit, eumdem locum pertinere verſus Quadraginta eccleſias. Id etiam oppidum eſt Thraciæ, nunc Græcis Saranta eccliſies adpellatum, (priſci τεσσαράκοντα ἐκκλησίας dixiſſent) Kirc Cliſſe Turcis, eodem ſignificato: ubi ſangiaci Kircclienſis hodie ſedes eſt, Rumeliæ ſive Græciæ beglerbego ſubditi. Selimes denique prælio victus, equi beneficio ſalvus evaſit: cujus ſi nomen etiam ſcire refert, ut illius Alexandri Bucephali, notandum e Busbequio, dictum fuiſſe Carabulyc, voce nubem nigram ſignificante. 193

Selimes victus Cofen aufugit, Midge pagus, Niſchanzi baſſa.

Pagi Migdæ nomen annales ſoli referunt, ceteris ad Nigrum mare Selimem profugiſſe narrantibus. Migdæ vero ſitus ex eo colligitur, pagi cæteroquin ignoti, & nuſquam proditi, quod Spanduginus ait, Selimem per Thraciam fugiendo Varnam verſus, Euxinum petiiſſe. Quapropter Midge non procul aberit a Varna, de qua ſuperius dictum, capite 113. Quod paulo poſt ſequitur Cadileſcheri nomen, declaratum ſupra, cap. 29. Niſchanzi baſſa dicitur apud Turcos is, qui litteras omnes, & inſtrumenta quotquot apud Portam expediuntur, obſignat: adeoque gerit officium, ſupremi Cancellarii noſtris in aulis officio ſimile. 194

Achmetis ambientis & invadentis imperium durities erga Genizaros, crudelitas in legatos. Corcutes fratrum competitor.

Oſtendimus in Oſmanidarum genealogia, Sinanem Scachum, & Allamam Scachum, primogenitos Bajaſitis filios, ante patrem exſtinctos fuiſſe: quorum unius, majoris ſcilicet natu, Sinanis obitum peracerbe pater ac diu luxit. Tertius e filiis erat Achmetes, Amaſiæ præfectus; qui accepta motus Selimiani fama cum XXCIↃ. armatorum per Aſiam minorem Scutarium, e regione Conſtantinopolis ſitum, contendit, & audita Genizarorum legatione, qui ſe accepturos ipſius imperium nuntiabant, ſi majores annonas polliceri vellet: durius reſpondit, nolle ſe, jam deſignatum a patre ſucceſſorem, ab ipſis imperium pretio redimere, quibus vel invitis eo ſit potiturus. His verbis animos Genizarorum ab ſe prorſus alienavit, & imprudens æmulo Selimi adjunxit. Quod ubi pater animadverteret, iiſdem Achmeti reconciliandis LCIↃ. Sultaninorum, filii nomine, promiſit. Hæc ſcilicet illa pecunia fuit, quam annales pag. 474. 195

Achmetem patri miſiſſe referunt. Hinc Aſiam vi ſubacturus Achmetes, mortui fratris primogeniti Sinanis filios, Muchemetem & Aladinem, Larendæ, Caramaniæ oppido, de quo capite 167. dictum, obſedit & cepit. Ejus rei cauſa quum graviter a patre per legatos objurgaretur, legationis principem capite truncari juſſit, cæteris nares & aures præcidit. Id facinus omnium odia mirifice in Achmetem accendit. Ac videamus obſecro, quæ rerum id temporis confuſio fuerit in Oſmanico imperio. Quintus ordine naſcendi filius Bajaſitis, raro in Oſmanidarum familia exemplo Selimis ex utroque parente frater, Corcutes erat. Quartus enim Muchemetes, ante hoc tempus a ſuſpicaci patre, quum incognitus & patrem, & fratres ſuos adiiſſet, metu motus alicujus ſecreti, veneno ſublatus e medio fuerat. Is Corcutes, moriente avo Muchemete ſecundo, ab amicis paternis, abſente patre, collocatus in regium fuerat ſolium: ne frater Bajaſitis Zemes, prior inauguratus, Bajaſiti regnum præriperet. Advenienti deinde Conſtantinopolim patri, & abdicato filio, imperium in ſe transferenti, ceſſerat tenero quodam amore pietateque motus Corcutes: quum hoc nomine viciſſim pater illi promiſiſſet, ſe rationem ipſius, in conſtituendo ſucceſſore, ſupra filios cæteros habiturum. Eidem Caſtamonam poſt obtinenti, de qua dictum capite 66. a morte fratris Muchemetis provinciam Magneſiam adtribuerat, non exigua Lyciæ Cariæque parte adauctam. Hic ergo Corcutes, cæteroqui ſtudiis Mahumetanorum philoſophicis, & quieti deditus, ſeditiones fraternas conſpicatus, & ipſe ſtimulos ambitionis, alienos a profeſſione philoſophi, ſenſit: quod jure ſibi putaret imperium deberi, qui fuiſſet ante patrem inauguratus. Quid autem effecerit, ab ipſis expoſitum legitur annalibus.

Zecme minor, Rhegium ſive Ῥήγιον, *majus & minus, Melantias & Melitias, Athyras fluvius, Glikynero, Votum Soleimanis, Athyrorum epiſcopatus.*

196 Nomen Zecme ſignificationem in lingua Turcica nullam habet. Quapropter a Græcis ad Turcos velut uſuſcapione quadam perveniſſe arbitror, a Zeugma vel Zeugmin derivatum: id eſt, a juncturis pontium, quibus elegantes duo Propontidis ſinus illic ſternuntur, in quorum alterum ad Zecmen minorem ſe fluvius Athyras effundit. Eſt enim Zecme minor, vel comepolichnion, vel oppidulum illud, multis cinctum mœnibus; cui nunc Ponto piccolo nomen eſt Italicum, a minori ponte. Facta fuit ejus mentio ſupra, capite vigeſimo ſexto. Minor autem Zecme, ſicut & pons minor, ad diſcrimen majoris dicitur, longius ab urbe verſus Siliuriam diſtantis. Theodoſius Zygomalas putabat antiquis temporibus dictum fuiſſe ῥήγιον, ſive Rhegium, majus & minus: & utrumque Conſtantini Magni opus fuiſſe. Quod ſi verum eſt, ut equidem non dubito, intelligetur Rhegii nomine Parvi Pontis oppidulum, ſive Zecmæ minoris, in hiſtoria Græca manuſcripta, titulo carente, cujus obiter meminimus capite decimo: quum narrat, imperante Juſtiniano primo, gravi terræ motu non urbem modo deformatam, ſed ipſa quoque ſuburbia cum Rhegio ſubverſa & abolita fuiſſe. Non enim alia ſuburbia Conſtantinopolis habuit, aut habere potuit: quam quæ verſus duplex hoc Rhegium, pontem minorem & majorem pertinuerunt, ut hodieque teſtantur ædificiorum ſuburbanorum maximæ vel ruinæ, vel rudera. Græcus etiam ſcriptor hiſtoriæ Agathias noſter, libro quinto mentionem Rhegii facit, in deſcriptione terræ motus eiuſdem, ubi Rhegium addit ἐπίνειον urbis eſſe, id eſt oppidum ſuburbanum, quod ſtationem pro navibus habet. Apud Coſmographorum principem Ortelium ex Procopio Svidaque reperitur Melantias & Melitia, pagi nomen in Thracia, centum duobus ſtadiis a Byzantio diſſiti, quem Athyras amnis alluat. Prorſus hoc de Zecme vel Ponte minori accipiendum, a Conſtantinopoli quindecim milliaribus Græcis disjuncto; quæ a centum duobus ſtadiis nihil, aut parum abſunt. Athyræ fluvii nomen heic in Aqua dolce nunc Italis eſt mutatum, Græcis in Glikineró. Pontes ambos, tam majorem, quam minorem, milliaribus decem ab ſe invicem diſſitos, Sultanus Soleimanes, avus hujus Muratis tertii, maximo ſumtu refecit; cujus quidem memorabile votum fuit, quo tria ſibi concedi divinitus optabat, ut ante mortem perficeret. Primum inſtaurationem aquæductus maximi, quem ab auctore Valentem, aut Valentianum, non Valentinianum, ut vulgo corruptis in libris legitur, hiſtorici dixerunt: deinde horum pontium in utroque ſinu maris, ſane quam lato, refectionem: urbis denique Viennenſis Auſtriacæ occupationem, quam maximis duabus expeditionibus ab ſe fruſtra tentatam, ſumma cum indignatione recordari ſolebat. Prioris utriuſque voti factus eſt compos, regio prorſus opere per viginti plus minus milliaria deductis in urbem ex ipſo Danubio copioſis aquis, & ambobus exſtructis pontibus: tertio Numen Chriſtianis propitium, ne tyrannus in intima Germaniæ viſcera penetraret, favere noluit. Athyrorum quoque meminit epiſcopi Leo Sapiens imperator in novella de thronis, eumque ſubjicit Heraclienſi metropolitano in Thracia. Quæ quidem Athyra diverſa non ſunt ab hiſce duobus oppidis, quæ diximus. Et Zygomalas ἄθυρα dicta, velut ἄπυλα, volebat ex eo, quod uti nunc, ita ſuperioribus etiam ſæculis, oppida fuerint nullis portis clauſa, nec mœnibus cincta. Vulgo denique Græcorum illud, πόντος μέγας; hoc, πόντος μικρός, adpellatur: ut paulo peritioribus γεφύρα μεγάλη, & γεφύρα μικρά. *Edit. Pariſ. pag. 475.*

Pratum Genibaxeum, Genizarorum domicilium, Excubita, Excubitoria. Loca certa paſcendis felibus, ex Turcorum inſtituto, Cusluc & Ikindi, ſtatæ paſcendis iiſdem horæ.

Divertiſſe traditur Selimes, haud dubie magno cum comitatu, in locum urbis, ab annalibus Genibaxe vel Genibacze nominatum, id eſt in hortum novum; cujus in prato, multorum tentoriorum capaci, Turcico more commorari ſub dio poterat. Idem nomen & Spanduginus memoriæ prodidit. Selimem referens hoſpitium cepiſſe in loco, cui nomen ſit Janibacza, non procul a Genizarorum domicilio. Dictum paulo ante, Corcutem quoque Conſtantinopolim ingreſſum, haud procul a domicilio Genizarorum delegiſſe ſibi locum hoſpitii: quod ſane quo factum conſilio fuerit, nemo non animadvertit. Hoc Genizarorum domicilium meſſitæ proximum eſt, quam memoriæ cariſſimi ſibi filii Muchemetis Soleimanes ſecundus exſtruxit. Is natus ex Roſſa conjuge, ceu dictum in annalium Supplemento, Selimis II. frater natu major, haud dubie patri ſucceſſurus erat, ſi ſuperſtes ei fuiſſet. Nec item procul abeſt a meſſita Turcorum prima Conſtantinopoli, quam in locum ædis ſanctorum Apoſtolorum Muchemetes II. urbe capta condidit. Ipſum hoc ædificium pro Genizaris exſtructum arbitror ad imitationem veteris tam in urbe priſca, quam nova, Prætorianarum cohortium excubitorii, quod hiſtorici Græci recentiores Excubitum & Excubita dixerunt. Erant enim ut in urbe veteri, ſic etiam in nova Conſtantiniana, Cohortium Prætorianarum, quibus Genizari ſucceſſerunt, itemque Cohortium urbanarum, & Vigilum ex-

197

cubitoria. Nec locum equidem excubitorii Prætorianorum veteris mutatum arbitror, ob commoditatem ſitus; quem norunt, qui Conſtantinopolim viderunt. Sunt ibidem horti longe ampliſſimi, circumdati muris, in quos inſilire feles ſolent, quoties alimenta ſtatis horis a prætereuntibus Turcis exſpectant. Quippe ſibi perſuadent homines ſuperſtitioſi ac barbari, ſe neſcio quid apud Deum promereri gratiæ, ſi brutas etiam in animantes, feles, canes, piſces, aviculas, eleemoſynam conferant. Itaque volucres eis necare captas ad victum religio eſt, eaſque pretio potius ſuo redemtas libertati naturali reſtituunt: piſcibus devoranda fruſtula panis objiciunt: canes & feles in plateis publicis, ad certa loca cottidie, ſtatis horis gregatim convenientes, pane, carnibus, cibis cæteris paſcunt. Et obſervari a felibus in his ipſis muris hortorum, de quibus loquimur, horas ſtatas tam Cusluci, quod medium eſt inter exortum ſolis & meridiem temporis intervallum, quam Ikindi, quod meridiem ab occaſu ſolis æquo ſpatio dividit, equidem frequenter illac ad patriarchium, viſitandi Zygomalæ noſtri cauſa tranſiens, animadverti: coramque vidi mulierculas humilioris ſtaturæ, carnes aſſas, ex opſopoliis proximis emtas, & perticis oblongis adfixas, felibus hoſce muros inſidentibus porrigere, quum neſcio quid precularum admurmurarent. In hos igitur hortos, Excubitorio Genizarorum proximos, Sultanus Selimes divertit.

De Muſtapha baſſa, Bajaſitis vezirazeme Ducaginogli Boſtangi baſſa, Aigas Aga.

198 Erat hic Muſtaphas natus in urbe Serrenſi, propter Amphipolim ſita, de quibus ambabus dictum capite 43. & 53. Patrem habuit ſacerdotem Chriſtiani ritus Græcum. Et Græcos ſacerdotes in conjugio vivere nemo non novit. Fuit hic Muſtaphas vir aſtutus, malitioſus, vindictæ tenax. Statim poſt mortem Bajaſitis a Sultano Selime fuit interfectus, uti non multo poſt in annalibus ſequitur. Jovius Selimem non hujus dumtaxat uſum opera ſcribit in opprimendo patre, ſed etiam Ducaginoglis Boſtangis baſſæ, ſive Hortulanorum præfecti, cui ſecreto Selimes pro perfidiæ præmio filiam nubilem promiſit & dedit; & Aiacis Genizarorum Agæ, quod Turci nomen non Aiax, ſed Aigas enuntiant. De Ducaginogli paulo poſt dicetur, capite 206.

Cur Dimotucum ſecedere Bajaſites, imperio dimiſſo voluerit. Inaugurandi Sultani cærimonia. Imperatorum inſignia vel ſymbola. Coronandi alterius imperatoris ritus apud Græcos, priori ſuperſtite. Παρακοιμώμενοι. Scaramangium, Tzohadari, ἔμβων, Δικηπτήσιον. Tzankia.

199 Dimotucum a Turcis vocari civitatem, quæ Græcis Didymotichon dicatur, indicatum ſupra, capite 28. nonnullis ibidem adjectis ad hanc quæ pertinent. Voluit autem eo ſe conferre Bajaſites, abdicato imperio, quod ejus eſſet patria. Quippe natus illic fuerat. Et nemo non occulto quodam inſtinctu naturæ delectatur iis præcipue locis, in quibus exiſtendi principium habuit. Ea quoque de cauſa Bajaſites, quum ante triennium, videlicet anno Chriſtiano 1509. terræmotus horribilis, de quo paulo ante legimus, in his annalibus, Conſtantinopolim & Didymotichum pene totas diruiſſet: non Conſtantinopolim modo refecit, verumetiam decem ſarchorum, id eſt mercenariorum & opificum millia, Didimotichum miſit: qui patriæ ſuæ mœnia collapſa, cum ædificiis inſtaurarent, uti Spanduginus memoriæ prodidit. Quo autem ritu Sultani Oſmanidæ mortuis patribus, imperium auſpicari ſoleant: expoſitum in ſupplemento annalium noſtro, ad annum Chriſtianum 1566. Heic quibus cærimoniis ſuperſtes pater filium ſibi ſubſtituerit, indicatur. Quippe filio tradi ciſtas juſſit, quibus imperatorii theſauri continebantur. Eorum vero nomine non illi veniunt, quos adſervari diximus in Jedicula: ſed quæ Græci vocabant imperatoria, vel κειμήλια, vel ἐπίσημα, vel σύμβολα. Sic Græciæ Prætor ait, veniſſe capta Conſtantinopoli Græcorum in manus imperatoria Balduini ſecundi ſymbola, quæ quidem hæc fuerint: Calyptra, formæ Latinis uſitatæ, (Latinos Græci vocabant populos ad imperium Romæ veteris pertinentes, quum ſibi Romanorum adpellationem adrogarent) & unionibus diſtincta cum lapillo rubri coloris in vertice capitis: calceamenta, cocco tincta: gladius vagina de coccinei coloris ſerico facta, veſtitus. Inde patrem Selimes adiit, eique manum, ut annalium liber; pedes, ut Jovius narrat, oſculatus eſt. Idem addit, hoc ab eo factum maxima, ſed ſimulata cum ſummiſſione: quum temeritatis obiter ſuæ veniam poſceret. Mox ei pater adſurgens gladio latus cinxit, ut Jovius memorat: ut annales, ſolio ſedere ſuo juſſit. Calyptram ei nullam impoſuit, quod ea Turcorum Sultanis in uſu non ſit, tulipanto dumtaxat caput involventibus: uti ne Sultanæ quidem ipſorum calyptra coronave regibus noſtris uſitata, caput ornant: ſed vera tænia, ſive faſcia, ſive diademate, variis & exquiſiti pretii gemmis diſtincto, quod ad ſinciput colligatur. Ejuſmodi diadema conficiebat Germanus aurifaber in oppido Galata, Joannes Saxo, natus apud Holſatos, huic Sultanæ, Muratis III. conjugi, quum filius Muchemetes circumcidendus eſſet. Addere libet hoc loco ritum coronandi apud Græcos imperatoris, priori adhuc ſuperſtite, quem de Græco hiſtoriæ libro manu exarato Symeonis Magiſtri Officiorum exſcribemus. Loquitur autem Symeon de Michaele, Theophili F. Auguſto, quem temulentum ſive μέθυσον vocant hiſtoriæ, poſt Bardæ Cæſaris avunculi cædem, Baſilium Macedonem ad imperii ſocietatem cooptante. Verba ſunt hujuſmodi. Quum imperator, ait, in proceſſione prodiret, ſequebatur a tergo Baſilius geſtans imperatoris ſcaramangium, quod pro more παρακοιμώμενοι faciunt. Ad auguſtales autem fores ubi perveniſſet imperator, coronam pro imperatorum conſuetudine non depoſuit: ſed intra januas ſacras cum ea Michael ingreſſus eſt. Et corpore converſo, tres gradus ambonis coronatus adſcendit, ſtante inferius Baſilio Parakimomeno. Infra Baſilium ſtabat Leo Caſtor, qui a ſecretis erat, ſententiam ſcriptam (tomum Græci vocant) manu tenens, & Michael Anurius Præpoſitus, & tribuni plebis, una cum tribulibus. Cœpit ergo ſecretarius hæc ex imperatoris decreto verba legere. Bardas Cæſar adverſum me conſpiravit, ut vitam mihi adimeret: eaque de cauſa extra urbem me abduxit. Quod niſi Symbatius ac Baſilius indicium ejus rei mihi feciſſent; equidem non amplius in numero vivorum exiſterem. Ac periit ille ſua ſane culpa. Baſilium vero Parakimomenon, ceu fidum mihi, meique ſervatorem impeii, quique me liberavit ab hoſte, ac ſingulari adfectu complectitur, eſſe volo cuſtodem & curatorem imperii mei; fauſtiſque, velut imperatorem, adclamationibus ſalutari. Tum vero Baſilius oppleri lacrumis. Et imperator demptam e capite ſuo coronam Photio patriarchæ porrexit: qui ea ſacram ad menſam deportata, preces ſuper illam concepit. Inde paludamentum adtulere præpoſiti, & calceamenti Baſilium induerunt. Is abjecta chlamyde, ad imperatoris pedes procidit. Mox autem egreſſus Patriarcha, demtam prius e capite imperatoris coronam, ipſimet imperatori reddidit. Quumque ſceptra, de more, humi procidiſſent: coronavit Baſilium Michael, omnibus fauſta voce adclamantibus: MICHAELI ET BASILIO AUGUSTIS, MULTI ANNI. Hæc non abs re putavimus exponenda, quo ſtudioſis antiquorum rituum rem gratam faceremus. Adjiciamus & difficilium intellectu quorumdam explica-

Edit. Pariſ. pag. 476.

tionem. Scaramangium, quid ſit, indicatum capite 172. Παρακοιμώμενοι ſunt intimi cubicularii, qui auguſtalibus in cubiculis & ipſi propter imperatores dormiebant, uti Symeon hic noſter haud multo poſt declarat in deſcriptione cædis Michaelis Auguſti. Tale nunc officium eſt apud Turcorum Sultanum ejus cubicularii, qui Chiohadar aut Tzohadar adpellatur. Is enim & intra Sultani cubiculum noctu excubias agit, & pluviam Sultani veſtem geſtat, ut Parakimiomenos, quæ ſcaramangium heic vocatur. Ac norunt omnes, qui Portam viderunt Oſmanicam, non Sultanum modo comitari cubicularium, qui ſereno quoque cælo ſcaramangium ejus geſtat: ſed omnes omnes etiam cottidie baſſas ac begos, quotieſcumque per urbem ad Portam equitant, habere pediſequum unum, qui veſtem hujuſmodi portat, cæteris ſuperinjiciendam veſtimentis, ſi aere mutato forte pluat. Ambonis nomen in templis Græcorum ab adſcendendo factum eſt, quod gradus complures habeat. Et extra ſecretum a reliquo templo ſacrarium vel θυσιαστήριον eſt, quo menſa ſacra continetur, ſacerdoti dumtaxat adeunda. Quod paludamentum dixi, Symeoni δικητήσιον adpellatur. Scio paludamentum eſſe veſtem Imperatorum caſtrenſem, quæ exprimendo Dikitiſio non ſatisfaciat: ſed quum aliud invenire nomen poſſem, hoc uti libuit. Δικητήσιον vero ſic mihi ſunt interpretati Græci, ut eo ſignificari dicerent ἐπιμάνδυον, ſive ſupramantellum; (adhibeamus enim voces barbaras, ut intelligamur) quale ſuperinjici Patriarchis in ſolium Pontificale collocandis ſolet: ut intelligatur, hoc indutos, jam factos eſſe Pontifices. Caſiolam memoriæ prodidit Iſidorus, quæ huc puto quadrat. Tali veſtimenti genere noſtros etiam Imperatores indui, quum inaugurantur, ipſimet vidimus. Eſtque notabilis apud Zozimum noſtrum locus, ubi tradit hoc propterea factum apud Romanos, ut intelligeretur, Imperatores etiam eſſe Pontifices Maximos: quemadmodum in nummiſmatis quoque ſe nominabant. Calceos ſive calceamenta, Tzankia dixit Symeon: quibus Imperatores uti coccinei coloris ſolebant. Præpoſiti ſimpliciter heic vocantur, quos apud antiquiores ſacrorum vel auguſtalium cubiculorum præpoſitos dici videmus in Juſtinianei codicis, & hiſtoriarum libris. Sceptra ſunt baculi, magiſtratus ſymbola. Nec intelliguntur heic ipſius Imperatoris ſceptra, ſed officialium: quæ apud Græcos deponi ſolita, quum novus Imperator inauguraretur, ſuperius cap. 173. monuimus: idemque mos apud Turcos hodie retinetur, quorum Genizari, & alii officiales, quum novus Sultanus Portæ ſarajum ingrediens, regnum ſuum auſpicatur; baculos ſuos deponunt ex cauſa, quam indicato capite declaravimus.

Edit. Pariſ. pag. 477.

Portæ XXIII. *urbis Conſtantinopolitanæ, cum multis memorabilibus, & ad hiſtorias intelligendas neceſſariis.*

200 Quia non tantum heic Hadrianopolitanæ portæ, ſed aliorum quoque deinceps, in vita Soleimanis II. fit mentio, placet uno loco ſimul enumerare portas urbis omnes, ac ſingulas velut ob oculos ordine collocare: quod operæpretium nos his exponendis facturos exiſtimemus, qui ſæpenumero legendis hiſtoriis, ob harum tam adpellationum, quam ſitus ignorationem, mirifice nos torqueri meminimus. Nec ipſum Gyllium recenſendis his omnibus, & recte adpellandis, vel ex ſemiſſe lectori feciſſe ſatis, fatebuntur ii, qui noſtra cum Gyllianis conferre voluerint. Incipiemus autem ab angulo urbis orientali, in quo ſitum eſſe Geniſaraium, ſive palatium, arcemve Sultaninam, ſuperius 139. cap. oſtendimus: & in litore ſinus Ceratini, Conſtantinopolim a Galata interſecantis, de quo dictum cap. 127. propter urbis orientale partim, partim ſeptemtrionale latus progrediendo, pergemus ad angulum Pentapyrgii, A qui recta verſus aquilonem ſpectat, & a quo muri portæque terreſtres incipientes, ad angulum ſe tertium porrigunt, arcis Heptapyrgii vel Jediculæ ſtructuras complexum: unde verſus angulum primum in litore Propontidis reflectendo, totam ſcilicet urbem circumibimus, portiſque ſuis includemus.

Eſt igitur prima ſecundum radices promontorii arcis Sultaninæ porta, quæ Græcis quotquot videri peritiores volunt, Porta Horæa (ὡραία) vulgo Huræa dicitur. Illud a pulchritudine factum nomen eſt, hoc a vicis & ædificiis Hebræorum, huic portæ proximis. Neutrum tamen verum ejus eſt nomen, quum Porta Neorii ſit adpellanda: quod iſtic νεώριον ſive navale quondam fuerit, uti Gyllius etiam probat. Leonardus Chienſis Imperialem portam vocat in obſidionis ultimæ hiſtoria, velut arci Auguſtali proximam. Juxta portam hanc eſt ſcala Sycena, trajectuſque Sycenus, vel Galatæ perama, ſicut Græci vocant. In toto ſinu multa navicularum millia B reperiuntur, & plura quidem opinione quorumdam, quam Gundularum Venetiis: quibus ingens hominum multitudo ſingulis momentis trans ſinum Ceratinum, & trans Boſporum ab urbe vehitur, ac in urbem revehitur. Ipſæ naviculæ tam Turcis, quam Græcis & aliis, ab uſu, quem in transjiciendo præſtant, Peramæ vulgo nominantur. PORTA I.

Secunda Turcis Balucbazar vocatur, a foro piſcario. Græci, licet altera dictione vulgo nunc utantur, & Pazarion ſive Pazari forum adpellent, voce Damaſceno Studitæ familiari; tamen nomine magis originem Græcam ſapiente, Ἁλοπωλεῖα quoque nuncupant, a diſtractione piſcium. Quippe ἅλες piſces adpellant. II.

Tertia Gemiſcle vulgo, Gyllio Gemicapi nominatur, non recte tamen. Nam Gemiſi Schele, quaſi ſcala fructuum, dici debebat. Et ſcalam diximus adpellari locum, ubi de navigiis exſcenditur. Adpellunt autem heic naves onuſtæ omnis generis fructibus, prout anni tempora ferunt: uvis ſcilicet, pomis, piris, ficis, oriza, cæteris. Gyllii Gemicapi mutatum in Gemiſicapi, ſignificat portam fructuum. Græci quoque Caraviorum portam vocant, quibus κάραβια ſunt naves, vocabulo Baſilicorum etiam epitomæ noſtræ uſitato, præſertim ad legem Rhodiam de jactu. III.

Quarta Turcis eſt vel Ontun capiſi, vel Ontum ſchele: quorum illud denotat lignorum portam, hoc eſt lignorum ſcalam. Græci vel ξύλων πόρταν disjunctive, vel ξυλοπόρταν compoſite vocant. Dicta vero fuit hæc lignorum ſive porta, ſive ſcala, non quod ipſa ſit lignea, quam reliquis ſimilem per omnia vidimus, id eſt lapideam: ſed quod huc navigia lignis onuſta ſoleant adpellere. Quo nobis ineptior videri debet interpres Laonici Gallicus, qui non modo D portam, ſed etiam palatium ligneum in illa quondam marmorea Conſtantinopoli fingere fuit auſus. Quodnam vero palatium illud Xyloportæ fuerit, de quo Laonicus loquitur: in undecima porta declarabimus. IV. *pag. 478.*

Quinta Turcis dicitur Unkabani, quod Græci ſcribunt Unkampani, eadem tamen cum Turcis pronuntiatione. Ἀλευροπωλεῖον quoque Græcis ſua lingua vocatur, quod ibi farinæ vendantur. Gyllio ſcribitur Umcapi. V.

Sexta nominatur a Turcis Tzubali Capiſi, quod Græcis ſcribitur Tzumpali capiſi, nec tamen aliter, quam a Turcis enuntiatur; ob difficilem ipſis prolationem litteræ B. de qua dictum capite 91. Gyllio adpellatur Jubalica, pro Jubali Capi, enuntiatione Gallica, quæ Italicæ Chiubali vel Ziubali reſpondet, modo tribus ſyllabis efferatur. Ipſa vox ſignificat portam vitriariam. Quippe vidimus iſtic officinas, in quibus vitra conficiuntur. Fuit in urbe Roma veteri vicus vitriarius, ubi ſcilicet tabernæ VI.

vi-

vitriariorum erant, ut ex urbis antiqua deſcriptione paret. Talis vicus adhuc Conſtantinopoli quoque ſupereſt, cujus infra mentio fit in illo magno ſub Soleimane incendio, quod accidit anno Chriſtiano 1540. Sed vero eſt ſimile, vitriarias officinas Conſtantinopoli fuiſſe conſtitutas ob incendiorum metum extra urbem, & hoc præcipue loco, qui ad ſinum Ceratinum poſitus, abundat aquis ad exſtinguenda, ſi quæ forte orirentur, incendia.

VII. Septima vocatur Hagia capiſi, quod hybride voce Turcogræca ſignificat portam ſanctam. Ego tamen in ea ſum opinione, ut exiſtimem rectius adpellari ἁγίας καπισὶ, hoc eſt, portam ſanctæ, videlicet Theodoſiæ: cujus templum e regione trans ſinum vidi, vetus & elegantis ſtructuræ, nunc commutatum in meſſitam, quæ Caſanis baſſæ dicitur, ut ſupra expoſitum cap 128. Per hanc enim portam ingrediuntur urbem, qui a ſancta Theodoſia veniunt, ubi frequentia cum vicis ædificia ſunt.

VIII. Octava dicitur Phanarii porta, vel ſimpliciter Phanarion: cujus vocis notionem ſupra, 128. capite, ſub finem, oſtendimus.

IX. Nona Diplophanarion adpellatur, & uti geminas (a quibus nomen accepit) turres, ſic etiam portas duas habet.

X. Decima vulgo Græcis Porta Κωπγοῦ ſive Kynigi, ſed rectius porta Κωπγίου vocatur. Et Κωπγιον in Baſilicis ſuis Græci verterunt eum locum urbis, qui Romanis temporibus Arena dicebatur: ubi videlicet vel homines cum feris, vel inter ſe feræ committebantur. Kynigion ad Ulachernas refertur, locus ſcilicet depreſſus & concavus, ubi Patriarchion erat meæ peregrinationis tempore, quod hoc anno 1587. pecunia redemit a Græcis Sultanus Murates III. ut iſtic meſſitam, ſui nominis monumentum, condat. Id hactenus ſæpe tentatum, impedivit Turcorum Muphtis, qui debere Muratem diceret prius ex ereptis Scacho terrarum terris annuos meſſitæ ſtruendæ reditus conſtituere. Græcis ruinoſum Conſtantini palatium viciſſim conceſſit ædificandum in uſum tam patriarchii, quam patriarchalis eccleſiæ, de quo mox aliquid indicabimus.

XI. Undecima nominatur veteribus Xylokerkos, cauſa paulo poſt exponenda, nunc autem Hagiobazari porta, per quam ſcilicet ingrediuntur urbem Hagiobazariotæ, trans ſinum habitantes, e regione hujus portæ. Nomen Hagiobazari ſignificat vel ſancti, vel ſanctum emporium. Et emporii voce Symeon quoque Magiſter cum aliis Græcis utitur pro nullis clauſo portis, aut nullis cincto muris oppidulo. Sancti potius exiſtimem dicendum emporium, ut intelligatur emporium, ſancti Mamantis, quod olim monaſterium inſigne, palatium auguſtale celeberrimum in hiſtoriis, pontem denique non minus nobilem, S. Mamantis adpellatum habuit. Heic enim effundunt ſeſe in extremum Ceratinum ſinum celebres illi priſcis fluvioli Cydarus & Barbyſes, nunc Machleva & Chartaricon, ut indicatum ſupra, capite 139. qui quidem ad S. Mamantem ponte junguntur. Hagiobazariotarum vox denotat incolas emporii S. Mamantis. Cæterum ad hanc portam Hagiobazari ſecundus eſt urbis angulus verſus terram continentem, ubi ſcilicet incipiunt portæ murique terreſtres: ſic dicti, quod nec a ſinu Ceratino, nec a Propontide alluantur, ſed verſus Thraciam porrecti ſint. Veteres heic alteram poſuerunt urbis Acropolim, velut in ejus extremitate ſitam ſecunda, reſpectu primæ, quæ Byzantis arcem continet, ut oſtenſum cap. 139. Et habebat hic angulus olim arcem, dictam Pentepyrgion, a quinque turribus, vel Magnauram, vel τῆς ξυλοκερκου, & palatium Xylinæ portæ apud Chalcocondylem, cujus interpretes vitioſe ſcripſerunt Xyllæ palatium, & pejus interpretati ſunt ligneum. Hæc autem nomina frequenter in hiſtoriis Græcorum, Zonaræ, Cedrini, aliorum, occurrunt. Explicatio prolixior alterius loci fuerit. Apud Leonardum archiepiſcopum Chienſem leguntur in epiſtola, de capta Conſtantinopoli, turres Aveniades: de quibus interrogatus a me Zygomalas, quænam ſcilicet eſſent: reſpondebat, dicendas eſſe non Aveniadas, ſed turres Anemanis, cujus eſt in hiſtoriis Græcorum mentio: planeque volebat, has illas eſſe quinque turres, in altera urbis acropoli, quas diximus Pentepyrgii nomen habere. Id autem verum eſſe, vel ex hoc intelligitur, quod Chienſis turribus adjungit Xyloportam, quæ a Xyloporta priori diverſa, veteribus ξυλόκερκος dicta fuit propterea, quod artifices eam ſtruentes, magna in fundamento aquæ reperta copia, tignis plurimis ac palis in aqua defixis lapides injecerint, atque ita demum ædificii fundamentum firmum effecerint, ut eſt in libro de ædificiis urbis. Nec abs re quis dixerit, videri palatium Xyloportæ potius ſcribendum Xylokerki palatium: ſcriptoris librario vocem obſcuriorem hanc, cum notiori Xyloportæ commutante. *Edit. Pariſ. pag. 479.*

Duodecima Turcis eſt Egri capi, quæ vox obliquam portam ſignificat. Et reapſe ſic exſtructam vidimus, ut in eam non directo, ſed ex obliquo pateat aditus. Leonardi Chienſis epiſtola, quam diximus, Caligaream vocat: Græci Caligariorum. Sic autem a Caligariis ſive ſutoribus eſt adpellata, qui calceamenta faciunt, a Turcis nominata Paſſumaggia. Inter hanc & proxime ſequentem portam, ſitum eſt ad ipſos muros, alto loco, palatium vetus Blachernianum, quod Conſtantini jam vulgo vocant, ubi ſolebant elephanti hactenus ali. Hoc jam præterito anno Murates III. Græcis loco patriarchii conceſſit, ut paulo ante diximus. Cæterum reperitur in Græcis hiſtoriis hujus portæ Caligariorum nomen antiquius, Porta Καρσία, ſive obliqua: quod interpretati Turci videntur per Egri capi. Urbis tamen ædificiorum liber Charſiæ portam voluit dictam, ab auctore vel conditore Charſia, qui utentis colore Veneto factionis fuerit. Nam factiones olim quatuor erant in hippodromo decertantium equis, quos κέλητας Pindarus dixit, ſingulis bigis, trigis, quadrigis; ita diſtinctæ coloribus, ut βένετοι vel cærulei, λευκοὶ, vel albi, πράσινοι ſeu virides, ῥούσιοι ſeu rubri, dicerentur. XII.

Decimatertia eſt illa, cujus hoc annalium loco fit mentio, quæque nobis occaſionem primam recenſendi portas urbis præbuit. Vocatur autem Hadrianopolitana, quod Hadrianopoli recta venientes, urbem ingredi per eam ſoleant. In hac porta periit oppreſſus hominum turba Conſtantinus Dragaſes, ultimus Græcorum Imperator. XIII.

Sequitur decimaquarta, recenti vocabulo Turcico dicta Top capiſi, quo ſignificatur porta bombardaria, ſive tormentorum bellicorum. Græci ante captam a barbaris urbem, nominabant S. Romani portam, ſicut & Leonardus Chienſis, & Chalcocondyles teſtantur: cujus tamen interpres Gallicus ex S. Romani porta facere portam Romanam fuit auſus. A bombardis eam Turcos arbitror adpellaſſe, quod obſidionis tempore tormenta bellica præcipue fuerint huic oppoſita. XIV.

Proxima ſecundum hanc eſt decimaquinta, Turcis Geni capi, Græcis νέα πόρτα, quod portam novam ſignificat. XV.

Inde pervenitur ad decimam ſextam, videlicet Silyuriæ vel Selybriæ portam, quæ a priſcis χρυσῆ porta, vel aurea porta nominabatur, & porta fontis. Nam extra portam hanc eſt hodieque fons, qui χρυσοπηγὴ vel aureus fons a Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum hiſtoriis, quæ ſæpenumero palatii πηγῆς ſive fontis mentionem faciunt, & templi Deiparæ virginis ad πηγὴν ſive fontem. Interpres Cedrini plerumque Pegen, & in Pege reddidit. Ædificia nunc diruta ſunt, fundamentis adhuc exſtantibus, & ipſo fonte: quem hodieque Græcorum vulgus XVI.

χρυσοπηγῆν adpellat, & inviſere magno concurſu, certo anni tempore, veluti ſi Deiparæ virginis templum adhuc incolume ſtaret, conſuevit. Aurea porta nunc etiam reliqua conſpicitur, ſed obſtructa, nec id quod audit, aurea: ſatis elegans tamen, expreſſos e marmore continens agones ſive labores Herculis, artificio non vulgari.

Hoc jam loco perventum eſt, ab angulo urbis ſecundo, propter muros urbis terreſtres circumambulando, ad oppoſitum huic angulum urbis tertium: qui, ſicut ſecundus ille ad ſinum Ceratinum extremum ſitus eſt, ita & ipſe pertinet ad Propontidem: ut deinceps latus urbis reliquum mari alluitur, uſque ad promontorium Byzantis, vel urbis angulum primum. Ab hoc enim angulo primo latus urbis unum, videlicet aquilonare, a mari Ceratini ſinus efficitur, uſque ad angulum ſecundum Pentepyrgianum: rurſus ab altera parte mare Propontidis ſecundum latus urbis, & meridionale quidem efficit, uſque ad tertium urbis angulum Heptapyrgianum: occidentale vero tertium latus ab omnibus aquis immune, terreſtri muro claudit urbem, qui juxta ſinum Ceratinum a Pentepyrgio incipiens, ad Heptapyrgium juxta Propontidem deſinit.

XVII. Igitur Heptapyrgianum jam angulo navigio circumvectis, prima propter arcem in latere meridionali porta ſe nobis offert, cæteroqui numero decimaſeptima, quam ab arce vicina portam ἑπτὰ γουλάδων, id eſt, ſeptem turrium, voce mixtobarbara nominant. Obſervavimus in hac Græcam inſcriptionem, quam dabimus alibi.

XVIII. Secundum hanc proxima ſequitur octavadecima porta, Turcico vocabulo Narli capi dicta: quo nimirum adpellunt ex inſulis navigia malis aureis, ſeu granatis, (ῥοιδία nunc Græci vocant) onuſta.

XIX. Decimanona vocatur Pſomatiorum porta. Liber exſtat apud Græcos manuſcriptus, de ædificiis urbis, quem habemus. In eo nomen portæ Pſamatii reperitur, & Palatium Pſamatii, & γηροκομεῖον Pſamatii, quo domus ſignificatur exſtructa curandis & alendis ſenibus. Originem vero nominis Pſamatii legimus hanc in eodem libro, ſtetiſſe ſcilicet olim hoc in loco Pſamatii, quoddam ſimulacrum, quod deaſtrorum cultor quiſpiam ceu deum coluerit. Chriſtianos vero frequenter hominem ab eo colendo dehortantes, adpellaſſe ſimulacrum illud, quod ipſe veneraretur, deum ψευματεῖον, id eſt, falſum & ficticium, quique nomen illud mentiretur. Ab hoc igitur idolo dei ficticii volunt ipſi loco nomen inditum, ut Pſamatii diceretur, id eſt, ficticii dei locus: vulgo Pſama dicente, pro ψεῦμα, quod eſt mendacium. Propter hanc vero portam Pſamatii quondam & palatium erat, & γηροκομεῖον, ut diximus: utrumque Pſamatii nomen ob viciniam habens, & ab Helena Auguſta, matre Conſtantini magni, urbis conditoris, exſtructum. Chriſtianorum vulgus hanc portam nunc etiam San Matthia vocat, nocat, nomine corrupto ex Pſamatia.

Edit. Pariſ. pag. 480.

XX. Vigeſima Græcis Contoſcalii porta dicitur. In libro de urbis ædificiis locus hic Contoſcalinon adpellatur, & cauſa nominis adjicitur. Etenim ipſa porta velut intra ſinum quemdam abſcedit verſus urbem, & ab altera parte proximum ſibi portum habet pro triremibus, in mare ſe porrigentem, & muro circumdatum. Is portus olim quum pararetur, præfectum fuiſſe tradunt operis, velut ἐργοδιώκτην, Agallianum Turmarchum, (id Turmæ ducem ſignificat, hoc eſt, legionis, ſex hominum millia complectentis, ut eſt apud Leonem Auguſtum in libro de bellicis adparatibus) qui cognomen Contoſcelis habuerit, a brevis tibiis. Gambacurtam Itali dicerent. Ab hoc adpellatum ajunt portam Contoſcalinam, veluti contoſcelinam. Ego vero pace Græcorum dixerim potius Contoſcalinam, vel Contoſcalii vocatam a conta ſcala. Κοντὸς enim Græcis nunc parvus, uti quum Cedrinus ait, quemdam fuiſſe nominatum ab exiguitate ſtaturæ Κοντολέοντα prætorem Cephallinæ, & alium Κοντοστέφανον, ceu Leonem parvum, & Stephanum parvum. Scalæ nomen jam ante declaratum.

XXI. Vigeſima prima Catergolimenis porta nuncupatur, a portu triremium, quæ vulgo ſunt Græcis Κάτεργα, ſicut & Κατεργάδες nunc adpellantur claſſiarii, vel navales ſocii triremium.

XXII. Vigeſima ſecunda vulgo nunc Græcis eſt πόρτα ταῖς ἀρκούδες id eſt, vel urſarum, vel urſina, Turcis Tſchatlati capſi, a mactatione pecudum. Sunt qui novam litoris portam nominant. Equidem crediderim eſſe antiquam. Ædificium rotundum extra muros in ipſo mari, vicinum ac vetus habet, undique circumfluum, niſi qua terræ jungitur; in quo mactantur, excoriantur, & exenterantur pecudes: itemque feneſtras habet hæc porta marmoreas a latere, cujuſdam ædificii vel palatii veteris, quod ipſis muris urbanis incumbit. Heic aliquando pene naufragium feciſſe recordor, quum animi gratia Wolfius Ungnadius Baro Sonneccianus, & Hieronymus Arconatus, & ego, Saraium Sultaninum, e Ceratino ſinu profecti, cælo primum ſereno, marique placido, circumnavigaremus: & oborta ſubito tempeſtate, non ſine periculo huc rejiceremur.

XXIII. Vigeſima tertia & ultima porta vocabulo Turcico nominatur Achur capiſi, quod Achurii portam ſignificat. Achurium vero Turcis eſt ædificium capax, aream habens in medio, cujuſmodi ſolent eſſe ſtabula pro regiis equis. Et arbitror eſſe Græcam origine vocem, uſucaptam a Turcis. Etenim ἀχυρεῖον vocant Græci ſtabulum, a reponendis ſcilicet paleis. Sic Emir Achur, ſtabuli præfectus eſt in aula Sultanina, velut capite 14. diximus. Itaque propterea nomen hoc iſti portæ datum, quod per eam ſaraio Sultanino contiguam, invehantur omnia curandis & paſcendis equis ac jumentis Sultani neceſſaria, quotquot intra ſarajum ſcilicet aluntur. Ab hac ultima porta, ſaraii Sultanini murus trium in ambitu milliarium Græcorum incipit, juxta quem ab altero ſaraii latere primam quoque portam urbis collocavimus. Nec inter Achurii portam, & Horæam illam primam, ulla reperitur alia, quam qua ſecreto ſoli Sultano licet e ſaraii ſeptis ad angulum S. Demetrii prodire quoties ei ſic viſum eſt. Ac ſolet hoc facere multoties, quum eleganter ornatam marmoreis columnis domunculam ibidem habeat, intra quam velis obductam ſedens, tam e ſinu Ceratino, quam ſecundo Boſpori fluxu in Propontidem præternavigantes intueri cum voluptate poteſt, ipſe conſpectus a nemine.

Sedenim ante, quam hanc portarum enumerationem claudamus, libet ex allegato ſæpius libro, de ædificiis urbis, ordine recenſere veteres portas urbis terreſtres, quæ illic ſolæ leguntur; ceteris ad ſinum Ceratinum Propontidemque ſitis, ſilentio præteritis. Recitantur autem dumtaxat hæ quinque, ſumpto ab extremitate Pentepyrgiana initio.

Prima vocatur ξυλόχερκος ob ejus fundamentum defixis in imo palis factum. Nunc Hagiobazari portam dici notavimus.

Altera Charſiæ, qui ſcilicet ei condendæ præfuit. Turcis eſt Egri capi, ſive porta obliqua.

Tertia πολύανδρος, ab hominum multitudine dicta. Quippe traditum in hiſtoriis legimus, & in hoc ipſo de ædificiis urbis libro, Theodoſium minorem Auguſtum terræmotu collapſos urbis muros terreſtres curaſſe per Cyrum præfectum urbanum inſtaurari: cujus quidem ea fuerit in opere maturando & urgendo ſedulitas, ut intra ſexagesimum diem abſolutum fuerit. Hoc autem in opere, quum una populi pars ab angulo Pentepyrgiano, altera vero ab angulo adverſo Heptapyrgiano muros condere cœpiſſet: ad hanc demum portam pars utraque ſuis perfectis operis convenit, eaque de cauſa Porta πολύανδρος, adpellata fuit, ab hominum multitudine, qui tunc

pag. 481.

istic convenerunt. Nunc Hadrianopolitanam vocari diximus. Et est illius is profecto situs, ut medium in muro terrestri locum occupet, id quod equidem diligenter observavi. Nam quum ab acropoli Pentepyrgiana, propter fossas muri terrestris, ad angulum vel acropolim Heptapyrgianam ituro, necesse sit unius horæ spatium impendere: tantumdem temporis Pentepyrgio requiritur ad portam Hadrianopolitanam, quantum ab eadem ad portam Heptapyrgio proximam. Apud Leonardum Chiensem reperitur hac ipsa in urbis ac murorum parte locus arduus (ut adpellat) Miliandri. Non alibi quærat hunc lector, quam ad portam Hadrianopolitanam vel πολυάνδρου, correcto tamen prius vel enuntiationis, vel scripturæ vitio. Nam pro Miliandro equidem minime dubito reponendum μυριάνδρου, quod idem est cum πολυάνδρῳ: sive adeo per insciti am vulgi factum fuisse dicamus Miliandron ex Myriandro, sive per oscitantiam scriptoris librarii corruptum nomen existimemus.

Quarta Κατωγαιά, sive subterranea; cujus tamen nominis ratio nulla redditur. Respondet jam Topcapisi vel bombardariæ portæ, quondam S. Romani.

Quinta Græcis πέμπτη fuisse dicta narratur, quod numero quinta scilicet inter portas esset terrestres. Olim auream portam vocavere, nunc Silyurianam adpellari ostendimus. Quod autem Geni capi sive nova porta non commemoratur, inter portas S. Romani & auream sita, propterea fit, quod nulla tunc fuerit, posterioribus scilicet exstructa temporibus, ut ipsum quoque nomen innuit.

Habes jam, benigne lector, insignem non portarum dumtaxat urbis explicationem: verumetiam multarum præterea rerum declarationem, quæ mihi quidem aliquando Græcas & Turcicas historias lectitanti visæ fuere difficiles intellectu, ac perobscuræ. Tibi sane, remotis non paucis jam quasi salebris, iter idem ingressuro, minus pleraque tædii paritura confido. Vel ipsi tam a Turcis obsessæ, quam expugnatæ Constantinopoleos historiæ Chalcocondylis & Leonardi Chiensis, mirum quantum hæc expositio nostra lucis adferet.

Mors Sultani Bajasitis, a filio Selime veneno sublati

201 Non meminerunt annales dati a filio Selime Bajasiti per alios veneni, quod a nostris constanter adfirmatur: ipsis tamen expositionibus horum inter se non parum dissidentibus. Nos plerorumque narrationes sic recitabimus, ut integrum tamen lectori judicium relinquamus. Spanduginus ait, Selimem patri adjunxisse Jonuzem bassam, qui curam ejus gereret, omnesque res patris administraret. Interim tamen secreto cum Jonuze transegisse, venenum ut patri propinaretur. Itaque Bajasitem prius, quam Dimotucum perveniisset, vi veneni dati exstinctum fuisse. Jovius addit, venenum ei præbitum ab Hamone Judæo medico. Alii commemorant, Selimem metuentem, ne se bello in Anatolia contra fratres, Achmetem & Corcutem, occupato, rursus Imperium sibi vindicaret pater: corrupisse medicum patris Ustarabim, promissis ei singulos in dies annonis asprorum mille, qui reditus esset annuus 9000. talerorum, aspris 40. pro uno talero computatis. Itaque recepisse medicum, se Bajasiti venenum pharmaco mistum propinaturum. Ac tradidere quidam, venenum hoc fuisse comminutum pulveris instar adamantem. Ustarabim in oppido Tzurulo Bajasiti auctorem fuisse sumendi pharmaci, quo mirificus seni vigor totius corporis & animi rediturus esset. Adnuente Bajasite, medicum altero mane Sultaninum ad cubiculum veniisse: quumque dormientem adhuc reperisset, expectabundum ibidem hæsisse, donec evigila-

A ret. Elapso temporis aliquo spatio, quum non expergisceretur: excitari jussisse, jamque experrectum interrogasse, pharmacone uti vellet. Illo adsentiente, Ustarabim antipharmacis multo ante munitum, prægustatam ab se medicinam Bajasiti præbuisse hauriendam: simul cubiculariis mandasse, ne quid ei potus submini-
B strarent prius, quam bene cooperto corpore sudasset. Inde medicum se Constantinopolim ad Selimem contulisse, qui promissi præmii loco jusserit ei caput amputari: quod diceret, hominem sceleratum ac infidum Sultano patri, eadem usurum erga se quoque perfidia, siquidem hoc uti faceret, ab alio quopiam compellatus esset.

Cruentum & parricidiale Selimis Imperium.

Sublato de medio patre, progressus est Selimes ad immanem sævitiam, fœdaque parricidia, so- 202
lus ut rerum potiri posset. Frater ejus natu major Achmetes ad Arabicos fines profugisse dicitur, hoc est, in Caramaniam regno Sultani Cai- *Edit. Paris.*
renſis finitimam. Quippe non multo post sequitur, *pag. 482.*
eum suis tandem e latebris cum milite Caramano contra Selimem prodiisse. Arabes etiam vocari Ægyptios, & Ægyptiorum Sultano subjectos, indicavimus capite 165. Mustaphæ bassæ mentionem paulo ante fecimus capite 198. Fuit interfectus propterea, quod Achmetis eum filios, Muratem & Aladinem, de imminente sibi a patruo Selime periculo, monuisse per celeres internuntios compertum fuisset. Meritas luit pœnas, ob perfidiam erga Sultanum Bajasitem, herum suum, contra quem Selimi filio studuerat. Fratrum filii, quos Selimes strangulari jussisse traditur, more Osmanidis recepto, qui nefas esse putant, Osmanidarum sanguine terram conspergi, numero fuere quinque: Muchemetes & Aladines, Sinanis Scachi filii: cum tribus filiis Sultani Muchemetis, ut est videre nostra in Osmanidarum genealogia. De
C Tekiensi provincia dictum capite 57. Qui primus e janitoribus regiis, & Azem Aga vocatur in annalibus, integre dicendus est Capizilar Azem Aga. Nomina jam aliquoties exposita sunt, & suo loco de Capizilariis agemus, qui Sultani Osmanidæ janitores sunt. His præfecti solent esse vel quatuor, vel sex, prout ipsi visum Sultano. Vocantur autem vel Capizilar Bassi, vel Capizilar Aga. De vocabulo Bassa, capite 14. de Aga 173. diximus. Qui primus & supremus inter hos est, Capizilar Azem Aga nominatur. Etenim Azem supremum significat. Notandum heic Casanis Azemis Capizilariorum Agæ nomen. Quippe Geufræus ait, Corcutem incidisse in manus Bostangis bassæ, qui Selimis gener fuerit. Ostendimus autem supra, capite 198. Bostangim bassam, Selimis filiæ nuptias consequutum in præmium perfidiæ, cognomen habuisse Ducaginoglis, ex causa paulo post aperienda. nomen vero proprium hujus Ducaginoglis erat, non Casam vel Casan, sed Achmet, quemadmodum ex ipsis annalibus deinces adparebit. Et omnino Capizalar Aga diversus est a Bostangi bassa. Quapropter in
D his Geufræus erravit. Oppidum Egrigos Bellonio Grigos est, ad mare situm, versus sinum Ajasticum, qui priscis erat Isticus.

Selimis statura, prælio victus & occisus Achmetes, ejusque filiorum exsilia.

Quod pumilionis Selimi nomen tribuitur, sic 203
de sententia Spandugini est accipiendum: ut intelligamus, eum de reliquo corpore fuisse oblongo, sed tibias habuisse breves. Eaque de causa spectabilior erat in equo, quam si pedes incederet. Neapolis Caramaniæ Turcis sua lingua vocatur Genischeher. Et annalium heic notanda verba sunt, quæ sæpius repetunt, has res in Caramania fuisse gestas, quo se contulerat Achmetes,

ut auxiliis Sultani Ægyptii ſive Cairenſis e propinquo contra Selimem uti poſſet. Leonis quidem Auguſti Novella de Thronis Neapoleos meminit, epiſcopatus metropoli Stauropolitanæ in Caria ſubditi. Hinc adparet, errare Jovium, qui pugnatum ait prope Pruſam in ampliſſima planicie, quæ novæ terræ, Cliugua Italica, vel novæ civitatis adpelletur. Et proficiſcitur hæc ejus inde alucinatio, quod alia ſit haud procul a Pruſa, vel Nicæa potius Neopolis ſive Geniſcheher, de qua ſuperius cap. 17. & 23. dictum. Ea tamen procul admodum diſtat a Neapoli Caramaniæ. Nec video, quo poſſit eſſe loco tanta planicies, ac tantorum exercituum capax, in vicinia vel Pruſæ, vel Nicææ, vel Geniſcheheris ſive Neapoleos, huic proximæ: quum iſtic perpetua vel juga ſint, vel clivi ſaltim montis Olympi. Taceo, ſuperius aliquoties in annalibus hiſce reperiri, Caramaniæ begos cum Oſmanidis bella gerentes, ſi hoſtibus impares ſe viderent, in montuoſa regionis ſuæ loca ſe recepiſſe: quæ quidem illæ ipſæ latebræ ſunt, in quas ſe cum milite ſuo Sultanus Achmetes, Selimi fratri copiis impar, abdidit; & quales in vicinia Pruſæ nullas habere potuiſſet. Ideoque non abs re dicitur Achmetes ab initio belli, tranſeunte cum copiis in Aſiam Selime, veluti fratre debilior ad Arabicos profugiſſe limites, hoc eſt, in Caramaniam: unde nuſquam hactenus prodiiſſe legitur, multoque minus præſenti cum diſcrimine rerum ſuarum in Bithyniam fratri ſubditam ſe contuliſſe. Filiorum, quos duos reliquit ſuperſtites, Muratem & Aladinem, in his quidem annal. nulla exſtat mentio: ſed ab aliis, præſertim Menavino, teſte oculato, commemorantur. Aladinem evaſiſſe fuga, narrat Jovius: & in itinere, quo ſe conferebat ad Ægypti Syriæque Sultanum, amicum paternum, febri exſtinctum. Muratem vero referunt omnes ad Iſmailem Sophinum, Scachum Perſarum, ſe recepiſſe: qui filiam ei ſuam dederit uxorem. Quippe conſtat, utrumque principem tam Achmeti patri, quam filiis, adverſus Selimem faviſſe: quod eſſe ſibi propemodum ante fores cernerent formidabilem illam Oſmanidarum potentiam, quam bellis civilibus debilitatam cupiebant, ne cum utriuſque detrimento longius ſerperet: uti ſane mox ab hiſce motibus Sultanos Ægyptios cum Mamelucis ſuis ad internecionem delevit, Sophinos tum primum exortos graviter adflixit: tametſi nihil hactenus in hos, arcano quodam Dei judicio, ſummis licet uſi viribus, efficere potuerint Oſmanidæ, quod ſpem eis opprimendi regni Perſici certam præbere queat. Ideo majori dignum admiratione, quod inſolentiores perpetuis hactenus, & infinitis prope contra quoſvis populos facti victoriis, nihil non vi ſola præpotentis Imperii tum proſternere, tum diruere ſe poſſe jactitant. Ergo Romani tandem illius Pindari verum eſſe, ſuo cum interitu, diſcant oraculum:

Edit. Pariſ. pag. 483.

Vis conſili expers mole ruit ſua,
Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus. iidem odere vires
Omne nefas omnino moventes.

Selimis adverſus Iſmailem Sophinum expeditio: prælium in planicie Zalderana: Jovius emendatus, Ordu, Orda, Foſſatum, Tuldum, Tebris, Sultania, Kemach.

204 Hujus belli cauſæ intelliguntur ex indicatis capite præcedenti, de recepto præſertim hoſpitio Murate, Achmetis F. Jovius exercitum Selimis habuiſſe tradit hominum ducenta millia; duplo majorem numerum faciunt annales. Idem vocat Iſmailis primarium ducem Uſtaoglim, qui noſtris annalibus Uſtagelu ogli, vel Uſtazelu ogli, rectius quidem haud dubie, nominatur. Id filium Uſtageluis ſignificat. Quis autem fuerit hic Uſtagelues, non exprimitur in annalibus. Jovius ſtatim poſt expoſitum prælium Selimis contra Perſas, & occupatum Tauriſium, narrationem belli Turcorum adverſus Coſtageluem Aladuliorum principem ſubjicit. Idem bellum Turcis quoque mox geſtum referunt, ſed adverſus Aladeulem Dulgadiris provinciæ Ducem. Ergo jam animadvertiſſe videmur, hujus Dulgadirenſis regionis principes habuiſſe nomen Aladeulis in genere, cujus ſupra facta mentio cap. 163. ſed ſingulis tamen præterea peculiare quoddam fuiſſe nomen; adeoque devictum hunc ab exercitu Selimis Uſtazeluem fuiſſe vocatum, cujus filius fuerit Uſtazeluogli, ſupremus belli dux apud Iſmailem Sophinum; qui Zalderanis in campis occubuit. Hinc igitur emendandus Jovius, & pro Uſtaogli reponendum Uſtazelu ogli: rurſumque pro Coſtagelu, ſcribendus Uſtagelu. Planicies Zalderan legitur in annalibus, qui Jovio ſunt campi Calderani. Situs horum ex eo percipitur, quod dimicatum tradit idem non procul a civitate Choi, quæ priſcis Artaxata fuerit dicta. Malcozoglis ſive Malcozides prior, Turcis eſt Thur Ali beg, Jovio Thurabeus, vocabulo hinc itidem corrigendo: alter Mahomet, quem annales non nominant. Turci vulnus inflictum fuiſſe Scacho tradunt a Malcozide, Jovius ictu ſclopeti læſum ait ſub humero ſiniſtro, non graviter tamen, & incerto vulneris auctore. Orda Turcis eſt Ordu. Proprie quidem hoc uti vocabulo ſolent pro foro caſtrenſi rerum venalium, ſed interim generaliter etiam pro caſtris ſeu foſſato potius, ut adpellat Leo Sapiens Auguſtus, accipitur: itemque pro tuldo, quæ Græcis vox in hiſtoriis reperitur, & in Leonis Auguſti libro de bellicis adparatibus ſic definitur, ut impedimenta vaſaque militum, & omnes res neceſſarias complectatur; nimirum ſamulicia ſive pueros, & jumenta, ſive ſagmaria, reliquaque animalia, & ſi quid præterea rei ad uſum foſſati milites ſecum vehunt, trahunt. Germani Throſſum adpellant. Hæc proprie vox hoc in loco Turcicæ Ordu reſpondet. Notum, apud Tataros aulam, ſeu caſtra, ſeu comitatum Chanum ſive regum adpellari ordam. Apud Beluacenſem Joannes de Plano Carpi, legatus Pontificis ad Tataros, curiam regis interpretatur, & ſtationem Imperatoris ac principum, itemque tentorium ducis. Sed heic, ut diximus, tuldum Perſici regis in prædam ceſſiſſe Turcis intelligitur: uti mox etiam ſequitur, unam ex Iſmailis uxoribus in orda fuiſſe captam. Solent enim mulieres, ſi quæ ſequuntur caſtra, tuldi pars eſſe. De Tebriſio ſupra quædam expoſuimus cap. 187. Ptolemæi Tervam eſſe, plerique putant, & tranſpoſitis fortaſſe litteris Tevre ſcribetur rectius: Hebræorum Suſam, Jovius autumat. Id quidem hoc loco minime ſilentio prætereundum, quod a Choi propter quam urbem pugnatum fuiſſe diximus, 80. milliaribus Aſiaticis vel Romanis Tauriſium diſtet. Addendum & hoc, commiſſum fuiſſe prælium die 26. menſis Auguſti, anno Chriſtiano 1514. Sultaniam denique Jovius idem fuiſſe putat exſtructam e ruinis Tigranocertæ. Fiet ejus infra quoque mentio, in expeditione prima Sultani Soleimanis adverſus Perſas. De Carabago explicatum cap. 63. de Amaſia capite 63. Civitas hodie dicta Kemach in Armenia, quondam metropolis erat Armeniæ Camachus, ut eam Leonis Auguſti Novella de thronis adpellat, & indicatum a nobis eſt ſuperius cap. 5. Peucerus corrupto vocabulo Ciamaſſum nominavit. Sanſovinus quoque Jamacam vitioſe, pro Camaca vel Camaco, ſcripſit: errorem Laoniceni ſequutus interpretis.

Bellum Dulgadirenſe: Mors Ducis Uſtageluis vel Aladeulis.

De Dulgadiris provinciæ finibus dictum ſupra, capite 163. Duces ejus, ſive reguli, Turcomani erant, non Chriſtiani: regio ipſa tota montuoſa, 205

Tauro & Antitauro incluſa. Dreslerus ſimpliciter Cappadociam vocat, ſed non recte. Bello cauſam præbuit, quod hujus regionis Ducis Uſtazelvis filius, ut dictum, hoſti Selimis & Oſmanidarum Iſmaili Sophino militaſſet: quodque pater, occiſo Calderanis in campis filio, Tauriſio proficiſcentem verſus Amaſiam Selimis exercitum, in cliſuris montium, & impeditis itinerum anguſtiis, fluminumque transjectionibus, adflixiſſet. Sinanis baſsæ meminimus ſupra capite 177. Uſtazelvis a Sinane capti, ejuſque juſſu necati caput, a Selime Venetias, pro Turcorum more, miſsum fuit. Subſtitutus huic Alis begus, infra nominatus Scachi Svarenſis filius, initio regni Soleimanis, ad annum Chriſtianum 1522, ubi plura de hoc exponemus, capite 219.

Edit. Parſ. pag. 484.

Selimis in baſſas ſues ſævitia: Ducaginogli, Ducagini reguli, Catalogus parricidiorum & cædium Selimis.

206 Piri baſſa Turcis eſt is, quem hiſtoria belli Rhodii Pyrrhum Græco nomine vocat, ut Ajacem Jovius itidem adpellatione Græca dixit, qui Turcis eſt Aigas. Ducagini filius Turcis eſt Achmet baſſa Ducaginogli, cujus obiter facta mentio, capite 198. Natus fuit Ducagina familia, quam Jovius ait illuſtrem fuiſſe in regione Naupactia ſive Lepantina, ſicut jam dicitur. Ego vero hanc fuiſſe celebrem invenio apud Epirotas vel Albanenſes, in quorum regione Barletius Ducagini meminit, loci vel oppidi cujuſdam, cui cum imperio præfuerunt olim, & a quo familiæ nomen hoc inditum fuit. Annales Venetorum tradunt, anno Chriſtiano 1444 Paulum & Leccam Ducaginos fratres, Tamuſii filios, cum ditionibus ſuis in Albania, Venetæ ſe reipublicæ fidei permiſiſſe. Jovius hunc Ducaginoglim ait infamem fuiſſe pluribus vitiis, avaritia, ambitione, perfidia. Filio Selimi patrem Bajaſitem prodendo, nuptias filiæ ipſius impetravit, ut ante diximus. Cauſa mortis heic verius eſt expoſita, quam ab aliis, qui necatum volunt ob expilatas provincias, quibus præfuiſſet. Atqui Vezirazem baſſa, quo munere dicunt annales functum fuiſſe Ducaginoglim, quum occideretur, non provinciam quamdam adminiſtrat: ſed ad portam ſuprema cum poteſtate, velut ad clavum totius Oſmanidarum Imperii ſedet, nec niſi graviſſimis de cauſis alio ſolet ablegari: quod in Sinane prius, deinceps accidiſſe meminimus in Oſmane Vezirazeme contra Perſas miſſo, cujus loco tunc Provezirazemes ad portam conſtitutus fuit Meſites baſſa, ſpado vetulus, nunc ſalvis annonis rude donatus. Oturaziacum Turci dicunt. Præter Ducaginoglim, referunt annales ab Selime necatum Iſchenderem baſſam, qui & ipſe gener ipſius erat, & Taziſadem Cadileſcherum, & Seguanem baſſam, (officii vocabulum eſt, explicatum cap. 190) qui nomen habuerit Bal Gemes. Id hominem ſignificat melle non veſcentem. Hæc de procerum Selimis cædibus hoc tantum loco memorantur. Addamus & alias, aliis temporibus ac locis perpetratas. Muſtaphæ necem prodidimus ſupra, cap. 202. Chendenum baſſam Jovius trucidatum refert ante, quam contra Sophinum Iſmailem in Perſiam progrederetur: quod vir magno rerum uſu præditus, iter hoc gravibus de cauſis ei diſſuaſiſſet. Chuſeinem baſſam, Vezirem ſuum, ſimili de cauſa deinceps juſſit interfici, quod ei per ſolitudines Arabiæ Cairum petituro cum copiis, auctor eſſet, ne temere tanto cum exercitu tam periculoſum iter ingrederetur, ut in annalibus expoſitum legimus. Ægypto potitus, Jonuzem baſſam, (Janum male Geufræus & alii vocant) a Cheire bego per calumniam delatum, ſeu furore quodam impulſus, e medio ſuſtulit, ut eſt in annalibus. Colligamus immanis jam belluæ diritatis inauditæ facinora. Primum octo parricidia, prorſus enormia, quibus patrem veneno peremit, Achmeti Corcutique fratribus 2 & 5 fratrum filiis laqueo fauces eliſit: procerum deinde maximorum cædes, totidem, Muſtaphæ baſſæ Vezirazemis Cheudeni baſſæ, Ducaginoglis Vezirazemis baſſæ generi ſui, Iſchenderis itidem baſſæ generi, Taziſadis Cadileſcheri, Balis Gemis Seguanis baſſæ, Chuſeinis baſſæ Veziris, & Jonuzis baſſæ: quæ ſane omnia quonam modo legatus Venetus, Aloyſius Mocenicus, uſque adeo elevare potuerit, ut nihil fuiſſe barbarum in hoc tyranno diceret ſit auſus, mihi quidem mirari ſubit.

Selimis adverſus Ægypti Syriæque Sultanum expeditio: Canſavi Gauri, Mameluci, Circaſſi, ſive Quinquemontani.

Simulaſſe dicitur Selimes, alteram adverſus 207
Iſmailem Sophinum expeditionem ſe ſuſcepturum, quum reapſe Sultanum Cairenſem invaſurus eſſet. Id aſtu fecit, ne præpotentes duos hoſtes ſimul in ſe concitaret: qui quidem inter ſe reconciliati fuerant, animadverſo Selimis inſtituto, non minus Ægyptii, quam Perſæ interitum quærentis. Præterea ſtimulos addebat Selimi Cheir begus Halepi, (Jovius & alii Cajarbejum non recte vocant) qui ſuo cum Sultano inimicitias exercens, defecturum ab eo ſe nuntiabat, ſi propius ad Halepum cum exercitu Selimes acceſſiſſet. Canſavi Gauri nomen eſt Sultani Cairenſis in annalibus hiſce Turcicis, qui noſtris corrupta voce nominatur Campſon Gaurius. Hunc Selimes prælio vicit, in quo Sultanus ipſe cæſus occubuit. Cajarbejum quoque, vel Cheirem begum, hoc prælio cecidiſſe, Geufræus tradidit: cui tamen deinceps Ægypto capta Selimem commendaſſe Cairum, in his annalibus expreſſe legitur. De Mamelucis abunde Jovius & alii ſcripſere, quæ paucis dumtaxat adtingamus. Cæpere ſub Friderico II Auguſto. Duravit eorum ſocietas vel ordo cum Imperio ccc plus minus annis. Nomen ipſum ſignificat militem, qui ſtipendia facit. Et militabant Sultano, perpetuiſque bellis exercebantur, equeſtris rei præſertim peritiſſimi. Morie nte Sultano deligebant alium e corpore ſive collegio ſuo, liberis ſuffragiis. Plerumque tamen Emirum majorum, qui numero quatuor erant, auctoritate dignitateque Sultano proximi, ratio haberi ſolebat. Electus cuique Mameluco centum Seraphinos pro felicibus auſpiciis imperii donabat. Omnes neceſsario vel Chriſtiani erant, vel ex Chriſtianis parentibus nati; nec in ordinem ſuum vel Arabes, vel Saracenos, ſive Mauros, vel Hebræos, vel Turcos admittebant. Major eorum pars e Circaſſis conſtabat, in pueritia captis, aut pretio diſtractis. Eam ob cauſam Zercas ſive Cercas quoque vocantur a Turcis, ob Circaſsorum inter Mamelucos præcipuum numerum: quæ natio nomen Quinquemontanorum habet, Iberis ſive Georgianis vicina.

pag. 485.

Tommanbai, Sultanus ultimus Ægypti, Ulu Duveidar, Emir Quibir.

Quem noſtrorum hiſtoriæ Tomumbejum vocant, 208
Turcis eſt Tommanbai, nomine non vitiato. Quod officium, quæve dignitas fuerit ejus, qui dicitur heic Ulu Duveidar, ex ipſo annalium contextu intelligitur. Initio commentationis hujus, capite tertio, Ulu ſignificare notavimus excelſum. Petro Martyri Mediolanenſi in deſcriptione legationis Babyloniæ, non Ulu Duveidar, ſed Emir Chemir adpellatur, quod Arabibus eſt Emir Quibir, id eſt, magnus Emir. Ea vox a nobis capite primo & decimo quarto ſuperius eſt explicata. Martyr adjicit, Emir Quibir eſſe magiſtratum primum poſt Soldanum, idque propterea, quod exercitibus præſit. Ergo Sanſovinus & alii falluntur, qui hujus in hiſtoriæ narrationibus ex Tommanbai Ulu Duveidare, vel Emire Quibire, fecerunt Admiralium Alexandriæ. Reperitur etiam apud Geufræum Derdar Quibir, ut apud An-

dream Cambrinium Florentinum, & alios, Magnus Diadartus. Utrumque mutilatum ex Duveidare. Nec Geufræus ſibi conſtat in hoc explicando, quum modo magnum Mariſcallum, modo Præfectum vel Admiralium, modo magnum ſtabuli comitem interpretatur, qui Græcorum in aulis erat ὁ μέγας Κονοσαῦλος. Si Petro Martyri, ut oculato teſti, fides habenda, qui hunc præfuiſſe dicit exercitibus: fuerit ſcilicet, is apud Ægyptios Ulu Duveidar, qui Serasker nunc apud Turcos eſt, aut qui μέγας δούξ apud Græcos imperatores olim dicebatur. Nam μέγας στρατοπεδάρχης eſſe non poteſt, quem Prætor Græciæ noſter cum Beglerbego comparat. Ejus verba ſuperius exſcripta leguntur, capite 66.

Melicul Umera, Zamberdi Gaſali, Gaza, Zozimus Gazæus, Remle, Rama, Rammola.

209 Vocabulum Melicul Umera, nomen ejus officii ſive dignitatis denotat Arabica lingua, quondam Mamelucis uſitata, quæ apud Turcos eſt vel Beglarbegi vel, (uti vulgo pronuntiatur) Beglerbegi, hoc eſt, domini domini dominorum, qui ſangiacos ſcilicet, alioſque begos ſub ſe habet. Vide prolixius explicata capite 14. Zamberdi Gaſali, noſtris eſt Jamburdus Gazzelles. Equidem hactenus operam dedit, ut minime corrupta nomina, præſertim propria, ſingulis in linguis ederem. Gaza, cujus in his annalibus paulo ante mentio fit, nota eſt Palæſtinæ civitas, quæ viros illuſtres aliquot dedit: & inter alios Zoſimum Gazæum, oratorem eloquentem, licet paganum, qui necatus ab imperatore Zenone fuit, homine crudeli & malitioſo. Is eſt editus a nobis auctor hiſtoriæ Zoſimus Comes, ἀποφισκοσυνήγορος, quod nomen illum ſignificat, qui fiſci aliquando fuit advocatus. Eum Karulus Sigonius V. C. ſingulis ſeptimanis pagellatim, quum ederetur, a me per veredarios, opera Petri Pernæ Boloniam Baſilea miſſum, hiſtoriæ ſuæ de imperio occidentis inſeruit, nulla beneficii mei vel unico verbo mentione facta: cui tamen anno 1581 ſe Boloniæ inviſenti, quum ex Sabaudi ducis aula diſcedens, ad Ferrarienſem cum Ducis Auguſti Septemviri Saxonis legato, Andrea Paullo, viro ampliſſimo, & amico ſingulari, comitandi ejus cauſa proficiſcerer, magnas ſane gratias agebat, ingenue fatendo, minime ſe ſuum illud opus abſque mea communicatione Zoſimi, cum laude publicaturum fuiſſe. Nec diſſimulabat ſe, quum in ſepulcrum ſuum (ſic enim adpellabat bibliothecam) me deduceret, Romam profectum petiiſſe copiam ſibi fieri pellegendi Zoſimi, qui eſſe ferebatur in Vaticana: nec tamen id a Gregorio Decimo-tertio P. M. licet adhibitis interceſſoribus illuſtriſſimis ac primi nominis & loci Cardinalibus, Farneſio & Eſtenſi, certis de cauſis impetrare potuiſſe. Quo plus, ore tunc quidem rotundo, mihi ſe debere profitebatur. Sed enim ad annales ut redeamus, quod heic memoratur Remle, oppidum Palæſtinæ, varias adpellatione habet. Nam & Remle, ſicut heic, & Ramma, & Rama, & Rammola Mauris, qui Arabes ſunt, ac finitimis nominatur: quod vocabulum terram arenoſam ſignificat, & a Turcis eſt mutatum in Remle. Diſtat decem vel duodecim plus minus, milliaribus Aſiaticis a Giaffa, quæ ſacris eſt litteris Joppe, ſic ab Japeto vel Japheto dicta, quod verſus Europam, ab Japheti filiis inhabitatam, portus ejus celeberrimus ſpectet.

Cudſimubarec, Ikindi, Meſſit Axa, Jadſunamaſi, Cubei Saharæ, Cuba, Trulla, Naos dromicos.

210 *Edit. Pariſ. pag. 486.* Selimes in Ægyptum cum exercitu profecturus, quum ab Hieroſolymis non procul abeſſet, morem tyrannorum ſequutus, quibus in ore preces hæ perpetuo ſunt, *Da mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri*, civitatem Muſulmanorum etiam opinione ſacram ſanctam inviſere voluit. Hæret enim hodieque Turcorum in animis ea ſive religio, ſive ſuperſtitio: ut voti rei, Meccha ſua viſitata, non ſe legitime ſolviſſe votum arbitrentur, niſi Bethlehemam quoque, Chriſti cunis nobilem, & Hieruſalemam adierint. Vocant autem Hieroſolyma, vel Hieruſalemam, lingua ſua Cudſimabarec, quod nomen ſignificat locum benedictum vel inclytum. Veſpertinæ preces Turcis ſunt Ikindi nemas, quæ nimirum medio concipiuntur inter meridiem & occaſum ſolis ſpatio. Concepit has in meſſit axa, id eſt in alba meſſita, ſive templo Turcico. Nocturnas, quæ Jadſunamaſi Turcis adpellantur, & intervallo medio dici ſolent inter occaſum ſolis & mediam noctem, peregit in Cubei Sahara, ſive Sehara: vocabulo denotante templum in ſpatioſa ſitum area, & cui faſtigium impoſitum eſt formæ rotundæ. Tale faſtigium Evagrio, ſcriptori eccleſiaſticæ hiſtoriæ, δόλος dicitur: Græci recentiores, ut Zonaras, Cedrinus, alii, Trullum & Trullam nominant; uti quum Cedrinus ait alicubi, Trullam ſanctæ majoris eccleſiæ furnicam corruiſſe: quibus in verbis furnica ſignificat habentem formam furni, hoc eſt rotundam, non in longum porrectam, cujuſmodi tectis cooperta templa Græcis ναοὶ δρομικοὶ vocantur. Vox Cubei ne Italis quidem eſt ignota, veluti quum Venetorum in annalibus legitur, anno 1416 ignem exuſiſſe cubas templi Sancti Marci, plumbo tectas. Intelligitur autem hoc annalium loco per Cubei Sahara, templum Solomonium hodiernum Hieroſolymis, quod & cubam habet ejuſmodi, Turcicis templis familiarem, & ampliſſimam circa ſe complectitur aream.

Rurſus Æthiopes ſive Mauri, pro Ægyptiis & Arabibus.

C Cur Ægyptii & Arabes, olim Sultani Cairenſis ſubditi, nominentur Æthiopes ac Mauri, a nigro colore corporum, diximus ſupra, capite 165. Sanſovinus expreſſe hac in hiſtoria, Cairi ſive Miſziris (ut nunc adpellari, capite 61 notavimus) incolas Mauros vocat, vulgari conſuetudine. Paulo etiam poſt ſequitur heic in annalibus, interceptum ab Arabibus & Æthiopibus Tommanbain, Selimi fuiſſe proditum. Cæterum transfugæ dumtaxat heic unius meminerunt annales Turcici, ſed hiſtorici noſtri duorum, qui Mameluci fuerint, natione Albanenſes vel Epirotæ. Feciſſe tradunt hos transfugium ad civem populareмque ſuum, Sinanem baſſam, eique conſilia Sultani Ægyptii cum inſidiis detexiſſe. 211

Regio Sait, Ægypti pars, Aythonus emendatus.

D Quod urbem Cairum ingreſſi dicuntur Selimiani milites, id factum ajunt alii per eam portam, quam noſtri Baſſuellam vocant, & de qua paulo poſt amplius agemus. Regio Sahil Joanni Leoni Aphricani ſuperior Ægyptus eſt, quam Thebaidis provinciam dixere veteres. Aythonus capite 54, ut etiam annales hi Turcici, non Sahid, ſed Sait, hanc adpellat; & primam ac majorem (id eſt maximam) Ægypti provinciam facit: quo loco notandum obiter, ſecundam provinciam ejuſdem Ægypti vitioſe ſcriptam Demeſor, pro quo reponendum ſine dubio diviſis vocibus, De Meſer: quod Gallica phraſi denotat provinciam Meſerenſem, hoc eſt vicinam urbi Meſer, quam rectius capite præcedenti diximus nominari Miſzir, aut Miſſir. Ibidem quinta provincia cum urbe Damiata, non eſt Æliopolis, ab Ælio Pertinace Auguſto ſic vocata, quod auctori Platinæ credidit Reineccius: ſed Heliopolis, quaſi ſolis civitas, ut in eadem Ægypto quondam erat Her- 212

mopolis, Mercurii civitas; Panopolis, Panis civitas, & aliis a Diis aliæ nominatæ reperiuntur, etiam a ridiculis illis Ægyptiorum numinibus quædam, ut a canibus Cynopolis: a lupis, Lycopolis: a felibus, Æluropolis. Plures Elias noſter Cretenſis in Nazianzenum, quodam loco recitat. Corrigitor hoc etiam in illo ipſo Aythoni capite, quum dicit, haberi carnes craſtinas, hædinas, gallinaceas: ut lector malit carnes caſtronias, id eſt, vervecinas, quam craſtinas.

Meſſita dicta Chaſanis Zami.

213 Auctorem hujus meſſitæ ſive templi Cairenſis Chaſanem vocant annales hi Turcici, rectius proculdubio, quam vel Joannes Fraxineus, apud quem Heſſin legitur, vel Helferichus in itinerario, cui ſcribitur Heſſen, pro Chaſan.

Tommanbais ſuſpenditur, finis regni Sultanini & Mamelucorum, Bab Svveile.

214 Memorabilis eſt fœdus hic Tommanbais interitus, & Ægypti Syriæque Sultanorum regni finis. Suſpenſus fuit Tommanbais undecimo die menſis Aprilis, anno Chriſtiano 1517, ut Sanſovinus adnotavit. Sumtum hoc de ipſo ſupplicium ad portam Baſſuellam, ut idem retulit, quum prius ignominiæ cauſa laqueo ad collum adpenſo, per urbem mulo inſidens circumductus fuiſſet. Peucerus Baſuelam Syriæ portam nominat. Sed melius annales indicavere locum in urbis umbilico, cui nomen Bab Subeile vel Suweile, quorum illud ſignificat portam, hoc plateam.

Edit. Pariſ. pag. 487.

Morbus & mors Selimis, in loco fatali, Dephter darlar, Bairam majus & minus.

215 De pago Inzua dictum ſuperius, numero 74. Non procul abeſt a Zorlo, ſive Zurolo, ſive Ciurlo Jovii, de quo dictum itidem capite 26 & 193. Nec longe a Zurulo diſtat is locus, qui Selimi fatalis propter impietatem erga patrem bis exercitam, prælio committendo, venenoque præbendo, de quo dictum capite 201, fuit. Et bis hoc loco Turcici quoque fatentur annales, fatali Selimem loco diem ſuum obiiſſe. Cauſam mortis adtulit ei puſtula ſive carbunculus peſtilens, ut Turci memoriæ produnt. Sanſovinus ex aliis refert, plagam fuiſſe corroſivam, inſtar gangrenæ: quod equidem non puto, propter interitum Selimis ſubitum, quum gangræna tardiores plerumque progreſſus faciat. Dephterdari ſive Dephterdalari, ſunt vel Rationales, vel quæſtores, vel (uti nunc adpellamus) præſides & conſiliarii cameræ. Bairam, maximum Turcis feſtum eſt, inſtar paſchatis noſtri, quod menſe Ramazane celebrant, quo & jejunium ſuum ſervant, integro menſe triginta dierum, a crepuſculo matutino, uſque ad ſolis occaſum, nihil cibi potuſve ſumentes: & abſoluto jejunio, ſuum hoc Bairam, paſchatis in morem, peragunt. Duplex autem Bairam Turcis in uſu eſt. Unum, menſe Ramazane, de quo nunc agimus; & quod Bujuc, ſive majus, aut magnum adpellant. Ejus ſupra meminimus, capite 11 & 33. Alterum, ſexaginta plus minus ab hoc diebus celebratur, & Chazilariorum Bairam dicitur, hoc eſt religioſorum, qui peregrinationem voti ergo ſuſcipiunt, ad viſitandum Mahumetis Prophetæ ſui ſepulcrum Mecchanum, ut indulgentias peccatorum ſuorum iſtic impetrent. Quippe cæteri ad hujus obſervationem Bairani non tenentur. Ideoque Cutzug Bairam ab eis adpellatur, uti feſtum minus, aut parvum. Neque vero ſibi quidquam ad impetrandam veniam admiſſorum facinorum, prodeſſe putant ſolam Mecchani templi viſitationem: ni Bethlehemam quoque, cum Hieroſolymis adeant, uti A paulo ante ſignificabamus. Hinc vero certum mortis Sultani Selimis tempus colligitur alioqui controverſum. Quippe legitur apud Jovium, exſtinctum Selimem anno Chriſtiano 1519, die decimo quarto menſis Februarii: quum Sanſovinus, & alii, verius omnino tradant, id accidiſſe menſe Septembri, anno 1520. Quippe Bujuc Bairam tunc inſtabat, quod Selimes celebraturus erat Hadrianopoli, ſi ſuperſtes fuiſſet.

Soleimanes initio regni Belgradum obſidet, Burgurdelen cum ea capit, Sabacz, Sabatia.

Cauſa, cur regnum auſpicatus Soleimanes, 216
Ungaris mox bellum inferret, non erat alia reapſe, quam certa ſpes occupandi Belgradi, cum cæteris ejus regni provinciis & oppidis, rege Ludovico, Uladislai filio, necdum per ætatem ad gubernandum idoneo, & procerum ſuorum, tam ſæcularium, quam eccleſiaſticorum contemtui expoſito: qui poſthabita dignitate regis, & ſalute reipublicæ, ſuis dumtaxat commodis, ambitioni, luxui, faſtuique ab hominum memoria inaudito, ſtudebant. Occaſionem vero pacis abrumpendæ, Spanduginus hanc expoſuit: quod legatus Soleimanis, ad denuntiandum Ungaris bellum miſſus, ni tributum Soleimani ſolviſſent; non modo non exceptus ab eis honorifice, verumetiam tractatus præter legatorum jus fuerat: idque propterea, quod vindicare ſe de Sultano Turcico vellent, ob ignominioſe ac inſolenter habitos a Selime prius legatos ſuos. Burgurdelen vero Soleimanes præcipiendam putavit, ne qua Savo ſecundo Belgradenſibus obſeſſis, ad quorum is mœnia Danubio jungitur, venire ſubſidia poſſent. Quippe Burgurdelen Turci vocant illud in ripa Savi fluminis oppidum, quod Ungaris Sabacz adpellatur, cinctum undique Savo, in quem Drinus ibidem, ac Baconſius amnes, influunt. Bonfinius refert anno Chriſtiano 1470 initam fuiſſe vel occæptam ædificari molem Sabaz, cui nomen Turcus indiderit, uti Sabaz vocaretur, quod Turcica lingua mirabile quid ſignificet. Intelligit autem Turci nomine Sultanum Muchemetem, Bajaſitis patrem, Selimis avum, Soleimanis proavum. Quippe Muchemetes, a Belgradi obſidione, anno Chriſtiano 1456, invicti ducis Huniadis virtute turpiter rejectus, hanc exſtruere quatuordecim poſt annis arcem voluit ad Savum, e regione Sirmienſis agri: ut inde fines Ungaricos invadere pro lubitu poſſet. Hinc novæ munitioni ſuperbum nomen datum Bonfinius putavit. Sed poſtea tamen Sabatiam, veluti Savatiam, a Savo flumine potius dictam fatetur. Rex autem Matthias, Huniadis filius, anno Chriſtiano 1475, Muchemete adhuc ſuperſtite, Sabatiam vi expugnatam recepit: a quo tempore noſtrorum in poteſtate manſit ad hoc uſque bellum Soleimanicum. Alba Græca potitos Turcos notavere noſtri anno 1521, die vigeſimo quarto Junii.

Rhodi obſidio, Mermere, Marmora, Portus Phyſicus. *pag. 488.*

De Menteſiana ditione dictum ſupra, capite 13. 217
Videnda quoque Natoliæ tabula Geographorum principis Ortelii. Mermere Turcis adpellatur oppidum Anatoliæ maritimum, a cujus portu diſtat intervallo non magno Rhodus. Oppidi nomen Græcis eſt Marmora, portus autem, Phiſco, pro quo legitur in Ortelii Natolia Fiſchio, non recte tamen, quando Phyſcus etiam Sophiano ſcribitur. Situs eſt e regione portus Rhodii, qui ab hoc dumtaxat octodecim milliaribus Græcis diſjungitur.

Megalo Maſtor Rhodi, Stankoi, Bedrum.

Græca voce Turci quoque μεγάλου μάστορα vocant magnum Rhodi Magiſtrum, vel ordinis equitum Rhodiorum principem. Is erat id temporis Philippus Villerius Liladamus, natione Gallus: qui Fabricio de Caretto nato e familia Marchionum Finarienſium in Liguria Saxonicæ ſtirpis, nec ita dudum mortuo, ſucceſſerat. Deditio Rhodi facta fuit anno Chriſtiano 1522, die vigeſimo quinto menſis Decembris, videlicet natalicio Chriſti, quo etiam Soleimanes urbem ingredi voluit. Erat in poteſtate Rhodiorum equitum nobilis quoque Cos inſula, Hippocratis medici patria, quam Itali nautæ Lango nominant, Græci τὴν Κῶ, velut εἰς τὴν κῶν, Turci Stankoi. Hæc itidem Soleimanis in manus, amiſſa Rhodo, venit. Arcem quoque Bedrum ſequutam mox ajunt annales horum exemplum. Eam Marius Niger exiſtimavit eſſe Branchidas Cariæ Strabonis, & Petrum vocat. Idem Halicarnaſum veterem putat reſpondere Caſtello Sancti Petri, quo de nunc annales hi loquuntur. Notus quidem eſt ſinus Sancti Petri, ſic a Caſtello Sancti Petri dictus: ſed utrum referendus ſit ad Halicarnaſum, an ad Jaſum Cariæ, ſinus ut Jaſius ille Plinianus ſit, equidem aliis definiendum relinquo.

Finis Ducatus Dulgadirenſis, Scach Suvvar, Zuiria, Tzaniſas.

218 Quemadmodum antea, capite 157, quoſdam oſtendimus anticipaſſe finem regni familiæque Caramanicæ: ſic etiam factum in Aladeuliorum familia, fineque principatus Dulgadirenſis, videmus. Quippe noſtri volunt, eam deſiiſſe ſub imperio Selimis, anno Chriſtiano 1514, quo tempore captus & occiſus fuit Uſtazelves, uti ſupra declaratum. Turci vero tradunt illi fuiſſe ſubſtitutum a Selime fratris filium, Alim begum, qui Scachi Suarenſis filius heic adpellatur. Is ſeptem annis a morte patrui potitus imperio, nunc tandem ſub Soleimane ſceleratis inſidiis e medio tollitur. Scachi nomen iis gentibus eſt familiare, de quo commentationis hujus initio diximus. Sic in adpendice Reineccii ad caput octavum Aythoni, Siruanſa non pro alio debet accipi, quam pro Scacho Siruani, qui Mediæ Scachus ſive rex eſt: ſic & Philippo Bergomati quidam nominatur Tzaniſas, vocabulo corrupto ex Tzani Scach, qui Tzanorum Scachus eſt, gentis itidem Ponticæ, ſicut & Suarenſes ad Pontum Colchidemve pertinent, vel Lazi, vel eis proximi. Ac ſunt iidem hi Suarenſes, quorum regionem Ortelius ex Alphonſo Hadriano Zuiriam nominavit.

Aigas baſſa, Chaſnadar baſſi, Apochryſiarius Bonfinii, Apocriſiarius.

219 Habet heic lector illum Aigaſem baſſam, quem ſupra indicavimus a Jovio voce Græca nominari Ajacem. Oriundus erat e Cimera, non procul a Corcyra, trans ſinum ſita, quam Leo Sapiens Auguſtus Chimaram in novella de thronis adpellat, & cum Buthroto, ibidem ad quintum a Corcyræ oppido & arcibus milliare ſito, Naupactimetropolitano ſubjicit. Supremus, theſaurarius in Officiis Portæ Oſmanicæ Chaſnadar baſſi dicitur. Eorum explicatio ſuum, non multo poſt, locum inveniet. Et ſunt in omnibus regnis Theſaurarii, quos Bonfinius dici Romanis Quæſtores, Græcis Apochryſiarios exiſtimans fallitur. Non enim apud hos Apochryſiarii reperiuntur uſquam, ſed Apocriſiarii; longe diverſi nomen officii, quo fungentes, A reſponſis aliqui Latine vocarunt. Græci hodie ſic internuntios & legatos adpellant.

Petrovar, Sirmium, Francochorion, interitus Ludovici regis Ungariæ prædictus a ſpectro.

Quod Varadinum Petri dicitur, Ungari Petrovar adpellant, hoc eſt, civitatem Petri, vel πετρόπολιν. Sitam in libero colle vidimus ad Danubium, in ea parte regni Ungariæ, quæ a Salankemene, Tibiſci oſtiis obverſa, (dictum de hac capite centeſimo) uſque ad Varadinum hoc Petri, Sirmium vocatur. Græci, Francorum a cæde, φραγκοχωρίον recentioribus in hiſtoriis dixere. Quod annales ajunt, pugnatum inter Soleimanem & Ludovicum circa tempus Ikindi, de notatis capite 210 lector intelligit. Etenim quod Chriſtianis veſpertinarum precum tempus eſt, hora nimirum tertia poſt meridiem: Turcis Ikindi nemas adpellari notavimus. Stephanus Broderithus in hiſtoria de hac Ludovici regis Ungari clade, dimicari cæptum refert hora poſt meridiem fere tertia, quæ ſcilicet a Turcis etiam memoratur. Hic autem Ludovicus, ejus nominis apud Ungaros ſecundus, Ungariæ Bohemiæque rex, ad oppidum Mohatzium, (Mugacium libuit aliis nominare) proſtratis undique copiis ſuis, prælio ſemet eripiens, in vicina palude, quum in altiorem paulo ripam evadere conaretur, & equus regius poſterioribus pedibus inſiſtens, fruſtraque ſaltum in ripam adverſam moliens, in dorſum una cum vectore corrueret; ita ut erat armatus, ſeſquipalmis in aquæ lutulento gurgite depreſſus & ſuffocatus interiit, anno Chriſtiano 1526, die menſis Sextilis vigeſimo nono, Joannis Baptiſtæ decollationis memoriæ dicato, pro quo natalem alii non recte ponunt, id eſt vigeſimo quarto Junii. Filius erat Uladislai Jagellonii, Caſimiri Poloniæ regis nepos. Matrem habuit Annam Candalenſem, regiæ Navarrenæ ſtirpis apud Vaſcones, in Gallia; quæ nulla cute vel pelle tectum in lucem edidit, quam poſtea medicis arte naturam juvantibus, eſt conſequutus. Habitum hoc infelicis ominis loco. Pater baptiſſando pro more Chriſtiano, Julii nomen indere decreverat: ſed aliud ſuadente matre, Ludovicus fuit adpellatus. Hoc itidem ominoſum pleriſque viſum, quod unus hoc nomine rex quondam apud Ungaros pariter & Polonos rerum potitus fuiſſet, Sigiſmundi regis, & poſt Imperatoris ſocer, & Gallica familia regum Neapolitanorum ortus, ideoque Loiſus vulgo dictus, qui moriens maſculum heredem poſt ſe nullum reliquerat. Narrantur & alia, quæ infelici juveni (quippe vigeſimum primum ætatis agebat annum, quum interiret) triſtiſſima quæque portendere credebantur. Retulit aliquando mihi generoſus & illuſtris Bairo Kirlizianus Joannes, quem honoris cauſa nomino, ſibi notam fuiſſe matronam honeſtiſſimam, gente Bocciana nobili cum primis apud Sileſios editam, & equiti Svevo Stainanæ familiæ nuptam. Ea juvencula miſſa fuerat in aulam Ludovici regis, ut eſſet in gynæcio reginæ Mariæ, Karuli V & Ferdinandi Augg. ſororis, Ludovici conjugis: & quidem a morte regis omnium conſternatis animis, & ob metum adventantium barbarorum trepide gynæcio præſertim fugiente, coronam regiam, ab aliis præ formidine neglectam, conſervaſſe dicitur. Commemorabat hanc Baro noſter recitare ſolitam, non multo ante regis interitum, quum Budæ rex ageret, ac pro more clauſis arcis foribus pranderet: (miſere quidem certe victitaſſe regem hunc, defraudatum & contemtim habitum a proceribus Ungaris, regio interim luxu diffluentibus, teſtis oculatus Herbeſtainus Baro memoriæ prodidit) acceſſiſſe ad arcis portam ſpectrum quoddam, ut eventus docuit, in forma hominis fœdum in modum diſtorti & claudicantis: altaque voce flagitaſſe colloquium regis, cui neceſſario quædam indicaturus eſſet, ad regiam regnique ſalutem pertinentia. Quumque neglectus initio, quod in aulis fieri ſolet, nunc altiori clamore,

Edit. Pariſ. pag. 489.

more, nunc ejulatu adhibito, id uti quamprimum regi significaretur, peteret: tandem hominis importunitate commotos quosdam, quum extra regem ipsum nemini secretum hoc se patefacturum diceret, rem ad regem detulisse: qui mox abire quemdam e splendidioribus aulicis, & simulata persona regia, quid istic arcani esset, quærere jusserit. Tum vero claudum illum de arcano revelando velut a rege præsente adpellatum, negasse primum, hunc esse regem: deinde subjecisse, regem, qui se audire nollet, brevi periturum: atque his prolatis, in oculis omnium evanuisse. Memorabilis sane plures ob causas historia, quam equidem loco tam idoneo, minime putavi silentio prætereundam.

Novus Dervislariorum motus.

222 Qui Calenderes Turcis dicuntur, qui Dervislarii, declaratum superius capite 171. Dervislarios quidem esse nomen generale, quo Calenderes & alii capite dicto recensiti comprehendantur, vel hoc etiam ex loco perspicitur. Calender autem Zelebi, significat Calenderem sive religiosum nobilem, ex causa in ipsis annalibus exposita, quod originem generis scilicet ad Chazim Bectasem referret; cujus, ut auctoritatis olim summæ viri, mentio facta fuit in vita Urchanis Gasis, Osmanis filii, non procul ab annalium initio.

Banum Erdelii Soleimanes Ungariæ regem creat. Causæ progressuum, quos Turci fecerunt in Ungaria.

223 De Bani dignitate tractavimus capite 174, de Ardelio vel Erdelio, capite 103. Banum heic Erdelii vocant annales, quem nostri non Banum, sed Vaivodam Erdelii sive Transsilvaniæ, perpetuo dixerunt. Is tunc temporis erat Joannes de Zapolia, Comes Cepisiensis, Ungariæ pestis: qui ante prælium de industria tardius ad Ludovicum regem copias auxiliares ducens, regem cum suis in extremum illud discrimen conjeciisse creditur, ut ambitu nefario pervenire, cæso Ludovico, genuinus scilicet Ungarus, ad regnum posset. Eam ob causam dudum quoque Ludovici sororem Annam, Ferdinando, magni Maximiliani Cæsaris nepoti desponsam a Uladislao patre paulo ante, quam e vivis excederet, frustra licet ambiverat: ut eo plus juris ad regnum, siquidem sororius regis fuisset factus, haberet. Ipsius autem Joannis Zapoliensis sororem primo sibi matrimonio junxit Sigismundus Poloniæ rex, e qua tamen nullos suscepit liberos mares. Postea suam Joanni filiam Isabellam, ex altero conjugio natam, Sigismundus uxorem dedit, ut infra dicturi prolixius sumus. Creduntur Joannis causæ faviisse Poloni, eamque studiis maximis quum per alios, tum per Hieronymum Lascum, Alberti patrem, Soleimani Osmanidæ, ac Francisco Valesio Gallorum regi, bonis scilicet illis confœderatis ac sociis, in detrimentum reipublicæ Christianæ commendasse: ne quieta totius Ungarici regni possessione potiti principes Austriaci, formidabiles ipsis etiam Polonis fierent: qui sane stimulus æmulationis Franciici quoque regis animum perpetuo pungens, eum ad consilia nefanda, reique publicæ pernicioſa, cum indelebili ad omnem memoriam posteritatis infamia sua, perpulit. Ita nimirum per ambitionem & invidiam fuit adtractus in viscera nostra sævus & juratus hostis. Utinam ne nunc etiam fucata libertas electionis, & fœderis Osmanidarum cum vicina Sarmatia prætextus, ac detestabilis quorumdam ambitio, malum aliquod Europæ pariant; quod Deus tamen optumus maximus omen avortat. Notari quidem annalium verba debent, quibus Joannes hic Turcis non electus ab Ungaris rex, sed Banus Transsilvaniæ nominatur ante, quam Soleimanis beneficio scilicet regnum obtineret. Idem Banus detulisse sua dicitur Soleimani obsequia. Quid aliud hoc, quam factum fuisse clientem, vel mancipium potius Soleimanis? Magis id etiam paret ex eo, quod sequitur: Soleimanis imperio Banum se summisisse, vel subditum Soleimanis factum esse, sicut ipsa verba Turcorum sonant. Hæc scilicet illa libertas est, quam ore jactitant, qui Turcis semet adjungunt. Fructus autem bonæ protectionis hujus & patrocinii Turcici, paulo post ex capite 250, & ipsis ex annalibus, ubi de Morte Joannis, & filii matrisque in Transsilvaniam relegatione narratur, luce meridiana clarius adparebunt: itemque de supplemento annalium nostro, ubi tandem videmus, ambitiosi patris, & reipublicæ noxii filium, Arianæ sectæ patronum, quæ Mahumetanis fores aperit, sine liberis, in ipso ætatis flore, justo Dei judicio, rebus humanis exemtum fuisse. Notum vetus, ac verissimum quidem oraculum illud:

Εὐσεβέων παίδεσσι τελωΐα, δυσεβέων δ' ἄ.
Fausta piorum posteritas, infausta scelestum.

Viennam Austriæ Soleimanes obsidet, VVetsch, Vindoniana, Ostrikion.

224 Hujus obsidionis auctor Soleimani fuit Joannes Zapolienſis, hostis Germanorum, cum Ungaris suis, parum æquis nationi bene de se meritæ. Nec in illa cæcitate sua dementes perspiciebant, si Soleimani licuisset in Germania pedem figere, (quod sane quo minus fieret, per ipsos non stetit, solo benigni numinis favore pestem illam nostris a finibus avertente) non minus Ungarorum libertatem oppressurum fuisse barbarum, quam nostram: a fronte scilicet, & a tergo jam ipsis intra septa sua conclusis. Vienna Turcis est Wetsch. Vetus adpellatio Vindomana legitur in Notitia utriusque imperii, quam equidem integriorem puto, quam Vindobonæ: præsertim si divisa littera M in N & I, dicatur Vindoniana: sicut obiter superius etiam capite primo commentationis hujus indicavimus. Regioni nomen non ab Austro datum, quod ab Austris perflari crebro soleat, ut Lazius scripsit, sed ab orientali situ, respectu reliquæ Germaniæ, vel e Prætore Græciæ nostro paret, qui Græcis ὀστρίκιον suo quoque tempore dictam ostendit. Id enim nomen Ostrich, vel Ost Reich, Germanis simpliciter sonat regnum orientis, vel ad orientem situm. Quod frigoris vi narrant Turci Soleimanem ab obsidione discedere coactum, excusandi Sultani sui, suorumque causa faciunt. Quippe constat, Turcos vicies muros urbis subiisse: vicies a mœnibus virtute propugnatorum fuisse repulsos: adeoque tandem, frameis licet ac fustibus adhibitis, adigere suos amplius ad oppugnationem redintegrandam nulla vi potuisse. Hinc urbis capiendæ desperatio Soleimanis animum subiit, ut adparet ex ipsa Viennensis obsidii descriptione. Cœpit in morem fugæ Soleimanes reliquis cum copiis abscedere, die decimo quarto Octobris, anno Christiano milleſimo quingenteſimo vigesimo nono. Atmindani nomen, cujus mentio sequitur, exposuimus supra, capite 130.

Altera Soleimanis contra Germanos expeditio. Casan Michalogli cum suis a Friderico principe Palatino cæsus, Palatinorum in rempublicam merita.

225 Intelligunt annales Hispani nomine Karulum V Augustum, Hispaniarum regem: quem Imperatorem Romanorum inficiari solebat Soleimanes, quod se belli jure successorem Constantini magni diceret, qui tam occidentis, quam orientis fuisset imperator. Casanis Michaloglis nomen apud Soiterum, qui ex nostris hoc bellum eleganter adscripsit, non legitur. Vaivodæ adpellatio, quæ Casani tribuitur, capitaneum significat. Cæsus

Edit. Paris. pag. 490.

cum ſuis memorabili clade fuit a Friderico principe Palatino Rhenenſi, auxiliorum imperii ſupremo duce, qui poſt Septemvirali dignitate fulgens, honorata gravique ſenecta vitam in terris clauſit ſuam. Sereniſſima ſane Palatinorum principum familia tam ſuperiori, quam hoc contra Soleimanem bello, perutilem immortali cum laude ſua reipublicæ Chriſtianæ navavit operam: quum obſeſſa Vienna Philippus, e Friderici fratre Ruperto natus, in loco nihil id temporis munito, contra vim potentiſſimi hoſtis defendendo, ſuum pro ſalute patriæ caput devoveret: Fridericus & Wolfangus fratres Crembſii, ad decimum a Vienna lapidem, cum copiis in omnem bene gerendæ rei occaſionem intenti ſubſiſterent: ac nunc demum anno tertio redeunte Soleimane, primus Fridericus ad defendendam Auſtriam advolaret, & paratus ipſe barbaros imparatos & imprudentes invaderet, cæderet, profligaret. Hoſtis quidem elogium, de cæſo ab Alamanis Caſane Michalogli, ad hujus familiæ laudem pertinet.

Edit. Pariſ. pag. 491.

Corone, inſulæ Balu, Badra, captæ a noſtris.

226 De Corone dictum cap. 177. Inſula Balu, locus eſt ad ipſam Coronem, litori proximus, quem incolunt Græci, Turcis inhabitantibus. Hinc intelligi poteſt, quod apud Ortelium legimus, Coronem in Meſſenia Peloponneſi, Sophiano dici Coron, Mario Nigro Niſi. Quippe νησὶ Græcis inſulam ſignificat, integreque dici debebat νησίον. Ac toti nomen urbi a patre Niger dedit. Badra Turcis effertur, Peloponneſi urbs: Patraſſo vocant Itali: Patræ quondam Græcis, numero multitudinis enuntiabatur.

Chairadin Barbaroſſa, Ceſair.

227 Notionem vocabuli Chairadin capite 36 dedimus. Heic nulla fit Horuccii mentio propterea, quod perierit ante, quam pro Turcis aliquid inſignis rei geſſiſſet, privatis contentus commodis. Major is natu frater Chairadinis, ſub archipirata Kemale nomen & rem conſequutus e piratica, Selimem Arabem, regni Algerienſis hæredem, cui rogatus ſuppetias tulerat, per inſidias in balineo necavit, & urbem cum regno ſibi per vim adſeruit. Exſtincto deinde Horuccio, cujus interitum Jovius deſcripſit, Chairadines frater, & ipſe pirata nobilis, in poſſeſſione regni ſucceſſit: tandemque Soleimani factus longe cariſſimus, ea geſſit, quæ deinceps in annalibus exponuntur. Ad hunc per errorem omnia referuntur heic, de capta præſertim Ceſaire, quæ a fratre, dum viveret, geſta fuerant. Ceſair Numidiæ metropolis, Algerium vulgo dicitur. Priſcis erat Julia Cæſarea. Nicolaides a Mauris Gezeir, Arabibus Elgezair dici putat, nomine ſignificante inſulam, propter Balearium & aliarum inſularum viciniam, ſane ridicule: quum utrumque ſit idem, niſi quod alteri additus eſt EL vel AL articulus Arabicus: & utrumque corruptum ſit ex Cæſarea, ſicut & Ceſair. Barbariam vocari maritimam Aphricam, initio ſupplementi annalium noſtri monuimus. Aſprorum quadragies centum millia faciunt centum millia talerorum, pretio taleri unius ad quadraginta aſpros revocato, ſicut oſtenſum eſt capite 18.

Officia Portæ Oſmanicæ præcipua, cujuſmodi ſunt hodie.

228 Prius, quam accedamus ad explicationem officii, quod Chairadines heic conſequutus traditur, ſupremi videlicet beglerbegi maris: uno tandem complectamur loco totius aulæ, vel Portæ potius Oſmanicæ officia præcipua, rebuſque Turcicis explicandis & intelligendis neceſſaria.

A Primum hæc ſciri oportet eſſe duum plane generum, aliis intra ſarajum deputatis ipſiuſmet Sultani miniſteriis, ac rurſus aliis extra ſarajum ſua obeuntibus munera.

Intra ſarajum hi Sultano ſerviunt.

Capi Aga, vel Capi Agaſi. Præfectus aut Capitaneus Portæ. 229

Oda Baſſi, cubicularius maximus, & præfectus Itzoglanis ſaraii. Adoleſcentes ſunt, qui ab ætatis octavo, ad vigeſimum annum uſque, pro Sultano aluntur & educantur intra ſarajum, varieque pro indole ſua inſtituuntur, præſertim ut legere diſcant, & ſcribere, & jaculari, & equitare: legumque Mahumetanarum ſummam percipiant.

Chaſnadar baſſi. Theſaurarius maximus.

Kilertzi-baſſi. Diſpenſator maximus.

Serai Dar Agaſi, vel Serai baſſi. Supremus ſaraii præfectus, abſente Sultano.

Et hi quidem omnes ſpadones vel caſtrati ſunt, ac ſinguli ſub ſe plures alios, itidem caſtratos vel B eunuchos, habent.

Secundum hos, tres inprimis adoleſcentes ſunt, ipſius Sultani miniſteriis inſervientes, quorum hæc nomina:

Silichtar, qui arcum, ſagittas, arma cætera Sultani portat.

Tzohadar, qui veſtium Sultani curam gerit, ejuſque ſcaramangium portat, ad arcendam pluviam factum. De hoc plenius dictum capite 199.

Kiuptar, cui potus Sultani commendatus eſt, & qui ſemper eques etiam pro Sultano fert aquam ſecum in lagena.

Pertinet huc etiam, id eſt, refertur inter officia ſaraii, Boſtangi baſſi, præfectus hortulanis: cui delectorum e Chriſtianorum liberis Atzamoglanorum ſupra quatuor millia parent.

Sunt autem his omnibus ſui tam vicarii, quam alii officiales adtributi, qui pro antiquo more gradatim ad dignitates ſupremas adſcendunt. Inſerviunt autem recenſiti hactenus ipſi Sultano intra *pag.* 492. C ſarajum, ac ſiquidem eques e ſarajo prodit, omnes eum comitantur; ſin aliquo ſe mari confert, ipſe Boſtangis baſſa clavum caicæ, ſive navigii, quo Sultanus vehitur, tenet ac gubernat.

Ad ſarajum quoque pertinent hi, quorum nomina ſequuntur:

Zeſchnegir baſſi, præguſtator maximus, & præguſtatoribus cæteris, plus minus centum, præfectus.

Mutpac Emini, præfectus culinæ, vel rei cocinariæ.

Achſi baſſi, coquus maximus.

Extra ſarajum hæc officia numerantur.

Primus omnium locus eſt Muphti, qui ſupremus eſt Alcorani ſive Mahumetanæ legis interpres: & auctoritatem apud Turcos eam obtinet, quam Papa ſive Pontifex maximus apud Latinos; apud Græcos, Patriarcha.

Huic proximi ſunt Cadileſcheri vel Cadiaſcheri, ſupremi & ordinarii militarium civiliumque D cauſarum judices: unus per Græciam vel Europam, dictus Rumeli Cadileſcher: alter per Aſiam, Anatoli Cadileſcher: quibus tertium Selimes primus adjunxit, poſt ſubactos Armenios quoſdam, Dulgadirenſes, Ægyptios, Syros, Arabes: ideoque majus eſt hujus officium, propter multitudinem populorum, & ipſarum regionum amplitudinem. Plura de his diximus ſupra cap. 29.

Sequuntur Vezir baſſæ, capita ſcilicet conſilii Sultanini. Quondam non niſi tres aut quatuor Vezires erant, uti paulo poſt exponemus. Sed nunc vel plures vel pauciores, prout viſum fuerit Sultano deliguntur. Supremus, qui Vezir azem Turcis adpellatur, ſolus univerſum maxima cum poteſtate adminiſtrat imperium, cæteris in divano (quod explicatum nomen eſt ſub finem 171 capitis) ſic adſidentibus, nihil ut ipſi proloquantur.

Ex his etiam deligitur judicio Sultani, qui Ser Asker, & Ser Dar adpellatur, explicandis paulo poſt vocabulis. Quum nos Conſtantinopoli agere-
A mus, Vezirum dignitas a Sultano Murate, novo cæteroqui exemplo, novem baſſis erat tributa, quorum ſubjicere nomina libet.

1. Oſman baſſa, Vezirazem, & Ser Dar contra Perſas.
2. Meſſich baſſa.
3. Mechemet baſſa.
4. Ali Capitan baſſa, beglerbegus maris: noſtris Uluz Ali, hoc eſt, Ali apoſtata.
5. Ibrahim baſſa beglerbegus Cairi vel Ægypti.
6. Ferhat baſſa, belli dux contra Perſas.
7. Giaffer baſſa.
8. Ali baſſa, ſororis Sultani maritus.
9. Cicalogli baſſa, beglerbegus Revani.

Poſt vezires, auctoritate maxima ſunt tres Beglerbegi, quorum hic ordo.

Rumeli beglerbeg, hoc eſt Romaniæ ſive Græciæ.
B
Anatoli beglerbeg, hoc eſt, Anatoliæ vel Aſiæ.

Denizi beglerbeg, hoc eſt, maris: qui vulgo Turcis nunc recepto vocabulo, Capitan baſſa quoque nominatur.

Hi tres parem in ſedendo locum & honorem obtinent cum ipſis baſſis veziribus, quoties in divanum publicum veniunt.

Sequitur Niſchanzi vel Niſſanzi baſſa, qui litteras omnes, omniaque mandata, & inſtrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obſignat: veluti ſupremus Portæ Cancellarius.

Tres Dephterdari, quorum primus, noſtro more loquendo, Præſes Cameræ, vel præfectus eſt ærarii maximus: duo reliqui, velut collegæ ipſius, & conſiliarii fiſcales.

Rais Kiutap, cujus in manibus ſunt omnes libri, commentarii, res ad Archiva pertinentes. Ideoque gradum Vicecancellarii tenet, aut primi vel maximi ſecretarii.
C
Omnes autem hactenus enumerati, ſuo in divano publico ſeſſionem habent.

In eodem divano ſedent etiam quadraginta plus minus Jaſitſchi, ſive ſecretarii, vel actuarii: qui ſcripturas abſque mora perficiunt & expediunt. Ac tanta quidem ſedulitate geruntur omnia, ut ipſa negotia propemodum eodem tempore proponantur, conſultationi ſubjiciantur, & exſequutioni mandentur.

Sequuntur Agæ, Turcis Agalari dicti, numero multitudinis, vel Officiales, ſive Tribuni, qui non habent ſeſſionem in divano, vel Synhedrio, ſive conſilii publici loco: nihiloque minus obligati ſunt, uti cottidie compareant in ſarajo, ſibique deputatis in locis aliis ſedeant. Notionem vocis Aga, lectori cap. 173 dedimus.

Principem vero inter hos Agalarius locum obtinet, Genizarorum Aga ſive Tribunus, qui Kihajam ſive vicarium ſuum, & Capitaneos, & cohortium duces, & alios officiis præfectos habet. Adeoque ſub ejus vexillo tam Genizarorum, quam
D
Solacchorum, viginti circiter hominum millia militant.

Proximus huic Emir Halem, qui ſupremus eſt vexillifer, & in expeditionibus vexillum Sultaninum geſtat, & alioqui vexilla beglerbegis, in mortuorum loca ſubſtitutis, itidemque Sangiacbegis, offert. Quippe quum quis horum a baſſis in defuncti locum electus eſt, mox Emir Halem ſymbolum ei dignitatis, vexillum tradit: ſimul tympaniſtas & tibicines ad domum vel tentorium electi ſub veſperam mittit, & iſtic pulſare tympana, tibias ac fiſtulas inflare jubet. Officium fructuoſum eſt, & primi, ſecundum Genizarorum Agam nominis ac loci.

Edit. Pariſ. pag. 493.

Capitzi baſſæ, modo quatuor, modo ſex, pro arbitrio Sultani creantur. Et præfecti ſunt Capitzilariis, id eſt, janitoribus: habentque ſinguli ſub ſe trecentos, aut quadringentos Capitzilarios, quorum eſt inſervire ipſius perſonæ Sultani, eumque circumſtare, quoties publice facultatem adeundi ſe præbet, quod audientiam dare dicunt: & belli tempore, quando Sultanus in caſtris eſt, circum ipſum excubias, inſtar cubiculariorum agunt.

Duo Præfecti ſtabulo, major & minor. Primus ipſis Bujuc Emir Ahor, vel Achor, vel Achur: alter, Cutzug Emir Achur, adpellatur. Vulgo uterque dicitur Imbrahor baſſi. Apud Græciæ Prætorem noſtrum vox eſt ἀμυρακούρης, ex Emir & Achur itidem facta. Vide a nobis explicata cap. 14, & cap. 200, ad XXIII. portam Conſtantinopoleos. Habent hi ſuos etiam Kihajas, id eſt, vicarios, & alios præfectos officiis: eorumque parent imperiis hominum ad duo millia.

Tzaus baſſi, capitaneus ſive præfectus Tzauſiorum, qui numero plus minus ſunt ſeptingenti, & cum nobilibus aulicis comparari poſſunt,
B
quorum ſcilicet opera variis principes in commiſſionibus & mandatis expediundis, & deducendis exterorum principum legatis, utuntur.

Capitzilariorum Kihaja, maximus vicarius, quaſique ſuppræfectus omnium Capitzilariorum ſive janitorum. Ejus officium poſcit, ut una cum Tzauſiorum baſſa pedes in divano coram Baſſis adſtet, argenteum manu baculum tenens, quem Græcos dixiſſe σκῆπτρον ſive ſceptrum, cap 173 notavimus: ut introducat eos, qui audiri poſtulant: ut ſcripturas e divano, quum uſus exigit, ad Sultanum ferat: ejuſque viciſſim ſententias (reſolutiones vulgo dicunt) Vezirazemi referat.

Mutapheraki baſſi, capitaneus Baronum ac præcipuorum begorum aulæ, qui non tenentur in militiam proficiſci, niſi aliquam in expeditionem Sultanus ipſe prodeat. Ideoque noſtrorum ad Baronum ſimilitudinem, liberi eſſe volunt. Majori etiam ex parte filii ſunt Baſſarum, procerum, beneque meritorum virorum de
C
Oſmanidis.

Sex Agalari ſive Tribuni Spachiorum, id eſt, equitatus immediate deputati cuſtodiæ Sultani. Horum hæc nomina ſunt.

1. Spahoglan Aga, vel Agaſi.
2. Silichtar Agaſi.
3. Sag Ulefetzi baſſi.
4. Sol Ulefetzi baſſi.
5. Sag Garib Agaſi.
6. Sol Garib Agaſi.

Horum vero Tribunorum unuſquiſque duobus aut tribus equitum millibus præeſt.

Sequuntur non pauci, quorum adpellationes ſimpliciter heic ponemus, in commodiorem dilaturi locum tam prolixiorem de his, quam de plurimis præterea nunc ſilentio prætereundis explicationem.

Topzi baſſi, præfectus Artilliariæ, ſive rebus ad tormenta bellica ſpectantibus.
D
Tzegebetzi baſſi, præfectus armis, vel armaturæ.

Tzader Mecter baſſi, præfectus tentoriis.

Tzalitzi Mecter baſſi, præfectus tubicinibus, & Muſicæ Sultaninæ caſtrenſi.

Autzi baſſi, ſupremus rei venatoriæ præfectus.

Doganzi baſſi, præfectus accipitrariis, ſive Falconariis.

Tzagerſchi baſſi, præfectus niſis, quos ſparaveros vocamus.

Samſontzi baſſi, præfectus canibus venaticis. Hoc officium inter præcipua numeratur. Et quondam ex iis, qui præerant, deligi Genizarorum Agalarii, ſive Tribuni, ſolebant.

Seguan baſſi, præfectus jumentis ſagmatariis in exercitu, vel in comitatu Sultani. Jumenta vero ſagmataria, vel ſagmaria, vel ſamaria, (pro

quibus ſummaria non recte ſcribi apud Beluacenſem, oſtendimus capite 20) Græci vocare ſolent, quæ noſtri clitellaria. Sunt in his equi, muli, cameli: rariores tamen apud Turcos ad hunc uſum equi, plures muli & cameli. Quapropter a Seguane recenſendi veniunt.

Devetzi baſſi, præfectus iis, qui camelos agunt.

Catertzi baſſi, præfectus agaſonibus, vel mulos agentibus.

Harpa Emini, præfectus equorum pabulo.

Præter hos, non exigui nominis ad portam ſunt:

Dephter Emini præfectus libris, quibus Timaria continentur. Et ſupra copioſe dictum, cap. 186, de timariis & timariotis, ſive timaratis. Et Emini generaliter alioqui ſignificat eum, qui proventus ſive reditus aliquos recipit & adminiſtrat.

Kihat Emini, ſuperintendens Cancellariæ, veluti Taxator quiſpiam, noſtro more: qui regalia Cancellariæ, quæ vocant, exigit: eorumque curam neceſſariam gerit. Hoc officium comparari pretio decem, vel etiam quindecim millium ducatorum ſingulos in annos, ſolet: quo potiri qui poteſt, maximas opes colligit.

Terſane Emini, ſuperintendens Arſenalis: id eſt, qui νεωρίου φροντιστὴς eſt, ſive φρονοντὴς, ut Græci dicunt, ſive qui navalis curam gerit.

Sunt alia quoque tam officia, quam officiales Oſmanicæ Portæ, minorum tamen illi (quod dici ſolet) gentium: & eo quidem numero, magis ut idoneum locum ſibi poſcant, ubi plenius expliceantur. Interea vero, dum luculentiora paramus, & quidem horum collationum cum Palatii & Imperii Græci dignitatibus, hæc benevoli lectores æqui bonique faciant.

Edit. Pariſ. pag. 494.

Primus Denizi beglerbegus factus Chairadines: Sangiacus Gallipolis: Sultani Muratis hujus juſtitia: στρατηκὸς, ſive Prætor Calliopolitanus, & δωδεκανήσου: Cedrini correcta verſio.

229 Solebat ante illa tempora claſſis Sultaninæ præfectus eſſe maximus & ordinarius is, qui Calliopolis Sangiacus erat. Hoc ex Laonici quoque pluribus locis intelligere licet, uti quum in Muchemete II mentionem facit Jonuzis præfecti (Sangiacum interpretatur) Calliopolis, itemque Zogani præfecti Calliopolis: & poſtea tamen regiæ claſſis Imperatorem facit eumdem cum præfecto Calliopolitano. Nunc etiam Sangiacatus eſt Calliopolis, ſed maris ſive Denizi beglerbego, tamquam majori, ſubditus: & ibidem hujus beglerbegi ſedes eſt ordinaria, quam reſidentiam vulgo vocant. Fuit igitur a Soleimane nova reperta dignitas, ut maris prætor non amplius eſſet ſangiacus, ſed beglerbegus. Huic officio tunc Chairadinem cum titulo veziris præfecit: uti nunc Ulutzalis quoque maris eſt beglerbegus, & Vezir baſſa. Præerat ipſius nomine Calliopoli, quum iſtic uno, plus minus, menſe nos hæreremus, Subaſſa quidam natione Genuenſis, vir humanus, &, quod in apoſtata mirere, nobis in cauſa quadam noſtra perquam addictus & utilis. Quippe mortuo ad Calliopolim, ut in ſupplemento annalium narravimus, Henrico Barone de Lichteſtain, Cadius ſive Poteſtatus urbis Calliopolitanæ, relictas ab eo res, veluti bona caduca, & ad ſe, qui cadilicatum a Sultano pecunia, pro more Turcico redemiſſet, devoluta repetebat a nobis, & animo jam devorarat. Nos autem ab ipſo ad Subaſſam adpellantes, fuiſſe Baronem defunctum Cæſaris legatum, adeoque perſonam publicam, replicabamus: cujus bona nec pro caducis haberi, nec adplicari fiſco, niſi violato jure gentium, poſſent. Quum avarus Cadius a ſententia ne litteris quidem ampliſſimis ſalvi commeatus prolatis & inſpectis, dimoveri vellet: Subaſſa, compellatis nobis Italica lingua, præſente Cadio cum adſeſſoribus ſuis, id conſilii dabat, ut Conſtantinopolim ad Oratorem Cæſaris noſtri rem omnem perſcriberemus, & aliquem e noſtris eodem ablegaremus, cui veredarium ultro ſe adjunctum policebatur. Ita re Conſtantinopoli cognita, & ad divanum delata, confeſtim Sultani Muratis juſſu miſus Tzauſius quidam Murates, natione Circaſſus, qui non ſolum hac lite nos liberaret Calliopoli, verumetiam extra Dardanellos, a Calliopoli 27 milliaribus Græcis diſſitas arces, ubi naves perquiri ſolent, ne mancipia vetitæve merces exportentur, deduceret. Simul remiſſa Cadii, nobis injurii, pœna fuit arbitrium Oratoris Cæſarei, Pauli Baronis Eitzingani, collaudataque Subaſſæ prudentia, qui pro nobis adverſus Cadium ſtetiſſet. Miſſum quoque diploma novum ſalvi commeatus, priori longe ſeverius: quo interdicebat, ne qua nobis a quoquam ſuorum exhiberetur moleſtia: ſed ut omnibus rebus nos potius omnes ubivis locorum in Imperio ſuo, juvarent. Tzauſius ipſe cum Sultano ſe loquutum, & audiſſe referebat ex ipſius ore, quum diceret, nullo modo ſe permiſſurum, ut ulla re, vel minima, pactæ cum Imperatore Chriſtianorum indutiæ violarentur. Ideoque quum aliquando nobis Hebræus quidam publicanus, (ſunt enim in Hebræorum manibus omnia per Imperium Turcicum telonia, quæ nummis a Sultano redimunt) ipſo præſente, neſcio quid moleſtiæ navicula, qua vehebamur ad arcem Aſiaticam, perquirenda exhibere vellet, ei tanta vi puſdiganum ſive clavam ferream in caput impegit, ut quaſi mortuus humi collaberetur, & moribundus a ſuis domum deportaretur. Sedenim ad rem ut redeamus, hoc Sangiaci Calliopolitani officium præturæ maritimæ Turci a Græcis acceperunt, quos jam toties diximus eos multis in rebus æmulatos. Apud Cedrinum aliquoties is, qui στρατηγὸς ſive prætor Calliopolitanus erat, etiam τῆς δωδεκανήσου præturam geſſiſſe traditur, quo vocabulo non tam duodecim inſularum, quam maris imperium ſignificatur. Etenim hodieque Sangiacatus inſularum Mitylenæ, Chii, Naxi, Negroponti vel Eubœæ, Rhodi, Leucadis ſive S. Mauræ, cum aliis, ad imperium ejus, qui maris eſt beglerbegus, pertinent. Alicubi Xylander, cæteroqui doctus vir, & Græcæ perquam peritus, apud Cedrinum inſulas Dodecaneſi vertens, ita duodecim inſularum civitatem vocari adjicit, errore manifeſto. Quis enim audivit umquam in Ægæo vel Archipelago, ſicuti nunc vocat, civitatem inſularum duodecim? Locus eſt in ejus Nicephori vita, qui fœminam protervam, & nimiopere crudelem in Conſtantinum filium, cui oculos eruit, Irenem Imperio dejecit. Habitantes in duodecim inſulis, dicere debuit interpres. Et intelligit Cedrinus inſulas extra Dardanellos vel arces Helleſponti, vel extra Seſtum & Abydum, in Ægæo mari ſitas: quarum hæc, ſi requiris, habeto nomina: ſicut a Græcis olim vocari ſolebant, & nunc iiſdem, nautarumque vulgo, & Latinis enuntiantur.

Ex Helleſponto ad dextram, verſus occaſum ſolis navigantibus, occurrunt: *pag. 495.*

1. Λῆμνος. τὴν λῆμνον. nautis Stalimnes. Lemnus terra ſigillata nobilis.
2. Εὔβοια. Negroponto, Eubœa.
3. Νάξος. Nexia. Nixia. Naxus.
4. Πάρος. Paro. Parus.
5. Μῖλος. Milo. Melus, Thucydidea nobilis hiſtoria.
6. Ζάκυνθος. Zanthe. Zacynthus.
7. Λευκὰς. ἁγία μαύρα. S. Maura.
8. Κεφαλλωία. Cefalonia. Cephallenia.

Ex Helleſponto ad lævam, verſus ortum ſolis navigantibus, hæ ſeſe offerunt:

9. Λέσβος. μιτυλὴνη. Metellino. Lesbus.
10. Χίος. Sio. Chius.
11. Σάμος. Samo. Samus.
12. Ρόδος. Rodi. Rhodus.

Ut autem aliæ minores inter has insulas duodecim Dodecanesi non numerabantur, veluti quæ tunc præfectos nullos, uti sangiacos nullos nunc, habebant: Ita nec amplissimæ duæ, Cyprus & Creta, nunc Candia: quod instar magnarum illæ provinciarum suos singulæ prætores haberent. Nec Cypro capta, Sangiacatum ex ea Selimes secundus fecit: sed beglerbegatum, velut ex insula regni jus antiquitus habente.

Expeditio Soleimanis prima contra Persas, ex historiis Theodori Spandugini.

230 Qui ab annalibus Uluma begus nominatur, apud Spanduginum Zilama legitur, apud Jovium Ulamanus, utroque vocabulo vitiato. Deprehendet etiam lector, si Joviana cum Turcicis conferre voluerit, a Jovio res Persico bello gestas tradi confuse, mutilate, tenuiter: heic non ordine tantum, verumetiam integrius ac plenius omnia referri. Aliquanto meliora sunt Spanduginea, quæ cum Turcicis ut conferri possint, lectoris gratia sane interpretando describamus. Erat, inquit, id temporis regulus Bitilinii Serefes begus, beneficio tamen Sultani Osmanidæ, cujus imperio parebat. Forte vero quidam, cui nomen erat Ulama, (Silama corrupte legitur) vir usu belli maximus, quum res insignes pro Scacho Sophino gessisset, eaque de causa Wanum, (Ziam non recte scriptum in edito Spandugino reperitur) ditionem pulcherrimam, ab eo beneficii loco (feudum vulgo vocamus, & usitatæ sunt apud Persas quoque feudorum concessiones) impetrasset: tandem in eam sententiam venit, ut deficiendum a Sophino, & Turci partes sequendas statueret. Erant tunc inter Osmanidam & Sophinum indutiæ. Turcus intellecta hominis voluntate, mox datis ad Serefem begum litteris, ei mandat, ut Ulamæ suorum aliquam manum adjungeret, quorum præsidio munitus adversus impedimenta Sophini, securius ad Portam perveniret. Ulama Wano digressus, Bitiliſium se contulit. Ea loca distant a se invicem dierum quatuor itinere. Serefes adventantem Ulamam corripi jussit, & vinctum Soleimani misit. Sophinus Ulamæ discessu cognito, Wanum cum conjuge ac liberis Ulamæ in potestatem redegit. Hoc initium belli fuit, inter Soleimanem & Scachum Tamasem gesti. Turcus Ulamam vinculis liberat, eique centum millia Sultaninorum reditus annui donat, atque unde venerat, remittit: Serefe bego, ceu perduellionis reo, proscripto. Simul imperat Ulamæ, captum uti Bitiliſium timarii loco sibi retineret. Hoc modo cœptum inter eos belligerari. Serefes begus sub Sophini signis militabat, Ulama sub Osmanicis. Pluribus pugnis & velitationibus commissis, tandem Ulama Serefem begum interfecit, & occisi caput Soleimani misit. Is deinde quemdam ex suis ad Scachum Tamasem ablegavit, qui ab eo conjugem & liberos Ulamæ repoſceret. Tamases mulierem, uno cum filio remisit. Et acciderunt hæc anno Christiano 1533. Ulama cum uxore ac filio mox intra Soleimanis fines se contulit, tantumque perfecit: ut ipsius exhortatione factus animosior Soleimanes Ibrahimem bassam cum exercitu Halepum ablegaret. Illic in hibernis Ibrahimes substitit, & Halepi castellum exstruxit. Eodem se contulerunt ad Ibrahimem bassam cæsi Serefis begi conjux & liberi, laqueum collo gestantes, & admissorum veniam petentes. Is eis benigniter exceptis, ad Soleimanem litteras dedit, quid de ipsis fieri juberet, interrogans. Respondit Soleimanes, adjungendos Serefis begi filio 400. Genizaros, qui eum cum matre Bitiliſium comitarentur, ut auferre suos inde thesauros, & quocumque lubitum esset, proficisci possent. Si tamen stare suis a partibus, ac secum manere vellent, donare se ipsis timarii nomine Halepum. Ex hoc Sultani responso quum satis perspiceret Serefis filius, suum se patrimonium non recuperaturum: Bitiliſium cum matre profectus, thesauros inde suos advexit, & ad Scachum Sophinum se contulit. Ibrahimes vero bassa Carahemidam progressus, Ulamam cum xxxcio. Turcorum Tauriſium misit, intra quam urbem Musa Sultanus, Scachi Tamasis adfinis se tenebat. Is quum fugæ se dedisset, deserta, nudataque præsidiis civitas, Turcorum se fidei permisit. Confestim per litteras Ibrahimi significat Ulama, quam celerrimo gradu se Tauriſium conferret. Ibrahimes Carahemida digressus, & Tauriſium properans, Soleimanem litteris hortatur, uti versus fines Persicos maturaret. Ipse Tauriſium quum venisset, ædificium quoddam antiquum ibi reperit: quod muniturus, commodum istic architectos Georgianos invenit, qui munitionem egregiam struxerunt, cui tormenta bellica 350. Ibrahimes imposuit. Hoc tempore Turci Tauriſio potiti sex fuere mensibus, & vicinæ civitates eorum imperium acceperunt. Soleimanes etiam, quum primum ad Carahemidam accessisset, mox illinc abiit, & Tauriſium profectus, ibidem xx. diebus hæsit. Inde relicto Tauriſio, Sophinum instituit quærere. Sed is perpetuo prælium detrectans, tamdiu Soleimanem distinuit, donec hibernum frigus ingrueret. Eam ob causam Soleimanes Bagadatim se recipere coactus fuit. Hoc autem frigus usque adeo vehemens erat, ut neque progredi, neque regredi posset exercitus. Scachus etiam Sophinus omnem eis annonam ab omni parte præcluserat. Unde factum, ut fame partim, partim frigore dimidius Turcorum exercitus periret. Absque nonnullorum quidem Armeniorum fuisset opera, regionis illius admodum peritorum, qui maximo pretio Turcis annonam vendebant, actum adhuc pejus cum ipsis fuisset. Conspicatus in his constitutum difficultatibus Osmanidam Scachus Tamases, e Corasane cum paucioribus, quam decem suorum millibus, movens, Tauriſium adiit, ubi triginta Turcorum millia tribus sub ducibus erant, sub Ulama, Siruanogli, & Jadigiare bego: quorum quisque decem millibus equitum præerat. Hi quum accepissent, Sophinum Tauriſii fines ingressum esse: prodierunt extra urbem, seque dimicaturos in hostem professi, Tauriſio deserto fugam arripuerunt. Sophinus urbem ingressus, munitionem a Turcis fabricatam diruit, aheneisque tormentis comminutis, monetam ex ære signavit. Posteaquam Soleimanes ad Bagadatim hyemem universam exegisset, abductis inde copiis, Tauriſium versus abiit: & urbem ingressus, diebus ibi quindecim mansit, ac laqueo suspendi Jadigiarem begum Eminem jussit, cujus culpa factum fuerat, quod a Turcis contra Persas non erat dimicatum. Hoc enim nomine accusaverat ipsum Ulama cum Siruanogli. Sophinus intellecto, Soleimanem motis Bagadate copiis, Tauriſium tendere, in regionem Corasanis se recepit. Tandem Soleimanes Constantinopolim reversus est, firmo Bagadati præsidio contra Sophinum impoſito, cui Soleimanem bassam cum beglerbegi titulo præfecit, Albanensem vel Epirotam natione, adjunctis ei triginta duobus Turcorum millibus. Tauriſium vero, quia relictum ab eo fuerat absque præsidio, reversus Sophinus nullo negotio recuperavit. Et hactenus hæc Spanduginus, cujus interpretari & exscribere locum voluimus; ut cum annalium narratione conferri possit. Libenter tamen æqui lectores fatebuntur, a Turcis pleraque tradita rectius ac plenius.

Edit. Paris. pag. 496.

A

Belli Perſici cauſa, occaſio, prætextus.

231 Solemus exemplo Thucydideo bellorum αἰτια ſive cauſas, ab occaſionibus & prætextibus diſtinguere, (προφάσεις & ἀφορμὰς ipſe vocat, & προχήματα πολέμω) quæ quum magnis ſe principibus, cæteroqui bellorum adverſus finitimos gerendorum avidis, offerunt: numquam eis prætextus deſunt, quos adfectibus ſuis, & cupiditatibus injuſtis, obtendant. Ita ſuſcipiendi contra Perſas belli vera cauſa Soleimanis erat in animo, deceſſorum ſuorum, Muchemetis II. proavi, Bajaſitis avi, Selimiſque patris æmulatio: qui cum Perſarum Scachis acerrimas inimicitias exercuerant, & aliquoties æquo fere Marte cum eis conflixerant. Sibi fortunam magis propitiam Perſis opprimendis, & adjungendis Imperio ſuo pollicebatur. Hoc cum animo ſuo conſtitutum habenti, nec occaſio defuit; Ulama bego, geſtis bello rebus, & adfinitate Scachi, cujus ei ſoror nupſerat, illuſtri viro ad B Soleimanem a Scacho deficiente, magnoſque ſe duce ſucceſſus ei promittente: nec prætextus longe quærendus erat, quum præ manibus eſſet Perſarum a ceteris Mahumetanis diſſidentium nova ſuperſtitio, ab Erdebile cœpta, Techmaſis avo, ab Iſmaile Sophino patre defenſaque propagataque, Techmaſis etiam patrocinio ſubnixa. De hac & annalium in adpendice, ſub initium belli Perſici, prolixe diſſeruimus: & adjunximus alia, cap. 188 Pandectis hujus. Indidem lector intelligere poteſt, quod heic traditur objeciſſe Techmaſi, Perſiſque cæteris, Soleimanes: nimirum eos debito quatuor Mahumetis prophetas honore non proſequi. Quatuor enim hi Mahumetis tum ſocii, tum ſucceſſores, fuerunt Ebubekir, Omer, Oſman, & Ali: quorum prioribus ordine tribus rejectis, quartum Alim, Mahumetis propinquum & generum, Perſæ probant ac venerantur.

C

Curdiſtan, Curdi, Keldan, Cordyna, Curti.

232 Reineccius in adpendice ad Octavum Aythoni caput, Cordos & Cordinos nimis late Turcicam gentem eſſe prodidit ex Joanne Leone Aphricano. Et adjecit alia de Corduenis & Carduchis, quæ heic minime repetenda. Nec Curdiſtanum equidem admiſerim eſſe Mediam, quæ verius nunc Siruan adpellatur. Vox Curdiſtan ſignificat regnum Curdorum. Et habitant hodieque Curdi, ſicut his ex annalibus etiam manifeſto paret, in regione Bagadatis, quæ Babylonia priſcis eſt, & in vicinia Carahemidæ, quæ quondam erat Amida Meſopotamiæ, nunc Diarbekir adpellatæ. Quibus in locis quum olim Chaldæorum ſedes fuerint, equidem ſuperius in annalium ſupplemento concluſi, Curdos eſſe Chaldæos: præſertim quum a vicinis Perſis & Turcis ea regio Curdiſtan adpelletur, quam nunc quoque Keldan vocant Arabes, id *Edit. Pariſ. pag. 497.* D eſt, Chaldæam. Liber ἀκέφαλος hiſtoriæ Græcæ, cujus aliquoties mentionem feci, poſteros Semis, Nohæ filii, regiones has fortitos refert: Perſiam, Bactrianam, Hyrcaniam, Babyloniam, Cordynam, Syriam, Meſopotamiam, cum aliis, quæ ſequuntur. Quis heic Cordynam, poſitam inter Babyloniam & Syriam Meſopotamiamque, non animadvertit recentiori vocabulo nominatam, pro Chaldæa? Idem ſitus, iidem fines hodie ſunt Curdiſtani, de quo agimus. Adde Cedrini locum e Baſilio Macedone, quum ait, Baſilium e Meſopotamia victoriæ nuntios accepiſſe: cum quibus adlata quoque fuerint ei multa ſpolia, multaque mancipia Curtorum & Saracenorum. Hi Curti plane non alii ſunt, quam hodierni Curdi, & Curdiſtaniæ regionis incolæ.

Ser Asker Sultanum: Serdar, μέγας δοὺξ.

Hoc officii ſive dignitatis apud Turcos non 233 civilis, ſed militaris eſt nomen: quo ſignificatur ſupremus imperator exercitus Sultani, ſive capitaneus generalis (uti nunc loquimur) ſupra cæteros omnes capitaneos exercitus. Asker Arabice ſupremum ſignificat, pro quo Turcorum vulgus Lesker ſolet dicere: veluti quum Cadi Lesker effert judicem maximum, qui Arabibus eſt Cadi Asker. Sultanum gignendi caſus eſt apud Turcos. Perſis Serdar, non Ser Asker vocatur, nomine Turcis etiam uſu capto. Græci denique μέγαν δοῦκα nominabant hoc apud ſe fungentem officio, quod magnum ducem denotat, ac primariæ vocabulum dignitatis eſt inter alia magni palatii munera.

Ketzie baſſa, Caceba Choraſan.

Annales Ketzien baſſam, familiari Turcis 234 nomine, Chanem illum adpellant Chitainum; qui, ceu capite tertio diximus, Ulu Chan diſcriminis cauſa vocatur, id eſt, excelſus aut ſummus Chan ſive rex Tatarorum. Ketzie baſſa, ſi verbum verbo reddas, filtrinum caput ſignificat. Ita tum in genere Tatari Chitaini nominantur, a capitum tegumentis e filtro factis; tum peculiariter ipſorum Chan, vel princeps maximus: perinde ac Perſas in genere dicimus Keſilbaſſilarios, a rubris capitum tegumentis, & ipſi peculiariter eorum Scacho nomen Keſilbaſſæ tribuimus. Apud Jovium, & alios corruptum nomen Caceba reperitur, pro integro Kezie baſſa. Tegumenta vero capitum hæc Tatarica viridis in univerſum coloris ſunt, quo ſingulari quodam jure ſive privilegio ſe uti adſerunt omnes propterea, quod ortam a propheta gentem univerſam glorientur. Quippe non utuntur apud Turcos & cæteros Mahumetanos C veſtitu viridi, niſi qui genus ſuum ad Mahumetem referunt: ac præſertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibere, piaculum ingens fuerit. De Choroſane, ſive Choraſane, dicto capite 3. ſub finem. Recte Cedrinus Perſidem interiorem nominavit. Sane ſi Tauriſium occupantibus Turcis, in Choroſane bellum gerebat: ut minimum ab eis xx. dierum aberat itinere.

Sultania, quondam Tigranocerta: Origo Sultanini nominis apud Perſas, ex Cedrino.

Notavimus e Jovio ſupra, capite 204. videri 235 Sultaniam urbem olim fuiſſe Tigranocertam, nobilem Græcis & Romanis in hiſtoriis: aut ſaltim e Tigranocertæ ruinis exſtructam fuiſſe Sultaniam. Nomen hoc a Sultanis eſt conſequuta, quod Perſiæ quondam fuerit regia, Sultanique ſedes ac domicilium. Et a 500. plus minus annis, poſtquam Turcis Perſis ac Saracenis oppreſſis, potiti Perſide fuerunt, principes religionis adpellari cœpiſſe Sultanos: ex his Cedrini verbis liquido conſtat. Turci poſt Muchemetis (inquit) mortem, dejectis imperio Perſis ac Saracenis, domini Perſidis facti ſunt: & Tangrolipicem Sultanum adpellarunt, hoc eſt, principem univerſum imperium habentem, & regem regum. A Temirlanco denique Sultania fuiſſe diruta vaſtataque perhibetur.

Fluvius Perſidis Docus Gezid.

A novenario numero nomen hoc fluvius ac- 236 cepit. Quippe Docus, novem ſignificat. Nominis ea ratio, quod hac in parte regionis iter facientibus novies hic amnis omnino ſit vel tranſeundus, vel transjiciendus.

Bagadatina regio in formam Beglerbegatus redigitur : Bagadatinus Chalipha : Soleimanes a Chalipha voluit inaugurari : Chalipha Cairensis, Inaugurationis cærimonia.

237 De urbe Bagdat, sive Bagdet, dictum initio Pandectis nostri, capite 4. Heic notandum, eodem nomine regionem & urbem censeri: sicut & Babyloniæ regionis mentionem paulo ante, capite 232. habuimus. Addendum obiter, hodieque Chaliphen sive Cheliphen quemdam Bagadate reliquum esse, qui tamen dumtaxat nomine tenus dignitatem pristinam tuetur. Quondam enim præpotens erat princeps, ut ex Prætoris quoque nostri paret historia, licet recentiori. Nam suo tempore commemorat Tancharos, bellicosam nationem Tataricam, omissis inimicitiis & bellis adversus Sultanum Iconiensem, Babylonio arma intulisse, quem Chaliphan Musulmanorum gentes adpellare consueverint. Notionem vocabuli supra, capite tertio, dedimus. Magnæ adhuc est auctoritatis apud Musulmanos, quo Mahumetani se nomine salutari avent. Jovius etiam fatetur, in Bagdat Chaliphæ sive sacrorum principis sedem esse, qui a cunctis Mahumetanis regibus, inquit, excolitur: & veterem adoptandi prærogativam retinet, ex certaque coemtionis cærimonia confirmandi Assyriorum regis. Ab hoc Soleimanes, veteris superstitionis instituta sequutus, insignia & ornamenta suscepit. Cærimoniam inaugurationis Jovius non exposuit. Itaque repetemus eam ex commentariis Petri Martyris Mediolanensis, ita tamen, ut prius lectorem moneamus; non Asiaticæ dumtaxat Babyloni, sive Bagadati, Chalipham olim præfuisse, qui dicis adhuc causa scilicet retinetur: sed etiam Babyloni Ægyptiacæ, quæ Memphis est, & Cairus, uti sæpe notavimus. Etenim Sultani Ægyptii sive Cairenses, excusso Bagadatini Chaliphæ jugo, ne confirmationem vel inaugurationem saltim ab eo petentes, imperium & auctoritatem ipsius adgnoscere viderentur: suum sibi Chalipham delegerunt, titulo tenus id nominis ferentem, qui certo venditionis imaginariæ ritu, summum Sultanis imperium, accepta non magna pecunia, traderet. Jam igitur ipsius verba Martyris audiamus. Habent, inquit, & Ægyptii summum Pontificem, (id est, Chalipham) ad quem regnum, siquidem viri essent, pertineret. Is jus suum trium millium auri drachmarum pretio regiam tenenti vendit. E tribunali Soldano, stanti pedibus, vitæ necisque liberam potestatem dat. Ipse descendit, seipsum spoliat, Soldanum imperaturum induit, abit privatus. Permanet in Imperio Mahumetes, Caitbei filius & successor. Quæ ultima verba de sui temporis Sultano protulit, tunc isto ritu inaugurato. Regiam tenenti jus suum a Chalipha vendi dicit, Cairensem Sultanorum regiam intelligens, quam annales in Selime sarajum vel palatium Sultaninum adpellant.

Edit. Paris. pag. 498.

Sultan Jacup, Heste Behiste.

238 Hunc Sultanum Jacupem, Scachum Persarum, Usumchasanis fuisse filium, notatum superius 166. & amplius etiam 188. capitibus. Ædificium, cui nomen Heste Behiste, sic a paradisis octo Persica lingua dictum fuit, istic excultis a Sultano Jacupe, voluptatis causa. Notum ex Herodoto, Xenophonte, cæteris, quanti voluptarios hortos regios, & paradisos Persæ priscis etiam sæculis fecerint.

Quid Dundar apud Turcos.

239 Solent exeuntes in hosticum Turci prædæ faciundæ causa, numerum aliquem suorum militum, cum vexillo, maxime commodo quondam constituere loco: quo nimirum & præda convehatur, & sparsi per hosticum milites cæteri confluant, si forte copias aliquas hostiles in procinctu esse cognoverint. Huic in hunc usum deputato suorum numero, Dundaris nomen dari solet. Talem igitur a tergo selectorum militum manum Soleimanes reliquit, hostium motus omnes observaturam: ne quam in suos ex improviso facerent impressionem, ut reipsa contigit. De Corizzis dictum cap. 189.

Chairadines Tunisim amittit : Rais, Tulipantum: φακιόλιον, symbolum fortitudinis.

Mauribegi nomine qui pulsus a Chairadine fuerat, Mule Assan intelligitur, quem nostri Muleassem vocant, & cujus historiam exposuimus in annalium supplemento, ad annum Christianum 1573. Begus Hispanus est Turcis Karulus V. Imperator, ita dictus ex causa superius explicata capite 225. Raislari, sive Raisi, qui sequuntur, præfecti sunt triremium ac navium. Tulipantum est lineum illud tegmen quo capita Turci candidis involvere spiris solent. Græci nunc φακιόλιον adpellant, quod vocabulum extare puto in Onirocriticis Achmetis nostri. Zygomalas ajebat, de Agarenis haberi pro symbolo fortitudinis, quo admoneantur in bellum ituri, ne de reditu, sed morte potius viriliter oppetenda cogitent: quando mortuorum cadavera linteis involvi solent. 240

Indicum Diense bellum, Adenis Rex a Turcis, violata fide, suspenditur.

Hoc loco prius, quam ad res gestas anno Christiano 1538. progrediamur, exponamus sane paucis Indicum de Dio civitate (Deu barbaris, Dio Lusitanis nominatur) bellum inter Lusitanos ac Turcos. quando nulla sit ejus in annalibus hisce mentio, nec Jovianæ, vel Surianæ, vel aliorum narrationes integræ sunt, & Pandectis a nobis habenda ratio. Memorabile quidem in primis esse fatebitur lector, ob nefariam Turcorum erga regem Adenis perfidiam & immanitatem, qui tamen Musulmanus erat, & ipsorum superstitioni addictus. Auctor expositionis Georgius Hustius Rassinienſis ex Illyrico, nunc Sclavonia, rebus ipsis, quum gererentur, interfuit, & consignatas Magnifico Domino Hieronymo Becka Leopoldstorf obtulit, qui nobis legendas exhibuit. Igitur anno 1538. Nugnas Acugnanus, orientalis Indiæ prorex, quem provinciis illis Joannes rex Lusitaniæ præfecerat, civitatem Diensem metropolim ac præcipuam munitionem regni Zambri, quod Cambajam nostri vocant, in potestatem redegit. Rex autem Zambrius & paganus erat, deastrorumque cultor, & infestissimus hostis Lusitanorum. Is quum Lusitanis imparem viribus se videret, legatos ad Soleimanem bassam, Cairensem beglerbegum, misit; qui hoc prius adito, muneribusque conciliato, Sultanum inde Soleimanem ipsum convenirent; oblataque pecunia maxima, contra Lusitanos opem ejus implorarent, simulque pollicerentur, herum suum cum pluribus aliis regibus Indicis, ejus se summissurum imperio, modo subsidium adversus hostes Lusitanos impetrasset. Placuit ea Soleimani legatio, qui per hanc se sperabat occasionem Imperium Osmanidarum in ipsas longe lateque propagaturum Indias, & auri gemmarumque feracissima regna sui juris effecturum. Itaque legatis prolixe pollicetur omnia, classemque mox adfuturam auxilio spondet. Mittitur non multo post Soleimanes bassa, beglerbegus Ægypti, cum machinis bellicis, & justo exercitu, anno eodem 1538. mense Junio propemodum exeunte bellum ut hoc conficeret. Quippe Turcis hæc arridebat occasio, quos non tam in oppressos commiseratio, vel officium erga confœderatos, quam spoliorum ac prædæ cupiditas, ad bella plerumque pertrahit. 241

pag. 499.

Classe ventis vela dante, primum ad Thoron itum, quod est terræ Madianitidis (ut creditur) oppidum in Arabiæ solitudinibus, haud procul a montibus Orebo & Sina: quo loco tam exponendis, quam avehendis terra, camelorum opera, mercibus, Ægypti, Arabiæ felicis, Indiæ respectu, commodissimum est emporium. Post aliquot inde dies adpulerunt ad urbem Giden in Arabia Petræa (Ziden alii vocant) quæ ipsa quoque maritima est, Turcorum Imperio subjecta, nec minus nobile, quam Thoron emporium. Tandem in Arabiam felicem, & ad portum urbis Adenis perventum, circa mensem Octobrem. Est Aden primaria felicis Arabiæ civitas, non situ solum, sed etiam opere munita. Quippe nec propugnaculis caret, & ipse locus per se tutissimus est. Ab ortu solis, adjacent ei prærupti & excelsi montes; ab occidente, clausum maris portum habet: a meridiei latere, validum in alto proximo scopulo propugnaculum eminet: in quo noctu Arabes ante, quam a Turcis Aden caperetur, ignes excitabant, qui magno ex intervallo conspecti, Turcicæ classis adventum indicabant vicinis Arabibus, uti scilicet urbis ad defensionem concurrerent. Substitit ibi classis, cunctantibus Turcis, & consilia variantibus. Rex quibusdam e numero suorum ad eos ablegatis, cur illuc venissent armati, scire se cupere significabat. Tum bassa, perbenigno regiis dato responso, ac suis ad regem vicissim missis internuntiis, cum muneribus, ne quid hostile moliri videretur, blandiciis & arte persuadet, sub prætextu comparandi pretio commeatus, ut classem Sultani Osmanici cum milite portum interiorem pateretur ingredi. Coherciturum se suos, ut ab omni maleficio, præsertim erga religionis consensu sibi devinctos, abstinerent. Quippe rex Adenis, universa cum gente sua, Mahumetis sacra colebat. Intellectis hisce postulatis, in portum Osmanicis admittuntur. Eodem astu vafricieque beglerbegi, ad colloquia rex, & convivia pellicitur. Quumque post aliquot dies in navim prætoriam, tribus dumtaxat e suis comitatus, veniret: peramanter salutatur, excipitur blande, mensæ & epulis adhibetur. Sed post convivium, nescio qua occasione captata, corripitur: ac tum demum sentire miser cepit, improborum munera cum fucata blandicie, fraudis esse plena, prorsusque respuenda circumspectis. Nec mora, dum rex in prætoria detinetur, milites complures de industria, victus comparandi prætextu, civitatem ingrediuntur. Solent enim Turci, quod vi non possunt, aut absque multa sanguinis effusione, dolis & perfidia consequi. Mox Soleimani bassæ per secretos indices nuntiant, Arabibus resisti, & urbem defendi posse, licet adveniissent illæ quoque copiæ, quas fama jam adventare ferebat. Tum bassa maturandum statuit, & Arabum anticipanda consilia. Portis per absentiam regis occupatis, miles immittitur: oppressisque Turcorum numero civibus, Aden in potestatem redigitur. Mox & ipse rex productus, ad malum prætoriæ navis in sublimi, tribus illis cum comitibus, suspenditur; & ad terrorem, fœdo spectaculo, civibus suis ostentatur. Oppidani tam indigne regi sibique videntes illusum, velut in re subita trepidare: capite destituti, hostibus impares numero, consilii denique inopes, nihil omnino moliri. Sic in servitutem redactæ civitati præsidium firmum imponitur, provido scilicet bassæ consilio: ne, si quis adversus ei casus Indico bello accideret, vicinum deesset perfugium. Nec enim a tergo Turci relinquere solent aliquem vel suspectum, vel adversarium, qui quemvis in eventum esse sibi possit impedimento. Quippe genus hoc barbarorum longe omnium vaferrimum est, & tam præsentibus, quam futuris circumspiciundis ac pensitandis solertissimum. Præterea potitus Adene bassa, siquidem reliqua non succederet ex animi sententia expeditio, feciisse tamen operæ pretium videri poterat, ac viam aperuisse tentandis apud Indos aliquando majoribus. Captam civitatem ingressus Soleimanes, dato signo, proclamari jussit, ne civium bona, neve merces diriperentur: & quemdam e suis, vilioris hominem conditionis, in ipsa urbis porta terrendis cæteris, capite plecti jussit. Aromatum namque magna huc copia deferri ex India solet. Præterea sinus Arabicus sive Persicus heic incipit, & Abyssinorum Æthiopum, quorum rex Prætejanus vulgo nominatur, montes atque limites ibidem conspiciuntur. Osmanici, Adene relicta quum annona copiosa naves oneraissent: Oceano se commiserunt, ac decem novemque dies ac noctes itinere maritimo consumsere. Tandem ad ea, quæ petebant, loca quum perveniissent: Bassa Lusitanos adgredi cepit, & urbem Dion sive Devon, a Lusitanis Zambrio regi ereptam, obsidione cingi jussit. Itaque machinis bellicis e navibus in terram expositis, oppugnata civitas quadraginta diebus continuis, tam terra, quam mari: sed irrito plane conatu. Turris dumtaxat quædam, instar castelli seu propugnaculi facta, quæ uno ac dimidio aberat ab urbe stadio, & cui præsidii causa LXXX. Lusitani milites impositi fuerant, Turcorum in potestatem venit: præsidiariis sese dedentibus, & mox in naves perductis. Duobus elapsis mensibus, auditum de classe Lusitanica, quæ suis succursum veniret. Itaque territus bassa, machinas bellicas navibus imponi jussit, ac noctu solvens, profugit. Quam enim animose suas in speciem instituunt, & ordiuntur expeditiones, Turci, tam levi momento territi, rebus ex animi voto non succedentibus, honoris omni respectu postposito, ceu timidæ diffugiunt damæ. Quumque jam bassa non procul a Zebetho esset oppido, interfici captivos in litore jussit. Duravit annum integrum hæc expeditio, fuitque Zebethum etiam, Arabiæ felicis oppidum, a Turcis in reditu expugnatum. Tam Adeni, quam Zebetho, beglerbegi cum Dephterdaris, singuli singulis præfecti fuere, de quibus non multo post, in beglerbatuum catalogo.

Edit. Paris. pag. 500.

Bellum contra Chimeriotas: Ceraunia, Chimara, Avelona, Lutsi bassa.

Chimeriotæ sunt Arnautlari, vel Albani, vel Epirotæ, trans sinum ex adverso Corcyræ siti: qua in regione continua montium series est, quam uno vocabulo nautæ jam dicunt Chimeram. Jovius, & alii volunt olim hæc fuisse montana vel ὄρη Ceraunia, itemque Acroceraunia, pro quibus dicere malim equidem Acra Ceraunia. Leo tamen Augustus in Novella de thronis, ut obiter adtigimus antea, sub Ætoliæ metropoli Naupacto, tam Buthroti, quam Chimaræ collocat episcopatus: quæ loca sibi invicem vicina, Butintro & Chimera, quum illic hæreremus, a nautis nostris adpellabantur. Iisdem Avelona, cujus heic mentio fit, enuntiabatur adjecto articulo Italico, Lavelona, vel disjuncte, La Velona, quum quidem vulgaris linguæ Græcæ periti adderent, eo nomine βελώνη, significari acum. Sed ignorabant homines & antiquitatis & litterarum rudes, adpellationem recentiorem hanc ex veteri Aulone factam. Sita est in Albania vel Epiro, ex adverso extremæ illius oræ Italiæ, quæ in Apulia promontorium S. Mariæ nunc habet, Japygiam quondam dictum: ubi civitas Hydrus posita, dumtaxat intermedio maris Hadriatici sinu, LX. miliaribus Græcis ab Aulone disjungitur, uti capite 152. notavimus. Leonis Augusti Novella de thronis Auloniam recensetet inter episcopatus metropoli Dyrrachinæ subditos, & proximo post episcopatum Glavinitzæ vel Acroceraunie commemorat loco. Cæterum qui annalibus heic adpellatur Lutsi bassa, corruptum apud historicos nostros, Jovium & alios, nomen habet, Luftibeus aut Luphtibeus. Spandugini de hoc notabilis est locus, quem interpretando lubet inserere. Sultanus, inquit,

quit, Soleimanes Lutsi, perquam humili conditione nato, suis ex sororibus unam dedit uxorem, eumque primum bassam creavit, a quo tamen officio nunc dejectus est. Quippe quum uxor mariti concubitus cum masculis ægerrime ferret, eoque nomine cum ipso expostulans, diceret: fratrem suum, Sultanum Soleimanem, illi se junxisse matrimonio, secum uti cubaret: excandescens Lutsi bassa, mulieri colaphum impegit. Hoc ubi rescitum a Soleimane, sororem ei protinus ademit, ac recepto Sultanino sigillo, dignitate supremi Veziris hominem exuit. Est enim in more apud Osmanidas, ut qui auctoritate quatuor inter bassas est maxima, Vezirazem sive supremus consiliarius nominetur, & in manu sua sigillum Sultaninum habeat. Hæc Spanduginus. quæ sane si vera sunt, ut esse videntur: conveniens fœdis ac dissolutis moribus homini datum nomen fuit. Quippe Lutsi lingua Turcica significat eum, qui non nisi de venere cogitat: qualem Græcus aliquis dixerit ἐρωτικὸν vel ἐρωτομανῆ.

Besictasi, ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ.

243. Besictasi, locus est ad Bosporum Thracium in Europa situs, qua Constantinopoli sursum tenditur, adverso Bospori fluxu, versus os Ponti Euxini. Plus minus quatuor abest a Galata milliaribus Græcis, aut uno Germanico. Nomen lingua Turcica lapidem sive saxum cunarum, significat: a distractione, puto, Christianorum mancipiorum, ac matrum præsertim, liberos etiam teneros in cunis habentium. Sepultus heic est Chairadines, qui messita quoque nova suo sumtu ibidem exstructa, nobilitare locum & excolere voluit. Διπλοκιόνιον Græcis hodie vocari, priscis Jasonium, notatum reperies supra, capite 128. Hoc tempore, de quo scilicet annales modo loquuntur, advecta fuerunt istuc capitum Christianorum, e Corcyra dumtaxat in servitutem abreptorum, cujus vis sexus & ætatis, ad sexdecim millia: quemadmodum Jovius memoriæ prodidit. De Sultaninis, & eorum pretio, dictum 18 capite.

Edit. Paris. pag. 501.

Carabogdaniæ fluvius Berut.

244. De Carabogdania consule caput 71. Ejus amnis est, quem Berut annales hi nominant. Ungari tamen, & Valachi, sive Moldavi, partim contractius & durius Prut, partim paullo mollius Brut, enuntiant.

Neptuni Doriæ, victi a Chairadine, fuga.

245. Doriam Turci, more Italico, pronuntiant; quem Jovius dixit Auriam, magis consuetudini Latinæ respondente vocabulo, velut ipse quidem existimavit. Is & usu rerum mari gerendarum, & felicitate singulari, tantam adeptus gloriam fuit: ut vulgo Neptunus, ceu maximus quispiam maris deus, adpellaretur. Hunc tamen a Chairadine prœlio navali, & artibus imperatoriis superatum, fugisse; non insolenti, sed modesta memorant annales oratione. Quo commendabiliores nobis esse debent, uti non ad gratiam suorum, nec ad insectationem nostrorum; sed ad veritatem quæ anima est historiæ, scripti. Jovianum quidem epiphonema, quo clausit hanc narrationem, quam acres habet aculeos? Auria, inquit, tanti usus, tantæ peritiæ, tantæ existimationis mari dux, eo die nullus imperator exstitit. Atqui cogitare de illo veteri verbo debebat Jovius, quo Demosthenes etiam fugiens, excusasse se fertur:

Ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.
Qui se fugæ dat, dimicabit denuo.

Nec ineleganter Alexius Angelus imperator, ut apud Græciæ Prætorem nostrum memoriæ proditum legitur, quum perditis rebus non modo fruſtra, sed etiam cum periculo se diutius hæsurum Constantinopoli animaduerteret, omnibus valere jussis, & arrepta sponte, nolenti tamen animo, fuga: Davidem quoque dixit beneficio fugæ saluti atque incolumitati suæ consuluisse. Non minus certe magni & sapientis est imperatoris, summam rerum incertæ Martis aleæ non temere committere: quam prospere cedentibus omnibus, victoria prudenter uti.

Publicanorum carcer Constantinopoli.

Vendit omnia per imperium suum telonia maximo pretio; vel paucos, vel plures in annos, Sultanus Osmanidarum: ideoque si majores aliqui pecuniæ summas ei vectigalium nomine polliceantur, quam reapse deinceps exhibere possint, in carcerem, veluti qui non solvendo sint, & fraudem Sultano facere voluerint, conjiciuntur. Hic carcer publicanorum Constantinopoli dicitur. Et sunt in universo Osmanidarum regno publicani fere Judæi, gens exactionibus & usuris nimium quantum supra mortales cæteros dedita: quum ipsi etiam Turci vel Musulmani, paullo sincerioris homines conscientiæ, nolint audire publicani: non aliter, ac si cum infamia conjuncto propter aliorum nequitiam nomine, virum bonum adpellari nefas sit, etiamsi præter officium nihil ipse faciat. 246.

Ontum Capisi, Xyloporta, Porta lignaria, Caravanserai.

Ostendimus supra, capite 200, quæ porta sit hæc lignaria, videlicet ad quam navigia lignis onerata solent adpellere: Græcisque dictam ξυλοπόρταν, ab iisdem lignis, quæ huc advehuntur, non quod ipsa lignea sit, quemadmodum credidit uterque Chalcocondylis interpres. De voce Caravanserai, dictum capite 14, significari scilicet hac, ædificia caravanis exstructa. Caravanas vero more Turcico se conjungentium esse agmina, quum loca minus a latrociniis tuta peragranda sunt. In hæc ergo caravansaraja, quæ amplissima plerumque sunt, divertere cum equis, jumentis sagmatariis, mulis, & camelis, hę caravanæ solent. Vasta sunt ædificia quemadmodum Busbequius descripsit: aliquanto longiora, quam latiora, cæteroqui quadratam ad formam accedentia: quorum in medio patet area ponendis sarcinis & camelis, mulis, carrisque collocandis. Hanc aream plerumque circumcirca murus ambit interius, tres plus minus pedes altus; parietibus illis quatuor, quibus totum ædificium clauditur, adjunctus. Ejus muri superficies æqua est, patetque in latitudinem pedes quatuor. Heic Turcorum cubilia sunt, heic cenacula, heic rem expediunt culinariam. Nam ad parietes, quibus totum ædificium continetur, foci frequentes cum fumarii vel infumibulis sunt inædificati. Hospites ipsi nulla re a camelis, mulis, equis alia sejuncti sunt, quam ejus muri spatio. Quinimmo ad muri pedem ita ligatos habent equos, ut capite ac tota cervice supra murum emineat, dominisque se calfacientibus aut etiam cœnantibus adstent, velut ministri: & interdum panem, vel malum, sive quid aliud, de manu eorum capiant. In eodem muro lectos sibi sternunt. Tapetem in primis explicant, quem ea de causa ephippiis aptatum fere circumferunt. Huic injiciunt vulgo penulam, ditiores Valentinam, quam vocant: quæ mollibus e pilis contexta candidaque, linteaminum loco mihi quidem ipsorum exemplo fuit. Cervical præbet equestris sella. Veste talari, pellibus suffulta, qua vestiuntur interdiu, teguntur noctu. Sic somnum capiunt, nullis lacessitum, extra naturalem jumentorum mandentium strepitum, blandimentis. Ipsorum sarajorum, pro caravanis exstructorum, tecta plerumque plumbea sunt. 247. *pag. 502.*

Area vel forum Tachtal Cala, Tampezim, Chalcocondylis locus emendatus & expositus, Chalcopratia, Chartopratia, Vicus vitriarius.

Aream, quæ Tachtal Cala nominatur, Laonicus in octavo forum adpellavit, & Tactalem vocari addidit. Apud actuarium Malatestanum Tectalaca scribitur. Pro illius Tactale, hujus Tectalaca, repone Tachtal cala: quæ voces Turcicæ sunt, & aream tabernas ligneas habentem significant. Quippe Cala denotat tabernulam vel tentoriolum, & Tachtal asseres sunt: ut intelligantur ex asseribus factæ tabernulæ. Hæc area fere urbis est in meditullio, non procul ab Eskisaraio, vel a sarajo veteri muliercularum Sultani, de quo capite 139. Est eadem in area Sultani Bajasitis secundi messita, cujus supra fecere mentionem annales, in ejus Sultani funeris descriptione. Hoc autem loco ludricra cottidie omnis generis exhibentur, quæcumque homini venire in mentem possunt. Et adhibentur pueri, equi, asini, canes, feles, cervi, leones, ursi, leopardi, vulpes, & nulla non alia, peregrina præsertim, animalia. Sunt istic qui chiromanticen profitentur, sunt præstigiatores varii, funambuli, luctatores, saltatores, alii propemodum innumerabiles. Ideo Laonicus inquit: Hæc ludicra quis cottidie cernat in foro, quod Tactalem vocant. Sequitur ibidem vocabulum Tampezim, quo nonullos ex his ait adpellari. Neminem hoc declarasse arbitror hactenus, quum barbarum sit, & ignotum, adeo etiam corruptum. Quippe non Tampezim Turci dicunt, sed Ziampas, quæ duabus syllabis vox enuntiatur. Significat autem χοινοβατας, ut Græci vocant, qui Latinis funambuli sunt. Ad unum hujus areæ latus incipiunt illorum tabernæ, qui Persicas operis excellentis, & Turcicas itidem pictas, Græcas & alias coloris nivei lævigatasque chartas vendunt. Ideoque Græcis hæc χαρτοφρατεία dicuntur. His a tergo proximus est vicus fabrorum, ex ære vasa quævis elaborantium, qui hoc annalium loco memoratur. Is vicus in historiis Græcorum recentioribus Cedrini & aliorum celeberrimus, nominatur χαλκοφρατεία, nimirum a distractione vasorum ex ære factorum. Locus insignis est Cedrini de Chalcopratiis in Theodosio majore, puto. Vici quoque vitriarii, Chalcopratiis proximi, fit heic mentio: quo tabernæ vitriariorum, ut olim erant in urbe Constantiniana, veteris ad imitationem Romæ, sic etiam hodie conspiciuntur. Diversus tamen hic vicus est, ab illa vitriariorum porta, de qua dictum superius, capite 200. De porta fori piscarii, quæ bolucbazar capisi Turcis est, expositum eodem capite 200: sicut & de porta Hæbræa, Turcis Schisutlar capisi. Sitæ vero extra muros urbis a foro piscario ædes, in litore maris, intelliguntur illæ, quæ muris urbanis excluduntur ab urbe, secundum litus Ceratini sinus exstructæ, versus septemtrionem, id est, e regione Galatani litoris.

Nova Cairadinis auspiciis recepta.

Nova Turcis est, quam Castellum novum nostri vocant, in Dalmatiæ situm finibus. Id auspiciis Karuli V Augusti receptum fuerat. Quos ejus provinciæ sangiacos ad obsidionem hanc evocatos fuisse tradunt annales, de provincia Bozinensi accipito, deque præfectis huic: quorum princeps id temporis erat Ulumas ille Persa, de quo dictum capite 231. Translatus enim fuerat a Persicis ad hos fines, more Turcorum, non nimium transfugis fidentium: ac deinceps quoque fit ejus mentio in obsidione Agriensi, anno Christiano 1552 a Turcis frustra tentata. Præerat Bozinensi provinciæ ceu beglerbegatus, & ad Castelli novi obsidionem secum sangiacos suos septem adduxit. Virtutis eximiæ præsidiarii milites, quos hostes ipsi commendant, Hispani fuerunt, & Germani, numero ad quatuor millia.

Soleimanes sub prætextu defendendi pupilli, a Bano Erdeliano relicti, matrem cum pupillo Ungaria spoliat.

De Joanne Zapoliensi, Bano Erdeliano, dictum capite 223. Hic moriens pupillum reliquit hæredem, tutelæque Soleimanis commendavit, Joannem Sigismundum, quem sustulerat ex Isabella Polona, cujus heic mentio fit, nomine tamen non expresso, velut Turcis ignoto. Habuerat Joannis sororem Barbaram, ni fallor, primo matrimonio conjugem Sigismundus major, Poloniæ rex: qua mortua, Bonam duxit, Joannis Galeacii Ducis Mediolanensis, ex Isabella Aragonia Neapolitana, filiam. Bona partu primo Isabellam hanc edidit, Joannis Zapoliensis conjugem, Joannis Sigismundi matrem. Ceterum nulla fit heic in Turcicis mentio Ferdinandi Cæsaris, Ungariæ Bohemiæque regis; qui tamen hoc bellum, Perenio & Rogendorfo ducibus, gerebat. Id equidem fieri propterea crediderim, quod Ferdinandum Soleimanes, hostem suum, pro Ungariæ rege non adgnosceret. Notanda vero Isabellæ oratio, quam Turci reginæ nomine non dignantur, quum Budam adfirmant non suam esse, sed Sultani Otmanidæ civitatem. Nimis in hoc veram se vatem experta paullo post fuit bellua, quum Soleimanes ipsa cum filio per summam perfidiam ejecta, Budæ pariter & Ungariæ reliquæ, velut in provinciam redactæ, beglerbegum præficeret, bonus ille scilicet tutor: matre, tam Turcis addicta, cum filio pupillo, in Transilvaniam vel Ervelium relegata. Hujusmodi nimirum esse præmia societatis & amicitiæ barbaræ solent, ut de tyranno suo moriturus ajebat Aratus, τοιαῦτα τὰ ἐπίχειρα τῆς τυραννικῆς φιλίας. *Edit. Paris. pag. 503.*

Valpoum, Strigonium, Granus fluvius.

Walpou Turcis est arx, Ungaris dicta Walpo, Valponium Jovio. Ultra fluvium Dravam sita est. Post tertium obsidionis mensem a præsidiariis dedita fuit, præfecto ab iisdem capto, & hosti prodito. Strigonium nunc Granum vulgo dicunt, ab amne Grano, qui defluens a Carpathiis montibus, ubi montanæ nunc civitates celebres sunt, ad radices arcis Strigoniensis sive Granensis, Danubio miscetur: unde civitati quoque Strigonium nomen inditum putatur, velut Istrigranium, ab Istri & Grani confluentibus. Alba regalis non tam a regum Ungariæ sepulcris sic adpellata fuit, quarum meminerunt annales: quam a regum inauguratione, quæ hoc fieri loco priscis temporibus solebat. Istic etiam rex Ferdinandus, cum Anna conjuge, Uladislai regis filia, Ludovici sorore, decimo quarto die Februarii, anno millesimo quingentesimo vigesimo septimo, adhibita Sancti Stephani vera corona, fuit inauguratus.

Schiruuan, Siruan, Serban, error Jovii.

Si lector ab aliis de hoc bello memoriæ prodita leget, nusquam ita descriptum inveniet. Ut Techmas Spandugino Tamas, Sansovino Tulcas etiam: sic Ercas eidem Spandugino nominatur Algas, mirifice vitiatis adpellationibus. Regio Schiruuam aut Siruan, haud dubie nunc est illa, quam prisci dixere Mediam, posteriores etiam Vaaspracan, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus. Fallitur Jovius, quum ait, Albaniam hodie vocari Serban, vicinam Mediæ, propterque Caspium mare sitam. Quippe regio Georgianorum est Albania, qui numquam vel ipsi regi Persarum, vel regio fratri paruerunt hactenus: sed Christiani, & liberi,

ſuos principes habent ; Perſis dumtaxat confœderati, ſicut expoſitum capite centeſimo octuageſimo nono . Sirvanum vero, ſive Media, regni Perſici membrum eſt : quod tametſi Muſtaphas baſſa vezir imperio ſubjecit Oſmanidarum, anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & beglerbegatus in formam redegit: mox tamen Perſis receptum, ab iiſdem hodieque retinetur.

Wan, Waſtan, Ibanum Cedrini.

Urbs hæc cum arce ſic ad Perſici regni limites pertinet, ut etiam majori finitima ſit Armeniæ. Cedrinus in eodem Monomacho Auguſto vocat ἰβὰν, πόλιν τοῦ βαασπρακάν. Id Latine reddens interpres, Ibanum & Baaſpracan ſcripſit. Ego ſimpliciter exprimerem, ut tanto melius intelligerer: Juvan, aut Juan, urbs regionis Vaaſpracan. Et quia capite præcedenti Vaaſpracan, ex ejuſdem Cedrini auctoritate, Mediam eſſe docuimus: intelligere jam licet, Wanum ad eamdem Mediam referri debere: vel ea ſi non contineatur, ſaltim finitimam videri. Waſtanum ſignificat regionem circa Wanum ſitam, ceu Wani territorium: ſiquidem Iſtan, ſive Stan, Turcis regnum vel regionem ſignificat.

Notitia Beglerbegatuum totius Oſmanidarum imperii, quos hodie poſſident.

Quia Perſicis in finibus extremus hic a Soleimane Wani beglerbegatus id temporis inſtitutus fuit, libet hoc loco quamdam quaſi Notitiam regni Oſmanici lectoribus exhibere, deſcriptis ordine provinciis ejus ſive beglerbegatibus, quos in Aſia, Aphrica, & Europa nunc Murates hic tertius, unici Muchemetis Oſmanidæ pater, poſſidet: ut ita denique Pandecten hiſtoriæ Turcicæ noſtrum claudamus, viſuri deinceps latius ne permiſſu numinis fines ſuos propagaturi ſint, an vaſtiſſimam illam molem imperii, cunctis hactenus formidabilem populis, ſecundum ipſorummet oracula tandem aliquando Deus Optimus Maximus ſuæ declarandæ majeſtatis ac gloriæ cauſa ſit everſurus, vel in ordinem, ſubque jugum filii ſui ſic redacturus; ut Gogi Magogique ſub cælo nullum amplius nomen exſtet. Id enim poſtremis ſe facturum diebus, per ſuos indubitatæ fidei vates nobis denuntiavit. Ordiamur autem ab oriente Sole.

Aſiæ Beglerbegatus.

I. Anatoli beglerbeg. Ejus ſedes eſt in civitate Cutaige Phrygiæ majoris, quam olim Cotyajum Græci nominabant, ſicut expoſitum capite 40. Sangiacos habet ſub ſe duodecim.

II. Cataman beglerbeg. domicilium habet ad Caiſariam Ciliciæ, de qua ſuo dictum loco. Septem ſub hoc ſangiacatus ſunt. *Edit. Pariſ. pag. 504.*

III. Sivas beglerbeg. ad Sebaſtiam, de qua conſule caput quintum Pandectis hujus.

IV Tocatun beglerbeg. Reſidet ad urbem Amaſiam. Sub eo ſunt quinque ſangiacatus.

V. Dulgadir beglerbeg. de hac provincia conſule caput 163 Pandectis hujus. Quatuor ſub ſe ſangiacatus habet.

VI. Halep beglerbeg. ad Halepum ſive Berrhœam Syriæ, de qua capite 6.

VII. Scham beglerbeg. ad Damaſcum Syriæ.

VIII. Tarapolos vel Trapolos beglerbeg. ad Tripolim Syriæ.

IX. Maras beglerbeg. ad Maraſſum, propter Euphratem ſitum, inter Halepum & Meſopotamiam.

X. Diarbekir beglerbeg. in Meſopotamia, ad urbem Amidam, quam Turci nunc Carahemid nominant. Sangiaci parent huic duodecim.

XI. Bagdat beglerbeg. ad Bagdarim ſive novam Babylonem, de qua capite quarto.

XII. Balſara beglerbeg. ad ſinum Perſicum, non procul a Bagdat ſive Babylone.

XIII. Laxa beglerbeg. Antiquitus Caramania. tendit ad limites Ormuz, & Perſis eſt finitima.

XIV. Gemen, Aden beglerbeg. in Arabia felici, ad litus rubri maris. vide caput 241. Diverſa loca ſunt, uno tamen beglerbegatu comprehenſa.

XV. Chebetz, Huſtio Zebet beglerbeg. ut eodem capite dictum. Locus ſitus in litore ſinus Arabici, finitimus eſt imperio regis Æthiopum Prætejani.

XVI. Miſſir beglerbeg. Cairo præeſt, & toti Ægypto. Sangiaci ſub eo ſexdecim.

XVII. Cypri beglerbeg. Nicoſiæ vel Famaguſtæ degit.

XVIII. Scheherezul beglerbeg. in Aſſyria, Perſis finitimus.

XIX. Wan beglerbeg. reſpicit Perſarum fines, verſus Sirvanum ſive Mediam, & Armeniam majorem, ceu dictum capite præcedenti.

XX. Arzerum vel Euzum beglerbeg. in Armenia majori, ad limites Sirvani ſive Mediæ, & Georgianorum. Diſtat a Taraboſane ſive Taboſane ſive Trapezunte, ſex dierum itinere.

XXI. Tiphlis beglerbeg. finitimus Georgianis ſive Curgginis, ut nunc adpellantur. Inſtitutus fuit a Muſtapha baſſa Serdere anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, menſe Septembri. Locus etiam priſcis notus, apud Cedrinum reperitur in Conſtantino Monomacho, verbis hujuſmodi: Aſam (is erat e Tangrolipicis fratre natus) a Sultano Tangrolipice miſſus contra Romanos, quum Taurezium, & oppidum nominatum Tephlis, præteriiſſet: Vaaſpracaniam ingreſſus eſt, id eſt Mediam.

XXII. Siruan beglerbeg. Hoc nomine Media nunc adpellatur, a metropoli Siruan, quam eodem anno Muſtaphas idem cepit, & primum iſtic beglerbegum conſtituit Oſmanem baſſam famoſum: ſed a Perſis non multo poſt ejectus fuit: Nihilo tamen minus hic beglerbegatus Oſmanidarum inſcriptus eſt libro, qui niſi reſtituatur, numquam ſe pacem facturos cum Perſis profitentur.

XXIII. Temircapi beglerbeg. Locus eſt ad mare Caſpium, porta ferrea dictus, & Capi derbent, porta faucium vel anguſtiarum. Cepit hunc Oſman baſſa eodem anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo, & in formam beglerbegatus, necato Schemhali Chane, ſocero ſuo redegit.

XXIV. Cars beglerbeg. Cedrinus Carſa nominat, & in Perſarmenia collocat, quæ nunc Armenia major eſt. Diſtat Cars ab Arzerum quatuor dierum itinere. Beglerbegatus cœpit anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, auctore Muſtapha baſſa.

XXV. Tſchildir aut Tzildir beglerbeg. ad fines Georgianorum, ab eodem Muſtapha baſſa inſtitutus, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono. Porſius Tſcaldung perperam ſcripſit.

XXVI. Faſſa beglerbeg. in Mengrelia. Munitio ſtructa per Uluzalim Capitan baſſam fuit anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, & ibidem inſtitutus beglerbegatus. Sed paullo poſt diſceſſum ejus captam viciſſim Georgiani diruerunt. Civitatis Phaſianæ mentionem facit Leonis Auguſti novella de thronis, & epiſcopum ejus refert ſub metropolim Trapezuntis. Hæc eadem cum hodierna ſcilicet Phaſſa fuerit.

XXVII. Sochum beglerbeg. in Georgianorum finibus, a Sinane baſſa vezirazeme inſtitutus anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octuageſimo.

XXVIII. Batin beglerbeg. ibidem a Sinane tunc inſtitutus.

XXIX. Revan beglerbeg. Hunc locum Ferhates baſſa cepit & munivit anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo, ereptum Tocmaci Sultano, Perſicarum partium principi. Beglerbegus iſtic primus fuit Cigaloglis baſſa, Genuas.

XXX. Somakie beglerbeg. De Somakia, quæ Chalcocondyli Samachia nominatur, dictum ſupra, capite 188. Beglerbegatus auctor fuit Oſ-
Edit. Pariſ. pag. 505. man baſſa, anno Chriſtiano milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio.

Poſteriores autem beglerbegatus hi, bello decennali Perſico, quod adhuc geritur, inſtituti; quemadmodum novi ſunt, ita potius nomine tenus ſic adpellandi veniunt, nec cum antiquis comparandi. Nunc ordinem naturæ ſequendo, provinciis Aſiæ recenſitis meridiem verſus ab B Oriente progrediamur.

Aphricæ Beglerbegatus.

I. Ceſair beglerbeg. Sedem habet in Algeſair, quæ noſtris eſt Algerium, ſicuti capite 227 notatum.

II. Tuniſi beglerbegatus reſidet ibidem.

III. Tripoli beglerbeg. domicilium ibidem habet.

Sunt autem Aphricæ duo præterea regna, libro Turcorum vel Oſmanidarum (ut ipſi loquuntur inſcripta) quæ tamen necdum inter beglerbegatus referuntur, ſed potius tributariorum ſeu feudorum nomine veniunt; Feſſa nimirum, cum Maroco.

Nunc ad occidentem, & aquilonem, quæ re- C ſident provinciæ, videamus.

Europæ Beglerbegatus.

I. Rumeli beglerbeg. quem Græciæ vocant. Sedes ejus eſt Sophiæ. Sub ejuſdem vexillo Sangiacatus infra ſcripti continentur.

1. Sophia Serviæ.
2. Nigeboli ſive Nicopolis, vide cap. 51.
3. Kirckliſſe. vide cap. 193.
4. Uyza, Thraciæ.
5. Kirmen, Macedoniæ.
6. Siliſtra. ibidem.
7. Giuſtandil. ibidem.
8. Bender, verſus Euxinum Kerajoſque Tataros.
9. Acherman. vide cap. 159.
10. Uſcopia. vide cap. 169.
11. Priſreſſi, Theſſaliæ.
12. Salonichi, Theſſaliæ.
13. Trichala, ibidem. D
14. Miſitra, quondam Sparta Moreæ.
15. Palæopatra, ibidem.
16. Jagnia, Joannina Ætoliæ.
17. Deluvina Achajæ.
18. Elbaſſan
19. Avelona. vide caput 242.
20. Ducaggin. vide caput 206.
21. Iſcodar in Albania. vide cap. 121.

II. Denizi beglerbeg. qui & Capitan baſſa vulgo, pro maris Capitaneo ſive Prætore. Sedes ipſius eſt Gallipoli. Sangiacatus ei ſubiecti ſunt:

1. Gallipolis. vide cap. 23.
2. Galata. cap. 127.
3. Nicomedia. cap. 74. A
4. Limnos. cap. 229.
5. Mityline. cap. 138.
6. Chios. cap. 229.
7. Nexia. ibidem.
8. Negroponto. cap. 142.
9. Rhodi. cap. 229.
10. Cavala. cap. 44.
11. Napolidi Romania.
12. Lepanto. cap. 175.
13. S. Maura. cap. 178.
14. Alexandria.

III. Budun beglerbeg. Sedes ejus ibidem. Subjecti ſunt ipſius juriſdictioni ſangiacatus hi fere.

1. Novigrad.
2. Filek.
3. Zetſchen, ſive Zetzen.
4. Zolnok. B
5. Gran.
6. Segedin.
7. Alba regalis.
8. Sexard.
9. Simontornar
10. Copan.
11. Muhatz.
12. Ziget, ſive Saſwar.
13. Petſcheu, vel Quinque eccleſiæ.
14. Sirmium.
15. Semendria.

IV. Temeſwar beglerbeg. reſidet ibidem. Subjecti ſunt ejus adminiſtrationi ſangiacatus hi.

1. Temeſwar.
2. Mudava.
3. Vilaoſwar. C
4. Tſchianad.
5. Wtſchitirni.
6. Giula.
7. Vidin.
8. Lipa.

V. Bozna beglerbeg. Sedes ipſius in Bagnialuca. Sangiacatus hi ſubditi ſunt.

1. Bagnialuca.
2. Poſcheg.
3. Cliſſa.
4. Herzegovina.
5. Lika.
6. Sazeſchna.
7. Iſwornik.
8. Briſrem.
9. Allatſchiar chiſſar.

VI. Coffe beglerbeg. Ejus ſedes eſt ad urbem Capham in Taurica Cherſoneſo. Sangiacatus dumtaxat erat initio, beglerbego Græciæ ſubjectus. Præter Capham, & ei vicina loca, D ſangiacatus omnes ditione ſua complectitur, ad Tanaim paludemque Mæotidem ſitos. Sed verum ſi fateri volumus, beglerbegi nomen potius titulo, quam poteſtatis amplitudine tuetur.

Hæc meta regni barbari, noſtrique laboris eſto, quam Dei propitii nutu feliciter adti- *pag. 506.*
giſſe gaudemus: & eumdem ſuppliciter oramus, tandem ut abolere ſanguinariam & impiam tyrannidem velit, ac veteris oraculi veritatem eventu comprobare; quo creditum pluribus a ſæculis, Coranum legemve Mahumetis gladio cœptam, gladio propagatam, gladio denique terminandam: ut obſtupeſcens ad operis divini magnitudinem, & effuſus in hymnos orbis univerſus accinat.

IMMORTALI ET
OPTVMO MAXVMO
DEO SOLI HONOS
OMNIS ET OMNIS
GLORIA SÆCVLIS
INFINITIS.

Annalium Turcicorum finis.

RERUM ET VERBORUM
IN HISTORIA
LAONICI CHALCOCONDYLÆ
ET
IN ANNALIBUS TURCICIS
PRÆCIPUE MEMORABILIUM,
INDEX.

ABDALLAS begus, natione Curdus decollatus. 262
Abdamulechus regno ejicit Amidam patruelem suum. 314
Achaja occupata. 198
Acherai castrum album, sive domus alba Turcis dicitur. 323
Achmetes patri multa aureorum millia mittit. 262
Achmetes in fuga captus, jussu fratris Selimis strangulatur. 264
Achmetes Sultanus ad fines Arabicos profugit. 263
Achmetes bassa a suis Genizaris trucidatus. 264
Acribe capta. 184
Acscheher nominibus aliis falso nominata. 317
Acscheher vel Acsara Græcis veteribus dicta fuisse Leucepolis, recentioribus Asprapolis. 317
Acsu significat aquam albam, sive limpidam. 308
Adana obsidione cincta. 259
Ædes Judæorum sibi maxime contiguæ sunt. 269
Ædificia multa Constantinopoli, terræ motu ceciderunt. 260
Ægaterina Cornara Jacobo Cypri regi Notho, Venetiis in matrimonium elocuta est. 280
Ænus Ænea post excidium Trojæ condita in Thracia, & sic ab eo appellata esse dicitur a Virgilio. 246
Ætas senilis professioni monasticæ aptissima est. 309
Æthiopes Mauri dicuntur a nigredine. 309
Æthiops quidam Talismanos morti destinatos, eripere conatur. 250
Æs Iberiæ optimum. 202
Æstus marini causa. 39
Ætolia Turcis cedit. 99
Aga Turcis est arbor. 318
Agaslevina oppidum negotio nullo a Turcis captum. 247
Ager Carabogdaniæ frumenti nigri feracissimus. 326
Ager Cepisiensis. 326
Agria Erla vulgo vocata. 290
Agria frustra oppugnatur. 272
Aische prima Mahumetis uxor numquam casta fuit. 284
Ajem, vel Ajem vilaget. 324
Al articulus Turcicus. 324
Aladeules capitur, & decollatur. 261
Aladeules dux provinciæ Dulgadirensis fuit. 264
Aladeules Dulgadiris dux Dauden Bassan adit. 259
Aladines Iconii rex exutus dignitate in Joniam profugit, & quietem amplexus, vitam egit privatam. 317
Aladines idem qui Germianus. *ibid.*
Alani, qui & Albani, & Georgiani Iberiæ proximi. 193
Alascheher altam civitatem significat. 320
Alba regalis urbs, in qua reges Ungariæ sepeliri consuescunt. 271
Alba Græca a Turco expugnari nequit. 257
Alba Græca expugnatur. 265
Alba Græca obsidetur secundo. 336
Alba per Soleimanem occupata. 271
Albania magna ex parte, per Muchemetem occupata. 258
Albania flammis vastatur. 260
Albania. 25
Albani in montibus se communientes magna clade afficiunt Turcos. 260
Albani. 10
Albani. 220
Albani domiti. 99
Albanorum defectio. 68
Albertus Lascus. 260
Albis fluvius. 317
Alcairum. 51
Alcairum Memphis. 59
Alcairi Sultanus a Temire victus in Ægyptum profugit. 283
Alcairi Borcuces Sultanus moritur. 249
Alcoranum. 52
Alcoranum per errorem Gabrielis Ali reddendum, Mahumeti traditum. 283
Alepum occupat Temires. 60
Alexander princeps ob immanitatem inauditam quamdam apud suos infamis, e regno fugatur. 274
Alexandri Pontificis cum Friderico Barbarossa dissidium anno 1380. 79
Alexandri Pansebasti clades. 192
Alexandria Turcis non est Scandria, sed Ischendriæ. 336
Alexii cædes. 191
Algyron sive Algyrum castellum. 240
Ali, Aliez, vel Halis est Laonico. 322
Alis bassa Zenderluis Chelilis filius. 249
Alis bassa de Talismanorum imminenti mortis periculo, eos ex illo liberare, quantum potest conatur. 250
Alis begus in Albaniam præfectus prædas maximas agit, & spolia ampla reportat. 254
Alis begus copias ducit in Albaniam. 255
Alis begus Michaelis filius. 258
Alis begus cum exercitu magno in Valachiam proficiscitur. 259
Alis bassa in medios hostes delatus, ab eis occiditur. 262
Alis begus cum patre & filiis innocens interficitur. 266
Alis bassa Budensis felici rerum successu effertur. 272
Alihurius Caraniæ begus. 322
Alphonsus Mediolanensium duci traditus. 111
Alphonsus Neapolis rex contra barbaros dux creatus. 178
Alphonsi contra Joannem Castellæ regem bellum. 114.
Alphonsi navis. 209

Altum aureus eſt Turcicus. 309.
Amadeus cognomento Viridis Sabaudiæ comes. 345
Amaſtris deditio. 190
Amida Guletum profectus cum filiis duobus, vitam agit privatam. 280
Amidas promiſſis non ſatisfaciens, fluxæque cæteroquin fidei ſigna quædam præbens, juſſu Joannis Auſtrii, in Siciliam tranſvehitur. 281
Amidas patrem Aſſanem regno ſpoliatum, ſpoliat etiam ipſo viſu. 281
Amnis Docus Gezid vocatus. 268
Amurates quartus rex anno 1350. 13
Amuratis ad ſuos oratio. 17
Amuratis mores. 22
Amurates II. Turc. decimus Imper. 1412. vel 1419. 92
Amuratis expeditio in Aſiam. 117
Amuratis oratio. 127
Amuratis expeditio in Caramanum. 131
Amurates in Europam. 135
Amurates a gregario correptus. 139
Amurates in Peloponneſum. 141
Amuratis crudelitas. 143
Amurates contra Scanderbegum. 146
Amuratis votum. 145
Amuratis receſſus. 145
Amuratis acies. 148
Amuratis pugna cum Hunniade. 149
Amuratis mors 1450. 155
Anna ſive Joanna Franca puella, quam vivam eſſe combuſtam tradunt. 1431. 38
Andreas Doria hoſte ſe videns inferiorem, auſugit. 269
Andreas Doria Karuli Auguſti claſſis imperator. 272
Andreas Batorius. 275
Andronici reſtitutio & precarium imperium. 26
Anni Sultanorum ex Auctoribus, cum Chriſtianis, tum Turcis collecti, & ad annos Chriſtianos collati. 319
Anni Turcici 296. Chriſtianos 287. efficiunt. *ibid.*
Annonæ ratio apud Turcos. 158
Anaſtaſiopolis. 315
Anatolia eadem cum Aſia minori. 358
Anatolis Caſtelli mutilate dictum, pro Anatolis Caſtellion. 338
Antonius Athenarum dux. 89
Antonius a Stamp. 292
Antonius Melienſis ſenex, rerum multarum peritus. 312
Antonius Verantius Epiſcopus Agrienſis. 273
Appellationes adminiſtrationum apud Ungaros maximarum duæ ſunt. 326
Aphentis a Græco ἀνθέντης corruptum. 301
Aphrodiſium juſſu Cæſaris Karuli funditus evertitur. 272
Aquilo apud nos aeris ſerenitatem affert. 313
Arabia felix. 50
Arabes ſunt Sarraceni. 202
Araclea eadem nunc eſt cum Heraclea. 313
Arragonenſis. 8
Aramus Semi filius, Nohæi nepos. 301
Aramontanus Galliæ regis Henrici Legatus. 272
Arbor genealogica Sultanorum. 297
Arcadiopolis. 315
Arces duæ veteres ad Moravam a Turca muniri jubentur. 259
Archangelus locus ab Archangelo ſic nominatus. 340
Archiepiſcopatus Claudiopolitanus. 236
Archiepiſcopatus Germiorum, ſive Germiani, ubi ſitus. 318
Area Tachtal cala dicta. 269
Argos Venetis vendita. 40
Argos capta. 40
Argos a Turcis recuperata. 233
Argyropolis oppugnata. 105
Armeniorum privilegium apud Turcos. 51
Arrogantia veterum Græcorum Conſtantinopolitanorum quanta fuerit. 312
Arundo Indica. 69
Arx Damaſci, via Turcis expugnata. 251
Arzerume majoris Armeniæ civitas, ſex dierum itinere a Trapezunte diſtans. 285
Aſane. 184
Aſanis reſponſum. 185
Aſanes captus. 195
Aſanes Spartanis perſuadet ut ad Turc. deficiant. 234
Aſcania hodie Turcis eſt Acſu. 308
Aſpra duplicia ſunt, majora & minora. 308
Aſpri 60. faciunt Talerum. 289
Aſpri 36. Turcici, faciunt Talerum Germanicum. 309
Aſpri Græcis, Acſe Turcis, ab albedine dicti. 309
Aſpropolis Anatoliæ metropolis. *ibid.*
Aſomaton vocatur locus, qui aliter & Archangelus. 340
Aſſan Machmetis filius. 281
Aſſyriorum imperium. 2
Athenæ quo pacto a Turco ſubactæ. 187
Athenæ Turcis deditæ. 266
Athyra, nunc Pons grandis appellatur. 313
Atmindam quid Turcis. 336
Avaritia Legati Conſtantinopolitani. 276
in Avarum principem ſcomma. 64
Aula Sultani porta Oſmanica eſt. 316
Auramogli quaſi Auramides. 314
Aureus Hiſpanicus. 115
Aureus Sultaninus, tam pondere, quam bonitate ducatum Venetum quinquaginta quatuor aſpris æſtimatum, Talerum Germanicum, & ſemiſſem ejuſdem facit. 309
Auctores familiæ Turcorum ſeptem & decem. 245
Auctoris intentio & fides. 1
Aytonius poſt habitum monaſticum aſſumptum, Antonius appellatus fuiſſe creditur a pleriſque. 301
Aytonus Armenius idem qui Curchinus. *ibid.*
Azamia nunc quaſi Aramia ſic dicta. 301
Azapi, vel Azepi, ſtipendiarii ſunt. 326

B

BABOSA apræſidiariis ejus incenditur. 277
Babotza Turcis ſe dedit. 273
Bajaſites a Monacho Turcico pene occiſus. 249
Bajaſites adverſus fratrem Zemem movet. 259
Bajaſites caveæ ferreæ a Temire includitur. 251
Bajaſites Conſtantinop. annis pluribus otiatur. 261
Bajaſites Conſtantinopoli diſcedit. 259
Bajaſites Conſtantinopoli Hadrianopolim proficiſcitur. 259
Bajaſites animi ægritudine ac dolore ad deſperationem adactus, mortem ſibi ipſi conſcivit. 325
Bajaſites Conſtantinopolim properat. *ibid.*
Bajaſites Selimi filio valedicit, & paulo poſt e vita excedit. 263
Bajaſites filio Selimi imperium reſignat. 263
Bajaſites filius Muchemetis, magna ſolemnitate adhibita circumciditur. 257
Bajaſites Gilderum cognominatus, Muratis Chanis filius. 248
Bajaſites in templo Conſtantinopolitano a ſe extructo conditur. 263
Bajaſites quamdiu vini uſum ignorarit. 263
Bajaſites quamquam belligerare non poſſit, imperium tamen quamdiu ſuperſtes eſt filio tradere non vult. 263
Bajaſites ſoluta Conſtantinopolis obſidione, recta Nigebolim ſuos ducit. 249
Bajaſites Ungariam ingredi non audet. 349
Bajaſitici cladem ingentem accipiunt. 259
Bailus Magiſtratus eſt Venetus. 293
Baimundi Teupuli conjuratio circa annum 1297 83
Baindes filius Oicolucis. 245
Baindes pater Cuhulbuga. *ibid.*

Baiſunges filius Bakis Agæ. *ibid.*
Bakes Aga filius Ciagis Aga. *ibd.*
Balbec eſt poſtello Bealbec. 324
Balthaſar Bathianius Baro Guſſingenſis. 296
Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Ungariæ adjunctis. 326
Baragama membranarum nomine celebris, illa Pergamus eſt. 311
Bartholomæus Pezzæus Cæſareæ majeſtatis conſiliarius. 323
Baſilius Bulgaroctonus. 326
Baſilotviſii ſunt filii Baſilii. 318
Baſſa Romaniæ. 95
Battologia Turcorum in precando quanta ſit. 318
Bealbec Syriæ cavæ civitas. 324
Bealbocum direptum & vaſtatum. 251
Bedrus arx in Anatolia ſita, in poteſtatem Turcorum venit. 266
Beglerbegi ἄρχοντες ἀρχόντων. 309
Beglerbegi duo a Sinane baſſa in Georgianorum limitibus conſtituuntur. 286
Beglerbegi & ipſi baſſæ vocati. 308
Beglerbegi ſub ſe præter milites gregarios, ſpachios, ſubbaſſas, ſangiacos & begos habent. *ibid.*
Beglerbegus Anatoliæ Romanis priſcis erat præfectus prætoriorum Orientis. 317
Belchtam urbs quam regio Choraiſani vicina Balch eſt Cedrino. 302
Belcha civitas capta & diruta. 245
Belebanzucus vir quidam ſtrenuus. 273
Belezuga locus Anatoliæ eſt nomen a querceto nactus. 314
Belezug Turcis tenere ſeu novellæ quercus ſunt, aut querçetum. 310
Belgradum eadem cum Alba Græca. 340
Belgradis obſidio. 102
Belgradum. Griechiſchs Uuyſſemburg. Taurinum veteribus. 174
Belgradum a Turcis obſeſſum 1456. idibus Junii 175
Belgradi oppugnatio. 175
Belezuga oppidum Anatoliæ. 248
Bellum inter Cairenſem & Oſmanidam Sultanos. 200
Bellum Anglogallicanum. 37
Bellum navale inter Venetos & Turcos. 84
Bellum Conſtantinopolim translatum. 158
Bellum magnum a rege Ungariæ ſuſceptum. 256
Belli Tamerlanici occaſio. 42
Belli Ungarici cum Turcis occaſio. 127
Belule oppidum armis tentatum. 255
Bergas Caſtaldo eſt Burgoſine. 314
Bergomum. 123
Bernardinus Canilius. 178
Beſſarabia. 318
Beſſarion Cardinalis. 178
Beſſarion Cardinalis Trapezuntius. 121
Bitezides, cum Huſſaris confuſi. 90
Bitezidæ, quos Huſſarones appellamus. 148
Bladus Dracula Moldaviæ, quæ & Tranſalpina princeps, qui & Vuladus. 206
Bladi diligentia & audacia. 210
Bladus vincitur. 212
Bladus Turcum ſequitur. 212
Bladi fuga in Ungariam. 214
Bladus Belgradi captus. 215
Blachia & Blachi, pro Ulachia & Ulachis. 329
Blanca Philippi Fr. Sfortiæ nupta. 123
Boemi. 55
Bogdiana. 32
Bogdan eſt Dei munus. 326
Bogdania a Bogdanis, id eſt, Principibus ſuis eſt nominata. *ibid.*
Boli tam regionis quam oppidi nomen eſt. 310
Bolina Turcica Græcis eſt Apollonia montis Athi. 317
Bolina locus munitus a Turcis capi non potuit. 248
Bombarda Germanorum inventum. 96
Bombarda duriora penetrat, mollioribus ſuccumbit. 143
Bombardæ globi vis. 186
Bombardæ Turcis ereptæ. 176
Bona Sinanis confiſcata. 295
Bonfinius emendatus. 336
Bonfinius Pruſam per errorem Byrſan vocavit. 308
Borbatanæ regio. 172
Borckuck vel Barakok diviſis vocibus Barac Kuk vel Barac Gog, eſt Gog benedictus. 318
Borle capta a Gilderune Chane Turco. 250
Borle duplex in deſcriptione Natoliæ invenitur, ad provinciam Ponti utraque pertinens. 322
Poſinæ illatum bellum. 220
Boſſina a Turcis ſubacta 1463. 225
Boſſinenſis præda. 221
Boſſinenſis belli occaſio. 221
Boviş, cadaver diſſectum componentis prodigium. 234
Brenezis geſta. 90
Britanniæ deſcriptio, mores, cælum. 38
Brixia obſeſſa. 122
Bozina regio tota rapinis exhauſta. 249
Bucovvar civitas Buci eſt. 319
Bucovarum majus & minus pagi duo. *ibid.*
Buda regni Ungarici metropolis. 270
Buda ſine ſanguinis effuſione capitur a Turco. 267
Buga ubi ſit ſita. 316
Bulcogli tamquam Bulci filii, ſeu poſteri. 318
Bulcus Deſpota filiam ſuam Bajaſiti dedit uxorem 321
Bulcus Deſpota vocatur a Turcis Stephanus Bulcotvizius, Seruiæ Deſpota appellatur. 321
Bulcus Deſpota Turco filiam ſuam dedit uxorem. 249
Buldus idem cum Bracole Vueida. 340
Bulgari. 11
Bulgari Turcos vincunt. 12
Bulgarorum clades. 12
Bulgari. 14
Bulgari victi. 24
Bulgaroctonium locus a Bulgarorum cæde dictus. 316
Burgos caſtellum quoddam. 247
Burgoſine Didymoticho vicina eſt. 98
Burgoſine oppidum a Chriſtianis fuga dilapſis derelictum, & a Turcis per ignem deletum. 248
Burgundiæ dux ſacri belli imp. 30
Burgundiæ dux comes Flandriæ. 34
Buruvada arx occupatur. 255
Buruze caſtrum in Muratis poteſtatem venit. 254
Buſqueſius Pruſiadem cum Pruſia confundit. 254
Buſdoganum maſſa quædam ferrea. 349
Byzantium obſeſſum. 74

C.

CAbatiliam Turcis ſignificat. 318
Cabielpes filius Cuſulbugæ. 245
Cabielpes pater Soleimanis. *ibid*
Cabilovitzius prætextu transfugii ad Muratem admiſſus, abditam ſub veſte ſicam, ipſi in ventrem adegit & interfecit. 319
Cadaver Gazis Muratis Cani Pruſam deportatum eſt. 248
Cadaver Sultani Muchemetis Pruſæ conditur. 254
Cadaver Scheichi Bededrinis ſuſpenſi e patibulo detractum terræ mandatur. 255
Cadi Leſcher ſive Leſcker, ſignificat Turcis Judicem ſupremum. 314
Cadi Turcis eſt Judex qui de cauſis litigantium in aliquo oppido, vel urbe, vel provincia cognoſcit. *ibid.*
Cadi ſimiles ſunt Epiſcopis. 316
Cadileſcheri Turcici tres. 314
Cadileſcheri. 316
Cadileſcheri Archiepiſcopis ſimiles ſunt. *ibid.*
Cadilicatus Judicis officium ſeu judicatura eſt. 314
Cærimoniæ Moſaicæ, cur a Mahumete retentæ. 311
Caiſuria priſcis, Cæſaria dicta fuit. 323

Cairus Barnico Memphis eſt antiqua. 324
Cajas begus Smyrnenſis Sangiacus. 280
Calapinus vocabulum corruptum eſt e Zelebi. 300.
Calba civitas ab Oſmane occupata. 136
Calatravenſes Rhodii. 55
Calaurite dedita. 198
Cales occaſio belli inter Anglos & Gallos. 36
Cales captum ab Anglis 1347. 37
Calepus cum univerſa regione finitima occupatur a Turco. 250
Calender Zelebis cum factione ſua occumbit. 266
Calenderlar. 350
Calender Zelebis Anatoliam univerſam ad arma concitat. 267
Caliacra. 335
Calliacre. 135
Califes vicarius ſive ſucceſſor eſt. 284
Calliupolis quando in poteſtatem Turcorum venerit. 313
Calliupolis urbs ad Helleſpontum ſita. 292
Calogeros unde dicatur. 309
Calojoannes a pulchritudine minime, ſed a bonitate ita dictus. 320
Calojoannes Comnenus penultimus Imperatorum Trapezuntiorum fuit. 356
Cameria ſive Camena Ruſtemis Veziris eſt uxor. 259.
Can per Spanduginum & Jonium Imperator exponitur. 305
Candria oppidum quo loco ſitum. 311
Candria regio ad Pontum Euxinum inter Bythiniam & Pontam provinciam ſita eſt. *ibid.*
Cangri oppidum Amaſiam ſive Cappadociam verſus ſitum. *ibid.*
Cantacuzenus. 15
Cantacuzeni Imp. mors. 163
Capha Genuenſium colonia expugnata a Tataris. 118.
Capha inter Tartariam & Moſcoviam ad Septentriones ſita. 210
Capi Turcis porta eſt. 316
Capi Ulrivarum præſidiariis ad deditionem compulſis capiuntur. 273
Capiſilari a voce, Capi. 316
Caplize Turcis aquam calidam, ſeu balneum ſignificat. 308
Cappadociam intrat Turca. 203
Caput regis Ungariæ haſtæ affixum per caſtra circumfertur. 256
Caput Uladislai regis Tartarorum regi jocoſe offertur. 335
Caput Uladislao regi amputatum. *ibid.*
Cara ſive Niger Alis captus, & Viennam prius, deinde Pragam ad Rodulphum Auguſtum miſſus. 295.
Carachan filius Cutluzeccis. 245
Cara Chan rex aut princeps niger eſt. 301
Carachiſar de coryco factum, ſignificat arcem nigram. 343
Cara eſſar male ſcriptum, pro Charachiſar. 354
Cara Meſites vir ſanctus. 246
Cara Michail. 335
Cara ruſtem ſignificat nigrum Ruſtemem. 323
Carabag Turcis vineam nigram ſignificat. 324
Carabag urbs, ſive Parthiæ, ſive Perſiæ. *ibid.*
Carabogdania & Moldavia eædem. 326
Carabuces Sangiacus Souriſaris. 280
Caragoſabaſſa vivus palo transfigitur. 261
Caramania in formam Beglerbegatus redacta. 345.
Caramanus Ibrahimes Anatoliam bello moto conturbat. 255
Caramanus Ibrahimes fugit. *ibid.*
Caramuſes ſtipendiariorum præfectus. 261
Caravana. 355
Carbunculus peſtilens in tergo Selimis ortus eum necat. 265
Cardinales. 125
Carminiola Venetorum Tribunus. 81
Carminiola proditor cæſus. 123
Carolus magnus contra Saracenos. 36
Carrarienſium familia. 80
Carrera qualis homo fuerit. 281
Carrera proditionis inſimulatus. 282
Carſeum qualis locus. 285
Caſa Zelebis. 252
Caſan Michaloglius cæſus. 314
Caſanes alitur a Bajaſite. 259
Caſanes baſſa cum militibus ſuis cæſus eſt. 255
Caſanes baſſa Romaniæ beglerbegus. *ibid.*
Caſanes begus filius principis Garamani moritur. 259.
Caſi Burchan Judicem Dei ſignificat. 323
Caſimirus rex. 31
Caſminum intima Perſarum regia. 285
Caſminum regia Perſarum interior eſt. 294
Caſpium mare nunc Zabacca. 49
Caſtamone. 202
Caſtamena, ſive Caſtamona, Claudiopolis eſſe, falſo creditur. 325
Caſtamona ubi ſita ſit. *ibid.*
Caſtamones occupata. 257
Caſtamona oppidum non procul a Sinope ſitum. 290.
Caſtellum novum a Venetis fruſtra obſeſſum. 280.
Caſtellanorum & Aragonenſium bellum. 114
Caſtra Parthorum cum impedimentis diripiuntur. 258.
Caſtrum quoddam cur ab everſione divina nominatum ſit. 248
Caſtrorum Turcicorum inſtructio. 142
Caſtra direpta. 211
Caſtrametatio & pugna ad Varnam decimo Novemb. 1444. 136
Caſtria capta. 196
Caſtrimenum occupatum. 198
Cata nummus idem quod Medinus. 310
Catainus Chan, Vlu Chan, & Kiſies baſſa dictus 295.
Cataſcepe. 340
Catarum civitas longe munitiſſima in ſinu maris ſitum. 280
Cataluſii vel Cateluſii. 345
Cateluſio 1453. 217
Cateluſii ſpurcitia. 224
Catena ferrea apud Byzantium, & portus Conſtantinopolitani deſcriptio. 158
Cavala civitas eſt Philippos Macedoniæ verſum tendens. 318
Cauda ſerpentis dormientis calcanda non eſt. 283
Cauſa circumciſionis a Mahumete retentæ. 310
Cauſæ Chii inſulæ a Piali ſubjugatæ. 276
Cauſæ hoſtis non amplius perſequendi quæ ſint. 259.
Cedrinus Prætore vetuſtior. 308
Celium. 346
Celium Valachiæ, Lycoſtomos olim, hodie Kilia. 209.
Chadumus baſſa Genizarorum ſeditionem vix effugit. 256
Chagani Avarum idem eſt quod Chan vel Chahan. 302.
Chaidares & Myrxies Temiris ſocii. 47
Chairadin ſignificat eum qui bene ſtrenueque ſe geſſit. 316
Chairadines baſſa a Chriſtianis egregie vexatus. 268.
Cairadines baſſa in Barbariam proficiſcitur. 268
Chairadines baſſa quando mortuus eſt, & ubi ſepultus. 270
Chairadines imperium maris nanciſcitur plenarium. 268
Chairadines quidam militiæ navalis inſigniter peritus. *ibid.*
Chalcocondyles emendatus. 336
Chamizæ dejecto Zaganus ſuffectuus. 199
Chamuzes Blado victus. 207
Chalepus cum univerſa regione finitima occupatur a Tur-

a Turco. 257
Chalife vicarium, ſucceſſorem, vel hæredem prophetæ Mahumetis ſignificat. 305
Chameria ſive Camena Ruſtemis veziris uxor. 245
Chan per Spanduginum & Jovium Imperator deponitur. 305
Chan Precopiorum regnum Poloniæ ambit. 356
Chanoglani principum filii vocantur. 301
Chapperon tegmen fœminarum Gallicarum partem Zercopolæ inferiorem Turcicæ refert. 311
Chapſe vel Chaphſe vicus exiguus eſt, in via qua Didymoticum Conſtantinopoli itur. 315
Chapſe vicus quidam. 263
Carachiſar. 343
Charatines vel Charaitines idem qui Chairadin. 316
Charatinis cum Amurate colloquium. 33
Charipolis ſive Cariopolis a Charia Athenienſi conditore ejus appellata eſt. 313
Chas eſt elegans ſive venuſtus. 343
Chaſanes begus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 280.
Caſanes Ceſairis proſultanus Cairadinis Barbaroſſæ filius. 275
Chaſanes Chelifes ſimulata religione diu latet, & tandem aucta ſua ſecta, latrocinatur. 261
Caſanes Chelifes Scachoculis pater, ſagitta vulneratus extinguitur. 261
Chaſanis defectio. 76
Chaſanis interitus. *ibid.*
Chaſanes objurgatus. 177
Chaſanis fortis interitus. 177
Chaſanis baſsæ ſententia. 128
Chazilar Turcis in numero multitudinis ſunt milites ſtrenui. 335
Chaſis Bechaſis colitur a Turcis tanquam divus quidam. 267
Chataja. 52
Chaſis Bectaſes Mahumetanus quidam religioſus. 246
Caſis El begus de die quieſcens, de nocte Chriſtianos inquietat. 247
Cheidar baſsa cum Zindi Kemale Sangiac bego victus & occiſus a ſeditioſis. 354
Chelia. 346
Chemes Syriæ civitas, olim Emiſa vocata. 324
Chemeſa a Temire expugnatur. 250
Cheria. 53
Cheria fortaſſis eadem eſt cum Carabag. 324
Cherme arx in poteſtatem Turcæ redacta. 260
Cherroneſus Thracica inſtar linguæ ſe porrigit in mare Ægæum. 313
Cherſeogli. 347
Cherſoneſus Taurica Avarum ſive Chazarorum patria eſt. 305
Cherzecogli. 347
Chezer apud Turcos elegantius loquentes, idem eſt, qui vulgo eſt Cheter. 336
Chezer & Cheter beg idem eſt. 335
Chilis arx a Bajaſite occupata. 252
Chiridia Græcis porci dicuntur. 312
Chiridocaſtron. 309
Chiridocaſtron verum a viduis nomen habet. 312
Chiſar Sangagi cognomento Inunge, ditiuncula Urcani a patre Oſmane conceſsa. 245
Chitaini Tartari Chataidæ dicuntur. 305
Chius Ægæi maris inſula a Piali ſubjugatur. 276
Chius vendita Joannitis. 216
Chius metropolis & reſpub. 217
Chiurpulis oppidum a Muſa occupatur. 252
Chorasanis regno pulſus, & cum ſuis aufugiens in itinere perit. 245
Chriſtiani a Chairadine quamplurima perpeſſi. 268
Chriſtiani a Turcis vexati. 245
Chriſtiani a Turcis infeſtantur. 256
Chriſtiani a Turcis nullis oneribus gravati libenter ſe illis ſubmiſerunt. 247
Chriſtiani alii in Danubium ſe præcipitantes pereunt, alii fuga turpi ſibi conſulunt. 249
Chriſtiani Conſtantinopolitani fortiter ſe defendunt. 257
Chriſtiani cum Turcis confligunt. 247
Chriſtiani cum Oſmane confligunt. 246
Chriſtiani cur facti Muſulmani. 247
Chriſtiani fruſtra Tripolim recuperare conantes, inſulam Cherbenſen petunt. 274
Chriſtiani Hieroſolymis vulgo cincti ſive Zonarii vocantur, ob zonas longas & latas ab illis uſurpari ſolitas. 295
Chriſtiani juramento fidelitatis facto a Turca domum remiſſi. 248
Chriſtiani Moreani regionem, & arces quas occupaverant reliquere. 267
Chriſtiani octodecies mille in caſibus variis pereunt. 274
Chriſtiani pretio a Turcis venditi viliſſimo. 269
Chriſtiani quantumvis a Turcis in religione a Mahumetanis diſſentiant, per Mahumetanos tamen Perſis, quantumvis Mahumetanæ ſectæ addictis, in odium ſectæ Perſicæ præferuntur. 382
Chriſtiani quidam in monte Libano prope Tripolim habitantes ſagittarii pedites optimi ſunt. 295
Chriſtiani Rhodienſes quam ſecure ſe geſſerint, & quid ipſis acciderit. 265
Chriſtiani Schechem Maurorum adigunt, ut caſtello ipſis tradito Hiſpano deinceps parituro, & tributum ſoluturum promittat. 274
Chriſtiani, ſeque fortunaſque ſuas egregie propugnant. 257
Chriſtiani Serras incolentes Turcis dedere ſe recuſant. 249
Chriſtiani victi dum fugiunt cæduntur. 256
Chriſtiani victoria a ſeculis multis inaudita potiti. 280
Chriſtiani vim Turcorum fortiter Zigeti repellunt. 273
Chriſtiani vino ebrii, ideoque quid agant neſcientes, de nocte ſe mactant invicem. 248
Chriſtianus quidam cum ad Turcam profectus pedes ejus oſculari juſſus eſſet, ſicam quam apud ſe occulte geſtabat, in ejus ventrem adegit, & interfecit. 248
de Chriſto quid ſentiant Turcæ. 51
Chryſokerama quis locus. 338
Chryſopolis eadem cum Scutario. 338
Chuſeines baſſa vezir Selimis, juſſu Selimis interficitur. 264
Ciaces Aga filius Toctemuris. 245
Ciaglis a Tocmace ſemel iterumque prælio victus. 287.
Cigaloglis baſſa Caſminum ſe petiturum cum exercitu ſimulat. 295
Cigaloglis ex hoſtium manibus elapſus copias Vvanum incolumes abducit. 294
Cigaloglis ſecundus ab Oſmane, poſt eum mortuum ſummum nanciſcitur imperium. 295
Cilium. 276
Cimariotæ montani Albanenſes Circaſſi. 349
Circaſſi ſive Mameluci numero maximo cæſi. 264
Circumciſio a Turcis obſervata. 257.287
Circumciſio cur a Mahumete retenta. 310
Circumciſio. 51
Circumciſionis ritus apud Turcos. 179
Citros Epiſcopatus eſt Theſſaliæ. 320
Civitates Urchani ſe dedentes. 247
Clades Turcorum in Ungaria inſignis. 344
Clades Ungarorum a Jacupe Aga cælorum. 352
Claſſis Chriſtiana in Helleſpontum. 133
Claudiopolis civitas Honoriadis eſt in Ponto provincia. 325
Claves 17. argenteæ Sultano Murati ab Oſmane donata. 135
Clarentia olim Cyllene obſeſſa & capta. 100
Clepſydræ Turcicorum Taliſmanorum. 316
Clyſſa capta. 224
Clyſſæ reſpub. qualis. 224
Clyzomene qualis in Turcia locus. 345
Coccii currus ſunt vulgo Turcorum. 292

Cose ubi sita, & quæ provincia. 343
Colchi ab Israelitis originem duxerunt, proindeque circumcisi fuerunt. 311
Colchidem invadit Mechemetes. 34
Collybistæ sive nummularii, monetarum commutatores sunt. 309
Color albus Græcis aspros dicitur. *ibid.*
Columna lapidea triplici serpenti aheneo tricipiti sustinendo subjecta. 257
Columna serpentina. 336
Cometes caudatus apparet. 255
Cometæ duo, unus Orientem, alter Occidentem versus apparet. 257
Comnenus apostata, non Isaacius sed Joannes appellatus apud Nicetam Choniatem. 301
Comnenus Arianites. 104
Conatus Valachorum vanus & irritus. 256
Concilium Basileense. 119
Conflictus inter regem Ungariæ, & Michaelem nigrum Turcum. 256
Congeri urbs eadem videtur esse cum Congi, tabulæ Anatolicæ non procul a Castamona dissita. 325
Conia oppidum est priscum Iconium. 321
Conia per Gilderunem Chanem obsessa. 250
Conjugium Christiano Turcicum. 249
Conjuratio filiorum in parentes. 19
Consilia recta apud ducem Medinensem locum non habent. 274
Constantinopolis a Turcis expugnatur. 257
Constantinopolis a Flandris capta. 301
Constantinopolis per Bajasitem diu obsessa, pene capta fuit. 313
Constantinopolis quando capta sit. 335
Constantinopolis terræ motu collapsa instauratur. 261
Constantinus a Soleimane bello vexatur. 249
Constantinopolis oppugnatio maritima. 160
Constantinop. urbis amplitudo. 161
Constantinopolis capta quarta Calend. Julii die Martis, quinquagesimo quarto die obsidionis. 163
Constantinopolis expugnatio. 163
Constantinopolis a Turcis obsessa. 34
Constantinopolis obsessa. 40
Constantinopolitani imperii declinatio. 92
Constantinopolis frustra obsessa. 97
Constantinopolis a Genuensibus obsessa. 118
Constantinopolis obsessa. 158
Constantinopolis oppugnatio. 159
Constantinopolitani Mitylenen reficiunt. 261
Constantinopolitani regnante Musa, portas aperire vix audent. 293
Constantinus Monomachus Augustus. 313
Constantinus Monomachus Judex Græciæ factus ab Imperatrice Zoe. 314
Constantinus imperium ad Græcos transfert anno 335 2
Constantinus VIII. Græcorum Imp. 126
Constantini legatio ad Amuratem. 141
Constantinus octavus Græc. Imp. 154
Constant. pro Manuele Græcorum Imperatore. 326
Constitutio Leonis Augusti de Thronis. 308
Copiæ Muratis in fugam propulsę. 255
Copis. 351
Coræ pupulæ sive pupillæ oculorum pro puellis acceptæ. 316
Corcut a seditiosis victus. 354
Corcutes cæsus cum suis fuga vix elabitur. 261
Corcutes conscensa triremе Manissam ditionem suam repetit. 263
Corcutes fratris Selimis jussu strangulatur. 261
Corcutes fratrum competitor. *ibid.*
Corcutes oppida quædam Anatoliæ sibi subjecta retinere nequit. 262
Corcutes Sultanis Bajasitis filius. 261
Corinthi obsidio. 183
Corinthi obsidio. 264
Corinthus a Venetis oppugnata. 232
Corizzi, sive Coridschi qui sint. 356
Corone obsidetur a Turcis. 261
Coronenses urbis suæ deditionem faciunt. *ibid.*
Cosaci quinam vocentur. 289
Cosaci Benderiam oppidum juris Turcici diripiunt. 290
Corcyra sive Cursola hodie. 104
Corsica Genuensium insula capitur. 272
Corsica quando & quomodo restituta sit Genuensibus. *ibid.*
Corsica. 113
Cosova planities seu campus a copia merularum ita dictus. 319
Cosri cum Caristo Natoliæ, eadem putatur esse civitas. 311
Cossorassath, in Cosroas Sach mutandum est. 298
Cossorassath rex quidam Persarum primus fuit, qui imperio Romano rebellaret. *ibid.*
Cotyajum nunc Cutahige, civitas Phrygiæ majoris est. 317
Cotimus. 82
Cotziacum. 336
Cotziacum arx in ditione Joannis captum. 22
Covadza. 242
Crales pro Despotis appellati. 321
Crales vox non derivatur a Karulo. 321
Crasnahurca arx expugnatur. 276
Cratevitzii Bulgarorum principes erant. 318
Crimskichan. 301
Crol Polonis est rex. 321
Crolna regina est Polonice. *ibid.*
Crudelitas Achmetis imperium ambientis & invadentis in legatos. 352
Cubates Zauzius Constantinopoli Venetias Cyprum repetendi causa missus. 279
Culmaza pro Gumulzina corrupte scripta. 318
Cunctatio damnosa. 228
Curchini iidem qui Georgiani. 301
Curdistanius Imirsam captum Scacho Techmasi mittit. 271
Cureus auctor annalium Silesiæ. 313
Curggini sunt idem qui & Georgiani. 212
Curisemes Scachus Belchæ princeps. 245
Currus & impedimenta Christianorum a Turcis direpta. 256
Cusulbuga filius Bainderis. 245
Cutahige civitas est Phrygiæ majoris. 317
Cyprus a Venetis repetita. 279
Cypsala oppidum Thraciæ. 315
Cypsala quibus nominibus aliis nominetur. *ibid.*

D.

DACIA quæ fuerit quondam. 326
Dacia Romanorum provincia aliquando fuit. 326
Dai Caratze bassa. 336
Dais Caratzes bassa perit. 257
Damascus obsessa. 58
Danus qui & Daas Vaivoda. 108
Danus in Moldaviam restitutus exacto Dracule. 139
Darius. 53
Daud bassa. 348
Daud Turcis qui Hebræis est David. 298
Davidis Imperatoris Trapezuntii cum tota familia interitus. 206
Daudes bassa cum exercitu præpotenti contra Sultanum Alcairi mittitur. 259
Daudes bassa Varsacensem agrum ingressus, trucidatis aliis, alios in gratiam recipit. *ibid.*
Davides Ungnadius baro Sonneccianus, Cæsaris Christianorum ad Portam Osmanicam orator. 284
Davides Comnenus principum Comnenorum postremus. 240
David frater Calojoannis ultimus Trapezuntiorum Imperator. 355
Defectus solis maximus. 248

Dei juſtitiam non caſum omnia gubernare. 5
Deire pagus quidam. 264
Deliberatio de obſidione Conſtantinopoli. 159
Delilari ſtulti, deliriique vocantur a Turcis. 292.
Delis Aladinis, Sultani juſſu veneno tollitur. 300.
Delis crebris in Chriſtianos factis excurſionibus, tandem ab Aladine coercetur. 301
Delus Beluban Muratis Cæſaris Turcorum miniſter. 249
Delues Hiſpanus. 28
Demetrius Albanos invadit. 172
Demetrius Spartæ obſeſſus. 191
Demetrius Aeno præfectus. 200
Demetrius Viſnovecius. 274
Depas Albanorum dux. 105
Dephterdari duo in Georgianorum limitibus a Sinane baſſa conſtituuntur. 286
Dephterdarus ærarii præfectus eſt Turcis. 268
Dephterdarus Rationalis & quæſtor eſt Turcis. 286. 290.
Deſertorum pœna. 18
Deſpota e regione ſua prorſus ejicitur. 254
Deſpotæ quantam habeant dignitatem. 321
Deſpotæ ſeu principes Serviæ omnes Lazari appellati. 319
Deſpotæ ſub Turcis mancipiorum potius quam principum conditione utuntur. 326
Derbentum ſitum eſt ad mare Caſpium. 285
Derviſii ſeu Derviſſari qui ſint. 324. Profeſſio Mahumetana tota ſanguinaria eſt. *ibid.*
Derviſſar. 324
Develtus (ſic enim Græci nominant) milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. 315
Devetlu felix eſt Turcis. 318
Dextera Uladislao regi amputata eſt, quod ea fidem datam violaſſet. 335
Diarbekir eſt Meſopotamia. 283
Didymotichi obſidio. 18
Didymotichum a muris geminis appellatum oppidum. 314
Dignitas Deſpotarum, quæ ſit apud Turcos. 324.
Dimbos pagus Turcicæ fidei mutationem ſignificat. 301
Dionyſius Chienſ. monachus. 292
Diorryge Turcomanis erepta. 324
Diplokionion quid. 339
Dire videtur eſſe Doari vel Deari. 318
Direnziles Banus vinculis conſtrictus ad Bajaſitem mittitur. 260
Diſciplina militaris apud Turcos non amplius eſt tanta, quanta fuit aliquando. 294
Diſciplina militaris Tamerlani. 47
Ditio regis Carvennæ trecentis milliaribus Italicis a Tripoli diſtat. 272
Ditio Ibanis, hoc eſt Joannis. 336
Ditiones principum in Albania plures. 341
Divanum Turcis quid ſit. 350
Divinatio Capelli. 227
Divortii ac repudii mos apud Turcos. 43
Dobroditia. 135
Docti ex æqui & recti regula gerere ſe debent. 250.
Doctores Perſarum Haruſtis & Haidar ab Oſmanicis damnantur. 283
Doctores Perſarum unde extiterint. *ibid.*
Dolap nomen fluminis prope Gerlen. 326
Domus Chaſanis baſſæ a Genizaris fœde ſpoliatur 262.
Domus Judæorum univerſæ Conſtantinopoli conflagrant. 269
Doria famil. 109
Dorobiza fluvius. 222
Dorobiza capta. 222
Dracol Vveida. 341
Dracula junior Mechmetis Ganymedes. 206
Dracules. 134
Draculæ junioris ambitio. 213
Dragutes Raiſus pirata celebris. 272
Dragutes Sangiacus Tripolitanus. 274
Drama vox mutilata ex Drachma. 309
Dramæ novem faciunt talerum unum Germanicum. 309
Druncarii. 351. 352
Ducum defectio ad Moſen. 73
Ducum ad Mechmetem defectio. 76
Duellum ex provocatione. 148
Dulgadir. 348
Dundar quid Turcis ſit. 268
Duſmes Muſtaphas a ſuis deſeritur. 254
Duſmes Muſtaphas captus, & Hadrianopolim ad Sultanum Muratem perductus, juſſu illius de pinna quadam urbis ad murum ſuſpenſus laqueo vitam finit. *ibid.*
Duſmes Muſtaphas in Romania pro Sultano ſe gerit. *ibid.*
Dux Medinenſis arrepta fuga Meliten evadit. 274.
Dux regionis Græcis eſt Hegemon. 308
Dux Venetorum. 81

E.

EBUBEKIR favore maliginorum quorumdam contra factum Mahumetis teſtamentum Chaliſen ſe conſtituit. 284
Ebubekir Mahumetis Prophetæ ſocius unus. 280
Edebales operum & prodigiorum effector maximus. 245
Edremit olim Attramittium dicta fuit. 311
Edrenos antiquis genere neutro Adranes appellatur. 308
Egon Solmenſis comes ſuas cum Helfeſtaini & Nicolai Hateſtadii copiis conjungit. 276
Egripos inſula eſt, jam vulgo Negropontus appellata. 342
Eiſlante pro Euphlaſte reponendum eſt. 311
Elba inſula, conatu irrito a Turcis tentatur. 273.
Eliſabeth filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum, a Joanne Bohemo rege Lucelburgico impotentiæ mendacio prætenſo repudiata, Syrviæ regi ſchiſmatico nubere non voluit. 321.
Emanuel Andronicus. 18
Emanuel Cantacuzenus Alban. dux. 168
Emanuel Bochales. 170
Emanuelis nothi victus. 74
Emanuelis Græc. Imper. filii. 86
Emanuel Joannis filius Cantacuzenus Albanorum præfectus, proditionum miniſter. 185
Emanuelis in patrem pietas. 20
Emir Achur ſtabuli præfectus. 308
Emir Chan Miriſes, Muchemetis cognomine Hodobendis filius, magni juvenis animi. 282.
Emir Halem apud Turcos præfectus ſigniferorum eſt. 326
Emir Halem quis. 308
Emir Halem ſupremus eſt vexillifer. *ibid.*
Emir quibir nomen dignitatis maximæ eſt in aula Sultanorum Carienſium. 308
Emir Soleimanes a ſuis deſertus, fugam arripit. 252.
Emir Soleimanes contra Muſam quieſcentem arma ſumit. 252
Emir Soleimanes de rebus ſuis non ſollicitus helluatur. *ibid.*
Emir Soleimanes filius Gilderunis Chani. 252
Emir Soleimanes Hadrianopoli cærimonia Turcis uſitata, fit Imperator. 252
Emir Soleimanes regnavit annis ſeptem. *ibid.*
Emiſa Gregorii Emiſeni patria. 324
Empolis imperio Turcico ſubjicitur. 249
Empolis utrum ſit Amphipolis Serris vicina dubitatur. 321
Enaſſerlar. 355

Enguris. 245
Enguris eadem quæ Ancyra vel Uncra. 324
Enimundus Bonefidius I. C. 321
Enio vel Enia, pro Æneo corrupte ſcriptum. 315
Epidaurus, nunc Rhaguſium, ſive etiam Malvaſia. 185
Epirotas Venetorum urbem ampliaſſe, vocat autem hic Forojulienſes Epirotas. 78
Epiſcopatus Adranuſius. metropoli Nicomedienſi Bithyniæ ſubiectus. 308
Epiſcopatus Debelti metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubjectus. 315
Epiſcopatus Hieriſſi ſub Theſſalonicenſi metropolitano Theſſaliæ colloçatus. 317
Epiſcopatus Sinopenſis metropoli Amaſianæ in Helenoponto ſubjectus. 340
Epiſcopi proditio. 27
Epiſcopus proditor. 186
Epiſcopus Ceraſuntis metropolitano Neocæſariæ ſubjectus. 317
Epitaphium Henrici Baronis de Liechtenſtain. 292
Epulum funebre quibuſvis tam pauperibus quam opulentis, animæ filii cauſa Soleimanes præbuit, ac multa mancipia ſexus utriuſque, ſuo redemta pretio, libertate donavit. 270
Equi Arabici maxime agiles. 293
Equi quos Stephanus rex Polonus, in Africa coemerat a Turcis ipſi erepti ſunt. 290 361
Equorum diſpoſitorum uſus. 208
Equus aheneus ſtatuam equeſtrem quamdam geſtans. 257
Eraſmus Teiſelus dux Ferdinandi. 272
Ercaſes Imirſa Sirvanæ ſupremo cum imperio princeps. 271
Erdebil Schrechis Haidaris doctrinam primus amplexus & tutatus eſt. 283
Erdebil Uſumchaſanis Perſarum Scachi gener. 295
Erdelianus bellum contra Maximilianum cur proſequatur. 278
Erdelianus Cæſare rebus omnibus inferior. 275
Erdelianus mirifice turbatus. 278
Erdelianus Varadini a Valachis, Tartaris, & aliis obſidetur. *ibid.*
Erla Ungariæ mancipium. 272
Error Græcorum de Bajaſitis filio per quemdam fidium opificem Pruſæum Byzantium perducto. 324
Error Sanſovini in arbore Oſmanidarum duplex. 299
Errores venia digni, qui. 49
Ertucules filios habuit tres. 245
Ertucules Græcos excurſionibus perpetuis infeſtat. *ibid.*
Ertucules moritur. *ibid.*
Ertucules pater Oſmanis. 245
Ertucules patrem habuit Soleimanem Scachum. *ibid.*
Eruptio tertia Turcorum in Europam. 10
Erzinga a Gilderune Chane occupatur. 249
Eskibaba eſt Baba vetus. 314
Eskiſarajum eſt ſarajum vetus. 341
Eſtenſes duces. 119
Evergetes priſcorum regum Ægypti Syriæque nomen. 315
Eurenoſes Brenezes ſcribitur apud Laonicum pro Eureneſes. 313
Eurenoſis e numero procerum Turcicorum fuiſſe videtur. *ibid.*
Europa Aſianis invicta. 44
Eurus fluvius pro Hebro perperam ſcriptus. 314
Exercitus de duce trucidando deliberat. 285
Exercitus Turcicus a dira quadam lue invaſus. 258
Expeditio Alis baſſæ adverſum rebelles. 354
Exſequiæ Soleimani præſtitæ. 277
Expeditio in Lesbum. 215
Exuſiaſtes eſt is qui eſt cum poteſtate, & juriſdictionem exercet. 314
Exules armantur in Candia. 231

F

FACULTATES Muſtaphæ baſſæ fiſco illatæ. *ibid.*
Falberdorf. 310
Familia Caramaniæ principum exſtincta. 245
Familia Elpiorum. 335
Familia Oguziorum ſive Turcorum ex hominibus ſimplicibus & rudib. conſtitit. 245
Familia Oguziorum ſucceſſione perpetua apud Parthos rerum potita eſt. 301
Familiæ tres apud Turcos cæteris omnibus ſecundum Oſmanidas nobiliores unde propagatæ ſint. 314
Faſſa plane diruta & vaſtata. 286
Fejezco caſtellum. 322
Felix Papa. 119
Femina princeps Georgiana, vulgo vetula vel annoſa dicta. 284
Ferdinandus Auguſtus die Julii vigeſimo quinto moritur. 275
Ferdinandus Cæſar Ungariæ, Bohemiæque rex. 272
Ferdinandus Gonzaga Siciliæ prorex, *ibid.*
Ferhates baſſa Georgianorum duas arces ædificat. 288
Ferhates baſſa ſordidæ avaritiæ ſuſpectus. 294
Ferhates begus Sultani Bajaſitis gener. 259
Ferige oppidum a Turcis occupatum. 249
Feſtivitas circumciſionis Muchemetis Turcici duravit quadraginta dies, & noctes totidem. 287
Fidei & pactorum ſanctitas, princeps, quatenus Dei imago. 48
Fides data vel morte redimenda. 49
Fides apud Turcos nulla eſt. 219
Fides data etiam cum jactura religioſe ſervanda. 278
Filecum locus in Ungaria ſatis munitus, a Turcis capitur, *ibid.*
Filia inſtinctu mariti, patrem veneno tollit. 285
Filia Tartari Chanis filio Scachi Perſici nuptui datur. 282
Filii Auguſtorum natu minores nobiliſſimi vocari conſueverunt. 316
Filii Bajaſitis genuini a commentitiis ſecreti. 325
Filia Bulci Deſpotæ Bajaſitis uxor. 321
Filii Emiris Soleimanis Conſtantino pacis conſervandæ cauſa obſides dati. 252
Filii Gilderunis Chanis ſex. *ibid.*
Filii Soleimanis Scachi tres. 245
Filius fœminæ annoſæ ſeu vetulæ vulgo dictæ, ab Oſmanicis ad Perſas & Georgianos deficit. 288
Filius Ladislai Kereſinii miſere exſtinctus eſt; liberis nullis relictis, facultatibus ſuis ad alienos devolutis. 277
Filius patris culpæ particeps pœnam luit non diſſimilem. 277
Fines imperii Romani ad quadraginta milliaria cis & ultra Tibiſcum opera Suendii ſub Maximiliano ampliati fuerunt. 278
Fines Lydorum & Phrygum ſeparati ſunt. 301
Finis Ducatus Bozinenſis, vel Herzegovinæ. 347
Finis Regni Bozinenſis. 341
Flamulum, flamuliſcium, flamulares quid ſint. 310
Flandria. 35
Flandri Conſtantinopoli potiuntur. 317
Florentia, Florentiæ Reipubl. qualis. 120
Florentina Synodus. 121
Flumen ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, aqua nigra vocatum. 133
Flumina, Savus, Dravus, Danubius pontibus junguntur. 266
Fodinæ argenti in Servia valde nobiles ſunt. 320

Fœderatorum Oſmanis duo Græci fuere religionis Chriſtianæ deſertores. 314
Fœdus contra Turcos. 33
Fœdus inter Tartarum & Perſam contractum. 295.
Forma precandi Turcis communis. 315
Formæ ædificiorum Conſtantinopolis inuſitatæ. 257.
Forojulium. 80
Fortuna Achemetis non minus varia fuit, quam cognomen ejus varie corruptum. 343
Foſſores. 67
Franciſcus Carminiola. 122
Franciſcus Sphortia. 123
Franciſc. Sphortiæ incrementa. 123
Franciſcus comes Nadaſdius. 296
Franciſcus Georgius Oberdorf. 292
Franciſcus Nemethius ictu ſclopeti occiſus eſt. 274.
Franciſcus Sanſovinus ea quæ ab hiſtoricis omnibus ſcripta diligenter in faſcem quaſi unum collegit. 319
Franciſcus Zais Caſſovienſis in Ungaria ſuperiore præfectus. 273
Francus Acciajolus. 188
Franci Accioli interitus. 200
Frangepani. 351
Fraternum bellum. 71
Fraterna diſcordia. 126
Fratres a fratre ſuſpenſi. 282
Fratres Jathatines & Aladines uti commenticii. 317.
Fratres Oſmanis duo cæſi a Chriſtianis. 245
Fratrum congreſſus. 75
Fratrum Turcorum diſcordia. 8
Fraudes Erdeliani manifeſte deteguntur. 275
Fridericus Breinerus Baro Fladiſiano. 288
Frigus maximum. 267
Fuga Turcorum inſidioſa. 137
Fulberdorf. 310
Funus Selimis, quando, ubi, quomodo ſepultum ſit. 266
Furor Petri Emi Veneti in Turcos inauditus, ideoque nec impunis. 293

G

GAbriel errore quodam Alcoranum Ali tradendum Mahumeti tradidit. 283
Gabriel Perennius. 274
Gabriel Serbellonius Mediolanenſis muniendarum urbium peritiſſimus. 281
Gadige expugnatur. 277
Galeotus Malateſta. 90
Galli Germani ſunt Vvalli. 326
Galliæ deſcriptio. 35
Gallipolis cum arce ejus a Turcis capta. 247
Gallipolis non a Gallis, ſed Athenienſibus condita fuit. 311
Gallipolis qua occaſione a Turcis capta ſit. 247
Gallipolis Turcis eſt Gelipolis. 311
Gangra oppidum fuit olim quod jam Cangri. 311
Garagos baſſa, beglerbegus Anatoliæ, vivus palo transfixus. 354
Garzias Toletanus Siciliæ prorex. 122
Gazes Murates Chan cum Lazaro belligerare incipit. 248
Gazes Muſtaphas Legatum quemdam interficit, quod cum fratrem veru transfixiſſet, coegiſſet, ut illum aſſaret. 260
Gauderius Ferdinandi Cæſaris interpres. 308
Geduc Achmetis baſſæ cognomentum. 343
Geduces Achmetes baſſa interficitur. 259
Geduces Achmetes baſſa regionem quamdam Sultano Muchemeti ſubjicit. 258
Geluazi in Anatoliæ tabula non procul a Ceraſunte, ſeu Omidie ſita reperitur Giuluaza ſcripta. 317.
Gemiſcle porta Conſtantinopoleos tertia. 360
Genealogia Lazarorum. 322
Gener a ſocero ſibi mortem illatum iri timens, eum e medio tolli curat. 285
Genera militantium apud Perſas tria ſunt. 356
Generalis campi Stratopedarchus eſt. 308
Generi Bajaſitis tres ſimul facti. 349
Genuenſium in ſucceſſu immodeſtia. 79
Genuenſes victi & dediti. 79
Genuenſium infelix pugna. 118
Genuenſium legatio apud Turcam. 190
Genuenſes Taraconenſibus infeſti. 110
Geni capi porta Conſtantinopolis decima quinta. 361
Genibaxeum pratum. 358
Geniſarajum a novitate dictum. 341
Genizari unde dicti. 300
Genizcheher Turcis eſt Neapolis. 308
Genizcheher oppidum eſt Iſnicæ vicinum. 311
Genizari ad Sultanum Selimem Legatos mittunt. 262.
Genizari Amaſiæ turbas magnas excitant. 264
Genizari decipiendi & e medio tollendi, decipiunt & e medio tollunt. 294
Genizari & ditiores alii Uſcufias ex auro ſolido factas geſtare ſolent. 317
Genizari in Chriſtianos tumultuati, partim ſuppliciis, partim ſuppliciorum minis coercentur. 293.
Genizari per quem inſtituti. 316
Genizari per urbem Hadrianopolim fœde graſſantes omnia diripiunt. 257
Genizari ſeditionem movent. 266
Genizari ſtipendia ſibi augeri poſtulant ſeditione mota. 258
Genizari Sultani Turcici ſclopetarii ſunt. 246
Genizari Turcis novi homines, ſeu milites ſunt. 316.
Genizarus quidam ex arbore ſuſpenſus. 263
Gens Turcica vanæ ſomniorum obſervationi valde dedita eſt. 283
Genus mortis Oſmanidarum ſtrangulatio. 274
Georgiani a veneratione S. Georgii appellati. 301
Georgius Serviæ Deſpota. 117
Georgius Bulcus Ruſſiæ Deſpotes. 127
Georgius Deſpotes. 130
Georgii Deſpotæ perfidia. 147
Georgii inſidiæ in Huniadem. 153
Georgius Calciolus qui & Scanderbegus. 144
Georgius Andreas baro de Buchaim. 292
Georgius Bebecus perduellis. 277
Georgius Bebecus uxore liberiſque Zatuari relictis, præ metu Suendii arcem obſeſſuri aufugit. 278
Georgius Bulcovitzius Bajaſiti militavit contra Temirem Chanem, & a Murate II. in paternum deſpotatum reſtitutus, poſtea viſu ab eodem privatus eſt. 322
Georgius comes Helfeſtainus Jaurinum venit. 276
Georgius comes Zerinius. 296
Georgius Hartmanus baro de Liechtenſtain. 292
Georgius Hartmanus baro de Liechtenſtain, Conſtantinopoli moritur. *ibid.*
Georgius Rotuc. *ibid.*
Georgius Thuris Ungarus. 276
Gepenec quid. 351
Gepidæ. 326
Gereme expugnata excidio datur. 256
Gereme vetus fortaſſis eſt Gerenia Peloponeſi. 336.
Gergone arx extrui juſſa. 257
Gerle oppidum eſt non procul diſtans a Boli. 310
Gerle vitioſe ſcripta Gerede, pro Gerele. 326
Germani Dacis vicini. 326
Germe oppidi & epiſcopatus nomen eſt. 317
Germani & Pannones reconciliati a Beſſarione. 178.
Germaniæ deſcriptio. 29
Germianum Aſiæ minoris pars eſt. 317
Germianum in Anatolia ſitum. *ibid.*
Gerrede non recte ſcribitur pro Gerele, quod idem cum Gerle oppidum. 310
Geſchis Dage mons monachorum eſt Turcis. 246

Geſter caſtellum ab incolis Turcicis metu comitis Salmenſis adventantis deſertum. 277
Getia ſive Gotziacum. 336
Giamurlikion quid. 351
Gilderum ſive Gilderun fulmen ſignificat. 316
Gilderun Bajaſites Imperator eligitur. 248
Gilderun Chan a Temire victus. 250
Gilderun Chan Alcairis Borcuſis provincias invadit. 249
Gilderun Chan ferocis & iracundi animi homo. 250.
Gilderun Chan hoſtiliter in ſuos agit. 250
Gilderun a copiis ſuis deſertus. 250
Gilderun intellecto, quod per Temirem e regno ſuo abducendus eſſet, mœrore magno affectus eſt. 251
Gilderun quando mortuus ſit. 332
Gilderun regnavit annis quatuordecim. 252
Gilimer nomen Gothicum eſt Vvilimer. 326
Giokelpes filius Oguzis. 245
Giokelpes idem qui Kukelpes, vel Gukelpes. 298
Giolchiſar in Anatoliæ tabula chorographica Culchiſar ſcripta, arx eſt Caramaniæ. 342
Giolchiſares arx expugnatur per Muchemetem. 258.
Giula locus Chriſtianorum munitus, in manus Turcorum venit. 277
Giula præter ſpem Erdeliani a Turcis retenta. 276
Gladii Turcorum, Ungarorum, & aliorum nationum quales. 128
Goinuc oppidum Iſnicæ vicinum. 311
Gombazzecum expugnatur. 277
Gordus oppidum cum oppidulis aliis quibuſdam captum. 257
Gotefridus dux Bullionenſis. 295
Gothi. 326
Gradus legis Mahumetanæ apud Turcos peritorum. 315
Græcæ linguæ celebritas. 1
Græcorum res. 2
Græcorum inclinatio & Turcorum. 3
Græcorum diſcordia imperii interitus. 7
Græcorum imp. affinitas cum Turco. 9
Græci Turcis militant. 15
Græci imperium a Turcis precario obtinent. 25
Græci Imper. Turcis militant. 33
Græcorum diſcordia. 93
Græcorum & Latinorum concordia. 122
Græci a pactis recedunt. 122
Græci non ſtant pactis. 124
Græcorum inter ſe diſcordia. 133
Græcorum deliberatio. 136
Grecorum Imperatorum diſſenſio. 140
Græcorum clades Iſthmo expugnato. 143
Græcorum miſera cædes. 166
Græci tributum recuſant. 173
Græcorum metus & ad Turcos defectio 1458. 281
Græci dicaſtas ſive judices Anatoles & Helladis habebant. 314
Græci erepta ſibi per Turcos Conſtantinopoli amphoram vini ſibi ereptam eſſe dixerunt. 312
Græci non Bulcos ſed Vulcos, non Bucos ſed Vucos dicunt. 318
Greci quemdam Muſtapham ſe eſſe mentientem cum ſua ipſorum pernicie aluerunt. 320. 324
Græcus eques qui multos Turcos occiderat, ab armentario quodam proſternitur. 300
Grodna in Lituania ſita. 291
Gui vox Turcica, pagum ſeu vicum ſignificat. 310
Guelphorum & Gibellinorum factiones. 121
Guinuc idem cum Goinuc oppidum. 311
Gumulzina in finibus Thraciæ eſt, non multum diſtans a Marolia. 318
Gundogdis filius Soleimanis Scachi. 245
Gunduis filius Ertuculis *ibid.*
Guxina Turcomanis erepta. 250

H

HAdrianopolis montis Hæmi. 315
Hadrianopolis tota conflagrat. 256
Hadrianopolitana dicitur porta Conſtantinopolis decima tertia, quod per eam Hadrianopoli venientes urbem ingrediantur. 361
Hadrianopolitani portis reclusis Duſmi Muſtaphæ ſe dedunt. 254
Hæmus pro Rhodope non recte acceptus. 320
Hæretici quam hæreſeos ſuæ tenaces ſint. 283
Hagia capiſi porta Conſtantinopolis ſeptima. 361
Hagion oros dicitur hoc tempore mons Athos. 317.
Haidar Miriſes. 282
Hali bella in Illyricum. 104
Hali baſſa. 140
Hali baſſæ conſilio Amurates imperium recuperat. *ibid.*
Hali baſſæ cædes. 167
Hali baſſæ interitus prodigia. 167
Hames Syriæ civitas, hodie Camela vocata. 324
Hanſa Turcis & Arabibus eſt pro Emiſa. 324
Hapſala ab Hadrianopoli non magno itinere diurno diſtat. 314
Harda flumen nec hodie nec olim celebre. 314
Hariadenus idem Jovio eſt qui Chairadin. 316
Hariadenus nomen nobilis piratæ Barbaroſſæ. *ibid.*
Harmoſtes quid antiquis Laconibus fuerit. 308
Haruſtis a Perſarum pleriſque pro doctore ſequendo electus. 283
Hebræi in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ multi ſunt. 311
Hebrus neque Valiza neque Mareza a quoquam vocatur. 314
Hector ab Eltz. 292
Hegemon Græcis eſt dux. 308
Heic Rhodus, heic ſalta. 357
Helena Palæologina. 279
Heliopolis Turcis eſt Beallec. 324
Hellas eadem quæ Græcia. 314
Helleſpontus a ſinu Magariſio ſex tantum diſtat milliaribus. 313
Hemid, quæ aliis Emid vel Omidie eſt urbs a priſcis Ceraſus appellata. 317
Henricus baro de Liechtenſtain cum diu in Turcia languiſſet obit. 292
Henricus baro de Liechtenſtain, de Nicolſpurg imperatori Muſulmanorum munera conſueta adfert. 291.
Henricus a Gleizentala. 274
Henricus Valeſius Gallus a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de procerum ſententia regno abdicatur. 282
Hepta gulades a turribus ſeptem arx appellata. 281.
Hetapyrgium arx ſeptem arcium. 313
Heraclea eadem cum Arachlea. 313
Herzecogli. 347
Herzegovina ab Ali bego obſeſſa. 255
Heſte behiſte Sultani Jacupis ædificium cum omnibus appertinentibus vaſtatur. 268
Hexamilium Cherroneſi unde dictum. 313
Hexamilium nunc Xamili. *ibid.*
Hierapoles in Anatolia plures ſunt. 317
Hieron, ſive fanum Jovis Urii. 339
Hieron. Beck a Leopoldoſtorf eques magnificus. 298.
Hieron. Beck a Leopoldoſtorf. 309
Hieron Vvolfius diſertus aliquot Græciæ recentiorum hiſtoricorum interpres. 349
Hieronymus & Bernardinus. 231
Hiſpani piratæ. 216
Hiſpania. 114
Hiſtoriæ hujus ſtatus. 1
Hiſtoria Achmetis Herzecoglis baſſæ. 347
Hiſtoria filii & nepotum Zemis. 345
Hiſtoria Zemis Sultani, alterius filii Muchemete prognati. 345

Hodabendes lingua Perſarum ſervum Dei ſignificat, 278
Hoggiæ Turcici Græcis & Latinis presbyteri ſunt. 316.
Homar legislator, 4
Homures, 52
Honores mutant mores. 249
Horæ felibus apud Turcos paſcendis certæ & ſtatæ, 359
Horea, vulgo Heurea, porta prima eſt Conſtantinopolis, 360
Horonomia Germanica Turcis longe gratiſſima, procerum apud ipſos uſibus inſerviunt. 316
Hoſer begus ditionem Zietucam in Anatolia Muratis imperio adjicit. 255
Hoſtia a Chriſtianis Turco data in ſignum inducia-rum cum ipſo per eos factarum non violandarum. 335
Hoſtis in deſperatione fortior. 135
Hoſtis quis, 300
Huggiemallar, 350
Huncher vel Hunker quid ſit. 302
Huniades ſororem Michaelis Zilagii in matrimonio habebat, 335
Huſreves baſsa Yvanenſis, 291
Hungarorum fuga, 149
Hungarorum pugna nova. 150
Huniadis origo & mores. 106
Huniadæ in pugna ſolertia & conſilium, 138
Huniades a Dracule captus. 139
Huniades liberatus, *ibid.*
Huniades gubernator Ungariæ. *ibid.*
Huniades Amuratem terret. 146
Huniadis exercitus conſilia, conatus, 147
Huniadis audacia. 147
Huniadis ſimulatio & fuga. 152
Huniadis ſollicita fuga. 153
Huniadis pericula. *ibid.*
Huniades dimittitur 1448. 154
Huniadis ſtratagema. 176
Huniadis mors quarto Idus Septemb. 1456. 177
Huſsari cum Biteſis conſuſi. 335
Huſsarones equites ſunt, ideoque male pro azapidis, id eſt peditibus accepti. 327
Hyperpira, non iperpira quid ſint. 309
Hyperpirarii erant, qui in annos ſingulos dominis ſuis hyperpira ſolvebant. 309
Hyperpyron novem cruciatis ſeu quarantanis valet. 309
Hypſilipolis Græce alta civitas. 320
Hypſu epiſcopatus. *ibid.*

I.

Jacelich pro Catolich vitioſe ſcriptum eſt apud Marcum Paulum Venetum. 301
Jachoſcicius vir Ungarus, dignitatis eximiæ. 259
Jachs hominem rebus omnibus elegantem & aulicum ſignificat. 348
Jacſchitz originis Ungariæ eſt. *ibid.*
Jacobini ſive Jacobitæ a S. Jacobo dicti. 301
Jac. Deſpota a Valachis ſuis circumventus occiditur. 274
Jacob. Deſpota qualis vir fuerit. *ibid.*
Jacob. Karulotæ frater illegitimo toro natus, archiepiſcopatu contento, regnandi libidine regnum invaſit. 279
Jacobus Mielich. 292
Jacobus northus e regno Cypri expellitur. 279
Jacob. quidam Græcus, cognomen Heraclidis & Baſilici uſurpans. 274
Jacupes begus Uſumchaſanis filius perit. *ibid.*
Jacupes filius Muratis ſcelerato dolo ab amicis Muratis ſtrangulatus eſt. 319
Jadicula in litore Propontidis condita a ſeptem turribus eſt dicta. 342
Jagupes a fratre cæſus. 24
Jagupes noſtris Jacobus eſt. 316
Jajæ Turcis pedites quinam appellati ſint. 247
Janizarorum educatio. 95
Jancus infeliciter pugnans aſtu ſe ab exercitus Chriſtiani reliquiis ſubducens aufugit. 257
Jancus Turcos ab utroque cornu fuſos terga dare cogit. 256
Jancus Ungarus Turcos cædit. 255
Janizari vel Genizari a voce capi derivari non poſſunt. 316
Janua Turcis eſt aula. *ibid.*
Janus Petri filius Cypri rex ultimus, e Luſignana familia rex legitimus, 279
Japhetus Noe filius. 245
Iberes eorumque regio, ſitus, mores, &c. 193
Ibrahimes baſſa apud Sultanum ſummæ auctoritatis. 267
Ibrahimes baſſa Chelilis pater, Hadrianopoli moritur, 255
Iblach. 326
Ibrahimes baſſa Soleimani ſuſpectus, ab eo invitatus, & in conclavi in ſomnum delatus, interficitur, 269
Ibrahimes in loca montuoſa dilabitur. 255
Iconienſes a Tartaris ejecti, non in Jonia, ſed Thracia ad urbem Ænum exſularunt. 317
Idola a Turcis non feruntur. 257
Jejunium Turcicum. 315
Jejunia Turcarum. 51
Jeniſar eadem quæ Neapolis & Geniſcheher ipſi Busbequio & Ortelio eſt. 308
Jeru, Jeru Maſco Lon quid ſit barbaris Livoniæ incolis, 312
Jeſus a quo fuerit necatus. 325
Jeſus Pajaſitis filius Chriſtianiſmo initiatus, mox moritur. 75
Iflach. 326
Ignis facile extinguitur, ſi prius quam latius erumpat, ſupprimatur. 269
Ikindi. 358
Illyrici. 10
Illyrii qui & Voſſenſes, eorumque regio. 220
Illyrii qui Sclavi & Uvindi. 56
Illyriſsus fluvius. 222
Imagines a Turcis nullo modo feruntur. 322
Imamus Perſice doctorem ſignificat. 283
Imam doctorem ſignificat. 355
Imaretum Bajaſitis ad flumen Hadrianopoli conditum, 346
Imaretum quid. 311
Imaretum templum Mahumetanum eſt. 247
Immanitas Muſtaphæ baſsæ bello Cyprio nobilitata, 285
Imp. Græcorum ad Amuratem reſponſum. 17
Imperat. eligendi jus ad Germanos translatum. 30
Imper. colloquium cum Elieze. 148
Imper. in Italiam profectio. 35
Imperatores Trapezuntii. 191
Imper. Trapezuntii reſponſum. 204
Imperatorum amborum filiis ademptus patrum decreto viſus. 17
Imperator Conſtantinopolitanus e familia Comnena. 300
Imperator Taraboſanis a Muchemete II. victus. 341.
Imperator Tartarorum ætate Sabellici Nogai vocatus fuit. 318
Imperatores ad Turcorum imitationem victores, triumphatores, & ſemper Auguſtos ſe vocant. 302.
Imperatores Conſtantinopolis omnes Conſtantini vocati. 318
Imperatores Græci in contemptum a Turcis Teggiures vocati. 222
Imperatores Græci nomen Conſtantini adfectarunt. 320
Imperium Scheichi Bedredini divinitus deſtinati. 254.
Incendium Conſtantinopoli exortum, maximum urbi intulit damnum. 269
Incolæ Cypri aliquando in quinque hominum genera diverſa diſtincti fuerunt. 309
Incolæ regionis Bagadatis apertis urbium ſuarum

portis Soleimanis poteſtati ſe ſubjiciunt. 268
Indorum imperium, regio, ſitus, mores. 69
Induciæ a Turco ſervari juſſæ. 293
Induciæ inter Ferdinandum & Soleimanem pactæ. 274.
Inebechtii videntes, quod ſe contra Bajaſitem defendere non poſſint, claves urbis ei deferunt. 260.
Inſignia vel ſymbola Imper. Turcicorum. 359
Inſidiæ Blado a Turcis ſtructæ. 207
Inſtrumenta Muſica quibus Turci utuntur, ſunt valde ſtridula. 310
Inſulæ vel ſcopuli potius tres hodie Cuzolari vocati. 280
Joachimi Abbatis Calabri prophetia. 126
Joannes ab Aſcemburgo. 274
Joannis Imp. inconſtantia. 93
Joannes Imp. in Italiam. 119
Joannes Imp. Alexio patri bellum infert. 191
Joannis Imp. fuga. 192
Joannes Caſtriota, qui aliis Ebanes. 104
Joannes Huniades. 106
Joannes Huniades. 127
Joannis Huniadis ſtratagema. 130
Joannes Huniades & Joannes Capiſtranus Franciſcanus, contra Huſſitas miſſi a Pontif. 175
Joannes Leontares. 118
Joannes VIII. Papa fœmina. 125
Joannis Palæologi ad Eugenium IV. legatio. 119
Joannes Juſtinianus Longus. 163
Joannes Imp. Conſtant. 15
Joannis excæcati oratio ad Pajaſitem. 25
Joannes Palæologus 1438. 3
Joannes Andreas Doria. 274
Joannes Auſtrius navali de Turcis victoria toto orbe celebris. 280
Joannes Baſilius ab Hohenvvart. 292
Joannes Bernardus a Lembach. *ibid.*
Joannes Checus Anglus. 310
Joannes Comnenus Calojannes non a forma, ſed bonitate vocatus eſt. 301
Joannes Comnenus Trapezuntinus Imperator. 323
Joannes Corvinus Matthiæ regis Ungariæ nothus. 351.
Joannes Fridericus Trautmanſdorfianus. 296
Joannes Globitzius Copreinitzæ præfectus. *ibid.*
Joannes Jacobus Eglof. 292
Joannes Iſaacii Sebaſtocratoris filius. 301
Joannes Levvenklavv. 292
Joannes Palæologus Græcorum Imperator. 320
Joannes Ruberus a Pixendorfo. 274
Joannes Sigiſmundus Tranſſilvaniæ princeps eſt. 275.
Joannes Ulrichus baro de Starhember. 292
Joannes Vvernherus de Raitenau. 274
Joanninæ deditio. 99
Joanniorum principatus in Ætolia, ubi olim Caſſiope. 89
Joannina Ætoliæ urbs quæ Caſſiope olim. 99
Jonuzes Aga Genizarorum tribunus. 261
Jonuzes baſſa ex equo dejectus capite reſecto occiditur Selimis juſſu. 265
Jonuzes baſſa tam graviter vulneratur, ut e pugna media a ſuis ſublatus exportaretur. 261
Joſue ſextus Turcorum rex. 71
Joſuæ mors 1402. *ibid.*
Joſuæ conſiliarii ſententia. 129
Joſuæ ad deditionem exhortatio. 185
Iſabegus Chuſeinis filius. 258
Iſa Muſam perſequitur. 252
Iſa Zelebis. 252
Iſacius Sebaſtocrator. 301
Iſcheboli Græcis ſcopelos eſt, oppidum Zagoræ vicinum. 316
Iſchender Zelebis apud Soleimanem ob theſauros regios nequiter tractatos delatus eſt. 268
Iſchenderes Selimis gener a ſocero ſupplicio capitis afficitur. 264
Iſcochiani flamma caſtello ſuo injecta, Strigonium ſe recipiunt. 277
Iſcodarbeus Turcis eſt Scodræ dominus. 336
Iſcodar non eſt Scandria. *ibid.*
Iſcodara e regione Conſtantinopolis ſita. 266
Iſcodara in Turcorum poteſtatem redacta. 259
Iſcodara invicta. 258
Iſidorus Ruthenus. 121
Iſingi. 347
Iſmaelis reſponſum ad Machumetem. 201
Iſthmus. 77
Iſmail Erdebilis filius Uſumchaſanis e Martha filia nepos. 283
Iſmail Jacupem avunculum ſuum & filium ejus beneficio religionis novæ a ſe approbatæ occidit, & ſibi regnum ſubjecit. *ibid.*
Iſmail Scach ſive rex Perſarum cognomento Sophinus. 355
Iſmail Scachus Parthorum. 264
Iſmail II. Perſarum Scachus. 285
Iſmailis II. temeraria crudelitas res regni Mahumetani non parum perturbavit. *ibid.*
Iſmail ſupplicio afficit, qui incarcerationis ipſius auctores patri fuiſſent. 282
Iſmail veneno per ſororem exſtinguitur. *ibid.*
Iſnicha palus Aſcania pro Nicæa urbe per errorem vocata. 308
Iſraelitæ ultra Mediam ad regiones id temporis inhabitatas tranſportati. 310
Iſthmi murus refectus. 132
Iſthmus a Turcis obſidetur. 141
Iſthmi oppugnatio. 142
Iſvendiar Muſam occultat. 252
Itali prælio navali victi, a Turcis diſcedunt. 260
Itali recuperant Apuliam. 259
Itali Catalani 1302. 7
Italiæ principatus. 125
Itea Græcis eſt ſalix. 310
Itinerarium Busbequii. 310
Ivanovitzii ſunt Joannis filii. 317
Juba Geographorum recentioribus eſt Buga. 316
Judices a Cadileſcheris conſtituti, a Sultano confirmantur. 314
Judices Turcorum ſceleſte vixerunt ab initio, quod ſtipendia nulla haberent. 250
Judex nemo eſſe poteſt apud Turcos, niſi qui ſit eruditus. 250
Julianus Cæſarinus Cardinalis. 134
Juliani cædes. 139
Ivonia Valachis eſt Joannes. 274
Jupiter Urius. 339
Jus Colonarium Juſtiniano Auguſto παροικικὸν νόμισμον eſt. 309
Juſufze vel Juſufge factum eſt nomen a ſtatura Joſephulum ſignificans. 343
Juſufzes begus capitur a Sultano Muſtapha. 257
Juſufzes begus Tocatam magnam Armeniæ urbem populatur. *ibid.*
Juſſuc Turcis annulus eſt. 308
Juſſuph idem eſt quod Joſephus. *ibid.*
Juſſuph Turcicus nobis eſt Joſeph. *ibid.*
Juſtinianus Rinotmetus Terbeli Bulgarorum principi, cujus opera reſtitutus eſſet in imperium, dona cum alia dedit, tum regionem ab imperio Romano defalcatam, & Zagoriam adpellatam, poſſidendam conceſſit. 315
Juſtinianus Rom. Imp. 77
Juſtus Joſephus comes Turrianus. 298

K

KAlogeron oros quid. 309
Karlovitzii in Albania vel Epiro Dyrrhachini vel Durazzii principes a Karolo propagati dicebantur. 318
Karulota nuptias ſecundas cum Ludovico Sabaudi ducis filio contrahit. 279
Karulus a Dietriehſtain. 292
Karulus Andegavi Provinciæque Comes Cunradino Friderici II. Cæſaris nepoti regnum Neapolitanum per fas & nefas eripuit. 318
Karulus magnus ob virtutem & famam rerum geſtarum celebris. 321

Kelda hodie Arabibus eſt Chaldæa. 283
Kerai Chan. 301
Kermen. 346
Kerimi Tartari Turcis ſe dedunt. 258
Keſil baſſa. 355
Kihaja. 355
Kihajas capitzilariorum janitorum præfectus eſt apud Turcos. 286
Kihaja curiæ apud Tartaros præfectus eſt. 289
Kili arx capta. 318
Kilitſch. 351
Kiral vel contractius Cral Ungaris, Bulgaris, Serviis regem ſignificat. 321
Kiratovum oppidum Serviæ ſitum ad montem Argentarium. 320
Kiratovum oppidum a Gilderune Chane occupatum. 249
Kirc Cliſſe. 357
Kiſa amnis. 250
Kiſel baſſa. 353
Kiſeles baſſa Perſarum ſcachus. 295
Kukelpes idem qui Giokelpes, vel Gukelpes. 297

L.

L pro R commutari ſolet. 348
Lacquejus Turcis eſt Pec vel peic. 277
Ladislaus Kereſinius arcem Giulem prodit. 277
Ladislaus Kereſinius ſupplicio a Turcis afficitur, perſona ejus digno. 276
Ladislaus Neapolitanus rex ex Ungaris. 111
Ladislaus Ungariæ rex Auſtriacus. 178
Ladislaus Ungariæ rex veneno ſublatus 1458. Pragę mortuus decimo Calend. Decemb. ſed hic filius fuit poſtumus Alberti, & tutor ejus Fridericus Imp. *ibid.*
Lælaps Græcis eſt turbo. 316
Læmocopia arx juxta Seſtum, nunc Bogazaſan quaſi juguli inciſuram ſive puncturam dicas, dertodſthic, oder kragab, vocatur. 157
Læmocopia. 219
Lala Scachin a Turcis appellatus Laonico Saines eſt. 314
Laonici Chalcocondylæ patria & genus. 132
Laonici pater captus. 141
Larenda capta, direpta & ſuccenſa. 260
Larende ſive Laranda Caramaniæ. 349
Largitiones apud barbaros Turcos nihil non poſſunt. 288
Laſſocius. 274
Latini occupant imperium Conſtantinopolitanum 1200. 3
Lazarus Bulcus cum Murate primo bellum geſſit. 318
Lazarus Bulcus Serviæ Deſpotes in prælio captus, & in fruſtula conciſus eſt. 321
Lazarus Svendius Baro Altæ Landiſpergæ. 274
Lazarus Svendius inſigni proceritate corporis fuit. 278
Lazarus victus, & in conſpectu Imperatoris Turcici fruſtulatim conciſus eſt. 349
Lefteri qui. 309
Legati Græcorum Imp. ad Papam. 133
Legatio Græcorum ad Turcam. 161
Legatio ad Imp. Trapezuntis. 204
Legationes quando mittendæ, aut non. 227
Legati a Ferdinando Conſtantinopolim miſſi. 273
Legati aliique exteri, quomodo ad Sultanum Turcicum deducantur, & cur. 39
Legati Selimis a Tommambai omnes occiduntur. 265
Legati tres ad Bajaſitem miſſi. 259
Legatio Chanis Præcopiorum regnum Poloniæ ambientis magno cum riſu excepta. 357
Legem divinam cuſtodientes feliciter vivere. 203
Lembalo fortaſſis eſt Embali Turcica per articuli Italici præpoſitionem. 321
Lemnos obſeſſa. 126
Lemnos a Venetis occupata. 231
Leo quidam Monaſtiriotes appellatus a Niceta 318
Leo Sapiens librum de apparatibus bellicis ſcripſit. 310
Leontares redemptus. 166
Leontaris cædes. *ibid.*
Leontarium olim Megalopolis. 196
Lepus capiendus, canis dimittendus. 271
Lesbi Cateluſii tyranni. 290
Lesbi ducis ad Turc. oratio. 292
Lesbi dux mira occaſione pueri captus. 293
Lesbo donatus Franciſcus Cataluſius 1355. ſororemque ducis Calojoannis Imp. Dominicus Lesbi princeps. 290
in Lesbum expeditio. 217
Lesbos & ejus dux deditur. 218
Lesbos Mechmeti dedita. 218
Libanus non procul ab urbe Syriæ Phœnices Tripoli diſſitus eſt. 295
Liber Philippi Mornæi de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos Gallice ſcriptus. 310
Liber Stephani de urbibus. 308
Liberi Zemis. 345
Libidines vagæ regnis principum excidia acceruſſunt. 348
Libri de homine octo in exemplaribus nonnullis non recte Gregorio Nyſſeno inſcribuntur, cum Gregorio Emiſſeno inſcribendi ſint. 324
Limites imperii Græci quantopere coarctati fuerint. 322
Lingua Germanorum nominibus componendis peridonea eſt. 310
Litteræ contra Potocovam ad Stephanum regem Polonum minaces. 290
Litteræ mirabiliter proditoriæ. 263
Livonia Eiſlante vel Liſlanda Germanice dicitur. 311.
Loca felibus paſcendis ex inſtituto Turcorum certa. 358
Locus Laonici emendatus & expoſitus. 334
Locus ubi cum patre prælio congreſſus eſt Selimes. 358
Locuſtæ fructus omnes & arborum folia abſumunt. 296.
Lopadium oppidum Turcis Ulubat, geographis noſtris Lupadi vocatum. 308
Lopadius lucus. 94
Ludovicus Galliæ rex a Papis canonizatus, & ſanctus cognominatus. 318
Ludovicus Baſſanus Jadrenſis. 315
Ludovicus Sabaudi ducis filius Karulotam ducit uxorem, & cum ea in Cyprum proficiſcitur. 279
Luca. 120
Lumen Solis adeo defecit, ut ſtellæ interdiu viderentur. 248
Lumen Solis adeo deficit, ut tenebræ terram occupent. 255
Lumen Solis deficit. 259
Lundra Lundinum hodie. 38
Lupus vir fortiſſimus in Bohemia ita ſtrenue ſe geſſit, ut ipſi Matthias Ungariæ rex caſtellum Fejezco dederit. 321
Lutherus tuus, Lutherus meus. 357

M

MACEDONUM imperium. 2
Macha num eadem ſit cum Macrane. 302
Machiavelli de re militari inſtitutio. 48
Machmut baſſa. 342
Machmetes Amidæ frater ab Auſtria regnum fratris impetrat. 281
Machmutes juſſu Sultani Muchmetis in fruſta conciditur. 258
Machumetis ad Iſmaelem oratio. 277
Madytos a Turcis occupatum. 312
Mæander idem prorſus eſt cum Madre fluvio. 316
Magalgara a Turcis cincta, & brevi tempore in poteſtatem eorum redacta. 248

Magalgara quæ Megalagora, magnum forum. 317
Magariſſare, eſt ſtercore faciem conſpucare. 311
Magiſter magnus Melitenſis in id ſummopere incumbit, ut Tripolis recuperetur. 274
Mahadia, Aphrica, ſive Aphrodiſium occupatur. 272
Mahometis origo circiter annum Chriſti 630. 50
Mahumetani Muſulmanos, quaſi dicas recte credentes, appellari volunt. 311
Maidinus nummus quantum valeat. 310
Maina Leuctra veteribus fuiſſe appellata putatur. 279
Maitos Cherroneſi oppidum. 312
Malcozogli longe poſt Michaloglos fuerunt. 313
Mameluchi qui ut plurimum Circaſſi. 59
Mameluci ſive Circaſſi magno numero occiſi. 264
Manaſtir, Moneſtir. 349
Manaſtir oppidum Turcicum Græcis eſt Monaſterion. 318
Mancipia Chriſtiana ſupra quatuordecim millia liberata. 280
Mancipia multa mortuo Muchemete filio a patre Soleimane libertate donata ſunt. 270
Manganium monaſterium. 338
Manguri octo ærei aſprum unum argenteum aliquando valuere. 308
Manuel Murmurius e Napolio Romaniæ oriundus. 279
Mapalia talia ut de loco in locum promoveri & transferri poſſint. 245
Marchatzius a Turcis Ibrahim beg vocatur. 290
Marcus tertius fœderatorum Oſmanis. 313
Marcozogli, quaſi Marcozides familia Turcica a Marco quodam orta. *ibid.*
Marcozogli ſunt Marci poſteri. 318
Marctæ Germanis vocatæ quid ſint. 296
Marcus Quirinus arcem ſinus Mainenſis feliciter expugnat. 279
Marchionis Salutiorum filius. 120
Mare nigrum & majus. 262 & 343
Margaritinum a Venetis deditione captum. 280
Maria Sultani Muratis II. uxor. 321
Marinianus Marchio exercitus Karuluni præfectus. 273
Maritza reipſa eſt Hebrus. 315
Marolia eſt in Thraciæ finibus, non procul a Gumulzina. 318
Marolia Græcis eſt Maronia, Geographis noſtris Marogna. 318
Marolia Turcis confeſtim ſe dedit. 249
Maronitæ & Truſci montem Libanum inhabitant. 295
Maronitæ templum habent etiam Hieroſolymis S. Georgii martyris. 295
Marſilius Carrarienſis dux Patavinus. 123
Matera per regem Ungariæ ſpoliata. 255
Marteloſi qui. 324
Martinus Chii rector Bova nigra. 10
Maſſa ferrea buſdoganum appellata. 349
Matris Uſuncaſani ad Turcam oratio. 203
Matthias Ungariæ rex. 321
Matthias Ungariæ rex Bozinam recipit. 342
Matthias Ungarorum rex, Turcorum terror fuit 349
Mauri, unde Mauri noſtri, generaliter nigri dicuntur. 348
Mauros Græcis eſt niger. 309
Maximilianus Mager a Fuchſtat. 292
Maxud Chan. 301
Maxudes Chan Scachi Perſici orator. 287
Maxupes Chan perduellionis crimen incurrit. 287
Mecha. 52
Mechmetis ſepulchrum. *ibid.*
Mechmetis educatio. 75
Mechmetes nonus Turcorum rex. 77
Mechmetes duodec. Turcorum rex, 1449. 155
Mechmetis cum Græcis fœdus. 155
Mechmetis edificia. 157
Mechmetis aſtus. 163
Mechmetis ad ſuos oratio. 162
Mechmetes victus, obſidione ſoluta diſcedit octavo Idus Auguſti 1456, quadrageſimo ſexto die a cœpta obſidione. 177
Mechmetes in Scanderbegum. 178
Mechmetes Athenas petit. 200
Mechmetis expeditio in Armeniam contra Uſuncaſſanum. 202
Mechmetis reſponſum. 204
Mechmetis opera in pace. 219
Mechmetis ad ſuos oratio. 223
Mechmetis in Venetos conatus. 233
Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum. 313
Mechemetes begus e carcere revocatus, libertati reſtituitur. 254
Mechemetes Nicopolis begus, Syruſis begi filius. 255
Medina Alnabi, civitatem prophetæ ſignificat. 345
Medina Celi. 273
Mediolanum. 80
Mediolanenſium inſigne anguis unde. Hic Otho Vicecomes fuit ex comitibus Angleriæ, qui barbarum quemdam, viperam in armis geſtantem ſtraviſſe dicitur, 1090. Joannis autem poſtea Galeacii Vicecomitis F. Philippus Maria, Angleriæ comitatu donatus ſuis Marianglorum nomen reliquit circa annum 1400. 80
Medorum imperium. 2
Medreſſa quid Turcis ſit. 246
Medreſſa quid. 310
Megalocarya, a magnis nucibus avellanis ita dicta. 339
Mekie quid. 345
Melatige qualis urbs. 320
Melatige Turcomanis erepta. 250
Melchior Balaſſa. 274
Melchior Beſoltus. 292
Melitine urbs Euphrati impoſita a Bajaſite occupata. 321
Melus inſula, quam Græci Milon pronunciant. 312
Mengrelia regio populorum Colchidis. 286
Meriza fluvius. 247
Meritza propter Ænum in mare ſe exonerat. 315
Meſites baſſa caſtratus & ſenex res abſente Oſmane adminiſtrat. 294
Meſites baſſa vezir Sultani Muchemetis. 259
Meſites in Ungariam ingreſſus, cum copiis omnibus cæſus eſt. 255
Meſites Rhodum fruſtra obſidet. 259
Meſſitæ ſeu Meſzitæ Turcis proprie templa ſunt e lignis fabricata, qualia ab ipſis exſtructa fuerunt, cum imperii opes nondum creviſſent. 311.
Meſſitæ templa ſunt Mahumetana. 246
Methones a Turcis capta & direpta. 260
Methones magna militum copia circumdata. *ibid.*
Meulana cheider vir magnæ apud Turcos doctrinæ. 254
Michael Palæologus ad Jathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferens ſupellectili ſua privatur. 324
Michael Palæologus Conſtantinopolim recuperat. 301
Michael Palælogus cum Theodora Auguſta pictus eſt in monaſterio Conſtantinopolitano, filio ipſius inter ipſum & matrem collocato. 320
Michael Stratioticus. 325
Michael unus ex Oſmanis fœderatis. 313
Michael Zilagius. 335
Michalogli ſunt Michalis poſteri. 313
Midge vicus ad mare nigrum ſitus. 262
Midge pagus. 357
Milites Turcici inedia, & inde ſubſecuta peſte abſumpti. 286
Milites Ungari, cognita Perenii clandeſtina diſceſſione, & ipſi ordines ſuos deſerunt. 270
Mir Sulman ab exteris facile commutari potuit in Muſelman. 323
Mirchan pro Emir Chan corrupte. *ibid.*
Mirdan e Mirx & Gdan compoſitum. 326

Miszir vocatur hodie Alcair a vetuſtiſſimo tam Ægypti, quam Ægyptiorum nomine Mizraim. 324
Mitylin Turcis eſt Lesbus inſula. 341
Mityline inſula quando a Sultano Muchemete occupata fuerit. 258
Mizithiæ a Turca deficiunt. 232
Mizraim Ægyptum & Ægyptios ipſos ſignificat. 324.
Moldavi militis conſtantia. 212
Moldavia ferro, flammis & rapinis tota vaſtatur. 259
Monachi Turcici. 349
Monaſteria Calogerorum frequentia ſunt prope Hagion oros. 317
Monaſterium oppidum Aphrodiſio proximum expugnatur. 272
Monaſtirion urbs fortaſſis a propinquitate monaſteriorum montis ſancti ſic appellata. 317
Monetæ variæ cum valore ipſarum expoſitæ. 308
Mons Calogerorum prælatus. 254
Mons novus Raſciæ. 340
Mons quidam Geſches dage, id eſt mons monachorum dictus. 246
Monumenta ſociorum vatis Mahumetis Chemeſæ pulchre exſtructa. 250
Monumentum magnificum Muchemeti filio a patre Soleimane exſtruitur. 270
Monumentum Muratis in campo Coſova. 320
Monumentum ſepulturæ Chairadinis baſſæ ubi ſit. 339
Morbus comitialis Murati familiaris. 293
Moreas quid. 336
Moreſinus pirata. 194
Mors Geducis Achmetis baſſæ. 345
Mors Matthiæ regis Ungariæ. 249
Mors Selimis dies decem totas certa de cauſa celatur. 265
Mors ducis Uſtagelvis vel Aladeulis. 365
Mors Sultani Bajaſitis, a filio Selime veneno ſublati. 363
Mors Sultani Muchemetis ſecundi. 344
Mos cibandorum peregrinorum vel aliorum in Medroſſis & Imaretis Turcorum. 311
Mos triturandi apud Græcos quis. 313
Moſcovia, Ruſſia, Lituania. 50
Motus Selimis adverſus patrem Bajaſitem. 357
Motus Sophilariorum adverſus Oſmanicos ſecundus. 253
Motus ſeu prælia Dervislariorum. 324
Muchemetes Anatoliæ montana petit ſui recreandi cauſa. 257
Muchemetes baſſa Vezirazemes a Dervislaro publice confoſſus. 350
Muchemetes Chan proditus a ſuis, in manus Turcorum venit, & ab eis cum filiis duobus ſtrangulatur. 289
Muchemetes cum omnibus copiis in Moldaviam proficiſcitur. 258
Muchemetes fama ſola fugatus. 342
Muchemetes mortalium omnium longe ambitioſiſſimus fuit. 301
Muchemetes Murati patri in imperio ſuccedit. 255
Muchemetes Muratis Imperatoris filius annorum circiter ſedecim ritu maxime ſolemni circumciditur. 287
Muchemetes Muratis filius magna ſolemnitate circumciditur. 255
Muchemetes plena de Parthis potitur victoria. 258
Muchemetes II. poſt captam Conſtantinopolim, Huncherem ſe appellavit. 302
Muchemetes II. tam ſævus fuit tyrannus, ut patre vix dum mortuo ſanguinem fraternum ſitierit. 323
Muchemetes Semendriæ obſeſsæ ſuccurrit. 344
Muchemetes Sultanus moritur. 259
Mueiga Mahumetis curſor fuit. 251
Muige Turcis quid ſit. 324
Mule regem vel dominum ſignificat. 281
Mulier inſtitutis Ungarici regni veteribus regia cum poteſtate eſse nequit. 295
Multitudo Mancipiorum Chriſtianorum magna in ſervitutem abducitur. 292
Muncazium a Lazaro Suendio obſidetur. 178
Munera Chriſtianis captis potius a Turcis data quam injuria illata. 247
Munitio Huſtiana a Lazaro Suendio obſeſsa. 278
Munitio S. Michaelis inſano modo per Turcos concutitur. 275
Muphtis apud Turcos patriarcha vel ſummus eſt pontifex. 284
Muphtis juris omnis & ſacrorum apud Turcos rex eſt. 315
Muphtis Turcicus eſt ſimilis Papæ Romano, vel patriarchæ Græco. *ibid.*
Murakeoſa inter Mucam & Dravum amnes inſula eſt. 296
Murates Caramaniam ingreſsus cum Ibrahime, regionis principe tranſegit. 254
Murates Chan Gaſes Urchanis fil. natu minor. 246
Murates copias maximas ad urbem Salonicam adducit. 255
Murates e vita excedit. 257
Murates fraude licita cæſus. 328
Murates Hadrianopoli templum ædificari jubet, lapide primo manibus ejus poſito. 255
Murates morbo comitiali correptus vix convaleſcit. 293
Murates nepos Oſmanis regnavit annos 32. 318
Murates nominis illius III. patre exſtincto imperium auſpicatur, anno ætatis ſuæ 27. 282
Murates oculis in cælum erectis numen ſuum & Mahumetis implorat. 255
Murates potentiam adfinium in uxoribus deligendis ſpectabat. 317
Murates I. Urchanis filius, Oſmanis nepos, 326
Murates pro viro ſancto habitus. 256
Murates ſponte ſe abdicat imperio. 255
Murates unicus Soleimanis nepos inſtinctu Roſſæ præſtigiatricis Pruſæ necatur. 273
Murzes, Mirxes, Merches idem Valachiæ Vaivoda. 326
Muſa ab Iſvendiare occultatur. 252
Muſa arrepta fuga in Caramaniam ſe confert. 252
Muſa cum Hadrianopolim perveniſſet, ab exercitibus imperator ſalutatur. *ibid.*
Muſa fratrem Emirem Soleimanem rerum ſuarum ſecurum obruit. *ibid.*
Muſa olfacto principem Caramaniæ cum Emire Soleimane in gratiam rediiſſe, fuga ſibi conſulit. *ibid.*
Muſa rerum potitur. *ibid.*
Muſa tyrannidem magnam exercet. *ibid.*
Muſa Zelebis. *ibid.*
Muſtaphas Pajaſitæ filius. 85
Muſtaphas capitur. *ibid.*
Muſtaphæ adjunguntur Græci, ſitque rex undecimus. 93
Muſtaphæ interitus. 98
Muſtaphas a Muchemete patre ſtrangulari jubetur. 342. 343
Muſtaphas Bajaſitis filius in prælio Temiriano occubuit. 323
Muſtaphas cognomento Duſmes. 326
Muſtaphas baſſa cum aliquot fratrum ſuorum filiis ſtrangulatur. 263
Muſtaphas cum inſigni ſuorum cæde ſuis hoſtibus aliquoties inferior fit. 285
Muſtaphas baſſa humanarum pariter, ac bellicarum rerum maximum habet uſum. 286
Muſtaphas ementitus a Græcis cum ſuo ipſorum detrimento educatus. 323. 324
Muſtaphas fidem ſine ullo perſonarum reſpectu violare ſolitus. 284
Muſtaphas fretus innocentia ſua in manus paternas ſe dat, quamvis ne faceret ſecreto monitus fuiſſet 272
Muſtaphas Soleimanis filius e Circaſſa, juſſu ejus ſtrangulatus. *ibid.*
Muſtaphas Zelibis amiſſus in pugna contra Temirem. 325
Muſtaphas Zelibis in Temiriano prælio periit. 252

Mulſumanes ſeptimus Turcorum rex. 71
Muſulmanis ſtratagema & victoria. 72
Muſulman & Muſulmam idem eſt. 323
Muſulman idem eſt quod Orthodoxus. *ibid.*
Muſulmanus Muſulmanum Chriſtiana religione prohibitus, non dedit ſupplicio afficiendum. 290
Muſulmanus Turcis eſt recte credens. 311
Mutationes regni Tuniſini variæ. 281
Muti Oſmanidis in deliciis ſunt. 272
Muti Sultanis Oſmanidis in deliciis ſunt. 293
Myricorum principum dedicio. 225
Myrxæ contra Turc. victus. 3
Myrxias ſive Marcas Serviæ Deſpotes Dacorum dux. 72
Myſii. 11

N.

NAos dromicos. 366
Narli capi porta Conſtantinopolis decima octava. 362
Narrationes Turcorum a Leunclavianis diverſæ. 354
Natales majorum obſcuri Muchemeti diſplicuerunt. 301
Nativitas Oſmanis. 245
Navarræ regnum. 116
Navarinum. 354
Naves ſubſidiariæ. 161
Neapolis iterum occupata. 112
Neapolitanum regnum. 111
Neapolis Turcis eſt Geniſcheher. 246
Nebula obſcura Conſtantinopoli menſe Jun. anni 1586. orta, quid cauſata fuerit. 294
Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas. 323
Nemetſaſſii. 326
Nerius Acciolus. 132
Neſtoralba. 346
Nicæa oppugnata. 9
Nicæa dedita. *ibid.*
Nicæa. 36
Nicolaus V. Pontif. 178
Neſtoralba. 346
Nicolaus Comes Zerinius fortiſſimus, & gloriæ immortalis vir. 277
Nicolaus Sophiano. 311
Nicoſia Cypri metropolis in Turcorum poteſtatem veniens miſere diripitur. 279
Niſchanzi baſſa. 364
Niſchanzis idem eſt, qui noſtri Cancellarius. 286
Nilus. 59
Nogai Chan. 74
Nogas Scytha eſt Chan ſive princeps Nogæorum. 318
Nomen Germiani unde factum videatur. 316
Nomen Muſulmanorum Muſulmanis principibus honeſtiſſimum Chriſtianis execrabile eſt. 311
Νόμιμον παροικικὸν quid ſit Juſtiniano. 309
Nomina antiqua ſic a Turcis immutata ſunt, ut priſcorum ſimilitudinem retinentia in lingua ſua aliquid ſignificent. 308
Nomina Dan, Zabulon, Naphtali Tartarorum nonnulli retinuernnt. 311
Nova arx cum agro ejus finitimo fit ditionis Muratis. 255
Nova arx recepta. 270
Nova per copias Muchemetis capta. 257
Nova ſive Nove oppidum Serviæ eſt. 340
Nubes anatum & anſerum poſtea inter ſe pugnantium, & ſe interficientium viſa. 296
Nuccari quatuor valent numulum argenteum, quem Arabes Oſmanum vocant. 310
Nummi argentei aſpri vocantur lingua Turc. 359
Nummi Veneti, quibus imagines lege Mahumetis vetitæ ſunt impreſſæ, Sultaninis legi iſti nihil contrarium habentibus a Turcis hoc tempore præferuntur. 322
Nuntii Turcorum Ulacides. 208

O.

OBSIDIO Belgradi ſecunda. 340
Odium inter Perſas & Turcos eſt maximum ob religionem. 283
Odium inter fratres. 20
Oenos a Græcis pronunciatur Inos. 314
Officium beglerbegorum reſpondet dignitati maximi Stratopedarchi. 308
Oguzalpes dicitur quaſi Ogutz Elp. 297
Oguzes filius Carachanis. 245
Oicoluces pater Bainderis. *ibid.*
Omer Mahumetis prophetæ ſociorum trium unus. 283
Omnia cæſorum cadaveribus plena ſunt. 265
Onodium oppidulum captum & incenſum. 291
Ontun capiſi, vel Ontum ſchele porta Conſtantinopolis quarta. 360
Oppidum Edrenos Turcice vocatum non procul a Pruſa diſtans. 308
Oppida Helleſponti & Propontidis cum intervallis eorum, quibus aliæ diſtant ab aliis. 313
Oppida præter regni metropolim Budam per Ungariam capiuntur. 270
Opiniones de altera Muratis in Europam transjectione diverſæ. 334
Oratio exploratoria Peloponneſii. 141
Oratio Sinanis inverecunda. 137
Orator Turcorum ad deditionem hortatur. 161
Orchanes rex ſecundus. 8
Orchanis Muſulmani mors. 164
Orda Scachi Turcis prædæ eſt. 263
Ordines imperii a Suendio monentur, ne ſe per litteras Turci decipi patiantur, illum enim non Maximiliani, ſed ſuum quærere commodum. 276
Ordines monachorum ſeu religioſorum apud Turcos. 349
Oreſtias quæ & Adrianopolis obſeſſu capta. 13
Origo Sultanorum Turcicorum. 300
Oros hagion unde ſic nominatum videatur. 317
Ortachioi quis locus ſit Turcis. 339
Orthobules Pajaſitæ filius. 60
Orthobulis cædes. *ibid.*
Orthobules a patre captus, & poſt dies aliquot interfectus. 323
Orthobules eſt nomen Græcum, non Turcicum. 323
Orthodoxi qui fuerint olim appellati. 311
Orthodoxus Græcis eſt, qui rectam ſententiam tenet. 323
Os bovis trituranti obligandum non eſt. 313
Oſman baſſa claves argenteas Sultano Murati ſeptemdecim offert. 288
Oſman baſsa fuga ſibi conſulit. 285
Oſman baſsa per inducias Siruanum invadit, & damnum maximum infert Perſis. 287
Oſman baſsa Sultani conſiliarius fit. 290
Oſman Chriſtianis ſuperior tota illorum regione potitur. 246
Oſman fœderatis tribus uſus, oppida complura ſubegit, & potentiam ſibi comparavit. 313
Oſman fratribus amiſſis victoria potitur. 246
Oſman non militat amplius, & moritur tandem, & ſepelitur Pruſæ vel Sugutzucæ. 246
Oſman primus apud Turcos rerum potitur. 245
Oſman prophetæ Mahumetis ſociorum tertius. 283
Oſman regnavit annos viginti novem. 319
Oſman vatis Mahumetani filiam ducit in uxorem. 245
Oſmanes dyſenteria moritur in itinere Tebriſio diſcedens. 295
Oſmania Oſmanis provincia Tartaris a Temire attributa. 250
Oſmanici a frigore ita læſi, ut & manus & pedes amitterent. 267
Oſmanici cum Sultaninis pugnarunt. 247

Oſmanici natura duplices, & fraudum pleni ſunt. 290.
Oſmanici nomen Muſulmanorum, non Turcorum adfectant. 311
Oſmanici per agros Ravanenſes aliquoties excurrentes omnia rapinis exhauriunt. 287
Oſmanici quantopere Perſis ob ipſorum doctores infeſti ſint. 284
Oſmanidæ amant mutos. 272
Oſmanidæ neminem veteri natum familia in imperio tolerarunt. 266
Oſmanidæ nuptias legitimas non contrahunt. 272
Othmangiuch idem eſt cum Othmanzug. 310
Othmania vocata fuit regio Tekienſis cum Bithynia conjuncta. 322
Othmanlick depravatum videtur ex Otmanſick vel Othmanſuck. 310
Otmanic longius quam par eſt ab origine Oſmanis recedit. *ibid.*
Otomanus rex primus circiter annum 1300. 5
Otomani mores. 8
Otmanidum familiæ. 5
Otrantum a Turcis captum, & a Chriſtianis receptum. 344

P

PACHOMIUS patriarchatu de ſententia Græcorum abdicatus. 315
Padiſcachler ſupremi principes, ſive Scachi ſunt Turcici. 301
Palota obſidetur. 276
Palus Varnenſis. 255
Pajaſites prior quintus rex anno 1373. 24
Pajaſitis reſponſum. 25
Pajaſitæ copiæ. 62
Pajaſitis ſana conſilia contemnit. 62
Pajaſitis oratio. 63
Pajaſitis fuga. 65
Pajaſitis mors. 67
Palæologorum diſcordia. 154
Palæologorum principum diſcordia. 173
Palæſtina. 59
Panicus terror e flamma mulierculæ. 192
Panagiaſto mauro molo. 339
Pancota caſtellum expugnatum. 275
Pannonum mores. 22
Pannones Turcis formidabiles. 129
Pannonum & Turcorum pugna. 130
Pannonum fœdus cum Turcis. 131
Pannonum apparatus Turcis formidabilis. 133
Pannonum conſultatio. 150
Pannonum fuga. 139
Pantogles. 161
Papæ electio & ſtatus. 125
Papa ad bellum Turcicum vocandus. 229
Papa privatum odium publico anteponit, & Turcam minorem appellat Sigiſmundum Malateſtam. 229
Parakimomeni qui ſint Turcis. 359
Parentes tertio aut quarto quoque anno inviſendos credunt Turci. 261
Pariki homines conditionis ſervilis fuerunt, dominis adeo obligati, ut vitæ neciſque in eos haberent poteſtatem. 309
Παροικοι, Græcis coloni ſunt. *ibid.*
Parricidia ante Bajaſitis Chanis imperium nulla committi ſolita. 246
Pars Zercolæ ſuperior ſeſquiſpithamam alta eſt. 311
Paſſonii campi. 245
Patavium. 123
Pater Græcus Imp. filio uxorem eripit. 33
Patræ deditæ. 99
Patræ a Turcis occupatæ. 144
Patronus ſuum non clientis commodum captans. 275.
Patzinacarum ſeu Patzinacorum unde dictum ſit. 327
Paulus baro Eizinganus Rudolphi II. Cæſaris orator. 293
Pax inter Bajaſitem & Græcos. 321
Pax inter Lazarum & Muratem fit. 255
Pax inter Sultaninos & Oſmanidas. 349
Peci Sultani Turcorum curſores qualia geſtent pilea. 318
Peclarpaces qui. 308
Peclarpax maximus exercituum Perſicorum dux. 325.
Pecunia ingens Tataro ad bellum gerendum miſſa. 289
Pedites Turcis Azapi dicti. 256
Peloponneſus Italis erepta. 101
Peleponneſi res. 132
Peloponneſi oppugnatio. 157
Peloponneſi turbatio. 183
Peloponneſiacorum conatus & defectio. 231
Pelſozium expugnatur. 277
Pera capta. 165
Peræ mœnia dejecta. 166
Pericula minora eligenda. 227
Perenius Budæ obſidionem urget. 270
Perfidia Muſtaphæ baſſæ dignum reportat præmium. 287
Perſarum imperium. 2
Pergamus medici Galeni patria eſt. 311
Perſæ alii Scheichem Heidarem, alii Immamum doctorem ſequuntur. 283
Perſæ cum Georgianis conjuncti Oſmanicos adoriuntur. 288
Perſæ non re, ſed dicis cauſa pacem petunt a Turcis. 284
Perſæ res a Turcis relictas diripiunt. 285
Perſæ facultatibus ſuis avectis, viciniam ſuam totam ferro & igni vaſtant. 285
Perſæ noctu & interdiu non quinquies Oſmanicorum more precari ſolent, ſed ſemel tantum. 283
Perſæ regem ſuum adorant. *ibid.*
Perſæ tribus Mahumetis prophetis inimiciſſimi ſunt. *ibid.*
Perſæ tribus Mahumetis ſociis Ebubekiri, Omeri, Oſmani fide nulla adhibita, Alim ſolum recipiunt. 283
Perſæ Turci ſunt Iconienſes. 325
Perſecutio mutua inter Iſam & Muſam. 252
Peruſium. 120
Peſtilentia in caſtris Turcicis fame laborantibus immaniter graſſata. 286
Peſtum occupatur. 270
Petrus Emus patricius Venetus. 293
Phanarion porta Conſtantinopolis octava. 361
Phazis fluvius. 58
Phænanenſes fraude capti. 199
Pharapia ſive Therapia. 339
Philadelphia capta. 26
Philipalcazer arx in memoriam Hiſpani exſtructa. 274
Philippopolis a Philippo Macedone, magni Alexandri patre condita fuiſſe falſo putatur. 315
Philippovius. 274
Philippus Hiſpaniæ rex. 272
Philippus Mornæus. 311
Philippus Mediol. dux, Genuæ dominus, 109
Philippi morte omnia Mediolani confuſa, donec ſucceſſit Sfortia. 123
Philocrina oppidum. 9
Phliuntis regio occupata. 199
Phrygia ſalutaris & Cappatiana. 317
Phulkizin pro phurkizin eſt in furcam agere. 348
Pialis baſſa rebus ad Meliten infeliciter geſtis Neapolim cum claſſe redit. 123
Pignus inauditum induciarum non violandarum cauſa Murati datum. 335
Pileus albus a religioſo Mahumetano approbatus. 246
Pirametus pro Ibrahime. 346
Piratæ Turcici pelagus Hiſpanum infeſtant. 275
Platonis reſpublica. 78
Plagiari pagus in quo Soleimanes baſſa ſepultus eſt. 314

Planicies Coſovana a Sanſovino non recte Caſſoviana paſſim vocatur. 320
Planicies Zibuc ſive Sivac. 355
Plumbinum a Turcis obſidione cinctum. 273
Podoliæ princeps Vulado infeſtus. 209
Podolovius, vel, ut alii, Polidovius, nobilis Polonus, ſtabuli regii præfectus ſecundus. 290
Podolovius una cum ſuis ſalvo conductu per Turcam dato & violato, decollatur. 291
Podota Græcis nunc eſt dux itineris, vulgo Pelota vocari ſolitus. 312
Pogdates Baldas quæ & Babylon, obſidetur & expugnatur. 47
Poloni. 31
Pondus Turcicum utrum ponderi Græco antiquo reſpondeat, incertum eſt. 309
Pontus Cappadocius & Polemoniacus. 33
Populi alii aliis ob doctores infeſti. 284
Populus Athenienſis mari præpotens. 313
Populus Otmanicus rudis & ſimplex. 249
Porcus præpinguis a Scacho Iſmaele ali ſolitus, & Hunker Bajaſit, vel Hunker Selim vocatus. 302.
Pordapas. 201
Porta fere idem eſt quod janua. 316
Porta aurea ſive fontis, porta Conſtantinopolis decima ſexta eſt. 361
Porta Conſtantinopolis vigeſima ſecunda. 362
Porta χυνηγὶς porta Conſtantinopolis eſt decima. 361
Porta Pſomatiorum eſt porta Conſtantinopolis decima nona. 362
Portæ conſtantinopolis viginti tres. 360
Portugallia. 114
Portus albus Græcis Aſprolimiona. 313
Portus maris Albus dictus ubi ſit. 247
Portus vulgo Qualliarum, id eſt, Cothurnicum. 279
Poteſtas Seris Askeris apud Turcos quam late pateat. 286
Poſteri Eurenoſis, rectius Eurenoſii, vel Eureneſii vocarentur, quam Ebrenes. 314
Poſteritas priorum fauſta, ſceleſtorum infauſta. 314
Poteſtariæ Italis judicum officia ſunt. *ibid.*
Poteſtatus Italis quis ſit. *ibid.*
Potocova capite plecti jubetur. 286
Potocova generoſus Polonus. *ibid.*
Potocova ſupplicio afficitur. *ibid.*
Præda ex Conſtantinopoli capta quibuſdam quater millies millibus ducatis æſtimata Veneti damnum paſſi ſunt 150000, Genuenſes 20000; Anconitani 15000 ducatorum. 165
Præda ex Moldavis. 213
Praga. 55
Præfecti ſtabulo duo ſunt, major & minor. 228
Præfecti ſtabulorum duplices ſunt, majores alii, alii minores. 308
Præfectus vexillorum ſupremus eſt officiariorum Turcorum. *ibid.*
Prælium in planicie Zalderana. 315
Prælium Muratis precibus mutatum. 335
Præſidium Cherroneſi pro caſtro, & idem oſcitanter dictum. 312
Præſidium militare Bagadati impoſitum a Turco Soleimane. 268
Prætor Calliopolitanus & δωδεκαπήσε. 372
Prætor ducentis plus minus annis ſcripſit hiſtoriam ante Chalcocondylem. 374
Prailabum Valachiæ emporium. 209
Praimi Halis ſententia. 73
Praſobus mons. 209
Pratum Genibaxeum. 358
Precatio Muſulmanorum communis quæ ſit. 315
Precop Chan. 305
Precopii Tartari. 357
Pretejanus idem eſt quod presbyter Joannes vulgo vocatur. 305
Princeps Albanorum Iſcodaræ dominus. 356
Princeps Caramaniæ Hæmidam regionem ingreſſus occupat, & cum Gilderune hoſte ſuo tranſigit. 250
Princeps Iſmiræ ditione ſua expellitur. 254
Princeps ſacrorum Maronitis eſt, habitans in Virginis Deiparæ monaſterio. 260
Princeps Turcorum il grand Segnor Hiſpanice vocatur. 304
Principes Amuratis dicto audientes. 20
Principes Græci Turcos imitati ſe Deſpotas vocarunt. 321
Principes Lesbi origine Genuenſes. 312
Principes minorum etiam gentium apud Perſas & Tataros Chanes dicuntur. 304
Principes Palatini de republica Romana bene promeriti. 312
Principes Serviæ a Turcis, aut Lazari, aut Bulci, aut Bulcogli dicti fuerunt. 321
Privigni & novercæ amor. 119
Proceres provinciæ Turcutenſis vitæ fuga conſulunt. 260
Procuratores Sancti Marci. 83
Proditio cavenda in exercitu. 47
Prophetæ Mahumetis quatuor debite honorandi a Turcis, alioquin ſupplicio mortis afficiendi. 267
Protogeros. 355
Protoſymbulus Balſamæ aliis archiſatrapas Maſalmæ eſt. 308
Proy. preſſis manibus ſedere. 301
Proverbium Græcis & Turcis uſitatum. 284
Provincia Honorias. 306
Pruſa Turcorum regia ſedes. 6
Pruſa capta 1303. 1317. 7
Pruſa regia capta. 65
Pruſa Bithyniæ principio fuit ſedes imperii Turcici. 326
Pruſa dedita. 196
Pruſa magna ex parte conflagrat. 294
Pruſa nunc Bruſa vulgo dicitur. *ibid.*
Pruſa rex Bithynorum. 308
Pruſa Theopolis ſeu Dei civitas cognominata. *ibid.*
Pruſias cum Pruſa confuſa. *ibid.*
Pruſſia Teutonicorum ordo. 55
Pugna Varnenſis. 336

Q

QUADI. 314
Quæ Turcis de Soleimane commemorant a Laonico ad Muſulmanem referuntur. 323
Quando Calliupolis a Turcis ſubjugata ſit. 312
Quando Turci primum in Europam irruperint. *ibid.*
Qui Corizzi vel Coridſchi. 356
Qui furores Arrianorum abominabantur olim, orthodoxos ſe appellabant. 311
Qui legis apud Turcos periti ſunt, partim jus dicunt, partim legem interpretantur. 315
Qui linea recta tam a propheta Mahumete, quam ab Ali genero Mahumetis deſcendunt, maximo ſunt in honore apud Turcos. 305
Qui Turcis Zingis Chan eſt, Beluacenſi Chingis Cham dicitur. 325
Qui Turcomani Perſici. 135
Quidam eques natione Græcus omnes vincebat. 303
Quidam priſcorum regum Alexandri ſucceſſorum nomen Cerauni a fulmine habuit. 316
Quinque Montani ſive Circaſſi. 365
Quomodo anni Græcorum a mundo condito conveniant cum noſtris. 354
Quomodo Taliſmani Mahumetanos ad preces excitent. 315

R

RAMA. 366
Ramadan baſſa a ſuis obtruncatur. 293
Ramaſan. 355
Rammola. 366
Raſcii ſive Razii. 317
Raſcianica. 190
Ratiani melius Roxiani dicerentur. *ibid.*
Ratio expugnandarum urbium triplex. 67

Rebuilula nomen menſis. 257
Regio Celbiana ſeu Celviana. 317
Regio Lazari univerſa devaſtatur. 254
Regio Bagadati regioni finitima Soleimanis imperio ſe ſubjicit. 268
Regio quæ Tranſilvaniam cum utraque Valachia continebat, Dacia quondam adpellabatur. 326
Regio Tekienſis. 97
Regis januæ cuſtodes corporis Janizari. 6
Regnum Bozinenſe finitum. 342
Regnum Perſarum a Turcis Aiem vilaget, vel Aiem Memleket appellatur. 304
Regnum Sultaninum ſeu Ægyptum Selimes univerſum ſuo ſubdidit imperio. 265
Regnum Navarræ & ejus inſtituta. 113
Reinerus Reineccius hiſtoricus inſignis. 298
Religio Perſarum nova a rege ipſorum Sophino Sophina vocata, quantopere ipſi utilis fuerit. 283.
Religionis ejuſdem homines ſe invicem perturbare nefas. 203
Religioſi apud Turcos. 349
Religioſi Turcici tenentur magis contra Chriſtianos pugnare quam alii. 326
Remle. 366
Repudii ritus. 51
Reſponſum Sinanis imprudens. 267
Reſpublicæ liberæ in Italia quæ. 126
Revanum nomen beglerbegatus facile tuetur. *ibid.*
Rex Tartariæ ab Oſmane baſſa ſtrangulatus. 284
Rex Ungariæ bello magno ſe accingit. 255
Rex Ungariæ a Soleimane Erdelii banus creatur. 369
Rex Ungariæ temere in caſtra Turcorum irrumpens decollatur. 255
Rex Ungarorum cum exercitu ad Nigebolim accedit. 249
Rex Ungariæ cum Turca pacem facit. 260
Reza urbs Perſarum. 283
Rhædeſtum nunc Rhodoſtum eſt. 313
Rhaguſinorum bellum cum Sandale. 224
Rhegium ῥήγιον majus & minus. 348
Rhipſocindyni Græcis dicti ſunt, qui ſe temere periculis objiciunt. 291
Rhodope pro Hæmo non recte accipitur. 321
Rhodus. 15
Rhodii Nazaræ dicti. 40
Rhodus quando a Turcis primum obſeſſa ſit. 343
Rhodus quando capta. 266
Riſuarum a Svendio præter ſpem amiſſum, præter ſpem recuperatur. 279
Ritus Imperatoris alterius altero adhuc ſuperſtite creandi quis ſit apud Græcos. 359
Ritus ſepeliendorum Turcicorum Imperatorum. 277
Rivuli a Svendio ſine negotio ullo recepti. 279
Robur Potocovæ Poloni cujuſdam ducis, quantum fuerit. 290
Romanorum imperium. 2
Romania univerſa Duſmi Muſtaphæ ſe ſubdit. 254.
Roſſa ſive Roxolana Soleimanis uxor. 272
Roſſi cum Raſciis ſive Raziis linguam communem habent. 316
Roxiani ſunt a voce Græci Ros adpellati. *ibid.*
Roy Jacques Gallis eſt rex Jacobus. 373
Rudolphus a Salis. 274
Rumelia eſt eadem quæ Romania, vel Europa. 314
Rupela dedita. 184
Ruſtemes Vezirazemes in Aziam profectus, curat ut Muſtaphas filius Soleimanis ſtranguletur. 273.

S

SAccæ Caduſii Maſſagetæ. 49
Sævitia Selimis in baſſas ſuos. 365
Sait regio Ægypti pars. 366
Salarium quadragies centenorum millium aſprorum Chairadini conſtitui a Soleimane annuum. 267
Saladinus Syriæ rex. 5
Salapani proditio. 74
Salazarus Hiſpanus urbium muniendarum peritiſſimus. 281
Salmenica obſeſſa. 198
Salmenica ſiti oppugnata. *ibid.*
Salmenica arx rurſum obſeſſa. 200
Salnarium. 197
Samalites qui juſti & æqui obſervans. 218
Samo, Samus. 372
Samogetia. 55
Samobunogli filius Samobunæ. 326
Sancta Maura. 372
Sandalis regio. 104
Sandalis Regio juxta Rhaguſium. 221
Sandalis regio. 222
Sandalis adulterium. 224
Sangiac Turcis eſt vexillum. 310
Sangiacus Semendriæ cur a Bajaſite Selimi filio fuerit oblatus. 357
Sangiacbegi provinciarum præſides ſunt. 310
Sangiacus Gallipolis. 372
Sanguis innocens non fundendus, etiam Turco ſuaſore. 263
Santamaria, fort e quæ Sancta Maura hodie dicitur: quidam Leucada, alii Neritum inſulam eſſe putant. 197
Sanzac Turcica vox Græcis flambarum ſeu flambulum eſt. 310
Sanzaci Turcici Græcis flambulares ſunt. *ibid.*
Saranta eclifies. 135
Saraceni in Hiſpaniam. 36
Saracenorum in Europam irruptio. 115
Sarmatæ. 31
Sarmatia quæ Ruſſia. 54
Sarmatia nigra & alba. *ibid.*
Sarazies. 155
Sardinia. 113
Saratzies mendoſe ſcriptum pro Caratzies. 327
Sarigates filius Ertuculis. 200
Sarumes Jacupes pro viro ſancto habitus. 255
Saſſii Saxones ſunt Germani. 326
Savus fluvius. 11
Scachines regiæ Gazis Muratis œconomus. 13
Scacho ſcachus opponendus. 353
Scachus Abedines baſſa Romaniæ beglerbegus eunuchus. 254
Scachus Iſmail II. rerum apud Parthos potitur 280
Scachus relicto Tebriſio Sultaniam ſe confert. 264
Scachus ſive rex Perſicus Turcis hoſtis acerrimus eſt. 42
Scachus Tecgmaſes Tebriſium ingreſſus, Turcorum, qui inde profugerant, impedimenta relicta diripit. 268
Scachoculis Anatoliam univerſam male tractat, & fœda multa committit. 261
Scachoculis caravanam Parthicam diripit, & homines eam comitantes interfici jubet. 255
Scachoculis cum copiis ſuis in Caramaniam irruit. *ibid.*
Scanderbegi apparatus. 146
Scanderbegi victus. 179
Scender rex Armeniorum. 324
Sceptra ſive baculi Græcorum. 351
Scheiches Bedredines deſeritur. 254
Scheiches Bedredines Romaniam ingreditur. 254
Scheiche homo religioſus eſt Turcis. 355
Scheib Bedredin ſeditioſus. 326
Scheiches Heidar Perſarum doctor. 278
Schemhal Chan. 304
Schemhalis Chan princeps Derbenti ſectæ Mahumetanæ & Oſmanicæ Perſis infeſtus. 285
Schiſma Latinorum & Græcorum 870. 2
Schitnitza ab aliis Schinitza temere vocatur. 320
Schitnitza fluvius. 318
Schulium a rege Ungariæ ſpoliatum. 256
Sciabadinus ad Vaſcupam victus. 107

Scitan Culi. 353
Scodra Græcis integra voce eſt ſcutarium. 336
Scopelus inter epiſcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis relata. 316
Scopios deducta colonia. 25
Scopii. 189
Scopia pro Scupia reponendum. 349
Scriba Turcorum quem Cancellarium & Quæſtorem vocamus. 181
Scuras Albanus. 140
Scytharum ſeptem eruptiones in Aſiam. 4
Scytharum in Daciam irruptio. 40
Scythæ qui nunc Tartari. 48
Scylolimne. 204
Sebaſtia capta. 44
Sebaſtia obſeſſa & expugnata. 60
Sebaſtia prima ſub Aladine in Aſia Turcorum regia fuit. 97
Sebaſtianus Venerius Soppotoum expugnat. 278
Secta Sophilariorum quo tempore primum exorta ſit. 355
Securitas Turci. 210
Sedes imperii Turcici diverſæ. 326
Sedes Sultani Muchemetis Amaſiæ erat. 256
Seditio Genizarorum. *ibid.*
Seidiſcher Turcis, Græcis Hierapolis, civitas ſancta ſive ſacra eſt. 319
Seiſe. 350
Seithi Turcis Tartarique dicti qui ſint. 305
Selerve fortaſſis eſt Slelar, vel Selelar, non procul a monte ſancto ſitum. 318
Selimes adverſus Ægypti Syriæque Sultanum expeditionem ſuſcipit. 365
Selimes cruentus Imperator. 363
Selimes imperium auſpicatur. 264
Selimes imperium ſolus habens ad debellandum Parthorum Scachum ſe comparat. *ibid.*
Selimes licet pacem a Soleimane cum Venetis initam confirmaſſet, quæſitis tamen cauſis eis bellum inferre parat. 269
Selimes victus Cofen aufugit. 265
Selimes victus theſauro omni relicto fugæ ſe dat. 262
Selymbria. 34
Semarchandæ deditio. 47
Semendia per regem Bozinenſem ſponte dedita. 263
Semercant quale oppidum. 325
Semercant unde dicta. *ibid.*
Septem ſunt, quæ a Turcis proceribus cum magnis impenſis exſtrui ſolent. 311
Sepultura Soleimanis. 277
Ser Asker cognomen Ibrahimis baſſæ. 267
Ser Asker ſupremus militum dux eſt apud Turcos. 285
Serai Dar Agaſi. 258
Serbecum oppidum. 316
Serbellonius captus a Sinane crudeliter ab ipſo tractatur. 282
Serbeſtuum oppidum. 316
Serf nomen loci. *ibid.*
Serbi circa Mæotidem a Plinio collocati. 316
Serdar generalis & ſupremus copiarum imperator. 290
Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur. 318
Series principum Machanenſium. 297
Seriphæ quid Mahumetanis ſit. 305
Seriphæ ſunt Arabibus qui Turcis Tatariſque ſunt Seithi. *ibid.*
Serpens calcando excitatus terribiliter pungit. 283
Serpens triplex aheneus triceps idolum Conſtantinopolitanum a Muchemete Turco comminuitur. 257
Serpentes Conſtantinopoli magno numero conſpiciuntur, ſimul atque idolum ſerpentinum a Turco comminutum eſſet. *ibid.*
Serræ urbs cum arce ſua ſe dedit Duſmi Muſtaphæ. 254
Serræ civitas occupatur a Muchemete. *ibid.*
Serras oppidum bello per Turcos vexatum. 247
Servii Hadrianopolim Turcis eripere conantur. 247
Servii in antiqua Triballorum regione & Myſia ſuperiore collocati. 322
Servii nemine perſequente in fugam ſe conjiciunt. 248
Servilia ingenia liberis inſultant. 66
Servoctonium quid. 317
Sexteria. 81
Sforcia Palaficinus Marchio Curtis majoris. 282
Siauſes baſſa certis de cauſis officio Vezirazematus privatur. 287
Siauſes baſſa in publico divano condemnatus, & maſul factus eſt. *ibid.*
Siauſis baſſa maſul in gratiam redit apud Imperatorem Turcum ſuum. 295
Sibyllina oracula. 167
Sicyon nunc baſilica direpta. 143
Sidrus nunc eſt Sidrocapſa. 248
Sigiſmundus Auguſtus Poloniæ rex Erdeliani avunculus. 275
Sigiſmundus Ludovicus baro de Polhaim. 292
Sigiſmundus Imp. Rom. 28
Sigiſmundi coronatio. 31
Sigiſmundus Malateſta. 124
Sigiſmundus rex Ungariæ poſt Imperator factus. 321
Silichtar. 356
Siliſtra nomen urbis in Macedonia. 175
Siliſtria a Gilderune Chane capitur. 250
Simile. 116
Sinan baſſa in locum Muſtaphæ ſuffectus. 286
Sinan baſſa regem Perſicum ex intima ejus regia abducturum ſe promittit. 286
Sinan baſſa vir aſtutus. 281
Sinan contra Perſas ire jubetur. 287
Sinan crudelis & avarus erga quoſvis fuit. 279
Sinan vitæ periculo difficulter exemptus in exilium relegatur. *ibid.*
Sinus Magariſius a fœdis tempeſtatibus & pluviis dictus. 313
Sinus Mainenſis veteribus Meſſeniacum appellatus. 278
Sinus olim Rizonicus, nunc Catarinus appellatus. 280
Sinope. 201
Sinope Mechumuti tradita. 202
Sio eadem quæ Chius. 302
Sirvanum beglerbegatus titulũ facile meretur. 288
Sirvanum muris nudatur. 285
Sirvanum nemine reſiſtente a Muſtapha captum. *ibid.*
Sis oppidum captum. 247
Sivac eadem planicies eſt cum Zibuc. 355
Sirbia unde dicta. 316
Sirus videtur eſſe Hieruſſus. 317
Siſſopolis oppidum Thraciæ verſus Euxinum, non procul ab Anchialo ſitum, ideoque Sis oppidum non eſt. 235
Sitibaba a Turcis Eskibaba. 310
Sivaſta imperio Soleimanis Scachi paret. 195
Siurige arx acuta. 340
Siurige in poteſtatem Muchemetis Turcici Imperatoris redacta. 257
Slelar, vel Selelar. 318
Smirna capta. 67
Socii Mahumetis tres Perſis exorſi. 283
Socii Mahumetis prophetæ tres. 133
Socii prophetæ Mahumetis teſtamento Mahumetis violato ſucceſſores ipſius ſeipſos conſtituerunt, excepto uno Ali, qui legitime ſucceſſerit. 284
Sol diluculo primo tam valde obſcuratus fuit, ut omnia tenebris involverentur. 258
Somachia ab Oſmane capta. 288
Soleimanes baſſa in Græciam trajicit. 247
Soleimanes baſſa Iſnicæ præficitur. *ibid.*
Soleimanes baſſa leporem equo perſecutus, & in ſcrobem quamdam lapſus ita ſe læſit, ut moreretur. 247

Soleimanes baſſa mortuus eſt ante patrem menſibus duobus. 314
Soleimanes baſſa mortuus in pago non procul a Calliupoli ſepelitur. *ibid.*
Soleimanes mortem filii Muchemetis acerbe luget. 271
Soleimanes non recte Jacupes, vel Jagupes adpellatus eſt. 316
Soleimanes Sceches ſuſpendio necatur. 273
Soleimanes Scachus flumen ingreſſus & aquis obrutus perit, quæſitus & inventus tumulatur. 195
Soleimanes Scachus pater Ertuculis. *ibid.*
Soleimanes Sultanus ob felices Maximiliani ſucceſſus ad rabiem fere adigitur. 276
Soleimanes Sultanus victoriam de Zigetanis nondum potitus, frendens & fremens animam infelicem exhalavit. 277
Soleimanes Viennam Auſtriæ obſidet. 376
Soleimanes Ungariæ regem Banum Erdelii creat. *ibid.*
Solitudines in Aphrica magnæ ſunt. 293
Somnia Nicolai Nicolaidis Delphinatis de origine Gallipolis. 311
Somnium Ertuculis & expoſitio ejus. 196
Sophia diverſa eſt a Scopia. 349
Sophilarii ſecundo movent adverſus Oſmanicos. 353
Soppotoum caſtrum Albaniæ non procul a Corcyra ſitum. 293
Sorabi & Sorabri. 317
Sparta, Lacedæmon, Mizithra hodie a Machumete occupata. 195
Spectaculum inſolens & barbarum. 291
Spenderobe Triballorum metropolis. 334
Spenderbegus legatus. 174
Sphetigradum eadem cum Siurige. 340
Sphortia Marchiæ princeps. 112
Sphortiæ victoria. 124
Spinula familia. 109
Stabulum porcorum e Chirido caſtro per jocum poſtea in mœrorem commutatum factum. 312
Stagnum Varnenſe. 335
Stancois arx in poteſtatem Turcorum redacta. 268
Statua arcens peſtem Conſtantinopoli. 257
Statuæ a Muchemete Turco dejectæ. *ibid.*
Stauros pagus quidam. 364
Stellæ de die apparuerunt. 248
Stenia locus nomine de Soſthenio corrupto ita dictus. 335
Stenon idem cum Stenia. *ibid.*
Stephanus Batorius Somlianus, nobilis Ungarus rex fit Poloniæ. 281
Stephanus Bozinæ rex. 340
Stephanus Bozinæ rex Muchemetis II. juſſu cute vivus exuitur. 322
Stephanus Bulcovitzius a Murate ſecundo ditione ſua ſpoliatus eſt, & tandem viſu privatus. *ibid*
Stephanus Carabagdaniæ Vaivoda. 346
Stephanus de Reva, Comes Turocenſis, Ungarus. 292
Stephanus Loſoncius ob fidem violatam interfectus. 272
Stephanus rex excoriatus. 257
Stichioſes ſtatuarum. 339
Stipendia judicibus Turcorum conſtituta. 250
Strages Turcorum maxima editur. 295
Stratagema. 16
Stratagema. 115
Stratagema principes ſubditis infeſtos faciendi. 173
Strigonium in Soleimanis poteſtatem venit. 301
Subditi quomodo tractandi. 171
Subditi Sultano Iconienſi duplices a Prætore ſtatuuntur. 324
Subſidium Palotanis divinitus inopinatum offertur. 275
Succeſſores Jacobi Deſpotæ quotnam & qui fuerint in Valachia. 274
Succeſſus Turcici per Tartarum Timirim divino conſilio impediti. 317
Suendius cunctando decem barbarorum millia ſine ullo ferme negotio ſuperat, & cædit. 270
Sugutzuc locus nomen habens a ſalice. 346
Sugutzug novellas ſeu teneras ſalices vel ſalicetum potius ſignificat. *ibid.*
Sulaiman III. rex. 10
Suſmanus victus. 14
Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuzaferu daima quid ſit. 305
Sultanini Bajaſiticos terga dare cogunt. 246
Sultanini cum Oſmanicis bis pugnarunt. 348
Sultanini Larendam captam direptamque ſuccenduntur. 347
Sultanus Agarenis eſt dominus. 304
Sultanus Aladines Amaſiæ moritur. 255
Sultanus Aladines e familia Selgucis oriundus. 272
Sultanus Aladines in Romania provincias complures ſibi ſubdit. *ibid.*
Sultanus Aladines Iconii princeps. 289
Sultanus Bajaſites loco patris Muchemetis fit Imperator. 259
Sultanus Muchemetes. 252
Sultanus Muchemetes Amaſiam profectus quieti ſe dat. *ibid.*
Sultanus Muchemetes Emiri Soleimani fratri natu maximo munera mittit, aliiſque de rebus certiorem facit. *ibid.*
Sultanus Muchemetes exercitum in agrum Zagorenſem expedit. 254
Sultanus Muchemetes Muſam bello perſequi ſtatuit. 252
Sultanus Muchumetes Serras occupat. 254
Sultanus Muchemetes templum per fratrem Emirem Soleimanem Hadrianopoli inchoatum abſolvi curat. 254
Sultanus Murates Bulci filiam matrimonio ſibi jungit. 255
Sultanus Murates filius Muchemetis in imperio ſuccedit. 254
Sultanus Murates in thronum regium collocatus a ſuis Imperator ſalutatur. *ibid.*
Sultanus Murates iterum ſummæ rerum præficitur. 256
Sultanus Murates ſe cum mutis ſuis exercens quomodo fere interierit. 293
Sultanus Murates Sultano Muchemeti filio imperium iterum reſtituit. 257
Sultanus Muſtaphas Parthis obviam it, & eos fundit. 260
Sultanus Selimes ſecundus, quo ætatis anno Soleimani in imperio ſucceſſerit. 271
Summarii corrupte vocantur Beluacenſi, quos Græci ſamarios, ſagmarios vel ſagmatarios vocant. 310
Sungurgenſis filius Soleimanis Scachi. 196
Supplicium Scachoculis. 356
Symbola ſeu inſignia Imperatorum Turcicorum. 359
Syncellus olim apud Græcos Patriarchæ ſuccedebat. 305
Synodus Mantuana. 177
Syri non parum diſtant a Perſis & Parthis. 311
Syrus fortaſſe Turcis dicta eſt pro Sidrus. 317

T

TABASSARAN locus non longe a Temircapi diſſitus ab Oſmane captus. 288
Tabula Abrahami Ortelii Natoliam deſcribentis. 310
Tænarus fluvius idem eſt qui & Tunſa. 315
Talentum apud Svidam viginti quinque librarum pondus. 186
Taleri Germanici Turcis gratiſſimi ſunt. 322
Taliſmani Matrimetanos interdiu & noctu quinquies ad preces excitant. 315

Taliſmani multa perſona ipſorum indigna committentes magnum ſibi creant periculum. 249
Taliſmani qui dicantur apud Turcos. 315
Taliſmani quid officii habuerint apud Turcos. 248
Taliſmani ſpecie religioſi, re ipſa malitioſi ſunt. 322
Taliſmani ſunt Turcis iidem, qui Græcis Diaconi. 316
Taliſmanus pro negligenter orantibus orans, orationem ſæpiſſime repetit. *ibid.*
Tamerlani victoria, circa annum Chriſti 1397. 65
Tangrigictugi, eſt Turcice Deus evertit. 318
Tarabolus Turcis eſt Tripolis. 295
Taraboſane. 263
Tarſus occupata. 184
Tatarbaſar locus a Tataris appellatus. 310
Tartaricæ fugæ inſidioſæ. 59
Tartari ad internecionem deleti. 285
Tartari circumciſi fuerunt prius quam nomen Mahumetis audiſſent. 311
Tatari cum priſcis tum recentibus diverſi fuerunt. 318
Tatari Deſtenſes de quadam natione Tatarorum certa accipiendi ſunt. *ibid.*
Tatari Præcopienſes. 118
Tatari Deſtenſes Gilderuni fide non ſervata ad Temirem tranſeunt. 250
Tatari jugum Indorum excutiunt. 305
Tatari kerimi vocati Turcis ſe dedunt. 258
Tatari non Tartari, a Tataro flumine ſic dicti. 305
Tatari ſive Totari lingua Syriaca reliquias ſive reſiduos ſignificant. 311
Tatari unde orti ſint. *ibid.*
Tatarus Chan ſubolfaciens ſe regno ſuo exutum iri a Murate, militiam nomine ejus ſuſceptam, non perſequitur. 289
Tauris Turci oratio. 150
Tebriſium. 355
Tebris. 364
Tebriſium deſertum & ab inhabitatoribus vacuum. 267
Tebriſium Turco ſe dedit. 295
Techmaſes regionem ſuam ipſius incolis paſſim abactis corrumpit, ne ſui perſequendi occaſionem relinquat Soleimani. 302
Techrin begus Laonico Scender vocatur. 324
Teggiur præſes eſt, nomine a ſollertia militari deducto. 321
Teggiur Turcis provinciæ præſes eſt. 308
Teggiur Ulubadæ a Turcis ob fidem ipſis non ſervatam ſe peti videns, ſibi manus affert. 247
Teggiur zair. 345
Teke ſive Tekie regio. 283
Tekie regio Bithyniæ Ciliciæque vicina. 312
Temerianis uxor. 44
Temerianis ſeptem poſtulata. 42
Temerianis origo. 46
Temerianes uxorem ducit. 47
Temerianes in Caddusios. 49
Temir Chan apud Parthos annis quadraginta rerum potitus eſt. 252
Temir Chan dignitatis regiæ nomen eſt. 318
Temir Chan per Parthorum regionem arma circumfert. 250
Temir cutlu ferrum ſeu gladius felix. 318
Temir Gilderunem ipſum deſpicientem bello perſequitur. 250
Temir Gilderuni bellum ſe facturum promittit iis, qui per eum ſuis regionibus injuſte privatos ſe eſſe apud ipſum conquererentur. *ibid.*
Temir Græcus a noſtris Tamerlanes, vel Tamburlanes non recte vocatur. 318
Temir Pruſam profectus Bajaſitis theſauros inventos ſibi vindicat. *ibid.*
Temir ſeu Temur ferrum ſignificat. 318
Temir capis eſt eadem, quæ & porta ferrea. 285
Temiris in Tartaros expeditio. 57
Temiris legatio ad Sultanum. 58
Temires in Sebaſtianos crudelitas. 61
Temiris arrogantia. 66
Temiris mors & mores. 69
Templa Chriſtiana in Chio ſolo æquantur. 276
Templa Chriſtianorum diruta in meſſitas, id eſt, templa Turcica commutantur. 256
Templa Mahumetanis meſſitæ dicuntur. 259
Tempus certum Conſtantinopolis captæ. 336
Tenus inſula Venetorum in Ægeo ferro flammaque vaſtatur a Turco ſine ipſius damno. 279
Ternobum. 11
Terra Conſtantinopoli adeo movetur, ut templa aliquot Turcica corruant. 262
Terra Conſtantinopoli mota, tremuit. 260
Terſis eadem eſt cum Tarſo, Pauli Apoſtoli patria. 347
Terſum oppidum obſidione cinctum. 259
Thebæ direptæ. 7
Thebarum obſidio. 89
Theodorovitzii Theodori filii. 92
Theodorus dux a ſtoliditate Morotheodorus appellatus. 317
Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus, urbes ad imperium ſpectantes, a ducibus Græcis repetit. *ibid.*
Theodorus Laſcaris accepto imperio Celvianum univerſum cum Mæandri regione, Philadelphia, & Neocaſtris occupat. *ibid.*
Theodorus Spanduginus Turcicus ſcriptor. 308
Theoliptus patriarcha Conſtantinopolit. 315
Theoliptus patriarcha qualiter inauguratus. 318
Therapia ſive pharapia. 335
Therma occupata. 19
Therma quæ & Theſſalonica. 73
Thermæ ad montis Olympi pedem præſtantiſſimæ ſuperſunt. 308
Thermæ Turcis Caplicæ dictæ. 259
Theſſalonica Venetis ultro data. 86
Theſſalonica Græcis ultro data, & a Turcis expugnata. 98
Theſſalonica quando a Turcis occupata. 171
Thita quem habeat valorem. 257
Thomas Demetrii frater. 172
Thomæ Palæologi conſilia & temeritas. 188
Thomæ pugna cum Turcis infelix. 189
Thomas iterum fœdus cum Turco iniit. 195
Thomas in Italiam. 200
Thomas Erdendius Comes Muslovinæ. 293
Thorda ſeu Torrenburgum. 276
Thronus ex auro puro puto ſexies centenis aureorum millibus æſtimatus. 295
Thures Alis begus egregie ſe gerit. 265
Tilia felix. 318
Timarion. 355
Timariotæ. *ibid.*
Tiphliſium a Muſtapha baſſa captum. 285
Tocajum a Suendio mirabili celeritate expugnatum. 274
Tocata magna Armeniæ urbs devaſtatur. 257
Toganus mons. 95
Tommambais Alcairi Sultanus. 264
Tommambais cum ſuis in regionem Saitenſem profugit. 262
Tommambais legatos Selimis necat. *ibid.*
Tommambais neceſſitate extrema coactus, a Selime Sultano pacem petit. *ibid.*
Tommambais ſuſpendio necatur. *ibid.*
Tommambais ultimus Ægypti Sultanus. 368
Top capiſi porta Conſtantinopolis decima quarta. 361
Torlaces capitur, & cum aliis quibuſdam ſuſpenditur. 254
Torlaces omnes a Bajaſite proſcripti. 349
Torlaclar. *ibid.*
Tormenta majora quæ ſint. 256
Tormenta bellica inſtar draconum a Turco fundi juſſa. 256
Trajanopolis montis Rhodopes. 316
Transjectio prima Turcorum in Europam. 312

Trapeſus occupata & tributaria facta. 193
in Trapeſunta expeditio. 204
Trapezuntis regio ut diſtributa. 205
Tribuni aliquot Germani nobiliſſimi præter Ungaros feliciſſime militant. 274
Tributa & reditus Turcorum. 181
Tripolis cur, & quo modo in poteſtatem Turcæ redacta ſit. 272
Tripolis quando occupata ſit. *ibid.*
Trituratio quomodo fiat apud Græcos. 313
Trudeludis Hiſpani viduą victorem placat. 28
Trulla. 366
Truſci Maronitis vicini & fœderati ſunt. 295
Triballorum qui & Valachi origo & ſitus. 13
Tuigon baſſa Budenſis nomen ciconiæ commune habens. 273
Tuldum. 364
Tunſa flumen. 315
Turachanis conſilium. 128
Turachanis ad Græc. oratio. 172
Turachanis ad Pelopon. principes oratio. 173
Turchan begus Chacocondylæ Turachanes eſt 314.
Turchanes begus deſperans fugæ ſe dat. 255
Turchanes begus Omeris filius e captivo fit liber. 258
Turcæ in Sanctamaurenſes perfidia. 197
Turci de victis Chriſtianis ſibi mutuo gratulantur. 256
Turci a Chriſtianis in maximas anguſtias adducti & cæſi. 296
Turci a Turcis in religione diſſidentes. 284
Turci ab aliis lædi ſe nolentes, maximam ſibimet ipſi nocendi licentiam in finibus ſumunt. 290
Turci aliquot milleni a Chriſtianis in finibus Croatinis cæſi. 295
Turci Amidam regno expellunt, Uluzali duce. 281
Turci cum præliis, tum commeatus inopia plurimi periere. 285
Turci de Chriſtianis prælio ſuperatis gratulantur ſibi. 257
Turci ferro & igne vaſtant omnia. 247
Turci fœdam præ formidine fugam arripiunt. 276
Turci fratres officiis mutuis inter ſe certantes. 259
Turci Græcorum, Romanorumque ſimiæ ſunt. 310
Turci Græcos in multis imitati. 351
Turci Iconienſes quaſi e Perſide oriundi. 323
Turci mirifice turbati. 291
Turci non e Tartaria, ſed Perſia pulſi a Tartaris in Aſiam minorem commigrarunt. 304
Turci nummos Chriſtianorum principum charactere ſignatos, hoc tempore minime averſantur. 322
Turci per Venetos quam graviſſime offenſi. 293
Turci præda amiſſa per Chriſtianos cæſi innumerabiles. 293
Turci qualiter primum in Græciam ingreſſi ſint. 247
Turci rebus omnibus Janci fuga elapſi potiuntur. 257
Turci relicti omnibus, in fugam ſeſe conjiciunt. 277
Turci ſimiæ Græcorum & Romanorum ſunt. 298
Turci ab Iconienſium imperio pedem in Europa non fixerunt. 317
Turci veterem Græcorum imperii formam æmulati ſunt. 314
Turci vocabulis a conſonante gemina incœptis vel I, vel V, Gallicum præponere conſueverunt. 350.
Turci Zemenicum ſive Chirido caſtron ductu captivi Chriſtiani occupant. 312
Turci edictum. 134
Turcica crudelitas. 218
Turci Etymon. 4
Turcomani Perſici qui ſint. 356
Turcomani qui ſint. 323
Turcorum origo. 3
Turcorum primus in Europam tranſitus. 6
Turcorum in Europam alter tranſitus. 7
Turcorum inteſtinum bellum. 16. clades. *ibid.*
Turcorum equitum deprædationes. 40
Turcorum mores, religio, leges, &c. 50
Turcorum duces ſeptem. 6
Turcorum militia, nomina, & ordo. 95
Turcorum res in Aſia. 135
Turcorum acies. 137
Turcorum pugnas ineundi mos. 142
Turcorum victoria 1448. 149
Turcorum ludi. 180
Turcorum præfecturæ. 181
Turc. Trapezunte potitur. 205
Turcorum quies nocturna. 211
Turcus Hebraice exſul eſt. 312
Turcus Maximilianum Cæſarem aſtu circumvenire conatur. 275
Turquia Beluacenſi regnum eſt Iconienſe. 348
Turres meſſitis prælatæ adjunctæ. 316
Turris. 335
Turris ſacra in Propontide. 135
Tzader Mecter baſſi præfectus tentoriis. 300
Tzalitzi Mecter baſſi, præfectus Muſicorum. *ibid.*
Tzankia. 359
Tzapnidæa Turcis ſubacti. 27
Tzaus baſſi capitaneus ſive præfectus Tzauſiorum. 371
Tzingis Chan, non Tzinkis vel Tzincis ſcribendum. 304
Tzohadar. 357
Tzubali capiſi ſexta Conſtantinopolis porta. 360
Tzurolloe nunc Zorli. 313
Tzurulus a Propontide verſus mediterranea diſtat. *ibid.*

V

UGallicum Turcis etiam uſitatum eſt. 310
Vaivoda generaliter præfectum militum ſignificat. 326
Vaivoda Moldaviæ clade ingenti Turcos adficit. 343
Vaivoda Moldavus aufugit & abdit ſe. 269
Vaivoda Moldavus ſtrenue cum Muchemete pugnat. 258
Vaivoda præſes loco regis adminiſtrationem habens in aliqua provincia ea lege, ut gubernatore ſit inferior. 193
Vaivoda Valachus caſtra Muchemetis tempore nocturno opprimere conatur. 257
Vaivoda Valachus in Ungariam profugit, & captus a rege Ungariæ incarceratur. *ibid.*
Vaivodæ Valachi, cum ſe ab obedientia regum Ungaricorum ſubtraxiſſent, Deſpotæ vocari maluerunt, quam Vaivodæ. 257
Valachi Danubium tranſmittunt navigiis. *ibid.*
Valachi homines improbi. 274
Valachi unde dicti. 256
Valachia eadem cum Gallis & Italis utitur lingua. *ibid.*
Valachia fœde diripitur. 254
Valachiæ duæ ſunt, major & minor. 326
Valachi Romani coloni. 31
Valachis bellum illatum. 99
Valachi Turc. res diripiunt extra ordines. 137
Valachorum fuga. 151
Valachorum caduceatoris oratio. *ibid.*
Valachi transfugæ omnes cæſi. 152
Valachorum qui & Moldavi audacia. 211
Valentiæ regnum. 113
Valor monetæ Turcicæ & aliarum quarumdam expoſitus. 309
Valpoum Petri Perenii arx capitur. 271
Varna. 335
Varna olim Dionyſiopolis. 135
Ucra Novogradia eſſe non poteſt. 311
Ucra pro Ryca litteris tranſpoſitis ſcripta eſt vitioſe in Laonico. *ibid.*

Veneti cum Sultano Bajasite muneribus delinito pacem faciunt. 261
Veneti Mitylenen fortiter oppugnant. *ibid.*
Veneti perfidiæ notati. 269
Venetorum insolentia in Joannem. 20
Venetorum & Turcorum bellum 1408. 77
Venetorum respublica. 81
Venetorum fœdus cum Turca. 120
Venetorum & Ungarorum contra Turc. consultationes. 226
Veneti oratores in Ungariam, eorumque oratio. 229
Veneti Argos occupant. 231
Veneti Isthmum muro includere conati. 232
Veneti Isthmum deserunt. *ibid.*
Venetorum fuga. 233
Veneti ab Omare impetiti. 234
Ventus Christianis adversus, Turcis propitius. 274
Versajobes filius Giokelpis. 272
Vesprinium penultimo Junii die obsideri cœptum, postridie memorabili celeritate fuit expugnatum. 277
Vetternus & negligentia Christianorum maxima. 303
Vethaimenses flamma castello suo injecta, Strigonium se recipiunt. 277
Vexilla Turcorum qualia sint. 310
Ugnan Chan filius Chorasanis. 196
Vicinia Zagoræ & Philibæ devastata. 248
Victor Rechlinger. 297
Victoria Christianorum incomparabilis. 280
Victoris Capelli patricii Veneti oratio de bello Turcis inferendo. 227
Vidua Nemethii mundum e Tochajo secum aufert. 274
Viduæ Lazari calliditas. 190
Vidyna urbs ad Danubium sita deficit a Musa, & iterum ab eodem subjugatur. 252
Vidyna in metropolim ex episcopatu evecta. 320
Vidyna non recte Bydena scripta est. *ibid.*
Vienna a Sultano Soleimane ad viginti dies oppugnatur. 267
Vienna Austriaca a Soleimane obsessa. 374
Villa Otomanzica Deli, qui Græcum quemdam equitem fortissimum vicisset ab Aladine Turco data. 302
Viminatz a Vidyna diversum infra Belgradum positum a Sambuco in Ungariæ chorographia. 251
Vindomiana. 369
Violator pacis publicæ salvi commeatus regii beneficio frui nequit. 290
Vitez lingua Ungarica milites strenui sunt. 265
Vivitur ex rapto. 285
Ulachia Græcis quæ sit. 256
Uladislaus rex decollatur. 335
Uladislaus ex Polonia ad regnum Ungariæ accersitus. 107
Uladislai infelix in Turciam expeditio. 127
Uladislaus temere Janitzaros aggressus cadit. 139
Ulefe. 355
Ulofezii qui sint apud Turcos. 260
Ulu Chan maximus Tartarorum omnium princeps vocatur. 305
Ulu Duveidar. 365
Ulu Duveidar dignitate post Sultanum primus. 264
Ulubat oppidum sic Turcis, Geographis nostris Lupadi vocatum. 308
Ulumas begus a Scacho Techmasi, filio Scachi Ismailis deficit. 267
Ulumas begus, cæso Techmasis Scachi dundare, superior evadit. 268
Uluzalis mari cum triginta plus minusve triremibus aufugit. 280
Uluzalis prosultanus Cesairensis. *ibid.*
Ungari a Jacupe Aga cæsi. 351
Ungari in fugam aguntur. 207
Ungari inter se dissentientes, Turcis eos persequentibus, fugiunt. 330
Ungari peste infestati. 157
Ungarorum discessus. 130
Ungarorum ad Venetos responsum. 230
Ungarorum classis in Turcos. *ibid.*
Ungarorum audacia intempestiva. 138
Ungaricum bellum rege Uladislao duce. 124
Ungra Græca pronuntiatione proprius accedit ad vocem Engurim quam Uncra. 324
Unkabani porta urbis Constantinop. quinta. 360
Vota pro anima defuncti Soleimanis facta. 276
Votum Soleimanis. 285
Vox Turcis est loco campanæ, cum ad orandum excitantur. 316
Urbanus magister bombardarum Valachus. 159
Urbinatium tyranni. 125
Urbs Hadrianopolitana cum omnibus ædificiis ad merces distrahendas extructis conflagrat. 259
Urceoli elegantissimi ab incolis Dimotucensibus elaborati, Constantinopolim deportantur. 314
Urchan ad expugnandam Prusam proficiscitur. 246
Urchan filius Osmanis regnavit annos triginta duos. 319
Urchan Gases Soleimanis bassæ pater quo tempore mortuus. 247
Urchan in imareto abs se exstructo cibos distribuit ipsemet. 311
Urchan ipse litteris operam dantibus & peregrinantibus cibos in xenone suo distribuit. 247
Urchan pactis religose stetit. 246
Urchan patri Osmani succedit. *ibid.*
Urchan provincias ab Osmane captas suis distribuit *ibid.*
Us callidum & astutum significat. 347
Uscochi qui sint. 323
Uscopia. 321
Uscufia pileum Turcicum significat. 234
Uscufiæ Turcorum quales pileoli sint. 317
Ustazelues occiditur. 265
Usumçassanus bellum parat. 195
Usumchasanes agmina sua in Turcos duxit. 258
Usumchasanes cum suis fugæ se dat. *ibid.*
Usumchasanis Parthici regis militiæ dux. 257
Usun Chasan. 342
Usun est longum sive procerum Turcis. *ibid.*
Utrum Orthobules & Musulman pro uno & eodem Bajasitis filio habendi sint, nec ne. 323
Utrum Muchemetes filius Gilderunis sedem imperii Hadrianopolim transtulerit. 326
Uxor Achmetis per Mustapham Muchemeti filium compressa. 343
Uxor prima Mahumetis loco virginis scortum esse, inventa est. 283
Vvalachi. 326
Vvalachi in Vvalachos mutati ob molliorem pronunciationem. *ibid.*
Vvalischi. *ibid.*
Vvalli Germanis sunt Galli. *ibid.*
Vvetsch. 298
Vvihitzium Karuli Archiducis Austriæ castrum. 296
Vvilmer idem qui Gilimer. 326
Vvolfius Ungnad baro in Sonneck. 292
Vvladi ad Hungaros legatio. 210
Vvladi carnificium. 212

X

XAMULI nunc est, quod olim Hexamilium. 313
Xeni Græcis qui sint. 326
Xylokerkos porta Constantinopolis undecima. 361

Y

YGNENSES omni auxiliorum spe destituti. Murati absque omni mora se dedunt. 249
Ygno est ab Inos. 315
Ygnos Græcis dicitur Ænos & Oenos. *ibid.*
Ypsala oppidum Thraciæ. *ibid.*

Z.

ZABATICA arx Georgii Bebeci perduellis a Suendio expugnati. 305
Zabragium Turcis per Agrienſes ereptum. 272
Zacharias Centereo. 170
Zacynthus inſula juris Veneti. 293
Zacinthus ſive Zanthe. 336
Zagani res in Peloponneſo. 273
Zagora Thraciæ oppidum, prius Debeltus appellatum. 315
Zagorenſis ager ſub Theophilo & Teodoro Imperat. poſtquam ad fidem Chriſti converſi fuiſſent Bulgari, acceperunt circa annum Domini 308. 41
Zalderana planicies quædam. 265
Zamberdi Gaſali. 249
Zatuarum ſub medium menſem Januarium in manum Lazari Suendii venit. 278
Zauſii. 365
Zauſii iidem ſunt apud Turcos, qui alibi commiſſarii. 292
Zecchinus Turcicus ducatus eſt Venetus. 308
Zecme, minor vocata. 262
Zecme minor. 356
Zeineli ſignificat hominem dentes vel maxillas prægrandes habentem. 343
Zeineli Uſunchaſanis filius in prælio contra Muchemetem cæſus. *ibid.*
Zelebi cognomen unde ortum. 316
Zelebis nobilem ſignificat. 233
Zemaſiel Achir menſis quidam Turcicus. 268
Zemenicum caſtrum Chriſtianorum a Turcis captum. 247
Zemes a fratre Bajaſite victus in Caramaniam profugit. 286
Zemes Sultanus ductis e Caramania copiis Bruſam profectus domicilium ſibi exſtruit. *ibid.*
Zemes Sultanus iterum victus ad mare profugit, & in Italiam ſe recepit. *ibid.*
Zemis alter Muchemetis filius veneno ſibi per Pontificem propinato, paulatim confectus exſpirat. 345
Zenderlu Chelil quis ſit. 314
Zenempiſas a Turcis deficit. 134
Zercola tegumentum capitis eſt e philtro, latam auream fimbriam habens, qua capiti imponitur. 310
Zercolæ rubeæ & albæ quid ſint. 89
Zeſchnegir baſſi. 356
Zeſchnegir Turcis præguſtator eſt. 213
Ziangir filius Soleimanis. 273
Ziangir videns fratrem ſuum Muſtapham, patris juſſu occiſum, ſibi ipſi pugione in ventrem adacto ſuper cadaver fratris collapſus exſpirat. 274
Zibit quid ſit. 317
Zibuc planicies eadem eſt cum Sivac. 133
Zibuccia provincia. 262
Ziches Orthobulis filius. 254
Zichides, Turcorum ſacrificuli. 162
Zietuca ditio Anatoliæ imperio Muratis adjicitur. 218
Zigetum in manus Turcorum venit. 277
Zigetum a Sultano obſidetur. *ibid.*
Zigetum oppugnatum quidem, ſed non expugnatum. 273
Zindis kemales begus. 262
Zingani. 278
Zingis Chan Beluacenſi Chingis Cham eſt. 277
Zingis Chan quando in primis claruerit. 254
Zingis Chan Ugnanem Chanem perſequitur. 272
Zoe Conſtantino Monomacho nubit, & per nuptias imperium tradit. 314
Zoe Imperatrix Conſtantinum Monomachum judicem Græcorum fecit. *ibid.*
Zolnoccum. 272
Zolnoccum Turcis per Agrienſes ereptum. *ibid.*
Zonchium. 354
Zorli olim Tzurolloe dicta fuit. 313
Zorli. 357
Zoſimus. 364
Zuma templum eſt amplum operis lapidei. 311
Zunaites Smyrnæ dux. 85
Zunaites transfuga. 94
Zungi locus a Serviorum clade dictus. 318
Zythna expugnata. 272

FINIS.

CORRIGENTE

D. GEORGIO PATUSSA

ATHENIENSI,

FLANGINIANI SEMINARII

MAGISTRO ET RECTORE.

HISTORIÆ
BYZANTINÆ
SCRIPTORES
POST THEOPHANEM.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ



ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000022557